

ალექსანდრე ივანოვი

სახელმძღვანელო
ახალი აღთქმის წმიდა წიგნთა
შესასწავლად

იბეჭდება ბათუმისა და ლაზეთის
მიტროპოლიტი დიმიტრის
ლოცვა-კურთხევით

წმიდა იოანე ღვთისმეტყველის სახელობის ბათუმის
სასულიერო სემინარიის გამოცემა

პროფესორი ალექსანდრე ვასილის ძე ივანოვი
(1837-1911)

ალექსანდრე ივანოვი - რუსი საეკლესიო მწერალი, არქეოლოგი, დაიბადა 1837 წელს, დაამთავრა კიევის სასულიერო აკადემია, შემდგომში იყო ვლადიმირის სასულიერო სემინარიის ინსპექტორი, ასწავლიდა კლასიკურ ენებს.

უკანასკნელი 30 წელი ცხოვრობდა ყირიმში და იკავებდა ტავრიის ეპარქიის სასულიერო სკოლების ზედამხედველის თანამდებობას. მრავალი წელი ასწავლიდა საღვთისმეტყველო დისციპლინებსა და წმიდა წერილს ოდესის, ტავრიისა და ვლადიმირის სასულიერო სემინარიებში.

ალექსანდრე ივანოვის ძირითადი ნაშრომია სახელმძღვანელო ახალი აღთქმის წიგნთა შესასწავლად რამოდენიმე ტომად, რომელიც არაერთხელ გამოიცა წლების განმავლობაში (სხვადასხვა სახელწოდებებითაც კი). გარდა ამისა, მწერალს ეკუთვნის პოპულარული ნარკვევები საეკლესიო ისტორიაზე, კვლევები ყირიმში არსებულ განდგომილთა („რასკოლნიკების“) მდგომარეობაზე, ეთნოგრაფიული ნაწარმოებები, მემუარები საეკლესიო იერარქთა შესახებ.

სახელმძღვანელო ახალი აღთქმის წმიდა წერილის შესასწავლად პირველად გამოიცა 1886 წელს და წარმოადგენს ალექსანდრე ივანოვის მრავალწლიანი სამეცნიერო და პედაგოგიური საქმიანობის უმთავრეს ნაშრომს. სახელმძღვანელო მალევე აღიარებულ იქნა რუსულ საეკლესიო სკოლებსა და სემინარიებში დამხმარე სახელმძღვანელოდ. ამ ნაშრომის განსაკუთრებული ფასეულობაა მოვლენათა თანმიმდევრული და დაწვრილებითი შესწავლა, რითაც ავტორმა მოახერხა ყველა მახარებლის მონათხრობის ერთ საერთო სურათად წარმოჩენა. განსაკუთრებულ ადგილს იჭერს მისი არქეოლოგიური აღმოჩენები.

ზუსტად ეს გამოკვლევები დაედო საფუძვლად არქიეპისკოპოსი ამბერკის (ტაუშევი) შრომას „ოთხთავი“.

წიგნი თარგმნა ბათუმის სასულიერო სემინარიის პედაგოგმა დეკანოზმა გიორგი შაინიძემ.

შესავალი ახალი აღთქმის წმინდა წიგნთა შესასწავლად

ახალი აღთქმის წმინდა წიგნების კანონთა ისტორია და მათი ზოგადი
ხასიათი

ახალი აღთქმის წიგნებში იგულისხმება ის წმინდა წიგნები, რომლებიც დაწერილია სულიწმიდის შთაგონებით მოციქულების ან მოციქულთა ხელმძღვანელობით მათი უახლოესი მოწაფეების მიერ. ამიტომაც ეს წიგნები არის მთავარი საფუძველი ქრისტიანული რწმენისა და საქმიანობისა. ისინი იწოდება ახალი აღთქმის წიგნებად. ძველი აღთქმის წიგნები შეიცავს ადამიანთა მოდგმის მომზადების ისტორიასა და პირობას მაცხოვრის მისაღებად, ამიტომაც მათ ჰქონდა მხოლოდ დროებითი (მოსამზადებელი) მნიშვნელობა. ახალი აღთქმის წიგნებს კი, რომლებიც გადმოსცემს მაცხოვრის დედამიწაზე მოსვლის, მისი საქმეებისა და სწავლების ისტორიას, აქვს მარადიული დანიშნულება. ამ წიგნთა სულიწმიდისაგან წარმომავლობა მიანიშნებს, რომ ისინი განსხვავდება მომდევნო საუკუნეების სხვა წიგნებისაგან, რომლებშიც ასევე გადმოიცა ახალი აღთქმის ისტორია და სწავლება, მაგრამ იყო წმინდა „ადამიანური“ ნაწარმოებები და არ სარგებლობდა ისეთივე პატივისცემით, როგორც მოციქულთა წიგნები, ზოგიერთი მათგანი კი, როგორც არაკეთილგანზრახული, საერთოდ უარყო ეკლესიამ.

შენიშვნა: ახალი აღთქმის სახელწოდებას, ძველისაგან განსხვავებით, ამკვიდრებენ თვით იესო ქრისტე და მოციქულები, მაგრამ უპირველესად ადამიანის ცხოვებაზე საღვთო აღმშენებლობის მნიშვნელობით (მთ. 26.28; ებრ. 8,6-13; 9.15). თუმცა, თავად მოციქული პავლე მოსეს წერილს იხსენიებს „ძველი აღთქმის“ სახელით (II კორ. 3.14), აქედან შეიძლება დავასკვნათ, რომ სახელწოდება „ახალი აღთქმა“ წერილთა მიმართ

გამოიყენეს ჯერ კიდევ მოციქულთა დროიდან. საგულისხმოა, რომ ასევე პავლე მოციქული იყენებს ამ მნიშვნელობით ახალი აღთქმის სახელწოდებას, როდესაც საუბრობს საკუთარ თავსა და სხვა მოციქულებზე, რომ „ღმერთმა მოგვცა იმისი ძალა, რომ ახალი აღთქმის მსახურნი ვიყოთ; არა ასოსი, არამედ სულისა“ (II კორ. 3.6). ეს სახელი ახალაღთქმისეულ წერილთა მიმართ გამოიყენეს III საუკუნის მწერალებმა, დასავლეთში - ტერტულიანეს, ხოლო აღმოსავლეთში - ორიგენეს დროიდან. ახალაღთქმისეულ წიგნებს სახელებს: წმიდა და საღმრთო წერილი ან უბრალოდ წერილი (ძველაღთქმისეული წიგნების სახელების მსგავსად), უწოდებენ მათი გამოჩენის დროიდანვე, როცა მათდამი პატივისცემა იწყეს ისე, როგორც ძველი აღთქმის წიგნებისა. ასეთი პატივით მოიხსენებს წმინდა მოციქული პეტრე (II პეტრ. 3.16) ახალი აღთქმის წერილებს, ხოლო წმინდა მოციქული პავლე შთააგონებს ქრისტიანებს: „მტკიცედ იდგნენ და ხელთ იპყრან სწავლა, სიტყვით თუ წერილით მოციქულთაგან გადმოცემულნი“ (II თეს. 2.15).

ახალი აღთქმის წიგნთა ღვთივსულისებრა

ძველი აღთქმის წერილთან ერთად ახალი აღთქმის წიგნებიც აღიარებულია მთელი ქრისტიანული ეკლესიის მიერ ღვთივსულისებრად, ე.ი. სულიწმინდის შთაგონებით დაწერილად, ამდენად, თვით ღვთისგან გამომდინარედ. ესაა მათი მაღალი ღირსება და ამასთანაა დაკავშირებული მათი უმთავრესი მნიშვნელობა. მართლაც, რადგან ეს წიგნები ღვთისგან წარმოიშვა, ხოლო ღმერთი, როგორც სრულყოფილი არსება, უცდომელია და უტყუარი, წერილის სიტყვაც მართლია და წმინდა, მისთვის უცხოა ყოველგვარი სიცრუე, ცდომილება, ორაზროვნება, ცბიერება, არის ყველასათვის სასიკეთო და მაცხოვრებელი. წმინდა მოციქული პავლე წერს: „მთელი წერილი ღვთივსულისებრია და სარგო-სასწავლად, სამხილებლად, გამოსასწორებლად და სიმართლის შესაგონებლად“ (II ტიმ. 3.16), რადგან იგი, როგორც „ღვთის სიტყვა ცოცხალია, ქმედითი და ყოველგვარ ორღესულ მახვილზე უფრო ბასრი, ასე რომ, თვით სამშვინველისა და სულის, სახსართა და ძვლის ტვინის გაყოფამდე აღწევს, და განიკითხავს გულის ზრახვებსა თუ აზრებს“ (ებრ. 4.12).

ზუსტად ასეთი წიგნებია რწმენის ჭეშმარიტი სწავლების წყარო, ადამიანთათვის ცხოვრებისა და საქმიანობის წესი, ცხოვრების

სახელმძღვანელო; ზუსტად ამ მიზნით არის მოცემული ღვთისგანაც. ისინი აუცილებელია ყველა ადამიანისა და ყველა დროისათვის. ამიტომაც მსჯელობის საგანია: ნამდვილად ფლობს კი ქრისტიანული ეკლესია თავისი სწავლებისა და ზნეობრიობის ასეთ აუცილებელ წყაროს?! ანუ ნამდვილად არიან ახალაღთქმისეული წიგნები ღვთივსულიერნი, თვით ღვთისგან წარმოშობილნი?!

აქ, უპირველეს ყოვლისა, საჭიროა ყურადღება მივაქციოთ იმას, რომ ეს წიგნები ქრისტიანული ეკლესიის მიერ შინაგანი ნიშნებისა და უექველი ისტორიული მოწმობების საფუძველზე ყოველთვის მიღებული იყო მოციქულთა, იესო ქრისტეს უახლოესი მოწაფეების, წიგნებად, რომლებმაც დაწერეს ისინი, მათივე არაერთგზის მოწმობით, სულიწმიდის შთაგონებით მათ მიერ დაფუძნებული ეკლესიების სახელმძღვანელოდ, თავიანთი ქადაგებების ზეპირი გადმოცემის განსამტკიცებლად. აქედან გამომდინარე, ეს წიგნი ფლობს წმიდა ჭეშმარიტებას და, როგორც ღვთისგან მოცემული, წმიდაა და ღვთიური. ეკლესიის ასეთი რწმენა ახალი აღთქმის წიგნთა სიწმიდისა და ღვთივსულიერებისა მჭიდროდ უკავშირდება იესო ქრისტეს ღვთაებრიობის რწმენას და მის მიერ აღსრულებული კაცობრიობის გადარჩენის უდიდეს საქმეს, ასევე - ეკლესიის მტკიცე რწმენას, რომ ის დაარსებულია თვით ძე ღვთისაგან, უკავშირდება მას, როგორც საკუთარ თავს, შეადგენს მის სხეულს და არის ტაძარი და სამყოფელი სულიწმიდისა. ამდენად, წმინდაა და უცოდველი, ჭეშმარიტი და მაცხოვრებელი ყველა მიმდევრისათვის. ასეთი რწმენით მტკიცდება ეკლესია, მტკიცდება იესო ქრისტეს აღთქმით: „ავაშენებ ჩემს ეკლესიას, და ჯოჯოხეთის ბჭენი ვერ სძლევენ მას“ (მთ. 16.18), ასევე - მისი მუდმივი ზრუნვით, რომ იყოს „დიდებული, წმიდა და უმწიკვლო ეკლესია“ (ეფ. 5.27), როგორც თავად მისი დამაარსებელია წმინდა და უბიწო, „მოციქულთა და წინასწარმეტყველთა საძირკველზე დაფუძნებული, რომლის ქვაკუთხედიცა თვით იესო ქრისტე“ (ეფ. 2.20).

ამ საფუძვლებით განმტკიცებული ეკლესია მისთვის მოცემული მადლიანი საშუალებებით, მასში დავანებული ღვთის სულის დამხარებით ასწავლის, მოძღვრავს, გადარჩენს ადამიანებს. იესო ქრისტემ თავის

მოწაფეებს აღუთქვა და შემდეგ გარდამოუვლინა მამისაგან ნუგეშინისმცემელი სულიწმიდა, რომელსაც უნდა დაემოდღვრა ისინი ჭემმარიტებით და შეეხსენებინა მათთვის ყველაფერი ის, რასაც ასწავლიდა თვით ღვთის ძე (იოან. 14.26; 16.13). სულიწმინდა გარდამოვიდა ორმოცდამეათე დღეს მოციქულებზე, შეჭურვა ისინი ღვთაებრივი ძალით, მონათლა და ააღორძინა და „მანვე დაადგინა ზოგი მოციქულად, ზოგი წინასწარმეტყველად, ზოგი მახარებლად, ზოგნიც მწყემსებად და მოძღვრებად. რათა სრულეყოთ წმიდანი მსახურების საქმისათვის - ქრისტეს სხეულის ასაშენებლად“ (ეფ. 4.11-12).

სულიწმიდით აღორძინებულმა და სავსე, მართულმა და გასულიერებულმა მოციქულებმა სახარების ქადაგებით მოიარეს მთელი დედამიწა და აუწყეს კაცობრიობას ღვთის სიტყვა თავდაპირველად ზეპირად, შემდეგ კი „ბოძებული სიბრძნით, იგივე დაწერეს ყველა წერილში“ (II პეტრ. 3.15-16), რათა მორწმუნეებსაც „შეეცნოთ იმ მოძღვრების უმცდარობა, რაც უსწავლიათ“ კეთილმაუწყებელთა პირიდან (ლუკ. 1.4) და იმათაც, ვისაც არ მოუსმენია ზეპირი ქადაგება, მოიძიონ წერილებში რწმენის საფუძვლები. მოციქულები საკუთარ თავს თვლიდნენ სული წმიდის იარაღად და ნაწილად, ხოლო მათ მიერ ნაქადაგებ სწავლებას - არა როგორც „კაცური სიბრძნით ნასწავლ სიტყვებს, არამედ სიტყვებს, რომელიც უსწავლიათ სული წმიდისგან... როგორც სიბრძნეს ღვთისას, საიდუმლოსა და დაფარულს, სიბრძნეს, რომელიც ვერ შეიცნო ვერცერთმა მთავარმა ამა ქვეყნისა“ (I კორ. 2; 7-13), ეს ცოდნა ღმერთმა გაუხსნა სწორედ მოციქულებს, მათი საშუალებით კი - ყველა ადამიანს (ეფ. 3.5). მოციქულებისა და მათი წერილების მიმართ ეს შეხედულება თავისი არსებობის პირველივე საუკუნეებიდან გაითავისა მთელმა ქრისტიანულმა ეკლესიამ, აღიარა მოციქულთა წერილები თავისი რწმენისა და საქმიანობის მთავარ საფუძვლად, განსაკუთრებული სიყვარულითა და რუდუნებით შეკრიბა და შეინახა ისინი და ახლაც ინახავს მთლიანსა და ხელუხლებელს. იყენებს მათ მუდმივად ღვთისმსახურებასა თუ სხვა შემთხვევებში, როგორც ღვთის ჭემმარიტ სიტყვასა და თავისი წევრების ცხოვრებისათვის ყველაზე სარწმუნო წესსა და სახელმძღვანელოს. ამავე საფუძველზე ეკლესიამ

გაითავისა და ატარებს „მოციქულთა“ ეკლესიის სახელწოდებას (ეფ. 2.20; შდრ. სიმბოლო სარწმუნოების მე-9 მუხლი - ერთი წმინდა, კათოლიკე და სამოციქულო ეკლესია).

შენიშვნა: ახალი აღთქმის წიგნთა ღვთაებრივი წარმომავლობის შინაგან ნიშნებს ვითვალისწინებთ თვით წიგნთა შესწავლისას. გარეგანი ანუ ისტორიული მოწმობებს კი - ახალი აღთქმის კანონის ჩამოყალიბების ისტორიაში.

ახალი აღთქმის წმინდა წიგნთა რაოდენობა და დასახელება

ახალი აღთქმა შედგება ოცდაშვიდი წიგნისაგან, კერძოდ: ოთხი სახარება - მათეს, მარკოზის, ლუკასა და იოანეს; საქმე მოციქულთა, შვიდი კათოლიკე ეპისტოლე - ერთი იაკობის, ორი პეტრეს, სამი იოანეს და ერთი იუდას; 14 ეპისტოლე წმინდა პავლე მოციქულისა - რომაელთა, ორი კორინთელთა, გალატელთა, ეფესელთა, ფილიპელთა, კოლასელთა, ორი თესალონიკელთა, ორი ტიმოთეს, ტიტეს, ფილემონის და ებრაელთა; ასევე გამოცხადება ანუ აპოკალიფსისი (ბერძნულად).

დაყოფა შინაარსის მიხედვით

ახალი აღთქმის ჩამოთვლილი წიგნები იყოფა ოთხ არათანაბარ ნაწილად. პირველს მიეკუთვნება ოთხი სახარება, მეორეს - საქმე მოციქულთა, მესამეს - კათოლიკე და პავლეს ეპისტოლეები, მეოთხეს - აპოკალიფსისი. სახარებას, შინაარსის შესაბამისად, შეიძლება ვუწოდოთ ახალი აღთქმის რჯულდებითი წიგნი, თუმცა იგი ასევე შეიცავს იესო ქრისტეს ცხოვრებისა და სწავლების ისტორიას; „საქმე მოციქულთა“ ისტორიული წიგნია; ეპისტოლეები კი - სწავლებითი, ხოლო გამოცხადება - წინასწარმეტყველებითი.

შენიშვნა: ახალი აღთქმის წიგნები საეკლესიო მსახურებაში იყოფა ორ დიდ ნაწილად: სახარებად და სამოციქულოდ. პირველს მიეკუთვნება ოთხი სახარება, მეორეს კი - საქმე მოციქულთა და მოციქულთა ეპისტოლეები. გამოცხადება, რომელიც მართლმადიდებლურ ღვთისმსახურებაში არ გამოიყენება, არ შედის ამ ჩამონათვალში.

ახალი აღთქმის წმინდა წიგნთა კანონის წარმოქმნის მოკლე ისტორია

ახალი აღთქმის წიგნები დაიწერა სხვადასხვა დროს, სხვადასხვა პირისგან და სხვადასხვა მიზეზითა და მოტივით. მათი დაწერის პერიოდად ითვლება პირველი საუკუნის მეორე ნახევარი, უფრო კონკრეტულად კი, ქრისტეს შობის 42-ე წლიდან პირველი საუკუნის უკანასკნელ ათეულამდე.

II საუკუნიდანვე, შეიძლება ითქვას, მათი სინათლეზე გამოსვლიდანვე, ამ წიგნებს ქრისტიანები მოიაზრებენ ერთ მთლიანობად. ჯერ კიდევ წმინდა მოციქული პეტრე საუბრობს წმინდა პავლე მოციქულის ყველა ეპისტოლეზე (II პეტრ. 3; 15-16), მოიხსენებს სხვა მოციქულთა წერილებსაც, თუმცა არ განსაზღვრავს მათ რაოდენობას. წმინდა მოციქული პავლე კი წერს კოლასელ ქრისტიანებს: „როცა ამ წერილს წაიკითხავთ, ისე მოიქეცით, რომ ლაოდიკელთა ეკლესიაშიც წაიკითხოთ, მათთვის გაგზავნილი წერილი კი თქვენც წაიკითხეთ“ (კოლ. 4.16).

ასე დაედო სათავე მოციქულთა წერილების კითხვის ჩვეულებას ღვთისმსახურებისას და მათ ერთ მთლიანობად შეკრებას. წმინდა მოციქულმა იოანემ, როგორც მოწმობს წმინდა კლიმენტი ალექსანდრიელი ევსევი კესარიელის თხზულებაში¹, ევსელ ქრისტიანთა თხოვნით წაიკითხა პირველი სამი სახარება, თავისი მოწმობით განამტკიცა მათი ჭეშმარიტება, დაწერა თავისი სახარება, შეავსო ცნობები იესო ქრისტეს ღვთაებრივ წარმომავლობასთან დაკავშირებით.

ამავეს მოწმობს თეოდორე მოპსუეტელიც (გარდ. 428 წ.) ჩვენამდე შემორჩენილ წმინდა იოანეს სახარების კომენტარების ნაწყვეტებში. ამგვარად, ეს მოწმობები, თუმცაღა გვიანდელია, მაგრამ მიეკუთვნება წმინდა იოანე მოციქულის ცხოვრების პერიოდებს. აქედან ჩანს, რომ პირველი სამი სახარება ერთად არსებობდა და გამოიყენებოდა ეკლესიაში,

¹ Церковная История, 3:24.

ისინი დაუმოწმებია იოანე მახარებელს და მათ მოიხმარდნენ ღვთისმსახურებისას მეოთხე სახარებასთან ერთად.

ასევე საგულისხმოა ისიც, რომ პირველი სამი სახარება ნაკლებად ცნობილი რომ ყოფილიყო სამოციქულო ეკლესიაში, ან პატივისცემით არ ესარგებლა, მაშინ წმინდა იოანე ღვთისმეტყველი არ დაწერდა მათთვის დამატებებს, არამედ შექმნიდა ახალ სახარებას იმის განმეორებით, რაც იყო პირველ სამ სახარებაში (როგორც მოიქცა ლუკა მახარებელი).

ამასთან, მოსაზრება იმის შესახებ (პატრიარქი ფოტი, IX ს.), რომ მთელი ახალი აღთქმის კანონი შედგენილია იოანე მახარებლის მიერ, არ შეიძლება მივიღოთ, რადგან მოციქულთა კაცები და იმ დროის ეკლესიის მამები და მასწავლებლები ერეტიკოსებთან კამათის დროს პირდაპირ არსად არ მიანიშნებდნენ მოციქულთა კანონებზე.

მოციქულთა კაცებისა და მათი მოწაფეების წერილებში ხშირად იხსენიება მოციქულთა ყველა სახარება და წერილი. ამ ფაქტით შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ჯერ კიდევ II საუკუნის პირველ ნახევარში ახალი აღთქმის ყველა ახლანდელი წიგნი ცნობილი და აღიარებული იყო ეკლესიის მიერ მოციქულთა ნაშრომებად. თუკი ზოგიერთი მათგანი ჯერ კიდევ ითვლებოდა საკამათოდ (αποκρυπτειν) თუ საექვოდ (ναθη), უძველესი ეკლესიის მოწმობებმა გაფანტეს მათ შესახებ ყველა ეჭვი და IV საუკუნეში ეკლესიის მამებთან და კრებებზე ჩვენ უკვე ვხვდებით ახალი აღთქმის წმინდა წიგნთა სრულ კანონს იმ სახით, რა სახითაც დღეს არსებობს.

მოციქულთა წერილების კრებულთა არსებობის შესახებ უეჭველ მინიშნებებს შეიძლება მივაკუთვნოთ I საუკუნის დასასრულისა და II საუკუნის დასაწყისის მოციქულთა კაცების მიერ თავიანთ ნაშრომებში მოყვანილი მოწმობები მოციქულთა წერილებზე. ასე მაგალითად, მსგავსი მინიშნებები გვხვდება მოციქულ ბარნაბას კათოლიკე ეპისტოლეში, რომელიც დაიწერა არა უგვიანეს I ასწლეულის 80-იანი წლებისა; კლიმენტი რომაელის კორინთელთა მიმართ პირველ ეპისტოლეში, რომელიც დაწერილია 97 წელს; წმინდა ეგნატე ღმერთშემოსილის (+107) სხვადასხვა ეკლესიის მიმართ ეპისტოლეებში; ახლახან აღმოჩენილ „თორმეტი

მოციქულის სწავლებაში“, რომელიც დაწერილია დაახლ. 120 წელს; მოძღვარ ერმისთან (135-140 წლები); პოლიკარპე სმირნელის (+155) ჩვენამდე შემონახულ ერთადერთ ეპისტოლეში ფილიპელთა მიმართ, რომელიც დაიწერა ეგნატე ღმერთშემოსილის სიკვდილისთანავე, დაახლ. 107 ან 108 წელს. პაპიუს იერაპოლიელმა (II საუკუნის I ნახევარი), მოციქულ იოანეს მოწაფემ, ევსევი კესარიელის მოწმობით, დაწერა „უფლის გამონათქვამთა განმარტება“. სამწუხაროდ, ჩვენთვის ცნობილია მხოლოდ პატარა ნაწყვეტები ამ ვრცელი ტექსტისა.

ზემოთ მოყვანილი ცნობებით შეიძლება დავასკვნათ, რომ მოციქულთა უახლოესი მემკვიდრეები მოციქულთა წერილებს უკვე კარგად იცნობდნენ: მათ კითხულობდნენ, თარგმნიდნენ, იმოწმებდნენ მათ ციტატებს ძველი აღთქმის წიგნების მსგავსად, რაც ყველაზე ნიშანდობლივია.

II საუკუნის მეორე ნახევარში ვხედავთ, რომ წმინდა მოწამე იუსტინეს (+167) მოწაფე ტატიანე წერს - εσαγγελιον δια τερτυριανου - სახარებების მსგავსად. დაახლოებით იმავე დროს, ერეტიკოს მარკიონს (140-170), ტერტულიანეს მოწმობით, ჰქონდა ახალი აღთქმის წიგნთა კრებული, რომელიც შედგებოდა მოციქულ პავლეს 10 ეპისტოლესა და, როგორც ფიქრობენ, ლუკას სახარებისაგან. ამ დროს ცნობილი იყო უკვე სხვა სახარებებიც და ეპისტოლეებიც, თვით მარკიონიც მოწმობს მათ შესახებ, ამდენად, მარკიონის კრებულიდან მათი ამოღება დამოკიდებული იყო ერეტიკოსის პირად შეხედულებაზე ამ წერილების მიმართ. რაც შეეხება ეკლესიას, ამ დროისათვის ქრისტიანებს ჰქონდათ ახალი აღთქმის წიგნთა თითქმის სრული კრებულები.

II საუკუნის დასასრულსა და III საუკუნის დასაწყისში ირინეოს ლიონელი, ტომით მცირე აზიიდან (გარდ. 202 წ.), ტერტულიანე (+223), კართაგენელი პრესვიტერი, რომელიც რომიდან აფრიკაში გადავიდა, და კლიმეტი ალექსანდრიელი (+217) ითვლიან ოთხ სახარებას, საქმე მოციქულთას, წმინდა პავლე მოციქულის 13 ეპისტოლეს, წმინდა პეტრე და იოანე მოციქულების თითო ეპისტოლეს და აპოკალიფსს, რომელთაც ამატებენ ებრაელთა ეპისტოლეს, მაგრამ ბარნაბას ან სხვა მწერლის სახელით. ტერტულიანე იყენებს ამ კრებულისათვის საერთო სახელს Novum

Testamentum ან Novum Instrumentum², რომელიც იმ დროისათვის გახდა დასავლეთში საერთო, მუდმივი საჭიროების წიგნი.

ბიბლიის სირიული თარგმანი პეშიტო, რომელიც გამოჩნდა II საუკუნეში, შედგება ამ წიგნებისაგან, აპოკალიფსის გამოკლებით, მაგრამ მის შემადგენლობაში შედის იაკობ მოციქულის ეპისტოლეც. II საუკუნის ნაწარმოების ნაწყვეტი, მურატორიის კატალოგი, რომელიც აღმოაჩინეს მილანში გასული საუკუნის დასაწყისში სწავლულ მურატორიის მიერ, ითვლის თითქმის იმავე წიგნებს. საერთოდ შეიძლება ითქვას, რომ II საუკუნის ბოლოს ახალი აღთქმის წიგნთა კანონი შედგებოდა 20 ან 21 წიგნისაგან, რომლებიც იწოდებოდა *ομοιογισμενα* - ყველას მიერ აღიარებულად, და 6 ან 7 სადავო წიგნისაგან - *αντιλεγιμενα*.

იგივე კანონი ჩანს ორიგენეს შრომებსა (+254) და ისტორიკოს ევსევის (+340) კვლევებში. ევსევი კესარიელი ჩამოთვლის ახალი აღთქმის ყველა წიგნს როგორც ჭეშმარიტს, ისე სადავოსა და ყალბს, და ყოფს მათ რამდენიმე ნაწილად, მათი საიმედოობის ხარისხით. ლაოდიკიის კრების (360-364) მე-60 კანონი ითვლის ახალი აღთქმის ყველა წიგნს, გარდა აპოკალიფსისა. მაგრამ ამ საუკუნის მამები და მწერლები: წმიდა ათანასე დიდი, წმიდა ეფრემ ასური, ფილაგრიუსი, რუფინი იყენებდნენ ახალი აღთქმის 27 წიგნს, ანუ აპოკალიფსსაც. ასევე იპონიისა (393 წ.) და კართაგენის (397 წ.) კრების 33-ე კანონი ითვლის თითოეულ მათგანს.

ამგვარად, ახალი აღთქმის წმინდა წიგნთა სრული შემადგენლობა იმ სახით, რომლითაც ჩვენ ახლა ვსარგებლობთ, საბოლოოდ დამკვიდრდა უკვე IV საუკუნის ბოლოს და დღემდე ასე გამოიყენება ეკლესიაში. მოციქულთა ზოგიერთი ეპისტოლის საიმედოობისა და მათი კანონის მიღმა დიდი ხნით დარჩენის მთავარი მიზეზი იყო მათ შესახებ მოწმობების არარსებობა. ამის მიზეზი გახლდათ ის, რომ ეპისტოლეები ეძღვნებოდა კერძო პირებს, როგორც მაგ. იოანეს II და III ეპისტოლეები, ტიმოთესა და ტიტეს ეპისტოლეები, ასევე საყურადღებო გახდა მათი განსაკუთრებული შინაარსი, მაგ. აპოკალიფსი, II პეტრეს, იუდასა და ებრაელთა ეპისტოლეები. მაგრამ ამასთან უნდა აღვნიშნოთ, რომ იმ დროს ერთ კერძო ეკლესიაში, ან

² C. Marc. 4:1; Adv. Prax. 15.

ერთ ქვეყანაში, ამ წერილებს არ აღიარებდნენ მოციქულთა ნაშრომებად, მეორე ეკლესიასა და ქვეყანაში მათ იღებდნენ, როგორც ჭეშმარიტად სამოციქულოს, კითხულობდნენ და იყენებდნენ, როგორც უექველ წერილებს გარდამოცემის მოწმობების საფუძველზე. ეს ვითარება დასრულდა ეკლესიაში იმით, რომ საექვო წერილები მოციქულთა წერილებად აღიარეს.

შენიშვნა: სიტყვა *καὶ* ალნიშნავს წესს, კანონს. მოციქული პავლე ასე მოიხსენიებს ქრისტიანთა რწმენისა და ცხოვრების წესს (გალ. 6.16; ფილ. 3.16 – „ვინც ამ წესისამებრ იქცევა, მშვიდობა და წყალობა“; „ასე რომ, რასაც მივაღწიეთ, იმავე გზით უნდა ვიაროთ“). მალევე ეს სახელწოდება, ბუნებრივია, უნდა გადასულიყო წმინდა წიგნთა შემადგენლობაზეც, რომლებიც შეიცავენ რწმენისა და ცხოვრების წესებს. ზუსტად ამ მნიშვნელობით ვხვდებით ამ სახელწოდებას წმინდა ირინეოს ლიონელთან³.

ორიგენე უკვე იყენებს კანონიკური წერილების სახელწოდებას აპოკრიფების საპირისპიროდ. ხოლო IV საუკუნის მამები სიტყვა „კანონით“ ალნიშნავენ წმინდა წიგნთა სრულ შემადგენლობას, რომელიც ეკლესიისგან დამტკიცებულია რწმენისა და ჭეშმარიტების სახელმძღვანელოდ.

ამასთან, სიტყვა „კანონი“ გამოიყენება იმ წიგნთა კატალოგის ან სიის მნიშვნელობით, რომლებიც დაწესებული იყო ტაძარში საკითხავად. ამ მნიშვნელობით იგი მოიხსენიეს უკვე ლაოდიკიის კრებაზე (59-ე კანონი), წმინდა ათანასეს დღესასწაულთა შესახებ ეპისტოლეში (იხ. წმინდა მოციქულთა და კრებების წესები) და კართაგენის კრებაზე (33-ე კანონი). კანონიკურ წიგნთა საპირისპიროდ, მესამე საუკუნის მწერლებთან გვხვდება ფორმა აპოკრიფული წიგნები (*αποκριφισ* - დამალული, საიდუმლო). ასე იწოდებოდა თავდაპირველად წიგნები, რომლებიც შეიცავდა დამალულ სწავლებას, როგორც მაგალითად აპოკალიფსი⁴, ან უფრო სწორად, საიდუმლოდ დაფარულს ებრაელების⁵ და, განსაკუთრებით, ერეტიკოსების მიერ, რომლებიც ხშირად ტრაბახობდნენ იმით, რომ მათ ჰქონდათ უმაღლესი ცოდნის შემცველი წიგნები⁶. ამ მნიშვნელობით სიტყვა აპოკრიფული უკვე აღნიშნავდა უპირველესად ერეტიკულ წიგნს, რომელიც ეკლესიის მიერ იყო უარყოფილი. დასავლეთში ეს მნიშვნელობა რამდენადმე ფართო იყო. ნეტარ ავგუსტინეს მიხედვით⁷, აპოკრიფი აღნიშნავს წიგნს, რომლის წარმოშობა უცნობი იყო მამებისათვის. ნეტარ იერონიმესა და რუფინთან ეს სახელწოდება უკვე პირდაპირ ეწინააღმდეგება კანონიკურ სახელწოდებას და აღნიშნავს ყოველგვარ წიგნს, რომლებიც არ შევიდა წმინდა კანონში, აქედან გამომდინარე, არაღვთივსულიერ

³ Против ересей, 3:11,1

⁴ У Ерифания, Ерес. 1:3

⁵ Ориген к Африкану, Ерифаний – Ерес 30:3

⁶ Афанасия о праздник. посл. 39.

⁷ О граде Божиим, 6:13.

წიგნებს; ასევე ისეთ წიგნებს, რომლებიც ადრე შედიოდა წმინდა წიგნთა შემადგენლობაში და იკითხებოდა ტაძრებში, მაგ. მოძღვარი ერმი, ბარნაბას, კლიმენტის ეპისტოლე და სხვ. აპოკრიფთა სახელწოდება ამ მნიშვნელობით გამოიყენებოდა დასავლეთში და განმტკიცდა ტრიდენტის კრებაზე (1546 წ.). აღმოსავლეთის ეკლესიაში კი მან შეინარჩუნა თავისი ორგანული მნიშვნელობა და გამოხატავს უპირველესად ყალბს, ერეტიკულს და ამიტომაც იკრძალება მორწმუნეთათვის ეკლესიის მიერ.

ახალი აღთქმის წმინდა წიგნთა ჭეშმარიტება და უტყუარობა

ახალი აღთქმის კანონის დროში ჩამოყალიბება და ძველი საეკლესიო მწერლების აზრთა სხვადასხვაობა ახალი აღთქმის ამა თუ იმ წიგნის შესახებ იყო მიზეზი მათ ჭეშმარიტებაში დაეჭვებისა, თუმცა ეს მოწმობს მხოლოდ ეკლესიის სიფრთხილეზე, რომელსაც იგი იჩენდა წიგნის მოციქულთა ნაშრომებად აღიარების მიმართ. ამით იგი განამტკიცებდა ახალი აღთქმის კანონს, ამიტომაც ეკლესიის მიერ ცნობილი წიგნების ნამდვილად მოციქულთა წიგნებად აღიარება ძველი მწერლების დიდი ხნის ეჭვებისა და აზრთა სხვადასხვაობის შემდეგ, კიდევ უფრო გვარწმუნებს ამ წიგნთა ჭეშმარიტებაში.

მართლაც, ძნელი წარმოსადგენია, რომ ეკლესია გულგრილად მოჰკიდებოდა თავისი რწმენისა და სწავლების უმთავრეს საფუძვლებს, ქრისტიანობის უმნიშვნელოვანეს ისტორიულ დოკუმენტებს და რომ მას, ხანგრძლივი ეჭვების მიუხედავად, მრავალი ცნობილი მიზეზის შემდეგ, რომლებიც იძლეოდა მოტივაციას ამა თუ იმ წიგნის მიუღებლობისა, შეეძლო საკმარისი საფუძვლების გარეშე შეეცვალა თავისი აზრი ამ წიგნზე და ელიარებიანა ის წიგნები მოციქულთა ნამდვილ წიგნებად, რომლებიც არ ეკუთვნოდა მოცუქულებს.

მსგავსად, არ შეიძლება იმის დაშვება, რომ რომელიღაც მათგანის ნამდვილად მოციქულთა წიგნად აღიარებისა და მიღების შემთხვევაში, იგი დაუშვებდა მოციქულთა ნაწარმოებების აზრისა და მთლიანობის

დამახინჯებას. შესაბამისად, ჩანს ეკლესიის მზრუნველობა მოციქულთა წერილების შეკრებისას.

უძველეს მწერალთა და ეკლესიის მტერთა უწყვეტი მოწმობები, რომლებსაც მოჰყავთ ამ წიგნებიდან ადგილები და სიტყვები, როგორც უცილობლად მოციქულთა და მათ მოწაფეთა კუთვნილი, არის საკმარისი გარანტია იმისა, რომ ჩვენ ვფლობთ ჭეშმარიტად ქრისტეს მოწაფეების ნაწარმოებებს.

წმინდა წიგნთა ჭეშმარიტების დასამტკიცებლად, გარდა გარეგანი მოწმობებისა, არის შინაგანი მოწმობებიც. თვით წერილები ატარებენ იმ დროისა და იმ პირთა კუთვნილების კვალს, რომელთაც უკავშირებს მათ ეკლესიისა და ისტორიული გარდამოცემის საერთო რწმენა. მათში, მაგალითად, ვერ შევხვდებით ვერც ერთ მოვლენას, შეიძლება ითქვას, ვერც ერთ სიტყვას, რომლებიც დაუპირისპირდება იმდროინდელ ისტორიას, ქრონოლოგიას, იმ ერის გეოგრაფიას, იმ ადგილებსა და პერიოდს. ამ მიმართებით ახალი აღთქმის წმინდა წიგნთა ყველა წარმოსახვითი წინააღმდეგობა და დაპირისპირება სხვა ისტორიულ ძეგლებთან წარმოჩნდება ან უბრალო გაუგებრობად, ან მიკერძოებულ კრიტიკად.

უშუალოდ მაცხოვრის მოწაფეთა მახასიათებელი - წერილთა შინაგანი ხასიათი, მათი ენა, გამოხატვის ფორმით მარტივი, მაგრამ ღვთივგანბრძნობილი, უბრალო, ადამიანური მწერლობა, სრულად ეთანხმება წმინდა წიგნთა დანიშნულებასა თუ გონების მოთხოვნას. ასევე მათში ჩანს ძალა სწავლებისა, სიმაღლე და სიწმინდე. ყველაფერი ეს საუბრობს ამ წიგნთა ზუსტად იმ პირთა კუთვნილების სასარგებლოდ, რომელთაც ისინი მიეწერებიან. ამისათვის საკმარისია მოციქულთა ნამდვილი ნაწარმოებების შედარება რომელიღაც აპოკრიფულ, ან კიდევ სხვა მომდევნო ქრისტიანული მწერლობის ნაწარმოებთან. ყველაზე არაკეთილგანზრახულ კრიტიკასაც კი არ შეეძლო და არც შეუძლია, მთლიანად უარყოს მოციქულთა ყველა ნაწარმოები, მოჰყავთ ხან ერთი და ხან მეორე მიზეზი, მაგრამ ყოველთვის უთმობენ კეთილგანზრახულ და ფრთხილ მოწმობას წერილთა ნამდვილობას.

უნდა აღვნიშნოთ, რომ ოთხი სახარების, მოციქულთა საქმეების, ეპისტოლეებისა და აპოკალიფსის გარდა, ჩვენამდე მოაღწია ასევე ფსევდომოციქულთა სახარებებმაც და წერილებმაც, რომლებიც გამოქვეყნდა ქრისტიანობის პირველ საუკუნეებში და ცნობილი იყო იმავე მოციქულებისა და სხვა მწერლების სახელით, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ეკლესიამ ისინი უარყო.

რაზე აფუძნებდა ეკლესია თავის მოსაზრებას ამა თუ იმ წერილის მიმართ? რატომ იღებდა იგი ერთ ნაწარმოებს მოციქულთა კუთვნილად, სხვებს კი უარყოფდა? ყველაზე სარწმუნო და უეჭველი ნიშანი წერილთა ნამდვილობისა იყო ღვთის სულის მოწმობა, რომელიც მოქმედებდა ქრისტიანებში - ზუსტად იმ სულისა, რომელიც იყო ასევე წმინდა წერილთა სულისჩამდგმელი.

თუმცა კიდევ უფრო სარწმუნო და გარეგანი ნიშანი მოციქულთა ამა თუ იმ წერილთა ღვთაებრივი წარმომავლობისა და ნამდვილობისა არის უპირველესად თვით მოციქულთა ავტორიტეტი, შემდეგ მათი უახლოესი მოწაფეებისა და მემკვიდრეების მოწმობები და საერთოდ ეკლესიის გარდამოცემა. ეს მოწმობები, როგორც უკვე დავინახეთ, მომდინარეობს II და III საუკუნეების წერილებიდან და თარიღდება თვით მოციქულთა დროით.

წმიდა ირინეოს ლიონელის (+202) აზრით, ჩვენი სახარებების საიმედოობა ისე დიდია, რომ თვით ერეტიკოსები უქმნიან მათ მოწმობებს და განეშორებიან მათ, ყოველი მათგანი ცდილობს დაამტკიცოს თავისი სწავლება⁸. წმიდა ირონეოსი არა მარტო იცნობს ოთხ სახარებასა და ახალი აღთქმის სხვა წიგნებს და მოჰყავს მათგან მრავალი მონაკვეთი, არამედ საუბრობს სახარებების დაწერის დროის მიხედვით განლაგებაზე, ოთხი მახარებლის ცხოველების სახით სიმბოლურ გამოსახვაზე და ამტკიცებს, რომ სახარება უნდა იყოს უცილობლად ოთხი⁹.

წმიდა ირონეოს ლიონელის მოწმობა იმით არის საგულისხმო, რომ ის იყო წმინდა პოლიკარპე სმირნელის, წმიდა იოანე ღვთისმეტყველის მოწაფის მოწაფე. იგი თავის ნაწარმოებებში აცხადებს, რომ მან სახარებისეულ გამონათქვამთა ყველა გაგება გადმოიღო წმიდა პოლიკარპეს

⁸ Притов ересей 3:11,7.

⁹ там же, 8.

მონათხრობებიდან, შესაბამისად, იოანეს სახარებაზე მას შეეძლო ეთქვა მხოლოდ ის, რაც მოისმინა წმიდა პოლიკარპესაგან; ხოლო წმიდა პოლიკარპეს არ შეეძლო არ სცოდნოდა, წერდა თუ არა თავისი მასწავლებელი სახარებას.

ამგვარად, II საუკუნის ბოლოს ჩვენი ოთხი სახარება, და მასთან სხვა ახალი აღთქმის წმინდა წიგნები ცნობილი იყო, როგორც ჭეშმარიტად მოციქულთა ნაწარმოებები. თუმცა უფრო ადრეც ამ წერილებს იცნობდა და იყენებდა ქრისტიანული ეკლესია. წმიდა იუსტინე მოწამეს თავის პირველ აპოლოგეაში (დაახლ. 138 წ.) მოჰყავს მათესა და იოანეს სახარებებიდან მონაკვეთები და ასევე ახსენებს ქრისტიანთა საერთო შეკრებებზე სახარებებად წოდებულ მოციქულთა ღირსახსოვრებს (απομνημονεύματα).

უფრო ადრეულ პერიოდამდე მივყავართ წმიდა ეგნატე ღმერთშემოსილის ეპისტოლეების განხილვას, რომლებიც დაწერილია რომში მოწამეობრივი სიკვდილისთვის წასვლის წინ (107 წ.), და წმიდა პოლიკარპე სმირნელს. მოციქულთა ამ კაცების წერილებში არის მინიშნებები სახარებებიდან და მოციქულთა ეპისტოლეებიდან, რაც მოწმობს, რომ უკვე II საუკუნის დასაწყისში ახალი აღთქმის წიგნებს მოციქულთა სახელით მოიხსენიებდნენ.

უფრო მეტიც, სახარებების არსებობაზე I საუკუნეში მიაწვდნენ მოციქულ ბარნაბას ეპისტოლე (არა უადრეს 80 წ.). ამ ეპისტოლეში მოყვანილია სიტყვები მათეს სახარებიდან: „**მრავალნი არიან ხმობილნი და მცირედნი - რჩეულნი**“ (მთ. 20.16) შემდეგი სიტყვების დამატებით: „როგორც დაწერილია“. ეს დამატება, რომელიც უეჭველად ეკუთვნის თვით მწერალს, აყენებს ახალი აღთქმის წიგნებს ძველი აღთქმის წერილის გვერდით და შესაბამისად აღიარებს მათ უდიდეს მნიშვნელობას. მათეს სახარების ნამდვილობის საუკეთესო მტკიცებულება კი არის ისეთი ადრეული პერიოდის ცნობა, როდესაც ჯერ კიდევ ცოცხალი იყო მოციქული ბარნაბა - თორმეტი მოციქულის უმუშალო მოწაფე (საქმ. 4.36) და მოციქულ პავლეს დამხმარე.

დაბოლოს, უნდა ითქვას, რომ ერეტიკოსებიც და ქრისტიანობის მტერი წარმართებიც სახარებებს თვლიდნენ მოციქულთა ნაწარმოებებად,

უარყოფდნენ ეკლესიის სწავლებას და მიაწინებდნენ მათზე, როგორც ჭეშმარიტად მოციქულთა წერილებზე. ამგვარად, წმიდა ირინეოს ლიონელისა და წმიდა იპოლიტე რომაელის მოწმობით, ერეტიკოსი ვალენტინი (დაახლ. 140წ.) სარგებლობდა იოანეს სახარების ფრაზებით, რათა დაემტკიცებინა თავისი ცრუ სწავლება. ერეტიკოსმა მარკიონმა (140-170 წ.), რომლის წინააღმდეგაც წერდა ტერტულიანე, შეადგინა წმიდა წიგნთა საკუთარი კანონი, რომელშიც შეიტანა მხოლოდ ერთი სახარება ლუკასი და წმინდა პავლე მოციქულის 10 ეპისტოლე; ადრე კი, ტერტულიანეს მოწმობით, იგი აღიარებდა ოთხივე სახარებას. წარმართი ფილოსოფოსი ცელსიუსი (II საუკუნის შუა წლები), რომლის წინააღმდეგაც წერდა ორიგენე, იცნობს ჩვენს სახარებებს და მოჰყავს მათგან ფრაზები, უწოდებს მათ იესოს მოწაფეების წერილებს.

ამგვარად, ეკლესიის მწერალთა და მამათა, ასევე მისი მტრების ურიცხვი მოწმობა გვარწმუნებს ახალი აღთქმის წერილების ჭეშმარიტებაში. ამას ემატება მათი ხელუხლებლობა. IV საუკუნიდან და უფრო ადრიდან დაწყებული ახალი აღთქმის წიგნთა ხელნაწერები ჩვენს დრომდე ხელუხლებელი მოვიდა. ამ ხელნაწერთა საოცარმა სიმრავლემ, მათმა ურთიერთთანხმობამ მთავარსა და არსებითზე, მათმა მუდმივმა გამოყენებამ ქრისტიანთა ტაძრებსა და სახლებში, საბოლოოდ უნდა დაგვარწმუნოს, რომ ეს წიგნები უძველეს ქრისტიანულ ეკლესიაში ითვლებოდა ჭეშმარიტად მოციქულთა ნაწარმოებებად და მათ დაცვაზე ეკლესია ზრუნავდა.

ახალი აღთქმის წმინდა წიგნთა მოკლე ისტორია

ღვთის განგებულებით ჩვენს დრომდე არ შემონახულა თვით მოციქულთა ხელნაწერები. ეგვიპტური პაპირუსის სისუსტე, რომელზედაც ჩვეულებრივ წერდნენ იმ დროს, ასევე, დევნის პერიოდი და ქრისტიანთა წმიდა წიგნების განადგურების მოსურნე მტრები, იყო უმთავრესი მიზეზები ავტოგრაფთა განადგურებისა. თუმცა ამ ფაქტმა ამასთანავე ხელი შეუწყო

სარწმუნო და მრავალრიცხოვანი ხელნაწერის გავრცელებას. ხოლო მათი მუდმივი კითხვა და გამოყენება საეკლესიო მსახურებაში შეუძლებელს ხდიდა მათ დაზიანებას ბოროტი განზრახვით.

ამასთან აღსანიშნავია, რომ ხელნაწერთა შენარჩუნებისა და სიზუსტისათვის საოცრად ყურადღებიანმა მზრუნველობამაც ვერ დაიცვა ისინი სხვადასხვა ვარიანტისგან, შეუსაბამობისა და შეცდომისაგან - ადამიანთა სისუსტეებისა და უყურადღებობების გარდაუვალი შედეგებისგან. ეს განსაკუთრებით შესამჩნევია წიგნების ხელნაწერებად გავრცელების ეპოქაში, ბეჭდვის გამოგონებამდე.

ცნობილია, რომ ძველად, თითქმის X საუკუნემდე, საზოგადო გამოყენებისათვის განკუთვნილი ყველა ხელნაწერი იწერებოდა უწყვეტ ხაზებად, თითქმის ყოველგვარი ქვედა და ზედა ნიშნების, სიტყვების გაყოფის გარეშე; იწერებოდა ე.წ. უნციალური (დიდი ასო) ასოებით, ამასთან ხშირად შემოკლებული ფორმით (ქარაგმით). აღსანიშნავია ისიც, რომ რიცხვით ნიშნებსაც ასოები შეესაბამებოდა. შეუძლებელი იყო ნამდვილი ტექსტის თვითნებურად ჩამატებულისგან განსხვავება, ხშირად თან ერთვოდა გადამწერის აუცილებელი შენიშვნები თუ მინაწერი, რომლებიც ემსახურებოდა საეკლესიო გამოყენებასა და სხვა საჭიროებებს. ამასთანავე ვხვდებით სიტყვათა და გამოთქმათა, ასევე მთელ წინადადებათა გაერთიანებასა თუ გაყოფას, თანდებულთა თუ ნაწილაკთა შეერთებასა თუ განაწილებას, რომლებიც ცვლიან სიტყვის მნიშვნელობას. ყველაზე გამართულ ხელნაწერებშიც კი ერთი სიტყვა სხვა სიტყვით იცვლებოდა ან გამოტოვებდნენ სიტყვებსა თუ მუხლებს. ასევე ყურადსაღებია, გადამწერთა უნებლიე შეცდომები, რომლებიც გამოწვეული იყო ან სიჩქარის, ან წერილის გაურკვევლობის, ან სხვა მიზეზის გამო.

შენიშვნა: ზემოთქმულის მოწმობისათვის მოვიყვანთ უძველესი წერილიდან რამდენიმე მაგალითს:

1. APXHT*YAGTEIoYIHΣ*YXΠPICT*YKAΘΩΣΓΕΓΡΑΠΤΑΙΕΝΤΩΙΗΣΑΙΑΙΠΤΩΠΡ*ΦΗΤΗΙ.: * (სინას ხელნაწერიდან, გამომც. კ. ტიშენდორფი);

2. იოანეს სახარების 1;3-4 სიტყვებს წმინდა ირონეოს ლიონელი¹⁰ ასე კითხულობს: αὐτὰ δι αὐτοῦ ἐγένετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν. ὁ γὰρ ὢν ἐν αὐτῷ ζῶν ἐστὶν καὶ

¹⁰ „против ересей“ 3.11.1 და სხვა ადგილებში

η ζωή ην το φάτ των ανθρωπων – ყველაფერი მის მიერ შეიქმნა, და უმისოდ არაფერი შექმნილა, რაც კი შეიქმნა. მასში იყო სიცოცხლე, და სიცოცხლე იყო ნათელი კაცთა. ასევე კითხულობდნენ და ყოფდნენ ამ ორ მუხლს ტერტულიანეც, ორიგენეც, წმიდა გრიგოლი ღვთისმეტყველიც, ნეტარი ავგუსტინეც და სხვებიც. ასევე იყოფიან ისინი თითქმის ყველა უძველეს კოდექსში: სინას, ალექსანდრიის, ვატიკანის, ეფრემის და სხვ. მაგრამ ეგნატე ღმერთშემოსილი, დიდუმი, ეფრემ ასური, ოქროპირი, ეპიფანე, თეოდორიტე, თეოფილაქტე და სხვა მრავალი კოდექსს კითხულობს ისე, როგორც ჩვენ ახლა, ე.ი. სიტყვებს ο γένειν უკავშირებენ წინა მუხლს, ხოლო მეოთხე მუხლს იწყებენ სიტყვებით: εν αὐτῷ ζῶν ἔσθιν; და სიცოცხლე იყო ნათელი კაცთა. ეს მიმართული იყო გნოსტიკოსთა და არიანელთა წინააღმდეგ, რომელთაც სურდათ გამოეყენებინათ ასეთი კითხვა თავიანთი მიზნებისათვის.

3. ზოგჯერ საეკლესიო კითხვისათვის მიმატებული სიტყვები და მთელი მუხლები შეტანილი იყო თვით ტექსტში და ახლაც რჩება მრავალ ხელნაწერში თავდაპირველი ტექსტის გვერდით. ასე პოულობენ მკვლევრები, რომ არსებულ ხელნაწერთა მრავალ ნაწილში მუხლები: ταυτα λεγων εφανε ο εχων τα ακουειν ακουετω - ვისაც აქვს ყურნი სმენად, ისმინოს! (შდრ. მთ. 13. 9.43; მრკ. 4.23; 7.16; ლუკ. 8.15); ან: πολλοι γαρ εισι κλητοι, ολιγοι δε εκλεκτοι - მრავალნი არიან წოდებულ, ხოლო მცირედნი რჩეულ (ლუკ. 14.24) - მხოლოდ დამატებებია, დიაკონისთვის განკუთვნილი ღვთისმსახურების დროს სახარების კითხვისას.

ეკლესია პირველივე საუკუნეებიდან ზრუნავდა წმინდა წიგნთა სხვადასხვაობისა და გადამწერთა შეცდომების აღმოსაფხვრელად. წმიდა ტექსტების ღვთისმსახურებაში გამოყენებამ გამოიწვია მისი პატარა მონაკვეთებად და მუხლებად დაყოფის აუცილებელობა.

III საუკუნეში ამონიუს ალექსანდრიელმა გამოსცა შემაჯამებელი ოთხთავი (მონატესარონი), რომელშიც მათეს სახარების მოვლენების მიხედვით მიმდინარეობს იმავე მოვლენებზე თხრობა სხვა სახარებებიდანაც.

IV საუკუნეში ისტორიკოსმა ევსევი კესარიელმა არ მოიწონა ახალი აღთქმის დაყოფის ეს სისტემა და თხრობა და შეადგინა მათი გამოყენებით საკუთარი კანონები, კრებული, რომელშიც მან მინდვრებზე ციფრებით აღნიშნა მახარებლების მსგავსი და განსხვავებული მოვლენები. სულ იყო ათი კანონი. პირველში შეტანილი იყო ოთხივე სახარების ყველა მსგავსი ადგილი; II, III, IV-ში - სამი სახარების მსგავსი ადგილები, V-IX-ში - ორი სახარების მსგავსება; X-ში - ერთი სახარების ინფორმაცია.

V საუკუნეში ალექსანდრიელმა დიაკონმა ევფალიუსმა მიზაძა ძველი აღთქმის წიგნთა ლექსურ წყობას და დაყო მოციქულთა საქმეები და ეპისტოლეები, შესაძლოა სახარებაც, მუხლებად, გამოიყენა და გაავრცელა მანამდე არსებული, სავარაუდოდ, თეოდორე მოპსუეტელის *τῆλοι*, *breves*, პატარა თავები. აპოკალიფსი დაიყო უკვე VI საუკუნეში ანდრეა კაბადოკიელის მიერ.

წიგნის ბოლოს ჩვეულებრივ აღინიშნებოდა თავებისა და მუხლების რაოდენობა, ხოლო ერთი ხელნაწერიდან მეორის გადაწერისას ადგილის დასაზოგად ყოველი მუხლი იწერებოდა გაბმული სტრიქონით, მაგრამ ბოლოში დაისმებოდა წერტილი, რამაც გამოიწვია პუნქტუაციის გამოჩენა უკვე წიგნთა ბეჭდვის დროიდან.

X საუკუნიდან შემოიღეს სიტყვათა და ნაწილაკთა განცალკევებული წერა და ჯერ კიდევ ევფალიუსის დროს მიღებული მახვილი. ევსევისა და ევფალიუსის დაყოფას დიდი პატივით იყენებდნენ წლების განმავლობაში, თუმცა ტექსტის შესწავლისას იწვევდა ცდომილებას. ევფალიუსის სტრიქონებში რამდენიმე სიტყვა, რამდენის ერთად წარმოთქმაც შეიძლებოდა, ერთად იწერებოდა.

ევფალიუსმა დაყო ახალი აღთქმის ტექსტები ტაძარში წასაკითხად და ამიტომაც მიიღო კვირის შვიდეულთა რიცხვის მიხედვით წელიწადის 52 ნაწილი მოციქულთა საქმეებისა და ეპისტოლეებისაგან, ასევე მიუმატა მათ ქრისტეშობის, ამაღლების და სხვა დღესასწაულების საკითხავები, მთლიანად მიიღო 57 ნაწილი. შემდგომ ქრისტეს ეკლესიაში დღესასწაულთა გამრავლებითა და ღვთისმსახურების ციკლის გაფართოებით გაიზარდა ნაწილთა რაოდენობაც. ჩამოყალიბდა ე.წ. პერიკოპები (*περιοποιαι*), საკითხავები, საწყისები.

ფიქრობენ, რომ დასავლეთში ასეთი დაყოფა გამოჩნდა ადრე, კონკრეტულად V საუკუნეში, ხოლო აღმოსავლეთში მხოლოდ VIII ს-ში, წმინდა იოანე დამასკელის დროიდან. ტექსტის ასე მცირე მონაკვეთებად დაყოფისას უმთავრესად ითვალისწინებდნენ მოციქულთა ეპისტოლეებისა და სახარებების სრული ტექსტის წაკითხვას წელიწადის ყოველ დღეს, უწყვეტად.

დღეს ბერძნული და სლავური ტექსტები ითვლის მათეს სახარებაში 116, მარკოზის - 71, ლუკას - 114, იოანეს - 67, სულ - 368 საწყისს; მოციქულთა საქმეებსა და ეპისტოლეებში კი - 335 საწყისს, ამასთან ზოგიერთი საწყისი იყოფა ნახევარსაწყისებად. აპოკალიფსი ტაძრებში არ იკითხება და არც საწყისებად იყოფა. ვის მიეწერება საკუთრივ ბერძნული ახალაღთქმისეული ტექსტის დაყოფა საწყისებად, უცნობია. მაგრამ იგი X საუკუნემდე გვხვდება განსაზღვრული სახით. XII საუკუნეში კარდინალმა გუტონ დე ს. კარომ დაადგინა ვულგატას ახლანდელი დაყოფა თავებად, რათა ადვილი ყოფილიყო მისი ციტატების გამოყენება. ეს მეთოდი XV საუკუნეში გადავიდა ბერძნულ ტექსტშიც. ბერძნული ტექსტის სტრიქონებად დაყოფა მიეწერება პარიზელ ტიპოგრაფ რობერტ სტეფანსა (1551 წ.) და განსაკუთრებით თეოდორე ბეზას (1565წ.).

ტექსტის გასწორება და გამოცემა.

ჯერ კიდევ III საუკუნეში სწავლულმა ორიგენემ დაწვრილებით შეამოწმა ძველი აღთქმის LXX-ის ტექსტი, შეეხო ახალი აღთქმის ტექსტსაც: შეაერთა ხელნაწერები და აღნიშნა ვარიანტები, მაგრამ, გააკეთა თუ არა მან ეს ახალი აღთქმისთვის, მისი სრული შემადგენლობისთვის, უცნობია. III საუკუნის ბოლოს და IV საუკუნის დასაწყისში ეგვიპტელი ეპისკოპოსი ისიხიუსი და ანტოქიის პრესვიტერი ლუკიანე (მოწამე) მუშაობდნენ ახალი აღთქმის ტექსტის თავდაპირველი წმინდა ტექსტის აღდგენაზე. მაგრამ რომის პაპ გელასის დეკრეტის საფუძველზე (დაახლ. 495 წ.) ეს შესწორებები მიიჩნიეს ცდომილებებად და მან ვერ მიიღო ეკლესიის მოწონება. მას შემდეგ აღარ ჩანს კრიტიკული შრომები შესწორების სფეროში ბეჭდვითი გამოცემების დრომდე.

ბერძნული ახალი აღთქმის ტექსტის კრიტიკული გამოცემები დაიწყო არა უადრეს XVIII საუკუნის მეორე ნახევრიდან. ამ მხრივ პირველ ადგილას უნდა დავაყენოთ იენის უნივერსიტეტის სწავლული პროფესორი გრისბაჰი, რომელმაც მრავალი ხელნაწერისა და მამების ციტატების შედარების საფუძველზე 1774-76 წლებში გამოსცა ახალი აღთქმის ბერძნული ტექსტი ვარიანტებით და ცდილობდა, დაედგინა მათი მსგავსება.

სხვები აგრძელებდნენ ან ცვლიდნენ გრისბაჰის რეცენზიას. ლოჰმანი (1831 წელს) ცდილობდა აღედგინა უძველესი, საწყისი ტექსტი. მის ნაკვალევზე დაუღალავი საქმიანობით იღვწოდა გასული საუკუნის მეორე ნახევარში ლაიფციგის უნივერსიტეტის პროფესორი კონსტანტინე ტიშენდორფი, რომელიც ცდილობდა საწყისი ბერძნული ტექსტის აღდგენას საუკეთესო უძველესი ხელნაწერების მიხედვით.

ყურადსადღებია ახალი აღთქმის უმნიშვნელოვანესი ხელნაწერების ბეჭდვითი გამომცემლობები. უმთავრეს და უძველეს ხელნაწერთა შორის პირველი ადგილი უჭირავს codex Alexandrinus, რომელიც იწოდება ასე დაწერის ადგილის მიხედვით. ფიქრობენ, რომ ის დაწერილია V საუკუნის შუა წლებში და 1628 წელს საჩუქრად გადაეცა ინგლისის მეფე კარლ I-ს ბერძენ პატრიარქ კირილე ლუკარისის მიერ. დაწერილია პერგამენტზე და ინახება ლონდონის ბრიტანულ მუზეუმში. მოსკოვში ის გამოიცა 1821 წელს. გარდა ძველი აღთქმისა, ის შეიცავს ასევე მთელ ახალ აღთქმას და კლიმენტი რომაელის ორ ეპისტოლეს (მეორეს არასრულად). ამ კოდექსში არის ამონიუსის დაყოფა სახარებისთვის, მაგრამ არა ეპისტოლეებისათვის. მასში იშვიათად გვხვდება პუნქტუაციის ნიშნები და სიტყვების დაყოფა. მეორე ხელნაწერად მიიჩნევა codex Vaticanus, რომელიც ინახება რომში, ვატიკანის ბიბლიოთეკაში. იგი ეგვიპტურია, IV ან V საუკუნისა. მას არ გააჩნია პუნქტუაციისა და სიტყვათა გაყოფის ნიშნები, მაგრამ სახარება და ეპისტოლეები იყოფა განსხვავებულად. ახალ აღთქმას არ აქვს დასრულებული სახე. არ შეიცავს ახლანდელ ფილიპელთა ეპისტოლეს, იუდეველთა ეპისტოლესა და აპოკალიფსის დასასრულს.

მესამე ხელნაწერად მიიჩნევა codex Ephraemi, rescriptus. ასე იწოდება, რადგან თავდაპირველი წერილი იყო გასწორებული. პერგამენტზე იყო დაწერილი ასევე ეფრემ ასურის ნაწარმოებები. ამჟამად თავდაპირველი ტექსტი თითქმის ყველგან აღდგენილია; მასში შესულია მთელი ახალი აღთქმა, ზოგიერთი ადგილის გამოტოვებით. იყოფა თავებად, გამოყენებულია პუნქტუაციის ნიშნები. იგი მიეწერება V საუკუნეს.

მეოთხე ხელნაწერად მიიჩნევა Cantabrigiensis (კემბრიჯის), იგი აღმოაჩინა პროფესორმა ფ. ბეზემ 1562 წელს ლიონის ერთ მონასტერში და საჩუქრად გადასცა კემბრიჯის უნივერსიტეტს (ინგლისი). მიეკუთვნება VI საუკუნეს. იგი შესრულებულია ევფალიუსის დაყოფით. დაწერილია მახვილისა და სიტყვათა გაყოფის გარეშე იერონიმეს ლათინურ თარგმანამდე. შეიცავს სახარებასა და მოციქულთა საქმეებს.

მეხუთე ხელნაწერად მიიჩნევა და მის გაგრძელებად ითვლება Codex Claromontanus (კლერმონის), რომელიც შეიცავს პავლეს ეპისტოლეებს,

იერონიმეს ლათინურ თარგმანამდე. იგი მოიძია იმავე ბეზელმა კლერმონის მონატერში, ამჟამად კი ინახება პარიზში.

მაგრამ განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მეექვსე ხელნაწერი, რომელიც აღმოაჩინეს 1859 წელს, იგი თითქმის ყველაზე უძველესია ყველა ცნობილ კოდექსთა შორის - codex Sinaitiens. იგი მოიპოვა კ. ტიშენდორფმა კაიროს ერთ-ერთ მონასტერში და ძღვნად მიაართვა რუსეთის იმპერატორს, ალექსანდრე II-ს, გამოიცა 1862 წელს, მიეკუთვნება IV საუკუნეს; დაწერილია სიტყვათა გაყოფისა და მახვილის გარეშე. ის შეიცავს ძველი აღთქმის მნიშვნელოვან ნაწილს LXX-ის თარგმანის მიხედვით, მთელ ახალ აღთქმას, ბარნაბას ეპისტოლესა და ერმის „მოდღვრის“ პირველ ნაწილს¹¹.

წიგნთა ბეჭდვის გამოგონებისთანავე პირველ ნაწარმოებთა შორის დაიბეჭდა ბიბლიაც - პირველად 1455 წელს, რა თქმა უნდა, ლათინური. მაგრამ ბეჭდვით გამოცემებს შორის მნიშვნელოვანი ადგილი უთუოდ უნდა დაიჭიროს, ე.წ. პოლიგლოტებმა, რომლებიც თავდაპირველ ტექსტებთან ერთად წარმოადგენდნენ უმნიშვნელოვანეს თარგმანებს. პირველი პოლიგლოტა - კომპლიუტისა გამოიცა ესპანეთში, კომპლიუტში (ამჟამად ალკალა დე გენარესი) ტოლედოს არქიეპისკოპოს კარდინალ ხიმენესის ზედამხედველობით. ეს ბიბლია შეიცავს იუდეურ, ქალდეურ, ბერძნულ და ლათინურ ტექსტებს. მისი მეხუთე და მეექვსე ნაწილი შეიცავს ახალ აღთქმას, რომელიც მომზადდა-დაიბეჭდა 1514 წელს და გამოვიდა 1520 წელს.

მის თანადროულად 1516 წელს ბეზელში ერაზმ როტერდამელმა გამოსცა ახალი აღთქმის ბერძნული ტექსტი ლათინური თარგმანით. მას მოჰყვა სხვა თარგმანებიც. შემდგომში ძმებ ელზევირების წიგნთა ვაჭრობის გამოგონებამ ლეიდენსა და ჰოლანდიაში გაავრცელა რამდენიმე შესანიშნავი, თუმცა შეუსწორებელი გამოცემა ახალი აღთქმისა. მათგან ერთ-ერთს (მე-2-ს) ეწოდა *textus receptus ab omnibus* და მას შემდეგ ეს გამოცემა (1663 წ.) დიდ ხანს ითვლებოდა საუკეთესოდ, სანამ XVIII საუკუნის მკვლევართა სამეცნიერო შრომებმა არ აღმოაჩინა მისი ნაკლოვანებები.

¹¹ 1993 წლამდე ინახებოდა სანკტ-პეტერბურგში, შემდეგ საბჭოთა ხელისუფლებამ მიყიდა ბრიტანეთის მუზეუმს 100 000 ფუნტ სტერლინგად.

textus receptus -ს პირველად გვერდი აუარა ბენგელმა, რომელმაც 1734 წელს ტიუნბერგში გამოსცა ახალი აღთქმის ტექსტი კრიტიკის წესების მიხედვით. მაგრამ გრისბაჰმა 1775 წელს ხელმეორედ გამოსცა იენაში ახალი აღთქმა გასწორებული textus receptus-ის მიხედვით. ამის შემდეგ, 1782-88 წლებში, რიგაში მოსკოველმა სწავლულმა მათეოსმა გამოსცა ახალი აღთქმა მოსკოვურ ხელნაწერთა მიხედვით. გრისბაჰს მიჰყვნენ შოლცი, ლოჰმანი და ბოლოს ტიმენდორფი. ამ უკანასკნელის ახალი აღთქმის კრიტიკული გამოცემა სამეცნიერო სფეროში დიდი პატივისცემით სარგებლობს. მისი უკანასკნელი გამოცემა Octava critica major აერთიენებს ვარიანტებსა და საკითხავებს უძველესი თვრამეტი უნციალური კოდექსის, სახარებების, ეკლესიის უძველესი მამების ტექსტთა და სხვა თარგმანთა განმარტებებისა და გამოცემებისა. იგი გამოიცა 1869-72 წლებში ლაიფციგში.

თარგმანები

ახალი აღთქმის წმინდა წიგნთა ტექსტების შესწავლისას ძალიან დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ბერძნულიდან სხვა ენებზე ახალი აღთქმის უძველეს თარგმანებს. ასეთ თარგმანთა შორის მეტნაკლებად ყურადღებას იქცევს სირიული თარგმანი - პეშიტო (უბრალო), რომელსაც იცნობდნენ და იყენებდნენ სირიის ეკლესიაში (ედესოსა და სხვა მრავალ ადგილას) II საუკუნის დასასრულსა და III საუკუნის დასაწყისში. ის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია იმ მიმართებით, რომ შეიცავს ახალი აღთქმის თითქმის ყველა წიგნს, აპოკალიფსისა და ოთხი კათოლიკე ეპისტოლეს (II პეტრეს, II და III იოანეს და იუდას) გარდა.

ახალი აღთქმის მეორე უძველესი თარგმანი შეიქმნა დასავლეთის ეკლესიაში, იტალიასა და აფრიკაში, ლათინურ ენაზე. იგი იწოდება იტალიურ თარგმანად. ამ თარგმანის ნაირსახეობამ, ერთისა და იმავე ადგილის შეუთანხმებელმა გადმოცემამ გადააწყვეტინა პაპ დამასის IV საუკუნის ბოლოს ეზრუნა ბიბლიის ლათინური თარგმანის გასწორებაზე. მან ეს ღვაწლი დააკისრა ნეტარ იერონიმეს, რომელმაც 383 წელს დაიწყო

ახალი აღთქმის თარგმანზე მუშაობა უძველესი ბერძნული ხელნაწერების მიხედვით, ხოლო შემდეგ კი ძველი აღთქმის ტექსტებზე იმუშავა იუდეური დედნის მიხედვით.

ნეტარი იერონიმეს თარგმანმა - ვულგატამ - თავდაპირველად ვერ მოიპოვა ნდობა და ამიტომაც წინააღმდეგობა პოვა ბევრგან იტალიურ საზოგადოებაში, მაგრამ მალე პაპების გადაწყვეტილებით საყოველთაოდ მიიღეს რომის ეკლესიაში, ტრიდენტის კრებამ (1546 წ.) კი მისი კანონიზირება მოახდინა და მიაწერა მას წმიდა წერილის ტექსტის დედნის თანაბარი მნიშვნელობა. ვულგატას მნიშვნელობა ისაა, რომ ეს თარგმანი უძველესია აქამდე ცნობილ ახალი აღთქმის თითქმის ყველა უძველეს ბერძნულ მანუსკრიპტთა შორის და, ასე ვთქვათ, ასახავს მოციქულთა უძველეს, პირველ წერილს.

ამასთანავე არსებობს ე.წ. „რეილენდის პაპირუსი 457“ (ჯონ რეილენდის ბიბლიოთეკა მანჩესტერში), რომელიც იმით არის საინტერესო, რომ ის ინახავს იოანეს სახარების დედანს თავისი ნამდვილი სახით, რამდენადაც მოცემული პაპირუსი (სამწუხაროდ, არასრული) დაწერილია 120-130 წლებში.

სლავური და რუსული თარგმანები. ძველრუსულ ენაზე თარგმნილ ყველაზე ადრეულ სახარებას, რომელსაც ჩვენამდე არ მოუღწევია, ახსენებს ბერი ხრაბრი თავის შედგენილ კირილესა და მეთოდეს ცხოვრების აღწერაში. ის საუბრობს, რომ ძმებმა - კირილემ და მეთოდემ სოლუნში ნახეს სახარება რუსული წერილობით, და იპოვეს ადამიანი, რომლისგანაც შეისწავლეს რუსული ენა. არსებობს მოწმობები, რომ მათ იქვე შეისწავლეს რუსული წესდება¹². მაშინდელი რუსული ანბანი შედგებოდა 147 ასოგან, კირილემ და მეთოდემ შეამცირეს 46-მდე და გადათარგმნეს ამ ენაზე წერილი. ბერი ხრაბრი ახსენებს ასევე ძველრუსულ რუნიტულ დამწერლობას (მსგავსით სარგებლობდა ასევე სკანდინავიელი ხალხი), რომელსაც ის უწოდებს „სატანურს“.

¹² Толковая Палея, 1494.

სლავთა განმანათლებლებს, კირილესა და მეთოდეს, ეკუთვნით სლავური თარგმანი, რომელიც მოგვიანო პერიოდისაა და არ არის ერთადერთი.

855-870 წლებში წმინდა ანდრია პირველწოდებულის მიერ დაწყებული სლავთა განათლება¹³ გააგრძელეს ძმებმა და გადათარგმნეს სახარება, სამოციქულო და თითქმის ყველა წმინდა წიგნი.

მას შემდეგ ახალი აღთქმის ხელნაწერები მრავლად გავრცელდა მთელ სლავურ სამყაროში და რუსეთის გაქრისტიანების შემდეგ, 988 წლიდან, ამ ქვეყანაშიც.

სლავური ბიბლია ბეჭდურად გამოვიდა ჯერ პრაღაში 1570 წელს, შემდეგ ოსტროგში - 1581 წელს თავად კონსტანტინე ოსტროგელის მეცადინეობით.

ოსტროგელის გამოცემა უცვლელად გადაიბეჭდა მოსკოვში 1663 წელს, მეფე ალექსი მიხაილოვიჩის დროს.

გასწორებული სლავური თარგმანი გამოჩნდა 1751 წელს, დედოფალ ელიზავეტა პეტროვნას დროს. ელიზავეტასეული გამოცემა ცვლილებების გარეშე მეორდება დღემდე.

პირველად მხოლოდ ახალი აღთქმა დაიბეჭდა სლავურ ენაზე ვლახეთში, კონკრეტულად ოთხთავი კი - 1512 წელს, ვენაში იგი გამოსცეს 1575 წელს და მოსკოვში - 1614 წელს. სრულად ახალი აღთქმა დაიბეჭდა ვილნიუსში 1623 წელს.

ახალი აღთქმის სლავური ტექსტის უძველეს ძეგლებად ითვლება:

ა. გლაგოლიცური ხელნაწერები¹⁴:

1. ზოგრაფის სახარება - დაწერილია XI საუკუნეში მაკედონიაში (ათონის ზოგრაფის მონასტერშია ნაპოვნი) 304 ფურცელზე; გამოცემულია იაგირის მიერ 1879 წელს ბერლინში. ინახება რუსეთის სანკტ-პეტერბურგის ნაციონალურ ბიბლიოთეკაში.

¹³ საეკლესიო მწერლები, მაგ. ტერტულიანე - მიანიშნებს ჯერ კიდევ მეორე საუკუნეში: სკვითიის სიცივეს აქრობს რწმენის სითბო. ხოლო სკვითიის ეპისკოპოსი ანტიპატრე მონაწილეობს მეოთხე მსოფლიო საეკლესიო კრებაზე.

¹⁴ ძველი სლავური დამწერლობა - მთარგმნელი

2. მარიანული სახარება¹⁵ - 173 ფურცელზე იმავე XI საუკუნეში, დაწერილია სერბის მიერ. გამოცემულია იაგირის მიერ 1883 წელს სანკტ-პეტერბურგში. ინახება მოსკოვის სახელმწიფო ბიბლიოთეკაში.

3. ასემანის სახარება (იერუსალიმში აღმოაჩინა სლავისტმა ასემანიმ) - ინახება ვატიკანში. 158 ფურცელზეა დაწერილი XI საუკუნეში. საუკეთესო გამოიცა ი. ვეისისა და ი. კურცეს მიერ პრაღაში 1929 წელს.

4. გოერშკოვიჩევის სამოციქულო (ნაწყვეტი) - დაწერილია ხორვატიაში XII საუკუნის ბოლოს ან XIII საუკუნის დასაწყისში.

5. რეიმსის სახარება - დაწერილია გლაგოლიცურად და ინახება პარიზის ნაციონალურ ბიბლიოთეკაში. ვარაუდობენ, რომ იგი საფრანგეთში ჩაიტანა რუსმა თავადმა ანა იაროსლავმა, რომელიც 1044 წელს ცოლად გაჰყვა საფრანგეთის მეფე ჰენრიხ I-ს. იგი გამოიყენებოდა საფრანგეთის მეფეების კორონაციისას და დასავლეთში გლაგოლიცური დამწერლობის არცოდნის გამო ითვლებოდა ძველ ფრანგულ სახარებად. პეტრე დიდმა საფრანგეთში ყოფნისას მიანიშნა მის სლავურ წარმოშობაზე. პარიზის კომუნის დროს 1870 წელს იგი დაწვეს კომუნარებმა, როგორც მონარქიზმის ძეგლი. მაგრამ ამ მოვლენამდე ადრე, 1843 წელს, იგი გამოიცა სილვესტერის მიერ პარიზში.

ბ. კირილესეური:

1. „საბას“ წიგნი (სახელწოდება აღებულია გადამწერ საბას მიხედვით) - სახარების ნაწყვეტები, რომლებიც განლაგებულია კვირის საეკლესიო საკითახვების მიხედვით XI საუკუნეში. გამოცემულია შეპკინის მიერ 1903 წელს სანკტ-პეტერბურგში. ინახება მოსკოვის ტიპოგრაფიული ბიბლიოთეკის მთავარ არქივში.

2. სლავური დამწერლობის უმთავრეს ძეგლად უეჭველად უნდა ვაღიაროთ ოსტრომირის სახარება (სახარება-აპრაკოსი) - დაწერილია 294 დიდი ფორმატის ფურცელზე და იწოდება ნოვგოროდის მმართველი ოსტრომირის მიხედვით, რომლისთვისაც დაიწერა დიაკონ გრიგორის მიერ

¹⁵ Codex Marianus, რომელიც ათონის წმ. მარიამ ღვთისმშობლის სახელობის მონასტერში აღმოაჩინეს - მთარგმნელი

1056-57 წლებში. მესამე საუკეთესო გამოცემა: სანკტ-პეტერბ. 1889 წ. შემდგომში იგი ეკუთვნოდა სოფიის კათედრალს ნოვგოროდში.

1806 წელს ი. დრუჟინინმა იპოვა იგი ეკატერინე II-ის პალატებში და მიაღწია იმპერატორ ალექსანდრე I-ს, რომელმაც გადასცა სანკტ-პეტერბურგის საიმპერატორო საჯარო ბიბლიოთეკას (დღეს რუსეთის ნაციონალური ბიბლიოთეკა). ამჟამად ინახება იქვე. 1843 წელს გამოიცა ვოსტოკოვის მიერ;

3. მთავარანგელოზთა სახარება - 1092 წელი;
4. მსტისლავის სახარება - 1117 წელი;
5. იურის მონასტრის სახარება - 1120 წელი;
6. გალიჩის სახარება - 1144 წელი;
7. დობრილოვის სახარება 1164 წელი;
8. მიროსლავის სახარება - 1164 წელი;
9. დობრომირის სახარება - XII საუკუნე (ბულგარეთი);
10. ვუკანის ანუ ვოლკანის (სერბეთის დიდი მთავრის სტეფანე ნემანის უფროსი ვაჟი) სახარება - XIII საუკუნე (სერბეთი);
11. დობრეიშის (მწერალი-მღვდელი დობრეიშოს სახელის მიხედვით) სახარება - XIII საუკუნე (ბულგარეთი).

საბოლოოდ, ახალი აღთქმის ახალ რუსულ ენაზე თარგმნასთან დაკავშირებით უნდა ითქვას, რომ პირველად იგი ითარგმნა 1819-23 წლებში რუსული ბიბლიური საზოგადოების მიერ, მაგრამ თვით ამ საზოგადოების დახურვის შემდეგ იგი აღარ გამოუციათ რუსეთში 60-იან წლებამდე. ახალი თარგმანი გამოჩნდა 1863 წელს, როდესაც წმინდა სინოდის კურთხევით გამოიცა ახალი შესწორებული გამოცემა ახალი აღთქმის ტექსტისა რუსულ ენაზე. მას დღემდე გამოსცემენ.

ახალი აღთქმის რჯულებითი წიგნები

ოთხთავის მიმოხილვა

სახარების გაგება

ახალი აღთქმის წერილთა შორის მთავარი ადგილი, უდავოდ, ეკუთვნის სახარებებს. ეს ისეთი წიგნებია, რომლებშიც იესო ქრისტეს მოციქულებისა და მათი მოწაფეების მიერ სულიწმიდის შთაგონებით დაწვრილებით და ცნობილი წესრიგით წარმოდგენილია ღმერთკაცის დედამიწაზე ცხოვრება, საქმეები და სწავლება, რამდენადაც ეს საჭიროა ქრისტიანთა რწმენაში განსამტკიცებლად („რათა შეიცნო იმ მოძღვრების უმცდარობა, რაც გისწავლია“; „რათა ირწმუნოთ, რომ იესო არის ქრისტე, ძე ღმრთისა, და მორწმუნეებს გქონდეთ სიცოცხლე მისი სახელით“ - ლუკ. 1.14; იოან. 20.31). როგორც ამბავი ან ქადაგება ყოვლადკეთილ მაცხოვარსა და საუკუნო ცხოვნებაზე, ეს წიგნები სამართლიანად იწოდება სახარებებად (კეთილმაუწყებლებად) და ასეთი სახელწოდება მიიღეს თვით მწერლებისგან („დასაწყისი იესო ქრისტეს, ღმრთის ძის, სახარებისა“ - მარკ. 1.1), რადგან მაცხოვარი ასე უწოდებდა ქადაგებას ღვთის სასუფეველსა და საკუთარ თავზე („მთელს ქვეყანაზე, სადაც იქადაგება ეს სახარება, ყველგან ითქმება მისი საქმე მისსავე მოსაგონებლად“; „წადით, მოიარეთ მთელი ქვეყანა და უქადაგეთ სახარება ყველა ქმნილებას“ მთ. 26.13; მარკ. 16.15). წმინდა იოანე ოქროპირი (მათეს სახერებაზე პირველი საუბარი) ამბობს, რომ მათემ თავის წიგნს სამართლიანად უწოდა სახარება, რადგან „ის ყველას:

მტერსაც და უვიცსაც, ბნელში მყოფს, ამცნებს დასჯის დამთავრებას, ცოდვათაგან დახსნას, გამართლებას, კურთხევას, გამოსყიდვას, ძეობას, ზეცათა მემკვიდრეობას და ღვთის ძესთან მსგავსებას. რა შეიძლება შევადაროთ ასეთ კეთილმაუწყებლობას? ¹⁶ “ წიგნთა ამ სახელწოდებას პირველივე კრებულებში, რომლებიც შეიცავდა ყველა ან ცალკეულ სახარებას, უცილობლად უმატებდნენ მწერალთა სახელებსაც: κατά Ματθαίον, κατά Μαρκον და ა.შ, რაც ნიშნავს: მათესაგან, მარკოზისაგან, ე.ი. მათეს თუ მარკოზის თქმული, დაწერილი. ზემოთ მოყვანილი მნიშვნელობის მიხედვით, სახარებები განსხვავდება იესო ქრისტეს ცხოვრებისა და სასწაულების იმ აპოკრიფული გამონათქვამებისგან, რომლებიც დაწვრილებითა და ყურადღებით ეხებოდა მისი ცხოვრების პერიოდის ნაკლებად ცნობილ მოვლენებს შობიდან საზოგადო მსახურებაზე შედგომამდე. ისინი განსხვავდებიან ასევე სახარებისეული ისტორიის სხვა გადმოცემებისგან.

სახარებისეულ წიგნთა რაოდენობა

მოციქულები თავდაპირველად ქადაგებდნენ ზეპირად, მაგრამ მალევე დაიწყეს თავიანთი კეთილმაუწყებლობების ჩაწერა. სურდათ, ეცნობებინათ ახალ-მოქცეულთათვის მოკლე, მაგრამ ამასთან ზუსტი გადმოცემა იესო ქრისტეს ცხოვრებასა და სწავლებაზე, მოციქულები და მათი მემკვიდრეები ბუნებრივად ცდილობდნენ მიეცათ ამ გადმოცემისათვის მეტნაკლებად ერთფეროვანი სახე და გვერდი აევლოთ სხვადასხვაობებისა და გამეორებისათვის. ამასთან, რა თქმა უნდა, ყურადღებას აქცევდნენ სახარებების პირველი მკითხველების პირად მოთხოვნებს, ასევე ცდილობდნენ დაეცვათ ისინი ცრუ სახარებებისგან.

ასეთი კატეხისტური მიზნით გამოჩნდა მათესა და მარკოზის სახარებები: პირველი - იუდეველი ქრისტიანებისათვის, მეორე - რომაელი ქრისტიანებისათვის, უფრო სწორად, წარმართობიდან მოქცეულთათვის.

¹⁶ Твор. Иоанна Златоустого, изд. С.-ПБ. Дух. Акад., т. 8,1:7.

უკვე ცნობილ ჭეშმარიტებებში განსამტკიცებლად მხოლოდ ერთი პიროვნებისათვის დაიწერა ლუკას სახარება. ბოლოს დაიწერა იოანეს სახარება, როგორც სახარების დასასრული და წინა სახარებებისა და ქრისტეს სწავლების დამტკიცება.

ამგვარად, სახარებათა რაოდენობა ოთხამდე გაიზარდა. რა თქმა უნდა, ოთხი სახარებიდან თითოეულს შეეძლო ქრისტიანთა სურვილებისა და ინტერესის დაკმაყოფილება და ამდენად თითქოს დანარჩენი სამი სახარება ზედმეტი იყო; მაგრამ ეკლესიამ გაითვალისწინა თავისი წევრების მოთხოვნათა სხვადასხვაობა, აღიარა ოთხივე სახარებაში ღვთის სულის მოქმედება და მიიღო ყველა, ოთხივე სახარება და ამ რიცხვს კი მიანიჭა განსაკუთრებული მნიშვნელობა.

ყველა სხვა სახარებას, რომლებიც შეიცავს მეტწილად იესო ქრისტეს ცხოვრებაზე გამოგონილ ამბებს, ყოველთვის უარყოფდა ეკლესია. ქრისტიანობის პირველ საუკუნეებში მათი სიმრავლის მიუხედავად, მხოლოდ რამდენიმემ მოაღწია ჩვენამდე. ბევრი მათგანის მხოლოდ სახელები ან ნაწყვეტებია ჩვენთვის ცნობილი.

სახარებების რაოდენობის მნიშვნელობა

ეკლესიის სწავლებით, ოთხი სახარება არის თითქოს ოთხი ქერუბიმი ღვთის ტახტის მატარებელნი, ან ოთხი სვეტი სამყაროს ოთხი კუთხის განმამტკიცებელნი, სამოთხის ოთხი მდინარე, რომელთა საშუალებითაც იღვრება მაღლი ქვეყნიერების ოთხ მხარეს. თითოეული სახარების ხასიათის აღსანიშნავად პირველივე საუკუნეებიდან გამოიყენებოდა ოთხი არსების სიმბოლური გამოსახულებები, რომლებიც წინასწარმეტყველმა იეზუკიელმა დაინახა: მათე - ადამიანის სახე, რამდენადაც იგი იწყებს თავის სახარებას იესო ქრისტეს ადამიანური წარმომავლობის ასახვით; მარკოზი - ლომი, რადგანაც იგი იწყებს სახარებას უდაბნოში მღალადებელი ლომის, იუდას ლომის ხმით (დაბ. 49.9); ლუკა -

ხბო, რადგან ის იწყებს სახარებას ძველი აღთქმის მსხვერპლით; იოანე - არწივი, მისი სწავლების სიდიადის გამო. ასე ფიქრობენ წმინდა ირინეოს ლიონელი, ნეტარი იერონიმე, წმინდა გრიგოლი დიდი და ზოგადად, ეკლესიის მამები აღმოსავლეთსა და დასავლეთში.

მაგრამ არსებობს სხვაგვარი მოსაზრებებიც. წმინდა სოფრონ იერუსალიმელი ლომს მიაწერს იოანეს, ხბოს - ლუკას, ადამიანს - მათეს, არწივს - მარკოზს.

რაც შეეხება სახარებების რაოდენობას, აი რას ამბობს ამაზე წმიდა იოანე ოქროპირი და ნეტარი თეოფილაქტე: „ნუთუ ერთს არ შეეძლო დაეწერა ყველაფერი, რაც საჭიროა? - კითხულობს წმიდა იოანე და პასუხობს - რა თქმა უნდა, შეეძლო. მაგრამ როცა წერდა ოთხი მახარებელი, წერდა არა ერთსა და იმავე დროს, არა ერთსა და იმავე ადგილას, შეთანხმების გარეშე, და მიუხედავად ყველაფრისა, დაწერეს ყველაფერი ისე, რომ თითქოს ერთი პირიდანაა წარმოთქმული, ესაა უძლიერესი მტკიცებულება ჭეშმარიტებისა. შეიძლება ვიღაცამ თქვას, რომ ისინი ერთმანეთისგან განხვავდებიან. მაგრამ ზუსტად ესაა სარწმუნო ნიშანი ჭეშმარიტებისა. თუკი ისინი ყველაფერში სიზუსტით თანახმა იქნებოდნენ ერთმანეთთან დროში, ადგილსა და თვით სიტყვებშიც კი, მაშინ არც ერთი მტერი არ დაიჯერებდა, რომ მახარებლებმა სახარებები დაწერეს ერთმანეთთან შეთანხმების გარეშე, და რომ მათი თანხვედრა არის მხოლოდ გულწრფელობის ნაყოფი. ახლა კი მათ შორის პატარა სხვადასხვაობა ათავისუფლებს მათ ყოველგვარი ეჭვისგან და მკაფიოდ ლაპარაკობს მწერალთა სასარგებლოდ“¹⁷.

ნეტარი თეოფილაქტე ამბობს ¹⁸ : „ქრისტემ ოთხი კეთილმაუწყებელი მოგვცა იმ მიზნით, რომ ჩვენ მათგან გვესწავლა ოთხი საყოველთაო (უმაღლესი) სათნოება: სიმამაცე, სიბრძნე, სამართლიანობა და უმანკოება. სხვაგვარად, არის ოთხი კეთილმაუწყებელი, რადგან შეიცავს ოთხი სახის საგანს: დოგმატს, მცნებას, აღთქმასა და მუქარას. დოგმატების მორწმუნეებსა და მცნებების დამცველებს აღეთქმება მომავალი ნეტარება, ხოლო ვისაც არა სწამს დოგმატების და არ იცავს მცნებებს, ემუქრება მომავალი ტანჯვა“.

¹⁷ Златоустый, 1-я беседа на Матф.

¹⁸ в Предисловии на Мф.

მაგრამ ყოველი მათგანი წარმოიშვა ერთი სული წმინდისაგან, ყველა ერთს გვასწავლის, ერთს გვმოდვრავს, ყველას მივყავართ ერთსა და იმავე მიზნამდე. ამგვარად, ეკლესიის სწავლების მიხედვით¹⁹, ოთხი სახარება შეადგენს ერთ *τετραμορφον το ευαγγελιον*, ან უბრალოდ - *τετραευαγγελιον* - ოთხთავს. განსაკუთრებით პირველი სამი სახარება, რომელთაც ეწოდება სინოპტიკები²⁰, არის სამი ხელნაწერი ერთი და იმავე ნაწარმოებისა, სამი ანაბეჭდი ერთი გამოცემისა; მეოთხე სახარება კი არის უკვე მეორე გამოცემა, იმის შემავსებელი, რაც არ იყო პირველში.

ასეთი შეხედულება სახარებებზე, როგორც ერთ ნაწარმოებზე, გამოიხატება თვით სახარებებში: ეს არ არის მათეს, მარკოზის, ლუკასა და იოანეს სახარებები, არამედ მათესაგან, მარკოზისაგან, ან მათეს, მარკოზის მიხედვით (*κατα Ματθαιον, secundum Lucam*); ანუ არა პირადად მათი კუთვნილი, არამედ მათი საშუალებით, მათი წერილის მიხედვით ეკლესიის ტრადიცია, საკუთრივ კი, ესაა იესო ქრისტეს ანუ სულიწმინდის სახარებები.

სახარებების ორმხრივი ურთიერთობები

პირველი სამი სახარების არა მხოლოდ ფაქტების, არამედ გამოთქმების გადმოცემაში ერთმანეთთან განსაკუთრებულმა მსგავსებამ დიდი ხანია წარმოშვა მცდელობები, აეხსნათ ეს მსგავსება ერთი სახარების მეორეზე ურთიერთდამოკიდებულებით, ან სამი სახარების ერთი უცნობი საერთო წყაროსგან წარმომავლობით. გარდა ნეტარი ავგუსტინეს უძველეს მოსაზრებისა, რომელიც თვლიდა მარკოზს მათეს მიმდევრად ან თითქოს მისი სახარების შემმოკლებლად (*pedissequus et brevior videtur* და მიიჩნევდა მომდევნო მახარებლებს წინა მახარებლებზე დამოკიდებულად), არსებობს ათეულობით სხვა მოსაზრება, რომლებიც ცდილობენ აგვიხსნან სახარებების დაწერის ჩვენთვის უცნობი ისტორიები და მათი

¹⁹ Иринеи, Против ересей, 3:2,8.

²⁰ ²⁰ სინოპტიკების სახელწოდება (*συνοπτικόν* – ყველაფრის მიმოხილველი) ახალ ეგზეგეტიკურ ლიტერატურაში გამოიყენება, თუმცა არასრული სიზუსტით პირველი სამი სახარების მიმართებით მათი ურთიერთმსგავსების აღსანიშნავად იესო ქრისტეს ცხოვრების ასახვაში.

ურთიერთდამოკიდებულებები. მაგრამ, რა თქმა უნდა, ზედმეტი იქნებოდა გაგვევრცო ყველა ეს მოსაზრება.

ამ საგანზე მოსაზრებათა სხვადასხვაობისა და მერყეობისას, ყველაზე ბუნებრივია მივმართოთ საეკლესიო გარდამოცემას, რომელიც, აყენებს რა ოთხ სახარებას ყოველთვის ერთ განსაზღვრულ წესრიგში და უჭირავს მხოლოდ ოთხი მახარებლის მიერ სახარების დაწერის მოსაზრება, ამტკიცებს მათ შორის როგორც ურთიერთდამოკიდებულებას, ასევე მათ წარმოშობას ზუსტად იმ პირთაგან, რომლებსაც ის ახლაც თვლის სახარებების მწერლებად.

მივყვებით ამ გარდამოცემას და ვაღიარებთ, რომ მარკოზს არ შეუძლოვლია მხოლოდ მათეს სახარება, არამედ დამოუკიდებლად გადმოსცა იგივე, რაც მათესთანაა და ნაწილობრივ ლუკასთან. ასევე ლუკაც არ სარგებლობდა მხოლოდ მათესა და მარკოზის სახარებების ტექსტებით, და არ განსხვავდება ისინი ერთმანეთისგან მხოლოდ მოვლენათა განლაგებითა და გადმოცემით. მსგავსად, სამივე მახარებელი არ სარგებლობდა რაღაც თავდაპირველი წერილობითი წყაროთი, რადგან ასეთ პირველ სახარებაზე არავინ, ეკლესიის უძველეს მასწავლებელთაგან, არ საუბრობს. და თუ ის არსებობდა, მაშინ მისი დაკარგვა აუხსნელია. ამიტომაც, მართალია, როდესაც ვვარაუდობთ, რომ სამივე (შემდგომში მეოთხე) მახარებელმა გადმოსცა იესო ქრისტეს ცხოვრება და სწავლება ისე, როგორც მათ დაინახეს და მოისმინეს, ან როგორც გაიგეს სიტყვის უშუალოდ თვითმხილველთა თუ მსახურთაგან, ე.ი. ყველა სარგებლობდა ზეპირი პირველსახარებით.

პირველი სახარების მწერალი

სახარებებს შორის დროის, წარმოშობისა და სხვა სახარებებთან მიმართების მიხედვით პირველი ადგილი იმთავითვე უჭირავს სახარებას მათესაგან, ქრისტეს თორმეტთაგან ერთ-ერთის. ეს ის მათეა, რომელიც სხვანაირად ლევიდ იწოდებოდა და რომელმაც თვითონვე აღწერა თავისი

მოქცევა თავის სახარებაში (მთ. 9.9; მარკ. 2.14; ლუკ. 5.27). გადმოცემის მიხედვით, ის გალილეელი იყო, ნაზარეთიდან, ძე ალფესისა, როგორც ამბობს მარკოზი (2.14), და მოწოდებით ფარისეველი, როგორც თვითონვე უწოდებს თავს (10.3; 9.9).

უფლის მიერ მოციქულად მოწოდებულმა მოაწყო ქრისტესთვის დიდი სერობა და შემდეგ შეუდგა იესოს სხვა წოდებულებთან ერთად. ამაღლების შემდეგ ის დიდხანს დარჩა პალესტინაში, უქადაგებდა იუდეველებს სახარებას და შემდეგ გაემგზავრა სხვა ერებში საქადაგებლად, რომელთა შორის გადმოცემა მიაწვდის ეთიოპიას, სირიას, პართიას, მიდიას, სპარსეთსა და სკვითიას. წმინდა იპოლიტე რომაელი საუბრობს²¹ მათეს ქვებით ჩაქოლვაზე პართიის იერაპოლში. საბერძნეთისა და რომის ეკლესია აღიარებს მის მოწამეობრივ სიკვდილს და აღასრულებს მის ხსენებას აღმოსავლეთში 16 ნოემბერს, სხვა მოციქულებთან ერთად მას ეკლესია მოიხსენიებს ასევე - 30 ივნისს, ხოლო დასავლეთში - 21 სექტემბერს.

სახარება მათესგან - დაწერის ვითარება და დრო

რა იყო პირველი სახარების დაწერის უმთავრესი და თავდაპირველი მიზეზი, დანამდვილებით თქმა ძნელია. ევსევის მიერ შემონახული გადმოცემა²² ამტკიცებს, რომ მოციქულებმა სხვადასხვა მხარეს საქადაგებლად გამგზავრებისას დაავალეს მათეს სახარების დაწერა, ის უნდა ყოფილიყო სახარებისეული ისტორიის გადმომცემი. მხოლოდ პირველმოწამე სტეფანეს სიკვდილის შემდეგ (36 წ.) იწყეს მოციქულებმა ქადაგება იერუსალიმის და პალესტინის გარეთაც, იერუსალიმის კრებამდე (52 წ.) ისინი უმთავრესად უქადაგებდნენ იუდეველებს, აქედან გამომდინარე, მათესგან სახარების დაწერა უნდა დავუკავშიროთ უფრო ადრეულ პერიოდს.

²¹ De XII apostolis

²² Церковная История, 3:24.

და მართლაც, ევსევი თავის ქრონიკაში, თეოფილაქტე მათეს სახარების განმარტების წინასიტყვაობაში, ზიგაბენი, სხვა ძველი ბერძნული ხელნაწერები და არაბული ცხოვრება მათე მახარებელისა, ვარაუდობენ, რომ სახარება მათესაგან დაწერილია იესო ქრისტეს ამადლებიდან მერვე წელს, ე.ი. 41 ან 42 წელს. მართალია, კრიტიკოსთა დიდი ნაწილი არ ეთანხმება ამ მოწმობას და ირინეოს ლიონელის²³ ერთ-ერთ გაურკვეველი მინიშნების საფუძველზე მიაკუთვნებს მათეს სახარების დაწერას 61-64 წლებს, ანუ ის დაიწერა იესო ქრისტეს ამადლებიდან 30 წლის შემდეგ. მაგრამ ის გარემოება, რომ მოციქულთა კრების დროს (52 წ.) იერუსალიმში არ დარჩენილა მოციქულთაგან არავინ, გარდა პეტრე და იაკობ მოციქულებისა (საქმ. 15.7,16; გალ. 1.18-19), გვაფიქრებინებს მათესგან სახარება დაიწერა მოციქულთა კრებამდე. ამასთან იმდროინდელ იუდეურ (ანუ არამეულ) ენაზე იუდეველთათვის სახარების დაწერა გვაძლევს საბაბს დავასკვნათ, რომ იგი შეიძლება დაწერილიყო მოციქულთა საქადაგებლად თავდაპირველი გაბნევისას, როცა მოციქულებმა გააგზავნეს ბარნაბა ანტიოქიაში (საქმ. 11.22), რაც დაახლოებით მოხდა ქრისტეს შობიდან 42 წელს, ე.ი. ამადლებიდან მერვე წელს.

სხვა ცნობები, ალექსანდრიული (IV-VII ს.) და ნიკიფორე კალისტის ქრონიკები (XIV ს.), რომლებიც მიაკუთვნებენ მათესაგან სახარების დაწერას 48-49 წლებს, შეიძლება დავუკავშიროთ სახარების ბერძნულ ენაზე პირველი თარგმანის პერიოდს. მათეს სახარების ადრეული დაწერის მოსაზრება შესაძლებელია დავუშვათ იმის გათვალისწინებითაც, რომ იესო ქრისტეს ცხოვრების გადმოცემის სურვილი იგრძნობოდა ქრისტიანობის გავრცელების პირველივე დღეებიდან. სახარებისეული ისტორია შეადგენდა მოციქულთა ქადაგების არსებით კუთვნილებას.

მოციქულები უპირველესად, ქადაგების დაწყებისას კეთილმაუწყებლობდნენ ქრისტეზე, ანუ ვინ იყო, როგორ ცხოვრობდა, რას ასწავლიდა და შემდეგ როგორ ივნო, მოკვდა და აღდგა იესო. რამდენადაც სახარების პირველი კეთილმაუწყებლების რიცხვში უკვე იყვნენ პირები, რომლებსაც არ უხილავთ პირადად ქრისტე და არ იყვნენ უშუალოდ

²³ Против ересей, 3:1,1.

ქრისტეს მოწაფეები, მათი ქადაგების ჭეშმარიტებისათვის, განსაკუთრებით ქრისტეს ცხოვრების შესახებ მრავალ წერილთა გამოჩენისას (ლუკ. 1.1), ბუნებრივია, საჭირო გახდა უშუალოდ ქრისტეს თანამგზავრების მიერ წერილობითი გადმოცემა ქრისტეს ცხოვრებისა.

ამ საჭიროების დაკმაყოფილება შეეძლო მათე მოციქულს, რომელმაც დაწერა თავისი სახარება ქადაგებების დაწყების პირველივე წლებში.

შენიშვნა: ირინეოსის სიტყვა, რომლის გამოც უახლესი დროის კრიტიკოსები მათეს სახარებას დაწერის დროდ მოგვიანო პერიოდს ასახელებენ, სრულებით არ აღნიშნავს იმას, რაც მასში სურთ დაინახონ. წმიდა ირინეოს ლიონელი ამბობს: „ასე დაუწერა მათემ იუდეველებს საკუთარ ენაზე სახარება იმავდროულად, როცა პეტრემ და პავლემ რომში იქადაგეს და დააარსეს ეკლესია“. ნათელია, რომ წმინდანი აქ ადარებს პეტრესა და პავლეს რომში ქადაგებას მათეს იუდეაში ქადაგებას და არ მიანიშნებს მათეს სახარების დაწერის დროს.

წმიდა ირინეოს ლიონელი ამბობს, რომ წმიდა მოციქულები გავიდნენ მსოფლიოს ყველა მხარეს, ახარებდნენ და აუწყებდნენ ზეციურ სასუფეველს ადამიანებს. ყველას, ერთად და ცალ-ცალკე, ჰქონდა ღვთის სახარება. შემდეგ კი მოჰყავს ზემოთ მოყვანილი ადგილი იმის დასამტკიცებლად, რომ ყოველ ერს ჰყავდა თავისი კეთილმაუწყებელი, რომ ყოველი მათგანი განსაკუთრებულად მოღვაწეობდა.

წმიდა ირინეოს ლიონელი²⁴ და ორიგენე²⁵ ამბობენ, რომ მათემ დაწერა თავისი სახარება იუდეველი ქრისტიანებისათვის და ამასთან იმდროინდელ იუდეურ (არამეულ) ენაზე. მომდევნო ეპოქების ეკლესიის მამები და მწერლები ამტკიცებენ ამ უძველეს მოწმობას, და თვით მათეს სახარება გვაძლევს უფლებას დავასკვნათ, რომ მათემ ნამდვილად დაწერა ის იუდეველ ქრისტიანთა განსამტკიცებლად. ამის საფუძველზე ჩვენ შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ სახარების დაწერის საბაბი შეიძლება ყოფილიყო მოციქულის სურვილი - დაეტოვებინა წერილობითი ძეგლი იმ სწავლებისა, რომელიც მან უქადაგა იუდეველებს, ამავედროულად მას სურდა, საქადაგებლად გამგზავრებულიყო სხვა ერებში. იუდეველ ქრისტიანთათვის სახარების ამ დანიშნულებაზე საუბრობს სახარების მთელი შინაარსი. მასში იესო ქრისტეს მესიანური მნიშვნელობის

²⁴ Против ересей, 3:1.

²⁵ У Евсевия, История Ц, 5:8; 6:25.

დასამტკიცებლად ხშირად მოიყვანება წინასწარმეტყველებები ძველი აღთქმიდან.

სახარება იწყება აბრაამის გენეალოგიით. გარემოება მიანიშნებს წინასწარმეტყველებების - იესო ქრისტეს შობის, ეგვიპტეში გაქცევის, ქადაგების, სასწაულების, ვნებებისა და აღდგომის - აღსრულებას. ყველაფერი ეს, რა თქმა უნდა, არ იყო აუცილებელი ემტკიცებინათ წარმართობიდან მოქცეული ქრისტიანებისათვის, რომლებიც არ იცნობდნენ ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველებს.

მათე მახარებელი ხშირად ახსენებს იესო ქრისტეს ფარისევლებთან საუბრებს და მათ პირფერობას ამხელს, ეხება იუდეურ ჩვეულებებსა და მიანიშნებს პალესტინის კონკრეტულ ადგილებს ისე, რომ არ განმარტავს მათ, როგორც აკეთებენ სხვა მახარებლები, ვარაუდობს, რომ ეს ცნობილია თავისი მკითხველისათვის. ამიტომაც მათე არ საუბრობს ძეღვთისას უწინარეს წინა საუკუნეთა შობაზე, არამედ ცდილობს მასში გამოავლინოს მხოლოდ მეფე და წინასწარმეტყველი.

პირველი სახარების მათე მეზვერეზე მიკუთვნება, გარდა გარდამოცემისა, მტკიცდება იმითაც, რომ მწერალი მკაფიო შტრიხებით ასახავს მეზვერე - ცოდვილების უპატივცემულობას მოჩვენებითი მართლების - ფარისევლებისა და მწიგნობრების მიერ. და პირიქით, იესო ქრისტეს კეთილგანწყობას მეზვერეებისადმი; ასეთივე სიცხადით გადმოსცემს იესო ქრისტეს სიტყვებს ფარისეველთა წინააღმდეგ.

ენა

ენა, რომელზედაც დაიწერა თავდაპირველად მათეს სახარება, პაპიუსის, ორიგენეს, წმიდა ირინეოსის, ევსევისა და განსაკუთრებით ნეტარი იერონიმეს მოწმობით, იყო არამეული, ანუ იუდეური ენა, ქრისტესდროინდელი იუდეველების სალაპარაკო ენა. მართალია, სახარების ეს იუდეური დედანი არ შემონახულა ჩვენს დრომდე და ძალიან ადრე დაიკარგა, მაგრამ მისი არსებობა უეჭველად ცნობილია ზემოთ მოყვანილი

მოწმობებიდან. რაც შეეხება ბერძნულ თარგმანს, რომელმაც ჩვენამდე მოაღწია, ქრისტიანობის პირველივე საუკუნეებიდან სარგებლობს ეკლესიაში დიდი პატივისცემით, როგორც თვით დედანი. მისი წარმოშობა მიეკუთვნება მოციქულთა დროს და გადმოცემით მიეწერება მათეს, ან ბარნაბას, ან მახარებელ იოანეს, ან კიდევ რომელიღაც მოციქულთა კაცს.

იუდეური დედნის დაკარგვა აიხსნება იუდეის სამეფოს დაცემით, რის შედეგადაც პალესტინის გარეთ გაბნეული იუდეველები იძულებული იყვნენ ელაპარაკათ ბერძნულ ენაზე ან სხვა ადგილობრივ დიალექტზე და დაევიწყებინათ თავიანთი მშობლიური ენა. ზოგიერთები კი ეჭვობენ, რომ მათეს სახარების იუდეური ტექსტი მალევე დამახინჯდა ნაზორეველთა ხელით, რომლებიც ჯიუტად იცავდნენ ძველი აღთქმის გარდამოცემებსა და წეს-ჩვეულებებს - ამიტომაც შეიცვალა ის ეკლესიაში ბერძნული თარგმანით. წარმართობიდან მოქცეული ქრისტიანების სიმრავლის გამო იუდეური ტექსტი სრულიად დაივიწყეს. მის მცირე ნაწილებსა და ნაწყვეტებს პოულობენ ე.წ. იუდეველთა სახარებაში.

მეორე სახარება

მეორე სახარება ატარებს მარკოზის სახელს. ამ მარკოზს აიგივებენ იოანე-მარკოზთან, მოციქულ ბარნაბას ნათესავთან (საქმ. 12. 12,25; 15.37; კოლ. 4.10). ის იყო წარმოშობით იერუსალიმიდან (საქმ. 5.13), სავარაუდოდ, ქრისტიანობა მიიღო პეტრე მოციქულის ქადაგებით (I პეტრ. 5.13); თავდაპირველად თან ახლდა პავლესა და ბარნაბას, მაგრამ მიატოვა ისინი, რის გამოც მათი მეორე მოგზაურობისას მოციქულმა პავლემ აღარ წაიყვანა ის. შემდეგ მოციქული ბარნაბაც გამოეყო პავლეს და მარკოზის თანხლებით გაემგზავრა კვიპროსზე.

შემდგომში მას ისევ ვხედავთ პავლესთან (კოლ. 4.10; ფილემ. 1.23; II ტიმ. 4.11). სხვათა შორის გადმოცემა, პეტრე მოციქულის ეპისტოლის თანახმად, თვლის მას მოციქულ პეტრეს თანამგზავრად და განმმარტებელად. ის პეტრეს სიკვდილის შემდეგ ქადაგებდა ეგვიპტეში,

იყო ალექსანდრიის პირველი ეპისკოპოსი და იქვე ეწამა, ზოგიერთი მოსაზრებით, ეს მოხდა 63 წელს, თუმცაღა მოციქულ პეტრესა და პავლეს სიკვდილამდე მახარებლის გარდაცვალება არ ეთანხმება არც პავლე და არც პეტრე მოციქულების ეპისტოლეების მონაცემებს. დასავლეთისა და აღმოსავლეთის ეკლესიები იხსენიებენ მას 25 აპრილს. აღსანიშნავია, რომ რომის ეკლესიაში მახარებელი მარკოზი განსხვავდება იოანე-მარკოზისაგან, და უკანასკნელის ხსენება აღესრულება 27 სექტემბერს (მარკოზი ლათინურად - მშრალი, დამჟკნარი). ფიქრობენ, რომ მახარებელმა დაირქვა სახელი მარკოზი, თავისი მშობლიური „იოანეს“ ნაცვლად, წარმართებთან საქადაგებლად გამგზავრების წინ.

სახარების დაწერის გარემოებები

როგორც მარკოზს თვლიან პეტრეს მიმდევრად, ასევე მის სახარებას - პეტრეს სახარებად. გადმოცემა (წმ. კლიმენტი ალექსანდრიელი) ამბობს, რომ რომაელმა ქრისტიანებმა სთხოვეს მარკოზს ჩაეწერა მათთვის პეტრეს ქადაგებები და მარკოზმაც აუსრულა მათ თხოვნა. პეტრე ამას არც შეწინააღმდეგებია და არც შეუგულიანებია მარკოზი. ევსევი კი თავის მხრივ ამატებს, რომ სახარების დაწერის შემდეგ პეტრემ სახალხოდ მოიწონა და დაამტკიცა თავისი ავტორიტეტით მარკოზის მიერ დაწერილი²⁶. ამით აიხსნება ის, რომ უძველესმა ეკლესიამ დიდი პატივით მიიღო მარკოზის სახარება, მიუხედავად იმისა, რომ მარკოზი არ იყო თორმეტთაგანი.

მარკოზის სახარება დაიწერა რომაელი ქრისტიანებისთვის, ამიტომ მასში თითქმის არ არის ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველებები, მინიშნებული და განმარტებულია იუდეური წეს-ჩვეულებები, გვხვდება ლათინური სიტყვები და მთელი გამოთქმები, რომლებიც ლათინურის მსგავსად არის შედგენილი. სახარების შედგენაში მოციქული პეტრეს მონაწილეობა შესამჩნევია ზოგიერთი წვრილმანზე დაკვირვებით,

²⁶ Церковная История, 2:15.

რომლებიც დაკავშირებულია პეტრე მოციქულის ცხოვრებასთან (მარკ. 8.29 და შემდგომი მთ. 16.17 და სხვ.).

მაგრამ, მიუხედავად ამისა, არ შეიძლება დავასკვნათ, რომ მარკოზის სახარება დაიწერა ლათინურ ენაზე. ამ სახარების ლათინური ორიგინალის თითქოს ვენეციასა თუ პრადამი არსებობა მოგონილია. ბერძნული ორიგინალის სასარგებლოდ საუბრობს როგორც ყველა უძველესი მოწმობა, ასევე თავად სახარებაც.

მარკოზის სახარების დაწერის დროსთან დაკავშირებით ჩვენ გვაქვს გადმოცემათა ძნელად შესათანხმებელი მოწმობები. უძველესი ხელნაწერები ჩვეულებრივ მიანიშნებენ იესო ქრისტეს ამაღლებიდან მეათე წელზე, ე.ი. ქრისტეშობიდან 44 წელს. მაგრამ მკვლევართა უმეტესი ნაწილი ხელნაწერთა ასეთ მინიშნებებს არ ეთანხმება იმ მოსაზრების საფუძველზე, რომ ასეთ ადრეულ დროს მარკოზი ჯერ კიდევ იმყოფებოდა სავლესა და ბარნაბასთან და არა პეტრესთან. მისი პეტრესთან შეერთება შეიძლება მომხდარიყო მხოლოდ მოციქულთა კრების შემდეგ, ე.ი. არა უადრეს 52 წლისა, ამიტომ მარკოზის სახარების გამოჩენას ფიქრობენ 52-67 წლებს შორის.

მარკოზის სახარების დაწერის დროს კიდევ უფრო კონკრეტულად განსაზღვრავენ რომში ჩასვლით პავლე მოციქულისა, რომელთანაც ის მოიხსენება, როგორც მსახური და თანაშემწე, აქედან გამომდინარე, სახარება დაიწერა არა უადრეს 61 წლისა. ამ სახარების უფრო გვიანდელ წარმოშობას მიანიშნებს, როგორც ჩანს, წმინდა ირინეოსი (III,1), როდესაც ამბობს, რომ მარკოზმა დაწერა თავისი სახარება პეტრე და პავლე მოციქულების გამგზავრების შემდეგ, რაც უნდა გულისხმობდეს ან მოციქულთა სიკვდილს, ან, შესაძლოა, მათ რომიდან გამეგებას, ეს მოხდა დაახლოებით 64 წელს, როდესაც პეტრე მოგზაურობდა ბაბილონში (I პეტრ. 5.13), ხოლო პავლე უფრო შორს, დასავლეთით, ესპანეთში (რომ. 15.28).

მარკოზის სახარების მოგვიანო წარმოშობას ეწინააღმდეგება წმინდა კლიმენტი ალექსანდრიელისა და ევსევის მოწმობები, როცა საუბრობენ, მარკოზმა სახარება დაწერა და ის მოციქულმა პეტრემ დაამტკიცა თავისი ავტორიტეტით. აქედან გამომდინარე, იგი დაწერილია

პეტრეს სიკვდილამდე და, უფრო მეტიც, რომიდან გამევეებამდე. სხვანაირად იგი ვერ მოიწონებდა იმას, რაც არ დაუნახავს და არ წაუკითხავს. ზემოთ მოყვანილ მოწმობებს ეთანხმება ასევე ევსევის მიერ მოყვანილი მოწმობა პაპიუსისა, რომ მარკოზმა დაწერა სახარებაში ის, რაც დაიმახსოვრა პეტრე მოციქულის ქრისტეს შესახებ ზეპირი ქადაგებებიდან და წერისას ზრუნავდა მხოლოდ იმაზე, რომ არაფერი გამოეტოვებინა მოსმენილისგან და არ შეეცვალა ის. ამ უკანასკნელში მახარებელი დარწმუნდებოდა მხოლოდ მოციქულ პეტრეს მიერ მისი ნაწერების წაკითხვისას.

შევჩერდეთ პაპიუსის მოწმობაზე, მარკოზის სახარება, როგორც სამოციქულო წერილი, შესაბამისად თვით მოციქულისგან მოწონებულია და ყურადღება მივაქციოთ იმას, რომ ნეტარი იერონიმეს მოწმობით მოციქულმა პეტრემ პირველად ქადაგება დაიწყო რომში 43-44 წლებში, როდესაც გადაურჩა ჰეროდე აგრიპას და გაემგზავრა იერუსალიმიდან სხვა ადგილას (საქმ. 12.17; Corneli a Lapide-ს მოსაზრებით რომში), რომელი ქრისტიანები საჭიროებდნენ მისი ქადაგების წერილობით გადმოცემას. ამდენად, ჩვენ ვეთანხმებით მოსაზრებას, რომ მარკოზის სახარება გამოჩნდა ქრისტეს შობიდან 44 წელს.

მესამე სახარება - მწერალი

მესამე სახარების დამწერად აღიარებულია ლუკა, შეიძლება Lucanus, გადმოცემის მიხედვით ის იყო ანტიოქიიდან, და როგორც ჩანს, პროზელიტი, წარმართი (კოლ. 4.14, შდრ. მუხლ. 10.11), ექიმი, ხოლო უფრო გვიანდელი ცნობებით, ხატმწერიც. გადმოცემა ამბობს, რომ მახარებელი ლუკა, როგორც პროზელიტი, იერუსალიმში ერთ-ერთ დღესასწაულზე ჩამოსვლისას იმდენად მოიხიბლა იესო ქრისტეს სასწაულებითა და ქადაგებით, რომ გახდა მისი ერთ-ერთი მუდმივი მიმდევარი და შეირაცხა 70 მოციქულთა რიცხვში, ხოლო იესო ქრისტეს აღდგომის შემდეგ

კლეოპასთან ერთად ღირსი გახდა ემაუსის გზაზე აღდგომილი მაცხოვრის ხილვისა (ლუკ. 24;13-35).

შემდგომში, როგორც „საქმე მოციქულთა“ გვიჩვენებს, ის გახდა პავლეს თანამგზავრი მისი მეორე მოგზაურობის დროს (საქმ. 16.10 და შემდგ.) და არ განშორებია მას სიკვდილამდე. იგი იყო რომში პავლე მოციქულის როგორც პირველი (საქმ. 27.27; 29.16; ფილ. 23), ასევე მეორე შეპყრობისას (II ტიმ. 4.10). მახარებლის შემდგომ ბედზე არაფერია ცნობილი. გადმოცემით, მოციქულმა პავლემ გააგზავნა იგი საქადაგებლად ეგვიპტესა და ლივიაში; მის აღსასრულს ვარაუდობენ ეგვიპტეში ან საბერძნეთში, ზოგიერთები - ეფესოში, სხვები - ბითინიაში. ნეტარი იერონიმე ამბობს, რომ ის აღესრულა მოწამეობრივად და დაკრძალულია კონსტანტინეპოლში. მაგრამ უფრო სავარაუდოა, რომ ის ივნო რომში პავლესთან ერთად, ამიტომაც არ მოგვეპოვება მისი მესამე წიგნი, პავლე მოციქულის მომდევნო მქადაგებლური საქმიანობისა და მისი მოწამეობრივი აღსასრულისა. მახარებლის ხსენება ჩვენსა და რომის ეკლესიაში აღესრულება 18 ოქტომბერს.

სახარების დაწერის გარემოებები

ლუკა მახარებელმა თავისი სახარება, როგორც წინასიტყვაობიდან ჩანს, მიუძღვნა მმართველ თეოფილეს, მაგრამ ვინ იყო ეს თეოფილე, არც სახარებიდან, არც გადმოცემიდან არ ჩანს. უფრო გვიანი დროის მკვლევრები თვლიან მას ანტიოქიელად, სირიის პროკურატორად (ტიტულიდან გამომდინარე - κραιστις, რომელიც ლუკასთან მიეწერება კეთილშობილებს და უპირატესად პროკურატორებს (საქმ. 23.26; 24.3; 26.25), თუმცა ამ სახელით არც ერთი პროკურატორი არ არის ცნობილი და ამდენად, სავარაუდოდ, სახელი თეოფილე ქრისტიანულია. სხვები კი, იმის საფუძველზე, რომ ლუკა ადგილმდებარეობის აღწერისას დაწვრილებით აღწერს მხოლოდ პალესტინის ადგილებს, ხოლო იტალიურს ტოვებს

აუხსენელს, ვარაუდობენ, რომ თეოფილე იყო რომაელი ან იტალიელი, ან შესაძლოა, უბრალოდ კარგად იცნობდა იქაურ მხარეებს. რაც შეეხება ლუკას სახარების დაწერის დროს, მკვლევრების დიდი ნაწილი ვარაუდობს, რომ ის დაიწერა წიგნის „საქმე მოციქულთა“ დაწერამდე ცოტა ადრე და შესაძლოა, რომში, ე.ი. დაახლოებით 63-64 წლებში. მაგრამ უძველესი მწერლები (წმ. ირინეოს ლიონელი, ორიგენე, წმ. კლიმენტი ალექსანდრიელი) და მოგვიანებით დოროთე ტირსელი, სოფრონი, თეოფილაქტე, უკავშირებენ მესამე სახარების დაწერას უფრო ადრეულ პერიოდს. ლუკას სახარების ბევრ ხელნაწერში არის წარწერები, რომლებიც მიაკუთვნებენ სახარებას ქრისტეს ამალლებიდან მე-15 ან 22-ე წლებს, ე.ი. ქრისტეს შობით 48-55 წლებს. სახარების უფრო ადრეული წარმოშობის ახსნისათვის ვარაუდობენ, რომ მახარებელმა ლუკამ, როგორც ერთ-ერთმა სამოცდაათთაგანმა მოწაფემ, თეოფილესთან ახლოს მყოფმა, მოაქცია იგი ქრისტიანობაზე და სურდა მიეცა მისთვის მტკიცე საფუძველი იმ სწავლებისა, რომლითაც თავად იყო დამოდღვრილი (ლუკ. 1.4), და გადაწყვიტა წერილობითაც შეეთავაზებინა თავისი მოქცეულისათვის ქრისტეს ის სწავლება, რომელიც იქადაგა სიტყვით და მიჰყვა ამ მიმართებით პირველ მახარებლებს: მათესა და მარკოზს, შესაძლოა სხვა, ჩვენთვის უცნობ მწერლებსაც კი.

მახარებელი ლუკა თავისი ცხოვრების უკანასკნელ პერიოდში იყო მოციქულ პავლეს მუდმივი თანამგზავრი, მრავალი წმინდა მამა აღიარებს ამ წერილს პავლეს სახარებად და პოულობს ამისთვის საფუძველს, ლუკას სახარებისა და პავლეს ეპისტოლეების დიდი ნაწილის მსგავსებაში სულითა და ხასიათის მიხედვით (მაგ. ქრისტეს მიერ აღსრულებული ცხოვნება ყველა ადამიანისათვის, წარმართების მოწოდება იუდეველების მსგავსად), ასევე ემსგავსება ერთმანეთს მახარებლის კერძო მონათხრობები და პავლე მოციქულის ცნობები (მაგ. საიდუმლო სერობა). ამიტომაც ფიქრობენ, რომ სახარება დაიწერა წარმართთა მოციქულის გავლენით.

უფრო კონკრეტულად ლუკას სახარების დაწერის თარიღზე მსჯელობისას, შეიძლება მისი წარმოშობა მივაკუთვნოთ ქრისტიანობის ფართოდ გავრცელების ეპოქას ანტიოქიაში, როცა ბევრი კეთილშობილი პირი, კონკრეტული თეოფილეს მსგავსად, მოექცა ქრისტიანობაზე.

როგორც გადმოცემა ამტკიცებს, ეს უნდა მომხდარიყო ქრისტეს შობიდან 48 წელს, ანუ ამაღლებიდან მე-15 წელს (შდრ. საქმ. 9.26). თუმცა რადგანაც ლუკას სახარებას თავდაპირველად ჰქონდა კონკრეტული დანიშნულება, დაიწერა ერთი პირისთვის, მალევე ვერ გახდებოდა ცნობილი ეკლესიებისთვის. მოციქული პავლე თავისი მეორე მოგზაურობისას შეხვდა ტროადაში ლუკას (საქმ. 16.10) და აიყვანა იგი თანამგზავრად, წაიკითხა მისი სახარება და მოიწონა იგი, აღიარა საჭიროდ ყველა იმ ეკლესიისათვის, სადაც იქადაგა. ეს შესაძლოა მომხდარიყო მხოლოდ მოციქულ პავლეს მეორე მოგზაურობის ბოლოს, ე.ი. არა უადრეს 55 წლისა ქრისტეშობით, ანუ 22-ე წელს ამაღლებიდან.

შესაძლოა, სწორედ ასე გაჩნდა სხვაობა სახარების დაწერის თარიღთა შორის, ერთნი მიაწინებენ სახარების დაწერის თარიღს, მეორენი კი - ეკლესიაში აღიარების დროს. ამ მოსაზრებებს უნდა დავამატოთ ისიც, რომ კორინთელთა მიმართ მეორე ეპისტოლეში (8.18), რომელიც დაიწერა მოციქულ პავლეს მესამე მოგზაურობის დროს, ე.ი. 58 წელს, საუბარია ტიტესთან ერთად ერთ-ერთი ძმის გაგზავნაზე მათთან, რომლის ვინაობასაც არ ასახელებს, თუმცა საუბრობს, რომ ის განიდიდება ყველა ეკლესიაში თავისი სახარებით. აქ ორიგენეს, წმიდა იოანე ოქროპირის, ნეტარი იერონიმესა და სხვა მრავალი თანამედროვე მკვლევრის აზრით, საუბარია ლუკასა და მის სახარებაზე.

სხვათა შორის, სახარების უფრო ადრეული დათარიღებით შეიძლება ავხსნათ სახარებისა და წიგნის „საქმე მოციქულთა“ ენობრივი განსხვავებები, რომელსაც შენიშნავენ ერთი და იმავე მწერლის ამ ორ ნაწარმოებში, ეს შეუძლებელი იქნებოდა, ორივე წიგნი ერთი მეორეს მიყოლებით რომ დაწერილიყო.

მეოთხე სახარება - მწერალი

მეოთხე სახარების მწერალი თვითონვე მიაწინებს საკუთარ თავზე თავის სახარებაში (იოან. 19.35=26; 21.24=20), და როგორც ამტკიცებს

საყოველთაო გადმოცემა და საეკლესიო მოწმობები, ის არის იოანე, თორმეტთაგანი. იგი იყო ძე ზებედეის, გალილეიდან, შეიძლება ბეთსაიდიდან.

როგორც ფიქრობენ, იოანეს მამა იყო მდიდარი ადამიანი და სავარაუდოდ, ჰქონდა სახლი იერუსალიმში (იოან. 19.27), რის გამოც იოანეს იცნობდა თვით პირველმღვდელმთავარი, იოანე ცნობილი იყო მის სასახლეში და პირადად იცნობდა მის მსახურებს, მსგავსადვე იცნობდნენ მას (18.15,16,26). როგორც მდიდარი ადამიანის ძეს, იოანეს შეეძლო მიეღო იმ დროისათვის კარგი განათლება, მაგრამ მალევე დაიწყო საკუთარი მამის საქმიანობა - თევზაობა. თავდაპირველად ის იყო იოანე ნათლისმცემლის მოსწავლე, მაგრამ, გაიგო რა მინიშნება იესო ქრისტეზე, როგორც ღვთის ტარიგზე, შეუდგა მას და არ დაუტოვებია იგი ჯვარზე ვნების დროსაც კი.

როგორც გადმოცემა ამტკიცებს, ის იყო ყველაზე ახალგაზრდა მოწაფეებს შორის, მაგრამ აღემატა უხუცესებს უფლისადმი სიყვარულის ძალითა და ერთგულებით, რის გამოც გახდა მისი უსაყვარლესი მოწაფე.

იოანე პეტრე მოციქულსა და თავის ძმა იაკობთან ერთად იყო თვითმხილველი იესო ქრისტეს უმთავრესი სასწაულებისა, მაგ. იაირის ქალიშვილის აღდგენისა, იესო ქრისტეს ფერისცვალებისა, საიდუმლო სერობაზე უფლის ფერხთით იჯდა და იხილა მაცხოვარი გეთსამანიის ბაღშიც.

მაცხოვრის სამსჯავროზე წაყვანისას, როდესაც ყველა მოწაფე გაიქცა იუდეველების შიშით, მან ერთადერთმა მიაცილა უფალი კაიაფას სასახლეში, შეიყვანა იქ პეტრეც, ხოლო ჯვართან ღირსი გახდა დედა ღვთისას ძეობისა.

აღდგომისას პირველმა ირწმუნა აღდგომის ხარება და ტიბერიის ზღვაზე პირველმა იცნო გამოცხადებული მაცხოვარი და მიიღო აღთქმა არ მომკვდარიყო მანამ, სანამ თვით მაცხოვარი არ მოვიდოდა.

გადმოცემა საუბრობს, რომ მოწაფესა და მასწავლებელს შორის სიყვარულთან ერთად არსებობდა ბუნებრივი სიახლოვე, რამდენადაც იოანეს დედა სალომეა ითვლება მართალი იოსების ქალიშვილად, ამიტომაც მაცხოვარი თეოფილაქტესთან და ეკლესიის გადმოცემაში იწოდება იოანეს

ბიძად. ეს ნათესაური ურთიერთობა ღვთისმეტყველისა იესო ქრისტესთან საბოლოოდ განმტკიცდა უფლის ჯვართან, როდესაც უფალმა დაავალა ეზრუნა თავისი ყოვლადწმინდა დედისათვის.

იოანე გახდა დედა ღვთისას დამცველი და არ გასცილებია იერუსალიმს, როგორც მოწმობს გადმოცემა, ღვთისმშობლის სიკვდილამდე. მხოლოდ ერთხელ გაგზავნეს მოციქულებმა სამარიაში ახალმოქცეულთა ხელდასახმელად, რათა მათზე სულიწმინდა გადმოსულიყო (საქმ. 8.14 და შემდგომი). მოციქულმა პავლემ ის იხილა მოციქულთა კრების დროს (გალ. 2.9; საქმ. 15.22-დან). მაგრამ სად იმყოფებოდა იოანე ამის შემდეგ, ჩვენ არ ვიცით. გადმოცემა მოწმობს, რომ მან თავისი საქმიანობის ადგილად აირჩია ეფესო.

იმპერატორმა დომიციანემ, ან შესაძლოა ნერონმა, გაასახლა იგი კუნძულ პატმოსზე, სადაც მან დაწერა გამოცხადება, და შემდეგ, გადასახლებიდან დაბრუნებული ისევ დასახლდა ეფესოში. გარდაიცვალა იქვე ღრმა მოხუცებულობაში ტრაიანეს მეფობისას. იესო ქრისტე იოანესა და მის ძმას უწოდებდა ქუხილის ძეებს, მათი სწავლების სიმაღლის გამო (მარკ. 3.17), ხოლო ეკლესიისგან მან მიიღო ღვთისმეტყველის სახელწოდება. მისი ხსენება ორჯერ აღესრულება - 8 მაისსა და 26 სექტემბერს, რომის ეკლესიაში 27 დეკემბერს.

სახარება იოანესაგან - დაწერის გარემოებები

იოანეს სახარების წარმოშობის შესახებ გადმოცემა ამბობს, რომ პირველი საუკუნის ბოლოს, როდესაც მცირე აზიის ქრისტიანთა შორის ვრცელდებოდა კერინფისა²⁷ და სხვა ერეტიკოსთა ცრუსწავლებები, რომლებიც უარყოფდა იესო ქრისტეს ღვთაებრიობას, მცირე აზიის ეპისკოპოსებმა მიმართეს მოციქულ იოანეს, იმ დროისათვის უკვე ღრმა მოხუცებულსა და იესო ქრისტეს ცხოვრების ერთადერთ ცოცხლად დარჩენილ მოწმეს. მას წარუდგინეს პირველი სამი სახარება და სთხოვეს

²⁷ მცირე აზიაში მწვალებლობის დამაარსებელი, იოანეს თანამედროვე - მთარგმნელი

დაემოწმებინა ისინი თავისი ავტორიტეტით, ან დაეწერა თავისი სახარება ერეტიკოსთა ცრუ სწავლების სამხილებელად.

იოანემ გადახედა წარდგენილ სახარებებს, მოიწონა ისინი და მათ შესავსებად, ერეტიკოსთა ცრუ სწავლებების წინააღმდეგ, იესო ქრისტეს ღვთაებრიობის შესახებ ჭეშმარიტი სწავლების განსამტკიცებლად საჭიროდ ჩათვალა და დაწერა თავისი სახარება. სახარება იწყება ღმერთი-სიტყვის უწინარეს საუკუნეთა შობის შესახებ სწავლებით. სახარების შექმნის ეს გარემოებები მტკიცდება მეოთხე სახარების შინაგანი ნიშნებითაც და შინაარსითაც, რამდენადაც მასში გადმოცემულია უპირატესად ის სასწაულები და საუბრები, რომლებსაც სინოპტიკოსები არ ახსენებენ და რომლებიც წარმოადგენს იესო ქრისტეს ღვთაებრიობის მყარ მტკიცებულებებს.

ამ გადმოცემის თანახმად უნდა ვივარაუდოთ, რომ სახარება დაწერილია ეფესოში ან მცირე აზიის ერთ-ერთ ქალაქში და არა უადრეს 80-იანი წლებისა, ე.ი. აპოკალიფსის დაწერის შემდეგ, გასულია დიდი დრო, რაც მოციქული კუნძულ პატმოსიდან დაბრუნდა. ეს ვარაუდი შეიძლება განმტკიცდეს სახარების უფრო სუფთა და დახვეწილი ბერძნულით, ვიდრე აპოკალიფსშია, რომელიც დაწერილია კუნძულ პატმოსზე ან მალევე, იქიდან დაბრუნების შემდეგ.

უძველეს მწერალთა და უახლეს განმმარტებელთა თითქმის ყველა მოწმობა თანხმდება, რომ სახარება იოანესაგან იყო ახალი აღთქმის წიგნთა დათარიღებით ბოლო წერილი, აქედან გამომდინარე, იოანემ ის დაწერა ღრმა მოხუცებულობაში, დაახლოებით I საუკუნის ბოლოს. წმინდა ეპიფანე ამბობს²⁸, რომ იოანე, სახარების დაწერის დროს იყო 90 წლის. ის მოციქულებრივი საქმიანობისათვის მოწოდებული იყო ძალიან ახალგაზრდა ასაკში, ნეტარი იერონიმეს მოწმობით, სიყმაწვილეში ²⁹, ამდენად 90-წლიანი ასაკი ემთხვევა I საუკუნის ბოლო წლებს. ამაში გვარწმუნებს სახარების ენა, (უფრო სუფთა, ვიდრე აპოკალიფსშია). იგი დაიწერა ნერონის (67-68) ან დომიციანეს (96) ეპოქაში. თეოფილაქტეს

²⁸ Epec. 51:12.

²⁹ ad'Iovian 1.

მოწმობითა და უძველესი ხელნაწერების ცნობით კი, სახარება დაიწერა ქრისტეს ამაღლების 32 წელს (66 წელი).

იესო ქრისტეს ცხოვრებისა და საუბრების ყველა წვრილმანი ღრმა მოხუცებულობამდე ახსოვდა იოანეს. მან მგზნებარე, ემოციური, მაგრამ კონცენტრირებული და თავდაჯერებული ხასიათით შეკრიბა თავის გულში აქამდე განცდილი და შენახული, დაწერა, როცა საჭირო გახდა წერილობით გადმოცემა იმისა, რასაც ინახავდა ქრისტეს საყვარელი მოწაფის სული.

თუკი ყურადღებას მივაქცევთ იმას, რომ ის იყო ქრისტეს საყვარელი მოწაფე და თავადაც, უეჭველად, ქრისტეზე შეყვარებული, თუკი გავიხსენებთ, რომ საერთოდ ყველა მოხუცი სიამოვნებითა და დაწვრილებით აღიდგენს მეხსიერებით, საუბრით და ზოგჯერ წერილობითაც თავისი ახალგაზრდობის უმცირეს წვრილმანსაც კი, განსაკუთრებით იმ შემთხვევებს, რომლებსაც მისთვის ძალიან დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა, სრულიადაც არ მოგვეჩვენება შეუსაბამოდ და საეჭვოდ ის, რომ ღრმად მოხუცი იოანე ასეთი სიზუსტით იგონებს საყვარელი მასწავლებლის მთელ რიგ საუბრებს. ეს ის საუბრებია, რომლებმაც ძალიან დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა იოანეს ახალგაზრდა სულზე. ეს იყო სასწაულები და მოვლენები, რომლებიც თავიანთი მნიშვნელობის გამო წარუშლელად დარჩა მის მეხსიერებაში. ამასთან, რა თქმა უნდა, არ უნდა დაგვავიწყდეს ისიც, რომ იოანე, როგორც სხვა მოციქულები, წერდა შთაგონებით სულიწმინდისა, რომელიც აღამაღლებდა, განამტკიცებდა და განწმენდდა მახარებლის ბუნებრივ ძალებს.

სახარების უტყუარობა

კრიტიკა სხვა სახარებებზე მეტად ებრძვის იოანეს სახარებას და ცდილობს, ეჭვი შეიტანოს მის უტყუარობასა და სინამდვილეში. სახარების ბერძნული ენის სიწმინდე, მისი სიძალადე, მისტიკური ხასიათი,

განსაკუთრებული შთამბეჭდაობითა და თანმიმდევრობით დაწერილი გრძელი საუბრები, მოვლენათა გადმოცემის წესრიგი გამოარჩევს მას სხვა სახარებებისგან. ამასთან განსხვავებულია აქ სინოპტიკოსთა სახარებებისაგან ზოგიერთი წვრილმანი. ეს ყველაფერი ამ სახარების შესამჩნევი ტენდენციურობაა. ყველაფერმა ამათ ხელი შეუწყო ექვს, რომელიც აცხადებს, რომ სახარება არ არის იოანეს ხელით დაწერილი. I საუკუნის ბოლოსა და II საუკუნის დასაწყისში ეფესოში ცხოვრობდა ვინმე პრესვიტერი იოანე, რომლის შესახებაც მოწმობს პაპიუსი³⁰, ამათ მისცა საბაზი მიეწერათ ეს სახარება სხვა იოანესათვის. ზოგნი მიიჩნევენ, რომ სახარება დაწერილია მოციქულ იოანეს რომელიღაც მოწაფის მიერ, რომელმაც თავის ნაწარმოებს მისცა უფლის ცნობილი მოწაფის სახელი, ამასთან ყურადღებას აქცევენ იმასაც, რომ სიყვარულის სული, რომლითაც ეს სახარებაა სავსე, სრულიად არ შეესაბამება ქუხილის ძეთა ექვთან სულს, როგორც ჩანს იოანე სინოპტიკოსთა სახარებებსა (ლუკ. 9.54-დან) და აპოკალიფსში.

მაგრამ ეს წინააღმდეგობა ქრება თავისთავად, თუკი ჩვენ მხედველობაში მივიღებთ როგორც იოანეს ცხოვრების ხანგრძლივობას, ასევე სახარების დაწერის გარემოებას. განათლებულ ბერძნულ კლასებს შორის ეფესოში დიდი ხნით ცხოვრებას შეეძლო გავლენა მოეხდინა იოანეს ენაზე ისე, რომ მას დაეწერა სახარება გაცილებით უფრო სუფთად და თავისუფლად, ვიდრე აპოკალიფსი, რომელიც შედარებით ადრე დაიწერა. მგზნებარე, ექვთან ხასიათის გარდაქმნა მშვიდ, სიყვარულით აღსავსე სიყვარულის მასწავლებლად შეეძლო ქრისტეს საოცრად ღმობიერ სიყვარულის სულს, ამას ამტკიცებს პავლე მოციქულის მაგალითიც.

იოანეს სიყვარული მასწავლებლის მიმართ ხსნის მაცხოვრის საუბრების ასე დაწვრილებით გადმოცემის სიცხოველეს. ეს სიყვარული და სიმაღლე ნათელს ხდის ასევე იმასაც, თუ რატომ გამოარჩევდა იესო ქრისტე მუდმივად იოანეს თავისი სხვა მოწაფეებისგან. ეს, თავის მხრივ, უნდა ასახულიყო იოანეს სახარებაშიც. სახარების დაწერის მიზეზი განმარტავს მოვლენათა ამგვარ გადმოცემას, ხოლო წვრილმანები არც ისე განსვავებულია, რომ მათში წინააღმდეგობა აღმოვაჩინოთ.

³⁰ У Евсевия, Церковная История, 3:39.

სხვა იოანეს, პრესვიტერის, არსებობა არ გვადლევს უფლებას, მივაწეროთ მას სახარება, რამდენადაც ჯერ კიდევ არ მტკიცდება, რომ არსებობდა იოანე, მოციქულ იოანეზე ჩინებული და რომ ის იყო რაღაცის მწერალი. ამ სახარების მოციქულ იოანეს მოწაფის ნაწარმოებად ჩათვლა, და არა თვით იოანეს შემოქმედებად, ნიშნავს, დავუშვათ სიყალბე, რომელიც ვერ შენიშნეს მოციქულ იოანეს უახლოესმა მოწაფეებმაც კი.

თუმცა სახარების ჭეშმარიტებაში დაეჭვების ყველაზე დიდ საბაბს წარმოადგენს ის გარემოება, რომ მახარებელი იოანე თითქმის არაფერს არ იმეორებს პირველი სამი სახარებიდან, როცა იესო ქრისტეს სამწლიან მსახურებაზე მოგვითხრობს, მცირე გამონაკლისის გარდა, კონკრეტულად, ისიც მახარებლების მსგავსად აღწერს და საუბრობს მაცხოვრის ვნებასა და სიკვდილზე. აქედან გამომდინარე შესაძლოა ვივარაუდოთ, რომ მან არაფერი იცოდა სინოპტიკოსთა არსებობაზე და მათ საუბრებზე, ყველა იმას, რაც ახსოვდა თავისი მასწავლებლის ცხოვრებაზე და ეს არ იცოდნენ სხვა მახარებლებმა, რომლებიც წერდნენ იმას, რაც თავად იხილეს, ან იმას, რაც მოუთხრეს მათ თვითმხილველებმა. უფრო სარწმუნოა, რომ მან შეგნებულად გამოტოვა თავის სახარებაში ის, რაც დაწერილი იყო სხვა მახარებლების მიერ. პირველი ვარაუდი სუსტია, რადგან პირველ სამ სახარებას აქვს მრავალი მსგავსება ერთმანეთთან და მტკიცდება იოანე მახარებლის, ასევე სხვა მოციქულების, მიერ, მაგ. პეტრესა და პავლეს, ასევე ლუკას მიერ. პირველი სამი სახარება წარმოადგენს ისტორიული უტყურობის ყველა ნიშანს. რაც შეეხება ვარაუდს, რომ იოანე გადმოსცემს არარსებულ ფაქტებსა და საუბრებს, როგორც ფიქრობენ შრტაუსი და სხვები, შეუძლებელია თვით მონათხრობის ხასიათის გამო, რომელიც ატარებს უტყუარობისა და ჭეშმარიტების მკაფიო ბეჭედს.

ამასთან, იოანეს არ უნდა ჰქონოდა არავითარი წინასწარგანზრახვა დაეწერა შეთხზული ამბები, რადგან უკვე არსებობდა სამი სახარება. მსგავს ქმედებას შეეძლო შეერყია მისი ავტორიტეტი, რამდენადაც მის წინააღმდეგ წავიდოდა ეკლესიის საყოველთაო გადმოცემა, რომელსაც ჰქონდა უკვე მთელი ათეული ნაწარმოები და მათ შორის სამი

სახარება, მათში კი საუბარი იყო იესო ქრისტეზე, მაგრამ არა იმაზე, რასაც ახლა ყვებოდა იოანე.

კიდევ უფრო ნაკლებად შესაძლებელია ეს გაეკეთებინა რომელიღაც სხვა იოანეს, და არა მოციქულს, რამდენადაც მისი უთანხმოება პირველ, ეკლესიის მიერ მიღებულ, სახარებებთან ჩააყენებდა მას სრულიად საწინააღმდეგო მდგომარეობაში ეკლესიის რწმენასა და გადმოცემასთან.

იოანეში ყველა, მისი სახარების უტყუარობის მოწინააღმდეგენიც კი, ხედავს სწავლების განსაკუთრებულ ძალასა და სიმაღლეს, ის უშუალოდისა და საოცარი გულწრფელობის შთაბეჭდილებას ახდენს, რაც აყენებს ამ სახარებას სხვებზე მაღლა. ასეთი სიმართლისა და ასეთი ძალის არსებობა ადამიანში, რომელსაც არაფერი მსგავსი არ დაუნახავს და არ მოუსმენია, უბრალოდ შეუძლებელია. ამიტომაც, იოანეს სახარების უტყუარობის დამცველები, ირინეოს ლიონელიდან დღემდე, ყოველთვის ამბობდნენ: საკმარისია მხოლოდ ერთხელ ყურადღებითა და წინასწარშეგონების გარეშე წავიკითხოთ ეს სახარება, რათა დავრწმუნდეთ, რომ ამას ამბობს ისეთი მოწაფე, რომელმაც ჭეშმარიტად იხილა ყველაფერი, ეს არის მისი ჭეშმარიტი მოწმობა. თუკი, ბოლოს და ბოლოს, უკვე II საუკუნიდან ეკლესიაში აღიარებულია და გამოიყენება ერთობლივ ოთხივე სახარება, როგორც უტყუარი ისტორიული წიგნები, რომლებიც შეიცავენ იესო ქრისტეს ნამდვილ ისტორიასა და სწავლებას, მაშინ ნათელია, რომ ეკლესია თითოეულს აღიარებდა მოციქულთა და მათ მოწაფეთა უტყუარ ნაწარმოებებად და ერთმანეთის შესაბამისად.

თითოეული სახარების განსაკუთრებული ხასიათი

თითოეულ სახარებას აქვს თავისი განსაკუთრებული ხასიათი, ამას განსაზღვრავს, ერთი მხრივ, მიზანი, რის გამოც დაიწერა ესა თუ ის სახარება, საგულისხმოა მწერალთა თვისებებიც, და ისიც, ვისთვისაც დაიწერა ეს სახარებები. ასე მაგალითად, მათემ დაწერა თავისი სახარება იუდეველებისათვის და აჩვენებს უდიდეს გალილეველ მასწავლებელში

მესიას, რომლის შესახებაც გვაუწყებდნენ წინასწარმეტყველები და რომელსაც მოელოდნენ იუდეველები. იგი ყველგან წერს მასზე, როგორც კაცობრიობის ძეზე, რომელიც მოვიდა ისრაელის სახლის დაკარგული ცხვრების გადასარჩენად, როგორც დავითის მემკვიდრეზე, ჭეშმარიტ მეფესა და ღვთის სასუფეველის დედამიწაზე დამფუძნებელზე. უპირველესად ამ მიზნით მოჰყავს მახარებელს ყველა ის საუბარი, რომლებშიც თვით იესო უწოდებს თავს ადამის ძეს, ამ სიტყვებს იმდროინდელი იუდეველებისთვის მესიის მნიშვნელობა ჰქონდა. იხსენებს ყველა იმ შემთხვევას, როდესაც მისგან განკურნებულნი უწოდებდნენ იესოს დავითის ძეს, რითაც ისევ აღინიშნებოდა იესო ქრისტეს მესიანური ღირსება. ამიტომაც, შეიძლება ითქვას, რომ მათესთან უპირველესად გამოხატულია იესო ქრისტეს ადამიანური მხარე, ამასთან, მათეს მოჰყავს ყველა პარალელი ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველებებისა და მათი აღსრულებისა ახალ აღთქმაში. ამ მიზნით იგი თავისი სახარების პირველ ორ თავში წარუდგენს იუდეველებს იესო ქრისტეს გენეალოგიას, როგორც აბრაამის და დავითის მისას. ასევე, იუდეველთა გაგების შესაბამისად, ანიჭებს განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იოსების გენეალოგიას, როგორც იესო ქრისტეს არაპირდაპირი მამისა. უფლის შობის გარემოებებს ის ამცნებს წინასწარმეტყველებთან კავშირით და ყურადღებას ამახვილებს, რომ იესო ქრისტეს შობის წინასწარმეტყველების აღსრულების მოწმეები არიან თვით იუდეველი ხალხის წინამძღვრები, მეფე ჰეროდე და მოსული მოგვებიც კი.

აღსანიშნავია, რომ მათე მახარებელთან თვით იესო ქრისტეს არაერთხელ ციტირებს თავის სიტყვებში ადგილებს ძველი აღთქმიდან. მისი მიზანია გვაჩვენოს კავშირი თავის სწავლებასა და ძველ აღთქმას შორის, მეორე მხრივ, დაგვანახოს მკვეთრი განსხვავება თავის სწავლებასა და ძველი აღთქმის სწავლებას შორის და მიგვანიშნოს თავისი სწავლების უპირატესობაზე. მიუხედავად ამისა, იესო ქრისტე წარმოგვიდგება მახარებელთან არა როგორც დამარღვეველი, არამედ აღმასრულებელი რჯულისა და მოწინააღმდეგე ფარისევლებისა, რჯულისა და გადმოცემის მოჩვენებითი მეურვეებისა. ამიტომაც, იესო ქრისტეს მიერ ფარისევლების მხილება არსად წარმოგვიდგება ისეთი სისრულითა და სიმკვეთრით,

როგორც მათეს სახარებაში. მხოლოდ აქაა, როგორც გამონაკლისი, ფარისევლების ხსენება, რომელთა შესახებ სხვა სახარებებში, მაგ. ლუკასთან, თითქმის არ საუბრობენ. ასევე მხოლოდ მათე საუბრობს იუდეველი ერის გარიყვაზე (21.28-45).

თვით იურუსალიმის დანგრევის წინასწარმეტყველება მათესთან (24) წარმოდგენილია უფრო სრულად, ვიდრე ლუკასთან.

მათე მახარებელი ისე საუბრობს იუდეველი ხალხის ზნე-ხასიათებსა და წეს-ჩვეულებებზე, რომ არ განუმარტავს მათ თავის მკითხველებს. როგორც ჩანს, იგი თვლის, რომ ეს მათთვის ცნობილია. თუმცა სადუკეველების სწავლების შესახებ, რომელიც ხალხისთვის ნაკლებად ცნობილია, საუბრობს დაწვრილებით ³¹. მათეს სახარების განსაკუთრებულობაზე შეიძლება მივანიშნოთ ასევე ის, რომ იესო ქრისტეს საუბრები დაცულია მასში ზუსტად ისე, როგორი ფორმითაც იგი იყო მისაღები უბრალო ხალხისთვის. გალილეველი ხალხის მეზვერე მახარებელმა უპირველესად შეინარჩუნა თავის მეხსიერებაში გალილეის მოვლენები.

თუმცა მათე მახარებელი ძე კაცის ცხოვრების ადამიანური მხარეების გამოხატვის დროს არ ივიწყებს ძე ღვთისას ღვთაებრივ ღირსებებსაც და ამ მიზნით ყურადღებას მიაპყრობს უპირველესად იმ შემთხვევებს, როდესაც იესო ქრისტე წარმოდგება, როგორც ჭეშმარიტი ზეციური მეუფე, ღვთაებრივი ძალითა და ხელმწიფებით შემოსილი, და არა, როგორც ჩვეულებრივი, მიწიერი მეფე. ასე მაგალითად, იესო ქრისტე თავისი მსახურების დაწყებისას ქადაგებებში, პირველ ყოვლისა, საუბრობს ღვთის მეუფების დადგომაზე. იგი მიანიშნებს იმ პირობებსა და გზებზე, რომლებიც საჭიროა მის მისაღწევად და აღუთქვამს თავის მიმდევრებს არა მიწიერ სიკეთეებს, არამედ ზუსტად ზეციურ მეუფებას.

უფრო მეტად ვლინდება იესო ქრისტეს ზეციური, ღვთაებრივი ღირსებები ცოდვათა მიტევებასა და უდიდესი სასწაულების აღსრულებაში. იესო განკურნავს ყოველგვარ ხორციელ უძლურებასა და სნეულებას, განდევნის ეშმაკებს, აღადგენს მკვდრებს, აცხრობს ზღვის ღელვასა და

³¹ Флавий, Древн. Иудейск. 18:1,4.

ქარიშხალს, საერთოდ, არის ჭეშმარიტი მეუფე ზეცისა და დედამიწისა, რომელსაც ანგელოზები ემსახურებიან, ბუნების ძალებიც ემორჩილებიან და ჯოჯოხეთის ძალებსაც ემინიათ მისი.

მათე განსაკუთებული სიცხადით მოგვითხრობს პეტრეს აღმსარებლობაზე, როცა მან აღიარა იესო ქრისტედ, ღვთის ძედ, ხოლო თვით იესო ქრისტე წარადგენს თავს უძლეველი ეკლესიის დამფუძნებლად და უბოძებს მოციქულებს ზეციური მეუფების კლიტეებს და ადამიანთა ცოდვების გახსნისა და შეკვრის ხელმწიფებას (16.15-19). მათესთანაა წარმოდგენილი იგი, როგორც მეფე და საუკუნო მსაჯული, რომელიც ოდესღაც მოვა თავისი დიდებით, ანგელოზებით გარშემოტყმული და განსჯის ყველა ადამიანს, ცოცხალსა და მიცვალებულს, თავიანთი მიწიერი საქმეების გამო (25.31-46). მახარებელი არ დუმს იესოს დამამცირებელ მდგომარეობაზე: ის დაწვრილებით საუბრობს მის დევნაზე მწიგნობრებისა და მღვდელმთავრების მხრიდან, იუდეის რომაელი მმართველის სასამართლოსთვის გადაცემაზე, მის ჯვარცმაზე, ვნებებსა და სიკვდილზე.

აღსანიშნავია, ასევე მათეს სახარების დასასრული. მახარებელი საუბრობს იესო ქრისტეს აღდგომაზე და მიანიშნებს, რომ ამდროიდან იწყება იესოს დიდებული მეუფება ზეცასა და დედამიწაზე, მაგრამ არა იუდეველების მოლოდინის შესაბამისი. მათე არ საუბრობს იესოს ზეცად ამაღლებაზე, მაგრამ ამბობს, რომ ქრისტე მარადიულად იქნება საკუთარ მიმდევრებთან, რომ მარადიულია მის მიერ დაფუძნებული ღვთის სასუფეველი: **„და, აჰა, მე თქვენთანა ვარ დღემუდამ ვიღრე ქვეყნის დასასრულამდე. ამინ“** (28.20). ქრისტეს ეს მეუფება არა მხოლოდ დედამიწაზეა, არამედ მოიცავს ზეცასაც და დედამიწასაც, ერთიანდება ზეციურთან და ხდება დაუსრულებელი, საუკუნო, მარადიული, როგორც მისი დამფუძნებელი.

მარკოზ მახარებელმა, რომელიც წერდა პეტრე მოციქულის გავლენით რომაელი ქრისტიანებისათვის, მისცა თავის სახარებას სულ სხვა ხასიათი. მან გამოტოვა იესოს შობისა და 30-წლიანი ცხოვრების ყველა წვრილმანი საზოგადო მსახურებაზე შედგომამდე, ეს დრო ფრიად საინტერესო იქნებოდა იუდეველთათვის და ნაკლები მნიშვნელობისა -

წარმართათვის. მისი საუბრები მოკლეა, მოვლენებს შორის უპირველესად ირჩევს ისეთებს, რომლებიც მკაფიოდ გამოხატავენ იესო ქრისტეს სახეს, როგორც ძე ღვთისას, როგორც ჭეშმარიტ ღმერთს. თუმცა არ საუბრობს, განსხვავებით იოანესაგან, ღვთისგან მის უწინარეს საუკუნეთა შობაზე, დუმს ასევე მის მიწიერ დაბადებაზეც.

მარკოზი თავის სახარებას იწყებს იესო ქრისტეზე, როგორც ძე ღმერთზე, საუბრით. ამასთან ერთად მის მოსვლას წარმოაჩენს არა ისე უსაფუძვლოდ, როგორც მოდიოდნენ, წარმართთა აზრით, მათი ღმერთები, არამედ უძველეს წინასწარმეტყველთა სწავლებების ფონზე. მახარებელი ამთავრებს ძე ღმერთის დედამიწაზე ცხოვრების ისტორიას ზეცად ამალღებითა და მარჯვენით მამისა დაჯდომით. მისი მონათხრობი უბრალოა, ცხოველი. ამის გამო ზოგიერთი მკვლევარი ვარაუდობს, რომ მარკოზი იყო ქრისტეს ცხოვრების თანადროული ისტორიკოსი. მიუხედავად იმისა, რომ იგი თავად არ იყო მხილველი, მის სახარებაში აისახა განცდა მოვლენათა ისეთი მოწმისა, როგორიც იყო პეტრე მოციქული. აღსანიშნავია ასევე ის, რომ წიგნში „საქმე მოციქულთა“ ლუკას მიერ კორნელიუსის სახლში გადმოცემული მოციქულ პეტრეს სიტყვა წარმართებისადმი (10) ასევე იწყება იოანეს ნათლობითა და იესო ქრისტეს ქადაგებით გალილეაში, ანუ წარმოდგენილია შემოკლებით ის, რასაც აღწერს მარკოზი თავის სახარებაში.

პაპიუსის დაკვირვებით, მარკოზმა გადმოსცა თავის სახარებაში მოვლენები არაქრონოლოგიური წესრიგით, მაგრამ იგი ცდილობს არაფერი გამოეტოვოს იქედან, რაც მოისმინა პეტრესგან და ამასთანავე არ დაამახინჯოს მოსმენილი. სხვა შემთხვევაში პეტრე არც მოიწონებდა მის სახარებას. ამ მიმართებით უმთავრესია ის, რომ მახარებელი მარკოზი ზოგიერთ გარემოებას მოციქულ პეტრეს ცხოვრებიდან (მის მიერ რწმენის აღიარებას, პირველმღვდელმთავრის ეზოში ქრისტესგან განდგომას), სავარაუდოდ, მოციქულის გავლენით, გადმოსცემს ძალიან დაწვრილებით, განსხვავებით სხვა სახარებებისაგან. სხვა მხრივ კი არის მოვლენები, რომელთაც არც კი ახსენებს. მაგ. საუბრობს პეტრეს მიერ რწმენის აღიარებაზე და ტოვებს იესო ქრისტეს მიერ პეტრეს ქებას მისი სიმტკიცის

გამო. შემდეგ დაწვრილებით გადმოსცემს იესოს ყვედრებას იმის შესახებ, რომ პეტრე ფიქრობს არა ღვთისას, არამედ ადამიანურს. გამოტოვებულია ასევე მოციქულ პეტრეს სიარული წყალზე (შედარ. მთ. 14.39-31=მარკ. 6.50-51).

ლუკა, პავლე მოციქულის მოწაფე, რომელსაც აქვს კარგი ბერძნული განათლება, ცდილობს მისცეს თავის სახარებას წმიდა ისტორიული კვლევის ხასიათი და ასე წერს იგი ქრისტეს ცხოვრებაზე. ლუკა მახარებელი განამტკიცებს თეოფილეს ქრისტიანულ სწავლებაში და განზრახული აქვს დაამტკიცოს, რომ წარმართთათვისაც გამოჩნდა მესია, რომ გამართლება ადამიანს ეძლევა არა წარმოშობის მიხედვით, არამედ შინაგანი ღირსებით, როგორც ამას ამტკიცებს პავლე (ლუკ. 4.25-27; 18.14 და სხვა ადგილები). ამიტომაც ის საუბრობს ქრისტეზე, როგორც ყველა ხალხისა და ყველა წარმართის მაცხოვარზე (2.31-42), სხვა მახარებლებზე უფრო ხშირად ახსენებს წარმართი სნეულების განკურნებას იესოს მიერ, მათ რწმენას (7.2-9; 17.14-19). ამასთან განსაკუთრებულად ხაზს უსვამს უძველეს წინასწარმეტყველთა, ილიასა და ელისეს, მაგალითებს, რომლებიც, მიუხედავად ისრაელში ავადმყოფთა და გაჭირვებულთა სიმრავლისა, ეხმარებოდნენ არა იუდეველებს, არამედ წარმართებს: სარეპტელი ქვრივი, ნეემან სირიელი (4.25-27). უმნიშვნელოვანესია იესო ქრისტეს იგავი იმის შესახებ, თუ ვინ არის ჩვენი მოყვასი (10.30-37), რომელშიც პირველი ადგილი უჭირავს მოწყალებას, ანუ შინაგანი დამსახურება დგება წარმომავლობაზე წინ.

არ შეიძლება ასევე ყურადღება არ მივაქციოთ იმასაც, რომ ლუკა გადმოსცემს იესო ქრისტეს დარიგებას, რომლითაც მაცხოვარმა მოციქულები საქადაგებლად გაისტუმრა და დუმს მის მიერ წარმართთა და სამარიტელთა ქალაქებში შესვლის აკრძალვაზე (მთ. 10.5-6). თუმცა არ ივიწყებს იმ შემთხვევას, როდესაც იაკობმა და იოანემ შესთავაზეს იესოს ცეცხლის გადმოვლენა სამარიტელთა სოფელზე იმის გამო, რომ არ მიიღეს იგი იქ, მაგრამ იესომ აუკრძალა მათ ეს (9.52-56). ყველა ამ და მსგავს შემთხვევებში მახარებელი მიაწვდის, თუ როგორი მოწყალე და

ყურადღებიანი იყო თვით იესო ქრისტე სამარიტელთა და წარმართთა მიმართ.

სახარების ბოლოს მახარებელი ლუკა საუბრობს, რომ იესო ქრისტე ამაღლდა ზეცად და უთხრა მოციქულებს: „ასე დაიწერა და ასე უნდა ვნებულებოდეთ ქრისტე, მესამე დღეს კი აღმდგარიყო მკვდრეთით, და ქადაგებულიყო მისი სახელით სინანული ცოდვათა მისატევებლად ყველა ხალხში, იერუსალიმიდან მოყოლებული“ (24.47). აღსანიშნავია ასევე, რომ მახარებელი ლუკა მიაწვდის სხვა მახარებლებზე უფრო მეტად, რომ იესოს უახლოვდებოდა ყველა მეზვერე და ცოდვილი, რათა ესმინათ მისი (15.1), რითიც განსაკუთრებით აღიმდგომდა მის წინააღმდეგ დრტვინვა ფარისევლთა და მწიგნობართა მხრიდან.

ლუკა მოგვითხრობს მწყემსის მიერ დაკარგული ცხვრის ძებნის შესახებ, ერთი ცოდვილის მოქცევის გამო ანგელოზთა ზეცაში სიხარულის შესახებ (15.4-7), მემრუმე ქალის მიერ იესოს ნელსაცხებელით ცხებასა და მის მიტევებაზე (7.37-50), ზაქე მეზვერის შესახებ (19.2-10). აქვე ვპოულობთ მეზვერისა და ფარისევლის (18.10-14) და უძლები შვილის (15.11-32) იგავებს.

ლუკა მახარებელი ასახავს მაცხოვრის ღმერთკაცობრივ ბუნებას და საუბარს იწყებს იესოს ადამიანური შობით, საუბრობს მის ჩვილობაზე, ყრმობასა და აღზრდაზე. შემდეგ მოგვითხრობს იესოს დედამიწაზე ცხოვრებაზე საზოგადო მსახურების დაწყებიდან ზეცად ამაღლებამდე. ამგვარად, ლუკას მიხედვით, იესო არსობრივად განსხვავდება იმ წარმართი ღმერთებისა ან ნახევარღმერთებისაგან, რომლებიც მითოლოგთა სიტყვებით იღებენ სხვადასხვა სახეს, ევლინებიან დედამიწაზე ადამიანებს არა განათლებისა ან ცოდვებისაგან განთავისუფლებისათვის, არამედ რაღაც ნაკლებად საჭირო, ზოგჯერ არაწმიდა მიზნისთვის.

იესო ქრისტე კი, პირიქით, როგორც ძე უზენაესისა, მოევლინა და ცხოვრობდა დედამიწაზე, როგორც ჩვეულებრივი ადამიანი, მაგრამ აღასრულა მთელი კაცობრიობის ცხოვნების უდიდესი საქმეები, დატოვა დედამიწაზე თავისი საქმის მოწმეები და ქადაგებლები, რომლებიც „შემოსა მაღლით ძალით“ ანუ გარდამოუვლინა მამისაგან აღთქმული სულიწმინდა (ლუკ. 24.47-49; საქმ. 1.4-8) და უბრძანა ექადაგათ მათ ყველა ხალხისათვის.

მკვლევრები განიხილავენ ლუკას სახარებას, როგორც წერილობით ძეგლს და შენიშნავენ, რომ ლუკა, როგორც ისტორიკოსი, რომელსაც ხელთ ჰქონდა ზეპირი და წერილობითი წყაროები, უფრო ვრცელია და უფრო ახლოსაა ქრონოლოგიურ წესრიგთან, პირველი ორი მახარებელი კი ძირითადად აჯგუფებს მოვლენებსა და საუბრებს. თუმცა, როგორც იესოს ცხოვრების არამხილველი, ის რიგ შემთხვევებში იძულებულია დატოვოს უცვლელად პირველი მახარებლების მიერ მიღებული გადმოცემის წესრიგი და არ ეძებოს მოვლენებისა და საუბრების ქრონოლოგიური კავშირი.

დაბოლოს მეოთხე სახარება, იგი უპირველესად არის სახარება სულიერი, როგორც წერენ მის შესახებ ეკლესიის მამები³², რადგან იგი ასახავს მაცხოვრის ღვთაებრიობას. მეოთხე სახარების მწერალი პირდაპირ არ მიანიშნებს თავის სახარებაში საკუთარ სახელს, მაგრამ იძლევა ზოგიერთ ისეთ შტრიხს, რომლის მიხედვითაც ადვილად შეიძლება მისი ცნობა. ისაა იესო ქრისტეს საყვარელი მოწაფე. ის საიდუმლო სერობაზე უფლის ფერხთით ზის. უფლის ჯვართან ღირსი გახდა ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის ძეობისა და მიიღო იგი თავის სახლში, მიიღო აღთქმა - არ მოკვდებოდა მანამ, ვიდრე ისევ არ მოვიდოდა მაცხოვარი. ეს ისეთი შტრიხებია, რომლებიც ეკუთვნის მხოლოდ იოანეს.

რაც შეეხება თავად სახარებას, მან, როგორც იესოს საყვარელი მოწაფის ნაწარმოებმა, ასახა ძე ღვთისას სიყვარულის სრული ძალა ადამიანთა მოდგმისა და იმ პირებისა, რომლებიც ავლენდნენ მისდამი განსაკუთრებულ სიყვარულს: ესაა დედა ღვთისა, მარიამ მაგდალინელი, მართა და მარიამი, თვით იოანე, პეტრე და სხვა მოწაფეები. იოანე თავად განსაზღვრავს თავისი სახარების არსებით ხასიათს, როდესაც ამბობს, რომ **„ესენი კი დაიწერა, რათა ირწმუნოთ, რომ იესო არის ქრისტე, ძე ღმრთისა, და მორწმუნეებს გქონდეთ სიცოცხლე მისი სახელით“** (20.31). ამ მიზნით იოანე თავის სახარებაში გადმოსცემს უპირველესად ქრისტეს ცხოვრების იმ მოვლენებს, სასწაულებსა და საუბრებს, რომლებიც უფრო მეტად ამტკიცებენ მის ღვთაებრიობასა და მესიანურ მნიშვნელობას. იოანე

³² წმ. კლიმენტი ალექსანდრიელი, ევსევი „საეკლესიო ისტორია“, 17.14

მახარებელი სახარებას იწყებს ხარებით - იესო ქრისტე იშვა უწინარეს საუკუნეთა, საუბრობს მის დედამიწაზე მოვლინებაზე, რომ ის არის მორწმუნეებისა და ყველა ადამიანის სინათლე და სიცოცხლე. მახარებელს მოჰყავს რიგი მოწმობები, რომლებიც ამტკიცებენ იესო ქრისტეს ღვთაებრიობას, ამოწმებს, რომ იესომ დედამიწას მოუტანა იმედი ცხოვნებისა. ჯერ კიდევ იოანე ნათლისმცემელი მოწმობს იესოზე, რომ ის ქრისტეა, ძე ღვთისა და ღვთის ტარიგია, „რომელიც იტვირთავს ქვეყნის ცოდვებს“ (1.29). მისი პირველი მიმდევრები აღიარებენ მასში მესიას, ისრაელის მეფეს („ვპოვეთ მესია (რაც თარგმანით ნიშნავს: ქრისტე); ვპოვეთ ის, ვისთვისაც დაწერეს მოსემ რჯულში და წინასწარმეტყველებმა: იესო, ძე იოსებისა, ნაზარეველი; ნათანაელმა მიუგო: რაბი, შენა ხარ ძე ღმრთისა, ისრაელის მეფე“). ნიკოდიმოსთან საუბარში იესო ამბობს, რომ „ისე შეიყვარა ღმერთმა ქვეყანა, რომ მისცა თავისი მხოლოდშობილი ძე, რათა ყოველი მისი მორწმუნე კი არ წარწყმდეს, არამედ ჰქონდეს საუკუნო სიცოცხლე“ (3.16).

სამარიტელთან საუბარში იესო მიანიშნებს საკუთარ თავზე, როგორც „ცხოველი წყლის წყაროზე, მესიაზე“ (4.10,26).

თავისი სასწაულებით ის ამტკიცებს, რომ წარმოგზავნილია მამა ღმერთისაგან და ყველას მოუწოდებს რწმენისაკენ, აღუთქვამს მათ, რომ მისცემს საკუთარ ხორცს საჭმელად, რომ მისი სისხლისა და ხორცის ყოველი მჭამელი მიიღებს აღდგომას: „უთხრა მათ იესომ: ჭემმარიტად, ჭემმარიტად გეუბნებით თქვენ: თუკი არ შეჭამთ კაცის ძის ხორცს და არ შესვამთ მის სისხლს, არ გექნებათ სიცოცხლე თქვენში. ხოლო, ვინც ჭამს ჩემს ხორცს და სვამს ჩემს სისხლს, ექნება საუკუნო სიცოცხლე, და აღვადგენ მას უკანასკნელ დღეს. რადგანაც ჩემი ხორცი არის ჭემმარიტი საჭმელი და ჩემი სისხლი არის ჭემმარიტი სასმელი. ვინც ჭამს ჩემს ხორცს და სვამს ჩემს სისხლს, ის ჩემშია, ხოლო მე - მასში“ (6.53-56). განკურნა გარღვეული და ბრმადშობილი, აღადგინა ოთხი დღის მკვდარი ლაზარე, ასე იესომ აჩვენა, რომ ის ნამდვილად არის ნათელი, აღდგომა და ცხოვრება ყველა ადამიანისა, რომლებიც იწამებენ მას (8.12; 11.25 და სხვა ადგილები). საუბრობდა ადამიანთა ცხოვნების რთულ გზებზე და იოანე არ შემოიფარგლა მხოლოდ მისი ვნების მოთხრობით, არამედ შემოგვინახა

მისი მოწაფეებთან უკანასკნელი გამოსამშვიდობებელი საუბარი, რომელშიც გამოიხატა ღმერთკაცის სიყვარულის მთელი ძალა უახლოესი მეგობრების, მოწაფეებისა და ყველა მორწმუნის მიმართ. ამ საუბარში იესომ აღუთქვა მამასთან წასვლა, რათა განუმზადოს მათ ადგილი და სთხოვოს უფალს ნუგეშინისმცემელი სულის გარდამოვლენა, რომელიც შეენაცვლება მას, შეახსენებს მის სწავლებას და მიიყვანს მათ ჭეშმარიტებასთან.

ასევე აძლევს იესო მოწაფეებს თავის ახალ აღთქმას ურთიერთსიყვარულისა, რომლის აღსრულებითაც ყველა მიხვდება, რომ ისინი მისი მოწაფეები არიან. ეს სიყვარული შეაერთებს მათ არა მარტო ერთმანეთთან, არამედ მასთან და თავის მამასთანაც ისე, რომ ისინი გაერთიანდებიან. ამასთან იოანე იძლევა მკაფიო განმარტებას, რომ იესოს მიერ აღსრულებული ადამიანთა მოდგმის ცხონება იყო ძე ღმერთის უდიდებულესი საქმე დედამიწაზე. იესო უახლოვდება ჯვარზე ვნებას და ევედრება მამას, რომ განადიდოს თავისი სახელი მასში - და მოესმება მოწმობის ხმა: „განვადიდე და კვლავაც ვადიდებ“ (12.28).

იოანეს მოწმობით, იესო თავის გამოსამშვიდობებელ საუბარს იწყებს შემდეგი სიტყვებით: „მოაწია კაცის ძის განდიდების ჟამმა“ (12.23). და მამისადმი ბოლო ლოცვაში ის ისევ გამოთქვამს იმავე აზრს: „მე განვადიდე დედამიწაზე; აღვასრულე საქმე, რომელიც მომეცა აღასრულებლად. ახლა კი შენ განვადიდე, მამაო, იმავ დიდებით, შენთან რომ მქონდა ქვეყნის შექმნამდე“ (17.4-5).

იოანე მახარებელი საუბრობს იესოს ვნების მნიშვნელობაზე და ნათლად წარმოაჩენს, რომ იუდეველი მთავრების ბოროტება და შური კი არ იყო მთავარი მიზეზი გალილეველი წინასწარმეტყველის ჯვარზე ვნებისა, არამედ თავად იესომ აღასრულა მამის ნება, თავისი სურვილით მისცა საკუთარი თავი მტრებს; თავად არ გაუწია წინააღმდეგობა მღვდელმთავრის, ჰეროდესა და პილატეს არასამართლიან მსჯავრს, ნებაყოფილობით „შესვა ვნების ფიალა და სიკვდილის გემო იხილა“, რათა განეშორებინა ადამიანები ეშმაკისა და სიკვდილის ტყვეობისაგან.

იოანე მახარებელი საუბრობს იესოს მსჯავრსა და ვნებაზე და, მათეს მსგავსად, ხაზს უსვამს, რომ იესო განისაჯა, ივნო და მოკვდა, როგორც

მეფე. მათე მახარებელი ამტკიცებს იესოს მესიანურ ღირსებას, როცა აღწერს მის შობას, შობას იუდეველთა მეფისა. ასევე იოანეც, ამტკიცებს, რომ იესო იყო მესია, იუდეველთა მეფე, იხსენებს, რომ პილატემ თავდაპირველად ვერ გადაწყიტა მიეცა სასიკვდილოდ იუდეველთა მეფე, როდესაც დასთანხმდა მის განსჯას, დანაშაულის სახით ჯვარზე გააკეთებინა წარწერა, რომელზეც გამოვლინდა მისი სამეფო ღირსება.

იოანე მახარებელი ებრძვის გნოსტიციზმის ჩანასახს, აღმოსავლური რელიგიების ცრუ შეხედულებებსა და ფილოსოფიურ მისწრაფებებს, რომელთაც სურთ დაიქვემდებარონ სახარებისეული სწავლება. ამიტომაც, ბუნებრივია, მან თავისი საუბრებით მკაფიო რწმუნებები მოგვცა იესო ქრისტეს პიროვნებაზე, როგორც ძე ღმერთზე, როგორც სიტყვა ღმერთზე, რომელიც განხორციელდა ჩვენი ცხოვნებისათვის. ამიტომაც მის სახარებაში არ არის იგავები, საუბრები და სასწაულები, რომლებიც მაცხოვარმა აღასრულა გალილეაში, გარდა რამდენიმე მათგანისა. ყველა უმთავრესი მოვლენა დადასტურებულია იოანეს მოწმობით, როგორც საიმედო მწერლისა და მოვლენათა თვითმხილველისა. საგულისხმოა ასევე ისიც, რომ სახარების გვიანი შექმნა, როცა არა მხოლოდ ფარისველობა იყო დამარცხებული, არამედ იუდეველობაც დაეკარგა თავისთავადობა, აისახა იოანეს სახარების ხასიათში. მეოთხე სახარებაში არ ჩანს იესო ქრისტეს ცხოვრების ის მომენტები, რომლებიც ასახავენ ამ მიმართულებების წინააღმდეგ ბრძოლას, ეს არის სინოპტიკოსთა მონათხრობების ყველაზე ფართო საგანი.

იოანე იესო ქრისტეს საყვარელი მოწაფეა და საზრდოობს მასწავლებლის ძეობით და ძმური სიყვარულით. ის ახალგაზრდული სიჯანსაღითა და ძალით ინარჩუნებს თავის გულში ყველაზე უმცირეს წვრილმანსაც კი ღმერთკაცის საქმეებისა და, მიუხედავად სახარების გვიანი დაწერისა, შესანიშნავი სიცხადით აღბეჭდავს მასში ქრისტე-მაცხოვრის ნათელ სახეს და მისი ღვთაებრივ საუბრებს.

იოანეს სახარება გადმოსცემს ისეთ მოვლენებსა და საუბრებს, რომლებიც არ ჩანს სხვა მახარებლებთან, რადგან ესაა ბოლო, დასკვნითი სიტყვა, რომელიც მოგვითხრობს ძე ღვთისას დედამიწაზე გამოცხადებაზე,

ამ სახარებას აქვს სხვა მახარებლების ცნობების შევსებისა და დამტკიცების მიზანი. იოანე მახარებელი მასწავლებლის ვნებაზე ვერ დუმს და სხვა მახარებლების მსგავსად იმეორებს ქრისტეს ვნებებს. ეს სახარება მოგვითხობს ისეთ მგრძნობიარე და ცხოველ მოვლენებზე, როგორიც არ ჩანს არც ერთ მახარებელთან.

სახარებების ურთიერთდამოკიდებულება

ოთხი სახარების წარმოდგენილი დახასიათებებით შეიძლება დავინახოთ არა მხოლოდ თითოეულის განსაკუთრებულობა და ცალკეული მათგანის არსებობის აუცილებლობა სხვა სახარებებთან ერთად, არამედ მათი შინაგანი ურთიერთმსგავსებაც.

მათეს სახარება ამტკიცებს იესო ქრისტეს ადამიანურ ღირსებებს და მის მესიანურ მნიშვნელობას, წარმოადგენს მას, როგორც ადამის ძეს, მესიას, იუდეველი ერის წინაპრებისთვის აღთქმულს, წინასწარმეტყველთაგან ნაწინასწარმეტყველეს და იუდეველების მოლოდინს, წინასწარმეტყველებების თანახმად მოვლინებულს მათ შორის იმისათვის, რომ იხსნას ისინი ცოდვებისაგან (1.21), როგორც დედამიწაზე ღვთის სასუფეველის დამაარსებელს, რომელშიც განისვენებს თავადაც საუკუნეების დასასრულამდე.

მახარებელი არ მალავს იმასაც, რომ მისმა თანამოძმეებმა უარყვეს საკუთარი მესია და მოკლეს კიდეც, მაგრამ ის, როგორც სხვა მოციქულები, დარწმუნებულია, რომ მათ ეს გააკეთეს უცოდინარობის გამო (საქმ. 3.17; 13.24-28; 38-41) და რომ ამ ცოდვის გამო სინანული დაუბრუნებს მათ აღთქმულ ქრისტეს. მან ჯერ კიდეც არ იცის, რომ მათ მიერ დაღვრილი სისხლი ადამის ძისა მალევე გადავა მათზე და მათ შვილებზე (მთ. 27.25) და მესიის უარმყოფელები თვითონვე უარიყოფიან ღვთისგან.

მარკოზი წერს თავის სახარებას იმავე იესო ქრისტეზე, ღვთის ძეზე, რომელიც მოევლინა დედამიწას იმისათვის, რომ იქადაგოს ღვთის სასუფეველის დადგომა. თავისი სწავლებით, სასწაულებითა და მთელი

თავისი ცხოვრებით, განსაკუთრებით კი აღდგომითა და ზეცად ამაღლებით, სადაც ის დაჯდება მარჯვენით მამისა, მან დაამტკიცა, რომ ის არის ჭეშმარიტი ძე ღვთისა.

აღასრულა რა ადამიანთა ცხოვნება, მან შემოსა თავისი მოწაფეები სასწაულებრივი ძალით და გაგზავნა ისინი თავისი სასუფეველის გასავრცელებლად მთელ დედამიწაზე და ყოველი ქმნილებისათვის სახარების საქადაგებლად, რათა „ვინც იწამებს და ნათელს იღებს, ცხონდება“ (მთ.16.16).

ლუკამ, რომელმაც წარმართი ქრისტიანებისათვის დაწერა თავისი სახარება მარკოზის მსგავსად, დაამტკიცა, რომ იესო არის ყოველი ადამიანის მაცხოვრებელი და ანიჭებს ცხოვნებას არა მარტო იუდეველებს, არამედ სამარიტელებსა და წარმართებსაც, და არა მხოლოდ რჩეულებსა და მართლებს, არამედ მონანულ ცოდვილებსაც, მეზვერეებსა და ავაზაკებსაც. იუდეველებზე კი პირდაპირ წინასწარმეტყველებს, რომ ისინი განიდევნებიან, ხოლო სამყაროს ოთხივე მხრიდან მოსული ხალხი შევა ღვთის სასუფეველში და განისვენებს წინასწარმეტყველებთან ერთად, რომლებსაც იუდეველები დევნიდნენ და სცემდნენ (ლუკ. 13.27-29).

მოციქული იოანე, კეთილმაუწყებლობს რა იმავე მესიაზე, რომელზედაც წერენ სხვა მახარებლები, საუბრობს იესოზე, რომ ის არის ძე ღვთისა, ღმერთი - სიტყვა, რომ ის მუდამ არის ზეცად, გარდამოხდა ზეცით, ხორცი შეისხა და დაემკვიდრა ადამიანთა შორის, რადგან მამა ღმერთმა გამოგზავნა სამყაროს გადასარჩენად. იგი გახდა სამყაროს ცოდვათათვის შეწირული ტარიგი.

ამგვარად, ცხოვნება, წინასწარ განკუთვნილი იუდეველთათვის, აღსრულდა ყველა მორწმუნისათვის, მიუხედავად ეროვნებისა. ასე რომ, იუდეველების მიერ მესიის უარყოფამ და მათმა საბოლოო დაცემამ გამოიწვია წარმართთა ცხოვნება (რომ. 11.11).

ამ მონაკვეთიდან ნათელია, რომ იოანე, აერთიანებს თავის სახარებაში პირველი სამი სახარების განსაკუთრებულობებსა და მიზნებს, ავსებს მათ, წარმოადგენს ასევე ყველა სახარების მსგავსებასაც, როგორც სხვა მახარებლები ერთმანეთთან. ასე მაგალითად, მათე და იოანე ემსგავსებიან

ერთმანეთს, რადგანაც ორივე კეთილმაუწყებლობს იესოზე, როგორც მესიაზე, ადამის ძეზე, მაგრამ ერთი წერს მის შესახებ როგორც მესიაზე, წინაპრებისთვის აღთქმულსა და წინასწარმეტყველთა მიერ ნაწინასწარმეტყველეზე, მეორე კი - როგორც მესიაზე, რომელიც მამის ნებით, საკუთარი თავის მსხვეპლად შეწირვით აღასრულებს ადამიანთა ცხოვნების დიდებულ საქმეს.

იოანე და მარკოზი საუბრობენ იესოზე, როგორც ძე ღმერთზე, მაგრამ პირველი საუბრობს მასზე, როგორც ზეციდან მოვლინებულსა და დედამიწაზე მცხოვრებზე, ხოლო მარკოზი - მისი დედამიწაზე ცხოვრების შესახებ და ზეცად ამალღებაზე. ლუკა და იოანე თანხვდებიან ერთმანეთს, როცა ორივე გამოხატავს იესო ქრისტეს ღმერთკაცობრივ ბუნებას. იოანე საუბრობს, რომ უწინარეს საუკუნეთა მამა ღმერთისაგან შობილმა ღმერთმა-სიტყვამ ხორცი შეისხა და მოევლინა დედამიწას, როგორც ადამიანი. ლუკა კი მოგვითხრობს, რომ ქალწული მარიამისაგან შობილი ძე სულიწმინდის გარდამოსვლითა და უზენაესის ძალით არის ჭეშმარიტად ძე ღვთისა.

ლუკა და მათე თანხვდებიან ერთმანეთს, როცა ორივე გამოსახავს იესო ქრისტეს კაცობრივ ბუნებას, დაწყებული მისი შობიდან ცხოვრების ბოლომდე.

როგორც ღმერთკაცის ცხოვრების ისტორიკოსები, ისინი ზუსტად განსაზღვრავენ მისი შობის დროსა და ადგილს, ცხოვრებასა და რჩეული ტომიდან წარმოშობას - ამასთან, მათე უკავშირებს მის გენეალოგიას იოსების ხაზით დავითს და აბრაამს, რომელთა თესლისგანაც შვენოდა ქრისტეს წარმოშობა, ხოლო ლუკა კი დედის ხაზით ადამს და თვით ღმერთს, რათა აჩვენოს, რომ ის იქნება ყოველი ადამიანის მაცხოვრებელი.

მათე, მარკოზი და ლუკაც თანხვდებიან ერთმანეთს, როცა გადმოსცემენ ერთნაირი სიტყვებით და ერთნაირი წესრიგით იესოს ცხოვრების ისტორიას, უპირველესად ასახავენ მას, როგორც გალილეელ წინასწარმეტყველსა და მასწავლებელს, რომელმაც პირველმა მოიტანა თავისი სწავლების სინათლე ამ ნახევრადწარმართ მხარეში, აღასრულა უამრავი სასწაული აქ და აქვე, გალილეაში, გამოირჩია თავისი მოწაფეების

დიდი ნაწილი. ამიტომაც ამ სამმა სახარებამ მიიღო სახელწოდება სინოპტიკოსებისა.

ამის მიხედვით, ოთხივე სახარებაზე შეიძლება ითქვას, რომ ისინი არამარტო ერთმანეთს ავსებენ და ემოწმებიან, არამედ წარმოადგენენ ქრისტე-მაცხოვრის ერთიან სახეს ოთხი გამოხატულებით და ამგვარად შეადგენენ ერთ ოთხსახოვან (τετραμορφον) სახარებას.

ოთხივე დაიწერა იმ მიზნით, რომ ადამიანებს ერწმუნათ იესო ქრისტესი, ღვთის ძისა, ხოლო ვისაც სწამს, ექნება მისი სახელით ცხოვრება (იოან. 20.31), ისინი სამართლიანად ატარებენ მახარებლების, ე.ი. კეთილმაუწყებლის წოდებას, რადგან ახარებენ მთელ სამყაროს სასიხარულო, კეთილ ამბავს დედამიწაზე ღვთაებრივი მაცხოვრის მოვლენისა და მის მიერ საუკუნო ცხოვნების აღსრულების შესახებ.

სახარებისეულ მონათხრობთა განსხვავებანი და მათი შეთანხმების წესი

სახარებები იესო ქრისტეს ცხოვრებას სხვადასხვაგვარად გადმოსცემენ. წერილის შექმნის განსხვავებული მიზანდასახულობა არის იმის მიზეზი, რომ მოვლენათა გადმოცემის არჩევანი და წესრიგი ყველა მახარებელს სხვადასხვა აქვს.

ეკლესია ძველთაგანვე აღიარებს ოთხივე სახარებას სულიწმინდის შემოქმედებად და ზრუნავს ამ ხილული სხვადასხვაობის შეთანხმებაზე. ასეთი შეთანხმების მცდელობებს ჩვენ ვხედავ იულიუს აფრიკელთან (III ს.), წმ. კლიმენტი ალექსანდრიელთან (+217), ნეტ. იერონიმესთან (+420) და სხვებთან, თუმცა სრული და საფუძვლიანი ნაშრომი ამ მხრივ მიზანმიმართულად განხორციელდა სახარებისეული ისტორიების ყველა წინააღმდეგობისა და გაუგებრობის გადასაწყვეტად V საუკუნეში ნეტარი ავგუსტინეს მიერ. წმიდა წერილის განმმარტებლები თავიანთ თხზულებებში ყოველთვის ეხებიან სხვადასხვაობების გადაწყვეტას და ამასთან დარწმუნებულნი არიან, რომ ყველა უთანხმოება

მახარებლების გამონათქვამებში არის არა ჭეშმარიტი, არამედ მოჩვენებითი (ოქროპირი).

წმინდა წერილისა და განსაკუთრებით სახარებების ტექსტის კრიტიკული შესწავლით, გამრავლდა ასევე სახარებებში მოჩვენებითი წინააღმდეგობების განმარტებები, თუმცა ახლა, როგორც ძველად, ყველა გაუგებრობა არ არის ახსნილი და არც არასდროს მოხდება ეს, რადგანაც უარყოფით კრიტიკას თავის მხრივ მოაქვს ახალი წინააღმდეგობები და ახალ უთანხმოებებს - ახალი განმარტებები. სახარებისეული გამონათქვამების შესათანხმებელი შრომები ცნობილია კონკორდანციების, ანუ ჰარმონიების, სახელით.

სახარების ისტორიის გადმოცემისას მახარებლები განსაკუთრებულად არ იცავენ არც ქრონოლოგიურ, არც თხრობის რიგს, დროდადრო აერთიანებენ მათ. მაგალითად, სინოპტიკოსები უფრო აჯგუფებენ საგნებს და გადმოსცემენ ერთად რამდენიმე სასწაულსა და საუბარს, ხოლო მახარებელი იოანე ამჯობინებს ქრონოლოგიურ წესრიგს, მაგრამ გადმოცემაში გამოტოვებს მთელ წლებს და ყურადღებას ამახვილებს იმ პეროდზე, როდესაც მაცხოვარი იერუსალიმსა თუ სხვაგან ერთვება იუდეველ მწიგნობრებთან დოგმატურ საუბრებში. აქედან თავისთავად გამომდინარეობს სახარებისეული თხრობათა შეთანხმების შემდეგი წესი:

1. სახარებისეული ისტორიის რომელიღაც მოვლენის დროისა და წესრიგის განსაზღვრისას ყურადღება უნდა მივაქციოთ მასზე სხვა მახარებლის ნათქვამს და მხოლოდ თითოეული მათგანის გათვალისწინებით, მოვლენათა ორმხრივი თანმიმდევრობით განვსაზღვროთ ესა თუ ის მოვლენა.

2. არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ მახარებლებს მხედველობაში არ ჰქონდათ აესახათ იესო ქრისტეს ცხოვრების სრული და თანმიმდევრული ისტორია და მრავალ მოვლენას ტოვებდნენ, რის შედეგადაც დამკვიდრდა საერთო მიღებული ტერმინი: „იმ დღეებში, როცა“; „მას შემდეგ, როცა“, რომელიც ყოველთვის არ აღნიშნავს დროის პირდაპირ თანმიმდევრობას, არამედ მხოლოდ დროის მონაკვეთს. ერთ-ერთი მახარებლის მიერ გადმოცემულ ორ მსგავს მოვლენას შორის შეიძლება ვივარაუდოთ ან

მთლიანად გამოტოვებული, ან სხვა ადგილას ჩასმული მთელი რიგი მოვლენები. მაგალითად, მათეს სახარების მიხედვით იესო ქრისტეს შობასა და ეგვიპტეში გაქცევას შორის, ლუკას სახარების მიხედვით მოიაზრება იესოს ტაძარში მიყვანებაც.

3. როდესაც სხვადასხვა მახარებლთან ერთისა და იმავე მოვლენის ან იგავის გადმოცემისას გვხვდება შეუთანხმებლობა მოვლენათა წვრილმანებსა და კონკრეტულ გარემოებებში, ყურადღება უნდა მივაქციოთ უმთავრესად იმას, ნამდვილად თუ ეხება თხრობა ერთსა და იმავე მომენტს. მაგ. იოანეს მოწმობის თანახმად, „ბევრი სხვა სასწაულიც ქმნა იესომ მოწაფეების წინაშე, რომლებიც არ დაწერილა ამ წიგნში“ (20.30). აქედან გამომდინარე, ბუნებრივია უნდა ვივარაუდოთ, რომ მრავალი მოვლენა დროის გარკვეულ მონაკვეთში შესაძლოა გამოვჩედილიყო იესო ქრისტეს ცხოვრებაში, ხოლო მისი მრავალი საუბარი აუცილებლობის მიხედვით ერთსა და იმავე თემაზე წარიმართებოდა სხვადასხვა ადგილას. მაგალითად, ტაძრიდან მოვაჭრეების განდევნა აღსრულდა როგორც მისი საზოგადოებრივი საქმიანობის დასაწყისში, ისე მის ბოლოს.

4. რაც ყველაზე მთავარია, სახარებისეული ისტორიის შედარებითი შესწავლისას, უნდა ვიზრუნოთ არა ახალი უთანხმოების აღმოჩენასა და მოჩვენებითი წინააღმდეგობების გამრავლებაზე, არამედ მათი შეთანხმების მისაღებად და მტკიცედ უნდა გვახსოვდეს, რომ სახარებები არის ნაწარმოებები ღვთივსულიერი კაცებისა, რომელთაც არ შეეძლოთ მოგონება, მოტყუება და შეცდომაში შეყვანა.

ოთხთავის შინაარსის ქრონოლოგიური მოკლე მიმოხილვა

თუმცა მახარებლები სახარებისეული მოვლენების გადმოცემისას არ იცავენ მკაცრ ქრონოლოგიურ წესრიგს, მაგრამ ყოველ მათგანთან

შეიძლება შეგვხვდეს განსაზღვრული მონაცემები, რომლებიც გვცხმარება სახარებისეულ მოვლენათა წესრიგის აღქმაში. ამ მიმართებით განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მახარებელ იოანეს მინიშნება რამდენიმე პასექზე, რომელთა შორისაც იესო ქრისტემ აღასრულა თავისი მსახურება. მიღებული მოსაზრება ითვლის ასეთ ოთხ პასექს, მაგრამ იყო და არის აზრი, რომ იესო ქრისტემ აღასრულა თავისი მსახურება ორ პასექს შორის, ე.ი. ერთი წლის განმავლობაში, ზოგნი კი ითვლიან სამ ან ხუთ პასექს. ახლა თითქმის ყველა თანხმდება ოთხ პასექზე ანუ ქრისტეს სამწლიან მსახურებაზე.

პირველი პასექი აღინიშნა მოვაჭრეების ტაძრიდან გაყრით. ამ წელს იესო ქრისტემ მოუწოდა მოციქულებს მსახურებისათვის და იქადაგა გალილეაში. მეორე პასექი აღინიშნა 38 წლის განრღვეულის იერუსალიმში განკურნებით.

მაცხოვარმა თავისი მსახურების მეორე წელს აირჩია 12 მოციქული, წარმოთქვა მთაზე ქადაგება და ბევრი იგავი, აღადგინა ნაინელი ქვრივის ძე და იაირის ქალიშვილი და აღასრულა მრავალი კურნება. ამავე დროს ეწამა იოანე ნათლისმცემელი ჰეროდეს მიერ.

მესამე პასექი მკაფიოდ არ არის აღნიშნული მახარებლების მიერ, მაგრამ ცნობილია მოვლენები, რომლებიც შეიძლება მომხდარიყო მალევე, ამ პასექის შემდეგ. ამ დროს უნდა მომხდარიყო 5000 კაცის დაპურება და პეტრეს წყალზე სიარული. ასევე იმოგზაურა იესო ქრისტემ ფინიკიის საზღვრებისკენ, იყო პეტრეს აღსარება, იესო ქრისტეს ფერისცვალება, იერუსალიმში ჩასვლა კარვობის დღესასწაულზე და დამთავრდა ლაზარეს აღდგინებით.

მას მოჰყვა მეოთხე პასექი, რომლის დროსაც იესო ქრისტე მივიდა იერუსალიმში, შეიპყრეს იუდეველებმა, გადასცეს სასამართლოს, ივნო და მოკვდა დიდი პასექის ღამეს, შემდეგ აღდგა და ამაღლდა ზეცად. ამასთან, უნდა შევნიშნოთ, რომ ყველა მკვლევარს ერთგვარად არ აქვს წარმოდგენილი სახარებისეული მოვლენების წესრიგი. ზოგიერთი მოვლენის დროის გაურკვევლობის გამო მათ სხვადასხვა მწერალი სხვადასხვა პასექს უკავშირებს.

სახარებისეული ისტორიების გადმოცემა
ქრონოლოგიური წესრიგით

†

სახარებების დასათაურება

დღეს თითოეულ სახარებას აქვს წარწერა - სახარება მათესაგან, მარკოზისაგან, ლუკასაგან და იოანესაგან. ეს დასათაურება, ნათელია, არ ეკუთვნით თვით მწერლებს, არამედ მიღებულია ეკლესიის მიერ და მოიცავს როგორც ნაწარმოების შინაარსს, ისე ეკლესიის მათდამი დამოკიდებულებას. თუმცა, მათე და მარკოზი დაურთავენ თავიანთ ტექსტებს ქვესათაურებს.

მათე მახარებელი უწოდებს თავის სახარებას იესო ქრისტეს, დავითის ძის, აბრაამის ძის შობის წიგნს, მის გენეალოგიას.

წმიდა მარკოზი წერს წარმართებისთვის, უპირისპირებს ღმერთების დედამიწაზე ჩამოსვლისა და წარმართული გმირების ღმერთებისგან შობის ამბებს ღვთის მხოლოდშობილი ძის ჭეშმარიტ ისტორიას. ამდენად, ის უწოდებს თავის წიგნს იესო ქრისტეს, ძე ღვთისას, სახარების დასაწყისს. ორივე მახარებელი გამოთქვამს ერთსა და იმავე აზრს. მათესთან შობის წიგნი არ არის მხოლოდ გენეალოგია, ანუ იესო ქრისტეს წინაპრების აღრიცხვა, არამედ ესაა ქრონიკები წმინდა მამათა მიხედვით, ანუ მთელი ისტორიული ჩანაწერები ღმერთკაცის ცხოვრებისა (დაბ. 2.4; 5.1; 10.1; 11.10; 25.19 და მსგავსი), რომელიც, როგორც წმინდა იოანე ოქროპირი ამბობს, მოიცავს ცხოვრების მთელ საღვთო აღმშენებლობას³³.

თავის მხრივ, მარკოზ მახარებლის წიგნი არ არის მხოლოდ სახარების დასაწყისი, არამედ ძე ღვთისას მოვლინების მთელი კეთილმაუწყებლობა, ან უკეთ რომ ვთქვათ, ეს ისეთი ღვთისმეტყველებაა, სიტყვაა ღმერთზე, როგორიც იოანესი. ამგვარადვე მახარებელ ლუკას თხოვრებაც არ არის მხოლოდ გადმოცემებსა და წერილობით წყაროებზე გულდასმით შედგენილი იესო ქრისტეს ცხოვრების ისტორია, არამედ არის ისეთივე სახარება, როგორიც მათესი და მარკოზისა და ისეთივე ღვთისმეტყველება, როგორიც იოანესი.

³³ საუბარი მათეს სახარებაზე 2.3.

დაბოლოს, ოთხივე სახარებაზე დაკვირვებით შეიძლება შევნიშნოთ, რომ მათ აქვთ მიზანი განამტკიცონ მორწმუნეები იმ ჭეშმარიტებაში, რომ იესო, ძე მარიამისა, აბრაამისა და დავითის შთამომავალი, არის ჭეშმარიტი მესია (ქრისტე), ძე ღვთისა, განხორციელებული ღმერთი-სიტყვა, რომელიც მოვიდა დედამიწაზე ადამიანთა მოდგმის საცხოვრებლად, ყოველ მათგანს აქვს მახარებელ იოანეს შენიშვნა, რომ ისინი დაწერილნი არიან, რათა ადამიანებმა ირწმუნონ, რომ „იესო არის ქრისტე, ძე ღმრთისა, და მორწმუნეებს გქონდეთ სიცოცხლე მისი სახელით“ (იოან. 20.31); ამიტომაც ოთხივე ტექსტი იმსახურებს სახარების წოდებას, რადგან ისინი არის ადამიანთა ღვთაებრივი მაცხოვრისა და საუკუნო ცხოვნების კეთილმაუწყებელნი.

შენიშვნა: მარკოზ მახარებლის გამოთქმა - დასაწყისი სახარებისა - უცილობლად მიგვანიშნებს, რომ ქადაგების გავრცელებისას იესო ქრისტეს ცხოვრების შესახებ სახარებისეული მოკლე თხრობა წინ უსწრებდა უფრო სრულ და დეტალურ ქადაგებებს. ამასთან, დროთა განმავლობაში, როდესაც ეს მოკლე თხრობები იესო ქრისტეს პიროვნებაზე იქცა მის სრულ ბიოგრაფიად და ემსახურებოდა მხოლოდ ქრისტიანული რწმენის საწყისის დანერგვას, რწმენაში მომზადებას. ამიტომაც მათთვის შეიძლება გამოვიყენოთ სახელწოდება: დასაწყისი სახარებისა. სახარებებს არ შეეძლოთ დაეტიათ ყველა ის ამბავი, რაც აღასრულა და იქადაგა ქრისტემ (იოან. 20.30), ამასთანავე ის ვერ შემოიფარგლებოდა მხოლოდ ძე ღვთისას დედამიწაზე ცხოვრებისა და მის მიერ აღსრულებული კეთილმაუწყებლობით ცხოვნების შესახებ. მას უნდა მოეცვა ადამიანთა ცხოვნების მთელი საღვთო აღმშენებლობა - თითოეული ადამიანის ცხოვრება, შემდეგ კი მთელი კაცობრიობისა უკუნისამდე ჟამთა. იგი უნდა გამრავლებულიყო და გამოიეღო ნაყოფი მთელ დედამიწაზე. (კოლ. 1.5-6), აქედან გამომდინარე, ის არის საყოველთაო, საუკუნო და ცხოველმყოფელი: „რადგანაც არა მრცხვენია სახარებისა, ვინაიდან იგია ძალა ღვთისა, ყოველი მორწმუნის მხსნელი, ჯერ იუდეველისა და მერე ელინი“ (რომ. 1.16).

სახარების წინასიტყვაობა (ლუკ. 1.1-4)

ოთხი სახარებიდან მხოლოდ მახარებელი ლუკა უკეთეს თავის სახარებას მოკლე წინასიტყვაობას, მასში მახარებელი აჩვენებს სახარების დაწერის საბაბს, ნაწარმოების ხასიათსა და მიზანს. ეს წინასიტყვაობა შესაძლოა ყველა სახარების საწყისად მივიჩნიოთ.

სახარების დაწერის მოტივს ლუკა ასე ხსნის: „რაკი მრავალმა მიჰყო ხელი იმ ამბების დალაგებით გადმოცემას, რომლებიც ჩვენში მოხდა, როგორც გადმოგვცეს მათ, ვინც იმთავითვე თვითმხილველნი იყვნენ და სიტყვის მსახურნი, მეც მართებულად მივიჩნიე, ყველაფრის თავიდანვე გამოწვლილვით განხილვის შემდეგ, თანმიმდევრულად აღმეწერა ისინი შენთვის, ღირსეულო თეოფილე“ (ლუკ. 1. 1-2), როგორც ჩანს, ყველა არ წერდა მართებულად და თანმიმდევრულად. ამიტომაც მახარებელმა ლუკამ მართებულად მიიჩნია იგივე დაეწერა თავიდანვე გამოწვლილვით განხილვის შემდეგ. ამასთან, როგორც გამოთქმაში „მრავალნი“ შეიძლება ვიგულისხმოთ მათე და მარკოზი, ისევე სიტყვებიც „მართებულად და თანმიმდევრულად“ სრული უფლებით შეიძლება მივაკუთვნოთ პირველ ორ სახარებასაც.

ლუკას სახარება მსგავსია პირველი ორი სახარებისა, როგორც მოვლენათა თანმიმდევრობით, ასევე ნაწილობრივ მოვლენებისა და ქრისტეს სწავლებების გადმოცემით. ეს აჩვენებს ლუკას დამოკიდებულებას მათესა და მარკოზის მიმართ, ამტკიცებს მათთან მინიშნებული სიტყვების მიმართების სისწორეს. როგორც იოანეს სახარების დაწერა არ იყო პირველი სამი სახარების ნამდვილობაში დაეჭვების მიზეზი და არც მათი აუცილებლობის უარყოფა (პირიქით, იოანემ დაამტკიცა მათი ჭეშმარიტება და მნიშვნელობა მისცა მათ შინაარსს), ასევე, ლუკას სახარებაც შესაძლოა სწორედ პირველი ორი სახარების დამტკიცების მიზნითა და მათში ზოგიერთი გამოტოვებული ადგილის შესავსებად დაიწერა.

კიდევ უფრო ნათელი გახდება მესამე სახარების ხასიათი და მისი მსგავსება პირველ ორ სახარებასთან, თუ გავითვალისწინებთ ლუკა მახარებლის წერის მიზანს - თეოფილეს განმტკიცება „იმ მოძღვრების უმცდარობაში, რაც უსწავლია“. აქედან გამომდინარე, იგი დაიწერა, რათა კონკრეტული ადამიანი განმტკიცებინა იესო ქრისტეს რწმენაში, მსგავსი

მიზანი აქვს იოანე მახარებელსაც (იოან. 20.31). ცხადია, რომ სახარება დაიწერა ერთი პიროვნებისთვის, მაგრამ იქცა საყოველთაო ნაშრომად. ის, როგორც პავლეს მოწაფის ნაწარმოები, როგორც თავად პავლე მოციქულის სახარება, მალევე, დაწერისთანავე, გახდა ცნობილი ყველა იმ ეკლესიისათვის, რომელშიც პავლემ იქადაგა (II კორ. 8.18). მაცხოვრის ცხოვრებაზე თავისი თხრობის ჭეშმარიტებას მახარებელი ლუკა სიტყვის მსახურთა და თვითმხილველთა სიტყვებით დაამოწმებს. ასევე იოანეც: „რომელიც იყო დასაბამიდან, რომელიც ვისმინეთ და ჩვენი თვალთ ვიხილეთ, რომელსაც ვჭვრეტდით და ჩვენი ხელით ვეხებოდით სიცოცხლის სიტყვას, რაც ვისმინეთ და ვიხილეთ, იმას გაუწყებთ, რათა თქვენც ეზიაროთ ჩვენთან ერთად, ხოლო ჩვენ ვეზიარებით მამას და ძეს მისას - იესო ქრისტეს“ (I იოან. 1.1; საქმ. 26.16; I კორ. 4.1 = საქმ. 6.4; კოლ. 1.23). ასეთი თვითმხილველნი არიან მათე და პეტრე, რომელთა სიტყვებითაც წერს მარკოზი და თვით პავლეს (I კორ. 9.1), ლუკას მასწავლებელი. სიტყვის მსახურები არიან მარკოზი, იგივე პავლე და სახარების სხვა მქადაგებლები.

მოციქულებისა და ქრისტეს სხვა უშუალო მოწაფეების გარდა, თვითმხილველთა რიცხვს შეიძლება მივაკუთვნოთ ყოვლადწმინდა ქალწული, რომელიც „იმახსოვრებდა თითოეულ მათ სიტყვას და გულში იმარხავდა“ (ლუკ. 2.19,51) და ქადაგებდა ღვთის საქმეს ყველა მსურველისათვის. მისგან შეეძლო გაეგო მახარებელ ლუკას ბევრი რამ, რაც მიეკუთვნებოდა ღმერთკაცის დედამიწაზე ცხოვრების პირველ წლებს. ასეთი თვითმხილველები და მოვლენათა მოწმეები იქნებოდნენ ზაქარია და ელისაბედი, თუკი მათ იმ დრომდე იცოცხლეს. და ასევე უამრავი სხვა პირი სახარებაში მოხსენებულნი და არმოხსენებულნი.

როგორც ლუკა მოციქული ამბობს, ყველაფრის გამოწვლილვითი განხილვისას, თვითმხილველთა და სიტყვის მსახურთა ნაამბობის თანმიმდევრული აღწერისას, მახარებლები იმყოფებიან სულიწმინდის უშუალო ხელმძღვანელობის ქვეშ (საქმ. 15.28), რომელიც იცავს მათ ტყუილისა და სიცრუისაგან და პირდაპირ მიანიშნებს მათ, რა აერჩიათ და რა არა მიღებული გადმოცემისაგან მორწმუნეთა დარიგებისა და განმტკიცების მიზნით. ცნობილია, რომ აპოკრიფთა მწერლები,

უმთავრესად, გადმოსცემენ თავიანთ ნაწარმოებებში იმას, რაც გადასცეს მათ თვითმხილველებმა, თუმცა ღვთის სულის ხელმძღვანელობის გარეშე ისინი ხშირად წერენ იმას, რასაც ისინი მოისურვებენ და რაც ემსახურება არა რწმენაში დარიგებასა და განმტკიცებას, არამედ უფრო ცნობისმოყვარეობის დაკმაყოფილებას ან სხვა რომელიღაც მდაბიო და არაწმინდა მიზანს (მაგ. ერეტიკოსებს).

მაცხოვრის ცხოვრებაზე, სწავლებასა და ვნებებზე ისტორიული ცნობების თხრობა რწმენის ჭეშმარიტებებში განმტკიცებისა და განსწავლის მიზნით ისეთი ბუნებრივი და აუცილებელი საქმე იქნებოდა, რომ წერილობითი სახარებების გარდა, უნდა ვივარაუდოთ ზეპირი თხრობების არსებობაც. და მართლაც, ჩვენ ვხედავთ, რომ ყველა მოციქული, ქადაგებს რა ჯვარცმულ ქრისტეს, ყვება ცნობებს მაცხოვრის ცხოვრებაზე (საქმ. 2.22-24; 3.13-15) და თავიანთი მონათხრობების დასამტკიცებლად მოჰყავთ ცნობილი მოვლენები, რადგან, როგორც ისინი შენიშნავენ, ყველაფერი ეს „სადღაც გადაკარგულში როდი მომხდარა“ (საქმ. 26.26). აუცილებლად ჩამოყალიბდებოდა ქრისტეს ცხოვრების შესახებ განსაკუთრებულ თხრობათა ტიპი და წარმოიშვებოდა მოთხოვნილება ამ მონათხრობის წერილობით გადმოცემისა, რაც განსაკუთრებით საჭირო გახდებოდა მოციქულთა იერუსალიმიდან განდევნისა და სხვადასხვა ქვეყანასა და ერებში გაბნევის დროიდან, როცა ქადაგებები ქრისტეზე პალესტინიდან გავიდა იესოს არმცოდნე იუდეველებსა და წარმართებთან. ამავე მიზნით ამ დროს შეიქმნა და დაიწერა სიმბოლო სარწმუნოებისა, რომელიც, როგორც ცნობილია, არსებობდა მოციქულთა დროიდან როგორც ზეპირი, ისე წერილობითი ფორმით. აღსანიშნავია, რომ მას ცვლილება არასდროს არ განუცდია.

შენიშვნა: ლუკა 1.3: ლუკას გამოთქმა - „მეც მართებულად მივიჩნიე“ - არ უარყოფს ღვთივსულიერებას, მოციქულთა კრებაზეც ითქვა - „მართებულად მიიჩნია სულმა წმიდამ და ჩვენც“ (საქმ. 15.28).

**იესო ქრისტეს, ძე ღმერთის, უწინარეს საუკუნეთა შობა
(იოან. 1.1-18)**

ლუკა მახარებლის მსგავსად, მახარებელი იოანეც დაურთავს თავის სახარებას წინასიტყვაობას, რომლის სულ რამდენიმე მუხლში ათავსებს მთელ სახარებას. იოანეს სახარება მიმართულია, რათა დაამტკიცოს იესო ქრისტეს ღვთაებრიობა, სახარების წინასიტყვაობა კი კეთილმაუწყებლობს ღვთის სიტყვის უწინარეს საუკუნეთა არსებობასა და მის ღვთაებრივ ღირსებაზე.

იოანე აღწევს ღვთაებრიობის საიდუმლოებებს და კეთილმაუწყებლობს ასე: დასაბამიდან, ყველაფრის შექმნამდე, იყო ღმერთთან ღმერთი-სიტყვა, რომელმაც შექმნა ყოველი არსება და მიანიჭა სიცოცხლე და ნათელი ყველაფერს, მათ შორის ადამიანებს. ამ ნათლის მისანიშნებლად ადამიანთათვის და თავის დასამოწმებლად ღმერთმა გამოგზავნა იოანე. თუმცა, როცა მოევლინა და მოვიდა თავისიანებთან თვით ჭეშმარიტი ნათელი, არ შიწყნარეს იგი, მცირედთა გამოკლებით, რომლებიც ღირსნი გახდნენ ღვთის შვილებად წოდებულიყვნენ. იყვნენ ადამიანები არა ხორცისა და სისხლისაგან შობილნი, არამედ ღვთისგან. ასეთი ადამიანების ცხონებისათვის სიტყვა ხორციელ იქმნა და დაემკვიდრა ჩვენ შორის, გვაჩვენა, რომ ის არის ღვთის მხოლოდშობილი ძე, მამის წიაღში უწინარეს საუკუნეთა შორის არსებული და მიმადლა ყველას თავისი სავსებისგან მადლი მადლისა წილ იმიტომ, რომ მხოლოდ მას შეუძლია გვაჩვენოს ღმერთი, რომელიც არასდროს არავის უხილავს.

ამგვარად, მახარებელი იოანე თავის სახარებაში კეთილმაუწყებლობს:

1. იესო ქრისტეს ღვთაებრივ პიროვნებაზე, თუ როგორია ის თავისთავში; 2. იესოს ურთიერთობაზე მამა ღმერთთან; 3. იესოს ურთიერთობაზე სამყაროსთან.

1. იესო ქრისტე (სახარება საუბრობს სწორედ მასზე) არის ჭეშმარიტი ღმერთი, ისეთივე, როგორიცაა ღმერთი-მამა, ის იწოდება ღმერთად და იმყოფება ღმერთთან - „**სიტყვა იყო ღმერთთან და ღმერთი იყო სიტყვა**“. ის არ არის მხოლოდ ღვთის თვისება და ძალა, არამედ თვითმყოფადი, პიროვნული არსება, რადგან არის ღმერთთან და ფლობს ყველა ღვთაებრივ თვისებას, რომელთა შორის უმთავრესია - საუკუნო

მყოფობა. „დასაბამიდან იყო სიტყვა“; იყო - ἦν - აღნიშნავს მუდმივ არსებობას - და არა γενετο - გახდა, როგორც შემდგომში ხორციელ გახდა ან როგორც ყველა ქმნილება, „რაც კი შეიქმნა“, ე.ი. მიიღეს მისგან ქმნადობა. იგი იყო მუდამ, ყოველთვის, εν αἰχῇ. როგორც საუკუნო და სრულყოფილი არსება, ის იყო სავსე მადლითა და ჭეშმარიტებით, ე.ი. იმ ღვთაებრივი თვისებებით, რომლებიც უპირველესად ვლინდება ღვთის სამყაროსადმი ურთიერთობაში და რომლებმაც გარდამოავლინეს ღვთის ძე დედამიწაზე, რათა ხორცი შეესხა.

2. მამა ღმერთის მიმართ იესო ქრისტე არის მისი სიტყვა (λογιον=Σοφία), სიბრძნე (იგავ. 8.22-31), რომლითაც გამოუცხადა საკუთარი თავი სამყაროს და რომლის საშუალებითაც ყოველივე შეიქმნა. ადამიანური სიტყვა არის საუკეთესო და სრულყოფილი გამოხატულება მისი სულიერი არსებისა, მისი სულის სახე, არახილული, მაგრამ ადვილად გასაგები, უხორცო, მაგრამ საგნებში განთავსებული, როგორც ღვთის სიტყვა კი, ის არის „ბრწყინვალეობა დიდებისა და მისი არსების აღნაბეჭდი, თავისი ძალმოსილების სიტყვით ყოვლის მტვირთველი და, ცოდვებისგან ჩვენი განწმედის შემდეგ, ზესკნელს სიდიადის მარჯვნივ მჯდომელი“ (ებრ. 1.3) და „ხატი უხილავი ღვთისა, ყველა ქმნილებაზე უწინარესი“ (კოლ. 1.15), ის არის ღმერთის არსების გამოხატულება სამყაროსათვის მოვლენილი, არის თავად ღმერთი, რომელიც ჩვენი გაგებისა და რწმენისადმი მისაწვდომია. ის არის ღვთის მხოლოდშობილი ძე, მისი არსობიდან მომდინარე და მისი ბუნების მფლობელი ყველა მისი არსებითი თვისებებით, ანუ მუდმივობით, დიდებით, სრულყოფილებით. ის მუდამ იყო მასთან, ანუ - ადამიანური გამოთქმით - მის წიაღში და განჭვრიტა მისი ღვთაებრივი სრულყოფილება, რომელიც მიუღწეველია ყველა არსებისათვის. ღვთის ეს სრულყოფილი დიდება მან ასახა საკუთარ თავში, გამოაცხადა სამყაროში მადლისა და ჭეშმარიტების სისავსით, რომელიც ადამიანებმა იხილეს, როდესაც ღვთის მხოლოდშობილი ძე მოევლინა დედამიწას და სიტყვა ხორციელ იქმნა.

3. სამყაროსთვის ღმერთი-სიტყვა, იესო ქრისტე, არის შემოქმედი ყოველი ქმნილისა და ცხოვრება, ანუ წყარო, ყოველივესი, შექმნილ ცოცხალ არსებათა ცხოვრების მუდმივი განმჭვრეტელი და დამცველი. როცა ცოდვამ

შემოიტანა სამყაროში სიკვდილი და მასთან ერთად სიბნელემ მოიცვა ადამიანები, ეს სიცოცხლე ისევ მოევლინა დედამიწას და განანათლა ადამიანები, გაასულიერა და შვა ახალი ნათელი და საუკუნო ცხოვრებისათვის. „მასში იყო სიცოცხლე, და სიცოცხლე იყო ნათელი კაცთა“ - სიტყვა გახდა დაცემულ ადამიანთა გამომსყიდველი. ადამიანთა გამოსასყიდად იგი განხორციელდა და დაივანა მათთან: „**სიტყვა ხორცად იქცა და დაემკვიდრა ჩვენს შორის**“.

გამოსყიდვით იგი ასწავლის ადამიანებს სიცოცხლესა და ნათელს, ანიჭებს მათ უფლებას, როგორც წმინდა იოანე ოქროპირი ამბობს, ანიჭებს მათ ღირსებას ღვთის ძეებად წოდებისა და ყოველ მის მორწმუნეს ამღევს მაღლისა და ჭეშმარიტების ისეთ სისავსეს, რომელიც არ შეეძლო მიეცა მოსეს რჯულს. სიტყვისგან ჩვენ მივიღეთ მაღლი მაღლისა წილ.

მაგრამ, მიუხედავად იმისა, რომ „**ამ ქვეყნად იყო და ქვეყანა მის მიერ შეიქმნა, ქვეყანამ ვერ იცნო იგი**“, არ შეიწყნარა თავისი შემოქმედი და ცხონებისმომცემელი. მან მოამზადა საკუთარი თავის მისაღებად განსაკუთრებული ერი, რომელსაც უწოდა „თავისი“ რჩეული. თავისი მოსვლის წინ კი გამოაგზავნა მოვლინების მოწმე, სახელად იოანე.

მიუხედავად ამისა, მოვიდა თავისიანებთან და „**თავისიანებმა არ შეიწყნარეს**“, ურწმუნოებისა და ცრურწმენის სიბნელემ დაახშო მათი გონება და მათ ვერ იცნეს ქრისტეში ჭეშმარიტი ნათელი. მაგრამ „**ბნელმა იგი ვერ მოიცვა**“, ვერ დაფარა. ადამიანის სახით მორწმუნეებმა იხილეს მამისაგან მხოლოდშობილის დიდება და მიიღეს იგი, მაგრამ ესენი იყვნენ ადამიანები, „**არა სისხლისაგან, არა ხორცის ნებისაგან, არა მამაკაცის ნებისაგან**“, თუმცაღა ეს იყო სისხლი და თესლი აბრაამისა და ყველაზე ცნობილი ადამიანებისა, „**არამედ ღმრთისაგან შობილნი**“, „**ხრწნადი კი არა, არამედ უხრწნელი თესლის - ღვთის ცოცხალი და წარუვალი სიტყვის მიერ ხელახლა შობილნი**“ (I პეტრ. 1.23).

ასეთია იოანეს სახარების შესავალი ნაწილის მიხედვით იესო ქრისტეს სახარება!

შენიშვნა: ძე ღვთისას მიმართ სიტყვის „**აიყიწ**“ გამოყენება აჩენს მოსაზრებას, რომ ქრისტიანობამ თავისი სწავლება ლოგოსზე ისესხა ალექსანდრიული ფილოსოფიისაგან. რეალურად, ფილონ ალექსანდრიელთან, ალექსანდრიული

ფილოსოფიის ერთ-ერთ შესანიშნავ წარმომადგენელთან, იესო ქრისტეს თანამედროვესთან, ვხვდებით ლოგოსის გაგებას, რომელიც პირველად შეიძლება მოგვეჩვენოს ძალიან ახლოს იოანეს სწავლებასთან. ფილონთან ლოგოსი ასევე იწოდება *მეიζ*, *მენტერიკი* *მეიკი*, *პრუტოიკი* ან *პრუტატაიკი* *სიიკი* (პირველშობილი ანუ უფროსი ძე) და წარმოგვიდგება სამყაროსათვის ღვთის წინაშე მუდმივ შუამდგომლად და მუდმივ წარმოგზავნილად, პირველმღვდელმთავრად კი. მაგრამ მიუხედავად ამისა, ამ ორ სწავლებას შორის მსგავსება მხოლოდ მოჩვენებითია. ფილონის ლოგოსი არ არის პიროვნება, არამედ მხოლოდ აზრი, შემოქმედების შესაძლებლობა, ღვთის შემოქმედებითი ძალის ხორცშეხმა. ის ფილონთან ზოგჯერ იწოდება ქმნილების იარაღად და ამავე დროს, სასრული სამყაროს სულად. ხოლო ეს უკანასკნელი ფილონთან იწოდება ასევე ღვთის უმცროს ძედ, როგორც ლოგოსი უფროსად, მაგრამ ეს არ ჰგავს სიტყვა-ღმერთს, მის პიროვნულ არსებას, მამაღმერთის თანაბარს.

კიდევ უფრო მცირე მსგავსებაა ლოგოსზე იოანეს სწავლებასა და გნოსტიკოსთა სწავლებას შორის. ეფუძნებიან რა იმას, რომ II და III საუკუნეების გნოსტიკოსებთან მუდმივად იხმარებოდა ეონების სახელწოდებისთვის სახელები: *ლიკიკი*, *ჯაი*, *ქეკი*, *პლირომა*, *ა* *ალჰმეი*, *ჯაიკი* და სხვა, რომლებიც იოანესთან გვხვდება, ზოგიერთი სწავლული (რა თქმა უნდა ისინი, რომლებიც აკუთვნებდნენ იოანეს სახარებას II და III საუკუნეებს) თვლის იოანეს სახარებას გნოსტიციზმიდან წარმოშობილს და იოანეს მაღალი სწავლება სიტყვა-ღმერთზე ფიქრობს ახსნას გნოსტიკური იდეების ზემოქმედებით. მაგრამ ყველაზე ზედაპირული გაცნობაც კი გნოსტიკური სწავლებისა აღმოაჩენს ასეთი მოსაზრების მცდარობას. გნოსტიკოსებთან ³⁴ „*ლიკიკი*“- არის შუამდგომელი არსება ღმერთსა და ქმნილს შორის, და თვითონაც ქმნილია, ღმერთიდან გამომავალი, ის მხოლოდ ერთ-ერთია ეონთაგან, ისეთივე როგორიცაა *ჯაი* და *ქეკი* და ამასთან არაა ყველაზე უმაღლესი. იოანესთან კი პირიქით, ლოგოსი არის პიროვნული არსება, მუდმივი და თვითმყოფადი, შემოქმედი სამყაროსი და ამასთან სიცოცხლე და ნათელი მისი, თვით ღმერთი. აქედან გამომდინარე, გნოსტიკოსებთან კი არ უნდა ვეძიოთ ლოგოსის საიდუმლო და მისი ღვთაებრივი თვისებები, არამედ თვით გნოსტიკოსებმა ისესხეს ეს გაგებები და სახელწოდებები იოანესაგან, რაც აიხსნება იმ ვითარებით, რომ გნოსტიკოსები სახარებათა შორის განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებდნენ იოანეს სახარებას.

მაგრამ რითი იხელმძღვანელა მახარებელმა იოანემ თავისი სიტყვაზე სწავლების შექმნისას? ცნობილია, რომ არც თავად იესო ქრისტე არ უწოდებდა საკუთარ თავს ასე, არც სხვა მახარებლები და მოციქულები

³⁴ Ириней, Против ересей, 1:1,1; 1:8,5 и далее.

არ ახსენებენ ამ სახელს, ასე რომ, ის არის იოანეს კუთვნილება, რომლის წყაროზეც თავად იოანე მიგვანიშნებს.

აპოკალიფსში, რომელიც დაიწერა სახარებასა და ეპისტოლეზე გაცილებით ადრე, იოანე მოგვითხრობს ასეთი სასწაულებრივი ხილვის შესახებ: „ვიხილე გახსნილი ცა და, აჰა, თეთრი ცხენი და მისი მხედარი, რომელიც იწოდება სარწმუნოდ და ჭეშმარიტად, რადგანაც სიმართლით განიკითხავს და იბრძვის. თვალები ცეცხლის ალს მიუგავდა, მრავალი გვირგვინი ედგა თავზე და ზედ ეწერა სახელი, რომელიც არავინ იცის მის გარდა. სისხლით ნაღები სამოსით იყო მოსილი, და სახელი მისი - ღვთისა სიტყვა. ციური ლაშქარი მისდევდა, თეთრ ცხენებზე ამხედრებული და სპეტაკი და წმიდა ბისონით მოსილი. მისი პირიდან გამოდიოდა ბასრი მახვილი, რათა მოესრა წარმართნი, რკინის კვერთხით ემწყემსა ისინი და დაეწურა ყოვლისმპყრობელი ღვთის რისხვის მძვინვარე ღვინის საწნახელი. ხოლო სამოსსა და თებოზე აწერია მისი სახელი: მეუფეთა მეუფე და უფლებათა უფალი“ (გამოცხ. 19.11-16). ამ სასწაულებრივ მხედარში არ შეიძლება არ დავინახოთ ღვთის მხოლოდშობილი ძე, ზუსტად ის, რომლის შესახებაც საუბრობს იოანე თავის სახარებაში. ამგვარად, ღვთის ძის საიდუმლო სახელი - სიტყვა - იოანესთან გაჩნდა ღვთის უშუალო გამოცხადების შემდეგ.

მუხლი 1. Ev αρχη - დასაბამიდან. მახარებლის მიერ გამოყენებული ეს სიტყვა გვაგონებს დაბადების წიგნის სიტყვებს: „თავდაპირველად“ (დაბ. 1.1), მაგრამ იქ ისინი აღნიშნავენ შესაქმნის საწყისს, აქედან გამომდინარე, დროის საწყისს. აქ კი პირდაპირ საუბარია, რომ სიტყვა უკვე იყო დასაწყისში, შესაბამისად შექმნამდე, ან როგორც გამოხატავს თავად ღვთაებრივი სიბრძნის მიხედვით, „დაუბრკოლებელი, ქველისმოქმედი, კაცთმოყვარე, მტკიცე, შეურყეველი, უშფოთველი, ყოვლადძლიერი, ყოვლისმხედველი, ყოველ გონიერ, განწმედილ და ფაქიზ სულში შემალწეველი... ერთადერთია იგი, მაგრამ ყოვლისშემძლე, თავის თავში მყოფი, მაგრამ ყოვლის განმაახლებელი“ (სიბრძნ. 7.23,27). ძველი აღთქმის მწერლების ღვთაებრივი სიბრძნის ასეთი გამოხატვა (სიბრძნ. 8, ზირ. 24 და პარალელური ადგილები) ახლოსაა იოანეს ლოგოსთან. ამგვარად, სიბრძნე იქ უფრო განსახიერებაა, ვიდრე მოქმედი პიროვნება და არ აქვს მკაცრი განსაზღვრულობა, ისე, რომ ეკლესიის ზოგიერთი მამა (იუსტინე, ირინეოსი) ამ სიბრძნის ქვეშ გულისხმობს ყოვლადწმინდა სამების მესამე პირს - სული წმინდას, სხვები კი (უმრავლესობა) - მეორე პირს, ძე ღმერთს.

მუხლი 4. ჯე - სიცოცხლე - არა მხოლოდ ფიზიკური ან მხოლოდ სულიერი, თუნდაც უსასრულო, როგორც სიკვდილის საპირისპირო მდგომარეობა, რომელიც დამოკიდებულია გარეგან მიზეზებზე; არამედ სიცოცხლე ყველაზე ფართო მნიშვნელობით, როგორც თვითმყოფადი სიცოცხლის წყარო, რომელსაც აქვს ყოფიერების მიზეზი საკუთარ თავში („ვინაიდან როგორც მამა აღადგენს და აცოცხლებს მკვდრებს, ასევე მეც აცოცხლებს, ვინც თვითონ ნებავს“; „ვინაიდან მასში ვცოცხლობთ, ვიმკრთოთ და ვარსებობთ; როგორც ამბობდა ზოგიერთი თქვენი პოეტი: მისი მოდგმა ვართ“- იოან. 5.21; საქმ. 17.28).

მუხლი 5. (ქაჯ - ნათელი, σκία - ბნელი) მახარებელი ნათელს უწოდებს ღვთის სიტყვას, იესო ქრისტეს, როგორც ადამიანთა სულების განმანათლებელს, ისე სამყაროს მაცხოვარს. ნათელს უწოდებს ასევე ადამიანის მაცხოვრებელ ყველა საქმეს. ამის საპირისპიროდ, ბნელში უნდა ვიგულისხმოთ არა მარტო სიცრუე, ტყუილი, ცოდვა, ურწმუნოება და ყველაფერი ნათლისა და ჭეშმარიტების საწინააღმდეგო, არამედ ადამიანებიც, ცოდვისა და ურწმუნოებისგან დასნეულებულნი. ამგვარად, როცა საუბარია, რომ „ბნელმა იგი ვერ მოიცვა“, ჩანს, რომ ცოდვილმა და ცრუ ადამიანებმა ქრისტე და მისი სწავლება არ მიიღეს და ამასთან ერთად ის, რომ ბოროტს არ შეუძლია მისი სწავლების დამახინჯება, თავად ქრისტეს დამარცხება: „მოდის ამ ქვეყნის მთავარი, და არაფერი აქვს ჩემში“ (იოან. 14.30).

მუხლი 16. „მადლი მადლისა წილ“ - იმ საწყისი მადლის სანაცვლოდ, რომელიც დაიკარგა სამოთხეში, შესაძლოა, მოსეს რჯულის მადლის შემდეგ, რომელსაც მიყვავდით მსჯავრის დადებისკენ, ქრისტემ მოგვცა ახალი მადლი, რომელიც გაამართლებს ადამიანს. ძველი აღთქმის მადლს მოჰყვა ახალი აღთქმის მადლი. უფრო მკაფიოდ კი, რჯულის სიმართლე ქრისტემ შეცვალა რწმენის სიმართლით, ანუ მოგვცა შესაძლებლობა გაუმართლებულიყავით არა რჯულის საქმეებით, არა მცნებების აღსრულებით, არამედ მისადმი რწმენით (რომ. 10, 3-6). ისრაელიანები ღვთის შვილებად იწოდებოდნენ, როგორც აბრაამის შთამომავლები (რომ. 9.4); ჩვენ კი ღირსი გავხდით თვით ღვთის ძის შვილებად წოდებისა (იოან. 1.12; გალ. 4.5-7). მათ ეკუთვნით გარდამავალი სიტყვები, ჩვენ კი მივიღეთ დიდება, „იმდენად, რომ იმ დიდებას აღარც კი ეთქმის დიდება ამ უზენაეს დიდებასთან შედარებით. ვინაიდან თუ წარმავალს ჰქონდა დიდება, რამდენად უფრო მეტია დიდება წარუვალისა“ (II კორ. 3.10-11). მოციქული ამ სიტყვებით მიანიშნებს ქრისტეს მადლის სიუხვესა და უპირატესობას, რომელიც არ შეეძლო მიეცა ძველ აღთქმას (შდრ. რომ. 5.2 და ეფ. 5.29). Χαρις - მადლი - ანუ მივიღეთ ის, რაც მოემადლება ღვთისგან ადამიანს უსასყიდლოდ, მისი ნებითა და წყალობით, ადამიანის დამსახურების გარეშე და რაც აუცილებელია მისი ცხოვრებისათვის, ესაა „ყველა ღვთაებრივი ძალა“ (II პეტრ. 1.3), რომელიც მიემადლება ქრისტიანს საიდუმლოებებით.

მუხლი 17. „მადლი და ჭეშმარიტება იესო ქრისტეს მიერ იქმნა“ - ძველი აღთქმაც არ იყო მადლისა და ჭეშმარიტების გარეშე, მაგრამ წმინდა იოანე ოქროპირის

განმარტებით, იქ მხოლოდ საგანთა სახეებია, ხოლო აქ თავად ჭეშმარიტებაა; იქ შვილობა სახელობითაა, და თან მონური, ხოლო აქ ძეობა და შესაბამისად თავისუფალი (რომ. 8.15).

მუხლი 18. „ღმერთი არავის არასოდეს უხილავს“, ანუ ის არავინ არ იცის (εἶναι), იმიტომ რომ ღვთის ყველა ხედვა, რომელზედაც საუბარია ძველსა და ახალ აღთქმაში, წმ. იოანე ოქროპირის განმარტებით, იყო ღვთის წყალობის საქმე და არა თვით ღვთის არსების ხედვა, რომელიც იცის მხოლოდ ძემ (მთ. 11.27) და სულიწმინდამ (I კორ. 2.10-11). სიტყვებით - „მამის წიაღში“ - ნაჩვენებია ძისა და მამის არსების ერთობა და ძისა და მამის განუყოფელი მყოფობა. წმ. იოანე ოქროპირი ამბობს³⁵: ეს ნათქვამია იმისათვის, რომ ჩვენ გავიგოთ, რომ იესო არის ჭეშმარიტი ძე, მხოლოდშობილი და თანაარსი მამისა. „გაგვიცხადა“ - გაგვიხსნა, გამოხატავს მკაფიო და უცხადეს სწავლებას.

იესო ქრისტეს გენეალოგია

(მთ. 1.1-17; ლუკ. 3.23-38)

მათე მახარებელი სახარებას იწყებს ქრისტეს ხორციელად შობის გენეალოგიით და საუბრობს, უპირველესად, მისი აბრაამისა და დავითისგან წარმოშობაზე: „წიგნი შობისა იესო ქრისტესი, ძისა დავითისა, ძისა აბრაამისა“ და ამთავრებს იოსებით, მარიამის ქმრით „ვისგანაც იშვა იესო, რომელსაც ჰქვია ქრისტე“ - მისი მიზანია, ერთი მხრივ, აჩვენოს იუდეველებს მასში ჭეშმარიტი მესია - ქრისტე და, მეორე მხრივ, დაარწმუნოს იუდეველები მათი წინაპრებისთვის, აბრაამისა და დავითისათვის, მიცემული აღთქმა რომ შესრულდა (დაბ. 12.3; 22.18; II მეფ. 7.12-16).

მახარებელი იწყებს აბრაამით, მორწმუნეთა მამით, რადგან აბრაამმა შვა ისააკი რწმენით, არა ხორციით, არამედ სულით, ანუ აღთქმით (გალ. 4.23,29) და „ისააკის მიერ იწოდება მისი თესლი“ (რომ. 9.7), ისააკისგან იაკობის შობით „აღსრულდა განზრახვა მისი არჩევანის თანახმად“ (რომ. 9.11-12). თვით იაკობმა შვა 12 შვილი და იუდაზე შეაჩერა თავისი წინასწარმეტყველური ხედვა და „არ წაერთმევა კვერთხი იუდას, არც არგანი ფერხთა შუიდან, ვიდრე არ მოვა მისი მფლობელი და ის იქნება იმედი

³⁵ На Ин. Беседа 15.

ხალხთა“ (დაბ. 49.10). ამ იუდადან წარმოიშვა დავითი, იესო ქრისტეს უახლოესი წინაპარი, რამდენადაც დავითმა წარმოშვა ხორციით არანამდვილი და უფლებით კანონიერი მამა იესო ქრისტესი, მარიამის ქმარი - იოსები.

მათე თავის სახარებას უწოდებს შობის წიგნს, ამასთან დაკავშირებით უნდა შევნიშნოთ, რომ ეს სახელი იუდეველისათვის ყრმობიდანვე ცნობილი და წმინდა იყო. მას უნდა შეეხსენებინა კეთილმორწმუნე მკითხველისათვის შესაქმის ის წიგნი (Βίβλις γενεαζ დაბ. 2.4), რომელიც საფუძვლად და საწყისად უდევს რჯულს და მთელ წმინდა წერილს და ამიტომაც უფრო მეტად ესადაგება ახალი აღთქმის პირველ წიგნს.

როგორც შესაქმის წიგნშია საუბარი პირველი ადამიანის შექმნაზე, ისე სახარება საუბრობს ადამიანის - იესოს შობასა და მთელი კაცობრიობის აღორძინებაზე. ამგვარად, მათე წარუდგენს თავის მკითხველს სახარებას იუდეურ ენაზე და უწოდებს მას შობის წიგნს, ასე პირდაპირ ახსენებს იუდეველებს შესაქმის წიგნს, თითქოს სურს თავისი წიგნით შეცვალოს მათთვის შესაქმე.

მათე ამბობს, რომ იესო ქრისტე არის ძე დავითისა და აბრაამისა, მოჰყავს იოსების გენეალოგია, თუმცა იესო ქრისტე არ იყო მისი ხორციელი ძე, მაგრამ უწოდებს იოსებს მარიამის ქმარს, მახარებელი აღიარებს, რომ მარიამიც მსგავსად თავისი ქმრისა, იყო დავითის შტოდან (ლუკ. 1.27; 2.4; II ტიმ. 2.8), რადგანაც რჯული ნებას რთავდა იუდეველს მხოლოდ თავისი შტოდან მოეყვანა ცოლი (რიცხვ. 36.6-9). წმინდა იოანე ოქროპირი, ეკლესიის უძველეს მამათა მსგავსად, ხედავს სხვა მიზეზსაც, რის გამოც მახარებელს მოჰყავს იოსების გენეალოგია და არა მარიამისა, „მას არ სურდა, რათა შობისას ცნობილი ყოფილიყო იუდეველებისთვის, რომ ქრისტე იშვა ქალწულისაგან და რათა ქალწული არ დაზარალებულიყო მათგან. ქალწული დაცულ და განშორებულ იქნა ცუდი რეპუტაციისაგან; სხვანაირად თუკი იუდეველებისთვის ეს თავიდავნი ცნობილი იქნებოდა, ისინი განმარტავდნენ სიტყვებს ცუდი მიმართულებით, ჩაქოლავდნენ მას ქვებით და განსჯიდნენ, როგორც მეძავს“³⁶.

მათეს მიხედვით, კონკრეტულად კი მისი შედარებით მახარებელ ლუკასთან, იესო ქრისტეს გენეალოგიაში უნდა შევნიშნოთ შემდეგი:

³⁶ საუბარი მთ. სახარებაზე 3.

1. მათე ჩამოთვლის იესო ქრისტეს წინაპრებს აბრაამიდან დაღმავალი ხაზით, ამით სურს აჩვენოს იესო ქრისტე, როგორც რჩეული შტოს პირდაპირი შთამომავალი. ლუკა კი გვამღერებს იესოს წინაპრებს აღმავალი ხაზით, აჰყავს მისი შტო ადამამდე და ღმერთამდე და ამით გვაჩვენებს, რომ იესო ქრისტე, ადამის ძე, არის იმავე დროს ღვთის ძე. აბრაამისთვის მიცემულ აღთქმაში განმეორდა მხოლოდ ადამისთვის მიცემული პირობა, ხოლო იესო ქრისტე არის არა მარტო იუდეველების მაცხოვარი, არამედ ყველა ხალხის. მათე წერს იუდეველებისათვის, რომელთათვის უმთავრესია ცოდნა, რომ იესო ქრისტე არის ჭეშმარიტი შთამომავალი აბრაამისა და დავითისა, რომელთა თესლისგანაც ისინი მოელიან მესიას და რომელთა შტოც მათთვის კარგად ცნობილია. ლუკა კი წერს წარმართთათვის, რადგანაც წარმართები ცდილობენ დაუკავშირონ თავიანთი მეფეები და გამოჩენილი ადამიანები პირველი ადამიანებისათვის ან ღმერთისთვის. ლუკა გვასწავლის, რომ იესო ქრისტე არის თითქმის ერთადერთი ადამიანი, რომლის შტოც უეჭველად უკავშირდება პირველ ადამიანსა და თვით ღმერთს.

2. მათე ყოფს იესო ქრისტეს გენეალოგიას სამ დიდ პერიოდად და ყოველ მათგანში გამოყოფს 14 (=2X7) შტოს, ან საიდუმლო მნიშვნელობით რიცხვი 7-სა, ან შტოს გამოთვლის გაადვილების მიზნით. რომ არ დაარღვიოს საერთო რიცხვი 14, ის შტოს გამოთვლაში გამოტოვებს მეფეების: ოხოზიას, იოასას და ამასიას სახელებს, რომლებიც იყვნენ იოარამსა და ოზიას შორის და ასევე შესაძლებელია მრავალ პიროვნებასაც სხვა პერიოდიდან. გენეალოგიის სამ პერიოდად ასეთი დაყოფა შეესაბამება იუდეველი ერის ცხოვრების სამ პერიოდს: 1. პარტიარქებისა და მთავრების ხანას; 2. მეფეების დროს; 3. პირველმღვდელმთავრების მმართველობას.

ღვთის ნების გამოვლინების პირველ პერიოდს ადამიანთა მოდგმის ცხოვრების შესახებ შეიძლება ვუწოდოთ აღთქმის, მეორეს - წინასწარმეტყველების, მესამეს - მოლოდინის პერიოდი.

შენიშვნა: ზოგიერთი წინაპრის სახელის გამოტოვება წესად ჰქონდათ წმიდა წიგნთა მწერლებს (შედ. ეზდრ. 7.1-5=1 პეტრ. 6.4-13) და მათე მახარებელიც შეიძლება ეფუძნებოდა ასევე რომელიღაც უძველეს გენეალოგიურ ტაბულას. არსებობს მოსაზრებაც, მათე მახარებელი გამოტოვებს იმ მეფეებს, რომლებიც არაწმინდა და განდგომილი აქაბის,

ისრაელის მეფის სახლის ნათესავები იყვნენ, თუმცა იოასი და ამასია აკეთებდნენ სათნო საქმეებს ღვთის წინაშე (IV მეფ. 8.26-27; 12.2; 14.3). ამდენად, ყველაზე სარწმუნოა ვივარაუდოთ, რომ მათეს სურს დაიცვას ყველგან განსაზღვრული რიცხვი 14=2X7 და კონკრეტული სახელები, ამიტომაც გამოტოვებს.

სავარაუდოდ, ამავე მიზნით გამოტოვებს მათე მის მიერ შედგენილი გენეალოგიის სხვა პერიოდებშიც კონკრეტულ სახელებს. ეს მტკიცდება იმიტაც, რომ ლუკა ორ უკანასკნელ პერიოდში, ანუ დავითსა და ქრისტეს შორის, ითვლის 40-42 შტოს, როდესაც მათე ასახელებს მხოლოდ 28-ს.

მეფეთა ჩამოთვლისას ყველა ბერძნულ ხელნაწერში გამოტოვებულია იოაკიმეს, იეჰონიას მამის სახელი, თუმცა, იერონიმეს მოწმობით, ეს გამოტოვება მოხდა არა მახარებლის, არამედ გადამწერთა მიზეზით, რომლებმაც ვერ განარჩიეს იეჰონიას სახელი, იუდეურად იოახის, მისი მამის იოაკიმეს სახელისგან. რამდენადაც ამ გამოტოვებით დაირღვა მახარებლის მიერ თითოეული პერიოდისთვის მიღებული რიცხვი 14, ამიტომ ბერძნული ტექსტის ბევრ გამოცემასა და თარგმანში იოაკიმეს სახელი შეიტანეს სახარების ტექსტში, სხვაგვარად საჭირო გახდებოდა იეჰონიას სახელის მოხსენიება ორჯერ, მეფეთა და ტყვეობის პერიოდშიც.

3. სახელთა გამოტოვების საპირისპიროდ შეიძლება ყურადღება მივაქციოთ მახარებლის მიერ იესო ქრისტეს გენეალოგიაში არაწმინდა მეფეების სახელების დაცვას, რითაც ნაჩვენებია დავითისადმი მიცემული ღვთის აღთქმის უცვლელობა (III მეფ. 11.36; 15.4) და ის, რომ უფალი ყველაზე უწმინდურ ადამიანებშიც ხედავს არსებულ სიკეთეს (II ნებტ. 33.19).

4. იესო ქრისტეს გენეალოგიაში მათეს შეყავს ქალებიც: თამარი, რააბი, რუთი და ურიის ქალი ბერსაბე, იოანე ოქროპირის შენიშვნით, სამი მათ შორის წარმართი და მეძავია. ასე გამოჩნდა ძე ღმერთის უდიდესი წყალობა დაცემულ ადამიანთა მოდგმისადმი, ის მოვიდა ჩვენი სირცხვილის გასაქარწყლებლად. ასე ამხილა მახარებელმა ქედმაღლობა იუდეველთა, რომლებიც თავიანთი აბრაამისგან წარმოშობით ამაყოფდნენ. მესიის გენეალოგიაში წარმართი ქალი წინაპრების შეყვანა გამოხატავდა შემდგომში წარმართების მოქცევას ქრისტიანობაზე.

ძველი აღთქმის წიგნებში არსად არ მოიხსენება რააბი, როგორც სალმონას ცოლი და ბოოზის დედა, მაგრამ იოანე ოქროპირისა და სხვა განმმარტებლების მოსაზრებით, ეს ის რააბია, რომელმაც დამალა და გადაარჩინა მზვერავები. ნაასონი, სალმანას მამა, იყო მოსესა და იესო ნავინის თანამედროვე (რიცხვთ, 2.3; რუთ. 4.20).

5. ყველაზე დიდ წინააღმდეგობას იესო ქრისტეს გენეალოგიის კვლევისას წარმოადგენს ფაქტი, რომ მათე და ლუკა მახარებლები ზოგჯერ სხვადასხვა სახელებს უწოდებენ ერთსა და იმავე პიროვნებას. მაგალითად, მათეს მიხედვით, სალაფიელის მამა იყო იეჰონია, ლუკას მიხედვით კი - ნირია; იოსები, ქმარი მარიამისა, მათეს მიხედვით, იყო იაკობის ძე, ლუკას მიხედვით - ილიას ძე; იოსების შტო მათესთან მომდინარეობს დავითიდან სოლომონის ხაზით, ლუკასთან - ნათანის ხაზით, დავითის ძის სახელით (II მეფ. 5.14). ამ სხვადასხვაობის ასახსნელად არსებობს ორი მთავარი მოსაზრება:

ა. მათე, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, იუდეველთა წეს-ჩვეულების მიხედვით ითვლის იოსების წინაპრებს, როგორც რჯულის მიხედვით აღიარებულ იესოს მამას; ლუკა კი, გვაჩვენებს ქრისტეს ნამდვილ წარმოშობას დავითიდან, ითვლის დედა ღვთისას წინაპრებს, ასევე დავითიდან წარმოშობილებს;

ბ. მახარებლები, გარდა იესო ქრისტეს პირდაპირი წინაპრებისა, ჩამოთვლიან პირებს, რომლებიც აღიარებულნი არიან ასეთებად ლევირატის კანონით³⁷.

უკანასკნელი აზრის სასარგებლოდ არსებობს შემდეგი მოსაზრებები. ცნობილია, რომ იეჰონიას, იერემიას წინასწარმეტყველებით (22.30 იუდეური და რუსული ტექსტის მიხედვით) არ ჰყავდა შვილები და მის შვილად ითვლებოდა რომელიღაც უახლოესი ნათესავის შვილი ლევირატის კანონით (ლუკას მიხედვით, ნირია), რომელიც დაქორწინდა მის უშვილო ცოლზე. იგივე შეინიშნება ზორობაბელის მიმართ, რომელიც ითვლება სალაფიელის ძედ (ეზდრ. 3.2; 5.2), როცა, სხვა მოწმობით (I ნემტ. 3.17,19 იუდეური და რუსული ტექსტით), ის იყო ძე ფედაიასი, სალაფიელის ძმისა.

ლევირატის კანონს მიმართავენ მარიამის ქმრის - იოსების მამის სახელის სხვადასხვაობის ასახსნელად. იულიუს აფრიკელი (III საუკუნის მწერალი), იესო ქრისტეს ხორციელი ნათესავების გადმოცემით,

³⁷ ლევირატის კანონი - ესაა ძველ-ებრაული დადგენილება ქორწინებაზე, რომლის მიხედვითაც უშვილო ქვრივი არ უნდა გათხოვილიყო უცხო ოჯახში, არამედ უნდა გაყოლოდა გარდაცვლილ ქმრის ძმას - მაზლს. ამ ქორწინებიდან უფროსი ვაჟი ითვლებოდა ბიძის მემკვიდრე და მისი გვარის პირდაპირი გამაგრმელებელი - მთარგმნელი.

მოგვითხრობს³⁸, რომ ესფა, მატთანის (ზორობაბელიდან წარმოშობილი აბიუდის საშუალებით) ცოლი მისი სიკვდილის შემდეგ ცოლად გაჰყვა მელქიას, რომელიც წარმოიშვა რისაიადან, ზორობაბელის ძიდან (ლუკ. 3.24,27) და ჰყავდა მისგან შვილი ილია. ეს ილია მოკვდა უშვილოდ და ამიტომაც მის ცოლზე, მისი სიკვდილის შემდეგ დაქორწინდა იაკობი (წესი, რომელის არსებობდა იუდეველებში), ესფას სხვა ძე - მატთანადან - და შვა ძე იოსები. ამგვარად, იოსები ხორციელად ნამდვილად იყო ძე იაკობისი, მაგრამ რჯულით იყო ძე ილიასი.

რიგი განმმარტებლები, როგორც უკვე შევნიშნეთ, ვარაუდობენ, რომ ლუკას მოჰყავს იესო ქრისტეს გენეალოგია დედა ღვთისას მიხედვით, მაშინ როცა მათე წარმოგვიდგენს მას იოსების, იესოს არანამდვილი მამის მიხედვით. თუმცა ასეთი მოსაზრების საპირისპიროდ წარმოგვიდგენენ იმ წინააღმდეგობას, რომ იუდეველებს არ ჰქონდათ ჩვეულება დაეწერათ ქალის გენეალოგია, მაშინ ბუნებრივია ლუკა მახარებელმა მოიხსენია ქრისტეს ხორციელი მშობელი, ხოლო ასეთი მშობელი კი იყო ილია.

აპოკრიფებისა და საყოველთაო გადმოცემიდან ცნობილია, რომ მარიამის მშობლებად იწოდებიან იოაკიმე და ანა; იოაკიმე შეიძლება ჩაითვალოს იდენტურად სახელთან ელიაკიმე (IV მეფ. 23.24), ხოლო ამ უკანასკნელის შემოკლებით ვღებულობთ ელია=ილიას. შესამჩნევია, რომ თალმუდიც თვლის მარიამს ილიას ქალიშვილად. ამ მოსაზრების სასარგებლოდ საუბრობს თვით ლუკას ტექსტიც. იესო, რომელიც ითვლებოდა იოსების ძედ, საკუთრივ იყო ილიას ძე (ე.ი. მისი შვილიშვილი მარიამისგან) ან კიდევ იოსები იწოდებოდა ილიას ძედ, როგორც სიმე და მისი სახელის ერთადერთი მემკვიდრე, ილიას ანუ იოაკიმეს ერთადერთ ქალიშვილ მარიამზე ქორწინებით.

6. წარღვნის შემდგომი პატრიარქ კაინანის, სიმონის შვილის, სახელი, რომელიც ლუკას სახარებაში შეტანილია ღმერთკაცის წინაპართა სიაში და აღებულია ბერძნული სეპტუაგნიტას თარგმანიდან, არ არის შესაქმის 11.12 იუდეურ და ვულგატას I ნეშტთ. 1.24 ტექსტში; მაგრამ, განმმარტებელთა აზრით, უნდა ყოფილიყო იუდეურ ტექსტშიც, საიდანაც ის ამოვარდა ან გადამწერთა შეცდომით, რომლებიც შესაძლოა შეცდნენ და ამოშალეს ეს სახელი, რადგან წარღვნამდელი კაინანის სახელს მიაღსგავსეს (დაბ. 5.10).

7. გენეალოგიის ნათანიდან, დავითის ძიდან გამოთვლა (I ნეშტთ. 3.5), თუმცა აღთქმა აკუთვნებს მომავალ მეფობას სოლომონის

³⁸ ევსები, საეკლ. ისტორია, 1.7,

შთამომავლებს (II მეფ. 7.12-16), არაფრით არ ეწინააღმდეგება ამ აღთქმას, რადგან იესო ქრისტეს პიროვნებაში, როგორც იოსების არანამდვილ და მარიამის ნამდვილ შვილში, შეერთდა დავითის ორივე შტო ნათანიდან და სოლომონიდან. ამასთან დავითისთვის მიცემული აღთქმა, მიეკუთვნება საკუთრივ მას და იყოფა ორ ნაწილად: პირველი წინასწარმეტყველება - დავითის ტახტის სოლომონის მემკვიდრეობა გახდებოდა და მეორე - დავითის შტოში განკაცდებოდა მესია.

შენიშვნა: მაცხოვრის გენეალოგიის შედგენისას მახარებლები სარგებლობდნენ, უეჭველად, გარკვეული წერილობითი დოკუმენტებით ან საოჯახო ჩანაწერებით. მრავალი გვარის საოჯახო ჩანაწერის არსებობას ამტკიცებს წმინდა წერილის მრავალი ადგილი (ლუკ. 1.61; 2.36; საქმ. 4.36; ფილ. 3.5). განსაკუთრებით ასეთი გენეალოგია უდიდესი ყურადღებითა და სისრულით უნდა ეწარმოებინათ იუდას შტოში დავითის შთამომავლებს, საიდანაც მოელოდნენ მესიას.

8. მაცხოვრის გენეალოგია მკაფიოდ გვაჩვენებს, რომ მაცხოვრის ნათესავად ითვლება არა ის, ვინც ხორციით ან სისხლით აბრაამის თესლისა და აღთქმული შტოდანაა, არამედ ვინც შეერთებულია მასთან რწმენითა და სულით. იესოს პირდაპირი წინაპრები - ოხოზია, იოასი და ამასია - არ არიან მოხსენებულნი ძე ღვთისას გენეალოგიაში, ხოლო მორწმუნე წარმართი ქალები იხსენებიან ღმერთკაცის წინაპრებად, მართალი იოსები კი ღირსი გახდა ძე ღვთისას მიწიერ მამად წოდებულიყო.

წინასწარმეტყველება წინამორბედის შობაზე

(ლუკ. 1:5-25)

მზის გამოჩენას, დღის სინათლეს, წინ უსწრებს დღის მაუწყებელი ცისკარი. ღმერთი-სიტყვის ხორცშესხმას კი, რომელმაც გამოუცხადა სამყაროს ღმერთი-მამა და მოიტანა დედამიწაზე ნათელი და

სიცოცხლე, წინ უძღოდა ხორციელი შობა ხმა მღალაღებლისა უდაბნოსა შინა და ნათლის მოწმობისთვის მოვლინებულისა. ამ მოწმის, ქრისტეს წინამორბედის, შობის თხრობით იწყებს თავის სახარებას მახარებელი ლუკა.

მახარებელი განსაზღვრავს მონათხრობი მოვლენების დროს, პირდაპირ გადაყავართ ღვთის რჩეული ერის არსებობის იმ ეპოქაში, როდესაც უკვე დაუძღურდა იუდას სამეფო (დაბ. 49.10) და დავითის ტახტზე იჯდა მეფე არა მისი თესლიდან, **„როცა ხილვა აღარ იბეჭდებოდა და წინასწარმეტყველთა ხმა აღარ ისმოდა“** (დან. 9.24). ჰეროდეს (ტომით იდუმიელი) იუდეის მეფის, ეპოქაში ერთ კეთილმორწმუნე მღვდელს, ზაქარიას, ტაძარში მსახურებისას, როდესაც ის აკმევდა საკურთხეველში, მოულოდნელად გამოეცხადა უფლის ანგელოზი და აცნობა, რომ, მიუხედავად მათი ღრმა მოხუცებულობისა, მალე აღსრულდება მათი მოლოდინი და ლოცვა, შეეძინებათ ძე იოანე, რომელიც დედის მუცლიდანვე აღივსება სული წმიდით, **„უწინამძღვრებს ელიას სულით და ძალით“** და განუმზადებს მესიას გზას.

ზაქარია შეშინდა ხილვით და შეექვდა მოსალოდნელი ამბის შესაძლებლობაში, რადგან მოხუცი იყო, რის გამოც დაისაჯა მდუმარებით, ანგელოზის ცნობით, ვიდრე არ იხილავდა წინასწარმეტყველებას, ვერ ისაუბრებდა. ზეციური მაცნე გაუჩინარდა, ხოლო დადუმებული ზაქარია დაყოვნებით გამოვიდა ხალხთან და **„როდესაც გამოვიდა, ვერ შესძლო ხმა გაეცა მათთვის. მიხვდნენ, რომ ხილვა ეხილა ტაძარში. მხოლოდ ანიშნა მათ და დარჩა უხმოდ“**.

„ხოლო როდესაც გავიდა მისი მღვდელმსახურების ყავლი, სახლში დაბრუნდა“. ამის შემდეგ ელისაბედი დაორსულდა და ხუთი თვე მალავდა თავის ორსულობას, ანუ იმ დრომდე, სანამ გარეგნულმა ნიშნებმა არ აჩვენა ხალხს, რომ ღმერთმა წარხოცა მათი სირცხვილი.

ამგვარად წინამორბედის ჩასახვის ისტორიის თხრობით მახარებელი გვაჩვენებს:

1. იოანეს მშობლებს, მათ სიძმართლესა და უშვილობას;
2. ანგელოზის საოცარ გამოცხადებასა და ძის დაბადების ხარებას;

3. მის მიერ მესიის უმაღლესი მსახურების წინასწარმეტყველებას და ზაქარიას ძის განმასხვავებელ თვისებებს;

4. ზაქარიას ურწმუნოებას და მის დასჯას მდუმარებით;

5. ანგელოზის ნაწინასწარმეტყველების აღსრულების დასაწყისს.

1. საუბრობს რა წინამორბედის მშობლებზე, მახარებელი გვაჩვენებს არა მარტო მათ სამღვდლო შტოდან წარმომავლობას, არამედ განსაზღვრავს თვით გვარს, რომელსაც ეკუთვნოდა წინამორბედის მამა და ასახელებს ორივე მშობლის სახელს, რითაც მტკიცდება მისი თხორობის უეჭველობა, რადგან ეს პირები ცნობილი იყვნენ იუდეისთვის. ასევე გამოხატავს მათ ზნეობრივ ხასიათს, უწოდებს მართლებს, არა მარტო ადამიანთა წინაშე, არამედ ღვთის წინაშე, რადგან მათი სიმართლე მდგომარეობდა ღვთის მცნებების მკაცრ აღსრულებასა და უბიწო ცხოვრებაში. შემდეგ მახარებელი ასახავს სულიწმინდითა და წინასწარმეტყველების ნიჭით მათ აღვსებას (ლუკ. 1.41,67), რითაც უფრო მტკიცდება მათი მაღალი ზნეობა. მაგრამ ამ მართლებს არ ჰყავდათ შვილები და უკვე დაკარგული ჰქონდათ იმედი მათი ბუნებრივი ყოლისა, რადგანაც ორივე იყო მოხუცი. ეს უშვილობა იყო ღვთის ხელში, რათა ამ მართლების რწმენის სიმაღლე გამოჩენილიყო და განმტკიცებულიყო. მათ შეურაცხყოფის გადატანის გზით მიიღეს წინასწარმეტყველთაგან უდიდესის, მესიის გზის მომმზადებლის მშობლების პატივი.

2. ასეთი პიროვნების შობა, მსგავსად ისააკის, სამსონის, სოლომონის შობისა, იყო ღვთისგან სასწაულებრივად ნაწინასწარმეტყველესი მისი ტახტის ერთ-ერთი უახლოესი ანგელოზის საშუალებით, რომელიც გამოეცხადა ზაქარიას, მომავალი წინამორბედის მსახურების სიმაღლის შესაბამისად თვით წმინდათაწმინდაში, საზეიმო ღვთისმსახურებისას.

3. „დიდი იქნება უფლის წინაშე, ღვინოსა და სიკერას არ დაღევს, და სულით წმიდით აღივსება დედის საშოშივე“ - დიდი იქნება რეალურად, და არა მხოლოდ ადამიანთა თვალში. დიდი თავისი ზნეობრივი თვისებების სიმაღლით, როგორც ნაზორეველი და სულიწმინდით აღვსილი ჯერ კიდევ დედის მუცლიდან (ან, როგორც ორიგენე ამბობს, მუცელშივე). დიდი იყო

თავისი დანიშნულების აუცილებლობით, თვით უფლის (მესიის) წინამორბედობით და მისდამი ილიას სულითა და ძალით მსახურებით; დაბოლოს, დიდი იყო თავისი დიდი საქმეებით - ერის მომზადებით მესიის მისაღებად, რომელიც მრავალ ისრაელის შვილს ღვთის მიმართ და მამების გულის შვილებისადმი მოაქცევდა.

4. მაგრამ ახლოვდებოდა ზაქარიას საოცარი და ძლიერი მოლოდინის აღსრულების დღე და მით უფრო ურწმუნო ხდებოდა მოხუცი, არ სჯეროდა სურვილისა და მოლოდინის განხორციელებისა. ყველაზე სასწაულებრივმა გამოცხადებამ, რომელიც საკმარისი მტკიცებულება იყო ნაწინასწარმეტყველესი მოვლენის შესაძლებლობისა, ვერ დააჯერა ზაქარია და მან არ ირწმუნა ანგელოზისა, რის გამოც დაისაჯა მდუმარებით ნაწინასწარმეტყველესის აღსრულებამდე. დასჯა, ერთი მხრივ, აჩვენებდა, რომ ღვთისგან უდიდესი საქმეების იარაღად არჩეული უდიდესი მართლებიც კი ღირსნი რომ გამხდარიყვნენ თავიანთი დანიშნულების აღსრულებისა, წინასწარ უნდა განწმენდილიყვნენ ღვთის ქმედითი მსჯავრით ყოველგვარი ნაკლოვანებებისგან. მეორე მხრივ, ზაქარიას სიმუნჯე თითქოს იყო ნიშანი ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველთა საბოლოო დადუმებისა, რათა მალე უნდა გაეგონათ უდაბნოში მღალაღებლის ხმა.

5. აღსანიშნავია, რომ, ზაქარიას ურწმუნოების მიუხედავად, უფალი აღასრულებს თავის აღთქმას. ელისაბედმა თავისი ქმრის მსახურებიდან დაბრუნების შემდეგ მუცლად იღო. მაგრამ ელისაბედი მალავს ხალხისგან თავის ფეხმძიმობას ხუთი თვის განმავლობაში.

მუხლი 5. „იუდეის მეფის - ჰეროდეს დღეებში“ - ეს ჰეროდე, იდუმიელი ანტიპატრეს ძე, დიდად იწოდებოდა არა საქმეებით, არამედ ბოროტებით, იგი იყო ჰეროდეების დინასტიის დამაარსებელი, 37 წლის განმავლობაში მეფობდა იუდეაში. მისი მეფობის უკანასკნელ წელს დაიბადა იესო ქრისტე. რამდენადაც ახალი აღთქმის წიგნებში გვხვდება მრავალი პიროვნება ჰედორეს სახელით, ამიტომაც შევჩერდებით მათ გენეალოგიაზე.

მუხლი 6 „მღვდელი, აბიას წყებისა“ - დავითმა დაყო მღვდლები 24 წყებად, ყოველი მათგანი შაბათიდან შაბათამდე ასრულებდა ყოველდღიურ მსახურებას ტაძარში და შემდეგ იცვლებოდნენ. ამგვარად, ყოველი წყება წელიწადში ორჯერ იმყოფებოდა მსახურებაში რვა-რვა დღეს, რადგან შაბათობით ძველი და ახალი წყება ერთად

მონაწილეობდა ღვთისმსახურებაში და შემდეგ იცვლებოდნენ. აბიას წყება იყო მერვე (I ნეშტო. 24.10).

მუხლი 7. „მაგრამ არ ჰყავდათ შვილი“ - იუდეველებთან უშვილობა ითვლებოდა საძრახისად, რადგან, მათი აზრით, მოწმობდა, რომ ასეთი ადამიანები უღირსი იყვნენ აბრაამისთვის მიცემული გამრავლების კურთხევაში მონაწილეობისა.

მუხლი 9. „წილად ხვდა საკმევლის კმევა, და შევიდა უფლის ტაძარში“ - ეკლესიის რამდენიმე უძველესი მამა (ნეტარი ავგუსტინე, წმ. იოანე ოქროპირი, წმ. ამბროსი, ნეტ. თეოფილაქტე) ვარაუდობს, რომ ზაქარია იყო მღვდელმთავარი. მაგრამ ლუკასთან ის იწოდება, როგორც ιερεუს. იოსებ ფლავიუსთან მღვდელმთავრების სიაში ასეთი სახელი არ ჩანს. ზაქარია შედის მხოლოდ წმიდაში კმევისათვის, რაც მღვდლების საქმე იყო. ამასთან, ზაქარია წარმოადგენს მერვე წყებას, ხოლო მღვდელმთავარი - პირველს.

„წილად ხვდა“ - იოსებ ფლავიუსის ცნობით, ყოველი მსახურების წინ მღვდლები წილს ყრიდნენ, ვის უნდა ეკმია, ვის უნდა შეეწირა მსხვერპლი და ა.შ. მღვდელმთავარი წილის ყრით არ ირჩეოდა.

მუხლი 10. „კმევისას“ - მოსეს რჯულის მიხედვით კმევა სრულდებოდა დღეში ორჯერ: დილით და საღამოს (გამოსვლ. 30.7-8).

მუხლი 11. „სასაკმევლე საკურთხევლის მარჯვნივ“ - სასაკმევლე საკურთხეველი მდებარეობდა წმიდაში, ფარდის წინ, შუაში, რომელიც ყოფდა წმიდას წმიდათაწმიდასაგან. ცნობილია, რომ იერუსალიმის ტაძარი, როგორც პირველი, ბაბილონის ტყვეობამდე სოლომონის მიერ აშენებული, ისე მეორე, ტყვეობის შემდგომი, მოწყობილი იყო მოსეს სკინიის მიხედვით, მხოლოდ კარიბჭისა და ტაძრის ირგვლივ გალერეების მიმატებით. გამოსვლათა წიგნიდან ჩანს, რომ მოსეს სკინია შედგებოდა კარვებისაგან და იყოფოდა ფარდით ორ ტოლ ნაწილად, რომელთაგან უკან მყოფში - წმიდათაწმიდაში - იყო დაბრძანებული აღთქმის კიდობანი, ხოლო წინაში - წმიდაში, ფარდის წინ - საკურთხეველი ანუ სასაკმევლე საკურთხეველი (გამოსვლ. 30.1-6). ამ საკურთხევლის მარჯვნივ, ანუ ჩრდილოეთით, გამოეცხადა ზაქარიას მთავარანგელოზი გაბრიელი (ლუკ. 1.11). სასაკმევლე საკურთხევლის საპირისპიროდ, წმიდის სამხრეთით, იდგა სასანთლე (შვიდსანთელა), ხოლო ჩრდილოეთით - ტაბლა წინადაგებული პურისათვის (გამოსვლ. 26.35). სკინიაში შესასვლელი იყო აღმოსავლეთის მხრიდან, ხოლო უკანა, წმიდა ნაწილი, მიმართული იყო დასავლეთისაკენ, ამგვარად, ეს გარემო იყო სრულიად საპირისპირო იმისა, რაც ჩვენთანაა.

სკინიის ირგვლივ იყო გალავანი, ანუ ეზო ბოძებზე გაჭიმული ფარდებით. ეზოში შესასვლელი იყო ასევე აღმოსავლეთიდან, სკინიის შესასვლელის საპირისპიროდ (გამოსვლ. 27.13). ეზოში, სკინიის შესასვლელის წინ იდგა სამსხვერპლო ყოველგვარი სახის მსხვერპლისათვის, ცხოველებისა და პურის შესაწირავად, გარდა საკმევლისა (27.1),

ხოლო ამ სამსხვერპლოსა და ეზოში შესასვლელს შორის იდგა ხელსაბანი, სკინიაში შემავალი მღვდლების ხელებისა და ფეხების დასაბანად (გამოსვლ. 30.18-21).

სოლომონის ტაძარს წმიდას წინ ეზოს ნაცვლად მთელი ტაძრის სიფართოზე ჰქონდა ნაგებობა, რომელსაც მშენებლის, სოლომონის, კარიბჭის სახელი ეწოდა. (შედ. იოან. 10.23). ეს იყო ერთადერთი ადგილი, სადაც შეეძლო ერს შეკრება ლოცვისა და მსხვერპლშეწირვისათვის, რადგან ტაძრის შემდეგ ნაწილში, წმიდაში, შესვლა შეეძლოთ მხოლოდ მღვდლებს, ხოლო წმიდათაწმიდაში - წელიწადში ერთხელ, განწმენდის დღეს, მხოლოდ მღვდელმთავარს. ახალი აღთქმის მიხედვით, მაცხოვარი იერუსალიმის ტაძარში ზუსტად სოლომონის კარიბჭეში შევიდა. ამ კარიბჭიდან გამოყარა უფალმა მოვაჭრეები, რომლებსაც გაუმაძღარი მღვდელმთავრები ნებას რთავდნენ მოეყვანათ აქ და გაეყიდათ მსხვერპლადშესაწირი ცხოველები, რადგან კარიბჭის სიღრმეში, ფარდის წინ, კარიბჭის წმიდადან გაყოფის ადგილას, იყო სამსხვერპლო ანუ საკურთხეველი ყოვლადდასაწველისათვის. ასევე, ტაძრის სხვა ნაწილებისგან განუყოფელობა ხდიდა ამ კარიბჭეს წმიდა ადგილად, როგორც წმიდა და წმიდათაწმიდა ლოცვის ადგილად და მისი სავაჭრო სახლად, პირუტყვის სადგომად გადაქცევა, ბუნებრივად ითვლებოდა მთელი ტაძრის შეურაცხყოფად. ამან გამოიწვია მაცხოვრის სამართლიანი უკმაყოფილება შეურაცხყოფათა მიმართ.

სოლომონის კარიბჭის გარდა, ტაძრის გარშემო სოლომონის მიერვე იყო აღმართული სამსართულიანი შენობა, 15 წყრთის სიმაღლე, რომელშიც იყო განთავსებული სპირალური კიბე (III მეფ. 6. 5-8). ამ შენობაში მოწყობილი იყო ოთახები წმინდა ჭურჭლისა და შესამოსლის შესანახად და მორიგე მღვდლებისა და ლევიტელების საცხოვრებლად. აქვე იყო მოწყობილი სინაგოგებიც, ანუ ოთახები წმინდა წერილის საკითხავებისა და რელიგიური საუბრების განმარტებისათვის. ალბათ, ერთ-ერთ ასეთ ოთახში იპოვეს მშობლებმა ყრმა იესო, როცა ის 12 წლის ასაკში დარჩა იერუსალიმში (ლუკ. 2.46). დაბოლოს, ტაძრის გარშემო, სავარაუდოდ, მითითებული ოთახების ზემოთ, მოწყობილი იყო ხის ღია გალერეა, ტაძრის ქიმი (ფრთა), რომელზედაც აიყვანა ეშმაკმა იესო უდაბნოში გამოცდის დროს (მთ. 4.5; ლუკ. 4.9) და შესთავაზა გადავარდნა.

ტაძარი თავისი გარემომცველი შენობებით იჭერდა მთელ მთას, რომელზედაც იყო აშენებული, ხოლო ტაძრის ქიმი ხევის ძირიდან 120 წყრთა, ანუ 36 საჟენზე, მაღლა მდებარეობდა, ასეთივე სიმაღლის იყო კარიბჭის წინა კედელი, რომელიც იწყებოდა ხევის ქიმიდან და მთავდრებოდა ტაძრის სახურავამდე (შედ. III მეფ. 6.2-3=II ნეშტთ. 3.4). ტაძრის ამ ქიმიდან, როგორც მოწმობს უძველესი გადმოცემა და იუდეველი ისტრიკოსი იოსებ ფლავიუსი, მღვდელმთავარ ანას ბრძანებით (იესოს განმსჯელი) შემდგომში გადმოაგდეს წმინდა მოციქული იაკობი, ძმა უფლისა.

მუხლი 15. „ღვინოსა და სიკერას არ დაღევს“ - სხვა მხრივ, ის უნდა ყოფილიყო ნაზორეველი (რიცხვ. 6.3), როგორც სამსონი, სამოელი (იერ. 35.6-19). სიკერა

ფინიკისა და სხვა ხილის არაყია, შესაძლოა ვიგულისხმოთ ყოველგვარი მათრობელა სასმელი, გარდა ყურძნისა.

მუხლი 17. „ელიას სულით და ძალით“ - ელია გამოირჩეოდა მგზნებარე აღტკინებით უწმინდურების წინააღმდეგ და მკაცრი ცხოვრების წესით. მახარებლები ადარებენ იოანეს ელიას (მთ. 3.1-4; მარკ. 1.2). თვით იესო ქრისტე უწოდებს მას ელიას (მთ. 11.14; 17.11-13). ელიას ზირაქის მიერ ასე იხატება: „გამოჩნდა ელია წინასწარმეტყველი და მისი სიტყვა ლამპარივით ანათებდა; ვინც მათ შიშშილი თავს დაატეხა და თავისი შურით შეამცირა მათი რიცხვი; უფლის სიტყვით ჩაკეტა ზეცა და სამგზის ჩამოიტანა ცეცხლი. როგორ განდიდდი, ელია, შენი სასწაულებით და ვინ დაიქადებს შენსავით? შენ აღადგინე გვამი სიკვდილისგან და ჯოჯოხეთისგან უზენაესის სიტყვით; შენ ჩამოაგდე მეფეები დასალუპავად და დიდებულნი მათი სარეცლებიდან; სინაიზე მოისმინე მხილება და ქორებზე შურისგების მსჯავრი; შენ სცხე მეფეებს სამაგიეროს მისაზღველად და შენს მემკვიდრე წინასწარმეტყველებს; ატაცებულ იქმენ ცეცხლის გრიგალით ცეცხლოვანი ცხენების ეტლზე; განწესებული იყავი დროზე სამხილებლად, რათა დაგეცხო უფლის რისხვა, ვიდრე სიშმაგემდე მიაღწევდა, შვილისკენ მოგექცია მამის გული და იაკობის შტოები აღგედგინა. ნეტარ არიან შენი მხილველნი, სიყვარულში განმშვენებულნი და ჩვენც სიცოცხლით ვცხონდებით. ელია იყო, გრიგალივით რომ დაიფარა და მისი სულით ელისე აღივსო. არ შერყეულა იგი მთავართა წინაშე თავის დღეში და ვერც ვერავინ დაიმორჩილა იგი. ვერავის სიტყვამ ვერ სძლია მას და განსვენების ჟამსაც იწინასწარმეტყველა მისმა ცხედარმა“ (ზირ. 48.1-13) აქედანაა აღებული (მუხლი 10) გამოთქმა: „შვილისკენ მოგექცია მამის გული“, ეს ნიშნავს, რომ შვილები მოექცევიან ღვთისადმი ისეთივე გულით, როგორც მამები (აბრაამი, ისაკი, იაკობი).

მუხლი 19. „მე ვარ გაბრიელი“ (გაბრიელი - ღვთის ძალა) - ანგელოზის მიერ თავისი სახელის გამოცხადება იმის მტკიცებულება უნდა იყოს, რომ ღმერთი შემძლეა სიბერეში აღასრულოს შვილის შობა. იუდეველებისთვის ანგელოზთა სახელები ცნობილი გახდა ტყვეობის დროიდან. გაბრიელი და მიქაელი წინასწარმეტყველ დანიელთან 8.16; 9.21; 10.13,21; 12.1. ტობითისა და III ეზრას წიგნში გვხვდება სხვა სახელებიც და მთავარანგელოზთა რიცხვი განისაზღვრება შვიდამდე (ტობითი 12.15; III ეზრდ. 4.1,36; 5.20). ახალ აღთქმაში გვხვდება მხოლოდ გაბრიელისა (ლუკ. 1.19, 26) და მიქაელის (გამოცხ. 12.7) სახელი.

მუხლი 20 „აჰა, დადუმდები“ - ეს არის სიმუნჯე სიყრუისგან. შეიძლება ითქვას, რომ ზაქარია არა მარტო დადუმდა, არამედ დაყრუვდა, რადგან მას ნიშნებით ეკითხებოდნენ (მუხლ. 62). თუმცა, სიყრუე არის მიზეზი სიმუნჯისა მხოლოდ ბავშვობაში პირველად ენის ჩამოყალიბებისას. ისინი კი, ვინც საუბრობდნენ, ყრუვდებიან, მაგრამ არ კარგავენ საუბრის შესაძლებლობას; ზაქარიამ კი დაკარგა. მაშასადამე, ეს სიმუნჯე განსაკუთრებულია, სასწაულებრივი. ზაქარიას ეჭვიანობა სიმუნჯით დაისაჯა, ხოლო აბრაამისა და ყოვლადწმინდა ქალწულის ეჭვები არ დასჯილა, რადგან განსხვავებული

იყო შინაგანი ხასიათით, თუმცა გარეგნულად სამივე ისტორია ერთმანეთის მსგავსია. აბრაამი იმიტომ ეჭვობს, რომ ის ჯერ კიდევ არ იცნობს სიხუცის დროს შვილთა შობის მაგალითებს და თითქოს ეძებს რწმუნების საშუალებებს. ყოვლადწმინდა ქალწულს ასევე ეშინია მხოლოდ თავისი ქალწულების გამო. ზაქარიამ კი უბრალოდ შეწყვიტა რწმენა მოხუცებულობაში შვილების ყოლისა, თუმცა ისე არაფერი უნდოდა, როგორც შვილი.

მუხლი 23. „გავიდა მისი მღვდელმსახურების ყავლი“ - მიუხედავად სიმუნჯისა, ზაქარია მსახურებას აგრძელებს თავისი წყების დასასრულამდე. ძველი აღთქმის მღვდელთა მსახურება არ მოითხოვდა სიტყვებსა და ლოცვებს, არამედ შემოიფარგლებოდა მოქმედებებით: მსხვერპლთა დაკვლით, კმევით და ა.შ. ამიტომაც ზაქარიას სიმუნჯის დროსაც შეეძლო გაეგრძელებინა თავისი მსახურება.

შენიშვნა: აბიას წყების მსახურების რიგის მიხედვით განსაზღვრავენ იოანე წინამორბედის, ხოლო შემდეგ ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის ჩასახვის დროს და იესო ქრისტეს შობას. რამდენადაც, თალმუდის მოწმობით, იერუსალიმის ტაძრის დანგრევა მოხდა იოარივას პირველი სამღვდლო წყებისას, რომის დაარსებიდან 823 წლის მეხუთე თვის მე-9 დღეს. თუ დავითვლით იქიდან უკან, 747 წლამდე, ანუ იმ წლამდე, რომელიც წინ უძღოდა მაცხოვრის შობას, მაშინ მივდივართ დასკვნამდე, რომ აბიას წყება მორიგეობდა 16-23 სექტემბერს ჩვენი ათვლით, მაშინ, სხვათა შორის, იუდეური კალენდრის მიხედვით განწმენდის დღე იყო. ასეთი გამოთვლა, შევნიშნავთ, შეესაბამება გარდამოცემის მოწმობასაც, რომელიც თვლის წინამორბედის ჩასახვას 24 სექტემბერს.

ხარება ყოვლადწმიდა ქალწულისა

(ლუკ. 1.26-38)

„ხოლო მეექვსე თვეს მოვლინებულ იქნა გაბრიელ ანგელოზი ღმერთის მიერ გალილეის ქალაქში, რომელსაც ეწოდება ნაზარეთი, ქალწულთან, რომელიც დანიშნული იყო კაცზე, და სახელი მისი - იოსები, დავითის მოდგმისა, ხოლო სახელი ქალწულისა - მარიამი. შევიდა ანგელოზი მასთან და უთხრა: გიხაროდეს მადლით მოსილო: უფალი შენთანაა; კურთხეული ხარ დედათა შორის. ხოლო ის შეძრწუნდა მის სიტყვაზე და

ჩაფიქრდა: ნეტა რას უნდა ნიშნავდეს ეს მოკითხვაო? ანგელოზმა უთხრა მას: ნუ გეშინია, მარიამ, რადგანაც ჰპოვე მადლი ღმრთის წინაშე. აჰა, მუცლად იღებ და შობ ძეს, და უწოდებ სახელად იესოს. დიდი იქნება იგი და უზენაესის ძედ იწოდება, და მისცემს ღმერთი მამამისის, დავითის, ტახტს. საუკუნოდ იმეფებს იაკობის სახლზე და არ იქნება დასასრული მისი სუფევისა. ხოლო მარიამმა უთხრა ანგელოზს: როგორ იქნება ეგ, მამაკაცი რომ არ ვიცი? მიუგო ანგელოზმა და უთხრა მას: სული წმიდა გადმოვა შენზე, და უზენაესის ძალა მოგიჩრდილებს. ამიტომაც ღმრთის ძედ იწოდება წმიდა შობილი. აჰა, ელისაბედმაც, შენმა ნათესავმა, მუცლად იღო ძე სიბერის ჟამს, და ეს მეექვსე თვეა მისთვის, ვინც უნაყოფოდ იყო ხმოილი, რადგან ღმრთისთვის არაფერია შეუძლებელი. ხოლო მარიამმა თქვა: აჰა, მხევალი უფლისა! მეყოს მე შენი სიტყვისამებრ! და განეშორა მას ანგელოზი“.

მახარებელს იერუსალიმის ტაძრის საზეიმო ღვთისმსახურებიდან გადავყავართ გალილეის პატარა ქალაქ ნაზარეთში, იოსებ დურგლის უბრალო ქოხში, სადაც უკიდურეს გაჭირვებასა და სრულ უცხოობაში ცხოვრობდა ქალწული მარიამი, იოსების დაწინდული ცოლი. იგი თავად იყო დავითის დამცირებული და თითქმის მივიწყებული სამეფო გვარიდან და ღვთის განგებულებით უნდა გამხდარიყო ყველა ქალზე კურთხეული, პატივით ქერუბიმებსა და სერაფიმებზე აღმატებული. ამ ქალწულს ელისაბედის ორსულობის მეექვსე თვის შემდეგ ღვთისგან ემცნო იმავე გაბრიელ მთავარანგელოზის მიერ მთელი კაცობრიობისათვის სასიხარულო ამბავი - ქალწულში უთესლოდ შვილის ჩასახვა და ის შობდა ძეს, სახელად იესოს, რომელიც ნიშნავს მაცხოვარს. გაბრიელ მთავარანგელოზი მარიამს მიესალმა შემდეგი სიტყვებით: „გიხაროდენ მადლით მოსილო: უფალი შენთანაა; კურთხეული ხარ დედათა შორის.“

სიტყვა „გიხაროდენ“ ძველ სამყაროში ჩვეულებრივი მისალმება იყო. ასე ესალმება დედა ღვთისას ზეციური არქისტრატი გაბრიელი და აუწყებს, რომ უნდა გაიხაროს ნამდვილი სიხარულით - ღმერთის განხორციელებით - კაცობრიობისათვის აღსრულებული უდიდესი და უბედნიერესი მოვლენით. შემდგომ ამ სიტყვით ესალმებოდნენ ერთმანეთს ძველი ქრისტიანებიც, იწვევდნენ ერთმანეთს მონაწილეობა მიეღოთ

საუკუნო ცხოვნების სიხარულში. როგორც გვასწავლის ეკლესია, უფალმა სამყარო შექმნა თავისი სიყვარულის ძალით იმ მიზნით, რომ ყველა ცოცხალი ტკბებოდეს მასთან ერთად ყოფიერების უდიდესი სიხარულით, მაგრამ ეს სიხარული დაირღვა ადამისა და ევას მოუწანიებელი ცოდვით, რომლის შედეგადაც პირველი მშობლებს წაერთვათ ღმერთთან სამოთხისეული ურთიერთობისა და ედემში ცხოვრების შესაძლებლობა. ახლა კი ღვთისა და ადამიანის ეს ურთიერთობა აღდგა ქრისტე მაცხოვრის შობით, რის შესახებაც გვახარებს ღვთის მაცნე.

სასუფევლის მკვიდრის გამოცხადებამ და მისგან მომდინარე არაჩვეულებრივმა პატივისცემამ გააკვირვა მორიდებული ქალწული და დააფიქრა მოსმენილი სიტყვების მნიშვნელობაზე. ანგელოზი შეეცადა დაემშვიდებინა იგი იმის მინიშნებით, რომ მან მადლი ჰპოვა ღვთის წინაშე, იგი დაორსულდება და შობს ძეს, რომელიც იქნება დიდი, უზენაესის ძედ იწოდება და მიიღებს თავისი წინაპრის, დავითის ტახტს და იმეფებს იაკობის სახლზე საუკუნოდ.

მის შობის ამ საიდუმლო ამბავმა მასში თავის მხრივ გააჩინა კითხვა, თუ როგორ შეიძლება შობა მისგან, ვისაც არ ჰყავს ქმარი. ანგელოზის დამამშვიდებელმა პასუხმა, სულიწმიდის გარდამოსვლით მის შობაზე, ასევე ელისაბედის სიბერეში სასწაულებრივი ორსულების მინიშნებაზე, რომელიც მტკიცება იყო ღვთის ყოვლისშემძლეობისა - მოამზადა მარიამი ღვთის დიდი საქმეების აღსასრულებლად. მან მორჩილად წარმოთქვა: „აჰა, მხევალი უფლისა! მეყოს მე შენი სიტყვისამებრ!“ და განემორა მას ანგელოზი.

მახარებელი ყოვლადწმინდა ქალწულის ხარების თხრობისას თავისი მონათხრობის ჭეშმარიტების დასამტკიცებლად განსაზღვრავს შემდეგს:

1. სიზუსტით აღწერს მოვლენის დროსა და ადგილს, კეთილმაუწყებელი ანგელოზისა და ამბის მიმღები დედა ღვთისას სახეს;
2. აღწერს თვით ხარების სცენას, რომელშიც შეიძლება გამოვყოთ:

ა. კეთილმაუწყებლის მისალმება ქალწულისადმი, რაც იყო უდიდესი საიდუმლოს მისაღებად მისი მომზადების წინაპირობა; ბ. თვით საიდუმლო, ძე ღვთისას

განკაცება ქალწულისაგან, განდობა; გ. განკაცებულის სიდიადის აღწერა; დ. ყოვლადწმინდა ქალწულის გაურკვეველ მდგომარეობას მის ქალწულებასთან დაკავშირებით პასუხობს მთავარანგელოზი და მიანიშნებს ხორცშესხმის გზაზე; ე. მოვლენის შესაძლებლობის დამტკიცება ელისაბედის ორსულების მინიშნებით; ვ. ქალწულის მორჩილებითი თანხმობა ემსახუროს განკაცების საიდუმლოს.

1. ა. მახარებელთან ყოვლადწმინდა ქალწულის ხარების დრო განისაზღვრება მხოლოდ წინმსწრებ მოვლენასთან კავშირით, კერძოდ, დასახელდა მეექვსე თვე. ეკლესიის მამათა აზრითა და საყოველთაო საეკლესიო გარდამოცემით, არა მეექვსე თვის დასაწყისი, არამედ მისი დასასრული, ე.ი. ექვსი თვის დასრულების შემდეგ ელისაბედის დაორსულებიდან. ეს ორივე მოვლენა ერთმანეთს მჭიდროდ უკავშირდება და მათი თანხვედრა არ არის შემთხვევითი.

ამ მინიშნების საფუძველზე, ხარების დღედ, ეკლესიის უძველესი გარდამოცემის თანახმად, ითვლება 25 მარტი, ე.ი. ის დღე, რომელიც საეკლესიო მწერალთა გამოთვლით იყო სამყაროს შექმნის დღე, ხოლო შემდეგ კი იესო ქრისტეს სიკვდილის დღე. ასე რომ, სამყაროს შექმნის დღე იყო იესოს ჩასახვისა და ჯვარზე სიკვდილის დღე³⁹.

ბ. ხარების ადგილი იყო ნაზარეთი, ზოგიერთი ხელნაწერითა და განმარტებით, ნაზარა. ის იყო პატარა ქალაქი გალილეისა⁴⁰, რომელიც ძველ აღთქმაში არ არის მოხსენებული, მდებარეობდა ყოფილი ზაზულონის შტოს საზღვრებში. ამჟამად მას ჰქვია ნასრა და ჰყავს 5000 მაცხოვრებელი. იგი მდებარეობს იერუსალიმიდან 80-90 კერსტზე. ამ ქალაქში, იოსებ დურგლის სახლში, ცხოვრობდა ქალწული მარიამი, მისი დაწინდული ცოლი, რომელთანაც გაიგზავნა მთავარანგელოზი უდიდესი საიდუმლოს - ძე ღვთისას განხორციელების სახარებლად.

გ. კეთილმაუწყებელი იწოდება გაბრიელად. სახარება ადასტურებს, რომ ეს იგივე ანგელოზია, რომელმაც აუწყა წინამორბედის

³⁹ смотрите у Com. a. Lap. in. Luc. 1.26.

⁴⁰ გალილეა - მხარე იუდეის ჩრდილოეთით სამარიის გავლით. მაცხოვრის დროს ცხოვრობდნენ არამეელები, რომლებიც პალესტინაში დასახლდნენ ქრისტეს შობამდე მეოთხე ათასწლეულში და ნაწილობრივ ააგეს იესუსალიმი (le-Rus- Alim: Творца Красоты Излияние), საიდანაც იყვნენ მოციქულები - გარდა იუდასა. ეს ქალაქებია: ქორაზინი, კაპერნაუმი, ტაბგა, ქამიტ, ტიბერია, კანა და ნაზარეთი. სახელწოდება მიიღო ებრაულიდან „Gelil haggoyim“, რაც ნიშნავს „წარმართულ რაიონს“ - см. Гаустон С. Чамберлен, Явление Христа, СПб. 1906.

ჩასახვაც. ამით ისევ ნაჩვენებია როგორც დამდეგ მოვლენათა მნიშვნელობა, ასევე მათი შინაგანი კავშირი და მტკიცდება მათი აღსრულების შესაძლებლობა. ანგელოზის შუამდგომლობა ძე ღვთისას განხორციელებისას აჩვენებდა, რომ უმაღლესი სულიერი სამყაროცაა ჩართული მოვლენაში, რომელიც უნდა ასახულიყო ანგელოზთა სამყაროშიც. ანგელოზები ემსახურებიან ძე ღვთისას განხორციელების საქმეს, რომელიც გახდება თავი „ყველა მთავრობისა თუ ხელმწიფებისა, ყველა ძალისა თუ უფლებისა“ (ეფ. 1.21-22).

დ. მახარებელმა განსაკუთრებული პატივით ისაუბრა ყოვლადწმინდა ქალწულის პიროვნებაზე. იგი უწოდებს მას ქალწულს, იოსებზე დაწინდულს, ქალწულის სახელია მარიამი. მახარებელი მათეც მარიამზე საუბრისას უწოდებს მას იოსების, დავითის შთამომავლის, ცოლს. მარიამის წოდებაში ეს განსხვავებები - საცოლე, ცოლი - ეკლესიის ზოგიერთი მამის აზრით, წარმოიშვა, რადგან მახარებლებმა მარიამის მდგომარეობის ორ სხვადასხვა მომენტი აღწერეს: ლუკამ - ქორწინებამდე, დაწინდვისას, როდესაც საცოლე საქმროს სახლში მივიდა, მაგრამ ჯერ ქორწინება არ არის შესრულებული; მათემ - ქორწინების შემდეგ, როდესაც იოსებმა უკვე შენიშნა მარიამის ორსულობა. ცოტა მოგვანებით თვით ლუკაც უწოდებს ყოვლადწმინდა ქალწულს ცოლს, თუმცა დაწინდულს.

უკანასკნელი მოსაზრება მტკიცდება ეკლესიის გარდამოცემით, რომელიც გვაუწყებს, რომ ყოვლადწმინდა ქალწული ბავშვობიდანვე მშობლებისაგან მიძღვნილი იყო ღვთისთვის და როდესაც მომწიფდა, აღთქმა მისცა ღმერთს მუდმივი ქალწულებისა, რის შესახებაც განუცხადა მღვდელმთავარსა და მღვდლებს. 14 წლის შესრულების შემდეგ (ასაკი, როდესაც ქალწულებს აღმოსავლეთში, ჩვეულების მიხედვით, შეეძლოთ დაქორწინება) შესთავაზეს ყოვლადწმინდას აერჩია ქმარი, სხვა ქალწულთა მსგავსად. მაგრამ გაიგეს მარიამის აღთქმა და შეურჩიეს მას ქმრად 90 წლის მოხუცი იოსები, რომელიც იწოდებოდა მარიამის ქმრად და რომელსაც უნდა დაეცვა მარიამის ქალწულება. ყოვლადწმინდა ქალწულს არ ჰყავდა ცოცხალი უახლოეს ნათესავთაგან არავინ და ამიტომ მაშინვე, დაწინდვის შემდეგ, დამკვიდრდა და ცხოვრობდა თავისი საქმროს, მომავალში თავისი ქმრის, სახლში და შემდეგ კი (გადმოცემით იოსების სახლში ცხოვრების მეოთხე თვეს) ღირსი გახდა ხარებისა.

მახარებლები არ საუბრობენ უშუალოდ ქალწულის წარმოშობის შესახებ დავითისა ან იუდას შტოდან, მხოლოდ იოსებს, მის

ქმარს უწოდებენ დავითის შთამომავალს. მაგრამ ამით მტკიცდება ყოვლადწმინდა ქალწულის იმავე შტოდან წარმოშობა, რადგან სხვაგვარად იესო ქრისტე არ იქნებოდა პირდაპირი მნიშვნელობით დავითის ძე (ლუკ. 1.32; შდრ. II ტიმ. 2.8; ებრ. 7.14). გარდა ამისა, იუდეველების რჯული ავალებდა ქალწულებს გაჰყოლოდნენ მხოლოდ თავიანთი გვარისა და შტოს პირებს (რიცხვთ. 36. 8-9).

2. ა. თვით ხარება ქალწულისა იწყება მისალმებით, რომელიც უკვე გვაგრძნობინებს ამ დროის მნიშვნელობასა და ხარებულის არაჩვეულებრიობას. ანგელოზი ესალმება ქალწულს სიტყვით „გიხაროდენ“ (ბერძნებისთვის, ხოლო ბოლო დროის იუდეველებითვისაც ერთობ მიღებული სიტყვით) და მიანიშნებს, რომ ხარების შინაარსი აღვსილია სიხარულით. მაგრამ ეს კიდევ უფრო გამოვლინდა ქალწულის განდიდებაში: „მიმადლებულო“ (მადლით აღსავსე). დედა ღვთისა - ღირსია სიყვარულისა, მან მოიპოვა მადლი ღვთის წინაშე „უფალი მასთანა“ (= მსაჯ. 6.12; რუთ. 2.4); (როგორც შემდეგ ამბობს ელისაბედიც - 42 მუხლში) – „კურთხეულია დედათა შორის“ - უბედნიერესი დედათა შორის, მან მადლი ჰპოვა ღვთის წინაშე. ღვთის გამოგზავნილისა და ღვთაებრივი საიდუმლოს მაცნის ბაგეებში ეს მისალმება ნიშნავდა „ყოვლისა სოფლისა სიხარულისა დასაბამს“ („დღეს ცხორებისა ჩუენისა თავი არს, და საუკუნითგან დაფარულისა მის საიდუმლოდსა გამოცხადებად, რამეთუ ძე ღმრთისაჲ ძედ ქალწულის იწოდების, და გაბრიელ ახარებს მადლსა მას, რომელსა ჩუენცა ჳმამაღლად უღაღადოთ: გიხაროდენ, მიმადლებულო, უფალი შენ თანა“; „დღეს ყოვლისა სოფლისა სიხარულისა დასაბამია წინადღესასწაულისა გალობად მოგვიწოდს, რამეთუ აჰა ესერა გაბრიელ მოვალს, მტვირთველი ქალწულისა ხარებისა, და მისა მიმართ ხმობს: გიხაროდენ მიმადლებულო, უფალი შენ თანა“ - ტროპრები ხარების წინადღესასწაულსა და ხარებაზე), რადგან ის, რაც უწინ გამოიხატებოდა, როგორც სურვილი, ახლა ქალწულში გამოვლინდა ჭეშმარიტებით: უფალი მასთანა, მასშია, ხოლო მისი საშუალებით ყველა ჩვენგანში.

ბ. საუკენეების წინ ნაწინასწარმეტყველავი, მაგრამ ამოუცნობი ძე ღვთისას განხორციელების საიდუმლო გაიხსნა უბრალო და მორჩილ

ქალწულში: „მიუდგები და შობ ძეს!“ ასე, ბუნებრივი კანონი კი არ განქარდა, არამედ დამარცხდა: ძე ღვთისა ჩაისახა ქალწულის საშობი და იშვა სხვა ადამიანთა მსგავსად, მაგრამ ღვთისა არ იყო მხოლოდ რაღაც გზა ან გასასვლელი, ან კიდევ სხვა რაიმე სახით კი ისესხა ქრისტემ ხორცი. სასწაულად და საიდუმლოდ რჩება ჩასახვის საშუალება ქმრის გარეშე და შობა ქალწულების კანონების დაურღვევლად.

გ. არაჩვეულებრივი, ზებუნებრივი საშუალება ჩასახვისა და ქალწულის მიერ ძის შობისა სრულიად შეესაბამება შობილის სიდიადეს. თვით სახელი იესო (იუდეურად იეშუა, ან სრულად იეჰოშუა - ანუ უფალი, მაცხოვარი, „**რადგან ის იხსნის თავის ხალხს მათი ცოდვებისაგან**“ - ასე უხსნის ანგელოზი იოსებს (მთ. 1.21) - მიანიშნებს ძის ღვთაებრივ ღირსებას და დედამიწისთვის ძის უმაღლეს დანიშნულებას.

მაგრამ უფრო მკაფიოდაა განსაზღვრული ძის სიდიადე სიტყვებით: „**დიდი იქნება**“ (დიდებული, აღმატებული მეფეებსა და სხვა ადამიანებზე, რადგან დიდია ღვთის წინაშე - ე. ი. დიდია ჭეშმარიტად); დიდი, რა თქმა უნდა, კაცობრივი ბუნებით, რადგანაც ძის ღვთაებრივ სიდიადეს არ აქვს დასასრული (ფსალ. 144.3). და როგორც ადამიანთა მაცხოვარი, ე.ი. როგორც მესია (მთ. 26.63; მარკ. 14.61; ლუკ. 22.67,70), იწოდება უზენაესის ძედ (მთ. 21.13), ისევ ადამიანად, მსგავსად იმისა, როგორც მეფეები იწოდებოდნენ უზენაესის ძეებად (იოან. 10.34; ფსალმ. 81.6; 88.27); ღვთაებრივად კი ის მუდამ იყო და არის მხოლოდშობილი ძე ღვთისა, „**მამის წიაღში**“ (იოან. 1.18). „**და მისცემს მას უფალი ღმერთი**“, აღთქმის თანახმად, თავისი მამის, დავითის ტახტს, რომელიც დაიკარგა წინაპართა დანაშაულებებით (იერემ. 36.30) და მიტაცებულია უცხო ტომის მეფისგან (II მეფ. 7.12-16; ფსალმ. 88.30; 131.11). იმეფებს ის იაკობის სახლზე და ყველა ერებზე, რომლებიც იქნებიან მოწოდებულნი ღვთისგან, რათა გახდნენ აღთქმის ძეები, ღვთის ერი (ოსია 2.23=რომ. 9.8,25-26); და ყველა შეერთდება ღვთის ერთ სამეფოში - ეკლესიაში. მაგრამ ძის მეფობა იქნება არამიწიერი, რადგან ის „**არ არის ამქვეყნიური**“ (იოან. 18.36), და არახანგრძლივი, არამედ უკუნითი უკუნიამდე, ან უფრო სწორად, უსასრულო.

ქალწულისაგან შობილი წმინდა იყო საკუთარი არსებით, უცხო ცოდვისა, ამიტომ ის იწოდება (როგორც იყო, არის და იქნება) ძე ღვთისად.

ამგვარად ქალწულისაგან შობილში გაერთიანდა ღვთაებრივი (ძე ღვთისა, წმინდა, საუკუნო მეფე) და კაცობრივი (იშვება ქალწულისაგან და არის დავითის შთამომავალი), ე. ი. ის იქნება ღმერთკაცი.

დ. ანგელოზის მნახველი ქალწული გააკვირვა არა ანგელოზის ხილვამ, რადგან ეკლესიის გარდამოცემით, ანგელოზთა ხილვა მისთვის იყო ჩვეულებრივი და ნაცნობი, არამედ მისალმების სიტყვებმა, რომლებიც არ შეესაბამებოდა თავმდაბალ მოსაზრებას საკუთარ თავზე. მაგრამ მორიდებულს არ დაუკითხავს ანგელოზი, არამედ მხოლოდ ფიქრობდა მის სიტყვათა მნიშვნელობაზე. ანგელოზი შეეცადა დაემშვიდებინა იგი, გაანდო თავისი გამოცხადების მიზანი, თუმცა ამით გააჩინა მასში კიდევ უფრო მეტი გაუგებრობა.

ის არ ეჭვობდა, რომ ანგელოზის სიტყვები არ აღსრულდებოდა, არც იმას, რომ მის მიერ ნამცნები სასწაული არ შესრულდებოდა, თუმცა ვერ იგებდა იმას, როგორ შეიძლებოდა მისგან, ქალწულისაგან (თუმცა იოსებზე დაწინდული იყო და მის ცოლად ითვლებოდა, მაგრამ არ იცოდა ქმარი) შობილიყო ძე, ქალწულების კანონების დარღვევის გარეშე, ამიტომაც შეეკითხა ანგელოზს: როგორ აღსრულდებოდა მის მიერ თქმული, „**როგორ იქნება ეგ, მამაკაცი რომ არ ვიცი?**“, ამით ყოვლადწმინდა ქალწულმა მიანიშნა თავის ქალწულების აღთქმაზე და თავის სურვილზე - დაეცვა იგი დაურღვეველად. მაშინ ანგელოზი უხსნის მას ჩასახვისა და მისგან ძე ღვთისას შობის სახეს. „**სული წმიდა გადმოვა შენზე, და უზენაესის ძალა მოგიჩრდილებს**“. ის სულიწმინდა, რომელიც ოდესღაც იძვროდა სამყაროსა ზედა და შთაბერა სიცოცხლის სუნთქვა მას. იგივე სული ახლაც ჩასახავს ქალწულის მუცელში ცოცხალ თესლს, რომლისაგანაც აღორძინდება ხორცი სიცოცხლის მომნიჭებელი ქრისტესი. მაშასადამე, უზენაესის ძალა დაფარავს (ἐπισκ., =σκεπασει, როგორც II რჯ. 32.10) ცნობისმოყვარე თვალისა და გონების მაძიებლობისგან, თვით ქალწულისა და ზეციური მაცხოვრებლებისგანაც და მხოლოდ მიანიჭებს (ἐπισκῖ ασει - შეიძლება ამასაც აღნიშნავდეს) მას ძალას შვილის შობისათვის. სხვაგვარად რომ

ვთქვათ, თუმცა ძე ღვთისას შობა ქალწულისაგან მისთვის და ყველასთვის რჩება საიდუმლოდ, მაგრამ მან იცის, რომ ეს შობა აღსრულდება არა იმ ბუნებრივი და ჩვეულებრივი გზით, რა გზითაც ბადებენ ქალები და რომელსაც შეეძლო დაერღვია ქალწულის მიერ მიცემული აღთქმა, არამედ ზებუნებრივი, სასწაულებრივი სახით, ღვთის ძალის უშუალო მოქმედებითა და სულიწმიდის გარდამოსვლით.

ე. ნახარები მოვლენის აღსრულების შესაძლებლობას მთავარანგელოზი მარიამის ნათესავის, ელისაბედის ძის სასწაულებრივ ჩასახვაზე მინიშნებით დაამოწმებს, მას მარიამი იცნობდა, როგორც უნაყოფო მუხუცს და, მთავარანგელოზის სიტყვებით, უკვე მეექვსე თვეში იყო. ანგელოზისგან ელისაბედის საიდუმლოს განდობა იყო აუცილებელი მარიამისათვის, რადგან მისი აზრები გადავიდა სარასა და რებეკას იმ შორეულ დროებზე, როდესაც ღმერთმა გახსნა ისრაელი ერის წინაპარი ქალების უნაყოფო საშოები, მისცა მათ ნაყოფი მუცლისა თავისი უდიდესი აღთქმების აღსასრულებლად. ეს კი მარიამს განამტკიცებდა, რომ ღმერთისთვის, როგორც ანგელოზმა უთხრა, შეუძლებელი არაფერია.

ვ. როდესაც ქალწული მოემზადა სრული გამოცხადების მისაღებად, არ შეშინებია არც თავისი ქალწულების, არც თავისი მეუღლის ეჭვიანობის, არც თავისი ნათესავების თვალში უპატიობის და გამოხატა არა მხოლოდ თანხმობა გამხდარიყო იარაღი უდიდესი საქმისა, არამედ სურვილიც საიდუმლოს აღსრულებისა („აჰა, მხევალი უფლისა! მეცოს მე შენი სიტყვისამებრ!“). ეკლესიის მამათა განმარტებით, სწორედ ამ მომენტიდან ძე ღვთისა გახდა ძე კაცისა, ხოლო ქალწული დაფეხმძიმდა და გახდა დედა ღვთისა.

მუხლი 31: „და უწოდებ სახელად იესოს“ - მათეს მიხედვით (1.21), ეს უნდა გაეკეთებინა იოსებს, როგორც მამას (შდრ. ლუკ. 1. 13,60,62); მაგრამ აქ არ არის წინააღმდეგობა. ბიბლიური წიგნების თანახმად, ბევრი დედა სხვადასხვა მიზეზით (ლია, რაქელი, თამარი) არქმევს სახელს თავის ძეებს და მამები მხოლოდ ამოწმებენ დედათა სურვილებს (= დაბ. 25.18 და სხვ.).

მუხლი 36 „ელისაბედმაც, შენმა ნათესავმა“ - ნაწილი განმმარტებელისა ამ ფრაზაში ხედავს მინიშნებას იმისა, რომ მარიამი იყო არა სამეფო, არამედ სამღვდლო გვარიდან. თუმცა, როგორც შევნიშნეთ, მარიამის წარმომავლობა დავითისგან უნდა ვაღიაროთ ჭეშმარიტებად, მახარებლების მინიშნებების საფუძველზე. მარიამის

ნათესაობა ელისაბედთან ეფუძნება იმას, რომ სამღვდლო შტოს, რომელსაც ეკუთვნოდა ელისაბედი (ლუკ. 1.5), შეეძლო დაქორწინება სხვა შტოებთან, რაც არ შეეძლოთ სხვებს, გარდა სამეფო შტოსი. გადმოცემის თანახმად, ყოვლადწმინდა ქალწულის დედა, ანა, და ელისაბედის დედა იყვნენ დები და ეკუთვნოდნენ სამღვდლო შტოს.

მარიამისგან ელისაბედის მოკითხვა (ლუკ. 1. 39-56)

დედა ღვთისა, როგორც კი განეშორა მას კეთილმაუწყებელი ანგელოზი, გაეშურა თავისი ნათესავის, ელისაბედის, სანახავად, არა იმდენად თავისი, არამედ ელისაბედის სიხარულის გასაზიარებლად. „შევიდა ზაქარიას სახლში და მოკითხა ელისაბედი. როგორც კი გაიგონა ელისაბედმა მარიამის მოკითხვა, ყრმა შეიძრა მის მუცელში, და აღივსო სულით წმიდით ელისაბედი. ხმამაღლა შეღალადა და თქვა: კურთხეული ხარ დედათა შორის და კურთხეულია შენი მუცლის ნაყოფი! ვინ გამხადა იმის ღირსი, რომ ჩემთან მოვიდა ჩემი უფლის დედა? ვინაიდან, როგორც კი ჩემს ყურს მოსწვდა შენი მოკითხვის ხმა, სიხარულით შეიძრა ყრმა ჩემს მუცელში. ნეტარია, ვინც ირწმუნა, რადგანაც აუსრულდება ყველაფერი, რაც ეუწყა უფლის მიერ. და თქვა მარიამმა: ადიდებს ჩემი სული უფალს, გაიხარა ჩემმა სულმა ღმერთის, ჩემი მაცხოვრის გამო. ვინაიდან მოხედა თავისი მხევლის სიმდაბლეს: და, აჰა, ამიერიდან ნეტარად შემრაცხავს ყოველი მოდგმა; რადგანაც დიდი სიკეთე მიყო ყოვლადძლიერმა, და წმიდაა მისი სახელი. წყალობა მისი თაობებიდან თაობებამდე ღმერთისმოშიშთა მიმართ. მოავლინა თავისი მკლავის სიმტკიცე და გაჰფანტა ქედმაღალთა გულის ზრახვანი. დაამხო ტახტთაგან ძლიერნი და აამაღლა მდაბალნი. სიკეთით აავსო მშვიდნი და ხელცარიელი გაისტუმრა მდიდარნი. შეეწია ისრაელს, მონას თვისას, და გაიხსენა წყალობა. როგორც აუწყა ჩვენს მამებს, აბრაამს და მის შთამომავალთ უკუნისამდე. სამი თვე დაჰყო მარიამმა ელისაბედთან და წავიდა თავის სახლში“ (ლუკ. 41-56).

ა. მარიამი მიემგზავრება ელისაბედის მოსანახულებლად, აქ, უპირველესად, ყურადღებას იქცევს აჩქარება (απισθη) ღვთისმშობლისა. წმინდა ამბროსის შენიშვნით, „ის ჩქარობს, არა - როგორც ურწმუნო გამოცხადებისა, არა - როგორც ურწმუნო მაცნის სიტყვებისა, არა - როგორც შეეჭვებული მითითებულ მაგალითში, არამედ - როგორც მოხარული აღთქმის დაცვისა, კეთილმსახური ვალდებულებით, სიხარულისგან აჩქარებული“. ერთი ქალაქიდან მეორეში, თუნდაც უახლოესში, მოგზაურობა, განსაკუთრებით ახალგაზრდა ქალისათვის, იყო იმ დროს დიდად ძნელი და სახიფათო, მაგრამ მარიამი არ შეუშინდა არაფერს. ფიქრობენ, რომ იმ დღეებში, პასექის დღესასწაულის დადგომასთან დაკავშირებით, მიემგზავრებოდნენ ნაზარეთიდან იერუსალიმში ისრაელის მთელი კეთილმსახური ოჯახები და მარიამმაც ისარგებლა ამ საზოგადოებით, რათა დაუბრკოლებლად მისულიყო იერუსალიმში, ხოლო იქიდან, იერუსალიმიდან, პილიგრიმების ან მღვდლების დახმარებით მიაღწია იუდას საზღვრამდე, სადაც ცხოვრობდა ზაქარია.

ბ. მარიამისგან ელისაბედის მონახულების ადგილად იწოდება მთიანი მხარე, იუდას ქალაქი. რომელი ქალაქია ეს? ცნობილია, იუდას ქალაქი, ე.ი. იუდას შტოს მთავარი ქალაქი, იყო ქებრონი, რომელიც ამასთანავე იყო სამღვდლო ქალაქი (ისუ ნავ. 21; 10.11). თუმცა, ქებრონში არ შემორჩენილა არავითარი ნაშთი სიძველისა, რომელიც ატარებს იოანეს, ზაქარიასა და ელისაბედის სახელს ⁴¹. ამიტომაც უახლესი განმმარტებლები თვლიან და ფიქრობენ ისინი ცხოვრობდნენ ქალაქ იუტაში (εἰς π. Ιουτα ან Ιουτα – იუტა სამღვდლო ქალაქი იუდას შტოში; ისუ ნავ. 21.16). ამ ქალაქში კათოლიკეები მიანიშნებენ სახლს, ხეებს, ჭას, თითქოს ზაქარიას კუთვნილს. იუტა მდებარეობს იერუსალიმიდან 1.25 საათის სავალზე სამხრეთით, ახლა იწოდება წმიდა იოანეს სოფლად. წინამორბედის შობის სავარაუდო ადგილას დგას კათოლიკური მონასტერი.

მაგრამ ამ კათოლიკურ გადმოცემას არ აქვს სათანადო ისტორიული საფუძველი და ამიტომაც უფრო ფრთხილად იქცევით სხვანი და გამოთქმას „იუდას ქალაქში“ განმარტავენ ასე - იუდას (იუდას შტოს) ერთი ქალაქი, რომელშიც თანაბრად შეიძლება ვიგულისხმოთ ქებრონიც, იუტაც და სხვა რომელიღაც ქალაქი. ახლახან გამოითქვა მოსაზრება, რომ ეს ქალაქი არის ახლანდელი პატარა ადგილი აინ-ქერემი, იერუსალიმიდან 1.5 საათის სავალზე დასავლეთით. ეს ქალაქი მდებარეობს მთიან ადგილას. მასში შემორჩენილია ეკლესია და მონასტერი, რომელიც არსებობდა ჯვაროსნულ ლაშქრობამდე და ასევე შესამჩნევია ნანგრევები სახელწოდებით „მარ ზაქარია“, გადმოცემით აქ იდგა ზაქარიას სახლი⁴². ილუმენი დანიელი (1106 წელს) და სხვა

⁴¹ пут. по св. Земле, Норова, ч. 1, 369-375

⁴² сообщ. Палестинского Общества. 1906 год, выпуск 3

მომდევნო მომლოცველები მიანიშნებენ ამ ადგილს, როგორც იოანე წინამორბედის შობის ადგილს. აინ-ქარემში ახლა მდებარეობს რუსული მართლმადიდებლური მონასტერი.

გ. ელისაბედის მისაღმებას წინ უსწრებდა ყრმის არაჩვეულებრივი მოძრაობა ელისაბედის მუცელში, რომელსაც თავადაც სასწაულად თვლის (44-ე მუხლი), ეს იყო ელისაბედისათვის მინიშნება, რათა მომსვლელობა შეეცნო ღვთისა, ხოლო წმიდა მამათა განმარტებით, ასე წინამორბედმა თავყანისცა უფალს. თვით მისაღმება უეჭველად ამჟღავნებს სულიწმინდის მოქმედებას, რომელმაც გაუხსნა ელისაბედს ძე ღვთისას განკაცების საიდუმლო და თვით მარიამისათვის ეს იყო ანგელოზის კეთილმაუწყებლობის დადასტურება, რამაც გამოიწვია, თავის მხრივ, ღვთის წმინდა სახელის განდიდება, რომ წინაპართა მიმართ მიცემული აღთქმა მალევე შესრულდებოდა. ეს ქებითი გალობა მარიამის გვახსენებს თავისი შინაარსით ანა წინასწარმეტყველის, სამოელის დედის, გალობას და ეწოდა ქებითი, მასში ნაჩვენებია მორჩილებისა და სათნოების ზეიმი.

ამგვარად, ორი ღვთის რჩეული ქალის შეხვედრას თან ახლავს ფრიად მნიშვნელოვანი ქმედებები და სიტყვები. ერთი მხრივ, აქ, მარიამის თავმდაბლობაში, ჩვენ ვხედავთ ძე ღვთისას უდიდეს თავმდაბლობას, რომელიც, გარდამოხდა ზეცით დედამიწაზე, ადამიანთა მოდგმასთან მონის სახით და არ ითაკილა თავის მონასთან მისვლა. მეორე მხრივ, ელისაბედის სასიხარულო მისაღმებაში, მამათა აზრით, ისმის დედამიწის სასიხარულო მისაღმება ძე ღვთისადმი, რომელიც გარდამოხდა ზეცით და განკაცდა სული წმინდისა და მარიამისაგან.

მუხლი 46. „და თქვა მარიამმა: ადიდებს ჩემი სული უფალს“ - აქამდე მდუმარედ მყოფი მარიამი იწყებს ლაპარაკს. ღრმა და არაჩვეულებრივი სიხარული სწრაფად ვერ გამოითქმება. მარიამი ჯერ კიდევ ვერ მოსულიყო გონს, ჯერ კიდევ არ შეეძლო მიეღო მთელი დიდებულება იმ ბედნიერებისა, რომელიც მას წილად ხვდა. ელისაბედის განდიდებას გახსნა მისი ბაგეები და მან წარმოსთქვა სადიდებელი გალობა ღვთისა, ფსალმუნთა და ანა წინასწარმეტყველის მსგავსად.

მუხლი 48. „ვინაიდან მოხედა თავისი მხევლის სიმდაბლეს: და, აჰა, ამიერიდან ნეტარად შემრაცხავს ყოველი მოდგმა“ - ყოვლადწმიდა ქალწული წინასწარმეტყველებს, რომ მას განადიდებს ის უდიდესი საქმე, რომლისთვისაც არის მოწოდებული, რადგან ყოვლადძლიერმა, რომლის სახელიც წმიდაა, მასზე მოავლინა თავისი მკლავის სიმტკიცე, გაფანტა ქედმაღლები, დაამხო ძლიერნი და მდიდარნი და აღამალა მდაბალნი. ამ წინასწარმეტყველების აღსრულება დაიწყო ჯერ კიდევ მაცხოვრის სიცოცხლეშივე (ლუკ. 11.27) და დასრულდა თავისი ძის განდიდებით. მთელი ეს საქებელ-წინასწარმეტყველებითი გალობა ღვთისმშობლისა წარმოადგენს ღვთისგან

მოცემული კეთილმაუწყებლობის არა მხოლოდ პირდაპირ შედეგს, არამედ იმის მტკიცებულებასაც, რომ ის, თავმდაბალი და ნაკლებად ცნობილი მხევალი უფლისა, ღირსი გახდა უდიდესი პატივისა, როგორც არ ღირსებია არც იუდეველი ერის დედებს და არც რომელიმე ქალს დედამიწაზე, პატივისა, იყოს მესიის, უდიდესი ადამიანის და ამასთანავე ძე ღვთისას დედა.

გალობა წარმოთქმულია, უეჭველად, იმავე სულიწმინდის ზემოქმედებითა და შთაგონებით, რომელმაც მოიცვა ყოვლადწმინდა ჩასახვის მომენტიდან და გახდა იგი თანამონაწილე ღვთაებრივი ბუნებისა. ჭეშმარიტად, დედობის მომლოდინე სხვა რომელ ქალს შეეძლო წარმოედგინა თავი ასეთი ბედნიერი და დიდებული შვილის დედად?! ან კიდევ, ვინ იმედოვნებდა იმას, რომ მას განადიდებდა მთელი კაცობრიობა ყველა ქალისათვის ასე ჩვეულებრივი და ბუნებრივი დედობისათვის, რომლისთვისაც ემზადებოდა მარიამი?! თუკი მარიამი, ღრმად თავმდაბალი და ღვთისმოშიში ქალწული, ასეთი დარწმუნებით გამოხატავს იმედს თავისი დიდების მოლოდინისათვის, მაშინ, ნათელია, რომ მან გაიგო მნიშვნელობა მისთვის გახსნილი საიდუმლოსი და იმ ძის დიდებულება, რომლის დედაც უნდა გამხდარიყო.

მუხლი 56. „სამი თვე დაჰყო მარიამმა ელისაბედთან და წავიდა თავის სახლში“, ე.ი. იოანეს შობამდე, მაგრამ, უეჭველია, რომ ქალწულებრივი რიდით. ეს დრო გავიდოდა საშინაო საქმეებში, კიდევ უფრო კეთილშობილურ საუბრებსა და მოსალოდნელი უდიდესი საქმეებზე ფიქრებში. მარიამი ცვლიდა ელისაბედს შრომის დროს და თავად ელისაბედის მდგომარეობასა და სასიხარულო გრძნობებში პოულობდა რწმენაში განმტკიცებასა და იმედს.

იოანე წინამორბედის შობა და წინადაცვეთა (ლუკ. 1.57-80)

„ხოლო ელისაბედისთვის მოაწია შობის ჟამმა და შობა ძე. გაიგეს მეზობლებმა და ნათესავებმა, რომ უფალმა განადიდა თავისი წყალობა მის მიმართ და ხარობდნენ მასთან ერთად. მერვე დღეს მოვიდნენ ყრმის წინადასაცვეთად და უნდოდათ მამის სახელი დაერქმიათ მისთვის, ზაქარია. მაგრამ დედამისმა თქვა: არა, არამედ იოანე ერქმევა მას. უთხრეს: არავინა გვყავს გვარში ისეთი, რომ ეგ სახელი ერქვას. და ნიშნებით ეკითხებოდნენ მამამისს, რა სურდა დაერქმია მისთვის. ხოლო მან მოითხოვა ფიცარი და

დაწერა: იოანე მისი სახელი. და უკვირდა ყველას. მაშინვე ამოიღა ენა, ხმა ამოიღო და აკურთხებდა ღმერთს. შიშმა მოიცვა ყველა მეზობელი, და იუდეას მთელს მთიანეთს მოედო ეს ამბავი. ყველამ, ვინც გაიგო, გულს ჩაიბეჭდა და ამბობდა: რა გამოვა ეს ბავშვი? და იყო ხელი უფლისა მასთან. ხოლო ზაქარია, მამამისი, აღივსო სულით წმიდით, წინასწარმეტყველებდა და ამბობდა: კურთხეულია უფალი ღმერთი ისრაელისა, ვინაიდან მოხედა და იხსნა თავისი ხალხი. აღგვიმართა რქა ხსნისა თავისი მონის, დავითის სახლში. როგორც გვაუწყა თავის წმიდა წინასწარმეტყველთა პირით, რომელნიც უკუნისიდან იყვნენ: რომ გვიხსნიდა ჩვენი მტრებისგან და ყველა ჩვენი მოძულის ხელიდან; რომ მოწყალე იქნებოდა ჩვენი მამების მიმართ და გაიხსენებდა თავის წმიდა აღთქმას; თანახმად ფიცისა, რომლითაც შეჰფიცა მამას ჩვენსას აბრაამს, რომ მოგვცემდა ჩვენ, მის შემდეგ, რაც დაგვიხსნიდა ჩვენი მტრების ხელიდან, - მის მიმართ უშიშრად და მის წინაშე სიწმინდითა და სიწრფელით მსახურების ნებას მთელი ჩვენი სიცოცხლის მანძილზე. ხოლო შენ, ყრმაო, უზენაესის წინასწარმეტყველად იწოდები, რადგანაც წინ წარუძღვები უფალს, რათა გაამზადო მისი გზა. და მათი ცოდვების მიტევებით მისცე მის ხალხს ხსნის შემეცნება. ჩვენი ღმერთის გულმოწყალებით, ვისი მეოხებითაც გადმოგვხედა აღმოსავლეთმა მაღლით. რათა გაენათლებინა სიბნელესა და სიკვდილის ჩრდილში მსხდომნი და მშვიდობის გზით წარემართა ჩვენი ნაბიჯი. ხოლო ყრმა იზრდებოდა და მტკიცდებოდა სულით, და იყო უდაბნოში იმ დღემდე, როცა გამოეცხადა ისრაელს“.

ქალწულის წავლის შემდეგ, მალევე, ელისაბედმა შობა ძე და მისი წინადაცვეთისას მოისურვა, ანგელოზის წინასწარმეტყველების თანახმად, რომ თავისი შვილისთვის დაერქმია იოანე, მაგრამ ამ შემთხვევისათვის შეკრებილმა ნათესავებმა შესთავაზეს დაერქმიათ ჩვეულებისამებრ ზაქარია, მამის სახელი. ზაქარიამ კი დაფაზე დაწერა სახელი იოანე, რამაც ყველა გააკვირვა და იმწამსვე ცხრათვიანი მდუმარების შემდეგ ზაქარიამ დაიწყო ლაპარაკი. სულიწმიდით აღვსილი ზაქარია, უპირველესად განადიდებს უფალს იმისათვის, რომ მოხედა თავის ერს წყალობით და აღუდგინა მათ პატრიარქებისადმი აღთქმული და

წინასწარმეტყველების მიერ ნაწინასწარმეტყველესი მაცხოვარი, რომელიც იხსნის თავის ხალხს მტრებისაგან და მისცემს მათ შესაძლებლობას უშიშრად ემსახურონ ღმერთს სიწმინდითა და სიმართლით მთელი სიცოცხლე. შემდეგ მიმართავს ახალშობილ ყრმას და წინასწარმეტყველებს მის უდიდეს მოწოდებას: უზენაესის წინასწარმეტყველად იწოდები, რადგანაც წარუძღვები უფალს, რათა გაამზადო მისი გზა, და მათი ცოდვების მიტევებით მისცე მის ხალხს ხსნის შემეცნება, „ჩვენი ღმერთის გულმოწყალებით, ვისი მეოხებითაც გადმოგვხედა აღმოსავლეთმა მაღლით. რათა გაენათლებინა სიბნელესა და სიკვდილის ჩრდილში მსხდომნი და მშვიდობის გზით წარემართა ჩვენი ნაბიჯი“.

იოანეს შობის ვითარება და ზაქარიას სახლში აღსრულებული სასწაულები იწვევდა უკიდურეს გაკვირვებას და ისინი ელოდებოდნენ ახალშობილისაგან რაღაც არაჩვეულებრივს. „ყრმა იზრდებოდა და მტკიცდებოდა სულით, და იყო უდაბნოში იმ დღემდე, როცა გამოეცხადა ისრაელს“.

მუხლი 60. „მაგრამ დედამისმა თქვა: არა, არამედ იოანე ერქმევა მას“ - ელისაბედს შეეძლო წერილობით გაეგო ზაქარიასგან ეს სახელი, მაგრამ ზოგიერთი მოსაზრებით, ელისაბედმა გაიგო გამოცხადებით, რამდენადაც მან არ თქვა, რომ ამ სახელის დარქმევა სურდა მამასაც, რომ მან იცოდა ეს სახელი ზაქარიას გამოცხადებიდან.

მუხლი 64. „მაშინვე ამოიღა ენა, ხმა ამოიღო და აკურთხებდა ღმერთს“- სახელის დარქმევა იყო სასწაულებრივი. ასეთივე იყო ზაქარიას ხმის ამოდება. დუმილი გაგრძელდა არა მხოლოდ ყრმის შობამდე, როგორც ანგელოზმა თქვა (მუხლი 20), არამედ მამის მიერ ანგელოზის წინასწარმეტყველების აღსრულებამდე, რომ ყრმა იოანედ იწოდებოდა.

მუხლი 67. „ხოლო ზაქარია, მამამისი, აღივსო სულით წმიდით, წინასწარმეტყველებდა და ამბობდა“- აქ წინასწარმეტყველება წმიდა გალობის მნიშვნელობითაა (I მეფ. 10.5-6; III მეფ. 18.27 და სხვ.). გალობაში არ არის ახალი წინასწარმეტყველება, არამედ მხოლოდ ანგელოზის მიერ ნათქვამის გამეორებაა, მაგრამ ღვთის გამოცხადების გამეორება დამსწრეების გასაგონად უკვე არის წინასწარმეტყველება. აქამდე ზაქარია დუმდა და არ შეეძლო, ალბათ, გაემხილა თუნდაც ცოლისთვის ანგელოზის მიერ ნათქვამი: თავისი შვილის მესიის წინამორბედად წოდება. ახლა კი, როდესაც გაეხსნა ბაგეები, ის განაცხადებს მისთვის გახსნილ საიდუმლოს და უპირველესად განადიდებს უფალს იმისათვის, რომ ის აღასრულებს ისრაელი ერის ყველაზე სანუკვარ სურვილსა და მოლოდინს, „რომ იხსნიდა მტრებისგან და ყველა

მომულის ხელიდან“ (1.71). მართალია, მესიის მოსვლით იუდეველები იმედს გამოთქვამდნენ გარეგანი მტრებისგან დახსნისა, მაგრამ ზაქარია მიანიშნებს ამ დახსნის სხვა უმაღლეს მნიშვნელობას, „ცოდვებისგან განთავისუფლებას, სიწმინდითა და სიწრფელით მსახურებას“ (მუხლი 71,74,75,77,79). ადამიანების ამ გზაზე დაყენება ან, როგორც ზაქარია გამოხატავს მეტაფორულად, უფლის წინაშე გზის განმზადება, ე.ი ერისთვის უშიშრად ღვთის წინაშე სიარულის შესაძლებლობის მიცემა და მომავალი მესიის ღირსეულად შეხვედრა, უნდა შეძლოს ზაქარიას ახალშობილმა ყრმამ. მართლაც, იოანე გამოცხადდა ღვთისგან მინიშნებულ დროს და წინ უძღოდა მესიას ილიას სულითა და ძალით, მან არა მარტო იწინასწარმეტყველა მესიის მოახლოებული მოსვლა და აუწყა ამის შესახებ ერს (იოან. 1.29-36), არამედ მოამზადა კიდევ ერი მის მისაღებად, რაც გულისხმობდა ერის სინანულისაკენ მოწოდებას, რომელსაც იგი ქადაგებდა და ბეჭდავდა ნათლისღებით (ლუკ. 3.2-6, 15-18).

თუ შევადარებთ ზაქარიას და ღვთისმშობლის გალობებს, შევძლებთ, დავინახოთ მსგავსება მათ შინაარსში, გრძნობები და მათით გადმოცემული აზრი მსგავსია, ისინი ემზადებიან მომავალი დიდებული და მნიშვნელოვანი მოვლენების მისაღებად, რომლებშიც მონაწილეობისათვის ღვთისგან იყვნენ მოწოდებულნი. ნათელია, რომ სულიწმიდამ, რომელმაც ანგელოზის საშუალებით გამოუცხადა ზაქარიას მესიის უახლოესი მოსვლა, ასევე მიანიშნა მას, როგორც ელისაბედს, მათთან მომავალ ნაზარეტელ ქალწულზე, უფლის დედაზე და აღავსო მისი გულიც იმავე სიხარულით, როგორითაც სავსე იყო მისი მეუღლე და თვით ყოვლად წმინდა ქალწული.

მუხლი 69. „აღვიმართა რქა ხსნისა თავისი მონის, დავითის სახლში“ - მამათა განმარტებით, რქა ნიშნავს ძალას, დიდებას, სამეუფეო ძლიერებას. იუდეველებისთვის ეს მეტაფორა, რომელიც ცხოველების რქას უკავშირდებოდა, იყო ძალისა და სილამაზის სიმბოლო. ადამიანის მიმართ რქა არის ძლიერი, ძლევამოსილი მეფე, რქა ცხოვრებისა (შდრ. ფსალმ. 17.3: „ღმერთი ჩემი მწე ჩემდა და მე ვესავ მას; მფარველი ჩემი და რქად ცხორებისა ჩემისა და კელისა ამჰყრობელი ჩემი“), დამცველი, მაცხოვრებელი დამხმარე. ზაქარიას მხედველობაში ჰქონდა დავითის სახლის რქა (ფსალმ. 131.17: „მუნ აღმოუცენო რქად დავითს და განუმზადო სანთელი ცხებულსა ჩემსა“), ე.ი. მეფე მაცხოვარი დავითის სახლიდან.

მუხლი 76. „წინ წარუძღვები უფალს, რათა გაამზადო მისი გზა“ - მაგალითი აღებულია აღმოსავლელ მეფეთა წეს-ჩვეულებიდან, რომლებსაც წინ უძღოდნენ მაცნეები და მოციქულები, ამზადებდნენ გზას და ამცნებდნენ მეფის მსვლელობას (დაბ. 41.43; ეფ. 6.11).

მუხლი 78. „ჩვენი ღმერთის გულმოწყალებით, ვისი მეოხებითაც გადმოგვხედა აღმოსავლეთმა მაღლით“ - ამომავალი მზის ნაცლად ზეციდან ამომავალი მზე და არა მიწიდან, როგორც ჩვეულებრივ ამოდის მზე; მაშასადამე, მზე, ზეციდან გადმოსული, დაეშვება დედამიწაზე. როგორც ჩანს, აქ გაიგება მესია. ზაქარია იყენებს

გამოთქმას წინასწარმეტყველთაგან აღებულს (იერემ. 23.5: „აღვუდგენ დავითს მართალ მორჩს“; ზაქ. 3.8; 6.12: „აჰა, მოვავლინებ ჩემს მორჩილს - მორჩს“; „აჰა, კაცი - მორჩია მისი სახელი“) სადაც მცენარის, ტოტის ნაცვლად (ებრ. Tsemach), როგორც ისაიასთან (11.1: „ამოვა ყლორტი იესეს ღეროდან“) კვერთხი გადათარგმნილია LXX-ს მიხედვით „ανατιλη“-დ (მცენარე, როგორც იეზეკიელთან 16.7: „მინდვრის მცენარესავით მოგამრავლე“, ხშირად კი ჩანს სიტყვა - აღმოსავლეთი. შდრ. რუსული вихор=აღმონაცენი-მცენარე და вихор=მზის ამოსვლა). სახელწოდება აღმოსავალი კი ნათლის მნიშვნელობით მიესადაგება მესიას, იმიტომ რომ ის წინასწარმეტყველებთან (ისაია 60.1: „აღდექ, განათდი, რადგან მოაწია შენმა ნათელმა“) და მახარებლებთან (იოან. 1.9: „იყო ნათელი ჭეშმარიტი“; 12.46: „მე, ნათელი, მოვედი ქვეყნად“; ლუკ. 2.32: „ნათელი წარმართთა გასანათლებლად“) ხშირად იწოდება ნათლად.

მუხლი 79. „რათა გაენათლებინა სიბნელესა და სიკვდილის ჩრდილში მსხდომნი და მშვიდობის გზით წარემართა ჩვენი ნაბიჯი“ - გამოთქმა აღებულია იასიასაგან 9.2; 60.2. სიბნელისა და სიკვდილის ჩრდილი ღვთის უცოდინარობაა, მისგან განშორება და ამის გამო უბედურების მოწვევა. სიკვდილის ჩრდილი ჯოჯოხეთია, სადაც მკვდართა სულებია. სიბნელეში მსხდომთა განათლება არის მათთვის ღვთის შესახებ ცოდნის მიცემა და სიკვდილისგან განშორების ბედნიერება. მშვიდობის გზით წარმართვა კი არის ბედნიერების გზა.

მუხლი 80. „ხოლო ყრმა იზრდებოდა და მტკიცდებოდა სულით, და იყო უდაბნოში იმ დღემდე, როცა გამოეცხადა ისრაელს“ - აქ გაიგება ბუნებრივი ზრდა, თუმცა არ გამოირიცხება ზებუნებრივი თანამოქმედებაც. იყო უდაბნოში. გადმოცემა ამბობს, რომ ჰეროდეს სურდა მესიის მოკვლა და ეძებდა იოანეს სიკვდილსაც, მაგრამ ელისაბედი ყრმასთან ერთად დაიძალა უდაბნოში, ხოლო ზაქარია, რომელმაც არ უთხრა ჰეროდეს ცოლისა და შვილის ადგილსამყოფელი, მოკლეს მისი ბრძანებით ტაძარსა და საკურთხეველს შორის (მთ. 23.35). უდაბნო, სადაც ცხოვრობდა იოანე, არის იუდეის უდაბნო, იერუსალიმიდან სამხრეთ-აღმოსავლეთით, მკვდარი ზღვის ნაპირას.

შენიშვნა. სახარებისეული ტექსტის მიხედვით, იოანე ცხოვრობდა უდაბნოში ისრაელის გამოცხადებამდე. ზოგი ფიქრობს, რომ იოანე სწავლობდა და ურთიერთობდა ესეებთან, რომლებიც ცხოვრობდნენ ზუსტად იუდეის უდაბნოში, მაგრამ ეს აზრი არ არის სწორი, რადგან იოანესა და ესეებს შორის, ზედაპირული შედარებითაც შეინიშნება მკვეთრი წინააღმდეგობა. ესეები არ იზიარებდნენ, სხვა იუდეველების მსგავსად, მესიის მოლოდინს. იოანე კი პირიქით, მთელი მისი ცხოვრება და მსახურება იყო გაჟღენთილი ამ იდეით. ესეები აღიარებდნენ მატერიასა და ხორცს ბოროტების წყაროდ. იოანე, თუმცა ქადაგებდა მარხვასა და თავშეკავებას, ამხილებდა ბოროტ აზრებსა და ნების ცდომილებებს და ამიტომ მოითხოვდა სინანულსა და შინაგან გამოსწორებას. ესეები განეშორებოდნენ საზოგადოებას და მხოლოდ უდაბნოში პოულობდნენ თავიანთი განჭვრეტითი მისწრაფებებისა და ზნეობრივი საქმიანობის დაკმაყოფილების

შესაძლებლობას. იოანე, მაღლიდან მოწოდებული, მიდის ხალხთან, ხალხმრავლობაში, ჰეროდეს სასახლეშიც კი და ქადაგებს სინანულსა და ნათლისღებას. საერთოდ, იოანეს ქმედებებისა და მისი სწავლების დამოუკიდებლობა უეჭველია, როდესაც იგი გამოჩნდა ქადაგებით, სინედრიონმა დაინახა მასში რაღაც ორიგინალური, შეიცნო მასში წინასწარმეტყველი და ხალხთან ერთად მზად იყო ელიარებიანა იგი მესიადაც (იოან. 1.19 და მსგავსი), რაც არ მოხდებოდა, იოანე ესეების მოსწავლე რომ ყოფილიყო.

იოსები და მარიამი

(მთ. 1.18-25)

„ხოლო იესო ქრისტეს შობა ასე მოხდა: დედამისი მარიამი დანიშნული იყო იოსებზე, და მათ შეერთებამდე აღმოჩნდა, რომ მუცლად ელო სული წმიდისაგან. ხოლო იოსები, მისი ქმარი, მართალი იყო, არ უნდოდა მისი შერცხვენა და განიზრახა ფარულად გაეშვა იგი. ეს რომ დააპირა, აჰა, ანგელოზი უფლისა ეჩვენა სიზმრად და უთხრა: იოსებ, დავითის ძეო, ნუ შიშობ მოიყვანო მარიამი, ცოლი შენი: რადგან ვინც მასში ჩასახულია, სული წმიდისაგან არის. და შობს ძეს და უწოდებ სახელად იესოს, რადგან ის იხსნის თავის ხალხს მათი ცოდვებისაგან. ხოლო ყოველივე ეს მოხდა, რათა აღსრულდეს სიტყვა უფლისა, წინასწარმეტყველის მიერ თქმული: აჰა, ქალწული მუცლად იღებს, და შობს ძეს, და უწოდებენ მას სახელად ემმანუელს, რაც თარგმანით ნიშნავს: ჩვენთან არს ღმერთი. გამოიღვიძა იოსებმა ძილისგან და ისე მოიქცა, როგორც უბრძანა ანგელოზმა უფლისა, და მოიყვანა თავისი ცოლი. და არ უცვნია იგი, ვიდრე არა შვა ძე თვისი პირმშო, და უწოდა სახელი მისი იესო.“

ზაქარიას სახლიდან დაბრუნებული ყოვლადწმინდა ღვთისმშობელი, როგორც ყოველთვის, მოკრძალებულად ცხოვრობდა, მიუხედავად ნაყოფის გაზრდისა და ამის გამო ქმრისგან საშიშროების წარმოშობისა, ქალწულებრივი მორიდებით დუმდა ღვთისგან განდობილ საიდუმლოზე და არავის უმხელდა თავის მდგომარეობას, თვით ღმერთს მიაწოდებდა თავის გამართლებას. და ნამდვილად, მარიამის იოსების სახლში ხანგრძლივი ყოფნის შემდეგ, „მათ შეერთებამდე“, იოსებმა შეამჩნია,

რომ მარიამი ორსულად იყო, მაგრამ არ სურდა გაემხილა მისი საქციელი, რადგან მართალი იყო და განიზრახა ფარულად გაეშვა იგი. მაშინ ანგელოზი უფლისა გამოეცხადა სიზმრისეულ ჩვენებაში და დაამშვიდა იგი, უთხრა, რომ სულიწმინდისაგან იშვებოდა ძე და უბრძანა მიეღო იგი, როგორც ცოლი. იოსებიც მოიქცა ისე, როგორც უთხრა ანგელოზმა და არ შეხებია მის უბიწო ქალწულებას.

ამგვარად, იოსების მარიამთან დამოკიდებულებით მახარებელმა გამოხატა:

ა) მარიამის ქალწულებრივი მოკრძალება და თავმდაბლობა, იგი არ ამხელდა უდიდეს საიდუმლოს ქმართანაც კი;

ბ) იოსების მოკრძალება, რადგან მან არ შეაწუხა ქალწული გამოკითხვებით, თუმცა ამის უფლება ჰქონდა, როგორც მეუღლესა და მისი ქალწულების დამცველს;

გ) იოსების კეთილშობილება, რომელიც რჯულის სიმართლეზე უმაღლესია, რადგან ის ფიქრობს მის ფარულად გაშვებას და არ სარგებლობს ქმრის უფლებებითა და რჯულის მინიშნებებით, არ სურს მისი შერცხვენა, როგორც ამას წარმოგვიდგენენ აპოკრიფები;

დ) მოხუცი იოსები დაამშვიდა ანგელოზმა და მშობლის უფლებები მისცა - ღვთაებრივი ყრმისთვის მას უნდა დაერქვა სახელი, იესო. ეს სახელი კი აჩვენებს ძე ღვთისას დედამიწაზე მოსვლის მიზანს, მას სურდა თავისი ხალხის ანუ ისრაელის განთავისუფლება ცოდვებისაგან. ასე აღსრულდებოდა ისაიას წინასწარმეტყველება ემანუილთან დაკავშირებით;

ე) იოსებმა ანგელოზის ბრძანება აღასრულა - მარიამი მიიღო ცოლად და მისი ქალწულებრივი სიწმინდე დაიცვა.

მუხლი 18. „მათ შერთებამდე აღმოჩნდა, რომ მუცლად ეღო სული წმიდისაგან“ - ზოგი განმარტებით, ვიდრე ყოვლადწმინდა ქალწული მიიყვანეს იოსების სახლში, აქედან გამომდინარე, ქორწინებამდე. მაგრამ ხარება უკვე იყო იოსების სახლში, ხოლო იოსების მიერ მარიამის მდგომარეობისადმი ყურადღების მიქცევა შეიძლება მომხდარიყო ხარებიდან მხოლოდ რამდენიმე თვის გასვლის შემდეგ, და ამასთან ისევ მხოლოდ მარიამის იოსების სახლში ყოფნისას. „შერთებამდე“ არ ნიშნავს, რომ იოსები და მარიამი შემდეგ შერთდნენ. ეს ჩვეულებრივი გამოთქმაა. ჩვენ ვსაუბრობთ, ადამიანი გარდაიცვალა მანამ, სანამ აღასრულა თავისი განზრახვა, თუმცა ეს არ ნიშნავს, რომ მან იგი შეასრულა გარდაცვალების შემდეგ.

მუხლი 19. „ხოლო იოსები, მისი ქმარი, მართალი იყო“ - სიმართლე, სამართლიანობა, კეთილშობილება გამოიხატება იმით, რომ იოსები შემწყნარებლურად ეკიდება იმასაც კი, რაც გარეგნულად დანაშაულად ითვლება, რადგან არ იცის მისი მიზეზები და არ განსჯის, თუმცა უფლება აქვს. ეს უკვე არა ყველას განმსჯელი ძველი აღთქმის სამართალია, არამედ ქრისტესი, ყველას გამმართლებელი.

მუხლი 20. „რადგან ვინც მასში ჩასახულია, სული წმიდისაგან არის“ - მახარებელი არ მოგვითხრობს აქ ყოვლადწმიდა ქალწულის ხარების ისტორიას, საუბრობს მხოლოდ ღვთაებრივი ყრმის სულიწმიდისაგან შობაზე, მაგრამ ეჭვს არ ტოვებს, თუ როგორ გაიგო იოსებმა ეს საიდუმლო.

მუხლი 21. „რადგან ის იხსნის თავის ხალხს მათი ცოდვებისაგან“ - ანგელოზის სიტყვებით, ცოდვათაგან ხსნის დაპირება თვით ღვთის ძის სახელის მქონე (იესო) ყრმისგან, როგორც ჩანს, დედამიწაზე მხოლოდ ისრაელის ერს მიეცა, რადგან ამ ერს შორის დაიბადა და აქედან დაიწყო. თუმცა ხსნა გავრცელდა ყველა ერზე: (ოსია 2.25: „და ჩემთვის დავთესავ მას ქვეყანაში და შევიწყალებ ღორუხამას (არაშესაწყალისს), ვეტყვი ლოყამის (არა, ჩემს ერს) ჩემი ერი ხარ-მეთქი და ის მეტყვის, ჩემი ღმერთი ხარო“; რომ. 3.29: „ნუთუ ღმერთი მხოლოდ იუდეველებისაა და არა წარმართებისაც? რა თქმა უნდა, წარმართებისაც“ და სხვ.)

მუხლი 22 „რათა აღსრულდეს სიტყვა უფლისა, წინასწარმეტყველის მიერ თქმული“ - იესო ქრისტეს უთესლოდ ჩასახვის შესახებ სულიწმიდისაგან მახარებელი (იოანე ოქროპირის მიხედვით - ანგელოზი) ამტკიცებს ისაიას წინასწარმეტყველებას მინიშნებით: „ხოლო ყოველივე ეს მოხდა, რათა აღსრულდეს სიტყვა უფლისა, წინასწარმეტყველის მიერ თქმული“. მახარებელი მათე გამოთქვამს ნათლად - მიზეზის ნაცვლად შედეგი: არა წინასწარმეტყველებითი მოვლენა, არამედ მოვლენით წინასწარმეტყველება. მაგრამ იუდეველისათვის, რომელსაც ძლიერად სწამდა წინასწარმეტყველებითი სიტყვისა, არა მოვლენა იყო წინასწარმეტყველების დამტკიცება, არამედ თვით პოულობდა თავის გამართლებას წინასწარმეტყველებაში.

შენიშვნა. ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველებათა განმარტებას, ე.ი. მათ მისადაგებას ახალი აღთქმის მოვლენებთან, მახარებლები აკეთებდნენ არა თავიანთი მოსაზრებით, როგორც აყვედრიდნენ ამაში ქრისტიანებს უფრო გვიან იუდეველები, არამედ იუდეველებთან არსებული ამ წინასწარმეტყველების გაგების საფუძველზე. ასეთი განმარტება მომდინარეობს, უეჭველად, თვით წინასწარმეტყველთაგან. წინასწარმეტყველთა გაგების ასეთ მაგალითს ვხედავთ მათე მახარებლის თხრობაში მოგვთა ისერუსალიმში მოსვლის შესახებ (2. 4-6=22.42 და სხვ.).

სახელწოდება ემანუილი (ემანუელ - ჩვენთან არს ღმერთი) არის მოვლენების საიდუმლოს მატარებელი და არა საკუთარი სახელი. ისე, როგორც იედედი (ღვთისგან შეყვარებული), სოლომონის სახელი, არა საკუთარი სახელი, არამედ ატარებს მეფის ცხოვრების ხასიათს (II მეფ. 12.25). ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველებათა განხილვით

ცხადი ხდება, რომ მომავალი მესია მოიხსენიება რამდენიმე სახელით: საკვირველი, აღმოსავალი (ყრმა), მართალ არს უფალი ჩვენი, ემანუილი და სხვ; მაგრამ ის ატარებს მხოლოდ იესოს სახელს. სხვა სახელები კი გამოხატავენ მის თვისებას და მოქმედებას, და მიეკუთვნება მას გადატანით მნიშვნელობით.

ღვთაებრივ ყრმაზე სახელ იესოს, ანუ მაცხოვრის, დარქმევის უფლებით იოსებს ეძლევა არა მხოლოდ ყველაზე უმცირესი სასოების აღსრულების უფლება, როგორც კეთილშობილ იუდეველს, არამედ თავისი უმაღლესი სათნოების ჯილდო.

იმ დროს, როდესაც ყველა იუდეველი თვლის თავის უდიდეს ნეტარებად მხოლოდ მესიის ხილვას (მთ. 13.16-17), იოსები ღირსი ხდება ამისა და იღებს უფლებას ეწოდოს კანონით მესიის მიწიერი მამა.

მუხლი 25. „არ უცვნი იგი, ვიდრე არა შვა ძე თვისი პირშო“ - ეს არ ნიშნავს, რომ იოსებმა შეიცნო იგი შემდეგ ან კიდევ იესოს შემდეგ ჰყავდა მარიამს სხვა შვილები იოსებისგან. სიტყვა „ვიდრე“ არ აღნიშნავს ზღვარს, რომელსაც მოჰყვება ცვლილება, არ მიუთითებს იმას, რომ მხოლოდ აქამდე გრძელდება რაღაც მოქმედება (ფს. 109.1: “იჯექი ჩემს მარჯვნივ, ვიდრე დავანარცხებდე შენს მტრებს შენს ფეხთა ქვეშ”), ასევე პირშოდ იწოდებოდა მხოლოდ მხოლოდშობილი.

შობა უფლისა ჩვენი იესო ქრისტესი

(ლუკ. 2.1-38; მთ. 2.1-18)

ქვემარტად, ღმერთვაც იესო ქრისტეს შობა არის სამყაროს ცხოვრებასა და კაცობრიობის ისტორიაში უდიდესი მოვლენა, უძველეს აღთქმათა და წინასწარმეტყველებათა აღსრულება, ძველი აღთქმის საღვთო უწყების დასრულება და ახალი ცხოვრების, ახალი საღვთო აღმშენებლობის დასაწყისი. ჰეროდეს, იუდეის უკანასკნელი დამოუკიდებელი მეფის, მეფობის დასასრულს, (წარმოშობით არაიუდეველი, არამედ იდუმელი - ისავის, იაკობის ძმის შთამომავალი), იუდას შტოს პატარა ქალაქში, დავითის უძველესი სამეფო შტოს აკვანში, ბეთლემში, მწყემსების სადგომში იშვა ძე ღვთისა ქალწულ მარიამისაგან მაშინ, როცა იოსები მივიდა ბეთლემში, რათა ჩაწერილიყო სახალხო აღწერაში. ეს აღწერა, რომის იმპერატორ ავგუსტუსის ბრძანებით, ეხებოდა ოჯახთა ყველა უხუცესს, მათ ცოლებსა და შვილებს. პატარა ქალაქში უამრავი ადამიანის თავშეყრამ და ძე

ღვთისას მშობლების სიღარიბემ აიძულა ისინი ეძიათ თავშესაფარი ცხოველთა სადგომებში. აქ ყოვლადწმინდა მარიამი გახდა დედა, ხოლო ბაგა - დაუტევნელის სადგომი.

ასე მოკრძალებულად და ასეთ ღარიბულ ვითარებაში იშვა ძე ღვთისა, ზეცისა და დედამიწის მეუფე. ზუსტად ამ დროს თავიანთი ფარის მცველმა ბეთლემელმა მწყემსებმა იხილეს არაჩვეულებრივი ნათელი და ზეციდან მოვლენილი ანგელოზი, რომელმაც აუწყა მათ უდიდესი სიხარული მაცხოვრის შობისა და მიანიშნა მისი ადგილსამყოფელი. ამას მოჰყვა ზეციურ მხედრობათა სიმრავლის გალობა მაღალთა შინა მყოფი ღვთის სადიდებელად, რომელმაც მოუვლინა ქვეყანას მშვიდობა და ადამიანებს - თავისი სათნოება.

იესო ქრისტეს შობის შესახებ თხრობაში მახარებლები მიანიშნებენ:

1. ამ მოვლენის წინმსწრებ ვითარებებზე (იუდეის სამეფოს დასუსტება და კეისარ ავგუსტუსის სახალხო აღწერის ბრძანება);
2. თვით შობასა და მის თანამდებ მოვლენებზე (მწყემსთა თაყვანისცემა);
3. იესო ქრისტეს შობის მომდევნო ვითარებებს (წინადაცვეთა, ტაძრად მიყვანება, მოგვთა თაყვანისცემა და სხვ.).

1. იესო ქრისტეს შობას წინ უსწრებს:

ა) იუდეის სამეფოს სრული დასუსტება და რომის ხელისუფლების ქვეშ მოხვედრა.

ჩვენს ერამდე 63 წელს რომაელმა მხედართმთავარმა პომპეუსმა აქცია იუდეა რომის პროვინციად და მის შემდეგ იუდეის სამეფო არ აღმდგარა. იუდეის სამეფო გვარის უკანასკნელ წარმომადგენელთა, მაკაბელთა, გვერდით არიან უკვე რომაელი პროკურატორები. პირველი მათგანი იყო ანტიპატრე - იდუმელი, ჰეროდე დიდის მამა, რომელიც დანიშნა იულიუს კეისარმა ქრისტეს შობამდე 47 წელს. ინტრიგებით, ფულითა და რომაელთა დახმარებით, ანტიპატრემ უყიდა თავის შვილს, ჰეროდეს, პრეფექტის ხელისუფლება ცელესირიაში⁴³, ხოლო თვით ჰეროდემ 40 წელს იყიდა ოქტავიანესა

⁴³ ცელესირია, ანუ კელესირია ისტორიული ოლქი სირიის სამხრეთით - მთარგმნელი.

(შემდგომში იმპერატორი ავგუსტუსი) და ანტონინესაგან იუდეის სამეფო ღირსება, რომელსაც უნდა დაუფლებოდა ჩვენს ერამდე არა უგვიანეს 37 წლისა.

არ გასულა 10 წელიც მისი სამეფო ტახტზე ასვლიდან, რომ ჰეროდემ ამოჟლიტა ასმონელთა გვარის (მაკაბელების) უკანასკნელი ყრმები. 31 წელს მისი ხელით მოკვდა უკანასკნელი მაკაბელი - გირკანი; 28 წელს არ დაინდეს ჰეროდეს საყვარელი მეუღლე - მარიამნაც, რომელიც იმავე გვარიდან იყო, მაკაბელთა სამეფო სისხლის უკანასკნელი წარმომადგენელი. იაკობის წინასწარმეტყველება (დაბ. 49.10: „არ წაერთმევა კვერთხი იუდას, არც არგანი ფერხთა შუიდან, ვიდრე არ მოვა მისი მფლობელი და ის იქნება იმედი ხალხთა“) აღსრულდა. იუდას მთავარი დასუსტდა. იუდეაში მეფობდა, კერპთაყვანისმცემელ რომაელთა წყალობით, უცხოტომელი იდუმეელი, მაგრამ იუდეის დამოუკიდებლობის ეს ჯერ კიდევ ხილული უკანასკნელი დათმობა იყო რომაელთა მხრიდან. მხოლოდ ჰეროდეს ოქრო და რომის ფრთხილი პოლიტიკა უნარჩუნებდა იუდეას დამოუკიდებლობის უფლებას. მალე თვით იუდეველები იტყვიან რომის პროკურატორის წინაშე: „არა გვყავს მეფე, კეისრის გარდა“ (იოან. 19.15).

ეს იყო ხელსაყრელი დრო, რომ ღვთის განზრახვის შესასრულებლად დედამიწას მოვლენოდა ძე ღვთისა.

ბ) იუდეის დამოუკიდებლობის უსუსურობის თითქოსდა უფრო მეტი მტკიცებულებისთვის, ჰეროდეს მეფობის ბოლოს გამოვიდა კეისარ ავგუსტუსის ბრძანება ხალხთა აღწერის შესახებ. ეს იყო პირველი აღწერა კვირინეოსის მიერ სირიის მმართველობისას (ლუკ. 2.1-2). ძე ღვთისა, რომელმაც იწება ადამიანის ძეობა, აღიწერა ადამის ძეთა რიცხვში და ზეცისა და დედამიწის მეუფე ჩაეწერა, როგორც მიწიერი მეფის უკანასკნელი მონა.

ლუკას მიერ თითქოს გარკვევითაა მინიშნებული მესიის შობის დრო, მაგრამ სწორედ ეს აგდება ისტორიკოსებს ჩიხში. უპირველესად სიძნელეს წარმოშობს ის, რომ იმპერატორ ავგუსტუსის ისტორიკოსები, საუბრობენ ამ იმპერატორის მიერ ჩატარებულ სხვადასხვა პროვინციის არაერთ აღწერაზე, მაგრამ არ ახსენებენ მთელი რომის იმპერიის საყოველთაო აღწერას, როგორც საუბრობს ლუკა. ისინი საუბრობენ მხოლოდ იუდეის აღწერაზე, რომლის დროსაც იშვა იესო ქრისტე. მართალია, იოსებ ფლავიუსი მოიხსენებს ერთ აღწერას, რომელიც ჩატარდა იუდეაში ზუსტად სირიის მმართველ კვირინეოსის მიერ, ჰეროდეს ძის, არქელაოსის ჩამოგდების შემდეგ, ქრისტეს შობით დაახლოებით 6 წელს, შესაბამისად ჰეროდეს სიკვდილიდან 10 წლის შემდეგ. მაშინ როცა, ლუკას თანახმად, აღწერა, რომლის დროსაც იშვა იესო ქრისტე და რომელიც ჩატარდა ასევე კვირინეოსის მიერ, მოხდა ჯერ კიდევ ჰეროდე დიდის სიცოცხლეში (ლუკ. 1.5,26=მთ. 2.1), თუმცა, ფლავიუსის მიხედვით⁴⁴ სირიის პროკურატორი იყო კვინტილიუს ბარი ან კიდევ

⁴⁴ Иосиф Флавий. древности Иудейския, 18.1-1

მისი წინამორბედი - სენციუს სატურნიუსი; კვირინიუსი კი იყო სირიის მმართველი კვინტილიუს ბარის შემდეგ. ამ გაუგებრობის ამოსახსნელად განმმარტებლები წარმოგვიდგენენ შემდეგ მოსაზრებებს:

1. თუმცა ავგუსტუსის ისტორიკოსები არ ახსენებენ რომის იმპერიის სრულ აღწერას, მაგრამ ეს აიხსნება იმით, რომ თვით ისტორიკოსებს გამორჩათ ეს, ან დაიკარგა ამ ვითარების დამამტკიცებელი ისტორიული ძეგლები. ამასთან არის მრავალი მონაცემი იმისათვის, რომ ვაღიაროთ ავგუსტუსის მეფობისას ზუსტად ასეთი აღწერის არსებობა. ასე, მაგ. დიონ კასიუსი და სვეტონიუსი საუბრობენ იატალიისა და გალიის პროვინციებში ავგუსტუსის დროს ჩატარებულ არაერთ აღწერაზე. ძნელი წარმოსადგენია, რომ ავგუსტუსის განკარგულება არ შეეზოდა იუდეასაც, შფოთიან და განსაკუთრებულ ქვეყანას.

ფლავიუსისგან⁴⁵ ვიცით, რომ ჩვენი წელთაღრიცხვით მეექვსე წელს იუდეაში ჩატარდა აღწერა, თუმცა ეს იყო ქონებრივი აღწერა, რომელიც არ მოიაზრება პიროვნებების გარეშე. ლუკა კი საუბრობს ზუსტად პირთა აღწერაზე. ამასთან, არ გვაქვს არავითარი საფუძველი ეჭვი შევიტანოთ, რომ ლუკას, თბრობისას ყოველთვის გამორჩეულს მოვლენების სიზუსტითა და წვრილმანების ცოდნით, შეეძლო დაეშვა შეცდომა აუცილებელი ფაქტის აღწერისას, მაგალითად, იუდეაში ჩატარებული აღწერა გადაეტანა ერთი დროიდან სხვა დროში, მიეწერა იგი სხვა პიროვნებებისთვის, ან მიეცა მისთვის სხვა ხასიათი.

2. რაც შეეხება ლუკას მიერ ხსენებულ აღწერას, თუ ეს იყო კვირინიუსის მიერ სირიის პირველი მართვისას, მაშინ უფრო ბუნებრივია, ვივარაუდოთ, კვირინიუსი იყო სირიის მმართველი ორჯერ: ამჯერად, შეიძლება, მხოლოდ კერძოდ აღწერის ჩატარების უფლებამოსილებით; 10 წლის შემდეგ, სირიის ნამდვილ მმართველი - პროკურატორი.

ამ აღწერას სახელწოდება, პირველი, მიეცა ლუკას მიერ, როგორც ჩანს, მისი მეორე, მომდევნო აღწერისგან განსასხვავებლად, რომელიც ჩაატარა იმავე კვირინიუსმა და შესაძლოა, უფრო ცნობილია ხალხისათვის, რამდენადაც მას თან ახლდა ცნობილი ბუნტი იუდა გალილეველისა⁴⁶ (საქმ. 5.37). რაც შეეხება ტერტულიანეს მოწმობას⁴⁷, რომ აღწერა, რომლის დროსაც იშვა ქრისტე, ჩატარდა სატურნინიანეს დროს, შეიძლება ჩავთვალოთ სარწმუნოდ, რამდენადაც კვირინიუსს შეეძლო ჰქონოდა მხოლოდ განსაკუთრებული უფლებამოსილება აღწერის ჩასატარებლად, ხოლო სენციუს სატურნინიანე იყო ქვეყნის (სირიის) ნამდვილი მმართველი.

2. იესო ქრისტეს შობის მოვლენის აღწერისას განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია მისი შობის ადგილი.

⁴⁵ Иосиф Флавий. древности Иудейския, 18.1-1

⁴⁶ Иосиф Флавий. древности Иудейския, 18.1-1

⁴⁷ с. Marcion. 4.19

ა) ამ ადგილად ლუკა და მათე ერთხმად მიიჩნევენ ბეთლემს, იუდას შტოს პატარა ქალაქს, რომელსაც სხვანაირად ევფრათა ეწოდება. ეს ქალაქი იყო ასევე დავითის დაბადების ადგილი, ასე აღსრულდა მიქეას წინასწარმეტყველება (მიქ. 5.1-3: „შენ კი, ეფრათას ბეთლემო, უმცირესი ხარ იუდას ათასეულთა შორის, მაგრამ შენგან გამოძივა ხელმწიფე ისრაელში და ძველითგან იქნება მისი წარმოშობა, საუკუნო დღეებიდან. ამიტომ მიუშვებს მათ იმ დრომდე, ვიდრე არ შობს ის, რომელმაც უნდა შობოს; დანარჩენი ძმებიც დაბრუნდებიან ისრაელიანებთან. ის დადგება და დამწყესავს უფლის ძალით, უფლის, თავისი ღმერთის სახელის დიდებით, და მობრუნდებიან; რადგან ამიერიდან იდიდებს ის ქვეყნის კიდემდმე“). ეს ქალაქი მდებარეობს იერუსალიმიდან 10 კერსის სიშორეზე, ამჟამად სახლობს 100-ზე მეტი ქრისტიანული ოჯახი. ის ყოველთვის იყო პატარა და უმნიშვნელო, მიუხედავად ამისა, მიქეას წინასწარმეტყველების მიხედვით, ორჯერ მისცა იუდეას უდიდესი წინამძღოლი. ღვთის განზრახვით, იოსები უნდა გამგზავრებულიყო მარიამთან ერთად თავისი საცხოვრებელი სახლიდან ნაზარეთში, სამშობლოში, ქალაქ ბეთლემში და იქ გაჩერებულიყო იესო ქრისტეს შობის დროს. ამგვარად, მშობელთა წინასწარგანზრახვის გარეშე, მაგრამ, რა თქმა უნდა, ღვთის ნების შესაბამისად, იესო ქრისტე იშვა ბეთლემში.

ბ) ბეთლემში სახალხო აღწერისთვის მისულმა იესო ქრისტეს მშობლებმა, თავიანთი სიღარიბისა და ადამიანთა სიმრავლის გამო, როგორც მოგვითხრობს ლუკა, ვერ შეძლეს ეპოვათ ადგილი სასტუმროში (უფრო სწორად, საცხოვრებელ სახლში), ასე რომ, იოსები და მარიამი იძულებულნი იყვნენ ეთხოვათ სახლის პატრონებისათვის და ბინა დაედოთ შინაურ ცხოველების სადგომში, რომელიც მოწყობილი იყო, როგორც ამტკიცებს აპოკრიფული სახარება, წმიდა იუსტინე, ორიგენე და ეკლესიის მოგვიანო გადმოცემა (შობის კონდაკი), კლდის გამოქვაბულში.

ამ გამოქვაბულში შვა ქალწულმა იესო ქრისტე და დედამიწაზე გამობრწყინდა ღვთის მიუწდომელი ნათელი. თუმცა მაცხოვრის შობის ასეთი ვითარება სრულიად შეესაბამებოდა დედამიწის იმდროინდელ ვითარებას. ოდესღაც ადამიანის უმშვენიერესმა საცხოვრებელმა,

დედამიწამ, ცოდვის შედეგად იგემა ღვთის წყევლა და გადაიქცა ყაჩაღთა გამოქვაბულად. ამდენად, ახალშობილ ღმერთკაცისთვის შეეძლო მიეცა მხოლოდ ბნელი გამოქვაბული, რომელიც გამოიყენებოდა ცხოველთა სადგომად.

ხელისუფლებამ, ცნობადობამ, სიმდიდრემ დაიკავა მოხერხებული და ფართო სათავსოები სახლებსა და სასტუმროებში, ხოლო იოსების ღარიბი ოჯახისა და უსუსური ღვთაებრივი ყრმისთვის დარჩა მხოლოდ ცხოველთა ბაგა. ეს გამოქვაბული მდებარეობს ბეთლემიდან 200 ნაბიჯზე, შემდეგ კი აქ დედოფალ ელისაბედის მიერ აშენდა შობის ტაძარი.

გ. საცხოვრისის არქონას მოჰყვა ასევე სხვა კეთილმოწყობის უკმარისობაც, რაც ასე აუცილებელია მშობიარე ქალისა და თვით ჩვილისათვის. მშობიარე ყოვლადწმიდა ქალწულს თვითონვე უნდა შეეხვია ყრმა და დაეწვინა ბაგაში. თუმცა, სასწაულებრივად ჩასახული, მარადის ქალწული ქალწულების დაურღვევლად იშვა, სასწაულებრივად არ დაარღვია ქალწულების კლიტეები და არ მიაყენა ქალებისათვის ჩვეული ტკივილი და ავადმყოფობა შობისას, ასე რომ, ყოვლადწმიდა ქალწულს ადვილად შეეძლო აღმოეჩინა თავისი ძისათვის პირველადი აუცილებელი დამხარება და არ მიემართა ბეზიაქალისა ან კიდევ სხვა პირისთვის.

მწყემსთა თავყვანისცემა

მაცხოვრის შობა არ დარჩენილა დედამიწის მაცხოვრებთათვის უცნობი. მართალია, იესო ქრისტეს მშობელთა მოკრძალებამ და სიღარიბემ დამალა ადამიანების ხმებისა და ხედვისგან დიდების მეუფის დედამიწაზე გამოჩენა, მაგრამ ეს არ დაიმალა ზეციური არსებებისთვის და მათგან გამოეცხადა ბეთლემის კეთილმსახურ და ალალ-მართალ მწყემსებს, რომლებმაც მისცეს ღარიბ ოჯახს თავშესაფარი თავიანთი ფარის სადგომში, თავად კი იესო ქრისტეს შობის ღამეს დარჩნენ მინდორში ფარის დასაცავად. უცებ გამოცხადებული ანგელოზი, რომელმაც გაანათა ისინი ზეციური დიდებით (ანუ არაჩვეულებრივი ნათელით), ახარებს მათ უდიდეს

სიხარულს მაცხოვრის, მესიის, შობისას და აძლევს მათ თავისი სიტყვების ჭეშმარიტების ნიშანს: ისინი იპოვიან ყრმას ბაგაში. ამასთანავე ზეციური მხედრობა უგალობს ღმერთის დიდებას, რადგან მან მიანიჭა ქვეყანას მშვიდობა და უჩვენა ადამიანებს თავისი წყალობა.

გაკვირვებული მწყემსები ანგელოზების გაუჩინარების შემდეგ მათივე დარიგების შესაბამისად გაემგზავრნენ თავიანთი ფარის სადგომისაკენ, იქ იპოვეს იესო ქრისტე და მოუთხრეს ყველაფრის შესახებ მშობლებს. მარიამი კი ყველა მონათხრობს იმახსოვრებდა გულში საიდუმლოდ.

დ) ბეთლემელ მწყემსთა მონათხრობში ყურადსაღებია:

1. ბეთლემში იშვა ის, ვინც უნდა დამწყსოს ისრაელი (მიქ. 5.2-4=მთ. 2.6) - ღვთის ნებით დაიფარა ეს საიდუმლო მმართველი ხალხისთვის და გაიხსნა უბრალო მწყემსებისათვის, რომლებიც, ამასთანავე, წმიდა იოანე ოქროპირის განმარტებით, გამოირჩეოდნენ არა მარტო თავიანთ ფარაზე, არამედ სულებზე მღვიძარებით;

2. ხარების საშუალება საზეიმოა, ღვთისთვის ყოველთვის ღირსეული, როგორც უცხადებდა თავის დიდებას რჩეულ მონებს (ის. 6.1-3; იეზ. 1.4-28; საქმ. 7. 9-14; აპოკ. 4.2-11);

3. საგულისხმოა თვით ცნობა, რომელსაც სამართლიანად შეიძლება ეწოდოს - ხარება ღვთაებრივი მაცხოვარის შობისა (ლუკ. 2.10);

4. ამ ხარების დანიშნულება არ არის მხოლოდ მწყემსების უწყება, არამედ იგი ეკუთვნის ყველა ადამიანს;

5. საგულისხმოა ანგელოზების მიერ ღვთის განდიდება, რომელიც აღნიშნავს, რომ უზენაესი ღმერთი ღირსია განდიდებისა განსაკუთრებით იმისთვის, რომ მისცა ქვეყანას მშვიდობა (ბედნიერება), რომ შეარიგა დედამიწა ზეცას, და აჩვენა ადამიანებს წყალობა (სიყვარული, სიკეთე) თავისი მხოლოდშობილი ძის, მაცხოვრის მიცემით.

შენიშვნა: 1. ზოგიერთი მამა მოიაზრებს, რომ ანგელოზების მიერ ხარებული მშვიდობა, არის სამყაროს სამოქალაქო მშვიდობა, რომელიც, ისტორიკოსთა მოწმობით, სუფევდა მთელი რომის იმპერიაში მაცხოვრის შობის წელს, თუმცა, თუ ეს მშვიდობა მიემართება მესიის შობის დროს, მაშინ გაცილებით უფრო შესაფერისია თუ ვიტყვით, რომ

შემოქმედისა და მიზანშეწონილი შემრიგებელის (დაბ. 49.10 ებრ. და რუს.) შობამ მისცა მშვიდობა დედამიწის.

2. 2.14: „კაცთა შორის სათნოება“ - განმმარტებელთა უმრავლესობა და საზოგადოდ მიღებული ტექსტები აქ ხედავენ ღვთის წყალობას ადამიანების მიმართ, რაც გამოვლინდა მე ღვთისას დედამიწაზე განხორციელებით. „რადგანაც იგია მშვიდობა ჩვენი, ერთად რომ აქცია ორი, მათ შორის აღმართული ზღუდის დამრღვევი, რომელმაც თავისი ხორციტ გაანაქარა მტრობა, აღთქმათა რჯული კი - მოძღვრებით, რათა, მშვიდობისმყოფელს, ორისაგან ერთი ახალი კაცი შეექმნა თავის თავში, და ორივე ერთი სხეულით შეერიგებინა ღმერთთან ჯვრის მეშვეობით, რომელზედაც მოაკვდინა მტრობა. მოვიდა და მშვიდობა გახარათ ყველას - შორებელთაც და ახლობელთაც“ (ეფ. 2.14-17)

ე) საგულისხმოა, რომ მწყემსებმა ანგელოზების ბრძანება აღასრულეს და ის გაანდეს არა მხოლოდ იესოს მშობლებს, არამედ სხვა პირებსაც (მუხლი 18);

ვ) დასაფიქრებელია, ყოვლადწმიდა ქალწულის მოკრძალება და კეთილგონიერება, რომელმაც არ გაახმოვანა ღვთის ხორცშესხმის უდიდესი საიდუმლო მაშინაც კი, როცა მის ირგვლივ ყველა იესოზე ამცნებდა.

უფლის წინადაცვეთა

დაბადებიდან მერვე დღეს ჩვილი იესოს წინადაცვეთა აღესრულა აბრაამისადმი მიცემული უფლის აღთქმის მოთხოვნითა (დაბ. 17.12) და მოსეს რჯულის მიხედვით (ლევ. 12.3), წინადაცვეთა უფალი და ამით დადასტურდა, რომ ის იყო შთამომავალი აბრაამისა და აღასრულებდა მისთვის მიცემულ აღთქმას. წინადაცვეთით დაადასტურა ასევე უფალმა, რომ ის „რჯულის გასაუქმებლად კი არ მოვიდა, არამედ აღსასრულებლად“, რომ მისით აღთქმამ მიეღო თავისი ძალა და რჯულმა - თავისი სისრულე. წინადაცვეთა - ეს იყო პირველი მსხვერპლი, პირველი სისხლი, რომელიც დაიღვარა განხორციელებული მე ღვთისას მიერ ადამიანთა მოდგმის საცხოვნებლად.

მუხლი 21. „და შობს ძეს და უწოდებ სახელად იესოს“ - Jeschua - მაცხოვარი. ეს სახელი უპირატესია მესიის ყველა სხვა საკადრის სახელთა

შორის, როგორც ანგელოზმა თქვა, ის იხსნის თავის ერს ცოდვებისაგან. მოციქული პავლე ამ სახელში ხედავს ძე ღვთისას მორჩილების გამოხატულებას და ღვთის მიერ მის განდიდებას ამ მორჩილების გამო (ფილ. 2.9-11: „ამიტომაც აღამაღლა იგი ღმერთმა და ყველა სახელზე უზენაესი სახელი მისცა, რათა იესოს სახელის წინაშე მოიდრიკოს ყოველი მუხლი, ზეცისაც, ქვეყნისაც და ქვესკნელისაც, და ყველა ენამ აღიაროს, რომ იესო ქრისტე არის უფალი, სადიდებლად ღვთის და მამისა“). სხვა მუდმივი სახელი, რომელიც მიეცა ძე ღვთისას დედამიწაზე ესაა ქრისტე (იუდეურად მესია), წინასწარმეტყველთაგან ნამცნები, რომელიც აღნიშნავდა მის ცხებას სულიწმიდისაგან, მას ემსახურა ადამიანთა მოდგმის მიმართ, გამხდარიყო მათი მეფე, მღვდელმთავრი და წინასწარმეტყველი. ეს სახელი მიეცა მას ნათლისღების შემდეგ, ქადაგებების დაწყებისას. ალბათ, ეს სახელი პირველად ეწოდა მას იოანე ნათლისმცემლისგან, რადგან იესოს ერთ-ერთი პირველი მოწაფე, ანდრია პირველწოდებული, რომელიც ადრე იოანეს მოწაფე იყო და შეუდგა იესოს მას შემდეგ, რაც იოანემ უწოდა იესოს ღვთის ტარიგი, უთხრა თავის ძმას (პეტრეს): „ვპოვეთ მესია (რაც თარგმანით ნიშნავს: ქრისტეს)“).

ტაძრად მიყვანება

წინადაცვეთის წესის აღსრულებით რჯულის სამართლის მორჩილების შემდეგ უფალი აღასრულებს ასევე განწმენდისა და ყრმის შობიდან მე-40 დღეს ტაძარში მიყვანების წესსაც. ლუკა მახარებელი მოგვითხრობს ამის შესახებ და ხაზს უსვამს:

1. მაცხოვრისა და მისი მშობლების მკაცრ მორჩილებას მოსეს რჯულის მიმართ, ასე რომ, სუფთა განიწმიდება და წმიდა შეიწირება ღვთის მიმართ, კაცობრიობის მომავალი გამოისყიდება მსხვერპლით (წილის გადახდით).

მუხლი 22. „როცა გასრულდა მათი განწმენდის დღენი“ და არა - მისი, როგორც სახარების ზოგიერთ გამოცემაშია, რადგან ვიდრე დედა ითვლებოდა არაწმინდად, ასევე ითვლებოდა არაწმინდად დედას შეხებულნი ჩვილიც.

2. რჯულის მიხედვით ცოლს მოეთხოვებოდა (ლევ. 12.6-8), რომ ის ძის შობიდან 40 დღე უნდა მჯდარიყო სახლში, რადგან არაწმიდად ითვლებოდა. ხოლო მეორმოცე დღეს უნდა მიეყვანა ბატკანი ყოვლადდასაწველად (აღსავლენად) და მტრედის ხუნდი ან გვრიტი ცოდვის გამოსასყიდად. თუ ღარიბი იყო ოჯახი, მაშინ ორი მტრედი ან ორი გვრიტი - ერთი ყოვლადდასაწველად, მეორე ცოდვის გამოსასყიდად. პირველშობილი კი, რჯულის მოთხოვნით, შეიწირებოდა ღვთის მიმართ იუდეველთა პირმშოების გადარჩენის სახსოვრად ეგვიპტიდან გამოსვლის დროს. ეს შეწირვა აძლევდა პირმშოებს მღვდლობის უფლებას, მაგრამ ოქროს ხბოს დროიდან, რომელსაც, ალბათ, ემსახურებოდნენ ისრაელის პირმშოები მღვდლობის ხარისხში, ღმერთმა ბრძანა შეეცვალათ ისინი ლევიტელებით, ამის შემდეგ მღვდლობის უფლება ეძლევა ერთ შტოს, ხოლო პირმშოები ამჯერად მღვდლობის უფლებების ასახსნელად უნდა გამოესყიდათ ერთდროულად ხუთი შეკელი ვერცხლის გადახდით, ან 100 გერით (რიცხვ. 3.13,45,47; 8.16,17; 18.16). უცნობია, გამოისყიდეს თუ არა მაცხოვარი ასეთი გადასახადით, ან შეიძლება, როგორც ღვთისადმი მიძღვნილი (ნაზორეველი) გათავისუფლდა მისგან. არის მოსაზრება, რომ ნაზორეველებს ცხოვრების ბოლომდე ჰქონდათ მღვდლობის უფლება, როგორც სამოელს, ილიას, და ამიტომაც არ იყვნენ გამოსყიდულნი. შეიძლება ლუკა ამიტომაც არ საუბრობს იესო ქრისტეს გამოსყიდვაზე.

3. იესო ქრისტეს მშობლებმა სიღარიბის გამო მიიტანეს მსხვერპლად მხოლოდ ორი გვრიტი, თითქოს განსაწმენდელის სრულყოფილი სისუფთავის ნიშნად.

უფლის მიგებება

ტაძარში მიყვანილ მესიას შეხვდა მართალი და კეთილმსახური სვიმეონი, რომელსაც სულიწმიდისაგან ჰქონდა განდობილი, რომ არ მოკვდებოდა, ვიდრე არ იხილავდა მესიას. სულიწმიდით აღძრული სვიმეონი შევიდა ტაძარში ზუსტად იმ დროს, როდესაც მშობლებმა

მიიყვანეს იქ იესო. მან მიირქვა ჩვილი, შესწირა სამადლობელი ლოცვა უფალს იმისათვის, რომ ღირს ჰყო ეხილა ქრისტე და სული ხორცისაგან განეტევებინა. შემდეგ აკურთხა რა ღვთაებრივი ყრმის მშობლები, იწინასწარმეტყველა ისრაელში მრავალი ადამიანის დაცემა და აღდგომა ქრისტეში რწმენის ან ურწმუნოების საშუალებით, თვით ყოვლადწმინდა მარიამს უწინასწარმეტყველა სულში მახვილის გავლება.

ა. სვიმეონის პიროვნება უცნობია. ფიქრობენ, რომ ის იყო გამალიელის მამა (საქმ. 22.3), ცნობილი იუდეველი მასწავლებლის გილელის ძე. თალმუდიც მიაწინებებს მის შესახებ, როგორც იესო ქრისტეს თანამედროვეზე. ბერძნული ეკლესიის გადმოცემა ამტკიცებს, რომ სვიმეონი იყო 70 მთარგმნელთა შორის ერთ-ერთი, რომელიც დაეჭვდა ისაიას წინასწარმეტყველების ტექსტის სიმართლეში: „აჰა, მუცლადიღებს ქალწული და შობს ძეს, და უწოდებს სახელად ემანუელს“ (ისაია 7.14) ურწმუნოების გამო დაისაჯა 200 წელზე მეტი სიცოცხლით, რათა ენახა წინასწარმეტყველების აღსრულება. ეს გადმოცემა საფუძველს იღებს მხოლოდ იქიდან, რომ სვიმეონ ღვთისმომრჩეველი გამოხატავს მადლიერებას ღვთისადმი სიკვდილის მოახლოების გამო, ხოლო 70 მთარგმნელთა შორის ერთ-ერთს ნამდვილად ერქვა სახელი სვიმეონი. მახარებელი უწოდებს მას მართალსა და კეთილმსახურს, ე.ი. მცნებების აღმასრულებელს და ღვთისმოშიშს (ლუკ. 2.25; 1.6). ამით ის გვიჩვენებს ერთ-ერთ იმ ღირსეულ ადამიანს, რომლის მსგავსიც მრავალნი იყვნენ ისრაელში და რომლებსაც უფალი ამზადებს დედამიწაზე უდიდესი მეუფის მისაგებებლად. სვიმეონიც ელოდება ისრაელის ნუგეშისცემას, რადგან მან მიიღო სულიწმიდისაგან აღთქმა და გამოცხადება არ იგემებდა სიკვდილს, ვიდრე არ იხილავდა იესო ქრისტეს.

ბ. სვიმეონის ლოცვა არის მადლიერება მესიის ხილვის ბედნიერების გამო, და არა სიკვდილის მოახლოებისათვის, როგორც წარმოგვიდგება პირველი შეხედულებით. მოხუცები, რომელიც ბედნიერებაზე დიდი ხნის ფიქრის შემდეგ, თავიანთი სურვილის აღსრულებისას, ყოველთვის ასე ამბობენ, მაგ. იაკობი - თავის შვილთან, იოსებთან, შეხვედრისას ამბობს სიხარულით: „თუნდაც მოგვკდე ახლა, რაკილა ცოცხალს გხედავ“ (დაბ. 46.30).

გ. სვიმეონი უწოდებს იესო ქრისტეს მაცხოვარს, მესიას, ყველა ადამიანისთვის გამოგზავნილს, უწოდებს ნათელს (განმანათლებელს), მასწავლებელს ყველა ერისა - წარმართთა გამაბრწყინებელსა და ისრაელის დიდებას. ეს სიტყვები შეესაბამება უძველეს წინასწარმეტყველებებს (ფს. 97.2-3: „განაცხადა უფალმა ხსნა მისმიერი, ხალხთა თვალწინ გადაშალა მისი სიმართლე. გაუხსენა წყალობა და ჭეშმარიტება თვისი ისრაელის ხალხს; ნახა დედამიწის ყველა კუთხემ შველა ჩვენი ღმერთისა“; ისაია 52.10: „გაიშიშვლა უფალმა თავისი წმიდა მკლავი ყველა ხალხის წინაშე

და იხილავენ ქვეყნის კიდეები ხსნას ჩვენი უფლისა“; 40.3: „ხმაა მღალაღებლისა: უდაბნოში გაამზადეთ უფლის გზა, მოასწორეთ ტრამალზე სავალი ჩვენი ღვთისათვის“).

დ. იესოს მშობლების გაკვირვება (რომელიც ჩანს მრავალ ბერძნულ ხელნაწერსა და ვულგატაში) გამოწვეული იყო არა იმის გამო, რომ მათ არ იცოდნენ განხორციელების საიდუმლოება, არამედ მათ არ უწყოდნენ მხოლოდ ის საშუალება, ხერხი, რომლითაც უფალი განუცხადებდა საკუთარ თავს მოგვებს, მწყემსებს, ელისაბედს თუ სვიმეონს.

ე. მაცხოვარი ისრაელში მრავალთათვის გახდა ლოდი საცდურისა და დაბრკოლებისა, როგორც ეს გვიჩვენა მისმა დედამიწაზე ცხოვრებამ და იუდეველი ერის ისტორიამ იესო ქრისტეს გარდამოსვლის დროიდან. ამასთან იგი იყო მიზეზი ისრაელში მრავალთა აჯანყებისა (ისაია 8.14: „ის იქნება საწმიდარად და დაბრკოლების ლოდად და წაფორხილების კლდედ ისრაელის ორი სახლისთვის. ბადედ და მახედ იერუსალიმის მკვიდრისათვის“; მთ. 21.42-44: „ქვა, რომელიც დაიწუნეს მშენებლებმა, კუთხის თავად დაიდვა? უფლის მიერ იქნა ეს, და საოცრებად უჩანს ჩვენს თვალს. ამიტომაც გეუბნებით თქვენ: წაგერთმევით ღმრთის სასუფეველი, და მიეცემა ხალხს, რომელიც გამოიღებს მის ნაყოფს. ვინც ამ ქვაზე დაეცემა, დაიმტვრევა, ხოლო ვისაც ის დაეცემა, გასრესს“; რომ. 9.32-33: „შებრკოლების ლოდზე წაიბორძიკეს. როგორც წერია: აჰა, დავდებ სიონში შებრკოლების ლოდს და საცთურის კლდეს, და არ შერცხვება მისი მორწმუნე“; I პეტრ. 2.8: „ამრიგად, ის ფასდაუდებელია თქვენთვის, ანუ მორწმუნეთათვის, ურწმუნოთათვის კი „ქვა, რომელიც დაიწუნეს მშენებლებმა, მაგრამ კუთხის თავად დაიდვა: ქვა ფეხწამოსაკრავი და კლდე საცთური“). მისი ცხოვრება, დამცირება და განსაკუთრებით ვნება განგმირავს სულებს მახვილით.

ვ. იესო ქრისტეს სვიმეონთან შეხვედრის მოწმე იყო 84 წლის მოხუცი ანა, წინასწარმეტყველად წოდებული, რომელიც 60 წელზე მეტია ქვრივი იყო და ტაძარს ემსახურებოდა. ის ღირსი გახდა მაცხოვრის ხილვისა და აქებდა უფალს, ახარებდა ისრაელში ყველას მესიის შობას. ვინ არის ანა და რატომ ახსენებს მახარებელი მის ტაძარში ყოფნას იესო ქრისტეს ტაძარში მიყვანებისას, სრულიად უცნობია, მაგრამ შეიძლება ვივარაუდოთ. მახარებელი მოგვითხრობს, რომ ანა აშერის (ასირის) შტოდან იყო და იყო წინასწარმეტყველი, ის მზად იყო ეხარებინა მესიის მოსვლა ყველა მომლოდინესათვის. ამით მახარებელი გვაჩვენებს, რომ ყველა შტოში იყვნენ კეთილმსახური ადამიანები, მესიის მიღების ღირსნი, რომ ქრისტეს მოსვლა ისრაელისათვის უცნობი არ დარჩენილა.

მოგვთა თაყვანისცემა

(მთ. 2.1-23)

ღვთის ბრძანებითა და გამოცხადებით, ანგელოზებისა და ადამიანების შემდეგ წარმართთათვის იმავე უდიდესი მოვლენის მაცნე იყო არაჩვეულებრივი ვარსკვლავი, რომელმაც თავისი გამოჩენით აღძრა აღმოსავლელი მოგვები მოსულიყვნენ იერუსალიმში უდიდესი მეფისათვის თაყვანისცემის მიზნით. მათმა კითხვამ ახალშობილ მეფეზე შეადრწუნა ეჭვიანი ჰეროდე და მასთან ერთად მთელი იერუსალიმი, რომლებსაც ეშინოდათ ახალი სასჯელებისა უცხოტომელი მეფის მხრიდან. მღვდელმთავრები, მიქეას წინასწარმეტყველების მიხედვით, მიანიშნებენ ჰეროდეს ქრისტეს შობის ადგილს ბეთლემში, ხოლო ჰეროდე აგზავნის იქ მოგვებს ახალშობილ მეფეზე უფრო დაწვრილებითი ინფორმაციის მოსაპოვებლად, რათა შემდეგ თვითონაც მივიდეს და თაყვანი სცეს მას. სინამდვილეში კი სურს მოკლას და ფიქრობს, მოგვების იარაღად გამოყენებას. აღმოსავლეთიდან გამოჩენილმა ვარსკვლავმა მიიყვანა მოგვები ღვთაებრივ ყრმასთან, რომელსაც მიაღწევს შესაფერისი ძღვენი. შემდეგ კი განსაკუთრებული სიზმრისეული გამოცხადებით გადაწყვიტეს საიდუმლოდ დაბრუნებულიყვნენ თავიანთ ქვეყანაში. ამასთან ანგელოზი ეცხადება იოსებს და უმხელს ჰეროდეს განზრახვას. იესოს მშობლები იძულებულნი არიან გაიქცნენ ეგვიპტეში. განრისხებული ჰეროდე ამოჟლეტს ორწლამდე ყველა ბეთლემელ ყრმას. მალე ჰეროდეს სიკვდილის შემდეგ იესოს მშობლები ბრუნდებიან იუდეაში, მაგრამ ჰეროდეს შვილის არქელაოსის მრისხანების შიშით იოსები სახლდება თავის მშობლიურ ქალაქ ნაზარეთში, რომელიც ხდება ასევე ღვთაებრივი ყრმის სამშობლო და სრულდება წინასწარმეტყველება ნაზორეველად წოდებისა (მსაჯ. 13.5: „აჰა, დაორსულდები და ვაჟი შეგეძინება, სამართებელი არ უნდა მიეკაროს მის თავს, რადგან ღვთის მოწმიდარი იქნება იგი დედის მუცლიდანვე და შეუდგება ისრაელის დახსნას“).

მახარებელი მათე, გამოტოვებს მესიის შობის უდიდეს მოვლენებს, მოგვითხრობს მხოლოდ იმის შესახებ, თუ როგორ ემსახურება ზეციური ნიშანი მიწიერი გამოცხადების მოწმობას, წარმართი ბრძენნი წარმოგვიდგებიან რჩეულ ერს შორის წინასწარმეტყველებად და მეფის

ტახტის მიმტაცებელი განიზრახავს ჭეშმარიტი მეფის მოკვლას. დაკვირვების ღირსია შემდეგ მოვლენები:

1. იესო ქრისტეს შობა ჰეროდეს მეფობისას;
2. უდიდესი საიდუმლოს მაცნე სასწაულებრივი ვარსკვლავის გამოჩენა;
3. აღმოსავლელ მოგვთა მოსვლა იერუსალიმში;
4. იუდეველი მწიგნობრების მიერ მიქეას წინასწარმეტყველების ახსნა;
5. მოგვთა თაყვანისცემა ახალშობილი იუდეველი მეფისა;
6. ჰეროდეს უმკაცრესი ბრძანება ყრმების ამოხოცვის შესახებ;
7. იესოს მშობლების გაქცევა ყრმასთან ერთად ეგვიპტეში;
8. მათი დაბრუნება სამშობლოში - ნაზარეთში.

1. იესო ქრისტეს შობას, როგორც უკვე ვნახეთ, მახარებლები განსაზღვრავენ ჰეროდეს მეფობის დროით, რა თქმა უნდა, მისი მეფობის ბოლო წლებით (მთ. 2.19-20), მაგრამ დროის განსაზღვრისას ქრონოლოგიური სიძნელეების გადაწყვეტა და ასევე მახარებელ ლუკას თხრობათა შეთანხმება არ გვაძლევს შესაძლებლობას ისტორიული სიზუსტით განვსაზღვროთ მაცხოვრის შობის წელი. უეჭველია მხოლოდ ის, რომ ქრისტეს შობის ჭეშმარიტი წელი ჩვენს ერას წინ უსწრებს რამდენიმე წლით, რის შესახებაც მოწმობს ეკლესიის მრავალი მასწავლებელი და მამა.

იოსებ ფლავიუსის მიერ მთვარის დაბნელების ცნობების საფუძველზე, რომელიც მოხდა ჰეროდეს სიცოცხლის ბოლო წლებში, დგინდება რომ ზუსტი ასტროლოგიური გამოთვლებით ჰეროდე მოკვდა ჩვენს ერამდე მეოთხე წლის აპრილის დასაწყისში (750 წელი რომის დაარსებიდან). ამიტომ, ქრისტეს შობაც უნდა ყოფილიყო მეოთხე წლამდე. თუ მხედველობაში მივიღებთ ტერტულიანეს ცნობას, რომ ლუკას მიერ ხსენებული აღწერა ჩატარდა ან მხოლოდ დაიწყო სენციუს სატურნინიანეს მმართველობისას, რომელმაც დატოვა თავისი ხელისუფლება ჩვენს ერამდე მეექვსე წელს, შეიძლება ვივარაუდოთ ქრისტეს შობაც ზუსტად ასევე, იმავე წლის ბოლოს.

იესო ქრისტეს შობის თარიღის უფრო ზუსტად განსაზღვრისთვის ცნობილი ასტრონომის, კეპლერის (XVII საუკუნის დასაწყისი), დროიდან ყურადღილებთ მახარებელ მათეს ნათქვამს ვარსკვლავის შესახებ, რომელიც გამოეცხადა მოგვებს იესო ქრისტეს შობისას.

ცნობილია, რომ ცაზე არაჩვეულებრივი ვარსკვლავის გამოჩენამ, რომელიც წინ უსწრებდა სიმართლის მზის გამოცხადებას, გამოიწვია ყველაზე მრავალფეროვანი და ურთიერთსაწინააღმდეგო მოსაზრებები. ასე მაგალითად, წმიდა იოანე ოქროპირი თვლის ამ ვარსკვლავს რომელიღაც გონიერ ძალად (ანგელოზად), მხოლოდ ვარსკვლავის სახის მიმღებად (საუბარი მათეს სახარების შესახ. 6.2). მაგრამ მათეს სახარებიდან ჩვენ ვიცით, რომ მახარებელი ყოველთვის გვისახელებს ანგელოზის გამოცხადებას და ადამიანებისადმი გამოცხადების სხვა ხერხებს (იოსების, მოგვების), ხოლო როცა საუბრობს ვარსკვლავზე, მსგავს არაფერს ამბობს.

არის ვარაუდი, რომ ეს იყო კომეტა, რომელიც მოძრაობდა ზეცაზე და კუდის მიმართულებით, თითქოს, აჩვენებდა მოგვებს გზას პალესტინისკენ, მაგრამ კომეტების გამოჩენა, თუმცა იშვიათია, მაგრამ ცნობილი იყო ასტროლოგებისათვის და ამ ფაქტს არ შეეძლო დაერწმუნებინა ისინი, რომ იერუსალიმში უნდა გამგზავრებულიყვნენ.

არ შეიძლება ასევე ეს ვარსკვლავი მივიღოთ მეტეორად, რამდენადაც მეტეორები, რომლებიც უცებ მოველინებიან და მალევე უჩინარდებიან, ეს არ შეესაბამება ვარსკვლავის შესახებ სახარებისეულ თხრობას. სავარაუდოდ, ეს იყო ნამდვილი ვარსკვლავი, მაგრამ მანამდე უხილავი და თავისი სიკაშკაშით არაჩვეულებრივი (ეგნატე ღმერთშემოსილი, ორიგენე, ევსევი და ზოგიერთი უახლესი განმმარტებელი), მსგავსი რამ დაფიქსირებულა სხვა დროსაც. 1604 წელს თევზთა თანავარსკვლავედში შენიშნეს ახალი არაჩვეულებრივი ვარსკვლავი, რომლის სიკაშკაშეც აღმატებოდა პირველი სიდიდის ვარსკვლავთა სინათლეს და იხილვებოდა დღისითაც. შემდეგ მისი ნათელი შესუსტდა და 1606 წლის მარტში სრულიად გაქრა. ამ უხილავი ვარსკვლავის გამოჩენა იმითაა შესანიშნავი, რომ ამ დროს (1603 წლის 17 დეკემბერს) მოხდა ცის ამ ნაწილში ძალიან იშვიათი შეერთება ორი დიდი პლანეტისა - იუპიტერისა და სატურნისა, რომელთაც 1604 წლის მარტში შეუერთდა ასევე მარსიც. ამან მისცა კეპლერს იმის ვარაუდის უფლება, ეფიქრა, იყო თუ არა პლანეტათა მსგავსი შეერთება ქრისტეს შობის დროსაც, როცა გამოჩნდა არაჩვეულებრივი ვარსკვლავი.

გამოთვლამ გვიჩვენა, რომ ნამდვილად, მეშვიდე წლის დასასრულსა და მეექვსე წლის დასაწყისში ჩვენს ერამდე (რომის დაარსებიდან 747-748 წლებში) მოხდა იუპიტერის, სატურნისა და მარსის მსგავსი შეერთება. ამიტომაც კეპლერი, მასთან ერთად სხვა ასტრონომებიც, ვარაუდობს, რომ მესიის ვარსკვლავი იყო პლანეტათა ასეთი შეერთება და არა სხვა რამ, რომელსაც თან ახლდა განსაკუთრებული არაჩვეულებრივი ნათება, მსგავსად 1604-1606 წლებისა.

2. სასწაულებრივი ვარსკვლავი უკავშირდება სხვა ისტორიულ მონაცემებს. მისი გამოჩენა ჩვენს 7-6 წლებში გვაძლევს საფუძველს, ვადიაროთ ეს უკანასკნელი მაცხოვრის შობის ჭეშმარიტ წლად, ესაა 748

წელი რომის დაარსებიდან, ზუსტად ჩვენი ერის დასაწყისამდე 5 წლით ადრე. ამ თარიღს ასახელებდა წმინდა იოანე ოქროპირიც.

შენიშვნა: საზოგადოდ მიღებული ათვლით, იესო ქრისტე იშვა რომის დაარსებიდან 753 წლის ბოლოს, 194-ე ოლიმპიადის მეოთხე წელს, პირველი რომაელი იმპერატორ ოქტავიუს ავგუსტუსის მეფობის მე-15 წელს, ასე რომ, ქრისტიანული წელთაღრიცხვის პირველ წლად ითვლება რომის დაარსებიდან 754 წელი, 195-ე ოლიმპიადის პირველი წელი, ავგუსტუსის მეფობის მე-16 წელი. ნამდვილად, იესო ქრისტეს შობა მოხდა რომის დაარსებიდან 748 წელს, 193-ე ოლიმპიადის მესამე წელს, ავგუსტუსის მეფობის მეათე წელს.

მათე მახარებლის მიერ იესო ქრისტეს შობის თარიღის მინიშნების მნიშვნელობა და მიზანი რომ გავიგოთ, საკმარისია შევნიშნოთ, რომ ჰეროდე იყო იუდეის უკანასკნელი მეფე და ამასთან უცხოტომელი. ამგვარად, მართალია მახარებელი მათე არ ახსენებს იაკობის წინასწარმეტყველებას (დაბ. 49.10: „არ წაერთმევა კვერთხი იუდას, არც არგანი ფერხთა შუიდან, ვიდრე არ მოვა მისი მფლობელი და ის იქნება იმედი ხალხთა“), მაგრამ უცხოტომელი ჰედოდეს იუდეაში მეფობის მინიშნებით ახვედრებს მორწმუნე იუდეველს იუდეის მთავრის დასუსტებასა და იმ დროის დადგომას, როდესაც უნდა მოვიდეს შემრიგებელი.

იესო ქრისტეს შობის დღედ, მეორე მსოფლიო საეკლესიო კრების დროიდან, წმინდა იოანე ოქროპირის მითითებით და რომის ეკლესიის უძველესი გადმოცემის საფუძველზე, ითვლება იანვრის კალენდრის მერვე დღე, ე.ი. 25 დეკემბერი. პალესტინასა და ძველ ბერძნულ ეკლესიაში, ასევე სომხებთან, ღვთის განცხადების დღედ, ანუ იესო ქრისტეს შობისა და ნათლისღების დღედ, ითვლება 6 იანვარი.

3. მაგები, ბრძენ-მოგვები, რომლებიც შეისწავლიდნენ ასტრონომიას, მედიცინას და სხვა უმაღლეს და საიდუმლო მეცნიერებებს, მოვიდნენ აღმოსავლეთის ქვეყნებიდან, ზოგი მოსაზრებით (იუსტინე, ტერტულიანე, ეპიფანე) - არაბეთიდან, იუდეის მახლობელი ქვეყნიდან, რომელიც ეჯიბრებოდა მას და სხვა ქვეყნებს სიბრძნეში, ასტრონომიის ცოდნაში. იგი იუდეველებში აღმოსავლეთად იწოდებოდა (იოზ. 1.3), ეს იყო ოქროთი, გუნდრუკითა და მურით მდიდარი ქვეყანა, გავიხსენოთ ძღვენი, რომელიც მიუტანეს მოგვებმა ახალშობილს.

არსებობს მოსაზრება, რომ ისინი მოვიდნენ მესოპოტამიიდან, ევფრატის ნაპირებიდან, ბალაამის სამშობლოდან, რომელმაც იწინასწარმეტყველა იაკობისგან ვარსკვლავის ამოსვლა („ამოდის ვარსკვლავი იაკობისგან და იმართება კვერთხი ისრაელისგან“ - რიცხვთ. 24.17); საზოგადოდ უფრო მიღებული მოსაზრებით (წმ. ბასილი დიდი, წმ. იოანე ოქროპირი, წმ. თეოფილაქტე) მოგვები მოვიდნენ სპარსეთიდან, ჭეშმარიტ მაგთა და ზეციურ მნათობების მსახურთა ქვეყნიდან.

მაგრამ ვინც არ უნდა ყოფილიყვნენ და საიდანაც არ უნდა მოსულიყვნენ მოგვები, მათი გამოჩენა იერუსალიმში უცხოტომელი მეფის თაყვანის საცემად ძალიან ყურადსაღებია. ეს არ იყო, და არც შეიძლებოდა ყოფილიყო, რაიმე ანგარიშის შედეგი, არც წეს-ჩვეულებების ან მოვალეობის მოთხოვნა, არამედ იყო იმ ცხოველი რწმენის გამოვლენა, რომ ახალშობილი იყო მთელი სამყაროს მეფე. ეს იყო უღრმესი მოწიწების გამოხატვა ქრისტეს მომავალი მაცხოვრებელი საქმიანობისა. სხვა რას შეეძლო აღედრა ადამიანები, მოსულიყვნენ შორეული ქვეყნიდან ახალშობილის თაყვანსაცემად და ესაუბრათ მეფის შობის შესახებ მასთან, ვინც თავად იყო მეფის ტახტის მიმტაცებელი?! ასე მათ თავიანთი თავი და ახალშობილი საფრთხეში ჩააგდეს იმის წინაშე, ვისაც შეეძლო ყოველგვარი მსგავსი განცხადებისას დაენახა თავისი სამეფო ხელისუფლების წინააღმდეგ შეთქმულება. მაგრამ ისინი არ ეპუებიან არანაირ სიძნელეს და გამოცხადდებიან იერუსალიმში. წმინდა იოანე ოქროპირი ამბობს (საუბარი მთ სახარებაზე 7.1): „აქ ბარბაროსები და იუდეველები სწავლობენ ერთმანეთისგან რაღაც უდიდესს. იუდეველები ისმენენ მოგვებისგან, რომ სპარსეთის ქვეყნებში ვარსკვლავმა იქადაგა ქრისტე, ხოლო მოგვები იგებენ იუდეველებისგან, რომ ის, ვინც იქადაგა ვარსკვლავმა, წინასწარმეტყველებისგან დიდი ხნით ადრე იყო ნამცნევი“.

მეორე მხრივ, იგივე წმინდა მამა გვეუბნება, რომ მოგვების იერუსალიმში მოსვლას უნდა ემხილებინა იუდეველები, რომლებსაც ჰყავდათ წინასწარმეტყველები და არ სწამდათ მათი. ისინი დაიბნენ, როცა გაიგეს ქრისტეს შობა, ხოლო წარმართმა მოგვებმა დაინახეს არაჩვეულებრივი ვარსკვლავი, იჩქარეს, გაეგოთ მისი დანიშნულება, ირწმუნეს ის, რაც მათმა გადმოცემებმა შემოინახა (შესაძლოა, დანიელის წინასწარმეტყველება), როგორც უძველესი წინასწარმეტყველება.

მოგვთა რიცხვი, ნეტარი ავგუსტინესა და წმ. იოანე ოქროპირის აზრით, თორმეტი იყო. თუმცა ზოგნი ფიქრობენ, რომ ისინი მხოლოდ სამნი იყვნენ, მორთმეული ძღვენის შესაბამისად. რომის ეკლესიის გადმოცემა თვლის მათ მეფეებად და შემოინახა მათი სახელებიც კი: მელხიორი, კასპარი და ბალთაზარი, პირველი სემის, მეორე ქამის, მესამე იაფეთის შთამომავალნი. პირველი გამოიხატება მოხუცის (თეთრი), მეორე - ჭაბუკის (შავი), მესამე - მამაკაცის (წითური) სახით.

ეს გადმოცემები მნიშვნელოვანია იმ მხრივ, რომ მოგვების სამეფო ღირსებები ხსნის მათ უცხო ქვეყანაში გაბედულ გამოჩენას, ახალი მეფის შობის ადგილის ძიებას, რომელმაც, როგორც ცნობილია, გამოიწვია დიდი ქარიშხალი ეჭვიანი ჰეროდეს სასახლესა და მთელ იერუსალიმში. მოგვთა საიდუმლო რიცხვი და სხვადასხვა ასაკი მტკიცებულებაა იმისა, რომ კაცობრიობის მოდგმის სამივე მთავარი შტო და სხვადასხვა ასაკი, მოგვების სახით, მოვიდა ახალშობილი მაცხოვრის თაყვანსაცემად.

მრავალი თანამედროვე წარმართი მწერალი მოწმობს⁴⁸, რომ ამ დროს ყველა ცნობილ ერთა შორის გავრცელებული იყო საყოველთაო რწმენა, რომ იუდეაში (ან სადღაც აღმოსავლეთში) უნდა შობილიყო ყოვლისშემძლე მეფე და რომ მისი შობით დედამიწაზე უნდა დაბრუნებულიყო ოქროს (უბედნიერესი) საუკუნე. ამ რწმენას უნდა აღეძრა მოგვებიც, არაჩვეულებრივი ვარსკვლავის გამოჩენისას წასულიყვნენ იუდეაში ახალშობილი უდიდესი მეფის სამიებლად.

იესო ქრისტეს შობის შემდეგ მოგვები ზუსტად როდის მივიდნენ იერუსალიმსა და ბეთლემში არ არის მახარებელის მიერ მინიშნებული, მაგრამ ნათელია, რომ არა მაშინვე. სავარაუდოდ, ეს მოხდა ქრისტეს ცხოვრების მეორე წლის ბოლოს, ასეთი დასკვნა შეიძლება გამოვიტანოთ იმ ფაქტიდან, რომ ჰეროდემ დასახოც ყრმათა ასაკი განსაზღვრა ორი წლით (2.16).

მხოლოდ ბოროტმა შიშმა აღძრა ჰედორე დაეხოცა ორ წლამდე ბავშვები. როდესაც მოგვები მივიდნენ ბეთლემში, მაშინ ახალშობილი ყრმა უკვე იყო სახლში (2.11: „როდესაც შევიდნენ სახლში, იხილეს ყრმა მარიამთან, თავის დედასთან ერთად“), და არა ბაგაში, როგორც წერს ლუკა; იესო იწოდება ყრმად (παιδιον) და არა ჩვილად (Βρεφιδ), როგორც ლუკასთან (2.12,16).

4. მიქეას წინასწარმეტყველება ქრისტეზე, რომელიც განუმარტეს მღვდელმთავრებმა და მწიგნობრებმა ჰეროდეს, ვიდრე თვითონ გაიგებდნენ შობის შესახებ, გვიჩვენებს, რომ ქრისტესა და მოციქულების თანამედროვე იუდეველები ზუსტად ისე იგებდნენ ამ წინასწარმეტყველებას, როგორც ყოველი დროის ქრისტიანები. ამ წინასწარმეტყველების დაკავშირება ზორობაბელთან (როგორც ამბობდნენ იუდეველები წმ. იოანე ოქროპირის დროს) ან დავითთან, (არა როგორც წინასწარმეტყველება), როგორც ფიქრობენ ახლანდელი იუდეველები, არის ჭეშმარიტების მიზანმიმართული დამახინჯება, რომელიც ცხადყოფს იუდეველების სურვილს, აიცილონ ცხადი აღიარება იმისა, რომ ქრისტეს

⁴⁸ Светоний - Verpas. 4; Тацит - Hist. 5.13; Виргилий - Eclog.47

შობით აღსრულდა ყველაზე უმთავრესი, მესიის შობის წინასწარმეტყველება.

5. მოგვებმა, აღმოსავლელ ხალხთა ჩვეულების შესაბამისად (დაბ. 43.11; III მეფ. 10.10), როგორც გვასწავლიან ეკლესიის მამები, მიაართვეს ოქრო მეფეს, გუნდრუკი - ღმერთს, მური კი - ადამიანს, რომელსაც შეუძლია სიკვდილი. წმიდა იუსტინე მოწამე მოგვების ძღვენში ხედავს ისაიას წინასწარმეტყველების აღსრულებას (8.4): „ვიდრე ყმაწვილი ისწავლიდეს დამახებას: მამი და დედი, დამასკოს დოვლათს და სამარიის ნადავლს აშურის მეფეს მიუტანენ“⁴⁹.

6. მოგვების დაბრუნება თავიანთ ქვეყანაში ღვთის ანგელოზის გამოცხადების შედეგი იყო. ჰეროდეს სისასტიკის ერთ-ერთი ფაქტი აღსრულდა ამ დროს. იოსებ ფლავიუსის მიერ აღწერილი მისი ცხოვრების მრავალი ეპიზოდი ადასტურებს იმას, რომ ჰეროდე იყო დაუნდობელი. იოსებ ფლავიუსი არ საუბრობს ბეთლემელი ყრმების ამოწყვეტის შესახებ, მაგრამ ეს ექვქვეშ არ აყენებს ამ ფაქტს, არამედ ცხადყოფს იმას, რომ ყრმათა სიკვდილი იყო ჰეროდეს სისასტიკის რიგითი გამოვლენა. ვინც საკუთარი შვილების სიცოცხლე შესწირა ეჭვიანობასა და ხელისუფლების სიყვარულს, მას არ გაუჭირდებოდა მსხვერპლად შეეწირა რამდენიმე ასეული ან ათასეული სხვისი შვილი, ოღონდ ჩამოეცილებინა საშიში მეტოქე.

ამასთან ცნობილია, რომ იოსებ ფლავიუსი, რომელიც ჰეროდესა და მისი მემკვიდრეების დროის მოვლენების უმცირეს წვრილმანებსაც კი აღწერს, გამიზნულად დუმს ყველაფერზე, რაც ეხება ქრისტესა და მის მიმდევრებს. ამ დუმილის ახსნა შეიძლება მხოლოდ იმით, რომ ის იყო მღვდელი და ეკუთვნოდა ფარისეველთა პარტიას, რომელიც მტრობდა ქრისტეს. მან იხილა იერუსალიმის ტაძრისა და თავად ქალაქის დანგრევა, რაც ქრისტემ იწინასწარმეტყველა, მან საკუთარ თავზე გამოსცადა იუდეის სამეფოსა და რელიგიის სრული დაცემა და სიკვდილი. ამასთანავე მან ნახა, თუ როგორ იზრდებოდა და

⁴⁹ დედა ღვთისა მოგვთა წმინდა ძღვენს ინახავდა მთელი ცხოვრების მანძილზე და თავისი მიძინების წინ გადასცა ისინი თავის სარტყელსა და საფარველთან ერთად იერუსალიმის ეკლესიას, რომელიც მას ინახავდა 400 წლამდე. ბიზანტიის იმპერატორმა არკადიმ გადააბრძანა ძღვენი კონსტანტინეპოლში იმპერიის ახალი დედაქალაქის კურთხევისათვის, შემდეგ ისინი მოხდა ნიკეაში და 600 წლის განმავლობაში ინახებოდა იქ. როდესაც კონსტანტინეპოლი განთავისუფლდა ლათინელებისგან, ძღვენი დაბრუნდა დედაქალაქში. ბიზანტიის დაცემის შემდეგ, 1453 წელს, სერბ დედოფალ მარიამის თაოსნობით გადააბრძანეს ათონზე წმინდა პავლეს მონასტერში. დედოფლის მუხლმოდრეკის ადგილზე აღიმართა წმინდა ჯვარი, რომელსაც ეწოდება „დედოფლისა“. შემდგომ მის გვერდით აშენდა სამლოცველო, რომლის შიდა კედელზეც გამოსახულია ბერებისა და უდიდესი სიწმინდის შეხვედრა. ძღვენიდან დღესაც იფრქვევა განსაკვირვებელი სურნელება. ზოგჯერ ისინი გამოაქვთ მონასტრიდან მომლოცველებისთვის თავყვანის საცემად. შეინიშნება, რომ ეს წმინდა ძღვენი კურნავს არაწმინდა სულების მიერ შეპყრობილ ადამიანებს. 1985 წელს ძღვენი გაიტანეს სალონიკში წმინდა კირილესა და მეთოდეს ახალშენებულ ტაძარში თავყვანსაცემად - რედ.

მლიერდებოდა დევნილი ნაზორეველების ანუ ქრისტიანების სექტა (მათი თანამედროვეების მოსაზრებით), მიუხედავად დევნისა. ამიტომაც არ არის გასაკვირი, რომ ეს მწერალი არ საუბრობს არც იესო ქრისტეს შობაზე, რომელმაც მოიყვანა იერუსალიმში აღმოსავლელი მოგვებიც კი, არც ჰეროდესა და იერუსალიმის გაურკვეველ მდგომარეობაზე და, თავისთავად, არც თავად მოგვებზე.

შენიშვნა. იოსებ ფლავიუსი⁵⁰ მხოლოდ ერთხელ საუბრობს იესო ქრისტეზე. ის წერს: „იმ დროს ცხოვრობდა იესო, ბრძენი ადამიანი, თუ შეიძლება მას ადამიანი ვუწოდოთ: რადგანაც იგი აღასრულებდა სასწაულებს, ასწავლიდა ხალხს, რომლებიც სიხარულით იღებდნენ ჭეშმარიტებას. მან ყურადღება მიიქცია როგორც იუდეველებისა, ასევე ელინელებისა (ეს იყო ქრისტე). და როდესაც, ჩვენი მთავრების ენის მიტანით, პილატემ განსაჯა იგი სასიკვდილოდ, მისმა მოწაფეებმა არ დატოვეს იგი; იგი გამოეცხადა მათ ცოცხალი მესამე დღეს. ღვთაებრივი წინასწარმეტყველები მოწმობენ ამასა და მის მრავალ სხვა სასწაულებრივ საქმეს. ქრისტიანთა საზოგადოება, ასე იწოდება თავისი სახელის მიხედვით, არსებობს ახლაც“. სამწუხაროდ, თვლიან, რომ ეს ადგილი არის მომდევნო დროის დამატება რომელიღაც ქრისტიანი გადამწერისა.

როგორც გვიჩვენებს მომდევნო ფილოლოგიურმა კვლევებმა, დამატება, რომლითაც გადამწერს უნდოდა განემარტა ტექსტი და მიაწერა ძირეული ტექსტის ველზე, აღმოჩნდა მხოლოდ ფრაზა: „ეს იყო ქრისტე“; ხოლო წინადადებაში „მესამე დღეს იგი გამოეცხადა მათ ცოცხალი...“ იმავე გადამწერის მიერ გამოტოვებულია სიტყვა: „როგორც მოწმობენ“ (რედ.)

სხვა ადგილას, რომლის ავტორის სახელიც ასევე ეჭვის ქვეშაა, იოსებ ფლავიუსი უწოდებს იაკობს უფლის, იესოს, „ქრისტედ წოდებულის“, ძმას. თუმცა, თუ დავუშვებთ, რომ ეს უკანასკნელი ფრაზაც ინტერპოლირებულია, ტექსტიდან მაინც ცხადყოფს, რომ ამ ადგილას საუბარია ზუსტად ქრისტიანებზე, როგორც ვიღაც, იუდეველებისთვის უცხო რელიგიური ჯგუფის წარმომადგენლებზე.

მიანიშნებენ, რომ თუ გამოვრიცხავთ იოსებ ფლავიუსის ტექსტის ამ ორ ადგილს, მაშინ მას აღარ დარჩება არც ქრისტეს შესახებ და არც ქრისტიანებზე არავითარი მოხსენება, თითქოს ისინი იმ დროს არც არსებობდნენ ან სრულიად უცნობი დარჩნენ იმდროინდელი იუდეველი ისტორიკოსისათვის, რაც სრულიად შეუძლებელი და წარმოუდგენელია.

მართალია, იოსებ ფლავიუსი წერდა არა ქრისტიანული ეკლესიის ისტორიას, არამედ მხოლოდ ცალკე აღებული ერის ისტორიას, თუმცა უნდა შევნიშნოთ, რომ ფლავიუსის თანამედროვე რომაელი ისტორიკოსები ტაციტიუსი და სვეტონიუსი ძალიან კარგად იცნობენ ქრისტესა და ქრისტიანებს, გარკვეულწილად საუბრობენ ქრისტიანობაზე, როგორც დამღუპველ ცრურწმენაზე, წარმართთა ქრისტიანობის მიმართ

⁵⁰ древн. иуд. 18,3,3

საყოველთაო ზიზღსა და საშინელ წამებებზე, რომლებსაც ქრისტიანები განიცდიდნენ თავიანთი რწმენის გამო იმპერატორ ნერონის დროს⁵¹. ხოლო მოციქულებისა და ქრისტიანთა იუდეასა და რომში პირველი დევნის ერთ-ერთი თანამედროვე იუდეველი ისტორიკოსი, რომელიც ძალიან კარგად იცნობს იოანე ნათლისმცემელს, უფლის ძმა იაკობს, იუდა გალილეველს, თევდასა და ახალ აღთქმაში მოხსენებულ სხვა პიროვნებებს, საუბრობს მათზე სახარებასა და მოციქულთა საქმეებთან სრული შესაბამისობით. იოსებ ფლავიუსმა კი გადაიტანა იუდეის სამეფოს არსებობის უკანასკნელი წლები და გადასახლდა იერუსალიმის დამპყრობელ ტიტესთან ერთად იუდეიდან რომში, სადაც ასევე შეიძლება შეხვედროდა ქრისტიანებს და გაეგო წარმართების მიერ მათი საშინელი წამების შესახებ. ასევე არ შეიძლება არ სცოდნოდა, რომ იმ დროს წარმართები აიგივებდნენ ქრისტიანებს იუდეველებთან და ქრისტიანობას თვლიდნენ იუდეურ სექტად. ყურადსაღებია, რომ ეს ისტორიკოსი საერთოდ არ ახსენებს ქრისტეს და არც მის მრავალრიცხოვან მიმდევრებს. დუმილი, მართლაც, მტრული განწყობილების გამოვლინებაა.

მუხლი 15-18. როგორც იესო ქრისტეს ეგვიპტეში გაქცევასა და იქიდან დაბრუნებაში, ასევე ბეთლემელ ყრმათა ამოწყვეტაში, მახარებელი ხედავს აღსრულებას უძველეს წინასწარმეტყველებათა: ოსიასი (11.1: „როცა ყრმა იყო ისრაელი და მიყვარდა იგი, ეგვიპტიდან გამოვიხმე ჩემი ძე“) და იერემიასი (31.15: „ასე ამბობს უფალი, თავი შეიკავე ტირილისგან და ნუღარ დაღვრი ცრემლებს, რადგან არის შენი შრომის საზღაური, ამბობს უფალი; დაბრუნდებიან მტრის ქვეყნიდან“). ეს წინასწარმეტყველებები ეხება ისრაელ ერს, ხოლო მახარებელი მიმართავს მესიისაკენ, რადგან ისრაელი ერი თავისი ხვედრით პირველსახე იყო მესიისა. გარდა ამისა, განმმართველთა მოსაზრებით, მესიის მისვლა ეგვიპტეში აუცილებელი იყო იქაური კერპების შერყვევისათვის და ისრაელის სახლის წარწყმედილ შვილთათვის მისი დედამიწაზე მოსვლის უსიტყვო ქადაგებისათვის.

7. უცნობია, რა ხანი დაჰყო იესო ქრისტემ ეგვიპტეში, მაგრამ მათე მას იქიდან დაბრუნებისას ჯერ კიდევ ყრმას (παιδιον) უწოდებს (მუხლი 20). თუკი იესო ქრისტე გაქცევისას ორი წლის იყო და მის შობას ჩვენს ერამდე 6 წელს ვივარაუდებთ, ჰეროდეს სიკვდილს კი - 4 წელს, ასევე, როგორც ცნობილია, ქრისტე ეგვიპტიდან მალევე დაბრუნდა, მაშინ იგი დაბრუნებისას სამი წლისა შეიძლება ჩავთვალოთ.

8. იესო ქრისტეს ნაზორეველობაზე წინასწარმეტყველება არსად არ გვხვდება ძველ აღთქმაში. ამასთან იესო ქრისტე არ ეწეოდა

⁵¹ Тацит, Anna, 15.44; Светоний, Nero, 16

ნაზორეველის ცხოვრებას მკაცრი მნიშვნელობით (მთ. 11.19), და ამიტომაც არ შეიძლება მათეს მინიშნებებიც ჩავთვალოთ წინასწარმეტყველებად. მაგრამ მსგავსად ნაზორეველებისა, რომლებიც თავიანთ ცხოვრებას ღმერთის მსახურებას უძღვნიდნენ, ასევე იესო ქრისტემაც მთლიანად შესწირა საკუთარი თავი ღმერთს სამყაროს ცოდვებისათვის და ამიტომაც იგი შეწირულია - ცხებულია - ქრისტეა. მისი წინასახეები იყვნენ უძველესი ნაზორეველები (სამსონი, სამოელი და სხვ.). გარდა ამისა, იესო ქრისტე იწოდებოდა ნაზორეველად ქალაქ ნაზარეთიდან წამოშობის გამო და მისი მიმდევრებიც დიდხანს იწოდებოდნენ ასე (საქმ. 24.5). იუდეველები დაცინვით ახლაც უწოდებენ ნაზორეველებს გალილეის ხალხისგან წარმოშობილ მდაბიოებს, მნიშვნელობით ნაზორეველი ანუ დამცირებული, საძულველი. ასევე მესიის მდგომარეობა ნაწინასწარმეტყველები იყო წინასწარმეტყველთაგან: „ამოვა ყლორტი იესეს ღეროდან და მისი ფესვის ამონაყარი გაიხარებს“, „ამოიზარდა როგორც მორჩი მის წინაშე და როგორც ფესვი ურწყული მიწიდან; არც ღირსება ჰქონია და არც მშვენება, რომ ზედ შეგვეხედა, არც იერი, რომ მივეზიდეთ. საძულველი იყო, კაცთაგან ათვალწუნებული, გატანჯული და სნებამორეული, ერთი იმათგანი, ვისაც პირს არიდებენ. საძულველი იყო და არად ვაგდებდით“ (ისაია 11.1=53.2-3).

შენიშვნა. მახარებელი ლუკა არ ახსენებს იესო ქრისტეს მშობლების მოგზაურობას ეგვიპტეში, არამედ ამბობს, რომ ყოველივეს - წინადაცვეთისა და ყრმის ტაძრად მიყვანების - აღსრულების შემდეგ, მშობლები დაბრუნდნენ გალილეაში. მაგრამ მისი დუმილი არ უარყოფს მათეს მონათხრობის სანდოობას. ეს მოვლენა (ეგვიპტეში გაქცევა) უნდა მომხდარიყო კანონიერი წეს-ჩვეულებების - წინადაცვეთისა და ტაძრად მიყვანების - აღსრულების შემდეგ. როგორც მახარებლის ნათქვამიდან ჩანს, ნაზარეთიდან ბეთლემში მოსულ იოსებს სურდა აერჩია ეს ქალაქი თავის სამუდამო საცხოვრებლად და ეს სურვილი არ შეუცვლია ეგვიპტიდან დაბრუნების შემდეგაც. მხოლოდ ანგელოზის გამოცხადებამ აიძულა იგი ისევ დაბრუნებულიყო ნაზარეთში. მახარებელი ლუკა, გამოტოვებს ეგვიპტეში გაქცევის თხრობას და არ ახსენებს ასევე იესოს მშობლების დროებით ცხოვრებას ბეთლემში მისი შობის შემდეგ.

იესო ქრისტეს ყრმოება და პირადი ცხოვრება 30 წლის ასაკამდე

„ხოლო ყრმა იზრდებოდა და მტკიცდებოდა სულით, ივსებოდა სიბრძნით და იყო მადლი ღმრთისა მასზე. ხოლო მისი მშობლები ყოველ წელიწადს პასექის დღესასწაულზე მიდიოდნენ იერუსალიმში. და როცა თორმეტი წლისა გახდა, ჩვეულებისამებრ, იერუსალიმში დღესასწაულზე ავიდნენ ისინი. ხოლო დღესასწაულის შემდეგ, უკან რომ გამობრუნდნენ, ყრმა იესო იერუსალიმში დარჩა; და ვერ შენიშნეს იოსებმა და დედამისმა; არამედ ეგონათ სხვებთან ერთად მოდისო, მაგრამ ერთი დღის სავალი გზა რომ გალიეს, ძებნა დაუწყეს ნათესავებსა და ნაცნობებს შორის; და რაკი ვერსად იპოვეს, იერუსალიმში დაბრუნდნენ მის სამებნელად. სამი დღის შემდეგ ტაძარში იპოვეს იგი; მოძღვრებს შორის ჩამჯდარიყო, უსმენდა და კითხვებს აძლევდა მათ. ყველა მსმენელს უკვირდა მისი გონიერება და სიტყვა-პასუხი. როცა დაინახეს, განცვიფრდნენ და დედამისმა უთხრა მას: შვილო, ეს რა გვიყავი? აჰა, მე და მამაშენი დავდივართ და გულშემოყრილნი დაგეძებთ. და უთხრა მათ: მერედა რას მეძებთ? ნუთუ არ იცით, რომ მე მმართვეს იქ ყოფნა, სადაც ყველაფერი ეკუთვნის მამაჩემს? მაგრამ მათ ვერ გაიგეს მისი სიტყვები. წაჰყვა მათ და მივიდა ნაზარეთს: და იყო მათი მორჩილი; დედამისი კი გულში იმარხავდა ყველა ამ სიტყვას. ხოლო იესოს ემატებოდა სიბრძნე და ასაკი და მადლი ღმრთისა და კაცთა წინაშე“.

ჩვენი მაცხოვრის დედამიწაზე ცხოვრების ყველაზე ხანგრძლივ პერიოდზე მახარებლები არაფერს ამბობენ. მხოლოდ ლუკა გამოხატავს მას მოკლედ: „ხოლო ყრმა იზრდებოდა და მტკიცდებოდა სულით, ივსებოდა სიბრძნით და იყო მადლი ღმრთისა მასზე“; „ხოლო იესოს ემატებოდა სიბრძნე და ასაკი და მადლი ღმრთისა და კაცთა წინაშე“ (მუხლი 2. 40 და 52). იესოს ასეთ აღზრდასა და წარმატებებზე თავისი შენიშვნის განსამტკიცებლად მახარებელს მოჰყავს მხოლოდ ერთი შემთხვევა მისი ყრმობიდან, როცა 12 წლის იესო დარჩა იერუსალიმში პასექის დღესასწაულზე მშობლების მეთვალყურეობის გარეშე და იპოვეს ტაძარში სწავლულ მწიგნობართა შორის. აქ მან ისინი გააკვირვა თავისი ასაკისთვის შეუფერებელი ბრძნული კითხვებითა და პასუხებით.

იესო ქრისტეს ყრმობისა და მისი პირადი ცხოვრების (ლუკა მახარებლის მიხედვით) შესწავლისას, შევნიშნავთ:

1. მახარებელ ლუკას თავისი მიზნის შესაბამისად, ცხოვრების ჭეშმარიტებაში თეოფილეს განსამტკიცებლად, რათა მიეცა მისთვის იესო ქრისტეს ცხოვრების თანმიმდევრული აღწერა, უნდა აესახა უპირველესად იესო ქრისტეს ცხოვრება და სწავლება მისი სამყაროსთვის გამოცხადების დროიდან. ამდენად, ყველაფერი მანამდე არსებული, მარკოზის და იოანეს მსგავსად, გამოტოვა.

მან ისაუბრა იესო ქრისტეს შობასა და ყრმობაზე, სავარაუდოდ, მხოლოდ იმიტომ, რომ ვიღაცას არ ეფიქრა, იგი არ განკაცებულა ან ის არ იყო ჩვენი მსგავსი ადამიანიო. მეორე მხრივ, იმიტომაც, რომ ვიღაცას არ ეფიქრა, რომ იგი, ქალწულ მარიამისაგან შობილი, უკვე იყო სრულყოფილი ადამიანი და ახლავე შეეძლო შესდგომოდა საზოგადო მსახურებას - მახარებელმა აღწერა იესო ქრისტეს ყრმობა და მისი აღზრდა და სიბრძნეში წარმატება.

2. ლუკა მახარებელი იესო ქრისტეს აღზრდას წარმოადგენს ადამიანის ძალთა, სხეულებრივი და სულიერი განვითარების ბუნებრივი სვლის შესაბამისად. ამით ლუკას ღვთივსულიერი უწყება იესო ქრისტეს ყრმობაზე მკვეთრად განსხვავდება აპოკრიფთა ნაკლებსარწმუნო თხრობისაგან, რომლებიც წარმოადგენს მას ხან რაღაც ზღაპრულ ჯადოქრად, სახვევებშივე მოსაუბრედ, ხან კიდევ ჯიუტ ყრმად, რომელიც იყენებს თავის ძლიერებას მისი ღვთაებრივი მოწოდების ურწმუნო ადამიანების დასასჯელად.

3. სიბრძნეში წარმატება და ადამიანური ძალების ბუნებრივი განვითარება, რა თქმა უნდა, უკავშირდება იესო ქრისტეს ადამიანურ ბუნებას, რომელიც ემორჩილება ადამიანური განვითარების კანონებს, მაგრამ ამავე დროს აღმოაჩენს მასში ღვთაებრივის მყოფობასაც: „**იყო მადლი ღმრთისა მასზე**“ (მუხლი 40). მისმა სიბრძნემ განაცვიფრა ბრძნენი, როდესაც იგი 12 წლისა იყო. იგი იღებდა ღვთისა და ადამიანების სიყვარულს. იოანეს სახარება გვაძლევს საფუძველს, ვთქვათ, რომ მისი სასწაულებრივი ძალა ცნობილი იყო დედისთვის მანამ, ვიდრე ხალხში

გამოვლინდებოდა. ხოლო იესო ქრისტეს ყრმობაზე აპოკრიფულ თხრობათა სიმრავლე, სასწაულებით აღვსილი, არ ამტკიცებს, მაგრამ მიაწინებს, რომ ღმერთკაცის ღვთაებრივი ძალა დაფარული სრულიადაც არ ყოფილა სხვისი თვალისათვის თავისი პირადი ცხოვრების მომენტებშიც. ეს უკანასკნელი მოსაზრება უცილობლად უარყოფს იმ ერეტიკოსთა აზრს, რომლებიც ფიქრობენ, რომ ქრისტე გადმოვიდა იესოზე მისი ნათლისღების დროს და რომ ნათლისღებამდე ის იყო უბრალო ადამიანი, მაგრამ თავისი სათნო ცხოვრების გამო იგი ღირსი გახდა ღვთაებრივი გარდამოსვლისა და შეერთებისა.

4. რამდენად ბუნებრივი იყო ყრმა იესოს ძალთა თანდათანობითი ზრდა და განვითარება, იმდენად რიგითი იყო ის საშუალებები, რომლებითაც ის სარგებლობდა, როცა ემზადებოდა ადამიანთა გამოსყიდვის უდიდესი საქმის აღსასრულებლად. უპირველესად უნდა შევნიშნოთ, რომ მის განვითარებაზე განსაკუთრებული და ძლიერი ზეგავლენა ექნებოდა იმ გარემოს, რომელშიც ის აღიზარდა.

ეს გარემო, პირველ რიგში, იყო ღარიბი ხელოსნის ოჯახი, რომელიც თავისი საზოგადოებრივი მდგომარეობით ეკუთვნოდა უბრალო ხალხის ყველაზე დაბალ კლასს და თავი გაჰქონდა თავისი წევრების ფიზიკური შრომით⁵².

ასევე უნდა შევნიშნოთ, რომ ეს ოჯახი იყო გალილეიდან, ფარისეველთა და მწიგნობართა ყოველგვარ ზემოქმედებას განშორებული. ამიტომაც მისთვის უცხო იყო რელიგიური ფანატიზმი და უცხოტომელების შეუწყნარებლობა, მაგრამ ამასთანავე, ეს იყო სრულიად კეთილშობილი ოჯახი, რჯულის აუცილებელი მოთხოვნების მკაცრი შემსრულებელი.

ეს ოჯახი გარემოცული იყო ასევე ღარიბი და დაბალი სოციალური მდგომარეობის ხალხით. იესო გაიზარდა ამ გარემოში, კარგად შეისწავლა წესები, ჩვეულებები, ოჯახური საცხოვრებელი პირობები და კუთვნილებები. ამის გამო იგი თავის მაგალითებში, გამოთქმებში სახეს

⁵² უნდა შევნიშნოთ, რომ იოსებმა შეიძინა საკუთრებაში გეთსამანიაში მიწის ნაკვეთი საგვარეულო სასაფლაოსათვის, რაც შეიძლება ჰქონოდა მხოლოდ მდიდარ ადამიანებს. მისი წმიდა ნაწილები განისვენებს ახლაც აქ, აქვე მდებარეობს ქალწულ მარიამის საფლავიც. - რედ.

იღებს ამ გარემოს ცხოვრებიდან: მინდორი, ბაღი, ფრინველები, მცენარეები, თესვა, ხეების დარგვა, ზღვა, თევზჭერა, თევზები და სხვა მსგავსი საგნები, რომლებიც მუდმივად გვხვდება მის საუბრებსა და იგავებში.

ამდენად, მას არ აქვს მაღალი საზოგადოების ყოფის მსჯელობები, არ იღებს წერილის შინაარსს პირდაპირ, დაწვრილებით, ის არ იღებს არც რაბინულ გაყალბებებს იუდეველთა რჩეული მდგომარეობისა და უფლებებისა ღვთის სასუფეველში შესვლაზე; არ აქვს ასევე მეზვერეებისადმი, სამარიტელებისა და წარმართების სიძულვილი, რითიც გამოირჩეოდნენ რჯულის მკაცრი დამცველები და, ზოგადად, იუდეის მცხოვრებლები.

გალილეაზე, კერძოდ, გალილეის ზღვაზე, ან ტბაზე გადიოდა რამდენიმე სავაჭრო გზა, რომლებზეც განლაგებული იყო საბაჟოები ბაჟის ასაკრეფად და აქ იყო მებაჟეთა მრავალრიცხოვანი კლასი. ამ მეზვერეებს გალილეის მაცხოვრებლები უნებურად უახლოვდებოდნენ და შემწყნარებლურად უყურებდნენ მათ საქმიანობას. ზუსტად ასევე შემწყნარებლურად და გულლიად ეკიდებოდნენ გალილეელები სამარიტელებს.

გალილეიდან უახლოესი გზა იერუსალიმისკენ სამარიაზე გადიოდა, ასე რომ, გალილეელები მუდმივად ურთიერთობდნენ მათთან სავაჭრო და ცხოვრებისეული საჭიროების სხვადასხვა სფეროში. რის შედეგადაც მთელი მხარე ატარებდა განსაკუთრებულ ხასიათს და უძველესმა წინასწარმეტყველებმაც უწოდეს გალილეს წარმართული (ისაია 9.1). ყველაფერ ამას გავლენა ჰქონდა იესოზე და აისახა მის ქადაგებებშიც.

ღარიბულ გალილეურ გარემოში აღზრდას გავლენა რომ ჰქონდა იესოზე, ეს კარგად იცოდნენ და ამბობდნენ კიდევ ნაზარეთის მცხოვრებლები, ამიტომაც უკვირდათ მისი სიბრძნე: „ვინ მისცა ყოველივე ეს, ან რა სიბრძნე აქვს ბოძებული, რომ ამნაირი სასწაულები ხდება მისი ხელით“ (მარკ. 6.2); „ნუთუ უსწავლელად იცის წერილი?“ (იოან. 7.15); „განა ხურო არ არის, მარიამის ძე და იაკობის, იოსეს, იუდასა და სიმონის ძმა? მისი დებიც ხომ აქვე არიან, ჩვენს შორის?“ (მარკ. 6.3). უეჭველია, იესოს ეს გალილეური აღზრდა მალევე გახდა იმის მიზეზი, რომ მწიგნობრები,

ფარისევლები და მღვდელმთავრები მტრულად განეწყვნენ მის მიმართ. შედეგად, იუდეველებმა, რომლებიც ასე ელოდნენ მესიას, ვერ იცნეს იგი და არ მიიღეს ის იესოს სახით, რომელიც გალილეის ნაზარეთიდან იყო.

მეორე მხრივ, ასეთი აღზრდა იესოს აახლოებდა ყველა მდაბიო და მოძულებულ ხალხთან, მეზვერეებსა და ცოდვილებთან, ისრაელის სახლისა და უცხოტომელთა წარწყმედულ ერებთან, რაც, ასევე, შედიოდა საღვთოაღმშენებლობის გეგმაში.

გადავიდეთ ე.წ. აღზრდის მეთოდებზე (პირდაპირი მნიშვნელობით), შეგვიძლია ვთქვათ, როგორი საშუალებები შეიძლება ყოფილიყო მისი აღზრდისას, როგორ იზრდებოდა ყოველი კეთილმსახური იუდეველი.

1. აუცილებელი იყო ღვთის სიტყვის კითხვა და სწავლა, რაც არ ეწინააღმდეგება ზოგიერთი იუდეველის შენიშვნას: „**ნუთუ უსწავლელად იცის წერილი?**“ (იოან. 7.15). მას არ უსწავლია რომელიღაც ცნობილ რაბინთან ან მასწავლებელთან (როგორც სავლეს გამალიელთან) და არ მომზადებულია საზოგადო მსახურების ვალდებულებებისათვის, როგორც ემზადებოდნენ წინასწარმეტყველთა და მღვდელთა შვილები. მაგრამ მისთვისაც, როგორც ყველა იუდეველისთვის, ხელმისაწვდომი იყო სინაგოგების საზოგადო სწავლება, როცა რჯულის (პარაშა) და წინასწარმეტყველთა (გაფტარა) მოცემული მონაკვეთის წაკითხვის შემდეგ ხდებოდა ახსნა-განმარტება წაკითხულისა სინაგოგაში მყოფი სპეციალურად შერჩეული განმმარტებლის ან იქ მყოფი შემთხვევითი მასწავლებლის მიერ.

ასეთი სახის განმარტება, ძირითადად, არ სცდებოდა წერილის ადგილის პერიფრაზს ხალხისათვის გასაგებ კილოზე, მაგრამ ამას ზოგჯერ ერთვოდა უხუცესთა ან წინასწარმეტყველთა განმარტებებისა და წინასწარმეტყველებითი ადგილების გადმოცემა, მსგავსად იმისა, როგორც გვხვდებოდა იესო ქრისტესა და მოციქულების დროს. ზოგჯერ წაკითხულის ასეთი ახსნა იწვევდა მთელ საუბრებსა და საღვთისმეტყველო დისპუტებს, რის კვალიც გვხვდება ასევე ახალ აღთქმაში (მთ. 21.23-27; 22.15-16,41 და შემდეგ. ლუკ. 2.46; 4.16,21; საქმ. 17.2-3,17; 13.15 და სხვ.).

2. იუდეველი ყრმის ერთ-ერთი საშუალება აღზრდისა და მომზადებისა იყო უხუცესებთან და უფროსებთან საუბარი. ჯერ კიდევ მოსე ამბობდა: „გაიხსენე ძველი დღეები, იფიქრე გარდასულ თაობებზე. ჰკითხე მამაშენს, გაგაგებინებს! შენს უხუცესებს, ისინი გეტყვიან!“ (II რჯ. 32.7). სხვა ბრძენი გვასწავლის: „ყველა საღმრთო ამბის მოსმენა ისურვე და ბრძნული იგაგები არ გამოგეპაროს. თუ სწავლულს იხილავ, დილაადრიანად ეწვიე; გაცვითოს შენმა ფეხებმა მისი კარის ზღურბლი“ , „ნუ უგულუბელყოფ მოხუცთა მონათხრობს, რადგან მათაც თავიანთი მამებისგან ისწავლეს; მათგან ისწავლი განსჯას, და პასუხის გაცემას ჟამის შესაფერისად“ (სიბრძნ. ზირ. 6.35-36=8.9). იესო ქრისტეს შეეძლო ესაუბრა რწმენის საკითხებზე დედასთან, რომელიც გარდამოცემით, თვითონ ატარებდა დროის უდიდეს ნაწილს წმინდა წერილის კითხვით. მას შეეძლო ესაუბრა იოსებთან, როგორც მამასთან და სხვა პირებთან, როგორც ეს არის ნაჩვენები იერუსალიმის ტაძარში უხუცესებთან საუბრისას. ამ საუბართა საგანი, რა თქმა უნდა, იყო მისი ზეციური მამა, რამდენადაც იგი ხელმისაწვდომი იყო ქრისტეს თანამოსაუბრებისათვის და რამდენიც ახსნილი იყო წმინდა წერილში.

3. ლოცვა და განსჯა ღვთაებრივ საგნებისა - ეს საშუალებები იყო ქრისტესთვის უმთავრესი, რადგანაც ჩვენ ვხედავთ, რომ ის მუდმივად ლოცულობდა და განმარტოვდებოდა ადამიანთაგან, რა თქმა უნდა, ღმერთზე ფიქრისთვის; რადგან ვინც, ფიქრობს ადამიანურს, და არა ღვთაებრივს - განსჯის. შეიძლება ითქვას, ამ საშუალებებით ვითარდებოდა იესო ქრისტე სულიერად და მტკიცდებოდა ადამიანურად ისე, რომ შეძლო აღესრულებინა უდიდესი თავდადება, რომელიც მან აიღო საკუთარ თავზე, როგორც კაცობრიობის გამომსყიდველმა.

4. იესოს მშობლების იერუსალიმში ჩასვლის შემთხვევა პასექის დღესასწაულზე მიგვითითებს:

ა. მშობელთა კეთილმსახურებაზე - მუდმივად მიდიოდნენ იერუსალიმში მოსეს რჯულისა (გამოსვლ. 23.17; 34.23) და დამკვიდრებული წეს-ჩვეულების მოთხოვნით, თუმცა რჯული არ ავალდებულებდა ქალებსა და ბავშვებს;

ბ. იესოს მისწრაფებაზე - იგი უკვე იმ ასაკში იყო, როცა თავისი ზეციური მამის ნებით, დარჩა იერუსალიმში იმ დროს, როდესაც მშობლები გაემგზავრნენ სახლში. ამასთან, ყრმა იესოს ტაძარში დატოვება არ არის მშობელთა გაუფრთხილებლობა, რადგან „მოდღერებს შორის იპოვეს იგი“, ე.ი დღესასწაულზე მოსულ ნათესავთა და ნაცნობთა შორის, რომლებთანაც გზის დიდი ნაწილი განვლო, როცა მოდიოდა იერუსალიმში. არ შეიძლება დავინახოთ ასევე იესოს თავნებობა, რადგან ის უნდა ყოფილიყო იქ, სადაც მისი ზეციური მამაა, მას უნდა ეკეთებინა ის, რაც ეკუთვნოდა თავის მამას.

გ. ყრმა იესოს სიბრძნეზე - იესოს სიბრძნე გამოვლინდა კითხვებსა და პასუხებში, იუდეველ სწავლულებთან საუბრებში, რომლითაც გააკვირვა ისინი. თუმცა იმის შესახებ დუმს მახარებელი, რა სახის იყო ეს კითხვები და პასუხები, მაგრამ, რა თქმა უნდა, ეკუთვნოდა მამა ღმერთს. ამასთან, გაკვირვების მიზეზი იყო თვით იესოს ასაკი და კითხვები, რამდენადაც მას, როგორც ყრმას, მოეთხოვებოდა მოსმენა და დუმილი.

დ. მშობლების მწუხარებასა და განცდაზე - მათ ეძებეს ის ახლობელთა შორის და დაბრუნდნენ იერუსალიმში ერთი დღის სავალი გზის შემდეგ. იგი იპოვეს სამი დღის შემდეგ ტაძრის იმ ნაწილში, სადაც იკრიბებოდნენ მასწავლებლები ქადაგებისთვის და ჰკითხეს: „შვილო, ეს რა გვიყავი? აჰა, მე და მამაშენი დავდივართ და გულშემოყრილნი დაგეძებთ“ (ლუკ. 2.48).

ამ მწუხარებაში საგულისხმოა არა მარტო მარიამის მშობლიური სიყვარულის ძალა, არამედ იოსებისაც, რომელიც, თუმცა არ იყო იესოს მამა, მაგრამ, როგორც ოჯახის თავი და მამობილი, იზიარებდა მარიამის სადარდებელს. ისინი გაოცდნენ, როცა იესო ტაძარში იხილეს, რადგან მათთვის, მშობლიური სიყვარულით აღვსილთათვის, გაურკვეველი იყო მიზეზი, რატომ მოიქცა იესო ასე.

ე. ყრმა იესოს პასუხზე - იესო ხსნის, რომ იგი უნდა დარჩენილიყო თავისი ზეციური მამის სახლში, ეს სიტყვები გაუგებარია მშობლებისათვის, რომლებმაც, მართალია, იცოდნენ მისი უდიდესი დანიშნულების შესახებ, მაგრამ არ იცოდნენ დრო, როდის უნდა ეჩვენებინა მას თავი სამყაროსათვის.

ვ. იესოს დაბრუნებაზე ნაზარეთში - მისი ცხოვრება გრძელდება მშობლების მორჩილებით. მახარებელ მარკოზის მოწმობით, მორჩილება ვრცელდებოდა და იესო იყო ისეთივე ხურო, როგორც მამობილი (მარკ. 6.3) და გვაუწყებს გადმოცემა, მას ეხმარებოდა შრომაში.

შენიშვნა. დედა ღვთისას კითხვაზე: „შვილო, ეს რა გვიყავი? აჰა, მე და მამაშენი დავდივართ და გულშემოყრილნი დაგეძებთ“, იესო პასუხობს: „მერედა რას მეძებთ? ნუთუ არ იცით, რომ მე მმართვეს იქ ყოფნა, სადაც ყველაფერი ეკუთვნის მამაჩემს?“ (ლუკ. 2.48-49). ამ პასუხით იესომ გვაჩვენა, მან იცის, რომ იოსები კი არაა მამა, არამედ თვით ღმერთი, მამა ზეციური, რომლის სახლში (ტაძარში) იპოვეს ის იოსებმა და მარიამმა. ასევე ირკვევა, რომ მან უკვე იცის თავისი მომავალი დანიშნულება და იწყებს იმ საქმიანობას, რომელიც ეხება ადამიანთა ცხოვრებას. ამიტომაც გამოგზავნა მამამ იგი დედამიწაზე, ის მოვიდა სწორედ ამ საქმის აღსასრულებლად.

მაგრამ საიდან იცოდა იესომ ამის შესახებ?! როგორ უნდა ჩასწვდომოდა თავისი ზებუნებრივი წარმოშობის საიდუმლოებას?! ჰქონდა თუ არა მას რაღაც უშუალო გამოცხადება ღვთისგან?! მან ეს გაიგო მარიამისგან ჩვეულებრივი, ბუნებრივი თხრობის საშუალებით?! ღვთაებრივი გამოცხადების უარყოფა შეუძლებელია, თუმცა დიდი ალბათობით შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ მას საკუთარი ზებუნებრივი შობის შესახებ საუბრები ექნებოდა თავის ყოვლადწმიდა დედასთან. თუმცა ყოვლადწმინდა ქალწული ინახავდა ან მაღავდა გულში ყველაფერ იმას, რაც ეხებოდა თავის ღვთაებრივ ძეს, მაგრამ ეს მხოლოდ უცხო პირებთან. რაც შეეხება საკუთარ ძეს, რა თქმა უნდა, ეს მასზე არ გავრცელდებოდა. გარდა იოსებისა, ოჯახის წევრებისგან არავინ იცოდა ეს საიდუმლო, ამიტომაც იესოს ძმებმა დიდხანს ვერ ირწმუნეს მისი, როგორც მესიისა (იოან. 7.5).

წინამორბედის გამოცხადება

(მთ. 3:1-12=მარკ. 1:1-8; ლუკ. 3:1-18)

როდესაც, ბოლოს და ბოლოს, მოიწია ჟამი ძველი აღთქმის საღვთოაღმშენებლობისა და მომზადდა თვით ჭურჭელი ახალი აღთქმის მადლისა, „გაისმა სიტყვა ღმრთისა იოანეს, ზაქარიას ძის მიმართ, უდაბნოში. დადიოდა იგი იორდანეს მთელ შემოგარენში და ქადაგებდა ნათლის ღებას სინანულისას ცოდვათა მისატევებლად. როგორც დაწერილია ესაია წინასწარმეტყველის სიტყვათა წიგნში: ხმა უდაბნოში მღაღადებლისა:

გაამზადეთ გზა უფლისა, გაასწორეთ მისი ბილიკნი“ (ლუკ. 3.2-4). „ის მოვიდა სამოწმებლად, რათა ემოწმებინა ნათლისათვის და, ამრიგად, ყველას ერწმუნა მისგან. არ იყო ის ნათელი, არამედ რათა ემოწმებინა ნათლისათვის. იყო ნათელი ჭეშმარიტი, რომელიც გაანათლებს ყველა კაცს, მომავალს ქვეყნად“ (იოან. 1.7-9).

სიმართლის მზის გამოცხადებას წინ უძღოდა განთიადის ვარსკვლავის მოვლინება. ამ მოვლენას მახარებლები გამოსახავენ და ნათლად აღწერენ:

1. წინამორბედის მოვლინების დროს;
2. წინამორბედის პიროვნებას;
3. მისი გამოცხადების მიზანს;
4. მის მსახურებას, რომელშიც გვხვდება:
 - ა. ქადაგება;
 - ბ. ნათლისღება;
 - გ. მოწმობა მესიაზე.

1. წინამორბედის მოვლინების დრო - ტიბერიუს კეისრის მმართველობის მე-15 წელია, რამდენადაც დავუშვით, რომ იესოს შობა აღსრულდა ჩვენი წელთაღრიცხვით მეექვსე წელს, ხოლო ქრისტემ თავისი მსახურება დაიწყო 30 წლის ასაკში (ლუკ. 3:23), ვღებულობთ, რომ აქ ლუკა გულისხმობს არა ტიბერიუსის თვითმმართველობის მე-15 წელს, არამედ ავგუსტუსთან თანამმართველობის წელს, მან სიკვდილამდე 3 წლით ადრე, რომის დაარსებიდან 765 წლის იანვარში დაადგინა ტიბერიუსი თანამმართველად.

ამგვარად, ტიბერიუსის მე-15 წელი არის საკუთრივ მისი მმართველობის მე-12 წელი და რომის დაარსებიდან 779 წელი, ამას განამტკიცებს ტეტრულიანეს მოწმობაც⁵³, რომელიც ამბობს, dominus anno XII Tiberii Caesaris revelatus (i.e. baptizatus) est - იოანე წინამორბედის მოვლინების თანამედროვე სხვა პიროვნებები, ლუკას მიხედვით, იყვნენ პროკურატორი პონტოელი პილატე, ათვლით მეხუთე მმართველი (10 წელი) იუდეაში; ჰეროდე დიდის ორივე ძე: ჰეროდე ანტიპა, გალილეის ტეტრარქი და

⁵³ amv Marcion 1.15

ფილიპე, ატურეისა და ტრაქონიის (ლუკ. 3.1) მეოთხედმთავარი, დაბოლოს, აბილენეს (ანტილიბანის მთებსა და დამასკოს შორის ქალაქი სირიაში) მეოთხედმთავარი, ვილაც ლისანია. იგი უნდა განვასხვავოთ ფლავიუსის⁵⁴ მიერ ხსენებული ლისანიასგან, რომელიც მოიკლა ანტონიუსის მიერ ეგვიპტის დედოფლის კლეოპატრას ბრძანებით თითქმის 30 წლით ადრე ქრისტეს შობამდე, აქედან გამომდინარე, იმ ლისანიამდე 60 წლით ადრე, ვის შესახებაც საუბრობს ლუკა. ეს ლისანია უცნობი რჩება.

მღვდელმთავრებად ლუკა ასახელებს ანასა და კაიაფას. ცნობილია, რომ იუდეველთა რჯულის მიხედვით, ყოველთვის იყო ერთი მღვდელმთავარი, მაგრამ რომის მიმართ მორჩილების დროიდან რომის პროკურატორები ცვლიდნენ მღვდელმთავრებს თავიანთი შეხედულებისამებრ და აძლევდნენ ხელისუფლებას სხვა პიროვნებებს, ამიტომ ერთდროულად რამდენიმე ტიტულოვანი მღვდელმთავარი იყო, მმართველი კი - ერთი.

ამ დროს მღვდელმთავარი იყო კაიაფა.

ა. მის დროს მოევლინა იოანე წინამორბედი და შემდეგ ჯვარს ეცვა იესო ქრისტე. ლუკა მღვდელმთავრებს შორის აყენებს ანას, რომელიც გადამდგარი იყო და ღუმს სხვა მსგავს მღვდელმთავრებზე. ეს ხდება, სავარაუდოდ, იმიტომ, რომ ანა იყო კაიაფას სიმამრი და სარგებლობდა ხალხში დიდი პატივისცემით თავისი ხანგრძლივი მმართველობის გამო, მით უმეტეს, ის ხუთი შვილის მამა იყო, რომლებიც რიგრიგობით მღვდელმთავრები გახდნენ.

შენიშვნა. იუდეაში პირველი პროკურატორი იყო კოპონიუსი, რომელიც მმართველად დადგა არქელაოსის გადაყენების შემდეგ, მეორე - მარკუს ამბივიუსი, მესამე - ანიუს რუთი, მეოთხე - ვალერიუს გრატი; მეხუთე პონტოელი პილატე, რომელიც პროკურატორად დააყენა კეისარმა ტიბერიუსმა⁵⁵.

2. წინამორბედის პიროვნება, თვით იესო ქრისტეს მოწმობით, იყო იმდენად მაღალი, რომ „დედისაგან შობილი არვინ აღმდგარა იოანე ნათლისმცემელზე უმეტესი“ (მთ. 11.11): ის იყო არა მარტო წინასწარმეტყველი, არამედ „წინასწარმეტყველიც და უფრო მეტიც“ (მთ.

⁵⁴ Древн. 14:13.3.

⁵⁵ о них см. у флавия, древн. Иудейск. 18,1,2,3.

11.9), ან კიდევ, როგორც ეკლესია გამოსახავს, „წინასწარმეტყველთა ბეჭედი“, „რადგან ყველა წინასწარმეტყველი, და თვით რჯული იოანემდე წინასწარმეტყველებდნენ. იოანე ნათლისმცემლიდან მოყოლებული დღემდე (არა მარტო ქრისტემდე, არამედ საუკუნეების ბოლომდე), ცათა სასუფეველი ძალით იღება, და ძალისმხმეველნი მიიტაცებენ მას. და თუ გნებავთ გაიგოთ, ეს არის ელია, რომელიც უნდა მოვიდეს“ (მთ.11.11-14=ლუკ. 7.28,26).

ილიას ის ემსგავსებოდა სამოსლითაც, „ბალანი მოსავს იმ კაცს და წელზე ტყავის სარტყელი არტყია“ (IV მეფ. 1.8), ცხოვრების წესითაც, ცხოვრობდა უდაბნოში, ლოცვით და მარხვით, მათი საჭმელიც იყო „კალია და მისი გვარისანი, სალყამი და მისი გვარისანი, ხარგოლი და მისი გვარისანი, ხაგაბი და მისი გვარისანი“ (ლევ. 11.22). ილიას ემსგავსებოდა ის არაწმინდა ადამიანთა და მეფეთა მხილებითაც. „და ეუბნებოდა მის მიმართ ნათლის ღებად მიმავალ ხალხს: იქედნეს ნაშიერნო, ვინ გასწავლათ, გაექეცითო მომავალ რისხვას? მაშ, გამოიღეთ ნაყოფი ღირსი სინანულისა: და ნუ ეტყვით თქვენსავე თავს: მამად გვივისო აბრაამი; რადგანაც გეუბნებით თქვენ: ღმერთს ხელეწიფება თვით ამ ქვათაგანაც აღუდგინოს ძენი აბრაამს. ვინაიდან აწ უკვე ცული ხეების ფესვთან დევს. ყოველი ხე, რომელიც არ გამოიღებს კეთილ ნაყოფს, მოიჭრება და ცეცხლს მიეცემა. ეკითხებოდა ხალხი: მაშ, რაღა ვქნათო? მიუგო და უთხრა მათ: ვისაც ორი ხელი სამოსი აქვს, მისცეს არმქონეს: და ვისაც საჭმელი აქვს, ასევე მოიქცეს. მოვიდნენ მეზაჟენიც ნათლის ღებად და უთხრეს მას: მოძღვარო, ჩვენ რაღა ვქნათ? მიუგო მათ: ნურაფერს აიღებთ თქვენთვის დაწესებულზე მეტს. მეომრებმაც ჰკითხეს: ჩვენ კი რა ვქნათო? და უთხრა მათ: ნურავის შეურაცხყოფთ, ნურც ცილს დასწამებთ და დასჯერდით საფასურს თქვენსას. ხოლო როცა ხალხი მოლოდინში იყო და გულში ყველა ამას ფიქრობდა იოანეზე, ქრისტე ხომ არ არისო, მიუგო იოანემ და უთხრა მათ: მე წყლით გნათლავთ, მაგრამ მოდის ჩემზე უძლიერესი, და მე იმის ღირსიც არა ვარ, რომ შევხსნა მისი ხამლის საკვრელი; და ის მოგნათლავთ სულით წმიდითა და ცეცხლით. მას ხელთ უპყრია თვისი არნადი და გაწმენდს თავის კალოს, და შეინახავს ხორბალს ბელელში, ხოლო ბზეს მისცემს უშრეტ ცეცხლს. ბევრ სხვა რამესაც ახარებდა და შეაგონებდა ხალხს. ხოლო ჰეროდემ, მეოთხედმთავარმა, რომელსაც

ამხილებდა იოანე ჰეროდიადას, მისი ძმის, ფილიპეს ცოლისა და ყველა იმ ბოროტების გამო, რაც ჩაედინა“, „თქვა: მე არ ამიოხრებია ისრაელი, შენ და მამაშენის სახლმა ააოხრეთ, რომ დაივიწყეთ უფლის მცნებანი და ბაალების გზაზე წახვედი. ახლა დაგზავნე ხალხი და შემიკრიბე ქარმელის მთაზე მთელი ისრაელი, და ბაალის წინასწარმეტყველნი ოთხასორმოცდაათი კაცი, და აშერას წინასწარმეტყველნი ოთხასი კაცი, იზებელის სუფრას რომ უსხედან. დაგზავნა აქაბმა ხალხი მთელს ისრაელში და შერიბა წინასწარმეტყველნი ქარმელის მთაზე. მივიდა ხალხთან ელია და უთხრა: როდემდის უნდა კოჭლობდეთ ორივე ფეხით? თუ უფალია ღმერთი, გაყევით მას, თუ ბაალია, მას გაჰყევით. სიტყვა არ დაუძრავს ხალხს“ (ლუკ. 3.7-19=III მეფ. 18.18-21) მსგავსი იყო მათი დევნაც, „მოციქული გაუგზავნა იზებელმა ელიას და შეუთვალა: ასე და ასე მიყონ ღმერთებმა და უარესიც დამმართონ, თუ ხვალ ამ დროს ისევე არ მოგექეცი, როგორც შენ მოექეცი თითოეულ მათგანს. შეშინდა ელია; ადგა და წავიდა, რომ თავი გადაერჩინა. მივიდა იუდას ბერშებაში და დატოვა იქ თავისი მსახური. თავად კი უდაბნოში გავიდა ერთი დღის სავალზე; მივიდა ერთ ბუჩქთან და მის ძირას დაჯდა. სიკვდილი ინატრა და თქვა: ახლა კი კმარა, უფალო, წაილე ჩემი სული, რადგან ჩემს მამა-პაპაზე უკეთესი არა ვარ“ (III მეფ. 19.2-4).

იოანე წინამორბედის პიროვნებამ იმდენად დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა თანამედროვეებზე, რომ „ხალხი მოლოდინში იყო და გულში ყველა ამას ფიქრობდა იოანეზე, ქრისტე ხომ არ არისო“ (ლუკ. 3.15).

უმაღლესი სინედრიონი, რომელიც თვალყურს ადევნებდა ხალხში ყოველ რელიგიურ მოძრაობას, გამოკითხავს იოანეს თავისი პიროვნების შესახებ, მისი მოვლინების დანიშნულებას. „იუდეველებმა იერუსალიმიდან წარგზავნეს მღვდლები და ლევიტელნი, რათა ეკითხათ მისთვის: ვინა ხარ შენ? და აღიარა, როდი უარყო; დიახ, აღიარა: მე არა ვარ ქრისტე. ჰკითხეს: მაშ, ვინ? ელია ხარ? და თქვა: არა ვარ. წინასწარმეტყველი ხარ? და მიუგო: არა. მაშინ უთხრეს: მაინც ვინა ხარ? რათა პასუხი გავცეთ ჩვენს წარმომგზავნელთ: რას იტყვი შენზე? მან თქვა: მე ვარ ხმა უდაბნოში მლაღადებლისა: გაამზადეთ გზა უფლისა, როგორც ბრძანა ესაია

წინასწარმეტყველმა“ (იოან. 1.19-23). ამგვარად, იოანე განსაზღვრავს თავის პიროვნებას, მკაფიოდ მიაწვდის თავისი მოვლინების მიზანს: გაასწოროს უფლის გზები. აღმოსავლელ მეფეთა ტრადიციის თანახმად, მათი საზეიმო გამოსვლისა და გამგზავრებისას, მათ წინ უძღოდნენ ამბის მაცნეები, წინამორბედები. მეუფე დიდების გამოცხადებას წინ უნდა გაძღოლოდა ასეთივე წინამორბედი ანუ მაცნე.

მეფეების მსვლელობისას ქვეყანაში, ჩვეულებრივად წინასწარ ამზადებდნენ, წმენდნენ გზებს, აგებდნენ ახლებს, არღვევდნენ მთებსა და ბორცვებს, ავსებდნენ ხევებს. ასევე უნდა გაკეთებულიყო მომავალი მეფემსიის მოსვლის წინ.

იუდეა ზნეობრივი თვალსაზრისით მსგავსი იყო უდაბნოსი, რომელშიც ძნელი იყო მოძებნა მღალაღებელი ხმის გამცემისა: უფლის გზები (მისგან დადგენილი) გასწორებული იყო ცრუ გაგებებითა და განმარტებებით, ისრაელიანთა ბილიკები იყო ჯიუტი და ხისტი, თვალთმაქცი და გარყვნილი მათი სიამაყისა და ამპარტავნების გამო. იოანეს თავისი ქადაგებით უნდა ემხილებინა მათი უსამართლობა, აღედრა სინანული, მიენიშნებინა ცხოვნების გზა, ემცნო ზეციური სასუფეველის, მესიის მეუფების მოახლოება.

4. იოანე, მიზნის შესაბამისად, მოევლინა იუდეის უდაბნოსა და იორდანეს მიდამოებს და დაიწყო თავისი ქადაგება შემდეგი სიტყვებით: „მოინანიეთ, ვინაიდან მოახლოვდა ცათა სასუფეველი“ (მთ. 3.2).

ცათა სასუფეველი, ანუ ღვთის სასუფეველი, თავისი იდეით „სასმელსაჭმელი კი არაა, არამედ სიმართლე, მშვიდობა და სიხარული სული წმიდაში“ (რომ. 14.17) ე.ი. ცოდვილი ადამიანის გამართლება ღვთის წინაშე, შერიგება მასთან თავის ძის საშუალებით (რომ. 5.1: „ამრიგად, რაკი რწმენით გავმართლდით, მშვიდობა გვაქვს ღვთის მიმართ, ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს მიერ“; ეფ.2.14-16: „ახლა კი იესო ქრისტეში, ოდესღაც მისგან შორს მყოფნი, ახლობელნი გახდით ქრისტეს სისხლით. რადგანაც იგია მშვიდობა ჩვენი, ერთად რომ აქცია ორი, მათ შორის აღმართული ზღუდის დამრღვევი, რომელმაც თავისი ხორციტ გაანაქარა მტრობა, აღთქმათა რჯული კი - მოძღვრებით, რათა, მშვიდობისმყოფელს, ორისაგან ერთი ახალი კაცი შეექმნა თავის თავში“) და ნეტარება, როგორც აუცილებელი შედეგი ადამიანის გამართლებისა და შერიგებისა ღმერთთან (რომ. 8.32: „ის, ვინც თავისი ძეც არ დაინდო, არამედ ყველა ჩვენგანისთვის გასწირა იგი, როგორღა არ მოგვანიჭებს მასთან ერთად ყოველს“). როგორც ადამიანის შინაგანი

გამართლება და მდგომარეობა, იგი არ არის შესამჩნევი გარეგნულად, არამედ არის ადამიანში შინაგანად (ლუკ. 17.21: „ვერ იტყვიან: აგერ, აქ არის, ან კიდეც: აგერ, იქო; ვინაიდან, აჰა, ღმრთის სასუფეველი თვითონ თქვენშია“).

ადამიანთა შორის გარეგნულად გამოვლენილი მადლის ხილულ ქმედებებში ღვთის სასუფეველი არის ღვთის ეკლესია დედამიწაზე, ესაა მორწმუნეთა კრებული და ამასთან იმ ზებუნებრივ და მადლიან საშუალებათა ერთობლიობა, რომლებიც აუცილებელია ადამიანის ცხოვრებისათვის და ანიჭებს მას საუკუნო ნეტარებას.

საღვთო განგებულებით, ამ მადლის მატარებელი არის არა მხოლოდ ქრისტეს ეკლესია, არამედ უძველესი იუდეური ეკლესიაც, რომელიც წმიდა პავლე მოციქულის სიტყვებით „ჩვენი აღმზრდელი აღმოჩნდა, რომელმაც მიგვგვარა ქრისტეს“ (გალ. 3.24), ე.ი. ამზადებდა ადამიანებს მესიის მისაღებად და ანიჭებდა ძველი აღთქმის მართლებს გამართლების საშუალებას (მთ. 8.11).

იოანეს მიერ ნაქადაგები ღვთის მეუფების მოახლოება გულისხმობდა მესიის მოსვლას, რომელსაც თავისი მოვლინებით უნდა აღესრულებინა ადამიანთა გამართლება, შეერიგებინა ისინი ღმერთთან, მიეცა მადლიანი ძალები და საშუალებები წმიდა ცხოვრებისათვის და მიენიშნებინა გზები საუკუნო ნეტარებისა. ეს საქმე მან აღასრულა.

ამ მეუფების გახსნა დაიწყებოდა ცოდვილთა განსჯით (ფსალმ. 96.1-3), რადგან ტყუილი და სხვა სახის ცოდვა ვერ შევა ღვთის სასუფეველში (I კორ. 6.9: „უსამართლონი ვერ დაიმკვიდრებენ ღვთის სასუფეველს“ და პარალელური ადგილები). ამიტომაც იოანეს ქადაგებას ღვთის სასუფეველის მოახლოების შესახებ წინ უძღოდა მოწოდება სინანულისა: „შეინანეთ, რამეთუ მოახლოებულ არს სასუფეველი ცათა“.

ზეციურად იწოდება სასუფეველი, რადგან აჰყავს ზეცამდე, იქ სუფევენ ზეციური არსებები, წმიდანთა სულები, რომლებიც განჭვრეტენ ზეცაში ღვთის დიდებას, რადგან იგი ზეცაში ვლინდება სრული ძლიერებით, დაბოლოს, რადგან მისი სრული განხორციელება აღსრულდება მას შემდეგ, რაც „უფლის დღე მოვა როგორც მჰარავი, და მაშინ ზათქით გადავლენ ცანი, კავშირნი მხურვალეებით დაიშლებიან და ცეცხლს მიეცემა მიწა და ყოველი საქმე მისი“ (II პეტრ. 3.10).

იუდეველები ისმენდნენ ღვთის სასუფეველის, ანუ მესიის სასუფეველის მოახლოებაზე ქადაგებას, მათ იცოდნენ, ის უნდა გამოჩენილიყო და მას მოჰყვებოდა ურჩების რისხვა, „აჰა, მოვაგვლენ ჩემს ანგელოზს და გაამზადებს გზას ჩემს წინაშე; უეცრად მოვა თავის ტაძარში უფალი, რომელსაც თქვენ ეძიებთ, და აღთქმის ანგელოზი, რომელიც გსურთ.

აჰა, მოდის, ამბობს ცაბაოთ უფალი. ვინ აიტანს მისი მოსვლის დღეს და ვინ გაუძლებს მის გამოცხადებას? რადგან ის გამომდნობელის ცეცხლივით არის და მრეცხავთა მტუტესავით. დაჯდება ვერცხლის გამომდნობელი და განწმედელი; განწმედს ლევიანებს და გაასუფთავებს მათ, როგორც ოქროსა და ვერცხლს, რომ სიმართლით მიუძღვნიან უფალს შესაწირავი“ (მალაქ. 3.1-3), მაგრამ ფიქრობდნენ, რომ ამ რისხვის შესაჩერებლად საკმარისი იქნებოდა იოანეს ნათლისღება, ხოლო ღვთის სასუფეველს მიიღებდნენ, რადგან წარმოშობილნი იყვნენ აბრაამისგან, რომელსაც ღვთისგან მიცემული ჰქონდა აღთქმა.

იოანე ამხელდა მათ არასწორ გაგებას ღვთის სასუფეველისა და მასში შესვლის უფლებების შესახებ, აყვედრიდა ამას განსაკუთრებით ერის ლიდერებს, ფარისევლებსა და სადუკეველებს, და მოითხოვდა მათგან, რომ გამოეღოთ ნაყოფი ღირსი სინანულისა. აქედან გამომდინარე, სინანულის გარეგანი ნიშანს, ნათლობას, თან უნდა ახლდეს გულის შინაგანი სიწმინდე, იმედი არ უნდა ჰქონოდათ მხოლოდ აბრაამისგან წარმოშობისა, რადგანაც ისტორია მკაფიოდ ამტკიცებს, რომ აბრაამს შთამომავლობა მიეცა ღვთის რწმენის შედეგად, რომ იგი ჩამოყალიბდა ისეთი საშუალებებით, რომლებსაც ღვთის განგებულება წყვეტდა.

აბრაამის შთამომავლობა იყო სასწაული აბრაამის რწმენისა და მისი ღვთის პატივისცემისა, ამდენად ის შეიძლებოდა წარმოშობილიყო ქვებისგანაც, ამიტომაც აბრაამისგან წარმოშობის გამო ქება არ შეიძლება. აბრაამისგან მრავალი ხალხი წარმოიშვა, არა მარტო ისრაელი. „მაგრამ ისე კი არა, თითქოს გაცუდდა სიტყვა ღვთისა, რადგან ვინცაა ისრაელისგან, ყველა როდია ისრაელიტი. და არც აბრაამის შვილია ყველა, ვინც მისი თესლისაგან არის; არამედ ითქვა: „ისააკის მიერ იწოდება შენი თესლი“. ესე იგი, ხორციელი შვილები კი არ არიან ღვთის შვილნი, არამედ აღთქმის შვილები შეირაცხებიან თესლად“ (რომ. 9. 6-8), მშვენივრად შენიშნავს წმიდა მოციქული პავლე. შეიძლება ისეც მოხდეს, რომ „სასუფეველის ძენი გარესკნელის ბნელში გაიყარონ“ (მთ. 8.12).

იოანე ხედავს უკვე ხშირფოთლოვანი და ვარჯიანი, მაგრამ უნაყოფო ხის - ისრაელის - ქვეშ ცუღს და წინასწარმეტყველებს, რომ ის

მოიჭრება და ცეცხლს მიეცემა. მის ქადაგებას შეუძლია აღძრას მხოლოდ სინანულის სუსტი გრძნობა, შეუძლია მხოლოდ ყურადღება მიიქციოს განწმენდის საჭიროებისათვის და იგი ნათლავს მხოლოდ წყლით, მაგრამ მის შემდეგ მომავალი, მესია, მასზე ძლიერია: იგი გარდამოავლენს სულიწმიდას, რომელიც აღანთებს ადამიანებში ძლიერ მისწრაფებას წმიდა ცხოვრებისაკენ, შეაღწევს სხეულის ნაწილებსა და ტვინში, როგორც წინასწარმეტყველი მალაქია ამბობს (3.2-3): „ვინ აიტანს მისი მოსვლის დღეს და ვინ გაუძლებს მის გამოცხადებას? რადგან ის გამომდნობელის ცეცხლივით არის და მრეცხავთა მტუტესავით. დაჯდება ვერცხლის გამომდნობელი და განწმენდელი; განწმედს ლევანებს და გაასუფთავებს მათ, როგორც ოქროსა და ვერცხლს, რომ სიმაღლით მიუძღვნიან უფალს შესაწირავი“. ეს ნიშნავს, რომ იგი მონათლავს სულიწმიდითა და ცეცხლით. თავის კალოს, რომელშიც იგულისხმება ღვთის სასუფეველისათვის მომწიფებული ისრაელი, მოექცევა, როგორც განწმენდელი, რომელიც გამოარჩევს ხორბალს და შეინახავს ბედელში, ხოლო ბზეს დაწვავს უშრეტი ცეცხლით. ამასთან უნდა აღვნიშნოთ, რომ სინანულის მქადაგებელი არა მარტო ამხელდა და ასწორებდა, არამედ მიაწინებდა ცხოვრების ახალ გზებზე.

როდესაც ერმა იკითხა, როგორ მოქცეულიყო, იოანემ მიაწინა აუცილებელ, შინაგან და ნამდვილ სათნოებაზე, თავის თანამედროვე მასწავლებელთა მოსაზრების საპირისპიროდ, რომლებიც მოითხოვდნენ მცნებების აღსრულებას მსხვერპლთა, დღესასწაულთა და მეათედების შესახებ. იოანე ამბობდა: „ვისაც ორი ხელი სამოსი აქვს, მისცეს არმქონეს: და ვისაც საჭმელი აქვს, ასევე მოიქცეს“.

მეზვერეებს ურჩევდა არ აეღოთ დაწესებულ გადასახადზე მეტი. მეომრებს კი: „ნურავის შეურაცხყოფთ, ნურც ცილს დასწამებთ და დასჯერდით საფასურს თქვენსას“ (ლუკ. 3.10-14). ეს მცნებები ახალი არ არის თავისი შინაარსით, მაგრამ მოსეს რჯულის რიგით მოთხოვნებზე აღმატებულია, თუმცა მანამდე ითვლებოდა მცირემნიშვნელოვნად, რამდენადაც მისი აღსრულება სათნოება არ იყო და მისი დარღვევა განსჯას არ ექვემდებარებოდა.

შენიშვნა: იოანესთან ნათლობისათვის მისულნი იყვნენ ფარისევლები და სადუკეველები. ამ სახელით იმ დროს აღინიშნებოდა ორი რელიგიური მიმართულება, ანუ როგორც ჩვეულებრივ უწოდებენ მათ, ორი სექტა იუდეაში. ფარისევლები იყვნენ რჯულის მკაცრი მიმდევრები, ნაციონალისტები, მოსეს რჯულისა და გადმოცემის ერთგულნი, რომლებიც, მათი მტკიცებულებით, მოსესგან გადმოეცა ისუ ნავინს, ისუ ნავინიდან უხუცესებს, უხუცესებისგან წინასწარმეტყველებს, წინასწარმეტყველთაგან დიდი სინაგოგის წევრებს, ხოლო ამ უკანასკნელის ბოლო წარმომადგენელი კი იყო სიმეონ მართალი, ეზრას მემკვიდრე.

დიდი ალბათობით, მათი იუდაიზმი ჩამოყალიბდა ტყვეობის შემდეგ და იყვნენ ეზრასა და ნეემიას გამგრძელებლები, თუმცა ზუსტი დრო მათი წარმოშობის უცნობია. პირველად ისინი მოიხსენება ფლავიუსთან, იოანათან მაკაბელის დროს, ქრისტეს შობამდე 140 წლით ადრე⁵⁶.

მათ სახელს წარმოდგება სიტყვისგან პარაშ - განცალკევება, გამოყოფა. ფიქრობენ, რომ ისინი ასე იწოდებოდნენ სხვა ადამიანთაგან გამოსაყოფად, ისინი განსხვავდნენ იყვნენ თავიანთი კეთილმსახურებითა და სამოსლითაც კი. აქედან ვლდებულობთ ცნებას - პერუშიმ, ფარისეველი ანუ განსხვავებული. რჯულისა და წინასწარმეტყველების სწავლებებს ისინი ამატებდნენ მრავალ მოსაზრებას, რომლებიც გაავრცელეს იუდეველებს შორის ტყვეობის დროიდან. მათი სწავლების მთავარი განმასხვავებელი დოგმატებია:

1. ბედი, ანუ ღვთაებრივი წინასწარგანსაზღვრულობა, რომელსაც ადამიანი ვერ ასცდებოდა, თუმცა სიკეთესა და ბოროტების არჩევანს შორის იჭერდა პირად თავისუფლებას. თავიანთ ბედს ისინი უკავშირებდნენ, ცნობებზე დაკვირვებით, ვარსკვლავთა და ზეციურ ნიშანთა რწმენას (მთ. 16.1-3: „მიუახლოვდნენ საცდუნებლად ფარისეველნი და სადუკეველნი და სთხოვეს, ზეცით სასწაული ეჩვენებინა მათთვის. ხოლო მან მიუგო და უთხრა მათ: სადამოს ამბობთ: ხვალ დარი იქნება, ვინაიდან ცა წითელია. დილით კი ამბობთ: დღეს გაავდრდება, ვინაიდან ცა მოქუფრულია. თვალთმაქცნო, ცის ფერს არჩევთ, დროის ნიშანთა გარჩევა კი არ შეგიძლიათ“);

2. სულის უკვდავება, რომელიც იქამდე მივა, რომ ოდესღაც გარდაცვლილთა სულები შეიმოსავენ ახალ ხორცსა და ისევ მოევლინებიან დედამიწას, რათა განისაჯონ თავიანთი საქმეებისათვის⁵⁷;

3. სულთა, ანგელოზთა არსებობა, რომელთა შორისაც ზოგი კეთილია და ზოგი ბოროტი, სატანას მეთაურობით. ფარისეველებმა პრაქტიკული მოსაზრებით შექმნეს ზღვარი რჯულის ირგვლივ, როგორც გამოთქვამს ფლავიუსი, ისინი წვრილმანდებოდნენ რჯულის ტექსტით, მხოლოდ ყველაზე უცნაური და უმნიშვნელო წესებით, რომლებიც დაკავშირებული იყო იუდეველის მხოლოდ საწესრვეულებო კანონებისა და კერძო

⁵⁶ древн., 13.5,9

⁵⁷ Начерт. БиБ. Ист. Филарета, изд. 10, стр. 389.

ცხოვრების აღსრულებასთან, რომელიც განსაზღვრავდა მის საკვებს, სასმელს, ტანისამოსს, მსხვერპლშეწირვას, ლოცვებს, მარხვებისა და დღესასწაულების დაცვას, ადამიანებთან ურთიერთობებსა და მსგავს გარეგნულ ქცევებს. მახარებლები აღნიშნავენ, რომ ფარისევლები იცავდნენ საკვების წინ ხელის დაბანის ჩვეულებას (მარკ. 7.30: „ფარისევლნი და, საერთოდ, იუდეველნი ისე არ ჭამენ პურს, თუ საგულდაგულოდ არ დაიბანეს ხელი, წინაპართა გადმოცემისამებრ“).

4. მეზვერეებსა და ცოდვილებთან ჭამას (მთ. 9.11: „რატომ ჭამს და სვამს თქვენი მოძღვარი მეზაჟეებსა და ცოდვილებთან ერთად“) და მათთან შეხებასაც კი (ლუკ. 7.39: „ამის შემყურე ფარისეველმა, მისმა მასპინძელმა, გულში თქვა: ეს რომ წინასწარმეტყველი იყოს, ხომ მიხვდებოდა, ვინ ეხება, ან რანაირი ქალი ეხება, ვინაიდან ცოდვილია“) თვლიდნენ მიუღებლად. შვიდეულის პერიოდში მარხულობდნენ ორჯერ, ორშაბათსა და ხუთშაბათს, ორშაბათს მოსეს სინას მთიდან (ოქროს ხზოს გამო თხოვნის შემდეგ) ჩამოსვლის სახსენებლად, ხოლო ხუთშაბათს - მოსეს სინას მთაზე მეორედ ასვლის გამო (ლუკ. 18.12: „ორჯერ ვმარხულობ კვირაში“); გარდა ამისა, იცავდნენ სხვა მარხვებსაც (მთ. 9.14: „რატომ ვმარხულობთ ჩვენ და ფარისევლები, შენი მოწაფეები კი არ მარხულობენ“), „აგანიერებენ თავიანთ სალოცავ თასმებს⁵⁸ და აგრძელებენ თავიანთი სამოსის კალთებს“ (მთ. 23.5).

5. ფარისევლები ლოცულობდნენ ძალიან ხანგრძლივად შესაკრებელ ადგილებსა და ქუჩის კუთხეებში (მთ. 6.5: „ხოლო როდესაც ლოცულობთ, ნუ ემსგავსებით თვალითაქცთ, რომელთაც უყვართ სინაგოგებსა თუ ქუჩის კუთხეში დგომა და ლოცვა, რათა თავი მოაჩვენონ ხალხს. ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: უკვე მიიღეს თავიანთი საზღაური“); ამასთან, ბაძავდნენ რა სამოელის დედას, ანა წინასწარმეტყველს, ლოცვებს ამბობდნენ ჩურჩულით, ხშირად ეს ლოცვა გრძელდებოდა 9 საათი. იხდიდნენ ყველაფრის მებათედს, ყველაზე უმნიშვნელოსაც კი, რასაც მოითხოვდა რჯული (ლუკ. 18.12: „ვიხდი მებათედს იმისას, რასაც ვიხვეჭ“; მთ. 23.23: „ვაი თქვენდა, მწიგნობარნო და ფარისევლნო, თვალითაქცნო, რომლებიც იხდით მებათედს პიტნისას, კამისას, კვლიავისას, და დაგიტევებიათ ის, რაც უმთავრესია რჯულში: სამართალი, წყალობა და რწმენა“). ასეთი ქცევები აღამაღლებდა ფარისევლებს ხალხის თვალში და ამან მისცა ფლავიუსს საბაზი შეედარებინა ისინი ბერძენ სტოიკოსებთან. თუმცა რელიგიისადმი არაგულთადად განწყობილებს იტაცებდა მხოლოდ გარეგნული კეთილმსახურებისა და შესაბამისად პირფერობის საშიში გზა, ამიტომ იესო ქრისტეს დროიდან, რომელმაც ამხილა მათი დაფარული სისუსტეები, ფარისევლის სახელი გახდა პირფერობის სინონიმი.

58 სალოცავ თასმებს (φύλακτα) უწოდებდნენ თასმებს შუბლსა და ხელებზე, რომელიც ეკიდებოდა შავი ტყავისგან და იყოფოდა 4 ნაწილად. მათში იდებოდა პერგამენტის ფურცელზე რჯულიდან ამონაწერები. მათზე იყო დაწერილი გამოსვლათა წიგნიდან მუხლები 13.9-16; მთ. 6.4-9; 11.13-21. ოუდეველებთან მას ეწოდებოდა თეფილინი (theophilini) ლოცვები. ფონები იყო ლურჯი ფერის, რომელიც ასხენებდათ დვითის მცნებებს. (რიცხვ. 15.38-39: „გაიკეთონ ფონები სამოსლის კიდეებზე და ასე ჰქონდეთ თაობიდან თაობამდე. ლურჯი ძაფი გაურიონ კიდეურა ფონს, და გქონდეთ ფონში, რომ მისი დანახვისას გაიხსენოთ უფლის ყველა მცნება, შესრულოთ და არ აჰყვეთ გულსა და თვალს, რომლებიც გზა-კვალს გირევნ თქვენ“). ოუდეველებთან ახლა მას ციკინი ეწოდება.

ფარისევლობის საწინააღმდეგო მიმართულებას წარმოადგენს სადუკვეელობა. თალმუდის მოწმობით, სადუკვეელები თავიანთ საწყისს იღებენ ცადოკიდან, ან სადოკიდან, ბრძენი ანტიგონეს მასწავლებლიდან, რომელიც ცხოვრობდა პტოლომეოს ფილადელფოსის დროს, ქრისტეს შობამდე ორ-ნახევარ ასწლეულამდე და რომელმაც უარყო სათნოებითი ცხოვრებისათვის ჯილდოს მიღების აუცილებლობა. მისმა მოსწავლეებმა, განავითარეს ეს აზრი და უარყვეს მომავალი ცხოვრება, სულის უკვდავება, სხეულის აღდგომა, ხოლო ახლანდელ ცხოვრებაში სრულყოფილ ადამიანურ თვისებებად მიიჩნევდნენ თავისუფლებას, აქედან გამომდინარე, უარყოფდნენ მომავალს და ბედნიერებად თვლიდნენ მიწიერი სიამეებით ტკბობას. ამასთან მკაცრად განიკითხავდნენ ადამიანს ზნეობრივ ქმედებებს და შეუბრალებლნი იყვნენ სასამართლოებში.

სადუკვეელები ცდილობდნენ თავიანთი სწავლების განმტკიცებას და არ უშვებდნენ არავითარ საიდუმლოებებს, ან მოსეს რჯულის ალეგორიულ განმარტებას და უარყოფდნენ ყველაფერს, რაზეც არ იყო პირდაპირ მასში საუბარი. ამიტომაც უარყოფდნენ ზეპირ გადმოცემას, ფარისევლებისთვის ასე პატივსაცემს და დასცინოდნენ მათ. არ უშვებდნენ ასევე არავითარ შუამდგომელ სულებს ღმერთსა და ადამიანს შორის, უარყოფდნენ ანგელოზებს (საქმ. 23.8: „ვინაიდან სადუკვეელები ამტკიცებენ, რომ არც აღდგომა არსებობს, არც ანგელოზი და არც სული“; მთ. 22.23: „მიადგნენ მას სადუკვეელნი, რომელნიც ამბობენ, რომ არ არსებობს აღდგომა, და ჰკითხეს“; მარკ. 12.18: „მიუახლოვდნენ სადუკვეელნი, რომელნიც ამბობენ, რომ არ არსებობს აღდგომა, და ჰკითხეს“; ლუკ. 20.27: „მიუახლოვდა რამდენიმე სადუკვეელი, რომლებიც უარყოფდნენ მკვდრეთით აღდგომას, და ჰკითხეს“).

როგორც ჩანს, არ სწამდათ ასევე მესიის მოსვლა და სადუკვეელთა მხარეს იყვნენ, როგორც ჩვეულებრივ მოსალოდნელი იყო, დიდებულები და მდიდრები; ფლავიუსის მოწმობით, იესო ქრისტეს დროს მღვდელმთავარიც კი სადუკვეელთა სექტიდან იყო. ფარისეველთა მხარეს კი იყო ღარიბი და უბრალო ხალხი. სადუკვეელები იყვნენ რაციონალისტები და შეადგენდნენ ერის ინტელიგენციას. იოსებ ფლავიუსი ადარებდა მათ ეპიკურიტებს⁵⁹, ფარისევლები წარმოადგენდნენ ხალხის ძალას და ხელში ეჭირათ მათივე ბედი⁶⁰.

ძნელად ასახსნელია სადუკვეელების გამოჩენა იორდანეზე, ნათლისღების მიზნით, რამდენადაც ისინი უარყოფდნენ ყოველგვარ განბანვას. მაგრამ ამ შემთხვევაში ისინი შეიძლება მოიხიბლნენ იოანეს ქადაგების მაგალითით ან ძალით, ანდა საერთოდ, პირფერობის გამო მივიდნენ იქ, რამდენადაც იოსებ ფლავიუსის მოწმობით, ისინი საზოგადო

⁵⁹ ეპიკურიტიზმი - ფილოსოფიური მიმართულება, რომელიც ჩამოყალიბდა ეპიკურეს მიერ დააარსებულ სკოლაში, (307წ. ათენში) - მთავრები

⁶⁰ Флав. Древн., 13,5,9. 18-1,4. Об иуд. войне 2-8,14

ვალდებულებების აღსრულებაში მისდევდნენ მასის მოთხოვნებს და გარეგნულად ასრულებდნენ ყველა წეს-ჩვეულებას⁶¹.

ბ. იოანეს ქადაგებას თან ახლდა ნათლობა. მოსეს რჯული ითვალისწინებდა მრავალ და ხშირ განბანვას, როგორც გარეგნულ საშუალებას გარეგნული არაწმინდის განსაწმენდელად და ამასთან, როგორც შინაგანი სიწმინდის სიმბოლოს. წინასწარმეტყველები უკვე მოითხოვდნენ შინაგან განწმენდას, რომლის ნიშანი იყო გარეგანი განბანვა (ფსალმ. 50. 4,9: „მრავლად განმბანე ჩემი ბრალისაგან და ჩემი ცოდვისაგან განმწმინდე“, „მასხურე უსუბი და განვიწმინდები; განმბანე და თოვლზე მეტად გავსპეტაკდები“; ისაია 1.16: „განიბანეთ, განიწმიდეთ, ავი საქმეები თვალთაგან განმარიდეთ, შეწყვიტეთ ბოროტის ქმნა“; იეზ. 36.25: „გასხურებთ განმწმედელ წყალს და გაგწმედთ ყოველი უწმიდურებისგან და ყოველი თქვენი კერპისგან გაგწმედთ თქვენ“). როგორც რჯულის ქვეშ შესვლის ნიშანი, ნათლობა გამოიყენებოდა ყოვლადდასაწველ მსხვერპლთან ერთად ეგვიპტელი და ეთიოპიელი წინადაცვეთილი პროზელიტებისა და ქალებისათვის. მსხვერპლთა შეწირვის შეწყვეტიდან მას მხოლოდ იუდეველობაში შესვლის საშუალებად იყენებდნენ.

მოგვიანო რაბინების დუმილი ამ წეს-ჩვეულებაზე აიხსნება მათი ზიზღით ქრისტიანობის მიმართ, რომელმაც მიიღო იგი, როგორც მადლის მეუფებაში შესვლის ნიშანი.

ნამდვილად, ახალი აღთქმიდან ჩანს, რომ ნათლობა იუდეველებისათვის არ იყო რაღაც ახალი: მათ უკვირთ არა ის, რომ იოანეს, შემდეგ კი ქრისტეს, შემოაქვს ახალი მღვდელმოქმედება, ნათლისღება, არამედ ის, რომ იოანე იყენებს მას როგორც ახალ რელიგიაში შესვლის საშუალებას (იოან. 1.25: „და ჰკითხეს მას: მაშ, რატომ სცემ ნათელს, თუკი არც ქრისტე ხარ, არც ელია და არც წინასწარმეტყველი“). იმ დროს, როდესაც იუდეველებთან ის სრულდებოდა წარმართებისათვის, რომელთაც სურდათ მიეღოთ იუდეველობა, იოანე აღასრულებს მას თვით იუდეველთათვის. ამით კი მიანიშნებდა ცხოვნებისათვის წინადაცვეთის უკმარისობასა და

⁶¹ Древн., 18,1,4

რჯულის სხვა საშუალებებს. ამიტომაც ამ მოქმედებას იოანე ამატებს მესიისგან სულიწმიდითა და ცეცხლით მონათვლის მინიშნებასაც.

იოანეს ნათლისღება იყო განსაკუთრებული, განსხვავებული იმ ნათლობისგან, რომელიც სრულდებოდა პროზელიტებისათვის. ამას ამტკიცებს ერის საყოველთაო გაკვირვება ამ ქმედების მიმართ და ასევე სინედრიონის მიერ ხალხის წარგზავნა. სინედრიონი ვერ დაუშვებდა იმ აზრს, რომ აბრაამის შთამომავლობისგან შობილი იუდეველი, რომელიც იცავდა რჯულს და ღმერთის აღთქმის სხვა პირობებს, საჭიროებდა კიდევ რომელიღაც საშუალებას მესიის მეუფებაზე თავისი უფლების დასამტკიცებლად. იოანე მიხვდა, როგორი უთანხმოება უნდა წარმოეშვა მათ აზრებსა და გრძნობებში ნათლობას, და ამიტომაც მიანიშნა, რომ აბრაამისგან წარმოშობა არასაკმარისია, რადგან გარეგნული რჯული ცარიელია.

ნათლისღება აღსრულდა ორი ან სამი მოწმის თანდასწრებით (იოან. 1.35: „მეორე დღეს კვლავ იდგა იოანე თავის ორ მოწაფესთან ერთად“) და სრული შთაფლვით წყალში, ამასთან იოანეს ხელი ჰქონდა იესოს თავზე დადებული. მონათლული წყლიდან ამოიყვანეს მოწმეებმა და ჩააცვეს თეთრი შესამოსელი - სიწმინდის ნიშანი (ქრისტიანობაში დაცულია ეს ჩვეულება - კოლ. 3.9-10: „ნუ ეცრუებით ერთმანეთს, რაკილა უკვე შემოიძარცვეთ ძველი კაცი მისი ყოველი საქმიეთურთ, და შეიმოსეთ ახალი, რომელიც განახლდება შემეცნებით მისი შემოქმედის ხატად“; ეფ. 4.22: „განშორებოდით მაცდურ გულისთქმათაგან გახრწნილი ძველი კაცის უწინდელ ყოფას“).

იოანეს ნათლობა იწოდება სინანულის ნათლობად (საქმ. 19.4: „პავლემ თქვა: იოანე სინანულის ნათლისცემით ნათლავდა“). იოანესთან მიმსვლელები აღიარებდნენ თავიანთ ცოდვებს (მთ. 3.6: „ინათლებოდნენ მისგან იორდანეში და აღიარებდნენ თავიანთ ცოდვებს“), ე.ი. აღიარებდნენ საკუთარ თავს ცოდვილებად. პროზელიტის ნათლობამდე მოითხოვებოდა გამოცდა, თუ რა მოტივაციით იღებდა იგი იუდაიზმს; თუ აღმოჩნდებოდა, რომ იგი მას იღებდა ანგარიშით, ან შიშით, ან იუდეველის სიყვარულის გამო, ასეთი პროზელიტი არ მიიღებოდა იუდაიზმში. იოანე ამის შესახებ არ ეკითხებოდა. ეს აღსარება აღებული იყო იმ ჩვეულებიდან, რომელსაც მღვდელმთავარი აღასრულებდა განწმენდის დღეს. მღვდელმთავარი თხას დაადებდა ხელებს და აღიარებდა თავის და ერის ცოდვებს და გაუშვებდა მას უდაბნოში, შემდეგ კი აღასრულებდა თავისი სხეულის სრული განზავის წესს (ლევ. 16.21-28); შენიშვნა: წინადაცვეთის, ნათლობისა და ყოვლადდასაწველის საშუალებით მიღებული პროზელიტები იწოდებოდნენ სიმართლის პროზელიტებად, კარიბჭის პროზელიტებისაგან განსხვავებით, რომლებიც არ

ღებულობდნენ არც ერთ ასეთ საშუალებას, არამედ ცხოვრობდნენ იუდეველებთან და თავს იკავებდნენ კერპთმსახურებისგან, მრუშობისგან, მკვლელობისგან, ღვთისგმობისა და სხვა მძიმე ცოდვისგან.

ბ. იოანე გამოიგზავნა, რათა „ემოწმებინა ნათლისათვის და, ამრიგად, ყველას ერწმუნა მისგან“ (იოან. 1.7). იგი მოწმობდა:

1. ერის წინაშე მომავალ მესიაზე, როდესაც ამბობდა: „იოანე სინანულის ნათლისცემით ნათლავდა და ეუბნებოდა ხალხს, რომ ერწმუნათ მის შემდეგ მომავალი, ესე იგი, იესო ქრისტე“ (საქმ. 19.4);

2. სინედრიონის წინაშე, როდესაც ამტკიცებდა, რომ „მე ნათელს ვცემ წყლით, მაგრამ თქვენს შორის დგას იგი, ვისაც არ იცნობთ. ის არის ჩემს შემდეგ მომავალი, რომელიც ჩემზე უწინარეს იყო; და მე იმის ღირსიც არა ვარ, რომ შევუხსნა ხამლის საკვრელი“ (იოან. 1.26-27);

3. თვით მესიის წინაშე, როდესაც მოითხოვდა მისგან ნათლობას (მთ. 3.14: „მე მმართვეს შენგან მონათვლა და შენ მოდინარ ჩემთან“);

4. ხალხისა და თავისი მოწაფეების წინაშე, როდესაც მიაწინებდა მასზე, როგორც ღვთის ძესა და ტარიგზე: „მეორე დღეს დაინახა მისკენ მომავალი იესო და თქვა: აჰა, ტარიგი ღმრთისა, რომელიც იტვირთავს ქვეყნის ცოდვებს... მე ვიხილე და ვიმოწმე, რომ ეს არის ძე ღმრთისა... დაინახა მომავალი იესო და თქვა: აჰა, ტარიგი ღმრთისა“ (იოან. 1. 29,34,36).

აქედან გამომდინარე, იოანე ასწავლიდა:

1. იესოს ღვთაებრივი შობა აღსრულდა უწინარეს საუკუნეთა, ხოლო იგი, როგორც ადამიანი მოგვევლინა დროში: „ეს არის იგი, ვისთვისაც ვთქვი: ჩემს შემდეგ მომავალი ჩემი წინამორბედია, ვინაიდან ჩემზე უწინარეს იყო“ (იოან. 1.15), „ეს არის ძე ღმრთისა“ (მუხლ. 34);

2. ქრისტეს ქმედებები განმანათლებელი და განმწმენდელი იყო, იოანე წინასწარმეტყველებდა, რომ „მე წყლით გნათლავთ, რომ მოინანიოთ, ხოლო ჩემს შემდეგ მომავალი ჩემზე უძლიერესია, ვისი ხამლის ტარებისაც არა ვარ ღირსი; და ის მოგნათლავთ სული წმიდითა და ცეცხლით“ (მთ. 3.11; ლუკ. 3.16;=მარკ. 1.8; იოან. 1.33);

3. იესო, როგორც ტარიგი, გამოისყიდდა საკუთარ თავით სამყაროს ცოდვებს. ამ გამოსყიდვას იგი შეასრულებდა არა მხოლოდ იმიტომ, რომ თვით უცოდველი და წმინდაა, მსხვერპლად შეწირული

ტარიგი ამხელდა ქვეყანას ცოდვისათვის (იოან. 16.8-9) თავისი სიკვდილითაც, „უმაწო და უბიწო ტარიგის - ქრისტეს ძვირფასი სისხლით“ (I პეტრ. 1.19);

4. და ბოლოს, იოანე ასწავლიდა, რომ მოხდებოდა განსჯა, რომელსაც უფალი აღასრულებდა თავისი სასუფევლის ღირსეულ და უღირს ადამიანებზე, მიანიშნებდა, რომ „მას ხელთ უპყრია თვისი არნადი და გაწმენდს თავის კალოს, და შეინახავს ხორბალს ბელელში, ხოლო ბზეს მისცემს უშრეტ ცეცხლს“ (მთ. 3.12; ლუკ. 3.17).

იესოს შესახებ მოწმობებს შორის განსაკუთრებულია იოანეს მოწმობა სინედრიონის გამოგზავნილების წინაშე. სინედრიონს, როგორც იუდეის უმაღლეს სამსჯავროს, შეეძლო გადაეწყვიტა პიროვნებათა უფლებები, ისინი თავს იღებდნენ ერის მასწავლებელთა მოვალეობებს, განასხავებდნენ ჭეშმარიტ და ცრუ წინასწარმეტყველთ და საერთოდ წარმართავდნენ თავიანთი ერის რელიგიურ საქმეებს⁶².

იოანეს გამოჩენისას, მონათლულებზე ნათლობის აღსასრულებლად მისი ქადაგებების შემდეგ, სინედრიონმა გაუგზავნა მას იორდანეზე რამდენიმე მღვდელი და ლევიტელი კითხვით: შენ ვინ ხარ? როდესაც იოანემ გამოაცხადა, რომ ის არც ილიაა, არც მესიაა და წინასწარმეტყველიც კი არაა, მაშინ გაგზავნილებმა მოისურვეს გაეგოთ, კერძოდ ვინ იყო, რა საფუძველზე ნათლავდა და შემოჰქონდა ახალი წეს-ჩვეულება, რისი უფლებაც, ფარისეველთა აზრით, მხოლოდ მესიას ჰქონდა. მაშინ იოანემ უწოდა საკუთარ თავს ხმა მღაღადებლისა უდაბნოსა შინა, ე.ი. მომავალი მესიის წინამორბედი, ხოლო თავის ნათლისღებას კი - ქრისტეს ნათლობის მომასწავებელი. შემდეგ კი დასძინა, რომ ახლოსაა თვით მესია - საუკუნო, ძლიერი, წმინდა, რომლის ხამლის ტარების ღირსიც კი არ არის და რომელიც მონათლავს სული წმინდითა და ცეცხლით. „და აღიარა, როდი უარყო; დიახ, აღიარა: მე არა ვარ ქრისტე“.

ეს მოწმობა მნიშვნელოვანი იყო, რადგან ამითი ინტერესდებოდა თვით სინედრიონი, იოანეს პიროვნებაზე ერიც ფიქრობდა: „ქრისტე ხომ არ არისო“ (ლუკ. 3.15). თვით მღვდელმთავრებმა და უხუცესებმა აღიარეს იგი

⁶² Sanhedrion fol. 2.1.

წინასწარმეტყველად (მთ. 21.23-26: „როცა ტაძარში შევიდა საქადაგებლად, მიადგნენ მას მღვდელმთავარნი და ხალხის უხუცესნი და უთხრეს: რომელი ძალით იქმ ამას? ან ვინ მოგცა ეს ძალა? იესომ პასუხად მიუგო მათ: მეც ერთ რამეს გკითხავთ, და თუ მიპასუხებთ, გეტყვით, რომელი ძალით ვიქმ ამას: ნათლისცემა იოანესი საიდან იყო: ზეციდან თუ კაცთაგან? ხოლო ისინი ერთმანეთში ბჭობდნენ: თუ ვეტყვით: ზეციდანო, ის გვეტყვის: მაშინ რატომ არ ერწმუნეთ მას? ხოლო თუ ვეტყვით: კაცთაგანო, - ხალხისა გვეშინია, ვინაიდან ყველას წინასწარმეტყველად მიაჩნია იოანე“); დაბოლოს, არსებობს თვით ქრისტეს მოწმობა: „თქვენ წარგზავნეთ ხალხი იოანესთან, და ისიც ემოწმა ჭეშმარიტს“ (იოან. 5.33).

იოანეს სიტყვებით, მომავალი მესია, იოანეს საპირისპიროდ, მონათლავს მორწმუნეებს სულიწმიდითა და ცეცხლით. ქრისტეს ეს ნათლისღება არ არის მხოლოდ სულიწმიდის ნიჭთა უწყება მეტ-ნაკლები ხარისხით, არამედ არის სრული, ყოვლისმომცველი, უხვი და უმაღლესი ხარისხით ღვთაებრივი სულის ცხოველსმყოფელი გადმოღვრა, რომელიც მოციქულის სიტყვებით, განბანს, განწმედს და განამართლებს მორწმუნეებს (I კორ. 6.11), შეაღწევს ადამიანში და განაახლებს მას, ხელახლა შობს და დაუმკვიდრებს საუკუნო სიცოცხლეს (ტიტ. 3.5-6), ასე მიეცემა ადამიანს „დიადი და ფასდაუდებელი აღთქმანი, რათა ამ ქვეყნად გულისთქმის ხრწნილებისაგან განრიდებულნი საღმრთო ბუნების თანაზიარნი გახდეთ“ (II პეტრ. 1.4).

ამასთან, თვით ღვთის სულის თვისებით, რომელიც „არის შთანთქმელი ცეცხლი“ (II რჯ. 4.24=ებრ.12.29), ნათლისღება ქრისტესი იქნება ცეცხლოვანი, განმწმენდელი ყოველგვარი ბიწისა, განმაცხოველებელი და აღმანთებელი სულში მგზნებარე მისწრაფების წმიდა და ღვთის სათნო ცხოვრებისაკენ. დაბოლოს, ნათლისღებას ხშირად თან ახლავს მძიმე ტანჯვა, გამოცდა და ყოველგვარი წამება (მთ. 20.22-23; ლუკ. 12.49-50).

წმინა იოანე ოქროპირი⁶³ და სხვა წმიდა მამები წინამორბედის სულიწმიდითა და ცეცხლით მონათვლის ამ მინიშნებაში ხედავენ ქრისტეს

⁶³ Беседа на Мф. 11,5.

ორი მოქმედების წინასწარმეტყველებას - გამოსყიდვის, რომელსაც ის გვიბოძებს მორწმუნეებს და საყოველთაო განსჯის, როდესაც ის მიუსჯის ცოდვილებს დაუშრეტელ ცეცხლს.

უფლის ნათლისღება

(მთ. 3.13-17; მარკ. 1.9-11; ლუკ. 3.21-22=იოან. 1.29-34)

„მაშინ მოვიდა იესო გალილეით იორდანეს პირას, იოანესთან, რათა მონათლულიყო მისგან. იოანე კი არ უშვებდა და ეუბნებოდა: მე მმართებს შენგან მონათვლა და შენ მოდინარ ჩემთან? ხოლო იესომ მიუგო და უთხრა: დე, ასე იყოს ახლა, რადგან ჩვენ გვმართებს აღვასრულოთ მთელი სიმართლე. მაშინლა მიუშვა იგი. და როცა მოინათლა იესო, მაშინვე ამოვიდა წყლიდან, და, აჰა, გაეხსნენ მას ცანი და იხალა სული ღმრთისა, დაბლა რომ ეშვებოდა მტრედივით და გადმოდიოდა მასზე. და გაისმა ხმა ზეცით, რომელმაც თქვა: ეს არის ძე ჩემი საყვარელი, რომელიც შევიტკბე მე“;

„და იყო იმ დღეებში, მოვიდა იესო გალილეის ნაზარეთით და ნათელ იღო იორდანეში იოანესგან. წყლიდან ამოსვლისთანავე იხილა ცანი გახსნილნი და სული ღმრთისა მტრედივით გადმომაგალი მასზე. და გაისმა ხმა ზეცით: შენა ხარ ძე ჩემი საყვარელი, რომელიც შევიტკბე მე“;

„როცა ნათელს იღებდა მთელი ხალხი და იესო, ნათელღებული, ლოცულობდა. გაიხსნენ ცანი, და სული წმიდა ხორციელი სახით გადმოვიდა მასზე, როგორც მტრედი, და გაისმა ხმა ზეცით, რომელმაც თქვა: შენა ხარ ძე ჩემი საყვარელი, რომელიც შევიტკბე მე“;

„მეორე დღეს დაინახა მისკენ მომავალი იესო და თქვა: აჰა, ტარიგი ღმრთისა, რომელიც იტვირთავს ქვეყნის ცოდვებს. ეს არის, ვისთვისაც ვთქვი: ჩემს უკან მოდის კაცი, რომელიც ჩემი წინამორბედია, ვინაიდან ჩემზე უწინარეს იყო. მე არ ვიცნობდი მას, მაგრამ რათა მოვლენოდა ისრაელს, სწორედ ამისთვის მოვედი წყლით ნათლის ცემად. მაშინ იმოწმა იოანემ და

თქვა: ვიხილე სული, მტრედივით გადმომავალი და დავანებული მასზე. მე არ ვიცნობდი მას, მაგრამ ჩემმა მომავლინებელმა წყლით ნათლის ცემად, მითხრა: ვისზედაც იხილავ სულს გადმომავალს და დავანებულს მასზე, სწორედ იგია სულით წმიდით ნათლისმცემელი. მე ვიხილე და ვიმოწმე, რომ ეს არის ძე ღმრთისა“.

თავის მოწმობას მესიის შესახებ იოანე ამთავრებს იესოს ნათლისღებით. მის შესახებ ქადაგებდა და მისი საშუალებით მიიღო კურთხევა თავისი მსახურებისა. იოანესთან მიდიოდნენ იერუსალიმიდან, მთელი იუდეიდან და იოარდანეს შემოგარენიდან ნათლისღებისათვის. მაშინ მივიდა მასთან იესოც გალილეის ნაზარეთიდან და მოითხოვა მისგან ნათლობა. იოანე აკავებდა მას, რადგან თავს თვლიდა უღირსად მოენათლა იგი, თუმცა ჯერ კიდევ არ იცოდა, რომ ის მესია იყო, მაგრამ სჯიდა მის შესახებ მხოლოდ თავისი უბიწო ცხოვრებით, შესაძლებელია დედის მონათხრობებითა და გავრცელებული ხმებით - „**იესოს ემატებოდა სიბრძნე და ასაკი და მადლი ღმრთისა და კაცთა წინაშე**“ (ლუკ. 2.52), რა თქმა უნდა, მისთვის იოანეს სინანულის ნათლობა არ იყო საჭირო.

იოანეს სურდა მისგან მონათვლა, რადგან ხვდებოდა მის უმაღლეს დანიშნულებას, მაგრამ იესო ქრისტემ აიძულა აღესრულებინა სამართალი, ე.ი. ყველაფერი ის, რასაც მოითხოვდა რჯული და რაც შეიძლებოდა მისი, როგორც მესიის გამოვლინებას მომსახურებოდა, რასაც მხოლოდ ახლა ჰქონდა ძალა და მისი ნათლისღების შემდეგ შეიცვლება სხვა, უმჯობესი წესით. და აი, როდესაც იგი ინათლებოდა და ლოცულობდა, გაიხსნა ცა მის ზემოთ (როგორც გაჭრის ელვა ჩვენი თვალების წინაშე ზეცას), და დაეშვა სულიწმიდა, მტრედის სახით გარდამომავალი იესოზე, ხოლო ზეციდან მოისმა ხმა მამა ღმრთისა, რომელიც ამოწმებდა, რომ ის იყო ძე მისი საყვარელი. იოანეს წინასწარ ეცნობა, რომ ვისზედაც იხილავდა სულს გადმომავალს და დავანებულს, სწორედ იგი იქნებოდა სულიწმიდით ნათლისმცემელი (იოან. 1.33-34). იხილა რა ეს, ირწმუნა მისი მესიანური მოწოდება და ამის შემდეგ დაიწყო ქადაგება მის შესახებ, როგორც მომავალ მესიაზე.

რა მნიშვნელობა ჰქონდა ნათლობას იესო ქრისტესათვის და რატომ მიიღო მან იგი? როგორც უცოდველი, ის არ საჭიროებდა სინანულის ნათლისღებას. როგორც ცათა სასუფეველის დამაარსებელი, ის არ საჭიროებდა განათლების საშუალებას, როგორც იყო პროფელიტა, მონანულთა ნათლობა. იესოსთვის ამ ნათლობის არააუცილებლობას გრძნობდა თვით ნათლისმცემელი, როდესაც არ უშვებდა მას ნათლობისათვის.

მაგრამ, მეორე მხრივ, მას უნდა მიეღო ნათლობა, როგორც ცოდვათაგან განწმენდის სიმბოლო, რომელიც მან აიღო საკუთარ თავზე. ის უნდა მონათლულიყო, რათა აღესრულებინა რჯულის სიმართლე, ე.ი. ყველაფერი ის, რასაც ითხოვდა ცოდვილისგან რჯული, ხოლო იესო ქრისტე მოევლინა სხეულის ცოდვის მსგავსებაში. მას უნდა მიეღო ნათლობა, რათა მოეცა ჩვენთვის მაგალითი თავმდაბლობისა და განეწმინდა არა მარტო იორდანეს, არამედ მთელი სამყაროს წყლები, მათზე სულიწმიდის გარდამოსვლით.

ნათლისღება თავისი მნიშვნელობით იყო ღვთის განცხადება სამყაროსადმი. იესო ქრისტე გამოეცხადა მსოფლიოს თავმდაბალი ადამიანის სახით და თავისი ნათლისღებით გამოუცხადა საკუთარი თავი სამყაროს, როგორც ღმერთი, როგორც ძე ღვთისა, როგორც მესია. ზუსტად ასე უყურებს ამ საქმეს თვით იოანე ნათლისმცემელიც, როდესაც ამბობს: „მე არ ვიცნობდი მას, მაგრამ რათა მოვლენოდა ისრაელს, სწორედ ამისთვის მოვედი წყლით ნათლის ცემად“ (იოან. 1.31).

ამისათვის გარდამოვიდა სულიწმიდა იესო ქრისტეზე და მამა ღმერთის სიტყვამ დაამოწმა: ის იყო ძე მისი საყვარელი. სულიწმიდა, საუკუნოდ მასთან მყოფი, იესო ქრისტეს სხეულის შემქმნელი ყოვლადწმინდა ქალწულის მუცელში, იესოსთან ჩასახვისა და შობის დროიდან, 30 წლიანი ცხოვრების მანძილზე მასთან მყოფი, განმამტკიცებელი მისი სიბრძნეში, გარდამოდის მასზე მტრედის სახით, რათა აღავსოს იგი მადლის ყველა ძღვენით (ისაია 11.1-3: „ამოვა ყლორტი იესეს ღეროდან და მისი ფესვის ამონაყარი გაიხარებს. დაივანებს მასზე უფლის სული, სული სიბრძნისა და გონიერებისა, სული რჩევისა და

სიმხნევისა, სული შეგნებისა და უფლის შიშისა. ის უფლის შიშით ისულდგმულებს, დანახულით არ განსჯის და გაგონილით არ დაიწყებს მხილებას“), რათა ცხოს იგი მესიად (ისაია 61.1-3: „სული უფლისა, ღვთისა, ჩემზეა გადმოსული, რადგან მცხო მე უფალმა გლაზაკთათვის სახარებლად; მომავლინა გულშემუსვრილთა განსაკურნებლად, ტყვეთათვის თავისუფლების გამოსაცხადებლად და შებოროკილთა ასახსნელად. გამოსაცხადებლად უფლის წყალობის წელიწადისა და ჩვენი ღვთის შურისგების დღისა, სანუგეშებლად ყოველი მგლოვიარისა; დასაწესებლად, რომ სიონზე მგლოვიარეთ მისცენ გვირგვინი ნაცრის ნაცვლად, სიხარულის ზეთი - გლოვის ნაცვლად, ქება-დიდების სამოსელი - მკმუნვარების სულის ნაცვლად, რათა ეწოდოთ მათ სიმართლის მუხები - საუფლო ნერგი, რომ იდიდონ“).

თუმცა ეს არ ნიშნავს იმას, რომ იესო ქრისტე ნათლობამდე ჩვეულებრივი ადამიანი იყო, როგორც ამას ამტკიცებდა ზოგიერთი ერეტიკოსი, და მხოლოდ ნათლისღების შემდეგ გადმოვიდა იესოზე ქრისტე-მესია. არამედ ამ დღეს მისი მესიანური ღირსების საზეიმო გამოვლინება ცნობილი გახდა არა მარტო იოანესათვის, არამედ ყველა ადამიანისათვის. სულიწმიდის გარდამოსვლა მტრედის ფორმით არის სახე (σπματικον ειδοζ. 3.22: „სული წმიდა ხორციელი სახით გადმოვიდა მასზე“), რომელიც მიიღო სულიწმიდამ საკუთარი თავის ადამიანთათვის გამოვლინებისათვის, სიწმინდის, სილამაზისა და სიყვარულის ნიშნად.

მსგავსად სულიწმიდის გარდამოსვლისა, მამა ღმერთის ხმა არის იესო ქრისტეს საზეიმო აღიარება ღვთის ძედ მთელი სამყაროს წინაშე, ეს არის მამის მიერ ძის წარდგინება ამ სოფლისთვის, რათა თაყვანი სცეს ყოველმა ერმა, ისმინოს ყოველმა ენამ და ყოველმა ხალხმა: „ასევე, როცა კვლავ შემოჰყავს პირმშო ქვეყნად, ამბობს: „დე, თაყვანი სცეს მას ყველა ანგელოზმა ღვთისა“ (ებრ. 1.6).

საყვარელ ძედ წოდება, რომელიც სათნოყო უფალმა, მიანიშნებს მის უპირატესობას ღვთის ყველა სხვა ძისაგან; ხოლო თვით კურთხევა-სიყვარული ეხება არა მხოლოდ მესიას, არამედ ადამიანებსაც მესიის საშუალებით.

თვით სულიწმიდის გარდამოსვლა და მამა ღმერთის ხმა მიემართება არა მხოლოდ იესო ქრისტეს, როგორც წარმოგვიდგენენ მარკოზი და ლუკა (მარკ. 1.11; ლუკ. 3.22) და არა იოანეს, როგორც გვაფიქრებინებენ მათე და იოანე (მთ. 3.16-17; იოან. 1.32), არამედ ყველა ადამიანს, თუმცა, შესაძლებელია, იქ მყოფმა ნათლისღების მოწმეებმა დაინახეს ნათელი და ვერ იხილეს სულიწმინდა, ისმინეს ხმა და ვერ მიხვდნენ სიტყვებს, როგორც სხვა შემთხვევებში (იოან. 12. 28-29: „მამაო, განადიდე შენი სახელი! და გაისმა ხმა ზეცით: განვადიდე და კვლავაც ვადიდებ! იქ მდგომმა ხალხმა ამის გაგონებაზე თქვა: იქუხაო; სხვები კი ამბობდნენ: ანგელოზი ეუბნა მას“; საქმ. 9.7=22.9: „მის მხლებლებს ენა ჩავარდნოდათ; ხმა კი ესმოდათ, მაგრამ ვერავის ხედ“ ; „ჩემმა მხლებლებმაც იხილეს ნათელი, მაგრამ ჩემი მოსაუბრის ხმა არ სმენიათ“).

შენიშვნა 1. განსხვავება ჩანს მხოლოდ გამოთქმათა ფორმებში, რომლებითაც გადმოსცემენ მახარებლები იორდანეზე მამა ღმერთის ხმას („ეს არის ძე ჩემი საყვარელი“ - მათესთან და „შენა ხარ ძე ჩემი საყვარელი“ - მარკოზთან და ლუკასთან). ეს აიხსნება კეთილმაუწყებლების სხვადასხვა პოზიციით მსმენელებისა და მკითხველების მიმართ. წმინდა მათე მოგვითხრობს, რა მოხდა იორდანეზე და გვიჩვენებს იესოს მესიანურ მნიშვნელობას. იგი ამბობს, რომ იქ გაისმა ხმა მამა ღმერთისა, რომელიც ამტკიცებდა იესოს საკუთარ, საყვარელ ძედ მყოფობას.

მარკოზი და ლუკა გადმოსცემენ როგორ მიმდინარეობდა მოვლენები იორდანეზე და სიზუსტით იმეორებენ თვით მამა ღმერთის სიტყვებს. სხვაობა შეიძლება აიხსნას არსებული მოვლენების განსხვავებული მთხრობელებითაც. მათემ მოისმინა იესო ქრისტეს ნათლისღების შესახებ პირველი პირებისგან (იოანესგან ან თვით ქრისტესგან); მარკოზმა და ლუკამ კი - მეორე პირებისგან.

შენიშვნა 2. მახარებელი იოანე (1.28: „ეს ხდებოდა ბეთაბარაში, იორდანეს გაღმა, სადაც ნათელს სცემდა იოანე“) მიაწვდის, რომ ყველაფერი ეს მოხდა ბეთაბარაში. სხვა ყველა ცნობით კი - ბეთანიაში. ორიგენემ, რომელმაც ვერ იპოვა ასეთი ადგილი იორდანეს მხარეს, მოგვაწოდა წაგვეკითხა ბეთაბარად. ფიქრობენ, რომ ეს ორი ადგილი იორდანეს ორივე მხარეს ერთმანეთის საპირისპიროდ მდებარეობდა, რომელთაგან ბეთაბარა ნიშნავს სახლს გადაკვეთაზე, ხოლო ბეთანია (ბეტჰანიაჰ) - გემის სახლს. ამ ადგილისგან უნდა განვასხვავოთ ელეონის მთაზე არსებული ბეთანია. ამ უკანასკნელის სახელი შეიძლება აღნიშნავდეს სხვანაირი სიტყვათაწარმოთქმისას (ბეტჰ-ჰინე) ლელვის სახლს.

შენიშვნა 3. მახარებელი მათე ახსენებს, რომ იოანე უარს ამბობდა იესო ქრისტეს ნათლობაზე, რადგან უღირსად თვლიდა საკუთარ თავს ამ მოქმედების

შესასრულებლად. იოანეც გადმოგვცემს იმას, რომ წინამორბედი ნათლისღებამდე არ იცნობდა მესიას. ეს მოვლენები არ ეწინააღმდეგება ერთმანეთს იმდენად, რამდენადაც იოანე იცნობდა იესო ქრისტეს, როგორც კეთილშესახურ ადამიანს, რომელიც არ საჭიროებდა სინანულის ნათლისღებას. შესაძლებელია, კიდევ ხვდებოდა მის მესიანურ მნიშვნელობას, მაგრამ როგორც წინასწარმეტყველი და ღვთის წარმოგზავნილი, სჯიდა არა საკუთარი შთაბეჭდილებითა და მტკიცებულებებით, არა სხვა, თუნდაც ყველაზე საიმედო, ადამიანთა ნალაპარაკებისა და მოსაზრებების საფუძველზე, არამედ მოელოდა ღვთის განსაკუთრებულ გამოცხადებას იმის დასამოწმებლად, რომ იესო იყო ქრისტი. და ეს მას ნამდვილად ჰქონდა აღთქმული და მიეცა კიდევ იესოს ნათლობისას სულიწმიდის გარდამოსვლით. ამით გამოჩნდა როგორც იოანეს ქრისტიზე ღვთაებრივი მოწმობის მნიშვნელობა, ასევე თვით ჭეშმარიტების მოწმის მაღალი მნიშვნელობაც, რომელიც ღირსი გახდა უაღმატებულის პატივისა სამყაროსადმი იმის მინიშნებით, რასაც ელოდა ყოველი ერი.

მოციქული პეტრე და პავლე ადარებენ ნათლობას წარღვნას (I პეტრ. 3.20,21: „გაკერპებულნი რომ ურჩობდნენ ჯერ კიდევ მაშინ, როცა ნოეს დროს მოელოდნენ ღვთის სულგრძელობას, ვიდრე იგებოდა კიდობანი, რომლითაც ცოტა, ესე იგი, მხოლოდ რვა სული გადაურჩა წარღვნას. ეს იყო ხატება ნათლისღებისა, რაც ამჟამად გიხსნით (არა ჭუჭყის ჩამორეცხვა ხორციდან, არამედ წრფელი სინიდიდის სწრაფვა ღვთის მიმართ) იესო ქრისტეს მკვდრეთით აღდგომის წყალობით“) და იუდეველთა მიერ მეწამული ზღვის გადასვლას (I კორ. 10.1-2: „მინდა იცოდეთ, ძმანო, რომ ჩვენი მამები ერთობლივად ღრუბელქვეშ იყვნენ და ყველამ გამოვლო ზღვა. ყველამ მოსეს მიერ იღო ნათელი ღრუბელსა და ზღვაში“), მიანიშნებენ, რომ ნოე და მოსე იყვნენ წინასახე იესო ქრისტესი. როგორც ნოე წარღვნის დროს ძველი სამყაროდან ახალ სამყაროში გადაიყვანს და გადაარჩენს მხოლოდ იმათ, ვინც მასთან ერთად იყო კიდობანში და, ასე ვთქვათ, მოინათლნენ წარღვნის წყლებში; როგორც მოსე გადაარჩენს თავის ერს ეგვიპტელთა მონობისაგან და შეჰყავს აღთქმულ მიწაზე, გაატარებს ზღვაში და მონათლავს მათ მეწამული ზღვის გაყოფილ წყლებში; იესო ქრისტესაც იორდანეში თავისი ნათლობით შეჰყავს მორწმუნეები ნათლისღების წყლებში, მიჰყავს თავისი ერი ძველი, ცოდვიანი ცხოვრებიდან ახალ, მაღლიან ცხოვრებაში, ეშმაკის მონობიდან - ზეციური მამულის აღთქმული მაღლისკენ. კიდევ უფრო ახლოსაა იესო ქრისტესთან ისუ ნავესი, რომელიც თავისი სახელითა და იუდეველების იორდანეზე გადაყვანით, აღთქმულ მიწაზე გადასვლით სახეა იესო ქრისტესი. წმინდა იოანე ოქროპირი⁶⁴ ქრისტეს ნათლისღებისას სულიწმიდის მტრედის სახით გარდამოსვლაში ხედავს იმ მტრედს, რომელმაც წარღვნისას მოუტანა ნოეს ზეთისხილის რტო კაცობრიობის უბედურებისგან განშორებისა და დედამიწაზე მშვიდობის დადგომის ნიშნად.

⁶⁴ беседа на Мф 12,3.

„აქ მტრედი - წერს წმინდანი - თუმცაღა მოგვევლინა არა ზეთისხილის რტოთი, მაგრამ მიგვანიშნებს ყველა ბოროტებისგან განმაშორებელზე და გვანიჭებს კეთილ იმედებს, რომელსაც არა ერთი ადამიანი შეჰყავს კიდობანში, არამედ მთელ სამყარო აჰყავს ზეცად და ნაცვლად ზეთისხილის რტოსა, ანიჭებს კაცობრიობას ძეობას“.

გამოცდა უდაბნოში

(მთ. 4.1-11)

იორდანეში იოანესგან მონათლული, სულიწმიდისგან ცხებული და მამა ღმერთისგან დამოწმებული ძე ღვთისა გაიყვანება სულის მიერ უდაბნოში ეშმაკისაგან გამოსაცდელად, თითქოს ცეცხლით ნათლისღებისათვის. იუდეის უდაბნოში ორმოცდღიანი მარხვის შემდეგ, როდესაც უსუსურ ხორცს აღარ ჰქონდა ძალა სულის გამბედაობისა და მისწრაფებისა, მასთან მიდის ეშმაკი და სამჯერ ცდილობს მიიზიდოს იგი ცოდვის გზაზე, ჯერ ხორცის ვნებით წარუდგენს მას შიმშილის დასაკმაყოფილებლად ქვების პურად გადაქცევას, შემდეგ თვალის ვნებით შესთავაზებს ტაძრის ფრთიდან გადავარდნას, რათა დარწმუნდეს, რომ ღმერთი ნამდვილად დაიცავს მას განსაცდელისაგან, როგორც დაიცვა თავისი მართლები, ბოლოს ცხოვრებისეული ამპარტავნებით აჩვენებს მას სამყაროს მთელ სიმდიდრეს, რათა მოითხოვოს თაყვანისცენ მას.

მაგრამ სამივეჯერ ღვთის სიტყვისგან დამარცხებული ეშმაკი განეშორება ძე ღვთისას, თუმცა უდიდესი თავხედობით ფიქრობს დროდადრო ისევ ებრძოლოს მას. ანგელოზები კი მივიდნენ და ემსახურებოდნენ მას.

იესო ქრისტეს უდაბნოში ეშმაკისგან გამოცდის თხრობა გადმოცემულია თითქმის იდენტურად მათე და ლუკა მახარებლების მიერ. მარკოზი ახსენებს მხოლოდ გამოცდაზე, მაგრამ არ გადმოსცემს თვით გამოცდას. იესოს გამოცდაზე მახარებლების თხრობის განხილვისას ყურადღება უნდა მივაქციოთ:

1. იესო ქრისტეს წინასწარ მომზადებას ამ გამოცდისათვის;
2. ეშმაკის გამოცხადების გარეგნობასა და გამოცდის სახეებს;

3. გამოცდის ხარისხებს და მის აცილებას;
4. გამოცდის მიზანსა და მნიშვნელობას;
5. გამოცდის თანმხლებ მომდევნო ვითარებებს.

1. იესო ქრისტე განმარტოვდება უდაბნოში და უძველესი უდიდესი ანახორეტების, მოსესა და ილიას, მსგავსად მარხულობს 40 დღე-ღამეს. რამდენადაც მარხვა აქ უნდა გავიგოთ, როგორც საჭმელისა და სასმელის სრულ თავშეკავებად, მაშინ ისმება კითხვა: შესაძლებელია ასეთი ხანგრძლივი მარხვა? მეცნიერება ამტკიცებს, რომ ჯანმრთელ ადამიანს არ შეუძლია გაჩერდეს საჭმელისა და სასმელის გარეშე 7 დღეზე მეტ ხანს, ხოლო საჭმელის გარეშე სასმელით მხოლოდ 9 დღეზე მეტი. მაგრამ მმარხველთა მუდმივი მაგალითები, როგორც უძველესი, ისე თანამედროვე, გვიჩვენებს, რომ ორგანიზმის თანდათანობითი შეჩვევა-თავშეკავება შეიძლება მივიღეს იქამდე, რომ გადაიტანოს 40 დღიანი მარხვაც. სახარებებში იესო ქრისტეს 40 დღიანი მარხვის შესახებ თხრობა გვაძლევს უფლებას ვივარაუდოთ, რომ მაცხოვარი ადრეც მარხულობდა, მაგრამ არა ასე ხანგრძლივად.

მომლოცველებს ახლაც უჩვენებენ განცდის მთას, რომელიც კარანტალის ან კარანტანის სახელითაა ცნობილი და მდებარეობს იერიქონის უდაბნოში, იერიქონსა და იერუსალიმს შორის. იგი ამდღეებუღია 1200-1500 ფუნტით გარემომცველი ხეობისგან და აღმოსავლეთის მხრიდან კი თითქმის ღიაა.

2. მახარებლები არ საუბრობენ, რა სახით გამოეცხადა ეშმაკი იესო ქრისტეს, მაგრამ უეჭვეღია, რომ ეს იყო ზუსტად ბოროტი სული და არა თვით უფლის მაცდური აზრი; ეს იყო გარეგნული, ხიღული და ხორციელი, თვალისთვის ხიღული და არა ფსიქიკური ქმედება, რომელიც გონებით განიჭვრიტება და მხოლოდ შინაგანი გრძნობით შეიგრძნება. იესო ქრისტე ეუბნებოდა მოციქულებს: „**ვხედავდი სატანას, ეღვასავით რომ ვარდებოდა ციდან**“ (ლუკ. 10.8), ასევე შეეძლო მოეთხრო მათთვის ეშმაკისაგან თავისი გამოცდაზე. ამ მოვლენის ჭეშმარიტების დასანახად მოვიყვანთ სახარებისეულ თხრობას: „**მაშინ იესო აყვანიღ იქნა უდაბნოში**

სულის მიერ, ეშმაკისაგან საცდუნებლად“ - საუბარია გარეგნულ ქმედებაზე; „მაშინ ეშმაკმა წაიყვანა იგი წმიდა ქალაქში, დააყენა ტაძრის ქიშზე“; „მაშინ მიატოვა იგი ეშმაკმა, და აჰა, ანგელოზები მოვიდნენ და ემსახურებოდნენ მას“.

ეს უკანასკნელი, ნათელია, არ შეიძლება გავიგოთ ფსიქიკური მოქმედების მნიშვნელობით. თუმცა, ტაძრის ფრთასა და მაღალ მთაზე დაყენება შეიძლება მომხდარიყო იესო ქრისტეს ჩვეულებრივი ასვლით ამ სიმაღლეებზე სატანის მოთხოვნის შედეგად და ამიტომაც არ იყო ეს სასწაული, მაგრამ ქვეყნის ყველა სამეფოს დანახება თვალის დახამხამებაში შეიძლება მომხდარიყო რაღაც სასწაულებრივი, მაგიური სახით.

3. სამჯერ მივიდა სატანა იესო ქრისტესთან და სამჯერვე დამარცხდა. იესო ქრისტემ 40 დღიანი მარხვის შემდეგ გამოავლინა თავისი ადამიანური ბუნება და, როგორც ამბობს წმინდა იოანე ოქროპირი, მოშივდა, ეშმაკმა შესთავაზა მას გამოეყენებინა თავისი სასწაულებრივი ძალა ქვების პურებად გადასაქცევად. ეს გამოცდა იყო სუფთა გრძნობითი.

იესო ქრისტემ მოიგერია სატანა ღვთის სიტყვით: „გათვინიერებდა, გამშევდა და გაჰმევდა მანანას, რომელიც არ იცოდი არც შენ და არც შენმა მამა-პაპამ, რათა მიმხვდარიყავი, რომ მხოლოდ პურით არ ცოცხლობს კაცი, არამედ უფლის პირიდან გამომავალი ყოველი სიტყვით ცოცხლობს კაცი“ (II რჯ. 8.3); ე.ი. იუდეველები უდაბნოში იკვებებოდნენ არა პურით, არამედ მანანათი, რომელიც ღვთის ბრძანებით გახდა მათთვის საჭმელი, ასევე მასაც ახლა შეეძლო სხვა რაღაცით გამოკვება და არ იყო საჭირო გადაექცია ქვები პურად, რათა ეჭამა. არა მხოლოდ პურზე, არა მხოლოდ ხორციელ გამოკვებაზე უნდა იფიქროს მან, არამედ ღვთის სიტყვით დაკმაყოფილებაზე, რომელიც კვებას ადამიანში უმთავრესს - სულს.

სამოთხეში გველმა დაიწო ასევე ადამიანის გამოცდა სიკეთისა და ბოროტების შეცნობის ხის ნაყოფის შეჭმის სურვილის აღძვრით. „როცა დაინახა დედაკაცმა, რომ კარგი იყო საჭმელად ის ხე, რომ თვალწარმტაცი და საამური სანახავი იყო, მოწყვიტა ნაყოფი და შეჭამა“ (დაბ. 3.6).

დამარცხებული ეშმაკი ისევ მიდის იესო ქრისტესთან, აყენებს მას ტაძრის ფრთაზე, შესთავაზებს მას გადავარდეს და შეახსენებს, რომ ღმერთი უბრძანებს თავის ანგელოზებს აიტაცონ ხელში, ძე ღვთისას არ დატოვებს თანადგომის გარეშე, ფეხსაც კი არ წამოჰკრავს ქვაზე (ფს. 90.11-12: **„რადგან თავის ანგელოზებს უბრძანა შენზე - დაგიცვან ყველა შენს გზაზე. ხელში აყვანილს გატარებენ, რომ ფეხი არ წამოჰკრა ქვაზე“**). იესო ქრისტე იგერიებს ეშმაკის ცრუ განმარტებას ღვთის სიტყვებითვე: **„ნუ გამოცდით უფალს, თქვენს ღმერთს“** (III რჯ. 6.16); ე.ი. როგორც იუდეველებმა გამოსცადეს უდაბნოში ღმერთი წყლის უკმარისობის გამო რეფიდიმში (გამოსვლ. 17.1 და შემდგომი), მიუხედავად უფლის მიერ მათი მფარველობისა: **„არის თუ არა ჩვენს შორის უფალი?“** (მუხლი 7), ამით კი მოიწიეს საკუთარ თავზე ღვთის რისხვა, ასევე ახლაც, ეშმაკი სთავაზობს იესო ქრისტეს გამოცდას, ნამდვილად იხსნის ღმერთი მას ქვაზე ფეხის წამოკვრისას?

ეს გამოცდა ზნეობრივია, ანუ, როგორც წმინდა მამები გვეუბნებიან, სულიერი. ესაა რწმენის ბრძოლა ცოდნასთან, ღვთაებრივი გამოცხადებისა და მისდამი რწმენის გამოცდა გონებითა და გამოცდილებით.

იესო ქრისტე, მუდმივად ღვთის ნებაზე მინდობილი და მცოდნე იმისა, რომ ის იცავს ადამიანის თმის ღერსაც კი, მიაწოდებს ეშმაკს: არ უნდა ვეძიოთ ღვთის ნებისა და დაპირების გამოცდა, არამედ უნდა ვისარგებლოთ ბუნებრივი საშუალებებით, ამასთანავე უნდა ვიყოთ სრულიად დარწმუნებულნი, რომ იქ, სადაც არასაკმარიასია ასეთი საშუალებები, დასახმარებლად მოგვევლინებიან ღვთის ანგელოზები.

სამოთხეში სატანამ შესთავაზა ევას გამოეცადა აკრძალული შეცნობის ხის ნაყოფის მოქმედება, ღვთის მუქარის მიუხედავად. **„უთხრა გველმა დედაკაცს: არ მოკვდებით“** - ევამ დაუჯერა გველს, რომ ღმერთმა აკრძალა ხის ნაყოფის შეჭმა იმისათვის, რომ მათ არ შეეცნოთ კეთილი და ბოროტი; მას ეჩვენა ხის ნაყოფი თვალწარმტაცად და საამურად და იგი დაეცა.

დაბოლოს, როდესაც იესო ქრისტემ მეორეჯერაც დაამარცხა ეშმაკი, სატანამ აიყვანა იგი უმაღლეს მთაზე და უჩვენა მას ქვეყნის სამეფოები, აღუთქვა მათზე დაუფლების ხელისუფლება, თუკი ის თაყვანს სცემს მას. სატანის უსირცხვილო ტყუილი, რომ ის მთელი მიწიერი სამეფოების მეუფეა, რომელსაც თან ახლავს თავხედური მოთხოვა თაყვანისცემისა, ღვთის ძეში იწვევს მისგან საბოლოო ჩამოშორების სურვილს და მიანიშნებს უფალ ღმერთზე, როგორც თაყვანისცემის ერთადერთ ღირსეულ პიროვნებაზე (II რჯ. 6.13: „**უფალს ღმერთს შენსას თაყვანი ეცი და მხოლოდ მას ემსახურე**“). ეს გამოცდაც სულიერია. ის გვახსენებს სამოთხეში გველისგან გამოცდას, როცა ის ხის ნაყოფის შეჭმით ჰპირდება: შეიქნებით ღმერთივით კეთილისა და ბოროტის შემცნობელნი. ესაა ცხოვრებისეული ამპარტავნება, დიდებისა და ხელისუფლების სურვილი, როგორც პირველ შემთხვევაში ხორცისა და თვალის ვნება.

შენიშვნა. ლუკა მახარებლის მიხედვით, ზემოთ მოხსენებული მეორე გამოცდა იყო მესამე, ხოლო მესამე - მეორე. გამოცდის აქტის წესრიგის ასეთი ცვლილების ასახსნელად ფიქრობენ, რომ მათე ხელმძღვანელობდა ისტორიული წესრიგით, ე.ი. რაც მან მოისმინა თვით ქრისტესგან და რაც გამოხატავს სატანის თავდასხმის თანდათანობით გათავხედებას. ლუკა კი მისდევს ტოპოგრაფიულ წესრიგს, ე.ი. გადადის იესო ქრისტესა და სატანასთან ერთად უდაბნოდან იქვე მდებარე მთაზე, მთიდან კი იერუსალიმის ტაძრის ფრთაზე. შესაძლოა იგი მიჰყვება ფსიქიკურ წესრიგს, ადვილი გამოცდიდან უფრო რთულამდე: გრძნობითი სურვილიდან გადადის დიდებისა და პატივის სურვილამდე და მისგან - რწმენისა და გონების მერყეობამდე.

მაცხოვრის პირიდან გამომავალი ღვთის სიტყვით დამარცხებული სატანა თვით გამოიცდება იესო ქრისტესაგან. ასე მაგ, თავდაპირველად, როდესაც ის იწყებს იესო ქრისტეს გამოცდას, მაშინ ის პირდაპირ სთავაზობს მას:

ა. გამოავლინოს საკუთარ თავში ზებუნებრივი ძალა, მოახდინოს სასწაული, აჩვენოს, რომ ის არის ძე ღვთისა და ყველა ერწმუნება მას. და ა.შ.

ბ. როდესაც ეს გამოცდა მოიგერია, ეშმაკმა შესთავაზა იესოს გამოეცხადებინა თავი მეუფედ, იუდეველთა მოლოდინის შესაბამისად, მთელი სამყაროს მეუფედ. „შენ მოხვედი ისრაელის გადასარჩენად და ასამაღლებლად. რომი, სამყაროს სახელმწიფო, მეფობს იუდეველებზე; მაგრამ შენ თუ დადგები ამ ერის წინამძღოლად, იმეფებ ყველა სამეფოზე.

იერუსალიმი გახდება რომის ნაცვლად, პალესტინა კაცობრიობის სახელმწიფო. თუ შენ არ გასურს შენთვის გააკეთო სასწაული და შიმშილის გრძნობის დაკმაყოფილება სასწაულებრივი პურით; დააკმაყოფილე შენი ერის მისწრაფება, დამთანხმდი დამცირების ყველაზე უმნიშვნელო ქმედებას, თაყვანი მეცი მე და გახდება შენი ერი, შენი მეთაურობით მთელი სამყაროს მეუფე.“

გ. მესამე გამოცდაში, თუკი მივყევით მახარებელ ლუკას მინიშნებულ წესრიგს, სატანა აცდუნებს იესოს მოითხოვოს ზეციდან ნიშანი თავისი მესიანური მნიშვნელობის დასამტკიცებლად. **„თუ მე ხარ ღვთისა, გადავარდი აქედან, რადგანაც დაწერილია: თავის ანგელოზებს უბრძანებს შენს გამო, და აგიტაცებენ ხელში, რათა არსად წამოჰკრა ქვას ფეხი შენი“.** მაგრამ ეს საცდურიც დაამარცხა იესო ქრისტემ.

სამივე გამოცდა მიმართული იყო იესოს, როგორც მესიის, წინააღმდეგ. მისი მიწიერი ცხოვრების ყველა დროს ეშმაკი თავად, ან იუდეველების, ან კიდევ მოწაფეების საშუალებით, ცდილობს იმოქმედოს მასზე ასეთი ცდუნებებით.

4. მახარებლები არაფერს ამბობენ იმ მიზეზზე, რომელთა გამოც სატანა თავს ესხმის და გამოსცდის იესო ქრისტეს, არ საუბრობენ ასევე ამ ფაქტის მნიშვნელობაზე მაცხოვრის ცხოვრების სხვა მოვლენათა გვერდით. თუმცა მოგვითხრობენ ამის შესახებ ძალიან დაწვრილებით და შევნიშნავთ, რომ იესო ქრისტეს გამოსცდისას ძველმა გველმა გამოავლინა თავისი ძველი მტრობა ქალის ნაშიერის წინააღმდეგ და დაიწყო ის ბრძოლა, რომელიც უნდა დამთავრებულიყო გველის თავის გაჭეჭვით (დაბ. 3.15). ასევე აღსანიშნავია, რომ საზოგადო მსახურების დასაწყისში იესო ქრისტეს გამოცდა უდაბნოში მჭიდროდ უკავშირდება გეთსამანიაში მის სულიერ ღვაწლს. ესაა ორი აქტი მაცხოვრის ერთი და იმავე ბრძოლისა კაცობრიობის მტერთან: ახლა დაიწყო ის, რაც შემდეგ დაასრულა. ახლა გამოსცდის შემდეგ ითქვა: **„ეშმაკი დრომდე გაშორდა მას“** (ლუკ. 4.13); ხოლო ბაღში იესო ქრისტე გამოემშვიდობა და მოწაფეებს უთხრა: **„მოდის ამ ქვეყნის მთავარი, და არაფერი აქვს ჩემში“** (იოან.14.30). ეშმაკი მოვიდა და უკანასკნელი ღონე

იხმარა გალილეელი წინასწარმეტყველის დასამარცხებლად, მას სურვილი ჰქონდა, რომ ჯერ კიდევ უდაბნოში დაემარცხებინა, მაგრამ წარუმეტებლად.

ეკლესიის მამები (წმ. ეგნატე ღმერთშემოსილი, წმ. ბასილი დიდი, წმ. იოანე ოქროპირი და სხვ.) ამტკიცებენ, რომ ძე ღვთისას ქალწულ მარიამისგან განხორციელების საიდუმლო დაფარული იყო ბნელეთის მთავრისთვის, რათა მას თავი არ აერიდებინა სრულყოფილი ბრძოლისათვის. მას არ უნდა სცოდნოდა, რომ იესო ქრისტე არის ძე ღვთისა, მისი მომავალი დამმარცხებელი, მაგრამ მაცხოვრის არაჩვეულებრივი ცხოვრების წესითა და მისი შობის სასწაულებრივი მოვლენებით გაოცებულს, სურდა დაემტკიცებინა, ნამდვილად იყო თუ არა ის ძე ღვთისა, რომლისაც უნდა ეშინოდეს. წმ. იოანე ოქროპირი წერს⁶⁵: „იცის რა იესოზე ნათლისმცემლისა და მამა ღმერთის ხმის მოწმობის შესახებ იორდანეზე, ეშმაკს არ შეუძლია იფიქროს, რომ ეს უბრალო ადამიანია; მეორე მხრივ, ხედავს რა მას მოშიმშილეს, ვერ იჯერებს, რომ ის ძე ღვთისაა“. ამიტომაც მივიდა იგი იესო ქრისტესთან და ასე კი არ მიმართა: თუ კი გზია, უთხარი ამ ქვებს და გადაიქცევიან პურებად, არამედ უთხრა: „**თუ ძე ხარ ღმრთისა, თქვი, რომ ეს ქვები პურებად იქცნენ**“. ასევე მეორედაც, არ ეუბნება: თუ კი ღვთის იმედი გაქვს გადაიგდე თავი, არამედ: „**თუ ძე ხარ ღვთისა, გადავარდი აქედან**“.

მაგრამ იესო ქრისტემ ამჯერადაც დაფარა მისგან თავისი ღვთაებრიობა. ამგვარად, იესო ქრისტემ თავად ინება გამოცდა, მიზნად ჰქონდა კაცობრიობის მტრისათვის ეგემებინა პირველი ძლიერი დარტყმა და ასე დაუდო საწყისი თავის და ადამიანთა გამარჯვებას სატანაზე.

იესო ქრისტემ გვაჩვენა მტერთან ბრძოლის მაგალითი. მოციქული პავლე ხედავს ამაში ჩვენი იესოსადმი, საუკუნო მღვდელმთავრისადმი, მტკიცე სასოების წინდს, რომელსაც შეუძლია „**თანაგვიგრძნოს ჩვენს უძლურებაში, ჩვენსავით გამოცდილი ყველაფერში, გარდა ცოდვისა**“ (ებრ. 4.15). ღმერთკაცის გამომსყიდველი ცხოვრების სხვა მოქმედებათა გვერდით, ეს იყო მისი კაცობრივი ძალების გამოცდა და უფრო გადამწყვეტი და მნიშვნელოვანი ბრძოლისათვის მომზადება,

⁶⁵ Беседа 13,2.

როგორც შენიშნავს ლუკა მახარებელი, რომ სატანა განემორა მას დრომდე. ეს, მეორე მხრივ, იყო ძე ღვთისას უღრმესი მორჩილება, რომელმაც იწება საკუთარი თავის გამოცდა ადამიანის ცხოვრებისათვის.

გამოცდა მიმდინარეობდა უდაბნოში, ე.ი. ისეთ ადგილას, რომელიც ძალიან მიესადაგებოდა თვით კაცობრიობის ზნეობრივ მდგომარეობას. აქ ძალიან კარგად შეიძლება გამოჩნდეს ცოდვის მომაკვდინებელი შედეგი, რომელმაც გაანადგურა კაცობრიობა და მასთან ერთად ბუნებაც, რომლის მთავრადაც თვითონ იქცა.

მნიშვნელოვანია ასევე პირველი და მეორე ადამის ცხოვრებათა შედარება. ადამი ცხოვრობდა მშვენიერსა და სრულყოფილ სამოთხეში, მაგრამ ვერ გაუძლო ბრძოლას და განიდევნა სამოთხის სიტკბოებიდან დედამიწაზე.

იესო ქრისტე კი იბრძვის უდაბნოში, სადაც უფრო ჩანს ღვთის წყევლის ნაკვალები ადამის ცოდვისთვის, ამარცხებს მტერს და უბრუნებს ადამიანს სამოთხეს. იქ, სამოთხეში, ადამს ჰქონდა საკვებად ყველა ვარგისი ხე და ასევე ცხოვრების ხეც; ადამიანმა ვერ გაუძლო სატანის მიერ შემოთავაზებული აკრძალული ნაყოფის ცდუნებას. უდაბნოში კი ქრისტეს არ ჰქონდა არაფერი საკვებად, გარდა ქვებისა, შიშხილის დასაკმაყოფილებლად მათი გადაქცევაც არ მოისურვა პურებად და აიძულა დამარცხებული ეშმაკი განშორებოდა მას.

5. მაცხოვრის გამოცდაში შეიძლება დავინახოთ გამოცდათა ისეთი მაგალითები, როგორიც შეექმნებათ მორწმუნეებს. ეს ფაქტი მიაწინებს ადამიანს, როგორ შეიძლება და საჭიროა, დაამარცხო ძველისძველი მტერი.

გამოცდა იწყება გრძნობითი ცდუნებით, ეფუძნება სხეულის ბუნებრივ მოთხოვნილებებს და გადადის სულიერ მისწრაფებებზე, სურს დაეუფლოს თვით რწმენას და იმალება ღვთის ნების ნდობაში. ბოლოს, ეშმაკისეული ამპარტავნებითა და თავხედობით მისწრაფვის დაეუფლოს ყველა ადამიანს, ხიბლავს მათ მიწიერ სიკეთეებზე მეუფებით. მაგრამ, როგორც ქრისტემ გაიმარჯვა ეშმაკზე ღვთის სიტყვით და განდევნა იგი თავისგან, ისე მორწმუნეებმაც უნდა ვეძებოთ დახმარება ცდუნებებთან ბრძოლისას ღვთის სიტყვაში და გაბედულად და გადაწყვეტით განვდევნოთ საკუთარი თავიდან მაცდუნებელი აზრი, რომელიც ცდილობს დაეუფლოს ადამიანის სულს.

ბ. იესო ქრისტე განდევნის ეშმაკს სიტყვებით: „განვედ ჩემგან სატანა“, ამგვარად ამხელს ეშმაკის სახეს, რომელიც, ალბათ, იმალებოდა.

ამით იესო ქრისტე აჩვენებს ეშმაკს, რომ მისი დასჯა უცნობი არ არის მისთვის.

7. სატანის განდევნის შემდეგ ანგელოზები მივიდნენ და ემსახურებოდნენ იესო ქრისტეს. ეს, რა თქმა უნდა, იყო ღვთის ჯილდო ეშმაკის მიერ მიყენებული შეურაცხყოფისათვის. ეს იყო იმ სიხარულის გამოხატულება, რომელიც ყოველთვის არსებობს ანგელოზებში, როდესაც ისინი ხედავენ ან ცოდვილის სინანულს, ან კიდევ მართლის გამარჯვებას სატანაზე (ლუკ. 15.10: „გეუბნებით: ასევე ხარობენ ღმრთის ანგელოზნი ერთი მონანიე ცოდვილის გამო“). შესაძლოა, ამ შემთხვევაში ანგელოზთა მსახურება ძე ღვთისას მიმართ გამოვლინდა აუცილებელი საკვების მიწოდებით და სატანის დამმარცხებელის თაყვანისცემით.

შენიშვნა 1. მახარებელი ლუკა ამბობს, რომ იესო ქრისტე 40 დღის განმავლობაში გამოიცდებოდა უდაბნოში სატანის მიერ; იგივე შეიძლება დავასკვნათ მახარებელ მარკოზის მონათხრობიდან (1.13: „ორმოცი დღე დაჰყო უდაბნოში და გამოიცდებოდა სატანისაგან“). როდესაც მოშივდა, მაშინ სატანა სთავაზობს იმ წინადადებებს, რომლებიც მათესა და ლუკასთან წარმოდგენილია, როგორც ცდუნების სხვადასხვა ხარისხი. ამიტომაც შეიძლება წარმოვიდგინოთ, რომ 40 დღის განმავლობაში ეშმაკი ცდიდა იესო ქრისტეს არა ცხადად, არამედ საიდუმლოდ, სხვადასხვა საგნებისა და საიდუმლო შეთავაზებების საშუალებით. 40 დღის შემდეგ კი მივიდა მასთან ღიად და გადაწყვეტით. სწორედ, ეს უკანასკნელი გამოცდა აღიწერება მახარებლების მიერ.

შენიშვნა 2. იესო იმყოფება უდაბნოში ლოცვითა და მარხვით, ემზადება ეშმაკთან თავდადებული ბრძოლისათვის, რადგან როგორც თავად ამბობდა: „ეს მოდგმა მხოლოდ ლოცვითა და მარხვით განიდევნება“ (მთ. 17.21).

თუმცა მახარებლები არ ახსენებენ იმას, რომ იესო უდაბნოში ლოცულობდა, მაგრამ ლოცვა იყო იესოს ისეთი ჩვეული ქმედება, რომ ძნელი წარმოსადგენია, უდაბნოში ასეთი ხანგრძლივი ყოფნისას ის დარჩენილიყო ლოცვის გარეშე, თავის ზეციურ მამასთან ურთიერთობის გარეშე, რომელსაც ის მუდმივად მიმართავდა თავისი მსახურების ყველა უმთავრეს შემთხვევაში: ნათლისღებისა და ფერიცვალებისას, მოციქულთა არჩევისას და ლაზარეს აღდგინებისას, ყოველთვის, განსაკუთრებით განმარტოებისას. თუ შევადარებთ იესოს უდაბნოსეულ ღვაწლს მის გეთსიმანისეულ ლოცვას, მაშინ არა მარტო უნდა ვივარაუდოთ, არამედ პოზიტიურად ვამტკიცოთ, რომ როგორც თავისი უდაბნოში ყოფნის 40-ვე დღეს, კაცობრიობის მოდგმის მტერთან თავისი ბრძოლის დასაწყისში, ისე დასასრულს - გეთსამანიაში, მის ლოცვას მამა ღმერთის მიმართ თან ახლდა ტირილი.

მაგრამ რაზე ლოცულობდა მამა ღმერთის მიმართ ღმერთკაცი უდაბნოში?! იმაზე ხომ არა, რომ განემტკიცებინა იგი წინამდებარე ბრძოლაში, ან წარმატება რომ

მოეპოვებინა ღვთიერჩეულ ერში ქადაგებით?! შესაძლოა, ლოცულობდა, რათა შეწყალება მიეღო სასტიკ და უგუნურ ისრაელს, რომელთა დაბრმავებასა და სისასტიკეს თავად წინასწარმეტყველებდა?! შესაძლოა ლოცულობდა, ყველა ერი ერთ ფარაში, ღვთის ერთ სასუფეველში ერთად შეკრებილიყო?! ეს ჩვენთვის უცნობია, მაგრამ ეჭვგარეშეა, რომ მე კაცის ზემოჩამოთვლილი სურვილები იქნებოდა უდაბნოში მისი მგზნებარე და ხანგრძლივი ლოცვის საგანი.

მარხვა აუცილებელია სულიერი ბრძოლისას, რადგან ამ დროს (მარხვისას) ყველა ხორციელი მოთხოვნილება თითქოს იძინებს, საკვების ძიების, შიმშილისა და წყურვილისათვის ზრუნვა წაიშლება ყურადღებიდან. ადამიანის სული განთავისუფლდება სხეულის მეუფებისა და სიმძიმისაგან, აფრთიანდება, მიისწრაფვის მხოლოდ სულიერი სამყაროსაკენ, ხდება კეთილი, ძლიერი, მამაცი.

თავისი გეთსიმანისეული ღვაწლისას იესო არწმუნებდა მოწაფეებს: „იფხიზლეთ და ილოცეთ, რათა არ შეხვიდეთ საცდუნებელში: სული მხნეა, მაგრამ ხორცია უძლური“ (მთ. 26.41). სულის ასეთ სიფხიზლეს რომ მივაღწიოთ, ყოველგვარ საფრთხეს, თავდასხმას, ცდუნებას მზად რომ შევხვდეთ, ამისათვის საჭიროა მარხვა, საჭიროა სხეულის მოთხოვნილებების მიძინება, არ მივცეთ უფლება ყურადღება დაეუფლოს სულიერ ძალებს. უპირველესად ეს მოთხოვნა წაუყენა იესო ქრისტემ საკუთარ თავს, მღვიმარებდა და ლოცულობდა, მარხულობდა და ჩაახშო ყველა სხეულებრივი მოთხოვნილება. მართალია, იესოს სხეულისგან უცხო იყო ცოდვის სურვილი, თავისუფალი ბიწიერი მიდრეკილებები, მაგრამ მისი სხეულიც უძლური იყო, მას ჰქონდა ბუნებრივი მოთხოვნილებები, რომლებიც უნდა დაეკმაყოფილებინა. განა პირველი ადამიანებიც უცოდველნი და უბიწონი არ იყვნენ? თუმცა ცდუნდნენ აკრძალული ნაყოფის სილამაზითა და გემოთი და თავიანთი თავშეუკავლობით დაიღუპნენ.

შენიშვნა 3. მახარებელი მარკოზი იესოს უდაბნოში 40 დღიანი ცხოვრებისას ახსენებს, რომ ის იყო მხეცებთან (1.13). რა მიზნით არის გაკეთებული ეს შენიშვნა, ძნელი სათქმელია. შესაძლებელია, მახარებელს სურდა მიენიშნებინა, რომ ადგილი, სადაც იმყოფებოდა იესო 40 დღეს, ისე უნაყოფო და უკაცრიელი იყო, ადამიანთა საცხოვრებელისგან ისე მოშორებული, რომ იქ მხოლოდ მხეცებს შეეძლოთ ცხოვრება, რომ გარდა ქვებისა, იქ არაფერი მოიპოვებოდა, არც ის მცირე საკვები პროდუქტები, რომლითაც იკვებებოდა იოანე წინამორბედი: არ იყო არც აკრიდა, არც ველურ ფუტკართა თაფლი.

მაგრამ დასაშვებია იმის ვარაუდიც, რომ მხეცთა გარემოცვით ეშმაკს სურდა შეეშინებინა უდაბნოში მისული მოღვაწე, სურდა ლოცვიდან მისი ყურადღება გადაეტანა და უდაბნოდან განედევნა იგი.

მას, ვინც სამოთხეში, ადამიანზე გამარჯვების იარაღად აირჩია უცბიერესი მიწიერ მხეცთაგან, გველი, შეეძლო მეორე ადამზე გასამარჯვებლად თავდაპირველად გამოერჩია უდაბნოს მხეცები და მათი საშუალებით ზეგავლენა მოახდინა იესოზე. ასეთი

მცდელობების წარუმატებლობის შემდეგ ის პირადად მიდის იესოსთან საცდუნებელად. ზოგი მოსაზრებით, მხეცების გამოჩენა იესოსთან მიანიშნებდა იესოს პიროვნებაში, როგორც მეორე ადამში, მხეცებზე ადამიანის უწინდელი მეუფების აღდგენას, რომელიც დაიკარგა პირველი ადამის მიერ სამოთხეში ცოდვის დაცემის შედეგად. მხეცთა გამოჩენას ღმერთკაცის წინაშე არ აქვს მიზანი, რადგან მხეცებს არ შეეძლოთ, მიმსახურებოდნენ იესოს და მიეწოდებინათ მისთვის საკვები, ან დახმარებოდნენ მას სხვა მხრივ, როგორც შემდგომ ეახლნენ მას ანგელოზები. იესო იყო მხეცებთან, თუმცა არ ვიცით ესხმოდნენ თუ არა მას თავს ისინი ეშმაკის ზეგავლენით, თუ უბრალოდ გარემოიცვეს ის, როგორც უდაბნოს მაცხოვრებლებმა. ნებისმიერ შემთხვევაში ყურადსაღებია, რომ იესო უდაბნოდან უვნებლად წამოვიდა და ასე გამოჩნდა მასში ის უმაღლესი ძალა და მეუფება, რომელიც ჰქონდა პირველ ადამს დაცემამდე.

იესო ქრისტე - საზოგადო მსახურების დასაწყისი პირველ პასეჟამდე

იორდანეში იოანესაგან იესო ქრისტეს ნათლისღება, რომელსაც თან ახლდა სულიწმიდის გარდამოსვლა და მამა ღმერთის მოწმობა, იყო მისი კაცობრიობის მოდგმის მიმართ საზოგადო მსახურებისათვის კურთხევა, ისე, როგორც წმიდა მირონით, ან ზეთით ცხება იყო ძველი აღთქმის მეფეებისათვის, მღვდელმთავრებისა და წინასწარმეტყველთათვის კურთხევა მათი ისრაელის ერის მიმართ საზოგადო მსახურებაზე შედგომისათვის. ამიტომაც იესოს ნათლისღებისა და გამოცდის შემდეგ მახარებლები საუბრობენ მის საზოგადო მსახურებაზე შედგომის შესახებ.

იესო ქრისტეს საზოგადო მსახურების დასაწყისი (ლუკ. 3:23...)

„ხოლო იესო ამ დროისათვის იყო ოცდაათი წლისა და იყო, როგორც ეგონათ, ძე იოსებისა, ელისა, მატთატისა, ლევისა, მელქისა, იანაისა, იოსებისა, მატათიასი, ამოსისა, ნაუმისა, ესლისა, ნაგესი, მათათისა, მატათიასი, სემეისა, იოსებისა, იუდასი, იოანასი, რესასი, ზორობაბელისა, სალათიელისა, ნერისა, მელქისა, ადისა, კოსამისა, ელმოდამისა, ერისა, იოსესი, ელიეზერისა, იორეიმისა, მატთატასი, ლევისა, სიმეონისა, იუდასი, იოსებისა, იონანისა, ელიაკეიმისა, მელეასი, მაინანისა, მატათასი, ნათანისა, დავითისა, იესესი, იობედისა, ბოოსასა, სალმონისა, ნაასონისა, ამინადაბისა, არამისა, ესრომისა, ფარესისა, იუდასი, იაკობისა, ისააკისა, აბრაამისა, თარასი, ნაქორისა, სარუქისა, რაგავისა, ფალეკისა, ებერისა, სალასი, კაინანისა,

არფაქსადისა, სემისა, ნოესი, ლამექისა, მათუსალასი, ენოქისა, იარედისა, მადელეილისა, კაინანისა, ენოსისა, სეთისა, ადამისა, ღმრთისა“.

რჯულის მოთხოვნითა (რიცხვ. 4.3 - ებრაული ტექსტით, I მეფ. 23.3) და დადგენილი წეს-ჩვეულებით მღვდლები და ლევიტელები მსახურებას შეუდგებოდნენ 30 წლის ასაკში. ამის შესაბამისად იესო ქრისტემაც დაიწყო თავისი მსახურება 30 წლის ასაკში. მახარებელი ლუკა განიხილავს იესო ქრისტეს კაცობრიობის მოდგმის მიმართ მასწავლებლის ხარისხში მსახურების ისტორიას, განსაზღვრავს მის დაახლოებით ასაკს და მის წინაპრებს დავითისა და აბრაამის ხაზით ადამიდან და თვით ღმერთიდან დაღმავალი ხარისხით.

იესო ქრისტე, დაახლოებით, 30 წლის იყო, ცოტა დიდი ან კიდევ, ცოტა პატარა. თუ დავუკავშირებთ იესო ქრისტეს შობას რომის დაარსებიდან 748 წელს, მაშინ მისი ნათლისღება და ქადაგების დასაწყისი უნდა მომხდარიყო რომის დაარსებიდან 778 წელს. ეს არის ზუსტად ტიბერიუსის მმართველობის მე-15 წელი, ავგუსტუსთან თანამმართველობის ჩათვლით, ან ტიბერიუსის თვითმმართველობის მე-12 წელი, რასაც ეთანხმება ასევე ტერტულიანეს მოწმობა, რომ უფალი ჩვენი იესო ქრისტე სამყაროს მოევლინა ტიბერიუსის მმართველობის მე-12 წელს.

ეკლესიის უძველეს მამათაგან იესო ქრისტეს 30 წლის ასაკს ეთანხმება წმიდა ირინეოს ლიონელი⁶⁶. წმიდა იოანე ოქროპირი თვლის, რომ ამ დროს ის იყო 31 წლის, არსებობს მოსაზრებები, რომ - 28 ან 29 წლისა.

იესო ქრისტეს საზოგადო მსახურების გეგმა

მკვლევარები იესო ქრისტეს საზოგადო მსახურების გადმოცემისას იმთავითვე სვამენ კითხვას, სწავლების როგორი გეგმა ჰქონდა იესოს და რას საქმიანობდა იგი, როდესაც შეუდგა კაცობრიობის მოდგმის მსახურებას.

⁶⁶ Прот. ерес. 2,22. 4-6.

ამ გეგმის ექვგარეშე არსებობა მტკიცდება მთელი ძველი აღთქმის საღვთო განგებულებით: ისრაელი ერი არჩეულია აღთქმული თესლის მატარებლად და მთელი კაცობრიობა მომზადებულია მესიის მისაღებად. ეს გეგმა შეესაბამებოდა ძე ღვთისას დედამიწაზე მოსვლის მიზანს, და რამდენადაც ეს მიზანი იყო ადამიანთა ცოდვებისაგან გადარჩენა (მთ. 1.21: „შობს ძეს და უწოდებ სახელად იესოს, რადგან ის იხსნის თავის ხალხს მათი ცოდვებისაგან“; ლუკ. 1.31: „აჰა, მუცლად იღებ და შობ ძეს, და უწოდებ სახელად იესოს“), ამისათვის საჭირო იყო ეშმაკის დამარცხება და ადამიანის განთავისუფლება მისი ხელისუფლებისაგან. ადამიანის ბუნების დაბრუნება ძველ მდგომარეობაში, როგორც იყო იგი დაცემამდე. ბოლოს კი, საჭირო იყო ეშმაკის ტყუილით წართმეული ღირსების დაბრუნება, დედამიწისა და ნეტარების დაუფლება და ღვთის სასუფეველის მოწყობა დედამიწაზე.

მითითებული მიზნების მისაღწევად იესო ქრისტემ აღასრულა ყველა ის ქმედება, რომელთაგანაც შედგებოდა მისი სამგვარი მსახურება კაცობრიობის მოდგმის მიმართ: წინასწარმეტყველებითი, სამღვდელმთავრო და სამეფო.

წინასწარმეტყველებითი მსახურება აღსრულდა ქადაგებებითა და გამოცხადებით, ადამიანებს ეუწყათ, რომ ღვთის საუკუნო ნებაა ადამიანთა ცხოვნებაზე. - ჩვენ ვიცით,- ამბობს იესო ქრისტეს ერთ-ერთი მოწაფე, - „რომ მოვიდა ძე ღვთისა და მოგვცა გონება, რათა შევიცნოთ ჭეშმარიტება და ვიყოთ ჭეშმარიტში, რომელიც არის ძე ღვთისა იესო ქრისტე: ჭეშმარიტი ღმერთი და საუკუნო სიცოცხლე“ (1 იოან. 5.20). იესო ქრისტე მოევლინა ღვთისრჩეულ ერს, უხსნიდა მას მანამდე მიცემულ რჯულს და ყოფილ წინასწარმეტყველებებს, იძლეოდა ახალ მცნებებს, უარყოფდა არასაჭირო ადამიანურ გადმოცემებს, ამხელდა ცდომილებებს, არჩევდა და ამზადებდა მოწაფეებს მთელ მსოფლიოში სახარების საქადაგებლად, უხსნიდა მათ გონებას წმიდა წერილის გასაგებად და აღუთქვამდა სულიწმიდის მოფენას, რომელიც ჭეშმარიტად გარდამოუვლინა მამისაგან.

იესოს სამღვდელმთავრო მსახურება გულისხმობდა საკუთარი თავის მსხვერპლად შეწირვას ადამიანის მიერ ჩადენილი ცოდვის გამო. იგი

გამოიხატა იესო ქრისტეს ყოველგვარი სახის დამცირებების, დევნის, შეურაცხყოფის, დაბოლოს, ჯვარზე საშინელი ტანჯვისა და სიკვდილით. წმინდა მოციქული ამბობს: „და თუმცა მე იყო, ტანჯვის გზით ისწავლა მორჩილება. ასე რომ, სრულქმნილი, მისდამი მორჩილთ საუკუნო ხსნის მიზეზად ექმნა. და იწოდა ღვთის მიერ მღვდელმთავრად, წესისამებრ მელქისედეკისა“ (ებრ. 5.8-10). მაგრამ „რადგანაც ყოველი მღვდელმთავარი კაცთაგან არჩეულია და კაცთათვისვე დადგენილი ღვთისმსახურად, რათა სწირავდეს მსხვერპლსა და შესაწირავს ცოდვებისათვის“ (5.1). ამისათვის „აუცილებელია, რომ მასაც რაიმე ჰქონდეს მისართმევი“ (8.3), და მან ნამდვილად „შესწირა თავი, რათა წარეხოცა მრავალთა ცოდვა, ხელთქმნილ საწმიდარში, ანუ ჭეშმარიტის ხატებაში კი არ შევიდა, არამედ თვით ცაში, რათა აწ ჩვენთვის წარუდგეს ღმერთს. კაცთა და ზვარაკთა სისხლით კი არა, საკუთარი სისხლით ერთხელ შევიდა საწმიდარში და მოგვიპოვა საუკუნო გამოხსნა“ (ებრ. 9. 28,24,12). „მან კი ერთადერთი მსხვერპლი შესწირა ცოდვებისათვის და სამუდამოდ დაჯდა ღვთის მარჯვენაზე. მას შემდეგ ელის, როდის დაემხოზიან მისი მტრები მის ფეხქვეშ. რადგანაც ერთი შეწირვით სამარადისოდ სრულყო განწმედნი“ (ებრ. 10.12-14).

იესო ქრისტეს სამეფო მსახურება კი გამოიხატა, უმთავრესად, უდიდესი სასწაულების აღსრულებით: ყოველგვარი ავადმყოფის განკურნება აღესრულებოდა მხოლოდ სიტყვით, ან ხელის და ტანისამოსის შეხებით, ეშმაკებს განდევნიდა, მკვდრებს აღადგენდა და ბუნების ძალებს იმორჩილებდა. განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია, სატანის დამარცხება და მისი მეუფების დარღვევა. მან თავისი „სიკვდილით განაქარვა ის, ვისაც აქვს ხელმწიფება სიკვდილისა, ანუ ეშმაკი, და დახსნა ისინი, ვისაც სიკვდილის შიშით მთელი სიცოცხლის მანძილზე მონობის უღელი ედგა“ (ებრ. 2.14-15). ამისათვის იგი „ჩავიდა ქვესკნელში (ჯოჯოხეთში) და დაამარცხა რა იქ ეშმაკი, ავიდა მაღლა, წამოასხა ტყვენი და საბოძვარი უბოძა ხალხს“ (ეფ. 4.9,8), ე.ი. ამოიყვანა ჯოჯოხეთიდან საუკუნეების მანძილზე იქ დატყვევებული მართლები.

ამ თავმდაბლობის გამო, („მორჩილი გახდა თვით სიკვდილამდე, ჯვარცმით სიკვდილამდე“ - ფილ. 2.8) ღმერთმა აღადგინა იგი მკვდრეთით,

დასვა ზეცაში თავის მარჯვნივ, ყოველ ანგელოზზე მაღლა და ყველაფერი დაუმორჩილა მას ფერხთა ქვეშ: „მკვდრებით აღადგინა და მარჯვნივ დაისვა ცაში, ყველა მთავრობასა თუ ხელმწიფებაზე, ყველა ძალსა თუ უფლებაზე, ყველა იმ სახელზე მაღლა, სახელად რომ ითქმის არა მარტო ამ საწყუთროში, არამედ მომავალშიც; ყველაფერი ფეხქვეშ გაუგო და დაუმორჩილა, და მისცა მას მთავრობა ყოველი ეკლესიისა,“ (ეფ. 1.19-22); მისცა მას „ყველა სახელზე უზენაესი სახელი, რათა იესოს სახელის წინაშე მოიდრიკოს ყოველი მუხლი, ზეცისაც, ქვეყნისაც და ქვესკნელისაც“ (ფილ. 2.9-10). ამ უფლების ძალით იესომ დააარსა დედამიწაზე თავისი დაუმარცხებელი ეკლესია ანუ სამეფო, რომელშიც მოუწოდა ყველა მორწმუნეს და მიაწა მათ სულიწმიდა, გახადა ისინი ღვთის შვილებად, ღვთის მემკვიდრეებად და თავის თანამემკვიდრეებად, მისცა მათ ყველა ღვთაებრივი ძალა „რაც ცხოვრებისა და ღვთისმოსაობისთვის სჭირდება“ (II პეტრ. 1.3).

ასეთი იყო იესო ქრისტეს მსახურება კაცობრიობის მოდგმის მიმართ.

უნდა აღინიშნოს, რომ იესო ქრისტეს საზოგადო მსახურება, უპირველესად, ეძღვნებოდა სწავლებებს და ის შეუდგა მას, უმთავრესად, როგორც მასწავლებელი და წინასწარმეტყველი. თავადაც საკუთარ თავს მასწავლებელს უწოდებდა (იოან. 13.13: „თქვენ მე მოძღვარსა და უფალს მიწოდებთ, და სწორსაც ამბობთ, რადგანაც ვარ“).

ყურადსაღებია, რომ ერი მას მუდმივად დავითის ძეს უწოდებდა, ანუ აღიარებდა მის სამეფო წარმომავლობას და მეფედ ყოფნის უფლებას. მისი სასწაულებით გაოცებული ერი მეფეს უწოდებდა მას განსაკუთრებული მნიშვნელობით (მარკ. 11.10: „კურთხეულია დავითის, ჩვენი მამის, მომავალი სამეფო! ოსანა მაღალთა შინა!“ ; იოან. 12.13: „აილო პალმის რტოები და შესაგებებლად გამოეფინა; ღაღადებდნენ და ამბობდნენ: ოსანა! კურთხეულია მომავალი უფლის სახელით, მეუფე ისრაელისა!“). იყო ისეთი შემთხვევებიც, როდესაც ერს სურდა მისი მეფედ გამოცხადება (იოან. 6.15. - „იესომ იცოდა, რომ აპირებდნენ მოსვლას და მის შეპყრობას, რათა გაემეფებინათ იგი; ამიტომ კვლავ განმარტოვდა მთაზე“).

მოსწავლეებიც ძალიან ხშირად უწოდებდნენ მას მეფეს (ლუკ. 19.38: „როდესაც მიაღწა ზეთისხილის მთის დაღმართს, მოწაფეთა მთელმა სიმრავლემ სიხარულით დაიწყო ღმერთის ხმამაღლა დიდება ყველა იმ სასწაულის გამო, რაც კი ეხილათ. ასე ამბობდნენ: კურთხეულია მეუფე, მომავალი უფლის სახელით! მშვიდობა ზეცას და დიდება მაღალთა შინა!“; იოან. 1.49: „ნათანაელმა მიუგო: რაბი, შენა ხარ ძე ღმრთისა, ისრაელის მეფე“) და არაერთხელ თვით ამაღლებამდეც კი ეკითხებოდნენ, როდის მოაწყობდა ისრაელის სამეფოს (საქმ. 1.6: „შეკრებილნი კი ეკითხებოდნენ: უფალო, ნუთუ ამ ხანებში აღუდგენ სამეფოს ისრაელს?“). თავად ისიც არ უარყოფდა ამ წოდებას და მრავალ შემთხვევაში მიანიშნებდა თავის სამეფო ღირსებას. მაგალითად, მან უთხრა თავის მოწაფეებს, როდესაც სამყაროს აღსასრულისას ის, როგორც ძე კაცისა მოვა თავისი დიდებით, მაშინ დაჯდება თავისი დიდების საყრადზე და განსჯის ყველა ერს (მთ. 25.31: „როდესაც მოვა ძე კაცისა თავისი დიდებით და ყველა წმიდა ანგელოზი მასთან ერთად, მაშინ დაჯდება იგი თავისი დიდების ტახტზე“) და მოწაფეებს აღუთქვამდა, „რომ ვინც მე გამომყევით, მეორედ შობისას, როცა ძე კაცისა დაჯდება თავისი დიდების ტახტზე, - ერთად დასხდებით თორმეტ ტახტზე ისრაელის თორმეტი ტომის განსჯად“ (მთ. 19.28).

იესო, როცა მტრებმა წარადგინეს პილატეს სამსჯავროზე, დაადანაშაულებს უპირველესად იმაში, რომ ის საკუთარ თავს მეფეს უწოდებდა (ლუკ. 23.2: „დაიწყეს მისი ბრალდება და თქვეს: ჩვენ ვნახეთ, რომ ეს აქეზებს ხალხს და უკრძალავს კეისრისთვის ხარკის მიცემას, ხოლო თავის თავს უწოდებს ქრისტეს, მეუფეს“). პილატეს დაკითხვისას იესომ არ უარყო მასზე მიწერილი სამეფო ღირსების სამართლიანობა, უფრო მეტიც, მიანიშნა თავისი საკაცობრიო მნიშვნელობა, რამაც საბაბი მისცა პილატეს დაეცინა მისთვის და განსასჯელის დანაშაული აღნიშნა ჯვარზე შემდეგი წარწერით: იესო ქრისტე, მეფე იუდეველთა (იოან. 19.19).

თავისი საზოგადო მსახურებისას იესო მხოლოდ თავის სამღვდელმთავრო ღირსებებს არ უცხადებდა ერს, ხშირად საუბრობდა თავის ვნებებზე, ჯვარზე სიკვდილზე, აღუთქვამდა მორწმუნეებს თავის სისხლისა და ხორცის ზიარებას ცოდვათა მოტევეებისა და საუკუნო

სიცოცხლისათვის და საიდუმლო სერობაზე მან მიაწოდა ისინი თავის მოწაფეებს.

მან დააარსა დაუმარცხებელი ეკლესია და მისცა სასუფეველის გასაღებები თავის მოწაფეებს, მიანიჭა მათ ადამიანთა ცოდვების შეკვრისა და გახსნის, სწავლებისა და მღვდელმოქმედების ძალაუფლება (მთ. 28.19: „წადით, დაიმოწაფეთ ყველა ხალხი და ნათელი ეცით მათ მამის და მის და სული წმიდის სახელით“; მარკ. 16.15-16), რითაც აჩვენა საკუთარი თავი ჭეშმარიტ მღვდელმთავრად, განსაკუთრებით თავის საბოლოო ლოცვაში, როცა ევედრება მამა ღმერთს: „გაწმინდე ისინი ჭეშმარიტებით, რადგანაც ჭეშმარიტია შენი სიტყვა. როგორც შენ მომავლინე ამ ქვეყნად, ისე მე მივაველინე ისინი ქვეყნად. მე მათთვის გავწმენდ ჩემს თავს, რათა ისინიც წმიდანი იყვნენ ჭეშმარიტებით“. და ეს აღასრულა მან სულიწმიდის გარდამოვლენით ორმოცდამეათე დღეს (საქმ. 1.8: „მიიღებთ ძალას, როცა სული წმიდა გადმოვა თქვენზე, და იქნებით ჩემი მოწმენი იერუსალიმში, მთელს იუდეასა და სამარიაში, ქვეყნის კიდემდე“; 2.1-4: „ორმოცდაათობის დღე რომ სრულდებოდა, ყველანი ერთად იყვნენ. ანაზდად იგრგვინა ზეცით, თითქოს გრიგალი აგუგუნდაო, და აავსო მთელი სახლი, სადაც ისინი ისხდნენ. და მოევლინა მათ ენები, თითქოს ალისანი, და სათითაოდ მოეფინა ყოველ მათგანს. ყველანი აღივსნენ სულით წმიდით და სხვადასხვა ენებზე ალაპარაკდნენ, როგორც სული ამეტყველებდა მათ“).

იესო ქრისტეს ცხოვრებაში ამა თუ იმ მსახურების თითოეული მოვლენა და საქმე არ იყო განსაკუთრებულად გამოყოფილი; ყოველი მათგანი ასახავდა მისი სამგვარი მსახურების თვისებებს, როგორც წინასწარმეტყველის, მღვდელმთავრისა და მეფის.

მაგალითად, ის ასწავლიდა როგორც წინასწარმეტყველი და როგორც ძალაუფლების მქონე (მთ. 7.29: „ვინაიდან ის ასწავლიდა მათ როგორც ძალმოსილი, და არა როგორც მათი მწიგნობარნი“), შესაბამისად, როგორც მეფე. ამავე დროს თავისი სწავლების გამო ის განისაჯა, შეურაცხიყო, დადანაშაულდა ღვთისმგმობელობაში, სიგიჟეში. უახლოესი და უერთგულესი მოწაფეების მხრიდანაც კი წააწყდა გაუგებრობას, განკითხვას, ეჭვს, ურწმუნოებას. ყველაფერ ამის გამო მას მძიმე ტვირთი

დააწვა, რომელიც უნდა ეტვირთა მანამ, ვიდრე გოლგოთის ჯვარს იტვირთავდა. თავისი სასწაულები მან აღასრულა როგორ მეფემ, სასწაულებით იზიდავდა რწმენისაკენ და ამოწმებდა მამა ღმერთისგან თავის წარმოგზავნილებას. მაგრამ ამ სასწაულების გამო საფრთხეში ჩაიგდო თავი, განიდევნა და განისაჯა, ხან როგორც შაბათის დამრღვევი, ხან როგორც ბელზებელის სახელით ეშმაკების გამდევნელი (მთ. 12.24).

იესო ივნო და მოკვდა, როგორც ტარიგი და როგორც მღვდელმთავარი, რომელმაც საკუთარი თავი შესწირა ღმერთს მსხვერპლად, მაგრამ ჯვარს აცვეს, როგორც მეფე იუდეველთა, ივნო ჩვენთვის, როგორც წინასწარმეტყველი და მასწავლებელი და **„დაგვიტოვა მაგალითი, რათა მივსდით მის კვალს“** (I პეტრ. 2.21). იესო აღდგა, როგორც მეფე, როგორც ჯოჯოხეთისა და სიკვდილის დამთრგუნველი. მისი აღდგომა იყო მტკიცე მოწმობა მისი სწავლების ჭეშმარიტებისა, მაგრამ მტრებმა ცილი დასწამეს, როგორც მატყუარას, რომლის სხეულიც თითქოს მოწაფეებმა მოიპარეს, როდესაც რომაელ მხედრებს ეძინათ. იესო ამაღლდა ზეცად, როგორც ღვთის მემკვიდრე, რათა დამჯდარიყო ზეციური მამის დიდებაში და ემეფა საუკუნოდ. მაგრამ ეს იყო მღვდელმთავრის ამაღლება, რომელიც თავისი სხეულითა და სისხლით ამაღლდა ზეცად და დაჯდა მარჯვენით ღვთისა და მამისა (ებრ. 8.1: **„გვყავს მღვდელმთავარი, დიდების ტახტის მარჯვნივ რომ დაჯდა ზეცას“**).

იესოს მიერ კაცობრიობის მოდგმისათვის საზოგადო მსახურების შედგომას წინ უსწრებდა უდაბნოში ორმოცდღიანი მარხვა და ეშმაკის გამოცდა. რამდენადაც ეშმაკის ტყვეობისგან ადამიანის გათავისუფლებისთვის საჭირო იყო სატანას დამარცხება, რადგანაც **„როგორ შეძლებს ვინმე შევიდეს ძლიერის სახლში და გაძარცვოს იგი, თუკი თავდაპირველად არ შებოჭავს ძლიერს? მხოლოდ ამის შემდეგ თუ შესძლებს მისი სახლის გაძარცვას“** (მთ.12.29), იესო იწყებს თავის საზოგადო მსახურებას ეშმაკთან ბრძოლით, უდაბნოში მისი გამოცდების გამკლავებით.

მაგრამ სატანის ერთი დამარცხება საკმარისი არ იყო იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ადამიანი გათავისუფლებულიყო ეშმაკის

ხელისუფლებისაგან, ასე ვერ აღიდგენდა ადამიანი ყველა იმ უფლებას, რომლებიც დაკარგა სამოთხეში ღვთის მცნების დარღვევით. ამისთვის საჭირო იყო ადამიანის შერიგება ღმერთთან, რისთვისაც ცოდვათა გამო ადამიანს ღვთისადმი სინანულის ძღვენი უნდა მიეტანა და ამგვარად შეიძლებოდა მისი გადარჩენა იმ წყევლისა და სიკვდილისაგან, რომლითაც განისაჯა ღვთისგან სამოთხეში მცნებათა დარღვევის გამო.

შემდეგ კი საჭირო იყო ცოდვის ყველა შედეგის გამოსწორება, ადამიანის ცოდვით გახრწნილი მთელი ბუნების განახლება, მისი გონების განათლება, ნების გამოსწორება, გულის განწმედა, რათა მისცემოდა შესაძლებლობა იმ უძველესი მტრის წინააღმდეგ ბრძოლისა, რომელმაც წაართვა მას სამოთხისეული ნეტარება. საჭირო იყო ადამიანის განწმედა და ამგვარად მისი ღვთის ძედ და ღვთის სასუფეველის მემკვიდრედ ქცევა, მაგრამ, რამდენადაც არავითარი ცხოველური ან ადამიანური მსხვერპლი არ იყო საკმარისი იმისათვის, რომ დაეკმაყოფილებინა ღვთის უკიდევანო სამართალი ადამიანის ცოდვისათვის, „რადგანაც შეუძლებელია ცოდვათა წარხოცა კაცთა და ხართა სისხლით“ (ებრ. 10.4), ძე ღვთისამ, მამის კურთხევით, აიღო სამყაროს ცოდვებისათვის პასუხისმგებლობა, შეიმოსა ადამიანური სხეული და მიიტანა იგი მსხვერპლად ადამიანთა ცოდვებისათვის (ებრ. 10-12: „ამიტომ ქვეყნად შემოსვლისას ქრისტე ამბობს: „მსხვერპლი და შესაწირავი შენ არ ისურვე, მაგრამ სხეული კი განმიძზაღე მე. სრულდასაწველ და ცოდვის გამოსასყიდი ძღვენი არ ინებე. მაშინ მე ვთქვი: აჰა, მოვდივარ (როგორც წიგნის დასაწყისში წერია ჩემზე), რათა აღვასრულო შენი ნება, ღმერთო“. ზემოთ რომ ამბობს: მსხვერპლი და შესაწირავი, სრულდასაწველი და ცოდვის გამოსასყიდი ძღვენი არ ისურვე და ინებეო, შემდეგ დასძენს: აჰა, მოვდივარ, რათა აღვასრულო შენი ნება, ღმერთო, რითაც აუქმებს პირველს, რათა მეორე დაადგინოს. სწორედ ამ ნებით ვართ განწმედილნი, იესო ქრისტეს სხეულის ერთგვის შეწირვით. რამდენი მღვდელი ყოველდღე დგას მსახურებად და რამდენგზის სწირავს ერთსა და იმავე მსხვერპლს, რომელიც ვერასოდეს წარხოცავს ცოდვას. მან კი ერთადერთი მსხვერპლი შესწირა ცოდვებისათვის და სამუდამოდ დაჯდა ღვთის მარჯვნივ“) და ამ ხორცითა და სისხლით იგი ამაღლდა ზეცად

ზეციურ მამასთან და მოუტანა ადამიანებს საუკუნო გამოსყიდვა (9.12: „კაცთა და ზვარაკთა სისხლით კი არა, საკუთარი სისხლით ერთხელ შევიდა საწმიდარში და მოგვიპოვა საუკუნო გამოსხნა“). ხოლო ადამიანებს, ღირსეულად რომ ემსახურათ ღვთისათვის, მოუვლინა მამისაგან სულიწმიდა, რომელიც განამტკიცებს მათ ქრისტეს რწმენაში და განწმენდს ყველა ცოდვისაგან, უხელმძღვანელებს მათ ყოველგვარ ჭეშმარიტ საქმეს და აქცევს მათ ქრისტეს სხეულის, ეკლესიის, სრულყოფილ წევრებად.

ყველაფერი ეს შედიოდა იესო ქრისტეს საზოგადო მსახურების გეგმაში და შესრულდა მისი ცხოვრებით.

იესო ქრისტეს გამოცხადება ხალხში

მისი პირველი მოწაფეები

(იოან. 1:29, 35-51)

„მეორე დღეს დაინახა მისკენ მომავალი იესო და თქვა: აჰა, ტარიგი ღმრთისა, რომელიც იტვირთავს ქვეყნის ცოდვებს. მეორე დღეს კვლავ იდგა იოანე თავის ორ მოწაფესთან ერთად. დაინახა მომავალი იესო და თქვა: აჰა, ტარიგი ღმრთისა. ამის გაგონებაზე ორივე მოწაფე იესოს გაჰყვა. ხოლო იესო შემობრუნდა და მის უკან მომავალნი რომ დაინახა, უთხრა მათ: რას ეძებთ? მათ კი მიუგეს: რაბი (რაც თარგმანით ნიშნავს მოძღვარს), სად ცხოვრობ? უთხრა მათ: მოდით და ნახეთ. ისინიც მივიდნენ, ნახეს, სადაც ცხოვრობდა, და იმ დღეს მასთან დარჩნენ; იქნებოდა ასე ათი საათი. ხოლო ამ ორთაგან ერთი, იოანესგან რომ გაიგონა იესოს სახელი და გაჰყვა მას, ანდრია, სიმონ-პეტრეს ძმა იყო, რომელმაც ყველაზე უმალ თავისი ძმა სიმონი ნახა და უთხრა მას: ვპოვეთ მესია (რაც თარგმანით ნიშნავს: ქრისტე); და იესოსთან მიიყვანა იგი. ხოლო იესომ შეხედა მას და უთხრა: შენა ხარ სიმონი, იონას ძე: ამიერიდან იწოდები კეფად (რაც თარგმანით ნიშნავს: კლდე). მეორე დღეს გალილეას წასვლა მოისურვა იესომ; ნახა ფილიპე და უთხრა, გამომყევით. ხოლო ფილიპე ბეთსაიდელი იყო, ანდრიასა და პეტრეს თანამოქალაქე. მივიდა ფილიპე ნათანაელთან და უთხრა: ვპოვეთ ის, ვისთვისაც დაწერეს

მოსემ რჯულში და წინასწარმეტყველებმა: იესო, მე იოსებისა, ნაზარეველი. და უთხრა მას ნათანაელმა: განა შეიძლება ნაზარეთიდან კეთილი გამოვიდეს რამე? უთხრა მას ფილიპემ: მოდი და ნახე. მისკენ მომავალი ნათანაელი რომ დაინახა, იესომ თქვა: აჰა, ჭეშმარიტი ისრაელიტი, ვისთვისაც უცხოა ზაკვა. უთხრა მას ნათანაელმა: საიდან მიცნობ მე? მიუგო იესომ და უთხრა: სანამ ფილიპე გიხმობდა, ლელვის ქვეშ მყოფი გიხილე. ნათანაელმა მიუგო: რაბი, შენა ხარ მე ღმრთისა, ისრაელის მეფე. მიუგო იესომ და უთხრა: გწამს, ვინაიდან გითხარი, ლელვის ქვეშ მყოფი გიხილე-მეთქი; ამაზე მეტსაც იხილავ. და უთხრა მას: ჭეშმარიტად, ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: ამიერიდან იხილავთ გახსნილ ცას და ღმრთის ანგელოზებს, აღმავალთ და გადმომავალთ კაცის ძეგზე“.

ეშმაკის გამოცდის შემდეგ იესო ქრისტე ცხადდება იორდანეს ნაპირებზე, სადაც იოანე ნათლავდა. იოანემ უკვე დაამოწმა სინედრიონის გამოგზავნილებთან. მესიის გამოცხადებამ ხალხის წინაშე გამოიწვია იოანეს ახალი მოწმობა იესოზე. იოანემ უწოდა მას კრავი ღვთისა, რომელიც მოვიდა სამყაროს ცოდვების ასაღებად, ე.ი. მსგავსად იმ კრავისა, რომელიც შეიწირა მსხვერპლად ყველა ადამიანის ცოდვებისათვის. იოანემ ღვთის გამოცხადებაზე დააფუძნა თავისი მოწმობა ქრისტეზე, ამასთან განაცხადა, რომ ის ღვთისგან გამოიგზავნა იმისათვის, რომ გამოეცლინა ქრისტე ისრაელისათვის (იოან. 1.31: „მე არ ვიცნობდი მას, მაგრამ რათა მოვლენოდა ისრაელს, სწორედ ამისთვის მოვედი წყლით ნათლის ცემად“). თვით სახელწოდება ტარიგი (კრავი) იოანემ მიუსადაგა ქრისტეს, ეჭვგარეშეა, გამოცხადებით. ძველ აღთქმაში მესიის წინასახენი იყვნენ საპასეჟო და სამსხვერპლო კრავები და წინასწარმეტყველმა ისაიამ გამოსახა იგი კრავის სახით (53.7: „ევნო და ეწამა, მაგრამ არ დაუძრავს ზაგე; კრავივით დასაკლავად მიიყვანეს და, როგორც ცხვარი ღუმს მპარსველთა წინაშე, მასაც არ დაუძრავს ზაგე“). შესაბამისად, ეს სახე ძალიან კარგად იყო ცნობილი იუდეველი ერისათვის. იოანემ ყველა სახელთა და სახეთა შორის, რომლებიც მიუსადაგეს წინასწარმეტყველებმა აღთქმულ მესიას, აირჩია კრავის (ტარიგი) სახელი, ამით მას სურდა მიენიშნებინა ისრაელისათვის, რომ მათი ოცნებითი მოლოდინის საწინააღმდეგოდ მომავალი მესია მოდის

არა დიდებისა და საომარი თავდადებისათვის, არამედ მსგავსად კრავისა, საკუთარი თავის სამყაროს ცოდვებისათვის მსხვერპლად შესაწირად. ამასთან, მიუხედავად იოანეს პირდაპირი მინიშვნებისა, უფალს მალევე არ გამოუცხადებია თავი ხალხისთვის. ის თითქოს აძლევდა შესაძლებლობას ადამიანებს უფრო ღრმად შეეცნოთ მოსული დროის მნიშვნელობა და მკაფიოდ გაეცნობიერებინათ წინამორბედის მოწმობა. ხოლო მეორე დღეს გამოცხადდა იოანესა და მისი მოწაფეების წინაშე. წინამორბედი ისევ იმეორებს თავის მოწმობას მასზე, უწოდებს მას ღვთის კრავს. იოანეს ამ ახალი მოწმობით მისი ორი მოწაფე გაჰყვა იესოს ისე, რომ არ იცნობდნენ მას, როგორც მესიას. იესო ქრისტემ ჰკითხა მათ, რა უნდოდათ. მათი პასუხია, რომ სურვილი ჰქონდათ ზეციური მასწავლებლის საცხოვრებლის ნახვისა. იესომ შესთავაზა გაჰყოლოდნენ მას და მათ დაყვეს მასთან იმ დღის ბოლომდე, მე-10 საათამდე.

ერთ-ერთი მათგანი იყო ანდრია, პირველწოდებული, მეორე კი, დიდი ალბათობით, თავად იოანე ღვთისმეტყველი, რომელმაც თავმდაბლობის გამო დამალა თავისი სახელი, მაგრამ ამოვიცნობთ მას, რადგან აკონკრეტებს იმ დღის წვრილმანებსა და საათებს, ეს დღე ხომ მისი ცხოვრების მნიშვნელოვანი მოვლენების მატარებელია. ანდრია პოულობს თავის ძმას, სვიმეონს, და ეუბნება, რომ მან იოანესთან ერთად იპოვა მესია, რომელსაც ასე დიდხანს და უშედეგოდ ეძებდნენ სხვა ისრაელიანები, თავიანთი სიბრძნის გამო მესიის, როგორც ძლიერი მიწიერი მეფის, მომლოდინელნი. იესო ქრისტესთან საუბარმა დაარწმუნა ისინი, რომ იოანესგან დამოწმებული ჭეშმარიტად არის მესია-ქრისტე. ქრისტეს ახალი მოწაფეები უკვე უქადაგებენ სხვებს მის შესახებ და ღვთის სიტყვის მიერ ჩაგდებული თესლი იღებს თავის ნაყოფს.

ანდრიას მიჰყავს იესოსთან სვიმეონი. ღვთაებრივმა მასწავლებელმა ერთი შეხედვით დაინახა მასში რწმენის სიმტკიცე და ურყეობა, ამიტომაც უთხრა მტკიცედ, მიჰყოლოდა მესიას, სადაც არ უნდა ყოფილიყო ის. იესო უწოდებს მას კევას, სირიულად, რაც ბერძნულად ნიშნავს პეტრეს, ანუ კლდეს. სახელების ასეთი გადარქმევით იესო მიანიშნებს თავის ღვთაებრივ უფლებას უწოდოს ყველას სახელები, მათი

სახის შესაბამისად და თვით პეტრეს კი მოუწოდებს იყოს ყოველთვის მტკიცე და ურყევი რწმენაში.

შენიშვნა 1. მიუხედავად იმისა, რომ უკვე დადგა მაცხოვრის სამყაროს მიმართ გამოცხადების დრო, რომ თვით მამა ღმერთმა დაამოწმა მასზე, როგორც თავის გამოგზავნილზე, და სულიწმიდამ ცხო იგი უფლის ხელსაყრელი ზაფხულის დადგომის მაუწყებლობისათვის, რომ იოანემაც უკვე მიაწინა მასზე ხალხს, თვით ქრისტე არ ეცხადება ერს საზეიმოდ. ის ეცხადება ხალხს და მაშინვე უჩინარდება, თითქოს აღძრავს მის მაძიებლებს სიფხიზლისა და ლოცვისათვის, რადგანაც ღვთის საუფვეელი არ მოდის ხილულად, არამედ საჭიროებს დაკვირვებას.

შენიშვნა 2. თავის საზოგადო მსახურებაზე შედგომით იესო უკვე აცხადებს თავს როგორც მღვდელმთავარს და როგორც მსხვერპლს, რადგან თავად იღებს სამყაროს ცოდვებს და როგორც ტარიგი ღვთისა, ეძალება არა საკუთარი ცოდვების, არამედ მთელი სამყაროს ცოდვებისთვის მსხვერპლად შესაწირად. ის წინასწარმეტყველიცაა, რადგან ხედავს თავისი მოწაფეების ხარისხს. ის მეფეცაა, ძალაუფალი, რომელიც არქმევს მათ სახელებს, რომლებიც განსაზღვრავს მათი მომავალი მსახურების ხასიათს.

იორდანიდან იესო მიემართება არა იუდეისკენ, არა იერუსალიმისკენ, იუდეური რელიგიის მთავარი ცენტრისკენ, არამედ გალილეისკენ, რომელიც ატარებდა წარმართულ სახელს (ის. 9.1: „ხალხმა, ბნელში მოარულმა, იხილა ნათელი დიდი, წყვდიადის ქვეყანაში მცხოვრებლებს ნათელი გამოუბრწყინდა“), რადგან ამ რეგიონში იუდეველებს შორის ცხოვრობდა მრავალი წარმართი, რის გამოც გალილეელები რჯულის შესაბამისად ვერ ახერხებდნენ მთელი სიმკაცრით დაეცვათ საწესჩვეულებო სისუფთავე (სიწმიდე) და რჯულის მკაცრ დამცველთა თვალში ითვლებოდნენ ისეთივე არაწმიდებად, როგორც გარემოცული წარმართები. ამასთან, თვით გალილეელებიც არ იყვნენ თავიანთ სამშობლოზე მაღალი წარმოდგენის. ეს ჩანს ნათანაილის პასუხით, რომელიც თვითონაც გალილეელი იყო და ფიქრობდა, რომ ნაზარეთიდან (გალილეის ქალაქიდან) არ შეიძლება გამოვიდეს წინასწარმეტყველი და მით უმეტეს მესია (იოან. 1.45-46: „მივიდა ფილიპე ნათანაელთან და უთხრა: ვპოვეთ ის, ვისთვისაც დაწერეს მოსემ რჯულში და წინასწარმეტყველებმა: იესო, ძე იოსებისა, ნაზარეველი. და უთხრა მას ნათანაელმა: განა შეიძლება ნაზარეთიდან კეთილი გამოვიდეს რამე? უთხრა მას ფილიპემ: მოდი და ნახე.“).

გასაგებია, რომ ის, ვინც გაიგზავნა ისრაელის დაღუპულ შვილებთან, უნდა წასულიყო სიბნელისა და სიკვდილის ჩრდილის ამ მხარეში, როგორც ეს იწინასწარმეტყველა ისაიამ. უკვე პირველი მოწაფეებით, რომლებიც გალილეიდან იყვნენ, იესო მკაფიოდ ხედავდა, რომ წარმართობის სიბნელით დაფარულ ამ მხარეში მის ქადაგებას ექნება უდიდესი წარმატება და რომ აქ მოიძებნებოდა მისი სწავლების საუკეთესო და გულთადი მიმდევრები.

იუდეის მაცხოვრებლების მიერ მოძულებული და დამცირებული გალილეელები, რა თქმა უნდა, მოკლებულნი იყვნენ წმიდა წერილის საუკეთესო რაბინების დარიგებებისა და განმარტებების მოსმენის შესაძლებლობას, როგორც ჰქონდათ იუდეისა და, უპირველესად, იერუსალიმის მაცხოვრებლებს. ამიტომაც ისინი სიხარულით შეხვდებოდნენ მათ მხარეში უდიდესი მასწავლებლის გამოჩენას, რომელიც ამასთანავე გარშემორტყმული იყო სასწაულებითა და ელვის თანხლებით, ირწმუნებდნენ ის არის მესია.

გარდა ამისა, იყო სხვა, უფრო მნიშვნელოვანი მიზეზი იმისა, თუ რატომ გაემგზავრა იესო უპირველესად გალილეაში და არა იუდეაში. იუდეის მაცხოვრებლები, როგორც რჯულის ყველა გარეგნულ მოთხოვნათა მკაცრი შემსრულებლები, საკუთარ თავსა და საკუთარ სიმაღლეზე ძალიან დიდი წარმოდგენისანი იყვნენ, იყვნენ ამპარტავანნი. მათ შეადგინეს მთელი მეცნიერება მესიის მოსვლის დროის ნიშნებზე, მის სწავლებაზე, ცხოვრებასა და მოქმედებებზე. როგორც შემდგომში ვნახავთ, იუდეველთა ეს დიდი წარმოდგენა საკუთარ თავზე, მათი ცრურწმენები ან ცრუ შეხედულებები მესიაზე იყო მთავარი მიზეზი იმისა, რომ იესომ ვერ იპოვა თვით იუდეაში თანამგრძნობი შეხვედრა, სასწაულებითა და ქადაგებით აღძრა უკმაყოფილება და საწინააღმდეგო ქმედება ერის მთავართა, მწიგნობართა და ფარისეველთა მხრიდან.

გალილეაში წასვლამდე იესო ქრისტემ იპოვა კიდევ ერთ გალილეელი, ფილიპე, პეტრესა და ანდრიას თანაქალაქელი, ბეთსაიდელი და უბრძანა, მისდიოს მას. თავისი თანამემამულეების მაგალითითა და ღვთაებრივი მოწოდებით სავსე ფილიპე არა მხოლოდ თავად შეუდგება

იესო ქრისტეს, არამედ მოუწოდებს ამისათვის თავის თანამზრახველს, ნათანაილს და არწმუნებს, რომ იესო ქრისტე, ნაზარეველი იოსების ძე, არის ზუსტად ის წინასწარმეტყველი, რომლის შესახებაც საუბრობდა ოდესღაც მოსე (II რჯ. 18.15: „წინასწარმეტყველს, როგორც მე ვარ, შენი წიაღიდან, შენი მოძმეებიდან, დაგიდგენს უფალი, შენი ღმერთი. მას უსმინე“) და სხვა წინასწარმეტყველები.

მაგრამ რაბინთა წინასწარმეტყველებისა და განმარტებების მცოდნე ნათანაილი ეჭვით კითხულობს: განა შეიძლება რაიმე კარგი გამოვიდეს გალილეის უმნიშვნელო ქალაქ ნაზარეთიდან, რომელიც იუდეველებში არ სარგებლობდა კარგი პატივით. ალალ-მართალმა ფილიპემ ნათანაილს მიმართა და მოუწოდა თვითონვე შეემოწმებინა ყველაფერი არა მწიგნობრებისა და რჯულისმცოდნეების განმარტებებით, არამედ საკუთარი მტკიცებულებით: „**მოდი და ნახე**“. ნათანაილმაც დაუჯერა მას და წავიდა გულმართალი ფილიპეს მოწოდებით. ამ გადაწყვეტილებამ, ყოფილიყო მესიასთან, სადაც არ უნდა ყოფილიყო და საიდანაც არ უნდა ყოფილიყო იგი, მისცა მას წოდება „**ჭეშმარიტი ისრაელიტელისა, ვისთანაც არაა ზაკვა**“. იესომ შეახსენა მას, რომ მან იხილა იესო ლელვის ხის ქვეშ, ვიდრე ფილიპე მოუწოდებდა, ეს კი მხოლოდ ნათანაილის საიდუმლო იყო. ამ ფაქტმა მას იესო ძე ღვთისად და ისრაელის მეფედ აღიარებინა. ეს აღიარება, იესო ქრისტეს შენიშვნით, ძალიან ნაადრევია, მაგრამ უტყუარი, რადგან იესოს მესიანური მნიშვნელობის სინამდვილეს მისი მიმდევრები ირწმუნებენ, როდესაც იხილავენ „**გახსნილ ცას და ღმრთის ანგელოზებს, აღმავალთ და გადმომავალთ კაცის ძეზე**“.

მართალია, მახარებლები დუმან იესოს მიმართ ანგელოზების ასეთ მსახურებაზე, მაგრამ ეს არ უარყოფს ფაქტს. ამასთან, სიტყვათა სიღრმეების კვლევის შესაბამისად, ეს, ზოგიერთი განმმარტებლების მიერ, გაიგება ისე, რომ იესო ქრისტე აღუთქვამს ნათანაილს აჩვენოს მას სხვა, უფრო ძლიერი და აშკარა, მტკიცებულებები თავისი ღვთაებრიობისა და ჭეშმარიტად აჩვენა ისინი თავისი სასწაულებით.

მუხლი 46. „განა შეიძლება ნაზარეთიდან კეთილი გამოვიდეს რამე?“ - უცნობია, როდის შეიქმნა ასეთი არაკეთილგანწყობილი მოსაზრება გალილეაზე, მაგრამ შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ამის მიზეზი იყო, წარმართთა მრავალრიცხოვანი

დასახლებები გალილეაში. იუდეველთა მოსაზრებით, სწორედ ეს იყო მთავარი წინააღმდეგობა გალილეიდან წინასწარმეტყველის შობისა. თუმცა უნდა ითქვას, რომ ეს უმნიშვნელოა, ცნობილია, რომ იეზუკიელი და დანიელი, მართალია, წარმოშობით იუდეიდან იყვნენ, მაგრამ ცხოვრობდნენ და წინასწარმეტყველება იწყეს წარმართთა შორის, ხოლო ბალაამი იუდეველიც კი არ იყო.

რაც შეეხება გალილეს, იესოს თანამდეროვეებმა ძალიან კარგად იცოდნენ, რომ ილია, იონა და ნაუმ წინასწარმეტყველები გალილეიდან იყვნენ წარმოშობით. შესაძლოა, ისინი ფიქრობდნენ, რომ ამ წინასწარმეტყველთა დროს გალილეა არ იყო ჯერ კიდევ ისეთი არაწმიდა, წარმართული მხარე, როგორიც ახლა ეჩვენებოდათ მათ, ამ დროს. თუმცა, უნდა აღვნიშნოთ, რომ უკვე ისაია, რომელიც ცხოვრობდა იონადან 30 წლის შემდეგ, უწოდებს გალილეს წარმართულ მხარეს.

შენიშვნა. ნათანაილის სახელი არ არის მოციქულთა სიაში პირველ სამ მახარებლებთან (შედ. მთ. 10.2-4; მარკ. 3.16-19; ლუკ. 6.14-16; საქმ. 1.13), მაგრამ შეუძლებელია, რომ იესო ქრისტეს ერთ-ერთი პირველი მიმდევარი, რომელიც მკაფიოდ აღიარებს მას ძე ღმერთად, არ იყოს მოწოდებული მოციქულთა რიცხვში. ამიტომაც განმმართველები თვლიან მას ბართლომედ, რომლის მოწოდებაზეც არაფერია ნათქვამი.

ბართლომეს სახელი მოციქულთა სიებში ყოველთვის მოდის ფილიპეს შემდეგ. ფაქტობრივად, ეს არ არის კერძო სახელი, არამედ აღნიშნავს პტოლომეის ძეს (ბარ - ძე; პტოლომეი შეიძლება ყოფილიყო მამის სახელი). ამიტომაც მისი პირადი სახელი შეიძლებოდა ყოფილიყო ნათანაილი, ხოლო მამით ის ძე პტოლომეისა. ის იესო ქრისტეს მკვდრეთით აღდგომის შემდეგ ტიბერიის ზღვაზე ისევ არის მოხსენიებული მოწაფეების რიცხვში და ამასთან მინიშნებულია მისი სამშობლო - კანას გალილეა (იოან. 21.2: „ერთად იყვნენ სიმონ-პეტრე, თომა, ტყუპისცალად წოდებული, ნათანაელი, გალილეის კანადან, ზებედეს ძენი და ორი სხვა მოწაფე“).

მახარებლები საუბრობენ მხოლოდ შემდეგ მოციქულთა მოწოდებაზე: ანდრიას, პეტრეს, იაკობის, იოანეს, ფილიპეს, ნათანაილისა და მათეს. სხვები კი არაა ნახსენები. შესაძლოა იმიტომ, რომ მათი მოწოდება არ წარმოადგენდა რამე მნიშვნელოვანს, არამედ იყო მხოლოდ ზემოხსენებული მოწაფეების მოწოდების მსგავსი, ან კიდევ შესაძლოა, რომ მსგავსი მოწოდება სულაც არ შემდგარა.

დასაშვებია, რომ ქრისტეს სხვა ხუთი მოწაფე, მისი სასწაულებითა და ქადაგებით გაოცებულნი, ან თავიანთ თანამემამულეთა და თანამზრახველთა მაგალითით მოხიბლულნი, გაჰყოლოდა გალილეველ წინასწარმეტყველს სხვა მიმდევრებთან ერთად და მხოლოდ შემდგომში გახდნენ ისინი ღირსნი მოციქულთა რიცხვში შესვლისა. მოწოდების გარეშე ქრისტესადმი შედგომის ასეთი შესაძლებლობას პირდაპირ მიაწიშნებს ნიკოდიმოსის მაგალითი. ამასთანავე ეს არ არის ერთადერთი მაგალითი. ფაქტია, რომ იესო ქრისტეს ამალლების შემდეგ მოციქულებმა იუდას ნაცვლად აირჩიეს ქრისტეს მუდმივ მიმდევართაგან ორი, ისინი ქრისტესთან იყვნენ ნათლისღებიდან ამალლებამდე

(საქმ 1.22-23: „იოანეს ნათლისცემიდან მოყოლებული იმ დღემდე, როცა ამაღლდა ჩვენგან, - შემოგვიერთდეს და ჩვენთან ერთად იყოს მისი აღდგომის მოწმე. და დააყენეს ორნი: იოსები, ბარაბად წოდებული, რომელსაც იუსტუსი შეარქვეს, და მატთია“), ბარნაბა და მატათა, მაგრამ სახარებებში არსად ისინი არ იხსენიებიან.

ქრისტეს პირველ მოციქულთა მოწოდებით ნაჩვენებია:

ა. ძალა ღვთის სიტყვისა, ცხოველისა და ნამდვილისა, რომელმაც დაამარცხა ადამიანური უძლურებაც და ადამიანური წინააღმდეგობაც, მოუწოდა ყველას ჭეშმარიტების სინათლისაკენ;

ბ. მოწოდებულთა რწმენის ძალა და უბრალოება, რომელთაც დაივიწყეს საკუთარი ანგარიში და მზად იყვნენ მესიას გაჰყოლოდნენ;

გ. ღვთის შემწყნარებლობის სიდიადე, რომელმაც მიიღო რწმენის სუსტი გამოვლინებაც კი და აჩვენა მზადყოფნა მათი განმტკიცებისა ქვის სიმაგრემდე (პეტრეში);

დ. ქრისტეს მიმდევართა მორჩილების სიდიადე, რომელიც გაიზარდა მორიდებული სურვილიდან - ეხილათ საოცარი უცნობი - მასში ძე ღვთისას შეცნობამდე, გახსნილი ცისა მასზე აღმავალი და გადმომავალი ანგელოზების ხილვამდე (ნათანაილი).

იესო ქრისტეს ხალხში გამოცხადების პირველივე დღიდან მისი მიმდევრები აღიარებენ მას მესიად, ღვთის ძედ და ისრაელის მეფედ. მათ აღმატებულ აღიარებასა და აღსარებას იესო ქრისტე არ ეწინააღმდეგება და არ უკეთებს შენიშვნას, არ ამბობს, რომ ისინი ცდებიან ან აზვიადებენ თავიანთი შეხედულებებით მის ღირსებას. პირდაპირ უარყოფთ ზოგიერთი ერეტიკოსის მოსაზრებას, რომ იესო ქრისტე იმთავითვე არ თვლიდა თავს მესიად და მით უფრო - ღვთის ძედ, არამედ მხოლოდ თანდათან, ასე ვთქვათ, აიტაცა მოწაფეებისა და ხალხის სურვილი და დაიწყო საკუთარი თავის აღქმა, როგორც მესიისა. სახარებებში არსად არ არის სულ მცირე მინიშნებაც კი იმაზე, რომ იესო ქრისტე ოდესმე ქადაგებებში უარყოფდა თავის მესიანურ ღირსებას. მართალია, ის შენიშნავს უკეთებს ნათანაილის აღსარებას ამასთან დაკავშირებით, მაგრამ არა აღსარების სამართლიანობის წინააღმდეგ, არამედ მხოლოდ მისი სიჩქარის გამო. ნათელია, მას სურს, რათა მისმა მიმდევრებმა აღიარონ ის მესიად, ღვთის ძედ, არა მხოლოდ ერთი რომელიღაც შემთხვევითი ნიშნით, არა გარეგნული მოტივაციით, არამედ მთელი გულით აღიქვან მისი ღვთაებრიობა, ღრმად და შეგნებულად ირწმუნონ მისი მაღალი ღირსება, ხოლო ამისათვის საკმარისი არ იყო მხოლოდ ერთი ნიშანი, რომ იესომ დაინახა ნათანაილი ლეღვის ხის ქვეშ. საჭირო იყო დიდხანს და მრავალჯერ მისი სწავლების მოსმენა, მისი ცხოვრებისა და სასწაულების ხილვა, საჭირო იყო მამა ღმერთისგან გამოცხადების მიღება, სულიწმიდის

მიერ განათლება, რათა შეეცნოთ იესოში მესია და ელიარებიანთ იგი ღვთის ძე. ამასთან არ შეიძლება არ აღვნიშნოთ, რომ ყოველთვის, როდესაც იესოს მოწაფეთაგან რომელიმეს, ან ხალხს, რომელიც გაოცებული იყო მისი სასწაულებითა და სწავლებით, უნდოდა ეხილა მასში მიწიერი მესია-მეფე, ის გადაწყვეტით უარყოფდა ასეთ აღიარებას, ამხელდა მათ არასამართლიანობას და აჰყავდა თავის მიმდევართა გონება და გული თავისი ჭეშმარიტი მესიანური ღირსების სწორი გაგებისაკენ. იგივე დაამოწმა პილატესთან, რომელსაც ეუბნებოდა, რომ „ჩემი მეუფება არ არის ამქვეყნიური; ამქვეყნიური რომ იყოს, ჩემი მსახურნი იბრძოლებდნენ, რომ ხელში არ ჩავვარდნოდი იუდეველებს. მაგრამ აწ ჩემი მეუფება არ არის ამქვეყნიური“ (იოან. 18.36). ზუსტად ასევე მოციქულები აღდგომისას: „შეკრებილნი ეკითხებოდნენ: უფალო, ნუთუ ამ ხანებში აღუდგენ სამეფოს ისრაელს? და უთხრა მათ: თქვენი საქმე არ არის დროთა და ვადათა ცოდნა, თავისი ხელმწიფებით რომ დაადგინა მამამ. არამედ მიიღებთ ძალას, როცა სული წმიდა გადმოვა თქვენზე, და იქნებით ჩემი მოწმენი იერუსალიმში, მთელს იუდეასა და სამარიაში, ქვეყნის კიდემდე“ (საქმ. 1.6-8), მათ უკვე იცოდნენ, რომ ამას მოჰყვებოდა დევნა, ტანჯვა და სიკვდილიც კი (იოან. 16.2 და შემდგომი).

საუბარიც კი ზედმეტია იმაზე, რომ იესო ქრისტე ოდესმე ეჭვქვეშ აყენებდა საკუთარ მესიანურ ღირსებას. შეეძლო კი იესო ქრისტეს არ ელიარებინა საკუთარი თავი მესიად იმის შემდეგ, რაც მოისმინა დედისგან თავის ზებუნებრივ დანიშნულებასა და სასწაულებრივ შობაზე, ასევე შობის თანმხლებ მოვლენებზე?! შეეძლო თუ არა მას შეეხედა საკუთარ თავისთვის სხვაგვარად მას შემდეგ, რაც თვით მამა ღმერთმა იოარდანეში ნათლისღებისას უწოდა საყვარელი ძე და სულიწმიდამ სცხო მას მესიანური დანიშნულებისათვის?! მას შემდეგ, რაც ღვთისგან წარმოგზავნილმა მოწმემ, იოანე ნათლისმცემელმა, აღიარა იგი მესიად თავისი მოწაფეებისა და ხალხის წინაშე, რადგან მან იხილა მასზე გარდამომავალი სულიწმიდა და ღვთის წინასწარი გამოცხადებით გაიგო, რომ ის ჭეშმარიტი მესიაა?! რამდენად მნიშვნელოვანია ყველა ეს მოწმობა ნათელი ხდება იმაზე დაკვირვებით, ვის განეცხადა ეს მოწმობები, ვინ აღიარა იესოში ჭეშმარიტი მესია. ამიტომაც ანდრეამ, პეტრემ, ფილიპემ და ნათანაილმა აღიარეს ის მესიად და ღვთის ძე, როგორც კი გაიგეს თავიანთი მასწავლებლისგან, იოანე ნათლისმცემლისგან, რომ ის ღვთის ტარიგია, რომელმაც აღიღო სამყაროს ცოდვები, რომ ის მესიაა, რომლის მოსვლაზეც ეუბნებოდა მათ და რომელიც მას უნდა განეცხადებინა ისრაელისათვის. მათ არ შეეძლოთ არ ერწმუნათ საკუთარი მასწავლებლისა, რადგან ისინი, და მთელი ერი, თვლიდნენ მას წინასწარმეტყველად (მთ. 21.26). ამას ემატება ასევე იესო ქრისტეს შესახებ ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველებების აღსრულება, რომლებშიც იგი წარმოდგენილია, როგორც სამყაროს ცოდვებისგან გამომხსნელი, როგორც ემანუილი, როგორც დავითის ძე, რომელიც უფალმა დასვა თავის მარჯვნივ (მთ. 22.42-45: „რას იტყვით ქრისტესთვის? ვისი ძე არის იგი? ხოლო მათ მიუგეს: დავითისა. უთხრა მათ იესომ: კი მაგრამ როგორღა უწოდებს მას სულით შთაგონებული დავითი უფალს, როდესაც ამბობს: უთხრა უფალმა

ჩემს უფალს: დაჯექი ჩემს მარჯვნივ, ვიდრე ფერხთით დაგიძვრებ მტრებს. ამრიგად, თუ დავითი უფალს უწოდებს მას, როგორღა ეკუთვნის ძედი?“); ასევე არაერთი წინასწარმეტყველება, რომლებიც მოგვითხრობდა მისი ცხოვრების მრავალ წვრილმანზე, აღსრულდა ნაშანდობლივი სიცხადით. ყოველივე ამან აჩვენა, რომ ის იყო ჭეშმარიტი მესია, რომელიც აღთქმული იყო წინაპრებისთვის ძველი აღთქმის სხვადასხვა მოვლენით, სახეებითა და საგნებით, მასზე იწინასწარმეტყველეს წინასწარმეტყველებმა, იგი განცხადდა რჩეულ ერს შორის ადამიანთა გადასარჩენად საუკუნეების შემდეგ.

ყველა ეს გარეგნული მოწმობა ნამდვილად საჭირო იყო კონკრეტულ პირთათვის, თვით ქრისტესთვის კი უეჭველი, ამდენად, უკიდურესად მნიშვნელოვანი მოწმობა თავისი ღვთაებრიობისა იყო შინაგანი მოწმობა, თვით იესო ქრისტეს შეგნება საკუთარ თავში ღვთაებრიობის არსებობისა, რომელიც მჭიდროდ აკავშირებდა მას კაცობრიობასთან.

ფაქტია, რომ ადამიანები, მიუხედავად მიწიერი საჭიროებებისა და საგნების მიმართ თავიანთი ხორციელი მიდრეკილებებისა, მუდმივად შეიცნობენ საკუთარ თავში უმაღლეს ძალთა არსებობას, სულიერ საწყისს, რომელიც შეერთებულია მათ ხორციელ, მატერიალურ საწყისთან, რომელიც აღწევს მათ ყველა ქმედებაში, ხელმძღვანელობს მათ, აცხოველებს და ასულიერებს სხეულსაც კი. უეჭველად, ასევე შეუდარებელი უმაღლესი ხარისხით გრძნობდა და იაზრებდა იესო საკუთარ თავში ღვთაებრიობას, რომელიც არსებითად შეუერთდა მის ადამიანურ ბუნებას, მუდმივად იმყოფებოდა მასში, ან, როგორც გამოხატავს მოციქული: „რადგანაც მასში მკვიდრობს ხორციელად ღვთაების მთელი სავსება“ (კოლ. 2.9).

იესო ქრისტე მუდმივად შეიცნობდა საკუთარ თავში ღვთის არსებობას, ყოველთვის უწოდებდა ღმერთს მამას, ხოლო საკუთარ თავს ღვთის ძეს. ამბობდა, რომ „მე და მამა ერთი ვართ“ (იოან. 10.30); რომ „მე მამაში ვარ და მამა - ჩემში. სიტყვებს, რომლებსაც გეუბნებით, ჩემით როდი გეუბნებით, არამედ ჩემში მყოფი მამა აკეთებს საქმეს. მერწმუნეთ, რომ მე მამაში ვარ, მამა კი - ჩემში“ (იოან. 14. 9-11). ამიტომაც ყველა ღვთაებრივი თვისება და მოქმედება ეკუთვნის მასაც თანაბარი ხარისხით, როგორც მამას. „ხოლო იესო ამის პასუხად ამბობდა: ჭეშმარიტად, ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: ძეს არაფერი ხელეწიფება თავისთავად, თუ არ იხილავს მამის საქმეს, ვინაიდან რასაც მამა იქმნის, ძეც იმასვე იქმნის; ვინაიდან როგორც მამა აღადგენს და აცოცხლებს მკვდრებს, ასევე ძეც აცოცხლებს, ვინც თვითონ ნებაგს; ვინაიდან როგორც მამას აქვს სიცოცხლე თავის თავში, ასევე მისცა ძესაც, რათა ჰქონდეს სიცოცხლე თავის თავში“ (იოან. 5. 19,21,26). ამას კი იესო ქრისტე არა მხოლოდ თავად შეიცნობდა და ეუბნებოდა მოწაფეებს, არამედ თავად მოწაფეები და ყველა მისი მორწმუნე აღიარებდა და ხედავდა მასში.

იესო ქრისტეს საყვარელი მოწაფე ამბობს, როდესაც „სიტყვა ხორცად იქცა და დაემკვიდრა ჩვენს შორის, მადლითა და ჭეშმარიტებით სავსე. და ვიხილეთ დიდება მისი, დიდება მხოლოდშობილისა მამის მიერ“ (იოან. 1.14); „რომელიც იყო დასაბამიდან,

რომელიც ვისმინეთ და ჩვენი თვალთ ვიხილეთ, რომელსაც ვჭვრეტდით და ჩვენი ხელით ვეხებოდით სიცოცხლის სიტყვას. (რადგან სიცოცხლე ცხად იქმნა, რაც ვიხილეთ და ვმოწმობთ, და გაუწყებთ საუკუნო სიცოცხლეს, რომელიც იყო მამასთან და გამოგვეცხადა ჩვენ). რაც ვისმინეთ და ვიხილეთ, იმას გაუწყებთ, რათა თქვენც ეზიაროთ ჩვენთან ერთად, ხოლო ჩვენ ვეზიარებით მამას და ძეს მისას - იესო ქრისტეს“ (I იოან. 1.1-3).

იესო ქრისტეში ღვთაებრიობის არსებობა გამოაშკარავდა არაჩვეულებრივი სასწაულებრივი ძალით, რომლის საშუალებით ის აღასრულებდა უკიდურეს სასწაულებს და ეს კი გამოვლინდა ცოდვათა მიტევების ძალაუფლებით, რომელიც მხოლოდ ღმერთს ეკუთვნოდა (მარკ. 2.5-11: „მათი რწმენა რომ იხილა, იესომ უთხრა დავრდომილს: შვილო, მოგეტევა შენი ცოდვები. იჯდა იქ ზოგიერთი მწიგნობარი და გულში ამბობდა: ამას რას ამბობს? ღმერთსა ჰგმობს: ვის შეუძლია ცოდვათა მიტევება, გარდა ერთის - ღმერთისა? ხოლო იესომ მყისვე შეიცნო სულით, რასაც ფიქრობდნენ, და უთხრა მათ: რად ფიქრობთ მაგას თქვენს გულში? რა უფრო ადვილია: ამისი თქმა დამზღადანებულის მიმართ: მოგეტევოს შენი ცოდვები; თუ ამისა: აღდეგ, აიღე შენი სარეცელი და წადი? მაგრამ რათა იცოდეთ, რომ ძეს კაცისას ძალი შესწევს ამ ქვეყნად ცოდვათა მიტევებისა, - უთხრა დავრდომილს: შენ გეუბნები: აღდეგ, აიღე შენი სარეცელი და წადი შენს სახლში“), ღმერთმა კი მიანიჭა მას იგივე ძალაუფლება და მან თავის მოწაფეებს (იოან. 20.22-23: „ეს რომ თქვა, შეუბერა და უთხრა მათ: მიიღეთ სული წმიდა. ვისაც მიუტევებთ ცოდვებს, მიეტევებათ, და ვისაც დაუტოვებთ, დარჩებათ მათ“). ღვთაებრიობა ასევე გამოვლინდა მისი სიტყვის სიბრძნესა და ცხოველსმყოფელობაში, რომელიც ცხადდებოდა ქადაგებაში, სწავლებებში, ადამიანთა გონებასა და გულზე ზემოქმედებაში, რადგან „სიტყვები, მე რომ გითხარით, სული არის და სიცოცხლე. სიმონ-პეტრემ მიუგო: უფალო, ვისთან მივიდეთ? საუკუნო სიცოცხლის სიტყვები შენა გაქვს. ჩვენ ვიწამეთ და შევიცანით, რომ შენა ხარ ქრისტე, ძე ცოცხალი ღმერთისა“ (იოან. 6.63,68,69).

იესო ქრისტეს ღვთაებრიობა განცხადდა ადამიანთა აზრებისა და განზრახვების გამხელით, თავისი ხვედრისა და მოწაფეების მომავლის წინასწარხედვით, ასევე მთელი იუდეველი ერისა და სამყაროს ბედის განჭვრეტით, განსაკუთრებით კი ჯვარცმიდან სამი დღის შემდეგ აღდგომითა და ზეცად ამაღლებით, რაც შეუძლებელი იყო სხვა ადამიანისათვის. საბოლოოდ კი, მოწაფეებისთვის მამა ღმერთისგან აღთქმული სულიწმიდა გარდამოსვლითა და მისი სახელით მორწმუნეთათვის ღვთაებრივ ძღვენთა და ძალთა განაწილებით. მოციქული პავლე რწმენით ჭვრეტს იესო ქრისტეში ღვთაებრივ მოქმედებათა ყველა მინიშნებას და მოწიწებით ღაღადებს: „უცილობლად დიდია ღეთისმოსაობის საიდუმლო: ღმერთი გამოჩნდა ხორცით, გამართლდა სულით, ერგვნა ანგელოზებს, ქადაგებულ იქნა წარმართთა შორის, სარწმუნო იქნა საწყუთროსათვის და ამაღლდა დიდებით“ (I ტიმ. 3.16).

ამგვარად, იესო ქრისტეს ღვთაებრიობის ზემოხსენებული გამოვლინებების საფუძველზე, როგორც მისი მოწაფეები, ასევე ყველა მისი მორწმუნე აღიარებდა, და ჩვენც ვაღიარებთ, რომ ის არის ჭეშმარიტად მხოლოდშობილი ძე ღვთისა, რომელიც მამა ღმერთმა წარმოგზავნა სამყაროში, რათა სამყარო გამოიხსნას მის მიერ (იოან. 3.16-17: „ვინაიდან ისე შეიყვარა ღმერთმა ქვეყანა, რომ მისცა თავისი მხოლოდშობილი ძე, რათა ყოველი მისი მორწმუნე კი არ წარწყმდეს, არამედ ჰქონდეს საუკუნო სიცოცხლე. რადგანაც ღმერთმა იმისათვის როდი მოავლინა თავისი ძე ამ ქვეყნად, რათა განესაჯა ქვეყანა, არამედ რათა ეხსნა მის მიერ“).

ქორწილი კანას გალილეაში და გალილეაში ყოფნა

(იოან. 2:1-12)

„მესამე დღეს ქორწილი იყო გალილეას კანაში, და იყო იქ იესოს დედა. იესო და მისი მოწაფეებიც მიწვეულნი იყვნენ ქორწილში. და რაკი ღვინო შემაკლდათ, იესოს დედამ უთხრა მას: ღვინო არა აქვთ. ხოლო იესომ მიუგო: მერედა, რა ჩემი და შენი საქმეა, დედაო? ჯერ კიდევ არ დამდგარა ჩემი საათი. დედამისმა უთხრა მსახურებს: რასაც გეტყვით, აღასრულეთო. იყო იქ ექვსი ქვის კასრი, იუდეველთა განწმენდის ჩვეულებისამებრ დადგმული, რომლებშიაც ჩადიოდა ორი თუ სამი საწყაო. უთხრა მათ იესომ: აავსეთ კასრები წყლით; და მათაც აავსეს პირთამდე. კვლავ უთხრა მათ: ახლა კი ამოიღეთ და მიართვით თამადას. და მიართვეს. როცა თამადამ გემო გაუსინჯა ღვინოდ ქცეულ წყალს (თუმცა მან არ იცოდა, როგორ მოხდა ეს: იცოდნენ მხოლოდ მსახურებმა, რომლებმაც ამოიღეს წყალი), მოუხმო სიძეს. და უთხრა: ყველა კაცი ჯერ უკეთეს ღვინოს ჩამოდგამს, ხოლო როცა დათვრებიან, უარესს; შენ კი უკეთესი ღვინო აქამდე შემოგინახავს. ასე დაუდო დასაბამი იესომ სასწაულებს გალილეის კანაში და გამოავლინა დიდება თვისი. და იწამეს იგი მისმა მოწაფეებმა. ამის შემდეგ ჩავიდა იესო კაპერნაუმს დედამისთან, თავის ძმებსა და მოწაფეებთან ერთად, და რამდენიმე დღე დარჩა იქ“.

გალილეაში მისვლისას, კანაში, იესო ქრისტე მოწაფეებთან ერთად მიიწვიეს ქორწილში, სადაც, დედის თხოვნით, წყალი ღვინოდ

გადააქცია და დაუდო საწყისი თავის ნიშნებს, გამოაჩინა თავისი დიდება, რითაც განამტკიცა მოწაფეების რწმენა.

მუხლი 1. იესო ქრისტეს ქორწილში მიწვევა უნდა ავითვალთ მესამე დღეს ნათანაილის მოწოდებიდან (1.43) უფრო სწორად, გალილეაში მისვლის შემდეგ, მაგრამ არა მესამე დღე შვიდეულისა, რადგან მაშინ იქნებოდა: „τη τριτη των σαββατων . ე.წ. კანას გალილეა, განსხვავებით ეფრემის შტოს (ნავ. 16.8: „თაფუახიდან მიდის საზღვარი ზღვისკენ, კანას ხევით და წყდება ზღვასთან“; 17.9: „ეშვება საზღვარი კანას ხევისკენ, ხევის სამხრეთით. ეს ქალაქები ეფრემს ეკუთვნის“) კანასაგან, მდებარეობს ნაზარეთიდან ჩრდილოეთით 4 და სეპფორისიდან 2 საათის სავალზე. იგი მდებარეობს ყველაზე მაღალ და მთიან ადგილას, წყალგამყოფია ხმელთაშუაზღვისა და გენესარეთის ტბისა. ესაა მცირე კანა, ხოლო ტვიროსსა და სიდონს შორის არის დიდი კანა.

მუხლი 2. იესო ქრისტე მიიწვიეს არა როგორც მასწავლებელი, რადგან ის ჯერ კიდევ არ იყო ცნობილი პიროვნება, არამედ როგორც ახლო ნაცნობი, შესაძლოა, როგორც ნათესავი, მოწაფეები კი - როგორც თანამემამულენი.

მუხლი 3. ღვინის უკმარისობა, მით უმეტეს, ქორწილის პირველივე დღეს მიანიშნებდა მეპატრონის სიღარიბეზე.

„ღვინო არ აქვთ“, - დედის ეს მიმართვა იესოსადმი არ შეიძლება გავიგოთ ზოგიერთი დედისათვის დამახასიათებელ ამპარტავნული სურვილად, რომ მისი შვილი განდიდებულიყო სასწაულით თანამემამულეების წინაშე. ეს არ შეესაბამება დედა ღვთისას მუდმივ თავმდაბლობას, რომელიც გულით ატარებდა თავისი შვილის ცხოვრებაში აღსრულებულ უდიდეს და უმნიშვნელოვანეს სასწაულებს. დედის მიმართვა, ბუნებრივია, იყო ჩვეულებრივი თხოვნა და კეთილი სურვილი, დახმარებოდნენ სახლის პატრონს, მან იცოდა, რომ იესო ქრისტეს შეუძლია ამის გაკეთება.

მუხლი 4. იესო ქრისტეს პასუხი დედისადმი : „მერედა, რა ჩემი და შენი საქმეა, დედაო? ჯერ კიდევ არ დამდგარა ჩემი საათი“, - არ შეიძლება ჩავთვალოთ უპატივცემულობისა და უკმეხობის გამოვლენად, პირიქით, იუდეველებში ეს სიტყვები გამოიყენებოდა, როგორც პატივისცემისა და სიყვარულის გამოხატულება. მსგავსად ითქვა ჯვარზე გაკვრის დროსაც (იოან. 19.26: „ხოლო იესომ, როცა დაინახა დედა და იქვე მდგომი მოწაფე, რომელიც უყვარდა, უთხრა დედას: დედაო, აჰა, შენი ძე!“). სიტყვებით კი - „ჯერ კიდევ არ დამდგარა ჩემი საათი“ - იესოს სურდა ეჩვენებინა, რომ მას ჯერ კიდევ არ დაუწყია თავისი საზოგადო მსახურება. ის დაბრუნდა სამშობლოში, იმყოფებოდა სახლში, მიწვეულია ქორწილში, როგორც კერძო პიროვნება. ამიტომაც არ სურდა აქ ცხადად აღესრულებინა სასწაული. ეს სასწაული პირველის სახელითაა ცნობილი და მოწაფეებს შორის ითვლება ნიშნების საწყისად, მიანიშნებს, რომ აღსრულდა გალილეაზე ისაიას წინასწარმეტყველება (ის. 11.1: „ამოვა ყლორტი იესეს ღეროდან და მისი ფესვის ამონაყარი გაიხარებს“).

მუხლი 5. მიუხედავად იმისა, რომ იესო უარს ამბობს დახმარებაზე, მარიამი უბრძანებს მსახურებს, გააკეთონ ის, რასაც უბრძანებს იესო ქრისტე.

მუხლი 6. სახლის წინ, იუდეველებში დამკვიდრებული წეს-ჩვეულების მიხედვით, კერძო განზანვისათვის იდგა ექვსი ქვის ჭურჭელი, რომლებშიც ეტეოდა 2-3 მერა (4-8 ვედრო). ასეთი დიდი რაოდენობის წყლის გადაქცევა ღვინოდ აქარწყლებს იმათ ექვს, რომლებიც ფიქრობენ, რომ ღვინო წინასწარ იყო მომზადებული. მისი ხარისხი კი მიანიშნებს ღვინო ნამდვილია და არა - მოჩვენებითი, ის მატყუარა შთაბეჭდილებით არ მოქმედებს გრძნობაზე. ამ ექვსს აქარწყლებს თამადა, რომელიც გამოცდილია ღვინის შეცნობაში, მან არ იცის რომ ღვინო სასწაულებრივადაა მიღებული, ამდენად არ არსებობს ექვები.

მუხლი 8. არქიტრიკლინი - ქორწილის გამგებელი (თამადა) ირჩეოდა იმ პიროვნებებისგან, რომლებიც ერკვეოდნენ ქორწილთა წეს-ჩვეულებებსა და წესრიგში.

როგორც ჩანს, კანას გალილეაში სასწაულის მიზანი ის იყო, რომ განემტკიცებინა მოწაფეები რწმენაში. იესო ქრისტე თავად ამბობდა: „თუკი არ იხილავთ სასწაულებსა და ნიშებს, არ ირწმუნებთ“ (იოან. 4.48). ეს განსაკუთრებით საჭირო იყო ახალ მოწოდებულთათვის, რადგან მათ იესოს ქადაგებებიდან ბევრი რამ არ ესმოდათ და იყო შემთხვევები, როცა ცდუნდებოდნენ მისი სწავლებით და ტოვებდნენ და განემორებოდნენ მას (იოან. 6.66: „ამის შემდეგ ბევრი მოწაფე ჩამოშორდა და აღარ მისდევდა მას“). ზოგიერთი ვერ იგებდა ქრისტეს სიტყვას საკუთარ თავზე, როგორც ცხოვრების პურზე, რადგან ეს ეჩვენებოდათ არაბუნებრივად.

კანას გალილეაში აღსრულებული სასწაული გვაჩვენებს:

ა. უფალი არ ურისხდება ჩვენს მიწიერ მხიარულებას, არამედ ესწრება მას და აკურთხებს, როდესაც ის კანონიერია;

ბ. ჩვენს მიწიერ საჭიროებებში ის გვეხმარება, ნეტარებისათვის ყველაფერს გვაძლევს უხვად;

გ. ზეციური მამა ხშირად გვანიჭებს მიწიერ სიკეთეს და ვიდრე ვითხოვთ, მანამ იცის რა გვესაჭიროება (მთ. 6.8: „მამამ თქვენმა, ვიდრე სთხოვდეთ, მანამდეც იცის, რა გჭირდებათ“);

დ. ღვთის წინაშე მთხოვნელის გულითადი შუამდგომელი არის ძე ღმერთის დედა და ხშირად მისი შემწეობით ჩვენ ვიღებთ სიკეთეს ისე უხვად, რომ არც ვიმსახურებთ და არც გვიძებნია;

ე. დაბოლოს, აძლევს ადამიანებს მიწიერ სიკეთეებსა და აკმაყოფილებს მათ ცხოვრებისეულ საჭიროებებს, ასე უფალს მიჰყავს ადამიანები უმაღლეს სულიერ მადლთა შეცნობისა და შეძენისაკენ, რადგანაც ქორწილში მისცა არა მხოლოდ საჭირო ღვინო, არამედ განამტკიცა თავის მოწაფეებში რწმენა.

კანადან უფალი იესო ქრისტე მიემგზავრება კაპერნაუმში, ქალაქში, რომელიც მდებარეობს გენესარეთის ტბასთან, სირიასა და იუდეის სავაჭრო გზაზე. იგი მნიშვნელოვანი იყო თავისი საბაჟოთი, სადაც იკრიბებოდა გემებისა და ქარავნების ბაჟი. ძველ აღთქმისთვის უცნობი ქალაქი განდიდდა იესო ქრისტეს ამქვეყნიური ცხოვრების ისტორიაში და იწოდებოდა იესოს ქალაქად (მთ. 9.1: „ჩაჯდა ნავში, უკანვე გამოცურა და მივიდა თავის ქალაქში“). დღეს ამ ქალაქის მხოლოდ ნანგრევებია შემორჩენილი, იესო უწინასწარმეტყველებდა მას ამ ხვედრს, რადგან არ ჰქონდა მას სინანული (მთ. 11.23-24: „და შენ, კაპერნაუმ, თვით ზეცამდე ამაღლებულ, ჯოჯოხეთამდე დაემხო: რადგან სოდომს რომ მოვლენოდა შენში მოვლენილი ძალნი, იქნებ კიდევაც მდგარიყო დღევანდელ დღემდე. ამიტომ გეუბნები შენ: განკითხვის დღე სოდომის მხარისთვის უფრო ასატანი იქნება, ვიდრე შენთვის“)

პირველი პასეჟი

†

მოვაჭრეთა განდევნა ტაძრიდან

(იოან. 2:13-22)

„ახლოვდებოდა იუდეველთა პასექი, და ავიდა იესო იერუსალიმს. ნახა ტაძარში ხარებით, ცხვრებითა და მტრედებით მოვაჭრენი და მსხდომარე მეკერმენი. დაწნა საბლისგან შოლტი და გამორეკა ტაძრიდან ყველა, აგრეთვე ხარები და ცხვრები; მიმოფანტა მეკერმეთა ფული და ააყირავა მათი დახლები. მტრედებით მოვაჭრეებს კი უთხრა: გაიყვანეთ ეგენი აქედან და ნუ აქცევთ მამაჩემის სახლს. სავაჭრო სახლად. მაშინ გაახსენდათ მის მოწაფეებს, რომ დაწერილია: შენი სახლის შური მჭამს მე. მიუგეს იუდეველებმა და უთხრეს მას: რა სასწაულით გვიჩვენებ, რომ შეგიძლია ამისი ქმნა? ხოლო იესომ პასუხად თქვა: დაანგრეთ ეს ტაძარი და სამ დღეში აღვადგენ მას. იუდეველებმა უთხრეს: ეს ტაძარი ორმოცდაექვს წელს შენდებოდა და შენ სამ დღეში აღადგენ მას? მაგრამ ის გულისხმობდა თავისი სხეულის ტაძარს. ხოლო როდესაც მკვდრეთით აღდგა, გაახსენდათ მის მოწაფეებს, რომ ამას ამბობდა, და ირწმუნეს წერილიც და იესოს სიტყვაც. იერუსალიმში, პასექის დღესასწაულზე ყოფნისას, ბევრმა იწამა მისი სახელი, ვინაიდან ხედავდნენ სასწაულებს, რომლებსაც ახდენდა იგი“.

გალილეიდან, სადაც იესო ქრისტე ცხოვრობდა, როგორც კერძო პიროვნება, ის მიდის იერუსალიმში, პასექის დღესასწაულზე. აქ ზუსტად ამ დროს ის იწყებს თავის საზოგადო მსახურებას. მისი ისრაელისათვის მსახურების პირველი საქმე იყო იერუსალიმის ტაძრის განწმენდა, კერძოდ, მან განწმინდა წარმართთა ეზო და აღკვეთა რჯულის კეთილი ნების საბაბით დაშვებული შეურაცხყოფა.

ტაძრის ეზოს განწმენდა წარმოადგენს მსხვერპლისათვის საჭირო ხარების, ცხვრებისა და მტრედების გამყიდველთა განდევნასა და მეკერმეების (პიროვნებები, რომლებიც გაცვლაში ღებულობენ მცირე მონეტას) გარეკვას. განიდევენ მკაცრად, რამდენადაც განდევნისათვის გამოიყენა საბლის შოლტი, რა თქმა უნდა, არა ცხოველთა გასარეკად, რომლებიც ამ შემთხვევაში უდანაშაულონი არიან, არამედ გამყიდველთა შესაშინებლად. მეკერმეთა დახლები ააყირავა და მათი ფულები მიმოფანტა. დასარულ უბრძანა მტრედების მოვაჭრეებს, გაეყვანათ ისინი ტაძრის ეზოდან და გამოთქვა მწარე საყვედური, რომ გადააქციეს ზეციური მამის სახლი სავაჭრო სახლად.

ასეთი ფორმით ტაძრის გაწმენდამ იესო ქრისტეს მოწაფეებს გაახსენა (ფს. 68.10: „რადგან შენი სახლის შურმა დამღრღნა მე და შენთა მლანძღველთა ლანძღვა დამატყდა თავს“) დავით წინასწარმეტყველი, რომელიც ასევე განიცდიდა ღვთის სახლის მდგომარეობას, ხოლო იუდეველებს კი საბაბი მიეცათ მოეთხოვათ იესოსგან ნიშნები, მტკიცებულებები იმისა, რომ მას გააჩნია ძალაუფლება ამის გაკეთებისა. ამ მოთხოვნაზე იესო ქრისტე პასუხობს, რომ მას შეუძლია იუდეველების მიერ დანგრეული ტაძრის სამ დღეში აშენება. იუდეველთათვის ეს იყო უბრალო კვებნა, ხოლო ურწმუნო მოწაფეთათვის - იდუმალი პირობა. იუდეველები ამპარტავნულად პასუხობენ, რომ ტაძარი შენდებოდა 46 წლის განმავლობაში. ის კი, მახარებლის მოწმობით, საუბრობს თავისი სხეულის ტაძარზე, რაც მოწაფეებმა გაიგეს მხოლოდ მაშინ, როდესაც ის მკვდრეთით აღდგა.

შენიშვნა. მახარებელ იოანეს მიერ გადმოცემული განდევნა უნდა განვასხვავოთ ტაძრის მოვაჭრეთაგან განწმენდის მსგავსი ეპიზოდისგან, რომელზედაც საუბრობენ სხვა მახარებლები (მთ. 21.12-13: „შევიდა იესო ტაძარში, და გამოყარა ტაძრიდან ყველა მყიდველი და გამყიდველი, ააყირავა მეკერმეთა ტაბლები და მტრედებით მოვაჭრეთა მერხები. და უთხრა მათ: დაწერილია: ჩემი სახლი სალოცავ სახლად იწოდება; თქვენ კი ყაჩაღთა ბუნაგად გიქცევიათ იგი“; მარკ. 11.15-17: „მივიდნენ იერუსალიმში; შევიდა იესო ტაძრად, და დაიწყო იმათი გამოყრა, ვინც ყიდიდა და ყიდულობდა ტაძარში; ააყირავა მეკერმეთა დახლები და მტრედებით მოვაჭრეთა მერხები. და არავის აძლევდა იმის ნებას, რომ რამე გამოეტარებინა ტაძარში“; ლუკ. 19.45-46: „შევიდა ტაძარში და დაიწყო მყიდველ-გამყიდველთა გამოყრა. და უთხრა მათ: დაწერილია: ჩემი სახლი ღოცვის სახლია, თქვენ კი ყაჩაღთა ბუნაგად გიქცევიათ იგი“). ეს ფაქტები დროითაც განსხვავდება იოანე მახარებლის მონათხობისგან და სხვა წვრილმანებითაც, რამდენადაც სინოპტიკოსები საუბრობენ იესო ქრისტეს ვნების წინა მოვლენებზე.

1. ტაძრის გაწმენდა იყო აუცილებელი, რადგან მღვდლები გაადვილების მოტივით შორეული ადგილებიდან მოსულ იუდეველებს ნებას რთავდნენ გაეყიდათ სამსხვერპლო ცხოველები ტაძრის ეზოში. ამასთანავე, ღვთისმსახურებისას მხოლოდ აქ შეეძლო უბრალო ერს თავიანთი ღოცვები აღევლინათ ღვთის მიმართ. აქვე ხდებოდა რჯულის მიერ დადგენილი ტაძრის გადასახადის აკრეფა, რომელიც შედგებოდა დიდრაქმისა და საღვთო შეკელისგან (გამოსვლ. 30.12-14: „როცა შეუდგება ისრაელიანთა აღრიცხვას მათი სათვალავის გასაგებად, გადაუხადოს თითოეულმა აღრიცხვის დროს

თავისი სულის გამოსასყიდი უფალს, რომ ჟამი არ მოედოთ აღრიცხვისას. ეს უნდა გადაიხადოს ყველამ, ვინც სათვალავში გადის: ნახევარი შეკელი საღვთო შეკელის მიხედვით: ოცი გერაა შეკელში; ნახევარი შეკელი საუფლო ძღვენია. ყველამ, ვინც კი სათვალავში გადის, ოცი წლის ასაკიდან მოყოლებული, ძღვენი უნდა მიართვას უფალს“). ეს იწვევდა სირთულეს ზოგიერთი ისეთი ოლქიდან მოსული იუდეველისთვის, სადაც იუდეველთა მონეტა არ გამოიყენებოდა. ამასთან, გადასახადი უნდა აკრეფილიყო ადარის თევში, ხოლო ანგარებისმოყვარე მღვდლებმა გაავრცელეს იგი სხვა თევებზეც. ამდენად, ვაჭრობის უწყსრიგობა, გარდაუვალი ხმაური და ყვირილი, ცხოველთა ზღავილით გაძლიერებული, აქცევდა ლოცვის ადგილს ყაჩაღთა სახლად.

2. ნეტარი ავგუსტინეს შენიშვნით, განწმენდის მნიშვნელობა გასაგები გახდება, თუკი ყურადღებას მივაქცევთ იმას, რომ იმ დროის ადამიანმა, პატარამ და დაუცველმა, შოლტის ცემით, ფარისევლების წინააღმდეგობის მიუხედავად, შეძლო განედევნა ისეთი მრავალრიცხოვანი ადამიანები, აეყირავებინა დახლები, გაეფანტა ფულები. ერთი აკეთებს იმდენ რამეს, რასაც მთელი ბრბო ვერ გააკეთებდა. ამ განსაკუთრებულობას გრძნობდნენ იუდეველებიც, ამიტომაც ჰკითხეს იესოს: „რა სასწაულით გვიჩვენებ, რომ შეგიძლია ამისი ქმნა?“, მაგრამ მათ ვერ მიიღეს ეს ფაქტი, როგორც მესიის მოსვლის ნიშანი. მალაქიას წინასწარმეტყველების მიხედვით: „აჰა, მოვავლენ ჩემს ანგელოზს და გაამზადებს გზას ჩემს წინაშე; უეცრად მოვა თავის ტაძარში უფალი, რომელსაც თქვენ ეძიებთ, და აღთქმის ანგელოზი, რომელიც გასურთ. აჰა, მოდის, ამბობს ცაბაოთ უფალი. ვინ აიტანს მისი მოსვლის დღეს და ვინ გაუძლებს მის გამოცხადებას? რადგან ის გამომდნობელის ცეცხლივით არის და მრეცხავთა მტუტესავით. დაჯდება ვერცხლის გამომდნობელი და განმწმედელი; განწმედს ლევიანებს და გაასუფთავებს მათ, როგორც ოქროსა და ვერცხლს, რომ სიმაღლით მიუძღვნიან უფალს შესაწირავი“ (მალაქ. 3.1-3). ასე ცხადდება იესო ქრისტეს მოქმედების მიზანიც, რომელსაც მრავალი განმმარტებელი თვლიდა იესო ქრისტეს ღვთაებრივი დიდებულების, სიყვარულისა და ძლიერებისადმი შეუსაბამოდ (მაგ. ორიგენე). მისი მიზანი იყო ეჩვენებინა მამა ღმერთის სიწმინდისა და თავყვანისცემის ადგილი, დაემტკიცებინა ისრაელისთვის, რომ მან, თავისი ცოდვებით, რჯულისა და მსხვერპლთა წეს-ჩვეულებების ფარისევლური, გარეგნული აღსრულებით, შეურაცხყო საკუთარი სიწმინდე და საჭიროებს სრულ განწმენდას. მას სჭირდება ახალი, შეურაცხყოფისათვის ხელმიუწვდენელი ტაძარი, რომელშიც ის ღირსეულად განადიდებს ღვთის წმიდა სახელს. ასეთ ტაძარს აღუთქვამს იესო ქრისტე მათ, აუწყებს, რომ დაინგრევა იერუსალიმის შეურაცხყოფილი ტაძარი და აღდგება ის სამ დღეში, რითაც მიანიშნებს თავის მკვდრეთით აღდგომას სხეულით მესამე დღეს.

3. მაგრამ რატომ საუბრობს იესო ქრისტე იერუსალიმის ტაძრის გაწმენდისას თავისი სხეულის ტაძარზე, იუდეველების მიერ დანგრევასა და მისგან აღდგენაზე, ე.ი. თავის სიკვდილსა და აღდგომაზე?! ამის გასაგებად ყურადღება უნდა მივაქციოთ იმას, რომ იერუსალიმის ტაძარი იყო იუდეველებისათვის ერთადერთი ადგილი, სადაც ღმერთი

სუფევდა და უცხადებდა თავის დიდებას ერს. ასევე იესო ქრისტე, მხოლოდშობილი ძე ღვთისა, იყო ტაძარი, რომელშიც სუფევდა ღვთაებრიობის მთელი სისრულე ხორციელად (კოლ. 2.9: „რადგანაც მასში მკვიდრობს ხორციელად ღვთაების მთელი სავსება“), რომელშიც „გამოჩნდა იგი დედამიწაზე და მიმოიქცეოდა ადამიანთა შორის“ (ბარუქ. 3.38). მაგრამ მსგავსად იმისა, როგორც იუდეველები იერუსალიმის ტაძრის შეურაცხყოფით ანგრევდნენ მათ შორის ღვთის საცხოვრებელ ადგილს, ისევე თავიანთი დევნითა და ქრისტეს სიკვდილით სურდათ დაენგრიათ მასში მცხოვრები ღმერთის ტაძარი. თუმცა, ის აღდგა და თავისი აღდგომით საწყისი დაუდო ახალ ეკლესიას, რომელსაც უკვე ველარავინ დაანგრევს (მთ. 16.18: „კლდეზე ავაშენებ ჩემს ეკლესიას, და ჯოჯოხეთის ბჭენი ვერ სძლევენ მას“), რადგან ის მუდამ სუფევს მასში (მთ. 28.20: „მე თქვენთანა ვარ დღემუდამ ვიდრე ქვეყნის დასასრულამდე“) და მასთან ერთად სუფევს მამა ღმერთი და სულიწმიდა (იოან. 14.23).

4. იესო ქრისტეს მიერ აღსრულებული ტაძრის ასეთი გაწმენდა თავისი ქადაგების როგორც პირველ, ასევე უკანასკნელ წელს, ამტკიცებს მის ღვთაებრივ ღირსებასა და მკაფიო ანტაგონიზმს, რომელიც ყოველთვის ჩნდებოდა იესო ქრისტესა და სინაგოგის მასწავლებელთა შორის, ამან მალევე დააყენა იგი ჯვარზე გაკვრისა და სიკვდილის გზაზე. იესო ქრისტემ ტაძარში უკანასკნელი ყოფნისას იგივე არ მოიმოქმედა. თუმცა, ეჭვგარეშეა, რომ ვაჭრობა არ შეწყვეტილა. შესაძლოა, მისი მისვლისას ვაჭრობა წესრიგდებოდა, ან კიდევ, იესო მოერიდა ჯიუტ ბრძოლას იმათთან, ვინც ვაჭრობის ნებას რთავდა აქ მყოფთ.

საუბარი ნიკოდიმოსთან

(იოან. 2:23-25; 3:1-21)

პასექის დღესასწაულზე იერუსალიმში ყოფნისას იესო ქრისტემ აღასრულა მრავალი სასწაული და ბევრმა იუდეველმა ირწმუნა მისი, მაგრამ იესო ქრისტე აღწევს მორწმუნეთა გულებში და იცის, რომ მათ იზიდავთ არა შინაგანი განწყობილება, არამედ სასწაულები, თვლის ასეთ რწმენას არასაკმარისად და არასრულყოფილად, ამიტომაც არ სწამს ასეთი რწმენისა, და ცდილობს სრულყოფილებამდე აღამაღლოს ის. ერთ ასეთ შემთხვევაზე

საუბრობს იოანე მახარებელი. სინედრიონის ერთ-ერთმა წევრმა, იუდეველმა თავადმა, ფარისეველმა ნიკოდიმოსმა (შედ. იოან. 7.50) იხილა იესოს სასწაულები და მოისმინა მისი სწავლება, ერწმუნა მას, როგორც მასწავლებელს, როგორც ღვთისგან გამოგზავნილს. მაგრამ ჯერ კიდევ არ უარყოფს იუდეურ წარმოდგენას მესიაზე, ის ერთხელ მიდის იესოსთან ღამით ღვთის სასუფეველის სასწავლებლად.

ნიკოდიმოსი, რა თქმა უნდა, არ ფიქრობს, რომ ზეციური მასწავლებელი მას მიაწოდებდეს რაღაც ახალ გზას ღვთის სასუფეველისაკენ, იმისგან განსხვავებულს, რაც ყოველი იუდეველისთვის მცირე ასაკიდან იყო ცნობილი. ესენია: რჯულის მკაცრი აღსრულება, მოწყალება, ღოცვა, მარხვა, ნაზორეველობა და ა.შ. მაგრამ იესო ღვთის სასუფეველის მისაღწევად გადადებს ამ გარეგან, ხორციელ პირობებს გვერდით და მიაწოდებს ნიკოდიმოსს უმაღლეს პირობებს - სულიერ თავშეკავებას, რომლის გარეგანი ნიშანი შეიძლება იყოს წყლით ნათლობა.

ნიკოდიმოსს, რომელიც გაიზარდა იუდეველობაში და თვლის ღვთის სასუფეველის აუცილებელ პირობად აბრაამის თესლიდან ბუნებრივ წარმოშობას, არაფრით არ შეეძლო წარმოედგინა ამ ბუნებრივი პირობის არასაკმარისობა და შეეცნო რაღაც სხვა შობის აუცილებლობა.

იესომ ახსნა ნიკოდიმოსის უცოდინარობა და გაუმეორა უწინდელი მინიშნებები სულიერი აღორძინების ანუ მაღლით შობის აუცილებლობაზე, თქვა, რომ ხორცის მიერ შობილი ხორცია და მხოლოდ სულისაგან შობილია სული, რამდენადაც ღვთის ზეციური სასუფეველი არ შეიძლება წარმოვიდგინოთ, როგორც რაღაც ხორციელი, მიწიერი. ასევე მიმდინარეობს სულიერი აღორძინებაც, ამის ახსნა არ შეიძლება მსგავსად იმისა, როგორც არ აიხსნება ქარის ქროლვა, რომლის ხმაც ისმის და მოქმედება იგრძნობა, მაგრამ არ შეიძლება განისაზღვროს, საიდან იწყება ის და საანამდე სწვდება. ყველა ეს გაგება სუფთა მიწიერია, ყოველი იუდეველისათვის გასაგებად ხელმისაწვდომი. იესო ამიტომაც აყვედრის ნიკოდიმოსს ამ ჭეშმარიტებების გაუგებრობას და მისი სიტყვების ურწმუნოებას. ამასთან, მას უნდა ეცნობებინა ადამიანებისათვის სხვა უმაღლესი ჭეშმარიტებები, რომელთა რწმენა უფრო ძნელია, მაგრამ მათ

გარეშე შეუძლებელია საუკუნო სიცოცხლის მიღება. ეს ჭეშმარიტებები აქამდე არც მან, ნიკოდიმოსმა, არც სხვა იუდეველმა მასწავლებელმა არ იცის, არ უცნობებია, რადგან ისინი ზეციურია, ხოლო ზეციდან არავის შეეძლო მოეტანა, გარდა იმისა, ვინც თავად მოვიდა ზეციდან და ყოველთვის სუფევს იქ. ასეთი მხოლოდ ძე კაცისაა, მესიაა. ზუსტად ის გარდამოხდა ზეციდან, რათა გადაერჩინა ადამიანები ცოდვისგან და მიენიჭებინა მათთვის საუკუნო სიცოცხლე. ვისაც ექნება სურვილი ღვთის სასუფეველში შესვლისა და საუკუნო სიცოცხლისა, ის უნდა ერწმუნოს კაცის ძეს. ეს კაცის ძე არის ამასთან ღვთის მხოლოდშობილი ძე. ღმერთმა ისე შეიყვარა ქვეყანა, რომ გამოაგზავნა მისთვის ძე თვისი, რომ აცხონოს ყველა. თუ როგორ აცხონებს კაცის ძის რწმენა, ეს შეიძლება გავიგოთ შემდეგი შემთხვევის გახსენებით. მოსეს მიერ უდაბნოში, ხის ძელზე დაკიდებული, სპილენძის გველი ღვთის ძალით გადაარჩენდა სიკვდილისაგან მისდამი რწმენით შემყურე გველებით დაკბენილს. ასევე უნდა ამაღლდეს კაცის ძეც (ხეზე), რათა მისდამი რწმენით შემყურეებმა შეძლონ გადარჩენა სიკვდილისაგან და იცოცხლონ საუკუნოდ. კაცის მისადმი მორწმუნე არ განისჯება. განსჯა ხდება ადამიანის ბოროტ საქმეთა გამოაშკარავებით. ეს განსჯა დაუშვა თავისი გამოცხადებით კაცის ძემ, რადგან მან შემოიტანა სამყაროში ნათელი და ამ საშუალებით გამოაშკარავა, ნათელი გახდა ადამიანთა საქმეები, რომლებიც მანამდე დაფარული, არასწორი, ბოროტი იყო. მაგრამ ადამიანებს არ უყვართ თავიანთი ბნელი საქმეების აღიარება, ცოდვების სინანული, არ მოსწონთ მხილება და ამიტომაც არ მიდიან სინათლისაკენ, რათა არ გამოაშკარავდეს მათი ბოროტი საქმეები, არ სწამთ ღვთის ძისა და რჩებიან განსჯილი, რამდენადაც ღვთის მისადმი რწმენა ნიშნავს საკუთარი ცოდვის შეგნებას და ნათლისკენ სვლას.

გალილეველი მასწავლებლის ამ მრავალმნიშვნელოვან საუბარში, უპირველეს ყოვლისა, ყურადღებას იქცევს:

1. ნიკოდიმოსის მისვლა იესოსთან ღამით;
2. თვით იესოს საუბარი ნიკოდიმოსთან ღვთის სასუფეველში შესვლის პირობებზე, უპირველეს ყოვლისა, წყლითა და სულით განახლება;

3. განახლების მოქმედება ადამიანის სულზე;

4. ქრისტეს ჯვარი და ძე ღვთისას დედამიწაზე მოსვლის მიზანი.

ამგვარად, აქ მინიშნებულია უმთავრესი და არსებითი შტრიხები მისი სწავლებისა, ძე ღვთისას მიერ ჩვენი ცხოვნების აღსრულებისა და ადამიანთათვის ცხოვნების განცხადების პირობები. შესაბამისად, უკვე სათავე დაედო იმ უმაღლეს ჭეშმარიტებათა განცხადებას, რომლებიც იყო იესო ქრისტეს მოწაფეებსა და ხალხთან უმთავრესი და ხანგრძლივი საუბრების საგანი.

1. ნიკოდიმოსის იესოსთან ღამით მისვლა აიხსნება სინედრიონის შიშით, რომელიც, ალბათ, უკვე იესოს ქრისტეს მიერ ტაძრიდან ვაჭართა განდევნის შემდეგ მტრულად განეწყო მის მიმართ (იოან. 14.42; 19. 38-39).

2. ნიკოდიმოსი იესოს მიმართავს, როგორც სახალხო მასწავლებელს - რაბი. ნათელია, რომ ის უკვე განუდგა სინედრიონში თავის თანამსახურების მიერ მიღებულ შეხედულებებს ახალი მასწავლებლის სწავლებაზე, მაგრამ ამასთანავე ცხადდება მისი არასწორი გაგება იესოზე და მის ღვთაებრივ სწავლებაზე.

იესო ქრისტეს პასუხს არ აქვს პირდაპირი კავშირი ნიკოდიმოსის სიტყვასთან და ამიტომაც შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ იოანემ გადმოგვცა იესოს ნიკოდიმოსთან საუბრის მხოლოდ არსებითი ნაწილი, არსებითად ის, რაც ეხება ადამიანის თავშეკავებას. როგორც ჩანს, ნიკოდიმოსს აინტერესებს სასუფეველში შესვლის საკითხი მესიისა, რომელსაც ნიკოდიმოსი ხედავს იესო ქრისტეს სახით, ამიტომაც უწოდებს ღვთისგან გამოგზავნილ მასწავლებელს. ის უკვე წინასწარ გრძნობს, რომ მესიას შეეძლო წარედგინდა რაღაც ახალი პირობები და მოთხოვნები, სასუფეველისთვის დამახასიათებელი. თუმცა შესაძლოა, თვლის, რომ ეს პირობები არაფრით არ განსხვავდება მისთვის ცნობილი მესიის სასუფეველისათვის დამახასიათებელი ბუნებრივი, გარეგნული, მხარეებისაგან. სწორედ ამიტომ იესო ქრისტეს სურს დაანახოს მას, რომ ის შორსაა ღვთის სასუფეველისგან, რომ მასში შესვლისათვის საჭიროა იშვას მაღლით.

3. მაღლით შობა, როგორც ღვთის სასუფეველში შესვლის პირობა, არის განახლება, მეორე შობა, (მთ. 19.28: „ვინც მე გამომყევით, მეორედ შობისას, როცა მე კაცისა დაჯდება თავისი დიდების ტახტზე, - ერთად დასხდებით თორმეტ ტახტზე ისრაელის თორმეტი ტომის განსჯად“; ტიტ 3.5: „მან გვიხსნა არა ჩვენს მიერ აღსრულებულ კეთილ საქმეთა გამო, არამედ თავისი წყალობით, ხელახლა შობის განბანითა და სული წმიდის მიერ განახლებით“), მაგრამ არა მეორედ ბუნებრივი შობა დედის მუცლიდან, როგორც გაიგო ნიკოდიმოსმა, არამედ შობა სულიერი, როგორც ამბობს იესო ქრისტე, შობა წყლითა და სულით, ე.ი. ნათლისღება. უკვე დიდი ხანია იუდეველებთან პროზელიტებისათვის გამოიყენება წყლით ნათლობა, რომელიც გაიგება როგორც გონებისა და ნების უკეთესობისკენ გარდაქმნაში (ფს. 50.9,12: „მასხურე უსუპი და განვიწმინდები; განმბანე და თოვლზე მეტად გავსპეტაკდები. სუფთა გული შეჰქმენი ჩემში, ღმერთო, და წრფელი სული განაახლე ჩემს სხეულში“ ; იერემ. 32.39: „ჩავუდგამ მათ ერთ გულს და მივცემ ერთ გზას, რომ მუდამ ეშინოდეთ ჩემი თავიანთ სასიკეთოდ და თავიანთი შვილების სასიკეთოდ მათ შემდგომ“; იეზეკ. 36.25-26: „გასხურებთ განმწმედელ წყალს და გაგწმედთ ყოველი უწმიდურებისგან და ყოველი თქვენი კერპისგან გაგწმედთ თქვენ. მოგცემთ ახალ გულს და ახალ სულს ჩაგიდგამთ შიგნით; ამოგაცლით ქვის გულს სხეულიდან და ხორცის გულს ჩაგიდგამთ“).

იესო ქრისტეს სახელით ნათლობას აქვს კიდევ უფრო დიდი და ღრმა მნიშვნელობა. აქ არა მარტო გონების, გულისა და ნების გარდაქმნაა, არამედ სრული და მთლიანი სულიერი ახლად შობაა ადამიანისა. იგი სრულდება განმწმენდელი, მაკურთხეველი და ცხოველსმყოფელი სულიწმიდის საშუალებით და ხილული გარეგნული ნიშნით - წყლით. რამდენადაც ღვთის სასუფეველი არის სულიერი, ხოლო ყოველი ხორცისგან შობილი, თუნდაც აბრაამის თესლისა, რჩება ხორცად, ღვთის სასუფეველში შესვლისათვის, საჭიროა სულიერად შობა, ე.ი. სულითა და წყლით აღორძინება, ნათლისღება.

იესო ქრისტე საუბრობს ზეციურ საგნებზე და მიაწვდის იმ პიროვნებების რწმენის აუცილებლობას, რომლებსაც შეუძლიათ იყვნენ იმის

მოწმენი, რაც ხდება ზეცაში. ხოლო ასეთი მოწმე, თვით იუდეველების მტკიცებულებით, არის მხოლოდ მესია (საქმ. 7.13: „ჩემს ღამის ხილვაში ვნახე: აჰა, ცის ღრუბლებზე მოდიოდა კაცის ძის მსგავსი“), ძე კაცისა.

მუხლი 13. „არავინ ასულა ზეცად, გარდა ზევით ჩამოსული კაცის ძისა, რომელიც არის ცაში“ - იესო ქრისტეს ეს ფრაზა გვაჩვენებს, რომ მხოლოდ მას, როგორც ზეციდან ჩამოსულს და ზეცაში მუდმივად მყოფს, შეუძლია საუბარი საკუთარ თავზე სრულიად სამართლიანად, რადგან არავინ ასულა ზეცად, რათა ჩამოეტანა იქიდან ჭეშმარიტება. თუკი ენუქი და ილია ავიდნენ ზეცად, ისინი ყოველთვის იქ არ ყოფილან და არც ზეციდან დაბრუნებულან იმის გამოსაცხადებლად, რაც ზეცაშია.

4. განახლების, ანუ ნათლისღების, როგორც ღვთის სასუფეველში დამამკვიდრებელი საიდუმლოს, განხილულ სწავლებასთან კავშირით იესო გამოავლენს ნათლისღების ძალის საფუძველსა და საიდუმლო მიზეზს, ჯვარს, რადგან ჯვრით განმტკიცდება ეკლესია და ქრისტეს გამომსყიდველ ჯვარზე ვნების რწმენით ცხოვრობიან მორწმუნეები.

რამდენადაც ეს უმაღლესი საგანი გაუგებარია ნიკოდიმოსისათვის, რომელიც ძალიან უხეშად იგებს მიწიერ საგნებს, იესო იწყებს მასთან საუბარს უფრო ნაცნობ საგნებზე. ის მიანიშნებს მას სპილენძის გველზე, რომელიც იყო წინასახე კაცის ძის ჯვარზე ამაღლებისა, წარუდგენს სხვა მომენტებსაც განსასჯელად. იქ, უდაბნოში, უსუსურ, სამყაროს მოწყვეტილ, ცოდვათა გამო დასჯილ იუდეველებს კბენენ შხამიანი გველები და იხოცებიან, მაგრამ ცოდვილთა მსჯელმა უფალმა იზრუნა მათი გადარჩენისათვის. რწმენით ერთი შეხედვა ხეზე დაკიდული სპილენძის გველისადმი გადაარჩენს გველით დაკბენილს და შეუნარჩუნებს სიცოცხლეს. ახლაც ასეა, ჯვარზე გაკრულის რწმენა აცხოვნებს უძველესი შხამიანი გველის, ეშმაკის, დაკბენილს და მიანიჭებს საუკუნო სიცოცხლეს. იქ დაკიდეს არაშხამიანი გველი და გადაარჩენდა ის შხამიანი გველის ნაკბენისაგან. აქ ამაღლებულია ჯვარზე უცოდველი, რათა გვაცხოვნოს ცოდვისაგან.

ამიტომაც, იესო ქრისტე ხაზგასმით ამატებს და აორმაგებს გამოთქმას: „ყოველი მისი მორწმუნე კი არ წარწყმდეს, არამედ ჰქონდეს საუკუნო სიცოცხლე“, აჩვენებს, რომ ძე ღვთისას სიკვდილი არ გახდება

მიზეზი ადამიანთა სიკვდილისა და მას არ ერთმევა შესაძლებლობა მისცეს ადამიანებს სიცოცხლე. მიზეზი ძე ღვთისას გარდამოსვლისა დედამიწაზე და ჯვარზე ამაღლებისა არის მამა ღმერთის სიყვარული სამყაროს მიმართ, საუკუნეების წინ წინასწარგანზრახული ადამიანთა ცხოვნება.

„ვინაიდან ისე შეიყვარა ღმერთმა ქვეყანა, რომ მისცა თავისი მხოლოდშობილი ძე, რათა ყოველი მისი მორწმუნე კი არ წარწყმდეს, არამედ ჰქონდეს საუკუნო სიცოცხლე“ (მუხლი 16). ღვთის სამყაროსა და ადამიანის სიყვარულის ძალა და განუსაზღვრელობა რომ გავიგოთ, საჭიროა ყურადღება მივაქციოთ იმას, ვინ უყვარს ღმერთს. მას უყვარს შეუზღუდავი და სრულყოფილი არსება, უყვარს ადამიანი და მთელი სამყარო, უყვარს ცოდვებში ჩაფლულიც, ღვთის შეურაცხყოფელიცა და უმადურიც, უყვარს და ამასთან შეუძლია განრისხდეს ცოდვილებზე, განსაჯოს და დასაჯოს. უყვარს არა მხოლოდ რამდენიმე ადამიანი, არამედ მთელი სამყარო; უყვარს არა იმისათვის, რომ მიანიჭოს რომელიღაც ადამიანს სიკეთე, არამედ რათა მისცეს თავისი მხოლოდშობილი ძე სიკვდილისათვის. „არა მონას მისცემს ღმერთი, არც ანგელოზს, არც მთავარანგელოზს, არამედ თავის მხოლოდშობილ ძეს; მისცემს არა ჩვენთან ცხოვრებისათვის, არა კეთილდღეობისათვის, არამედ სიკვდილისათვის. და მისადმი არავინ არ გამოიჩენდა ასეთ მზრუნველობას, როგორც მამა ღმერთმა გვაჩვენა ჩვენ, თავის მონების მიმართ, უმადურებისა და ცოდვილებისადმი“, - წერს წმინდა იოანე ოქროპირი⁶⁷.

ამასთან იესო გვიჩვენებს ამ ყველაფრის შედეგსაც - ჩვენ მივიღებთ ღვთის სიყვარულით არა დროებით, მიწიერ სიცოცხლეს, სწრაფად გარდამავალ სიკეთეს, არამედ საუკუნო ცხოვრებასა და სიკვდილისაგან გადარჩენას.

ღვთის ძის რწმენის მაცხოვნებელ ქმედებაში გამოიყოფა ორი მხარე, ორი მიმართულება: მორწმუნეთა მიერ - ნათელი, საკუთარი საქმეების ღვთის წინაშე წარმოჩენის მისწრაფება, ამისგან კი ცხოვნება და საუკუნო სიცოცხლე; ურწმუნოების მიერ კი - სიბნელე, სურვილი დაფარონ საკუთარი ბოროტი საქმეები და დაიმალონ ღვთისა და ადამიანთა წინაშე,

⁶⁷ საუბარი იოანეს სახარების განმარტებაზე 27.2.

ნათლის სიმულვილი, ამის გამო კი განსჯა და სიკვდილი. ამგვარად, იესო ქრისტეს გამოცხადება სამყაროში ზოგისთვის ცხონებაა, ზოგისთვის კი - სამსჯავრო. თუმცა ეს არ არის უკანასკნელი სამსჯავრო.

ამით დამთავრდა იესოს საუბარი ნიკოდიმოსთან თუ გაგრძელდა ისევ, სახარებაში არ არის ნაჩვენები, მსგავსად არ ჩანს, როგორი ზემოქმედება იქონია იუდეველ მასწავლებელზე ამ საუბარმა, მაგრამ უეჭველია, რომ ზემოქმედება იქნებოდა ძლიერი. იმავე იოანეს სახარებიდან ჩანს, როცა სინედრიონს სურდა მიეღო იესოს წინააღმდეგ გადამჭრელი ზომები და გაგზავნა კიდევ მსახურები მის დასაჭერად, მხოლოდ ნიკოდიმოსი გამოვიდა იესოს დასაცავად თავისი თანამსახურების წინააღმდეგ და ხელი შეუშალა მათ ბოროტ განზრახვას გალილეველი წინასწარმეტყველის შეპყრობისა, მიაწინა, რომ რჯული არ განსჯის ადამიანს, სანამ არ მოუსმენს მას და არ გაიგებს, რას აკეთებს იგი (იოან. 7. 32,44-53: „ფარისეველებმა და მღვდელმთავრებმა მსახურები გაგზავნეს მის შესაპყრობად. ზოგიერთს მისი შეპყრობა სურდა, მაგრამ ვერავინ დაადო ხელი. მაშინ მივიდნენ მსახურები მღვდელმთავრებსა და ფარისეველთან, ხოლო მათ უთხრეს: რატომ არ მოიყვანეთ იგი? მსახურებმა მიუგეს: არასოდეს კაცს არ ულაპარაკია ისე, როგორც ლაპარაკობს ეს კაცი. ფარისეველებმა უთხრეს მათ: ნუთუ თქვენც გაცდუნათ? ნუთუ მთავართაგან ან ფარისეველთაგან ვინმემ ირწმუნა მისი? მაგრამ ეს ხალხი, რომელმაც არ იცის რჯული, დაწყევლილია. უთხრა მათ ნიკოდემემ, რომელიც ღამით მივიდა მასთან, და თვითონაც ერთი მათგანი იყო: განა ჩვენი რჯული განსჯის კაცს, თუ წინასწარ არ მოუსმინა და გაიგო, რა ჩაიდინა? მიუგეს და უთხრეს: იქნებ შენც გალილეველი ხარ? გამოიკვლიე და ნახე, რომ გალილეიდან არასოდეს აღმდგარა წინასწარმეტყველი. და ყველანი თავიანთ სახლებში წავიდ-წამოვიდნენ“). იესოს დაფლვისას ისევ გამოჩნდა იგივე ნიკოდიმოსი სხვა საიდუმლო მოწაფესთან, იოსებ არიმათიელთან, ერთად, რომელიც ასევე სინედრიონის წევრი იყო (ლუკ. 23.50-51: „და, აჰა, ერთი კაცი, სახელად იოსები, წარჩინებული მრჩეველი, კაცი კეთილი და სამართლიანი, რომელიც არ მონაწილეობდა მათ თათბირსა და მათ საქმეში და თავადაც მოელოდა ღმრთის სასუფეველს, იუდეის ქალაქ არიმათეის მკვიდრი“) და მიიღო მონაწილეობა მაცხოვრის დაფლვაში (იოან. 19.39: „მოვიდა ნიკოდემეც (ერთხელ ღამით რომ მივიდა იესოსთან) და მოიტანა სმირნისა და ალოეს ნაზავი, ასიოდ ლიტრა“).

შენიშვნა. „ვინაიდან ისე შეიყვარა ღმერთმა ქვეყანა, რომ მისცა თავისი მხოლოდშობილი ძე, რათა ყოველი მისი მორწმუნე კი არ წარწყმდეს, არამედ ჰქონდეს საუკუნო სიცოცხლე. რადგანაც ღმერთმა იმისათვის როდი მოავლინა თავისი ძე ამ ქვეყნად, რათა განესაჯა ქვეყანა, არამედ რათა ეხსნა მის მიერ. ვისაც სწამს იგი, არ განისჯება, ხოლო ურწმუნო ახლავ განსჯილია, ვინაიდან არ იწამა ღმრთის მხოლოდშობილი ძის სახელი. სასჯელი კი ისაა, რომ ნათელი მოვიდა ქვეყნად, მაგრამ ხალხმა უფრო შეიყვარა ბნელი, ვიდრე ნათელი, ვინაიდან ბოროტნი იყვნენ მათი საქმენი.

რადგანაც ყველა ბოროტმოქმედს სძულს ნათელი და არ მიელტვის ნათელს, რათა არ გამჟღავნდნენ მისი საქმენი. სიმართლის მოქმედი კი მიელტვის ნათელს, რათა გაცხადდნენ მისი საქმენი, ვინაიდან ღმერთში არიან ქმნილნი“ (16-21), - ამ სიტყვებს უახლოეს განმმარტებელთა დიდი ნაწილი თვლის არა იესო ქრისტეს სიტყვების გაგრძელებად, არამედ თვით მახარებლის შენიშვნად ან დამატებად. მათი დაკვირვებით, აქ სრულად და მომდევნო ფრაზასთან შეთანხმებულად ვითარდება აზრი იესო ქრისტეს დედამიწაზე მოსვლისა, იგი იწოდება ღვთის მხოლოდშობილ ძედ, რასაც ვერ ვხვდებით იესო ქრისტეს სხვა სიტყვებში. ამასთან მე-16 მუხლში მეორდება მე-15 მუხლის სიტყვები, რომლითაც მთავრდება იესო ქრისტეს საუბარი. ამ მოსაზრებას ეწინააღმდეგება საუბრის უწყვეტობა, რომელიც გრძელდება 16-21 მუხლებში. ეკლესიის უძველეს მამათა და საუკეთესო განმმარტებელთა მოსაზრებით აღნიშნული სიტყვები ქრისტეს ეკუთვნის, რადგან ეს მონაკვეთი მსგავსია იესო ქრისტეს სხვა გამონათქვამებისა, მაგალითად, იოან. 6. 40-57: „ჩემი მომავლინებლის ნება ისაა, რომ ყველას, ვინც ხედავს ძეს და სწამს იგი, საუკუნო სიცოცხლე ჰქონდეს, და მე აღვადგენ მას უკანასკნელ დღეს. ხოლო იუდეველესი დრტვინავდნენ მის გამო, რადგანაც თქვა: მე ვარ პური, რომელიც ჩამოველ ზეცით; და ამბობდნენ: განა ეს არ არის იესო, იოსების ძე, ვის დედმამასაც ჩვენ ვიცნობთ? როგორღა ამბობს, ზეცით ჩამოვედით? მიუგო იესომ და უთხრა მათ: ნუ დრტვინავთ ერთმანეთს შორის. ვერავინ მოვა ჩემთან, თუკი მამამ, ჩემმა მომავლინებელმა, არ მოიყვანა, და მე აღვადგენ მას უკანასკნელ დღეს. წინასწარმეტყველთა მიერ დაწერილია: ყველა ღმერთის მიერ განისწავლება. ყველა, ვინც უსმენს მამას და სწავლობს, ჩემთან მოვა. არა იმიტომ, რომ ვინმეს უხილავს ღმერთი, გარდა იმისა, ვინც ღმრთისაგან არის; მხოლოდ მან იხილა მამა. ჭეშმარიტად, ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: ვისაც სწამს ჩემი, აქვს საუკუნო სიცოცხლე. მე ვარ პური სიცოცხლისა. თქვენმა მამებმა მანანა ჭამეს უდაბნოში და დაიხოცნენ. ესაა პური, რომელიც ჩამოდის ზეცით, რათა ვინც მას შეჭამს, არ მოკვდეს. მე ვარ პური ცოცხალი, რომელიც ჩამოველ ზეცით; ვინც ამ პურს შეჭამს, უკუნისამდე იცოცხლებს. პური, რომელსაც მე მოგცემთ, ჩემი ხორცია, რასაც გავცემ ქვეყნის სიცოცხლისათვის. იუდეველები ერთმანეთს ედავებოდნენ და ამბობდნენ: როგორ შეუძლია საჭმელად მოგვცეს თავისი ხორცი? უთხრა მათ იესომ: ჭეშმარიტად, ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: თუკი არ შეჭამთ კაცის ძის ხორცს და არ შესვამთ მის სისხლს, არ გექნებათ სიცოცხლე თქვენში. ხოლო, ვინც ჭამს ჩემს ხორცს და სვამს ჩემს სისხლს, ექნება საუკუნო სიცოცხლე, და აღვადგენ მას უკანასკნელ დღეს. რადგანაც ჩემი ხორცი არის ჭეშმარიტი საჭმელი და ჩემი სისხლი არის ჭეშმარიტი სასმელი. ვინც ჭამს ჩემს ხორცს და სვამს ჩემს სისხლს, ის ჩემშია, ხოლო მე - მასში. როგორც მე მომავლინა ცოცხალმა მამამ და ვცოცხლობ მამით, ასევე ჩემი მჭამელიც იცოცხლებს ჩემით“ ; 12.35-36: „უთხრა მათ იესომ: ცოტა ხანს კიდევ იქნება ნათელი თქვენთან. იარეთ, სანამ გინათებთ, რათა არ მოგიცვათ ბნელმა: ვინაიდან ბნელში მოარულმა არ იცის, საით მიდის. სანამ გინათებთ გწამდეთ ნათელი, რათა გახდეთ ძენი ნათლისა. ეს რომ თქვა იესომ, წავიდა და

გაუჩინარდა მათგან“; 12 46-47: „მე, ნათელი, მოვედი ქვეყნად, რათა არცერთი მათგანი, ვისაც მე ვწამვარ, არ დარჩეს ბნელში. თუ ვინმე მოისმენს ჩემს სიტყვებს და არ დაიცავს, არ განვსჯი მას, ვინაიდან ქვეყნის განსასჯელად კი არ მოვსულვარ, არამედ ქვეყნის სახსნელად“, და სხვ. თვით სახელწოდება მხოლოდშობილი, უექველია, თავდაპირველად ეკუთვნის იესო ქრისტეს. სხვაგვარად მახარებლები არ გამოიყენებდნენ მას, რომ არ მოესმინათ თვით მასწავლებლის პირიდან. რატომ შეეცდებოდა მახარებელი დაესრულებინა უფლის სიტყვები და თითქოს გაემყარებინა ის თავისი სიტყვებით?!

იოანე წინამორბედის მოწმობა იესო ქრისტეზე

(იოან. 3:22-36)

„შემდგომ ამისა, იესო თავისი მოწაფეებითურთ მივიდა იუდეას მხარეში; იყო იქ და ნათელს სცემდა მათ. იყო იოანეც და ნათელს სცემდა ენონში, სალემის მახლობლად, ვინაიდან ბევრი წყალი იყო იქ; მოდიოდნენ და ნათელს იღებდნენ მისგან. რადგანაც იოანე ჯერ კიდევ არ ჩაეგდოთ საპყრობილეში. მაშინ იოანეს მოწაფეებს იუდეველებთან მოუხდათ დავა განწმენდის გამო. მივიდნენ იოანესთან და უთხრეს: რაბი, ვინც შენთან იყო იორდანეს პირას და ვისთვისაც იმოწმე, აჰა, ნათელს სცემს და ყველანი მასთან მიდიან. მიუგო იოანემ და თქვა: ვერაფერს მიიღებს კაცი, თუკი ზეცით არ მისცემია. თქვენ თვითონვე დამემოწმებით, რომ ვთქვი: არა ვარ ქრისტე, არამედ - მის წინაშე მოვლინებული. ვისაც სასძლო ჰყავს, სიძეა; ხოლო სიძის მეგობარი, ვინც დგას და ესმის მისი, სიხარულით ხარობს სიძის ხმის გაგონებისას; სწორედ ეს სიხარული აღსრულდა ჩემი. ის უნდა იზარდოს, მე კი დავკნინდე. მაღლით მომავალი ყველაზე უმაღლესია; მიწისმიერი მიწიერია და მიწისას იტყვის, ხოლო ზეცით მომავალი ყველაზე უზენაესია. რაც უხილავს და სმენია, იმასვე მოწმობს, მაგრამ მის მოწმობას არავინ იღებს. ვინც მიიღო მისი მოწმობა, ამით დაბეჭდა, რომ ჭეშმარიტია ღმერთი. რადგან ვინც ღმერთმა მოავლინა, ღმრთის სიტყვებს ამბობს, ვინაიდან ღმერთი ზომით როდი იძლევა სულს. მამას უყვარს ძე და ყველაფერი ხელთ მისცა მას. ვისაც სწამს ძე, აქვს საუკუნო სიცოცხლე, ხოლო

ვისაც არა სწამს მე, ვერ იხილავს სიცოცხლეს, და რისხვა ღმრთისა არ დაუტევებს მას“.

იესო ქრისტემ დააყენა ნათლისღება ღვთის სასუფეველში შესვლის აუცილებელ პირობად და დაიწყო იერუსალიმში ქადაგება, შემდეგ გაემგზავრა თავის მოწაფეებთან ერთად იუდეის მხარეებში, ალბათ, იორდანისკენ და იწყო ნათლისღება. ამასთან თავად კი არ ნათლავდა, არამედ მოწაფეების საშუალებით. ასევე იოანეც აგრძელებდა ნათლისღებას ენონში, სალემის ახლოს.

შენიშვნა. სალემი, იერონიმესა და ევსევის მოწმობით, მდებარეობდა სკიფოპოლის მახლობლად სამარიის საზღვრებში, მაგრამ რამდენადაც იოანე მალევე ციხეში ჩასვეს ჰეროდე ანტიპას, პერიესა და გალილეის ტეტრარქის, მხილებისათვის, უნდა ვივარაუდოთ, რომ ეს ენონი და სალემი მდებარეობდა იორდანეს გაღმა, პერეაში.

იოანეს მოწაფეებსა და ზოგიერთ იუდეველს შორის, რომლებმაც მიიღეს ნათლისღება, შესაძლოა იესო ქრისტეს მოწაფეებისგან, იყო კამათი განწყენდის (ნათლისღების) შესახებ. ცდუნდებოდნენ იმით, რომ იესო ქრისტემ თავად მიიღო ნათლობა იოანესაგან, იოანეს მოწაფეებს არ შეეძლოთ გულგრილად შეეხედათ იესოს სახელის მზარდი რეპუტაციისთვის და უთხრეს ამის შესახებ თავიანთ მასწავლებელს. ღირსეულმა წინამორბედმა იხსნა ისინი უცოდინარობისაგან და უთხრა, რომ ადამიანს არ შეუძლია და არ უნდა აიღოს საკუთარ თავზე ის, რაც არ მიეცემა მას მაღლით. ისინი შეცდომით აყენებენ მას იესო ქრისტეზე მაღლა, თავადაც ხომ იხილეს, რომ მან აღიარა იესო ქრისტედ, ხოლო საკუთარი თავი - წინამორბედად (იოან. 1.29-34).

იოანე თვლის იესო ქრისტეს სიძედ და საკუთარ თავს - სასიძოს მეგობრად (მთ. 9.15: „განა შეიძლება წუხდნენ მექორწილენი, ვიდრე მათთანაა სიძე? მოვა დრო, როცა სიძე აღარ ეყოლებათ“), ამდენად კმაყოფილდება მხოლოდ სიძის მეგობრის დიდებითა და სიხარულით და ამტკიცებს, რომ ის უნდა დაკნინდეს, ხოლო ქრისტე - გაიზარდოს, ამაღლდეს. ამის მიზეზი ისაა, რომ იესო მოვიდა ზეცით და შეუძლია დაამოწმოს ზეციური, ხოლო თავად, წინამორბედს, როგორც მიწიერს, შეუძლია ისაუბროს მხოლოდ მიწიერზე.

მართალია, რომ მრავალს არ შეუძლია მიიღოს იესოს მოწმობა ზეციურზე, მაგრამ ამ მოწმობის რწმენით მიმღებელნი გვაჩვენებენ, რომ მათ სწამთ თავად ღმერთისა, რომელმაც მისცა აღთქმა მაცხოვარზე, რომ ის ჭეშმარიტია, სწამთ, რომ ის განცხადდა თავის ძეში და ძის საშუალებით იმედოვნებენ საუკუნო ცხოვრების მიღებას. რამდენადაც ღმერთი საკუთარი ძის სიყვარულით ანიჭებს ყველას სულიწმიდის ნიჭთა მთელ სისრულესა და მაღლის ყველა ძღვენს. ურწმუნონი კი, პირიქით, დაიხოცებიან ღვთის მრისხანებით.

შენიშვნა. არსებობს მოსაზრება, რომ მოყვანილი სიტყვების ბოლო ნაწილი არ ეკუთვნის წინამორბედს, არამედ თავად მახარებელს (როგორც ნიკოდიმოსთან საუბარში), თითქოს 31-ე მუხლიდან მახარებელი საუბრობს, მაგრამ აქაც უნდა შევნიშნოთ, რომ, როგორც ნიკოდიმოსთან საუბრის დასასრულს, მახარებელს არ ჰქონდა არავითარი საჭიროება და მოტივაცია დაემატებინა და დაესრულებინა წინამორბედის სიტყვები თავისი მოსაზრებით.

და პირიქით, საჭირო იყო წინამორბედს ემტკიცებინა იესოს უპირატესობა (ამის გამო წარმოიშვა მის მოწაფეებში გაურკვევლობა) და ის ამტკიცებს ამას იესოს ზეციურ წარმომავლობაზე მინიშნებით. ამგვარად, ბოლო მუხლების გარეშე, იოანეს სიტყვა მოწაფეების მიმართ იქნებოდა არასრული და დაუმტკიცებელი, შესაბამისად, თვით იოანეს საუბრის მთლიანობა და მნიშვნელობა მოითხოვს ვაღიაროთ საკამათო მუხლები მის კუთვნილებად და არა მახარებლისა.

იოანე წინამორბედი აგრძელებს ნათლობას, თუმცა მის მიერ ნაქადაგევი მესია უკვე გამოცხადდა და თავად დაიწყო ქადაგება. მაგრამ ამას ის აკეთებს, რადგან მომზადების საქმე ჯერ კიდევ არ დასრულებულა და არ მიუღია ღვთის ბრძანება ქადაგების შესაწყვეტად. იოანეს უნდა განემტკიცებინა საკუთარი მოწაფეები, რომ იესო ქრისტე მესიად ეღიარებინათ, სხვაგვარად მომზადების საქმე ბოლომდე არ იქნებოდა მიყვანილი. ამით თავისთავად აიხსნება იოანეს მომავალი ურთიერთობა იესოსთან, რომელმაც მიანიშნა იესოზე თავის მოწაფეებს საპყრობილიდან (მთ. 11.2: „ხოლო იოანემ შეიტყო საპყრობილეთა ქრისტეს საქმენი, და გამოგზავნა თავისი ორი მოწაფე. რათა ეკითხათ მისთვის: შენა ხარ მომავალი, თუ სხვა ვინმეს უნდა ველოდეთ? ხოლო იესომ მიუგო მათ: მიდით და უთხარით იოანეს, რასაც ისმენთ და ხედავთ: ბრძანი ხედავენ, კოჭლნი

დადიან, კეთროვანნი იწმინდებიან და ყრუნი ისმენენ: მკვდარნი აღდგებიან და გლანაკნი სახარებით ხარობენ. ნეტარ არს, ვინც არ შემცდარა ჩემში“).

როცა იესო ქრისტემ იოანეს მინიშნებებითა და საკუთარი სწავლება-სასწაულებით განამტკიცა თავისი მოწაფეებში რწმენა მესიისა, მოვიდა დრო იოანეს მსახურების დასასრულისა, ამდენად უფლება მიეცა ჰეროდეს შეეპყრო იგი. ის ივნო სასიკვდილოდ.

იოანე წინამორბედის შეპყრობა

(მთ. 14:3-5; მარკ. 6:17-20; ლუკ. 3:19-20=იოან. 3:24)

იოანემ მოამზადა გარემო მესიის მისაღებად. მის მიერ ნაქადაგები მესია განცხადდა და უკვე იწყო ქადაგება. თავად იოანე მოწმობდა, რომ ის უნდა დაკნინებულიყო. ღვთის განგებულებამ დაუდო მას გარეგნული მიზეზებიც. ჰეროდე ანტიპა, რომელიც ცხოვრობდა არაკანონიერი კავშირით ჯერ კიდევ ცოცხალი ძმის, ჰეროდე ფილიპეს, ცოლთან, ჰეროდეასთან, ამხილა იოანე წინამორბედმა, მან კი შეიპყრო იგი და ჩასვა საპყრობილეში მახერუნტის ციხეში (60 სტადიონი იორდენიდან), სადაც ის შემდგომში მოკლეს. ჰეროდემ მაშინვე არ მოკლა იოანე, რადგან, როგორც მახარებლები გადმოგვცემენ, ეშინოდა აჯანყებისა იმ ხალხის მხრიდან, რომელიც თვლიდა იოანეს წინასწარმეტყველად.

შენიშვნა: იოსებ ფლავიუსი მოგვითხრობს⁶⁸, რომ იოანე მოუწოდებდა იუდეველებს სათნოებისა და კეთილმსახურებისაკენ, ნათლავდა, როგორც სულის სიმართლით განწმენდის გარეგანი ფორმით. ფლავიუსი იოანეს საპყრობილეში ჩაგდების მიზეზად იმას ასახელებს, რომ მასთან თავს იყრიდა უამრავი ხალხი და ჰეროდეს ეშინოდა სახალხო აჯანყებისა. მაგრამ ნათელია, რომ ეს არ შეიძლება ყოფილიყო იოანეს ციხეში ჩაგდების მიზეზი, რამდენადაც, ფლავიუსის სიტყვებითვე, ის იყო სათნო ადამიანი და მის ქადაგებაში არაფერი იყო პოლიტიკური. თვით ფლავიუსი შენიშნავს, რომ ხალხის დიდი ნაწილი ჰეროდეს ჯარების დამარცხებას თვლიდა, როგორც სასჯელს იოანეს სიკვდილის გამო (ბრძოლა ქვიანი არაბეთის მეფე არეტასთან, ჰეროდეს სიმამრთან, რომელმაც შური იძია თავისი ქალიშვილის დატოვებისა და ჰეროდეადას მოყვანის გამო).

⁶⁸ Древн. 18,5,1-4.

საუბარი სამარიტელთან

(იოან. 4:1-43)

ჰეროდეს მიერ იოანეს შეპყრობამ და ფარისევლების უკმაყოფილებამ იესოს მიერ ადამიანების ნათლობის გამო გამოიწვია ის, რომ ქრისტემ დატოვა იუდეა და დაბრუნდა გალილეაში. მან უკან დაბრუნებისას აირჩია უფრო პირდაპირი გზა - სამარიის გავლით მივიდა შექემში, რომელიც იუდეველებისგან მათი სიძულვილის გამო იწოდებოდა, როგორც სიქარი (ტყუილი - სავარაუდოდ აღნიშნავდა იმას, რომ სამარიტელებმა, მათი რწმენით, მიითვისეს აბრაამისგან წარმომავლობა). ეს ადგილი იაკობმა მისცა ანდერძით თავის შვილს, იოსებს (დაბ. 48:22: „შენთვის მომიცია სამმო წილსზევით ერთი ადგილი, რომელიც ამორეველებს წავართვი ჩემი მახვილითა და მშვილდით“), რომელიც აქვე დაიკრძალა (ისუ ნავ. 24:32: „იოსების ძეგლები, ისრაელიანებმა რომ ამოიტანეს ეგვიპტიდან, დამარხეს შექემში, ყანაში, რომელიც ნაყიდი ჰქონდა იაკობს ას კესიტად შექემის მამის, ხამორის შთამომავალთაგან და რომელიც იოსებიანთა სამკვიდროში მოხვდა“).

ნაშუადღევს წყურვილისგან დაღლილი იესო ქრისტე დაჯდა იაკობის წყაროსთან (რომელიც ახლაც არსებობს, 75 ფუტის სიღრმისაა), რათა დაესვენა, ხოლო მოწაფეები გაემგზავრნენ ქალაქში საკვების საყიდლად. ამ დროს ჭასთან მოვიდა ერთი ქალი, სამარიტელი, წყლის ამოსაღებად და დაინახა, რომ წყაროსთან მჯდომი უცხო იუდეველია, ის არც კი მიესალმა მას, რადგან იუდეველებს არ ჰქონდათ ურთიერთობა სამარიტელებთან.

მაგრამ იესო ქრისტე თავად იწყებს მასთან საუბარს. თავდაპირველად სთხოვს წყალს დასალევად. შემდეგ ესაუბრება მას ცხოველი წყლის წყურვილზე, რის შედეგადაც განცხადდება ქალის სამარცხვინო ცხოვრება და ბოლოს, მიანიშნებს, რომ სულიერი წყურვილის დასაკმაყოფილებლად ცხოველი წყაროს წყალია საჭირო, რომელიც სულითა

და ჭეშმარიტებით ღმერთის თაყვანისცემით მიიღება. ქალაქიდან დაბრუნებულ მოწაფეებს მიანიშნებს იესო, რომ ზეციური მამის, რომელსაც ყველას ცხონება სურს, ნების აღსრულებით მივიღებთ სულიერ საკვებს. სამარიტელთა მესიის რწმენისადმი მოქცევის შემდეგ საწყისი დაედო სამარიტელთა ველზე სამკალის მკას. ქალთან საუბრის შემდეგ მორწმუნე სამარიტელები გამოვიდნენ იესოს შესახვედრად და სთხოვეს ორი დღე მაინც დარჩენილიყო მათთან.

იესოს სამარიაში მისვლის თხრობის დროს ყურადღებას იქცევს:

1. იესოს დაღლა და წყურვილი, რომლებიც ავლენდა მის ადამიანურ უძლურებას;

2. ძე ღვთისას უკიდურესი შემწყნარებლობა, რომელიც მოვიდა არა მარტო ისრაელის ხალხის საცხოვრებელად, არამედ - ყოველი მორწმუნის, რომელ ტომსაც არ უნდა ეკუთვნოდეს ის;

3. თავად იესოს საუბარი სამარიტელთან, რომელიც ამტკიცებს, რომ სამარიტელებშიც იყვნენ ადამიანები ჭეშმარიტი ღვთის შეცნობისა და ღვთის თაყვანისცემის მწურვალენი და მესიის მომლოდინელები;

4. მესიის მინიშნება, რომ ამ წყურვილის დასაკმაყოფილებლად ჭეშმარიტი ღვთის თაყვანისცემაა საჭირო;

5. სამარიტელთა მზადყოფნა ღვთის წინასწარმეტყველის მისაღებად, რომლებსაც ამჯერად დაავიწყდათ მათ შორის ტომობრივი შუღლიცა და რელიგიური უთანხმოებაც;

6. დაბოლოს, ჩვენება იმისა, რომ ცხოველი წყალი და სულიერი საკვები, რომლებიც მაღლა დგას ხორციელ საკვებსა და სასმელზე, ავიწყებს ხორციელ წყურვილსა და შიმშილს.

მუხლი 4. იესო გალილეაში წავიდა სამარიის გავლით. ჩვეულებრივ, იუდეიდან გალილეაში ორი გზა მიდიოდა: ერთი იორდანეს მიღმა პერეას გავლით, ეს იყო რჯულის მკაცრ დამცველთა გზა, რომლებიც თვლიდნენ წაბილწვად „არაწმინდა“ სამარიაზე გავლასაც კი. მეორე - სამარიის გავლით⁶⁹ (ლუკ. 9.51-52), ჩვეულებრივი გზა, უბრალო ადამიანებისა და განსაკუთრებით გალილეელებისა, რომლებიც იუდეველთა თვალში არ სარგებლობდნენ პატივისცემით, როგორც რამდენადმე წარმართებით დასახლებული მხარე.

⁶⁹ Древн. 20,6,1.

სწორედ ეს გზა აირჩია იესო ქრისტემ. შესაძლებელია, ჰეროდემდე მიღწეული ხმების გამო, რომელსაც შეეძლო ებრძანებინა დევნა ჭეშმარიტების მქადაგებელი ახალი წინასწარმეტყველისა.

მუხლი 9. სამარიტელებსა და იუდეველებს შორის იყო უძველესი მტრობა. სამარიტელები ჩამოყალიბდნენ აშურის მეფე სალმანასარის მიერ ტყვედ წასხმული ისრაელის 10 შტოს ნარჩენებისა და ბაბილონის ზოგიერთი რეგიონიდან გადმოსახლებული მოსახლეობისგან, ისინი შეერივნენ ერთმანეთს. შემდეგ ამ რეგიონზე ლომების თავდასხმის შიშით სამარიტელებმა მოიწვიეს იუდეველი მღვდელი და მიიღეს მათი რწმენა (IV მეფ. 17: „წაიყვანა აშურის მეფემ ხალხი ბაბილონიდან, ქუთადან, ყავადან, ხამათიდან და სეფარვაიმიდან და ჩაასახლა სამარიის ქალაქებში ისრაელიანთა ნაცვლად. დაიმკვიდრეს მათ სამარია და ცხოვრობდნენ მის ქალაქებში. არად აგდებდნენ იქ ცხოვრების პირველ ხანებში უფალს და უსევდა მათ უფალი ლომებს, რომლებიც მუსრს ავლებდნენ მათ. უთხრეს აშურის მეფეს: ხალხებმა, რომელიც შენ აჰყარე და სამარიის ქალაქებში ჩაასახლე, არ იციან იმ ქვეყნის ღმერთის ჩვეულება, ამიტომაც მიუსია მათ ლომები, რომლებიც მუსრს ავლებენ მათ, რადგან არ იციან იმ ქვეყნის ღმერთის ჩვეულება. ბრძანება გასცა აშურის მეფემ: გაგზავნეთ იქ ვინმე მღვდელი იქიდან გადმოსახლებულთაგან. წავიდეს და იცხოვროს იქ და ასწავლოს მათ იმ ქვეყნის ღმერთის ჩვეულება. წავიდა ერთი მღვდელთაგანი, სამარიიდან გადასახლებული, და დაემკვიდრა ბეთელს და ასწავლიდა მათ უფლის მოწიწებას“).

ბაბილონის ტყვეობიდან დაბრუნებული იუდეველები სამარიტელებმა მიიღეს, როგორც მორწმუნე ძმები და გამოთქვეს სურვილი მონაწილეობა მიეღოთ იესრუსალიმის მეორე ტაძრის აშენებაში, მაგრამ იუდეველებმა ისინი უარყვეს. ამ დროიდან დაიწყო მათ შორის მტრობა, რომელიც გაგრძელდა იუდეის დაცემის შემდეგაც.

მაკაბელთა ხელისუფლებამ დაუმორჩილა სამარია იუდეას, ხოლო ჰედოდემ ეს ორი მხარე გააერთიანა, ამანაც ვერ შეარიგა მტრული ხალხი ერთმანეთს.

მუხლი 10. ცხოველ წყლად წმინდა წერილში უპირველესად იწოდება ჩვეულებრივი წყაროს წყალი (დაბ. 26.19: „თხრიდნენ ისაკის მორჩილნი გერარის ხეობაში და წააწყდნენ იქ გამდინარე ჭას“; ლევ. 14.5: „დააკვლევინებს მღვდელი ერთ ფრინველს თიხის ჭურჭელთან, წყაროს წყალზე“), წვიმის წყლის საპირისპიროდ, რომელსაც წყალსაცავებში ინახავენ. შემდეგ, გადატანითი მნიშვნელობით, ცხოველ წყლად იწოდება შეჭმარიტი ღვთის შეცნობა და ღვთისთაყვანისცემა (გამოცვლ. 41.17-18: „გავხსნი ნაკადულებს ხმელგორებზე და წყაროებს ტრამალებში; უდაბნოს წყლის ტბორად ვაქცევ, ხრიოკ მიწას - წყაროსთვალად. დავრგავ უდაბნოში ნაძვს, ურთხელს, მურტსა და ზეთისხილს; აღვმართავ ტრამალზე აღვას

ნეკერჩახლთან და ბზასთან ერთად“; იერ. 2.13: „რადგან ორი დანაშაული ჩაიდინა ჩემმა ერმა: მიმატოვეს მე, ცოცხალი წყაროსთვალი და ამოკვეთეს თავისთვის ჭები, დანგრეული ჭები, წყალს რომ ვერ იკავებენ“; 17.13: „ისრაელის სასოებაჲ, უფალო! ყველა შერცხვება, ვინც კი მიგატოვებს. შენგან განდგომილნი ქვიშაზე დაიწერებიან, რადგან მიატოვეს ცხოველმყოფელი წყაროსთვალი - უფალი“).

იესო ქრისტე საუბრობს ცხოველ წყალზე ამ უკანასკნელი მნიშვნელობით. იესო ქრისტეს სიტყვებს ქალი ვერ ხვდება და მიანიშნებს, რომ არა აქვს წყლის ამოსაღები ჭურჭელი. მაგრამ იესო ქრისტე განუმარტავს მას, რომ მისი ცხოველი წყალი ანიჭებს ისეთ საუკუნო სიცოცხლეს, რომ მის მსმენელს აღარ მოსწყურდება.

სამარიტელმა ახლა გაიგო მისი სიტყვები და სთხოვა ასეთი წყალი. თუმცა, ის თავდაპირველად ანიჭებს მას მიწიერი სიცოცხლის მნიშვნელობას, სურს, რომ აღარ დასჭირდება მოვიდეს და ისევ ამოიღოს ჭიდან წყალი.

მუხლი 16. სამარიტელის დასაფიქრებლად იესო ქრისტე უბრძანებს მას, რომ მოიყვანოს თავისი ქმარი. ასეთი მოთხოვნა შეიძლება ავხსნათ, ერთი მხრივ, იესოს სურვილით, გააჩინოს ქალის ცნობიერებაში უკმაყოფილება თავისი ახლანდელი ცხოვრების გამო. მეორე მხრივ, იესოს განზრახვაა მიანიშნოს, რომ მას ესაუბრება წინასწარმეტყველი, რომელსაც ძალუმს გულთამხილველობა და რომელსაც შეუძლია მისცეს მას ცხოველი წყალი.

იესო ქრისტეს მოთხოვნამ, სამარიტელ დედაკაცს მოეყვანა მასთან ქმარი, ცხადი გახდა, რომ მას არ ჰყავდა კანონიერი მეუღლე და ჰყავდა ხუთი ქმარი. ამან კი გააჩინა სამარიტელში იმის სურვილი, რომ გაეგო ღვთის თაყვანისცემის ადგილი.

მუხლი 20. ღმერთს სამარიტელები თაყვანს სცემდნენ გერიზიმის მთაზე ოდესღაც აგებულ ტაძარში, სადაც მოსემ წარმოსთქვა ღვთის ერის კურთხევა (II რჯ. 27.12: „ესენი იდგნენ ერის დასალოცავად გერიზიმის მთაზე“), სადაც იაკობი არაერთხელ თაყვანს სცემდა ღმერთს (დაბ. 33.20: „შეიძინა იაკობმა ას ცხვრად შექემის მამის, ხამორის ძეთაგან

მინდვრის ნაწილი, სადაც კარავი ედგა. აღმართა იქ სამსხვერპლო და უწოდა მას: ელი, ღმერთი ისრაელისა“), სადაც თვით აბრაამმა ოდესღაც აღმართა სამსხვერპლო. ეს ადგილი სამარიტელებს უფრო მოსწონდათ, ვიდრე იუდეველების სოლომონის ტაძარი იერუსალიმში, არა უძველეს მამათა მიერ აგებული, არამედ - მდიდარი მეფისა, თუნდაც არაკეთილმსახურისა.

იესო ქრისტე მიუთითებს იუდეველთა თაყვანისცემის ადგილს, რადგან მესია უნდა მოსილიყო იუდეველთა, და არა სამარიტელთა, ერში და იერუსალიმის ტაძარში, ამით მიანიშნებს სამარიტელს, რომ „მოვა დრო და მოვიდა კიდევ, როცა ჭეშმარიტი თაყვანისმცემელნი თაყვანს სცემენ მამას სულითა და ჭეშმარიტებით, რადგანაც მამა სწორედ ამნაირ თაყვანისმცემლებს ეძებს. ღმერთი სულია და მისი თაყვანისმცემელნიც სულითა და ჭეშმარიტებით უნდა სცემდნენ თაყვანს“. ფსალმუნთმგალობელი ამბობს, რომ „ადიდეთ უფალი, ყოველი მისი ნამოქმედარი, მისი მეუფების ყველა ადგილას. ადიდე, სულო ჩემო, უფალი“ (ფს. 102.22).

ეს თაყვანისცემა არ უნდა მიეჯაჭვოს გარეგან პირობებსა და წეს-ჩვეულებებს, როგორც სჩვევიათ იუდეველებს, არ უნდა იყოს მხოლოდ გარეგნული, არამედ უნდა იყოს სულიერიც, შინაგანიც, რადგან ადამიანი შედგება სხეულისა და სულისაგან. შესაბამისად, ღმერთი უნდა განვადიდოთ სხეულითა და სულით, „რომელნიც არიან ღვთისა“ (I კორ. 6.20). მაგრამ ამასთანავე, სულიერი, შინაგანი, თაყვანისცემა უნდა შეერთდეს გარეგნულ ქმედებებთან. ღვთის გარეგნულმა თაყვანისცემამ უნდა გამოხატოს ნამდვილი სულიერი მდგომარეობა, ლოცვითი განწყობა მორწმუნისა და სრულიად უნდა შეესაბამებოდეს სულის შინაგან, მოწიწებულ განწყობილებას, უკეთ უნდა გამოხატოს და არ უნდა შეცვალოს ეს განწყობა.

ადამიანს თაყვანისცემისას ყოველთვის უნდა ახსოვდეს, რომ ღმერთი, როგორც სული უწმინდესი, ჭეშმარიტი და მართალი, ახლოსაა ადამიანის სულთან მხოლოდ მაშინ, როდესაც ადამიანის სულიც სუფთაა და მისთვის უცხოა ყოველგვარი ტყუილი, ფარისევლობა და ცოდვიანი უწმინდურება.

ადამიანმა მტკიცედ უნდა დაიმარხოთ გულში, რომ ღმერთი, როგორც სული ყოვლისმცოდნე და ყველგანმყოფი, ხედავს და განსჯის ყოველგვარ თვალთმაქცობას, არაგულწრფელობასა და აღმატებულ წარმოდგენას საკუთარ თავზე, განაგდებს ყოველგვარ ამპარტავნებასა და არასამართლიანობას. ამიტომაც ადამიანის ღვთისთაყვანისცემა, რომელიც იშვება ადამიანის სულის სიღრმეში, იღვრება სუფთა და თავმდაბალი გულისგან, უნდა იყოს ადამიანის სულის ტირილი ღვთისადმი, მის მიმართვა მამისადმი, უნდა განსხვავდებოდეს გულწრფელი რწმენითა და ღვთისადმი მოწიწებით, შვილური სიყვარულითა და ღვთის ნების სრული მინდობით. მხოლოდ ღვთის ასეთი თაყვანისცემა არის ჭეშმარიტი და ღვთის სათნო. მხოლოდ ასეთ თაყვანისმცემლებს იღებს ღმერთი და ისმენს მათ ლოცვებს.

მუხლი 24. ღვთის თაყვანისცემა სულითა და ჭეშმარიტებით, არასწორად განმარტეს პროტესტანტებმა, რეფორმატორებმა, მოლოკანებმა და სხვა სატანისტებმა, უარყვეს გარეგანი ღვთისმსახურება და ყოველგვარი წეს-ჩვეულება, შემოიფარგლეს მხოლოდ სულიერი თაყვანისცემით. თვით ეს სულიერება უარყოფს ყოველგვარ შინაგანს და დაიყვანება ამ სატანისტებთან ღვთისმსახურების სიცარიელემდე, უსულობამდე ანუ ღვთის მისტიკურ განჭვრეტამდე. გასაგებია, რომ ღვთის ასეთი თაყვანისცემა, თუმცაღა სულიერი გვეჩვენება, მაგრამ არ არის ჭეშმარიტი, რამდენადაც არ მოიცავს ადამიანის მთელ არსებას, არ არის ყველასათვის მისაწვდომი.

მუხლი 27. როგორც ჩანს, მოწაფეთა დაბრუნებამ შეწყვიტა იესო ქრისტესა და სამართელი ქალის საუბარი, მაგრამ მან უკვე იგრძნო, რომ მის წინაშე ცხოველი წყლის მინიშნების შემძლე წინასწარმეტყველია და იჩქარა ქალაქში წასვლა, რათა ეცნობებინა თავისი ახლობლებისათვის წინასწარმეტყველზე, რომელიც ეჩვენა მას, როგორც წინასწარმეტყველი და მესია. იესო ქრისტეს სამართელ ქალთან საუბრით გაკვირვებულმა მოწაფეებმა შესთავაზეს მას საჭმელი. მაგრამ მან მიანიშნა მოწაფეებს, რომ ახლა ჭამის კი არა სამკალის მოკრეფის დროა, რომ მომკვლეები მკის დროს ივიწყებენ დაღლასაც და საჭმელ-სასმელსაც, ჩქარობენ დამწიფებული თავთავის მოკრეფას, რათა ის ძირში არ ჩაიყაროს და არ შეჭამოს კალიამ. ზუსტად ასევე, ქრისტეს ყანაშიც დადგა ნაყოფის შეკრების დრო საუკუნო სიცოცხლისათვის. სამართელეებს, რომლებიც თავიანთი რწმენითა და

მოლოდინით განწობილი იყვნენ მესიის მისაღებად, ქალის სახით აჩვენეს, რომ ისინი უკვე მომწიფდნენ ქრისტეს ყანაში ცხოვრებისათვის. იესო ქრისტემ უკვე გაგზავნა ერთი მომკელი შექემში. თავად მან უკვე მოკრიფა ამ ყანაში ნაყოფი. ახლა მოწაფეები უნდა გაჰყვნენ მის კვალს, იშრომონ იქ, სადაც მათ არ დაუწყიათ შრომა. მაგრამ ეს მხოლოდ ანდაზის ასრულება იყო: ერთი თესავს, მეორე იმკის. ჭეშმარიტად, სამარიტელებმა მოისმინეს მისი ქადაგება, ირწმუნეს მისი. სამარიტელებში იესო ქრისტეს ყოფნას კარგად უნდა ეჩვენებინა მისი მოწაფეებისათვის, რომ ღვთის სასუფეველის შესახებ ქადაგება უნდა გავრცელებულიყო არა მარტო იუდეველებში, არამედ სხვა ერებს შორისაც. აქ ისინი უნდა დარწმუნებულიყვნენ, რომ არც გვაროვნულ შუღლს, არც რელიგიურ უთანხმოებებს არ შეუძლიათ წინ აღუდგნენ ჭეშმარიტების გავრცელებას.

შენიშვნა. იესო ქრისტე ესაუბრებოდა სამარიტელ ქალს თუ მიმართავდა სამარიტელებს, ერთი შეხედვით, თავად ეწინააღმდეგებოდა საკუთარ მოწოდებას: ექადაგა ღვთის სასუფეველის დადგომა მხოლოდ ისრაელის წარწყმედილ შვილებში, რამდენადაც მხოლოდ ისრაელი იყო მზად მესიის მისაღებად. მაგრამ ამ შემთხვევის ყურადღებით განხილვა მკაფიოდ აღმოაჩენს, რომ იმ დროის სამარიტელები, როგორც იუდეველების რწმენის ერთმოწრმუნენი, იყვნენ მათზე არანაკლებ მზად მესიის ქადაგების მისაღებად, მათთან მისულ მესიას შეეძლო ეპოვა სამარიტელებს შორის ადამიანები, რომლებიც მზად იყვნენ მოესმინათ სიტყვა ჭეშმარიტებისა, რომელსაც შეეძლო მოეძებნა მათში რწმენა, რომელიც ვერ იპოვა ისრაელში.

საკმარისია, ყურადღება მივაქციოთ თუნდაც იმას, რომ იუდეველები ელოდნენ მომავალ მესიას, მიწიერ მეფეს, უცხოტომელთა უღლისგან იუდეველთა განმათავისუფლებელს, ერთა დამპყრობელსა და დამმარცხებელს, ოცნებობდნენ მის მიერ ისრაელის მიწიერი სამეფოს აღდგენაზე, სამარიტელები კი თავმდაბლად ელოდნენ მასწავლებელსა და განმანათლებელ მესიას, რომელიც ასწავლიდა მათ ღვთის ჭეშმარიტ თაყვანისცემას. შესაბამისად, მათი მოლოდინი მესიისა არ იყო დაბნელებული ცრურწმენითა და იუდეველების მსგავსი ანგარებიანი ანგარიშებით. ეს კარგად გამოჩნდა იესოსთან მოსაუბრე სამარიტელი ქალით.

სამარიტელი ქალი მტკიცედ იცავდა თავისი ერის გადმოცემას, რომ სამარიტელთა გარიზიმის მთაზე თაყვანისცემის ადგილი უპირატესია იუდეველთა იერუსალიმზე. ყოველგვარი წინასწარგანზრახვის და დიდი წარმოდგენის გარეშე ეძებდა იუდეველ წინასწარმეტყველთან საკითხის გადაწყვეტას ღვთის თაყვანისცემის ადგილის შესახებ და მოისმინა რა მისგან გადაწყვეტილება, რომელიც წინააღმდეგობას ქმნიდა თავისი ერის რწმენასთან, ყოველგვარი მერყეობის გარეშე გამოთქვა მზადყოფნა, რომ ეს

რელიგიური საკითხი გადაეწყვიტა მომავალი მესიის სამსჯავროს, იცოდა, რომ ის იქნებოდა იუდეველი, თუმცა, ნათელია, იმედი ჰქონდა რომ ასე მოეღებოდა ბოლო იუდეველებსა და სამარიტელებს შორის არსებულ მტრობასა და რელიგიურ უთანხმოებებს.

ნათელია, მხოლოდ ამ ქალს არ ჰქონდა ასეთი რწმენა და მოლოდინი მესიისა, არამედ ყველა მისი თანაქალაქელი იზიარებდა მის მოსაზრებას. როგორც კი გაიგეს ამ ქალისგან, რომ ქალაქგარეთ, ჭასთან, გამოჩნდა ადამიანი, რომელიც, სავარაუდოდ, ქრისტეა, დიდი ყოყმანისა და მერყეობის გარეშე ისინი მივიდნენ იესოსთან და სთხოვეს დარჩენილიყო მათთან. იესო ქრისტე დარჩა მათთან ორი დღე და მათ ირწმუნეს მისი, რომ ის არის ჭეშმარიტი მესია.

ჩანს, რომ სამარიტელები მზად იყვნენ მესიის მისაღებად. თუკი ვაღიარებთ იესო ქრისტეს იგავს მოწყალე სამარიტელზე ნამდვილ ფაქტად, მაშინ შეიძლება დავასკვნათ, რომ ზნეობრივი მიმართებითაც ბევრ სამარიტელს შესწევდა უნარი და მზად იყო მიეღო მადლის ახალი სული და იუდეველებთან ერთად შესულიყო მესიის სასუფეველში. ეს კი იყო იმის მიზეზი, რომ იესომ უქადაგა ისრაელიანებს ღვთის საუფეველის დადგომა, უარი არ უთხრა სამარიტელებს თავის ქადაგებაზე და თავის მოციქულებს უბრძანა ექადაგათ მასზე არა მხოლოდ იუდეაში, არამედ სამარიაშიც (საქმ. 1.8: „მიიღებთ ძალას, როცა სული წმიდა გადმოვა თქვენზე, და იქნებით ჩემი მოწმენი იერუსალიმში, მთელს იუდეასა და სამარიაში, ქვეყნის კიდემდე“).

მეორე სასწაული გალილეაში

(იოან. 4:43-54)

„ხოლო ორი დღის შემდეგ გამოვიდა იქიდან და გალილესა გაემართა. ვინაიდან თვით იესო მოწმობდა, რომ წინასწარმეტყველს პატივი არა აქვს თავის მამულში. გალილეაში რომ მივიდა, იქაურებმა მიიღეს იგი, რადგანაც ყველაფერი ეხილათ, რაც დღესასწაულზე მოიმოქმედა იერუსალიმში, ვინაიდან თვითონაც ესწრებოდნენ დღესასწაულს. ამრიგად, კვლავ მივიდა გალილეის კანაში, სადაც ღვინოდ აქცია წყალი. და იყო იქ ერთი კარისკაცი, ვისაც ძე ავად გახდომოდა კაპერნაუმში. გაეგო, იესო მოსულა იუდეიდან გალილეაშიო; ეახლა და შეევედრა, წაჰყოლოდა და განეკურნა მისი ძე, რომელიც სიკვდილის პირას იყო. უთხრა მას იესომ:

თუკი არ იხილავთ სასწაულებსა და ნიშებს, არ ირწმუნებთ. კარისკაცმა მიუგო: უფალო, მოდი, სანამ არ მომკვდარა ჩემი ძე. უთხრა მას იესომ: წადი, შენი ძე ცოცხალია. ერწმუნა კაცი იესოს ნათქვამ სიტყვას და წავიდა. შინ რომ ბრუნდებოდა, მსახურები შეეგებნენ და უთხრეს: შენი ძე ცოცხალიაო. გამოიკითხა მათგან, რომელ საათზე მოიკეთაო, და უთხრეს: გუშინ შვიდ საათზე გაუარა ცხელებამ. მიხვდა მამა, რომ ეს იყო სწორედ ის საათი, როცა იესომ უთხრა: შენი ძე ცოცხალიაო. ეს მეორე სასწაული მოახდინა იესომ, როცა იუდეიდან დაბრუნდა გალილეაში“.

შექმეში ორი დღით ყოფნის შემდეგ იესო ქრისტე მივიდა გალილეაში და არა ნაზარეთში, სადაც ის გაიზარდა, რადგან მისი სიტყვებით, წინასწარმეტყველს არ აქვს პატივი თავის სამშობლოში. მივიდა კანაში, სადაც მან აღასრულა პირველი სასწაული და სადაც იგი სიხარულით მიიღეს მას შემდეგ, რაც იხილეს იერუსალიმში პასექის დღესასწაულზე. აქ, ერთ-ერთმა კარისკაცმა სთხოვა წაჰყოლოდა სახლში და განეკურნა მისი მომაკვდავი ძე. იესომ გააგზავნა იგი სახლში იმ რწმენით, რომ მისი ძე ცოცხალია. კარისკაცმა არ ირწმუნა, რადგან თავდაპირველად ეგონა, რომ განსაკურნავად საჭირო იყო იესოს სახლში წაყვანა, მაგრამ შემდეგ ირწმუნა, სახლში მივიდა და მსახურებმა სიხარულით შეატყობინეს თავისი ძის განკურნება. გამოიკვლია, რა დროს განიკურნა მისი ძე, მიხვდა, რომ ეს სწორედ ის საათი იყო, როცა იესომ უთხრა, შენი ძე ცოცხალიაო. მაშინ კარისკაცმა და მთელმა მისმა სახლეულმა ირწმუნეს იესო. ამგვარად, ეს სასწაულებრივი განკურნება ემსახურება საუკეთესო მტკიცებულებას იმ ჭეშმარიტებისა, რომ სასწაულის აღსასრულებლად საჭიროა მტკიცე რწმენა, რასაც მუდამ ქადაგებდა იესო.

იესო ქრისტეს ღვთაებრივ სწავლებას თან ახლდა სასწაულები და სხვადასხვა სახის ავადმყოფობის განკურნება. სასწაულთა აღსრულება შეადგენდა მესიის მსახურების ერთ-ერთ სახეს კაცობრიობის მოდგმის მიმართ. ის განანათლებდა ადამიანთა გონებას როგორც სწავლებით, რომლებიც დასწავლულნი იყვნენ ცდომილებებითა და ურწმუნოებით, ისე განკურნებით. ის წამლობდა სხეულებრივ ავადმყოფობებს, ცოდვის პირდაპირ შედეგს. შესაბამისად, ორივეთი ეხმარებოდა ტანჯულ კაცობრიობას და ხელს უწყობდა ადამიანებს, რომ ეშმაკის ტყვეობისგან განთავისუფლებულიყვნენ.

ამასთანავე სასწაულები იზიდავდა ერს იესოს რწმენისკენ, ეს იყო მტკიცებულება მისი სწავლებისა და აძლევდა ადამიანებს რწმენას, რომ იესო იყო ღვთის

გამოგზავნილი. ის თავად ამბობს: „თუკი არ იხილავთ სასწაულებსა და ნიშებს, არ ირწმუნებთ“ (იოან. 4.48) „და თუ ვაკეთებ, მე რომ არ მერწმუნოთ, საქმეებს მაინც რწმუნეთ“ (10.38), ან კიდევ, „საქმენი, მამამ რომ მომცა აღსასრულებლად, თვით ჩემს მიერ ქმნილი საქმენი მოწმობენ, რომ მამისგან ვარ მოვლინებული“ (5.36).

ამავე დროს უნდა აღინიშნოს, რომ იესო ქრისტე არ თვლის სასწაულებს თავისი დედამიწაზე მოსვლის მთავარ მიზნად და არ აღასრულებს მათ იქ, სადაც ვერ პოულობს რწმენას. ის უარს ეუბნება ფარისევლებს მისცეს ზეციური ნიშანი, რადგან იცის, რომ მათ არ სწამთ მისი. ასევე, ნაზარეთში ყოფნის დროსაც აღასრულებს სულ რამდენიმე სასწაულს თავისი თანამემამულეების ურწმუნოების გამო (მარკ. 6. 5-6: „და არ მოუხდენია იქ არავითარი სასწაული. მხოლოდ რამდენიმე სნეულს დაადო ხელი და განკურნა. უკვირდა მათი ურწმუნოება, ახლომახლო სოფლებში დადიოდა და ასწავლიდა მათ“). ბეთზედაში მრავალ ავადმყოფთაგან კურნავს მხოლოდ ერთს, 38 წლის განრღვეულს (იოან. 5. 3, 5-9: „იქ იწვა უამრავი სნეული, ბრმა, კოჭლი და დავრდომილი, რომლებიც მოელოდნენ წყლის ძვრას; იყო იქ კაცი, რომელიც ოცდათვრამეტ წელიწადს იტანჯებოდა თავისი სენით. როცა იესომ მწოლარე იხილა იგი, მიხვდა, რომ დიდი ხანია ამ დღეში იყო, და უთხრა: გინდა განიკურნო? ხოლო სნეულმა მიუგო: უფალო, კაცი არა მყავს, რომ წყლის ძვრისას ჩამიშვას აუზში; ვიდრე მე მივალ, სხვა მასწრებს ჩასვლას. და უთხრა იესომ: აღდეგ, აიღე შენი სარეცელი და წადი. მაშინვე განიკურნა იგი; აიღო თავისი სარეცელი და წავიდა. ხოლო ის დღე შაბათი იყო“).

იესო განიხილავს ავადმყოფობას, როგორც ცოდვის პირდაპირ შედეგს და ცდილობს უპირველესად აღმოფხვრას მიზეზი, ხოლო შემდეგ ზემოქმედებს შედეგზე. ჯერ ცოდვებს შეუწოდებს, შემდეგ განკურნავს. ამდენად, დაცემული კაცობრიობის განათლება ცოდვებისგან განთავისუფლების მიზნით მისთვის ყოველთვის უპირველესი საზრუნევია. შესაბამისად, სასწაულებსაც მხოლოდ მეორეხარისხოვანი მნიშვნელობა აქვს.

სასწაულებში არ დევს ქრისტეს სწავლების სიმაღლისა და ღვთაებრიობის მთავარი მტკიცებულება, მათ არ მიმართავს იესო ქრისტე, როდესაც სურს აჩვენოს თავისი ღვთაებრივი მნიშვნელობა. მართალია, სასწაულებს თავისი საზოგადოებრიობით, ასე ვთქვათ თვალსაჩინოობით, უფრო დიდი მნიშვნელობა აქვს უბრალო ხალხისთვის, მაგრამ იესო ქრისტე უყურებდა მათ, როგორც გარეგან საშუალებებს და ღიად ქადაგებდა თავის სწავლებას, ცდილობდა, დაეფარა თავისი სასწაულები. სასწაულებს ხალხი ფიზიკურად უნდა მიეზიდა ქრისტეს რწმენისკენ, სწავლებას კი - მათი გულები.

მუხლი 44. სახარებებში იესოს სამშობლოდ იწოდება ნაზარეთი, რადგან ის იქ იზრდებოდა და დიდი ხანი ცხოვრობდა და არა ბეთლემი, სადაც ის დაიბადა და მისთვის უცნობი მხარე იყო.

მუხლი 46. კარისკაცი იყო, რა თქმა უნდა, ტეტრარქ ჰეროდე ანტიპას სასახლიდან, რომელიც მეფე არ იყო პირდაპირი მნიშვნელობით, მაგრამ სარგებლობდა სამეფო უფლებებით და მეფედაც იწოდებოდა (მთ. 14.9: „შეწუხდა მეფე, მაგრამ, ფიცისა

და თანამეინახეთა რიდით, მიცემა ბრძანა“), მისი მსახურები კი - მეფისკაცებად. ეს არ შეიძლება ყოფილიყო რომაელი-წარმართი მეფისკაცი, რადგან ისტორიიდან ვერ ვხედავთ კაპერნაუმში, და საერთოდ გალილეაში, რომაელი გარნიზონებსა და ჩინოვნიკებს.

მუხლი 48. სასწაულები უნდა ემსახურობოდა რწმენას. მეორე მხრივ, რწმენა შეადგენს სასწაულთა აღსრულების მთავარ პირობას. ჭეშმარიტად, რწმენამ მიიყვანა კარისკაცი კანაში და აიძულა ქრისტესთვის ეთხოვა შვილის განკურნება. ამავე რწმენამ დააბრუნა იგი კაპერნაუმში იმ პირობით, რომ მისი შვილი ჯანმრთელი დახვდებოდა. მეორე მხრივ, იესო ქრისტეს სასწაულმა განამტკიცა კარისკაცი და მისი სახლეული ქრისტეს რწმენაში. აქედან უნდა დავასკვნათ, რომ როგორც რწმენას შეუძლია იმოქმედოს მანძილის მიუხედავად, ისევე სასწაულებრივ ძალასაც შეუძლია განკურნოს მანძილის მიუხედავად, გარეგნული საშუალებების გარეშე და თვალსაჩინოდ.

ნიშნები და სასწაულები განსხვავდებიან ერთმანეთისგან იმით, რომ პირველი სრულდება უშუალოდ ღვთისგან და მეტწილად ზეციდან მოდის, თუმცა ზოგჯერ ლოცვის შედეგადაც და წინასწარმეტყველის მონაწილეობით. სასწაულები კი აღესრულება თვით ადამიანებისგან, თუმცა, რა თქმა უნდა, ღვთის ძალით. უმთავრესად კი ნიშნები და სასწაულები განსხვავდებიან ერთმანეთისგან მათი მიზნებითა და დანიშნულებით. ნიშნები ემსახურება ადამიანთა დარწმუნებას ჭეშმარიტებაში, ღვთისგან ადამიანის ლოცვითა და მოლოდინთა აღსრულებას, ხოლო სასწაულების უშუალო დანიშნულებაა, დაეხმაროს ტანჯულ და მომლოდინე კაცობრიობას.

მაგალითად, მოსეს კვერთხი, აარონის განედლებული კვერთხი, გედეონის საწმისი, სამოელის ქუხილი მოსავლის დროს, ილიას მსხვერპლზე ზეციდან გადმოსული ცეცხლი, ეზეკიელის დროს მზის ჩრდილის დაბრუნება, მოგვთა ვარსკვლავი და ა.შ. იყო ზეციური ნიშნები, რომლებიც ადამიანებს არწმუნებდნენ წინასწარმეტყველთა ჭეშმარიტებაში. მაგრამ ზღვისა და იორდანეს გაყოფა იუდეველების გადასვლის დროს, მანანა უდაბნოში, 5000 კაცის დაპურება 5 პურით, ავადმყოფთა და ეშმაკეულთა განკურნება, მკვდართა აღდგინება და სხვები - კერძო მნიშვნელობითი სასწაულები იყო, რომლებიც ემსახურობდა ტანჯულებსა და მომლოდინეებს. გარდა ამისა უნდა აღინიშნოს, რომ ზოგიერთი მათგანი, რომლებიც ემსახურება ერთისთვის ღვთის წყალობის თუ რისხვის გამოვლინებას, მეორისთვის ნიშანია. მაგალითად, იესო ქრისტე უწოდებს იონა წინასწარმეტყველის სასწაულს თავისი თანამემამულეებისათვის ნიშანს (მთ. 16.1-4: „მიუახლოვდნენ საცდუნებლად ფარისეველნი და სადუკეველნი და სთხოვეს, ზეცით სასწაული ეჩვენებინა მათთვის. ხოლო მან მიუგო და უთხრა მათ: სადამოს ამბობთ: ხვალ დარი იქნება, ვინაიდან ცა წითელია. დილით კი ამბობთ: დღეს გაავდრდება, ვინაიდან ცა მოქუფრულია. თვალთმაქცნო, ცის ფერს არჩევთ, დროის ნიშანთა გარჩევა კი არ შეგიძლიათ. უკეთური და მემრუშე მოდგმა სასწაულს ეძებს: მაგრამ სასწაული არ მიეცემა მას, გარდა იონა წინასწარმეტყველის სასწაულისა. მიატოვა ისინი და წავიდა“). მოციქული პეტრე სოდომისა და გომორის არაჩვეულებრივ სიკვდილს თვლის ნიშნად ან

სასჯელის სახედ, რომელიც ყველა არაწმიდას მოელის (II პეტრ. 2.6; იუდ. 1.7: „თუ გასწირა სოდომისა და გომორის ქალაქები, ფერფლად აქცია და მომავალ უღმერთოთა ნიმუშად დადო ისინი“; „ისევე, როგორც სოდომი, გომორი და მათი მოსაზღვრე ქალაქები, მათსავით მემრუშენი და უცხო ხორცს ადევნებულნი, საუკუნო ცეცხლით დასჯილნი და ნიმუშად დადებულნი“).

შენიშვნა. მახარებელი იოანე გადმოცემის წესრიგის მიხედვით იესო ქრისტეს სამარიტელ ქალთან საუბრის შემდეგ გადმოსცემს მის მისვლას კანას გალილეაში და კაპერნაუმელი კარისკაცის ძის განკურნებას. სინოპტიკოსების თხრობით კი მომდევნოა იესოს ნაზარეთის სინაგოგაში ქადაგება, რის შესახებაც მახარებელი იოანე არ საუბრობს, მაგრამ ამ ადგილას მოყვანილია იესო ქრისტეს სიტყვები: წინასწარმეტყველი საკუთარ სამშობლოში უპატივცემულოა და სხვები. მახარებლების მიერ აღწერილი ნაზარეთის სინაგოგის ქადაგება გვიჩვენებს, რომ ეს მოვლენები ერთსა და იმავე დროს მიეკუთვნება.

მათი თხრობის წესრიგი კი ადვილად განისაზღვრება იმით, რომ კაპერნაუმელი სნეულის განკურნება იოანესთან იწოდება გალილეის მეორე სასწაულად (პირველი იყო კანაში), ხოლო ნაზარეთის ქადაგების გადმოცემაში საუბარია, რომ ნაზარეთის მაცხოვრებლები სთხოვდნენ იესოს აღესრულებინა მათთვისაც ისეთი სასწაულები, როგორიც მან აღასრულა კაპერნაუმში, ნათელია, მხედველობაში ჰქონდათ ახლახან მომხდარი კარისკაცის ძის განკურნება.

ქადაგება ნაზარეთში

(ლუკ. 4:16-30; მთ.13:54-58; მარკ. 6:1-6)

იესო ქრისტე დადიოდა გალილეის სხვადასხვა ქალაქში, ყველგან აღასრულებდა სასწაულებს, ქადაგებდა სინაგოგებში. მივიდა თავის მშობლიურ ქალაქში - ნაზარეთში. წეს-ჩვეულების მიხედვით შაბათს მივიდა სინაგოგაში და წაიკითხა იმ დღის გაფტარი (წინასწარმეტყველების საკითხავი) ისაია წინასწარმეტყველიდან (61.1-2: „სული უფლისა, ღვთისა, ჩემზეა გადმოსული, რადგან მცხო მე უფალმა გლახაკთათვის სახარებლად; მომავლინა გულშემუსვრილთა განსაკურნებლად, ტყვეთათვის თავისუფლების გამოსაცხადებლად და შებოროკილთა ასახსნელად. გამოსაცხადებლად უფლის წყალობის წელიწადისა და ჩვენი ღვთის შურისგების დღისა, სანუგეშებლად ყოველი მგლოვიარისა“) უფლისაგან

ცხება ქადაგებისა და ტანჯულთა განსაკურნებისთვის. ამით კი აჩვენა შეკრებილებს, რომ თავისი მოსვლით ეს წინასწარმეტყველება აღსრულდა. ნაზარეთის მაცხოვრებლებმა გაიგეს კაპერნაუმში მის მიერ აღსრულებული სასწაულების შესახებ და უკვირთ მისი პირიდან გამომავალი მადლის სიტყვები, ხედავენ მის შესახებ წაკითხული წინასწარმეტყველების სიმართლეს, მაგრამ ამავე დროს, ვერ ხვდებიან, როგორ შეიძლება ეს იყოს წინასწარმეტყველების აღსრულება, რადგან იცნობდნენ მას მცირე ასაკიდან, როგორც უბრალო ადამიანს, როგორც ხელოსანი იოსების ძეს. ისინი ელოდნენ მესიას დიდებითა და დაფარულად, ამიტომაც მისი მესიანური ღირსების დასამტკიცებლად მოსთხოვეს კაპერნაუმში აღსრულებული სასწაულების გამეორება.

იესო ქრისტემ მათ უპასუხა, რომ არც ერთი წინასწარმეტყველი არ სარგებლობს საკუთარ სამშობლოში პატივით და ამიტომაც მას არ შეუძლია აღასრულოს მათგან მოთხოვნილი სასწაულები. ამით მან მიანიშნა ილიასა და ელისეს მაგალითზე, რომლებიც აღასრულებდნენ თავიანთ უმნიშვნელოვანეს სასწაულებს არა თავიანთ სამშობლოში, არამედ წარმართთა შორის. ამ სიტყვებმა თანამემამულეებში ისეთი უკმაყოფილება გამოიწვია, რომ მათ რისხვით გამოაგდეს იესო სინაგოგიდან და თავად ქალაქიდან, წაიყვანეს მაღალ მთაზე და სურდათ გადმოეგდოთ ის იქიდან, მაგრამ იესო ქრისტემ მშვიდად გაიარა მათ შორის და განერიდა მათ. იესოს ეს სასწაულებრივი გადარჩენა ნაზარეთელების რისხვისაგან მათთვის უნდა ყოფილიყო მტკიცებულება მისი სასწაულებრივი ძალისა, რის ხილვასაც ისინი მოითხოვდნენ.

თუმცა, მათე და მარკოზ მახარებლები საუბრობენ, რომ, მიუხედავად ნაზარეთის მაცხოვრებლების ურწმუნოებისა, იესომ იქ აღასრულა მცირე სასწაულები, განკურნა რამდენიმე სნეული ხელის დადებით, მაგრამ სავარაუდოდ, ეს განკურნებები მან აღასრულა სინაგოგაში ქადაგებამდე.

მუხლი 15. იუდეველებთან საზოგადო მსახურებისათვის ტაძრები არ არსებობდა, ამიტომაც ეწყობოდა სინაგოგები, რომლებშიც ისინი იკრიბებოდნენ რჯულისა და წინასწარმეტყველთა საკითხავების მოსასმენად, რელიგიურ საქმეთა განსასჯელად და სალოცვად. ასეთი ადგილები (იუდეურად - კაგალები, ბერძნულად -

συναγωγή) ეწყობოდა, მოციქულ იაკობის მოწმობით (საქმ 15.21: „ვინაიდან მოსეს რჯულს ყველა ქალაქში ოდითგანვე ჰყავს მოქადაგენი, ყოველ შაბათს რომ კითხულობენ მას სინაგოგებში“), ძველთაგანვე, სავარაუდოდ, ჯერ კიდევ ეზრასა და ნეემიას დროიდან. იქ იკითხებოდა შაბათობით მოსეს რჯულისა და წინასწარმეტყველებიდან საკითხავები. რჯულის საკითხავებს ეწოდებოდა პარასქეზი, მონაკვეთები. სულ იყო 54 მონაკვეთი, წლის შვიდეულის რიცხვის მიხედვით.

მაკაბელთა დროიდან, როდესაც ანტიოქე ეპიფანე მკაცრად დევნიდა იუდეველთა შეკრებებს, მოსეს რჯულის საკითხავებს და თვით წიგნებსაც კი ანადგურებდა, იუდეველებმა ჩვეულებად შემოიღეს წინასწარმეტყველებების კითხვა, კითხვა ზუსტად იმ მონაკვეთებისა, რომლებიც შეესაბამებოდნენ რჯულის საკითხავებს. შემდგომში ეს ჩვეულება შენარჩუნდა, შენარჩუნდა კითხვა რჯულის საკითხავებისა და ჩამოყალიბდა რიგი საკითხავები პარასქეზის რიცხვის მიხედვით, რომლებიც იწოდებოდნენ გაფტარებად, ანუ განტევებებად, რადგანაც მათით სრულდებოდა საღვთისმსახურო შეკრება. დღევანდელ საკითხავთა წესრიგის მიხედვით, წაკითხული ადგილი ისაიდან ეკუთვნის 50-ე გაფტარს, რომელიც შეიცავს სრულად მე-60 თავს და 61-ეს პირველ ცხრა მუხლს.

მუხლი 16. იუდეველებთან დღემდე არსებობს შემორჩენილი ჩვეულება, რომლის მიხედვითაც რჯულის საკითხავად იწვევდნენ პატივცემულ მოქალაქეებს, რჩეულ მდგომარეობაში მყოფ პიროვნებებს, მაგ. საქმროს ქორწილის დღეს, ოჯახის მამას მის წინადაცვითის დღეს, ასევე მოგზაურს (საქმ. 13.15: „ხოლო ისინი პერგედან პისიდიის ანტიოქიას მიაღწენ, შაბათ დღეს შევიდნენ სინაგოგაში და დასხდნენ. რჯულისა და წინასწარმეტყველთა კითხვას რომ მორჩნენ, სინაგოგის წინამძღვრებმა კაცის პირით შეუთვალეს: კაცნო, ძმანო, თუ სამომდგრო სიტყვა რამ გაქვთ ამ ხალხისათვის სათქმელი, თქვით“). წაკითხვის შემდეგ წაკითხულს განმარტავდნენ. იესო ქრისტემ წაიკითხა არა მთელი გაფტარი და ამასთან იუდეურ ენაზე. მაგრამ მახარებელი გადმოსცემს მას თავისუფალი ბერძნული თარგმანით, რომელიც ახლოს იყო სამოცდაათთაგანის თარგმანთან, თუმცა მაინც განსხვავდებოდა მისგან და იუდეური დედნისაგანაც. კერძოდ, სიტყვები: „გლახაკთა მახარებლად და გულით შემუსვრილთა მკურნალად“ - არ არის არც იუდეურში და არც ბერძნული სამოცდაათთაგანის თარგმანში. „ბრმათა თვალის ამხელად“ - აღებულია სამოცდაათთაგანისგან და ითვლება წინა გამოთქმის: „ტყვეთათვის“ (იუდეურად „უბედურთა“) გამეორებად, ანუ პლეონაზმად⁷⁰. წინასწარმეტყველება, ნათელია, ეკუთვნის მესიას და მის ქადაგებას. ამასთან წინასწარმეტყველი, მხედველობაში არ იღებს მესიის სასწაულებს, გამოხატავს მისი ქადაგების სასწაულებრივ ზემოქმედებას ადამიანთა გულებზე.

⁷⁰ პლეონაზმი, სტილისტური ხერხი, რომლის დროსაც აზრის გამოხატვა გაძლიერებულია ან დაზუსტებულია დამატებით ერთი ან რამდენიმე სიტყვით - მთარგმნელი

მუხლი 18 და 19. იესოს ქადაგება ნაზარეთის სინაგოგაში მოიცავს მისი სწავლების უმთავრეს პუნქტებს, როგორც ახლა იტყოდნენ, მისი ქადაგების პროგრამას. მასში მესია უპირველესად ამბობს, რომ ის ცხებულია უფლის სულით, შესაბამისად, გამოგზავნილია თვით ღვთისგან. მისი ქადაგება არის სახარება, კეთილმაუწყებლობა, სასიკეთო, სასიხარულო ცნობა სულით გლახაკთათვის, ღვთის არმცოდნეთათვის. მათ იესო აღუთქვამს ნეტარებასა და ზეციური სასუფეველის მემკვიდრეობას (მათ. 5.3: „ნეტარ არიან გლახაკნი სულითა, ვინაიდან მათია ცათა სასუფეველი“).

იესო ქრისტე ქადაგებს სასუფეველის მოახლოებას და მოუწოდებს ყველას სინანულისაკენ, აღუთქვამს განკურნებასა და ნუგეშინისცემას იმათ, ვინც შეიგნებს თავის ცოდვას და დაიტირებს საკუთარ უსჯულოებას, შემუსვრილი გულითა და შემუსვრილი სულით დაიწყებს ღვთის ნუგეშისა და ცხონების ძიებას. ის ქადაგებს იმათ განთავისუფლებას, ვინც გრძნობს საკუთარ თავს ეშმაკის ტყვეობაში, ხედავს თავის სულიერ სიბრმავეს, დაიწყებს ღაღადს საკუთარი სულის ტყვეობისაგან, უცოდინარობისა და ცოდვის სიბნელისაგან განსათავისუფლებლად; გულისთვის თვალების, სულიერი განჭვრეტის, განათლების მინიჭებისათვის, რათა მათ შეიცნონ ღმერთი. მწუხარებებს, ცოდვის მონობაში გატანჯულებს ის მიანიჭებს თავიანთი გადატანილი წამების გამო ღაღ თავისუფლებას და ნეტარებას ზეციურ სასუფეველში. დაბოლოს, ყველას ერთად უქადაგებს უფლის სასიამოვნო ზაფხულის, ზეიმის (საქმ. 3.20: „მოიწიოს ჟამი სულის მოთქმისა უფლის პირისგან და მოგივლინოთ თქვენთვის წინასწარ აღთქმული იესო ქრისტე“; II კორ. 6.2: „რადგანაც ამბობს: „შეწყალების ჟამს ვისმინე შენი და ხსნის დღეს შეგეწი“. აჰა, ესაა შეწყალების ჟამი; აჰა, ესაა ხსნის დღე“), ცხონების დღის დადგომას, როდესაც ყოველი, რომელიც მოუწოდებს უფლის სახელს, ცხონდება.

მუხლი 29. ნაზარეთის მახლობლად, სამხრეთ-აღმოსავლეთით, ახლაც აჩვენებენ ციცაბოს, 300 ფუტის სიმაღლის კლდეს, საიდანაც ნაზარეთის მაცხოვრებლებს სურდათ გადმოეგდოთ იესო. ილიასა და ელისეს მაგალითს უნდა ეჩვენებინა, რომ რწმენას შეუძლია იმოქმედოს წარმართებზეც. ეს წინასწარმეტყველები ეხმარებოდნენ მორწმუნე ადამიანებს. იესო ქრისტე მათ მსგავსად აღასრულებდა სასწაულებს, რომლებსაც ვერავინ შეასრულებდა ვერც ნათესაობით და ვერც თანხით, მათი შესრულება მხოლოდ რწმენით იყო შესაძლებელი. ნაზარეთის მაცხოვრებლებს არ ჰქონდათ ასეთი რწმენა და მაცხოვარი აღასრულებდა მათთან მხოლოდ მცირე სასწაულებს, რათა ეჩვენებინა, რომ მას ჰქონდა სასწაულების აღსრულების ძალა და ნაზარეთელებს არ დაედანაშაულებინათ მათდამი უყურადღებობის გამო. თუმცა, მაცხოვარმა არ აღასრულა ნაზარეთში მრავალ სასწაული და ასე ამხილა მათი ურწმუნოება.

კაპერნაუმში მისვლა და ოთხი მოწაფის არჩევა

(მთ. 4:13-22; მარკ. 1:16-20; ლუკ. 5:1-11)

„ნათელი ბნელში ნათობს“, - ამბობს იოანე, მახარებელი და ღვთისმეტყველი, იესო ქრისტეზე და მიაწვდის მის ქადაგებაზე ისეთ ადგილებში, რომლებიც რელიგიურ-ზნეობრივი თვალსაზრისით „სიკვდილის ჩრდილის“ ქვეყნები იყვნენ და არაფრით არ განსხვავდებოდნენ ზნეობრივი გახრწნისა და ჭეშმარიტი ღვთის არცნობით დაბნელებული წარმართების ქვეყნებისგან. ერთ-ერთი ასეთი ქვეყანა იესო ქრისტეს მოსვლის დროს იყო ზაბულონისა და ნეფთალის შტოს უძველეს საზღვრებთან, რომელსაც ეწოდებოდა წარმართთა გალილეა, რადგანაც აქ ბევრი წარმართი ცხოვრობდა. და აი, ამ მხარეში, ისაიას წინასწარმეტყველების აღსასრულებლად, შეიტანა თავისი უდიდესი ღვთაებრივი ნათელი მზე-ქრისტემ, რომელიც მოვიდა ყოველი ადამიანის განსანათლებლად.

იესომ დატოვა მშობლიური ქალაქი ნაზარეთი, სადაც მისი ქადაგება არ მიიღეს, მივიდა კაპერნაუმში და დარჩა იქ. კაპერნაუმის ადგილმდებარეობა გალილეის (გენესარეთის, ტიბერიის) ზღვასთან, მისი სიშორე იერუსალიმიდან, რჯულის მკაცრ ფარისეველ დამცველთა ცენტრიდან, და აქ მრავალი წარმართის ყოფნა ხელსაყრელი იყო იესო ქრისტეს ქადაგებისათვის და მესიის სასუფეველის სარწმუნებლად.

იესოს ქადაგება ყოველთვის იზიდავდა ხალხის ისეთ სიმრავლეს, რომ ის ზოგჯერ იძულებული ხდებოდა ასულიყო ნავზე და ექადაგა ნაპირთან მყოფი ერისათვის. მაგალითად, ცნობილია, რომ ერთხელ ის ავიდა ერთ-ერთი თავისი მიმდევრის, სიმონის ნავზე და სთხოვა მას მოშორებოდა ნაპირს ცოტათი, რათა ხალხს არ შეევიწროებინა.

ქადაგების დამთავრების შემდეგ ის სთავაზობს სვიმეონს გასცუროს სიღრმეში და ჩააგდოს ბადე ზღვაში. მეთევზეებს ახლახან დაემთავრებინათ თევზჭერა და ძლივს მოასწრეს ბადის შეცვლა, ვერაფერი დაიჭირეს. მაგრამ იესოს რწმენამ დაარწმუნა სვიმეონი ისევ დაეწყო მძიმე სამუშაო. ეს რწმენა დაჯილდოვდა არაჩვეულებრივი თევზჭერით, სვიმეონი იძულებული გახდა დასახმარებლად დაეძახა მეზობელი მეთევზეებისთვის.

შეშინებული სვიმეონი იესოს ფერხთით დავარდა და სთხოვა დაეტოვებინა თავისი ნავი, ფრთხილობდა, რომ სასწაულთმოქმედის ღვთაებრივ ძალას შეეძლო დაესაჯა იგი ცოდვის გამო, მაგრამ უფალმა დაამშვიდა იგი დაპირებით, რომ ის ამიერიდან ადამიანთა მებადური გახდებოდა.

სვიმეონმა დატოვა თავისი საქმიანობა და ძმასთან, ანდრიასთან ერთად გაჰყვა ზეციურ მასწავლებელს.

ამის შემდეგ იესო ქრისტემ მოუწოდა ორ სხვა ძმას, ზებედეს ძეებს, რომლებიც, სავარაუდოდ, ასევე არაჩვეულებრივი თევზჭერის მოწმე იყვნენ და, თავიანთი ამხანაგების მსგავსად, დატოვეს ბადეები და ნავები მამასთან და გაჰყვნენ იესოს.

შენიშვნა. 1. მოციქულად ეს მოწოდება განსხვავდება იოანე მახარებელის მიერ აღწერილისაგან, როცა იოანე წინამორბედის მოწმობით აღძრულ ანდრიასა და იოანეს მიჰყავთ იესოსთან სვიმეონი და ფილიპე. შემდეგ ისინი გახდნენ მისი სასწაულების მოწმენი კანასა და იერუსალიმში, მისი სწავლების მსმენელები სამარიასა და გალილეაში. მაგრამ არ ტოვებენ თავიანთ საქმიანობას და ჯერ კიდევ არ ფიქრობენ თავი მიუძღვნან მესიის მსახურებას.

სახლში დაბრუნებულნი ისევ ეწევიან თავიანთ საქმიანობას. მათ უნდა მიიღონ საბოლოო გადაწყვეტილება - მესიას გაჰყვნენ თუ დარჩნენ თავიანთი საქმიანობით იმის მოლოდინში, რომ იესო დაამყარებს თავის მეუფებას დედამიწაზე და მოუწოდებს მათ. სასწაულებრივმა თევზჭერამ გადაწყვიტა მათი ბედი.

2. სასწაულებრივ თევზჭერაზე საუბრობს მხოლოდ ლუკა, რადგან სურს სრულყოფილად გადმოსცეს მოციქულთა მოწოდება. ის ახსენებს ამ მოვლენას კაპერნაუმის სინაგოგაში აღსრულებული განკურნების შემდეგ, ხოლო მათე და მარკოზი - ამ ფაქტამდე. მახარებლები ყოველთვის არ მისდევენ ქრონოლოგიურ წესრიგს, არამედ მოგვითხრობენ თავიანთ მიზანთა შესაბამისად. ლუკას, შესაძლოა, სურდა დაეყენებინა კაპერნაუმის მაცხოვრებლების რწმენა ნაზარეთელების რწმენის პირისპირ და ამიტომაც გაიხსენა ეს მოვლენა ახლა, იესოს ნაზარეთში ყოფნის შემდეგ.

3. გალილეის ზღვა, სხვაგვარად გენესარეთის ან ტიბერიის ტბა, არის პატარა აუზი, რომელიც ჩამოყალიბდა იორდანეს დინებისგან და აქვს მხოლოდ 5 მილი (9 ვერსტი) სიგრძე და 1.5 (2.5 ვერსტი) სიგანე. იგი მდებარეობს პალესტინის უმშვენიერეს ადგილას, დასავლეთ მხარეს აკრავს თვალწარმტაცი ნაპირი, თევზის სიმრავლით გამოირჩევა განსაკუთრებით ჩრდილოეთი. მის ნაპირებზე განლაგებული იყო მრავალი ქალაქი, რომელთაგანაც ახლა მხოლოდ ნანგრევებია შემორჩენილი: ტიბერიადა, კინერეტი (აქედანაა სახელწოდება გენესარეთის ტბა), ბეთსაიდა, კაპერნაუმი და სხვ. მათი მაცხოვრებლები, უპირველესად, დასაქმებული იყვნენ თევზჭერით. ტბაზე ხშირი იყო

გრიგალი, რის გამოც იგი შემოსაზღვრული იყო მრავალი ბორცვითა და ამაღლებული ადგილით.

4. იესო ქრისტემ თავისი ქადაგება დაიწყო იოანეს სიტყვების მსგავსად: „მოინანიეთ, ვინაიდან მოახლოვდა ცათა სასუფეველი“ (მთ. 4.17), რადგან სწორედ სასუფეველს მოიტანდა მესიის ნაქადაგები ცხოვნების საქმეების აღსრულება, იმ საშუალებათა განცხადება, რომლებიც ესაჭიროებოდა სასუფეველის მიღწევას.

გარდა ამისა, იესო ქრისტე უკვე განცხადდა დედამიწისთვის თავისი სწავლებით, მან მიიზიდა მრავალი ადამიანი თავისი სასწაულებით, რითაც დამარცხდა სიბნელის სამეფო.

კაპერნაუმელი სწეულების განკურნება

(მთ. 8:14-17=4:23-25; მარკ. 1:21-39; ლუკ. 4:31-4)

იესო ქრისტემ კაპერნაუმში თავისი ყოფნისას მრავალი სასწაული აღასრულა. მაგალითად, შაბათს სინაგოგაში მისულმა განკურნა იქ მყოფი ეშმაკეული. ბოროტმა სულმა იგრძნო ღვთის წმიდა მყოფობა და შეჰღაღადა: **„რა ხელი გაქვს ჩვენთან, იესო ნაზარეტელო? ჩვენს დასაღუპად მოსულხარ! გიცნობ, ვინცა ხარ, ღმერთის წმიდანო“**. მაგრამ იესომ აუკრძალა მას საუბარი და უბრძანა გამოსულიყო ამ ადამიანისგან. განკურნებამ უდიდესი შთაბეჭდილება მოახდინა სინაგოგაში მყოფებზე.

სინაგოგიდან გამოსული იგი მივიდა თავისი მოწაფეებით სვიმონ-პეტრეს ოჯახში და განკურნა მისი სიდედრი, რომელიც მაშინვე ადგა და ემსახურებოდა მას.

სინაგოგასა და სვიმონ-პეტრესთან აღსრულებული სასწაულების შესახებ ხმებმა მრავალი ავადმყოფი და განრღვეული, ეშმაკეული და მთვარეული მიიყვანა მასთან, ყველამ მიიღო განკურნება. მახარებელი მათე ამაში სამართლიანად ხედავს ისაიას წინასწარმეტყველების აღსრულებას: **„მან იკისრა ჩვენი სნეულები და იტვირთა ჩვენი სატანჯველი“** (ისაია 53.4).

იესო ქრისტე სვიმეონთან გატარებული ღამის შემდეგ, დილით, საიდუმლოდ განმარტოვდა ერთ ადგილას, სადაც იგი იპოვა სვიმეონმა და სხვა მოწაფეებმა და განუცხადეს, რომ ხალხი ეძებს მას და ისევ სურს სასწაულების ნახვა. მაგრამ იესო ქრისტე მოუწოდებს თავის მოწაფეებს საქადაგებლად მახლობელ ქალაქებში და განუცხადებს, რომ ის ზუსტად ამისთვის წარმოგზავნა ზეციურმა მამა.

შენიშვნა 1. მახარებელი იოანე ამბობს, რომ პეტრე და ანდრია იყვნენ ბეთსაიდიდან (იოან. 1.44: „ხოლო ფილიპე ბეთსაიდელი იყო, ანდრიასა და პეტრეს თანამოქალაქე“). ამ ქალაქიდანვე, სავარაუდოდ, იყვნენ იაკობიცა და იოანეც. სხვა მახარებელთა მონათხრობიდან ნათელია, რომ ყველა ეს მოციქული ცხოვრობდა კაპერნაუმში და სვიმონ-პეტრესა და ანდრიას ჰქონდათ სახლი იქ (მარკ. 1.29: „სინაგოგიდან გამოსვლისთანავე სიმონისა და ანდრიას სახლში მივიდა“). ამიტომაც სვიმეონის გადასვლა ბეთსაიდიდან კაპერნაუმში შეიძლება ავხსნათ იმით, რომ კაპერნაუმი, როგორც სავაჭრო ქალაქი, წარმოადგენდა უფრო ხელსაყრელ ადგილს თევზის გასაყიდად, ვიდრე ბეთსაიდა. ზოგნი ფიქრობენ, რომ ბეთსაიდა კაპერნაუმის გარეუბანი იყო, მაგრამ ყოველ შემთხვევაში, აქ ნახსენები სვიმეონის სახლი არ იყო სვიმეონის სიდედრის სახლი, რადგან იწოდება სვიმეონისა და ანდრიას სახლად. სიდედრს კი დაქვრივების შემდეგ შეეძლო ეცხოვრა სიძესთან.

2. ეშმაკეულობა, ახალ აღთქმაში ასე ხშირად ნახსენები, არ შეიძლება ავხსნათ ცნობილი ჭკუაშემოღობით, რომელიც გამომდინარეობს ბუნებრივი, ფიზიოლოგიური ან ზნეობრივი მიზეზით, არც ხალხის ცრურწმენითი შეხედულებით ზოგიერთ უცნაურ ავადმყოფობაზე. მსგავსად იესოს მიერ ეშმაკეულთა განკურნება არ უნდა განვიხილოთ, როგორც ერის საჩვენებლად წარმოსახვითი ეშმაკეულობა.

მრავალრიცხოვანი ისტორიული ფაქტი საუბრობს, რომ ბოროტი სულები ნამდვილად ეუფლებოდნენ და ეუფლებიან ადამიანებს. ასევე იესო ქრისტეს სწავლება ბოროტ სულთა ქმედებაზე მიანიშნებს ასეთ სინამდვილეს და ამასთანავე განმარტავს, როგორ იზიდავს თვით ადამიანი თავისი ქმედებებითა და განწყობით ბოროტ სულებს და უმზადებს საკუთარ თავში საცხოვრებელს: „მაგრამ ის მიხვდა, რასაც ფიქრობდნენ, და უთხრა მათ: ყოველი სამეფო, თავისი თავის წინააღმდეგ გაყოფილი, გაპარტახდება და ყოველი სახლი, თავისი თავის წინააღმდეგ გაყოფილი, დაიქცევა. თუ სატანა თავის თავს გაეყოფა, როგორღა გაძლებს მისი სამეფო? თქვენ კი ამბობთ, რომ მე ბელზებულის შეწევნით ვაძეგებ ეშმაკთ. მაგრამ თუ მე ბელზებულის შეწევნით ვაძეგებ ეშმაკთ, ვისი შეწევნითღა აძეგებენ მათ თქვენი ძენი? ამიტომ ისინი იქნებიან თქვენი მსაჯულნი. ხოლო თუ მე ღმერთის თითოთ ვაძეგებ ეშმაკთ, მოუწევია კიდეც თქვენთან ღმერთის სასუფეველს. როცა ძლიერი შეჭურვილი იცავს თავის კარ-მიდამოს, არაფერი ემუქრება მის საზადებელს. მაგრამ როცა უფრო ძლიერი დაესხმის თავს, დაამარცხებს, აპყრის საჭურველს, რომლის

იმედიც ჰქონდა, და ანაწილებს ნაძარცვს. ვინც ჩემთან არაა, ჩემს წინააღმდეგაა, და ვინც ჩემთან არა კრებს, - ფანტავს. როდესაც უწმინდური სული გამოვა კაცისგან, უწყლო ადგილებს დაემებს განსასვენებლად, მაგრამ ვერ ჰპოვებს და მაშინ იტყვის: დავბრუნდები ჩემს სახლში, საიდანაც გამოვედიო. და როცა მივა, ჰპოვებს მას დაგვილსა და დამშვენებულს. მაშინ წავა და მოიყვანს შვიდ სხვა სულსაც, მასზე უბოროტესს; შევლენ და დაემკვიდრებიან იქ; და ამ კაცისთვის უკანასკნელი პირველზე უარესი იქნება“ (ლუკ. 11. 17-26).

3. ბოროტი სულის ძახილი, რომელიც სთხოვდა დაენებებინა მისთვის თავი, მიანიშნებდა იესო ქრისტეს ყოვლისშემძლე ძალის ძლევამოსილ მოქმედებას, მაგრამ იესომ აუკრძალა მას „ღვთის ძეგ“ აღიარება, რითაც გამოჩნდა, რომ მას არ სურდა მტრებისთვის განეცხადებინა საკუთარი თავი, ისინი უნდა დაემარცხებინა და არ სურდა მიეღო ამ საზიზღარი არსებებისგან აღიარება. მსგავსად ამისა, მორწმუნეებმა არ უნდა მიიღონ ცუდი ადამიანებისგან ზნეობის მაგალითები და აღიარება.

4. ფიზიკური ავადმყოფობების განკურნება და არა მარტო ჯანმრთელობის დაბრუნება, არამედ ძალებისაც, თან ისე, რომ ავადმყოფს შეეძლო ამდგარიყო საწოლიდან, შეეძლო აეღო საკუთარი საწოლი ან ემსახურა სხვებისათვის, მკაფიოდ აჩვენებს, რომ აქ არა მარტო ავადმყოფობის შეჩერება და თანდათანობითი გამოჯანმრთელების მცდელობაა, რაც შესაძლებელია ჩვენი ექიმებისათვის, არამედ ავადმყოფობაზე სრული გამარჯვებაა, რაც შესაძლებელია მხოლოდ ღვთაებრივი ძალისათვის.

კეთროვანის განკურნება

(მთ. 8:1-4; მარკ. 1:40-45; ლუკ. 5:12-16)

იესო ქრისტეს მიერ აღსრულებულ უამრავ განკურნებათა შორის, მახარებლები ჩერდებიან ისეთებზე, რომლებსაც ჰქონდათ განსაკუთრებული მნიშვნელობა მისი მსახურების დროს. მაგალითად, ისინი მოგვითხრობენ, რომ ერთხელ იესოს შეხვდა კეთროვანი, რომელმაც სთხოვა მას განკურნება და ამასთან გამოხატა სრული რწმენა, რომ იესოს შეუძლია აღასრულოს ეს, თუკი ინებებს. ტანჯული კაცობრიობის ცხოვრებისათვის მოსულმა უარი არ უთხრა ასეთ სურვილს და შეხებით განკურნა კეთროვანი, შემდეგ კი უბრძანა მისულიყო მღვდლებთან და შეეწირა რჯულის მიხედვით მსხვერპლი (ლევ. 14:3-4,10: „გავა მღვდელი ბანაკს გარეთ და გასინჯავს მღვდელი; თუ კეთროვანს მოურჩა კეთრის

წყლული, მოაღებინებს მღვდელი გასაწმიდავებლისთვის ორ ცოცხალ წმიდა ფრინველს, კედარის ხეს, ჭიაფერ ნართს და უსუპს. მერვე დღეს აიყვანს ორ საღ მამალ ბატკანს და ერთ, წელგამოვლილ საღ დედალ ბატკანს, აიღებს ეფის სამ მეთედ გამტკიცულ ფქვილს, საძღვნო შესაწირავად - ზეთში შერეულს, და ერთ ლოგ ზეთს“), ეს იქნებოდა იესო ქრისტეს მიერ აღსრულებული განკურნების უეჭველი მტკიცებულება და მოწმობა.

თუმცა, ამასთანავე იესო ქრისტემ აუკრძალა განკურნებულს ესაუბრა ამ ფაქტზე. სავარაუდოდ, იმიტომ, რომ ახალ სასწაულთმოქმედზე ახალი ჭორები არ გავრცელებულიყო და ხალხს არ გასჩენოდა ცრუ იმედები და უშედეგო წარმოდგენები (იოან. 6.14-15: „ხოლო ხალხმა, რომელმაც იხილა იესოს მიერ ქმნილი სასწაული, თქვა: ჭეშმარიტად ეს არის წინასწარმეტყველი, რომელიც უნდა მოსულიყო ქვეყნად. იესომ იცოდა, რომ აპირებდნენ მოსვლას და მის შეპყრობას, რათა გაემეფებინათ იგი; ამიტომ კვლავ განმარტოვდა მთაზე“), ხოლო ერისმთავრებს არ დაეწყოთ მტრობა იესოსი, მაგრამ მადლიერების გრძნობით აღძრული განკურნებული ყველას მოუყვა სასწაულის შესახებ, იესო ქრისტე იძულებული გახდა განმარტოებულიყო, თუმცა ხალხმა მაინც იპოვა იგი.

მათეს მიხედვით, ეს მოვლენა მოხდა მთაზე ქადაგების დროს. მარკოზი მოგვითხრობს, რომ ეს მოხდა პეტრეს სიდედრის განკურნების შემდეგ, ლუკა მახარებელი კი - ოთხი მეთევზის მოწოდებამდე. ამასთან მარკოზი და ლუკა ამ მოვლენას არ უკავშირებენ წინა თუ მომდევნო მოვლენებს. მათე კი პირდაპირ საუბრობს, როცა იესო ქრისტე ჩამოვიდა მთიდან, მაშინ განკურნა კეთროვანი. ცხადია, რომ ეს მოვლენა უკავშირდება გალილეაში ქადაგების პერიოდს.

შენიშვნა. კეთრი ერთ-ერთი საშინელი სნეულებაა, რომელიც ემართებოდათ აღმოსავლეთის მაცხოვრებლებს. სნეულება იწყებოდა კანზე თეთრი სირსვლიანი ლაქებით და ედებოდა მთელ სხეულს. შემდეგ კი იწყებოდა კანის, სხეულისა და ყველა ნაწილის, იოგებისა და თვით სახსართა, გახრწნა. მღვდლები უყურადღებოდ არ ტოვებდნენ ამ დაავადებას და განკვეთდნენ კეთროვნებს საზოგადოებისგან, განკურნების შემდეგ კი განწმენდნენ მათ, ე.ი. ისევ იღებდნენ თავიანთ კრებულში მათგან მსხერპლშეწირვის მიღების შემდეგ. ცხადია, თავად არ შეძლოთ კეთროვანის განკურნება. კეთროვნები ცხოვრობდნენ განცალკევებულ სახლებში და იმალებოდნენ გამოქვაბულებში, საფლავებში. ზოგიერთი ქალაქისა და სოფლების მახლობლად ხშირად

ყალიბდებოდა კეთროვანთა მთელი რიგი საზოგადოებები, რომლებიც საკვებ-სასმელის უქონლობის გამო იწყებდნენ მგზავრების ძარცვასა და მოკვლას. ნაწილი კი, ნათესავთაგან მიტოვებული და საზოგადოებისგან მოკვეთილი, იხოვებოდა შიმშილისა და მხეცებისგან (შედ. IV მეფ. 7.3 და შემდეგი: „ოთხი კეთროვანი იჯდა კარიბჭის შესასვლელთან და ეუბნებოდა ერთმანეთს: რისთვის ვსხედვართ აქ და ველოდებით სიკვდილს?“). ცნობილ პიროვნებათაგან კეთრით დაავადდნენ: იოზი, იუდეის მეფე ოზია ანუ აზარია, ედესოს მეფე ავგაროზი. არსებობდა ასევე კეთროვანთა სახლებიც. კეთროვანთა შესახებ და კეთრთა სახეებზე, მათ მიღებასა და განკვეთაზე დაწვრილებით მოგვითხრობს ლევიტელთა წიგნი (13 და 14).

განრღვეულის განკურნება

(მთ. 9:1-8; მარკ. 2:1-12; ლუკ. 5:17-26)

იესო ქრისტეს ყოველთვის მიჰყვებოდა ბევრი ხალხი, მათ სწყუროდათ ხილვა და სმენა უდიდესი წინასწარმეტყველისა. ერთხელ, როდესაც ის კაპერნაუმში ერთ-ერთ სახლში იმყოფებოდა, არა მარტო ის სახლი, არამედ ყველა მიმდებარე სახლი სავსე იყო ხალხით.

ამ დროს იესოსთან მიიყვანეს განრღვეული, მაგრამ სივიწროვის გამო ვერ მიუახლოვდნენ მას. მაშინ ახადეს სახლს სახურავის ნაწილი და ჩაუშვეს სნეული იესოს ფეხებთან. ავადმყოფის თანმხლებთა სარწმუნოებამ, რომლებიც ასე უცნაურად მოიქცნენ, და თავად ავადმყოფის რწმენამ მოდრიკა იესოს გული და სნეულს მიუტევა ცოდვები, რომლებიც მისი სნეულების მთავარი მიზეზი იყო. ამან კი იესოს წინააღმდეგ რისხვით აღძრა იქ მყოფი ფარისევლები და მწიგნობრები და ღვთის გამობაში დაადანაშაულეს ის.

იესოს კითხვას, რა უფრო ძნელია, ცოდვების კურნება თუ სნეულებისა, უნდა დაერწმუნებინა იქ მყოფნი, რომ ორივე ქმედება შესაძლებელია მხოლოდ ღვთისთვის. ხოლო განრღვეულისადმი შემდეგი ბრძანება: „აღდეგ, აიღე შენი სარეცელი და წადი შენს სახლში“, მოწმობდა,

რომ ასეთი ღვთაებრივი ხელისუფლება ცოდვათა მიტევებისა და სნეულების განკურნებისა ნამდვილად ეკუთვნის იესოს.

ამგვარად, ამ ფაქტის თხრობისას ჩვენ ვხედავთ:

1. რწმენის მოქმედებას, რომელიც გადალახავს ყველა წინააღმდეგობასა და მიიზიდავს ღვთის წყალობას არა მარტო თვით მორწმუნეებზე, არამედ იმათზეც, ვისაც რაღაც შეხება აქვს მასთან;

2. სიყვარულით ქმედებას ყოვლისმცოდნე ღვთისა, რომელიც აკმაყოფილებს არა მარტო თხოვნას, არამედ იმასაც, რაც ემსახურება მომავალი ბედნიერების საწინდარს;

3. ქმედებას ურწმუნოებისას, რომელიც კეთილი საქმეების დროსაც კი დრტვინავს, ხოლო სასწაულებში ეძებს ეჭვის მიზეზს. ცოდვათა მიტევების გამო იესო ქრისტეს მიმართ მათი რისხვა გასაგებია, რადგან ფარისევლები თვლიდნენ, რომ ეს ღვთის უფლებაა, ხოლო იესო ჩვეულებრივ ადამიანად მიაჩნდათ. ისინი ვერ იგებდნენ, რომ ავადმყოფთა განკურნების ძალაუფლება ეკუთვნოდა კიდევ ერთს - ღვთის ძეს. მსგავს კურნებათა მაგალითებს ისინი ხედავდნენ უძველეს წინასწარმეტყველებში და თვლიდნენ იესოს წინასწარმეტყველად, ფიქრობდნენ, რომ მას შეეძლო ესარგებლა, მათ მსგავსად, მხოლოდ კურნებათა ძალაუფლებით. იესო ქრისტე ამ საკითხის განმარტებით აჩვენებს მწიგნობრებს, რომ უძველესი წინასწარმეტყველები ღვთის სახელით აღასრულებდნენ კურნებებს და, მით უფრო, ეს ძალაუფლება უნდა ეკუთვნოდეს კაცის ძესაც, ანუ მესიას, რომელიც ამასთანავე არის ძე ღვთისა.

მათეს მოწოდება

(მთ. 9:9-17; მარკ. 2:14-22; ლუკ. 5:27-39)

იმ დროს, როცა იესოს მიჰყვებოდა მრავალი ერი, საბაჟოს კართან იჯდა მეზვერე მათე, სხვაგვარად ლევი, აღფესის ძე და როგორც ფიქრობენ, იაკობის (უმცროსის) ძმა და შესაძლოა, მწუხარებით უყურებდა მათ, ვინც

თავისუფლად მისდევდა უდიდეს წინასწარმეტყველს. იესო ქრისტემ, მიუხედავად მეზვერეთა მიმართ ხალხის სიძულვილისა, მოუწოდა მათეს. ღვთაებრივი მასწავლებლის ამ ერთმა ყოვლისშემძლე დამახებამ მოახდინა მათეში გადამწყვეტი ცვლილება და გაჰყვა იგი მომწოდებელს.

მადლიერების გრძნობით აღვსილმა მეზვერემ მოაწყო დიდი სადამო თავის სახლში მეზვერეებისათვის და მოიწვია იესო ქრისტე. იესო დაჯდა მეზვერეებისა და ცოდვილების სუფრასთან. ფარისევლები და რჯულის მკაცრი დამცველები, რომლებსაც სძულდათ მეზვერეები, განიკითხავდნენ იესოს ამის გამო. მეზვერეები თავიანთი ვალდებულებების გამო ხშირად ვერ ასრულებდნენ რჯულის საწესჩვეულებო მოთხოვნებს. თუმცა, მეორე მხრივ, თავიანთი მდგომარეობით მათ შეეძლოთ დახმარებოდნენ და მოწყალეა აღმოეჩინათ ღარიბი და უპოვარი ადამიანებისათვის.

იესო ქრისტეს სურს მისცეს დაცემულებს შეწყალების მაგალითი. იგი ამბობს, რომ გონივრული და ბუნებრივია, როდესაც ექიმს მოუწოდებენ ავადმყოფთან, და არა ჯანმრთელთან. თავისი მოსაზრების დასამტკიცებლად იმოწმებს წინასწარმეტყველის სიტყვებს: **„რადგან თქვენი სიკეთე მახარებს და არა მსხვერპლი, უფლის შემეცნება და არა აღსავლენი“** (ოსია 6.6), რომლითაც განიდიდება ადამიანის შინაგანი სათნოება და არა - კეთილმსახურების გარეგნული გამოვლენა, მსხვერპლშეწირვისა თუ რჯულის წესჩვეულებათა შესრულება.

იოანე ნათლისმცემლის მოწაფეებმა, იესოს ასეთი სწავლების უარსაყოფად, დაეყრდნენ თავიანთი მასწავლებლის, უდიდესი მმარხველის, ავტორიტეტსა და ფარისეველთა კეთილგანწყობას მარხვის მიმართ, მიუთითეს, რომ თავადაც მარხულობდნენ და ფარისევლებიც, და იკითხეს: რატომ არ უბრძანებს იესო ქრისტე თავის მოწაფეებს მარხვას და შესაბამისად, თვითონაც რატომ არ სურს, რომ დაიცვას მარხვა? პასუხად ამისა, იესო ქრისტემ შეადარა საკუთარი თავი სიძეს, როგორც მათი მასწავლებელი იოანე ქადაგებდა, ხოლო თავისი მოწაფეები - მექორწინეთა ძეგებს. თქვა, რომ უკანასკნელებისთვის შეუფერებელია მარხვა, ვიდრე სიძე

მათთანაა, ასევე შეუფერებელია მარხვა მისი მოწაფეებისათვის, ვიდრე ღვთის ძე დედამიწაზეა.

შემდეგ ძველ სამოსსა და ახალ ღვინოზე იგავით მიანიშნა, რომ ახალი აღთქმის სწალებისათვის შეუთავსებელია ძველი საწესჩვეულებო ფორმები, რომ იოანეს მოწაფეები და ფარისევლები არ იღებენ მის სწავლებას, რადგან „ძველი ღვინის არც ერთი მსმელი არ ისურვებს ახალს: რადგანაც იტყვის: ძველი სჯობსო“.

შენიშვნა. მეზვერეებს ევალეზოდან გადასახადებისა და ვალების აკრეფა. ამის უფლებას ისინი იღებდნენ უმთავრესად რომაელი მმართველებისგან, რისთვისაც მათ უხდიდნენ ფულს. ხალხს სძულდა ისინი, რადგან ანგარების წყურვილით შეპყრობილნი ხშირად ბოროტად იყენებდნენ თავიანთ უფლებებს და დაწესებულ გადასახადებზე მეტს ართმევდნენ ხალხს, რითიც უფრო დიდ უკმაყოფილებას იწვევდნენ.

მათე მახარებელთან მოწოდებულ მეზვერეს ჰქვია მათე, ხოლო მარკოზ და ლუკა მახარებლების მიხედვით - ლევი. მარკოზი მას ალფესის ძესაც უწოდებს, რომელსაც აიგივებენ კლეოპასთან და ამგვარად თვლიან მას იესოს ხორციელ ნათესავად. გადმოცემით, ეს სწორედ ის მათეა, რომელმაც დაწერა სახარება. სახელი ლევი შესაძლოა მისი ადრინდელი სახელი იყოს, როგორც პეტრე მოციქულის თუ სხვა შემთხვევებში.

მუხლი 15. იესო ქრისტე არ უარყოფს მარხვებს, არც სხვა წეს-ჩვეულებებს, მაგრამ მარხვას თვლის მწუხარების ნიშნად და ამდენად არ ითხოვს მას თავისი მოწაფეებისაგან მათი ურთიერთობის პერიოდში. მოვა მარხვის დრო - მასწავლებელთან განშორების ჟამი. ამიტომაც ქრისტიანული ეკლესია ქადაგებს მარხვებს იმ დღეებში, როდესაც ის იხსენებს იესო ქრისტეს ვნებებს და ცოდვათა სინანულის დროს.

მუხლი 16-17. ახალი საკერებელი ძველ სამოსზე - ესაა ახალი ქრისტიანული სწავლება ძველი აღთქმის გაცვეთილ წეს-ჩვეულებებზე. ქრისტემ გააუქმა ისინი თავისი სწავლებით.

ახალი ბეწვი - ესენი არიან ქრისტეს მოწაფეები, ქრისტიანული სწავლების მატარებელნი და მქადაგებელნი. იოანეს მოწაფეებსა და ფარისევლებს, რომლებიც გაიზარდნენ ცხოვრებისათვის აუცილებელი გარეგნული ნიშნების შეგნებით, არ შეეძლოთ ყოფილიყვნენ ქრისტეს სწავლების მატარებელნი. იესო ქრისტემ აირჩია სხვა, ახალი ბეწვი - მოწაფეები, რომლებიც უცხო იყვნენ ფარისევლური სწავლების ძველი საფუარისგან. მათეც, ყოფილი მეზვერე, ხდება ახალი სწავლების მატარებელი.

მათეს მოციქულად მოწოდებით ნაჩვენებია:

1. ღვთის წყალობის სიდიადე, რომელსაც არ სურს ცოდვილთა სიკვდილი, უნდა მოქცევა და შეწყალება იმათი, ვისაც ყველა ზიზღით ეკიდება;

2. მეზვერის მსხვერპლის სიდიადე, რომელმაც შეძლო განდგომოდა თავის სარგებელს, თავის უწინდელ ცხოვრებას და ამაღლდა მეზვერიდან სამოციქულო წოდებამდე;

3. მათეს გადაწყვეტილების ძალა, დატოვოს ყველაფერი იმის გამო, რომ გახდეს ნაკლებად ცნობილი გალილეელი წინასწარმეტყველის მოწაფე;

4. ძე ღვთისას უკიდურესი შემწყნარებლობა, რომელმაც აქცია ღვთის ძე ცოდვილთა და მეზვერეთა მეგობრად;

5. ფარისეველთა უკიდურესი სიბრმავე. ისინი თვლიდნენ ცხოვნებას რჯულის საქმედ და უპირატესობას ანიჭებდნენ მსხვერპლის შეწირვას მოწყალების საქმეზე მეტად. ამიტომაც გაკადნიერდნენ და განსაჯეს თვით ღვთის წყალობა ცოდვილთა შემწყნარებლობის გამო.

იესო ქრისტეს საუბარი ფარისევლებსა და იოანეს მოწაფეებთან გვაჩვენებს ჭეშმარიტი მარხვის მნიშვნელობას, ახალი სწავლების უპირატესობას ძველთან და ასევე, ახალი სულის შეუთავსებლობას გაცვეთილი რჯულის საწესჩვეულებო ფორმებთან.

იესო ქრისტეს მსახურების პირველი წლის მოვლენათა ზოგადი განხილვა

განმმართველთა უდიდესი ნაწილი იესო ქრისტეს საქმიანობის პირველი წლის მოვლენების მიმოხილვას სწორედ მათეს მოწოდებით ასრულებს.

მაცხოვრის საზოგადო მსახურების პირველი წლის მოვლენებზე ზოგადი დაკვირვებით ვხედავთ, რომ უკვე გამოიკვეთა მისი მთელი საქმიანობის, მისი ისრაელთან და ისრაელის მისადმი ურთიერთობის, უმთავრესი შტრიხები.

იესო ქრისტე გალილეაში მოკრძალებული საქმეების შემდეგ, მას შემდეგ, რაც აღასრულა პირველი სასწაული ქორწილში, პირველად იქადაგა

ღვთის სასუფეველის დადგომა, საზეიმოდ და მოულოდნელად მიდის თავისი მამის ტაძარში და განწმენდს მას მოვაჭრეებისაგან.

იერუსალიმში ის აღასრულებს რამდენიმე სასწაულს, ასწავლის ნიკოდიმოსს განახლების (ახლად შობის) საიდულოებებს და ამჩნევს, რომ იერუსალიმი და იუდეა მისი ქადაგების მისაღებად ჯერ კიდევ არაა მზად, ამიტომ ისევ ბრუნდება გალილეაში. გზაზე, სამარიის გავლით, ესაუბრება სამარიტელ ქალს ცხოველი წყლის შესახებ და ღვთის თაყვანისცემას ასწავლის სულითა და ჭეშმარიტებით. ასე აგროვებს სამარიტელთა შორის უხვ მოსავალს.

გალილეაში, ქალაქ კაპერნაუმში, ის აფუძნებს თავის ადგილსამყოფელს. ეწვევა ნაზარეთს, სადაც დგება სიკვდილის საშიშროების წინაშე. სასწაულებითა და სწავლებით იზიდავს თავისკენ ერის სიმრავლეს და მოუწოდებს მოწაფეების ნაწილს, შეუდგნენ მას.

იგი იწვევს თავისი სწავლებით ხალხისა და თავად მოწაფეების გაკვირვებას, ფარისევლებსა და სინაგოგის მესვეურებში კი - უკმაყოფილებას, რომელიც ჯერ იკვეთება კამათებსა და საუბრებში, ხოლო შემდეგ გადადის ნაზარეთელი წინასწარმეტყველის დევნაში. სასწაულებით იესო ქრისტე ავლენს თავის ყოვლისშემძლეობას სხვადასხვა მხრივ.

იესო ქრისტე ამასთანავე საწყის დაუდებს ნიშნებს - წყლის ღვინოდ გარდაქცევით. განკურნავს სნეულებს, განდევნის ეშმაკებს, განწმენდს კეთროვანებს, აწყობს სასწაულებრივ თევჭერას და ასე აღწევს მსმენელთა გულებში, ამხელს ეჭვით აღვსილებსა და ურწმუნოებს, აქებს მორწმუნეებს და მიუტევებს მათ ცოდვებს. ურთიერთობს ცოდვილებთან, ვახშმობს მათთან და მოუწოდებს კიდევ მათ მოწაფეთა რიცხვში, ხოლო მოჩვენებით მართლებს განსჯის და განემორება მათ.

ამავე დროს მისი მიმდევრებისა და ხალხის დიდი ნაწილი, თვით ეშმაკებიც კი აღიარებენ და ცნობენ მას ღვთის ძედ, მესიად. ხოლო უახლოეს თანამემამულეებს არ სურთ, აღიარონ ის წინასწარმეტყველადაც კი. მან უკვე გაამხილა, თუმცა მოკლედ, თავისი საზოგადო მსახურების მთელი ისტორია. მის საუბარებში უკვე გამოჩნდა მისი სწავლების ყველა უმთავრესი მხარე: საჭიროა განახლება, რათა შევიდეთ ღვთის

სასუფეველში, ძველის ახლით შეცვლა და ღვთის თაყვანისცემა სულითა და ჭეშმარიტებით. ასევე ისაუბრა, რომ ძე კაცისა ამაღლდება ჯვარზე და თავისი სხეულით დააფუძნებს ეკლესიას.

მეორე პასეჟი

მეორე პასეჟი მკაფიოდ არ იკვეთება მახარებლებთან. იოანე საუბრობს მხოლოდ დღესასწაულის მოახლოებაზე და არ განსაზღვრავს არც სახელით, არც დროით. სხვა მახარებლები საერთოდ არ მოგვითხრობენ ამ პასეჟის შესახებ, მხოლოდ ზოგიერთ მოვლენას ახსენებენ, რომლებიც გვაძლევს უფლებას დავასკვნათ, რომ ახლაჲნ პასეჟი იყო.

მაგალითად, მათე და მარკოზი საუბრობენ, რომ ერთხელ იესოს მოწაფეებმა დაკრიფეს თავთავები (მთ. 12.1: „ერთხელ, შაბათ დღეს, ყანაში მიდიოდა იესო; მოშივდათ მის მოწაფეებს და დაიწყეს თავთავების კრეფა და ჭამა“; მარკ. 2.23: „მოხდა ისე, რომ შაბათ დღეს ყანაში მიდიოდა, და მისმა მოწაფეებმა გზადაგზა თავთავებს დაუწყეს კრეფა“), ხოლო ლუკა იხსენებს ერთ შაბათ დღეს (6.1: „ერთხელ, შაბათ დღეს, ყანაში მიდიოდა იესო. და მისმა მოწაფეებმა თავთავებს დაუწყეს კრეფა: ხელით ფშვნეტდნენ და ჭამდნენ“). ყველაფერი ეს უფლებას გვაძლევს დავუკავშიროთ ეს მოვლენები პასეჟის გასვლის დროს, როდესაც პალესტინაში იწყებოდა მკა, ხოლო საეკლესიო წელი იწყებოდა შაბათის აღრიცხვით.

სამარიტელთან საუბარში იესო ქრისტე ამბობს, რომ მკის დადგომამდე, ანუ პასეჟამდე, რჩებოდა 4 თვე (იოან. 4.35: „განა თქვენ არ ამბობთ, ოთხი თვეც კიდევ, და მოიწევა მკაო?“), ხოლო იოანეს მიერ ხსენებული დღესასწაულის აღსანიშნავად გამოყენებული სახელწოდება

(εορτη), ყველა განმმარტებლის მიხედვით, ესადაგება უპირველესად პასექს (მთ. 26.5; მარკ. 15.6; ლუკ. 23.17; მთ. 27.15; იოან. 12.12); მაშინ როცა სხვა დღესასწაულთა შესახებ საუბარისას ყოველთვის ახსენებენ დღესასწაულის სახელს (იოან. 7.2: „მოახლოებული იყო იუდეველთა დღესასწაული, რომელსაც ჰქვია კარვობა“ ; 10.22: „ხოლო იერუსალიმში იყო განახლების დღესასწაული; ზამთარი იდგა“). ახალი პასექის მალე დადგომის (6.4: „ახლოვდებოდა პასექი, იუდეველთა დღესასწაული“). ხსენება მიანიშნებს მხოლოდ იმას, რომ იოანემ გამოტოვა მოვლენათა წვრილმანები, რომლებიც აღწერეს სხვა მახარებლებმა.

მეორე და მესამე პასექს შორის აღესრულა შემდეგი უმთავრესი მოვლენები: 38-წლიანი განრღვეულის განკურნება, მოწაფეების მიერ შაბათს თავთავების კრეფა და გამხმარი ხელის მქონე ადამიანის განკურნება შაბათს, 12 მიციქულის არჩევა და მთაზე ქადაგება, ნაინელი ქალის ძის აღდგენა, იოანეს ტყვეობიდან გამოგზავნილ მოწაფეებთან საუბარი, სვიმეონ ფარისეველის სახლში მემრუმე ქალის შენდობა, სასწაულთა აღსრულებაში ფარისეველებთან ასპარეზი, ხალხის განსწავლა იგავებით, გრიგალის დაწყნარება ტბაზე, ღადარელი ეშმაკეულების განკურნება, იაიროსის ასულის აღდგინება და სისხლმდინარე ქალის განკურნება, მოციქულთა გაგზავნა საქადაგებლად, ჰეროდეს მიერ იოანე ნათლისმცემლის მოკვდინება, 5 პური 5000 კაცის დაპურება, წყალზე სიარული, კაპერნაუმში დაბრუნება და საუბარი ხალხთან სიცოცხლის პურზე.

38-წლიანი განრღვეულის განკურნება

(იოან. 5:1-47)

იესო ქრისტემ იერუსალიმში მისვლა აღნიშნა 38-წლიანი განრღვეულის განკურნებით, რომელიც სხვა მრავალ სნეულს - ბრმებს, კოჭლებსა და ყრუებს - შორის იწვა ტაძართან ახლოს, ცხვრის კარიბჭესთან მოწყობილ საქველმოქმედო სახლში, ბეთეზდად წოდებულში, და მოელოდა წყლის სასწაულებრივ ძვრას აუზში.

ოცდათვრამეტწლიანმა მოლოდინმა და სურვილმა მიეღო განკურნება ანგელოზის მიერ სასწაულებივად ამღვრეულ წყალში შთაფლვით ვერ დაასუსტა რწმენა სნეულში. იესოს კითხვაზე, სურს თუ არა მას იყოს ჯანმრთელი, ის პასუხობს, რომ აქვს სურვილი მიიღოს განკურნება იმავე აუზში, მაგრამ, სამწუხაროდ, არ ჰყავს კაცი, რომელიც დაეხმარებოდა მას. ამ რწმენას იესო ქრისტე პასუხობს ბრძანებით, აიღოს თავისი სარეცელი და წავიდეს სახლში. განკურნებული ავადმყოფი იმწამსვე ადგება და წაიღებს თავის საწოლს სახლში.

მაგრამ რამდენადაც ეს განკურნება აღესრულა შაბათს, ანუ იმ დროს, როდესაც იუდეველთა მოსაზრებით, არ შეიძლება არა მხოლოდ რაიმე საქმის კეთება, არამედ ტვირთის ტარებაც კი. განკურნებული განრღვეულის დანახვა, რომელსაც თავისი საწოლი ხელით მიჰქონდა, იუდეველებს იმდენად არ გაკვივებიათ, არ გაკვირვებიათ, რომ მათთვის ცნობილი სნეული დადის ჯანმრთელი და ძლიერი, რამდენადაც შფოთავდნენ შაბათის დარღვევის გამო. განკურნებულმა არ იცოდა ვინ იყო მისი მხსნელი, თავდაპირველად თავს იმართლებდა შაბათის დარღვევის გამო, ამბობდა, რომ მას ასე უთხრეს. შემდეგ კი, როდესაც შეხვდა იესო ქრისტეს ტაძარში და უფალმა უთხრა მორიდებოდა ცოდვას, რომ რაიმე ცუდი არ დამართნოდა, მან განუცხადა იუდეველებს, რომ მისი განკურნების მიზეზი იყო იესო. იუდეველებმა იესო ქრისტეს დევნა დაუწყეს და ეძებდნენ მოსაკლავად იმის გამო, რომ მან ადასრულა ასეთი საქმე შაბათს.

იესო ქრისტემ გაიგო ამის შესახებ და უპასუხა თავის ბრალმდებლებს, რომ ის იქცევა ისე, როგორც მამა. ღმერთი არასდროს არ წყვეტს შემოქმედებით საქმიანობას თავის შექმნილ სამყაროში, არამედ დღემდე ქმნის მას. ამიტომაც ისიც, როგორც ძე ღვთისა, ადასრულებს იმას, რასაც მამა.

ამ სიტყვების შემდეგ იუდეველებმა კიდევ უფრო შეიძულეს იესო არა მხოლოდ იმის გამო, რომ მან დაარღვია შაბათი, არამედ იმისთვისაც, რომ ღმერთს უწოდა თავისი მამა, საკუთარი თავი წარმოაჩინა ღვთის თანაბრად.

მაცხოვარი არ უარყოფს მათ მოსაზრებას საკუთარ თავზე, როგორც ღვთის თანაბარზე და სურს უკეთ განმარტოს მათთვის თავისი სიტყვები, ისევ გაიმეორა, რომ მან აღასრულა მხოლოდ ის, რასაც აკეთებდა მამა და რომ მან მიიღო მამისაგან ხელისუფლება ჭეშმარიტად მხოლოდ ღვთისთვის შესაძლებელი: მკვდართა აღდგინება, ყველასათვის სიცოცხლის მინიჭება და განსჯა იმ მიზნით, რომ ამ საშუალებით ძე ღმერთსაც აღევლინოს ისეთი პატივი, როგორც მამა ღმერთს, ამიტომაც ის ანიჭებს სიცოცხლეს მის მორწმუნეებს. ის ოდესღაც აღადგენს ყველას სამსჯავროსათვის, მართლებს - საუკუნო სიცოცხლისათვის, ხოლო ცოდვილებს - საუკუნო სასჯელისათვის.

ასეთი სამსჯავრო არ შეიძლება იყოს მიკერძოებული, რადგან აღესრულება მამის ნებითა და მისი, სამართლიანი ღმერთის, მოთხოვნის შესაბამისად. ზემოთქმულის დასამტკიცებლად იესო, თავის მსმენელთა მოსაზრების შესაბამისად, საკუთარ თავზე თვითდამოწმების არასაკმარისობის შესახებ (შედ. იოან. 8.13-14: „ფარისევლებმა უთხრეს: შენ თვითონ მოწმობ შენს თავზე, ასე რომ, შენი მოწმობა არ არის ჭეშმარიტი. მიუგო იესომ და უთხრა მათ: ჩემს თავზედაც რომ ვმოწმობდე, ჭეშმარიტია ჩემი მოწმობა, რადგანაც ვიცი, საიდან მოვედი და სად მივდივარ; თქვენ კი არ იცით, საიდან მოვსულვარ და სად მივალ“) ამბობს, რომ მას სხვა მოწმე ჰყავს და ეს მოწმე არის მამა ღმერთი. მან კი გამოაგზავნა ძე ღმერთის დასამოწმებლად იოანე ნათლისმცემელი (იოან. 1.7: „ის მოვიდა სამოწმებლად, რათა ემოწმებინა ნათლისათვის და, ამრიგად, ყველას ერწმუნა მისგან“) და ეს კარგად იციან იუდეველებმა (იოან. 1.19: „ეს არის მოწმობა იოანესი, როცა იუდეველებმა იერუსალიმიდან წარგზავნეს მღვდლები და ლევიტელნი, რათა ეკითხათ მისთვის: ვინა ხარ შენ?“).

იოანე ნათლისმცემლის მოღვაწეობა შესაძლოა ყოფილიყო არასაკმარისი მოწმობა, რადგან იყო წმიდა ადამიანური, მაგრამ თავად იესოს საქმიანობა, რომელიც ატარებდა ღვთაებრივ ხასიათს, ისე დიდი და მკაფიო იყო, რომ ღვთის არმხილველნი და არმსმენელნიც შეძლებდნენ დარწმუნებულიყვნენ მის ღვთაებრიობაში. თუმცა, იუდეველებმა არ ირწმუნეს ეს მოწმობებიც, თითქოს სჯეროდათ წერილის მინიშნებები

მესიის შესახებ და მზად იყვნენ მიეღოთ მესიად ყოველი მატყუარა, ჭეშმარიტი მესია კი უარყვეს. იესო ქრისტე ამიტომაც იმოწმებს თვით წმიდა წერილს და მიაწმენებს, რომ წერილის დაკვირვებით გამოკვლევას შეეძლო მიეყვანა იუდეველები მისი სიტყვისა და მისი პიროვნების ჭეშმარიტების მტკიცებულებასთან. მაგრამ, სამწუხაროდ, ცრურწმენა აიძულებს მათ არ ირწმუნონ მესია თვით მოსეს მინიშნებებითაც. ამიტომაც მოსე იქნება ღვთის წინაშე თავისი ერის ბრალმდებელი მათი ურწმუნოების გამო.

შენიშვნა. წმიდა წერილის მოწმობას იესო ქრისტემ მიმართა არა მხოლოდ იმიტომ, რომ ის ღვთის სიტყვაა, შესაბამისად თავისი მამის დამოწმება, არამედ იმიტომაც, რომ იუდეველები წარმოიდგენდნენ იესოში საუკუნო მიწიერ ცხოვრებას. ეს მოსაზრება იყო ცალმხრივი და ამასთანავე საშიშიც რწმენისათვის, მათი გონება მიისწრაფვოდა წერილის გამოსაცდელად. ერთ-ერთი მკვლევრის შენიშვნით, ამ შეხედულებას ღვთის სიტყვის სრულ სიძულვილამდე მიჰყავდა იუდეველები. ეს ადასტურებდა, რომ იუდეველები მოქმედებდნენ არა გონების ცნობისმოყვარეობით, არამედ უხეშად არღვევდნენ წერილს უმეცრებით.

განრღვეულის განკურნების მიზეზით გამოწვეულ საუბარში იესო ქრისტე ნათლად განუმარტავს იუდეველებს თავის ღვთაებრივ ღირსებას, თავის თანასწორობას, შესაბამისად მამასთან ერთარსებასა და თანაბარ დიდებას, საიდანაც გამომდინარეობს მისი ღვთაებრივი უფლება შემოქმედებისა, მკვდართა აღდგინებისა და სამსჯავროსი. ეს უფლება მან მიიღო მამისაგან, რომელსაც უყვარს ძე და ყველაფერს უცხადებს მას.

იესო ქრისტე ასწავლის იუდეველებს, რომ მამა განუცხადებს მას და აღასრულებს მისი საშუალებით კიდევ უფრო გასაოცარ საქმეებს, ვიდრე მათ აქამდე ნანახი აქვთ. ამ საქმეებში იგულისხმება ის, რასაც ქრისტე აღასრულებს დაცემული კაცობრიობის გამოსასყიდად. ქრისტე ამცნებს მათ, რომ ადამიანებს უნდა დაეწყოთ ახალი სულიერი ცხოვრება, ასწავლის ღვთაებრივ ღირსებისა და ძე ღმერთის ყოვლისშემძლეობას, რომელიც გააოცებთ თვით ურწმუნოებსაც კი.

დადგება დრო, - ამბობდა იესო, - და დადგა უკვე, როდესაც მკვდრები (ცოდვილნი) მოისმენენ ძე ღმერთის ხმას, ირწმუნებენ მის ქადაგებას და გაცოცხლდებიან სულიერი - წმიდა ცხოვრებისათვის, ღირსნი გახდებიან საფლავებში უკვდავი ცხოვრების მიღებისა საყოველთაო

აღდგომის შემდეგ. ღვთის ძის სიტყვის ასეთი მორწმუნენი უკვე აღარ მიეცემიან სამსჯავროს - როგორც მოელთ ურწმუნოებს - ეს ღვთის სიტყვამ აღადგინა ისინი, ააღორძინა ახალი ცხოვრებისათვის და ამგვარად განათავისუფლა ისინი სამსჯავროსაგან.

ადამიანების სამსჯავრო ეკუთვნის ძე ღვთისას, რადგან ის ძე კაცისაცაა. მას, როგორც ადამიანს, შეუძლია განსაჯოს ადამიანები. მაგრამ მსმენელთა უხეში წარმოსახვა მესიის სასუფეველის შესახებ არ ეთანხმებოდა იესო ქრისტე ქადაგებას ღვთის საქმეებზე, ღვთის სიტყვის ადამიანთა სულებზე ზემოქმედებაზე, სულიერ აღდგომასა და ცხოვრებაზე. ამიტომაც იესომ ისაუბრა იმის შესახებაც, რასაც ისინი უფრო ადვილად მიიღებდნენ - საყოველთაო სამსჯავროსა და მკვდართა აღდგომაზე, როგორც მესიის მოსვლის საბოლოო მიზანზე.

1. „იერუსალიმში, ცხვრის ჭიშკართან არის ხუთბჭიანი აუზი“ - განმმარტებლების ნაწილი, იმის საფუძველზე, რომ იოანეს სახერება დაწერილია იერუსალიმის დანგრევის შემდეგ, „არის“ ნაცვლად კითხულობენ „იყოს“. მაგრამ ის შეიძლებოდა გადარჩენილიყო იერუსალიმის დანგრევის შემდეგაც, რადგან მის ნაშთებს აჩვენებდნენ ნეტარ იერონიმესა და სხვა მოგზაურებს IV საუკუნეშიც. სიტყვა „ცხვრის“ ზოგი ხელნაწერისა და სლავური თარგმანით მიეკუთვნება აუზს და მასში თითქოს მოიაზრებოდა სამსხვერპლო ცხოველთა განზანვა. მაგრამ ტაძარიდან მისი შორს ყოფნა და ასევე ტაძრის ეზოში სხვა აუზის არსებობა მსხვერპლთა განზანვისათვის ხდის აუზის სახელწოდებას საეჭვოს. ამიტომაც ფიქრობენ, რომ აქ ცხვრის კარიჭე იგულისხმება (ნეემია 3.1: „ადგენენ ელიაშიბ მღვდელმთავარი და მისი ძმები - მღვდლები და ცხვრის კარიჭე აღადგინეს“), საიდანაც მიდენიდნენ სამსხვერპლო ცხოველებს ტაძრისკენ.

2. ამ აუზთან მოწყალების სახლები იყო მოწყობილი სხვადასხვა დაავადების მატარებელი სნეულებისთვის. სწამდათ, რომ აუზში დროდადრო ანგელოზის მიერ იმღვრებოდა წყალი და ღებულობდა სასწაულებრივ ძალას და უბრუნებდა ჯანმრთელობას აუზში პირველ ჩამსვლელს. ეს სასწაულებრივი მოქმედება, ცხადია, აღესრულებოდა წყლის არა ბუნებრივი, ჩვეულებრივი თვისებით, რადგანაც განიკურნებოდნენ არა ყოველთვის და არა ყველა, არამედ დროდადრო და მხოლოდ აუზში პირველი ჩამსვლელნი, მახარებლის მინიშნებით, ეს დამოკიდებული იყო ანგელოზის წყალში ჩასვლაზე.

განრღვეული წარმოგვიდგენს ღვთის სიტყვის რწმენის ცოცხალ მაგალითს, იგი ხანგრძლივ ელოდა სნეულებისგან განკურნებას საოცარი მოთმინებით. მან მიიღო განკურნება თავისი რწმენის გამო სწორედ მაშინ, როცა ყველაზე ნაკლებად ელოდა მას.

იესო ქრისტეს მოგზაურობა მოწაფეებთან ერთად

(მთ. 12:1-21; მარკ. 2:23-28; 3:1-12; ლუკ. 6:1-11)

I. მოწაფეების მიერ თავთავების დაკრეფა შაბათს

დაახლოებით მეორე პასექის დროს, იესო ქრისტე მოწაფეებთან ერთად მიდიოდა დათესილი მინდვრის გავლით. მშვიერმა მოწაფეებმა დაკრიფეს თავთავები და შეჭამეს. რამდენადაც ეს იყო შაბათი დღე, ფარისევლებმა დაინახეს მოწაფეთა ამ საქციელში შაბათის დარღვევა. იესო ქრისტემ გაამართლა მოწაფეების საქციელი და მიანიშნა დავითზე, რომელმაც შეჭამა მხოლოდ მღვდლებისთვის განკუთვნილი პური. იესომ მიანიშნა, რომ მღვდლებიც ასრულებენ სამსხვერპლო საქმეებს ტაძარში შაბათსა და დღესასწაულებზე. აუცილებელ შემთხვევაში მას, კაცის ძესა და მესიას, რომელიც არის შაბათის უფალიც, აქვს ცვლილებების დამტკიცების უფლებაც.

1. მოსეს რჯულში არსად არაა ნახსენები, რომ იკრძალება შაბათს თავთავების დაკრეფა და ხელით მოფშვნე. შესაბამისად, ფარისევლებმა თვითნებურად ჩათვალეს ეს საქციელი რჯულის დარღვევად.

2. დავითსა და მღვდლებზე მინიშნება არ უნდა გავიგოთ იმ მნიშვნელობით, რომ კონკრეტულ შემთხვევაში მცნების დარღვევის მაგალითი შეიძლება ჩვენი ცოდვის გამართლებად ჩავთვალოთ. პირიქით, ეს მიანიშნებს, რომ ზოგჯერ ფაქტებს არასწორად ვიგებთ უმნიშვნელო დეტალებზე გამოდევნებით. დავითს წმიდა პურის ჭამის უფლება მისცა აბიმელექმა (მარკოზთან - აბიათარმა), ამ ფაქტით მას არ დაურღვევია რჯულის კანონი, რომელიც ნებას რთავდა მღვდლებს მიეღოთ ეს პური (ლევ. 24.5-9: „აილე გამტკიცული ფქვილი და გამოაცხვე თორმეტი პური; მეათედი ეფა უნდა იყოს თითოეული პური. ორ რიგად დააწყვე ისინი, თითოეულ რიგში ექვსი, სუფთა ტაბლაზე უფლის წინაშე. დადევით თითო რიგში გასუფთავებული საკმეველი და იყოს პურად, სამახსოვროდ, უფლის საცეცხლო მსხვერპლად. შაბათობით უნდა ჰქონდეთ დაწყობილი მუდმივად უფლის წინაშე. ეს არის სამარადისო აღთქმა ისრაელიანთაგან. აარონისთვის და მისი შვილებისთვის უნდა იყოს. ჭამონ იგი წმიდა ადგილას, რადგან წმიდათა წმიდაა იგი მათთვის უფლის საცეცხლო მსხვერპლიდან. ეს არის სამარადისო წესი“), მღვდელმსახურების დროს მღვდლები უნდა ყოფილიყვნენ წმიდა, და თუკი ვინმე იყო წმიდა, მსგავსად მღვდლებისა, როგორც მაგალითად მოცემულ შემთხვევაში დავითი და

მისი თანამგზავრები, მათაც შეეძლოთ მიეღოთ წმიდა პური (I მეფ. 21.4-6: „ახლა, რა გექნება სახელდახელოდ? მომეცი ხუთი პური ან რაც მოგეძვეება. მიუგო მღვდელმა დავითს და უთხრა: სადაგი პური არა მაქვს ახლა, მხოლოდ ნაკურთხი პური მაქვს. ოღონდ ცოლებს ხომ არ გაჰკარებიან შენი მსახურები? მიუგო დავითმა მღვდელს და უთხრა: ცოლებთან არ მივსულვართ არც გუშინ და არც გუშინწინ, იმ დროდან, რაც გზას ვადგავარ. ჩემი მსახურების ჭურჭლები წმიდაა; ეგ პურიც სადაგად ჩაითვლება, რადგან დღეს ხომ ახალი უნდა იკურთხოს ჭურჭელში“).

მღვდლები ილწოდნენ ტაძარში ღვთის სადიდებლად შაბათ დღესაც. შესაძლოა შაბათს ტაძრის გარეთაც შესრულებულიყო რაღაც სამუშაო, რომლის მიზანიც იქნებოდა ღვთის დიდება.

იესო ქრისტეს მოწაფეები, რომლებიც მისდევდნენ მას და თავი შესწირეს, ღვთის მსახურებაში იყვნენ მარად და მათ მოიპოვეს უფლება ისევე გაეტარებინათ შაბათი, როგორც მღვდლებს ტაძარში. იესო ქრისტეს შენიშვნით კი მათი მსახურება უფრო მაღლა იდგა მღვდელთა ტაძარში მსახურებაზე: „აქ არის ის, ვინც ტაძარზეც უმეტესია“ (მთ. 12.6) - ისინი ემსახურებოდნენ მესიას.

იმ წინააღმდეგობაზე მინიშნებით, რომ ტაძარში მომსახურე მღვდლები მსხვერპლს სწირავენ ღმერთს, ხოლო მსხვერპლი არის უმაღლესი და უწმინდესი დადგენილება რჯულისა, იესო ქრისტე მიანიშნებს, რომ წყალობა კიდევ უფრო უმაღლესია მსხვერპლზე და რომ ისინი თავად უნდა იყვნენ მოწყალენი ყველას მიმართ, მით უმეტეს უდანაშაულოებთან, უნდა ითხოვონ მოწყალება და შემწყნარებლური სამსჯავრო იმათთვის, ვინც მათ თვალში დამნაშავეა, თუმცა ჭეშმარიტად უდანაშაულოა.

3. იესო ქრისტე ამტკიცებს თავის მოწაფეთა უდანაშაულობას, ისინი ხომ მესიას ემსახურებიან, და განმარტავს, რომ ძე კაცისა არის შაბათის უფალიც, მას შეუძლია განსაზღვროს მეშვიდე დღის შესაბამისი გამოყენება ღვთის მსახურებისათვის. ის არ აუქმებს თავის საუკუნივან მოთხოვნებს, მაგრამ მიანიშნებს წმიდა დღის ჭეშმარიტ გაგებაზე. თუკი იუდეველები მსხვერპლთა გაორმაგებულ შეწირვას ითხოვდნენ ამ დღეს, მესია წმიდა შაბათებს მოწყალების საქმეებისთვის აწესებს. ასე რომ, შაბათი არ უქმდება, შაბათი წმიდაა.

4. მღვდელმთავარს, რომელმაც დავითს უფლება მისცა წინადაგებული პურის მიღებისა, მათე მოიხსენიებს აბიმელექად. ასე უწოდებს მას I მეფ. წიგნში (21. 1-6), საიდანაც აღებულია ეს ამბავი დავითის ცხოვრებისა, მაგრამ მახარებელი მარკოზი უწოდებს მას აბიათარს, რომელიც აბიმელექის შვილი იყო. არსებობს ვარაუდი, რომ ორივე პიროვნება, მამა-შვილი, ატარებდა ორივე სახელს (II მეფ. 8.17: „ცადოკ ახიტუბის ძე და ახიმელექ აბიათარის ძე მღვდლები იყვნენ“; I ნეშტო. 24.6,31: „ისინი აღწუსხა შემაყია ნეთანელის ძემ, ლევანთა მწიგნობარმა, მეფისა და მთავართა წინაშე, ცადოკ მღვდლისა და ახიმელექ აბიათარის ძის წინაშე. მამისსახლთა თავკაცებმა უმცროსი ძმების თანასწორად ყარეს წილი თავიანთი ძმების, აარონიანთა მსგავსად, მეფე დავითის,

ცადოკის, აზიმელექის, მღვდლებისა და ლევიანების მამისსახლთა თავკაცების წინაშე“), შესაძლოა, რომ ორივე მღვდელმთავარმა, მამამ და შვილმა, მისცა უფლება დავითის შეექამა წინადაგებული პური. უკანასკნელი მოსაზრება ნაწილობრივ მტკიცდება იმით, რომ შემდგომ საულმა დასაჯა აზიმელექი და სხვა მღვდლებიც, სცემა ისინი, როგორც აზიმელექის თანამონაწილენი დავითის მფარველობაში. სავარაუდოდ, ამის გამო მოძებნა აზიათარმა თავშესაფარი დავითთან.

5. კაცის ძე-მესია იხსენიება დანიელთან (7.13: „ჩემს ღამის ხილვაში ვნახე: აჰა, ცის ღრუბლებზე მოდიოდა კაცის ძის მსგავსი“); ასე უწოდებენ იუდეველები იესო ქრისტეს, მესიას, რომელმაც დაიმდაბლა თავი თვისი (ფს. 8.5: „რა არის კაცი, რომ იხსენიებ? ან ძე ადამიანისა, რომ ყურადღებას აქცევ?“).

II. ხელგამხმარის განკურნება

კიდევ უფრო ნათლად გამოხატა იესო ქრისტემ თავისი სწავლება შაბათის შესახებ ხელგამხმარის განკურნებით, რომელიც მან აღასრულა მომდევნო შაბათს სინაგოგაში. მწიგნობრები და ფარისევლები აკვირდებიან მას, ცდილობენ იპოვონ ახალი მასწავლებლის მიერ რჯულის დარღვევის ფაქტები, არა იმიტომ რომ მათ ეს სჭირდებათ, არამედ წინასწარგანზრახვით.

იესომ უბრძანა სნეულს გამოსულიყო შუაში და ჰკითხა ფარისევლებს: რა არის უკეთესი, შაბათს ვაკეთოთ სიკეთე თუ ბოროტება? მან უბრძანა ხელგამხმარს გაეწია თავისი ხელი და ხელი გამრთელდა. თავიანთ ცრურწმენით დაბრმავებულებს იესო შეახსენებს, რომ თავადაც საჭირო დროს, ცხოველის სიბრალულის გამო არ ტოვებენ შაბათს ორმოში ჩავარდნილებს, არამედ ამოჰყავთ ისინი. მით უმეტეს, საჭიროა, ეს გავაკეთოთ ადამიანის მიმართ, რომელიც გაცილებით მეტია ცხოველზე.

1. იესო ქრისტემ ასე დაადასტურა თავისი სწავლება შაბათის შესახებ. ერთი მხრივ, წმიდა შაბათები არ ირღვევა აუცილებელი საქმეებით, მეორე მხრივ, ის საჭიროებს კეთილ საქმეთა აღსრულებას - მოწყალებას ადამიანთა თუ ცხოველთა მიმართ.

2. მარკოზის შენიშვნით, იესო ქრისტემ, ხელგამხმარის განკურნებამდე, შეხედა ფარისევლებსა და მწიგნობრებს რისხვით და წუხდა მათი გულების სისასტიკის გამო. ეს რისხვა, შესაბამისად, არ არის გამოხატულება პირადი წყენისა მოწინააღმდეგეზე, არამედ ესაა ჯავრი ცბიერების გამო, რომელიც იმალებოდა რჯულის ქვეშ, ანუ შეიძლება განრისხდეს, მაგრამ არ სცოდნო.

3. ახალი სწავლების მტრები, თავიანთ ცბიერებაში მხილებულნი, თათბირობენ, მოკლან იესო ქრისტე. ასე რომ, იწყება მაცხოვრის სისტემატური დევნა. შესამაბისად, არა რჯულისგან განდგომისა თუ მისი დარღვევის გამო წარსდგა იესო სინედრიონისა და რომაელი მმართველის წინაშე დამნაშავედ, არამედ იუდეველთა სიძულვილმა დადუპა იგი.

4. იესო ქრისტეს მოწინააღმდეგეთა რიცხვში მახარებელი მარკოზი ასახელებს ჰეროდთან. ისინი ჰეროდესა და რომაელების მომხრენი იყვნენ, შესაბამისად ეს იყო პოლიტიკური პარტია, რაც სრულიად საწინააღმდეგო იყო ფარისეველთა კრებულისა ან რომელიმე რელიგიური სექტისა. ისინი თვლიდნენ ჰეროდეს მესიად ან მესიის მამად, რამდენადაც ჰეროდე გახდა მეფე იუდას დინასტიის შეწყვეტის შემდეგ. უფრო ზუსტად, ესენი იყვნენ ჰეროდე ანტიპას კარისკაცები, უცხოტომელები, რადგან მოვიდნენ გალილიიდან, რეგიონიდან, რომელიც პილატეს ხელისუფლების ქვეშ არ იყო.

III. გალილეის ზღვასთან

იუდეიდან იესო ქრისტე მიდის გალილეაში, გალილეის ზღვასთან. მას მისდევს ერის სიმრავლე, რომელიც, უპირველესად, მისგან სასწაულებრივ განკურნებებს ელის. ხალხის სიმრავლის გამო, ქადაგებისთვის უფრო მეტი თავისუფლებისათვის, იესო ქრისტე უბრძანებს თავის მოწაფეებს მოამზადონ მისთვის ნავი, საიდანაც ის შეძლებს იქადაგოს ნაპირზე მდგომი ხალხისათვის. მახარებელი მათე მიუთითებს, რომ ისაიას წინასწარმეტყველება აღსრულდა ამ დღეს (40. 1-3: „**ანუგეშეთ, ანუგეშეთ, ჩემი ხალხი, ამბობს თქვენი ღმერთი. მოუოხეთ გული იერუსალიმს და ახარეთ, რომ დასრულდა მისი ლაშქრობა, რომ მიტევებულია მისი დანაშაული, რომ ორმაგად მიეზლო უფლის ხელით მისი ცოდვებისათვის. ხმაა მღაღადებლისა: უდაბნოში გაამზადეთ უფლის გზა, მოასწორეთ ტრამალზე სავალი ჩვენი ღვთისათვის!**“). ღვთივრჩეული ჭაბუკი, რომელიც დევნილი და ნაწყენია, წინ არ აღუდგება თავის მდევნელებს, წყენასაც კი არ გამოხატავს მათდამი, შურს არ იძიებს თავის მტრებზე. მისი სიმშვიდე ისე დიდია, რომ „**მოტეხილ ლერწამს არ გადატეხს და მბჟუტავ პატრუქს არ დაშრეტს**“; ის არ გამოიყენებს ძალადობის წინააღმდეგ ისეთ სუსტ ქმედებებსაც კი, როგორიც საკმარისი იქნებოდა მოტეხილი ლერწმის გადასატეხად და მბჟუტავი პატრუქის ჩასაქრობად. ამასთან, წმიდა იოანე

ოქროპირი ამ სიტყვებში ხედავს, რომ აუცილებლად მოვა ღვთის რისხვა იუდეველებზე მესიის არმილების გამო.

მოტეხილი ლერწამი არის იუდეველი ერი, ღვთის სამართლიანი მარჯვენით დამარცხებული და შემუსვრილი. მბჟუტავი პატრუქიც იუდეველებია, რომლებიც თავად იწვიან, მრისხანებენ, ღვთის საწინააღმდეგოდ ანთებულნი. ქრისტეს ადვილად შეეძლო დამარცხებინა ეს მოტეხილი ლერწამი და დაეშრიტა მის წინააღმდეგ მბჟუტავი პატრუქი, მაგრამ თავისი სიმშვიდით, მრავალმოთმინებით კი არ ამარცხებს, არამედ „მოუპოვებს ძლევას სამართალს“ (მთ. 12.20), ანუ მალე მისი სამართალი იზეიმებს მათზე, ის დასჯის მათ და კარებს გაულებს ყველა ერს - „და მისი სახელი სასოებად ექნება ხალხებს“ (მუხლ.21)⁷¹.

იესოს მიმდევრებს შორის მახარებელი მარკოზი მიაწიშნებს იდუმელს, ტვიროსისა და სიდონის შემოგარენის მაცხოვრებლებს. შესაძლოა, ისინი წარმოშობით იუდეველები იყვნენ, რომლებიც უცხო მიწებზე ცხოვრობდნენ. მათი ყოფნა იესოს გვერდით მიაწიშნებს იესოს სწავლებისა და სასწაულების სწრაფ გავრცელებას. თუმცა შესაძლოა მახარებელს სურდა ეთქვა, რომ იესოს მიმდევრების რიცხვში იყვნენ წარმართებიც.

მოციქულთა არჩევა

(მარკ. 3:13-19; ლუკ. 6:12-16=მთ.10:1-4)

იესო ქრისტე მრავალი სასწაულის აღსრულებისა და სწავლებების შემდეგ თავის მუდმივ მიმდევრებში ამოარჩევს 12 მოწაფეს, რომლებსაც უწოდებს მოციქულებს. არჩევის წინ მან მთელი ღამე ლოცვაში გაატარა. მოციქულთა სახელები სამი მახარებლისა და წიგნის „საქმე მოციქულთა“ (1.13: „შინ შესვლისთანავე ავიდნენ ზედა თვალში, სადაც იყვნენ პეტრე და იაკობი, იოანე და ანდრია, ფილიპე და თომა, ბართლომე და მათე, იაკობ ალფესი, სიმონ ზელოტე და იუდა იაკობისა“) მიხედვით შემდეგია: სვიმონ-პეტრე და ძმა მისი ანდრია - იონას ძენი, იაკობი და იოანე - ზებედეს ძენი, ფილიპე და ბართლომე (როგორც ფიქრობენ, სხვაგვარად -

⁷¹ Беседа Златоустаго на Мф. 40,2.

ნათანაილი), მათე ანუ ლევი ალფესი, მეზვერე, და ძმა მისი - იაკობ ალფესი (მცირე), ასევე თომა ტყუპისცალი, იუდა იაკობისი, ლევად და თადეოზად წოდებული, სვიმონ ზილოტი ანუ კანანელი და იუდა ისკარიოტელი, რომელიც შემდეგში მისი გამცემელი გახდა.

1. მოციქულთა რიცხვი, ნათელია, უკავშირდება ისრაელის 12 შტოს. მოციქულთა წოდებას კი უნდა აღენიშნა მათი ღვთაებრივი შუამდგომლობა და ასე უპირველესად შეეფერება თავად იესო ქრისტეს (ებრ. 3.1: „ამიტომ, ძმანო წმიდანო, ზეციური ხმოვის ზიარნო, დაუკვირდით მოციქულსა და ჩვენი აღსარების მღვდელმთავარს, ქრისტე იესოს“).

2. სხვადასხვა მახარებელთან მოციქულთა სახელების ჩამოთვლის რიგი განსხვავებულია, სხვადასხვა წესრიგით ჩამოთვლის მათ მახარებელი ლუკა სხვადასხვა დროს (ლუკ. 6.13-16; საქმ. 1.13), ეს ცხადყოფს, რომ იესო ქრისტეს მოციქულებს შორის არ იყო განსხვავებული იერარქიები. ამასთანავე ზოგიერთი მათგანი ატარებდა რამდენიმე სახელს, ცხოვრების უმთავრეს მომენტებში შესაძლო იყო შეეცვალათ ის (გავიხსენოთ, აბრაამი-აბრამი, იაკობი-ისრაელი, ესაცი-ედომი, სოლომონი-იედიდია და სხვ.).

3. ამასთან უნდა შევნიშნოთ, რომ მოციქულთა ჩამოთვლისას ყველა მუხლში უპირველესად მოიხსენიება ის შვიდი მოწაფე, რომელთა მოწოდებაც აღწერილია სახარებებში. მხოლოდ მათე რატომღაც თომას აყენებს საკუთარ თავზე წინ, მიუხედავად იმისა, რომ თომას მოწოდება არსად არ არის ნახსენები.

4. მოციქულთა სიების უფრო დეტალური განხილვის დროს შეიძლება შევნიშნოთ შემდეგი:

ა. სვიმეონი, იონას ძე, გალილეის ბეთსაიდიდან, წოდებულია იესოს მიერ პეტრედ ანუ კეფად (სირიულად), რაც ნიშნავს კლდეს. მოციქულთა სიებში ის ყოველთვის პირველი დგას. ეს არ აძლევს მას პირველობის პატივსა და ხელისუფლებას სხვა მოციქულებზე. ის არის ყველა მოციქულთან ისეთივე ურთიერთობაში, როგორშიც თითოეული მათგანი ერთმანეთთან.

ბ. მისი ძმა ანდრია, წინამორბედის მოწაფე, იწოდება პირველწოდებულად, რადგან მას იესო ქრისტემ პირველად მოუწოდა (იოან. 1.41).

გ. იაკობი და იოანე, ქუხილის ძენი - ბოანერგესი (სირიულად, მარკ. 3.17), სარგებლობენ იესოს განსაკუთრებული სიყვარულით და პეტრესთან ერთად არიან იესოს უახლოესი მოწაფეები და მისი ცხოვრების უმთავრეს მომენტებში ეხმარებიან მას. სახელწოდება - ქუხილის ძენი - მიიღეს, ალბათ, თავიანთი მოშურნეობის გამო (ლუკ. 9.54: „ეს რომ იხილეს, მისმა მოწაფეებმა - იაკობმა და იოანემ, თქვეს: უფალო, თუ გნებავს, ვიტყვი, რომ ცეცხლი გადმოხდეს ზეცით და მოსრას ისინი, როგორც მოიქცა ელია“), მათი დედა, სალომეა, გადმოცემით, იოსებ დამწინდველის შვილი იყო, შესაბამისად იესო ქრისტეს ხორციელი და. როგორც ჩანს, ისიც ასევე იესოს თანამგზავრი იყო. ცნობილია,

რომ სალომეა იესოს დაკრძალვას ესწრებოდა. მანამ, მან სთხოვა იესოს თავისი შვილები დაესვა მისი ტახტის მარჯვნივ და მარცხნივ, როცა სასუფეველი გაიხსნებოდა. იოანე უწოდებს თავს იესო ქრისტეს საყვარელ მოწაფეს, ის მიეყრდნო მის მკერდს საიდუმლო სერობაზე და იდგა რა ჯვარცმის წინაშე, ღირსი გახდა დედა ღვთისას შვილად წოდებისა.

დ. სხვა მოციქულთაგან ყურადღებას იქცევს ასევე იაკობ ალფესი ანუ მცირე, რომელსაც ზოგი განმმარტებელი აიგივებს იაკობ უფლის ძმასთან. ეს უკანასკნელი არასდროს არ ითვლება 12 მიციქულთა რიცხვში და გადმოცემით, არის არა ალფესის ან კლეოპას ძე, არამედ იოსებ დამწინდველის შვილი პირველი ცოლიდან. იაკობ ალფესს კი წოდება მცირე მიეცა, რათა განვასხვავოთ იაკობ ზეზედეს ძესგან.

ე. იუდა იყო, დიდი ალბათობით, ძე რომელიდაც სხვა იაკობისა, და არა ძმა იაკობ ალფესისა. იუდას სხვა სახელები, თადეოზი და ლევი, ქალდეური და იუდეური წარმოშობისაა.

ვ. სვიმეონის შესახებ ნათქვამია, რომ ის წოდებულია კანანელად, შესაძლოა - ქანანელი, უფრო სწორად კი კანას მაცხოვრებელი. მისი მეორე წოდება ზილოტი, სავარაუდოდ, თარგმანია კანანელისა, ანუ ნიშნავს მოშურნეს. იუდეის უკანასკნელ ომში ცნობილია ზილოტთა პარტია, რომელიც აღარ არსებობდა იესო ქრისტეს დროს.

ზ. იუდა ისკარიოტელი (იუდეურად იშკარიოტი) იყო მოციქული კარიოტიდან, პატარა ქალაქია იუდას შტოში (ისუ ნავ. 15.25: „ხაცორ-ხადათა, კირიოთი, ხეცრონი, ანუ ხაცორი“). თუმცა ზოგიერთი მოსაზრებით, სახელი ისკარიოტი მიღებულია სირიული სიტყვისგან - სკარიუტა, რომელიც აღნიშნავს პირს, რომელიც იცავს ზარდახშას ანუ ხაზინადარი. მახარებელი იოანე სწორედ ამაზე საუბრობს (12.6: „ხოლო ეს იმიტომ კი არ თქვა, რომ გლახაკებზე ზრუნავდა, არამედ იმიტომ, რომ ქურდი იყო; მას ჰქონდა ყულაბა, და რასაც შიგ ყრიდნენ, იპარავდა“; 13.29: „ვინაიდან ზოგიერთს ეგონა, რაკი ყულაბა იუდას ებარა, იესო ეუბნება მას: იყიდე, რაც სადღესასწაულოდ გვჭირდება, ან კიდევ გლახაკთა გასაკითხადო“).

5. მოციქულთა სიების განხილვისას, მათი წარმოშობის ადგილთა კვლევის დროს, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ყველანი, იუდა გამცემლის გარდა, გალილეელები იყვნენ, იუდეელებისგან მოძულებული მხარის მაცხოვრებლები, თითქოს იმის დასამტკიცებლად, რომ „ღმერთმა გამოარჩია შლეგნი ამა ქვეყნისანი, რათა არცხვინოს ბრძენნი, და უძლურნი ამა ქვეყნისანი, რათა არცხვინოს ძლიერნი. უგვარონი ამა ქვეყნისა, უბადრუკნი და არარსნი გამოარჩია ღმერთმა, რათა არად აქციოს არსნი“ (I კორ. 1.27-28). იუდა ისკარიოტელი იყო ერთადერთი მოციქული იუდეველთა იმ ტომიდან, რომელიც ყველაზე მეტად ამაყობდა სუფთა სისხლით, თუმცა ჯერ კიდევ დანიელ წინასწარმეტყველი ამბობდა, რომ მათი უზუცესები არა იუდას შტოდან არიან, არამედ ქანაანის (13.56: „ქანაანის თესლო, არა იუდასო! სილამაზემ გაცდუნა და სურვილმა გარყვნა შენი გული“; იეზ. 13. 3,46) და ურთიერთობდნენ წარმართებთან, სამარიტელებთან და გალილეელებთანაც კი.

ის გახდა თავისი მასწავლებლის გამყიდველი და ამგვარად წარადგინა მან იესოსთან თავისი ერი, რომელმაც მისცა სიკვდილისათვის თავისი მესია. ამის გამო ისინი ღვთისგან უარყოფილ იქნენ.

6. იესო ირჩევს 12 მოციქულს არა მაშინვე, არამედ მიმდევრობის ერთწლიანი დაკვირვებისა და მათი გამოცდის შემდეგ, შესაბამისად მას შემდეგ, რაც ისინი უკვე განმტკიცდნენ და გადაწყვიტეს გაჰყოლოდნენ გალილეველ წინასწარმეტყველს და გაენაწილებინათ მასთან ერთად მისი ღვაწლი და ხიფათი.

თუმცა, თორმეტ მოციქულთა რიცხვში არჩევისას მათ ჯერ კიდევ არ შეეძლოთ განშორებოდნენ ერისათვის დამახასიათებელ ცრურწმენებსა და მესიის სასუფეველის მატყუარა იმედებს, მაგრამ ქრისტეს სწავლების ზემოქმედებითა და უფრო და უფრო გაძლიერებული ერისმთავართა მტრობით, ისინი ნელ-ნელა ეგუებოდნენ აზრს, რომ იესოსთან ერთად უნდა გაეზიარებინათ მისი ხვედრი (იოან. 11.16; მათ, 26.35; მარკ. 14.31).

იესო ქრისტეს მიერ არჩეული მოციქულების ხასიათის გაცნობა გვიჩვენებს, რომ ყოველი მათგანი გამოირჩეოდა სათნოების რაღაც განსაკუთრებული შტრიხით, რომელიც ასე აუცილებელი იყო ქრისტეს მომავალი მქადაგებლისა და დედამიწაზე ეკლესიის დაარსებაში დამხმარისათვის. მაგალითად, პეტრე გამოირჩეოდა რწმენის სიმტკიცით, იაკობი - მოშურნეობითა და აქტიურობით, ქრისტეს განსაკუთრებული სიყვარულით, ბართლომე (ნათანაილი) - გულმართალობით, ფილიპე - მეგობრულობით, მათე - უანგაროობითა და სიმშვიდით, თომა - კეთილგონიერი წინდახედულებით, ანდრია, როგორც მისი ძმა პეტრე, - ურყეობითა და სიმამაცით, ალბათ ამიტომაც დარჩა მისი სახელი უცვლელი (ანდრია - ნიშნავს მამაცს).

სამწუხაროდ, არც სახარებამ, არც გადმოცემამ არ შემოგვინახა დაწვრილებითი და სრული ცნობები სხვა მოციქულთა ცხოვრებასა და საქმიანობაზე, მაგრამ, უეჭველია, რომ ყველანი, გარდა იუდა ისკარიოტელსა, გამოირჩეოდნენ მოშურნეობით სწავლების გავრცელების საქმეში, ერთგულებითა და თავიანთი მასწავლებლის მიმართ მორჩილებით. მათი ხასიათის ეს შტრიხები ცნობილი იყო იესოსთვის და ამიტომაც მოხვდნენ ისინი იესოს უახლოეს მოწაფეთა რიცხვში.

7. იუდას არჩევა 12 მოციქულთა რიცხვში აჩვენებს, რომ ამ მოწაფეში იყო ბევრი კარგი თვისება, რომლებმაც გახადა იგი ღირსი მოციქულებრივი დასის წევრობისა. ის არ ტოვებს იესოს იმ დროსაც კი, როდესაც სხვები ცდუნდებოდნენ მისი სწავლებით და შორდებოდნენ (იოან. 6.66); ის იზიარებს თავის მასწავლებელთან ერთად საჭიროებასა და ვარაშს (მთ. 19.28); მას სხვებთან ერთად აგზავნის უფალი საქადაგებლად ისრაელში და შესაბამისად, ღირსია განკურნებისა და ეშმაკთა განდევნის ნიჭისა (მთ. 10.5,8). სამწუხაროდ, ამ მოციქულის კარგი თვისებები და შრომა დაიხრდილა და განადგურდა ვერცხლისმოყვარეობის ვნებით, რომელმაც დაღუპა იგი. ზუსტად ეს ვნება იყო მიზეზი იმისა, რომ იუდა გახდა გამყიდველი (იოან. 12.6: „ხოლო იმიტომ კი არ თქვა, რომ

გლახაკებზე ზრუნავდა, არამედ იმიტომ, რომ ქურდი იყო; მას ჰქონდა ყულაბა, და რასაც შიგ ყრიდნენ, იპარავდა“).

8. განჭვრიტა თუ არა იესო ქრისტემ იუდას გამყიდველობა? და თუ განჭვრიტა, რატომ აირჩია იგი მოციქულთა რიცხვში? მახარებლები არ ეჭვობენ, რომ იესოს „არ სჭირდებოდა ვისიმე მოწმობა ადამიანზე, ვინაიდან თვითონ იცოდა, რა იყო ადამიანში“ (იოან. 2.25) ის ხშირად აღწევს თავის მსმენელთა გულებსა და აზრებში, და მით უმეტეს, შეეძლო განეჭვრიტა თავის უახლოეს მოწაფეთა მიდრეკილებები და დაენახა მათი ქმედებები (მთ. 26. 31-35: „მაშინ უთხრა მათ იესომ: თქვენ ყველანი შეცდებით ამაღამ ჩემს გამო; ვინაიდან დაწერილია: დავცემ მწყემსს, და განიზნევიან ფარის ცხვრები. ხოლო ჩემი აღდგომის შემდეგ წინ წაგიძღვებით გალილეისკენ. მიუგო პეტრემ და უთხრა მას: ყველა რომ შეცდეს შენს გამო, მე არასოდეს შევცდები. უთხრა იესომ: ჭეშმარიტად გეუბნები შენ: ამაღამ, მამლის ყივილამდე, სამჯერ უარმყოფ მე. მიუგო მას პეტრემ: შენთან ერთადაც რომ მიწიოს სიკვდილმა, არასოდეს უარგყოფ შენ. და ასევე ამბობდა ყველა მოწაფე“).

თვით მოციქულები იესო ქრისტემ აირჩია მისი მსახურების მეორე წელს, ანუ მას შემდეგ, რაც მოწაფეები კარგად გაეცნენ მის სწავლებას და მოემზადნენ ამ საქმისათვის.

თუკი, მიუხედავად ამ ყველაფრისა, მოციქულთა დასში მაინც შევიდა ძე დაღუპვისა, როგორც ფიქრობენ, ეს იყო ზეციური მამის დაშვება, რომ ჯვარი გოლგოთისა, რომელსაც უფალი აიღებდა მომავალში, ხსომებოდა მას მთელი ცხოვრება და ჰქონოდა თვალწინ თავისი უახლოესი მოწაფისა და თანამგზავრის სახით.

ამ მოწაფის ღმერთკაცის სიახლოვეს არსებობას უნდა გამოეწვია მისი მოსიყვარულე გულის მტკივნეული ღაღადი მამა ზეციურის მიმართ იმის შესახებაც, რომ აეცდინა მოსალოდნელი ვნების ბარძიმი დაღუპვის ძის გადასარჩენად (იოან. 17.12: „როცა მათთან ვიყავი, შენი სახელით ვიცავდი მათ, ვინც მე მომეცი: დავიფარე ისინი და არცერთი არ დამიღუპავს, გარდა დაღუპვის ძისა, რათა აღსრულდეს წერილი“).

მთაზე ქადაგება

(მთ. 5,6 და 7 თავები; ლუკ. 6:17-49)

მოციქულთა არჩევის შემდეგ იესო ქრისტე იწყებს რიგ ზნეობრივ საუბრებს, რომლებიც ემსახურება მის ზნეობრივ კოდექსებს, და დიდი აღზატობით, არაერთხელ გამეორდა მისგან არჩეულ მოწაფეთა და ხალხის წინაშე, ხან როგორც განსაკუთრებული ზნეობრივი სწავლება, ხან კიდევ მისი იგავებიდან და გრძელი საუბრებიდან გამოტანილი დასკვნები (მდრ.

მთ. 6.14-15=მარკ. 4.21; ლუკ. 11.33; მთ. 5.18= ლუკ. 16.17; მთ. 5.29=მარკ. 9.43,45,47).

ერთ-ერთი ასეთი ქადაგება აღსრულდა მთიდან, რომელიც ახლა ატარებს ნეტარების მთის სახელწოდებას. იესო ქრისტემ, თავისი მოწაფეებითა და ხალხით გარშემორტყმულმა, იქადაგა სწავლება და მცნებები, უკეთესი და უმაღლესი, ვიდრე მოსეს რჯულის მცნებებია.

თავად მშვიდმა და გულით წმიდამ თავისი მცნებები შესთავაზა მსმენელებს არა ბრძანებით, არამედ რბილად, აამებს მათ, ვინც მოისურვებს ცხოვნების დამკვიდრებას. აღამაღლებს სულით გლახაკთა, მგლოვარეთა, მშვიდთა, სიმართლისათვის მშიერ-მწყურვალთა, მოწყალეთა, გულით წმიდათა, მშვიდობისმყოფელთა, სიმართლისათვის დევნულთა და ქრისტესთვის წამებულთა, აღუთქვამს მათ ნეტარებას და მომავალ ცხოვრებაში, ღვთის სასუფეველში, ჯილდოს - ღვთის პირის ხილვასა და მამა ღმერთის ძეობას. ხოლო, მდიდრებს, მამდრებს, მხიარულებსა და ამ ქვეყნად განდიდებულებს ის უქადის მწუხარებას და მიანიშნებს ცრუწინასწარმეტყველთა ბედზე, რომლებიც ცხოვრობდნენ მათი მამების დროს.

მაცხოვარი მიმართავს მრავალ წოდებულთა შორის მცირე რჩეულებს, ასწავლის, რომ ნეტარებათა მითითებული გზები, სხვათათვის თავისუფალი არჩევნი და ნება, მათთვის, რჩეულთათვის, სავალდებულოა, რადგანაც ისინი იყვნენ მარილი და ნათელი სოფლისა და ამიტომაც მათი სათნოებები უნდა ემსახურებოდეს ზეციური მამის განდიდებას.

იესო ქრისტემ ამავე დროს განმარტა, რომ მასა და მოსეს შორის არ არსებობს წინააღმდეგობა, რომ ის მოვიდა არა დარღვევად, არამედ მოსეს რჯულისა და წინასწარმეტყველთა თქმულის აღსასრულებად, ისინი მუდმივნი არიან და ყოველი დამრღვევი თუნდაც უმცირესი მცნების დააკლდება ღვთის სასუფეველს, ხოლო მათი აღმასრულებელი მიიღებს ჯილდოს.

მეორე მხრივ, ფრთხილობს, რომ რჯულის აღსრულება ფარისევლური გაგებით არ მიეღოთ, რადგან რჯულის მხოლოდ ფაქტობრივი აღსრულება ვერ დაგვამკვიდრებს ღვთის სასუფეველში და

ამის დასამტკიცებლად მიაწოდეს, მაგალითად როგორ უნდა გავიგოთ მეექვსე მცნება - მკვლელობის შესახებ: „ვინც უმიზეზოდ ურისხდება თავის ძმას, სამართალში უნდა მიეცეს; ხოლო ვინც ეტყვის თავის ძმას: რაკა, სინედრიონს უნდა წარუდგეს; და ვინც ეტყვის თავის ძმას: შლეგო, ცეცხლის გეგნაში ჩავარდეს“.

მეშვიდე მცნებით მრუშობის შესახებ მაცხოვარმა განსაჯა ვნებიანი სურვილებიც კი, მოითხოვა მაცდუნებელ ასოთა და საგანთა მოკვეთა და დააწესა გაყრის სწორი გაგება.

ფიცის ცოდვას მან დაუპირისპირა უბრალო მტკიცებულება და სიტყვიერი უარყოფა: ჰო და არა. ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ჩვენ ყოველთვის უნდა ვიყოთ კატეგორიული და მკაცრი. ცხოვრება არ გვთავაზობს მხოლოდ მკვეთრ საზღვრებს, ის მდიდარია და მრავალმხრივი. ამ შემთხვევაში საუბარია ისეთ ფაქტებზე, როცა ჩვენ მოგვეთხოვება ფიცი, მაშინ ჩვენი სიტყვები უნდა იყოს ისეთი წონითი, რომ საკმარისი აღმოჩნდეს თქმა: ჰო ან არა.

მოსეს რჯულის სიმკაცრე, რომელიც ითხოვს კბილს კბილის წილ, ქრისტემ შეცვალა ბოროტების წინაშე დათმობით. ახლობლისთვის სიკეთე უნდა ვქმნათ უშურველად, მისი სიყვარული აგვამაღლებს მტრების სიყვარულამდე. სწორედ ამაში ხედავს იესო თავისი მიმდევრების სათნოებების უპირველეს სრულყოფილებას, ეს სჭირდებოდათ მის მიმდევრებს, როგორც სრულყოფილი ზეციური მამის ძეებს, მეზვერეთა და წარმართთა უპირატესებს.

იესო ქრისტე ქადაგებს, რომ რჯულის არსი სიყვარულშია და სწორედ სიყვარული დაადგინა სრულყოფილების განმსაზღვრელ უმაღლეს შტრიხად. ამასთანავე იგი ასახელებს სრულყოფილების მისაღწევ გზებსაც, რომლებიც ცნობილი იყო ზოგი უძველესი ერისათვის, მრავალი მათგანი კი არ იცნობს სიყვარულს და შესაბამისად, არასწორად მსჯელობს და დროებითი დიდებით ცხოვრობს. ეს გზებია: მოწყალება, ღოცვა და მარხვა. თუმცა, როგორც რჯულის ზედაპირული გაგება კლავს რჯულის არსს და ამ გზით ვერ გამართლდებოდნენ რჯულის აღმასრულებლები, ასევე,

მცნებების გარეგნული აღსრულება, მოწყალება, ლოცვა და მარხვა ვერ მიგვიყვანს სრულყოფილებამდე.

იესო ქრისტე გვიჩვენებს არ ვაკეთოთ მოწყალება სახალხოოდ, რათა არ ჩავცვივდეთ ამპარტავნებაში და არ გავხდეთ მხოლოდ გარეგნულად მოწყალენი, ანუ პირფერები. მოწყალება უნდა აღსრულდეს ანგარების გარეშე და უნდა იყოს ახლობლის სიყვარულის ნაყოფი. მაშინ ის დაიმსახურებს ზეციერი მამის წყალობას, რომელიც ხედავს დაფარულად აღსრულებულს და მიაგებს მისთვის ცხადად.

ლოცვა ასევე უნდა იყოს ღმერთთან გულითადი საუბრის სურვილის შედეგი. ეს კი გამორიცხავს ლოცვის აღსრულებას ხალხის წინაშე, ან იმ ადამიანთა წინაშე, რომლებიც დაკავებულნი არიან რიგითი ცხოვრებისეული საქმიანობებით. მით უფრო, რომ ლოცვა მრავალმეტყველების ყოველგვარ შესაძლებლობას აქრობს, ლოცვა გულის სიღრმეში, ანუ დაფარულ ადგილას, მრავალმეტყველების გარეშე, მიიღება უფლის მიერ და მიიზიდავს ზეციერი მამის კეთილგანწყობას.

ბუნებრივია, როდესაც ჩვენი ლოცვები გამოწვეულია ჩვენი სულისა და სხეულის კარნახით, მაგრამ ხშირად ისე ხდება, რომ მას აქვს დროებითი მნიშვნელობა, ჩვენი ცხოვრებითა და ცვალებადობით თავადაც ხდება ცვალებადი წინააღმდეგობამდე: დღეს აუცილებელი, სასარგებლო და მისაღები, ხვალ შეიძლება აღმოჩნდეს ზედმეტი, საზიანო და არასასურველი.

ღმერთს კი, როგორც ყოვლისმცოდნეს, შეუძლია გაცილებით კარგად განსაჯოს ჩვენი საჭიროებები და ჩვენი ლოცვები. როგორც ყოვლისშემძლეს, შეუძლია აღასრულოს ჩვენი სურვილები ან წარმართოს ისინი კეთილი მიზნებისაკენ; როგორც ყოვლადკეთილს, შეუძლია მიმართოს ჩვენი ლოცვა კეთილი შედეგებისაკენ და არ აღასრულოს ის, რაც ჩვენთვის საზიანოა.

ამიტომაც იესო ქრისტე სთავაზობს თავის მოწაფეებს ცხოვრების ყველა შემთხვევაში მიენდონ ზეციური მამის ნებას და აძლევს მათ მაგალითს თვით ლოცვისა, რომელიც გამოხატავს ადამიანური სულისა და სხეულის არსებით საჭიროებებს.

ლოცვის დროს ადამიანმა უნდა მიმართოს გონება ღვთისადმი. როცა კადნიერად უწოდებს მას საკუთარ მამას, უპირველეს ყოვლისა, უნდა შესთხოვოს, რომ მისი სახელი წმიდა იყოს - ე.ი. წმიდად სცემდნენ პატივს და განდიდდეს ყველა ადამიანის ცხოვრებასა და საქმეებში, რათა ყოველი ადამიანი შეერთდეს ერთმანეთთან ერთ დიდ ოჯახად, ღვთის ერთ მეუფებაში. დედამიწაზე უნდა ისურვო მხოლოდ ის, რაც სურს მამა ზეციერს, რათა მისი ნება ჩვენს ნებად იქცეს, როგორც უსიტყვოდ აღასრულებენ ამ ნებას ზეცაში ღვთის ანგელოზები და დედამიწაზე წმიდა კაცები, რათა ამგვარად მიაღწიონ ღვთის სასუფეველს, რომელიც არის სიმართლე, მშვიდობა და სიხარული სულიწმიდაში.

საკუთარი ნების სრული თანხმობა ღვთის ნებასთან ისე უნდა გაერთიანდეს, რომ პური ჩვენი არსობისა, ანუ ყველაფერი, აუცილებელი სულიერი და ხორციელი ცხოვრებისათვის, როგორიცაა, მაგალითად: ღვთის სიტყვა, საკვები, სასმელი და სამოსელი და სხვა აუცილებელი საგნები, ჩვენ უნდა გამოვითხოვოთ ღვთისგან.

ამასთანავე, უნდა ვილოცოთ ცოდვათა მიტევებისათვის, ისინი მაშინ მოგვეტევეს, როდესაც ჩვენ, სრულიად უარყოფით საკუთარ ნებას და აღვასრულებთ ღვთის ნებას, როგორც მისი შვილები, მივუტევეთ სხვა ადამიანებსაც, რომლებმაც არცოდნით ან ბოროტგანზრახულობით შესცოდეს ჩვენ წინაშე.

ლოცვა უნდა წარმოითქვას რწმენით, რამდენადაც ღვთის სასუფეველში არავის ნებას არ აქვს ადგილი, ღვთის ნების გარდა, არავითარ ძალას არ შესწევს წინ აღუდგეს ღვთის ძალას და გაიმარჯვოს მასზე და ყველაფერი უნდა იყოს ღვთის სადიდებლად, ამიტომაც ვითხოვთ, რომ განდიდდეს ღვთის სახელი, რომ მოვიდეს მისი სუფევა, რომ თავისი ძალით მოგვცეს ყოველივე და განგვაშოროს ყოველგვარ ბოროტებას. ამ რწმენისა და იმედის დასამტკიცებლად ვამბობთ: ამინ, ჭეშმარიტად, დაე იყოს ასე.

ამ რწმენას ამტკიცებს იესო ქრისტე იმის ქადაგებით, რომ ზეციერი მამა, ჩვეულებრივ, შეუნდობს მათ, ვინც პატიობს სხვა ადამიანებს და პირიქით, არ შეუძლია შეუნდოს იმათ, ვინც ვერ შეუნდობს სხვებს.

ძველი შეხედულების მიხედვით, ტირილს, სინანულს, უბედურებას უნდა ხლებოდა გარეგნული ნიშნები. იესო ქრისტე შენიშნავს, რომ მარხვას არ უნდა ახლდეს მსგავსი გარეგნული მოქმედებები, რომლებიც მხოლოდ ადამიანების ყურადღებას მიიქცევენ. ამის საწინააღმდეგოდ, ის მიმართული უნდა იყოს უმაღლესი მიზნისაკენ, ღვთის სათნოყოფისაკენ, შესაბამისად მას უნდა ჰქონდეს ზნეობრივი მნიშვნელობა. არა გარეგანი ნიშნები - დაუბანელი სახე, ნაცრის დაყრა, გაშლილი თმები - უნდა მოწმობდეს მარხვაზე, არამედ გულის შინაგანი შემუსვრილება, რომელიც ცნობილი იქნება მხოლოდ ღვთისთვის. ხალხის საჩვენებლად კი მმარხველმა უნდა იცხოს ზეთი, დაიბანოს პირი და ისე გამოცხადდეს ადამიანთა წინაშე, თითქოს არ მარხულობს.

გარეგანი ნიშნებზე საუბრის შემდეგ იესო ქრისტე განმარტავს შინაგან მდგომარეობას და პირველ ადგილზე აყენებს მიწიერ ამაოებათაგან თავისუფლებას. ამ საგნების ხრწნადობა და მომაკვდინებლობა მოქმედებს გულზე და აბნელებს გონებას, შეუძლებელი ხდება ერთდროულად სიმდიდრისა და ღვთის მსახურება, არავის ძალუძს ორი ბატონის მონობა, რადგან ან ერთს შეიყვარებს და მეორეს შეიძულებს, ან კიდევ ერთს შეითვისებს და მეორეს შეიზიზღებს. არ შეუძლია ადამიანს ღმერთსაც ემონოს და მამონასაც. „ამიტომაც გეუბნებით თქვენ: ნუ ზრუნავთ თქვენი სიცოცხლისათვის, რა ვჭამოთ ანდა რა ვსვათო; ნურც თქვენი სხეულისათვის, რით შევიმოსოთო. განა სიცოცხლე უფრო მეტი არ არის, ვიდრე საზრდელი და სხეული - უფრო მეტი, ვიდრე სამოსელი? შეხედეთ ცის ფრინველთ: არც თესავენ, არც მკიან, არც ბელლებს ავსებენ, და მამა თქვენი ზეციერი არჩენს მათ. ნუთუ თქვენ არა სჯობიხართ ფრინველთ?“

შინაგანი სრულყოფილების ერთ-ერთი სახე არის სხვების განუკითხველობა. ამ სათნოებაში უნდა განგვამტკიცოს მომავალი სასჯელის შიშმა და საკუთარმა ნაკლოვანებებმა, რომლებიც ხშირად უფრო მეტი გვაქვს, ვიდრე სხვებს. ამასთან ერთად, სრულყოფილების მიღწევის აუცილებელი გზაა სიწმიდის დაცვა, ეს საუკეთესო მარგალიტია ჩვენი სულისა. თავი უნდა დავიცვათ გინებისა და არაწმინდებისაგან, რომელთა ქვეშ შეიძლება ვიგულისხმოთ ჩვენი ვნებები და ასევე ბილწი ადამიანები,

რამდენადაც მათთან მეგობრობამ და ურთიერთობამ შეიძლება ზიანი მიაყენოს ჩვენს სიწმიდესა და სათნოებებს.

ფართო გზის ნაცვლად უნდა ვირჩიოთ ვიწრო გზა სასუფეველისკენ მიმავალი, ვიფხიზლოთ და არ მივიღოთ ცრუმასწავლებლები, რომლებიც ადვილად განირჩევიან თავიანთი საქმეებით, როგორც ხეები თავიანთი ნაყოფებით, არა მხოლოდ უნდა ვისმინოთ, არამედ უნდა აღვასრულოთ ქრისტეს სიტყვები. ამ მიმართებით საგულისხმოა ორი სახლის აშენების იგავი, ერთი მათგანი აშენდა ქვაზე და გადაურჩა ნიაღვარსა და ქარიშხალს, ხოლო მეორე აშენდა ქვიშაზე და დაინგრა ძლიერი ქარის დროს. ამ იგავით ასრულებს იესო ქრისტე თავის სწავლებას ნეტარებებსა და ცხოვნებაზე.

ასეთი იყო ახალი მასწავლებლის, გალილეელი წინასწარმეტყველის საოცარი სწავლება, მტკიცებულების ღვთაებრივი ძალა და ხელისუფლება, რომელიც „ატყვევებს ყოველგვარ აზრსაც, რათა დაემორჩილოს ქრისტეს“ (2 კორ. 10.5). მახარებელი შენიშნავს, რომ შეკრებილმა ერმა მაშინვე იგრძნო, რომ მისი სწავლება განსხვავებული და აღმატებულია ფარისევლეთა და მწიგნობართა მოწოდებებისა.

შენიშვნა. 1. მთაზე ქადაგება, როგორც თვითონ სახელწოდება გვაჩვენებს, წარმოთქმულია მთაზე. ეს სახელწოდება შეარქვეს ამ ეპიზოდს წმიდა წერილის თვით უძველესმა მამებმა და განმმარტებლებმა (ოროგენე, ოქროპირი, თეოფილაქტე, ექვთიმე ზიგიბენი დას. ხვ.) მახარებელი ლუკას მინიშნება (6.17), რომ ორივე ქადაგება წარმოთქვა იესო ქრისტემ სწორ ადგილას, არაფრით არ ეწინააღმდეგება მათე მახარებლის მინიშნებას. გენესარეთის ტბასთან მოგზაურები დღესაც მიაწიშნებენ ნეტარების მთას, რომელიც თავისთავად მაღალი ბორცვია ფართო ვაკით, უმთავრესი და უპირველესი ქადაგების წარმოთქმა მთაზე, განმმარტებელთა შენიშვნით, აჩვენებდა მასში წარმოდგენილ ჭეშმარიტებათა სიმაღლეს და მიაწიშნებდა ქრისტეს რჯულის შესაბამისობას მოსეს რჯულთან, რომელიც მთიდან ჩამოუტანა მან ებრაელებს.

შენიშვნა 2. მთაზე ქადაგებაზე საუბრობენ მათე და ლუკა მახარებლები, თუმცა ეს უკანასკნელი შედარებით მოკლედ და მცირე სხვადასახვაობით, ეს ფაქტები აიძულებდა ზოგიერთ განმმარტებელს, რომ ჩაეთვალიათ ისინი სხვადასხვა ეპიზოდად, მაგრამ შინაარსისა და აზრთა წესრიგის, ასევე კონკრეტული გამოთქმების მსგავსება გვაძლევს უფლებას, ვადიაროთ ისინი ერთ და იმავე ქადაგებად. მოცულობის სხვადასხვაობას ზოგიერთი ხსნის მათეს სურვილად, გააერთიანოს მაცხოვრის ყველა ზნეობრივი საუბარი, რაც, მათი აზრით, მათემ გადაწყვიტა, რადგან თავად იესო ქრისტე ერთსა და იმავე აზრს

ხშირად იმეორებს სხვადასხვა სახით, მაგალითად, იგავებში. მსგავსად ამისა მათე და ლუკაც აერთიანებენ ერთ ადგილას რამდენიმე იგავს თუ სასწაულს. ასეთი განმარტებით ამტკიცებენ, რომ ეს საუბარი არ იყო ერთიანი და მრთელი. თუმცა ამ საუბრის კარგად გაცნობა და მასში გადმოცემულ აზრთა კავშირი გვიდასტურებს, რომ ეს არ არის რამდენიმე საუბრის შეერთება, არამედ ერთი მთლიანი ქადაგებაა, ხოლო საუბრის ზოგიერთი ადგილი პირდაპირ მიუთითებს, რომ იესო ქრისტე პირველად საუბრობს ამის შესახებ თავის მსმენელთან (5.17,21,27,32,43; 7.28).

მუხლი 3. ნეტარებათა სახელქვეშ, წმინდა გრიგოლ ნოსელის სიტყვებით, იგულისხმება საერთოდ ყოველი სიკეთე, მადლი. ქრისტეს მიმდევრებისთვის ის არა მხოლოდ მომავალია, არამედ უნდა ახასიათებდეთ ახლაც, რადგანაც მასში თავად ქრისტე სუფევს.

მათე მახარებელთან სახელდება ცხრა ნეტარება, თუმცა შესაძლოა ეს რიცხვი გაიზარდოს (მთ. 13.16; ლუკ. 1.45; საქმ. 2035 და სხვ.), ან შემცირდეს (ლუკას სახარებაში მხოლოდ ოთხი ნეტარება სახელდება), რადგან ისინი ყველა ღმერთშია, რომელიც თავად არის ყველაფერი ყველაფერში. წმიდა ამბროსი მედიოლანელი საუბრობს ნეტარებებზე, ლუკას მიხედვით, პოულობს მათსა და ფილოსოფიისთვის ცნობილ სათნოებებში მსგავსებებს: თავშეკავებას, სიმართლეს, კეთილგონიერებას და სიმამაცეს. თავშეკავებას ხედავს პირველ ნეტარებაში - სიღარიბეში; სიმართლეს - მეორეში, რადგან მასში საუბარია სიმართლისათვის მშვიერებზე; კეთილგონიერებას აღმოაჩენს მესამეში, რამდენადაც კეთილგონიერისათვის დამახასიათებელია დაიტიროს ხრწნადი და მოიძიოს საუკუნო; დაბოლოს, სიმამაცეს - მეოთხეში, რადგანაც ის ვლინდება რწმენის მიმდევრობის დროს გამოჩენილ მოთმინებაში.

მუხლი 3 და 6: მათე მახარებელი ჩამოთვლის ნეტარებებს, საუბრობს სულით გლაჰაკებზე, სიმართლისათვის მწყურვალებზე; ლუკა კი უბრალოდ გლაკახაკებსა და მწყურვალებზე, მათ საპირისპიროდ აყენებს მდიდრებსა და მამდრებს. ცხადია, რომ ეს გამოთქმები არ შეიცავს მკვეთრ განსხვავებას. როგორც ხორციელი სიგლაკახე ხშირად არ შეესაბამება სულიერ სიგლახაკეს, ისევე ამ სიგლახაკეს არ ეწინააღმდეგება მიწიერი სიმდიდრე.

სულიერი სიგლახაკე არის იმის მორჩილებითი შეგნება, რომ ჩვენ არაფერი არ გვაქვს საკუთარი, არც კეთილი საქმეები, და რასაც ვფლობთ, მოგვეცა ღვთისგან დროებით და ჩვენი ახლობლებისა და ჩვენი სიკეთისათვის. ჩვენი სათნოებები კი არის სულიწმიდის ნაყოფი.

იგივე ეხება მწყურვალეებსა და მშიერებს. ამ ხორციელმა საჭიროებებმა უნდა მოგვაგონოს გაცილებით უმთავრესი სულიერი საჭიროებები, დამნაშავე ადამიანის ღვთის წინაშე გამართლება. ასეთ შემთხვევაში შეიძლება დაგვჭირდეს ზეციური ნეტარების გზამკვლევები. ტირილი გაიგება, როგორც ტანჯვის, უბედურების გამოხატულება, რომელიც მოგვაყენებს სხვებმა. ასევე საჭიროა ტირილი საკუთარი ცოდვების გამო.

ორივეს შეუძლია ნეტარებამდე მიყვანა, თუკი თან ახლავს შეგნება იმისა, რომ ჩვენ თვითონ ვართ მიზეზი მიწიერი ტანჯვისა და რომ მხოლოდ ამ ტანჯვათა საშუალებით შეგვიძლია შევიდეთ ზეციურ სასუფეველში.

მუხლი 5. სიმშვიდე გაიგება არა როგორც მხოლოდ სიწყნარე და დათმობა, რომელიც უარყოფს საკუთარ უფლებებს მშვიდობის მოყვარეობისათვის, არამედ უმთავრესად - როგორც სულის სრულყოფილი მორჩილება, რომელიც არ მედიდურობს არავითარი ღირსებებითა და დამსახურებებით, და როგორც სრული სათნოება, არ იკვებება რისხვითა და ბოროტებით თავისი მტრების მიმართაც კი. შესაბამისად, ის არის სათნოება, რომელიც სრულიად საწინააღმდეგოა ამპარტავნებისა და ძალადობისა, რომელთა მატარებლებიც მიისწრაფვიან მითვისებისა და განდიდებისაკენ.

მუხლი 7. წყალობა, მოწყალება, რომელიც გულისხმობს ფართო მნიშვნელობით მოყვასის სიყვარულის გამოხატვის სხვადასხვა საშუალებას, არის კერძო მნიშვნელობით ღვთაებრივი თვისება ადამიანში, რომელიც მიაღწევს ადამიანს ღმერთს. რამდენადაც მოწყალე, თავისი მოწყალებითა და მოყვასის საჭიროებებისა და აუცილებლობების დაკმაყოფილებით, ხდის მას თავის თანასწორად და თავად ხდება მსგავსი ყოვლადკეთილი და ყოვლადმოწყალე ღმერთისა, რომელიც ყველასათვის ზრუნავს თავისი წყალობით.

მუხლი 8. გულის სიწმინდე გულისხმობს ყოველგვარი ცოდვის, არაწმინდის, ხორციელის განშორებას, რომელიც ანათებს სულის შინაგან თვალს და ხდება შემძლე ღვთის ჭკრეტისა.

მუხლი 9. მშვიდობისმყოფელნი ისინი არიან, ვინც თვითონაც ერიდებიან და თავიდან იცილებენ ყოველნაირი ჩხუბის, უთანხმოების, მტრობისა და ადამიანთა ურთიერთდაშორების მიზეზებს და ადამიანთა შორის დაწყებულ უთანხმოებასა და მტრობას ამშვიდებენ, ამასთან მსხვერპლად სწირავენ თავიანთ სიმშვიდესა და კეთილდღეობას. განსაკუთრებით ღირსნი არიან ამ წოდებისა ისინი, ვინც იყენებენ ყველა ძალისხმევას იმისათვის, რომ თვითონაც შეურიგდნენ და სხვებიც შეარიგონ ღმერთს.

მუხლი 10. დევნას, შევიწროებას ნებისმიერი სახის სიმართლისათვის, მართალი სიტყვისათვის იმათი მხრიდან, ვისაც არ უყვარს სიმართლე, მაცხოვარი განასხვავებს ქრისტეს სახელისთვის მიღებული ცილისწამების, დევნისა და ტანჯვისაგან. პირველი მათგანი არის ყოველი მაღალზნეობრივი ადამიანის მოვალეობა და სათნოება. ქრისტეს სახელისათვის ტანჯვის გადატანა კი არის მოწამეობრივი ღვაწლი, რომელსაც მცირეოდენი რჩეული აღწევს. თუკი პირველებისაა სასუფეველი ცათა საზოგადო მნიშვნელობით, მაშინ მეორეთ აღუთქვა უფალმა დიდი საზღაური, რომლის შესახებაც ამბობს წმინდა მოციქული „რაც არ უხილავს თვალს, არ სმენია ყურს და არც კაცს გაუვლია გულში“ (I კორ. 2.9).

მუხლი 3-11. მცნებებსა და ჯილდოებს შორის შეინიშნება კანონზომიერება.

გლახაკები, რომელთაც არაფერი აქვთ დედამიწაზე, ხდებიან ცათა სასუფეველის მკვიდრნი; მგლოვარენი მიიღებენ ნუგეშს სულიერი ნაკლის მაღლიანი ძღვენით, ცოდვათა მიტევებითა და ზეციური მაღლის მინიჭებით; მშვიდნი დაიმკვიდრებენ დედამიწაზე, როგორც აქ (რაც გამართლდა ქრისტიანობის ისტორიაში), ისე განსაკუთრებით ცოცხალთა მიწაზე - ზეციურ მამულში; სიმართლისათვის მშვიერ-მწყურვალნი განძლებიან მისით, მიაღწევენ მართლმსაჯული ღმერთის მართალი სამსჯავროს წინაშე გამართლებას; მოწყალენი აქ, დედამიწაზე მიიღებენ შეწყალებას იმავე სამსჯავროზე; გულით წმინდები იხილავენ ღმერთს; მშვიდობისმყოფელნი ღირსნი გახდებიან ღვთის ძეებად წოდებისა; სიმართლისათვის დევნილნი მიიღებენ ზეციურ სასუფეველს; ყოველი

ქრისტეს სახელისათვის ტანჯული, დევნილი, გმობილი, ცილისწამებული გაიხარებს და ილხენს ზეცაში და მიიღებს ცაში დიდ საზღაურს, ისეთს „რაც არ უხილავს თვალს, არ სმენია ყურს და არც კაცს გაუვლია გულში“ (I კორ. 2.9).

მუხლი 13. რჩეული მოწაფეების შედარება მარილთან მიაწინებს მათ განსაკუთრებულ მნიშვნელობას დედამიწისთვის და განსაზღვრავს თვისებებს, რომელთა მატარებელნიც უნდა იყვნენ ისინი. მარილი გამოიყენება საკვების მომზადებისას, როგორც საკმაზი და როგორც ხრწნადი საკვების გაფუჭებისგან დასაცავი საშუალება. მსგავსად მარილისა, მოციქულებმა და მათმა მემკვიდრეებმა თავიანთი ხარისხით უნდა აღამაღლონ სამწყსოს ცხოვრება და ღირსება, ხოლო თავიანთი საქმიანობით დაიცვან ისინი ზნეობრივი გახრწნისაგან. თუმცა ზოგჯერ მარილიც, როგორც ნებისმიერი საგანი, კარგავს თავის თვისებას. მარილს ასე მოუდის ცხელ ქვეყნებში, მზის ძლიერი სხივისგან იგი ქიმიურად იხრწნება, მტკნარდება და, მართალია, ინარჩუნებს გარეგნულ სახეს, მაგრამ, რეალურად, მარილის თვისებას კარგავს - მტკნარდება და ხდება გამოუსადეგარი.

მუხლი 17. რჯულის აღსრულება, რომელზეც იესო საუბრობს, როგორც საკუთარ საქმიანობაზე, შეიძლება გავიგოთ ორგვარი მნიშვნელობით. პირველი - როგორც რჯულის დასრულება და დამთავრება, რჯული იყო მხოლოდ აღმზრდელი, რომელსაც ადამიანი მიჰყავდა ქრისტესკენ: „რადგანაც რჯულის დასასრული ქრისტეა“; „რჯული ჩვენი აღმზრდელი აღმოჩნდა, რომელმაც მიგვგვარა ქრისტეს“ (რომ. 10.4; გალ. 3.24). ასევე წინასწარმეტყველებიც: მათი წინასწარმეტყველება უნდა აღსრულებულიყო და შესრულებულიყი ქრისტეში (საქმ. 3.21 და შემდგომი=ლუკ. 24.27).

მეორე მნიშვნელობით, აღსრულება გაიგება, როგორც მინიშნება თვით რჯულის სულზე, რომელიც ჩაიკეტა საზოგადოდ მიღებულ შეზღუდულ მცნებებში, ვერავინ შეძლო მისი აღსრულება, გასულიერება, რადგან რჯულის აღმასრულებელთ ყურადღების მიღმა რჩებოდათ

მირითადი. ქრისტემ მიაწიშნა ცხოველსმოფელ სულზე და ამ მნიშვნელობით თავად აღასრულა, გაასულიერა იგი.

რჯულის აღსრულების პირველი გაგებით აიხსნება, ქრისტეს მოვლინებით რატომ გაუქმდა საწესჩვეულებო და სამოქალაქო კანონები, ცხოვნების პირობად დაიდო ზნეობრივი რჯულის არა მკაცრი აღსრულება, არამედ რწმენა, იმედი და სიყვარული. ყველა მსხვერპლი და წეს-ჩვეულება იყო მხოლოდ თესლი მომავალი მადლისა და მესიის სასუფეველის წინასახე. მისი მოსვლის დროს მათ დაკარგეს თავიანთი ძალა. ზნეობრივი რჯული, რომელიც ზრდიდა ისრაელი ერის ხასიათსა და ამზადებდა მათ მესიის მისაღებად, შეიცვალა სრულყოფილი რჯულის უფრო ფართო და მარადიული საფუძვლებით, ღვთისა და მოყვასის სიყვარულით, იესო ქრისტეს გამომსყიდველი ღვაწლითა და მისი რწმენით.

რჯულის აღსრულების მეორე მნიშვნელობით გაგება გვაჩვენებს ხილულ წინააღმდეგობას ძველ ეკლესიასა და იესო ქრისტეს მადლს შორის, ძველსა და ახალ აღთქმას შორის. ძველ აღთქმაშიც სუფევდა ღვთისა და მოყვასის სიყვარული, მაგრამ შემოსაზღვრული დროებითი პირობებით და მხოლოდ ერთი ხალხის, ისრაელი ერის, მდგომარეობით, ის ვლინდებოდა მხოლოდ კონკრეტულ კანონებში ისე, რომ სიყვარულის სული უთმოზდა სიმართლის სულს, რაც ზოგჯერ იწვევდა გულის სისასტიკესაც.

იესო ქრისტე აახლებს სიყვარულის სულს, მისკენ მიმართული მცნებების გაგებასა და აღსრულებას, არ უარყოფს მათ, არამედ ათავისუფლებს მწიგნობრების მკვდარი წერილისა და მოკლე გაგებისგან. რჯულის აღსრულება, სისრულე, მისი სრულყოფილება - ქრისტეა. რჯული წვრილმანი შტრიხებით იარსებებს, სანამ ქრისტე არ აღასრულებს ყველაფერს თავის თავზე ნათქვამს. ეს არ ნიშნავს, რომ ძველი აღთქმა არ შეიძლება შევცვალოთ ახლით - ის არ უნდა დარჩეს აღუსრულებელი.

აღსრულება ვრცელდება მთელ მოსეს რჯულზე, ისე, რომ მასში არ არის დიდი და მცირე, როგორც ასხვავებენ ფარისევლები (მთ. 23.23: „ვაი თქვენდა, მწიგნობარნო და ფარისეველნო, თვალთმაქცნო, რომლებიც იხდით მებათედს პიტნისას, კამისას, კვლიავისას, და დაგიტევებიათ ის, რაც უმთავრესია რჯულში: სამართალი, წყალობა და რწმენა. ეს უნდა გექნათ, და

არც ის მიგეტოვებინათ“), - და აღსრულების მიმართ არ არსებობს უდიდესი და მცირე, არსებობენ რჯულის აღმასრულებლები და არაღმასრულებლები. მცირე მცნების დამრღვევი არღვევს მთელ რჯულს, და შესაბამისად, უღირსია ღვთის სასუფეველისა (იაკ. 2.10: „რადგან ვინც იცავს მთელ რჯულს და მხოლოდ ერთში სცოდავს, ყველაფერში შემცოდია“); ქრისტესთან ის იწოდება უმცირესად (უკანასკნელად, გამოუდევარად) ღვთის სასუფეველში.

თუმცა სიმართლე არ შეიძლება განვსაზღვროთ მცნებების აღსრულების რაოდენობითა და მათი მნიშვნელობით, არამედ სახეა აღსრულების სისრულე. მხოლოდ ფარისევლები წონიდნენ ასე სიმართლეს (5.20: „თუკი თქვენი სიმართლე არ აღემატა მწიგნობართა და ფარისეველთა სიმართლეს, ვერ შეხვალთ ცათა სასუფეველში“). ისინი განასხვავებენ დიდ და მცირე მცნებებს. დიდ მცნებებს უწოდებენ უმთავრესად ათ მცნებას, ანუ მცნებებს, რომლებიც ითხოვდა ან კრძალავდა ერთ ან რომელიმე ქმედებას, ასეთი იყო მცნებები წინადაცვეთილობაზე, შაბათზე, მსხვერპლზე, ან მკვლელობის აკრძალვაზე, მრუშობაზე, ქურდობაზე. მცირე მცნებებს უწოდებენ აკრძალვებს, რომლებიც ძირითადად არ იყო ათი მცნების ნაწილი, ან რომელიც კრძალავდა სურვილს, ან სიტყვას და არა ქმედებას. მაგალითად, არ შეიძლებოდა ბატკნის მოხარშვა დედის რძეში, ხარის პირის აკვრა ბლავილის დროს, მთავრების და უხუცესების ცილისწამება, და ასევე ათი მცნებიდან - მოყვასის ცოლისადმი გულისთქმა და ა.შ.

მუხლი 20-22. ძველი აღთქმის მცნებების შესრულებით შესაძლებელი არ იყო სრულყოფილ სიმართლემდე მიღწევა, შესაბამისად, გამართლება. იესო ქრისტე რჯულის განმარტებებსა და მათ გაგებას შორის ავლებს პარალელს და საუბრობს საწყისზე, რომელზეც დაფუძნებულია ეს განმარტებები. ის არ უარყოფს და არ აქარწყლებს მცნებებს, მაგრამ აერთიანებს მათ სიყვარულის უმთავრეს საწყისთან. ამიტომაც თვით რისხვაც კი, თუკი ის უსაფუძვლო და უმიზეზოა, განისაჯება, ხოლო მოყვასის განკითხვა ექვემდებარება გეენიაში ტანჯვას. რისხვისას ნუ ჩავარდებით ცოდვაში.

შენიშვნა. გეენა, იუდეურად გეენომი - ასე იწოდება იერუსალიმის ჩრდილოეთით უდაბნო, თავის უწინდელ მეპატრონეთა, ენომის ძეთა, სახელის

მიხედვით. მეფეთა პერიოდში, კერპთაყვანისმცემლობისას, იქ იდგა მოლოქის სამსხვერპლო და ენთო კოცონები ბავშვების შესაწირავად. შემდგომში აქ გაჰქონდათ ნაკელი, ნაგავი და ყოველგვარი ლეში და მუდმივად ენთო ცეცხლი და დაგროვილ მასას კვამლი ადიოდა, როგორც ახლა ხდება აღმოსავლეთის ზოგიერთ ქალაქში. ცეცხლმა, მძიმე სუნმა, კვამლმა, მტაცებელ ცხოველთა ხმამ აქცია ეს ადგილი და მისი სახელი მუდმივი ტანჯვის მაგალითად.

მუხლი 23. ახლობელთა შერიგება არის წარმატებული ლოცვის აუცილებელი პირობა და ღვთის კეთილსურნელოვანი მსხვერპლი. ვინც შეურიგდა მოყვასს, მან დაიმდაბლა თავი, დააწყნარა ვნების რისხვა, გაანადგურა მტრობა და შური, განიმსჭვალა თავისი დამნაშავეობის შეგნებითა და თავმდაბლობით მოყვასის წინაშე, ისურვა მისთვის სიკეთე, იგრძნო მისი სიყვარული - ერთი სიტყვით, ჩათვალა მოყვასი სულიერ ძმად, საკუთარი ზეციერი მამის შვილად. ეს ქმნის დედამიწაზე მშვიდობას და კაცთა შორის მოწყალებას. ასეთი ადამიანები აღიარებენ საკუთარ თავს ზეციერი მამის შვილებად, ცდილობენ იყვნენ მისი ღირსნი, განიწმინდონ ყოველგვარი ვნებისა და მიწიერისგან. მათი ლოცვა კი თავისუფლად ადის ზეცაში და, როგორც სულთქმა და ვედრება ღვთის ძისა, კეთილსურნელად მიიღება მამა ზეციერისგან. ამიტომაც, ლოცვისა და მსხვერპლის შეწირვის დაწყების წინ საჭიროა, საკურთხევლის წინ შესაწირავის დატოვება და ახლობელთან შერიგება.

მუხლი 24. საკურთხევლის წინ შესაწირავის დატოვება და მოწინააღმდეგესთან შერიგება შეიძლება გავიგოთ გადატანითი მნიშვნელობითაც. საკმარისია, გულსა და გონებაში შევურიგდეთ მტერს, ანუ გაჩნდეს სურვილი შერიგებისა, შესაძლებლობის პირველივე შემთხვევისას მისდამი მშვიდობით შეხვედრა, შერიგების გზების ძიების განწყობა - სწორედ ეს იქნება საკურთხევლის წინაშე დატოვებული მსხვერპლი. ჯერ კიდევ ძველ აღთქმაში გვემცნებოდა უფლის პირით: „თქვენი სიკეთე მახარებს და არა მსხვერპლი, უფლის შემეცნება და არა აღსავლენი“ (ოსია 6.6). ახალ აღთქმაში სიკეთის, წყალობისა და მშვიდობის სული უნდა გაბატონდეს.

მუხლი 26. რომაული კანონები ძალიან მკაცრნი იყვნენ მოვალეების მიმართ. მომჩივანს შეეძლო ჩაესვა მოვალე ციხეში, ვიდრე არ გადაუხდიდა ბოლომდე ვალს, რაც არ უნდა მცირე ყოფილიყო. უბედური მოვალეები, რომელთაც არ შეეძლოთ ვალის გადახდა,

ან იტანჯებოდნენ მთელი ცხოვრება საპყრობილეში, ან კიდევ მონებად იქცეოდნენ - აუცილებელის გამომუშავების ან საპყრობილედან განთავისფლების შეუძლებლობით. კონდრატი იყო 1/4 ასა, ე.ი. მცირე სპილენძის მონეტა უდრიდა ორ ლებტას (მარკ. 12.42).

მუხლი 29. თვალის ამოთხრა და ხელის მოკვეთა, მარჯვენისა, უნდა გავიგოთ, რა თქმა უნდა, გადატანითი მნიშვნელობით, რამდენადაც ისინი კი არ აცდუნებენ ადამიანს, არამედ სულიერი ვნებები, რომელნიც ეძებენ კმაყოფილებას მათი საშუალებით. მოკვეთა გულისხმობს ვნებების დაძლევას, მიუხედავად იმისა, რომ ეს ისე რთულია, როგორც ხელის მოკვეთა და თვალის ამოთხრა. დამაბრკოლებელი ასოების ქვეშ უნდა ვიგულისხმოთ ჩვენთვის ძვირფასი და მაბრკოლებელი პიროვნებებიც, სხეულის ნაწილებივით უნდა მოვიკვეთოთ ისინიც.

მუხლი 32. განქორწინების აკრძალვა ბუნებრივად მომდინარეობს ქორწინების გაგებიდან. ქორწინება ესაა ორი პიროვნების კავშირი, რომლებიც შეადგენენ ერთ სხეულს. ამ კავშირის მხოლოდ ფაქტობრივ დარღვევას, მრუშობას, მიჰყავს ქორწინება იურიდიული განქორწინების გადაწყვეტილებამდე. ყოველგვარი სხვა მიზეზი - ასაკი, აზრები და სხვა ქმედებათა სხვაობა - ვერ შეეხება ორი პიროვნების ამ ფიზიკურ და ზნეობრივ კავშირს. შესაბამისად, შეუძლებელია მათი განქორწინება. ქრისტე არ კრძალავს განქორწინებას, მაგრამ არც იწონებს მას (მარკ. 10.5 და შემდგომი: „მიადგნენ ფარისევლები და საცდუნებლად ჰკითხეს: აქვს თუ არა ქმარს ცოლის გაშვების ნება? ხოლო მან პასუხად თქვა: რა გამცნოთ მოსემ? მათ მიუგეს: მოსემ ჩვენ დაგვრთო გაყრის წერილის დაწერისა და გაშვების ნება. იესომ პასუხად უთხრა მათ: თქვენი გულქვაობის გამო მოგცათ ეს მცნება. შექმნის დასაბამიდან კი კაცად და ქალად შექმნა ისინი ღმერთმა. ამიტომ მიატოვებს კაცი მამას თავისას და დედას, და შეერთვის თავის ცოლს, და იქნებიან ორივენი ერთ ხორც. ასე რომ, ორნი კი აღარ არიან, არამედ ერთ ხორც. ამრიგად, ვინც ღმერთმა შეაუღლა, დაე, ნუ განაშორებს კაცი. სახლში მისმა მოწაფეებმა კვლავ ჰკითხეს იგივე. და უთხრა მათ: ვინც გაუშვებს თავის ცოლს და სხვას შეირთავს, მის მიმართ მრუშობს. ხოლო თუ ცოლი გაეყრება თავის ქმარს და სხვას გაჰყვება, მრუშობს“). მოსემ პიროვნებათა უფლებების, განსაკუთრებით ქალების, დასაცავად დაუშვა

განქორწინება მრავალ მიზეზთა გამო. იესო ქრისტემ ამ მიზეზებს „გულქვაობა“ უწოდა (მთ. 19.8).

მუხლი 33-37. ფიცის აკრძალვა ეხება ტყუილს და აღთქმათა შეუსრულებლობას. ძველი აღთქმის კონკრეტული ადგილები (ლევ. 19.12: „ცრუ ფიცი არ თქვათ ჩემი სახელით, თორემ შეაგინებთ თქვენი ღვთის სახელს“; მეორ. რჯ. 23.21: „თუ აღთქმას დაუდებ უფალს, შენს ღმერთს, ნუ დააგვიანებ მის შესრულებას, რადგან მოიკითხავს მას შენგან უფალი, შენი ღმერთი, და ცოდვა დაგედება“) მიაწინებებს ზუსტად ასეთ ფიცს. იუდეველებს გვერდი რომ აევლოთ სასამართლოებისათვის ფიცის გატეხის გამო, ცბიერებას მიმართავდნენ - უფლის სახელს კი არ მოუხმობდნენ, არამედ ზოგიერთ წმიდა და ძვირფას საგანს იფიცებდნენ, მაგრამ გასაგებია, რომ ეს ტყუილი იყო და გამიზნული ნაკლებად მცოდნეებისათვის. იესო ქრისტე მიაწინებებს, რომ ამ დაფიცებებშიც დევს უფლის სახელი და შესაბამისად, ისინი ფიცის დამრღვევები არიან. თუკი მათ სურთ ფიცით დაამტკიცონ სიტყვათა ჭეშმარიტება, მაშინ ამისათვის საკმარისია თქვან ჰო ან არა. ფიცი არ იკრძალება აუცილებლობის შემთხვევაში. უკანასკნელი დათმობა განასხვავებს იესო ქრისტეს სწავლებას ესეების⁷² (ყუმრანიტების) სწავლებისგან, რომლებიც კრძალავდნენ ფიცს ყველა შემთხვევაში.

მუხლი 38. „თვალი თვალის წილ“ - ძველი აღთქმის მოცემული მცნებით იზღუდებოდა თვითნებობა და თავხედობა. დასჯის შიშს უნდა შეეჩერებინა დანაშაული და წყენა. იესო ქრისტე შიშზე მაღლა აყენებს სიყვარულს, როგორც ერთადერთ საშუალებას ბოროტების შესაჩერებლად. მარტივი გაანგარიშება, საკუთარი მოთმინებით შეურაცხმყოფელის ძალის შეჩერება შეიძლება იყოს ძლიერი მოტივი მოთმინებისა, მაგრამ უმთავრესი მტრის სიყვარულია. „ნუ აღუდგებით წინ ბოროტს“ - არ ნიშნავს სრულიად არ გავუწიოთ წინააღმდეგობა. იესო ქრისტე თავად საყვედურობს თავის არასამართლიან განმსჯელს („ერთმა იქვე მდგომმა მსახურმა სილა გააწნა იესოს და უთხრა: ასე მიუგებ მღვდელმთავარს? უთხრა მას იესომ: თუ ცუდად ვთქვი, მიჩვენე ცუდი, და თუ კარგად - რატომღა მცემ?“ იოან. 18.23), და მისი სურვილი იყო, მიეყვანა ის საკუთარი ქმედების შეგნებამდე, მაგრამ როდესაც ბოროტება არ აქცევდა ყურადღებას ტანჯულის მშვიდ შენიშვნას, ის დუმდა. ასე რომ, მიაწინებ შეურაცხმყოფელს არასამართლიანობა, მაგრამ როდესაც ის ყურად არ იღებს ამ მინიშნებას, უდრტვინველად გადაიტანე წყენა.

⁷² ესეები იყვნენ განდევნილი ებრაელი ბერები, რომლებიც ქრისტეს შობამდე და შობის შემდეგ პირველ საუკუნეებში ცხოვრობდნენ. ფლავიუსის მიხედვით, ესეებს სძულდათ ის, რასაც ხედავდნენ, თუ როგორ ირყვნებოდა იერუსალიმის წმინდა ტაძარი და თავი შეაფარეს იუდეის შორეულ უდაბნოებს, სადაც ამჟამად ყუმრანია - მთარგმნელი.

მუხლი 43. „გიყვარდეს მოყვასი შენი და გპულდეს მტერი შენი“ - ამ მუხლის მეორე ნახევარი არ არის ლევიტელთა წიგნის დედნისეულ ხელნაწერში, ისევე, როგორც არსად ძველ აღთქმაში. რაბინებს სიტყვა მოყვასში მხოლოდ თანატომელის ან ერთმორწმუნის ცნება ესმოდათ, ამდენად მათთვის იკრძალებოდა მხოლოდ თვისტომის მტრობა (ლევ. 19.17-18: „მტრობა ნუ გექნება გულში შენი მოძმისადმი; ამხილე შენი ახლობელი და ცოდვა არ იქნება შენზე. ნუ იქნები შურისმაძიებელი და ბოლმას ნუ ჩაიდებ შენი თვისტომის მიმართ; გიყვარდეს შენი ახლობელი, როგორც თავი შენი“), ამდენად, დაასკვნეს, რომ არაებრაელი უნდა შეიძულო. იესო ქრისტემ ამიტომაც ისაუბრა ამ მცნებაზე.

მუხლი 44. მტრის, როგორც ჩვენი ზეციური მამის ერთ-ერთი შვილის, სიყვარული გამომდინარეობს მოყვასის სიყვარულის გაგებიდან. მისი მტრული დამოკიდებულება ჩვენ მიმართ აიხსნება მისი არასრულყოფილებით, მისი სნეულებით, არაჯანსაღი მდგომარეობით. უბრალო გაანგარიშებამ კი არ უნდა გვიბიძგოს მტრების მიმართ კარგი ურთიერობისაკენ, არამედ ნამდვილმა სიყვარულმა. არავინ განსჯის საკუთარი შვილის მოსიყვარულე დედას, თუმცა ბავშვი თავისი უგუნურებით ან ავადმყოფობით გულს სტკენს მას. პირიქით, ყველა განიკითხავს მას, ვინც მტრულად ეკიდება ავადმყოფს, ვინც ავადმყოფობის შეტევისას ღიზიანდება, არ ახსოვს საკუთარი თავი და ვერ უგებს გარშემომყოფებს. მტერი არის სწორედ ასეთი ავადმყოფი, და ამიტომაც, მტრის სიყვარული ახლობლის სიყვარულია; მისი მტრობა სნეულებად, არასრულყოფილებად უნდა ჩავთვალოთ და ვილოცოთ ამ ავადმყოფობის შესაჩერებლად.

მუხლი 48. სიყვარული, განსაკუთრებით მტრისა, არის ღვთაებრივი თვისება. მისი აღმოჩენა მიგვყვანს უმაღლეს სრულყოფილებასთან, კიდევ უფრო მიახლოებს ადამიანს ღმერთს. უფალი მას სთავაზობს ყველა ადამიანს, რამდენადაც ყველანი ვართ ზეციერი მამის შვილები. თუკი ასეთი მსგავსება ღმერთთან, ასეთი უმაღლესი სრულყოფილება, მიუღწეველია ამ ცხოვრებაში, მაშინ იგი უნდა გახდეს ჩვენი ცხოვრების მიზანი, რომლისკენაც მუდამ უნდა ვისწრაფვოდეთ.

თავ. 6.2: „როცა გასცემ მოწყალებას, ნუ აყვირებ შენს წინაშე ბუკ-ნაღარას“ - უდიდეს დღესასწაულთა და საგანგებო დღეებში რჯული ბრძანებდა საყვირების

გამოყენებას (რიცხვთ. 10.1,10; იოელ. 2.1,15: „სიხარულის დღეებში, დღესასწაულებზე და ახალმთავრობისას, როცა აღსავლენ და სამადლობელ მსხვერპლს სწირავთ, დააყვირეთ საყვირებს. თქვენს გასახსენებლად იქნება ეს თქვენი ღმერთის წინაშე“; „ჩაბერეთ საყვირს სიონზე, დათქვით მარხვა და გამოაცხადეთ ჯარობა“). სავარაუდოდ, ამ დადგენილებაზე დაყრდნობით, იესო ქრისტეს დროინდელი ფარისევლები უბრძანებდნენ საყვირების ჩაბერვას არა მხოლოდ ღვთისმსახურების დაწყების წინ, არამედ სხვა ღვთისათნო ქმედებათა დაწყების დროსაც, მაგალითად, მოწყალების გაცემისას. ეს ხდებოდა, თითქოს, კეთილი მიზნისთვის, რათა მიექციათ გაჭირვებულთა ყურადღება და დაერიგებინათ დიდი რაოდენობით მოწყალება. რეალურად, კი იმისათვის, რომ გაწეულ მოწყალებაზე შემდეგ ესაუბრათ და განედიდებინათ თავი.

ამგვარად, მოწყალების გაცემა საყვირების ხმაზე აიკრძალა, ანუ იკრძალება საკუთარი ქველმოქმედების გახმაურება და მისით ტრაზახი.

მუხლი 3. „ხოლო როცა შენ გასცემ მოწყალებას, დაე, ნუ ეცოდინება შენს მარცხენა ხელს, რას აკეთებს მარჯვენა“ - იუდეველებთან მარჯვენა ხელს უპირატესობას ანიჭებდნენ მარცხენასთან შედარებით, იმდენად, რომ ზოგიერთი უმთავრესი ქმედება სრულდებოდა მხოლოდ მარჯვენა ხელით, მარცხენის გამოყენების გარეშე. მაიმონიდის მოწმობით, მსხვერპლის სისხლით სავსე თასის შეწირვა საკურთხეველში (ტაძრის არსებობის პირველ დღეებში) სრულდებოდა უშუალოდ მარჯვენა ხელით, და არა მარცხენით. ზუსტად ასევე, დღესაც შაბათის ღვინის თასის ამალღება და გამოყენება წესისამებრ სრულდება იუდეველებთან მხოლოდ მარჯვენა ხელით. ასე გამოიხატება ყურადღება და პატივისცემა აღსრულებული საქმის მიმართ.

მოწყალების გაცემის დროს მსჯელობა მარჯვენა და მარცხენა ხელზე მიუთითებს, რომ მოწყალების გამცემს მოეთხოვება განსაკუთრებული ყურადღება, რათა კეთილი საქმეების კეთების მოტივაციებს არ შეერიოს რაღაც ანგარებიანი და თავმოყვარე ანგარიშებები.

მუხლი 6. „როდესაც ღოცულობ, შედი შენს სენაკში, მოიხურე კარი და ილოცე დაფარულად“ - ანუ ილოცე ისევე საიდუმლოდ, როგორც უნდა გასცე მოწყალება, მაგრამ ეს არ გამორიცხავს საზოგადო, ღია ღოცვას. როგორც არსებობს საზოგადო და კერძო საჭიროებები, ასევე არის ღოცვებიც - კერძო და საზოგადო. იესო ქრისტეს არ აუკრძალავს უკანასკნელი, არამედ ამხილა ფარისევლები, რომლებიც მათთვის განკუთვნილ კერძო ღოცვას ხდიდნენ საზოგადო ყურადღების საგნად. იესო ქრისტე თავად ხშირად ღოცულობდა მოწაფეებისა და ხალხის წინაშე, როდესაც ამას საჭიროებდა საზოგადო აუცილებლობა.

მუხლი 7. „ლოცვისას ნუ იტყვით ზედმეტს, წარმართთა მსგავსად“ - წარმართებს ჰქონდათ ჩვეულება არა მხოლოდ აღესრულებინათ ხანგრძლივი ლოცვები (3 მეფ. 18.26), არამედ გაემორებინათ ზოგიერთი ფრაზა და მარცვლებიც კი, რადგან ფიქრობდნენ, რომ ასე აიძულებდნენ ღმერთებს საკუთარი სურვილების აღსრულებას.

აქ მაცხოვარი არ კრძალავს ხანგრძლივ ლოცვებს (თავად ატარებს ღამეებს ლოცვაში); რადგან, - როგორც შენიშნავს წმინდა იოანე ოქროპირი, - არ სურს, რომ ჩვენი ლოცვები იყოს ცარიელი. შეიძლება დავამატოთ, რომ არ სურს, ჩვენ ვსასოებდეთ ჩვენივე ხანგრძლივი ლოცვებით, როგორც სათხოვარის მიღწევის საშუალებებით.

მუხლი 8. „ვინაიდან მამამ თქვენმა, ვიდრე სთხოვდეთ, მანამდეც იცის, რა გჭირდებათ“ - ცხადია, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ლოცვა საჭირო არ არის. ლოცვა, როგორც სულის მოთხოვნილება, ისევე ბუნებრივია, როგორც სხვა ყოველი მოთხოვნილება. მაგრამ ადამიანმა არ უნდა იფიქროს, რომ ლოცვა ღმერთს ესაჭიროება, რომ ის იმისთვისაა საჭირო, რომ ღმერთმა იცოდეს ჩვენი საჭიროებების შესახებ. იგი სჭირდება მხოლოდ ადამიანს, რომელიც ამ შემთხვევაში მიმართავს თავის ნებასა და აზრს იქით, საითაც მიმართულია ღვთის ნება, რადგან თუკი არაფრის გაკეთება არ შეუძლია საკუთარი თავისთვის, თავისი გულგრილობით არ შეეწინააღმდეგოს ღვთის ნებას.

მუხლი 9-13. საუფლო ლოცვის შესახებ - ლუკა მახარებლის მოწმობით (11 1-2), უფლის ლოცვა წარმოითქვა სხვა დროს და სხვა შემთხვევაში, კერძოდ, მოწაფეებმა სთხოვეს ესწავლებინა მათთვის ლოცვა. მაგრამ დასაშვებია, ვიფიქროთ, რომ იესო ქრისტე არაერთხელ უმეორებდა საუფლო ლოცვას თავის მიმდევრებს. და ამიტომაც, მიუხედავად თვით ლოცვის მსგავსებისა, შესაძლოა, რომ მახარებლები არ საუბრობენ ერთსა და იმავე დღეზე.

ლუკა მახარებელთან არ არის ლოცვის ბოლო სიტყვები: რამეთუ შენი არს სუფევა, ძალი და დიდება... ეს სიტყვები არ არის ასევე მრავალ ბერძნულ ხელნაწერშიც, ვულგატაში და ეკლესიის ზოგიერთ მამასთან. ამიტომაც, ზოგიერთი განმმარტებელი თვლის მას ლიტურგიკულ დიდებისმეტყველებად, რომელიც შეტანილია სახარების ბერძნულ ტექსტში კონდაკიდან. მაგრამ რამდენადაც ის ჩანს სხვა ბერძნულ ხელნაწერებში, ძველ სირიულ თარგმანში, წმ. იოანე ოქროპირთან (საბარ. მათეს სახ. განმარტ. 19.6) და სხვა მამებთან, მისი მოგვიანო ჩამატებად ჩათვლა არ შეიძლება, არამედ მხოლოდ უნდა ვიფიქროთ, რომ მახარებელმა მათემ შემოინახა ლოცვის თავდაპირველი

სრული ტექსტი, ხოლო ლუკამ - შედარებით მოკლე, მათი ეს დამოკიდებულება შეინიშნება მთაზე ქადაგების გადმოცემის დროსაც.

საჭიროა, ასეთი დამოკიდებულება შევინარჩუნოთ სხვა შემთხვევების ანალიზის დროსაც, მაგალითად, ახლობლის ცოდვათა მიტევების შესახებ მარკოზ მახარებელი საუბრობს სხვა გარემოებებში (მარკ. 11.25: „როდესაც ლოცვად დგახართ, მიუტევეთ, ვინც რამე გცოდათ“); მაგრამ ეს არ გვიჩვენებს, რომ მათე მახარებელმა შეცდომით მოიხსენია ეს სიტყვები მთაზე ქადაგების დროს, რადგან თავად მათე მახარებელი ამ გამოთქმას იმეორებს თითქმის სიტყვასიტყვით სხვა ადგილას (18.35: „ასევე მოგექცევათ ჩემი ზეციერი მამა, თუ მთელი გულით არ მიუტევებთ თქვენს ძმას მის შეცოდებებს“). ეს იმას ნიშნავს, რომ იგი მრავალჯერ განმეორდა თავად იესო ქრისტეს მიერ.

მუხლი 22. „სხეულის სანთელი არის თვალი“, - ანუ ყველაზე ნათელი ადგილი სხეულში. შედარება მიიღება თვალის სინათლესთან მსგავსებისაგანაც, შესაბამისად, მისი ხორციელი და სულიერი მნიშვნელობებისგან.

მუხლი 24. ორი ბატონის მსახურება შეუძლებელია ამ პიროვნებების მოთხოვნათა სხვადასხვაობის გამო. მოთხოვნათა იდენტურობა, ზოგჯერ, შესაძლებელს ხდის ერთდროულად ორი ბატონის მსახურებას. აქ კი ჩანს არა მხოლოდ მათი სხვადასხვაობა, არამედ წინააღმდეგობაც.

მუხლი 25. „ნუ ზრუნავთ თქვენი სიცოცხლისათვის, რა ვჭამოთ ანდა რა ვსვათო; ნურც თქვენი სხეულისათვის, რით შევიმოსოთო. განა სიცოცხლე უფრო მეტი არ არის, ვიდრე საზრდელი და სხეული - უფრო მეტი, ვიდრე სამოსელი?“ - ცხოვრების მიზნად არ უნდა დავისახოთ საკვები, ისევე როგორც სხეული არ უნდა გავხადოთ ტანსაცმლის საკიდარი, სამოსის გამოსაფენი.

ასეთი მიზანი უსუსურია, ასეთ ადამიანთა ზრუნვა საკვებისა და სამოსისადმი შეიძლება დავუპირისპიროთ ფრინველთა უზრუნველობასა და მცენარეთა სილამაზეს. უფალი არ კრძალავს საკვებსა და სამოსზე ზრუნვას, არ ახალისებს უსაქმურობასა და მათხოვრობას, როცა ადამიანი მიატოვებს ყოველგვარ საზრუნავს ბუნებრივი საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად და ელოდება დახმარებას ახლობლებისაგან, ან, როგორც თავად ამბობენ, ღვთისგან. მაგრამ იესო ქრისტე მოითხოვს, რომ ჩვენი ზრუნვის მთავარი მიზანი იყოს ღვთის სასუფეველის მოპოვება.

„ეძებთ უპირველესად უფლის სასუფეველი და სიმართლე მისი, და ყოველივე ეს მოგეცემათ თქვენ“, - ანუ მატერიალური საჭიროებები მოგვარდება თავისთავად თუკი ადამიანის ცხოვრება მიმართული იქნება უმთავრესი საკითხის, ღვთის სასუფეველისთვის ზრუნვის, მიმართ. აქედან შეიძლება მივიღოთ ხვალინდელი დღისათვის ზრუნვის განმარტება, რომელიც თითქოს ეწინააღმდეგება ცხოვრებისეული სიბრძნის წესს, რომელიც მოითხოვს მომავალზე ზრუნვას მანამ, ვიდრე ის დამდგარა.

მაგრამ დეტალური განხილვისას, უზრუნველობის წესი თავს იყრის ისევ ღვთის სასუფეველის ძიებისა და ყოველგვარი საზრუნავის მიზნის განსაზღვრაში. საკუთარი საჭიროებების უზრუნველყოფა გამოცდილებითა და კეთილგონიერი ქცევით მიიღწევა არა იმავე დღეს, როდესაც ვიხილავთ ამ აუცილებლობებს, არამედ მასზე ზრუნვა უნდა დავიწყოთ გაცილებით ადრე. მაგალითად, მიწათმოქმედი ზრუნავს მომავალ მოსავალზე, ამიტომაც ამზადებს ნიადაგსა და თესავს პურს. თუმცა, მისი ყოველდღიური შრომა გამომდინარეობს ყოველდღიური საჭიროებებიდან, ამდენად, არ შეიძლება ითქვას, რომ მისი შრომა მომავალ დღეზე ზრუნვაა, არამედ ზუსტად იმ დროის საქმეა, როცა ის ხნავს და თესავს.

ღვთის სასუფეველს რომ მივაღწიოთ, მსგავსი გზა უნდა გავიაროთ. იგი ემსგავსება მატერიალური, ცხოვრებისეული, საჭიროებების დაკმაყოფილებისათვის შრომას და შეიძლება შევადაროთ მშრომელი, მსახური ან მოგზაური ადამიანების საქმიანობას.

ზოგი მეცნიერების სფეროში საქმიანობს, ვინ მოგზაურობს და აქვს თავისი მიზნები. მათი ძირითადი საზრუნავი სასწავლო მიზნებისა და მოგზაურობის შედეგების მიღწევაა, მაგრამ ამასთან ერთად ისინი არ ივიწყებენ მეორეულ საჭიროებებსაც: საჭმელი, დასვენება, მიმოწერა ახლობლებთან და ზოგჯერ გართობასაც კი. თუმცა გულმოდგინე მეცადინეობისა თუ მგზავრობის დისკომფორტის გამო ზოგჯერ ივიწყებენ საჭმელს, დასვენებას და სხვა ვალდებულებების შესრულებას, რომელთაც არ აქვთ პირდაპირი დამოკიდებულება უმთავრესი ზრუნვის საგანთან.

ასევე, რა თქმა უნდა, არის შემთხვევები, როდესაც გვერდითი საჭიროებების დაკმაყოფილების ზრუნვით ან გზის სიძნელეების საშიშროებით იძულებულნი ხდებიან ზოგიერთები უარი თქვან სწავლებასა და მსახურებაზე, ან მოგზაურობაზე. საქმის არსი ამითი არ იცვლება. ასევე ხდება იმ პიროვნებებთანაც, რომლებიც ეძიებენ ღვთის სასუფეველსა და მის სიმართლეს. ხორციელ, მიწიერ საჭიროებებზე ზრუნვამ არ უნდა შეუშალოს ხელი ზეციური სასუფეველის მიღწევაში.

მუხლი 19-34. საგანთა ხრწნადობამ და თუნდაც უსარგებლო საზრუნავზე მსჯელობამ, რომელიც შეეხება სასიცოხლო საჭიროებების დაკმაყოფილებას, უნდა მოგვაგონოს ღვთის განზრახულობის უმშვენიერესი სურათი, რომელიც ისევე ზრუნავს სამყაროს ნებისმიერ წვრილმანზე, როგორც უმთავრესზე, ზრუნავს ველის ბალახზეც და მთელი დედამიწის მეუფეზე - ადამიანზეც.

თავ. 7.6: „ნუ მისცემთ სიწმინდეს ძაღლებს: ნურც თქვენს მარგალიტს დაუყრით ღორებს“ - ძაღლები და ღორები - არაწმინდა ცხოველები არიან. იგავის მნიშვნელობაა - არ დავუშვათ სიწმინდეების შეურაცხყოფა, რათა შემდეგ ჩვენვე არ დავზარალებეთ სიწმინდეთა შეურაცხმყოფელებისაგან. სიწმინდეში იგულისხმება არა მარტო ქრისტიანობა, არამედ ყოველი ჭეშმარიტება და სათნოება. ძაღლებსა და ღორებში ეკლესიის მამები გულისხმობენ ჩვენივე ვნებებსაც.

მუხლი 12. იესო ქრისტე საუბრობს სიყვარულზე, როგორც ქრისტიანული ზნეობრივი საქმიანობის საფუძველზე, და გვასწავლის კიდევ ერთი სამართლიანობის შესახებ: „როგორც თქვენ გასურთ გექცეოდნენ კაცნი, თქვენც ასევე მოექცით მათ“. უფლებათა და ურთიერთობათა თანასწორობას ეყრდნობა საზოგადოებრივი კავშირის ძლიერება. ამაში მდგომარეობს ძველი აღთქმის რჯული და წინასწარმეტყველება. იესო ქრისტე სიყვარულის კანონს უერთიანებს ამ ბუნებრივ კანონსაც, რათა აჩვენოს, რომ ღვთის კანონსა და ბუნებრივ კანონს შორის არ არის წინააღმდეგობა (წმ. თეოფილაქტე).

მუხლი 13-14. ფართო ბჭე და გზა არის სიმბოლო ვნებათა დამღუპველობისა და სურვილთა თავისფლებისა, რომლებიც არ შეესაბამება ადამიანის მიერ ცხოვნებისათვის აღსრულებულ საქმეებს. და პირიქით, ბჭისა და გზის სივიწროვე არის სიმბოლო ქრისტიანის მიერ ღვთის

სასუფეველში შესასვლელად გადატანილი აკრძალვებისა, ღვაწლის სიძნელისა და ვნებათა ალაგმვისა. ამდენად ნათელია, ფართო გზით მოსიარულები რატომ ხვდებიან წარსაწყმედელში, ხოლო სხვები იღებენ სიცოცხლეს (წარსაწყმედელი, უფსკრული - აბადონი. აპოკ. 9.11).

მუხლი 21. „ვინც მეუბნება: უფალო, უფალო! ყველა როდი შევატათ სასუფეველში“ - ლოცვა, მსგავსად რწმენისა, არ გვაძლევს ღვთის სასუფეველის დამკვიდრების პირობას. მოციქული ამბობს (I კორ. 13. 1-3): შეიძლება ისაუბრო ანგელოზთა და ადამიანთა ენაზე, შეიძლება იყო ქრისტეს რწმენისათვის მოწამე და არ გქონდეს სიყვარული, შესაბამისად, ვერ აღასრულო სიყვარულის შესახებ ყველაზე არსებითი მცნება და ამიტომაც დარჩე უსჯულო და ვერ შეხვიდე ღვთის სასუფეველში. იესო ქრისტე ამბობს, რომ ის უკუაგდებს ასეთ ადამიანებს და ეტყვის: არ გიცნობთ თქვენ, ე.ი. არ აღიარებთ მათ ღვთის სასუფეველის ღირსად.

ამგვარად, მთაზე ქადაგება საუბრობს:

1. ნეტარებებზე (5. 3-12);
2. მოციქულებრივი მსახურების თანამდებობაზე (13-16);
3. ქრისტეს მოსვლის მიზანზე (17-20);
4. რჯულის მნიშვნელობაზე (21-48);
5. მოწყალების გაცემის სახეზე (6. 1-4);
6. ლოცვის ღვაწლზე (5-15);
7. მარხვის აღსრულებაზე (16-18);
8. მიწიერი საგნების მიმართ დამოკიდებულებაზე (19-34);
9. მოყვასის განკითხვაზე (7. 1-5);
10. სიწმინდეების დაცვაზე (6);
11. ლოცვების აღსრულებაზე (7-11);
12. რჯულისა და წინასწარმეტყველთა არსზე (12);
13. სიმართლის, როგორც ჯვრის გზაზე (13-14);
14. ცრუწინასწარმეტყველთა შეცნობაზე (15-20);
15. უგუნურ ღვაწლზე (21-23);
16. ქრისტეს სწავლების ნაყოფზე, გონიერ და უგუნურ ადამიანზე (24-29).

მთაზე ქადაგება წარმოადგენს იესო ქრისტეს მთელი ზნეობრივი სწავლების მოკლე ვარიანტს. მისი ზედაპირული წაკითხვით შეიძლება დავინახოთ, რომ არსებობს მკვეთრი განსხვავება ქრისტეს სწავლებასა და ძველი აღთქმის სწავლებას შორის. თვით იესო ქრისტე ქადაგების განმავლობაში არაერთხელ მიანიშნებს ამ განსხვავებაზე.

ასეთი განსხვავება ბუნებრივად წარმოიშობა ამა თუ იმ რჯულის განსხვავებული დანიშნულების შესაბამისად. ძველი აღთქმის რჯული მიეცა იუდეველებს მიწიერი სიკეთეების სარგებლობის პირობით. მისი აღსრულებისას აღთქმული ჰქონდათ მიწის ბედნიერი და მშვიდი ფლობა, საიდანაც გამოედინებოდა თაფლი და რძე, მრავალჟამიერი და მრავალრიცხოვანი შთამომავლობა (მეორ. რჯ. 4.40; 30.16 და სხვ. „დაიცავი მისი წესები და ბრძანებები, რომელსაც დღეს გიცხადებ, რომ კარგად იყოთ შენ და შენი შვილები შენს შემდეგ, რომ დიდხანს გაძლო ამ მიწაზე, რომელსაც უფალი, შენი ღმერთი, გაძლევს სამარადისოდ“).

ქრისტეს მცნებების აღსრულებით კი მოვიდა აღთქმა ზეციური სასუფეველისა და საუკუნო ნეტარებისა. ძველი აღთქმის ეპოქაში მოითხოვებოდა აბრაამისგან წარმომავლობა, ისრაელი ერის გარეგნული კუთვნილება წინადაცვეთის საშუალებით. ქრისტე კი მოითხოვს თავად ღვთის ძეობას, შინაგან, სულიერ სიახლოვეს მასთან, ღვთის მსგავსებას მოწყალების საქმესა თუ მოყვასის სიყვარულში. როცა იესო ქრისტემ დაიწყო თავისი მთაზე ქადაგება, მას გარს შემოერთყა მსმენელი, რომელიც თავისი თანამედროვე რაბინისტული სწავლებისა და განმარტების ზეგავლენით, მოელოდა მესიას, მიწიერ მეფეს, იუდეველთა მტრების დამმარცხებელსა და მიწიერი კეთილდღეობის მიმნიჭებელს. მისი მეფობით მოელოდნენ ისინი მთელი დედამიწის მფლობელობას, უდიდესი სიმდიდრის მოპოვებას და მიწიერი სიკეთეებითა და ბედნიერებით ტკბობას, რომ აღარ შეიგრძნობდნენ არავითარ სიმწარესა და უბედურებას.

მაგრამ იესო ქადაგებს, სიმდიდრის სანაცვლოდ, სიგლახაკის აუცილებლობას, სიხარულის სანაცვლოდ - ტირილს, მიწიერი სიკეთეების სანაცვლოდ - შიმშილსა და წყურვილს, მტრებზე გამარჯვებისა და მიწების

დაუფლების სანაცვლოდ - დევნის, ცისლისწამების, ბოროტმეტყველების, ყოველგვარი წყენისა და ტანჯვის მოთმინებით გადატანის აუცილებლობას.

ამ უარყოფით მხარეებს უდიდესი მასწავლებელი უერთიანებს დადებით სათნოებებსაც: სიმშვიდეს, მოწყალებას, მშვიდობისმოყვარეობას, გულის სიწმინდესა და მოყვასის სიყვარულს, რომელიც თავის უმაღლეს გამოვლინებას ჰპოვებს მტრების სიყვარულში. ცხადია, რომ იესო ქრისტეს მიერ უმაღლესი ნეტარების მისაღწევსა და ღვთის სასუფეველის დასამკვიდრებლად წამოყენებულ პირობებს უნდა ეჩვენებინა მრავალთათვის წინააღმდეგობა, რომელიც იქმნებოდა იესოს ქადაგებებსა და მოსეს რჯულს შორის. ამდენად მიიჩნევდნენ იესოს რჯულის დამრღვევად.

მაგრამ იესო ქრისტე უარყოფს ასეთ ეჭვს და ამტკიცებს, რომ ის მოვიდა რჯულის არა დასარღვევად, არამედ აღსასრულებად, მიაწვდინებს მცნებების უფრო ღრმად გაგების აუცილებლობას და ანიჭებს უმაღლეს მნიშვნელობას იმ განსაკუთრებულ საშუალებებს, რომლებსაც თუმცა არ ითხოვს რჯული, მაგრამ ცნობილია, როგორც აუცილებელი პირობა: მოწყალება, მარხვა და ლოცვა. იესო აფრთხილებს თავის მსმენელებს, განშორებოდნენ მოწყალების ფარისევლურ, სახალხო გაცემას, მოჩვენებით მარხვასა და პირფერულ ლოცვას, უხსნის, რომ მოქმედების ასეთი სახე შექებასა და დიდებას იმსხურებს მხოლოდ ადამიანთაგან, და არა ღვთისგან, და ამიტომაც შესთავაზა აღესრულებინათ მოწყალება, მარხვა და ლოცვა დაფარულად, ღვთის ყოვლისმხედველი პირის წინაშე, რომელიც მომადლებს მათთვის ცხადად.

შემდეგ წარმოდგენილია ღვთის განზრახულობის უდიდებულესი სურათი, რომელიც ზრუნავს არა მხოლოდ ადამიანებზე, არამედ უმცირეს ფრინველზე, ველის პატარა თივაზეც კი. ასწავლის მიუკერძოებლობას, მიწიერი სიკეთეების სიძულვილს, შთააგონებს ზეციურ სიკეთეების საზრუნავზე. დაბოლოს, ასწავლა, რომ არ უსმინონ იმ მასწავლებლებს, რომლებიც ასწავლიან სხვაგვარად, ხოლო მისი მცნებები ისმინონ არა მხოლოდ ყურით, არამედ გულით და შეეცადონ განახორციელონ ისინი საქმით.

შენიშვნა 1. ჩვენ უკვე ვისაუბრეთ, რომ მახარებელმა მათემ ლუკა მახარებლისგან განსხვავებით მთაზე ქადაგების საუბრებში შეიტანა ზოგიერთი გამოთქმა, რომლებიც ლუკა მახარებელთან სხვა ადგილასაა მოყვანილი და სხვა დროს მიეკუთვნება. აღსანიშნავია, რომ ლუკა მახარებელიც მთაზე ქადაგების გადმოცემის დროს საუბრობს ზოგიერთ ისეთ ფრაზაზე, რომელიც მათე მახარებელთან სხვა დროს ითქვა. მაგალითად შეიძლება მოვიყვანოთ იგავი ბრმაზე: „განა შეიძლება ბრმა წინ უძღოდეს ბრმას? განა ორივენი ორმოში არ ჩაცვივიან?“ (ლუკ. 6.39 = მთ. 15.14).

მათე მახარებლის მიხედვით, ეს სიტყვები მიმართულია ფარისევლების წინააღმდეგ, რომლებიც არასწორად იგებენ რჯულს, ხალხიც შეჰყავდათ ცდომილებაში. კიდევ უფრო გასაგები გახდება ეს იგავი, თუკი გავიხსენებთ, რომ ფარისევლებს შორის იყვნენ ისეთებიც, რომლებსაც ემინოდათ ქალისთვის შეხედვისას რამ ცდუნება არ მიეღოთ და დადიოდნენ დახუჭული თვალებით. ერი კი მათ ბრმებს ეძახდა.

მოციქული ლუკა იხსენებს ფრაზას: „არ არის მოწაფე, თავის მოძღვარზე უმეტესი; არამედ ყველა, თვითონ სრულქმნილიც, იქნება როგორც მისი მოძღვარი“ (მუხლი 40). მათე (10.24) და იოანე მახარებლები (13.16; 15.20) ამავე სიბრძნეს სხვა შემთხვევის დროს მოიხსენებენ, როგორც ჩანს, ეს ფრაზაც იესო ქრისტემ რამდენიმეჯერმე წარმოთქვა. ერთხელ იესო ქრისტემ ამ სიტყვებით გამოხატა აზრი, რომ მისი მოწაფეები მზად უნდა იყვნენ იმავე ტანჯვის გადატანისთვის, რაც გადაიტანა თვითონ, მათმა მასწავლებელმა. მაგრამ აქ ეს სიტყვები აღნიშნავს იმას, რომ ვისთანაც ადამიანი სწავლობს და რასაც სწავლობს, ის იცის და ისე იცის, როგორც ასწავლეს. შესაბამისად, ბრმა ფარისეველთა მოწაფეები თვითონვე ბრმები არიან; ქრისტეს მოწაფეები, პირიქით, ხედავენ და ხვდებიან, თუმცა საკუთარ მასწავლებელზე უკეთესად ამას ვერ შეძლებენ. იესო ქრისტეს მოწაფეების მიმართ ნათქვამი ეს გამოთქმა გვასწავლის, რომ მოწაფე რჩება მოწაფედ, მას არ აქვს თავის მასწავლებელზე უმეტესი პატივი, მას არ შეუძლია იცოდეს თავის მასწავლებელზე მეტი. თუმცაღა, დროთა განმავლობაში, მრავალ და სხვადასხვა მასწავლებელთან ყოფნისას თავისი შრომითა და განვითარებით მას შეუძლია მიაღწიოს უმეტეს ცოდნასა და პატივს, ვიდრე ფლობდა რომელიმე მისი მასწავლებელი.

შენიშვნა 2. იესო ქრისტეს მთაზე ქადაგების სწავლების დასკვნით ნაწილში უნდა შევნიშნოთ, რომ მახარებელი ლუკა ნეტარებათა მცნებებს უმატებს კიდევ ოთხ „ვარამს“, როგორც მასთან ჩამოთვლილ ნეტარებათა საწინააღმდეგო მდგომარეობა: ვაი მდიდრებს, ვაი მამდრებს, ვაი, ვინც იცინის და ვაი, ვინც სარგებლობს ადამიანთაგან დიდებასა და კარგ მოქცევას. მახარებელი მათე არ ახსენებს წყევლათა ასეთ ფორმებს, სავარაუდოდ, იმ მიზნით, რომ არ დაარღვიოს ქრისტეს ვრცელი საუბრის საერთო მსვლელობა. ლუკა კი ცდილობს ისტორიული წესრიგის შენარჩუნებას და ქრისტეს მსმენელთა მეხსიერებაში იმ დეტალების განახლებას, რომლებიც არის მაცხოვრის საუბრის პირდაპირი დამატებები, მიუხედავად ამისა, ადვილად შეძლო მათემ მათი გამოტოვება, საუბრის გეგმისა და მთლიანობის დაურღვევლად. ლუკა მახარებლის მიერ

მოყვანილი სიტყვები, ეფუძნება ქრისტეს თვითმხილველებისა და პირველი მსმენელების მონათხრობს.

სასწაულები კაპერნაუმსა და ნაინში

ასისტავის მონის განკურნება

(მთ. 8:5-13; ლუკ. 7:1-10)

იესო ქრისტეს საოცარ სწავლებას ყოველთვის თან ახლავს კეთილი სასწაულები. განსაკუთრებით ისეთ ადგილებში, სადაც მოსმენას თან მოჰყვება რწმენა. ასეთი რწმენა იშვიათად ჩანს პალესტინაში მცხოვრებ წარმართებში, რომლებიც უნებლიეთ იყვნენ იესო ქრისტეს სწავლებისა და სასწაულების თვითმხილველები.

მთაზე ქადაგების შემდეგ, კაპერნაუმში შესვლილას, იესოს შეხვდა ჰეროდეს ასისტავის წარმოგზავნილები და სთხოვეს განეკურნა ასისტავის მონა. იუდეველი უხუცესები, რომლებიც ამ გამოგზავნილებს შორის იყვნენ, სთხოვეს იესო ქრისტეს ასისტავის მონის განკურნებას, რათა ასისტავი კეთილად განწყობილიყო იუდაიზმის მიმართ და აეშენებინა თავისი სახსრებით იუდეური სინაგოგა.

იესო ქრისტე გაემართა ასისტავის სახლისაკენ, „ხოლო ასისტავმა პასუხად უთხრა: უფალო, არა ვარ იმის ღირსი, რომ ჩემს ჭერქვეშ შემოხვიდე; არამედ მხოლოდ სიტყვა ბრძანე და განიკურნება ჩემი მსახური. ვინაიდან, თუმცა სხვისი ქვეშევრდომი ვარ, თავადაც ხელქვეითებად მყვანან მეომრები: და ვეტყვი ერთს: წადი, და მიდის; და მეორეს: მოდი, და მოდის; და ჩემს მსახურს: გააკეთე ეს, და აკეთებს. ეს რომ გაიგონა, გაუკვირდა იესოს და

უთხრა უკან მომავალთ: ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: ისრაელშიც არ შევხვედრივარ ამნაირ რწმენას. ამასაც გეუბნებით თქვენ: მრავალნი მოვლენ აღმოსავლეთით და დასავლეთით, და აბრაამთან, ისააკსა და იაკობთან ერთად დასხდებიან ცათა სასუფეველში“. სასუფეველის ნამდვილი მემკვიდრეები კი, როგორც უწოდებენ საკუთარ თავს იუდეველები, განიდევნებიან იქიდან და დაიტანჯებიან. ასისტავის მსახური, იესო ქრისტეს სიტყვისამებრ, განიკურნა მაშინვე.

1. მათესა და ლუკას მონათხრობებში წინააღმდეგობებია, კერძოდ, მათე მახარებლის მიხედვით, იესო ქრისტე პირდაპირ ესაუბრება ასისტავს, ხოლო ლუკას სახარების მიხედვით, ასისტავი აგზავნის შუამდგომლებს თხოვნით. ცხადია, ეს წინააღმდეგობა არაარსებითია. მათე მახარებელი ტოვებს იმ დეტალებს, რომლებიც მას სასწაულის მოთხრობის დროს მეორეხარისხოვნად ეჩვენა. ლუკამ კი შემოინახა ისინი.

2. იესო ქრისტეს სიტყვები, რომ მან ისრაელში ვერ იპოვა ისეთი რწმენა, როგორიც ასისტავს აღმოაჩნდა, რეალურ ვითარებას ზუსტად ასახავდა. წარმართი ასისტავი რწმენის ძალის ნამდვილი მტკიცებულებაა. მაშინ, როდესაც იუდეველები მოითხოვენ იესოსგან ცხად სასწაულებსა და ნიშნებს, ხედავენ მათ და მაინც ეჭვობენ იესოს ღვთაებრივ წარმოშობას, ასისტავი გულწრფელად, მხოლოდ მის შესახებ მონათხრობით იწამებს იესოს, სასწაულის საქმეში ყოველგვარი პირადი მონაწილეობის გარეშე. ასისტავის რწმენა ძალიან მტკიცეა, ის აჩერებს იესოს, რომელიც მოისურვებს მასთან სახლში წასვლას მონის განსაკურნებლად და ამბობს: „არა ვარ იმის ღირსი, რომ ჩემს ჭერქვეშ შემოხვიდე“. მას სწამს, რომ იესო ქრისტე განკურნავს მხოლოდ ერთი სიტყვით.

სასწაული ყოველთვის აღესრულება რწმენით, ღმერთი მას აღასრულებს ბუნებრივი თუ არაბუნებრივი საშუალებებით, უშუალოდ თუ არაუშაულოდ, ისინი აღესრულებოდა და აღესრულება რწმენით. ურწმუნონი ხედავენ მხოლოდ ბუნებრივ მოვლენებს და მათ ზეგავლენას მიაწერენ სასწაულებს ფიზიკურ სამყაროსა თუ ზნეობრივში. მორმუნენი კი ყველგან სამყაროში ხედავენ ღვთის ყოვლისშემზრუნველ მარჯვენას, რომელიც გვიგზავნის წვიმასა და სეტყვას, სითბოსა და ქარს ყველასათვის - კეთილისა და ბოროტისათვის.

3. მორწმუნეთათვის ღვთის სასუფეველის მემკვიდრეობის აღთქმა ნიშნავს მასში დამკვიდრებას, რაც გულისხმობს სრულ, უნაკლო ფლობას ზეციური სიკეთეებისას. მრავალი აღმოსავლეთიდან თუ დასავლეთიდან მოსული ადამიანის დასხდომით აბრაამთან, ისააკთან და იაკობთან ერთად, ქრისტე ასწავლის, რომ არა მხოლოდ ის იქნება ღვთის აღთქმათა მემკვიდრე, ვინც იშვა აბრაამიდან, არამედ ყოველი ვინ იწამებს აბრაამის რწმენას.

4. „გარესკნელის ბნელი“- შედარება აღებულია ნადიმისგან, რომელიც სრულდებოდა ღამით განათებულ ოთახში, ანუ გარეთ იყო ღრმა სიბნელე. ამასთან, გამოთქმა „გარესკნელის ბნელი“ გვხვდება მხოლოდ მათე მახარებელთან. სიბნელეში გაყრა ნიშნავს მეპატრონის ახლობლობას, მაგრამ ნადიმზე დასწრების პატივის ჩამორთმევას. „გარესკნელის ბნელი“ - ყველაზე მეტად მოგვაგონებს აღმოსავლური ბინძური ქალაქის ბნელ ქუჩას, შესაბამისად ადამიანის სასუფეველის გარეთ განდევნას.

ადამიანისა და ღვთის ურთიერთობაში ეს გამოთქმა გამოხატავს ღვთის დიდების ჩამორთმევას და მარადიული ტანჯვით განჯას. ზუსტად ასე მოუვიდა იუდეველ ერს, რომელიც ღვთისმკვლელობის გამო ღმერთმა უარყო, რაც სიმბოლურად გამოიხატა ტაძარში კრეტსაბმელის გახევით (მთ. 27.51: „ზემოდან ქვემომდე, შუა ჩაიხა ტაძრის ფარდა“). ეკლესიაში შესვლის უფლება მიიღეს იმ ადამიანებმა, რომლებიც არ ეკუთვნოდნენ აბრაამის შთამომავლობას ხორციელად.

აბრაამთან, ისააკსა და იაკობთან ერთად ნადიმად დასხდომა, პურობა საკუთარი ერის მამამთავარ-პარტიარქებთან ერთად იყო უდიდესი ბედნიერება, რომელიც შეეძლო წარმოედგინა მხოლოდ იუდეველს მესიის მოსვლის დროს.

ნაინელი ქვრივის ძის გაცოცხლება

(ლუკ. 7:11-17)

თაბორისა და ნაზარეთის ახლოს მდებარეობდა პატარა დასახლება ნაინი, ახლანდელი ნეინი. ასისტავის მონის განკურნების შემდეგ იესო ქრისტე მივიდა ამ ქალაქში. ქალაქში შესვლისას მას შეხვდა დამკრძალავი პროცესია: ასაფლავებდნენ უბედური ქვრივის ძეს. კაცობრიობის ტანჯვათა შესამსუბუქებლად მოსული არ შეეძლო დარჩენილიყო გულგრილი იმ მწუხარების ყურებით, რომელსაც განიცდიდა მრავალი შემთხვევითი მაყურებელი. იესომ შეაჩერა მტირალი ქალი, გააცოცხლა ტანჯულის რწმენა და იმედი, თუმცა ის ვერ ხვდებოდა რა იქნებოდა მისი ნუგეშისცემა. შემდეგ იესომ უბრძანა თვით ყრმას, როგორც ცოცხალს, ადგომა და ყრმა, ყველას გასაოცრად, აღდგა, დაჯდა სარეცელზე და დაიწყო საუბარი. ერი ადიდებდა, როგორც სასწაულთმოქმედს, ისევე ღმერთს, რომელმაც მოიხილა საკუთარი ერი ასეთი წინასწარმეტყველის გამოგზავნით.

შენიშვნა. მკვდართა აღდგინებას ჰქონდა თვით იესო ქრისტეს ნამდვილი აღდგომის მნიშვნელობის მტკიცებულება: „ვინაიდან თუ მკვდრები არ აღდგებიან, არც ქრისტე აღმდგარა“ (I კორ. 15.16). იესო ქრისტე თითქოს გვაფხიზლებდა და გვატყობინებდა, რომ ის გაიმარჯვებდა სიკვდილსა და ჯოჯოხეთზე.

მკვდართა აღდგინების შესაძლებლობა კი საფუძველია იმ სამირკვლისა, რომლისგანაც მოდის ყოველი სასწაული. თუკი შესაძლებელია რომელიღაც ავადმყოფობის განვითარების შეჩერება, ჯანმრთელობის დაბრუნება, მაშინ ასევე შესაძლებელია სიცოცხლის დაბრუნება. ამა თუ იმ სასწაულს ერთმანეთისგან შეიძლება განასხვავებდეს უფლის ძალის გამოვლინება. თუმცა სასწაულს არ შეიძლება შევადაროთ ჯანმრთელობის დაბრუნება მკურნალობის გზით.

ექიმს შეუძლია იქონიოს იმედი ავადმყოფის განკურნებისა მის ბოლო ამოსუნთქვამდეც კი და მხოლოდ სიკვდილის შემდეგ შეეშვება იგი ყოველგვარ მცელობას, იესო ქრისტემ აღადგინა მკვდარი და შესაბამისად, განკურნებისა და აღდგინების საქმე არ დაიყვანა ჩვეულებრივი ბუნებრივი მოვლენების ხარისხამდე.

იოანე ნათლისმცემლის მიერ მოწაფეების გაგზავნა იესო ქრისტესთან, უფლის მოწმობა იოანეზე და ერწმუნო ქალაქების მხილება (მთ. 11:1-30; ლუკ. 7:18-35; 10:13-22)

სოფლის ნათელზე მოწმობს იოანე საპყრობილეშიც, ქადაგებს იგი იესო ქრისტეზე. თუმცა მისი მოწაფეები, რომლებიც იზიარებენ თავიანთი თანამდეროვეების შეხედულებების მესიის მეუფებაზე, ვერ ხვდებიან, ერწმუნათ და გაჰყვინნ მასწავლებლის მიერ ნათელდებულს თუ დაელოდონ სხვა მესიას, რომელიც შესაბამისი იქნებოდა მათი ხორციელი ოცებებისა.

იოანე ნათლისმცემელმა საპყრობილეში გაიგო იესო ქრისტეს მიერ აღსრულებულ მრავალ სასწაულთა შესახებ და ისურვა, მიეცა თავისი მოწაფეებისათვის საბოლოო, თვალსაჩინო მოწმობა მისგან ქადაგებულ ქრისტეზე და გაგზავნა საპყრობილიდან ორი მოწაფე იესოსთან კითხვით: „შენა ხარ მომავალი, თუ სხვა ვინმეს უნდა ველოდეთ?“ პასუხის ნაცვლად იესო ქრისტემ მათ წინაშე აღასრულა რამდენიმე სასწაული და უბრძანა

ეთქვით იოანესათვის: „მიდით და უთხარით იოანეს, რასაც ისმენთ და ხედავთ. ბრძანი ხედავენ, კოჭლნი დადიან, კეთროვანნი იწმინდებიან და ყრუნი ისმენენ: მკვდარნი აღდგებიან და გლანაკნი სახარებით ხარობენ. ნეტარ არს, ვინც არ შემცდარა ჩემში“.

მოწაფეების წასვლის შემდეგ, იესომ ხალხის წინაშე ისაუბრა იოანეზე, როგორც უდიდეს წინასწარმეტყველზე, როგორც წინამორბედზე, ილიაზე, რომელიც გამოიგზავნა მესიისათვის გზის გასამზადებლად. ის არის დედამიწაზე დედაკაცთაგან შობილთა შორის უმეტესი და იესომ ამხილა იუდეველი თანამედროვე ერი, რომელიც ღირსი გახდა ამსოფლად ეხილა ორი უდიდესი ადამიანი. მათ კი იოანე, უდიდესი მმარხველი და მკაცრი მოღვაწე, ჩათვალეს ეშმაკეულად, ხოლო მესია, ასეთი მკაცრი ცხოვრების მატარებელი, ცოდვილთა და მეზვერეთა მეგობრად ანუ თავად ცოდვილად. იესო მიმართავს ქორაზინს, ბეთსაიდასა და კაპერნაუმს, რომელთა შორის აღსრულდა მრავალი სასწაული, ის მათ უწინასწარმეტყველებს უმეტეს ვარამს, ვიდრე უწმინდურ ქალაქებს: ტიროსს, სიდონსა და სოდომსაც კი, რადგან იმ ქალაქებს რომ ეხილათ სასწაულების ასეთი სიმრავლე, შეინანებდნენ თავიანთ უწმინდურებას, ხოლო ესენი კი დარჩნენ სინანულის გარეშე. იესო ქრისტემ თავისი მხილება დაასრულა მამა ზეციერის განდიდებით, რადგან მან დაუფარა ღვთის სასუფეველი ბრძენთა და გონიერთა, გაუმხილა ჩვილ ბავშვებს და მოუწოდა მაშვრალეებსა და ტვირთმძიმეებს: „მოდიოთ ჩემთან ყოველი, და მე მოგიფონებთ თქვენ“.

1. იოანემ გამოკითხა იესო ქრისტე არა იმიტომ, რომ თვით იოანემ არ იცოდა ვინ იყო იესო ქრისტე, ან შეეჭვდა თავის ადრინდელ რწმენაში, არა იმისთვის, რომ ასე იესო ქრისტეს ექადაგა საკუთარი თავზე, როგორც მესიაზე. არამედ როგორც განმარტავდა წმიდა იოანე ოქროპირი, და მას ეთანხმება ყველა საუკეთესო განმმარტებელი, იოანეს სურდა თავისი მოწაფეები დაერწმუნებინა იესო ქრისტეს მესიანური მნიშვნელობის ჭეშმარიტებაში. მათ არაერთხელ უკამათიათ ამის შესახებ (იოან. 3.25: „მაშინ იოანეს მოწაფეებს იუდეველებთან მოუხდათ დავა განწმენდის გამო“) და როდესაც იოანემ მიანიშნა ქრისტეს მესიანური მნიშვნელობის მიღებულ გამოცხადებაზე, მისი მოწაფეები - მათი თანამედროვეების საზოგადო ცრურწმენებით დაბრმავებულნი - არ დაეთანხმნენ ეღიარებინათ იესო ქრისტეში მესია და შესაბამისად, მოითხოვდნენ მტკიცებულებებს,

რომლისთვისაც გამოგზავნეს ისინი თავად ქრისტესთან, ხოლო იესომ მათ წარუდგინა მისი სასწაულები.

თუმცა არავინ იფიქროს, თითქოს კითხვა შეიცავდა საუბარს თავად იოანეზეც, იესო ქრისტემ, მხოლოდ მოწაფეების წასვლის შემდეგ ისაუბრა იოანეს დიდებულებასა და მსახურებაზე.

იესომ თქვა, რომ იოანე არასოდეს არ ირხეოდა ეჭვის ქარისაგან ისე, როგორც ლერწამი ირხევა უდაბნოში, რომ ის ისევე მკაცრი იყო თავისი ცხოვრებით, როგორც თავისი სამოსით, როგორც თავისი აზრებით, რომ ის არა მხოლოდ წინასწარმეტყველი იყო, არამედ წინასწარმეტყველებზეც უმეტესი, ან როგორც მალაქია უწოდებს „უფლის ანგელოზი“ (3.1), ანუ უფალთან უახლოესი, უფლის წინამორბედი. ამ მნიშვნელობითა და დანიშნულებით იოანე არის დედაკაცთაგან შობილთა შორის უპირატესი, რომელმაც დაასრულა კაცობრიობის ბუნებრივი განვითარებისა და ზრდის პერიოდი - ადამიანთა მომზადება მესიის მისაღებად.

მაგრამ ახალ აღთქმაში, ზეციურ სასუფეველში, რომელსაც მიეკუთვნებიან არა სისხლითა და ხორცით, არამედ ღვთისგან შობილნი, უმცირესი იქნება უმეტესი, ვიდრე იოანე. რამდენადაც დიდი არ უნდა იყოს იოანე თავის წინამორბედ ყველა ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველთან შედარებით, ახალი აღთქმის ეკლესიის უმცირეს წევრსაც კი აქვს უფრო მაღალი გაგება სარწმუნოებისა, ვიდრე თავად ძველი აღთქმის ეკლესიის უდიდეს წინასწარმეტყველს - იოანეს. გასაგებია, რატომ - იოანემდე რჯული და წინასწარმეტყველები მხოლოდ აცხადებდნენ მომავალი ზეციური სასუფეველის დადგომას დედამიწაზე, ხოლო იოანედან მოყოლებული სასუფეველი უკვე იღება და ძალისმხმეველნი მიიტაცებენ მას. ამიტომაც იოანეს, რომლის შესახებაც იყო ნაწინასწარმეტყველები, რომ ის მოვიდოდა მესიის მოვლინების წინ, სამართლიანად შეიძლება ვუწოდოთ ილია, თუმცაღა, რა თქმა უნდა, ის არ იყო ილია.

2. იესო ქრისტე უწოდებს იოანეს დედაკაცთაგან შობილთა შორის უპირატესს და ამით მიანიშნებს იოანეს ხორციელ შობასა და მის ადამიანურ დიდებულებაზე, როგორც წინასწარმეტყველზე, როგორც ზეციურ სასუფეველზე მღაღადებლზე. და იქვე ჭეშმარიტი დიდებულების განსასაზღვრად ამატებს: „ცათა სასუფეველში უმცირესიც მასზე უმეტესია“. ეს უმცირესი, წმიდა იოანე ოქროპირის, ილარიუსის, თეოფილაქტეს, ექვთიმე ზიგაბენის განმარტებით, არის იესო ქრისტე, როგორც იოანეს შემდგომ მოვლენილი და როგორც იოანეს მოწაფეებისგან ასე პატივდებული, მაგრამ ეს უმცირესი უმეტესი იქნება ცათა სასუფეველში, ვიდრე თავად წინასწარმეტყველთა შორის უპირატესი, რადგან ის არის ამ მეუფების დამაარსებელი და თავი. მსგავსად ამისა შემდეგი სიტყვები: „დედისაგან შობილი არვინ აღმდგარა იოანე ნათლისმცემელზე უმეტესი“ - გაიგება ადამიანთა მნიშვნელობით და არ ეხება იესო ქრისტეს. რადგანაც ის დედაკაცისაგან კი არ შობილა, არამედ ქალწულისაგან და ამასთანავე სულისაგან წმიდისა.

3. იოანეზე მოწმობა იესო ქრისტემ დაასრულა შემდეგი სიტყვებით: „ვისაც აქვს ყურნი სმენად, ისმინოს“. ამ სიტყვებით იესო მოუწოდებს ერს არ ემსგავსონ ფარისევლებსა და რჯულისმცოდნეებს, რომლებიც უარყოფენ ღვთის ნებას და არ იღებდნენ იოანეს ნათლისღებას (ლუკ. 7.30). ის ამბობს, რომ ეს ერი არასოდეს კმაყოფილდება, ამიტომაც ისინი შეიძლება მივამსგავსოთ ბავშვებს, რომლებიც თამაშის დროს ყოველთვის ორად იყოფიან: როცა ერთნი მხიარულობენ მეორენი ტირიან, და პირიქით (წმ. კირილე ალექსანდრიელი, ნეტ. თეოფილაქტე ბულგარელი). ასევეა ეს მოდგმა: „ვინაიდან მოვიდა იოანე; არც ჭამს და არც სვამს, და ამბობენ: ეშმაკი ჰყავსო. მოვიდა ძე კაცისა; კიდევ ჭამს და კიდევ სვამს, და ამბობენ: აჰა, კაცი მჭამელი და ღვინის მსმელი, მებაჟეთა და ცოდვილთა მეგობარიო. მაგრამ გამართლდა სიბრძნე მისი შვილებისაგან“; არავის შეუძლია დააყვედროს უფალს, რომ ის არასწორად მოიქცა თავისი შვილების წინაშე ღვთის სასუფეველისკენ მოწოდებასთან დაკავშირებით, რადგან ღვთის სასუფეველის მღალადებელნი ამ ერისათვის არიან სხვადასხვა სახისანი, იესო და იოანე, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, იუდეველებმა არცერთს არ დაუჯერეს. ამასთან გამოთქმა: „გამართლდა სიბრძნე მისი შვილებისაგან“, იოანესა და იესო ქრისტეს მიმართ შეიძლება გავიგოთ, რომ მათი მოქმედება გამართლებულია, (დამტკიცებულია, მიღებულია) იმათგან, რომლებიც იგებენ მათ სწავლებას. ეს გამოთქმა ასევე ამხელს მოჩვენებით იუდეველებს, რომლებმაც არ მიიღეს არც იოანე და არც იესო.

4. ფარისევლთა და მწიგნობართა მხილებასთან ერთად იესო ქრისტე განიკითხავს ურწმუნო ქალაქებსაც, რომელთა შორისაც მან აღასრულა მრავალი სასწაული. იესომ აქ ჩამოთვალა მხოლოდ სამი ქალაქი, თუმცა მათ შორის უნდა ვიგულისხმოთ ყველა ის ქალაქი, რომლებმაც ქრისტეს სასწაულთა ხილვისას, შეგნებულად ან შეუგნებლად დახუჭეს თვალები, რათა არ დაენახათ ის, რათა არ ეღიარებინათ მისი მნიშვნელობა და დარჩნენ შეუწინებელნი, მათი ურწმუნოებით და სინანულის არქონით უარი თქვეს ქრისტეს ქადაგებაზე. ქორაზინი და ბეთსაიდა, გალილეის ზღვისპირა ქალაქები იყვნენ ქრისტეს მრავალი სასწაულის მხილველნი, თუმცა მახარებლები აქ აღსრულებული სასწაულების შესახებ არაფერს ამბობენ. კაპერნაუმის „ამაღლება“ ნიშნავს იმას, რომ თავად ქრისტემ აირჩია ის თავის ქალაქად. მისი ჯოჯოხეთამდე დამხოზა არის უბედურება და დამცირება, რომელიც ნამდვილად აღსრულდა იუდეის სამეფოს დამხოზის შემდეგ. დღეს ზუსტად ცნობილიც კი არ არის ის ადგილები, სადაც მდებარეობდა ეს ქალაქები.

ადამიანის სიბრძნეს არ შეუძლია შეიცნოს ცხოვნების საიდუმლო, არამედ ასეთი შეცნობა მიეცემა მხოლოდ ღვთისა და მისი ძისგან, იესო ქრისტე ამბობს: „ყველაფერი მამისაგან მომეცა მე და არავინ იცის ძე, გარდა მამისა; და არც მამა იცის ვინმემ, გარდა ძისა და იმისა, ვისთვისაც ძე ინებებს მის გამოცხადებას“; ე.ი. არავის არ შეუძლია იცოდეს უკეთ ძე ღმერთის,

როგორც მსხვერპლის, მიზნები და მნიშვნელობა ადამიანებისათვის, როგორც მამამ.

ამ სიტყვებით იესო ქრისტემ აჩვენა თავისი ღვთაებრიობაც, მამა ღმერთთან თანასწორობაც და თავისი ღვთაებრივი შუამდგომლობაც. მან იცის მამა, ის არის მხოლოდშობილი ძე, ძე მამის წიაღში, ანუ ის თავად ღმერთია, რადგან ღმერთის ხილვა და შეცნობა შეუძლია მხოლოდ ისეთივე ღვთაებრივ პიროვნებას, როგორიც არის თავად მამა.

და პირიქით, ძე არავინ იცის, გარდა მამისა, ის ისეთივე საუკუნო ღმერთია, როგორც თავად მამა და მისი ერთსულოვანი და თანასწორია. ის გამოუცხადებს ადამიანებს მამასა და საკუთარ თავს, რადგან ის ამისათვის გამოგზავნა მამამ (იოან. 17.6,14,17 და სხვ.) და მისგან მიიღო ხელმწიფება (იოან. 17.2). დაბოლოს, თუკი მან გამოუცხადა ადამიანებს ღმერთი, შესაბამისად, ფიქრობს მათზე, ზრუნავს მათი ცხოვნებისათვის, რადგან „საუკუნო სიცოცხლე კი ის არის, რომ გიცნობდნენ შენ, ერთადერთ ჭეშმარიტ ღმერთს, და იმას, ვინც შენ მოავლინე - იესო ქრისტეს“ (იოან. 17.3).

როგორც ღვთის წარმოგზავნილი, როგორც ამ სოფლად ადამიანის ცხოვნებისათვის მოსული, იესო ქრისტე მოუწოდებს თავისკენ ყველა მაშვრალსა და ტვირთმძიმეს და აღუთქვამს მორჩილებაში მყოფთ სულის სიმშვიდეს, რაც უნდა ისწავლონ მისგან. ეს სიმშვიდე და მორჩილება ხდის მისგან მიცემულ უღელს ტკბილს და ტვირთს - მსუბუქს. მაშვრალნი და ტვირთმძიმენი უპირველესად არიან:

1. ოფლის მღვრელი და მშრომელი ყველა პიროვნება, რომლებიც საკუთარი თავისა და ცხოვრებისათვის ზრუნავენ;
2. საკუთარი ან ადამიანების მიზეზით შრომისაგან ღონემიხდილი და ცხოვრების სიმკაცრისგან დამძიმებული ადამიანები;
3. რჯულის უღლის ქვეშ მშრომელნი და რჯულის სიმძიმისგან დამძიმებულნი, რაც მწიგნობრებისა და ფარისევლების გამო უფრო დამძიმებულია;
4. ცოდვის ბატონობისგან დამძიმებულნი, რომლებიც ეშმაკის ძალაუფლებით მოქმედებენ და ექვემდებარებიან ღვთის წყევლას თავიანი საქმეების გამო დედამიწაზე.

5. ისინი, ვინც თავიანთ საწოლს ალტობენ ვალებით (ფს. 6.7), ეძიებენ სულიერ სამყაროს და ვერ პოულობენ მას. ყველა ასეთს იესო ქრისტე აღუთქვამს შრომისგან დასვენებას, დედამიწაზე მშვიდობისა და კაცთა შორის სათნოების მოტანით (ლუკ. 2.14) და ამსოფლად ადამიანის წყეულ საქმეებში კურთხევის დაბრუნებით: „მოვიდა და მშვიდობა გახარათ ყველას - შორებელთაც და ახლობელთაც“ (ეფ. 2.17), „რათა მისი მეშვეობით, შემოერიგებინა ყოველი და მისი ჯვრის სისხლით დაეცხრო ყველაფერი - მიწიერიც და ზეციერიც“; „რადგანაც ღმერთმა ქრისტეში შეირიგა ქვეყანა, არ შეურაცხა ხალხს მისი ცოდვები და მოგვცა ჩვენ შერიგების სიტყვა“ (II კორ. 5.19; კოლ. 1.20); „ვთხოვ მამას და მოგივლენთ სხვა ნუგემისმცემელს, რათა იყოს თქვენთან უკუნისამდე“ (იოან. 14.16), „ზოგს სულისაგან ეძლევა სიბრძნის სიტყვა, ზოგს - ცოდნის სიტყვა იმავე სულით; ზოგს - რწმენა იმავე სულისაგან, ზოგს - ნიჭი მკურნალობისა იმავე სულით; ვის - სასწაულთმოქმედება, ვის - წინასწარმეტყველება, ვის - სულთა გარჩევა, ვის - სხვადასხვა ენა, ვის კიდევ - განმარტება სხვადასხვა ენის“ (I კორ. 12.8-11), „სიმართლე, მშვიდობა და სიხარული სული წმიდაში“ (რომ. 14.17).

კაცობრიობას აწვა ქედზე ურიცხვი და უმძიმესი ტვირთი. მაცხოვარმა შესთავაზა ადამიანებს დაედგათ ქედზე მისი ტკბილი უღელი, აეღოთ მისი მსუბუქი ტვირთი. ესაა რწმენის უღელი, რომელიც განათავისუფლებს ცოდვის ტყვეობისგან. ესაა ქრისტეს მცნებების მორჩილების უღელი, რომელიც მიიყვანს სიმართლემდე (რომ. 6.16); ესაა ჯვრისა და თვითუარყოფის ტვირთი, რომელიც უარს ათქმევინებს ადამიანს ყოველგვარ დროებითსა და მიწიერზე და მიიყვანს მათ უმაღლეს სრულყოფილებამდე (მთ. 16.24; 19.21). ამ უღლის გამსუბუქების საშუალებად ქრისტემ ასწავლა მათ სიმშვიდე და მორჩილება, რადგან ეს გრძნობები ამსუბუქებენ ტანჯვის მოთმინებით გადატანას, ათავისუფლებენ რისხვის სიმძიმისაგან, შურის, ამპარტავნებისა და ბოროტებისაგან; წარმართავენ ადამიანის სულს ღვთის იმედისკენ, რომელიც თავად იწყნარებს რა მშვიდსა და მორჩილს (ის. 56.2), მოსავს მას მადლით (იაკ. 4.6), იზიდავს სიყვარულს და „გულისწყრომას აცხრობს, საწყენი სიტყვა კი რისხვას იწვევს“ (სობრძნ. 15.1).

იესო ქრისტე ფარისევლის სახლში

იგავი ორ მევალეზე

(ლუკ. 7:36-50)

„მასში იყო სიცოცხლე, და სიცოცხლე იყო ნათელი კაცთა“ (იოან. 1.4), - ამბობს წმიდა იოანე ღვთისმეტყველი. და ნამდვილად, ღვთაებრივი მასწავლებელი არა მარტო მკვდრებს უბრუნებდა ფიზიკურ სიცოცხლეს, არამედ დაცემულებს უბრუნებდა სულიერ, ზნეობრივ სიცოცხლეს, შეჰქონდა ცოდვილთა ბნელ სულებში სინათლე.

ერთხელ ის ნაინელი ქვრივის შვილის აღდგინების შემდეგ ტრაპეზზე იჯდა ერთი ფარისევლის - სიმონის სახლში, ერთი ცოდვილი ქალი ძვირფასი სურნელით მიუახლოვდა იესოს და დაიწყო ცრემლებით მისი ფეხების დაბანა და თავისი თმებით შემშრალეა, შემდეგ კი ნელსაცხებელი სცხო. ცოდვილის ასეთმა ქცევამ აღძრა სახლის მეპატრონეში ეჭვი იესოს სიმართლეში, რადგანაც, მისი აზრით, თუკი ქრისტე იყო წინასწარმეტყველი, მას უნდა სცოდნოდა, რომ ეს ქალი იყო ცოდვილი და თავისი შეხებით აუწმიდურებდა მას. თუმცა, ქალის რწმენისა და სიყვარულის მოწმობამ მისცა მას მადლი, რომლის ძალითაც მიეტევა ცოდვები.

უფალი იესო ქრისტე მიუხვდა სვიმეონს განზრახვას და წარმოსთქვა იგავი ორ მევალეზე: „ერთ მევალეს ორი მოვალე ჰყავდა: ერთს ხუთასი დინარი ემართა მისი, მეორეს - ორმოცდაათი; მაგრამ რაკი გადახდის

თავი არ ჰქონდათ, ორივეს აპატია. ახლა მითხარი, რომელს უფრო ეყვარება იგი? სიმონმა მიუგო: ჩემის აზრით, იმას, ვისაც მეტი აპატია. ხოლო მან თქვა: მართლად განსაჯე. მიუბრუნდა ქალს, და უთხრა სიმონს: მე შემოვედი შენს სახლში, და ფეხსაბანი წყალიც კი არ მომეცა, ხოლო ამან ცრემლით დამილტო ფეხები და თავისი თმებით შემიმშრალა. შენ ერთხელაც არ მეამბორე, ხოლო ეს, აქ შემოსვლის შემდეგ, განუწყვეტლივ მიკოცნის ფეხებს. შენ ზეთიც არა მცხე თავზე, ხოლო ამან ფეხებზე მცხო ნელსაცხებელი. ამიტომაც გეუბნები შენ: მიეტევა მას დიდძალი ცოდვა, ვინაიდან დიდია მისი სიყვარული; ხოლო ვისაც მცირედი მიეტევება, მცირედაა მისი სიყვარული“.

1. ცოდვილი ქალის შესახებ გვიყვება მხოლოდ ლუკა მახარებელი. ეს ცხება უნდა განვასხვავოთ სხვა მსგავსი ცხებისგან, რომელიც მოხდა იესო ქრისტეს დაფლვისას ლაზარეს დის, მარიამის მერ. ის იყო კეთილშობილი ქალი, ეს კი ცოდვილი; ის მოხდა - ბეთანიაში, ეს კი - გალილეაში. იქ სხვა გარემოებები იყო, აქ სხვა (შდრ. იოან. 12.3; მთ. 26.7; მარკ. 14.3). როგორც ზოგიერთი განმმარტებელი ფიქრობს, ცოდვილი ქალი იყო მარიამ მაგდალინელი, რომელიც იესო ქრისტემ იხსნა ქვებით ჩაქოლვისაგან (იოან. 8. 3-11). აქ ფარისეველი სვიმეონია, იქ კეთროვანი სვიმეონი. ხოლო, დასავლელი მწერლები (ნეტ. ავგუსტინე, წმ. კვიპრიანე კართაგენელი, წმ. გრიგორი დიდი დას ხვ.) თვლიან მეორე ცხების მოქმედად ლაზარეს დას მარიამს (იოან. 11.2).

2. ფეხების დაბანა და ნელსაცხებლით ცხება აღმოსავლური ჩვეულებაა, მგზავრებს სიციხეში ხანგრძლივი მგზავრობის შემდეგ ზანდნენ ფეხებს ცივი წყლით და კანის დახეთქვისა და ჭრილობების გასაფრთხილებლად სცხებდნენ ზეთს. ეს ჩვეულება, რომელიც თავდაპირველად გამოწვეული იყო აუცილებლობით, მამამთავარი აბრაამის მაგალითით გახდა შემდგომში იუდეველებთან, და სხვა აღმოსავლელ ხალხთან, განმასხვავებელი შტრიხი სტუმართმოყვარეობისა. რაც უფრო პატივსაცემი იყო სტუმარი, მით უფრო საპატიოდ სრულდებოდა ეს წესი. ამასთან გამოიყენებოდა ძვირფასი ზეთი. ფარისეველმა, როგორც ჩანს, არ შეასრულა სტუმართმოყვარეობის ეს ვალდებულება.

3. აღმოსავლურმა მეორე ჩვეულებამ, ტრაპეზად დასხდომამ, მისცა ქალს შესაძლებლობა შეესრულებინა იესოს პატივისცემის ვალდებულება ისე, რომ არ დაერღვია ტრაპეზის საერთო მსვლელობა. ფიქრობენ, რომ ეს ჩვეულება იუდეველებმა აიღეს სპარსელებისგან.

4. ცოდვათა მიტევება იყო არა მხოლოდ ქალის განსაკუთრებული მსახურების ჯილდო, არამედ მისი რწმენის უცილობელი შედეგი. ის, ვინც ერთხელ წავიდა ასეთი რწმენის გზით, არ დაუბრუნდება ცოდვის გზას და თუკი ჩაიდენს ცოდვას, მალევე ადგება. ამიტომაც იესო ქრისტე აქ ასახელებს ფაქტს, ააშკარავებს სხვების წინაშე იმას, რაც აღსრულდა ცოდვილის სულში.

იესოს მიმდევრები

(ლუკ. 8:1-3)

იესო ქრისტეს მიმდევრების რიცხვში იყო ძალიან ბევრი ქალი, რომლებიც ემსახურებოდნენ მას თავიანთი ქონებით. მათგან ყველაზე ცნობილი იყვნენ იმდროინდელი მდგომარეობითა და მუდმივი მიმდევრობით: მარიამ მაგდალინელი, რომლისგანაც იესომ განდევნა შვიდი ეშმაკი, იოანა, ჰეროდეს სახლთუხუცეს ქუზის ცოლი და სუსანა. ეს აჩვენებდა, რომ ღვთის სასუფეველში მოიწოდება ურიცხვი ქალი და კაცი და არა მხოლოდ მამაკაცები, როგორც ფიქრობდნენ წარმართი რჯულისმცოდნეები და შემდგომში - მუჰამედი.

შენიშვნა. მარიამ მაგდალინელზე მახარებელი საუბრობს, რომ მისგან იესო ქრისტემ განდევნა შვიდი ეშმაკი და ამით ასახელებს პირდაპირ მიზეზს, რომელმაც მოუწოდა მარიამს, გაჰყოლოდა მაცხოვარს. სხვა ქალების შესახებ მახარებელი არ საუბრობს, თუმცა შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ისინი იესო ქრისტესთან დაკავშირებულნი იყვნენ რომელიმე კეთილი საქმით ან მისი საოცარი ქადაგებებით. ასევე დასაშვებია ვივარაუდოთ, რომ იესოს მიმდევრებს შორის მყოფი იოანა, ჰეროდეს სახლთუხუცესის ცოლი, ზუსტად იმ კაპერნაუმელი კარისკაცის ცოლია, რომელსაც იესო ქრისტემ დაუსწრებლად განუკურნა შვილი (იოან. 4:46-54). სუსანას ისტორია უცნობია, თუმცა არსებობს მხოლოდ ვარაუდი, რომ ისიც რომელიღაც სნეულებისაგან ერთ-ერთი განკურნებული იყო.

იესო ქრისტეს მოგზაურობა გალილეაში

(მთ. 12:22-50; მარკ. 3:20-35; ლუკ. 11:14-36; 8:19-21)

იესო ქრისტეს მიერ აღსრულებული სასწაულები და სწავლებები შემოიკრებდა ხალხთა ისეთ სიმრავლეს, რომ ზოგჯერ მას არ ჰქონდა შესაძლებლობა ექამა პური.

შთამბეჭდავი საუბრები და არაწმიდა სულებზე სასწაულებრივი ხელმწიფება აფიქრებდა რიგ ადამიანებს, რომ ის კარგავდა თავს, ე.ი. იმყოფებოდა ბოროტი სულების ზეგავლენის ქვეშ.

ახლო ნათესავები ცდილობდნენ ამ მოსაზრებათა გამო დაეფარათ იესო მის წინააღმდეგ მიმართული ფარისეველთა მზარდი აღშფოთებისგან, მტრები კი - ხალხის თვალში დაემცირებინათ მისი სასწაულების მნიშვნელობა. ერთხელ, როდესაც ეშმაკის განდევნით დაუბრუნა მხედველობა და ენა ადამიანს და ხალხი მზად იყო, ეღიარებინა ის მესიად, იერუსალიმიდან მოსული ფარისევლები და მწიგნობრები ამტკიცებდნენ, რომ იესო განდევნიდა ეშმაკებს სატანის მთავრის, ბელზებელის სახელით.

სამეფოში არეულობის შესახებ იგავით, ქალაქებისა და სახლების ორ მტრულ ნაწილად გაყოფით, იესო ქრისტემ დაამტკიცა მსგავსი ჭორის აბსურდულობა მის სასწაულებზე და ეშმაკეულის განკურნების შეუძლებლობა ისევ ეშმაკის ძალით. რადგანაც თუკი ეშმაკები ერთმანეთთან იბრძოლებენ, მაშინ მათი სამეფო სწრაფად დაეცემა და მათი ძალაუფლება შეწყდება. ხოლო თავისი სასწაულების შედარებით უძველეს წინასწარმეტყველთა და ისრაელის ძეგთა სასწაულებთან მიანიშნა, რომ თავისი სასწაულების ნამდვილი მიზეზი ღვთის სულშია, ანუ სულიწმიდის ძალაში. ასევე მიანიშნა ღვთის სასუფეველის მოახლოება, რომელსაც ბუნებრივია უნდა მოჰყოლოდა სატანის მეუფების დაცემა, რამდენადაც ძლიერს ქონება შეიძლება წაართვას მხოლოდ უფრო ძლიერმა.

იესომ ამგვარად ამხილა მწიგნობართა და ფარისეველთა არასწორი მოსაზრება და აჩვენა მათ, რომ უპატიებელია ცოდვა, რომელსაც ჰქვია სულიწმიდის გმობა, მათი შენდობა არ მოხდება არც ამ წუთისოფელში და არც მომავალში, იესო ქრისტე ხსნის ასეთი დაღუპვის მიზეზს: ისინი ბოროტნი არიან, რადგან იშვებიან ბოროტი თესლისგან, ხოლო ცუდ ხეს ყოველთვის მოაქვს ასეთივე ნაყოფი.

როდესაც ფარისეველთაგან ზოგიერთმა მაინც გააგრძელა მზაკვრობა იესო ქრისტეს წინააღმდეგ და მოითხოვა მისგან ნიშანი ზეციდან თავისი ღვთაებრიობის დასამტკიცებლად, იესო ქრისტემ მიანიშნა თავისი ღვთისგან წარმოგზავნილობის ერთადერთი ნიშანზე, რომელიც იხილეს იონა წინასწარმეტყველის სასწაულში. შემდეგ კი ისაუბრა, რომ ითხოვენ ასეთ ნიშანს ზეციდან და ამიტომაც ისინი განისჯებიან გაცილებით ძლიერ, ვიდრე ნინეველები. რადგანაც მათ, გაიგეს იოანა წინასწარმეტყველის ქადაგება და შეინანეს. ხოლო ამ მოდგმამ არ შეისმენა და არც შეისმენს არავითარ ქადაგებას.

ის განისჯება საბას დედოფლისგანაც, რომელიც მოდიოდა შორეული ქვეყნიდან სოლომონის სიბრძნის მოსასმენად, ხოლო ამ მოდგმამ დაიხშო ყურები მათ შორის მოსული მესიის ქადაგების დროს, რომელიც უმეტესია სოლომონზე.

სიმართლის წინააღმდეგ მიმართული ეს სიჯიუტე და წინააღმდეგობა, რა თქმა უნდა, გამომდინარეობდა სატანის მოქმედებისგან, რომელიც შესაძლოა, დაუსჯელი დარჩეს დედამიწაზე. ეშმაკეულისგან განკურნებული, რომელმაც არ მიიღებს ზომებს ავადმყოფობის განახლების წინააღმდეგ, ჩავარდება უარეს მდგომარეობაში, რადგან განდევნილი ბოროტი სული გარკვეული დროის შემდეგ დაბრუნდება და თან მოიყვანს სხვა შვიდ უფრო ცუდ ეშმაკს. მსგავსი რამ შეიძლება მიიღოს ჯიუტმა მოდგმამ ასეთი სიბრძნის გამო, შესაძლოა, უფრო ძლიერადაც დაისაჯონ ისინი. იესოს მსმენელთაგან მრავალმა შეინანა მისი სწავლების ძალით. ახლაც ერთმა დედაკაცმა აღიმალა ხმა და განადიდა არა მარტო იესო, არამედ მის მშობელი და გამზრდელი დედაც, რის გამოც იესომ უწოდა თავის მსმენელებს ნეტარნი და მისი სიტყვის აღმასრულებელნი.

ამ დროს თავად ღვთაებრივი მასწავლებლის დედა, ერისგან განდიდებული, ზრუნავდა თავის შვილზე, რადგან მტრები ეძებდნენ მოსაკლავად და დასამცირებლად. ყოვლადწმიდა მარიამი თავისი ძეებითა და ასულებით უახლოვდებოდა სახლს, სადაც მიმდინარეობდა იესო ქრისტესა და ერის მასწავლებლებთა შორის ასპარეზი. მას სურდა თავის შვილთან საუბარი. მაგრამ იესო ქრისტემ მიანიშნა მასთან მსხდომებზე და

თქვა, რომ მისი დედა და ძმები იყვნენ მხოლოდ ისინი, ვინც აღასრულებდა ღვთის სიტყვას.

1. ადამიანის სულისა და სხეულის ყოველი არაზუნებრივი მდგომარეობა ითვლებოდა იუდეველებთან უმაღლესი ძალის, ღვთაებრივის, ან ეშმაკულის მოქმედებად. ამიტომაც იესო ჩათვალეს საკუთარი თავისგან გამოსულად - ეშმაკულად.

2. ბელზებელი (პატრონი, უფალი სახლისა ან საცხოვრებელისა), ზოგი მოსაზრებით, ბაალზებები (ბუზების ბატონი), იყო ფილისტიმელთა კერპი ყეკრონში (4 მეფ. 1.2) - ასე ეწოდებოდა ფილისტიმელებისგან იმის გამო, რომ განაშორებდა ამ ერს მწერების აუტანელი კბენისგან. თუმცა, შესაძლოა, რომ მას ასე მოიხსენიებდნენ იუდეველები, რათა დაეცინათ ამ არარაობისათვის. იუდეველები თვლიდნენ კერპებს დემონებად და, შესაბამისად, შეუთავსეს ბაალზებების სახელი დემონთა მთავრის, ეშმაკის, სახელს.

3. იოსებ ფლავიუსისა და წმიდა წერილის მოწმობებით (საქმ. 19.13-14), იესო ქრისტეს დროს ცხოვრობდა ბევრი ეგზორცისტი, ანუ ეშმაკთა შემლოცველი და განმდევნელი. მათზე მიანიშნა თავად მაცხოვარმა, რომ ისინი თავიანთ შელოცვებში წარმოსთქვამდნენ ღვთის სახელს, ან სხვა რომელიღაც საიდუმლო სიტყვას, და ხალხი თვლიდა მათ ღვთის ნამდვილ ძალად (მთ. 12.27).

4. სულისწმიდის გმობა ითვლება უპატიებელ ცოდვად, რადგან ის ცხადად ეწინააღმდეგება ჭეშმარიტებასა და ღვთის სულის მოქმედებას. გამომდინარე აქედან, გამორიცხავს ყოველგვარ შესაძლებლობას სინანულისა და გამოსწორებისა. ამასთან, გამოთქმა- არასდროს - აქ შეიძლება მივიღოთ პირობითი მნიშვნელობით, ანუ თითქმის არასდროს, რადგანაც არ არსებობს ცოდვა, რომელიც აღემატება ღვთის კაცთმოყვარეობას (ზიარების წინ ლოცვა).

5. იესო ქრისტეს მიერ აღსრულებულ მრავალ სასწაულთა და ნიშანთა მიუხედავად, იუდეველთა მხრიდან ზეციდან სასწაულის მოთხოვნის უცნაურობა აიხსნება იმით, რომ იოელის წინასწარმეტყველების თანახმად, უფლის უდიდესი და დიდებული დღის დადგომამდე, ე.ი. როგორც ფიქრობდნენ იუდეველები მესიის მოსვლამდე - მზე უნდა დაბნელებილიყო და მთვარე სისხლად უნდა ქცეულიყო (იოელ. 2.30-31; საქმ. 2.19-20). ზუსტად ამ ნიშანს მოითხოვდნენ იუდეველები იესო ქრისტესგან. მაგრამ ის უარს ამბობს ასეთი სასწაულის აღსრულებაზე, თუმცა, სახარების მოწმობით, ეს აღსრულდა ზუსტად იესო ქრისტეს სიკვდილით.

მათ უარი ეთქვათ სასწაულებზე, რადგან სასწაული აღესრულება რწმენის შედეგად და არის თითქოს ჯილდო რწმენისა. ის არ ხდება შეკვეთით. ამასთან, უფალი მიჰყვება საკუთარ სიტყვას, თანდათან ამზადებს ერს თავისი ძის ღვთაებრივი შუამდგომლობის გაგებისა და აღიარებისათვის, აღუთქვამს მათ ისეთივე სასწაულის შესრულებას თავისი ძეზე, როგორიც აღასრულა ოდესღაც იონას მიმართ.

მორწმუნეთათვის საკმარისი იყო ის სასწაულებიც, რომლებიც იხილეს იესო ქრისტესაგან. მის სიკვდილსა და აღდგომას საბოლოოდ უნდა განემტკიცებინა ეს რწმენა. ურწმუნონი არ ელოდნენ ამ ნიშნის შესრულებას, ირყეოდნენ, ხოლო თვით სასწაულის ხილვისას თქვეს, რომ ეს იყო უფრო დიდი სიცრუე, რადგან მოწაფეებმა მოიპარეს მასწავლებლის ცხედარი.

იონა აქ არის წინასახე მესიის აღდგომისა და მამხილებელი დამნაშავე ერისა, რომელიც ეძიებდა ზეციდან ნიშანს, ხოლო მისი ხილვისას არ სწამდა მისი.

6. იონაზე აღსრულებული სასწაული იყო ნიშანი ზეციური, რადგანაც იგი აღსრულდა ღვთის მიერ. მისი შესაძლებლობის ასახსნელად არ დაიშვება რომელიღაც სხვა ძალის ჩარევა, ღვთის ძალის უშუალო მოქმედების გარდა. იონაზე აღსრულებული სასწაული გამოირჩია იესომ თავისი აღდგომის ნიშნად, რადგან ლაზარეს და სხვა პირთა აღდგომა, მართალია, მოხდა იესოს ყოვლადძლიერი ღვთაებრივი სიტყვის მოქმედებით, მაგრამ იუდეველები არ ჩათვლიდნენ მათ ღვთის უშუალო მოქმედებად, რადგანაც იესო ხალხის თვალში იყო უბრალო ადამიანი. ასე არ უნდა ეფიქრათ მათ თვით იესო ქრისტეს აღდგომაზე, ის შეიძლებოდა აღსრულებულიყო მხოლოდ ღვთის ძალით, რადგან საკუთარ თავს ვერავინ აღადგენს, არავის შეუძლია, რომ საკუთარ თავს მისცეს სიცოცხლე, მკვდარს არ შეუძლია აღდგეს თავისთავად.

7. იესო ქრისტემ თავის მოწაფეებს უწოდა საკუთარი და-ძმები, ასე, ერთი მხრივ, აჩვენა, რომ ადამიანთა ურთიერთობაში უპირატესია სიყვარული, რომელიც დაფუძნებულია სულიერ მსგავსებასა და ნათესაობაზე. მეორე მხრივ, კი მიუთითა თავის მოწაფეებს, საკუთარი დედისა და-ძმების სახით, რომ მათ სწავლების აღსრულების გზით შეუძლიათ ამაღლება ამ ხარისხამდე, ადამიანები ურთიერთსიყვარულითა და უფლის სიყვარულით უნდა გახდნენ არა უმცირეს, როგორც და-ძმები ერთმანეთისა და უფლისა.

იესო ქრისტეს იგავები სახარების ქადაგების შესახებ

(მთ. 13:1-53; მარკ. 4:1-34; ლუკ. 8:4-18)

იესო ქრისტე უქადაგებს ხალხს ღვთის სასუფეველის დადგომას დედამიწაზე და ასე თესავს ადამიანთა გულებში ღვთის სიტყვის მაცხოვრებელ თესლს, სთავაზობს თავის სწავლებას სხვადასხვა სახით: ზოგჯერ ქადაგებს და მოითხოვს განსაზღვრული წესების აღსრულებას, ზოგჯერ ურჩევს ამაღლებას სრულყოფილებამდე თვითუარყოფის საკუთარი ნებით, ზოგჯერ აქეზებს რჯულის აღმსარულებელ მოშურნეებს, ზოგჯერ კი ამხელს მის ცრუმორწმუნე დამრღვევებს.

ის სთავაზობს თავის სწავლებას მწიგნობრებსა და რჯულის მცოდნეებს ხანგრძლივი საუბრების დროს, ბავშვური და ხალხური გაგებისთვის შესაძლო იგავებით, თითქოს ძველი წინასწარმეტყველების აღსასრულებლად (ფს. 77.2); რეალურად კი იმისთვის, რომ ღრმად და ძლიერად აღბეჭდილიყო თავისი სიტყვები უბრალო ხალხის გულებში, რომლებიც უპირველესად ეძიებენ თავიანთ მასწავლებლების სწავლებებში სიცხადესა და გარკვეულობას.

1. იგავი მთესველზე

იმავე დღეს, კაპერნაუმში, მაცხოვარი გაემართა გალილეის ზღვის ნაპირისაკენ, მაგრამ ხალხი ისევ შეიკრიბა მის ირგვლივ და იესო ქრისტე იძულებულია ავიდეს ნავზე და იქიდან დაიწოს ხალხის დამოდღრა.

მაცხოვარს სურს აჩვენოს, როგორი ზემოქმედება აქვს სახარების ქადაგებას ადამიანთა გულებზე, ამიტომაც მან ისაუბრა მთესველზე. მთესველი თესავდა მინდორში თესლს, ზოგი თესლი დავარდა გზაზე და ფრინველებმა აკენკეს; ზოგი - ქვიან ადგილებში და აღმოცენდა თუ არა, დაიწვა მზისგან, რადგან მიწა არ ჰქონდა; სხვები კი - ეკალ-ბარდებში და როცა გაიზარდა ეკლებმა მოაშთეს ისინი; დაბოლოს, მეოთხე დავარდა პოხიერ ნიადაგზე და ნაყოფიც გამოიღო.

მაცხოვარმა მოწაფეებს მიანიშნა თავისი მსმენელების იგავური ანუ დაფარული დამოდღრის მეთოდის მიზეზი - ადამიანთა გულების გასასტიკება და განზრახული ჯიუტობა. ამიტომაც ის სთავაზობს იგავის მნიშვნელობას. იგავში მთესველი თვითონაა, თავისი სწავლება კეთილი თესლია, ხოლო ადამიანთა გულები და მათი აღქმა - სხვადასხვა ნიადაგი. თესლის გაბნევა გზაზე და გამვლელების მიერ მათი აკენკვა, მიეწერება ეშმაკს, ქვიან ნიადაგზე დათესვა - მწუხარების დროს არამდგრადობასა და მოუთმენლობას, თესლის მოშთობა სხვა მცენარეებისგან ცხოვრებისეული საზრუნვებია; ხოლო კეთილი ნაყოფის გამოღება - ღვთის სიტყვის ყურადღებით და ხალისით მიღება.

1. იგავი - παραβολა, ხატოვანი მოთხრობაა, რომელშიც ნამდვილი ან გამოგონილი მოვლენით მოთხრობილია, დამოდღრის მიზნით, სხვა მოვლენაზე ან

მოქმედებაზე. ამ აზრით ის ემსგავსება არაკს თავისი ჩანაფიქრითა და მიზნით, მაგრამ ამასთან იგავი მკვეთრად განსხვავდება არაკისაგან:

ა. იმით, რომ საუბრობს სულიერი სამყაროს საგნებზე და წარმოგვიდგენს ზნეობრივ-რელიგიურ ჭეშმარიტებებს. არაკი კი წარმოგვიდგენს ცხოვრებისეულ და პრაქტიკულ ჭეშმარიტებებს და არა რელიგიურს.

ბ. იგავში მიუღებელია და დაუშვებელია ხუმრობები, დაცინვები, მახვილგონიერებები; არაკი კი განთქმულია მახვილგონიერებით, შეინიშნება სახუმარო და დამცინავი ტონიც.

გ. იგავში საგნები ინარჩუნებენ თავიანთ ბუნებრივ ურთიერთობებს და თუკი აღებულია ამქვეყნიური ცხოველები და მცენარეები, მაინც არ იცვლიან თავიანთ სწორ დამოკიდებულებებს ადამიანის მიმართ, როგორც მწყემსისა და ფარის, მღოვცის მარცვლის შესახებ იგავები. არაკში ცხოველებსა და უსულო საგნებს მიეწერება არაბუნებრივი თვისება და მოქმედება. წმიდა წერილში მხოლოდ ორი არაკია: ხეებზე, რომლებმაც თავიანთ მეფედ აირჩიეს ზეთისხილი (მსაჯ. 9.8 და სხვ. „გადაწყვიტეს ერთხელ ხეებმა, მეფე აერჩიათ. უთხრეს ზეთისხილს: გახდი ჩვენი მეფე“) და კვრინჩხზე, რომელიც კედარს თხოვდა ასულის მითხოვებას თავისი ვაჟისათვის („ლიბანის კვრინჩხმა შეუთვალა ლიბანის კედარს: ცოლად მიათხოვე შენი ასული ჩემს ვაჟს“ (4 მეფ. 14:9); მაგრამ ისინი არ მიეკუთვნებიან წმიდა მწერლებს, არამედ უბრალო ადამიანებს და შეიცავენ პრაქტიკულ ჭეშმარიტებებს, ამიტომაც არ აქვთ არავითარი საერთო მაცხოვრის იგავებთან. ისინი, რაც იწოდება იგავებად, იგავთა წიგნში, და ზოგჯერ ახალ აღთქმაშიც, იწოდება ანდაზად - *παροιμια*, და შეიცავს მხოლოდ ხალხის დაკვირვებისა და ცხოვრებისეული სიბრძნის შედეგს, აქვს პრაქტიკული დანიშნულება და გამოხატავს მხოლოდ უბრალო აზრს, მხოლოდ გადაკრულ სიტყვას იგავის კერძო მნიშვნელობით.

ძველ და ახალ აღთქმაში გვხვდება ასევე ალეგორიებიც, რომელთაც აქვთ მსგავსება იგავებთან. მაგრამ ალეგორიებში შინაგანი აზრი არ განცალკევდება გარეგანი სახისგან და უახლოვდება მას ისე, რომ ადვილად შესაძლებელია მისი მიხვედრა ახსნა-განმარტების გარეშე. მაგალითად, წინასწამერტყველ ისაიას აქვს ალეგორია ყურძნის ლერწამსა და ტოტზე, კარზე და სხვ. მას მიუკუთვნება ასევე იესო ქრისტეს მოკლე შედარებები სულიერ შობაზე, ნათელზე, წყაროს წყალზე და სხვ. იგავში აზრი დაფარულია ისე, რომ ადვილი არ არის მისი გამოცნობა. ამით აიხსნება ის, რომ წმიდა მამები განმარტავენ მათ, რაც წმიდა წერილში აუხსნელი რჩება.

2. იგავთა გამოყენება აიხსნება აღმოსავლელ ხალხთა, განსაკუთრებით იუდეველთა, ჩვეულებით თავიანთი აზრები გამოხატონ ცხადად და ხატოვნად, რასაც ხელს უწყობდა გარემო ბუნების სიმდიდრე და მრავალფეროვნება. მსგავსი სწავლების მნიშვნელობა აიხსნება იმითაც, რომ იგავში ნათქვამი შეიძლება მიიღოს ყველამ მსმენელთა გაგებისა და განვითარების ხარისხის მიუხედავად. როგორც სიცხადეს, მას სწრაფად ითვისებენ და ხანგრძლივად ახსოვთ.

იესო ქრისტე თავისი სწავლების იგავური გადმოცემის მიზნებს უმატებს კიდევ ერთს - ესაა ებრაელი ერის დაბრმავება. უფალს სურს იმოქმედოს ამ გასასტიკებულ მასაზე და სთავაზობს მათ იგავებს, რათა თავისი შეუმჩნეველი ზემოქმედებით მიიღონ მაღალი ზნეობრივი ჭეშმარიტებები, რომლებიც ადვილი გასაგები არ არის ასეთი ხალხისათვის. მოწაფეების კითხვას, რატომ ესაუბრება ხალხს იგავებით, იესო ქრისტე პასუხობს: „რომ მხედველნი ვერას ხედავენ, მსმენელნი ვერას ისმენენ, და არც არა გაეგებათ რა, და მართლდება მათ მიმართ წინასწარმეტყველება ესაიასი, რომელიც ამბობს: სმენით მოისმინეთ და ვერას გაიგებთ, ხილვით იხილავთ და ვერ დაინახავთ, რადგან გამქისდა ამ ხალხის გული, დაეხშოთ ყური და დაეცსოთ თვალი, რათა არ იხილონ თვალით, არ ისმინონ ყურით, არ იგრძნონ გულით, და არ მოიქცნენ, რათა განკურნო ისინი“ (ისაია 6.9-10).

3. საგულისხმოა, რომ იესო ქრისტე იგავთა მნიშვნელობას თავის მოწაფეებს უხსნის განმარტოებით, ხოლო ხალხისთვის მათ ტოვებს აუხსნელს. ამის საფუძველზე ზოგნი ფიქრობენ, რომ იესო ქრისტეს სწავლებაში, როგორც ძველ წარმართ ფილოსოფოსებსა და იუდეური რელიგიური სექტის დამაარსებლებთან, არის სხვადასხვაობა ეზოთერულ და ეგზოთერულ სწავლებებს შორის, ანუ მიაჩნიათ, რომ ერთს იგი აწვდის ხალხს, სხვას კი რჩეულ მოწაფეებს. ნაწილმა იცოდა მისი სწავლებიდან მცირე, სხვები კი მოწოდებულნი არიან ყველა საიდუმლოს ცოდნისა და მისი სიღრმეებისათვის.

ასეთი მოსაზრება არასამართლიანია, რადგან სწავლებებს შორის განსხვავება მდგომარეობს მხოლოდ უმნიშვნელო სისრულესა და სიცხადეში; ზოგს მიეწოდება ვრცლად, მაგრამ დაფარულად, სხვებს კი - უფრო მკაფიოდ და ცხადად; მაგრამ ეს დამოკიდებულია მსმენელთა აღქმის ხარისხზე და არა საგანთა სხვადასხვაობაზე. გარდა ამისა, ჭეშმარიტების მიწოდების ასეთი სხვადასხვაობა მხოლოდ დროებითია. იგივე სწავლება, რომელიც თავდაპირველად რჩეული მოწაფეებისთვის იყო განკუთვნილი, შემდგომში სისრულითა და სიცხადით მიეწოდა ყველას განსხვავების გარეშე. არც უფლის უახლოეს მოწაფეებს შორის, არც ზოგადად ეკლესიაში არასდროს არ ყოფილა საუბარი რომელიღაც საიდუმლო, დაფარულ სწავლებაზე. მხოლოდ ზოგიერთ ერეტიკოსთან, მაგალითად, გნოსტიკოსებთან, იყო რაღაც საიდუმლო სიღრმეები, რომლებიც მოციქულთან სამართლიანად იწოდება სატანურად (აპოკ. 2.24).

ბ. იგავი ღვარძლის შესახებ

იესო ქრისტე სხვა იგავშიც მოგვითხრობს საღი თესლის შესახებ. ბატონის არ ყოფნის დროს მტერმა დათესა ღვარძლი ყანაში და როდესაც ბატონმა გაიგო თავისი ერთგული მსახურებისგან ეს ამბავი, არ ბრძანა ღვარძლის გამარგვლა მკამდე, რათა საღი ჯეჯილიც არ მიეყოლებინათ, ჯერ

ბრძანა, შეეკრიბათ ღვარძლი კონებად და დაეწვათ, ხოლო ხორბალი შეეკრიბათ ბელელში.

ეს მთესველი არის თავად იესო ქრისტე, ხოლო მტერი - ეშმაკი. ორივე თესავს სამყაროში თავიანთ თესლს, და როგორც სასუფეველის ძენი, ისე ეშმაკის ძენი იზრდებიან ერთ მიწოდორში, ღვთის მრავალმოთმინებითა და სიბრძნით შეწყალებულნი სამყაროს დასასრულამდე, სწორედ მაშინ ანგელოზები ჩაყრიან ღვარძლს საუკუნო ცეცხლში, ხოლო ზეციური მამის ბელელში კეთილი თესლი გაბრწყინდება, როგორც მზე.

შენიშვნა. ღვარძლთან ერთად საღი ნაყოფი რომ არ დაზიანებულიყო, უფალმა აკრძალა მათი გამარგვლა: ეს არის დამშვიდება იმათი, ვინც შფოთავს ბოროტების გავრცელების გამო! უფალი არ ჩქარობს მათ დასჯას, სიკეთეც რომ არ დაზარალდეს. თუმცა სადაც მხოლოდ ღვარძლია ან ის ძალიან მრავლადაა, ხორბალზე მზრუნველი ბატონი ანადგურებს მათ.

გ. თესლის შესახებ, რომელიც თავის თავად იზრდება

მომდევნო იგავით იესო ქრისტე აჩვენებს, თუ როგორ აღმოცენდება, იზრდება და მწიფდება ადამიანის მიერ დარგული თესლი მისი ნებისა და ზედამხედველობის გარეშე. ამ დროს მას შეუძლია იძინოს და სხვა საქმეებით დაკავდეს, ხოლო როცა დამწიფდება ხორბალი, ის გამოაგზავნის მომკვლეებს ხორბლის მოსამკვლად. ამით იესო ქრისტე გვაჩვენებს, რომ როგორც თესლი თავად, ბუნების ძალთა მოქმედების გავლენით, იზრდება და მწიფდება, ასევეა ღვთის სიტყვაც ადამიანის სულში ჩადვრილი, ღვთის ძალთა ზეგუნებრივი მოქმედებით, ადამიანის ნებისა და შეგნებისგან დამოუკიდებლად, ახდენს მასში მაცხოვრებელ გადატრიალებას და მოაქვს წმინდა ძღვენი.

შენიშვნა. ეს იგავი მოთხრობილია მხოლოდ მახარებელ მარკოზთან (4.26 -29).

დ. მდოგვის თესლსა და საფუარზე

იესო ქრისტემ თავისი ქადაგების გავლენა ადამიანთა გულებზე და ღვთის სასუფეველის გავრცელება დედამიწაზე გამოხატა ორი იგავით:

1. მდოგვის პატარა მარცვლის სახით, რომელიც, მიუხედავად თავისი სიმცირისა, დიდი მცენარე გაიზრდება, რომლის ქვეშ შეუძლიათ ცის ფრინველებმაც შეაფარონ თავი;

2. მდოგვის სახით, რომელიც დედაკაცმა ჩადო სამ საწყაო ფქვილში და მთელი ცომი აფუვდა.

ეს ორი იგავი იესო ქრისტემ დატოვა განმარტების გარეშე, მაგრამ მათი აზრი უკვე თავისთავად გასაგები იყო მოწაფეებისათვის მას შემდეგ, რაც განიმარტა პირველი და მეორე იგავები. როგორც მდოგვის მარცვალი, თვალისათვის ძლივს დასანახი, იზრდება და ხდება დიდი ხე, ასევეა ღვთის სასუფეველი დედამიწაზე, თავდაპირველად მცირე და შეუმჩნეველი, დროთა განმავლობაში გაფართოვდა, გაიზარდა, იქცა დიდფოთლებიან ხედ, რომლის ჩრდილქვეშ მფარველობასა და დაცვას ეძიებს დედამიწის მრავალი ერი. ასევეა ღვთის სიტყვა, ადამიანის გულში ჩავარდნილი, ნელ-ნელა იზრდება მის სულში დიდ საქმედ, რომელიც იპყრობს ადამიანის აზრებსა და გრძნობებს. მსგავსად ამისა, საფუარი ნელ-ნელა აფუებს მთელ ცომს, ასევე ღვთის სიტყვის ქადაგება ეუფლება ადამიანის მთელ არსებას და აქცევს მას მაღლიანი თესლის სარწმუნო მცველად.

სახარებისეული მდოგვის თესლი განსხვავდება დღეს ჩვენში არსებული მდოგვისგან. ის ნამდვილად ძალიან მცირეა, მაგრამ მისგან გაზრდილი აღწევს ნამდვილად დიდ ხეს და ადვილად შეიძლება ცის ფრინველთა საფარველად გამოდგეს, ცოცხლობს რამდენიმე წელს.

ე. განძისა და მარგალიტის შესახებ

ადამიანისათვის ღვთის სასუფეველის დიდი მნიშვნელობაზე და მის მისაღწევად აუცილებელ განსაკუთრებულ ქმედებებზე საუბარია განძის შესახებ იგავში. განძი დაფლულია მიწოდორში და მის საპოვლელად ადამიანი გაყიდის მთელ ქონებას, რათა ჰქონდეს შესაძლებლობა იყიდოს მიწოდორი და იპოვოს განძი. მსგავსია იგავი ძვირფას მარგალიტზე, რომლის შესაძენადაც ვაჭარი გაყიდის ყველაფერს, რაც ახადია.

ეს იგავები გვასწავლის, რომ ღვთის სასუფეველი ადამიანისათვის არის უმაღლესი და უძვირფასესი მადლი და ადამიანი მხოლოდ მის მიღწევას უნდა ცდილობდეს.

ვ. ბადის შესახებ

ღვთის სასუფეველი მსგავსია ბადისა, რომელსაც ისვრიან ზღვაში და იჭერს ყველანირ თევზს - დიდებსაც და პატარებსაც, ვარგისს აიღებენ მეთევზეები, აავსებენ მათით გოდრებს, ხოლო უვარგისებს გადაყრიან.

ეს იგავი განმარტა თავად იესო ქრისტემ, როდესაც თქვა: „ასე იქნება ქვეყნის დასასრულსაც: მოვლენ ანგელოზები და მართალთაგან განაშორებენ უკეთურთ“. ამიტომაც ბადე არის ქრისტეს სწავლება, მეთევზეები - მოციქულები, ზღვა - დედამიწა, სხვადასხვა სახის თევზები - მოციქულთა ქადაგებით მოქცეული ადამიანები: იუდეველები და წარმართები, ფარისევლები და მეზვერეები, მართლები და ცოდვილები; ვარგისიანი თევზების განცალკევება უვარგისებისაგან მიუთითებს საუკუნეების ბოლო საშინელ სამსჯავროს. მაცხოვარი ამბობს, რომ „ყოველი მწიგნობარი, რომელიც ცათა სასუფეველის მოწაფე გახდა, მსგავსია სახლის პატრონისა, რომელსაც თავისი საუნჯიდან გამოაქვს ახალიცა და ძველიც“.

იესო ქრისტე ღადარიანელთა ქვეყანაში

(მარკ. 4:35-41; 5:1-20; ლუკ. 8:22-39; მთ. მთ. 8:18-34)

იესო ქრისტემ ზღვის სანაპიროზე ხალხსა და მოწაფეებთან სახლში ხანგრძლივი საუბრის შემდეგ, იმავე საღამოს, მოისურვა ზღვის მეორე ნაპირას გადასვლა, რათა განმარტოებულიყო. ის გაურბოდა მიწიერ დიდებას, გაურბოდა იმათ, ვინც მასთან დადიოდა დიდებისათვის მიწიერი, ანგარებიანი, გათვლებით.

ასეთი შეხედულებები არ იყო უცხო თვით იესო ქრისტეს უახლოესი მოწაფეებისთვისაც. რამდენადაც ეს უფრო საშიში იყო, ვიდრე მკაფიო ურწმუნოება, იესო ქრისტე იშორებდა ასეთ მიმდევრებს ან მიაწინებდა მათი შეხედულებების სიმახინჯეს ღვთის სასუფეველისა და ქრისტესადმი მიმდევრობის შესახებ. ამიტომაც მწიგნობარს, რომელსაც სურს დაიმკვიდროს ღვთის სასუფეველი აქ, დედამიწაზე, ეუბნება: „მელიებს სოროები აქვთ, და ცის ფრინველებს - ბუდეები, მეს კაცისას კი არა აქვს, სად მიიდრიკოს თავი“. ასე ამხელს ანგარებიან მწიგნობარს. ერთ-ერთს კი ნებას არ რთავს ახლობლებს დაემშვიდობოს და საკუთარი მამა დაეხმაროს (ეს მიუთითებდა ძველ მიდრეკილებებთან დაბრუნებას), ამით მიაწინებდა, რომ ღვთის სასუფეველის მაძიებელმა, როგორც კეთილმა მიწათმოქმედმა, უკან არ უნდა მოიხედოს, არ უნდა ზრუნავდეს მოკვდავ საქმეებზე, იმაზე, რაც უსიცოცხლო და მკვდარია, არამედ პირდაპირ და გადახრის გარეშე უნდა იაროს სიცოცხლისაკენ, უნდა მიჰყვეს მომწოდებლის კვალს.

პასუხების სხვადასხვაობა მიუთითებს მოსაუბრეთა შინაგან განწყობილებებს, ხოლო მიმდევრებს აქეზებდა და მაგალითს უჩვენებდა - ჯერ გამოეცადათ საკუთარი თავი და შემდეგ შესდგომოდნენ ქრისტეს.

ქარიშხლის დაცხობა ზღვაზე

(მთ. 8:23-27; მარკ. 4:35-41; 8:22-25)

კაპერნაუმიდან წასვლამდე იესო ქრისტემ აჩვენა ახალი სასწაული. მოწაფეებთან ერთად ტბის მეორე მხარეს გადასვლისას მას ჩაეძინა. ამ დროს ამოვარდა ძლიერი ქარიშხალი, ნავი წყლით ივსებოდა და იძირებოდა. იესო ქრისტეს მოწაფეებს შეეშინდათ და მათ სულშიც აღიძრა ეჭვის ქარიშხალი.

მოწაფეებმა გააღვიძეს თავიანთი მასწავლებელი და დახმარება სთხოვეს. იესო ქრისტემ თავდაპირველად დაამშვიდა სულიერი ქარიშხალი,

დააყვედრა მოწაფეებს მცირედმორწმუნეობა, შემდეგ კი დააცხრო ქარიშხალი და ზღვა: „ვინ არის იგი, ქარებიც და ზღვაც რომ მორჩილებენ?“

იესო ქრისტემ დააწყნარა ქარიშხალი, და ასე აღადგინა უბველესი ძალაუფლება ადამიანისა დედამიწისა და მისი სტიქიების მიმართ. მოწაფეების შიში ამხილა მან და ასე აჩვენა, რომ არსებობს გზა, რომლითაც შეიძლება მიიღოს ადამიანმა ძალაუფლება დედამიწაზე - ეს არის რწმენა (მთ. 17.20.). მოწაფეები იწოდებიან მშიშრებად და მცირედმორწმუნეებად, რადგან იცოდნენ გამოცდილებით იესო ქრისტეს ძალის შესახებ და მიუხედავად ამისა, ისინი მაინც შეშინდნენ მისი თანდასწრებით, რადგან იფიქრეს, რომ მაცხოვარს ძილის დროს დაავიწყდა ისინი. ამ სასწაულმა უნდა ასწავლოს ქრისტეს მიმდევრებს, რომ არ უნდა შეეშინდეთ ცხოვრებისეული ქარიშხლის გამო, არამედ მტკიცე რწმენით იმედოვნონ, რომ უფალი დაიცავს მათ დალუპვისაგან. ამასთან ერთად უნდა ახსოვდეთ, რომ ყველაზე დიდი საშიშროება მორწმუნეთათვის არის ეჭვი: „რადგან მეჭველი ზღვის ტალღასა ჰგავს, ქარით ღელვილისა და მიმოტაცებულს“ (იაკ. 1.6).

მათესა და სხვა მახარებლების თხრობაში არსებობს სხვადასხვაობა. მათე საუბრობს, რომ იესო ქრისტემ პირველად დააყვედრა მოწაფეებს ურწმუნოება და შემდეგ დააცხრო ქარიშხალი; მარკოზი და ლუკა კი ჯერ მოგვითხრობენ ქარიშხლის დაწყნარებაზე და შემდეგ ყვედრებაზე. აქედან შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ იესო ქრისტე ამხელდა მათ ქარიშხლის დაცხოების შემდეგაც. რამდენადაც შეშინებულნი მხოლოდ მაშინ გაიაზრებდნენ ამ ყვედრების ძალასა და მნიშვნელობას, როდესაც გარე საშიშროება დაწყნარდებოდა, უფრო ყურადღებიანი გახდებოდნენ მასწავლებლის მხილების მიმართ.

მათე, როგორც სასწაულის მხილველი და მასწავლებლის მხილების უშუალო მსმენელი, გადმოსცემს თვით სასწაულის მომენტს, ხოლო მარკოზი და ლუკა მოგვითხრობენ თვითმხილველთა მიერ გადმოცემულ მოვლენებს და ცდილობენ შეინარჩუნონ ყველა წვრილმანი, მაგრამ ვერ იცავენ მოვლენათა მკაცრ თანმიმდევრობას.

ემმაკეულთა განკურნება

(მთ. 8:28-34; მარკ. 5:1-20; ლუკ. 8:26-39)

ღადარინელთა ანუ გერგესინელთა მიწა (ცნობილი ჯერ კიდევ სტრაბონის წყაროებით)⁷³ მდებარეობდა გალილეის ტბის აღმოსავლეთ ნაპირას. აქ იესო ქრისტეს შეხვდა ორი ემმაკეული, რომლებიც

⁷³ ამ ადგილს იოსებ ფლავიუსი უწოდებდა ბერძნულ ქალაქს - რედ.

გამოირჩეოდნენ დაუცხრომელი მძვინვარებით. ეს უბედურები ეშმაკებისგან იტანჯებოდნენ: ტანსაცმელს იხევდნენ, ჯაჭვებს იხსნიდნენ, უდაბნოში გარბოდნენ, გამოქვაბულებში იმალებოდნენ, ქვებს ენარცებოდნენ და გამვლელებს შიშის ზარს სცემდნენ ისე, რომ „ვერავინ ბედავდა ამ გზაზე გავლას“. იესო ქრისტე, მიუხედავად ეშმაკთა ღრიალისა, განდევნის მათ ადამიანთაგან, თუმცა ერთ-ერთ მათგანში იყო მთელი ლეგიონი. უფალი უბრძანებს მათ მათივე თხოვნით, შევიდნენ ღორების კოლტში, რის გამოც ღორების კოლტი ვარდება წყალში და ილუპება. გაიგეს რა მწყემსების მიერ ღორების დალუპვა, შეშინებული ღადარინელების მაცხოვრებლები სთხოვენ უდიდეს სასწაულთმოწმედს დატოვოს თავიანთი ქალაქი. უფალი განემორება მათ და უტოვებს თავისი დიდების მქადაგებლებს განკურნებული ეშმაკეულების სახით.

ღადარინელ ეშმაკეულთა შესახებ თხრობაში მახარებლები შენიშნავენ:

1. ეშმაკეულთა არაჩვეულებრივი მძვინვარება, განსაკუთრებით ერთ-ერთი მათგანისა, რომელსაც განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევენ მარკოზ და ლუკა მახარებლები, ისინი არც კი ახსენებენ მეორე ეშმაკეულს;
2. ეშმაკების მიერ იესო ქრისტეს ძე ღვთისად აღიარება და მათ მიერ თავიანთი მომავალი ხვედრის განჭვრეტა;
3. თვით ეშმაკეულთა განკურნება, ერთ-ერთ მათგანში მთელი ლეგიონის აღმოჩენა;
4. ეშმაკთა თხოვნა და იესო ქრისტეს ბრძანება ღორების კოლტში შესვლისა;
5. ღადარინელთა თხოვნა იესო ქრისტეს - ქალაქიდან წასვლის შესახებ;
6. განკურნებული ეშმაკეულების თხოვნა - გაჰყოლოდნენ იესო ქრისტეს და უფლის ბრძანება დარჩენილიყვნენ ქალაქში და ექადაგათ იქ თავიანი განკურნების შესახებ.

1. ეშმაკები ღადადებენ: „რა ხელი გაქვს ჩვენთან, იესო, ძეო ღმრთისაო? ვადაზე ადრე მოსულხარ აქ ჩვენს სატანჯველად“. ესაა უნებური აღიარება იესო ქრისტეში ღვთაებრივი ძალისა. ეშმაკებმა არაერთხელ გამოსცადეს ის შეპყრობილთაგან განდევნის დროს. მაგრამ ეს არის ადამიანთა საერთო რწმენის განმეორება, რომლებმაც იხილეს

მაცხოვრის სასწაულები. ამასთან, ეს არ შეიძლება იყოს ეშმაკების პირდაპირი და სარწმუნო აღიარება იესო ქრისტეში ღვთის ძეობის ნამდვილობისა, რადგან „ვერავენ უწოდებს უფალს იესოს, თუ არა სულით წმიდით“ (I კორ. 12.3) და ძე ღვთისას გამოცხადება იესო ქრისტეში, წმიდა მამათა სწავლებით, დაფარული იყო ეშმაკისათვის ჯოჯოხეთში შთასვლამდე.

ტანჯვას ეშმაკები უწოდებენ ადამიანებზე მათი ძალაუფლების შეზღუდვას, ხოლო ვადაზე ადრე ნიშნავს იმას, რომ ეს უნდა აღსრულებულიყო ეშმაკთა მთავარზე ქალის თესლის გამარჯვების დროს და საშინელ სამსჯავროზე მათი საბოლოო განსჯისას. აქედან ნათელია, რომ ეშმაკებს სწამთ მსაჯული უფლის სიტყვისა, რომელმაც დაწყევლა უძველესი გველი და აღუთქვა მას თავის დაჩეჩება და ამიტომაც „ძრწიან“ (იაკ. 2.19), ეშინიათ მისი დედამიწაზე მოსვლისა, როგორც ეშმაკზე გამარჯვებისა.

2. ბევრი თანამედროვე ექიმი და მოაზროვნე თვლის, რომ ბოროტ ძალთა მყოფობა შეუძლებლებელია ადამიანში და წმიდა წიგნებსა და სხვა მოთხრობებში ეშმაკეულობებს უკავშირებენ ეპილეფსიას, სიგიჟესა და საერთოდ სულიერ ავადმყოფობას. ამ ავადმყოფობის განკურნებას შელოცვებით და სხვა მსგავსი საშუალებებით ისინი უკავშირებენ ისეთ წარმატებულ ადაპტაციას, როგორსაც იყენებს ზოგიერთი დახელოვნებული ექიმი ავადმყოფის წარმოსახვაზე ზემოქმედების მიზნით. ექიმი, როგორც ჩანს, გამოიცნობს ავადმყოფის ტანჯვაში მოჩვენებით ავადმყოფობას და შესაბამისად კურნავს, აღმოფხვრის სნეულებას. მაგალითად, თუ ადამიანს წარმოუდგენია, რომ მას კუჭში ან თავში უზის ქვეწარმავლები, ექიმი განდევნის წარმოსახულ ცხოველებს, წარმოსახვითი ეშმაკეულისგან განდევნის ეშმაკებს და ასე შემდეგ.

თუმცა მახარებლების მიერ მოთხრობილი ეშმაკეულების განკურნებები პირდაპირ ამხელენ ასეთ მოსაზრებებს. ეს შემთხვევა გვარწმუნებს, რომ ადამიანებში ეშმაკთა ჩასახლება რეალურია და შეუძლებელია ასეთი ავადმყოფების განკურნება ხალხური გაგებებითა და შეხედულებების საშუალებით. ამ უბედურებს, ეშმაკების მიერ ტანჯულებს, ჰქონდათ საშინელი ადამიანური ძალა, ცხოვრობდნენ ადამიანთა საცხოვრებლების მოშორებით და რა თქმა უნდა, არ იცოდნენ იესო ქრისტესა და მისი სასწაულებრივი ძალის შესახებ, მაგრამ პირველივე გამოჩენისთანავე უწოდეს მას ძე ღვთისა, ისაუბრეს ჯოჯოხეთსა და მასში ტანჯვაზე.

განდევნილი ეშმაკები თხოულობენ ღორების კოლტში შესვლას და ნამდვილად შედიან ცხოველებში, ანადგურებენ მთელ ჯოგს. თუკი შესაძლებელია ვარაუდი, რომ ეშმაკეულები მხოლოდ წარმოსახავენ, რომ მათში ცხოვრობენ ეშმაკები, ხოლო სინამდვილეში იტანჯებიან მხოლოდ სიგიჟის განსაკუთრებული სახით, მაშინ სრულიად მიუღებელია რწმუნება, რომ ცხოველებიც შეიძლებოდა დაავადებულიყვნენ ასეთი სნეულებით.

3. ეშმაკები ითხოვენ ნებართვას შევიდნენ ღორების კოლტში, შესაძლოა იმიტომ, რომ უწმინდური არსებებისთვის უფრო მისაღებია ჩასახლდნენ უწმინდურ

ცხოველებში. შესაძლოა, მათ სურდათ ცხოველების განადგურებით მიეყენებინათ ღადარინელებისათვის ზარალი და ხელი შეეშალათ იესო ქრისტეს ქადაგებისთვის მათ შორის.

4. უწმინდურ ცხოველთა მოშენება აკრძალული იყო მოსეს რჯულით. ამდენად ღადარინელთა ქვეყანაში ღორების კოლტის არსებობა მიუთითებს, რომ ისინი ან წარმართები იყვნენ (ისინი მრავლად იყვნენ ათქალაქში), ან შესაძლოა იუდეველები, რომლებიც ეწეოდნენ სარფიან ვაჭრობას უწმინდურ ცხოველებით, რისთვისაც დაისაჯნენ თვით ამ ცხოველთა განადგურებით. მახარებელი პირდაპირ ამბობს, რომ გამოვიდა იესო ქრისტესთან მთელი ერი – ე.ი. წარმართიც და იუდეველიც.

5. ღადარინელთა თხოვნაში გაისმის არა იმდენად ღვთაებრივი სასწაულთმოქმედის მყოფობის შიში, მსგავსი სვიმეონ-პეტრეს შიშისა, რომელიც თხოვდა ოდესღაც იესოს მოშორებულიყო მას „გამშორდი, უფალო, ვინაიდან ცოდვილი კაცი ვარ“ (ლუკ. 5:8), რამდენადაც საკუთარი ქონების დაკარგვის შიში, თუკი სასწაულთმოქმედი შემდგომში დარჩებოდა მათთან.

6. ღადარინელთა ქვეყნიდან წასვლისას იესო ქრისტემ დატოვა განკურნებული სნეული მის მიერ აღსრულებული სასწაულის საქადაგებლად, რათა ის ყოფილიყო ცოცხალი საყვედური, მათ ხომ უარყვეს ღვთაებრივი მასწავლებლის ანგარებების გამო.

ღადარინელი სნეულის განკურნება გვაჩვენებს, რომ უფლის ღვთაებრივი სული დაივანებს ჩვენს სულებში, მისი მხოლოდ ერთი გამოჩენაც კი განათავისუფლებს ადამიანს ვნებათა ლეგიონისგან და ბოროტი სულის ზეგავლენისგან. მეორე მხრივ, საჭიროა გარკვეული მიწიერი სიკეთეების მოკლება – ხშირად არაწმინდად და უკანონოდ შეძენილის დაკარგვა იწვევს ადამიანში მწუხარებას და განდევნის ადამიანისგან ღვთის მადლს.

თავიანთი ფარის დაკარგვის გამო უკმაყოფილო, მაგრამ ამავე დროს უდიდესი სასწაულთმოქმედის წყენის მოშიში ღადარინელები სთხოვენ იესოს განშორდეს მათი ქვეყნის საზღვრებს. ასევე, ხშირად სწორედ ანგარებიანი გათვლები და პირადი უკმაყოფილობები ართმევენ ბევრს შესაძლებლობას, რომ დატკბნენ დიდი ადამიანების მყოფობითა და მათთან ურთიერთობით.

იაიროსის ქალიშვილის აღდგინება და
სისხლმდინარე ქალის განკურნება
(მთ. 9:18-26; მარკ. 5:22-43; ლუკ. 8:41-56)

იესო ქრისტეს კაპერნაუმში ისევ დაბრუნების დროს ხალხი შეიკრიბა მის გარშემო მთელი შემოგარენიდან. ამ დროს მასთან მივიდა სინაგოგის უფროსი და სთხოვა მისულიყო თავის სახლში 12 წლის ქალიშვილის განსაკურნებლად.

იაიროსის სახლისკენ მიმავალმა იესომ იგრძნო მისგან გასული ძალა ვიღაცის შეხებისგან და შეეკითხა მოწაფეებს, ვინ შეეხო მას. გაირკვა, რომ ის, ვინც 12 წლის განმავლობაში სისხლმდინარე იყო, იმედოვნებდა: „თუ შევეხები მის სამოსს, მეშველებო“, და შეხებისთანავე განიკურნა. იესო ქრისტემ გაუმხილა ერს სისხლმდინარე ქალის რწმენა და მისცა მას იმედი ჯანმრთელობისა, განაგრძო გზა იაიროსის სახლისკენ. გზად მამას მოუვიდა სამწუხარო ამბავი სნეული ქალიშვილის გარდაცვალებისა. მაგრამ იესო ქრისტე არწმუნებდა მას, რომ მისი ქალიშვილი გადარჩებოდა.

იესო მივიდა სინაგოგის მთავრის სახლში და ოთახში დატოვა მხოლოდ გარდაცვლილის მშობლები და სამი მოწაფე - პეტრე, იაკობი და იოანე. მან აღადგინა მკვდრეთით გარდაცვლილი ქალიშვილი და გამოჟანმრთელების დასამტკიცებლად უბრძანა მიეცათ მისთვის საჭმელი, რამაც ყველანი გააოცა.

1. იაიროსის სახლისკენ მიმავალ იესოსთან ბევრს უნდოდა მიახლოება და მისი სამოსის შეხება, მაგრამ მხოლოდ ერთმა, სისხლმდინარე ქალმა, მიიღო განკურნება, რადგან ის რწმენით მიეახლა მას. უმშვენიერესი მაგალითია იმისა, რომ მხოლოდ რწმენას უდიდესი ძალა აქვს. გარდა ამისა, მოცემული ეპიზოდი ამტკიცებს, რომ ღვთაებრივი ძალა მიემადლება მორწმუნეებს არა მხოლოდ ხილული სულიერი სახით ან უშუალოდ თავად ღვთის მოქმედებით, არამედ მისგან ნაკურთხი საგნებიდანაც, ხილული საშუალებებით, როგორიცაა: სამოსი, ხატები, ნაკურთხი წყალი, ზეთი და სხვ.

2. კურნებადი ან სასწაულთმოქმედი ძალის გასვლა არ შეიძლება იყოს მაგნიტური, ელექტროდენის ან რომელიღაც სხვა ფიზიკური ძალის გასვლის მსგავსი, როგორც ფიქრობს ნაწილი განმმარტებელისა, რადგან ის არ გამომდინარეობდა ყველა პირთა ფიზიკური შეხების დროს, არამედ მხოლოდ მორწმუნე ქალის შეხებისას. ეს მაგალითი ემსახურება იესო ქრისტეს მიერ მასზე საიდუმლოდ შეხების წინასწარი ხედვის მხოლოდ მეტაფიზიკურ გამოხატულებას და მის მზადყოფნას დაეხმაროს რწმენით და იმედით მასთან ყოველ მიმსვლელს.

3. რამდენადაც კაპერნაუმელი ასისტავი წარმოგვიდგენს ჩვენ მაგალითს მტკიცე რწმენისა, ხოლო სისხლმდინარე - გაბედული რწმენისა, იმდენად იაიროსი სუსტი

და მერყევი რწმენისაა. მაგრამ იესო ქრისტე, უძლურთა მკურნალი და ნაკლულევანთა აღმავსებელი, არ საყვედურობს ასეთ რწმენას და აღამაღლებს მას მტკიცე და კადნიერი რწმენის საფეხურზე.

4. იესო ქრისტე იაიროსის ქალიშვილის სიკვდილს უწოდებს ძილს, განსხვავებით იაიროსის სახლეულის მოსაზრებისგან. მომავალი აღდგომისათვის სიკვდილი არა არის რა, თუ არა მიძინება. თუმცა არ შეიძლება ვიფიქროთ, რომ ეს იყო ნამდვილი ძილი, რომელიც შეცდომით სიკვდილი ეგონათ. ავადმყოფის უიმედო მდგომარეობა, სნეულება, ნათესავების საერთო დამოწმება, რომ სნეული მოკვდა, არ გვაძლევს ვიფიქროთ, რომ აქ მოხდა მსგავსი შეცდომა. თუკი იესო ქრისტე საუბრობს ძილზე, ეს იმიტომ, რომ აპირებდა მკვდარის აღდგინებას, რაც ჩანს იქიდან, რომ იგი საუბრობს ძილზე მაშინ, როცა ჯერ კიდევ არ უნახავს ავადმყოფი. იაიროსის სახლში აღსრულებული მოვლენებისგან მოწმეების გაოცება, გვიჩვენებს, რომ ქალიშვილის აღდგინების შემდეგაც ისინი მომხდარ სასწაულს ავადმყოფის სიკვდილის მდგომარეობას უკავშირებდნენ და არა ძილის.

5. იაიროსის ქალიშვილის აღდგინება აყენებდა იესო ქრისტეს ისრაელი ხალხის თვალში ძველი აღთქმის დიდი წინასწარმეტყველების - ილიასა და ელისეს გვერდით და აჩვენებდა იმ დროის მოახლოებას, როდესაც ღვთაებრივი მართლმსაჯულების საშინელი განაჩენი - სიკვდილი - უნდა შეცვლილიყო სასიხარულო აღთქმით: „ვისაც მე ვწამვარ, კიდევ რომ მოკვდეს, იცოცხლებს“ (იოან. 11.25). და ამიტომაც ეს აღდგინება, სხვა მსგავს შემთხვევებთან ერთად ემსახურებოდა თავად იესო ქრისტეს აღდგომას, ასევე საყოველთაო საბოლოო აღდგომის რწმუნებულებას, იესო ქრისტეს იმავე სიტყვებით.

6. იაიროსის ქალიშვილის აღდგინებას ესწრება მხოლოდ გარადცვლილის ნათესავები და იესოს სამი მოწაფე, შესაძლოა იმიტომ, რომ იყვნენ მტკიცე რწმენისა (მხოლოდ რწმენა აძლევს ადამიანს დაინახოს სასწაულები). დასაშვებია ისიც, რომ იესო ქრისტეს არ სურდა, რომ ეს საქმე დარჩენილიყო მოწმეების გარეშე: „მხოლოდ ორი მოწმის ან სამი მოწმის სიტყვით შედგება საქმე“ (II რჯ. 19.15).

ორი ბრმის, მუნჯი ეშმაკეულის და სხვა სნეულების განკურნება გალილეაში (მთ. 9:27-38)

იაიროსის ქალიშვილის აღდგინებით ჯერ კიდევ არ დასრულებულა სასწაულებით აღვსილი ეს დღე. იაიროსის სახლიდან

გამოსვლისთანავე მას დაედევნა ორი ბრმა, რომლებიც სთხოვდნენ დავითის ძეს თვალების ახილვას. იესო ქრისტემ მოითხოვა მათგან რწმენა, რისი აღიარების შემდეგაც მიანიჭა მათ კურნება და ამასთან აუკრძალა გაეხმაურებინათ სასწაული. მათ კი პირიქით, გაავრცელეს ამის შესახებ ყველგან.

შემდეგ იესო ქრისტემ განდევნა ეშმაკი ერთი მუნჯისგან და მან ენა ამოიღვა. ხალხი განცვიფრდა ყველა ამ სასწაულით და აქებდა იესოს. ხოლო ფარისევლები ცდილობდნენ გაექარწყლებინათ ერის ნდობა და ამბობდნენ, რომ ეშამკის მთავრის შეწევნით აძევებს ეშმაკებსო.

ისრაელი ერი თავიანთი წინამძღვრების მიერ ცრუ გზას ადგა, ისინი წარმოადგენდნენ დაფანტულ ფარას, რომელსაც მწყემსი არ ჰყავდა და ეს ხალხი შეებრაღა იესოს, რადგანაც ის იყო მწყემსი კეთილი, ვისაც უნდა შეეკრიბა დაფანტულები. „თავის მოწაფეებს უთხრა: სამკალი ბევრია, მაგრამ ცოტანი არიან მომკალნი. მაშ, ევედრეთ სამკალის უფალს, რათა მომკალნი მოავლინოს თავის სამკალში“.

1. დავითის ძის სახელში იუდეველებთან მეორე ტაძრის დროიდან იგულისხმებოდა მესია. ის იყო კერძოდ ის ძე, რომლის შესახებაც ღმერთი ესაუბრა ნათანაილის საშუალებით: „როცა დრო მოგივა და შენს მამა-პაპასთან განისვენებ, მე აღვადგენ შენს შემდგომად ნაშიერს, შენი საზარდულიდან გამომავალს, და მეფობას განვუმტკიცებ. ის ააშენებს სახლს ჩემი სახელისთვის და მე გავამტკიცებ მისი მეფობის ტახტს სამარადისოდ“ (II მეფ. 7.12-16,19).

იუდეველები აერთიანებდნენ თავიანთ რწმენასა და იმედს მესიის სახელთან, უყვარდათ ყურადღება მიექციათ ამ უმთავრესი აღთქმისთვის და თავად მესიას უწოდებდნენ დავითის ძეს. ამგვარად, თუკი ახლა ბრმები და სხვა იუდეველები უწოდებდნენ იესოს დავითის ძეს, ნათელია, არა პირფერობისა და არა მხოლოდ იმიტომ, რომ მათთვის ცნობილი იყო იესოს წარმოშობა დავითის შტოდან, არამედ ხედავდნენ, რომ ის თავისი სასწაულებითა და სწავლებით იყო ღირსი ასეთი უმაღლესი პატივისა. სხვაგვარად, ისინი თავიანთი ერის ყველაზე წმიდა რწმენას, დავითის ძის სახელს, არ უწოდებდნენ არავის, მათ უბრალო მასწავლებლისგან მესიანური მოქმედებების მოლოდინი არ ექნებოდათ.

მათ ჰქონდათ მოლოდინი, რომ ბრმებს თვალები აეხილებოდათ. ნათელია, ეს ეფუძნებოდა ისაიას წინასწარმეტყველებას: „ბრმებს თვალები აეხილოთ, რომ საპყრობილედან გამოვიდნენ ტყვეები და დილეგიდან - ბნელში მსხდომარენი“ (42.7).

2. დაუბრუნა რა იესომ ბრმებს სინათლე თქვა: „თქვენი რწმენისამებრ მოგეგოთ თქვენ!“. ამით იესოს სურდა ეჩვენებინა, რომ მხოლოდ რწმენაა მთავარი პირობა სასწაულების აღსრულების დროს. თუმცა არასამართლიანი იქნებოდა დასკვნა, რადგან სასწაულები აღესრულება მხოლოდ რწმენით, ის შეადგენს მორწმუნის სუბიექტურ გამოხატვას ობიექტური მოვლენის მიმართ, ანუ იქ, სადაც ჩვეულებრივი ადამიანი ხედავს რიგით მოვლენას, მორწმუნისათვის სასწაული აღესრულება. ასეთი მოსაზრება არასამართლიანია, რადგან როგორც არ უნდა წარმოისახოს ბრმა სუბიექტურად, რომ მას თვალები აეხილა, ეს მას არ აუხელს თვალს.

3. იესოსგან აკრძალვა - არ გაემხილათ ბრმებს თავიანთი კურნების შესახებ, გამოწვეულია ქრისტეს სურვილით, განშორებოდა ამაო ხმებს, როგორც სასწაულთმოქმედი. ამიტომაც აღასრულა იესომ ეს სასწაული არა გზად ქალაქში, არამედ სახლში, სადაც, ალბათ, ცოტა ხალხი იყო. მაგრამ ბრმებმა არ მოუსმინეს მას და ყველას უამბეს. ეს, რა თქმა უნდა, გამოწვეული იყო კურნების მიღების სიხარულით და შესაძლებელია იმის რწმენით, რომ „ღვთის საქმეთა გამოცხადება დიდებით ხამს“ (ტობ. 12.7).

4. ფარისევლების შეუსაბამო ჭორი იესო ქრისტეზე, თითქოს ის ეშმაკის მთავრის ძალით განდევნის ეშმაკებს, ამჯერად ქრისტემ აღარ ამხილა, სავარაუდოდ, იმიტომ, რომ ეს ხალხში გავრცელებული იყო საიდუმლოდ, სასწაულთმოქმედის არ ყოფნის გამო, თუმცა სხვა დროს იესო ქრისტე (მთ. 12.24) ამხელს ამ სიცრუესა და მის ღვთისმგმობელ ხასიათს.

იესო ქრისტეს დაბრუნება ნაზარეთში

(მთ. 13:54-58; მარკ. 6:1-6)

მართალია, იესოს სულ ცოტა ხნით ადრე თავის სამშობლოში დაემუქრა საფრთხე, მაგრამ მან მაინც არ დაივიწყა საკუთარი ქალაქი და დაბრუნდა იქ. ის იყო მშვიდი და მდაბალი გულით, ადვილად ივიწყებდა წყენას. მან იცოდა, რომ ნაზარეთში ყოველთვის მოიძებნებოდა თავისი მიმდევრები, თუნდაც საკუთარ ძმებში, რომლებსაც ჯერ კიდევ არ ერწმუნათ მისი. თუმცა მისმა ქადაგებამ ამჯერადაც გამოიწვია მის თანამემამულეებში იგივე უგულისხმოება: „ვინ მისცა ესოდენი სიბრძნე და ძალა?“. იესო ქრისტემ ისევ ამხილა, რომ „არ არის წინასწარმეტყველი

პატივის გარეშე, თუ არა თავის მამულში და თავის სახლში. და არა მოუხდენია იქ მრავალი სასწაული მათი ურწმუნოების გამო“.

სახარებებში და ახალი აღთქმის სხვა წიგნებში არაერთხელ მოიხსენება იესო ქრისტეს ძმები და დები, ისინი, რა თქმა უნდა, არიან იოსების შვილები მისი პირველი ცოლისგან, და არა მარიამისგან, რომელიც წმიდა ეკლესიის გარდამოცემით, როგორც შობამდე, ისე შობის შემდეგაც ქალწული იყო.

გარდა ამისა, ფიქრობენ, რომ მარიამი იოსების ცოლობის უფლებას ინარჩუნებს იოსების სიკვდილის შემდეგაც, მოიხსენიება იოსების შვილების, იაკობისა და ოსიას, დედად (მთ. 26.56), რეალურად კი დედინაცვალი იყო მათთვის. მაგრამ ესენი არ იყვნენ იესოს ბიძაშვილები (αυελοι), როგორც ამტკიცებენ ნეტარი იერონიმეს, თეოდორიტესა და ავგუსტინეს მსგავსად სხვა კათოლიკე მწერლები. ისინი იყვნენ არა იოსების ძმის, კლეოპას, ანუ ალფესის და მარიამის, ღვთისმშობლის დისშვილები, არამედ ისინი აქ პირდაპირ იწოდებიან ძმებად (αδελφοι) და როგორც ნაზარეთლების საუბრიდან ჩანს, ერთ სახლში ცხოვრობდნენ.

ბევრი კათოლიკე მწერალი აიგივებს უფლის ძმა იაკობს ერთ-ერთ მოციქულთან - იაკობ ალფესთან და არასწორად უწოდებს მას იუდა იაკობის ძეს.

მოციქულთა წარგზავნა საქადაგებლად

(მთ. 10.1-42; მარკ. 9.7-13; ლუკ. 9.1-6)

როცა იესო ქრისტემ განამტკიცა თავისი მოწაფეები რწმენაში და გაუხსნა მათ ღვთის სასუფევლის საიდუმლოებები (მთ. 13.11.), გაგზავნა ისინი ორ-ორი ისრაელის დაკარგულ ცხვრებში, რათა ექადაგათ ზეციური სასუფევლის მოახლოება. უბრძანა მათ, განეკურნათ ყოველგვარი უძლურება და განედევნათ ბოროტი სულები, რათა ხალხს ერწმუნა მეორედ მოსვლა და ეშმაკისა და ცოდვის მეუფების დარღვევა. ამის გამო მისცა მათ არაწმინდა ძალებზე მეუფების უფლება. მოწაფეებს კი, ზეციური მეუფის წარგზავნილებს, უმაღლეს მადლთა და უფლებათა მატარებლებს, უნდა გაეცათ ეს მადლი უსასყიდლოდ და არ ეზრუნათ არავითარ მიწიერზე.

ქალაქში ან დასახლებაში შესვლისას მათ უნდა მოეძებნათ ღირსეული ადამიანები და ეხარებინათ მათთვის და მათი საშუალებით

მშვიდობა. თუმცა ამასთანავე არ უნდა დავიწყებოდეთ, რომ ისინი არიან ცხვრები მგელთა შორის და უნდა ყოფილიყვნენ კეთილგონიერი და ფრთხილი დევნის დროს. არც უნდა შეშინდნენ, „რადგან სული მამისა ილაპარაკებს მათში და მამა ღმერთი არ დაუშვებს მათი თავიდან თმის ერთი ღერის ჩამოვარდნასაც“. ვინც აღიარებს, რომ უყვარს იესო ქრისტე, ის ღირსი გახდება მამა ზეციერის უდიდესი ჯილდოსი და, პირიქით, ვინც განუდგება ქრისტეს, ქრისტე უარყოფს მას ზეციერი მამის წინაშე.

ბუნებრივია, აქედან გამომდინარე, ღვთის სიყვარული უნდა იყოს ყოველგვარ სიყვარულზე უმაღლესი და ვინც მიიღებს მას, არ დაკარგავს თავის ჯილდოს.

როგორც მახარებლები შენიშნავენ, მოციქულებმა იქადაგეს სინანული, როგორც ღვთის სასუფეველში შესვლის საშუალება; განკურნეს ავადმყოფები, სცხეს მათ ზეთი, ასე მტკიცდებოდა უფლის მეუფების მოახლოება-დადგომა.

მოციქულების საქადაგებლად გაგზავნიდა და მათთვის არაწმინდა სულებსა და სნეულებებზე სრული ძალაუფლების მინიჭებით გამოვლინდა იესო ქრისტეს უმაღლესი ხელისუფლება და მისი უპირატესობა ყველა ძველადთქმისეულ წინასწარმეტყველთან შედარებით. ის არა მხოლოდ თავად ქადაგებს და აღასრულებს სასწაულებს, არამედ სხვებსაც ანიჭებს ამ ძალაუფლებას და ისინი მოქმედებენ იესო ქრისტეს სახელით ისეთი ძალითა და მაშტაბებით, როგორიც არ ჰქონია მანამდე არც ერთ წინასწარმეტყველს.

საქადაგებლად წარგზავნის დროს იესო ქრისტემ დაარიგა მოწაფეები და ეს არ იყო მხოლოდ შორსმჭვრეტელი მასწავლებლის წინასწარმეტყველება, მან იცოდა, რა მოელოდათ მათ, სრულად იცოდა მათი მომავალი. ეს ცოდნა ეფუძნებოდა ღვთაებრივ გამგებლობას, მოწაფეები წარიგზავნენ, რათა ექადაგათ იმ სიტყვის ძალა და მოქმედება, რომელიც „ცოცხალია, ქმედითი და ყოველგვარ ორლესულ მახვილზე უფრო ბასრი, ასე რომ, თვით სამშვინველისა და სულის, სახსართა და ძვლის ტვინის გაყოფამდე აღწევს, და განიკითხავს გულის ზრახვებსა თუ აზრებს“ (ებრ. 4.12), და რომელიც ოჯახებსაც კი გაყოფს („ვინაიდან მოვედი, რათა გავყარო

ვაჟი მამამისს, ქალი- დედამისს, და რძალი- დედამთილს მისას. და კაცს მტრებად ვუქცეო მისი სახლეულნი“).

თუკი ადამიანებს სურთ არ მოაკლდეთ ზეციური მამის უმაღლესი ჯილდო, არ უნდა იფიქრონ რა თქვან სასამართლოთა წინაშე, არ უნდა ეშინოდეთ იუდეური სინაგოგებისა თუ წარმართული ხელისუფლების დევნის, არ უნდა იზრუნონ არც საკუთარ და არც ახლობელთა ცხოვრების სიტკბოებაზე, არც ახლობელთა მტრობა უნდა აშინებდეთ. ისინი მხოლოდ მოციქულთა სიტყვებზე უნდა ფიქრობდნენ.

ღვთის სასუფეველზე პირველად უნდა განცხადებულიყო ამისთვის მომზადებულ და გამორჩეულ ებრაელ ერში. ასევე ამ მეუფების მოახლოებაზე უნდა ექადაგათ პირველად სასუფეველის ძეებისათვის, შემდეგ კი მათგან და მათი საშუალებით სხვა ერებისათვის. ამიტომაც, იესო ქრისტე ამბობს: „სხვას როდი მოვვლენილვარ, არამედ მხოლოდ ისრაელის სახლის დაღუპულ ცხვრებს“ (მთ.15.24), თავის მოწაფეებს კი უბრძანა: „წარმართთა გზით ნუ ივლით, და ნუ შეხვალთ სამარიელთა ქალაქში“.

წარმართებისა და სამარიტელებისათვის ქადაგების აკრძალვა აიხსნება:

1. მქადაგებლები არ იყვნენ მზად ამისთვის, რადგან „**ჯერ კიდევ არ იყო მათზე სული, მის მორწმუნეებს რომ უნდა მიეღოთ**“ (იოან. 7.39), რომელსაც უნდა დაემოდვრა და დაერიგებინა მოციქულები „**ყოველი ჭეშმარიტებისაკენ**“ (იოან. 16.13).

2. რთული იყო წარმართებისთვის ქადაგება, რადგან ისინი არ იყვნენ მზად გამოცხადებებით, აღთქმებითა და წინასწარმეტყველებით, რომ გაეგოთ ძე ღვთისას განკაცების საიდუმლო. სამარიტელებს კი აბრმავებდათ იუდეველებზე ცუდი წარმოდგენები (ლუკ. 9. 52,53=იოან. 4).

3. განსაკუთრებულ პრობლემას კი ქმნიდა თვით იუდეველების ცუდი დამოკიდებულება წარმართებსა და სამარიტელებთან (იოან. 7.35 საუბარი სამარიტელის მიმართ იოან. 4). არსებობდა საშიშროება, რომ იუდეველები უარს იტყოდნენ მქადაგებლებზე, როცა გაიგებდნენ, რომ ეს

უკანასკნელნი დადიოდნენ გარიყულებთან, წარმართებსა და არაწმინდა სამარიტელებთან ერთად⁷⁴.

მოციქულებს, როგორც მშვიდობისა და სიყვარულის მქადაგებლებს, ქალაქში ან დასახლებაში შესვლისას მშვიდობიანი სალამი უნდა ეთქვათ. ეს იუდეველთა წესი იყო, თუმცა განსაკუთრებული მნიშვნელობა ჰქონდა სახარების მქადაგებლებისთვის, რადგან მხოლოდ მათ შეეძლოთ შეეტანათ ადამიანის სულში მშვიდობა, საკუთარ თავსა და ღმერთთან შერიგება. როცა ვინმე არ იქნება მშვიდობის ღირსი, მაშინ მშვიდობა დაუბრუნდებათ მოციქულებს, ე.ი. მშვიდობიანი კეთილსურვილი დარჩება უმოქმედოდ და ასე თითქოს უბრუნდება კეთილის მსურველს. თუკი ვინმე არ მიიღებდა მოციქულებს, მათთვის ყველაზე დიდი სასჯელი იქნებოდა მათი არაკეთილგანწყობილი სახლიდან თუ ქალაქიდან წასვლა და ფეხებიდან მტკერის ჩამოხრტყვა, იმის დასამოწმებლად, რომ მოციქულებსა და მათ უარყოფელებს შორის არაფერია საერთო. ასეთი განშორების შემდეგ მათი ხვედრი იქნება უფრო მძიმე, ვიდრე სოლომონისა და გომორისა.

სახარების მქადაგებლები გამორჩეული თვისებების უნდა ყოფილიყვნენ, ამ თვისებებით უნდა იდგნენ ისინი იმ სოფელზე მაღლა, რომელშიც ქადაგებდნენ. ეს უზრუნველყოფდა მათი ქადაგების წარმატებას, რამდენადაც ხალხი მტრულად განეწყობოდა მათ მიმართ, მგლებად იქცეოდნენ, მოციქულები, როგორც მათი მასწავლებელი (მთ 11.29), სიმდაბლითა და უზაკველობით უნდა გამორჩეულიყვნენ მათგან, როგორც ცხვრები მგლებს შორის. ამასთანავე მოციქულები უნდა ყოფილიყვნენ კეთილგონიერი და ბრძენი, როგორც გველი, და უმანკო, ანუ უბრალო და უბოროტო, როგორც მტრედი. როგორც ნეტარი იერონიმე შენიშნავს, ისინი კეთილგონიერებით განემორებოდნენ მზაკვრობას, ხოლო უბრალოებით- ბოროტებას. სიბრძნე უბრალოების გარეშე შეიძლება იქცეს ცბიერებად ან ვერაგობად; უბრალოება სიბრძნის გარეშე კი - გულუბრყვილობად.

გველი აქ არის კეთილგონიერების მაგალითი, რადგან, როგორც განმმარტებლები ხსნიან, ის საფრთხის დროს მთელი სხეულით იფარავს თავს

⁷⁴ მიუხედავად იმისა, რომ იესო ქრისტეს არ სურდა მოციქულთა წარგზავნა არაიუდეველებთან, თავად საუბრობდა სამარიტელ ქალთან, დადიოდა ბერძნებთან ღადარინელთა ქვეყანაში, ასევე გალილეა იყო მისი ქადაგების ადგილი ხშირად - რედ.

დარტყმისაგან. ასევე ყოველ გაზაფხულზე, თითქოსდა ახალი ცხოვრების დასაწყისში, ის იცვლის ტყავს და გვევლინება განახლებული სახით. მსგავსად, მოციქულებსაც ეკლესიის თავის - იესო ქრისტეს - მიმართ თავიანთი რწმენის დასაცავად ყველაფერი უნდა ელონათ და შეემოსათ ძველი ადამიანი ახალი ცხოვრებისთვის. რაც შეეხება მტრელების უმანკოებას, განმმარტებელთა აზრით, ეს ფრინველები არასოდეს მტრობენ თავიანთი ჯიშის სხვა წევრებს და არ ამჟღავნებენ მტაცებლურ გრძნობებს საკვების მოპოვებისას, როცა ასეთი თვისებები ხშირად შეინიშნება სხვა თვინიერ ფრინველებში.

იესო ქრისტე საქადაგებლად წარგზავნიას მოციქულებს არ განუსაზღვრავს არც საზღვრებს, სადაც უნდა იქადაგონ და არც დროს ისრაელის ქალაქების მოსავლელად. თუმცა დრო განისაზღვრება ძე კაცის თავისი დიდებით მოსვლით: „ვერ მოასწრებთ ისრაელის ყველა ქალაქის მოვლას, რომ მოვა ძე კაცისა“. თუმცა, რომელ მოსვლაზეა აქ საუბარი? აღთქმული მოსვლა გულისხმობდა მისი დიდების გამოცხადებას, მის საზეიმო გამოსვლას ისრაელის წინაშე, რამდენადაც მოციქულთა ქადაგება უნდა ყოფილიყო დროებითი, საცდელი, და უნდა დამთავრებულიყო მაცხოვრის სიცოცხლეშივე.

ეს საზეიმო გამოსვლა (გამოვლენა) გახლდათ მისი აღდგომა მკვდრეთით. ამდენად, იესო ქრისტეს ზემოთქმული აღთქმის მნიშვნელობა ასეთია: თქვენ ვერც კი შემოივლით ისრაელის ქალაქებს, როცა დადგება ძე კაცის საზეიმო გამოვლენა ვნებით, სიკვდილითა და აღდგომით.

ამავე სახით, მოციქულთა ქადაგებები გამოსახავს ყველა დროის მქადაგებელთა ბედს, როცა ძე კაცის მოსვლაში შეიძლება დავინახოთ მეორედ მოსვლა არამართალი მდევნელების განსასჯელად.

უპირველესად, ეს იყო სასჯელი იერუსალიმის მიმართ, რომელიც აღსრულდა იესო ქრისტეს ჯვარცმიდან 35 წლის შემდეგ რომაელთა მიერ, მართლაც, მოციქულებმა ვერც კი მოასწრეს ისრაელის ყველა ქალაქის შემოვლა. ასევე, იქადაგება სახარება მთელ სამყაროში იესო ქრისტეს საბოლოო საშინელი მოსვლისას კაცობრიობის განსასჯელად.

მოწაფეთა მომავლის განსაზღვრისას იესო ქრისტე საკუთარ ხვედრზე საუბრობს და შენიშნავს საგანთა ბუნებრიობის კანონს: „არ არის მოწაფე, თავის მოძღვარზე უმეტესი, და არც მონა, თავის მზრძანებელზე უპირატესი“, ე.ი. იესო ქრისტეს მოწაფეთა ხვედრი არ შეიძლება იყოს მათი მასწავლებლის ხვედრზე უკეთესი: „თუ სახლის პატრონს ბელზებულად უხმობენ, მით უმეტეს, სახლეულს მისას“ (მთ. 10.25).

მესამედ, მოციქულებს ნუგეშს სცემს მომავალი ტანჯვის გამო ასე: „ნუ გეშინიათ მათი, რომელნიც ჰკლავენ ხორცს, მაგრამ არ შეუძლიათ სულის მოკვლა; არამედ უფრო

გეშინოდეთ იმისა, ვისაც შეუძლია სულიცა და ხორციც წარწყმიდოს გენას“ (მთ. 10.28. იაკ.4.12).

სახარებას, რომელიც იქადაგეს მოციქულებმა, რომელიც თავისთავად არის სიყვარულისა და მშვიდობის სწავლება, გამძვინვარებული ბრძოლა უნდა აღედგა იმათში, ვინც ყოველთვის ეწინააღმდეგებოდა სიყვარულსა და ჭეშმარიტებას. ამიტომ მას უნდა დაეყო ოჯახის უახლოესი წევრები, უნდა მოეტანა ამქვეყნად არა მშვიდობა, არამედ მახვილი.

თუმცა, ეს არ ნიშნავს იმას, რომ თავად ქრისტიანობას უნდა გამოეყენებინა მახვილი თავისი სწავლების გავრცელების, მხარდაჭერისა თუ დაცვის დროს, როგორც ეს მოხდა ისლამში. ეს ნიშნავს, რომ სოფლის მთავრებისაგან აიღებოდა მახვილი მოციქულთა წინააღმდეგ. **ქრისტიანობა შობს არა სავლევებს, არამედ პავლევებს, არა ინკვიზიტორებს, არამედ მოწამეებს.**

იესო ქრისტე თავისი სწავლების მნიშვნელობას და სიდიადეს განსაზღვრავს თავისი პიროვნებით - იგი მხოლოდშობილია მამისა. ამ ღირსებით, როგორც ადამიანის შემოქმედი, როგორც მისთვის სიცოცხლის მიმნიჭებელი და მისი ხვედრის განმსაზღვრელი, ახლა კი მისი ცხოვნებისთვის მოვლენილი, ხოლო საუკუნეების დასასრულს კვლავ დიდებით განსჯად მომავალი, იგი ადამიანისათვის უნდა იყოს ყველასა და ყველაფერზე უფრო საყვარელი, ვიდრე მამა ან დედა, ვიდრე ყველაზე მკირფასი არსება. ამიტომაც, ვინც დაივიწყებს ასეთი მნიშვნელობით თავის შემოქმედსა და გამომსყიდველს და შეიყვარებს ქრისტეზე მეტად მშობლებს ან შვილებს, ის ღირსი არ არის იყოს მისი მოწაფე და მიმდევარი, ის უღირსია ზეციური მადლისა და ჯილდოსი, რომლებიც განუმზადა ქრისტემ თავის მოსიყვარულეებს.

მე ღვთისა სიყვარულთან ერთად მორწმუნეთაგან მოითხოვს თავიანთი ჯვრის აღებას და მის გზაზე შედგომას, ე.ი. ქრისტეს მოყვარული, იესოს მსგავსად, უნდა იყოს მზად ყოველგვარი ტანჯვისა და მათი მოთმინებით გადატანისთვის. სხვაგვარად, ის ვერ იქნება ქრისტეს ღირსი.

ჯვრის ტარება არის მნელი მოვალეობა, რომლის შესრულებისთვის ყველას არ ყოფნის გამბედაობა; ამასთან ამის აღსრულება

შეადგენს ცხოვნებისათვის ერთ-ერთ აუცილებელ პირობას, ასე რომ, „ვინც ჰპოვებს თავის სულს, დაჰკარგავს მას; და ვინც ჩემი გულისათვის დაჰკარგავს თავის სულს, მოიპოვებს მას“.

მოციქულთა პირველი ქადაგება, იოანე წინამორბედის ქადაგებების მსგავსად, ეხებოდა სინანულს, ისინი ხომ გზას განუმზადებდნენ ქრისტესა და მის სახარებას, მხოლოდ ბილიკებს ასწორებდნენ და ამასთან, მხოლოდ ისრაელში, რომელიც დიდი ხანია ემზადებოდა მესიის მისაღებად. ხოლო იესო ქრისტეს ცხოვნების საქმის აღსრულებისა და სული წმინდის გარდამოსვლის შემდეგ მოციქულები იქადაგებენ სახარებას (კეთილმაუწყებელ ხარებას) მაცხოვარსა და ცხოვნებაზე.

მარკოზ მახარებელი მოწმობს, რომ მოციქულები დადიოდნენ ისრაელის ქალაქებსა და სოფლებში საქადაგებლად, „ახარებდნენ და ყველგან კურნავდნენ სნეულთ“. ეს არის მკაფიო მინიშნება ლოცვითა და რწმენით სნეულთა განკურნებისა ზეთის გამოყენებით, რომელიც შემდგომში გახდა საფუძველი ზეთისცხების საიდუმლოსი.

იოანე ნათლისმცემლის სიკვდილი

(მთ. 14.1-12; მარკ. 6.14-39; ლუკ. 3.19-20; 9.7-9)

იოანე ნათლისმცემელმა დაასრულა ქადაგება ქრისტეზე, და ამასთან ერთად - თავისი მიწიერი ცხოვრებაც. სათნო ეჩინა ღვთის განზრახულობას, რათა მას კეთილუწყებინა ჯოჯოხეთში მყოფი ძველადთქმისეული ღვთის მართლებისათვის. ასევე გამოჩნდნენ ეშმაკის მსახურები, რომლებმაც მოკლეს იოანე.

ჰეროდიადას, რომელიც ცხოვრობდა არაკანონიერი კავშირით თავისი ქმრის ძმასთან, ჰეროდე ანტიპასთან (გალილეისა და პერეის ტეტრარქი), სურდა, შური ეძია იოანეზე, რომელიც ამხელდა მას, (შესაძლოა, კიდევ შიშობდა, რომ ამ მხილებას არ დაეღვია მისი და ჰეროდეს კავშირი). დიდი ხანი ეძებდა იგი იოანეს სიკვდილს. და აი,

ისარგებლა ხელსაყრელი შემთხვევით, თავისი მზაკვრული შურისძიების განსახორციელებლად თავისი ქალიშვილის საშუალებით მოითხოვა იოანე ნათლისმცემლის თავი.

ჰეროდე უხერხულ მდგომარეობაში ჩააგდო არაჩვეულებრივმა თხოვნამ და წინასწარმეტყველის მოკვლის შიშმა, მაგრამ თანამეინახეთა წინაშე მიცემული ფიცის გამო ბრძანა შეესრულებინათ ცოდვილი ქალების ცოდვილი თხოვნა.

იოანეს თავი ლანგრით მიუტანეს მროკავ ქალს, რომელმაც იგი თავხედურად მიართვა დედას. ხოლო იოანეს მოწაფეებმა მისი სხეული პატივით დაკრძალეს და იესო ქრისტეს აუწყეს მისი სიკვდილი. ხმა მღალადებლისა უდაბნოსა შინა დადუმდა, მაგრამ სინდისის ხმა, ალბათ, კიდევ დიდხანს ამხელდა ცოდვილ სისხლისამღვრევს მართლის მიმართ ბოროტ ქმედებაში. ხმებმა იესო ქრისტეს სასწაულებზე მიაღწია მაქაერუსამდე⁷⁵, ამან აიძულა ჰეროდე ეფიქრა, რომ მისგან თავმოკვეთილი იოანე აღდგა და ასეთ სასწაულებს იქმოდა. ამიტომაც ეძებდა, სურდა, მოეკლა იესო, მაგრამ იესომ გაიგო თავისი წინამორბედის სიკვდილი, განეშორა გალილეას და განმარტოვდა უდაბნოში.

1. არსებობს იოსებ ფლავიუსის მინიშნება⁷⁶ იოანეს სიკვდილის პოლიტიკურ მიზეზზე, რომლის მიხედვითაც ჰეროდეს ეშინოდა იოანეს ქადაგებას არ დაერღვია სახელმწიფო სიმშვიდე. ეს თვალსაზრისი შეიძლება გავრცელებულიყო თვით ჰეროდეს ან მისი მიმდევრების მიერ, რათა ემართლებინათ თავი ხალხისა და რომაელი მმართველების წინაშე უდანაშაულო ადამიანის დასჯის გამო. შემდგომ ასე იმართლებდნენ თავს იუდეველი მღვდელმთავრებიც, რომლებსაც სურდათ იესოს სიკვდილი (იოან. 11. 47-53), თუმცა არ შეიძლებოდა იუდეაში და განსაკუთრებით იერუსალიმში (რომაელი პროკურატორების მთავარ რეზიდენციაში) ასე მარტივად დაესაჯათ სიკვდილით ადამიანი, თუნდაც პოლიტიკური დანაშაულის საბაბით. იოანე ნათლისმცემელი კი აღესრულა პერეაში, შორეულ მახერში. მინიშნება იოანეს პოლიტიკურ დანაშაულზე ცხადყოფს, რომ ჰეროდეს შეეძლო სასიკვდილო განაჩენი გამოეტანა ყოველგვარი, თუნდაც ფიქტიური, სასამართლოს გარეშე.

⁷⁵ ციხე-სიმაგრე პალესტინის საზღვართან, მკვდარი ზღვის გაღმა ნაპირას, მოიხსენიება, როგორც მახერი, სადაც იოანე იყო შეპყრობილი - მთარგმნელი

⁷⁶ იუდეველთა სიმეველენი, 18.5,2

2. საეკლესიო საგალობლების მიხედვით, იოანე ჩავიდა ჯოჯოხეთში, რათა იქ ექადაგა მესიის დედამიწაზე მოსვლა. ეს რწმენა ეფუძნება იმას, რომ ქრისტეს ჯოჯოხეთში შთასვლამდე მართალთა სულები იმყოფებოდნენ მაცხოვრის მოსვლის მოლოდინში.

იოანეს სულის ჯოჯოხეთში ჩასვლა იყო იქ მყოფ მართალთა ჯოჯოხეთის ბორკილებისგან მოსალოდნელი განთავისუფლების ხარება.

ხუთი ათასი კაცის ხუთი პურით დაპურება

(მთ. 14. 13-21; მარკ. 6. 30-44; ლუკ. 9.10-17; იოან. 6. 1-13)

განადღებდა მაცხოვარი თავისი მსმენელების სულებს ღვთის სიტყვით და ზოგჯერ აპურებდა მათ სხეულებსაც სასწაულებრივი პურით. ერთხელ ბეთსაიდას მახლობლად, უდაბნოში, გალილეის ტბის იქითა მხარეს, როდესაც მის მიმდევრებს მოშივდათ, მან უბრძანა თავის მოწაფეებს მიეცათ მათთვის პური. მაგრამ არც მოციქულებს და არც შეკრებილ ერს პური არ ჰქონდა. მხოლოდ ერთ ყმაწვილს აღმოაჩნდა ხუთი ქერის პური და ორი თევზი. იმისთვის, ვინც არარასაგან შექმნა თვალუწვდენელი სამყარო, საკმარისი იყო მცირე პური და თევზი, რათა დაეპურებინა ურიცხვი ადამიანი, რომელთა გამოკვებასაც, მოწაფეების აზრით, მინიმუმ 200 დინარის პური სჭირებოდა.

ღვთაებრივმა მასაზრდოებელმა უბრძანა ხალხს დაჯდომა მინდორზე, აკურთხა ღმერთი, გატეხა პური და თევზი, მისცა მოწაფეებს, ისინი კი უნაწილებდნენ ერს. ღვთის კურთხევით 5 000 მამაკაცი (ქალებისა და ბავშვების გარდა!) დაპურდა სასწაულებრივი პურით, ბოლოს მოწაფეებმა შეკრიბეს 12 კალათი ნარჩენი, ანუ იმაზე დიდი ოდენობა, რაც ჰქონდა ყმაწვილს სასწაულის აღსრულებამდე.

1. აღსანიშნავია, რომ სასწაულთაგან, რომლებზეც მოგვითხრობენ მახარებლები, 5000 კაცის 5 პურით დაპურება დაწვრილებითაა აღწერილი ოთხივე სახარებაში, რაც ადასტურებს სასწაულებრივი მოვლენის უეჭველობას. მეორე მხრივ, ეს ფაქტი მტკიცდება იმითაც, რომ თვით მაცხოვრი არაერთხელ ახსენებს ამ სასწაულს (მთ.16.9; იოან. 6.26).

2. რაციონალისტები ცდილობენ ახსნან ეს სასწაული იესოს მოხერხებული ბრძანებით, ეძებნა ხალხს საკუთარ ჩანთებსა და ტომრებში დამალული სათადარიგო

პური. ეს განმარტება ეწინააღმდეგება ქრისტეს მოწაფეების პირდაპირ მტკიცებულებას, რომ არც მათ და არც ხალხს არ ჰქონდა პური. მოციქულები აღნიშნავენ, რომ ეს შემთხვევით არ მომხდარა. ამასთან, თუკი რაციონალისტთა თვალსაზრისი სიმართლეა, როგორ იფიქრებდა იესო, რომ ხალხმა, რომელმაც დამალა პური, ახლა ამოიღებდა საკუთარი ჩანთიდან მას, შეჭამდა და სხვასაც გაუნაწილებდა. ნუთუ იყო საერთო შეთანხმება, იესოსგან დაეძალათ პური, რათა ქრისტე ჩაეგდოთ რთულ მდგომარეობაში და გამხდარიყო იძულებული მოეხდინა სასწაული. მაშ, რატომ ვერ დამალა ერთმა ყმაწვილმა თავისი მარაგი?

3. იოანე მახარებელი როცა მოგვითხრობს პურის გამრავლების სასწაულზე, ადასტურებს, რომ ყმაწვილს აღმოაჩნდა ხუთი პური და ორი თევზი, რომლებიც მცირე იყო და დაუკმაყოფილებელს დატოვებდა 5 ადამიანსაც კი, არა თუ 5 000-ს. თორმეტი კალათი ნარჩენების აკრეფა უფრო მეტად ხაზს უსვამს ქრისტეს სასწაულის მნიშვნელობას.

4. ქრისტეს მიმდევრებს ხშირად ესაჭიროებოდათ ისეთი სულიერი საკვები, როგორიცაა ღვთაებრივი სიტყვა, ადამიანთა სულების მასაზრდოებელი. მეცნიერთა სიტყვა ხშირად უძლურია ადამიანთა სულიერი მდგომარეობის დასაკმაყოფილებლად. ფართო და მდიდარ აზრებში ადამიანი ხშირად ვერ პოულობს ისეთ საზრდოს, რომელიც მას ესაჭიროება. ამიტომაც ის თავის ირგვლივ გრძნობს უდაბნოს, ხოლო სულში - სიცარიელეს. ასეთ დროს გალილეველ მეთევზეთა ტრაპეზიდან ღვთაებრივი სიტყვით ნაკურთხი პურით შეიძლება ისაზრდოონ მწყურვალეებმა უხვად, ღვთაებრივი ტრაპეზის ნამცეცსაც კი შეუძლია აღავსოს მეცნიერებისა და ხელოვნების კალათები.

შენიშვნა. „იუდეური და ბერძნული გამოთქმების კატალოგში“ (ანუ ლექსიკონში), დინარის ფასი ასე განისაზღვრება: „დინარი - სლავურად- пеназь - არის ვერცხლის მონეტის სახელი. დინარი იყო ორი სახის - სამღვდლო და სამოქალაქო. სამღვდლო დინარი ორჯერ მეტი ღირდა სამოქალაქოზე და ასე იმიტომ იწოდებოდა, რომ გამოიყენებოდა საეკლესიო საჭიროებისათვის. იგი უტოლდებოდა ათ კაპიკს. სხვა კვლევებით, დინარი რომაული მონეტა იყო, რომელიც მოიცავდა ათ, მოგვიანებით კი თექვსმეტ ასს (ასა - ფულის ერთეული მთარგმნელი) და იყოფოდა ოთხ სესტერცად. უტოლდებოდა ბერძნულ დრაჰმას ანუ ფრანკს, დაახლოებით 25 კაპიკს. რუსული ფულის კურსით (1913 წელი, კურსი 20-50 რუბლი) ეს თანხა არ უნდა ყოფილიყო ცოტა იმისთვის, რომ ასეთი რაოდენობის ადამიანი დაეპურებინათ. მოციქულთა აზრით, იგი საკმარისი იყო 5 000 ადამიანის დასაპურებლად.

5. ხუთი პურით დაპურება მოხდა იულიას ბეთსაიდას⁷⁷ მახლობლად, უდაბნოში, გალილეის ზღვის გაღმა მხარეს, მის აღმოსავლეთ სანაპიროზე. ეს გამოჩნდა

⁷⁷ იულიას, ანუ გალვანტიის, ბეთსაიდა გენესარეთის ტბის აღმოსავლეთით მდებარეობდა, გალვანტიდას მხარეში. თავდაპირველად ეს თევზის მრეწავთა მცირე დაბა იყო, ბეთსაიდას სახელწოდებით. მაგრამ შემდგომ ტეტრარქმა ფილიპემ იგი

ცნობით, რომ იესო ამ სასწაულის შემდეგ ზღვით დაბრუნდა კაპერნაუმში (იოან. 6. 17) და ასევე, ზემოხსენებული თავი იწყება სიტყვებით: „ამის შემდეგ გავიდა იესო გალილეის, ანუ ტიბერიადის ზღვის გაღმა“, აქედან გამომდინარე, ტიბერიადა მდებარეობდა კაპერნაუმის ზღვის დასავლეთ ნაპირზე, ხოლო ბეთსაიდა-იულია - აღმოსავლეთით.

იესო ქრისტეს წყალზე გავლა და გენესარეთში მისვლა

(მთ. 14.22-36; მარკ. 6.45-56; იოან. 6.15-21)

პურის გამრავლების სასწაულის მხილველებს სურდათ გაემეფებინათ იესო ქრისტე მისი ნების წინააღმდეგ. ის კი განმარტოვდა მთაში და ლოცულობდა, ხოლო მოციქულებს უბრძანა წასულიყვნენ ტბის მეორე მხარეს.

თითქმის მთელი ღამე ებრძოდნენ მოწაფეები ზღვის ტალღებსა და შემხვედრ ქარიშხალს, მიაღწიეს ტბის შუაგულს. ღამის მეოთხე გუშაგობისას (მეოთხე სახუმილავს), ანუ ცისკრამდე, წყალზე სვლით მიუახლოვდა იესო მოწაფეებს. მას თავი ისე ეჭირა, თითქოს გვერდით ჩავლას აპირებდა, მაგრამ მოწაფეებმა დაინახეს იესო და შეშინდნენ. უფალმა დაამშვიდა ისინი: „მხნედ იყავით; მე ვარ, ნუ გეშინიათ. მიუგო პეტრემ და უთხრა მას: უფალო, თუ მართლა შენა ხარ, მიბრძანე, რომ ზღვით მოვიდე შენთან. მანაც უბრძანა: მოდი! და გადმოვიდა პეტრე ნავიდან, რათა ზღვაზე სვლით მისულიყო იესოსთან. მაგრამ რა იხილა ძლიერი ქარი, შეშინდა, ჩაძირვა იწყო და შეჰღაღადა: უფალო, მიხსენ მე! მცისვე გაუწოდა ხელი იესომ, ჩასჭიდა მას და უთხრა: მცირედ მორწმუნეო, რამ შეგაეჭვა? და ავიდნენ თუ არა ნავზე, მაშინვე ჩადგა ქარი. ხოლო ნავში მყოფნი მიეახლნენ, თაყვანი სცეს და უთხრეს: ჭეშმარიტად ღმრთის ძე ხარ შენ“. ნავი უცებ მივიდა ნაპირთან. გენესარეთის მხარის მაცხოვრებლები ჩქარობდნენ, სარგებლობდნენ მისი ყოფნით და მიიყვანეს მასთან თავიანთი სნეულები, რომლებიც განკურნა იესომ.

ქალაქად აქცია, აღაშენა რა ზღუდენი, სასახლენი, კარიბჭე და ქუჩა-მოედნები, დაასახლა აქ ხალხი და იმპერატორ იულიუსის ასულის, იულიას პატივსაცემად, იულია უწოდა - მთარგმნელი.

1. იესო ქრისტეს წყალზე სვლის შესახებ არ შეიძლება ვიფიქროთ, რომ ეს იყო წყლის ფონზე, თხელ სანაპიროზე სიარული, მოციქული პეტრე ჩაიძირა იმ ადგილას, სადაც იესო დადიოდა წყალზე. არ შეიძლება ამგვარად ვიფიქროთ იმიტომაც, რომ ფაქტია, იესო ღამის განმავლობაში გადავიდა გენესარეთის ტბაზე, რომლის გადაცურვა მხოლოდ ნავით იყო შესაძლებელი.

2. მოწაფეებმა შენიშნეს თავიანთი მასწავლებელი ღამის მეოთხე გუშაგობისას (სახუმილაგზე). ასე იყოფოდა ღამე რომაელების ჯარში. იუდეველებმა ეს დაყოფა მიიღეს პომპეუსის დროიდან, როცა დაემორჩილნენ ისინი რომაულ მმართველობას. ძველ იუდეველებთან, იუდეველი მწერლების მოწმობით, ღამე იყოფოდა სამ სახუმილაგად, ანუ გუშაგების სამ ცვლად.

3. მარკოზ და იოანე მახარებლები არ საუბრობენ მოციქულ პეტრეს წყალზე სვლაზე, სავარაუდოდ იმიტომ, რომ სურთ მკითხველის ყურადღება იესო ქრისტეს პიროვნებასა და ქმედებებზე შეაჩერონ. ამასთანავე, ცნობილია, რომ მარკოზ მახარებელი წერდა თავად მოციქულ პეტრეს ხელმძღვანელობით, რომლის სურვილი იყო არ დაეწერა მახარებელს მასზე. ასე ამტკიცებენ ეკლესიის მამები. არც იოანე მოციქულს სურდა საკუთარი ძმის, პეტრეს, მოკრძალებული ღვთისმოსაობის დარღვევა და არც მან ისაუბრა პეტრე მოციქულზე.

4. ქარიშხალსა და ზვირთებს აღძრავს ცხოვრების მორევი და ხშირად საფიქრებელსა და რყევას განაცდევინებს მაცხოვრის უახლოეს მოწაფეებსაც. თუმცა ასეთი ქარიშხლების უკუნ ღამეში უფალი მოდის დასახმერებლად, მოდის, რათა გაამხნევოს სული და მოუწოდოს თავისკენ. შესაძლოა, არ მოიძებნოს ბევრი პეტრე, რომლებიც გაბედავენ წყალზე სვლას თავიანთი მასწავლებლისკენ, მაგრამ, აღსანიშნავია, რომ საფრთხისას მერყეობის მორევში მყოფი არც ერთი მავედრებელი სული არ დარჩება დახმარების გარეშე. მათ უფალი მალევე მიიყვანს მყუდრო ნავსაყუდელში და ასეც ილაღადებს ჭეშმარიტებას - იესო არის ძე ღვთისა.

5. ეკლესიის სახეა მღელვარე ზღვაში მყოფი ნავი. იესო არის ყველას ნავსაყუდელი. ზღვაზე მავალი პეტრე კი - მორწმუნეთა სახე.

იესო ქრისტეს საუბარი ცხოველ პურზე

(იოან. 6. 22-71)

სასწაულებრივი დაპურების მეორე დღეს ხალხი გაემართა კაპერნაუმის ნაპირისაკენ, რათა მოეძებნათ სასწაულთმოქმედი. მათ

იხილეს, რომ ბეთსაიდადან ნავით მხოლოდ მოწაფეები გაემგზავრნენ და მათ შორის არ იყო იესო.

ხალხის ასეთმა მონდომებამ იესოს მისცა მიზეზი ესაუბრა მათთან ცხოვრების პურზე. ამ მიზეზში ყოვლისმცოდნე მასწავლებელმა დაინახა სულიერი შიმშილი, თუმცა ცუდისკენ მიმართული და ცუდად გამოხატული: „იმიტომ კი არ მეძებთ, რომ სასწაული იხილეთ, არამედ იმიტომ, რომ პური ჭამეთ და გაძეხით. ხრწნადი საზრდოსთვის ნუკი ზრუნავთ, არამედ იზრუნეთ საზრდოსთვის, რომელიც რჩება საუკუნო სიცოცხლედ, და რომელსაც მოგცემთ ძე კაცისა“. აქედან გამომდინარე, მათ უნდა მოეძებნათ სულიერი საკვები, აღესრულებინათ ისეთი საქმეები, რომლებიც დააკმაყოფილებდა მათ უმაღლეს მისწრაფებებსა და ასე მიეღოთ საუკუნო სიცოცხლე ძე კაცის (მესიის) მიერ.

შეკრებილები ისმენდნენ იესოსგან, რომ მათ რაღაც საქმეთა აღსრულება ევალებოდათ, თუმცა მოსეს რჯულით განსწავლულნი ვერ ხვდებოდნენ კიდევ რა უნდა აღესრულებინათ, რომ მიეღოთ საუკუნო სიცოცხლე. დარწმუნებული იყვნენ, რომ მხოლოდ მოსეს რჯულით მითითებული საქმეებით მიეცემოდათ საუკუნო საგზალი, იესო კი მათ მიანიშნებდა ახალ, არაჩვეულებრივ გზაზე - ერწმუნათ მისი, როგორც ღვთის წარმოგზავნილისა.

ხალხმა მოითხოვა იესოსგან ზეციდან წარმოგზავნილობის მტკიცებულება, მსგავსი მანანისა, რომელიც მოსემ მისცა მათ წინაპრებს. იესომ აუხსნა მათ, რომ საკვები უდაბნოში მამა ღმერთმა მისცა ისრაელიანებს და არა მოსემ, რომ მანანა არ იყო ჭეშმარიტი ცხოველი პური, რადგან მათი წინაპრები, რომლებმაც ჭამეს იგი, დაიხოცნენ, ხოლო ძე კაცისა მისცემს ადამიანებს ჭეშმარიტ ზეციურ პურს და ვინც შეჭამს მას, არ მოკვდება და საუკუნოდ იცოცხლებს.

იუდეველებმა მაშინვე მოსთხოვეს იესოს ეს პური. იესომ თქვა: „ძე ვარ პური სიცოცხლისა; ვინც ჩემთან მოვა, არ მოშვიდება, და ვინც მიწამებს, არ მოსწყურდება არასდროს. ხოლო იუდეველესი დრტვინავდნენ მის გამო, რადგანაც თქვა: ძე ვარ პური, რომელიც ჩამოველ ზეცით; და ამბობდნენ: განა ეს არ არის იესო, იოსების ძე, ვის დედამამასაც ჩვენ ვიცნობთ?

როგორღა ამბობს, ზეცით ჩამოვედიო? მიუგო იესომ და უთხრა მათ: ნუ დრტვინავთ ერთმანეთს შორის. ვერავინ მოვა ჩემთან, თუკი მამამ, ჩემმა მომავლინებელმა, არ მოიყვანა, და მე აღვადგენ მას უკანასკნელ დღეს. წინასწარმეტყვე-ლთა მიერ დაწერილია: ყველა ღმერთის მიერ განისწავლება. ყველა, ვინც უსმენს მამას და სწავლობს, ჩემთან მოვა. არა იმიტომ, რომ ვინმეს უხილავს ღმერთი, გარდა იმისა, ვინც ღმრთისაგან არის; მხოლოდ მან იხილა მამა. ჭეშმარიტად, ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: ვისაც სწამს ჩემი, აქვს საუკუნო სიცოცხლე. მე ვარ პური სიცოცხლისა. თქვენმა მამებმა მანანა ჭამეს უდაბნოში და დაიხოცნენ. ესაა პური, რომელიც ჩამოდის ზეცით, რათა ვინც მას შეჭამს, არ მოკვდეს. მე ვარ პური ცოცხალი, რომელიც ჩამოველ ზეცით; ვინც ამ პურს შეჭამს, უკუნისამდე იცოცხლებს. პური, რომელსაც მე მოგცემთ, ჩემი ხორცია, რასაც გავცემ ქვეყნის სიცოცხლისათვის. იუდეველები ერთმანეთს ედავებოდნენ და ამბობდნენ: როგორ შეუძლია საჭმელად მოგვცეს თავისი ხორცი? უთხრა მათ იესომ: ჭეშმარიტად, ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: თუკი არ შეჭამთ კაცის ძის ხორცს და არ შესვამთ მის სისხლს, არ გექნებათ სიცოცხლე თქვენში. ხოლო, ვინც ჭამს ჩემს ხორცს და სვამს ჩემს სისხლს, ექნება საუკუნო სიცოცხლე, და აღვადგენ მას უკანასკნელ დღეს. რადგანაც ჩემი ხორცი არის ჭეშმარიტი საჭმელი და ჩემი სისხლი არის ჭეშმარიტი სასმელი. ვინც ჭამს ჩემს ხორცს და სვამს ჩემს სისხლს, ის ჩემშია, ხოლო მე - მასში. როგორც მე მომავლინა ცოცხალმა მამამ და ვცოცხლობ მამით, ასევე ჩემი მჭამელიც იცოცხლებს ჩემით“.

ნაწილმა, რა თქმა უნდა, ვერ გაიგო როგორ უნდა მიეცა იესოს მათთვის საჭმელად თავისი ხორცი. ზოგ მოწაფესაც კი მოეჩვენა უჩვეულოდ ეს სიტყვები და გაშორდა მას.

მაშინ შეკრიბა იესომ თორმეტი მოწაფე და ჰკითხა: „თქვენც ხომ არ გინდათ წასვლა? ხოლო სიმონ-პეტრემ მიუგო: უფალო, ვისთან მივიდეთ? საუკუნო სიცოცხლის სიტყვები შენა გაქვს. ჩვენ ვიწამეთ და შევიცანიით, რომ შენა ხარ ქრისტე, ძე ცოცხალი ღმრთისა. მიუგო მათ იესომ: განა თორმეტი არ აგირჩიეთ? მაგრამ ერთ თქვენგანში ეშმაკია. იუდა ისკარიოტელზე, სიმონის ძეზე, ამბობდა ამას, რადგანაც მას, ერთ თორმეტაგანს, უნდა გაეცა იგი“.

ამ საუბრით უპირველესად განიმარტა:

1. სულიერი საკვები ესაა ღვთის საქმეები და რწმენა ქრისტესი, როგორც ღვთის წარმოგზავნილისა;

2. ასეთი საკვებია უმთავრესად ქრისტეს ხორცი და სისხლი;

3. ეს საკვები ანიჭებს მის მიმღებს საუკუნო სიცოცხლეს და ამიტომ აღემატება მანანასაც, რომელიც ოდესღაც ღვთისგან მიეცა იუდეველებს მოსეს დახმარებით. ამიტომაც მაშინ მათი მამები დაიხოცნენ, ხოლო ახლა იესოს პურიტ არა თუ დაიხოცებიან, არც მოშივდებათ და არც მოსწყურდებათ.

4. იესო ქრისტეს ხორცი უნდა მიიღოს სიცოცხლის ყოველმა მსურველმა;

5. იესო ქრისტეს რწმენა შეუძლია მხოლოდ მას, ვისაც მოუწოდებს ღმერთი;

6. იუდეველები დრტვინავდნენ იმის გამო, რომ იოსების ძემ საკუთარი თავი წარადგინა ზეციდან წარმოგზავნილად;

7. მოწაფეებს უკვირდათ იესოს აღთქმა - მიეცა საკუთარი ხორცი საჭმელად;

8. იესო ქრისტემ იწინასწარმეტყველა საკუთარი ვნება და ამაღლება;

9. მოწაფეებმა აღიარეს ქრისტე მოციქულ პეტრეს სიტყვებით და ქრისტემ მიანიშნა, რომ მათ შორის იქნებოდა გამცემელიც (ისკარიოტელი);

„თქვენ მეძებთ არა იმიტომ, რომ იხილეთ სასწაული, არამედ იმიტომ, რომ ჭამეთ პური და გაძებით“ - აქ იესო ქრისტე მიანიშნებს ხალხის დაპურების სასწაულის მიზანზე. ნათელია, რომ იესოს სურდა, გაეღვიძებინა მათში რწმენა ჭეშმარიტი მესიისა. აღსანიშნავია, რომ ის მრავალ სასწაულს აღასრულებდა ადრეც, მაგრამ ბევრმა არ ირწმუნა მისი, რადგან მესიისგან მოელოდნენ მიწიერი, გრძნობითი სამყაროს აღმოჩენას. პურის გამრავლების სასწაული კი უფრო შეეფერებოდა მათ ხორციელ გაგებას და ამიტომაც მიისწრაფოდნენ იესოსაკენ. ამიტომაც ამბობს ქრისტე, რომ ისინი ეძებენ სასწაულს არა როგორც მესიის რწმენის მიზეზს, არამედ როგორც პურიტ ხორციელ სიმამღრეს.

იესო ქრისტე სამჯერ უწოდებს საკუთარ თავს ცხოველ პურს (მუხლი 35, 48, 51), რათა მსმენელთა გონებაში განამტკიცოს ეს უმთავრესი ჭეშმარიტება და არ მისცეს მათ მიზეზი იფიქრონ, რომ ბუნდოვანია მასწავლებლის სიტყვები.

უპირველესად, ყველამ უნდა იხილოს, რომ ქრისტეს შეუძლია თავისი მიმდევრებისთვის იყოს ცხოვრების პური. ვისაც სწამს მისი, მიდის მასთან სულიერი შიმშილის დასაკმაყოფილებლად და ქრისტე ხდება მათთვის პური, იღებენ მისგან პურს, როგორც საკუთარი რწმენის შედეგს და ასე კმაყოფილდება მათი უმაღლესი მისწრაფებები.

ასევე საგულისხმოა, რომ ის პურია ყველასთვის, ვინც მასში ხედავს უფლის წარმოგზავნილს, ძე ღვთისას. ყველა იგებს მისგან, როგორ ზრუნავს კაცობრიობის გადარჩენისთვის ღმერთი. ქრისტე ღვთის სიტყვა, რომელიც ასაზრდოებს სულს სიცოცხლის სიტყვით. და ბოლოს, ის არის პური პირდაპირი მნიშვნელობით, რომელიც მორწმუნეებს აძლევს თავის ხორცსა და სისხლს, ხორციელად აერთიანებს მათ ღმერთთან, „საღმრთო ბუნების თანაზიარს ხდის“ (II პეტრ. 1.4).

იუდეველები ფიქრობდნენ, რომ აბრაამის მემკვიდრეობა საკმარისი იყო გამხდარიყვნენ მესიის მეუფების თანამონაწილენი, მესია მოაწყობდა სასუფეველს მიწაზე და ისინი დაიმკვიდრებდნენ მას. იესო ქრისტემ ამხილა მათი ეს ცდომილება და თქვა, რომ მესიის სასუფეველში შევა მხოლოდ ის, ვისაც მოუწოდებს მამა ღმერთი. ასე შენარჩუნდება ადამიანის თავისუფლება საკუთარი ცხოვრების გზაზე. ქრისტე ამბობს: „ჩემთან მოსულს არ გავაძევებ“ (იოან. 6.37). თუმცა ასე გამოჩნდა, რომ ადამიანის ცხოვრება ღვთის კეთილი ნებაა და არა პირადი დამსახურება თუ წარმომავლობა.

„ვინც ჭამს ჩემს ხორცს და სვამს ჩემს სისხლს, ექნება საუკუნო სიცოცხლე, და აღვადგენ მას უკანასკნელ დღეს“. ასე ქრისტე არ უარყოფს მათ ხორციელ სიკვდილს, რომელიც გარდაუვალია ყველასთვის და რომელსაც თავადაც დაემორჩილა.

ასევე, ნათელია, რომ იგი იძლევა საუკუნო სიცოცხლის აღთქმას და გულისხმობს, არა ხორციელ, გრძნობით სიცოცხლეს, არამედ სიცოცხლეს ღმერთში, მასთან შეერთებას. „ვინც ჩემთან მოვა, არ მოშვიდება, და ვინც მიწამებს, არ მოსწყურდება არასდროს“ (35 მუხლ.), თავადაც შიოდა და სწყუროდა („ბეთანიიდან წამოსულს მოშვიდა“ - მარკ 11. 12; „იესომ თქვა: მწყურია“ - იოან. 19.28.) და საკუთარი სიკვდილიც არაერთხელ იწინასწარმეტყველა.

მორწმუნისათვის ძე კაცის ხორცისა და სისხლის მიღება არის საუკუნო სიცოცხლის წყარო, რადგან „მასში მკვიდრობს ხორციელად

ღვთაების მთელი სავსება“ (კოლ. 2.9) და ვინც ეზიარება ქრისტეს ხორცსა და სისხლს, ის ეზიარება მთელ ქრისტეს, ერთიანდება მასში ერთხორცად (I კორ. 10.16-17), ხდება „საღმრთო ბუნების თანაზიარი“ (II კორ. 1.14.).

მუხლი 54. „ხოლო, ვინც ჭამს ჩემს ხორცს და სვამს ჩემს სისხლს, ექნება საუკუნო სიცოცხლე, და აღვადგენ მას უკანასკნელ დღეს“. უეჭველად, აღდგება ყველა ადამიანი, მაგრამ მართლები - საუკუნო სიცოცხლისათვის, ცოდვილნი კი - სასჯელისა და საუკუნო ტანჯვისათვის და „ეს არის მეორე სიკვდილი“ (აპოკ. 21. 8.)

მუხლი 68-71: „ხოლო სიმონ-პეტრემ მიუგო: უფალო, ვისთან მივიდეთ? საუკუნო სიცოცხლის სიტყვები შენა გაქვს. ჩვენ ვიწამეთ და შევიცანით, რომ შენა ხარ ქრისტე, ძე ცოცხალი ღმრთისა. მიუგო მათ იესომ: განა თორმეტი არ აგირჩიეთ? მაგრამ ერთ თქვენგანში ეშმაკია. იუდა ისკარიოტელზე, სიმონის ძეზე, ამბობდა ამას, რადგანაც მას, ერთ თორმეტაგანს, უნდა გაეცა იგი“. მოციქულმა პეტრემ ყველა მოციქულის სახელით აღიარა ის ღვთის ძედი. თუმცა ქრისტემ შენიშნა იუდას პირფერობაც, ურწმუნო კაცისა, რომელიც მხოლოდ ანგარების გამო დარჩა მასთან. უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ქრისტე არ აქებს პეტრესა და სხვა მოწაფეების რწმენას, არამედ მიანიშნებს მათ შორის ურწმუნოს არსებობაზე. ასეთი მხილება აუცილებელი იყო, რათა სიამაყეს არ მოეცვა უდიდესი აღთქმის მიმღებლები. მოწაფეებმა გაიგეს, რომ მათ შორის იყო ურწმუნო, ეშმაკის იარაღი. ისინი შეშინდებოდნენ, რომ არ გადაეხვიათ ჭეშმარიტებისგან, არ დამსგავსებოდნენ დაცემულ ანგელოზს (წმ. იოანე ოქროპირი).

იესო ქრისტეს მეორე წლის მსახურების მოვლენათა საერთო მიმოხილვა

მაცხოვრის მიერ დაწყებული მსახურება ისეთივე ძალითა და ნაყოფიერებით გაგრძელდა მეორე წელსაც. მისმა ქადაგებამ მიაღწია ისეთ სისრულესა და სივრცეებს, როგორსაც იტევდა მსმენელთა გულები და გონება.

იესო ქრისტეს მიერ პირველ წელს მოწოდებული და მომზადებული მიმდევრები უკვე ერთმანეთისგანაც განირჩევიან, უფრო მეტად უახლოვდებიან მასწავლებელს, იღებენ მისგან განსაკუთრებულ დარიგებებსა და განმარტებებს, იმოსებიან განსაკუთრებული უფლებებითა და ძალით და მესიის სასუფეველის მოახლოების საქადაგებლად

იგზავნებიან ისრაელში - ერთი სიტყვით, ხდებიან ქრისტეს დამხმარენი და მისი საქმის გამგრძელებელნი. საუბარია თორმეტ მოციქულზე.

ზეციური სასუფეველის მოახლოების მქადაგებელი ქრისტეს მოძღვრება მალე იწყებს ამ მეუფების მიღწევის გზებისა და საშუალებების სწავლებას, მიანიშნებენ ძველი აღთქმის წესების არასრულყოფილებას და ახალი აღთქმის უპირატესობას. იესო ქრისტეს თითქოს შემთხვევითი საუბრების ნაწყვეტები მთასა და ზღვის ნაპირებზე, სახლებსა და სინაგოგებში მალე იქცევა ერთიან უწყვეტ ქადაგებად. ამ წელს წარმოითქვა ქადაგება მთაზე, რომელიც წარმოადგენს ქრისტეს მთელი ზნეობრივი სწავლების შემოკლებულ ვარიანტს. ამავე წელს თავის ამადლებულ, ზოგჯერ ხალხისთვის ბუნდოვან, სწავლებას იესო გადმოსცემს უმთავრესად იგავებით. მათი აზრი ხშირად დაფარული რჩებოდა მსმენელთათვის, თუმცა მაგალითი ღრმად იბეჭდებოდა მსმენელთა გულებსა და გონებაში.

ახლაც, ქრისტეს სასწაულები იყო ისეთივე მრავალფეროვანი და არაჩვეულებრივი, როგორც პირველ წელს და ამტკიცებდა სასწაულთმოქმედის ღვთაებრიობას. ოცდათვრამეტწლიანი განრღვეულის, სისხლმდინარე ქალის განკურნება, ნაინელი ქალისა და იაირის ქალიშვილის აღდგინება, ღადარინელ ეშმაკეულთა განკურნება, 5 000 კაცის ხუთი პურით დაპურება, წყალზე სვლა - ისეთი არაჩვეულებრივი ფაქტებია, რომელთა მსგავსი არც წარმოედგინა ძველადღებულ ისტორიას.

ამ სასწაულთა ძალით მტკიცდებოდა იესო ქრისტეს სწავლება, ხალხი კი - პროფელიტებიცა და წარმართებიც - პალესტინის სხვადასხვა ადგილიდან მოდიოდა მასთან, როგორც მესიასთან, შეუდგებოდნენ მას და სწყუროდათ ქრისტეს მეუფების ხილვა დედამიწაზე.

იესოს, დატყვევებულმა იოანემაც გაუგზავნა თავისი მერყევი მოწაფეები, რათა ესმინათ მისთვის, ეხილათ სასწაულები და ერწმუნათ მისი ღვთაებრიობა.

განსხვავებულად უყურებდნენ გალილეელი წინასწარმეტყველის სწავლებასა და სასწაულებს ფარისეველები და მწიგნობრები - რჯულით

განსწავლული ადამიანები წინაპართა გარდამოცემების წინაშე მოჩვენებითი კეთილშობილებით. მსახურების პირველ წელს დაწყებული უკმაყოფილება გადაიზარდა ქრისტეს აშკარა დევნაში. პირადული დაპირისპირება, რომელიც ქრისტეს მისამართით ყვედრებებით გამოიხატებოდა, იქცა ღია ბრძოლად, რომლისთვისაც უკვე ეძებდნენ კანონიერ საფუძვლებს მოსეს რჯულის - შაბათისა და წინაპართა გარდამოცემების - დამრღვევის წინააღმდეგ. დროებითი მტრობა გადაიქცევა მარადიულ ბრძოლად, სისტემატურ დევნად. მტრები უკან არ დაიხევენ ხილულ ჭეშმარიტებასთანაც და ეშმაკთა განდევნის ფაქტს, ღვთიური ძალის გამოვლინებას, მიაწერენ ბელზებულის ქმედებას.

ამის მიუხედავად, მსახურების მეორე წელს მრავალი აღიარებს და იქადაგებს იესოს მესიანური სწავლების ჭეშმარიტებას. თავად იესო ოცდათვრამეტწლიანი განრღვეულის განკურნების შემდეგ ვრცლად ისაუბრებს ფარისევლებთან და უბრალო ხალხთან მამისაგან წარმოგზავნილობაზე, მკვდართა აღდგინებაზე, მათ განსჯაზე - ასე განაცხადებს იგი ღვთის ძეს.

მსახურების მეორე წლის დასასრულ კიდევ ერთი საუბარი ცხოველ პურზე განამტკიცებს ძე ღვთისას სწავლებას და პეტრე მოციქული მას აღიარებს ღმერთის ძედ.

ასეთი გახლდათ იესო ქრისტეს მეორე წლის მსახურების მოვლენათა მოკლე მსვლელობა.

მესამე პასეჟი

მახარებელ იოანეს მოწმობით, 5 000 კაცის ხუთი პურით დაპურება აღსრულდა პასეჟის დღესასწაულამდე (6.4). მაგრამ არც იოანე და არც სხვა მოციქულები არ საუბრობენ იყო თუ არა იესო ქრისტე ამ დღესასწაულზე იერუსალიმში. მახარებელთა დუმილი და იესოს შემდგომი გამგზავრება გალილეაში გვაფიქრებინებს, რომ ქრისტე ამ დღესასწაულზე არ წასულა იერუსალიმში, ის დარჩა გალილეაში ფარისეველთა დევნის ასაცილებლად. თუმცა ამის საპირისპიროდ საუბრობენ იმაზეც, რომ იესო ქრისტე მკაცრად იცავდა მოსეს რჯულს. ის არ გახდებოდა, თუნდაც შემთხვევითი დამრღვევი მოსეს რჯულისა, მიუხედავად იმისა, რომ ჩვეულება ნებას რთავდა შორს მცხოვრებ იუდეველებს იერუსალიმში წელიწადში ერთხელ ჩასულიყვნენ, ნაცვლად სამისა.

ფარისეველთა მხილება წინაპართა გადმოცემების

დარღვევასთან დაკავშირებით

(მთ. 15.1-20; მარკ. 7. 1-23)

იერუსალიმელმა მწიგნობრებმა და ფარისევლებმა უკვე შენიშნეს სხვაობა მათ სწავლებასა და გალილეელი წინასწარმეტყველის მოძღვრებას შორის, ამიტომ ყოველთვის ეძებდნენ შემთხვევას, რათა დაემცირებინათ იესო ხალხის წინაშე, ემხილებინათ იგი მათი გაგებით მართალი სწავლებისა და ცხოვრებისაგან განდგომაში.

და აი, ერთხელ ფარისევლებმა შენიშნეს, რომ იესო ქრისტეს მოწაფეები დაუბანელი ხელებით ჭამდნენ. ეს მიუღებელი იყო წინაპართა ჩვეულების მიხედვით და ჰკითხეს იესოს, რატომ არღვევდნენ მისი მოწაფეები ამ გადმოცემას. „ხოლო იესომ პასუხად მიუგო მათ: კი მაგრამ, თქვენ რატომღა არღვევთ ღმერთის მცნებას თქვენი ჩვეულებით? ვინაიდან ღმერთმა ბრძანა: პატივი ეცი მამას შენსას და დედას; და კიდევ: ვინც მამისა

თუ დედის ძვირს იტყვის, სიკვდილით მოკვდეს. ხოლო თქვენ ამბობთ: ყველა, ვინც ეტყვის თავის მამას ან დედას: ღმერთს ვწირავ იმას, რითაც შემდეგლო შენ შეგწეოდი, პატივს არა სცემს არც მამას და არც დედას; და ამრიგად, თქვენი ჩვეულებით არღვევთ ღმრთის მცნებას. თვალთმაქცნო, მართლად იწინასწარმეტყველა თქვენთვის ესაიამ, რომელმაც თქვა: ეს ხალხი მადიდებს თავისი ზაგით, მაგრამ მისი გული შორსაა ჩემგან. ამაოდ მადიდებენ, რადგან ასწავლიან ადამიანურ მოძღვრებებსა და მცნებებს“.

ამასთანავე იესომ განუმარტა მათ, რომ პირიდან შემავალი კი არ წაბილწავს ადამიანს, არამედ პირიდან გამომავალი, რადგან პირიდან, ანუ პირის საშუალებით გულიდან, გამოდის ყველა ბოროტი განზრახულობა, რასაც მივყავართ ბოროტ საქმეებთან. იესოს მოწაფეებს, ბუნებრივია, ექნებოდათ კითხვები იმასთან დაკავშირებით, თუ როგორ მოქცეოდნენ ფარისევლებს - ხალხის წინამძღვრებს, მამაპაპისეულ ჩვეულებათა მკაცრ დამცველებს.

ფარისევლებს აბრკოლებდათ იესოს სიტყვები. ქრისტე ალეგორიით უხსნის მოწაფეებს, რომ ფარისევლები და მათი სწავლება არაა ღმერთის ნერგები და აღმოიფხვრებიან: „ბრმები არიან და ბრმებისვე წინამძღოლნი; ხოლო თუ ბრმა წინ უძღვის ბრმას, ორივენი ორმოში ჩაცვივიან“. ასე გამოჩნდა, რომ ფარისევლები არიან ბრმები, ვერ ხედავენ რჯულს და არ შეუძლიათ მისი განმარტება. ამიტომ ისინი დაილუპავენ თავსაც და დალუპავენ ერს.

1. ზაბილონის ტყვეობის შემდეგ იუდეველებს ჩამოუყალიბდათ მთელი რიგი ჩვეულებები, რომლებიც ზეპირი, ანუ დაუწერელი, სახით ვრცელდებოდა. სწამდათ, რომ ისინი სინას მთაზე დაიწერა მოსეს რჯულთან ერთად და გადაეცემოდა თაობიდან თაობას. ფარისევლები ამ დაუწერელ კანონებს (წინაპართა ჩვეულებებს) ანიჭებდნენ განსაკუთრებულ მნიშვნელობას და როგორც დავინახეთ, რიგ შემთხვევებში აყენებდნენ დაწერილ რჯულზე მაღლა.

იერუსალიმის თალმუდში⁷⁸ (ბრაჰოტის ტრაქტატი) არის ასეთი გამოთქმა: „მწიგნობართა სიტყვები უპირატესია რჯულის სიტყვებზე, რადგანაც რჯულის სიტყვები

⁷⁸ (ზეპირი თორა), მიშნაში და თალმუდში აღწერული ებრაული კანონები. ებრაელთა აზრით, თანახთან (ებრაულ ბიბლიასთან) ერთად, ღმერთმა მოსეს ზეპირი თორაც უძღვნა სინას მთაზე, ნაკარნახებ-ჩაწერილი ბიბლიის კანონების განმარტების მიზნით. მას შემდეგ ზეპირი თორა მართლაც ზეპირად გადაეცემოდა ებრაელთა სასულიერო წოდების თაობებს, პირველ საუკუნემდე. იერუსალიმის მეორედ აოხრების შემდეგ (70წ.) რაბინებმა, ზეპირი ტრადიციის გაწყვეტის შიშით, ზეპირი თორის სახით მოცემული წესების ჩაწერა დაიწყეს. ჩაწერილი მასალა მე-3 საუკუნის დასაწყისში რედაქტირებულ იქნა რაბინ იეჰუდა ჰანასის მიერ. ზეპირი თორის ამ პირველ კოდექსს მიშნა (משנה) ეწოდება - მთარგმნელი.

არის მნიშვნელოვანი და ნაკლებად მნიშვნელოვანი. ფარისეველთა სიტყვები კი ყველა მნიშვნელოვანია“. და კიდევ: „უზუცესთა სიტყვები მნიშვნელოვანია, ვიდრე წინასწარმეტყველთა სიტყვები“.

2. ქრისტეს ეკლესიის გადმოცემები განსხვავდება იუდეური გადმოცემებისაგან. ჩვენს გადმოცემებს აქვს სავალდებულო ძალა, რადგან ეკუთვნით მოციქულებს და იმ პირებს, რომლებსაც ეკლესიაში განსაკუთრებული ღვთისგან მინიჭებული უფლება და გამგებლობა აქვთ. იუდეური გადმოცემები კი წარმოშობითაც და ვალდებულებითაც ეკუთვნის ადამიანურ შემოქმედებას.

ქანაანელი ქალის ასულის განკურნება

(მთ. 15. 21-28; მარკ. 7. 24-30)

იესო ქრისტე მოევლინა ისრაელის დაკარგულ ცხვრებს, თუმცა ხელს არ ჰკრავდა წარმართებსაც, რომელთაც იმ დროინდელი იუდეველები ძალღებად თვლიდნენ და მათთან ერთად არ ტრაპეზობდნენ. იესო ქრისტე თავადაც ერიდებოდა წარმართებთან ურთიერთობას, რათა ხელი არ შეშლოდა იუდეველებში ქადაგებას. ერთხელ, როცა განშორდა ფარისეველთა დევნას და მივიდა ტვიროსისა და სიდონის მხარეში, ერთი სირიელ-ქანაანელი ქალი, თუ უბრალოდ ქანაანელი, მივიდა მასთან და სთხოვა ეშმაკეული ასულის განკურნება.

თავდაპირველად ვერც ქანაანელი ქალის თხოვნამ და ვერც მოწაფეების შუამდგომლობამ ვერ მიდრიკა მტკიცე სასწაულთმოქმედი სასწაულის აღსრულებისკენ. იესომ საზეიმოდ განაცხადა, რომ ის მოვლენილია მხოლოდ ისრაელის სახლის დაღუპული ცხვრების გადასარჩენად და უსამართლობა იქნებოდა, შვილებისთვის წაერთვა პური და მიეცა ძაღლებისთვის.

თუმცა წარმართი ქალი არ შემცბარა იესო ქრისტეს სიტყვებზე და ღრმა რწმენით უპასუხა: „დიახ, უფალო, მაგრამ ძაღლებიც ხომ ჭამენ პატრონის ტაბლიდან დაცვენილ ნასუფრალს“. ქანაანელის რწმენამ გულთამხილავი მოდრიკა და მან განკურნა ასული მაშინვე.

1. იესო ქრისტეს ქანაანელის რწმენა თითქოს საფეხურებით აჰყავს სრულყოფილებამდე. თავდაპირველად არც კი პასუხობს ქალს. მოწაფეების

შუამდგომლობაზე ამბობს, რომ მოვლენილია მხოლოდ ისრაელის სახლის დაკარგული ცხვრების გადასარჩენად. თვით ქანაანელს კი შემდეგ პასუხობს: „არ ვარგა, შვილებს წაართვა და ძაღლებს მიუგდო პური“. ქალის რწმენის ამ სამი გამოცდის შემდეგ იგი აკმაყოფილებს მის თხოვნას და ასე ასწავლის მას მოთმინებას, სიმაძაცესა და მორჩილებას.

2. იესო ქრისტემ თავისი დროებითი შუამავლობა მხოლოდ ისრაელისთვის დაუშვა, რადგან ეს ერი მომზადებული იყო მისი და მისი სწავლების მისაღებად. წარმართთა შორისაც იყვნენ მსგავსნი, ისინი, ვინც იუდეველთა შორის ცხოვრობდნენ. ასეთია ქანაანელი ქალი. ალბათ, ისიც იზიარებდა მესიის იუდეურ მოლოდინს, რადგან ქრისტეს უწოდებს დავითის ძეს. ამ სახელს კი მხოლოდ იუდეველებისთვის ჰქონდა თავისი მნიშვნელობა.

მეორე მხრივ, იესო ქრისტე თავად დებდა ზღვარს წარმართებთან ურთიერთობისას და ამას მოითხოვდა მოწაფეებისგანაც, რათა არ დაებრკოლებინა იუდეველები. ცნობილია, რომ იუდეველები გაურბოდნენ წარმართებთან ურთიერთობას, თვლიდნენ, რომ ეს იყო უწმინდურება. ამდენად, თუ იესოს ექნებოდა კავშირი წარმართებთან, მასაც დასწამებდნენ იმავეს და რჯულის უარყოფელადაც ჩათვლიდნენ. შესაბამისად, იესო წარმართთათვის სასწაულებს აღასრულებდა მხოლოდ იუდეველთა განსაკუთრებული თხოვნის შემდეგ, ასე თავიდან იცილებდა ყოველგვარ ეჭვს, რათა ხელი არ შეშლოდა მას ქადაგებაში. გარკვეული ხანი ასე იქცეოდნენ მოციქულებიც, საბოლოოდ ებრძანათ ექადაგათ სახარება ყველა ერისათვის.

3. იესო ქრისტე იუდეველთა შეხედულებისამებრ საუბრობს წარმართებზე: „არ ვარგა, შვილებს წაართვა და ძაღლებს მიუგდო პური“. ეს არ არის წარმართების სიძულვილი. ესაა ქანაანელი ქალის გამოცდა, მისი რწმენისა და მორჩილების ჩვენება იუდეველებისთვის. ეს უნდა ენახათ მოწაფეებსაც, რათა წარმართებშიც იპოვონ მორწმუნენი.

ყრუს, ენაბრგვილის და სხვა სნეულების განკურნება

(მთ. 7. 31-37; მთ. 15. 29-31)

იესო ქრისტე სიდონის საზღვრებიდან ათქალაქის გავლით გალილეის ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროსკენ გაემართა და მრავალი განკურნა. კოჭლები, ბრმები, მუნჯები, ხეიბრები და სხვა სნეულებებით დაავადებულნი მიჰყავდათ იესოსთან და ისინი იღებდნენ კურნებას. ათქალაქის საზღვრებში აღსრულებულ სასწაულთაგან მარკოზ მახარებელი მოგვითხრობს ყრუსა და ენაბრგვილის განკურნებას. „მიჰგვარეს მას და

შეევედრნენ, ხელი დაედო მისთვის. ხალხს გააცალა, თითებით დაუცო ყური, გადააფურთხა და მის ენას შეეხო; ზეცად აღაპყრო თვალნი, ამოიოხრა და უთხრა მას: ეფფათა! რაც ნიშნავს: გაიხსენ! მაშინვე გაეხსნა სმენაცა და დაბმული ენაც და გამართულად ამეტყველდა. და უბრძანა მათ, არავისთან გამამხილოთო, მაგრამ რაც უფრო მეტს უბრძანებდა, მით უფრო მეტად ამხელდნენ; დიდად უკვირდით და ამბობდნენ: ყოველივეს კეთილად იქმს: ყრუს სმენას უბრუნებს და უტყვს ამეტყველებსო“.

ტვიროსისა და სიდონის მხარე იმთავითვე იაკობის ძეთა წილი იყო, მაგრამ იუდეველი ხალხის პოლიტიკური ძლიერების შესუსტების დროს ეს ტერიტორიები გადავიდა უცხოტომელთა გამგებლობაში, თუმცა მოსახლეობის დიდი წილს ყოველთვის იუდეველები შეადგენდნენ. უპირველესად ისრაელის დაკარგული ცხვრების გადასარჩენად მოსული იესო ქრისტე აუცილებელ საჭიროებად თვლიდა ამ მხარის მონახულებას. ამ მხარეს განსაკუთრებით სჭირდებოდა ქრისტეს ნათელი, რადგან უშუალოდ ეხებოდა წარმართობის სიბნელეს. ამიტომაც დროის მცირე მონაკვეთში მრავალი სასწაული აღასრულა იესომ სწორედ ამ მხარეში.

დეკაპოლი, ათქალაქი ათი ბერძნული ქალაქის კავშირი იყო, რომელიც მდებარეობდა მდინარე იორდანეს ჩრდილოეთით და ჩრდილო-აღმოსავლეთით და ძირითადად წარმართებით იყო დასახლებული. ამ ათი ქალაქის რიცხვში შედიოდა ტიბერიადა, სეფერი, კედესი (ნაფთალის შტო), ასოპი (ანუ გაცორი), კაპერნაუმი, ფილიპეს კესარია, იოტაპატა, ბეთსაიდა, ქორაზინი და სკიფოპოლი. ზოგჯერ მათ რიცხვს ემატებოდა ლადარი და გიპონი. მესამენი კი ამატებდნენ დამასკოსა და ფილადელფიასაც. პლინიუსის დროიდან მწერლები ვერ თანხმდებიან ათქალაქის ქალაქების დასახელებისას⁷⁹.

ამ საწინააღმდეგო მოსაზრებების შეჯერებისას სწავლულები გამოთქვამენ ვარაუდს, რომ არსებობდა ორი ათქალაქი - ერთი სირიული, საკუთრივ ათქალაქი და მეორე ფინიკიური, ხმელთაშუა ზღვის სანაპიროს გასწვრივ.

ყრუსა და ენაბლუს განკურნებისას იესო ქრისტე მათზე შთაბეჭდილების მოხდენას განიზრახავს და ამიტომ მისი მოქმედებები თანმიმდევრულია. ხალხისგან მოცილება, ხელებით ყურების დაცვა, გადაფურთხება, ენაზე შეხება, თვალების ზეცად აღაპყრობა, ამოოხვრა და

⁷⁹ Corn a Lapide, in Math. 4:25

სიტყვები „გაიხსენ“ - ყველაფერი ეს ნელ-ნელა უხსნიდა სწეულს შეგნებას და გულს ქრისტეს რწმენის მისაღებად.

შვიდი პურით 4 000 კაცის დაპურება

(მთ. 15: 32-39; მარკ. 8: 1-10)

ათქალაქის მიდამოებში თავისი მრავალრიცხოვანი სასწაულები იესო ქრისტემ დაასრულა 4 000 კაცის 7 პურითა და რამდენიმე თევზით დაპურების სასწაულით. „იესომ მოუხმო თავის მოწაფეებს და უთხრა: მეცოდება ეს ხალხი, რადგან უკვე სამი დღეა ჩემთან არიან და არაფერი აქვთ საჭმელი. არ მინდა, უზმოდ გავუშვა ისინი, რათა არ დაუძლურდნენ გზაში. უთხრეს მას მოწაფეებმა: სადა გვაქვს ამ უდაბნოში იმდენი პური, რომ მთელი ხალხი დავაპუროთ? ჰკითხა მათ იესომ: მაინც რამდენი პური გაქვთ? და მათ მიუგეს: შვიდი, და ცოტაოდენი თევზი. მაშინ მიწაზე დასხდომა უბრძანა ხალხს. აიღო შვიდი პური და თევზი, მადლი შესწირა, დატეხა და მისცა თავის მოწაფეებს, ხოლო მოწაფეებმა - ხალხს. ყველამ ჭამა და გაძღა. და გაავსეს ნარჩენებით შვიდი კალათი. ხოლო იყო მჭამელი ოთხი ათასი კაცი, ქალებისა და ბავშვების გარდა“. ამ სასწაულის შემდეგ იესომ გაუშვა ხალხი, ხოლო თავად მოწაფეებთან ერთად გაცურა მაგდალას მხარეში.

1. ეს სასწაული სრულად განსხვავდება დაპურების პირველი სასწაულისგან. ეს განსხვავება ჩანს ორივე სასწაულის დეტალებში და ასევე, იესო ქრისტეს მინიშნებაში, როცა ის ესაუბრება მოწაფეებს ფარისეველთა საფუარზე (მთ. 16. 9-10; მარკ. 8. 19-20). იესო ორივე ქმედებას სასწაულად მოიხსენიებს და გაყოფს მათ ერთმანეთისგან. პირველი მათგანი აღსრულდა ბათსაიდას მოდამოებში, მეორე კი - ათქალაქის საზღვრებში. პირველად ხალხი ერთი დღის მშვიერი იყო, მეორედ კი - სამი დღისა. მაშინ იესო ქრისტე სთხოვს მოციქულებს იზრუნონ ხალხის დაპურებაზე, ახლა კი პირდაპირ უცხადებს მოციქულებს, რომ არ სურს ხალხი გაუშვას მშვიერი და კითხულობს რამდენი პური დარჩათ. მაშინ დაპურდა 5 000 კაცი, ახლა კი - 4 000. მაშინ - ხუთი პურით, ახლა - შვიდით. განსხვავებულია აკრეფილი ნარჩენების ოდენობაც. ამასთანავე, მათე და მარკოზ მახარებლები საუბრობენ თანმიმდევრულად ორივე სასწაულზე.

უარი ფარისევლებს ზეციური სასწაულის ჩვენებაზე

(მთ. 16: 1-12; მარკ. 8: 11-21; ლუკ. 12: 54-59)

მაგდალას მხარეში ყოფნისას იესოსთან ისევ მივიდნენ ფარისევლები და სადუკეველები. ადრინდელ საუბრებში უკვე მხილებულნი ითხოვენ ზეციურ სასწაულს იესოსაგან თავისი ღვთაებრივი წარმომავლობის დასამტკიცებლად. „ხოლო მან მიუგო და უთხრა მათ: სადამოს ამბობთ: ხვალ დარი იქნება, ვინაიდან ცა წითელია. დილით კი ამბობთ: დღეს გაავდრდება, ვინაიდან ცა მოქუფრულია. თვალთმაქცნო, ცის ფერს არჩევთ, დროის ნიშანთა გარჩევა კი არ შეგიძლიათ. უკეთური და მემრუშე მოდგმა სასწაულს ეძებს: მაგრამ სასწაული არ მიეცემა მას, გარდა იონა წინასწარმეტყველის სასწაულისა. მიატოვა ისინი და წავიდა“; ის ვინც ზეციდან მოევლინა, ზეციურზე მოწმობს (იოან. 3.11-12: „ჭემმარიტად, ჭემმარიტად გეუბნები შენ: ჩვენ ვამბობთ იმას, რაც ვიცით, და ვმოწმობთ იმას, რაც გვიხილავს, მაგრამ ჩვენს მოწმობას არ იღებთ. თუ მიწისა გითხარით და არ ირწმუნეთ, როგორღა ირწმუნებთ, რომ გითხრათ, ცისას?“), ვინც სასწაულის აღსრულებისთვის მოითხოვა რწმენა, მან არ ისურვა ურწმუნო და ბოროტი თესლის საამებლად ზეციური სასწაულის აღსრულება.

ტბის მეორე ნაპირზე გადასვლისას იესომ გააფრთხილა მოწაფეები, რომ მორიდებოდნენ ფარისეველთა საფუარს, ანუ ფარისევლებისა და სადუკეველების სწავლებას და ჰეროდეს მზაკვრობას. მოწაფეები „კი გულში ფიქრობდნენ: ალბათ, იმიტომ გვეუბნება, პურის წამოღება რომ დაგვავიწყდაო. მიუხედა იესო და უთხრა მათ: რას ფიქრობთ, მცირედ მორწმუნენო: პურის წამოღება დაგვავიწყდაო? ნუთუ არ გესმით, ან არ გახსოვთ ხუთი პურით ხუთი ათასი კაცის პურობა, და რამდენი კალათი დაავსეთ კიდევ? არც შვიდი პურით ოთხი ათასი კაცის პურობა, და რამდენი კალათი დაავსეთ კიდევ? ნუთუ არ გესმით, რომ პურის გამო როდი მითქვამს: ერიდეთ ფარისეველთა და სადუკეველთა საფუარს-მეთქი? მაშინღა მიხვდნენ, რომ ის აფრთხილებდა მათ, მორიდებოდნენ არა ცომის საფუარს, არამედ ფარისეველთა და სადუკეველთა მოძღვრებას“.

1. პირველად არ უთქვამს იესოს უარი ფარისევლებისათვის ზეციური სასწაულის ჩვენებაზე. ცხადია, მას სურდა და შეეძლო დაემტკიცებინა თავისი მესიანური ღირსება. ქრისტე ხშირად მიუთითებდა ფარისევლებს თავის საქმეებზე, რომელიც მამა ღმერთისაგან მოიტანა, როგორც მოწმობა თავისი ღვთაებრიობისა (იოან.10.24-25: „გარს შემოერთყნენ იუდეველები და უთხრეს: სანამდის უნდა გვიმწარებდე სულს? თუ ქრისტე ხარ, გვითხარი ნათლად. მიუგო მათ იესომ: გითხარით და არ მერწმუნეთ; საქმენი, რომელთაც ვაკეთებ მამის სახელით, თვითონვე მოწმობენ ჩემთვის“). ის სასწაულებს არ აღასრულებდა ფარისეველთა ურწმუნოების გამო. როგორც მესია, როგორც ძე ღვთისა, ბრბოს უხეშ, ამქვეყნიურ წარმოდგენებზე მაღლა მყოფი, არ სურს დამორჩილებოდა სინედრიონის, სინაგოგის, ხალხის სამართალს, მოთხოვნებსა და სურვილებს. ზეციური სასწაულების გარეშეც ჰქონდათ იუდეველებს შესაძლებლობა, ერწმუნათ მისი მესიანური ღირსება, ამიტომ მათგან სასწაულის მოთხოვნა იყო უფრო გამოცდა. მდიდარისა და ლაზარეს იგავში აბრაამი ამბობს: „მოსე და წინასწარმეტყველნი ჰყავთ; მათ უსმინონ. ხოლო მან თქვა: არა, მამაო აბრაამ; მაგრამ თუ ვინმე მკვდართაგანი მივა მათთან, შეინანებენ. და უთხრა მას აბრაამმა: თუკი მოსეს და წინასწარმეტყველთ არ უსმინეს, მკვდრეთითაც რომ აღდგეს ვინმე, არც მას ერწმუნებიან“ (ლუკ.16. 29-31). მართლაც, ფარისევლებმა მოგვიანებით იხილეს ქრისტეს აღდგომა და არ ირწმუნეს ეს სასწაულიც.

2. იესო იცავს თავის მოწაფეებს ცრუ სწავლებისგან, რომელსაც ფარისეველთა და სადუკეველთა საფუარს უწოდებს, მარკოზ მახარებლის მიხედვით კი - ფარისეველთა და ჰეროდეს საფუარს. ჰეროდეს მიმდევრები არ წარმოადგენდნენ რომელიმე რელიგიურ სკოლას, ამიტომ ჰეროდეს საფუარში მისი მზაკვრული და პირფერული გეგმები შეიძლება ვიგულისხმოთ.

თუმცა, ისეთ ხალხში როგორიც იყვნენ იუდეველები, პოლიტიკა არ განიყოფოდა რელიგიისაგან და შესაბამისად, პოლიტიკური პარტიები ემსგავსებოდნენ რელიგიურ სექტებს. ამდენად, ჰეროდეს მიმდევრების პოლიტიკურ მრწამსს შეიძლება ჰქონოდა რელიგიური ხასიათიც.

ძნელია განისაზღვროს რას წარმოადგენდა ეს მრწამსი, მაგრამ სახარება მკვეთრად მიჯნავს ჰეროდეს მომხრეებს ფარისევლებისა და სადუკეველებისაგან. არსებობს თვალსაზრისი, რომ ჰეროდეს მიმდევრები იუდეველი ხალხის მესიანური იმედების განხორციელებას ხედავდნენ ჰეროდეს გვარში. მარკოზ მახარებლის მიერ სადუკეველების ჩანაცვლება ჰეროდეს მომხრეებით გვაფიქრებინებს, რომ მათი სწავლებები ახლოს უნდა ყოფილიყო ერთმანეთთან.

ბრმის განკურნება ბეთსაიდაში

(მარკ. 8: 22-26)

იესო ქრისტე აქედან მიემართება გალილეის ზღვის აღმოსავლეთ ნაპირისკენ და მიდის იულიას ბეთსაიდაში. აქ მიუყვანეს ბრმა და სთხოვეს განკურნება. მაშინ იესომ „ხელი ჩაჰკიდა ბრმას, სოფლიდან გაიყვანა, თვალებზე მიაფურთხა, ხელი დაადო და ჰკითხა: ხედავ რასმე? მანაც გაიხედა და თქვა: ხალხს ვხედავ, თითქოს ხეები დადიანო. მაშინ კვლავ დაადო ხელი თვალებზე და გაახელინა; დაუბრუნდა თვალის ჩინი და ყველაფერი ცხადად დაინახა“. ამასთან განკურნებულს აუკრძალა ეს სასწაული ხალხისთვის მოეთხრო.

1. ამ სასწაულშიც შეინიშნება მოქმედებათა თანმიმდევრობა, როგორც ყრუსა და ენაბრგვილის განკურნების დროს. მიზანი იგივეა - გააღვიძოს სნეულის რწმენა.

2. სასწაული უნდა დაიმალოს, რადგან იესო გაურბის მტრებს, რომლებიც მონდომებული არიან შეიპყრონ იესო, ან უარეს შემთხვევაში თავს დაესხან მას. უფალმა იცოდა, რომ „ჯერ არ იყო ჟამი“ და არ სურდა გაელიზიანებინა მტრები საკუთარი სასწაულებით, ამიტომაც უკრძალავს განკურნებულებს სასწაულის გამხელას.

პეტრეს აღიარება.

იესო ქრისტეს სწავლება ეკლესიაზე, ჯვარზე სიკვდილზე

(მთ. 16: 13-28; მარკ. 8: 27-38; ლუკ. 9: 18-27)

იესო ქრისტეს საზოგადოებრივი საქმიანობის დასასრული ახლოვდებოდა, ამიტომაც მან დაიწყო მოწაფეების მომზადება თავისი დედამიწაზე მოვლინების უდიდესი საიდუმლოს ჩასაწვდომად. უმთავრესად საჭირო იყო იესოს ღვთაებრიობაში მოწაფეთა რწმენის განმტკიცება. შემდეგ კი - იესოს მიერ დაარსებული ეკლესიის შესახებ სწავლება და ბოლოს, წინასწარმეტყველება ჯვარზე სიკვდილსა და აღდგომაზე.

ფილიპეს კესარიში „**იესომ ჰკითხა თავის მოწაფეებს: რას ამბობს ხალხი, ვინ არისო ძე კაცისა? მათ მიუგეს: ზოგს იოანე ნათლისმცემელი ჰგონიხარ, ზოგს - ელია, ზოგს - იერემია თუ ერთ-ერთი წინასწარმეტყველი.** კვლავ ჰკითხა მათ: თქვენ თვითონ ვინლა გგონივართ მე? სიმონმა, იმავე პეტრემ, მიუგო: **შენა ხარ ქრისტე, ძე ცოცხალი ღმრთისა.** ხოლო იესომ პასუხად თქვა: **ნეტარი ხარ შენ, სიმონ, იონას ძეო, რადგან ხორცმა და სისხლმა კი არ გაგიცხადა ეს, არამედ ჩემმა ზეციერმა მამამ.** და მე გეუბნები: **შენა ხარ კლდე, და ამ კლდეზე ავაშენებ ჩემს ეკლესიას, და ჯოჯოხეთის ბჭენი ვერ სძლევენ მას. მოგცემ შენ ცათა სასუფეველის გასაღებს, და რასაც შეკრავ მიწაზე, შეკრული იქნება ცაშიც, ხოლო რასაც დახსნი მიწაზე, დახსნილი იქნება ცაშიც“.**

იესომ უბრძანა მოწაფეებს, რომ არავისთვის ეთქვათ, რომ ის არის იესო ქრისტე და გაუმხილა მოწაფეებს, რომ უნდა წასულიყო იერუსალიმში, დაეთმინა მრავალი ტანჯვა მღვდელმთავართა და მწიგნობართაგან, სასიკვდილოდ მიეცა თავი და აღმდგარიყო მესამე დღეს. პეტრე მოციქულმა, რომელმაც უკვე აღიარა იესო ძე ღვთისად, ახლაც ემოციურად განაცხადა: „**მორს შენგან, უფალო, ღმერთმა ნუ ქნას ეგ!**“ მოციქული ფიქრობდა ისე, როგორც ოდესღაც სატანა, თუკი შენ ხარ ძე ღვთისა, მაშინ არ უნდა დაუშვა, რომ გტანჯონ და მოგკლან.

იესომ განდევნა პეტრე სატანას მსგავსად, რადგან ის არ ფიქრობდა ღმერთისას, არამედ კაცისას. მაშინ იესომ მიმართა ყველა მორწმუნეს: **„ვისაც სურს მე მომდიოს, განუდგეს თავის თავს, აიღოს თავისი ჯვარი, და გამომყვეს მე“.** ასე იესო მიანიშნებს, რომ ის მოითხოვს თავისი მიმდევრებისგან თვითუარყოფას და ჯვრის აღებას. თავადაც, მოღვაწეობის დამფუძნებელი, მზად იყო ეჩვენებინა მაგალითი ამისა.

სულის ცხოვრებისათვის ცხოვრების უარყოფა აუცილებელია, მთელი სამყაროს სიმდიდრე არასაკმარისი იქნება სულის გამოსასყიდად, კეთილი საქმეებით უნდა მოხდეს სულის გამდიდრება - ასწავლიდა იესო. როცა ძე კაცისა მოვა თავისი დიდებით ანგელოზთა თანხლებით, მიაგებს ყველას თავიანთი საქმისაებრ. დასასრულს განაცხადა: „**ზოგი აქ**

მყოფთაგანი არ იგემებს სიკვდილს, სანამ არ იხილავს მე კაცისას, მომავალს თავის სასუფეველში“.

იესოს ეს მნიშვნელოვანი საუბარი მოწაფეებთან ეხება სამ საგანს:

- ა) პეტრეს მიერ იესოს მე ღვთისად აღიარებას და ქრისტეს სწავლებას ეკლესიის დაფუძნებაზე;
- ბ) იესოს წინასწარმეტყველებას საკუთარ სიკვდილზე;
- გ) სწავლებას მიმდევრებისთვის თვითუარყოფის აუცილებლობაზე;

1. მოციქულ პეტრეს მიერ იესო ქრისტეს აღიარებისას ყურადღება უნდა მივაქციოთ შემდეგს:

- ა) მოციქულ პეტრესა და ხალხის რწმენას შორის განსხვავებას;
- ბ) იესო ქრისტე შეუქებს პეტრე მოციქულს რწმენას, რომელიც მომდინარეობს მამა ღმერთისგან;
- გ) იესო ქრისტე დებს აღთქმას, რომ დაარსდება ეკლესია, რომელსაც ვერაფერი დაამარცხებს;
- დ) ისაუბრებს აღთქმული ეკლესიის დამფუძნებლის უფლებებზე;
- ე) საგულისხმოა, თვით პეტრეს როლი ქრისტეს მიერ დაფუძნებულ ეკლესიაში;

2. ქრისტე საუბრობს საკუთარ სიკვდილზე - ყურადსაღებია დრო, როცა ქრისტემ ისაუბრა ამის შესახებ მოწაფეებთან და ასევე მოწაფეების დამოკიდებულება ამ საიდუმლოს მიმართ;

3. თვითუარყოფის ქადაგებისას საყურადღებოა ქრისტეს მიმდევრებისთვის ამავე გზაზე სვლის მოწოდება, ამის აუცილებლობა და დიდი მნიშვნელობა, ასევე ამ სწავლების კავშირი ქრისტეს ჯვრის ტარებასთან.

1. სახარებისეული ისტორია წარმოგვიდგენ იმის მრავალრიცხოვან მტკიცებულებას, რომ ხალხი იესო ქრისტეს აღიარებდა არა მესიად, არამედ ერის ერთ-ერთ წინასწარმეტყველად და მასწავლებლად, ამიტომაც უკვირდა მისი სასწაულები და სწავლებები. თვით მესიას კი ისინი მოელოდნენ მიწიერი მეუფების ბრწყინვალეობით. ამავე მოსაზრებას იზიარებდნენ იესო ქრისტეს მოწაფეებიც, იმ განსხვავებით, რომ ეს უკანასკნელნი აღიარებდნენ ქრისტეს მესიად და მოთმინებით ელოდნენ როდის

გამოაჩენდა ის თავის დიდებას. ხალხი არ აღიარებდა იესოს მესიად, რადგან ხედავდნენ მას, როგორც უბრალო, დამცირებულ ადამიანს და ეს არ შეესაბამებოდა მათ წარმოდგენას მესიასა თუ მეფეზე.

იესოს სასწაულები აიძულებდა ხალხს, ეღიარებინა მასში მკვდრეთით აღმდგარი რომელიმე წინასწარმეტყველი, ილია ან იერემია, რომელთა მოსვლის მოლოდინი ჰქონდათ მესიის მოსვლამდე. ამგვარად გამოჩნდა, ერს სჯეროდა, რომ მესიის მოსვლის დრო ნამდვილად ახლოვდებოდა.

2. იესო აქებს პეტრეს ძე ღმერთის აღიარების გამო, რადგან პირველად ამაღლდა მოციქულთა სული თანამედროვეთა წარმოდგენებზე. ამ აღიარებამ განუცხადა სამყაროს ქრისტე მაცხოვარი, ღმერთი და კაცი, ასე ავიდა პეტრე ქრისტესთან, სიცოცხლისა და ნეტარების წყაროსთან. ქრისტეს დედამიწაზე მოსვლის მიზანი სწორედ ეს აღიარება იყო, რადგან მოვიდა იმიტომ, რომ მორწმუნეს მისცემოდა საუკუნო სიცოცხლე. რადგან ვერავინ „უწოდებს უფალს იესოს, თუ არა სულით წმიდით“ (1კორ. 12.3), ამიტომ ამბობს ქრისტე, რომ პეტრეს აღიარება ხორცისა და სისხლისაგან (ადამიანისაგან, რომელიც ფიქრობს ღვთის სასუფეველზე ხორციელი თვალით და იმედით) კი არ არის, არამედ ზეციური მამისაგან. შესაბამისად, უფალი აქებს პეტრეს არა იმ აღიარების გამო, რომელიც მას არ ეკუთვნის, არამედ პეტრე ღირსი გახდა ზეციური მამის გამოცხადებისა.

3. უფალი აქებს მოციქულ პეტრეს და ამტკიცებს მის შერქმეულ სახელს, კეფას, პეტრეს (კლდე). ასე საუბრობს იგი ეკლესიის დაუმარცხებლობაზე. „შენა ხარ კლდე, და ამ კლდეზე ავაშენებ ჩემს ეკლესიას“. ანუ დებს აღთქმას: ეკლესიას დააარსებს არა პეტრე (ეკლესიის დამაარსებელი თავად იესო ქრისტეა), არამედ ეკლესია დაარსდება პეტრეს მსგავსი ადამიანების (ამ შემთხვევაში მოციქულების) მტკიცე რწმენაზე, მათ აღმსარებლობაზე. თუმცა პეტრეს სიტყვები წარმოითქვა ყველა მორწმუნის (არა მხოლოდ მოწაფის) სახელით.

მოციქული პავლე ამბობს, რომ ეკლესია დაფუძნებულია: „მოციქულთა და წინასწარმეტყველთა საძირკველზე, რომლის ქვაკუთხედია თვით იესო ქრისტე“ (ეფ. 2.20), ანუ ეკლესია დაფუძნებულია ძე ღმერთის ჭეშმარიტი რწმენის მატარებლებსა და მქადაგებლებზე. ღვთის სასუფეველი - ქრისტეს ეკლესია - დედამიწაზე დაფუძნდა ძე ღმერთის მოსვლით და მას წარმოადგენს იესო ქრისტეს მორწმუნენი, ამდენად იესოს ღმერთად აღიარება ქვაკუთხედია ეკლესიისა, ამიტომაც მიიღო პეტრემ სახელად „კლდე“.

4. ასე, ძე ღმერთის რწმენაზე, მდგარი ეკლესია არის სხვადასხვა ძალისა თუ მტრისაგან დაუმარცხებელი და უძლეველი. ეკლესიის ყველაზე ძლიერი მტერი, ბუნებრივია, ეშმაკია. თუმცა ჯოჯოხეთის ძალებიც ვერ დაამარცხებენ ქრისტეს ეკლესიას, ანუ ვერ შეარყევენ რწმენას ქრისტეს ღვთაებრიობისა.

5. გამოთქმას „ჯოჯოხეთის ბჭე“ სხვადასხვა მნიშვნელობა აქვს. მოცემულ ეპიზოდში - სიკვდილის, ახლო მყოფი საფრთხის, ზოგადად კი - ჯოჯოხეთისა და ეშმაკის სამეფოს. გამოთქმა უკავშირდება უძველესი, გამაგრებული ქალაქების ბჭეებს, რომლებიც,

მირითადად, კეთდებოდა სპილენძისა და რკინისაგან, ზოგჯერ კი შეჭედული იყო მასიური რკინის ან სპილენძის ფირფიტებით და იკეტებოდა მყარი ურდულ-ბოჭლომებით. მის დასაცავად ყველაზე ძლიერ და მამაც მეომრებს აყენებდნენ, რომლებიც თავიანთი გამაგრებული ქალაქებიდან თავს ესხმოდნენ მეზობელთა ბანაკებს.

ამდენად, გამოთქმა ჯოჯოხეთის ბჭენი ვერ სძლევენ ეკლესიას, გვაძლევს მყარ იმედს, რომ ქრისტე მოვიდა და დამარცხდება ეშმაკის სამეფო, ქრისტე მოვიდა და იქნება გამძვინვარებული ბრძოლა ეკლესიასა და ჯოჯოხეთს შორის, რომელიც ეკლესიის გამარჯვებით დასრულდება.

6. იესო ქრისტე მოციქულ პეტრეს აღუთქვამს, რომ დააარსებს ეკლესიას დედამიწაზე. ასე აძლევს იგი მოციქულს ადამიანთა ცოდვების გახსნისა და შეკვრის ძალაუფლებას, ეს კი უდავოდ აუცილებელი რამ იყო ეკლესიისთვის. მაცხოვრის რწმენაზე დაარსებული მიწიერი ეკლესია იბრძოლებს ეშმაკისა და ცოდვის წინააღმდეგ. ვნებებით ცოდვილ, მკვდარ კაცობრიობას ეკლესია შეარიგებს ღმერთს და მიანიჭებს ზეციური სასუფეველის დამკვიდრების შესაძლებლობას. სწორედ რწმენით გახდებიან ადამიანები ეკლესიის წევრები. მორწმუნენი ეკლესიის ძალაუფლების, მოციქულთა სულიერი მემკვიდრეობის საშუალებით მიიღებენ სულიწმიდის ძლევას, რომელსაც ქრისტეს ნებით ეკლესიის საიდუმლოებები მიანიჭებს მათ. ეკლესიის მოძღვრებს სულიწმიდის მადლით აქვთ ძალაუფლება აღიარონ მორწმუნეთა სიწმინდე და ცოდვებისგან თავისუფლება ზეციური სასუფეველის ღირსებად, და პირიქით, ურწმუნოებსა და ქრისტესგან განდგომილებს აართვან ზეციური მემკვიდრეობის მიღების უფლება.

7. ვინ გგონივართ? - იესო ქრისტეს ეს კითხვა ეხებოდა ყველა მოციქულს. პეტრეს პასუხიც ყველას სახელით ითქვა. შესაბამისად, მაცხოვრის მომდევნო ფრაზებიც - პეტრეს რწმენის ქება, ეკლესიის დაარსების აღთქმა, ცოდვათა გახსნისა და შეკვრის ძალაუფლება - ითქვა ყველა მოციქულისთვის. ამას ამტკიცებს მოვლენთა განვითარებაც. ქრისტეს აღდგომის შემდეგ ეს ძალაუფლება ღიად დაუმტკიცდა ყველა მოციქულსა და მათ მემკვიდრეებს (იოან. 20.23.). ასე რომ, ყველა უფლება მოციქულებს საერთო აქვთ. ადამიანთა შეკვრისა და გახსნის შესაძლებლობა მათ მიენიჭათ საზეიმო ვითარებაში, მაშინ, როცა განცხადდა ეკლესიის დაფუძნების ნება, ის ერთ-ერთი არსებითი და აუცილებელი უფლებაა ეკლესიისა, ზოგადად ეს უფლება განაპირობებს დედამიწაზე ეკლესიის არსებობას და მის ურთიერთობას ადამიანთან თუ ზევასთან.

8. იესო ქრისტე თავის ჯვარზე სიკვდილს მსახურების ბოლო წელს გაანდობს მოწაფეებს, რადგან საჭირო იყო მათი მომზადება, ეღიარებინათ მასწავლებელი ღვთის ძე და ამასთანავე გაეაზრებინათ ხალხის გადაწყვეტილება - ქრისტე მომკვდარიყო შემარცხვენელი სიკვდილით. ამ აზრს ამყარებს პეტრეს წინააღმდეგობაც. მათ ფერიცვალების შემდგომშიც კი გაუჭირდებათ ქრისტეს სიკვდილის დაჯერება (ლუკ. 9.45). ამდენად, აუცილებელი იყო მოციქულთა რწმენის განმტკიცება იესოს

ღვთაებრიობაში. ამ გზით ჩაწვდებოდნენ ისინი უმაღლეს ღვთაებრივ გეგმებს და ქრისტეს შობის მიზანს. ასე უარყოფდნენ მესიის მოვლენის მიწიერ, ადამიანურ ოცნებებს.

9. საგულისხმოა, იესოს სიმკაცრე პეტრეს მიმართ. პეტრემ ესაა აღიარა იესო მე ღვთისად და ამასთან შეეწინააღმდეგა იესოს მოსალოდნელ სიკვდილს, რის გამოც მას მასწავლებელი სატანად მოიხსენიებს. წმინდა იოანე ოქროპირის სიტყვებით, სატანას სურდა ზუსტად ის, რომ ქრისტე არ ვნებულიყო, რადგან ამით წინათგრძნობდა საკუთარ დამარცხებას. პეტრეს სახით უფალმა აჩვენა ადამიანთა დაცემა, სატანისაგან ცდუნება.

ეს შემთხვევა ადასტურებს, რომ სატანა თავის ცდუნების საგნად ზოგჯერ უდიდეს მორწმუნეებსა და კეთილმსახურ ადამიანებს ირჩევს.

10. მარკოზ მახარებელი არ ახსენებს პეტრეს შექების ფაქტს, მხოლოდ მის გაკიცხვაზე მოგვითხრობს. ესეც ადასტურებს, რომ მარკოზ მახარებელი წერდა კარნახით პეტრე მოციქულისა, რომელიც თავმდაბლობით დუმს უფლის ქებაზე.

11. ქრისტიანის საცხონებლად აუცილებელია თვითუარყოფის გზის გავლა, ადამიანებს სასუფეველის დამკვიდრების უფლება ქრისტემ მიანიჭა. თავად ადამიანს არ გააჩია ძალა საკუთარი თავის ცხონებისა, ამდენად უნდა მიიღოს ცხონება სრული თავმდაბლობით, რადგან ესაა უფლის კეთილი ნება. ადამიანის ნება ცოდვისკენაა მიდრეკილი და შეუძლია შეეწინააღმდეგოს უფლის სურვილს, ამიტომაც უნდა მოკლას ადამიანმა თავისი ცოდვისაკენ მიდრეკილება. სწორედ ამას ქადაგებს ქრისტეს მოცემული სიტყვები.

12. „რას მისცემს ადამიანი თავისი სულის სანაცვლოდ“ - ამ სიტყვებში გამოჩნდა, რომ შეუძლებელი იყო ადამიანის ცხონება ქრისტეს ჯვარცმის გარეშე. ვერ იყიდი ცხონებას ვერანაირი განძით, იმქვეყნიური ცხოვრებაში მხოლოდ საქმეებით მოგვეგება ძღვენი.

13. იესო ქრისტე დადო აღთქმა: „ზოგი აქ მყოფთაგანი არ იგემებს სიკვდილს, სანამ არ იხილავს მეს კაცისას, მომავალს თავის სასუფეველში“. მარკოზ მახარებლის სიტყვებით სასუფეველი ღვთის ძალით გაიხსნება; ასე გაიხსნა იგი აღდგომისა და ამაღლების ჟამს, სულიწმიდის გარდამოსვლისა და სახარების გავრცელებისას. მსმენელთაგან, მართლაც, ბევრი დაესწრო ამ ფაქტებს.

არსებობს მოსაზრება, რომ ქრისტემ მოცემული ფრაზით მიანიშნა თავისი მეორედ მოსვლა, რისი ხილვის ღირსიც გახდა იოანე მახარებელი და აღწერა თავის გამოცხადებაში. ამიტომაც ითქვა: „ზოგი აქ მყოფთაგანი არ იგემებს სიკვდილს, სანამ არ იხილავს მეს კაცისას, მომავალს თავის სასუფეველში“. (იოან. 12.22-23)

უფლის ფერისცვალება

(მთ. 17.1-13; მარკ. 9.2-13; ლუკ. 9.28-36)

იესო ქრისტემ პეტრეს აღიარების შემდეგ გადაწყვიტა, მოციქულთათვის, მათი რწმენის ამაღლებისა და განმტკიცებისთვის, ეჩვენებინა თავისი დიდება, უფლის მხოლოდშობილი ძისა. სამ რჩეულ მოწაფესთან ერთად (ზებედეს ძენი - პეტრე, იაკობი და იოანე) ავიდა მთაზე და „ფერი იცვალა“ მათ წინაშე. წმინდა იერონიმეს გადმოცემით, ეს მოხდა თაბორის მთაზე. მოციქულებთან ერთად მლოცველი ქრისტეს სახე გაბრწყინდა მზესავით, ტანისამოსი განათლდა და თოვლივით გათეთრდა. იესოსთან მოვიდა მოსე და ელია და ისაუბრეს ქრისტეს მომავალ აღსასრულზე.

მოწაფეები დამძიმებულნი იყვნენ ძილის სურვილით, თვალი გაახილეს და იხილეს ფერშეცვლილი იესო და ორი კაცი. საკუთარი მასწავლებლის დიდებით აღტაცებული, შეშინებული პეტრე ღაღადყოფს: „უფალო, რა გვიჯობს აქ ყოფნას? თუ გნებავს, გაგიკეთებთ სამ კარავს: ერთს შენ, ერთს მოსეს და ერთსაც ელიას“. გრძნობით აღვსილი პეტრე ვერ ხვდება რას ამბობს.

ამ დროს ნათელი ღრუბლის ჩრდილმა დაფარა ისინი და გაისმა მამა ღმერთის ხმა ზეციდან - „ეს არის ძე ჩემი საყვარელი, რომელიც შევიტკბე მე. მას უსმინეთ“ - როგორც ნათლობის ჟამს - „ეს რომ ჩაესმათ მოწაფეებს შეძრწუნებულნი პირქვე დაემხნენ. მაგრამ მივიდა იესო, ხელი შეახო მათ და უთხრა: ადექით, ნუ გეშინიათ. და როცა ზე აიხედეს, ვერავინ დაინახეს, იესოს გარდა. ხოლო მთიდან ჩამოსვლისას იესომ უბრძანა და უთხრა მათ: ნურავის გაანდობთ ამ ხილვას, ვიდრე ძე კაცისა არ აღდგება მკვდრეთით“. მოციქულებმა იფიქრეს, რომ ეს იყო სწორედ ის, რაზეც წინასწარმეტყველებდა იერემია. მაგრამ იესომ უთხრა მათ, რომ ელია ნამდვილად მოვიდა და მას ისე მოექცნენ, როგორც უნდოდათ. მაშინ მოწაფეები მიხვდნენ, რომ იესო საუბრობდა იოანე ნათლისმცემელზე.

1. ქრისტეს ფერისცვალების ძირითადი მიზანი იყო, მოწაფეები დარწმუნებულიყვნენ ქრისტეს ღვთაებრიობაში. ამასთანავე მათ უნდა გაეაზრებინათ ქრისტეს ვნებისა და სიკვდილის აუცილებლობა. „იხილე რა, კაცთმოყვარე უფალო, რომ მოწაფენი შენი, ჭეშმარიტი განათლებისა ჯერ კიდევ არ მქონენი, ვერ გულისხმაყოფდნენ, რატომ იყო საჭირო იერუსალიმში აღსვლა შენი, იქ დიდი ტანჯვის განცდა და სიკვდილი.

ამიერიდან იწყე მათთვის განმარტება, რომ ყოველივე ჩვენი ხსნისათვის უნდა დაგეთმინა. გარნა მათ ჯერ კიდევ არ შეეძლოთ შეცნობა იმისა, რად არს ბუნება ღმრთეებრივი და რად - კაცობრივი, ამისათვის შემდგომად ექვსისა დღისა წაიყვანე პეტრე, იაკობი და იოვანე და თაბორის მთასა ზედა აღიყვანე, რათა დიდებამ შენი უწინარეს ჯვარზე ვნებისა გეჩვენებინა, რათა წამების ჟამსაც გონიერად ეგალობათ შენთვის: ალილუია“ (ფერიცვალების კონდაკი).

ფერიცვალებით მამა ღმერთმა აჩვენა მოციქულებს თავისი ძის დიდებულება რამდენადაც შეძლებდნენ ამის ხილვას. თუმცა ეს ხილვა იყო უფრო სრული, ვიდრე ძველათქმისეული გამოცხადება მოსესა და ილიას წინაშე. მოსეს უთხრა ღმერთმა: „ვერ შეძლებ ჩემი პირის ხილვას, რადგან ისე ვერ მიხილავს ადამიანი, რომ ცოცხალი დარჩეს. თქვა უფალმა: აჰა, ადგილია ჩემთან. დადექი კლდეზე. როცა ჩაივლის ჩემი დიდება, კლდის ნაპრალები მეყოლები და ვიდრე არ ჩავივლი, ხელი მექნება შენთვის აფარებული. როცა ხელს მოგაშორებ, ჩემს ზურგს დაინახავ, პირი კი უხილავი იქნება“ (გამოსვლ.35.20-23). ილიას კი ასე მიმართა: „გარეთ გადი და დადექი მთაზე უფლის წინაშე. აჰა, ჩაიარა უფალმა. უფლის წინაშე ამოვარდა დიდი და ძლიერი ქარი, მათათა დამაქცეველი და კლდეთა შემმუსრველი, მაგრამ ქარში არ იყო უფალი. ქარის მერე - მიწის ძვრა, არც მიწისძვრაში იყო უფალი. მიწისძვრის მერე - ცეცხლი, არც ცეცხლში იყო უფალი; ცეცხლის მერე - ოდნავი ჩქამი. როცა გაიგონა ეს ელიამ, მოსასხამი აიფარა სახეზე, გარეთ გავიდა და მღვიმის შესასვლელთან დადგა“. მოციქულებმა, წინასწარმეტყველებისგან განსხვავებით, პირისპირ იხილეს უფლის დიდება, დაუბურავი სახით ჭვრეტდნენ მას, როგორც სარკეში (II კორ. 3.18) და სიცოცხლის ბოლომდე შემოინახეს ეს მოგონება (იოან. 1.14; II პეტრ. 1.17-18).

2. ფერიცვალებისას იესოს გამოეცხადნენ მოსე და ილია, რჯულის დამაარსებელი და წინასწარმეტყველთა წარმომადგენლები, ყველაზე დიდებული ადამიანები ძველი აღთქმისა, რომელთაც ჰქონდათ პატივი ეხილათ უფალი პირისპირ. ამ გამოცხადებით მათ აჩვენეს მოციქულებს, რომ მხოლოდმობილის დიდება აღმატებული და უზწყინვალესია მათსაზე, იესო არის რჯულისა და წინასწარმეტყველების უფალი, ცოცხალთა და მოკვდავთა მეუფე - ეს იყო მიზანი ამ გამოცხადებისა. უფლის ფერიცვალებისას ისინი საუბრობდნენ მის აღსასრულზე იერუსალიმში და ასე ამტკიცებდნენ, რომ ყველაზე უმაღლესი დიდება იქნება იესოს ვნება და ჯვარზე სიკვდილი (შეადარეთ იოან. 16.4).

3. საგულისხმოა, რომ ფერიცვალება აღსრულდა მთაზე, ამსოფლიური მღელვარებისა და ვნებებისგან მოშორებით მხოლოდ რამდენიმე რჩეულის თანდასწრებით, აღსრულდა ლოცვისას. ასე შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ქრისტიანი უნდა გაეცალოს დროებით, ამქვეყნიურ დიდებას, უნდა განმარტოვდეს სათნოებათა მთაზე, უნდა გაბრწყინდეს ლოცვით და „ფერს იცვლის“ და მიიღებს სრულყოფილებას.

მთვარეულის განკურნება

(მთ. 17: 14-21; მარკ. 9: 14-29; ლუკ. 9: 37-43)

იესოს დიდებამ რწმენაში განამტკიცა არა მარტო უახლოესი მოწაფეები. ფერიცვალების მეორე დღეს მთის ძირას შეკრებილ მოწაფეებთან მიიყვანეს ეშმაკეული ყრმა. ვერ შეძლეს მოწაფეებმა მისი განკურნება. მოვიდა იესო, ახლა მას სთხოვა უბედური ყრმის მამამ განეკურნა მისი ძე და დასძინა, რომ მოწაფეებმა ვერ შეძლეს ეს. იესომ უსაყვედურა მოწაფეებს: „ო, ურწმუნო მოდგმავ, როდემდის ვიქნები თქვენთან? როდემდის მოგითმენთ თქვენ? აჲ მომგვარეთ! მიჰგვარეს იგი, და იხილა თუ არა იესო, სულმა შეარყია ბავშვი, მიწაზე დაეცა და გორავდა დუჰმორეული. ჰკითხა მამამისს: რამდენი ხანია ასე? ხოლო მან მიუგო: სიყრმითგანვე. მრავალჯერ ჩაუგდია სულს ცეცხლსა თუ წყალში, რათა დაეღუპა იგი. მაშ, თუ რამ შეგიძლია, შეგვიწყალე და შეგვეწიე. ხოლო იესომ უთხრა მას: თუ შეგიძლია გწამდეს, ყველაფერი შესაძლოა მორწმუნისათვის. ბავშვის მამამ მყისვე შეჰღალადა ცრემლების ფრქვევით: მწამს, უფალო; შეეწიე ჩემს ურწმუნოებას. როდესაც დაინახა იესომ, რომ ხალხი ეხვევა გარშემო, შერისხა სული და უთხრა: ყრუ-მუნჯო სულო! გიბრძანებ გამოხვიდე მაგისგან და აღარასოდეს შეხვიდე მასში! სულმა შეჰყვირა, საშინლად შეარყია იგი და გამოვიდა, ხოლო ბავშვი მკვდარს დაემსგავსა; ასე რომ, ბევრი ამბობდა კიდევ: მოკვდაო. მაგრამ იესომ ხელი მოჰკიდა, წამოაყენა და ისიც აღდგა“. მოწაფეებმა ჰკითხეს იესოს რატომ ვერ შეასრულეს ეს თავად. ქრისტემ კი უპასუხა. რომ ეს მოდგმა მხოლოდ ლოცვითა და მარხვით განიდევნება. ამასთანავე დასძინა: „თქვენი მცირე რწმენის გამო: თუ გექნებათ მდოგვის მარცვლის ოდენა რწმენა, უბრძანეთ ამ მთას: გადაადგილდიო, და ისიც გადაადგილდება, და არაფერი იქნება შეუძლებელი თქვენთვის“.

ამ დარიგებით იესო ასწავლის მოწაფეებს ეშმაკის დამარცხების სამ უმთავრეს გზას: მარხვასა და ლოცვას, როგორც სულის მიწიერი,

გრძნობითი სურვილებისგან განმათავისუფლებელ საშუალებებს, და რწმენას, რომელიც აკავშირებს ადამიანს ღმერთთან.

1. იესოს მოწაფეებმა რწმენის ნაკლებობის გამო ვერ შეძლეს მთვარეულის განკურნება. არ იყო საჭირო რწმენა მთხოვნელთა მხრიდანაც. მთიდან მათთან ჩასულმა იესომ იხილა მწიგნობრებისა და მოწაფეების კამათი განკურნების თემის ირგვლივ. მწიგნობრები მოითხოვდნენ მოწაფეებს დაესახელებინათ ვისი ძალით დევნიდნენ ეშმაკებს. ამას ითხოვდა ეშმაკეულის მამაც, რომელიც, ცხადია, იმყოფებოდა მწიგნობართა მხარეს. ყოველივე ამან იმოქმედა მოწაფეებზე და სასწაული ვერ აღასრულეს. ამიტომაც აყვედრის და ამხელს ქრისტე მოწაფეებსაც და შეკრებილ მწიგნობრებსაც ურწმუნოებასა და უკუღმართობაში.

2. რწმენის ძალაზე საუბრობს იესო, როცა ეუბნება მოწაფეებს, რომ მათ რომ ჰქონოდათ მდოგვის მარცვლისოდენა რწმენა, მთების გადადგმას შეძლებდნენ.

ზოგჯერ კითხულობენ, რატომ ვერ ვხედავთ ან არ ვიცნობთ მათათა გადაადგილების ასეთ შემთხვევებს? ეს ახალი დროის ადამიანთა ურწმუნოების ნიშანია თუ შეუძლებელი რამ მორწმუნეთათვისაც? უნდა ითქვას, რომ მორწმუნეებისთვის რწმენა არ არის სასწაულის აღმასრულებელი ძალა. უნაყოფო და უაზრო სასწაულებისგან ისინი დაცული არიან. მთის გადაადგილების რწმენა არ არის უკიდურესი აუცილებლობა და ვერ აღსრულდება ჩვეულებრივი ადამიანური სურვილით.

თუმცა, მთის გადაადგილების შესაძლებლობაში შეეჭვება ნიშნავს საერთოდ სასწაულის აღსრულების ურწმუნოებას. რწმენას აქვს ძალა აღასრულოს თუნდაც ასეთი არაჩვეულებრივი ქმედება. აქ უკვე ვეხებით სასწაულის ბუნებას.

ამჯერად არ განვიხილავთ ამ საკითხს სიღრმისეულად, მხოლოდ მოგახსენებთ, რომ ჩვენს დროშიც, ურწმუნოებისა და ეჭვის ეპოქაშიც, აღსრულება ზებუნებრივი და სულიერი მოვლენები, რომლებსაც ვერანაირი ფიზიკური თუ ადამიანური შესაძლებლობებით ვერ ვხსნით და ცხადია, მორწმუნეთათვის ეს სასწაულია. მაგალითად, აღსრულება სწეულთა კურნება და არანაირი ეჭვი არ არსებობს მორწმუნეთა შორის, რომ ეს სასწაულია. ასეთი ფაქტები მთის გადაადგილების შესაძლებლობის მსგავსა იმ განსხვავებით, რომ უკანასკნელი უსულო ბუნებას ეხება, ხოლო განკურნებები - სწეულის ფიზიკურ და ზნეობრივ ცხოვრებას.

ტაძრისთვის ხარკის გადახდა

(მთ. 17: 24-27)

გალილეიდან იესო ქრისტე მივიდა კაპერნაუმში. აქ ტაძრის შემოწირულებების ამკრეფებმა მიმართეს პეტრეს, გასცემს თუ არა მათი მასწავლებელი შემოწირულებას. პეტრემ იცოდა, რომ იესო მკაცრად იცავდა რჯულის ყველა მოთხოვნას და მისი პასუხიც ამისი შესაბამისი იყო. ქრისტემ კი განუმარტა პეტრეს, რომ ღვთის ძე თავისუფალია გადასახადებისაგან, რადგან ეს ზეციური მამის სახლია. თუმცა მათთვის ცდუნების ასაცილებლად პეტრეს უბრძანა ზღვაზე წასულიყო, ესროლა ანკესი, პირველივე დაჭერილი თევზისთვის გაელი პირი და შიგ იპოვიდა სტატირს, რომელიც იესოსთვის უნდა მიეტანა.

1. მოსეს მიერ დადგინდა ტაძრის შემოწირულების ოდენობა (გამოსვლ. 30 11-16), იუდეური ნახევარი შეკელი (ორი დრაჰმა) ან დიდრაჰმა. აღსანიშნავია, რომ მოსეს დროს შემოწირულება ყველა იუდეველი მამაკაცისაგან მხოლოდ ერთხელ შეიკრიბა, შემდგომ კი იკრიბებოდა მხოლოდ ახალშობილის წინადაცვეთისას. ტაძრის მეორე აღდგენის დროს, სავარაუდოდ მეფე იოაშისა და მღვდელმთავარ იეჰოიადაყის დროიდან (II ნეშტ. 24. 5-6), ეს გადასახადი იკრიბებოდა ყოველი წლის განმავლობაში ერთხელ. იუდეის დამპყრობელ ვესპასიანეს ბრძანებით იგი იკრიბებოდა ასევე ყოველწლიურად კაპიტოლიუმისათვის⁸⁰. ამ დროისთვის ეს გადასახადი იმდენად აუცილებელი იყო, რომ იუდეის დამპყრობელმა დამარცხებული ერის კონტრიბუციად აქცია. ჩანს, რომ შემოწირულების ამკრებნი თავადაც გრძნობდნენ მის უკანონობას, ამიტომაც ინტერესდებიან, გადაიხდის იესო მას თუ არა.

2. იესო ქრისტეს კითხვა: „მიწიერი მეფენი ვისგან იღებენ ხარკს ან ბაჟს - თავიანთ პეტაგან თუ უცხოთაგან?“ და პეტრეს პასუხი: „უცხოთაგან“ - ეს საუბარი ცხადყოფს, რომ მესია, ძე ღვთისა, უმაღლესია მიწიერ ტაძარზე. შესაბამისად, უფროსმა არ უნდა გადაუხადოს ხარკი მასზე მდაბალს. მიუხედავად ამისა, უფალმა თავი დაიმდაბლა მონის მდგომარეობამდე, აქაც გამოიჩინა მორჩილება და პეტრეს უბრძანა გადაეხადა ხარკი, რათა არ ცდუნებულიყვნენ ისინი.

3. ბევრს უკვირს სტატირის (ოთხდიდრაჰმიანი მონეტის) პოვნა თევზის პირში, შეუძლებლად თვლიან პატარა თევზის პირში ერთბაშად მონეტისა და ანკესის დატევას. მაგრამ რადგანაც საქმე გვაქვს სასწაულთან ბუნებრივი სახით ამისი ახსნის მცდელობა უბრალოდ უაზრობაა.

⁸⁰ იოსებ ფლავიუსი, იუდეველთა სიმეველენი, 7.6.6.

იესო ქრისტეს მიერ მოციქულების დარიგება

(მთ. 18: 1-35; მარკ. 9: 30-55; ლუკ. 9: 46-50; 17: 1-4)

იესო ქრისტე უკვე ემზადებოდა ამქვეყნიდან გასვლისთვის. მალე უნდა განცხადებულიყო მისი მეუფება.

მოწაფეები კი ჯერ კიდევ იმედოვნებდნენ, რომ ქრისტეს ეს მეუფება იქნებოდა ამქვეყნიური. გზად მსჯელობდნენ, ვინ უფრო დიდია ცათა სასუფეველში. ამ საუბარმა ქრისტეს მისცა შესაძლებლობა ესწავლებინა მათთვის მორჩილება. ქრისტემ ჩააყენა მათ შორის ბავშვი და უთხრა მათ, რომ ცათა სასუფეველში შემსვლელთა აუცილებელი თვისება ბავშვური უბრალოებაა, რომ ბავშვის ან მორწმუნის ცდუნება უდიდესი დანაშაულია, რომელსაც მოჰყვება უდიდესი სასჯელი. ამ დროს არ ექნება დანდობა არანაირ საცდურს, თუნდაც ეს იყოს ისეთი აუცილებელი ნაწილები ადამიანისა, როგორიცაა მარჯვენა ხელი ან მარჯვენა თვალი. ყველა მორწმუნეს საკუთარი ანგელოზი იცავს, რომლებიც ყოველთვის ხედავენ ზეციერი მამის სახეს და მისი ნებით დაიხსნიან ასეთ სულებს, ვინაიდან ძე კაცისა ასეთი სულების დასახსნელად მოვიდა.

ზეცაში ერთი დასაღუპად განწირულის ცხოვნების ზეიმი ჰგავს იმ ფარის მეპატრონის სიხარულს, რომელიც მიატოვებს თავის ოთხმოცდაცხრამეტ ცხვარს და გაემართება ერთი დაკარგულის საპოვნელად, იპოვის მას და ჭეშმარიტად გაიხარებს ოთხმოცდაცხრამეტის მეპატრონე. ამასთან, იესო ასწავლის მოწაფეებს ცოდვილის მიმართ კეთილგონიერ დამოკიდებულებას. ახლობლის მოკვეთა დასაშვებია მხოლოდ მთელი რიგი მხილებებისა და შეგონებების შემდეგ.

აქვე ისევ უმეორებს ქრისტე მოწაფეებს: „რასაც შეკრავთ, ზეცაშიც შეკრული იქნება, ხოლო რასაც გახსნით დედამიწაზე, გახსნილი იქნება ზეცაშიც“. ამასთანავე ასწავლა, რომ მათი ლოცვის წარმატება მიიღწევა ასევე მლოცველთა ერთობით.

პეტრემ იკითხა: რამდენჯერ უნდა ვაპატიო ჩემს ძმას, ჩემ წინაშე ცოდვის ჩამდენს? ქრისტე უპასუხებს: არა შვიდჯერ, არამედ სამოცდაათჯერ შვიდჯერ. ანუ უნდა შევუნდოთ ყოველთვის. ასე გამოჩნდა, რომ ცოდვილი მოყვასის შენდობა ჩვენი აუცილებელი

მოვალეობაა, ესაა ჩვენი სიყვარულის მტკიცებულება მის მიმართ, ესაა საკუთარი ცოდვების შენდობის აუცილებელი პირობა. ეს ურთიერთდამოკიდებულება იესომ ნათლად გამოხატა იგავით, რომელიც მოგვითხრობს მეფეზე, რომელმაც მონებისთვის ანგარიშის გასწორება მოინდომა: „ამითა ჰგავს ცათა სასუფეველი მეფეს, რომელმაც გადაწყვიტა ანგარიში გაესწორებინა თავისი მონებისათვის. და როცა ანგარიშსწორება დაიწყო, წარუდგინეს მას ერთი, რომელსაც მისი ათი ათასი ტალანტი ემართა. და რაკი გადახდის თავი არ ჰქონდა, მისმა მეფემ ბრძანა, გაეყიდათ ისიც, მისი ცოლიც, მისი შვილებიც, მთელი მისი სარჩო-საბადებელიც და ვალი დაეფარათ. დაემხო მონა, თაყვანი სცა და უთხრა: შემიბრალე, მეფეო, და მთელ ვალს გადაგიხდი. შეიბრალა მეფემ თავისი მონა, გაუშვა და ვალიც აპატია. მაგრამ წავიდა ეს მონა და ერთ თავის ამხანაგს შეხვდა, რომელსაც მისი ასი დინარი ემართა: ყელში სწვდა, დახრჩობა დაუპირა და შესძახა: ჩემი ვალი დამიბრუნეო. ამხანაგი ფეხებში ჩაუვარდა და შეევედრა: ცოტაც მაცალე და მთელ ვალს გაგისტუმრებო. მაგრამ მან ყური არ ათხოვა, არამედ წავიდა და, ვალის გადახდამდე, ციხეში ჩააგდებინა იგი. ეს რომ მისმა ამხანაგებმა დაინახეს, ძალიან შეწუხდნენ, წავიდნენ და მეფეს მოახსენეს ყველაფერი, რაც მოხდა. მაშინ მეფემ დაიბარა მონა და უთხრა: შე ბოროტო, მთელი ვალი გაპატიე, რაკილა მთხოვე. ნუთუ არა გმართებდა, ისევე შეგებრალეებინა შენი ამხანაგი, როგორც მე შეგიბრალე შენ? განრისხდა მეფე და მტანჯველებს მისცა ხელში, ვიდრე არ გადაიხდიდა მთელ თავის ვალს. ასევე მოგექცევათ ჩემი ზეციერი მამა, თუ მთელი გულით არ მიუტევებთ თქვენს ძმას მის შეცოდებებს“.

1. მოცემულ ეპიზოდში ბავშვი არის უბრალოების, უცოდველობის, სიკეთის, ნდობისა და მორჩილების მაგალითი. უნდა ვემსგავსოთ ბავშვებს, ანუ უნდა ვიყოთ მორჩილნი, არ უნდა ვეძიოთ გარეგნული უპირატესობანი (ბავშვები არ ცნობენ მას), ყველას მიმართ უნდა ვიყოთ ბავშვივით კეთილი და მიმნდობი. არა მხოლოდ თავად უნდა ვემსგავსოთ ბავშვებს, არამედ ყველა მსგავსი უნდა მივიღოთ, შევიყვაროთ და ვიზრუნოთ მათზე.

2. იესო ქრისტეს სწავლებაში პირველად გაცხადდა ადამიანთა ცდუნება, როგორც ცოდვა. ძველი აღთქმა არ კრძალავდა სხვათა ცდუნებას და არ სჯიდა ამის გამო ცოდვილთ. ქრისტემ ისაუბრა ამ ცოდვის ბუნებაზე და ამ სახის ცოდვილთა სასჯელზე. ეს ცოდვა უტოლდება განზრახ მკვლელობას, რომლისთვისაც მოსეს რჯულით სიკვდილით სჯიდნენ. აღსანიშნავია მაცხოვრის მიერ აღწერილი სასჯელი - ქვის კისერზე დაკიდება და ზღვის უფსკრულში ჩაძირვა, ასეთ სასჯელს არ იცნობდა მოსეს რჯული და იგი თავისთავად მიგვანიშნებს, რომ ამ ცოდვის მატარებლები უნდა აღიგავოს მიწის

პირისაგან, მისი სხეული ღირსი არაა დაკრძალვისა, როგორც ყველაზე მძიმე დამნაშავეებისა.

3. ცდუნებები აუცილებელია როგორც ქრისტიანთა რწმენისა და კეთილგონიერების გამოსაცდელად, მაგრამ არა როგორც ცხონების საშუალება, ამიტომ ვაი იმას, ვისგანაც მოდის ცდუნება.

4. ანგელოზები ყოველთვის ხედავენ ზეციერი მამის სახეს - მაცხოვრის ამ ფრაზით მტკიცდება სწავლება, რომ ყოველ მორწმუნეს ჰყავს თავისი მფარველი ანგელოზი, რომ ანგელოზები დგანან ღვთის სახის, ტახტის წინაშე და გვშუამდგომლობენ ჩვენ, ცოდვილებს.

5. მხილებული და შეუწინაღებელი ცოდვილი უნდა მოიკვეთოს ეკლესიისაგან, როგორც წარმართი და მებაჟე. მოყვასის განკვეთის მიზეზი ცოდვის გავრცელების საშიშროებაა. ამდენად, ეს არ ეწინააღმდეგება მოყვასის ქრისტესმიერ სიყვარულს.

შეიძლება გვიყვარდეს მოყვასი, ვლოცულობდეთ მისთვის, ვეხმარებოდეთ მას და ამავედროულად განვშორდეთ საკუთარი ზნეობრივი სიწმინდის შესანარჩუნებლად.

იუდეველთა ჩვეულებებითა და მოსაზრებით წარმართი და მებაჟე საზოგადოებისაგან მოსაკვეთია. თუმცა ეს არ ვრცელდება ყველაზე. ქრისტე წარმართებშიც პოულობდა რწმენას და მებაჟეებთანაც ჭამდა და სვამდა, ცოდვილებსაც მოწყალებით ექცეოდა. უნდა განიკვეთოს მხოლოდ სინანულის არმცნობი ნაწილი. ქრისტე შეუწინაღებელ, ჯიუტ ფარისევლებსა და მწიგნობრებს განსჯიდა და ემიჯნებოდა.

6. ერთსულოვნება ნიშანია ურთიერთსიყვარულისა და მის შედეგს გვიჩვენებს იესოს შემდეგი სიტყვები: „თუ ორი თქვენგან შეთანხმდება დედამიწაზე, ითხოვონ ნებისმიერი რამ, მიეცემათ მათ ჩემი მამისაგან, რომელიც ზეცაშია. ვინაიდან სადაც ორი ან სამი შეკრებილია ჩემი სახელით, მეც იქა ვარ მათ შორის“.

იესო ქრისტეს მოგზაურობა იერუსალიმში

კარვობის დღესასწაულზე

(იოან. 7:1-13; ლუკ. 9: 51-56)

იესო ქრისტეს ძმებს ჯერ კიდევ არ სწამდათ მისი, როგორც მესიისა, თუმცა მისი სასწაულების მხილველნი მოწაფეებთან ერთად ელოდნენ ქრისტეს მეუფების საზეიმო გამოცხადებას. ამიტომ მათ სთხოვეს

იესოს, წასულიყო მათთან ერთად კარვობის დღესასწაულზე იერუსალიმში და მთელი ერისა და მოწაფეების წინაშე ეჩვენებინა ისეთი საქმეები, რომელთაც შორეულ გალილეაში დაფარულად აკეთებდა.

იესო ქრისტემ უარით უპასუხა მათ მიწვევას, რადგან ჯერ არ დამდგარიყო ჟამი და ამდენად საშიში იყო ასეთი სვლა, საშიში იყო, რადგან წუთისოფელს სძულდა იგი - ქრისტე ყოველთვის ქადაგებდა, რომ ამქვეყნიური საქმეები ბოროტია. ამიტომაც ქრისტეს რჩევით დღესასწაულზე ისინი მარტონი გაემგზავრნენ, თავად კი დარჩა გალილეაში.

როცა ისინი წავიდნენ, თავად გადაწყვიტა ფარულად გამგზავრებულიყო. ეს იქნება ბოლო მოგზაურობა მთელი მისი ცხოვრებისათვის, და არა მხოლოდ ამქვეყნიურ იერუსალიმში. სამარიტელთა ქვეყანაში მისვლისას ის მტრებისა და მოძულეების სიყვარულს ასწავლის თავის მომურნე მოწაფეებს - ქუხილის ძეებს. აქ კონკრეტულმა სოფლებმა არ მიიღეს გალილეელი წინასწარმეტყველი, რადგან მას „**იერუსალიმს წასასვლელად ებრუნა პირი**“. ზეციური ცეცხლით დასჯა სურდათ ამ სოფლებისა ქრისტეს მოწაფეებს, რაზედაც ქრისტესგან უარი მიიღეს. მოწაფეებს ქრისტე ასწავლის, რომ ძე კაცისა მოვიდა არა ადამიანთა სულების წარსაწყმედელად, არამედ დასახსნელად. დამშვიდებული მოწაფეები მასთან ერთად სხვა სოფლებისკენ მიემართებიან.

დღესასწაულზე იერუსალიმში მრავალი ელოდა იესოს მისვლას, რადგან იმედი ჰქონდათ, რომ მოისმენდნენ მის სწავლებას და იხილავდნენ სასწაულებს. „**და იყო მასზე დიდი მითქმა-მოთქმა ხალხში; ერთნი ამტკიცებდნენ, კეთილიაო, მეორენი კი ამბობდნენ: არა, მხოლოდ ხალხს აცდუნებსო. თუმცა იუდეველების შიშით აშკარად ვერავინ ლაპარაკობდა მასზე**“. ეს უკანასკნელი სიტყვები მიგვანიშნებს, რომ დღესასწაულზე შეკრებილთა მხოლოდ მცირე ნაწილია იუდეველი.

1. მძებმა შესთავაზეს იესოს იერუსალიმში ერთად წასვლა, რადგან თვითონაც სურდათ მოეხვეჭათ სახელი და მიწიერი დიდება, როგორც დიდი ადამიანის ნათესავეებს. თან ეშინოდათ, რომ ფარისეველებისა და სადუკეველების სიძულვილი მათაც არ რგებოდათ. ამიტომ იესო ქრისტე ურჩევს მათ, მარტონი წასულიყვნენ იერუსალიმში.

ამშვიდებს მათ, ისინი ხომ ამ სოფლისანი არიან და სოფელს უყვარს თავისიანები. აღსანიშნავია, რომ მოგვიანებით, მაცხოვრის სიცოცხლეშივე, იესოს ძმები აღიარებენ მას მესიად. აღდგომის შემდეგ უფალი ეცხადება იაკობს (I კორ. 15.7), თავის ერთ-ერთ ძმას, რომელიც სული წმიდის გარდამოსვლის შემდეგ მოციქულებმა დაადგინეს იერუსალიმის პირველ მღვდელმთავრად. საქმე მოციქულთას მიხედვით, უფლის ძმები ამადლებიდან სულთმოფენობამდეც მოციქულებთან ერთად არიან (საქმ. 1. 14).

2. იესო არ წავიდა კარვობის დღესასწაულზე თავის ძმებთან ერთად, რადგან მათ ჯერ კიდევ ჰქონდათ ქრისტეს მიწიერი მეუფების იმედები. მათ არ იციან, რომ სასწაულებს ქრისტე აღსრულებს არა საკუთარი დიდებისათვის, არამედ ადამიანთა ხსნისათვის, რომ ქრისტეს მეუფება განცხადდება არა ადამიანთა სურვილებით, არამედ უფლის ნებით.

3. ზებედეს ძეებს, იაკობსა და იოანეს, სურდათ ილიას მსგავსად გარდამოეცლინათ ცეცხლი იმ სოფლებზე, რომლებმაც არ მიიღეს მათი მასწავლებელი. ისინი, სავარაუდოდ, ხელმძღვანელობდნენ ქრისტეს სიტყვებით: „ვინც არ მიგიღებთ თქვენ... სოდომისა და გომორის მიწას უფრო გაუადვილდება განკითხვის დღეს, ვიდრე იმ ქალაქს“ (მთ. 10. 14-15). მათ ასე სურდათ მიმსგავსებოდნენ ილიას რწმენასა და მოშურნეობას სასწაულების აღსრულების სიდიადით. მაგრამ მათ დაავიწყდათ, რომ ილიას მოშურნეობაში არ იდო ახალი აღთქმის სული, იესო ქრისტემ ზეციდან მოიტანა არა დამანგრეველი და გამანადგურებელი ცეცხლი, არამედ ცეცხლი სიყვარულისა, რომელიც განწმენდს, განაცხოველებს და გაანათებს ადამიანებს. ახალი აღთქმის დროს უფალი ევლინება კაცობრიობას არა ცეცხლით, არამედ „ოდნავი ნიავის ხმით“ (III მეფ. 9.12.). ამიტომაც ამხელს ქრისტე ზებედეს ძეებს, რომელთაც ჯერ კიდევ არ შეუძლიათ განასხვაონ სულები (შდრ. I იოან. 4.1).

სამოცდაათი მოციქულის წარგზავნა

(ლუკ. 10. 1-24)

იესო ქრისტე ზეციური სასუფეველის მოახლოებაზე ქადაგების შემდეგ თორმეტი მოციქულის მსგავსად ირჩევს კიდევ სამოცდაათს, ზოგიერთი ხელნაწერთა და ლათინური ვარიანტით - სამოცდათორმეტს, და გზავნის მათ საქადაგებლად ყველა იმ ქალაქში, სადაც მისვლას თავად

აპირებდა. მიანიჭა მათ სწეულებათა კურნებისა და არაწმინდა სულთა განდევნის ძალაუფლება. დაარიგა ისევე, როგორც ადრე თორმეტი მოციქული: არ წაეღოთ არავითარი მარაგი, არ მოეკითხათ გზად არავინ, სახლებში შესვლისას მშვიდობა მიენიჭებინათ მათთვის, ერთსა და იმავე სახლში გაჩერებულიყვნენ, არ გადასულიყვნენ სახლიდან სახლში, ეჭამათ ის, რასაც შესთავაზებდნენ.

„ხოლო თუ რომელიმე ქალაქში მიხვალთ და არ მიგიღებენ, ქუჩაში გამოსვლისას თქვით: თვით მტვერს, რომელიც თქვენს ქალაქში მოგვეკრა, ჩამოვიბერტყავთ და თქვენ გიტოვებთ; მაგრამ იცოდეთ, რომ მოგიახლოვდათ ღმრთის სასუფეველი. გეუბნებით, განკითხვის დღე სოდომისათვის უფრო ასატანი იქნება, ვიდრე ამ ქალაქისათვის... თქვენი მსმენელი მე მისმენს და თქვენი უარყოფელი მე უარყოფს; ხოლო ვინც მე უარყოფს, უარყოფს ჩემს მომავლინებელს“.

უკან დაბრუნებული მოციქულები სიხარულით მოწმობენ თავიანთ წარმატებას, ხარობენ, რომ ქრისტეს სახელით შეძლეს ეშმაკთა განდევნა. იესო პასუხობს მათ, რომ იხილა ზეციდან გადმოვარდნილი სატანა, „მაგრამ ის ნუკი გახარებთ, რომ სულები გმორჩილებენ, არამედ ის გიხაროდეთ, რომ თქვენი სახელები დაიწერა ცაში“. ამ უბრალო ადამიანების სიხარულით გაიხარა თავად მაცხოვარმაც და განადიდა თავისი ზეციერი მამა, რომელმაც თავისი საიდუმლო განუცხადა არა ბრძენსა და გონიერს, არამედ სულითა და რწმენით ბავშვებს.

შემდეგ მიმართა მოწაფეებს და დაამოწმა, რომ „ყველაფერი მამისაგან მომეცა მე, და არავინ იცის, ვინ არის ძე, გარდა მამისა, და არც ის, ვინ არის მამა, გარდა ძისა და იმისა, ვისთვისაც ძე ინებებს გამოცხადებას. ნეტარ არიან თვალნი, რომელნიც ხედავენ, რასაც თქვენ ხედავთ. მრავალ წინასწარმეტყველსა და მეფეს სურდათ ეხილათ ის, რასაც თქვენ ხედავთ, და ვერ იხილეს; და ესმინათ ის, რასაც თქვენ ისმენთ, და ვერ ისმინეს“.

მაცხოვრის სიტყვებზე: „ვხედავდი სატანას, ელვასავით რომ ვარდებოდა ციდან“, შეგვიძლია ვიფიქროთ, რომ საუბარია სატანასთან მოსალოდნელ ბრძოლებზე. მოციქულები მიდიან ქრისტეს მოძღვრების საქადაგებლად და სატანა ცდილობს დაიცვას თავისი ძალაუფლება დედამიწაზე. დაბრუნებული მოციქულების სიხარულს პასუხობს ქრისტე, რომ მათ კიდევ ელოდებათ დიდი ბრძოლები სატანასთან და ისინი გაიმარჯვებენ, რადგან ღმერთის ძალაუფლების მატარებელი არიან.

სამოცდაათი მოციქულის არჩევისას ყურადსაღებია მათი რიცხვი, არჩევის დრო, მიზანი და იესო ქრისტეს მიერ მიცემული დარიგებები.

1. არჩეულთა რიცხვი სამოცდაათი, ზოგი მოსაზრებით სამოცდათორმეტი, ემთხვევა მოსეს მიერ არჩეულ უხუცესთა რიცხვს და დიდი სინედრიონის სამოცდათორმეტ წევრს, როგორც თორმეტი მოციქული განასახიერებს ისრაელის თორმეტ შტოს. იუდეველთა განმარტებით კი ეს ციფრი დედამიწის სამოცდაათი ტომის, გვარის სახეა.

2. აღსანიშნავია, რომ მათი არჩევის ადგილი სამარიაა და არა იუდეა, თორმეტი მოციქულის წარგზავნისას მათ ეკრძალებოდათ სამარიტელთა ქალაქებში შევლა. ახლა კი დადგა სამარიტელთათვის ქადაგების დრო. ეს იმას მიაწინებს, რომ იწურებოდა მაცხოვრის მსახურების დრო და უფალი ჩქარობდა სახარება ექადაგა ყველა სოფელსა და ქალაქში.

3. თორმეტი მოციქული ვერ მოასწრებდა ქრისტეს ამქვეყნიური ცხოვრებისას მოეწოდებოდა პალესტინის ყველა ქალაქი. ამასთან, თორმეტი მოციქული უნდა დარჩენილიყო თავიანთ მასწავლებელთან. სამოცდაათის სახით იესო ქრისტემ მოუმიზადა თორმეტს თანამებრძოლნი და მემკვიდრეები.

შენიშვნა. სამოცდაათი მოციქულის სახელები მხოლოდ ზეცაში დაიწერა, არც ერთ მიწიერ წიგნსა თუ გადმოცემას ისინი არ შემოუნახავს. ევსევი კესარიელი⁸¹ ამბობს, რომ უფლის სამოცდაათი მოციქულის სახელი არ შემონახულა. მისი ცნობით, სამოცდაათის რიცხვს მიაკუთვნებენ ბარნაბასა და სოსთენეს, მატათას (თორმეტთა შორის მიღებულს) და ბარსაბას (საქმ. 1. 23.). შეეძლო, რომ მათ მიეკუთვნებოდა კლეოპაც (ლუკ. 24. 18). წმინდა დოროთე, ტვიროსის ეპისკოპოსი (IV საუკუნე) თავის სინოპსისში ჩამოთვლის სამოცდაათი მოციქულის სახელებს, რომლებიც შეკრიბა „საქმე მოციქულთას“ და ეპისტოლეებზე დაყრდნობით. თუმცა მათ რიცხვში მოიხსენიებს ისეთ პირებს, რომლებიც შედარებით ადრე მოექცნენ. მაგ, ფილემონი, არქიპა, ონისიმე, ტიმოტე, ტიტე და სხვ. ესენი უფრო მოციქულთა მოწაფეების სახელებია, ვიდრე ქრისტესი.

იესო კარვობის დღესასწაულზე იერუსალიმში

(იოან. 7: 10-36)

იესო ქრისტემ უარი უთხრა ძმებს იერუსალიმში წასვლაზე, თუმცა გალილეასა და სამარიაში ქადაგებების შემდეგ საიდუმლოდ ავიდა იერუსალიმში. მტრებს სურდათ მისი მოკვლა და ამიტომ ელოდნენ მას დღესასწაულზე. ხალხის ნაწილი ამტკიცებდა ქრისტეზე კეთილიაო, ნაწილი კი ხალხის ცდუნებაში სდებდა ბრალს.

⁸¹ საეკლესიო ისტორია, 1,12.

დღესასწაულის მსვლელობისას მოულოდნელად შევიდა ქრისტე ტაძარში და დაიწყო ქადაგება იქ, სადაც რაბინები და სწავლულები ქადაგებდნენ. იესოს სწავლებით გაკვირვებული ერი ამბობდა: „ნუთუ უსწავლელად იცის წერილი?“ ქრისტე პასუხობს: „ჩემი მოძღვრება ჩემი კი არ არის, არამედ ჩემი მომავლინებლისა. ვისაც სურს აღასრულოს მისი ნება, შეიცნობს, ვისია ეს მოძღვრება: ღმრთისაგან არის თუ ჩემით ვლაპარაკობ. ვინც თავისით ლაპარაკობს, საკუთარ დიდებას ეძებს, ხოლო ვინც თავისი მომავლინებლის დიდებას ეძებს, ჭეშმარიტია, და უსამართლობა არ არის მასში“.

შემდეგ ქრისტე მათ დააფიქრებს ფაქტზე, რომ ისინი არ იცავენ რჯულს, მაგრამ მას ეძებენ მოსაკლავად იმის გამო, რომ შაბათს განკურნა განრღვეული ბეთეზდასთან (იოან. 5.10-18). მოსეს რჯულის მიხედვით, იკრძალებოდა საქმიანობა შაბათობით (გამოსვ. 20. 8-10). უფალი ასე მოანიშნებს, რომ არსებობს ქმედებები, რომლებიც შეიძლება შესრულდეს შაბათს და ეს მხოლოდ გარეგნულად ეწინააღმდეგება რჯულის მოთხოვნებს. მაგ. იუდეველები არ თვლიდნენ რჯულის დარღვევად შაბათს წინადაცვეთას; უფრო მეტიც, რჯულის დარღვევად ამაზე უარის თქმას მიიჩნევდნენ. თუ კაცი წინდაცვეთას იღებს შაბათს, რათა არ დაირღვეს მოსეს რჯული, რაღა ჩემზე მრისხანებთ იმის გამო, რომ სულაც განკურნე კაცი შაბათს?“ - კითხულობს მაცხოვარი.

ხალხი ვერ ხვდება, რომ მღვდელმთავრებს გალილეელი მასწავლებლის სიკვდილი უნდოდათ შაბათის აღთქმის დარღვევის საბაბით, და უკვირს: ვინ გეძებს მოსაკლავად? იესო აგრძელებს უსამართლო მასაჯულების მხილებას და ქადაგებს საკუთარ თავზე, როგორც ღვთის წარმოგზავნილზე. „ხოლო ზოგიერთი იერუსალიმელი ამბობდა: ეს ხომ არ არის, ვისაც მოსაკლავად ეძებენ? ჰა, აშკარად ლაპარაკობს და არაფერს ეუბნებიან. ნუთუ მართლა ცნეს მთავრებმა, რომ ეს არის ჭეშმარიტი ქრისტე? მაგრამ ჩვენ ხომ ვიცით, სადაურია; ქრისტე კი, როდესაც მოვა, არავის ეცოდინება, საიდან არის. მაშინ იესომ, ტაძარში რომ ასწავლიდა, შეღაღადა და თქვა: მეც მიცნობთ და ისიც იცით, სადაური ვარ; მაგრამ ჩემით კი არ მოვსულვარ, არამედ ჭეშმარიტია ჩემი მომავლინებელი,

რომელსაც თქვენ არ იცნობთ. მე კი ვიცნობ, ვინაიდან მისგან ვარ და მან მომავლინა. ამიტომ ეძებდნენ შესაპყრობად, მაგრამ ვერავინ დაადო ხელი, ვინაიდან ჯერ კიდევ არ მოსულიყო მისი ჟამი. ხალხში მრავალმა იწამა იგი და თქვა: როდესაც ქრისტე მოვა, ნუთუ იმაზე მეტ სასწაულს მოახდენს, რაც ამან მოახდინა? ხოლო იესომ თქვა: ცოტა ხანსაც დავყოფ თქვენთან და ჩემს მომავლინებელს მივუბრუნდები. ძებნას დამიწყებთ და ვერ მიპოვით, ვინაიდან სადაც მე ვიქნები, ვერ მოხვალთ იქ. ხოლო იუდეველები ერთმანეთს ეუბნებოდნენ: სად უნდა წავიდეს, რომ ვერ ვიპოვოთ? იქნებ ბერძენთა შორის განთესილებში აპირებს წასვლას, რათა ასწავლოს ბერძნებს?“ (წარმართებს).

შენიშვნა. - არავის ეცოდინება საიდან მოვა ქრისტე, - ებრაელთა ეს სიტყვები მიანიშნებს, რომ ისინი არ აღიარებენ ქრისტეს ღვთაებრივ წარმომავლობას. სავარაუდოდ, ისინი იმოწმებდნენ ისაიას სიტყვებს: „ვინ იფიქრებდა მის მოდგმაზე“ (53.8). იუდეველებს ჰქონდათ მთელი რიგი ლეგენდები მესიაზე, რომელიც განცხადდებოდა სამყაროში და ისევ დაიმალებოდა. იუდეველები ასე ელოდნენ საიდუმლო მესიას.

კარვობის დღესასწაულის ბოლო დღე

(იოან. 7: 37-53)

კარვობის დღესასწაულის ბოლო დღე იყო ყველაზე უფრო საზეიმო. მღვდელმთავარს მოჰქონდა სილოამის საბანელიდან თასით წყალი და საყვირების ჩაბერვით ასხამდა მას ტაძრის ვერცხლისფერ საყვირში, საიდანაც წყალი მიედინებოდა კედრონის ხევისაკენ. ეს ახსენებდა იუდეველებს ღვთის მიერ უდაბნოში აღსრულებულ კეთილ საქმეებს და წყალს, რომელიც მოსემ ქვისგან სასწაულებრივად გადმოადინა.

ამ დღეს ისაიას წიგნიდან იკითხებოდა გაფტარა (12.3-დან), რომელსაც მათი ყურადღება გადაჰქონდა იმ სასიხარულო მომავალზე, როდესაც ისინი „სიხარულით ამოხაპავენ წყალს ხსნის წყაროებიდან“. იესო ამ დროს მივიდა ტაძარში და მოუწოდა მწყურვალეებს: „ვისაც სწყურია,

მოვიდეს ჩემთან და შესვას. ვისაც სწამს ჩემი, მისი მუცლიდან წარმოვინდებთან ცოცხალი წყლის მდინარენი“.

მახარებლი შენიშნავს, რომ ქრისტემ ამ წყალში იგულისხმა სული წმინდა, რომელიც უნდა მიეღოთ მორწმუნეებს იესოს განდიდების შემდეგ.

იესოს ტაძარში ქადაგებამ ხალხში ბევრი მითქმა-მოთქმა გამოიწვია მის პიროვნებასთან დაკავშირებით. ნაწილი მზად იყო ელიარებინა მასში მესია, მაგრამ ბრკოლდებოდნენ, რადგან გალილეელი იყო. მათ არ ჰქონდათ კარგის მოლოდინი გალილეიდან. ფარისევლებისა და მღვდელმთავრების მსახურებმა ვერ გაბედეს მისი შეპყრობა და თავი ასე იმართლეს: „არასოდეს კაცს არ ულაპარაკია ისე, როგორც ლაპარაკობს ეს კაცი“.

თვით სინედრიონშიც კი აღმოჩნდა კაცი, რომელმაც თქვა: „განა ჩვენი რჯული განსჯის კაცს, თუ წინასწარ არ მოუსმინა და გაიგო, რა ჩაიდინა?“

ეს იყო ნიკოდიმოსი, იესოს ფარული მოწაფე. „მიუგეს და უთხრეს: იქნებ შენც გალილეელი ხარ? გამოიკვლიე და ნახე, რომ გალილეიდან არასოდეს აღმდგარა წინასწარმეტყველი“.

1. გალილეიდან არ აღმდგარა წინასწარმეტყველი - ხალხში არსებული ეს მოსაზრება საფუძველს მოკლებული იყო, რადგან ილია, იონა და ნაუმ წინასწარმეტყველები სწორედ გალილეიდან იყვნენ. მართალია, ნიკოდიმოსის შუამდგომლობამ გონს ვერ მოიყვანა იესოს მტრები, მაგრამ გარკვეული სიკეთე მოიმუშავა. სინედრიონის წევრები არ მოელოდნენ თავიანთ წრეში წინააღმდეგობას და უარი თქვეს იესოს შეპყრობაზე და დაიშალნენ.

2. ფარისევლებს (სინედრიონის წევრებს) სურდათ დაემტკიცებინათ, რომ საჭირო იყო ქრისტეს დევნა, რომ მისი მიმდევრები არიან დამნაშავენი. ამიტომაც ხაზგასმით აღნიშნავენ, რომ მხოლოდ უბრალო, უვიც ხალხს სჯერა მისი (ნიკოდიმოსის განწყობილება ჯერ არ იცოდნენ). მათი აზრით, ქრისტეს მიმდევარი იყო ერის რჯულის უმეცარი ნაწილი, რომელთა დაწყევლასაც არ ერიდებოდნენ.

3. მუხლი 38. „როგორც ამბობს წერილი, მისი მუცლიდან წარმოვინდებთან ცოცხალი წყლის მდინარენი“- ეს არ გახლავთ ძველი აღთქმის ციტირება, მაგრამ მაღლის სიუხვეზე არაერთი წინასწარმეტყველი საუბრობს მსგავსად, მაგ. იოელი (2; 28-29; 3.18: „იმ დღეს გადმოჩქეფს მთებიდან შანარი და რძე გადმოიღვრება; წყალი იდინებს იუდას ყოველ ხევში, წყარო გამოვა უფლის სახლიდან და აავსებს შიტიმის ხევს“), ისაია (12. 3:

„სიხარულით ამოხაპავთ წყალს ხსნის წყაროებიდან“; 43.20: „რადგან წყალი გავაჩინე უდაბნოში, მდინარეები - ტრამალში, რომ დავარწყულო ჩემი ერი, ჩემი რჩეული“; 44.3: „რადგან წყალს მივუღვრი ურწყულს და ნაკადულებს - გამომშრალ მიწას; ჩემს სულს მივუღვრი შენს ნატამალს და ჩემს კურთხევას - შენს შთამომავლებს“) და სხვები.

იესოსთან განსასჯელად მიყვანილი მეძავი ქალი

(იოან. 8: 1-11.)

იესო კარვობის დღესასწაულისას ხშირად განმარტოვდებოდა ელეონის მთაზე და მთელ ღამეებს ლოცვაში ატარებდა. დღისით ისევ ბრუნდებოდა ქალაქში და ქადაგებდა ტაძარში. ერთხელ მასთან განსასჯელად მიიყვანეს მეძავი ქალი. ფარისეველები ეძებდნენ მიზეზს იესოს ბრალეულობის დასამტკიცებლად. იესო თავდახრილი იჯდა, მიწაზე რაღაცას წერდა და მათ არ პასუხობდა. „რაკი დაჟინებით ეკითხებოდნენ, წამოიმართა და უთხრა მათ: ვინც თქვენს შორის უცოდველია, პირველად იმან ესროლოს ქვა. მერე კვლავ დაიხარა და მიწაზე წერა განაგრძო. ხოლო ისინი, ამ სიტყვების გაგონებისას, უხუცესებიდან მოყოლებული, სათითაოდ გაიკრიფნენ. დარჩა მარტო იესო და შუაში მდგომარე ქალი. წამოიმართა იესო და რაკი ქალის გარდა ვერავის მოჰკრა თვალი, უთხრა მას: ქალო, სად არიან შენი ბრალმდებელნი? არავინ დაგდო მსჯავრი? მან კი მიუგო: არავინ, უფალო, და უთხრა მას იესომ: არც მე განგსჯი. წადი და ამიერიდან ნუღარა სცოდავ“.

1. იოანე მახარებლის მონათხრობი მემრუშე ქალის შესახებ არ არის უძველეს ხელნაწერებში და არ ახსენებენ ძველი განმმარტებლებიც. მაგ. ორიგენე, წმინდა იოანე ოქროპირი. აქედან გამომდინარე ასკვნიან, რომ ეს ხელნაწერი ნამდვილი არ არის. მაგრამ, მეორე მხრივ, ამ ფაქტს იცნობს ძველი დროის სხვა მწერლები, მაგ. პაპიუსი⁸², იუსტინე ფილოსოფოსის მოწაფე ტატიანე, ამონიუსი⁸³. წმ. ამბროსი მედიოლანელი და ნეტარი ავგუსტინეც ახსენებენ მემრუშე ქალს და ამასთანავე განმარტავენ, რატომ არ ახსენებენ ამ ეპიზოდს. მათი განმარტებით, აქ ქარაფშუტები იპოვიდნენ საბაბს ქორწინების საიდუმლოს დარღვევისთვის, ამ კუთხით სახიფათო მომენტი უძველეს ხელნაწერებში უბრალოდ გამოტოვეს. ეს მონათხრობი იოანეს სახარების სხვა მოვლენებს აზრთა სულისკვეთებითა და ენით ორგანულად უკავშირდება. სრულად შეესაბამება იოანეს სახარების მიზანს და იესო ქრისტეს ქმედებებს. იესო მოვევლინა ქვეყანას არა

⁸² ევსევი კესარიელი - საეკლ. ისტ. 3.39

⁸³ პირველად დაყო ახალი აღთქმა თავებად - მთარგმნელი.

მართალთა, არამედ ცოდვილთა დასახსნელად. მას არ გაუმართლებია ცოდვილი, თუმცა ამხილა მსაჯულთა მზაკვრობა ისე, რომ მათ მიატოვეს ქალი და გავიდნენ ტაძრიდან. იესომ არ განსაჯა მარტოდ დარჩენილი მემრუშე ქალი, რადგან განჭვრიტა მისი ქცევა. უფლის მძლავრი სიტყვის მოქმედების ძალა არა ერთ შემთხვევაში გამოჩნდა. ვიცით, ასევე, მისი შემწყნარებლობა იმ ცოდვილთა მიმართ, რომლებშიც ხედავდა სინანულს და გამოსწორების სურვილს. მაგ: მათე მეზვერე, უძღვები სიმონ ფარისევლის სახლში, ზაქე, ჯვარზე გაკრული ავაზაკი და სხვ.

2. იესო ქრისტეს სამსჯავროზე ფარისეველთა მიერ მემრუშე ქალის მიყვანის მიზეზს თავად მახარებელი განმარტავს. ამბობს, რომ ფარისევლები ცდიდნენ ქრისტეს, რათა ეპოვათ დანაშაულის საბაზი. ამდენად ისინი ვარაუდობდნენ:

ა) თუ იესო შეიწყალებდა მემრუშე ქალს, მაშინ ისინი ბრალს დასდებდნენ იესოს მოსეს რჯულისგან გადახვევაში, ამიტომაც ხაზგასმით ამბობენ, რომ მოსემ ბრძანა ასეთების ჩაქოლვა (ლევ. 20.10; რჯ. 22. 22.);

ბ) თუ იესო გამოიჩენდა მემრუშის მიმართ რჯულის კანონის შესაბამის სიმკაცრეს, ფარისევლებს გაუჩნდებოდათ შესაძლებლობა დაეყვებინათ ხალხისთვის მათი საყვარელი მასწავლებლის შეუწყნარებლობა. იესოს რომ განესაჯა ქალი, შესაძლოა, ის ემხილებინათ სასამართლოს უფლებებში ჩარევის გამო, ამის უფლება მხოლოდ ერის წინამძღოლებს ეკუთვნოდათ. ასევე შეეძლოთ, რომის ხელისუფლების წინაშე წარედგინათ ქრისტე, როგორც საზოგადოების სიმშვიდის დამრღვევი, რამდენადაც შთააგონებდა ხალხს და ისაკუთრებდა სიცოცხლისა და სიკვდილის უფლებას, რომელიც მხოლოდ რომაელთა პრეროგატივა იყო.

მაგრამ იესო მიწაზე თითოთ წერდა და ყურადღებასაც არ აქცევდა მათ, თითქოს ასე აჩვენებდა, რომ მიუხედავად მათ მზაკვრობას. ფარისევლები თავად შეახსენებენ იესოს მოსეს რჯულს და მოითხოვენ მის აღსრულებას. არ ახსენებენ კანონის სიმკაცრეს და მისი აღსრულების სირთულეს, კანონის გაუქმებას ან მისგან გადახვევის შესაძლებლობას. მათგან გადაწყვეტილია, ქალი უნდა ჩაიქოლოს და თითქოსდა იესო აქ ვერაფერს შეცვლის. უფრო მეტიც, მათ განაჩენს - ქალის დასჯას - შესაძლოა, მალე ემსხვერპლოს თვით იესოც, თუ ის ქალს შეიწყალებს და გაუშვებს.

ასე რომ, მემრუშე ქალის მიყვანა ქრისტეს სამსჯავროზე ფარისეველთა მზაკვრობის სახე იყო. ქრისტე ხშირად ეუბნებოდა მათ: „ვინ დამაყენა მე, თქვენს მსაჯულად“ (ლუკ. 12.14). თავდაპირველად იესოს მდუმარებამ მათ აფიქრებინათ, რომ იესო ჩაერეოდა ამ საქმეში, მაგრამ როცა მოისმინეს პასუხი, თავად დაიბნენ, ამას არ მოელოდნენ, ვერ აიხდინეს ზრახვები და შერცხვენილებმა დატოვეს ტაძარი.

3. ზუსტად რას წერდა იესო მიწაზე? - არაერთი საინტერესო მოსაზრება გამოითქვა ამასთან დაკავშირებით. ამბობენ, რომ წერდა იმას, რაც თქვა, ანუ იმან ესროლოს ქვა, ვინც უცოდველია თქვენ შორის. ზოგი მოსაზრებით კი იესო წერდა იქ მყოფ

ფარისეველთა ცოდვებს. მახარებელმა ამიტომაც დაფარა ის და არ ჩაიწერა, რომ არ უნდა მივისწრაფოდეთ იმის შეცნობისაკენ, რაც არ არის ჩვენთვის განცხადებული.

4. ფარისეველებს კითხვის საპასუხოდ იესომ შესთავაზა, პირველად ქვა ესროლოს იმან, ვისაც ცოდვა არ ჩაუდენია. ცხადია, იესო გულისხმობდა იმ ცოდვას, რომლის გამოც ქალს განსჯიდნენ. ასეთი მოთხოვნა ბუნებრივი და კანონიერი იყო, მოსეს რჯულის მიხედვით პირველ ქვას ესროდნენ მოწმეები, ამბის მომსწრენი და ისინი, ვინც ამ კონკრეტული ცოდვისგან შორს იყვნენ (II რჯ. 17. 7: „ორი მოწმის ან სამი მოწმის ჩვენებით მოსაკლავი უნდა მოკვდეს“). თუკი აღმოჩნდებოდა, რომ მოწმეები თავადაც მონაწილენი იყვნენ ამ ცოდვისა, თვითონაც ისჯებოდნენ ამავე სასჯელით. ამასთან, არ შეიძლება გავიგოთ „უცოდველობა“ სიტყვის ფართო მნიშვნელობით, რადგან ესენი არ იყვნენ მსაჯულები. ესენი იყვნენ საზოგადოებრივი აზრის წარმომადგენლები. ამიტომაც ქრისტემ თითქოს უთხრა მათ: თქვენ არა გაქვთ სასამართლოს ძალაუფლება, თქვენ განსჯით სინდისით, ამიტომაც უნდა განსაჯოს მან, ვინც თავისუფალია ასეთი ცოდვისაგან.

5. იესო ქრისტეს მიერ მემრუშე ქალის გაშვებამ (მაცდუნებელი ავაზაკის, მათე მეზვერესა და სხვათა მიტევებამ) არ უნდა გვაფიქრებინოს თითქოს იესო შეიწყალებს ცოდვას. იესო ამხელდა და კიცხავდა ცოდვას, შეიწყალებდა იმ ცოდვილთ, რომლებშიც სინანულის კვალს ხედავდა. ასეთად უნდა წარმოვიდგინოთ მემრუშე ქალიც.

ამ ამბავში, რომლის უტყუარობა მის შინაგან ხასიათზე დაკვირვებითა და გარეგნული მოწმობით უდავოა, ნათლად არის ნაჩვენები:

ა) მზაკვრობა ფარისეველებისა და მწიგნობრებისა, რომლებიც ამაყობდნენ თავიანთი მოჩვენებითი სიმართლით და განიზრახეს ქრისტეს „მხილება“ და დამცირება ერის წინაშე;

ბ) იესომ უსიტყვოდ ამხილა ისინი თავის დახრით, მიწაზე წერით და შეთავაზებით - ქვა უცოდველს ესროლა;

გ) ცოდვილთა სიყვარულით არ განიკითხა მართალმა მსაჯულმა ის, ვინც მოსეს რჯულით ჩაქოლვას იმსახურებდა თავისი დანაშაულებრივი ცხოვრების გამო.

იესო ქრისტეს საუბარი ტაძრის საგანძურთან

(იოან. 8: 12-59)

იესო ქრისტე ისევ ასწავლის და ამბობს, რომ ის არის „ნათელი ჭეშმარიტი“, მან მოიტანა დედამიწაზე ჭეშმარიტება, აცნობა ქვეყანას, რომ კეთილი უფალი გადაარჩენს დაცემულ ადამიანებს, რომლებიც საჭიროებენ ცხოვნებას. მან ამხილა სიცრუე და ცოდვა. ის არის ნათელი ქვეყნისა, რომელიც აძლევს ადამიანებს გზას, ცოდნასა და სათნოებებს, რათა ისინი შეურიგდნენ ღმერთს, იცხოვრონ ღმერთისთვის და ღმერთში. ანუ, თავად ქრისტეა ადამიანთა სიცოცხლე.

მეორე მხრივ, იესო განკაცდა კაცობრიობის ცოდვების გამოსყიდვისთვის, თავისი ჯვარცმით გაათავისუფლა ადამიანები სიკვდილისაგან და მიანიჭა მათ სიცოცხლე. გაბრწყინდა ჭეშმარიტი ნათელი და სიხარული დედამიწაზე. აბრაამმა და მისმა ჭეშმარიტმა მემკვიდრეებმა, რომლებმაც რწმენით განჰყრიტეს მესიის მოსვლის უდიდესი და უბრწყინვალესი დღეები, გაიხარეს. ხოლო ფარისევლებმა, აბრაამის ხორციელმა და ეშმაკის სულიერმა შვილებმა, არ ისურვეს ამ ნათლის ხილვა, რადგან იმყოფებოდნენ ცოდვასა და სიცრუეში და უარყვეს ნათლისმომცემი ქრისტე.

როცა ფარისევლები დაექვდნენ მის ჭეშმარიტებაში, იესომ უპასუხა: „ჭეშმარიტია ჩემი მსჯავრი, ვინაიდან მარტო კი არა ვარ, არამედ მე და მამა, ჩემი მომავლინებული. რადგან რჯულშიც გიწერიათ (II რჯ. 19.15), რომ ორი კაცის მოწმობა ჭეშმარიტია. მე ვარ, ვინც ჩემს თავზე ვმოწმობ და ჩემზევე მოწმობს მამაც, რომელმაც მომავლინა... თქვენ ხორცისამებრ სჯით, ხოლო მე არავის განვსჯი... ჰკითხეს: სად არის მამაშენი? ხოლო იესომ მიუგო: არც მე მიცნობთ და არც მამაჩემს; მე რომ მიცნობდეთ, მამასაც იცნობდით ჩემსას... და თქვენსაც ცოდვაში მოკვდებით... მაშინ უთხრეს: მაინც ვინა ხარ?..და უთხრა მათ იესომ: როცა კაცის პეს აამაღლებთ, მაშინ გაიგებთ, რომ მე ვარ, და არაფერს ვაკეთებ ჩემით, არამედ რაც მასწავლა მამამ, იმას ვამბობ. ვინც მომავლინა, ჩემთანაა; მარტო არ დამტოვა მამამ, ვინაიდან ყოველთვის იმას ვაკეთებ, რაც ეამება მას“.

ფარისევლების შეკითხვები (სად არის მამაშენი? მაინც ვინა ხარ?) გვიჩვენებს, რომ ისინი ძალიან კარგად ხვდებოდნენ, რომ იესო მათ ზეციურ მამაზე ესაუბრებოდა, მაგრამ რამდენადაც არ ირწმუნეს იესოს მესიანური დანიშნულება, ვერ გაიგეს, როგორ შეიძლებოდა ღმერთი ყოფილიყო მამა ადამიანისა, ასე ხედავდნენ ისინი იესოს.

მათი რწენით უფალი მხოლოდ საკუთარ ხალხზე ზრუნავდა და ისინი მოელოდნენ მესიას, როგორც ამქვეყნიურ მეფეს. ამიტომაც ამხელს მათ იესო სიტყვებით: „არც მე მიცნობთ და არც მამაჩემს“. ვისაც სწამდა და ელოდა, ელოდა თავმდაბალსა და უბრალოს, და არა მეფურ სიდიადეს. არავინ არ უნდა წარმოვიდგინოთ ღმერთი იმ არსებად, რომელიც ჩვენი მხოლოდ ამქვეყნიური სიკეთის მონიჭებისთვის ზრუნავს.

უფალი მორწმუნე იუდეველებს ეუბნება, რომ მისი სიტყვების აღსრულება ადამიანს მიიყვანს ჭეშმარიტებამდე, რომელიც მათ გაათავისუფლებს.

როგორ? ჭეშმარიტება გამოავლენს ცდომილების გზას, საშიშროებებს და იცავს ადამიანს ცოდვისაგან. როცა ადამიანი შორსაა ცოდვისაგან, მაშინ ის თავისუფლდება ყველა ტვირთისგან. აბრაამის შთამომავალი ებრაელები მონობას თვლიდნენ დამამცირებლად და ვერ იგებდნენ თავისუფლად შობილები რატომ იყვნენ მონები. იესო ქრისტე მათ ასწავლის ცოდვებისგან თავისუფლებას, რომლის მიცემაც მხოლოდ ღვთის ძეს შეუძლია, რადგან მხოლოდ მას ძალუძს ადამიანთა გაათავისუფლება ცოდვის, წყევლისა და სიკვდილისაგან.

იესო მათ მოიხსენიებდა მონებად, რადგან თვლიდა, რომ ისინი იყვნენ არა აბრაამის, არამედ ეშმაკის შვილები (იოან.8.44), „ვიცი, რომ აბრაამის მოდგმისანი ხართ, მაგრამ მოსაკლავად კი მეძებთ, რადგანაც ჩემი სიტყვა ვერ ეტევა თქვენში“ (ე.ი. ისრაელმა, მართლაც, არ დაიცვა ღვთისგან ნაბრძანები სისხლის სიწმინდე - რიცხვთ. 36. 6-9; I ეზდრ. 10.2-10; დანიელ. 13.56; იეზეკ. 16.3-45), ცოდვის მონების გაათავისუფლება მხოლოდ ქრისტეს შეუძლია, თუკი ირწმუნებენ მას გულით, შინაგანად, შეიცვლიან აზროვნებას, ამის შესაბამისად ცხოვრებასაც, იცხოვრებენ ღმერთში გულწრფელობით, სულიერად და არა ფორმალური წეს-ჩვეულებებით.

39-ე მუხლში უფალი ამბობს, რომ „აბრაამის შვილები რომ იყოთ, საქმესაც აბრაამისას გააკეთებდით ...მაგრამ მოსაკლავად კი მეძებთ“ - ეს სიტყვები მიემართებოდა ქრისტეს მორწმუნე იუდეველებს (იოან. 8.31). რატომ? „რატომ არ გესმით ჩემი ნათქვამი? იმიტომ, რომ არ შეგიძლიათ ყური უგდოთ ჩემს სიტყვას“ (იოან.8. 43). ანუ არ ირწმუნეს მთელი გულით, არ

გარდაიქმნენ სულიერად, სურდათ მასში მხოლოდ ამქვეყნიური მეფის ხილვა, რომელიც მათ რომაელებისაგან თავისუფლებას მოუტანდა და მათ ფეხებთან დასცემდა ყველა ერს. ისინი ვერ შეძლებნენ ძე ღვთისას განცხადებული საიდუმლოს დატევებას, თუ არ დაუთმობდნენ თავიანთ გულებს უფალს, და შესაბამისად, ვერ გათავისუფლდებოდნენ ეშმაკის, ადამიანთა მტრის, მონებისაგან: „თქვენ მამათქვენის - ეშმაკისაგან ხართდა მამათქვენის სურვილთა აღსრულება გსურთ“ (44-ე მუხლი).

შემდეგ უფალი საუბრობს ეშმაკის, ტყუილის მამის თვისებებზე: „დასაბამითვე კაცის მკვლელი იყო იგი და ჭეშმარიტებაში ვერ დაემკვიდრა, ვინაიდან ჭეშმარიტება არ არის მასში, და როცა სიცრუეს ამბობს, თავისისას ამბობს, ვინაიდან ცრუ არის და სიცრუის მამა“ და განმარტავს მათი ურწმუნოების მიზეზს - სიცრუის შვილებს არ შეუძლიათ უფლის ჭეშმარიტების ტარება. ქრისტე კიდევ ერთხელ დაადასტურებს, რომ მისი მიმდევრები არ იხილავენ სიკვდილს. ეს გახდა მიზეზი იუდეველთა დაცინვისა: „აბრაამიც მოკვდა და წინასწარმეტყველნიც, შენ კი ამბობ: ვინც დაიმარხავს ჩემს სიტყვას, უკუნისამდე არ იგემებს სიკვდილსო. ნუთუ შენ უფრო მეტი ხარ, ვიდრე მამა ჩვენი აბრაამი, რომელიც მოკვდა? და წინასწარმეტყველნიც მოკვდნენ. ვინ გგონია შენი თავი?“

„მამათქვენი აბრაამი ხარობდა იმის გამო, რომ იხილავდა ჩემს დღეს. იხილა და გაიხარა“ - კიდევ ერთხელ მიანიშნა იესომ თავისი წარმომავლობა, მაგრამ ამჯერადაც იუდეველებმა თავის ქებად და მწარე ტყუილად ჩაუთვალეს, მისი ჩაქოლვა გადაწყვიტეს და უფალი შეუმჩნევლად გაშორდა მათ.

მახარებლის ცნობით, იესო ფარისევლებს ტაძრის საგანძურთან ახლოს, ხალხმრავალ ადგილას ასწავლიდა და „ვერავენ შეიპყრო იგი, ვინაიდან ჯერ კიდევ არ მოსულიყო მისი ჟამი“. ეს არის საუკეთესო მტკიცებულება იმისა, რომ იესო ქრისტემ თავისი ნებით მისცა თავი ადამიანთა მოდგმის გამოსახსნელად და არავის შეეძლო მიეყენებინა მისთვის ბოროტება, რომ არა მისი სურვილი.

ვერსად ვხედავთ, რომ იესო თავს იცავდეს სხვისი ზებუნებრივი ძალით. ამავე დროს, მტრებიც კი გაკვირვებული რჩებიან მისი

დიდებულებით, მისი ღვთაებრივი ქადაგების გავლენას განიცდიან და ვერ ბედავენ ხელის აღმართვას მასზე. ეს კიდევ ერთი მტკიცებულებაა ქრისტეს სიტყვის ჭეშმარიტებისა. არავინ ისე არ საუბრობს, როგორც ეს კაცი, - ამბობენ ქრისტეს შესაპყრობად გაგზავნილი გაკვირვებული მღვდელმთავრების მსახურები. შესაძლოა, თავად მღვდელმთავრებიც გრძნობდნენ ამას და არ უტყდებოდნენ ერთმანეთს.

„აბრაამი ხარობდა იმის გამო, რომ იხილავდა ჩემს დღეს. იხილა და გაიხარა“. აქ, ნათელია, რომ საუბარია უფლის შობაზე, აღდგომაზე, სამყაროს გამოსყიდვაზე და ეს დღე ფრიად სასიხარულო იქნებოდა აბრაამისთვის, მორწმუნეთა მამისთვის, რომელმაც ოდესღაც ისააკი, საკუთარი შვილი, გაიღო მსხვერპლად და მიიღო აღთქმა მკვდრეთით აღმდგარისა (ებრ. 11.17-19)

მუხლი 46: „რომელი თქვენგანი მამხილებს ცოდვის გამო? ხოლო თუ ჭეშმარიტებას ვამბობ, რატომ არა გწამთ ჩემი?“ - ეკითხებოდა იესო ფარისეველებსა და მწიგნობრებს, რომლებიც ადანაშაულებდნენ მას შაბათის დარღვევაში, მამათა წესების დაუცველობაში, მეზვერეებსა და ცოდვილებთან ურთიერთობაში, ღვთის გამოებაში და სხვ. ცილისმწამებლები მიხვდნენ წაყენებულ ბრალდებათა უსაფუძვლობას, ამჯერად გაჩუმდნენ და ასე დაამოწმეს ქრისტეს სიმართლე - მისი უცოდველობა.

აქ ისაუბრა იესომ, რომ ზეციური მამა ემოწმება მას. ქრისტეს ეს ფრაზა ჩვენთვის მნიშვნელოვანია, რადგან იესო ასე აღიარებდა საკუთარ უცოდველობას. ეს არ იყო თავის ქება, რამდენადაც ეს იქნებოდა ფარისეველობა, რასაც იესო მთელი თავის სიცოცხლის მანძილზე ამხელდა.

იესოს უცოდველობას ჯერ კიდევ მის საზოგადო მსახურებამდე მოწმობდა იოანე ნათლისმცემელი: „მე მმართვეს შენგან მონათვლა და შენ მოდინარ ჩემთან?“ (მთ. 3. 14). განრღვეულის განკურნების შემდეგ იესო სწორედ ამაზე მიანიშნებდა: „თქვენ წარგზავნეთ ხალხი იოანესთან, და ისიც ემოწმა ჭეშმარიტს. თუმცა მე კაცისაგან როდი ვიღებ მოწმობას, არამედ იმიტომ ვამბობ ამას, რათა გადარჩეთ. ის იყო სანთელი, რომელიც იწვის და ანათებს, თქვენ კი ისურვეთ ერთხანს გეხარათ მისი სინათლით. ხოლო მე უკეთესი მოწმობა მაქვს, ვიდრე მოწმობა იოანესი: საქმენი, მამამ რომ მომცა აღსასრულებლად, თვით ჩემს მიერ ქმნილი საქმენი მოწმობენ, რომ მამისგან ვარ მოვლინებული“ (იოან. 5. 33-36); თუმცა ქრისტე ამაზე დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა ძველლათქმისეულ მოწმობას: „წერილთა სიღრმეს იკვლევთ, რადგან გგონიათ, რომ მათში გაქვთ საუკუნო სიცოცხლე. მაგრამ სწორედ ისინი მოწმობენ ჩემთვის“ (იოან. 5. 39), და კიდევ უფრო - საკუთარ საქმეებს: „ხოლო მე უკეთესი მოწმობა მაქვს, ვიდრე მოწმობა იოანესი: საქმენი, მამამ რომ მომცა აღსასრულებლად, თვით ჩემს მიერ ქმნილი საქმენი მოწმობენ, რომ მამისგან ვარ მოვლინებული“ (იოან. 5.36). ამ უკანასკნელი მოწმობის ძალას გრძნობდნენ ფარისეველების, როცა ბრმად შობილს განკურნების შემდეგ

არწმუნებენ, რომ ქება შესწირონ ღმერთს, რადგან იესოს, მათი აზრით ცოდვილს, არ შეეძლო აღესრულებინა ასეთი სასწაული საკუთარი ძალით. თუმცა უბრალო, მართალმა ბრძამ უპასუხა მათ, რომ „ღმერთი არ უსმენს ცოდვილებს; არამედ ვინც ღვთისმოსავია და ასრულებს ღმრთის ნებას, მას უსმენს“ (იოან. 9. 31).

იესო უდანაშაულოდ აღიარა თვით პილატემაც, რომელსაც წარუდგინეს ის, როგორც დიდი დამნაშავე და მხოლოდ ხალხისა და წინამძროლების დაჟინებით მიუსაჯა მას სიკვდილი.

თუმცა იესოს უდანაშაულობის ყველაზე ძლიერი მტკიცებულება მისი მკვდრეთით აღდგომაა. აიღო საკუთარ თავზე კაცობრიობის ცოდვები და ამის სანაცვლოდ მიიღო სიკვდილი. (რომ.6.23 „ვინაიდან ცოდვის საზღაური არის სიკვდილი, ხოლო ღვთის მადლი - საუკუნო სიცოცხლე, ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს მიერ“); თუმცა რამდენადაც თავად არ ჩაუდენია ცოდვა (I პეტრ. 2.22: „არც შეუცოდავს და არც დასჩენია ზაკვა მის ზაგეს“), ამიტომ მამა ღმერთმა დაუშვა მისი სიკვდილი, როგორც ადამიანთა ცოდვების გამომსყიდველი მსხვერპლისა (ფილ. 2.8-9 `თავი დაიმდაბლა და მორჩილი გახდა თვით სიკვდილამდე, ჯვარცმით სიკვდილამდე. ამიტომაც აღამაღლა იგი ღმერთმა და ყველა სახელზე უზენაესი სახელი მისცა“), და შემდეგ აღადგინა იგი (საქმ. 2.24 და სხვ.), როგორც უცოდველი, რომელიც სიკვდილის გარდაუვალობას არ ემორჩილებოდა. ურყევი და მარადიულია იესოს უცოდველობის რწმუნებულება. შეუძლებელია დავეთანხმოთ მათ, ვინც ფიქრობს, რომ ახალი აღთქმის სახარებები და წერილები მოგვითხრობს უფალზე, რომელიც შეალამაზეს და გააპოეტურეს მისმა მოწაფეებმა. ეს ცილისწამება იესოს მიმართ გაავრცელეს ჯერ კიდევ მისივე თანამედროვეებმა. თვით უკიდურესი რაციონალისტები და ათეისტებიც კი, იესოს ღვთაებრიობისა და უცოდველობის ყველაზე გააფთრებული მოწინააღმდეგენიც, აღიარებენ მას უდიდეს ადამიანად და უნებურად პატივსაც მიაგებენ მის პიროვნურ ღირსებებს, რომელიც ღმერთმა წარმოაჩინა როგორც ზნეობრივი სრულყოფილების იდეალი, რომლისკენაც უნდა ისწრაფვოდეს მთელი კაცობრიობა.

არასამართლიანია მოწაფეების დადანაშაულება ისტორიის შელამაზებასა და გაზვიადებაში. მოწაფეები არ ყოფილან პოეტები, ისინი იყვნენ უბრალო, უსწავლელი ადამიანები. თუმცა მათ მიერ დახატული მასწავლებლის სახე იმდენად ამაღელვებელი, ნათელი და სრულყოფილია, რომ ოცი საუკუნის განმავლობაში ქრისტესა და ქრისტიანობის ყველაზე უბოროტესმა მტრებმაც კი ვერ იპოვეს მასში ნაკლოვანება. ვერც ერთმა გენიალურმა შემოქმედმა საკუთარი ოცნებით ვერ შექმნა ასეთი ამაღელვებელი და შთამბეჭდავი სახე.

შეუძლებელია იშვას ისეთი პიროვნება, როგორიც იყო ქრისტე. დიდი, სრულყოფილი, თუნდაც მისი მსგავსი ან ტოლი. მოსე, კონფუცი, ბუდა, მუჰამედი, ცნობილი კანონმდებლები, რელიგიის დამფუძნებლები თუ უდიდესი ისტორიული პირები ვერ შეძლებენ გვერდით დაუდგენენ ქრისტეს. და მისი სახე, კაცობრიობისთვის

შექმნილი სიტყვაში დაუხელოვნებელი, უბრალო ადამიანების, მოწაფეების, ხელით, მუდამ იბრწყინებს თავისი ღვთაებრივი სილამაზით, თავისი სრულყოფილებითა და უცოდველობით!

იგავი მოწყალე სამარიტელზე

(ლუკ. 10: 25-27)

იესო ქრისტეს დროდადრო მასწავლებლად აღიარებდნენ და სხვადასხვა საკითხის გადასაწყვეტად მიმართავდნენ თვით იუდეველი სწავლულებიც. ამასთან, ზოგს ჰქონდა ამბიცია, რომ იცოდა უფრო მეტი, ვიდრე რაბინისტური სკოლის მასწავლებლებმა.

ლუკა მახარებლის მოწმობით, ერთხელ რჯულის ერთი ასეთი მოძღვარი წარდგა იესოს წინაშე და გამოსაცდელად ჰკითხა: „მოძღვარო, რაუნდავქნა, რომ დავიმკვიდრო საუკუნო სიცოცხლე?“ საპასუხოდ იესოც დაეკითხა: „რა სწერია რჯულში? როგორ ამოიკითხავ?“ ანუ, რომელ მცნებებს თვლი შენ აუცილებლად? რჯულის მოძღვარმა ორი მცნება მიანიშნა - ღვთისა და მოყვასის სიყვარული. იესომ დაამოწმა, რომ სიმართლე ითქვა. მაშინ მოძღვარმა ისევ იკითხა: „კი მაგრამ, ვინ არის ჩემი მოყვასი?“

პასუხად იესო მოუთხორობს შემდეგ იგავს: „ერთი კაცი იერუსალიმიდან იერიხოვნს მიდიოდა და ყაჩაღებს ჩაუვარდა ხელში, რომლებმაც გაძარცვეს, დაჭრეს და გაიქცნენ, ის კი ცოცხალ-მკვდარი დააგდეს. შემთხვევით ერთმა მღვდელმა ჩამოიარა ამ გზაზე და დაინახა იგი, მაგრამ გვერდი აუქცია. ასევე ერთმა ლევიტელმაც ჩამოიარა იქვე, დაინახა და გვერდი აუქცია. მერე ერთმა გზად მიმავალმა სამარიელმა ჩამოიარა, დაინახა და შეებრაღა იგი; მივიდა, ზეთითა და ღვინით მოჰბანა ჭრილობები და შეუხვია; თავის სახედარზე შესვა, სასტუმროში მიიყვანა და უპატრონა. ხოლო მეორე დღეს, გამგზავრებისას, ამოიღო ორი დინარი, მეფუნდუკეს მისცა და უთხრა: მიმიხედე და თუ მეტი დაგეხარჯება, აქეთობას გადაგიხდით“.

მახარებელი ლუკას მონათხრობი გვიჩვენებს:

1. ცხოვნების გზა ღვთისა და მოყვასის სიყვარულია;
2. ძველი აღთქმის ღვთისმოსავეებისთვისაც ცნობილი იყო ეს გზა;
3. ცრუმორწმუნეები ვერ შეიცნობენ ამ გზას;
4. ამ გზის მცოდნენი ხშირად ვიწრო გვარტომობის, ნაციონალიზმისა და ერთმორწმუნეობის ჩარჩოებით იზღუდებოდნენ და არ შეჰქონდათ კეთილი წვლილი მოყვასის ბედში;
5. იესო ქრისტემ განსაზღვრა ცნება მოყვასი და აჩვენა უმაღლესი სრულყოფილების გზა და გვასწავლა, რომ საუკუნო ცხოვრების მისაღებად საჭიროა ღვთისა და მოყვასის ჭეშმარიტი სიყვარული.

1. არაერთხელ უკითხავთ რჯულის მოძღვრებს ქრისტესთვის, რომელია უპირველესი მცნება. მათე (მთ. 22. 35-40) და მარკოზ (მარკ. 12. 28-34) მახარებლები მოგვითხრობენ კიდევ ერთ მსგავს ისტორიას, როცა უფლის ცხოვრების ბოლო დღეებში იყო საუბარი ამ საკითხზე. ფიქრობენ, რომ მათე და მარკოზ მახარებლების მონათხრობი იდენტურია ლუკას ზემოთმოყვანილი ისტორიისა, რადგან ორივე მომენტში კითხვას სვამს რჯულის მოძღვარი იესოს გამოცდის მიზნით. თუმცა ეს მაინც ორი სხვადასხვა ამბავია სხვადასხვა დროსა და ვითარებაში აღსრულებული.

ლუკას მონათხრობი ქრისტეს გალილეაში მოგზაურობისას აღსრულდა, ხოლო მათე და მარკოზ მახარებლები უკანასკნელი პასექის ისტორიას იხსენებენ. ლუკასთან სიყვარულის მცნებას რჯულის მოძღვარი იხსენებს, პასექი დროს კი - თვით იესო ქრისტე. გალილეაში კითხვა დაისვა რჯულის უპირველეს მცნებაზე, მეორე შემთხვევაში კი - ღვთის სასუფეველზე. ლუკა მახარებელი იხსენებს კითხვას, ვინ არის მოყვასი, და იგავს მოწყალე სამართელზე, ამ საკითხებს არ ახსენებენ მათე და მარკოზ მახარებლები.

2. რჯულის მოძღვარმა უპირველესი მცნების შესახებ სწორად უპასუხა იესოს, იესომ მოუწონა პასუხი და მოძღვარმა მეორე კითხვა დასვა, ვინ არის ჩემი მოყვასი. ცხადია, მას სურს აჩვენოს საკუთარი განათლება და არა - ისწავლოს ქრისტესგან. ამიტომაც შენიშნა მახარებელმა, რომ რჯულის მოძღვარმა კითხვები დასვა იესოს გამოცდის მიზნით.

3. მცნება ღვთისა და მოყვასის სიყვარულზე ცნობილი იყო ძველ აღთქმაში, მაგრამ არ ითვლებოდა უპირველესად. მხოლოდ ჰილელისა და გამალიელის სკოლებში⁸⁴ ანიჭებდნენ მას დიდ მნიშვნელობას, თუმცა იქაც უფრო ზოგადად ესმოდათ ეს პრობლემა, ვიდრე კონკრეტულად. ღვთის სიყვარული ღმერთის ერთობის მცნებასთან იგივედებოდა (მარკ. 12. 28). გამალიელთა სკოლის მიხედვით, ღმერთი ერთია და ამიტომაც მხოლოდ ის არის სიყვარულის ღირსი, მხოლოდ ის უნდა გვიყვარდეს. იესოს სწავლებით ღვთის

⁸⁴ ფარისეველთა ორი სკოლის წარმომადგენლები: პაპა ჰილელი და შვილიშვილი გამალიელი - მთარგმნელი

სიყვარული ადამიანის გულს უკავშირდება. ღმერთი მამაა და ადამიანები უნდა იყვნენ შვილები „ზეციერი მამისა“ (მთ. 5. 45; ლუკ. 6. 35).

ღმერთი ადამიანთა არა მხოლოდ შემოქმედი, მზრუნველი და მაცხოვარი, არამედ მამაა. ის უმაღლესი და სრულყოფილი არსებაა, პირველსახეა, იდეალია, რომლისკენაც ადამიანი უნდა ისწრაფვოდეს. იგი ადამიანთა ცხოვრებისა და შესაძლებლობების წყაროა, გონების სინათლეა, ნების ძალაა, გულის სიტკბოა. „მასში ვცოცხლობთ, ვიძვრით და ვარსებობთ; მისი მოდგმა ვართ“ (საქმ. 17. 28). ამიტომაც უნდა გვიყვარდეს ის მთელი გუმიტ, ძალებით, გონებითა და სულით. ღმერთი ყველაზე უმეტესია, „ღმერთი ხომ გულზე უმეტესია და იცის ყოველი“ (იოან. 3. 20) და ამიტომაც ადამიანი სავსე უნდა იყოს მისი სიყვარულით.

„როგორც ამბობდა ზოგიერთი თქვენი პოეტი, მისი მოდგმა ვართ“ (საქმ. 17. 28) - ეს ფრაზა გვხვდება არატ კილიკიელის⁸⁵ ნაწარმოებში. ის იყო პავლე მოციქულის თანამემამულე და ცხოვრობდა ძვ. წელთაღრიცხვის III საუკუნეში. როგორც ჩანს ფრაზა აღებულია მისი ასტრონომიული ლექსიდან.

4. ღვთის სიყვარულის ცნებას უშუალოდ უკავშირდება ადამიანის სიყვარულიც. არც ძველი აღთქმა და არ იესო ქრისტე არ განმარტავენ რატომ უნდა გვიყვარდეს მოყვასი. წმინდა წერილი ამბობს, რომ მოყვასი უნდა გვიყვარდეს, როგორც საკუთარი თავი. ეს ფრაზა აჩვენებს ყოველივეს ღვთისგან წარმომავლობას და ბუნების ერთობას. ადამიანს უნდა უყვარდეს თითოეული ადამიანი და მათში უნდა დაინახოს საკუთარი თავი, თავისი მსგავსება. იუდეველები არ იყვნენ მართალი, როცა მხოლოდ თანამემამულის სიყვარულზე საუბრობდნენ და ივიწყებდნენ ღვთისაგან შექმნილ სამართლებსა და წარმართებს, „ერთი სისხლისაგან შექმნა მან კაცთა მთელი მოდგმა, რათა დამკვიდრებულიყვნენ მთელი დედამიწის ზურგზე“ (საქმ. 17. 26). შესაბამისად, ყველა ადამიანი ერთმანეთის ძმაა და ღმერთი ყოველის მამაა. ამ ჭეშმარიტებას ამტკიცებდა იესო ქრისტე, როცა წყვეტდა საკითხს, ვინ არის ჩვენი მოყვასი, როცა მოგვითხრობდა მოწყალე სამართლებზე.

5. ეკლესიის წმინდა მამები მოწყალე სამართლის იგავში ხედავენ ძე ღმერთის სიყვარულის მაგალითს დაცემული ადამიანის მიმართ. ყაჩაღების ხელში ჩავარდნილი კაცი ადამია, ზოგადად ადამიანი, რომელიც გაძარცვეს, სცემეს ბოროტმოქმედებმა. მღვდელი და ლევიტელი ის ხალხია, რომელიც ახლოს იდგა იუდეველობასთან და უყურადღებოდ მოექცა დაშავებულს. მღვდლის სახით ზოგჯერ წარმოიდგენენ აარონსა და მსხვერპლებს, ხოლო ლევიტელში - მოსესა და რჯულს. მათ ვერ უშველეს დაცემულ ადამიანს. სამართელი თავად იესოს სახეა, იესოს ხომ იუდეველები სწორედ ასე მოიხსენიებდნენ (იოან. 8.48.). მან წყალობა და დახმარება აღმოუჩინა დაცემულ ადამიანს. დაასხა ჭრილობებზე წყალობის ზეთი და მადლის ღვინო,

⁸⁵ ძველბერძენი პოეტი - მთარგმნელი

იოანე ოქროპირის განმარტებით, მიაწოდა ქრისტეს სისხლი და სული წმიდის მაღლი სცხო. დაჭრილი სასტუმროში - ქრისტეს ეკლესიაში - მიიყვანა, მიაბარა სასტუმროს მეპატრონეს - ეკლესიის მოძღვარს, დაუტოვა ორი დინარი - ძველი და ახალი აღთქმა, ან კიდევ, ქრისტიანული სიყვარულის ორი მცნება და აღუთქვა მეტი დანახარჯის ანაზღაურება, წმ. ამბროსი მედიოლანელის მოსაზრებით, საშინელი მეორედ მოსვლისას.

6. „ამ სამთაგან რომელი იყო მისი მოყვასი, ვინც ხელთ ჩაუვარდა ყაჩაღებს?“ - იესო ეკითხება ახლა რჯულის მოძღვარს, რომელსაც, სამარიტელების სიძულვილის მიუხედავად, უნდა ელიარებინა, რომ მოყვასი აღმოჩნდა სწორედ საძულველი სამარიტელი, რომელმაც წყალობით მიხედა დაშავებულს. იესომ უბრძანა რჯულის მოძღვარს სამარიტელივით მოქცეულიყო. ასე გვასწავლის იგი, რომ არც გვარტომობის, არც სარწმუნოების და არც სხვა განსხვავებამ ხელი არ უნდა შეგვიშალოს დავინახოთ ტანჯულში მოყვასი და აღმოვუჩინოთ მას დახმარება.

„წადი და შენც ასევე მოიქეცი“ - ასე დაასრულა იესომ იგავი სამარიტელზე და უპირველესი მცნების ირგვლივ საუბარი. ეს არის მინიშნება, რომ ღვთის სასუფეველის დამკვიდრების საუკეთესო საშუალება არის მოწყალება.

7. მნიშვნელოვანია, რომ იგავს აქვს ისტორიული სახე, რამდენადაც სახელდება, რომ სამარიტელმა აღმოუჩინა დახმარება იუდეველს. იგავის მიზანი მხოლოდ მოწყალების მნიშვნელობის ჩვენება რომ ყოფილიყო, მაშინ არ დასახელდებოდა ეროვნება. კიდევ უფრო ნაკლებად სარწმუნოა, რომ იესოს სურდა სამარიტელის მოწყალების ჩვენებით ესაყვედურებინა იუდეველებისთვის, რომლებიც ამაყობდნენ თავიანთი სათნოებებით. ჭეშმარიტების უდიდესი მასწავლებლისთვის ასეთი მიზანი შეუფერებელი იქნებოდა. აქედან გამომდინარე ნათელია, რომ იგავის შინაარსი ნამდვილი ფაქტია, ამასთან ბევრისთვის ცნობილი, სხვაგვარად რჯულის მოძღვარი და მსმენელები შეეწინააღმდეგებოდნენ ქრისტეს, ეჭვს შეიტანდნენ იგავის სამართლიანობაში და მოითხოვდნენ მის შეცვლას. პროტესი არ ყოფილა, რაც გვარწმუნებს, რომ მონათხრობი იყო ფაქტი. ეს კიდევ უფრო მტკიცდება რჯულის მოძღვრის პასუხით კითხვაზე: „ამ სამთაგან რომელი იყო მისი მოყვასი?“, მოძღვარმა არ წარმოთქვა სიტყვა სამარიტელი, თუმცა აღიარა: „მიუგო: ის, ვინც მოწყალება გამოიჩინა მის მიმართ“.

იესო მართასა და მარიამის სახლში

(ლუკ. 10: 38-42)

იესო ქრისტეს მოწაფეები არ იყვნენ დიდგვაროვანნი და მდიდარნი, მისი სამეგობრო წრეც მცირერიცხოვანი იყო. მათ შორის

სახარება მოიხსენიებს ორ დას, მართასა და მარიამს. ისინი იყვნენ დები ლაზარესი, რომელიც უფალმა მკვდრეთით აღადგინა. იესოს უყვარდა მათ სახლში დასვენება და გალილეაში მოგზაურობის შემდეგ გაჩერდა მათთან. მართა საქმიანობდა, რათა საპატიო სტუმრისთვის კარგი მასპინძლობა გაეწია. მარიამი კი დაჯდა მასწავლებლის ფეხებთან და უსმენდა მის სწავლებას.

შრომისმოყვარე მართა გულგრილი არ დარჩენილა დის საქციელით და სთხოვა მასწავლებელს, შენიშვნა მიეცა მარიამისთვის, რათა ის დახმარებოდა საოჯახო საქმეებში. თუმცა, გაკიცხვის ნაცვლად, მაცხოვარი იწონებს მარიამის ქცევას და აჩვენებს, რომ მხოლოდ ერთი რამაა საჭირო : „მართა, მართა, ბევრ რამეზე ზრუნავ და შფოთავ; მაგრამ საჭიროა მხოლოდ ერთი რამ. მარიამმა კი უკეთესი წილი ირჩია, რომელიც არ წაერთმევა მას“.

1. სოფელს, რომელშიც დები ცხოვრობდნენ, ერქვა ბეთანია, სადაც შემდეგ მკვდრეთით აღადგინა უფალმა ლაზარე. მოცემულ მონაკვეთში მახარებელი არ ახსენებს ლაზარეს, სავარაუდოდ, ის არ იმყოფებოდა სახლში. დებს შორის გათხოვილი იყო მხოლოდ მართა, რადგანაც მან, როგორც დიასახლმა, მიიპატიჟა იესო სახლში და თავად მასპინძლობდა. ოჯახი, როგორც ჩანს, არ იყო მდიდარი, რადგან მსახური არ ჰყავდათ და დიასახლისი დის დახმარებას საჭიროებდა.

2. იესომ გაამართლა მარიამის საქციელი და თქვა: „საჭიროა მხოლოდ ერთი რამ“. მართას უამრავი საზრუნავი აქვს, მაგრამ „საჭიროა მხოლოდ ერთი რამ“, ესაა ღვთის სიტყვის მოსმენა, ამას უკავშირდება ადამიანის ცხოვნება. „ნეტარ არიან, რომელნიც ისმენენ ღმრთის სიტყვას და იცავენ მას“ - ეუბნება მაცხოვარი სხვა ქალს (ლუკ. 11.28). მარიამის წილი უკეთესია, ის არ წაერთმევა მას. მიწიერ საზრუნავსა და ხორციელ საჭიროებებს დაჰკარგავს ადამიანი, მსგავსადვე დაჰკარგავს ცხოვნების შესაძლებლობასაც.

3. ლუკა მახარებელი ამ ეპიზოდის თხრობისას არ ახსენებს სოფლისა და ოჯახის სახელებს, სავარაუდოდ იმიტომ, რომ მისი სახარება დაიწერა იმ ადამიანების სიცოცხლეში, რომლებზეც მოგვითხრობს იგი. ამ თავმდაბალ ადამიანებს არ სურდათ დასახელებულიყვნენ სახარებაში, გახმაურებულიყო მათი სათნოებები და მათი უფალთან სიახლოვე. მართას სახლში სტუმრობის ამბავი, ნათელია, რომელიმე დის მონათხრობის საფუძველზე უნდა დაწერილიყო. იოანე მახარებელმა კი, რომლის სახარებაც დაიწერა გაცილებით გვიან, სავარაუდოდ, ამ ადამიანების სიკვდილის შემდეგ, არ დამალა არც სოფლის სახელი, ბეთანია, და დაასახელა, რომ ამ დებს ჰყავდათ ძმა ლაზარე, რომელიც იესომ მკვდრეთით აღადგინა.

ლოცვის მაგალითი და სწავლება ლოცვის ძალის შესახებ

(ლუკ. 1: 1-13; მთ. 6: 9-13; 7: 7-11)

„მოხდა ისე, - მოგვითხრობს მახარებელი - რომ ერთ ადგილას ლოცულობდა, და როცა დაასრულა ლოცვა, ერთმა მოწაფეთაგანმა უთხრა: უფალო, გვასწავლე ლოცვა, როგორც იოანემ ასწავლა თავის მოწაფეებს“.

ღვთაებრივმა მასწავლებელმა უარი არ უთხრა მოწაფეებს, ასწავლა მათ ლოცვით მიემართათ ღვთისთვის და ეწოდებინათ მისთვის მამა.

უპირველესად, ადამიანებმა, როგორც ღვთის შვილებმა, მისმა ძეებმა, თავიანთი წმინდა ცხოვრებითა და სუფთა გულით უნდა წმინდა ჰყონ უფლის სახელი, რათა დედამიწაზე დაემკვიდროს მისი მეუფება და აღსრულდეს მისი კეთილი ნება ისევე, როგორც ზეცაში აღესრულება. უნდა სთხოვონ ღმერთს პური არსობისა (επιουσιον – არსებობისთვის აუცილებელი) და არ იზრუნონ სიამოვნებისათვის. უმთავრესად უნდა სთხოვონ ღმერთს ცოდვათა მიტევა, ხალისით უნდა მიუტევონ თავადაც, ევედრონ, რომ არ დაუშვას განსაცდელი (მდგომარეობა, როდესაც უფალი განეშორება ადამიანს და ადამიანი ხდება ბოროტი ძალების ხელისუფლებაში, რომლებიც მის დაღუპვას ცდილობენ) და იხსნას ისინი ბოროტისაგან. იმის ნათელსაყოფად, რომ ჩვენი ყოველი ლოცვა შეისმინება ზეციური მამის მიერ, იესოს მოჰყავს შემდეგი მაგალითი: „ერთ-ერთ თქვენგანს რომ ჰყავდეს მეგობარი და შუალამისას მიადგეს და უთხრას: მეგობარო, მასესხე სამი პური, ვინაიდან გზად მიმავალმა მეგობარმა შემომიარა და მე კი არაფერი მაქვს, რომ გავუმასპინძლდე, - ხოლო მან შიგნიდან მიუგოს: ნუ მაწუხებ, ვინაიდან კარი უკვე დაკეტილია და ბავშვები ჩემთან ერთად წვანან საწოლში, არ შემოიძლია ავდგე და მოგცე. გეუბნებით, მეგობრობის გამოც რომ არ ადგეს და არ მისცეს პური, თუ არ მოეშვა, მაშინ მაინც ადგება და მისცემს იმდენს, რამდენიც სჭირდება. ამასაც გეუბნებით:

ითხოვეთ და მოგეცემათ; ეძებეთ და ჰპოვებთ; დააკაკუნეთ და გაგიღებენ, რადგან ყველა მთხოვნელს მიეცემა, მძებნელი ჰპოვებს და ვინც აკაკუნებს, გაუღებენ. რომელი მამა იქნება თქვენს შორის, შვილმა რომ პური სთხოვოს და ქვა მისცეს მას; ან თევზი სთხოვოს და თევზის ნაცვლად გველი მისცეს მას? ან კიდევ კვერცხი სთხოვოს და მორიელი მისცეს მას? ხოლო თუ თქვენ, უკეთურთ, შეგიძლიათ კეთილ მისაცემელთა მიცემა თქვენი შვილებისათვის, განა მამაზეციერი უფრო მეტ წმიდა სულს არ მისცემს იმათ, ვინცა სთხოვს?“.

იესო ყოველთვის ღოცულობდა და ამას ასწავლიდა მოწაფეებსაც. ამ ღოცვით გვიჩვენა:

1. ღოცვა არის ერთ-ერთი აუცილებელი პირობა და საშუალება მამა ღმერთთან ჩვენი ურთიერთობისა და ჩვენი სულიერი ცხოვრების წარმატებისა. თუკი უფალი ჩვენი იესო ქრისტე, წმინდა და სრულყოფილი, ყოველთვის ღოცულობდა და მუდამ ასე ურთიერთობდა ზეციურ მამასთან, მით უმეტეს გვმართებს ჩვენ ვილოცოთ დაუდუმებლად, რადგანაც არ განვეშოროთ ღვთის ცოცხალ წყაროს და არ დავშრიტოთ მისგან მიღებული სიცოცხლის სული და სიწმინდე (თეს. 5.17-19: „გამუდმებით ილოცეთ. მაღლიერნი იყავით ყველაფრისათვის, რადგანაც ესაა თქვენს მიმართ ნება ღვთისა ქრისტე იესოში. ნუ დაშრეტთ სულს“).

2. ღოცვას, როგორც სხვა სათნოებებს, ადამიანი სწავლობს სული წმინდისაგან და არა საკუთარი განზრახვითა და სურვილით. „ასევე სულიც შეეწევა ჩვენს უძლურებას, ვინაიდან არ ვიცით, რისთვის ან როგორ ვილოცოთ, მაგრამ თვით სულია ჩვენი მეოხი უთქმელი ოხვრით“- ამბობს მოციქული - და მხოლოდ მისით „ვღაღადებთ: აბა მამაო!“ (რომ. 8.26,15).

3. ღოცვისას ჩვენ უნდა მივმართოთ ღმერთს, როგორც მამას, ბავშვური ნდობით, კადნიერებით და ამასთან ბავშვური გულის უბრალოებითა და უცოდველობით.

4. ჩვენ მივეკუთვნებით ზეციური მამის ოჯახს და ამდენად, უპირველესად უნდა ვიზრუნოთ, რომ მისი სახელი მოვიხსენიოთ წმინდად, რათა მოვიდეს მისი მეუფება, აღსრულდეს მისი ნება დედამიწაზე, როგორც ზეცაში აღსრულდება.

5. ღმერთისგან უნდა ვითხოვდეთ ყველაზე აუცილებელს, განშორებას ცოდვებთან, საცდურთან, ბოროტთან, ყველაფერთან, რაც ეწინააღმდეგება ჩვენს ურთიერთობას ღმერთთან.

6. ზეციური მამა ყოველთვის მზადაა მოგვმადლოს ყველა აუცილებელი საჭიროება ჩვენს თხოვნამდეც კი, მაგრამ ჩვენც უნდა ვიყოთ მუდმივ ღოცვაში, თუკი გვსურს მივიღოთ სათხოვარი.

ისევ ფარისევლების მხილება

(ლუკ. 11: 14-54; მთ. 9: 32-34)

უფალი იესო ქრისტე ხშირად ამხელდა ფარისევლებსა და რჯულის მოძღვრებს, თავად ისინი კი ეძებდნენ შემთხვევებს, რომ ცილი დაეწამებინათ მისთვის და გაევრცელებინათ ერში შეუსაბამო ხმები მის სასწაულებზე ან მისგან რჯულის კანონების დარღვევაზე.

მუნჯი კაცისგან ეშმაკის განდევნის შემდეგ ფარისევლებმა კვლავ გაიმეორეს ღვთისმგმობი ცილისწამება, თითქოს ქრისტე ეშმაკს განდევნის ბელზებულის, ეშმაკის მთავრის, სახელით. მაშინ იესომ კიდევ ერთხელ ამხილა მათი ცილისწამება. ერთ-ერთი ფარისევლის სახლში იესო მიიწვიეს პურის საჭმელად. უფალმა ხელები არ დაიბანა. ფარისეველს გაუკვირდა და იესო დაადანაშაულა მამათა წეს-ჩვეულებების დარღვევაში. მაშინ იესომ ამხილა ფარისევლები და თქვა: „თქვენ, ფარისევლები, გარედან წმენდთ სასმისსა და ჯამს, შიგნით კი სავსენი ხართ ნაძარცვითა და ნაოხარით. უგუნურნო, განა გარეგანის შემქმნელმა არ შექმნა შინაგანიც? მაშ, გაეცით მოწყალებად, რაც გაგაჩნიათ, და აჰა, ყველაფერი წმინდა გექნებათ. მაგრამ ვაი თქვენდა, ფარისევლებო, რომელნიც იხდით მეათედს პიტნისას, ტეგანისას და ყოველი მწვანილისას, ღმრთის სამართალს და სიყვარულს კი უგულებელყოფთ. ეს უნდა გექნათ და არც ის მიგეტოვებინათ. ვაი თქვენდა ფარისევლებო, ასე რომ გიყვართ სინაგოგებში წინა რიგში ჯდომა და საკრებულოებში საღმისი ძღვნა. ვაი თქვენდა, მწიგნობარნო და ფარისევლებო, თვალთმაქცნო, ასე რომ ჰგავხართ უჩინო საფლავეებს,

რომლებსაც ფეხით თელავენ კაცნი და არ კი იციან. მიუგო ერთმა რჯულის მოძღვარმა და უთხრა მას: მოძღვარო, მაგას რომ ამბობ, ხომ ჩვენც გვაგინებ? მაგრამ მან თქვა: და თქვენც, სჯულის მოძღვარნო, ვაი, რადგან მძიმე ტვირთს ჰკიდებთ ხალხს, ხოლო თავად ცალ თითსაც კი არ შეაშველებთ ტვირთს. ვაი თქვენდა, ვინაიდან აშენებთ წინასწარმეტყველთა სამარხებს, ხოლო თქვენმა მამებმა დახოცეს ისინი. ამით ემოწმებით და იწონებთ კიდევ თქვენი მამების საქმეებს, ვინაიდან მათ დახოცეს ისინი, ხოლო თქვენ სამარხებს უშენებთ“

„ამიტომაც თქვა სიბრძნემ ღმრთისამ: მოვუვლენ მათ წინასწარმეტყველთა და მოციქულთ, და ზოგ მათგანს მოჰკლავენ, ზოგს კი განდეენიან“ (ლუკ. 11.49). განმმარტებელთა შორის აზრთა სხვადასხვაობაა, როდის და სად თქვა ეს სიტყვები ღვთის სიბრძნემ. ძველ აღთქმაში ასეთი გამოთქმა არ არის. ახალ აღთქმაში იესო ქრისტე არასოდეს არ უწოდებს საკუთარ თავს ღვთის სიბრძნეს და ადრე არასოდეს უთქვამს ფარისევლებისა და რჯულის მოძღვრებისათვის წინასწარმეტყველთა და მოციქულთა სიკვდილზე. ამიტომაც ფიქრობენ, რომ ეს სიტყვები აღებულია აწ უკვე დაკარგული წიგნიდან, შესაძლოა რომელიმე აპოკრიფული სახარებიდან. თუმცა, მათეს სახარებაშიც მეორდება იგივე ფრაზა სიტყვების „ამიტომაც თქვა სიბრძნემ ღმრთისამ“ გარეშე: „ამიტომ, აჰა, გიგზავნით წინასწარმეტყველთ, ბრძენთა და მწიგნობართ; და ზოგს მოჰკლავთ და ჯვარს აცვამთ, ზოგს მათრახით სცემთ სინაგოგებში და ზოგსაც ქალაქიდან ქალაქად დაუწყებთ დევნას; რათა მოიწიოს თქვენზე ამ ქვეყნად დათხეული ყოველი მართალი სისხლი, ახელ მართლის სისხლიდან ვიდრე სისხლამდე ბარაქიას ძისა, ზაქარიასი, რომელიც მოჰკალით ტაძარსა და საკურთხეველს შორის. ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ, რომ ყოველივე ეს მოიწევა ამ მოდგმაზე“. ზოგი განმმარტებელი არცთუ უსაფუძვლოდ გამოთქვამს ვარაუდს, რომ მათეს სახარების სიტყვებში: „ამიტომაც თქვა სიბრძნემ ღმრთისამ“ - უფალი საუბრობს საკუთარ თავზე.

მოწოდება ჭეშმარიტების, უანგარობის,

სიფხიზლისა და სინანულის აღიარებისაკენ

(ლუკ. 12: 1-53; შედ. მთ. 24: 42-51; ლუკ. 13:1-9)

უფალმა უშიშრად ამხილა ფარისეველები და რჯულის მოძღვრები და უქადაგა თავის მიმდევრებს თავადაც უშიშრად აღიარონ თავიანთი რწმენა სოფლის მთავართა წინაშე. უფალი ზრუნავს არა მარტო ადამიანებზე, არამედ ფრინველებზე, ადამიანის თმის ღერზეც. უფალმა აღუთქვა მათ, სული წმიდა უწინამძღვრებდა სასამართლოებზე. ერთ-ერთმა მსმენელმა მას დახმარება სთხოვა, რათა სამკვიდრებელი ძმასთან გაეყო. იესომ უარი უთხრა მას და წარმოთქვა იგავი მდიდარზე: „ერთი მდიდარი კაცის ყანაში ზღვა მოსავალი მოვიდა; საგონებელში ჩავარდნილმა თქვა: რა ვქნა, სად წავიღო ამდენი მოსავალი? და გადაწყვიტა: აი, რას ვიზამ: დავშლი ჩემს ბეღლებს, უფრო დიდებს ავაგებ, და იქ შევინახავ მთელ ჩემს მოსავალს და სარჩო-საბადებელს. და ვეტყვი ჩემს სულს: სულო, მრავალი სიკეთე გაქვს დაგროვილი და მრავალი წლის სამყოფი; განისვენე, ჭამე, სვი და იმხიარულე. უთხრა მას ღმერთმა: უგუნურო, ამაღამვე ამოგართმევნ სულს: ვისღა დარჩება შენი სარჩო-საბადებელი? ასე მოუვა ყველას, ვინც თავისთვის იხვეჭს სიმდიდრეს და არა ღმრთისათვის“. ამ იგავით უფალი დაგვაფიქრებს ამქვეყნიური სიმდიდრის წარმავლობაზე.

იესო ყვება იგავებს - მონებზე, რომლებიც ელოდებიან თავიანთ პატრონს; სახლის პატრონზე, რომელიც იცავს სახლს ქურდებისგან; ერთგულ და ბოროტ სახლიკაცზე - და ასწავლის სიფხიზლესა და ყურადღებას მნიშვნელოვანი ჟამის მოახლოებისას. ამ დროს მოუტანეს მას ამბავი, რომ პილატემ დასაჯა გალილეელები. იესომ ისაუბრა ამ ფაქტზე, ასევე სილოამის კოშკში 18 კაცის მოკვლაზე და ღვთის სამართალზე, სინანულზე და მოყვა იგავი უნაყოფო ლეღვზე. მეპატრონე სამი წელი ელოდა ლეღვის ნაყოფს და დააპირა მისი მოჭრა, მაგრამ მევენახემ სთხოვა, კიდევ ერთი წელი დალოდებოდა. ეს იგავი გვასწავლის, რომ ზოგიერთი ცოდვილის დაუსჯელობა არის მხოლოდ ღვთის მოთმინების მტკიცებულება, იგი ელოდება აღიარებასა და სინანულს, მოუნანიებლები კი დაისჯებიან, როგორც გამოუსწორებელი ცოდვილები.

ლუკ. 12.5: „გემინოდეთ იმისა, ვისაც თქვენი მოკვლის შემდეგ შეუძლია ჩაგადოთ გენას“ (მთ. 10.28: „უფრო მეტად გემინოდეთ, ვისაც სულის დაღუპვაც შეუძლია გენაში და სხეულისაც“). მოცემული ფრაზები გულისხმობს უფალს, სიცოცხლისა და სიკვდილის მეუფეს, სამართლიან მსაჯულს, რომელსაც უფლება აქვს განსაჯოს ცოდვილები გენაში საუკუნო სატანჯველისათვის (მთ. 25. 41-46); ეშმაკს კი ძალუძს საცდურით ცოდვაში ჩაადოს ადამიანი და ტანჯოს იგი. თუმცა ესეც უფლის დაშვებით აღესრულება და უფალი ცოდვილთან ერთად ეშმაკსაც ჩაადებს ცეცხლის მარადიულ ალში.

მუხლი 8. „ძე კაცისა აღიარებს ღმრთის ანგელოზთა წინაშე“ იმას, ვინც აღიარებს იესოს ღვთის ძედ ადამიანთა წინაშე. ანგელოზები კი მოწოდებულნი არიან, რათა ადამიანებთან ერთად აღიდონ ღმერთი და არა იმისთვის, რომ ღმერთთან ერთად განსაჯონ ადამიანი.

მუხლი 16-21. იგავი მდიდარზე წარმოადგენს ავხორცობის, საკუთარ თავზე ზრუნვისა და სხვების მიმართ გულგრილობის სურათს. აქვე ვხვდებით ღვთის სამართლიანობის მნიშვნელოვან მაგალითს, რომელიც მიაღწევს ადამიანთა გულების ყველაზე იდუმალ ადგილებამდე.

თავი 13. 1-4. ლუკა მახარებლის მონათხრობი, პილატეს მიერ გალილეელების დასჯა და სილოამის კოშკში თვრამეტი კაცის სიკვდილი, უცნობი ფაქტებია იოსებ ფლავიუსისა და სხვა ისტორიკოსებისთვის. თუმცა ამითი არ კნინდება ამ ფაქტების ღირებულება, რადგან ისინი ატარებენ ზნეობრივ ჭეშმარიტებას, რომლითაც მოგვეცა მაგალითი. ხშირად ვხედავთ მოყვასის უბედურებას და ვხედავთ მასში ღვთის მართლმსაჯულების ხელს, მაგრამ არ ვაცნობიერებთ და არ გვინდა დავინახოთ ამ უბედურებებში მოწოდება სინანულისაკენ და ვრჩებით ისევ გამოუსწორებელი ცოდვილები! ამიტომ, ჩვენკენაა მომართული მაცხოვრის სიტყვები: „თუ არ მოინანიებთ ყველანი მათსავით დაიღუპებით“.

მუხლი 6-9. უნაყოფო ლეღვის ხის იგავით უფალი წარმოგვიდგენს იუდეველი ხალხის ზნეობრივ მდგომარეობას მესიის განკაცების ჟამს. მიუხედავად ნოყიერი ნიადაგისა და ზრუნვისა, ლეღვი მაინც არ იღებდა სასურველ ნაყოფს და ბატონმა მოსაჭრელად გაიმეტა უნაყოფო ხე. იგივე დაემართა იუდეველებს, რომლებიც თავიანთი გარეგანი მართლმორწმუნეობით დიდხანს იყვნენ გამორჩეულნი, მაგრამ ვერ გამოიღეს სათნოებების ნაყოფი და დაკარგეს ყოველივე და გაიწირნენ სასიკვდილოდ.

ეს იგავი გამოხატავს ყოველი ცოდვილის ცხოვრებას, რომელთაც მოწყალე ღმერთი დიდხანს ინდობს, ელოდება მის სინანულსა და სწორი გზით სვლას. „შენ კი სიკერპითა და უსინანულო გულით... ვერ შეგიგნია, რომ ღვთის სიკეთეს სინანულისაკენ მიჰყავხარ? არ ნანობ და თვითონვე იუნჯებ რისხვას ღვთის რისხვისა და მისი მართალი მსჯავრის გამოცხადების დღისთვის“ (რომ. 2.4-5).

უძღურების სულით შეპყრობილი ქალის განკურნება

(ლუკ. 13:10-17)

იესოს ყველა ქმედება ზრდიდა უკმაყოფილებას მის წინააღმდეგ, მისი სწავლება, ფარისეველთა და მწიგნობართა სწავლებებისაგან განსხვავებული თუ კურნებები, რომლებსაც ხალხისთვის სარგებელი მოჰქონდა. ერთხელ სინაგოგაში ქადაგებისას მან განკურნა იქ მყოფი უძღურების სულით შეპყრობილი, დაკრუნჩხული, ქალი, რომელიც თვრამეტი წელი იტანჯებოდა ამ სნეულებით. სინაგოგის მთავარი აღაშფოთა სასწაულმა, რომელიც აღსრულდა შაბათს. ვერაფერი გაუბედა მკურნალს და ყვედრება დაუწყო დედაკაცს. იესომ ამხილა იგი პირფერობაში და მიუთითა, რომ თავადაც ხსნის შაბათობით ბაგაზე დაბმულ საქონელს და არწყულებს მათ. იესომ კი განკურნა ქალი, რომელიც თვრამეტი წელი შეკრული ჰყავდა სატანას. სინაგოგის მთავარსა და მასთან მყოფებს შერცხვათ და დადუმდნენ. ხოლო ხალხი ხარობდა იესოს საქმეების გამო.

1. სახარების მიხედვით უძღურ ქალს თხოვნით არ მიუმართავს იესოსთვის, თუმცა იესო, როგორც სხვა დროს არაერთგზის, წინ უსწრებს თხოვნას და წყალობით აღასრულებს სასწაულს, აჩვენებს, რომ ყოველად სახიერი ღმერთი „შეაცნობინებს თავს მათ, ვისაც არ მოუკითხია იგი; აღმოუჩენს დახმარებას მათ, ვისაც არ უძებნია“ (ისაია 65.1)

2. დაკრუნჩხული დედაკაცი იწოდება „უძღურების სულით შეპყრობილად“, მაგრამ ეს სნეულება არ ითვლება ეშმაკეულად პირდაპირი მნიშვნელობით. თუმცა იესო ამბობს, რომ ქალი თვრამეტი წელი იყო შეპყრობილი ეშმაკისაგან და ვასკვნით, რომ ყოველი ადამიანური უძღურება და სნეულება, როგორც ჩვენი ცოდვების შედეგი, არის ეშმაკის მიერ დადებული ბორკილები.

ბრმადშობილის განკურნება

(იოან. 9:1-41.)

ტადრის განახლების დღესასწაულის წინ (იოან. 10.22) იესო მივიდა იერუსალიმში და წესისამებრ ქადაგებდა ტაძარში. მისი სწავლებითა და სასწაულებით აღფრთოვანებული ხალხი მზად იყო, ელიარებინათ ის მესიად. მაგრამ იესოს სიმულვილით სავსე იუდეველი მთავრები ვერ ხედავდნენ მასში ღვთისგან მოვლინებულს და მზად იყვნენ მოეკვეთათ ტაძრიდან ყველა, ვინც მას ქრისტედ აღიარებდა (9. 22).

სინაგოგის ამ გადაწყვეტილებამ ვერ შეაჩერა უდიდესი მასწავლებლის განმანათლებლური საქმიანობა. სწორედ იმის ნათელსაყოფად, რომ ის არის დედამიწაზე ადამიანთა განსანათლებლად მოსული ჭეშმარიტი ნათელი, იესომ ტაძრის კარებთან, სილოამის საბანელთან, თვალი აუხილა ბრმადშობილს. ამ სასწაულით მიუთითა, უპირველესად მოსწავლეებს, რომ ყველა უბედურება არ არის ადამიანთა მემკვიდრეობითი თუ საკუთარი ცოდვის გამოვლენა, ზოგჯერ მათში ღვთის საქმე უნდა განვჭვრიტოთ.

ამ სასწაულმა განაცვიფრა ხალხი და გააღიზიანა ფარისეველები, რადგან აღსრულდა შაბათს, იგი გახდა იესოს პიროვნებაზე კამათის მიზეზი.

ფარისეველები ამ საქმეს შაბათის დარღვევად ხედავდნენ და იესოს ცოდვილს უწოდებდნენ, ხოლო განკურნებული ამბობდა, რომ ღმერთი არ უსმენს ცოდვილებს და არ ანიჭებს მათ სასწაულებრივ ძალას და აღიარებდა იესოს თვთისგან მოვლენილად. ამით გაღიზიანებულმა ფარისეველებმა განკურნებული სინაგოგიდან გამოაგდეს. იესომ მოძებნა ის და მანაც ქრისტეში ღვთის ძე აღიარა და თაყვანისცა იესოს. ამ ამბავმა ათქმევინა იესოს ფარისეველებისთვის: „განსასჯელად მოველ ამ ქვეყნად, რათა ბრმებმა იხილონ, მხედველნი კი ბრმებად იქცნენ“.

1. ბრმადშობილის განკურნება იესო ქრისტეს ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი სასწაულია, ჩვეულებრივი კურნებებისგან განსხვავებული და გამორჩეული, რადგან ა) განიკურნა ადამიანი, რომელსაც ყველა იცნობდა, როგორც ბრმას - მშობლებიც, მოციქულებიც, ხალხიც. არ შეიძლებოდა ეჭვის გაჩენა, თვალთმაქცობის, ტყუილის დაბრალება ბრმისთვის; ბ) ის განიკურნა მთელი ერის თვალწინ,

მკურნალის მიმართ გაჩნდა საყოველთაო ყურადღება; გ) კიდევ უფრო განდიდდა ხალხისთვის იესო და მისმა მტრებმა დაიწყეს საქმის დეტალური კვლევა.

2. ბრმადშობილი განიკურნა იესოს ძალით, მაგრამ ქრისტემ ის მაინც გაგზავნა სილოამის საბანელთან და მოუწოდა განებანა ტალახი და ამის შემდეგ აეხილა მას თვალები. სილოამის საბანელთან წარგზავნის მომენტი ჰგავს ათი კეთროვანის განკურნებას, რომელთაგან ზოგი გაგზავნა მღვდლებთან, ზოგი - სილოამის საბანელთან, ამით იესო თითქოს აიძულებს განკურნებულებს ყურადღება მიაქციონ საკუთარ თავს, დაუფიქრდნენ თავიანთ მდგომარეობას, შეაფასონ აღსრულებული სასწაულის მნიშვნელობა და მიიღონ მესია.

მეორე მხრივ, განსაკურნებლად გაგზავნა კურნების წყაროსთან ნიშნავდა, რომ რჯულის ნაცვლად მის გვერდით გამოჩნდა ახალი სასწაულებრივი ძალა, რომელიც იხსნის ადამიანს ყოველგვარი ცოდვისაგან. რჯული აქ წარმოადგენდა ამ ახალი ძალის მოქმედების მტკიცებულებას (= მთ. 8.4.)

3. განკურნებულს იესო ეკითხება: გწამს შენ ძე ღვთისა? ეს კითხვა ადასტურებს, რომ იესო თავად აღიარებდა, რომ ძე ღვთისაა და სხვებისგანაც მოითხოვდა ამის რწმენას. მეორე მხრივ გამოჩნდა, რომ იუდეველთა ერთი, მცირე ნაწილი მესიას უკავშირებდა ძე ღვთისას სახელს. ამიტომაც მიუხვდა განკურნებული იესოს შეკითხვას და ღვთის გმობად არ ჩათვალა ეს კითხვა.

4. ფარისევლები მზად არიან სინაგოგიდან მოკვეთონ ისინი, ვინც მესიად აღიარებს იესოს. ამითი შეშინებული განკურნებულის მშობლები დასაკითხად შვილს გზავნიან: „არ ვიცით, და არც ის ვიცით, ვინ აუხილა თვალი. თავად ჰკითხეთ, სრულწლოვანია; თავისას თვითონ იტყვის“. საგულისხმოა, რომ სინაგოგა უკვე შეშინებულია, რადგან ხალხში გავრცელებულია ხმები იესო-მესიაზე და ცდილობს მიიღოს კონკრეტული ზომები ამის წინააღმდეგ.

ბრმადშობილის განკურნების სასწაული გვასწავლის:

ა) ხშირად თვით ადამიანის უბედურებაც კი ღვთის დიდებას ემსახურება;

ბ) იესო ქრისტე არის ნათელი სოფლისა, რომელიც ყოველთვის მზად არის ბრმათა განსაკურნებლად;

გ) თვალთახედვის დასაბრუნებლად ის იყენებს ყველაზე მარტივ საშუალებებს;

დ) ურწმუნოება და ცრურწმენა არანაირი სასწაულით არ იკურნება, მისი საფუძველი ეჭვია;

ე) რწმენა კი, პირიქით, მტკიცდება და ძლიერდება იქ და იმ დროს, როცა ამას არ ელოდებიან;

საუბარი კეთილ მწყემსზე

(იოან. 10: 1-42)

იესო ქრისტე ბრმადშობილის განკურნების შემდეგ აგრძელებდა საუბრებს ფარისევლებსა და ხალხთან. იესო მოუყვა მათ იგავს კეთილ მწყემსზე, რომელშიც მიაღწიან ცრუ, მპარავი მწყემსის თვისებები და ნიშნებიც. ქრისტემ თქვა: „**მე ვარ კარი ცხვართა. მე ვარ მწყემსი კეთილი: კეთილი მწყემსი თავის სულს დადებს ცხვრებისთვის**“.

ეს ამცნო მას მამა ღმერთმა, რომელსაც სურს, რომ ყველა ადამიანი, სხვადასხვა ფარეხიდან, შეადგენდეს ერთიან სამწყსოს - „**და იქნება ერთი სამწყსო და ერთი მწყემსი**“.

იესომ იცის მამა ღმერთის ნება და შეკრებს და მოუწოდებს ერთობისაკენ არა მხოლოდ ისრაელის ცხვრებს, არამედ სხვა ფარის ცხვრებსაც (წარმართებს).

ამიტომაც უყვარს იგი მამა ღმერთს, იგია მამის ნების აღმასრულებელი, იგია ადამიანთა მაცხოვარი და მწყემსი.

ცხვრების ფარები ქრისტეს მიერ დაარსებული ეკლესიაა; მეკარე, რომელიც უღებს კარს ცხვრებს, სული წმინდაა, რომელსაც საიდუმლოებებითა და იერარქიის დაცვით შეჰყავს ახალი წევრები ფარებში და მწყემსავს მათ;

ყველა ცრუ მესია და მასწავლებელი იყო ქურდი და ყაჩაღი, მათ გარყვნეს ისრაელის ხალხი. ქურდებსა და ყაჩაღებს მიეკუთვნებიან ფარისევლები, სადუკეველები და ისინი, ვინც მესიაზე ცრუ აზროვნებასა და შეხედულებას ამკვიდრებენ. მათ ხალხი მოსესა და წინასწარმეტყველთა სამეუფეო გზიდან შეთხზული განმარტებების გზაზე გადაიყვანეს. მოსე და წინასწარმეტყველები თვით მწყემსმა მოუვლინა ქვეყანას და მისი სახელით მოქმედებდნენ, ამდენად ისინი არ იყვნენ ქურდები. მათ მიიყვანეს ხალხი ქრისტემდე - ამ სიტყვების გამო კვლად წარმოიშვა იუდეველთა შორის კამათი. ზოგი თვლიდა ქრისტეს ეშმაკეულად და შმაგად; ზოგი კი ხვდებოდა, რომ ეშმაკეულს არ შეეძლო განეკურნა ბრმადშობილი. ამ კამათმა წარმოშვა მიზეზი იმისა, რომ იესომ იქადაგა განახლების დღესასწაულზე მთელი ერის წინაშე საკუთარ თავზე, როგორც ღვთის წარმოგზავნილზე. ქისლევის (დეკემბრის) 25-ე დღეს, როდესაც იხსენებოდა იუდა მაკაბელის (აღესრულა წარმართებისაგან ანტიოქე ეპიფანეს ბრძანებით) დროს ტაძრისა და საკურთხეველის განწმენდა წაბილწვის შემდეგ (I მაკ. 4.52-59), იესო ქრისტე მივიდა სოლომონის ბჰესთან. იუდეველები გარს შემოერთყვნენ მას და სთხოვდნენ განმარტებას საკითხისა: „თუ ქრისტე ხარ, გვითხარი“.

„მიუგო მათ იესომ: გითხარით და არ მერწმუნეთ; საქმენი, რომელთაც ვაკეთებ მამის სახელით, თვითონვე მოწმობენ ჩემთვის. მაგრამ თქვენ არ გჯერათ, ვინაიდან არა ხართ ჩემი ცხვართაგანნი, როგორც გითხარით. ჩემს ცხვრებს ჩემი ხმა ესმით; მე ვიცნობ მათ, და ისინიც მომდევნენ. მე ვაძლევ მათ საუკუნო სიცოცხლეს; არ წარწყმდებიან უკუნისამდე და ვერავინ მომტაცებს მათ. მამაჩემი, რომელმაც მომცა ისინი, ყველაზე უმეტესია; და მისი ხელიდან ვერავინ წარიტაცებს მათ. მე და მამა ერთი ვართ. მაშინ იუდეველებმა კვლავ ქვებს დასტაცეს ხელი მის ჩასაქოლად. იესომ მიუგო მათ: მრავალი კეთილი საქმე გიჩვენეთ მამაჩემის

მიერ; რომელი მათგანისათვის მიპირებთ ჩაქოლვას? მიუგეს იუდეველებმა და თქვეს: კეთილი საქმისთვის კი არ ჩაგქოლავთ, არამედ ღმრთის გმობისთვის, ვინაიდან კაცი ხარ და ღმერთად კი მოგაქვს თავი. მიუგო მათ იესომ: განა თქვენს რჯულში არ გიწერიათ: მე ვთქვი, რომ ღმერთები ხართ? ხოლო თუ ღმერთები უწოდა მათ, ვის მიმართაც იყო ღმრთის სიტყვა (წერილი კი ურღვევია), მას, ვინც წმიდა-ყო და ამ ქვეყნად მოავლინა მამამ, ეუბნებით, ღმერთსა გმობო, რაკილა ვთქვი: მე ვარ მე ღმრთისა? თუ არ ვაკეთებ მამაჩემის საქმეს, ნუ მერწმუნებით. და თუ ვაკეთებ, მე რომ არ მერწმუნოთ, საქმეებს მაინც რწმუნეთ, რათა შეიცნოთ და ირწმუნოთ, რომ მამა ჩემშია, ხოლო მე - მასში. მაშინ კვლავ დააპირეს მისი შეპყრობა, მაგრამ ხელიდან დაუსხლტა მათ. და კვლავ გავიდა იორდანეს გაღმა, იმ ადგილას, სადაც უწინ ნათელს სცემდა იოანე, და დარჩა იქ. ბევრი მიდიოდა მასთან და ეუბნებოდა, რომ იოანეს არ მოუხდენია არავითარი სასწაული, მაგრამ ყველაფერი, რაც მასზე თქვა, მართალი იყო. და იქ ბევრმა ირწმუნა იგი“.

1. კეთილი მწყემსის იგავით იესო საუბრობს საკუთარ თავზე, ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველების თანახმად (ფს. 22; ისაის 40.11; იერ. 23; იეზ. 34; ზაქ. 9) ასეთი თვისებებით გამოირჩეოდნენ ჭეშმარიტი პალესტინელი მწყემსები. პალესტინაში, და ზოგადად აღმოსავლეთში, მწყემსები თავად მიუყვებიან საკუთარ ფარას, სადამოს ცხვრებს ამწყვდევენ ფარეხში (დაბალი ღობით შემოსაზღვრული ადგილი), რომელსაც ერთი კარი აქვს, მასში დგას მეცხვარე-მეკარე, რომელიც კარგად იცნობს საკუთარ ცხვრებს. ფარეხში უცხო სესვლა იკრძალება, ქურდები ღობეზე გადაიპარებიან, ცხვრები მათ გაურბიან, ხოლო საკუთარ მწყემსს უსმენენ და მიჰყვებიან. აღმოსავლელი მწყემსები წინ უძღვიან ფარას, ცხვრებს მეტსახელებს არქმევენ, რომლებსაც თავად ცხოველებიც ცნობენ.

2. იესო პირდაპირ არ პასუხობს კითხვას, არის თუ არა ის მესია, თითქოს ამით აძლევდა საბაბს ეფიქრათ, რომ თავს მესიად არ თვლიდა და ასე მხოლოდ მოწაფეებმა აღიარეს. თუმცა არც იმას ამბობს, რომ რომ ქრისტეს მესიად აღიარებაში ცდებიან და პირდაპირ საუბრობს ქადაგებებზე საკუთარ თავზე, სასწაულებზე, მამასთან ურთიერთობაზე. ანუ არაპირდაპირ საუბრობს საკუთარ თავზე, როგორც მესიაზე, აქაც შეიძლება შევნიშნოთ: ა. იუდეველები პირდაპირი აღიარების შემთხვევაში დაადანაშაულებდნენ მას და ღვთისგმობასა და თვითმარქვიობაში დასდებდნენ ბრალს; ბ. მათი შეხედულებები მესიაზე ძალიან განსხვავდებოდა სინამდვილისაგან; გ. პირდაპირი აღიარება, აგრეთვე, გააღვიძებდა იუდეველთა პატრიოტულ სულს და გახდებოდა მიზეზი რომაელთა წინააღმდეგ პოლიტიკური მანიფესტაციისა. შესაძლოა,

იმედგაცრუებაც გამოეწვია იუდეველებში. ორივე მომენტი უკიდურესად საშიში იქნებოდა მათთვის.

3. იესო საკუთარ თავზე საუბრობს ფსალმუნის სიტყვებით: „თქვენ ხართ ღმერთები და უზენაესის ძენი ხართ თქვენ ყველანი“ (81.6). იესო ქრისტე ებრაელებს არ აძლევს იმის საშუალებას, რომ მისი ღვთაებრიობა გაიგონ იმავე მნიშვნელობით, როგორც მსაჯულთა დიდებულებათა ფსალმუნში ასახული; უფალი ამჯერად გვასწავლის, როგორი უნდა იყოს ადამიანთა დამოკიდებულება ღვთის მიმართ. თუკი თავად ღმერთი მსაჯულებს უწოდებს ღმერთებს, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი არიან ადამიანთა შვილები, ისინი კვდებიან, სამართლიანია, რომ ადამიანმა ღმერთი უწოდოს იმას, ვინც სიტყვითა და საქმით დაამტკიცა, რომ ღვთისგანაა მოვლენილი „ვინც წმიდა-ყო და ამ ქვეყნად მოავლინა მამამ“ ანუ აირჩია მესიად ყველაზე დიდი მსახურებისთვის დედამიწაზე.

უკანასკნელი მოგზაურობა იორდანის გაღმა მხარეში

(მთ. 19: 1,2; მარკ. 10:1; ლუკ. 13: 22-35; მთ. 23: 37-39)

ღმერთკაცის სიკვდილის ჟამი ჯერ არ მოსულიყო, ამიტომ არ მოხერხდა ღვთისგმობის სახელით მისი სიცოცხლის ხელყოფა მტრებისაგან. იესო განშორდა იერუსალიმს და იორდანის გაღმა მხარეში ქადაგებდა და მასთან მივიდა გაცილებით უფრო დიდი რაოდენობა მორწმუნეთა, ვიდრე იერუსალიმსა და იუდეაში. ამის გამო ერთ-ერთმა მსმენელმა ჰკითხა მას ცხონებულთა რაოდენობის შესახებ. მაცხოვარმა უპასუხა: „იღვაწეთ, რათა შეხვიდეთ ვიწრო ბჭით, რადგანაც გეუბნებით: მრავალნი ეცდებიან შესვლას და ვერ შესძლებენ... და იქნება იქ ტირილი და კბილთა ღრჭიალი, როცა იხლავთ აბრაამს, ისაკს, იაკობს და ყველა წინასწარმეტყველს ღმრთის სასუფეველში, ხოლო თქვენს თავს - გარეთ გამოყრილთ... მაშინ მოვლენ აღმოსავლეთით და დასავლეთით, ჩრდილოეთით და სამხრეთით (წარმართები) და ინახად დასხდებიან

ღმრთის სასუფეველში... აჰა, არიან უკანასკნელნი, რომელნიც იქნებიან პირველნი, და არიან პირველნი, რომელნიც იქნებიან უკანასკნელნი“.

მაცხოვართან მივიდა რამდენიმე ფარისეველი და ამცნო ჰეროდეს განზრახვა - მოეკლათ იგი. ამ დროს იესომ იქადაგა თავის სიკვდილზე, რომელიც იერუსალიმში აღესრულებოდა, წუხდა და გოდებდა ამ ქალაქზე: „იერუსალიმ, იერუსალიმ, წინასწარმეტყველთა მკვლელო და შენდამი მოვლინებულთა ქვებით ჩამქოლველო; რამდენჯერ ვცადე შემეკრიბა შენი შვილები, როგორც ფრინველი კრებს ბარტყებს თავის ფრთებქვეშ, და არ ისურვე. და აჰა, გრჩებათ თქვენი სახლი ოხრად. ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: ველარ მიხილავთ, სანამ არ მოვა დრო, როდესაც იტყვით: კურთხეულია მომავალი უფლის სახელით!“

1. იესო არ ასახელებს ცხონებულთა რაოდენობას და ამდენად, არც ჩვენ უნდა ვივარაუდოთ და ვიმსჯელოთ ამ საკითხზე, არამედ უნდა ვიზრუნოთ, რომ მოვხვდეთ ცხონებულთა რიცხვში. ყოვლისმცოდნე და ყოვლადკეთილმა ღმერთმა იცის თავისი ქმნილი ადამიანი და სურს გადაარჩინოს. ამასთან შესაძლოა, ვისაც თავი ღვთის სასუფეველის პირველ და უახლოეს მკვიდრად წარმოუდგენია, აღმოჩნდეს უკანასკნელთა რიგებში ან საერთოდ უღირსი შეიქმნას ამისთვის. ხოლო ისინი, ვისაც იუდეველნი უკანასკნელად თვლიან სასუფეველისთვის (მეზვერეები და ცოდვილები, სამართლები და წარმართები), აღმოჩნდნენ მისი მკვიდრნი.

2. ღვთის სასუფეველში შესვლის მსურველებმა უნდა იარონ რთული გზითა და ვიწრო ბჭით, ანუ რთულია მიაღწიო ღმერთამდე ბუნებრივი საშუალებებითა და ჩვეული პირობებით, ამიტომაც „მცირედნი ჰპოვებენ მას“ (მთ 7.14). თუმცა მათთვის, ვინც დაიდო ქრისტეს უღელი, აღიღო მისი ჯვარი და შეუდგა ტანჯვის გზას, ეს ყველაფერი, ღვთის დახმარებით, არის ტკბილი და მსუბუქი ტვირთი (მთ. 11.30). ამიტომაც ცუდიმედოვნ ბევრნი, რომ ცხონდებიან რწმენით, კეთილი საქმეების გარეშე, ან - მხოლოდ ქრისტიანად წოდებით. ასეთი სამწუხარო ცდომილებით დაიტანჯებოდნენ ქრისტეს თანამედროვე იუდეველები: „მაშინ დაიწყებთ ჩივილს: შენს წინაშე ვჭამდით და ვსვამდით, და ჩვენს მოედნებზე გვმოძღვრავდი. მაგრამ ის იტყვის: გეუბნებით, არ ვიცი, ვინა ხართ და სადაურნი; შორს ჩემგან უსამართლობის ყველა მოქმედი“ (ლუკ. 13.26-27). შესაბამისად, არც ეკლესიის საიდუმლოებებში მონაწილეობა და არც ქრისტეს სწავლების ცოდნა არ აცხოვნებს ქრისტეს ისეთ მიმდევრებს, როგორებიც იყვნენ ქრისტესდროინდელი მოჩვენებითი მართლები.

3. ზოგიერთი განმარტებლის აზრით, ფარისეველებმა გააფრთხილეს იესო, რომ მოკლავდა მას ჰეროდე, რადგან სურდათ შეეშინებინათ იგი მოსალოდნელი საფრთხით და ამგვარად, აეპულეზინათ წასულიყო იორდანის მეორე სანაპიროდან იერუსალიმში,

სადაც მისი დღეები, როგორც იტყვიან, დაითვლებოდა. ეს იყო ფარისევლების ჩვეული თვალთმაქცობა და ცბიერება.

ამასთან, როგორც განმარტავენ, ისინი ფიქრობდნენ, რომ მზრუნველობა იესოს უსაფრთხოებაზე უფლის თვალში მათ სახეს განსაზღვრავდა. თუმცა, არ უნდა ვიფიქროთ, რომ ასეთი საფრთხე არ არსებობდა. ჰეროდე, იოანეს მკვლეელი, მართლა ეძებდა იესოს, უკან არ დაიხევდა და ბრალს უპოვიდა, დაადანაშაულებდა რომელიმე პოლიტიკურ შფოთში და მოკლავდა, როგორც მოკლა იოანე. მაგრამ ჰეროდემ ვერ დასდო მას ბრალი და გაგზავნა პილატესთან, რომელსაც სასამართლოში, სავარაუდოდ, ხედავდა მასში დამნაშავეს, რომელიც რომელსაც სამართალს უნდა განესაჯა. იესო პასუხობს ფარისეველთა მზაკვრობას, რომ ჰეროდე მეტად და იესო ჩავა მასთან იერუსალიმში სამი დღის შემდეგ. იესოს პასუხმა აჩვენა, რომ მას შეუძლია განჭვრიტოს ფარისეველთა ვერაგული ზრახვებიცა და ჰეროდეს ცბიერებაც.

4. „არ ეგების, რომ წინასწარმეტყველი იერუსალიმს გარეთ მოკვდეს“ - სამწუხარო უპირატესობაა იერუსალიმისა, რომელიც ამ ქალაქმა მიიღო თავისი არასამართლიანობით ღვთის წარმოგზავნილთა წინაშე! მართალია, ზოგი წინასწარმეტყველი (მაგ. იერემია, იოანე ნათლისმცემელი) მოკვდა იერუსალიმს გარეთ, მაგრამ იერუსალიმიდან, როგორც იუდეური კანონებისა და იუდეური რჯულის ცენტრიდან, მოდიოდა მტრული დამოკიდებულება ღვთის წარმოგზავნილთა და წინასწარმეტყველთა მიმართ, იმათ მიმართ, ვინც ამხელდა იუდეველი ხალხის თავდაჯერებულ და ბრმა წინამძღვრებს. ამიტომაც მიენიჭა იერუსალიმს წინასწარმეტყველთა მკვლეელი ქალაქის „დიდება“.

5. იესო წინასწარმეტყველებს, რომ იერუსალიმში შევა მაშინ, როცა შეხვდებიან სიტყვებით: „კურთხეულია მომავალი უფლის სახელით!“ განმარტებლების აზრით, საუბარია მის იერუსალიმში შესვლაზე და აქვე ამბობს, რომ „და აჰა, გრჩებათ თქვენი სახლი ოხრად“, ანუ მალე დატოვებს მისი სიწმინდე იუდეურ სახლს, რადგან მათ მიიყვანეს მოსეს რელიგია ცარიელ ფორმალობამდე. თუმცა, უფრო მართებულია, ამ სიტყვებში დავინახოთ ის უბედურებაც, რომელიც მიიღო იუდეამ ძე ღვთისას უარყოფის შემდეგ. შესაბამისად, „გრჩებათ თქვენი სახლი ოხრად“ მიანიშნებს იერუსალიმის ტაძრის საუკუნო გაპარტახებას და უფლის მიერ რჩეული ხალხის დატოვებას. თუმცა სიტყვები: „კურთხეულია მომავალი უფლის სახელით!“ არის წინასწარმეტყველება, რომ ოდესმე, ქრისტეს მეორედ მოსვლის წინ, იუდეველები მიიღებენ ქრისტეს და შეხვდებიან მას, როგორც მესიას (შდრ. 11.25).

იესო ფარისეველთა ერთ-ერთი მთავრის სახლში

(ლუკ. 14:1-35)

იესოთი უკმაყოფილო ფარისევლები ყოველთვის ჩასაფრებული იყვნენ და უთვალთვალებდნენ მას. ერთხელ ფარისეველთა ერთ-ერთი მთავრის სახლში პურის საჭმელად მისულ იესოსთან მივიდა წყალმანკით სნეული. „მაშინ იესომ უთხრა რჯულის მოძღვრებს და ფარისევლებს: შეიძლება თუ არა კაცის განკურნვა შაბათს? ხოლო ისინი დუმდნენ. ის კი შეეხო, განკურნა იგი და გაისტუმრა. და უთხრა მათ: რომელიმე თქვენგანს ვირი ან ხარი რომ ჩაუვარდეს ჭაში, განა დაუყოვნებლივ არ ამოიყვანს, შაბათიც რომ იყოს? ხოლო ამაზე ვედარაფერი მიუგეს მას“. იესომ სნეულის შაბათს განკურნებით დაამოწმა, რომ ყოველთვის მზადაა დახმარების ხელი გაუწოდოს ყოველ ტანჯულ ადამიანს.

შემდგომ იესო ქადაგებს სტუმრებისთვის, რომ არ უნდა აირჩიონ საპატიო ადგილები წვეულებებისა, არც მასპინძლებმა უნდა შეარჩიონ სტუმრად მეგობრები და ნათესავები, არამედ ვახშმად უნდა მიიწვიონ ღარიბები და გლახაკები, ისინი, ვინც ვერასოდეს გადაიხდიან სანაცვლოს. ამგვარად, მიიღებენ სანაცვლოს მკვდართა აღდგომის დროს. „ეს რომ გაიგონა, ერთმა თანამეინახემ უთხრა: ნეტარია, ვინც ჭამს პურს ღმრთის სასუფეველში“. მაშინ იესო მოყვა იგავს დიდი წვეულების შესახებ და აჩვენა, რომ მრავალნი არიან წოდებულნი ზეციურ სასუფეველში, მაგრამ მცირედნი გახდებიან რჩეულნი.

ერთმა კაცმა დიდ წვეულებაზე მიიპატიჟა თავისი მეგობრები, თუმცა მათ სხვადასხვა მიზეზით უარი თქვეს მიპატიჟებაზე. სახლის პატრონმა მათ ნაცვლად ახლა ხეიბრები, ბრმები, ღარიბები და გლახაკები მიიწვია. პირველი წვეულნი ვერ გახდნენ ღირსნი წვეულებაზე დასწრებისა.

ამ იგავით იესო მოძღვრავდა, რომ ვისაც უყვარს მშობელი ან ნათესავი უფალზე მეტად, ის არ არის ღირსი ზეციური სასუფეველისა. ვინც არ აიღებს თავის ჯვარს, ის ვერ შევა სასუფეველში. ღვთის სასუფეველის დასამკვიდრებლად მზადება აუცილებელია - ამას ასწავლის იესო კოშკის მაშენებელი კაცისა და ომის წამომწყების მეფის იგავებით. ვინც არ გათვლის თავის ძალებსა და შესაძლებლობებს, რომლებიც სჭირდება საქმის დასრულებას, დასაცინი გახდება და დამცირდება. კოშკის ამგებს, რომელიც

ვერ დაასრულებს დაწყებულ მშენებლობას, დასცინებენ. დამცირდება მეფე, რომელიც ათი ათასი მხედრით დადგება ოცი ათასის პირისპირ და იძულებული გახდება სთხოვოს ზავი მოწინააღმდეგეს.

„ვერც ერთი თქვენგანი, ვინც არ განუდგება ყველაფერს, რაც აბადია, ვერ იქნება ჩემი მოწაფე“ - ამბობს მაცხოვარი და კიდევ ერთხელ ადარებს მათ მარილს, „კარგი რამ არის მარილი. მაგრამ თუ მარილი გამტკნარდა, რაღათი დაამარილებ?“ დარიგებას უფალი ამთავრებს მოწოდებით: „ვისაც ყური აქვს სმენად. ისმინოს“.

1. ნათელია, რომ იგავი წვეულების შესახებ მოგვითხრობს ღვთის სასუფეველის დამკვიდრებაზე. სახლის მეპატრონე თავად უფალია. პირველ წვეულებაში უნდა ვიგულისხმოთ ისინი, ვინც თავს თვლიდა უფლის მეგობრად: იუდეველთა წინამძღვრები, რჯულის მცოდნენი და მწიგნობრები, რამდენედაც ისინი იყვნენ ძველ წინასწარმეტყველთა შთამომავალნი. უფლის მოწოდებაზე უარის თქმა სახარებისეული ჭეშმარიტებების წინააღმდეგ წასვლაა. წვეულებაზე ხეიბრების, ბრმებისა და სხვა მსგავსთა მოპატიჟება აღნიშნავს ცოდვილთა და მეზვერეთა მოწოდებას. ამ უკანასკნელთა მიერ წვეულებაზე მისვლის გადაწყვეტილება გვარწმუნებს, რომ მართალია, ეს ადამიანები თვლიან, რომ უღირსი და მოუშადებელი არიან წვეულებისათვის, მაგრამ ღვთის მოწყალეობა განსაკუთრებით მზრუნველია ცოდვილთა მოწოდებისა და ცხოვნებისათვის. წვეულების გარეშე დარჩენილნი ვერ დაიმკვიდრებენ ცათა სასუფეველს.

2. სადილზე მოწვეულები სხვადასხვა მიზეზით არ ეახლნენ მასპინძელს და ეს მიზეზები დამაჯერებელია. ნამდვილად, ვინც მიწა იყიდა, მას აუცილებლად უნდა ენახა ის (რათა არ გამორჩენოდა, მაგალითად, თესვის პერიოდს), ხარების მყიდველს უნდა გამოეცადა ხარები და თუ არ გამოდგებოდა ისინი მუშაობაში, უნდა დაებრუნებინა. ასევე დამაჯერებელია მესამე პიროვნების მობოდიშებაც, რადგან ასეთ შემთხვევაში თვით რჯული ათავისუფლებდა ადამიანს საზოგადოებრივი მოვალეობებისაგან (II რჯ. 24.5), თუმცა ყველა მიზეზი არასაკმარისია, რადგან, ნათელია, რომ მასპინძელი უფალია და ღვთისთვის ადამიანმა უნდა გასწიროს ყველაფერი ცხოვრებაში.

**იგავები ცხოვნების შესახებ -
დაკარგულ ცხვარსა და დრაქმაზე, შეცდომილ ძეზე
(ლუკ. 15: 1-32)**

მაცხოვარი არაერთხელ სთავაზობს თავის მსმენელს იგავებს ღვთის სასუფევლის დედამიწაზე გავრცელების შესახებ და მიანიშნებს ცხოვნების გზებს ანუ მაგალითებს იმისას, როგორ შეიძლება გახდეს ადამიანი სასუფევლის მემკვიდრე.

ეს იგავები უპირველესად ცხადყოფს, როგორი სიხარულია ზეცაში ერთი მონანიე ცოდვილი სულის გამო. ამით იესო ქრისტე შთაგვაგონებს აზრს, რომ ცოდვილს შეუძლია ღვთისაგან ჰქონდეს მხოლოდ იმედი შეწყალებისა და ღმობიერებისა, და არა შიში განსჯისა და რისხვისა.

როგორც ასი ცხვრის მეპატრომე ხარობს ერთი დაკარგული ცხვრის პოვნას, როგორც ათი დრაქმის მეპატრონე გაიხარებს ერთი დაკარგული დრაქმის პოვნით, ასე ხარობენ ზეცაში ღვთის ანგელოზები ერთი მონანიე ცოდვილის მართალთა კრებულში გაბრუნების გამო.

თუმცა იგავი ძე შეცდომილზე კიდევ უფრო ცხადად, დამაჯერებლად და სრულყოფილად გვიჩვენებს ცოდვილის ცხოვნების შესაძლებლობას და ზეციურ სიხარულს მისი დაბრუნების გამო. ეს იგავი, ზოგი განმარტებლის სიტყვით, ხარებაა სახარებისა.

„ერთ კაცს ორი ძე ჰყავდა; უმცროსმა უთხრა მამას: მამა, მომეცი ჩემი წილი, რომელიც მერგება სამკვიდრებლიდან. და გაუყო მათ თავისი ქონება. ცოტა ხანმა რომ განვლო, შეკრიბა უმცროსმა ყველაფერი, შორეულ მხარეს გაემგზავრა და იქ გაფლანგა მთელი თავისი ავლადიდება, ვინაიდან თავაშეებულად ცხოვრობდა. როცა ყველაფერი შემოეხარჯა, დიდი შიმშილობა ჩამოვარდა იმ ქვეყანაში და ძალიან გაუჭირდა. წავიდა და ერთ იქაურ კაცს შეეკედლა, მან კი მინდორში გაგზავნა ღორების მწყემსად. ნატრობდა, ნეტავი ღორების საჭმელი რქით ამომავსებინა მუცელიო, მაგრამ ვინ აღირსებდა. გონს რომ მოეგო, თქვა: მამაჩემის რამდენ მოჯამაგირეს თავზე საყრელადა აქვს პური და მე კი აქ შიმშილით ვკვდები. ავდგები, მივალ მამაჩემთან და ვეტყვი: მამი, ვცოდე ცის მიმართ და შენს წინაშე. და აღარ ვარ იმისი ღირსი, რომ შენი ძე მერქვას, მაგრამ მოჯამაგირედ მაინც დამიყენე. ადგა და მამამისისაკენ გასწია. ჯერ კიდევ შორს იყო, რომ მამამ დაინახა და შეებრალა იგი; გამოიქცა, კისერზე შემოეჭდო და კოცნა დაუწყო. შვილმა უთხრა: მამი, ვცოდე ცის მიმართ და შენს წინაშე და აღარ ვარ იმისი

ღირსი, რომ შენი ძე მერქვას. ხოლო მამამ თავის მონებს უთხრა: მოიტანეთ უკეთესი სამოსი და შემოსეთ იგი, გაუკეთეთ ბეჭედი ხელზე და ფეხთ ხამლები ჩააცვით. მოიყვანეთ ნასუქი ხბო და დაკალით; ვჭამოთ და ვიმხიარულოთ. რადგან ეს ჩემი ძე მკვდარი იყო და გაცოცხლდა, დაკარგული იყო და გამოჩნდა. და დაიწყეს მხიარულება. ხოლო უფროსი ძე ყანაში იყო, და როცა შინ მიმავალი მიუახლოვდა სახლს, სიმღერისა და ფერხულის ხმა შემოესმა. მოუხმო ერთ მონათაგანს და ჰკითხა: რა ამბავია? მან მიუგო: შენი ძმა მოვიდა და მამაშენმა ნასუქი ხბო დაკლა, რაკი სალ-სალამათი დამიბრუნდაო. ის კი გაბრაზდა და აღარ უნდოდა შესვლა. გამოვიდა მამამისი და სთხოვა, შემოდით. მაგრამ მან უთხრა მამას: აგერ, რამდენი წელია გემსახურები, ერთხელაც არ გადავსულვარ შენს მცნებას, და ან ერთი თიკანი თუ მოგიცია ოდესმე ჩემთვის, რომ მეგობრებში მომეღიბინა. სამაგიეროდ, მოვიდა თუ არა ეს შენი ძე, მთელი თავისი ავლა-დიდება მეძავეს რომ გადააგო, კვებულა ხბო დაუკალი. ხოლო მამამ მიუგო მას: შვილო, შენ ყოველთვის ჩემთანა ხარ და ყველაფერი, რაც მაქვს, შენია. ამჯერად კი გვმართებს, ვიხაროთ და ვიმხიარულოთ, ვინაიდან ეს შენი ძმა მკვდარი იყო და გაცოცხლდა, და დაკარგული იყო და გამოჩნდა“.

1. შესანიშნავი იგავი შეცდომილ ძეზე ყოველი ცოდვილი სულის ღვთის გზაზე მოქცევის მაგალითია. იგი გვარწმუნებს, რომ შესაძლებელია ყველაზე დიდი ცოდვილის გამართლება და დიდია ასეთ დროს ზეციური მამის სიხარული. უფროსი ძე სახეა ფარისევლებისა, ზეციური მამის სახლში ყოფნითა და ჭეშმარიტების ფლობით ამპარტავანი ხალხისა, რომელთაც არ სურთ მონანულებისა და მოქცეული ცოდვილების შეწყალება, მიუხედავად იმისა, რომ იციან, ცოდვილნიც მათი ძმები არიან, ზეციური მამის შვილებად იწოდებიან, არ სურთ ამის აღიარება: „ამ შენმა ძემ მთელი თავისი ავლა-დიდება მეძავეს გადააგო; ხოლო როდესაც მობრუნდა, შენ ის მიიღე“ - მათ არ სურთ გაიზიარონ დაღუპული ძის დაბრუნებით გამოწვეული სიხარული მამისა, არ ესწრებიან იმ სუფრას, რომელზედაც იმყოფება შეცდომილი ძე.

ისინი „უკიდურესად ზნეობრივები არიან“ და არ სურთ ურთიერთობა უზნეოებთან, მიუხედავად იმისა, რომ ის მონანული ძმაა. მათ სურთ იყვნენ უფრო მართალი, ვიდრე მამა და ამიტომაც შეურაცხყოფილნი არიან, რომ მკაცრი მამა, რომელიც ნებას არ რთავდა მათ დაერღვიათ უმცირესი მოვალეობა და გამოეხატათ თავიანთი ნება, ახლა იწყალებს თავისი ავლა-დიდების მფლანგველს. ისინი მხოლოდ საკუთარ თავზე ზრუნავენ და არ სურთ გაიგონ არც მამის სიხარული და არც ძმის დიდებულება, რომელსაც აღმოაჩნდა დიდი სულიერი ძალა, დაცემისა და დამცირების დროს გაიაზრა

თავისი უმაღლესი წარმომავლობა და გადაწყვიტა დაბრუნებულიყო მამასთან. ის მიხვდა, რომ მისი დაბრუნება უფრო მეტ სიხარულს მიანიჭებდა მამას, ვიდრე უცხო ქვეყანაში გარყვნილი ცხოვრება და სინანულის არქონა.

2. იგავი აღწერს უმცროსი ძის დაცემისა და შემობრუნების პროცესებს. ის ითხოვს მამისეული ქონების წილს, რამდენიმე დღის შემდეგ მიემგზავრება უცხო ქვეყანაში, სადაც გააბნევს საკუთარ ავლა-დიდებას და ცხოვრობს თავაშვებულად. შიმშილით შეწუხებული იწყებს ღორების მწყემსვას... ამ მდგომარეობაში მყოფი, იგი გონს მოეგება, ფიქრობს თავის მდგომარეობაზე და გადაწყვეტს დაბრუნდეს მამასთან და ითხოვოს მოკვამაგიერობა. მაგრამ მამა შორიდანვე შეიცნობს მას, გამოეგება სიყვარულითა და მიტევებით.

3. დაბრუნებული ძისათვის მამა ბრძანებს ახალი სამოსისა და ფეხსაცმლის მოტანას, ხელზე კი ბეჭედს წამოაცმევს. ასე ვრწმუნდებით, რომ სინანულით შესაძლებელია დავიბრუნოთ ყველა ის უფლება და უპირატესობა, რომლებიც დაცემამდე არსებობდა. სამოსი სახეა სინანულისა; ბეჭედი - სული წმიდის მადლით მირონცხებისა და ზიარებისა; ბეჭედი ძველად იყო მიმანიშნებელი ადამიანის წარმომავლობისა და ღირსებებისა, ფეხსაცმელი კი სახელმწიფო ან საზოგადო მსახურებაში ყოფნას, შესაძლოა სიმდიდრესა და მბრძანებლობასაც მიანიშნებდა, იმის გათვალისწინებით, რომ მონები ფეხსაცმელს არ ატარებდნენ.

4. ყოველივე ზემოთქმულის გარდა, იგავი ნათლად ასახავს ახალგაზრდა ადამიანის თავისუფლების სიყვარულისა და მშობლების გარეშე ცხოვრების საფრთხეებს. ასევე - უდიდეს სიყვარულს ზეციური მამისა, რომელიც არ ზღუდავს ადამიანთა თავისუფლებასა და აძლევს მათ შესაძლებლობას თავისუფლად იარონ სიკეთისა და ბოროტების გზაზე, რომელიც მზადაა მიიღოს მისკენ მიმავალი ყოველი ცოდვილი, ეს სიყვარული მიუტევებს მაშინაც კი, როცა ადამიანური სიმართლე, უფროსი ძმის ქმედების გახსენებით, არ ცნობს შერიგების შესაძლებლობასაც კი.

იგავი ორგულ მნეზე

(ლუკ. 16:1-17)

შეცდომილი ძის იგავს მოსდევს იგავი ორგულ მნეზე, რომელიც დააბეზლეს ბატონთან ქონების განიავეების გამო „მოიხმო იგი და უთხრა: ეს რა მესმის შენზე? ჩამაბარე შენი სამოურაოს ანგარიში, რადგანაც ამიერიდან აღარ გიწერია მოურაობა. მაშინ მოურავმა თავის თავს უთხრა: რა

ვექნა? აგერ ჩემი ბატონი მოურაობას მართმევს: თოხნა მე არ შემიძლია და თხოვნა კი მერცხვინება. თუმცა ვიცი, რაც უნდა ვქნა, რომ თავის ჭერქვეშ მიმიღოს ხალხმა, როცა მოურაობას ჩამომართმევენ. მოიხმო სათითაოდ თავისი ბატონის მოვალენი და ჰკითხა პირველს: რამდენი გმართებს ჩემი ბატონისა? მან მიუგო: ასი კასრი ზეთი. და უთხრა მას: აჰა, ინებე შენი თამასუქი, დადექი სასწრაფოდ და დაწერე ორმოცდაათი. ახლა მეორეს ჰკითხა: შენ რამდენილა გმართებს? და მან მიუგო: ასი კოდი პური. და უთხრა მას: აჰა, ინებე შენი თამასუქი და დაწერე ოთხმოცი. შეაქო ბატონმა ორგული მოურავი: ფხიანად მოიქეციო; ვინაიდან ამ სოფლის ძენი თავიანთ მსგავსთა შორის უფრო ფხიანნი არიან, ვიდრე ნათლის ძენი. ამიტომაც გეუბნებით, შეიძინეთ მეგობრები უსამართლო სიმდიდრით, რათა, როდესაც გაღარიბდებით, მიგიღონ საუკუნო სამყოფელში. მცირედში სანდო დიდშიც სანდოა. და მცირედში უნდო დიდშიც უნდოა. თუ ამ ცრუ და უსამართლო სიმდიდრეში უნდონი იყავით, ჭემმარიტს ვინ განდობთ თქვენ? ანდა თუ სხვისაში უნდონი იყავით, თქვენსას ვინ მოგცემთ? არცერთ მსახურს არ შეუძლია ორი ბატონის მონობა: რადგან ან ერთს შეიძულებს და მეორეს შეიყვარებს, ან კიდევ ერთს შეითვისებს და მეორეს შეიზიზღებს. ვერ შესძლებთ ღმერთსაც ემონოთ და მამონასაც“.

იესოს ამ ქადაგებამ ძალიან აღაშფოთა ვერცხლისმოყვარე ფარისევლები, თუმცა უფალი მიანიშნებს, რომ ღმერთს არ უყვარს ისინი, ვინც ცვლის და უარყოფს ღვთის კანონებს ისე, როგორც ფარისევლები.

1. ეს იგავი ითვლება ერთ-ერთ ყველაზე რთულად ასახსნელ იგავად განმარტებლებისათვის. რთულია გარკვევა ვის მიემართება იგავი, ბუნდოვანია ქმედებათა და ურთიერთობათა ხასიათი. ვის გულისხმობდა იესო ორგულ მოურავში, როგორ უნდა გავიგოთ ბატონის მიერ მოურავის ქება არასწორი საქციელის გამო, იესოს დასკვნა - ამ საკითხებზე განმარტებელთა სხვადასხვა აზრი არსებობს.

2. გავრცელებულია ვარაუდი, რომ მაცხოვარს ამ იგავით სურდა დაეცვა იუდა, რომელიც უსამართლოდ აგროვებდა სიმდიდრეს და იყო ისევე ორგული ეკონომოსი მიზარებული ვერცხლისა, როგორც მოურავი იგავისა. მაგრამ იუდას არ ეყო არც კეთილგონიერება, უფრო ზუსტად გამჭრიახობა, მან შეაგროვა უსამართლო სიმდიდრე და მისი დახმარებით ვერ შეიძინა მეგობრები.

ბატონი აქებს მეგობრებს, რა თქმა უნდა, არა თავისი საქციელის გამო, რომელიც უფრო განსჯის ღირსია, არამედ იმიტომ, რომ

გამჭრიახოვით შეძლო რთული მდგომარეობიდან გამოსვლა. ეს მტკიცდება სიტყვებით: „ვინაიდან ამ სოფლის ძენი თავიანთ მსგავსთა შორის უფრო ფხიანნი არიან, ვიდრე ნათლის ძენი“. ეს სიტყვები ცხადყოფს, რომ ადამიანები, რომლებიც ზრუნავენ მხოლოდ საკუთარ ცხოვრებაზე (ამა სოფლის ძენი) უფრო გამჭრიახნი და ფხიანი არიან ამქვეყნიური ცხოვრების საშუალებების მოპოვებაში, უზრუნველყოფაში. ხოლო სინათლის ძენი, რომლებიც მიისწრაფვიან უმაღლესი სინათლისაკენ, ღვთისაკენ, სინათლის წყაროსაკენ, გამჭრიახნი არიან მთელ თავიანთ მოდგმასთან შედარებით ყველა საქმეში.

წმინდა იოანე ოქროპირი ასე განმარტავს უსამართლო მამონისაგან მეგობრების შეძენას (მათეს სახარების განმარტება 5.5): „შეიძინე ცუდად? გახარჯე კარგად. შეკრიბე უსამართლოდ? განაზნიე სამართლიანად.“

ამასთან უნდა განიმარტოს, რომ უსამართლო მამონისაგან მეგობრების შეძენა არ ნიშნავს იმას, რომ ქრისტეს მიმდევარს შეუძლია შეგროვება უსამართლო სიმდიდრისა. უფრო გვასწავლის, რომ უსამართლო სიმდიდრის მქონემ უნდა დაიგროვოს მეგობრები სიმდიდრის საშუალებით, როგორც ცდილობდა ორგული მოურავი. ზაქემ, რომელმაც საკუთარი ქონება შეიძინა მეზვერეობით, უფლის სახლში მისვლის შემდეგ ერთ დღეს გასცა სიმდიდრის დიდი ნაწილი, რათა შეეძინა მეგობარი მაცხოვრის სახით და მიეღო წყალობა (ლუკ. 19.1-10).

იესო ქრისტე მოცემული იგავით აყალიბებს ზნეობრივ სწავლებას, რომ ურწმუნო ადამიანი უსამართლო, მცირე, არაჭეშმარიტი, დროებითი სიმდიდრით ვერ მოიპოვებს ჭეშმარიტ, ნამდვილ სიმდიდრეს. ის, ვინც ვერ შეიძენს მეგობრებს სიმდიდრით (უსამართლო მამონით), ვერ შეძლებს მათ შეძენას ზეცაშიც.

ამგვარად, ღვთის სასუფეველის მადიებლისათვის მამონა არის მხოლოდ იარაღი, რომელიც ემსახურება ადამიანის უმაღლესი მისწრაფებების დაკმაყოფილებას. ხოლო იქ, სადაც მამონა ბატონობს ადამიანზე, ვერ მიიღწევა ადამიანის უმაღლესი მიზანი, რადგან ადამიანი ვერ შეძლებს ემსახუროს ორ ბატონს. მამონას მსახურები,

ვერცხლისმოყვარე ფარისეველები, რა თქმა უნდა, დასცინებდნენ ამ სიტყვების გამო იესოს, მაგრამ უფალმა მიანიშნა მათ, რომ ისინი, მამონას მსახურები, მისთვის მდაბალი და საცოდავი არიან, რომ ამიერიდან ღვთის სასუფეველი მიიღწევა ძალით და რომ მისი სიტყვა აუცილებლად ასრულდება. „უმაღ ცა და მიწა გადავლენ, ვიდრე თუნდაც ერთი წერტილი ამოვარდება რჯულიდან“. ფარისეველები კი ამახინჯებენ რჯულს და ამიტომ მათი სიტყვები ცვალებადია. ამის მაგალითია გაყრის შესახებ მათი დადგენილებები, რომლებიც ეწინააღმდეგება ქორწინების ბუნებრივ და კანონიერ დადგენილებას.

სწავლება ქორწინებასა და ქალწულებაზე

(მთ. 19: 3-12; მარკ. 10: 2-12; ლუკ. 16:18)

ფარისეველები მუდამ თან დაყვებოდნენ იესოს და ყოველ შემთხვევას იყენებდნენ, რათა ჩაეგდოთ იგი რთულ მდგომარეობაში და ეჩვენებინათ ხალხისთვის მისი სწავლების წარუმატებლობა და შეუთავსებლობა მოსეს რჯულთან. ერთხელაც გამოცდის მიზნით ჰკითხეს: „აქვს თუ არა ნება კაცს, ყოველგვარი მიზეზით გაუშვას ცოლი?“ ამ საკითხის ირგვლივ მაშინ არაერთი მოსაზრება არსებობდა. ერთნი ბოროტად სარგებლობდნენ მოსეს რჯულით და იცავდნენ ქმრების უფლებებს, თვლიდნენ, რომ ცოლის გაშვება ყოველნაირი მიზეზით შეიძლება, თუნდაც იმიტომ, რომ ცუდი სუნი ჰქონდა პირში ან არ იცოდა საჭმლის გაკეთება (შეადარეთ, თალმუდის მინიშნება ამ საკითხზე). სხვები კი იცავდნენ ქორწინების სიწმინდეს და ოჯახური კავშირის სიძლიერეს, სურდათ, გაყრა ყოფილიყო იშვიათი და გამონაკლისი. ორივე მხარე თვლიდა, რომ მართალი იყო, მაგრამ მტკიცე საფუძვლებით ვერ ამტკიცებდნენ მოსაზრებებს. იესო ქრისტე აყალიბებს ღვთის მიერ დაფუძნებულ ჭეშმარიტ და უცვლელ შეხედულებებს ამ საკითხზე. უფალმა გადაწყვიტა

ეს საკითხი ქორწინების სიწმინდის დამცველთა სასარგებლოდ. მოსეს მიერ დაშვებული ცოლის გაშვება გულქვა იუდეველებმა არასასურველი ცოლის წინააღმდეგ უკანონოდ გამოიყენეს, არ დაუთმეს მეუღლებრივი კავშირის წმინდა ვალდებულებებს და შეწყალებით არ მოექცნენ თუნდაც დამნაშავე ცოლს. თუმცა იქ, სადაც ქორწინება ფაქტობრივად დარღვეულია, ანუ ერთ-ერთი მეუღლის მრუშობისას (და მხოლოდ ამ დროს) გაყრა შესაძლებელია ორივე მეუღლისათვის თანაბარი უფლებებით. იესო ქრისტე სიძვის მიზეზის გარეშე გაყრას ქორწინების დარღვევად თვლის. „ვინც გაყრება თავის ცოლს, სიძვის მიზეზის გარეშე, და სხვას შეირთავს, მრუშობს; და ვინც განაშვებს შეირთავს, აგრეთვე მრუშობს“.

განქორწინების ასეთი შეზღუდვა, ცხადია, არ მოეწონებოდა იმას, ვინც რჯულის ზუსტად აღსრულებას ემხრობოდა. გრძნობდნენ სიმკაცრეს და ცდილობდნენ თავიდან აეშორებინათ იგი. გაყრის უფლების ასეთ შეზღუდვას თვით ქორწინების უფლების შეზღუდვად თვლიდნენ და ზოგიერთი მსმენელი, ქრისტეს მოწაფეებიც კი, გამოთქვამდნენ ასეთ მოსაზრებას: „თუ კაცს ამდენი რამ მართებს ცოლის მიმართ, უმჯობესია სულაც არ შეირთო“. ცხადია, ეს იყო მეორე უკიდურესობა, რომელიც ასევე უარყო იესომ. ის ამბობს: „ყველას როდი შეუძლია ამ სიტყვის წვდომა, არამედ მხოლოდ იმათ, ვისაც მიეცა“. ანუ ყველას არ შეუძლია უქორწინებელი ცხოვრება, არამედ მხოლოდ ზოგიერთებს, იმათ, ვინც ბუნებრივად განწყობილია ასეთი მდგომარეობისთვის, იმათ, ვისაც შეუძლია უქორწინებელი ცხოვრება და აქვს აუცილებლობა იცხოვროს ასე, იმათ, ვისაც აქვს ძლიერი ნება და შეუძლიათ ატარონ უქორწინებლობის აღთქმა: „ვინაიდან არიან საჭურისნი, რომელნიც დედის საშოდანვე ასე იშვნენ; არიან საჭურისნი, რომელნიც კაცთაგან დასაჭურისდნენ; და არიან საჭურისნი, რომელთაც თავად დაისაჭურისეს თავი ცათა სასუფეველის გულისთვის. ვისაც წვდომის თავი აქვს, ჩასწვდეს“.

მუხლი 12. საჭურისების - ბუნების საწინააღმდეგო საზოგადოება, რომელიც არსებობდა უძველეს მსოფლიოში და არსებობს ახლაც მუსულმანურ სახელმწიფოებში, ქმნის აუცილებლობას მრავალცოლიანობის გავრცელებისა. ეს კი ეწინააღმდეგება ქორწინების იდეას - ორი პიროვნების, მხოლოდ მამაკაცისა და ქალის შეერთებას ერთ ხორცად. ამდენად, საჭურისობაც გახლდათ ქორწინების უფლების წართმევა ფიზიკური

შესაძლებლობების ძალადობრივი დაკარგვის გზით. იუდეველები ზიზღით აქცევდნენ ზურგს ასეთ ადამიანებს, რადგან რჯულიც უკრძალავდა საჭურისებს ღვთის სახლში შესვლასაც კი (II რჯ. 23.1: „ვერ შევა კვერცხებჩაწყლული და ასომოკვეთილი უფლის საკრებულოში“); ახალ აღთქმაში საჭურისობა აღარ წარმოადგენდა ეკლესიის წიაღში შესვლის წინააღმდეგობას (საქმ. მოც. 8. 27, 37-38: „ამასობაში მგზავრები წყალს მიადგნენ და საჭურისმა თქვა: აჰა, წყალი, რა მიშლის ხელს, რომ მოვინათლო? ფილიპემ უთხრა: თუ მთელი გულით გწამს, შეიძლება. მან კი მიუგო: მწამს, რომ იესო ქრისტე ღვთის ძეა. და ბრძანა გაეჩერებინათ ეტლი: ორივენი ჩავიდნენ წყალში, ფილიპემ და საჭურისიც, და მონათლა იგი“ = ისაია 56. 3-5: „და ნუ იტყვის საჭურისი, აჰა, გამხმარი ხე ვარო, რადგან ამბობს უფალი: საჭურისებს, რომლებიც ინახავენ ჩემს შაბათებს, ირჩევენ ჩემთვის სასურველს და მტკიცედ უჭირავთ ჩემი აღთქმა“), მაგრამ არასოდეს მოსწონდათ და არ აღიარებდნენ, როგორც გადარჩენის გზას (წმიდა მოციქულთა კანონი 22-24, პირველი მსოფლ. საეკლ. კრების პირველი კანონი). საჭურისებს პირდაპირ აღიქვამდნენ თვითმკვლელებად და ღვთის ქმნილების მტრებად.

საჭურისობა ქორწინებისთვის მხოლოდ ფიზიკურ წინააღმდეგობას წარმოადგენს. როდესაც იესოს მოწაფეებმა გამოთქვეს მოსაზრება, რომ უმჯობესია ადამიანი დარჩეს უქორწინებელი, ვიდრე დაქორწინდეს და არ ჰქონდეს გაყრის უფლება, ქრისტემ უთხრა მათ, რომ ქორწინება ყველას არ შეუძლია და ერთ-ერთი მიზეზი, რომელიც ეწინააღმდეგება ქორწინებას არის საჭურისობა. თუმცა საუბარი იყო არა კონკრეტულ მიზეზებზე, არამედ ზოგადად უქორწინებლობაზე. ამდენად, იესო საუბრობს არა ქორწინების რომელიმე ფიზიკურ წინააღმდეგობაზე, არამედ თვით პიროვნებებზე, განსხვავებულ ადამიანებსა და მათ ბუნებაზე. ჩვენ ვიცით, რომ ქორწინების წინააღმდეგობა მხოლოდ საჭურისობა არ არის და ამდენად, აქ საუბარია იმ საერთო მიზეზებზე, რომლებიც ეწინააღმდეგება ქორწინებას. ამ მიზეზთა შორის უმთავრესი ადამიანთა შინაგანი განწყობაა, მხოლოდ მას შეუძლია განსაზღვროს უქორწინებლობა.

იესო ქრისტე განასხვავებს სამი ტიპის საჭურისობას: ბუნებრივ, ადამიანთა და საკუთარი მიზეზით შექმნილს. მართლაც, არიან ადამიანები, რომლებსაც ავადმყოფობის გამო ან ბუნებრივად არა აქვთ სურვილი და ძალა ქორწინებისა და რჩებიან უქორწინებლები. სხვები კი არ ქორწინდებიან სამსახურეობრივი, საზოგადოებრივი ან ოჯახობრივი მდგომარეობების გამო, ხშირად საკუთარი სურვილის წინააღმდეგ და

სხვისი ნებით. დაბოლოს, ნაწილი მიისწრაფვის ღვთის განსადიდებლად, სურთ უმაღლესი სრულყოფილების მიღწევა, ამიტომ უარს ამბობენ ქორწინებაზე და წარმოადგენენ სულიერ საჭურისებს საკუთარი სურვილით.

წმინდა იოანე ოქროპირი ამბობს: „ქრისტე აქ საჭურესებად მოიხსენიებს არა იმათ, ვინც მოიკვეთა ასო, არამედ იმათ, ვინც მოიკვეთა ბილწი, საძაგელი, გარყვნილი აზრები და ამ მიზნის მისაღწევად გამოიყენა არა დანა, არამედ ღვთის შემწეობით ზრახვა და კეთილგონიერება.⁸⁶

იგავი მდიდარსა და გლახაკ ლაზარეზე

(ლუკ. 16.19-31)

სწავლებას იმის შესახებ, სადამდე მიჰყავს ადამიანები მამონას მსახურებას და უსამართლო სიმდიდრით მეგობრების შეძენის უუნარობას, უფალი განამტკიცებს იგავით მდიდარისა და ლაზარეს შესახებ.

„იყო ერთი მდიდარი კაცი, მოწეული და ბისონი ეცვა და ყოველდღე შლიდა ბრწყინვალე სუფრას. იყო ერთი გლახაკიც, სახელად ლაზარე, რომელიც მის ჭიშკართან ეგდო, მთლიანად დაწყლულებული. ნატრობდა მდიდრის ნასუფრალით მოეკლა შიმშილი; ხოლო ძაღლები მოდიოდნენ და ლოკავდნენ მის წყლულებს. მოკვდა გლახაკი და აბრაამის წიაღში აიტაცეს ანგელოზებმა. მოკვდა მდიდარიც და დამარხეს. ჯოჯოხეთში, წამებულმა, აღაპყრო თვალნი და იხილა შორს აბრაამი და ლაზარე მის წიაღში. შესძახა და თქვა: მამაო აბრაამ, მოწყალეობა მოიღე და მომივლინე ლაზარე, რათა თითის წვერი ჩააწოს წყალში და ენა გამიგრელოს, ვინაიდან ვიდაგები ამ ცეცხლის აღში. მაგრამ აბრაამმა უთხრა: შვილო, გაიხსენე რომ შენსავე სიცოცხლეში მიიღე შენი სიკეთე, ლაზარემ კი - მხოლოდ ბოროტი. ამიტომ ახლა ის ინუგეშება, შენ კი იტანჯები. ეგეც არ იყოს, ჩვენსა და თქვენ შორის დევს დიდი უფსკრული, ასე რომ, გადმოსვლის მსურველი ვერც ჩვენგან თქვენკენ გადმოვა და ვერც თქვენგან - ჩვენკენ. ხოლო მან თქვა: გევედრები, მამათ, მამაჩემის სახლში მაინც გაგზავნე იგი. ვინაიდან ხუთი ძმა მყავს:

⁸⁶ Творения, том 6, с. 548, Издание С.-ПБ. Духовной Академии

მივიდეს და აუწყოს მათ, რათა ისინიც არ ჩაცვიფდნენ ამ სატანჯველში. უთხრა მას აბრაამმა: მოსე და წინასწარმეტყველნი ჰყავთ; მათ უსმინონ. ხოლო მან თქვა: არა, მამაო აბრაამ; მაგრამ თუ ვინმე მკვდართაგანი მივა მათთან, შეინანებენ. და უთხრა მას აბრაამმა: თუკი მოსეს და წინასწარმეტყველთ არ უსმინეს, მკვდრეთითაც რომ აღდგეს ვინმე, არც მას ერწმუნებიათ“.

იგავით დაიხატა სულთა საიქიო მდგომარეობა: ნეტარება მართალთა, რომელთაც დედამიწაზე იცხოვრეს წმინდად და ღვთის სათნოდ, გადაიტანეს სხვადასხვა უბედურება, და ტანჯვა ცოდვილთა, რომელთაც ამ ქვეყნად იცხოვრეს უწმინდურად, თავად დატკბნენ სიამეებით და არად მიიჩნიეს მოყვასთა უბედურებები. გარდა ამისა, ამ იგავით გამოჩნდა, რომ სიღარიბე არაა მარადიული ნეტარების მიღწევის აუცილებელი პირობა. ამისთვის საჭიროა ტანჯვის მოთმინებით გადატანა. არც სიმდიდრე ითვლება დაბრკოლებად ცხოვნების გზაზე ან მდიდრის განსჯის მიზეზად. პატრიარქი აბრაამი მდიდარი იყო და მისი ცხოვრება ყოველი მორწმუნისთვის სამაგალითოა. მისგან განსხვავებით, მდიდარს სახარებიდან ნასუფრალიც არ ემეტებოდა ღაზარესათვის.

1. იგავში თითქოსდა არ ჩანს მდიდრის დანაშაულებრივი ცხოვრება, მხოლოდ ფუფუნება არ ჩაითვლება დანაშაულად. ისევე, როგორც თითქოსდა ღაზარეს ღვაწლი მხოლოდ სიღატაკეა. მაგრამ ორივეს, უეჭველია, ჰქონდა სხვა მხარეებიც, რითიც წარსდგნენ ისინი ღვთის სამსჯავროზე. საგულისხმოა, რომ მდიდრის ჭიშკართან ეგდო მთლად დაწყლულებული გლახაკი, რომელიც ნატრობდა მდიდრის ნასუფრალით მოეკლა შიმშილი. მდიდარი იცნობს და ხედავს ამ უბედურს და არ ეხმარება მას. აქედან გამომდინარე, მდიდარი უმოწყალოა, არა აქვს სიბრალული, სინანული და არის ამპარტავანი. გლახაკი ღაზარე კი მოთმინებით იტანს ტანჯვას, თავმდაბალია და უდავოდ აქვს სხვა დადებითი თვისებებიც, რომლებიც არ არის იგავში მინიშნებული. მაგალითად, შესაძლოა ყოფილიყო ღვთის მორწმუნე, მისი ნების ერთგული, კეთილი და ა.შ.

2. იგავში გლახაკს სახელი აქვს, მდიდარს კი არა. ეს უპირველესად მიანიშნებს, რომ ორივე პიროვნება კარგადაა ცნობილი მსმენელებისთვის, რამდენადაც მაცხოვრის იგავებს საფუძვლად უდევს ნამდვილი ფაქტები. ასევე ეს ფაქტი აჩვენებს, რომ ღვთის სასუფეველისთვის მნიშვნელოვანია მართალ-გლახაკთა სახელები, ამ სოფელში კი გაცილებით უფრო ცნობილია მდიდართა სახელები.

3. აბრაამის წიაღი - ესაა გარდაცვლილ მართალთა არა განდიდების, არამედ მათი ნეტარების ადგილი, ნეტარება შედგება საყოველთაო განსჯის დროს ზეციური მამის წიაღში. ეს შეიძლება იყოს სულთა ისეთი ადგილ-სამყოფელი, როგორც იხილა იოანე ღვთისმეტყველმა ღვთის საკურთხეველის ქვეშ (გამოცხ. 6. 9-11: „როცა ახსნა მეხუთე ბეჭედი, საკურთხეველის ქვეშ ვიხილე მათი სულები...“). წიაღი გვიჩვენებს განსაკუთრებულ სიახლოვეს, თითქოსდა მონაწილეობას აბრაამის ნეტარებაში. აბრაამის ხსენება მოცემულ შემთხვევაში კარგად ასახავს ლაზარეს (ელაზარის შემოკლებული ფორმა) სულიერ სიახლოვეს მასთან, აბრაამის მოთმინებასთან, მის ტანჯვასა და სხვა სათნოებებთან.

4. ეკლესიის მამები (ავგუსტინე, გრიგორი დიდი) ამ იგავის ალეგორიულ მხარეზე საუბრობდნენ. მდიდარში გულისხმობდნენ იუდეველებს, რომლებიც ამყოფდნენ აბრაამის შთამომავლობით, რჯულისა და სამღვდელოების შესაბამისად მდიდრულად იმოსებოდნენ, მუდამ ხარობდნენ ღვთის სახელით, საკუთარი მეფით და თუ ზოგჯერ თავიანთ ნასუფრალ პურს მიაწოდებდნენ წარმართებს, ამას აკეთებდნენ არა მათ დასაპურებლად, არამედ ისევ თავიანთი დიდებისა და კმაყოფილებისათვის (=მთ. 23.15). ლაზარეს სახეში კი ხედავენ წარმართებს. სულიერ სიღარიბეში მცხოვრებთ შიოდან და სწყუროდათ სულიერი საზრდო, იყვნენ იუდეველთა მსუყე ტრაპეზს მოშორებულნი, არ სარგებლობდნენ ღვთის ცოდნისა და რჯულის ზნეობის ნასუფრალიდანაც კი. მხოლოდ „ძაღლები“- პოეტები, ფილოსოფოსნი და წარმართთა რჯულმდებელნი - ლოკავდნენ მათ წყლულებს და ასე უმსუბუქებდნენ წარმართობის ზნეობრივ ტანჯვებს. იუდეველებს შეეძლოთ შეემსუბუქებინათ მათთვის ეს ყოფა, ეუწყებინათ მათთვის გამოცხადების ჭეშმარიტებები, მაგრამ ისინი ფიქრობდნენ თავიანთ მიწიერ სამეფოზე და დაავიწყდათ აბრაამის წიაღი, რომელშიც ანგელოზები შეიყვანენ გლაზაკსა და სულიერად მშიერ წარმართებს. ამის გამო სასუფევლის მემკვიდრედ წოდებულნი აღმოჩნდებიან ჯოჯოხეთის ცეცხლის ალში, ხოლო ამ სოფლის უკანასკნელნი, წარმართნი, დამკვიდრდებიან აბრაამთან, ისააკთან და იაკობთან (მთ. 8.11-12; ლუკ. 13. 28-30). იგავში ვხედავთ ყველა იმ ადამიანს, რომლებიც მდიდარი არიან ან ცოდნით, ან რწმენითა და სათნოებებით, ან მატერიალურად და უწყურადღებოდ ტოვებენ გლაზაკებს და ტოვებენ მათ, რათა დაიხოცნონ შიმშილით და სულიერი თუ ხორციელი წყლულებით.

5. ურწმუნოება არ გამოიხატება მტკიცებულებების დამაჯერებლობის ნაკლებობით, ურწმუნოება გულის დაკარგვაა. აბრაამის სიტყვებით, ვისაც არ სწამს მოსესი და წინასწარმეტყველების, ის ვერ ირწმუნებს მკვდართა აღდგომას. ასეთი კაცი იტყვის, რომ ეს ტყული და ცბიერებაა, რომ მკვდრებით აღმდგარი არ მომკვდარა, ან მკვდრის სახით არ გვიხილავს. ზუსტად ასე მოხდა იესო ქრისტეს აღდგომისას. ფარისევლებმა არ ირწმუნეს აღდგომა და ცდილობდნენ, სხვებიც დაერწმუნებინათ, რომ უფალი არ აღმდგარა, არამედ მოწაფეებმა მოიპარეს იგი მცველების ძილში.

იესო ქრისტეს საუბარი შეურაცხყოფის პატიებაზე, რწმენისა და მცნებების აღსრულებაზე

(ლუკ. 17:1-10)

იესო ქრისტე თანდათან აჯამებდა თავის საუბრებს მოწაფეებთან ღვთის სასუფეველის მიღწევის გზებზე, თავი მოუყარა დარიგებებს მორწმუნეთა ურთიერთსიყვარულის განსამტკიცებლად, რაც გამოაცხადა დედამიწაზე ღვთის სასუფეველის დამკვიდრების აუცილებელ პირობად და იქადაგა, რომ საშიშია ცდუნებები და საშინელი პასუხისმგებლობა მოელით იმათ, ვისგანაც მოვა ისინი.

„შეუძლებელია, რომ არ მოვიდნენ საცდურნი“ - ამბობს მაცხოვარი. საცდურთა, ასე ვთქვათ, ასეთი აუცილებლობა დამოკიდებულია, ერთი მხრივ, მაცდუნებლის და, მეორე მხრივ, ცდუნებულის ბუნების ხრწნადობაზე. პირველს ეს ბუნება მოუწოდებს მიიზიდოს სხვები ბოროტი საქმიანობისაკენ, მეორეს კი - მოძებნოს სხვების საქმიანობაში ცოდვის საბაბი. მსგავსად ამისა, ფარისევლები თავად აქეზებდნენ და ცოდვაში აგდებდნენ უბრალო ხალხს, რის გამოც იესო ხშირად განსჯიდა მათ.

ასევე, თავად იესოს სრულყოფილება და მისი საქმიანობა ბევრს აგებდა საცდურში, ცხადია, ეს არ იყო გამოწვეული თავად უფლის ბუნებით, მასში არაფერი იყო საცდური და დასაგმობი. ცდუნებულნი თავად იყვნენ გახრწნილი და ეძებდნენ საბაბს ეჭვი შეეტანათ მის ისეთ კანონსაწინააღმდეგო ქმედებებში, რომლებიც არ იყო ცოდვა. მაგალითად, შაბათის დარღვევისა და უხუცესთა გადმოცემების შეუსრულებლობის ბრალდებები გავიხსენოთ. იესო მოთმინებით იტანდა არასამართლიან ეჭვებს მტრების მხრიდან, მიუტევებდა მათ გმობასა და დამცირებას და ასწავლიდა თავის მოწაფეებსაც ასეთივე მოთმინებით აეტანათ შეურაცხყოფა თავიანთი ახლობლებისაგან და მიეტევებიათ მათთვის. მოციქულებს ესმოდათ მოყვასის ასეთი თავგანწირული სიყვარულის მთელი სირთულე, ხვდებოდნენ, რომ ამის გადალახვის ძალას მხოლოდ

რწმენით მოიპოვებდნენ და ამიტომაც სთხოვენ უფალს - განუმრავლოს მათ რწმენა. იესო მათ ასწავლის, რომ სიყვარულის სასწაულის აღსასრულებლად არა რწმენა, რომლის მცირე გამოვლინება მთებსაც კი დაძვრავს, არამედ ღვთის მორჩილება და მის მსახურებაში ყოფნაა.

მინდვრიდან დაბრუნებული მონა არ ელოდება, რომ ბატონი მაშინვე დასვამს სუფრასთან. მონამ იცის, რომ ჯერ თავად უნდა მოემსახუროს ბატონს და შემდეგ შეძლებს მიუჯდეს სუფრას. ქრისტეს მიმდევარმა კი იცის, რომ რწმენითა და სიყვარულით მრავალი რთული თავდადების შემდეგ, უფლის ბრძანებების აღსრულების შემდეგაც კი არ უნდა მოელოდეს ჯილდოსა და ქებას. ქრისტეს მიმდევარმა უნდა იფიქროს, რომ უვარგისი მონაა და თუ რამ გააკეთა მხოლოდ იმიტომ, რომ ევალებოდა. ასეთი შეგნება მორჩილების შედეგია, უნდა ვაცნობიერებდეთ, რომ ყოველი კეთილი საქმე ღვთის ძალის დახმარებით ღვთისთვის აღესრულება, რადგან თავად ვერაფერს გავიაზრებთ, რადგან აზროვნებს და მოქმედებს ჩვენში სული ღვთისა (II კორ. 3.5).

ათი კეთროვანის განკურნება

(ლუკ. 17: 11-19)

გალილეისა და სამარიის საზღვარზე ერთ-ერთ სოფელში შესვლისას იესო ქრისტეს შეხვდა ათი კეთროვანი, რომლებმაც თავიანთი თხოვნა-ვედრებით მიიღეს უფლის წყალობა. იესომ უთხრა მათ წასულიყვნენ მღვდლებთან კეთრისგან განკურნების დასამოწმებლად. წავიდნენ თუ არა გზაში განიწმინდნენ. თუმცა მხოლოდ ერთ მათგანს, სამარიტელს, გაუჩნდა სურვილი, დაბრუნებულიყო მაცხოვართან, განედიდებინა იგი და მადლობა შეეწირა განკურნებისთვის. სხვები კი გაეშურნენ განკურნების კანონიერი მოწმეებისკენ და დაავიწყდათ მთავარი მოქმედი პირი. იესო ქრისტე საყვედურობს ამ უმადურებს, ხოლო მადლიერ განკურნებულს განამტკიცებს რწმენაში და გაუშვებს.

იესო საყვედურობს ცხრა კეთროვანს უმადურობას არა იმის გამო, რომ თავად საჭიროებდა ან ითხოვდა მადლიერებას. მას სურდა, რომ ადამიანს არასოდეს დავიწყებოდა ეს ვალდებულება.

შენიშვნა: ძველად ლეპროზორიუმების⁸⁷ მოწყობა არ იცოდნენ, არც თავშესაფრები ჰქონდათ კეთროვნებისათვის. ამ სნეულებით დაავადებულ მდიდარ და ცნობილ პიროვნებებს, როგორიც იყო მაგალითად იუდეველთა მეფე ყუზიაჰუ, შეეძლოთ მოეწყოთ საკუთარი თავისთვის ქალაქგარე სახლები (II ნეშტო. 26.21), რომლებშიც გაატარებდნენ თავიანთი მწუხარე ცხოვრების დარჩენილ დღეებს. უბრალო ხალხი კი იდევნებოდნენ სახლებიდან, ქალაქებიდან, არ ჰქონდათ არც თავშესაფარი, არც საჭმელი და სამოსი. დაეხეტებოდნენ უდაბნოებსა და ველებზე, იმალებოდნენ გამოქვაბულებში, რომლებშიც იმარხებოდნენ კიდეც. ხშირად ისინი გარეული მხაცების ნადავლი ხდებოდნენ.

ზოგჯერ ასეთ სნეულთა ჯგუფები ერთიანდებოდნენ პატარა ჯგუფებად და ყაჩაღობდნენ გზებზე, თავს ესხმოდნენ გამგლელებს და ართმევდნენ მათ პურსა და სამოსს.

საუბარი ძე ღმერთის სასუფეველის დედამიწაზე მოსვლასა და კაცის ძის გამოცხადებაზე (ლუკ. 17:20-37)

ფარისეველები მოელოდნენ მესიის მოსვლასა და მისი მეუფების დადგომას დედამიწაზე ცნობილი ნიშნებითა და თითქოს, განსაზღვრულ დროს. ამ საფუძველზე ისინი არ აღიარებდნენ ქრისტეს მესიად და არ ესმოდათ სიტყვები: „ღვთის სასუფეველი უკვე დადგა და მასში ყველა წოდებული შევა“. იესო ქრისტე საუბრობდა მათთან ამ ჭეშმარიტებაზე, რომ ღვთის სასუფეველი არ არის რაღაც გარეგნული და თვალხილული, არამედ ის შინაგანია, სულიერია და უკვე არსებობს მრავალი მსმენელის გულში: „ღმერთის სასუფეველი არ მოვა სააშკარაოდ; ვერ იტყვიან: აგერ, აქ არის, ან კიდეც: აგერ, იქო; ვინაიდან, აჰა, ღმერთის სასუფეველი თვითონ თქვენშია“. უფალი აფრთხილებს თავის მოწაფეებს, რომ ღვთის სასუფეველის დედამიწაზე მოსვლისას, ანუ ძე ღვთისას დიდებით მეორედ მოსვლის დროს, არ დაეჯერებიანთ ფარისეველების მითითებებისა და

⁸⁷ კეთროვანთა განკურნების დაწესებულება- მთარგმნელი

დარიგებებისათვის, არ მოესმინათ მათთვის, ვინ იტყვის, ქრისტე აქ ან იქ არის, ან ქრისტე მოვიდა სადღაც დედამიწაზე სასუფევლის მოსაწყობად. ეს სიცრუეა: „ღმრთის სასუფეველი არ მოვა სააშკარაოდ. როგორც ელვა იელვებს და გაიბრწყინებს ცის ერთი კიდიდან მეორემდე, ასე იქნება მეც კაცისა თავის დღეს“ - ამბობს მაცხოვარი. თუმცა ის მოვა დიდებით, „ჯერ სასტიკად უნდა ევნოს და უარყოფილ იქნეს ამ მოდგმის მიერ. და როგორც იყო ნოეს დროს, ისე იქნება კაცის ძის დროსაც. ჭამდნენ, სვამდნენ, ცოლს ირთავდნენ და თხოვდებოდნენ, იმ დღემდე, როცა ნოე შევიდა კიდობანში, მოვიდა წარღვნა და მუსრი გაავლო ყველას. ისევე, როგორც ლოტის დროს: ჭამდნენ, სვამდნენ, ყიდულობდნენ, ყიდიდნენ, რგავდნენ, აგებდნენ; მაგრამ იმ დღეს, როცა ლოტი გამოვიდა სოდომიდან, ცეცხლმა და გოგირდმა იწვიმა ზეცით და მუსრი გაავლო ყველას“.

იესო ქრისტეს მიმდევრები განსაკუთრებით უნდა ფრთხილობდნენ ამ დროს. „იმ დღეს, ვინც ერდოზე იქნება, ხოლო მისი ნივთები - სახლში, ნუ ჩამოვა ძირს მათ წასაღებად; ხოლო ვინც მინდვრად იქნება, ასევე ნუ მიბრუნდება უკან. გაიხსენეთ ლოტის ცოლი. რადგან ვინც ეცდება სულის ხსნას, დალუპავს მას, და ვინც დალუპავს თავის სულს, აცოცხლებს მას“. ქრისტიანის მობრუნება საკუთარი თუნდაც აუცილებელი ნივთებისკენ აჩვენებს, რომ ის უფრო უმნიშვნელოდ მიიჩნევს ცხოვნებას, ვიდრე რომელიმე კერძო, დროებით საქმეს.

საერთოდ, ხორციელ კეთილდღეობაზე ზრუნვას მიჰყავს სული სიკვდილისაკენ, და პირიქით, სულის ცხოვნების საზრუნავი, იხსნის მას. მაცხოვარმა აქვე მიუთითა, რომ სამყაროს გადატრიალება მოხდება მოულოდნელად და სწრაფად. ამიტომაც ჰკითხეს მას მოციქულებმა, სად მოხდება ეს. უფალი იგავური ფრაზით პასუხობს: „სადაც იქნება ლეში, იქვე შეიყრებიან სვავებიც.“ იგავი აღნიშნავს, რომ ცოდვებს ბუნებრივად მოჰყვება უბედურებები, როგორც ლეშის ირგვლივ შეიყრება მტაცებელი ფრინველები. ეს სიტყვები შეიძლება გავიგოთ, როგორც იესო ქრისტეს წინასწარმეტყველება იერუსალიმის ბედზე. იერუსალიმი იყო მკვდარი, გახრწნილი სხეული. მის თავზე უკვე ტრიალებდნენ რომის არწივები, რომლებიც ემზადებოდნენ იუდეის სამეფოს გასახლეჩად და გახრწნილი სხეულის ხარჯზე სარგებლის მისაღებად.

მუხლი 34. „იმ ღამეს ორნი იქნებიან ერთ საწოლში: ერთი წარიტაცება, მეორე კი დარჩება. ორნი იქნებიან წისქვილში: ერთი წარიტაცება, მეორე კი დარჩება. ორნი იქნებიან ველად: ერთი წარიტაცება, მეორე კი დარჩება“. მოცემული ფრაზით იესო აჩვენებს, რომ მეორედ მოსვლა მოხდება მოულოდნელად, სამსჯავრო იქნება სამართლიანი და ადამიანებს, გარეგნული სიახლოვის მიუხედავად, განასხვავებს შინაგანი თვისებებით.

იგავი უსამართლო მსაჯულზე

(ლუკ. 18:1-8)

მაცხოვარი ასწავლის მორწმუნეებს მუდმივ ლოცვას და ლოცვის მოწყინებისაგან თავდაცვას. ამიტომაც უყვება მათ იგავს უსამართლო მსაჯულზე, რომელმაც არა იმიტომ, რომ ქვრივს თანაუგრძნობდა, არამედ მისი შემაწუხებელი და მომაბეზრებელი თხოვნის თავიდან ასაცილებლად გადაწყვიტა, დაეცვა ის მომჩივანისაგან. იგავის მოთხრობის შემდეგ მაცხოვარმა იკითხა: „გესმით, რას ამბობს უსამართლო მსაჯული?“ ასე მსმენელთა გონება და ყურადღება აიყვანა ღვთის სამსჯავრომდე, რომელიც „განა არ დაიცავს თავის რჩეულთ, დღედაღამ რომ შეჰღალადებენ, და დიდსულოვანი არ იქნება მათ მიმართ? გეუბნებით: მალე დაიცავს მათ“ და „არ შეგამთხვევთ იმას რისი ატანაც თქვენს ძალ-ღონეს აღემატება, არამედ განსაცდელში გამოსავალსაც გაპოვნინებთ, რათა შეიძლოთ ატანა“ (I კორ. 10.13).

1. ამ იგავით იესო ასწავლის ტანჯულებს უბედურებათა მოთმინებით გადატანასა და ღვთის დახმარების მოლოდინს, აჩვენებს, რომ უმთავრესი პირობა ტანჯვისას თუ ღვთის იმედით ცხოვრებისას არის ძე ღვთისას რწმენა, რომელიც მოვიდა ამ ქვეყნად ადამიანთა უდიდესი უბედურებისაგან, ცოდვისაგან, დასახსნელად, კაცობრიობის გასაჭირის, ბოროტების მიზეზების, გასანადგურებლად. თუმცა ეჭვით კითხულობს, რომ თავისი მეორედ მოსვლისას „ჰპოვებს კი რწმენას ამ ქვეყნად?“. ეს ფრაზა არის წინასწარმეტყველება იმისა, რომ სამყაროს არსებობის დასასრულს ქვეყანაზე

შემცირდება ტანჯვის მოთმენა და ღვთის სასოება, ამიტომაც უბედურება ტანჯულთ აუტანლად მოეჩვენებათ.

2. ისეთი დიდი და აუტანელი იყო ქვრივის თხოვნა, რომ ღვთის უშიშარმა და კაცთ ურცხვენელმა მსაჯულმაც კი, რათა ისევ არ შეწუხებულიყო, გადაწყვიტა მისი დაცვა.

3. მეორე მხრივ, ეს იგავი გვაჩვენებს იმის მაგალითს, რომ საკუთარი უსამართლობითაც კი შეგვიძლია ვაკეთოთ კეთილი საქმეები და ამით მივიღოთ ღვთის მადლი და ადამიანთა მადლიერება. უსამართლო მსაჯული თავისი სურვილის წინააღმდეგ ეხმარება უბედურ ქვრივს და ასე იღებს ქვრივის მადლიერებას და ღვთის წყალობას. წმინდა წერილით ქვრივთა და იგავთა დაცვა დიდ სათნოებად ითვლება.

იგავი მეზვერესა და ფარისეველზე

(ლუკ. 18: 9-14)

ქრისტე წარმოთქვამს ახალ იგავს, რათა წაახალისოს ჭეშმარიტად სინანულში მყოფნი და ამხილოს საკუთარი სამართლიანობით გაამაყებულნი. „ორი კაცი შევიდა ტაძარში სალოცავად: ერთი ფარისეველი და ერთი მეზაჟე. ფარისეველი დადგა და ასე ლოცულობდა გულში: ღმერთო, გმადლობ, რადგან არა ვარ, სხვა კაცთა მსგავსად, მტაცებელი, უსამართლო, მემრუშე, და არც ამ მეზაჟეს ვგავარ. ორჯერ ვმარხულობ კვირაში, და ვიხდი მეთედს იმისას, რასაც ვიხვეჭ. ხოლო მოშორებით მდგარი მეზაჟე იმასაც კი ვერ ბედავდა, რომ ზეცად აღეპყრო თვალნი, არამედ მკერდში იცემდა მჯილს და ამბობდა: ღმერთო, მილხინე მე, ცოდვილს. გეუბნებით: სახლში ეს უფრო გამართლებული დაბრუნდა, ვიდრე ის. რადგან ყველა, ვინც აიმაღლებს თავის თავს, დამდაბლდება, და ვინც დაიმაბლებს თავის თავს, ამაღლდება“.

1. იგავში ვხედავთ შინაგანი თვისებებით ორ სრულიად განსხვავებულ ადამიანს. ფარისეველი არ ამაყოფს თავისი აბრაამისაგან წარმომავლობით, როგორც სხვა იუდეველები, მას ეამაყება მხოლოდ საკუთარი კეთილი საქმეები. დგას უფლის წინაშე, აღსავსეა სხვა ადამიანებზე ზნეობრივი უპირატესობის შეგნებით და ღმერთს ემადლიერება, რადგან თავად აღასრულა კეთილი საქმეები, ის არის მშვიდი და

თვითკმაყოფილი. ეს არის არა მაღლიერება, არამედ მოლოდინი ღვთისგან მაღლიერებისა და ქებისა. ის არა მხოლოდ ამაყობს საკუთარი ზნეობრივი სრულყოფილებით, არამედ განსჯის და ამცირებს სხვებს. ის არ იცნობს სხვა მართალს დედამიწაზე, გარდა საკუთარი თავისა. ყველანი მტაცებელნი, უსამართლონი და მრუშნი არიან.

ფარისეველი ჩამოთვლის თავის სათნოებებს და უპირატესობას ანიჭებს იმას, რაც რჯულით არ მოეთხოვება. „ორ დღეს ვმარხულობ კვირაში“ - ამბობს ის და რჯულის მიხედვით მხოლოდ ერთი დღე იყო დაწესებული მარხვისა წელიწადში - განწმენდის დღე (ლევ. 16.29); მარხულობს ის, რა თქმა უნდა, არა ცოდვებისაგან განსაწმენდად, მას არ სჭირდება სინანული, არამედ სურს გამოაჩინოს საკუთარი მოშურნეობა რჯულის მოთხოვნათა აღსრულებაში. „ვიხდი მეათედს იმისას, რასაც ვიხვეჭ“ - რჯული მოითხოვდა მოსავლის მეათედს და საქონლის პირველმოგებულის შეწირვას (II რჯ. 14.22-26); თუმცა რჯულის ამ მოთხოვნას ფარისეველები გულმოდგინედ ავრცელებდნენ ისეთ საგნებზეც, რომლებსაც რჯული არ ახსენებდა, მაგ. პიტნა, კამა, კვლიავი და სხვა მსგავსი (მთ. 23.23). მეათედს გასცემს არა იმიტომ, რომ გამოხატოს მაღლიერება ღვთისგან ნაწყალობევის გამო, არამედ თავად ღმერთს აკისრებს ვალდებულებას თავისი გადახდილი იმ მეათედით, რომელსაც უფალი არ ითხოვს.

2. ფარისეველის საპირისპირო სახეა მეზვერე. შესაძლოა იგი პირველად შევიდა ტაძარში სალოცავად, დგას ტაძრის შესასვლელთან და თვლის, რომ ეს შესაბამის ადგილია მისთვის, მოშორებით. მას არაფერი არა აქვს საამაყო, გრძნობს რომ უღირსია იდგეს ფარისეველებისა და სხვა მართლების გვერდით. გარდა ცოდვისა, არაფერი ახსოვს საკუთარი ცხოვრებიდან, ვერ ბედავს თვალების ზეცად აპყრობას, ადამიანებზე პირისპირ შეხედვას. განიცდის, რომ მკერდში მანკიერი გული უცემს და მჯილს იცემს, რათა განგმიროს იქ დამალული ცოდვა. ღმერთისგან არაფერს ითხოვს, შეწყალების გარდა: „ღმერთო, მილხინე მე, ცოდვილს“. ამის მეტი ლოცვაც არ იცის, თუნდაც იცოდეს, ვერ გაბედავდა მის წარმოთქმას თავისი უწმინდური ბაგეებით, რადგან ღმერთი, მისი რწმენით, ლოცვას იღებს მხოლოდ წმინდა გულითა და ასეთივე პირით.

მეზვერე უძლები შვილია, გრძნობს, რომ შესცოდა ზეცისა და ადამიანების წინაშე და ვერ იოცნებებს ღვთის ძეობას, მხოლოდ ზეციური მამის მიერ დაქირავებულ მებრძოლთა რიგებში დგომას ნატრობს. და მის „შემუსვრილ გულსა და სულს ღმერთი არა შეურაცხყოფს“, დაჯდება იგი გამართლებული საკუთარ სახლში სინდისთან შერიგებული, ზაქეს მსგავსად, მზადაა აღასრულოს კეთილი საქმეები, რომლებიც მასში ჭეშმარიტ ძეს გამოაჩენს.

3. ფარისეველები მარხულობდნენ კვირაში ორჯერ, კვირის მეორე და მეხუთე დღეს, ე.ი. ორშაბათსა და ხუთშაბათს. რაბინების განმარტებით, ნიშნად იმისა, რომ ხუთშაბათს მოსე ავიდა სინას მთაზე და დაიწყო ორმოცდღიანი მარხვა, ხოლო ორშაბათს დაასრულა და ჩამოვიდა.

4. ზნეობრივი სწავლება იგავის დასასრულს ლამაზი გადასვლაა მომდევნო ამბის თხრობაზე - იესო ქრისტეს მიერ ბავშვების დალოცვაზე.

ბავშვების დალოცვა

(ლუკ. 18: 15-17; მთ. 19:13-15; მარკ.10:13-16)

იესო ქრისტე მიიღებდა ღვთის სასუფეველის ყველაზე პატარა წევრებს, როგორებიც იყვნენ ზოგის წარმოდგენით მეზვერეები და მოციქულთა ხედვით კი -ბავშვები. ღვთის სასუფეველის დასამკვიდრებლად ქრისტე სწორედ ბავშვურ უბრალოებასა და სიწმინდეს მოითხოვდა, იგი სიყვარულით მიიღებდა ბავშვებს და აკურთხებდა მათ. საყვედურობდა მოწაფეებს, რომლებიც უფალთან მიახლოების ნებას არ რთავდნენ ბავშვებს: „**მოუშვით ბავშვები და ნუ უშლით ჩემთან მოსვლას, ვინაიდან მათნაირებისაა ღმრთის სასუფეველი. ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: ვინც ბავშვივით არ მიიღებს ღმრთის სასუფეველს, ვერ შევა მასში**“.

1. მოციქულები უკრძალავდნენ ბავშვებს უფალთან მიახლოებას, რადგან თვლიდნენ, რომ პატარებს არ ჰქონდათ უნარი ღვთის ჭეშმარიტების აღსაქმელად და ამიტომაც არ სურდათ დაეტვირთათ თავიანთი მასწავლებელი ისეთი უმნიშვნელო საქმით, როგორიც ბავშვების კურთხევა იყო. იესო ქრისტე მიუთითებს მოციქულებს შეცდომებზე და ბავშვების ასაკისთვის დამახასიათებელ თვისებებზე ამახვილებს ყურადღებას, საუბრობს სიწმინდისა და უბრალოების მნიშვნელობაზე და ამბობს, რომ ბავშვების, როგორც სასუფეველის წევრების, კურთხევა აუცილებელია.

2. იესო ქრისტესთან ბავშვები მოჰყავდათ დედებს, რათა დაელოცა და ეკურთხებინა ისინი. ძნელია ვისაუბროთ პირდაპირ მიზეზებზე, რატომ სთხოვდნენ ბავშვების დალოცვას უდიდეს წინასწარმეტყველს, მაგრამ უმთავრესად ამით გამოხატავდნენ თავიანთ რწმენას იესო ქრისტეს ღვთაებრივი და სასწაულთმოქმედი ძალის მიმართ, რომელსაც შეეძლო გაეხედნიერებინა მათი შვილები. ამასთანავე დედებს სურდათ ბავშვებს დაეხსომებინათ თავიანთი ცხოვრების ყველაზე უმთავრესი მომენტი - იესო ქრისტემ ბავშვი აიყვანა ხელში და აკურთხა. არსებობს ლამაზი და შემეცნებითი ხასიათის გადმოცემა მეორე საუკუნის ეკლესიის ცნობილ მასწავლებელსა და მღვდელმონაქვით ეგნატე ღმერთშემოსილზე (+108წ). იგი იწოდება ასე ზუსტად იმიტომ, რომ იყო ერთ-ერთი იმ ბედნიერ ბავშვთაგანი, რომელიც ღმერთკაცმა იესო ქრისტემ

ხელში აიყვანა (Θειοφι' ριζ). თავად წმინდანი საუბრობს, რომ ქრისტეს მთელი ცხოვრება გულით ატარებდა და ეს გადმოცემა სწორედ ამას გვასწავლის, რომ ქრისტეს მიერ ბავშვის ხელში აყვანამ წმინდა ეგნატეს მისცა ძალა ქრისტეს გულით ტარებისა. შესაბამისად, წინასწარმეტყველის კურთხევამ ბავშვები წინასწარმეტყველებად აქცია, რომელთაც შეუძლიათ ღვთის ნება გადასცენ და აუხსნან ადამიანებს.

ღვთის სასუფეველის გზები

(მთ. 19:16-30; მარკ. 10:17-31; ლუკ. 18:18-30)

იესო ქრისტეს ცხოვრების პერიოდში იუდეველთა შორის იყო ღვთის სასუფეველის მოშურნეები, რომლებიც ასრულებდნენ რჯულის კანონებს, თუმცა ამით არ კმაყოფილდებოდნენ და ეძებდნენ ახალ, უფრო სრულყოფილ გზებს. მათ ისარგებლეს ახალი, შესანიშნავი მასწავლებლის გვერდით ყოფნით და მისგან სწავლობდნენ სრულყოფილების მიღწევის გზებს.

„ჰკითხა მას ერთმა მთავართაგანმა: კეთილო მოძღვარო, რა უნდა ვქნა, რომ დავიმკვიდრო საუკუნო სიცოცხლე? იესომ მიუგო: რატომ მიწოდებ კეთილს? არავინაა კეთილი, გარდა ერთის - ღმერთისა. იგი მცნებანი: არა იმრუშო; არა კაც-ჰკლა; არა იპარო; არა ცილი სწამო; პატივი ეცი მამას შენსას და დედას? ხოლო მან თქვა: ეს ყოველივე დამიცავს ჩემი სიყრმითგან. ეს რომ გაიგონა, იესომ უთხრა მას: ერთილა გაკლია: გაყიდე ყველაფერი, რაც გაბადია, მიეცი გლახაკთ და გექნება საუნჯე ცაში; მერე მოდი და გამომყევ მე. ხოლო ის დამწუხრდა ამის გაგონებისას, რადგანაც ძალიან მდიდარი იყო. დამწუხრებული რომ დაინახა, იესომ თქვა: რა ძნელია მდიდართათვის ღმერთის სასუფეველში შესვლა. ვინაიდან აქლემი უფრო ადვილად გაძვრება ნემსის ყუნწში, ვიდრე მდიდარი შევა ღმერთის სასუფეველში. ამას გამგონეთ

თქვეს: კი მაგრამ, ვინლა ცხონდება? ხოლო მან თქვა: კაცთათვის შეუძლებელი შესაძლებელია ღმერთისთვის“.

მოციქული პეტრე სხვებზე უფრო ღრმად ჩასწვდა სასუფევლის მისაღწევად მაცხოვრის მიერ მინიშნებული გზის მნიშვნელობას, თვითუარყოფისა და მიწიერის მიტოვების აუცილებლობას და ამიტომაც ჰკითხა მაცხოვარს: „რა ჯილდო გვეკუთვნის ჩვენ, მოციქულებს, რომლებმაც მივატოვეთ ყველაფერი და გამოგყევით შენ?“ იესომ აღუთქვა მათ ისეთი უდიდესი პატივი, როგორიც შეიძლება მიიღოს ადამიანმა, კერძოდ, „მეორედ შობისას, როცა მე კაცისა დაჯდება თავისი დიდების ტახტზე, - ერთად დასხდებით თორმეტ ტახტზე ისრაელის თორმეტი ტომის განსჯად“.

თავის სხვა მიმდევრებს, რომლებმაც მსგავსად მოციქულებისა მიატოვეს ყველაფერი ქრისტეს სახელის გამო, ის დაჰპირდა საუკუნო სიცოცხლეს. ამასთანავე შენიშნა, რომ „მრავალი პირველი იქნება უკანასკნელი, და უკანასკნელი - პირველი“; ანუ ღვთის სასუფევლისკენ მოწოდებისას პირველები საზოგადოებრივი სტატუსის მიხედვით (როგორც ითვლებოდნენ მაშინ იუდეველები) იქნებიან უკანასკნელნი. და პირიქით, საზოგადოებრივი მდგომარეობის მიხედვით უკანასკნელნი (მეზვერეები, წარმართები და ცოდვილები) გახდებიან პირველები, რადგან აბრაამის წიაღში სასუფევლის ძეგზე წინ დადგებიან. ეს მოწოდება მოციქულებსაც სიფრთხილეს ასწავლის, ღვთის სასუფევლისთვის ამჯერად პირველმოწოდებულნი ღირსებით უპირატესობასაც ყოველთვის უნდა ფლობდნენ.

1. ღვთის სასუფევლის მისაღწევად უფალი მოუწოდებს უპირველესად ძველი აღთქმის ცნებების შესრულებას: ღვთის სიყვარულსა და მის მსახურებას, მშობლების პატივისცემას, კრძალავს მკვლელობას, ქურდობას... (ლევ. 18.5; რომ.10.5; გალ. 3.12,21). თუმცა უმაღლესი სრულყოფილობის მისაღწევად მხოლოდ ამ მცნებების შესრულება არასაკმარისია. თვით ის მკვეხარა ჭაბუკიც, რომელმაც სიყრმითგან აღასრულა რჯულის ყველა მითითება, გრძნობს უკმარისობას, აღიარებს ამას და უფლის წინაშე კითხულობს: „რალა მაკლია კიდევ?“ ეს ჭაბუკი ასრულებდა ძველი აღთქმის მცნებებს, იმყოფებოდა ძველი რჯულის ქვეშ და არ სწამდა ქრისტესი. ჭაბუკმა თავად გააცნობიერა, რომ რაღაც მაინც აკლდა ამ ყველაფერს, იწყო ბიება და იესო ქრისტესგან მიიღო სწავლება ნებაყოფლობით სიღატაკეზე.

2. ნებაყოფლობითი სილატაკე, სიმდიდრეზე უარის თქმა და მისი გაცემა არის უმაღლესი გამოვლინება თვითუარყოფისა. ამას მოითხოვს მაცხოვარი თავისი მიმდევრებისგან, მაგრამ ეს არ არის ერთადერთი გზა სრულყოფილებისა. ამ კონკრეტულ შემთხვევაში ჭაბუკისათვის ამას ჰქონდა უდიდესი მნიშვნელობა, რადგან მას სწორედ სიმდიდრე უშლიდა ხელს ამაღლებულიყო თვითუარყოფამდე. „მდიდარი ძნელად თუ შევა ცათა სასუფეველში“ - ქრისტეს ამ სიტყვებს წმიდა იოანე ოქროპირი შემდეგნაირად განმარტავს: სიმდიდრე კი არ უშლის ხელს ცხოვნებას, არამედ მისდამი მიდრეკილება. აბრაამი, იოზი, დავითი, ტობითი მიწიერად მდიდარი ადამიანები და ამასთანავე ღვთის მეგობრები იყვნენ, ისინი გახდნენ ზეციური მეუფების მემკვიდრენი. ხოლო ანანია და საფირამ ზეციური საუნჯის მისაღებად გაყიდეს თავიანთი ქონება და მაინც ვერ მიიღეს იგი.

3. „აქლემი უფრო ადვილად გაძვრება ნემსის ყუნწში, ვიდრე მდიდარი შევა ღვთის სასუფეველში“- ეს გამოთქმა ხალხური ანდაზიდანაა, რომელიც შემოინახა თალმუდმა და აღნიშნავს რაღაც სიძნელეს ან შეუძლებელს. ანდაზა ეფუძნება ასეთ რეალობას - ნემსის ყუნწი ეწოდებოდა პატარა ჭიშკარს ან კარს, რომელიც კეთდებოდა ძველ იერუსალიმში, და საერთოდ აღმოსავლეთში, ქალაქის დიდი კარიბჭის გვერდით. ამ ჭიშკრით მოძრაობდნენ ქვეითები, იშვიათად გაჰყავდათ პირუტყვიც, მაგრამ დიდი ცხოველები, მით უფრო აქლემები, ვერ ეტეოდნენ ჭიშკარში.

არსებობს სხვაგვარი მოსაზრებაც, რომ აქ იკითხება καμειοσ (კამელოს), ანუ ხომალდის მსხვილი თოკი, და არა καμολιοσ (აქლემი). შესაბამისად ფრაზა ასე იკითხება: მსხვილი თოკი ვერ გავა ნემსის ყუნწში. თუმცა ამ ახსნა-განმარტებების გარეშეც ნათელია გამოთქმის აზრი. მდიდრის ღვთის სასუფეველში შესვლა ძალიან ძნელია, თითქმის შეუძლებელიც, რადგან მდიდარი ზრუნავს საკუთარ სიმდიდრეზე, რომლის შენარჩუნებაც ამძიმებს ადამიანის სულს, დაჰყვება ტვირთად, თითქოს აჯაჭვებს მიწას და შესაბამისად, აძნელებს სათნოებების გზით სვლას. ამასთან ერთად, სიმდიდრე ადამიანს აძლევს საშუალებას დაიკმაყოფილოს არა მხოლოდ საარსებო მოთხოვნები, არამედ აისრულოს სხვადასხვა სურვილი თუ ჟინი. შედეგად, ადამიანი ხდება უზრუნველი, თავდაჯერებული, სხვა ადამიანების პრობლემების მიმართ უყურადღებო. ყველაფერი ეს აფერხებს ადამიანს, რომ მან დაიმკვიდროს ცათა სასუფეველი.

4. „ყველა, ვინც მიატოვებს თავის სახლს, ან თავის და-ძმას, თავის ცოლ-შვილს თუ დედ-მამას, ანდა თავის ადგილ-მამულს ჩემი სახელის გულისთვის, ასმაგად მიიღებს საზღაურს და საუკუნო სიცოცხლეს დაიმკვიდრებს“. ეს ფრაზა სულაც არ ნიშნავს იმას, რომ ოჯახში, საზოგადოებასა და სიმდიდრეში შეუძლებელია ცხოვნება. წმინდა კლიმენტი ალექსანდრიელი ამ ფრაზას ასე განმარტავს: თუკი ვინმეს ჰყავს ურწმუნო მამა, შვილი ან ძმა, რომელიც ეწინააღმდეგება ჩვენს სარწმუნოებით ცხოვრებას, უნდა შევწყვიტოთ მასთან ერთობა და ურთიერთობა. თუ გვეტყვის ძმა ან შვილი, ცოლი ან

ვინმე სხვა ღვთის საწინააღმდეგოს, დაე შენში გაიმარჯვოს შენთვის თავდადებულმა ქრისტემ⁸⁸.

შენიშვნა: ჭაბუკმა იესოს უწოდა კეთილი მოძღვარი, იესომ შენიშნა, რომ სიკეთე ეკუთვნის მხოლოდ ღმერთს. ჭაბუკისაგან ეს წოდება უნდა ყოფილიყო მხოლოდ პირფერობა, რადგან მისთვის იესო იყო მხოლოდ ადამიანი და ის არ აღიარებდა იესოს ღმერთად. თავად იესომ ამ სიტყვებით არ უარყო თავისი ღვთაებრიობა, მხოლოდ მიუთითა, როგორ უნდა გამოვიყენოთ ღვთის სახელი.

იგავი ვენახის მეპატრონეზე

(მთ. 20: 1-16)

„მსგავსია ცათა სასუფეველი ოჯახის პატრონისა, რომელიც გამოვიდა დილაუთენია, რათა თავის ვენახში სამუშაოდ დაექირავებინა მუშები. დღეში თითო დინარად გაურიგდა მათ და თავის ვენახში გაგზავნა ისინი. მერე გამოვიდა დაახლოებით სამ საათზე, და დაინახა მოედანზე უქმად მდგომი სხვა მუშები. და უთხრა მათ: წადით თქვენც ჩემს ვენახში, და რაც გერგებათ, მოგცემთ. ისინიც წავიდნენ. და კვლავ გამოვიდა მეექვსე და მეცხრე საათს და ასევე მოიქცა. ბოლოს, გამოვიდა ასე თერთმეტ საათზე, დაინახა უქმად მდგომი სხვა მუშები, და უთხრა მათ: რატომ დგახართ მთელი დღე ასე უქმად? მათ უთხრეს: იმიტომ, რომ არავინ დაგვიქირავა, ხოლო მან თქვა: წადით თქვენც ჩემს ვენახში, და რაც გერგებათ, მოგცემთ. რომ მოსალამოვდა, ვენახის პატრონმა თავის მოურავს უთხრა: დაუძახე მუშებს და მიეცი საზღაური, უკანასკნელთაგან მოყოლებული პირველებამდე. მოვიდნენ თერთმეტზე დაქირავებულნი, და მიიღეს თითო დინარი. მოვიდნენ პირველნიც და ეგონათ, უფრო მეტი მოგვიწევსო, მაგრამ მათაც თითო დინარი მიიღეს. და როცა მიიღეს, ყვედრება დაუწყეს ვენახის პატრონს და თქვეს: ეს უკანასკნელნი მხოლოდ ერთ საათს მუშაობდნენ და ჩვენ კი გაგვითანაბრე, რომელთაც ვიტვირთეთ სიმძიმე დღისა და სიცხე. ხოლო მან პასუხად უთხრა ერთ მათგანს: მეგობარო, უსამართლოდ არ მოგქცევია: განა ერთ დინარად არ მომირიგდი? მიიღე შენი და წადი: მე

⁸⁸ თხზულება - „რომელი მდიდარი ცხონდება“.

მინდა, ამ უკანასკნელსაც იგივე მივცე, რაც შენ. იქნებ ნება არა მაქვს, როგორც მსურს, ისე მოვექცე ჩემსას? ან იქნებ შენი თვალია უკეთური, იმიტომ, რომ მე ვარ კეთილი?“

განმარტებლების ხედვა მოცემული იგავის თემასთან დაკავშირებით სხვადასხვაა. საერთოდ, ამ იგავში საუბარია ღვთის სასუფეველში ადამიანის მოწოდების სხვადასხვა დროზე. ერთნი (წმ. ირინეოს ლიონელი, ორიგენე, ილარი) იგავში ხედავენ ძველი და ახალი აღთქმის მოწოდებებს. დღის საათების მუშაკები არიან სახე ადამისა, ნოესი, აბრაამისა, მოსესი, რომლებიც ძალიან გაისარჯნენ, თუმცა დღის ბოლოს მოწოდებულებმა, მოციქულებმა, მადლის სიუხვე და წყალობა მათი თანაბარი მიიღეს. ნაწილი განმარტებლებისა (წმ. იოანე ოქროპირი, ნეტ. იერონიმე) იგავის სხვადასხვა დროს მოწოდებაში ხედავენ ადამიანის სხვადასხვა ასაკს: ჭაბუკობას, კაცობას, ჭარმაგობასა და სიხუცესს.

თუმცა უმჯობესია ვადიაროთ, რომ ამ იგავით უფალი აფრთხილებს მოციქულებს, რომლებიც ბოლომდე ვერ წვდებოდნენ ღვთის სასუფეველის საიდუმლოებებს და ფიქრობდნენ, რომ ამქვეყნად მესიასთან ახლო მყოფნი იქნებოდნენ პირველწოდებულნი ცათა სასუფეველშიც და მიიღებდნენ უმაღლეს ჯილდოებს. მაგრამ ისინი ჩაცვივდნენ საერთო იუდეურ ცდომილებაში. იესო ქრისტემ, პეტრეს სახით, ასწავლა მოციქულებს და ყველა მორწმუნეს, რომ ღვთის ჯილდოს მისაღებად უმთავრესი პირობა არის მორჩილება. დღის ბოლოს წოდებულმა მუშაკებმა მორჩილებით განაცხადეს, რომ ისინი არავის დაუქირავებია სამუშაოდ, ყოველგვარი მოლაპარაკების გარეშე წავიდნენ ვენახში და თავიანთი შრომის შეფასება მიანდეს პატრონს. პირველნი კი მედიდურობდნენ სრული დღის შრომით და უკანასკნელთა მაღლა აყენებდნენ თავიანთ დამსახურებას, თუმცა მათაც მიიღეს მხოლოდ თავიანთი წილი.

ლაზარეს ავადმყოფობა, სიკვდილი და აღდგინება.

იესო ქრისტეს მიერ საკუთარი სიკვდილის

წინასწარმეტყველება

(იოან. 11:1-46; 20:17-19; მარკ. 10:32-34; ლუკ. 18: 31-34)

„ავად იყო ვინმე ლაზარე, ბეთანიელი, მარიამისა და მისი დის - მართას სოფლელი. ხოლო მარიამი იყო სწორედ ის, ვინც ნელსაცხებელი სხცო უფალს და თავისი თმებით შეუმშრალა ფეხები. მისი ძმა ლაზარე ავად იყო. დებმა კაცი გაუგზავნეს იესოს და შეუთვალეს: უფალო, აჰა, ვინც გიყვარს, ავად არის. ეს რომ გაიგო, იესომ თქვა: ეს სნეულება სასიკვდილო კი

არ არის, არამედ რათა იდიდოს ღმერთის ძე მის მიერ. უყვარდა იესოს მართა, მისი და და ლაზარე. როდესაც გაიგო, ავად არისო, ორი დღე კიდევ დარჩა იმ ადგილას, სადაც იყო. ხოლო ამის შემდეგ თავის მოწაფეებს უთხრა: ავდგეთ და კვლავ წავიდეთ იუდეაში. მოწაფეებმა მიუგეს: რაბი, იუდეველები ახლახანს ჩაქოლვას გიპირებდნენ და კვლავ იქ მიდიხარ. იესომ უთხრა მათ: განა თორმეტი საათი არ არის დღეში? ვინც დღისით დადის, არაფერს წამოჰკრავს ფეხს, ვინაიდან ამ ქვეყნის ნათელსა ხედავს. ღამით მოარული კი წაიბორძიკებს, ვინაიდან ნათელი არ არის მასში. ესა თქვა და შემდეგ უთხრა მათ: ლაზარემ, ჩვენმა მეგობარმა, მიიძინა; მაგრამ მივალ და გავაღვიძებ მას. ხოლო მისმა მოწაფეებმა თქვეს: უფალო, თუ მიიძინა, მომჯობინდება. მაგრამ იესო მის სიკვდილს გულისხმობდა, მათ კი ეგონათ, რომ ძილით მიძინებაზე იტყოდა ამას. მაშინ იესომ გარკვევით უთხრა მათ: ლაზარე მოკვდა. და მიხარია თქვენს გამო, რომ იქ არ ვიყავი, რათა ირწმუნოთ; მაგრამ მივიდეთ მასთან. როცა იესომ დაინახა, როგორ ტიროდა იგი, და ტიროდნენ მასთან ერთად მოსული იუდეველებიც, შეიძრა სულით და შემკრთალმა თქვა: სად დაკრძალეთ? უთხრეს: უფალო, მოდი და ნახე. მაშინ აცრემლდა იესო. იუდეველები ამბობდნენ: უყურე, როგორ ჰყვარებია იგი. ზოგმა მათგანმა კი თქვა: ნუთუ არ შეეძლო ბრმის თვალის ამხელს რამე ეღონა, რომ ესეც არ მომკვდარიყო? ხოლო იესო, კვლავ სულით შეძრული, საფლავთან მივიდა; ეს იყო მღვიმე, რომლისთვისაც ლოდი მიედოთ. იესომ თქვა: მოაშორეთ ლოდი; ხოლო მართამ, მიცვალებულის დამ, უთხრა: უფალო, უკვე ყარს, ვინაიდან ოთხი დღის წინ დავასაფლავეთ. უთხრა მას იესომ: აკი გითხარი, თუ იწამებ, ღმერთის დიდებას იხილავ-მეთქი. და მოაშორეს ლოდი; ხოლო იესომ ზეცად აღაპყრო თვალი და თქვა: მამაო, გმადლობ, რომ მისმინე. მე კი ვიცოდი, რომ ყოველთვის მისმენ, მაგრამ ეს ირგვლივ მდგომი ხალხის გასაგონად ვთქვი, რათა ირწმუნონ, რომ შენ მომავლინე. ეს რომ თქვა, ხმამაღლა დაიძახა: ლაზარე, გამოდი გარეთ! და გამოვიდა მიცვალებული, სახევევით ხელ-ფეხი შეკრული და სახეშესუდრული. უთხრა მათ იესომ: გახსენით და გაუშვით, წავიდეს. მაშინ მარიამთან მისულმა ბევრმა იუდეველმა, რომლებმაც იხილეს, რაც მოახდინა იესომ, ირწმუნა იგი”... „წაიყვანა თორმეტი მოწაფე და უთხრა მათ: აჰა, ავდივართ იერუსალიმს და აღსრულდება ყველაფერი, რაც დაწერილა წინასწარმეტყველთა მიერ კაცის ძისათვის; ვინაიდან მისცემენ წარმართთ და შეურაცხყოფენ, აგინებენ, აფურთხებენ, სცემენ და მოკლავენ მას, მესამე დღეს კი აღდგება იგი. მაგრამ ისინი ვერაფერს მიხვდნენ: დაფარული იყო მათთვის ეს სიტყვა და ვერ გაიგეს ნათქვამი“.

ასე იესო ქრისტემ პირდაპირ განუცხადა მოციქულებს, რომ კაცის მეს, თანახმად წინასწარმეტყველებისა, მოკლავენ და ის მესამე დღეს აღდგება. ამით ბოლო მოეღებოდა მათ ფიქრებს მიწიერი მეუფების შესახებ, თუმცა მოციქულებმა ვერაფერი გაიგეს ამ ნათქვამისა.

ახლოვდებოდა ვნების დრო და იესო ქრისტე უფრო ხშირად, გარკვევით და დაბეჯითებით ქადაგებდა მოწაფეებთან საკუთარ ვნებაზე, სიკვდილსა და აღდგომაზე. მოწაფეები კი ჯიუტად ვერ იაზრებდნენ ქრისტეს წინასწარმეტყველებას და ხან ეკამათებოდნენ, ხან მოქმედებით აჩვენებდნენ, რომ შორს იყვნენ იმ აზრისაგან, რომ მათი მასწავლებელი მოკვდებოდა. ისე იყო ამ უბრალო ადამიანთა გონება დაბნელებული ცრურწმენით, რომ ფიქრობდნენ, ქრისტეს მიწიერი მეუფება იყო დაუსრულებელი!

მახარებლის განმარტებით, ლაზარეს სიკვდილი წარმოადგენდა ღვთის განზრახვას, მის მიზანმიმართულ ქმედებას, „რათა იდიდოს ღმერთის ძე მის მიერ“. ღვთის განზრახვის აღსასრულებლად, იესო ლაზარეს სიკვდილის შემდეგ კიდევ ორი დღე ყოვნდება. შედეგები გვიჩვენებს, რომ მისი შეყოვნება პერეაში არ იყო შემთხვევითი. როგორც ლაზარეს ავადმყოფობა, ისე მისი აღდგინება იყო საშუალება მოწაფეები დარწმუნებულიყვნენ იესოს ღვთაებრიობაში. ლაზარეს საფლავთან უფალი ამბობს: მოაშორეთ ლოდი. რატომ გადააგორებინა მაცხოვარმა ადამიანებს საფლავის ლოდი? რატომ მაშინვე არ აღასრულა ეს სასწაული ან თავად არ გადააგორა ლოდი? სავარაუდოდ, იესო ამითი გვიჩვენებს, რომ ადამიანისათვის შესაძლებელი უნდა გააკეთოს თვით ადამიანმა, ხოლო იქ, სადაც ადამიანის შესაძლებლობები მთავრდება, ღმერთი აჩვენებს სასწაულს.

ზებედეს ძენი და მათი თხოვნა იესო ქრისტესადმი

(მთ. 20:20-28; მარკ. 10:35-45)

„მაშინ ზებედეს ძეთა დედა თავისი ვაჟებითურთ მიეახლა მას, თაყვანს სცემდა და რაღაცას ევედრებოდა. მან უთხრა: რა გსურს? ხოლო ქალმა მიუგო მას: თქვი, რომ ეს ჩემი ორი ძე შენს სასუფეველში ერთი შენს მარჯვნივ, მეორე კი შენს მარცხნივ დაჯდეს. იესომ პასუხად თქვა: არ იცით,

რას ითხოვთ. შეგიძლიათ შესვათ სასმისი, რომელიც მე უნდა შევსვა? მათ თქვეს: შეგვიძლია. ხოლო იესომ უთხრა მათ: ჩემს სასმისს შესვამთ, მაგრამ მე როდი მომეცა, თუ ვინ დაჯდება ჩემს მარჯვნივ და მარცხნივ, არამედ ვისთვისაც ეს გამზადებულია ჩემი მამის მიერ. ამის მოსმენისას ათი მოწაფე რისხვით აღივსო ორივე ძმის მიმართ. ხოლო იესომ მიიხმო ისინი და უთხრა: თქვენ იცით, რომ ხალხთა მთავარნი მზრძანებლობენ მათზე, და დიდებულნი განაგებენ მათ. ხოლო თქვენს შორის ნუ იქნება ასე, არამედ ვინც თქვენში მოისურვებს უფროსობას, თქვენს მსახურად იქცეს. და ვინც თქვენს შორის მოისურვებს პირველობას, თქვენს მონად იქცეს. რადგან მე კაცისა იმისთვის კი არ მოვიდა, რომ სხვები იმსახუროს, არამედ რათა სხვებს ემსახუროს და მრავალთა სახსნელად მისცეს თავისი სული“.

ზებედეს ძენი სთხოვეს იესოს სასუფეველში ერთის მარჯვნივ და მეორეს მარცხნივ დაჯდომას. ასეთი მდგომარეობა, აღმოსავლელ ერთა წარმოდგენით, აღნიშნავდა უდიდეს პატივსა და უფლებას, ასეთი რამ მხოლოდ მეფეს შეეძლო მიეცა საკუთარი ქვეშევრდომებისათვის. თუმცა ზებედეს ძეთა თხოვნა არ მომდინარეობდა მათი პატივმოყვარეობისაგან, მათ სურდათ ახლომყოფობა მასთან, ვისთანაც დაკავშირებულნი იყვნენ დიდი სიყვარულითა და საზოგადოებრივი მდგომარეობით.

იესო ქრისტე პასუხობს ზებედეს ძეებს და ასე მიაჩნებოდა, რომ დიდებისა და პატივის უმაღლესი საფეხურის დასაკავებლად აუცილებელია ტანჯვა და ჯვარზე ვნება. ღმერთმა იესო გამოირჩია, რადგან მან დაიმდაბლა საკუთარი თავი და ეცვა ჯვარს. უფლებებისა და პატივის მიცემა მხოლოდ მამა ღმერთს ძალუძს, რომელმაც ქრისტე განადიდა პატივით ჯვარცმის შემდეგ. ღვთის სასუფეველამდე მიღწევის აუცილებლობა მორჩილებაცაა: „ვინც თქვენში მოისურვებს უფროსობას, თქვენს მსახურად იქცე“.

1. მარკოზ მახარებლის მიხედვით, ზებედეს ძეები თავად საუბრობენ იესოსთან, მათე მახარებლის ცნობით კი, ითხოვდა დედა შვილების თანდასწრებით. ეს გვარწმუნებს, რომ სათხოვარი მხოლოდ დედას კი არ ეკუთვნოდა, ასე სურდათ ზებედეს ძეებსაც, ამიტომაც მარკოზ მახარებელმა საერთოდ აღარ ახსენა დედა და თხოვნა პირდაპირ ძეების პირით წარმოგვიდგინა.

2. „ნათლობით მონათვლა“ და „სასმისის შესმა“ გამოხატავს ძალიან დიდი ტანჯვის გადატანას.

3. მხოლოდ იაკობმა და იოანემ მოინდომეს მესიის სასუფეველის საუკეთესო ადგილი, რის გამოც მათი პატივმოყვარეობა და აღმატებულება აღძრავდა შურსა და უკმაყოფილებას მოციქულებში. ამიტომ მაცხოვარმა დაამშვიდა ისინი და ასწავლა მათ თავმდაბლობა.

ზაქეს სახლში მისვლა

(ლუკ. 19: 1-10)

„შევიდა იერიხოში და გაიარა ქალაქი. და, აჰა, ერთ მდიდარ კაცს, სახელად ზაქეს, რომელიც იყო მეზაჟეთა უფროსი, სურდა ეხილა იესო, რათა გაეგო, ვინ იყო, მაგრამ ხალხმრავლობის გამო ვერ მოჰკრა თავალი, ვინაიდან ტანმორჩილი იყო; წინიდან მოურბინა და ლელვის ხეზე ავიდა მის დასანახად, ვინაიდან იქ უნდა გაეგო. როცა იმ ადგილს გაუსწორდა, იესომ ზევით აიხედა, დაინახა იგი და უთხრა: ზაქე, ჩქარა ჩამოდი ძირს, ვინაიდან დღეს შენს სახლში უნდა ვიყო. ისიც საჩქაროდ ჩამოვიდა და სიხარულით მიიღო იგი. ხოლო ამის მხილველნი დრტვინავდნენ და ამბობდნენ: ცოდვილთან შევიდაო. ადგა ზაქე და უთხრა უფალს: აჰა, უფალო, ჩემი ქონების ნახევარს მივცემ გლახაკთ, და თუ ვინმეს ცილი ვწამე, ოთხმაგად ვუზღავ. უთხრა მას იესომ: დღეს მოველინა ხსნა ამ სახლს, ვინაიდან ესეც ძეა აბრაამისა. რადგან ძე კაცისა დაკარგულთა საძებნად და დასახსნელად მოვიდა“.

1. ზაქეს მოქცევის ამბავი წარმოადგენს მეზვერისა და ფარისევლის იგავის მშვენიერ გაგრძელებას და განმტკიცებას. იგავში დავინახეთ მეზვერის შინაგანი მდგომარეობა, მისი სულის უდიდესი ფერისცვალება, რომელიც მას ზაქეს ამსგავსებს. ზაქეს, წინასწარმეტყველის ნახვის უძლიერესი სურვილის გარდა, ვერაფერს ვამჩნევდით, მაგრამ უდიდესი მასწავლებლის მის სახლში შესვლის შემდეგ მეზვერეს სულში ხდება ცვლილებები, რომლებიც მას აბრაამის რჩეულ ძეთა რიგებში დაუმკვიდრებს ადგილს. მეზვერეთა მსგავსება მტკიცდება ბრბოს, უპირველესად ფარისევლების, დრტვინვითაც, ცოდვილთან შევიდაო. და საბოლოოდ, როგორც

მლოცველი მეზვერე გამართლდა, ზაქეს სახლსაც მოევლინა ხსნა, რადგან მან გადაწყვიტა გამოესყიდა თავისი ცოდვები.

2. ზაქეს მოქცევით იესო გვაძლევს ცხად მტკიცებულებას იმისას, რომ კაცთა სამსჯავროსთვის შეუძლებელი, მდიდრის, მით უმეტეს ცოდვილის, მოქცევა, შესაძლებელია ღვთისათვის. ღვთის სასუფეველთან ახლო მყოფი მდიდარი ყმაწვილი დამწუხრდა, როცა მას საკუთარი სიმდიდრის ღატაკებისთვის დარიგება შესთავაზეს. ზაქე კი, მდიდარი მეზვერე, ცოდვილი, სტუმრად მისულ უფალს სთავაზობს: „ჩემი ქონების ნახევარს მივცემ გლახაკთ, და თუ ვინმეს ცილი ვწამე, ოთხმაგად ვუზღავ“, ამიტომაც იღებს ჯილდოს - საკუთარი და ოჯახის ცხოვნების აღთქმას.

ამავე დროს შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ სტუმრობამდე რამდენიმე წუთით ადრე, როცა ზაქე ლელვის ხეზე იჯდა, ის არც კი ფიქრობდა საკუთარ ცხოვნებასა თუ სიმდიდრის გაცემაზე. მაგრამ უსამართლო მდიდრის ცხოვნების შეუძლებლობა ღვთისთვის შესაძლებელი იყო. ზაქეს მაგალითმა აჩვენა, რომ უსამართლო სიმდიდრით შეიძლება მოიპოვო მეგობარი თვით უფლის სახით, რომელიც „დაკარგულთა სამეზნად და დასახსნელად მოვიდა“.

3. საეკლესიო ღოცვებსა და საგალობლებში ზაქე წარმოდგენილია, როგორც მონანულთა მოქცევისა და უფლის მიერ მათი მიღების მაგალითი. ცოდვილი სულის ერთი სურვილიც კი, ავიდეს რაღაც სიმაღლეზე და დაინახოს უფალი, საკმარისია, რომ უფალი გამოეხმაუროს მას, მივიდეს მასთან და მის სახლს მიუტანოს ცხოვნება. ამ სურვილთან ერთად ცოდვილის სულში ჩნდება ღრმა მორჩილება, უანგარობა, მოწყალება და სხვა ისეთი სათნოებები, რომლებზეც აქამდე არასოდეს უფიქრია მას.

იგავი ათ მნაზე⁸⁹

(ლუკ. 19:11-27)

„ერთი კეთილშობილი კაცი შორეულ ქვეყანაში გაემგზავრა, რათა მეფობა მიეღო და უკანვე დაბრუნებულიყო. დაუძახა თავის ათ მონას, ათი მნა მისცა და უთხრა მათ: ჩემს დაბრუნებამდე ამით ივაჭრეთო. მაგრამ მოქალაქეებს სძულდათ იგი, ელჩები დაადევნეს კვალდაკვალ და დააბარეს: არ გვინდა, რომ ეგ მეფობდეს ჩვენზე. როცა მეფობა მიიღო და უკან დაბრუნდა, ბრძანა ის მონები მიეგვარათ, რომლებსაც ვერცხლი მისცა, რათა გაეგო, ვინ როგორ მოიხმარა იგი. მოვიდა პირველი და თქვა: ბატონო, შენმა მნამ ათი მნა მოიგო. უთხრა მას: კარგი, კეთილო მონავ; რაკი მცირედში

⁸⁹ ვერცხლის მონეტა - მთარგმნელი.

სანდო იყავი, ათი ქალაქის მმართველობას მოგანდობ შენ. მოვიდა მეორე და თქვა: ბატონო, შენმა მნამ ხუთი მნა მოიგო. და უთხრა მასაც: ხოლო შენ ხუთ ქალაქს მოგანდობ. მოვიდა მესამე და თქვა: ბატონო, აჰა, შენი მნა, რომელსაც ხელსახოცში გამოკრულს ვინახავდი, რადგანაც მეშინოდა შენი, რაკილა ვიცოდი, რომ სასტიკი კაცი ხარ: იღებ, რაც არ დაგიდევს, და მოიმკი, რაც არ დაგიტესავს. უთხრა მას: შენივე პირით განგიკითხავ, უკეთურო მონავ! იცოდი, რომ სასტიკი კაცი ვარ: ვიღებ, რაც არ დამიდევენ, და ვიმკი, რაც არ დამითესავს. მერედა, რატომ ვაჭრებს არ მიეცი ჩემი ვერცხლი, რათა დაბრუნებულს მიმეღო ჩემი სესხი მონაგებიტურთ? და უთხრა მის წინაშე მდგომთ: წაართვით მნა და მიეცით ათი მნის მქონეს. მათ უთხრეს: ბატონო, მას ხომ ათი მნა აქვს. გეუბნებით, რომ ყველა მქონეს მიეცემა, ხოლო არმქონეს წაერთმევა ისიც, რაცა აქვს. ხოლო ეს ჩემი მტრები, რომლებსაც არ უნდოდათ, რომ მათი მეფე ვყოფილიყავი, აქ მომგვარეთ და ჩემს წინაშე დახოცეთ“.

1. იგავი ათ მნაზე განსხვავდება ტალანტების იგავისაგან. უფალმა სხვადასხვა დროსა და სხვადასხვა პიროვნებათა წინაშე წარმოითქვა იგი. განსხვავებულია წარმოთქმის კონკრეტული მიზნებიც. იგავი მნაზე ითქვა იერუსალიმში შესვლამდე, ხოლო ტალანტებზე - ქალაქში შესვლის შემდეგ; იგავი მნაზე წარმოითქვა მოწაფეებისა და ერის წინაშე, ხოლო ტალანტებზე - მხოლოდ რამდენიმე მოწაფის თანდასწრებით; მნას შესახებ იგავის წარმოთქმის მიზანი იყო მესიის სასუფეველის არასწორი გაგებისა და მისი დედამიწაზე მოსვლის მოლოდინის მხილება. იგავი ტალანტებზე კი მიზნად ისახავს უფლის მეორედ მოსვლის მოლოდინისათვის მორწმუნეთა სიფხიზლის გაღვიძებას.

2. ღვთის სასუფეველის დედამიწაზე მოსვლის მომლოდინეებს იგავით უნდა ესწავლათ, რომ უპირველესად უნდა შეძლონ ზეციური მეუფის მიერ ადამიანისათვის მიცემული ძღვენისა და ქონების სწორად გამოყენება, რადგან მომავალი მესია-მეფე მოითხოვს ანგარიშს და ასე განისაზღვრება ადამიანის ხვედრი სასუფეველში. მესიის მსჯავრი შეეხება იმათაც, ვისაც არ უნდა დაემორჩილოს უფლის სწავლებას და შეიცნოს მასში მესია-მეფე. თითოეულ მათგანს ელოდება მწარე ხვედი - გეენიის ცეცხლში წამება, დახოცვა.

3. ათ მნაზე იგავის განსაკუთრებული მნიშვნელობა მდგომარეობს იმაში, რომ ეს იგავი თითქმის სიტყვა-სიტყვით მეორდება იოსებ ფლავიუსთან⁹⁰. ეს მოვლენები უკავშირდება არქელაოსის გამეფების გარემოებებს, რომლის გამეფებაც იუდეველებს არ სურდათ. მის მეფედ დადგინებამდე რომში ავგუსტთან გაგზავნეს წარმომადგენლები და ითხოვდნენ არ ეკურთხებინათ იგი. თხოვნა არ დაკმაყოფილდა და არქელაოსი აუცილებლად გამოიყენებდა თავის შესაძლებლობებს მათთვის ანგარიში გაესწორებინა.

⁹⁰ იოსებ ფლავიუსი, იუდეველთა სიძველენი, 17:2,1; იუდეის ომი, 11:2,

ეს იგავი ასახავს ქრისტეს მდგომარეობას. ისიც შეიძულებს იუდეველებმა და ამბობდნენ: „არ გვინდა მეფე, გარდა კეისრისა“, ანუ არ სურდათ იესოს მესიად აღიარება. იგავის მსგავსად, იესო ქრისტეს სამეფო ღირსებებიც უნდა დაამტკიცოს ზეციურმა მამამ. მამასთან წასვლამდე კი არიგებს მადლიან ძღვენს და ითხოვს გამოყენებას. დასასრულ, როცა ის თავისი მეფური დიდებით დაბრუნდება, მოუწოდებს ქვეშევრდომებს და მოითხოვს გაცემული ძღვენის გამოყენების ანგარიშს, ბრძანებს კონკრეტულთა შესახებ: „აქ მომგვარეთ და ჩემს წინაშე დახოცეთ“.

იერიქონელი ბრძენის განკურნება

(მთ. 20:29-34; მარკ. 10:46-52; ლუკ. 18:35-43)

„მივიდნენ იერიხოში, და როდესაც გამოდიოდა იერიხოიდან, თავის მოწაფეებსა და დიდძალ ხალხთან ერთად, ტიმეოსის ძე, ბრმა ბარტიმეოსი, გზის პირას იჯდა მოწყალების მთხოვნელად. როცა გაიგონა, იესო ნაზარეტელიაო, ყვირილი მორთო: იესო, დავითის ძეო, შემიწყალე მე! ზევრი რისხავდა, გაჩუმდით, მაგრამ ის უფრო ხმამაღლა ყვიროდა, დავითის ძეო, შემიწყალე მე! იესო შეჩერდა და ბრძანა, დაუძახეთო; დაუძახეს ბრმას და უთხრეს: ნუ გეშინია, ადექ, გეძახის. მანაც დააგდო თავისი მოსასხამი, ადგა და იესოსთან მივიდა. იესომ ჰკითხა: რას მოითხოვ ჩემგან? ხოლო ბრმამ მიუგო: რაბუნი, თვალის ახელას! იესომ უთხრა მას: წადი, შენმა რწმენამ გადაგარჩინა. მაშინვე აეხილა თვალი და გზად გაჰყვა იესოს“.

1. მარკოზ და ლუკა მახარებლები საუბრობენ ერთი ბრმის განკურნებაზე, მათე მახარებელი კი - ორის. სავარაუდოდ, მხოლოდ ერთი მათგანი, ბარტიმეოსი, იყო ცნობილი ხალხისა და მოციქულებითვის. მათეს მიერ ხსენებული მეორე ბრმა სავსებით უცხო ადამიანი უნდა ყოფილიყო, შესაძლოა უბედურის ახლო მეგობარი, ამიტომ მისი განკურნება ვერ მოახდენდა ისეთ შთაბეჭდილებას, როგორც ბარტიმეოსის თვალის ახელა. ამიტომაც ორი მახარებელი მას არც კი ახსენებს.

2. მახარებელთა თხრობაში განსხვავებაა სასწაულის დროის აღნიშვნისას. ლუკა მახარებელი ამბობს, რომ ეს მოხდა იერიქონში შესვლისას, მათე და მარკოზ მახარებლები ამბობენ - ქალაქიდან გამოსვლისას. ზოგჯერ მიაჩნიათ, რომ ეს იყო ორი სხვადასხვა შემთხვევა, თუმცა ორივე მონათხრობის წვრილმანები იმდენად იდენტურია, რომ ეს ვარაუდი გამოირიცხება. უმჯობესია ვიფიქროთ, რომ იესოს განკურნება სთხოვა ბრმამ,

როცა ის იერიქონში შედიოდა, მაგრამ უფალმა უკან დაბრუნებისას აუხილა თვალი ორივე ბრმას.

3. იესო ქრისტე მაშინვე არ ასრულებს ბრმის თხოვნას, თითქოსდა სურდა მისი რწმენის გამოცდა. ასე განკურნა მან ქანაანელი ქალის ქალიშვილიც, ბეთსაიდაში ბრმა (მარკ. 8.22-26) და სხვები. ამ შემთხვევაშიც ასე მოიქცა. ჯერ ბრმას გვერდი აუარა და მისი თხოვნა ყურად არ იღო. მაგრამ, როცა იერიქონიდან გამოსვლისას ბრმა კიდევ უფრო ხმამაღლა ყვიროდა, არ კარგავდა რწმენას ნაზარეტელი წინასწარმეტყველის ძლიერებისა და მოწყალების, იესომ დაუძახა მათ და განკურნა ისინი.

ლაზარეს აღდგინება

(იოან. 11:17-57)

„ავად იყო ვინმე ლაზარე, ბეთანიელი, მარიამისა და მისი დის - მართას სოფლელი. ხოლო მარიამი იყო სწორედ ის, ვინც ნელსაცხებელი სხცო უფალს და თავისი თმებით შეუმშრალა ფეხები. მისი ძმა ლაზარე ავად იყო. დებმა კაცი გაუგზავნეს იესოს და შეუთვალეს: უფალო, აჰა, ვინც გიყვარს, ავად არის. ეს რომ გაიგო, იესომ თქვა: ეს სნეულება სასიკვდილო კი არ არის, არამედ რათა იდიდოს ღმერთის ძე მის მიერ. უყვარდა იესოს მართა, მისი და და ლაზარე. როდესაც გაიგო, ავად არისო, ორი დღე კიდევ დარჩა იმ აღდგილას, სადაც იყო. ხოლო ამის შემდეგ თავის მოწაფეებს უთხრა: ავდგეთ და კვლავ წავიდეთ იუდეაში. მოწაფეებმა მიუგეს: რაბი, იუდეველები ახლახანს ჩაქოლვას გიპირებდნენ და კვლავ იქ მიდიხარ? იესომ უთხრა მათ: განა თორმეტი საათი არ არის დღეში? ვინც დღისით დადის, არაფერს წამოჰკრავს ფეხს, ვინაიდან ამ ქვეყნის ნათელსა ხედავს. ღამით მოარული კი წაიბორძიკებს, ვინაიდან ნათელი არ არის მასში. ესა თქვა და შემდეგ უთხრა მათ: ლაზარემ, ჩვენმა მეგობარმა, მიიძინა; მაგრამ მივალ და გავაღვიძებ მას. ხოლო მისმა მოწაფეებმა თქვეს: უფალო, თუ მიიძინა, მომჯობინდება. მაგრამ იესო მის სიკვდილს გულისხმობდა, მათ კი ეგონათ, რომ ძილით მიძინებაზე იტყოდა ამას. მაშინ იესომ გარკვევით უთხრა მათ: ლაზარე მოკვდა. და მიხარია თქვენს გამო, რომ იქ არ ვიყავი, რათა ირწმუნოთ; მაგრამ მივიდეთ მასთან. ხოლო თომამ, ტყუპისცალად წოდებულმა, თანამოწაფეებს უთხრა:

ჩვენც მივიდეთ, რათა მასთან ერთად მოვკვდეთ. როდესაც მივიდა იესო, ნახა, რომ ის უკვე ოთხი დღეა საფლავში იწვა. ხოლო ბეთანია იერუსალიმის ახლოს იყო, თხუთმეტიოდე უტევანის მანძილზე. ბევრი იუდეველი მისულიყო მართასა და მარიამთან, რათა ენუგეშებინათ ძმაზე მგლოვიარენი. მართამ რომ გაიგო, იესო მოდისო, გამოეგება; მარიამი კი სახლში იჯდა. და უთხრა მართამ იესოს: უფალო, აქ რომ ყოფილიყავი, არ მოკვდებოდა ჩემი ძმა. მაგრამ ახლაც ვიცი: რასაც სთხოვ ღმერთს, მოგცემს შენ ღმერთი. უთხრა მას იესომ: აღდგება შენი ძმა. მართამ მიუგო: ვიცი, რომ აღდგება უკანასკნელ დღეს აღდგომისას. უთხრა მას იესომ: მე ვარ აღდგომა და სიცოცხლე. ვისაც მე ვწამვარ, კიდევ რომ მოკვდეს, იცოცხლებს. ვინც ჩემში ცოცხლობს და სწამს ჩემი, არ მოკვდება უკუნისამდე. გწამს თუ არა ეს? მიუგო: დიახ, უფალო, მწამს, რომ შენა ხარ ქრისტე, ძე ცოცხალი ღმრთისა, რომელიც მოდის ამ ქვეყნად. ეს რომ თქვა, წავიდა. თავის დას - მარიამს უხმო და საიდუმლოდ უთხრა: მოძღვარი მოდის და გიხმობსო. ხოლო ის, ამის გაგონებისთანავე, ადგა და მისკენ გასწია. რადგანაც იესო ჯერ კიდევ არ მისულიყო სოფელში, არამედ იმ ადგილას იყო, სადაც მიეგება მართა. როცა მის სახლში სანუგეშებლად მოსულმა იუდეველებმა დაინახეს, რომ მარიამი საჩქაროდ ადგა და გარეთ გავიდა, თვითონაც უკან მიჰყვნენ, ვინაიდან ეგონათ, საფლავზე მიდის ძმის სატირლადო. მარიამი კი იმ ადგილას მივიდა, სადაც იყო იესო; მისი დანახვისთანავე ფეხქვეშ ჩაუვარდა და უთხრა: უფალო, აქ რომ ყოფილიყავი, არ მოკვდებოდა ჩემი ძმა. როცა იესომ დაინახა, როგორ ტიროდა იგი, და ტიროდნენ მასთან ერთად მოსული იუდეველებიც, შეიძრა სულით და შემკრთალმა თქვა: სად დაკრძალეთ? უთხრეს: უფალო, მოდი და ნახე. მაშინ აცრემლდა იესო. იუდეველები ამბობდნენ: უყურე, როგორ ჰყვარებია იგი. ზოგმა მათგანმა კი თქვა: ნუთუ არ შეეძლო ბრმის თვალის ამხელს რამე ელონა, რომ ესეც არ მომკვდარიყო? ხოლო იესო, კვლავ სულით შეძრული, საფლავთან მივიდა; ეს იყო მღვიმე, რომლისთვისაც ლოდი მიედოთ. იესომ თქვა: მოაშორეთ ლოდი; ხოლო მართამ, მიცვალებულის დამ, უთხრა: უფალო, უკვე ყარს, ვინაიდან ოთხი დღის წინ დავასაფლავეთ. უთხრა მას იესომ: აკი გითხარი, თუ იწამებ, ღმრთის დიდებას იხილავ-მეთქი. და მოაშორეს ლოდი; ხოლო იესომ ზეცად

აღაპყრო თვალი და თქვა: მამაო, გმადლობ, რომ მისმინე. მე კი ვიცოდი, რომ ყოველთვის მისმენ, მაგრამ ეს ირგვლივ მდგომი ხალხის გასაგონად ვთქვი, რათა ირწმუნონ, რომ შენ მომავლინე. ეს რომ თქვა, ხმამაღლა დაიძახა: ლაზარე, გამოდი გარეთ! და გამოვიდა მიცვალებული, სახვევით ხელ-ფეხ შეკრული და სახეშესუდრული. უთხრა მათ იესომ: გახსენით და გაუშვით, წავიდეს. მაშინ მარიამთან მისულმა ბევრმა იუდეველმა, რომლებმაც იხილეს, რაც მოახდინა იესომ, ირწმუნა იგი. ზოგიერთი მათგანი კი წავიდა და უთხრა ფარისევლებს, რაც მოახდინა. მაშინ შეკრიბეს მღვდელმთავრებმა და ფარისევლებმა სინედრიონი და თქვეს: რა ვქნათ? ეს კაცი მრავალ სასწაულს ახდენს. თუ თავის ნებაზე მივუშვით, ყველა ირწმუნებს: მოვლენ რომაელები და წაგვართმევენ ჩვენს ადგილ-მამულსაც და ხალხსაც. ერთმა მათგანმა, ვინმე კაიაფამ, რომელიც იმ წელიწადს მღვდელმთავარი იყო, უთხრა მათ: არაფერი თქვენ არ გაგეგებათ. და არც იმაზე ფიქრობთ, რომ უმჯობესია ერთი კაცი მოკვდეს ხალხისთვის, ვიდრე მთელი ხალხი დაიღუპოს. ეს თავისით კი არ უთქვამს, არამედ იმ წელიწადს მღვდელმთავრად მყოფმა იწინასწარმეტყველა, რომ იესო უნდა მომკვდარიყო ხალხისათვის. და არა მარტო ხალხისათვის, არამედ იმისთვისაც, რომ ერთად შეეკრიბა ღმრთის გაფანტული შვილები. იმ დღიდან გადაწყვიტეს მოეკლათ იგი. ამიტომ იესო ცხადად კი აღარ დადიოდა იუდეველთა შორის, არამედ უდაბნოს მახლობლად მდებარე ქალაქში განმარტოვდა, რომელსაც ჰქვია ეფრაიმი, და იყო იქ თავის მოწაფეებთან ერთად. ახლოვდებოდა იუდეველთა პასექი, და იმ მხრიდან მრავალი ავიდა იერუსალიმს, რათა პასექის წინ გაწმენდილიყო. ეძებდნენ იესოს და ტაძარში მდგომნი ერთმანეთს ეუბნებოდნენ: როგორ გგონიათ, მოვა თუ არა დღესასწაულზე? ვინაიდან მღვდელმთავრებსა და ფარისევლებს ბრძანება გაეცათ, რომ თუ ვინმე გაიგებდა, სად იყო, მათთვის უნდა ეცნობებინა, რათა შეეპყროთ“.

ზოგიერთები ფრთხილობენ, რომ ქრისტეს ქადაგებამ არ გამოიწვიოს ხალხის ბუნტი და რომაელებმა საბოლოოდ არ გაანადგურონ იერუსალიმი. მღვდელმთავარი კაიაფა განიზრახავს მხოლოდ იესოს მოკვლად, რომ არ გამოიწვიოს მთელი ერის განადგურება. კაიაფას მხრიდან ეს უნებური წინასწარმეტყველებაა იმისა, რომ ქრისტე უნდა მომკვდარიყო

თავისი ერისათვის. ამის გამო მღვდელმთავრებმა და ფარისევლებმა გასცეს ბრძანება, ვინც გაიგებდა იესოს ადგილსამყოფელს, მას ეცნობა სინედრიონისთვის. იესო კი ამ დროს თავს აფარებდა ეფრემის ქალაქში.

1. ლაზარე აღადგინა იესომ, რათა მორწმუნეები განემტკიცებინა საკუთარი ღვთაებრიობის რწმენაში, ასევე, რათა შესაძლებლად ჩაეთვალათ უფლის აღდგომა და ზოგადად, აღდგომის შესაძლებლობა. ეკლესია ასე გამოხატავს ამ მოვლენას: „ყოველთა აღდგომასა პირველ ვნებისა შენისასა მოასწავებდი, ამისთვისცა მეგობარი შენი ლაზარე მკუდრეთით აღადგინე, ქრისტე ღმერთო, რომლისათვისცა, ვითარცა შვილნი ებრაელთანი, შევსწირავთ შენდა ძლევისა გალობასა, რომელმან დასრგუნე სიკვდილი: ოსანა მაღალთა შინა, კურთხეულ არს მომავალი სახელითა“. უფალი აცნობებს მოწაფეებს ლაზარეს სიკვდილს და, სხვათა შორის, უხარია, რომ არ დაესწრნენ ლაზარეს ავადმყოფობას, ახლა შესაძლებლობა ეძლეოდათ ეხილათ უდიდესი სასწაული. ასე მოწაფეებს დაარწმუნებს იგი, რომ ვისაც შეუძლია აღადგინოს ოთხი დღის მკვდარი, შეძლებს თავადაც აღდგეს მკვდრეთით.

2. ლაზარეს აღდგინებით ყველასთვის გაცხადდა, იესო ქრისტეს, როგორც ღმერთის, როგორც სამყაროს მეუფის, როგორც ყველა არსების სიცოცხლის წყაროს, სასწაულთმოქმედი ძალა. მკვდართა აღდგომის სხვა შემთხვევები თავისთავად აოცებდა თავისი არაჩვეულებრიობით ქრისტეს თანამედროვეებს, მით უფრო უნდა გაკვირვებულიყვნენ ლაზარეს აღდგომით, რომელიც ოთხი დღის მკვდარი იდო საფლავში და მისი სხეული გახრწნას იწყებდა. აქ არ მომხდარა ახლახან დაშრეტილი სიცოცხლის დაბრუნება, როგორც იაირის ქალიშვილის ან ნაინელი ყმაწვილის შემთხვევაში. აქ სიცოცხლე უკვე დიდი ხანია გასულიყო ორგანიზმიდან და ხრწნილებას საკუთარი ძალაუფლება მოუპოვებია მკვდარ სხეულზე. თავად იესო ქრისტეს მტრებიც კი ხედავდნენ ასეთი სასწაულის მნიშვნელობას და ამბობდნენ: „რა ექნათ? ეს კაცი მრავალ სასწაულს ახდენს? (იოან. 11.47) და გადაწყვიტეს მოეკლათ არა მხოლოდ იესო, არამედ ლაზარეც (იოან. 12.10), ამით სურდათ წაეშალათ ქრისტეს ძალის ცხადი მტკიცებულება.

3. მდიდრისა და ლაზარეს იგავში (ლუკ.16.19 დან) აბრაამი ეუბნება ჯოჯოხეთში ტანჯულ მდიდარს: თუკი ცოცხალმა ძმებმა „მოსეს და წინასწარმეტყველთ არ უსმინეს, მკვდრეთითაც რომ აღდგეს ვინმე, არც მას ერწმუნებია“. თითქოსდა ამ აზრის განსამტკიცებლად იესო აღადგეს ლაზარეს, რათა დაარწმუნოს თანამედროვენი საკუთარ ღვთაებრიობაში. მაგრამ მტრები, აღმდგარი ლაზარეს ხილვისას ორივეს მოკვლას განიზრახავნ და არც კი ფიქრობენ იესოს ღვთაებრიობაზე.

4. მახარებელი საუბრობს, რომ სინედრიონმა იესოს მოკვლის გადაწყვეტილება მიიღო: „უმჯობესია ერთი კაცი მოკვდეს ხალხისთვის, ვიდრე მთელი ხალხი დაიღუპოს“. აქვე შენიშნავს, რომ გადაწყვეტილება მიიღეს არა თავად, „არამედ იმ წელიწადს მღვდელმთავრად მყოფმა იწინასწარმეტყველა, რომ იესო უნდა მომკვდარიყო

ხალხისათვის“. მღვდელმთავარი კაიაფა და მისი, როგორც მღვდელმთავრის მოვალეობა იყო განეცხადებინა ღვთის ნება ხალხისათვის, მიუხედავად მისი შინაარსისა.

სინედრიონის შეთქმულება.

ვახშამი სიმონ კეთროვანის სახლში

(მთ. 26:1-13; მარკ. 14:1-9; ლუკ. 22:1-2; იოან. 12:1-11)

იესო ქრისტე ემალებოდა მტრებს, თუმცა არ ფიქრობდა, რომ თავიდან უნდა აეცილებინა სიკვდილი. ის იყო ღვთის ტარიგი, დედამიწაზე სამყაროს ცოდვების ასაღებად მოსული და ამიტომაც სურდა იმ დღეს აღსრულებულიყო, როცა დაიკლა პირველსახე კრავი. ცდილობდა, წინასწარგანზრახულ დროზე ადრე არ შეეპყროთ მტრებს. როცა დადგა ჟამი, ის არ შეწინააღმდეგებია მღვდელმთავრებს და მათაც აღასრულეს თავიანთი დანაშაულებრივი განზრახვა.

მღვდელმთავრებს ამ საქმეში დაეხმარა იესოს ერთ-ერთი მოწაფე - იუდა ისკარიოტელი. იგი ჩავარდა ვერცხლისმოყვარეობის ცოდვაში, მალულად იპარავდა მოწაფეთა საერთო ყულაბიდან ფულს, გადაწყვიტა საკუთარი კეთილდღეობა მოეწყო საზიზღარ გამყიდველობაზე, გაეყიდა-გაეცა თავისი მასწავლებელი და აეღო სინედრიონის მიერ დაწესებული ვერცხლი. შესაძლოა, იუდა ვარაუდობდა, რომ უდიდესი სასწაულთმოქმედი შეძლებდა მდევნელებისგან თავის დაღწევას, ხოლო თავად მოიხმარდა გაცემის საფასურს.

იუდას ვერცხლისმოყვარეობა ამ შემთხვევამდეც გამომჟღავნდა სიმონ კეთროვანის სახლში.

„პასექამდე ექვსი დღით ადრე მივიდა იესო ბეთანიაში, სადაც იყო ლაზარე, რომელიც აღადგინა მკვდრეთით. იქ მოუშზადეს ვახშამი და ემსახურებოდა მართა, ლაზარე კი მისი ერთადერთი თანამეინახე იყო. ხოლო მარიამმა აიღო ერთი ლიტრა წმინდა ნარდის ძვირფასი ნელსაცხებელი, ფეხებზე სცხო იესოს და თავისი თმებით შეუმშრალა ფეხები; და

ნელსაცხებლის სურნელებით აივსო სახლი. მაშინ ერთმა მისმა მოწაფეთაგანმა, იუდა ისკარიოტელმა, რომელსაც უნდა გაეცა იგი, თქვა: რატომ არ გაიყიდა ეს ნელსაცხებელი სამას დინარად და გლახაკებს არ მიეცა ფული? ხოლო ეს იმიტომ კი არ თქვა, რომ გლახაკებზე ზრუნავდა, არამედ იმიტომ, რომ ქურდი იყო; მას ჰქონდა ყულაბა, და რასაც შიგ ყრიდნენ, იპარავდა. იესომ უთხრა: მოეშვი; ეგ ჩემი დამარხვის დღისათვის შემოინახა. ვინაიდან გლახაკნი ყოველთვის გვერდითა გყავთ, მე კი ყოველთვის როდი გეყოლებით. იუდეველთაგან ძალიან ბევრმა გაიგო, აქ არისო, და მოვიდნენ არა მარტო იესოს, არამედ ლაზარეს სანახავდაც, რომელიც აღადგინა მკვდრეთით“.

სავარაუდოდ, ლაზარეს ნათესავი იყო სიმონ კეთროვანი, რომელმაც ლაზარეს აღდგინების შემდეგ მადლიერების გამოხატვის მიზნით დაპატიჟა მაცხოვარი თავის სახლში. აქვე იყვნენ მამრთა და მარიამი - ლაზარეს დები. მარიამის საქციელს იესო ღირსეულს უწოდებს და მიაწვდის, რომ ზეთის ცხება მას დასამარხად ამზადებს, ხოლო მარიამს - საუკუნო დიდებისათვის. „ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: მთელს ქვეყანაზე, სადაც იქადაგება ეს სახარება, ყველგან ითქმება მისი საქმე მისსავე მოსაგონებლად“. ეს არც ღარიბების მიმართ უყურადღებობა იყო, რადგან ღარიბები ყოველთვის იქნებოდნენ მოციქულებთან, იესო კი - არა.

1. მარიამის მიერ იესოს ცხების შესახებ მოგვითხრობენ მათე, მარკოზ და იოანე მახარებლები. ლუკა მახარებელი ყვება ვინმე მემავი ქალის მიერ იესოს ცხებას სიმონ ფარისევლის სახლში. უნდა აღინიშნოს, რომ ეს ორი სხვადასხვა მოვლენაა, მიუხედავად რიგი გარემოებების მსგავსებისა, მიუხედავად იმისა, რომ ორივე ეპიზოდს ერთი და იგივე პიროვნებები ესწრებოდნენ. ლუკა მახარებლის მონათხრობი ხდება იესოს ქადაგების მეორე წელს, ხოლო მარიამის მიერ იესოს ცხება უშუალოდ იესოს ვნების წინა დღეებში. მემავი ქალის მიერ ცხება მოხდა ერთ-ერთ იორდანისპირა ქალაქში, შესაძლოა იერიქონში. მარიამი კი პატივს მიაგებს უფალს ღარიბ ბეთანიაში, იერუსალიმის მახლობლად. მემავ ქალთან ურთიერთობას იესოს საყვედურობენ, ქალს კი არ განიკითხავენ. აქ კი გულისწყრომას გამოხატავენ მარიამის მიმართ, ხოლო იესოს არ სდებენ ბრალს. პირველ შემთხვევაში იესო ესაუბრება სახლის პატრონსა და სუფრის წევრებს; მეორე შემთხვევაში კი - სუფრასთან მსხდომ მოწაფეებს.

2. იოანე მახარებლის მოწმობით, ვახშამი სიმონ კეთროვანის სახლში შედგა პასექამდე ექვსი დღით ადრე. მათე და მარკოზ მახარებლები კი მოგვითხრობენ ამ ამბებს მას შემდეგ, რაც იესომ უთხრა მოწაფეებს: „ორი დღის შემდეგ იქნება პასექი და მე კაცისა მიეცემა ჯვარზე საცმელად“. ეს განსხვავება დროში შეიძლება ავხსნათ იმ გარემოებით,

რომ მათე და მარკოზ მახარებლები იუდას გამცემლობაზე საუბრისას არაქრონოლოგიური თანმიმდებრობით ეხებიან მოვლენებს, მათ სურდათ იუდას ვერცხლისმოყვარეობაზე მოეთხროთ, ხოლო იოანე მახარებელი ქრონოლოგიურად გადმოსცემს მოვლენებს და გვიყვება სიმონ კეთროვანის ვახშამზე.

3. მარიამმა იესოს სცხო ნელსაცხებელი - ნარდი, ასე იწოდება თვით მცენარე. მახარებლები მას ნადრის ძვირფას ნელსაცხებლად მოიხსენიებენ.

4. მირონითა და სხვა კეთილსურნელოვანი ზეთებით ცხება აღმოსავლური ტრადიცია იყო და გამოხატავდა სტუმართმოყვარეობას, პატივისცემასა და მადლიერებას სტუმრისადმი. იესო ქრისტემ კიდევ ერთ მნიშვნელობაზე გაამახვილა ყურადღება: „ჩემი დამარხვის დღისათვის შემოინახა“. მიცვალებულებსაც კეთილსურნელოვანი ზეთებით ცხებდნენ. ასე იწინასწარმეტყველა იესომ თავის სიკვდილის მოახლოება და ამხილა იუდა, რომელსაც მასწავლებლის სიცოცხლის უკანასკნელ დღეებშიც კი არ სურდა შესაფერისი პატივი გამოეხატა მის მიმართ.

5. იოანე მახარებელი პირდაპირ ასახელებს, რომ ძვირფასი საცხებლის წინააღმდეგ ხმა ამოიღო იუდა მოციქულმა. მათე და მარკოზ მახარებლები კი აღნიშნავენ, რომ სხვა მოციქულებიც საყვედურობდნენ მარიამს. სავარაუდოდ, სხვებმა მიზამეს იუდას მაგალითისა და გულისწყრომას, რომლითაც იგი გამოხატავდა, რომ მასწავლებელს არ უყვარს ფუფუნება და ღარიბთა და უქონელთა დახმარებას ასწავლის.

6. უფალი იცავს მარიამს მოწაფეთა გულისწყრომისაგან, ამბობს, რომ ღარიბები ყოველთვის იქნებიან მათთან, ხოლო თავად - არა. ასე იესო ასწავლის მოსწავლეებს, რომ ღვთისადმი მოწიწება და მადლიერება დააყენონ მოყვასისადმი მოვალეობებზე მაღლა.

იერუსალიმში შესვლა და ტაძრის გაწმენდა

(მთ. 21:1-17; მარკ. 11:1-19; ლუკ. 19:29-46; იოან. 12:12-50)

იესო ქრისტესა და მოციქულების მიერ ნაქადაგევი ღვთის სასუფეველი უნდა განცხადებულიყო ისრაელის წინაშე საზეიმოდ და ეს აღსრულდა. ერი მოელოდა მას, მოციქულებმა იქადაგეს მასზე, მამამ დაამოწმა მისი მოსვლა, საკუთარი სწავლებითა და სასწაულებით მესიამეფემ განაცხადა საკუთარი თავი და წარსდგა მთელი ერის წინაშე.

„როცა მიუახლოვდნენ იერუსალიმს, და მიადგნენ ბეთზაგეში ზეთისხილის მთას, გაგზავნა იესომ ორი მოწაფე. და უთხრა მათ: წადით სოფელში, რომელიც თქვენს პირდაპირაა, და ხელად იპოვით დაბმულ ვირსა

და მის ჩოჩორს: ახსენით და მომიყვანეთ. ხოლო თუ ვინმე რაიმეს გეტყვით, უთხარით, უფალს სჭირდება-თქო, და მაშინვე გამოგატანთ. ყოველივე ეს იქმნა, რათა აღსრულდეს წინასწარმეტყველის მიერ თქმული, რომელიც ამბობს: უთხარით სიონის ასულს: აჰა, გაიხლოვდება შენი მშვიდი მეუფე, ვირსა და ჩოჩორზე, სახედრის ნაშიერზე, მჯდარი. მოწაფეები წავიდნენ და ისე მოიქცნენ, როგორც უბრძანა მათ იესომ. მოჰგვარეს ვირი და ჩოჩორი, ზედ დაუფინეს თავიანთი სამოსი, და შეჯდა მათზე. დიდძალი ხალხი თავის სამოსელს უფენდა გზაზე: სხვები კი ხის ტოტებს ჭრიდნენ და გზაზე უფენდნენ. ხოლო ხალხი, წინ რომ უძღოდა და უკანაც მისდევდა მას, ღაღადებდა და ამბობდა: ოსანა დავითის ძეს! კურთხეულია მომავალი უფლის სახელით! ოსანა მაღალთა შინა!“

იესო ქრისტე ძველ მეფეთა მსგავსად და წინასწარმეტყველების თანახმად (ზაქ. 9.9: „იხარე დიდად, სიონის ასულო! დაეცი ყიჟინა, იერუსალიმის ასულო! აჰა, შენი მეფე მოდის შენთან, მართლი და გამარჯვებული. თვინიერია ის და ამხედრებულია სახედარზე და ჩოჩორზე, ხრდალი ვირის ნაშიერზე“; ფსალ. 117. 24-26: „კურთხეულია უფლის სახელით მომავალი; გაკურთხებთ უფლის ტაძრიდან. ღმერთია უფალი და გაგვინათებს ჩვენ; მიაბით მსხვერპლი სახელით სამსხვერპლოს რქებზე“), როგორც სამყაროს მეფე, ისე შევიდა იერუსალიმში.

უდიდესი წინასწარმეტყველის მოსვლის ამბავმა მთელი იერუსალიმი შეძრა, მაგრამ უღირსი წინამძღვრების მოწოდებით ხალხის დიდმა ნაწილმა ვერ შეიცნო მასში უფალი.

„ზოგიერთმა ფარისეველმა ხალხიდან უთხრა მას: მოძღვარო, შერისხე შენი მოწაფეები. ხოლო იესომ მიუგო: გეუბნებით: ესენი რომ დადუმდნენ, ქვები დაიწყებენ ღაღადს. როდესაც მიუახლოვდა და დაინახა ქალაქი, ატირდა მის გამო, და თქვა: დღევანდელ დღეს მაინც გცოდნოდა, რა მოგანიჭებს მშვიდობას! მაგრამ ამჟამად დაფარულია ეს შენს თვალთაგან. ვინაიდან მოგივლენ დღენი, როცა მტრები თხრილს შემოგავლებენ გარშემო, შემოგერტყმიან და შეგავიწროებენ ყოველი მხრიდან; მიწასთან გაგასწორებენ და შენს შვილებს მუსრს გაავლებენ შენში, და ქვას ქვაზე აღარ დატოვებენ შენში, ვინაიდან ვერ შეიცან შენი მოხილვის ჟამი. შევიდა ტაძარში და დაიწყო მყიდველ-გამყიდველთა გამოყრა. და უთხრა მათ:

დაწერილია: ჩემი სახლი ლოცვის სახლია, თქვენ კი ყაჩაღთა ბუნაგად გიქცევიათ იგი“.

ფარისევლები და მღვდელმთავრები უკმაყოფილო იყვნენ იესო ქრისტესა და ხალხის ასეთი შეხვედრით, ბავშვები და მოწაფეები ეგებებოდნენ მას სიტყვებით: ოსანა მაღალთა შინა. სასწაულების აღსრულების შიშით სთხოვდნენ იესოს დაედუმებინა ისინი. იესო მათ პასუხობს: „ესენი რომ დადუმდნენ, ქვები დაიწყებენ ღაღადს“. ხოლო ელინებთან (პროზელიტები) იწინასწარმეტყველებს, რომ მოვიდა დრო, როცა ზეციერი მამა განადიდებს მას („მოაწია კაცის ძის განდიდების ჟამმა“).

„აწ შეძრწუნდა ჩემი სული და რა უნდა ვთქვა? მამაო, მიხსენ ამ ჟამისაგან; მაგრამ სწორედ ამისთვის მოვედი ამ ჟამს. მამაო, განადიდე შენი სახელი! და გაისმა ხმა ზეცით: განვადიდე და კვლავაც ვადიდებ“. ამ სიტყვებით იწინასწარმეტყველა მან საკუთარი გამარჯვება ეშმაკზე, ჯვარცმა და ადამიანთა შემოკრება.

„იქ მდგომმა ხალხმა ამის გაგონებაზე თქვა: იქუხაო; სხვები კი ამბობდნენ: ანგელოზი ეუბნა მას. მიუგო იესომ და თქვა: ჩემთვის კი არ იყო ეს ხმა, არამედ თქვენთვის. აწ განისჯება ეს ქვეყანა, აწ განდევნიან ამ ქვეყნის მთავარს. და როცა ავმაღლდები ქვეყნით, ყველას ავითაცებ ჩემთან. ხოლო ამას ამბობდა, რათა ენიშნებინა, როგორი სიკვდილით უნდა მომკვდარიყო. მიუგო ხალხმა: რჯულიდან გვსმენია, რომ ქრისტე უკუნისამდე უნდა ეგოს: მაშ, როგორღა ამბობ, კაცის ძე ამაღლდებაო? ვინ არის ეს კაცის ძე? უთხრა მათ იესომ: ცოტა ხანს კიდევ იქნება ნათელი თქვენთან. იარეთ, სანამ გინათებთ, რათა არ მოგიცვათ ბნელმა: ვინაიდან ბნელში მოარულმა არ იცის, საით მიდის. სანამ გინათებთ გწამდეთ ნათელი, რათა გახდეთ ძენი ნათლისა. ეს რომ თქვა იესომ, წავიდა და გაუჩინარდა მათგან. ამდენი სასწაული მოახდინა მათ წინაშე, მაგრამ არ იწამეს იგი. რათა აღსრულდეს სიტყვა ესაია წინასწარმეტყველისა, რომელმაც თქვა: უფალო, ვინ იწამა ჩემი ნათქვამი? ან ვის გამოეცხადა მკლავი უფლისა? ამიტომაც ვერ იწამეს, რომ ესეც თქვა ესაიამ: დაუვსო მათ თვალი და გაუქვავა გული, რათა არ იხილონ თვალით, არ იგრძნონ გულით და არ მოიქცნენ, რომ განვკურნო ისინი. ესა თქვა ესაიამ, როცა იხილა მისი დიდება და იუბნა მისთვის. ასევე მთავართაგანაც მრავალმა იწამა იგი, მაგრამ ფარისეველთა გამო ველარ აღიარეს, სინაგოგიდან მოკვეთის შიშით. რადგანაც კაცთა დიდება უფრო შეიყვარეს, ვიდრე დიდება ღმრთისა. ხოლო იესომ შეღალადა და თქვა: ვისაც მე ვწამვარ, მე კი არ

ვწამვარ, არამედ ჩემი მომავლინებელი. და ვინც მე მხედავს, ჩემს მომავლინებელს ხედავს. მე, ნათელი, მოვედი ქვეყნად, რათა არცერთი მათგანი, ვისაც მე ვწამვარ, არ დარჩეს ბნელში. თუ ვინმე მოისმენს ჩემს სიტყვებს და არ დაიცავს, არ განვსჯი მას, ვინაიდან ქვეყნის განსასჯელად კი არ მოვსულვარ, არამედ ქვეყნის სახსნელად. ხოლო მას, ვინც უარმყოფს და არ შეიწყნარებს ჩემს სიტყვებს, თავისი მსაჯული ჰყავს: სიტყვა, რომელიც მე ვთქვი; ის განსჯის უკანასკნელ დღეს. ვინაიდან ჩემდა თავად არაფერი მითქვამს, არამედ მამამ, რომელმაც მომავლინა, მომცა მე მცნება, რა ვთქვა, ან რა ვილაპარაკო. მე ვიცი, რომ მისი მცნება საუკუნო სიცოცხლეა, და რასაც ვიტყვი, როგორც მამამ მაუწყა, ისე ვიტყვი“.

ეს გახლდათ იესოს უკანასკნელი მისვლა საკუთარ ერთან, მათ უარი უნდა ეთქვათ მესიის მიწიერ წარმოსახვაზე და გაეცნობიერებინათ ზეციური მეუფების ჭეშმარიტება. ეს იყო მსხვერპლის საიდუმლო სვლა, რათა დაკლულიყო და ეხსნა საკუთარი ერი, ეს თავადაც არაერთხელ იწინასწარმეტყველა მოწაფეებთან. ამ ქმედებამ ფარისეველებსა და მწიგნობრებს მაშინვე გაუჩინა სურვილი, დაეღუპათ იგი.

1. სიტყვები - „ოსანა დავითის ძეს! კურთხეულია მომავალი უფლის სახელით! ოსანა მაღალთა შინა!“ - აღებულია 117-ე ფსალმუნიდან (25-26), რომელიც ასეთ დღეებში იგალობებოდა. ამიტომაც ბავშვებს, მით უფრო უფროსებს, ყოველგვარი მინიშნებების გარეშე შეეძლოთ ეგალობათ ამ დროს ყველასათვის ნაცნობი ოსანა. ეს იყო უცოდველ ბავშვთა ბაგეებიდან წარმოთქმული მაცხოვრის სადიდებელი და წინასწარმეტყველების ზუსტი აღსრულება.

2. ზოგი განმარტებლის აზრით, ვირი და ჩოჩორი გამოხატავენ ორ აღთქმას, ვირი - ძველს აღთქმას, რადგან დადის უდლით და ჩოჩორი - ახალს, რომელზედაც პირველად იესო შეჰდა. მარკოზ და ლუკა მახარებლები ამბობენ, რომ ქრისტე შეჰდა მხოლოდ ჩოჩორზე. ხოლო მათე მახარებელი ახსენებს ორივე ცხოველს, რომ ორივეზე თანმიმდევრობით იჯდა მაცხოვარი. განმარტებელთა უმრავლესობა ემხრობა იმ აზრს, რომ ორივე ცხოველი მიუყვანეს იესოს, მაგრამ იგი ორივეზე არ მჯდარა. ეს განმარტება არ ეწინააღმდეგება მათე მახარებლის ტექსტს და ზაქარიას წინასწარმეტყველებას.

3. იოანე მახარებელი მოგვითხრობს, რომ უფლის იერუსალიმში შესვლას ესწრებოდა ლაზარეც, რომლის სანახავადაც გამოვიდა ხალხი.

უნაყოფო ლედვის ხის დაწყევლა

(მთ. 21:18-22; მარკ. 11:12-14; 20-24)

ამ დროს მაცხოვარი ღამის გასათევად ირჩევს ბეთანიას, იერუსალიმის მახლობლად, რადგან თავად იერუსალიმი გადატვირთული იყო იმ დღეებში. ამასთან ძველი იუდეური ჩვეულების თანახმად, იერუსალიმში ღამით არ უნდა დარჩენილიყო არც ერთი იუდეველი, ვინც არ უნდა ყოფილიყო ის. ზუსტად ამიტომ იესო ქრისტეს და მის მოწაფეებს, როგორც გალილეელებს (იუდას გარდა) ეკრძალებოდა იერუსალიმში ღამის გათენება. იერუსალიმის ზოგიერთ რაიონში ამ ჩვეულებას დღემდე იცავენ (რედაქტორის შენიშვნა). იესო ყოველ ღამით მიდიოდა ბეთანიაში და დილით ისევ ბრუნდებოდა იერუსალიმში საქადაგებლად და სასწაულების აღსასრულებლად.

იერუსალიმში საზეიმოდ შესვლის მეორე დღეს ბეთანიიდან წამოსულს მოჰვიდა. „დაინახა გზის პირას ერთი ლელვის ხე, და რაკი ზედ ფოთლების მეტი ვერაფერი ნახა, უთხრა მას: აღმრასოდეს გამოგელოს ნაყოფი უკუნისამდე. და მაშინვე გახმა ლელვის ხე. ეს რომ იხილეს, გაუკვირდათ მოწაფეებს და თქვეს: რა უცებ გახმა ლელვის ხე? ხოლო იესომ პასუხად უთხრა მათ: ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: თუ გექნებათ რწმენა და არ შეეჭვდებით, არა მარტო იმის ქმნას შესძლებთ, რაც დაემართა ლელვის ხეს, არამედ თუნდაც ამ მთას უბრძანებთ: აღმოიფხვერი მანდედან და ზღვაში ჩავარდიო, და მოხდება აგრე. და ყველაფერი, რასაც ლოცვაში ითხოვთ რწმენით, მოგეცემათ“.

იესოს სიმკაცრე ლელვის ხის მიმართ მაშინ, როცა „ჯერ კიდევ არ მოეწია ლელვის მწიფობას“, სიმბოლურად გამოხატავდა ღვთის მსჯავრს, რომელიც აღსრულდებოდა უნაყოფო იუდეველი ერის წინააღმდეგ.

იესო ქრისტე ზეციური მამის ნების მიწაზე აღსრულების წყურვილით სამი წელი დადიოდა ამ ერში, ეძებდა მასში სინანულის და სათნოების ნაყოფს, მაგრამ ვერ იპოვა. მხოლოდ დიდი ფოთლები და პირფერობის სათნოებები ამშვენებდა ღვთისგან დარგულ ხეს. და აი, ახლოვდებოდა ჟამი, როდესაც ცულით მოიჭრებოდა ის. თუმცა მრავალმოწყალე მეუფე აყოვნებდა სამსჯავროს აღსრულებას ურჩი ერის მიმართ. დადგა უკანასკნელი გაზაფხული მაცხოვრის დედამიწაზე ყოფნისა

და მაინც არ ჩანდა საჭირო ნაყოფი, ამიტომ მკაცრი განაჩენი ელოდა ფოთლოვან, მაგრამ უნაყოფო ხეს. მახარებელმა ლუკამ შემოგვინახა ეს იგავი (13.6-19) და მასში უფალი უნაყოფო ლელვის ხით გამოხატავს ისრაელის ზნეობრივ ხრწნადობას.

იესო ქრისტეს პასუხი მღვდელმთავრებს

(მთ. 21:23-46; 22:1-14; მარკ. 11:27-33; 12:1-12;
ლუკ. 19:47,48; 20:1-19)

იესო ქრისტემ ტაძარი გაწმინდა ვაჭრებისაგან. მღვდელმთავრებმა და უხუცესებმა ჩათვალეს, რომ იესო ასე ჩაერია მათ უფლებებში და ეძებდნენ შემთხვევას მოეთხოვათ მისგან პასუხი, რომელი ძალით აკეთებდა ამას. ისინი ელოდნენ, რომ იესო ან ღვთაებრივ ძალას მიუთითებდა ან ადამიანურს. პირველ შემთხვევაში მისგან მოითხოვდნენ ზეციური ნიშნით დამოწმებას, მეორე შემთხვევაში კი ამხელდნენ მას და წარსდგებოდნენ იესოს წინაშე, როგორც უპირატესნი. თუკი იესო დადუმდებოდა, ეს მისი უუფლებობის აღიარება იქნებოდა.

მაცხოვარი მიუხვდა მათ მზაკვრობას და უპასუხა: „ნათლისცემა იოანესი ზეციდან იყო თუკაცთაგან?“. შესაბამისად, იესო მათ აჩვენებს, რომ მისი ძალა იმავე წყაროდანაა, საიდანაც იყო იოანეს ნათლობა. „ხოლო ისინი ერთმანეთში ბჭობდნენ: თუ ვიტყვით - ზეციდანო, ის გვეტყვის, მაშინ რატომ არ ერწმუნეთ მას? ხოლო თუ ვიტყვით - კაცთაგანო, მთელი ხალხი ჩაგვქოლავს, ვინაიდან სწამთ, რომ იოანე წინასწარმეტყველი იყო. და მიუგეს: არ ვიცით, საიდან. ხოლო იესომ უთხრა მათ: მაშინ არც მე გეტყვით, რომელი ძალით ვიქმ ამას“.

იესო ქრისტე ცხადად წარმოაჩენს იუდეველთა მიერ სასუფეველის არასწორ გაგებას შემდეგი იგავით: „ერთ კაცს ორი ძე ჰყავდა: მივიდა ერთთან და უთხრა: შვილო, წადი დღეს სამუშაოდ ჩემს ვენახში. ხოლო მან მიუგო: არ მინდა; ბოლოს კი ინანა და წავიდა. მივიდა მეორესთან და იგივე უთხრა. ხოლო მან მიუგო: წავალ, ბატონო, და არ წავიდა. ამ ორთაგან რომელმა შეასრულა მამის ნება? მიუგეს: პირველმა. უთხრა მათ იესომ:

ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: მებაჟენი და მეძავნი თქვენზე წინ შევლენ ღმრთის სასუფეველში. ვინაიდან მოვიდა თქვენთან იოანე სიმართლის გზით და არ ირწმუნეთ მისი, ხოლო მებაჟენი და მეძავნი ერწმუნენ მას; თქვენ კი იხილეთ, და მაინც არ მოინანიეთ, რათა გერწმუნათ მისი“.

ასევე იესო ყვება მეორე იგავს, რომლითაც წარმოაჩენს იუდეველი წინამძღვრების ზნეობრივ მდგომარეობას და მათ დამოკიდებულებას სასუფეველის იდეის მიმართ: „იყო ერთი სახლის პატრონი, რომელმაც ჩაყარა ვაზი, ღობე შემოავლო, შიგ საწნანელი ამოკვეთა, ააგო კოშკი და იჯარით მისცა მევენახეებს, თვითონ კი წავიდა. და როცა რთვლობამ მოაწია, გაგზავნა თავისი მონები მევენახეებთან, რათა მოსავალი ჩაებარებინათ მათგან. ხოლო მევენახეებმა დაიჭირეს მისი მონები, ზოგი სცემეს, ზოგი დახოცეს, ზოგიც კიდევ ქვებით ჩაქოლეს. ახლა სხვა მონები გაგზავნა, უწინდელზე მეტნი, და მათაც იგივე დამართეს. ბოლოს თავისი ძე გაგზავნა და თქვა: ჩემი ძის მაინც მოერიდებათო. მაგრამ მევენახეებმა მისი ძე რომ დაინახეს, ერთმანეთს უთხრეს: აგერ მემკვიდრე; მოდით, მოვკლათ და მისი სამკვიდრო დავისაკუთროთ. შეიპყრეს იგი, ვენახიდან გაიყვანეს და მოკლეს. მერედა, როცა მოვა ვენახის პატრონი, რას უზამს ამ მევენახეებს? უთხრეს მას: ბოროტთ ბოროტად მოაკვდინებს, ხოლო ვენახს სხვა მევენახეებს მისცემს, რომლებიც დროულად ჩააბარებენ მოსავალს. უთხრა მათ იესომ: ნუთუ არასოდეს ამოგიკითხავთ წერილში: ქვა, რომელიც დაიწუნეს მშენებლებმა, კუთხის თავად დაიდვა? უფლის მიერ იქნა ეს, და საოცრებად უჩანს ჩვენს თვალს. ამიტომაც გეუბნებით თქვენ: წაგერთმევით ღმრთის სასუფეველი, და მიეცემა ხალხს, რომელიც გამოიღებს მის ნაყოფს. ვინც ამ ქვაზე დაეცემა, დაიმტვრევა, ხოლო ვისაც იდაეცემა, გასრესს. როცა მღვდელმთავრებმა და ფარისევლებმა მოისმინეს მისი იგავნი, მიხვდნენ, რომ მათზე ამბობდა ამას. და უნდოდათ მისი შეპყრობა, მაგრამ ხალხისა შეეშინდათ, ვინაიდან წინასწარმეტყველად მიაჩნდათ იგი“.

ამ იგავში უფალმა, ძველ წინასწარმეტყველთა მსგავსად, ხალხისთვის უკვე ცნობილი სახით წარმოაჩინა იუდეველი ერი, ღვთის ზრუნვა მათდამი, სულიერი ძღვენი და მათი უპირატესობა, უზუცესების დანაშაულებრივი დამოკიდებულება ღვთისა და ერის მიმართ, იწინასწარმეტყველა მათი მომავალი სასამართლო და ღვთის მსჯავრი, რომელიც თავად, თავიანთი ბაგეებით, წარმოთქვეს. მეპატორნის ვენახი არის ღვთის რჩეული იუდეველი ერის სახე, რომელიც შემოზღუდულია

რჯულითა და ძველი აღთქმის წესებით: წინადაცვეთით, წინასწარმეტყველებით, აღთქმებითა და გამოცხადებებით. ღობე რჯულს განასახიერებს, კოშკი და საწნახელი - ძველი აღთქმის კანონებს, მევენახეები ერის წინამძღვრების სახეა, რომელთა ხელშიც დარჩა ვენახი სახლის მეპატრონის, უფლის, წასვლის შემდეგ. უფალი წავიდა, ანუ ის აღარ განუცხადებდა ერს თავის ნებას წინასწარმეტყველთა საშუალებით. ნაყოფი, რომელსაც მათგან ითხოვდა უფალი, სინანული და რჯულის აღსრულებაა. მონები, რომლებიც მეპატრონემ გაგზავნა მოსავლის ჩასაბარებლად, წინასწარმეტყველები და ღვთის რჩეულნი არიან, სინანულის მქადაგებელნი, ერის ურჯულოების მამხილებელნი, რომლებსაც ხშირად შეურაცხყოფდნენ, დევნიდნენ, ტანჯავდნენ და ხოცავდნენ კიდევ. მსგავსი ხვედრი ეწია ღვთის საყვარელ ძეს, რომელიც თავად უფალმა გამოგზავნა, ვენახის მეპატრონემ. ის მევენახეებმა მოკლეს არა იმიტომ, რომ არ სურდათ მოსავლის მიცემა, არამედ უბოროტესი განზრახვით - სურდათ დაპატრონებოდნენ იმ სამკვიდროს, რომელიც მას ეკუთვნოდა.

იუდეველი ერის წარმომადგენლები და წინამძღვრები უარს ამბობდნენ ღვთის ძის სიმართლესა და წყალობაზე, ნაცვლად ამისა, უპირატესობას ანიჭებდნენ რჯულის წვრილმან მოთხოვნებსა და უხუცესთა გადმოცემებს. მათ არ შეეძლოთ ამაღლება სიყვარულამდე, თვითუარყოფამდე. ისინი ფიქრობდნენ, რომ მათი იყო ღვთის სასუფეველი, თავად იყვნენ მემკვიდრენი და თუ არ აღიარებდნენ ქრისტეს სწავლებასა და მის ღვთაებრიობას, თუ აუკრძალავდნენ ხალხს გალილეველი წინასწარმეტყველის მიმდევრობას, თუ თავად წინასწარმეტყველს მოკლავდნენ, ქრისტეს მიერ მითითებული სასუფეველის მიღწევის გზა დაიკარგებოდა და მხოლოდ მათი უფლება დარჩებოდა სასუფეველზე.

მაგრამ ქრისტეს მოკვლით მათ მიიღეს უდიდესი მეპატრონის მსჯავრი, რომელმაც არ დააყოვნა „**ბოროტთა ბოროტად მოკვდინება**“. ფარისეველები და მღვდელმთავრები მიხვდნენ, რომ იგავი მათ ეკუთვნოდა, მით უფრო, მაცხოვარმა გაიხსენა ფსალმუნის წინასწარმეტყველება: „**ქვა, რომელიც დაიწუნეს მშენებლებმა, კუთხის თავად დაიდვა. უფლის მიერ იქნა ეს, და საოცრებად უჩანს ჩვენს თვალს**“

(ფსალ. 117.22); ამ ფრაზაში ქვა ცხადად გამოხატავს მაცხოვრის სახეს, რომელიც დაიწუნეს დედამიწაზე ღვთის სახლის მშენებლებმა, ანუ ისრაელი ერის წინამძღვრებმა. ეს ქვა კი გახდა ახალი ეკლესიის, დედამიწაზე ღვთის ახალი, საოცარი შენობის ქვაკუთხედი.

უფალი ამბობს: „ვინც ამ ქვაზე დაეცემა, დაიმტვრევა, ხოლო ვისაც ის დაეცემა, გასრეს“. ანუ ვინც ცდუნდება, ვინც არ აღიარებს ქრისტეს, მას ბუნებრივია, წაერთმევა მესიის სასუფეველი, დაემსხვრევა ყველა რწმენა და იმედი. ხოლო ვინც ჯიუტად ეწინააღმდეგება ქრისტეს სწავლებას, მას დაეცემა ქრისტეს მსჯავრი და მხილება.

1. ფარისეველებმა იესო ქრისტეს მოსთხოვეს ახსნა, რომელი ძალით აკეთებდა იგი სასწაულებს. კითხვაზე უფალი კითხვითვე პასუხობს: „ნათლისცემა იოანესი ზეციდან იყო თუ კაცთაგან?“. ეს კითხვა შეიცავდა პასუხსაც. იოანე მოვიდა სიწმინდის გზით და ამდენად ის იყო რჯულის გამართლება, ამას თვითონაც ქადაგებდნენ. მაგრამ მათ არ ირწმუნეს მისი, ვერ მიიღეს მისი მკაცრი ცხოვრება და ვერ გამოიღეს სინანულის ნაყოფი. შესაბამისად, იესო ამ პასუხით საყვედურობს ფარისეველების სიჯიუტესა და ჭეშმარიტების არ აღიარებას. იესომ იცის, რომ ფარისეველები არ მოისურვებდნენ მისი პასუხის გაგებასა და მიღებას, ამიტომაც კითხვითვე პასუხობს მათ.

2. მევენახეების შესახებ იგავში საუბარია, რომ მეპატრონემ გაგზავნა მათთან თავისი საყვარელი ძე, თავისი მეუფების მემკვიდრე. მემკვიდრეობა მას ჯერ არა აქვს მიღებული მამისაგან, ისე მოკლავენ მევენახეები. ცხადია, აქ საუბარია მემკვიდრეობაზე ადამიანური გაგებით. ძე ღმერთი კი თავად არის მეპატრონე ყოველივესი და არა მემკვიდრე მომავლისა. არიანელებს სურდათ, ამ სიტყვების საფუძველზე უარეყოთ ქრისტეს ღვთაებრიობა.

3. მევენახეებმა ვენახის მეპატრონის მემკვიდრე გაიყვანეს ვენახის გარეთ და იქ მოკლეს. მაცხოვარიც ქალაქგარეთ აცვეს ჯვარს, შორს იმ ვენახიდან, სადაც თავმოყრილი იყო იუდეველი ერის უმთავრესი ინსტიტუტები. ქრისტიანთათვის ესაა მოწოდება, რომ უნდა გავშორდეთ მიწიერ ქალაქს და ვეძებოთ ზეციური („ამიტომ იესოც, თავისი სისხლით რომ განეწმიდა ხალხი, ბჭის გარეთ ევენო. მაშ, გავიდეთ მასთან ბანაკის გარეთ და მისი შეურაცხყოფა ვიტვირთოთ. რადგანაც არა გვაქვს აქ მკვიდრი ქალაქი, არამედ მომავლის ქალაქს ვეძებთ“ - ებრ. 13.12-14).

4. მახარებელი ლუკა, როგორც მარკოზ მახარებელი, მევენახეების განსჯის შემდეგ, რომელსაც თავად მაცხოვარი აღასრულებს, შენიშნავს, რომ ფარისეველებმა ამაზე უპასუხეს: „ღმერთმა ნუ ქნას!“ (20.16: „მოვა და დახოცავს ამ მევენახეებს, ხოლო ვენახს სხვებს მისცემს. და ამისმა მსმენელებმა თქვეს: ღმერთმა ნუ ქნას!“), ამ სიტყვებით ცხადი ხდება, რომ მათ არ ეშინოდათ მომავალი სასჯელისა და არც სწამდათ მაცხოვრის მუქარის

მაღა. მათ უბრალოდ არ სურდათ, რომ ღვთის სასუფეველზე მათი უფლებები დაეკარგათ. ამიტომაც ქრისტე შეახსენებს მათ წინასწარმეტყველებას და მოუთხრობს იგავს ქვაკუთხედზე.

5. იგავი ქვაკუთხედზე მიანიშნებს „ბოროტთა ბოროტად მოკვდინებას“. ისინი ან თავად დაიმსხვრევიან თავიანთი ურწმუნოებით ან განისჯებიან უარყოფილი მესიის სამსჯავროთი. ქვა (ἡ λίθοσ - ძვირფასი ქვა), რომელიც დაიწუნეს მშენებლებმა, ღვთის განგებულებით, მშენებლების გასაოცრად გახდა ქვაკუთხედი ახალი შენობისა - ეკლესიისა.

იგავი მეფის ძეზე

(მთ. 22: 1-14)

„კვლავ იგავებით მიუგო იესომ და უთხრა მათ: ცათა სასუფეველი მსგავსია მეფისა, რომელმაც გამართა თავისი ძის ქორწილი. და გაგზავნა თავისი მონები ქორწილში წვეულთა საწვევად, მაგრამ არ ინებეს მოსვლა. კვლავ გაგზავნა სხვა მონები და თქვა: უთხარით წვეულთ: აჰა, გავშალე სუფრა, დავკალი ხარები და ნასუქი საქონელი; ყველაფერი მზადაა, მობრძანდით ქორწილში. მაგრამ მათ გააწბილეს იგი და წავიდნენ: ვინ თავის ყანაში, ვინ კიდეც თავის სავაჭროში. დანარჩენებმა კი შეიპყრეს მისი მონები, შეურაცხყვეს და დახოცეს. ეს რომ გაიგო, განრისხდა მეფე, გაგზავნა თავისი ლაშქარი, ამოაწყვეტინა მკვლელები და გადაწვა მათი ქალაქი. მაშინ უთხრა თავის მონებს: საქორწინო სუფრა გაშლილია, მაგრამ წვეულნი არ იყვნენ ღირსნი. მაშ, გადით გზაჯვარედინებზე და ქორწილში მოიწვიეთ ყველა შემხვედური. გავიდნენ მონები გზაჯვარედინებზე და შეკრიბეს ყველა, ვისაც კი შეხვდნენ, ბოროტი თუ კეთილი, და შეინახეებით აივსო ქორწილი. შევიდა მეფე შეინახეთა სანახავად და იხილა იქ ერთი კაცი, რომელსაც არ ეცვა საქორწინო სამოსი. და უთხრა მას: მეგობარო, როგორ შემოხვედი აქ, საქორწინოდ შეუმოსავი? ხოლო ის დუმდა. მაშინ მეფემ უბრძანა თავის მსახურთ: შეუკარით ხელ-ფეხი და გარეთ გააგდეთ ბნელში. და იქნება იქ ტირილი და კბილთა ღრჭიალი. ვინაიდან მრავალნი არიან წვეულნი და მცირედნი - რჩეულნი“.

1. ეს იგავი რამდენიმე დეტალით განსხვავდება მსგავსი იგავისაგან (ლუკ. 14.16-დან): დაწვრილებითი თხრობით, სამეფო წვეულებითა და იგავთა წარმოთქმის ადგილით. იგავი ლუკას სახარებიდან წარმოითქვა სვიმონ ფარისეველის სახლში ტრაპეზის დროს, ეს

კი - ტაძარში. იქ წვეულება მოაწყო მდიდარმა ადამიანმა მეგობრებისა და ნაცნობებისათვის, ამ იგავში კი - მეფემ, საკუთარი ძის ქორწილი ქვეშევრდომ დიდებულების მოწვევით. ლუკას სახარების იგავში მოწვეულები არ ესწრებიან ნადიმს სხვადასხვა მიზეზით და ასე აკლდებათ ნადიმზე ყოფნის პატივი; მოცემულ იგავში კი მოწვეულები შეურაცხყოფენ და კლავენ კიდეც მეფის მონებს და ამისათვის მკაცრად ისჯებიან. ორივე იგავში მოწვეულთა პატივს იღებენ გლაზაკნი და საპყარნი. მოცემულ იგავში, განსხვავებით მსგავსი იგავისაგან, ახსენებენ საქორწინო სამოსს, საქორწინოდ შეუმოსავ სტუმარს, რომელიც ბნელეთში გააგდეს. ამასთანავე ყურადსაღებია, რომ სვიმონ ფარისევლის სახლში უფალმა იგავი წარმოთქვა ვნებამდე დიდი ხნით ადრე, როცა ჯერ კიდევ არ იყო მოშორებული ებრაულ სინაგოგას. ეს იგავი კი წარმოითქმება ვნებამდე რამდენიმე დღით ადრე, როცა საინაგოგამ საბოლოოდ გაწყვიტა კავშირი გალილეელ წინასწარმეტყველთან, აკრძალა ყოველგვარი ურთიერთობა მასთან და გაწირა სასიკვდილოდ.

2. მეფის ქორწილზე მოწვეულნი იქნებოდნენ სახელმწიფოს არა მხოლოდ უბრალო ქვეშევრდომები, არამედ მეფის ვასალები, ოლქებისა და სატრაპების მმართველები. ასეთი ხელისუფლები აღმოსავლეთში ხშირად უჯანყებოდნენ მეფეს და იბრძოდნენ დამოუკიდებელი მმართველობისათვის. ამიტომაც წვეულებაზე მოუსვლელობა თავისთავად შეთქმულებად განიხილებოდა, რის გამოც მეფემ სიკვდილით დასაჯა ეს ქვეშევრდომები და მათი ქალაქები ააოხრა.

3. საგულისხმოა, რომ საქორწინო ნადიმისთვის შეკრებილ გლაზაკთა და საპყართა შორის მეფემ შენიშნა ერთი საქორწინოდ შეუმოსავი ადამიანი და მსახურებს ბნელში გააგდებინა. აღმოსავლელ მეფეებს ჰქონდათ ასეთი ჩვეულება, ყველა სტუმარს სამეფო გარდერობიდან შესაბამისად შემოსავდნენ ნადიმისათვის. ამიტომაც, საქორწინოდ შეუმოსავი სტუმარი ნადიმზე მასპინძლის მიმართ უპატივცემულობასა და დაუდევრობას გამოხატავდა. ამდენად, შეუმოსავი სტუმარი ჩვეულების თანახმად ისჯებოდა. სხვა სტუმრები იგავში, გლაზაკები და საპყრები, შესაფერისად გამოეწყვნენ, ამას არ აკეთებს ერთი, რომელმაც იცოდა სად მოდიოდა და რისთვის, მაგრამ არ გამოეწყო საქორწინოდ. ამიტომაც დუმს იგი კითხვაზე, რატომ მოვიდა აქ.

თავად იესო ქრისტე განმარტავს, რომ იგავი სასუფევლის მოწოდებას ასახავს. ზეციური მეფე აწყობს დედამიწაზე უდიდეს ზეიმს თავისი ძის ქორწინების გამო და შორიდან იწვევს თავის უახლოეს მეგობრებს - ისრაელ ერს. მოვიდა ზეიმის დრო, მოახლოვდა კაცის ძის გამოცხადებისა და ღვთის სასუფევლის გაღების ჟამი. უფალმა გამოგზავნა საკუთარი მონები - იოანე ნათლისმცემელი და მოციქულები - მესიის მოსვლის ჟამის საქადაგებლად; მაგრამ მოწოდებულებმა არ მოისურვეს ამ

ნადიმზე მოსვლა. უფალი თავისი აღდგომისა და ამაღლების შემდეგ ისევ გზავნის მონებს ნადიმზე მოსაწოდებლად. მართალია, იცის მათი განწყობა, მაგრამ მაინც დაჟინებით და ნათლად აცხადებს, რომ ყველაფერი მზადაა ზეიმისათვის და მხოლოდ ელოდებიან მათ იმის იმედით, რომ გონს მოვლენ და მიიღებენ ნადიმზე მისვლის პატივს. მოციქულებს ებრძანათ თამამად და მამაცურად ექადაგათ ღვთის მეუფების დადგომა. თუმცა ოდესღაც ღვთის საყვარელმა მემკვიდრეებმა არა მარტო საკუთარი პრობლემების გამო თქვეს უარი მიწვევაზე, არამედ გამოგზავნილები განდევნეს, შეურაცხყვეს და დახოცეს. მოციქულები იუდეველებმა ციხეებში ჩაყარეს, ნაწილი დახოცეს. მაშინ ღვთის ბრძანებით, მოციქულები წავიდნენ ყველგან: მთელი მსოფლიოს გზაშესაყრებთან, საპყრებთან, გლახაკებთან, წარმართებთან, სამარიტელებთან, ელინებთან, ბარბაროსებთან და მიიპატიჟეს ისინი ეკლესიაში.

თუმცა, ღვთის მეუფების წიაღში წოდებულთა შორის აღმოჩნდნენ, და ყოველთვის აღმოჩნდებიან, საქორწინოდ შეუმოსავი ადამიანები, სიმართლითა და განახლებული სულით შეუმოსავები, რომლებიც ეკლესიაში მოდიან ვნებებით, ბიწიერებითა და არაწმინდა ცხოვრებით შემოსილი. ასეთები განიდევნებიან ნადიმიდან, როცა მოვა ქორწილის მეუფე. ნათლიდან განდევნილები მოხვდებიან ბნელში, ჯოჯოხეთში, სადაც იქნება მარადიული ღრჭენა კბილთა.

დასკვნა იგავისა: მრავალნი არიან წოდებულ, მაგრამ მცირედნი რჩეულ - ეს სიტყვები სრულად განმარტავს იგავის მნიშვნელობასა და იესოს დამოკიდებულებას ებრაელი ერის მიმართ. ებრაელ ხალხს არაერთხელ მოუწოდა უფალმა სხვადასხვა შუამავლის დახმარებით, მაგრამ მხოლოდ მცირედმა იღო ყურად ეს. მაგალითად, უდაბნოში მოგზაურობისას 600 000 მოწოდებულიდან მხოლოდ ორი კაცი შევიდა აღთქმულ ქვეყანაში. კაცის ძის დედამიწაზე მოსვლისას ებრაელი ხალხიდან მხოლოდ რამდენიმე ათასმა ისმინა მოციქულთა ქადაგება და შეუდგა ქრისტეს. მალე მოციქულებმაც მიატოვეს ისინი და წავიდნენ წარმართთა ქვეყნებში საქადაგებლად. იმავე თაობისთვის გამართლდა მაცხოვრის სიტყვები: მრავალნი არიან წოდებულ, მაგრამ მცირედნი რჩეულ.

წმინდა იოანე ღვთისმეტყველის მიხედვით, ღვთის ძის მომავალი გამოცხადებისას მიწათმოქმედნი განისჯებიან კრავის ქორწილის დროს (გამოცხ. 19.7-დან; 21.2-დან;). აქ შეიკრობება დედამიწის ყველა ტომი, სხვადასხვა ხალხი. მრავალი ცოცხალი და მკვდარი იქნება მოწოდებული ღვთის სასუფეველში და მხოლოდ მცირედნი გახდებიან ღირსნი მეფის ძის დიდებაში შესვლისა.

ფარისეველთა, ჰეროდეს მიმდევართა და სხვათა მზაკვრული კითხვების პასუხი

(მთ. 22:15-46; მარკ. 12:13-37; ლუკ. 20:20-44)

იესო ქრისტეს მიერ არაერთხელ მხილებული ფარისევლები ეძებდნენ შემთხვევას, რათა დაემცირებინათ იესო ხალხის წინაშე მზაკვრული შეკითხვებით. ჰეროდეს მიმდევრების თანდასწრებით ფარისევლებმა ჰკითხეს მაცხოვარს: „როგორ გგონია, გვმართებს თუ არა ხარკი ვადლიოთ კეისარს?“ თუ იესო იტყოდა, რომ ხარკი უნდა გადაეხადათ, მას ბრალს დასდებდნენ არაპატიოტიზმში. თუ საკუთარი ერის თავისუფლების მხარეს დაიჭერდა, უარყოფდა კეისრის ხარკს, მაშინ კეისრის მოწინააღმდეგეს უწოდებდნენ.

ცხადია, იესო ქრისტე მიუხვდა მათ მზაკვრობას, მოითხოვა ეჩვენებინათ მონეტა, რომელსაც უხდიდნენ რომის კეისარს და უთხრა: „ვისია ეს ხატი და ეს წარწერა? მიუგეს: კეისრისა. და უთხრა მათ: მაშ, მიაგეთ კეისარს კეისრისა, ხოლო ღმერთს - ღმერთისა“. ამ სიტყვებით მაცხოვარი ასწავლის:

1. მეფეებისთვის ხარკის მიცემა ნიშნავს მათთვის იმის დაბრუნებას, რაც მათ მიერ არის მოცემული, ანუ საჭიროს მიგებას;
2. კეისრის მსახურება და ღვთის სათნოყოფა შეთავსებადია და არ ეწინააღმდეგება ერთმანეთს.

ყველანი გაოცდნენ მაცხოვრის სიბრძნით, მიატოვეს იგი და წავიდნენ.

„მერე მიუახლოვდნენ სადუკეველნი, რომელნიც ამბობენ, რომ არ არსებობს აღდგომა, და ჰკითხეს: მოძღვარო, მოსემ დაგვიწერა, თუ ვინმეს მოუკვდება ძმა, რომელსაც დარჩება ცოლი, მაგრამ არ დარჩება შვილი, დაე, მისმა ძმამ მოიყვანოს მისი ცოლი, რათა აღუდგინოს თავის ძმას მისი თესლი. იყო შვიდი ძმა; პირველმა შეირთო ცოლი და უშვილოდ მოკვდა. მეორემ შეირთო იგი და ისიც უშვილოდ მოკვდა. ასევე მესამემ. შვიდივეს ცოლად ჰყავდა და არცერთს არ დარჩა შვილი. ყველაზე ბოლოს კი ქალიც მოკვდა. მერედა, აღდგომისას, როცა აღდგებიან, ვისი ცოლი იქნება იგი? ვინაიდან შვიდივეს ცოლად ესვა. იესომ პასუხად მიუგო მათ: იმიტომ ხომ არ სცდებით, რომ არც წერილს იცნობთ და არც ღმრთის ძალას?. რადგან მკვდრეთით აღდგომისას არც ცოლს ირთავენ და არც თხოვდებიან, არამედ არიან, როგორც ანგელოზები ცაში. ხოლო მკვდართა აღდგომისათვის არ წაგიკითხავთ მოსეს წიგნში, რა უთხრა მას მაყვლოვანში ღმერთმა: მე ვარ ღმერთი აბრაამისა, ღმერთი ისააკისა და ღმერთი იაკობისა. ღმერთი მკვდრებისა კი არ არის, არამედ - ცოცხლებისა. ხოლო თქვენ დიდად სცდებით“.

სადუკეველებსაც იგივე მიზანიც ჰქონდათ, რაც ფარისეველებს, მაგრამ მაცხოვრის სიტყვებმა შეაცბუნა ისინი და დადუმდნენ. ახლა ფარისეველები ჩაერთნენ საუბარში, მათ სცადეს გამოეცადათ თავიანთი ძალები კამათში. ერთმა რჯულის მცოდნემ ჰკითხა მას: „მოძღვარო, რომელია სჯულის მთავარი მცნება? ხოლო იესომ მიუგო მას: გიყვარდეს უფალი ღმერთი შენი მთელი შენი სულით და მთელი შენი გულით და მთელი შენი გონებით. ეს არის პირველი და მთავარი მცნება. და მეორე, ამისი მსგავსი: გიყვარდეს მოყვასი შენი, ვითარცა თავი შენი. ამ ორ მცნებაზეა დამოკიდებული მთელი რჯული და წინასწარმეტყველნი. ხოლო როდესაც შეიკრიბნენ ფარისეველნი, იესომ ჰკითხა მათ: რას იტყვით ქრისტესთვის? ვისი ძე არის იგი? ხოლო მათ მიუგეს: დავითისა. უთხრა მათ იესომ: კი მაგრამ როგორღა უწოდებს მას სულით შთაგონებული დავითი უფალს, როდესაც ამბობს: უთხრა უფალმა ჩემს უფალს: დაჯექი ჩემს მარჯვნივ, ვიდრე ფერხთით დაგიმხობ მტრებს. ამრიგად, თუ დავითი უფალს უწოდებს მას, როგორღა ეკუთვნის ძედ? ვერავინ შესძლო მისთვის სიტყვის მიგება: და იმ დღიდან ვეღარც კითხვას უბედავდა ვინმე“.

1. აღსანიშნავია, რომ ფარისეველები თავად არ მიმართავენ იესოს და გზავნიან მასთან ჰეროდეს მიმდევრებს, რომლებსაც ჰქონდათ უფლება აეკრიფათ გადასახადები. იუდეველებს არ სურდათ უცხოტომელი ჰაროდესთვის გადაეხადათ გადასახადი.

2. სადუკეველების სწავლება აღგომის შეუძლებლობაზე ეფუძნებოდა ლევირატის კანონის არასწორ გაგებას. რომელსაც თავისი მნიშვნელობა მხოლოდ ადამიანის მიწიერი ცხოვრებაში გააჩნია, და არა საუკუნო, საიქიო სიცოცხლისათვის, იმქვეყნად სიცოცხლის განვითარება დასრულებულია და ადამიანები აღწევნ სრულყოფილი ასაკის ზღვარს.

საიქიო ცხოვრებისათვის ეს ცხოვრება მოსამზადებელი ეტაპია, როგორც განვითარებისა და აღზრდის ქვედა საფეხური. საიქიო ცხოვრებაში ყველა ადამიანი წარსდგება ღვთის წინაშე თავისი გარკვეული სახის აზრებითა და გრძნობებით და პასუხს აგებს დედამიწაზე აღსრულებული ვალდებულებების შესაბამისად, რომელთა შესრულებაც არის ადამიანის ბუნებრივი შესაძლებლობების განვითარების საშუალება. სხვაგვარი ურთიერთობები ადამიანთა შორის - სამოქალაქო, ოჯახური თუ სხვა - შეწყდება.

იქ არ იქნება არც მამები, არც შვილები, არც ძმები და დები, არც ქმრები და ცოლები, არც ბატონ-მსახურები. შესაბამისად, კანონები, რომლებიც განსაზღვრავენ ადამიანთა შორის ურთიერთობებს, დაკარგავს ყოველგვარ მნიშვნელობას. სადუკეველების წარმოდგენით, საიქიო ცხოვრება იყო არასრულყოფილი, მიწიერი ცხოვრების გაგრძელება. ამიტომაც ეუბნება ქრისტე მათ, რომ მათ არ იციან წმინდა წერილი და მისი ძალა.

3. რომელია რჯულის უპირველესი მცნება? - ქრისტეს ცხოვრების პერიოდში ამ საკითხს ხშირად განიხილავდნენ ერთმანეთში რაბინები და რჯულის მოძღვრები. მუდმივად კინკლაობდნენ, კამათობდნენ მათი აზრით ამ უმთავრეს საკითხზე. ერთნი ამბობდნენ, რომ ათი მცნებიდან უმთავრესია პირველი და სწორედ ამიტომაც იჭერს პირველი მცნების ადგილს. სხვები კი ამ პატივს ანიჭებდნენ შაბათის დაცვის მცნებას, რადგან ფიქრობდნენ, რომ ეს იყო პირველი ოთხი მცნების დასკვნა და უძველესი დადგენილება. იყვნენ რაბინები, რომლებსაც მიჩნდათ, რომ უმთავრესია წინადაცვეთის აღთქმა. ჰილელისა და გამალიელის სკოლას მიაჩნდა, რომ პირველ და უდიდეს მცნებად უნდა ჩაითვალოს ღვთის ერთობა და მისი სიყვარული. რჯულის მოძღვრები ამ უკანასკნელთა მიმდევრები იყვნენ.

ღვთის სიყვარულის მცნებას იესომ დაუმატა მოყვასის სიყვარულიც (ლევ. 19.18), რომელზეც არც ერთი რაბინული სკოლის მოძღვრები არ საუბრობდნენ.

იესო ქრისტემ რჯულის უპირველესი მცნების ჩამოყალიბებისას ისაუბრა თვით რჯულის არსებით, დროებით და საუკუნო მნიშვნელობებზე, რომლებიც განისაზღვრა მესიის მოსვლით.

იუდეველები რჯულს გარედან უყურებდნენ და მასში ხედავდნენ გადარჩენის იმედს მაშინ, როცა ხსნა მესიაში და მხოლოდ მისგან არის. მართალია, იუდეველები მისდევდნენ წინასწარმეტყველთა მოძღვრებებს, ბევრს და დაწვრილებით მსჯელობდნენ მესიასა და მის მოსვლაზე, რჯულის მცნებების მიმართ დამოკიდებულებაზე; მაგრამ მათი ურთიერთსაწინააღმდეგო მსჯელობები შედეგს არ იძლეოდა, რადგან უფრო მესიის, როგორც მეფისა და დამპყრობლის, სახე იკვეთებოდა მათ წარმოსახვაში. მაცხოვრისა და ჭეშმარიტი რჯულმდებლის სახე კი გაბუნდოვანდა მათ სულიერ თვალთახედვაში. მესია - ძე დავითისა, მეფე დამპყრობელი, ფილისტიმელთა (ამ სახელქვეშ ისინი გულისხმობდნენ ყველა უცხოტომელს, იუდეის მტრებსა თუ რომაელებს) შემმუსვრელი, მსგავსად დავითისა. ეს ყველაფერი უფრო და უფრო ჩრდილავდა მესია-უფლის ღვთაებრივ სახეს და ამიტომაც მაცხოვარი შეახსენებს მათ: „როგორ ამბობენ, რომ ქრისტე დავითის ძეა? ხოლო თვითონ დავითი ამბობს ფსალმუნთა წიგნში: უთხრა უფალმა ჩემს უფალს: დაჯექი ჩემს მარჯვნივ, ვიდრე ფერხთით დაგიმხოზ შენს მტრებს. ამრიგად, თუ დავითი უფალს უწოდებს მას, როგორღა ეკუთვნის ძეა?“.

ეს არ იყო უცხო საკითხი მწიგნობრებისათვის, ამიტომაც უპასუხეს გაბედულად, რომ მესია დავითის ძე უნდა იყოს. მაგრამ ამაზე წინ ვერ მიდიოდნენ და ამას ვერ უთანხმებდნენ წმინდა წერილის სხვა მონაკვეთების ჭეშმარიტებას - მესია უფალია თვით დავითთანაც. ისინი აღიარებდნენ რჯულის ერთობის ჭეშმარიტებას მკაცრად, მაგრამ ვერ შეძლეს ღმერთში პირების გარჩევამდე ამაღლება და მზად იყვნენ მესია ეღიარებინათ უბრალო, თუნდაც არაჩვეულებრივ ადამიანად.

ამიტომაც იყო მათთვის მესიის საკითხი უმთავრესი და ამიტომაც უჭირდათ ამ საკითხზე პასუხის გაცემა. იესო ქრისტემ მათ მიანიშნა 109-ე ფსალმუნზე: „უთხრა უფალმა ჩემს უფალს“. იუდეური ტექსტების მიხედვით და მათი ღრმა რწმენით ეს დავითის ფსალმუნია. ფსალმუნი საუბრობს იმაზე, რომ უფალმა (იეღოვამ) ჩემს უფალს (ადონაის) უთხრა: დაჯექი ჩემს მარჯვნივ.

ახალი იუდეველების მოსაზრებით ადონაის (ბატონი) სახეში იგულისხმება თავად დავითი ან სხვა მეფე, მაგრამ იელოვას გვერდით ერთ ტახტზე ჯდომა თავისთავად გულისხმობს ღვთაებრივსა და თავად იელოვას ბუნების მატარებელს. უბრალო მეფე-ადამიანისათვის ასეთი დასაჯდომელი მიუღწეველია. ამასთან ქრისტეს დროს, როგორც ამ შემთხვევით, ისე სახარებებითა და მოციქულთა ქადაგებებით (საქმ. 2.34; ებრ. 1.13), ნათელი ხდება, რომ იუდეველები 109-ე ფსალმუნის სიტყვებს უკავშირებდნენ ზუსტად უფალს, მესიას და არა მიწიერ მეფესა თუ ადამიანს. ამიტომაც არ დასდეს მათ ბრალი იესო ქრისტეს წმინდა წერილის სიტყვების დამახინჯებაში.

მესიის პიროვნებაზე მსჯელობის დროს იესო ქრისტეს მიზანი იყო იუდეველებს შეეცნოთ მისი ღვთაებრივი წარმომავლობის მნიშვნელობა, თუმცა, როგორც სახარებებით ვრწმუნდებით, ეს მიზანი მიუღწეველი დარჩა, როგორც ბევრი სხვა საკითხი. წმინდა მოციქული ბრძანებს: „მათთვის გამოცხადებულ იქნა, რომ თვითონ მათ კი არა, თქვენ გამსახურებდათ ის, რაც ამჟამად გეუწყათ მახარებელთაგან“ (I პეტრ. 1.12). ასე დავასკვნით, რომ ქრისტე თავის ღვთაებრიობას მოწაფეთა თუ მწიგნობართა წინაშე ამოწმებდა წმინდა წერილის სიტყვებით.

იესო ქრისტეს მხილებითი სიტყვა ფარისევლების წინააღმდეგ

(მთ. 23:1-39; მარკ. 12:38-40; ლუკ. 20:45-47)

იესო ქრისტემ თავისი წინასწარმეტყველური მსახურების დასასრულს, როგორც ძველი აღთქმის ერთ-ერთმა უდიდესმა წინასწარმეტყველმა და რჯულმდებელმა, მიმართა იუდეველ ერის წინამძღვრებსა და მასწავლებლებს სიტყვით და ამხილა ისინი. ოდესღაც, თავისი მსახურების საწყის ეტაპზე, მან თავის მიმდევრებს აღუთქვა ნეტარება. ახლა კი მათ მოუთხოვრებდა იმ მწუხარებაზე, რომელიც მოელოდათ მათ, ვინც ისხდა მოსეს სავარძელზე, ერს ავალდებულებდა

ეტარებინა მძიმე ტვირთი და თავად არ დადიოდა ამ გზით; იწოდებოდნენ მამებად და მასწავლებლებად და ითხოვდნენ დაუმსახურებელ პატივს. ასე ასწავლიდა იგი საკუთარ მოსწავლეებს თავმდაბლობას: „ეკრძალებოდა მწიგნობრებს, რომლებსაც უყვართ გრძელი სამოსით მოკაზმვა და საკრებულოებში - სალმის ძღვნა, სინაგოგებში - წინა რიგები და წვეულებებზე - სუფრის თავში ჯდომა. რომლებიც ნთქამენ ქვრივთა სახლებს და თვალთმაქცურად ლოცულობენ დიდხანს“.

უფალი რვა საკითხში ამხელს მწიგნობრებსა და ფარისევლებს და გამოთქვამს წუხილს:

1. მათ დაამახინჯეს რჯულის განმარტებები და ცათა სასუფეველის კარი დაუხშეს ადამიანებს: „ვაი თქვენდა, მწიგნობარნო, და ფარისევლნო, თვალთმაქცნო, ცათა სასუფეველს რომ უხშობთ ხალხს, ვინაიდან არც თვითონ შედიხართ და არც შემსვლელთ ანებებთ შესვლას“;

2. ისინი არიან ხარბნი და მათი ღვთისმოსაობაც მოჩვენებითია: „ვაი თქვენდა, მწიგნობარნო და ფარისევლნო, თვალთმაქცნო, ვინაიდან ნთქამთ ქვრივთა სახლებს და თანაც პირმოთნედ ლოცულობთ დიდხანს“;

3. ისინი იუდეველებში ავრცელებენ ცრუ მომურნეობას: „ვაი თქვენდა, მწიგნობარნო და ფარისევლნო, თვალთმაქცნო, ვინაიდან დაძრწიხართ ზღვასა თუ ხმელზე, რათა მოაქციოთ თუნდაც ერთი კაცი: და როცა მოაქცევთ, გეენის კერძად აქცევთ მას“;

4. ღვთის სახელსა და წმინდა საგნებს მკრეხელურად ახსენებდნენ, იფიცებოდნენ და არღვევდნენ ფიცს: „ვაი თქვენდა, ბრმა წინამძღვარნო, რომლებიც ამბობთ: თუ ვინმე დაიფიცავს ტაძარს, არაფერია, ხოლო თუ ვინმე დაიფიცავს ტაძრის ოქროს, მოვალეა“;

5. ისინი რჯულის უმნიშვნელო საკითხებს უმთავრესად მიიჩნევდნენ, ხოლო წვრილმანს - არსებით მნიშვნელობას ანიჭებდნენ: „ვაი თქვენდა, მწიგნობარნო და ფარისევლნო, თვალთმაქცნო, რომლებიც იხდით მეთაედს პიტნისას, კამისას, კვლიავისას, და დაგიტევებიათ ის, რაც უმთავრესია რჯულში: სამართალი, წყალობა და რწმენა. ეს უნდა გექნათ, და არც ის მიგეტოვებინათ“;

6. ამხელს მათ სასმისთა და ჯამთა მხოლოდ გარეგნულ სისუფთავეზე ზრუნვისათვის: „ვაი თქვენდა, მწიგნობარნო და

ფარისეველნო, თვალთმაქცნო, გარედან რომ წმენდოთ სასმისსა თუ ჯამს, შიგნით კი სავსენი არიან ნაძარცვითა და ნაოხარით“;

7. ისინი თვალთმაქცობდნენ, ფარავდნენ შინაგან უსჯულოებას, როგორც ლამაზი საფლავეები მალავენ უწმინდურებით სავსე მკვდართა ძვლებს: „ვაი თქვენდა, მწიგნობარნო და ფარისეველნო, თვალთმაქცნო, ასე რომ ჰგავხართ შეფეთქილ საფლავეებს, რომლებიც გარედან მშვენიერი ჩანან, ხოლო შიგნით სავსენი არიან მკვდრების ძვლებითა და ყოველგვარი უწმინდურებით“;

8. მათ წინაპართაგან მემკვიდრეობით აიღეს და გააგრძელეს სიძულვილი წინასწარმეტყველთა და უფლის წარმოგზავნილთა მიმართ: „ვაი თქვენდა, მწიგნობარნო და ფარისეველნო, თვალთმაქცნო, რომელნიც აგებთ წინასწარმეტყველთა სამარხებს და ამკობთ მართალთა ძეგლებს და ამბობთ: ჩვენი მამების დროს რომ გვეცხოვრა, არ ვიქნებოდით მათი თანამოზიარენი წინასწარმეტყველთა სისხლში. ამრიგად, თქვენი თავის წინააღმდეგ თვითონვე მოწმობთ, რომ წინასწარმეტყველთა მკვლელების ნაშიერნი ხართ. და აღავსეთ საწყაული თქვენი მამების“.

უფალი წინასწარმეტყველებს, რომ მათ ღვთის მიერ წარმოგზავნილთა დევნილთა და სიკვდილით აღავსეს მამების საწყაული და ეუბნება მათ: „ამიტომ, აჰა, გიგზავნით წინასწარმეტყველთ, ბრძენთა და მწიგნობართ; და ზოგს მოჰკლავთ და ჯვარს აცვამთ, ზოგს მათრახით სცემთ სინაგოგებში და ზოგსაც ქალაქიდან ქალაქად დაუწყებთ დევნას; რათა მოიწიოს თქვენზე ამ ქვეყნად დათხეული ყოველი მართალი სისხლი, აბელ მართლის სისხლიდან ვიდრე სისხლამდე ბარაქიას ძისა, ზაქარიასი, რომელიც მოჰკალით ტაძარსა და საკურთხეველს შორის“ (II ნემტ.. 24.20-21).

„ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ, რომ ყოველივე ეს მოიწევა ამ მოდგმაზე. იერუსალიმ, იერუსალიმ, წინასწარმეტყველთა მკვლელო და შენდამი მოვლინებულთა ქვებით ჩამქოლველო! რამდენჯერ ვცადე შემეკრიბა შენი შვილები, როგორც ფრინველი კრებს ბარტყებს თავის ფრთებქვეშ, და არ ისურვე (სურვილი მათი ერთ ეკლესიაში გაერთიანებისა) და აჰა, გრჩებათ თქვენი სახლი ოხრად. რადგანაც გეუბნებით თქვენ: ველარ მიხილავთ ამიერიდან, სანამ არ იტყვიან: კურთხეულია მომავალი უფლის

სახელით“. ეს უკვე მეცხრე და უმძიმესი წუხილია უფლისა - ისინი წავიდნენ ღვთის ნების წინააღმდეგ და უარი თქვეს ცხონების მოწოდებაზე.

ფარისეველთა წინააღმდეგ სხვადასხვა დროს ნათქვამ ყველა მხილებას იესომ თავი მოუყარა ამ სიტყვებში. საჭირო იყო მათი მხილება მთელი ერის წინაშე, უნდა მხილებულიყო მათი მასწავლებლები და მათი სიბრძნე. ამას მოითხოვდა სამართლიანობა და ერის კეთილდღეობა. ეს სჭირდებოდა მაცხოვრის მოსწავლეებსაც, რადგან იესო წინასწარმეტყველებდა, რომ თავის მიმდევრებს შორისაც მოიძებნებოდა ისეთივე ფარისევლები და მწიგნობრები, რომლებიც დასხდებოდნენ მის სავარძელზე, მძიმე ტვირთს აჰკიდებდნენ ხალხს, ხოლო თავად თითოსაც არ გაანძრევდნენ. ისინი გაილამაზებდნენ თავიანთ გარეგნულ ცხოვრებას, შინაგანად კი მძარცველი და უსამართლო დარჩებოდნენ. ასე რომ, ეს წუხილი ეხებოდა ქრისტიან თვალთმაქცებს.

1. ფარისევლებისა და მწიგნობრების მხილებისას იესო უპირველესად ყურადღებას აქცევს იმ ფაქტს, რომ ისინი „მძიმე ტვირთს ჰკრავენ და ძნელად სატვირთველს, და ხალხს მხრებზე ადებენ; თვითონ კი თითის განძრევაც არ სურთ მის დასაძრავად“. ანუ, ისინი მოსეს რჯულს, რომელიც თავისთავადაც რთული აღსასრულებელია, ამატებენ თავიანთ ახალ და კიდევ უფრო რთულ მოთხოვნებს. არ აძლევენ არავითარ საშუალებებს, არ ხსნიან ვითარებებს, არ ამსუბუქებენ რჯულის დამრღვევის პასუხისმგებლობას, თავად სარგებლობენ მასწავლებლისა და მოსეს მემკვიდრის პრივილეგიებით და არ ასრულებენ იმ რთულ მოთხოვნებს, რომლებსაც სხვებს უწესებენ.

2. მწიგნობრები და ფარისევლები რჯულის ცუდი მასწავლებლები იყვნენ და იმსახურებდნენ იმ მხილებასა და საყვედურებს, რომლებსაც უფლისგან იღებდნენ. თუმცა ამასთანავე იესო მოითხოვდა, რომ რის დაცვასაც ისინი მოითხოვდნენ, ერს უნდა დაეცვა და აღესრულებინა, მათი საქმეებისათვის კი არ უნდა მიეზადა.

სწავლებისა თუ რჯულის ძალა და მნიშვნელობა ღვთაებრივი უფლების ავტორიტეტიდან მოედინება და არა კარგი ან ცუდი მასწავლებლების დახმარებით.

3. მწიგნობრები და ფარისევლები სალოცავ თასმებს აგანიერებდნენ და სამოსის კალთებს აგრძელებდნენ. სალოცავი თასმები (φλακτῖα) - ესაა ოთხკუთხა ჩანთები, ერთ-ერთს იუდეველები შუბლზე იმაგრებდნენ, მეორეს კი - მარჯვენა ხელზე, ნიშნად ღვთისგან მიღებული დავალების - „შეიბი ნიშნად ხელზე და ტვიფრად შუბლზე“ (მეორ. რჯ. 6.8) - პირდაპირი გაგებით აღსასრულებლად. ჩანთებით დაატარებდნენ პარგამენტის გრაგნილებს წარწერით: „ისმინე, ისრაელო! ერთია უფალი, უფალი, ჩვენი

ღმერთი. გიყვარდეს უფალი, შენი ღმერთი მთელი შენი გულითა და სულით, მთელი შენი შეძლებით“ (მეორ. რჯ. 6.-5). ასეთ ჩანთებს ახლაც იყენებენ იუდეველები ლოცვის დროს. ფარისევლები რჯულის აღსრულებაში თავიანთი მოშურნეობის დასადასტურებლად სხვებთან შედარებით უფრო აგრძელებდნენ და აფართოებდნენ ამ ჩანთებს.

სამოსის კალთებად იწოდებოდა თასმები, რომლებიც იყო მოცისფრო-მოწითალო ფერის და ეკერებოდა ზედა სამოსის ბოლოებს ნიშნად იმისა, რომ იუდეველი ერი იყო სამღვდლო ერი (რიცხვთ. 15.38-40). ფარისევლები განსაკუთრებით გრძელ კალთებსაც დაატარებდნენ.

4. შამაის, ჰილელისა და გამალიელის სკოლების რაბინები საკუთარ თავს თვლიდნენ სკოლების დამაარსებლებად და იწოდებოდნენ მამებად. სწორედ ამ ჩვეულების წინააღმდეგ იყო მიმართული იესოს აკრძალვა - წოდებულიყვნენ მოციქულები რაბინების მსგავსად წინამძღვრებად და მამებად. თუმცა, როცა ისინი ქრისტეს მოძრვრებას ავრცელებდნენ და სახარებას ქადაგებდნენ, სწორედ ასე იწოდებოდნენ. მოგვიანებით, როცა პეტრე და პავლე მოციქულებსაც იუდეველი რაბინებისა და ბერძენი ფილოსოფოსების მსგავსად მასწავლებლებად მოიხსენიებდნენ, პავლე მოციქულმა ეს მათ აუკრძალა და მოითხოვა ყველანი ქრისტეს შვილებად წოდებულიყვნენ: „ქლოეს სახლეულთაგან მეუწყა, ძმანო ჩემო, რომ დავა ყოფილა თქვენს შორის. იმას ვგულისხმობ, რომ ყოველი თქვენგანი ამბობს: მე პავლესი ვარ, მე აპოლოსისა, მე კეფასი, მე კი ქრისტესიო. ნუთუ გაიყო ქრისტე? ან იქნებ პავლე ეცვა ჯვარს თქვენი გულისთვის? ანდა ნათელი იღეთ პავლეს სახელით?“ (I კორ.1.11-13)

5. წინასწარმეტყველთა საფლავების მორთვა-გამშვენება და მათი ყოველდღიური მოვლა-პატრონობა ებრაელთა წეს-ჩვეულება იყო. ასე გამოხატავდნენ გულმოდგინებასა და პატივს მიცვალებულის მიმართ. შესაძლოა, ასე აჩვენებდნენ იერუსალიმის მომლოცველებს საფლავებს, რომელთა შეხებაც უწმინდურება იყო.

6. წინასწარმეტყველთა საფლავების მოვლა-პატრონობით ფარისევლები უარს ამბობდნენ თავიანთ წინაპრებზე, რომლებმაც მოკლეს ისინი. ზოგჯერ ამას პირდაპირაც გამოხატავდნენ. იესომ ამხილა მათი შინაგანი ბუნება, მათი მზადყოფნა - მოეკლათ იესო და უწოდა მათ „ბოროტ წინაპართა ბოროტი შვილები“. წინაპრებმა მოკლეს წინასწარმეტყველები, ისინი მზად არიან მოკლან იესო და ამას აღასრულებენ კიდევ. ამიტომაც ასრულებს იესო ასე: „აღავსეთ საწყაული თქვენი მამების“.

7. „რათა მოიწიოს თქვენზე ამ ქვეყნად დათხეული ყოველი მართალი სისხლი, აბელ მართლის სისხლიდან ვიდრე სისხლამდე ბარაქიას ძისა, ზაქარიასი“ - უფლის სიტყვები მიუთითებს, რომ ფარისევლებმა და მწიგნობრებმა მიზამეს თავიანთი საქმეებით უწმინდურებს, რის გამოც მათ მსგავსად ღვთის სამსჯავროს ვერ გაექცევიან, განისჯებიან იმათი საქმეების გამოც, ვისაც მიზამეს.

8. ვის გულისხმობდა უფალი ბარაქიას ძე ზაქარიაში? - ეს საკითხი აზრთა სხვადასხვაობას იწვევს. წმინდა წერილში ამ სახელით ცნობილია მხოლოდ თორმეტ

წინასწარმეტყველთაგან ერთ-ერთი, ზაქარია, რომელიც ცხოვრობდა ბაბილონის ტყვეობის შემდეგ, თუმცა მის სიკვდილზე არაფერია ცნობილი.

ზაქარიად იწოდებოდა აგრეთვე იოანე ნათლისმცემლის მამა, თუმცა არ ვიცით მისი მამის სახელი. არსებობს გადმოცემა, რომ ქრისტეს სიკვდილის მაძიებელმა ჰეროდემ როცა ყრმების ამოხოცვის ბრძანება გასცა, ზაქარიას მეუღლე ელისაბედმა საკუთარი შვილი იოანე გადამალა მთებში. ჰეროდეს მსახურებმა ყრმა სახლში რომ ვერ იპოვეს, ზაქარიას მიადგნენ ტაძარში და პასუხი მოსთხოვეს, ზაქარია დუმდა, რის გამოც გაბოროტებულებმა მოკლეს იგი. თუკი ეს გადმოცემა ისტორიული ფაქტია, მაშინ შესაძლოა იესო ამხელდა იუდეველებს, რომ მათ დაღვარეს მართალთა სისხლი - პირველი უდანაშაულოდ მოკლული აბელით დაიწყეს და მოკლეს ზაქარიაც, რისი თვითმხილველნიც მსმენელთა შორის იდგნენ.

თუმცა განმარტებელთა უმრავლესობა თვლის, რომ ეს ზაქარია გახლდათ მღვდელმთავარი იეჰოიადაყის ძე, რომელიც იოაშ მეფის ბრძანებით მოკლეს ტაძარში: „ღვთის სულმა მოიცვა ზაქარია, იეჰოიადაყის ძე, მღვდელი; შედგა იგი ხალხის წინ მაღლობზე და თქვა: ასე ამბობს ღმერთი: რატომ არღვევთ უფლის მცნებებს? ამიტომ ხელი აღარ მოგემართებაო. რაკი მიატოვეთ უფალი, ისიც გტოვებთ თქვენ. შეითქვენ მის წინააღმდეგ და მეფის ბრძანებით ჩააქვავს უფლის სახლის ეზოში“ (II ნეშტ. 24.20). იესოს შესაძლოა ერთად მოეხსენებინა აბელისა და ზაქარიას მკვლელობები, რადგან აბელის სიკვდილს ახსენებს იუდეური კანონის პირველი წიგნი, ხოლო ზაქარიასას-ბოლო. ორივე მოიკლა იმ საკურთხეველებთან ახლოს, რომლებზეც მსხვერპლს სწირავდნენ თავიანთი ჭეშმარიტი ღვთისმსახურების დროს. სახელი ბარაქია, რომელიც ნიშნავს უფლის ძმის ძეს, შესაძლოა ეკუთვნოდა იეჰოიადაყს, როგორც ჭეშმარიტ ღვთისმოსავს.

9. იუდეველების თავს მოწეული ყველა უბედურება და წუხილი, ღვთის მძიმე სასჯელები იყო სწორედ უდანაშაულოდ დაღვრილი სისხლის შედეგი, იმ წყევლის აღსრულება, რომლის ქვეშაც იმყოფებოდა ეს მოდგმა. მოდგმაში უფალი გულისხმობს მთელ იუდეველ ერს, რომელმაც მოიწია ცოდვა და წყევლა გოლგოთის მსხვერპლითა თუ ბევრი უდანაშაულო ადამიანის მკვლელობის გამო. იუდეველები ხომ ქრისტეს ეპოქაში ბაძავდნენ თავიანთ წინაპრებს მართალთა დევნაში.

იერუსალიმისა და ტაძრის დაწყევლა კი მიაწინებდა იმ სიწმინდის დაცარიელებას, რომელშიც ოდესღაც უფალი სუფევდა თავის ხალხს შორის. „და აჰა, გრჩებათ თქვენი სახლი ოხრად“. ასე დაიწყო დანიელის წინასწარმეტყველების აღსრულება: „შენი ერისთვის და შენი წმიდა ქალაქისთვის სამოცდაათი შვიდეულია დადგენილი შეცოდების დასაფარავად, ცოდვათა დასაბეჭდად, უკეთურების დასაფარავად,

სამარადისო სიმართლის დასამყარებლად, ხილვისა და წინასწარმეტყველების დასაბეჭდავად და წმიდათა წმიდის საცხებად. ოღონდ იცოდე და შეიგნე: მას შემდეგ, რაც გამოვა ბრძანება იერუსალიმის აღსადგენად და ასაშენებლად, შვიდი შვიდეული და სამოცდაორი შვიდეული გავა ცხებული მეფის მოსვლამდე. აღდგება ქუჩა და უბანი, ოღონდ ძნელბედობის ჟამს. სამოცდაორი შვიდეულის შემდეგ მოიკვეთება ცხებული მაგრამ ბრალი არ ექნება. ქალაქსა და საწმიდარს დაანგრევს მომავალი მთავრის ხალხი და მისი აღსასრული წარღვნასავით იქნება; ომის ბოლომდეა გადაწყვეტილი გატიალებანი. იგი მრავალთან განამტკიცებს აღთქმას ერთ შვიდეულში, შვიდეულის ნახევარში შეცვლის მსხვერპლს და ძღვენს. სიბილწის ფრთებზე იქნება გამტიალებელი, ვიდრე განგებული დრო არ ეწევა გამტიალებელს“. უფალი ტოვებს ტაძარს და დაბრუნდება მასში, როგორც მსაჯული, როცა იუდეველები შეხვდებიან შეძახილებით: „კურთხეულ არ მომავალი, სახელითა უფლისათა“.

ლუკას სახარება (13.34-35: „და აჰა, გრჩებათ თქვენი სახლი ოხრად. ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: ველარ მიხილავთ, სანამ არ მოვა დრო, როდესაც იტყვით: კურთხეულია მომავალი უფლის სახელით!“) ცხადყოფს, რომ იესო ქრისტემ მსგავსი სიტყვები წარმოთქვა იერუსალიმში საზეიმო შესვლამდე. შესაძლოა, რომ ეს სიტყვები ჩაითვალოს იერუსალიმში საზეიმო შესვლის წინასწარმეტყველებად. თუმცა, სამი მახარებლის მოწმობით ეს სიტყვები წარმოითქვა ქალაქში დიდებით შესვლის შემდეგ, მათე მახარებელთან კი იგი პირდაპირ უკავშირდება იერუსალიმის დანგრევის წინასწარმეტყველებას, ამდენად, „კურთხეულ არ მომავალი“ ქრისტეს მეორედ მოსვლას გვაუწყებს.

ქვრივის მიერ ტაძრის საგანძურისთვის

ორი ლეპტის შეწირვა (მარკ. 12:41-44; ლუკ. 21:1-4)

„გაიხედა და დაინახა მდიდრები, შესაწირავს რომ ყრიდნენ საგანძურში. დაინახა ერთი საწყალი ქვრივიც, რომელმაც ორი ლეპტა ჩააგდო შიგ. და თქვა: ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ, რომ ამ საწყალმა ქვრივმა ყველაზე მეტი ჩააგდო; ვინაიდან ყველამ ჩააგდო ის, რაც ზედმეტი ჰქონდა, ხოლო მან თავისი სისაწყლით ჩააგდო მთელი თავისი საბადებელი“. სავარაუდოდ, ეს შესაწირავი მოწყობილი იყო იოანე მეფის დროიდან (II ნეშტო. 24.8) ორი ლეპტა შეადგენდა ერთ კოდრატს (quadrans - სპილენძის ყველაზე მცირე მონეტა).

ეს ქვრივი არის საპირისპირო სახე ფარისევლებისა, რომლებიც მარცვავდნენ ქვრივთა სახლებს (მარკ. 12.40), იძენდნენ დიდ მამულებს და იხდიდნენ იმის მეთადას, რაც მოიხვეჭეს (ლუკ. 18.12), თუმცა დიდებას ღვთისგან კი არა, ხალხისგან იღებდნენ (მთ. 6.2). ამ შენიშვნით იესო ქრისტემ აჩვენა, რომ ღვთისგან შეიწირება არა სიმრავლე, არამედ შენაწირის ხარისხი, შემწირველის შინაგანი მდგომარეობა.

იესო ქრისტეს საუბარი მოწაფეებთან იერუსალიმის ბედზე და სამყაროს ბოლო დღეებზე (მთ. 24:1-51; მარკ. 13:1-37; ლუკ. 21:5-38)

იესომ წარმოთქვა თავისი უკანასკნელი სიტყვა ტაძრის შესახებ და დატოვა იგი საბოლოოდ. მოწაფეებმა განიზრახეს, მოძღვრის ყურადღება შეეჩერებინათ ტაძრის მშვენიერებაზე, ჩამავალი მზით გაბრწყინებულ შენობაზე. ამით თითქოს სურდათ გაეღვიძებინათ მასში სიბრალული ამ ულამაზესი ეროვნული ძეგლის მიმართ, შესაძლოა ბოლომდე ვერც ჩაწვდნენ მაცხოვრის სიტყვების მნიშვნელობას. ქრისტე

პასუხობს მათ: „ხომ ხედავთ ყოველივე ამას? ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: ქვა ქვაზე არ დარჩება აქ, არამედ ყველაფერი დაინგრევა“.

მოწაფეები დარწმუნებული იყვნენ, რომ ტადარი იარსებებდა სამყაროს დასასრულამდე, რომელსაც დაასწრებდა მესიის მოსვლა მეფური დიდებით. ამიტომაც იესოს წინასწარმეტყველება ტადრის დანგრევაზე გაიგეს, როგორც მისი მიწიერი მეფობისა და სამყაროს დასასრულის დასაწყისი და იკითხეს: „გვითხარი, როდის მოხდება ეს? ან რა იქნება ნიშანი შენი მოსვლისა და საუკუნის დასასრულისა?“

იესო განუმარტავს მათ, რომ ეს ახლა არ მოხდება, თუ ვინმე გამოაცხადებს მესიის მოსვლის დღეს, ეს ტყუილი იქნება, „როდესაც გაიგებთ ომებსა და ომების ამბავს, ნუ შეძრწუნდებით, ვინაიდან ყოველივე ეს უნდა მოხდეს, მაგრამ ეს ჯერ კიდევ არ არის დასასრული“. ეს იქნება მხოლოდ დასაწყისი უბედურებათა, რომლებიც თავს დაატყდება იერუსალიმს.

იესო წინასწარმეტყველებს, რომ დაიწყება ქრისტიანთა დევნა და მრავალი ცდუნდება. ვინც მოითმენს, ის ცხონდება! სახარებას უქადაგებენ ყველა ერს და დადგება აღსასრული იმ სამეფოსი და იმ შენობისა, რომლებიც ღვთის განსაკუთრებული ზრუნვის საგანი იყო.

იერუსალიმს გარს შემოერთყმევს ჯარები. „წმინდა ადგილას“ გამოჩნდება „გაპარტახების სიბილწე“ დანიელის წინასწარმეტყველების მსგავსად. იუდეაში მცხოვრები ქრისტიანები უნდა გაიქცნენ მთებში. უბედურება ისე სწრაფად დატრიალდება, რომ „ერდოზე მყოფი ნუ ჩამოვა ძირს, თავისი სახლიდან რაიმეს გამოსატანად. ხოლო მინდვრად მყოფი ნუ მიბრუნდება შინ, თავისი სამოსის წამოსაღებად. ვაი ფეხმძიმეთ და მეძუძუროთ იმ ხანად“.

მსგავსი გასაჭირი არასდროს ყოფილა სამყაროს დასაბამიდან. უფალი შეამოკლებს თავის რჩეულებისთვის ამ დღეებს. „მაშინ, თუ ვინმე გეტყვით: აჰა, აქ არის ქრისტი, ან კიდევ - იქო, ნუ ერწმუნებით. რადგან აღდგებიან ცრუქრისტიანი და ცრუწინასწარმეტყველნი, და მოახდენენ დიდ სასწაულებსა და ნიშებს, რათა, აცდუნონ, თუკი შესძლეს, თვითონ რჩეულნიც. აჰა, წინასწარ გაუწყეთ თქვენ. ასე რომ, თუ გეტყვიან: აჰა, უდაბნოშიაო, ნუ გახვალთ; და, აჰა, თავის სენაკშიაო, ნუ ერწმუნებით.

ვინაიდან როგორც ელვა იელვებს აღმოსავლეთიდან დასავლეთამდე, ისე იქნება კაცის ძის მოსვლაც. რადგან სადაც ეგდება მძორი, იქვე შეიყრებიან სვავებიც“.

კაცის ძე მოვა მოულოდნელად. „იმ დღეთა პირის შემდეგ, დაბნელება მზე, მთვარე აღარ გამოსცემს ნათელს, ვარსკვლავები ჩამოცვივნიან ციდან და შეიძვრიან ციურნი ძალნი. და მაშინ გამოჩნდება კაცის ძის ნიშანი ცაზე; მაშინ მოთქმას მოჰყვება დედამიწის ყოველი ტომი, და იხილავენ ძეს კაცისას, მომავალს ზეცის ღრუბლებზე ძალითა და დიდებით მრავლით. მოავლინებს თავის ანგელოზებს მგრგვინავი საყვირით, და შეკრებენ მის რჩეულთ ოთხთავ ქართაგან, ცათა კიდიდან მათ კიდემდე“. ამასთანავე მისი მოსვლა იქნება დაფარული ყველასთვის.

ნოეს წარღვნასავით მოულოდნელი იქნება კაცის ძის მოსვლა, ამიტომაც მორწმუნენი უნდა იყვნენ მღვიძარენი და კეთილგონიერნი. „მაშინ ორნი იქნებიან ველად: ერთი წარიტაცება, მეორე კი დარჩება. ორი ქალი იქნება წისქვილში: ერთი წარიტაცება, მეორე კი დარჩება. მაშ, იფხიზლეთ, ვინაიდან არ იცით, რომელ დღეს მოვა თქვენი უფალი. ესეც გახსოვდეთ: სახლის პატრონმა რომ იცოდეს, რომელ საათზე მოვა ქურდი, ფხიზლად იქნებოდა და ძირს არ გამოათხრევინებდა თავისი სახლისათვის. ამიტომ თქვენც მზად იყავით, ვინაიდან, როცა არ ელით, სწორედ იმ საათს მოვა ძე კაცისა. ვინ არის ერთგული და გონიერი მონა, რომელიც მისმა პატრონმა მიუჩინა თავის მსახურთ, რათა დროულად მისცეს საჭმელი მათ? ნეტა იმ მონას, რომელსაც ამნაირად მოქმედს ჰპოვებს მისი პატრონი, როდესაც მოვა. ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: მთელს თავის საბადებელს მეთვალყურედ მიუჩენს მას. მაგრამ თუ ის მონა ბოროტია და გულში იტყვის: აგვიანებს ჩემი პატრონი მოსვლას, და დაიწყებს თავისივე მსგავსი მონების ცემას და მემთვრალეებთან ჭამას და სმას, მაშინ მოვა მონის პატრონი იმ დღეს, როდესაც არ ელის, და იმ საათს, რომელიც არ იცის, შუა გაკვეთს მას და თვალთმაქცებთან დაუდებს წილს, და იქნება იქ ტირილი და კბილთა ღრჭიალი“.

ტაძრის მომავლის წინასწარმეტყველებით განისაზღვრება იერუსალიმისა და რჩეული ერის ბედიც. უფრი მეტიც, ეს სიტყვები,

იმდროინდელი იუდეველების გაგებით, უნდა აღსრულებულიყო უახლოეს მომავალში და მომასწავებელი იყო სრულიად სამყაროს დასასრულისა.

იერუსალიმის აღსასრულის მოახლოების პირველი ნიშანია ცრუ მესიის გამოჩენა. რომის უღელქვეშ მყოფ ერში იმდენად დიდი იყო მესიის მოლოდინი, რომ მზად იყვნენ ის დაენახათ ყოველ ადამიანში, რომლის საქმიანობა და ცხოვრებისეული გარემოებები რაღაცით გამორჩეული იყო. მზად იყვნენ მესიად ელიარებიანთ ყოველი ავანტიურისტი და მატყუარა. ასე იყო იოანე ნათლისმცემლის დროს (იოან. 1.19 - დან). ასე იყო ქრისტეს ეპოქაშიც. ცრურწმენით დაბრმავებულები მოითხოვდნენ ქრისტესგან მესიანური წარმომავლობის მტკიცებულებებს და ვერ ასხვავებდნენ ჭეშმარიტ ნიშნებს რაბინების მიერ მოგონილი სიყალბისაგან.

ლუკა მახარებლის „საქმე მოციქულთა“ და იოსებ ფლავიუსის „იუდეველთა ერის სიძველენი“ მოიხსენიებს რამდენიმე ცრუმესიას, მაგალითად, თევდას (საქმ. 5.36; ფლავ. 20:5.1), იუდა გალილეველს (საქმ. 5.37; ფლავ. 18:1.1), ვიდაც ეგვიპტელს (საქმ. 21.38 = ფლავ. 20:8,6) და სხვებს.

მეორე ნიშანი იერუსალიმის დასასრულისა არის ომები (იგულისხმება პალესტინის გარეთ), შიმშილი, ქარიშხლები, მიწისძვრები. „საქმე მოციქულთა“ (11.28), იოსებ ფლავიუსი⁹¹, ტაციუსი⁹², სვეტონიუსი და სხვა ისტორიკოსები ახსენებენ, რომ ასეთი უბედურებები წინ უსწრებდა იუდეველთა ომს რომაელებთან.

ქრისტეს მორწმუნეთათვის იერუსალიმის დაცემის ნიშნებად ითვლებოდა ასევე ქრისტიანთა დევნა და მათი ზოგადი სიძულვილი და სახარების ქადაგება მთელ მსოფლიოში. ისტორია ადასტურებს, რომ ნამდვილად აღსრულდა სახარების ქადაგება იმდროინდელ მსოფლიოში იერუსალიმის დაცემამდე. პავლე მოციქულმა მოიარა არაბეთიდან შორეულ ესპანეთამდე მიწები ქადაგებით. სხვა მოციქულები და მათი მოწაფეები ქადაგებდნენ ლიბიაში, ინდოეთში, პართიაში, კოლხიდაში, სკვითიაში, სარმატიასა და შესაძლოა უფრო შორსაც. დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, რომ იმ სამყაროს ყოველმა ერმა გაიგო ქრისტეს შესახებ (რომ. 10.18: „მთელს დედამიწაზე გაისმა მათი ხმა და ქვეყნიერებას კიდით კიდემდე უწია მათმა

⁹¹ იუდეველთა სიძველენი, 18:9,8; 20:2

⁹² Annal. 12.43

სიტყვამ“). ამასთან, მქადაგებლებსა და მათ მიმდევრებს დევნიდნენ იუდეველები და წარმართები. ხოლო 64 წელს ნერონმა გამოაცხადა პირველი სახელმწიფოებრივი დევნა ქრისტიანებისა, რასაც უშუალოდ მოჰყვა იუდეველების უკანასკნელი ომი (66 წ.), რომელიც დასრულდა იერუსალიმის დაცემით.

ქრისტეს მინიშნებით, მორწმუნეთათვის იერუსალიმის დასასრულის მოახლოების ნიშანი უნდა ყოფილიყო წაბილწვა და განადგურება წმინდა ადგილისა, ამას წინასწარმეტყველებს დანიელიც (9.27). წმინდა ადგილის (ტაძრისა და ქალაქის) დაცემა გულისხმობდა იერუსალიმის განადგურებას, რომელსაც წინ უძღოდა გაპარტახება და წაბილწვა. წმინდა იოანე ოქროპირის თანახმად, აქ უნდა იგულისხმებოდეს ის, რომ წმინდა ადგილზე დაიდგა ისეთი საგნები, რომლებიც ზიზღს იწვევდნენ იუდეველებში. შესაძლოა იგულისხმებოდეს რომაელების მიერ ტაძარში არწივის გამოსახულების დადგმა, ან კერპებისა, როგორც ეს მოხდა იერუსალიმის აღებისას⁹³.

იუდეველთა მოსაზრებით, რომაული ჯარის ტაძრის ეზოში შესვლა იყო ტაძრის შეურაცხყოფა, შესაბამისად, წაბილწვა. ლუკა მახარებელი ამბობს: „როდესაც იხილავთ ლაშქრით გარშემორტყმულ იერუსალიმს, იცოდეთ, რომ მოახლოვდა მისი მოოხრების ჟამი“. ამით პირდაპირ მიანიშნებს, რომ გაპარტახებასა და სიბილწეში იგულისხმება რომაელთა ჯარის ალყა. ისტორიკოსებისა და გადმოცემების თანახმად, ქრისტიანებმა ამ დროს დატოვეს ქალაქი და გაიხიზნენ პელაში, რომელიც მდებარეობდა იორდანის გაღმა, მთებში⁹⁴.

მაცხოვარი თავის მოწაფეებს იერუსალიმისა და იუდეველი ხალხის უბედურებების მოახლოების ნიშნებზე საუბრისას აფრთხილებს: „ილოცეთ, რათა გაქცევამ არ მოგიწიოთ ზამთარში, ანდა შაბათს“. მაკაბელთა აჯანყების დროს იუდეველთა მტრებმა ისარგებლეს შაბათის აღთქმით და ამოწყვეტეს მრავალი იუდეველი, რომლებიც არ გაექცნენ თავდასხმას, რადგან შაბათი იყო (I მაკ. 2: 31-38). მსგავსი ფაქტი მოსალოდნელი იყო იუდეველთა ბოლო ომის დროს. ასეთი შემთხვევისაგან იცავს იესო თავის

⁹³ იოსებ ფლავიუსი, იუდეის ომი, 6:6,1

⁹⁴ ევსევი კესარიელი, საეკლ. ისტორია, 3,5; ეპიფანე, ერეს. 1.123

მიმდევრებს. ასეთივე პრობლემად ასახელებს უფალი ზამთარს, რომელიც უმძიმესი დროა თავშესაფრის გარეშე დარჩენილი ლტოლვილებისათვის. პალესტინის ზამთარი ხანგრძლივი და უწყვეტი წვიმებია. როცა ამას ზედ ემატება ომი, თავშესაფრის, ტანსაცმლისა და საჭმლის გარეშე დარჩენა ძალიან დიდი უბედურებაა.

უბედურება, რომელიც დაატყდება იუდეველებს იერუსალიმის დაცემის წინ, იწოდება დიდ ჭირად, „რომლის მსგავსი არ ყოფილა ქვეყნის დასაბამიდან დღემდე, და არც იქნება“. ამ მოვლენების თვითმხილველ იოსებ ფლავიუსის სიტყვებით, ისეთი უბედურება დაატყდათ თავს იუდეველებს, რომელსაც ვერავითარი ჭირი ვერ შეედრება.

ომის დამთავრებამდე მთელი იუდეა ნაწილ-ნაწილ ბარდებოდა რომაელთა ძალაუფლებას. ქალაქები ერთმანეთის მიყოლებით გადადიოდა გამარჯვებულთა ხელში. ათასობით ადამიანი იხოცებოდა რომაელთა ხელით თუ შიმშილისა და ჭირისაგან. იერუსალიმის დაცემა გარდაუვალი იყო. ათი ათასამდე იუდეველმა მოიყარა თავი იერუსალიმში პასექის დღესასწაულზე, რათა ერთად გადაეგდოთ რომაელთა უღელი. რეალურად ეს იყო დაშვება ღვთისა, იკრიბებოდნენ, რათა მათზე აღსრულებულიყო სასჯელი ღმერთკაცის სისხლის დაღვრის გამო.

ალყის რკინისებრი რგოლი შემოერთყა ღვთისგან განდგომილ ქალაქს და აღარსად ჰქონდათ გასაქცევი. ათასობით ჯვარცმულმა გაახსენა იუდეველებს გოლგოთაზე დაღვრილი სისხლი.

ქალაქში, ტაძრის ეზოსა და თვით ტაძარშიც იუდეველთა დაცვის საბაბით ყაჩაღობდნენ და მძვინვარებდნენ ზილოტების, იუდუმელებისა და სიკარიელების⁹⁵ ბანდები. შიმშილი ალყაშემორტყმულებს აიძულებდათ ეჭმათ ცხოველთა განავალი და დედებს - თავიანთი შვილები. ჭირი ავსებდა ქუჩებსა და ქალაქის მოედნებს დაუმარხავი ცხედრებით. სასოწარეკვეთათ იუდეველებს, რომლებმაც არ ისმინეს არც ზეციური ნიშნებისა, არც წინასწარმეტყველებისა, არც მღვდელმთავრებისა და გონიერი ადამიანებისა. თავიანთი სიჯიუტით გაამძვინვარეს რომაელებიც.

⁹⁵ იუდეაში პირველ საუკუნეში არსებობდა მოძალადე ადამიანთა ჯგუფი. ისინი ზილოტების სახელით იყვნენ ცნობილი და იუდეველთათვის უფლებისთვის იბრძოდნენ. ამ ჯგუფის თავგამოდებულ წევრებს „სიკარიელებს“ ანუ „მახვილიან კაცებს“ უწოდებდნენ. ისინი მახვილებს ტანსაცმელში მალავდნენ. იერუსალიმში გამართული დღესასწაულების დროს სიკარიელები ხალხში ერეოდნენ, რათა თავიანთი მტრებისთვის ყელი გამოეჭრათ ან ზურგში მახვილი ჩაეცათ - მთარგმნელი.

ყველაფერი ეს გაერთიანდა იუდეველთა თავზე და დაეცა იერუსალიმი. გამარჯვებულის ბრძანების მიუხედავად, ტაძარი დაიწვა შემთხვევითი ცეცხლით და მისი ქვა ქვაზე აღარ დარჩა. ქალაქი ნანგრევებად იქცა.

მილიონი მაცხოვრებლისაგან მხოლოდ 17 000 ჩავარდა ტყვედ, სხვები მახვილითა და ჭირით დაიხოცნენ. თვით წარმართები ააცახცახა იმ უბედურებათა გააზრებამ, რაც ეწია განდგომილთა ქალაქს. იუდეველთა სამეფოს თვითმყოფადობა განადგურდა. ხალხი გაიფანტა მსოფლიოს სხვადასხვა მხარეს. იუდეველთა თაყვანსაცემ ნივთთა ნაწილი წაიღეს რომში, როგორც ალაფი. იქ ისინი დაივიწყეს და დაიკარგა სამუდამოდ. თუმცა ღვთის წინააღმდეგ მებრძოლი ხალხის ისტორია ასე არ დასრულებულა.

განდგომილ ერსა და ქალაქზე ღმერთკაცის დროს დაწყებული ღვთის რისხვა არ დასრულებულა და არც დასრულდება, „ვიდრე არ აღსრულდება წარმართთა ჟამი“. იერუსალიმი ფეხქვეშ გათელეს წარმართებმა, ჯვაროსნებმა, მუსულმანებმა. ტაძარი გაპარტახებულია და მისი აღდგენის მცდელობებიც კი არაა.

მთელ დედამიწაზე გაბნეული იყო ებრაელი ერი, მოძულებული და დევნილი, უსამშობლო და უმამულო, რწმენადაკარგული და მომავლის იმედის გარეშე, არსებობდა და ცხოვრობდა ქრისტიანთა თუ მუსულმანთა წყალობით, მხოლოდ იმიტომ, რომ უკეთ გამოჩნდეს მათი განდგომილება. ღვთის რისხვა ხილულ ტვირთად აწევს მას, მათი მწუხარება იცის ყველამ. და ასე იქნება, ვიდრე არ აღსრულდება წარმართთა ჟამი, ვიდრე ყოველი ერი არ აღიარებს ქრისტეს ჯვარცმას. მაშინ ისრაელი მოექცევა და „ასე გადარჩება მთელი ისრაელი, როგორც წერია: „მოვა სიონით მხსნელი და უღმერთოებას მიაქცევს ისრაელისგან. ეს არის ჩემი აღთქმა მათდამი, როდესაც წარვხოცავ მათ ცოდვებს“ (რომ. 11.25-დან). მაშინ დასრულდება ისრაელის დიდი მწუხარება.

„და მსწრაფლ, იმ დღეთა პირის შემდეგ, დაბნელდება მზე, მთვარე აღარ გამოსცემს ნათელს, ვარსკვლავები ჩამოცვივნიან ციდან და შეიძვრიან ციურნი ძალნი. და მაშინ გამოჩნდება კაცის ძის ნიშანი ცაზე“, ეს იქნება ცნობა მეორედ მოსვლისა. წინასწარმეტყველების ეს „მსწრაფლ“ არ

მიანიშნებს იმას, რომ ყველაფერი იერუსალიმის დაცემას მალევე მოჰყვება. იუდეველი ერის დიდი მწუხარება დაიწყო ჩვენი წელთაღრიცხვის 60-იან წლებში და ჯერ კიდევ არ დასრულებულა. ეს „მსწრაფლ“ არ მიანიშნებს ორი მოვლენის - იერუსალიმის დაცემისა და სამყაროს დასასრულის - დროში ერთიანობას. რეალობამ ისინი იმდენად გაყო, რომ დღეს მათი ერთად წარმოდგენა შეუძლებელია, მაგრამ წინასწარმეტყველებაში ერთი მეორის წინასახეა.

ქრისტეს მეორედ მოსვლას ზეციური ნიშნებიც მოჰყვება: მზისა და მთვარის დაბნელება, ვარსკვლავების ცვენა და ზეციური ძალების, ანგელოზების შეძვრა.

ამ მოვლენათა ერთობლიობა გულისხმობს ბუნების კანონზომიერებათა ცვლილებებს, რისი ფაქტობრივი შესაძლებლობაც არსებობს უდიდესი ასტრონომიული გადატრიალებებით, რომლებიც შესაძლოა მოხდეს მზის სისტემასა და ვარსკვლავურ სამყაროში. მუდმივად მოგიზიგოზე და დაუწყველი მზე საბოლოოდ შეიძლება დაიწვას და დაკარგოს თავისი მიმზიდველი ძალა. დედამიწა და პლანეტები ამის შედეგად ასცდებიან თავიანთ გზებს და მოძრაობისას მოწყვეტილ ვარსკვლავთა მსგავსად გამოჩნდებიან. ზეციურ მნათობთა მოძრაობით შეიძლება ანგელოზებიც.

თვით იესო ქრისტეს მოსვლა არ იქნება ალეგორიული თუ სულიერი. იგი მოვა ნამდვილად, ჭეშმარიტად. მაცხოვრის მთელი ეს საუბარი გვაფიქრებს, რომ იგი მეორედ მოსვლაზე ქადაგებს: ცდილობს მოწაფეები დაიცვას ცრუ წინასწარმეტყველთაგან, საუბარს აქვს დოგმატურ-ისტორიული, და არა მოწოდებითი, ტონი, საუბრობს ხილული ბუნების ნიშნებზე.

კაცის ძის მოსვლას ანგელოზები მგრგვინავი საყვირებით აუწყებენ სამყაროს. იუდეველები დიდ დღესასწაულებზე საყვირებით მოუწოდებდნენ ხალხს. მსგავსად ამისა, საშინელ სამსჯავროზე ყოველ ერს მოუწოდებენ საყვირების, ცხადია არამატერიალური, ხმით.

მაცხოვარი მოწაფეებს მოუთხრობდა სამყაროს დასასრულის სარწმუნო ნიშნებზე და ამით აკმაყოფილებდა მათ ცნობისმოყვარეობასა და

იცავდა მათ ამო მოლოდინისაგან. ზაფხულის მოახლოებას ცხადყოფს ფოთლები, „როცა მისი ტოტები რბილდება და ფოთლები გამოაქვს, ასევე თქვენც, როცა იხილავთ ყოველივე ამას, იცოდეთ, რომ უკვე ახლოა, კარზეა მომდგარი“ დაცემა იერუსალიმისა, როცა იხილავთ იერუსალიმის ალყას და სახარების ქადაგებას. მაცხოვარი დასასრულს აკონკრეტებს: „არ გადავა ეს მოდგმა, ვიდრე ყოველივე ეს არ აღსრულდება“. ქრისტეს თანამედროვეთა მოდგმა გახდა მოწმე და თვითმხილველი იერუსალიმის დაცემისა. არსებობს განმარტება, რომლის მიხედვითაც ამ სიტყვებში უნდა დავინახოთ ქრისტეს მეორედ მოსვლა და „მოდგმა“ გულისხმობს ზოგადად იუდეველ ერს. ანუ, ებრაელი ერი იხილავს ქრისტეს მეორედ მოსვლის წინასწარმეტყველების აღსრულებას.

მაცხოვარი ამბობს, რომ საშინელი სამსჯავროს დღე როდის იქნება, არავინ უწყის, თვით კაცის ძემაც კი. ცხადია, აქ გულისხმობს საკუთარ ადამიანურ მხარეს. როგორც ღმერთი, იგი ყოვლისმცოდნეა. აგნოსტიკოსები და არიანელები თვლიდნენ, რომ იესო ქრისტემ, როგორც დაბალი საფეხურის ღმერთმა, არ იცის საშინელი სამსჯავროს დღეზე. თუმცა, რადგან მან იცის ვისგან და ვისზე აღსრულდება იგი, შესაბამისად ეცოდინება როდის მოხდება ეს. არცოდნაზე იგი საუბრობს თავმდაბლობითა და საკუთარი ადამიანური ბუნების შეგნებით, რომლისთვისაც ბევრი რამ მიუღწეველია.

იგავები საშინელ სამსჯავროზე

(მთ. 25:1-30)

მეორედ მოსვლაზე ქადაგება ქრისტემ დაასრულა სულიერი მღვიძარების შეგონებით და ეს უმთავრესი ჭეშმარიტება ათი ქალწულისა და ტალანტების შესახებ იგავებით გადმოსცა.

1. იგავი ათ ქალწულზე

შუალამით ათი ქალწული ანთებული ლამპრებით ელოდა სიძისა და დედოფლის საქორწილო მსვლელობას, რათა შეერთებოდნენ ზეიმს.

„ხოლო ხუთი მათგანი გონიერი იყო, ხუთი კი - უგუნური. უგუნურებმა აიღეს თავიანთი ლამპრები, მაგრამ თან არ წაიღეს ზეთი. გონიერებმა კი თავიანთ ლამპრებთან ერთად თან წაიღეს ზეთიც თავიანთი ჭურჭლებით. და რაკი სიძემ დაიგვიანა, ყველას რული მოერია და ჩაეძინა. მაგრამ შუალამისას გაისმა ძახილი: აჰა, მოდის სიძე, გამოდით, გამოეგებეთო. მაშინ ადგა ყველა ქალწული და გამართეს თავიანთი ლამპრები. და უგუნურებმა უთხრეს გონიერთ: გვიწილადეთ თქვენი ზეთი, ვინაიდან ჩვენი ლამპრები ქრება. გონიერებმა კი მიუგეს: რომ არ შემოგვაკლდეს ჩვენცა და თქვენც, გიჯობთ წახვიდეთ ვაჭრებთან და იყიდოთ თქვენთვის. როცა საყიდლად წავიდნენ, მოვიდა სიძე; მზადმყოფნი მასთან ერთად შევიდნენ ქორწილში და დაიხშო კარი. შემდეგ მოვიდნენ დანარჩენი ქალწულნიც და სთხოვეს: უფალო, უფალო, გაგვიღე ჩვენ. ხოლო მან პასუხად მიუგო: ჭეშმარიტად გეუბნებით: არ გიცნობთ თქვენ. მაშ, იფხიზლეთ, ვინაიდან არც დღე იცით და არც საათი, როდის მოვა მე კაცისა“. იგავი სიფხიზლის შეგონებით სრულდება.

1. იგავი ათი ქალწულის შესახებ ასახავს აღმოსავლური ქორწილის სახალხო წეს-ჩვეულებებს, რომელსაც დღემდე იცავენ. კერძოდ, რიცხვი ათი აქ შემთხვევითი არ არის. სწორედ ამ რაოდენობის ადამიანები იკრიბება ქორწილში და იწოდება სასიძოსა და დედოფლის მეგობრებად.

2. განმარტებელები გვიხსნიან, რომ ქალწულები იგავში ხვდებიან სასიძოს, რომელსაც მიჰყავს შინისკენ მამის სახლიდან წამოყვანილი პატარძალი. მსვლელობა სრულდება შუალამით, რაც მიუთითებს, რომ ზეიმი დასასრულს უახლოვდება. ქორწილის კურთხევა ხდებოდა შუალამით, მზის ჩასვლისას და შუალამემდე გრძელდებოდა.

შუალამით სასიძოს თავის მეგობრებთან ერთად ლხინითა და ლამპრებით მიჰყავდა საცოლე საკუთარ სახლში. გზაზე მათ ხვდებოდნენ ქალწულები ანთებული სანთლებით და უერთდებოდნენ საქორწილო პროცესიას. სასიძოს სახლში გრძელდებოდა საერთო ზეიმი ზოგჯერ მთელი ღამის განმავლობაში. სწორედ ასეთი ქორწილია ასახული იგავში.

3. აღსანიშნავია იგავის შემდეგი დეტალი: სულელ ქალწულებს ლამპრები ჯერ კიდევ უნთიათ, ანუ ზეთი აქვთ, მაგრამ ფრთხილობენ, რომ სასიძოს მოსვლამდე დაეღევათ და სთხოვენ ბრძენ ქალწულებს ზეთის განაწილებას. ასეთი შემთხვევებისთვის ძველად იყენებდნენ პატარა ლამპრებს, რომლებშიც ზეთი ადრე თავდებოდა. ამიტომ წინდახედულები ატარებდნენ განსაკუთრებულ ჭურჭელს ზეთის მარაგით, რომლითაც დროდადრო ავსებდნენ ლამპრებს.

ქალწულები ელიან სასიძოს - ასე ადამიანების მიერ მსაჯული უფლის მოსვლის მოლოდინი გამოიხატება. მხოლოდ მღვიძარე, თავიანთი რწმენითა და კეთილი საქმეებით ზეციური სასიძოს შესახვედრად გამზადებულ ადამიანთა სულები მოახერხებენ თავიანთი ლამპრების გამართვას, ბრძენი ქალწულების მსგავსად და შეუერთდებიან საქორწილო ზეიმს, თუმცა ისინიც დაიღალნენ სასიძოს მოლოდინით. ხოლო სულელებმა, მიუხედავად რწმენისა, ვერ მოამზადეს ზეთი (კეთილი საქმეები) და ამაოდ სთხოვდნენ შემწეობას სხვებს.

სასიძოს მოლოდინში ყველას რული მოერია და ჩაეძინათ, ყველას, არა მარტო სულელებს, ბრძენებსაც. რას ნიშნავს ეს საყოველთაო ძილი, რომელიც სხვადასხვა შედეგით სრულდება ამ ათი ქალწულისათვის? ქრისტეს მოლოდინისას ყველა მორწმუნის საერთო სიფხიზლის შესუსტება დაუშვებელია, რადგან ეს იქნებოდა ქრისტეს ეკლესიაში სული წმინდის ნაკლებობის ნიშანი. ის კი მუდამ სუფევს და ფხიზლობს, რათა აცხონოს ღვთის რჩეულნი. განმარტებლები საუბრობენ, რომ აქ საუბარია სიკვდილზე, რომელიც ყველას ეწვევა და რომლისგანაც ანგელოზთა საყვირები გამოგვადვილებს. სასიკვდილო ძილისგან გაღვიძებულ ბრძენთა სულები გამართავენ თავიანთ ლამპრებს და მოემზადებიან ზეციურ სასუფეველში დასამკვიდრებლად. უზეთოდ მყოფნი კი დარჩებიან სასახლის გარეთ, სადაც „იქნება ტირილი და კბილთა ღრჭენა“.

სასიძოს დაგვიანება, მომლოდინეთა თვლემა, სასიძოს მოულოდნელი მოსვლა არ უნდა გავიგოთ ისე, თითქოს უფალი ყოვნდება; პეტრე მოციქული წერს: „არ აყოვნებს უფალი აღთქმის აღსრულებას, როგორც ზოგიერთს ჰგონია, არამედ სულგრძელია თქვენს მიმართ, რადგანაც ვისიმე დაღუპვა კი არა სურს, არამედ ის, რომ ყველა მოიქცეს სინანულად. ხოლო უფლის დღე მოვა როგორც მპარავი, და მაშინ ზათქით გადავლენ ცანი, კავშირნი მზურვალეებით დაიშლებიან და ცეცხლს მიეცემა მიწა და ყოველი საქმე მისი“ (II პეტრ. 3.9-10). მოციქული სიტყვა „მპარავში“ გულისხმობს უფლის მოულოდნელად მოსვლას, ასე დაიწყება მეორედ მოსვლაც.

4. ვაჭრობიდან დაბრუნებულმა სულელმა ქალწულებმა დაიგვიანეს ზეიმზე მისვლა და არ შეუშვეს ისინი სასახლეში. ამაო აღმოჩნდა მათი განცხადება, რომ ისინი იცნობდნენ სასიძოს. ამაოდ სთხოვეს პირადად მას ზეიმზე შესვლა. უფალი პასუხობს: „არ

გიცნობთ თქვენ“. ანუ უფალი არ იცნობს ზარმაცებსა და დაუდევრებს. ნეტარი ავგუსტინეს განმარტებით: უფალი არ იცნობს მათ, ვინც არ ცნობს უფალს.

2. იგავი ტალანტებზე

რწმენას სჭირდება მუდმივი სიფხიზლე, რომელიც გულისხმობს კეთილი საქმით დაკავებას. სწორედ ამაზე საუბრობს უფალი ტალანტების შესახებ იგავში.

ერთმა კაცმა „გამგზავრებისას უხმო თავის მონებს და მთელი თავისი ავლადიდება ჩააბარა. ერთს ხუთი ტალანტი მისცა, მეორეს - ორი, მესამეს - ერთი, თვითუფლს - მისი უნარის მიხედვით, და გაემგზავრა. ხუთი ტალანტის მიმღები წავიდა, ივაჭრა და ხუთი სხვა ტალანტიც მოიგო. ასევე ორი ტალანტის მიმღებმა მოიგო ორი სხვაც. ხოლო ერთი ტალანტის მიმღები წავიდა, მიწაში დაფლა და დამალა თავისი პატრონის ვერცხლი. დიდი ხნის შემდეგ დაბრუნდა იმ მონების პატრონი და ანგარიში მოსთხოვა მათ. ეახლა ხუთი ტალანტის მიმღები, ხუთი სხვა ტალანტიც მიართვა და უთხრა: ბატონო, შენ მომეცი ხუთი ტალანტი და, აჰა, მათი წყალობით, ხუთი სხვა ტალანტიც მოვიგე. ხოლო პატრონმა მიუგო მას: კეთილი, სანდო და კეთილო მონავ! რაკილა მცირედში სანდო იყავ, დიდს განდობ შენ: შემოდი შენი პატრონის სიხარულში. ეახლა ორი ტალანტის მიმღებიც და უთხრა: ბატონო, შენ მომეცი ორი ტალანტი და აჰა, მათი წყალობით, ორი სხვა ტალანტიც მოვიგე. ხოლო პატრონმა მიუგო მას: კეთილი, სანდო და კეთილო მონავ! რაკი მცირედში სანდო იყავ, დიდს განდობ შენ: შემოდი შენი პატრონის სიხარულში. ეახლა ერთი ტალანტის მიმღებიც და უთხრა: ბატონო, ვიცოდი, რომ სასტიკი კაცი ხარ; მოიმკი, სადაც არ დაგიტესტავს, და კრებ, სადაც არ დაგიბნევია. ჰოდა, შემეშინდა, წავედი და მიწაში დავფალი შენი ტალანტი; აჰა, შენი შენავე გქონდეს. ხოლო პატრონმა მიუგო და უთხრა მას: უკეთურო და მცონარა მონავ! იცოდი, რომ მოვიმკი, სადაც არ დამიტესტავს, და ვკრებ, სადაც არ დამიბნევია. ამიტომაც გმართებდა ვაჭრებისათვის მიგეცა ჩემი ვერცხლი, რათა დაბრუნებულს მიმეღო ჩემი სესხი მონაგებიტურთ. მაშ, წაართვით მაგას ტალანტი, და მიეცით ათი ტალანტის მქონეს. რადგან ყველა მქონეს მიეცემა და მიემატება, ხოლო არმქონეს წაერთმევა ისიც, რაცა აქვს. ხოლო ეგ ურგები მონა გააგდეთ გარესკნელის ბნელში. და იქნება იქ ტირილი და კბილთა ღრჭიალი“.

ამ იგავს უკავშირებენ ათი ქალწულის იგავს. თუ ქალწულების ამბავი გვასწავლის მორწმუნის შინაგან საქმიანობის აუცილებლობას,

რწმენასა და სულიერ სიფხიზლეს, ეს უკანასკნელი იგავი მიგვანიშნებს, რომ აუცილებელია კეთილი საქმეებით მოვემზადოთ ზეციურ მსაჯულთან შესახვედრად.

თვითშემოქმედებისა და ბუნებრივი ნიჭიერების (ტალანტების) განვითარება აუცილებელია ადამიანისათვის უკანასკნელი ხვედრის მისაღებად, - გვასწავლის იგავი. უფლის მიერ მოცემული ცხოვრებისეული ძღვენი და ბედნიერება უნდა ვისარგებლოთ, გამოვიყენოთ, მოვიხმაროთ და სხვებს მოვახმაროთ - გვავალდებულებს უფალი.

იგავში პატრონი არათანაბარი რაოდენობის ტალანტებს არიგებს, თითოეული მათგანის ძალის შესაბამისად. ანუ ეს დამოკიდებულია არა დამრიგებლის ნებაზე, არამედ მიმღების შესაძლებლობებზე, უნარებზე. ასე განისაზღვრება პირველის უფრო ვრცელი საქმიანობა და შესაბამისი პასუხისმგებლობა და მეორის შედარებით შეზღუდული საქმიანობის წრე და მოვალეობა. ტალანტი ერგო მესამესაც, ერთი ტალანტი, რომელიც ასევე შეიძლებოდა გამოეყენებინა საქმეში და სარგებელი მიეღო. მაგრამ მან ვერ შეძლო ერთი ტალანტის სარგებლობაც კი.

თითოეულ ადამიანს აქვს უნარი მიიღოს იმდენი ტალანტი, როგორიცაა მისი ბუნებრივი შესაძლებლობები და მიდრეკილებანი, ამასთანავე რწმენის ხარისხი და თავისუფალი თვითშემოქმედებითი უნარი. აქედან გამომდინარე, ღვთის ტალანტები ადამიანს თავს ეხვევა და არ ზღუდავს მის თავისუფლებას. ამდენად, მათი გამოყენების პასუხისმგებლობა ადამიანს ეკისრება.

„დიდი ხნის შემდეგ“ ბრუნდება, იგავის მიხედვით, პატრონი და ითხოვს ანგარიშს. ანუ მათ მიეცათ საჭირო დრო განესაზღვრათ მათზე მიბარებული ქონება და განეკარგათ იგი სიფრთხილითა და გულმოდგინებით. მონას, რომელმაც დამალა ტალანტი მიწაში, ჰქონდა დრო, შეეცვალა თავისი გადაწყვეტილება. მეპატრონის დიდი ხნით არ ყოფნა შეესაბამება ადამიანის სიცოცხლესა და და მის საიქიო მდგომარეობას; მისი დაბრუნება კი - უფლის მეორედ მოსვლას; მონებთან ანგარიში არის საშინელი სამსჯავრო.

„ბატონო, ვიცოდი, რომ სასტიკი კაცი ხარ“, - მესამე მონის საყვედური არასამართლიანი და დაუმსახურებელია, რადგან მშრომელი მონები არ აყვედრიან ამას პატრონს, როგორც ზარმაცი მონა. ამასთან,

მეპატრონე მესამე მონის ანგარიშის მოთხოვნამდე პირველ ორს მცირედში სანდოობისთვის ასაჩუქრებს მრავალი ქალაქის ბატონობით. მეპატრონეს არ განუკარგავს მათი ტალანტები ანგარებით, არც მონებისთვის უთხოვია მისთვის მიეცათ ტალანტების მოგება.

ეს გვასწავლის, რომ განისჯება არა მხოლოდ ზნეობით ბოროტი და მოძალადე, არამედ ზარმაცი და უზრუნველი მონებიც.

საგულისხმოა, რომ ერთგულ მონებს მეპატრონე არა მხოლოდ აქებს და აჯილდოებს, არამედ თავის სიხარულში ეპატიჟება: „შემოდი შენი პატრონის სიხარულში“. განმარტებელთა მოსაზრებით, ეს მონობისაგან თავისუფლებას ნიშნავდა. ძველად ერთგულ მონას გვერდით მოისვამდა ბატონი და ის თავისუფალი ხდებოდა. იესო ქრისტე მოწაფეების დამშვიდობებისას ეუბნება: „უკვე აღარ გიწოდებთ მონებს, ვინაიდან მონამ არ იცის, რას აკეთებს მისი ბატონი; არამედ მეგობრებს“ (იოან. 15.15 = მდრ. ლუკ. 12.37).

ქალწულებისა და ტალანტების იგავთა ანალიზის შედეგად შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ სასიკვდილოა სულელი ქალწულების ცრუ თავდაჯერებულობა, სასიკვდილოა ზარმაცი მონების საკუთარ ძალასა და მეპატრონის სამართლიანობაში დაეჭვება. სულელ ქალწულს ძალიან ადვილი ეგონა უფლის მსახურება, ზარმაცი მონა კი თვლიდა, რომ ძალიან მწელი იყო ეს. ორივე დაისაჯა.

3. სწავლება საშინელ სამსჯავროზე

იერუსალიმისა და სამყაროს მომავალი ხვედრის წინასწარმეტყველება იესო ქრისტემ დაასრულა საშინელი სამსჯავროს შესახებ სწავლებით. „როდესაც მოვა ძე კაცისა თავისი დიდებით და ყველა წმიდა ანგელოზი მასთან ერთად, მაშინ დაჯდება იგი თავისი დიდების ტახტზე. შეიყრება მის წინაშე ყველა ხალხი და გაარჩევს მათ ერთმანეთისაგან, როგორც მწყემსი გამოარჩევს ცხვრებს თხებისაგან. და დააყენებს ცხვრებს თავის მარჯვნივ, ხოლო თხებს - მარცხნივ. მაშინ ეტყვის მეუფე მის მარჯვნივ მდგომთ: მოდი, კურთხეულნიო მამაჩემის მიერ, და დაიმკვიდრეთ სასუფეველი, თქვენთვის გამზადებული ქვეყნის დასაბამიდან. რადგან შშიოდა და მომეცით საჭმელი; მწყუროდა და მასვით; უცხო ვიყავი და შემიწყნარეთ; შიშველი ვიყავი და შემომოსეთ; სნეული ვიყავი და მომხედეთ; საპყრობილეში ვიყავი და მინახულეთ. მაშინ მართალნი პასუხად ეტყვიან მას: უფალო, როდის გიხილეთ შენ შშიერი და დაგაპურეთ? ანდა მწყურვალი და გასვით შენ? როდის გიხილეთ შენ უცხოდ და

შეგიწყნარეთ? ანდა შიშველი და შეგმოსეთ შენ? როდის გიხილეთ შენ სნეული, ან საპყრობილეში, და გინახულეთ? მიუგებს მეუფე და ეტყვის მათ: ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: რითაც შეეწიეთ ერთს ამ ჩემს მცირე ძმათაგანს, იმით მე შემეწიეთ. მაშინ ეტყვის მარცხნივ მდგომთაც: წადით ჩემგან, წყეულნო, საუკუნო ცეცხლში, რომელიც ეშმაკისა და მისი ანგელოზებისთვისაა გამზადებული. რადგან მშვიოდა და არ მომეცით საჭმელი; მწყუროდა და არ მასვით; უცხო ვიყავი და არ შემიწყნარეთ; შიშველი ვიყავი და არ შემმოსეთ; სნეული ვიყავი და საპყრობილეში, და არ მინახულეთ. მაშინ ისინიც პასუხად ეტყვიან მას: უფალო, როდის გიხილეთ შენ მშვიერი, ან მწყურვალი, ან უცხოდ მყოფი, ან შიშველი, ან სნეული, ან საპყრობილეში და არ გემსახურეთ? მაშინ მიუგებს და ეტყვის მათ: ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: რითაც არ შეეწიეთ ერთს ამ ჩემს მცირე ძმათაგანს, იმით არც მე შემეწიეთ. და წავლენ ესენი საუკუნო სატანჯველში, ხოლო მართალნი - საუკუნო სიცოცხლეში“.

საგულისხმოა, რომ მომავალი მსაჯული იწოდება კაცის ძედ. ის განსჯის ადამიანების ადამიანურ ბუნებას. განისჯება ყველა: ცოცხალი და გარდაცვლილი (აღმდგარი), მორწმუნე და ურწმუნო, ახლობელი და შორეული.

მარჯვნივ მდგომარე იწოდება მამის მიერ კურთხეულად. ეს გვაჩვენებს, რომ სამსჯავროში მონაწილეობას მამაც მიიღებს, სამსჯავროს წარმართავს ძე ღმერთი. ზეციური სამეფო ქვეყნის დასაბამითგან გამზადებულია, ანუ გარდაუვალია ღვთის განზრახულობა, ის მუდამ ზრუნავს ადამიანზე.

მსაჯულის მარჯვნივ მყოფი საუკუნო ნეტარების ღირსი მართლები შეადგენენ მოწყალე ადამიანთა თანრიგს. სხვები, რომლებსაც აღუთქვა უფალმა ნეტარება სულიერი სიმშვიდის, სიმდაბლის, წმინდა გულისა და სხვათა გამო (მთ.5), სიმართლისათვის დევნილნი და უდანაშაულოდ ტანჯულნი აქ არ იხსენებიან. ეს არ ნიშნავს, რომ მოწყალების სათნოება სხვებზე უპირატესია, რომ მხოლოდ ისინი დაიმკვიდრებენ ნეტარებას. ეს უფრო იმაზე დაგვაფიქრებს, რომ მოწყალება ყველასათვის მისაღწევი სათნოებაა და გარეგნულად გამოვლინდება სხვადასხვა სახით. წმინდა იოანე ოქროპირი ამბობს: „სხვადასხვაა მოწყალების სახე და დიდია ცნება ესე“. ამიტომაც მაცხოვარი ყურადღებას

ამაზვილებს ხორციელი მოწყალების საქმეებს და არ ახსენებს სულიერს. ვინც უარს ეტყვის მშვიერსა და მწყურვალს, ის ვერც კეთილ დარიგებას მისცემს გაჭირვებულ ადამიანს, ვერ შეძლებს მწუხარეს დამშვიდებასაც კი.

მეორე მხრივ, ვინც არ დააპურებს მშვიერს და არ დაარწყულებს მწყურვალს, მას თავადაც არ სწყურია სიმართლისათვის. აქედან გამომდინარე, მოწყალება უღებს კარს სხვა სათნოებებს. სამსჯავროზე, როცა ადამიანურ სამართალსა და დამსახურებებს არ ექნება ადგილი და მნიშვნელობა, უპირველესად მოწყალება იქნება შექცეული და მოწყალენი შეიწყალებიან. ეს არ გამორიცხავს შეწყალებას სულით მდაბლებისას, რომლებიც გამდიდრდნენ სწორედ მოწყალების საქმეებით, არც მონანულებისა და მტირალნის, არც მშვიდთა და სიმართლისათვის დევნილთა, რომლებიც მოწყალებით პატიობენ თავიანთ მდევნელებს ყოველგვარ მტრობასა და უსამართლობას.

მოწყალების საქმეს, რომელიც უნდა აღასრულონ ადამიანებმა საჭიროების შესაბამისად, იესო ქრისტე საკუთარ არსებას უკავშირებს. ერთი მხრივ, ქრისტე სხეული ეს ეკლესიის წევრებია, რომლებიც მტკიცედ უნდა იდგნენ ერთად. მეორე მხრივ, კი მშვიერი, მწყურვალენი, შიშველნი და სნეულნი, უცხონი და საპყრობილეში მყოფნი საკუთარ თავში ატარებენ ქრისტეს, რომელიც მოვიდა დედამიწაზე სიმდაბლით, ივნო და იტანჯა. ამიტომაც უწოდებს ქრისტე მათ მცირე ძმებს.

საუკუნო ნეტარებისთვის მოწოდებული მართლები, თავიანთი საოცარი თავმდაბლობით, არ თვლიან თავს ღირსად ნეტარებისა. ისინი უფალს პასუხობენ: „უფალო, როდის გიხილეთ შენ მშვიერი და დაგაპურეთ? ანდა მწყურვალი და გასვით შენ? როდის გიხილეთ შენ უცხოდ და შეგიწყნარეთ? ანდა შიშველი და შეგმოსეთ შენ? როდის გიხილეთ შენ სნეული, ან საპყრობილეში, და გინახულეთ?“. ეს ცხადყოფს, რომ ისინი გრძნობენ საკუთარი საქმეების სიმცირესა და აღთქმული ნეტარების სიდიადეს. უწმინდურები, რომლებიც საუკუნო ტანჯვისთვის არიან განმზადებულნი, ცდილობენ თავი ასე იმართლონ: „უფალო, როდის გიხილეთ შენ მშვიერი, ან მწყურვალი, ან უცხოდ მყოფი, ან შიშველი, ან სნეული, ან საპყრობილეში და არ გემსახურეთ?“. ეს სამართალი არ მიიღება

ყოვლისმცოდნე და მართალი მსაჯულის მიერ და დამნაშავენი ვერ ასცდებიან მოსალოდნელ სასჯელს.

უმოწყალო ადამიანები დაისჯებიან საუკუნო ტანჯვით მოყვასის სიყვარულის ნაკლებობის გამო, თუმცა, როგორც ჩანს, მათ ჰქონდათ სხვა სათნოებები. მაგრამ, ვისაც არ უყვარს საკუთარი მოყვასი, ის ვერ ადასრულებს რჯულის მთავარ მცნებას. „ვინაიდან თუ თავისი ძმა არ უყვარს, რომელსაც ხედავს როგორღა შეიყვარებს ღმერთს რომელსაც ვერ ხედავს?“ (I იოან. 4.20). ღვთისა და მოყვასის სიყვარულის გარეშე სათნოებას ვერ მოვიპოვებთ.

ამ საუბრის მიხედვით, მაცხოვრის სამსჯავრო იქნება უკანასკნელი და საშინელი. მართლებსა და ცოდვილებს თავად ეცნობათ საკუთარ ხვედრი, ერთი მიიღებენ საუკუნე ნეტარებას, მეორენი - საუკუნო ტანჯვას. ცვლილება შეუძლებელია: „და წავლენ ესენი საუკუნო სატანჯველში, ხოლო მართალნი - საუკუნო სიცოცხლეში“.

საშინელ სამსჯავროზე საუბრით იესო ქრისტემ დაასრულა თავისი საზოგადო ქადაგება. იგი დაიწყო ღვთის სასუფევლის მოახლოების ხარებით და დასრულდა ზეციური სასუფევლის გახსნის ქადაგებით. ეს ბოლო საუბარია, ბოლო განაჩენია ადამიანებისა. მან უკვე ისაუბრა ტაძარსა და მის მაცხოვრებლებზე, იერუსალიმსა და რჩეულ ერზე, საბოლოოდ კი - სამყაროსა და კაცობრიობაზე. ამის შემდეგ მაცხოვარი მხოლოდ მოწაფეებს ესაუბრება, ემშვიდობება მათ და აძლევს საჭირო დარიგებებს.

იესო ქრისტეს ცხოვრების უკანასკნელი დღეები

ღმერთკაცის მიწიერი ცხოვრების უკანასკნელი პერიოდი უმთავრესად მღვდელმთავრულ მსახურებას ეძღვნება. ახლოვდებოდა კაცობრიობის ისტორიის უდიდესი პასეჟი, რომელიც გადაწყვეტდა მთელი სამყაროს ბედს. ახლოვდებოდა უკანასკნელი მოვლენა, რომელსაც მიწიერი მონობისაგან უნდა გამოესყიდა არა მხოლოდ იუდეველი ერი, არამედ ცოდვის მონობისაგან უნდა გაეთავისუფლებინა მთელი კაცობრიობა. ამ მოვლენას არ ახლდა ეგვიპტელი პირმშოების ამოწყვეტა, აქ თავად ბოროტების პირმშო - ეშმაკი - მარცხდებოდა. თუმცა ეს პასეჟი მოითხოვდა არა უბრალოდ პირველმოგებულ კრავს ცხვრის ფარიდან, არამედ ზეციური მამის რჩეულ, მხოლოდშობილ ძეს, რომელმაც დედამიწაზე მოვლინებისთანავე საკუთარი თავი გაამზადა დასაკლავად. „რჩეულთა სისხლის ჰკურებისათვის“ (I პეტრ. 1.2) ახლა საჭირო იყო არა ცხოველთა სისხლი, „არამედ უმანკო და უბიწო ტარიგის - ქრისტეს ძვირფასი სისხლი“ (I პეტრ. 1.19), რომელიც ამგვარად „ჩვენი პასეჟი“ გახდა (I კორ. 5.7); ის წარმოგვიდგა არა მხოლოდ მსხვერპლად, არამედ მღვდლადაც. როგორც მსხვერპლი გოლგოთაზე დაიკვლება, როგორც მღვდელმთავარი თავის სისხლსა და ხორცს შესთავაზებს მორწმუნეებს საჭმელად. და ამაღლდება მათთან ერთად ცად, ზეციურ მამასთან (ებრ. 9.12,24). აი, ეს მსხვერპლშეწირვა აღსრულდა იესოს დედამიწაზე ყოფნის ბოლო დღეებში თავისი შედეგებითა და გარემოებებით. დაიწყო იუდას გაცემით და დასრულდა იესო ქრისტეს ზეცად ამაღლებით.

იუდას გაცემა

(მთ. 26:14-16; მარკ. 14:10-11; ლუკ. 23:3-6)

ახლოვდებოდა უფუარობის დღესასწაული. მღვდელმთავრებს გადაწყვეტილი ჰქონდათ იესოს მოკვლა და ეძებდნენ შემთხვევას თავიანთი განზრახვის აღსასრულებლად. ადვილად ვერ შეძლებდნენ ამას, ხელი რომ არ შეეწყო იესოს ერთ-ერთ მოწაფეს - იუდა ისკარიოტელს. „შევიდა სატანა იუდაში, რომელსაც უწოდებდნენ ისკარიოტელს, და რომელიც იყო ერთი

თორმეტაგანი. წავიდა და უთხრა მღვდელმთავრებსა და წინამძღვრებს, როგორ მიეცა მათთვის იესო. ხოლო მათ გაიხარეს და დათანხმდნენ, ვერცხლი მიეცათ მისთვის. ისიც შეჰპირდა და ეძებდა ხელსაყრელ დროს, რათა, ხალხის დაუსწრებლად, მათთვის მიეცა იგი“.

ოცდაათი ვერცხლი შესთავაზეს იუდას იესოს გაცემისათვის, ანუ ის ოდენობა, რომელსაც იხდიდნენ ერთ ჩვეულებრივ მონაში (ზაქ. 11.13). მზაკვარი მოწაფე ეძებდა ხელსაყრელ დროს, რათა გაეყიდა მასწავლებელი.

1. იუდას საქციელი არის გამცემლობის უპრეცედენტო შემთხვევა. უახლოეს მოწაფეთა რიცხვში მიღება, რჩეულთა თანაბარი ნიჭით დაჯილდოება, სხვებთან ერთად ღვთის სასუფეველის საიდუმლოებების სწავლება - ყველაფერ ამის მიუხედავად, იუდამ გადაწყვიტა მიეყიდა მასწავლებელი მტრებისათვის უმნიშვნელო საზღაურის სანაცვლოდ. ამასთან ამას აკეთებს არა ვინმეს დავალებითა თუ მოთხოვნით, არამედ მხოლოდ და მხოლოდ საკუთარი ნებით, ვერცხლისმოყვარეობის ვნებით აღძრული.

ასეთ ფსიქოლოგიურ ფაქტზე მსჯელობისას ვარაუდობენ, რომ იუდა, რომელიც დარწმუნებული იყო მაცხოვრის ღვთაებრივ ძალაში, რომელსაც არაერთხელ უნახავს როგორ სასწაულებრივად გადაურჩა იესო მტრებს, ფიქრობს, რომ მასწავლებელი შეძლებდა ამჯერადაც დაეხსნა თავი ტყვეობისგან, ან ტყვეობის შემთხვევაში - სიკვდილისაგან. ხოლო, როცა მისი ვარაუდები არ გამართლდა, როცა იესო ქრისტემ მიიღო ვნება და სიკვდილი, საკუთარი საქციელით შეძრულმა იუდამ დაუბრუნა ვერცხლი მღვდელმთავრებს და სასოწარკვეთილმა თავი ჩამოიხრჩო.

თუმცა საეჭვოა, რომ იმთავითვე ასეთი ვარაუდები ჰქონოდა იუდას. უფრო საფიქრებელია, რომ მან გაიგო სინედრიონის გადაწყვეტილება იესოს შეპყრობის შესახებ, გაიგო, რომ სინედრიონი ეძებდა შემთხვევას მალულად შეეპყროთ იესო და ვერ პოულობდა, და გადაწყვიტა, გამოეყენებინა ეს შემთხვევა და დაეკმაყოფილებინა საკუთარი ვერცხლისმოყვარეობა. ასე მას ეძლეოდა გზა, რომლითაც დაუახლოვდებოდა სინედრიონს, რომელიც შესაძლოა მალე მოწაფეების შეპყრობასაც გადაწყვეტდა. სავარაუდოდ, თავისი მდაბალი საქციელის შედეგებზე არც კი ფიქრობდა. მაგრამ როცა იხილა საკუთარი ვერცხლისმოყვარეობის შედეგი, მასწავლებლის სიკვდილი, ინანა და შიშთვილიბა. მოციქულები გვიხსნიან, რომ გამყიდველ იუდაში სატანა შევიდა. აქ კი ფსიქოლოგიური განმარტებების ძიება არ შეიძლება.

2. იესოს გაცემის სანაცვლოდ სინედრიონის წევრები იუდას აძლევენ 30 ვერცხლს (ἀργύριον), რომლის ღირებულება ზუსტად არ არის განსაზღვრული. არსებობს მოსაზრება, რომ ეს იყო მნიშვნელოვანი თანხა, რადგან ამ ვერცხლით საბოლოოდ შეისყიდეს სოფელი ანუ საკმაოდ ვრცელი ტერიტორია უცხოთა საფლავებისათვის (მთ. 27.7) და ეს თანხა იყო თანაბარი 600 მანეთისა (რუსული მანეთი 1913 წლის კურსით).

ნაწილი განმარტებელისა ითვალისწინებს სინედრიონის ანგარიშიანობასა და გამცემლის სიძუნწეს და თვლის, რომ ეს უნდა ყოფილიყო ძალიან მცირე თანხა, არა უმეტეს 15 მანეთისა. დარწმუნებით შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ მახარებლებიცა და იოსებ ფლავიუსიც ვერცხლს უწოდებენ იუდეურ მონეტა შეკვლას, რომლის ღირებულება 50 კაპიკიდან 1,5 კაპიკს შეადგენდა, შესაბამისად 30 ვერცხლი იყო 45-60 რუსული მანეთის ეკვივალენტური (1913 წლის კურსით). ეს თანხა ყველაზე უფრო შეესაბამება რეალობას, რადგანაც, სავარაუდოდ, სინედრიონის წევრები არ დააწესებდნენ იესოს გაცემისთვის იმაზე დიდ ოდენობას, რაც ღირდა რჯულის მიხედვით მონა (ზაქ. 21.32). მეორე მხრივ, იუდაც უნდა დაკმაყოფილებულიყო ამ თანხით, რათა იმთავითვე ვერცხლისმოყვარედ არ მიეღო სინედრიონს, ასეთ შემთხვევაში შესაძლოა სინედრიონს მსხვერპლის ხელში ჩაგდების შემდეგ კიდევ დაესაჩუქრებინა იგი. რაც შეეხება იმას, რომ ამ თანხით შეისყიდეს სოფელი, ეს უმნიშვნელო ფასი შესაძლოა იყო განპირობებული სხვადასხვა მიზეზით, სამეურნეო საქმიანობისა თუ სხვა მიზნებისთვის იყო უვარგისი ეს ადგილი, შესაძლოა მეპატრონემ ქველმოქმედებით დასწია ღირებულება. თუმცა ამ შემთხვევაში ყურადსაღებია არა ღირებულების ოდენობა, არამედ ის, რომ ეს თანხა იყო ერთი მონის საფასური.

საიდუმლო სერობა
ფეხთბანა. გამცემლის გამოაშკარავება.
ევექარისტის დადგინება.
(მთ. 26: 17-35; მარკ.14:12-31; იოან: 13.1-38)

„ხოლო უფუარობის პირველ დღეს მივიდნენ მოწაფეები იესოსთან და უთხრეს: სად გნებავს, რომ მოგიმზადოთ საჭმელად პასექი? მან კი თქვა: წადით ქალაქში ამა და ამ კაცთან და უთხარით: მოძღვარი ამბობს: მოაწია ჩემმა დრომ; შენთან ვყოფ პასექს ჩემს მოწაფეებთან ერთად. მოწაფეები ისე მოიქცნენ, როგორც უბრძანა იესომ, და მოუმზადეს პასექი. და მწუნრის ჟამს ინახად დაჯდა თორმეტ მოწაფესთან ერთად“.

დადგენილი წეს-ჩვეულების მიხედვით პასექის აღსრულებამდე იქ მყოფებს ფეხები უნდა დაებანათ, ამას კი აღსრულებდა მსახური. მაგრამ მათ არ ჰყავდათ მსახურები და არც არავის უნდოდა დაემდაბლებინა თავი

და შეესრულებინა ეს მოვალეობა. შესაბამისად წესი შეუსრულებელი რჩებოდა.

ამასთან ერთად მოწაფეები „დავობდნენ იმაზეც, თუ ვინ უფრო დიდად უნდა შერაცხილიყო მათში“ (ლუკ. 22.24). მაშინ იესო ქრისტემ უჩვენა მათ მაგალითი თავმდაბლობისა და სიყვარულისა - ფეხები თავად დაბანა მოწაფეებს.

მოწაფეებს არაერთხელ უხილავთ ღვთაებრივი მასწავლებლის ქმედებებში განსაკუთრებული ნიშნები და ამიტომაც არ უკითხავთ იესოსთვის, რატომ იქცეოდა ასე, არ შეწინააღმდეგებიან მას, რომელმაც აღასრულა ფეხთა ბანა ღვთის სიყვარულის და ღრმა მორჩილების ნიშნად.

მხოლოდ პეტრეს რწმენამ და ერთგულებამ ვერ მიიღო ის ფიქრი, რომ ღვთის ძეს, მითვის განუსაზღვრელად დიდს, უნდა დაებანა მისთვის და მოწაფეებისათვის ფეხები. ამიტომაც პეტრემ ორჯერ თქვა უარი ფეხთა ბანაზე. მაგრამ მასწავლებელმა უთხრა მას: „თუკი არ დაგბან, არ გექნება ჩემთან წილი“. და პეტრემ ითხოვა არა მხოლოდ ფეხების, არამედ ხელებისა და თავის დაბანაც. იესო ბრძანა: „განბანილს არაფერი სჭირდება, ფეხების დაბანის გარდა, ვინაიდან სულ მთლად სუფთაა, და თქვენც სუფთანი ხართ, მაგრამ ყველანი არა“; ასე მიანიშნა მათ შორის უწმინდურზე, გამცემელზე.

„ფეხები, რომ დაბანა მათ, აიღო თავისი მოსასხამი, კვლავ ინახად დაჯდა და უთხრა მათ: იცით, რა გიყავით? თქვენ მე მოძღვარსა და უფალს მიწოდებთ, და სწორსაც ამბობთ, რადგანაც ვარ. ხოლო თუ მე, მოძღვარმა და უფალმა, დაგბანეთ ფეხები, თქვენც ასევე უნდა ჰბანდეთ ფეხებს ერთმანეთს. რადგან მაგალითი მოგეცით, რათა, როგორც მე მოგექეცით, თქვენც ასევე მოიქცეთ“. ასე ასწავლიდა ერთმანეთის მორჩილებას.

სამჯერ მიანიშნა მოწაფეთა შორის გამცემელზე. თავდაპირველად წერილის სიტყვებით: „რომელიც ჩემს პურს ჭამდა, ტერფი აღმართა ჩემს წინააღმდეგ“ (ფსალმ. 40.10); შემდეგ, დაადასტურა, რომ გამცემელი დამსწრეთაგანი იყო. ამან გამოიწვია მოწაფეების კითხვები: „მე ხომ არა უფალო?“. იესო მათ პასუხობს: „ერთი თორმეტთაგანი, რომელიც ჩემთან ერთად ჩაყოფს ხელს ჯამში“. მაშინ იუდა სხვების მსგავსად კითხულობს: „მე

ხომ არა ვარ, რაბი?“ იესო პასუხობს მას: „შენ სთქვი“. ეს პასუხი არავის გაუგონია.

„მოწაფეები ერთმანეთს მისჩერებოდნენ და ვერ გაეგოთ, ვისზე თქვა ეს. ხოლო ერთი მოწაფეთაგანი, რომელიც უყვარდა იესოს, მკერდზე მიყრდნობოდა მას. სიმონ-პეტრემ ანიშნა მას და უთხრა: ჰკითხე, ვინ არის, ვისზედაც ამას ამბობსო. ხოლო ის მკერდზე მიეკრა იესოს და უთხრა: უფალო, ვინ არის? იესომ მიუგო: ის არის, ვისაც ჩაწებულ ლუკმას მივცემ. ჩააწო ლუკმა და მისცა იუდას, სიმონის ძეს, ისკარიოტელს. ამ ლუკმის შემდეგ შევიდა მასში სატანა. და უთხრა მას იესომ: რასაც აკეთებ, მალე გააკეთე. მაგრამ ინახად მსხდომთაგან ვერავინ მიხვდა, რად უთხრა ეს“.

მოწაფეები ვერ მიხვდნენ იესოს სიტყვების მნიშვნელობას, მაგრამ მიხვდა იუდა. გაიაზრა, რომ გამცემლობა განცხადებულია და მას აღარ ესაქმებოდა იესოს საზოგადოებაში, საჩქაროდ წავიდა სიონის დარბაზიდან მღვდელმთავრებთან. მოწაფეებმა იფიქრეს, რომ იესომ იგი გაგზავნა სადღესასწაულო საყიდლებისათვის ან გლახაკებისთვის მოწყალების გასაცემად, რადგან იუდას ებარა შესაწირავის ყულაბა.

ამ სამწუხარო ამბით დასრულდა იესო ქრისტეს ბოლო საპასეჟო სერობა თავის მოწაფეებთან. იუდა წავიდა და არასდროს აღარ დაბრუნდებოდა მესიის რჩეულ მოწაფეთა კრებულში. წავიდა და სიონის დარბაზმა იგრძნო შვება. მისი წასვლის შემდეგ მოწაფეები, ალბათ, გაცხარებულად საუბრობდნენ გამცემელზე, მასწავლებელი კი დუმდა, განიცდიდა, რომ მისი მოწაფე სინანულის გარეშე ილუპებოდა და ეკედრებოდა ზეციურ მამას, არ დაეშვა სხვა მოწაფეების დაცემა.

1. იოანე მახარებლის მონათხრობი საპასეჟო სერობის დღეზე რამდენადმე განსხვავდება სინოპტიკოსების ცნობებისაგან. ამ უკანასკნელთა ცნობით, იესო ქრისტემ პასეჟი აღასრულა უფუარობის პირველ დღეს, აქედან გამომდინარე ეს უნდა მომხდარიყო ნისანის 14-ში, საღამოს. ამ დროს ყველა იუდეველს უნდა შეეჭამა საპასეჟო ცხვარი უფუარებთან ერთად. ამავე საღამოს შეიპყრეს იესო და გაასამართლეს. ანუ მისი ვნება აღესრულა პასეჟის დღეს, 15-ში. იოანე მახარებელი კი ამბობს, რომ საიდუმლო სერობა აღესრულა პასეჟის დღესასწაულამდე, 13-ში. 14-ში კი, პარასკევს, იესო ჯვარს აცვეს.

ეს მოჩვენებითი შეუსაბამობა დალაგდება, თუ გავითვალისწინებთ, რომ სამი მახარებელი პასეჟს იყენებს ზოგადი მნიშვნელობით. იოანე კი ასე უწოდებს კონკრეტულად დღესასწაულის მთავარ დღეს. ეს დასტურდება შემდეგი დეტალებით,

სინოპტიკოსების ცნობით, ქრისტე საიდუმლო სერობის შემდეგ განმარტოვდა გეთსიმანიის ბაღში, სადაც იუდა მივიდა მღვდელმთავრებისა და მწიგნობრების შეირაღებულ მსახურებთან ერთად, ამას იუდეველები დღესასწაულზე არ გააკეთებდნენ. არც მღვდელმთავრები და უხუცესები გაასამართლებდნენ იესოს დღესასწაულის დღეს.

ჯვარცმა არ მომხდარა არც პასექის დღეს, რადგან იესოსა და ორი ავაზაკის ვნება ასეთ დღესასწაულზე იქნებოდა რჯულის აშკარა დარღვევა. იესოს სიკვდილის შემდეგ იოსებ არიმათიელი და ნიკოდიმოსი ჩქარობენ იესოს დასაფლავებას, რადგან დგებოდა უდიდესი დღესასწაულის მწუხრი, აკონკრეტებს იოანე მახარებელი. იოსები და ნიკოდიმოსი არ დაკრძალავდნენ იესოს პარასკევს, ეს დღე უდიდესი საპასექო დღე რომ ყოფილიყო. დედაკაცებმაც ვერ მოასწარეს მიცვალებულისთვის უკანასკნელი პატივის მიგება (ნელსაცხებლის ცხება), ვერ გაბედეს შაბათის დარღვევაც და ამიტომ საფლავზე მივიდნენ შაბათის მეორე დღეს, კვირას.

იოანე მახარებელი კიდევ უფრო მეტ მინიშნებებს გვაძლევს, რომ დავრწმუნდეთ - „გაცემის ღამე“ არ იყო იუდეველთა პასექის დღე. ის იხსენებს, რომ იესომ მხილების შემდეგ იუდას უბრძანა: „რასაც აკეთებ, მალე გააკეთე“. მოციქულებს ეგონათ, რომ იუდა უნდა წასულიყო ბაზარში და ეყიდა დღესასწაულისათვის აუცილებელი ნივთები. მოწაფეებმა, ცხადია, იცოდნენ, რომ დღესასწაულზე ქალაქში ბაზრობა არ იქნებოდა. ასევე საგულისხმოა, რომ იესოს ჯვარი თავად ააქვს გოლგოთაზე და მას ეხმარება სამუშაოდან დაბრუნებული სვიმონ კვირინელი. ყველაფერი ეს კეთდებოდა რჯულის დამცველების თვალწინ, რომელთაც იესო სწორედ რჯულის მოჩვენებითი აღსრულებისთვის განსაჯეს.

იოანე მახარებელი ასევე მიაჩნებს, რომ მღვდელმთავრები არ შევიდნენ განსჯის დღეს წარმართი პილატეს სასახლეში, რათა არ წაბილწულიყვნენ, მათ პასექი უნდა ექამათ. ჯვარცმისას კი იუდეველები ჩქარობდნენ პროცესის დასრულებას, „რაკი პარასკევი იყო, გვამები რომ ჯვარზე არ დარჩენილიყო შაბათს (ვინაიდან ის შაბათი დიდი დღე იყო), იუდეველებმა სთხოვეს პილატეს, წვივები დაემტვრიათ მათთვის და ჩამოეხსნათ“ (იოან. 19.31). ამდენად შეიძლება მტკიცებით ვთქვათ, რომ ქრისტემ თავისი პასექი აღასრულა 13-ში საღამოს, იმავე საღამოს გასცა იუდამ და განსაჯეს, ხოლო ნისანის 14-ში მოხდა ჯვარცმა. მისი სიკვდილის საღამოს იუდეველებმა მოამზადეს პასექი უფუარებთან ერთად. მომდევნო დღე, ნისანის 15, იყო პასექის უდიდესი და უფუარობის პირველი დღე.

2. შეიძლება ვიკითხოთ: რატომ აღასრულა ქრისტემ პასექი საყოველთაო პასექამდე ადრე, ნისანის 13-ში? როგორ შეხედეს რჯულის ამ დარღვევას მოწაფეებმა, თუნდაც სხვებმა, რომლებმაც იცოდნენ ამის შესახებ? უნდა შევნიშნოთ, რომ ამ კითხვაზე დადასტურებული პასუხი ჯერ არა აქვს მეცნიერებას. არსებობს რამდენიმე ჰიპოთეზა, რომლებითაც შეიძლება ვიმსჯელოთ ამ საკითხებზე.

ერთნი შენიშნავენ, რომ იესო ქრისტეს ეპოქაში დასაშვები იყო იუდეველების მიერ პასექის დღის გადატანა, მაგალითად პარასკევიდან შაბათს, ასეც მოხდა ქრისტეს ჯვარცმის წელს. იესომ კი, გალილეელების შესაბამისად, რომლებიც მტკიცედ იცავდნენ საპასექო დღეს, აღასრულა პასექი თავის დროს, არ დაუშვა დღის გადატანა იერუსალიმელი იუდეველების მსგავსად.

არსებობს ასეთი ვარაუდიც, რომ ქრისტეს ეპოქის იუდეველები, შესაძლოა ასტრონომიული უზუსტობის გამო, შესაძლოა ათიათასობით იუდეველისთვის პასექის ერთად აღსრულების სირთულის გამო, უშვებდნენ პასექის ორდღიან ზეიმს, ანუ ამ წლისათვის ნისანის 13-14, ეს კი აადვილებდა ურიცხვი საპასექო კრავის დაკვლასა და მსხვერპლშეწირვას.

ამდენად, პალესტინისა და შორეული ქვეყნების სხვადასხვა ქალაქიდან მოსულ იუდეველებს შეეძლოთ პასექის ედღესასწაულათ ერთი დღით ადრეც, ნისანის 13-ში. ასე მოიქცა იესოც და მტრებმა მისი ეს საქციელი ამიტომაც არ ჩათვალეს მოსეს რჯულის დარღვევად. თუმცა, ამის გათვალისწინების გარეშეც, მას, როგორც შაბათისა და პასექის უფალს, შეეძლო პასექის პირველსახე ერთი დღით ადრე აღსრულებინა, ძველადღებულ კრავის ნაცვლად ერთი დღით ადრე შეეწირა საკუთარი თავი და გამხდარიყო „მორწმუნეთათვის ახალი პასექი“ (I კორ. 5.7). ამიტომაც არ გაჰკვირვებიათ მოწაფეებს, პასექის ზეიმი ერთი დღით ადრე და იკითხეს, სად ისურვებდა უფალი მის აღსრულებას.

რამდენადაც პასექი ერთ დღეში უნდა მომზადებულიყო და შეჭმულიყო (გამოსვ. 12.6,8), ეს ნიშნავს, რომ იმ დღეს იესოს მიერ პასექის აღსრულებას უყურებდნენ, როგორც კანონიერ ქმედებას. სამი მახარებელი საუბრობს პასექის ერთი დღით ადრე აღსრულებაზე და არც ერთი არ შენიშნავს, რომ ეს მოხდა ნაადრევად, ან რჯულის მოთხოვნათა საწინააღმდეგოდ. თუმცა ამას მოჰყვა იესოს განსჯა, ჯვარცმა, დაფვლა, ანუ ქმედებები, რომელთა დღესასწაულზე აღსრულებაც არ შეიძლებოდა. აქედან ვასკვნით, რომ იესომ პასექი აღასრულა საყოველთაო პასექამდე, ნისანის 13-ში, და მახარებლები ვერ ხედავენ ამაში რჯულის საწინააღმდეგო ქმედებას.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ დღეს იუდეველებისათვის უცნობია როდის ჩამოყალიბდა პასექის დღესასწაულის ორდღიანი ზეიმის ტრადიცია. კარაიმებთან⁹⁶, რომლებიც დღესასწაულს მოსეს რჯულის შესაბამისად ზეიმობდნენ, პასექი აღინიშნებოდა ერთ დღეს, იუდეველთა პასექი კი იწყებოდა ერთი დღით ადრე, ვიდრე კარაიმებთან. შესაძლოა ეს იყოს ნაშთი პასექის დღესასწაულის უძველესი ტრადიციებისა, რომლებიც ქრისტეს ეპოქაშიც არსებობდა.

⁹⁶ კარაიმები - მკითხველები, წერილის ხალხი (מִקְרָאִים, אֱלֻמִּים, אֱלֻמִּיִּים), რომლების წარმოიშვნენ მე-8 საუკუნის დასაწყისში ბაღდადში; ებრაული სექტა, რომლის დოქტრინაც დაფუძნებულია რაბინულ-თალმუდისტური ტრადიციის უარყოფაზე (см. Устный Закон, Талмуд). კარაიმები გამოიმუშვევდნენ საკუთარ ტრადიციებს - მთარგმნელი.

3. პასექის დღის განსაზღვრასთან ერთად უნდა გადაწყვიტოთ იესო ქრისტეს მიერ მისი აღსრულების საკითხი. ზოგი საუბრობს, რომ ეს იყო უბრალო სერობა, საპასექო ცხვრისა და უფუარების გარეშე, რადგანაც პასექის აღსრულებისას იესომ გამოიყენა აფუებული პური (αριον). ამ მოსაზრების გასამყარებლად იმოწმებენ იოანე მახარებელს, რომელიც სერობაზე საუბრისას არ ახსენებს, რომ ეს იყო საპასექო სერობა. მაგრამ იოანე მახარებელი არც ევქარისტიის დადგინებაზე საუბრობს და ჩვენ სამი მახარებლის ცნობით და პავლე მოციქულის მონათხრობით - „ღამესა, რომელსა გაიცემოდა“ - ვრწმუნდებით, რომ იესომ დაადგინა ევქარისტიის საიდუმლო. იოანე მახარებელი ღუმს ევქარისტიის საიდუმლოზე და ამის გამო ეჭვი არ შეგვაქვს ფაქტის სინამდვილეში, შესაბამისად, ის არ ახსენებს საპასექო ცხვარს და ეს არ გამორიცხავს ამ უკანასკნელის შეჭმას იესო ქრისტესა და მოწაფეების მიერ. მოწაფეები ეკითხებოდნენ იესოს: „სად გნებავს, რომ მოგიმზადოთ?“ პასექის ჭამა კრავის გარეშე იმ დროს წარმოუდგენელი იყო.

4. იესო ქრისტემ პასექის მოსამზადებლად გაგზავნა პეტრე და იოანე მოციქულები უცნობთან, რომლის სახელიც არ იხსენიება, თუმცა მიაწინებებს, როგორ უნდა იპოვონ იგი. განმარტებლები (თეოფილაქტე, ეფრემ ზიგაბენი) ვარაუდობენ, რომ მასპინძლის სახელი იესომ იუდას გამო დამალა. უფალმა უკვე იცოდა, რომ იუდას გადაწყვეტილი ჰქონდა მისი გაცემა. მას სურდა მოციქულებისთვის სერობის ღამეს უკანასკნელი და უმთავრესი დარიგებები მიეცა. სავარაუდოდ, ამიტომაც დაუმალა სახელი იუდას, რათა მას არ სცოდნოდა წინასწარ სად აღსრულდებოდა სერობა. ამდენად მან ვერ შეძლო მღვდელმთავრებისთვის ეთქვა შეკრების ადგილი და იძულებული გახდა თავადაც დასწრებოდა შეკრებას. მახარებლებიც არ საუბრობენ, ვინ იყო სახლის მეპატრონე. სავარაუდოდ, ეს იყო ქრისტეს ერთ-ერთი მიმდევარი, რადგან მასთან მისული მოწაფეები ქრისტეს უწოდებენ მოძღვარს, ცხადი ხდება, რომ ესაუბრებიან პიროვნებას, რომელიც იცნობს მათ მასწავლებელს და ისიც იცის, რა ელოდება მას. „მოაწია ჩემმა დრომ; შენთან ვყოფპ ასექს ჩემს მოწაფეებთან ერთად“. ეს იყო ნიკოდიმოსი, იოსებ არიმათიელი თუ იოანე მარკოზი, ძნელი სათქმელია. თუმცა ამ უკანასკნელისაკენ იხრებოდა უძველესი გადმოცემა, რადგან სულთმოფენობის შემდეგ სწორედ მისი სახლი იყო პირველ ქრისტიანთა შესაკრებელი ადგილი და სიონის მთაზე აგებულს სიონის პალატა ეწოდებოდა.

5. მოსეს რჯულისა და უძველესი ჩვეულების მიხედვით პასექი უნდა ეჭამათ ფეხზე დგომით, თითქოს გზად მიდიოდნენ. ბაბილონის ტყვეობის შემდეგ შეიცვალა ეს ჩვეულება და უკვე სუფრასთან სხდებოდნენ. ამ ცვლილებებს რაბინები ასე ხსნიდნენ: ფეხზე დგომა იყო გახსენება მონობისა და მისაღები იყო ქვეშევრდომთათვის. სუფრასთან ჯდომა კი ამტკიცებდა მათ ბატონურ ძალაუფლებას და შეეფერებოდა უმაღლესი მიზნისკენ მიმავალ ადამიანებს.

6. საპასეჟო სადამოს შესასრულებელ წეს-ჩვეულებათა რიცხვში უძველესი მწერლები და რაბინები არ მოიხსენიებენ ფეხთბანვას. თუმცა სიონის სახლში მისი შესასრულებელი საგნების არსებობა, იესოს მიერ ამ ქმედების აღსრულება და ანდერძი - „თქვენც ასევე უნდა ჰბანდეთ ფეხებს ერთმანეთს“ - მტკიცებულებებია იმისა, რომ ეს იყო საპასეჟო სერობის ერთ-ერთი ჩვეულება, რომელიც შესაძლოა ჩამოყალიბდა იმ დროს, როცა იუდეველებმა უარი თქვეს ფეხზე მდგომი კვერთხიანი მოგზაურის სახით პასექის მიღებაზე და იწყეს ტრაპეზად დაჯდომა, როგორც მგზავრებმა, რომლებიც სამშობლოში ბრუნდებიან. გავიხსენოთ, რომ იესო ქრისტემ უსაყვედურა სვიმეონ ფარისეველს, როცა მასთან სტუმრად მისულს, სვიმეონმა არ მისცა წყალი ფეხების დასაბანად (ლუკ. 7.44). აქედან გამომდინარე, ეს გავრცელებული ჩვეულება იყო და ჩვეულებრივი ტრაპეზის დროსაც ასრულებდნენ.

7. ფეხების დაბანა საიდუმლო სერობის დროს მიაწინებდა მოწაფეებს, რომ ისინი მიწვეულნი არიან უდიდესი მეპატრონის უდიდეს საიდუმლო ზეიმზე, უნდა იყვნენ სუფთები, განბანილები, სიწმინდისა და სიმართლის ნათლით შემოსილები, სიწმინდით უნდა მიიღონ მონაწილეობა უდიდეს სამსხვერპლოში. ხოლო საქორწილოდ შეუმოსავნი (იუდა) განიგდებიან სიბნელის გარესკნელში, სადაც იქნება ტირილი და კბილთა ღრჭენა.

8. რაბინთა აღწერით, პასექის ზეიმის წეს-ჩვეულებები ასეთია: ნისანის 14-ში, სადამოს, მზის ჩასვლისას, ერთი ოჯახის წევრები (10-დან 20 კაცამდე) იკრიბებოდნენ წინასწარ შერჩეულ სახლში, აქ უკვე მომზადებული ჰქონდათ ტაძრის ეზოში დაკლული საპასეჟო კრავი. ოჯახის უფროსი ხელში იღებდა სასმისს (რაბინთა ცნობით, წყლით გაზავებულ წითელ ღვინოს) და ამბობდა: „კურთხეულ ხარ უფალო, რომელმან შექმენ ვაზის ნაყოფი“, სვამდა და აწოდებდა სხვებს. ამის შემდეგ ყველა სხდებოდა. იშლებოდა სუფრა შემწვარი ბატკნით, რომელიც იწოდებოდა პასექის ხორცად, სუფრაზე უნდა ყოფილიყო მწარე ბალახები, უფუარი კვერები (ბრტყელი, თხელი უფუარი პურები) და კერძი მჟავე სოუსით. მეორე სასმისის შემოტარების შემდეგ ოჯახის უფროსი იღებდა პურს და ამბობდა ლოცვას: „კურთხეულ ხარ, უფალო, რომელმან აღმოაცენენ პური ქვეყანით...“, ტეხავდა მას ნაწილებად და წვნიანში ამოვლებულს ჭამდა. სხვებიც ამავეს აკეთებდნენ. ოჯახის მამა ამასთანავე ამბობდა: „ეს არის პური უბედურებისა, რომელსაც ჩვენი მამები ჭამდნენ ეგვიპტეში“. შემდეგ ოჯახის უფროსი მოყვებოდა პასექის ისტორიას და ისაუბრებდა მის წეს-ჩვეულებებზე. კრავს უწოდებდა „პასექის ხორცს“. მეორე სასმისის დროს ჭამდნენ კრავის ნაწილს მწარე ბალახებით და უფუარებით. პასექის ისტორიის მოთხრობის შემდეგ მეორე სასმისს შემოატარებდნენ სუფრის ირგვლივ და შეისმებოდა. ყველანი, ოჯახის უფროსი და ოჯახის სხვა წევრები, ფეხზე დგებოდნენ და გალობდნენ დიდი ალილუიას (ფსალმ. 113-114) პირველ ნახევარს. ისევ სხდებოდნენ და ჭამდნენ კრავს, რადგან დილამდე ყველაფერი უნდა შეჭმულიყო. ოჯახის უფროსი ისევ წამოსწევდა სასმისს და აკურთხებდა ღმერთს, მადლობდა მას ყველაფრისათვის, რაც

გაუკეთა ისრაელის ხალხს. ამიტომაც ამ სასმისს ეწოდებოდა „კურთხევის სასმისი“. დასასრულს სვამდნენ კიდევ ერთ სასმისს, მეოთხეს, რომელსაც არც სახელი ერქვა და არც განსაკუთრებული მნიშვნელობა ჰქონდა. შემდეგ გალობდნენ დიდი ალილუიას მეორე ნახევარს (ფსალმ. 115-118) და ასე ამთავრებდნენ ზეიმს.

9. პასექის ზეიმის სახარებისეული თხრობიდან ცხადი ხდება, რომ იესო ქრისტემ ბოლო სერობაზე აღასრულა ყველა წეს-ჩვეულება, რომლებსაც მოწაფეებისათვის უნდა ჰქონოდა ისტორიული და წინასწარმეტყველური მნიშვნელობა.

ამასთან ერთად, მან სათავე დაუდო ახალადთქმისეულ პასექს. იესომ შეჰამა კრავი და შესვა პირველი და მეორე სასმისიდან ღვინო, ამის შემდეგ არც უჭამია და არც დაუღევია. მოწაფეებს გაუნაწილა ნაკურთხი სასმისი და მიანიშნა, რომ „აღარა ვსვამ ამიერიდან ვაზის ამ ნაყოფისაგან, ვიდრე იმ დღემდე, როცა თქვენთან ერთად შევსვამ ახალს მამაჩემის სასუფეველში“. კრავის შეჭმისა და ევქარისტიის დადგინების შემდეგ, როგორც მახარებელი შენიშნავს, „იგალობეს, და გავიდნენ ზეთისხილის მთაზე“, იგალობეს სწორედ დადგენილი ფსალმუნები.

10. იესო ქრისტემ გამოუცხადა მოწაფეებს, რომ ერთ-ერთი მათგანი გასცემდა მას. ისინი ეკითხებიან უფალს: „მე ხომ არა, უფალო?“ უცნაურად მიჩნიათ ეს, რადგან ყველას უნდა სცოდნოდა საკუთარ თავზე. იუდაც, მიუხედავად იმისა, რომ გაყიდვა გადაწყვეტილი ჰქონდა, იმავს კითხულობს. ეს იმით აიხსნება, რომ მოწაფეებს გაუჭირდათ გაგება, რა სახის გამცემლობაზე საუბრობდა მათი მოძღვარი. შემინდნენ რომელიმე ქმედებით არ გამხდარიყვნენ უნებლიე მონაწილე ამისა და შეშფოთებული საუბრობდნენ გამყიდველის არსებობაზე. შესაბამისად, ყველა საკუთარ მდგომარეობაზე ეკითხებოდა უფალს.

იუდამ კი დამალა ბოროტი განზრახვა და მოძღვარს იგივე ჰკითხა. იესოსა და იუდას შორის დიალოგის შემდეგაც არ შეუტანიათ მოწაფეებს ეჭვი იუდას პიროვნებაში, ვერაფერს მიხვდნენ მაშინაც, როცა მან დატოვა სიონის სახლი.

11. სერობის დროს იესომ ბრძანა: „აღარა ვსვამ ამიერიდან ვაზის ამ ნაყოფისაგან, ვიდრე იმ დღემდე, როცა თქვენთან ერთად შევსვამ ახალს მამაჩემის სასუფეველში“. ნათელია, რომ იგულისხმა საიდუმლო ღვინო, მამის სასუფეველის ზეციური მადლით ტკბობა. ეს არ ეწინააღმდეგება ფაქტს, როცა აღდგომის შემდეგ მოწაფეთა განსამტკიცებლად ის სვამს და ჭამს მათთან ერთად. ამას ის აკეთებს იმის დასადასტურებლად, რომ ის ნამდვილად აღდგა ხორციით, აღდგომით კი მისთვის და მასში უკვე დაიწყო ღვთის სასუფეველი.

ევქარისტიის დადგინება

პასექის სადამო დასრულდა და მასთან ერთად დასრულდა ძველი აღთქმაც. დადგა დიდი დღესასწაულის წუთები - ახალი აღთქმის დასაწყისი. ქრისტეს მოწაფეები ჯერ კიდევ სუფრას უსხდნენ. უცებ მომღვარი ფეხზე წამოდგა, სამადლობელი მზერა ზეცად აღაპყრო და წარმოსთქვა: „აწ იდიდა მე კაცისა, და ღმერთი იდიდა მის მიერ“ (იოან. 13.31). მოწაფეებმა გამოუთქმელი მოწიწებით მიაპყრეს ყურადღება ღვთაებრივი მასწავლებლის ამ სიტყვებს. უფალმა კი, როგორც ახალი აღთქმის პირველმა მღვდელმთავარმა, რომელიც ემზადებოდა საკუთარი თავის შესაწირავად, ისურვა მოწაფეების განწმენდა და მიაწოდა მათ საიდუმლო - საკუთარი ხორცი და სისხლი.

უფალმა აიღო პური ტრაპეზიდან, აკურთხა, მადლობა შესწირა ღმერთს, გატეხა, გაუნაწილა მოწაფეებს მეტყველმან: „მიიღეთ და ჭამეთ; ეს არის ჩემი სხეული, თქვენთვის დამტვრეული; ეს ჰყავით ჩემს მოსახსენებლად“ (I კორ. 11.24). შემდეგ აკურთხა, მადლობდა და აიღო სასმისი ღვინით, მისცა წმიდათა თვისთა მოწაფეთა მეტყველმან: „ამით სვით ყველამ: ეს არის ჩემი სისხლი ახალი აღთქმისა, მრავალთათვის დათხეული ცოდვათა მისატევებლად. ეს ჰყავით ყოველთვის, როცა სვამთ ჩემს მოსახსენებლად“ (მთ. 26.27-28; I კორ. 11.25). ასე დადგინდა ევქარისტიის უდიდესი საიდუმლო, რომელშიც გამოვლინდა ღმერთკაცის უდიდესი სიყვარული ადამიანების მიმართ. მორწმუნენი ეზიარებიან ევქარისტიის დროს ქრისტეს ხორცსა და სისხლს და საიდუმლოდ და მჭიდროდ უკავშირდებიან ქრისტეს და ერთმანეთს, ერთ ხორცად და ერთ ეკლესიად.

1. ცნობილია, რომ მოსემ სინას კანონმდებლობის შემდეგ ღვთის ბრძანებით ისრაელის რჯულის განსამტკიცებლად მსხვერპლი შესწირა უფალს. მსხვერპლის სისხლის ერთი ნაწილი აპყურა სამსხვერპლოს, ხოლო მეორე თასიდან აპყურა ხალხს და წარმოსთქვა: „აჰა, სისხლი აღთქმისა, რომელიც დაგიდოთ უფალმა ყველა ამ საქმეზე“ (გამოსვლ. 24.5-8). მსგავსად ამისა, იესომ საკუთარი სისხლი დასთხია და მისცა საკუთარი ხორცი მორწმუნეებს საჭმელად, ანუ მოციქულის სიტყვებისამებრ: „პყურებისათვის“ (I პეტრ. 1.2), ამ სისხლს ეწოდა ახალი აღთქმისა, რადგან მისით განმტკიცდა აღთქმა.

2. „მიიღეთ, ჭამეთ, ეს არის ჩემი ხორცი. აიღო სასმისი და აკურთხა, მისცა მათ და თქვა: ამით სვით ყველამ: ეს არის ჩემი სისხლი ახალი აღთქმისა, მრავალთათვის დათხეული ცოდვათა მისატევებლად“ - ბევრს ეჩვენება უცნაურად, რომ მოციქულები

ისმენდნენ იესოს ამ სიტყვებს, იღებდნენ მისი ხელიდან ჩვეულებრივ პურსა და ღვინოს და არ უკვირდათ მოძღვრის საქციელი და სიტყვები. ფიქრობენ, რომ მოციქულები იესო ქრისტეს ქმედებებში მხოლოდ სიმბოლურ მინიშნებებს ხედავდნენ მის ფიზიკურ ვნებასა და სისხლის დათხევაზე. საფიქრებელია, რომ ასეთ შემთხვევაში არ შესთავაზებდა იესო მოწაფეებს პურსა და ღვინოს, არამედ მხოლოდ ეტყოდა, რომ გატეხილი პური არის სიმბოლო მისი სხეულისა, რომელიც ადამიანთა ცხოვნების მიზნით დანაწევრდა, ხოლო ბარძიმში ჩასხმული ღვინო არის სიმბოლო ჯვარცმის დროს დანთხეული სისხლისა. პურის ჭამა და ღვინის დალევა საჭირო აღარ იქნებოდა.

კიდევ უფრო ნაკლები საჭიროება იქნებოდა იმისა, რომ მორწმუნეებს გაეტეხათ ამის მსგავსად პური და შეესვათ ბარძიმიდან ღვინო მხოლოდ ქრისტეს ვნებების გასახსენებლად. კმაროდა, მოგვესმინა იესო ქრისტეს ვნებები ან დაგვენახა ჯვარზე გაკრული მაცხოვრის გამოსახულება, რათა მოგვეგონებინა მისი ვნებები.

თუმცა ნათელია, რომ ევქარისტია აღესრულება უძველესი დროიდან დღემდე. მას აქვს უძველესი წარსული და აქვს არა სიმბოლური ან ისტორიული, არამედ არსებითი მნიშვნელობა. წარმოადგენს საიდუმლოს, რომელიც არის საშუალება თითოეული მორწმუნის გამომხსნელის სხეულში, ერთიან ეკლესიაში, გაერთიანებისა. ის არის მთელი კაცობრიობის განღმრთობისა და ცხოვნების წყაროს მოპოვების საშუალება. სწორედ ასე გაიგეს მოწაფეებმა იესოს სიტყვები და ქმედებები და ამავე მნიშვნელობით გადასცეს სწავლება ევქარისტიის შესახებ ეკლესიას. საიდუმლო სერობაზე ისინი დაწვრილებით არ კითხულობენ მოძღვრის მიერ აღსრულებული საიდუმლოს არსს, რადგან იესომ წინასწარ ცხადყო მათთვის და ზოგადად ხალხისთვის სწავლება ხორცისა და სისხლის მიღების აუცილებლობისა, რათა მივიღოთ საუკუნო სიცოცხლე (იოან. 6. 32-58).

3. ევქარისტიის დადგინებას დაესწრო იუდა და გახდა იგი ღირსი სხვა მოწაფეებთან ერთად მიეღო ქრისტეს ხორცისა და სისხლის ზიარების ღირსი? განმარტებელთა დიდი ნაწილი ამბობს, რომ ევქარისტია შესრულდა იუდას სიონის სასახლიდან წასვლის შემდეგ.

ეს ბუნებრივიცაა, რადგან იოანე მახარებელი იხსენებს, როცა იესო ქრისტემ წარმოსთქვა თავისი ცნობილი სიტყვა სიცოცხლის პურზე, მოწაფეთა ნაწილმა ვერ გაუგო იესოს, ვერ ირწმუნა ხორცისა და სისხლის მიღების შესაძლებლობა და განშორდა მას. ამ ურწმუნოთა რიცხვში იყო იუდაც, თუმცა მან არ მიატოვა იესო საიდუმლო სერობამდე (იოან. 6.64). იესო ქრისტემ ნამდვილად გამოიყენა ყველა შესაძლებლობა, რათა გონს მოეყვანა და გადაერჩინა დასაღუპავად განწირული მოწაფე, მაგრამ ყველა მისი მცდელობა ამოა აღმოჩნდა.

მხოლოდ ბოლო პასეჟზე იესომ იმდენი მზრუნველობა და შემწყნარებლობა აჩვენა იუდას მიმართ, რომ თვით უცხო პიროვნებაც კი იგრძნობდა მოძღვრის სიყვარულის ძალას, მისი მორჩილების სიღრმეს, რომელიც გამოჩნდა ფეხთა ბანვის დროს, და მისი მოთმინების უსასრულობას, გამცემელთან ერთად ტრაპეზით რომ გამოვლინდა.

მაგრამ ურჯულო იუდამ არ ინება გონს მოსვლა. ამიტომ გამცემლის ტრაპეზზე დაშვება კიდევ უფრო დაამძიმებდა მის დანაშაულს, მოძღვრის მიმართ ჩადენილს და რაც მთავარია, შეძლებდა დღესასწაულის ნათლის დაჩრდილვას. ევქარისტიის შესახებ მოციქულთა თხრობიდან შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ქრისტეს ხორცსა და სისხლს მოწაფეები ეზიარნენ პასექის საღამოს, როცა ჭამდნენ პასქას. რამდენადაც სინოპტიკოსები არ საუბრობენ იესოს მიერ იოანესათვის გამცემლის ვინაობის განდობასა და იუდას სერობიდან წასვლაზე, ვარაუდი - ევქარისტია შესრულდა იუდას პასექიდან წასვლის შემდეგ - არ შეიძლება იყოს მათი თხრობის საწინააღმდეგო.

ამასთან, თუ უყურადღებოდ არ დავტოვებთ ფაქტს, რომ იესომ იოანეს გაანდო გამცემლის ვინაობა, როცა იუდას პური მიაწოდა, ხოლო იუდამ ამის შემდეგ დატოვა დარბაზი, შეგვიძლია ვამტკიცოთ, რომ ის მართლაც წავიდა ევქარისტიის დადგინებამდე. ცხადია, იუდას წვნიანში ამოვლებულ პურს იესო მიაწოდებდა ჯერ კიდევ პასექის აღსრულებისას, როცა ჩვეულებრივ ოჯახის უფროსი, ამ შემთხვევაში იესო ქრისტე, პასექის დასასრულს დარჩენილ პურის ნატეხებს ურიგებდა სუფრასთან მსხდომებს.

ამ შენიშვნას შეგვიძლია დავუმატოთ ლუკა მახარებლისა (22.20) და პავლე მოციქულის (I კორ.11.25) ცნობებიც, რომ საიდუმლო ბარძიმი იესომ მოწაფეებს სერობის შემდეგ მიაწოდა. ეს გვაფიქრებინებს, რომ ევქარისტია აღსრულდა საპასექო საღამოს დასრულების შემდეგ.

შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ევქარისტიული პური გატყდა იუდას წასვლისთანავე, როდესაც მოწაფეები ჯერ კიდევ უსხდნენ სუფრას და ოჯახის უფროსს ჯერ კიდევ არ მიეცა ნება სუფრიდან წამოდგომისა. სასმისი კი ღვინით მიაწოდა მალევე, სერობიდან გარკვეული დროის გასვლის შემდეგ. რაც ყველაზე საგულისხმოა, ევქარისტია იყო ცალკე აქტი, რომელიც უშუალოდ მოჰყვა საპასექო საღამოს, თუმცა არ შედიოდა მის შემადგენლობაში. ამდენად, არც პურის ნაწილი პასექისა და არც წვნიანი არ იყო ევქარისტიის ნაწილი.

4. ჩნდება კითხვა: როგორი პურით აღასრულა იესომ ევქარისტია, საფუარიანით თუ უფუარით? კათოლიკები ფიქრობენ, რომ მოწაფეებთან ბოლო საპასექო საღამოს მათ ექნებოდათ ხმიადი, რომელსაც გამოიყენებდა.

ამ მოსაზრების უარყოფა მხოლოდ იმ არგუმენტით არ ხდება, რომ მსოფლიო ეკლესია საფუარიან პურს იყენებს (მათ შორის რომის ეკლესიაც), საგულისხმოა, რომ ამის საფუძველი გახლავთ ის ფაქტი, რომ მახარებლები აქ ახსენებენ სიტყვას პური (αριον), რომელსაც უშუალოდ მხოლოდ საფუარიანი პურს უწოდებენ იუდეველები. ასეთი პური, ცხადია, ექნებოდათ სახლში იუდეველებს პასექამდე, 13 ნისანს. აქედან გამომდინარე, იესო ქრისტემ დაადგინა ახალი აღთქმის საიდუმლო, მიაწოდა მოწაფეებს აფუებული პურის სახით თავისი ხორცი, სურდა, რომ მოწაფეებს ედღესასწაულათ და ეჭამათ ახალი პასექი. „არა ძველი საფუარით, არა უკეთურებისა და უწმინდურობის საფუარით, არამედ სიწმიდისა და ჭეშმარიტების უფუარი პურით“ (I კორ. 5.8.).

**იესო ქრისტეს გამოსამშვიდობებელი საუბარი მოწაფეებთან
და მისი მღვდელმთავრული ლოცვა**
(იოან. 14: 1-17;26)

უფალმა ევქარისტიით აღასრულა საქმე, რომლითაც ყველაზე უკეთ გამოჩნდა როგორ ძალიან უყვარს ღმერთს ადამიანი. ის ამ გზით შევიდა მოწაფეებში და მათი დახმარებით ყველა მორწმუნეში, მისცა ახალი აღთქმა და მთელი კაცობრიობა გააერთიანა ერთ ხორცად. ამჯერად ისურვა ეჩვენებინა მოწაფეებისათვის სიღრმე იმ უდიდესი საქმისა, რომლისათვისაც მოვიდა იგი დედამიწაზე. უფალმა გამოარჩია მოწაფეები, რათა მათი მეშვეობით გაეგო მსოფლიოს, რომელია ცხოვნების გზა. უფალი მიმართავს მოწაფეებს: „იმით გიცნობთ ყველა, რომ ჩემი მოწაფეები ხართ, თუ გექნებათ სიყვარული ერთმანეთს შორის“ (იოან. 13.35).

უფალი მალე დატოვებს მოწაფეებს გარკვეული პერიოდით, რათა მივიდეს მამასთან. იესომ იცის, რომ ძნელი საქმის აღსრულება მოუწევთ მოციქულებს, ხედავს მათ გაურკვეველ მდგომარეობას და ამხნეებს და ამტკიცებს მათში ღვთის რწმენას: „ხოლო როცა წავალ და ადგილს გაგიშვადებთ, კვლავ მოვალ და ჩემთან წაგიყვანთ, რათა, სადაც მე ვიქნები, თქვენც იქვე იყოთ“.

მოწაფეები სთხოვენ იესოს, ასწავლოს გზა, რომლითაც მიდის, და რომელი გზითაც თავადაც შეძლებენ მამასთან მისვლას. იესო პასუხობს: „მე ვარ გზა, ჭეშმარიტება და სიცოცხლე; ვერავინ მივა მამაჩემთან, თუ არა ჩემს მიერ. მე მამაში ვარ, მამა კი - ჩემში; ვისაც მე ვწამვარ, საქმეს, რომელსაც მე ვაკეთებ, თვითონაც გააკეთებს, და მეტსაც გააკეთებს, ვინაიდან მე მამასთან მივალ. რასაც ითხოვთ ჩემი სახელით, შეგისრულებთ, რათა იდიდოს მამა მის მიერ. რაც უნდა მთხოვოთ ჩემი სახელით, შეგისრულებთ. თუ გიყვარვართ, დაიცავით ჩემი მცნებანი. ვთხოვ მამას და მოგივლენთ სხვა ნუგეშისმცემელს, რათა იყოს თქვენთან უკუნისამდე, ჭეშმარიტების სულს,

რომელსაც ვერ შეიწყნარებს ქვეყანა, რადგანაც ვერ ხედავს და არ იცნობს მას, ხოლო თქვენ იცნობთ, ვინაიდან თქვენთანაა და თქვენში იქნება. არ დაგტოვებთ ობლად; მოვალ თქვენთან“. წმინდა სული მათთან იქნება მუდმივად, უხელმძღვანელებს მათ, ასწავლის ჭეშმარიტებას, რომელშიც თავად სუფევს.

„სული წმიდასთან ერთად, მამა და ძე მოვლენ და დაივანებენ იმაში, ვისაც უყვარს იესო და იცავს მის მცნებებს; მას შეიყვარებს ძეც და მამაც“. აღთქმას სული წმიდის მოვლინების შესახებ უნდა დაემშვიდებინა მოწაფეები. „მშვიდობას გიტოვებთ თქვენ, მშვიდობას ჩემსას გაძლევთ თქვენ: მაგრამ ისე კი არა, როგორც იძლევა ქვეყანა. ნუ შეკრთება თქვენი გული, ნურც შეშინდება“, იმის გამო, რომ ის მამასთან მიდის.

პირიქით, უნდა უხაროდეთ მისი წასვლა, რადგან ის აღასრულებს მამის ნებას და შეებრძოლება ქვეყნის მთავარს (ეშმაკს); ეშმაკი ვერ იპოვის მასში ისეთს, რომ გაიმარჯვოს ძეზე. ამის შემდეგ უფალი მიდის გეტსიმანიის ბაღში. გზად აძლევს ცოდნას მოწაფეებს საკუთარ თავზე, ედარება ვაზს: „ძე ვარ ვაზი, ხოლო თქვენ ლერწები ხართ, ვინც ჩემში რჩება, ხოლო მე მასში, დიდძალი ნაყოფი გამოაქვს; ვინაიდან უჩემოდ არაფრის ქმნა არ შეგიძლიათ“.

იესო ასწავლის, რომ აუცილებელია აღასრულონ მცნებები, უმთავრესი მცნება კი ერთმანეთის სიყვარულია, რომელიც მათ მონობიდან გაათავისუფლებს, და იქნებიან მეგობრები უფლისა. „ამას გიდებთ მცნებად, რათა გიყვარდეთ ერთმანეთი. თუ ქვეყანას სძულხართ, იცოდეთ, რომ მე მომიძულა უწინ. ამ ქვეყნისანი რომ იყოთ, ქვეყანას ეყვარებოდა თვისნი; მაგრამ რაკი ამ ქვეყნისანი არა ხართ, არამედ მე გამოგარჩიეთ ქვეყნისაგან, ამიტომაც სძულხართ ქვეყანას. გაიხსენეთ სიტყვა, რომელიც გითხარით: არ არის მონა, თავის ბატონზე უმეტესი. მე თუ მდევნიდნენ, თქვენც დაგიწყებენ დევნას; თუ დაიცვეს ჩემი სიტყვა, თქვენსადაც დაიცავენ. ხოლო ყოველივე ამას შეგამთხვევენ ჩემი სახელის გამო, ვინაიდან არ იცნობენ ჩემს მომავლინებელს. რომ არ მოვსულიყავი და არ მეთქვა მათთვის, არ ექნებოდათ ცოდვა, ახლა კი არა აქვთ მიტევება თავიანთი ცოდვისათვის. ჩემს მოძულეს მამაჩემიცსძულს. რომ არ მექმნა მათ შორის საქმენი, სხვას რომ

არავის უქმნია; არ ექნებოდათ ცოდვა; ახლა კი მიხილეს და მომიძულეს მეცა და მამაჩემიც. რათა აღსრულდეს მათ რჯულში დაწერილი სიტყვა: მომიძულეს მე უმიზეზოდ. ხოლო როდესაც მოვა ნუგეშისმცემელი, რომელსაც მოგივლენთ მამის მიერ, - ჭეშმარიტების სული, რომელიც გამოდის მამისაგან, ის იმოწმებს ჩემთვის. და თქვენც მოწმენი იქნებით, ვინაიდან იმთავითვე ჩემთანა ხართ“.

„ჭეშმარიტებას გეუბნებით: გირჩევნიათ, რომ მეწავიდე; რადგანაც, თუ არ წავალ, არ მოვა თქვენთან ნუგეშისმცემელი, ხოლო თუ წავალ, მოგივლენთ მას“.

„აჰა, მოდის ჟამი და მოვიდა კიდევ, როცა სათითაოდ გაიფანტებით და მარტო დამტოვებთ; მაგრამ არა ვარ მარტო, რადგანაც მამა ჩემთანაა. ეს გითხარით, რათა მშვიდობა გქონდეთ ჩემში. ჭირი არ დაგელევათ ამქვეყნად, მაგრამ გამხნევდით: მე ვძლიე ქვეყანას“.

ბოლოს, როგორც მე ღვთისა და პირველი მღვდელმთავარი, როგორც ღვთის წინაშე ადამიანთა შუამდგომელი, საზეიმოდ ღოცულობს მამის წინაშე და ითხოვს განდიდებას მამისაგან, გადარჩენას მოციქულთა და თითოეული ადამიანისა. „ასე რომ იუბნა იესომ, ზეცად აღაპყრო თვალი და თქვა: მამაო, მოვიდა ჟამი: განადიდე შენი ძე, რათა ძემაც განგადიდოს შენ; დაიცავი ისინი შენი სახელით, ვინც მე მომეცი, რათა იყვნენ ჩვენსავით ერთნი; არ გევედრები, რომ აიტაცო ისინი ამ ქვეყნიდან, არამედ, რათა ბოროტისაგან დაიფარო ისინი; გაწმინდე ისინი ჭეშმარიტებით, რადგანაც ჭეშმარიტია შენისი ტყვა; მარტო მათთვის როდი გევედრები, არამედ ყველასთვის, ვისაც ვწამვარ მათივე სიტყვით. რათა ყველანი ერთი იყვნენ, როგორც შენ, მამაო, ჩემში, ხოლო მე - შენში, დაირწმუნოს ქვეყანამ, რომ შენ მომავლინე. დიდება, რომელიც შენ მომეცი, მე მათ მივეცი, რათა იყვნენ ჩვენსავით ერთი. მე მათში, ხოლო შენ - ჩემში, რათა სრულნი იყვნენ ერთობით, და შეიცნოს ქვეყანამ, რომ შენ მომავლინე და ისე შეიყვარე ისინი, როგორც მე შემიყვარე. მამაო, სადაც მე ვიქნები, მსურს იქვე იყვნენ ისინიც, ვინც მე მომეცი, რათა ხედავდნენ ჩემს დიდებას, შენ რომ მომეცი, რადგანაც შემიყვარე ქვეყნის შექმნამდე“.

იესო ემშვიდობება მოწაფეებს და ამ სიტყვაში მთელი ძალით გამოვლინდა ძე ღმერთის სიყვარული ადამიანების მიმართ, გამჟღავნდა გამომსყიდველისა და კაცობრიობის ისტორიის ურთიერთობის უდიდესი მომენტი, როცა ღვთის წინაშე მდგომი ადამიანთა შუამდგომელი, ადამიანი იესო ქრისტე შედიოდა თავის საუკუნო დიდებაში, როგორც ჰქონდა განზრახული, და მოწაფეებთან და ზოგადად დედამიწაზე ტოვებდა აღთქმულ სული წმიდასა და მამის მშვიდობას.

გამომსყიდველს უყვარს თავისი რჩეულები და მთელი კაცობრიობა - ამას გვაუწყებს მათთვის მამის სახლში გამზადებული სავანე, ჭემმარიტების გზის სწავლება, ზეციური მამის ჩვენება და სული წმიდის მოვლინების აღთქმა. ეს სიყვარული შინაგანი, საიდუმლო ურთიერთობაა, რომელიც აერთიანებს ყველა მორწმუნეს ერთმანეთთან და ღმერთში და გამოიხატება ღვთის მცნებების აღსრულებით. ამას ადამიანებს ასწავლის ნუგეშისმცემელი სული და დაამკვიდრებს მათ გულებში მშვიდობას.

1. „მამაჩემის სახლში ბევრი სავანა“ - ამშვიდებს იესო მოწაფეებს. ამ აღგილებს, რა თქმა უნდა, ადამიანები დაიმკვიდრებენ თავიანთი ღირსებების შესაბამისად. სწორედ ამას ამტკიცებს ტერტულიენე, ამას ეხმიანება პავლე მოციქულიც: „სხვაა დიდება მზისა, სხვაა დიდება მთვარისა, სხვა - ვარსკვლავების; და თვით ვარსკვლავიც ვარსკვლავისაგან განსხვავდება დიდებით. ასევე მკვდართა აღდგომაც“ (I კორ. 15.41-42). ამ სავანეებში თავის მოწაფეებს თავად იესო წაიყვანს. ეს მოხდება მათი გარდაცვალების დროს, რადგან მკვდრეთით აღმდგარს არ წაუყვანია ისინი. მეორედ მოსვლის დროს კი მოწაფეები მასთან გამოცხადდებიან, როგორც მსაჯულები, დაიკავებენ თორმეტ ტახტს და განსჯიან ცოცხლებსა და მიცვალებულებს.

2. გზა, რომლითაც მაცხოვარი მიდის და რომლითაც აღუთქვამს მოწაფეებს თავის ზეციურ მამასთან მიყვანას, ტანჯვის გზაა. ამის შესახებ არაერთხელ უთქვამს მაცხოვარს მოწაფეებისათვის და ისინიც ამის მოლოდინში იყვნენ. საკუთარ თავსაც უწოდა გზა და ასე ასწავლა, რომ მხოლოდ მასში, მისთვის ტანჯვის გზით მიიღებენ მისი მიმდევრები ძალასა და მნიშვნელობას. შეიძლება იტანჯო უსარგებლოდ და უმიზნოდ; შეიძლება იარო ფართო გზით; სიცოცხლეში კი მხოლოდ ერთი გზა შეგვიყვანს - იესო ქრისტე. მოწაფეებს გაუჩნდათ კითხვები ამ გზის ირგვლივ, თითქოს არ იცინ, ვერ გაიგეს რა გზაზეა საუბარი. ეს მხოლოდ იმიტომ, რომ მიხვდნენ იესო მამასთან მიდიოდა და ვერ მიიღეს მოძღვრის მომავალი ტანჯვისა და სიკვდილის გზა.

3. „ვერავენ შევა მამაჩემთან, თუ არა ჩემს მიერ“ - ამბობს იესო ქრისტე. ეს გვასწავლის, რომ ღვთისშეცნობამდე, უმაღლეს ნეტარებამდე, ღმერთთან და ღმერთში

ცხოვრებამდე მხოლოდ და მხოლოდ იესო ქრისტეს რწმენა და დედამიწაზე მოსვლის მისი უდიდესი საქმის გააზრება მიგვიყვანს. რადგან ბუნებასა და ზნეობრივ განვითარებაზე დაკვირვებით ადამიანისთვის ცხადი გახდება მხოლოდ შემოქმედის და ყოვლისმცოდნეს მუდმივი არსებობა, მისი ძალა და ღვთაებრიობა, სიბრძნე, ყოვლისშემძლეობა და მისი სიკეთე. მაგრამ მხოლოდ ქრისტეს მიერ აღსრულებული გამოსყიდვით გაიგებს ადამიანი ღვთის არსების უმაღლეს, ყოვლისმომცველ თვისებას, მის სიყვარულს კაცობრიობის მიმართ, მისი სამართლისა და წყალობის შესახებ, მრავლისმოთმენასა და ჭეშმარიტებას.

4. ფილიპე სთხოვს იესოს, აჩვენოს მათ, მოციქულებს, მამა. ეს არ ხდება მისი რწმენის ნაკლებობის გამო, თითქოს ეჭვი ეპარებოდა იესოს ღვთაებრიობაში, ეს არ ხდება არც რადაცის არცოდნის მიზეზით. ისინი იესოს უყურებდნენ ისეთი გრძნობით, რომ სთხოვს ეჩვენებინა მათთვის მამა. ოდესღაც მსგავსად ითხოვა მოსემ ღვთისაგან, ეხილა მისი სახე და იხილა კიდეც მისი დიდება. ასევე იხილეს მოციქულებმაც მამა ღმერთი, როცა ისმინეს ძე ღმერთის სიტყვით მამის სწავლება, როცა იხილეს მამის მიერ ძე ღმერთისათვის მიცემული საქმეები, როცა მიიღეს აღთქმა: „რასაც ითხოვთ ჩემი სახელით, შეგისრულებთ, რათა იდიდოს მამა ძის მიერ“. დაბოლოს, მოწაფეებმა იხილეს მამა და ძე სული წმიდაში, რომელიც გამოდის მამისაგან, გადმოვიდა მათ დასამშვიდებლად ქრისტესთან განშორების ჟამს და იქნება „მათთან და მათში“.

5. გეთსიმანიის ბაღისაკენ მიმავალ გზაზე იესო ქრისტე უწინასწარმეტყველებს მოწაფეებს, რომ ისინი შეცდებიან მის გამო: „თქვენ ყველანი შეცდებით ამაღამ ჩემს გამო; ვინაიდან დაწერილია: დავცემ მწყემსს, და განიბნევიან ფარის ცხვრები“. ანუ როცა იხილავენ მის გაცემას, შესაძლოა ეჭვი შეიტანონ მის ღვთაებრიობაში, მის მესიანურ მნიშვნელობაში (=ლუკ.24.21); უფალი მიმართავს სიმონ-პეტრეს: „სატანამ დააპირა თქვენი გაცხრილვა, როგორც ცხრილავენ ხორბალს. მაგრამ მე ვილოცე შენთვის, რათა არ შემცირდეს შენი რწმენა; და როცა მოიქცევი, განამტკიცე შენი ძმები“ (ლუკ.22.31,32).

ყველა მოწაფე ჰპირდება რწმენაში ყოფნას, პეტრე დაპირებას ფიცით განამტკიცებს: „უფალო, მზად ვარ საპყრობილეშიც წამოგყვე და სასიკვდილოდაც“. მაგრამ იესო ამხელს პეტრეს თავდაჯერებულობასა და სხვებზე ამაღლების სურვილის გასაქრობად უწინასწარმეტყველებს: „შენ გეუბნები, პეტრე, დღეს, მამლის ყვილამდე სამჯერ უარმყოფ და იტყვი, რომ არ მიცნობ მე“.

6. ჩნდება კითხვა: რატომ არ ღებულობს პეტრესა და სხვა მოციქულების თავგანწირვისთვის მზადყოფნას უფალი? პეტრე აცხადებს, რომ უფლისთვის თავს გასწირავს, უფალი კი თითქოს განზრახ უგზავნის მას მკაცრ გამოცდას, რომელსაც პეტრე დაცემამდე მიჰყავს.

ეს რომ აიხსნას, უნდა გავიაზროთ შემდეგი გარემოება, რომ მოციქულთა ურთიერთობა მოძღვართან ატარებდა სუფთა ადამიანური გრძნობის სახეს. უნდა ჩამოყალიბებულიყო ღვთის ძის რწმენა, რომელსაც სჭირდებოდა ზებუნებრივი ძალა, ღვთის სულის ხელმძღვანელობა, რაც ჯერ კიდეც არ ჰქონდათ მოციქულებს.

მოდღვრის სიყვარული წარმოშობილი ძალიან ბუნებრივად მოწაფეთა გულებში შესაძლოა ასევე ბუნებრივად შეწყვეტილიყო ნებისმიერი უმნიშვნელო საფრთხისას ან გაუგებრობის გაჩენისას, რაც მოხდა კიდეც. პეტრეს დაცემა მისთვის და სხვა მოწაფეებისთვისაც იყო მათი თავდაჯერებისა და ამპარტავნების შეზღუდვა და სიფრთხილისაკენ მოწოდება, მათ ხომ ნამდვილად უყვარდათ უფალი და ღირსნი გახდნენ მისი სიყვარულისა. დაცემის შემდეგ პეტრე მოციქულში თავის რწმენა და მინდობა უნდა გამქრალიყო, ეს ფაქტი ჭკუას ასწავლიდა სხვებსაც. ამიტომაც ეუბნება მას იესო: „მაგრამ მე ვილოცე შენთვის, რათა არ შემცირდეს შენი რწმენა; და როცა მოიქცევი, განამტკიცე შენი ძმები“ (ლუკ. 22.32).

7. მორწმუნენი მტკიცედ უერთდებიან ქრისტეს, - ამ კავშირს საოცარი სიზუსტით ასახავს ვაზისა და ლერწმის შეერთების მაგალითი. ამ კავშირს „დიდძალი ნაყოფი გამოაქვს“, ნაყოფი გამოაქვს უფლის მცნებების აღსრულებასა და ერთმანეთის სიყვარულს.

ზუსტად ეს სიყვარული აძლევს მათ უფლებას იწოდებოდნენ ქრისტეს მეგობრებად, და არა მონებად, ეს სიყვარული აძლევს მათ იმედს, რომ მამისგან ქრისტეს სახელით „მიიღონ ყველაფერი, რასაც ისურვებენ“. მაგრამ ამავე დროს, ეს სიყვარული მათ განაცალკევებს მთელი სამყაროსაგან, მათ მოიძულებს ქვეყანა და ეს სიყვარული იქნება მიზეზი იმისა, რომ მათ ტანჯავს ქვეყანა, რის გამოც ქვეყანა განიკითხება. განკითხვასა და სამსჯავროს დედამიწაზე მოიტანს ნუგეშინისმცემელი სული, რომელიც განსჯის ქვეყანას ქრისტეს მიმართ რწმენის არქონის გამო. ქრისტე მამა ღმერთთან მივა არა მარტო ადამიანთა გამამართლებელი ძღვენით, არამედ მიიტანს მოწმობას იმათ წინააღმდეგ, ვინც დამნაშავეა მის სიკვდილში და არ მიიღო მისი სამართალი. სული წმინდა „როცა მოვა, ამხილებს ქვეყანას ცოდვის, სიმართლისა და განკითხვისათვის“, ეს მიმართული იქნება ქვეყნის მთავრის, ეშმაკის, წინააღმდეგ, ქვეყანა კი გააგრძელებს ბოროტის შთაგონებით სვლას.

თუკი რამ ვერ გაიგეს მოწაფეებმა მოძღვრის სიტყვებში, მათ განუცხადებს სული წმიდა, რომელიც დედამიწაზე მოიტანს ქრისტეს სწავლებას. სული წმინდა მოვლინებული იქნება იმისათვის, რომ განადიდოს ძე დედამიწაზე.

8. „ცოტაც და, ველარ მიხილავთ, რადგანაც მამასთან მივდივარ“- მოწაფეებმა ვერ გაიგეს ქრისტეს ეს სიტყვები და ერთმანეთს სთხოვდნენ

ახსნას. ქრისტემ განუმარტა მათ სამწუხარო ჭეშმარიტება და დაამატა, რომ მისი წასვლა ქვეყანას მოუტანს სიხარულს, ხოლო მათ გლოვას: „თქვენ იტირებთ და ივაგლახებთ, ქვეყანა კი იხარებს; დამწუხრდებით“, თუმცა მათი მწუხარებაც მალე სიხარულად იქცევა, როგორც მშობიარე ქალის ტკივილი: „ქალი შობისას წუხს, ვინაიდან მოაწია იმისმა ჟამმა; მაგრამ ყრმას რომ შობს, სიხარულისგან აღარ ახსოვს ტანჯვა, რადგანაც ადამიანი იშვა ამქვეყნად. თქვენც ასევე მწუხარენი ხართ ახლა; მაგრამ კვლავ გიხილავთ, გაიხარებს თქვენი გული და ვედარავინ წაგართმევთ თქვენს სიხარულს“. მოწაფეები გაიხარებენ, რადგან მიიღებენ ყველაფერს, რასაც სთხოვენ მამას ქრისტეს სახელით, რადგან თვით მამას უყვარს მოწაფეები, ვინაიდან მათ შეიყვარეს ქრისტე და ირწმუნეს, რომ ღმერთისგან მოვიდა“.

მოწაფეებმა დაამტკიცეს, რომ ნამდვილად სწამთ ზეციური მამის მოვლენილი ქრისტე. იესომ უწინასწარმეტყველა მათ: „აჰა, მოდის ჟამი და მოვიდა კიდევ, როცა სათითაოდ გაიფანტებით და მარტო დამტოვებთ“, აქვე ამშვიდებს მათ და ეუბნება: „არა ვარ მარტო, რადგანაც მამა ჩემთანაა“ და მე ვძლიე ქვეყანას.

9. იესო ქრისტე მოწაფეებს ამშვიდებს უმძიმეს წუთებში, რათა არ დაუშვას მათი საბოლოო დაცემა და აღუთქვამს, რომ მოევლინება მათ გალილეაში. აღდგომის აღთქმით ის განაქარვებდა მოწაფეთა საყვარელი მოძღვრის სიკვდილით გამოწვეულ მწუხარებას. ხოლო გალილეაში, მათი მუდმივი შეხვედრის ადგილას, გამოცხადება მათ აძლევდა იმედს, რომ მოსალოდნელ განსაცდელებს მშვიდობიანად გადაიტანდნენ, რომ მტრების ბოროტი განზრახვა, მოეკლათ მოძღვარი და გაეზნიათ რჩეული სამწყსო, ვერ დაამარცხებდა გაზნეული ფარის ერთ სამწყსოდ შეკრების განზრახვას.

10. უფალი აძლევს მოწაფეებს ერთმანეთის სიყვარულის მცნებას და ამ მცნებას უწოდებს ახალს. ახალია ის გამოხატვის ძალითა და ახალი რეალობით. უკანასკნელ საუბარში სამჯერ, განსაკუთრებული დაჟინებით, უმეორებს მათ: „გიყვარდეთ ერთმანეთი“. ძველ აღთქმაში მასზე საუბარია თითქოს გაკვრით (ლევ. 19.18: „გიყვარდეს შენი ახლობელი“), როგორც სხვა მცნებების დასაწყისი ან დასასრული ნაწილი. ამდენად, ახალია ეს მცნება იმ ურთიერთობების სულისკვეთებითა და სივრცით, რომელიც მიიღო

ქრისტეს ეპოქიდან. ამ დრომდე იუდეველები ახლობელში გულისხმობდნენ მხოლოდ თავიანთი ერის შვილებს (=ლევ. 19.18), თვისტომს, ერთმორწმუნეს, ზოგჯერ კიდევ უფრო ვიწროდ, სისხლით ნათესავს, ერთი ოჯახის წევრებს.

მოწყალე სამარიტელის იგავში იესო ქრისტემ განმარტა მოყვასის ცნების ჭეშმარიტი მნიშვნელობა და აჩვენა მაგალითი იმისა, როგორ გამომჟღავნდება მოყვასის სიყვარული (ლევ. 10.30-37).

იესო ქრისტემ ისაუბრა სული წმიდაზე, ნუგეშისმცემელი უწოდა, წარმოგვიდგინა მისი ღვთაებრივი ბუნება, მამისგან გამომავლობა და მესთან ურთიერთობა.

იესო ქრისტეს სიკვდილით მოციქულებმა დაკარგეს ხელმძღვანელი, მოძღვარი, მეგობარი, რომელთანაც აკავშირებდათ წმინდა და ძლიერი სიყვარული. მათ დაკარგეს ის, ვინც მათთვის იყო ღმერთი, მაცხოვარი და მომავალი მსაჯული. და ის, ვინც უნდა ჩანაცვლებოდა მათ მოძღვარს, ცხადია, უნდა ყოფილიყო იესოს მსგავსი ბუნებით და პიროვნული თვისებებით. მოციქულებს დაამზიდა რწმუნება, რომ ისიც მამისაგან გამოდის, როგორც საკუთარ თავზე ამბობდა იესო: „იმისთვის როდი ჩამოველ ზეცით, რომ ჩემი ნება აღვასრულო, არამედ ნება ჩემი მომავლინებლისა“ (იოან. 6.38). ამასთან ერთად, მამისგან გამომავლობა უნდა ყოფილიყო არა დროებითი ან შემთხვევითი, არამედ მარადიული და არსებითი. ზუსტად ასეთ გამომავლობას გულისხმობს მაცხოვარი, როცა ამბობს, რომ სული ჭეშმარიტებისა მამისაგან გამოდის.

სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ნუგეშისმცემელი უნდა იყოს ზუსტად ისეთივე ღვთაებრივი პირი, როგორიც იყო ძე ღვთისა, რომელიც ახლა შორდება მოწაფეებს. მხოლოდ ასეთი პირი შეძლებდა მიწაზე ღმერთკაცის შეცვლას და მისი დაწყებული ცხოვნების საქმის გაგრძელებას. მხოლოდ სული წმიდას შეუძლია ასწავლოს მათ ის და ისე, რასაც და როგორც ასწავლიდა იესო ქრისტე. სული წმიდას, როგორც ყოვლისმცოდნეს, შეეძლო გაეხსენებინა მოციქულებისათვის ის, რასაც ეუბნებოდა მათ ქრისტე. სული წმიდას, როგორც მარადიულს, შეეძლო ყოფილიყო მათთან თუ ეკლესიაში მუდმივად. სული წმიდა, როგორც ღვთაებრივი პირი,

დაამოწმებდა ძე ღმერთს ნიშნებითა და სასწაულებით, რომლებსაც აღასრულებდნენ მოციქულები ქრისტეს დროს და ამით ამტკიცებდნენ, რომ მისი წინასწარმეტყველება ასრულდა და ის ჭეშმარიტად ძეა ღვთისა.

ჭეშმარიტების სულის მთავარი მისია იყო მოეტანა ქვეყნად ჭეშმარიტება, რომელიც გაათავისუფლებდა ადამიანებს ტყუილის მამის ძალაუფლებისგან. მას უნდა ემხილა ადამიანთა ცოდვა, რათა აღსრულებულიყო სიმართლე და განკითხვა. ასე უნდა მიეცა ეკლესიისთვის შესაძლებლობა ეშვაკის დამარცხებისა, რათა გაგრძელებულიყო სამწყსოს ცხოვნება. დაბოლოს, სული წმიდას უნდა გაეგრძელებინა მის განდიდება სწავლებით, სასწაულებით, მორწმუნეებისათვის ნიჭების უხვად გარდამოსვლით, ქრისტესთან ერთ ხორცად ქრისტიანთა შეერთებით და ამ ხორცისთვის საკუთარი მადლით სიცოცხლის მონიჭებით.

11. იესო ერთგან ამბობს სული წმიდაზე, რომ ის მოციქულთა შორისაა (14.17), სხვა ადგილას კი მახარებელი ამბობს, რომ სული წმიდა „ჯერ კიდევ არ იყო მათზე, რადგან ჯერ კიდევ არ განდიდებულიყო იესო“ (იოან. 7.39). ეს ორი მოწმობა არ ეწინააღმდეგება ერთმანეთს. იესო ქრისტემ საიდუმლო სერობის დროს საუბარი დაიწყო სიტყვებით: „აწ იდიდა ძე კაცისა, და ღმერთი იდიდა მის მიერ“ (იოან. 13.31). შესაძლოა, ამ მომენტიდან დაიწყო სული წმიდის მყოფობა მოწაფეებთან. ამასთან ქრისტე ამატებს: „და ადიდებს მას მალე“, ანუ საუბრობს უფრო მომავალზე, ვიდრე აწმყოზე.

მახარებლის შენიშვნაში კი საუბარია სული წმიდის გარდამოსვლაზე, გათვალისწინებულია სული წმიდის მადლიანი ნიჭების სისრულე და სიუხვე. მოწაფეებს ეს ძღვენი ნელ-ნელა, თანდათანობით, ეძლეოდა სულთმოფენობამდე. ამ ძღვენს ღებულობდნენ მაშინ, როცა იესო აძლევდა მათ უწმინდური სულების განდევნისა და სასწაულთა აღსრულების ძალაუფლებას. ეს ნიჭი ეძლეოდათ მაშინ, როცა უხსნიდა იესო მათ გონებას წმინდა წერილის გასაგებად და უბრძანებდა მიეტევებინათ მონანულთა ცოდვები და აღესრულებინათ სასწაულები მორწმუნეთათვის.

„მშვიდობას გიტოვებთ თქვენ, მშვიდობას ჩემსას გაძლევთ თქვენ“ - ეს, რა თქმა უნდა, ერთ-ერთი უდიდესი მადლია, რომელიც მაცხოვარმა თავის მოწაფეებს მისცა. ამას უნდა დაემშვიდებინა მოწაფეები მოძღვრის მოსალოდნელი დაკარგვის გამო. მართლაც, საშინელ წუთებში, იუდეველთა მხრიდან მოვლენილი უბედურებებისა და განსაცდელების ჟამს მოციქულებმა როგორღაც მშვიდად, სასოწარკვეთილებისა და განზნევის გარეშე გადაიტანეს რიგი სიტუაციები.

იმ დროს, როცა ბოროტმოქმედი მოწაფე ჩავარდა სასოწარკვეთილებაში და თავი მოიკლა, როცა ღვთის წინააღმდეგ მებრძოლი და ღვთის მკვლელი სინაგოგა ვერ მშვიდდება იესოს წინასწარმეტყველებათა შესაძლო აღსრულების შიშით, როცა გოლგოთაზე შეკრებილნი ქვითინებენ და მკერდში მჯილს იცემენ მომაკვდავი უფლის ხილვისას, როცა სამყარო საშიშად ზანზარებს, სიონის სახლში, იესოს მეგობრებში სუფევს მშვიდობა და წყნარი სევდა, ტირილის, სამოსის შემოხევისა და სასოწარკვეთილების გარეშე.

ეს არ არის გაქვავებული, უგრძნობელი, ბინდით მოცული გულები. ესაა მაცხოვრის სიტყვების მტკიცე რწმენით, მისი აღდგომის მოკრძალებული იმედით, იესოს სიყვარულითა და მშვიდობით სავსე ადამიანები. ეს მშვიდობა არ დატოვებს მოციქულებს მთელი ცხოვრების მანძილზე, მიუხედავად დევნისა და უბედურებებისა. ამ მშვიდობას, როგორც უპირველეს და აუცილებელ მადლს, შეიტანენ ისინი მორწმუნეთა სახლებსა და გულებში, რადგან ღვთის სასუფეველი თავად არის „სიმართლე. მშვიდობა და სიხარული სული წმიდაში“ (რომ. 14.17).

12. „მამა ჩემზე უმეტესია“ (იოან. 14.28) - განმარტავს იესო და რა თქმა უნდა, გულისხმობს საკუთარ ადამიანურ ბუნებას, რადგან ღვთაებრიობით ისინი თანასწორნი არიან, ამას თავად ადასტურებს იქვე: „მე მამაში ვარ და მამა - ჩემში“ ან „ვინც მემიხილა, მამაც იხილა“ ან „ჩვენსავით ერთი“. რომ არ ყოფილიყვნენ თანასწორნი, იქნებოდნენ განსხვავებულნი და შესაბამისად, ვერ იქნებოდნენ ერთნი.

წმინდა ბასილი დიდის განმარტებით, მამა ძეზე უმეტესია გულისხმობს მიზეზთა გამო. რადგანაც ძის საწყისი მამაა, ამიტომაც მამა

მეზე უმეტესია, როგორც მიზეზი და საწყისი. განა გასაკვირია, - აგრძელებს ბასილი დიდი, - რომ მამა ყველაზე მეტად აღიარა იმან, ვინც იყო სიტყვა და გახდა ხორცი, როცა გვეჩვენა ჩვენ ანგელოზთა წინაშე დიდებით და ადამიანთათვის სახით დამდაბლებული.

ძის მიერ მამაზე ნათქვამი უმეტესი დიდება ძეს აქ, მიწაზე, არ გააჩნია. ამიტომაც ეუბნება მოწაფეებს: „რომ გიყვარდეთ, გაიხარებდით, რადგანაც ვთქვი: მამასთან მივდივარ-მეთქი. ვინაიდან მამა ჩემზე უმეტესია“, ანუ, გაიხარეთ, მივდივარ მამასთან, უნდა შევიდეთ უდიდეს დიდებაში, მამა ღმერთის დიდებაში, რომელიც უმეტესია, უმაღლესია იმ დიდებისა, რომელიც აქვს ძე ღვთისას დედამიწაზე.

„მოდის ამ ქვეყნის მთავარი, და არაფერი აქვს ჩემში“ (მუხლი 30) - ამ ქვეყნის მთავარი ეშმაკია. მან მოიპოვა ამ ქვეყნად ძალაუფლება ადამიანის ცოდვით. ახლა ის მოდის მარიამის ძესთან უკანასკნელი ბრძოლისათვის, იბრძოლებს, რათა ის დაიქვემდებაროს, მოდის იუდას სახით, რომელიც მოძღვრის გასაცემად ემზადება; მოდის სიკვდილის წუთის შიშით, რომელმაც მოიცვა იესოს სული გეთსიმანიის ბაღში; მოდის უსამართლო და ურჯულო მსაჯულების სამართალით, რომელიც განსჯის და სამარცხვინო სიკვდილისთვის გაიმეტებს ყველაზე მართალ და უდიდეს ადამიანს; დაბოლოს, მოდის ჯვარზე უმძიმესი ტანჯვისა და უსასტიკესი სიკვდილის სახით, როცა თავად ღმერთმა იწება ძეს შეესვა ბოლომდე სასმისი სამყაროს ცოდვების გამოსასყიდად.

მაგრამ იესო ქრისტე ცოდვას არ ექვემდებარება, ამიტომაც ეშმაკი მასში ვერ იპოვის ცოდვას და მისი ძალისხმევა - დაემარცხებინა იესო - იქნება წარუმატებელი.

იესო მოწაფეებთან საუბარს დაასრულებს ქვეყნის მთავრის დამარცხებისა და მამის ნებაზე ასრულების იმედით. შემდეგ უბრძანებს მათ, რომ ადგნენ და წავიდნენ, გეთსიმანიისაკენ მიმავალი იესო ამბობს: „მე ვარ ვაზი, ხოლო თქვენ ლერწები ხართ“ (15.5). ამ სიტყვებით ის საუბრობს კავშირზე, რომელიც არსებობს იესოსა და მოწაფეებს შორის, სული წმიდის მაღლი აცოცხლებს მორწმუნეებს და მოუწოდებს მათ ღვთის სათნო ქმედებებისკენ.

ვაზისა და ლერწების ურთიერთდამოკიდებულება მსგავსია ქრისტესა და მორწმუნეთა ურთიერთობისა. მსგავსება ასეთია: ვაზის მოჭრილი ლერწები ვერ გაიზრდება და ვერ გამოიღებს ნაყოფს, მორწმუნეებიც ქრისტესთან ურთიერთობის გარეშე ვერ შეძლებენ სულიერ ცხოვრებასა და ნაყოფის გამოღებას.

„ლერწს, რომელსაც არ გამოაქვს ნაყოფი, მოჭრის, და ყველას, რომელსაც გამოაქვს ნაყოფი, გაწმენდს, რათა მეტი მოიხზას“, - ასე ექცევა ვაზს მევენახე. უფალი თავისი სამსჯავროდან ცეცხლში დასაწველად განაგდებს ურწმუნოებს, ან სხვადასხვა განსაცდელსა და მწუხარებას გამოუგზავნის ადამიანებს, რათა შეძლონ ზნეობრივი თავდადება და გახდნენ უმაღლესი ჯილდოს ღირსნი.

13. „რათა ჩემი სიხარული თქვენში დარჩეს და სრულიყოს თქვენი“ (მუხლი 11) ანუ, თქვენც შეგიძლიათ იხაროთ სიხარულით, რომლითაც მე ვხარობ. ხოლო ჩემი სიხარული ისაა, - როგორც უფრო ადრე განმარტავდა, - რომ მე დავიცავი მამის მცნებანი და ვარ მის სიყვარულში. იესო ქრისტეს სურდა, მოციქულებს ეხარათ ღვთის მცნებების აღსრულებით და ზეციური მამის სიყვარულში ყოფნით.

14. „თუ ქვეყანას სძულხართ, იცოდეთ, რომ მე მომიძულა უწინ“ (მუხლი 18). თითქოს უცნაურია ასეთი დამშვიდება, მაგრამ ქრისტეს მიმდევრებისთვის მართლაც უდიდესი სიმშვიდეა, რადგან ქვეყნის სიძულვილი მოწაფეებს მოძღვარს დაამსგავსებდა და თავდადების ძალას მისცემდა მათ.

„ჩემს მოძულეს მამაჩემიც სძულს“ (მუხლი 23) - ქრისტეს მოძულე ებრაელები თავიანთ ქმედებებს ღვთის ნების აღსრულების აუცილებლობითა და ღვთისთვის სათნოყოფით ხსნიდნენ. ამ სიტყვებით ქრისტე განუმარტავს მოწაფეებს, რომ მისი სიძულვილი მისი მომავლინებელი ღვთის სიძულვილია. ეს კი არა სათნოება, არამედ ცოდვაა ღვთის წინაშე ჩადენილი. ისინი ცოდვილნი არიან, რადგან არ მიიღეს ღვთისგან მოვლინებული. ისინი ცოდვილნი არიან, რადგან იხილეს მისი აღსრულებული საქმეები და არ მიიღეს ქრისტე.

15. „გირჩევნიათ, რომ მე წავიდე; რადგანაც, თუ არ წავალ, არ მოვა თქვენთან ნუგეშისმცემელი, ხოლო თუ წავალ, მოგივლენთ მას“ (16.7) - იესო ქრისტე მოწაფეებთან ერთად იყო დედამიწაზე და ეს იყო მნიშვნელოვანი მხოლოდ მათთვის, ისინი ერთ მთლიანობას წარმოადგენდნენ ღმერთკაცთან სიახლოვით. სული წმინდის გარდამოსვლამ მოციქულებზე ღვთისმშობლისებრება მიანიჭა მორწმუნეებს ეკლესიაში შეკრებილთ, ისინი გააერთიანა შინაგანად, თან არა მცირე დროით, არამედ მარადიულად. სული წმიდის გარდამოსვლა შეიძლება გავიგოთ, როგორც ქრისტეს საქმეების დასასრული დედამიწაზე, როგორც კაცის ძის ამაღლება ზეცად მამა ღმერთის ტახტზე, როგორც მტკიცებულება იმისა, რომ იესო ქრისტეს მიერ კაცობრიობის გამოსასყიდად შეწირული მსხვერპლი მიიღო ზეციურმა მამამ. ამიტომაც ამბობს იესო ქრისტე: „გირჩევნიათ, რომ მე წავიდე;“ გვიჩვენებს, რომ კაცობრიობის ხსნის საქმის დასასრულებლად ის უნდა ავიდეს ზეცად და შესწიროს მსხვერპლად საკუთარი თავი უზენაესის ტახტს, ზეციური მამისგან მსხვერპლის მიღების ნიშნად გარდამოევლინება მორწმუნეთა ნუგეშისმცემელი, მაცხოვრებელი და ცხოველმყოფელი სული წმინდა.

16. ნუგეშისმცემელი (παράκλησις=შუამდგომელი) სულის პირად თვისებად იესო ქრისტე ასახელებს მამისაგან გამომავლობას. ამით ხაზს უსვამს, რომ ეს თვისება განსხვავებულია შობისაგან, რომელიც ეკუთვნის ძეს. კათოლიკეებმა ფრაზას „მამისაგან გამოვალს“ თვითნებურად მიამატეს სიტყვები „და ძისგანაც“.

ისინი ასეთი სუსტი მსჯელობით ცდილობენ განამტკიცონ თავიანთი სწავლება: ამბობენ, რომ სიტყვა მამაში უნდა ვიგულისხმოთ ძეც, რომელიც ერთია მამასთან. ზოგჯერ კი მიანიშნებენ იმას, რომ სული წმიდა იღებს თავის საწყისს ძისგან, რადგან ამბობს ძე: „მოგივლენთ მას“. აღნიშნავენ, რომ სული წმიდის გარდამოსვლა სულთმოფენობისას მოხდა ძე ღმერთის დამსახურებით. მაგრამ ყველა ეს მსჯელობა, რომელიც ეხება სწავლებას „გამოვალს მამისაგან და ძისაგან“ გახლავთ ერეტიკული სწავლება, რამდენადაც ეწინააღმდეგება იესო ქრისტეს სიტყვებს, რომ სული წმიდა გამოვალს მხოლოდ მამისაგან. ასევე კათოლიკური ხედვა

ეწინააღმდეგება ეკლესიის სწავლებას, რომელიც დამტკიცდა მეორე საეკლესიო კრებაზე და მიმართული იყო მაკედონიუსის წინააღმდეგ. ასე შევიდა სარწმუნოების სიმბოლოში სიტყვები: „რომელი მამისაგან გამოვალს“. ეკლესია შემდგომაც ყოველთვის უარყოფდა სული წმიდის მიმართ ნათქვამს „და ძისაგან“.

იესო ქრისტეს უკანასკნელ ლოცვას ეწოდება მღვდელმთავრული ლოცვა, რადგან წარმოითქვა იმ დროს, როცა იესო ქრისტე ემზადებოდა, რომ კაცობრიობის ცოდვებს მსხვერპლად შესწირვოდა. იგი მიმართავს ზეციერ მამას და სთხოვს არა მადლს თავისთვის, არამედ ყველას გაერთიანებას ძეში და მამაში. „რათა ყველანი ერთი იყვნენ, როგორც შენ, მამაო, ჩემში, ხოლომე - შენში“; საკუთარი უმაღლესი შუამდგომლობის ძალით, თავისი უდიდესი დამსახურებით ითხოვდა ასეთ ერთობას როგორც საკუთარი, ისე მამის დიდებისათვის.

ახალი აღთქმის უდიდესი მღვდელმთავარი თავის მღვდელმთავრულ ლოცვაში მოიცავს მთელ სამყაროს, ადამიანთა ცხოვნებისთის საჭირო საქმეებს. მისი მოვლენის მიზანი იყო ზეციერი მამის დიდება და ქმნილებებისთვის საუკუნო სიცოცხლის მინიჭება, რამდენადაც სიცოცხლე მდგომარეობს ღვთისა და მისი მოვლინებული იესო ქრისტეს რწმენაში. ქრისტემ აღასრულა მასზე დაკისრებული საქმე, გამოუცხადა ადამიანებს მომავლინებული მამის სახელი და დიდება. ღვთის რჩეულმა ადამიანებმა ირწმუნეს ღმერთი და მისი მოვლინებული. ახლა ის ლოცულობს მამა ღმერთის წინაშე, რათა მან დაიცვას ეს რჩეული ადამიანები (მოციქულები), დაიცვას მათი ერთობა ქრისტეში, არც ერთი მათგანი არ უნდა დაიღუპოს, გარდა დაღუპვის ძისა (იუდასი).

მოციქულებს ნამდვილად სჭირდებოდათ ახლა პატრონობა, რადგან ქვეყანამ მოიძულა ისინი. იესო ქრისტე ლოცულობს და ითხოვს მამისაგან არა მათ ამ ქვეყნიდან ატაცებას ან მათ დაცვას უბედურებებისაგან, არამედ მათ განწმენდას ჭეშმარიტების სიტყვის ძალით, რაც იხსნის მათ წუთისოფლისგან და გააერთიანებს მათ ერთმანეთთან და ღმერთთან. ასეთი გაერთიანება შეეხება არა მხოლოდ რჩეულ მოციქულებს, არამედ ყველა მის მორწმუნეს.

საუკუნო მღვდელმთავარი ლოცულობდა ყველა მიმდევარისათვის: „მარტო მათთვის როდი გევედრები, არამედ ყველასთვის, ვისაც ვწამვარ მათივე სიტყვით. დიდება, რომელიც შენ მომეცი, მე მათ მივეცი, რათა იყვნენ ჩვენსავით ერთი“; იესოს სურვილია, მორწმუნენი მასთან იყვნენ. „და შეიცნოს ქვეყანამ, რომ შენ მომავლინე და ისე შეიყვარე ისინი, როგორც მე შემეყვარე“.

იესო ემზადება ვნებისათვის და ლოცულობს მამის განდიდებისათვის, საკუთარი დიდებისათვის, რადგან მისი საქმე (ვნება კაცობრიობისათვის და ადამიანთა ცხოვნება) არის ყველაზე დიდებული საქმე ღვთის განგებულებისა, რადგან ამ საქმით ყველაზე უკეთ და უმეტესად გამოვლინდა ღვთის სიბრძნე და სიკეთე, ყოვლისშემძლეობა და სამართალი, როგორც ფსალმუნთა მგალობელი გამოთქვამს: „შეიყრებიან წყალობა და ჭეშმარიტება, სიმართლე და მშვიდობა გადაჰკოცნიან ერთიმეორეს. (ფსალმ. 84.11).

„საუკუნო სიცოცხლე კი ის არის, რომ გიცნობდნენ შენ, ერთადერთ ჭეშმარიტ ღმერთს, და იმას, ვინც შენ მოავლინე - იესო ქრისტეს“ (17.23) - ამ სიტყვებში ჩანს იესო ქრისტეს უდიდესი საქმის მიზანი და მთელი სახარების დანიშნულება. ეს სიტყვები წარმოგვიდგენს მიზნის მისაღწევ საშუალებებსაც: შეცნობა მამა ღმერთისა და მისი ძის, იესო ქრისტესი, მიღება ქრისტეს სწავლებებისა და დაცვა იმისა, რაც გამოეცხადათ მოციქულებს.

იესოს ლოცვა აჩვენებს, რომ ეს უკანასკნელი ადვილი არ არის: „წმიდა მამაო, დაიცავი ისინი“ წუთისოფლისგან, სიკვდილისგან, რადგანაც ქვეყანამ მოიძულა ინისი, როგორც მე მომიძულა. ისინი შეიძლება ისევე ადვილად დაიღუპონ, როგორც დაიღუპა წარწყმედის ძე.

განცხადებული ღვთის ჭეშმარიტების მიღება იმდენად მნიშვნელოვანია, რომ ჯერ კიდევ ძველი აღთქმის ეპოქაში საყვედურობს უფალი ისრაელს წინასწარმეტყველის პირით: „რადგან ორი დანაშაული ჩაიდინა ჩემმა ერმა: მიმატოვეს მე, ცოცხალი წყაროსთვალი და ამოკვეთეს თავისთვის ჭები, დანგრეული ჭები, წყალს რომ ვერ იკავებენ“ (იერემ.2:13). აქედან გამომდინარე, ისრაელს სურდა მოეკლა ჭეშმარიტების ძიების

წყურვილი და ეძებდა ღვთის შეცნობის ცრუ წყაროებს. ასე კი უფრო უმძაფრდებოდა წყურვილის გრძნობა. ასეთი იყო ისრაელის მდგომარეობა მაცხოვრის მისვლის წინ.

ისრაელი ტყუის, ხდება ვნებისა და ცოდვის მონა, ეძებს ჭეშმარიტებას უხუცესთა გადმოცემებსა და ადამიანთა მსჯელობებში, გაურბის ჭეშმარიტების სიტყვას, ივსება ტყუილით, ხდება უნაყოფო და კვდება, ამიტომაც იესო მათ უწოდებს სიცრუის მამის (ეშმაკის) შვილებსა და ცოდვის მონებს.

იესო ქრისტემ მოიტანა დედამიწაზე ჭეშმარიტება, რომელსაც უნდა გაეთავისუფლებინა ისინი. თავად იესოს, როგორც ცხოველი ღვთის ძეს, როგორც ჭეშმარიტებას, უნდა გაეთავისუფლებინა ისინი სიცრუისა და ცოდვის მონობისაგან, რადგან მოუტანა მათ ჭეშმარიტება და სიცოცხლის წყარო. მოწაფეებმა პირველებმა შესვეს ეს წყალი, პირველები ჩაწვდნენ ჭეშმარიტებას და ამიტომაც ლოცულობს იესო მათზე, ლოცულობს, რათა განწმინდოს ისინი ჭეშმარიტებით, ჭეშმარიტება ხომ მისი სიტყვაა.

მღვდელმთავრული ლოცვის ბოლო სიტყვებია: „სიყვარული, რომლითაც შემიყვარე, მათში იყოს და მეც ვიყო მათში“ - ეს სიყვარულია მაცოცხლებელი წყარო, რომელიც გამოედინება ღვთისაგან და აცოცხლებს ადამიანთა გულებს. ესაა ძალა, რომელიც, ერთმანეთისა თუ ღვთისაგან დამაცალკევებელი ეგოიზმის ნაცვლად, აერთიანებს ყველას, აცხოველებს, განასწორებს ყოველგვარ სიცრუეს.

სიყვარულს ადამიანთა ურთიერთობებში შეაქვს სიცოცხლე, ჭეშმარიტება და სინათლე, მიიყვანს მათ ღმერთთან, სიცოცხლის წყაროსთან, ნათელთან, სიკეთესთან. მღვდელმთავრულ ლოცვას იესო წარმოსთქვამს ყველა მოწაფის გასაგონად, რათა ყველამ იცოდეს, როგორ და რისთვის ლოცულობდა ძე ღვთისა ცხოვრების უკანასკნელ წუთებში.

ამ ლოცვით ასრულებს იესო ქრისტე საიდუმლო სერობას და ემზადება ვნებებისა და თავდადებისთვის, რითიც გამოხატავს სიყვარულს კაცობრიობის მიმართ. მოწაფეებთან ყოფნის ეს რამდენიმე საათი გვაჩვენებს, თუ როგორ დაიმდაბლა ქრისტემ საკუთარი თავი ჯვარზე

სიკვდილითაც კი კაცობრიობის სიყვარულისა და ჩვენი ცხოვნების გამო. მალე ის მივა მამასთან, რათა ჩვენ გაგვიმზადოს ადგილი მასთან!

იესო ქრისტე გეთსიმანიის ბაღში

(მთ. 26:36-56; მარკ. 32:52; ლუკ. 22:40-53; იოან. 18:1-12)

იესო ქრისტე მოწაფეებთან ერთად განმარტოვდა გეთსიმანიის ბაღში „და უთხრა მათ: მანდ ისხედით, ვიდრე მივალ და ვილოცები“. თან წაიყვანა პეტრე და ზებედეს ორი ძე, დაიწყო მწუხარება და ურვა. მაშინ უთხრა მათ იესომ: მწუხარეა ჩემი სული, ვიდრე სიკვდილამდე; იყავით აქ და იფხიზლეთ ჩემთან ერთად. ცოტაზე გაშორდა მათ, პირქვე დაემხო, ლოცულობდა და ამბობდა: მამაო ჩემო! თუკი შესაძლოა, ამცდეს ეს სასმისი; თუმცა არა როგორც მე მნებავს, არამედ - როგორც შენ. მივიდა თავის მოწაფეებთან და მძინარენი ჰპოვა ისინი, და უთხრა პეტრეს: ასე, ერთ საათსაც ვერ შესძელით გეფხიზლათ ჩემთან ერთად? იფხიზლეთ და ილოცეთ, რათა არ შეხვიდეთ საცდუნებელში: სული მხნეა, მაგრამ ხორცია უძლური. მეორედაც გაშორდა მათ, ლოცულობდა და ამბობდა: მამაო ჩემო! თუკი შეუძლებელია ამცდეს ეს სასმისი, რათა არშევეს იგი, დე, იყოს ნება შენი. მივიდა და კვლავ მძინარენი ჰპოვა ისინი, რადგან თვალები დამძიმებოდათ. მიატოვა ისინი, მესამედაც გაშორდა მათ, და კვლავ იგივე სიტყვები წარმოთქვა. მერე მივიდა მოწაფეებთან და უთხრა მათ: კვლავინდებურად გძინავთ და განისვენებთ? აჰა, მოაწიად რომ, და ძე კაცისა მიეცემა ცოდვილთა ხელში. ადექით, წავიდეთ: აჰა, მოგვიახლოვდა ჩემი გამცემი“. მწუხარე და ურვაში მყოფი იესო სამჯერ მოუწოდებს მძინარე მოწაფეებს მღვიძარებისა და ლოცვისათვის, მაგრამ ვერ პოულობს მათში სულისთვის საჭირო მღვიძარებას. მაშინ ანგელოზი მოევლინა მას ზეცით და განამტკიცებდა მათ.

დაბოლოს, მართლაც გამოჩნდება მღვდელმთავართა და ფარისეველთა მსახურებთან და რაზმით გამცემელი, რომელსაც „ნიშანი

მიეცა მათთვის და ეთქვა: ვისაც მე ვეამბორები, ის არის: შეიპყარით იგი“. მოწაფეები შეეცდებიან თავიანთი ადამიანური ძალებით იესოს დაცვას, თუმცა იესოს შეძლო თავი დაეცვა არა თორმეტი მოწაფის დახმარებით, არამედ ანგელოზთა თორმეტი ლეგიონით.

უფალი შეაჩერებს მოწაფეებს, ხმაღს ქარქაშში ჩააგებინებს პეტრეს, რომელიც ყურს მოათლის ერთ-ერთ მონას, მელქოსს, რადგან „როგორღა აღსრულდება წერილი, რომ ასე უნდა მოხდეს? მაშინ იესომ უთხრა ხალხს: როგორც ავაზაკს, მახვილებითა და წათებით მომიხტით შესაპყრობად; დღენიადაგ ტაძარში მჯდომი გასწავლიდით და არ შეგიპყრივართ მე. ყოველივე ეს იქმნა, რათა აღსრულდეს დაწერილი წინასწარმეტყველთა მიერ“. შეპყრობილი იესო მიჰყავთ მღვდელმთავარ ანასთან, მოწაფეებმა დატოვეს ის და გაიქცნენ, ასე აღსრულდა წინასწარმეტყველება ზაქარიასი (13.7) და იესო ქრისტეს საიდუმლო სერობის დროს ნათქვამი სიტყვა.

იესო ქრისტეს ვნება დაიწყო გეთსიმანის ბაღში, აქ მან აიღო მძიმე, უხილავი ჯვარი. იქ იტანჯებოდა უპირველესად სხეული, აქ კი სული, ადამიანთა ცოდვის სიმძიმისა და მათ მიერ ღმერთის უდიდესი შეურაცხყოფის გამო. ღმერთკაცმა ზეციერი მამის მიმართ ილოცა მთელი კაცობრიობრიობისათვის, ადამიანთა ყველა ცოდვისათვის, წარსულისთვის, აწმყოსა და მომავლისათვის. ამ დროს იესო იყო კრავი, ამ სიტყვის პირდაპირი მნიშვნელობით, კრავი შესაწირავი, რომელმაც აიღო მთელი სამყაროს ცოდვები.

ამ შინაგან, სულიერ ტანჯვას ერთვოდა ეშმაკის გამოცდაც. ამ ქვეყნის მთავარი არაერთხელ დასხმია თავს ღვთის ძეს საზოგადო მსახურების დროს და ახლაც არ ტოვებდა მას. უფრო მეტიც, იგი ჯოჯოხეთის მთელი ძალებით მოვიდა მასთან ამ დროს, რადგან სურდა, არა მხოლოდ ამ ბრძოლაში დაემარცხებინა იესო, არამედ საბოლოო გამარჯვება მას დარჩენოდა.

მახარებლები არ საუბრობენ იმაზე, რა ცდუნებებით ესხმოდა თავს ეშმაკი იესოს, მაგრამ, ცხადია, ეს იქნებოდა ძლიერი, მრავალფეროვანი გამოცდები, რომლებიც უდიდეს შინაგან ტანჯვას არაერთხელ გადაატანინებდა ქრისტეს. როგორც ოდესღაც უდაბნოში, ახლაც

შეეცდებოდა ეშმაკი, რომ შთაეგონებინა იესოსთვის აზრი, რომ თუ მართლა მკურნალობდა, უცოდველი და მართალი, არაა აუცილებელი თავს იდვას დაუმსახურებელი ტანჯვა, მით უმეტეს ისეთი დიდი, როგორიც ჯვარზე ვნებაა. თუ ის უარს იტყვის ამ ვნებებზე, მას ხომ არავინ განსჯის ამის გამო. შესაძლოა პეტრეს პირით ჩასჩურჩულებდა მაცდური ყურში, როგორც ოდესღაც მოციქული: „იყავი მოწყალე საკუთარი თავის მიმართ, და არ დაუშვა, რომ ეს შენ გადაგხდეს; რადგანაც ეს ტანჯვები უკიდურესად მძიმეა; რადგანაც ჯვარზე სიკვდილი ხომ ასე სამარცხვინოა! ევედრე მამას, რომ მან აგაცილოს ვნების სასმისი“.

იესო ლოცულობდა, როგორც სიკვდილის მომლოდინე ადამიანი, მწუხარებდა და ურვა იპყრობდა. შიოდა, როგორც ოდესღაც უდაბნოში, როცა სურდა ამ შიმშილის დაკმაყოფილება, მაგრამ უარი თქვა ეშმაკის ნების აღსრულებაზე, ქვების პურად ქცევაზე. ახლაც „ხმამაღალი ღაღადისითა და ცრემლების ფრქვევით შესწირავდა ლოცვა-ვედრებას მას, ვისაც შეეძლო სიკვდილისაგან ეხსნა იგი“ (ებრ. 5.7) და ეხსნა ეშმაკის ცდუნებისაგან.

ამჯერად მამა ღმერთმა არ უპასუხა თავისი ტანჯული ძის სულს, ანუ არ ინება აეცილებინა მისთვის ვნების სასმისის შესმა, რომელიც თავს იდვა იესომ განკაცებისას (ებრ. 10.5-9). მამამ თითქოსდა მიატოვა თავისი ძე და დაუშვა, რომ მისი ადამიანური ძალები გამოეცადა ეშმაკს. მართლად დარჩენის გამო მწუხარებდა და ურვობდა იესო, ღაღადებდა: ღმერთო ჩემო, ღმერთო ჩემო, რისთვის დამტოვე მე?

დიდი იყო მისი ტანჯვა და საშინელი იყო მისი სიკვდილი. იესო ქრისტემ ეს აიტანა შვილის მორჩილებით და თავი მსხვერპლად შესწირა მამა ზეციერს, ასე დაასრულა ლოცვა: „იყოს არა ნება ჩემი, არამედ შენი“. ამ გადაწყვეტილებით თავიდან აიცილა ეშმაკის თავდასხმა და იგრძნო მცირეოდენი სიმშვიდე, მივიდა სამ მოწაფესთან, იხილა, რომ მათ ეძინათ, სთხოვა ეფხიზლათ და ელოცათ. თითქოს მოწაფეებისაგან ელოდა დახმარებას საკუთარი ბრძოლების გადასატანად, თუმც ვერ იპოვა, რადგან მათ თვალები დამძიმებოდათ და ეძინათ.

იესო მიხვდა, რომ მარტოს უნდა შეესვა ვნების სასმისი და ამიტომაც ლოცულობდა ზეციერი მამის წინაშე: „ამაცილე ეს სასმისი!“.

ყოვლადბრძენ, ყოვლისმცოდნე და ყოვლადსახიერ ღმერთს შეეძლო ცხოვნების სხვა გზის პოვნა და ჯვარზე სიკვდილის, ყველაზე საშინელი და უკიდურესად მძიმე სატანჯველის, აცილება. ამიტომაც ლოცულობდა იესო: „მამაო ჩემო! თუკი შეუძლებელია ამცდეს ეს სასმისი, რათა არ შეესვა იგი“ (მთ. 26.42). ანუ, ნუთუ შეუძლებელია ამ გზის შეცვლა? ნუთუ მართლა უნდა შეესვა ეს საშინელი სასმისი? ზეციდან ისევ არ იყო პასუხი და ისევ მორჩილებით ითქვა: „დე, იყოს ნება შენი“.

მეორედ მიდის იესო მოწაფეებთან და „მწუხარებისაგან ძილად მივარდნილი ჰპოვა ისინი“ (ლუკ. 22.45).

მესამედ „ურვილი უფრო გულმხურვალედ ლოცულობდა. მესამედაც გაშორდა მათ, და კვლავ იგივე სიტყვები წარმოთქვა“.

თავის მხრივ, ეშმაკიც უფრო გააფთრებით ესხმოდა თავს ღმერთკაცს და ამრავლებდა ახალ ცდუნებებს.

იესო მტკიცედ და პრინციპულად ემორჩილება მამის ნებას და აცხადებს მზადყოფნას ვნებისათვის. საფიქრებელია, რომ ეშმაკი შეეცდებოდა შეეგონებინა მისთვის არა მხოლოდ ჯვარზე ვნების სიმძიმე და უშედეგობა, არამედ ის, რომ ჯვარცმა საცდური გახდებოდა ქრისტეს მიმდევრებისათვის. ქრისტეს მორწმუნეებს შესაძლოა ზურგი ექციათ ჯვარცმული ღვთისთვის, ჩაეთვალიათ ის დამნაშავე და მატყუარა ადამიანად, რომელიც ღმერთმა დასაჯა ასე საშინელად დაფარული ცოდვების გამო.

ცოდვათა შორის ყველაზე მძიმედ მიიჩნევდნენ იმას, რომ ქრისტემ საკუთარი თავი გამოაცხადა არა მხოლოდ მესიად, არამედ თვით ღვთის ძედ, ღვთის მსგავსად. ამ ცდუნებას გავიგონებთ რამდენიმე საათში მღვდელმთავართა ბაგეებიდან: „გვითხარი, შენ ხარ თუ არა ქრისტე, ძე ღვთისა?“ კაიფას ქრისტე დაუდასტურებს, რომ ნამდვილად ძეა ღვთისა. მღვდელმთავარი ამას ღვთის გმობად ჩაუთლის, სამოსს შემოიხევეს და განაცხადებს, რომ სიკვდილის ღირსია.

ამას გავიგონებთ ჯვარცმის დროსაც, როცა მღვდელმთავრები იტყვიან: „ღმერთს იყო მინდობილი, და, თუ ნებავეს, დე, იხსნას ახლა

ღმერთმა, ვინაიდან თქვა: **„ძე ვარო ღმრთისა“** (მთ.27.42-43). სავარაუდოდ, ასეთ აზრებს შთააგონებდა ეშმაკი იესოს, შესაძლოა გაცილებით უფრო მეტად კადნიერსაც: „გამოაცხადე თავი ისრაელის მეფედ, მოახდინე სასწაული, გვაჩვენე ნიშანი ზეციდან, მაშინ ყველა გირწმუნებს და შენ ჩამოხვალ ჯვრიდან. თუ კი ღვთის ძე ხარ, თუ კი ღვთისთვის სათნო ხარ, მაშინ ვნების სასმისი აგცილდება; შენი მოწაფეები შენთან დარჩებიან, და შენ გამოაცხადებ ღვთის სასუფეველს დედამიწაზე. ნუ გეშინია იმის, რომ არც ჯარი გყავს, არც იარაღი. მთელი ისრაელი დადგება შენი ნიშნის ქვეშ და აღსდგება მჩაგვრელების - რომაელების წინააღმდეგ. მთელი ისრაელი დაგიცავს ყველა შენი მტრისაგან. ხოლო თუ მთელი ეს ერი არასაკმარისი აღმოჩნდა, მაშინ მიმართე ლეგიონებს, რომლებიც დაამარცხებენ შენს მოწინააღმდეგეებს“.

ხანგრძლივი და აუტანელი იყო ეს ცდუნებები, იესოს ტანჯვა კი - უმძიმესი. **„მუხლმოყრილი ლოცულობდა. მისი ოფლი სისხლის წვეთებად ეპკურებოდა მიწას“**. მაგრამ ის არ დაეცა სულით და მტკიცედ, გადაწყვეტილი წარმოსთქვა მესამედ: **„თუმცა იყოს არა ჩემი ნება, არამედ შენი“** (ლუკ. 22.42). ეშმაკის ცდუნებები მოიგერია და მას სხვა არაფერი დარჩენოდა, განშორდა იესოს, ზეციდან კი მოვიდა ანგელოზი და განამტკიცა ის მომავალი ვნებისათვის.

„მივიდა თავის მოწაფეებთან და მძინარენი ჰპოვა ისინი, და უთხრა: იფხიზლეთ და ილოცეთ, რათა არ შეხვიდეთ საცდუნებელში“. ეს იყო გადამწყვეტი წუთი, ძე კაცისა გადადიოდა ცოდვილთა ხელში: **„მოაწია დრომ, და ძე კაცისა მიეცემა ცოდვილთა ხელში“**. ამ დროს გამოჩნდა იუდა მღვდელმთავართა მსახურებით იესოს შესაპყრობად.

1. **„ოფლი სისხლის წვეთებით“** - უკიდურესად იშვიათი პათოლოგიაა, თუმცა მის არსებობას ამტკიცებს მრავალი ცნობილი ექიმის მინიშნება და უძველეს მწერალთა მონათხრობები (არისტოტელე და სხვები). ის ჩნდება მაშინ, როცა სულიერი ტანჯვისგან მიღებული უძლურება უერთდება სხეულის ტანჯვას.

2. იესოს ლოცვაში სასმისის აცილების შესახებ, ვხედავთ უფლის ნებისადმი მორჩილების ლამაზ მაგალითს. მონოთელიტები ცდილობენ აჩვენონ იესო ქრისტეში მხოლოდ ღვთაებრივი ბუნების არსებობა. ეს ლოცვა იესო ქრისტეში ადამიანური ნების არსებობის ერთ-ერთი ძლიერი მტკიცებულებაა.

3. იესო ქრისტე სთხოვს მოწაფეებს, რომ მათაც მიიღონ მონაწილეობა ლოცვასა და მღვიმარებაში. ეს ცხადყოფს, რომ სულით ძლიერებსაც სჭირდებათ უფრო სუსტების დახმარება, რომ მხოლოდ საერთო ძალისხმევითაა შესაძლებელი ბრძოლა ცდუნებებისა და საერთო მტრის წინააღმდეგ.

4. იუდამ წინასწარშეთანხმებული ამბოროთ მიაწინა მცველებს იესოზე, მახარებლის მოწმობით, ქრისტემ უთხრა მას: „მოყვასო, რისთვის მოსულხარ?“ და დაამატა: „იუდა, მაშ, ამბოროთ გასცემ კაცის ძეს?“ ეს იყო ბოლო მოწოდება მზაკვარი მოწაფისა, მოყვასი უწოდა მას, სურდა ჭკუაზე მოეყვანა და ერგენებინა მისთვის ამ საქციელის მთელი სიმდაბლე.

იუდას, სავარაუდოდ, სურდა იესოსა და მოწაფეებისგან დაემაღლა საკუთარი გამყიდველობა და მისაღმების შემდეგ - „გიხაროდეს, რაბი!“ - გვერდით გადგა. ასე ცდილობდა დაემაღლა, რომ მცველები მან მოიყვანა, თითქმის შემთხვევით მოვიდნენ ისინი მასთან ერთად. მაგრამ იესომ ხმამაღლა განუცხადა მოწაფეებს იუდას მზაკვრობა.

იესო თავს უწოდებს კაცის ძეს, ყოველი იუდეველისათვის ყველაზე წმინდა და უდიდესი მესიის სახელს, ამით, თითქოსდა, სურს აჩვენოს იუდას საქციელის უსაზღვროება. იუდა სამი წელი იწოდებოდა იესოს მოწაფედ, ნახა ყველა მისი სასწაული, მოისმინა მისი სწავლებები, იცოდა, რომ იესო ნამდვილად მესია იყო.

5. იოანე მახარებელი მოგვითხრობს: „იესომ იცოდა ყველაფერი, რაც მოელოდა; გამოვიდა და უთხრა მათ: ვის ეძებთ? მიუგეს: იესო ნაზარეტელს. უთხრა მათ იესომ: მე ვარ. ხოლო იუდაც, მისი გამცემი, მათთან იდგა. როცა უთხრა მათ: მე ვარო, უკან დაიხიეს და მიწაზე დაემხნენ“. უცნობია, რატომ იქცევინ ასე იესოს მაძიებლები. რამ გააკვირვა ისინი? იესოს ხმამ, როგორც ოდესღაც ტაძრის მოვაჭრეები? შესაძლოა, მისმა მოულოდნელმა გამოცხადებამ, მათ იცოდნენ რომ ის წინასწარმეტყველი და სასწაულთმოქმედი და შესაძლოა, შეშინდნენ წინასწარმეტყველ ილიას მსგავსად არ დაეწვა ისინი ზეციური ცეცხლით (4 მეფ. 1.9-12).

შეიარაღებულ მხედართა თავდასხმა კიდევ ერთხელ გვარწმუნებს, რომ იესო ჯვარცმამდე არ მიუყვანია არც მღვდელმთავართა და ფარისეველთა ბოროტებას და არც იუდას ვერაგობას. ეს იყო მისი საკუთარი გადაწყვეტილება, მას შეეძლო ახლაც ისევე გასცლოდა ვითარებას, როგორც გააკეთა ოდესღაც ნაზარეთში (ლუკ. 4.28-30: „ადგნენ და ქალაქიდა წააძევეს იგი; აიყვანეს მთის თხემზე, რომელზედაც გაშენებული იყო მათი ქალაქი, რათა გადაეგდოთ. მაგრამ მან მათ შორის გაიარა და წავიდა“).

6. მარკოზ მახარებელი მოგვითხრობს: „ერთი ჭაბუკი, რომელსაც შიშველ ტანზე ტილო შემოეხვია, მისდევდა მას, და მეომრებმა შეიპყრეს იგი. ხოლო მან ტილო შეატოვა ხელში და შიშველი გაექცა მათ“. ეს შემთხვევა მხოლოდ მარკოზის სახარებაში გვხვდება და გვაფიქრებინებს, რომ ეს ჭაბუკი თავად იყო, სიმდაბლით დამალა თავისი სახელი მახარებელმა. ცნობილია, რომ იოანე-მარკოზის (მახარებელი მარკოზი) დედას სახელი ჰქონდა იერუსალიმში, რომელიც ქრისტიანთა შესაკრებელ ადგილად იქცა ქრისტეს

ამაღლების შემდეგ (საქმ. 12.12), არსებობს გადმოცემა, რომ ეს იყო სიონის სასახლე, რომელშიც იესომ აღსრულა საიდუმლო სერობა. სახლი იდგა გეტსიმანიის ბაღთან ახლოს.

რატომ დაედევნა ჭაბუკი მხედრებს? შეგვიძლია მხოლოდ ვივარაუდოთ, რომ იუდამ სერობიდან წასვლის შემდეგ იცოდა, რომ იესო სიონის სახლში იმყოფებოდა და ამიტომაც მღვდელმთავართა მცველები პირველად იქ მიიყვანა, იქ არავინ დახვდებოდა და ამიტომაც მივიდნენ გეტსიმანიის ბაღში, „იცოდა იუდამაც, მისმა გამცემმა, ეს ადგილი, ვინაიდან იესო და მისი მოწაფეები ხშირად იკრიბებოდნენ იქ“ (იოან. 18.2). ვიდრე იუდამ მხედრები შეკრიბა, იესომ მოასწრო ევქარისტის შესრულება და ბოლო საუბარი მოწაფეებთან. იესო დაახლოებით შუალამისას შეიპყრეს და მიიყვანეს მღვდელმთავარ ანას სასახლეში. მღვდელმთავართა მცველების სიონის სახლში მისვლითა და სახლის ჩხრეკით შეიძლება გაღვიძებდა ჭაბუკს. შესაძლოა, მათთან ერთად ბაღში წასვლაც აიძულეს, მაგრამ იგი გაექცა მხედრებს. ზოგიერთი ვარაუდით, ეს ჭაბუკი იყო იაკობი, უფლის ძმა, თუმცა ძნელია ამას დაეთანხმო, რადგან ამ დროისთვის იაკობი 40 წელზე მეტისა იქნებოდა.

7. „ხოლო სიმონ-პეტრეს მახვილი ჰქონდა; იშიშვლა, და ჰკრა მღვდელმთავრის მონას და მარჯვენა ყური ჩამოათალა. მაშინ იესომ უთხრა მას: ჩააგე მახვილი ქარქაშში, რადგანაც ყველა, ვინც აიღებს მახვილს, მახვილითვე დაიღუპება“. ეს გახლდათ მოციქული პეტრეს მოწამეობრივი სიკვდილის წინასწარმეტყველება. იესოს გამოთქმა მიაწინებდა, რომ ის, ვინც აიღებს მახვილს და მოკლავს სხვას, მახვილითვე უნდა მოკვდეს.

თავდაცვის უფლება საზოგადოების წევრებს აძლევს უფლებას განახორციელონ საზოგადოების მტრების წინააღმდეგ საზოგადოებრივი უსაფრთხოების დამრღვევთან ანგარიშსწორება ან დასაჯონ ისეთივე ხერხით, რომელსაც თავად ამზადებდა. იესომ ასე თავის შემპყრობლებს უწინასწარმეტყველა მათი ხვედრი - მოელით იგივე, რაც გაუკეთეს კაცის ძეს. შესაძლოა, ათი წლის შემდეგ სწორედ ეს მხედრები დასაჯა უსამართლო ჰეროდე აგრიპამ მოციქულ პავლეს გაქცევის გამო: „განთიადისას ჯარისკაცებს შორის განგაში ატყდა: პეტრე რაიქნაო? ჰეროდემ ბევრი ეძება, მაგრამ ვერ მიაგნო. მაშინ დაჰკითხა მცველები და მათი დახოცვა ბრძანა“ (საქმ. 12.4-19).

იესო მღვდელმთავართა სასამართლოზე

(მთ. 2:57-75; მარკ. 14:53-72; ლუკ. 22:54-71; იოან. 18:13-27)

„მაშინ მეომარმა, ათასისთავმა და იუდეველთა მსახურებმა შეიპყრეს იესო და შეკრეს იგი. და მიიყვანეს ჯერ ანნასთან, ვინაიდან ის იყო სიმამრი კაიაფასი, რომელიც მღვდელმთავარი იყო იმ წელიწადს. სწორედ ეს კაიაფა იყო, ვინც ურჩია იუდეველებს, უმჯობესია ერთი კაცი მოკვდეს

ხალხისთვისო. მისდევდა იესოს სიმონ-პეტრე და სხვა მოწაფე, ხოლო ეს მოწაფე მღვდელმთავრის ნაცნობი იყო და იესოსთან ერთად შევიდა მღვდელმთავრის ეზოში. პეტრე კი გარეთ იდგა, ჭიშკართან. გამოვიდა სხვა მოწაფე, მღვდელმთავრის ნაცნობი, რაღაც უთხრა მეკარე ქალს, და შეიყვანა პეტრე. ხოლო მეკარე ქალმა პეტრეს უთხრა: განა შენც ამ კაცის მოწაფეთაგანი არა ხარ? მა ნ თქვა: არა ვარ. რაკი ციოდა, ეზოში მდგომ მღვდელმთავართა მონებსა და მსახურებს ცეცხლი დაენთოთ და მიფიცებოდნენ. პეტრეც მათთან იყო და თბებოდა. ხოლო მღვდელმთავარმა ჰკითხა იესოს, ვინ იყვნენ მისი მოწაფეები, ან რას ასწავლიდა იგი. იესომ მიუგო: მე აშკარად ველაპარაკებოდი ქვეყანას; გამუდმებით ვასწავლიდი სინაგოგასა და ტაძარში, სადაც ყოველი მხრიდან იკრიბებიან იუდეველნი, და ფარულად არა მითქვამს რა. მე რას მეკითხები? მსმენელებს ჰკითხე, რას ველაპარაკებოდი მათ. აი, მათ იციან, რასაც ვამბობდი. ეს რომთქვა, ერთმა იქვე მდგომმა მსახურმა სილა გააწნა იესოს და უთხრა: ასე მიუგებ მღვდელმთავარს? უთხრა მას იესომ: თუ ცუდად ვთქვი, მიჩვენე ცუდი, და თუ კარგად - რატომღა მცემ? მაშინ ანნამ შებოჭილი გაგზავნა იგი მღვდელმთავარ კაიაფასთან“.

„ხოლო მღვდელმთავარნი, უხუცესნი და მთელი სინედრიონი ცრუ მოწმობას ეძებდნენ იესოს წინააღმდეგ, რათა მოეკლათ იგი, მაგრამ ვერ იპოვეს, თუმცა ბევრი ცრუმოწმე იყო მოსული. ბოლოს მოვიდა ორი ცრუმოწმე, რომლებმაც თქვეს: ეს ამბობდა: შემძლია დავანგრეო ღმრთის ტაძარი და სამ დღეში კვლავ ავაშენოო. მაშინ წამოდგა მღვდელმთავარი და უთხრა მას: რატომ არაფერს იტყვი იმის პასუხად, რასაც ესენი მოწმობენ შენს წინააღმდეგ? მაგრამ იესო დუმდა, და მღვდელმთავარმა უთხრა მას: გაფიცებ ცოცხალ ღმერთს, გვითხარი, შენ ხარ თუ არა ქრისტე, მე ღმრთისა? უთხრა იესომ: შენ სთქვი. მე კი ამასაც გეტყვით: ამიერიდან მალე იხილავთ ძეს კაცისას, მჯდომარეს ძალის მარჯვნივ და მომავალს ზეცის ღრუბლებით. მაშინ მღვდელმთავარმა შემოიხია სამოსი და თქვა: მან ღმერთი ჰგმო; მაშ, რაღად გვინდა მოწმენი? ხომ მოისმინეთ ღვთისგმოზა მისი? რას იტყვით? ხოლო მათ პასუხად თქვეს: სიკვდილის ღირსია. მაშინ სახეში დაუწყეს ფურთხება და ცემა, სხვები კი სილას აწნავდნენ. და ეუბნებოდნენ: გვიწინასწარმეტყველე, ქრისტე, ვინ დაგარტყა შენ? პეტრე კი გარეთ იჯდა, ეზოში. მიადგა ერთი მხევალი და უთხრა: შენც ხომ იესო გალილეველთან იყავი? ხოლო მან ყველას წინაშე უარყო და თქვა: არ ვიცი, რას ამბობ. და როცა ჭიშკარში გამოდიოდა, მეორე მხევალმა დაინახა და იქვე მდგომთ უთხრა: ესეც იესო ნაზორეველთან იყო. ისევ უარყო პეტრემ ფიცით: არ ვიცნობ იმ

კაცსო. ცოტა ხნის შემდეგ იქ მდგომნიც მივიდნენ და უთხრეს პეტრეს: ჭეშმარიტად შენც ერთი მათთაგანი ხარ, რადგანაც შენივე კილო გამხილებს. მაშინ ის მოჰყვა წყევლას და ფიცს, რომ არ იცნობს იმ კაცს, და სწორედ ამ დროს იყივლა მამალმა. გაახსენდა პეტრეს იესოს ნათქვამი: მამლის ყივილამდე სამჯერ უარმყოფო; გამოვიდა გარეთ და მწარედ ატირდა“.

1. იოანე მახარებლის მოწმობით, შეპყრობილი იესო თავდაპირველად მღვდელმთავარ ანას მიჰგვარეს, რომელიც იყო მღვდელმთავარ კაიაფას სიმამრი. ანა არ იყო მოქმედი მღვდელმთავარი, მაგრამ ნათესაური ურთიერთობების გამო აქტიუად მონაწილეობდა ყველა საქმეში, მათ შორის იესოს განსჯაში. სინოპტიკოსი-მახარებლები არ ახსენებენ ანასთან იესოს მიყვანის ამბავს, სავარაუდოდ, იმიტომ, რომ ანასთან განსაკუთრებული არაფერი მომხდარა, იესოს გასამართლების უფლება მხოლოდ კაიაფას ჰქონდა.

2. იოსებ ფლავიუსის ცნობით, იმ დროს რომის მმართველების ახირებების დასაკმაყოფილებლად თითქმის ყოველწლიურად იცვლებოდნენ მღვდელმთავრები, ახალს ადგენდნენ ისე, რომ ხშირად რამდენიმე მღვდელმთავარი არსებობდა.

სინედრიონის წევრების მიერ იესო ქრისტეზე აღსრულებული სასამართლოს კანონიერების განსაზღვრისას კანონისტები ყურადღებით განიხილავენ მახარებლების მიერ გადმოცემულ ყოველ ცნობას, ამ ცნობებისა და იუდეველთა სასამართლო კანონების შედარებით გამოიტანეს დასკვნა, რომ სინედრიონის მიერ წარმოებული სასამართლო იესოს განსჯისა იყო არაკანონიერი და არასამართლიანი.

ა) არასამართლიანი იყო, უპირველესად, იესო ქრისტეს შეპყრობა მცველების მიერ, რადგან ეს მოხდა დანაშაულის გამოკვლევამდე. ამიტომაც აპროტესტებს იესო ასეთ არაკანონიერ დაპატიმრებას და ამბობს: „როგორც ავაზაკს, მახვილებითა და წათებით მომიხტით შესაპყრობად; დღენიადაგ ტაძარში მჯდომი გასწავლიდით და არ შეგიპყრივართ მე“.

ბ) შეპყრობის შემდეგ მღვდელმთავრის სასახლეში (უმნიშვნელოა ანასთან თუ კაიაფასთან) ეწყობა ბრალდებულის დაკითხვა იმავე ღამით, მამლის ყივილამდე, გამოაქვთ განაჩენი და ცნობენ დამნაშავედ. ღამის სასამართლო არ იყო დაშვებული რჯული წეს-ჩვეულებებით. მიშნას⁹⁷

⁹⁷ მიშნა (ивр. משנה -სიტყვასიტყვით „გამეორება“) პირველი წერილობითი ტექსტი, რომელიც შეიცავდა ორთოდოქსალური იუდაიზმის ფუნდამენტალურ რელიგიურ წესებს. დროთა განმავლობაში, როდესაც წარმოიშვა ზეპირი სწავლების დაკარგვის საშიშროება, რაბინებმა მიიღეს გადაწყვეტილება ჩაეწერათ იგი მიშნას სახით. მიშნა შეიკრიბა და რედაქტირება გაკეთდა მე-2 საუკუნის დასასრულსა და მესამე საუკუნის დასაწყისში რაბინ იეჰუდა-ჰა-ნასის მიერ. თითქმის მთელი ტექსტი დაწერილია ივრითზე - მთარგმნელი.

მოწმობით, „სამოქალაქო სამართალწარმოება იწყებოდა დღისით, მაგრამ შეიძლებოდა დასრულებულიყო ღამის დაწყებამდე. სისხლის სამართლებრივი საქმე იწყებოდა მხოლოდ დღისით და უნდა დამთავრებულიყო ასევე დღისით. პირველი შეიძლებოდა დასრულებულიყო გამამართლებელი განაჩენით ან დადანაშაულებით იმავე დღეს, როცა დაიწყო; უკანასკნელი კი შეიძლებოდა დასრულებულიყო იმავე დღეს, თუკი გამოიტანდნენ გამამართლებელ განაჩენს. მაგრამ უნდა გადაწყვეტილიყო ვადა ორ დღემდე, თუ უნდა დასრულებულიყო მსჯავრის დადებით. ამ მიზეზით სისხლის სამართლებრივი საქმე არ შეიძლებოდა დაწყებულიყო შაბათს ან დღესასწაულის წინა დღით“.

მიშნას ეს მონაკვეთი საკმარისია, რომ დავინახოთ იესო ქრისტეს ღამით გასამართლების უკანონობა, მით უფრო ეს მოხდა, უდიდესი დღესასწაულის, პასექის, წინა დღეს. ეჭვგარეშეა, რომ ქრისტეს ჯვარცმა მოხდა ზუსტად პასექის წინა დღეს. მისი შეპყრობიდან სასჯელის აღსრულებამდე მხოლოდ ერთი ღამე გავიდა, უფრო სწორად ღამის ნაწილი, ასეთ მცირე მონაკვეთში მას მსჯავრი დაადეს, სიკვდილი მიუსაჯეს. მოცემულ შემთხვევაში აუცილებელი იყო, კანონიერების დაცვა მოითხოვდა, განაჩენის ვადის გადაწევას. რადგან ღამით შეპყრობილი ბრალდებული ვერ შეძლებდა დილამდე წარედგინა სასამართლოსთვის მოწმეები, რომლებიც დაამოწმებდნენ მის სიამართლეს. დილით იესოს სასამართლო უკვე დასრულებული იყო.

გ) არასამართლიანად და კანონიერების დარღვევით წარიმართა სასამართლოზე მოწმეების მოყვანა სასამართლოს წევრების მიერ. ებრაელების კანონის თანახმად, სასამართლო იყო ბრალდებულის დამცველი. მას უნდა მოეძებნა საშუალებები და აეღო ჩვენებები ბრალდებულის გამართლებისათვის. ამდენად, მას უნდა მოესმინა მოწმეებისთვის, რომლებსაც ბრალდებული წარადგენდა თავის გასამართლებლად და არ უნდა ეძებნა მის წინააღმდეგ მოწმეები. ამ შემთხვევაში მოხდა საპირისპიროდ, მოსამართლეებმა მოძებნეს და მოიყვანეს მოწმეები, რომლებიც ადანაშაულებდნენ ბრალდებულს. იესო ქრისტე ახსენებს ამ არასამართლიან მოსამართლეებს თავიანთ

ვალდებულებას პასუხად მღვდელმთავრის შეკითხვისა: „მე რას მეკითხები? მსმენელებს ჰკითხე, რას ველაპარაკებოდი მათ. აი, მათ იციან, რასაც ვამბობდი“. ამ სიტყვებით ქრისტე შეახსენებს მოსამართლეს, რომ მან უნდა დაკითხოს მოწმეები, რომლებსაც ბრალმდებელი სამართლიანად წარადგენდა. როცა ეს არ მოხდა, იესო დადუმდა და დუმდა თითქმის სასამართლოს დასრულებამდე.

დ) თალმუდისტების განმარტებით, სისხლის სამართლებრივი დევნის დროს მოწმეთა ჩვენებების სამართლიანობის აღიარებისთვის საჭიროა ისინი ერთმანეთს სრულად შეესაბამებოდეს და თანაბარმნიშვნელოვანი იყოს. მოწმეთა ჩვენებების უმნიშვნელო უთანხმოებაც საკმარისი იყო ბრალდებულის გასამართლებლად. მახარებლები მოწმობენ, რომ შეუსაბამობა იყო ქრისტეს წინააღმდეგ მიცემულ ჩვენებებს შორის: „ჩვენ გვსმენია მაგის ნათქვამი: დავანგრევ ამ ხელთქმნილ ტაძარს და სამ დღეში ახალს ავაგებ, ხელთუქმნელსო. მაგრამ არც ეს მათი მოწმობანი ემთხვეოდა ერთმანეთს“.

ასეთ ვითარებაში სასამართლოს უნდა გაემართლებინა იესო. თუმცა ამ დროს სასამართლომ, უფრო სწორად, სასამართლოს თავმჯდომარემ ახალი, უჩვეულო ხერხი გამოიყენა: დააფიცა იესოს ღვთის სახელით.

ე) სისხლის სამართლის საქმეში მოწმეების დაკითხვის დროს სასამართლოს თავმჯდომარეს მათში უნდა ჩაენერგა შიში⁹⁸, ანუ საშიში დაფიცებით უნდა დაეცვა ბრალდებული მოწმეთა არასწორი ჩვენების გამო სიკვდილისაგან. სახარებების მიხედვით, ეს არ მომხდარა. უფრო მეტიც, შეიძლება დავასკვნათ, რომ მღვდელმთავარი ამის საპირისპიროდ მოიქცა. მან დაფიცება იესოს დასაცავად კი არა, მის წინააღმდეგ გამოიყენა. ესეც გახლდათ საწინააღმდეგო ქმედება რჯულის მოთხოვნებისა და კანონებისა. ბრალდებული გამოიყვანა საკუთარი თავის წინააღმდეგ! „მაშ, რაღად გვინდა მოწმენი? ხომ მოისმინეთ ღვთისგმოზა მისი? რას იტყვით? ხოლო მათ პასუხად თქვეს: სიკვდილის ღირსია“.

⁹⁸ de Synedr. 4.5

ვ) იუდეველი რაბინებისა და სწავლულების მოთხოვნით (მოშე მაიმონდი, კოკცი, ბერტენორი, სალვადორი), ებრაული კანონი არავის მიუსჯიდა სიკვდილს საკუთარი აღიარების საფუძველზე. იესოს სასამართლო ამის საპირისპიროდ წარიმართა. იესო გაასამართლეს არა მოწმეების ჩვენების, არამედ საკუთარი აღიარების საფუძველზე. და ამტკიცებდნენ, იესო ქრისტე კანონის შესაბამისად დაისაჯა სიკვდილით!

ზ) და ყველაზე მთავარი, ქრისტიანთა და ებრაელთა შორის კამათის უმთავრესი საგანია საკითხი - რომელი დანაშაულისთვის გაასამართლეს იესო?

ფიცის შემდეგ წარმოთქმული მღვდელმთავრის სიტყვებიდან ცხადი ხდება, რომ იესო ქრისტე გაასამართლეს ღვთის გმობისათვის. რაში გამოიხატებოდა ეს? მესიის შესახებ სწავლებას კარგად იცნობდნენ მღვდელმთავრები და საკუთარი თავის მესიად აღიარებაში არაფერი იყო უცნაური და ღვთის მგმობი. მართალია, იუდეველები ჯერ კიდევ მკაფიოდ ვერ წარმოიდგენდნენ ფაქტს, რომ მომავალი მესია იქნებოდა ღმერთი (ძე კაცისა), თუმცა სამართლიანობა მოითხოვდა, რომ მოწმობა (ის მესიაა და ამასთანავე ღვთის ძეა) უნდა გამოეკვლიათ, ეს იქნებოდა საკუთარი აღიარება თუ სხვისი, და ნათელი მოეფინებოდა იესოს მესიანიზმისა და ღვთაებრიობის საკითხს. მაგრამ ასე არ მოიქცნენ. მათ იესო აღიარეს ღვთის მგმობელად და არანაირი გამოძიება არ ჩატარებულა, მიუხედავად იმისა, რომ საკუთარი თავი მესიად და ღვთის ძედ აღიარა პიროვნებამ, რომელიც არასოდეს გამოუვლენია დაუფიქრებლობა, მიუხედავად იმისა, რომ არასოდეს შეუმჩნევიათ მასში სხვების მოტყუების სურვილი და ქედმაღლობა.

თ) მღვდელმთავარმა მოისმინა ქრისტეს სიტყვები, შემოიხია სამოსი უდიდესი მწუხარების ნიშნად, რადგან, მისი სიტყვებით, მოისმინა ღვთის სიდიადის შეურაცხყოფა. ეს ქმედება რომ მომხდარიყო მღვდელმთავრის გულწრფელი აღელვებით, გამომდინარე იქედან, რომ მან იესო ღვთის მგმობლად ჩათვალა, ცხადია, კაიაფა დაიმსახურებდა მიუკერძოებელი ისტორიკოსისგან სრულ გამართლებას. მაგრამ, უფრო

საფიქრებელია, რომ ეს იყო წინასწარ მომზადებული ქმედება, რომელიც მიზნად ისახავდა სინედრიონის მერყევ წევრებზე ზემოქმედებას.

3. სასამართლოს დროს მოციქული პეტრე სამჯერ უარყოფს იესო ქრისტეს, მიუხედავად იმისა, რომ რამდენიმე საათით ადრე თავდადებას აღუთქვამდა მას. ასეთი უცნაური და დაუფიქრებელი საქციელი უპირველესად მოცუქული პეტრეს მოშურნეობით აიხსნება, ის აღუთქვამს იესოს თავგანწირვას ღვთისათვის. მახარებლები მოგვითხრობენ, როდესაც იესოს შეპყრობისთანავე მოწაფეები დაიშალნენ, გაიქცნენ. მხოლოდ იოანე სარგებლობს მღვდელმთავრის ნაცნობობით და დაუბრკოლებრივ შედის სასახლეში, რომელშიც იესოს ასამართლებდნენ. მოციქული პეტრე კი მოშორებით მიჰყვებოდა შეპყრობილ იესოს.

იოანემ შესაძლებლობა მისცა მოციქულ პეტრეს მღვდელმთავრის სასახლეში შესულიყო. მაგრამ იქ გაჩნდა ეჭვები პეტრეს მიმართ, რომ იგი იესოს კრებულის წევრი იყო. ამისი კი ძალიან შეეშინდა პეტრე მოციქულს, რადგან ფრთხილობდა, ვაითუ შეეპყროთ და ვერ ეხილა რა მოუვიდოდა მოძღვარს. ამიტომ უარყო მან იესოს მიმდევრობა, მიზნად მხოლოდ ერთი რამ ჰქონდა - მხედველობიდან არ უნდა დაეკარგა ღვთაებრივი მოძღვარი, ამიტომაც სულ გადაავიწყდა რამდენიმე საათის წინ აღუთქმული დაპირება. როცა გაისმა მამლის ყვირილი, იესომ შეხედა პეტრეს და პეტრეს გაახსენდა მოძღვრის წინასწარმეტყველება. მან სწრაფად დატოვა სასახლე, რათა მწარედ დაეტირა თავისი დანაშაული.

იესოს სასამართლო პილატესთან. იუდას სიკვდილი.

(მთ.27:1-26; მარკ. 15:1-5; ლუკ. 23:1-25; იოან. 18:28-40; 19:1-6)

სინედრიონის წევრებმა გამოუტანეს განაჩენი გალილეველ წინასწარმეტყველს, ახლა ეს განაჩენი უნდა დაემტკიცებინა იუდეის რომაელ მმართველს. ამ დროს იუდეის მმართველი იყო პილატე პონტოელი, იოსებ ფლავიუსის სიტყვებით, ამპარტავანი და სასტიკი კაცი. მასთან მიიყვანეს იუდეველებმა იესო უმკაცრესი ბრალდებით: კეისრის წინააღმდეგ აჯანყება და საკუთარი თავის მეფედ წოდება.

პილატემ დაკითხა იესო, იესო ამბობს: „ჩემი მეუფება არ არის ამქვეყნიური; ამქვეყნიური რომ იყოს, ჩემი მსახურნი იბრძოლებდნენ, რომ ხელში არ ჩავვარდნოდი იუდეველებს. მაგრამ აწ ჩემი მეუფება არ არის ამქვეყნიური. უთხრა მას პილატემ: მაშ, მეფე ხარ? მიუგო იესომ: შენ ამბობ,

რომ მეფე ვარ. იმიტომ დავიბადე და იმიტომ მოველ ამ ქვეყნად, რომ ჭეშმარიტება ვიმოწმო. ყველა, ვინც ჭეშმარიტებისაგან არის, ყურს უგდებს ჩემს ხმას“. სხვა ბრალდება ვერ წაუყენეს იესოს, პილატემ კი ვერ იპოვა მასში დანაშაული და სურდა გაეთავისუფლებინა იგი, რადგან იცოდა, რომ მღვდელმთავრებმა შურის გამო შეიპყრეს იგი. მას არ სურდა განესაჯა უდანაშაულო ადამიანი და გაგზავნა იესო, როგორც გალილეელი, გალილეის მმართველ ჰეროდე ანტიპასთან, რომელიც იმ დღეებში იერუსალიმში იმყოფებოდა პასექის დღესასწაულის გამო.

თავის მხრივ „ჰეროდემ ძალიან გაიხარა იესოს დანახვისას, ვინაიდან დიდი ხანია ეწადა მისი ხილვა, რადგანაც ბევრი რამ სმენოდა მასზე და იმედი ჰქონდა, ეგებ რაიმე სასწაული მიჩვენოსო. ბევრი რამ გამოჰკითხა, მაგრამ იესომ არაფერი მიუგო. მღვდელმთავრები და მწიგნობრები კი იდგნენ და თავგამოდებით ბრალს სდებდნენ მას. ხოლო ჰეროდემ თავისი მეომრებითურთ შეურაცხყო და მასხრად აიგდო იესო, შემოსა ბრწყინვალე სამოსით და უკანვე გაუგზავნა პილატეს“.

პილატეს არ სურდა იესოს დასჯა და ამიტომაც დაჟინებით ითხოვდა მის გამართლებას. „ხოლო პილატემ მოიწვია მღვდელმთავარი, მთავარი და ხალხი. და უთხრა მათ: თქვენ მომიყვანეთ ეს კაცი, როგორც ხალხის წამქეზებელი, და, აჰა, მე თქვენთან ერთად გამოვიძიე, მაგრამ ვერ ვუპოვე ამ კაცს ვერცერთი დანაშაული, რასაც ბრალად სდებთ. და ვერც ჰეროდემ, ვინაიდან მასთან გავგზავნე; და აჰა, სიკვდილის ღირსი არაფერი უქნია მას. ამიტომ ჰკუას ვასწავლი და გავუშვებ“. მაგრამ მღვდელმთავართა წაქეზებით ხალხი არ წყნარდებოდა და ითხოვდა მის სიკვდილს.

პილატემ იესოს გადასარჩენად კიდევ ერთი შესაძლებლობის გამოყენება სცადა. ფიქრობდა ხალხი გაათავისუფლებდა მას, „დღესასწაულზე ჩვევად ჰქონდა მთავარს, გაეთავისუფლებინა ხალხისთვის ერთი პატიმარი, რომელსაც მოისურვებდნენ. იმხანად ჰყავდათ ერთი ცნობილი პატიმარი, რომელსაც ერქვა ბარაბა. ამრიგად, როცა შეიკრიბნენ ისინი, უთხრა მათ პილატემ: ვინ გინდათ გაგითავისუფლოთ: ბარაბა თუ იესო, რომელსაც ჰქვია ქრისტე?“. მაგრამ რომის პროკურატორი სასტიკად

შეცდა, უხუცესთა და მღვდელმთავართა წაქეზებით იუდეველებმა ყაჩაღი ბარაბა გამოითხოვეს, ხოლო იესო სასიკვდილოდ გაწირეს.

პილატეს ცოლმა შემოუთვალა: „**წურაფერს დაუშავებ მაგ მართალს, ვინაიდან წუხელ სიზმარში ბევრი ვიტანჯე მის გამო. და როცა მთავარმა ჰკითხა მათ: ვინ გინდათ გაგითავისუფლოთ ამ ორთაგანო, ხალხმა მიუგო: ბარაბა. ჰკითხა მათ პილატემ: კი მაგრამ, რა ვუყო იესოს, რომელსაც ჰქვია ქრისტე? ყველამ მიუგო: ჯვარს ეცვას! ხოლო მთავარმა იკითხა: რა დააშავა? მაგრამ ისინი უფრო ხმამაღლა აყვირდნენ: ჯვარს ეცვას!**”

პილატე მიხვდა, რომ ვერაფერს შეელოდა, რადგან თუ გაათავისუფლებდა იესოს, რომელიც თავს მეფედ აცხადებდა, კეისრის მტერი გამოდიოდა. მისგან ეს იქნებოდა წამგებიანი სვლა, რადგან ხალხის შფოთი კიდევ უფრო იზრდებოდა. ამიტომ მან მოითხოვა წყალი: „**ხალხის წინაშე დაიბანა ხელები და თქვა: მე უბრალო ვარ ამ მართლის სისხლში. თქვენ იკითხეთ.**“

იუდეველებმა ვერ გაიაზრეს ამ დანაშაულებრივი სასჯელის მთელი სიმძიმე, მათ იძულებით გამოსთხოვეს რომაელ მმართველს იესოს განაჩენი, ჩააყენეს იგი გამოუვალ მდგომარეობაში. პილატეს მერყევი სინდისის დასამშვიდებლად იუდეველები გაიძახოდნენ: „**ჩვენზე იყოს და ჩვენს შვილებზე მაგისი სისხლი.**“ ამით მათ უგუნურად მოიწიეს საკუთარ თავსა და შთამომავლებზე ღვთის სამართლიანი რისხვა უდანაშაულოდ დაღვრილი უდიდესი წინასწარმეტყველისა და მესიის სისხლის გამო.

პილატემ დაუთმო იუდეველი ერის უგუნურ სურვილს „**და მათი თხოვნისამებრ განსაჯა. ხალხის მოსამადლიერებლად, გაათავისუფლა ბარაბა, ხოლო იესო გაამათრახებინა და ჯვარზე საცმელად მისცა მათ.**“

იუდამ დაინახა თავისი დანაშაული, როცა იხილა გაყიდული მოძღვრის მიმართ მღვდელმთავართა სასამართლოს მიკერძოებული დამოკიდებულება, როცა არ იყო დაცული სამართალწარმოების ელემენტარული ფორმები. დაინახა და ინანა. „**და დაუბრუნა ოცდაათი ვერცხლი მღვდელმთავრებსა და უხუცესთ, და თქვა: შევცოდე, რომ მოგეცით მართალი სისხლი. ხოლო მათ უთხრეს: ჩვენ რა? შენ იკითხე. დაყარა ვერცხლი ტაძარში და იქაურობას გაეცალა: წავიდა და თავი ჩამოიხრჩო. ხოლო მღვდელმთავრებმა აკრიფეს ვერცხლი და თქვეს: არ ეგება ტაძრის**

საგანძურში ამის დადება, ვინაიდან სისხლის საფასურია. ბჭობა გამართეს და, უცხოთა სასაფლაოდ, იყიდეს იმით მეთუნის მიწა. ამიტომაც ეწოდება ამ მიწას სისხლის მიწა დღევანდელ დღემდე. მაშინ აღსრულდა თქმული იერემია წინასწარმეტყველის მიერ, რომელიც ამბობს: და აიღეს ოცდაათი ვერცხლი, საფასური შეფასებულისა, რომელიც შეფასდა ისრაელის ძეთა მიერ; და მისცეს ის მეთუნის მიწაში, როგორც მიბრძანა მე უფალმა“.

იუდა ჩავარდა სასოწარკვეთილების უფსკრულში, დატანჯა საკუთარი დანაშაულის სიმძიმემ და თავი ჩამოიხრჩო ხეზე ნიშნად მოძღვრის ხეზე გაკვრისა და მისი სიკვდილის მიზეზისა.

1. სინედრიონის წევრებმა იესოს გამოუტანეს განაჩენი და დასამტკიცებლად პილატეს სასამართლოს მიმართეს. მოცემულ რეალობას სხვადასხვაგვარად განმარტავენ. დიდი ნაწილი ფიქრობს, რომ იუდეველებს ამ დროს არ ჰქონდათ სასიკვდილო განაჩენის გამოტანის უფლება (=იოან. 18.31). ეს უფლება დაიტოვეს რომაელებმა. ამიტომაც იუდეველებს ასეთ დროს უნდა მიემართათ რომაული ხელისუფლებისათვის, რათა აღსრულებულიყო მათი ტრიბუნალების განაჩენი.

არსებობს მოსაზრებაც, რომ პილატესთან წარდგომით სინედრიონის წევრები ცდილობდნენ დაეკანონებინათ თავიანთი უსამართლო გადაწყვეტილება. ისინი ამბობენ: „ჩვენი რჯულის მიხედვით, სიკვდილის ღირსია“. ამიტომაც ეუბნება პილატე მათ: „წაიყვანეთ და თქვენი რჯულისამებრ განსაჯეთ“ - მათ არ შეეძლოთ განესაჯათ და განაჩენი გამოეტანათ, თუ საქმე არ შეეხებოდა რელიგიურ საკითხებს და სახალხო წეს-ჩვეულებების საწინააღმდეგო ქმედებებს. ამიტომ სინედრიონი იესოს ბრალს სდებს პოლიტიკურ დანაშაულში, რომის (იუდეველთა სიძულვილი დიდი იყო მათ მიმართ) წინააღმდეგ აჯანყებაში, ამბობენ, რომ „უკრძალავს კეისრისთვის ხარკის მიცემას, ხოლო თავის თავს უწოდებს ქრისტეს, მეუფეს“ (ლუკ. 23.2).

ნათელია, რომ ამ შემთხვევაში იესო რჩებოდა რომის სასამართლოსა და ხელისუფლების პირისპირ. ეს აბსურდული ბრალდება აჩვენებდა, რომ სინედრიონის წევრები ცდილობდნენ არა თავიანთი ბრალდებების დამტკიცებას, არამედ სურდათ იძულებული გაეხადათ პილატე ელიარებიანა იესო ბოროტმოქმედად, პოლიტიკურ დამნაშავედ და ასე მოეხსნათ პასუხისმგებლობა, რომელსაც იესოს სიკვდილი მათ დააკისრებდა. „ჩვენზე იყოს და ჩვენს შვილებზე მაგისი სისხლი“ - ეს სიტყვები სინედრიონისათვის იყო ცარიელი ფრაზა, მაგრამ გაუთვალისწინებლად ერისთვის საშინელ სასჯელად იქცა.

2. იოსებ ფლავიუსი პილატეს ახასიათებს, როგორც ანგარებიან, უგუნურ, მერყევ ადამიანს. ასეთია პილატე სასამართლოს დროსაც. მღვდელმთავრებმა და იუდეველებმა განუცხადეს მას, თუ იესოს არ დასჯიდა, ის კეისრის მეგობარი არ

იქნებოდა. შეშინდა, რომ დაჰკარგავდა იმპერატორის წყალობას, წავიდა საკუთარი რწმენის წინააღმდეგ და გზას დაუთმო აშკარა ტყუილს.

ლუკა მახარებელი ამბობს, რომ მღვდელმთავრებმა პილატეს წინაშე იესოს უმთავრესად წაუყენეს ბრალდება, საკუთარი თავის ქრისტედ, მეფედ წოდება. ნათელია, რომ ამით მათ უნდოდათ უფრო მეტად მოეხდინათ რომაელ მმართველზე ზემოქმედება.

პილატე მართლაც ეკითხება მას: „მაშ შენა ხარ იუდეველთა მეფე?“ იესო განუმარტავს შეშფოთებულ მმართველს: „ჩემი მეუფება არ არის ამქვეყნიური; ამქვეყნიური რომ იყოს, ჩემი მსახურნი იბრძოლებდნენ, რომ ხელში არ ჩავვარდნოდი იუდეველებს“, პილატე მიხვდა, რომ რელიგიურ მხარესთან ჰქონდა საქმე და უარი თქვა მის განსჯაზე.

თუმცა იუდეველი უზუცესების დაჟინებამ, უფრო სწორად, თავხედობამ, იძულებული გახადა პილატე გამოეტანა უდანაშაულო მართლის განაჩენი. ამის გამო, თითქოსდა შურისგების მიზნით, პილატეს ბრძანებით დამნაშავეს გაუკეთეს წარწერა: იესო ნაზარეველი - მეფე ჰურიათა. ეს შეურაცხმყოფელი იქნებოდა როგორც იუდეველთა ეროვნული გრძნობებისათვის, ისე უშუალოდ ბრალმდებლებისთვის, რადგან ისინი ჯვარცმულს დაინახავდნენ იმ მეფე-მესიას, რომელსაც ასე დიდი ხანი ელოდნენ, თუმცა მისი აღიარება არ ისურვეს.

მათე და მარკოზ მახარებელი შენიშნავენ, რომ პილატემ „იცოდა, რომ მღვდელმთავრებმა შურით გასცეს იგი“. ამ სიტყვებით ნათელი ხდება სინედრიონის მიერ იესოს განსჯის უმთავრესი მიზეზი, მაგრამ ამ მიზეზს მაღავდნენ. როგორ გაიგო იგი პილატემ, ამაზე მახარებლები არ საუბრობენ, მაგრამ ადამიანისთვის სასიკვდილო განაჩენის გამოტანა, ცხადია, უმნიშვნელო საქმე არ იყო და მმართველი შეეცდებოდა, რომ გაეგო ბრალდების უმთავრესი პუნქტები და საიდუმლო მიზეზები.

3. გადმოცემამ შემოგვინახა პილატეს ცოლის სახელი - კლაუდია ფულვია პროკულა (პროკლა). გვიანდელი აპოკრიფული ლიტერატურა იცნობს მის მთელ მიმოწერას მეგობარ ქალთან. ამ ინფორმაციის წყარო გახლავთ მათე მოციქულის სახარებისეული ცნობა: „ცოლმა კაცის პირით შემოუთვალა: ნურაფერს დაუშავებ მავ მართალს, ვინაიდან წუხელ სიზმარში ბევრი ვიტანჯე მის გამო“. უცნობია, რა ტანჯვა გადაიტანა კლაუდიამ და რა აკავშირებდა ამ ტანჯვას იესოს სასამართლოსთან, მხოლოდ აპოკრიფული ლიტერატურა ცდილობს მის ახსნას. თუმცა ჩვენთვის საგულისხმოა არა ეს

ურთიერთობები, არამედ პილატეს ცოლის მინიშნება. მახარებლის ეს მცირე ფრაზა არის იმდროინდელი ცხოვრების მშვენიერი ილუსტრაცია და შესაძლოა, სახარების უტყუარობის საუკეთესო მტკიცებულებაც. უახლოესი დროის მკვლევარებმა დაამტკიცეს, რომ შესაძლებელია პილატეს ცოლი იმ დროს მართლაც იერუსალიმში ყოფილიყო და ამით განამტკიცეს მათე მახარებლის ხსენებული ცნობების უტყუარობა.

ჯვარცმა, როგორც ყველაზე მტანჯველი და ხანგრძლივი სასჯელი, ყველაზე სამარცხვინოდ ითვლებოდა და ყველაზე საშიშ ბოროტმოქმედთა განაჩენად ითვლებოდა.

იუდეველები სთხოვდნენ პილატეს იესო ქრისტეს ჯვარცმას, ამით სურდათ, რომ ყველასთვის ეჩვენებინათ თითქოს იესო იყო საშიში დამნაშავე. სათანადო მართლმსაჯულება იესოს გასამართლებისას არც აქ დაიცვეს, რადგან მმართველის მიერ უდანაშაულოდ მიჩნეულ ადამიანს სინედრიონმა სასიკვდილო განაჩენი მიუსაჯა, თან ყველაზე სამარცხვინო.

პილატემ საკუთარი ნების წინააღმდეგ დაამტკიცა იესოს განაჩენი და ნიშნად ამისა ხელები დაიბანა. ამ შემთხვევაში მან იხელმძღვანელა ან წარმართული ტრადიციით, ისინი ხელებს იბანდნენ საკუთარი ცოდვების განსაწმენდად, ან იუდეველების წეს-ჩვეულებების შესაბამისად, რომელიც ეფუძნებოდა რჯულის მოთხოვნებს (II რჯ. 21.6).

მაგრამ ხელების დაბანა ვერ მოუხსნიდა პილატეს პასუხისმგებლობას უდანაშაულოდ დაღვრილი სისხლის გამო. ისტორიული ცნობებით, ტიბერიუს კეისარმა იუდეველთა საყვედურების მიზეზით ქრისტეს ჯვარცმიდან მალევე გაიწვია პილატე რომში და გალიაში გადაასახლა, სადაც მან თვითმკვლელობით დაასრულა სიცოცხლე. ქრისტიანები მარად საყვედურობენ არასამართლიან მსაჯულს, უფლის ჯვარცმა უკავშირდება დიდი დამნაშავის - პილატე პონტოელის - სახელს, ხოლო მისი სასამართლო არის მაგალითი არასამართლიანი განაჩენისა, რომელიც კანონიერების საფარველით შენიღბეს.

იუდა ისკარიოტელი სინადრიონის წევრებისათვის იყო უდანაშაულო სისხლის გამცემი. მან ტაძარში განაბნია ამ საქმეში აღებული ვერცხლი. სამართლიანი მსაჯულების ვალდებულება ითხოვდა გადაეხედათ ეს საქმე, რადგან ადამიანი სიკვდილით უნდა დასჯილიყო. მათი ვალდებულება იყო შეეჩერებინათ განაჩენი, თუნდაც ერთი ან

რამდენიმე დღით, ვიდრე ახალი მტკიცებულებები, ახალი ჩვენებები საბოლოოდ არ ცხადყოფდნენ იუდას სამართლიანობა-არასამართლიანობას. ეს კი არ ხდება. მღვდელმთავრები ჩქარობენ, იესოს ბოლო მოუღონ, ყურადღებას არ აქცევენ იუდას სიტყვებს. იუდას საქციელი ხომ უკვე მოწმობდა იესოს უდანაშაულობას, მის სახეზე დაკვირვებულ თვალს უნდა შეენიშნა სასოწარკვეთილება და ის შინაგანი ბრძოლა, რომელმაც გამყიდველი ჯერ სინედრიონში მიიყვანა, შემდეგ თვითმკვლელობამდე. ამ სასოწარკვეთილის მღელვარებამაც ვერ შეძრა ისინი, ვისაც მტკიცედ ჰქონდათ გადაწყვეტილი იესოს მკვლელობა! მალე თვით ღვთის ძის სისხლი დაგროვდება ამ დამნაშავეებზე!

იუდას მიერ დაბრუნებული ვერცხლით მღვდელმთავრები იყიდიან სოფელს უცხოთა საფლავებისთვის, ანუ იმ იუდეველებისათვის, რომლების ჩამოვიდნენ იერუსალიმში დიდ დღესასწაულზე და დაიხოცნენ აქ. საგულისხმოა, მღვდელმთავრებმა არ დააბრუნეს ტაძრის საგანძურში სისხლის საფასური ვერცხლი. ეს შესაძლოა ჩაითვალოს მათი მხრიდან იმის ირიბ აღიარებად, რომ მიხვდნენ თავიანთ არასამართლიან საქციელს. უცნაურია მხოლოდ ის, რომ მღვდელმთავრებმა იესოს შეპყობის საფასური აიღეს ტაძრის საგანძურიდან. სავარაუდოდ, ტაძარში იყო განსაკუთრებული ყუთი ისეთი თანხის შესაგროვებლად, რომელიც ტაძარს და რელიგიურ საკითხებს მოხმარდებოდა. სწორედ ამ ყუთიდან აიღეს ის 30 ვერცხლი, რომელიც იუდას გადაეცა, რათა მას მოძღვარი გაეცა.

4. მეთე მახარებელი საუბრობს „სისხლის მიწაზე“ და ამბობს, რომ ეს იყო იერემიას წინასწარმეტყველების აღსრულება. იმოწმებს წინასწარმეტყველის სიტყვებს: „და აიღეს ოცდაათი ვერცხლი, საფასური შეფასებულისა, რომელიც შეფასდა ისრაელის ძეთა მიერ“. თანამედროვე ტექსტის მიხედვით, ეს მონაკვეთი ეკუთვნის არა იერემიას, არამედ ზაქარია წინასწარმეტყველს. ფიქრობდნენ, რომ შესაძლოა ეს მონაკვეთი მართლაც იყო იერემიას წინასწარმეტყველებაში, მაგრამ დროთა განმავლობაში ტექსტი დამახინჯდა, შეიცვა ეს ადგილი და ის მხოლოდ ზაქარიას წინასწარმეტყველებაში შემორჩა. თუმცა დღეს ყველანი შეთანხმდნენ, რომ ძველი აღთქმის წმინდა წერილის ახლანდელი ტექსტი უცვლელი და პირვანდელია.

უნდა უარვეყოთ ის არსებული ვარაუდიც, რომ შესაძლოა მახარებელს შეეშალა წინასწარმეტყველთა სახელები. სავარაუდოდ სიმართლეს შეესაბამება მოსაზრება, რომ რამდენადაც მცირე წინასწარმეტყველები, მათ შორის ზაქარიაც, ებრაული ბიბლიის

ტექსტის ზოგი ხელნაწერის მიხედვით იერემიას წინასწარმეტყველებასთან ერთად ერთიან წიგნს წარმოადგენენ, ციტატების მოყვანისას იმ წინასწარმეტყველის სახელი მიეწერებოდა, რომლის სახელიც ხელნაწერის სათავეში იდგა.

5. მათე და მარკოზ მახარებლები განსხვავებულად მოგვითხრობენ გამცემელი იუდას სიკვდილზე. მათე მახარებელი ამბობს, რომ მან თავი ჩამოიხრჩო, სავარაუდოდ, ხეზე. ლუკა მახარებელი კი წიგნში საქმე მოციქულთა გადმოგცემს პეტრე მოციქულის სიტყვებს ასე: „დაცემული შუაზე გასკდა და გადმოცვივდა მთელი მისი შიგანი“ (საქმ. 1.18). ეს ინფორმაციები ერთმანეთს არ გამორიცხავენ. მათე მახარებელმა მოგვითხრო, იუდას სიკვდილის ფორმაზე, თავი ჩამოიხრჩო. ამბობენ, რომ შემდეგ იუდას სხეული, სიმბიმის გამო ან თოკის მიზეზით, ჩამოვარდა და გასკდა, შედეგად, „გადმოცვივდა მთელი მისი შიგანი“, ეს ვითარება ახსენა პეტრე მოციქულმა.

იესო ქრისტეს ჯვარცმა და სიკვდილი

(მთ. 27:27-56; მარკ. 15:16-41; ლუკ. 23:26-49; იოან. 19:16-37)

იესო ქრისტე გაყიდა საკუთარი მოწაფემ, საკუთარმა ერმა უცხოტომელ მმართველს გადასცა, დაკითხეს იგი სამ სასამართლოზე - იუდეის, გალილეისა და რომაელების, სადაც მისი უდანაშაულობა აღიარა იუდამ, ჰეროდემ და პილატემ, და მაინც სიკვდილი მიესაჯა. ახლა მას უნდა აეტანა უმძიმესი ტანჯვა-წამება და ჯვარცმა.

დასჯის აღმასრულებელი რომაელი ჯარისკაცები ჯალათის ხელოვნებითა და სისასტიკით ამძიმებდნენ ქრისტეს ჯვარცმას. ჯერ ჰეროდემ დასცინა გალილეველ წინასწარმეტყველს და ბრძანა მასზე ბრწყინვალე სამოსის შემოხვევა. „მთავრის ჯარისკაცებმა პრეტორიუმში წაიყვანეს იესო, და გარს შემოერტყა მთელი რაზმი. ტანთ გახადეს და შემოსეს მეწამული ქლამიდით. დაწნეს ეკლის გვირგვინი და თავზე დაადგეს, მარჯვენა ხელში კი ლერწამი მისცეს; მუხლს იყრიდნენ მის წინაშე, დასცინოდნენ და ეუბნებოდნენ: გიხაროდეს, მეუფეო იუდეველთა! და

აფურთხებდნენ, აიღეს ლერწამი და თავზე ამტვრევდნენ მას. ხოლო როცა დაცინვით გული იჯერეს, შემოაძარცვეს ქლამიდი, კვლავ თავისი სამოსი ჩააცვეს და წაიყვანეს, რათა ჯვარს ეცვათ“. თავს ეკლის გვირგვინი დაადგეს, დასცინეს მეფეს; ხელში ლერწამი დააჭერინეს, ნაცვლად სკიპტრისა; სცემდნენ; აფურთხებდნენ და ეუბნებოდნენ: გვიწინასწარმეტყველე ვინ გაგარტყა ხელიო, მუხლზე დგებოდნენ მის წინაშე; სხვადასხვაგვარად შეურაცხყოფდნენ. ის დუმდა.

დასცინეს და ისევ საკუთარი სამოსი ჩააცვეს. მთელი ღამის უძინარი და დაღლილი წაიყვანეს დასასჯელად. აიძულეს გოლგოთსიკენ მიმავალ გზაზე თავად ეტარებინა საკუთარი ჯვარი, რომლის სიმძიმემ არაერთხელ წააქცია იგი. „გზაში შემოხვდათ ერთი კირენელი კაცი, სახელად სიმონი; და აიძულეს წამოედო იესოს ჯვარი“. გოლგოთის გზაზე მას მიჰყვებოდნენ ქალები და ტიროდნენ, იესო მიუბრუნდა მათ და უთხრა: „იერუსალიმის ასულნო, მე კი ნუ დამტირით, არამედ დაიტირეთ თქვენი თავი და თქვენი შვილები“, რადგან მათ ელოდათ არაერთი უბედურება.

„და როცა მიაღწიეს იმ ადგილს, რომელსაც ჰქვია გოლგოთა, რაც ნიშნავს თხემის ადგილს, მისცეს მას სასმელად ნალველნარევი ძმარი, და როცა გემო გაუსინჯა, აღარ მოუწონდა დალევა. და როცა ჯვარს აცვეს, წილი ყარეს და გაიყვეს მისი სამოსი, რათა აღსრულდეს თქმული წინასწარმეტყველის მიერ, რომელიც ამბობს: ერთმანეთში გაიყვეს ჩემი სამოსი და ჩემს კვართზე იყარეს წილი. ისხდნენ და იქ დარაჯობდნენ მას. და დაუდგეს თავთით დაწერილი ბრალდება: ეს არის იესო, იუდეველთა მეფე! მაშინ ჯვარს აცვეს მასთან ერთად ორი ავაზაკი, ერთი მარჯვნივ და მეორე მარცხნივ. ხოლო გამვლელნი აგინებდნენ, თავებს აქნევდნენ და ამბობდნენ: ტაძრის დამრღვევო და სამ დღეში აღმშენებელო, იხსენი შენი თავი; თუ ღმერთის ძე ხარ, ჩამოდი ჯვრიდან. ასევე მღვდელმთავრები მწიგნობრებთან, უზუცესებსა და ფარისევლებთან ერთად დასცინოდნენ და ამბობდნენ: სხვები იხსნა და თავის ხსნა კი არ შეუძლია; თუ ისრაელის მეუფეა, დე, ჩამოვიდეს ჯვრიდან და ვიწამებთ მას. ღმერთს იყო მინდობილი, და, თუ ნებავს, დე, იხსნას ახლა ღმერთმა, ვინაიდან თქვა: ძე ვარო ღმერთისა. მის გვერდით ჯვარცმული ავაზაკნი ასევე აგინებდნენ მას“.

იესო ჯვარცმა გოლგოთაზე აღსრულდა ორ ავაზაკს შორის (ფსალმ. 21.17-19; ზაქ. 13.6; ისაია 53.5,12), იესოს სახით ჯვარს აცვეს არა დამნაშავე, არამედ იუდეველთა მეფე, ამას აუწყებდა პილატეს ბრძანებით ჯვარზე გაკეთებული სამენოვანი წარწერა.

წინასწარმეტყველების შესაბამისად ჯარისკაცებმა გაიყვეს მისი სამოსი, მისი უკერველი კვართი კი წილად ხვდა ერთ-ერთ მათგანს (ფსალმ. 21.19).

„ხოლო ერთი ჯვარცმული ბოროტმოქმედი აგინებდა მას და ამბობდა: თუ შენ ხარ ქრისტე, იხსენი შენი თავი და ჩვენც. მეორე კი რისხავდა და ეუბნებოდა: ღმერთის მაინც არ გეშინია, რადგანაც მისებრ დასჯილი ხარ? ჩვენზე ახია; რაც დავთესეთ, იმასვე ვიმკით; ხოლო მას არაფერი ცუდი არ ჩაუდენია. და უთხრა იესოს: მომიხსენე მე, უფალო, როცა მიხვალ შენს სასუფეველში; ხოლო იესომ მიუგო მას: ჭეშმარიტად გეუბნები შენ: დღესვე ჩემთან ერთად იქნები სამოთხეში“.

„იესოს ჯვართან იდგნენ დედამისი, დედამისის და, მარიამ კლეოპასი და მარიამ მაგდალელი. ხოლო იესომ, როცა დაინახა დედა და იქვე მდგომი მოწაფე, რომელიც უყვარდა, უთხრა დედას: დედაო, აჰა, შენი ძე! მერე კი მოწაფეს უთხრა: აჰა, დედაშენი; და ამ საათიდან მოწაფემ თავისას წაიყვანა იგი“.

„შემდგომ ამისა, რაკილა მიხვდა, რომ უკვე დასრულდა ყველაფერი, რათა აღსრულდეს წერილი, იესომ თქვა: მწყურია. იქვე იდგა ძმრით სავსე ჭურჭელი. ძმრით გაჟღენთილი ღრუბელი უსუპს წამოაცვეს და პირთან მიუტანეს. როდესაც იგემა ძმარი, იესომ თქვა: აღსრულდა; თავი დახარა და სული განუტევა“. (ფსალმ. 68.22).

„ხოლო მეექვსე საათიდან მეცხრე საათამდე წყვდიადმა მოიცვა მთელი ქვეყანა. და ასე, მეცხრე საათს ხმამაღლა შელაღადა იესომ: ელი, ელი, ლამა საბაქთანო? რაც ნიშნავს, ღმერთო ჩემო, ღმერთო ჩემო, რად მიმატოვე მე? ზოგიერთმა იქ მდგომმა გაიგონა ეს და თქვა, ელიას უხმობსო. მყისვე გაიქცა ერთი მათგანი, აიღო ღრუბელი, ძმრით გაჟღინთა, ლერწამზე წამოაგო და მიაწოდა სასმელად. სხვები კი ამბობდნენ: მოიცათ, ვნახოთ, მოვა თუ არა

ელია მის სახსნელად. ხოლო იესომ კვლავ შეღალადა ხმამაღლა და განუტევა სული“.

ბუნება შეიძრა ღმერთკაცის სიკვდილის ხილვით. „და, აჰა, ზემოდან ქვემოდე, შუა ჩაიხა ტაძრის ფარდა, იძრა მიწა და დასკდნენ კლდენი. განიხვნენ საფლავნი და წმიდა განსვენებულთა მრავალი გვამი აღდგა. საფლავებიდან გამოვიდნენ მისი აღდგომის შემდეგ, წმიდა ქალაქში შევიდნენ და გამოეცხადნენ მრავალს“. ტაძრის კრეტსაბმელის გახევა ძველი აღთქმის დასასრულის ნიშანი იყო.

წარმართი რომაელი ასისტავიც კი შეაშფოთა აღსრულებულმა სასწაულებმა და მოწმობდა, რომ იესო ჭეშმარიტად ძეა ღვთისა. „ხოლო როდესაც იხილეს მიწისძვრა და ყოველივე ის, რაც მოხდა, ასისტავი და მასთან ერთად იესოს მოდარაჯენი, ძალიან შეშინდნენ და თქვეს: ჭეშმარიტად ღმრთის ძე იყო იგი. იყო იქ აგრეთვე შორიდან მაცქერალი მრავალი ქალი, რომლებიც გალილეიდან მოჰყვებოდნენ იესოს და ემსახურებოდნენ მას. მათ შორის იყვნენ მარიამ მაგდალელი, მარიამი, დედა იაკობისა და იოსებისა, და ზებედეს ძეთა დედა“.

მეცხრე ჟამი სრულდებოდა, დაღამებამდე კიდევ სამი საათი რჩებოდა. მზის ჩასვლისთანავე უნდა დაწყებულიყო უდიდესი დღესასწაული ძველი აღთქმისა, პასექი. ამიტომ, რჯულის მიხედვით, ჯვარზე გაკრულთა სხეულები უნდა ჩამოეხსნათ მზის ჩასვლამდე, მაგრამ ჯვარზე გაკრულთა ტანჯვა შეიძლებოდა რამდენიმე დღე გაგრძეებულიყო. გადაწყვიტეს წვივები დაემტვრიათ ჯვარცმულებისთვის და ასე დაეხოცათ ისინი. მაგრამ იესო უკვე მკვდარი იყო. მას წვივების დამტვრევა აღარ სჭირდებოდა. „მაშინ მივიდნენ ჯარისკაცები და წვივები დაუმტვრიეს მასთან ერთად ჯვარცმულთ, ერთსაც და მეორესაც. ხოლო როცა იესოსთან მივიდნენ, ნახეს, რომ უკვე მომკვდარიყო, და აღარ დაუმტვრიეს წვივები. მაგრამ ერთმა ჯარისკაცმა შუბი აძგერა ფერდში, საიდანაც მყისვე გადმოჩქევა სისხლმა და წყალმა. ვინც იხილა, იმოწმა, და ჭეშმარიტია მისი მოწმობა; მან იცის, რომ ჭეშმარიტს ამბობს, რათა ირწმუნოთ. ვინაიდან ეს მოხდა, რათა აღსრულდეს წერილი:

მისი ძვალი არ შეიმუხრება. ხოლო სხვა წერილი ამბობს: იხილავენ მას, ვინც განგმირეს“ (გამოსვლ. 12.46; ზაქ.12.10).

„მწუხრის ჟამს მოვიდა მდიდარი არიმათიელი კაცი, სახელად იოსები, რომელიც აგრეთვე იესოს მოწაფე იყო. მოვიდა იგი პილატესთან და გამოითხოვა იესოს გვამი; და მაშინ ბრძანა პილატემ, მიეცათ მისთვის. წამოიღო მისი გვამი იოსებმა, და შეახვია წმიდა ტილოში. და დაასვენა იგი ახალ სამარხში, რომელიც კლდეში გამოეკვეთა; დიდი ლოდი მიაყუდა სამარხის კარს და წავიდა“.

1. იესო ქრისტეს გოლგოთაზე ვნების მთელი სიმძიმის დასანახად საჭიროა დავაკვირდეთ მისი სულისა და სხეულის იმ მდგომარეობას, რომელშიც ის იმყოფებოდა ჯვარცმის წინა საღამოდან. მოწაფეებთან განშორება, გეტსიმანიის ბაღში სულიერი ტანჯვა, სასამართლოებში ზნეობრივი და ფიზიკური წამება, პილატეს დაცინვა, შოლტი, ფურთხი, ყვრიმალეებში ცემა და ჯვარცმა - თითოეული მათგანი ის ჯვარია, რომელიც ყველაზე მსუბუქი ფორმებითაც კი გაანადგურებდა ნებისმიერ უძლიერეს ადამიანს.

ჯვარცმა წამების ყველაზე მტკივნეული ფორმაა. ამიტომაც უსჯიდნენ მას ადამიანებს, რომლებზეც სურდათ გადმოენთხიათ რისხვა და თავს დაეტეხათ სასამართლოს სრული სიმძიმე. ექიმთა მოსაზრებით, ჯვარზე წამებისას მილურსმნული სხეულის ნაწილები, დაჭიმული მდგომარეობის გამო, შეშდება და კვდება. ამასთან დაკიდებული სხეულის კუნთები იჭიმება და ნელ-ნელა წყდება, იხევა. სისხლძარღვები ივსება სისხლით, სხეული ნაწილ-ნაწილ შეშდება და სიკვდილი მოდის ნელ-ნელა, წამებით. ჯვარცმულს უჩნდება საშინელი წყურვულის შეგრძნება, რის გამოც მიღებული იყო ძმარში გარეული ღვინის მიწოდება. ეს აბრუებდა ტანჯულს და ის კარგავდა გრძნობას. იესო ქრისტემ არ ინება ეს სასმისი და შესვა წამების თასი სრული ცნობიერებით.

იესო ქრისტეს ვნებისა და სიკვდილის გარემოებები მახარებლებს ახსენებენ ძველადთქმისეული წინასწარმეტყველებების აღსრულებას. მაგალითად, ჯვარცმა ავაზაკებთან ერთად - „სასიკვდილოდ გაწირა თავი და ცოდვილთა შორის შეირაცხა“ (ისაია. 53.12). იესოს სამოსის განაწილება, კვართზე წილის ყრა, ჯვარზე ხელების მილურსმვა, ნაღველით მოკვლა წყურვილისა, დაცინვა - ყველაფერი ეს გასაოცარი სიცხადითაა გადმოცემული ფსალმუნებში:

„მე კი მატლი ვარ და არა კაცი, საძრახისი ადამიანთა და საძულველი ერისა. ყველა, ვინც მხედავს, მე დამცინის; მქირდავენ და თავს გადააქნევენ. ღმერთზე მინდობილს იგი დაიხსნის, ის გადაარჩენს, თუ ნებავს იგი“;

„გარს შემომეხვივრენ მე ძაღლები, ბოროტთა ხროვა წრედ შემომერტყა ლომის მსგავსად ჩემი ხელ-ფეხის გასაგმირავად. მთელი ჩემი ძვლები დაითვლება; ისინი მიჭვრეტენ ნიშნის მოგებით. ჩემს სამოსელს ინაწილებენ და წილს ყრიან ჩემს კვართზე“;

„და აურიეს ჩემს საჭმელში ძირმწარე და წყურვილის დროს მასვეს ძმარი“ (ფსალმ. 21.7-9; 17-19; 68.22).

ლოცვა, რომელსაც ჯვარცმული მაცხოვარი წარმოთქვამს, გვხვდება დავითის ფსალმუნში: „ღმერთო ჩემო! ღმერთო ჩემო! რად მიმატოვე?“ (ფსალმ. 21.2).

წინასწარმეტყველებები იესო ქრისტეს ვნებისა და სიკვდილისა მიუთითებდა, რომ ეს იქნებოდა შედეგი უდიდესი ბოროტებისა, რომელიც კაცობრიობის წინააღმდეგ იყო მიმართული და ის აღსრულდა იუდეველთა უხუცესების ხელით, მაგრამ ბოროტების მთავარზე გაიმარჯვა ღვთის წინასწარგანზრახულობამ, რამდენადაც ქრისტეს აღდგომით დამარცხდა ბოროტების უმთავრესი იარაღი - ცოდვა, წყევლა და სიკვდილი.

3. „ღმერთო ჩემო! ღმერთო ჩემო! რად მიმატოვე?“ - როგორ უნდა გავიგოთ იესოს ლოცვა, რომელიც მახარებლებმა ასე თარგმნეს? ცნობილია, რომ სწორედ ამ სიტყვებზე დაყრდნობით დააფუძნა ნესტორმა თავისი სწავლება, რომ ქრისტეში ღვთაებრიობა შერთებული იყო ადამიანურთან არა არსებით - ჰიპოსტასურად, არამედ ზნეობრივად და ამიტომაც განცალკევდა ვნების დროს, ხოლო აღდგომისას ისევ შეერთდა. ღვთაებრივის მიერ ადამიანური ბუნების ასეთი დატოვება შეუძლებელია, რადგან მაშინ ვისაუბრებდით არა მაცხოვრის ღმერთკაცობრივი ბუნების შესახებ, არამედ მხოლოდ მასში ღვთაებრივის თანაარსებობაზე. ამიტომაც სიტყვები: „ღმერთო ჩემო! ღმერთო ჩემო! რად მიმატოვე?“ ის ტკივილია, რომელიც ტოლფასია მამა ღმერთის მიერ ძის მიტოვებისა, სწორედ ამ დროს მიიღო იესომ ყველაზე დიდი ტკივილი, ვნების მთელი საიდუმლო და ასე გამოისყიდა კაცობრიობა.

იესო ქრისტემ, როგორც შუამდგომელმა, როგორც მთელ კაცობრიობასა და ზოგადად ადამიანზე პასუხისმგებელმა, საკუთარ თავზე გამოსცადა მთელი ძალა ღვთის რისხვისა, რომელიც კაცობრიობამ იწვნია პირველი ცოდვის გამო. სწორედ კაცობრიობის პირით შეჰღაღადა იესო ქრისტემ უფალს: „ღმერთო ჩემო! ღმერთო ჩემო! რად მიმატოვე?“ თუმცა ქრისტეს ჰიპოსტასი, როგორც ღვთაებრივის კაცობრივთან შემაერთებული, არასოდეს გამოიყოფა, ყოველთვის ერთიანია და თანაბარი. ღვთაებრიობა არასოდეს იყო გამოყოფილი ქრისტეში კაცობრივისაგან. ჯვარზე ვნებული და წამებული, ვნებისას და სიკვდილისას იყო ჭეშმარიტი ღმერთი და ჭეშმარიტი ადამიანი. ამიტომაც, მოციქულები იესოს ვნებასა და სიკვდილზე საუბრისას მას უწოდებენ ზოგჯერ „ჯვარცმულ დიდების უფალს“ (II კორ. 2.8), ზოგჯერ კი პირდაპირ ღმერთს, რომელმაც ეკლესია შეიძინა „თავისი სისხლით“ (საქმ. 20.28).

4. „ღმერთო ჩემო! ღმერთო ჩემო! რად მიმატოვე?“ - ჯვართან შორიახლოს მყოფებმა უხეშად დასცინეს ჯვარცმულს ილია წინასწარმეტყველის ხსენების გამო. უფლის სახელი იესომ ახსენა, მათე მახარებლის ცნობით, ებრაულ, ხოლო მარკოზ

მახარებლის მიხედვით, სირიულ ენაზე. განსხვავება მცირეა, ებრაულად ის ჟღერს როგორც ელი, ელოჩი, ხოლო სირიულად, როგორც ელია. თუმცა ებრაელების შეჩვეულ ყურს უნდა განესხვავებინა ეს, მით უფრო, რომ იესო მათთვის კარგად ცნობილი 21-ე ფსალმუნის დასაწყისს იმეორებდა. ასე რომ, ეს სიტყვები არანაირად არ იყო ილია წინასწარმეტყველის ხსენება.

5. პილატემ დაამცირა ებრაელი ხალხი ჯვარზე გამოსახული წარწერით, რადგან ყოველი ებრაელისათვის სასურველი და წმიდა იყო ამის მოლოდინი.

იუდეველთა მეფის ჯვარცმით პილატეს სურდა მათთვის ეჩვენებინა, რომ ისინი არ იყვნენ მეფის ღირსნი, რომ ამიერიდან მათ არა აქვთ სამეფო. ამიერიდან მათი მეფე მსგავსია მემბოხისა, დამნაშავისა, ყველაზე სამარცხვინო სასჯელის ღირსია. მღვდელმთავრები მიუხვდნენ პილატეს მინიშნებას და სთხოვეს ჯვარზე დაემატებინა მხოლოდ ერთი პატარა სიტყვა - მე. ამით ისინი იესოს იმ თვითმარქვიად წარმოადგენდნენ, რომელიც ამის გამო სიკვდილის ღირსი გახდა. მაგრამ პილატემ უპასუხა: „რაც დავწერე, დავწერე“ (იოან. 19.22). ამგვარად კი იესო რეალურად, უფრო მეტიც, იურიდიულმა ძალაუფლებამაც, თავისი სიმდაბლით აღიარეს ერის მეფედ, იმ ერის, რომელმაც მისი სიკვდილი მოითხოვა.

6. იესოს სიკვდილს თან ახლდა სასწაულებრივი მოვლენები: მიწისძვრა, მრავალი წმიდანის აღდგომა, ტაძრის შიდა კრეტსაბმელის გახევა. ეს უკანასკნელი, ეკლესიის სწავლებით, მიაწიშნებდა ძველი აღთქმის მოქმედების შეწყვეტას და იუდეველ ერთან ღვთაებრივი ურთიერთობის გაწყვეტას, რადგან ისინი ღმერთს განუდგნენ.

იესო ქრისტეს ვნებისას მზე დაბნელდა და ეს იყო სასწაულებრივი მოვლენა, რადგან მოხდა შუადღისას, როცა ფაქტობრივად შეუძლებელია ეს. მზის დაბნელების დროს მთვარე, ჩვეულებრივ, იმყოფება მზის მოპირდაპირე მხარეს და ეს მოვლენა შეიძლება გაგრძელდეს არა უმეტეს ნახევარი საათისა. იმ დღეს კი მზის დაბნელება გაგრძელდა სამი საათი.

ამ დღეს აღსრულებული საიდუმლოს მნიშვნელობას კიდევ უფრო ცხადად წარმოადგენდა მიწისძვრა, თვით წარმართი ასისტავისთვის ეს ნიშნები იყო იმდენად ხილული, რომ მიხვდა - ჯვარს ეცვა ძე ღვთისა, და არა ვინმე ბრალიანი. საინტერესოა, რა იგრძნეს გალილეველი წინასწარმეტყველის სიკვდილს მოწყურებულმა მღვდელმთავრებმა და სინედრიონის წევრებმა იმ დროს, როცა მომხდარი მიწისძვრის შემდეგ გაიგეს ტაძრის კრეტსაბმელის გახევის შესახებ. კრეტსაბმელი ხომ ჰყოფდა წმიდათაწმიდას წმიდადან და მისი გახსნით ყველასათვის ხილული გახდებოდა ის, რაზე შეხედვასაც მღვდელმთავარიც კი ვერ ბედავდა.

თვით იუდეველთა მოსაზრებით, ეს ტაძრის დასასრულსა და მესიის მოსვლის მოახლოებას შეიძლება ნიშანავდეს. კიდევ უფრო მეტად მნიშვნელოვანი იქნებოდა მკვდართა აღდგინება, რომელიც ქრისტეს სიკვდილის დროს აღსრულდა.

7. მახარებლები არ საუბრობენ მკვდართა აღდგომის გარემოებებსა და დანიშნულებაზე. ნათელია, რომ მართალთა აღდგომის დანიშნულება იესო ქრისტეს ღვთაებრიობაში დარწმუნება იყო, განმტკიცდა რწმენა, რომ იმ დღეს მოხდა მისი ჯოჯოხეთში შთასვლა, სიკვდილსა და ეშმაკზე გამარჯვება. ნიკოდიმოსის აპოკრიფული სახარება აღდგომილ მიცვალებულთა შორის ასახელებს სვიმეონ ღვთისმამრქმელსა და მის შვილებს.

8. იესო ქრისტეს სიკვდილი არ იყო მოჩვენებითი, როგორც ზოგი ვარაუდობს. სიკვდილის სინამდვილეს ამოწმებს ასისტავი, რამოლმაც აღიარა, რომ „ჭეშმარიტად ღმრთის ძე იყო“ (მთ. 27.54). იესოს სიკვდილი დაამოწმეს პილატეს წინაშე იოსებ არიმათიელმა და ასისტავმა. დაამოწმეს მათაც, რომლებიც ჯვარცმულებს წვივებს ამტვრევდნენ.

სიკვდილის დამოწმება ხდება იესოს დაკრძალვის ცნობებით, რომელშიც მონაწილეობდა არაერთი პიროვნება. შეუძლებელია, რომ რაიმე უჩვეულო ყოფილიყო მიცვალებულის მდგომარეობაში და მათ არ ეცადათ იესოს გადარჩენა. სწრაფი სიკვდილის შესაძლებლო აიხსნება, თუ გავიხსენებთ წინა ღამის მოვლენებს, ის ღონემიხდილი იყო. სასამართლოებზე წამება და ტანჯვა, ცემა, ჯვრის ტვირთვა და თავად ჯვარცმა - ყველაზე ჯანმრთელი ადამიანის გულიც კი ვერ გაუძლებდა ამას. იესოს სასიცოცხლო ძალას საბოლოოდ დაშრეტდა ფერდში ჩაცემა მახვილისა, ეს დაასრულებდა ჯვარცმულის აგონიას. სისხლისა და წყლის განცალკევება, რომელიც მომავლადვის სხეულის სისხლის მდგომარეობითაა გამოწვეული, აჩვენებდა, რომ სიკვდილი გამოიწვია ფერდში მახვილის ძლიერმა ჩარტყმამ და გულის შეტევამ.

9. კაცობრიობის ცოდვებისათვის ყველაზე სამარცხინო სიკვდილით განსჯილი იესო ქრისტე, ყველა ტანჯვისა და თვით სიკვდილის სიმშვიდით მიმღები, გვაძლევს იმ უბედურებების მოთმინებით გადატანის მაგალითს, რომლებიც ცოდვის გამო ან დაუმსახურებლად გვეწვია. გეთსიმანიის ბაღში შინაგანი ბრძოლებით დაუძულებულსა თუ გოლგოთისაკენ ჯვრის ტვირთით დაცემულს ესაჭიროებოდა ფიზიკური შველა და მიიღო, ბაღში - ანგელოზების, ხოლო გზაზე - სვიმონ კვირინელის დახმარებით. იესო ყველაზე საშინელი ტანჯვის დროს ფიქრობს, რომ ზეციურმა მამამ მიატოვა და მაინც მას შეჰვედრა საკუთარი სული. ასე მოგვცა მაგალითი და იმედი იმისა, რომ ჩვენც განსაცდელის საშინელ წუთებში, ღვთის განგებულებით, მივიღებთ დახმარებას ზეციური ანგელოზებისა და ადამიანებისაგან. ღვთისგან ჩვენი ხილული მიტოვების მიუხედავად, არ უნდა ჩავვარდეთ სასოწარკვეთილებაში და უნდა მივენდოთ ზეციური მამის ნებას.

10. მახარებლები მიაწინებენ, რომ იესო ქრისტეს სიკვდილის დასჯის მოწმე იყო მრავალი ქალი, რომლებიც მუდამ თან დაჰყვებოდნენ მას და იხილეს ღვთაებრივი მოძღვრის დასჯა. მათე და მარკოზ მახარებლები ამ ქალთაგან ასახელებენ მარიამ მაგდალინელსა და სხვა მარიამს, იაკობისა და იოსების დედას, ასევე სალომეს. არ

ახსენებენ ლაზარეს დებს, მარიამსა და მართას, რომლებიც ასევე, სავარაუდოდ, იქვე, ჯვართან, იმყოფებოდნენ. განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს ის, რომ ისინი არ ახსენებენ ღვთისმშობელს. მხოლოდ იოანე მახარებელი ამბობს, რომ ყოვლადწმიდა ქალწული იესოს სიკვდილამდე იმყოფებოდა ჯვართან ახლოს და იშვილა იოანე.

დარჩა თუ არა ის ჯვართან ბოლომდე? იოანე მხოლოდ შენიშნავს: „და ამ საათიდან მოწაფემ თავისას წაიყვანა იგი“. ძნელი წარმოსადგენია, რომ ღვთისმშობელი საყვარელ შვილს ამ დროს გასცლოდა. ამიტომ უნდა ვიფიქროთ, რომ მახარებლები რატომღაც განზრახ დუმან ან მალავენ მის სახელს და ახსენებენ სხვა მარიამს, იაკობისა და იოსების დედას, რომელთათვისაც, რჯულის მიხედვით, ღვთისმშობელი ასევე დედად იწოდებოდა.

თუმცა კათოლიკეები და ზოგი მართლმადიდებელი მამაც (წმიდა გრიგოლ ნოსელი⁹⁹, წმიდა ამბროსი მედიოლანელი¹⁰⁰) განასხვავებენ ამ მარიამს ყოვლადწმიდა ქალწულ მარიამისაგან. „დედა იაკობისა და იოსებისა“ - აქ არა იოსებ მართლის შვილებზეა საუბარი, არამედ ყოვლადწმიდა ღვთისმშობლის დის, მარიამის ქმრის ალფესის შვილებზე.

მახარებლის მონათხრობში უცნაურია ის, რომ „იყვნენ შორიდან მაცქერალი ქალები“, რომლებიც არ უახლოვდებოდნენ იესოს, იდგნენ ხალხში, როგორც უტყვი მოწამეები საყვარელი მოძღვრის წამებისა. სავარაუდოდ, ჯარისკაცები არავის უშვებდნენ ჯვართან, მსურველებს უკუაგდებდნენ. ღვთისმშობლის გამოჩენა ჯვარცმასთან კი შეიძლება აიხსნას იოანეს შუამდგომლობით.

როგორც ვიცით, ერთხელ იოანემ მისცა პეტრეს შესაძლებლობა შესულიყო მღვდელმთავრის სასახლეში. შესაძლოა, ახლაც მან მიიღო ნებართვა, რომ ღვთისმშობელი ჯვართან მიეყვანა. მნიშვნელოვანია იოანე მახარებლის შენიშვნა: „და ამ საათიდან მოწაფემ თავისას წაიყვანა იგი“. იოანემ მიიყვანა ღვთისმშობელი ჯვართან, რათა დამშვიდობებოდა მას. იესომ სთხოვა დედას, შვილად აეყვანა იოანე, და სწორედ იოანემ წაიყვანა ღვთისმშობელი ამ ადგილიდან.

11. მოსეს რჯულით (მეორ რჯულ. 21.22-23) ხეზე გაკრული დასჯის დღესვე უნდა დაეფლათ. წარმოუდგენელი იქნებოდა დაჯერება, რომ წამება ჯვარცმულისა ძალიან დიდხანს გრძელდებოდა. იოსებ ფლავიუსი იგონებს, რომ იერუსალიმის დაცემის დროს გამხდარა უნებლიე მოწმე თანამემამულეთა ჯვარცმისა და უხილავს, რომ მათი ტანჯვა მთელ კვირას გრძელდებოდა.

12. საყოველთაოდ მიღებული მოსაზრებით, იესო ქრისტეს საზოგადო მსახურება გრძელდებოდა 3-5 წელი ამიტომ მისი სიკვდილი თარიღი ჩვენი წელთაღრიცხვით უნდა იყოს რომის დაარსებიდან 787-ე წელი; მაგრამ რამდენადაც იესო

⁹⁹ Слово 2-ое о Воскреании.

¹⁰⁰ О девстве, 3,14.

ქრისტე იშვა ჩვენი წელთაღრიცხვით დაახლოებით მეხუთე წელს, ამიტომაც იესო ქრისტეს სიკვდილის თარიღი არა 787, არამედ 782 წელი უნდა იყოს.

იესო ქრისტეს დაფვლა

(მთ. 27:57-61; მარკ.15:42-47; ლუკ. 23:50-56; იოან. 19: 38-42;)

ჯვარზე ვნებული მიცვალებული რჯულისა და წეს-ჩვეულებების მიხედვით არ უნდა დაკრძალულიყო, ასე დასჯილი დამნაშავეების სხეულებს ხრამში ყრიდნენ მხეცებისა და ფრინველების საჭმელად. მაგრამ, ზოგჯერ ახლობლების ჩარევით მიღებული მსაჯულთა თანხმობა იხსნიდა დასჯილის სხეულს ასეთი შეურაცხყოფისაგან.

უფალმა არ ინება თავისი ძის სხეულის შეურაცხყოფა, წინასწარმეტყველების თანახმად: „დიდება გახდა მისი საშვებელი“ (ისაია 11.10). იესოს გარდაცვალებისთანავე მისმა ფარულმა მოწაფემ, სინედრიონის წევრმა იოსებ არიმათიელმა გამოითხოვა პილატესაგან ნება, ჩამოეხსნა იესოს სხეული და დაეფლა იგი. ნიკოდიმოსთან, ასევე ფარულ მოწაფესთან, ერთად იყიდა ნელსაცხებელი და სუდარა. გარდამოხსნეს იესოს სხეული ჯვრიდან, განზანეს, აცხეს ნელსაცხებელი და ახალ საფლავში დაკრძალეს. ეს საფლავი მდებარეობდა ჯვარცმასთან ახლოს, იოსების ბაღში. საფლავს დაადეს დიდი ლოდი. კეთილმსახური დედები თვალყურს ადევნებდნენ თავიანთი მოძღვრის დაფვლას, თუმცა ამ საქმეში არ მონაწილეობდნენ.

იესო ქრისტეს ვნება და სიკვდილი დედამიწაზე მის მიერ აღსრულებული უმთავრესი საქმეა, რადგან სწორედ მისი სიკვდილით აღსრულდა ის, რაც სათნო უჩნდა ღვთის ნებას ჩვენი ცხოვნებისათვის. ჯვარზე ვნებითა და სიკვდილით უკიდურესად დამდაბლდა ღვთის ძე, მისი გვამის შეურაცხყოფა და უპატიობა ვერაფერს შესძენდა იმ უდიდეს საქმეს, რომელიც გოლგოთის მსხვერპლმა აღასრულა. ამიტომ უფალმა ინება, რომ ძე ღვთისა დედამიწაზე პატივით განსვენებულიყო.

1. მიცვალებულთა დაკრძალვას პალესტინაში თავისებურებები ახასიათებდა, რომელთა მსგავსაც ვერ შევხვდებით ჩვენს ქვეყნებში, ჩვენი კლიმატის პირობებში. მიცვალებულის სხეულს ამზადებდნენ დასაკრძალავად, განმოსავდნენ, ცხებდნენ სხვადასხვა ზეთს, რომელთაგან უპირველესი იყო სმირნაში გაზავებული ალოეს ზეთი, შემდეგ გვამს მჭიდროდ ახვევდნენ სუდარაში და კრავდნენ ტილოს ვიწრო ლენტებით. ალოეს ზეთის შემცველობის ნელსაცხებელი იყო წებოვანი და ცხედარს შემოხვეული სუდარა ისე მიეკვროდა, რომ მოცილება შეუძლებელი იყო. თავსა და სახეს იმ ტიპის სახვევით შეკრავ-შეახვევდნენ, რომელსაც სლავურად სუდარა ეწოდება.

კეთილსურნელოვან ნაერთებს ღვრიდნენ და წვავდნენ სამარხშიც, ანუ გამოქვაბულში, რომელშიც ცხედარს ასვენებდნენ. ჩვენთან მიცვალებულის განსასვენებელი სასახლე მზადდება ხისგან და აქვს სახურავი. აღმოსავლეთში სასახლე არ მზადდებოდა, მიცვალებულს პირდაპირ შეასვენებდნენ გამოქვაბულში, ქვაში. გამოქვაბულის შესასვლელს ლოდით ფარავდნენ, რათა მტაცებელი ცხოველისგან დაეცვათ მიცვალებული.

ასე დაფლეს იესო ქრისტეც. ნიკოდიმოსმა და იოსებმა მოიტანეს დიდი ოდენობის კეთილსურნელოვანი ზეთი (ასი ლიტრი, ფარმაცეპული ფუნტით, დაახლოებით 87,5 ჩვეულებრივი ფუნტის წონა) და სახვევები ცხედრის განსაბანად. გოლგოთის მეზობლად, იოსების ბაღში, იპოვეს ახალი საფლავი, სადაც დაასვენეს ყოვლადწმიდა სხეული და გამოქვაბულის შესასვლელი დაფარეს დიდი ლოდით.

2. მაცხოვრის დაფვლაში მონაწილეობას არ იღებდნენ დედები, ისინი მხოლოდ თვალყურს ადევნებდნენ იოსებისა და ნიკოდიმოსის საქმიანობას. ეს განპირობებული არ იყო, რასაკვირველია, იმ გარემოებებით, რომ მათ აკლდათ გულმოდგინება ან მოჭარბებული ჰქონდათ მწუხარება. რომელი ჯარისკაცები იცავდნენ იესოს ცხედარს და მხოლოდ იოსებსა და ნიკოდიმოსს აძლევდნენ უფლებას იესოს ცხედრის დაკრძალვისა. შესაძლოა ვივარაუდოთ ისიც, რომ ებრაული წეს-ჩვეულება არ აძლევდა ქალებს უფლებას დასწრებოდნენ მამაკაცის დაკრძალვას.

დაფვლას არ დასწრებია დედა ღვთისმშობელიც, რომელიც იოანემ ჯვარცმიდან წაიყვანა სახლში, რათა, სავარაუდოდ, არ ენახა საკუთარი ძის ასეთი მწუხარე სურათი.

საფლავის მცველები

(მთ. 27:62-66)

მღვდელმთავრებმა გადაწყვიტეს უდარაჯონ ქრისტეს საფლავს, უდიდესი დღესასწაულისა და შაბათის უქმეს მიუხედავად.

„ხოლო მეორე დღეს, რომელიც მოსდევს პარასკევს, შეიკრიბნენ მღვდელმთავარნი და ფარისევლნი პილატეს კარზე და თქვეს: ბატონო, გაგვახსენდა, რომ ამ მაცდურმა სიცოცხლეში თქვა: სამი დღის შემდეგ აღვდგებიო. მაშ, ბრძანე მესამე დღემდე უდარაჯონ სამარხს, რათა მისი მოწაფეები არ მივიდნენ ღამით, არ მოიპარონ იგი და უთხრან ხალხს: მკვდრეთით აღდგაო. და უკანასკნელი სიცრუე პირველზე უარესი იქნება. უთხრა მათ პილატემ: დარაჯნი თქვენა გყავთ, წადით და უდარაჯეთ, როგორც გჩვევიათ. ისინიც წავიდნენ, სამარხის დასაცავად დაბეჭდეს ლოდი და დარაჯი დაუყენეს“.

რომაული დაცვა მათ სჭირდებოდათ უპირველესად იმიტომ, რომ მკაცრი დისციპლინით გამორჩეული ჯარიკაცების სიფხიზლეში ისინი დარწმუნებული იყვნენ. პილატემ კი მათ ნება დართო თავიანთი ხალხით დაეცვათ სამარხი.

დარაჯები დააყენეს და მათი მოსყიდვის ან ცხედრის მოპარვის შიშით გამოქვაბული ლოდით დაბეჭდეს.

1. ცხადი ხდება, რომ მცველები იყვნენ რომაელი ჯარისკაცები, რადგან მათ ასევე, ჯარისკაცებად, მოიხსენიებენ და ამასთანავე გასათვალისწინებელია ის რეალობაც, რომ ეს მოხდა იუდეველთა დღესასწაულის აღსრულებისას, უქმე შაბათს. აღდგომის შემდეგ, როცა შეიკრიბნენ მღვდელმთავრები ბჭობა გამართეს და „დიდძალი ფული მისცეს ჯარისკაცებს და უთხრეს: თქვით, რომ მისი მოწაფეები მოვიდნენ ღამით და, ვიდრე გეძინათ, მოიპარეს იგი და თუ ეს ხმა მიაღწევს მთავრამდე, ჩვენ დავარწმუნებთ მას და უსიამოვნებისაგან გიხსნით. მათაც აიღეს ფული და ისე მოიქცნენ, როგორც დარიგებულნი იყვნენ“. იუდეველ მცველებს არ შეეშინდებოდათ პილატესი, ხოლო რომაელ ჯარისკაცებს ეშინოდათ მისი რისხვისა.

ჩნდება კითხვა: როგორ აღმოჩნდა რომაული დაცვა მღვდელმთავართა გამგებლობის ქვეშ? (მთ. 27.65). სახარება ამას არ განმარტავს, თუმცა შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ესენი იყვნენ ჯარისკაცები, რომელთაც ტაძარში წესრიგზე თვალყურის დევნება ევალებოდათ. ცხადია, ისინი მღვდელმთავართა გამგებლობაში იმყოფებოდნენ.

2. საფლავის მცველებზე მხოლოდ მათე მახარებელი საუბრობს და ეს ფაქტი, ცხადია, ექვექვე არ აყენებს ნათქვამის სანდოობას. მით უფრო, რომ ეს ამბავი ქრისტეს სიკვდილისა და აღდგომის წინასწარმეტყველებას უკავშირდება. მღვდელმთავრებმა,

რომლებიც ნაკლებად უსმენდნენ იესოს, ყურადღება მიაქციეს აღდგომის წინასწარმეტყველებას და შეეცადნენ თავიანთი ჩარევით აღეკვეთათ მისი აღსრულება.

იესო ქრისტეს შთასვლა ჯოჯოხეთში

(საქმ. 2:24,31-32; I პეტრ. 3:18-19)

ეკლესიის რწმენისა და წმინდა წერილის მიხედვით, იესო ქრისტე აღდგომამდე შთავიდა ჯოჯოხეთში, რათა ეხსნა ძველათქმისეული მართლები და დაემხო ეშმაკის სამეფო. რა გარემოებებით აღსრულდა ეს? - ამ საკითხზე წმინდა წერილი დუმს.

წერილში ვკითხულობთ მხოლოდ შემდეგ მინიშნებებს:

„ღმერთმა აღადგინა იგი და დახსნა სიკვდილის საღმრთო, ვინაიდან შეუძლებელი იყო სიკვდილს ეძლია იგი. ამიტომაც იწინასწარმეტყველა ქრისტეს აღდგომა და თქვა, რომ არ დარჩა მისი სული ჯოჯოხეთში და არ იხილა მისმა ხორცმა ხრწნილება. ეს იესო აღადგინა ღმერთმა, რისი მოწმეცაა ყველა ჩვენგანი“ (საქმ. 2. 24,31,32);

„რადგან ერთხელ ქრისტეც ჩვენი ცოდვებისათვის ევნო, მართალი - არამართალთათვის, რათა მივეყვანეთ ღმერთთან; მოკვდა ხორციით და გაცოცხლდა სულით. რომლითაც მივიდა საპყრობილეში მყოფ სულებთან და უქადაგა მათაც“ (I პეტრ. 3.18-19);

„ამიტომაც თქმულა: „ავიდა მალლა, წამოასხა ტყვენი და საბოძგარი უბოძა ხალხს“. მაგრამ რას ნიშნავს „ავიდა“, თუ არა იმას, რომ უფრო უმაღლეს კვანძებში უნდა ჩასულიყო?“ (ეფეს. 4.8-9).

საეკლესიო საგალობლებში ეს შთასვლა ასეა გამოხატული: „საფლავად ხორცითა შეჰხვედ, ხოლო ჯოჯოხეთს სულითა ვითარცა ღმერთი და სამოთხეს ავაზაკის თანა, და საყდართა მამისა და სულისა თანა განუმორებელ იყავ, ქრისტე, რომელი ყოველსავე აღავსებ გარემომოუწერელო, უფალო, დიდება შენდა“;

„შთახედ შენ, ქუესკნელთა ქვეშე ქუეყანისათა, და შეჰმუსრნენ მოქლომნი საუკუნოდ პყრობილთა შებორკილებულთანი, და სამ-დღე მკუდარი, ვითარცა იონა ვეშაპით, ეგრეთ აღჰსდევ საფლავით“ ;

„სიკუდილითა სიკუდილისა შემუსრვასა ჯოჯოხეთისასა დღეს ვდღესასწაულობთ, დასაბამსა და მიზეზსა ახლისა ცხოვრებისასა უგალობთ, მხოლოსა კურთხეულსა ღმერთსა მამათასა და ზესთა აღმატებულსა“ (იხილეთ აღდგომის კანონის გალობები: 6 და 7).

ასე რომ, იესო ქრისტეს ჯოჯოხეთში შთასვლის მიზანი იყო ეშმაკის დამარცხება და მისი სამეფოს დამხობა, მესიის რწმენით აღსავსე ძველადთქმისეული მართლების გამოხსნა და მათი ზეციურ სამეფოში აყვანა, დაბოლოს, სიკვდილის ძალის, მისი ადამიანებზე ძალაუფლების დამარცხება. ანუ იმ დიდი ბრძოლის დასრულება, რომელიც დაიწყო ეშმაკსა და ადამიანს შორის ჯერ კიდევ სამოთხეში და დასრულდა ღვთის უშუალო მონაწილეობით. ამისთვის საჭირო გახდა ძე ღმერთის გარდამოსვლა დედამიწაზე, მისი განკაცება, დედამიწაზე ცხოვრება, ვნება და მოკვდინება.

ღმერთკაცის ჯოჯოხეთში შთასვლის გარეშე შეუძლებელი იყო ეშმაკის დამარცხება, მისი მეუფების დამხობა და მისი საბოლოო განადგურება. ამიტომაც ყველა მიცვალებულის სული, მართლისა თუ ცოდვილისა, ძველი აღთქმის ეპოქის თუ ახალადთქმისეული, ეშმაკის ტყვეები გახდებოდნენ და ჩავიდოდნენ ჯოჯოხეთში, საიდანაც ეშმაკი არც ერთ ტყვეს არ გამოუშვებდა. არ გაუშვებდა მარიამის ძესაც, „თუკი იგი არ შეიბოჭბოდა და არ დამარცხდებოდა ძლიერის მიერ“ (მთ. 12.29).

შეუძლებელი გახდებოდა კაცობრიობის გადარჩენაც, რადგან ადამიანები ძველებურად დარჩებოდნენ ეშმაკისა და სიკვდილის ძალაუფლების ქვეშ. შედეგად, ქალის თესლი ვერ გაიმარჯვებდა ეშმაკზე, პირიქით, ეშმაკი იზეიმებდა თვით ღვთის ძეზე, ღმერთზე.

იესო ქრისტეს მკვდრეთით აღდგომა

(მთ. 28:1-10; მარკ. 6:1-11; ლუკ. 24:1-12; იოან. 20: 1-18;)

„ხოლო შაბათის დამლევს, კვირის პირველი დღის განთიადისას, მოვიდა მარიამ მაგდალელი და მეორე მარიამიც სამარხის სანახავად. და, აჰა, საშინლად იძრა მიწა, ვინაიდან უფლის ანგელოზი ჩამოეშვა ზეცით, მივიდა, სამარხის კარიდან გადააგორა ლოდი და ზედ ჩამოჯდა. სახე მისი იყო როგორც ელვა და სამოსი მისი - სპეტაკი, როგორც თოვლი. მისი შიშით შეძრწუნდნენ საფლავის მცველნი და მკვდრებს დაემგვანენ“.

„ხოლო კვირის პირველ დღეს გამზადებული სურნელებით დილაუთენია მივიდნენ სამარხთან. მაგრამ ლოდი სამარხიდან გადაგორებული დახვდათ. და შიგ შესვლისას ველარ ნახეს უფალი იესოს გვამი. ამის გამო საგონებელში ჩავარდნილთ, აჰა, წარმოუდგათ მოელვარე სამოსით მოსილი ორი კაცი. რაკი ისინი შეშინებულნი იყვნენ და თავჩაქინდრულნი ჩაშტერებოდნენ მიწას, უთხრეს მათ: რად ეძებთ ცოცხალს მკვდრებში? აქ აღარ არის, არამედ აღდგა; გაიხსენეთ, რას გეუბნებოდით, როცა ჯერ კიდევ გალილეაში იყო: რომ მე კაცისა უნდა მიეცეს ცოდვილ კაცთა ხელში, ჯვარს ეცვას, და მესამე დღეს აღდგეს. და გაახსენდათ მისი სიტყვები. გამობრუნდნენ სამარხიდან და აუწყეს ყოველივე ეს თერთმეტსა და სხვა დანარჩენთაც. ესენი იყვნენ მარიამ მაგდალელი, იოანა, მარიამი, იაკობის დედა, და სხვები მათთან ერთად, მოციქულებს რომ აუწყეს ეს“.

„გამოვიდნენ პეტრე და მეორე მოწაფე და სამარხს მიაშურეს. ორივენი ერთად მირბოდნენ, მაგრამ მეორე მოწაფემ გაუსწრო პეტრეს და პირველი მივიდა სამარხთან. დაიხარა და დაინახა ძირს დაყრილი ტილოები, მაგრამ შიგ კი არ შესულა. მას კვალდაკვალ მოჰყვა სიმონ-პეტრეც, სამარხში შევიდა და ძირს დაყრილი ტილოები დაინახა. ხოლო სუდარა, თავზე რომ ჰქონდა შემოხვეული, ტილოებთან კი არ იდო, არამედ დაეკეცათ და ცალკე დაედოთ. მაშინ შევიდა მეორე მოწაფეც, პირველად რომ მივიდა სამარხთან, და იხილა და იწამა. რადგან ჯერ კიდევ არ იცოდნენ წერილი, რომ მკვდრეთით უნდა აღმდგარიყო“.

„და მოწაფეები კვლავ შინ დაბრუნდნენ. ხოლო მარიამი სამარხთან იდგა და ტიროდა; ასე მტირალი დაიხარა სამარხისაკენ. და დაინახა თეთრი სამოსით მოსილი ორი ანგელოზი, ერთი თავთით, მეორე კი ფეხთით რომ იჯდა იმ ადგილას, სადაც ესვენა იესოს გვამი. და უთხრეს მას: ქალო, რად სტირი? მან კი მიუგო: წაუღიათ ჩემი უფალი და არ ვიცი, სად დაასვენეს. ეს რომ თქვა, უკან შემობრუნდა და დაინახა იქვე მდგარი იესო, მაგრამ ვერ იცნო, რომ იესო იყო. უთხრა მას იესომ: ქალო, რად სტირი, ვის ეძებ? მას

მებაღე ეგონა და უთხრა: ბატონო, თუ შენ წაიღე იგი, მითხარი, სად დაასვენე, და მე წამოვიღებ. უთხრა მას იესომ: მარიამ! შებრუნდა და ებრაულად უთხრა: რაბუნი! (რაც ნიშნავს მოძღვარს). უთხრა მას იესომ: ნუ შემეხები, რადგან ჯერ კიდევ არ ავსულვარ მამასთან: წადი და ჩემს ძმებს უთხარი: მამაჩემსა და მამათქვენთან ავდივარ, ჩემს ღმერთსა და თქვენს ღმერთთან. მარიამ მაგდალელი მივიდა და აუწყა მოწაფეებს, რომ იხილა უფალი, რომელმაც ეს უთხრა მას“.

„მათ კი, თუმცა გაიგეს, რომ ცოცხალია და მან იხილა იგი, არ ირწმუნეს. ამის შემდეგ სხვა სახით ერგენა ორ მათგანს, სოფელში რომ მიდიოდნენ. ხოლო ისინი დაბრუნდნენ და აუწყეს დანარჩენთ; მაგრამ არც მათ ერწმუნენ. დაბოლოს, ერგენა თვით ინახად მსხდომ თერთმეტს, და დაჰგმო მათი ურწმუნოება და გულქვაობა, რადგან არ ერწმუნენ არავის, ვინც აღმდგარი იხილა იგი“.

1. ეკლესიის სწავლებით, იესო ქრისტეს აღდგომა მოხდა შუალამეს. მახარებლები მოგვითხრობენ, რომ მენელსაცხებლე დედები საფლავთან მივიდნენ ძალიან ადრე დილით, როცა ჯერ კიდევ ბნელოდა, ეს მოხდა შვიდეულის პირველ დღეს, თანამედროვე ათვლით კვირა დღე თენდებოდა და უკვე ვეღარ იპოვეს საფლავში უფლის ცხედარი. მცველები დაფანტულიყვნენ. ნათელია, რომ ქრისტე აღდგა გაცილებით უფრო ადრე, ვიდრე მენელსაცხებლე დედები აქ მივიდოდნენ, მაგრამ არა შუალამემდე. მენელსაცხებლე დედების მოსვლამდე ცოტა ხნით ადრე საფლავს ანგელოზიც მოევლინა. იხილეს თუ არა მცველებმა ქრისტეს აღდგომა, ძნელი სათქმელია. სავარაუდოდ, იხილეს. რადგან მათე მახარებელი გვაუწყებს, რომ ასისტავი მცველებთან ერთად იმყოფებოდა საფლავთან მიწისძვრის დროსაც, შემდგომაც და ძალიან შეშინდნენ (მთ. 27.54-55). ასევე, მათ მეომრის ვალდებულება აიძულებდათ უფრო თავი გაეწირათ, ვიდრე დაეტოვებინათ საგუშაგო. ცვლის შემთხვევაში შეეძლოთ მხოლოდ გასვლა, სხვა შემთხვევაში, ცვლის უფროსს ცარიელი საფლავი და გადაგორებული ლოდი რომ ეხილა, ისინი დაისჯებოდნენ.

2. უფალი იესო ქრისტე აღდგა სიკვდილიდან არა უმეტეს 33 საათისა, და ეს დრო ეკუთვნოდა სამ სხვადასხვა დღეს (გრიგოლ ნოსელი). მახარებლების ცნობით, იესო ქრისტე აღესრულა პარასკევს მეცხრე ჟამს, ანუ დღის დასრულებამდე, იუდეველების ათვლით, რჩებოდა დაახლოებით სამი საათი.

ქრისტეს საფლავში ყოფნა გაგრძელდა პარასკევს მზის ჩასვლიდან შაბათის მომდევნო შუალამემდე, ანუ ჩვენი ათვლით, პარასკევს საღამოს 6 საათიდან შაბათის ღამის 12 საათამდე. აქედან გამომდინარე, სხეულის უსიცოცხლოდ ყოფნა გრძელდებოდა სულ საშუალოდ 33 საათი: პარასკევს სამი საათი (მეცხრე ჟამიდან მზის ჩასვლამდე, ანუ 3 საათიდან 6 საათამდე), შაბათის სრული 24 საათი (პარასკევს 6 საათიდან მომდევნო

დღის 6 საათამდე) და შაბათის 6 საათი (საღამოს 6 საათიდან 12 საათამდე). პალესტინაში დღის ათვლა იწყება საღამოდან, ამიტომ შაბათის მზის ჩასვლიდან დრო ქრისტეს აღდგომამდე ითვლება უკვე შაბათის მომდევნო დღედ, კვირად.

ნაწინასწარმეტყველები იყო, რომ ქრისტეს საფლავად ყოფნა გაგრძელდებოდა სამ დღეს. როგორც ვნახეთ, ასეც მოხდა, თუმცა სრული დღე საფლავად ყოფნისა იყო მხოლოდ შაბათი.

3. მათე მახარებელი მოწმობს, რომ იესოს საფლავთან იდგნენ მცველები, რომლებიც შეშინდნენ მიწისძვრის დროს. ეს ცნობა ძალიან მნიშვნელოვანია. ქრისტეს აღდგომა იყო ნაწინასწარმეტყველები და ყველაფერი აღსრულდა წინასწარი განსაზღვრულობით. ეს ადასტურებს, რომ აღდგომა არ გამოუგონიათ მოციქულებს, რადგან იგი აღსრულდა უცხო მოწმეთა თანდასწრებით.

მცველები არ დატოვებდნენ საფლავს, რომ არ მომხდარიყო აღდგომა. რომ არ ყოფილიყვნენ მცველები, იუდეველები უფრო გაბედულად შეეცდებოდნენ ემტკიცებინათ, რომ იესოს ცხედარი მოიპარეს მოწაფეებმა და ტყუიან, რომ აღდგა ის. აქედან გამომდინარე, თავად მტერთა ბოროტებამ, რომელმაც არ ისურვა თავი დაენებებინა მიცვალებული უფლისათვის, დაამტკიცა მისი აღდგომის დიდებულება!

4. ჯვარცმისას იესოს სწრაფი სიკვდილი და მისი საფლავში მცირე ხანს ყოფნა აჩენს ვარაუდს, რომ ქრისტე არ მომკვდარა, ის იმყოფებოდა უგონო მდგომარეობაში, იყო გულწასული ძალთა სისუსტისა გამო. თუმცა გონს მოსვლის შემდეგ შეეცადა საფლავიდან გამოსულიყო. მისმა ხმამ და გამოქცაბულობიდან გამოსულმა სავარაუდო კაკუნმა შეაშინა მცველები და ისინი გაიქცნენ. მებაღემ, ან რომელიმე მოწაფემ, ისარგებლა მცველების არყოფნით, გადააგორა ლოდი და იესო გამოიყვანა აკლდამიდან. ხოლო თეთრი სამოსით იხილეს იგი და აღდგომის მახარებლის ანგელოზად მიიჩნიეს.

ეს ჰიპოთეზა ვერ უძლებს კრიტიკას, რადგან მასში მრავალი ურთიერთსაწინააღმდეგო ფაქტი ფიქსირდება. იესოს სიკვდილი ჯვარზე მოვიდა ადრე, რადგან ის იყო ვნებული. ნაწამების უძალობა შენიშნეს ჯარისკაცებმაც და მისი ჯვარი სვიმონ კვირინელს აჰკიდეს, რადგან, სავარაუდოდ, ჯვარს გოლგოთამდე ვერც კი აიტანდა და ფიზიკური უძლურების გამო გზაში დაიღუპებოდა.

ჯვარცმულებს მოსაკლავად წვივებს უმტვრევენ, როცა ამისთვის მიუახლოვდნენ იესოს, იხილეს, რომ ის უკვე მომკვდარიყო. შეუძლებელია, იესოს მტრებს დაეშვათ მისი გარდამოხსნა, ვიდრე კარგად არ დარწმუნდებოდნენ მის სიკვდილში. როგორც უკვე ვიმსჯელებთ ექიმთა ვარაუდებზე დაკვირვებით, გვერდში ლახვრის გმირება საკმარისი იქნებოდა, რომ მისი ორგანიზმი სიცოცხლის უკანასკნელ სუნთქვას დაეტოვებინა.

სისხლისა და წყლის დაყოფა, ცხადია, აჩვენებს, რომ იესოს სხეულში სისხლმა შეწყვიტა სწორად დინება და სიკვდილი მოვიდა სწორედ გულის შეტევით, ინფარქტით.

იესოს გარდაცვალებაში დარწმუნებული იყვნენ ისინი, ვინც გარდამოხსნა მისი სხეული ჯვრიდან და ისინიც, ვინც დაფლა ის. იესო დაკრძალეს მისმა ყველაზე ერთგულმა ადამიანებმა, რომლებსაც არ სურდათ მისი სიკვდილი და ისინი უყურადღებოდ არ დატოვებდნენ სიცოცხლის არც ერთ ნიშანწყალს.

ყურადსაღებია დაკრძალვის ხერხიც. როგორც აღვნიშნეთ, სუდარაში კეთილსურნელოვანი სითხეების საშუალებით მჭიდროდ ახვევდნენ არა მარტო სხეულს, თავსაც კი, ისე, რომ მას არ უნდა შეჰხებოდა ჰაერი. ამ დროს შეწყდებოდა თუნდაც არსებული სიცოცხლის ნიშანწყალი. ნუთუ შეძლებდა დასუსტებული, დაუძლურებული, ნაწამები ადამიანი ისე ეყვირა და შეერყია საფლავის ლოდი, რომ რომაელი ჯარისკაცები შეშინებულიყვნენ და გაქცეულიყვნენ?!

აღდგომის შემდეგ იესო ქრისტე ეცხადება თავის მოწაფეებს და თავისი გარეგნობით, საუბრით, ქმედებებით მათზე ტოვებს წარუშლელ შთაბეჭდილებებს. ისინი მთელი ცხოვრება ინარჩუნებენ აღდგომის სინამდვილის რწმენას. ნუთუ შეეძლო დასუსტებულ, ნატანჯ ადამიანს მათზე მოეხდინა ასე ძლიერი შთაბეჭდილება?!

დაბოლოს, აღდგომა რომ ყოფილიყო მოჩვენებითი, ადრე თუ გვიან დადგებოდა ნამდვილი სიკვდილი ქრისტესი და ბუნებრივად შეწყდებოდა მოწაფეების ყოველგვარი საქმიანობა. რეალური სურათი კი სხვაგვარია.

აღდგომიდან 50 დღის გასვლის შემდეგ მოწაფეები იწყებენ მქადაგებლურ საქმიანობას, თან უფრო დიდი ძალისხმევითა და დამაჯერებლობით, ვიდრე ამას აკეთებდნენ იესოს სიცოცხლეში. რაც ყველაზე მთავარია, ყოველ ქადაგებას ქრისტეს აღდგომის რწმენით ადასტურებენ. ასე არ იმოქმედებდნენ ისინი, დარწმუნებული რომ არ ყოფილიყვნენ იესოს აღდგომაში. არც იმ შემთხვევაში იქადაგებდნენ აღდგომას, იესო რომ მომკვდარიყო გარკვეული დროის შემდეგ, როგორც ერთი ჩვეულებრივი მოკვდავი.

5. მათე მახარებელი ახსენებს ორ მენელსაცხებლე მარიამს. მარკოზ მახარებელი მათ სალომესაც ამატებს. ლუკა მახარებელი ამბობს, რომ მენელსაცხებლე ქალები იყვნენ ის დედები, რომლებიც ესწრებოდნენ იესოს დაფვლას და ასახელებს სხვებსაც.

წმინდა გარდამოცემა შვიდ მენელსაცხებლე დედას ასახელებს, მათ შორის თავად ქალწულ მარიამს და ლაზარეს დებს. შესაძლოა, რომ დაფვლისას ისინი შეთანხმდნენ კვირის პირველ დღეს მოსულიყვნენ საყვარელი მოძღვრის საფლავთან და წინასწარ იყიდეს ნელსაცხებელი. სავარაუდოდ, ისინი არა ერთად, არამედ ცალ-ცალკე სხვადასხვა დროს მოვიდნენ აქ, ამიტომაც სხვადასხვაგვარად ასახელებენ მათ მახარებლები.

იესო ქრისტეს აღდგომასა და აღდგომის პირველ მოწმეებზე საუბრისას მახარებლები ყურადღებას აქცევენ იმას, რაც უფრო ამტკიცებს ამ ფაქტის ჭეშმარიტებას.

კვირის პირველი დღის მოვლენებს ასეთი წესრიგით წარმოგვიდგენენ მახარებლები: ქრისტეს აღდგა „დილაადრიან“, როცა „ჯერ

ისევ ბნელოდა“, ეს უნდა აღნიშნავდეს უშუალოდ გათენების წინა დროს. აღდგომა მოხდა საფლავის ბეჭდის დაუზიანებლად.

„მარიამ მაგდალელი, იოანა, მარიამი, იაკობის დედა, და სხვები... (ლუკ. 24.10) გამზადებული სურნელებით დილაუთენია მივიდნენ სამარხთან“ (მარკ. 16:1 = ლუკ.24:1). მათ არ იცოდნენ, რომ საფლავს მცველები იცავდნენ, მივიდნენ „სამარხის სანახავად“ (მთ. 28:1) და იესოს ყოვლადწმიდა სხეულისათვის მირონის საცხებლად. მხოლოდ იმაზე ფიქრობდნენ, ვინ გადააგორებდა ლოდს.

საფლავთან მისულებს ლოდი გადაგორებული დახვდათ, ცოტა ხნით ადრე მიწისძვრა მომხდარიყო, ანგელოზი გარდამოვიდა ციდან და გადააგორა საფლავის ლოდი. „შიშით შეძრწუნდნენ საფლავის მცველნი და მკვდრებს დაემგვანენ“ (მთ. 28:2-4).

მარიამ მაგდალინელი თავისი მოშურნეობით „გაიქცა და მივიდა სიმონ-პეტრესა და მეორე მოწაფესთან, რომელიც უყვარდა იესოს, და უთხრა მათ: სამარხიდან წაულიათ უფალი და არ ვიცით, სად დაასვენეს; გამოვიდნენ პეტრე და მეორე მოწაფე და სამარხს მიაშურეს“ (იოან. 20.1-4).

მოვიდნენ სხვა მენელსაცხებლე დედებიც, რომლებსაც „წარმოუდგათ მოელვარე სამოსით მოსილი ორი კაცი“ (ლუკ. 24.4), ერთ-ერთი საფლავის ლოდზე იჯდა (მთ 28.5). ანგელოზებმა უთხრეს: „აქ აღარ არის, არამედ აღდგა, როგორც თქვა: მოდით და იხილეთ ის ადგილი, სადაც ესვენა“ (მთ. 28.6).

ზოგიერთი მათგანი „მსწრაფლ გამოვიდნენ სამარხიდან, შიშითა და დიდი სიხარულით მირბოდნენ, რათა ეუწყებინათ მისი მოწაფეებისათვის“;

გზაზე მათ თავად აღდგომილი იესო შემოხვდათ და უთხრა: „გიხაროდეთ! ხოლო ისინი მივიდნენ, მუხლებზე მოეხვივნენ და თაყვანი სცეს მას. მაშინ უთხრა მათ იესომ: ნუ გეშინიათ; წადით, აუწყეთ ჩემს ძმებს, რომ გალილეას წავიდნენ და იქ მიხილავენ“ (მთ. 28.8-10);

„გამობრუნდნენ სამარხიდან და აუწყეს ყოველივე ეს თერთმეტსა და სხვა დანარჩენთაც“; „მაგრამ ფუჭად მოეჩვენათ ეს სიტყვები და არ ერწმუნენ მათ“ (ლუკ. 24.11).

ხოლო სხვა მენელსაცხებლე დედებმა ანგელოზისგან მიიღეს უწყება: „მაშ, წადით, უთხარით მის მოწაფეებს და პეტრეს: წინ წაგიძღვებათ

გალილეისკენ, და იქ იხილავთ, როგორც გაუწყათ თქვენ. გამოვიდნენ და სირბილით გაშორდნენ საფლავს; ცახცახს და ძრწოლას მოეცვა ისინი, და არავისთვის არა უთქვამთ რა, რადგან ეშინოდათ“ (მარკ. 16.7-8); მხოლოდ პეტრე და იოანე „გამოვიდნენ და სამარხს მიაშურეს. ორივენი ერთად მირბოდნენ, მაგრამ მეორე მოწაფემ გაუსწრო პეტრეს და პირველი მივიდა სამარხთან“ (იოან. 20.3-4).

იოანე პირველად მივიდა სამარხთან. „დაიხარა და დაინახა ძირს დაყრილი ტილოები, მაგრამ შიგ კი არ შესულა. მას კვალდაკვალ მოჰყვა სიმონ-პეტრეც, სამარხში შევიდა და ძირს დაყრილი ტილოები დაინახა. ხოლო სუდარა, თავზე რომ ჰქონდა შემოხვეული, ტილოებთან კი არ იდო, არამედ დაეკეცათ და ცალკე დაედოთ. მაშინ შევიდა მეორე მოწაფეც (იოანე), პირველად რომ მივიდა სამარხთან, და იხილა და იწამა“ (იოან. 20:8).

პეტრე „ადგა, სამარხს მიაშურა და როცა დაიხარა, დაყრილი ტილოების მეტი ვერაფერი ნახა; და წამოვიდა განცვიფრებული იმის გამო, რაც მოხდა“ (ლუკ. 24.12). შემდეგ ორივე მოწაფე ერთად დაბრუნდა სახლში, რათა სხვებისთვის ეხარებინათ ქრისტეს აღდგომის ჭეშმარიტება.

„ხოლო მარიამი სამარხთან იდგა და ტიროდა; ასე მტირალი დაიხარა სამარხისაკენ და დაინახა თეთრი სამოსით მოსილი ორი ანგელოზი, ერთი თავით, მეორე კი ფეხით რომ იჯდა იმ ადგილას, სადაც ესვენა იესოს გვამი. და უთხრეს მას: ქალო, რად სტირი? მან კი მიუგო: წაუღიათ ჩემი უფალი და არ ვიცი, სად დაასვენეს. ეს რომ თქვა, უკან შემობრუნდა და დაინახა იქვე მდგარი იესო, მაგრამ ვერ იცნო, რომ იესო იყო. უთხრა მას იესომ: ქალო, რად სტირი, ვის ეძებ? მას მეზალე ეგონა და უთხრა: ბატონო, თუ შენ წაიღე იგი, მითხარი, სად დაასვენე, და მე წამოვიღებ. უთხრა მას იესომ: მარიამ! შებრუნდა და ებრაულად უთხრა: რაბუნი! (რაც ნიშნავს მოძღვარს). უთხრა მას იესომ: ნუ შემეხები, რადგან ჯერ კიდევ არ ავსულვარ მამასთან: წადი და ჩემს ძმებს უთხარი: მამაჩემსა და მამათქვენთან ავდივარ, ჩემს ღმერთსა და თქვენს ღმერთთან. მარიამ მაგდალელი მივიდა და აუწყა მოწაფეებს, რომ იხილა უფალი, რომელმაც ეს უთხრა მას“ (მარკ. 16:9=იოან. 20:11-18).

„იმავე დღეს ორი მათგანი მიდიოდა იერუსალიმიდან სამოცი უტევანით დაშორებულ დაბაში, რომელსაც ჰქვია ემაუსი; და ერთმანეთს ესაუბრებოდნენ ყოველივე ამის გამო. ამ საუბარსა და მსჯელობაში

მიუახლოვდათ თვითონ იესო და დაემგზავრა მათ. მაგრამ მათ თვალები დასდგომოდათ, ასე რომ, ვერ იცნეს იგი“;

„ხოლო როცა ინახად დასხდნენ, აიღო პური, აკურთხა, გატეხა და მისცა მათ. მაშინლა აეხილათ თვალი და იცნეს იგი, მაგრამ მყისვე უჩინარი შეიქნა მათთვის“ (ლუკ. 24:31);

იერუსალიმში დაბრუნებისას „ბოლოს, ეჩვენა თვით ინახად მსხდომ თერთმეტს, და დაჰგმო მათი ურწმუნოება და გულქვაობა, რადგან არ ერწმუნენ არავის, ვინც აღმდგარი იხილა იგი“ (მარკ. 16:14); უფალი არიგებს მათ და აკურთხებს ქადაგებისათვის: „ადით, მოიარეთ მთელი ქვეყანა და უქადაგეთ სახარება ყველა ქმნილებას“ (მარკ. 16:15); მიანიჭა მათ სული წმიდა: „შეუბერა და უთხრა მათ: მიიღეთ სული წმიდა“ (იოან. 20:22).

შენიშვნა: გალილეაზე საუბრისას, სადაც მოციქულები უნდა მისულიყვნენ, რათა აღდგომილი უფალი ეხილათ, მოიაზრებენ არა საკუთრივ გალილეს, როგორც მხარეს, არამედ კონკრეტულ ადგილს იერუსალიმში. განმმარტებლები სამართლიანად ვარაუდობენ, რომ იერუსალიმში არსებობდა კვარტალი, ქალაქის რომელიღაც ნაწილი, სადაც იყო შეხვედრის ადგილი იმ გალილეელებისა, რომლებიც იერუსალიმში თაყვანისსაცემად ჩამოდიოდნენ.

საქმე მოციქულთა (6.9) მოგვითხრობს, რომ კვირინეიდან, ალექსანდრიიდან, კილიკიიდან და სხვა მხარეებიდან ჩამოსულებს იერუსალიმში ჰქონდათ თავიანთი საკუთარი სინაგოგები. მსგავსი სინაგოგა, სავარაუდოდ, ექნებოდათ გალილეელებსაც, რადგან იუდეის, და განსაკუთრებით იერუსალიმის მკვიდრებს არ მოსწონდათ აღრევა გალილეელებთან, რის გამოც ეს უკანასკნელნი იძულებულნი იყვნენ ჰქონოდათ თავიანთი შეკრების ადგილი, რათა წმინდა სისხლის იუდეეელებისაგან განცალკევებით მოეყერათ თავი. საფიქრელია, რომ სწორედ ეს განსაკუთრებული ადგილი იწოდებოდა გალილეად. იერუსალიმში დღესაც მიუთითებენ მცირე გალილიაზე და განმარტავენ, რომ სწორედ აქ გამოეცხადა აღმდგარი უფალი მოციქულებს პირველად.

ცრუ ჭორების გავრცელება იუდეელებში
იესოს ცხედრის მოპარვის შესახებ
(მთ. 28:11-15)

მენელსაცხებლე დედები მიემართებოდნენ სხვა მოწაფეებისაკენ, რათა მათთვისაც ეხარებინათ ქრისტეს აღდგომა. ამ დროს „ზოგიერთი დარაჯთაგანი ქალაქში შევიდა და მოახსენა მღვდელმთავრებს ყველაფერი, რაც მოხდა“. იესოს სიძულვილითა დაბრმავებულმა იუდეველი ერის წინამძღოლებმა არ ისურვეს გაეხილათ სულიერი თვალი და უფლის აღდგომა დაეჯერებინათ. მათ გადაწყვიტეს აღდგომის ჭეშმარიტება ქრისტეს მოწაფეებზე ჭორების გავრცელებით დაეჩრდილათ. „ხოლო ისინი შეიკრიბნენ უხუცესებთან ერთად, ბჭობა გამართეს, დიდძალი ფული მისცეს ჯარისკაცებს და უთხრეს: თქვით, რომ მისი მოწაფეები მოვიდნენ ღამით და, ვიდრე გეძინათ, მოიპარეს იგი. და თუ ეს ხმა მიაღწევს მთავრამდე, ჩვენ დავარწმუნებთ მას და უსიამოვნებისაგან გიხსნით. მათაც აიღეს ფული და ისე მოიქცნენ, როგორც დარიგებულნი იყვნენ“.

მახარებლის მოწმობით, ეს ცრუ ჭორი ვრცელდება იუდეველებში „დღევანდელ დღემდე“ (ანუ სახარების დაწერამდე).

1. მღვდელმთავრები იესოს საფლავთან მცველების დაყენების თხოვნით მიდიან პილატესთან და აცხადებენ: „ბატონო, გაგვახსენდა, რომ ამ მაცდურმა სიცოცხლეში თქვა: სამი დღის შემდეგ აღვდგებიო. მაშ, ბრძანე მესამე დღემდე უდარაჯონ სამარხს, რათა მისი მოწაფეები არ მოვიდნენ ღამით, არ მოიპარონ იგი და უთხრან ხალხს: მკვდრეთით აღდგაო. და უკანასკნელი სიცრუე პირველზე უარესი იქნება“. საერთოდ რომ არ მისულიყვნენ მოწაფეები საფლავთან, მღვდელმთავრები მაინც მათ დაადანაშაულებდნენ ჯვარცმულის ცხედრის მოპარვაში.

2. აღდგომის სასწაულის უარყოფელი უახლოესი დროის რაციონალისტები სწორედ მღვდელმთავრების ცრუ ჭორებზე ჩერდებიან და ამბობენ, რომ ქრისტეს სხეული ნამდვილად მოიპარეს მოწაფეებმა, დაკრძალეს იგი სხვა ადგილას და ხმა დაარბიეს, რომ ის აღდგა და მრავალ მოწაფეს გამოეცხადა. ასეთი მოსაზრება ყველაზე სუსტ კრიტიკასაც კი ვერ უძლებს. ეს მოსაზრება გამოირიცხება მოწაფეების ხასიათისა და მდგომარეობის გათვალისწინებითაც. მათ ხომ გეთსიმანიის ბაღში იესოს შეპყრობის დროს ისეთი შიში და სიმხდალე გამოავლინეს, რომ მხოლოდ პეტრემ გაბედა მოძღვარს მოშორებით მაინც გაჰყოლოდა.

ჯვარცმასა და დაკრძალვას არ ესწრებოდა, იოანეს გარდა, არც ერთი მათგანი. აღდგომის დღესაც ისინი ერთად არიან დაფარულ სახლში შეკრებილნი, რომ არ შეიპყრონ იუდეველებმა. ემაუსისკენ მიმავალი დამწუხრებული ორი მოწაფე იმედგაცრუებული საუბრობს: „იესო ნაზარეტელს, რომელიც იყო კაცი წინასწარმეტყველი, ღმრთისა და მთელი ხალხის წინაშე სიტყვითაც და საქმითაც მძლავრი. სიკვდილი მიუსაჯეს ჩვენმა

მღვდელმთავრებმა და წინამძღვრებმა და ჯვარს აცვეს იგი. ჩვენ კი იმედი გვქონდა, რომ სწორედ ის იყო, ვისაც უნდა ეხსნა ისრაელი: მაგრამ, აი, უკვე მესამე დღეა, რაც ეს ამბავი მოხდა. თუმცა ჩვენი ქალებიდან ზოგიერთმაც განგვაცვიფრა: დილაუთენია მივიდნენ სამარხთან და ვერ იპოვეს მისი გვამი. მოვიდნენ და გვითხრეს, რომ უხილავთ ანგელოზები, რომლებსაც უთქვამთ, ცოცხალიაო. ზოგიერთი ჩვენგანიც მივიდა სამარხთან და ყველაფერი ისე დახვდათ, როგორც ქალებმა თქვეს. თვითონ კი ვერ იხილეს იგი”. აი, ამ გაუბედავ და ურწმუნო მოწაფეებს უნდა მოსვლოდათ აზრი, რომ მოეპარათ ქრისტეს სხეული რომელი ჯარისკაცებისათვის!

ვარაუდობენ, რომ მოიპარეს ქრისტეს სხეული და განაცხადეს მისი აღდგომის შესახებ - ასეთ შემთხვევაში რისი მოლოდინი უნდა გვქონოდა მოწაფეებისა და მორწმუნეებისაგან?

ნუთუ შესაძლებელია რამდენიმე ასეული კაცის მოტყუება და მათი დაჯერება, როცა ფაქტი უსაფუძვლოა?! ვიღაც შესაძლოა იყო გულუბრყვილო, მაგრამ ფაქტმა დაარწმუნა ის ადამიანებიც, რომლებიც დიდხანს ჯიუტობდნენ და უარყოფდნენ აღდგომის შესაძლებლობას, მაგალითად თომა მოციქული. სხეულის გამტაცებლები, დამნაშავენი, ჭორების გამავრცელებლები ნუთუ ასე დამაჯერებლად და თავგანწირულად მოქმედებდნენ?!

თუკი ქრისტე არ აღმდგარა, - ამბობს აღდგომის ერთ-ერთი თვითმხილველი, - „ან ჩვენ რისთვისღა გვემუქრება საფრთხე ყოველ წამს? ან რისთვისღა მე ყოველდღე კვდები?“ (I კორ. 15:31-31). ასეთი ტყუილის გავრცელების ალბათობა შეიძლება დაგვეზავა იმათი მხრიდან, ვისაც მოძღვრის სხეულის მოპარვით შესაძლოა რაღაც სარგებელი მიეღო. იესოს მოწაფეები მოძღვრის აღდგომის შემდეგ უარს ამბობენ ყოველგვარ ამქვეყნიურზე და აშკარად ცოცხალთა შორის ყველაზე უბედური ადამიანები ხდებიან. განა შესაძლოა ქრისტეს სხეულის მოპარვა მათი ინტერესის საგანი ყოფილიყო?!

ჩვენთვის ცნობილია, რომ საფლავთან იმყოფებოდნენ რომელი ჯარისკაცების დაცვა, ისინი სადარაჯოზე ყოფნის დროს ვერ დაიძინებდნენ, რადგან უმკაცრესი დასჯა ელოდათ, შესაძლოა სიკვდილიც (საქმ. 12.19 = 16.27 „გამოელვია დილეგის მცველს და საპყრობილის ყველა კარი ღია რომ ნახა, ხმალი იშიშვლა და თავის მოკვლა დააპირა, რადგანაც ეგონა, პატიმრები გაიქცნენო“). აი, ამიტომ აპროტესტებდნენ ჯარისკაცები თავდაპირველად იმ წინადადებას, რომ იესოს მოწაფეებმა მათი ძილის დროს მოიპარეს ქრისტეს სხეული და ამას დასთანხმდნენ მხოლოდ მას შემდეგ, რაც მღვდელმთავრები დაჰპირდნენ, რომ დაიცავდნენ პილატეს რისხვისაგან.

დაუჯერებელია, რომ მოწაფეებმა მოიპარეს სხეული და თამამად არაერთხელ მიდიან საფლავთან და არ ეშინიათ, რომ შეიპყრობენ და ბრალს დასდებენ. უფრო მეტიც, საკუთარი დანაშაულებრივი კვალის დაფარვის ნაცვლად, ექვს გამოთქვამენ, რომ აღდგომა ნამდვილად მოხდა.

ასეთი გარემოების დაშვების შემთხვევაში გაუგებარია, რატომ არ ეძებეს მღვდელმთავრებმა მოპარული სხეული და ამ დანაშაულის აღმასრულებლები?! რატომ არ მოითხოვეს მათ ჩამინებული ჯარისკაცების დასჯა?! ამის ნაცვლად, რატომ ჰპირდებიან მათ, რომ დაიცავენ და ამისთვის ფულსაც კი უხდიან?! ამდენად, სხეულის მოპარვა არა დაუშვებელი, არამედ წარმოუდგენელი ფაქტია. და ასეთი, დაუჯერებელი, ფაქტის საფუძველზე ცდილობენ უარყონ აღდგომის ჭეშმარიტება.

აღდგომილი უფლის მოწაფეებთან გამოცხადება

(მარკ. 16:12-14; ლუკ. 24:13-48; იოან. 20:19-31)

მკვდრეთით აღდგომილი იესო ყველა მოწაფეს ერთდროულად არ ეცხადება. იგი თანდათან აღვიძებს მათში რწმენას და ახსენებს მათ წმინდა წერილის წინასწარმეტყველებასა და საკუთარ ქადაგებებს. უფალი არჩევდა მათი სულიერი მდგომარეობის ისეთ მომენტებს, როცა ისინი იყვნენ არა მხოლოდ ხედვის უნარიანნი, არამედ მისი აღდგომის რწმენით განმსჭვალულნი.

„ხოლო კვირის პირველ დღეს დილაადრიანად აღმდგარი იესო პირველად ეჩვენა მარიამ მაგდალელს, რომლისგანაც გაეძევებინა შვიდი ეშმაკი. ისიც წავიდა და აუწყა მასთან მყოფთ, რომელნიც ტიროდნენ და მოთქვამდნენ. მათ კი, თუმცა გაიგეს, რომ ცოცხალია და მან იხილა იგი, არ ირწმუნეს. ამის შემდეგ სხვა სახით ეჩვენა ორ მათგანს, სოფელში რომ მიდიოდნენ. ხოლო ისინი დაბრუნდნენ და აუწყეს დანარჩენთ; მაგრამ არც მათ ერწმუნენ. დაბოლოს, ეჩვენა თვით ინახად მსხდომ თერთმეტს, და დაჰგმო მათი ურწმუნოება და გულქვაობა, რადგან არ ერწმუნენ არავის, ვინც აღმდგარი იხილა იგი“.

„იმავე დღეს ორი მათგანი მიდიოდა იერუსალიმიდან სამოცი უტევანით დაშორებულ დაბაში, რომელსაც ჰქვია ემაუსი; და ერთმანეთს

ესაუბრებოდნენ ყოველივე ამის გამო. ამ საუბარსა და მსჯელობაში მიუახლოვდათ თვითონ იესო და დაემგზავრა მათ. მაგრამ მათ თვალები დასდგომოდათ, ასე რომ, ვერ იცნეს იგი. და უთხრა მათ: რას ეუბნებით ერთმანეთს გზაში, ან რატომა ხართ ასე მწყუხარნი? ერთმა მათგანმა, სახელად კლეოპამ, მიუგო და უთხრა: ნუთუ შენა ხარ ერთადერთი უცხო იერუსალიმში და არ იცი, ამ დღეებში რა მოხდა იქ? და ჰკითხა მათ: მაინც რა? ხოლო მათ მიუგეს: რა და, იესო ნაზარეტელს, რომელიც იყო კაცი წინასწარმეტყველი, ღმრთისა და მთელი ხალხის წინაშე სიტყვითაც და საქმითაც მძლავრი, - სიკვდილი მიუსაჯეს ჩვენმა მღვდელმთავრებმა და წინამძღვრებმა და ჯვარს აცვეს იგი. ჩვენ კი იმედი გვქონდა, რომ სწორედ ის იყო, ვისაც უნდა ეხსნა ისრაელი: მაგრამ, აი, უკვე მესამე დღეა, რაც ეს ამბავი მოხდა. თუმცა ჩვენი ქალებიდან ზოგიერთმაც განგვაცვიფრა: დილაუთენია მივიდნენ სამარხთან და ვერ იპოვეს მისი გვამი. მოვიდნენ და გვითხრეს, რომ უხილავთ ანგელოზები, რომლებსაც უთქვამთ, ცოცხალიაო. ზოგიერთი ჩვენგანიც მივიდა სამარხთან და ყველაფერი ისე დახვდათ, როგორც ქალებმა თქვეს. თვითონ კი ვერ იხილეს იგი. იესომ უთხრა მათ: ეჰა, უგუნურნო და გულმძიმენო რწმენისა და ყოველივე იმის მიმართ, რასაც ამბობდნენ წინასწარმეტყველნი! განა ასე არ უნდა ვნებულიყო ქრისტე და შესულიყო თავის დიდებაში? მოსედან და ყველა წინასწარმეტყველიდან მოყოლებული უხსნიდა მათ, რაც ითქვა მასზე ყველა წერილში. მიუახლოვდნენ იმ სოფელს, სადაც მიდიოდნენ, ხოლო მან ისე დაიჭირა თავი, თითქოს უფრო შორი გზა ედო. ისინი კი არ უშვებდნენ და ეუბნებოდნენ: დარჩი ჩვენთან, ვინაიდან უკვე ბინდდება და იწურება დღე. ისიც შევიდა, რომ მათთან დარჩენილიყო. ხოლო როცა ინახად დასხდნენ, აიღო პური, აკურთხა, გატეხა და მისცა მათ. მაშინლა აეხილათ თვალი და იცნეს იგი, მაგრამ მყისვე უჩინარი შეიქნა მათთვის. და უთხრეს ერთმანეთს: განა არ გვიხურდა მკერდში გული, როცა გვესაუბრებოდა და წერილს გვიხსნიდა გზაში? მაშინვე ადგნენ და იერუსალიმში გამობრუნდნენ, სადაც შეკრებილნი ჰპოვეს თერთმეტნი და მათთან მყოფნი, რომელნიც ამბობდნენ, რომ ჭეშმარიტად აღდგა უფალი და ეჩვენა სიმონს. მათაც უამბეს, რა შეემთხვათ გზაში და როგორ იცნეს იგი პურის გატეხისას. ამას რომ ამბობდნენ, თვითონ იესო ჩადგა მათ შორის და უთხრა მათ: მშვიდობა თქვენდა. ხოლო ისინი შეკრთნენ და შეპრწუნდნენ: ასე ეგონათ, სულსა ვხედავთო. მაგრამ იესომ უთხრა მათ: რას ძრწიხართ; ან რა აზრები აღიძვრიან თქვენს გულში? შეხედეთ ჩემს ხელებსა და ჩემს ფეხებს: ეს მე ვარ თვითონ; შემიხეთ და დარწმუნდებით, რადგან სულს არც ხორცი აქვს და არც ძვლები, მე კი როგორც ხედავთ, მაქვს. ესეცა თქვა, და

ხელ-ფეხი უჩვენა მათ. მაგრამ რაკი სიხარულისაგან ვერ დაეჯერებინათ და განცვიფრებულნი იყვნენ, უთხრა მათ: საჭმელი თუ გაქვთ აქ? და მისცეს მას შემწვარი თევზის ნაჭერი და ფიჭის თაფლი. მანაც აიღო და შეჭამა მათ თვალწინ. და უთხრა მათ: აი, სიტყვები, რომელთაც ჯერ კიდევ თქვენთან მყოფი გეუბნებოდით: რომ უნდა აღსრულდეს ყველაფერი, რაც დაწერილია ჩემზე მოსეს რჯულში, წინასწარმეტყველთა მიერ და ფსალმუნებში. მაშინ გაუხსნა მათ გონება, რათა შეეცნოთ წერილი. და უთხრა მათ: ასე დაიწერა და ასე უნდა ვნებულიყო ქრისტე, მესამე დღეს კი აღმდგარიყო მკვდრეთით. და ქადაგებულიყო მისი სახელით სინანული ცოდვათა მისატევებლად ყველა ხალხში, იერუსალიმიდან მოყოლებული. ხოლო თქვენა ხარო ყოველივე ამის მოწმენი“.

„ხოლო თომა, ერთი თორმეტთაგანი, რომელსაც ერქვა ტყუპისცალი, იესოს მოსვლისას არ იყო მათთან. დანარჩენმა მოწაფეებმა უთხრეს: ვიხილეთ უფალი. ხოლო მან თქვა: თუ არ ვიხილავ მის ხელებზე ნალურსმნევს და ნალურსმნევში არ ჩავყოფ თითს, მის ფერდში კი - ხელს, არ ვირწმუნებ. რვა დღის შემდეგ კვლავ სახლში იყვნენ მისი მოწაფეები, და თომაც მათთან ერთად; შევიდა იესო, თუმცა კარი დახშული იყო, მათ შორის დადგა და თქვა: მშვიდობა თქვენდა! მერე კი თომას უთხრა: მოიტა შენი თითი და იხილე ჩემი ხელები; მოიტა შენი ხელი და ჩაყავი ჩემს ფერდში; ნუ იქნები ურწმუნო, არამედ გწამდეს. მიუგო თომამ და უთხრა მას: უფალი ჩემი და ღმერთი ჩემი! უთხრა მას იესომ: რაკი მიხილე, მიტომ მიწამე; ნეტარ არიან, ვისაც არ ვუხილავარ და მაინც მიწამეს. ბევრი სხვა სასწაულიც ქნა იესომ მოწაფეების წინაშე, რომლებიც არ დაწერილა ამ წიგნში. ესენი კი დაიწერა, რათა ირწმუნოთ, რომ იესო არის ქრისტე, ძე ღმრთისა, და მორწმუნეებს გქონდეთ სიცოცხლე მისი სახელით“.

1. რატომ გამოეცხადა აღდგომის შემდეგ პირველად იესო მენელსაცხებლე დედებს და შემდეგ მოციქულებს? წმინდა მამების ვარაუდით, ქალი იყო ადამიანის სიკვდილის პირველი მიზეზი და მას ეკუთვნოდა ადამიანის აღდგომის პირველი ხარებაც. უსაფუძვლო არ არის ის მოსაზრებაც, რომ აღდგომილი უფალი პირველად იხილა იოანე მახარებლის სახლში მყოფმა ყოვლადწმიდა ღვთისმშობელმა აღდგომისავე წამს და ჩვეულებისამებრ, დამალა ეს თავის გულში. მარიამისგან რომ გაეგოთ ეს სასიხარულო ამბავი, იფიქრებდნენ, რომ მწუხარე დედას ეჩვენა სიზმარი ან რაღაც ჩვენება აღდგომილი მის სახით. იესოს მტრები ისარგებლებდნენ ამით და იტყოდნენ, რომ ქრისტეს აღდგომის შესახებ ხმები დედამისმა გაავრცელა. ამით აღდგომის ჭმარიტება ეჭვქვეშ დადგებოდა.

იესოს საფლავთან მისულ ქალებს შორის მახარებლები არ მოიხსენიებენ ყოვლადწმინდა ღვთისმშობელს, თითქოს ის მარიამ მაგდალინელსა თუ სხვა დედებზე ნაკლებად განიცდიდა და მწუხარებდა იესოს გამო. უეჭველია, რომ მენელსაცხებლე დედებზე ადრე ქრისტეს აღდგომის მახარებელმა ანგელოზმა ყოვლადწმიდასაც ახარა: „გიხაროდენ და კვალად გიხაროდენ, ძე შინი აღსდგა მესამესა დღესა საფლავით!“.

2. ლუკა მახარებელი მოგვითხრობს, რომ ემაუსის გზაზე მომავალი ქრისტეს ორი მოწაფე გაოგნდა აღდგომილი უფლის გამოცხადებითა და გაუჩინარებით. ისინი ერთმანეთი საუბრობდნენ: „განა არ გვიხურდა მკერდში გული, როცა გვესაუბრებოდა და წერილს გვიხსნიდა გზაში“. იოანე მახარებელიც შენიშნავს, რომ იესო ქრისტეს მოწაფეები პირველი გამოცხადების დროს შეშინდნენ და შეძრწუნდნენ, რადგან „ასე ეგონათ, სულსა ეხედავთ“. აღდგომილი იესოს ყოველი გამოცხადების ჟამს მიუთითებენ მახარებლები, რომ ზოგ მხილველს სწამდა ეს გამოცხადება და ზოგი კი ეჭვობდა.

ამ შენიშვნებს ახალი დროის რაციონალისტები აღიარებენ იმედგაცრუებული მოწაფეების ტყუილად, რომელთაც სურდათ ამისი ხილვა. მათი აზრით, ეს ყველაფერი იყო მოწაფეების ილუზია, ჰალუცინაცია და ოცნება.

თუმცა უფლის ხილვის ღირსი ადამიანების მრავალფეროვნება, გამოცხადების სხვადასხვა ადგილი და საშუალებები არ გვაძლევს უფლებას, რომ სახარებაში მოთხრობილი ამბები უფლის გამოცხადებისა ჰალუცინაციებად ვაღიაროთ. ის ეცხადება მოციქულებსა და მორწმუნეებს, ეცხადება იუდეასა და გალილეაში მყოფთ, სახლში და გზაზე, მთაზე და ზღვაში, განმარტოებულთ თუ ორს ერთად (ემაუსის გზაზე), 11-ს და 500-ს ადამიანს ერთად, მორწმუნესა თუ ურწმუნოს.

ასეთი მრავალრიცხოვანი და განსხვავებული გარემოებები გამოცხადებებისა არის მათი რეალობის დადასტურება და შესაბამისად, ქრისტეს აღდგომის მტკიცებულება. ამასთან აღსანიშნავია, რომ გამოცხადებები გრძელდებოდა ორმოცი დღის განმავლობაში, შემდეგ კი შეწყდა.

ეს გამოცხადებები დამოკიდებული არ იყო უფლის მხილველ პიროვნებებზე, წინააღმდეგ შემთხვევაში ისინი გაგრძელდებოდა რიგ შემთხვევაში ძალიან დიდხანს. წარმოსახვის დადასტურება შეუძლებელია, რადგან აუხსნელი დარჩება თომას შეხება, იესოს მიერ თევზის ჭამა, და ბევრი მსგავსი ფაქტი.

ამ მოვლენებიდან რამდენიმე წლის შემდეგ იესო ეცხადება სავლეს (პავლეს) და ისეთი მნიშვნელოვანი იქნება მისთვის ეს ხილვა, რომ მთელ დარჩენილ ცხოვრებას იესოს მსახურებას და მასზე ქადაგებას მიუძღვნის, იმ იესოს, რომელსაც ადრე დევნიდა.

შეიძლება დავუშვათ, რომ ილუზიას ან ოცნებას შეეძლო ასეთი გავლენა მოეხდინა ქრისტეს მდევნელ სავლეზე?! ნუთუ ამ ადამიანმა, რომელიც კარგად იცნობდა სხვადასხვა სახის ხილვას, ვერ შეძლო უფლის მსახურების ოცდაათი წლის განმავლობაში ოცნებიდან გამოფხიზლება და მოჩვენებითი გამოცხადებების უარყოფა?!

მოციქულთა ეჭვები და განსაკუთრებით თომას ურწმუნოება აღდგომის შესაძლებლობის მიმართ არის საუკეთესო მტკიცებულება იმისა, რომ მოწაფეებიც განსაკუთრებული სიფრთხილით ეკიდებოდნენ ქრისტეს აღდგომის ფაქტს. მიუხედავად იმისა, ისინი თავად მოწმობდნენ, რომ ქრისტე წინასწარმეტყველებდა თავის აღდგომას. ამიტომაც, თუკი ვინმეს უნდა ვუსაყვედუროთ ღვთაებრივი მოძღვრის აღდგომის ურწმუნოება, ესენი მოციქულები არიან.

აღდგომილი უფლის გამოცხადება გალილეაში

(იოან. 21:1-25; მთ. 28:16-20)

იესო ქრისტემ თავისი საზოგადოებრივი მსახურების უდიდესი ნაწილი გაატარა გალილეაში, მოინახულა ეს მხარე აღდგომის შემდეგაც. ჯერ კიდევ სიკვდილამდე უბრძანა მოციქულებს, დალოდებოდნენ მას გალილეაში. აღდგომის შემდეგ კი უთხრა მენელსაცხებლე დედებს: „დაუყოვნებლივ წადით, და უთხარიტ მის მოწაფეებს, რომ მკვდრეთით აღდგა და წინ მიგიძღვით გალილეისკენ; იქ იხილავთ მას“.

სწორედ გალილეაში, ტიბერიის ზღვაზე მოხდა უფლის ერთ-ერთი გამოცხადება: „შემდგომ ამისა, კვლავ გამოეცხადა იესო მოწაფეებს ტიბერიადის ზღვაზე; ასე გამოეცხადა მათ: ერთად იყვნენ სიმონ-პეტრე, თომა, ტყუპისცალად წოდებული, ნათანაელი, გალილეის კანადან, ზებედეს ძენი და ორი სხვა მოწაფე. უთხრა მათ სიმონ-პეტრემ: სათევზაოდ მივდივარ. მიუგეს: ჩვენც წამოგყვებით. წავიდნენ და ნავში ჩასხდნენ, მაგრამ იმ ღამეს ვერაფერი დაიჭირეს. ხოლო როცა ინათა, ნაპირზე იდგა იესო; მოწაფეები კი ვერ მიხვდნენ, რომ იესო იყო. უთხრა მათ იესომ: შვილებო, რამე საჭმელი თუ გაქვთ? მიუგეს: არა. და უთხრა მათ: ნავის მარჯვენა კიდიდან ისროლეთ ბადე და იშოვით. ისროლეს და ველარ ამოზიდეს, თევზის სიმრავლის გამო. ხოლო მოწაფემ, რომელიც უყვარდა იესოს, პეტრეს უთხრა: ეს უფალია!

სიმონ-პეტრემ კი, როცა გაიგონა, უფალიაო, მოსასხამი შემოიხვია, რადგანაც შიშველი იყო, და ზღვაში გადახტა. დანარჩენი მოწაფეები კი ნავით გამოვიდნენ, რადგანაც ახლოს იყვნენ ნაპირთან, ასე, ორასი წყრთის მანძილზე, და გამოათრიეს თევზით სავსე ბადე. ნაპირზე გამოსულებმა დაინახეს მიწაზე მდებარე ნაკვერცხლები, ხოლო ზედ თევზი, და პური. უთხრა მათ იესომ: აბა, მოიტათ თევზი, წელან რომ დაიჭირეთ. წავიდა სიმონ-პეტრე და ნაპირზე გამოათრია ბადე. ას ორმოცდაცამეტი დიდრონი თევზით სავსე; და თუმცა ამდენი იყო, მაინც არ გაიხა ბადე. უთხრა მათ იესომ: მოდით, ისაუბმეთ. ხოლო მოწაფეთაგან ვერავინ გაბედა ეკითხა მისთვის, ვინ ხარო, რადგან იცოდნენ, რომ უფალი იყო. მოვიდა იესო, აიღო პური და მისცა მათ; ასევე თევზიც. ეს უკვე მესამედ გამოეცხადა იესო თავის მოწაფეებს მას შემდეგ, რაც მკვდრეთით აღდგა. ხოლო როდესაც ისაუბმეს, იესომ სიმონ-პეტრეს უთხრა: სიმონ, იონას ძეო, ამათზე მეტად გიყვარვარ? უთხრა მას პეტრემ: დიახ, უფალო; შენ იცი, რომ მიყვარხარ. უთხრა მას იესომ: ამოვე ჩემი კრავები. მეორედაც უთხრა მას: სიმონ იონას ძეო, გიყვარვარ? უთხრა მას პეტრემ: დიახ, უფალო; შენ იცი, რომ მიყვარხარ. უთხრა მას იესომ: მწყემსე ჩემი ცხვრები. მესამედაც უთხრა მას: სიმონ, იონას ძეო, გიყვარვარ? შეწუხდა პეტრე, რადგან მესამედ ჰკითხა, გიყვარვარო? და უთხრა მას: უფალო, შენ ყველაფერი იცი, იცი, რომ მიყვარხარ. უთხრა მას იესომ: ამოვე ჩემი ცხვრები. ჭეშმარიტად, ჭეშმარიტად გეუბნები შენ: სანამ ახალგაზრდა იყავი, სარტყელს შემოირტყამდი და მიდიოდი, სადაც გინდოდა; ხოლო როდესაც დაბერდები, ხელებს გაიწვდი, სხვა შემოგარტყამს სარტყელს და წაგიყვანს იქ, სადაც არ გინდა. ხოლო ეს თქვა, რათა ენიშნებინა, როგორი სიკვდილით განადიდებდა იგი ღმერთს. ეს რომ თქვა, უთხრა: მომყევით. შემობრუნდა პეტრე და დაინახა, რომ უკან მოსდევდა მოწაფე, რომელიც უყვარდა იესოს, სწორედ ის, სერობისას მის მკერდზე მიყრდნობილმა რომ უთხრა: უფალო, ვინ გაგცემს შენ? ეს რომ დაინახა, პეტრემ უთხრა იესოს: უფალო, ამას რა? უთხრა მას იესომ: თუკი მნებავს, რომ ჩემს მოსვლამდე დარჩეს, შენ რა? შენ მე გამომყევ. და გავრცელდა ეს სიტყვა ძმებს შორის, რომ ის მოწაფე არ მოკვდებოდა. მაგრამ იესოს ის კი არ უთქვამს, არ მოკვდებაო, არამედ: თუკი მნებავს, რომ ჩემს მოსვლამდე

დარჩეს, მერე შენ რაო? ეს არის მოწაფე, რომელიც მოწმობს ამას და რომელმაც დაწერა ეს. და ვიცით, რომ მისი მოწმობა ჭეშმარიტია. ბევრი სხვა რამეც მოიმოქმედა იესომ, მაგრამ ყველაფერი სათითაოდ რომ დაწერილიყო, ვგონებ, ქვეყანაც ვერ დაიტევდა დაწერილ წიგნებს. ამინ“.

მეორე არანაკლებ მნიშვნელოვანი გამოცხადება იყო ამ მხარეში, გალილეის მთაზე: „ხოლო თერთმეტი მოწაფე გალილესს წავიდა, იმ მთაზე, იესომ რომ დაუთქვა მათ. იხილეს იგი და თაყვანი სცეს; ხოლო ზოგიერთი შეეჭვდა. მიუახლოვდა იესო და უთხრა მათ: მომეცა მე მთელი ხელმწიფება ცაზედაც და მიწაზედაც. მაშ, წადით, დაიმოწაფეთ ყველა ხალხი და ნათელი ეცით მათ მამის და ძის და სულის წმიდის სახელით; ასწავლეთ მათ დაიცვან ყველაფერი, რაც გამცნეთ; და, აჰა, მე თქვენთანა ვარ დღემუდამ ვიდრე ქვეყნის დასასრულამდე. ამინ“.

1. აღმდგარი უფლის ტიბერიის ზღვაზე ხილვა ურწმუნო კრიტიკოსებისათვის გამოცხადების სანდოობაში ეჭვის შეტანის საბაზია. პირველ რიგში იმიტომ, რომ ამ ფაქტზე მახარებელი საუბრობს 21-ე თავში, მას შემდეგ რაც მე-20 თავს დაასრულებს სიტყვებით: „ბევრი სხვა სასწაულიც ქნა იესომ მოწაფეების წინაშე, რომლებიც არ დაწერილა ამ წიგნში. ესენი კი დაიწერა, რათა ირწმუნოთ, რომ იესო არის ქრისტე, ძე ღმრთისა, და მორწმუნეებს გქონდეთ სიცოცხლე მისი სახელით“. მახარებლის ამ ფრაზას სახარების დასასრულად თვლიან, რის შემდეგაც, კრიტიკოსთა აზრით, წარმოდგენელია სახარება გრძელდებოდეს. მართლაც, მოიძებნა რამდენიმე მანუსკრიპტი, რომლებშიც იოანეს სახარება მე-20 თავით მთავრდება. ამიტომაც კრიტიკოსები უარყოფენ ამ ამბის სანდოობას, თუმცა ამა თუ იმ თავის არარსებობა რომელიმე ძველ ხელნაწერში არ იძლევა მის სანდოობაში ეჭვის შეტანის საბაზს. ეს კონკრეტული თავი კი თავისი წყობისა და ხასიათის მიხედვით სრულად შეესაბამება ქრისტეს საყვარელი მოწაფის ენასა და ხასიათს. იგი არ განსხვავდება იმავე სახარების სხვა თავებისაგან.

მოწაფეების მონახულება გალილეაში, სამგზის უარყოფის შემდეგ პეტრეს მოციქულებრივ ღირსებაში აღდგენა, ყველაზე საყვარელი და ახლო მყოფი მოწაფის ხვედრის წინასწარმეტყველება - ეს ისეთი საკითხებია, რომლებიც გამომდინარეობს ქრისტეს მთელი სახარებისეული საქმიანობიდან და არ არის საჭირო ვეძებოთ სხვა სახარებებში მინიშნებები მათზე.

იესო ქრისტეს გალილეაში გამოცხადებაზე მოგვითხრობს მათე მახარებელიც, თუმცა უფრო არა ასე დაწვრილებით. იოანე კი ამტკიცებს გალილეაში გამოცხადების სინამდვილეს და დაწვრილებით გადმოგვცემს ამ მხარეში მოციქულთა თავს გადახდენილ ამბებს. აღდგომის პირველ და მერვე დღეს გამოეცხადა უფალი მოციქულებს იერუსალიმში და უბრძანა მათ, გალილეაში წასულიყვნენ და დალოდებოდნენ მას.

გალილეაში ზღვის პირას, უფლის საყვარელ ადგილას, შეიკრიბნენ ისინი და ელოდნენ მომღვარს.

გალილეაში ამ მოგზაურობას, როგორც ამაღლებამდე ისევ იერუსალიმში დაბრუნებას, დასჭირდებოდა არა უმეტეს ათი დღისა. ასე რომ, აღდგომის შემდეგ ქრისტეს დედამიწაზე 40 დღიანი მყოფობის საკმაოდ დიდი დრო მოციქულებს გალილეაში გაუტარებიათ.

2. ტიბერიის ზღვაზე მოციქულთა შორის იყო ნათანაილი, ეს სახელი არ იხსენიება მოციქულთა არც ერთ ჩამონათვალში. უძველესი გადმოცემა ამ სახელს აიგივებს ბართლომესთან და ვარაუდობენ, რომ ბართლომე იყო მამის სახელი, სირიული - ბარ თოლომე, ან პტოლომეი - პტოლომეის ძე; თავად მოციქულს კი ერქვა ნათანაილი. იოანე მოგვითხრობს ნათანაილის მოციქულად მოწოდების ისტორიასაც და, როგორც ვთქვით, ახსენებს მის სახელს აღგომილი უფლის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გამოცხადების ჟამს.

3. იესო ქრისტე სამჯერ ეუბნება პეტრეს: „სიმონ, იონას ძეო, ამათზე მეტად გიყვარვარ?“ ცხადია, იესოს სურდა აღედგინა პეტრე მოციქულებრივ ხარისხში სამჯერ უარყოფის შემდეგ. შესაძლოა, თავისი გამოცხადების პირველივე დღეს შეუწოდო მაცხოვარმა მას ეს უარყოფა, თუმცა რადგან ეს ფაქტი ყველასათვის ცნობილი იყო, უფალს სათნო უჩნდა სიმონ-პეტრეს მოციქულებრივ ხარისხში დაბრუნება მომხდარიყო ყველა მოწაფის თანდასწრებით. უფლის სიტყვები: „ამოვე კრავები“, „მწყემსე ჩემი ცხვრები“ - არის ზუსტად მოციქულებრივი მსახურების მინიჭება, მსგავსი სხვა მოციქულთა მსახურებისა. ეს არ ნიშნავს, რომ კრავებთან ერთად მწყემსებიც მწყემსონ, როგორც ამას ამტკიცებენ კათოლიკეები, რადგან წმიდა წერილში არსად არ არის გაიგივებული მწყემსები და ცხვრები თუ კრავები.

4. „მნებავს, რომ ჩემს მოსვლამდე დარჩეს“ - ამბობს იესო ქრისტე იოანეს შესახებ. ეს ფრაზა არასწორად გაიგეს თვით მოციქულებმაც. ამ კომენტარს არც იოანე განმარტავს და ამიტომ დღესაც იწვევს აზრთა სხვადასხვაობას. ყველაზე ძლიერია ის მოსაზრება, რომ იესო ქრისტეს სურდა იოანეს სიკვდილის წინ საიდუმლოდ ეხილა ქრისტეს მეორედ მოსვლა და სამყაროს დასასრული.

მართლაც, კუნძულ პატმოსზე გადასახლებულმა იოანე მახარებელმა იხილა ძე კაცისა, რომელიც „მოდის ღრუბლებით“ (აპოკ. 1.7), და გაიგონა მისი ხმა: „ახლოა ჟამი. აჰა, მოვალ მალე. ჩემთანაა ნაცვლისგება ჩემი, და მისი საქმისამებრ მივაგებ ყოველს“ (აპოკ. 22.10,12). ძე ღვთისას მეორედ მოსვლა და სამყაროს დასასრული იოანე მახარებელმა გადმოსცა საოცარ წიგნ „აპოკალიფსში“. წიგნი სრულდება სიტყვებით: „ჰო, მოდი, უფალო იესო!“ (აპოკ. 22.20).

5. მათე მახარებელი მოგვითხრობს აღდგომილი იესოს გამოცხადებებს შორის ყველაზე საზეიმოზე, რომელიც აღსრულდა გალილეაში, სადაც შეკრებილი იყო ყველა მოწაფე და მრავალი მორწმუნე.

ვერ შევძლებთ დავაზუსტოთ როდის მოხდა ეს გამოცხადება, თუმცა უფრო სავარაუდოა, რომ ტიბერიის ზღვაზე გამოცხადების შემდეგ. შესაძლოა, რომ მათე მახარებელი აღწერს გალილეაში უფლის ბოლო გამოცხადებას. ამის შემდეგ ორმოცი დღის უკანასკნელ პერიოდებში იესოს ხედავენ იუდეაში, იერუსალიმის მახლობლად, ელეონის მთაზე, საიდანაც ამაღლდა კიდეც ზეცად.

მათე მახარებელი არ აკონკრეტებს რამდენ ხანს იმყოფებოდა აღდგომილი უფალი დედამიწაზე, არ მოგვითხრობს არც ამაღლებაზე. ის მოწმობს, რომ უფალი ეცხადებოდა მოწაფეებსა და მორწმუნეებს ხან იუდეაში და ხან გალილეაში, ხან აქ და ხან იქ, როგორც მოითხოვდა საჭიროება და მიცემული აღთქმა - მუდამ მათთან იქნებოდა. უფლის ხილული ამაღლება ზეცად მას მოციქულებს არ განაშორებდა.

იესო ქრისტე იმყოფება მორწმუნეებთან თავისი სულით და, რასაკვირველია, ხორციელადაც, წმინდა ეკესარისტიის საიდუმლოთი. ამიტომაც მათე მახარებელი მოუწოდებს მორწმუნეებს ირწმუნონ, რომ აღმდგარ უფალთან იქნებიან მარად: „და, აჰა, მე თქვენთანა ვარ დღემუდამ ვიღრე ქვეყნის დასასრულამდე. ამინ“. და არაფერს ამბობს მის ამაღლებაზე.

იესო ქრისტეს ბოლო გამოცხადება მოწაფეებთან და ზეცად ამაღლება (მთ. 16:14-20; ლუკ. 24:49-53; საქმ. 1:1-12;)

იესო ქრისტე ბრწყინვალე აღდგომიდან 40 დღის განმავლობაში ეცხადებოდა თავის მოწაფეებს და ღვთის სასუფევლის შესახებ მოუთხრობდა. იოანე ოქროპირის სიტყვებით, იგი მოციქულებს ასწავლიდა „სასუფევლის საიდუმლოებებს“, რომლებიც მაცხოვრის აღდგომამდე მათთვის გაუგებარი და მიუწვდომელი იყო.

ბოლოს შეკრიბა ისინი და უთხრა: „წადით, მოიარეთ მთელი ქვეყანა და უქადაგეთ სახარება ყველა ქმნილებას. ვინც იწამებს და ნათელს იღებს, ცხონდება, ვინც არა და, განიკითხება. ხოლო მორწმუნეთაგან განუყრელნი იქნებიან ეს სასწაულნი: ჩემი სახელით განდევნიან ეშმაკთ და

ახალ ენებზე იმეტყველებენ. აიყვანენ გველებს, და თუ სასიკვდილოს დალევენ რასმე, არ ავნებს მათ; ხელს დაადებენ სნეულთ და განიკურნებიან ისინი. ასე, მათთან საუბრის შემდეგ, ამაღლდა უფალი ზეცად, და დაჯდა ღმრთის მარჯვნივ. ხოლო ისინი წავიდნენ და ქადაგებდნენ ყველგან უფლის შეწევნით, რომელიც განამტკიცებდა სიტყვას მათი თანმხლები სასწაულებით, ამინ“;

„ამ დღემდე, როცა ამაღლდა ზეცად, მას შემდეგ, რაც სულით წმიდით მისცა მცნებანი მოციქულებს, რომლებიც ამოირჩია. და რომლებსაც, მრავალი სარწმუნო ნიშნით, ცოცხლად წარუდგა თავისი ვნების შემდეგ; ორმოცი დღე ერგებოდა და ღვთის სასუფეველზე ესაუბრებოდა მათ. შეკრიბა ისინი და უბრძანა: ნუ გაშორდებით იერუსალიმს, არამედ ელოდეთ აღთქმას მამისას, რომელიც ისმინეთ ჩემგან. ვინაიდან იოანე წყლით ნათლავდა ხალხს, ხოლო თქვენ, არცთუ მრავალი დღის შემდეგ, სულით წმიდით მოინათლებით. შეკრებილნი კი ეკითხებოდნენ: უფალო, ნუთუ ამ ხანებში აღუდგენ სამეფოს ისრაელს? და უთხრა მათ: თქვენი საქმე არ არის დროთა და ვადათა ცოდნა, თავისი ხელმწიფებით რომ დაადგინა მამამ. არამედ მიიღებთ ძალას, როცა სული წმიდა გადმოვა თქვენზე, და იქნებით ჩემი მოწმენი იერუსალიმში, მთელს იუდეასა და სამარიაში, ქვეყნის კიდემდე. ეს რომ თქვა, მათ თვალწინ ამაღლდა და ღრუბელმა აიტაცა მათ თვალთაგან. და ვიდრე ისინი ცას შეჰყურებდნენ, მისი ამაღლებისას, აჰა, წარუდგა მათ ორი კაცი თეთრი სამოსით, რომლებმაც უთხრეს მათ: კაცნო გალილეელნო, რას დამდგარხართ და შეჰყურებთ ცას? ეს იესო, თქვენგან რომა მაღლდა ზეცად, ისევე მოვა, რთგორც ზეცად აღმავალი იხილეთ იგი. მაშინ ისინი დაბრუნდნენ იერუსალიმში, მის მახლობლად, შაბათის სავალ მანძილზე მდებარე მთიდან, რომელსაც ჰქვია ზეთისხილისა“;

„და იყვნენ მუდამ ტაძარში, ღმრთის მადიდებელნი და მაკურთხეველნი. ამინ“.

იესო კი ამაღლდა ზეცად, დაჯდა მარჯვენით ღვთისა მამისა და სუფევს საუკუნო დიდებაში.

1. დედამიწაზე იესო ქრისტეს აღდგომის შემდგომ ორმოცდღიან მყოფობაზე მოგვითხრობს მხოლოდ ლუკა მახარებელი. მეტნაკლებად სხვა მახარებლებიც მოგვითხრობენ აღდგომის შემდგომ გამოცხადებებზე. ამაღლებაზე, ლუკა მახარებლის

გარდა, საუბრობს მარკოზ მახარებელიც, თუმცა არა დაწვრილებით. ამალღებაზე საუბრობს პავლე მოციქულიც (I ტიმ. 3.16; ებრ. 8.1; 9.24;). ეს მომენტი არ აკნინებს ამალღების ფაქტის მნიშვნელობას მორწმუნეებისათვის. იესო ქრისტე თავად ჰპირდებოდა მოწაფეებს: მივდივარ მამასთან, გაგიმზადებთ იქ ადგილს და მოგივლენთ ნუგეშისმცემელს (იოან. 16.7). ახლა, ამალღებისას, ფაქტობრივად სრულდება უფლის მამასთან აღსვლა და მოიწევა ნაყოფი ამისა - სული წმიდის გარდამოსვლა მოციქულებზე.

2. იესო ქრისტე ორმოცი დღის განმავლობაში საუბრობს მოწაფეებთან ღვთის სასუფეველზე, დედამიწაზე დაარსებულ ღვთის ეკლესიაზე. საეკლესიო ღვთისმსახურება და წესრიგი საიდუმლოებებისა და სხვა მოვლენების აღსრულებისა სწორედ ამ პერიოდიდან ჩამოყალიბდა, ეს დრო არის საწყისი წმინდა გარდამოცემებისა. მოციქულთა დროიდან შემორჩა ისინი საეკლესიო პრაქტიკას. თავად იესოს შეეძლო ამ პერიოდში მოციქულებისათვის შეეხსენებინა და სრულყო თავისი სწავლებები, სამი წლის მანძილზე რასაც უქადაგებდა მათ. ისინი, როგორც ბრძენები, ვერ იგებდნენ მის სიტყვებს მაშინ, „ხოლო როდესაც მკვდრეთით აღდგა, გაახსენდათ მისმოწაფეებს, რომ ამას ამბობდა, და ირწმუნეს წერილიც და იესოს სიტყვაც“ (=იოან. 2.22).

იესო ქრისტეს ზეცად ამალღება მისი მიწიერი ცხოვრების უკანასკნელი ქმედებაა და სრულად შეესაბამება ძე ღვთისას განკაცებასა და გარდამოსვლას. „არავინ ასულა ზეცად, გარდა ზეცით ჩამოსული კაცის ძისა, რომელიც არის ცაში“ - ამბობს თავად იესო (იოან. 3.13). კაცობრიობის გადასარჩენად საკუთარი სურვილით მსხვერპლად შეწირული ძე კაცისა, როგორც მსხვერპლი შერიგებისა, უნდა ასულიყო საკუთარი ხორციტა და სისხლით ზეცად, მამა ღმერთის წინაშე. სხვაგვარად მსხვერპლშეწირვა არ შედგებოდა. იესო ქრისტე, როგორც ადამიანი, სამუდამოდ ვერ დარჩებოდა დედამიწაზე.

იხსნა ადამიანები და ღვთის სამართლით ზეცად უნდა ასულიყო, რათა მის ადამიანურ ბუნებას დაედგა გვირგვინი თავისი აღსრულებული უდიდესი საქმის გამო. ამასთანავე მას იქ, ზეცაში უნდა „ყველაფერი დამორჩილებოდა“ (ეფ. 1.21,22). ხოლო მოწაფეებს აღუთქვამს, რომ ზეციური მამის სახლში მათ განუმზადებს ადგილს. ამდენად, ამალღება მოწაფეებისათვის იყო იმის დასტური, რომ მათვის მიცემული პირობა აღსრულდებოდა.

ამალღების დროს გამოცხადებული ანგელოზები მიანიშნებენ ამ დღის კიდევ ერთ მნიშვნელობაზე. ნაწინასწარმეტყველები იყო: „ეს იესო,

თქვენგან რომ ამალლდა ზეცად, ისევე მოვა, როგორც ზეცად აღმავალი იხილეთ იგი“. ანუ მოვა ის მეორედ, რათა განსაჯოს ცოცხალნი და მკვდარნი. რადგან სწორედ ამალლება იყო ქრისტეს მიწიერი ცხოვრების დასასრული, ხოლო მისი მეორედ მოსვლა კაცობრიობის მიწიერი ყოფის დასასრული იქნება.

1. იესო ქრისტეს ზეცად ამალლების შესაძლებლობასა და სინამდვილეზე საუბრობს სახარებები. რამდენადაც შესაძლებელი და რეალური იყო აღდგომა, იმდენად დასაშვები და ადვილად ასახსნელია ძე ღვთისას ზეცად ამალლებაც. იესო სიცოცხლეში იყო იმდენად სულიერი, რომ შეეძლო წყალზე გაგლა, აღდგომის შემდეგ მან შეძლო დახშულ კარში გასვლა, და რასაკვირველია, მას შეეძლო ამალლებულიყო, ღრუბლებში გაუჩინარებულიყო და ასულიყო ზეციურ სასუფეველში.

აღდგომის ფაქტის უარყოფელი უახლოესი დროის კრიტიკოსები ცდილობენ უარყონ ამალლების შესაძლებლობაც. ის, ვინც ქრისტეს სხეულის მოპარვაზე საუბრობს, ამბობს, რომ ამალლება მოიგონეს მოწაფეებმა რათა აეხსნათ აღდგომილი ქრისტეს მათგან გაუჩინარება. თუმცა ამ ჰიპოთეზით ვერ აიხსნება ის ენთუზიაზმი, რომლითაც დაიწყეს მოციქულებმა ქადაგება უფლის ამალლების შემდეგ. ნაცვლად იმისა, რომ განზნეულიყვნენ, ნაცვლად იმისა, რომ დაბრუნებულიყვნენ გალილეასა და პალესტინის სხვადასხვა ადგილას თავიანთ საქმიანობებს, იესო ქრისტეს სხეულის მპარავნი იწყებენ ქადაგებას ჯვარცმულ, აღმდგარ და ზეცად ამალლებულ ქრისტეზე.

კიდევ უფრო რთულია აისხნას მოციქულთა ენთუზიაზმი და მათ მიერ იესოს საქმიანობის გაგრძელება იმათი თეორიის მიხედვით, ვინც თვლის, რომ იესო ლათერგიულ (სალათას) ძილში იმყოფებოდა. ისინი ამბობენ, რომ იესო შემთხვევით გადაურჩა სიკვდილს, თითქოს მკვდრეთით აღდგომილი მესამე დღეს გამოეცხადა მოწაფეებს და გააგრძელა თავისი საქმიანობა, ვიდრე სადღაც გაურკვეველ ვითარებაში არ გარდაიცვალა.

ასეთ შემთხვევაში მოციქულები იესოს სიკვდილის სხვაგვარ ახსნას მოიფიქრებდნენ და დაიცავდნენ საყვარელი მასწავლებლის საფლავს. მოწაფეები, ეჭვი რომ შეეტანათ მის აღდგომაში, ეფიქრათ, რომ შემთხვევით გადაურჩა სიკვდილს, ან თუნდაც იმედი გასცრუებოდათ, სულაც განეშორებოდნენ მას და არ იქადაგებდნენ მკვდრეთით აღმდგარ უფალზე.

მაშასადამე, იესო ქრისტე ამალლდა ზეცად და დაჯდა მარჯვენით მამისა (ფსალმ. 109:1; საქმ. 7:13,14), და მოუვლინა მოწაფეებს სული წმიდა.

იესო ქრისტეს დედამიწაზე ცხოვრების უკანასკნელი დღეები

დედამიწაზე ქრისტეს ცხოვრების უკანასკნელი დღეები ყველაზე მნიშვნელოვანია ჩვენი ცხოვრებისათვის. ასე შესწირა ღმერთკაცმა თავი ადამიანთა ცოდვებს.

სინედრიონის მიერ სასიკვდილოდ განწირული და უახლოესი მოწაფის ხელით მტრებზე გადაცემული იესო ქრისტე თავადაც ემზადება, რომ ზეციური მამის მიმართ შეწირული მსხვერპლი გახდეს და უკანასკნელ წუთებს გამოიყენებს, რათა დაემშვიდობოს თავის მიწიერ მეგობრებს - მოწაფეებს.

პასექის წინა დღეს ის აღასრულებს მათთან ერთად ძველადთქმისეულ პასქას და ამავე დროს მათ პურისა და ღვინის სახით სთავაზობს თავის ხორცსა და სისხლს, აღუთქვამს მათ სული წმიდის გარდამოსვლას, საუბრობს მცნებათა აღსრულებაზე, მოციქულთა მომავალ უბედურებებზე და ასრულებს სწავლებას მღვდელმთავრული ლოცვით.

გეთსიმანიის ბაღში იესო ლოცულობს და იტანჯება, ტირის სისხლის წვეთებამდე, გაიცემა უახლოესი მოწაფის მიერ და შეპყრობენ მას მღვდელმთავრები. დაჰყავთ სასამართლოებიდან სასამართლოებზე, იუდეველი ხალხისა და უხუცესების მიერ უდანაშაულო განისჯება ჯვარზე საცმელად.

თავად იტვირთავს ჯვარს, ჯვარს ეცმება ორ ავაზაკს შორის და სამი საათის შემდეგ კვდება ვნებული. პატივით დაკრძალავს მის სხეულს მოწაფე.

მტრებს ეშინიათ, რომ მოიპარავენ მის სხეულს, ამიტომაც ხვდა წილად დაეცვათ მისი საფლავი. მესამე დღეს აღდგება სიკვდილისა და ჯოჯოხეთის დამთრგუნველი და ეცხადება მენელსაცხებლე დედებს, მოციქულებს და მრავალ მორწმუნეს. მოწაფეებს არიგებს უკანასკნელად,

ასწავლის, რომ ღვთის სასუფეველი მოაწყონ დედამიწაზე. ორმოცი დღე მყოფობს მათ შორის და შემდეგ საზეიმოდ ადის ზეცაში და ჯდება მარჯვენით მამისა.

ასე აღსრულდება ის უდიდესი საქმე, რომლისთვისაც მოვიდა ამქვეყნად ძე ღვთისა და საფუძველი ეყრება ღვთის მეუფების იმ მაღლიან წესრიგს, რომელმაც ადამიანები უნდა მიიყვანოს სასუფეველში.

იესო ქრისტეს ქადაგება იყო კაცობრიობისათვის მისი წინასწარმეტყველური მსახურების გამოხატულება, მისი სასწაულები - ნიშანი მეფობისა; ხოლო მისი ვნება, სიკვდილი, აღდგომა და ზეცად ამაღლება იყო უმთავრესი ქმედებები მისი მღვდელმთავრული მსახურებისა. მაშასადამე, ღმერთკაცის მთელი მიწიერი ცხოვრება და განსაკუთრებით მისი საზოგადოებრივი მსახურების დრო იყო გოლგოთისაკენ ჯვრით სვლა და მღვდელმთავრული მსახურებისათვის მზადება. წინასწარმეტყველური და მღვდელმთავრული მსახურებები თავის მზრივ ატარებდნენ მისი მეფური ღირსებების ხასიათს. იგივე შეიძლება ითქვას მისი ცხოვრების ყველა უმთავრეს მომენტზე - ის მთელი თავისი ცხოვრებით წარმოადგენდა მეფეს, მღვდელმთავარსა და წინასწარმეტყველს.

იყო დავითის სამეფო გვარის წარმომავალი. მთავარანგელოზმა ახარა დედას, მარიამს, რომ დაიბადებოდა დავითის ტახტის მემკვიდრე. ვარსკვლავებმა სასწაულებრივად აჩვენეს მოგვებს, რომ იშვა იუდეველთა მეფე. სამყარომ იხილა სასწაულებრივი ძალები წინასწარმეტყველისა, რომელიც ასწავლიდა, კურნავდა, ცოდვებს მიუტევებდა, მას ემორჩილებოდნენ ქარები და ზღვები, სიცოცხლეს უბრუნებდა მკვდრებსა და განდევნიდა ეშმაკებს. მას აღიარებდნენ დავითის ძე და ისრაელის მეფედ არა მხოლოდ მოწაფეები, არამედ მთელი ერი.

შობიდანვე ითმენდა სხვადასხვა სახის აკრძალვებსა და დევნას. საზოგადოებრივი მსახურების დროს განიცდიდა დევნას, შეურაცხყოფას, შევიწროებას, აბრალებდნენ რჯულისა და სახალხო წეს-ჩვეულებების დარღვევას. საბოლოოდ შეიპყრეს უხუცესებმა და განსაჯეს სიკვდილად, თუმცა არა როგორც დამნაშავე, არამედ როგორც იუდეველთა მეფე.

თავისი სიკვდილით, ჯოჯოხეთში შთასვლით, განსაკუთრებით კი აღდგომით, ზეცად ამაღლებითა და მამის მარჯვენით დაჯდომით ის წარმოგვიდგა, როგორც ნამდვილი მეფე, ეშმაკისა და სიკვდილის დამორგუნველი, ზეცისა და დედამიწის მეუფე, დედამიწაზე ღვთის სასუფეველის დამაარსებელი.

სწავლების დასაწყისშივე იქადაგა სასუფეველის დადგომის მოახლოება და მიუთითა გზები და საშუალებები, რომლებითაც შევძლებთ მასთან მიახლოებას. გვიჩვენა მისი ხასიათი და ძალა. გვაჩვენა პიროვნებები, რომლებიც შეძლებენ სასუფეველის წევრობას.

დაუწესა ღვთის სასუფეველს, ეკლესიას, უცვლელი საფუძვლები, აირჩია მოწაფეები, რომელთაც უბრძანა მოეწყოთ და გაეგრძოთ ეკლესია დედამიწაზე, მისცა მათ უფლებები და ძალა ამ საქმის გაგრძელებისა, აღსრულებისა. აღუთქვა მათ გარდამოსვლა ღვთაებრივი სულისა და გარდამოვიდა იგი. თავად სუფევდა მათში და აძლევდა უფლებას მორწმუნეებს ყოფილიყვნენ „მეფეებად და თავისი ღმერთისა და მამის მღვდლებად“ (აპოკ. 1.6).

სახარების ისტორიის ბოლოსიტყვაობა

წმინდა იოანე მახარებელი თავის ღვთივსულიერ სიტყვებს ასე ამთავრებს: „ბევრი სხვა სასწაულიც ქნა იესომ მოწაფეების წინაშე, რომლებიც არ დაწერილა ამ წიგნში. ესენი კი იდაიწერა, რათა ირწმუნოთ, რომ იესო არი სქრისტე, ძე ღმერთისა, და მორწმუნეებს გქონდეთ სიცოცხლე მისი სახელი“ (იოან. 20:30-31;).

იოანეს სიტყვებიდან ჩანს, რომ შეიძლებოდა უფრო მეტიც დაწერილიყო იესოზე, მაგრამ მან ბევრიდან აირჩია მცირედი. თავისი ძალითა და უნარით გადმოსცა სახარებისეული ისტორია ისე, რომ სწავლის მსურველმა და ქრისტეს გზაზე შედგომილმა ირწმუნოს და შეიცნოს შემდეგი: სახარებებით ნაქადაგები იესო არის ჭეშმარიტი ქრისტე, ძე ღვთისა, რომელიც მოვიდა ამ ქვეყნად ცოდვითა გადასარჩენად. მის

მორწმუნეს შეუძლია, რომ გახდეს მისი ჭეშმარიტი მოწაფე და მიიღოს ცხოვრება საუკუნო.

ახალი აღთქმის ისტორიული წიგნი

„საქმე წმიდათა მოციქულთა“

წიგნის სახელწოდება

ოთხ წმიდა სახარებას, როგორც სახარებისეული ისტორიის უშუალო გაგრძელებას და მოციქულებრივი სწავლების წინასიტყვაობას, მოსდევს საკუთრივ ახალი აღთქმის ისტორიული წიგნი - „საქმე წმიდათა მოციქულთა“. მას ბერძნული ტექსტი სხვადასხვაგვარად მოიხსენიებს, კერძოდ: *πραξεις Αποστολων* ან *Πρ. τ. αγίων Αποστ.*, ან უბრალოდ *βιβλιον των πραξεων*, როგორც უწოდებენ მას მეექვსე მსოფლიო საეკლესიო კრებაზე. ამათგან ყველაზე გავრცელებული სახელწოდებაა *πραξεις*, რომელიც ბევრ ენაზე არ ითარგმნება. სახელწოდება „საქმე“, წმიდა იოანე ოქროპირის შენიშვნით, გვაფიქრებინებს, ვეძებოთ ამ წიგნში არა იმდენად სასწაულები, რამდენადაც ზნეობრიობის სახეები და სათნოების მაგალითები.

მწერალი

„საქმე წმიდათა მოციქულთა“, როგორც ეს ამ წიგნის შესავალი ნაწილიდან ჩანს, დაწერილია მახარებელ ლუკას მიერ. ასევე მინიშნებულია, რომ ლუკას სახარება არის „პირველი წიგნი“ მახარებლისა; ამასვე მოწმობს ყველა უძველესი საეკლესიო მწერალი. წმიდა ირინეოს ლიონელი ამბობს, რომ ამ წიგნის მწერალი იყო ლუკა, მოციქულ პავლეს განუშორებელი

თანამგზავრი. ტერტულიანეს მოჰყავს ამ წიგნიდან ზოგიერთი ადგილი და უწოდებს მას: Acta Apostolica, Instrumentum actorum; ან Committarius Lucae.

კლიმენტი ალექსანდრიელიც ამ წიგნის ავტორობას მიაწერს ლუკას. გვიანდელი მწერლები - ორიგენე, ევსევი, იერონიმე, ოქროპირი - არ აყენებენ ლუკას ავტორობას ეჭვქვეშ. ამაზე მოწმობს ასევე თავად ტექსტი „საქმე მოციქულთა“, რომლითაც დასტურდება, რომ წიგნის ავტორია მოციქულ პავლეს ერთ-ერთი თანამგზავრი (16;10,16). მაგრამ ეს არ არის არც ტიმოთე და არც სილა, რომელთა შესახებაც ის საუბრობს მესამე პირში (16;1-3,40), არც სხვა პიროვნება. გადმოცემა მოციქულ პავლეს არც ერთ სხვა თანამგზავრს არ მიაკუთვნებს ამ წიგნის ავტორობას.

ნამდვილობა

ზემოთ მოყვანილი უძველეს მამათა და საეკლესიო მწერალთა მოწმობები გვარწმუნებენ, რომ „საქმე მოციქულთა“ წარმოადგენს უტყუარ წიგნს და მასში აღწერილია წმიდა მოციქულთა არა გამოგონილი, არამედ ნამდვილი საქმეები. გარდა ამისა, ეს უტყუარობა მტკიცდება მრავალი შინაგანი, ქრონოლოგიური და ტიპოგრაფიული მოწმობებით. მაგ. იოსებ ფლავიუსი ამბობს, რომ იუდეველი მღვდლები დღეში ორჯერ ასრულებდნენ თავიანთ მსახურებას ტაძარში, დილით და ღლის მე-9 ჟამზე¹⁰¹. „პეტრე და იოანე ერთად აღიოდნენ ტაძარში, რათა ელოცათ მეცხრე საათს“ (3,1), რათა ექადაგათ იქ შეკრებილი ერისათვის სინანულსა და ცხოვნებაზე.

იგივე ისტორიკოსი მოგვითხრობს იუდეველთა ჩვეულებაზე გაეღოთ ხარჯები ნაზორეველთა შესანახად, რომლებიც ასრულებდნენ განწმედის წესებს. ამგვარად, მათ სურდათ მიეღოთ მონაწილეობა მათი აღთქმის დამსახურებაში. განსაკუთრებულად მისდევდნენ ამ ჩვეულებას¹⁰² ავადმყოფები და განსაცდელში მყოფი ადამიანები. მოციქული პავლეს იმავეს ურჩევს (21,24).

„საქმე მოციქულთა“ ამბობს, რომ მღვდელმთავარი კაიაფა სადუკეველთა სექტის მიმდევარი იყო (5,17). ფლავიუსი ამოწმებს ამ მინიშნებას¹⁰³.

¹⁰¹იუდეველთა სიძველენი, 14; 4,3

¹⁰²იუდეველთა სიძველენი, 19; 6,1

¹⁰³იუდეველთა სიძველენი, 20; 9,1

ათენში მოციქულმა პავლემ იპოვა „უცნობი ღმერთის“ - αὐγασθα Θεο - სამსხვეპრლო (17,23). ასეთ ღმერთებსა ან უცნობი ღმერთის კერპებზე მოწმობენ დიოგენე ლაერცი, პავსანიუსი, ფილოსტრატე¹⁰⁴. სხვა წვრილმანებს შორის უნდა ვახსენოთ ისიც, რომ ჰეროდე (აგრიპა) იწოდება მეფედ (12,1). ეს წოდება, იოსებ ფლავიუსის მოწმობით¹⁰⁵, მან ნამდვილად მიიღო იმპერატორ კალიგულასგან და ატარებდა მას თავისი მმართველობის ბოლო ოთხ წელს. მისი სიკვდილი აღწერილია წიგნში „საქმე მოციქულთა“ (12,23) და ეს აღწერა საოცრად ემსგავსება ფლავიუსის ცნობებს¹⁰⁶. არსებობს ასევე სხვა არაერთი მინიშნება, რომლებიც დასტურდება იუდეველი და წარმართი მწერლების მიერ და გვარწმუნებს ამ წიგნის ნამდვილობას. ამასთან, არ შეიძლება არ შევჩერდეთ იმ ვითარებაზე, რომ „საქმე მოციქულთა“ ჯერ მოგვითხრობს მოციქულ პეტრეზე, ხოლო შემდეგ მოციქულ პავლეს შესახებ და თავის თხრობას ასრულებს ისეთი მოვლენით, რომელზეც შეთხზულ მოვლენათა მწერალი არასდროს არ გაჩერდებოდა - ესაა მოციქულ პავლეს ჩასვლა რომში.

ფსევდომწერალი, ბუნებრივია, ისარგებლებდა ასეთი შემთხვევით და გვაჩვენებდა თავისი გმირის ღვაწლს მსოფლიო დედაქალაქში. მაგრამ სამართლიანი მწერალი დუმს, სავარაუდოდ, იმ მიზეზით, რომ თავად ჩავარდა საპყობილეში. ასევე, აღსანიშნავია, რომ არსებობდა ყალბი „საქმე მოციქულთა“, რომლის შესახებაც ხშირად საუბრობენ უძველესი მამები და კრებები, რამდენადმე ეს ფაქტიც ნათელი დადასტურებაა ნამდვილი წიგნის „საქმე მოციქულთა“ არსებობისა.

დაწერის მიზეზი

ექვგარეშეა, წიგნის დაწერის მიზეზი, როგორც ეს მისი პირველი სიტყვებიდან ჩანს, იგივე იყო, რამაც დააწერინა თავისი სახარება: „რაკი მრავალმა მიჰყო ხელი იმ ამბების დალაგებით გადმოცემას, რომლებიც ჩვენში მოხდა, როგორც გადმოგვცეს მათ, ვინც იმთავითვე თვითმხილველნი იყვნენ და სიტყვის მსახურნი, მეც მართებულად მივიჩნიე, ყველაფრის თავიდანვე გამოწვლილვით განხილვის შემდეგ, თანმიმდევრულად აღმეწერა ისინი შენთვის, ღირსეულო თეოფილე, რათა შეიცნო იმ

¹⁰⁴ ძველი ბერძენი ისტორიკოსები - მთარგმნელი

¹⁰⁵ იუდეველთა სიძველენი, 18; 6,11

¹⁰⁶ იუდეველთა სიძველენი, 19;8,2

მოდღვრების უმცდარობა, რაც გისწავლია“. შესაძლებელია, მახარებელს მიზნად ჰქონდა მიეყვანა ქრისტიანობის ისტორია იმ დრომდე, როდესაც თავად თეოფილე იქნებოდა თვითმხილველი და მოწმე მოციქულთა ცხოვრებისა და ქადაგებისა.

მთავარი და მნიშვნელოვანი მიზეზი წიგნის დაწერისა, განმარტებელთა აზრით, იყო სულიწმიდის განზრახვა დაეტოვებინა თვითმხილველის სარწმუნო სიტყვა ქრისტეს ეკლესიის დაფუძნებასა და გავრცელებაზე, ასევე მისი პირველი გამავრცელებლების - მოციქულების საქმეებზე.

წიგნის შინაარსი და დაყოფა

მახარებელი ლუკა, თავისი განზრახვის შესაბამისად, გადმოსცემს ქრისტეს ეკლესიის ისტორიას მაცხოვრის ზეცად ამაღლების შემდგომ, საუბრობს იერუსალიმის, ანტიოქიისა და შემდეგ წარმართული სამყაროს დედაქალაქ რომის შესახებ. „საქმე მოციქულთა“ იყოფა ორ მთავარ ნაწილად. პირველ ნაწილში (1-12 თავები) ქრისტეს ამაღლების დროიდან ეკლესიის მდგომარეობის მოკლე აღწერის შემდეგ მოთხრობილია მოციქულებზე სული წმიდის გარდამოსვლის შესახებ, მოციქულ პეტრეს პირველ ქადაგებაზე, რომელმაც საწყისი მისცა ქრისტიანობის სწრაფ გავრცელებას იერუსალიმში იუდეველთა შორის; ასახულია ქრისტიანთა პირველი საზოგადოება, მოციქულთა სასწაულები და მათი მღვდელმთავრული საქმიანობა, რომელმაც მიიზიდა ქრისტიანთა კრებულში ათასობით ადამიანი. ასევე აღწერილია სინედრიონის მიერ მოციქულთა სასტიკი დევნა, რომელიც დამთავრდა ქრისტესთვის პირველმოწამე დიაკონ სტეფანეს სიკვდილით.

იუდეის დედაქალაქიდან სახარების მქადაგებლების გადასვლა სხვა ოქლებში, პალესტინის ფარგლებს გარეთაც კი, სავლეს მიერ ქრისტიანთა დევნა და მისი სასწაულებრივი მოქცევა ქრისტიანობაზე წარმოადგენს ეკლესიის ისტორიის ახალ პერიოდს იუდეველთა მაგალითზე, ხოლო ასისტავ კორნელიუსის მოქცევა პეტრეს მიერ საწყისს უდებს ეკლესიის დაფუძნებას წარმართთა შორის.

ანტიოქიაში სავლეს საქმიანობის გაძლიერებითა და ჰეროდე აგრიპას მიერ ქრისტიანთა დევნის შეგულიანებით, რომელიც დასრულდა იაკობ ზებედეს სიკვდილით და პეტრე მოციქულის სასწაულებრივად

გადარჩენით, მთავრდება ქრისტეს ეკლესიის ისტორიის პირველი პერიოდი და იწყება ახალი ეპოქა.

ეკლესიის საზოგადო მსახურებას იწყებს ახალი პიროვნება - პავლე - და იუდეველებიდან ქადაგება გადადის წარმართებში. ამ უდიდესი მსახურის საქმიანობა იჭერს წიგნის „საქმე მოციქულთა“ მეორე ნაწილს (13-28 თავები).

მოციქულ პავლეს საქმიანობას მწერალი ყოფს სამ მოციქულებრივ მოგზაურობად. პირველი მოგზაურობა (13 და 14 თავები) ბარნაბასთან და ნაწილობრივ იოანე მარკოზთან ერთად დაიწყო ანტიოქიაში და მოიცავს მცირე აზიას. ამ მოგზაურობისას ქალაქ ლისტრაში ხეიბრის სასწაულებრივად განკურნების შედეგად მოციქულები ჯერ აღიარეს ღმერთებად, ხოლო შემდეგ იუდეველების წაქეზებით ქვებით ჩაქოლეს და ქალაქიდან გაათრიეს, რადგან მკვდრები ეგონათ.

მოციქულთა კრების შემდეგ, რომელზედაც წარმართობისგან მოქცეულ ქრისტიანებს ნება ეძლეოდათ არ შეესრულებინათ მოსეს რჯულის მოთხოვნები, მოციქულმა პავლემ სილასთან ერთად შეასრულა მეორე მოციქულებრივი მოგზაურობა სირიასა და კილიკიაში და ამჯერად გადავიდა ევროპაში, იქადაგა მაკედონიაში, კორინთოსა და ათენში (16,12; 18,18). ეს მოგზაურობა დასრულდა იერუსალიმში პასექის დღესასწაულზე ჩასვლითა და ანტიოქიაში დაბრუნებით.

მესამე მოგზაურობა კვლავ მცირე აზიაში წარიმართა. მოციქული თავის საქმიანობას აღასრულებდა უმთავრესად ეფესოში, სადაც ასწავლიდა ორი წელი ვინმე ტირანუსის სკოლაში. მაგრამ ვერცხლისმჭედელი დემეტრეს მიერ შეგულიანებულმა წარმართებმა აჯანყება მოაწყვეს მის წინააღმდეგ და იგი იძულებული გახდა წასულიყო აზიის, მაკედონიისა და ელადის სხვა ქალაქებში, შემდეგ, სულთმოფენობის დღესასწაულზე, ისევ გაემართა იერუსალიმში.

ქალაქ მილეტში მოციქული დაემშვიდობა ეფესოს ეკლესიის ხუცეებს და ხომალდით მიემართება ფინიკიაში, შემდეგ კი იერუსალიმში (18:22-21:26). ამ დროს მოციქულ პავლეს დააპატიმრეს ასიელი იუდეველების წაქეზებით.

იერუსალიმიდან მიჰყავთ იგი კესარიაში სირიის მმართველ ფელიქსთან, რომლის წინაშეც ის თავს იცავს იუდეველების ბრალდებებისგან. მაგრამ ის საპყრობილეში რჩება სხვა მმართველის, პორციუს ფესტუსის, მოსვლამდე, რომლისგანაც მოითხოვს კეისრის სასამართლოს.

რომში გამგზავრებამდე მოციქულ პავლეს საშუალება მიეცემა იქადაგოს თავისი სწავლება მეფე აგრიპასა და მისი დის, ვერონიკას, წინაშე (21:27-26:32). ბოლოს, ორწლიანი პატიმრობის შემდეგ, მას გაგზავნიან მცველებთან ერთად რომში; გზაზე კუნძულ მალტასთან მოხდებიან ქარიშხალში ზღვაზე და თითქმის ნახევარი წლის შემდეგ ჩადიან რომში. აქ კეისრის სამსჯავროს მოლოდინში ჯარისკაცების მეთვალყურეობის ქვეშ გადის კიდევ ორი წელიწადი, მას საშუალება ჰქონდა თავისუფლად ექადაგა ქრისტეს სწავლება. პავლე მოციქულის რომში ყოფნის მოვლენებით მთავრდება „საქმე მოციქულთა“ (27-28 თავები).

წიგნში „საქმე მოციქულთა“ აღწერილი მოვლენებისა და მისი დაწერის დრო

„საქმე მოციქულთა“, დანამდვილებით შეიძლება ითქვას, რომ დაწერილია მოციქულ პავლეს რომში პატიმრობის დროს. ამით სრულდება წიგნი და შესაძლებელია, ეს პატიმრობა იყო მიზეზი, შეეწყვიტა მწერალს თავისი თხოვა.

მაგრამ რთულია, დავათარილოთ მოციქულ პავლეს რომში ჩასვლის დრო. ამ საკითხის და ზოგადად წიგნის „საქმე მოციქულთა“ ქრონოლოგიური მოვლენების განსაზღვრისათვის მივყვით ისტორიული მოვლენების სქემას:

იესო ქრისტეს შობა - იმპერატორ ავგუსტუსის მეფობა, რომის დაარსებიდან 752 წლის ბოლო (ab urbe condita);

ავგუსტუსის სიკვდილი - ქრისტეს შობიდან მე-14 წელი (767 წლის 19 აგვისტო ab urbe condita);

ტიბერიუსის მმართველობა გრძელდებოდა ოცდაორ წელ-ნახევარს და მისი მეფობისას აღესრულა:

იესო ქრისტეს ნათლობა - ტიბერიუსის გამეფებიდან მე-15 წელი;

იესო ქრისტეს სიკვდილი, აღდგომა და ამაღლება - ტიბერიუსის მეფობის მე-19 წელი, რომის დაარსებიდან 786 წელი;

ტიბერიუსი აღესრულა ქრისტეს შობიდან 37 წლის მარტში.

გაიუს კალიგულა - მეფობს 3 წელი, 10 თვე და 8 დღე; გარდაიცვალა 41 წლის 24 იანვარს;

კლავდიუსი - იმეფა 13 წელი, გარდაიცვალა 54 წლის ბოლოს (14 ოქტომბერს);

ნერონი - იმეფა 13 წელი, გარდაიცვალა 68 წლის 11 ივლისს;
ჩამოვთვლით უმთავრეს ისტორიული ფაქტებსაც, რომელთაც
შეიძლება დავეყრდნოთ მოციქულთა ისტორიაში:

- ა) მოციქულ პავლეს მოქცევა;
- ბ) მოციქულთა კრება იერუსალიმში;
- გ) მოციქულ პავლეს რომში ჩასვლისა და, შესაბამისად, წიგნის „საქმე მოციქულთა“ დაწერის დრო.

ა) მოციქულ პავლეს ქრისტიანობაზე მოქცევის დროის განსაზღვრისას ვეყრდნობით თვით მოციქულის შენიშვნას, რომ დამასკოში ყოფნისას „არეტა მეფის მთავარს მეთვალყურენი ჩაეყენებინა მთელ ქალაქში, რადგანაც ჩემი შეპყრობა სურდა“ (2 კორ. 11:32). ამდენად უნდა განვსაზღვროთ, ზუსტად როდის იყო არეტა დამასკოს მმართველი. არაბი მეფე არეტა იყო ჰეროდე ანტიპას სიმამრი და ებრძოდა თავის სიძეს. ჰეროდე ანტიპამ მიმართა იმპერატორ ტიბერიუსს დახმარებისათვის. ტიბერიუსმა გამოაგზავნა დასახმარებლად სარდალი ვიტელიუსი, მაგრამ გზაში ვიტელიუსმა გაიგო, რომ იმპერატორი გარდაიცვალა და მსვლელობა შეწყვიტა. არეტამ ისარგებლა ამ შემთხვევით და დაიპყრო დამასკო¹⁰⁷.

ეს უკანასკნელი შემთხვევა მოხდა კალიგულას მეფობის მე-2 წელს, ანუ ქრისტეს შობიდან 38 წელს. ამგვარად, სავლეს მოქცევა და მისი დამასკოში ყოფნა უნდა მომხდარიყო ქრისტეს შობიდან 38 წელს.

ყველა ის მოვლენა, რომლებიც აღწერილია წიგნის „საქმე მოციქულთა“ პირველ რვა თავში, უნდა მომხდარიყო 4 წლის განმავლობაში, ქრისტეს შობიდან 34 და 38 წლებს შორის.

ბ) მეორე მთავარი მოვლენა წიგნში „საქმე მოციქულთა“ არის მოციქულთა კრება. წიგნის ავტორი არ ათარიღებს ამ ფაქტს. თუმცადა ამ შემთხვევაში გვხვდება მოციქულ პავლეს შენიშვნა, რომ ის თავისი მოქცევიდან 14 წლის შემდეგ ისევ იმყოფებოდა იერუსალიმში ბარნაბასთან ერთად, შეხვდა მოციქულ იაკობს, კეფასა და იოანეს. ამ შეხვედრისას ის დაჟინებით მოითხოვდა წარმართების განთავისუფლებას მოსეს რჯულისაგან (გალატ. 2,1-3). ამ მიზნით ეს პიროვნებები, პავლე და ბარნაბა, მივიდნენ იერუსალიმში მოციქულთა კრებაზე (საქმ. 15,2). სხვა დროს მათ არ შეეძლოთ ერთად მისვლა, რადგანაც კრების შემდეგ (15:39,40) პავლესა და ბარნაბას შორის უთანხმოება მოხდა.

¹⁰⁷ იუდეველთა სიძველენი, 18; 6, 2 და შემდგომი.

ასე რომ, მოციქულთა კრება უნდა ჩატარებულიყო არა უგვიანეს 52 წლისა. მოვლენები, რომლებიც აღწერილია 9-15 თავებში, უნდა მომხდარიყო ქრისტეს შობიდან 38-52 წლებს შორის. მათ შორის აღსანიშნავია, შიმშილობა იმპერატორ კლავდიუსის დროს (საქმ. 11,28) და ჰეროდე აგრიპას სიკვდილი (საქმ. 12,23). იოსებ ფლავიუსის მოწმობით, შიმშილი დაიწყო ჰეროდე აგრიპას სიკვდილის შემდეგ, იუდეის რომაელი მმართველის კუსპიუს ფადუსის¹⁰⁸ დროს. ჰეროდე აგრიპა კი იუდეას მართავდა 7 წელი. ამათგან ბოლო 4 წელი იმპერატორ კლავდიუსის დროს. თუკი მხედველობაში მივიღებთ, რომ აგრიპა გარდაიცვალა პასექის დღესასწაულის შემდეგ მალევე, 44 წელს, მანამდე კი მან სიკვდილით დასაჯა იაკობ ზებედე და სურდა მოციქულ პავლეს მოკვლაც, ასევე ამ პასექამდე იერუსალიმში მიდიან მოციქული პავლე და ბარნაბა, ჩვენ შეგვიძლია ვივარაუდოთ კლავდიუსის დროის შიმშილობა არა უმეტეს 44 წლისა. ცოტა ადრე, 43 წელს დაიწყო მორწმუნეების ქრისტიანებად წოდება.

გ) და ბოლოს, მოციქულ პავლეს რომში ჩასვლის დროის განსაზღვრისათვის, მხედველობაში უნდა მივიღოთ შემდეგი მინიშნებები. მოციქული პავლე შეიპყრეს რომაელ მმართველ ფელიქსის დროს და მცველების მეთვალყურეობის ქვეშ იმყოფებოდა 2 წელი. ფელიქსის ნაცვლად მისი ადგილი დაიკავა პორციუს ფესტუსმა (საქმ. 24,27), რომელმაც გააგზავნა პავლე რომში კეისრის სამჯავროზე. თავად ფელიქსი გამოიძახეს რომში და სიკვდილით დასაჯეს. ფელიქსი შეიცვალა ქრისტეს შობიდან 61-ე წელს, ნერონის მმართველობის მე-7 წელს. ამავე წელს, ზამთარში, პავლე გაგზავნეს რომში და ჩავიდა იქ 62 წლის დასაწყისში; 62 და 63 წელი იმყოფებოდა დაცვის ქვეშ და სავარაუდოდ, სწორედ ამ წელს დაიწერა „საქმე წმიდათა მოციქულთა“.

ბოლო თავების (15-28) მოვლენები, მოციქულთა კრებიდან პავლეს რომში ჩასვლის დრომდე, შეიძლება განლადგეს ასეთი წყობით:

მოციქულთა კრების შემდეგ მოციქულები პავლე და ბარნაბა ბრუნდებიან ანტიოქიაში და ასწავლიან უფლის სიტყვას (საქმ. 15,35) საკმაოდ დიდხანს. მათთან ანტიოქიაში ჩადის მოციქული პეტრე (გალ. 2,11). შემდეგ პავლე და ბარნაბა განცალკევდებიან. ბარნაბა მარკოზთან ერთად მიემგზავრება კვიპროსში, ხოლო პავლე სილასთან ერთად - სირიასა და კილიკიაში, სადაც აარსებს ეკლესიებს (საქმ. 15:39-41). ეს მოვლენები უკავშირდება ქრისტეს შობიდან 53 წელს. ამის შემდეგ მოციქულ პავლე იღებს გადაწყვეტილებას გაემგზავროს აზიასა და ევროპაში. სირიისა და

¹⁰⁸იუდეის რომაელი მართველი 44-46 - მთარგმნელი.

კილიკიის გავლით მიდის ფრიგიასა და გალატიაში. გასცდება მისიას და ჩავა მაკედონიაში; ტროადაში მეგზურად აიყვანს ლუკას, რომელიც უკვე აღარ განემორება სიკვდილამდე (16:9-11). მაკედონიიდან უკვე მეგზურთან ერთად თესალონიკის გავლით ჩადის ათონში, შემდეგ კი კორინთოში (18:1). ეს გრძელი მოგზაურობა არ შეიძლება დასრულებულიყო 54 წლის შემოდგომამდე.

კორინთოში დაჰყო წელიწად-ნახევარი, ე.ი. 56 წლის დასაწყისამდე. აქაიაში ხანგრძლივი ყოფნის შემდეგ პავლე ხომალდით მიემგზავრება სირიაში, მოივლის ეფესოს, კესარიას და მიდის იერუსალიმში სულთმოფენობის დღესასწაულზე (18:22). იერუსალიმიდან მიდის ანტიოქიაში, სადაც გარკვეული ხანი გაჩერდება და აქედან მიემგზავრება გალატიისა და ფრიგიის ქვეყნებში (18:22-23). მოივლის ზემო ქვეყნებს, გაჩერდება ეფესოში და იქადაგებს იქ სამი თვე 56-ე წლის ბოლოს (19:1-8). შემდეგ იქადაგებს ვინმე ტირანიუსის სკოლაში ორი წელი 57-58 წლები (19:9-10). ვერცხლისმჭედელ დემეტრეს წაქეზებით მომხდარი ამბოხება პავლეს იძულებულს ხდის გაემგზავროს მაკედონიაში (20:1).

მოივლის იმავე ადგილებს და მიდის ელადაში. იქ ჩერდება სამი თვე და იუდეველების ამბოხების გამო მაკედონიის გავლით ჩადის ტროადაში პასექის დღესასწაულის შემდეგ (20: 3-6).

სულთმოფენობის დღესასწაულისთვის ის უკვე იერუსალიმშია, სადაც შეიპყრობენ რომაელი მმართველის, ფელიქსის, ბრძანებით. ასე ჩაივლის 59-ე წელი. კესარიაში მცველების მეთვალყურეობის ქვეშ ცხოვრობს ორი წელი, ფელიქსის ფესტუსით შეცვლამდე. ამ ორი წლის დასასრული ემთხვევა ქრისტეს შობიდან 61-ე წელს. ამ წლის ბოლოს პავლეს გაგზავნიან რომში, გადაიტანს ქარბორბალას ზღვაზე, მალტასთან ახლოს, და 62 წლის დასაწყისში ჩადის რომში, სადაც გაატარებს ორ წელს, „ქადაგებს ღვთის სასუფეველს და თამამად და დაუბრკოლებლად ასწავლის უფალ იესო ქრისტეს ამბავს“ (28:30-31).

მომდევნო 63 წელს, ე.ი. ნერონის მმართველობის მე-10 წელს მთავრდება თხრობა წიგნისა „საქმე მოციქულთა“. ასე რომ, წიგნი მოიცავს დაახლოებით 30 წლის მოვლენებს.

დაწერის დრო

წიგნის დაწერის დროის განსაზღვრით შეიძლება განვსაზღვროთ მისი დაწერის ადგილი. ესაა რომი. ამას კიდევ უფრო ამტკიცებს ზოგიერთი თვალსაზრისი.

როდესაც მწერალი საუბრობს რომის მოვლენებზე, დაწვრილებით მიაჩნებს მარადიული ქალაქის კონკრეტულ ადგილებს (მაგ. 28:15). მოციქულ პავლეს კოლასელთა მიმართ ეპისტოლედან, რომელიც, როგორც ცნობილია, რომში დაიწერა, ნათელია, რომ ლუკა იმყოფებოდა რომში მოციქულ პავლესთან ერთად (კოლ. 4:14=ფილიპ. 23).

დაწერის მიზანი

„საქმე მოციქულთა“ არის ლუკას სახარების გაგრძელება და დაწერილია, რათქმაუნდა, იმავე მიზეზით - განემტკიცებინა თეოფილე იმ მოძღვრების ჭეშმარიტებაში, რომელიც უსწავლია მახარებლისგან. ამ, ასე ვთქვათ, კერძო მიზეზის გარდა (თეოფილეს განმტკიცება ქრისტიანულ მოძღვრებაში), შეიძლება დავასახელოთ ამ წიგნის, როგორც მთელი ახალი აღთქმის, დაწერის სხვა, უმაღლესი და საზოგადო მიზანი. ესაა სული წმიდის განზრახვა - ქრისტეს ეკლესიის ღვთაებრივი წარმომავლობის განცხადება ადამიანებისადმი, როგორც იუდეველების, ისე წარმართებისთვის; მათი ჭეშმარიტი დამფუძნებლებისა და გამავრცელებლების მინიშნება; ქრისტეს ეკლესიის ძალის წარმოჩენა ცხოველი მაგალითებით; ერთი სიტყვით, შემდგომში აჩვენოს და მიაჩივოს, რომ ქრისტეს მიერ დაფუძნებულმა ეკლესიამ ნამდვილად მიიღო მისგან აღთქმული ძღვენი და ძალა და, მიუხედავად მტრების ძალისხმევისა, დგას უდრეკად, მოიცავს ყველაფერსა და სამყაროს ყველა ქვეყანას.

წიგნის „საქმე წმიდათა მოციქულთა“ შინაარსის თანმიმდევრული გადმოცემა

უფლის ამაღლება (1:1-12)

„პირველი წიგნით გადმოვეცი ყოველივე ის, თეოფილე, რითაც დაიწყო იესომ თავისი საქმე და სწავლა. ამ დღემდე, როცა ამაღლდა ზეცად, მას შემდეგ, რაც სულით წმიდით მისცა მცნებანი მოციქულებს, რომლებიც ამოირჩია, და რომლებსაც, მრავალი სარწმუნო ნიშნით, ცოცხლად წარუდგა თავისი ვნების შემდეგ; ორმოცი დღე ეჩვენებოდა და ღვთის სასუფეველზე ესაუბრებოდა მათ. შეკრიბა ისინი და უბრძანა: ნუ გაშორდებით იერუსალიმს, არამედ ელოდეთ აღთქმას მამისას, რომელიც ისმინეთ ჩემგან. ვინაიდან იოანე წყლით ნათლავდა ხალხს, ხოლო თქვენ, არცთუ მრავალი დღის შემდეგ, სულით წმიდით მოინათლებით. შეკრებილნი კი ეკითხებოდნენ: უფალო, ნუთუ ამ ხანებში აღუდგენ სამეფოს ისრაელს? და უთხრა მათ: თქვენი საქმე არ არის დროთა და ვადათა ცოდნა, თავისი ხელმწიფებით რომ დაადგინა მამამ. არამედ მიიღებთ ძალას, როცა სული წმიდა გადმოვა თქვენზე, და იქნებით ჩემი მოწმენი იერუსალიმში, მთელს იუდეასა და სამარიაში, ქვეყნის კიდემდე“. ამასთანავე უფალი უბრძანებს მათ, არ განშორებოდნენ იერუსალიმს ამ აღთქმის აღსრულებამდე. ამ საუბრის შემდეგ (მარკ. 16:19) იესო ქრისტემ აკურთხა ისინი და მათ „თვალწინ ამაღლდა და ღრუბელმა აიტაცა მათ თვალთაგან. და ვიდრე ისინი ცას შეჰყურებდნენ, მისი ამაღლებისას, აჰა, წარუდგა მათ ორი კაცი თეთრი სამოსით, რომლებმაც უთხრეს მათ: კაცნო გალილეველნო, რას დამდგარხართ და შეჰყურებთ ცას? ეს იესო, თქვენგან რომ ამაღლდა ზეცად, ისევე მოვა, როგორც ზეცად აღმავალი იხილეთ იგი. მაშინ ისინი დაბრუნდნენ იერუსალიმში, მის მახლობლად, შაბათის სავალ მანძილზე მდებარე მთიდან, რომელსაც ჰქვია ზეთისხილისა“.

1. ამაღლების დღეს იესო ქრისტეს საუბარი მოწაფეებთან იმის საუკეთესო დადასტურებაა, რომ ისინი სული წმიდით აღორძინების გარეშე ვერ იგებენ ან ძნელად ხვდებიან სულიერსა და ზეციურს (=იოან. 3:12). მიუხედავად მკვდრეთით აღდგომილი იესო ქრისტეს მათთან 40 დღიანი მყოფობისა და ასევე ღვთის სასუფეველზე მისი მუდმივი საუბრებისა, ისინი მაინც ოცნებობენ მიწიერი ისრაელის სამეფოზე და ავიწყდებათ, რომ „ღვთის სასუფეველი თვითონ მათშია“ (ლუკ. 17,21), რომ „ის არ მოდის სააშკარაოდ“ (ლუკ. 17,20), ე.ი. უნდა განცხადდეს მათ სულში, ღვთისა და მოყვასის სიყვარულით, ღმერთთან, ყველასა და უპირველესად საკუთარ თავთან (სინდისთან) მშვიდობით, სული წმიდისა და მისი წმიდა ძღვნის სიხარულით, იმის რწმენით, რომ ისინი ცხოვრებიან და მათი სახელები დაიწერება ცათა შინა.

2. იესო ქრისტეს ზეცად ამაღლება ზეციური მამის სადიდებელად აღსრულდა ელეონის მთაზე. აქ, ერთ-ერთ ფერდობზე, გეთსამანიის ბაღში, ღმერთკაცმა გადაიტანა უდიდესი შინაგანი ტანჯვა. ხოლოს ბეთანიის მახლობლად კი აღასრულა უდიდესი სასწაული - ლაზარეს აღდგინება. ამით ნაჩვენებია, რომ უდიდეს ვნებასა და უმაღლეს დიდებას შორის არის მჭიდრო და მტკიცე კავშირი.

3. „შაბათის სავალი ნაწილი“ - მანძილი, რომლის გავლაც დაშვებული იყო ებრაელებისათვის შაბათ დღეს, უდრიდა, ზოგიერთების აზრით, ერთ სტადიონს (8 სტადიონი - 1,5 მეტი ვერსი), ხოლო სხვების მოსაზრებით - ორ სტადიონს (დაახლ. 3,5 ვერსი); წმიდა იოანე ოქროპირის მიხედვით, უდრის 7 სტადიონს (დაახლ 700 საჟენს); უფრო სავარაუდოა, 2000 ნაბიჯს. მოსეს რჯულში არსად არ არის განსაზღვრული შაბათის სავალი ნაწილის მანძილი და მასზე არსად არაფერია ნახსენები. ამგვარად, შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ „შაბათის გზის“ ასეთი განსაზღვრება შემოღებულია გვიან; შესაძლებელია, შედარებულია უდაბნოში მოგზაურობის დროს სკინიასა და ისრაელის ჯარებს შორის მანძილს; რადგანაც, მიუხედავად ისრაელთა კარვებსა და სკინიას შორის არსებული მანძილისა, ებრაელებს შეეძლოთ გაეარათ იგი შაბათობით, როდესაც სკინიაში საღვთისმსახუროდ მიდოდნენ (ისუ ნავეს. 3,4=რიცხვთ. 1,50 და შემდგომი).

მოციქულ მატათას არჩევა (1:13-26)

იესო ქრისტეს ამაღლების შემდეგ მოციქულები მარიამთან (უფლის დედასთან), ქრისტეს ხორციელ ძმებთან და სხვა მოწაფეებთან ერთად, დაახლოებით ას ოცი ადამიანი, გამუდმებით ლოცულობენ ერთსულოვნად და მოელიან აღთქმულ სული წმიდას. „იმ დღეებში დადგა პეტრე შეკრებილ ძმებს შორის და თქვა: საჭიროა, რომ ერთი იმ კაცთაგანი, რომელნიც მუდამ თან გვახლდნენ მთელი იმ ხნის მანძილზე, როცა ჩვენს შორის დადიოდა უფალი იესო, იოანეს ნათლისცემიდან მოყოლებული იმ დღემდე, როცა ამაღლდა ჩვენგან, - შემოგვიერთდეს და ჩვენთან ერთად იყოს

მისი აღდგომის მოწმე. და დააყენეს ორნი: იოსები, ბარაბად წოდებული, რომელსაც იუსტუსი შეარქვეს, და მატთია. ილოცეს და თქვეს: უფალო, ყველას გულთამხილავო, გვიჩვენე ამ ორთაგან ერთი, რომელიც ამოირჩიე. რომ მიიღოს ადგილი ამ მსახურებისა, რასაც გამოაკლდა იუდა, რათა მისულიყო თავის ადგილას. და უყარეს მათ წილი; შეხვდა წილი მატთიას და შეირაცხა წილი მატთიას და შეირაცხა თერთმეტ მოციქულს შორის“.

1. ქრისტეს მიმდევართა პირველ შეკრებაზე უკვე გარკვევით მოიხსენება უფლის ძმები. საგულისხმოა, რომ იესო ქრისტეს სიკვდილამდე ცოტა ადრე მახარებელი ამბობს, რომ იესოს ძმებს ჯერ კიდევ არ სწამდათ მისი. ამგვარად, მათი ქრისტესადმი მოქცევა უნდა დავუკავშიროთ ან უფლის ბოლო ქადაგებას, ან კიდევ მის ორმოცდღიან მყოფობას დედამიწაზე. მოციქული პავლე მოიხსენებს აღდგომილი უფლის იაკობთან გამოცხადებას, თუმცა არ საუბრობს ამ გამოცხადების მიზეზსა და ვითარებაზე (1 კორ. 15:7). ეს, რათქმუნდა, უფლის ძმა იაკობია, რომელიც შემდგომში იერუსალიმის ეპისკოპოსი იყო. აღდგომილი უფლის იაკობთან გამოცხადებას შეიძლება ჰქონოდა უფლის ძმის რწმენაში განმტკიცების, აღდგომის ჭეშმარიტების, იესოს ღვთაებრიობის დამტკიცების მიზანი.

2. იუდას ნაცვლად ახალი მოციქულის არჩევის დროს მოციქული პეტრე ყურადღებას აქცევს იმას, რომ ახალარჩეული უნდა ყოფილიყო ერთი იმ კაცთაგანი, რომელიც მუდამ თან ახლდა იესოს და იყო მისი სწავლების, სასწაულებისა და განსაკუთრებით აღდგომის მოწმე. ეს პირობა მიაწინებს, ერთიმხრივ, იმას, რომ იესოს მიმდევართა შორის მრავალი იყო მისი ისეთივე მუდმივი თანამგზავრი, როგორც მოციქულები; მეორე მხრივ, კი გვაჩვენებს, რომ მოციქულად შერაცხვისათვის საჭირო იყო, რომ პიროვნება ყოფილიყო იესოს თანამგზავრი.

3. მოციქულის არჩევა მოხდა წილისყრით. ეს სახე იუდეველებსა და წარმართებში ითვლებოდა ღვთის ნების უმაღლეს გამოვლინებად, ამიტომაც მას ემორჩილებოდნენ უსიტყვოდ.

4. ერთის არჩევა არ ნიშნავს მეორის უღირსობას. ღვთის განზრახულობა, შესაძლოა, მიაწინებდეს მოციქულებრივი მსახურებისათვის არჩეულის უფრო მეტ შესაძლებლობებს. მოციქულებმა გამოავლინეს იგი გარეგნული ნიშნებით. გულთამხილავმა უფალმა კი წილისყრით აჩვენა რჩეულის შინაგანი შესაძლებლობები.

სული წმიდის გარდამოსვლა მოციქულებზე (2:1-41)

ორმოცდაათობის დღეს, როდესაც იხსენებდნენ ძველი აღთქმის ერთ-ერთ უდიდეს მოვლენას, სინას მთაზე რჯულის მიღებასა და ღმერთსა და რჩეულ ერს შორის დადებულ აღთქმას, აღსრულდა ახალაღთქმისეული

ისტორიის ერთ-ერთი უდიდესი მოვლენა - აღთქმული სული წმიდის გარდამოსვლა მოციქულებსა და სხვა მორწმუნეებზე, რომელიც მიეცა მათ, როგორც ახალი აღთქმის საწინდარი ღმერთსა და ადამიანებს შორის. „ანაზღად იგრგვინა ზეცით, თითქოს გრიგალი აგუგუნდაო, და აავსო მთელი სახლი, სადაც ისინი ისხდნენ. და მოევლინა მათ ენები, თითქოს ალისანი, და სათითაოდ მოეფინა ყოველ მათგანს. ყველანი აღივსნენ სულით წმიდით და სხვადასხვა ენებზე ალაპარაკდნენ, როგორც სული ამეტყველებდა მათ“.

„ხოლო იერუსალიმში იყვნენ იუდეველნი, ღვთისმოსავი კაცნი ყველა ხალხისაგან, რომლებიც არიან ცის ქვეშ. ეს ხმა რომ გაისმა, შემოკრბა მთელი ხალხი და შეძრწუნდა, ვინაიდან თვითეული ისმენდა, როგორ მეტყველებდნენ ისინი მის საკუთარ ენაზე. უკვირდა ყველას და განცვიფრებულნი ეუბნებოდნენ ერთმანეთს: განა ყველა ესენი, ვინც ლაპარაკობენ, გალალეველნი არ არიან? როგორღა ვისმენთ სათითაოდ ჩვენს საკუთარ ენას, რომელშიც ვიშვით? პართელნი და მიდიელნი, ელამიტები და შუამდინარეთის, იუდეის, კაპადოკიის, პონტოსა და ასიის მკვიდრნი, ფრიგიისა და პამფილიის, ეგვიპტისა და კირენეს მომიჯნავე ლიბიის მხარის მცხოვრებნი, რომით მოსულნი, იუდეველნი და პროზელიტნი, კრიტელნი და არაბნი ვისმენთ, როგორ ღაღადებენ ისინი ჩვენი ენით ღვთის სიდიადეს. უკვირდა ყველას და გაოგნებულნი ეუბნებოდნენ ერთმანეთს: რას მოასწავებს ეს? სხვები კი დაცინვით ამბობდნენ, მაჰრით გამტყვრალანო. ხოლო პეტრე, დადგა თერთმეტთან ერთად, ხმა აიმაღლა და უთხრა მათ: კაცნო იუდეველნო და იერუსალიმის ყოველო მკვიდრო! ცნობილი იყო ეს თქვენთვის და ყური უგდეთ ჩემს სიტყვებს: ესენი მთვრალეები როდი არიან, როგორც თქვენ ფიქრობთ, ვინაიდან დღის მესამე საათია. არამედ ეს ითქვა იოველ წინასწარმეტყველის მიერ: „და იქნება უკანასკნელ დღეებში, ამბობს ღმერთი, მივაფენ ჩემი სულისაგან ყველა ხორცს, და იწინასწარმეტყველებენ თქვენი ძენი და თქვენი ასულნი, თქვენი ჭაბუკები იხილავენ ხილვას და თქვენი მხცოვანნი ნახავენ სიზმრებს, ჩემს მონებსა და ჩემს მხევლებს იმ დღეებში მივაფენ ჩემი სულისაგან და იწინასწარმეტყველებენ. მოვავლენ სასწაულებს მაღლა ცაში და ნიშებს - დაბლა მიწაზე, ცეცხლსა და სისხლს, და კვამლის აღმურს. მზე სიბნელედ იქცევა და მთვარე სისხლად, ვიდრე დადგებოდეს დღე უფლისა, დიადი და გაცხადებული. და იქნება ასე: ყველა, ვინც უხმობს სახელს უფლისას, ცხონდება“. კაცნო ისრაელტნო, ისმინეთ ეს სიტყვები: იესო ნაზორეველი, კაცი თქვენდამი მოვლინებული ღვთისაგან ძალით, ნიშებით და სასწაულებით, მის მიერ რომ მოახდინა ღმერთმა თქვენს შორის, როგორც თვითონვე უწყით, ღვთის წინასწარ განსაზღვრული

ზრახვითა და წინასწარცოდნით გაცემული, შეიპყარით, უსჯულოთა ხელით მიაღურსმეთ ჯვარს და მოკალით. მაგრამ ღმერთმა აღადგინა იგი და დახსნა სიკვდილის სალმობანი, ვინაიდან შეუძლებელი იყო სიკვდილს ეძლია იგი. და მართლაც, დავითი ამბობს მასზე: „ყოველთვის ჩემს წინაშე ვხედავდი უფალს, რადგანაც ჩემს მარჯვენიაა, რათა არ შევდრკე. ამიტომაც გაიხარა ჩემმა გულმა და იგალობა ჩემმა ენამ; და თვით ჩემი ხორციც დაივანებს სასოებით. რადგანაც ჩემს სულს არ დაუტევებ ჯოჯოხეთში და არ გასწირავ შენს წმიდას ხრწნილების ხილვად. შენ მაუწყე სიცოცხლის გზანი; სიხარულით აღმავსებ შენი სახის წინაშე“. კაცნო, ძმანო, შეიძლება დაბეჯითებით გითხრათ მამამთავარ დავითზე, რომ აღესრულა და დაიკრძალა, და მისი სამარხი ჩვენს შორისაა დღევანდელ დღემდე. მაგრამ ის წინასწარმეტყველი იყო და იცოდა, რომ ღმერთმა ფიცით შეჰფიცა, მისი წელის ნაყოფი დაესვა მისსავ ტახტზე, ამიტომაც იწინასწარმეტყველა ქრისტეს აღდგომა და თქვა, რომ არ დარჩა მისი სული ჯოჯოხეთში და არ იხილა მისმა ხორცმა ხრწნილება. ეს იესო აღადგინა ღმერთმა, რისი მოწმეცაა ყველა ჩვენგანი. ღვთის მარჯვენივთ ამალადა იგი, მამისაგან მიიღო სული წმიდის აღთქმა და მოჰფინა ის, რასაც ხედავთ და ისმენთ. დავითი ხომ არ ასულა ზეცად, არამედ თვითონვე ამბობს: „უთხრა უფალმა ჩემს უფალს: დაჯექი ჩემს მარჯვენაზე. ვიდრე ფეხქვეშ დაგიმხოვ შენს მტრებს“. მაშ, მტკიცედ იცოდეს ისრაელის მთელმა სახლმა, რომ ღმერთმა უფლად და ქრისტედ შექმნა ეს იესო, რომელიც თქვენ ჯვარს აცვით. ამის გაგონებისას გულის სიღრმემდე შეიძრნენ და პეტრესა და დანარჩენ მოციქულებს უთხრეს: რა ვქნათ, კაცნო, ძმანო? ხოლო პეტრემ უთხრა მათ: მოინანიეთ და ყოველმა თქვენგანმა ნათელ იღოს იესო ქრისტეს სახელით ცოდვათა მისატევებლად, და მიიღებთ სული წმიდის ნიჭს. ვინაიდან თქვენია აღთქმა, თქვენი შვილებისა და ყველა შორეულისა, ვისაც კი უხმობს უფალი ღმერთი ჩვენი. მრავალი სხვა სიტყვითაც მოწმობდა, შეაგონებდა მათ და ამბობდა: იხსენით თავი ამ უკეთური მოდგმისგან. ვინც მიიღო მისი სიტყვა, კიდევ მოინათლა, და შეემატათ იმ დღეს სამი ათასამდე სული“.

1. მოციქულებზე სული წმიდის გარდამოსვლა მოხდა ორმოცდაათობის დღეს, რომელიც იდღესასწაულებოდა პასექიდან შვიდი შვიდეულის შემდეგ. მაგრამ პასექის რომელი დღიდან იწყებოდა ამ შვიდი შვიდეულის ათვლა, უცნობია. უფრო ხშირად ებრაელები იწყებდნენ ათვლას პასექის პირველი დღიდან და 50-ე დღე ემთხვეოდა კვირის იმავე დღეს, რომელ დღესაც იყო იმ წელს პასექი. სხვები კი ითვლიდნენ პასექის მეორე დღიდან და პასექი არ შედიოდა ამ შვიდი შვიდეულის რიცხვში, რადგანაც ნათქვამია: „გადაითვალეთ შაბათის მეორე დღიდან, იმ დღიდან, როცა შესარხევი ძნა მიიტანეთ, შვიდი სრული შაბათი“ (ლევ. 23,15); ამგვარად, იესო ქრისტეს სიკვდილის წელს

ორმოცდამეათე დღე ემთხვევა კვირა დღეს, როგორც აღიარებს დღემდე წმიდა მართლმადიდებელი ეკლესია.

მოციქულებზე სული წმიდის გარდამოსვლა ახალი აღთქმის დასაწყისია, რომელიც მისცა უფალმა ადამიანთა მოდგმას. იგი გამოსყიდულია ქრისტე მაცხოვრის სისხლით და სრულიად შეესაბამება სინას აღთქმას. იქ მთელი ერისთვის თვით უფალი წარმოსთქვამს აღთქმის მცნებებს, რომლებიც შემდეგ ამოიკვეთება ქვის ფიქალებზე; ხოლო აქ თავად სული წმიდა ღმერთი გარდამოდის მოციქულებზე და აძლევს მათ შესაძლებლობას, წარმოსთქვან ღვთის სიდიადე იმ დროისთვის ცნობილ თითქმის ყველაზე ენაზე, ასე ვთქვათ, მთელი სამყაროსა და მთელი ერების გასაგონად, ხოლო აღთქმის პირობა არის ყოველივეს ადამიანთა გულის ფიქალებზე აღბეჭდვა, ე.ი. ადამიანის ბუნების აღორძინება, განახლება იმდენად, რომ ის თავად გახდეს ღმერთთან კავშირისა და ღმერთში ცხოვრების შემძლე.

აღსანიშნავია, რომ ეკლესია მოციქულებზე სული წმიდის გარდამოსვლას ასევე უპირისპირებს ბაბილონის გოდოლის დროს ენების აღრევას. „რაჟამს იგი გარდამოხდა და ენანი შეურივნა, მიმოდაჰყუნა მაღალმან ნათესავნი, ხოლოაწ რაჟამს ცეცხლისა ენანი განუყუნა, ერთბამად მოიყუანნა იგინი“ (სულთმოფენობის კონდაკი). მაშინ ღმერთთან კავშირის გაწყვეტამ ადამიანები მიიყვანა ენების გაყოფამდე, ეს იყო აზრთა სხვადასხვაობისა და დაყოფის გარეგნული ნიშანი და საშუალება. ახლა კი ენათა მრავალფეროვნება მოლაპარაკებებს აძლევდა საშუალებას ერთსულოვნად ედიდებინათ ღმერთი, აზრთა და გრძნობათა ერთობამ მიიყვანა ყველა ერთ ოჯახად შეერთებამდე, რომელსაც ერთი მამა ღმერთი ჰყავს.

2. მოციქულ პეტრეს სურს დაამტკიცოს, რომ სული წმიდის მოციქულებზე გარდამოსვლა არის იოელის წინასწარმეტყველების აღსრულება და უკავშირებს ამ მოვლენას იესო ქრისტეს აღდგომას.

მოციქულ პეტრეს სიტყვების აზრი შემდეგია:

სული წმიდის გარდამოსვლა მოციქულებზე, ქრისტეს მოწაფეებზე, რომელიც არის იოელის წინასწარმეტყველების აღსრულება, მჭიდროდ უკავშირდება მათი მასწავლებლის, იესოს, ცხოვრების ისტორიას. იგი მათთვის კარგად ცნობილია, რადგანაც მათ ჯვარს აცვეს იგი, მაგრამ ის აღდგა, რისი მოწმეცაა ყოველი მათგანი. მისი აღდგომა ჭეშმარიტია. ვინც ამას სათუოდ მიიჩნევს, მას ეჭვი შეაქვს დავითის წინასწარმეტყველებაში აღდგომის შესახებ. შეუძლებელია დარჩენილიყო ეჭვი, რადგან მათ მიიღეს სული წმიდა, რაც შესაძლებელი იყო მას შემდეგ, რაც ძე ღვთისა, ზეცად

ამაღლებული და მარჯვენით მამისა მჯდარი, მოავლენდა ღვთისგან სული წმიდას. თუკი ეს აღსრულდა, მაშინ იგი ნამდვილად ღმერთი და მესიაა. თუკი, მსმენელები ხედავენ მოციქულებზე სული წმიდის გარდამოსვლას, მაშინ ეს მტკიცებულებაა იმისა, რომ მათი მასწავლებელი ზეცაშია.

იგი ამაღლდა ზეცად, ესეიგი აღდგა კიდევ, რადგან მათგან მოიკლა. თუკი აღდგა, ამაღლდა ზეცად და, წინასწარმეტყველების თანახმად, ჰქონდა სული წმიდის მოვლინების ძალაუფლება, მაშინ ის ღმერთი და ძე ღვთისაა, მესიაა, მსგავსი მამა ღმერთისა, მის მარჯვნივ მჯდომი. სული წმიდის მოციქულებზე გარდამოსვლა არის ქრისტეს აღდგომის მტკიცებულება და ყველაფერი ერთად - იესო ქრისტეს მესიანური ღირსების მტკიცებულება. ებრაელებისათვის მტკიცებულების ეს გზა ეფუძნება წინასწარმეტყველებსა და მათ უძველეს რწმენას ღვთის აღთქმის უცვლელობაზე, ამდენად, ისრაელის გადარჩენისათვის დავითის სახლის რჩეულობას უკავშირდება და უნდა წარმოადგენდეს ყველაზე სარწმუნო ჭეშმარიტებას.

მოციქულ პეტრეს ქადაგებამ ძალიან დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა მსმენელებზე და ერთ დღეს ქრისტიანობაზე მოექცა 3000-მდე კაცი. აქ ყურადღება უნდა მივაქციოთ იმას, რომ მოქცეულთა ნაწილი იყო იესო ქრისტეს მსმენელი და მისი სასწაულების, განსაკუთრებით ლაზარეს აღდგინებისა და მისი იერუსალიმში შესვლის, მოწმე. ბევრმა მათგანმა მღვდელმთავრების წაქეზებით მიიღო მონაწილეობა იესო ქრისტეს სასიკვდილო განაჩენის გამოტანის დროს. მიუხედავად ამისა, არ დარჩნენ გულგრილი იესო ქრისტეს აღდგომის შესახებ გავრცელებული ხმების მიმართ. ამიტომაც, საკმარისი იყო რამდენიმე სიტყვა და რაღაც მტკიცებულება, რომ ამ ადამიანებს ისევ ეცნოთ გალილეელ წინასწარმეტყველში ერის უდიდესი მასწავლებელი და ჭეშმარიტი მესია.

სული წმიდის მყოფობის და მისი მიღების ხილული მოქმედება იყო სხვადასხვა ენაზე მეტყველება. მოციქულებმა დაიწყეს ღვთის განდიდება სხვადასხვა, მანამდე მათთვის უცნობ ენებზე. ერთი მხრივ, ეს აძლევს შესაძლებლობას ეკლესიის გავრცელებას ყველაზე შორეულ ერებშიც; მეორე მხრივ, აჩვენებს, რომ ეკლესია საყოველთაოა და, ასე ვთქვათ, საჭიროა ყველასათვის, რადგანაც ყოველ ადამიანს შეუძლია რწმენის ჭეშმარიტება გაიგოს თავის საკუთარ ენაზე. თვით სხვადასხვა ენაზე საუბართან დაკავშირებით, ჩვეულებრივ ვარაუდობენ, რომ მოციქულთაგან თითოეულს შეეძლო ესაუბრა ყველა ენაზე საჭიროების მიხედვით, ამიტომაც ვინც შედიოდა იმ ოთახში, რომელშიც იესოს

მოწაფეები იყვნენ, ისმენდა საუბარს თავის საკუთარ ენაზე. ზოგიერთი ამ სასწაულის მოწმე, ხედავდა რა უცნობ ენებზე მოსაუბრე მოციქულებს, ვერ იგებდა იმას, რასაც ამბობდნენ მოციქულები და ეგონათ ისინი მთვრალეები იყვნენ, ფიქროდნენ, რომ წარმოსთქვამდნენ გაუგებარ სიტყვებს. ზუსტად ეს ვითარება გვაჩვენებს, რომ სიონის სასახლეში ერთდროულად საუბრობდნენ სხვადასხვა ენაზე, რომლებიც გაუნათლებელ ადამიანს ეჩვენებოდა მთვრალი კაცების ცარიელ ლაქლაქად.

მოციქულ პეტრეს მოჰყავს მტკიცებულება იოელის წინასწამეტყველებიდან და საუბრობს არა მხოლოდ სული წმიდის გარდამოვლენაზე, არამედ ახასიათებს მესიის მომავალ დროს, როგორცაა, მაგალითად, ახალ აღთქმაში საშინელი სამსჯავროს დღის მოახლოება. ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველების მიხედვით, მესიის პირველი და მეორე მოსვლა ერთიანდება და მესიის მოვლინების დღე წარმოადგენს საშინელი სამსჯავროს დღესაც (იოელ. 2,31; მალაქ. 4,1 და შემდგომი: „ვინ აიტანს მისი მოსვლის დღეს და ვინ გაუძლებს მის გამოცხადებას? რადგან ის გამომდნობელის ცეცხლივით არის და მრეცხავთა მტუტესავით. დაჯდება ვერცხლის გამომდნობელი და განწმენდელი; განწმენდს ლევიანებს და გაასუფთავებს მათ, როგორც ოქროსა და ვერცხლს“) - ე.ი. ისეთი მოვლენებია ასახული ადამიანთათვის, როგორიც საშინელ სამსჯავროზე.

3. 50-ე დღეს სული წმიდის გარდამოსვლა არსებითად განსხვავდება სული წმიდის მოციქულებსა და მორწმუნეებზე სხვა გარდამოსვლისაგან. ის არის პირველი და ქრისტეს აღთქმის აღსრულების დასაწყისი. წმიდა სოფრონი იერუსალიმელი („სიტყვა ღვთაებრივ მღვდელმოქმედებაზე“) ამბობს, რომ ამ დღეს „მოციქულებმა მიიღეს მღვდელმთავრობა, განისწავლნენ სული წმიდისაგან, რომელიც გარდამოვიდა მათზე ცეცხლის ენების სახით და რომელმაც იწინასწარმეტყველა მათი ეპისკოპოსობა ყოველ ერზე და ასწავლა მათ სხვადასხვა ენაზე საუბარი“.

ქრისტიანთა პირველი კრებული (2:42-47=4:32-37)

მადლის ნიჭების სიუხვე, რომლებიც გარდამოვიდა ქრისტეს მიმდევრებზე ორმოცდაათობის დღეს, განსაკუთრებული დამახასიათებელი შტრიხებით აისახა მათ საზოგადოებრივ ცხოვრებასა და ზნეობრივ საქმიანობაზე. ამას ცხადყოფს, მოციქულთა მიერ

აღსრულებული სასწაულების სიმრავლე, რომლებიც მიიზიდავდა ქრისტესკენ მიმდევართა ახალ ნაკადებს.

„ერთავად მოციქულთა სწავლასა და ზიარებაში, პურის გატეხასა და ლოცვაში იყვნენ. შიშს შეეპყრო ყოველი სული და მრავალი ნიში და სასწაული ხდებოდა მოციქულთა მიერ. ყველა მორწმუნე ერთად იყო და ყველაფერი საერთო ჰქონდათ. მონაგებსა და მამულებს ჰყიდდნენ და უნაწილებდნენ თვითეთლს, იმის მიხედვით, თუ ვის რა უჭირდა. დღენიადაგ ერთად იყვნენ ტაძარში, სახლებში ტეხდნენ პურს და სიხარულითა და გულის უბრალოებით იღებდნენ საზრდოს. ღვთის მაქებარნი და მთელი ხალხის მიერ მადლით მოსილნი, ხოლო უფალი დღითიდღე ჰმატებდა ეკლესიას დახსნილთ...“

...ხოლო მორწმუნეთა სიმრავლეს ერთი გული ჰქონდა და ერთი სული, და არავინ იტყოდა საკუთარ ქონებას თავისად, არამედ ყველაფერი საერთო ჰქონდათ. მოციქულები დიადი ძალით მოწმობდნენ უფალ იესო ქრისტეს აღდგომას, და იყო დიდი მადლი ყველა მათგანზე. არავინ იყო გაჭირვებული მათ შორის, ვინაიდან მიწა-წყლისა თუ სახლების მფლობელნი ყიდდნენ მათ და გაყიდულის საფასური მიჰქონდათ, მოციქულების ფერხთით დებდნენ მას, და ეძლეოდა თვითეთლს, ვისაც რა სჭირდებოდა“.

წმიდა მოციქული ლუკა განსაკუთრებული სიყვარულით მოიხსენებს კვიპროსელ ლევიტელ ბარნაბას, რომელიც, თითქოს თავისი სახელის შესაბამისად, (ითარგმნება, როგორც ნუგეშის ძე) ყიდის თავის მდიდრულ სამოსახლოს და ფულს დებს მოციქულთა ფერხთით.

შენიშვნა. ბარნაბა, ნეტარი იერონიმეს თარგმანით, აღნიშნავს წინასწარმეტყველის ძეს. თუმცა, თუ მხედველობაში მივიღებთ სიტყვა წინასწარმეტყველის ფართო მნიშვნელობას, შეიძლება ეს სიტყვა ვთარგმნოთ შეგონების ძედაც (11:23-24), ხოლო გადატანითი მნიშვნელობით - ნუგეშის ძედაც. ალბათ, ამ უკანასკნელი მნიშვნელობით გაიგება ბარნაბას სახელი იმ დროიდან, როდესაც ის თავისი უანგარო საქციელით მისცემს ეკლესიას სახსრებს, რათა მისცენ მრავალ გაჭირვებულს მოწყალება.

პირველ ქრისტიანებს ჰქონდათ საერთო ქონება. ამ ფაქტზე მიაწინებენ თანამედროვე კომუნისტები, როგორც კომუნიზმის თავდაპირველ მაგალითზე. მათ შორის არის არსებითი განსხვავება, რადგან ქრისტიანებს ჰქონდათ ისეთი მაღალი თვისებები, როგორიც არასდროს ჰქონია და არც ექნება თანამედროვე კომუნიზმს. პირველ ქრისტიანთა საერთო ქონება გამომდინარეობდა ღრმა ქრისტიანული მორჩილებისა და იმის შეგნებისგან, რომ მათ არაფერი აქვთ საკუთარი, რადგანაც, რაც აქვთ, მიეცათ მხოლოდ შესანახად და უნდა გამოიყენონ კეთილი საქმეებისათვის, მოყვასის მსახურებისთვის.

ამ რწმენიდან გამომდინარეობს ქრისტიანის შეხედულება ყოველ ადამიანზე, როგორც თანასწორზე, როგორც ძმაზე და ყველას აქვს უფლება ისარგებლოს სიკეთით ისევე, როგორც ერთი ოჯახის ყოველი წევრი სარგებლობს მამის ქონებით საჭიროების შესაბამისად.

პირველ ქრისტიანთა საერთო ქონება მჭიდროდ უკავშირდება ფართო ქველმოქმედებას. ამიტომაც, „ქრისტიანული კომუნიზმის“ არსებითი შტრიხი არის ღრმა თავმდაბლობა, ძმური სიყვარული და უანგარო საქველმოქმედო საქმიანობა.

სრულიად განსხვავებულია მარქსისტული კომუნიზმის თავისებურებები. იგი ეფუძნება ამპარტავნულ თავდაჯერებულობას, რომ არავინაა ჩემზე უპირატესი და მე არაფრით არ ვარ სხვებზე ცუდი, ამიტომაც მაქვს ისეთივე უფლებები, როგორც აქვთ სხვებს. აქედან გამომდინარეობს შურიანი მისწრაფება სხვისი ქონების მითვისებისა და მისით სარგებლობა რაღაც წარმოსახვითი თანასწორუფლებიანობის საფუძველზე; რეალურად კი იმარჯვებს უფრო ძლიერი და ცბიერი. ამიტომაც, ასეთი კომუნიზმი განაპირობებს მხოლოდ საკუთარი საჭიროებების დაკმაყოფილებას.

თანამედროვე კომუნიზმის ძველ ქრისტიანულ კომუნიზმთან შედარებით დავინახავთ მხოლოდ არსებით განსხვავებებსა და წინააღმდეგობებს.

დავრდომილის განკურნება (3:1-26; 4:1-31)

ორმოცდამეათე დღეს მოციქულებზე გადმოსული ღვთის მადლის ძალა მათი საშუალებით გადაეცემა ყოველ ადამიანს. პეტრემ და იოანემ ტაძარში შესვლისას დაბადებიდან დავრდომილი მოწყალების მთხოველი განკურნეს. ეს სასწაული მიიყვანს მოციქულებთან მრავალ ადამიანს და ისინი თავიანთი ქადაგებით მოაქცევენ ქრისტეს რჯულზე დაახლოებით ხუთი ათასამდე კაცს. ამის გამო მღვდელმთავრები შეიპყრობენ მოციქულებს და დაცვას გადასცემენ, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, მოციქულები სული წმიდის შთაგონებით, გაბედულად საუბრობენ ჯვარცმული იესო ქრისტეს ძალით აღსრულებულ სასწაულზე, რომელიც ქვაკუთხედია, თუმცაღა მშენებლების მიერ დაწუნებული.

მღვდელმთავრები იძულებული ხდებიან გაათავისუფლონ მოციქულები, რადგან სასწაული აშკარაა და ვერ უარყოფენ მას. ისინი შეიკრიბებიან და გადაწყვეტენ, აუკრძალონ მოციქულებს ქადაგება იესო ქრისტეს სახელით: „მოუხმეს და უბრძანეს მათ, ამიერიდან აღარ ელაპარაკათ და აღარც ესწავლებინათ იესოს სახელით“. მაგრამ ამაზე მოწაფეები პასუხობენ: „თავად განსაჯეთ, რამდენად მართებულია ღვთის

წინაშე, რომ უფრო მეტად თქვენ გისმინოთ, ვიდრე ღმერთს. არ შეგვიძლია არა ვთქვათ ის, რაც გვიხილავს და გვსმენია. ხოლო მათ მუქარით გაუშვეს ისინი, ვინაიდან ხალხის შიშით ვერ შესძლეს მათი დასჯა; რადგანაც ყველა აღიღებდა ღმერთს იმის გამო, რაც მოხდა. ვინაიდან ორმოც წელს გადაცილებული იყო ის კაცი, ვისზედაც მოხდა განკურნების ეს სასწაული. განთავისუფლებულნი თავისიანებთან მივიდნენ და უამბეს ყველაფერი, რაც მღვდელმთავრებმა და უხუცესებმა უთხრეს მათ. ეს რომ მოისმინეს, ყველამ ერთხმად შეჰღალადა ღმერთს: ღმერთო, შემოქმედო ცისა, მიწისა, ზღვისა და ყოველივე იმისა, რაც არის მათში, ჩვენი მამისა და შენი მსახურის დავითის პირით რომ თქვი სული წმიდის მიერ: „რატომ აზავთდნენ წარმართნი და ხალხებმა იზრახეს ფუჭი? აღიდრნენ ქვეყნის მეფენი და შემოკრბნენ მთავარნი უფლისა და მისი ქრისტეს სამტროდ“ (ფს. 2). ვინაიდან მართლაც შეიკრიბნენ ამ ქალაქში შენი წმიდა მსახურის, შენ მიერ ცხებული იესოს სამტროდ ჰეროდე და პონტიუს პილატე, წარმართებსა და ისრაელის ხალხთან ერთად. რათა ექმნათ ის, რისი ქმნაც წინასწარ დაადგინა შენმა ზრახვამ და ხელმა. ახლა კი, უფალო, დაჰხედე მათ მუქარას და მიეცი შენს მონებს იმისი ძალა, რომ მთელი სიმტკიცით იქადაგონ შენი სიტყვა, როცა გაიწვდი შენს ხელს განსაკურნავად და ნიშებისა და სასწაულების მოსახდენად შენი წმიდა მსახურის იესოს სახელით. როცა ილოცეს, შეიძრა ის ადგილი, სადაც შეკრებილიყვნენ, და ყველანი აღივსნენ სულით წმიდით და იტყოდნენ ღვთის სიტყვას დაუფარავად“.

1. პეტრე და იოანე მიდიან იერუსალიმის ტაძარში სალოცავად დღის მეცხრე საათზე. ეს გვაჩვენებს, რომ მოციქულები, იესო ქრისტეს მსგავსად, არ წყვეტენ იუდეველობასთან კავშირს, რომელშიც იშვნენ და სავალდებულოდ ასრულებენ მოსეს რჯულის ყველა წესს. თუმცადა, როგორც შემდგომი მოვლენებიდან ვიცით, ამ უღელს არ ადგამენ წარმართობიდან მოქცეულ ქრისტიანებს. დღეში ორჯერ, დილით და მეცხრე საათს (შუადღის 3 საათი) შეიწირებოდა ერის ცოდვებისათვის მსხვერპლი და სრულდებოდა ღოცვები. ზუსტად ამ ღოცვებზე მიდიან ტაძარში პეტრე და იოანე.

2. მოციქული პეტრე თავის ქადაგებაში იესო ქრისტეს ჯვარცმის ხსენებისას ამბობს: „თუმცა აწ ვიცი, ძმანო, რომ უმეცრებით ჩაიდინეთ ეს, ისევე, როგორც თქვენმა მთავრებმა“. ეს მიანიშნებს იმას, რომ მსმენელთა შორის იყვნენ ისინიც, ვინც მონაწილეობდა ღმერთკაცის სასიკვდილო განსჯაში. მოციქულს სურდა არ დაეყვედრებინა მათთვის იესო ქრისტეს სიკვდილში მონაწილეობა და ამიტომაც თავის სიტყვებს ამთავრებს ასე: „ვიცი, ძმანო, რომ უმეცრებით ჩაიდინეთ ეს“. ამით იხსენებს მაცხოვრის სიტყვებს, რომლებიც მან ჯვარზე სიკვდილის წინ წარმოსთქვა: „მამაო, მიუტევე ამათ, რადგანაც არ იციან, რას სჩადიან“ (ლუკ. 23.34). რადგანაც თუ

მოციქული ღიად დაადანაშაულებდა მათ, მაშინ ისინი უფრო გაჯიუტდებოდნენ.

თავის ქადაგებაში მოციქული პეტრე ისევ საუბრობს, რომ სასწაული აღესრულა იმ იესო ქრისტეს სახელით, რომელიც მათ (მსმენელებმა) რამდენიმე ხნის წინ ჯვარს აცვეს. მაგრამ, რადგანაც ეს უმეცრებით ჩაიდინეს და თავად იესო ქრისტეს სიკვდილი წინასწარ უწყებული იყო ღვთისგან, ამიტომაც მათ ადვილად შეუძლიათ მოინანიონ თავიანთი ცოდვები სინანულით და ქრისტესადმი რწმენით; ამასთან დადგება „ჟამი სულის მოთქმისა უფლის პირისგან“.

სინედრიონისადმი მიმართვაში მოციქული პეტრე დავრდომილის განკურნების შესახებ იმეორებს იმავე მინიშნებას მათგან ჯვარცმული იესო ქრისტეს ძალით აღსრულებული სასწაულის შესახებ და მოჰყავს წინასწარმეტყველება ქვაკუთხედზე (ფსალმ. 118:22-23). მოციქული გამოთქმას: „კუთხის თავად დაიდვა“ განმარტავს და იქვე შენიშნავს, რომ „სხვის მიერ არვისგანაა ხსნა და არც კაცთათვის მიცემული სხვა სახელია ცის ქვეშ, ვისი წყალობითაც ვიხსნიდით თავს“, იესო ქრისტეს სახელის გარდა (საქმ. 4.12=შდრ. 1 ტიმ. 2:5). ამ ქვაკუთხედზე, ქრისტეზე, იწყებენ მოციქულები ეკლესიის აშენებას.

სინედრიონში მოციქულების დაბარება იყო იუდეური ხელისუფლების პირველი სასამართლო პროცესი ახალწარმოქმნილი ქრისტეს ეკლესიის მიმართ და ეს პროცესი შემოიფარგლა მხოლოდ მუქარით.

მაგრამ მოციქულებმა იცოდნენ, როგორი იყო სინედრიონის მუქარა და ამიტომაც ქადაგებაზე უარის შემთხვევაში, ისინი ხედავდნენ თავიანთ სასიკვდილო განაჩენს; მიუხედავად ამისა, მათ არ შეშინებიათ და ლოცვით მიმართეს ღმერთს: „შემოქმედო ცისა, მიწისა, ზღვისა და ყოველივე იმისა, რაც არის მათში. ჩვენი მამისა და შენი მსახურის დავითის პირით რომ თქვი სული წმიდის მიერ: „რატომ აზავთდნენ წარმართნი და ხალხებმა იზრახეს ფუჭი? აღიმდრნენ ქვეყნის მეფენი და შემოკრბნენ მთავარნი უფლისა და მისი ქრისტეს სამტროდ“. ვინაიდან მართლაც შეიკრიბნენ ამ ქალაქში შენი წმიდა მსახურის, შენს მიერ ცხებული იესოს სამტროდ ჰეროდე და პონტიუს პილატე, წარმართებსა და ისრაელის ხალხთან ერთად. რათა ექმნათ ის, რისი ქმნაც წინასწარ დაადგინა შენმა ზრახვამ და ხელმა. ახლა კი, უფალო, დაჰხედე მათ მუქარას და მიეცი შენს მონებს იმისი ძალა, რომ მთელი სიმტკიცით იქადაგონ შენი სიტყვა“.

ანანია და საფირა

(5: 1-11)

ღვთის ყანაში ახლად აღმოცენებულ კეთილ თესლს შორის ღვთის ეკლესიის მტერმა დაიწყო თავისი ღვარძლის დათესვა: ნუგეშის ძეგლი გვერდით, რომლებიც მთელ თავის ქონებას ეკლესიის მსახურებისა და მოყვასის საკეთილდღეოდ გასცემდნენ, გამოჩნდნენ შურიანი, დიდების მოყვარული, ანგარენიანი ადამიანები. ვიღაც ანანია ცოლთან - საფირასთან ერთად გაყდიან თავიანთ ყანას, გაყიდულის ნაწილს დამალავენ და მხოლოდ ნაწილს მიიტანენ მოციქულთა ფერხთან. მოციქული პეტრე განჰკრეტს და ამხელს მათ ტყუილში, ხოლო სხვების ჭკუის სასწავლებლად დასჯის უცაბედი სიკვდილით.

1. ანანიას და საფირას სურთ მოიპოვონ ნუგეშის ძეგლი დიდება, მაგრამ ამავე დროს, ქონების გაყიდვის სურვილიც აქვთ, და რაღაც ნაწილის შენარჩუნებისათვის, ტყუიან. მაგრამ შექებისა და მადლიერების ნაცვლად ასეთი ქველმოქმედებისათვის კარგავენ დიდებასაც და სიცოცხლესაც. მაცხოვრის სიტყვებისამებრ, ეს მდიდრები ვერ შევიდნენ ღვთის სასუფეველში სიმდიდრისადმი მიდრეკილების გამო.

2. ხშირად ისმის მოციქულების მიმართ საყვედური ანანიასადმი მეტისმეტი მკაცრი სასჯელისათვის, მხოლოდ იმისთვის, რომ მან დამალა საკუთარი ქონების ნაწილი. მაგრამ მოციქულთა ძალაუფლების ავტორიტეტი, ეკლესიის სიწმიდე და განსაკუთრებით პირველ ხანებში ძლიერი გაკვეთილის ჩვენების სურვილი იმისა, რომ არც ერთი დანაშაული არ დაიმალება ღვთის ყოვლისმცოდნეობისა და იმ პიროვნებების შორსმხედველობისგან, ვისაც ეკუთვნით დედამიწაზე უმაღლესი ხელისუფლება გახსნისა და შეკვრისა და რომ ყოველ ცოდვას არ ასცდება დამსახურებული სასჯელი. ყველაფერი ეს მკაფიოდ გვაჩვენებს, რომ მოციქულ პეტრეს სამართალი ანანიასა და საფირასადმი არ იყო არაადამიანური და არასწორი. გარდა ამისა, ეს ცოდვა ემუქრებოდა მთელ საზოგადოებას და ამიტომაც მოითხოვდა სამაგალითო სასჯელს, რათა „ორის დასჯა სასწავლებელი ყოფილიყო ბევრისათვის“ (ნეტარი იერონიმე).

სინედრიონის მიერ მოციქულების დევნა

(5:12-42)

„ხოლო მოციქულთა ხელით მრავალი ნიში და სასწაული ხდებოდა ხალხში. და ყველანი ერთად იყვნენ სოლომონის ბჭესთან. დანარჩენთაგან ვერავინ ბედავდა მათ გაკარებას, ხალხი კი აქებდა მათ. და სულ უფრო მეტი მორწმუნე ემატებოდა უფალს, სიმრავლე კაცთა და ქალთა. ასე რომ, ქუჩაში გამოჰყავდათ სნეულნი და საკაცეებსა და სარეცლებზე აწვენდნენ, რათა ჩავლილი პეტრეს ჩრდილი მაინც დაჰფენოდა მათ. ახლომახლო ქალაქებიდანაც აწყდებოდნენ იერუსალიმს, მოჰყავდათ სნეულნი და უწმინდური სულით შეპყრობილნი, და ყველანი იკურნებოდნენ. მაშინ მღვდელმთავარი და მასთან მყოფნი, სადუკეველთა მწვალებლობას რომ ეკუთვნოდნენ, აღდგნენ და შურით აღივსნენ. ხელი დაადეს მოციქულებს და საჯარო საპყრობილეში ჩაყარეს. მაგრამ უფლის ანგელოზმა ღამით გააღო საპყრობილის კარი, გამოიყვანა ისინი და უთხრა: წადით, დადექით ტაძარში და უქადაგეთ ხალხს ამ სიცოცხლის ყოველი სიტყვა. ეს რომ მოისმინეს, დილით შევიდნენ ტაძარში და ასწავლიდნენ“.

მოციქულები დაიბარეს სინედრიონში და ისევ აუკრძალეს ქადაგება. მაგრამ თვით სინედრონი გამოჩნდა კაცი სახელად გამალიელი, რომელმაც ურჩია მათ: „ჩამოეხსენით ამ ხალხს და გაუშვით ისინი, ვინაიდან თუ ეს ზრახვა ანდა საქმე კაცთაგან არის, ჩაიშლება. დაუჯერეს მას, მოუხმეს მოციქულებს, ჰგვემეს, იესოს სახელით ლაპარაკი აუკრძალეს და გაუშვეს ისინი“.

მოციქულ პეტრესგან კურნების მიღების მსურველთა რიცხვი იმდენად დიდი იყო, რომ მისი შეხება შეუძლებელი იყო, ამიტომაც ბევრი კმაყოფილდებოდა ჩავლილი პეტრეს ჩრდილის მოფენითაც.

1. ჩრდილის საშუალებით განკურნების შესაძლებლობა აიხსნება რწმენით; ისევე როგორც სიტყვის მოქმედებას დიდ მანძილზე შეეძლო სნეულების განკურნება. ჩრდილი სახის გამოსახულებით, წმიდანთა სახეები დაფეხზე ახდენენ სასწაულებრივ კურნებებს მათთან მიახლებულთა რწმენისაგან.

2. სინედრიონის წევრები უკრძალავენ მოციქულებს ჯვარცმულის შესახებ ქადაგებას და ამბობენ: „გინდათ, რომ ჩვენზე მოიწიოს იმ კაცის სისხლი“. სხვანაირად, სინედრიონი ეჭვობდა, რომ მოციქულებს თავიანთი ქადაგებით სურდათ არა თავიანი სწავლების გავრცელება, არამედ მასწავლებლის დასჯის გამო შურისძიება. ასეთი ეჭვი საფუძველს იღებდა იქიდან, რომ მოციქულები თავიანთ ქადაგებას ყოველთვის იწყებდნენ ჯვარცმულის სახელის ხსენებით და სასწაულსაც აღასრულებდნენ იმავე სახელით.

სინედრიონში მოციქულების დასაცავად გამოვიდა გამალიელი (აპოკრიფულ და მომდევნო ნაწარმოებებში გამალიელი ითვლება ფარულ

ქრისტიანად ან მის მიმართ კეთილად განწყობილად, რომელიც შემდეგ მოექცა ქრისტიანობაზე. მაგრამ არც ლუკა მახარებელი, არც გამალიელის მოწაფე - მოციქული პავლე, ამ მოქცევაზე არ საუბრობენ) - არა როგორც ქრისტეს სწავლების ფარული მიმდევარი, ნიკოდიმოსის მსგავსად, არამედ როგორც გონიერი და ფრთხილი მსაჯული, რომელიც სასამართლოს წარმართვისათვის განიხილავდა ყველა მონაცემებს. ასეთივე სიფრთხილისა და კეთილგონიერებისკენ მოუწოდებს გამალიელი სინედრიონის სხვა წევრებსაც.

3. იოსებ ფლავიუსი¹⁰⁹ მოიხსენებს მეამბოხე თევდას; მაგრამ იგი მისი ამბოხის თარიღს განსაზღვრავს გამალიელის სიტყვის წარმოთქმიდან 15 წლით გასვლის შემდეგ. ამის საფუძველზე, ზოგიერთებს სურთ დაადანაშაულონ მახარებელი ანაქრონიზმში; მაგრამ ორიგენეს მოწმობით, იყო ორი თევდა, რომელთაგან ერთი ცხოვრობდა გამალიელამდე, მეორე (რომლის შესახებაც საუბრობს ფლავიუსი) კი 15 წლის მოგვიანებით. ცხადია, მახარებელი საუბრობს პირველზე და არ იცნობს მეორეს. იოსებ ფლავიუსი კი პირიქით, მოიხსენებს მეორეს, როგორც დროით ახლოს მცხოვრებს და შესაძლებელია, უფრო მნიშვნელოვანს, ვიდრე პირველს.

4. იუდა გალილეველს ანუ იუდა გოლანელს (მგ. ქართულად გავლონი, ანუ გოლანი - ქალაქი გალილეაში - მთარგმნელი) მოიხსენებს იოსებ ფლავიუსიც¹¹⁰.

გამალიელი სინედრიონის წევრებს ურჩევს თავი გაენებებინათ მოციქულებისათვის: „ჩამოეხსენით ამ ხალხს და გაუშვით ისინი, ვინაიდან თუ ეს ზრახვა ანდა საქმე კაცთაგან არის, ჩაიშლება. ხოლო თუ ღვთისაგან არის, თქვენ ვერ ჩაშლით მას; მაშ, გაფრთხილდით, ღვთისმბრძოლებად არ შეირაცხოთ“ - ეს რჩევა არ ნიშნავს იმას, რომ გამალიელი უარყოფდა ადამიანური სასამართლოს აუცილებლობას ან დევნას მნიშვნელოვან საქმეებში, არამედ დაფუძნებულია შემდეგზე: სინედრიონის წევრებმა უკვე გამოიყენეს მოციქულების წინააღმდეგ ადამიანური ზომები, ე.ი. მუქარა, საპყრობილეში ჩასმა; მაგრამ ეს ზომები უსუსური აღმოჩნდა. მოციქულთა საქმესთან შემდგომი ბრძოლა, გამალიელის მოსაზრებით, იქნებოდა ის სახიფათო შედეგი, რომ ისინი წინააღმდეგობით გატაცებულები, ვერ შენიშნავდნენ ამ საქმის ღვთაებრივ ხასიათს. შესაძლებელია, გამალიელის ამ რჩევაში უნებურად გამოიხატა იმის აღიარება, რომ იესოს საქმეშიც სინედრიონის წევრები მოიქცნენ ასევე გაუფრთხილებლად და ნამდვილად წარმოჩნდნენ ღვთისმბრძოლებად.

¹⁰⁹ იუდეველეთა სიძველენი, 20: 5,1

¹¹⁰ იუდეველთა სიძველენი, 18: 1,1

შვიდი დიაკონის არჩევა

(6: 1-6)

მოციქულები ქადაგებასთან ერთად ზრუნავდნენ ღარიბებსა და ქვრივებზე. ერთსულოვნება და სიყვარული აერთიანებდა ყოველ ქრისტიანს ერთ დიდ ოჯახად და ავალდებულებდა ყველასათვის ზრუნვას. მაგრამ მორწმუნეთა რიცხვის გაზრდით ყველას მოთხოვნილების დაკმაყოფილება შეუძლებელი იყო მოციქულთა და მათი უახლოესი დამხმარეების მცირე რიცხვისათვის. ამ მიზეზის გამო, ქრისტიან-ელინებს შორის დაიწყო დრტვინვა ქრისტიან-ებრაელების მიმართ იმის გამო, რომ მათი ქვრივები ყოველთვის სათანადოდ არ იღებდნენ მოწყალებას.

დრტვინვის თავიდან ასაცილებლად და ქადაგების დაუბრკოლებლად წარმართვისათვის „თორმეტმა მოციქულმა მოუწოდა მოწაფეთა სიმრავლეს: არ შეგვეფერის ზურგი ვაქციოთ ღვთის სიტყვას და ტაბლებს ვემსახუროთ. მაშ, აირჩიეთ, ძმანო, თქვენს შორის შვიდი სარწმუნო, სულით წმიდითა და სიბრძნით აღსავსე კაცი, და მათ მივანდოთ ეს მსახურება. ხოლო ჩვენ ლოცვასა და სიტყვის მსახურებას მივუძღვნათ თავი. მოეწონა ეს სიტყვა მთელ კრებულს და აირჩიეს სტეფანე, რწმენითა და სულით წმიდით აღსავსე კაცი, ფილიპე და პროხორო, ნიკანორი და ტიმონი, პარმენი და ნიკოლასი, ანტიოქელი პროზოელიტი, რომლებიც წარადგინეს მოციქულთა წინაშე; ილოცეს და ხელი დაადეს მათ“.

ხელის დადება არის საშუალება და ამასთანავე სიმბოლური ნიშანი ხელდადებულებზე სული წმიდის განსაკუთრებული ძღვენების გარდამოსვლისა (შდრ. რიცხვთ. 27: 18). ამ ხელდადებას წინ უძღოდა ლოცვა, როგორც განსაკუთრებული სიმბოლური მოქმედება და იყო ამორჩეულების კურთხევა ანუ საიდუმლოს გარეგნული მხარე: „ხელს ადებს ადამიანი, მაგრამ ყოველივეს ასრულებს ღმერთი...“ (ოქროპირი).

1. ელინებად აქ იწოდებიან ებრაელები, რომლებიც დაიბადნენ და ცხოვროვრობდნენ პალესტინის გარეთ, წარმართთა შორის, უმეტესწილად ბერძნებთან. ისინი საუბრობდნენ დამახინჯებული ბერძნული ენით, რომელიც ალექსანდრე მაკედონელის დროიდან გახდა გაბატონებული ენა მცირე აზიაში, ეგვიპტესა და ევროპაში; ისინი სინაგოგებში მათთვის გაუგებარი ებრაული ტექსტის ასახსნელად, იყენებდნენ ბიბლიის ბერძნულ თარგმანს. ასეთი ებრაელები ცხოვრობდნენ რა წარმართებს შორის, საჭიროების და მიხედვით მკაცრად ვერ ასრულებდნენ მოსეს რჯულის ყველა წვრილმანს და წარმართების მიმართაც შემწყნარებლები იყვნენ, ვიდრე პალესტინელი ებრაელები. ამის გამო გაზრდილი ებრაელები სძულდათ და ეჯავრებოდათ,

როგორც უწმიდურები, როგორც რჯულის დამრღვევები. პალესტინის ებრაელების მიერ მინიჭებული ელინთა სახელწოდებაც, ასევე გამხატავდა სიძულვილს.

ელინების დრტვინვის საბაზიც, შესაძლოა, ყოფილიყო პალესტინის ებრაელების სიძულვილი განზნეული ებრაელებისადმი, თუმცაღა ამ სიძულვილში დამნაშავეები მოციქულები არ იყვნენ, არც ის პიროვნებები, რომლებიც ყურადღებას აქცევდნენ ღარიბების გამოკვებას. შესაძლებელია, რომ აქ, ქრისტიანი პალესტინელი ებრაელების მხრიდან არ იყო ელინების პირდაპირი სუძლვილი ან შეურაცხყოფა; მაგრამ უკანასკნელნი, რომლებიც მიჩვეული იყვნენ პალესტინელი ებრაელებისგან ყოველთვის სიძულვილით შეხვედრას, რომელიდაც შემთხვევით ან უნებლიე შემთხვევისას შეურაცხყოფილად იგრძნეს თავი და დრტვინვაში ჩავრდნენ. რაც არ უნდა ყოფილიყო, მოციქულები არ უარყოფენ სიძულვილის ფაქტს და მხოლოდ მიანიშნებენ მათგან ყველა ღარიბის გამოკვების შესაძლებლობას. მახარებელიც მხოლოდ მოგვითხრობს ამ მოვლენებზე, მაგრამ არ გვიხსნის ამ ფაქტს.

2. დიაკონთა არჩევასა და კურთხევაში ყურადღებას აქცევენ შემდეგს:

ა) მოციქულების მოწოდება ქრისტიანთა საზოგადოებისადმი აერჩიათ მათ შორის ადამიანები „სარწმუნო, სულით წმიდითა და სიბრძნით აღსავსე“;

ბ) ქრისტიანთა კრებულის მოქმედება, რომელიც გამოიხატა მოციქულთა შეთავაზების მოწონებაში და ასევე საჭირო პიროვნებების არჩევაში;

გ) გამორჩეულების კურთხევა ლოცვითა და ხელდადებით;

დ) დიაკონთა დანიშვნა ტაბლის სამსახურებლად. პირველ დიაკონთა არჩევისას ყველა ეს გარემოება ეკლესიაში მომავალში გახდა ძირითადი მოთხოვნა და პირობა, რომელიც დაიცვება დიაკონთა არჩევისას.

3. გამორჩეულ დიაკონთა სახელები ელინურია. ეს გვაჩვენებს, რომ მოციქულებმა ამბოხებულებს შესთავაზეს ყველა საშუალება ჩაეჭროთ ყოველი დრტვინვა და ცხადია, დიაკონებად აირჩიეს ელინებს შორიდან.

პირველმოწამე სტეფანე

(6:8-15 - 7:1-60)

ტაბლის სამსახურისთვის გამორჩეული დიაკვნები ქადაგებდნენ კიდევ. სხვებისგან განსაკუთრებული რწმენითა და მადლით გამოირჩეოდა სტეფანე. იგი დიად ნიშნებსა და სასწაულებს ახდენდა ხალხში. „მაშინ აღგნენ ზოგიერთნი ეგრეთწოდებულ ლიბერტინთა, კირენელთა და ალექსანდრიელთა სინაგოგიდან, აგრეთვე კილიკიელთა და ასიელთაგან, და დავა დაუწყეს სტეფანეს. მაგრამ ვერ შესძლეს წინ აღდგომოდნენ სიბრძნეს და სულს, რომლითაც ლაპარაკობდა იგი. მაშინ წააქეზეს რამდენიმე კაცი და ათქმევინეს: ჩვენ გვსმენია, როგორ გმოზდა მოსეს და ღმერთსო. და აღძრეს

ხალხი, უზუცესნი და მწიგნობარნი, თავს დაესხნენ, მოიტაცეს და სინედრიონში მიიყვანეს. წარმოადგინეს ცრუ მოწმენი, რომლებმაც თქვეს: ეს კაცი ერთავად ამ წმიდა ადგილისა და რჯულის ძვირს ამბობს. რადგანაც მისგან გაგვიგონია, რომ იესო ნაზორეველი დაანგრევს ამ ადგილს და შეცვლის წეს-ჩვეულებებს, მოსემ რომ მოგვცა ჩვენ. მას უყურებდა ყველა, ვინც იჯდა სინედრიონში, და ხედავდა მის სახეს, როგორც სახეს ანგელთაჲსაჲს“.

სინედრიონში სტეფანემ წარმოსთქვა გრძელი აპოლოგეტური სიტყვა, რომელშიც გადმოსცა რჩეული ისრაელი ერის ისტორია აბრაამიდან მოსემდე და ასევე მათ მიერ ღმერთის უარყოფა უდაბნოში, როდესაც მათი მამები ემსახურებოდნენ ღმერთს - რაიფანს და თავისი სიტყვის ბოლოს შეახსენა მათ, რომ ისინი არიან ღვთის ამ განდგომილთა შთამომავალნი და თავადაც ეურჩებიან სული წმიდას, რადგანაც მოკლეს წინასწარუწყებული მართალი.

„ამას რომ ისმენდნენ, გულზე სკდებოდნენ და კბილებს ილესავდნენ მასზე. ხოლო მან, სულით წმიდით აღვსილმა, ცას ახედა და იხილა დიდება ღვთისა და ღვთის მარჯვნივ მდგომი იესო. მაშინ თქვა: აჰა, ვხედავ გახსნილ ცას და კაცის ძეს, ღვთის მარჯვნივ მდგომს. ხოლო ისინი ხმამაღლა აყვირდნენ, ყურები დაიცვეს და ერთად მისცვივდნენ მას. ქალაქგარეთ გაიყვანეს და ქვები დაუშინეს; მოწმეებმა კი თავიანთი სამოსი ფერხთით დაუწყვეს ერთ ჭაბუკს, რომელსაც ერქვა სავლე. ქვებს რომ უშენდნენ, სტეფანე ღაღადებდა და ამბობდა: უფალო იესო, მიიბარე ჩემი სული. მუხლი მოიყარა და შესძახა: უფალო, ნუ მიუთვლი მათ ამას ცოდვად. ესეცა თქვა და სული განუტევა“.

1. ლიბერტინელები მონობიდან გათავისუფლებული ებრაელები იყვნენ, რომლებიც ჯერ ტყვედ ჩავარდნენ და შემდეგ თავისუფლება მიიღეს. ტაციტიუსის¹¹¹, იოსებ ფლავიუსის¹¹² და ფილონის¹¹³ მოწმობით ისინი ათასობით ცხოვრობდნენ რომსა და სარდინიაში.

კირენელები და ალექსანდრიელები - პტოლომეების დროიდან მრავალი იუდეველი გადასახლდა ეგვიპტის კირენეში, ლიბიაში (საქმ. 2,10), ალექსანდრიაში და სხვა ქალაქებში. ამ ებრაელებს ჰქონდათ იერუსალიმში თავიანთი სინაგოგები; ზოგჯერ რამოდენიმე ქალაქიდან ან ქვეყნიდან ჩამოსულები აფუძნებდნენ იერუსალიმში ერთ დიდ საერთო სინაგოგას, რომელსაც საკუთარი სახსრებით ინახავდნენ.

¹¹¹ annales 2: 85

¹¹² იუდეველთა სიძველენი, 12:1; აპიონის წინააღმდეგ 2:4

¹¹³ legat. ad Cajum

სტეფანეს წინააღმდეგ გამოსული ცრუმოწმეები, ალბათ, მისი სიტყვების ნაწყვეტებზე ან არასწორად გაგებულ გამოთქმებზე ამახვილებდნენ ყურადღებას სინედრიონის წინაშე, როგორც მოსეს რჯულისა და ღმერთის მგმობელზე. ზუსტად ასევე, არასწორად განმარტავდნენ იესო ქრისტეს გამოთქმებს ტაძრის მიმართ (იოან. 2:19=მთ. 26:61).

პირველმოწამე სტეფანეს სიტყვა არ ჰქონდა დასრულებული; მაგრამ როგორც ჩანს, იგი მიმართული იყო იმ გამოთქმების მნიშვნელობის განსამარტავად, რომლისთვისაც თვლიდნენ მას ღვთისმგმობელად, ადანაშაულებდნენ დადგენილი მოსეს კანონების ნაცვლად იესო ნაზარეტელის სწავლების შემოღებისთვის. ასეთი ცვლილება თავად ღვთისგან რომ იყო წინასწარნაუწყები, ზუსტად ამას გვაჩვენებს სტეფანე. იგი ამბობს, რომ სანამ მოსეს საშუალებით ღმერთი რჯულს მისცემდა ხალხს, მანამდე პატრიარქებს მიეცათ ქანაანის ქვეყნის დამკვიდრების აღთქმა, მაგრამ უნდა გადასახლებულიყვნენ ეგვიპტეში და მხოლოდ 400 წლის შემდეგ უნდა დაბრუნებულიყვნენ აღთქმულ ქვეყანაში.

მოსეს პირველი მცდელობა, გამოეყვანა თავისი ერი მონობიდან, ხალხმა უარყო და მხოლოდ 40 წლის შემდეგ გაგზავნა ანგელოზმა იგი კვლავ ებრაელთა დასახსნელად. უნდა აღინიშნოს, რომ სწორედ მოსემ მისცა მათ აღთქმა თავისი მსგავსი წინასწარმეტყველის მოვლინებისა და უბრძანა მისი მორჩილება. მაგრამ არ უსმენდნენ თვით მოსეს თანამედროვეები, არც მათი შთამომავლები არ ემორჩილებოდნენ წინასწარმეტყველებს, დევნიდნენ და ხოცავდნენ მათ. მსგავსად, სტეფანეს თანამედროვე ებრაელები არ დაემორჩილნენ წინასწარმეტყველთაგან უწყებულ მართალ კაცს და ისიც მოკლეს. სტეფანეს მიზანი იყო ეჩვენებინა, რომ ებრაელები თავიანი ისტორიის მანძილზე ყოველთვის ეწინააღმდეგებიან იმ პიროვნებებს, რომლებიც თვით ღვთისგან არიან მოვლენილნი მათ დასახსნელად. ამასთანავე, სტეფანეს სურს დაამტკიცოს, რომ არც იუდეური ღვთისმსახურება, არც ტაძარი, თუმცაღა კი ისინი მოსეს მიერ სინას მთაზე ნანახის მსგავსად არიან მოწყობილნი, არ არის ყველასათვის მუდმივი და სავალდებულო მნიშვნელობისა.

მათი მამები მუდმივად გადაადგილდებოდნენ და არ შეეძლოთ ჰქონოდათ განსაზღვრული საცხოვრებელი ადგილი და, მით უმეტეს, ტაძარი ღვთისმსახურებისათვის. მოსეს დროს მთელი ერი უნდა გასულიყო ეგვიპტიდან უდაბნოში. სინასთან მათ მიეცათ რჯული და დაუწესდათ განსაზღვრული ღვთისმსახურება; მაგრამ სინასთანვე დაარღვიეს რჯული

და აღასრულებს კერპთაყვანისცემა (ხბოს თაყვანისცემა); გარდა ამისა, 40 წლიანი მოგზაურობისას ებრაელები მუდმივად ატარებენ ღმერთ რაიფანის კერპის ვარსკვლავს და მოლოქის კარავს, ე.ი მიუხედავად განსაზღვრული ღვთისმსახურების მიღებისა, არ შეინარჩუნეს იგი. ისუ ნავინი შეიყვანს მათ აღთქმულ მიწაზე, სადაც დაიმკვიდრებენ მუდმივად. აქ, დავითის განზრახვით, მისი შვილის, სოლომონის, მიერ გაკეთდება ღვთისათვის მუდმივი ტაძარი; მაგრამ ყოველივეს შემოქმედი და ყოვლისმპყრობელი ღმერთი არ ცხოვრობს ხელთქმნილ ტაძრებში და, წინასწარმეტყველთა სიტყვით, არ საჭიროებს მათ. აქედან გამომდინარეობს დასკვნა, რომ იესო ქრისტეს მიერ ნაწინასწარმეტყველები იერუსალიმისა და ტაძრის დანგრევა სრულად თანხვდება სხვა წინასწარმეტყველებს და ეს მას დანაშაულად არ წაეყენება.

2. როგორ შემორჩა და სიტყვასიტყვით როგორ გადმოიცა სტეფანეს სიტყვა სინედრიონის წინაშე წარმოთქმული? უნდა გვახსოვდეს, რომ ლიბერტინელებთან სტეფანეს კამათს ესწრებიან სხვა ქრისტიანებიც, ასევე ესწრებიან ისინი სინედრიონის წინაშე სტეფანეს პასუხსაც; ქრისტიანები, თუმცაღა არ იღებენ პირდაპირ მონაწილეობას სტეფანეს საქმეში, მაგრამ ინტერესს იჩენენ ახალ რელიგიასა და იუდაიზმს შორის ბრძოლის მსვლელობით. ამიტომაც, სტეფანეს სიტყვა, როგორც ქრისტიანობის აპოლოგიის თითქმის პირველი გამოცდილება, ჩაიწერა და შემოინახა მათ მიერ. გარდა ამისა, ეს სიტყვა შეიძლება ჩაიწერა სინედრიონის სასამართლო პროტოკოლში იმ პიროვნებების მიერ (შესაძლოა პავლეს მიერაც), რომლებიც შემდგომში მოექცნენ ქრისტიანობაზე და ამის შემდეგ გადასცეს ქრისტიანებს.

3. სტეფანეს სიტყვაში შეინიშნება ზოგიერთი შეუსაბამობა ძველი აღთქმის ისტორიულ წიგნებთან. ეს შეუსაბამობა შესაძლოა გამოიწვიოს იმან, რომ წმიდა სტეფანე გადმოსცემდა ფაქტებს მეხსიერებაზე დაყრდნობით. შესაძლოა იმის გამოც, რომ ებრაელებს ამ ფაქტებზე გადმოცემის გავლენით ჰქონდათ ბიბლიასთან შეუთანხმებელი შეხედულებები.

4. „ღმერთი დიდებისა ეჩვენა მამას ჩვენსას აბრაამს შუამდინარეთში ყოფნისას, ხარანში მის დასახლებამდე“. მესოპოტამიის სახელში იგულისხმება არა მხოლოდ ის ქვეყნები, რომლებიც მდებარეობენ ტიგროსსა და ევფრატს შორის, არამედ მათ მიღმაც. ქალდეა, სადაც ცხოვრობდა აბრაამი გადასახლებამდე, მესოპოტამიის ნაწილს შეადგენდა. მაგრამ აქ მთავარია ის, რომ ღვთის გამოცხადება, რომლის დროსაც აბრაამმა მიიღო ქანაანში გადასახლების ბრძანება, მოხდა არა ურში (ქალდეის), როგორც ნათქვამია სტეფანეს სიტყვაში, არამედ ხარანში (დაბ. 11: 31; 12:1 და შემდგომი), მას შემდეგ რაც გადმოსახლდა ურიდან. ეს სხვაობა რომ გავიგოთ, ყურადღება უნდა მივაქციოთ ებრაელთა შორის გაბატონებულ მოსაზრებას: ღმერთი აბრაამს ორჯერ გამოეცხადა, რაც დასტურდება დაბადებისა (15:7) და ნეემიას (9:7) წიგნებით, სადაც საუბარია ღვთისგან აბრაამის გაყვანაზე ქალდეველთა ქვეყნიდან: „უთხრა: მე ვარ უფალი, რომელმაც გამოგიყვანე ქალდეველთა ურიდან, რომ დასამკვიდრებლად მოგცე ეს ქვეყანა“; „შენ

სწორედ ის უფალი და ღმერთი ხარ, აბრაამი რომ ამოარჩიე და გამოიყვანე ქალდეველთა ურიდან, და სახელად აბრაამი უწოდე“.

5. აბრაამის გადასახლება ხარანიდან ქანაანის ქვეყანაში, სტეფანეს სიტყვებით, მოხდა თარეხის სიკვდილის შემდეგ. მაგრამ თარეხი მოკვდა 205 წლის, ე.ი. მაშინ, როდესაც აბრაამი უნდა ყოფილიყო უკვე 135 წლის, მაგრამ რამდენადაც აბრაამი (დაბ. 12:4) თარეხს შეეძინა 70 წლისას (დაბ. 11:26) და ქანაანში გადასახლებისას იყო 75 წლის, მაშინ დაბადების წიგნის მიხედვით გამოდის, რომ აბრაამი გამოვიდა ხარანიდან თარეხის სიცოცხლეშივე, რომელმაც აბრაამის წასვლის შემდეგ იცოცხლა კიდევ 60 წელი. აბრაამის ხარანიდან ქანაანში გადასვლის დროის სხვაობის ასახსნელად, ვარაუდობენ, რომ სტეფანე ხელმძღვანელობდა სამარიტულ ტექსთან მიახლოებული ვარიანტით, რომლის მიხედვითაც თარეხის სიკვდილი არა 205 წელს ივარაუდება, არამედ 145 წელს, ან კიდევ, აბრაამი შობა თარეხმა არა 70 წლისამ, არამედ 130 წლისამ. დაბადების წიგნის (11:26) მინიშნება: „სამოცდაათი წლისა იყო თერახი, როცა შვა აბრაამი, ნახორი და ჰარანი“, ნიშნავს თარეხის შვილიერების წელს და არა აბრაამის შობის წელს.

6. ებრაელთა ეგვიპტეში მონობას სტეფანე განსაზღვრავს 400 წლით. ზუსტად ეს დროა მინიშნებული დაბადების წიგნშიც (15:3: „უთხრა უფალმა აბრაამს: იცოდე, მდგმურად იქნება შენი შთამომავლობა სხვის ქვეყანაში; დამორჩილებული და დაჩაგრული ეყოლებათ ოთხას წელს“); მოციქული პავლე კი 430 წელს ასახელებს (გალ. 3:17). როგორც უფლის აბრაამისადმი, ასევე სტეფანეს სიტყვაში, 400 წელი დამრგვალებულია. მაგრამ აქ უნდა აღვნიშნოთ, რომ ციფრებს, როგორც 430-ს, ისე 400-ს განმარტებლები უკავშირებენ არა ებრაელთა ეგვიპტეში მონობის დროის აღნიშვნას, არამედ ითვლიან აბრაამის მოწოდებიდან ეგვიპტით გამოსვლის დრომდე (გამოსვლ. 14: 40,41), ხოლო ებრაელთა ეგვიპტეში ყოფნა განისაზღვრება მხოლოდ 215 წლით.

7. იაკობთან ერთად ეგვიპტეში გადასახლებულ პირთა რიცხვს წმიდა სტეფანე ბერძნული ტექსტის მიხედვით 70-ის ნაცვლად განსაზღვრავს 75-ით. მაგრამ ებრაულ ტექსტში (დაბ. 46:27; გამოსვლ. 1:5; მეორე რჯ. 10:22) ყველგან 70-ია, რაც გაცილებით მართებულია. ამ სხვაობის ასახსნელად, ვარაუდობენ, რომ გადასახლებულთა რიცხში შევიდნენ იაკობის სამი ცოლი: ლეა, ზილჰა და ზილფა და იუდას ორი შვილი: ყერი და ონანი, რომლებიც ხარანში გარდაიცვალნენ. იოსებმა არ იცის მათი სიკვდილის შესახებ, როდესაც მოუწოდებს იაკობსა და მთელ მის მოდგმას ეგვიპტეში.

8. პატრიარქების დასაფლავების ადგილის შესახებ სტეფანე საუბრობს არა ისე, როგორც მოთხრობილია დაბადების წიგნში. ცნობილია, რომ იაკობი დაიკრძალა ქებრონში, მახპელას მღვიმეში, რომელიც იყიდა აბრაამმა ყეფრონ ხეთელისაგან (დაბ. 50:13), ხოლო შექემში დაფლეს იოსების მხოლოდ ძელები (ნავ. 24:32), იმ მინდორში, რომელიც იყიდა იაკობმა შექემის მამის ხამორისგან და აჩუქა იოსებს (დაბ. 48:22). წმიდა წერილის ავტორებს აქვთ ჩვეულება თქვან მრავალთა შესახებ ის, რაც ეკუთვნის ერთს, ან დაუკავშირონ წინაპრებს ის, რაც გააკეთა მხოლოდ ერთმა პირმა. როგორც აქ, მაგალითად, აბრაამს მიეწერება იაკობის მიერ გაკეთებული საქმე.

წმიდა სტეფანე თავის სიტყვაში ამბობს, რომ ეგვიპტელთა სამეფო კარზე გაზრდილი მოსე განსწავლული იყო მთელი ეგვიპტის სიბრძნით. ეს ცნობა ეფუძნება ებრაელი ხალხის ზეპირ გადმოცემას და შესაძლებელია

დამტკიცდეს იმ მოსაზრებით, რომ ეგვიპტელი მეფეები მიკუთვნებიან ქურუმთა კასტას და ნამდვილად ფლობენ უმაღლეს მეცნიერულ ცოდნას (ფარაონი=ნათელმოსილი). ეს ასევე მტკიცდება იმ ვითარებით, რომ მოსე ყოველ თავის წიგნში ავლენს არა მხოლოდ უმაღლეს ღვთივსულიერ სიბრძნეს, არამედ სხვადასხვა სახის თანამედროვე მეცნიერებისა და ხელოვნების ფართო ცოდნას.

წიგნში „გამოსვლათა“ (3:2) ნათქვამია, რომ მოსეს გამოეცხადა „უფლის ანგელოზი“; მაგრამ ამავე წიგნის მომდევნო თავებიდან და წიგნიდან „საქმე მოციქულთა“ ნათელია, რომ ეს აღთქმის ანგელოზი თავად უფალია, ყოვლადწმიდა სამების მეორე პირი.

წმიდა სტეფანე დაადანაშაულეს, თითქოს მან დაგმო მოსე. მაგრამ იგი მოსეს შესახებ საუბრისას უდიდეს რჯულმდებელს გამოსახავს ყველაზე ნათელი სახით. ასე არ საუბრობენ იმ ადამიანზე, რომელიც არ უყვართ ან ჩვეულებრივ ადამიანად თვლიან. სტეფანე ახსენებს ხალხს წინაპართა მიერ მოსეს უარყოფას და სურს მიიყვანოს ებრაელები იმ აზრამდე, რომ ისინი „ქედფიცხელნი, გულითა და ყურით წინადაუცვეთელნი, გამუდმებით ეურჩებიან წმიდა სულს, ისინიცა და მათი მამებიც“ (7:51).

9. მოსეს ხუთწიგნეულში არაფერია ნათქვამი ისრაელების მიერ უდაბნოში მოლოქისა და ღმერთ რაფანის ვარსკვლავის თაყვანისცემაზე; მაგრამ მათდამი მსახურებაში ადანაშაულებს ებრაელებს წინასწარმეტყველი ამოსი (5:26-27): „დაატარებდით თქვენი მოლოქის და ქიუნის კარავს, თქვენს კერპებს, თქვენი ღმერთის რაფანის ვარსკვლავს, თქვენსავე ნაკეთებს“ და სწორედ ამ სიტყვებს იმოწმებს წმიდა სტეფანე.

განმმარტებლები ვარაუდობენ, რომ აქ ღმერთების სახელში იგულისხმება ძველი ნაციონალური ებრაული ღმერთები, რომელთა გამოსახულებებსაც თაყვანს სცემდნენ ებრაელები ეგვიპტეში ოქროს ხბოს სახით. ამოს წინასწარმეტყველთან პირდაპირ წერია: „თქვენს კერპებს, თქვენი ღმერთის რაფანის ვარსკვლავს, თქვენსავე ნაკეთებს“. LXX -ის განმმარტებლებმა განმარტეს ეს ადგილი ასე: მოქოლის კარავი და ღმერთ რაფანის ვარსკვლავი, რომლის ქვეშ ჩვეულებრივ, იგულისხმება პლანეტა სატურნი. მაგრამ სატურნისადმი თაყვანისცემა არსად არ არის ცნობილი ებრაელებთან. თვით სახელი რაფანი ეგვიპტური წარმოშობისაა და აღნიშნავს ცის ღმერთს ან მზეს. ალბათ, ეს გამოსახულება სურდათ გამოესახათ ებრაელებს, როცა მოსთხოვეს აარონს ჩამოესხა მათთვის ღმერთები. აარონმაც დაუთმო ხალხს და ჩამოასხა კერპი, რომელსაც თაყვანისცემდნენ ებრაელები მანამდე, სანამ მოსეს გამოეცხადა ღმერთი და უთხრა: „მიგიღებთ ჩემს ერად და ვიქნები თქვენი ღმერთი. გეცოდინებათ, რომ მე ვარ უფალი, თქვენი ღმერთი, ეგვიპტელთა კირთებისგან თქვენი გამომხსნელი“ (გამოსვლ. 6:7).

წმიდა სტეფანეს მოჰყავს წინასწარმეტყველ ამოსის სიტყვები ღმერთის მიერ ისრაელის უარყოფისა და მშობლიური მიწიდან

გადასახლების შესახებ და მის სიტყვებს: „ამიტომაც დამასკოს იქით გადაგასახლებთ“ ცვლის შემდეგი სიტყვებით: „ბაბილონს იქით გადაგასახლებთ“. ასეთი ცვლილების მიზანია - ძლიერად იმოქმედოს ებრაელთა გონებასა და გულზე, რამდენადაც წინასწარმეტყველის სიტყვები გადასახლების შესახებ ეკუთვნის თავდაპირველად ისრაელის 10 შტოს, რომლებიც ნამდვილად გადასახლეს ასურეთში, დამასკოს იქით; ანუ იუდეველებს, რომლებიც მიიღებენ ისრაელის ცოდვას, დაექვემდებარებიან მსგავს სასჯელს, გადასახლებენ ბაბილონს იქით. ბაბილონის ტყვეობა უფრო ცნობილი იყო სტეფანეს თანამედროვეებისათვის და ამიტომაც მოჰყავს სტეფანეს ეს მინიშნება.

სინედრიონის სასამართლო, უფრო სწორად, სტეფანეს სიტყვა შეაწყვეტინა ბრბოდ ქცეულმა ხალხმა. როგორადაც გაბოროტებული არ უნდა ყოფილიყვნენ სინედრიონის წევრები სტეფანეს წინააღმდეგ, მათ არ შეეძლოთ ფორმალურად ეწარმოებინათ სასამართლო მასზე, თუკი არ მოისმენდნენ დადანაშაულებულის ახსნა-განმარტებას და არ მოიკვლევდნენ მასზე მოწმობებს. ჩვენ ვხედავთ, სტეფანემ ძლივს წარმოსთქვა სიტყვები: „აჰა, ვხედავ გახსნილ ცას და კაცის ძეს, ღვთის მარჯვნივ მდგომს“, რომ ბრბო აღშფოთდა ამის გამო, შეიპყრეს იგი, გაიყვანეს ქალაქგარეთ და ქვებით ჩაქოლეს, როგორც ღვთისმგმობელი.

ამ დროისათვის იუდეველებს უკვე წართმეული ჰქონდათ რომაელებისგან სიკვდილით დასჯის უფლება, მაგრამ სტეფანეს ჩაქოლვა იყო არა სინედრიონის განაჩენი, არამედ ხალხის ფანატიზმის აფეთქება. სინედრიონს შეეძლო მხოლოდ ჩუმად, არაოფიციალურად დაეჭირა მხარი ასეთი ფანატიზმისათვის და თავად მოეხსნა პასუხისმგებლობა აღსრულებულ ფაქტზე. აღშფოთებული მასის გაჩერება კი არ შეეძლო არც სინედრიონს, არც რომაულ გარნიზონს, რომელიც ძალიან უმნიშვნელო იყო იერუსალიმში და ძლიერდებოდა მხოლოდ დიდი დღესასწაულებისას.

ფილიპე დიაკონი (8:1-40)

ქრისტეს რწმენის გვრცელება სამარიაში. სიმონ მოგვი.
ეთიოპელი დედოფლის საჭურისი.

პირველმოწამე სტეფანეს სისხლმა ვერ დააცხრო ეკლესიის მტრების მრისხანება, უფრო ალაგზნო ისინი. ვერც ქრისტეს მორწმუნეთა ქადაგებების მოშურნეობა შეაჩერა, არამედ კიდევ უფრო შეუწყო ხელი მის გავრცელებას. ახალგაზრდა სავლე ეთანხმებოდა სტეფანეს ჩაქოლვას, აქაც ისწრაფვის, მოიპოვოს ქრისტეს ეკლესიის მდევნელის სახელი. იგი იჭრება მორწმუნეთა სახლებში, ძალით გამოყავს ქალები და კაცები და საპყრობილეში ყრის.

იერუსალიმში დევნილი მორწმუნეები გაიფანტებიან პალესტინისა და სამარიის სხვადასხვა ქალაქში და იქ ავრცელებენ ქრისტეს სიტყვას. სული წმიდით აღვსილი ფილიპე დიაკონი წარმატებით ქადაგებს ქრისტეს სამარიელებთან და ადასრულებს მათთან დიდ სასწაულებს. სამარიტელთაგან მრავალი ირწმუნებს ქრისტეს და მოინათლება მისი სახელით. სამარიტელი ყოფილი მოგვი სიმონიც ერწმუნა ქადაგების ძალას და მოინათლა, მაგრამ, როდესაც იერუსალიმიდან გამოგზავნეს მოციქულები პეტრე და პავლე ახალმოინათლულებზე სული წმიდის გარდამოსვლისათვის, სიმონი მოინდომებს ფულით იყიდოს ხელდადების სული წმიდის მადლი. მოციქულები ამხელენ მას სიწმიდის ფულით ყიდვაში და მოუწოდებენ სინანულისაკენ, მაგრამ ის არ შეინანებს თავის ცოდვას, არამედ მხოლოდ სთხოვს მოციქულებს: „შევედრეთ ჩემთვის უფალს, რომ თქვენი ნათქვამიდან არა მოიწიოს რა ჩემზე“.

შემდეგ ამისა „უფლის ანგელოზი ეუბნება ფილიპეს: წადი და სამხრეთით დაუყევი უდაბურ გზას, იერუსალიმიდან რომ ეშვება ღაზისაკენ. ისიც ადგა და წავიდა. და, აჰა, ერთი ეთიოპიელი კაცი, საჭურისი, ეთიოპიის დედოფლის, კანდიდეს დიდებული და მთელი მისი საუნჯის მცველი, თაყვანისცემად რომ მისულიყო იერუსალიმს, უკანვე ბრუნდებოდა და თავის ეტლში მჯდომარე კითხულობდა ესაია წინასწარმეტყველს. მაშინ სულმა უთხრა ფილიპეს: მიდი და მიუახლოვდი ამ ეტლს. ფილიპეც მივიდა და, როცა გაიგონა, რომ ესაია წინასწარმეტყველს კითხულობდა, ჰკითხა: თუ გესმის, რასაც კითხულობ? მან კი მიუგო: როგორ გავიგებ, თუკი არავინ

განმიმარტავს? და სთხოვა ფილიპეს, ასულიყო და მის გვერდით დამჯდარიყო. ხოლო წერილის ადგილი, რომელსაც ის კითხულობდა, შემდეგი იყო: „კრავივით მიიყვანეს დასაკლავად, და როგორც ცხვარი უხმოდაა მისი მპარსველის წინაშე, ისე მასაც არ დაუძრავს კრინტი. მისი სიმდაბლის გამო წაერთვა სამართალი, და მის გვარტომს ვინ განგვიმარტავს? რადგანაც მიწიდან აღიხოცა სიცოცხლე მისი“. მიუგო საჭურისმა და უთხრა ფილიპეს: გემუდარები, ვისზე ამბობს წინასწარმეტყველი ამას, თავის თავზე თუ სხვაზე? ფილიპემ გახსნა ბაგენი და, ამ წერილიდან მოყოლებული, ახარებდა მას იესოს. ამასობაში მგზავრები წყალს მიადგნენ და საჭურისმა თქვა: აჰა, წყალი, რა მიშლის ხელს, რომ მოვინათლო? ფილიპემ უთხრა: თუ მთელი გულით გწამს, შეიძლება. მან კი მიუგო: მწამს, რომ იესო ქრისტე ღვთის ძეა. და ბრძანა გაეჩერებინათ ეტლი: ორივენი ჩავიდნენ წყალში, ფილიპეც და საჭურისიც, და მონათლა იგი. წყლიდან ამოვიდნენ თუ არა, ფილიპე წარიტაცა უფლის სულმა, ასე რომ, საჭურისმა ვეღარ იხილა იგი და გახარებული გაუდგა თავის გზას. ფილიპე კი აზოტეში აღმოჩნდა; მიდიოდა და ახარებდა ყველა ქალაქს, ვიდრე მივიდოდა კესარიაში“

სინედრიონი ამ დრომდე კრძალავდა იესო ქრისტეს შესახებ ქადაგებას, თითქოს ეშინოდა ხალხისგან შურისძიებისა მათგან განსჯილი მართალი ადამიანის მკვლელობის გამო. ახლა კი იესო ქრისტეს მიმდევრების ქადაგებაში დაინახეს ღვთისა და მოსეს რჯულის გმობა, ღვთისგან დადგენილი რელიგიის იესოსა და მისი მოწაფების ახალი სწავლებით ჩანაცვლების მცდელობა. ერთი სიტყვით, მიიჩნიეს ისინი რელიგიისა და სამშობლოს მოღალატეებად და გამოაცხადეს ახალი სწავლების მქადაგებელთა და მიმდევართა ოფიციალური დევნა. სტეფანეს წინააღმდეგ გამართულმა „წარმატებულმა“ სასამართლომ გამოაცოცხლა მდევნელები და ის, ვინც ადრე სტეფანეს მოწამეობრივი სიკვდილის მხოლოდ მოწმე იყო, ახლა თვითონ მოევლინა მტანჯველად ქრისტეს ეკლესიას და საპყრობილეები აავსო დევნილებით. მაგრამ ქრისტიანების დევნა თვით ეკლესიის მომავლისთვის გახდა საჭირო: ქადაგება იერუსალიმიდან გადავიდა სხვა ქალაქებში და მრავალთა მონაპოვარი გახდა.

ფილიპე დიაკონი, სტეფანეს მსგავსად, ქადაგებდა ღვთის სიტყვას, ახდენდა სასწაულებს, ნათლავდა მორწმუნეებს, თუმცა სული წმიდის გარდამოსვლისთვის ხელს არ ადებდა მათ. ეს გვაჩვენებს, რომ პირველ ეკლესიაში განასხვავებდნენ მღვდლობის ხარისხებს, ვალდებულებებსა და უფლებებს. დიაკვნის ხარისხი, როგორც ყველაზე დაბალი, არ აძლევდა ხელდადების ძალაუფლებას.

სიმონ მოგვი ახდენდა ცრუ სასწაულებს და, რათქმაუნდა, სარგებლობდა ბუნების ძალების ცოდნით, დიდ ვინმედ მოჰქონდა თავი. ეკლესიის მამები მის შესახებ ბევრს მოგვითხრობენ. ის იყო ქრისტეს ეკლესიაში პირველი მოწინააღმდეგე და ერესიარქი ან, როგორც უწოდებს

მას წმიდა ეგნატე (ტრალიელის მიმართ ეპისტოლე), სატანის პირველშობილი ძე. მოციქულებმა უარყვეს იგი. როგორც გადმოცემა გვაუწყებს, სიმონი შემდეგ გამოვიდა მათ წინააღმდეგ და თავისი გრძნეულების ძალით სურდა დაემარცხებინა ღვთის ძალა, მაგრამ მოციქულების მიერ შერისხული, გარდაიცვალა უდროოდ. მისი სახელი შემორჩა, როგორც სიწმიდით ვაჭრობის ცოდვის აღმნიშვნელი (სიმონია), რომელიც პირველად მასში გამოვლინდა.

1. ძველ გარდამოცემებზე დაყრდნობით შეიძლება დავამატოთ ის, რომ სიმონმა თავი გამოაცხადა უსასრულო არსებად, ძველადღესწავლულ იეჰოვად და ამბობდა, რომ ძველ აღთქმაში ის განცხადდა, როგორც მამა, ახალ აღთქმაში მდინარე იორდანეზე, როგორც ძე ღვთისა, იესო ქრისტე, ხოლო ამაღლებისას გარდამოვევლინა მოციქულებზე, როგორც ნუგეშისმცემელი სული წმიდა.

ახალმონათლულებზე სული წმიდის გარდამოვლინებისათვის იერუსალიმიდან იგზავნებიან მოციქულები პეტრე და იოანე, რომლებიც აღასრულებენ სამარიტელებზე ხელის დადებას და გარდამოუვლენენ მათ სულიწმიდის მადლს. ეს ხელდადება შემდგომში შეიცვლება მირონცხებით და როგორც მონათხრობიდან ჩანს, არის ნათლობისაგან განსაკუთრებული საიდუმლო, რომელსაც მხოლოდ ეპისკოპოსები ან, როგორც მართლმადიდებელ ეკლესიაშია მიღებული, მღვდლები აღასრულებენ, მაგრამ ეპისკოპოსისგან ნაკურთხი მირონის საშუალებით. ამ საიდუმლოს ძალა და მნიშვნელობა გამოვლინდა პეტრე და იოანე მოციქულების მიერ.

ამ საიდუმლოს უარყოფელნი ვერ იგებენ, რისთვის არის საჭირო სული წმიდის ძღვნების განსაკუთრებული გარდამოვლენა იმათზე, ვინც მონათლულია სულითა და წყლით. ამდენად, თვლიან სული წმიდის გადმოსვლას მხოლოდ ნათლობის საიდუმლოს დამატებად. ასევე ვერ ხვდებიან, თუ რატომ ვერ აღასრულებს საიდუმლოს ამ დამატებას იგივე დიაკონი, რომელმაც აღასრულა თავად საიდუმლო და საჭიროა კიდევ უფრო მაღალი ხარისხი - მოციქულები, რომლებიც აღჭურვილნი არიან ეკლესიაში უმაღლესი ძალაუფლებით - ეპისკოპოსობით.

2. ფილიპე დიაკონი ქრისტეს სარწმუნოებაზე მოაქცევს ეთიოპიის დედოფლის საჭურისს, მაშინ როდესაც მოსეს რჯულის მიხედვით (მეორე რჯ. 23:1), ისინი არ უნდა შესულიყვნენ უფლის ტაძარშიც კი. ხსენებული საჭურისი ბრუნდებოდა იერუსალიმიდან, სადაც ის ჭეშმარიტი ღმერთის თაყვანსაცემად იყო მისული. აქ ჩვენ ვხედავთ უკვე ახალი სულის ქროლვას და იმ შეზღუდვების უკუგდებას, რომლებიც ეხება არა რელიგიის არსს, არამედ მის კერძო გამოვლინებებს; ვხედავთ ისაიას წინასწარმეტყველების (56: 4-6) აღსრულებას, რომ „საჭურისებს, რომლებიც ინახავენ ჩემს შაბათებს, ირჩევენ ჩემთვის სასურველს და მტკიცედ უჭირავთ ჩემი აღთქმა, მივცემ ჩემს სახლში და ჩემს კედლებს

შორის ძეგლს და სახელს, ჩემს ვაჟებზე და ასულებზე უკეთესს, საუკუნო სახელს მივცემ, რომელიც არ წაიშლება“.

საჭურისის მიერ ისაიას წინასწარმეტყველებიდან წაკითხული ადგილი როგორც ძველადთქმისეულ, ისე ახლადთქმისეულ ეკლესიაში ეკუთვნოდა და ეკუთვნის მესიის ვნებას. მაგრამ, როგორც ჩანს, საჭურისი არ იცნობდა მაშინდელ რაბინებთან გაბატონებულ განმარტებას ან კიდევ არ აკმაყოფილებდა იგი და ამიტომაც, შეიძლება თვითონვე კითხულობდა აღნიშნულ ადგილს მისი ჭეშმარიტი მნიშვნელობის გასაგებად. ფილიპეს კითხვა იძულებულ სხდის საჭურისს ეძებოს თავისი გაუგებრობის გადაწყვეტილება მასთანვე. წინასწარმეტყველ ისაიას მოყვანილი ადგილი სიტყვასიტყვით იკითხება LXX-ის თარგმანში, რომელიც გავრცელებულიყო ეგვიპტესა და მის მოსაზღვრე ქვეყნებში; ამიტომაც ეთიოპელს შეეძლო წინასწარმეტყველ ისაიას წიგნი წაეკითხა ბერძნულ თარგმანში.

სავლეს მოქცევა

(9: 1-30)

იერუსალიმში ქრისტიანების პირველი დევნის წამოწყებამ გამოაცალა მათ ქადაგების ერთ-ერთი უმთავრესი და უძლიერესი გამავრცელებელი. თუმცა ღვთის განზრახვამ განიმზადა თავისთვის სახარების ქადაგებისთვის რჩეული ჭურჭელი სწორედ მდევნელთაგან.

„ხოლო სავლე, რომელიც კვლავ მძვინვარებდა და სიკვდილს უქადდა უფლის მოწაფეთ, მღვდელმთავართან მივიდა. და გამოსთხოვა ეპისტოლენი დამასკოს სინაგოგებისადმი, რათა თუ ამ მოძღვრების მიმდევარს ჰპოვებდა ვინმეს, კაცსა თუ ქალს, შებორკილი მიეყვანა იერუსალიმს. გზად მიმავალი რომ მიუახლოვდა დამასკოს, ანაზდეულად ნათელმა მოიცვა ზეცით. მიწაზე დაეცა და მოესმა ხმა, რომელმაც უთხრა: საულ, საულ, რად მდევნი მე? მიუგო: ვინა ხარ, უფალო? მან კი თქვა: მე ვარ იესო, რომელსაც შენ სდევნი. გაგიჭირდება წიხლვა დეზისა. შეძრწუნებულმა და გაოგნებულმა უთხრა: რას მიბრძანებ, რა ვქნა, უფალო? ხოლო უფალმა მიუგო: ადექი, შედი ქალაქში და იქ გაიგებ, რისი ქმნაც გმართებს. მის მხლებლებს ენა ჩავარდნოდათ; ხმა კი ესმოდათ, მაგრამ ვერავის ხედავდნენ. წამოდგა სავლე მიწიდან, თვალები გახელილი ჰქონდა, მაგრამ ვერავის ხედავდა. ხელი ჩაჰკიდეს და ასე შეიყვანეს დამასკოში. სამი დღე ვერას

ხედავდა; არც ჭამდა და არც სვამდა. ხოლო დამასკოში იყო ერთი მოწაფე, სახელად ანანია, რომელსაც ჩვენებით უთხრა უფალმა: ანანია! და მან მიუგო: აქ ვარ, უფალო! უთხრა მას უფალმა: ადექი და მიდი ქუჩაზე, რომელსაც ჰქვია „სწორი“, და იუდას სახლში იკითხე ტარსოსელი კაცი, სახელად სავლე; აი, იქ ლოცულობს იგი.. ხოლო სავლემ ჩვენებით იხილა კაცი, სახელად ანანია, რომელიც მივიდა და ხელი დაადო, რათა კვლავ ახელოდა თვალი. მიუგო ანანიამ: უფალო, ბევრისგან მსმენია ამ კაცზე, რამდენი ბოროტება უყო შენს წმიდებს იერუსალიმში. აქაც მღვდელმთავრებისაგან მიუღია უფლება, რომ შეკრას ყველა, ვინც ახსენებს შენს სახელს. მაგრამ უფალმა უთხრა: წადი, რადგან ჩემს რჩეულ ჭურჭლად მიცვნი იგი, რათა ატაროს ჩემი სახელი ხალხთა, მეფეთა და ისრაელის ძეთა წინაშე. მე ვუჩვენებ, რაოდენ ვნებას დაითმენს ჩემი სახელის გულისთვის. წავიდა ანანია, შევიდა იმ სახლში, ხელი დაადო და უთხრა: საულ, ძმაო, უფალმა იესომ გამომგზავნა, გზად მიმავალს რომ გეჩვენა, რათა თვალი აგეხილოს და აღივსო სულით წმიდით. მაშინვე, თითქოს თვალზე ქერცლი გადასძვრათ, თვალი აეხილა, ადგა და ნათელ იღო. საზრდო მიიღო და მომაგრდა. რამდენიმე დღე მოწაფეებთან დაჰყო დამასკოში. დაუყოვნებლივ დაიწყო ქადაგება სინაგოგებში და ამბობდა, რომ ქრისტე ძე არის ღვთისა. ყველა მსმენელი განცვიფრებული ამბობდა: განა ეს არ არის, იერუსალიმში მუსრს რომ ავლებდა ამ სახელის მხმობელთ? აქაც ხომ იმისთვის მოვიდა, რომ შეეკრა და მღვდელმთავართათვის მიეგვარა ისინი? სავლე კი სულ უფრო ძლიერდებოდა და საგონებელში აგდებდა დამასკოელ იუდეველებს, რადგანაც ამტკიცებდა, რომ ეს არის ქრისტე. საკმაოდ დრომ რომ განვლო, იუდეველებმა განიზრახეს მოეკლათ იგი. მაგრამ სავლემ გაიგო მათი განზრახვა, ვინაიდან დღე და ღამ მოსაკლავად უდარაჯებდნენ კართან. მაშინ მოწაფეებმა ღამით აიყვანეს და გალავნიდან ჩაუშვეს გოდრით. სავლე იერუსალიმში მივიდა და ცდილობდა შეერთებოდა მოწაფეებს, მაგრამ ყველას ეშინოდა მისი, რადგანაც არ სჯეროდათ, რომ მოწაფე იყო. ხოლო ბარნაბამ წაიყვანა იგი, მოციქულებს მიჰგვარა და უამბო მათ, როგორ იხილა გზაზე უფალი, რა უთხრა უფალმა მას და რა თამამად ქადაგებდა დამასკოში იესოს სახელით. ასე დარჩა მათთან ერთად იერუსალიმში, მიმოდიოდა და თამამად ქადაგებდა უფლის სახელით. ელაპარაკებოდა და ეპაექრებოდა ელინისტებსაც, ისინი კი ცდილობდნენ მოეკლათ იგი. ეს რომ გაიგეს ძმებმა, კესარიაში წაიყვანეს და ტარსოსს წარგზავნეს“.

დევნის გაძლიერების დროს მორწმუნეები გაიფანტნენ, მაგრამ მოციქულები, როგორც მახარებელი ლუკა ამბობს, იერუსალიმში დარჩნენ

და რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, დევნა მათ არ შეხებია, მიუხედავად იმისა, რომ სავლე მორწმუნეთა სახლებში იჭრებოდა, შეიპყრობდა მათ და საპყრობილეში სვამდა. შესაძლებელია, მოციქულები სინედრიონს არ იზიდავდა, რადგანაც მათ შეეძლოთ თავის დაცვა სასამართლოში და ამიტომაც არ იდევნებოდნენ, უფრო მართებულია, ვთქვათ, რომ თვით ღვთის განზრახვა იფარავდა მათ მდევნელებისგან.

სავლემ გამოითხოვა მღვდელმთავრებისგან დამასკოს სინაგოგების მიმართ ეპისტოლეები, რათა ქრისტიანების დევნა განეგრძო. თუმცაღა დამასკო იერუსალიმს ფარგლებს გარეთ მდებარეობდა, მაგრამ იქ მყოფი იუდეველები რელიგიური მიმართებით თავიანთ თავს თვლიდნენ იერუსალიმთან დამოკიდებულად.

1. მახარებელ ლუკას მოთხრობით, სავლეს „მხლებლებს ენა ჩავარდნოდათ; ხმა კი ესმოდათ, მაგრამ ვერავის ხედავდნენ“. მაგრამ მოციქული პავლე ამ მოვლენის შესახებ ამბობს (საქმ. 22:9), რომ მათ დაინახეს ნათელი, მაგრამ სავლესთან მოლაპარაკე ხმას ვერ იგებენ; ხოლო სხვა ადგილას პავლე იმავე მოვლენის თხრობისას (საქმ. 26:13) შენიშნავს, რომ „გზაზე ნათელი ვიხილე ზეცით, რომელიც აღემატებოდა მზის ბრწყინვალეობას და მეც მომიცვა და ჩემი მხლებლებიც“. თავად პავლემ უფალიც იხილა (საქმ. 26:16 და 1 კორ. 9:1) და ნათელიც, უფლის ხმაც გაიგონა და თავადაც ესაუბრა მას.

როგორც ჩანს, ეს ჩვენებები არ გამორიცხავენ ერთმანეთს, რადგანაც ერთი მოვლენის მხოლოდ სხვადასხვა ნაწილია აქ აღებული. თუკი შევაერთებთ მათ, შეგვიძლია წარმოვიდგინოთ სავლეს შემთხვევა ასეთ წესრიგში: როდესაც ნათელმა მოიცვა სავლე და მისი მხლებლები, ყველანი შიშისაგან პირქვე დაემხვნენ. მხლებლები გარკვეული ხნის შემდეგ წამოდგნენ და გაიგონეს რაღაც ხმა, რომელიც სავლეს ესაუბრებოდა. მათ ვერ გაიგეს საუბარი და ვერც სიტყვები გაარჩიეს (=იოან. 12:28-29), ამიტომაც უფრო მეტად თავზარი დაეცათ. სხვა ასეთი საინტერესო მაგალითი - ხმების აღქმის მსგავსი განსხვავება გვხვდება იოანეს სახარებაში (12:28-29: „გაისმა ხმა ზეცით: განვადიდე და კვლავაც ვადიდებ! იქ მდგომმა ხალხმა ამის გაგონებაზე თქვა: იქუხაო; სხვები კი ამბობდნენ: ანგელოზი ეუბნა მას“).

სავლე უფლის ხილვის დროს თავის მხლებლებზე უფრო მეტად შეძრწუნდა სასწაულებრივი ნათლითა და დაბრმავებული არც კი წამომდგარა დაცემის შემდეგ, არამედ მხოლოდ ისმენდა უფლის ხმას და პასუხობდა. ამგვარად, დროის სხვადასხვა მონაკვეთში ერთი და იმავე მოვლენის თხრობისას არ შეინიშნება არავითარი წინააღმდეგობა, არამედ მხოლოდ მტკიცდება სასწაულებრივი ხილვის სინამდვილე.

სავლეს მოქცევა არის ქრისტიანული ეკლესიის ერთ-ერთი უმთავრესი სასწაული. სასტიკი მდევნელი ღვთის ძალით გადაიქცევა დევნილი ეკლესიის მოშურნე მოციქულად. მათთვის, ვინც უარყოფს ზებუნებრივს, მსგავსი მოქცევა ყოველთვის აუხსნელი მოვლენაა,

გადაუჭრელი ამოცანაა. ეგზეგეტიკის ისტორია იცნობს ასეთი აუხსნელი ფაქტების ბევრ მაგალითს. ნაწილი განმარტავს სავლეს მოქცევას, როგორც ფსიქოლოგიურ აქტს, რომელიც დაკავშირებულია მის ადრინდელ ცხოვრებასთან, განსაკუთრებით გამალიელისა და სტეფანეს სიტყვასთან, დაბოლოს, სტეფანეს სიკვდილთან.

2. გამალიელის მოწაფე სავლეს შეეძლო გაეგონა თავისი მასწავლებლისგან ის, რაც მან წარმოთქვა სინედრიონში: „თუ ეს ზრახვა ანდა საქმე კაცთაგან არის, ჩაიშლება. ხოლო თუ ღვთისაგან არის, თქვენ ვერ ჩაშლით მას; მაშ, გაფრთხილდით, ღვთისმბრძოლებად არ შეირაცხოთ“. შესაძლებელია, რომ ეს სიტყვები ღრმად აღბეჭდილიყვნენ ახალგაზრდა სავლეს სულში ისევე, როგორც სტეფანეს სიტყვები: „ქედფიცხელნო, გულითა და ყურით წინადაუცვეთელნო, გამუდმებით რომ ეურჩებით წმიდა სულს, თქვენცა და თქვენი მამებიც“.

სავლე ღრმად იყო დარწმუნებული სინედრიონის კეთილგანზრახვასა და სამართლიანობაში. მის წევრებს შორის იგი ხედავდა ისეთ ღირსეულ ადამიანებს, როგორიც იყო გამალიელი. სავლე, რათქმაუნდა, თავდაპირველად ვერანაირ ეჭვს ვერ შეიტანდა სტეფანესა და ახალი სწავლების მიმდევარებისადმი სინედრიონის დამოკიდებულების არასამართლიანობაში, ის მხოლოდ აინთებოდა მათ წინააღმდეგ საბრძოლველად. თუმცა ამასთანავე შეუძლებელია, მას არ შეენიშნა ის უდიდესი სიმშვიდე, ყოვლისმომცველი სიყვარული, რომელიც აისახა ქვებით ჩაქოლილი მოწამის სახეზე.

სავლე გაიტაცა რჯულის დამცველი ქრისტიანების დევნის მოშურნეობამ და მან ისევ დაინახა ის სიმშვიდე, ის სიყვარული, ზეციური ჯილდოს მიღების ის რწმენა, რომელიც გამოისახებოდა მოწამეთა ნათელ სახეებზე. შესაძლოა, სწორედ ამ დროს ჩასახულიყო ახალგაზრდა კაცის სულში თავისი საქმის სამართლიანობისადმი ეჭვი და დაბადებულიყო კითხვა: ნუთუ აქ, ახალი სწავლების ამ გზაზე, არის ის უდიდესი მადლი, რომელსაც მცირე ასაკიდანვე ეძებდა ყოველი მართლმორწმუნე ისრაიტელის სული და რომლის შესაძლებლობას არ იძლეოდა არც რჯული, არც მსხვერპლი და არც მომავლის წინასახეები. სწორედ ასეთი აზრების ზეგავლენით, დამასკოს გზაზე ნანახსა და გაგონილზე ფიქრებით, მის წარმოსახვაში იხატება ქრისტიანული მამაცობისა და მოთმინების ახალი სურათები, ამ წუთებში ისევ აღდგება მის წინაშე მომაკვდავი სტეფანეს ზეცის მიმართ, ვიღაც ღვთის ძის მიმართ, მიპყრობილი ნათელი სახე და უნებურად ჩნდება გრძნობა, რომ ეს არ შეიძლებოდა ყოფილიყო მოჩვენებითობა, არც ტყუილი, არც ცდუნება. ეს გრძნობა უნებურად მოიცავს სავლეს. იგი თვალებს ზეცად აღაპყრობს და ისურვებს, თავადაც იხილოს ის ძე ღვთისა, ის ნათელი, რომელიც აღიბეჭდა პირველმოწამის სახეზე. და მან იხილა ეს ნათელი: მის სულში მოხდა უდიდესი გარდატეხა!... დიახ, იქ, იმ ადამიანებში, არის ჭეშმარიტება! დიახ, მე, ღვთისმბრძოლი, მდევნელი ვარ!... და უნებური შიში ავსებს სავლეს გულს, მოიცავს მთლიანად მის არსებას და ეცემა პირქვე და ესმის ხმა: „საულ, საულ, რად მდევნი მე? გაგიჭირდება წიხლვა დეზისა“. ამ სიტყვებით მისი მოქცევა აღსრულდება: მდევნელი თვითონ ხდება მქადაგებელი! აი ასეთია, ზოგიერთი მოსაზრებით, სავლეს სულში მომხდარი ფსიქოლოგიური პროცესი.

შეუძლებელია, ბოლომდე დავეთანხმოთ ამ ვარაუდს. მსგავს პროცესს შეეძლო მხოლოდ ბუნებრივად განეწყო სავლე ქრისტიანობის მისაღებად, მაგრამ ვერ მიიყვანდა ქრისტიანობამდე. სავლე არსად და არასდროს არ ახსენებს დევნილი რწმენის მიმართ თავის გრძნობებსა და განწყობილებებს, არამედ ყველგან და ყოველთვის თავის მოქცევას თვლის ღვთის საქმედ. შეეძლო კი კრიტიკულად მიდგომოდა ასეთ ფაქტებს ის ახალგაზრდა კაცი, რომელიც შეჩვეული იყო დაენახა ქრისტიანებში რჯულის დამრღვევები, ხოლო სინედრიონში - ღვთისგან დადგენილი უმაღლესი სასამართლო? თვით წამებულ ქრისტიანთა სიმამაცესა და მოთმინებას შეეძლო საწინააღმდეგოდ განეწყო მდევნელები, დაერწმუნებინა ისინი, რომ ქრისტიანები თავადვე აღიარებენ თავიანთ არაქმშარიტებას და უპასუხისმგებლობას. იმისთვის, რომ მომხდარიყო ასეთი ფსიქოლოგიური გარდატეხა თუნდაც მგზნებარე ახალგაზრდაში, საჭირო იყო ქრისტეს სწავლების კარგი ცოდნა. ეს კი სავლეს არ ჰქონდა. შეეძლო თუ არა სავლეს, რომელმაც საფუძვლიანად შეისწავლა თავისი რჯული და წინაპართა სიბრძნე, გადაეწყვიტა გამხდარიყო ახალი სწავლების - ჯერ კიდევ უცნობი, ყველასგან დაგმოხილი და თავისი ერის თავდაპირველი სწავლების აშკარა მოწინააღმდეგის - მიმდევარი?!

სავლეს მოქცევის ახსნას ფსიქოლოგიური პროცესის გზით შეუძლია მხოლოდ ნაწილობრივ განმარტოს ფაქტის შინაგანი მხარე, მაგრამ ვერ ახსნის მოქცევის მთელ გარემოებებს: ვერც ზეციდან გარდამოსული ნათელი, ვერც ხმა და ვერც სავლეს სიბრძნე ვერ აიხსნება ფსიქოლოგიური გზით. სხვა საშუალებით ამის ახსნა, მაგალითად ჰალუცინაციით, არც კი ღირს განხილველად, რადგანაც მოციქული პავლე მუდმივად განასხვავებს თავისი მოქცევის ფაქტს სხვა ხილვებისგან, რომლებსაც ხშირად ხედავდა იგი. ძნელად წარმოსადენია, რომ ჰალუცინაცია იმდენად დაუფლებოდა პავლეს მთელ არსებას, რომ 30 წლის განმავლობაში მან ვერ შეძლო გამორკვეულიყო მისი შთაბეჭდილებისგან და მიმხვდარიყო, რომ ყველაფერი ეს მხოლოდ ილუზიაა, მგზნებარე წარმოსახვის ბოდვაა. ამას ვერ ვიტყვით პავლეზე, რომელიც გამოირჩევა ნათელი გონებით, ფართო ცოდნითა და მტკიცე რწმენით. ასე იხსენიებენ არა მარტო სავლეს, არამედ პავლეს, უკვე ბრძენ და საქმიან ადამიანს, ავადმყოფობით დაუძლურებულსა და წლებით უხუცესს.

3. გალატელთა მიმართ ეპისტოლეში (1:17-18) პავლე წერს არაბეთში მოგზაურობაზე. იერუსალიმში დაბრუნება კი მოქცევიდან სამი წლის შემდეგ მოხდა. არაბეთში ყოფნის დროს მოციქული არ განსაზღვრავს, ამიტომაც ფიქრობენ, რომ ის ხანმოკლე იყო, რამდენადაც მახარებელი ლუკა წიგნში „საქმე მოციქულთა“ საერთოდ არ ახსენებს ამ ფაქტს. შესაძლოა, ეს გამოწვეული იყოს იმის გამო, რომ მახარებელი ასახავს უმთავრესად მოციქულის მქადაგებლურ საქმიანობას, ხოლო არაბეთში ყოფნას შეიძლება ჰქონოდა მხოლოდ ქადაგებისთვის მოსამზადებელი მიზანი. ამიტომაც, უნდა ვივარაუდოთ, სავლე ქრისტიანობის მიღების პირველ წლებში მხოლოდ მოწმობს დამასკოს სინაგოგებში, რომ იესო ქრისტე ნამდვილად ძე ღვთისაა, ის ჯერ კიდევ არ ქადაგებს და არ ახარებს სახარებას. ამისათვის ის ჯერ კიდევ არ იყო მზად. ამიტომაც,

რადაც მიზეზით, განმარტოვდა არაბეთში, საიდანაც ისევ დაბრუნდა დამასკოში და დაიწყო თავისი მქადაგებლური საქმიანობა. ამ ქადაგებამ განსაკუთრებით გააღიზიანა ებრაელები და ისინი ეძებდნენ შემთხვევას, რათა მოეკლათ იგი. ამ დროს არაბეთის ტახტის მპყრობელი (2 კორ. 11:32) არეტა მეფე ცდილობდა, სავარაუდოდ, ებრაელთა ინტრიგების გამო შეეპყრო სავლე. ერთხელ სავლე სარკმლიდან გოდრით გააპარეს ქალაქიდან და ასე დაუსხლტა იუდეველთა და არეტა მეფის სასჯელს.

4. სავლეს მოქცევისა და იერუსალიმში დაბრუნების შემდეგ სამი წელი გავიდა, მაგრამ იერუსალიმის ქრისტიანებს მაინც ეშინოდათ მისი, უფროსობდნენ მისი მხრიდან რაიმე ვერაგულ ცბიერებას და მხოლოდ ბავშვობის მეგობარმა ბარნაბამ შეძლო იერუსალიმის მორწმუნეების დაახლოება ამ ადამიანთან.

პეტრეს მოციქულებრივი მოგზაურობა (9:31-43)

იმ დროს, როდესაც იერუსალიმისა და დამასკოს ეკლესიები იდევნებიან იუდეველების ან მათი მფარველი წარმართების მიერ, „ხოლო ეკლესიას მთელს იუდეაში, გალილეასა და სამარიაში მშვიდობა ჰქონდა, შენდებოდა, უფლის შიშით წარიმართებოდა და მრავლდებოდა სულით წმიდით ნუგეშცემული“. მოციქულები დროდადრო შემოივლიან ქალაქებსა და ასწავლიან მორწმუნეებს. ერთ-ერთი ასეთი მოგზაურობისას მოციქულ პეტრემ მოინახულა ლიდია და განკურნა ვიღაც ენეასი, რომელიც 8 წელი დავრდომილი იწვა სარეცელზე. ამ სასწაულებრივი განკურნების შესახებ ხმა გავრცელდა იოპეში, სადაც ამ დროს გარდაიცვალა ერთი ქრისტიანი დედაკაცი ტაბითა, რომელიც განთქმულიყო თავისი ქველმოქმედებით. ქრისტიანებმა მიიწვიეს პეტრე იოპეში და მან, ტაბითას მოწყალებით მოხიბლულმა, ღვთის მიმართ ლოცვით აღადგინა იგი მკვდრეთით.

ასისტავი კორნელიუსი (10: 1-48)

აქამდე ქრისტეს ეკლესია ვრცელდებოდა მხოლოდ იუდეველებსა და პროზელიტებს შორის. იესო ქრისტეს წინასწარმეტყველებისა და ბრძანების თანახმად, მოციქულები მოწმობენ და ქადაგებენ მის სწავლებას იერუსალიმში, მთელ იუდეასა და სამარიაში (საქმ. 1:9). მაგრამ, იმავე ბრძანების შესაბამისად, მოციქულებს უნდა დაემოწმებინათ ქრისტეს

შესახებ მთელი ქვეყნიერებისთვის. თავდაპირველად, მოციქულები მხოლოდ ებრაელებს თვლიან მესიის შესახებ ქადაგების მიმდებლედ და ფიქრობენ, წარმართებში ამ ქადაგების გავრცელება შეუძლებელია მხოლოდ იუდეველობაზე მოქცევის გზით, ამიტომაც მოციქულები იმთავითვე უშუალოდ არ ხვდებოდნენ წარმართებს. ისინი ნათლავენ სამარიტელებს, პროზელიტებსა და საჭურისსაც, მართალია უცხოტომელებს, მაგრამ იუდეური რწმენის მიმდევრებსა და წინადაცვეთილებს, რომლებიც არ იყვნენ ებრაელი ერის შთამომავლები. დადგა დრო, როდესაც ქრისტეს სწავლება უნდა გამხდარიყო წარმართული სამყაროს მონაპოვარიც. ამ შემთხვევის მიზეზი შემდეგია.

„კესარიში იყო ერთი კაცი, სახელად კორნელიუსი, ეგრეთწოდებული იტალიური კოჰორტის ასისტავი, კეთილმორწმუნე და ღვთისმოსაში მთელი თავისი სახლეულითურთ, ხალხის ნამდვილი მწყალობელი და მუდამ ღმერთის მიმართ მლოცველი. მეცხრე საათი იქნებოდა, როცა ცხადად იხილა ხილვით, რომ შევიდა მასთან ღვთის ანგელოზი და უთხრა: კორნელიუს! ხოლო მან შეხედა ანგელოზს და შეძრწუნებულმა თქვა: რა გნებავს, უფალო? მან კი მიუგო: შენი ღოცვანი და წყალობანი ავიდნენ ღვთის წინაშე მოსახსენებლად. მაშ, გაგზავნე ხალხი იეპოში და მოუხმე სიმონს, რომელსაც ჰქვია პეტრე. იქ სტუმრადაა ვინმე სიმონ დაბაღისას, ვისი სახლიც ზღვის პირას დგას. როდესაც მასთან მოსაუბრე ანგელოზი გაუჩინარდა, კორნელიუსმა უხმო ორ მსახურს და ღვთისმოსავ მეომარს, თავის ხელქვეითს, ყველაფერი უამბო და იოპეს გაგზავნა ისინი. მეორე დღეს, როცა გზად მიმავალნი უკვე ქალაქს მიუახლოვდნენ, პეტრე ერდოზე ავიდა სალოცავად; იქნებოდა, ასე, ექვსი საათი. მოშივდა და ჭამა მოუწია; ვიდრე რამეს მოუმზადებდნენ, ექსტაზში ჩავარდა იგი. და იხილა გახსნილი ცა, საიდანაც მისკენ ეშვებოდა რაღაც უცნაური ჭურჭელი, ვეება ტილოს მსგავსი, ოთხივე წვერით გამოკრული რომ უახლოვდებოდა მიწას. მასში იყო დედამიწის ბინადარი ყოველგვარი ოთხფეხი, ქვეწარმავალი და ცის ფრინველი. და იყო ხმა მის მიმართ: ადექი, პეტრე, დაკალი და ჭამე. ხოლო მან თქვა: არა, უფალო, რადგანაც არასოდეს მიჭამია რაიმე ბილწი და უწმინდური. კვლავ იყო ხმა მის მიმართ: რაც წმიდა-ყო ღმერთმა, შენ ნუ მიიჩნევ უწმინდურად. ასე განმეორდა სამჯერ, და კვლავ ამაღლდა ჭურჭელი ზეცად. ვიდრე განცვიფრებული პეტრე ფიქრობდა, ნეტა რას უნდა ნიშნავდეს ჩემს მიერ ხილული ჩვენებაო, - აჰა, კორნელიუსის გამოგზავნილმა კაცებმა სიმონის სახლი იკითხეს და ჭიშკართან შედგნენ. დაიძახეს და იკითხეს: აქ ხომ არ არის სიმონი,

რომელსაც ჰქვია პეტრე? ვიდრე პეტრე ჩვენებაზე ფიქრობდა, სულმა უთხრა მას: აი, სამი კაცი დაგეძებს. ადექი, ჩადი და გაჰყევი მათ: ნულარ ყოყმანობ, ვინაიდან მე მოვავლინე ისინი. პეტრე ჩავიდა და უთხრა მათ: მე ვარ, ვისაც დაეძებთ; რისთვის მოსულხართ? ხოლო მათ თქვეს: ასისტავ კორნელიუსს, მართალსა და ღვთისმოშიშ კაცს, რომელსაც ემოწმება იუდეველთა მთელი ერი, წმიდა ანგელოზმა უბრძანა, შინ მიგიწვიოს და მოისმინოს შენი სიტყვები. მაშინ პეტრემ მიიპატიჟა ისინი და გაუმასპინძლდა. მეორე დღეს კი ადგა და გაჰყვა მათ და ზოგიერთი იოპელი ძმაც თან ახლდა. მეორე დღეს შევიდნენ კესარიაში. მათ მომლოდინე კორნელიუსს ნათესავები და ახლო მეგობრები შემოეკრიბა. როგორც კი შევიდა პეტრე, კორნელიუსი შეეგება, ფეხებში ჩაუვარდა და თაყვანი სცა. პეტრემ კი წამოაყენა და უთხრა: ადექი, მეც ხომ ადამიანი ვარ. მასთან საუბრით შევიდა შინ, სადაც დახვდა ბევრი წვეული. და უთხრა მათ: თქვენ იცით, რომ იუდეველს ეკრძალება უცხოელთან ურთიერთობა და დაახლოება, მაგრამ მე ღმერთმა მიჩვენა, რომ არცერთი ადამიანი არ მიმაჩნდეს ბილწად და უწმინდურად. ამიტომ, როგორც კი მიხმეთ, უყოყმანოდ მოვედი. ახლა გეკითხებით, რისთვის მიხმეთ? კორნელიუსმა თქვა: ოთხი დღის წინ ამ დრომდე ვმარხულობდი, მეცხრე საათს კი შინ შევედი სალოცავად, და, აჰა, დადგა ჩემს წინაშე მოელვარე სამოსით მოსილი კაცი, რომელმაც მითხრა: კორნელიუს, შესმენილ იქნა შენი ლოცვა და შენი წყალობანი მოხსენიებულ იქნენ ღმერთის წინაშე. მაშ, გაგზავნე ხალხი იოპეს და მოუხმე სიმონს, პეტრედ წოდებულს, რომელიც სტუმრადაა სიმონ დაბაღის სახლში, ზღვის პირას. მაშინვე გამოგზავნე ხალხი შენთან და კარგი ქენი, რომ მოხვედრი. ახლა ყველანი ღვთის წინაშე ვდგავართ, რომ მოვისმინოთ ყველაფერი, რაც უფალს უბრძანებია შენთვის. პეტრემ გახსნა ბაგენი და თქვა: ჭეშმარიტად ვრწმუნდები, რომ ღმერთისთვის უცხოა მიკერძოება. არამედ ყველა ხალხში მისი მოშიში და სიმართლის მოქმედი სათნოა მისთვის. მან მოუვლინა სიტყვა ისრაელის ძეთ, რათა ეხარებინა მშვიდობა იესო ქრისტეს მიერ: ის არის ყველას უფალი. თქვენ იცით, რა მოხდა მთელ იუდეაში, გალილეიდან მოყოლებული, იმ ნათლისცემის შემდეგ, რასაც ქადაგებდა იოანე. ვინაიდან სცხო ღმერთმა სულით წმიდითა და ძალით იესო ნაზარეველს, რომელიც დადიოდა, ქველმოქმედებდა და კურნავდა ყველას, ეშმაკისაგან მიმძლავრებულს, რადგანაც მასთან იყო ღმერთი. ჩვენა ვართ ყოველივე იმის მოწმენი, რაც მოიმოქმედა მან იუდეველთა ქვეყანაში და იერუსალიმს; ბოლოს კი ძელზე დაკიდეს და მოკლეს. მაგრამ ღმერთმა აღადგინა მესამე დღეს და მისცა ძალა, გამოცხადებოდა მთელ ხალხს კი არა, არამედ ღვთის

მიერ წინასწარ არჩეულ მოწმეებს, - ჩვენ, რომელნიც მასთან ერთად ვჭამდით და ვსვამდით მისი მკვდრეთით აღდგომის შემდეგ. მან გვიბრძანა გვექადაგა ხალხისთვის და გვემოწმებინა, რომ ის არის ღვთის მიერ განჩინებული ცოცხალთა და მკვდართა მსაჯულად. მისთვის მოწმობს ყველა წინასწარმეტყველი, რომ ვისაც სწამს იგი, მიიღებს ცოდვათა მიტევებას მისი სახელით. პეტრე ჯერ კიდევ ლაპარაკობდა, რომ სული წმიდა გადმოვიდა ყველაზე, ვისაც ესმოდა ეს სიტყვა. წინადაცვეთილ მორწმუნეებს, რომლებიც პეტრეს მოჰყვნენ, უკვირდათ, რომ წარმართებსაც მიეფინათ სული წმიდის ნიჭი. რადგანაც ესმოდათ, როგორ ლაპარაკობდნენ ისინი სხვადასხვა ენაზე და ადიდებდნენ ღმერთს. მაშინ პეტრემ თქვა: ვინ აუკრძალავს წყლით ნათლისღებას ამათ, ჩვენსავით რომ მიიღეს სული წმიდა? და უბრძანა მათ, ნათელ ეღოთ იესო ქრისტეს სახელით. მაშინ სთხოვეს, რამდენიმე დღე დარჩენილიყო მათთან“.

კორნელიუსსა და მის სახლში მყოფ წარმართებზე სული წმიდის გადმოსვლამ პეტრეს მიაწინა, რომ მას შეუძლია მონათლოს წინადაუცვეთელებიც და მონათლა კიდევ. ასე დაედო საწყისი წარმართობიდან მოსულ ეკლესიას.

კორნელიუსის ნათლობის გარემოებებმა გვაჩვენეს, რომ მოციქულები, თავდაპირველად ქრისტეს ეკლესიაში შესვლის წინაპირობად წარმართებისათვის აუცილებლობად თვლიდნენ იუდეველობის მიღებას. ამიტომაც ნათლავდნენ პროზელიტებს - იუდეველობის მიმღებ წარმართებს - და ვერ გადაეწყვიტათ წარმართების პირდაპირი ნათლისღება. პეტრემ იხილა უწმიდური ცხოველები და ზეციდან მიიღო ბრძანება, დაეკლა და ეჭამა ისინი. ამ ფაქტმა დაარწმუნა იგი, რომ რაც ღმერთმა წმიდაყო, მას არ უნდა მიეჩნია უწმიდურად. ხოლო წარმართებზე ნათლობამდე სული წმიდის გარდამოსვლამ დააჯერა პეტრე, რომ ღმერთი არ თვლის წარმართებს უწმიდურად, ე.ი. ღვთის სასუფეველის მიღების უღირსად. პეტრეც მიხვდა, შეადარა ეს ორი ფაქტი ერთმანეთს, არ შეყოვნდა და მონათლა წარმართები იუდეველობაზე მოქცევის გარეშე.

1. კორნელიუსი იყო ასისტავი ე.წ. იტალიური პოლკისა, რომელიც შედგებოდა რომაელებისგან. იგი ცხოვრობდა იუდეველებს შორის და ახლოს გაეცნო მათ რელიგიას, მაგრამ არ იყო პროზელიტი, არ მიუღია წინადაცვეთა, სხვაგვარად, პეტრეს არ გაუჩნდებოდა არავითარი ეჭვი და კითხვა.

კორნელიუსის ნათლობის წინ მოციქული პეტრე სასწაულებრივი ხილვით იგებს, რომ არ უნდა ჩათვალოს უწმიდურად ის, რაც ღვთისთვის წმიდაა. ძველ აღთქმაში წმიდა და უწმუდურ ცხოველთა განსხვავებას და უწმიდურ ცხოველთა საკვებად გამოყენების აკრძალვას ჰქონდა

ნაციონალური და დროებითი მნიშვნელობა. მას უნდა ესწავლებინა ებრაელებისათვის წმიდა ცხოვრება. ეს იყო ებრაელების სხვა ერებისგან გარეგნული განსხვავებისა და გამოყოფის საშუალება. მესიის მოსვლის შემდეგ ასეთი განსხვავება უკვე აღარ იყო საჭირო, რადგან სახარების მიმღები ყოველი ერი განწმედილი და ნაკურთხია ქრისტეს სისხლით. ამდენად ღვთის სასუფეველში „არ არის ბერძენი და იუდეველი, წინადაცვეთილობა თუ წინადაუცვეთელობა, ბარბაროსი, სკვითი, მონა თუ თავისუფალი, არამედ ქრისტეა ყველაფერი და ყველაფერში“ (კოლ. 3:11).

2. პეტრეს შეხვედრისას კორნილიუსი მას „ფეხებში ჩაუვარდა და თაყვანი სცა. პეტრემ კი წამოაყენა და უთხრა: ადექი, მეც ხომ ადამიანი ვარ“. ამ მონაკვეთიდან ჩანს, რომ კორნილიუსი პეტრეს თვლის რაღაც უმაღლეს ღვთაებრივ არსებად და თაყვანს სცემს მას, როგორც ღმერთს, მაგრამ პეტრე აჩერებს მას. ზოგიერთები ამის საფუძველზე აპროტესტებენ წმიდანთა წინაშე მუხლდრეკის საჭიროებას. მაგრამ კორნილიუსი წარმართი იყო და პეტრესადმი თავისი თაყვანისცემით, ნათელია გამოხატა, რომ ის პეტრეს უყურებს, როგორც ღმერთს; მაშასადამე, ეს ფაქტი არ შეიძლება გავაიგივოთ მართებულ ქრისტიანულ თაყვანისცემასთან, როცა წმიდანებს მიეგებათ სათანადო პატივი, როგორც ღვთის მსახურებს, როგორც ღმერთთან ახლო მყოფ ადამიანებს და არა, როგორც ღმერთს.

კორნილიუსს ეცხადება ანგელოზი და ეუბნება, რომ უფალმა შეისმინა მისი ლოცვები და წყალობები და აგზავნის მას პეტრესთან, რომელსაც შეუძლია მაინიშნოს მას ცხოვნების გზა. მოციქული პეტრე შენიშნავს, რომ „ღმერთისთვის უცხოა მიკერძოება, ყველა ხალხში მისი მოშიში და სიმართლის მოქმედი სათნოა მისთვის“ (10:35). ხოლო სულიწმიდა, თითქოს მოციქულ პეტრეს სიტყვების დასამოწმებლად, ხილულად ეფინება ჯერ კიდევ მოუნათლავ წარმართებს და მოუწოდებს მოციქულ პეტრეს მონათლოს ისინი წყლითაც. ჩვეულებრივ, ადამიანს ღვთის მადლის დახმარების გარეშე არ შეუძლია სათნოეყოს ღმერთს, ამიტომაც მისი კეთილშობილება სასურველი იყო ღვთისთვის მხოლოდ ქრისტიანობის მიღების გზით.

მოციქული პეტრე თავის სიტყვაში ქრისტეს შესახებ პირადაპირ არ უწოდებს მას ღმერთს, რათა წარმართებს არ მიეღოთ იესო მათთვის ცნობილ ერთ-ერთ ღმერთად, არამედ საუბრობს მასზე, როგორც ღვთის ცხებულსა და სასწაულთმოქმედზე, რომელთანაც იყო ღმერთი და რომელიც ღმერთმა სიკვდილის შემდეგ აღადგინა.

თუკი ახლოს განვიხილავთ მოციქულის გამოთქმებს ქრისტეს შესახებ, დავრწმუნდებით, რომ აქ საუბარია არა უბრალო ადამიანზე, არამედ ღმერთზე; ამის საფუძველზე იმის დამტკიცება, რომ სწავლება

იესოს ღვთაებრიობის შესახებ არა სამოციქულო სწავლებაა, არამედ მოგვიანო, იქნება დიდი შეცდომა ან მიზანმიმართული ტყუილი.

მოციქული პეტრე გარკვევით ამბობს: „სცხო ღმერთმა სულით წმიდითა და ძალით იესო ნაზარეველს“; „მასთან იყო ღმერთი“; „ღმერთმა აღადგინა მესამე დღეს“; „ის არის ღვთის მიერ განჩინებული ცოცხალთა და მკვდართა მსაჯულად“ - ეს თვისებები საკმაოდ მნიშვნელოვანია და მას ჩვეულებრივ ადამიანს ვერ მივაკუთვნებთ. შემდეგ მოციქული ამბობს, რომ ყოველი მორწმუნე მიიღებს ცოდვათა მიტევებას მისი სახელით. აქ ვლინდება იესოს უმაღლესი ძალა, რომელიც არ შეიძლება, მივაკუთვნოთ ადამიანს. მაშასადამე, ამ დაფარულ სიტყვებში მოციქული გამოხატავს იესო ქრისტეს ისეთი თვისებებით, როგორიც მიესადაგება მხოლოდ ღმერთს.

მოციქულ პეტრეს პასუხი ეკლესიის წინაშე წარმართთა ნათლისღებაზე (11:1-18)

„მოციქულებმა და იუდეაში მყოფმა ძმებმა გაიგეს, რომ წარმართებმაც მიიღეს ღვთის სიტყვა. და როცა პეტრე ავიდა იერუსალიმს, წინადაცვეთილებმა ყვედრება დაუწყეს. და ეუბნებოდნენ: წინადაუცვეთელი ხალხის სახლში შეხვედი და მათთან ერთად ჭამეო. მაგრამ პეტრემ თავიდან დაიწყო, ყველაფერი დალაგებით უამბო და უთხრა მათ: ქალაქ იოპეში ყოფნისას ვლოცულობდი და ექსტაზში ვიხილე ხილვა: ზეციდან ეშვებოდა რაღაც უცხო ჭურჭელი, ვეება ტილოს მსგავსი, და ოთხივე წვერით გამოკრული ჩემამდე დაეშვა. ჩავხედე და დავინახე დედამიწის ბინადარი ყოველგვარი ოთხფეხი, მხეცები, ქვეწარმავლები და ცის ფრინველები. და მომესმა ხმა, რომელმაც მითხრა: ადექი, პეტრე, დაკალი და ჭამე! მე კი ვთქვი: არა, უფალო, რადგანაც არასდროს მიჭამია რაიმე ბილწი და უწმინდური. მეორედაც მომიგო ზეციდან ხმამ: რაც წმიდა-ყო ღმერთმა, შენ ნუ მიიჩნევ უწმინდურად. ასე განმეორდა სამჯერ და ყველაფერი კვლავ ამაღლდა ზეცად. და, აჰა, მაშინვე კესარიიდან ჩემთან გამოგზავნილი სამი კაცი მოადგა იმ სახლს, სადაც მე ვიყავი. სულმა მითხრა, რომ უყოყმანოდ გავყოლოდი მათ. ეს ექვსი ძმა მეახლა და იმ კაცის სახლში მივედი. მან გვიამბო, როგორ იხილა შინ ანგელოზი, რომელიც დადგა და უთხრა მას: იოპეში გაგზავნე ხალხი და უხმე სიმონს, პეტრედ წოდებულს; ის გეტყვის სიტყვებს, რითაც

ცხოვრებით შენცა და მთელი შენი სახლიც. ლაპარაკი რომ დავიწყე, სული წმიდა გადმოვიდა მათზე, ისევე, როგორც ჩვენზე თავდაპირველად. მაშინ გამახსენდა სიტყვა უფლისა, რომელმაც თქვა: იოანე წყლით ნათლავდა ხალხს, თქვენ კი სულით წმიდით მოინათლებით. თუკი ღმერთმა ისეთივე ნიჭი უბოძა მათ, როგორც ჩვენ, რომლითაც ვირწმუნეთ უფალი იესო ქრისტე, მე ვინ ვიყავი, რომ შემძლებოდა წინ აღვდგომოდი ღმერთს? ეს რომ მოისმინეს, დამშვიდდნენ, ადიდეს ღმერთი და თქვეს: ეტყობა, ღმერთმა წარმართთაც მისცა სინანული სიცოცხლისთვისო“.

ასე განმარტავს მოციქული პეტრე ეკლესიის წინაშე წარმართების ნათლობას, მიუხედავად იმისა, რომ ღვთის სულისაგან განსაკუთრებული მინიშნება აქვს. ეს გვაჩვენებს, რომ ქრისტეს ეკლესიაში არაფერი არ უნდა აღსრულდეს ეკლესიის წევრთა პირადი შეხედულებით, როგორი მაღალი და მნიშვნელოვანი უფლება და რწმუნებულებაც არ უნდა ჰქონდეთ მათ. არ გამოირიცხება ისეთი შემთხვევებიც, როდესაც ეკლესიის წევრები ხელმძღვანელობდნენ ღვთის სულის მინიშნებით, როგორც ეს მოხდა მოციქულ პეტრეს შემთხვევაში.

ამავე დროს ეს გახლავთ რომის ეკლესიის მხილება, რომელიც მიაწერს თავის პირველმღვდელმთავრებს უდიდეს პირად უფლებებსა და უპირატესობას. მათ სურთ მოიპოვონ თავიანთთვის საფუძველი მოციქულ პეტრეს უფლებების ფლობისა, იმ პეტრესი, რომელიც თავად ვალდებულია თვლიდა თავს, პასუხი გაეცა იერუსალიმის ეკლესიისათვის თავისი ქცევის გამო. ეს შემთხვევა ამხელს ასევე, იმ სექტანტთა სწავლების უსაფუძვლობას, რომლებიც უარყოფენ ეკლესიის ხელმძღვანელობას და ფიქრობენ, დაკმაყოფილდნენ რელიგიურ ცხოვრებაში თავიანთი გონების მოსაზრებებით.

ბარნაბა და სავლე

(9: 19-30)

დევნის მიუხედავად, მორწმუნეთა რიცხვი ყოველდღიურად იზრდებოდა. ქრისტეს შესახებ ქადაგება სწრაფად ვრცელდებოდა წარმართებშიც, თუმცა იერუსალიმის ეკლესიის გადაწყვეტილება, დაეშვათ წინადაუცვეთელები ნათლობაზე, ჯერ კიდევ არ იყო ცნობილი მთელი ეკლესიისთვის.

„ხოლო სტეფანეს გამო მომხდარი დევნილობის შედეგად გაფანტულებმა ფინიკიას, კიპროსსა და ანტიოქიას მიაღწიეს, მაგრამ იუდეველთა გარდა არავის ეუბნებოდნენ სიტყვას. თუმცა მათ შორის კიპროსელები და კირენელებიც იყვნენ. რომლებიც ანტიოქიაში შესვლისას ბერძნებსაც ელაპარაკებოდნენ და ახარებდნენ მათ უფალ იესოს. და იყო ხელი უფლისა მათთან, ასე რომ, ბევრმა ირწმუნა და მოიქცა უფლის მიმართ. ამ ამბავმა იერუსალიმის ეკლესიასაც მიაღწია და ანტიოქიაში წარგზავნეს ბარნაბა. როცა მივიდა, იხილა მადლი ღვთისა, გაიხარა და ყველას შეაგონებდა, წრფელი გულით დამკვიდრებულიყვნენ უფალში. ვინაიდან კეთილი კაცი იყო, სულით წმიდითა და რწმენით აღსავსე. და შეემატა დიდძალი ხალხი უფალს. მერე ტარსოსს გაემართა სავლეს სამეზნად, იპოვა და ანტიოქიაში ჩამოიყვანა. მთელ წელიწადს იკრიბებოდნენ ეკლესიაში და ასწავლიდნენ დიდძალ ხალხს; ასე რომ, მოწაფეებს პირველად ანტიოქიაში ეწოდათ ქრისტიანები. იმხანად იერუსალიმიდან ანტიოქიაში ჩავიდნენ წინასწარმეტყველნი. წამოდგა ერთი მათგანი, სახელად აგაბოსი და განაცხადა სულით, რომ დიდი შიმშილობა ჩამოვარდებოდა მთელ ქვეყანაში, რაც ახდა კიდევ კლავდიუსის დროს. მაშინ მოწაფეებმა, ვისაც რა შეეძლო, გადაწყვიტეს დახმარება გაეგზავნათ იუდეაში მყოფი ძმებისთვის. ასეც მოიქცნენ, და გაუგზავნეს უხუცესებს ბარნაბასა და სავლეს ხელით“.

ანტიოქიაში ბევრი ელინი მოექცა. იერუსალიმის ეკლესიამ გაგზავნა იქ ბარნაბა, ადამიანი, რომელიც ახლოს იცნობდა ბერძნებს და ამასთანავე, როგორც ამბობს წმიდა წერილი, „კეთილი კაცი, სულით წმიდითა და რწმენით აღსავსე“ (11:24). ამგვარად, კიდევ ერთხელ მტკიცდება, რომ ეკლესიის რწმუნებულების გარეშე არავის შეუძლია იყოს მქადაგებელი და არც საიდუმლოს აღმსრულებელი.

ბარნაბა მოუწოდებს სავლეს ანტიოქიაში საქმიანობისათვის. ამ ფაქტში შეუძლებელია არ დავინახოთ ღვთის განზრახულობა სავლეზე. ბარნაბა იწვევს სავლეს, რათა იქადაგოს ანტიოქიაში, რადგან იცის მისი ბერძნული განათლების შესახებ; უფალი კი, ბარნაბას სურვილის გარდა, ამზადებს რჩეულ ჭურჭელს წარმართებში საქადაგებლად. ბარნაბა, შესაძლოა, ხელმძღვანელობდა როგორც მისი ბერძნული განათლებით,

ასევე ღვთის სულის გამოცხადებით. ცხადია, მისი არჩევანი საუკეთესო გახდა.

„მოწაფეებს პირველად ანტიოქიაში ეწოდათ ქრისტიანები“. ვინ უწოდა ეს სახელი ქრისტეს მიმდევრებს, რომლებიც აქამდე ატარებდნენ ნაზორეველების სახელს (საქ. 24:5)? განმმარტებლები ვარაუდობენ, რომ ეს სახელი უწოდეს მათ წარმართებმა - შესაძლოა, ჯვარცმული ქრისტეს მიმართ ირონიითაც. იუდეველებს არ შეეძლოთ ეწოდებინათ ეს სახელი, რადგანაც იგი ახსენებდა მათ მესიის უმაღლეს სახელს. ამასთანავე ისინი უკვე იყენებდნენ სახელს - ნაზარეველები, იესო ნაზარეველის მიმდევრობის აღსანიშნავად. წარმართებს კი სჩვეოდათ, ეწოდებინათ სხვადასხვა ფილოსოფიური სკოლის მიმდევრებისათვის მათი დამაარსებლების სახელები, ამ შემთხვევაშიც, ქრისტეს მიმდევრებს შეეფერებოდა ასეთი სახელი. თავად ქრისტიანები სიხარულით მიიღებდნენ ასეთ საპატიო სახელს, რომელიც მეტყველებდა მათ უდიდეს მასწავლებელზე. მორწმუნეთა საზოგადოების ქრისტიანთა სახელით წოდება მეტყველებს იმაზე, რომ ეს საზოგადოება თვალსაჩინო ადგილს იჭერდა ანტიოქიაში, რადგანაც განსაკუთრებული ყურადღება მიიქცია. ის უკვე გამოიყოფა ებრაელებისგან ისე, რომ ქრისტიანებს აღარ უწოდებდნენ იუდეურ სექტას, არამედ ახალ სახელს. ქრისტიანებისთვის ეს სახელი შეიძლებოდა ეწოდებინათ ასევე მქადაგებლებს, რათა ეჩვენებინათ, რომ მათ არაფერი საერთო არ აქვთ არც იუდეველებთან და არც იუდეურ სექტასთან.

1. ქრისტიანებს ეს სახელი ეწოდათ შიმშილობამდე, რომელიც იყო 44 წელს იმპერატორ კლავდიუსის დროს. მაშასადამე, ეს წოდება გავრცელდა, სავარაუდოდ, 43 წლიდან, ქრისტეს ამაღლდებიდან 10 წლის შემდეგ.

2. მუხედავად იმისა, რომ იმთავითვე წარმართების მოქცევას ებრაელი მორწმუნეები უნდობლად და უკმაყოფილოდ შეხვდნენ, მალე ორივე მხარის ქრისტიანებს შორის დამყარდა მჭიდრო ურთიერთობა: იერუსალიმიდან ანტიოქიაში ჩადიან წინასწარმეტყველები და ურთიერთობენ ელინ მორწმუნეებთან; თავის მხრივ ანტიოქიის მორწმუნეები მოწყალებას აგროვებენ პალესტინის ეკლესიებისთვის და აგზავნიან ბარნაბასა და სავლესთან ერთად. ეს ფაქტი საკმარისია, რომ უარყოფით მოციქულთა ეკლესიის ისტორიის იმ კრიტიკოსთა და მკვლევართა მოსაზრება, რომლებიც ცდილობენ დაამტკიცონ პირველ ეკლესიაში ქრისტიანთა მკვეთრი დაყოფა იუდეურ და ელინურ პარტიებად და საუბრობენ მათ შორის შეურიგებელი მტობაზე.

გარდა იუდეველებისა, ქრისტიანებს დევნიდნენ ის პიროვნებებიც, რომელთაც არ ჰქონდათ ქრისტიანთა წინააღმდეგ მტრობის პირდაპირი მიზეზები და ამას აკეთებდნენ ანგარიშით. ასეთი იყო იუდეის უკანასკნელი მეფე ჰეროდე აგრიპას დევნა. ჰეროდემ მეფის ტახტი მოიპოვა რომაელი სენატის ინტრიგებითა და მოსყიდვებით, ამიტომაც იგი შეეცადა ეამებინა იუდეური ნაციონალური პარტიისათვის. მან შენიშნა, რომ იუდეველები განსაკუთრებით მტრულად არიან განწყობილნი ქრისტიანების მიმართ. პასექის დღესასწაულის წინ ბრძანა შეეპყროთ ქრისტიანული ეკლესიის რამდენიმე წარმომადგენელი.

„იმ ხანად მეფე ჰეროდემ ბოროტი ზრახვით აღმართა ხელი ეკლესიის ზოგიერთ წევრზე. და მახვილით მოაკვლევინა იაკობი, იოანეს ძმა. რაკი დაინახა, რომ ამით აამა იუდეველებს, პეტრეს შეპყრობაც ბრძანა (უფუარობის დღეები იყო). როგორც კი შეიპყრო, საპყრობილეში ჩასვა და ჯარისკაცთა ოთხ ათეულს უბრძანა მისი დარაჯობა, რადგანაც აპირებდა ნაპასექევს ხალხის წინაშე გამოეყვანა. ასე რომ, პეტრეს დარაჯობდნენ საპყრობილეში, ეკლესია კი გულმხურვალედ ლოცულობდა მისთვის ღვთის მიმართ. იმ ღამეს, როცა ჰეროდემ მისი გამოყვანა დააპირა, პეტრეს ორ ჯარისკაცს შორის ეძინა, ორმაგი ჯაჭვით შეკრულს, კართან მდგარი მცველები კი საპყრობილეს დარაჯობდნენ. და, აჰა, წარმოსდგა ანგელოზი უფლისა და ნათელმა მოიცვა მთელი საკანი; ფერდში წაჰკრა პეტრეს, გააღვიძა და უთხრა: ადექი ჩქარა! და ხელებიდან დასცვივდა ჯაჭვი. ანგელოზმა თქვა: სარტყელი მოირტყი და ჩაიცვი შენი ხამლები. ასეც მოიქცა. მან კი უბრძანა: მოისხი შენი მოსასხამი და მომყევი. გავიდა და პეტრეს გაჰყვა, მაგრამ არ იცოდა, რომ ცხადი იყო, რასაც იქმოდა ანგელოზი, არამედ ეგონა სიზმარს ვხედავო. პირველსა და მეორე საგუშაგოს რომ გასცდნენ, ქალაქში შესასვლელ რკინის ბჭეს მიადგნენ, თავისით რომ გაიღო მათ წინაშე, და როცა გამოსულებმა ერთი ქუჩა გაიარეს, მყისვე გაშორდა მას ანგელოზი. გონს რომ მოეგო, პეტრემ თქვა: ახლა კი ვხედავ ჭეშმარიტად, რომ უფალმა მოავლინა თავისი ანგელოზი, რომელმაც დამიხსნა ჰეროდეს ხელიდან და ყოველივე იმისაგან, რასაც მოელოდნენ იუდეველნი. ამ ფიქრით მიადგა მარკოზად წოდებული იოანეს სახლს, სადაც მრავალნი შეკრებილიყვნენ და ლოცულობდნენ. როდესაც პეტრემ ჭიშკარზე დააკაკუნა, მისაყურადებლად გამოვიდა ერთი მხევალი, სახელად როდე. პეტრეს ხმა რომ შეიცნო, სიხარულისაგან ჭიშკარიც კი არ გაუღია, არამედ შინ შევარდა და შეკრებილთ

შეატყობინა, ჭიშკართან პეტრე დგასო. მათ უთხრეს, ხომ არ შეიშალო, ის კი თავისას გაიძახოდა. მაშინ თქვეს: მისი ანგელოზი იქნებაო. პეტრე კი განაგრძობდა კაკუნს. როცა გაუღეს, დაინახეს და სახტად დარჩნენ. ხოლო მან ხელით ანიშნა, ჩუმად იყავითო, და უამბო მათ, როგორ გამოიყვანა უფალმა საპყრობილედან; მერე თქვა: ეს ამბავი იაკობს და ძმებსაც შეატყობინეთო; გამოვიდა და სხვაგან წავიდა. განთიადისას ჯარისკაცებს შორის განგაში ატყდა: პეტრე რა იქნაო? ჰეროდემ ბევრი ეძება, მაგრამ ვერ მიაგნო. მაშინ დაჰკითხა მცველები და მათი დახოცვა ბრძანა. მერე კი იუდეიდან კესარიასი ჩავიდა და იქ დარჩა. ჰეროდე გულმწყრალად იყო ტიროსელთა და სიდონელთა მიმართ. ამიტომაც ისინი ერთად მივიდნენ, გადაიბირეს ბლასტოსი, მეფის მესაწოლე, და ზავი ითხოვეს, ვინაიდან მათი ქვეყანა ჰეროდეს სამეფოდან იღებდა სარჩოს. დათქმულ დღეს სამეფო სამოსით მოსილი ჰეროდე ტახტზე დაჯდა და სიტყვით მიმართა მათ. ხალხი კი ღაღადებდა: ღმერთის ხმა გვესმის და არა კაცისაო. მაგრამ უფლის ანგელოსმა ანაზდეულად დაამხო იგი, რადგანაც დიდება არ მიაგო ღმერთს, და მატლებისაგან შეჭმულმა სული განუტევა“.

წიგნში „საქმე მოციქულთა“ მწერალი ჰეროდე აგრიპას მიერ ქრისტეს ეკლესიის დევნით გვაჩვენებს:

ა) ხშირად იდევნებოდნენ ქრისტიანები მმართველთა პირადი ანგარიშებითა და მათი ვნებების საამებლად;

ბ) ვერ განხორციელდება ადამიანური ბოროტება, თუკი ამაზე არ არის ღვთის დაშვება;

გ) ადამიანებს ეკლესიის ღოცვა გადაარჩენს უდიდესი განსაცდელებისა და თვით სიკვდილისაგანაც კი;

დ) ღვთის მკაცრი მსჯავრი საკუთარი ძალითა და დიდებულებით ამაღლებულებს დასცემს ზუსტად იმ წუთებში, როდესაც ისინი იმყოფებიან ბრწყინვალეებისა და დიდებულების ზენიტში.

1. აქ ნახსენები ჰედორე იწოდება ჰეროდე აგრიპა დიდად. იგი არისტობულეს ძე, ჰეროდე დიდის შვილიშვილი და იუდეის უკანასკნელი მეფეა. სამეფო ტიტულს ის ყიდულობს იმპერატორ კაიუს კლავდიუსისგან და ცდილობს, მოიპოვოს ერის სიყვარული ხელგაშლილობითა და ფუფუნებით. იუდეველებს დაკარგული ჰქონდათ დამოუკიდებლობა და ხედავენ, რომ მათი ქვეყანა თანდათან რომაული პროვინცია ხდებოდა. მათ არ მოსწონთ ჰეროდე აგრიპა, მაგრამ მაინც სიხარულით ხვდებიან მის ტახტზე ასვლას, როგორც მათი ქვეყნის უცხოტომელების ბატონობისგან გათავისუფლების ფაქტს. ამით აიხსნება ის აღფრთოვანება და ის პირფერობა, რომელიც არ დაიშურა ხალხმა მისთვის კესარიის მოედანზე.

2. მახარებელ ლუკას მონათხრობი ჰეროდე აგრიპას სიკვდილის შესახებ ემთხვევა იოსებ ფლავიუსის თხრობას¹¹⁴. ფლავიუსი ამბობს, რომ თავად აგრიპამ აღიარა თავის სიკვდილში ღვთის დამსჯელი ხელის მონაწილეობა. საჭიროა, ამაზე დიდი მტკიცებულება მოციქულთა ნაწარმოებებისა და წიგნის „საქმე მოციქულთა“ ნამდვილობისა?!

3. ჰეროდემ უსამართლოდ დახოცა 16 მცველი მხოლოდ იმის გამო, რომ ღმერთმა სასწაულებრივად გადაარჩინა მოციქული პეტრე სიკვდილს. ეს მეტყველებს ჰეროდეს, და არა ღვთის, სისასტიკეზე, რომელმაც დაუშვა ეს დასჯა. არ უნდა დაგვავიწყდეს ის უმაღლესი მიზნები, რის გამოც დაიცვა უფალმა მოციქულ პეტრეს სიცოცხლე და, ასე ვთქვათ, მსხვერპლად შეიწირა მეომრების სიცოცხლე, თუმცა არა უდანაშაულოდ, რადგან დასაჯა პეტრე მოციქულის მცველები.

4. ანგელოზის მიერ საპყრობილედან სასწაულებრივად გათავისუფლებული პეტრე „მიადგა მარკოზად წოდებული იოანეს სახლს, სადაც მრავალნი შეკრებილიყვნენ და ლოცულობდნენ. როდესაც პეტრემ ჭიშკარზე დააკაკუნა, მისაყურადებლად გამოვიდა ერთი მხევალი, სახელად როდე. პეტრეს ხმა რომ შეიცნო, სიხარულისაგან ჭიშკარიც კი არ გაუღია, არამედ შინ შევარდა და შეკრებილთ შეატყობინა, ჭიშკართან პეტრე დგასო. მათ უთხრეს, ხომ არ შეიშალო, ის კი თავისას გაიძახოდა. მაშინ თქვეს: მისი ანგელოზი იქნებაო“. ამ ფაქტით წარმოჩნდა უძველესი ეკლესიის რწმენა მფარველი ანგელოზისა, რომელიც ეძლევა ყოველ მორწმუნეს და ზოგიერთ შემთხვევაში თითქოს ცვლის მას.

5. ჰეროდე აგრიპას სიკვდილს იოსებ ფლავიუსი უკავშირებს კეისარ კლავდიუსის მეფობის მესამე წელს, ე.ი. ჩვენი წელთაღიგზვით 44-ე წელს. იგი მეფობდა შვიდი წლის განმავლობაში.

მოციქულ პავლეს პირველი მოციქულებრივი მოგზაურობა. პროკონსულ სერგიუს პავლიუსის მოქცევა (13-14 თავები)

ბარნაბამ და სავლემ თავიანთი მოციქულებრივი საქმიანობისათვის აირჩიეს ანტიოქია. ისინი შედიან ანტიოქიის ეკლესიის უმთავრეს წინასწარმეტყველთა და მასწავლებელთა რიცხვში. „უფალს რომ

¹¹⁴იოსებ ფლავიუსი, იუდეველთა სიძველენი, 19:8,2; იუდეის ომი, 2:12,6

მსახურებდნენ და მარხულობდნენ, უთხრა მათ სულმა წმიდამ: გამომირჩიეთ ბარნაბა და სავლე იმ საქმისათვის, რისთვისაც ვუხმე მათ. მაშინ, მარხვას და ლოცვას რომ მორჩნენ, ხელი დაადეს მათ და გაუშვეს“. ბარნაბა და სავლე გამოირჩიეს განსაკუთრებით სახარების ქადაგებისათვის. მათ ერთად შეასრულეს პირველი მოციქულებივი მოგზაურობა სელევკიის გავლით კუნძულ კვიპროსზე, სადაც სავლე იწოდა პავლედ. აქ ის ქრისტიანობაზე მოაქცევს პროკონსულ სერგიუს პავლიუსს და დააბრმავებს მოგვ ელიმას, რომელიც შეეწინააღმდეგა ქადაგებას. კვიპროსიდან მოციქულები დაბრუნდნენ პამფილიაში. ანტიოქიის პისიდიაში სინაგოგებში შაბათის ქადაგებებით მიიზიდეს მრავალი მსმენელი როგორც იუდეველთაგან, ისე წარმართთაგან; მაგრამ ებრაელთა შურითა და ზიზღით დევნილებმა დატოვეს ქალაქი, ჩამოიბერტყეს თავიანთი ფეხებიდან მტვერი და წავიდნენ იკონიაში. იქაც შეიქმნა საშიშროება იუდეველებისაგან, შესაძლო იყო ისინი ქვებითაც ჩაექოლათ, ამიტომ გაერიდნენ და ლისტრაში ორივე ფეხწართმეული კაცს განკურნავენ, რის გამოც ღმერთებად აღიარეს. მოციქულებს გაუჭირდათ ხალხის შეჩერება, რომ მათ საპატივცემულოდ მსხვერპლი არ შეეწირათ. თუმცა ანტიოქიიდან იკონიაში მოსული ებრაელების წაქეზებით, პავლე ქვებით ჩაქოლეს, მაგრამ ის ცოცხალი გადარჩა. შემდეგ მოციქულები გაემგზავრნენ დერბეს, სადაც დაიმოწაფეს მრავალი ადამიანი. ყველა ადგილას აკურთხეს პრესვიტერები. პამფილიის გავლით დაბრუნდნენ ანტიოქიაში. აქ მოუთხრეს მორწმუნეებს წარმართთა შორის წარმატებული ქადაგებების შესახებ და მათაც გაიხარეს დიდი სიხარულით.

მახარებელი ლუკა წარმართთა მოცუქულის მოგზაურობის აღწერისას მოგვითხრობს:

ა) ეს მოგზაურობა აღასრულეს სავლემ და ბარნაბამ სული წმიდის ნებითა და ეკლესიის თახმობით;

ბ) წარმართთა მოციქული ყველგან ქადაგებდა უპირველესად იუდეველებთან და შემდეგ საუბრობდა წარმართებთან;

გ) მოციქული პავლე ქადაგებდა სინაგოგებში შაბათობით, მაგრამ იუდეველები ეწინააღმდეგებოდნენ და დევნიდნენ;

დ) ერთ-ერთი ასეთი დევნის დროს სასწაულებრივად გადარჩა მისი სიცოცხლე, უფალმა დაიცვა ქადაგებისთვის გამორჩეული ჭურჭელი სიკვდილისაგან.

ბარნაბა და სავლე შედიან ანტიოქიის ეკლესიის წინასწარმეტყველთა და მასწავლებელთა რიცხვში, „უფალს რომ

მსახურებდნენ და მარხულობდნენ, უთხრა მათ სულმა წმიდამ: გამომირჩიეთ ბარნაბა და სავლე იმ საქმისათვის, რისთვისაც ვუხმე მათ. მაშინ, მარხვას და ლოცვას რომ მორჩნენ, ხელი დაადეს მათ და გაუშვეს“ მათთვის განკუთვილი საქმისათვის. ეს ხელდადება, წმიდა იოანე ოქროპირის განმარტებით, არის მათი აყვანა მოცუქულთა ხარისხში, ან კიდევ, როგორ ფიქრობს კორნელიუს ლაპიდე¹¹⁵, ეპისკოპოსის ხარისხში.

მათი გამორჩევა აღსრულდა მთელი ეკლესიის წინაშე, რათქმა უნდა, ეკლესიის წინამძღვრების მიერ (და არა მთელი საზოგადოების მიერ, როგორც ზოგიერთები ფიქრობენ). რამდენადაც სავლე და ბარნაბა უკვე მოიხსენებოდნენ ანტიოქიის ეკლესიის წინასწარმეტყველთა და მასწავლებელთა რიცხვში, ამიტომაც მათი ხელდადება და კურთხევა აქ, მინიშნებულ შეკრებაზე, მიანიშნებს მსახურების უმაღლეს სახეს. საგულისხმოა, რომ მოციქულები ემორჩილებიან ეკლესიის საერთო წესებს.

ბარნაბასა და სავლეს პირველი მოციქულებრივი მოგზაურობა დაგვირგვინდა ორმაგი გამარჯვებით: მოგვი ელიმა დაამარცხეს და კვიპროსის პროკონსული სერგიუს პავლიუსი მოექცა ქრისტიანობაზე. მოგვი ანუ, როგორც მწერალი უწოდებს მას, ცრუწინასწარმეტყველი, სახელად ბარიესო, იუდეველია. მას, როგორც ჩანს, დიდი სახელი აქვს და ცდილობს თავისი გავლენის ქვეშ მოაქციოს პროკონსული. ამიტომაც სავლე, ამ დროიდან პავლედ წოდებული, დააბრმავებს ემმაკის ძეს და საბოლოოდ განამტკიცებს პროკონსულს რწმენას. არაბული სიტყვა ელიმა (ანუ მოგვი) მას ეწოდა, სავარაუდოდ, თავისი არაბული წარმომავლობის გამო. შესაძლოა, თავად დაირქვა ასე, რათა მოეხვეჭა არაბი მოგვის, ჯადოქრის სახელი. ის ასევე იწოდება ბარიესოდ (ანუ იესოს ძედ), როგორც ვარაუდობენ, იმ მიზნით, რომ მიეთვისებინა უდიდესი სასწაულთმოქმედის, იესო ქრისტეს, დიდება, რომელიც ცნობილი იყო როგორც იუდეველებში, ასევე წარმართებში. ამ სახელის უარსაყოფად მოციქულმა პავლემ მას უწოდა ემმაკის ძე, „ყოველგვარი მზაკვრობითა და უკეთურობით სავსე, და ყოველგვარი სიმართლის მტერი“.

ამ დროიდან სავლე ყოველთვის იწოდება რომაული სახელით - პავლეთი. ძველთაგანვე განმარტებლები უკავშირებენ სავლეს სახელის ცვლილებას ზუსტად კვიპროსელი პროკონსულის მოქცევის დროს. ისინი განმარტავენ, რომ პავლეს ამ სახელით სურდა აღენიშნა პირველი მნიშვნელოვანი გამარჯვება წარმართი მმართველების რწმენაზე და

¹¹⁵1568-1637 - კათოლიკე ეგზეგეტი, იეზუიტი, ქადაგებდა წმიდა წერილს ლუვენასა და რომში, თავი გამოიჩინა როგორც ბიბლიის ძნელად გასაგები ადგილების განმარტებლად - მთარგმნელი

ამგვარად, პროკონსულ პავლეს სახელი საკუთარ სახელად გაიხადა. თუმცა სამართლიანად შენიშნავენ სხვები, გამარჯვებულმა კი არ უნდა მიიღოს დამარცხებულის სახელი, მამამ კი არ უნდა მიიღოს სულიერი შვილის სახელი, არამედ პირიქით.

ამდენად უფრო სავარაუდოა, რომ პავლეს, როგორც რომაელ მოქალაქეს, ჰქონდა ორი სახელი. მაგრამ ადრე, ფარისევლური მოშურნეობისას, იუდეველთა შორის ყოფნისას, იწოდებოდა მხოლოდ ებრაული სახელით - სავლედ. როცა გამოვიდა წარმართთა შორის საქადაგებლად, გამოიყენა თავისი რომაული სახელი - პავლე. წარმართთა მოციქულად წოდებული არასდროს აღარ შეიცვლის ამ სახელს, იმ დროსაც კი, როდესაც დაბრუნდება იუდეველთა შორის. თუკი დავუშვებთ, რომ მან ეს სახელი მხოლოდ ახლა გამოიყენა, ეს გააკეთა არა პროკონსულ პავლეზე გამარჯვების აღსანიშნავად, არამედ თავისი თავმდაბლობის, სიმცირის გამოსახატავად, რომელიც შეესაბამება ამ სახელს: Paulus ანუ მცირე. ის საკუთარ თავს თვლიდა უმცირესად, უმნიშვნელო მოციქულად. წმიდა იოანე ოქროპირი¹¹⁶ ამბობს: „ღმერთმა შეუცვალა მას სახელი იმისთვის, რომ ამ მიმართებით არ ყოფილიყო სხვა მოციქულებზე უმცირესი; მაგრამ როგორი უპირატესობაც ჰქონდა მოციქულთაგან უმაღლესს, ისეთივე შეიძინა პავლემაც“.

1. აღსანიშნავია, რომ ამ დროიდან მახარებელი ლუკა, საუბრობს რა პავლესა და ბარნაბას ქადაგებაზე, თითქმის ყოველთვის მოიხსენებს პავლეს ბარნაბაზე ადრე, მაშინ როდესაც, ადრე ბარნაბას მოიხსენებდა პავლემდე. ეს გვაფიქრებინებს ვივარაუდოთ, რომ ამ დროიდან პავლე გვევლინება როგორც დამოუკიდებელი და სრულუფლებიანი წარმართთა მოციქული, ხოლო ბარნაბა უწინდელად დარჩა იუდეველთა მოციქულად.

სახარების ქადაგების დროს მოციქულები უპირველესად მიმართავდნენ იუდეველებს, როგორც ღვთივრჩეულ ერს, რომელმაც მიიღო მესიის შესახებ აღთქმა. იუდეველებს შორის ქადაგება თითქოს უფრო მარტივი, ადვილადგასაგები უნდა ყოფილიყო, რადგანაც საკმარისი იყო იესოზე, როგორც წინასწარმეტყველების აღსრულებაზე მინიშნება, რომ ელიარებიანათ მასში ქრისტე-მესია. წარმართებისთვის კი საჭირო იყო განემარტათ ძე ღმერთის გარდამოსვლის აუცილებლობა ცხოვნებისათვის. მიუხედავად ამისა, იუდეველებისკენ მიმართული სიტყვა ხშირად უარიყოფოდა, ხოლო მოციქულების ქადაგება წარმართებთან წარმატებით სრულდებოდა. ელიმა მოგვის მაგალითიც ნაწილობრივ გვაჩვენებს, რომ

¹¹⁶ საუბარი რომაელთა ეპისტოლეს შესახებ, 1:1

იუდეველები არა მხოლოდ თვითონ არ იღებდნენ სახარებას, არამედ ცდილობდნენ სხვებიც მიექციათ უფლის გზიდან.

2. ანტიოქიის პისიდიაში იუდეური სინაგოგის წინამძღვრებმა თვითონ სთხოვეს მოციქულებს წარმოეთქვათ ხალხისთვის დამრიგებლური სიტყვა. გებრაისტების ¹¹⁷ შენიშვნით, ებრაელები დღემდე იცავენ სინაგოგებში ასეთ წესს: ბიბლიიდან დადგენილი ნაწყვეტის ან მუხლის წაკითხვას და შემდეგ მის განმარტებას სთხოვენ უცხოელს ან სხვა ქალაქიდან მოსულ ადამიანს. თუკი ეს ადამიანი უარს იტყვის, მაშინ კითხვა სრულდება დადგენილი პირის მიერ. ამ ჩვეულების მიხედვით, იესო ქრისტესაც შესთავაზეს წინასწარმეტყველ ისაიას წიგნიდან ნაწყვეტის წაკითხვა, როდესაც ის პირველად მივიდა ნაზარეთის სინაგოგაში (ლუკ. 4:16-17).

3. მოციქული პავლე თავის ქადაგებაში ახსენებს ისუ ნავესის მომდევნო მსაჯულებს და ამბობს, რომ მათი მმართველობის დრო გრძელდება 450 წელს; ეს ციფრი არ ეთანხმება საყოველთაოდ მიღებულ წელთაღრიცხვას. მესამე მეფეთა წიგნის (6:1) მიხედვით, სოლომონის ტაძრის შენება დაიწყო ისრაელების ეგვიპტიდან გამოსვლის 480 წელს (LXX-ის მიხედვით 440 წელს). თუ ამას გამოვაკლებთ ტაძრის შენების დაწყებიდან სოლომონის მეფობის სამ წელს, დავითის - 40 წელს, საულისა და სამუილის - 40 წელს, უდანბოში მოგზაურობის - 40 წელს, ისუ ნავესისა და უხუცესების - 30 წელს, მაშინ მსაჯულების მმართველობის პერიოდი მხოლოდ 327 წელი გამოვა. მოციქულ პავლეს ჩვენების მეფეთა წიგნთან ამ შეუსაბამობის ასახსნელად, უნდა აღვნიშნოთ, რომ სხვადასხვა მსაჯულის მმართველობისა და მათ შორის შუალედების ჯამი, მსაჯულთა წიგნის მიხედვით, ზუსტად 450 წელს შეადგენს.

იოსებ ფლავიუსის მიხედვით ¹¹⁸, ისრაელების გამოსვლიდან ტაძრის აშენებამდე შუალედი 593 წელია. თუკი მათ გამოვაკლებთ ზემოხსენებულ იმ 153 წელს, მაშინ მივიღებთ 439 წელს - ე.ი. მიახლოებულ ციფრს, რომელიც პავლე მოციქულს მოჰყავს. აქედან ნათელია, რომ მოციქული პავლე მიჰყვება იმ დროს მიღებულ ათვლას იუდეური ისტორიის სხვადასხვა ეპოქისათვის, უახლესი ისტორია კი თავის ათვლებში ხშირად ხელმძღვანელობს სხვადასხვა გამოთვლით, მაგ. ბიბლიის ჩვენებების შეთანხმებით სხვადასხვა ქვეყნის ქრონოლოგიასთან.

მოციქულთა ქადაგებამ მსმენელები, განსაკუთრებით კი წარმართები, განაწყობ ქრისტეს სწავლების მისაღებად; მაგრამ იუდეველებმა წააქეზეს მათ წინააღმდეგ ზოგიერთი ღვთისმოსავი ქალი და ქალაქის თავკაცი, ამიტომაც ისინი იძულებული გახდნენ ანტიოქიის პისიდიიდან იკონიაში გადასულიყვნენ. აქაც იმავე მიზეზის გამო დატოვეს ქალაქი და გაემგზავრნენ ლიკაონიის ქალაქებისკენ. ამგვარად, ჩვენ ვხედავთ, რომ ქრისტეს წინააღმდეგ იუდეველთა მტრობა გრძელდება და რაც

¹¹⁷ გებრაისტები, რომლებიც შეისწავლიან ბიბლიას - მთარგმნელი

¹¹⁸ იოსებ ფლავიუსი, იუდეველთა სიძველენი, 8:3,1

განსაკუთრებით აღსანიშნავია, ისინი პირადად არ გამოდიან მოციქულთა წინააღმდეგ, არამედ აქეზებენ სხვებს.

დასჯის იგივე ხერხი, რომელიც გამოიყენეს სტეფანეს მიმართ, მეორდება პავლეზეც. ეს გვაჩვენებს, რომ მის წინააღმდეგ წაყენებული დანაშაული მსგავსია სტეფანეს მსჯავრისა - ღვთისა და მოსეს რჯულის გმობა. მახარებელი ლუკა არ ახსენებს მოციქულთა წინააღმდეგ არც სასამართლოს, არც მსჯავრდებას: მოციქულები შეიპყრეს და აპირებენ მათ დასჯას; რამდენადაც რელიგიის წინააღმდეგ ცოდვისათვის (გმობა, ახალი რელიგიის ქადაგება) ქვებით ქოლავენ, ამ სასჯელს უმზადებენ პავლესაც. ღვთის განზრახვით ეს სასჯელი მოციქულისათვის დასრულდა მშვიდობით. მოციქული ცოცხალი გადარჩება და შეძლებს გააგრძელოს თავისი ქადაგება სხვა ქალაქში.

მოციქულთა კრება (15:1-35)

წარმართთა შორის სახარების გავრცელებას მოჰყვა პროტესტი და წინააღმდეგობა იუდეველი ქრისტიანების მხრიდან, რომლებიც თვლიდნენ, რომ ძველადღებულ ღვთისგანგებულება იყო მარადიული და ფიქრობდნენ, რომ ის ერთადერთი და აუცილებელი გზა იყო მესიის სასუფეველში შესასვლელად. ამ საკითხმა გაუგებრობა გამოიწვია თვით მოციქულებსა და სახარების მქადაგებლებში, რომლებსაც ვერ გადაეწყვიტათ ძველი აღთქმის უარყოფა და ღვთის სასუფეველში წარმართებისთვის თავისუფალი გზის გახსნა. ისინი აუცილებლობად მიიჩნევდნენ გამართლების მისაღებად ისეთ საშუალებებს, როგორიც იყო წინადაცვეთა და მოსეს რჯულის აღსრულება.

დავა დაიწყო ანტიოქიაში და გადავიდა იერუსალიმის ეკლესიებში, სადაც გაიგზავნენ პავლე და ბარნაბა. იერუსალიმში მოციქულთა და პრესვიტერთა კრებაზე ხანგრძლივი მსჯელობის დროს პეტრემ შეახსენა მათ ღვთის გამოცხადებით კორნელიუს ასისტავის მოქცევა; ბარნაბამ და პავლემ ამის დასამტკიცებლად მოუთხრეს მათ წარმართთა შორის ღვთისგან აღსრულებულ მრავალ სასწაულსა და ნიშნებზე. დაბოლოს, იაკობმა, კრების წინამძროლმა, მთელი კრების სახელით გამოიტანა დასკვნა: „**ნუ გავუძნელებთ წარმართებს ღვთისკენ**

მიქცევას. არამედ მივწეროთ მათ, რომ ეკრძალონ კერპთაგან შებილწულსა და სიძვას, დამხრჩვალსა და სისხლს“. ეს წინადადება, რომელსაც ყველა დაეთანხმა, გადმოიცა კრების განსაკუთრებული ეპისტოლით, როგორც სული წმიდის განზრახვა და კრებისითი განსაზღვრება. იგი ანტიოქიისა და სხვადასხვა ეკლესიას გაეგზავნა სპეციალურად გამორჩეული მოციქულების: იუდა ბარსაბას, სილას, პავლესა და ბარნაბას ხელით.

მოციქულთა კრების შესახებ თხრობა წყვეტს ყველა დროის ეკლესიის ცხოვრებისათვის ძალიან ბევრ უმნიშვნელოვანეს საკითხს. მოციქულები იკრიბებიან იმ საკითხთა გადასაწყვეტად, რომელიც ვერ დადგინდა კერძო ეკლესიის ავტორიტით ან ცალკეული მოძღვრის მიერ. უპირველესად კი გადაწყდა საკითხი, რომელსაც დიდი მნიშვნელობა აქვს ყველა დროის ეკლესიისათვის: წარმართების მიღება ეკლესიაში მათგან მოსეს რჯულის აღსრულების გარეშე. წარმართთა მოქცევის ასეთი მაგალითები უკვე ცნობილია ეკლესიაში, მოციქულები უკვე იღებენ ეკლესიაში ელინებს და არ სთხოვენ მათ წინადაცვეთას და მოსეს რჯულის აღსრულებას. მოციქულები წყვეტენ საკითხებს, წერენ სული წმიდის განზრახვითა და მთელი ეკლესიის თანხმობით დადგენილებას, თუმცა, მათგან მიღებული ძალაუფლებით შეეძლოთ თვითონვე გადაეწყვიტათ ეს საკითხები. მათ ქრისტიანებს გადასცეს ქცევის წესების მაგალითი და ცდილობენ არ დაამძიმონ ქრისტეს ეკლესიის ახალი წევრები მძიმე ტვირთით, არამედ ანიჭებენ თვითშემოქმედების სრულ გასაქანს და სრულყოფილ თავისუფლებას ნაციონალურ, ადგილობრივ და მსგავს კანონმდებლობებში.

პირველქრისტიანულ (მოციქულთა) კრებაზე უკვე გამოვლინდა ქრისტიანული რელიგიის მთელი ძალა და ხასიათი. ქრისტეს ეკლესიაში მარადის მყოფი სულიწმიდა მოქმედებს და მართავს მას; მის ცხოვრებას წარმართავს კაცობრიობის კეთილდღეობისკენ. აქ უკვე იგრძნობა ქრისტეს სიყვარულის ყოვლისმომცველი ძალა, რომელიც ისწრაფვის გულში ჩაიკრას მთელი სამყარო, რათა მიიზიდოს ყველა და ყველაფერი ღვთისკენ.

ძველი აღთქმის რჯული და წესგანგება აღმართავდა იუდეველების გარშემო მტკიცე ზღუდეს, რათა უცხოტომელებსა და წარმართებთან ურთიერთობას არ შეეყვანა რჩეული ერი ცდომილების საფრთხეში, რათა არ მიეცა იუდეველებისათვის სხვა ერებში გარყვნის, აღრევის მიზეზი და არ დაეკარგათ თავიანთი რელიგია, თავიანთი ნაციონალიზმი. ამ დროს ახალი აღთქმა თამამად ხსნის ამ ზღუდეს, არღვევს ძველი რჯულის ბორკილებს,

მას არ ეშინია არც თავისი მრწამსის და არც თავისი მისწრაფებების სიწმიდის დაკარგვისა და არც თავისი დანიშნულების გზიდან აცდენისა.

კრების განსაზღვრებაში საუბარია კერპთაყვანისცემლობისგან განშორებაზე. აქ საუბარია ქმედებაზე, თვისებაზე, საგანზე, და არა ადამიანზე, საუბარია იმავე მნიშვნელობაზე, როგორც სიძვა, როგორც სისხლი.

მოციქულმა პავლემ, რომელიც კრებაზე იმყოფებოდა და დანამდვილებით, მკაფიოდ და განსაზღვრულად ჰქონდა შემეცნებული კერპთაყვანისცემის შესახებ კრებითი განსაზღვრება, სრულად და დაწვრილებით ახსნა კერპთაყვანისცემისგან თავშეკავება. კერპი არაფერია, შესაძლოა ჩავთვალოთ, რომ კერპთაყვანისცემაც არაფერია; მაგრამ როდესაც ქრისტიანმა იცის, რომ კერპთაყვანისცემით ცდუნდება მისი მოყვასი, მაშინ მან არ უნდა ჭამოს კერპთათვის შეწირული (1 კორ. 8); ანუ „ყველას როდი აქვს ცოდნა, რადგანაც ზოგიერთნი, ჩვეულებისამებრ, აქამდე ჭამენ კერპთათვის შენაწირს, და მათი უძლური სინიდისი იბღალემა. მაგრამ საჭმელი როდი გვაახლოებს ღმერთთან, რადგანაც ჭამით არაფერი გვემატება და უჭმელობითაც არა გვაკლდება რა. მაინც სიფრთხილე გმართებთ, რათა ეგ თქვენი თავისუფლება საცთური არ შეიქნეს უძლურთათვის. რადგან თუ ვინმე დაგინახავს, რომ შენ, რომელსაც გაქვს ცოდნა, საკერპოში ინახად ზიხარ, განა მისი უძლური სინიდისი არ განაწყობს კერპთმეწირულობის ჭამად? და შენი ცოდნით წარწყმდება შენი უძლური ძმა, ვისთვისაც მოკვდა ქრისტე. ასე რომ, თუ ამნაირად შესცოდავთ ძმათა მიმართ და მოსწყლავთ მათ უძლურ სინიდისს, ქრისტეს მიმართაც სცოდავთ. ამიტომაც თუ საჭმელი აცთუნებს ჩემს ძმას, აღარასოდეს შევჭამ ხორცს, რათა არ ვაცთუნო იგი“. შესაძლოა, ამ უკანასკნელი მნიშვნელობით, კრების განსაზღვრების ბოლოში დამატებულია: „ნუ გაუკეთებთ სხვებს იმას, რასაც თქვენთის არ ისურვებთ“.

გათავისუფლდა წარმართობიდან მოქცეული ქრისტიანები მოსეს რჯულის უღლისგან, თუმცა მოციქულთა კრება მოითხოვდა მათ მიერ ისეთი საგნებისგან თავშეკავებას, რომლებსაც არ გამოხდა წარმართი, მაგრამ იუდეველობაში მიუღებელი იყო და ეწინააღმდეგებოდა ღვთისა და მოყვასის სიყვარულს. ესენია: კერპების მიმართ მსხველპლმეწირვა, როგორც მათი ღმერთად პატივისცემის გამოხატულება; სისხლის გამოყენება, რაც ღვთის მცნებით იყო აკრძალული.

სავარაუდოდ, იმავე მიზნით იკრძალება დამხრჩვალის (ცხოველის) ჭამა, რათა არ გახდეს ადამიანიც მხეცების თანამოზიარე და ისეთივე სისხლისმსმელი. სიძვის აკრძალვა თავისთავად გასაგებია.

მოციქულთა კრებას, პავლე და ბარნაბა მოციქულების გარდა, რომლებიც ანტიოქიის ეკლესიის წარმომადგენლები იყვნენ, ესწრებიან პეტრე და იაკობი (უფლის ძმა) იერუსალიმის ეპისკოპოსი (=გალ. 1:9). ეს უკანასკნელი ხელმძღვანელობს კრებას, თუმცა ის არ არის 12 მოციქულთაგანი. ხოლო მოციქული პეტრე იყო ამ კრების ერთ-ერთი წევრი, როგორც მაგალითად ბარნაბა ან პავლე.

მოციქულ პეტრეს ასეთი მდგომარეობა არ მოსწონთ რომელ ღვთისმეტყველებს და ისინი მთელი ძალებით ცდილობენ დაამტკიცონ, რომ მოციქული პეტრე სხვა მოციქულებზე უპირატესი იყო ყველგან და ყოველთვის. მაგრამ ზემოთ მოყვანილი ვითარება პირდაპირ ეწინააღმდეგება ამ მოსაზრებას. იერუსალიმის ეპისკოპოსი იყო იაკობი და პეტრე ემორჩილებოდა მას იერუსალიმის ეკლესიის დავალებების აღსრულებაშიც, როდესაც იოანესთან ერთად მიემგზავრება სამარიაში ახალმონათლულებზე სული წმიდის გარდამოსავლენად (საქმ. 13:14). ასევე სთხოვს შეატყობინონ იაკობს, როდესაც საპყრობილიდან სასწაულებრივად გათავისუფლებულს სურს დატოვოს იერუსალიმი (საქმ. 7:17) და ანგარიშს აბარებს იერუსალიმის ეკლესიას, როდესაც ღვთის განსაკუთრებული განზრახვით წინადაუცვეთელ კორნილიუსს ნათლავს (11:2 და შემდგომი).

მოციქულთა კრების მიერ შედგენილი შესანიშნავი ფორმულა, რომელსაც მომდევნო კრებებიც (ერეტიკულიც კი) იყენებენ ასეთია: „მართებულად მიიჩნია სულმა წმიდამ და ჩვენც“.

ამგვარად, არა ხმათა სიმრავლე და საერთოდ ადამიანის ხმა არ განსაზღვრავს საქმეებს ქრისტეს ეკლესიაში. მოციქულები და შემდგომ ეკლესიის მამები, გრძნობენ და დარწმუნებულნი არიან, რომ მათში და მათი საშუალებით მოქმედებს და საუბრობს ის ჭეშმარიტი სული, რომელიც აღუთქვა მაცხოვარმა მოწაფეებს და რომელიც გარდამოვიდა მათზე, რათა იყოს მათთან სამუდამოდ. მეორე მხრივ, არა ერთი პიროვნების კერძო ხმა, თუნდაც სული წმიდით შთაგონებული, წყვეტს მთელი ეკლესიის საქმეებს, როგორც დასავლეთის ქრისტიანებთან, არამედ მთელი ეკლესიის წარმომადგენლები, რომლებიც თანხმდებიან ერთმენთში და ითვალისწინებენ სხვადასხვა ადგილისა და სხვადასხვა წარმომავლობის პიროვნებების საჭიროებებს. ამასთან, თავისუფლება ეძლევა საკუთარ, პირად, სუფთა ადამიანური გონებისა და ნების ქმედებებს. კრების განსაზღვრება დგინდება და გამოიხატება ხანგრძლივი განსჯისა და პეტრე, პავლე და ბარნაბა მოციქულების თხრობის შედეგად. ამიტომაც დაიწერა

არა ასეთი ფორმულირება: მართებულად მიიჩნია სულმა წმიდამ, არამედ „მართებულად მიიჩნია სულმა წმიდამ და ჩვენც“.

მოციქულ პავლეს მეორე მოგზაურობა (საქმ. 15: 36-18:22)

მოციქულთა კრებისა და ღვთის სიტყვის ანტიოქიაში ქადაგების შემდეგ მოციქული პავლე სთავაზობს ბარნაბას მოინახულონ მათ მიერ დაარსებული ეკლესიები; მაგრამ ვერ შეთანხმდნენ თანამგზავრის არჩევაში. ბარნაბა მოციქულს სურს წაიყვანოს თავისი ბიძაშვილი იოანე-მარკოზი (კოლ. 4:10), რომელმაც მიატოვა ისინი პამფილიაში მოგზაურობისას (13:13). რის გამოც პავლე მოციქული საყვედურობს მას, რომ საქმეში თანამდგომად არ გაჰყვა. ბოლოს მოციქული პავლე სილასთან ერთად გაემგზავრება სირიასა და კილიკიაში, ხოლო ბარნაბა მარკოზთან ერთად კვიპროსში.

ლისტრაში იუდეველთა გამო პავლემ წინადაცვითა ტიმოთე და მასთან და სხვა თანამგზავრებთან ერთად იმოგზაურა ფრიგიასა და გალატიაში. „ფრიგია და გალატელთა ქვეყანა რომ მოიარეს, სულმა წმიდამ აუკრძალა ასიაში ექადაგათ სიტყვა. მისიას რომ მიაღწიეს, ბითვინიაში დააპირეს წასვლა, მაგრამ სულმა არ დართო ნება. მისიას გასცდნენ და ტროაში ჩავიდნენ“. მაკედონიაში, კერძოდ კი მის მთავარ-ქალაქ ფილიპეში, პავლე განკურნავს ეშმაკეულ მხევალს, რომელიც თავისი მისნობით დიდძალ მოგებას აძლევდა თავის ბატონებს. „როდესაც მისმა ბატონებმა დაინახეს, რომ მოგების იმედი გაუქარწყლდათ, შეიპყრეს პავლე და სილა და მოედანზე მიიყვანეს მთავრებთან, რომლებსაც უთხრეს: ეს კაცები იუდეველები არიან და აშფოთებენ ჩვენს ქალაქს; გვინერგავენ ზნე-ჩვეულებებს, რომელთა არც მიღება და არც აღსრულება არ შეგვშვენის ჩვენ, რომაელებს. მაშინ აღდგა ხალხი მათ წინააღმდეგ, მთავრებმა კი ტანსაცმელი შემოახიეს და მათი გაჯოხვა ბრძანეს. ნაცემ-ნაბეგვნი საპყრობილეში ჩაყარეს და დილეგის მცველს უბრძანეს, ფხიზლად სჭეროდა თვალი. ეს ბრძანება რომ მიიღო, მცველმა შიდა საკანში შეყარა ისინი და ფეხზე ბორკილები დაადო. შუადამისას პავლე და სილა ლოცულობდნენ და უგალობდნენ ღმერთს; დანარჩენი პატიმრები კი ყურს უგდებდნენ. უცებ საშინლად იძრა მიწა, ისე, რომ საპყრობილე საძირკვლითურთ შეირყა, მყისვე გაიღო ყველა კარი და ბორკილები დასცვივდა ყველა პატიმარს. გამოელვია დილეგის

მცველს და საპყრობილის ყველა კარი ღია რომ ნახა, ხმალი იშიშვლა და თავის მოკვლა დააპირა, რადგანაც ეგონა, პატიმრები გაიქცნენო. მაგრამ პავლემ ხმამაღლა გამოსძახა და უთხრა: თავს ბოროტს ნურას აუტეხ, ვინაიდან ყველანი აქა ვართო. მან კი სანთელი მოითხოვა, შიგნით შევარდა და აცახცახებული ფეხქვეშ ჩაუვარდა პავლეს და სილას; გარეთ გამოიყვანა ისინი და უთხრა: ბატონებო, რა უნდა ვქნა, რომ ვცხონდე? ხოლო მათ უთხრეს: იწამე უფალი იესო და ცხონდები შენცა და შენი სახლიც. და უქადაგეს ღვთის სიტყვა მასაც და მთელს მის სახლსაც. ღამითვე შინ წაიყვანა ისინი, წყლულები მობანა და მაშინვე მოინათლა შინაურებთან ერთად. მერე შინ მიიპატიჟა, სუფრა გაუწყო და მთელ თავის სახლეთულთან ერთად ხარობდა, რომ იწამა ღმერთი. გამთენიისას მთავრებმა მსახურები გაუგზავნეს და შეუთვალეს, ის კაცები გაუშვიო. დილეგის მცველმა ეს ამბავი შეატყობინა პავლეს და უთხრა: მთავრებს თქვენი გაშვება უბრძანებიათ; მაშ, გამოდით და წადით მშვიდობით. მაგრამ პავლემ შეუთვალა მათ: ჩვენ, რომაელი მოქალაქეები, მთელი ხალხის თვალწინ გაუსამართლებლად გაგვჯობეს და საპყრობილეში ჩაგვყარეს, ახლა კი მალულად სურთ ჩვენი გაშვება? ეგრე კი არა, არამედ მოვიდნენ და თვითონვე გამოგვიყვანონ. მსახურებმა ეს სიტყვები მთავრებს გადასცეს, მათ კი შეეშინდათ, როცა გაიგეს, რომაელები ყოფილანო. მივიდნენ, ბოდიში მოუხადეს, საპყრობილედან გამოიყვანეს და სთხოვეს, ქალაქს გასცლოდნენ“. ამის შემდგომ მოგზაურობა გააგრძელეს თესალონიკსა და ბერეაში, სადაც, ერთი მხრივ, ქადაგება წარმატებით წარიმართა, ხოლო, მეორე მხრივ, ებრაელებს შემურდათ და აღდგნენ მათ წინააღმდეგ, რაც დასრულდა მათი ამ ქალაქებიდან განდევნით. ათენში პავლემ ნახა კერპი წარწერით: „უცნობ ღმერთს“, რომელმაც მისცა საბაზი ექადაგა მოციქულს ათენელებისათვის და საერთოდ წარმართებისათვის არეოპაგში მათთვის აქამდე შეუცნობელ ჭემმარიტ ღმერთზე. „ზოგიერთი კი მიემხრო და ირწმუნა; მათ შორის იყო დიონისე არეოპაგელი და, სხვებთან ერთად, ერთი ქალიც, რომელსაც დამარისი ერქვა სახელად“¹¹⁹.

¹¹⁹ამ თავში ჩვენ ვხედავთ მისიონერული ქადაგების უმშვენიერეს მაგალითს: მოციქული არეოპაგში არ ამცირებს იმ ერის რწმენასა და წეს-ჩვეულებებს, სადაც იმყოფება, არამედ უფრო მეტიც - უძღვნის მათ საკადრის პატივს შემდეგი სიტყვებით: „ათენელებო, ყველაფერი, რასაც ვხედავ, იმას მოწმობს, რომ ძალზე მორწმუნენი უნდა იყოთ. ვინაიდან, როცა ქალაქი დავიარე და დავათვალიერე თქვენი ტაძრები, ვნახე ერთი სამსხვერპლოც, რომელსაც აწერია: „უცნობ ღმერთს“! მეც სწორედ იმას გახარებთ, ვისაც შეუცნობლად ეთაყვანებოთ“. ფრთხილი, დახვეწილი და თავდაჭერილი გამოთქმებით გვერდს უვლის ყველაფერს, რასაც შეეძლო შეურაცხეყო ან შეხებოდა ერის ნაციონალურ ღირსებას, მაგრამ ამასთანავე შესანიშნავი სიბრძნით პოულობს თავისი სწავლების საკონტაქტო წერტილს მათ თვალსაზრისებთან და აქედან აწყობს თავის სიტყვებს. თანდათანობით, ადვილიდან რთულ გაგებამდე, ის ხსნის ქრისტიანული

ათენიდან მოციქული გადავა კორინთოში, სადაც იუდეველთა ურწმუნოება გადააწყვეტინებს ამიერიდან აღარ იქადაგოს მათთვის, არამედ მხოლოდ წარმართებისათვის. აქ უფალი ეცხადება მას და განამტკიცებს ქადაგებისთვის. პავლე კორინთოში წელიწად-ნახევარს რჩება. მისი აქ დაყოვნება შეუძლებელი ხდება. „გალიონის პროკონსულოზისას, იუდეველები ერთად დაესხნენ თავს პავლეს და სამსჯავროში მიიყვანეს იგი. ეს კაცი, ამბობდნენ ისინი, არწმუნებს ხალხს რჯულის საწინააღმდეგოდ ეთაყვანებოდნენ ღმერთს. როდესაც პავლემ ხმის ამოღება დააპირა, გალიონმა უთხრა იუდეველებს: ეს რომ დანაშაული ან ბოროტმოქმედება ყოფილიყო, იუდეველნო, მაშინ მართლაც უნდა მომესმინა თქვენთვის. მაგრამ, როცა სარჩელი თქვენს მოძღვრებას, სახელებსა და რჯულს ეხება, თქვენვე მიხედეთ: მე არა ვარ ამის მსაჯული. და გამოყარა ისინი სამსჯავროდან“. იზრდება ელინებსა და იუდეველებს შორის მტრობა და მოციქული გაემგზავრება თავისი თანამგზავრებითა და რომიდან ჩამოსული ქრისტეს მორწმუნეებთან ერთად (პრისკილათი და აკვილათი) სირიაში. პავლე ტოვებს მათ ეფესოში, თავად კი იერუსალიმს სტუმრობს და ბრუნდება ანტიოქიაში.

პავლეს მეორე მოციქულებრივი მოგზაურობა იყოფა რამდენიმე კერძო ეპიზოდად, რომელთაგან თითოეული განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს.

1. საქადაგებლად გამგზავრების წინ მოციქულები ვერ შეთანხმდნენ თანამგზავრის არჩევაში. ეს არ არის არც ჩხუბი, არც ერთის მეორეზე განდიდება, არც ურთიერთსაყვედური: ეს არის უთანხმოება (ἁρμονία), როგორც გამოხატავს მახარებელი; პავლე წუხდა, რომ ბარნაბას სურდა წაეყვანა მოწაფე, რომელმაც თავისი წარსული საქმიანობით არ გაამართლა მოციქულთა ნდობა. მისი წაყვანა არ შეიძლება, რათა ხელი არ შეეშალოს ქადაგებას. ბარნაბა კი იმაზე დარდობს, რომ პავლე არ აძლევს საშუალებას მარკოზს გამოსასწოროს თავისი წარსული, შესაძლოა გაუაზრებელი და დაუფიქრებელი, საქციელი. პავლეს თვალში ბარნაბა, შესაძლოა, ჩანდა იმ ადამიანად, რომელიც პირად ანუ ნათესაურ გრძნობებს ქადაგებაზე მაღლა აყენებდა. ისინი

სწავლების სისტემას და ქადაგებს: 1. სამყაროსა და კაცობრიობის შემოქმედ ერთ ღმერთზე (22-26); 2. ადამიანთა მოდგმის მიზნებსა და კანონებზე (მიანიშნებს, რომ ღმერთს უყვარს ყოველი ერი და ზრუნავს მათზე; ამასთანავე ამბობს, რომ ყოველი ერი თავისი გზებით ეძიებს ღმერთს) 3. გამოსყიდვაზე და მომავალ სამსჯავროზე („სიმაღლით განიკითხავს ქვეყნიერებას მისგანვე წინასწარ არჩეული კაცის მიერ, ვისითაც მისცა რწმენა ყველას იმის წყალობით, რომ მკვდრებით აღადგინა იგი“). აქ მოციქული პავლე რჩება თავისი წესის ერთგული - წარმართებისთვის თითქოს წარმართია, რომ წარმართები მოეზიდა სახარებისკენ: „რადგანაც ყველასაგან თავისუფალმა ყველას ვუმონე თავი, რათა უმრავლესნი შემეძინა. იუდეველებთან ვიყავი როგორც იუდეველი, რათა შემეძინა იუდეველნი; რჯულის ქვეშ მყოფთათვის - როგორც რჯულის ქვეშ მყოფი, რათა შემეძინა რჯულის ქვეშ მყოფნი. ურჯულოთათვის - ურჯულო (თუმცა არა ურჯულო ღვთისა, არამედ რჯულიერი ქრისტესი), რათა შემეძინა ურჯულონი. უძლურთათვის - უძლური, რათა შემეძინა უძლურნი. ყველას ყველად ვექმენ, რათა მეხსნა ზოგიერთნი. ხოლო ამას ვასრულებ სახარებისთვის, რათა ვიყო მისი თანაზიარი“ - 1 კორ. 9: 19-22 - რედაქტორი.

ერთმანეთს შორდებიან და ამ დავამ, ღვთის განზრახვით, საბაბი მისცა თითოეულის დიდ და ფართო საქმიანობას. გარკვეული დროის შემდეგ იგივე მარკოზი ხდება მოციქულ პავლეს ერთ-ერთი თანამგზავრი და მასთან ერთად ცხოვრების ბოლომდე ინაწილებს სამოციქულო ღვაწლს.

2. ლისტრაში მოციქული პავლე თავის თანამგზავრად ირჩევს ტიმოთეს, იუდეველი დედისა და ბერძენი მამის შვილს, რომელსაც ემოწმებოდნენ ლისტრელი და იკონიელი ძმები. მიუხედავად მოციქულთა კრების დადგენილებისა, რომ წარმართები ეკლესიაში შესასვლელად თავისუფალნი არიან მოსეს რჯულის დაცვისგან, პავლე ტიმოთეს წინადაცვლას - „იუდეველთა გამო“. ეს გამოთქმა გვიჩვენებს, რომ მოციქული განსაკუთრებით ზრუნავს ეკლესიის მშვიდობისა და სახარების ქადაგების წარმატებისთვის. თუკი იგი შეიყვანს სინაგოგაში რომელიღაც წინადაუცვეთელს, მაშინ იუდეველები დაადანაშაულებენ მას ტაძრისა და წმიდა ადგილის შეურაცხყოფაში და არ მოისურვებენ მასთან ურთიერთობას (=21:28), ამიტომაც საფრთხე შეექმნებოდა სახარების წარმატებით ქადაგებას.

3. მცირე აზიაში ქადაგებისას მოციქულს სურს თავისი თანამგზავრებით იქადაგოს ასიასა და ბითვინიაში; მაგრამ სული წმიდა არ უშვებს მას და აგზავნის მაკედონიაში. ასეთი აკრძალვა, რა თქმა უნდა, გამომდინარეობდა იქედან, რომ ეს ქვეყნები სახარების მისაღებად იყვნენ მოუმზადებელნი.

4. ამ მოგზაურობისას პავლეს უერთდება წიგნის „საქმე მოციქულთა“ მწერალი. უძველესი ეკლესიის გადმოცემით, ეს იყო ლუკა მახარებელი. წმიდა მოციქულთა ქადაგებების ისტორია ამ დროიდან იქცევა მწერლის ქრონოლოგიურ თხრობად. ამიერიდან მოციქული ჩვეულებრივი ფრაზების - ის გაემგზავრა ან მან იქადაგა - ნაცვლად, გამოიყენებს ნაცვალსახელს - ჩვენ.

5. ფილიპიაში მოციქული პავლე განდევნის ერთი მხევლიდან მისნობის სულს და ამის გამო მხევლის ბატონები სასამართლოზე უჭივიან, რადგან მოუსპო არასწორი შემოსავლის წყარო.

მთავარია ის, რომ ბოროტი სული ადამიანების თავის მახეში გაბმის სხვადასხვა საშუალებას იყენებს. ისე ევლინება მათ, თითქოს ნათლის ანგელოზია და წინასწარმეტყველებს მათი პირით, რომ ასწავლოს მათ ცუდი შემოსავლის წყარო, როგორც ოდესღაც ბალაამი ასწავლა მადიანელებსა და მოაბელებს ებრაელების გარყვნა. პირველად აქ, სასამართლოზე, განაცხადებენ განკურნებული მხევლის ბატონები, რომ პავლე და სილა ქადაგებენ და „გვინერგავენ ზნე-ჩვეულებებს, რომელთა არც მიღება და არც აღსრულება არ შეგვშვენის ჩვენ, რომაელებს“. ამის შემდეგ ეს ცილისწამება არაერთხელ გაჟღერდება რომაელი მმართველებისა და ერის მხრიდან და მრავალჯერ გახდება ქრისტიანების ოფიციალური დევნის მიზეზი.

6. ფილიპიაში საპყრობილიდან განთავისუფლების დროს მოციქული პავლე და სილა განაცხადებენ, რომ ისინი რომაელი მოქალაქეები არიან. ამ განცხადების მიზეზი, ნათელია, არის იმ ცრუ მოსაზრების უკუგდება, რომელიც სურდათ დაემტკიცებინათ განკურნებული მხევლის ბატონებს, რომ ისინი ქადაგებენ რომაელებისთვის შეუფერებელ წეს-ჩვეულებებს. ახლა კი განცხადდა: ეს მოქალაქეები ნამდვილი რომაელები არიან და მათ უნდა შეეცვალებათ მათზე წარმოდგება. „პავლემ შეუთვალა მათ: ჩვენ, რომაელი მოქალაქეები, მთელი ხალხის თვალწინ გაუსამართლებლად გავგვჯობეს და

საპყრობილეში ჩაგვყარეს, ახლა კი მალულად სურთ ჩვენი გაშვება? ეგრე კი არა, არამედ მოვიდნენ და თვითონვე გამოგვიყვანონ. მსახურებმა ეს სიტყვები მთავრებს გადასცეს, მათ კი შეეშინდათ, როცა გაიგეს, რომაელები ყოფილანო. მივიდნენ, ბოდიში მოუხადეს, საპყრობილედან გამოიყვანეს“. მოციქულებმა აჩვენეს ხალხს, რომ ისინი უდანაშაულო არიან; ისინი საშიში ხალხი არ არიან და მათი ქადაგება არ ეწინააღმდეგება კანონს. აქ ისმება კითხვა: სად და როდის მიიღეს პავლემ და სილამ რომის მოქალაქობა? ამის შესახებ აზრთა სხვადასხვაობაა. უფრო სავარაუდოა ის მოსაზრება, რომ ეს უფლება მინიჭებული ჰქონდა იმპერატორებისგან ქალაქ ტარსას, სადაც დაიბადა სავლე. სილას შესახებ არაფერია ცნობილი, მაგრამ მასაც შეეძლო მიეღო ეს უფლება ან შობითგან, ან ყიდვით (შდრ: 22,28).

7. მოციქულ პავლეს სიტყვა არეოპაგში - ადამიანთა საზოგადოების უმაღლეს და განათლებულ გარემოში - წარმოადგენს ორატორიული ხელოვნების უმშვენიერეს ტექსტს, მოციქულებრივი მოშურნეობის ნაყოფს. წიგნის „საქმე მოციქულთა“ მწერლის შენიშვნით, პავლე არაერთხელ საუბრობდა სტოიკოს და ეპიკურეისტ ფილოსოფოსებთან მოედანზე და იწვევდა მათ ნაწილში გაოცებას, ნაწილში კი - რწმენის საწყისს. ახლა მას იწვევენ არეოპაგში - უმაღლეს ტრიბუნალზე, რათა მოისმინონ, რას იტყვის ახალს, რადგან ლუკა მახარებლის შენიშვნით „ათენელებსა და იქ მცხოვრებ უცხოელებს ისე არაფერი ეხალისებოდათ, როგორც რაიმე სიახლეზე ლაპარაკი ან მისი მოსმენა“. ამით ისარგებლა მოციქულმა პავლემ. მან იქადაგა კაცთა მოდგმის, სამყაროსა და ყოველივე არსებულის შემოქმედ ერთ ღმერთზე, ადამიანთა გამომსყიდველ და მსაჯულ იესო ქრისტეზე, კერპთაყვანისცემის შეუსაბამობასა და სინანულის აუცილებლობაზე. ამ სიტყვის განსაკუთრებულობა ისაა, რომ პავლემ წარმართების მოსაქცევად ისარგებლა იმით, რაც გასაგები და ძვირფასი იყო წარმართებისთვის და აქედან ყურადღება გადაიტანა მათთვის შეუცნობელ, გაუგებარ და აქამდე მიუღებელ ღმერთზე. სამსხვერპლოზე წარწერილ „უცნობ ღმერთზე“ ისე იქადაგა, როგორც ყველასათვის ახლობელზე.

პავლემ შეაქო მათი მორწმუნეობა და თქვა, რომ „ცისა და მიწის უფალი, ხელთქმნილ ტაძრებში როდი მკვიდრობს“; ისაუბრა ღვთის ყოვლისშემძლეობაზე, ადამიანთა მოდგმის შექმნაზე, მათზე ზრუნვასა და ნაწინასწარმეტყველევი სინანულის დროზე. მათი პოეტების სიტყვების გამოყენებით გააერთიანა კაცობრიობის მოდგმა უფალთან, ახსენა საყოველთაო განსჯა, ისაუბრა ცოცხალ, მკვდრეთით აღდგომილ ღმერთზე. თუმცა მოციქულის ქადაგება ბოლომდე არ ისმინეს, მაგრამ ეკლესიას შეემატა კონკრეტული ადამიანები, მათ შორის დიონისე არეოპაგელი და დამარისი (ზოგიერთის მოსაზრებით მისი ცოლი).

8. მოციქულ პავლეს მიერ გამოყენებული გამოთქმა ბერძნული პოეტების სიტყვებიდან: „მისი მოდგმა ვართ“ - τοις γὰρ καὶ γενιὸν εσμεν სიტყვასიტყვით გვხვდება არატეს კილიკიელთან (ქრისტეს შობამდე 722 წლით ადრე), კლევანთე სტოიკოსთან¹²⁰ და შესაძლოა პინდარიუს ზოეტიელთან¹²¹ (დაიბადა ქრისტეს შობამდე 522 წ.). მოციქულს, ნათელია, მხედველობაში ჰქონდა არა ერთი, არამედ რამდენიმე პოეტი. სხვა შემთხვევაში ის პირდაპირ მიანიშნებდა ერთს (ტიტ. 1:2). ლექსური წყობის დაცვით მოყვანილი პოეტური გამოთქმა გვაჩვენებს, რომ მოციქული პავლე იყო ღრმად განსწავლული და

¹²⁰სტოიკიციმის დამაარსებლის ზენონის მოწაფე - მთარგნელი.

¹²¹ძველბერძენი ერთ-ერთი ლირიკული პოეტი; ზოეტი - საბერძნეთის მხარე -მთარგმნელი.

იცნობდა ბერძნულ პოეზიას. ეს ცოდნა, რათქმაუნდა, მას უნდა შეეძინა ტარსაში ყოფნისას, სადაც დაიბადა. ამით მან აჩვენა, რომ ღვთის პატივისცემას ჭეშმარიტი ღმერთის თაყვანისმცემელ ერსა თუ წარმართებში საერთო საფუძველი აქვს.

9. მოციქული პავლე ათენში იმყოფებოდა 52 წელს, რადგანაც ის კორინთოში შეხვდა იტალიიდან ჩამოსულ აკვილასა და პრისკილას. ისინი კი იძულებული იყვნენ გასცლოდნენ რომს 52 წელს იმპერატორ კლაუდიუსის მიერ გამოცემულ ბრძანების შესაბამისად - გაეყარათ იუდეველები რომიდან. სვეტონიუსის სიტყვებით¹²² *Iudaeos impulsore Chresto assidue tumultuantes roma expulit*. ვარაუდობენ, რომ აქ სვეტონიუსმა არაზუსტად გამოთქვა იუდეველების რომიდან განდევნის მიზეზი; მის სიტყვებს ასე ხსნიან: იუდეველები მათ შორის ქრისტიანობის სწრაფი გავრცელების გამო ხშირად ეკამათებოდნენ ქრისტიანებს და ამით არღვევდნენ სამყაროს დედაქალაქის სიმშვიდეს; ხშირად კი მესიანური იმედებით ცდუნებულნი კიდევ უფრო თავხედურად ეწინააღმდეგებოდნენ რომაელებს. ამ უკანასკნელებს კი იუდეველების მხრიდან ქრისტეს სახელის (მესიის ბერძნული წოდება) მუდმივად ძახილის გამო, ეჩენებოდათ იესო თითქოს მათ შორის იმალებოდა და ამით აღშფოთებულნი მოითხოვდნენ მათ სამყაროს დედაქალაქიდან განდევნას¹²³.

ზოგი იმასაც ვარაუდობს, რომ იუდეველების რომიდან განდევნის მიზეზი ქრისტიანები არიან. რომაელები მათ იუდეველთა სექტის წევრებად თვლიდნენ, მით უმეტეს, რომ ქრისტიანობა თავდაპირველად გავრცელდა იუდეველებს შორის და იუდეველ მქადაგებელთაგან. იოსებ ფლავიუსი საერთოდ არ ახსენებს იმპერატორ კლაუდიუსის ზემოხსენებულ ბრძანებას. ამიტომაც შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ კლაუდიუსის ბრძანებას ხანგრძლივად არ უმოქმედია და ის პროვინციებში არც კი იყო ცნობილი. ფლავიუსი ან არ იცნობს მას, ან კიდევ მიზანმიმართულად დუმს ამის შესახებ.

10. კორინთოში მოციქულმა პავლემ თავდაპირველად უქადაგა ქრისტე ებრაელებს, მაგრამ როდესაც მათ არ მიიღეს მოციქულის ქადაგება, მან ჩამოიფერთხა თავისი სამოსიდან მტვერი და თქვა: „თქვენს თავზე იყოს თქვენივე სისხლი! მე უბრალო ვარ; ამიერიდან წარმართებთან წავალ“ (18:6). მოციქულის ეს ქმედება გვიჩვენებს:

ა) იუდეველები ისე ჯიუტობენ და ბოზოქრობენ, რომ ეწინააღმდეგებიან ჭეშმარიტ მოწმობებს: ისინი გმობენ (ნათელია, ქრისტეს);

ბ) მოციქული პავლე დაჟინებით ცდილობს თავისი ხორციელი ძმების მოქცევას;

გ) ის მალევე არ წყვეტს მათ შორის ქადაგებას;

დ) ის „ისურვებდა თვითონვე ყოფილიყო შეჩვენებული და ქრისტესაგან მოკვეთილი თავისი ძმების, თავისი სისხლისა და ხორცის გამო“ (რომ. 9:3); მაგრამ ამასთანავე, ის მოუწოდებს მათ პასუხიშვებლობისკენ თავისი სიკვდილის გამო, თავისი სისხლის გამო. შესაძლოა, ასე ახსენებს ებრაელებს თავიანთ წყევლას: „ჩვენზე იყოს და ჩვენს შვილებზე მაგისი სისხლი“ (მთ. 27:25)! მხოლოდ ჯვარცმული და აღდგომილი ძე ღვთისას ქადაგების რწმენა იხსნის მათ მართლის სისხლისგან. მოციქული მთელი ძალისხმევით ცდილობს, ააცილოს მათ ეს სისხლი. მაგრამ ისინი უარყოფენ მას და

¹²²Жизнь двенадцати Цезарей; глава 25, жизнеописание Клавдия.

¹²³იმპერატორ კლაუდიუსის სიკვდილის შემდეგ იუდეველები კლვალ დაბრუნდნენ რომში, ასევე აკვილაც და პრისკილაც (რომ. 16:3) - რედაქტორი.

ქრისტესა და საკუთარი სისხლიც კი მძიმე ტვირთად აწევს მათ. პავლე კი თავისი მცდელობის გამო მართალი არის მათ წინაშე.

11. იუდეველთა ასეთი ქმედების გამო მოციქულ პავლეს სურს დატოვოს კორინთო და წავიდეს სხვაგან, მაგრამ უფალი ღამის ჩვენებაში ამშვიდებს მას და უბრძანებს, არ დადუმდეს, არამედ გააგრძელოს ქადაგება, რადგანაც ჯერ კიდევ მრავალ ადამიანს უნდა ერწმუნა ქრისტე. მოციქული წელიწად-ნახევარი კიდევ აგრძელებს თავის ქადაგებას კორინთოში. მაგრამ იუდეველები მტრობენ მას და ეწინააღმდეგებიან ქრისტეს.

ერთხელ მთელი ბრბო თავს დაესხა მას და წაიყვანეს იგი პროკონსულ გალიონთან გასასამართლებლად. როდესაც გალიონმა გაიგო პავლეს შეპყრობის მიზეზი, უარი თქვა რელიგიური კამათის გამო პავლეს გასამართლებაზე და გააძევა ისინი სამსჯავროდან. ბერძნებმა კი შეიპყრეს სინაგოგის წინამძღვარი სოსთენე და სცემეს. ცემის მიზეზი შესაძლოა, პავლეს გასამართლების დაჟინებული მოთხოვნა ყოფილიყო. ასე გადაურჩა მოციქული იუდეველების დევნას.

12. კორინთოდან წასვლისას პავლეს თან მიჰყავს აკვილა და პრისკილა; ამასთან ერთად მწერალი შენიშნავს, რომ ერთ-ერთი მათგანი აღთქმას ასრულებს და თმას იკვეცს კენჭრეაში¹²⁴. მაგრამ კონკრეტულად ვინ იკვეცს თმას, პავლე თუ აკვილა, ბერძნული ტექსტი არ გვაძლევს ზუსტ მინიშნებას და განმარტებლები მთარგმნელებთან ერთად სხვადასხვაგვარად იგებენ: ერთნი მიაწერენ პავლეს, რადგან ყველგან საუბარია მასზე, ხოლო მეორენი აკვილას, რადგან სახელი აკვილა წერია პრისკილას შემდეგ და სხვაგან საუბარია პავლეს მიერ მსგავს შეკვეცაზე. რუსული თარგმანი, ნეტარი ავგუსტინესა და უმრავლეს განმმარტებელთა თანახმად, თმის შეკვეცას მიაწერს პავლეს და პრისკილასა და აკვილას სახელებს სვამს უწინდელი წესრიგით: აკვილა და პრისკილა. მაგრამ აქ მთავარია საკითხი იმაზე, თუ რომელ აღთქმას ასრულებს პავლე ან აკვილა თმის შეკვეცით? და როგორ ასრულებს ის აღთქმას კენჭრეაში, რადგანაც ყველა აღთქმა სრულდებოდა იერუსალიმში, შეიწირებოდა დაწესებული მსხვერპლი და დაიწვებოდა მოკვეცილი თმები. თითქმის ყველა თანხმდება, რომ საუბარია ნაზორეველობის აღთქმაზე (რიცხვ. 6).

ქრისტიანი მოციქული პავლე (თუნდაც აკვილა) იუდეური რჯულის მიხედვით აღთქმას რომ ასრულებს, ეს გასაკვირი არ არის, რადგანაც ჩვენ შემდგომშიც ვხედავთ მოციქულს, რომელიც იუდეველობის აღთქმას ასრულებს (21:4). მოციქულები არ უარყოფენ იუდეურ რჯულს, თუმცა თვითონ ათავისუფლებენ წარმართებს მათი შესრულებისგან. თუ როგორ შეასრულა მოციქულმა აღთქმა კენჭრეაში, ეს კამათის საგანია: შეეძლო კი მას შეეწყვიტა თავისი აღთქმა და დაედო ახალი აღთქმა რჯულის მიხედვით (რიცხვთ. 6:9)? ან ასრულებს რა აღთქმის დღეებს, ის იკვეცს თმებს და ვარაუდობს დადგენილი მსხვერპლშეწირვის მიტანას იერუსალიმში, რაც, ალბათ, შეასრულა, როდესაც იერუსალიმელი პრესვიტერების რჩევით ოთხი ნაზორეველი აირჩია აღთქმის აღსასრულებლად და მიიტანა მათთვის მსხვერპლი (21:23 დან). აღთქმის ასეთი დასრულება კენჭრეაში აუცილებელი იყო, რადგანაც მოციქული აპირებდა გემით გამგზავრებას სირიაში, ხოლო გზაში შეიძლება რჯულის უნებლიე დამრღვევი გამხდარიყო და ნაზორეველობის ჯილდო დაეკარგა. ჩვენ არ ვიცით, შეიძლებოდა თუ არა შეწყვეტილიყო აღთქმა იერუსალიმის გარეთ, მაგრამ ადვილად შეიძლება ვივარაუდოთ,

¹²⁴კორინთოს სანაპირო - მთარგმნელი.

რომ აღთქმის მიმცემელი მას წყვეტდა მაშინვე, როცა სრულდებოდა აღთქმა; ხოლო აღთქმის მიხედვით მსხვერპლს სწირავდა იერუსალიმში პირველი მოხვედისას და მოწმეების თანდასწრებით.

მოციქულ პავლეს მესამე მოგზაურობა. ეფესოში ყოფნა (18:23-19:40)

იერუსალიმიდან პავლე მოციქული ანტიოქიაში დაბრუნდა და დარჩა იქ საყვარელ მოწაფეებთან ერთად. აქედან წასულმა ჯერ გალატია დაიარა, მერე კი - ფრიგია. გზადაგზა განამტკიცებდა მოწაფეებს რწმენაში. ბოლოს ეფესოში ჩავიდა.

ეფესოში მოღვაწეობდა ალექსანდრიელი იუდეველი, სახელად აპოლოსი, „წერილთა საუცხოო მცოდნე და ენამჭევრი კაცი, ზედმიწევნით რომ იცნობდა უფლის გზას, გულმხურვალედ ქადაგებდა და მართებულად ასწავლიდა იესოს ამბავს, თუმცა მხოლოდ იოანეს ნათლისცემა თუ გაეგო. თამამად დაიწყო ქადაგება სინაგოგაში; როდესაც მოუსმინეს, აკვილამ და პრისკილამ წამოიყვანეს და უფრო ზუსტად აუხსნეს უფლის გზა. აქაიას წასვლა რომ დააპირა, ძმებმა გაამხნევეს და მოწაფეებს მისწერეს, რომ კარგად მიეღოთ; ხოლო როდესაც მივიდა, დიდად შეეწია მორწმუნეებს მადლით. რადგანაც ხალხის წინაშე დაუნდობლად ამხილებდა იუდეველებს და წერილის მიხედვით ამტკიცებდა, რომ სწორედ იესოა ქრისტი. მოხდა ისე, რომ კორინთოში აპოლოსის ყოფნისას პავლემ მოიარა ზემო მხარენი და ეფესოში ჩავიდა, სადაც ზოგიერთ მოწაფეს შეხვდა. და უთხრა მათ: თუ მიიღეთ სული წმიდა, როცა ირწმუნეთ? მოწაფეებმა კი მიუგეს: არც გაგვიგია, არსებობს თუ არა სული წმიდა. უთხრა მათ პავლემ: მაშ, რით მოინათლეთ? უპასუხეს: იოანეს ნათლისცემითო. მაშინ პავლემ თქვა: იოანე სინანულის ნათლისცემით ნათლავდა და ეუბნებოდა ხალხს, რომ ერწმუნათ მის შემდეგ მომავალი, ესე იგი, იესო ქრისტი. ეს რომ გაიგეს, მოინათლნენ უფალ იესოს სახელით. პავლემ ხელი დაადო მათ და გადმოვიდა მათზე სული წმიდა: სხვადასხვა ენებზე ალაპარაკდნენ და წინასწარმეტყველებდნენ. იყო სულ თორმეტიოდე კაცი. მერე სინაგოგაში შევიდა, სამი თვე თამამად ლაპარაკობდა და დარწმუნებით საუბრობდა ღვთის სასუფეველზე. მაგრამ, რაკი ზოგიერთები გაფიცდნენ, არ ირწმუნეს და საჯაროდ გამოდნენ უფლის

გზას, მიატოვა ისინი, წამოიყვანა მოწაფეები და ყოველდღე ქადაგებდა ვინმე ტირანუსის სკოლაში. ასე გაგრძელდა ორ წელიწადს და ასიის ყველა მცხოვრები, იუდეველიც და ბერძენიც, ისმენდა უფლის სიტყვას. ხოლო ღმერთი მრავალ სასწაულს ახდენდა პავლეს ხელით. ასე რომ, მის ნაქონ ხელსახოცებს თუ წელსაკრავებს თვით სნეულთაც კი აფენდნენ, რომელნიც იკურნებოდნენ და უკეთური სულები გამოდიოდნენ მათგან. იუდეველთაგან თვით ზოგიერთმა მოხეტიალე შემლოცველმაც კი დაიწყო უკეთური სულებით შეპყრობილთა მკურნალობა უფალ იესოს სახელით და ასე ამბობდნენ: გაფიცებთ იესოს, რომელსაც პავლე ქადაგებსო. ასე იქცეოდა იუდეველი მღვდელმთავრის სკევას შვიდი ძე. მიუგო სულმა უკეთურმა და უთხრა მათ: იესოც ვიცი და პავლესაც ვიცნობ, მაგრამ თქვენ ვინა ხართ? ებგერა მათ უკეთური სულით შეპყრობილი კაცი, სძლია და ისე იმძლავრა მათზე, რომ შიშველნი და ნაცემ-ნაგვემნი გამოცვივდნენ სახლიდან. ეს რომ შეიტყვეს ეფესოში მცხოვრებმა იუდეველებმა და ბერძნებმა, თავზარი დაეცა ყველას, და განდიდებულ იქნა უფალ იესოს სახელი. მრავალი მორწმუნე მოდიოდა, აღიარებდა და აცხადებდა თავის საქმეებს. ბევრმა გრძნეულმა შეაგროვა თავისი წიგნები და ყველას თვალწინ დაწვა; როდესაც დაიანგარიშეს მათი ფასი, გამოვიდა ორმოცდაათი ათასი ვერცხლი. ასე ძალუმად იზრდებოდა და მტკიცდებოდა უფლის სიტყვა. ეს რომ აღსრულდა, პავლემ გულში ჩაიდო, მაკედონიისა და აქაიის გავლით ასულიყო იერუსალიმს და თქვა: იქ ასვლის შემდეგ რომიც უნდა მოვიხილოო. მაკედონიაში გაგზავნა თავისი ორი მსახური - ტიმოთე და ერასტოსი, თვითონ კი დროებით ასიაში დარჩა. ხოლო იმ ხანად დიდი ამბოხება მოხდა უფლის გზის წინააღმდეგ. ერთმა ვერცხლისმჭედელმა, სახელად დემეტრემ, არტემიდეს ვერცხლის ტაძრებს რომ აკეთებდა და დიდ მოგებასაც აძლევდა ხელოსნებს, მთელი მათი ამქარი შეკრიბა და თქვა: ხომ იცით, ხალხო, რომ მთელი ჩვენი კეთილდღეობა ამ ხელობაზეა დამყარებული. იმასაც ხედავთ და გესმით, რომ არა მარტო ეფესოში, არამედ თითქმის მთელ ასიაში ამ ვილაც პავლემ თავისი ქადაგებით გადარია ამდენი ხალხი; დამდგარა და გაიძახის: ხელთქმნილი ხატებანი ღმერთები არ არიანო. ეს კი იმას გვიქადის, რომ არა მარტო ჩვენი ხელობა გახდება სათაკილო, არამედ დიდი ქალღმერთის, არტემიდეს ტაძარიც დაკნინდება და დაემხოება მისი სიდიადე, რომელსაც თავყვანს სცემს ასიაც და მთელი ქვეყანაც. ეს რომ მოისმინეს, რისხვით აღივსნენ და აყვირდნენ: დიდია ეფესელთა არტემიდე! მთელი ქალაქი მღელვარებამ მოიცვა, შეიპყრეს გაიუსი და არისტარქე, პავლეს მაკედონელი თანამგზავრები, და ერთად გაემშურნენ

თეატრისაკენ. პავლეს უნდოდა ხალხში გამოსულიყო, მაგრამ მოწაფეებმა არ დაანებეს. ზოგიერთმა ასიელმა მთავარმაც, რომლებიც მისი მეგობრები იყვნენ, კაცი გაუგზავნა და სთხოვა, თეატრში ნუ გამოჩნდებიო. ამასობაში კი ზოგი რას გაჰყვიროდა და ზოგი რას, ვინაიდან კრება ძალზე უთავბოლო იყო და უმრავლესობამ არც იცოდა, რად შეყრილიყვნენ. იუდეველთა მოთხოვნით ბრბოდან გამოიყვანეს ალექსანდრე, რომელმაც ხელი ასწია და უნდოდა თავი ემართლა ხალხის წინაშე. მაგრამ როდესაც გაიგეს, იუდეველიაო, ყველა ერთხმად აყვირდა და თითქმის ორ საათს ყიჟინებდნენ: ერთია ეფესელთა არტემიდე; მწიგნობარმა დააშოშმინა ხალხი და თქვა: ეფესელნო, ვინ არ იცის, რომ ჩვენი ქალაქი მსახურია დიდი არტემიდესი და ცით მოვლენილი ხატისა? რაკი ეს უცილობელია, მოვალენი ხართ მშვიდად იყოთ და წინდაუხედავად არ მოიქცეთ. თქვენ კი მოიყვანეთ ეს ხალხი, რომელსაც არც ტამარი გაუძარცვავს და არც ჩვენი ქალღმერთი უგმია. თუ დემეტრესა და მის თანამოსაქმეებს სურთ ვინმეს უჩივლონ, სამსჯავროც გვაქვს და მსაჯულებიც გვყვანან; ადგნენ და უჩივლონ ერთმანეთს. ხოლო თუ სხვა რამეს ეძებთ, ესეც უფლებამოსილმა კრებამ უნდა გადაწყვიტოს, რადგანაც საფრთხე გვემუქრება, რომ ბრალს დაგვდებენ დღევანდელი არეულობის გამო, ვინაიდან ვერავითარი საბაბით ვერ გავამართლებთ ამ თავყრილობას. ეს თქვა და დაითხოვა კრებული. შფოთის დაცხრომის შემდეგ პავლემ დაიბარა მოწაფეები, დაემშვიდობა, გამოვიდა და მაკედონიისკენ გასწია“.

მოციქულ პავლეს მესამე მოგზაურობა, პირველი ორის მსგავსად, ანტიოქიიდან დაიწყო, მაგრამ დასრულდა რომში. ამ პერიოდში დაიწერა მისი ეპისტოლეების დიდი ნაწილი იმ ეკლესიების მიმართ, რომელთა ნახვასაც ვერ ახერხებდა თავისუფლების აღკვეთის გამო. ახლა ასპარეზზე გამოვიდნენ მისი უახლოესი მოწაფეები, რომლებიც გაგზავნა სხვადასხვა მხარეს თავისი ეპისტოლეებით და მათი საშუალებით დააფუძნა ახალი ეკლესიები. ამ მოგზაურობის დასაწყისში ასეთი მოწაფე გახლდათ აპოლოსი ეფესოში, რომელიც ეფესოდან მალევე გადავიდა კორინთოში, „რათა მოერწყო პავლეს მიერ დარგული ღვთის ნაშენნი“ (1 კორ. 3:6). ისეთი დიდი და ძლიერი იყო აპოლოსის კორინთოში (ალბათ, სხვა ადგილებშიც) მოღვაწეობა, რომ მალევე აქ ჩამოყალიბდება ქრისტიანთა განსაკუთრებული პარტია, რომელიც აღიარებდა აპოლოსს თავის მასწავლებლად და მაგალითად (1 კორ. 1:12). მას სხვა მოციქულებზე მაღლა აყენებდნენ, პავლე იძულებული გახდა და მისწერა კორინთოელებს განსაკუთრებული ეპისტოლე, რომელშიც განმარტა სახარების მქადაგებლების

განსაკუთრებული მნიშვნელობაც და მათი არარაობაც: „ან პავლე ვინ არის და ან აპოლოსი? მხოლოდ მსახურნი, რომელთა მეშვეობითაც ირწმუნეთ და თანაც იმდენად, რამდენადაც უფალი შეეწია თვითეულ მათგანს. ასე რომ, არც დამრგველია რამე და არც მომრწყველი, არამედ - გამზრდელი ღმერთი“.

1. ეფესოში მოციქულმა პავლემ იპოვა იოანეს 12 მოწაფე, რომლებიც მხოლოდ იოანეს ნათლობით იყვნენ მონათლულნი და სული წმიდაზე არა გაეგოთ რა. იოანეს მოწაფეების ასეთი უმეცრება სულიწმიდის მიმართ შეიძლება ცოტა უცნაურად მოგვეჩვენოს, რადგანაც თავად იოანე წინასწარმეტყველებდა იმაზე, ვისაც უნდა მოენათლა სული წმიდით. მაგრამ მოხდა შემდეგი: იოანეს ზოგიერთი მოწაფე, მიუხედავად თავიანთი მოძღვრის მესიაზე მკაფიო მინიშნებებისა, მაინც დაეჭვდა იესოში და ებრაელთა ნაციონალური ცრურწმენების თანახმად მოელოდა მისი მეუფების უფრო სადღესასწაულო განცხადებას. ამ მოწაფეებისგან მონათლული ებრაელები დარჩნენ მესიის მალე მოსვლის იმედად, ელოდნენ ნაზარეველი წინასწარმეტყველის გამოცხადებას და დედამიწაზე მესიის მეუფების დადგომას, ამიტომაც სული წმიდაზე არაფერი გაეგოთ რა.

პავლეში მოციქულებრივი ნიშნები ვლინდება, როგორც თავად ამბობდა: „სასწაულებით, ნიშებითა და ძალით“ (2 კორ. 12:12). „ასე რომ, მის ნაქონ ხელსახოცებს თუ წელსაკრავებს თვით სნეულთაც კი აფენდნენ, რომელნიც იკურნებოდნენ და უკეთური სულები გამოდიოდნენ მათგან“. როგორც ოდესღაც იესო ქრისტეს სამოსზე შეხება (მთ. 9:20,22), ჩავლილი პეტრეს ჩრდილიც კურნავდა სნეულებს (საქმ. 5:15). ასე ჩნდებოდა ღვთის მადლის არაჩვეულებრივი ძალა, რომელიც მიეცათ მოციქულებს რწმენის გავრცელებისა და განმტიკიკებისათვის. სხვა მხრივ, უფალმა თავისი ძალის გამოსავლენად აირჩია ჩვეულებრივი საგნები და საშუალებები (მაგალითად, სასწაულებრივი ხატები, სამოსები, წმიდა ნაწილები, ნაკურთხი წყალი) და ამიტომაც ზოგიერთები უარყოფენ მათ, როგორც უცნაურსა და შეუძლებელს.

როდესაც ზოგიერთი მოხეტიალე შემლოცველი, მათ შორის მღვდელმთავარ სკევას შვიდი ძე, იწყებს უკეთური ძალებით შეპყრობილთა მკურნალობას პავლეს მიერ ქადაგებული უფალ იესოს სახელით, უკეთური სული ამარცხებს მათ. წმიდა იოანე ოქროპირი შენიშნავს, რომ მათ იესო არ სწამდათ, მხოლოდ სურდათ ბოროტი სულების განდევნა მისი სახელით ანგარებიანი მიზნების შესაბამისად. მაცხოვრის სიტყვების მიუხედავად: „ვინც ჩვენს წინააღმდეგ არაა, ჩვენს მხარესაა“ (ლუკ. 9:49-50), ამ შემთხვევაში ღმერთი უბრძანებს ბოროტ სულს დასაჯოს ცრუმორწმუნე შემლოცველები, რათა ბოროტად არ გაემოიყენონ მისი სახელი (შეადარეთ სიმონ მოგვის მაგალითი -საქმ. 8:19).

მღვდელმთავარ სკევას სახელი არ არის ცნობილი არც იოსებ ფლავიუსთან და არც სხვა წყაროებში, იგი შეიძლება ზედსახელია რომელიღაც ცნობილი მღვდელმთავრისა, როგორებიც იყვნენ: მაკაბელები, გირკანი, კაიაფა და მსგავსნი.

უფლის გზის წინააღმდეგ ამბოხების მიზეზი იყო არტემიდას ტაძარში თაყვანისმცემლების ნაკლებობა და შესაბამისად ვერცხლისმჭედელ დემეტრეს მოგების შემცირება. დემეტრე აკეთებს ტაძრის ხედით ქალღმერთ დიანას¹²⁵ გამოსახულებებს გულზე დასაკიდი თილისმისათვის. ამიტომაც ისინი დიდი რაოდენობითაა საჭირო. დემეტრეს, ალბათ, აქვს სახელოსნო მათ დასამზადებლად. ქრისტეს სარწმუნოების გავრცელებით, ბუნებრივია, შემცირდება დიანას გამოსახულებების გაყიდვა და ამიტომაც დემეტრემ დიდი ამბოხება მოაწყო პავლეს წინააღმდეგ.

მოციქულ პავლეს მოგზაურობა ეფესოდან იერუსალიმში და გამოსამშვიდობებელი საუბარი ეფესელ მოძღვრებთან (20:1-21:16)

დემეტრეს ამბოხმა დააჩქარა მოციქულ პავლეს გადასვლა ეფესოდან მაკედონიაში, ხოლო იქიდან ელადაში. თუმცა აღშფოთებული იუდეველები ყველგან შეთქმულებას აწყობენ მის წინააღმდეგ და მოციქული გადაწყვეტს სირიაში წასვლას.

ტროადაში კვირა დღეს, ლიტურგიის აღსრულებისა და მოწაფეებთან ღამის ხანგრძლივი საუბრისას, ის აღადგენს ჭაბუკ ევტიქს, რომელიც მესამე სართულის სარკმლის რაფიდან გადმოვარდა და მოკვდა. მცირე ხნით ზღვაზე მოგზაურობის შემდეგ პავლე ჩადის მილეტში.

„რადგანაც პავლემ იწება გვერდი აექცია ეფესოსათვის, რათა ასიაში არ დაყოვნებულიყო, რადგანაც ეშურებოდა, თუკი შესაძლო იქნებოდა, ორმოცდაათობის დღეს ყოფილიყო იერუსალიმში. მილეტიდან კაცი

¹²⁵არტემიდას ტაძარს - ეფესოს, დიანას ტაძარსაც ეძახდნენ - მთარგმნელი.

გაგზავნა ეფესოში და ეკლესიის უზუცესნი იხმო. როცა ეახლნენ, უთხრა მათ: თქვენ იცით, რომ ასიაში მოსვლის პირველი დღიდანვე მარადჟამ თქვენთან ვიყავი. ვმონებდი უფალს მთელი სიმდაბლით, ცრემლთა ფრქვევითა და განსაცდლით, რაც შემემთხვეოდა იუდეველთა ბოროტი ზრახვით. არაფერი დამიშურებია, რაც კი რამეში წაგადგებოდათ, სახალხოდ თუ სახლებში რომ არ მექადაგა და მესწავლებინა თქვენთვის. იუდეველებსა და ელინებს ვაუწყებდი ღვთის წინაშე სინანულს და ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს რწმენას. და, აჰა, აწ სულის მიერ შეკრული მივდივარ იერუსალიმს და არც კი ვიცი, იქ რა შემემთხვევა. მხოლოდ სული წმიდა ყველა ქალაქში მიმოწმებს და მეუბნება, რომ ბორკილები და ტანჯვა-ვაება მელის. მაგრამ სიცოცხლე არად მიღირს, ოღონდაც კი დავასრულო ჩემი სარბიელი და მსახურება, რაც მომენდო უფალ იესოს მიერ, რათა ვმოწმობდე ღვთის მადლის სახარებას. და, აჰა, აწ ვიცი, რომ ველარ იხილავს ჩემს სახეს ვერცერთი თქვენთაგანი, რომელთა შორისაც დავდიოდი და ვქადაგებდი ღვთის სასუფეველს. ამიტომაც გიმოწმებთ დღეს, რომ ბრალი არ მიდევს არავის სისხლში. რადგანაც ყოველთვის ვცდილობდი გამეცხადებინა თქვენთვის ღვთის მთელი ნება. მაშ, გაუფრთხილდით თქვენს თავსაც და თქვენს სამწყსოსაც, რომლის მცველებადაც დაგადგინათ სულმა წმიდამ, რათა მწყემსავდეთ ღვთის ეკლესიას, რომელიც მან შეიძინა თავისი სისხლით. რადგანაც ვიცი, რომ ჩემი წასვლის შემდეგ შემოგესევიათ მძვინვარე მგლები, რომლებიც არ დაინდობენ სამწყსოს. და თვით თქვენგანაც აღდგებიან კაცნი, რომელნიც ილაპარაკებენ უკუღმართად, რათა მოწაფეები გადაიბირონ. მაშ, იფხიზლეთ და გახსოვდეთ, რომ სამ წელიწადს, დღე და ღამ, განუწყვეტლივ ცრემლით ვასწავლიდი თვითეულ თქვენგანს. ახლა კი, ძმანო, ღმერთსა და მისი მადლის სიტყვას მიგანდობთ, რომელსაც შეუძლია აგაშენოთ და მოგცეთ სამკვიდრო ყველა წმიდასთან ერთად. არც ვისიმე ოქრო-ვერცხლი მინატრია და არც სამოსი. თქვენ თვითონ იცით, რომ, აი, ეს ხელები შეეწეოდნენ როგორც ჩემს, ისე იმათ გასაჭირს, ვინც იყვნენ ჩემთან. ყოველნაირად გიჩვენეთ, რომ სწორედ ამნაირი შრომით უნდა შეეწიოთ უმწეოთ და გახსოვდეთ უფალ იესოს სიტყვები, როგორც თავად თქვა: გაცემა უფრო დიდი ნეტარებაა, ვიდრე მიღება. ეს რომ თქვა, მუხლი მოიყარა და მათთან ერთად ილოცა. ყველანი მწარედ ატირდნენ, ყელზე ეხვეოდნენ და ჰკოცნიდნენ პავლეს. უფრო იმ სიტყვის გამო იმდუღრებოდნენ, მან რომ თქვა: ველარ იხილავთ ჩემს სახესო, და მიაცილეს იგი ხომალდამდე“.

მოგზაურობის დროს პავლე მოწაფეებთან ერთად ჩერდება ტიროსში შვიდი დღით, პტოლემაიდეში - ერთი დღე, ხოლო კესარიასში -

რამდენიმე დღე. კესარიასი სტუმრობს დიაკონ ფილიპე მახარებელს. აქ ისმენს აგაბოსის წინასწარმეტყველებას თავისი შეპყრობის შესახებ, მაგრამ, მიუხედავად თავისი თანამგზავრებისა და კესარიელი ქრისტიანების თხოვნისა - არ ასულიყო იერუსალიმს, გადაწყვეტს: **„არამცთუ შესაკვრელად, საიმისოდაც მზად იყო, რომ იერუსალიმში თავი შეეწირა უფალ იესოს სახელს“**. პავლე გაემგზავრება იერუსალიმში რამდენიმე კესარიელ ქრისტიანსა და თანამგზავრებთან ერთად.

„საქმე მოციქულთა“ მკაფიოდ მოწმობს, რომ ქრისტიანები ჯერ კიდევ მოციქულთა დროიდან პატივს სცემენ და დღესასწაულობენ კვირის პირველ დღეს - კვირას. ამ დღეს ისინი იკრიბებიან ღვთისმსახურებისათვის და საკუთრივ პურის გასატეხად, ე.ი. ექვარისტის აღსასრულებლად. ეს ღვთისმსახურებები სრულდებოდა უმთავრესად ღამით, შესაძლოა იუდეველთა ან წარმართთა შიშის გამო. ღამის ღვთისმსახურებაზე, ბუნებრივია, გამოიყენება სანთლები ძველი აღთქმის ღვთისმსახურების მსგავსად. ჩანს, რომ ღვთისმსახურებას თან ახლავს სწავლებები, რომელიც შეიძლება გაგრძელდეს რამდენიმე საათი. პურის ტეხას აღასრულებს ეპისკოპოსი ან პრესვიტერი, მოცემულ შემთხვევაში მოციქული პავლე, როგორც ეპისკოპოსი.

იერუსალიმისკენ მიმავალ გზაზე მოციქული პავლე ჩერდება მილეტში (ეფესოდან 15 ვერსში) და უხმობს ეფესოს მოძღვრებს, ხოლო ნეტარი იერონიმეს მოწმობით ¹²⁶, სხვა მეზობელი ქალაქებიდანაც ეპისკოპოსებსა და პრესვიტერებს. იგი ემშვიდობება მათ. ეფესოს ეპისკოპოსს არ უხმობს, რადგან იქ ეპისკოპოსი იყო ტიმოთე, რომელიც მასთან ერთად იყო (20:4). ხმობილთა შორის ეპისკოპოსებიც რომ იყვნენ, ეს მტკიცდება შემდეგი ფაქტით: მათ ევალებათ ეკლესიის შვილების დამწყემსვა, ე.ი. მისი სწავლება და მართვა. პრესვიტერისა და ეპისკოპოსის სახელწოდებასა და მსახურებას მოციქულთა დროიდანვე ამტკიცებენ ეკლესიის უძველესი მამები და მასწავლებლები: ეგნატე ღმერთშემოსილი, ირინეოს ლიონელი, ტერტულიანე და სხვ.

მოციქული პავლე წინასწარმეტყველებს: **„ჩემი წასვლის შემდეგ შემოგესევიათ მძვინვარე მგლები, რომლებიც არ დაინდობენ სამწყსოს“**. ეს მალევე აღსრულდა. ტიმოთეს მიმართ ეპისტოლეში, ე.ი. 6-8 წლის შემდეგ, ის უკვე საუბრობს ამ ცრუსწავლებებზე და ასწავლის თავის მოწაფეს მათთან ბრძოლის ხერხებს.

¹²⁶ერესთა წინააღმდეგ, 3:14.

მოციქული პავლე ასწავლის თავის მოწაფეებს უანგარო მსახურებას და მოყავს იესო ქრისტეს სიტყვები: „გაცემა უფრო დიდი ნეტარებაა, ვიდრე მიღება“. ეს სიტყვები არ არის არცერთ სახარებაში, მაგრამ ნათელია, რომ აღებულია ზეპირი გარდამოცემიდან. მათი მნიშვნელობა დაკავშირებულია სულიერ ძღვენთან უანგარო გაცემასთან და სრულიად შეესაბამება უფლის მოციქულების მიმართ დარიგებას: „უსასყიდლოდ მიგიღიათ და უსასყიდლოდვე გაეცით“ (მთ. 10:8). შესაძლოა, მოციქულს მხედველობაში ჰქონდა იესო ქრისტეს ზუსტად ეს ფრაზა, რომელიც ეხება არა მხოლოდ მოციქულებს, არამედ ყველა მათ მემკვიდრეს.

მოციქული პავლე იერუსალიმში. მისი შეპყრობა (21:17-23:10)

იერუსალიმში მოციქული პავლე სიხარულით მიიღეს ეკლესიის ეპისკოპოსმა იაკობმა და პრესვიტერებმა. იერუსალიმის იუდეველებს შორის გავრცელებული იყო ხმა, რომ პავლე ასწავლის წარმართებს შორის მცხოვრებ იუდეველებს მოსეს რჯულისგან განდგომას, წინადაუცვეთელობას. იერუსალიმელმა ძმებმა შესთავაზეს: „ისე მოიქეცი, როგორც ჩვენ გირჩევთ: აქა გვყავს ოთხი კაცი, რომლებმაც აღთქმა დადეს. წაიყვანე ისინი, მათთან ერთად განიწმინდე და გაილე მათი ხარჯი, რომ თმა შეიკვეციონ; ამრიგად, ყველა მიხვდება, რომ რაც შენზე გაუგიათ, სულ ტყუილია, და რომ შენ კვლავინდებურად იცავ რჯულს. მაშინ პავლემ წაიყვანა ისინი, მეორე დღეს მათთან ერთად განიწმინდა, მერე კი შევიდა ტაძარში და გამოაცხადა, როდის დასრულდებოდა განწმენდის დღეები, როცა თვითიერი მათგანისათვის უნდა შეწირულიყო შესაწირავი. შვიდი დღე რომ მიიწურა, ასიელმა იუდეველებმა, რომლებმაც ტაძარში დაინახეს იგი, ააბორგეს მთელი ხალხი, ხელი დაადეს მას და შესძახეს: კაცნო ისრაელიტნო, გვიშველეთ! ეს კაცი ყველგან და ყველას წინაშე ქადაგებს ხალხის, რჯულისა და ამ ადგილის წინააღმდეგ; თანაც, ბერძნებიც შეიყვანა ტაძარში და შებღალა ეს წმიდა ადგილი. (ვინაიდან ამაზე უწინ მასთან ერთად ტროფიმე ეფესელი დაენახათ ქალაქში და ეგონათ, რომ პავლემ ტაძარში შეიყვანა იგი). შეიძრა მთელი ქალაქი და შეიყარა ხალხი; შეიპყრეს პავლე, ტაძრიდან გამოათრიეს და მყისვე დაიხშო კარი. როდესაც მოკვლა დაუპირეს, ათასისთავამდე მიაღწია ხმამ, მთელი იერუსალიმი ამბოხდაო.

დაუყოვნებლივ წამოიყვანა ჯარისკაცები და ასისტანტები და მათკენ გამოეშურა. ათასისთავისა და ჯარისკაცების დანახვაზე ხალხმა თავი ანება პავლეს ცემას. მაშინ ათასისთავი მიუახლოვდა და წამოაყენა იგი, ბრძანა ორმაგი ჯაჭვით შეეკრათ და თან ხალხს ეკითხებოდა, ვინ არის, ან რა ჩაიდინაო? ხალხში ერთნი ერთს გაჰყვირებდნენ, მეორენი კი - მეორეს. და რაკი ამ ღრიანცელში დანამდვილებით ვერაფერი გაიგო, ათასისთავმა მისი ციხეში წაყვანა ბრძანა. კიბეზე რომ შედგა ფეხი, ჯარისკაცები, ხალხის სიმრავლის გამო, იძულებულნი შეიქნენ ხელში აეყვანათ პავლე. ვინაიდან ზღვა ხალხი მოსდევდა და მოსძახოდა: სიკვდილი მაგას! ციხეში რომ შეჰყავდათ, პავლემ ათასისთავს უთხრა: შეიძლება ერთი რამ გკითხო? ხოლო მან თქვა: ბერძნული იცი? განა შენ არა ხარ ის ეგვიპტელი, ამას წინათ რომ აამბოხა და უდაბნოში გაიყვანა ოთხი ათასი სიკარიელი? პავლემ მიუგო: მე ვარ იუდეველი კაცი, ტარსოსელი, კილიკიის არცთუ უმნიშვნელო ქალაქის მოქალაქე. გევედრები, ნება მიბოძე ხალხს დაველაპარაკო. ნებართვა რომ მიიღო, პავლე კიბის თავზე დადგა, ხელით ანიშნა ხალხს და როცა სრული სიჩუმე ჩამოვარდა“. მოციქული პავლე მოუყვა მათ თავისი მოქცევის ისტორიას, უფლის გამოცხადებას დამასკოს გზაზე, მის ბრძანებას წარმართთა შორის ქადაგების შესახებ. მაგრამ იუდეველებმა ამ სიტყვების შემდეგაც დაჟინებით მოითხოვეს მისი სიკვდილი. ათასისთავმა ბრძანა მისი გაშოლტვა, რათა გაიგო იუდეველთა აღშფოთების მიზეზი. ამ შემთხვევაშიც რომის მოქალაქობამ იხსნა პავლე წამებისაგან და ათასისთავი იძულებული გახდა სინედრიონის სასამართლოზე გაეშვა იგი.

სინედრიონში მღვდელმთავარმა ბრძანა მისი ცემა, მაგრამ პავლემ განაცხადა, რომ ის ფარისეველია. ფარისეველთა პარტიამ პავლე უდანაშაულოდ აღიარა და ისურვა მისი გათავისუფლება. ამის გამო სინედრიონში სადუკეველებსა და ფარისეველებს შორის ატყდა დავა. „მაგრამ რაკი დავა გამძაფრდა, ათასისთავს შეეშინდა, ვაითუ პავლე შუაზე გაგლიჯონო, ამიტომაც ჯარისკაცებს უბრძანა, მისულიყვნენ, ხალხისთვის გამოერიდებინათ და ციხეში წაეყვანათ იგი“.

იერუსალიმში ჩასვლის მეორე დღეს, მოციქული პავლე შეხვდა მოციქულ იაკობს (უფლის ძმას), როგორც იერუსალიმის ეკლესიის ეპისკოპოსს. იერუსალიმის ეკლესიის წევრებთან ამ შეხვედრისას არ ჩანს ქრისტიანობაში ორი სხვადასხვა მიმართულების - იუდეურ-ქრისტიანებისა და ელინო-ქრისტიანების წარმომადგენლებს შორის ანტაგონიზმი და მტრობა. მათ შორის სრული თანხმობაა. უფრო მეტიც: პრესვიტერები და თავად იაკობიც, ურჩევენ პავლეს უპირველესად აღმოფხვრას რჯულის

დარღვევის ყოველგვარი ეჭვი და მონაწილეობა მიიღოს ნაზორვეულობის აღთქმაში.

თავად პავლე არ იყო პირფერი და პეტრე ამხილა ამის გამო. ამიტომაც ის არ დაუთმობდა იერუსალიმელ ქრისტიანებს, თუკი რაიმე წინააღმდეგობა იქნებოდა მათთან მოსეს რჯულის შეხედულებებში და პირდაპირ უარყოფდა შემოთავაზებულ პირობებს; თუმცა ამ შემთხვევიდან ნათელია, რომ იუდეველ ქრისტიანებში (და არა იერუსალიმის ეკლესიის წარმომადგენლებში) პავლეზე ნამდვილად უარყოფითი მოსაზრება გავრცელდა, რომელიც თავად პავლეს სურდა გაექარწყლებინა იაკობისა და პრესვიტერების რჩევის მიღებით.

თავად იაკობის რჩევა - დამორჩილებოდა მოსეს რჯულის მოთხოვნებს - არ არის უცნაური. მოსეს რჯულისგან გათავისუფლება მხოლოდ ელინებს ანუ წარმართებს ეხებოდათ და არ ვრცელდებოდა იუდეველებზე. თვით პავლე მოციქული ამბობს: „იუდეველებთან ვიყავი როგორც იუდეველი“ (1 კორ. 9:20). მისი მუდმივი მოგზაურობა დღესასწაულებზე იერუსალიმში, იერუსალიმის კრების შემდეგ ტიმოთეს წინადაცვითა გვიჩვენებს, რომ მოციქულები და პავლეს კი, არ თვლიან საკუთარ თავს თავისუფლად მოსეს რჯულის შესრულებისგან, ვიდრე თავად რჯულმდებელი არ უარყოფს მას ¹²⁷. მხოლოდ ტაძრისა და მღვდლობის არსებობის შეჩერება გვაჩვენებს რჯულის აღთქმების აღსრულების დასასრულს.

ათასისთავი შეიპყრობს პავლეს და დაკითხავს: „განა შენ არა ხარ ის ეგვიპტელი, ამას წინათ რომ აამბოხა და უდაბნოში გაიყვანა ოთხი ათასი სიკარიელი?“ იოსებ ფლავიუსი¹²⁸ ახსენებს ამ ეგვიპტელს და მოგვითხრობს, რომ ის თავის მიმდევრებთან ერთად ავიდა ელეონის მთაზე და აღუთქვა მათ ეჩვენებინა, თუ როგორ დაინგეროდა იერუსალიმის კედლები მისი ერთი სიტყვით. მაგრამ მმართველმა ფელიქსმა დაამარცხა მისი ბანდა, დახოცა 400 და ტყვედ აიყვანა 200 კაცი. თავად შფოთის თავი უდაბნოში გაიქცა. იოსებ ფლავიუსის მოწმობით ეგვიპტელს 30 000-მდე მიმდევარი ჰყავდა, ხოლო ათასისთავი საუბრობს მხოლოდ 4000-ზე, ალბათ მათზე, ვინც იყო ელეონის მთაზე. მცველების უფროსს პავლე ეგონა ის ეგვიპტელი. ამიტომაც ჰკითხა: შენ ხომ არა ხარ ის ეგვიპტელიო? იოსებ ფლავიუსის

¹²⁷ იერუსალიმის ტაძრის წმიდათაწმიდის ფარდის შუაზე ჩახევა მაცხოვრის მიწიერი სიცოცხლის დასრულებისას, ეკლესიის სწავლებით მოწმობს იუდეველი ერის რჯულის მოქმედების შეწყვეტას - რედაქტორი.

¹²⁸ იუდეველთა სიძველენი, 20:8,6; იუდეველთა ომი, 2: 13,5.

მონათხრობი სრულიად ამტკიცებს წიგნში „საქმე მოციქულთა“ მონათხრობის სინამდვილეს.

მოციქული პავლე შეიპყრეს, როგორც მამათა წესების დამრღვევი, რომელმაც უქადაგა ისრაელის ხალხს რჯულისა და წმიდა ტაძრის წინააღმდეგ (21:28). მოციქულმა თავი იმართლა მათ წინაშე და ებრაულ ენაზე წარმოსთქვა: „მე ვარ იუდეველი კაცი, კილიკიის ტარსოსში შობილი, ამ ქალაქში გამალიელის ფერხთით აღზრდილი და მამათა რჯულში ზედმიწევნით განსწავლული, ღვთის ისეთივე მომზურნე, როგორც დღეს ხართ ყველანი. სასიკვდილოდ ვდევნიდი ამ გზაზე დამდგართ, ბორკილებს ვადებდი და საპყრობილეში ვყრიდი კაცებსაც და ქალებსაც. რაშიაც მღვდელმთავარიც დამემოწმება და ყველა უხუცესიც, რომლებმაც წერილები გამატანეს დამასკოში მყოფი ძმებისთვის, და წავედი, რომ იქაურებიც შებორკილნი ჩამომეყვანა იერუსალიმს, რათა გვეწამებინა ისინი. მოხდა ისე, რომ, როცა გზად მიმავალი ვუახლოვდებოდი დამასკოს, ანაზდეულად დიდმა ნათელმა მომიცვა ზეცით“; მოციქულმა ისაუბრა როგორ იხილა უფალი, რომელმაც მოუწოდა და ისიც გახდა ქრისტიანი.

პავლემ დაწვრილებით ისაუბრა ამ მოვლენის შესახებ, თხრობისას ზოგიერთ პირად შტრიხებსაც ამატებდა, რაც უფრო მეტად ამტკიცებდა ამ მოვლენის ჭეშმარიტებასა და მნიშვნელობას. ახსენა იერუსალიმის ტაძარში უფლის გამოცხადების მანამდე ჩვენთვის უცნობი მოვლენა.

მოციქულ პავლეს უკანასკნელმა სიტყვებმა კიდევ უფრო მეტი უკმაყოფილება გამოიწვია იუდეველებში და მათ იწყეს ყვირილი, მოსასხამების ქნევა, ჰაერში მტვრის კორიანტელი დააყენეს, ითხოვდნენ მის სიკვდილით დასჯას. მოციქულის სიტყვა ამტკიცებდა, რომ ის იუდეველია და რჯულის მკაცრი აღმასრულებელი, რომ ის ღვთის ისეთივე მომზურნეა, როგორც ყოველი ებრაელი, რომ ქრისტიანობაზე მოქცევის შემდეგაც მოქმედებდა ღვთის განსაკუთრებული გამოცხადებით, არ წყვეტდა კავშირს იუდეველობასთან. ის დადიოდა იერუსალიმის ტაძარში და ლოცულობდა იუდეველებთან ერთად. აქ მან მიიღო უფლის ახალ გამოცხადება. და თუ მივიდა წარმართებთან, მხოლოდ და მხოლოდ უფლის ბრძანებით. იუდეველები აღშფოთდნენ მის წინააღმდეგ, უმთავრესად იმიტომ, რომ პავლე მოციქული წარმართთა შორის თავის მსახურებას უკავშირებდა უფლის ბრძანებას და ივიწყებდნენ თავიანთ განთქმულ წინასწარმეტყველებს: ისაიას, იოანას, დანიელსა და სხვებს, რომლებიც ასევე წარმართებში ქადაგებდნენ.

იერუსალიმის ტაძარში უფლის გამოცხადებისას თავის მდგომარეობას მოციქული პავლე უწოდებს εκστασις - ექსტაზს, აღფრთოვანებას. თავად პავლე მოციქულის განმარტებით, ასეთ მდგომარეობაში მყოფი კაცი ვერც კი ხვდება „სხეულით თუ უსხეულოდ; ღმერთმა იცის“ (2 კორ. 12:2-3). ღვთივმთაგონებული ადამიანების, წინასწარმეტყველებისა და მოციქულების აღწერით, ეს ის მდგომარეობაა, რომელშიც ადამიანი ფიზიკური შეგრძნებების სრული პასიურობით, როგორც ძილში, ინარჩუნებს შეგნებას და სულიერ საქმიანობას, ლოცულობს (მაგ. როგორც პეტრე: საქმ. 1:10), ჭვრეტს სულიერ სამყაროს, წარსულსა და მომავალს. ასეთი მდგომარეობა ხშირად ჩნდება ლოცვისას, როგორც პეტრესა და პავლეს შემთხვევებში.

რომაელმა ათასისთავმა ბრძანება გასცა, შეკრებილიყვნენ მღვდელმთავრები და მთელი სინედრიონი პავლეს საქმის განსახილველად.

ამ ფაქტით ვხედავთ დამცირებასა და შერცხვენას იუდეური სინედრიონისა; რომაელ უბრალო ათასისთავსაც კი აქვს იმის უფლება, რომ თავისი სურვილისამებრ შეკრიბოს ის. შესაძლოა, პროკურატორების არყოფნისას (ისინი ძირითადად ცხოვრობდნენ კესარიისაში), მთელი ძალაუფლება გადადიოდა იერუსალიმის დაცვის უფროსის ხელში და იუდეველი მთავრები უნებლიეთ ემორჩილებოდნენ მის განკარგულებებს. საგულიანოა ასევე ის დიდი ბოროტება, რომელიც ჰქონდათ იუდეველ მღვდელმთავრებსა და წინამძღვრებს პავლეს მიმართ, რამაც შეკრიბა ისინი აქ. პავლეს საქმეს განიხილავენ თითქოს ძალიან მნიშვნელოვან დანაშაულს. სინედრიონში მოციქულმა პავლემ თავისი სიტყვა დაიწყო ღვთის მიმართ კეთილსინდისიერ მსახურებაზე საუბრით, რის გამოც მღვდელმთავარმა ბრძანა მისი ცემა, რადგან ღვთისმგმობელად მიიჩნია იგი. პავლე მას უწოდებს თეთრად შეფეთილ კედელს (ანუ პირფერს), მოუწოდებს ღვთის რისხვას მასზე იმის გამო, რომ ვალდებული იყო განესაჯა პავლე რჯულის თანახმად, ის კი ურჯულოდ ბრძანებდა მის გვემას. იქ მდგომებმა უსაყვედურეს მას მღვდელმთავრის უპატივცემულობის გამო. პავლემ თავი იმართლა, რომ ის არ იცნობს მღვდელმთავარს და ვერ გაბედავდა მის შესახებ აუგის თქმას, რადგან რჯულში „დაწერილია: შენი ხალხის მთავრის აუგს ნუ იტყვი“ (გამოსვლ. 22:28). ბევრი მიიჩნევს, რომ პავლე უსაფუძვლო საბაბს ასახელებს, რადგანაც ის ხშირად იყო იერუსალიმში და მოცემულ შემთხვევაში მას უნდა ეცნო სინედრიონის წამყვანი. მაგრამ რადგანაც თვით პავლე მოწმობს, რომ არ იცნობს მღვდელმთავარს, არ გვაქვს საფუძველი მის სიტყვებში ეჭვის შეტანისა.

იერუსალიმში პავლე რამდენჯერმე იმყოფებოდა, ისიც ხანმოკლედ. მღვდელმთავარზე შეიძლება გაეგო, მაგრამ მის ნახვას პირადად ვერ შეძლებდა. სინედრიონს კი ზოგჯერ თავმჯდომარეობდა არა მღვდელმთავარი, არამედ სინედრიონის რომელიმე წევრი. ასე რომ, შესაძლოა, პავლე არ იცნობდა მღვდელმთავარს და ვერ შეიცნო ის სინედრიონში¹²⁹.

¹²⁹ მღვდელმთავრის ცნობა შეიძლებოდა მხოლოდ ღვთისმსახურებისას სამოსით.

სინედრიონისადმი მიმართვაში პავლე მოციქულმა თქვა: „ფარისეველი ვარ, ფარისევლის ძე. და აქ იმისთვის ვისჯები, რომ მკვდრეთით აღდგომის იმედი მაქვს“. ეს საკმარისი იყო იმისათვის, რომ სინედრიონის წევრებს, სადუკეველებსა და ფარისევლებს, შორის ამტყდარიყო დავა. სადუკეველები მკვდრეთით აღდგომას, ანგელოზებისა და სულის არსებობს არ აღიარებდნენ, არ სწამდათ მესიის მოსვლისა. ფარისევლები კი ამას აღიარებდნენ და ამ რწმენის გამო ხშირად მტრობდნენ სადუკეველებს. პავლე მიხვდა, რომ შეკრებილთა შორის ზოგი სადუკეველია, ზოგი კი ფარისეველი, მან თავის სასარგებლოდ გამოიყენა ეს ვითარება. ფარისევლებმა პავლე გაამართლეს და განაცხადეს: „ვერავითარ ბოროტებას ვერ ვპოულობთ ამ კაცში; იქნება სული ამეტყველებს, ან ანგელოზი?“ ისინი თითქოს დარწმუნებულნი არიან, რომ უფალი ნამდვილად იხილა პავლემ. უარს ამბობენ მის გასამართლებაზე, რათა არ იქცნენ ღვთის მოწინააღმდეგედ. ზუსტად ასევე მსჯელობდა კეთილგონიერი გამალიელი, როდესაც ურჩევდა სინედრიონს მოციქულების დევნისგან თავის შეკავებას (5:39).

პავლე კესარიაში (23:11-26:32)

„იუდეველები შეითქვნენ და ფიცი დადეს, არც ეჭამათ და არც ესვათ, ვიდრე არ მოკლავდნენ პავლეს“. მაგრამ უფალმა არ დაუშვა თავისი მსახურის სიკვდილი დანიშნულ დროზე ადრე. იგი თავად ეცხადება ღამით პავლეს და განამტკიცებს შემდეგი სიტყვებით: „მხნედ იყავ, ვინაიდან როგორც მიმოწმე იერუსალიმში, რომშიც ასევე უნდა მიმოწმო“. ეს საკმარისი იყო წარმართთა მოციქულისათვის, რომ ახალი მოშურნეობით გაეგრძელებინა თავისი უდიდესი მსახურება. „როცა გათენდა, იუდეველები შეითქვნენ და ფიცი დადეს, არც ეჭამათ და არც ესვათ, ვიდრე არ მოკლავდნენ პავლეს. ხოლო შეთქმულნი ორმოცზე მეტნი იყვნენ. მღვდელმთავრებსა და უზუცესებთან მივიდნენ და უთხრეს: ფიცით დავიფიცეთ, რომ ლუკმას არ ჩავიდებთ პირში, ვიდრე არ მოგვკლავთ პავლეს. მაშ, ახლა სინედრიონთან ერთად შეუთვალეთ ათასისთავს, რომ მოგვვაროთ იგი, ვითომ გასურთ უფრო დაწვრილებით გამოიძიოთ იმისი საქმე, ჩვენ კი, ვიდრე თქვენამდე მოვა, მზადა ვართ მის მოსაკლავად. შეიტყო ეს ვერაგობა

პავლეს დისწულმა, წავიდა, ციხეში შეაღწია და აუწყა პავლეს. ხოლო მან უხმო ერთ-ერთ ასისტავს და უთხრა: ეს ჭაბუკი მიიყვანე ათასისთავთან, ვინაიდან რაღაცა აქვს მისთვის სათქმელი. მანაც წაიყვანა იგი, ათასისთავთან მიიყვანა და უთხრა: პატიმარმა პავლემ მიხმო და მთხოვა შენთან მომეყვანა ეს ჭაბუკი, ვინაიდან სიტყვა აქვს შენთვის სათქმელი. ათასისთავმა ხელი მოჰკიდა, განზე გაიხმო და ჰკითხა: რაო, მაინც რა უნდა მითხრა? ხოლო მან უთხრა: იუდეველებმა განიზრახეს გთხოვონ, რომ ხვალ სინედრიონში მიიყვანო პავლე, ვითომ უფრო გულდასმით სურთ მისი საქმის გამოძიება. მაგრამ ნუ ერწმუნები მათ, ვინაიდან ჩასაფრებული ჰყავთ ორმოცზე მეტი კაცი, რომლებმაც დაიფიცეს, არც ჭამონ და არც სვან, ვიდრე არ მოკლავენ პავლეს. ახლა უკვე გამზადებულნი არიან შენი ბრძანების მოლოდინში. მაშინ ათასისთავმა გაუშვა ჭაბუკი და უბრძანა: არავის უთხრა, რაც მე შემატყობინეო.. მოიხმო ორი ასისტავი და უთხრა მათ: ღამის სამი საათისათვის მზად გყავდეთ ორასი ქვეითი, სამოცდაათი მხედარი და ორასი შუბოსანი კესარიაში გასამგზავრებლად. მზად გყავდეთ აგრეთვე სახედარიც, რომ ზედ შესვან პავლე და მმართველ ფელიქსს მიჰგვარონ. და დაწერა ასეთი შინაარსის წერილი: „კლავდიუს ლისია მძლეთამძლე მმართველს ფელიქსს, გიხაროდეს: ეს კაცი შეიპყრეს იუდეველებმა და მოკვლას უპირებდნენ; მე ჯარისკაცებით მივედი და როცა გავიგე, რომ რომელია, გამოვიტაცე. მინდოდა გამეგო, რას სდებდნენ ბრალად და მათ სინედრიონში მივიყვანე. მივხვდი, რომ თავიანთი რჯულის გამო დაედანაშაულებინათ, მაგრამ ისეთი არაფერი ჩაუდენია, სიკვდილი ან ბორკილები რომ დაემსახურებინოს. როდესაც გავიგე, რომ მის წინააღმდეგ შეთქმულიყვნენ, მაშინვე შენთან გამოვგზავნე და ბრალმდებლებსაც ვუბრძანე შენს წინაშე ელაპარაკათ მასზე. იცოცხლე!“ ჯარისკაცებმა, ბრძანებისამებრ, წაიყვანეს პავლე და ღამით მიიყვანეს ანტიპატრიდას. მეორე დღეს კი მხედრებს გააყოლეს და უკან დაბრუნდნენ. ხოლო მათ კესარიაში ჩასვლისას წერილი გადასცეს და პავლეს წარუდგინეს მმართველს. წერილი რომ წაიკითხა, მმართველმა ჰკითხა: სადაური ხარო, და, როცა გაიგო, კილიკიელი ყოფილაო, თქვა: მაშინ მოგისმენ, როცა შენი ბრალმდებლებიც მოვლენ; მერე კი ბრძანა, ჰეროდეს პრეტორიუმში ჰყოლოდათ და თვალყური სჭეროდათ მასზე.

ხუთი დღის შემდეგ მოვიდა ანანია მღვდელმთავარი უხუცესებსა და ვინმე მჭევრმეტყველ ტერტულუსსთან ერთად, რომლებმაც მმართველთან უჩივლეს პავლეს. როდესაც უხმეს, ტერტულუსმა დაიწყო მისი ბრალდება და თქვა: შენი წყალობით გვაქვს სრული მშვიდობა და შენს მზრუნველობას ვუმაღლით ამ ხალხის კეთილდღეობას, რასაც დიდი

მადლიერებით ვაღიარებთ ყველგან და ყოველთვის, მძლეოთამძლეო ფელიქს. მაგრამ, თავი რომ არ შეგაწყინოთ, გთხოვ მოკლედ მოგვისმინო შენთვის ჩვეული მოწყალებით. რაკი ეს კაცი მავნებლად, მთელს მსოფლიოში მცხოვრებ იუდეველთა შორის შფოთის აღმძვრელად და ნაზორეველთა მწვალებლობის წინამძღვრად ვცანით, თვით ტაძრის შებილწვაც რომ სცადა, ამიტომ ჩვენც შევიპყარით და გვინდოდა ჩვენი რჯულის მიხედვით განგვესაჯა იგი. მაგრამ მოვიდა ათასისთავი ლისია, ძალით გამოგვტაცა ხელიდან და შენთან გამოგზავნა. მის ბრალმძებლებსაც გვიბრძანა შენთან მოსვლა; შეგიძლია დაჰკითხო და მისგანვე გაიგებ, რასაც ვდებთ ბრალად. იუდეველებმაც დაუმოწმეს, სწორედ ასეაო. ხოლო პავლემ, როცა მმართველმა ანიშნა, ილაპარაკეო, თქვა: რაკილა ვიცი, რომ ამდენი წლის მანძილზე მართლად განიკითხავ ამ ხალხს, მით უფრო თამამად შევძლებ თავის მართლებას. თვითონვე შეგიძლია შეიტყო, რომ თორმეტი დღე თუ იქნება, რაც იერუსალიმს ავედი თაყვანისცემად. არც ტაძარში ვუნახივარ ვინმეს, რომ დავა დამეწყოს ან ამებორგებინოს ხალხი, არც სინაგოგაში და არც ქალაქში. ვერც იმას დაამტკიცებენ შენს წინაშე, რაშიაც ახლა მდებენ ბრალს. იმას კი ვაღიარებ შენს წინაშე, რომ იმ მოძღვრებით, რომელსაც ისინი მწვალებლურს უწოდებენ, მამების ღმერთს ვემსახურები, და მწამს ყველაფერი, რაც დაწერილია რჯულში და წინასწარმეტყველთა მიერ. და ღვთის იმედი მაქვს, რომ იქნება მკვდრეთით აღდგომა, როგორც მართალთა, ისე უკეთურთა, რასაც თვითონვე მოელიან. ამიტომ თავადაც ვიღვწი, რომ ყოველთვის უმწიკვლო სინიდისი მქონდეს ღვთისა და კაცთა წინაშე. მრავალი წლის შემდეგ მოვედი, რათა მეძღვნა ჩემი ხალხისთვის მოწყალება და შესაწირავი. სწორედ შეწირვისას მნახეს ტაძარში, გაწმენდილი, ხალხისა და შფოთის გარეშე, ასიელმა იუდეველებმა; სწორედ ისინი უნდა მოსულიყვნენ და შენს წინაშე და ეჩვილათ ჩემთვის, თუკი რაიმე ჰქონდათ ჩემს წინააღმდეგ. არადა, თვით ამათ თქვან, რა ბრალი ჰპოვეს ჩემში, როცა წარვდექი სინედრიონის წინაშე, გარდა იმ ერთი სიტყვისა, მათ შორის მდგომმა რომ წამოვიძახე: მკვდრეთით აღდგომა რომ მწამს, მიტომ მსჯით-მეთქი დღეს? ეს რომ მოისმინა, ფელიქსმა, რომელიც კარგად იცნობდა ამ გზას, გადადო საქმის განხილვა და თქვა: როცა ათასისთავი ლისია მოვა, მაშინ გავარჩევ თქვენს საქმესო. ხოლო ასისთავს პავლეს დარაჯობა უბრძანა, მაგრამ ისე კი, რომ არ შეეწუხებინათ და არც ახლობლებისთვის დაეშალათ მისი მსახურება ან ნახვა. რამდენიმე დღის შემდეგ ფელიქსი თავის იუდეველ ცოლთან - დრუზილასთან ერთად მივიდა და პავლე მოაყვანინა, რათა იესო ქრისტეს სარწმუნოების ამბავი გამოეკითხა. მაგრამ რაკი პავლე

სამართლიანობაზე, თავდაჭერილობასა და განკითხვაზე ლაპარაკობდა, ფელიქსი შეშინდა და უთხრა: ახლა წადი და როცა მოვიცლი, მაშინ გიხმობო. თანაც, იმედი ჰქონდა, რომ პავლე ფულს შეაძლევდა; ამიტომ ხშირად უხმობდა და ესაუბრებოდა მას. მაგრამ ორი წლის შემდეგ ფელიქსის ადგილი პორციუს ფესტუსმა დაიკავა. და რაკი სურდა იუდეველთათვის ეამებინა, ფელიქსმა პატიმრად დატოვა პავლე. ფესტუსი მოვიდა სამთავროში და სამი დღის შემდეგ კესარიიდან ავიდა იერუსალიმს. მაშინ მღვდელმთავრები და იუდეველი დიდებულები პავლესადმი წარდგენილი სარჩელის გამო ეახლნენ. შეევედრნენ და სთხოვეს, იერუსალიმში გამოეძახებინა პავლე, რათა გზაში ჩასაფრებოდნენ და მოეკლათ. მაგრამ ფესტუსმა პასუხად თქვა, რომ პავლეს კესარიაში დარაჯობდნენ და მალე თვითონაც იქ აპირებდა ჩასვლას. ვისაც შეუძლია, დასძინა მან, წამომყვეს და თუ ამ კაცს რაიმე დანაშაული მიუძღვის, ბრალი დასდოსო. რვა თუ ათი დღე დაჰყო მათთან და კესარიაში დაბრუნდა. მეორე დღეს კი სამსჯავრო ტახტზე დაჯდა და პავლეს მოყვანა ბრძანა. როცა მოვიდა, გარს შემოერთყნენ იერუსალიმიდან ჩამოსული იუდეველნი, რომელთაც მრავალი მძიმე ბრალდება წაუყენეს პავლეს, თუმცა მათი დამტკიცება კი არ შეეძლოთ. ხოლო მან თავის გასამართლებლად თქვა: არც იუდეველთა რჯულის, არც ტაძრისა და არც კეისრის წინაშე არ შემიცოდავს. ფესტუსს იუდეველთა მომადლიერება უნდოდა და პასუხად უთხრა პავლეს: იქნებ იერუსალიმს ასვლა გინდა, რომ იქ განისაჯო ჩემს წინაშე ამ ბრალდების გამო? პავლემ მიუგო: კეისრის სამსჯავროს წინაშე ვდგავარ, სწორედ იქ, სადაც უნდა განვისაჯო, იუდეველთათვის კი ცუდი არაფერი მიქნია, როგორც თავად მოგეხსენება. თუ უსამართლოდ მოვიქეცი და ისეთი რამ ჩავიდინე, რომ სიკვდილს ვიმსახურებ, არ გავექცევი სიკვდილს. ხოლო თუ ისინი ტყუილად მდებენ ბრალს, არავის შეუძლია მათ მიმცეს ხელში. კეისრის მსჯავრს მოვითხოვ. მაშინ ფესტუსი თავის მრჩეველებს მოეთათბირა და მიუგო: კეისრის მსჯავრს მოითხოვ და კეისართანვე წახვალ. რამდენიმე დღის შემდეგ მეფე აგრიპა და ბერნიკე მივიდნენ კესარიაში ფესტუსის მოსაკითხავად. და რაკი კარგა ხანს დარჩნენ იქ, ფესტუსმა პავლეს საქმე გააცნო მეფეს და უთხრა: არის ერთი კაცი, ფელიქსის მიერ პატიმრად დატოვებული, რომელსაც, იერუსალიმში ჩემი ყოფნისას, იუდეველთა მღვდელმთავრებმა და უხუცესებმა უჩივლეს და მისი დასჯა მთხოვეს. მაგრამ მე მივუგე, რომ რომაელებს არა სჩვევიათ სასიკვდილოდ გასცენ ვინმე, სანამ ბრალდებულს პირისპირ არ წარუდგებიან ბრალმდებელნი, და სანამ მას ბრალდებისაგან თავის მართლების საშუალება არ მიეცემა. ხოლო როდესაც ისინი აქ მოვიდნენ, დაუყოვნებლივ, მეორე

დღესვე, დავჯექი სამსჯავრო ტახტზე და იმ კაცის მოყვანა ვბრძანე, ვის წინააღმდეგ აღმდგარმა ბრალმძებლებმაც ვერ წამოაყენეს ვერცერთი ისეთი ბრალდება, მე რომ მოველოდი. სამაგიეროდ ედავებოდნენ თავიანთი სარწმუნოებისა და ვიღაც მიცვალებული იესოს გამო, ვისზედაც პავლე ამტკიცებდა, ცოცხალიაო. რაკი ამ საქმის გარჩევა გამიძნელდა, ვუთხარი მას: ხომ არ გინდა იერუსალიმში წახვიდე და იქ განისაჯო-მეთქი? მაგრამ პავლემ მოითხოვა, რომ ავგუსტუსის მსჯავრამდე გვეცლია; ამიტომ, ვიდრე კეისართან გავგზავნიდი, ვბრძანე საპყრობილეში გვეყოლოდა იგი. მაშინ აგრიპამ უთხრა ფესტუსს: მეც მინდა ამ კაცს მოვუსმინო. მან კი მიუგო: ხვალვე მოუსმენ მას. მეორე დღეს, როცა აგრიპა და ბერნიკე დიდი ზარ-ზეიმით მობრძანდნენ და ათასისთავებსა და წარჩინებულ მოქალაქეებთან ერთად შევიდნენ სამსჯავროში, ფესტუსის ბრძანებით მოიყვანეს პავლე. და თქვა ფესტუსმა: მეფეო აგრიპა და აქ დამსწრენო, თქვენ ხედავთ იმას, ვის გამოც იერუსალიმში და აქაც მრავალი იუდეველი მომადგა ყვირილით: სიცოცხლის ღირსი არ არისო. მაგრამ მე მივხვდი, რომ სიკვდილის ღირსი არაფერი ჩაუდენია, და რაკი თვითონვე მოითხოვა ავგუსტუსის მსჯავრი, გადავწყვიტე მასთან გამეგზავნა. თუმცა მის გამო დაბეჯითებით ვერაფერს მივწერ იმპერატორს: ამიტომაც მოვიყვანე თქვენთან, უწინარეს ყოვლისა კი შენს წინაშე, მეფეო აგრიპავ, რათა განკითხვის შემდეგ ის მაინც ვიცოდე, რა მივწერო. რადგანაც უაზრობად მიმაჩნია პატიმარი გავუგზავნო და ის კი არ ვაუწყო, რას სდებენ ბრალად.

აგრიპამ უთხრა პავლეს: ნება გეძლევა შენსავე თავზე ილაპარაკო. მაშინ პავლემ ხელი გაიწოდა და თავის დასაცავად თქვა: მეფეო აგრიპა, ბედნიერი ვარ, რომ დღეს შემიძლია შენს წინაშე ვიმართლო თავი ყველაფერში, რაშიაც ბრალს მდებენ იუდეველნი. მით უმეტეს, რომ იცნობ იუდეველთა ყველა ჩვეულებასა და სადავო საკითხს. ამიტომაც გთხოვ დიდსულოვნად მისმინო. სიყრმიდანვე მე ჩემს ხალხს შორის ვცხოვრობდი იერუსალიმში, და ეს იცის ყველა იუდეველმა. იმთავითვე მიცნობდნენ, თუკი მოწმობა სურთ, რომ ჩვენი სარწმუნოების მკაცრი მოძღვრების თანახმად, ვცხოვრობდი როგორც ფარისეველი. ახლა კი სამსჯავროს წინაშე ვდგავარ იმის გამო, რომ იმედი მქონდა აღთქმისა, რომელიც ღმერთმა მისცა ჩვენს მამებს. და რომლის აღსრულების იმედიცა აქვს ჩვენს თორმეტ ტომს, დღედაღამ გულმოდგინედ რომ მსახურებენ ღმერთს. სწორედ ამ იმედის გამო მდებენ ბრალს, მეფეო აგრიპა, იუდეველნი. ნუთუ დაუჯერებლად მიაჩნიათ, რომ ღმერთი აღადგენს მკვდრებს? თუმცა მე თვითონაც მეგონა, რომ ყოველნაირად წინ უნდა აღვდგომოდი იესო ნაზარეველის სახელს.

ასედაც ვიქცეოდი იერუსალიმში: მღვდელმთავართაგან უფლებამოსილმა მრავალი წმიდა ჩავყარე საპყრობილეში, და, როცა მათ ხოცავდნენ, ვეთანხმებოდი ამას. მრავალგზის ვაწამებდი სინაგოგებში, ვაიძულებდი ეგმოთ და, გამძვინვარებული, სხვა ქალაქებშიაც ვდევნიდი მათ. სწორედ ამ მიზნით დამასკოს მიმავალმა მღვდელმთავართა ხელმწიფებითა და ბრძანებით, შუადღისას, მეფეო, გზაზე ნათელი ვიხილე ზეცით, რომელიც აღემატებოდა მზის ბრწყინვალეობას და მეც მომიცვა და ჩემი მხლებლებიც. ყველანი მიწაზე დავემხეთ და ჩამესმა ხმა, რომელმაც ებრაულად მითხრა: საულ, საულ, რად მდევნი მე? გაგიჭირდება წიხლვა დეზისა. მე მივუგე: ვინ ხარ, უფალო? ხოლო მან მითხრა: მე ვარ იესო, რომელსაც შენ სდევნი. მაგრამ წამოდექ და ფეხზე დადექი, ვინაიდან იმისთვის მოგეცლინე, რომ დაგადგინო მსახურად და იმის მოწმედ, რაც იხილე და რასაც გამოგიცხადებ. რათა გაგარიდო ხალხსა და წარმართთ, რომლებთანაც ახლა მიგავლენ, იმისათვის, რომ თვალი აუხილო მათ, რათა სიბნელიდან - სინათლის, სატანის ხელმწიფებიდან კი ღვთისკენ მოიქცნენ და, ამრიგად, ჩემდამი რწმენით, მიიღონ ცოდვათა მიტევება და წილი განწმედილთა შორის. ამიტომაც არ ვეურჩე, მეფიო აგრიპა, ზეციურ ხილვას. არამედ თავდაპირველად დამასკელებსა და იერუსალიმელებს, შემდეგ კი იუდეველთა მთელ ქვეყანასა და წარმართებსაც ვუქადაგებდი მონანიებას და ღვთისკენ მოქცევის სინანულის ღირს საქმეთა აღსრულებით. ამიტომ შემიპყრეს იუდეველებმა ტაძარში და მოკვლა დამიპირეს. მაგრამ, ღვთის შეწევნით, დღემდე ვდგავარ, ვუმოწმებ დიდსა თუ მცირეს და არაფერს ვამტკიცებ, გარდა იმისა, რასაც წინასწარმეტყველნი და მოსე ამბობდნენ, რომ ასე უნდა მომხდარიყო; რომ უნდა ვნებულიყო ქრისტე და პირველი აღმდგარიყო მკვდრეთით, რათა ეუწყებინა ნათელი ხალხისა და წარმართებისთვის. ასე რომ იცავდა თავს, ფესტუსმა ხმამაღლა შესძახა: შმაგობ, პავლე, მეტისმეტ ცოდნას გაუშმაგებიხარ! ხოლო მან თქვა: კი არა ვშმაგობ, მძლეთამძლეო ფესტუს, არამედ ჭეშმარიტებისა და კეთილგონიერების სიტყვებს ვამბობ. ვინაიდან იცის ეს მეფემ, ვის წინაშეც თამამად ვლაპარაკობ. ვერ დავიჯერებ, რომ მისთვის აქედან დაფარული იყოს რაიმე, ვინაიდან ეს სადღაც გადაკარგულში როდი მომხდარა. გწამს, მეფეო აგრიპა, წინასწარმეტყველთა სიტყვები? ვიცი, რომ გწამს. ხოლო აგრიპამ პავლეს უთხრა: ცოტაც და ქრისტიანად მაქცევ. პავლემ კი თქვა: ღმერთმა ინებოს, რომ, ცოტადაც და ბევრადაც, მარტო შენ კი არა, არამედ ყველა, ვინც დღეს მისმენს, ისეთი გახდეს, როგორიც მე ვარ, ცხადია, ამ ბორკილების გარეშე. ეს რომ თქვა, მეფე და მმართველი, ბერნიკე და მათთან

მსხდომნი წამოიშალნენ, განზე გავიდნენ და ერთმანეთს ეუბნებოდნენ: ეს კაცი, თავისი ქცევით, არც სიკვდილს იმსახურებს და არც ბორკილებსო. ხოლო აგრიპამ უთხრა ფესტუსს: შეიძლებოდა გაგვეთავისუფლებინა ეს კაცი, კეისრის მსჯავრი რომ არ მოეთხოვა.

ასე პავლე მოციქული გაგზავნეს რომში.

1. უფალმა განამტკიცა მოციქული მოსალოდნელი ტანჯვის დროს: „მხნედ იყავ, ვინაიდან როგორც მიმოწმე იერუსალიმში, რომშიც ასევე უნდა მიმოწმო“. მხოლოდ უფალი აღუთქვამს ასეთ დაპირებებს თავის მსახურებს, მხოლოდ ღვთის რჩელთათვისაა მსგავსი იმედები დამამშვიდებელი, რადგან ისინი თავისთვის კი არ ცხოვრობენ და მოქმედებენ, არამედ მათში ცოცხლობს და მოქმედებს ღვთის ძალა. მათი ქმედებები და დამსახურებები უკავშირდება ზეციურ ჯილდოთა აღთქმას.

იუდეველები დაირაზმნენ პავლეს წინააღმდეგ, „მღვდელმთავრებსა და უხუცესებთან მივიდნენ და უთხრეს: ფიცით დავიფიცეთ, რომ ლუკმას არ ჩავიდებთ პირში, ვიდრე არ მოგვკლავთ პავლეს“. შენიშვნის ღირსია არა მხოლოდ ის, რომ არსებობს ადამიანი, რომელიც საკუთარი თავის წყევლის ხარჯზე ჩაიდენს რელიგიურ დანაშაულს; უფრო საგულისხმოა, რომ ამ შეთქმულებას იწონებს იუდეური ტრიბუნალი და მზადაა ხელიც კი შეუწყოს მათ.

რელიგიური საკითხში ერის წინამძღვრების ბოროტება და სიბრმავე უკიდურესია. მსგავსი უგუნური ფიცის შესრულება თუ შეუსრულებლობა დიდად არ ადარდებთ შეთქმულებს, რადგანაც იმავე ფიცის აღსრულებაში მონაწილე მღვდელმთავრები თავისუფლდებიან ამ ფიცისაგან, თუკი დამოუკიდებელი მიზეზების გამო დანაპირები არ აღსრულებოდა.

2. შეთქმულებაზე თხრობის დროს მოიხსენება პავლეს დისშვილი (საქმ. 23:16). მაგრამ უცნობია ის იერუსალიმის მუდმივი მცხოვრები იყო თუ ორმოცდაათობის დღესასწაულზე შემთხვევით ჩამოსული. პირველი უფრო სავარაუდოა. რომაელთა მიმართ ეპისტოლეს („მოიკითხეთ რუფუსი, რჩეული უფალში, აგრეთვე დედა მისი და ჩემი“) და მარკოზ მახარებლის („აიძულეს მინდვრიდან მომავალი ერთი კირენელი კაცი, სახელად სიმონი, ალექსანდრესა და რუფუსის მამა, ეტვირთა იესოს ჯვარი“) მოწმობა გვაფიქრებინებს, რომ ეს ერთი პიროვნება და პავლეს ნათესავია. თუმცა განმმარტებლები აქ სულიერ ნათესაობას უფრო გულისხმობენ¹³⁰, მაგრამ არ გამორიცხავენ ხორციელსაც.

ასევე არსებობს ასეთი საგულისხმო მოსაზრება: პავლე გამალიელის სკოლაში სწავლისას ცხოვრობდა სვიმონ კვირინელის სახლში. ნათელია, რომ ისინი ხორციელი ნათესავები იყვნენ, რადგან მის ცოლს თვლიდა დედად. შესაძლოა, სვიმონ კვირინელის შვილი რუფუსი და წიგნის „საქმე მოციქულთა“ რუფუსი, ერთი პიროვნებაა.

¹³⁰ ოქროპირი, საუბარი რომაელთა ეპისტოლეზე, 31:3

3. ეს ეპიზოდი ახსენებს მარკოზ აგრიპას, იგივე ჰეროდე აგრიპა მეორეს, ჰეროდე აგრიპა პირველი-დიდის შვილს. ის იზრდებოდა რომის იმპერატორის სასახლეში და მამის სიკვდილის შემდეგ იმპერატორ კლავდიუსის მიერ დაინიშნა ქალკიდის მმართველად, ხოლო ოთხი წლის შემდეგ ფილიპიასა და ლისანიის ტეტარქად¹³¹. იყო იუდეველეთა ჰეროდეების გვარის უკანასკნელი წარმომადგენელი. ბერნიკე იყო აგრიპას და. ცოლად ჰყავდა თავის ბიძას, ჰეროდე ქალკიდელს, მისი სიკვდილის შემდეგ კი ცხოვრობდა ძმასთან, იროდი აგრიპასთან¹³².

ჰეროდე აგრიპასა და ფესტუსის წინაშე წარმოთქმული მოციქულ პავლეს სიტყვა ერთ-ერთი უძლიერესი და შესანიშნავი ქადაგებაა. მოციქულს შესაძლებლობა ჰქონდა საზეიმოდ მეცნიერული ხედვით ემტკიცებინა სწავლება, რომლის არსსაც ის ხედავდა სინანულსა და კეთილ საქმეებში. მოციქული აღიარებდა, რომ ის ფარისეველია, ცხოვრობდა სარწმუნოების მკაცრი მოძღვრების თანახმად, ყოველთვის ჰქონდა იმედი იმ აღთქმისა, რომელიც ღმერთმა მისცა მათ მამებს და რომლის აღსრულების იმედი აქვს ყოველ ებრაელს. ეს არის რწმენა მესიისა, მისი მოსვლის იმედი.

ქრისტიანთათვის ეს იმედი იესო ნაზარეველია, ისინი ქადაგებენ მასზე. თუმცა ის მოკვდა, მაგრამ ღმერთმა აღადგინა. „თუმცა მე თვითონაც მეგონა, რომ ყოველნაირად წინ უნდა აღდგომოდი იესო ნაზარეველის სახელს“ - ამბობდა მოციქული, რადგან შეუძლებლად ვთვლიდი მკვდართა აღდგომას; მაგრამ გამოეცხადა აღდგომილი უფალი და მისგან მიიღო ბრძანება ექადაგა იუდეველებში და წარმართებშიც, რომ იესო არის მესია.

პავლეს ქადაგების მთავარი მიზანი იყო, თვალი აეხილა ადამიანებისთვის, რათა სიბნელიდან სინათლისაკენ, სატანის ხელმწიფებიდან კი ღვთისკენ მოიქცნენ და, ამრიგად, იესოს რწმენით მიიღონ ცოდვათა მიტევება და წილი განწმედილთა შორის. პავლემ იქადაგა აღდგომის შესახებაც, რის გამოც იუდეველებმა შეიპყრეს და მოკვლა დაუპირეს. თუმცა მან უქადაგა დამასკელებსა და იერუსალიმელებს, შემდეგ კი იუდეველთა მთელ ქვეყანასა და წარმართებსაც ასწავლიდა სინანულსა და ღვთის ღირს საქმეთა აღსრულებას. ღვთის შეწევნით, ის გადარჩა და ქადაგებდა ყველასთვის, დიდისა თუ მცირესთვის, არაფერს ამტკიცებდა სხვას, გარდა იმისა, რასაც წინასწარმეტყველნი და მოსე ამბობდნენ, რომ უნდა ვნებულიყო ქრისტე და პირველი აღმდგარიყო მკვდრეთით, რათა ეუწყებინა ნათელი იუდეველებისა და

¹³¹ იუდეველთა სიძველენი, 20:7,1

¹³² იუდეველთა სიძველენი, 20:7,3

წარმართებისთვის. ასეა, ვისაც სჯერა წინასწარმეტყველების, მას უნდა სჯეროდეს ქრისტესიც.

ჰეროდემ იგრძნო პავლეს სიტყვების ჭეშმარიტება, მისი კეთილგონიერება და პირდაპირ განაცხადა, რომ ცოტაც და ქრისტიანი გახდება. მაგრამ, როგორც სუსტი ხასიათის კაცი, მოერიდა ფესტუსს. შეშინდა, რომის კეისრების სასახლეში აღზრდილ ფესტუსს ეჭვი არ შეეტანა, რომ ის იუდეური ცრურწმენების მიმდევარი იყო და მალევე შეწყვიტა პავლესთან საუბარი.

4. პავლემ ქრისტიანებთან ძველი ურთიერთობები გაიხსენა და დაასახელა ფაქტები, რომლებიც უცნობი იყო მანამ ეპისტოლეებისა და წიგნისთვის „საქმე მოციქულთა“. მისი მონათხრობით ცხადი ხდება, რომ ის ქრისტიანებს აწამებდა, სინაგოგებში აიძულებდა ეგმოთ იესოს სახელი (26:1; შეად. 1 ტიმ. 1:13). ეს კი ქრისტეს თაყვანისმცემლებისათვის უდიდესი შეურაცხყოფა იყო.

პავლემ გაიხსენა დამასკოს გზაზე აღსრულებული სასწაული. ისაუბრა ზეციური ნათლის ხილვაზე, რომელიც აღმატებოდა მზის ბრწყინვალეობას და იმ ხმაზე, რომელიც ებრაულ ენაზე საუბრობდა. უფალმა უბრძანა პავლეს წასულიყო ქალაქში და აღსრულებინა ის, რაც იხილა და გამოეცხადა. ის გაიგზავნა წარმართებთან საქადაგებლად. მისი ქადაგების მიზანი იყო, მთელ ქვეყანას, წარმართებსაც, მოუწოდოს სინანული და ღვთის ღირს საქმეთა აღსრულება.

5. მოციქული შენიშნავს, რომ მოსე და წინასწარმეტყველები საუბრობდნენ ქრისტეზე, უნდა ვნებულიყო იგი და პირველი აღმდგარიყო მკვდრეთით, რათა ეუწყებინა ნათელი ხალხისა და წარმართებისთვის. აქ მოსეს მიეწერება გვიანდელ წინასწარმეტყველთა სიტყვები; რადგან მოსე პირდაპირ არ საუბრობს ამაზე. ის მოგვითხრობს ადამზე, აბრაამზე და ყველა პატრიარქზე, ქრისტეს ცხოვრების, სიკვდილისა და აღდგომის წინასახე მოვლენებსა და საგნებზე. მნიშვნელოვანია, რომ მოსესა და წინასწარმეტყველებს მიეწერება ასევე წარმართთა განათლების წინასწარმეტყველება, რაც ნათქვამია ახალ აღთქმაში, ზაქარია წინასწარმეტყველსა და სვიმეონ ღვთისმომრქმელთან.

ფესტუსმა შეწყვიტა საუბარი პავლესთან მაშინ, როდესაც პავლემ ახსენა იესო ქრისტეს მკვდრეთით აღდგომა. მან ჩათვალა, რომ პავლე დიდმა ცოდნამ გააშმაგა.

როგორც ჩანს, ფესტუსს მოსწონდა სწავლულები და შესაბამისად პავლეს, თუმცა აღდგომაზე ქადაგება მოეჩვენა უგუნურებად. ჯვარცმული და აღმდგარი ქრისტე ხომ იუდეველთათვის საცდური იყო, ბერძენთათვის კი - სიშლეგე (1 კორ. 1:23).

პავლე აქარწყლებს ფესტუსის მოსაზრებას და ამბობს, რომ ქრისტეს აღდგომა ცნობილი იყო ჰეროდე აგრიპასათვის, ვინაიდან ეს სადღაც გადაკარგულში როდი მოხდა. ქრისტეს აღდგომის ამბავი თავიდანვე გავრცელდა მთელ პალესტინაში და მის ფარგლებს გარეთაც.

მოციქული პავლე რომში (24:1-28:31)

კესიარიაში ორწლიანი ტყვეობის შემდეგ პავლემ კეისრის სამართალი მოითხოვა და ის გაგზავნეს რომში სხვა პატიმრებთან ერთად ავგუსტუსის რაზმის ასისტავ იულიუსის დაცვით. თავდაპირველად ასიის სანაპიროები მშვიდობით გაიარეს. ასისტავი პავლეს კაცთმოყვარედ ექცევა, ნებას რთავს, გზაზე მეგობრები მონახულოს. მირონ-ლიკიაში მგზავრები სხვა ხომალდზე გადასხდებიან. ზამთრის გამო ნელა მიცურავენ და ქარი წინსვლას უშლის.

კუნძულ კრეტას რომ გასცდნენ, ქალაქ ლასეასთან, დიდი ხანი ელოდნენ ზურგის ქარს. პავლემ ურჩია გამოეზამთრათ იქ, მაგრამ უმრავლესობამ არჩია, როგორმე მიეღწიათ კრეტის ნავსადგურ ფენიქსამდე და იქ გამოეზამთრებინათ. ღუზა აუშვეს და კრეტის გასწვრივ გაცურეს. სულ მალე კუნძულის მხრიდან ამოვარდა გრიგალი, ეძგერა ხომალდს და რაკი მან წინააღმდეგობა ვერ გაუწია, ტალღების სათამაშოდ იქცა. ტვირთი გადაყარეს ზღვაში. გადარჩენის იმედი არ იყო. პავლეს გამოეცხადა ღვთის ანგელოზი და აუწყა, რომ ყველა გადარჩებოდა. მან დაამშვიდა მგზავრები. მეორე დღეს, მართლაც გამოჩნდა ნაპირი. ტვირთისგან დაცლილი ხომალდი მეჩქრზე შეჯდა. ტალღებმა ხომალდი დალეწა, ხოლო მგზავრებმა, სულ 276-მა ადამიანმა, მშვიდობით მიაღწიეს ნაპირს, ზოგმა ცურვით, სხვებმა ხის ფიცრებით. ასე, ადრიატიკის ზღვაზე თოთხმეტდღიანი მგზავრობის შემდეგ აღმოჩნდნენ ისინი კუნძულ მელიტეზე.

გადარჩენილ მგზავრებს კუნძულზე ახალი სასწაულები ელოდათ. მასპინძლებმა დიდი კაცთმოყვარეობა გამოიჩინეს მათდამი, ცეცხლი დაუნთეს და გაუმასპინძლდნენ. ფიჩხს როცა აგროვებდა პავლე, უცებ გველი გამოძვრა და ხელზე შემოეხვია. მკლავზე შემოხვეული გველის დანახვისას იქაურებმა ერთმანეთს უთხრეს: ეს კაცი ნამდვილად კაცისმკვლეელია, რადგანაც ზღვისგან თავდაღწეულს სამართალი უსწრაფებს სიცოცხლესო. მაგრამ მან ხელი გაიქნია და ცეცხლში შეაგდო გველი ისე, რომ არა ვნებია რა. მათ ეგონათ, გასივდება ან ახლავე

მოკვდებო, მაგრამ რაკი დიდი ხნის ლოდინის შემდეგ დარწმუნდნენ, რომ არაფერი ევნო, აზრი შეიცვალეს და თქვეს, ღმერთიაო.

კუნძულის მთავარს, სახელად პუბლიუსს, მამა ჰყავდა ავად. პავლემ განკურნა იგი და მის მსგავსად კუნძულზე მყოფი სხვა სნეულებიც. ამის გამო კუნძულები დიდ პატივს მიაგებდნენ მას. სამი თვის შემდეგ ისინი გაემგზავრნენ სირაკუზაში, რეგიუმის გავლის მერე მივიდნენ პუტეოლისში (დღევანდელ ნეაპოლის მახლობლად), სადაც ქრისტიანები შეხვდნენ. აქედან პავლე ფეხით გაემგზავრა რომში.

რომში პავლეს ნება დართეს ცალკე ეცხოვრა თავის მეთვალყურე ჯარისკაცთან ერთად. სამი დღის შემდეგ პავლემ მოიწვია წარჩინებული იუდეველები და მოუთხრო იმ მიზეზებზე, რატომ გახდა იძულებული რომის იუდეველი მმართველი გაეგზავნა იგი რომში; მოყვა იუდეველთა თავდასხმებზე. იუდეველებმა დანიშნეს მასთან საუბრის დღე და ბევრი მივიდა მის საცხოვრისში. ისიც დილიდან საღამომდე უხსნიდა და უმოწმებდა მათ ღვთის სასუფეველს და ასწავლიდა, რას ამბობენ იესო ქრისტეზე მოსეს რჯული და წინასწარმეტყველნი. ზოგი ერწმუნა მის სიტყვებს, ზოგი კი - არა. რაკი ვერ შეთანხმდნენ და წასვლა დააპირეს, პავლემ უთხრა მათ: კარგად თქვა სულმა წმიდამ თქვენი მამების მიმართ ესაია წინასწარმეტყველის პირით: „მიდი და უთხარი ამ ხალხს: სმენით მოისმენთ და ვერას გაიგებთ, ხილვით იხილავთ და ვერ დაინახავთ, რადგანაც გამქისდა ამ ხალხის გული, დაეხშოთ ყური და დაეცსოთ თვალი, რათა ვერ იხილონ თვალით, ვერ ისმინონ ყური, ვერ იგრძნონ გულით და არ მოიქცნენ, რომ განკურნო ისინი. მაშ, იცოდეთ, რომ ხსნა ღვთისა მოევლინა წარმართთ, და ისინი ისმენენ კიდეც.“ ეს რომ თქვა, იუდეველები წავიდნენ და ცხარედ დავობდნენ ერთმანეთში. ხოლო პავლე მთელი ორი წელი ცხოვრობდა თავის ნაქირავებ ბინაში და ღებულობდა ყველა მასთან მიმსვლელს. ქადაგებდა ღვთის სასუფეველს და თამამად და დაუბრკოლებლად ასწავლიდა უფალ იესო ქრისტეს ამბავს.

რომში მოციქულ პავლეს მგზავრები იყვნენ ლუკა და არისტარხე. რაც შეეხება მოგზაურობის დროს, წიგნის „საქმე მოციქულთა“ ავტორი მიაწვდის შემდეგს: „კუნძულ კრეტას რომ გავცდით, მივადექით „კეთილ ნავსადგურად“ წოდებულ ადგილს, რომლის მახლობლადაც მდებარეობს ქალაქი ლასეა, მარხვა გასულიყო“. განმმარტებელთა უმრავლესობა ვარაუდობს, რომ ესაა მეშვიდე თვის მარხვა, ე.ი. განწმენდის დღე, რომელიც შეესაბამება სექტემბრის ათ რიცხვს. ეს ვარაუდი ეფუძნება იმას, რომ პავლე და ტყვეთა უმრავლესობა იუდეველები იყვნენ და, ამდენად,

ისინი იცნობდნენ მხოლოდ იუდეურ მარხვას; გარდა ამისა, მათთვის ცნობილი იყო სექტემბრის თვის ქარიშხლები, რომლის დროსაც ნავიგაცია არ მუშაობდა. თუმცა კორნელიუს a Lapide, და რიგი სხვა განმმარტებლები, ფიქრობს, რომ ეს იყო ქრისტიანული, ეგრეთ წოდებული, შობის მარხვა. უფრო სავარაუდოა ამ მოსაზრების ჭეშმარიტება, რადგან წიგნი მიძღვნილია თეოფილესადმი, რომელიც ნაკლებად იცნობდა იუდეურ წეს-ჩვეულებებსა თუ მარხვებს. გარდა ამისა, ხმელთაშუაზღვის აუზში მგზავრობა არა სექტემბრის თვეში, არამედ ზამთრის პერიოდშია სახიფათო.

ზოგიერთი განმმარტებლის ცნობით, რომაელები ზღვაზე მოგზაურობას სახიფათოდ თვლიდნენ 11 ნოემბრიდან 12 მარტამდე. ნოემბრამდე კიდევ შეიძლებოდა ჰქონოდათ ხომალდის მეპატრონესა და მესაქეს იმედი ზურგის ქარისა. თუკი მათ გადაწყვიტეს კუნძულ კრეტაზე გამოზამთრება, იმიტომ, რომ გასულიყო ზღვაზე მგზავრობის გვიანი პერიოდიც კი. ამდენად, სამართლიანია მოსაზრება, თოთხმეტდღიანი მოგზაურობა და ქარიშხალი ზღვაზე მოხდა თებერვლის თვეში.

არსებობს უძველესი გადმოცემა, რომ მოციქული პავლე რომში ჩავიდა 6 ივლისს. თუკი ვივარაუდებთ, რომ მალტაზე სამი თვე დაყვეს, მაშინ სირაკუზამდე მგზავრობა, სამი დღე იქ ყოფნა, ერთი დღე - რეგიუმში, შვიდი - პუტეოლისში და პუტეოლიდან რომამდე ფეხით - ერთი თვე, სრულდება 6 ივლისს. თებერვალი არის ხმელთაშუაზღვის კუნძულებისთვის ზუსტად ქარიშხლიანი და სუსხიანი დრო.

1. დღეს ადრიატიკის ზღვა არის ხმელთაშუაზღვის ყურე, ბალკანეთისა და აპენინის ნახევარკუნძულებს შორის. ძველად კი ადრიატიკის ზღვად იწოდებოდა ხმელთაშუაზღვის მთელი სივრცე, საბერძნეთს, იტალიასა და სიცილიას შორის, კრეტიდან მალტამდე, ე.ი. ის ნაწილი ხმელთაშუაზღვისა, რომელსაც დღეს იონიის სახელწოდებითაა ცნობილი.

პავლე არწმუნებს მგზავრებს, მიიღონ საჭმელი, აიღო ხელში პური, მადლობდა ღმერთს, გატეხა და შეჭამა. ზოგიერთი განმმარტებელი აქ გამოყენებული ტერმინების საფუძველზე ვარაუდობს, რომ პავლემ აღასრულა ევქარისტია. თუმცა ასეთ საშინელ მომენტში, ღვთისმსახურებისათვის საჭირო ნივთებისა და სიმშვიდის უქონლობის გამო, წარმართებისა და იუდეველების წინაშე, შეუძლებელი იყო ამის აღსრულება. ეს უფრო ჰგავს ოჯახის მამის ქმედებას. პავლე ამბობს, რომ ღმერთა აჩუქა ყველას სიცოხლე, ვინც მასთან ერთად ხომალდზე იმყოფება და ისიც ზრუნავს მათზე. მას მტკიცედ სწამს ღმერთის გამოცხადების და იმედი აქვს გადარჩენის, ამიტომაც, როგორც ღვთის მადლიერი, გადარჩენის

შემდეგ ჭამს პურს. ღვთის მადლიერება ევალებოდა ყველა მგზავრს. კუნძულ მალტაზე გადმოსვლის წინ ჯარისკაცებმა განიზრახეს დაეხოცათ პატიმრები, რომ ვინმეს არ გაეცურა და არ გაქცეულიყო. ეს შიში გამოწვეული იყო უმაღლესი ხელისუფლების წინაშე დაკისრებული პასუხისმგებლობისაგან, რადგან, როგორც ჩანს, ხომალდზე იმყოფებოდნენ უმძიმესი დამნაშავეები, რომელთა გაქცევის შემთხვევაში მათ სიკვდილი ემუქრებოდათ. მაგრამ ასისტავმა, რომელსაც სურდა გადაერჩინა პავლე, ამის ნება არ დართო მათ და ბრძანა, ვისაც შეეძლო, გადამხტარიყო და ცურვით გასულიყო ხმელეთამდე.

2. პავლეს რომში ხვდებიან იქაური ქრისტიანები, მათ რიგებში არ მოიხსენება მოციქული პეტრე. არც მოციქული პავლე ახსენებს მას რომში დაწერილ თავის ეპისტოლეებში. ამიტომაც ზოგიერთი განმმარტებელი ვარაუდობს, რომ მოციქული პეტრე არ იმყოფებოდა რომში მოციქულ პავლეს იქ ყოფნის დროს. მათი აზრით, უსაფუძვლოა ასევე რომის ეკლესიის მტკიცებულება მოციქულ პეტრეს 25 წლიანი რომის ეპისკოპოსობის შესახებ. სინამდვილეა მისი მოწამეობრივი აღსასრული პავლესთან ერთად, რაც მოწმდება წმიდა კლიმენტი რომაელთან და სხვა მწერლებთან.

მაგრამ საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ პირველი საუკუნიდან არსებობს რომის ეკლესიის გარდამოცემა პეტრე მოციქულის რომში ხანგრძლივი ცხოვრების შესახებ; მისი მოწამეობრივი სიკვდილი ამ ქალაქში როგორც აღმოსავლეთის, ისე დასავლეთის ეკლესიების მიერ არის აღიარებული. ეს საკმარისი საფუძველია რომის ეკლესიის ამ მოწმობის სინამდვილისა. მით უმეტეს, არც უძველეს და არც მომდევნო დროში არ გვხვდება რაღაც მინიშნება კი, რომელიც შეეწინააღმდეგება ამ გარდამოცემას. საკითხი, რატომ არ მოიხსენებს პეტრეს „საქმე მოციქულთა“ შეიძლება აიხსნას იმით, რომ მას არა ერთხელ უმოგზაურია ჩრდილოეთით, რომის იმპერიის საზღვრებს გარეთ, გალიასა და ბრიტანეთში. მის ნაცვლად კი რომის ეკლესიას წინამძღოლობდა ლინი (67-76) და ანაკლეტი (76-88). სავარაუდოდ, სწორედ ამიტომ არ ახსენებენ პეტრე მოციქულს პავლეს რომში ჩასვლისას.

რომში მოციქულ პავლეს ნება დართეს ეცხოვა ცალკე მეთვალყურე ჯარისკაცთან ერთად. ეს კი მიანიშნებს, რომ რომის მმართველები დარწმუნებული იყვნენ პავლეს უდანაშაულობაში.

როგორც წიგნის ავტორი გადმოგვცემს, მოციქულ პავლეს იუდეველებთან ქადაგებას შედეგი არ მოჰყოლია. იგი ამხელს მათ და ეუბნება ისაია წინასწარმეტყველის სიტყვებს: „სმენით მოისმენთ და ვერას გაიგებთ, ხილვით იხილავთ და ვერ დაინახავთ, რადგანაც გამქისდა ამ ხალხის გული, დაეხშოთ ყური და დაეხსოთ თვალი, რათა ვერ იხილონ თვალით, ვერ ისმინონ ყური, ვერ იგრძნონ გულით და არ მოიქცნენ, რომ განკურნონ ისინი. მაშ, იცოდეთ, რომ ხსნა ღვთისა მოევლინა წარმართთ, და ისინი ისმენენ კიდევ“.

ამით ამთავრებს მოციქული ლუკა თავის წიგნს და ამატებს, რომ პავლე მთელი ორი წელი ცხოვრობდა თავის ნაქირავებ ბინაში და ღებულობდა ყველა მასთან მიმსვლელს. ქადაგებდა ღვთის სასუფეველს და თამამად და დაუბრკოლებლად ასწავლიდა უფალ იესო ქრისტეს ამბავს.

პავლე მოციქულის მოგზაურობის მიმოხილვა

პავლე თვით უფალმა გამოირჩია წარმართთა მოციქულად. იგი საკმაოდ დიდხანს ემზადებოდა მოციქულებრივი საქმიანობისთვის და ქადაგება იწყო გვიან. თავდაპირველად დამასკოსა და იერუსალიმში ქადაგებდა. შემდეგ განმარტოვდა თავის ქვეყანაში, ტარსაში, საიდანაც ბარნაბა მოციქულს მოუწოდა, დაახლოებით 43 წელს, ანტიოქიაში საქადაგებლად. აქედან იწყებს ის თავის უდიდეს სამოციქულო მოღვაწეობას: ჯერ ბარნაბა მოციქულის დამხმარედ, ხოლო შემდეგ დამოუკიდებლად, თავის მოწაფეებთან ერთად.

ბარნაბასა და პავლეს პირველი მოციქულებრივი მოგზაურობა სულიწმიდის მითითებით (საქმ. 13:1-4) იწყება იერუსალიმიდან დაბრუნების შემდეგ, სადაც ისინი გაიგზავნენ ანტიოქიელი ქრისტიანების მიერ იერუსალიმის ეკლესიის დასახმარებლად. ეს იყო პალესტინის შიმშილობის პერიოდი - 44 წელი, იმპერატორ კლაუდიუსის დრო (საქმ. 11:30).

ბარნაბას ნათესავის, იოანე-მარკოზის, თანხლებით მოციქულები მიემგზავრებიან კუნძულ კვიპროსზე (ბარნაბას სამშობლო), მოივლიან მთელ კუნძულს პაფოსამდე, სადაც სავლე იწოდება პავლედ. აქ ის მოაქცევს პროკონსულ სერგიუს პავლუსს, მხედველობას წაართმევს მოგვ ელიმას. კვიპროსიდან მოციქულები გემით გადადიან მცირე აზიის პერგეში, გაივლიან პამფილიას, პისიდიასა და ლიკაონიას, მიაღწევენ დერბეს. ყველა ქალაქიდან მათ იუდეველები განდევნიან ქრისტეს ქადაგებისთვის, ამიტომაც ისინი გადაიტანენ კეთილუწყებას წარმართებში. დერბედან უკან იმავე გზით პისიდიისა და პამფილიის გავლით ატალიაში ჩადიან და ბრუნდებიან ანტიოქიაში. ეს იყო პავლეს პირველი მოციქულებრივი მოგზაურობა, რომელიც ექვს წელს გაგრძელდა (45-51).

ანტიოქიიდან მოციქულები იერუსალიმში მიდიან მოციქულთა კრებაზე. კრებაზე განხილული იქნება საკითხი - წარმართი ქრისტიანების

მოსეს რჯულისგან განთავისუფლების შესახებ, რაც დადებითად გადაწყდება. ანტიოქიაში დაბრუნდნენ. დაიგეგმა მეორე მოგზაურობა დაარსებული ეკლესიების განმტკიცების მიზნით. მაგრამ პავლესა და ბარნაბას შორის აზრთა შეუსაბამობა ჩნდება იოანე-მარკოზის გამო. პავლე მცირე აზიაში რჩება, ხოლო ბარნაბა მიემგზავრა კვიპროსზე.

შემდეგ პავლე სილას თანხლებით მიდის სირიასა და კილიკიაში, მოივლის ლიკოანიას, ფრიგიასა და გალატიას, მიაღწევს ტროადამდე. ფრიგიაში ტიმოთეს დაიმოწაფებს, ხოლო ტროადაში ლუკას. მათთან ერთად მიემგზავრება ევროპაში და აფუძნებს ფილიპისა და მაკედონიის ეკლესიებს. აქ პავლეს საპყრობილეში ჩასვამენ. ეშმაკეულის განკურნების შემდეგ გაათავისუფლებენ ციხიდან და მიემგზავრება თესალონიკში. მას ყველგან დევნიან იუდეველები, მიაღწევს ათენამდე. ათენში, არეოპაგში ქადაგებს უცნობი ღმერთის შესახებ. აქედან ტიმოთეს აგზავნის თესალონიკში იქაური ქრისტიანების განსამტკიცებლად. კორინთოში იუდეველების აღშფოთების გამო დატოვა ეს ქალაქი და გაემგზავრა იერუსალიმში. გზად მოვლო ეფესო და კესარია, იერუსალიმიდან კი ანტიოქიაში ჩავიდა - 55 წელს. მეორე მოგზაურობა სამ წელიწად-ნახევარს გრძელდება.

ანტიოქიაში მცირე ხნით ჩერდება და ემზადება მესამე მოგზაურობისათვის. ჩავიდა ფრიგიასა და გალატიაში, ეფესოში დააარსა ეკლესია. ეფესოში სამი წელი ასწავლიდა ტირანიუსის სკოლაში და დემიტრე ვერცხლისმჭედელის მიერ ხალხის აჯანყების გამო დატოვა ქალაქი. მაკედონიაში მოიარა დაარსებული ეკლესიები, სამი წელი ელადაში დაყო და მაკედონიის გავლით სირიაში დაბრუნდა.

ტროადაში აღადგინა მკვდარი ეკტიქი. აქედან ნაწილობრივ ფეხით, ნაწილობრივ ზღვით მოიარა მცირე აზიის ნაპირები მილეტამდე. მილეტში დაემშვიდობა ეფესოს მოძღვრებს და დაბრუნდა სირიაში. გზად გაიარა ტიროსი, პტოლომეადა, კესარია და იერუსალიმში ხმელეთით დაბრუნდა. აქ მცირე აზიელმა იუდეველებმა ბრალი დასდეს პავლეს ტაძრის შეურაცხყოფაში, რის გამოც საპყრობილეში ჩასვეს. რომაელი ათასისთავი კესარიაში გადაიყვანს მას და ააცილებს იუდეველების განსჯას. კესარიაში ორი წელი პროკონსულ ფელიქსის ტყვეობაში იმყოფებოდა. მოითხოვა კეისრის სამართალი და გაგზავნეს რომში სხვა მოწაფეებთან ერთად. გზად ადრიატიკის ზღვაზე ქარიშხლის გამო ძლივს გადაურჩნენ სიკვდილს, კუნძულ მალტასთან. აქ იქადაგა ქრისტე და მოაქცია იქაური მაცხოვრებლები, აღასრულა სასწაულები, განკურნა

ავადმყოფები. შემდეგ ახალი ხომალდით ჩავიდა იტალიაში. სირაკუზის, რეგიუმისა და პუტეოლისის გავლით პავლე მივიდა ხმელეთით რომში - 62 წელს. აქ მთავდრება პავლეს მესამე მოგზაურობა და ასევე „საქმე მოციქულთა“.

პავლე მოციქულის პირველი მოგზაურობისას საფუძველი ჩაეყარა კვიპროსისა და ასევე მცირე აზიის ზოგიერთ ეკლესიას (პამფილია, პისიდია და ლიკაონია). თავდაპირველად ქადაგება იუდეველებს მიემართებოდა. მოქცეული წარმართები, სავარაუდოდ, ჯერ წინადაიცვითებოდნენ, ე.ი. ხდებოდნენ იუდეველი პროზელიტები და შემდეგ ინათლებოდნენ იესოს სახელით. ბარნაბა და სავლე წინ აღუდგებიან ქრისტიანთა მოსეს რჯულის ასეთ დაქვემდებარებას და საკითხს იერუსალიმის კრებაზე გადაწყვეტენ.

მეორე მოგზაურობა მცირე აზიას, მაკედონიასა და აქაიას მოიცავს. ახლა პავლე უკვე წარმართებს ახარებს მოსეს რჯულისგან გათავისუფლებას. თუმცა ყველა ქალაქში თავის ქადაგებას იწყებს სინაგოგით. მხოლოდ იუდეველთა უარყოფის შემდეგ წყვეტს მათთან ურთიერთობას და გადადის წარმართებში.

მესამე მოგზაურობის მიზანი იყო დაარსებული ეკლესიების განმტკიცება როგორც აზიაში, ისე ევროპაში. ეს მოგზაურობა დასრულდება პავლეს დაპატიმრებითა და რომში ჩასვლით. რომში, როგორც ყველგან, ქადაგებას იწყებს იუდეველებისგან, ხოლო მათი გაჯიუტების შემდეგ გადადის წარმართებთან. აქ ის არა იუდეველი, არამედ, როგორც რომის მოქალაქე, უშიშრად ქადაგებს ქრისტეს კეისრის სახლშიც კი.

მოციქულის სრული მოგზაურობა 21 წელი გრძელდებოდა.

წიგნის „საქმე მოციქულთა“ საერთო მიმოხილვა

წიგნის „საქმე მოციქულთა“ გაცნობის შემდეგ შეიძლება მასზე რამდენიმე კონკრეტული შენიშვნის გაკეთება, საუბარი მის მიზანსა და ხასიათზე.

ამ წიგნში უმთავრესად ორ პიროვნებაზეა საუბარი: პეტრე და პავლე მოციქულებზე. მათი საქმიანობა თანაბარია. პავლე არაფრითაა ნაკლები სხვა უმაღლეს მოციქულებზე. მასში მოციქულებრივი ნიშნებია: მოთმინება, ნიშნები, სასწაულები, ძალა (2 კორ. 12: 11-12). პავლეს

მოციქულად მოუწოდა თავად უფალმა (9: 4-6); მისგან უშუალოდ იღებდა დარიგებებს, როგორც პეტრე (10:13-15; 18:9; 22:18). ორივე მსგავს სასწაულებს აღასრულებდა: აღადგენდნენ მკვდრებს, კურნავდნენ სნეულებს თავიანთი ჩრდილითა და ხელსახოცებით (3:2; 14:8; 9:40; 20:9-10; 5:15; 19:12); ყველგან ღვთაებრივ პატივს მიაგებდნენ (10:25-26); 14:11,15); მათი მოწინააღმდეგეები სასტიკად დაისაჯნენ (5:5,10; 13:11); საპყრობილეში ყოფნისას ღვთის ძალით სასწაულებრივად გათავისუფლდნენ (12:7; 16:26).

ორივე მოციქული სული წმიდის მადლს გადასცემდა მორწმუნეებს (10:44; 19:6). მახარებელი ლუკა პავლეს პეტრეს თანაბრად წარმოაჩენს. ამით ის ამტკიცებს მის მოციქულებრივ პატივს, რომელსაც ზოგი აკნინებს მისი მოსეს რჯულისგან განდგომის გამო (19:21). მოქცევამდე მოსეს რჯულის მოშურნე პავლე მის შემდეგაც იგივე რჩება: მარხულობს, ლოცულობს, დადის დღესასწაულებზე იერუსალიმის ტაძარში, დებს და მონაწილეობს ნაზორეველების აღთქმებში, წინადაცვეთს ტიმოთეს. ამასთანავე ათავისუფლებს წარმართებს მოსეს რჯულისგან (13:3; 14:23; 18:18,21; 20:16; 21:24; 16:3). თავის ქადაგებას ყოველთვის სინაგოგიდან იწყებს და როდესაც იუდეველები უარყოფენ, შემდეგ გადადის წარმართებთან (13:46; 14:1; 17:1-5,10,12,17,19; 18:4,6; 19:8-9; 28:17,28). მოწოდებულია წარმართთა საქადაგებლად და ის იწოდება წარმართთა მოციქულად, როგორც პეტრე - წინადაცვეთილთა (გალატ. 1:16; 2:7; ეფეს. 3:8). წარმართთა საქადაგებლად მას პეტრე მოციქული მოუწოდებს (საქმ. 10:45; 15:7); ასე რომ, პავლე მოციქული პეტრეს საქმის გამგრძელებელია.

მახარებელი ლუკა წიგნში „საქმე მოციქულთა“ გადმოსცემს აზრს, რომ ღმერთმა წარმართებსაც გაუღო რწმენის კარები და როგორც ქრისტიან იუდეველებს, ისე ქრისტიან წარმართებსაც, ჰყავთ თავიანთი მოციქული.

წიგნის „საქმე მოციქულთა“ უმთავრესი სწავლებები

ა) სინანული და რწმენა

წიგნის „საქმე მოციქულთა“ სწავლების მთავარი თემაა მოციქულთა ქადაგება. იგი შეიძლება გამოიხატოს სულთმოფენობისას მოციქულ პეტრეს პირველი ქადაგების სიტყვებით: „მოინანიეთ და ყოველმა თქვენგანმა ნათელ იღოს იესო ქრისტეს სახელით ცოდვათა მისატევებლად,

და მიიღებთ სული წმიდის ნიჭს“ (2:38). ეს თემა ბევრჯერ მეორდება სხვაგანაც (3:19; 5:31; 10:43; 11:18; 13:38; 17:30; 20:21; 22:16; 26:18).

სინანული თავისთავად ორ გაგებას გულისხმობს:

ა) ცრუ ზნეობრივი მდგომარეობის შეგნებას, რომელიც მომდინარეობს ადამიანის არასწორი საქმიანობისგან და იმსახურებს დაგმობას (ცოდვილობის შეგნება);

ბ) საჭიროა არსებობდეს ამ მდგომარეობის უკეთესით შეცვლის სურვილი. რადგან მხოლოდ საკუთარი ცოდვილობის შეგრძნება და ზნეობრივი მდგომარეობის შეცვლის სურვილი, სხვანაირად მხოლოდ სინანული, ჯერ კიდევ არ კმარა ცოდვათა მიტევების მისაღებად; საჭიროა იმის შეგნება, რომ მიტევება მიიღწევა მხოლოდ იესო ქრისტეს რწმენით, რადგანაც ის არის ცოდვათა დამხსნელი. საკუთარი რწმენის დამტკიცება აუცილებელია ნათლობით.

ცოდვათა სინანული, რწმენა იესო ქრისტესი და ნათლისღება მისი სახელით - ესაა აუცილებელი პირობა ცხოვნებისა და საუკუნო სიცოცხლის დამკვიდრებისა.

„სხვის მიერ არვისგანაა ხსნა და არც კაცთათვის მიცემული სხვა სახელია ცის ქვეშ, ვისი წყალობითაც ვიხსნიდით თავს“ (4:12), გარდა იესო ქრისტესი. ისაა სიცოცხლის წინამძღვარი (3:15; 5:31). რჯული ამ შემთხვევაში უძლურია. მისი აღსრულებით არ შეიძლება გამართლება (13:39). ამიტომაც, ღმერთის გამოცდა იქნებოდა, თუკი ქედზე დავადგამდით რჯულის უღელს წარმართებს (15:10), ხოლო, მეორე მხრივ, იუდეველისთვის სამარცხვინოა მოსეს რჯულისგან განდგომა, რადგან მისით აღიზარდა (21:21).

ყველა ხალხში არსებული შიში და სიმართლე სათნოა ღვთისთვის - ეს გამოთქმა ნიშნავს, რომ ყოველი ღვთისმომშიში და სამართლიანი ადამიანი, რომელი რელიგიის მიმდევარიც არ უნდა იყოს ის, თუმცა ვერ მიიღებს ღვთის სრულყოფილ გამართლებას იესო ქრისტეს რწმენის გარეშე, მაგრამ სათნოებებით შეძლებს მივიდეს ჭეშმარიტ ღვთისმოსაობამდე და ცხოვნებამდე, როგორც ეს მოხდა კონილიუს ასისტავის შემთხვევაში.

ბ) სულიწმიდა

წიგნში „საქმე მოციქულთა“ სულიწმიდა მუდმივად მოქმედებს. წიგნის პირველ ორ თავში საუბარია სულიწმიდის აღთქმასა და სულთმოფენობისას მოციქულებზე გარდამოვლენაზე. სწავლება სულიწმიდაზე ამ წიგნის უწყვეტი თემაა, ასე რომ, ამ წიგნს უპირველესად

შეიძლება ვუწოდოთ სულიწმიდის მოქმედების ისტორია მოციქულთა ეკლესიაში.

სულიწმიდა უცხადებს პეტრეს ასისტავ კორნილიუსის გამოგზავნილი ადამიანების შესახებ (10:19). სულიწმიდა უბრძანებს ბარნაბასა და სავლეს მსახურებისათვის გამორჩევას (13:2). ის უფლებას არ აძლევს მათ იქადაგონ ასიასა და ბითვინიაში (16:6-7), მიჰყავს პეტრე იერუსალიმში (20:22). სულიწმიდა ადგენს ეკლესიის მოძღვრებს (20:28).

სტეფანე, ბარნაბა, სავლე სულიწმიდით აღივსებიან (6:5; 11:24; 13:9). მთელი ეკლესია ნუგეშდებულია იმავე სულით (9:31). ეს, რათქმაუნდა, არ არის რაღაც ადამიანის შინაგანი, მასში შობილი აზრი ან მის ნებაზე დამოკიდებული მოვლენა. ესაა გარეგანი, ღვთისგან გადმოსული ძალა (1:8; 2:33), ადამიანზე უმაღლესი და რწმენის პირობით მინიჭებული (2:38). ეს ძალა თავად ღმერთია (5:3-4). სულიწმიდის მიღება არ ნიშნავს, სულით აღორძინებას (აღორძინება არის ადამიანში სულიწმიდის ყოფნა), არამედ მისი ნიჭის მიღებას და მისი მიღება შეიძლება რამდენიმეჯერ ერთი პირისაგან, მაშინ როდესაც აღორძინება ამას არ უშვებს (1:2; 2:4; 4:8,31; 9:17; 18:9).

შობს რა ადამიანში რწმენას, სულიწმიდა გვეძლევა რწმენით. ხშირად იგი გვეძლევა ნათლობისას (10:44; 7:39; 19:5-6) და პირველ ეკლესიაში გადმოდიოდა ხილული სახით (2:3-4); 8:17; 10:44; 19:6). ადამიანში იგი ჩნდება ხილული და განსაკუთრებული სახით, კერძოდ, ენების სახით (2:4; 10:45; 19:6).

გ) სოცოცხლის მიზანი

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია წიგნის „საქმე მოციქულთა“ სწავლება ცხოვრების მიზანზე. მოწაფეები ეკითხებიან იესო ქრისტეს, როდის მოვა ისრაელის სამეფოს აღდგენის დრო (1:6). ეს არის იმდროინდელ იუდეველთა გაგება მესიის მოსვლის დროზე. ესაა მიწიერი, საკუთრივ იუდეური სამეფო.

მაგრამ ასეთი არაა მესიის მეუფება, თვით მესიისა და სულიწმიდით განათლებულ მოციქულების სწავლებით. ადამიანმა უნდა მოინანიოს და ირწმუნოს ქრისტე იმისათვის, რომ შევიდეს ამ მეუფებაში ან, როგორც წმიდა მოციქულები გამოხატავენ, მიიღოს ცოდვათა მიტევება და ცხოვნება (2:21; 11:14; 13:26; 15:11; 16:30), მიიღოს სიცოცხლე (5:20; 11:18). ესაა

ქრისტიანის სამკვიდრო და წილი (20:32; 26:18). მაგრამ ის მხოლოდ ისრაელს არ ეკუთვნის, არამედ მთელ ქვეყანას (1:8; 2:39; 3:25).

იუდეური სულით აღზრდილი მოციქულები დიდხანს ვერ ხვდებოდნენ ამ სიტყვების ჭეშმარიტ მნიშვნელობას და ფიქრობდნენ, რომ წარმართები ქრისტეს ეკლესიაში უნდა შესულიყვნენ წინადაცვეთისა და იუდეური ეკლესიის საშუალებით (10:45; 11:3); მაგრამ მოციქულთა კრებაზე საბოლოოდ გაიფანტა ამ საკითხის ირგვლივ უკანასკნელი გაუგებრობაც და მოსეს რჯულის უღელი ქრისტიანობაში მოსულ წარმართებს მოუხსნეს. ასე რომ, მესიის მოსვლა არის მოქცევა და ყველა ადამიანის სინანული (16:30), სიხარული და შვება (3:19,21), რელიგიური და ზნეობრივი, და არა პოლიტიკური, აღორძინება. მესიის მეუფება არის საერთო, მსოფლიო, მაგრამ არა მიწიერი, არამედ ზეციერი და ამდენად, ღვთიური.

წიგნის ბოლოსიტყვაობა

„საქმე მოციქულთა“, როგორც ისტორიული წიგნი, საუბრობს მხოლოდ ქრისტიანული ეკლესიის ისტორიის საწყისზე. იგი არ მოიცავს ამ ისტორიის არც ერთ პერიოდს სრულად, არც მოციქულების საერთო საქმიანობას, არამედ შემოიფარგლება მხოლოდ პეტრე და პავლე მოციქულებით. სხვა მოციქულებზე თითქმის არაფერს საუბრობს. თავთა მოციქულთა შესახებაც გვიყვება მხოლოდ მცირეს და მათ საქმიანობასაც არ განიხილავს ყოველმხრივ, არ ასახავს მათ ისტორიას ბოლომდე.

მართალია, წიგნის ავტორი, როგორც მოციქულ პავლეს თანამგზავრი, შედარებით დაწვრილებით საუბრობს მის მოგზაურობებზე, თუმცა მასზე თხრობას წყვეტს ზუსტად იმ ადგილას, სადაც შეიძლებოდა უფრო მრავალმხრივ ესაუბრა პავლეს იმ ნაყოფიერი საქმიანობის შესახებ, რაც აღასრულა სამყაროსა და წარმართობის დედაქალაქში. მიუხედავად წიგნის „საქმე მოციქულთა“ ასეთი არასრული და ცალმხრივი ისტორიული თხრობისა, იგი გვაუწყებს ქრისტიანული ეკლესიის ისტორიის უმთავრეს და არსებით მახასიათებლებზე. იგი განსაზღვრავს, როგორი იყო ამ ისტორიის ხასიათი, მიანიშნებს როგორი იყვნენ ქრისტეს ეკლესიის ისტორიული ფიგურები, როგორი იყო მათი სწავლება, მათი საქმიანობის სახე. გვასწავლის, რა უნდა იყოს ქრისტეს ეკლესიის მიზანი და მისი მიღწევის საშუალებები, როგორ უნდა გავრცელდეს ქრისტეს სწავლება,

როგორ მიიღწევა მქადაგებლების წარმატებები და რა განსაცდელი შეიძლება დაემუქროს მათ. ერთი სიტყვით, წიგნი საუბრობს არა მხოლოდ მოციქულთა პერიოდის ეკლესიაზე, არამედ დედამიწაზე მისი არსებობის მომდევნო დროზეც.

ქრისტეს ეკლესიას საფუძველი ჩაეყარა მოციქულებზე სულიწმიდის გარდამოსვლით ორმოცდაათობის დღესასწაულზე, ქრისტეს ზეცად ამაღლებიდან ათი დღის შემდეგ. ამაღლებისას იესო ქრისტემ მოუწოდა მოწაფეებს, არ განეშორონ იერუსალიმს და დაელოდონ სულიწმიდის გადმოსვლას. მათ სულიწმიდის გარდამოსვლით მიიღეს ძალა, რომელიც აუცილებელი იყო ღვთის სასუფევლის ქადაგებისა და დედამიწაზე ქრისტეს ეკლესიის დაფუძნებისთვის. სულიწმიდა ჭეშმარიტად გადმოვიდა მოციქულებზე ქრისტეს აღდგომიდან ორმოცდამეათე დღეს და მიანიჭა მათ ძალა იმ უდიდესი საქმის აღსასრულებლად, რომელიც მათ ღვთაებრივმა მასწავლებელმა დააკისრა. სულიწმიდის მიღების პირველი დღიდანვე მათ დაიწყეს მქადაგებლური საქმიანობა და ქრისტეს სარწმუნოებაზე მოაქციეს სამიათასი ადამიანი.

წიგნი შემდგომშიც მოგვითხრობს, თუ როგორ ღებულობდნენ მოციქულები მითითებასა და ნუგეშისცემას იმავე სულიწმიდისაგან. ეს მიანიშნებს, რომ ქრისტეს ეკლესიაში მომავალშიც ყველაფერი დამოკიდებული იქნება ღვთის სულზე, რომ სული წმიდა მოაწყობს, განამტკიცებს, უხელმძღვანელებს და გაასულიერებს მას.

იესო ქრისტემ მოძღვრებად და მასწავლებლებად ეკლესიაში დატოვა თავისი მოციქულები და მათი მოწაფეები. თავად მოამზადა ისინი დედამიწაზე საზოგადოებრივი მსახურებისთვის და გარდამოუვლინა სულიწმიდა მამისაგან, მიანიჭა ცოდვისგან შეკვრისა და გახსნის ძალაუფლება, მორწმუნეთა კურთხევისა და ცხონებისათვის აუცილებელი საშუალებების უსასყიდლოდ გაცემის საშუალება. ასე იქცეოდნენ მოციქულებიც (8:18-24).

აღსანიშნავია, რომ ყოველი მოციქული იესო ქრისტესა და სული წმიდისაგან აღჭურვილია ეკლესიის მოწყობისა და მადლის გაცემის ძალაუფლებით, ასევე ყოველი კანონიერად არჩეული და დადგენილი ეპიკოპოსი, როგორც მოციქულთა მემკვიდრე, იღებს მისთვის მინდობილი სამწყსოს მართვის უფლებას, როგორც ქრისტეს მთელი სხეულის ნაწილისა. თუმცა მთელი ეკლესიის კეთილმოწყობისათვის, გაუგებარი საკითხების გადაწყვეტისა და ყველა დამოუკიდებელ ეკლესიაში საერთო აზრის შენარჩუნებისათვის, მოციქულები და მათი მოწაფეები მიმართავდნენ

კრებებს. ამ კრებებზე ვრცელი მსჯელობით, სულიწმიდის ხელმძღვანელობით, ისინი ერთსულოვნად წყვეტენ ეკლესიაში წარმოშობილ საკითხებს, ადგენენ კრების განსაზღვრებებს, წარუდგენენ მას სახელმძღვანელოდ და აღსასრულებლად სხვა ნაციონალურ ეკლესიებს (საქმ.15). ასე წარიმართება ქრისტეს ეკლესიაში ადგილობრივი, ანუ კერძო, და მსოფლიო კრებები. მათი გადაწყვეტილებებით კი ყალიბდება კანონთა კრებულები, რომლებიც სავალდებულო ხდება ქრისტეს ეკლესიაში ყველა დროისა და ყველა ერისათვის. ეს კანონები ემსახურება რწმენის დოგმატთა სწორ გაგებასა და გადმოცემას, საიდუმლოთა და წმიდა მოქმედებათა მართებულ შესრულებას, ეკლესიის მართვის წესების დაცვას. ეს წეს-ჩვეულებები წმიდად დაიცვება მოციქულთა დროიდან და უკუნისამდე შენარჩუნდება ეკლესიაში სამყაროს აღსასრულამდე.

ეკლესიაში მოძღვრებისა და სხვა პირთა რიგების სრულყოფისათვის მოციქულები ლოცვითა და სული წმიდის მინიშნებით ირჩევენ და ხელს ადებენ მორწმუნეთაგან ღირსეულ ადამიანებს, ქადაგებისა და ეკლესიაში მსახურებისათვის შესაფერის პირებს (საქმ. 6:3-6; 13:2-3).

მოძღვრად არჩევისა და ხელდასხმის ეს წესი ეკლესიაში მუდმივად მოქმედებს.

იესო ქრისტე აღდგომიდან ორმოცი დღის განმავლობაში ეცხადებოდა თავის მოწაფეებს და ასწავლიდა ღვთის სასუფეველის საიდუმლოებებს. შემდეგ კი გაგზავნა ისინი საქადაგებლად, რათა ყოფილიყვნენ მისი მოწმენი იერუსალიმში, იუდეასა და სამარიაში და ქვეყნის კიდემდე (საქმ. 1:3-8).

მოციქულთა ისტორიიდან ჩვენ ვხედავთ, რომ ისინი მუდმივად ამას ქადაგებდნენ და თავიანთ მოწაფეებსაც მხოლოდ ამ სწავლებას გადასცემდნენ (საქმ. 2:32; 3:15; 4:10-33; 5:32).

მოციქულთა მქადაგებლური საქმიანობა იყო მშვიდობიანი, ძლიერი, მოშურნეობითი, უანგარო, უცხო ყოველნაირი ცბიერებისაგან, ეშმაკობისა, სიცრუისა და პირფერობისაგან, თუმცა ამასთანავე სავსე თვითუარყოფით, მძიმე საქმიანობით, მოთმინებით იტანდნენ ყოველგვარ ტანჯვას. ზუსტად ასევე ელოდათ მოციქულთა მემკვიდრეებსაც (20:28-35).

მოციქულთა ქადაგების მიზანი იყო ყოველი ადამიანის სინანული, რწმენა იესო ქრისტესი, ღვთის საუფვეელში დამკვიდრება, ცხოვნება და მომავალი ნეტარება. სხვა მიზანი და მიწიერი სიკეთე არ ელოდათ მქადაგებლებს: არც დიდება, ძალაუფლება, სიმდიდრე, გარეგანი

უსაფრთხოება. ყველაფერი ეკლესიის სასარგებლოდ და მისი მსახურებისთვის კეთდება.

ეკლესიის მქადაგებლები, მოძღვრები და, საერთოდ, ყოველი მორწმუნეების მიერ მიწიერ სიკეთეს უარყოფს, რათა ხელი არ შეეშალოს ქადაგებასა და ეკლესიის კეთილდღეობას. ამ მიზნის მისაღწევი საშუალებები იყო: ქადაგება ებრაელებისათვის, პროზელიტებისა და წარმართებისათვის სინაგოგებში, სამსჯავროებსა და კერძო სახლებში, მოედნებსა და გზებზე, საპყრობილეებში, ყველგან და ყოველთვის. ქადაგებას უკავშირდება ასევე ფართო საქველმოქმედო საქმიანობა ღარიბ-ღატაკთა და სნეულებისათვის, ეწყობოდა საზოგადოებრივი ტრაპეზები. გარდა ამისა, მოციქულები აღასრულებდნენ სასწაულებს მორწმუნეთა საჭიროებისათვის. კურნავდნენ სხვადასხვა სნეულებას, განდევნიდნენ ეშმაკებს, აღადგენდნენ მკვდრებს.

ებრაელთა შორის ქრისტიანობის გავრცელებას ხელი შეუწყო მესიის მოლოდინმა, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი მესიის მოსვლას უკავშირებდნენ ქვეყანაზე მიწიერი სამეფოს მოწყობას, რომის მონობის გადაგდებას და მეფობას მთელ ერებზე. მაგრამ ებრაელთა ნაწილში რომის უღლის გადაგდების მუდმივმა წარუმატებელმა მცდელობებმა წარმოშვა ეჭვი მესიის მიწიერ სამეფოზე.

ებრაელები ვეღარ ხედავენ ამ იმედის გამართლებას და მიექცევიან იმ სწავლებისა და ქადაგებისკენ, რომლებიც მიანიშნებს მათ სხვა, უმაღლეს, სულიერ მადლსა და ქრისტეში განსვენებაზე. მაცხოვრის სიტყვები: „**მოდით ჩემთან ყოველი მამვრალნი და ტვირთმძიმენი, და მე მოგიფონებთ თქვენ. დაიდგით ქედზე ჩემი უღელი და ისწავლეთ ჩემგან, ვინაიდან მშვიდი ვარ და გულით მდაბალი, და მოიპოვებთ სულის სიმშვიდეს** (მთ. 11:28,29) - საუკეთესო ნუგეშისცემაა მათთვის, ამიტომაც ქრისტიანობაზე მოექცევა ებრაელთა დიდი ნაწილი, ისინი, ვინც ეძებდა რომაელთა უღლისგან თავისუფლებას. მოციქულებიც ახარებენ მათ სინანულს, ქრისტესადმი მოქცევით აღუთქვამენ, რომ ცოდვათა განწმენდასთან ერთად დადგება ჟამი, მიიღებენ შვებას უფლის პირისაგან, როგორც აღუთქვა მათ წინასწარმეტყველთა პირით (საქმ. 3:19-21).

წარმართთა მდგომარეობა ქრისტიანობის მისაღებად ნაკლებ სახარბიელო იყო. მათ აიძულებდა წარმართთა ღმერთების სხვადასხვაობა და სიმრავლე, მკაცრი ზნეობრივი მოთხოვნების არქონა რელიგიურ სწავლებაში, წეს-ჩვეულებათა სიცარიელე და უნაყოფობა, ეძებნათ შინაგანი კმაყოფილება ახალი, უცნობი ღმერთების მსახურებაში. ეს ყველაფერი

უნებურად აღძრავდა მრავალ წარმართს ყურადღება მიექციათ იმ პიროვნებათა ქადაგებისათვის, რომლებიც საუბრობდნენ უცნობ ღმერთზე, იგი ყოველივეს შემოქმედია, ყველას წარმართავს და ყველა ადამიანთან ახლოსაა. ის ქადაგებს სინანულს და საყოველთაო სამსჯავროს დადგომას (საქმ. 17:23).

ნათელია, რომ ებრაული ცრურწმენები მესიისა და მისი სამეფოს შესახებ, ასევე წარმართთა მიჯაჭვულობა ჩვეული წესების მიმართ და მათი ანგარებიანი დამოკიდებულება (საქმ. 4:2-3; 13:8; 19:23) ეხმარებოდა ქრისტიანული ქადაგების წარმატებით გავრცელებას. ქადაგება ხშირად ხდებოდა მოციქულთა და მათი მოწაფეების დევნისა და ზოგჯერ მათი სიკვდილის მიზეზიც. არქიდიაკონი სტეფანე, მოციქული იაკობ ზებედე მოწამეობრივად აღესრულებიან ქრისტეს გამო. მოციქული პეტრე, პავლე, სილა და სხვა არაერთხელ აღმოჩნდნენ საპყრობილეში, ისინი ჩაქოლეს, მათ გადაიტანეს უამრავი ტანჯვა. პავლე მოციქული გაიგზავნა რომში, კეისრის სასამართლოზე. მიუხედავად ამისა, ღვთის სიტყვა გავრცელდა ყველგან, სადაც მივიდნენ მოციქულები და მათი მოწაფეები. თვით დევნაც უწყობდა ხელს ქრისტიანობის გავრცელებას იმ მხრივ, რომ მორწმუნეები ერთი ქალაქიდან მეორეში გადასვლისას ავრცელებდნენ ქრისტეს სწავლებას რომის იმპერიის ყველაზე შორეულ ადგილებშიც კი. მოციქული პავლე მოწმობდა, რომ მან რომში ტყვედ ყოფნისას უქადაგა თვით კეისრის სახლეულსაც (ფილიპ. 4:22).

„საქმე მოციქულთა“ წარმოგვიდგენს დედამიწაზე ღვთის სასუფევლის მოწყობის, პირველქრისტიანთა ცხოვრებისა და საქმიანობის, მათი რწმენის უმშვენიერეს სურათს!

ახალი აღთქმის სწავლებითი წიგნები

მოციქულთა ეპისტოლეების მიმოხილვა

მოციქულთა ეპისტოლეების საერთო გაგება, წარმოშობის გარემოებები და მათი მნიშვნელობა

წმიდა მოციქულთა ეპისტოლეები არის წერილები, რომლებიც დაწერილია მათ მიერ სული წმიდის შთაგონებით. ისინი მიმართულნი არიან მთელი ქრისტიანული საზოგადოებისადმი ან კერძო პირებისადმი. მათი შინაარსია ქრისტიანული სწავლების ღვთივგანცხადებული ჭეშმარიტებები და ქრისტიანული ზნეობისა და ქცევის წესები.

მოციქულთა ეპისტოლეთა წარმოშობა აიხსნება იმდროინდელი ეკლესიის ვითარებით. მოციქულები ავრცელებენ ქრისტეს სწავლებასა და აფუძნებენ ეკლესიებს, ისინი მუდმივად გადაადგილდებიან ერთი

ადგილიდან მეორეში ხან სული წმიდის შთაგონებით (საქმ. 13: 4 და სხვ.), ხან დევნის გამო (საქმ 8:4). რწმენაში განმტკიცება კი დაევაღათ მოციქულთა მოწაფეებს.

ამასთანავე, მოციქულთა არყოფნისას, ზოგჯერ მათი თანდასწრებითაც, ახალდაფუძნებულ ქრისტიანულ საზოგადოებაში ხშირად ჩნდებიან ცრუმასწავლებლები, რომლებიც სარგებლობენ ეკლესიის ახალგაზრდა წევრების გამოუცდელობით და ავტორიტეტულ პიროვნებათა საფარქვეშ თესავენ ქრისტეს ყანაში იუდეურ და წარმართულ ცრურწმენებს ან საკუთარ ცდომილებებს; საკუთარი ბოროტი საქმის უკეთესი წარმატებისათვის ცდილობენ დაამცირონ მორწმუნეთა თვალში მოციქულთა ქადაგებული სწავლების მნიშვნელობა და სიწმიდე.

მოციქულები ხვდებიან თავიანთი სამწყსოს მოსალოდნენ საფრთხეს და ეპისტოლეებით ესწრაფვიან განაზიარონ აღმოცენებული ეჭვები და აღმოფხვრან შემოპარული ცდომილებები (ეპისტოლეები მოციქულ იოანეს, იუდას და პავლეს თესალონიკელთა, ეფესელთა, კოლასელთა), ცდილობენ მხარი დაუჭირონ თავიანთ მოწაფეებს ცრუსწავლებებთან ბრძოლაში (ტიმოთეს მიმართ ეპისტოლე), დაიცვან მათ წინაშე საკუთარი ღირსება ცრუსწავლებათა თავდასხმისაგან (თესალონიკელთა და გალატელთა მიმართ ეპისტოლე), ან დაამტკიცონ თავიანი ავტორიტეტით სხვა პიროვნებათა სწავლების ჭეშმარიტება (პეტრეს ორი ეპისტოლე).

როდესაც მორწმუნეები აღმოჩნდებიან რომელიღაც განსაცდელში ან იდევნებიან ეკლესიის მტრების მიერ (იაკობისა და პირველი პეტრეს მიმართ ეპისტოლე), ან კიდევ ცდუნდებიან და უგუნურად მიეცემიან გარყვნილებას (კორინთელთა მიმართ ეპისტოლე), ამ შემთხვევაში მოციქულები მიმართავენ მათ ნუგეშისცემით, შეგონებითა და მხილებით. ზოგჯერ თავად მოციქულებიც გრძნობენ მოწაფეებთან სულიერი ურთიერთობის საჭიროებას და ხან მადლობენ მათთვის ზრუნვის გამო (ფილიპელთა მიმართ ეპისტოლე), ხან კიდევ წერილობით ატყობინებენ მათთან მისვლას (იოანეს მეორე, მესამე და პავლეს რომაელთა მიმართ ეპისტოლე). ასეთია მოციქულთა ეპისტოლეების წარმოშობის გარეგანი მიზეზები.

მაგრამ მთავარი და მნიშვნელოვანი მიზეზი, რა თქმა უნდა, სული წმიდის განზრახვაა - მისცეს ეკლესიას ქადაგებული და მასში დაცული სწავლების მუდმივი და უცვლელი სახე, მისი ღვთაებრივი წარმომავლობის წერილობითი მოწმობა. მოციქულები მიანიშნებენ ამ შინაგან მიზეზს,

როდესაც ახსენებენ ქრისტიანებს ზეპირ გადმოცემებს და ცდილობენ დაამტკიცონ თავიანთი გადმოცემები წერილობითი ეპისტოლეებით (2 თესალ. 2:15), ან კიდევ წარმოგვიდგენენ მათში სარწმუნო სიტყვებს (2 ტიმ. 1:13), რომლებითაც უნდა იხელმძღვანელონ მორწმუნეებმა არცოდნისას (2 ტიმ. 3:15) და რომელმაც უნდა აღძრას მათში წმიდა აზრი (2 პეტრ. 3:1) ჭეშმარიტების სწორად გასაგებად (1 იოან. 2:21). მართალია, მოციქულთა ეპისტოლეები, როგორც ყველა ახალაღთქმისეული წერილი, სრულად არ შეიცავს ქრისტიანულ სწავლებას. მათ არც შეუძლიათ დაიტონ ყველაფერი ის, რაც განსაზღვრულია ყველა დროისა და ყველა ერისათვის, ამისათვის საკმარისი არ იქნებოდა მთელი სამყაროს წიგნები (იოან. 21:25).

მოციქულთა ეპისტოლეები მიმართულია ან ეკლესიის მოთხოვნებისადმი, ან კერძო პიროვნებებისადმი. ამ საჭიროებების შესაბამისად ისინი გადმოსცემენ ქრისტიანული სწავლების მხოლოდ მცირე ნაწილს, სხვა მხარე კი გაკვრიტაა აღწერილი, მრავალი საკითხი საერთოდ არ მოიხსენება. მიუხედავად ამისა, წმიდა ეკლესია მათ გამოჩენისთანავე ანიჭებს დიდ მნიშვნელობას, მისთვის ისინი ჭეშმარიტების წმიდა წყაროებია, იცავდა და იცავს მათ, როგორც მასში მყოფი ღვთის სულის წმიდა წინდს. მიუხედავად მათი განსხვავებული წარმოშობისა და კერძო დანიშნულებისა, მათი დიდი ნაწილი მუდმივი სახელმძღვანელო და დარიგებაა ყველა დროის ქრისტიანებისათვის, როგორც ღვთის ჭეშმარიტი სიტყვა.

ეკლესიისათვის მოციქულთა ეპისტოლეები სარწმუნო საშუალებებია ჭეშმარიტების ცდომილებისგან განსასხვავებლად. მხოლოდ ის სწავლება და ის გადმოცემაა ეკლესიის მიერ აღიარებული, რომელიც სრულად შეესაბამება მოციქულთა სწავლების ამ წერილობით ნაწარმოებებს. რიგი წერილი, რომელიც მიიჩნევა მოციქულთა ნაწარმოებად, მაგრამ არ ეთანხმება ამ ეპისტოლეებს, ეკლესიის მიერ ადრეც და ახლაც უარყოფილია.

მოციქულთა ეპისტოლეების რიცხვი. მათი ადგილი ახალაღთქმისეულ წიგნთა შორის

ყველა მოციქული არ წერს ეპისტოლეებს. მხოლოდ ხუთი მოციქული გვითვით თავიანთ წერილებს: იაკობი, პეტრე, იოანე, იუდა და პავლე. იაკობს ეკუთვნის ერთი ეპისტოლე, პეტრეს - ორი, იოანეს - სამი,

იუდას - ერთი და პავლეს - თოთხმეტი: სულ ოცდაერთი ეპისტოლეა. შვიდი წერილი პირველი ოთხი მოციქულისაა, რომელთაც კათოლიკე ეპისტოლეები ეწოდებათ, დანარჩენი თოთხმეტი კი წმიდა პავლე მოციქულის ეპიტოლეების სახელითაა ცნობილი; ძველად ისინი წიგნთან „საქმე მოციქულთა“ ერთად ცალკე წიგნს შეადგენდა, რომელსაც სამოციქულო ეწოდებოდა. რუსულ ეკლესიაში, წმიდა წერილის დაყოფის შესაბამისად (ვრცელი კატეხეზმო), მოციქულთა ეპისტოლეებს ახალი აღთქმის სწავლებითი წიგნები ეწოდება.

კათოლიკე ეპისტოლეები

სახელწოდების მნიშვნელობა

ახალი აღთქმის ყველა ხელნაწერსა და გამოცემაში იაკობის, პეტრეს, იოანესა და იუდას ეპიტოლეებს **კათოლიკე** (επιστολαι καθολικαι) ეწოდება. ასეთი სახელწოდების წარმოშობა ძნელი ასახსნელია. თავდაპირველად ის მხოლოდ პეტრეს პირველ და იოანეს პირველ ეპისტოლეებს ეკუთვნოდა¹³³.

იაკობის, იუდასა და პეტრეს მეორე ეპისტოლეების ნამდვილობის აღიარებით, ეს სახელწოდება მიენიჭათ, ალბათ შინაარსის მსგავსებითა და იმავე პიროვნებებისადმი დანიშნულებით. ბოლოს ეს სახელწოდება შეეთვისა იოანეს ორ ეპისტოლეს, რომლებიც ძველთაგანვე პირველი

¹³³Orig. Comin. in Matth. T. XVII, n. 19; in Ioann. T. I, 23.

ეპისტოლეს დამატებად ითვლება. მეოთხე საუკუნის დასაწყისში ევსევი¹³⁴ ითვლის უკვე შვიდ ეპიტოლეს და ეს ციფრი მუდმივად დაიცვება ეკლესიაში. თუმცა, არც ეპიტოლეთა წარმოშობა ცნობილი პირებისგან, არც მათი შინაარსი არ გვაძლევს საშუალებას ზუსტად განვსაზღვროთ, თუ რა მნიშვნელობით მიესადაგება მათ კათოლიკე ეპისტოლეების სახელი. ყურადღებას იქცევს ნეტარი თეოდორიტეს მოსაზრება¹³⁵: „ეს ეპიტოლეები იწოდება კათოლიკედ, იმისთვის, რომ მიმართულია არა ერთი ერისადმი, არა ერთი ქალაქისადმი, როგორც ამას აკეთებს პავლე მოციქული, არამედ საერთოდ ყველა მორწმუნისადმი, მაგ, იუდეველებისადმი, რომლებიც ცხოვრობენ განთესილად (როგორც პეტრე), ან ყველა ქრისტიანისადმი“. ამ მნიშვნელობით ეს სახელწოდება შეიძლება ეკუთვნოდეს ამ ეპიტოლეებს, როგორც ეკუთვნის ეკლესიას. ალბათ, ამ მნიშვნელობით იგებს წმიდა კლიმენტი ალექსანდრიელი მოციქულთა კრების განსაზღვრებას¹³⁶ (საქმ. 15:22-29), ორიგენე¹³⁷ ბარნაბას ეპისტოლეს და ევსევი¹³⁸ დიონისე კორინთელის წერილებს. ეს სახელწოდება უნდა მიეკუთვნოს ასევე პავლეს ებრაელთა მიმართ ეპიტოლესაც, რადგანაც იმავე პიროვნებებს წერს, ვისაც წერდა პეტრე. თუმცა, ამ ეპიტოლის ერთიანობამ პავლეს სხვა ეპისტოლეებთან, რომელთაც არ ერქვა კათოლიკე, წაართვა ეს სახელწოდება მასაც.

შენიშვნა: კათოლიკე ეპისტოლეების ადგილი სხვადასხვა კოდექსებში სხვადასხვანაირია. როგორც ბერძნული, ისე ყველა დასავლური ბიბლიის უმეტესობაში (მაგ. ალექსანდრიული სინოდალური გამოცემა) ისინი პავლეს ეპისტოლეებს მოსდევენ; რუსულში კი მათ წინ დგანან; მაგრამ საეკლესიო გამოყენებით ისინი იკითხება წმიდა პავლე მოციქულის ეპისტოლეების შემდეგ.

წმიდა მოციქულ იაკობის კათოლიკე ეპისტოლე

ცნობები მწერალზე

¹³⁴Hist. Eccl. 2:23

¹³⁵Prolegom. in ep. catholic

¹³⁶Strom. 4:15

¹³⁷G. Cels. 1:63

¹³⁸H. Eccl. 4:23

პირველი კათოლიკე ეპისტოლეს ავტორია იაკობი - „მონა ღვთისა და უფალ იესო ქრისტესი“. ეკლესიის რწმენით ესაა უფლის ძმა, ერთ-ერთი სამოცდაათთაგანი მოციქული, რომელიც უნდა განვასხვავოთ იოანე ღვთისმეტყველის ძმის - იაკობ ზებედეა და ასევე იაკობ ალფესისგან, თორმეტთაგანისგან (საქმ. 2:55; 6:14).

უძველესი ეკლესიის გადმოცემით, რომელიც შემორჩენილია ორიგენეს, ევსევის, ეპიფანეს, ოქროპირის, ამბროსის მიერ და სხვა აპოკრიფულ ნაწარმოებებში (მაგ. იაკობის პროტოსახარება) წმიდა იაკობი არის იოსებ დამწინდველის შვილი პირველი ქორწინებიდან, რადგანაც მისი მამა იწოდება ასევე იესო ქრისტეს მამად და თავადაც უფლის ხორციელ ძმად (გალ. 1:19). იმავე აზრით, ყოვლადწმიდა ქალწული მარიამი, როგორც იოსების ცოლი, შეიძლება ყოფილიყო იაკობის დედაც (მთ. 13:55; მარკ. 6:3). მარკოზ მახარებელი მას უწოდებს იაკობ მცირეს (მარკ. 15:40). ეს წოდება დაკავშირებულია მისი სხვა იაკობისგან განსასხვავებლად ან კიდევ ოჯახური მდგომარეობის, ასაკის, სიმაღლის აღსანიშნავად (მდრ. ლუკ. 16:3).

იოსებ დამწინდველის შვილი სახარებაში იწოდება მართალ ადამიანად (მთ. 1:19). ის აღიზარდა კეთილმსახურებით, რჯულისა და მამა-პაპათა გადმოცემების მკაცრ აღმსრულებლად; ცხოვრობს მშობლებთან და იესოსა და ძმებთან ერთად ეხმარება იოსებს ხელსაქმეში; ყოველ შაბათს დადის სინაგოგაში და ისმენს რჯულისა და მქადაგებელთა საკითხავებს (საქმ. 15:21); მესიის იმედი და მოლოდინი აქვს სხვა ებრაელებსავით; ყოველ წელს ოჯახთან ერთად ადის იერუსალიმში პასექის დღესასწაულზე (ლუკ. 2:41).

ასე იზრდება და მტკიცდება იაკობი ღვთის კანონებსა და მამაპაპეულ გადმოცემებში იმ ოჯახში, რომელშიც ღმერთკაც იესოს ემატებოდა სიბრძნე და ასაკი და მადლი ღვთისა და კაცთა წინაშე (ლუკ. 2:52). მამის სიკვდილის შემდეგ ის აგრძელებს კეთილმსახურ ცხოვრებას, ლოცვას, თავშეკავებას. როგორც მოწმობს მეორე საუკუნის მწერალი ეგზიპე¹³⁹, ის დაბადებიდან ნაზორეველი იყო. მას როგორც ნაზორეველსა და დავითის შთამომავალს, უფლება ეძლეოდა წმიდათაწმიდაში შესვლისა, სადაც მხოლოდ მღვდლები დაიშვებოდნენ. თავიდან იაკობი არ გაჰყვა თავის ღვთაებრივ ძმას, არ აღიარა იგი მესიად (იოან. 7:5), არ დაემოწაფა

¹³⁹Евсевий, Церк. Ист. 2:23

მას, რადგან ერთგული იყო მამაპაპისეული რწმენისა (მთ. 12:46; მარკ. 3:31; ლუკ. 8:19; იოან. 7:3-5).

იესოს მაღალი სწავლება და მისი დიდი სასწაულები მხოლოდ განაწყობდა იაკობს მასში მესიის აღიარებისათვის; საბოლოოდ კი ქრისტე ირწმუნა მისი მკვდრეთით აღდგომის შემდეგ.

მოციქული პავლე მოწმობს (1 კორ. 15:7), რომ იესო ქრისტე თავისი აღდგომის შემდეგ ეჩვენა იაკობს, რათქმუნდა, მისდამი რწმენაში განმტკიცების მიზნით და მხოლოდ ამის შემდეგ გახდა იაკობი იესოს მოშურნე მიმდევარი. ამალლების შემდეგ იაკობს ვხედავთ სიონის პალატაში მოციქულებთან, იესოს დედასთან და სხვა ძმებთან ერთად, რომლებიც ღოცულობენ და მოელიან მამის აღთქმის აღსრულებას (საქმ.1:14)

უცნობია, ზუსტად როდის გადადის იაკობი იერუსალიმში მუდმივ საცხოვრებლად, სული წმიდის გადამოსვლის შემდეგ თუ მოგვიანებით? მაგრამ მალევე ვხედავთ მას პირველ ქრისტიანთა საზოგადოებაში, სადაც იჭერს გამორჩეულ ადგილს (საქმ. 12:17).

გადმოცემა ამტკიცებს, რომ იგი თვით უფლის მიერ ან უფლის ბრძანებით, მოციქულების მიერ დგინდება იერუსალიმის ეკლესიის ეპისკოპოსად. როგორც დედა ეკლესიის წარმომადგენელს, მას დიდი გავლენა ჰქონდა არა მარტო იუდეველ, არამედ წარმართ მორწმუნეებზეც. იგი თავმჯდომარეობს მოციქულთა კრებას იერუსალიმში და ამბობს გადამწყვეტ სიტყვას წარმართ ქრისტიანთა სასარგებლოდ, მათი მოსეს რჯულისგან განთავისუფლებისათვის (საქმ. 15:13), რაც დამტკიცდა კრების სახელით გამოცემული ეპისტოლით.

ამავე დროს ის რჩება მოსეს რჯულისა და გადმოცემების ერთგულ მცველად და თავისი მკაცრი კეთილმსახური ცხოვრებით სარგებლობს ისეთი დიდი პატივისცემით როგორც მოციქულებისგან (საქმ. 12:17), ისევე მთელი მორწმუნეებისგან, რომ ითვლება პეტრესა და იოანესთან ერთად ეკლესიის სვეტად (გალ. 2:9). ფლავიუსის მოწმობით ¹⁴⁰, თავისი კეთილმსახურებით მან იუდეველთა შორისაც კი მოიპოვა მართლის სახელი. 62 ან 63 წელს, პროკონსულ პორციუს ფესტუსის სიკვდილის შემდეგ, სანამ მისი მემკვიდრე ჩამოვიდოდა იერუსალიმში, მღვდელმთავარმა ანანმა ქრისტიანობის გავრცელების შესაფერხებლად უბრძანა იაკობს იერუსალიმის ტაძრის ფრთიდან განეცხადებინა ხალხისთვის, რომ იესო ნაზარეველი მატყუარაა; მაგრამ მართალი იაკობი აღიარებს იესო ქრისტეს ძე ღმერთად. საეკლესიო ისტორიკოსების

¹⁴⁰Евсевий, Hist. Eccl. 2:1)

შენიშვნით (ეგზიპე, იერონიმე, ეპიფანე) მრავალი ირწმუნებს ქრისტეს; ხოლო გაშმაგებული ანანი, იოსებ ფლავიუსის მოწმობით ¹⁴¹ ბრძანებს მართლის გადმოგდებას ტაძრის ფრთიდან და ქვევით ჩაქოლვას. გადმოცემა გვეუბნება, რომ მოციქული სიცოცხლეს ამთავრებს ერთ-ერთი ხელოსნისგან ხის მძიმე ნაჭრის ჩარტყმით.

იოსებ ფლავიუსზე დაყრდნობით, ორიგენე მოწმობს ¹⁴², რომ მართალ იაკობის სიკვდილი დიდ შთაბეჭდილებას ტოვებს ებრაელებზე და ისინი მომდევნო პერიოდის უბედურებებს (ომი რომაელებთან 66-70 წწ) უკავშირებენ მის სიკვდილს (დღეს არსებული ხელნაწერებისა და გამოცემების მიხედვით იოსებ ფლავიუსთან ეს ადგილი არ არის).

შენიშვნა: კათოლიკე მწერლები და პროტესტანტთა უმეტესი ნაწილი უფლის ძმას იაკობს აიგივებენ იაკობ ალფესთან და ამ მოსაზრებაში ეყრდნობიან როგორც გარდამოცემას¹⁴³, ასევე წმიდა წერილის ზოგიერთ ადგილს.

იოანეს სახარებაში (19:25) არის ასეთი მინიშნება: იესო ქრისტეს ჯვართან დგას დედამისის და მარიამ კლეოპა, რომელიც მათესა (27:56) და მარკოზის (15:40) სახარების პარალელურ ადგილებში იცვლება მარიამით, იაკობისა და იოსების დედით. რადგანაც კლეოპას სახელი იგივდება ალფესთან და ივარაუდება, რომ კლეოპა (Κλεοπασ) არის ებრაული სახელის ხალფესი-ალფესის ბერძნული ტრანსკრიპცია. იაკობი მოციქულად (გალ.1:19) აღიარებულია იმ მოსაზრებებით, რომ უფლის ძმას იაკობს, ისევე როგორც იაკობ ალფესს ჰყავს ძმები იოსები, სვიმეონი და იუდა (მარკ. 6:3; ლუკ. 6:15-16; იუდ. 1:1; მთ. 27:56). თუკი დავუშვებთ იაკობ ალფესსა და უფლის ძმის იაკობს შორის სხვაობას, მაშინ საეკლესიო გარდამოცემიდან გაქრება გარკვეულ ადამიანთა ჯგუფის სახელები, რადგანაც იაკობ ალფესზე და მასთან დაკავშირებულ პიროვნებებზე - იუდასა და იოსებზე - გარდამოცემა არაფერს გვეუბნება. ამასთან, გაურკვეველი რჩება, ერთი საკითხი: უფლის ძმა იაკობი არ არის თორმეტ მოციქულთა რიცხვში. უფლის ამალლების შემდეგ ის, სწრაფადვე განდიდდა და გახდა იერუსალიმის ეკლესიის მეთაური. ასევე ვერ დავეყრდნობით კლეოპასა და ალფესის სახელების იგივეობასა და ვერ დავამტკიცებთ მარიამ კლეოპასა და იაკობის დედის მარიამის ერთობას. ძნელად დასაჯერებელია, რომ თორმეტმოციქულთაგანი იაკობ ალფესი, სვიმეონ მოშურნე და იუდა ძმები იყვნენ.

ზემოთ აღინიშნა, რომ იესო ქრისტეს სიკვდილამდე ცოტა ხნით ადრე ძმებს არ სწამდათ მისი, როგორც მესიისა (იოან. 7:5), ხოლო ამალლების შემდეგ პირდაპირ განხვავდებიან სხვა მოციქულებისგან (საქმ. 1:14). მაგრამ ურწმუნოება ხელს არ უშლის შემდგომში ეს ძმები გახდნენ ქრისტეს ყველაზე მოშურნე მიმდევრები და მათ შორის ერთ-ერთი იერუსალიმის ეკლესიის წინამძღოლი. ამ მნიშვნელობით უწოდებს პავლე მას მოციქულს.

¹⁴¹იოსებ ფლავიუსი, იუდეველთა სიძველენი, 20:9,1

¹⁴²с. Cels. 1:25

¹⁴³Египет у Евсевия 3:11; 4:22; толкование Теофилакта на Послание к Гал 1:9

აღმოსავლეთის მართლმადიდებელი ეკლესია მკაცრად განასხვავებს იაკობ ალფესს (თორმეტმოციქულთაგანი) უფლის ძმის იაკობისგან (სამოცდაათთაგანი), პირველის ხსენება 9 ოქტომბერს იზეიმება, ხოლო მეორეს 23 ოქტომბერს.

ეპისტოლეს მკითხველები და დაწერის მიზეზი

ეპისტოლეს მიზანი. მოციქულ იაკობმა დატოვა ერთი ეპისტოლე, რომელიც მიმართულია ისრაელის თორმეტ განთესილ შტოსადმი. მაგრამ ეპიტოლეს შინაარსის ახლო განხილვისას აღმოჩნდა, რომ იგი ყველა ისრაელიანს არ ეკუთვნის: ეპისტოლეში მწერალი საკუთარ თავს უწოდებს ღვთისა და უფალ იესო ქრისტეს მონას (1:1), მკითხველებს შეაგონებს ჰქონდეთ ქრისტესადმი რწმენა (2:1) და თავისუფალი რჯულით განსჯა (2:12), რომლის ქვეშაც ის გულისხმობს სახარებისეულ და არა მოსეს რჯულს, საუბრობს რწმენაზე, რომელიც იხსნის ადამიანს (2:14), მოიხსენებს ეკლესიის პრესვიტერებს, ზეთისცხების საიდუმლოს, ცოდვათა აღსარებას, ახლობლებზე ღოცვას და სხვ. (5:14-16: „ავადაა ვინმე? ეკლესიის ხუცესთ მოუხმოს, რათა ილოცონ მისთვის და ზეთი სცხონ უფლის სახელით. რწმენის ღოცვა იხსნის ავადმყოფს, უფალი აღადგენს მას, და თუ ცოდვა რამ ჩაუდენია, მიეტევება. ერთმანეთის წინაშე აღიარეთ თქვენი ცოდვები და ილოცეთ ერთმანეთისთვის, ვინაიდან ბევრი რამ ძალუმს მართლის გულმოდგინე ღოცვას“); და საერთოდ მთელი ეპისტოლე განმსჭვალულია ქრისტიანული სულით.

აქედან ნათელია, რომ ეპისტოლეს მკითხველები არიან ქრისტიანი ებრაელები. მოციქულის შეხედულებისამებრ, ზუსტად ისინი არიან პირდაპირი გაგებით აბრაამის ჭეშმარიტი შთამომავლები და აღთქმის მემკვიდრეები, რადგანაც ქრისტიანობა არის იგივე ებრაელობა აღსრულებული მესიით, როგორც ებრაელობა ქრისტიანობაა აღთქმული მესიით.

ებრაელები გახდნენ ქრისტიანები და ასე მათ განამტკიცეს აღთქმით მოცემული ღვთის სასუფეველის უფლება.

თუმცა, სამწუხაროდ, ბევრ ასეთ ებრაელ ქრისტიანს შემოაქვს თავიანთი შეხედულებები - ებრაული ცდომილებები. ისინი ეყრდნობიან მოსული მესიის რწმენას და თვლიან მას ცხოვნებისათვის საკმარისად, ხოლო მოწყალებისა და რჯულის აღსრულებას აუცილებლად არ მიიჩნევენ.

ისინი დიდ მნიშვნელობას ანიჭებენ აბრაამისგან მათ წარმომავლობს და ამის საფუძველზე დარწმუნებულნი არიან, რომ მხოლოდ მათ აქვთ უფლება ღვთის სასუფეველზე, თითქოს ეს უფლება მათ სისხლით გადაეცათ. ებრაელებს ამპარტავნება და თავდაჯერებულობა არ ტოვებს ქრისტიანობაშიც.

ზუსტად აქედან გამომდინარეობს მათი თავდაჯერება, რომ ისინი არიან საუკეთესონი და გამორჩეულნი შინაგანი ღირსებების გამო.

ის უბედურება, რომელშიც იმყოფება მესიის მოსვლის წინ ებრაელი ხალხი, მათი მოსაზრებით არის მხოლოდ დროებითი სასჯელი წინაპართა ძველი ცოდვების გამო; მესიის მოსვლით ეს მდგომარეობა უნდა შეწყდეს. რჩეული წარმოშობის უფლების ძალით მათ უნდა დაიკავონ სხვა ერთა შორის გაბატონებული მდგომარეობა, უნდა მიაღწიონ მსოფლიო ბატონობას.

ნათელია, როგორი მოუთმენლობით ელოდნენ ამ უბედურებების გადატანას და რა საფიქრებელსა და ეჭვებში ჩაცვივდნენ, როდესაც ვერ დაინახეს თავიანთი მოლოდინის აღსრულება. გასაგებია ისიც, რომ თავიანთი უპირატესობის არასწორი წარმოდგენით ამ ქრისტიანთა შორის ვითარდება სხვათა მიმართ ზიზღი, სხვათა მიმართ პატივისცემა, ეჭვი, დავა და ლტოლვა სწავლების მიმართ, მდიდრებს აკლიათ მოწყალება, ტანჯულებს მოთმინება და რწმენა. ებრაელი ქრისტიანების ასეთი ზნეობრივი მდგომარეობა მიზეზს აძლევს მოციქულს ეპისტოლეს დასაწერად.

წინადაცვეთილთა მოციქული პასექის დღესასწაულზე იერუსალიმში ჩამოსულ ებრაელებს მიმართავს სიხარულით, რჩევით, მხილებით და დარიგებით. ქრისტეს სამწყსოს მომღვარი განსაკუთრებული მზრუნველობით აღმოფხვრის მათში დამალულ უთანხმოებებს, ასწორებს ნაკლოვანებებს, წარმოადგენს ზნეობრივი საქმიანობის წესებს, მიაწოდებს ქრისტიანული ცხოვრების მიზნის მისაღწევად მაგალითებსა და ხერხებს. ყოველ სწავლებას ამყარებს უფლის მოსვლის მოახლოების ნიშნებით (5:7-9).

ქრისტიანი ებრაელებისადმი განკუთვნილ ეპისტოლეში, მოციქული განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს ძველ რწმენას - რჯულის აღსრულებას.

შენიშვნა: დასავლეთში ზოგიერთი განმმარტებელი ამტკიცებს, რომ მოციქული იაკობი თავისი ეპისტოლეთი უკუაგდებს მოციქულ პავლეს სწავლებას - რწმენით გამართლებას რჯულის საქმეების აღსრულების გარეშე, რომელიც განსაკუთრებული სიცხადით გამოვლინდა გალატელთა მიმართ (ე.ი. ზუსტად იმ ქრისტიანების მიმართ, ვისაც მოციქული იაკობი მიმართავს) ეპისტოლეში. მაგრამ ასეთი მიზანი

მოციქულისათვის შეუფერებელია და კრიტიკას იმსახურებს წიგნის „საქმე მოციქულთა“ მკაფიო ისტორიული (საქმ. 15:23-29) და თვით პავლე მოციქულის მოწმობებით (გალატ. 2:9), რომელშიც ის გარკვევით საუბრობს „წინადაცვეთილთა“ და „წინადაუცვეთელთა“ მოციქულებს შორის მშვიდობასა და ურთიერთობაზე.

ეპისტოლეს დაწერის ადგილი და დრო

გადმოცემის მიხედვით, რომელიც მყარდება ისტორიული მასალით (საქმ. 15:13; გალ. 1:19; 2:9), მოციქულ იაკობს იერუსალიმი არასდროს არ დაუტოვებია. აქედან გამომდინარე, მან აქვე დაწერა თავისი ეპისტოლე. თუმცა ეპისტოლეს დაწერის დროის განსაზღვრა გაცილებით რთულია. მცირე აზიის ებრაელებში სახარების გავრცელება, მოციქულ პავლეს „ებრაელთა ეპისტოლესთან“ მჭიდრო კავშირი, რომელიც არა უგვიანეს 62 წელს დაიწერა (ებრ. 13:23), გვაფიქრებინებს, რომ მოციქულ იაკობის ეპისტოლე დაიწერა დაახლოებით ამავე დროს, ე.ი. მწერლის სიკვდილამდე ცოტა ხნით ადრე.

მეორე მხრივ, ეპისტოლეს მრავალ ადგილსა და მონაკვეთში მინიშნებულია ქრისტიანული საზოგადოების თავდაპირველი მდგომარეობა, დრო. ლოცვისათვის ქრისტიანთა შეკრების ადგილს, როგორც ებრაელებთან, ეწოდება - სინაგოგა (2:2); შემდგომში უკვე სამუდამოდ მკვიდრდება სახელი - ეკლესია (1 კორ. 11:22; 14:23; შედრ. საქმ. 11:26).

სწავლება ადამიანის გამართლებაზე ჯერ კიდევ არ არის ისეთი ნათელი, როგორიც მოციქულ პავლეს ეპისტოლეებშია.

ამასთან, ეპისტოლეში ჯერ კიდევ არ არის საუბარი იუდეველი და წარმართი ქრისტიანების განსხვავებაზე, რომელიც დაწესდა მოციქულთა კრების შემდეგ.

ამ კრებამდე, როგორც ცნობილია, ქრისტიანობის მიღების მსურველი წარმართები ჯერ იუდეველი პროზელიტები ხდებოდნენ, ე.ი. წინადაცვეთებოდნენ და იცავდნენ მოსეს რჯულს. წინადაუცვეთელის, მაგალითად კორნილიუს ასისტავის (საქმ. 10 და 11), ეკლესიაში მიღებამ კი წინადაცვეთილ ქრისტიანებში გამოიწვია მთელი რიგი უკმაყოფილებების ქარიშხალი, რომელიც დაწყნარდა მხოლოდ მოციქულთა კრების შემდეგ.

მოციქული იაკობი თავის ეპისტოლეში ყოველთვის რჩება ძველადღებულსეული წერილის ერთგული, ალბათ იმიტომ, რომ ჯერ კიდევ

არ იყო ჩამოყალიბებული მისი ზუსტი ცნება და მის გამოსახატავად არ არსებობდა ტექნიკური ენა, რომელსაც ვხედავთ შემდგომ მოციქულ პავლესთან, იოანესა და თვით იაკობთან სულისკვეთებით ახლოს მდგომ პეტრესთან.

თუკი გვხვდება მოციქულ იაკობთან შემდეგი გამოთქმები: გამართლება (δικαιοσύνη - 2:23), მადლი (χάρις 4:6), ისინი აღებულია ძველ აღთქმისეული წიგნებიდან (დაბ. 15:6; იგავნ. 3:34) და არ გამოხატავენ ამ ცნებებს იმ ძალით, როგორც მოციქულ პავლესთან.

რამდენადაც მოციქულ იაკობს უპირველესად მიზნად აქვს მკითხველს ასწავლოს თავს დატეხილი უბედურებების მოთმინებითი გადატანა და აჩვენოს, თუ რაში მდგომარეობს ჭეშმარიტი ღვთისმოსაობა, იმდენად მისი ეპისტოლე ატარებს ზნეობრივ ხასიათს და ამ მიმართებით მოგვაგონებს ძველი აღთქმის სწავლებით წიგნებს - ნაწილობრივ სოლომონის იგავებსა და ზირაქის სიბრძნეს. ახალი აღთქმის წიგნებიდან მოციქულ იაკობის ეპისტოლე ახლოს დგას მათეს სახარების იესოს მთაზე ქადაგებასთან.

ყველაფერი ეს მოწმობს, რომ ეს ეპისტოლე ადრეა დაწერილი. ყოველ შემთხვევაში, ის წინ უსწრებდა მოციქულთა კრებას. თუკი სახარების გავრცელება მცირე აზიაში ივარაუდება არა უადრეს 44 წლისა (შდრ. საქმ. 11:26; 13:1,14), ხოლო მოციქულთა კრება - 52 წელს, მაშინ ეპისტოლეს დაწერის დროდ უნდა მივიჩნიოთ 44-52 წლები.

შენიშვნა. ეპისტოლეს ენა ბერძნულია, თუმცაღა სავარაუდოდ არსებობდა ებრაული ან არამეული დედანი; ეს ვარაუდი ეფუძნება იმას, რომ ეპისტოლე მიმართული იყო იმ ებრაელი ქრისტიანებისათვის, რომლებიც განთესილნი იყვნენ (ἐν τῇ διασπορᾷ). მაგრამ განთესილებისადმი თვით ეს მიმართვა მეტყველებს არამეული ენის საპირისპიროდ, რამდენადაც ეს ებრაელები საუბრობდნენ იმ ქვეყნების ენაზე, რომელშიც ცხოვრობდნენ (შდრ. საქმ. 2:8-11), უპირველესად ბერძნულ ენაზე. ბერძნული ენა კი გაბატონებული იყო მცირე აზიისა და ხმელთაშუა ზღვის ნაპირის კოლონიებში. აქ კი უმეტეს წილად ებრაელები ცხოვრობდნენ ვაჭრობისა და ხელობის გამო.

ეპისტოლეს ნამდვილობა, გარდა შინაგანი ნიშნებისა, მტკიცდება კლიმენტი რომაელის, ირინეოს ლიონელის, ტერტულიანეს მითითებებით; ასევე ორიგენეს, დიონისე ალექსანდრიელისა და ევსევის ცნობებით. იგი შესულია ახალი აღთქმის სირიული თარგმანის - პეშიტოს შემადგენლობაში, რომელიც მეორე საუკუნეს მიეკუთვნება. ეპისტოლეს სინამდვილეში ეჭვი შეაქვთ ევსევსა და იერონიმეს, რომელიც გამძაფრდა ლუთერის დროს და ის საერთოდამოიღეს ახალი აღთქმის წიგნების შემადგენლობიდან (ახალი აღთქმის გერმანული გამოცემის წინასიტყვაობა 1524 წ.). ძველად, ეს წინააღმდეგობები დამოკიდებული იყო იმაზე, რომ მწერალი ეპისტოლეში საკუთარ თავს არ უწოდებდა მოციქულს.

უახლოეს პერიოდში კი ეპისტოლეს ნამდვილობაზე ეჭვი წარმოიშვა დოგმატური მტკიცებულების, იაკობ მოციქულისა და პავლე მოციქულის სწავლებებს შორის მოჩვენებითი წინააღმდეგობის, გამო.

მაგრამ დღეს ეს ეჭვები გაიფანტა - იაკობ მოციქულის ეპისტოლე ყველა ქრისტიანული ეკლესიისა და საზოგადოების მიერ აღიარებულია მოციქულებრივ და ღვთივსულიერ წიგნად.

ეპისტოლეს შინაარსის მოკლე მიმოხილვა

მოციქულ იაკობის ეპისტოლე შედგება რამდენიმე ცალკეული დარიგებებისაგან, რომელთაც არ აქვთ ერთმანეთს შორის მკაცრი გარეგნული კავშირი და წარმოადგენენ პრაქტიკულ დარიგებებს, ხარებას, მხილებას, ფიქრს. მიუხედავად ამისა, მასში შეინიშნება ერთი საერთო აზრის განვითარება - რაში მდგომარეობს ჭეშმარიტი ღვთისმოსაობა (θρησκεία, სლავურად - რწმენა).

მოციქულ იაკობის სწავლებით, „წმიდა და უმწიკვლო მსახურება ღვთისა და მამის წინაშე ისაა, რომ გაჭირვებაში მიხედო ქვრივ-ობლებს და ამ ქვეყნისაგან შეურყვნელად დაიცვა თავი“ (1:27). ამ ჭეშმარიტი ღვთისმოსაობის სიმტკიცეს ემუქრებოდა უპირველესად გარეგნული უბედურებები, რომლებშიც აღმოჩნდნენ განთესილი ებრაელი ქრისტიანები. მოციქული მოუწოდებს მათ, ტანჯვა მოთმინებით გადაიტანონ. ასწავლის ღვთისგან მოვლენილი განსაცდელისა და საკუთარი გულისთქმისაგან წარმოშობილი ცდუნებების განსხვავებას (თავ. 1). ღვთისმოსაობა არასწორად გაიგება თვით ქრისტიანების მიერ და კეთილი საქმეების არარსებობისას შეიძლება გადაიქცეს ცარიელ ოცნებად. მოციქული მოითხოვს ქრისტიანებისგან რწმენასა და კეთილ საქმეებს შორის კავშირს და ასწავლის, რომ გლახაკთა მიმართ ზიზხი, როგორც არ უნდა იყოს და როგორც არ უნდა გამოიხატოს, არის მცნების - მოყვასის სიყვარულის - დარღვევა, და რადგანაც ეს მცნება მჭიდროდ უკავშირდება სხვებს, დანაშაულია მთელი რჯულის წინაშე. რწმენის ნაკლებობას საქმის გარეშე მოციქული ამტკიცებს აბრაამისა და რაქაბის მაგალითით (თავ 2).

ჭეშმარიტი ღვთისმოსაობის მისაღწევად ქრისტიანთა საზოგადოებას აბრკოლებს ზოგიერთი ნაკლოვანება. მოციქული ურჩევს ენას აღვირი ამოსდონ, თავი შეიკავონ შურისაგან და დაიცხრონ ვნებები (თავ 3; 4: 1-12). მდიდრებს აფრთხილებს ამპარტავნება, ამბიცია და არასამართლიანი მოგება დათმონ (4:13-5:6). საბოლოოდ, სრულყოფილება მოთმინებით მიიღწევა; მოციქული განამტკიცებს მორწმუნეებს ძველი აღთქმის ტანჯულთა მაგალითებით; საუბრობს ღოცვაზე, ზეთისცხებისა და სინანულის საიდუმლოზე (5:7,20).

ეპისტოლეს შინაარსი

სწავლება განსაცდელში მოთმინებასა და მის სარგებელზე (იაკ.1: 1-18)

მოციქული იაკობი ესალმება ისრაელის თორმეტ განთესილ ტომს მათთვის ჩვეული სურვილით - სიხარულით (χαρειν) და არიგებს ქრისტიანებს: „ყველაფერი სიხარულად შერაცხეთ, ჩემო ძმანო, როცა სხვადასხვა განსაცდელში ვარდებით. რაკილა იცით, რომ გამოცდა თქვენი რწმენისა დასაბამს აძლევს მოთმინებას. მოთმინების საქმე კი სრულყოფილი უნდა იყოს, რათა თვითონაც სრულქმნილი იყოთ და უზადონი, ყოველგვარი ნაკლის გარეშე. ხოლო თუ რომელიმე თქვენგანს აკლია სიბრძნე, დაე, სთხოვოს ღმერთს, ყოვლის უხვად და უშურველად გამცემს, და მიეცემა“ (1:1-8).

მოციქულს სურს, რომ ქრისტიანები, განსაცდელებით დამდაბლებულნი (დაჩაგრულნი), ამ მდგომარეობას იყენებდნენ სულის

ამაღლების საშუალებად; მიწიერი სიკეთეების ამაოებაში გაცნობიერებული მდიდრები კი არ განდიდნენ მისით, არამედ იქადონ თავიანთი სიმდაბლით. მოციქული ნეტარს უწოდებს ისეთ ადამიანს, „ვინც გაუძლებს საცდურს, რადგან განსაცდელგამოვლილი მიიღებს სიცოცხლის გვირგვინს, ღმერთმა რომ აღუთქვა თავის მოყვარეთ“ (9-12).

ამასთანავე, მოციქული გვასწავლის განვასხვავოთ განსაცდელი ღვთისა და საკუთარი გულისთქმისაგან: „ნურავინ იტყვის განსაცდელში: ღვთისაგან გამოვიცდებიო; ვინაიდან ღმერთი არ ცდუნდება ბოროტით და არც თვითონ აცდუნებს ვინმეს. არამედ ყველა საკუთარი გულისთქმით ცდუნდება და წარიტაცება. ხოლო შემდეგ გულისთქმა ჩასახავს და შობს ცოდვას, ჩადენილი ცოდვა კი სიკვდილსა შობს. ნუ შეცდებით, ჩემო საყვარელო ძმანო. ყოველი კეთილი საბოძვარი და ყოველი კეთილი ნიჭი ზეგარდმო გადმოდის ნათელთა მამისაგან, ვისთვისაც უცხოა ცვალებადობა და ცვლილების ჩრდილი. მან ინება და დაგვბადა ჩვენ ჭეშმარიტების სიტყვით, რათა ვყოფილიყავით როგორც პირველნაყოფი მის მიერ შექმნილთა შორის“ (13-18).

მუხლი1. მოციქული საკუთარ თავს უწოდებს მამა ღმერთისა და უფალ იესო ქრისტეს მონას. ამით გვაჩვენებს, რომ მისთვის და ყველა მოციქულისათვის უმაღლესი პატივი არის ღვთისა და მისი ძის მსახურება. მოციქული წერს ისრაელის თორმეტ შტოს და ეს ნიშნავს იმას, რომ ის თავად იმ მესიის გამოგზავნილია, რომელიც „მოველინა მხოლოდ ისრაელის დაღუპულ ცხვრებს“ (მთ. 15,24) და თავის მოციქულებსაც უპირველესად მხოლოდ მათთან აგზავნის (მთ. 10,6); მათგან ნაქადაგები სწავლებაც და მესიის მეუფების მადლიც ეკუთვნის ისრაელის თითოეულ შტოს, როგორც პალესტინაში მცხოვრებთ, ისე განთესილებს.

სურვილი- გიხაროდენ - ძველი ერების ჩვეულებაა (შდრ. 1 მაკაბ. 10:18,25; 15:16; საქმ. 23:26) და მოციქულ იაკობის მიერ მისი გამოყენება ქრისტიანებისადმი სრულიად შეესაბამება მათ სხვადასხვა უბედურ მდგომარეობას.

მუხლი 2-3. მოციქულ იაკობს მკითხველებისათვის არა მხოლოდ სიხარული სურს, არამედ მიაწიწნებს მათ სიხარულის წყაროს ზუსტად იმ განსაცდელებსა და უბედურებებში, რომლებშიც ისინი იმყოფებიან, ესაა „ჭირის დღე ან დევნა“ (მთ. 13:21; ლუკ. 8:13) ღვთისგან დაშვებულნი (1 კორ. 10:13) ან განსაცდელი პირდაპირი მნიშვნელობით (მთ. 6:13), რომელიც ეშმაკისგან მოდის. რადგანაც ყოველი გამოცდა რწმენას განამტკიცებს და რწმენა კი იძენს სიძლიერეს (საკუთრივ გამოცდილება - რომ. 5:4; შდრ. 1 პეტრ. 1:6-7), რომელიც ადამიანს შესძენს მოთმინებას და მიჰყავს

სრულყოფილებისაკენ. ეს უკანასკნელი კი მორწმუნე ადამიანს შესძენს უდიდეს სიხარულსა და ნეტარებას.

მუხლი 4. მოთმინების საქმე სრულყოფილი უნდა იყოს. აქ იგულისხმება არა უაზრო მოთმინება, მოსალოდნელი უბედურებებისადმი არა სტოიკური გულგრილობა, რომელიც გამომდინარეობს იმ შეგნებიდან, რომ ჩვენ არც დრტვინვით, არც წინააღმდეგობით არ შეგვიძლია შევეცვალოთ საკუთარი მდგომარეობა და უკუვაგდოთ უბედურებები, არამედ ის მოთმინება, რომელიც განმსჭვალულია ღვთის ნებისადმი სრული მორჩილებით და იმ რწმენით, რომ უბედურებები და სირთულეები ღვთისგან გვევლინება და ღმერთი, როგორც მამა „არ შეგვამთხვევს იმას რისი ატანაც ჩვენს ძალ-ღონეს აღემატება, არამედ განსაცდელში გამოსავალსაც გვაპოვნინებს, რათა შევძლოთ ატანა“ (1კორ. 10:13).

მოციქულის სიტყვებისამებრ, ასეთ მოთმინებას ადამიანები სრულყოფილებამდე, თითქოს სისრულემდე და სისავსემდე მიჰყავს: „სრულქმნილი იყოთ და უზადონი, ყოველგვარი ნაკლის გარეშე“. ის, ვინც მოთმინებით გადაიტანს ტანჯვასა და სირთულეებს, თავს აყენებს უბედურებებზე მაღლა და უნაკლოა, უბედურებები მას ვერ ამარცხებს, სირთულეები ვერაფერს ართმევს. ის დაუზიანებელია, უვნებელი და ამიტომაც სრულყოფილი.

მუხლი 5. მაგრამ ასეთი სრულყოფილების მისაღწევად საჭიროა სიბრძნე: „თუ რომელიმე თქვენგანს აკლია სიბრძნე, დაე, სთხოვოს ღმერთს, ყოვლის უხვად და უშურველად გამცემს, და მიეცემა“- აგრძელებს მოციქული.

განმმარტებელთა მოსაზრებით, აქ სიბრძნე ნიშნავს, ცხოვრების ძნელ ვითარებებში საკუთარი საქმიანობის დალაგების უნარს, ხელოვნებას სულიერი სიმშვიდის სრული შენარჩუნებით. იგი ჩვეულებრივ მიიღწევა ცხოვრებისეული გამოცდილებით. წმიდა წერილის სწავლებით ეს სიბრძნე არის „ღვთის მოსაოზა, ან შიში უფლისა (იოზ. 28:28; ფს. 110:10; იგავნ. 1:4) და იგი მიეცემა მორწმუნეს ლოცვით ღვთისგან სული წმიდის სხვა ძღვნებთან ერთად (ისაია 11:2,3). ღვთის სიბრძნის ეს ნიჭი შეგრძნებით ვლინდება იმაში, რომ მორწმუნე ცხოვრების რთულ ვითარებებში იპოვის ლოცვაში ნუგეშს და ყოვლადსახიერი და ყოვლადბრძენი ღმერთისგან თითქოს მინიშნებას იმაზე, თუ როგორ მოიქცეს მოცემულ სიტუაციაში. მაგრამ, დაე, სთხოვოს რწმენით, ყოველგვარი ეჭვის გარეშე, ბავშვური უბრალოებითა და გამბედაობით, არ შეუშინდეს არც უარს, არც ყვედრებას ღვთისგან, როგორც ეს ჩვეულებრივ ხდება ადამიანთა შორის. ღმერთი მიაგებს ყველა მთხოვნელს გულუხვად (შდრ. 2 კორ. 8:2; 9: 11-13), მართალსაც და უსამართლოსაც რისხვისა და ყვედრების გარეშე (მთ. 5:45). ამიტომაც საჭიროა მივმართოთ ღმერთს მტკიცე რწმენით, რომ ის, როგორც მამა, მოგვაგებს მადლს მის მიმართ მთხოვნელთ (მთ. 7:11). ვინც შეეჭვდება, რომ მის ლოცვას არ შეისმენს ღმერთი, ნუ ეგონება ამნაირ კაცს, თითქოს რაიმეს მიიღებს ღვთისგან (მუხლი 7): რადგანაც მეჭველი ზღვის ტალღასა ჰგავს, ქარით დელვილსა და მიმოტაცებულს (მუხლი 6). რაც არ უნდა დიდი და მაღალი იყოს ტალღა,

მაგრამ საკმარისია ქარის მსუბუქი რხევაც იმისთვის, რომ ის დავარდეს და გაიფანტოს. ასეთი არამდგრადი და ადვილად გასაფანტი ტალღის მსგავსია მეჭველი, რომელიც ცხოვრებაში პატარა უბედურებისა და წინააღმდეგობის დროსაც კი ეცემა სულით, გაიფანტება აზრებით.

მუხლი 9-11. „დე, თავმდაბალი ძმა იქადოდეს თვისი სიმაღლით“. ზემოთ მოყვანილ აზრთან კავშირით, მოციქული ასწავლის, რომ თავდაბლობა, ტანჯვა აღამაღლებს ქრისტიანს უფლის მცნებისამებრ - ნეტარ არიან გლახაკნი სულითა და დევნული სიმართლისათვის, რამეთუ მათი არს სასუფეველი ცათა. ამიტომაც, ქრისტიანმა ყოველთვის და მიწიერი ბედნიერების ყველა უკუღმართობაში უნდა შეინარჩუნოს სულის ჭეშმარიტი დიდებულება და იქადოს არა ხრწნადი და მსწრაფლწარმავალი სიმდიდრით, არამედ საკუთარი შინაგანი ღირსებებით.

მუხლი 12. „ნეტა მას, ვინც გაუძლებს საცდურს“. მაცხოვარი ნეტარს უწოდებს ტანჯვის დამთმენელებს და აღუთქვამს ცათა სასუფეველს (მთ. 5:10-12). მოციქული ამ ჯილდოს სიცოცხლის გვირგვინს უწოდებს, ე.ი. სიცოცხლე დაგვირგვინდება ჯილდოებით და იქნება დიდებული და მეფური (შრდ. აპოკ. 4:4).

მუხლი 13. „ღმერთი არ ცდუნდება ბოროტით“ (απειραστοις ουτι κακω). მოციქული გვასწავლის მკაცრად განვასხვავოთ ადამიანს თავს დატეხილი განსაცდელი.

ზოგიერთი საკუთარი გულისთქმებით წარიტაცება და ვარდება ცოდვაში; იგი ამ განსაცდელს ღმერთს მიაწერს და ამგვარად თავისი ცოდვების მიზეზად ღმერთს თვლის.

მოციქული გვასწავლის, რომ ღმერთი არ ცდუნდება ბოროტით, მას ცოდვის ჩადენა არ შეუძლია, ამიტომაც არც ვინმეს აცდუნებს, ე.ი. საერთოდ არ უგზავნის ადამიანს ისეთ განსაცდელს, რომელიც მას ცოდვაში ჩააგდებს. ღვთისგან მოვლენილი განსაცდელი (დაბ. 22:1) არის მხოლოდ გამოცდა, რომელიც ემსახურება რწმენის გაძლიერებას და სათნოებებში განმტკიცებას.

მუხლი 17. ღვთისაგან ყოველი მთხოველი აუცილებლად მიიღებს რომელიღაც მადლს. აქ მოციქული ღმერთს უწოდებს „ნათელთა მამას“, რომლისგანაც „ზეგარდამო გადმოდის ყოველი კეთილი საბოძვარი და ყოველი კეთილი ნიჭი, ვისთვისაც უცხოა ცვალებადობა და ცვლილების ჩრდილი, ასე რომ მისი აღთქმა გარდაუვალია და ღმერთი არ ნანობს რაიმეს.

ცნობილია, რომ ცვალებადობა საგნის ან პიროვნების მგდომარეობაში აჩვენებს მის არასრულყოფილებას, ხოლო ეს უკანასკნელი მოწმობს კეთილი თვისებების უკმარისობას ან ნაკლოვანებას, საუბრობს ნათლის სიბნელესთან შერევაზე. მაგრამ, მას ვინც სრულყოფილი და კეთილია, ვინც თავად ნათელია და ნათლისა და ყოველი სიკეთის შემქმნელი - მას ვერ ძალუძს ცვალებადობა და ბნელთან თანაზიარება, შესაბამისად ქმნილთათვისაც ვერ იქნება ბნელისა და ბოროტების მიზეზი.

ჩვენ დარწმუნებულნი უნდა ვიყოთ, რომ ღმერთმა ჭეშმარიტ ცხოვნებაზე ქადაგებით ინება და აგვაღორძინა: დაგვბადა ჭეშმარიტების სიტყვით და გვყვანა პირველნაყოფი მის მიერ შექმნილთა შორის (მუხლი 18).

პირველნაყოფი (απαρχη) - (არა მხოლოდ რიგით, არამედ ღირსებითაც) ქრისტიანების მიმართებით აღნიშნავს მათ უპირატესობას ყველა სხვა ქმნილთა შორის, მათ უმაღლეს დანიშნულებას იყვენენ ღვთისადმი მიძღვნილნი. სახელწოდება აღებულია ცხოველთა და ადამიანთა პირველნაყოფისაგან, რომლებიც აუცილებლად ღმერთს ეკუთვნოდა.

სწავლება ჭეშმარიტ ღვთისმოსაობაზე

(1:19-2:26)

გულით მიღებული ჭეშმარიტების სიტყვა უნდა განხორციელდეს, აღსრულდეს საქმით, რადგან მხოლოდ მოსმენას არ მოაქვს სარგებელი. ნეტარია არა მსმენელი, არამედ რჯულის აღმასრულებელი. ამიტომაც მოციქული ურჩევს ქრისტიანებს თავი არ მოიტყუონ და იყვენენ სიტყვის აღმასრულებელნი (მუხლი 19-22). რჯულისადმი ასეთი ზედაპირული დამოკიდებულება შეიძლება შევადაროთ, მოციქულის სიტყვებისამებრ, „იმ კაცს, რომელიც თავის საკუთარ ბუნებრივ სახეს უმზრეს სარკეში; დაინახავს თავის თავს, წავა და მყისვე ავიწყდება, როგორია მისი იერი. მაგრამ ვინც გულმოდგინედ აკვირდება თავისუფლების სრულყოფილ რჯულს და კიდევაც მკვიდრდება მასში, არა როგორც გულმავიწყი მსმენელი, არამედ საქმის აღმასრულებელი, ნეტარია თავისი მოქმედებით“. ჭეშმარიტი ღვთისმოსაობა ვლინდება მოწყალების საქმეებსა და ცხოვრების სიწმიდის შენარჩუნებაში (მუხლი 23-27).

ასეთი ღვთისმოსაობისათვის შეუსაბამოა პირფერობა, რომელსაც ავლენენ ქრისტიანები მდიდრების მიმართ, უთმოვენ საეკლესიო შეკრებებზე საპატიო ადგილს და ავიწყდებათ გლახაკები, თუმცა „ისინი არ

აირჩია ღმერთმა რწმენით მდიდრებად და სასუფეველის მკვიდრებად? განა მდიდარნი არ გმძლავრობენ თქვენ და არ მიგათრევენ სამსჯავროებში? განა ისინი არა ჰგმობენ იმ კეთილ სახელს, რომლითაც თქვენ იწოდებით?“ (2:1-7). სამეფო რჯულის - „გიყვარდეს მოყვასი შენი, ვითარცა თავი შენი“ - აღსრულება კარგია. მაგრამ ის უნდა იყოს გარეგნული ნიშნების გარეშე, რადგან მიკერძოებული ურთიერთობა მოყვასისადმი უკვე ცოდვაა ამ სიყვარულის წინააღმდეგ, ხოლო „ვინც იცავს მთელ რჯულს და მხოლოდ ერთში სცოდავს, ყველაფერში შემცოდია“.

ქრისტიანებმა უნდა ილაპარაკონ და მოიქცნენ ისე, „როგორც თავისუფლების რჯულით განსასჯელნი; რადგანაც მსჯავრი უწყალო იქნება მისთვის, ვისთვისაც უცხო იყო გულმოწყალება; მოწყალება მსჯავრზე უმძლავრესია“ (8:13).

მხოლოდ რწმენას, სიყვარულის გარეშე, არ მოაქვს სარგებელი, როგორც თბილ სიტყვას სიკეთის გარეშე. რწმენა საქმის გარეშე მკვდარია. მკვდარი რწმენა კი ვერ იხსნის ადამიანს, ეს კარგად ჩანს ეშმაკთა მაგალითზე, რომელთაც სწამთ ღმერთის და ეშინიათ (14-19). აბრაამი გამართლდა რწმენით (დაბ. 15:6) - არასწორია, რადგანაც აბრაამა დაამტკიცა თავისი რწმენა საქმით, როცა თავისი შვილი ისააკი მსხვერპლად შესწირა. მსგავსად, რაქაბიც გამართლდა საქმით, როცა დამალა ისუ ნავეს მსტოვრები. ასეა, რწმენა და საქმე დაკავშირებულნი არიან ერთმანეთთან, როგორც სული და ხორცი (20-26).

თავი 1. მუხლი 19-20. მოციქული ახალი ცხოვრებისათვის ჭეშმარიტების სიტყვით განახლებულ ქრისტიანებს მოუწოდებს მზად იყვნენ ამ სიტყვის მოსასმენად და აღსასრულებლად, არც იდრტვინონ ტანჯვისას და არც განრისხდნენ, რადგან, როგორც მოციქული შენიშნავს, „გულისწყრომა კაცისა როდი შეიქმს ღვთის სიმართლეს“, ე.ი. რაგინდ საპატიო მიზეზებით არ იყოს ადამიანის რისხვა გამოწვეული მოყვასისადმი, ის არასდროს არ შეიძლება იყოს ღვთის სიმართლის სრული გამოვლინება, ის ვერასოდეს შეცვლის ღვთის მსჯავრს ცოდვილ ადამიანზე; ის ვერ გააკეთებს იმას, რასაც აღსასრულებს ღვთის სიმართლე ადამიანისადმი, რომელმაც მოიწია საკუთარ თავზე ვიღაცის რისხვა. სამართლიანი ღმერთის თვალში ასეთი კაცი არასამართლიანია.

ადამიანში რისხვის გამოვლენა უპირველესად მოწმობს მისი მოყვასისადმი სიყვარულის ნაკლებობას, რადგან ჭეშმარიტ „სიყვარულს არ შურს, არ ქედმაღლობს, არ ზვაობს; არ უკეთურობს, არ ეძებს თავისას, არ მრისხანებს, არ იზრახავს ბოროტს, არ

შეჰხარის უსამართლობას, არამედ ჭეშმარიტებით ხარობს, ყველაფერს იტანს, ყველაფერი სწამს, ყველაფრის იმედი აქვს, ყველაფერს ითმენს“ (1 კორ. 13:4-7).

ამასთან, ადამიანს აქვს უფლება გაურისხდეს სხვას, ხედავს რა მის ქმედებათა არასწორ სახეს ან ითმენს მისგან წყენას, მაგალითად, როდესაც მამა - შვილში, უფროსი - ქვეშევრდომში, მასწავლებელი - მოსწავლეში ხედავს არასწორ ქმედებებს ან კანონიერი მოთხოვნების შეუსრულებლობას. ამ შემთხვევებშიც კეთილგონიერება მოითხოვს სიფრთხილესა და თავშეკავებულობას დამნაშავესადმი კანონიერი რისხვის გამოვლენისას. მოციქული ამაზე ასე საუბრობს: დაე, ყოველი კაცი ზანტი იყოს გულისწყრომაში (მუხლი 19).

სხვა მოციქული კიდევ უფრო ავითარებს ამ აზრს, როდესაც ურჩევს ქრისტიანებს: „მრისხანებისას ნუ სცოდავთ“ (ეფეს. 4:26; შდრ. ფს. 4:5). რაც შეეხება იმათ, ვინც გვაწყენინა, ქრისტიანმა შური კი არ უნდა იძიოს, არამედ ღვთის რისხვას დაუთმოს ადგილი, რადგანაც დაწერილია: „თქვენი თავისთვის თვითონვე ნუკი იძიებთ შურს, საყვარელნო, არამედ ადგილი დაუთმეთ ღვთის რისხვას, რადგანაც დაწერილია: „ჩემია შურისგება და მე მივაგებ, - ამბობს უფალი“ (რომ. 12:19=მეორ. რჯ. 32:35).

მშვენიერი მაგალითია სახარებაში იმისა, თუ როგორ გადააქცევს სამართლიანი რისხვა ადამიანს არასამართლიანად მოყვასის მიმართებით. ესაა უძლევი შვილის იგავი. უფროსი ძმა განრისხდა მამის მოწყალებაზე მონანიე და სახლში დაბრუნებულ უმცროს ძმამზე, რადგან მოეჩვენა მამა არასამართლიანად. ის ცალმხრივად აზროვნებდა, ვერ იგებდა ცოდვილი ძმის სინანულის ძალასა და ხარისხს და ვერც მამის სიხარულის მთელ სიღრმეს დაღუპული ძმის დაბრუნების გამო; ზუსტად ცოდვილის მართალ გზაზე დაბრუნებაა მიზეზი იმისა, რომ უფროსი ძმის რისხვა არასამართლიანია, რადგან „გვმართებს, ვიხაროთ და ვიმხიარულოთ, ვინაიდან ეს შენი ძმა მკვდარი იყო და გაცოცხლდა, და დაკარგული იყო და გამოჩნდა“ (ლუკ. 15:28-32).

მუხლი 23. „რადგან ვინც სიტყვას ისმენს და არ ასრულებს, იმ კაცსა ჰგავს, თავის ბუნებრივ სახეს რომ უმზერს სარკეში“. სარკე ნათლად ასახავს ადამიანის სახის ყველა შტრიხს, მაგრამ არ ინახავს მათ და ადამიანს მალევე ავიწყდება როგორია მისი ბუნებრივი იერი. მსგავსადვე ემართება ისეთ ადამიანს, რომელიც მოისმენს რჯულის მცნებებს და არ ცდილობს ააწყოს მასზე თავისი ქმედებები, ასე ვთქვათ, დაამკვიდროს თავის ცხოვრებაში. ადამიანი, რომელიც გულმოდგინედ არ აკვირდება რჯულს, ვერ დაინახავს საკუთარ ნაკლოვანებებს და სწორად ვერ განსაზღვრავს თავის ვალდებულებებს, ამიტომაც ბუნებრივია ავიწყდება ისიც, თუ როგორია სინამდვილეში და როგორ უნდა იმოქმედოს.

მუხლი 25. „ვინც გულმოდგინედ აკვირდება თავისუფლების სრულყოფილ რჯულს და კიდევაც მკვიდრდება მასში, არა როგორც გულმავიწყი მსმენელი, არამედ საქმის აღმსრულებელი, ნეტარია თავისი მოქმედებით“. ეს ნეტარება წარმოადგენს არა გარეგან ჯილდოს, არამედ სულიერ მდგომარებას. ასე, უდიდეს მოღვაწეთა მოწმობით,

მლოცველი ადამიანი ისეთ აღტაცებულ მდგომარეობაში მიდის, ისეთ ნეტარებას აღწევს, რომ ავიწყდება საკუთარი თავი და მთელი გარემომცველი სამყარო და თითქოს იფლობა ღმერთში.

ასეთივე სულიერ ნეტარებას განიცდის მოწყალების გამცემი, ქვრივ-ობლების მიმხედავი და საერთოდ კეთილი საქმის აღმასრულებელი ადამიანი. ვიღაც ლოცულობს, ვიღაც სიკეთებს აკეთებს არა იმიტომ, რომ ელის ზეციდან ჯილდოს, არამედ ლოცვაში, სიკეთის ქმნაში ის პოულობს შინაგან კმაყოფილებასა და ნეტარებას.

ამ მხრივ მშვენიერ მაგალითს წარმოადგენენ მოწამეები, აღმსარებლები და სხვა სახის ტანჯულები, რომლებიც თავიანთ ტანჯვაში ხარობდნენ და ნეტარი იყვნენ.

მუხლი 27. „წმიდა და უმწიკვლო მსახურება ღვთისა და მამის წინაშე ისაა, რომ გაჭირვებაში მიხედო ქვრივ-ობლებს და ამ ქვეყნისაგან შეურყვნელად დაიცვა თავი“. რწმენა, რომელიც არ გამოვლინდება მოწყალებით, არა მხოლოდ უნაყოფო და უსარგებლოა, არამედ უწმიდური და შეურაცხყოფელია ღვთის წინაშე, რადგანაც პირფერობა, ეგოიზმი და გაანგარეშებაა, როგორც ფარისეველთა რწმენა (მთ. 23:14).

თავი 2:5. „განა ამ ქვეყნის გლახაკნი არ აირჩია ღმერთმა რწმენით მდიდრებად და სასუფევლის მკვიდრებად, რომელიც აღუთქვა თავის მოყვარეთ?“ ეს გამოთქმა სრულიად შეესაბამება უფლის სიტყვებს: „ნეტარ არიან გლახაკნი სულითა, ვინაიდან მათია ცათა სასუფეველი“ (მთ. 5:3). მხოლოდ სიგლახაკე არ მიგვიყვანს ღვთის სასუფეველში, ის სასურველია, მაგრამ მახარებელს მხედველობაში აქვს სულის სიგლახაკე. მოციქულს სურს თქვას, რომ ის, ვინც ამ სოფელში გლახაკად ითვლებოდა, აღმოჩნდა რწმენით მდიდარი. ეს აზრი მტკიცდება მოციქულთა მოწოდების ისტორიით, რომლებიც გლახაკი ადამიანები იყვნენ, მაგრამ თავიანთ თანამედროვეებზე მაღლა აღმოჩნდნენ რწმენის სიმდიდრით, ასევე პირველ ქრისტიანთა მაგალითით, თუმცა ისინი მიეკუთვნებოდნენ ერის დაბალ და გლახაკ ფენას (შდრ. 1 კორ. 1:27-28), მაგრამ ღვთის სასუფევლის მემკვიდრეები გახდნენ.

მუხლი 7. ერთ-ერთი მიზეზი იმისა, რომ ქრისტიანები განსაკუთრებულ პატივისცემას არ უნდა იჩენდნენ მდიდრებისადმი, გამომდინარეობს მდიდრების ქცევისგან, მოციქულის სიტყვებისამებრ: ისინი ჰგმობენ იმ კეთილ სახელს, რომლითაც იწოდებიან ქრისტიანები. ის, ვინც არ აღასრულებს ქრისტეს რჯულს, უმოწყალოა; ის ჰგმობს მათთვის წოდებულ ქრისტეს სახელს ან თავად ღმერთის სახელს, რომელსაც ის თავის მამას უწოდებს (მთ. 5:16; 6:9).

მუხლი 8. „სამეფო რჯული“, როგორც პირველი თავის 25-ე მუხლში: „თავისუფლების სრულყოფილი რჯული“ - საკუთრივ სახარებაა, ქრისტეს რჯულია. ის იწოდება „სრულყოფილად“, რადგანაც მიჰყვას ადამიანები სრულყოფილებამდე. „თავისუფლების რჯული“ - მოითხოვს ადამიანისგან თავისუფალ ქმედებას და ათავისუფლებს წეს-ჩვეულებითი რჯულის უღლისა (გალ. 5:1) და ცოდვის ტყვეობისგან (იოან. 8:32,34); და „სამეფოდ“, რადგანაც არის რჯულთა შორის უმთავრესი. სიტყვები:

გიყვარდეს მოყვასი შენი, ვითარცა თავი შენი - არის მთელი რჯულის შემოკლებული მცნება (მთ. 22:39-40), ამიტომაც მოციქულის სიტყვები სრულად სარწმუნოა.

მუხლი 10. „რადგან ვინც იცავს მთელ რჯულს და მხოლოდ ერთში სცოდავს, ყველაფერში შემცოდია“. აქ აღნიშნულია სრული რჯულის მცნებების კავშირი მის ცალკეულ მცნებებთან: „ამიტომ, თუ არ იმრუშებ, მაგრამ კაცს მოკლავ, მაინც რჯულის დამრღვევი ხარ“. მსგავსადვე, ვისაც არ უყვარს მოყვასი, მან დაარღვია მთელი რჯული, ის არღვევს ღვთის სიყვარულის მცნებას (შდრ. 1 იოან. 4:20).

მუხლი 12. „ისე ილაპარაკეთ და ისე მოიქეცით, როგორც თავისუფლების რჯულით განსასჯელნი“. როგორი კანონებითაც ცხოვრობს ადამიანი და განკარგავს თავის საქმიანობას, იმითვე განისჯება. რამდენადაც ქრისტეს რჯული არის თავისუფლების რჯული, ამიტომაც ქრისტიანები განისჯებიან მხოლოდ იმ საქმეებისათვის, რომლებიც თავისი ნებით აღასრულებს და არა იძულებითა და უმეცრებით, თავისი სურვილის საწინააღმდეგოდ. და ასევე, რადგანაც ქრისტიანული რჯული არის ამასთანავე სიყვარულის რჯული, ამიტომაც ქრისტიანები განისჯებიან უმთავრესად სიყვარულის მცნების დარღვევის გამო.

მუხლი 13. „მოწყალება მსჯავროზე უმძლავრესია“. მოყვასის სიყვარულის საუკეთესო გამოვლინებად მოციქული თვლის მაცხოვრის მინიშნებას (ლუკ. 10:37) - მოწყალებას და ამიტომაც მას მიიჩნევს რჯულის აღსრულებად და შესაბამისად სამსჯავროზე გამართლების საშუალებად. მოწყალენი შეიწყალებიან (მთ. 5:7; 25:34-35 და შემდგომი). მოწყალებას (მოწყალეს) არ ეშინია სამსჯავროსი; ის სამსჯავროზე მაღლაა, მოწყალენი არ განისჯებიან.

მუხლი 14. „რას გამოელის, ძმანო ჩემნო, ვინც ამბობს, რწმენა მაქვსო, მაგრამ არა აქვს საქმე? შესძლებს კია ეს რწმენა, რომ იხსნას იგი?“ მოციქული პავლეს აზრით კი: „კაცი რწმენით მართლდება, რჯულის საქმეთა მიუხედავად“ (რომ. 3:28; გალ. 2:16) და რწმენით გამართლების ასეთ მაგალითად მოჰყავს აბრაამი, რომელსაც მოციქული იაკობი საქმით გამართლებულად წარმოადგენს.

ორი მოციქულის სწავლებაში ეს ხილული წინააღმდეგობა ძალიან ადვილად აიხსნება მოყვანილი ადგილების უფრო ყურადღრებით გამოკვლევისას. მოციქული პავლე „არ აქარწყლებს რჯულს რწმენით“ (რომ. 3:31), არამედ აბათილებს იმათ აზრს, ვინც რჯულს თვლიდა ცხოვნების ერთადერთ საშუალებად და ქრისტიანებისგანაც იმასვე მოითხოვდა - უპირველესად, საწესჩვეულებო და წინადაცვეთის რჯულს. სხვა ადგილას ის ამბობს: „ისრაელი, რომელიც ეძებდა სიმართლის რჯულს, სიმართლის რჯულს ვერ მისწვდა (რომ. 9:31-32). რატომ? რადგან რწმენით კი არ ეძებდნენ, არამედ საქმეთა მიერ და შებრკოლების ლოდზე წაიბორძიკეს“.

წარმართთა მომავალი მოციქული პავლე, თვით იაკობ მოციქულის თანხმობით, რომელიც თავმჯდომარეობდა მოციქულთა კრებას, ათავისუფლებს წარმართებს რჯულის უღლისგან და ადასტურებს მის სისუსტეს რწმენის გარეშე და მის ზედმეტობას რწმენისას.

რწმენაში ის გულისხმობს არა განყენებულ, გონების უბრალო აღიარებას რომელიმე ჭეშმარიტებისა, „არამედ რწმენას, რომელიც მოქმედებს სიყვარულით“ (გალ. 5:6). მოციქული იაკობი იცავს ქრისტიანებს იმ აზრისგან, რომ ცხოვნებისათვის საკმარისია მხოლოდ რწმენა კეთილი საქმეების გარეშე და რომ საწესჩვეულებო რჯულის უარყოფასთან ერთად შეიძლება უარყო ზნეობრივი რჯულის აღსრულება და ცდილობს დაამტკიცოს ზუსტად ამ ზნეობრივი რჯულის აუცილებლობა.

ამგვარად, ორივე მოციქული „ავსებს ერთმანეთს“. იაკობი ამტკიცებს მხოლოდ რწმენის არასრულყოფილებას სიყვარულის კეთილი საქმეების გარეშე, მოციქული პავლე - რჯულის საქმეების ნაკლს, უპირველესად წინადაცვეთისა და წეს-ჩვეულებებისა, ცოცხალი რწმენის გარეშე.

მუხლი 19. რათა გვაჩვენოს, როგორი არასაკმარისია რწმენა საქმის გარეშე და როგორი საფრთხილოა დავეყრდნოთ ასეთ რწმენას, მოციქული მიანიშნებს ეშმაკთა მაგალითზე. ეშმაკებს თუმცა სწამთ, რომ ღმერთი არსებობს, მაგრამ ამ რწმენას არავითარი გავლენა არ აქვს მათ ზნეობრივ მხარეზე. მათ სწამთ და ძრწიან კიდევ (მთ. 8:29).

მუხლი 21-23. „განა საქმით არ გამართლდა მამაჩვენი აბრაამი, როცა თავის ძეს ისააკს მსხვერპლად სწირავდა?“. მოციქული საუბრობს რწმენასთან ერთად კეთილი საქმეების აუცილებლობაზე და მორწმუნე ებრაელთა ყურადღება გადააქვს მათთვის კარგად ცნობილი წინაპრის - აბრაამის მაგალითზე. ასევე მიანიშნებს, თუ როგორ მიაღწია მან სიმართლის უმაღლეს ხარისხს ღვთის წინაშე და ეწოდა ღვთის მეგობარი. მან მიიღო აღთქმა, რომ ქანაანის მიწა გადაეცემოდა მის შთამომავლობას. ამ აღთქმის საფუძველზე, როგორც აბრაამის შთამომავლები, ყოველი ებრაელი უფლებამოსილი იყო არა მხოლოდ მონაწილეობა მიეღო აღთქმული მიწის ფლობაში, არამედ აბრაამსაც თვლიდა რწმენისა და საქმიანობის უმაღლეს მაგალითად. ცნობილია, რომ მხოლოდ აბრაამის შთამომავლობა და გარეგნული კეთილდღეობა არ იყო კეთილმორწმუნე ებრაელის საზრუნავი, არამედ გულის შინაგანი სიმართლე და გამართლება მართალი და წმინდა ღვთის წინაშე, რომელსაც ძალუმს „მართალთა დაუმკვიდროს ქვეყანა“ (ფს. 36,29) და „მრავალ ჭირისაგან იხსნას იგინი“ (ფს. 33:20).

ასე სიმართლე და ნეტარება, კეთილდღეობა და ცხოვნება ერთიანდება ებრაელის აზროვნებაში და მთელი ცხოვრებისა და საქმიანობის საგნად იქცევა. მაგრამ ამ მიზნის მისაღწევ საშუალებებში ებრაელები განსხვავდებიან და უპირისპირდებიან ერთმანეთს.

ამისათვის ერთნი აუცილებლად თვლიდნენ მოსეს - ზნეობრივი, სამოქალაქო და საწესჩვეულებო რჯულის წვრილმანებამდე მკაცრ და ზუსტ აღსრულებას; მეორენი ფიქრობენ მხოლოდ საწეს-ჩვეულებო ან რომელიმე მცნებით შემოფარგვლას და მის აღსრულებას; სხვები კი (ასეთები იესო ქრისტეს დროს მრავალი იყო) დარწმუნებულნი იყვნენ, რომ ცხოვნებისათვის, მაშასადამე ღვთის სასუფეველის მემკვიდრეობისათვის

საკმარისი იყო აბრაამისგან წარმომავლობა და წინადაცვეთა, მხოლოდ აბრაამის შთამომავლობის გარეგნული ნიშანი.

მესიის გამოჩენის შემდეგ აღთქმის მემკვიდრეებს მიენიშნათ სხვა, ახალი, უმაღლესი და უკეთესი საშუალებები: რწმენა და ნათლისღება (მარკ. 16:16), სიყვარული და კეთილი საქმეები (ლუკ. 10:25-28), რა თქმა უნდა მათი შინაგანი და განუყოფელი კავშირით. რწმენისა და კეთილი საქმეების ეს შინაგანი კავშირი, როგორც გამართლების აუცილებელი საშუალება, ახსნა მოციქულმა იაკობმა და მაგალითად მოიყვანა ებრაელი ხალხის მამამთავარი აბრაამი.

რამდენადაც აბრაამის გამართლება რწმენის საშუალებით, რომელიც დამოწმებულიყო წმიდა წერილში (დაბ. 15:6), ცნობილი იყო ყოველი ებრაელისთვის პატარაობიდანვე, ამიტომ მოციქული გვიხსნის, თუ როგორი მნიშვნელობა ჰქონდა გამართლების ამ საშუალებისას (რწმენა) მის კეთილ საქმეებს. აბრაამის მთელი ცხოვრება რწმენით იყო განმსჭვალული და ასულიერებდა მთელ მის საქმიანობას. მოციქული პავლეს სიტყვებისამებრ: „რწმენით დაემორჩილა აბრაამი ხმობას, წასულიყო იმ ქვეყანაში, რომელიც სამკვიდროდ უნდა მიეღო, და წავიდა კიდეც, თუმცა არ იცოდა, სად მიდიოდა. რწმენით შეეხიზნა აღთქმულ ქვეყანას, ისე, ვით უცხო, და მკვიდრობდა კარვებში ისააკსა და იაკობთან, იმავე აღთქმის თანამემკვიდრეებთან ერთად. რწმენითვე იყო, რომ უნაყოფო სარამაც მიიღო ჩასახვის ძალა და ხანგადასულმა შვა, რადგანაც სარწმუნოდ შერაცხა აღმთქმელი. რწმენით შესწირა აბრაამმა, გამოცდის ჟამს, ისააკი; აღთქმა რომ ჰქონდა მიღებული, მიტომაც შესწირა მხოლოდშობილი“ (ებრ. 11:8,9,11,17).

ისააკის მსხვერპლშეწირვა იყო აბრაამის უდიდესი საქმე. მასში, ღმერთის რწმენამ და ღვთის ნებისადმი მინდობამ, ანუ მორჩილებამ, მიაღწიეს უმაღლეს სრულყოფილებას და იგი გამართლდა, ანუ გახდა ღვთის სიმართლის წინაშე მართალი.

მუხლი 25. „განა საქმითვე არ გამართლდა მეძავი რაბაბიც, როცა მიიღო მსტოვარი და სხვა გზით წარავლინა შინ?“ სხვა საოცარი მაგალითი იმისა, თუ როგორი მნიშვნელობა აქვს რწმენისას კეთილ საქმეებს. ამ მხრივ მოციქული იაკობი მოანიშნებს რაბაბს, რომელმაც იერიქონის ებრაელების მიერ აღებისას იესო ნავეს მსტოვრები დამალა. აქ უნდა აღინიშნოს, რომ რაბაბი ებრაელებს თვლიდა ღვთის მონებად და ამიტომაც დარწმუნებული მათ გამარჯვებაში, საკუთარი თავისა და ოჯახის გადასარჩენად ყიდის მშობლიურ ქვეყანას (ნავ. 2:24).

ქანანელი რაქაბი ხორციელად არ შობილა აბრაამის შთამომავლობისგან, მაგრამ ის თავისი საქმით, ებრაელი ერისადმი თავისი სამსახურით ღირსი ხდება ღვთის რჩეულებთან ერთად უდიდესი პატივისა: ერთი მხრივ, აღთქმულ ქვეყანაში დამკვიდრებისა და მეორე მხრივ, იუდას შტოს მთავრის შვილის სალმონის ცოლობისა, ვისგანაც შემდგომში იშვა მესია.

დიდი მნიშვნელობა აქ ჰქონდა რაქაბის დახმარებას, მაგრამ ამ წარმართ ქალში ჩანს ებრაელთა ღმერთისადმი რწმენის ისეთი ძალა, როგორიც არ იყო მრავალ ებრაელში.

თავისი დახმარებით მან აღძრა და წამოწია ებრაელთა სულისკვეთება ისე, რომ მათ უკვე თამამად შეეძლოთ შესულიყვნენ იმ ქვეყანაში, რომლის საზღვართან 40 წლის წინ ასე სულმოკლედ დრტვინავდნენ და ბუზღუნებდნენ მათი მამები, როდესაც მოსეს მსტოვრებმა ამცნეს აღთქმული ქვეყნის შესახებ (რიცხვ. 14. შრდ. ნავეს. 2). დიდად აფასებენ თვით ებრაელები რაქაბის დახმარებას, ამიტომაც იუდას შტოს მთავრის შვილმა სალმონმა ცოლად მოიყვანა იგი (მთ. 1:15), მიუხედავად იმისა, რომ ის მეძავი იყო.

მუხლი 26. „ვინაიდან როგორც სხეული მკვდარია სულის გარეშე, ასევე რწმენაც მკვდარია საქმის გარეშე“. საუბრის მსვლელობისა და გამოყენებული შედარების მიხედვით, მოციქულს უნდა გამოეთქვა ასე: საქმე, როგორც რწმენის ნაყოფი, როგორც რწმენით გამოწვეული, რწმენის გარეშე მკვდარია. მაგრამ მოციქული პირიქით ამბობს. მისი აზრით, საქმე კი არ სულიერდება და ცოცხლდება რწმენით, არამედ რწმენა - საქმეებით, უფრო ზუსტად, ღვთისა და მოყვასის იმ სიყვარულით, რომელიც განაწყოფს ადამიანს კეთილი საქმეებისკენ. ეს სიყვარული მოციქულისამებრ, წარმოშობს რწმენას, როგორც წარმოშობს კეთილ საქმეებს, ან როგორც ამტკიცებს მოციქული პავლე: „რწმენა მოქმედებს“ მხოლოდ გასულიერებული და გაცხოველებული „სიყვარულით“ (გალ. 5:6).

მართლაც, მხოლოდ მას, ვისაც უყვარს ღმერთი და მოყვასი, სწამს ყოველი მათი სიტყვის, არ ეჭვობს არაფერში და ყველაფერი შეუძლია გააკეთოს სიყვარულით საყვარელი არსებისათვის. მოციქული იოანე ამბობს: „ჩვენ შევიცნეთ და ვიწამეთ სიყვარული, რომელიც აქვს ღმერთს ჩვენდამი. და ასეთი მცნება გვაქვს მისგან: ვისაც ღმერთი უყვარს თავისი ძმაც უნდა უყვარდეს“ (1 იოან. 4:16,21).

სიყვარულის გამასულიერებელი რწმენის ნაცვლად, მოციქული იყენებს საქმეს, როგორც სიყვარულის გარეგნულ გამოხატულებასა და ნაყოფს და ამბობს, რომ რწმენა ამ საქმეების გარეშე, ე.ი. რომელიც არ წარმოშობს მათ სიყვარულს, მკვდარია.

მხოლოდ სიყვარულის საქმე ანიჭებს რწმენას მნიშვნელობასა და ძალას, - გვარიგებს მოციქული იაკობი, მხოლოდ სიყვარული ათბობს და აცხოველებს რწმენას, - ამტკიცებს მოციქული პავლე: „მქონდეს მთელი რწმენა, ისე, რომ მთების დაძვრაც შემეძლოს, სიყვარული თუ არა მაქვს, არარა ვარ“ (1 კორ. 13:2).

უწმიდურებისგან დაცვა

(3-5:6)

ა) ენის მოთვინიერება

მოციქული ურჩევს მორწმუნეებს ნუ მიისწრაფიან მოძღვრობისაკენ, რადგანაც დიდი პასუხისმგებლობა აკისრია მას და ადამიანის ბუნების ცოდვისკენ მიდრეკილების გამო სწავლებისას შესაძლებელია ენით შეცოდება. ენის ცოდვები კი ყველაზე საშიში ცოდვებია. თუკი ადამიანი თავისუფალია მისგან, ის სრულყოფილად ითვლება. ვისაც ენის მოთვინიერება შეუძლია, მას თავისი ხორცის დაურევბაც ძალუმს. როგორც პატარა ლაგამს შეუძლია ძლიერი ცხენის მოთვინიერება, ხოლო პატარა საჭეს - დიდი ხომალდის, პატარა ენას ძალუმს დიდი საქმეების აღსრულება. თუკი ის უსამართლობას ემსახურება, მაშინ ააღდება გეენიის ალით და ბილწავს მთელს სხეულსა და მთელ ცხოვრებას (3:1-8).

ასე, ენისგან, შეიძლება წარმოიშვას კეთილიც და ბოროტიც, მაგრამ რამდენადაც ყოველი ქმნილება უნდა ემსახუროდეს თავის დანიშნულებას, ასევე სიკეთისთვის გაჩენილმა ენამაც უნდა აკეთოს მხოლოდ სიკეთე (9-12).

თავი 3:1. „ბევრი თქვენგანი ნუ გახდება მოძღვარი“. იესოს დროს იუდეველებს შორის გავრცელებულიყო მასწავლებლობისკენ მისწრაფება (მთ. 23:7-8; რომ. 2:17-21). როგორც ამ მომანკვეთიდან და სხვა მსგავსი ადგილებიდან ჩანს იგივე მისწრაფება შეინიშნება იმ დროს ქრისტეს ეკლესიაში და ამან ბევრი უწესრიგობა გამოიწვია (1 კორ. 12:29 და 14 თავი). აქ, რა თქმა უნდა, იგულისხმება ეკლესიაში მასწავლებლობა, ანუ მოძღვრობა.

მუხლი 4. ენის უმთავრესი მნიშვნელობის დასამტკიცებლად, მოციქული ადარებს მას დიდ ხომალდზე პატარა საჭის მოქმედებას. „თვით ხომალდებსაც, ესოდენ დიდსა და მძლავრი ქარიშხლით ატორტმანებულ ხომალდებსაც, პატარა საჭით იქით მიაქცევს მესაჭე, საითაც ნებავს“.

რეალურად საკმარისია მესაჭის ხელით მცირე მოხვევაც კი, რათა შეცვალოთ ხომალდის მიმართულება სურვილისამებრ. ასევე ხდება ადამიანის ცხოვრებაშიც: საკმარისია ენის მხოლოდ ერთი ქმედებაც, რომ მივცეთ ადამიანის საქმიანობას რაიმე მიმართულება. მოციქული უპირველესად ყურადღებას აქცევს ენის ცუდ თვისებებსა და ქმედებებს.

მუხლი 6. ამ სიტყვას იგებენ და თარგმნიან სხვადასხვანაირად: ენა - სამკაულია უსამართლობის, ან - ენა უსამართლობის სამყაროა. სიტყვა $\kappa\alpha\tau\alpha\iota\sigma\tau\epsilon\lambda\epsilon\varsigma$ - სამკაულის, სამყაროს ნიშნავს. მაგრამ ორივე თარგმანი გამოხატავს ერთ აზრს. პირველი თარგმანისას: ენა,

რომელიც ამშვენებს, ანუ ფარავს უსამართლობას, ალია. მეორე მხრივ, ენა - უსამართლობით აღსავსე, რომელიც იტევს ყოველ ბოროტებას, ალია.

„ალად აქცევს დაბადების ჩარხს“. ცხოვრება ხშირად შედარებულია ბორბალთან, მის მოძრაობასთან (ეკლეს. 12:6). მოციქულიც სარგებლობს ამ შედარებით. ჩქარა მოძრავ ჩარხს შეიძლება თავისთავად, ხახუნის შედეგად, ცეცხლი წაეკიდოს და დაწვას ყველაფერი, რაც მას ეხება, ასევეა ენაც.

მოციქულის აზრისა და გამოყენებული შედარების შესაბამისად ეს მონაკვეთი შეიძლება ასე გავიგოთ: ენა - ცეცხლია. იგი აალებული გეენისაგან უსამართლობის სამყაროა, თავისი სიმცირის მიუხედავად, ბილწავს მთელ სხეულს და ალად აქცევს დაბადების ჩარხს, ანუ ცეცხლის გეენაში აგდებს, როგორც მაცხოვარმა თქვა: „ვინც ეტყვის თავის მმას: შლეგო, ცეცხლის გეენაში ჩავარდეს“ (მთ. 5:22). ხოლო სიტყვები: „თვითონაც აალებულია გეენისაგან“ - მიანიშნებს, ყოველგვარი უსამართლობისა და ტყუილის თავდაპირველ და მუდმივ წყაროს - გეენას, ეშმაკს, მაცხოვრის სიტყვებისამებრ: „ვინაიდან ცრუ არის და სიცრუის მამა“ (იოან. 8:44).

მუხლი 11. „განა ერთი და იმავე წყაროს თვალიდან მოჩუხჩუხებს ტკბილი და მწარე წყალი?“ წინა მუხლებში გამოთქმული აზრის - ადამიანის პირისაგან გამოდის კურთხევაც და წყევაც - შესაბამისად, მოციქულს სურს დაამტკიცოს რომ როგორც „ერთი წყაროდან შეუძლებელია დიოდეს მლაშე და მტკნარი წყალი“, ასევე ადამიანის ასეთი ქცევის შეუსაბამობა და შეუძლებელობა. ვინც წყევლის ღვთის ხატად შექმნილ ადამიანებს, მას არ შეუძლია იმავე დროს აქოს ადამიანის შემოქმედი, პირველსახე ღმერთი, რადგანაც ეს იქნება პირფერობა.

ბ) ჭეშმარიტი სიბრძნე

ვისაც შეუძლია მასწავლებლობა, მოძღვრობა, მან უნდა დაამტკიცოს თავისი სიბრძნე კარგი ქცევით, მაგრამ ვისაც გულში მწარე შური და შუღლი უდევს, მას არ აქვს ჭეშმარიტი სიბრძნე და არ შეუძლია ასწავლოს სხვებს; „არ არის ეს ზეგარდმო გადმოსული სიბრძნე, არამედ მიწიერია, მშვინვიერი და ეშმაკეული“; მისი ნაყოფი უწესრიგობა და ყოველნაირი ბოროტებაა. ჭეშმარიტი სიბრძნე განსხვავდება: იგი „უწინარეს ყოვლისა, წმიდაა, მერე - მშვიდი, თვინიერი, მორჩილი, მოწყალებითა და კეთილი ნაყოფით სავსე, მიუკერძოებელი და უთვალთმაქცო“; მხოლოდ მშვიდობისმოყვარე მასწავლებლები შეძლებენ სიკეთის თესვას (3:13-18). ასეთი სიბრძნე არ გააჩნია მას, ვისშიც ძლიერია შური და მიკერძოება

მიწიერი საგნებისადმი, რადგანაც ჭეშმარიტი სიბრძნე მოეცემა ღვთისგან მათ, ვისაც უყვარს ღმერთი.

სიყვარული ამ სოფლისა - როდესაც ადამიანი თავისი ცხოვრების აზრს მხოლოდ მიწიერი სიკეთეების შეძენაში და საკუთარი ვნებების დაცხრომაში ხედავს, საკუთარ თავს ანადგურებს და სხვებსაც ცუდ მაგალითს აძლევს, ვერ ისწრაფის იმ მიზნისკენ, რომლისთვისაც უფალმა მოუწოდა მას ამ ქვეყნად - მტრობაა ღვთისა. იქნებ საფიქრებელია, რომ ღმერთმა ადამიანს მისცა სული და არ მოითხოვს მისგან უკუსიყვარულს? და ამ სიყვარულის საზღვრებში მადლით არ შემოსავს? (4: 1-6). ამიტომაც საჭიროა გლოვა და სინანული, მორჩილება ღვთისა, ერთმანეთის შეწყნარება, რადგან, ვინც სცოდავს რჯულის წინაღმდეგ, მას არ ძალუძს ადამიანის განსჯა, არამედ მხოლოდ რჯულმდებელს (7-12).

მუხლი 14. „ნუ იქადით და გვიყალბებთ ჭეშმარიტებას“. ყოველგვარი ტყუილი ჭეშმარიტების წინააღმდეგია, მაგრამ განსაკუთრებით აღმაშფოთებელია და ღვთის მოწინააღმდეგეა ის სიცრუე, რომელიც შეფარულია ჭეშმარიტებით და ცდილობს გააყალბოს იგი. როგორც მამა სიცრუისა - ეშმაკი არწმუნებს პირველ ადამიანებს სიცრუეში, რომ არ დაიხოცებოდნენ, ეჭამათ აკრძალული ხილი. ეცრუვა ღმერთსაც, ჭეშმარიტების წყაროს, რადგან საკუთარი ტყუილი გაასაღა ჭეშმარიტებად. მსგავსადვე ფარისევლებიც, აცდუნებდნენ ერს საკუთარი ყალბი სიწმიდით და ცილს სწამებდნენ იესო ქრისტეს: „ხალხს აცდუნებო“ (იოან. 7:12). ამიტომ, მოციქულიც ასწავლის ქრისტიანებს ენის ალაგმვას და სიცრუისა და ტყუილისგან თავშეკავებას, განსაკუთრებით არწმუნებს არ გააყალბონ ჭეშმარიტება.

მუხლი 15. მიწიერი, მშვენიერი და ეშმაკეული იმ სიბრძნის თვისებების გამომხატველი სინონიმებია, რომლებიც ეწინააღმდეგება ზეგარდამო გადმოსულ ჭეშმარიტ სიბრძნეს. იგი მიწიერია იმ საგნების მიმართ, რომელთაგანაც დაკავშირებულია; მშვენიერია იმ ძალებითა და საშუალებებით, რომლებსაც ადამიანი იყენებს მის მისაღწევად და ეშმაკეულია, რადგან სატანისაგანაა.

მშვენიერი სიბრძნე განსხვავებულია სულიერი სიბრძნისაგან, იგი სულის არმქონეა (იუდ. 1:19). იუდეველები განასხვავებენ სულსა და სამშვენიველს. სული მხოლოდ ადამიანის კუთვნილებაა და მას ცხოველებზე მაღლა აყენებს; სამშვენიველი კი მსგავსია ცხოველებისა (=1კორ. 2:14). ამიტომაც მშვენიერი სიბრძნე ისაა, რომელიც ზრუნავს ადამიანის ცხოველური მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებისათვის, ამიტომაც მას შეიძლება ვუწოდოთ მიწიერი (შედრ. მთ. 6:25; 10:39). ამ სიბრძნეს მოციქული პავლე უწოდებს ხორციელს (რომ. 8:7), ამ ქვეყნიურს (1 კორ. 2:5-6), რომელშიც იგულისხმება ეშმაკი და მისი ანგელოზები (იოან. 12:31). მისი საპირისპიროა სულიერი, ზეგარდამო

გადმოსული სიბრძნე (იაკ. 3:17), სული წმიდით განცხადებული და ამიტომაც ღვთაებრივი (1 კორ. 2:7-13).

მუხლი 16. ჭეშმარიტი სიბრძნის უკმარისობით რომელიდაც საზოგადოებაში, მოციქულ იაკობის მინიშნებით მკაფიოდ შეინიშნება შური, შუღლი და უწყესრიგობა, რადგანაც ღმერთი არ მიავლენს სული წმიდას იქ, სადაც სუფევს „აშლილობა“: ღმერთი აშლილობის ღმერთი კი არ არის, არამედ მშვიდობისა (1 კორ. 14:33).

მუხლი 17. ჩამოთვლილია ჭეშმარიტი სიბრძნის შვიდი თვისება: წმიდა, მშვიდი, თვინიერი, მორჩილი, მოწყალებითა და კეთილი ნაყოფით სავსე, მიუკერძოებელი და უთვალთმაქცო.

მუხლი 18. მოციქული საუბრობს მოძღვრებზე, ჩამოთვლის მათ ჭეშმარიტ ნიშნებს და ასრულებს თავის სიტყვას ასე: კეთილი და ბრძენი მოძღვრები ღვთის სიტყვის თესლს, ანუ სწავლებას, თესავენ ამ ქვეყნად და იმკიან სიმაართლის ნაყოფს.

თავ. 4:2-3. „გსურთ და არა გაქვთ, კლავთ და გშურთ, მაგრამ საწადელს ვერ აღწევთ; იბრძვით და ომობთ, მაგრამ ვერ იხვეჭთ, იმიტომ, რომ არ ითხოვთ. ითხოვთ და ვერ იღებთ, იმიტომ, რომ ბოროტად ითხოვთ, რათა თქვენივე ვნებები დაიცხროთ“.

მოციქულს მშვენიერი მაგალითი მოყავს უმეტეს მლოცველთა ლოცვის მიმართ დამოკიდებულებასა და ლოცვის წარუმატებლობის მიზეზებზე.

როგორც მოციქულის აღწერიდან ჩანს, მისი თანამედროვეები ქრისტიანობის მიღების შემდეგაც აგრძელებენ ჩვეულ ცხოვრებას: ვნებებით დაცხრომასა და სიამეებით ტკბობას. ზოგიერთი, შესაძლოა, იმასაც ანგარიშობს, რომ ქრისტიანობის მიღების შემდეგ, ისინი მიიღებენ ღვთისგან ყოველნაირ მიწიერ სიკეთეებს, ყოველნაირი ლოცვის გარეშე. სხვები თუმცა მიმართავენ ღმერთს ლოცვით, მაგრამ ითხოვენ საკუთარი თავისთვის ისეთ სიკეთეებს, რომლებიც აკმაყოფილებენ მათ ხორციელ სურვილებს, ე.ი. ბოროტად ითხოვენ და ვერ იღებდნენ იმას, რაც თხოვენ.

მუხლი 4. „მემრუშენო, ნუთუ არ იცით, რომ ამ ქვეყნის სიყვარული მტრობაა ღვთისა? ამიტომ ვისაც სურს ამ ქვეყნის მოყვარე იყოს, ღვთის მტრად იქცევა“.

აქ, რა თქმა უნდა, იგულისხმება სულიერი მრუშობა, ე.ი. ღვთისგან განდგომილება და მისდამი ერთგულების დარღვევა. ძველ აღთქმაშიც ჭეშმარიტი რელიგიისგან განდგომა აღინიშნებოდა მრუშობით (იეზ. 13; ოსია 2-3 და სხვ.).

მოციქული სარგებლობს ამ ეპისტოლეს მკითხველებისთვის გამოყენებული და ცნობილი მაგალითით, რათა დაიცვას ისინი მიწიერ სიკეთეებისა და სიამოვნებისადმი მიდრეკილებისგან, ანუ როგორც თავად ამბობს, „ქვეყნის სიყვარულისგან“, რადგან ეს სიყვარული არის ღვთის მტრობა, ნამდვილი მემრუშეობა. რამდენადაც ქრისტიანი ნათლისღების საიდუმლოში დებს ღვთის წინაშე აღთქმას ერთგულად აღასრულოს ქრისტეს მცნებები, დაიცვას ჭეშმარიტი რწმენა და ამ სოფლის ამაოებისადმი მსახურებით ადამიანი არღვევს ღმერთთან წმიდა კავშირს, ანუ მრუშობს სულიერად.

ქვეყანაში იგულისხმება არა ღვთისგან შექმნილი საგნებისა და გონიერი არსებების ერთობლიობა, არამედ ღვთის მტერს - ეშმაკს დაქვემდებარებული სამყარო, რომელსაც ის იყენებს ადამიანის ზნეობრივი გახრწნის საშუალებად და იარაღად, რაც თავისთავად ადამიანის ცოდვით დაცემამდე მიდის და ეს უკანასკნელი კი ღვთის მტრობაა. ამ მნიშვნელობით თვით ცოდვის მიზეზი - ეშმაკი იწოდება „ამ ქვეყნის მთავრად“ (იოან. 12:31) და მთელი „ქვეყანაც - წმიდა წერილის მიხედვით - ბოროტებაშია დანთქმული“ (1 იოან. 5:19).

მუხლი 5-6. იქნებ გგონიათ, რომ ამაოდ ამბობს წერილი: „სულს, რომელიც მკვიდრობს ჩვენში, შურამდე სურს“.

ეს მუხლი ძნელად გასაგები და ასახნელია. „სულს შურამდე შურს“ და შემდგომი აღებულია წმიდა წერილის რომელიღაც წიგნიდან, მაგრამ პირდაპირ ასეთი სიტყვებით წმიდა წერილში არ მოიძებნება რამ, ამიტომაც უნდა ვეძიოთ მოყვანილი ადგილი არა სიტყვათა სიზუსტით, არამედ შინაარსით. მაგრამ აქ სხვა პრობლემა იჩენს თავს - გაურკვეველია, რომელ სულზეა აქ საუბარი. თუკი ვიგულისხმებთ ადამიანის სულს, მაშინ აზრი შემდეგია: მას სურს, ანუ უყვარს შურამდე. და ეს გამოთქმა მსგავსია შემდეგისა: ბოროტისკენაა მიდრეკილი ადამიანის გულისთქმა მისი სიყრმიდანვე (დაბ. 6:5; 8:21). მაგრამ ამ შემთხვევაში წინამდებარე მუხლი ძნელად უკავშირდება მომდევნოს: „მაგრამ მით უფრო მეტ მადლს იძლევა“.

თუკი ვიგულისხმებთ ქრისტიანებში დამკვიდრებულ სული წმიდას, მაშინ გაცილებით შესაბამისი იქნება აზრის მსვლელობასთან: თქვენ გიყვართ ქვეყანა და ფიქრობთ გაყოთ, გაანაწილოთ ამ ქვეყნისა და ღვთის სიყვარული. განა არ იცით, რომ ადამიანში სიცოცხლის სუნთქვის შთამბერავი ღმერთი ეჭვიანია და ეჭვიანურად მოითხოვს ადამიანისგან სიყვარულს; რაც უფრო მეტად მოითხოვს ამ სიყვარულს, მით უფრო მეტ მადლს იძლევა. ვინც მას ეწინააღმდეგება, ჯიუტობს და ამაყოფს, მას ურისხდება (შდრ. მეორ. რჯ. 6:5,15; იეზ. 23:25).

მუხლი 6. „ქედმაღალთ მუსრავს ღმერთი, მდაბალთ კი მადლით მოსავს“. წმიდა წერილის თითქმის ყოველ წიგნშია მოციქულ იაკობის გამოთქმის მსგავსი აზრი (ფს. 17:28; იგავნ. 3:34; 29:23; ისაია 2:12; 66:2=2 მეფ. 2:4; ლუკ. 1:51). განმარტებლები მიაწიშნებენ, რომ ამპატავნება ყოველგვარი ბოროტების საწყისი და წყაროა (ზირაქ. 10:15). სიმდაბლე კი უკუაგდებს ადამიანის დამოუკიდებელი საქმიანობის ყოველგვარ გამოვლინებას და ამიტომაც უხსნის გზას მადლის მოქმედებას. ეს უკანასკნელი კი უფრო მეტად გარდამოედინება, რაც უფრო ნაკლები წინააღმდეგობა აქვს ადამიანის მხრიდან.

მუხლი 9. მოციქული მორწმუნეებს მიაწიშნებს თავმდაბლობაზე და ასწავლის, როგორ უნდა მიაღწიონ მას. მისი აზრით, ამის საუკეთესო საშუალება ცოდვების გლოვა და სინანულია (7-8) და საერთოდ, ყოველგვარი უბედურებისა და ტანჯვის მოთმინებით გადატანა, ყოველგვარი ქვეყნიური სიხარულისა და სიამოვნების უკუგდება.

გ) ქედმაღლობა

ადამიანის მიერ სხვის განსჯაში შეიძლება დავინახოთ პატივმოყვარეობა და საკუთარი ძალებისა და გონებისადმი თავდაჯერებულობა. მაგრამ უფრო მეტად ვლინდება ეს ქედმაღლობა იმათთან, ვინც ვაჭრობს ან მიწებს ფლობს. ღვთის ნებისადმი მორჩილების ნაცვლად, ისინი ამაყი ქედმაღლობით საუბრობენ თავიანთ საქმეებზე და იმედოვნებენ წარმატებაზე. ასეთი ქედმაღლობა ცოდვას და თან დიდი, რადგან ადამიანმა კარგად უწყის თავისი დამოკიდებულება ღვთისადმი (94:13-17).

მოციქული მოუწოდებს ქრისტიანებს ღვთის უფრო მეტად მორჩილებისაკენ და მიანიშნებს სიმდიდრის ცვალებადობაზე, რომელიც უმეტესწილად ადამიანის ქედმაღლობის საფუძველია. სიმდიდრე ღპება და დაღუპავს იმათაც, ვინც მას ფლობს, რადგან უსამართლოდ და მართლის წყენითა და ძალადობით შეიძინება (5:1-6).

თავი 5: 1-6. მდიდარო, იტირეთ და იგაგლახეთ თქვენს თავს მოწვევადი უბედობისთვის. სიმდიდრე თქვენი დაღპა და მღილმა შეჭამა თქვენი სამოსი. ოქრო-ვერცხლი თქვენი დაიჟანგა, მათი ჟანგი სამოწმებლად იქნება თქვენს წინააღმდეგ და შეჭამს თქვენს ხორცს, როგორც ცეცხლი; უკანასკნელ დღეთათვის დაიუნჯეთ თქვენი საუნჯე. აჰა, ღაღადებს საფასური, რომელიც დაუკავთ თქვენი ყანის მომკელთ, და მომკელთა ღაღადისი უფალ საბოთის ყურამდე აღწევს. ხარობდით ამ ქვეყნად და ნებივრობდით, თითქოს დაკვლის დღისათვის დაასუქეთ თქვენი გულები. მსჯავრი დასდეთ და მოკალით მართალი, ის კი წინაც არ აღგდგომიათ“. როგორც მოციქულ პავლეს პარალელური ადგილიდან ჩანს (რომ. 2:5) „დაკვლის დღის“ ქვეშ იგულისხმება სამყაროს აღსასრული და საყოველთაო სამსჯავრო.

რწმენის დაცვისა და გაძლიერების საშუალებები

(5:7-20)

ეპისტოლეს დასასრულს მოციქული კიდევ ერთხელ შთააგონებს ქრისტიანებს მოთმინებას. მას მაგალითად მოჰყავს მიწის მუშაკი, უფლის

მეორედ მოსვლა, წინასწარმეტყველები და განსაკუთრებით იოზ მრავალვნებული (7-11). შემდეგ მოციქული მიუთითებს რწმენის განმტკიცების კიდევ სხვა საშუალებებზე, ესენია: ფიცისგან თავშეკავება (მუხლი 12=მთ. 5:34 და შემდგომი), გაჭირვების დროს ლოცვა (13), მძიმე ავადმყოფობისას ზეთისცხების საიდუმლოს შესრულება (14-15); ამასთანავე მოციქული გვიხსნის მართალი ადამიანის ლოცვისა და ერთმანეთზე ლოცვის მნიშვნელობას ცხონების საქმეში (16-20).

მუხლი 8. 7-9 მუხლებში მოხსენებული უფლის მეორედ მოსვლა არის ყველა ადამიანის სიკვდილი, რომელსაც უშუალოდ მოსდევს საყოველთაო სამსჯავრო (შრდ. ებრ. 9:27). მოციქული თითქოს არიგებს ქრისტიანებს: მცირეც კიდევ მოითმინეთ მდიდრებისა და ამა ქვეყნის ძლიერთაგან ჩაგვრა, სიკვდილით დასრულდება ეს ტანჯვა და სიკვდილი ყველასთან ახლოსაა.

ზოგიერთი კი უფლის მეორედ მოსვლის მოახლოებაში ხედავს მოციქულის წინასწარმეტყველებას იუდეველთა და რომაელთა მოსალოდნელ საშინელ ომს, როგორც უფლის იუდეველთადმი სამსჯავროს; ასევე ქრისტიანთა დევნას ნერონის მეფობისას, როგორც ქრისტიანთა რწმენის გამოცდის პერიოდს.

მუხლი 11. იოზის ტანჯვა ყველასათვის ცნობილი იყო და იგი ითვლება ყველა დროის მოთმინების მაგალითად. განსაკუთრებით კი იმიტომ, რომ უბედურებები თავს დაატყდა ეშმაკის ცილისწამებით და მისი გადატანა იოზის მიერ არის კაცობრიობის უძველეს მტერზე გამარჯვება. ეკლესიის მამები (წმიდა ბასილი დიდი, წმიდა იოანე ოქროპირი, წმიდა ამბროსი მედიოლანელი) განადიდებენ იოზს და უწოდებენ მას უმტკიცესი გულის კაცს, მრავალ მოწამეთა შორის უდიდეს მოწამეს, ძლიერ მეზრძოლს და ა. შ. მას იესო ქრისტეს წინასახედ მოიაზრებენ; იგი როგორც ვნებამდე და ასევე ვნების შემდგომაც იყო ღვთისმოსავი, ისიც უდანაშაულოდ დაიტანჯა ღვთის ნებით და ეშმაკის ცილისწამებით.

„უფლის აღსასრული გიხილავთ“ - ე.ი. იხილეთ, გაიგეთ, თუ როგორ დასრულდა იოზის ტანჯვა, თუ როგორ დააჯილდოვა იგი ღმერთმა ვნებისათვის.

მუხლი 12. „არ ჩაცვივდეთ განსაკითხველში“ - მოციქული ქრისტიანებს მოუწოდებს თავი შეიკავონ ფიცისგან, რათა არ ჩაცვივდნენ განსაკითხველში.

მუხლი 14-15. მოციქული მძიმე სწეულებს მიაწიშნებს ზეთისცხების საიდუმლოზე. და ეს შეიძლება დავინახოთ მრავალი ნიშნებით.

ა) ავადმყოფმა თავად უნდა მოუწოდოს ეკლესიის ხუცეებს, ანუ პრესვიტერებს.

ბ) პრესვიტერებმა უნდა ილოცონ სწეულისათვის და სცხონ ზეთი; აქ არ უნდა ვიგულისხმოთ აღმოსავლეთში გავრცელებული უბრალო ტრადიცია - სწეულებისა და

დაჭრილების ზეთისცხება (ლუკ. 10:34), რადგან ამისათვის არ არის აუცილებელი პრესვიტერები და არც განსაკუთრებული ლოცვები.

გ) ზეთისცხება უნდა მოხდეს უფლის სახელით, რაც მიაწოდებს მოციქულებისა და მათი მემკვიდრეებისადმი საიდუმლოს აღსრულებისათვის მიცემულ განსაკუთრებულ ბრძანებასა და ძალაუფლებაზე (შდრ. საქმ. 3:6; 1 კორ. 5:4).

დ) ამ ზეთისცხების ნაყოფი არა მხოლოდ სნეულის განკურნებაა, არამედ ცოდვათა მიტევება, რასაც ვერ მივიღებთ უბრალო ზეთის ცხებისას, თუნდაც ლოცვებთან ერთად აღვასრულოთ. მოციქული გვაჩვენებს, რომ ზეთისცხების საიდუმლოში ვეძიოთ არა იმდენად გამოჯანმრთელება, რამდენადაც ცოდვათა მიტევება, როგორც ხორციელი სნეულების მთავარი მიზეზი.

მოციქულის მინიშნება - უფალი ზეთისცხების შემდეგ აღადგენს სნეულს - ამ საიდუმლოსადმი კათოლიკეთა მოსაზრების პირდაპირი უარყოფაა. ისინი ზეთს სცხებენ დასაფლავებისთვის მოსამზადებლად, სიკვდილის წინ სნეულებს. თუკი მოციქული ისე ფიქრობდა ზეთისცხებაზე, როგორც კათოლიკები, მაშინ ის სნეულზე ცოდვათა მიტევებასთან ერთად არ ისაუბრებდა მის აღდგენაზე.

მეორე მხრივ, არასწორი იქნება ველოდოთ სნეულის განკურნებას ყოველთვის, როცა აღსრულდება ზეთისცხება. ეს უკანონო მოთხოვნას წარმოადგენს, რადგან შესაძლებელია უფალს სურს დაასრულოს სნეულის სიცოცხლე. აქ გამოყენებული სიტყვა აღდგენა, როგორც გვასწავლის წმიდა ეკლესია, ნიშნავს სულიერი და ხორციელი ძალების უბრალო გაძლიერებას, აღბრას, ე.ი. სნეულების დროებით შემსუბუქებას. ამ დროს ტანჯულს ეძლევა შინაგანი სიმშვიდე და შესაძლებლობა სიკვდილამდე საჭირო თადარიგი დაიჭიროს და უშიშრად შეხვდეს თავისი აღსასრულის საშინელ წამს¹⁴⁴.

მუხლი 16. „ერთმანეთის წინაშე აღიარეთ თქვენი ცოდვები“ - ზეთისცხების საიდუმლოს ძალა რომ ჰქონდეს თვით სნეულისათვის, მოციქული მოითხოვს ცოდვათა აღიარებას არა მხოლოდ ღვთის წინაშე, არამედ სხვების წინაშეც, რომელთა ქვეშ საუბრის მსვლელობით იგულისხმება პრესვიტერები, მხოლოდ მათ მიეცათ ცოდვათა მიტევების ძალაუფლება.

„ილოცეთ ერთმანეთისთვის, ვინაიდან ბევრი რამ ძალუმს მართლის გულმოდგინე ლოცვას“ - ეს სიტყვები მიაწოდებს ქრისტიანული საზოგადოების წევრების ურთიერთნდობასა და მზრუნველობას.

სამართლიანია წმიდა იოანე ოქროპირის პერიფრაზირება მოციქულის გამოთქმისა: თქვენ, სნეულებმა, აღიარეთ პრესვიტერების წინაშე თქვენი ცოდვები, ხოლო თქვენ, პრესვიტერებო, ილოცეთ სნეულებისთვის¹⁴⁵.

¹⁴⁴Преосв. Макарий –Догматическое Богословие; гл. 232, изд. 1852 г.

¹⁴⁵მღვდლობის შესახებ 1:3.

მუხლი 17. „ელია ჩვენნაირი კაცი იყო“ - ე.ი. ისეთივე ცოდვებს დაქვემდებარებული, როგორც ჩვენ. მოციქული ელიას „ჩვენნარს“ უწოდებს, რათა აღძრას მკითხველებში რწმენის ძალა და დაამტკიცოს, რომ ღვთის ძალა „სრულად ვლინდება უძლურებაში“ (2 კორ. 12:9). ამიტომაც, მოციქული ამბობს, რომ ისეთი მიზნის მისაღწევად, როგორც არის ტანჯულის ძმის განკურნება, საჭირო არ არის რომელიმე სასწაულებრივი ძალის ფლობა. ილია ჩვეულებრივი, ჩვენნაირი კაცი იყო, მაგრამ ლოცვის ძალით აღასრულებდა უდიდეს სასწაულებს. მოციქულებიც ჩვენნაირი ადამიანები იყვნენ (საქმ. 14:15) და ასევე უდიდეს სასწაულებს აღასრულებენ. მსგავსად შეუძლია ყოველ მართალ ანუ მორწმუნე ადამიანს გულმოდგინე ლოცვით.

„სამი წელი და ექვსი თვე“ - მესამე მეფეთა წიგნი საუბრობს მხოლოდ სამ წელზე. მაგრამ სავარაუდოა, რომ ათვლა დაწყებულია ციდონის ცარფათიდან, და არა შიმშილის დაწყებიდან. იესო ქრისტეც შიმშილს განსაზღვრავს სამწელ-ნახევრით (ლუკ. 4:26).

მუხლი 20. „სიკვდილისაგან იხსნის სულს“ - მრავალი ხელნაწერი (მაგ, სინას) ამატებს: თავის (ანუ საკუთარ) სულს. ეს დამატება მიანიშნებს იმას, რომ ცოდვილის ჭეშმარიტებაზე მოქცევა მაცხოვრებელია.

და რამდენადაც ცოდვილის გადარჩენა ცდომილებისგან უდიდესი თავდადებაა და ზეცაში ჯილდოს იმსახურებს, აღმსრულებელი საკუთარ თავსაც იცხოვრებს, არა მხოლოდ ცოდვილი ძმის ცოდვებს ფარავს, არამედ საკუთარსაც.

ეს მოსაზრება ეწინააღმდეგება ზოგიერთ სექტანტურ სწავლებებს, რომლებიც უარყოფენ სინანულის საიდუმლოს და საკუთარ თავს თვლიან სრულყოფილებად 1 იოანეს 3:9-სა და ებრ. 6:4-6-ის საფუძველზე: „ღვთისაგან შობილი არავინ სცოდავს“; „რადგანაც შეუძლებელია, რომ ერთხელ უკვე განათლებულნი, რომელთაც იგემეს ციური ნიჭი და ეზიარნენ სულიწმიდას, შეიტკბეს ღვთის კეთილი სიტყვა და მომავალი საუკუნის ძალნი, მაგრამ მაინც დაეცნენ, - დიახ, შეუძლებელია, რომ ისინი კვლავ განახლდნენ სინანულისთვის, ვინაიდან კვლავინდებურად ჯვარს აცვამენ მეს ღვთისას და ჰგმობენ“. მოციქული პირდაპირ ამტკიცებს, რომ ქრისტიანები ეცემიან და აქვთ შესაძლებლობა რომ ისევ მოექცნენ ჭეშმარიტების გზაზე, რა თქმა უნდა, სინანულის საიდუმლოს საშუალებით.

წმიდა პეტრე მოციქულის პირველი ეპისტოლე

ცნობები მწერალზე

მოციქული პეტრე, წმიდა ანდრია პირველწოდებულის ძმა, იონას ძე (მთ. 16:17), წარმოშობით იორდანეს გაღმა მხარის, გალილეის პატარა ქალაქ ბეთსაიდადანაა (იოან. 1,44). იგი მეთევზეა (მთ. 4:18), ჰყავს ოჯახი და აქვს სახლი კაპერნაუმში (მარკ. 1:20-30). მოციქულად მოწოდებამდე სიმონი ერქვა, ხოლო მოწოდების შემდეგ თავისი მტკიცე რწმენის გამო მიიღო წოდება კეფა (ბერძნულად პეტრე - კლდე) (იოან. 1:42; მთ. 16:18). იგი მთელი ცხოვრების მანძილზე ამ სახელის ერთგული დარჩა და არაერთხელ დაამტკიცა ეს უფლის მტკიცე ერთგულებით. უფალიც ყოველთვის განასხვავებდა მას სხვა მოციქულებისგან, ის არის უფლის ყველაზე დიდი სასწაულებისა (ლუკ. 8: 51) და მისი ცხოვრების უმთავრესი მოვლენების (მთ. 17:1; 26:37) მონაწილე და მოწმე. იესო ქრისტეს აღდგომის შემდგომ უფლისგან სიყვარულით დაჯილდოებული (იოან. 21), პეტრე თავდაპირველად წარმოადგენს ქრისტეს ეკლესიის უმთავრეს მოქმედ პირს, პირველი იწყებს ქადაგებას ქრისტეზე სულთმოფენობის დღეს (საქმ. 2:14) და სინედრიონის წინაშე (4:8); ის პირველად აღმოჩნდება ქრისტესათვის საშიშროების წინაშე (12:3). ის პირველი ზრუნავს იერუსალიმის გარეთ ეკლესიის მოწყობაზე (8:14) და პირველი უყრის საფუძველს ქრისტეს ეკლესიას წარმართებს შორის კორნილიუს ასისტავის ნათლობით (თავ. 10).

შემდგომში, ის როგორც უპირველესად წინადაცვეთილთა მოციქული (გალ. 2:11) მოგზაურობს მცირე აზიაში¹⁴⁶, სადაც წერს თავის ეპისტოლეებს (1 პეტრ 1:1; 2 პეტრ. 3:1), გადმოცემით ქადაგებს საბერძნეთში (1 კორ. 1:12) და შესაძლებელია ბაბილონშიც¹⁴⁷ (1 პეტრ. 5:13); ბოლოს, ცხოვრების დასასრულს რომში გადადის, სადაც ნერონის მეფობის უკანასკნელ პერიოდში 66 ან 67 წელს მოწამეობრივად აღესრულება, ჯვარზე თავქვე გაკვრით¹⁴⁸.

ეპისტოლეს უტყუარობა

პეტრე მოციქულის კალამს ეკუთვნის ორი ეპისტოლე. მათგან პირველი ეპისტოლე ყოველ დროში მას მიეწერებოდა და უდიდესი ავტორიტეტით სარგებლობს დღემდე ეკლესიაში. თავად მიაწიშნებს ეპისტოლეში („ამას უკვე მეორე წერილსა გწერთ“ - 2 პეტრ. 3:1) საკუთარ თავზე და ასევე ამ ეპისტოლეს მოიხსენიებენ პოლიკარპე სმირნელის ფილიპელთა ეპისტოლე, ირინეოს ლიონელის წერილები¹⁴⁹, ტერტულიანე¹⁵⁰, კლიმენტი ალექსანდრიელი¹⁵¹ და სხვები. ორიგენე და ევსევი უწოდებს მას „επιστολην ομοιοιογισμενην“¹⁵². ეს ეპისტოლე პეშიტოს ნაწილიცაა.

მოციქულ პეტრეს პირველი ეპისტოლეს შესახებ, გარდა ამ გარეგანი მოწმობებისა, არსებობს მრავალი შინაგანი ნიშანი იმისა, რომ ეს ეპისტოლე მისი დაწერილია. უპირველესად ყურადღებას იქცევს ეპისტოლეს გარკვეულ ადგილთა მსგავსება მოციქულ პეტრეს საუბართან, რომელიც ჩაწერა მახარებელმა ლუკამ წიგნში „საქმე მოციქულთა“. მაგალითად, დაბადებიდან კოჭლის განკურნებისას სინედრიონის წინაშე წარმოთქმულ

¹⁴⁶Евс. Ист. Ц. 3:1,4

¹⁴⁷Assem. Bibl. Orint. t. III, P. II. P. 6

¹⁴⁸Евс. Ист. Ц. 2:24. Климент Римский, К Коринфянам 1:5ж Ириней, Adv. Hear. 3:1; Четьи Миней под 29 июня.

¹⁴⁹Adv. Hear. 4:9,2

¹⁵⁰Scorp. 12

¹⁵¹Storm. 4:20

¹⁵²H. Eccl. 6:25

სიტყვაში მოციქულს გამონათქვამი მოჰყავს ფსალმუნიდან „ქვაკუთხედზე“, რომელიც მშენებლებმა დაიწყეს (საქმ. 4:11) და რომელიც აცხონებს ადამიანებს. ეპისტოლეში (2:7) თვითონაც მოჰყავს ფსალმუნის ეს გამოთქმა იმავე მიზნით. ორივე ადგილას ის საუბრობს იესო ქრისტეს ხეზე სიკვდილსა (საქმ. 5:30,31; 1 პეტრ. 2:24) და მის აღდგომაზე (საქმ. 10:40,43; 1 პეტრ. 1:21; 3:21); წარმოადგენს საკუთარ თავს და სხვა მოციქულებს ქრისტეს ვნებისა და აღდგომის მოწმედ (საქმ. 2:32; 3:15,32; 10,41; 1 პეტრ. 5:1); საუბრობს ქრისტეს მიერ ცოცხლათა და მკვდართა განსჯაზე (საქმ. 10:42; 1 პეტრ. 4:5) და მოუწოდებს მორწმუნეებს სინანულისა და მართალი ცხოვრებისაკენ (საქმ. 3:19,26; 1 პეტრ. 2:24). ყველა ამ შემთხვევაში მოციქული პეტრე სათქმელს გამოხატავს ერთი და იმავე სიტყვებით, რაც უდავო მოწმობაა ეპისტოლეს ავტორობისა.

ეპისტოლეს დაწერის მიზეზი და დანიშნულება

პეტრე მოციქული თავის პირველ ეპისტოლეს წერს პონტოში, გალატიასა და კაბადოკიაში, ასიასა და ბითვინიაში განთესილ ხიზნებს, ანუ იმ ოლქის ქრისტიანებს, რომლებშიც, მოციქულ პეტრეს გარდა, მოღვაწეობდა მოციქული პავლეც (საქმ. 6:6). ამ ეპისტოლეს გაატანს პავლე მოციქულის მუდმივ თანამგზავრ სილვანუსს (სილა) (თესალ. 1:1 და 2:11), რომელიც ცნობილი იყო მცირე აზიის ეკლესიებში (საქმ. 15:40). სილვანუსისგანვე იგებს მოციქული პეტრე მცირე აზიის ეკლესიების ქრისტიანების უბედურ მდგომარეობას, მათ დევნას იუდეველებისა და წარმართებისგან, სავარაუდოა, ზუსტად ეს ხდება ეპისტოლეს დაწერის მიზეზი.

მართლაც, ეპისტოლეს შინაარსიდან ჩანს, რომ ქრისტიანები ბევრ გასაჭირს იტანენ რწმენის გამო, რადგანაც წარმართებისთვის ისინი უცნაური ცხოვრების წესს მისდევენ (1 პეტრ. 2:19; 3:14; 4:12).

წარმართები ქრისტიანების მიმართ კეთილგანწყობილნი არ არიან (4:4). ისინი ბოროტმეტყველებენ (1 პეტრ. 2:12; 3:16) და ქრისტიანობას

თვლიან საშიშ ცრურწმენად. ოჯახის წევრებსაც კი ეზიზღებათ ქრისტიანები (3:1). წარმართები ქრისტიანების კერპთაყვანისცემისგან განდგომაში ხედავდნენ უღმერთობას, მათ საზოგადოებრივ მსახურებებზე უარის თქმაში - ადამიანებისადმი ზიზღს, დაფარულ და საიდუმლო ქრისტიანულ ღვთისმსახურებაში - შეთქმულებასა და დანაშაულს. ასეთ მდგომარეობაში იმყოფებიან ქრისტიანები მთელ მსოფლიოში (5:9).

ამ გარეგნულ უბედურებებს ემატება შინაგანიც. როგორც ეპისტოლედან ჩანს, მცირე აზიის ბევრ ადგილას გამოჩნდნენ ცრუმოდღვრები. ისინი თითქოს ეყრდნობიან უხუცეს მოციქულთა ავტორიტეტს და ეწინააღმდეგებიან მოციქულ პავლეს, რომელიც აქტიურად ებრძვის წარმართთა გათავისუფლებას მოსეს რჯულისაგან.

ასეთ არაკეთილგანწყობილ ვითარებაში, მოციქული პეტრე ცდილობს დაამშვიდოს ქრისტიანები და განამტკიცოს ისინი წარმართთა მხრიდან აწყობ და მომავალ უბედურებაში. მოციქული ასევე ცრუმასწავლებელთა საწინააღმდეგოდ არწმუნებს ქრისტიანებს, რომ პავლე მოციქულის ნაქადაგები სიტყვა ჭეშმარიტია (1:25; 5:12). საერთოდ პეტრე მოციქულის სწავლება და მისი მრავალი გამოთქმა მსგავსია პავლე მოციქულისა.

ეპისტოლეს დაწერის ადგილი

მოციქული ეპისტოლეს დაწერის ადგილს ღიად უთითებს წერილის ბოლოს: მოგიკითხავთ თანარჩეული ეკლესია ბაბილონისა (5:13). მაგრამ განმმარტებლები სხვადასხვა ბაბილონს ვარაუდობენ.

სახელწოდების პირადაპირი დასახელება უპირველესად აქ გვაფიქრებინებს საკუთრივ ბაბილონს, იმ უძველეს და ცნობილ ქალაქს ევფრატზე, რომელიც ოდესღაც სამყაროს დედაქალაქი იყო და ებრაელი ერის ცხოვრებაში ასეთი დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა. თუმცა ზოგიერთი საერო მწერლის მოწმობით (სტარბონი, პავზანიუსი, პლინიუსი), ეს ბაბილონი ახალი წელთაღრიცხვით პირველ საუკუნეში უკვე ნანგრევებად

ქცეული და დაცარიელებულია. მაგრამ ეს არაფრით არ უშლის ხელს მოციქულებს იქადაგონ ქრისტიანობა ამ ადგილებში და დააარსონ ეკლესია უძველესი სამეფოს ნანგრევებზე, დანიელის წინასწარმეტყველების თანახმად: „ხელისუკვრელად ადგილიდან მოსწყდა ერთი ლოდი, დაეცა კერპს, რკინისა და თიხის ფეხებზე მდგარს, და შემუსრა იგი. მაშინ ყველაფერი ერთიანად დაიფშვნა, რკინა, თიხა, სპილენძი, ვერცხლი და ოქრო ისეთი გახდა, როგორც ბზე ზაფხულის კალოზე. ქარმა წაიღო ისინი და მათი ნატამალიც კი აღარ დარჩა. ხოლო ის ლოდი, კერპი რომ შემუსრა, ვეებერთელა მთად იქცა და მთელი დედამიწა დაიჭირა. იმ მეფეთა დღეებში ზეციერი ღმერთი დაამყარებს სამეფოს, რომელიც უკუნისამდე არ დაიქცევა და მისი ხელმწიფება სხვა ხალხში არ გადავა. იგი შემუსრავს, და დააქცევს ყველა სამეფოს, თავად კი უკუნისამდე იდგება“ (დან. 2:34-35,44).

მოციქული პეტრე (კლდე) არის ის ლოდი, რომელმაც ბაბილონში თავისი ქადაგებით საფუძველი ჩაუყარა ეკლესიას და „მთელი დედამიწა დაიჭირა“, მაგრამ განმმართველთა უმრავლესობა (პაპიუსი, წმიდა ირინეოს ლიონელი, ევსევი) უპირატესობას ანიჭებს სხვა მოსაზრებას. ისინი ბაბილონის სახელქვეშ გულისხმობენ რომს, რომელიც აპოკალიფსში (17:5,9) სიმბოლურად გამოხატულია ბაბილონის სახელით.

ამას ეთანხმება ასევე მოციქულ პეტრეს მოწმობა მარკოზსა და სილვანუსზე, რომლებიც მოციქულ პავლეს თანამგზავრები არიან (შედრ. 1 და 2 თესალონ. 1:1). მათგან მარკოზი პავლესთან ერთად რომშია 62-63 წლებში, ე.ი. პეტრეს მიერ ეპისტოლეს დაწერის პერიოდში (შედრ. კოლ. 4:10; ფილემ. 23).

ასევე დიდი ეკლესიისა და უძველესი მოწმობები ერთსულოვნად აღიარებენ მოციქულ პეტრეს მოწამეობრივ აღსასრულს რომში. ასე რომ, მისაღებია შემდეგი მოსაზრება: მოციქულ პეტრეს თავისი ცხოვრების უკანასკნელ წლებში ნამდვილად შეეძლო დაეწერა თავისი ეპისტოლე მცირე აზიის ეკლესიებისადმი რომში და დაეფარა იგი ბაბილონის სახელქვეშ.

ამგვარად, ამ მოსაზრების თანახმად, მოციქული პეტრე წარმოადგენს დანიელის მიერ ნაწინასწარმეტყველებ ლოდს, „რომელიც

მოსწყდა ადგილიდან და დაეცა უბველესი ბაბილონის მონაცვლე სამყაროს კოლოსს - რომს.”

არსებობს წინააღმდეგობა არსებულ მოსაზრებასა და რომის ეკლესიის გადმოცემას შორის პეტრე მოციქულის რომში ყოფნის შესახებ, რომელიც თანხმდება ევსევის ცნობასთან¹⁵³: პეტრე მოციქული ჩადის რომში 43 წელს და ეკლესიის წინამძღოლია 49 წლამდე, ე.ი. კლავდიუსის მიერ რომიდან იუდეველების განდევნამდე (საქმ. 18:2). ამის შემდეგ ის იძულებულია წავიდეს რომიდან აღმოსავლეთში, სადაც მას ვხედავთ 52 წელს მოციქულთა კრებაზე; 54 წელს იგი არის ანტიოქიაში (გალ. 2:11), ხოლო 63 წელს - ბაბილონში, საიდანაც იმავე წელს ან 64 წელს ისევ ბრუნდება რომში; მაგრამ აქ ვერ ხვდება მოციქულს პავლეს, რომელიც ბორკილებიდან სასწაულებრივად გათავისუფლებული მიემგზავრება ახალი მოციქულებრივი საქმიანობისთვის აღმოსავლეთში, შესაძლოა დასავლეთშიც (ესპანეთში).

მოციქული პეტრე შესაძლოა, რომში შეხვედროდა პავლეს მხლებლებს სივლანუსსა და მარკოზს და ერთ-ერთისათვის გაეტანებინა მცირე აზიაში თავისი ეპისტოლე.

თავის მხრივ, მოციქული პავლეს დაბრუნდა რომში და არ დახვდა მოციქული პეტრე ცოცხალი. შესაძლოა, მისმა სიკვდილმაც გადააწყვეტინა პავლეს გამგზავრებილიყო რომში მოციქულთა თავის სიკვდილით დამწუხრებული ქრისტიანების სანუგეშოდ. თუმცა, პავლესაც იგივე ელოდა, რაც პეტრეს.

ეპისტოლეს დაწერის დრო

პირველი ეპისტოლეს დაწერის დრო შეიძლება დავასკვნათ იქიდან, რომ მოციქული პავლეს თანამგზავრი - სილვანუსი პეტრესთან ერთადაა. იგი პავლეს განშორდა რომში წასვლამდე, ე.ი. არა უგვიანეს 60 წლისა. პეტრე მოციქულისთვის ცნობილია პავლეს რომაელთა და

¹⁵³Chronic ad ann. 43

ეფესელთა ეპისტოლე, ეს უკანასკნელი კი დაწერილია 63 წელს. პირველ ეპისტოლეს მალევე უნდა მოჰყოლოდა მეორეც. მეორე ეპისტოლე (1:13-15) დაიწერა მოციქულის სიკვდილამდე ცოტა ადრე. ამიტომაც პირველი ეპისტოლე უნდა ვივარაუდოთ 63-64 წლებში. ამ წლებთან თანხმდება ის ვითარებაც, რომ მარკოზი 62 წელს ტოვებს პავლეს რომში და მიემგზავრება მცირე აზიაში (კოლ. 4:10), საიდანაც ის აღწევს აღმოსავლეთში, პეტრე მოციქულამდე.

ეპისტოლეს თავისებურებები

პეტრე მოციქულის პირველი ეპისტოლე არ წარმოადგენს შინაგანად ისეთ ერთიანს, როგორც მოციქულ იაკობის ეპისტოლეა. იგი გარეგნული მიმართებითაც ფრაგმენტებისგან შემდგარი ნაწარმოებია (4:11; 5:11,14). მოციქული ურჩევს ქრისტიანებს ზნეობრივი მოვალეობების შესრულებას და განსაკუთრებით მიანიშნებს სამყაროს მტრულ განწყობილებას ეკლესიის წინააღმდეგ, ამიტომაც აღძრავს მორწმუნეებს წმიდა ცხოვრებისათვის. მისი ქადაგება ეფუძნება, ერთი მხრივ, მორწმუნეების მიერ ტანჯვის გადატანისას მიცემულ აღთქმას, მეორე მხრივ - ქრისტეს სიკვდილის მიზანსა და მოქმედებას.

თუმცაღა აქ ვხედავთ ქრისტეს უწინდელ მოშურნე და ერთგულ მოწაფეს, მაგრამ უკვე მშვიდ, სიყვარულის სულითა და მორჩილებით განმსჭვალულ ადამიანს. მან იცის საკუთარი გამოცდილებით ადამიანის გულის სისუსტე და ამაღლეებლად მოუწოდებს ქრიატიანებს სიფხიზლისა (5:8) და მოთმინებისაკენ (4:19), მტკიცე რწმენისა (5:9) და ურთიერთსიყვარულისკენ (4:8), რამოდენიმეჯერ წარმოსახავს ვებულ და შემდეგ ამაღლებულ ქრისტეს.

ეპისტოლე განკუთვნილია იმავე ქრისტიანებისადმი, რომელთაც სწერდა მოციქული იაკობი. პეტრე მოციქული იცნობდა მოციქულ იაკობის ეპისტოლეს და ეს არის მიზეზი განსაკუთრებული მსგავსებისა ამ ეპისტოლეებს შორის. მაგრამ უფრო მეტად თვალში გვხვდება მისი

მსგავსება პავლე მოციქულის რომაელთა და ეფესელთა მიმართ ეპისტოლეებისადმი. თუმცა პეტრე მოციქული არ განიხილავს პავლე მოციქულის სწავლებას, არც უარყოფს მის მიერ მხილებულ ცდომილებებს, არამედ მორიდებულად ამტკიცებს თავისი ძმის ქადაგების ჭეშმარიტებას (2 პეტრ. 3:15,16).

მოციქულ პეტრეს ასეთი დამოკიდებულება პავლეს ეპისტოლეებთან უაყოფს ზოგიერთი კრიტიკოსის მოსაზრებას თითქოს პეტრეს ეპისტოლეები დაწერილია შემრიგებლური სულისკვეთებით, თითქოს მისი მიზანია ორი მტრულად განწყობილი (პავლესა და პეტრეს მიმდევრების) მიმართულების შეთანხმება, რომელიც არსებობს თავდაპირველად ქრისტეს ეკლესიაში. მაგრამ რამდენადაც მსგავსი მიმართულებები არ არსებობს მოციქულთა ეკლესიაში, ამიტომაც არ საჭიროებს რაიმე შეთანხმებას წარმართთა და წინადაცვეთილთა მოციქულებს შორის. მათ შორის ყოველთვის „თანაზიარება“ და თანხმობა სუფევს (გალ. 2:9).

ეპისტოლე მიმართულია სხვადასხვა ტიპის საზოგადოებისადმი, მაგრამ მოციქული არ ეხება მათ პირად ურთიერთობებს და არ მოიხსენებს პიროვნებებს. ახსენებს მხოლოდ სილვანუსსა და მარკოზს, რომლებსაც კარგად იცნობენ მცირე აზიის ეკლესიები.

ეპისტოლეს განსაკუთრებულობა ისაა, რომ მოციქული პეტრე ერთ-ერთია იმ ახალი აღთქმის მწერლებიდან, რომლებიც საუბრობენ იესო ქრისტეს ჯოჯოხეთში შთასვლაზე. მოციქული მორწმუნეებს ქრისტეს წარმოუდგენს, როგორც ნებაყოფილობითი ტანჯვისა და ასევე ღრმა თავმდაბლობის მაგალითს ჯვარზე სიკვდილამდე, ჯოჯოხეთამდე (შდრ. ფილიპ. 2:8); რომ ქრისტე მართლებს არ დატოვებს ჯოჯოხეთში (საქმ. 2:31), არამედ „ადიყვანს მათ მაღლა“ ზეცაში (ეფ. 4:8,9).

ეპისტოლეს შინაარსის მთავარი შტრიხები

მოციქული მცირე აზიაში განთესილ იუდეველ ქრისტიანებს მოიკითხავს და შემდეგ ურჩევს მათ სიხარულით გადაიტანონ ტანჯვა, რომელიც არის მხოლოდ განწმენდისა და რწმენის განმტკიცების დროებითი საშუალება. იგი ემსახურება იესო ქრისტეს სახელის განდიდებას, რომელმაც დედამიწაზე გაგვიცხადა წინასაუკუნეთა საიდუმლო, რომლის წვდომაც ანგელოზთათვისაც კი დაფარული იყო (1:1-12).

პეტრე მოუწოდებს ქრისტიანებს წმიდა ცხოვრებისათვის (2:1-12): „განიშორეთ ყოველგვარი უკეთურება, ყოველგვარი ზავკვა, პირფერობა, შური და ყოველგვარი ავსიტყვაობა; იყავით როგორც ცოცხალი ქვები, თქვენც აშენდით სულიერ სახლად, წმიდა სამღვდელოებად და სულიერი მსხვერპლის მწირველად, იესო ქრისტეს მეშვეობით სასურველად რომ უჩანს ღმერთს“.

იგი მოუწოდებს ქრისტიანებს, თუკი ხელისუფლება ღვთისგან დადგენილის საწინააღმდეგოს არ უბრძანებს, დაემორჩილონ. ძმების მიმართ სიყვარული გამოიჩინონ; უსამართლოდ ტანჯულებმა უდრტვინველად გადაიტანონ გასაჭირი და ასე მისდიონ ქრისტეს კვალს (13:25).

ცოლებს ურჩევს შეიმკონ შინაგანი სათნოებები, ქმრებს - სათუთად მოეპყრან ცოლებს (3:1-7); ყველას მოუწოდებს თანამოაზრობისკენ, თანალმობისკენ, ძმათმოყვარეობისკენ, შემწყნარებლობისა და თავმდაბალობისკენ. ტანჯვის გადატანისას მიბადონ იესო ქრისტეს, რომელიც ჯოჯოხეთშიც ჩავიდა და ანგელოზებზე უმაღლეს ამაღლდა (8:22). ქრისტიანები ტანჯვას უნდა უყურებდნენ, როგორც საშინელი სამსჯავროს მოახლოებას (4:1-19).

მოციქული მიმართავს პრესვიტერებს გულმოდგინედ დამწყსონ ქრისტეს ფარა და საკუთარი ცხოვრებით ღვთისმოსაობის მაგალითი მისცენ სამწყსოს, რათა განმტკიცდნენ, გაძლიერდნენ და დამკვიდრდნენ (5:1-11). დასასრულს საუბრობს სილვანუსის საშუალებით ეპისტოლეს გაგზავნაზე და მოიკითხავს მათ ბაბილონის ეკლესიისა და მისი ძე მარკოზის სახელით. ყველას უსურვებს მშვიდობას (12-14).

ეპისტოლეს განხილვა

ქრისტიანების მოკითხვა და ღვთისადმი მადლიერების გამოხატვა (1:1-12)

მოციქული პეტრე ესალმება მცირე აზიის ქრისტიანებს, რომლებიც ღმერთმა თავისი „წინასწარცოდნით გამოირჩია იესო ქრისტეს სისხლის პკურებისთვის“ (1:1-2). მორწმუნეები უნდა მადლობდნენ ღმერთს „რომელმაც თავისი მრავალმოწყალებისამებრ ხელახლა გვშობა ცოცხალი სასოებისთვის, იმის წყალობით, რომ მკვდრეთით აღადგინა იესო ქრისტე“. სხვადასხვაგვარი განსაცდელებით შეჭირვებულებს მიეცემა ჯილდო, როცა გამოეცხადებათ იესო ქრისტე (3-9). ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველები იკვლევდნენ და იძიებდნენ ქრისტიანებისათვის განკუთვნილ მადლს, მაგრამ იგი განცხადდა მხოლოდ ჩვენთვის და არა მათთვის. ანგელოზებსაც კი სურთ ჩვენი ცხოვნების საიდუმლოების წვდომა (10:12).

მუხლი 1. „რჩეული განთესილი ხიზნები“ - „რჩეულებად“ იწოდებიან ქრისტიანები, რადგანაც ღმერთმა „გამოგვირჩია ჩვენ იესო ქრისტეში ქვეყნიერების შექმნამდე“ (ეფ. 1:4). „განთესილ ხიზნებში“ იგულისხმება არა მხოლოდ სხვადასხვა მხარეს მცხოვრები იუდეველები და პროზელიტები (ის წარმართები, რომლებმაც ჯერ იუდეველობა მიიღეს და შემდეგ ქრისტიანობაზე მოექცნენ), არამედ წარმართი ქრისტიანებიც. ისინი იუდეველებთან ერთად ცხოვრობენ ამ ადგილებში და ერთი საზოგადოების წევრები არიან.

თვით ეპისტოლედან ჩანს, რომ მოციქულს მხედველობაში ჰყავს წარმართი ქრისტიანებიც (4:3). მოციქულებზე სული წმიდის გარდამოსვლის მოწმეა მრავალი

პროზელიტი, რომლებიც ამ ოლქებიდან ჩამოდიან იერუსალიმში, ესაა პონტო, გალატია, კაპადოკია, ბითვინია და სხვა (საქმ 2:9-10). მოციქული პავლე, მახარებელ ლუკას მოწმობით, მოგზაურობს გალატიაში, მაგრამ სული წმიდა არ აძლევს უფლებას იქადაგოს ასიასა და ბითვინიაში (საქმ. 16:6-7), რადგან ქრისტიანობას იქ საფუძველს უყრის მოციქული პეტრე¹⁵⁴.

მუხლი 2. „ქრისტეს სისხლის პკურებისთვის“. ძველ აღთქმაში სისხლით პკურება გამოიყენება ღმერთთან აღთქმის დადების ნიშნად (გამოსვლ. 24:8) და მსხვერპლშეწირვის დროს რამდენიმეჯერ. განსაკუთრებით აღსანიშნავია ამ მიმართებით სისხლით პკურება განწმენდის დღეს მღვდელმთავრების მიერ წმიდათა წმიდაში (ლევ. 16:14 და შემდგომი). ეს განასახიერებს მთელი ერის ცოდვებისგან განწმენდას და სინას მთაზე ისრაელ ერთან ღმერთის მიერ დადებული აღთქმის განახლებას (გამოსვლ. 24:6-8). მოციქული პავლე განმარტავს ძველი აღთქმის პკურებას იესო ქრისტესა და ახალი აღთქმის მიმართ და ამბობს, რომ ქრისტე „საკუთარი სისხლით ერთხელ შევიდა საწმიდარში და მოგვიპოვა საუკუნო გამოხსნა“ (ებრ. 9:12; 12:24).

ასე „ქრისტეს სისხლის პკურებისათვის რჩეულება“ აღნიშნავს ღმერთთან საუკუნო აღთქმის დადებისა და გამოსყიდვის მისაღებად მოწოდებას, რომელიც აღასრულა იესო ქრისტემ. მორჩილებისკენ მოწოდება კი, უდავოდ, არის ამ აღთქმის მორჩილების მოთხოვნა (გამოსვლ. 24:7).

„უფლის წინასწარცოდნითა და სულის სიწმიდით მორჩილებით და იესო ქრისტეს სისხლის პკურებით“ - ამ სიტყვებით მოციქული მიანიშნებს, რომ ადამიანის ხსნაში მონაწილეობას ღებულობს ყოვლადწმიდა სამების სამივე პირი.

მუხლი 5. „უკანასკნელი ჟამი“ - არის იესო ქრისტეს მეორედ მოსვლის დრო.

მუხლი 8. „რომელიც არ გინახავთ და გიყვართ, ვერც ახლა ხედავთ, მაგრამ გწამთ და ენით უთქმელი და დიდი სიხარულით ხარობთ“. მოციქულს, უდავოდ, მხედველობაში აქვს იესო ქრისტეს სიტყვები: „ნეტარ არიან, ვისაც არ ვუხილავარ და მაინც მიწამეს“ (იოან. 20:29) და აქებს ქრისტიანებს იმისთვის, რომ არ უხილავთ ქრისტე ხორცით, იწამეს და შეიყვარეს იგი.

მუხლი 11. მოციქული მოწმობს, რომ ქრისტეს ვნებებსა და მის შემდგომ დიდებას წინასწარმეტყველებს უცხადებს სული ქრისტესი. აქ სული წმიდა იწოდება ქრისტესად - არა „და მისაგან“ გამომავლობის მნიშვნელობით, როგორც ამტკიცებენ კათოლიკეები, არამედ ქრისტესგან წინასწარმეტყველობის ნიჭის მიღების მნიშვნელობით.

ეკლესიის მამათა გაგებით¹⁵⁵, წინასწარმეტყველები არიან ქრისტეს მოწაფეები, როგორც მოციქულები და მათი საშუალებით საუბრობს თვით ღვთის სიტყვა, იესო ქრისტე.

¹⁵⁴Евсев. Церк. Ист. 3:1,4.

¹⁵⁵მოციქულ ბარნაბას ეპისტოლე, თავ 5; Игнатия Богоносца, ad Magnes. 9. Иустина Мученика, Apolog. 1, Иринаея, lib. 4, с. 37.

მუხლი 12. „ამჟამად გეუწყათ მახარებელთაგან, ცით მოვლენილი სული წმიდის მიერ“. რამდენადაც მოციქულ პეტრეს ადრესატები - მცირე აზიის ეკლესიების უმრავლესობა დაარსებულია მოციქულ პავლეს მიერ, ამ სიტყვებში იმის მტკიცებულებაა, რომ პეტრე აღიარებს პავლეს ისეთივე ღვთივგანცხადებულ მქადაგებლად და მოციქულად, როგორც სხვა მოციქულებს.

„რისი წვდომაც სურთ ანგელოზებს“ - მრავალფეროვანი ღვთის სიბრძნე, რომელიც დაფარულია სამერთობა არსების საიდუმლოში და განცხადებულია დაცემული ადამიანის გამოსყიდვაში, არის ზეციურ ძალთა წვდომისა და მათგან ღვთის განდიდების საგანი. ისინი ხარობენ ადამიანის ცხოვრებით (ლუკ. 15:10), არიან ღვთის ნებით მე ღმერთის განკაცების საიდუმლოს მაცნეები და მსახურები და მოციქულის მოწმობით, სურთ ამ საიდუმლოს განჭვრეტა და იესო ქრისტეს სახელის წინაშე ქედის მოდრეკა (შდრ. 3:10; ფილიპ. 2:10; ებრ. 1-6).

მოწოდება ჭეშმარიტად ქრისტიანული ცხოვრებისაკენ

(1:13-2:10)

მოციქული ეპისტოლეს დასაწყისში ურჩევს მორწმუნეებს წმიდა ცხოვრებას. ახლა ის საუბრობს სიწმიდის მიღწევის საშუალებებზე და მის შედეგებზე. საჭიროა „გონების წელის მოსარტყლება“, ე.ი. საკუთარი ძალების ყურადღებით მოკრება და წმიდად მოქცევა, სიფხიზლე, სულის თავისუფლება უწინდელი ვნებებისგან (1:13). მოციქული ამის პირობად თვლის ღვთის ნების მიმართ ბავშვურ მორჩილებას (14); სიწმიდის მაგალითი თავად ღმერთია, თავადაც მოგვიწოდებს: „წმიდა იყავით, რადგან მე წმიდა ვარ“ (15-17). ქრისტიანებმა იციან, რომ „ხრწნადი საფასით - ოქრო-ვერცხლით როდი არიან გამოსყიდულნი მამათა მიერ მოცემული ამაო ცხოვრებისაგან - არამედ უმანკო და უბიწო ტარიგის - ქრისტეს ძვირფასი სისხლით... რათა ღვთის რწმენა და სასოება ქონდეთ“ (18-21).

სიწმიდისაკენ მისწრაფების პირველი ნაყოფია ძმური სიყვარული, რადგანაც ღვთის სიტყვით აღორძინებულნი იძენენ ცოცხალი და წარუვალი ღმერთის თვისებებს (22-25).

სხვა ნაყოფია ბავშვური მორჩილება და უმანკოება. ახალშობილი ყრმების მსგავსად ქრისტიანებმა უნდა მიიღონ არა უხეში საკვები, არამედ სიტყვიერი რძე (2:1-3). მორწმუნეები მოწოდებულნი არიან ქრისტეს ეკლესიის დიდებული შენობის ცოცხალ ქვებად, ისინი წმიდა და სასურველნი უნდა იყვნენ ღვთისთვის და არ უნდა რცხვენოდეთ იესო ქრისტესი, რადგან იგია ქვაკუთხედი და ფასდაუდებელი ლოდი სიონის ეკლესიისა (4-8). ქრისტიანებმა წმიდა ცხოვრებით უნდა გაამართლონ თავიანთი რჩეულება, „რათა ყველას აუწყონ მისი სიქველე, ვინც სიბზელიდან გამოიხმო, რომ ეხილათ მისი საოცარი ნათელი“ (9-10).

თავი 1:13. „წელის მოსარტყლება“ აღებულია აღმოსავლეთის ხალხთა ჩვეულებიდან. მათ რაიმე საქმის გაკეთების წინ უნდა აეწიათ თავიანთი გრძელი და ფართო სამოსის ბოლოები და წელზე შემოერთყათ.

მუხლი 18. „მამათა მიერ მოცემული ამაო ცხოვრებისაგან“ - ამ სიტყვებში მოციქული გულისხმობს ქრისტიანობაზე მოქცეულთა უწინდელ წარმართულ ცხოვრებას. ადამიანთა მდგომარეობა მოქცევამდე შედარებულია მონობასთან. მონობიდან გამოსყიდვა შეიძლება ფასით; ამაო ცხოვრების მონობისგან ჩვენ გამოგვისყიდა უბიწო კრავის - ქრისტეს სისხლმა.

კრავი, ანუ ტარიგი, აღებულია ძველი აღთქმის დადგენილებებიდან, რომელიც მოითხოვდა მამრობითი სქესის ადამიანთა და ცხოველთა პირმშოების შეწირვას ღვთისადმი და მათი გამოსყიდვა ხდებოდა კრავით (გამოსვლ. 13:12-15; ლევ. 12:6). ახალ აღთქმაში ყოველი ქრისტიანი პირმშოა (და მათთვის შეიწირა კრავი ქრისტე; შედ. იაკ. 1:18).

მუხლი 20. ძე ღვთისა ჯერ კიდევ სამყაროს შექმნამდე იყო წინასწარ განჩინებული მამა ღმერთისგან ადამიანთა გამოსყიდად. წმიდა მამები, მოციქულთა სწავლების თანახმად (შდრ. ეფ. 1:4; 2 ტიმ. 1:9) ადამიანის შექმნამდე (დაბ. 1:26) ყოვლადწმიდა სამების ბჭობაში ხედავენ ძე ღვთისას გადაწყვეტილებას საკუთარ თავზე აიღოს ადამიანის აღდგენა.

მუხლი 21. „იწამეთ ღმერთი, მკვდრეთით რომ აღადგინა იგი (ქრისტე)“. აქ იგულისხმება იესო ქრისტეს აღდგომა კაცობრივად (შდრ. საქმ. 2:24; 5:30; 1 კორ. 15:15 და სხვ.). წმიდა იოანე ოქროპირი ამბობს: თუკი გესმის, რომ მამამ აღადგინა ძე, ნუ შეცბუნდები, თითქოს ძეს არ შეეძლო საკუთარი თავის აღდგინება. მოუსმინე რას ამბობს ქრისტე: „დაანგრეთ ეს ტაძარი და სამ დღეში აღვადგენ მას“ (იოან. 2:19); და კვლავ ლუკა ამბობს მასზე: „ცოცხლად წარუდგა თავისი ვნების შემდეგ“ (საქმ. 1:3); და კვლავ, ქრისტე მოწმობს: „შემიძლია მისი დადება და შემიძლია კვლავ დაბრუნება“ (იოან. 10:18).

„რათა ღვთის რწმენა და სასოება გქონდეთ“- ღმერთი აღადგენს იესო ქრისტეს და აძლევს მას დიდებას, რათა განამტკიცოს ქრისტეს მორწმუნეები ღვთის სასოებაში. რამდენადაც მორწმუნეებს ქრისტესთან მჭიდრო კავშირი აქვთ, როგორც ეკლესიის თავთან, მამისგან ქრისტესთვის მიცემული დიდება, გადადის მათზეც, როგორც მისი სხეულის ცოცხალ წევრებზე. ქრისტეს აღდგომა და განდიდება მორწმუნეებისთვის იმის მტკიცებულებაა, რომ ქრისტესგან დაღვრილი სისხლი მიიღო მამამ, როგორც მათი გამომსყიდველი ფასი.

მუხლი 22. „ჭეშმარიტებისადმი მორჩილებით განიწმიდეთ თქვენი სულები“- კეთილ ქცევას ანუ სიწმიდისკენ მოწოდებას თან ახლავს სულების განწმენდა ჭეშმარიტებისადმი მორჩილებით, ე.ი. ჭეშმარიტების გარდაუვლად დაცვა და მისი მოთხოვნების შესრულება. სულთა განწმენდის მიზანი და ამასთანავე საშუალება მოციქულისამებრ არის ძმური სიყვარული. გარდა ამისა, განწმენდა შესაძლებელია არა ადამიანის საკუთარი ძალებით, არამედ სული წმიდით. ძმური სიყვარულიც არა ფარისველური, არამედ მხურვალე და გულით წმიდა უნდა იყოს.

მუხლი 23. „უხრწნელი თესლის - ღვთის ცოცხალი და წარუვალი სიტყვით“- ღვთის სიტყვისგან შობა არის ქრისტეს ქადაგების მიღება რწმენით (იოან. 1:12,13). აქ ის მოყვანილია როგორც მოყვასისადმი ჭეშმარიტი და მუდმივი სიყვარულის საფუძველი. ადამიანის ხრწნადი თესლისგან შობა უნდა იყოს საფუძველი ადამიანთა შორის ურთიერთსიყვარულისა და მათი ერთ უდიდეს ოჯახად შეერთებისა. რამდენადაც ადამიანის თესლი ხრწნადი და მოკვდავია, ასევე სიყვარულიც, დაფუძნებულია მხოლოდ სისხლის მიერ ნათესაობაზე, კაცობრიობის ერთობის წარმოშობაზე, ამიტომაც არამტკიცეა და მსწრაფლწარმავალი სულიერი ნათესაობის ერთობის გარეშე. ღმერთმა ქრისტეში გვიშვილა და შეგვაერთა ერთ საუკუნო განუყოფელ ძმობად.

თავი 2:1. „მაშ, განიშორეთ ყოველგვარი უკეთურება, ყოველგვარი ზავკა, პირფერობა, შური და ყოველგვარი ავსიტყვაობა“. ეს მუხლი თითქმის სიტყვასიტყვით მეორდება იაკობის 1: 21-ში. საერთოდ ორივე მოციქულს სიტყვათა ერთნაირი გამოთქმა აქვს. ნათელია, რომ მოციქულ პეტრეს ხელში ჰქონდა იაკობის წერილები. ასევე, ქრისტეს კეთილმაუწყებლები სხვადასხვა ადგილებიდან ისწრაფოდნენ ქრისტიანეთა დახმარებას სანუგეშო და გამამხნეველ სიტყვით, როდესაც ხედავდნენ მათ უბედურ მდგომარეობას.

მუხლი 2. „სუფთა სულიერი რძე“ - ღვთის სიტყვით შობილნი უნდა იკვებებოდნენ სიტყვიერი რძით, ე.ი. იმ მადლით, რომელმაც „გაზარდა ისინი ხსნისთვის“. ახალშობილებიც ასევე რძით იკვებებიან, მაგრამ მათთვის ჯერ კიდევ ადრეა ამ რძეს შევუროთ სხვა საჭმელი. ქრისტიანი ასეთ ნარევსა და დანამატს არ საჭიროებს: მისი საკვები ყოველთვის უნდა იყოს მისაღები, სუფთა (αδιον), არაყალბი, მთლიანი, ყოველგვარი დანამატის გარეშე.

მუხლი 3. „ვინაიდან იგემეთ, რომ ტკბილია უფალი“ - სახარებაში იესო ქრისტე საკუთარ თავს უწოდებს „ცხოველ პურს, რომელიც ზეცით გარდამოხდა“ (იოან. 6:51 და

შემდგომი), რათა აჩვენოს ღვთის განუსაზღვრელი სიყვარული ადამიანებისადმი. ვინც ამ პურს შეჭამს, შეჭამს თვით უფალს - ადამიანებისადმი გამოვლენილ მადლს. მოციქული მიანიშნებს მის სიტკბოებაზე - უფლის სიკეთეზე.

მუხლი 4-8. ისაიამ (28:16: აჰა, ქვა დავდგი სიონზე საძირკვლად, ქვა გამონაცადი, ძვირფასი ქვაკუთხედი, მყარი საძირკველი) იწინასწარმეტყველა სიონში ღვთის ახალი უდიდესი ტაძრის დაფუძნება, რომლის საფუძვლად დაიდებოდა ძვირფასი ქვა. ფსალმუნთმგალობელიც (ფს. 117:22) წინასწარ გვაუწყებს ამ ქვაკუთხედის დაწუნებას მშენებლების მიერ, რადგან გამოუსადეგრად ჩათვლიდნენ. იესო ქრისტემ (ლუკ. 20:17 და სხვ.) განმარტა, ვინ არის ეს ქვაკუთხედი და აღუთქვა თავისი ეკლესიის დაარსება, რომელსაც ბქენი ჯოჯობეთისანი ვერ მოერევინა.

ეს ცხოველი ქვა არის ძე ღმერთი. მასზე, ქვაკუთხედზე, მოციქულთა და წინასწარმეტყველთა საფუძველზე, ცოცხალი ქვებისგან ე.ი. ყოვლის განმაცხოველებელი სულით აღვსილი და არა ცოდვით მკვდარი მორწმუნეებისგან უფალში შენდება სულიერი სახლი, წმიდა ტაძარი (რომ. 6:11).

რწმენა და იმედი ის საყრდენია, რომლებიც ამტკიცებს ამ ცოცხალ ქვებს ურყევ საფუძველზე - ქრისტეზე, ხოლო სიყვარული ის ძლიერი კავშირია, რომელიც აერთიანებს მათ საფუძველთანაც და ერთმანეთშიც. მოციქული პავლე იყენებს იმავე მაგალითს მორწმუნეთა ერთობის შთაგონებისთვის (ეფ. 2:12:22).

მუხლი 5. „წმიდა სამღვდელოებად“- ახალ აღთქმაში ქრისტიანები მღვდლები არიან, რომლებიც სწირავენ საკუთარ თავსა და საქმეებს ღმერთს მსხვერპლად. მოციქულ იოანეს სიტყვებით, იესო ქრისტემ მეფეებად და თავისი ღმერთისა და მამის მღვდლებად გვაქცია (გამოცხად. 1:6). საკუთრივ სამღვდელოება განსაკუთრებული, დროებითი მსახურებაა, რომელიც განკუთვნილია სამწყოს სახელმძღვანელოდ და ეკლესიისა და მისი წევრების შუამდგომლობად.

მუხლი 9. „თქვენა ხართ რჩეული მოდგმა, სამეფო სამღვდელოება, წილხვედრი ხალხი“ - ძველადღებულ ისრაელის ყველა ამ სახელწოდებას ძე ღმერთის სისხლით გამოხსნილ ქრისტიანების მიმართ აქვს დიდი მნიშვნელობა. ასე განდიდებულ ქრისტიანებს აქვთ ცხოვრების უმაღლესი დანიშნულება და მიზანი: ისწრაფონ ღვთის სრულყოფილებისაკენ (მთ. 5:6,8) და განადიდონ ეს სრულყოფილება. ნეტარი თეოდორიტე ბულგარელი წერს: ღვთის შექმნილია ყველაფერი, მაგრამ ღვთის ხვედრია მხოლოდ ის, ვინც ღირსი გახდა თავისი სათნოებით.

მოსეს საშუალებით ღმერთი უცხადებს ისრაელს: „ამიერიდან თუ შეისმენთ ჩემს სიტყვას და დაიცავთ ჩემს აღთქმას, ჩემს საკუთრებად გამოგარჩევთ ყველა ხალხისგან, რადგან ჩემია მთელი ქვეყანა. მღვდელთა სამეფოდ და წმიდა ერად მეყოლებით“ (გამოსვლ. 19:5,6). ეს არის თითქოს მღვდელთა სამეფო, რადგანაც თვით მღვდლობის არსი ღვთისადმი თავის შეწირვაა. აქ გაირჩევა, ღმერთს თავს სწირავს მთელი ერი, რომელმაც მიიღო ღვთისგან განსაკუთრებული ძღვენი, განწმენდა. ეს განწმენდა და

მღვდლობა, როგორც სამეფო ღირსება, ზუსტად ასეთი და უფრო მაღალი და უფრო სრული მნიშვნელობით ეკუთვნით ქრისტეს მორწმუნეებს, რადგანაც თავად არიან მეფე და მღვდელი. ესენი სულით გასულიერებულნი ანუ როგორც დავით მეფსალმუნე ამბობს „ღვთის წარჩინებული“ (ფს. 134:4) ადამიანები არიან. და თუკი ადამიანის უმაღლესი დანიშნულება და მისი უპირატესობა არის ღვთის ხატება დედამიწაზე, საკუთარ ცხოვრებასა და ქმედებებში საკუთარი შემოქმედის სასწაულებრივი სრულყოფილების გამოვლინება, მაშინ რჩეული ერის - ქრისტიანების - უმაღლესი დანიშნულება და უპირატესობაა, სახარების შესაბამისად, „აუწყონ ყველას ღვთის სრულყოფილება, მისი სიქველე, ვინც სიბნელიდან გამოიხმო, რომ ეხილათ საოცარი ნათელი“.

ქრისტიანული ქცევის წესები წარმართებს შორის (2:11-4:19)

ყოველგვარი ხელმწიფებისადმი მორჩილება და წყენის უდრტვინველად გადატანა

მოციქული გვაჩვენებს ქრისტიანული ცხოვრების უპირატესობასა და დანიშნულებას და სთხოვს მორწმუნეებს განუდგნენ ყველაფერ იმას, რაც ამ მიზნის მიღწევაში ხელს უშლით, განსაკუთრებით ხორციელ გულისთქმებს: მათი ცხოვრება უნდა იყოს უზადო, რომ მათი შემყურე წარმართები „ნაცვლად იმისა, რომ ბოროტმოქმედებად გასახვდნენ და დრტვინავდნენ თქვენზე, თქვენი კეთილი საქმის შემყურეთ ადიდონ ღმერთი მოხილვის დღეს“ (2:11-12).

მოციქული აქ უპირველესად ურჩევს ქრისტიანებს ხელისუფლების მორჩილებას თავისუფლად და უდრტვინველად (13-19). უკეთესია მოვითმინოთ უდანაშაულობა, ვიდრე დავისაჯოთ შეცოდებისთვის. ქრისტეც უდანაშაულოდ ევნო ჩვენთვის, დაგვიტოვა მაგალითი მოთმინებისა და თავისი ვნებით მოგვანიჭა ცოდვათაგან განკურნება (20-25).

მუხლი 11. „მწირთა და მსხემთ“ - მოციქული ეპისტოლეს დასაწყისში თავის მკითხველებს ხიზნებს უწოდებს იმ ოლქების საზოგადოებრივი მდგომარეობის გამო, სადაც ისინი ცხოვრობენ. ახლა ის ამ სიტყვას იყენებს უმაღლესი მნიშვნელობით - მოწმუნეთა ქრისტიანული რჩეულებით. მტკიცედ უნდა გვახსოვდეს, რომ „ჩვენი მოქალაქობა ცაშია“

(ფილიპ. 3:20) და „უცხოები დ ხიზნები ვართ ამ ქვეყნად“ (ებრ. 11:13). მოციქული ასე მიმართავს ქრისტიანთა მზერას მათი ცხოვრების უმაღლესი და საბოლოო მიზნისკენ.

მუხლი 12. „ადიდონ ღმერთი მოხილვის დღეს“- აქ უნდა ვიგულისხმოთ დრო, როდესაც ღმერთი გამოავლენს თავის განსაკუთრებულ წყალობას ან რისხვას ადამიანებისადმი. ასეთია, მაგალითად, ისრაელი ხალხის ეგვიპტის მონობისგან განთავისუფლების (დაბ. 50:24) და მესიის მოსვლის დღეები (ლუკ. 1:68,78; 19:44). მეორე მხრივ, დასჯის დრო - ტყვეობის პერიოდი (ისაია 10:3; იერ. 6:15; 8:12; 10:15 და მსგავსნი).

მოცემულ შემთხვევაში მოხილვის დღე ქრისტიანებისათვის არის მათი წარმართთა სამსჯავროზე გადაცემა, რომელიც ხშირად სრულდება მათთვის ტანჯვით და სიკვდილით. იმ შემთხვევაში, თუ ქრისტიანების მტრები, მათი ცხოვრების გამოკვლევის შემდეგ რწმუნდებიან მათ უდანაშაულობასა და სათნოებებში და მოექცევიან ქრისტიანობაზე, მაშინ უკვე წარმართების დღეა მოხილვის დღე. მოციქულს სურს, რომ ქრისტიანთა კეთილსათნოებითი ცხოვრება წარმართებისთვის იყოს ღვთის განდიდების მიზეზი.

მუხლი 13-16. „კაცთა ყოველგვარი ხელმწიფება“ - წმიდა წერილი ყოველთვის და ყველგან ხელისუფლებასა და კანონს ღვთის ღვთისგან დადგენილად და მოითხოვს მათ მორჩილებას. მაგრამ ეს მორჩილება უნდა იყოს თავისუფალი, არა იძულებითი და ყოველგვარი ბოროტი განზრახვისგან შეფარული.

მოციქულის მოთხოვნას განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს იუდეველი ქრისტიანებისათვის, რომლებიც როგორც თავისუფლების ძენი (იოან. 8:33) არ ემორჩილებოდნენ წარმართთა ხელისუფლებას. მოციქული ამ თავისუფლებას სხვა მნიშვნელობას ანიჭებს და მიმართავს მას კეთილი საქმისკენ (მუხლი 16).

მუხლი 20-21. „თუ სიკეთის ქმნისათვის გაწამებენ და ითმენთ, ეს კი მაღლია ღვთის წინაშე“ - სახარებაში მაცხოვარი ნეტარს უწოდებს მათ, ვინც დაითმენს გმობას, დევნას და ცრუმეტყველთა ცილისწამებას მისი სახელისათვის (მთ. 5:11). მოციქული ავრცელებს ამ ნეტარებას ყველა სიკეთის მქმნელსა და დაუმსახურებელი დევნისა და ტანჯვის დამთმენზე. ამასთანავე ამატებს: „ამისთვის ხართ ხმობილნი“. ამით ის გვაჩვენებს, რომ კეთილი საქმისთვის უსამართლოდ ტანჯვა არ არის ქრისტიანის მხოლოდ შემთხვევითი ვალდებულება, არამედ მათი მუდმივი და უსათუო მოწოდება.

მუხლი 24. „ჩვენი ცოდვები თავისი სხეულით აზიდა ძელზე“ - აქ იესო ქრისტეს სხეულში იგულისხმება მთელი ადამიანური ბუნება, რომელიც მან მიიღო და რომლითაც ივნო ჯვარზე კაცობრიობისათვის. ძველ აღთქმაში მღვდელმთავარი აღიარებდა ხალხის ცოდვებს განტევების ვაცის თავზე და გზავნიდა მას დასაკარგად ამ უკეთურებთან ერთად (ლევ. 16:21,22). ასევე აქაც, იესო ქრისტე ააქვს საკუთარი სხეულით ადამიანთა ცოდვები ჯვარზე, რათა მოაკვდინოს თავის სხეულთან ერთად ეს ცოდვები.

მუხლი 25. „დაუბრუნდით მწყემსსა და თქვენი სულების ზედამხედველს (ἐπισκοπον)“- ეს უკანასკნელი სიტყვა აღებულია მისი თავდაპირველი მნიშვნელობით.

თავად იესო ქრისტე უწოდებს საკუთარ თავს მწყემსს, ხოლო მიმდევრებს ცხვრებს (იოან. 10:11 და შემდგომი).

მეუღლეთა ქცევა

სხვადასხვა სარწმუნოების პიროვნებებს შორის მეუღლეობრივი ურთიერთობა ქრისტიანებს აძლევს საშუალებას აჩვენონ საკუთარი რწმენის უპირატესობა წარმართობისა და იუდაიზმის წინაშე. მოციქული პეტრე მიანიშნებს მეუღლეებს ამ ხელსაყრელ მდგომარეობაზე და ურჩევს მათ, უჩვენონ თავიანთი წმიდა ცხოვრება სხვებს და მოასურვონ მათ ქრისტიანობა. ქრისტიანმა ცოლებმა უნდა მოიზიდონ ქმრები თავიანთი ცხოვრებით ქრისტიანობისკენ სიტყვის გარეშე, ე.ი. ქადაგების გარეშე.

„დაე, თქვენი სამშვენიისი ნუ იქნება გარეგნული იერი: თმაწულლობა, ოქროს სამკაულები თუ მორთულ-მოკაზმული სამოსი, არამედ გულის ფარული სიწმიდე, უხრწნელი სამკაული მშვიდი და თვინიერი სულისა, რაც ესოდენ ძვირფასია ღვთის წინაშე“. თავის მხრივ ქრისტიანი ქმრებიც უნდა მოექცნენ ცოლებს კეთილგონიერად და სათუთად, პატივისცემით, როგორც სიცოცხლის მადლის თანამემკვიდრეთ.

თავი 3:2. მოციქული შთააგონებს ქრისტიანთა ცოლებს ღვთისმოშიშ და უბიწო ცხოვრებას და არა წარმართთა მსგავსს. მათი ცხოვრება არ უნდა იყოს მონა-ცოლების ცხოვრება, რომელთაც ეშინიათ ბატონი-ქმრების და ზრუნავენ უმთავრესად იმისთვის, რომ ასიამოვნონ ყველაფერში ქმრებს. არა, მათ უნდა იცხოვრონ ღვთის შიშით, წმიდად და უბიწოდ (შრდ. ეფ. 5:21-33).

მუხლი 3-4. „დაე, თქვენი სამშვენიისი ნუ იქნება გარეგნული იერი: თმაწულლობა, ოქროს სამკაულები თუ მორთულ-მოკაზმული სამოსი“ - აქ პეტრე მოციქული არ განსჯის და არ კრძალავს ქალებისთვის გარეგნულ მორთულობებს, არამედ ურჩევს, რომ ასეთი მორთულობები იყოს ქალების საქმიანობის მთავარი საგანი და ქმრის მიზიდვის უმთავრესი საშუალება.

ქალებმა მთავარი ყურადღება უნდა გაამახვილონ სულიერ თვისებებზე, მორჩილებასა და მდუმარებაზე. ეს სილამაზე უცვლელია და უმეტესწილად დაფარულია ხალხისათვის, მაგრამ შესამჩნევია ქმრისთვის და ფასეულია ღვთის წინაშე. „გულის ფარული სიწმიდე“ - მოციქული მიანიშნებს ცოლის შინაგან დაფარულ თვისებებს: მდუმარებას, ყბედობის საპირისპიროდ, რომელიც თვისობრივია უმეტეს წილად ქალებისთვის და რომელსაც მოციქულიც განსჯის (1 ტიმ. 5:13), და თვინიერებას.

მუხლი 6. მოციქული პეტრე ეპისტოლეს მკითხველებს უწოდებს სარას შვილებს - არა მხოლოდ იუდეველებს, რომლებიც სარასგან წარმოიშვნენ, არამედ ქრისტიანებსაც, რომლებიც რწმენით გახდნენ აბრაამის შვილები (გალ. 4:31).

მუხლი 7. მოციქული ყურადღებას აქცევს მამაკაცებთან შედარებით ქალთა სქესის როგორც ფიზიკურ, ისე სულიერ სისუსტეს და ურჩევს ქმრებს მოექცნენ ცოლებს სათუთად, ბოროტად არ გამოიყენონ ძალაუფლება და არ გადაუხვიონ წმიდა ცხოვრების წესს (1 თეს. 4:3-5). ქრისტიანი ქმრის ქცევა თავისი ცოლის მიმართ იმ უმაღლეს შეხედულებაზე უნდა იყოს დაფუძნებული, რომ ის ღვთის სულის ისეთივე ტაძარი და ჭურჭელია, როგორც თავად, რადგანაც ღვთის სასუფეველში არ არის არც მამაკაცება და არც დედაკაცება (გალ. 3:28). ყველა მადლიანი ცხოვრების მემკვიდრეები ვართ და ცოლებსაც, როგორც მემკვიდრეებს, ქმრებმა პატივი უნდა სცენ მამაკაცთა თანაბრად. საუკეთესო მტკიცებულება მეუღლეთა ურთიერთპატივისცემისა უნდა იყოს საერთო ოჯახური ღოცვა.

სათნოებებისა და მოთმინების აღსრულების რჩევა იესო ქრისტეს მაგალითით

მოციქული ქცევის კერძო დარიგებებიდან გადადის საყოველთაო ქცევის წესებზე. ძმათმოყვარეობა, მოწყალება, სიმშვიდე, შურისუძიებლობა, მტერთა სიყვარული, ენის მოთვინიერება და ბოროტისგან განდგომა - უმთავრესი სათნოებებია, რომლებსაც გვთავაზობს მოციქული (3:8-13).

მაგრამ, მკითხველთა მდგომარეობის შესაბამისად, მოციქული განსაკუთრებით ურჩევს ქრისტიანებს „დევნის დროს მოთმინებას და მზადყოფნას, რომ თვინიერად და მოწიწებით მოუგონ ყველას, ვინც თხოვს მათი სასოების ახსნას“ (14-17). ამ სასოების, სათნოებებისა და მოთმინების მაგალითია მართალი ქრისტეს მაცხოვრებელი ვნება არამართალთათვის და მისი უკიდურესი შემწყნარებლობა ცოდვილებისადმი. იესო ამის გამო სულით ჩავიდა ჯოჯოხეთში სინანულის ქადაგებით, რათა მოექცია ისინიც კი, ვისაც არ სურდა მოესმინა ნოესათვის და მოკვდა წარღვნისას (18-20). რამდენადაც ნოე წარღვნის დროს თავისი ოჯახით გადარჩა, ისევე გადაგვარჩენს ნათლისღება, რომლის დროსაც ვდებთ კეთილი საქმეების აღთქმას და დარწმუნებული ვართ ქრისტეს აღდგომაში (21-22).

მუხლი 15. „ადიდეთ ღმერთი თქვენი სხეულით და თქვენი სულით“ (1 კორ. 6:20) (გულით, შინაგანად), მაგრამ რას ნიშნავს „უფალი ქრისტე წმიდა-ყავით თქვენს

გულში“? ღმერთი, უწმიდესი და უსუფთავესი არსებაა, თავად არის სიწმიდისა და კურთხევის წყარო ყველასი და ყველაფრისა, ამიტომაც არავინ და არავითარი სიწმიდე არ აღემატება მის სიწმიდეს. შესაბამისად, უფლის წმიდა ყოფას ჩვენს გულებში განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს. უფლის წმიდა ყოფა ღმერთის ჩვენ გულებში მუდმივი ყოფნაა, მისი უწმიდესი არსების განუწყვეტელი გრძნობაა, მასზე მოწიწებით ფიქრია და მისი წმიდა სახელის წარმოთქმა.

ღმერთის წმიდა ყოფა გულებში ნიშნავს ჩვენი გულების უწმიდესი ღვთის ტაძრად გარდაქცევას, ისე, რომ ის დაემკვიდროს და იცხოვროს მასში, რომ ის იყოს ჩვენი გულების უდიდესი სიწმიდე, რომელსაც ვერ შებილწავს და ვერ შეეხება ვერანაირი უწმიდური აზრი, ვერავითარი ცოდვა. მაშინ ადამიანი ჭეშამრიტად შეუერთდება წმიდა არსებას - ღმერთს, ეზიარება მის სიწმიდეს. ვინც განადიდებს ღმერთს, ის შინაგანად ეზიარება მის დიდებულებას. ვისშიც ღვთის დიდებულების ჭკრეტა ემსახურება თვით განმჭკრეტელის განდიდებას (გამოსვლ.34:29), ასევე გულში ღვთის წმიდაყოფა გვამცნებს ადამიანის გულის სიწმიდეს.

„მარადჟამ მზად იყავით, რომ თვინიერად და მოწიწებით მიუგოთ ყველას (πρὸς πάντας), ვინცა გთხოვთ თქვენი სასოების ახსნას“. მოციქულთა დროს ქრისტიანთა მდგომარეობა იუდეველებსა და გვაროვნული რელიგიის მიმდევრებს შორის წარმოშობს მრავალ კითხვას ქრისტიანთა სასოებაზე. ქრისტიანები მზად არიან მამაცურად გადაიტანონ ყველაფერი თავიანთი სარწმუნოების გამო და სიცოცხლეს კი გასწირონ მისთვის, რის გამოც ნაციონალური და იუდეური ხელისუფლება გაოცებული ითხოვს, მათი აზრით, ამ უსაფუძვლო მიზეზის ახსნას. ქრისტიანებმა უნდა აუხსნან მათ, რომ სიკვდილისათვის მზადყოფნა არ არის სიგიჟე, არამედ მას აქვს მტკიცე საფუძველი ქრისტეს აღთქმაში. სხვა მხრივ, ქრისტიანთა სათნოებით ცხოვრება და ტანჯვის უგულვებელყოფა განაწყობს ურწმუნოებს ქრისტიანობის მისაღებად. საჭიროა ქრისტიანული რწმენის სასოების ახსნა. მოციქულის რჩევა - მზადყოფნა საპასუხოდ - ნიშნავს ქრისტეს ვნებებისადმი და მისი ქადაგების გასავრცელებლად მოწოდებას.

მუხლი 18. უსამართლოდ ვნების მაგალითად მოციქულ პეტრეს მოჰყავს იესო ქრისტე; მართალი ჩვენთვის, შეცდომილთათვის ივნო, რათა მიეყვანა ადამიანები ღმერთთან, ე.ი. შეერიგებინა მასთან. იგი ხორციით მოკვდა, ხოლო სული, რომელიც სიკვდილისას მიაბარა მამა ღმერთს (ლუკ. 23:46), ცოცხალია და ცხოველსმყოფელი, შეუძლია აღადგინოს საკუთარი სხეული, როგორც მოციქული პავლე ბრძანებს: „მისმა სულმა მკვდრეთით აღადგინა იესო“ (რომ. 8:11). უფლის სული არასდროს განშორებია იესო ქრისტეს ადამიანურ ბუნებას, არამედ მუდამ მასში განისვენებს.

მუხლი 19-20. „რომლითაც (იგივე სული) მივიდა საპყრობილეში მყოფ სულებთან და უქადაგა მათაც. გაკერპებულნი რომ ურჩობდნენ ჯერ კიდევ მაშინ, როცა ნოეს დროს მოელოდნენ ღვთის სულგრძელობას, ვიდრე იგებოდა კიდობანი, რომლითაც ცოტა, ესე იგი, მხოლოდ რვა სული გადაურჩა წარღვნას“ - მოცემული სიტყვები შეიცავს

ძალიან მნიშვნელოვან სწავლებას იესო ქრისტეს ჯოჯოხეთში შთასვლაზე სიკვდილის შემდეგ, აღდგომამდე.

ამ სწავლებაზე გარკვევით საუბრობს მხოლოდ მოციქული პეტრე, რომელიც სვამს მრავალ ძნელად ასახსნელ კითხვას, კერძოდ:

- ა) რითი და როგორ ჩავიდა იესო ქრისტე ჯოჯოხეთში;
- ბ) ჯოჯოხეთში თუ სხვა ადგილას;
- გ) ვის და რა მიზნით უქადაგა ჯოჯოხეთში?

ა) თითქმის ყველა განმმარტებელი თანხმდება, რომ გამოთქმა „რომლითაც“ (εν ᾧ) მიეკუთვნება სულს (πνευματι) (მუხლი 18); მაგრამ განსხვავდება აზრები, რომელი სული იგულისხმება: ადამიანური სული (ე.ი. ქრისტეს) თუ ღვთის სული.

თუ მე-18 მუხლს დავეყრდნობით, რომელშიც წარმოდგენილია ხორცი და სული საპირისპირო მდგომარეობით, აქ უნდა მოვიაზროთ იესო ქრისტეს სული და არა ღვთის სული, რადგან იესო ქრისტეს ჯოჯოხეთში შთასვლა ღვთის სულით და არა საკუთარი სულით, იქნებოდა საკუთრივ სული წმიდის და არა ძე ღმერთის შთასვლა ჯოჯოხეთში. საეკლესიო საგალობლებში ზუსტად ასეა გამოხატული: „საფლავად ხორციტა შეჰხვედ, ხოლო ჯოჯოხეთს სულითა ვითარცა ღმერთი და სამოთხეს ავაზაკის თანა, და საყდართა მამისა და სულისა თანა განუშორებელ იყავ, ქრისტე, რომელი ყოველსავე ადავსებ გარეშემოუწერელო, უფალო, დიდება შენდა“ (პასექის ჟამნების ტროპარი).

ბ) მოციქულთან იესო ქრისტეს შთასვლის ადგილი იწოდება φυλακη, carcer სულთა საპყრობილედ. ამ გამოთქმის იმავე ეპისტოლეს სხვა ადგილებთან შედარებით (4:6) ჩანს, რომ აქ იგულისხმება მკვდართა სამეფო, აδηζ, ებრაულად შეოლი, რომელშიც ხვდებოდა ქრისტეს მოსვლამდე ყველა ადამიანი - ბოროტიც და მართალიც. ამასთანავე უნდა შევნიშნოთ, რომ კათოლიკე მწერლები თვით ჯოჯოხეთს ყოფენ ორ ნაწილად - მამათა წიაღი და გეენა, ანუ ეშმაკისა და ბოროტ სულების და ადამიანების სატანჯველი ადგილი. ისინი მაცხოვრის იგავის საფუძველზე (ლუკ 16:23,26) ხედავენ მათ შორის დიდ უფსკრულს, თითქოს მისი გადალახვის საჭიროებას თავად იესო ქრისტეც არ თვლიდა და იგი შთავიდა მხოლოდ ჯოჯოხეთის კარებთან, ანუ მამათა წიაღში. მაგრამ ასეთი მოსაზრება ეწინააღმდეგება მოციქულის მკაფიო მინიშნებას, რომ იესო ქრისტე შთავიდა ჯოჯოხეთში.

წმიდა წერილის საფუძველზე, ეკლესიის რწმენით ძე ღვთისა ჩავიდა ჯოჯოხეთში, რათა დაამარცხოს ეშმაკი და დაამხოს მისი სამეფო საფუძვლიანად. ხოლო იქიდან გაათავისუფლოს ყველა ტყვე, რომელთაც ჰქონდა მაცხოვრის მოლოდინის რწმენა, განურჩევლად ბოროტისა და მართლისა. ამას კი ქრისტე ვერ შეძლებდა, თუკი ის შთავიდოდა მხოლოდ ჯოჯოხეთის კარებთან, მამათა წიაღში.

საეკლესიო საგალობლები ზუსტად ასე წარმოადგენენ იესო ქრისტეს შთასვლას ჯოჯოხეთში:

პასექის კანონის მეექვსე გალობის ირმოსი გვაუწყებს: „შთახედ შენ, ქუესკნელთა ქეუშე ქუაყანისათა, და შეჰმუსრენ მოქლომნი საუკუნოდ პერობილთა შებორკილებულთანი და სამ-დღე მკუდარი, ვითარ აღსდევ საფლავით“

მეცხრე გალობის ირმოსის ჩასართავი ასეთია: „დღეს მეუფემან წარმოსტყვენა ჯოჯოხეთი, და აღადგინა კრულნი, რომელნი საუკუნითგან ბოროტად პერობილ იყუნეს მას შინა“.

მეზუთე გალობის ტროპარია: „უზომო იგი მოწყალება რა შენი, ჯოჯოხეთისა კრულთა რაჟამს იხილეს, ნათლად ისწრაფეს ქრისტე, ფერხითა მოხარულითა, ტყუელვიდეს პასქად საუკუნოდ“.

მეშვიდე გალობის ტროპარია: „სიკუდილითა სიკუდილისა შემუსრუასა ჯოჯოხეთისასა დღეს ვდღესასწაულობთ, დასაბამსა და მიზეზსა ახლისა ცხოვრებისასა უგალობთ, მხოლოსა კურთხეულსა, ღმერთსა მამათასა და ზესთა აღმატებულსა“.

ასე საზეიმოდ გალობს მართლმადიდებელი ეკლესია ქრისტეს აღდგომის დღეს.

გ). ქრისტე უქადაგებს ჯოჯოხეთში ადამიანებს, რომელთაც ეწოდებათ სულები, πνεύματα. იმავე ეპისტოლეში მოციქული მათ „მკვდრებს“ უწოდებს (4:6), რაც მკვეთრად განასხვავებს მათ ბოროტ სულთაგან: „გაკერპებულნი რომ ურჩობდნენ ჯერ კიდევ მაშინ, როცა ნოეს დროს მოელოდნენ ღვთის სულგრძელობას, ვიდრე იგებოდა კიდობანი“. წმიდა იუსტინე ფილოსოფოსი¹⁵⁶, წმიდა კლიმენტი ალექსანდრიელი¹⁵⁷, წმიდა ეპიფანე¹⁵⁸ ფიქრობენ, რომ იესო ქრისტე შთავიდა ჯოჯოხეთში თავისი მოსვლის საქადაგებლად წარმართებისა და უპირველესად ფილოსოფოსებისათვის; მათ „შეიცნეს ღმერთი, მაგრამ არ ადიდეს, როგორც ღმერთი, და არც მადლი შესწირეს არამედ ამაონი იქმნენ თვიანთი ზრახვით და დაბნელდა მათი უგონო გული“ (რომ. 1:21). ჯოჯოხეთში კი მათ ირწმუნეს იქ ჩასული მესია და ცხოვდნენ.

ნეტარი ავგუსტინე¹⁵⁹ და წმიდა იოანე დამასკელი¹⁶⁰ თვლიან, რომ ქრისტე ჩავიდა ჯოჯოხეთში, რათა გაეთავისუფლებინა იქ მყოფი, მისი ქადაგების მიმღები ყველა ტანჯული. ორიგენე¹⁶¹ ამტკიცებს იმავე მოსაზრებას და ჯოჯოხეთში მყოფად თვლის იოანე ნათლისმცემელს (ნათლისმცემლის ტროპარი, 7 იანვარი¹⁶²), ფერისცვალების შემდეგ მოსესა და ილიას¹⁶³.

¹⁵⁶ Apolog. 2, p. 83

¹⁵⁷ Strom. Lib. 6, p. 637

¹⁵⁸ Heares. 46

¹⁵⁹ De Genes. Ad litter. L.12, c. 33

¹⁶⁰ De fide orthod. 4:9

¹⁶¹ C. cels.2, p. 438

¹⁶² „ხსენაბა მართლისა ქებით აღესრულების, ხოლო შენდა კმა არს წამება უფლისა წინამორბედო, რამეთუ ჭეშმარიტად გამოსჩნდი უდიდებულეს წინასწარმეტყველთაცა, და რამეთუ წყალთა შინა ღირს იქმენ ნათლისცემად მისსა, რომლისა იგი უდაბნოს ჰქადაგებდი და სიხარულით იღუაწე ჭეშმარიტებისათვის, რომელმან ახარე მყოფთა

არსებობენ ისეთი განმმარტებლებიც, რომლებიც ვარაუდობენ, რომ ქრისტემ ჯოჯოხეთიდან ამოიყვანა არა მხოლოდ მისი მორწმუნეები, არამედ ყველა იქ მყოფი.

შეცდომა იქნება ვიფიქროთ, რომ ჯოჯოხეთში მყოფი ყველა მკვდარი სული ამოიყვანა იესო ქრისტემ, რადგანაც ის ჯოჯოხეთში ჩავიდა ცოდვილთათვის საქადაგებლად.

სხვა მხრივ, არ შეიძლება იმის დაშვებაც, რომ ძე ღმერთის ქადაგება უმოქმედოდ დარჩა; მხოლოდ იმიტომ, რომ სიკვდილის შემდეგ არ შეიძლება სინანული და ჯოჯოხეთში არ არსებობს არც აღსარება (ფს. 6:6), არც მოქცევა.

ჯოჯოხეთში ნამდვილად არ არსებობს სინანული, მაგრამ მხოლოდ იმიტომ, რომ იქ არ არის ქადაგება; ძე ღმერთმა ჯოჯოხეთში ჩასვლისას იქადაგა, რაც ნიშნავს იქ მყოფ ტყვეთა სინანულის შესაძლებლობას და მოქცევას. სხვანაირად რა საჭირო იყო იქ ქადაგება, სადაც ქადაგება ვერანაირ შედეგს ვერ გამოიღებდა. თავად იესო ქრისტეს არ შეიძლება მივაწეროთ ეშმაკზე სრული გამარჯვება, თუკი მან არ დაარღვია მისი სამეფო და არ გაათავისუფლა ტყვეები მისი ბორკილებისგან.

ძე ღვთისას ამ გამოცხადების არაჩვეულებრიობა და ერთობა, ეშმაკსა და სიკვდილზე სრული გამარჯვება და ცხონების ქადაგება, რა თქმა უნდა, განაწყობდა ყველაზე უმძიმეს ცოდვილებს სინანულისკენ და აიძულებდა მოედრიკათ ქედი ჯოჯოხეთის მძლეველის წინაშე. ეს მტკიცდება შემდეგით: მოციქული იესო ქრისტეს ქადაგებას უწოდებს „ხარებას“ (4:6); იესო ქრისტემ უქადაგა ცხონება იმ ცოდვილებს, რომლებიც ოდესღაც შეეწინააღმდეგენ წარღვნის დროს ღვთის მრავალმოთმინებას და დაიღუპნენ; მაგრამ შესაძლოა, სიკვდილის წინ გამოავლინეს ღვთის წინაშე ჭეშამრიტი სინანული.

ეს არ გამორიცხავს ვარაუდს, რომ როგორც ღმერთკაცის დედამიწაზე ქადაგებას ეწინააღმდეგებოდნენ ურწმუნოები, ასევე ჯოჯოხეთშიც არსებობენ დაღუპვის ძენი, სასოწარკვეთილნი და მაგინებელნი. ისინი დარჩნენ ურწმუნოებად და შეუანებლად და არ სთხოვეს ქრისტეს ჯოჯოხეთიდან გათავისუფლება. ასეთები დარჩნენ ჯოჯოხეთში, ბოროტ სულებთან ერთად, საუკუნო ბორკილებით შეკრულნი, განკითხვის დიად დღისთვის (იუდ. 1:6).

რჩება საკითხი, რატომ საუბრობს მოციქული პეტრე მხოლოდ და მხოლოდ წარღვნამდელ სამყაროზე, თითქოს დაავიწყდა წარღვნის შემდგომი სხვა ცოდვილები.

ეს მოჩვენებითი უცნაურობა რომ ავხსნათ, ყურადღება უნდა მივაქციოთ მოციქულ პეტრეს მიერ სამყაროს ორ ნაწილად გაყოფას: პირველი წარღვნით დასრულებული და ახლანდელი, რომელსაც ცეცხლისთვის ინახავს (2 პეტრ. 2:5; 3:6,7).

ჯოჯოხეთისათა, ღმერთი ხორციტა გამოჩინებული და აღმზმველი ცოდვათა სოფლისათა, რომელი მოგვანიჭებს ჩვენ დიდსა წყალობასა“.

¹⁶³ Orig. hom. 4 in Luc., Comm. In I Reg. et in Matth.12

მოციქული წარღვნის შემდგომ ადამიანებს ერთ სამყაროდ აერთიანებს, რომელიც ჯერ კიდევ აგრძელებს თავის არსებობას; ადამიანთა მცირე რაოდენობამ - იესო ქრისტეს თანამედროვეებმა და მოციქულებმა თვით მაცხოვრისაგან ისმინეს ქადაგება ცხოვნებაზე, ხოლო ქრისტეს მოსვლამდე იგი მოისმინეს იმავე ქრისტეს სულით წინასწარმეტყველთაგან.

პირველ სამყაროს მიეკუთვნებიან წარღვნამდე მყოფი ადამიანები. ქრისტესგან ათასწლეულებით დაშორებული ეს სამყაროც არ დარჩა ქადაგების გარეშე. იესო ქრისტე ჯოჯოხეთში ჩავიდა იმისთვის, რომ ექადაგა თავისი მოსვლა. მოციქული საუბრობს ცხოვნების ქადაგების საყოველთაოებაზე და მის გავრცელებაზე წარღვნამდელ ადამიანებშიც.

მუხლი 21. „ეს იყო ხატება ნათლისღებისა, რაც ამჟამად გიხსნით“ - რათა გავიგოთ, როგორ გამოსახავს წარღვნის წყალი ნათლისღების წყლის წინასახეს, რომელიც იხსნის ქრისტიანებს, ყურადღება უნდა მოვაქციოთ შემდეგს: პირველმა წყალმა დაფარა პირველი, ურწმუნო, ცოდვილი კაცობრიობა; წარღვნა, ამავე დროს, ნოესთვის არის ღვთის განგებულებისა და ალთქმის შექმარიტებაში დარწმუნება, მან მოუტანა ნოეს ახალი, უკეთესი სამყარო და გახადა მისი ფუძემდებელი. შეიძლება ითქვას, რომ ნოე მოინათლა წარღვნის წყალში ახალი ცხოვრებისათვის.

მოციქული პავლე (1კორ. 10:1,2) ანიჭებს მსგავს სახეს მეწამულ ზღვას, რომელშიც ისრაელი ერი გავიდა. იგივე მოციქული სხვაგან განმარტავს ნათლისღებას: „ან იქნებ არ იცით, რომ ვინც მოვინათლეთ იესო ქრისტეს მიერ, მის სიკვდილში მოვინათლენით? მასთან ერთადვე დავიმარხეთ სიკვდილში ნათლისღებით, რათა როგორც ქრისტე აღდგა მკვდრეთით მამის დიდებით, ჩვენც ასევე ვიარებოდეთ ახალ სიცოცხლეში. რადგან თუ სიკვდილის მსგავსებით მასთან თანაშეზრდილნი ვართ, აღდგომითაც მავემსგავსებით“ (რომ. 6:3-5).

შეგონება საკუთარი ცხოვრებით ღვთის განდიდებაზე

მოციქული მიანიშნებს იესო ქრისტეში უსამართლოდ ვნებულის მაგალითს და მოუწოდებს ქრისტიანებს დაუტეონ უწინდელი ცოდვილი ცხოვრება, „წარმართთა მსგავსი, უწმინდური, ბილწი გულისთქმები, მემთვრალეობა, ნაყროვანება, განცხრომა და უკეთური კერპთმსახურება“

(4:1-4). ქრისტიანებს არ უნდა ეშინოდეთ დევნის, რადგან ახლოა ყოვლის აღსასრული.

წარმართთათვის დგება სამსჯავრო, ქრისტიანებისთვის კი - ტანჯვათა დასასრული. ქრისტიანები ფხიზლად უნდა ელოდონ ამ დასასრულს, შეინარჩუნონ ერთმანეთის სიყვარული, კეთილი საქმეები ღვთის სადიდებელად (4: 5-11).

მუხლი 1. „თქვენც აღიჭურვეთ იმავე აზრით“, ე.ი. განეწყეთ ისეთივე ვნებისთვის, როგორითაც ქრისტე იტანჯებოდა სხვებისთვის. ის ივნო უსამართლოდ, მორჩილებით, მოთმინებით - და ქრისტიანებიც ამასვე უნდა გრძნობდნენ, რომ მისი საშუალებით გაიმარჯვონ ცოდვაზე, როგორც გაიმარჯვა იესო ქრისტემ სიკვდილისა და ეშმაკზე, ვინაიდან ხორციელად ვნებული აღარა სცოდავს.

აქ იგულისხმება ტანჯვა რწმენისთვის, ქრისტესთვის, ვინაიდან ამ ტანჯვებით აღწევს ადამიანი ღვთის ნებით ღვთივსათანო, წმიდა ცხოვრებას. ცნობილია, რომ ჩვეულებრივი ცხოვრებისეული ტანჯვისას ადამიანი ხშირად მიეცემა სევდას, დრტვინვას, სასოწარკვეთილებას, ხოლო ამ ტანჯვის დამთავრებისას ის უბრუნდება უწინდელ ცოდვილ ცხოვრებას. ამიტომაც ასეთ ადამიანზე არ შეიძლება ითქვას, რომ აღარ სცოდავს.

მუხლი 6. მოციქული მიაწვდის იესო ქრისტეს მიერ ჯოჯოხეთში მკვდრებისთვის ქადაგების მიზეზს. ესაა - იესო ქრისტეს განკითხვა ცოცხალთა და მკვდართა. „ხორციტ განკითხულიყვნენ, როგორც კაცნი, და სულით ეცოცხლათ, როგორც ღმერთს“ - ეს სიტყვები, ალბათ, მიემართება იმ გარდაცვლილებს, რომელთაც ექადაგათ (3:19). ისინი თავიანთი ხორციელი ცხოვრებისათვის, როგორც ადამიანები, განიკითხნენ წარღვნისას. მაგრამ არა უშუდეგოდ, რადგან ღვთის მრავალმოწყალება ელოდა მათ მოქცევას: ხორციტ დაიხორცნენ, მაგრამ მოემზადნენ ღმერთში სულით ცხოვრებისათვის.

მუხლი 7. ახლო აღსასრული სამყაროს აღსასრულია, თუმცაღა მოციქულთა დროიდან აღსასრულამდე გაივლის ათასწლეულები (2 პეტრ. 3:8). ამ აღსასრულს დაგვაახლოებს ჩენი სიკვდილი.

მუხლი 8. „სიყვარული ფარავს ცოდვათა სიმრავლეს“- მოციქული ეყრდნობა ბრძენ სოლომონს (იგავ. 10:12) და იმეორებს მოციქულ იაკობის სიტყვებს (5:20), „რომ ცოდვილის მოქცევა მცდარი გზიდან სიკვდილისაგან იხსნის სულს და დაჩრდილავს უთვალავ ცოდვას“.

მუხლი 11. „თუ ლაპარაკობს ვინმე, ღვთის სიტყვისამებრ ილაპარაკოს“- ეს სიტყვები მიმართულია ეკლესიის მასწავლებლისადმი. „თუ მსახურებს (διακονει) ვინმე, ღვთის მიერ ბოძებული ძალით იმსახუროს“ - მიეკუთვნება დიაკონის ვალდებულებას (საქმ. 6:1 და შემდგომი) და ასევე ეკლესიაში ყოველწარმო მსახურებას.

ტანჯვის მნიშვნელობა ქრისტიანისათვის

მოციქული ასრულებს ეპისტოლეს წინა თავს ღვთისა და იესო ქრისტეს განდიდებით და ისევ უბრუნდება ქრისტიანთა შეგონებას. მათ უნდა გადაიტანონ ტანჯვა იმ მოსაზრებით, რომ ისინი მონაწილეობენ ქრისტეს ტანჯვაში და ამის საშუალებით ხდებიან მისი დიდების თანამონაწილენი. წარმართთა ბოროტმეტყველებამ კიდევ უფრო უნდა გაზარდოს მათი დიდება (4:12-14).

თუ ვინმე იტანჯება, როგორც ქრისტიანი, არ უნდა რცხვენოდეს დასჯის, არამედ ადიდოს ღმერთი ამის გამო. მან უნდა აღიაროს თავისი ტანჯვა ღვთის სამართლიან სასჯელად და მადლობდეს ღმერთს ამ წყალობისათვის. ღვთის სახარების მოწინააღმდეგეებს მძიმე სასჯელი ელით (15-19).

მუხლი 12. „ცეცხლოვანი განსაცდელი“ - წმიდა წერილში რწმენისა და სათნოებების გამოცდა განსაცდელით ხშირად შედარებულია ლითონის ცეცხლში წრთობასთან (შდრ. 1 პეტრ. 1:7; ფს. 65:10; იეზ. 22:22).

მუხლი 15. „სხვის საქმეში ჩარევა“ - ეს სიტყვა მხოლოდ ერთხელ გვხვდება ახალ აღთქმაში და ამიტომაც სხვადასხვანაირად გაიგება: საზოგადოებრივი სიმშვიდის დარღვევა, ან სხვის საქმეში ჩარევა, სხვისი ცოდვების განკითხვა. ამ სიტყვების საერთო მნიშვნელობა ასეთია: ქრისტიანებმა არ უნდა მოიწიონ საკუთარ თავზე უბედურებები დანაშაულის ჩადენით.

მუხლი 16. „როგორც ქრისტიანი, ნუ დაირცხვენს“ - ფიქრობენ, რომ თავდაპირველად მორწმუნეებს სახელი „ქრისტიანი“ იუდეველებმა და წარმართებმა უწოდეს ჯვარცმულ ქრისტესადმი მათი რწმენის დასაცინად. ამიტომაც მრავალი იუდეველ ქრისტიანს რცხვენოდა ქრისტიანის სახელი. მოციქული ურჩევს მათ ამ სახელის კი არ შერცხვეთ, არამედ დანაშაულებრივი საქმეებისა. მახარებელ ლუკას მოწმობით (საქმ. 11:26) იესო ქრისტეს მიმდევრებს პირველად ეწოდათ ქრისტიანები ანტიოქიაში დაახლოებით 43 წელს, ხოლო მოციქულ პეტრეს ეპისტოლედან ჩანს, რომ ჯერ კიდევ ამ დროისათვის (დაახლ. 63-64) ზოგიერთ ქრისტიანს რცხვენოდა ამ სახელისა. მაშასადამე, თავდაპირველად მორწმუნეებს შორის ეს სახელი ძალიან ნელა ვრცელდებოდა. მათ სხვა სახელსაც უწოდებენ, მაგ. ნაზორეველთა ერესს (საქმ. 24:5).

მუხლი 17. „ღვთის სახლიდან დაიწყოს განკითხვა“. ეს არ არის იერუსალიმის ტაძრის განკითხვა და არც თვით იერუსალიმის დანგრევა, ვინაიდან ეს სასჯელი არ

შეხება ქრისტიანებს. აქ იგულისხმება თვით ქრისტეს ეკლესიის სასჯელი, დევნა და ტანჯვა, რომელიც უნდა წვეოდა ქრისტიანებს. მოციქული მიანიშნებს ტანჯვის აუცილებლობაზე თვით მართალთათვის მათი ზნეობრივი განწმენდის მიზნით.

მუხლი 18. სასჯელი მოელის ყველას თვით უფლის ტაძარსაც (ე.ი. ქრისტიანებს) - ამბობს მოციქული და უმატებს სოლომონ ბრძენის სიტყვებს: „თუკი მართალი ძლივსა ცხონდება, უკეთური და ცოდვილი სადღა იყოს?“ (სიბრძნ. 11:31). აქ მოციქული მოუწოდებს ქრისტიანებს კეთილი საქმეებისკენ და ასევე ანუგეშებს უდანაშაულოდ ტანჯულებსაც.

ქრისტიანის ქცევის წესი ეკლესიაში

(5:1-11)

ხუცესთა (მოდვრების) დარიგება - საზოგადო ქცევის წესების შემდეგ მოციქული გადადის ქრისტიანთა საკუთარ საზოგადოებაში ქცევის წესებზე. აქ პირველ ადგილზე არიან ეკლესიის ხუცეები. პეტრე მოციქული, როგორც ქრისტეს სამწყსოს ხუცესი და იესოს ვნებათა მოწმე, სთხოვს მოძღვრებს აღასრულონ თავიანთი ვალდებულებები გულმოდგინებით, უანგაროდ, არაძალდატანებით და ამისთვის ელოდნენ დიდების უქკნობ გვირგვინს მწყემსმთავრისაგან (1-4).

მუხლი 1. ხუცეები - *πρεσβυτεροις*, *seni res-* არა მხოლოდ ასაკითა და პატივით უხუცესებია, როგორც ამას თვით სიტყვის პირდაპირი მნიშვნელობა გვაფიქრებინებს, არამედ თანამდებობით უფროსი ხუცეები, საკუთრივ ეპისკოპოსები (ტიტ. 1:5,7; ფილიპ. 1:1; საქმ. 20:17-18). ვინაიდან მომდევნო მუხლში (მუხლ. 2) მოციქული მათ ასე მიმართავს: მწყემსეთ (*ἐπισκοποις*) თქვენთვის მონდობილი ღვთის სამწყსო. ამ მნიშვნელობით მოციქული საკუთარ თავსაც თანახუცესს - *συνπρεσβυτερις* - უწოდებს, როგორც იოანე (2 პეტრ. 1:1; 3 პეტრ. 1:1). მოწმე - *μαρτυς* არა მხოლოდ მხილველი, როგორც საკუთარ თავს უწოდებს ფერიცვალებისას (2 პეტრ. 1:16), არამედ როგორც მქადაგებელი (საქმ. 1:8), როგორც ქრისტეს ვნებათა და დიდების მონაწილე (*κοινωνος*). მომდევნო საუკუნეებში სიტყვა - *μαρτυς* - როგორც ცნობილია, გახდა მოწამის ტოლმალოვანი, რომელმაც თავისი ტანჯვით დაამოწმა ქრისტესადმი თავისი რწმენა.

მუხლი 3. „ნუ ეუფლებით ღვთის სამკვიდრებელს (*ταυ κληρον*)“ - აქ არ იგულისხმება ერი, სამწყსო, ან ღვთის სამკვიდრებელი პირდაპირი მნიშვნელობით (*κληρονομια*), რადგანაც ეს სიტყვა წინადადების ბოლოს გვხვდება (*νεμερεισιν*). მომდევნო

მუხლში მოციქული მათ „უმრწმესთ“ (σμερτοι) უწოდებს. თუკი პრესვიტერების ქვეშ ეპისკოპოსები უნდა ვიგულისხმოთ, მაშინ კლირიკოსები ეპისკოპოსების თანაშემწე მღვდლები, დიაკვნები და უძველესი კლიროსის სხვა წევრები არიან: წინასწარმეტყველები, მასწავლებლები, განმარტებები, სასწაულთმოქმედები და სხვ. (1 კორ. 12:28-30; საქმ. 13:1).

სახელი κληρικ – წილი აღებულია ამ ადამიანთა უფლისადმი მიძღვნის გამო, როგორც საუბარია ძველ აღთქმისეულ სამღვდელოებაზე (რიცხვთ. 18:20; მეორ. რჯ. 10:9). ახალ აღთქმაში ეს სახელწოდება მიესადაგება საეკლესიო მსახურებს, რადგანაც მათი არჩევა ხდებოდა წილისყრით (საქმ. 1:25,26). მრავლობითი რიცხვი - κληρικ - მიანიშნებს ყოველ ეპისკოპოსთან არსებულ ცალკეულ საეკლესიო მსახურებს (ძველ ქართულში გვხვდება სიტყვა - მწე, მთარგმნელის შენიშვნა).

მუხლი 4. „მწყემსმთავარი“, αρχιεπισκοπος. იესო ქრისტე თავად უწოდებს საკუთარ თავს მწყემსს (იოან. 10:11). მოციქული მას პრესვიტერ-მწყემსებისგან განსხვავებით უწოდებს მწყემსმთავარს.

„უჭკნობი გვირგვინი“ - ფრაზა აღებულია ბერძნული ან რომაული სინამდვილისაგან, რომელთა მეომრები შეჯიბრებებში იღებდნენ უჭკნობი ყვავილების ან ხის ტოტების გვირგვინს.

საყოველთაო ქცევის წესები

მოციქული არიგებს ქრისტიანებს: „ასევე უმრწემესნიც დაემორჩილეთ უხუცესთ და ურთიერთმორჩილებით შეიმოსეთ სიმდაბლე, რადგან ქედმაღალთ ეწინააღმდეგება ღმერთი, თავმდაბალთ კი მადლს ანიჭებს. მაშ, დამდაბლდით ღვთის მტკიცე ხელქვეშ, რათა დროულად აგამაღლოთ თქვენ. მას მიანდეთ ყოველი თქვენი საზრუნავი, რადგანაც ის ზრუნავს თქვენზე. იფხიზლეთ და ფრთხილად იყავით, რადგანაც თქვენი მტერი ეშმაკი დაძრწის, როგორც მბრძღვინავი ლომი, და მსხვერპლს დაეძებს. ხოლო ღმერთი ყოველი მადლისა, თავისდა სადიდებლად რომ გიხმობთ იესო ქრისტეს მიერ, თქვენი ხანმოკლე ტანჯვის შემდეგ თვითონვე სრულგყოფთ, დაგამკვიდრებთ, გაგაძლიერებთ და განგამტკიცებთ“ (5-11).

მუხლი 5. „უმრწმესნი“ - ქრისტიანთა საზოგადოების ასაკითა და მდგომარეობით ახალგაზრდა წევრები არიან. მოციქულებთან ვხვდებით ასეთ ჭაბუკებს (საქმ. 5:6), რომლებიც ასრულებენ ზოგიერთ მსახურებას. შემდგომში შესაძლებელია, რომ

მათგან წარმოიშვნენ დიაკვნები და კლიროსის სხვა დაბალი საფეხურები. მოციქული მოითხოვს უმცირესთა დამორჩილებას უხეცესებისადმი, მაგრამ ამ მორჩილებას უნდა ახლდეს თავმდაბლობა, ე.ი. თავისი უმდაბლესი მდგომარეობის შეგუება, მაგრამ ეს მხოლოდ უმრწმესთ არ ეხება, არამედ ყველა უნდა იყოს ურთიერთმორჩილი, ვინაიდან სოლომონ ბრძენის სიტყვებისამებრ: „ქედმაღალთ ეწინააღმდეგება ღმერთი, თავმდაბალთ კი მადლს ანიჭებს“.

დასასრული

„სილვანუსის, ჩემი აზრით, თქვენი სანდო ძმის ხელით მოკლედ მოგწერეთ, განუგეშეთ და გიმოწმეთ, რომ ეს მადლი ღვთისა, რომლითაც დგახართ, ჭეშმარიტია. მოგიკითხავთ თანარჩეული ეკლესია ბაბილონისა და მარკოზი, ჩემი ძე. სიყვარულის ამბორით მოიკითხეთ ერთმანეთი. მშვიდობა ყველას, ვინც იესო ქრისტეში ხართ. ამინ“ (12-14).

მუხლი 8. „იფხიზლეთ და ფრთხილად იყავით“ - მოციქული მოუწოდებს ქრისტიანებს ეშმაკთან ბრძოლისკენ და ამგვარად მიანიშნებს მათი ტანჯვის უმთავრეს მიზეზზე - ეშმაკი მტერია ადამიანებისა და დაძრწის, როგორც მზრდვეინავი ღოთი და მსხვერპლს დაეძრწის. ამიტომაც ქრისტიანებმა დახმარება უნდა ვთხოვოთ ღმერთს, რომელიც ეშმაკთან წარმატებული ბრძოლის შემდეგ თვითონვე სრულგვყოფს, დაგვამკვიდრებს, გაგვამლიერებს და განგვამტკიცებს. ამ ბრძოლაში იარაღად უნდა გამოვიყენოთ სიფხიზლე, სიფრთხილე, მტკიცე რწმენა. ეს უკანასკნელი საშუალებები აუცილებელი რომ არის, ამაში ვრწმუნდებით შემდეგით: ცოდვა, უპირველეს ყოვლისა, ათრობს ადამიანს, ხატავს მის გონებასა და წარმოსახვაში მაცდუნებელ სცენებს და აღძრავს გულში უწმიდური ტკბობის ვნებიან წყურვილს. შემდეგ ცოდვა აძინებს ადამიანის სინდისს, აბლაგვებს სიფრთხილის შინაგან გრძნობას და ადუნებს ადამიანის ქმედით ძალას, ხდის მას მძიმეს, უზრუნველს, მძინარეს.

ამიტომაც მოციქული ურჩევს ქრისტიანებს სიფხიზლესა და სიფრთხილეს.

ვინაიდან ეშმაკთან მძიმე და წარუმატებელი ბრძოლისას, ადამიანი ხშირად კარგავს ღვთის დახმარების რწმენას, იგი ვარდება სევდასა და სასოწარკვეთილებაში. ამიტომაც მოციქული მოითხოვს, რომ ქრისტიანები იყვნენ რწმენაში მტკიცეები და ტანჯვაში მომთმენნი, ვინაიდან იგივე ვნებები ემუქრება მათ სამძმოს ამ წუთისოფლად“ (მუხლი 9). ასე მოუწოდებს მოციქული ქრისტიანებს ღვთის სასოებისაკენ, „ვინაიდან სადიდებელად იხმო ისინი ქრისტეს მიერ“ (მუხლი 10).

მუხლი 12. სილვანუსი, ყველა უბველეს განმმარტებელთა მოსაზრებით, სილას (შილას) ლათინიზირებული სახელია (საქ. 15:22; 1 თეს. 1:1; 2 კორ. 1:19), როგორც ლუკიანეა მიღებული ლუკასგან.

მუხლი 13. „მოგიკითხავთ თანარჩეული ეკლესია ბაბილონისა (συνεκκλητη)“-სინური თარგმანი და ვულგატა (გიკითხავს თქვენ, რომელ არს ბაბილოვნს შინა რჩეულისა მის თანა - გიორგი მთაწმინდისეული დედანი - მთარგმნელი) ამატებს სიტყვა Ecclesia. ზოგი მტკიცებულების გარეშე თვლის ამ „თანარჩეულს“ პეტრეს ცოლად, რაც გაურკვეველია. მარკოზი წოდებულია ძედ პეტრესგან მოქცევის მნიშვნელობით.

მუხლი 14. მშვიდობა ყველას, ვინც იესო ქრისტეში ხართ. ამინ. მადლისა და მშვიდობის სურვილით იწყებს მოციქული თავის ეპისტოლეს და იმავეთი ასრულებს.

მეორე ეპისტოლე წმიდისა პეტრე მოციქულისა

ეპისტოლეს უტყუარობა

მოციქულ პეტრეს მეორე ეპისტოლე მიმართულია იმავე პიროვნებების მიმართ, როგორც პირველი (2პეტრ. 3). პირველ ეკლესიაში ამ

ეპისტოლეს ნამდვილობა დიდი ხნით ეჭვს ბადებდა და ახლაც სადავოა, ეკუთვნის თუ არა ის პეტრე მოციქულს. ამ ეჭვებზე საუბრობს ორიგენე¹⁶⁴, დიდიმე ალექსანდრიელი¹⁶⁵, ევსევი¹⁶⁶, ამფილოქე¹⁶⁷, იერონიმე¹⁶⁸.

ახალი აღთქმის უძლევეს სირიულ თარგმანში ეს ეპისტოლე არ არის, იგი არ მოიხსენება მურატორიის კატალოგში. დასავლეთის მწერლებთან მეოთხე საუკუნის ბოლომდე არ არის მასზე მკაფიო მინიშნებები. მაგრამ იმავე და სხვა მწერლებს ამ ეპისტოლეს არსებობის შესახებ აქვთ მინიშნებები და აღიარებენ მას მოციქულებრივ ეპისტოლედ. ექვგარეშე შეგვიძლია დავრწმუნდეთ, რომ ის მეორე საუკუნიდან ალექსანდრიის ეკლესიაში აღიარებულია უტყუარად.

ამ ეპისტოლედან ციტირებს ორიგენე¹⁶⁹. ასევე დიდიმეც, რომელიც მოგვიანებით უარყოფს თავის ყმაწვილურ ეჭვებს¹⁷⁰, ხოლო კლიმენტი ალექსანდრიელი წერს მასზე განმარტებას¹⁷¹.

ამის შემდეგ გვხვდება მთელი რიგი მოწმობები კირილე იერუსალიმელისა¹⁷² და ათანასე ალექსანდრიელისა¹⁷³. გრიგოლი ღვთისმეტყველთან¹⁷⁴, ილარიისთან¹⁷⁵, ნეტარ ავგუსტინესთან¹⁷⁶, ამბროსი მედიოლანელთან¹⁷⁷, ნეტარ იერონიმესთან¹⁷⁸, ევსევი კესარიელთან¹⁷⁹ ის კათოლიკე ეპისტოლეთა შემადგენლობაშია.

ლაოდიკიისა (კანონი 60) და კართაგენის (კანონი 47) კრებები მას კანონიკურად თვლის. წმიდა ეფრემ ასური¹⁸⁰ და წმიდა იოანე დამასკელი¹⁸¹ ადასტურებენ სირიის ეკლესიის რწმენას. ადრეულ და მკაფიო მინიშნებას

¹⁶⁴In Ioann., p. 88.

¹⁶⁵Comm. In. hanc. Ep. ad. Fin.

¹⁶⁶H. eccl. III, 3, 25

¹⁶⁷γ Григория Богослова Carm. 125

¹⁶⁸Devirisill, c. 1

¹⁶⁹In. Iosua hom. 7

¹⁷⁰Enarr. In ep Iudae

¹⁷¹Instit. Div. litt. Praef. et c. 8

¹⁷²Catech. 4

¹⁷³Synops et Orat. 2 contra Arian

¹⁷⁴Carm. 24

¹⁷⁵De Trinit. Lib.1

¹⁷⁶Lib. 2 de Doctr. Chr.

¹⁷⁷De incarn. c. 8

¹⁷⁸Lib. I, contr. Jovin.

¹⁷⁹H. eccl. II, 23

¹⁸⁰Serm. Contra impudic

¹⁸¹1:4, c. 18 De fide Orth.

მის შესახებ ვხვდებით წმიდა კლიმენტი რომაელის¹⁸² ეპისტოლეებში, მოძღვარ ერმისთან¹⁸³, წმიდა ირინეოს ლიონელთან¹⁸⁴.

ნეტარი იერონიმე¹⁸⁵ ხსნის პეტრე მოციქულის მეორე ეპისტოლეს უტყუარობაში შეეჭვების მიზეზს, კონკრეტულად პოულობს სიტყვათა სხვადასხვაობას I და II ეპისტოლეებში

მოციქული ბარნაბა (შდრ. მუხლი 15), სავარაუდოდ, იცნობდა ამ ეპისტოლეს.

უახლესმა ისტორიკოსებმა (ერზამ როტერდამელი, კალვინი, გროცია) ამ ეპისტოლეს უტყუარობაში ეჭვის შეტანა დაიწყეს უძველესი ეჭვების საფუძველზე, მაგრამ, ეპისტოლეს გარეგანი მოწმობების გარდა, მასში არსებობს ბევრი შინაგანი მტკიცებულება მოციქულ პეტრესადმი მისი კუთვნილებისა. მწერალი საკუთარ თავს უწოდებს სიმონ-პეტრეს, იესო ქრისტეს მონასა და მოციქულს; საუბრობს, რომ ის ღირსი გახდა უფლის ფერისცვალებისა (1:17-18=მთ. 17:1), საკუთარ თავს მოციქულთა, სახარების მქადაგებელთა (1:16=3:2) რიცხვში მოიხსენებს, მოციქულ პავლეს უწოდებს თავის საყვარელ ძმას. საუბრობს პავლეს ეპისტოლეების ერეტიკოსებისგან დამახინჯებაზე (3:15-16), რაზეც თვითონ პავლეს არაერთხელ საყვედურობს (2 თეს. 2:2; 2 კორ. 10:10); ახსენებს, რომ ეს მისი მეორე ეპისტოლეა (3:1) და მიმართავს თავის მკითხველებს იმავე სიყვარულითა და მზრუნველობით, როგორც პირველ ეპისტოლეში. ეპისტოლეს სულისკვეთება და დარიგების ხასიათი სუფთა მოციქულებრივია. თვით ენის სხვაობა, რომელზედაც მიუთითებს ნეტარი იერონიმე არც ისე დიდია, რომ ეჭვი შევიტანოთ ეპისტოლეს უტყუარობაში.

ეპისტოლეს წარმოშობის გარემოება

¹⁸²1 Cor. 7,11

¹⁸³ Vis. 3:7;4:3

¹⁸⁴ Adv. hear. 5:23.2

¹⁸⁵Ep. ad Hedib. Q. 2

თვით ეპისტოლედან ჩანს, რომ მოციქული მიმართავს იმავე პირებს, რომელთათვისაც წერს პირველ ეპისტოლეს. დაწერის მიზეზია თავისი მკითხველის დაცვა ცრუსწავლებებისგან, რომელთა გამოჩენას წინასწარმეტყველებს მოციქული პავლეს (2 ტიმ. 3:1 და შემდგომი). ისინი ძველი აღთქმის ცრუწინასწარმეტყველთა მსგავსად ეცდებიან მიიზიდონ გამოუცდელები, დაამახინჯონ სწავლება, დაგმონ ჭეშმარიტების გზა.

ცრუმოდღვრები ეყრდნობიან აპოკრიფულ წიგნებს და უარყოფენ უფლის მოსვლის მნიშვნელობასა და ძალას (1:16), არ სწამთ მომავალი სამსჯავრო და სამყაროს აღსასრული (3:4) და ამგვარად საფუძველშივე ამხობენ ქრისტიანულ ზნეობრივ და დოგმატურ სწავლებას. მოციქული პეტრე წინასწარ ჭვრეტს და ნაწილობრივ უკვე ხედავს ასეთი ცრუსწავლების დამღუპველ ქმედებას მცირე აზიის ქრისტიანებში, ამიტომაც წერს ეპისტოლეს მათ, რომ დაუპირისპიროს ერეტიკოსთა ცრუსწავლებას თავისი და სხვა მოციქულთა ჭეშმარიტი სწავლება.

ვინაიდან ჭეშმარიტი სწავლების შეურაცხყოფელნი უპირველესად პავლე მოციქულის ეპისტოლეებზე ილაშქრებენ, ამიტომაც მოციქული პეტრე ცდილობს განამტკიცოს მათი ღვთაებრივი მნიშვნელობა და ნაქადაგები სწავლების ჭეშმარიტება (1:12; 3:17).

ეპისტოლეს დაწერის მიზეზი ასევე არის მოციქულის სიკვდილის მოახლოება (1:13-14). ამიტომაც ეს ეპისტოლე მოციქულის სიკვდილის წინა ანდერძია თავისი მოწაფეებისა და მთელი ეკლესიისადმი.

ეპისტოლეს დაწერის დრო და ადგილი

მოციქულის სიკვდილის მოახლოებაზე მინიშნება უფლებას გვაძლევს განვსაზღვროთ მეორე ეპისტოლეს დაწერის დრო. გადმოცემის თანახმად, მოციქული გარდაიცვალა 66-67 წლებში. ეპისტოლეს დაწერა უნდა ვივარაუდოთ 65-66 წლებში. ამ დროს უკავშირდება ასევე მოციქულ პეტრეს შენიშვნა, რომ მოციქულ პავლეს ეპისტოლეები მცირე აზიის

ეკლესიებში უკვე გავრცელებულია და ცნობილია იმ ოლქებში, სადაც წერს მოციქული პეტრე. ქრისტიანებს შორის ერესების გავრცელება გვაფიქრებინებს, რომ ეპისტოლე გვიანდელ დროს განეკუთვნება, ვინაიდან ერესები ვერ გავრცელდებოდა მოციქულთა იქ ყოფნის დროს. რაც შეეხება ეპისტოლეს დაწერის ადგილს, უნდა ვივარუდოთ რომი, რადგანაც მოციქული პეტრე თავის უკანასკნელ დღეებს ატარებს ამ ქალაქში.

ეპისტოლეს შინაარსის მთავარი შტრიხები და თავისებურებები

პეტრე მოციქულის მეორე ეპისტოლეში აზრთა შინაარსისა და გადმოცემის მიმართებით შეინიშნება გაცილებით ერთობლივი და შინაგანი კავშირი, ვიდრე პირველ ეპისტოლეში. მოციქული მთელ ეპისტოლეს უთმობს ქრისტიანობის ძირითადი ზნეობრივი ჭეშმარიტების განცხადებას (თავ. 1), ცრუმოდღვართა წარმოსახვას (თავ 2) და მათი სოფიზმის უარყოფას (თავ. 3).

მთელ ეპისტოლეს დამრიგებლური ხასიათი აქვს; მაგრამ ნაწილობრივ პირველ თავში შეინიშნება ზნეობრივი სწავლება, მეორეში - მხილება, მესამეში წინასწარმეტყველება და დარიგება.

მეორე ეპისტოლეს თავისებურებაა სამყაროს უკანასკნელი ბედის წინასწარმეტყველება.

შენიშვნა. მოციქულ პეტრეს მეორე ეპისტოლეს იუდას ეპისტოლესთან შედარებით უნებურად თვალში გვეცემა მათ შორის მსგავსება აზრთა შინაარსისა და თანმიმდევრობაში და ასევე გამოთქმებში. ნათელია, რომ ერთ-ერთ მოციქულს ხელთ ჰქონდა მეორეს ეპისტოლე. მიმართავს იმავე პიროვნებებს, იმეორებს იმავე აზრს, რაც დაწერა უკვე მოციქულმა. მაგრამ ზუსტად რომელმა გააკეთა ეს, არსებობს აზრთა სხვადასხვაობა.

მოციქული იუდა მიანშნებს (17-18) მოციქულთა წინასწარმეტყველებას არაწმიდა ცრუმოდღვრების გამოჩენაზე, რომელიც თითქმის სიტყვასიტყვით მეორდება პეტრე მოციქულის მეორე ეპისტოლეში (2-3). ამიტომაც ზოგიერთი განმარტებელი იხრება

იმ მოსაზრების სასარგებლოდ, რომ მოციქულმა იუდამ გადმოიღო ის პეტრე მოციქულიდან. მაგრამ მოციქულ პეტრეს ეპისტოლეების შესამჩნევი დამოკიდებულება პავლესა და ასევე იაკობის ეპისტოლეებისადმი, რომელსაც ის მიანიშნებს თავის მეორე ეპისტოლეში (3:16; 3:2) გვაფიქრებინებს იმას, რომ პეტრე მოციქულმა იუდას ეპისტოლეებისგან გადმოიღო.

ეპისტოლეს განმარტება

†

მკაცრი ქრისტიანული ცხოვრების წესი

(1:1-2)

მოციქული თავდაპირველად ესალმება ქრისტიანებს, მათ ვინც მასსავით მიიღო იგივე ძვირფასი რწმენა უფლის იესო ქრისტეს სიმართლით. პეტრე ახსენებს მათ, რომ მიღებული საღმრთო ძალა უნდა გამოვიყენოთ ქრისტიანული სათნოებების კიბეზე აღსასვლელად (1:1-8). ამის გარეშე შეუძლებელია იესო ქრისტეს შეცნობა და სასუფევლის დამკვიდრება (9-11). მტკიცედ დგომის ასეთი დაჟინებული შეხსენება გამომდინარეობს თავისი მოახლოებული სიკვდილისაგან (12-14). ის ცდილობს, რომ ქრისტიანებმა თავისი სიკვდილის შემდეგაც გაიხსენონ იესო ქრისტეს მოსვლა, რომელიც მან საკუთარი თვალთა იხილა და გახდა იესო ქრისტეს დიდების მოწმე ფერიცვალებისას (15-18). მოციქული მიანიშნებს ქრისტეს მეორედ მოსვლის წინასწარმეტყველებაზე, რომელსაც უნდა ვერწმუნოთ, „რადგანაც წინასწარმეტყველება არასოდეს კაცის ნებით არ წარმოთქმულა, არამედ სული წმიდის კარნახით წარმოსთქვამდნენ მას ღვთის წმიდა კაცნი“ (19-21).

მუხლი 1:1. „სიმონი ანუ სიმონ პეტრე, მონა და მოციქული იესო ქრისტესი“. მწერალი მეორე ეპისტოლეს დასაწყისში მიანიშნებს თავის თავდაპირველ სახელს - თითქოს გვაჩვენოს, რომ ის წერს ანდერძს, ხოლო ანდერძისათვის დამახასიათებელია საკუთარი პიროვნების სრულად და მკაფიოდ გარკვევა.

მოციქული წერს თავის ეპისტოლეს ქრისტიანებს - მათ ვინც ჩვენსავე (მოციქულებისათვის) მიიღო (λαχισα) რწმენა. იუდეველთა საპირისპიროდ, ამით გვაჩვენებს, რომ წარმართობიდან მოქცეულმა ქრისტიანებმაც მიიღეს იგივე მადლი, რაც მოციქულებმა. λαχισα - წილის ყრა. წილისყრისას ადამიანის ნება არ მონაწილეობს, არამედ საქმე წყდება თითქოს ზეციდან; მსგავსადვე ქრისტიანების არჩევისას მოქმედებს არა ადამიანის, არამედ ღვთის ნება.

„ჩვენი ღვთისა და მაცხოვრის იესო ქრისტეს სიმაართლით“. სიმაართლე, ანუ ღვთის წინაშე გამართლება ეძლევა ქრისტიანებს იესო ქრისტეს საშუალებით, რომელიც მოციქულთან იწოდება ღმერთად და მაცხოვრად.

მოციქულისგან იესო ქრისტეს ღმერთად წოდება აძლევს ზოგიერთს საბაბს უარყოს ამ ეპისტოლეს პეტრე მოციქულისადმი კუთვნილება, ვინაიდან თითქოს მოციქულები იესო ქრისტეს ღმერთად არ მოიხსენებენ. ცნობილ სინას ხელნაწერში სიტყვა „ღმერთი“ შეცვლილია „უფლით“.

მუხლი 2 და 3. მოციქულს სურს ქრისტიანებს შორის მადლისა და მშვიდობის გამრავლება და მიანიშნებს ამის აღსრულების საშუალებას - ღვთისა და იესო ქრისტეს შეცნობას. აქ იგულისხმება არა მხოლოდ გონებით (γνωσις) შეცნობა, არამედ გულით შემეცნებაც და სარწმუნოებასა და სიყვარულში ყოფნა (იოან. 16:3; ეფ. 4:13-15). იესო ქრისტეს შეცნობა მიიზიდავს ჩვენში ღვთაებრივ მადლს და მასთან ერთად საღვთო ძალებს, რაც ცხოვრებისა და ღვთისმოსაობისთვის გვჭირდება, ე.ი. ნეტარებისა და კეთილდღეობისთვის (1 პეტრ. 3:10). ქრისტიანობისკენ მოწოდება სრულდება იესო ქრისტეს დიდებისა და სათნოებების მეოხებით. ეს ნიშნავს იმას, რომ ჩვენი მოწოდება სრულდება არა ჩვენი ძალებით, არამედ ძე ღმერთის მოწოდებით.

მუხლი 4. „გვებოძა დიდი და ფასდაუდებელი ალთქმანი“. იესო ქრისტეს რწმენის მეოხებით ქრისტიანებს ეძლევა არა მხოლოდ ფასდაუდებელი, არამედ უდიდესი ალთქმები, რომელიც ჯერ კიდევ ძველ ალთქმაში მიეცა: მესიის სასუფეველში მოწოდება; უდიდესი - ე.ი. ადამიანისათვის მისაღწევი ღვთის შეცნობა, იესო ქრისტეს რწმენით გამართლება, მადლიან საიდუმლოებებში მონაწილეობა და ზეციური სასაუფეველის მემკვიდრეობა. მაგრამ ამ ალთქმების განხორციელება დაიწყო ახალ ალთქმაში და საბოლოოდ დასრულდება იესო ქრისტეს მეორედ მოსვლისას. ალთქმებისგან უმთავრესი და უდიდესია - ძე ღვთისას განხორციელებით ადამიანის თანაზიარება ღვთაებრივ ბუნებასთან. ღვთის ხატად შექმნილ ადამიანი გახდა მხოლოდ ღვთის მსგავსი, მიიღო ზოგიერთი თვისებები, რომელიც მსგავსია უმაღლესი არსების თვისებებისა: სულიერება, უკვდავეობა, გონიერება, ზნეობრივი თავისუფლება, რაღაც დოზით შემოქმედება (შვილთა შობა), მიწიერ ქმნილებებზე ძალაუფლება და სხვ.

ძე ღვთისას განხორციელებით ადამიანური ბუნება ისე მჭიდროდ შეუერთდა ღვთაებრივ ბუნებას, რომ გახდა იმ თვისებებისა და იმ დიდების თანაზიარი, რომელიც მხოლოდ ღმერთს ეკუთვნის, ე.ი. განიღმრთო.

ქრისტესგან - ღმერთკაცისგან ღვთაებრივი თვისებები გადადის ყველა ქრისტიანზე, რომლებიც რწმენით, ღვთისმოსაობით, სული წმიდის მადლით, განსაკუთრებით კი ქრისტეს ღვთაებრივი ხორცისა და სისხლის ზიარებით უერთიანდებიან ქრისტეს როგორც სხეულის ნაწილები საკუთარ თავს, ხდებიან ერთ ხორც, მის ეკლესიად.

მუხლი 5-7. მოციქული შეაგონებს ქრისტიანებს მიიღონ დიადი და ფასადუღებელი აღთქმანი და ყველა აუცილებელი ღვთისმოსავი ცხოვრების ძალა, განეშორონ ამსოფლიურ გულისთქმებს და გულმოდგინედ ეცადონ გაამრავლონ საკუთარ თავში სათნოებების სხვადასხვა სახეები.

მოციქული ხატავს სათნოებების ცხრილს. ესაა რვასაფეხურიანი კიბე ქრისტიანის სრულყოფისათვის. იგი იწყება რწმენიდან და აღის სიყვარულამდე, რომელიც მოციქულ პავლეს მიხედვით, არის „სარქველი სიყვარულისთვის“ (კოლ. 3:14; 1 კორ. 3:13). საფუძველი ანუ საწყისი არის რწმენა. მას უნდა მიუსართოთ სათნოება ანუ კეთილი საქმე (იაკ. 2:17). კეთილი საქმეების აღსრულებას ემუქრება საფრთხე, რომლის თავიდან ასაცილებლად საჭიროა შემეცნება (γνωσις), ე.ი. ღვთის საიდუმლოებებისა და ქრისტიანის ვალდებულებების ცოდნა, რომლის გარეშეც სათნოებები იქნებოდა ბრმის ქმედება.

ცოდნისას აუცილებელია თავშეკავება, ავხორცობის მოთვინიერება, და ზომიერება ცოდნაშიც (რომ. 12:3). მაგრამ უფრო აუცილებელია მოთმინება. მოთმინების ნაყოფია ღვთისმოსაობა, ანუ ჩვენი აზრებისა და საქმეების მიმართვა ღვთისადმი.

ღვთისმოსაობიდან გამომდინარეობს ძმათმოყვარეობა, ე.ი. სიყვარული სისხლისმიერი ნათესაობისა, მეგობრისა, რწმენაში ახლობლისა და ბოლოს როგორც მოყვასის სიყვარულის უმაღლესი საფეხური, სიყვარული ყველა ადამიანისა; სიყვარული როგორც ერთი ზეციური მამის შვილებისა, განურჩევლად წარმოშობისა, სარწმუნოებისა, სიყვარული მტრებისაც კი.

მუხლი 9. „თვალდავსილია ან ბეცი“. ეს გამოთქმა აღებულია თხუნულებისგან, რომლებიც მიწის ქვეშ მუდმივად რჩებიან სიბრმავეში (თეოფილაქტე).

მუხლი 10. „არასოდეს წაიბორძიკებთ“, არ დაკარგავთ ხსნას (რომ. 11:11). მოციქული გულისხმობს ქრისტიანისათვის ცოდვის ჩადენის არა უპირობო შეუძლებლობას, არამედ მის მიერ სათნოების კიბეზე თანდათანობით აღსვლას და თავდადების ძალისხმევით სულყოფილების მიღწევას. ამიტომაც ამბობს: „ძმანო, უფრო გულმოდგინედ ეცადეთ განამტკიცოთ თქვენი მოწოდება და რჩეულობა, რადგანაც თუ ასე მოიქცევით, არასოდეს წაიბორძიკებთ“.

მუხლი 12. „გამუდმებით შეგახსენებთ ამას“. მოციქული არ შეწყვეტს ქრისტიანებისთვის იმის შეხსენებას, რაც მათ აქამდე ეუწყათ (1 პეტრ. 1:12).

მუხლი 14. მოციქული ურჩევს ქრისტიანებს განმტკიცდნენ მოწოდებაში (მუხლი 10) და მიაწინებდნენ თავისი სიკვდილის მოახლოებას, რომელიც მას აუწყა იესო

ქრისტემ. ეს გამოცხადება, მოციქულ იოანე ღვთისმეტყველის მოწმობით მას ეუწყა იესო ქრისტეს აღდგომისას (იოან. 21:19); ხოლო გადმოცემის მიხედვით ¹⁸⁶ გამეორდა მოციქულის სიკვილის წინ.

მუხლი 15. „ასე რომ, ვეცდები ჩემი წასვლის შემდეგაც ყოველთვის იხსენებდეთ ამას“. აზრთა მსვლელობის მიხედვით, ჩვეულებრივ ვარაუდობენ, რომ მოციქულს სურს ქრისტიანებს სიკვდილის შემდეგაც გაეხსენათ ზემოთმოყვანილი დარიგება: „გულმოდგინედ ეცადეთ განამტკიცოთ თქვენი მოწოდება და რჩეულობა“. ზუსტად ამას ემსახურება მისი მეორე ეპისტოლე.

მოციქული სიკვდილის შემდეგაც იზრუნებს ქრისტიანებზე, ე.ი. ილოცებს ღვთის წინაშე მათთვის, რომ მტკიცედ ახსოვდეთ მისი დარიგებები.

მუხლი 16. თავის ქადაგებას - იესო ქრისტეს მოსვლაზე მოციქული განასხვავებს იმათი ქადაგებისგან, ვინც ავრცელებს ხალხში თავშესაქცევ იგავებს. ესენი იყვნენ წარმართი პოეტები და ერეტიკოსები (შედრ. 1ტიმ. 1:4; ტიტ. 1:10), განსაკუთრებით წინადაცვეთილები. უკანასკნელთ სურთ მესიის დიდების გაზვიადება და თხზვენი უსასრულო გენიალოგიას, მიაწერენ სასწაულებს ყრმობის ასაკის ქრისტეს, ამით კი სურთ მისი ღვთაებრივი დიდების დამტკიცება. მაგრამ ასეთი არ არის ის სიდიადე, რაც იხილა საკუთარი თვალებით ფერიცვალებისას. ის ქადაგებს მხოლოდ იმას, რაც იხილა და მოისმინა.

მუხლი 19. „ხელთა გვაქვს უმტკიცესი წინასწარმეტყველური სიტყვა“. იესო ქრისტეს დიდების მეორე მოწმობა არის ძველადთქმისეული წინასწარმეტყველება. მაგრამ წინასწარმეტყველური სიტყვა უფლის ხმაზე მეტად ვერ იქნება ცნობილი, რომელიც ფერიცვალებისას (მუხლი 17-18) გაიგონეს მოციქულებმა. როგორც ნეტარი ავგუსტინე ¹⁸⁷ ამბობს, ეს ხმა თავისთავად განცხადდა, წინასწარმეტყველურ ხმაზე უმტკიცესად; მაგრამ მოციქული პირდაპირ უპირისპირებს მას ცრუმასწავლებელთა თავშესაქცევ იგავებს (მუხლი 16) და მოუწოდებს ქრისტიანებს ესწრაფონ ქრისტეს როგორც ბნელში მანათობელ ლამპარს; ქრისტიანობის გავრცელებას ადარებს განთიადს; ქრისტეს მეორედ მოსვლას ამსგავსებს ცისკრის ვარსკვლავს, ან ამომავალ მზეს.

მუხლი 20. „წერილის არცერთი წინასწარმეტყველება თავისით არ განიმარტება“. ეს სიტყვები შემდეგნაირად განიმარტება: არავინ არ უნდა განმარტოს წინასწარმეტყველება თავისი შეხედულებისამებრ და არც შეუძლია. „სული წმიდის კარნახით წარმოსთქვამდნენ მას ღვთის წმიდა კაცნი“ და მასვე შეუძლია მისი განმარტება. თუკი ხელთა გვაქვს მთელი რიგი ძველადთქმისეული წინასწარმეტყველებები ქრისტეზე, მაშინ მისი სრული აღსრულება ვიხილეთ იესო ქრისტეს ცხოვრებაში, რომლის მოწმენიც გახდნენ მოციქულები.

¹⁸⁶ Leo magn. Sermon. 80, c. 5; Ambros. Sermon. 68; Origen, In Ioann. 1:21

¹⁸⁷ Sermon. 43, c. 4 de verbo Apostoli.

მუხლი 21. სულიწმიდისგან წინასწარმეტყველებათა წარმოშობით მოციქული მკვეთრად განახევებს მათ წარმართული ორაკულებისა და ღმერთების ცრუ მკითხაობისგან.

ცრუსწავლებებისგან გაფრთხილება

(2:1-22)

მოციქული ამ თავში ჩამოთვლის იმ წინასწარმეტყველებებსა და მკითხავენებს, რომელთაც უნდა ვუფრთხოდეთ. ყოველთვის არსებობდნენ და იარსებებენ ცრუ წინასწარმეტყველები. მათი ნიშანია - უფლის იესო ქრისტეს გამომსყიდველობის უარყოფა, ანგარება, მათი ხვედრი საუკუნო სიკვდილია (2:1-3). ამ უკანასკნელს ვერ ასცდებიან, როგორც ვერ აირიდეს დაცემულმა ანგელოზებმა, ძველმა უწმიდურმა სამყარომ და ასევე სოდომმა და გომორმა; მათ შორის მხოლოდ მართალი ნოე და ლოთი გადარჩა (4-9). ამ ადამიანთა მთავარი ნაკლია: გარყვნილება, თავხედობა და ბოროტმეტყველება, ყოველდღიური სიამოვნება, სიხარბე, მსგავსად ბალაამისა, რომლებმაც გახადა ის ღვთის ნების წინააღმდეგი (10-16).

ეს ადამიანები მსგავსია უწყლო წყაროებისა, ქარიშხლით დევნილი ღრუბლებისა; „თავიანთი მაღალფარდოვანი ფუჭსიტყვაობით ხორციელ გულისთქმათა სიბილწეში იტყუებენ გამოუცდელებს და თავისუფლებას აღუთქვამენ მათ“; ეს მონობა უფრო სამარცხვინოა, ვიდრე ნათლობამდე მონობა; იგი მსგავსია ძაღლისა, რომელიც თავის ნარწყევს მიუბრუნდა და ნაბანი ღორი კვლავ წუმპეში ჩავარდა (7-22).

მუხლი 1. როგორც ძველ აღთქმაში იყვნენ ცრუწინასწარმეტყველები, რომლებიც ეწინააღმდეგებოდნენ ჭეშმარიტ წინასწარმეტყველებს, ასევე ახალ აღთქმაშიც გამოჩნდებიან წარმწყმედი მწვალებლობის შემომღები ცრუმოდღვრები. ამ კონტექსტში მოციქული წინასწარმეტყველს იგებს როგორც განმმარტებლის მნიშვნელობით (1 კორ. 14:3 და შემდგომი) და მიაწინებებს ზუსტად ასეთი ცრუ განმმარტებლებისა და ცრუმოდღვრების გამოჩენას ეკლესიაში (2 პეტრ. 3:16). მოციქულის მინიშნებული ცრუმოდღვართა და ერეტიკოსთა ნიშანი - უფლის გამომსყიდველობის უარყოფა (შედრ. 1 იაონ. 4:3), მიესადაგება არა მხოლოდ მოციქულთა, არამედ ყველა დროის ერეტიკოსებს.

ერესთა ცდომილება ყოველთვის ასე თუ ისე ეხება განკაცების, ანუ გამოსიდვის დოგმატის უარყოფას.

მუხლი 3. „ანგარებით აღძრულნი ცრუ სიტყვებით მოგისყიდინ“. შედარება აღებულია ვაჭრებისგან, რომლებიც გამოუცდელ მყიდველებს თავიანთ საქონელზე ცრუ სიტყვებს ამბობენ.

მუხლი 4. „ზნელეთის ბორკილებით შეკრა“. მოციქული საუბრობს დაცემული ანგელოზების საშინელ სასჯელზე. ისინი ზნელში იმყოფებიან ბორკილდადებული. თუმცაღა საბოლოო განკითხვის დღე არ დამდგარა, ისინი უკვე იტანჯებიან ჯოჯოხეთში.

სიტყვა ბორკილებით შეკრა (ταρταρωσας) ერთხელ გვხვდება ახალ აღთქმაში და მიანიშნებს ბოროტ სულების ჩავარდნას ტარტაროსში (ზნელეთის უღრმესი წიაღი).

„ჯოჯოხეთში ჩაყარა ისინი განკითხვის დღემდე დასამარხავად“. აქ მოციქული პეტრე, იუდას მსგავსად (იუდ. 6), გვიხსნის ზეციური მაცხოვრებლების ერთ სამწუხარო ფაქტს, საიდანაც ვიგებთ, რომ ღვთის უპირველესმა ქმნილებებმა - უსხეულო ძალებმა - შესცოდეს. მათ არ შეინანეს და ღმერთმაც არ დაინდო, არამედ ჩაყარა ბორკილდადებული ზნელეთში, ტარტაროსში და იქ ელიან მომავალ საშინელ სამსჯავროს.

მუხლი 5. „მერვე ნოე“. ნოე სამყაროს შექმნიდან რიგით მეათე პატრიარქია, მერვედ კი იწოდება წარღვნას გადარჩენილთა რაოდენობის მიხედვით. ნოე იწოდება ასევე სიმართლის ქადაგად, რადგანაც უქადაგებდა ღვთის სამართლიან მსჯავრს პირველი სამყაროს ცოდვილებს. თეოფილე ანტიოქელი მას სინანულის მქადაგებლად მოიხსენებს; ხოლო კლიმენტი რომაელი (1 კორ. 9) - სამყაროს განახლების მქადაგებლად.

მუხლი 10. მოციქული ასახავს ცრუმოდღვრებს და ყოფს მათ ორ რიგად: ბილწ ხორციელ ვნებებს აყოლილნი და უფლებათა შეურაცხყოფელი თავხედნი. ასევე გამოსახავს მათ მოციქული იუდა (მუხლი 8).

მუხლი 11. მოციქული მიანიშნებს ერეტიკოსთა უკიდურეს კადნიერებას, მიუხედავად იმისა, რომ მათ არ გააჩნიათ არავითარი ძალა და ხელისუფლება, მაგრამ მაინც ბოროტმეტყველებენ უმაღლეს ანგელოზებზე. თუმცაღა მათზე უფრო ძლიერი და ძალმოსილი ანგელოზები, მკრებელურად არ განსჯიან მათ უფლის წინაშე. მოციქული იუდა მკაფიოდ საუბრობს ამას მთავარანგელოზ მიქაელზე ეშმაკთან მიმართებით. ბოროტები კი - ერეტიკოსები - კადნიერად აღდგებიან მათი დიდების წინააღმდეგ.

მუხლი 13. „ნეტარებად რომ შეურაცხავთ ყოველდღიური განცხრომა“. მოციქული პავლე ამხელს კორინთელებს სიყვარულის სადამოებზე უწესრიგობაში (1 კორ. 11:17 და შემდგომი).

მომდევნო საუკუნეებში ეს სადამოები (აღაპები) ზოგიერთ ადგილას, ცრუმოდვართა ზეგავლენით იქცეოდა სამარცხვინო და გარყვნილების შეკრებებად. ლაოდიკიის კრების (დაახლ. 364 წ.) 28-ე კანონი და ტრულის (391 წ.) 74-ე კანონი კრძალავს აღაპებს ყველგან.

მუხლი 15. რიცხვთა წიგნი არ მიაწოდებდა კერძოდ თუ რაში მდგომარეობდა ბალაამის დანაშაული; მაგრამ შემდგომი ისტორიიდან (ებრაელთა მოაბელთა ქვეყანაში ყოფნა - რიცხვთ. 25 და მოციქულთა საწინააღმდეგო ჩვენებები - გამოცხ. 2:14) ჩანს, რომ ურჩია ბალაკს ებრაელთათვის დამღუპველი რჩევა: შეეცდინა მოაბიტელთა ქალებით ებრაელები და ჩაეგდო საცდურში.

მუხლი 17., უწყლო წყარონი, ქარიშხლით დევნილი ღრუბლები“. როგორც ქარიშხლით დევნილი ღრუბლები ატყუებენ ხალხს წვიმის შესახებ, ასევე ცრუმოდვრებიც აცდუნებენ ქრისტიანებს დაპირებებით და ვერ ანიჭებენ მათ ჭეშამრიტ თავისუფლებას და ვერც მოსალოდნელ ნეტარებებს (18-19).

მუხლი 22. ანდაზა - თავის ნარწყევზე მიბრუნებულ ძაღლზე - მოციქულს აღებული აქვს იგავებიდან (26:11), ხოლო - წუმპეში ჩაგორებული ნაბანი ღორი - ხალხურია: ის გვხვდება რაბინებთან, ფილონთან და ბერძენ მწერლებთან (არიანე)

სწავლება იესო ქრისტეს მეორედ მოსვლაზე და მოციქულის საბოლოო დარიგება

(3:1-18)

ერეტიკოსთა საშიში ცდომილება უმთავრესად არღვევს ზნეობას, შემდეგ კი დაუსჯელობით ძლიერდება. ცრუმოდვრები თავხედურად დასცინიან, მათი აზრით შეუძლებელ, ქრისტეს მეორედ მოსვლას და სხვებსაც ეჭვებს უღვიძებენ.

მოციქული თავის ანდერძში აღვიძებს თავისი მკითხველების წმიდა აზრს და ამბობს, რომ ზუსტად ასეთი ცრუმოდვრების გამოჩენაზე ისაუბრეს წინასწარმეტყველებმა. მათ შესახებ გვაფრთხილებენ მაცხოვარი და მოციქულები (3:1-3).

ცრუმოდვრები ეყრდნობიან შემდეგს: „ყველაფერი უცვლელად რჩება შექმნის დასაბამიდან“ და ავიწყლებათ, რომ ცა და მიწა თავდაპირველად წყლისაგან და წყალთა შუა შეიქმნა ღვთის სიტყვით, ამიტომაც მაშინდელი სამყარო წყლით წაირღვნა და დაიღუპა.

ახლანდელი ცა და მიწა კი ცეცხლით დაიღუპება (4-7) და ეს მალევე მოხდება. თუკი გვეჩვენება, რომ უფალი აყოვნებს, ამას ადამიანთა

გადარჩენისთვის აკეთებს. უფლის მეორედ მოსვლა იქნება უეცარი და საშინელი, ამიტომაც მის მომლოდინელთა ქცევა და ღვთისმოსაობა უნდა იყოს წმიდა, ვინაიდან განახლებულ სამყაროში მკვიდრობს მხოლოდ სიმართლე (8-13).

დასასრულს მოციქული შეაგონებს მორწმუნეებს უფლის წინაშე ღირსეულად წარდგენ და მიაწოდონ მოციქულ პავლეს სწავლებას მეორედ მოსვლაზე. უარყოფს ცრუმოდღვართა დამახინჯებულ სწავლებას და აფრთხილებს, რომ ამ ცდომილებებს არ უნდა გაყვნენ. მკითხველებს უსურვებს იზარდონ უფლის და მაცხოვარ იესო ქრისტეს მადლითა და შემეცნებით. ეპისტოლეს ამთავრებს იესო ქრისტეს განდიდებით (14-18).

მუხლი 2. „გახსოვდეთ წმიდა წინასწარმეტყველთა მიერ იმთავითვე თქმული სიტყვები“. ფიქრობენ, რომ მოციქული აქ საუბრობს იმ ცრუმოდღვართა შესახებ, რომელთა გამოჩენას ის წინასწარმეტყველებს ან ზეპირი ქადაგებისას, ან ნაწილობრივ პირველ ეპისტოლეში (1 პეტრ. 4:17). მაგრამ აქ სამართლიანი იქნება დავინახოთ მოციქულის მინიშნება სამყაროს აღსასრულის წინასწარმეტყველებაზე.

წინადადების მომდევნო აზრი მკაფიოდ მიაწოდებს, რომ მოციქულები, მაცხოვრის ქადაგების თანახმად, აფრთხილებენ ქრისტიანებს ცრუმასწავლებელთა შესახებ და წინასწარმეტყველებენ ქრისტეს მეორედ მოსვლას.

მუხლი 3. „უკანასკნელი დღეები“ - აქ ნაგულისხმევია მომავალი დროის უკანასკნელი დღეები. ბუნების კანონების უცვლელობა და ადამიანური ცხოვრების ერთფეროვანი დინება ყოველთვის არის საკუთარი ნება-სურვილით მოაზროვნეთა საფუძველი იმისათვის, რომ არ ირწმუნონ ღვთის განგებულება და შემოქმედის ყოვლისშემძლე ნების შესაძლებლობა თავისი საკუთარი შეხედულებით შეცვალოს სამყარო.

მუხლი 5. „ცა და მიწა თავდაპირველად წყალთაგან და წყალთა მიერ შეიქმნა“. სიტყვაში - წყალთაგან - უნდა ვიგულისხმოთ თავდაპირველი ქაოსი (დაბ. 1:2); გამოთქმა - წყალთა მიერ - ასახავს მიწის მდებარეობას წყალზე. ძველად სწამდათ, რომ ცა და მიწა წყლისაგან წარმოიშვა. თანამედროვე მეცნიერებაში არსებობს ასეთივე მოსაზრება (ნეპტუნიზმი).

მუხლი 7. როგორც უეჭველია მიწის შექმნა წყლისგან და პირველი სამყაროს წყლით წარღვნა, ასევე უდავოა ახლანდელი სამყაროს ცეცხლში დაღუპვა. გადმოცემა¹⁸⁸ ჯერ კიდევ ადამს მიაწერს სამყაროს ორჯერადი დაღუპვის წინასწარმეტყველებას - ერთხელ წყლისგან და მეორე ცეცხლისგან. წინასწარმეტყველები და მოციქულები ამას ასწავლიან, ხოლო მეცნიერება ადასტურებს დედამიწისა და ზეციურ მანათობელთა

¹⁸⁸Флав., древн.иуд., 1:3

ვულკანურ წყობას და ასკვნის, რომ სამყაროს აღსასრული იქნება ცეცხლით. ამასთან, დედამიწის ცეცხლოვანი აღსასრული კი არ მოსპობს მას, არამედ გაანადგურებს მხოლოდ მასზე მცხოვრებ უწმიდურ ადამიანებს. ცეცხლით გადამწვარი მიწა და ცა იარსებებენ განახლებული სახით.

მუხლი 9. „სულგრძელია თქვენს მიმართ, რადგანაც ვისიმე დაღუპვა კი არა სურს, არამედ ის, რომ ყველა მოიქცეს სინანულად“. მოციქული ამშვიდებს ქრისტიანებს და განმარტავს, რომ არ აყოვნებს უფალი აღთქმის აღსრულებას (მეორედ მოსვლას). მორწმუნეებმა უნდა იზრუნონ როგორც საკუთარი თავის გადარჩენაზე სინანულის საშუალებით, ასევე მოყვასზე და დაარწმუნონ მოუთმენელნი, რომ აღთქმა არ ირღვევა, ვინაიდან „ერთი დღე უფლისათვის როგორც ათასი წელია, და ათასი წელი, როგორც ერთი დღეა“.

მცირე დოზით ადამიანი თავადაც გრძნობს ამას და მისთვის ხშირად რამდენიმე წელი თითქოს გუშინდელი დღეა, ხოლო მოლოდინის წუთები წლებად ექცევა.

მუცლი 12. სამყაროს აღსასრულისას, მოციქულისამებრ იქნება ცეცხლმოდებული ცანი და აღმოდებული სტიქიონები.

მუხლი 15. „ჩვენი საყვარელი ძმა პავლე“ - ეს სიტყვები მიაწვდის ორი მოციქულის მშვიდობიან ურთიერთობას და ამიტომაც მოსაზრება - თითქოს პეტრე მოციქულმა თავისი მეორე ეპისტოლე დაწერა თავისი ღირსების აღსადგენად პავლე მოციქულის მიერ დამამცირებელი მოხსენების გამო (გალ. 2:11 და შემდგომი) - უსაფუძვლოა. პეტრე მოციქული პავლეს მიმართ უარყოფითად რომ ყოფილიყო განწყობილი, ის არ მოერიდებოდა თავის ეპისტოლეში ეთქვა ამის შესახებ. ასე აკეთებდნენ მოციქულები ცრუმოდართა მიმართ (გამოცხ. 2:2).

მუხლი 16. „გწერთ ყველა წერილში“. დამაჯერებლად შეიძლება ვთქვათ, რომ პეტრე მოციქული აქ გულისხმობს წმიდა პავლე მოციქულის ეპიტოლეებს მცირე აზიის ეკლესიებისადმი: ეფესოს, გალატიის, კოლასეს და ასევე ტიმოთეს მიმართ, რომელიც იყო ეფესოს ეკლესიის წარმომადგენელი. მოციქულ პეტრეს ეს მინიშნება შესაძლებლობას გვაძლევს გავიაზროთ, როგორ ადევნებდნენ თვალყურს მოციქულები წარმართთა უდიდესი მოციქულის ეპისტოლეებს და როგორ ინახავდნენ და უფრო ხილდებოდნენ პირველ ეკლესიაში ქრისტეს მოწაფეების ყველა სწავლებას.

მუხლი 18. მოციქული ისევ ასრულებს თავის ეპისტოლეს, რითიც იწყებს: „იზარდეთ ჩვენი უფლისა და მაცხოვრის იესო ქრისტეს მადლითა და შემეცნებით“.

მოციქულ იოანე ღვთისმეტყველის ეპისტოლეები

†

მოკლე ცნობები მწერალზე

წმიდა მოციქული იოანე ღვთისმეტყველი წარმოშობით გალილეის
ბეთსაიდადანაა. იგი ზეზედესა (მთ. 4:21) და სალომეს ძეა (მთ. 27: 56; მარკ.

15:40). ნეტარი თეოფილაქტე ბულგარელის მოწმობით¹⁸⁹ სალომე იოსებ დამწინდველის ქალიშვილია პირველი ქორწინებიდან, ე.ი. იოანე არის იესო ქრისტეს ნათესავი. ადრეულ ახალგაზრდობაში ის იოანე ნათლისმცემლის მოწაფეა, ხოლო იესო ქრისტეს ნათლისღების შემდეგ მას შეუდგება (იოან. 1:35 და შემდგომი). გარკვეული ხანი, მამის სიცოცხლეში, ის თავის ძმა იაკობთან ერთად თევზჭერას მისდევს, ვიდრე მოუწოდებდნენ ადამიანთა მებადურედ (ლუკ. 5:10; მთ. 4:21). პეტრესა და თავის ძმასთან ერთად ის მოწაფეთა შორის განსაკუთრებული სიყვარულით გამოირჩევა მაცხოვრისადმი. თავისი გულმოდგინების გამო მიიღო ქუხილის ძის - ბოანერგეს წოდება (მარკ. 3:17); იგი ღირსი გახდა საიდუმლო სერობისას მაცხოვრის მკერდზე მიყრდნობისა და ჯვართან ღვთისშობლის ძედ წოდებისა (იოან. 19:26). მოციქულებზე სული წმიდის გარდამოსვლის შემდეგ ის მოციქულ პეტრესთან ერთად აქტიურ მონაწილეობას იღებს იერუსალიმის ეკლესიის მოწყობაში (საქმ. 3:1); პეტრესთან ერთად გაგზავნეს სამარიაში ახალმონათლულებზე სული წმიდის გარდამოვლინებისათვის (საქმ. 8:14). შემდეგ ის ისევ დაბრუნდა იერუსალიმში და გარდამოცემის მიხედვით¹⁹⁰ იმყოფებოდა იქ ღვთისმშობლის სიკვდილამდე, ე.ი. 48 წლამდე (უფრო ზუსტად 51 წლამდე).

იერუსალიმში მოღვაწეობისას იოანეს მორწმუნეებმა შეარქვეს ეკლესიის სვეტი (გალ. 2:9). ყოვლადწმიდა ღვთისმშობლის მიძინების შემდეგ ის ტოვებს პალესტინას და ეფესოშია, მაგრამ მცირე ხნით. გარდამოცემა¹⁹¹ მის რომში ყოფნას მიანიშნებს. ადუღებულ ზეთში სასწაულებრივ გადარჩენის შემდეგ, ირინეოს ლიონელისა¹⁹² და მომდევნო სხვა საეკლესიო ისტორიკოსების მოწმობით, ის გადასახლებულია იმპერატორ დომოცინიანეს მიერ კუნძულ პატმოსზე. აპოკალიფისის სირიული თარგმანი და ნეტარი თეოფილაქტე ბულგარელი¹⁹³ უკავშირებენ იოანეს გადასახლებას იმპერატორ ნერონს. ამასვე ამტკიცებს აპოკალიფისის

¹⁸⁹Пред. На Евангелие от Иоанна

¹⁹⁰Niceph. Hist. esl. 2:42; Baron. Ann. Eccl. Ad ann. 48

¹⁹¹Tertull. De Praescr. c. 36; Hieronym Comm. Im Matt. XX, 22. Euseb. Demonstr. Evang. III, 5.

¹⁹²Adv. Hear. 5:30,3.

¹⁹³Пред. На толк. Евангелие от Иоанна

წარმოშობის შინაგანი ნიშნებიც. მდევნელის სიკვდილის შემდეგ, კუნძულ პატმოსიდან იოანე მოციქული ბრუნდება ეფესოში და აქ ატარებს თავისი სიცოცხლის უკანასკნელ დღეებს. იცოცხლა იმპერატორ ტრაიანეს ზეობამდე, ე.ი. პირველი საუკუნის ბოლომდე, შესაძლოა, მეორე საუკუნის დასაწყისამდეც კი¹⁹⁴.

ეპისტოლეს წარმოშობა

გადასახლებიდან დაბრუნებისას მოციქულ იოანეს მცირე აზიის ეკლესიები ძალიან ცუდ მდგომარეობაში ხვდება. რასაც მოციქულები პეტრე, იაკობი, იუდა და განსაკუთრებით პავლე ებრძოდნენ და რის წინააღმდეგაც წერდნენ თავიანთ ეპისტოლეებს, ის ახლა ისევ გაძლიერდა და გამძაფრდა უმძიმესი დევნის გამო და სურს გაანადგუროს ქრისტიანობის უმთავრესი მქადაგებლები.

იუდაიზმის დაცემის შემდეგ იუდაური ცდომილებების სანაცვლოდ ეკლესიაში შემოიჭრა ფილოსოფიური ცდომილებები. ცრუსახელდებული გონება (γνῶσις) ეყრდნობა ფილოსოფიურ ცოდნასა და საიდუმლო მეცნიერებებს, მოჩვენებით გამოცხადებებს. დასცინის უფლის აღთქმას მეორედ მოსვლაზე, უარყოფს მკვდართა აღდგომასა და სამყაროს აღსასრულს და ბოლოს თავისი განვითარების უმაღლეს საფეხურზე უარყოფს ძე ღმერთის განორციელების სინამდვილეს (დოკიტიზმი). განსაკუთრებით მცირე აზიის იონიის ამ ქალაქებში, აზიური ფუფუნების, გარყვნილებისა და ბერძნული სწავლულების ცენტრში დაინერგა და გაძლიერდა ეს გნოსტიკური მიმართულება.

მოციქული იოანე ჯერ კიდევ კუნძულ პატმოსიდან გზავნიდა აპოკალიფსურ წერილებს ამ ცრუსწავლების წინააღმდეგ, ხოლო გადასახლებიდან გათავისუფლების შემდეგ დასახლდა ეფესოში. აქ მან თავისი ქადაგებებითა და წერილობითი შრომებით შეძლო სრულებით განეწმიდა ჭეშმარიტი სწავლება ყოველგვარი ცრუსწავლების ნარევისგან და

¹⁹⁴Евс. II, Ист. 3:20,23.

ისე წამოწია და გაავრცელა ქრისტიანობა მცირე აზიის ამ ოლქებში, რომ მეორე საუკუნის დასაწყისში ბითვინიის მმართველი, პლინიუს მცირე, იმპერატორ ტრაიანეს მიმართ წერილში ჩივის წარმართობის დაცემაზე. მოციქულ იოანეს ფართო და გულმოდგინე საქმიანობის ნაყოფი მცირე აზიის ამ ოლქებში, გარდა სახარებისა, სამი ეპისტოლეა.

მოციქულ იოანეს პირველი ეპისტოლე

ეპისტოლეს უტყუარობა

იოანე პირველ ეპისტოლეში თავის სახელს არ ახსენებს, მაგრამ ეპისტოლე რომ მას ეკუთვნის, ამაში დარწმუნება შეიძლება ეპისტოლეს შინაგანი მინიშნებების საფუძველზე. მწერალი საუბრობს საკუთარ თავზე, როგორც იესო ქრისტეს ცხოვრების მოწმეზე (1:1-3). ეს მინიშნებები ემსგავსება მეოთხე სახარების ტექსტს გამოთქმებით, აზრებითა და შინაარსით, რაც დასტურია იმისა, რომ ეპისტოლე მოციქულ იოანეს ეკუთვნის.

გარდა ამისა, უძველესი მოწმობები ამტკიცებენ, ამ ეპისტოლეს ავტორი რომ იოანე მოციქულია. მოციქულ იოანეს მოწაფეს - წმიდა პოლიკარპე სმირნელს¹⁹⁵ - ფილიპელთა მიმართ თავის ეპისტოლეში, რომელიც დაახლოებით 107 წელს დაწერა, მოჰყავს ერთი ადგილი ამ ეპისტოლედან (1 იოან. 4:3). იოანეს სხვა მოწაფე - პაპიუსი (დაახლოებით 140 წ.) - ევსევის მოწმობით¹⁹⁶ ასევე სარგებლობდა ამ ეპისტოლეთი.

წმიდა ირინეოს ლიონელს¹⁹⁷ - წმიდა პოლიკარპე სმირნელის მოწაფეს, წმიდა კლიმენტი ალექსანდრიელს¹⁹⁸, ტერტულიანეს¹⁹⁹, ორიგენეს²⁰⁰ მოჰყავთ ამ ეპისტოლედან მონაკვეთები იოანეს სახელით.

¹⁹⁵ Ум. 155, глава 8.

¹⁹⁶ Евс. Ист. II, 3:39

¹⁹⁷ adv. Hear. III, 16, n. 8.

¹⁹⁸ Strom. 2, c. 14

მურატორიის კატალოგში და იერონიმესთან ²⁰¹ ვხვდებით ეპისტოლეს დასაწყისს. ევსევი ²⁰² ამტკიცებს, რომ ძველ მწერლებთან ეს ეპისტოლე უტყარია (ομοιογραφία). ის სახარების სირიულ თარგმან პეშიტოს ნაწილიცაა.

ეპისტოლეს სახელწოდება და სახარებასთან კავშირი

იოანეს პირველ ეპისტოლეს არ აქვს არავითარი წარწერა, ის წერილობითი დარიგების მსგავსია და არ არის მიმართული რომელიმე ეკლესიის ან პიროვნებისადმი. თუკი ვისჯელებზე ეპისტოლარული ფორმის უქონლობით, როგორებიცაა: მისალმება ეპისტოლეს დასაწყისში და მოციქულებრივი კურთხევა ბოლოს, ზოგიერთი მას ეპისტოლედაც კი არ თვლის. თუმცა ეს მტკიცდება ყველა უძველესი მოწმობებითა და ეპისტოლეში მწერლის ხშირი მიმართებით მკითხველებისადმი. ამიტომაც მართებულია ეს ეპისტოლე ვაღიაროთ როგორც საკუთრივ კათოლიკე ეპისტოლე. როგორც მცირე აზიის ეკლესიათა წინამძღვარსა და მთავარ ხელმძღვანელს, მოციქულ იოანეს შეეძლო მიეწერა ეს ეპისტოლე მათთვის და ამ შემთხვევაში კი მისალმება და კეთილი სურვილი ზედმეტია. უფრო უკეთ რომ გავიგოთ ეპისტოლეს დანიშნულება, ასევე ასეთი ფორმის მიზეზი, საჭიროა ყურადღება მივაქციოთ ეპისტოლეს სახარებასთან დამოკიდებულებას.

ეპისტოლეს შინაარსისა და ზოგიერთი გამოთქმის განხილვა მიაწინებს მის მჭიდრო კავშირს სახარებასთან. მოციქული ეპისტოლეს დასაწყისში აღუთქვამს მკითხველებს, რომ დაწერს მას, რაც მოციქულებმა იხილეს, მოისმინეს და განჰყრიეს (1:1-5), მაგრამ ასეთი კეთილმაუწყებლობა სიცოცხლის სიტყვაზე არ არის ეპისტოლეში. იგი შეადგენს სახარების შინაარსს. იგივე მეორდება ეპისტოლეს სხვა

¹⁹⁹adv. Prax. c. 15

²⁰⁰у Евс. II, Ист. 6:25

²⁰¹De vir. ill. c. 9

²⁰²Евс. Ист. II, 3:24

ადგილებში (2:12-14). ხოლო დასასრულს წერია (5:13), რომ ეპიტოლე დაწერილია მორწმუნეთა ძე ღვთისას რწმენაში განსამტკიცებლად; ვინაიდან იცოდნენ მორწმუნეებმა, რომ ძე ღვთისას რწმენით, ხელთ აქვს ცხოვრება საუკუნო - ხოლო ასეთი მიზანი კი იოანეს სახარებას აქვს (20:30-31).

ასევე, მთელი ეპისტოლე დაწერილია ერეტიკოსების წინააღმდეგ, როგორც სახარება²⁰³. ამიტომაც მისაღებია მოსაზრება, რომ იოანეს პირველი ეპისტოლე არის მეოთხე სახარების წინასიტყვაობა. აღსანიშნავია ისიც, რომ მოციქული იოანე ეპისტოლეში საკუთარ თავზე საუბრისას, იშვიათად ცვლის მხოლობითი რიცხვის ფორმას მრავლობითზე (შედრ. 1:1-5=2:1,7,12 და სხვ. 4:14).

სახარების შექმნის გარდამოცემა²⁰⁴ მიანიშნებს, რომ იგი დაწერა იოანემ და გაუგზავნა მასთან ერთად მყოფი მოციქულებისა და მოწაფეების სახელით. როგორც სახარება, ეს ეპისტოლეც მიმართულია ყველა ეკლესიის მიმართ და დაწერილია მთელი ეკლესიის სახელით.

ეპისტოლეს მიზანი

თუკი ვაღიარებთ მოციქულ იოანეს ეპისტოლეს სახარების წინასიტყვაობად, მაშინ ეპისტოლეს დაწერის მიზეზიც იგივე უნდა იყოს, რაც სახარების. როგორც ეპისტოლეს ზოგიერთი მონაკვეთიდან ჩანს, ქრისტიანთა შორის გამოჩნდნენ ერეტიკოსები, რომლებიც ქედმაღლობენ ცრუ ცოდნით (γῶσις), არ აღიარებენ იესო ქრისტეს ღმერთად (4:15; 5:5) და უარყოფენ მის განკაცებასა (4:3) და მესიანურ დანიშნულებას (1:22). ასევე

²⁰³Epi ph. adv. Heares. 28.

²⁰⁴ Каталог Муратория; Иероним, Comm. in Matth. Prolog .; de viris ill. c. 9

უარყოფენ მამის მოწმობას იესო ქრისტეზე, როგორც საკუთარ ძეზე (5:10). ზნეობრივი მიმართებით ისინი აღიარებენ საკმარისად მხოლოდ ცოდნას, შემეცნებას (2:4) და უმაღლესი შემეცნების საფუძველზე აღიარებენ ზნეობის აღვირაბსნილობას. ასე ისინი ძირს უთხრიან იმ სწავლებას, რომელსაც ქადაგებენ მოციქულები (3:23; 4:9,14; 5:13,20). მოციქული იოანე ამ ერეტიკოსებს ანტიქრისტეებს უწოდებს (1:18) და ამბობს, რომ ისინი თვით მორწმუნეთა რიგებიდან გამოვიდნენ (2:19).

აპოკალიპსის მინიშნებიდან (2:9; 3:9) შეიძლება დავასკვნათ, რომ ეს ერეტიკოსები იუდეველები არიან. წმიდა ირინეოს ლიონელი²⁰⁵, მოციქულ იოანეს ერთ-ერთი უახლოესი მემკვიდრე, იმავე ერეტიკოსებთან ბრძოლისას ასახელებს მათ მეთაურს - კერინფს, რომელიც ნამდვილად იუდეველია. ეპიფანეს მოწმობით²⁰⁶, კერინფი იმ იუდეველთა რიცხვიდანაა, რომლებიც აღდგნენ პეტრე და პავლე მოციქულების წინააღმდეგ წარმართთა წინადაცვეთის გარეშე მონათვლის გამო (საქმ. 11:3;15).

ერეტიკოსთა ერთი წყება მოციქულთა უახლოესი მოწაფეების უშუალო რიგებიდანაა, ესენი არიან: ნიკოლაიტები ანუ ბალაამიტები (ბერძნ. ნიკოლას, ებრ. ბილეამ). მათ სახელწოდება (და არა საწყისი) მიიღეს ²⁰⁷ შვიდ დიაკონთაგან ერთ-ერთისგან - ნიკოლოზისგან. ისინი ჰიმენიოსსა და ფილეტოსთან (2 ტიმ. 2:17-18) ერთად ამტკიცებენ, რომ აღდგომა უკვე იყო ნათლისღებასა და სინანულში და უარყოფენ იესო ქრისტეს მიერ აღსრულებულ გამოსყიდვას (=2 ტიმ. 2:1; იუდ. 11; გამოცხ. 2:6,15). ეს ერეტიკოსები ამბობენ, რომ ძე ღვთისას გამოცხადება, ასევე მისი ვნება მოჩვენებითია, ამაოა - *δωκεν*, ამიტომაც შემდგომში დოკეტებად იწოდებიან²⁰⁸.

ზნეობრივი მიმართებით ისინიც გარყვნილებას ქადაგებენ, ამიტომაც ეწოდებათ ბალაამიტები - ბალაამის სახელიდან, რომელმაც ასწავლა მოაბელებს გაერყვნათ ებრაელები (შდრ. 2 პეტრ. 2:15).

²⁰⁵adv. Hear. 1:25,1; 3:11,1.

²⁰⁶Hear. 28, n.2.

²⁰⁷Иринеѣ, adv. Hear. 1:26,3.

²⁰⁸Ignat. Ad Smyrn., 2:4-5; ad. Trall. c. 10.

როგორც გარდამოცემიდან²⁰⁹ ჩანს, ზუსტად ამ ცრუსწავლებათა წინააღმდეგ დაიწერა იოანეს სახარება. მათ წინააღმდეგაა, როგორც ჩანს, ასევე მისი პირველი ეპისტოლეც. ეპისტოლეს მთავარი მიზანია - მორწმუნეებში ძე ღვთისას განხორციელების ჭეშმარიტების განმტკიცება და მის მიერ აღსრულებული გამოსყიდვის აღიარება; ღვთის ძის სახელის მორწმუნეთათვის და მისი მცნებების მაღიარებელთათვის საუკუნო სიცოცხლის აღთქმა (5:13=3:23-24); სარწმუნო ნიშნების ჩვენება, რომელთა მიხედვითაც მორწმუნეები შეიცნობენ ერეტიკოსებს (2:4,22; 4:6).

ეპისტოლეს დაწერის ადგილი და დრო

ეპისტოლეს დაწერის ადგილისა და დროის შესახებ არ შემონახულა არავითარი ისტორიული მოწმობა, თვით ეპისტოლეშიც კი არ არის რაიმე კვალი. თუმცაღა ყველა განმმარტებელი თანხმდება, რომ ეპისტოლე დაიწერა სახარების შემდგომ, ან სახარების თანადროულად იოანეს ღრმა მოხუცებულობაში. წმიდა მოციქული იოანე გადასახლებაში იმყოფება იმპერატორ დომიციანეს დროს და სახარება დაწერა გადასახლებიდან დაბრუნების შემდეგ, არა უგვიანეს 96 წლისა, ე.ი. დომიციანეს სიკვდილისა და ნერვას ზეობისას. ეპისტოლეს დაწერის დრო კი შეიძლება განვსაზღვროთ 97 - 98 წლებით, როდესაც მოციქული იოანე კარგად გაეცნო მცირე აზიის ეკლესიათა მდგომარეობას. ამ მოსაზრებას ეთანხმება ის ვარაუდიც, რომ იოანეს სახარება მოციქულთა დროის ერთ-ერთი უკანასკნელი წერილობითი ნაწარმოებია.

წმიდა ეპიფანე²¹⁰ ამბობს, რომ მოციქული იოანე სახარების დაწერის დროს 90 წლისაა. ვინაიდან ის მოციქულად მოწოდებულია ადრეულ ასაკშივე²¹¹, მაშინ მოციქულის ოთხმოცდაათწლიანი ასაკი უკავშირდება პირველი საუკუნის ბოლო წლებს, ე.ი. 97-98 წლებს ქრისტეს შობიდან.

²⁰⁹Ириней, adv. Hear. 3:2,1; Еифаний, hear. 69; Иероним, catal. c. 9.

²¹⁰ Hear. 51, n. 12

²¹¹Иероним, Adv. Jovian. 1, p. 168

წმიდა მოციქულმა იოანემ, ყველა უძველესი მწერლის ერთსულოვანი დამოწმებით, თავისი ცხოვრების უკანასკნელი პერიოდი გაატარა ეფესოში; შესაძლებელია, იქვე დაწერა თავისი ეპისტოლეც, ამასთანავე, რიგ უძველეს ხელნაწერებში ეპისტოლეს აქვს წარწერა:

Ιωαννου επιστολη καθολικη πρωτη εγραφη απο Εφεσου.

ეპისტოლეს მთავარი აზრი

ეპისტოლეს შინაარსს არ აქვს აზრთა გადმოცემისა და განვითარების განსაზღვრული გეგმა, ასევე მასალის ზუსტი დანაწილება. მაგრამ ეპისტოლეს აზრები ერთმანეთს მჭიდროდ უკავშირდება და ყველა ერთი მიზნისაკენაა მიმართული. მოციქულებრივი კეთილმაუწყებლობის ჭეშმარიტების ჩვენების შემდეგ (1:1-4) იოანე ამტკიცებს, რომ იესო ქრისტეს გამომსყიდველი სიკვდილით აღსრულებული ჩვენი მკვიდრობა მამა ღმერთთან, გვაგაღებულებს მცნებების აღსრულებას (1:5-2:11). ცრუმოდღვრები უარყოფენ იესო ქრისტეს განკაცების ჭეშმარიტებას და გამოსყიდვის მნიშვნელობას და წყვეტენ ღმერთთან მკვიდრობას, ხოლო შემდეგ მოყვასთანაც; ამ უკანასკნელი ნიშნით შეიძლება მათი ცნობა (1:12-4:6). ქრისტიანები მოიწოდებიან შეიყვარონ მოყვასიცა და ღმერთიც, თავიანთი ღმერთთან მკვიდრობის დასამტკიცებლად და საუკუნო სიცოხლის მიღების ნიშნად (4:7-5:21).

ეპისტოლეს ხასიათი

ეპისტოლეს განმასხვავებელი შტრიხია სიყვარულის სული, რომელიც იზიდავს ქრისტიანს რწმენისკენ და ღვთისა და მოყვასის ქმედითი სიყვარულისაკენ. სიყვარულის ღვთაებრივი მასწავლებლის მესაიდუმლე - მოციქული იოანე ქადაგებს ჭეშმარიტ სიყვარულს და იცავს სამწყსოს ცრუ სიყვარულისაგან.

თეორიული მიმართებით, ჭეშმარიტი სიყვარული არის ღვთის შემეცნება (4:8), ხოლო პრაქტიკული - მცნებების აღსრულება (2:5; 5:3). ღმერთთან მიმართებით ის შობს რწმენას (4:16), ხოლო მოყვასთან მიმართებით - მათ სიყვარულს (4:11), საკუთარ თავთან - განკითხვის დღეს გულდადებას (4:17). ქრისტიანთა ასეთი სიყვარული საფუძველს ღმერთში იღებს, მის ჩვენდამი სიყვარულში; ის თავადაა სიყვარული და ამ სიყვარულმა გამოაგზავნა დედამიწაზე თავისი საკუთარი ძე და აღასრულა ჩვენი გამოსყიდვის უდიდესი საქმე (4:8-10).

ასეთი არ არის ამქვეყნიური სიყვარული; ის ვლინდება ხორცის, თვალის გულისთქმაში და არსებობის სიამაყეში (2:15-16); ის ღვთის მოწინააღმდეგეა, ცრუ და ბიწია, რადგან ეშმაკისგან იშვება (2:21; 3:8) და ადამიანს სიბნელესა და სიკვდილს უქადის (2:11; 5:20).

ეპისტოლეს შინაარსი

შესავალი

(1:1-4)

ეპისტოლეს დასაწყისში მოციქული არ ესალმება თავის მკითხველებს და არ ასახელებს საკუთარ ვინაობას. მაგრამ ის წერს, როგორც თვითმხილველი, როგორც მოწაფე: „რომელსაც ვჭვრეტდით და ჩვენი

ხელით ვეხებოდით სიცოცხლის სიტყვას. რადგან სიცოცხლე ცხად იქმნა, რაც ვიხილეთ და ვმოწმობთ, და გაუწყებთ საუკუნო სიცოცხლეს, რომელიც იყო მამასთან და გამოგვეცხადა ჩვენ. რაც ვისმინეთ და ვიხილეთ, იმას გაუწყებთ, რათა თქვენც ეზიაროთ ჩვენთან ერთად, ხოლო ჩვენ ვეზიარებით მამას და მეს მისას - იესო ქრისტეს. ამას გწერთ, რათა სრულ იყოს თქვენი სიხარული“ (1:1-4).

თავი 1:1. „რომელიც იყო დასაბამიდან“. სახარებაში (იოან. 1:1) მოციქული იოანე საუბრობს სიტყვაზე, რომელიც იყო დასაბამითგან. აქაც ის აღუთქვამს მკითხველებს მოუთხრას იმავე სიცოცხლის სიტყვაზე, რომელიც იყო დასაბამითგან. სახარებასთან ეპისტოლეს დასაწყისის ასეთი მსგავსება უძველეს მწერალთა შენიშვნით²¹², მიუთითებს წერილის თემისა და სწავლების იგივეობაზე (ღვთის სიტყვაზე). „სიცოცხლის სიტყვა“ არ გულისხმობს სწავლებას ქრისტეზე (ფილიპ. 2:16), არამედ კონკრეტულად ღმერთია სიტყვა, ვინაიდან მოციქული მომდევნო მუხლში პირდაპირ ამბობს (მუხლი2), რომ ეს საუკუნო სიცოცხლე იყო მამასთან და გამოგვეცხადა ჩვენ; სახარებაშიც ასევე გვაუწყებს: „დასაბამიდან იყო სიტყვა, და სიტყვა იყო ღმერთთან და ღმერთი იყო სიტყვა. ის იყო დასაბამიდან ღმერთთან. ყველაფერი მის მიერ შეიქმნა, და უმისოდ არაფერი შექმნილა, რაც კი შეიქმნა. მასში იყო სიცოცხლე, და სიცოცხლე იყო ნათელი კაცთა“ (იოან. 1:1-4). ერთისა და იმავე სიტყვების გამოყენება: „*λογος, ζωη, ην παρις*“ კიდევ უფრო ამტკიცებს ამ მსგავსებას.

„ჩვენი ხელით ვეხებოდით“ - სმენისა და ხედვის მოწმობის გარდა, მოციქული იოანე წარმოგვიდგენს მტკიცებულების კიდევ ერთ მთავარ შეგრძნებას - შეხებას. ამით კი გვაჩვენებს შეცდომის შეუძლებლობას. სხვა მოციქულები როდესაც თომას მოუთხრობენ, რომ მათ იხილეს აღდგომილი უფალი (იოან. 20:25) და ისმინეს მისი სიტყვები (19-20), მან არ ირწმუნა მათი მოწმობები და ისურვა შეხებით დაემტკიცებინა მათი სიტყვების ჭეშმარიტება. მოციქულები იესო ქრისტესთან არაერთგზის შეხებით რწმუნდებიან, რომ მათთან მოსაუბრე და მცხოვრები მოჩვენება არ არის (დოკეტების მტკიცებულება); ხოლო უფლის მკერდს მიყრდნობილი მოციქული იოანე კიდევ უფრო ძლიერად გვარწმუნებს, რომ სიცოცხლის სიტყვა ნამდვილი ადამიანი იყო. თავისი მოწაფეების უფრო მეტად დარწმუნებისთვის იესო ქრისტე მოითხოვს, რომ ისინი შეეხონ მას (ლუკ. 24:39).

მუხლი 2. „გაუწყებთ საუკუნო სიცოცხლეს“ - სიტყვა „სიცოცხლე - *ζωη*“ დანართთან - საუკუნო - ერთად, აქ აღნიშნავს თავად ძე ღვთისას, სიცოცხლის წყაროს, ე.ი. აქ გამოყენებულია არა განყენებული მნიშვნელობით, არამედ საგნობრივად (კონკრეტულად); ვინაიდან ნათქვამია: საუკუნო სიცოცხლე, იყო მამასთან და გამოგვეცხადა ჩვენ, ასევე მაცხოვარიც საუბრობს საკუთარ თავზე: „მე ვარ გზა,

²¹²Evs. Hist. eccl. Lib. VII. Cap. 27.

ქეშმარიტება და სიცოცხლე“ (იოან 14:6). საუკუნო სიცოცხლის წყაროდან საუკუნო ცხოვრება მომდინარეობს. მაგრამ ეს საუკუნო სიცოცხლე უნდა გავიგოთ არა მხოლოდ დაუსრულებელი, საუკუნო არსებობის ან უკვდავების მნიშვნელობით. უკვდავება დაუსრულებელი ყოფის მნიშვნელობით, როგორც ცნობილია, აქვს ყველა ქმნილ არსებას: ანგელოზებს, ბოროტ სულებს, ადამიანებს და მატერიალურ საგნებსაც კი. საუკუნო სიცოცხლე კი არის ყოფიერების სისრულე, ყველა თვისებისა და სრულყოფილების ფლობა, რაც აუცილებელია უწყვეტი არსებობისა და სიცოცხლის ტკბობისათვის და ამიტომაცაა უმაღლესი ნეტარება. თუმცადა ასეთი თვისებების ფლობა მხოლოდ ღვთის კუთვნილებაა, როგორც საუკუნო, თვითმყოფადი და ყოვლადსრული არსებისა; მაგრამ გარკვეული ხარისხით ენიჭება ქმნილ არსებებსაც, მათ შორის - ქრისტიანებს. ქრისტიანები ღირსი გახდებიან საუკუნო ცხოვრებისა აქ დედამიწაზე, თუკი ირწმუნებენ მე ღვთისას და შეიმეცნებენ მას, ვინაიდან ის საუკუნო სიცოცხლეა, მოციქულისა და წინასწარმეტყველის სიტყვებით: „მართალი თავისი რწმენით იცოცხლებს“ (ამბაკუმ. 2:4; რომ. 1:17; გალ. 3:11). ამ მნიშვნელობით ამბობს მოციქული: „ღმერთმა მოგვცა საუკუნო სიცოცხლე, და ეს სიცოცხლე მის ძეშია. ვისაც ჰყავს მე, სიცოცხლე აქვს; ვისაც არა ჰყავს მე ღვთისა, არც სიცოცხლე აქვს“ (1 იოან. 5:11-12).

ცხადი, ანუ შეგრძნებითი, სახით ჩვენ, როგორც ქრისტიანებს, ეს (საუკუნო სიცოცხლე) გვენიჭება ქრისტეს ღვთაებრივი ხორცისა და სისხლის ზიარებისას, რისი საშუალებით მოციქულის გამოთქმით საღმრთო ბუნების თანაზიარნი ვხვდებით (2 პეტრ. 1:4).

ასე, სიტყვა - საუკუნო - შეიცავს თავის თავში არა მხოლოდ დროებითის, სასრულის საწინააღმდეგოს, არამედ სრულყოფილების ანუ ღვთაებრიობის გაგებასაც. ზემოთ მოყვანილიდან ჩანს, რომ ასეთი სრულყოფილება მისაღწევია ახლაც დედამიწაზე ნებისმიერი მორწმუნისათვის: ვინაიდან ის უკვე თავისთვის კი არ ცოცხლობს, არამედ ქრისტესთვის, ქრისტე ცოცხლობს მასში (გალ. 2:20).

მუხლი 3. „რათა თქვენც ეზიაროთ ჩვენთან ერთად“. მორწმუნეთა ზიარება მოციქულებთან, მოციქულებისა - მამასთან და ძესთან, შეადგენს მე ღვთისას დედამიწაზე მოსვლის მთავარ მიზანს.

რათა ყველანი ერთი იყვნენ - ღაღადებს იესო თავის მღვდელმთავრულ ლოცვაში - როგორც შენ, მამაო, ჩემში, ხოლო მე - შენში, და ირწმუნოს ქვეყანამ, რომ შენ მომავლინე. დიდება, რომელიც შენ მომეცი, მე მათ მივეცი, რათა იყვნენ ჩვენსავით ერთი (იოან. 17:21).

მოციქული პავლე განჰყრეტს იმ დროს, „როდესაც ყველაფერს მას დაუმორჩილებს, მაშინ თვით მეც დაემორჩილება იმას, ვინც ყველაფერი დაუმორჩილა მას, რათა ღმერთი ყველაფერი იყოს ყოველში (1 კორ. 15:28).

მუხლი 4. „რათა სრულ იყოს თქვენი სიხარული“ - ამავსე ეუბნება მაცხოვარი თავის მოწაფეებს დამშვიდობებისას (იოან. 15:11). ის აღუთქვამს მორწმუნეებს: „თუ

დაიცავთ ჩემს მცნებებს, დარჩებით ჩემს სიყვარულში; როგორც მე დავიცავი მამაჩემის მცნებანი და ვრჩები მის სიყვარულში. ეს გითხარით, რათა ჩემი სიხარული თქვენში დარჩეს და სრულ იყოს თქვენი სიხარული“ (იოან. 15:10-11; 16:24; 17:13); ვინაიდან ღმერთმა „თავისი ძეც არ დაინდო, არამედ ყველა ჩვენგანისთვის გასწირა იგი, როგორღა არ მოგვანიჭებს მასთან ერთად ყოველს?“ (რომ. 8:32). „ყოველი“ - ნიშნავს ნეტარებას; ის სრულყოფილია, რადგანაც მისი მომნიჭებელი ღმერთი სრულყოფილია. როგორც სიყვარულის მცნება არის მთელი რჯულის შემოკლებული მცნება, ხოლო სიყვარული არის „საკვრელი სრულქმნილებისა“ (კოლ. 3:14), ისევე ღმერთთან დაპირებული ზიარება არის ყველა უმაღლესი სიკეთის აღთქმა, არის სრული და სრულყოფილი „სიხარული სული წმიდაში“ (რომ. 14:17).

დარიგება ნათელში სვლის შესახებ

(1:5-2:11)

მორწმუნეებისთვის კეთილმაუწყებლობის მიზანია მოციქულთა საშუალებით ღმერთთან და თავის ძესთან ზიარება. მაგრამ ღმერთი არის ნათელი და მასთან მკვიდრობის მსურველი უნდა დადიოდეს ნათელში, ე.ი. აღიაროს საკუთარი ცოდვები, რათა განიწმიდოს საკუთარი თავი ცოდვის სიბნელისაგან; ვინაიდან „თუ ნათელში დავდივართ, როგორც თვითონვეა ნათელში, მაშინ ერთმანეთს ვეზიარებით და მისი ძის - იესო ქრისტეს სისხლი ყოველგვარი ცოდვისგან გაგვწმენდს“ (1:5-10). „ის არის ჩვენი და არა მარტო ჩვენი, არამედ მთელი ქვეყნის ცოდვათა მიმტევებელი“ (2:1-2). „არცერთ მათგანს, ვინც მკვიდრობს მასში, არ შეუცოდავს: არცერთ შემცოდეს არ უხილავს და არ შეუცვნია იგი“ (3:6). ამ მცნებებიდან უმთავრესი უძველესია დროით და ახალია მნიშვნელობით. ნათელში მიმყვანი მცნება არის მოყვასის სიყვარულის მცნება. ვინც არ აღასრულებს ამ მცნებას ის ბნელში დადის (7-11).

მუხლი 5-7. „ღმერთი არის ნათელი“. მოციქული იაკობი ღმერთს უწოდებს „ნათელთა მამას“ (1:17). იესო ქრისტე როგორც ძე ღვთისა, მამა ღმერთის არსებიდან შობილი, ასევე ნათელია ნათლისაგან, ღმერთი ჭეშმარიტი ღვთისაგან ჭეშმარიტისა - ამიტომაც „ნათელის“ წოდება მასაც ეკუთვნის იმავე ხარისხითა და იმავე მნიშვნელობით, როგორც მამა ღმერთს. ქრისტეც უწოდებს საკუთარ თავს „ქვეყნის ნათელს“ (იოან. 8:12; 9:5;

12:46) და ასევე უწოდებენ მას მოციქულებიცა და წინასწარმეტყველებიც (იოან. 1:4,9;3:9; ლუკ. 1:78-79; 2:32; გამოსვლ. 42:6; 40:1).

გარდა ამისა, წმიდა წერილის ზოგიერთ ადგილას ნათელი სიმბოლოა, თვისებაა ღვთისა. სინათლე გაიგება უწმიდესის, სუფთას, სრულყოფილის მნიშვნელობით. ზნეობრივი მიმართებით, ღმერთი უწმიდესი და ჭეშმარიტი არსებაა. ის ანიჭებს ადამიანებს ჭეშმარიტ შემეცნებას და ვინც ნამდვილად შეიცნო იგი, ის ნათელში, ჭეშმარიტებით, სიწმიდით დადის - ყოველგვარი სიცრუისა და ცოდვისგან უცხო, მოციქულის სიტყვებისამებრ: „ახლა კი ნათელი ხართ უფალში. მაშ, იარეთ, როგორც ნათლის შვილებს შეშვებით“ (ეფ. 5:8; 1 თეს. 5:5).

მოციქული იოანე წერს გნოსტიკოსთა წინააღმდეგ. ისინი ქედმაღლობენ ღვთის შემეცნებით, ტყუიან და სცოდავენ. ღვთის ჭეშმარიტი შეცნობა, ანუ ნათელში სიარული, ურთიერთობებით, ე.ი. მოყვასის სიყვარულით, შეიცნობა: ახალი ნიშანი, რომლითაც უმეტეს წილად შეიძლება ვამხილოთ ერეტიკოსები, ესაა მოყვასის სიძულვილი.

„არ არის მასში არავითარი ბნელი“ - მოციქული ხშირად გამოხატავს ერთსა და იმავე აზრს როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი მხრიდან. ასეა აქაც. ღმერთს ნათელს უწოდებს და ამასთანავე აძლიერებს თავის გამოთქმას მასში სიბნელის არარსებობით, ე.ი. არა მხოლოდ ცოდვის, სიცრუის, უწმიდურების, არამედ რაიმე ნაკლისა და არასრულის არ ქონა. შესაძლოა ეს გამოთქმა მოციქულ იაკობის სიტყვების ტოლფასია (1:17): „ნათელთა მამისთვის უცხოა ცვალებადობა და ცვლილების ჩრდილი“.

მუხლი 6. „თუ ვამბობთ, მას ვეზიარებითო და ბნელში კი დავდივართ, ვცრუობთ და არ ვიქცევით ჭეშმარიტების თანახმად“. აქაც მოციქული თავის აზრს გამოხატავს ორმაგად: ვცრუობთ და არ ვიქცევით ჭეშმარიტების თანახმად. თუკი ღმერთი ნათელია, ბუნებრივად გამომდინარეობს, რომ ყველაფერი, რაც მას ეზიარება, მასთან ურთიერთობაშია, მისი ნათელით უნდა იყოს გამსჭვალული, თავად უნდა გაბრწყინდეს, ანუ როგორც მაცხოვარი ამბობს: „უნდა გახდეთ ძენი ნათლისა“ (იოან. 12:36), „ნათელნი მეორენი“ ²¹³ როგორც ეკლესია უწოდებს ანგელოზებსაც (დასდებლები და კანონი უსხეულოთა ძალთა). გარდა ამისა, ვეზიარებით რა ღმერთს, მორწმუნეები ერთმანეთსაც უნდა ვეზიარებოდეთ ანუ გვიყვარდეს ერთმანეთი.

მუხლი 7. „მისი ძის - იესო ქრისტეს სისხლი ყოველგვარი ცოდვისგან გაგვწმენდს“ (შდრ. 1 პეტრ. 1:19). ნათელში სიარული არის აუცილებელი ნაყოფი ჩვენზე იესო ქრისტეს განწმედითი სისხლის მოქმედებისა. ვინც არ დადის ნათელში, მას ეს განწმენდა არ მოუტანს ნაყოფს.

მუხლი 8. მოციქული უარყოფს ერეტიკოსთა ცდომილებას, რომლებიც ფიქრობენ, რომ ადამიანს შეუძლია არ სცოდოს. საკუთარი ბუნების დაცემულობისა და

²¹³ წმიდა იოანე დამასკელი - მართლმადიდებელი სარწმუნოების ზედმიწევნითი გადმოცემა, ანგელოზთა შესახებ

ცოდვილობის შეგნება მუდმივად უნდა ჰქონდეს ქრისტიანს. მაგრამ ის არ უნდა შეცბუნდეს ამით. ცოდვა სინანულის დახმარებით განიწმიდება მაცხოვრის სისხლით, რადგანაც მონანული ადამიანი შეიცნობს თავის უსუსურებას და მუდმივ აუცილებლობას გამომხსნელისა. და პირიქით, ვინც არ აღიარებს საკუთარ თავს ცოდვილად, ცრულ სახავს ღმერთს, რომელმაც იცის ადამიანის ცოდვილობა და უსუსურობა და საკუთარი მე გამოაგზავნა მისი გადარჩენისათვის; ხოლო ის უკუაგდებს ამ დახმარებას როგორც არასაჭიროს, თითქოს თავად შეეძლოს ცოდვისგან გადარჩენა.

ადამიანს კი არაერთხელ და ყოველთვის სჭირდება ღვთის დახმარება, რადგანაც არ შეუძლია არ სცოდოს. სხვანაირად, ადამიანს ნათლისღების - სულიერი განახლების - შემდეგ არ დასჭირდებოდა არც მადლი, არც ეკლესია, არც საიდუმლოებები, არც ლოცვა, არც კეთილი საქმეები (შდრ. არცერთ მათგანს, ვინც მკვიდრობს მასში, არ შეუცოდავს - 1 იოან. 3:6). მოციქული ამტკიცებს, რომ სულთმოფენობისას გადმოსული სული წმიდის მადლის მიუხედავად, ის საკუთარ თავს ცოდვილად თვლის და განსჯის მათ, ვინც სხვანაირად ფიქრობს.

ამასთან უნდა შევნიშნოთ, რომ მოციქული საუბრობს ცოდვათა შეგნებაზე და მასში მოიაზრებს არა მხოლოდ საკუთარი ცოდვილობის აღიარებას, არამედ განსაზღვრული ცოდვების აღიარებას, ყოველივეს სათითაოდ, რისთვისაც საჭიროა ადამიანისათვის ფრიად მძიმე საქმე - საკუთარი თავის განკითხვა, განსჯა.

მუხლი 9. ცოდვების მომტევებელი ღმერთი იწოდება „სანდოდ“ იმ მნიშვნელობით, რომ აღთქმულ ცოდვათა მიტევებას ის მაშინვე გვანიჭებს მონანულთ; და „მართლად“, რადგანაც „განგვწმენდს ყოველგვარი უსამართლობისგან“ და მამის წინაშე გვთავაზობს ქომაგს - მართალ იესო ქრისტეს.

თავი 2:1 „ქომაგი“ (ძველ ქართულში ნუგეშინისმცემელი“ - მთარგმნელი; παρακλητον, ვულგატაში advocatum) - იესო ქრისტე წარმოგვიდგება არა მხოლოდ შუამდგომლად, რომელიც მონაწილეობს დამნაშავეს გამართლებაში, ადვოკატთა მსგავსად, არამედ ქომაგადაც; სიტყვის ვრცელი და უმაღლესი მნიშვნელობით - მოსარჩლედ და მოპასუხედ, რომელიც პასუხს აგებს ვიღაცის დანაშაულის გამო. სული წმიდა იწოდება ასევე „სხვა ნუგეშინისმცემლად“ (παρακλητον) (იოან. 14:16).

მუხლი 3. „იმით გავიგებთ, რომ შევიცნეთ იგი, თუ დავიმარხავთ მის მცნებებს“ - მცნებების დაცვა ჩვენთვის და სხვებისთვისაც საუკეთესო მტკიცებულებაა იმისა, რომ შევიცანით ღმერთი. ღვთის შემეცნების კავშირი მცნებების აღსრულებასთან მტკიცდება სიყვარულში. ღვთისა და მისი სრულყოფილების შეცნობით ჩვენ უნებურად მივისწრაფით მისი სიყვარულისკენ. ვინაიდან ცნობილია, რომ მთელი რჯული, ყველა მცნება შემოკლებაა ერთი მცნებისა - სიყვარულისა. მაცხოვარი ბრძანებს: „ვისაც ვუყვარვარ, დაიცავს ჩემს სიტყვას“ (იოან. 14:23).

რჯულის მიზანია - ადამიანთა განწმენდა და სრულყოფილება, როგორც წმიდაა და სრულყოფილი ღმერთი. ღვთის შემეცნება ადამიანს აძლევს სიწმიდისა და

სრულყოფილების შესაძლებლობას და ამასთანავე აღძრავს მას ღვთის მიზანმიმართულად. ღვთის შემეცნების საწყისი კი შეიძლება ვეძიოთ ოჯახში, ახლობელთა შორის, როდესაც ადამიანი ჩვილობიდან გრძნობს მშობელთა, ნათესავთა და გარშემომყოფთა სიყვარულს და თანდათან სწავლობს გამოხატოს შობიდან თანდაყოლილი სიყვარული ზეციური მშობელისა და ყოველი მისი ქმნილებისადმი - დედამიწაზე არსებული მცენარეული და ცხოველური სამყაროსადმი; დაიცვას, გადაარჩინოს, გაზარდოს და იზრუნოს მათთვის - ესაა ის ერთ-ერთი მცნება, რომელიც ღმერთმა სამოთხეში მისცა ადამიანს.

ღვთის სიყვარულიდან ადამიანი შეუმჩნევლად გადადის მოყვასის სიყვარულზე, ვინაიდან გამოსახავს საკუთარი მამის - ღვთის - ხატებას.

მოციქული ყველგან იყენებს ნაცვალსახელს - ჩვენ. ამით გვაჩვენებს, რომ ის არ გამოირიცხავს საკუთარ თავს ცოდვილებისგან, რომლებიც საჭიროებენ იესო ქრისტეს საშუალებით გამართლებას.

მუხლი 7. „ახალ მცნებას კი არა გწერთ, არამედ ძველ მცნებას, რომელიც გქონდათ დასაბამიდან“ - სიყვარულის მცნება იწოდება ძველად, რადგანაც იგი მოცემულია ჯერ კიდევ ადამიანის შექმნისას და ასეთი სახით ცნობილია ადამიანებისათვის ქრისტიანობამდეც; იგი მოსეს რჯულის ერთ ერთი უმთავრესი მცნებაა (ლევ. 19:18; ლუკ. 10:27) და ყველა იუდეველმა იცის ამის შესახებ.

მაგრამ ის მოძველდა, დაივიწყეს, არასწორად განიმარტა, დავიწროვდა მხოლოდ ხორციელ ნათესავთა სიყვარულამდე (მთ. 5:43; ლუკ. 10:29) და ამიტომაც მოითხოვს სრულ განახლებას. იგი ნამდვილად მოგვეცა იესო ქრისტესგან, სრულიად ახალი, აქამდე უცნობი სახით (იოან. 13:34). იგი განსაკუთრებით ახალია წარმართებისთვის, რომლებიც იხშობდნენ მას ვნებებით. მოციქული სთავაზობს სიყვარულის მცნებას და მიმართავს ყველა ქრისტიანს. ზოგიერთს ახსენებს სინდისის კანონს, სხვებს - მოსეს რჯულს. ეს მცნება ქრისტიანებისთვისაც უკვე არ არის ახალი, რადგანაც ისმინეს დასაბამითგან. მაგრამ ის ახალია (მუხლი 8), ვინაიდან მხოლოდ ახლა შეიმეცნეს და განახორციელეს ცხოვრებაში; რადგანაც „ბნელი გადადის (ღვთის შეუცნებლობა და მოყვასის სიძულვილი) და ჭეშმარიტი ნათელი უკვე ნათობს“.

ცრუსწვლებათაგან თავდაცვა (2:12-28)

მოციქული გვთავაზობს მოყვასის სიყვარულს და განსაკუთრებულად გვარიგებს ყველა ასაკის ქრისტიანებს: არ შევიყვაროთ ეს ქვეყანა და ქვეყნიური (12-17).

ამ დროის საფრთხე ანტიქრისტიეების გამოჩენაა, რომლების შეცნობა შეიძლება იმით, რომ ისინი უარყოფენ იესო ქრისტეს მესიანურ ღირსებასა და ღვთაებრიობას (18-23). საუკეთესო თავდაცვა ანტიქრისტიეების ცდუნებებისგან არის მტკიცედ დგომა იმ სწავლებაში, რომელიც ქრისტიანებმა მიიღეს დასაბამითგან (24-28).

მუხლი 12-14. „ამას გწერთ, შვილნო... ამას გწერთ, მამანო... ეს მოგწერთ, ყრმანო... ამას გწერთ, ჭაბუკნო“. რიგრიგობით მიმართვით მოციქული გამოხატავს თავის დარიგებას დაჟინებით; კნინობითი სახელებით: τέκνια, νεανίσκοι, παῖδια - მამობრივ ალერსს; ასაკების ჩამოთვლით - ყოველი ქრისტიანის დარიგების აუცილებლობას; დროის ცვლილებით (გწერთ, მოგწერთ) - დარიგების უცვლელობას.

მკითხველთა ბუნებრივი ასაკის სხვადასხვაობაში შეიძლება დავინახოთ (ნეტარი ავგუსტინე და ნეტარი თეოფილაქტე ბულგარელი) მათი სულიერი ასაკის სხვადასხვაობაც, ან ზნეობრივი განვითარების ხარისხი, ვინაიდან ყოველი ასაკის წამომადგენელს მოციქული მიაწერს განსაკუთრებულ თვისებას: ყრმებს - ცოდვათა მოტევებას. ისინი ახლახან სულიერად იშვნენ (ნათლისღებით) და მიიღეს მხოლოდ ცოდვათა მოტევება, მაგრამ ჯერ კიდევ არ გაძლიერებულან მტერთან ბრძოლაში (როგორც ყრმები) და არ განმტკიცებულან შემოქმედის შეცნობაში (როგორც უფროსები); მამებს - ასაკით უხუცესებს, რწმენაში განმტკიცებულებს - დასაბამითგან მყოფის (უწინარეს ყოველთა საუკუნეთა სიტყვა ღვთისას შობა) შეცნობას და უწოდებს მამებს, ვინაიდან მათ შეუძლიათ სხვებსაც ასწავლონ ეს უდიდესი ჭეშამრიტეები, შეუძლიათ შობა სულიერ ცხოვრებაში. ყრმებს - ძლიერებს უწოდებს, რადგან მათ დაიმკვიდრეს ღვთის სიტყვა, ვისი საშუალებითაც, როგორც სულიერი მახვილით (ეფ. 6:17) შეძლებენ ეშმაკის დამარცხებას და სძლიეს კიდევ. ყრმებს, როგორც სწავლის დამწყებლებს, მიაწერს მხოლოდ მამის შეცნობას. ესაა ღვთისშეცნობის დაბალი საფეხური, როდესაც ადამიანი შეიცნობს ღვთის მხოლოდ საერთო თვისებებსა და ქმედებებს. ღვთის განსაკუთრებულ ქმედებათა შეცნობა, როგორიცაა ძე ღვთისას განხორციელება და ადამიანის გამოსყიდვა, მოციქულის აზრით, არის ღვთისშეცნობის უმაღლესი საფეხური, ყრმებისთვის მიუღწეველი.

მუხლი 15. „ნუ შეიყვარებთ ამ ქვეყანას, ნურც ამქვეყნიურს რასმე“ - ქვეყანაში მოციქული არ გულისხმობს: ღვთის ქმნილებათა ერთობლიობას, რომელმაც თავისი საწყისი ღვთისგან მიიღო და თვით უფალმაც სამყაროს შექმნის დასასრულს დაინახა ყოველივე, რაც გააჩინა, და აჰა, ძალიან კარგი იყო (დაბ. 1); და არც ადამიანთა მოდგმას, რომელიც უყვარს ღმერთს (იოან. 3:10), არამედ ყველაფერი ის, რაც ამ ქვეყანაში და

ადამიანებში წამბდარია ცოდვით და ცოდვას კვებავს - რაც „ღვთის მტრად იქცევა“ (იოაკ. 4:40) და „ბოროტებაშია დანთქმული“ (1 იოან. 5:19).

მოციქული აკონკრეტებს, როგორია ეს ქვეყანა: „ყველაფერი - გულისთქმა ხორცის, გულისთქმა თვალის და სიამაყე არსებობისა, მამისგან კი არა, ამ ქვეყნისაგან არის“ (მუხლი 16). ის აქ ჩამოთვლის იმ სულიერ მდგომარეობას, ვნებებს, რომლებიც ქვეყნისგან მოტივირდება (აღიძვრება) და გვაჩვენებს, რომ თვით საგნები კი არ არის უწმინდური, არამედ მათი არასწორი გამოყენება, მათზე არაწმიდა აზრით შეხედვაა ცოდვის საბაზი (მთ. 5:28).

ღვთის მშვენიერი ქმნილებაა ცოლი, მაგრამ ერთი ნდომით შეხედვაც საკმარისია მრუშობისთვის (მთ. 5:28); ღვინო კი არ არის ცოდვა, არამედ სიმთვრალეა შემაგინებელი (იგავნ. 20:1). ასე იშვება ხორციელი ვნება.

სხვა გულისთქმაა თვალის ვნება, ე.ი. ყოველგვარი მანკიერი სურვილი დანახვისა, ცოდნისა და განცდისა. იგი იშვება იმის დანახვით, რაც ანიჭებებს ადამიანს სიამოვნებას, მაგალითად, სიმდიდრის ხილვა (ეკლესიასტ. 4:8). „როგორც შავეთი და ქვესკნელია გაუძღომელი, ასე ადამიანის თვალიც გაუძღომელია“ (იგავ. 27:20).

დაბოლოს, ცხოვრებისეული სიამაყე, საკუთარი თავის სხვებზე მაღლა დაყენება, ნამდვილი ღირსებებით სიამაყეც კი (ლუკ. 18:11). „ცოდვის დასაბამი ამპარტავნობაა“ (ზირაქ. 10:13), ხოლო „ამპარტავნობას კი მოჰყვება დაღუპვა და აღრეულობა“ (ტობ. 4:13). ასეთია მოციქულის მიხედვით, ქვეყანა. ვისაც არ უყვარს ეს ქვეყანა, მას არ უყვარს საკუთარი გულისთქმები, საკუთარი ვნებები, რომლებიც იზიდავენ ქვეყნისკენ, შემდეგ არ უყვარს არც ის, რაც აღძრავს ამ ვნებებს, ვინაიდან არ შეგვიძლია სწორად ვმართოთ ისინი.

მუხლი 17. „ეს ქვეყანაც გარდავა და მისი გულისთქმაც“ - ეს ქვეყანა არ არის მუდმივი, ასევე ადამიანის მომხიბლავი საგნებიც წარმავალია; თვით ადამიანის გულისთქმა მსწრაფლ წარმავალია, მაგრამ განსაკუთრებით მთავარია ის, რომ ადამიანი ვერასდროს ვერ დაიკმაყოფილებს თავის გულისთქმებს. მას შემდეგ, რაც ის მიაღწევს კმაყოფილების უმაღლეს საფეხურს, ის ეკლესიასტეს მსგავსად იტყვის: „აჰა, ესერა, ყოველივე ამაო და ხდომა სულისა“ (ეკლეს. 2:11). „ღვთის ნებისყოფელი კი წარუვალია უკუნისამდე“ - ღვთის მცნებების აღსრულება უფრო და უფრო აძლიერებს ადამიანის ნებასა და ძალას. მისი სურვილის საგანი და მიზანი - თვით ღმერთი - წარუვალი და სრულყოფილია, რომელსაც ძალუძს დააკმაყოფილოს ადამიანის უმაღლესი მისწრაფებები და მიანიჭოს მას საუკუნო ნეტარება. ასეთი ადამიანი წარუვალია უკუნისამდე.

მუხლი 18. „უკანასკნელი ჟამი“ (εσχάτη=χριστι საშიში, ცუდი, ბოროტი დრო, მოციქულ პავლესამებრ - 2 ტიმ. 3:1: „საზარელი ჟამი“).

მოციქული იოანე მკითხველთა ყურადღებას აქცევს არა თავისი დროის სამყაროს აღსასრულთან სიახლოვეს, არამედ დროის თვისებებს. მოციქულმა იოანემ თავისი განსაკუთრებული გამოცხადებით იცოდა სამყაროს აღსასრულის უკანასკნელი

დღეები და რომ ეს ჯერ კიდევ შორსაა; მაგრამ იმავე გამოცხადებითა და ასევე უფლის წინასწარმეტყველებით (მთ. 24:23), ის კარგად ხედავს, რომ ეს დრო თავისი თვისებებით უკანასკნელი დროა. ამის მოწმობაა ანტიქრისტეს გამოჩენა. ანტიქრისტეს ქვეშ არ იგულისხმება ქრისტესა და მისი სწავლების მოწინააღმდეგე დროის სულისკვეთება, არც ანტიქრისტიანული, ქრისტიანობისადმი სკეპტიკურად და მტრულად განწყობილი მიმართულება, არამედ მოქმედი, განსაზღვრული პიროვნება (ბერძნ. ἀντίχριστος), „ურჯულოების კაცი, წარწყმედის ძე“ (2 თეს. 2:3), რომელიც უკანასკნელ ჟამს გამოჩნდება და უარყოფს არა მხოლოდ ქრისტეს, ძე ღვთისას, არამედ მამა ღმერთს, ე.ი. შეეწინააღმდეგება ყოველნაირ რელიგიას (ქვემოთ 22). მოციქული პავლე იოანეზე გაცილებით ადრე მკაფიოდ და დაწვრილებით წერდა ქრისტეს ამ მოწინააღმდეგის თვისებებსა და ქმედებებზე, ასევე მიაწინებდა მისი გამოჩენის დროს (2 თეს. 2:3-9). მოციქული იოანე მხოლოდ ამტკიცებს მოციქულ პავლეს სწავლებას და მიაწინებს, რომ ანტიქრისტე ნამდვილად მოვა და ახლაც გამოჩნდა. და გამოჩნდა არა თვით ანტიქრისტე, არა ის პიროვნება, რომელიც უკანასკნელად და გამძაფრებულად შეებძოლება ქრისტეს, არამედ უკანასკნელი ანტიქრისტეს წინამავალი ანტიქრისტეები, ცრუმასწავლებლები, თავად ანტიქრისტეს გზის გამამზადებლები. მათი გამოჩენა ახლანდელ დროს მძიმე, უკანასკნელ დროებად ხდის.

მუხლი 19. „ჩვენგან გამოვიდნენ, მაგრამ არ იყვნენ ჩვენგანნი“ - ცრუმასწავლებლები ჩნდებოდნენ და ჩნდებიან თვით ქრისტიანთა რიგებიდან. მოციქული, რა თქმა უნდა, გულისხმობს სვიმონ მოგვს, რომელიც ფილიპემ მონათლა (საქმ. 8:13-24), ჭეშმარიტებისგან გამდგარ - ჰიმენიოსსა და ფილეტოსს (2 ტიმ. 2:17-18), კერინთოსს²¹⁴.

მუხლი 20. „თქვენ კი ცხება გაქვთ წმიდისგან და იცით ყოველი“ - „წმიდად“ აქ იწოდება თავად იესო ქრისტე (მდრ.3:7), ყოველი მორწმუნისადმი სული წმიდის მიმცემელი და ასევე გარდამომავლინებული მამისაგან (იოან. 15:26; 16:7), ამიტომაც ცხება მისგან მიიღება (ქვემოთ 27).

ცხება „χρισμα“ გამოიყენება „Χριστιαν, Χριστιανισ“ - ცხებულის მიმართებით. მოციქულის აზრი ასე გამოიხატება: თქვენ ადვილად შეძლებთ განასხვავოთ ანტიქრისტეები, ქრისტეს მოწინააღმდეგეები, რადგანაც ნამდვილი ქრისტიანები, ცხებულები ხართ.

ქრისტიანთა ცხებულად წოდება ეკლესიის მამათა მოწმობით²¹⁵ ჯერ კიდევ მოციქულთა დროიდან იწყება, ვინაიდან მონათლულთათვის სული წმიდის მინიჭება ხდებოდა მირონცხებით. ძველ აღთქმაში გამოყენებული ცხება, რომელიც მხოლოდ მეფეებისთვის, მღვდელმთავრებისა და წინასწარმეტყველებისთვის იყო განკუთვნილი,

²¹⁴Epiph., adv. Hear. 23:2.

²¹⁵Cyrril, Catech. 3; Gregor. Magn. 1:5.19-20 .

ახალ აღთქმაში ყოველი ქრისტიანისთვის საერთო გახდა, რადგანაც ქრისტემ „მეფეებად და თავისი ღმერთისა და მამის მღვდლებად გვაქცია“ (გამოცხდ. 1:6) და ჩამოაყალიბა მღვდელთა სამეფო (1 პეტრ. 2:9).

მუხლი 22. „ვინ არის ცრუ, გარდა იმისა, ვინც უარყოფს, რომ იესო არის ქრისტე?“ - მოციქული გვაჩვენებს ერეტიკოსთა სიცრუის ძალას და ამბობს: მხოლოდ ისაა ცრუ, ვინც უარყოფს, რომ იესო არის მესია, ძე ღვთისა, ადამიანთა გადარჩენისათვის მოსული.

ერეტიკოსები არ აღიარებენ იესო ქრისტეს ღვთის ძედ, მაგრამ იქადიან იმით, რომ იცნობენ მამა ღმერთს. ასეთი არიან იუდეველები და მათგან წარმოშობილი ქრისტიანული ერესი ებიონიტებისა. ასევე გნოსტიკოსები, რომლებიც თავს იქებენ ღვთის შეცნობით, მაგრამ იესო ქრისტეს ჩვეულებრივ ადამიანად აღიარებენ და ამტკიცებენ, რომ ნათლისღებისას მას შეუერთდა ეონთაგან ერთ-ერთი, ქრისტე. მოციქული უარყოფს ცრუსწავლებას და ადასტურებს, რომ ძის უარყოფა არის მამის უარყოფა. ვინც იქადის ღვთის შეცნობით, თავს იტყუებს და სხვებსაც. მხოლოდ ძის თვისებებისა და მოქმედებების შეცნობით შეიძლება მამა ღმერთის მოქმედებების შეცნობა, როგორც მაცხოვარი ამბობს: „ვინც მე მიხილა, მამაც იხილა, მე მამაში ვარ და მამა - ჩემში“ (იოან. 14:9-10).

მუხლი 23. „ვინც უარყოფს ძეს, აღარც მამა ჰყავს, ხოლო ვინც აღიარებს ძეს, მამაცა ჰყავს“ - ეს სიტყვები არის თვით იესო ქრისტეს სიტყვების გამეორება, რომელიც უთხრა თავის მოწაფეებს საქადაგებლად გამგზავრების წინ (მთ. 10:40; ლუკ. 10:16) და გამოსამშვიდობებელ სადამოს (იოან. 13:20). აქ მკაფიოდ და განსაზღვრულად საუბარია ძე ღმერთის მამასთან ერთარსობაზე. ეს სიტყვები, ბუნებრივია, გულისხმობს იმას, რომ ვისაც სწამს ძე ღმერთი, ვინც მიიღებს მას, ატარებს მას გულით და მკვიდრობს მასში - ის ძის საშუალებით მკვიდრობს მამა ღმერთთან. იესო ქრისტე ამბობს: „ვისაც ვუყვარვარ, დაიცავს ჩემს სიტყვას, და მამაჩემი შეიყვარებს მას: ჩვენც მივალთ და მასთან დავივანებით“ (იოან. 24:23). და პირიქით, ვინც არ აღიარებს ძეს, ის ვერ შეიცნობს მამას. მაგრამ რატომ მოითხოვს მოციქული მკითხველებისგან არა მხოლოდ რწმენას, არამედ აღიარებასაც? თუკი ქრისტეს მორწმუნე ეზიარება მას და „აქვს საუკუნო სიცოცხლე“ (იოან. 6:47), მაშინ რა საჭიროა რწმენის აღიარება? ეს იმისათვისაა საჭირო, რომ რწმენა არ იყოს უნაყოფო, რომ ის არ მოიშთოს „სოფლის საზრუნავითა, სიმდიდრის საცდურითა და ამქვეყნიური განცხრომით“ (მთ. 13:22; მარკ. 4:19; ლუკ. 8:13-14). რწმენამ ისე უნდა აღავსოს ადამიანის მთელი გული, რომ, ღვთის გარდა, მასში არაფერი არ იყოს, არ დაიბუდოს ვნებამ, რადაცისადმი მიდრეკილებამ. მაშინ ეს რწმენა გამოვლინდება ადამიანის სიტყვებსა და საქმეებშიც, მაშინ ადამიანი აღიარებს მას ზაგით და ამას კი ადამიანი მიჰყავს ცხოვრებისაკენ (რომ. 10:10).

მუხლი 27. „ცხება, რომელიც მისგან მიიღეთ, კვლავაც თქვენშია“ - სული წმიდა ყველგან და ყველაფერში ხელმძღვანელობს მორწმუნეებს ჭეშმარიტების შეცნობის დროს,

ასე რომ, მათ არ სჭირდებათ ახალი მასწავლებელი და არც სხვა განმმარტებელი. ეს ეკუთვნის არა მხოლოდ ეკლესიის ცალკეული წევრს, არამედ მორწმუნე ქრისტიანთა მთელ საზოგადოებას, მთელ ეკლესიას. მორწმუნეთა შორის არიან ყრმები რწმენაში, რომლებიც საჭიროებენ განსწავლას (გალ.3:1), შეგონებას. არიან ასევე შეცდომილნი, მაგრამ მხილებით გამოსწორებულნი. მათთვის საჭიროა მასწავლებლები, ე.ი. ისეთი პიროვნებები, რომლებიც თავისი რწმენითა და ცოდნით წინ წაუძღვება, უჩვენებს გზას ან როგორც მოციქული პავლე ამბობს: „გაადვილონ ნიჭი ღვთისა“ (2 ტიმ. 1:6).

მუხლი 28. მოციქული ამთავრებს თავის დარიგებას ქრისტეს მეორედ მოსვლის მოახლოებით და აჯერებს, რომ სამსჯავროს დღეს გამართლდებიან.

ღვთის შვილებსა და ეშმაკის შვილებს შორის განსხვავება

(2:29-4:6)

მოციქული მიანიშნებს მორწმუნეებს ცრუმოდვართა საფრთხეზე და მოუწოდებს მათ ცოდვათაგან თავშეკავებაზე, ვინაიდან შობილნი არიან მართალი ღვთისაგან, ხოლო შვილებისთვის დამახასიათებელია მამის მსგავსება (2:29-3:1-3). ცოდვა ურჯულოებაა და განაშორებს ადამიანს ღვთისგან. უცოდველმა იესო ქრისტემ თავისი გამოცხადებით გაანადგურა ცოდვა და ყველა მასთან მკვიდრი აღარ სცოდავს. ხოლო ვინც სცოდავს, ისინი არ არიან ღვთის შვილები, არამედ ეშმაკისა (4-9). ღვთის შვილები და ეშმაკის შვილები იმით განსხვავდებიან, რომ ზოგს უყვარს მოყვასი, სხვებს სძულთ. ასე კაინმა სიძულვილის გამო მოკლა საკუთარი ძმა, რომელიც მასზე კეთილი იყო; ასე არ უყვარს ამ ქვეყანას ქრისტიანები (10-13). მაგრამ ქრისტიანებს უყვართ მოყვასი, ვინაიდან მისდევენ ქრისტეს მაგალითს, რომელმაც თავისი სული დასდო სხვებისთვის (14-17). მაგრამ უნდა გვიყვარდეს არა სიტყვითა და ენით, არამედ საქმითა და ჭეშმარიტებით. მაშინ რასაც ვითხოვთ მივიღებთ მისგან, ვინაიდან ვიმარხავთ მის მცნებებს და ისე ვიქცევით, როგორც მას მოსწონს (18-24). ღმერთთან მკვიდრობა შეიცნობა სულით, რომელსაც მისგანვე ვიღებთ. ამასთანავე უნდა განვასხვავოთ ღვთის სული ცრუსგან. ეს ადვილია, რადგან ვინც არ აღიარებს ღვთის მის განხორციელებას, ან უარყოფს მას, ის არ არის

ღვთისგან. ამით შევიცნობთ სულს ჭეშმარიტებისას და სულს ცთომისას (4:1-6).

მუხლი 29. იესო ქრისტე იწოდება „მართლად“ - იგი მართალია, როგორც მსაჯული, „და მის მიერაა შობილი სიმართლის ყველა მოქმედი“. უპირველესად თვით ქრისტე, მართალი და უწმიდესი ღვთის არსებიდან შობილი. ნეტარი თეოფილაქტე ბულგარელი წერს: „თუკი თქვენ შეიცანით, რომ ის მართალია, მაშინ ეჭვგარეშეა ისიც იცით, რომ ყოველი სიმართლის მოქმედი მისგანაა შობილი; ვინაიდან მართალი შობს მართალს“.

თავი 3:1. „ნახეთ, როგორი სიყვარული მოგვცა მამამ“ - რამდენადაც ღვთის ამ სიყვარულის გამოვლინება გამოხატულია სახარებაში (იოან. 3:16), ამიტომ ამ სიტყვებში უნდა დავინახოთ იმის მინიშნება, რომ სახარების დანამატია ეპისტოლე.

„რათა ღვთის შვილებად ვიწოდებოდეთ“ - ღმერთმა მორწმუნეებს არა მხოლოდ ღვთის შვილობის პატივი, არამედ ღვთის შვილებად წოდების უფლება მისცა (იოან, 1:12). გვყვნა ასეთებად, აღავსო ჩვენი სულები სული წმიდის მადლიანი ძღვენებით, აგვაღორძინა სულით და მოზიარედ ღვთაებრივი ბუნებისა (2 პეტრ. 1:4).

„ქვეყანა იმით არ გვიცნობს, რომ ვერ იცნო იგი“ - ქვეყანაში იგულისხმება ღვთის მოწინააღმდეგე ყოველგვარი ბოროტი, ნაწილობრივ წარმართები და იუდეველები.

არ გვიცნობს - არ უყვარს; ქრისტიანების სიძულვილის მიზეზი კი ღვთის შეუცნობლობა და ღვთის მტრობაა.

მუხლი 2. „მაგრამ ჯერ არ გამჟღავნებულა, რანი ვიქნებით“ - ეს სიტყვები ეხება ღვთის შვილების დიდების უცნობ მომავალს. თუმცა ვიცით, რომ ჩვენ - ღვთის შვილები - მისი სიწმიდისა და დიდების თანაზიარნი ვიქნებით, მაგრამ საკუთრივ დიდება არ შეგვიძლია წარმოვიდგინოთ, რადგან მოციქულის სიტყვებისამებრ, „ახლა ბუნდოვნად ვხედავთ, როგორც სარკეში, მაშინ კი პირისპირ ვიხილავთ; ახლა ნაწილობრივ ვიცი, ხოლო მაშინ შევიცნობ, როგორც თავად შევიმეცნები“ (1 კორ. 13:12). ღვთის პირისპირ ხილვას ახლა მოკლებულნი არიან მართლებიც, მაგრამ იქ შევიცნობთ მას.

მუხლი 3. „ყველამ, ვისაც ასე ეიმედება იგი, თავი განიწმიდოს, როგორც ისაა წმიდა“ - ჩვეულებრივ, ცხოვრებისას იმედი გვებმარება ტანჯვაში, გვაძლიერებს საქმიანობაში, ხელს გვიწყობს მიზნის მიღწევაში. მსგავსადვე, რელიგიური ცხოვრებისას ღვთისმსგავსების იმედი აღამაღლებს ადამიანს და განწმედს ყოველგვარი ბიწისაგან. „როგორც სარკე ასახავს სახეებს მაშინ როცა სუფთაა: ასევე ღვთის განჭვრეტა და წერილის გაგება შეუძლია მხოლოდ სუფთა სულს (თეოფილაქტე); ვინაიდან გულით წმიდანი ღმერთს იხილავენ (მთ. 5:8).

მუხლი 4. „ცოდვის ყოველი ჩამდენი ურჯულოებასაც სჩადის, და ცოდვა არის ურჯულოება“. მოციქული სრულად ასე გამოხატავს: ღვთის შვილებისთვის საკადრისია საკუთარი მამის ნების აღსრულება, ე.ი. რჯულის; ვინც სცოდავს, რჯულს არღვევს,

ამიტომაც მამის ნების წინააღმდეგ იქცევა და უფრო მეტიც, ღვთის შვილი კი არა, ეშმაკის შვილია.

მუხლი 6. „არცერთ მათგანს, ვინც მკვიდრობს მასში, არ შეუცოდავს“ - აქ იგულისხმება არა სრული უცოდველობა ან ცოდვის შეუძლებლობა იესო ქრისტეში დამკვიდრების შემდეგ, არამედ ცოდვის უსურველობა, ცოდვის სიძულვილი და საკუთარი თავის თანდათანობითი განწმედა ცოდვიანი ჩვევებისა და მიდრეკილებებისგან. ამასთან, ცოდვები მაინც არსებობს: მაგრამ მხოლოდ უძლურებითი, გაუფრთხილებლობითი, უცოდინარობითი და უნებლიე.

მუხლი 7. „სიმართლის მოქმედი“ (იოან. 5:29) - „სიმართლის“ ქვეშ იგულისხმება ცოდვილი ადამიანის გამართლება ღვთის სამსჯავროს წინაშე. ვინაიდან გამართლება მიიღწევა ადამიანის სათნოებებით, ამიტომ მოციქულს უნდა ეთქვა: „კეთილი საქმეების მოქმედის“, და თქვა: „სიმართლის მოქმედი“.

მუხლი 8. „რადგანაც დასაბამიდან ეშმაკი სცოდავს“. მოციქული მიანიშნებს ცოდვის თავდაპირველ მიზეზს - ეშმაკს, როგორც მაცხოვარი უწოდებს მას „თავიდანვე კაცის მკვლელს“ (იოან. 8:44). მოციქული გულისხმობს იმას, რომ ადამიანის ყოველგვარ ცოდვაში თავდაპირველად ეშმაკი სცოდავს, ხოლო შემდეგ იმავეს იმეორებს ეშმაკის მაგალითითა და შთაგონებით ადამიანიც.

„ამიტომაც მოგვევლინა მე ღვთისა, რომ დაერღვია ეშმაკის საქმენი“, ე.ი. ანადგურებს ცოდვას და ყველა სამწუხარო შედეგს, რაც მან სამყაროში შემოიტანა.

მუხლი 9. „ღვთისაგან შობილი არავინ სცოდავს, ვინაიდან მასში რჩება ღვთიური თესლი, და არ შეუძლია სცოდოს, რადგანაც ღვთისაგან არის შობილი“ - ღვთიურ თესლში იგულისხმება ნათლისღებითა და სხვა საიდუმლოებებით მიღებული სული წმიდის მადლი სულიერი ნაყოფის სახით (გალ. 5:22). მოციქული პეტრე ასეთ თესლს უწოდებს ღვთის სიტყვას (1 პეტრ. 1:23), ქრისტეზე ქადაგებას, როგორც თავდაპირველი საშუალება ღვთის სასუფეველში მოწოდებისა და სული წმიდის ნიჭებში მონაწილეობისა.

„და არ შეუძლია სცოდოს“ - ჯერ მოციქული საუბრობს მხოლოდ იმაზე, რომ ღვთისგან შობილი არავინ სცოდვს, ახლა კი აძლიერებს ამ გამოთქმას იმით, რომ მას არ შეუძლია სცოდოს, ვინაიდან მასში დამკვიდრებული ღვთის სული უფრო და უფრო განაშორებს მას ცოდვისაგან და აძლიერებს სიკეთის ქმნაში იმდენად, რომ სათნოებებისგან გადახვევა უკვე შეუძლებელია. მოციქული განსაზღვრავს ღვთის შვილებსა და ეშმაკის შვილებს შორის განსხვავებას და განიხილავს ამა თუ იმ ნიშანს სხვადასხვა მხრიდან.

ჯერ ითქვა, რომ ვინც სცოდავს, ის ეშმაკისგანაა, ახლა კი იმასვე იმეორებს, მაგრამ უარყოფითი მხრიდან: „ვინც არ იქმს სიმართლეს, ღვთისაგან არ არის იგი“. არსებობენ ადამიანები, რომლებიც ერთი შეხედვით ცუდს არაფერს აკეთებენ, მაგრამ არც სიკეთეს ჩადიან; მოციქული გამორიცხავს მათ ღვთის შვილობიდან. და შემდეგში ამ

მიმართებით ეჭვის საბაზი რომ არ დარჩეს, ამატებს: „და ვისაც არ უყვარს თავისი ძმა, ღვთისაგან არ არის“. ეს იმ შემთხვევისთვისაა, როდესაც მსგავსი ადამიანები, თავიანთი ღვთისგან წარმომავლობის დასამტკიცებლად, მიანიშნებენ თავიანთ ზოგიერთ კეთილ საქმეს.

მუხლი 11. „რადგანაც ეს არის უწყება, რომელიც გსმენიათ დასაბამიდან, რათა გვიყვარდეს ერთმანეთი“. მოციქული ცხადია საუბრობს იესო ქრისტეს მიერ მოციქულებზე მოცემულ მცნებას: „ესაა ჩემი მცნება: გვიყვარდეთ ერთმანეთი, როგორც მე შეგიყვარეთ თქვენ“ (იოან. 15:12).

მუხლი 12. „ისე კი არა, როგორც კაენს, რომელიც ბოროტისაგან იყო“ - მოციქულის მიერ კაენის მაგალითი მოყვანილია ცრუმასწავლებელთა ძმათამკვლელობის ურთიერთობების მორწმუნეთათვის ცხადად წარმოჩენის მიზნით.

„მოკლა თავისი ძმა“ - მაგალითი აღებულია სამსხვერპლო ცხოველების დაკვლისგან. ზმნა „σφαγειν“ ნიშნავს დაკვლას. შესაძლებელია ამ გამოთქმით მოციქული მიანიშნებს თვით კაენის მიერ აღსრულებულ მკვლელობის სახეს, თუმცა წმიდა წერილსა და გარდამოცემაში არ არის ასეთი მინიშნება.

მუხლი 14. „ვისაც არ უყვარს, სიკვდილში რჩება“ - სიკვდილში იგულისხმება ის ზნეობრივი მდგომარეობა, როდესაც ადამიანს არ ძალუძს სიკეთის ქმნა და „სიკვდილში დარჩენა“ არის ასეთი მდგომარეობის გარდაუვალი შედეგი.

მუხლი 15. „ყველა, ვისაც სძულს თავისი ძმა, კაცისმკვლეელია“ - მოყვასის სიძულვილის მიყვარათ მკვლელობამდე. იესო ქრისტე ამბობს: „ვინც უმიზეზოდ განურისხდება თავის ძმას, სასჯელის თანამდებია“ (მთ. 5:21-22). მოციქულის გაგებით, ვისაც არ უყვარს თავისი ძმა, ის უკვე კლავს თავის გულში მას, და გარეგნულად არ კლავს მხოლოდ იმიტომ, რომ ეშინია სასჯელის (მთ. 5:26).

მუხლი 16. „ჩვენც გვმართებს ძმებისათვის სულის დადება“ - იმათ საპირისპიროდ, ვისაც არ უყვარს თავისი ძმა და კაცისმკვლეელია, მოციქული მიანიშნებს იესო ქრისტეს მაგალითს, რომელმაც ადამიანთა სიყვარულის გამო სული დასდო მათთვის. ამ მაგალითით მოციქული აღძრავს ადამიანებს ასეთივე სიყვარულისთვის.

მუხლი 17. „გაჭირვებული ძმის შემყურე გულს იხშობს მისთვის, როგორღა დაემკვიდრება მასში ღვთის სიყვარული?“. თეოფილაქტე წერს: „სიყვარულმა აიძულა ღმერთკაცს საკუთარი სული დაედო ჩვენთვის; მსგავსადვე ჩვენც გვმართებს ძმებისთვის სულის დადება. მაგრამ როგორ ვისაუბროთ ძმებისთვის სულის დადებაზე, როდესაც ვხედავთ, რომ ზოგიერთი (მათ შორის უფრო მდიდარი) არ აკმაყოფილებს ძმებს ცხოვრების აუცილებელი საჭიროებებითაც კი. ისინი გულს იხშავენ ამ მცირე საქმეში და ამიტომაც უღირსნი არიან ღვთის სიყვარულისა: რას გამოავლენენ ისინი მაშინ, როდესაც მათგან უფრო მეტს - ძმისთვის თავის დადებას - მოითხოვენ?“

მუხლი 18. „შვილებო, გვიყვარდეს, მაგრამ არა სიტყვით და ენით, არამედ საქმითა და ჭეშმარიტებით“ - უკვე თავისი მნიშვნელობით შეიძლება განვსაჯოთ, რომ

მასში არ უნდა იყოს რაიმე პირფერული, მოჩვენებითი, რომ ეს სიყვარული უნდა იყოს წმინდა, ცხოველი, ქმედითი და ჭეშმარიტი.

მუხლი 19. „ამით შევიცნობთ, რომ ჭეშმარიტებისაგან ვართ“ - ჭეშმარიტი სიყვარული ნიშანია ჩვენი მაღალი შინაგანი ღირსებისა, იგი გვაძლევს შესაძლებლობას დავრწმუნდეთ, რომ ჭეშმარიტებისგან ე.ი. ღვთისგან ვართ. იესო ქრისტე პილატეს ეუბნება: „იმოტომ მოვედი წუთისოფელში, რომ ჭეშმარიტება დავამოწმო, ყველა ვინც ჭეშმარიტებიდანაა, ისმენს ჩემს ხმას“ (იოან. 18:37) „და მის წინაშე დავიმშვიდებთ გულს“. გულის დამშვიდება არის ნაყოფი ჩვენი ძმების სიყვარულისა.

მუხლი 20. „რადგან თუ ჩვენი გული გვგმობს, ღმერთი ხომ გულზე უმეტესია და იცის ყოველი“. ეს აზრი ასე შეიძლება გადმოიცეს: ჩვენ ჭეშმარიტი სიყვარულის შეგნებით ვიმშვიდებთ გულს ღვთის წინაშე. მაგრამ თუკი გული გვგმობს რომელიღაც ცოდვაში, მაშინ ვიმედოვნებთ, რომ ჩვენი გულების ყოვლისმხედველი და მცოდნე ღმერთი არ განგვსჯის. ამდენად, მომდევნო მუხლი არის ამ მუხლის გაძლიერება: „საყვარელნო, თუ ჩვენი გული არა გვგმობს, პირნათელნი ვართ ღვთის წინაშე“.

მუხლი 22. „ამიტომ, რასაც ვითხოვთ, მივიღებთ მისგან, ვინაიდან ვიმარხავთ მის მცნებებს და ისე ვიქცევით, როგორც მას მოსწონს“. საუბარია მამა ღმერთზე, რომელმაც მისცა ადამიანებს თავისი ძის საშუალებით მცნება სიყვარულისა და აღგვითქვა მისი საშუალებითვე მორწმუნეებს ყველა იმის აღსრულება, რასაც ვითხოვთ (იოან. 14:13-14).

მუხლი 24. „მისი (ანუ მამის) მცნება კი ისაა, რომ გვწამდეს მისი ძის იესო ქრისტეს სახელით და, როგორც გვამცნო, გვიყვარდეს ერთმანეთი“. სად და როდის გვამცნო ეს მცნება? ის მოგვეცა მამა ღმერთის ხმით იორდანეზე და განმეორდა ფერიცვალებისას; იგი დამტკიცდა და გადმოგვეცა თვით იესო ქრისტეს სწავლებაში, რომელიც თავისი სახელით არაფერს ამბობს, არამედ ქადაგებს მხოლოდ იმას, რაც მისცა მამამ (იოან. 6:29;14:24 და სხვ.); იგი განეცხადა სული წმიდის მიერ მოციქულებს და მათგან კი გადაეცა მორწმუნეებს (იოან. 20,31). ამ მცნებას მოციქული აერთიანებს მოყვასის სიყვარულის მცნებასთან, რომელიც მისცა მოციქულებს და რომელიც არის გამეორება და დამტკიცება მამა ღმერთის მიერ ძველ აღთქმაში მიცემული მცნებისა (მთ. 19:19; გამოსვლ. 20:13-16; ლევ. 19:18).

მუხლი 24. ღმერთი რომ ჩვენში მკვიდრობს მტკიცდება იმ ძღვენით, იმ სულით, რომელსაც მისგან ვიღებთ. აქედან მოციქული გადადის ამ სულიერი ძღვნების განსხვავებაზე.

მუხლი 4: 1. პირველ საუკუნეებში ახალ აღთქმისეულ ეკლესიაში სულიერი ნიჭების განსხვავება, ისე რთულია, რომ მოციქულ პავლეს მოწმობით ქრისტიანული საზოგადოების ყოველი წევრი ამ ნიჭებს ეკლესიის აღსაშენებლად იყენებს (1 კორ. 12:7 და შემდგომი; 14:1,5,12,25). ამით სარგებლობენ ერეტიკოსებიც და საკუთარ ცდომილებებს

ასაღებენ სული წმიდის გამოცხადებად. მოციქული იოანე იძლევა ნიშანს, რომლის საშუალებითაც ქრისტიანები შეძლებენ შეიცნონ ცრუ სულები.

მუხლი 3. „ხოლო ყოველი სული, რომელიც არ აღიარებს იესო ქრისტეს, ღვთისაგან კი არ არის, არამედ ესაა სული ანტიქრისტესი“. ზოგიერთ ხელნაწერში გვხვდება სიტყვა ანტიქრისტეები. მაგრამ სწორია ანტიქრისტე, რადგან ანტიქრისტე იქნება ერთი განსაზღვრული პიროვნება და არა ძე ღვთისას ყოველი უარმყოფელი. რა თქმა უნდა, არ გვიშლის ხელს ჩავთვალოთ ყოველი უარმყოფელი ანტიქრისტედ, რადგანაც მსგავსი უარმყოფლები გამოჩნდნენ უკვე მოციქულთა დროს და მოციქული იოანე ამბობს: „მოვიდა კიდეც ქვეყნად“.

მუხლი 4. „თქვენ ღვთისაგან ხართ, შვილებო, და სძლიეთ მათ“, ე.ი. ცდომის სულებს (ვულგატაშია ანტიქრისტე), „რადგანაც ის, ვინც თქვენშია, მეტია იმაზე, ვინც არის ქვეყნად“. როგორ ცბიერად და ძლიერადაც არ უნდა იმოქმედონ მორწმუნეთა წინააღმდეგ ცრუმოდღვრებმა, ისინი მაინც დაამარცხებენ მათ: ვინაიდან მათში დამკვიდრებული ქრისტეს სული უძლიერესია ანტიქრისტეს სულზე, რომელიც მკვიდრობს ცრუმოდღვრებში. ისინი ამ ქვეყნად ცხოვრობენ და იმყოფებიან ქვეყნის მთავრის ბატონობის ქვეშ.

მუხლი 5. „ისინი ქვეყნისანი არიან, ამიტომ ქვეყნისას იტყვიან და ქვეყანაც უსმენს მათ“ - აქ სიტყვა ქვეყანა გამოიყენება ცოდვის, ბოროტის მნიშვნელობით. „ქვეყნისას იტყვიან“ ნიშნავს იმ საგნებზე საუბარს, რომლებიც აღძრავენ ადამიანში ცოდვას. მაგრამ ასეთ მასწავლებლებს უსმენენ მხოლოდ ისინი, ვინც თვითონვე ამ ქვეყნისაა, ხოლო ღვთისგან შობილნი ზურგს აქცევენ მათ.

ურთიერთსიყვარულის შთაგონება

(4:7-5:5)

მოციქული ერთმანეთის სიყვარულს შეგვაგონებს და გვახსენებს, რომ თავად ღმერთი სიყვარულია. სიყვარულით ღმერთმა თავისი მხოლოდშობილი ძე მოავლინა ამ ქვეყნად (4:7-10). ამიტომ ადამიანებსაც უნდა გვიყვარდეს ერთმანეთი და უნდა ვაღიაროთ, რომ იესო არის ძე ღვთისა, რათა ღმერთი დაემკვიდროს ჩვენში (11-15). ასე აერთიანებს ურთიერთსიყვარული ადამიანებს ღმერთთან და გვამლევს იმის იმედს, რომ გულდანდობილი ვიყოთ განკითხვის დღეს; სიყვარულისთვის უცხოა შიში (16-18). ერთმანეთის სიყვარული იმის მტკიცებულებაა, რომ ღმერთი გვიყვარს; ასეთი მცნება გვაქვს ღვთისგან (19-21); ყველას, ვისაც უყვარს

მშობელი, მის მიერ შობილიც უყვარს, ვინაიდან ღვთის სიყვარული ისაა, რომ ვიმარხავდეთ მის მცნებებს და სძლევს ქვეყანას რწმენით. ვინ არის ქვეყნის მძლეველი, თუ არა ის, ვისაც სწამს, რომ იესო არის ძე ღვთისა? (5:1-5).

მუხლი 8. „ვისაც არ უყვარს, ვერ შეუცვნია ღმერთი“ - სიყვარული და შემეცნება განუყოფელია ერთმანეთისგან ჩვეულებრივ ცხოვრებაშიც კი. როგორც საგანთან ან პიროვნებასთან ახლო ნაცნობობა უფრო გვაახლოებს და პირიქით - გვაცილებს მას: ასევე რაღაცის ან ვინმეს მიმართ სიყვარული იწვევს სურვილს უფრო ახლოს გავიცნოთ მისი მშვენიერი თვისებები, ხოლო ის, რაც არ გვიყვარს, არც გვინდა რომ შევიცნოთ.

ღვთის მიმართებით ასეთივე მნიშვნელობას იძენს არა მხოლოდ მისი სიყვარული, არამედ ადამიანთა სიყვარული, რადგანაც სიყვარული არის ღვთის თვისება. ამიტომაც მოციქული ამბობს: „რადგანაც ღმერთი სიყვარულია“.

თუკი ღვთის არც ერთ თვისებას და არც ერთ სახელს არ შეუძლია გამოხატოს ღვთის დაუსრულებელი არსების სისრულე; მაშინ სიყვარულის თვისება და ღვთის წოდება სიყვარულად სხვა სახელებსა და თვისებებზე უფრო მეტად გამოხატავს მის არსებას. ღმერთი სიყვარულია თავისთავში, ღმერთი სიყვარულია ქმნილ არსებებთან მიმართებით, ღმერთი სიყვარულია არსებითა და ქმედებით.

მუხლი 10. „სიყვარული ისაა, რომ ჩვენ კი არ შევიყვარეთ ღმერთი, არამედ მან შეგვიყვარა ჩვენ“. ჩვენი ღვთისადმი სიყვარულის წყარო თავად ღმერთშია. თავისი ჩვენდამი სიყვარულით ის შობს სიყვარულს ჩვენში. ღვთის ადამიანთადმი სიყვარულის ძალა და ხარისხი იმით გამოგვეცხადა, რომ ღმერთმა მოავლინა ამ ქვეყნად, არა სხვა ადამიანი, არა ანგელოზი, არამედ თავისი მხოლოდშობილი ძე. მოციქული არაერთხელ იმეორებს ამას და ამტკიცებს იმ აზრს, რათა გვაჩვენოს ღვთის ჩვენდამი სიყვარულის ძალა.

მუხლი 12. „ღმერთი არავის არასოდეს უხილავს“. როგორც ჩანს, აზრი ნაწყვეტია, მაგრამ მას პირდაპირი კავშირი აქვს მოციქულის ზემოთ ნათქვამთან: ადამიანის ღვთისადმი სიყვარული არა მხოლოდ სამადლობელის გამოხატვაა იმისა, რასაც ის ჩვენდამი ავლენს. ის უნდა იყოს ღვთისადმი დაახლოებისა და მისი შეცნობის საუკეთესო საშუალება. საგანი კარგად რომ შევიცნოთ, უნდა მივუახლოვდეთ მას, დავინახოთ ის; ღვთის დანახვა კი შეუძლებელია და არავის არასოდეს უხილავს და შეუცვნია ისე, როგორც ჩვენ ვხედავთ და შევიცნობთ სხვა შეზღუდულ საგნებს. მხოლოდ სიყვარულს ძალუძს მიგვაახლოვოს ღმერთს ისე, რომ მისით შევიგრძნოთ და მივაკვლიოთ მას (საქმ. 17:27). მხოლოდ სიყვარულით ხდება ღმერთი ხილული და მისაღწევი ადამიანისათვის. ხილულია, რადგან ადამიანთა სიყვარულის გამო თავისი მხოლოდშობილი ძე მოავლინა, რომელმაც გაგვიცხადა ღმერთი (იოან. 1:18); ხილულია, რადგან ჩვენი ურთიერთსიყვარულით მოვიზიდავთ ღვთის სიყვარულსაც, ვინაიდან ძმაში ჩვენ გვიყვარს ღვთის ხატება, მისი სიყვარული სრულყოფილებას აღწევს ჩვენში და უფრო მეტად ვემსგავსებით ღმერთს.

მუხლი 13. „იმით შევიცნობთ, რომ მასში ვმკვიდრობთ, ხოლო ის - ჩვენში, რომ თავისი სულისაგან მოგვცა ჩვენ“. მოციქულებზე სული წმიდის გარდამოსვლას, გარდა მათი განათლებისა და ნუგეშინისცემისა, აქვს ასევე შემდეგი მიზანი: მოწმობა იესო

ქრისტეზე, როგორც ღვთის ჭეშმარიტ ძეზე (იოან. 15:26). ამიტომაც მოციქული ამბობს: „ჩვენ ვიხილეთ და ვმოწმობთ, რომ მამამ მოავლინა ძე ქვეყნის მაცხოვრად“ (მუხლი 14).

მუხლი 15. „ვინც აღიარებს, რომ იესო არის ძე ღვთისა, ღმერთი მასში მკვიდრობს, ხოლო ის - ღმერთში“. იესო ქრისტეს ძე ღმერთად აღიარების შემდეგ, ადამიანებში ღმერთი მკვიდრობს.

მუხლი 17. „ამის წყალობით სიყვარულმა იმნაირ სრულყოფილებას მიაღწია ჩვენში, (რათა გულდანდობილნი ვიყოთ განკითხვის დღეს), რომ ისეთივენი ვართ, როგორიც ისაა ამ ქვეყნად“. ეს სრულყოფილება უპირველესად უნდა მივაკუთვნოთ ღვთის სიყვარულს (მუხლი 12); ვინაიდან ღმერთმა იმდენი და ისეთი სიყვარული გამოავლინა და ავლენს ჩვენდამი, რომ ჩვენ გულდანდობილად შეგვიძლია ვიყოთ განკითხვის დღეს; ამიტომაც შემდეგ ამბობს: „სიყვარულისთვის უცხოა შიში“.

სხვა მხრივ, ჩვენმა სიყვარულმაც შეიძლება ისეთ სრულყოფილებას მიაღწიოს, რომ ჩვენ როგორც შვილებმა გაბედულად მივმართოთ მამას - ღმერთს; თუკი გვიყვარს ღმერთი, არ გვეშინია სამსჯავროს, ვინაიდან სიყვარულში შიში არ არის.

მუხლი 18. „სრულქმნილი სიყვარული ამევეებს შიშს; ვინაიდან შიშს თან ახლავს ტანჯვა, ხოლო მოშიში არასრულქმნილია სიყვარულში“. აქ იგულისხმება მონური შიში, რადგან შვილებს არ ეშინიათ მამის; ცოდვების, ღვთის სიტყვის შეუსრულებლობის გამო დასჯის შიში მით უფრო მტანჯველია, რაც მეტად ადამიანი შეიცნობს თავის დანაშაულს ღვთისა და მისი სამსჯავროს წინაშე.

მუხლი 20. „თუ ვინმე ამბობს, ღმერთი მიყვარსო, თავისი ძმა კი სძულს ცრუა, ვინაიდან თუ თავისი ძმა არ უყვარს, რომელსაც ხედავს როგორღა შეიყვარებს ღმერთს რომელსაც ვერ ხედავს?“. თეოფილაქტე ბულგარელი ამბობს: „სიყვარული ყალიბდება ურთიერთობით; ურთიერთობა კი გულისხმობს იმას, რომ ადამიანი ხედავს თავის ძმას და მასთან ურთიერთობით უფრო მეტად უკავშირდება მას სიყვარულით; რადგანაც დანახვა ხელს უწყობს სიყვარულს. ვისაც არ უყვარს თავისი ძმა, რომელსაც ხედავს, როგორ შეიძლება დავუჯეროთ, როცა ამბობს, ღმერთი მიყვარსო, რომელიც არ უხილავს, რომელიც მასში არ მკვიდრობს?“.

თუ გავაგრძელებთ ეკლესიის მასწავლებლის აზრს, შეიძლება დავამატოთ: ღმერთთან ადამიანს ურთიერთობა აახლოებს, იგი შობს არა მარტო ღვთის, არამედ ყოველი ადამიანის სიყვარულს, აშთობს ადამიანში ყოველგვარ სიძულვილს - ამასთან ადამიანს ხდის სამართლიანს, აიძულებს მას ყველაფერში ჭეშმარიტი იყოს. ამიტომაც, ვისაც სძულს მოყვასი და ამავე დროს ამტკიცებს, რომ ღმერთი უყვარს, ის ცრუა: ვინაიდან სიძულვილი და სიყვარული შეუთავსებელია და სადაც სიძულვილია, იქ სიცრუეა.

მუხლი 21. „და ასეთი მცნება გვაქვს მისგან: ვისაც ღმერთი უყვარს თავისი ძმაც უნდა უყვარდეს“ - ეს მცნება შეადგენს ქრისტიანული ზნეობრივი სწავლების არსს. იესო ქრისტემ ჯერ კიდევ რჯულის მოძღვარს უპასუხა კითხვაზე: რომელია რჯულის მთავარი მცნება? (მთ. 22:36-39)...

მუხლი 5:1. „ყველას, ვისაც სწამს, რომ იესო არის ქრისტე, ღვთისაგანაა შობილი“ - მოყვასის სიყვარულის მცნებასთან მჭიდრო კავშირში აყენებს მოციქული იესო ქრისტეს ღვთის ძედ აღიარებას და ამის აღიარებას თვლის ღვთის ჭეშმარიტ შვილთა ნიშნად. ამ აზრს მოციქული მიმართავს ცრუმოდღვართა საწინააღმდეგოდ და ამბობს,

როგორც სახარებაშია: „ხოლო ყველას, ვინც შეიწყნარა იგი, მისცა ხელმწიფება ღმრთის შვილებად წოდებულიყვნენ; ყველას, ვისაც სწამს მისი სახელი“ (იოან. 1:12).

ღვთის შვილთა სიყვარულზე საუბრისას მოციქული არ საზღვრავს მას მხოლოდ მორწმუნეთა მიერ უახლოესი ადამიანების სიყვარულით, ვინაიდან თავად ის ვილაცის სიძულვილს ცოდვად, კაცთა მკვლელად რაცხს. შემდეგ მიანიშნებს, რომ უნდა გვიყვარდეს ღვთის შვილები, თუკი გვიყვარს ღმერთი და ვიმარხავთ მის მცნებებს. მოციქულს ასევე სურს თქვას, რომ თუკი ქრისტეს მორწმუნეებს, ღვთის შვილებს შორის ჩნდება უსიყვარულობა, რასაც, რა თქმა უნდა, ცრუმოდღვარები ხელს უწყობენ, მაშინ რას უნდა მოველოდეთ მათგან ურწმუნოების, ქრისტიანების მტრების მიმართ? ურთიერთანტიპათია, ცხადია, აქრობს ქრისტეს მოწაფეების მთავარ ნიშანს: „იმით გიცნობთ ყველა, რომ ჩემი მოწაფეები ხართ, თუ გექნებათ სიყვარული ერთმანეთს შორის“ (იოან. 13:35).

მუხლი 3. „მისი მცნებები კი მძიმე როდია“ - შეიძლება ვიფიქროთ, რომ მოციქული ამ გამოთქმას იყენებს ცრუმასწავლებელთა სამხილებლად, რომლებიც ქადაგებენ ზნეობის თავაშვებულობას. თავიანთი სწავლების სამართლიანობის დასამტკიცებლად ისინი მიანიშნებენ თითქოს რჯულის მთელი მცნებები მძიმე და შეუძლებელია შესასრულებლად. მათ სამხილებლად და მორწმუნეთა გასამხნეებლად მოციქული მიანიშნებს, რომ ღვთის მცნებები მძიმე როდია, როგორც მაცხოვარი არწმუნებს მაშვრალთ და ტვირთმძიმეთ: „უღელი ჩემი ამოა, და ტვირთი ჩემი - მსუბუქი“ (მთ. 11:30).

მუხლი 4. „რადგანაც ყველა, ვინც ღვთისაგან არის შობილი, სძლევს ამ ქვეყანას; და ეს არის ძლევა, ქვეყნის მძლეველი: ჩვენი რწმენა“. ეს არ არის აღთქმული ჯილდო მორწმუნეთა მიერ ღვთის მცნებების აღსრულებისათვის და ასევე იმის წინასწარმეტყველება, თუ რა ელოდებათ მორწმუნეებს მომავალში; არა, ეს მინიშნება აღნიშნავს მომხდარ ფაქტს. მოციქული არ ამბობს: ჩვენი რწმენა ოდესღაც, შემდგომში, სძლევს ქვეყანას; არამედ ამტკიცებს, რომ მან უკვე სძლია ქვეყანას, რომ ღვთისგან ყოველმა შობილმა, ყოველმა მორწმუნემ, სძლია ქვეყანას. მსგავსად იმისა, თუ როგორ დაამარცხა არაერთხელ ეშმაკი ღვთაებრივმა მოღვაწემ თავისი მსახურებისას, უკანასკნელი ბრძოლა გაუმართა ეშმაკს და მოუწოდა თავის მოციქულებს ასეთივე ბრძოლისათვის შემდეგი სიტყვებით: „გამხნევდით: მე ვძლიე ქვეყანას“ (იოან. 16:33); ასევე ახლა უფლის საყვარელმა მოწაფემ, მიიღო რა აღთქმა, არ მოკვდებოდა მანამ, „სანამ არ იხილავს ღმრთის სასუფეველს, მომავალს ძალმოსილებით“ (იოან. 21:22; მარკ. 9:1) პრაქტიკულად იხილა უფლის წინასწარმეტყველების აღსრულება - თავისი სწავლებისა და მიმდევრების გამარჯვება ქვეყანაზე.

იოანემ იხილა უსუსური იუდეური სინაგოგის ბოროტება ნაზარეველი წინასწარმეტყველისა და მისი მოწაფეების მიმართ, იხილა როგორ გაჩაღდა იესოს სიკვდილის შემდეგ სასტიკი დევნა მისი მიმდევრებისა, მაგრამ ვერ სძლიეს მათ, თვითონვე დაეცა რომის ფეხქვეშ და მოიწია საკუთარ თავზე ძე ღმერთის უდანაშაულოდ დაღვრილი სისხლი. მან იხილა იერუსალიმის დაცემით თუ როგორ „წარხდა სახე სჯულთა მათ პირველთა“ (დოგმატიკი მეორე ხმისა უფალო ღაღად-ვჰყავსა ზედა), მაშინ როცა საზეიმოდ იზრდება და ძლიერდება ქრისტეს ეკლესია. იოანე მოციქულმა იხილა სხვა დიდი ძლევა - ქრისტიანობის გამარჯვება წარმართობაზე, რომელიც ნერონის,

დომინიანესა და წარმართული სამყაროს სხვა იმპერატორების სახით არაერთხელ აღმართავს სასტიკ დევნას ჯვარცმულის მიმდევრებისადმი. მაგრამ რაც უფრო მეტი მოწამის სისხლი იღვრება, მით უფრო მტკიცდება და ვითარდება ეკლესია, ხოლო წარმართობა სუსტდება.

მოციქულის სიცოცხლის ბოლოს (I საუკუნის დასასრულს) ქრისტეს მორწმუნეთა რიცხვი გაიზარდა იქამდე, რომ კეთილგონიერი წარმართები საფრთხეს ხედავენ მათ შვეიწროებაში. ისინი უფრთხიან, რომ ქრისტიანთა ასეთი დევნა ქვეყანას მიიყვანს უფრო მეტ გაჩანაგებად (ბითვინიის მმართველი პლინიუს მცირე იმპერატორ ტრაიანეს მიმართ წერილში).

ქრისტიანული რწმენის არა მხოლოდ ეს გარეგნული გამარჯვება იხილა მოციქულმა იოანემ. ის ძალიან კარგად ხედავს და იგებს იმ შინაგან ძლევას, რომელიც მოიპოვა ქრისტიანობამ იუდეველობასა და წარმართობაზე რელიგიური, ზნეობრივი, სამეცნიერო და საზოგადოებრივი მიმართებით და რომელმაც უზრუნველყო გარეგნული ძლევაც.

დაეცა უძველესი წარმართული რელიგიები, ზნეობრივ ცხოვრებაში შემოდის ახალი უმაღლესი საწყისები, შეირყა წარმართული საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა საფუძველი, შეიცვალა და თავისი მომაჯადოებელი ზეგავლენა დაკარგა წარმართულმა მსოფლმხედველობამ და უძველესი სამყაროს ცხოვრების ყველა მხარემ მიიღო სხვა, ახალი მიმართულება ქრისტიანული იდეის ზემოქმედებით. ეს მოხდა არა ერთი და ორი საუკუნის განმავლობაში, არამედ ათასწლეულობით და გრძელდება დღემდე.

როგორც არ უნდა უყურებდნენ ქრისტესა და სახარებას უძველესი და უახლესი მოაზროვნეები და ისტორიკოსები, ვერავინ უარყოფს, რომ ქრისტიანობამ კაცობრიობის ცხოვრებაში აღასრულა უდიდესი გარდატეხა, რომლის მსგავსი არ იცის ისტორიამ და ვერც წარმოიდგენს. ყველა თანამედროვე განათლება, ყველა ჩამოყალიბებული ერის დღევანდელი საზოგადოებრივი და ოჯახური ცხოვრება, ზნეობრიობა და რელიგია განვითარდა და ატარებს სუფთა ქრისტიანულ ხასიათს, იმ ხალხთა და იმ პიროვნებათა შორისაც, ვინც არ აღიარებს ქრისტესა და სახარებას.

თანასწორობა, თავისუფლება, ძმობა - გამოსახული რევოლუციურ პლაკატზე - უპირველესად იქადაგეს ქრისტემ და მოციქულებმა, რა თქმა უნდა, ამ სიტყვათა უმაღლესი და კეთილშობილური მნიშვნელობით. აზრისა და სინდისის თავისუფლება, ზნეობის სისუფთავე, ქალთა უფლებების აღიარება, მონობის, სასიკვდილო განაჩენის დროს წამების და მსგავსი გაუქმება, სამართლიანობა, ჰუმანიზმი, მშვიდობის სიყვარული და მრავალი სხვა, რითაც ამაყოფს თანამედროვე კაცობრიობა და რაც არ იცოდა ძველმა სამყარომ, ყველაფერი ეს საწყისს იღებს ქრისტიანობიდან და თანდათანობით აღწევს კაცობრიობის ცხოვრებაში, აღამაღლებს და აკეთილშობილებს ადამიანის პიროვნებას, ამარცხებს ცხოველურ ინსტიქტებს, ველურ ვნებებს, განდევნის უსწავლელობის სიბნელეს, ეგოიზმს, ერთი სიტყვით, სძლევს ქვეყანას. აი, ეს გამარჯვება იხილა და განჭვრიტა იოანემ და წინასწარმეტყველებით შთაგონებულმა ღაღადყო: „ეს არის ძლევა, ქვეყნის მძლეველი: ჩვენი რწმენა“.

ყურადღება უნდა მივაქციოთ, როგორ მიიღწევა ეს გამარჯვება და როგორ აღსრულდა და სრულდება ეს უდიდესი ზნეობრივი და სოციალური გარდატეხა სამყაროში, იმას, რომ ქრისტიანული რწმენა გვანიჭებს შესაძლებლობას მივიღოთ სული

წმიდის მადლი და მისი დახმარებით დავამარცხოთ ჩვენში ცოდვა, ვნება, ყოველი ბოროტი. ხოლო რაჟამს ადამიანში ბოროტება მარცხდება, მაშინ ის გაბედულად იბრძოლებს ბოროტების მამა ეშმაკთან და მის იარაღთან: ქვეყანასა და ბოროტ ადამიანებთან, და არა მხოლოდ იბრძოლებს, არამედ სძლევს მას.

მოწმობა ქრისტეზე, ძე ღმერთზე

(5:6-12)

მოციქულის მინიშნებით, ღვთის შვილთა უმთავრესი ნიშანია იესო ქრისტეს ძე ღმერთად და მისი დედამიწაზე ხორციელად შობის აღიარება. მაგრამ ეს აღიარება ანუ რწმენა რომ არ მოგვეჩვენოს უსაფუძვლო, მოციქული მიგვითითებს იესო ქრისტეს ღვთაებრიობასა და ადამიანობაზე, სამმაგ მოწმობაზე (6). პირველი მოწმობა - ზეციურია, ყოვლადწმიდა სამების სამი პირის (7); მეორე - მიწიერი: სულის, წყლისა და სისხლის (8-9); და ბოლოს, მესამე - შინაგანი, კაცთა მოწმობა; ყველა ეს მოწმობა ადასტურებს, რომ ღმერთმა მისცა ადამიანებს ცხოვრება საუკუნო თავის ძეში (10-12).

მუხლი 6. „ეს არის იესო ქრისტე, რომელიც მოვიდა წყლითა და სისხლით; არა მარტო წყლით, არამედ წყლითა და სისხლით. და ამას მოწმობს სული, რადგანაც სულია ჭეშმარიტება“.

ნათელია, რომ მოციქული საუბრობს ძე ღმერთის ნამდვილ განხორციელებაზე დოკეტთა წინააღმდეგ, რომლებიც უარყოფენ ამას. მოციქულის სწავლებით იესო ქრისტემ დაამტკიცა თავისი მოსვლის ჭეშმარიტება დედამიწაზე წყლითა და სისხლით. წყალი ნათლისღებაა, სისხლი - ვნება. ასე, ნათლობა არასაჭირო იქნება იმისთვის, ვინც მიიღო მხოლოდ მოჩვენებითი ხორცი; ვნება და სისხლის დაღვრა კიდეც უფრო არ შეუძლია აჩრდილს. ნათლისღება და ვნება არის იესო ქრისტეს ცხოვრების ორი უმთავრესი მოვლენა, რომლებიც მოწმობენ მის დედამიწაზე მოსვლასა და ღვთაებრივ ღირსებას.

ამ ორ მოწმობას მოციქული ამატებს სულის მოწმობასაც: იესო ქრისტე მოვიდა დედამიწაზე და გამოავლინა თავი სულითაც. ეს, რა თქმა უნდა, სული წმიდაა, რომელიც გარდამოვიდა მოციქულებზე ორმოცდამეათე დღეს და მოგვცა ყველაზე ძლიერი და უეჭველი მოწმობა იესო ქრისტეზე. ასევე იესო ქრისტემაც იწინასწარმეტყველა ეს (იოან. 15:26). მოწმობის უსათულობა მტკიცდება მოწმის უეჭველობით: „რადგანაც სულია ჭეშმარიტება“. მოციქული საუბრობს სული წმიდის მოწმობაზე და თავის მკითხველებს აყენებს თავად მოწმის პირისპირ, რადგან არავინ იფიქროს, რომ მის მიერ ნათქვამი ღვთის ძეზე არის მისი მსჯელობა. მოციქული თითქოს ამბობს: „თქვენ ახლა გაიგებთ იმის უდავო მოწმობას, რომ იესო არის ქრისტე და ძე ღვთისა, ჩვენი ცხოვრებისთვის

განხორციელებული. ეს მოწმობა არა ჩემი, არამედ სული წმიდისაა, რომელიც ჭეშმარიტია. „ვინაიდან სამნი მოწმობენ ზეცად: მამა, სიტყვა და სული წმიდა, ხოლო ეს სამი ერთია“.

ღვთის ძის დედამიწაზე მოსვლა ხორციითა და სისხლით დაამოწმა ყოვლადწიდა სამების სამივე პირმა. მასზე იმოწმა მამა ღმერთმა ნათლისღებისა და ფერიცვალებისას (მთ. 3:17; 18:5) და უწოდა თავისი საყვარელი ძე. მის დასამოწმებლად მამამ გამოაგზავნა იოანე წინამორბედი (იოან. 1:8; 5:33) და თვით ძეს მისცა საქმეები აღსასრულებლად (იოან. 5:36). დედამიწაზე თავის მოსვლაზე წინასწარმეტყველებს თავად ღმერთი-სიტყვა, როცა ამბობს: „ჩემს თავზედაც რომ ვმოწმობდე, ჭეშმარიტია ჩემი მოწმობა, რადგანაც ვიცი, საიდან მოვედი და სად მივდივარ; თქვენ კი არ იცით, საიდან მოვსულვარ და სად მივალ“ (იოან. 8:14), ვინაიდან „არავინ ასულა ზეცად, გარდა ზევით ჩამოსული კაცის ძისა, რომელიც არის ცაში“ (იოან. 3:13); და კიდევ უფრო მეტი დაამოწმა თავისი საქმეებით, სწავლებითა და ცხოვრებით, რომ ის ჭეშმარიტად ძე ღვთისაა.

სული წმიდის მოწმობა მოგვეცა იესო ქრისტეს ნათლისღების დროს (მთ. 3:16; იოან. 1:32-35), მის სწავლებასა (ლუკ. 4:18,22) და სასწაულებში (მთ. 12:28) და განსაკუთრებით ორმოცდამეათე დღეს მოციქულებზე სხვადასხვა ნიჭების გარდამოვლენით (საქმ. 2:2-4). ეს სამი მოწმობა ერთია, ე.ი. ეთანხმება ერთმანეთს, რადგანაც მოწმეებიც ღვთაებრივად ერთარსებაა, როგორც სახარებაში მაცხოვარი ამბობს: „მე ვარ, ვინც ჩემს თავზე ვმოწმობ და ჩემზევე მოწმობს მამაც, რომელმაც მომავლინა“ (იოან. 8:18), ხოლო სხვა ადგილას პირდაპირ განმარტავს ასეთი მოწმობის მნიშვნელობას იმით, რომ „მე და მამა ერთი ვართ“ (იოან. 10:30).

მუხლი 8. „და სამნი მოწმობენ ქვეყნად: სული, წყალი და სისხლი, ხოლო ეს სამი ერთია“ - ამ სამ მოწმობაზე მოციქული საუბრობს მეექვსე მუხლში და როგორც აღვნიშნეთ, მიუთითებს იესო ქრისტეს ცხოვრების სამ უმთავრეს მოვლენაზე - ნათლობაზე, ვნებასა და მოციქულებზე სული წმიდის გარდამოსვლაზე. ზოგიერთი განმმარტებელი (მაგ. ნეტარი თეოფილაქტე, მეექვსე მუხლზე) სიტყვა „სულს“ უკავშირებს თვით ღმერთს და გულისხმობს სულის მოწმობას იესო ქრისტეს აღდგომაში. რადგანაც „საკუთარი თავის აღდგომა თვისობრივია მხოლოდ ღვთისთვის, ხოლო „სული“ იწოდება ღმერთად“.

სხვები კი უკავშირებენ ნათლისღებისა და ზიარების საიდუმლოებს და სული წმიდის ძღვენებს, რომლებიც აძლევენ ქრისტიანებს სარწმუნო მოწმობებს იესო ქრისტეზე.

მუხლი 9. „თუ კაცთა მოწმობას ვიღებთ, ღვთის მოწმობა უმეტესია“ - მოსეს რჯული ანიჭებს იურიდიულ ძალას მხოლოდ ორი ან სამი პიროვნების მოწმობას (მეორ. რჯ. 19:15). იმასვე ითხოვს ახალ აღთქმაში იესო ქრისტე (მთ. 18:16). ზუსტად მასზე მოჰყავს მოციქულ იოანეს ზეციური და მიწიერი მოწმობები და ამასთან შენიშნავს, რომ თუკი ჭეშმარიტების დასამოწმებლად რომელიღაც ჩვეულებრივ საქმეში რჯულის მიხედვით საკმარისია ორი მოწმე, მაშინ იესო ქრისტეს აღიარებისათვის, მით უმეტეს, საკმარისია ღვთაების სამივე პირის მოწმობა. „კაცთა“ მოწმობა უკავშირდება არა მერვე მუხლს, არამედ რჯულის მოთხოვნას. მოციქული ადარებს ღვთის მოწმობას კაცთა მოწმობას, ეს კი გვაძლევს უფლებას ვივარაუდოთ არა ერთი მოწმობა ღვთისა, არამედ სამი.

მუხლი 10. „ვისაც სწამს ძე ღვთისა, თავის თავშივე აქვს მოწმობა“ - ამავე დროს გარეგანი მოწმობებთან ერთად იესო ქრისტეს რწმენა არის ძლიერი შინაგანი

მტკიცებულება, რომელიც ამოწმებს ამ გარეგანი მოწმობების ჭეშმარიტებას. გამოცდილება გვაჩვენებს, რომ მორწმუნე გულისთვის საკმარისია ყველაზე უბრალო და მარტივი მინიშნება, რომ დარწმუნდეს რომელიღაც ჭეშმარიტებაში, და პირიქით, ჭეშმარიტების ყველაზე ძლიერი და ცხადი მოწმობა მორწმუნეს აეჭვებს: „ვისაც არა სწამს ღმერთი, ცრუდ სახავს მას“.

მუხლი 11. „მოწმობა კი ის არის, რომ ღმერთმა მოგვცა საუკუნო სიცოცხლე, და ეს სიცოცხლე მის ძეშია“. ასეთია ყველა ზემოთ ხსენებული მოწმობის დაფარული შინაარსი - ზეციური, მიწიერი და შინაგანი. თავად ღმერთი მოწმობს, რომ მან მოგვანიჭა ცხოვრება საუკუნო თავის ძეში. ქრისტეში ნათლისღება გვშობს საუკუნო ცხოვრებისთვის; მისი ხორცისა და სისხლის ზიარება გვასაზრდოებს იმავე ცხოვრებისათვის; ქრისტესგან მონიჭებული სული წმიდის ძღვენი იცავს მას ჩვენში; დაბოლოს, იესო ქრისტესადმი ჩვენი საკუთარი რწმენა გვარწმუნებს, რომ მხოლოდ ქრისტეში გვაქვს საუკუნო სიცოცხლე.

ეპისტოლეს დასასრული (5:13-21)

მოციქული ეპისტოლეს დასასრულს მორწმუნეებს აცნობებს ეპისტოლეს დაწერის მიზეზს: „ძე ღვთისას რწმენაში გაქვთ საუკუნო სიცოცხლე“ (13). ასეთი რწმენისას მათ შეუძლიათ კადნიერად თხოვონ ღმერთს ყველაფერი და ისიც შეისმენს, თვით შემცოდე მძიმისთვისაც ილოცებს და ღმერთი მისცემს სიცოცხლეს არამომაკვდინებელი ცოდვით შემცოდეს (14-17). როგორც ღვთისგან შობილნი, ისინი თავისუფალნი არიან ცოდვისგან და ეშმაკისგან და ღვთის ძეში იღებენ ჭეშმარიტ გონებასა და სიცოცხლეს (18-20). ბოლოს, შთააგონებს მათ, რომ ერიდონ კერპებს (21).

მუხლი 14. მოციქული ამტკიცებს, რომ ღვთის ძისადმი რწმენით ჩვენ ვკადნიერდებით და ვთხოვთ ღმერთს ყველაფერ იმას, რაც მას ნებავს და გვისმენს. თავადაც ამას ბრძანებს: „რასაც ითხოვთ ჩემი სახელით, შეგისრულებთ, რათა იდიდოს მამა ძის მიერ“ (იოან. 14:13). მოციქული ამაოდ არ იმეორებს: „როგორც მას ნებავს“. რწმენა თავად გვასწავლის, ვთხოვთ ღმერთს მხოლოდ ის, რაც მის ნებას შეესაბამება და ვილოცოთ: „იყავნ ნება შენი, ვითარცა ცათა შინა, ეგრეცა ქვეყანასა ზედა“ (მთ. 6:10). ამიტომაც „თუკი ღმერთი ისმენს ჩვენს ლოცვებს, მაშინ ჩვენ ვიცით რომ ვთხოვთ იმას, რაც მას ნებავს და ვიცით, რომ გვექნება ყველაფერი, რაც ვთხოვეთ. ჩვენი თხოვნაა: ღვთის სასუფეველი და მისი სიმაღლე, რომელიც თავად მან დაგვიბარა სახარებაში (მთ. 6:33) - თეოფილაქტე.

მუხლი 16-17. „თუ ვინმე ხედავს, რომ მისი ძმა სცოდავს, მაგრამ ეს არ არის ცოდვა, რომელსაც სიკვდილი მოსდევს, ილოცოს და ღმერთი მისცემს სიცოცხლეს არამომაკვდინებელი ცოდვით შემცოდეს; არის მომაკვდინებელი ცოდვაც; მასზე როდი ვამბობ, ილოცოს-მეთქი. ყოველგვარი უსამართლობა ცოდვაა, მაგრამ ყოველი ცოდვა როდია მომაკვდინებელი“. მოციქული მიანიშნებს, რა თქმაუნდა, ისეთ ცოდვებს, რომლებსაც კარგად იცნობენ მისი მკითხველები. მაგრამ რა ცოდვებია კონკრეტულად?

იურიდიული თვალსაზრისის ცოდვებს აქ ვერ ვიგულისხმებთ, რადგან ამის საფუძველს არ გვაძლევს ეპისტოლეს ზნეობრივი მნიშვნელობა. აქ იგულისხმება ზნეობრივი ცოდვები. სახარებიდან (მთ. 12:31) ვხედავთ, რომ უპატიებელი, ანუ მომაკვდინებელი ცოდვაა საკუთრივ სული წმიდის გმობა, ე.ი. ჯიუტი ურწმუნოება, რომელიც ეწინააღმდეგება ცხად ჭეშმარიტებას და ცრულ სახავს მას, როგორც იქცევიან იუდეველები ქრისტეს სასწაულების მიმართ.

ღვთის სულის გმობას წარმოადგენს ასევე სული წმიდის შთაგონებით დაწერილი წმიდა წერილისა და ეკლესიის მწერალთა ნაწარმოებების განზრახ დამახინჯება, რაზედაც წუხან მოციქულებიც (2პეტრ. 3:15-16 და სხვ.).

მოციქულ იოანეს სწავლებით, არამომაკვდინებელ ცოდვად იწოდება ის ცოდვა, რომელიც ხელს არ გვიშლის ვიყოთ ღვთის შვილები, იგულისხმება უნებლიე, უძლური და უცოდინარობითი ცოდვები. ის ცოდვები, რომლებიც განასხვავებენ ღვთის შვილებს ანტიქრისტეს შვილებისგან, მომაკვდინებელია. მაგალითად, ძე ღვთისას განხორციელების ჭეშმარიტების უარყოფა (4:3), უსამართლობა და მოყვასის უსიყვარულობა (3:10) ან როგორც მეშვიდე მსოფლიო საეკლესიო კრება (კანონი 5) განსაზღვრავს: „სასიკვდილო ცოდვა არის, როცა ზოგიერთები სცოდავენ და გამოუსწორებლობაში მყოფობენ“. რადგანაც მოციქულს მხედველობაში აქვს მე-12 მუხლში მოყვანილი: „ვისაც ჰყავს ძე, სიცოცხლე აქვს; ვისაც არა ჰყავს ძე ღვთისა, არც სიცოცხლე აქვს“, მაშინ მომაკვდინებელ ცოდვად უნდა მივიჩნიოთ უპირველესად ძე ღმერთის განხორციელების უარყოფა, რაზეც მოციქული პავლე პირდაპირ ამბობს: „რადგანაც შეუძლებელია, რომ ერთხელ უკვე განათლებულნი, რომელთაც იგემეს ციური ნიჭი და ეზიარნენ სულიწმიდას, შეიტკბეს ღვთის კეთილი სიტყვა და მომავალი საუკუნის ძალნი, მაგრამ მაინც დაეცნენ, - დიახ, შეუძლებელია, რომ ისინი კვლავ განახლდნენ სინანულისთვის, ვინაიდან კვლავინდებურად ჯვარს აცვამენ ძეს ღვთისას და ჰგმობენ“ (ებრ. 6:4-6).

ამდენად, მოციქულ იოანეს სწავლების აზრია: მორწმუნეებმა უნდა ილოცონ მხოლოდ იმ ადამიანებზე, რომლებიც აღიარებენ ძე ღმერთის განხორციელებასა და სიკვდილს, რომლებსაც სწამთ და ეკლესიასთან ურთიერთობენ. იმათზე, ვინც გაწყვიტა კავშირი მასთან (ერეტიკოსები, განდგომილები) ან არ არის მასთან ზიარებაში (ურწმუნოები და არამართლმადიდებლები), მორწმუნეებმა არ უნდა ილოცონ. ამას ამტკიცებს წმიდა მოციქულთა (10 და 45) და მსოფლიო კრებების (ანტიოქიის მეორე და ლაოდიკიის 33) კანონები.

რაც შეეხება მორწმუნეთა უმძიმეს ცოდვებს, მათი მოქცევისა და სინანულის შესაძლებლობის შემთხვევისას ეკლესია არ წყვეტს მათზე ლოცვას. წმიდა იოანე ოქროპირი წერს: სული წმიდის გმობაც შეიძლება ეპატიოს მონანულ ადამიანს (საუბარი მათეს სახარებაზე, 41:3).

მაგრამ ლოცვა შეუძლებელია თვითმკვლელებზე, რომლებმაც საკუთარი თავის კვლით აჩვენეს რწმენის უკმარისობა და ღვთის მოწყალების უიმედობა.

მუხლი 18. „ვიცი, რომ ღვთის მიერ შობილთაგან არავინ სცოდავს“ - მოციქული რამდენიმეჯერ იმეორებს ამ გამოთქმას ღვთის შვილთა უციდველობაზე; მაგრამ მორწმუნეებზე ასეთი წარმოდგენა უნდა გავიგოთ როგორც იდეალური მნიშვნელობით, ვინაიდან მორწმუნეებმა თავი უნდა შეიკავონ ცოდვისგან და დაცემის შემთხვევაში განიწმიდონ მისგან. ამაოდ იგებს ზოგიერთი ძველი ერეტიკოსი და ახლანდელი სექტანტი მოციქულის ამ ფრაზას შინაარსის სიზუსტით. ისინი ინათლებიან და იღებენ სული წმიდის მადლს ამ საიდუმლოში და თვლიან საკუთარ თავს უცოდველად, სრულყოფილად, ცოდვის ჩადენის შეუძლებლად, ამიტომაც არ საჭიროებენ სხვა საიდუმლოებებს და დარიგებებს, არც სინანულსა და სრულყოფილების თავდადებას. მაგრამ მოციქულები მუდმივად საუბრობენ ცოდვასა და ეშმაკთან ბრძოლის აუცილებლობაზე, ღვაწლის განვითარებასა და სათნოებების სრულყოფილებაზე, რწმენიდან რწმენაში სათნოებებიდან სათნოებებზე თანდათანობით აღსვლაზე. და თვით მოციქული, რომელიც ამბობს: „ღვთისგან შობილთაგან არავინ სცოდავს“, ამ ეპისტოლეშივე შენიშნავს, რომ ვინც უცოდველად თვლის თავს, ის ატყუებს საკუთარ თავსაც და სხვებსაც, ხოლო ღმერთს ცრუდ სახავს: ვინაიდან ღმერთმა იმიტომ მოავლინა მაცხოვარი სოფლისა, რომ განაშოროს ის ცოდვისგან და ასევე სული წმიდა, რომ მან განწმიდოს ადამიანები ცოდვისგან და აკურთხოს ისინი საიდუმლოებებში (ზემოთ, 1:8-10).

მუხლი 9. „მთელი ქვეყანა ბოროტებაშია დანთქმული“. როგორც აღინიშნა, ეს ქვეყანა ღვთის საპირისპიროა; ე.ი. ქვეყანაში იგულისხმება ამ ქვეყნის მთავარი (იოან. 12:31 და სხვები) და მისი სამწყსო, როგორიცაა განსაკუთრებით ერეტიკოსები და ცრუმოდღვრები, რომელთა შესახებაც საუბრობს მოციქული და ასევე ისინიც, რომლებიც მისდევნენ ამსოფლიურ ვნებებს (იოან. 2:16)

მუხლი 20. „ისიც ვიცი, რომ მოვიდა ძე ღვთისა“ - ძე ღვთისას მოსვლის მიზეზია - „შევიცნოთ ჭეშმარიტება და ვიყოთ ჭეშმარიტში“, ე.ი. ძე ღვთისა იესო ქრისტეში ერეტიკოსთა ცრუსწავლების საწინააღმდეგოდ, რომლებიც იქადიან ღვთის შეცნობით და უარყოფენ ძე ღვთისას მოსვლას. „ესაა ჭეშმარიტი ღმერთი და საუკუნო სიცოცხლე“ - ეპისტოლეს მთავარი საგანი და ქრისტიანული რწმენის უმთავრესი ჭეშმარიტება: იესო ქრისტეს ღვთაებრიობა, რომელსაც ერეტიკოსები უარყოფენ.

მუხლი 21. „შვილებო, დაიცავით თავი კერპთაგან. ამინ“ - მოციქულს მიჰყავს ქრისტიანები ჭეშმარიტი ღვთის შეცნობისკენ და სთხოვს მათ, დაიცვან თავი უაზრო და ცრუ ღმერთების, კერპების თავყვანისცემისაგან. თუმცა ეს მუხლი პირდაპირ არ უკავშირდება წინა მუხლის აზრს - ვინაიდან მოციქული არაფერს ამბობს ეპისტოლეში კერპთაყვანისმცემლობაზე, მაგრამ ყველაფერი გასაგებია, თუ ყურადღებას მივაქცევთ მაშინდელ მდგომარეობას ეკლესიისას, რომელიც გარშემორტყმული იყო ყველა მხრიდან კერპთაყვანისმცემლებით და საკუთარ წიაღში ჰყავს წარმართობიდან ახლადმოქცეული მრავალი წევრი.

მოციქულ იოანეს მეორე ეპისტოლე

†

ეპისტოლეს უტყუარობა

მეორე ეპისტოლეს მეოთხე საუკუნემდე მოციქულ იოანეს არ აკუთვნებდნენ და ეჭვს გამოთქვამდნენ მისი უტყუარობისა. ბოლო დროს ეს კრიტიკა უფრო განახლდა ევსევისა²¹⁶ და იერონიმეს²¹⁷ მოსაზრებების საფუძველზე, რომლებიც მიაწერენ ამ ეპისტოლეს ვიღაც ეფესელ პრესვიტერ იოანეს, (მას მოიხსენებს პაპიუსი²¹⁸ როგორც თავის მასწავლებელს, მისი საფლავი იხილა ნეტარ იერონიმემ²¹⁹) ან მახარებელ მარკოზს, რომელიც წიგნში „საქმე მოციქულთა“ იწოდება იოანედ (საქმ. 12:12,25; 15:37).

იმთავითვე ეჭვის საბაზს აჩენდა ის, რომ ეპისტოლე იყო მოცულობით პატარა და ნაკლებად ცნობილი, ეძღვნებოდა მხოლოდ ერთ პიროვნებას, ნაწილობრივ ეჭვს აჩენდა ეპისტოლეს დასაწყისში მოციქულის სახელის უხსენებლობაც. მოციქული საკუთარ თავს უწოდებს მხოლოდ

²¹⁶Ц. Ист. 3:25.

²¹⁷Devir. III c. 18.

²¹⁸У Евсевия, Ц. Ист. 3:39.

²¹⁹Devir. III c. IX.

უხუცესს (პრესვიტერს), რამაც გააჩინა საბაბი ეს ეპისტოლე სხვა პიროვნებისთვის მიეწერათ. თუმცა ამ ექვსის გარდა, ხელთა გვაქვს ამ ეპისტოლეს იოანესადმი კუთვნილების მოწმობა და უძველესი ეკლესიის რწმენა ამ ეპისტოლეს უტყუარობისა. მურატორიის კატალოგი საუბრობს იოანეს რამდენიმე ეპისტოლეზე. წმიდა ირინეოს ლიონელი²²⁰ ციტირებს ამ პატარა ეპისტოლედან სამ მუხლს (7,8,11). ავრელიუს აფრიკელი კართაგენის კრების (256 წ.) საქმეებში იმოწმებს ამ ეპისტოლეს. კლიმენტი ალექსანდრიელი²²¹, ორიგენე²²², დიონისე ალექსანდრიელი²²³, დაბოლოს, თავად ევსევი²²⁴ თვლიან ამ ეპისტოლეს უტყუარად. იერონიმე²²⁵ იმოწმებს ამ ეპისტოლეს დასაწყისს. მიუხედავად იმისა, რომ უძველეს სირიულ თარგმანში (პეშიტო) არ შედის ეს ეპისტოლე, წმიდა ევრემ ასური ციტირებს მას, როგორც უტყუარს. ამასთან, ეპისტოლეს სულისკვეთება, მიუხედავად მისი სიმცირისა, ცხადად მოწმობს პირველი ეპისტოლეს შინაარსსა და ენასთან მსგავსებას. იგი მეოთხე საუკუნიდან აღიარებულია მსოფლიო ეკლესიის მიერ (ლაოდეკიის 364 წლის მე-60 კანონი და კართაგენის 397 წლის მესამე კრების 47-ე კანონი) და ეს ფანტავს ყოველგვარ ექვს მისი უტყუარობისა.

ეპისტოლეს ადრესატი

ეპისტოლეს ადრესატია - κ εκλεκτη κυρια, και τοις τεκνοις αυτης. მაგრამ ვინ არის ეს εκλεκτη κυρια, განმარტებლები ვერ თანხმდებიან. მაგალითად, ათანასე დიდი (სინოპსისში) მიიჩნევს „კირიას“ საკუთარ სახელად, ვინაიდან ძველად ხშირი იყო ეს სახელი და ფიქრობს, რომ იგი უნდა ყოფილიყო რომელიღაც დიაკონისა მცირე აზიაში; ზოგიერთები (კარპცოვი²²⁶) ამტკიცებს, რომ ეს კირია იგივე მართაა, ლაზარეს და, ვინაიდან სირიული სახელი Martha არის κυρια, domina. მე-13 მუხლში მოხსენებული დისწულები არიან მისი დის, მარიამის, შვილები; სხვები კი ეთანხმებიან კირილე ალექსანდრიელს²²⁷, რომელიც მიიჩნევს ასევე სახელს

²²⁰Adv. Haer. 3:16.3,8.

²²¹Strom. 2:15.

²²²У Евсевия, Ц. Ист. 6:25.

²²³Тамже, 7:25.

²²⁴Demonstr. Evang. 3:5.

²²⁵Ep. Ad. Evagr.

²²⁶знаменитый саксонский юрист (1595-1666), судья и профессор в Лейпциге

²²⁷Adumbr. in. 2 Ioann.

- εκκλητι - საკუთარ სახელად და თვლის მას ბაბილონელად. ეს ის ბაბილონელი ქალბატონია, რომლის მოკითხვასაც უგზავნის მოციქული პეტრე განთესილ ხიზნებს (1 პეტრ. 5:13): მაგრამ ასეთ შემთხვევაში მისი დაც, რომელიც ეპისტოლეს ბოლოს მოიხსენება (მუხლი 13), იმავე სახელს უნდა ატარებდეს. უფრო სამართლიანია მივიღოთ ეს სიტყვები საზოგადო სახელებად. უნდა ითქვას, რომ კლიმენტი ალექსანდრიელი²²⁸ ამ რჩეულ ქალბატონში მოიაზრებს ეკლესიას, როგორც მოციქული პეტრე (1 პეტრ. 5:13); ხოლო მის დისშვილებად - ეფესოს ეკლესიის წევრებს. თუმცა ამ უკანასკნელი თვალსაზრისის საფუძველი არ არსებობს.

შენიშვნა. არც ეპისტოლედან, არც გარდამოცემიდან არ შეგვიძლია განვსაზღვროთ ეპისტოლეს დაწერის დრო და ადგილი. თუმცა ეპისტოლეში მოიხსენება იგივე ცრუმოდვრები, რომელთა შესახებ საუბარია პირველ ეპისტოლეში და ამასთანავე ერთითა და იმავე სიტყვებით (შრდ. 1 იოან. 4:1-3; 2 იოან. 7), ამდენად, მეორე ეპისტოლეს წარმოშობა შეიძლება დავუკავშიროთ პირველი ეპისტოლეს დაწერის დროსა და ადგილს.

ეპისტოლეს შინაარსი

მოციქულს არ სურს დაწეროს ქაღალდზე ყველაფერი ის, რაც აქვს მისაწერი, ამიტომაც ეპისტოლე მოკლედ აღწერს რიგ ჭეშმარიტებებს, რომლებიც ნაკლებად უკავშირდებიან ერთმანეთს.

მოციქულებრივი მისალმებისას, ის საკუთარ თავს უწოდებს პრესვიტერს, ე.ი. უხუცესს და საუბრობს რჩეული ქალბატონის შვილების სიყვარულზე (1-3). მას უხარია, რომ ისინი ჭეშმარიტებაში დადიან და სთხოვს ქალბატონს დაიცვას უძველესი მცნება ურთიერთისყვარულის შესახებ. შემდეგ განმარტავს: „სიყვარული ისაა, რომ მივსდევდეთ მისი მცნებების გზას“ (4-6). მოციქული არ ახსენებს აქ, რომ ამ მცნებებს შორის უმთავრესია „რწმენა ძე ღმერთის იესო ქრისტეს სახელით“ (1 იოან. 3:23), მათთვის ეს ცნობილია. მოციქული აფრთხილებს მორწმუნეებს, რომ ამ ქვეყნად მომრავლდნენ მაცდურნი და ანტიქრისტიები, რომლებიც უარყოფენ იესო ქრისტეს განხორციელებას და სთხოვს მათ არ მოიხიბლონ ცრუსწავლებით და არ დაკარგონ საზღაური. ქრისტეს სწავლებისგან განდგომა ნიშნავს ღმერთთან განდგომას (7-9). მოციქული ეპისტოლეს დასასრულს არიგებს მორწმუნეებს: „ვინც თქვენთან მოდის, მაგრამ არ მოაქვს ეს მოძღვრება ნურც შინ მიიღებთ და ნურც მოიკითხავთ“. ის

²²⁸ Adumbr. in. 2 Ioann.

ჰპირდება მათ, რომ თავად მივა მათთან და პირისპირ ესაუბრება ამ საკითხებზე. ბოლოს მოკითხვას გადასცემს მათ რჩეული ქალბატონის დისშვილებისგან (10-13).

ეპისტოლეს განხილვა

მუხლი 1. უხუცესი - ο πρεσβυτεριζ. სახელწოდება ესადაგება მოციქულს ასაკითაც, ვინაიდან ეს ეპისტოლე უნდა დაეწერა ღრმა მოხუცებულობისას და ასევე პატივისცემით, რადგან ის ერთადერთი ცოცხალი მოციქულია. აქ πρεσβυτεριζ = ეპისკოპოსია, და „რომლებიც მიყვარს ჭეშმარიტებით, და არა მარტო მე, არამედ ყველას, ვინც შეიცნო ჭეშმარიტება“ - ქრისტიანები. მოციქულის ეს მინიშნება ქალბატონის შვილების სიყვარულზე, გვაფიქრებინებს, რომ ეს არა ეკლესია, არამედ კონკრეტული პიროვნებაა.

მუხლი 4. „დიდად გავიხარე, როცა ვპოვე შენს შვილებს შორის ჭეშმარიტებით მოარულნი“ - ეს არ ნიშნავს, რომ ქალბატონის მხოლოდ ზოგიერთი შვილი დადის ჭეშმარიტებით, ვინაიდან ასეთი შენიშვნა უკვე წარმატება იქნება, არც იმას ნიშნავს, რომ ყველა არ არის მოქცეული, რადგანაც მოციქული მისალმებისას საუბრობს ქალბატონის ყველა შვილზე, ვფიქრობთ, ეს ფრაზა უნდა გულისხმობდეს, რომ მოციქული პირადად იცნობს ქალბატონის ზოგიერთ შვილს.

„ჭეშმარიტებით მოარულნი“ - არ ნიშნავს მხოლოდ ქრისტიანობას, სახარების ჭეშმარიტებით განათლებას, არამედ ღვთის წინაშე სიარულს და მისი მცნებების შესრულებას, როგორც დადიოდნენ ჭეშმარიტებაში ღვთის წინაშე ენუქი და ნოე, აბრაამი და ისააკი, მოსე და სამოელი, დავითი და ეზეკიელი (4 მეფ. 20:3), ზაქარია და ელისაბედი (კოლ. 1:6) და სხვა მართალი ადამიანი.

მუხლი 11. „რადგან ვინც მას მოიკითხავს, მის ბოროტ საქმესაც ეზიარება“ - მოციქული ნებას არ რთავს სახლში ცრუმასწავლებლების მიღებასა და მისალმებას, მაგრამ ეს არა იმ მნიშვნელობით, რომ ავიშორეთ მათთან შემთხვევითი შეხვედრა და ურთიერთობა, რადგან როგორც მოციქული პავლე ბრძანებს (1 კორ. 5:10), მოგვიწევს ამ ქვეყნიდან გასვლა, არამედ იმ მნიშვნელობით, რომ ისინი საკუთარ სახლში არ უნდა შევუშვათ როგორც მასწავლებლები და არ მივესალმოთ, როგორც თანამოაზრე ძმებს. ასეთი ურთიერთობა ქრისტიანებს ცრუმასწავლებელთა საქმეების თანამონაწილეს ხდის.

მუხლი 13. დისწულებისგან მოკითხვა გვაჩვენებს, რომ ისინი იოანეს უახლოესი მოწაფეები არიან და მასთან იმყოფებიან, როგორც მოციქულ პავლესთან თავისი მოწაფეები.

მოციქულ იოანეს მესამე ეპისტოლე

†

ეპისტოლეს უტყუარობა

მოციქულ იოანეს მესამე ეპისტოლე, მეორეს მსგავსად, უტყუარად აღიარეს მოგვიანებით. ეპისტოლე მოკლეა და მიმართულია კონკრეტული პირისადმი. მასში ეჭვის შეტანის მთავარი მიზეზია ის, რომ მოციქული მოიხსენებს ვიღაც დიოტროფეს, რომელმაც ამპარტავნებით არ მიიღო იოანე. ეს კი არ შეიძლება შემთხვეოდა იოანეს, როგორც მოციქულს. მაგრამ თუ მხედველობაში მივიღებთ იმას, რომ დიოტროფე სხვისი მოწაფეა და არა იოანესი, მაშინ გასაგებია, რატომ არის ის არა მხოლოდ იოანეს მოწაფეების მოწინააღმდეგე, არამედ თავად იოანესიც (3 იოან. 9=კორ. 1:11-12). დიონისე ალექსანდრიელი ²²⁹, ორიგენე ²³⁰, ევსევი ²³¹ და იორონიმე ²³², თუმცა საუბრობენ ძველი მწერლების ეჭვებზე, თავად თვლიან მას კანონიკურად. კლიმენტი ალექსანდრიელი, ევსევისა და ფოტის მოწმობით, წერს განმარტებას ყველა - შვიდივე - კათოლიკე ეპისტოლეზე.

²²⁹У Евсевия, Ц. Ист. 7:25.

²³⁰ Там же, 6:25.

²³¹ Там же, 6:25.

²³² Ad paulin, ep. 7; ad Evagr.80

ეპისტოლეს ადრესატი

ეპისტოლე დაწერილია გაიუსის მიმართ, მაგრამ იმ სამ გაიუსთაგან, რომელთა შესახებაც საუბრობს წმიდა წერილი (რომ 16:23= 1კორ. 1:14; საქმ. 19:29; 20:4), არც ერთი არ შეიძლება მივიჩნიოთ ადრესატად. ვინაიდან ისინი ყველანი მოციქულ პავლეს მოწაფეები არიან. ზოგი ვარაუდით ეს არის გაიუს კორინთელი, რომელიც გამოირჩეოდა მესტუმრეობით. იოანე მოციქულის მესამე ეპისტოლეს გაიუსი არის მცირე აზიის ეკლესიის წევრი, რადგანაც მოციქული იმედოვნებს მასთან მალე შეხვედრას (მუხლი 10 და 14).

შენიშვნა: მესამე ეპისტოლე ძალიან ემსგავსება მეორე ეპისტოლეს სიტყვებითა და აზრებით და შესაძლებელია ვიფიქროთ, რომ ისინი ერთდროულად დაიწერა. დაწერის მიზეზი შესაძლოა არის იოანესთან დაბრუნებული ზოგიერთი მოწაფე, რომლებიც არ მიიღო დიოტროფემ. მათ უამბეს იოანეს გაიუსზე, მთელი ეკლესიის მესტუმრეზე. მოციქული ემადლიერება ამისთვის გაიუსს და აცნობებს, რომ მალე ესტუმრება მას.

ეპისტოლეს შინაარსი

მოციქული ლოცულობს ღვთის წინაშე, ხარობს მესტუმრე გაიუსზე და სთხოვს მას გააგრძელოს თავისი კეთილი საქმე ღვთის გულისათვის (1-8); ის ახსენებს დიოტროფეს უკეთურ საქციელს და აღუთქვამს მივიდეს და ამხილოს ის ამაში (9-10). სთხოვს გაიუსს არ მიზამოს ბოროტებას, აქებს ვიღაც დიმიტრის სათნოებას და აღუთქვამს უფრო მეტი ესაუბროს ამის შესახებ პირადად შეხვედრისას. მოციქული მოიკითხავს მას და სხვა მეგობრებს (11-15).

ეპისტოლეს განხილვა

მუხლი 2 „საყვარელო, ვლოცულობ, რომ კეთილად გველოს და კარგად იყო, როგორც კეთილად ვალს შენი სული“ - მოციქული გაიუსს არა მხოლოდ წარმატებას უსურვებს, არამედ ლოცულობს ღვთის წინაშე ამისათვის. ამით მოციქული ყველა ქრისტიანს ასწავლის საკუთარი კეთილ სურვილს თან ახლდეს ლოცვა მოყვასისათვის ღვთის წინაშე.

სინამდვილეში ხშირად ჩვენი კეთილი სურვილები და მილოცვები იქცევა საყოველთაოდ მიღებულ ცარიელ თავაზიანობად და ამ დროს გვაგიწყდება ღმერთი -

ყოველი სიკეთისა და ყოველგვარი წარმატების წყარო და არ ვთხოვთ ღმერთს იმას, რომ მოყვასისადმი ჩვენი კეთილი სურვილები განხორციელდეს საქმით.

მუხლი 4. „ჩემი შვილები“ - მიანიშნებს, რომ გაიუსი მოციქულ იოანეს მოწაფეა.

მუხლი 7. „რადგანაც მისი სახელისათვის გამოემართნენ და არაფერი წამოუღიათ წარმართთაგან“ - უცხოები, რომლებზეც აქ საუბრობს მოციქული, არიან სახარების მქადაგებლები. ისინი ქადაგების წარმატებისთვის, არაფერს არ სარგებლობდნენ ახალმოქცეულთაგან (შდრ. 1 კორ. 9:18; 2 კორ. 11:7; 1 თეს. 2:9).

მუხლი 9. „ეს მივწერე ეკლესიებსაც“ - მოციქული დიდი ხნის განმავლობაში იმყოფება მცირე აზიის ეკლესიებში და მას შეეძლო არაერთხელ მიეწერა ეპისტოლეები მათთვის; მაგრამ ჩვენამდე მხოლოდ სამმა მოაღწია.

„დიოტროფე, პირველობას რომ იჩემებს“ - ზოგი დიოტროფეს თვლის ეპისკოპოსად; მაგრამ მხოლოდ ეს ერთი მინიშნება არ კმარა იმისათვის, რომ ის ჩავთვალოთ ეკლესიის წინამძღოლად. სავარაუდოა, რომ ის არის საზოგადოების გავლენიანი წევრი, რომლის სახლშიც იკრიბებოდნენ ქრისტიანები ლოცვისთვის. ის, როგორც სახლის მეპატრონე, თავისი ნებით ეკლესიიდან აგდებდა მას, ვინც არ მოსწონდა.

მუხლი 10. „ეკლესიიდან აძევებს მათ“ - გაძევება არ ნიშნავს განკვეთას, ვინაიდან ძველ ეკლესიაში უკიდურეს შემთხვევაში იყენებენ განკვეთას ერეტიკოსთა წინააღმდეგ. ის მხოლოდ ღვთისმსახურებიდან გაძევებას გულისხმობს. ვარაუდობენ, რომ დიოტროფე იუდეველი ქრისტიანია, რომელსაც არ უყვარს ქრისტიანი წარმართები. ამიტომაც არ მიიღო იოანეს წარგზავნილები (1 კორ. 11:18; გალ. 2:12).

მუხლი 12. ჩვენთვის სრულიად უცნობია ის დიმიტრი, რომელიც იმსახურებს ასეთ ქებას მოციქულისგან და რომელსაც თვით ჭეშმარიტებაც ამოწმებს, ე.ი. ღმერთი თავისი კეთილი საქმეებისათვის. სავარაუდოდ, ისიც იმ ეკლესიის წევრი იყო, რომელსაც ეკუთვნოდა გაიუსი.

მოციქულ იუდას ეპისტოლე

ცნობები მწერალზე

ამ ეპისტოლეს მწერალი საკუთარ თავს იუდას, იესო ქრისტეს მონას, იაკობის ძმას უწოდებს. მაგრამ ძნელი გადასაჭრელია, თუ ვინ არის ეს იაკობი. დასავლეთის განმარტებლები ერთხმად აღიარებენ ამ იუდას იუდა თადეოზად ანუ ლებეოსად (მთ. 10:3), ის უფლის 12 მოწაფეთაგანია, იუდა იაკობისა (ლუკ. 6:16; საქმ. 1:13). მაგრამ მოციქული იუდა არის იაკობის ძე და არა ძმა. ის, როგორც ეპისტოლეს მწერალი, დასაწყისში მიუთითებდა თავის მოციქულებრივ ღირსებაზე და არა იაკობთან ნათესაობაზე. სხვათა შორის, ამ ღირსებაზე მწერალი სრულიად არაფერს არ საუბრობს და საერთოდაც მოციქულთა რიცხვთა შორისაც კი არ იხსენიებს საკუთარ თავს (17). ამიტომაც გაცილებით სამართლიანია ვადიაროთ, რომ ეს იუდა არის უფლის ძმა, იოსებ დამწინდველის შვილი პირველი ქორწინებიდან. ის იაკობის, პირველი კათოლიკე ეპისტოლეს მწერლის, ძმაა. ის არ ითვლება თორმეტ მოციქულთა შორის, როგორც უფლის სხვა ძმები. მას იუდა ლებეოსთან არავითარი კავშირი არ აქვს.

გარდამოცემით ²³³, ის თავისი ძმის მემკვიდრეა იერუსალიმის კათედრაზე და ცოცხლობს დომიციანეს დრომდე ²³⁴. სხვა ცნობები მისი ცხოვრების შესახებ გარდამოცემამ არ შემოგვინახა.

²³³Constit. Apost. 7:46.

²³⁴Евсевий, Ц, Ист. 3:20.

ეპისტოლეს უტყუარობა და მისი ღირსება

იუდას ეპისტოლეს უტყუარობაში ეჭვი არავის ეპარება, მურატორიის კატალოგი მას კათოლიკე ეპისტოლეთა რიცხვში მოიხსენებს. ორიგენე²³⁵ აქებს ამ ეპისტოლეს, როგორც ზეციური მადლის აღსრულებულს; ორიგენემდე, მისი მასწავლებელი კლიმენტი ალექსანდრიელი²³⁶, და დასავლეთში ტერტულიანე²³⁷ საუბრობენ, რომ ეს ეპისტოლე იუდას ეკუთვნის. სხვათა შორის, ევსევი²³⁸, იერონიმე²³⁹ და ამფილოქე²⁴⁰ მოწმობენ, რომ ეს ეპისტოლე ყველა ეკლესიაში არ იყო კანონიკურად აღიარებული. სირიულ თარგმანში იგი არ შესულა.

ეპისტოლეს ღირსებაში ეჭვის შეტანის მიზეზი, როგორც სამართლიანად შენიშნავს ნეტარი იერონიმე²⁴¹, არის არა ეპისტოლეს ისტორიული წარმოშობა, არამედ მისი შინაარსი. მე-14 მუხლში იუდას მოჰყავს პატრიარქ ენუქის წინასწარმეტყველება, რომელიც ისესხა მან აპოკრიფული „ენუქის წიგნიდან“. ეს კი აძლევს საბაბს რიგ ადამიანებს უარყონ თავად ეპიტოლე. გარდა ამისა, მე-9 მუხლში მოიხსენება მთავარანგელოზ მიქაელის პაექრობა ეშმაკთან მოსეს სხეულის გამო. ეს დავა არ არის ძველი აღთქმის წმიდა წერილში. ის გადმოეცა თაობებს და მისი შინაარსი მოხვდა შემდგომში ცნობილ აპოკრიფში - „მიძინება“, ანუ „აღსვლა“ - „მოსეს ამაღლება“. წმიდა მწერალთა მსგავსი მინიშნებები ჩვენთვის მცირედ ცნობილი გარდამოცემების შესახებ, მიუდებავად იმისა, რომ ისინი ნასესხებია აპოკრიფებისა და წარმართა მწერლებისგან, არაფრით არ ამცირებენ წმიდა წერილს და არც განადიდებენ ცრუ წიგნებს; ასე რომ, ასეთი მინიშნებებზე ეჭვი მალევე განქარდა.

ეპისტოლეს პიროვნებები

²³⁵ Comm. in Matth. 13:55.

²³⁶ Peadag. 3:8; Strom. 3:2.

²³⁷ De cult. Fem. 1:3

²³⁸ Евсевий, II, Ист. 3:25; 6:14.

²³⁹ De vir. ill. c. 4

²⁴⁰ Ep. Nazianz. carm. 125

²⁴¹ loc. cit.

ეპისტოლე მიმართულია „მოწოდებულთათვის, რომელნიც შეიყვარა მამა ღმერთმა და დაცულნი არიან იესო ქრისტესათვის“. მწერლის მინიშნება, რომ ის იაკობის ძმაა, მსგავსია მოციქულ პეტრეს მეორე ეპისტოლესი (მე-18 მუხლი= 2 პეტრ. 3:3). ასევე ორივე ეპისტოლეში მინიშნებულია ცრუმოდვრები, ეს კი გვაფიქრებინებს, რომ ეპისტოლე დაწერილია იმავე პირებისადმი, რომელთათვისაც წერდნენ მოციქული იაკობი და პეტრე, ე.ი. მცირე აზიის ქრისტიანებისადმი.

ეპისტოლეს დაწერის მიზეზი და მიზანი

ჩვენთვის არ არის ცნობილი იუდას მიერ ეპისტოლეს დაწერის მიზეზი, მაგრამ თითქმის გადაჭრით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ მიზეზია ერესთა და ცრუმასწავლებელთა გაძლიერება, რომელთა წინააღმდეგ ასე ბრძოლობენ მოციქული იაკობი, პეტრე და იოანე (აპოკალიფსი).

მოციქული იუდა პირდაპირ ამბობს (მუხლი 4): „ვინაიდან შემოგვეპარნენ ზოგიერთნი, ადრიდანვე რომ ეწერათ ეს სასჯელი; უღმერთონი, გარყვნილებად რომ აქციეს ჩვენი ღვთის მაღლი და უარყოფენ ჩვენს ერთადერთ მზრძანებელსა და უფალს იესო ქრისტეს“. ამასვე გამოხატავს მოციქული იოანე აპოკალიფსში (თავი 2 და 3). აქედან შეიძლება დავასკვნათ, რომ მოციქულ იუდას მხედველობაში ჰყავს ბალამის მიმდევრები, ანუ ნიკოლაიტები, სიმონიანები და სხვა გნოსტიკოსები, იესო ქრისტეს მოსვლის უარყოფელნი (მუხლი 4).

ეპისტოლეს მიზანს თავად მოციქული ასე განსაზღვრავს: „საყვარელნო, რაკილა მთელი გულმოდგინებით ვცდილობ მოგწეროთ ჩვენი საერთო ხსნის თაობაზე, საჭიროდ ვცანი მომეწერა შეგონება: იღვწოდეთ რწმენისათვის, ერთხელ რომ მიეცა წმიდათ“ (მუხლი 3). მოციქული ახსენებს მორწმუნეებს (მუხლი 5) უფლის სამინელ სამსჯავროს, რომელიც ელით ცრუმოდვრებს და სთხოვს ქრისტიანებს დაიცვან საკუთარი თავი და სხვები დაცემისგან.

დაწერის დრო

არც ეპისტოლე და არც წმიდა გარდამოცემა არ გვამღერებს იმის საშუალებას, რომ განვსაზღვროთ ეპისტოლეს დაწერის დრო. ეპისტოლეში აღწერილ ქრისტიანთა საზოგადოების მდგომარეობის გათვალისწინებით ვარაუდობენ, რომ იგი დაიწერა იერუსალიმის დაცემის შემდეგ, ზუსტად დომიციანეს ზეობისას (81-96 წ). მისი მეფობის დროს ვარაუდობენ მოციქულის გარდაცვალებას²⁴². მაგრამ ის გარემოება, რომ ეპისტოლე არ ახსენებს იერუსალიმის დაცემას, რომელიც იუდასგან ძლიერი მტკიცებულება იქნებოდა ღვთის სამსჯავროსი ცოდვილთა ზედა, გვაძლავს ეპისტოლე მივაკუთვნოთ უფრო ადრეულ პერიოდს. მოციქულ იაკობის ხსენება კი მიგვანიშნებს ამ მართალი ადამიანის ახლახან გარდაცვალებას.

მოციქული იაკობი სიცოცხლეში და თავისი სიკვდილის შემდეგაც დიდი ავტორიტეტით სარგებლობდა, მოციქულმა იუდამ იცოდა თავისი ძმის ასეთი სახელი და ამიტომაც მოიხსენა ის ეპისტოლეს დასაწყისში იმის ნათელსაყოფად, რომ თავადაც მისი თანამოზარეა. მოციქული პეტრეს თავის მეორე ეპისტოლეში ახსენებს იმავე პიროვნებებს, რომლებსაც იუდა და თითქმის სიტყვასიტყვით იმეორებს იუდას ეპისტოლეს ნაწილს. რადგან პეტრეს მეორე ეპისტოლე დაიწერა სიკვდილის წინ, 65-66 წლებში, მაშინ შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ იუდას ეპისტოლე დაიწერა 63-65 წლებს შორის, მოციქულ იაკობის სიკვდილის შემდეგ და მოციქულ პეტრეს მეორე ეპისტოლეს დაწერამდე.

ეპისტოლეს შინაარსი

იუდას ეპისტოლეს შინაარსობრივი მხარე რწმენისთვის ღვაწლს ეხება. ის ესაღმება ქრისტიანებს, როგორც იესო ქრისტეს მონა და იაკობის ძმა, ზრუნავს ქრისტიანთა საერთო ცხოვებაზე და საჭიროდ თვლის დაწეროს ეს შეგონება, ვინაიდან შემოიპარა ზოგიერთი ცრუმოდღვარი, რომელიც გარყვნილებად აქცევს ღვთის მადლს (1-4).

მოციქული ახსენებს მათ ღვთის სამსჯავროს და მიანიშნებს ებრაელებს, რომ ღმერთმა ეგვიპტის ქვეყნიდან იხსნა თავისი ხალხი, შემდეგ კი შემუსრა ურწმუნონი; მიანიშნებს იმ ანგელოზებზე, რომლებმაც არ დაიცვეს თავიანთი დასაბამი, დაუტევეს თავიანთი სავანე, საუკუნო

²⁴²Евсевий, Ц. Ист. 3:20.

ბორკილებით შეკრულნი, ქვესკნელის წყვილიადში გამოამწყვდია ისინი, რათა განეკითხა დიად დღეს; სოდომსა და გომორზე, რომლებიც საუკუნო ცეცხლით დაისაჯნენ. იგივე ელით ამ მეოცნებეთაც, რომელნიც ბილწავენ ხორცს, მთავრობათა უარყოფლებსა და დიდებათა მგმობელთ (5-8). როგორი თავხედნი არიან, ჩანს მიქაელ მთავარანგელოზის ეშმაკთან პაექრობის შედარებით; ისინი ჰგმობენ იმას, რაც არ იციან, ხოლო რაც ბუნებით იციან, როგორც უგონო პირუტყვებმა, იმითვე იხრწნიან თავს. მათ ელით კაენის, ბალაამისა და კორეს ბედი (9-11). ისინი სხვებს აცდუნებენ და ემსგავსებიან უწყლო ღრუბლებს, უნაყოფო, უფოთლო ხეებს, მძვინვარე ტალღებსა და ცდომილ ვარსკვლავებს. ენუქი წინასწარმეტყველებს მათ სასჯელს და უფალი განსჯის ყველას და ამხელს უღმერთოებს მათივე უღვთო საქმეთა და ღვთისმგმობლურ სიტყვათა გამო (12-15). ასეთი ადამიანების - მდრტვინავნი, მოდავენი, თავიანთ გულისთქმას აყოლილნი, მაღალფარდოვნად მოუბარნი და ანგარების გამო პირფერნი - გამოჩენისას მორწმუნეებმა უნდა გაიხსენონ მოციქულის წინასწარმეტყველება და უწმიდესი რწმენით დაიმკვიდრონ თავი, ილოცონ სულით წმიდით. ღვთის სიყვარულით დაიცვან თავი და ელოდონ ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს წყალობას საუკუნო სიცოცხლისათვის (16-20); ის, ვინც მიიტაცეს ცრუმოდვრებმა, გვარიგებს მოციქული, ცეცხლს გამოსტაცეთ და იხსენით (21-23). მოციქული ეპისტოლეს ასრულებს ასე: „ღმერთს, ერთსა და ბრძენს, მაცხოვარს ჩვენსას უფალ იესო ქრისტეს მიერ, დიდება და სიდიადე, ძალა და ხელმწიფება, აწ და მარადის, უკუნითი უკუნისამდე, ამინ“ (24-25).

შენიშვნა: ეპისტოლე თავიდან ბოლომდე ერთი უწყვეტი სიტყვაა, რომელიც მიმართულია ცრუმოდვართა წინააღმდეგ.

ეპისტოლეს განხილვა

მუხლი 1. „იუდა, იესო ქრისტეს მონა და იაკობის ძმა“ - კლიმენტი ალექსანდრიელი²⁴³ ამ სიტყვებით მოციქულის უბრალოებას მიაჩნებდა, ვინაიდან ის საკუთარ თავს არა უფლის ძმად, არამედ იაკობის ძმად ასახელებს.

მუხლი 3. „საყვარელნო, რაკილა მთელი გულმოდგინებით ვცდილობ მოგწეროთ ჩვენი საერთო ხსნის თაობაზე, საჭიროდ ვცანი მომეწერა შეგონება: იღვწოდეთ რწმენისათვის, ერთხელ რომ მიეცა წმიდათ“ - იუდას სიტყვები აჩენს ვარაუდს, რომ ის ცდილობს დაწეროს ან უკვე დაწერა განსაკუთრებული ეპისტოლე - „საერთო ხსნაზე“, მაგრამ მას ჩვენამდე არ მოუღწევია; მაგრამ მოციქულის სიტყვები შეიძლება გავიგოთ

²⁴³Adumbr. In ep. Iud.

მარტივად: ის ზრუნავს ქრისტიანთა საერთო ცხოვრებაზე და მიზნად ისახავს მისწეროს ქრისტიანებს ყოველი შემთხვევისათვის, როდესაც საჭიროება მოითხოვს წერილობითი სიტყვით. ახლა, როდესაც გამოჩნდნენ ცრუმოდღერები, მან საჭიროდ ჩათვალა დაეწერა.

მუხლი 4. „ადრიდანვე რომ ეწერათ ეს სასჯელი“ (შედეგი ნაცვლად მიზეზისა) - იმის ნაცვლად, რომ თქვას: გამოჩნდნენ ცრუწინასწარმეტყველნი, რომელთა შესახებ ადრიდანვე იყო ნაწინასწარმეტყველები და რომლებიც თავიანთი ცრუსწავლების გამო დაისაჯნენ, მოციქული პირდაპირ საუბრობს მათ სასჯელზე და ამით გვაჩვენებს, რომ თავად ცრუსწავლება ექვემდებარება მხილებას. მოციქული ადარებს მათ უწმიდურ ადამიანებსა და უდაბნოში მოწყვეტილებს. შესაძლოა, მოციქული აქ მიგვანიშნებს იესო ქრისტესა და მოციქულთა წინასწარმეტყველებას ცრუ მესიათა და წინასწარმეტყველებათა შესახებ.

უწმიდურებს მოციქული ადარებს უღმერთოებს, რომლებმაც „გარყვნილებად აქციეს ჩვენი ღვთის მადლი და უარყვეს ჩვენი ერთადერთი მზრძანებელი და უფალი იესო ქრისტი“. ერეტიკოსთა აღწერიდან²⁴⁴ ჩანს, რომ სიმონიანები და მათი მსგავსი ამტკიცებენ: სამყარო შექმნილია არა ღვთისგან, არამედ სხვა უმდაბლესი ძალებისგან და ის სატანის ძალაუფლების ქვეშ იმყოფება.

სატანას ზიანი რომ მივაყენოთ, ბოროტად უნდა ვისარგებლოთ ამ სამყაროს საგნებით და გარყვნილებით დავასუსტოთ ხორციელი ძალები, რადგანაც ეშმაკი მათით მძლავრობს სულზე. ნიკოლაიტები ასწავლიან თითქმის მსგავსად. ისინი ამბობენ, რომ საჭიროა ბევრი ვსცოდოთ, რადგან მივსცეთ ღმერთს შესაძლებლობა უფრო მეტად გამოავლინოს თავისი მადლი: „დავრჩეთ ცოდვაში, რათა იმრავლოს მადლმა“ - ამბობენ ისინი (რომ. 6:1). ორივეს შედეგი უკიდურესი გარყვნილებაა.

მუხლი 5. მოციქულს მაგალითად მოჰყავს ეგვიპტიდან გამოსული და უდაბნოში მომწყდარი ებრაელები. ამ მაგალითის მნიშვნელობა იხსნება ებრაელების ქრისტიანებთან შედარებაში. თუკი ცოდვისა და ეშმაკის ტყვეობისგან ხსნილი ქრისტიანები არ დაემორჩილებიან ქრისტეს მცნებებს, მაშინ ისინი განისჯებიან, როგორც ეგვიპტის ტყვეობისგან გამოხსნილი, მაგრამ ღვთის ნებას მოწინააღმდეგე და უდაბნოში მომწყდარი ებრაელები.

მუხლი 6. „ანგელოზები, რომლებმაც არ დაიცვეს თავიანთი დასაბამიერობა, არამედ დაუტევეს თავიანთი სავანე“ - მოციქული მიანიშნებს ღვთის ძალაუფლების უარყოფის საშიშ მაგალითს ბოროტ ანგელოზებში, რომლებმაც არ დაიცვეს თავიანთი საწყისი, თავიანთი დაქვემდებარებულობა. აქ კი ჩანს მათი ამპარტავნება, ღვთის ნების წინააღმდეგობა. თუკი ამ ანგელოზებმა თავიანთი სავანე დატოვეს თვითნებურად, ეს აძლიერებს მათ ცოდვას, ხოლო თუ უნებლიეთ, მაშინ დაისაჯნენ ცოდვის გამო. „საუკუნო ბორკილებით შეკვრა, ქვესკნელის წყვდიადში გამომწყვდევა“ არის იმის საწინააღმდეგო მდგომარეობა, რომელშიც იმყოფებოდნენ ბოროტი ანგელოზები დაცემამდე - უცხო ნათელში, სიხარულსა და თავისუფლებაში.

მუხლი 7. „ნიმუშად დადებულნი“ - მიმართულია სოდომისა და გომორისადმი. ზოგიერთი განმმარტებელი აკუთვნებს ანგელოზებს, რომელთა შესახებ საუბარია წინა მუხლში და ვარაუდობენ, რომ სოდომელები მრუშობდნენ დაცემული ანგელოზების

²⁴⁴უ Евсевия, Ц. Ист. 2:13; у Иринея, adv. hear. 1:20 და სხვა მწერლები

მსგავსად, რომლებიც თითქოს აღირეოდნენ ადამიანთა ქალიშვილებთან, ეს ეფუძნება ზოგიერთ აპოკრიფს. მაგრამ ეს ეწინააღმდეგება ანგელოზთა სულიერებას.

„უცხო ხორცს ადევნებულნი“ - აქ იგულისხმება მამაკაცური ბუნება, რომელიც უძლურია, რომ შობოს. „საუკუნო ცეცხლით დასჯილნი“ - მიმართულია სოდომისა და გომორის ქალაქებისკენ.

მუხლი 8. „მთავრობათა უარყოფილებსა და დიდებათა მგმობელთ“ - ზოგიერთი განმმარტებელი აქ გულისხმობს ანგელოზთა დასს; მაგრამ მოციქულ პეტრესთან (2 პეტრ. 2:10, ამ ადგილის პარალელურად) იგულისხმება უმაღლესი ძალები. ნეტარი თეოფილაქტე²⁴⁵ ასე ხსნის ამ ადგილს: „ისინი უარყოფენ ქრისტეს საიდუმლოებების აღსრულებას, რადგან ანგელოზთა საიდუმლოებათა ნაცვლად ასრულებენ თავიანთ სიბინძურეებს. „დიდებად“ იწოდება საეკლესიო ხელისუფლება, რომელთაც ისინი ბოროტმეტყველებენ.

მუხლი 9. მოციქული იუდა მოგვითხრობს მთავარანგელოზ მიქაელის კამათზე ეშმაკთან მოსეს სხეულის დაკრძალვის გამო. ძველი აღთქმის წმიდა წერილი არაფერს საუბრობს ამ კამათის შესახებ. წიგნი - მეორე რჯული - მოგვითხრობს მოკლედ: „ავიდა მოსე მოაბის ველიდან ნებოს მთაზე, ფისგას წვერზე, იერიხოვნის გასწვრივ რომ არის, და დაანახა მას უფალმა მთელი გალაადის ქვეყანა დანამდე, მოკვდა მოსე, უფლის მორჩილი, მოაბის ქვეყანაში, უფლის სიტყვისაებრ. დამარხეს იგი ველზე მოაბის ქვეყანაში ბეთ-ფელორის წინ და არავინ იცის მისი საფლავი დღევანდლამდე“ (მეორ. რჯ. 1,5-6). მაგრამ ებრაელმა რაბინებმა მიუმატეს თავიანთ განმარტებებს სხვადასხვა გარდამოცემა და მონაგონი მოსეს სიკვდილსა და მის დაკრძალვას.

„სიკვდილი უფლის სიტყვისამებრ“ (ებრაულად: იეჰოვას სიტყვით) - იწოდება უფლის ამბორად. იგი დაკრძალეს არა ადამიანებმა, არამედ თავად უფალმა, ან მისი ბრძანებით - ანგელოზებმა. იმ მოსაზრების თანახმად, რომ ცოდვილის სიკვდილის შემდეგ ეშმაკი უფლობს მის სხეულზე, მოსეს სხეულის დამმარხველ ანგელოზებსა და ეშმაკს შორის წარმოიშვა კამათი. რადგანაც ეშმაკი ცდილობს დაამტკიცოს თავისი ძალაუფლება მოსეს სხეულზე ეგვიპტელის მოკვლის გამო.

მსგავსი თქმულებები ზოგჯერ შეჰქონდათ ძველი აღთქმის წერილობით განმარტებებში. კლიმენტი ალექსანდრიელი²⁴⁶, ორიგენე²⁴⁷, დიდძიმე ელექსანდრიელი²⁴⁸, ათანასე²⁴⁹ და სხვები იცნობენ აპოკრიფულ წიგნს „Αναβασις“ ან „αναληψις Μωυσεως“, რომელშიც მოთხრობილია მოსეს დაკრძალვა და მთავარანგელოზ მიქაელის ეშმაკთან კამათი.

ამ წიგნის ნაწყვეტი აღმოჩნდა შუა საუკუნეების ლათინურ თარგმანში მილანის ბიბლიოთეკაში 1861 წელს, თუმცა ის არ შეიცავს იუდა მოციქულის ზემოთ მოყვანილ მონაკვეთს.

სწავლულთა გამოკვლევების საფუძველზე²⁵⁰ წიგნის „Αναβασις“ წარმოშობა უკავშირდება იერუსალიმის დანგრევის შემდგომ პერიოდს, ასე რომ, ძნელად დასაშვებია,

²⁴⁵3-oe послание, стих 9-10.

²⁴⁶ Adumdrat. in ep. Jud.

²⁴⁷ De princ. 3:2.1.

²⁴⁸ Enarr. In ep. Jud.

²⁴⁹ in Synopsi

²⁵⁰ Смотрите Langen, das Judenthum in Palaestina zur Zeit Christi, p. 102.

მოციქულ იუდას ესარგებლა მისგან. უფრო სავარაუდებელია, რომ მან ზეპირი გადმოცემა გამოიყენა.

ზოგიერთი განმმარტებელი მოსეს ნაცვლად იეჰოცადაკის ძეს, მღვდელმთავარ იესოს (ანგ. 1:12) გულისხმობს. ნამდვილად ზაქარია (3:1-4) წინასწარმეტყველებს: „დამანახვა მან იესო მღვდელმთავარი, უფლის ანგელოზის წინაშე მდგარი, და სატანა, მის ხელმარჯვნივ მდგარი, მის მოსაყივნებლად. უთხრა უფალმა სატანას: გიკრძალავს უფალი, სატანავ!“ ეს მონაკვეთი, რომ გავიგოთ, „წვირიან სამოსელში“ უნდა ვიგულისხმოთ სხეული, „უფლის ანგელოზში“ - მთავარანგელოზი მიქაელი, ხოლო აკრძალვა მიქაელს უნდა მივაკუთვნოთ. მაგრამ არცერთ ხელნაწერში ასეთი რამ არ არის.

მუხლი 11. მოციქული ცრუმოდვრებს ადარებს კაენს, რადგანაც ისინი უწმიდურ სწავლებას გადასცემენ ძმებს და ამით კლავენ მათ; ადარებს ბალაამს, რადგან ისინი ანგარებით მოქმედებენ, როგორც ბალაამი; ადარებს კორეს, ვინაიდან მის მსგავსად მოიპარეს მოძღვრული ღირსება (თეოფილაქტე).

მუხლი 12. „ორგზის გამხმარნი, ფესვებითურთ ამოძირკვეულნი“- შემოდგომით ხეებს ფოთლები სცვივა, ე.ი. ისინი გარეგნულად კარგავენ სიცოცხლეს, მაგრამ გამხმარ ხეებს არც შინაგანი სიცოცხლე აქვთ და გაზაფხულზე ვერ გაიხარებენ. მსგავსი ემართებათ ერეტიკოსებს: მართალია, ისინი განთავისუფლდნენ ნათლისღებით ცოდვის სიკვდილისაგან, მაგრამ ისევე ექვემდებარებიან იმავე სიკვდილს განდგომილებით. „ცთომილ ვარსკვლავებში“ იგულისხმება მოხეტიალე მნათობები, რომლებიც ხშირად თავგზას უზნევენ მგზავრებს, ან კომეტები, რომლებსაც არ ძალუძთ მეზღვაურებს გზა გაუკვალონ.

მუხლი 14. „მათთვის იწინასწარმეტყველა ენოქმა, მეშვიდემ ადამის შემდეგ, რომელმაც თქვა: აჰა, მოვიდა უფალი მისივე წმიდათა სიმრავლით“. ენოქი ადამის შემდგომ მეშვიდე მამამთავარია წარღვნამდე. მისი წინასწარმეტყველების შესახებ ძველი აღთქმის კანონიკური წიგნებიდან არაფერია ცნობილი. მაგრამ ძველად ეკლესიაში, ერეტიკოსებთან კარგად ცნობილია ენოქის აპოკრიფული წიგნი, სადაც თავმოყრილია სხვადასხვა მონათხრობი ამ პატრიარქზე და მისი წინასწარმეტყველებები. ეკლესიის მამებმა და კრებებმა მკაცრად აკრძალეს ამ წიგნის გამოყენება და ნელ-ნელა დაივიწყეს. ზოგიერთი მონაკვეთი შემორჩა მხოლოდ საეკლესიო მწერლებთან. იგი დღემდე დაცულია ეთიოპიურ თარგმანში და გამოიყენება აბისინიელ ქრისტიანებთან.

1853 წელს ლაიპციგში დილმანმა იგი თარგმნა გერმანულად და განმარტებები დაურთო. ამ წიგნის შინაარსია ანგელოზთა დაცემა, მათი აღრევა ადამიანთა შვილებთან (დაბ. 6:1-4), მისი შედეგები; ენუქის ხილვები დედამიწაზე და ცაში მოგზაურობისას. ასევე მისი წინასწარმეტყველური სიტყვები სამყაროს პირველ და მეორე სამსჯავროზე, ზეციური სამყაროს საიდუმლოებებზე, მკვდართა აღდგომასა და მესიის მოსვლაზე.

ანგელოზისა და ენუქის ერთ-ერთი საუბარშია ზუსტად ის სიტყვები, რომლებიც მოყვანილია იუდას ეპისტოლეში.

ვარაუდობენ, რომ მოციქულმა იუდამ თავისი ეპისტოლეს დაწერისას ისარგებლა ამ წიგნის ებრაული დედნით ან ბერძნული თარგმანით. ნეტარი იერონიმე²⁵¹ პირდაპირ შენიშნავს, რომ იუდას ეპისტოლე უარყვეს აპოკრიფული წიგნიდან

²⁵¹Catalog. c.

მოწმობების მოყვანის გამო. მაგრამ უძველესი თუ უახლესი განმმარტებლების დიდი ნაწილი ვარაუდობს, რომ იუდამ ისარგებლა ზეპირი გადმოცემით, რადგან თავად ენუქის წიგნი, რომელიც ცნობილი გახდა მხოლოდ მეორე საუკუნეში, შეადგინა გაცილებით გვიან ვიღაც ერეტიკოსმა.

ენოქის წიგნი იმდენად ქრისტიანული მსოფლმხედველობის შემცველია, რომ მისი ყველაზე გულმოდგინე დამცველები მის წარმოშობას ვერ უკავშირებენ მეორე საუკუნისა ან პირველი საუკუნის მეორე ნახევარზე ადრე. ეს კი გვაძლევს საფუძველს დავასკვნათ, რომ მოციქულ იუდას არ უსარგებლია ამ წიგნით. ამ აპოკრიფზე დაყრდნობის მიუხედავად, ის არაფრით ვნებს მოციქულ იუდას ეპისტოლეს ჭეშმარიტებასა და ღირსებას. მოციქულს სურს დაამარცხოს ერეტიკოსები მათი საკუთარი იარაღით და მოჰყავს მათგან პატივცემული წიგნების გამონათქვამი, რომელიც საუბრობს მათ წინააღმდეგ. ამასვე აკეთებენ სხვა მწერლებიც. ცნობილია, მოციქული პავლე სარგებლობს ზოარის²⁵² წიგნით (2 ტიმ. 3:8) და წარმართი მწერლებისგანაც (ტიტ. 1:12; საქმ. 17:28; 1 კორ. 15:33).

მუხლი 17. „საყვარელნო, გახსოვდეთ სიტყვები, ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს მოციქულთა მიერ წინასწარ თქმული“ - იუდა ახსენებს თავის მკითხველებს მოციქულთა ნაწინასწარმეტყველებ ცრუმოდღართა გამოჩენას, რომელთაც ის ახლა ამხელს. ზუსტად რომელ მოციქულებს გულისხმობს იუდა, ძნელად სათქმელია. ძნელი სათქმელია ისიც, ამ მინიშნებაში უნდა ვიგულისხმოთ რომელიღაც მოციქულის წერილი, თუ ზეპირი გარდამოცემა. მოციქულ პავლე (1 ტიმ. 4:1-3) ხშირად მიაწინებებს ასეთი ცრუმოდღერების გამოჩენაზე, მაგრამ მოციქული იუდა შესაძლებელია არ სარგებლობს ამ წერილობითი მინიშნებებით, არამედ ზეპირი გადმოცემებით, მაგ. საქმ. 20:29.

მოციქულ იუდას გამონათქვამის მსგავსება მოციქულ პეტრეს სიტყვებთან (2 პეტრ. 3:3) არ არის იმის მტკიცებულება, რომ იუდას მხედველობაში ჰქონდა ეს უკანასკნელი. ზემოთ უკვე ითქვა, რომ იუდა კი არ სარგებლობს პეტრეს გამონათქვამით, არამედ პირიქით (იხილეთ თავი - ეპისტოლეს დაწერის დრო)

მუხლი 23. „ზოგიერთი ცეცხლს გამოსტაცეთ და იხსენით: ზოგის მიმართაც შიშნარევი სიბრალოელი გქონდეთ“ - მოციქულის აზრი შემდეგია: მორწმუნეები უნდა ეცადონ ცდომილები დააბრუნონ სიმშვიდით და იხსნან ისინი საუკუნო ცეცხლისგან. როგორც რაიმე საგნის გადარჩენა ცეცხლის ალისგან სიფრთხილით უნდა ვცადოთ, რომ არ დავიწვით თავად.

„გპულდეთ ხორცისაგან შებღალული თვით სამოსელიც“ - იესო ქრისტემ უთხრა მოციქულებს: „თუ არავინ მიგიღებთ და არც შეისმენს თქვენს სიტყვებს, იმ სახლიდან თუ ქალაქიდან გამოსვლისას ჩამოიბერტყეთ თქვენი ფეხიდან მტვერი“ (მთ. 10:14). იმის დასამტკიცებლად, რომ მოციქულებს არაფერი აქვთ საერთო ურწმუნოებთან, მოციქული გვიჩვენებს, მოვერიდოთ თვით სამოსელსაც, რომელიც მეძავთა ხორციტ შებღალულია. წარმართი და ზოგიერთი ერეტიკოსი ხედავს სიძვაში მხოლოდ ხორცის ბუნებრივ მოთხოვნილებათა კანონიერ დაკმაყოფილებას. ქრისტიანობამ კი ხორცი სულს დაუქვემდებარა და მიაწინა მისი ჭეშმარიტი მნიშვნელობა სულიერი ცხოვრებისკენ, განსაჯა ყველა სახეობის სიძვა და მეძავი,

²⁵² კაბალისტური ლიტერატურის ყველაზე ცნობილი წიგნი (ებრ. „სეფერ ხა ზოარ“ - ნათება) - მთარგმნელი.

მუხლი 25. „აწ და მარადის, უკუნითი უკუნისამდე“ - ამ სიტყვებით ნაჩვენებია ძე ღმერთის მარადიულობა, რომლის საშუალებითაც მოციქული დიდებას აღუვლენს მამა ღმერთს.

პავლე მოციქულის ეპიტოლეები

ეპისტოლეთა მნიშვნელობა და მათი შესწავლის სირთულე

ახალი აღთქმის მწერალთა შორის ქრისტეს კეთილმაუწყებლობის გადმოცემაში განსაკუთრებით გაისარჯა წმიდა მოციქული პავლე. მის ნაწარმოებებს შეადგენს ახალი აღთქმის წერილთა გრძელი სია და ისინი თავიანთი სირთულის მიხედვით აღემატებიან მახარებელ იოანესა და ლუკას ნაწარმოებებსაც. შინაარსით ისინი სამართლიანად ითვლებიან მეორე სახარებად და ყოველთვის იქცევენ როგორც ეკლესიის მამათა, ისე ქრისტიანობის მოწინააღმდეგეთა ყურადღებას.

როგორც კათოლიკე ეპიტოლეებიდან ჩანს, თვით მოციქულები დიდ მნიშვნელობას ანიჭებენ ქრისტიანობაზე გვიან მოქცეული, მაგრამ მოციქულებრივი საქმიანობით, სწავლების სულითა და მადლის ნიჭებით მათი თანასწორი საყვარელი ძმის დამრიგებლურ წერილებს.

თავთა მოციქული (2 პეტრ. 3:15-16) პავლეს ეპიტოლეებში პოულობს რაღაც ძნელად გასაგებ აზრებსაც კი. ეკლესიის მამები და მასწავლებლები უდიდესი პატივისცემით უცქერენ მოციქულ პავლეს და მრავალი მათგანი დიდებასაც კი იძენს პავლეს ეპისტოლეთა განმარტებით.

მოციქულ პავლეს ეპისტოლეები შეადგენს სახარების შესწავლის აუცილებელ და უმთავრეს პირობას და ამიტომაც წარმოდგენს ყოველი ქრისტიანი ღვთისმეტყველის საფუძვლიანი და გულითადი შესწავლის საგანს. ამასთანავე, არ უნდა დავივიწყოთ მოციქულის საღვთისმეტყველო აზრების ის სიმაღლე და სიღრმე და გამონათქვამთა ის თავისებურება, რომელიც ზოგჯერ ძნელად გასაგებია წმიდა წერილის ისეთი ცნობილი

განმმართველებისთვისაც კი, როგორებიც არიან: წმიდა იოანე ოქროპირი, ნეტარი იერონიმე, ნეტარი ავგუსტინე.

მოციქულ პავლეს სწავლების კავშირი თავის ცხოვრებასთან

პავლეს ეპისტოლეები მისი მოციქულებრივი მომუშაობის ნაყოფია და სწავლება კი მისი ცხოვრების სრული ასახვაა. პავლეს ეპისტოლეები კარგად რომ გავიგოთ, უპირველესად საჭიროა ვიცოდეთ მისი ცხოვრება. ამ მიმართებით საჭიროება არ მოითხოვს მისი ცხოვრების ყველა დეტალს შევხვით, რადგანაც იგი აღწერილია წიგნში „საქმე მოციქულთა“ და ეპისტოლეებში. საკმარისია გავჩერდეთ მისი ცხოვრების იმ მხარეებზე, იმ ფაქტებზე, რომლებიც, მისივე თქმით, ქრისტიანული დოგმატიკის მრავალი საკითხის საფუძველია.

პავლე მოციქულის ცხოვრების შტრიხები

პავლე მოციქული თავდაპირველად ებრაულ სახელს - სავლეს, ანუ საულს, ატარებდა. მოქცევის შემდეგ მალევე დაირქვა რომაული სახელი პავლე. უცნობია, ისესხა თუ არა ეს სახელი მან მისგან მოქცეულ პროკონსულ სერგიუს პავლესგან (საქმ. 13:7-12), როგორც გვაუწყებენ ნეტარი იერონიმე და ავგუსტინე, ან კიდევ როგორც ამას გვაფიქრებინებს ლუკა მახარებელი, რომელიც სერგიუს პავლეს მოქცევის შემდეგ თხორობისას ყველგან ამ სახელს იყენებს ადრე გამოყენებული სავლეს ნაცვლად. ასევე, შესაძლოა, ჯერ კიდევ შობისას ებრაული სახელის გვერდით ეწოდა რომაული სახელიც და მხოლოდ მაშინ გამოიყენა, როდესაც უშუალოდ შეეხო წარმართობას. როგორც არ უნდა მომხდარიყო, ამ დროიდან სახელი პავლე ყოველთვის დარჩა მას.

წარმოშობით მოციქული ბენიამინის შტოდანაა, ხოლო აღზრდით ფარისეველია (ფილიპ. 3:4-5). ის დაიბადა კილიკიის ქალაქ ტარსოში (საქმ. 21:39; 22:3), რომელიც მაშინ ცნობილი იყო ბერძნული აკადემიითა და

განათლებული მოსახლეობით²⁵³. პავლე, როგორც ამ ქალაქის მკვიდრი, რომელი მოქალაქეა (საქმ. 16:37; 22:27).

პავლემ თავისი თავდაპირველი განათლება ტარსოში მიიღო და სავარაუდოდ, იცნობდა წარმართ მწერლებსაც, როგორც მისი სიტყვებითა და ეპისტოლეებით შეიძლება დავასკვნათ (საქმ. 17:28; 1 კორ. 15:33; ტიტ. 1:12); მაგრამ ძირითადად განათლება მან მიიღო იერუსალიმში, ცნობილ რაბინისტულ აკადემიაში, გამალიელთან (საქმ. 22:3), რომელიც ითვლებოდა რჯულის დიდებად. ის მართალია ეკუთვნოდა ფარისეველთა პარტიას, მაგრამ იყო თავისუფლად მოაზროვნე ადამიანი (საქმ. 5:34) და ბერძნული სიბრძნის მოყვარული.

აქ ებრაული წეს-ჩვეულების მიხედვით ახალგაზრდა სავლე სწავლობდა კარვების კეთების ხელოვნებას, რომელიც შემდგომში დაეხმარა საკუთარი შრომით მოეპოვებინა სარჩო მქადაგებლური საქმიანობისას (საქმ. 18:3; 2 კორ. 11:8; 2 თეს. 3:8).

ახალგაზრდა სავლე ემზადებოდა რაბინის თანამდებობისათვის და ამიტომაც გახდა იგი მამაპაპისეული რჯულის ძლიერი მოშურნე. სტეფანეს ჩაქოლვისას საკუთარი ნებით ან სინედრიონის განჩინებით მოწმეა პირველმოწამის სიკვდილისა (საქმ. 7:58; 8:1) და ამის შემდგომ ისიც ქრისტიანთა სასტიკი მდევნელია (8:3). მღვდელმთავრისგან მიიღო ოფიციალური ძალაუფლება შეევიწროვებინა უფლის მოწაფეები პალესტინის გარეთაც კი, დამასკოში (9:1-2). ასე, ის ისწრაფის მაღალი თანამდებობისაკენ; მაგრამ უფალი, რომელმაც კეთილინება განემზადებინა მასში თავისთვის რჩეული ჭურჭელი, იხმობს მას სხვა, უმაღლესი, მსახურებისთვის.

დამასკოსკენ მიმავალ გზაზე უფლის არაჩვეულებრივი გამოცხადება დიდ შთაბეჭდილებას ახდენს სავლეზე. ის დაბრმავებული ჩადის დამასკოში, ინათლება ანანიას მიერ და აეხილება როგორც ხორციელი, ისე სულიერი თვალები. ამის შემდეგ ის ხდება ადრე მისგან დევნილი სწავლების მოშურნე მიმდევარი და მქადაგებელი. ქრისტიანობაზე მოქცევის გამო იუდეველთა არაკეთილგანწყობილება (საქმ. 9:19-22) აიძულებს მას გაემგზავროს დროებით არაბეთში (გალ. 1:17), ხოლო იქიდან უდიდესი გამბედაობით ბრუნდება დამასკოში ქრისტეს საქადაგებლად. მაგრამ მეტისმეტად გაბედულმა ქადაგებამ ისევ აღძრა მის წინააღმდეგ იუდეველთა მრისხანება და ისინი მას მოსაკლავად ეძებენ, ძლივს გააასწრებს დამასკოდან იერუსალიმში. ეს ხდება მისი მოქცევიდან

²⁵³Starbon Geogr. Lib XIV, p. 463.

სამი წლის შემდეგ, ქრისტეს შობიდან 38-ე წელს (საქმ. 9:23; 2 კორ. 11:32; გალ. 1:18).

იერუსალიმში თავისი ძველი ნაცნობის, მოციქულ ბარნაბას, დახმარებით უერთდება მორწმუნეთა საზოგადოებას (საქმ. 9:26-27); მაგრამ 15 დღის შემდეგ (გალ. 1:18) ელინთა ბოროტგანზრახვის შედეგად (საქმ. 9:29), უფლის განსაკუთრებული გამოცხადებით (საქმ. 22:17-18) ის ტოვებს იერუსალიმს და მიდის კესარიაში, ხოლო შემდეგ თავის სამშობლოში - ტარსოში (საქმ. 9:30). აქედან, დაახლოებით 43 წელს მას მოუწოდებს ბარნაბა ანტიოქიაში საქადაგებლად და პავლეს მასთან ერთად მთელი წელი ზრუნავს ანტიოქიის ეკლესიის მოწყობისთვის.

აქ მოციქულები თავიანთ მოწაფეებს უწოდებენ ქრისტიანებს და ეს სახელი ამიერიდან გახდება საზოგადო ქრისტეს ყოველი მიმდევარისათვის (საქმ. 11:26). ანტიოქიელი წინასწარმეტყველი აგაბოსი იწინასწარმეტყველებს შიმშილს, რომელიც იმპერატორ კლავდიუსის დროს ჩამოვარდა (44-ე წელი) და ისინი გადაწყვეტენ გააგზავნონ სავლე და ბარნაბა იერუსალიმში იქაური ეკლესიის დასახმარებლად (საქმ. 11:30). უკანა გზაზე თან წაიყვანენ დასახმარებლად ბარნაბას ნათესავს, იოანე მარკოზს (საქმ. 12:25).

იერუსალიმში დაბრუნებისთანავე, მალე, სული წმიდა ინებებს სავლესა და ბარნაბას გაყოფას ქადაგებით საქმიანობაში; ამიტომაც მარხვისა და ღოცვის შემდეგ მათ დაასხეს ხელი და ისინი გაემგზავრებიან იოანე მარკოზთან ერთად სელევკიაში, ხოლო იქიდან კვიპროსზე, ბარნაბას სამშობლოში (საქმ. 13:1-4). ეს მოციქულ პავლეს პირველი მოციქულებრივი მოგზაურობაა (45-51 წლები). მოციქულები მოივლიან მთელ კუნძულს სალამინიდან პაფოსამდე და წარმატებით იქადაგებენ ღვთის სიტყვას სინაგოგებში.

პაფოსში სავლე დააბრმავებს მოგვ ელიმას. იგი ამიერიდან იწოდება პავლედ; ქრისტიანობაზე მოაქცევს პროკონსულ სერგიუს პავლეს. შემდეგ მქადაგებლები მიემგზავრებიან მცირე აზიის ოლქებში, მიდიან პამფილიაში, მაგრამ მარკოზის გარეშე, რადგან ის გამოეყო მოციქულებს პერგეში. შემოიარეს პისიდია და ლიკონია, სადაც თითქმის ყველგან იდევნებიან იუდეველთა მხრიდან. ამიტომაც ისინი გადაწყვეტენ სახარების ქადაგება გადაიტანონ წინადაცვეთილებიდან წინადაუცვეთელებში.

დერბედან მათ უკან იმავე მარშუტით გაიარეს პისიდია და პამფილია და ატალიაიდან დაბრუნდნენ ანტიოქიაში (საქმ. 13 და 14). წარმართებში სახარების ქადაგებამ დიდი შური და უკმაყოფილება

გამოიწვია წინადაცვეთილ ქრისტიანებში. დაისვა საკითხი ქრისტიანობის მიმღებ წარმართთა წინადაცვეთის აუცილებლობაზე.

პავლე და ბარნაბა წინ აღუდგნენ ამ აუცილებლობას და ამიტომაც ანტიოქიის ეკლესიამ განხეთქილების ასაცილებლად გაგზავნა ისინი სხვებთან ერთად იერუსალიმში, იქ მყოფი ავტორიტეტი მოციქულებისა და უხუცესების წინაშე წარმოქმნილი დავის გადასაწყვეტად. ეს მოხდა 52 წელს, ე.ი. პავლეს მოქცევიდან 17 წლის შემდეგ (შდრ. გალ. 1:18; 2:1 და შემდგომი).

კრებაზე, როგორც ცნობილია, დავა წარმართთა სასარგებლოდ გადაწყდა და პავლე და ბარნაბა დაბრუნდნენ ანტიოქიაში მოციქულებრივი კრების დადებითი გადაწყვეტილებით (საქმ. 15).

ანტიოქიაში დაბრუნებისთანავე პავლე და ბარნაბა გადაწყვეტენ გაემგზავრონ მეორე მოციქულებრივი ქადაგებისთვის მათგან დაარსებულ ეკლესიებში, მაგრამ მოციქულებს შორის წარმოიშვა აზრთა სხვადასხვაობა იოანე-მარკოზთან დაკავშირებით: ბარნაბას სურს თან წაიყვანოს მარკოზი, ხოლო პავლე ეწინააღმდეგება მას. ამის გამო ისინი დაშორდნენ ერთმანეთს: ბარნაბა გაემგზავრება კვიპროსზე, ხოლო პავლე სილასთან ერთად სირიასა და კილიკიაში (საქმ. 15:40-41). ამ მოგზაურობისას (53 და 54 წლები) მოციქული პავლე მოინახულებს ლიკოანიას, ლისტრაში თან წაიყვანს ტიმოთეს, შემდგომში საყვარელ მოწაფეს. გაივლის ფრიგიასა და გალატიას და მიაღწევს მისიამდე. ტროადაში შემოიერთებს ლუკას (საქმ. 16:10), აქედან ის გადადის ევროპაში და ჩადის მაკედონიაში.

მაკედონიაში ის აარსებს ეკლესიას. აქ სილასთან ერთად მას საპყრობილეში ამწყვდევნენ ეშმაკეულის განკურნების გამო, ხოლო ციხიდან განთავისუფლების შემდეგ მიემგზავრება თესალონიკში; მაგრამ ყველგან ხვდება იუდეველთა შუღლი, დევნა და ამიტომაც იძულებული ხდება წავიდეს უფრო შორს და ბერეას გავლით ჩადის ათენში (საქმ. 17:1-15). აქ ის გარკვეულ ხანს რჩება, რათა იქადაგოს უცნობი ღმერთი. თესალონიკის ეკლესიის განსამტკიცებლად კი აგზავნის ტიმოთეს (1 თეს. 3:1-2). თავად აარსებს კორინთში ეკლესიას, სადაც წელიწად-ნახევარს რჩება. თესალონიკიდან ჩამოდის ტიმოთე და ჩამოაქვს ცნობა ამ ეკლესიის ცუდი მდგომარეობისა. 53 წელს პავლე აგზავნის თესალონიკეთა მიმართ თავის პირველ ეპისტოლეს, ხოლო ერთი წლის შემდეგ, ან იმავე წელს, წერს მეორე ეპისტოლეს. 55 წელს ის მიემგზავრება იერუსალიმში, გზად მოინახულებს

ეფესოსა და კესარიას, იერუსალიმში ცოტა ხანს რჩება და ჩადის ანტიოქიაში (საქმ. 17 და 18 თავ).

ანტიოქიაში მცირე ხანს დაჰყოფს და მიემგზავრება მესამე მოგზაურობაში (55-58 წლები), მოივლის ფრიგიას და გალატიას, ეფესოში აარსებს ეკლესიას. აქ ორი წლის განმავლობაში ყოველდღიურად ქადაგებს ვიღაც ტირანუსის სკოლაში. აქედან ის ეპისტოლეთი მიმართავს გალატელებს, იქ გაძლიერებული იუდეველთა პარტიის გამო და კორინთელებს, იქ წარმოშობილი უწყესრიგობის შესახებ.

ვერცხლისმჭედელ დიმიტრის მიერ გაჩაღებულმა სახალხო აჯანყებამ პავლეს წინააღმდეგ აიძულა მოციქული დაეტოვებინა ეფესო, სადაც ის თითქმის სამი წელი ცხოვრობდა. შემდეგ პავლე გაემგზავრა მაკედონიაში (საქმ. 19); გზაზე ის ტიტესგან იღებს ცნობას კორინთის ეკლესიის მდგომარეობის შესახებ და თავისი ეპისტოლეს სასურველ ზეგავლენაზე. სანამ პირადად შეძლებს ჩავიდეს კორინთში, ტიტეს საშუალებით მაკედონიიდან მათთან აგზავნის მეორე ეპისტოლეს, შემდეგ ჩადის და სამი თვე დაყოფს იქ.

გეგმის მიხედვით, ის გადაწყვეტს მოინახულოს იერუსალიმი, შემდეგ გაემგზავროს რომში და უფრო შორს დასავლეთით. კორინთიდან ის რომაელებს სწერს ეპისტოლეს და აგზავნის მას დიაკონისა თებეს საშუალებით. დაბრუნებისას მაკედონიის გავლით, აქაიასა და მაკედონიაში შეკრებს მოწყალებას იერუსალიმის ეკლესიის ღარიბებისთვის. მოციქული ჩადის იერუსალიმში; აქ მას სახალხო აჯანყებას მოუწყობენ ებრაელები - თითქოს მან ელინების იერუსალიმში ჩაყვანით შეურაცხყო მათი სიწმიდეები. რომელი ათასისთავი მოციქულს დაცვას დაუყენებს, სინედრიონი მრავალჯერ დაკითხავს მას, შემდეგ მის სიცოცხლეს საფრთხე დაემუქრება, რის გამოც გაგზავნიან კესარიაში პროკონსულ ფელიქსთან (საქმ. 20-23 თავ). ეს ხდება 59 წელს.

პროკონსულმა არ მიიღო იუდეველთა მხრიდან პავლეს წინააღმდეგ წაყენებული ბრალდებები, მაგრამ არც გაათავისუფლა ის, რადგან იმედი ჰქონდა, რომ პავლე ფულს შეაძლევდა მას. ასე დარჩა პავლე ტყვედ კესარიაში ორი წლის განმავლობაში - ე.ი. ვიდრე ფელიქსი არ შეცვალეს სხვა პროკონსულით, პორციუს ფესტუსით (თავ. 24). ახალ პროკონსულს იუდეველთა მომადლიერება სურდა და ამიტომაც დააპირა მისი გასამართლება; მაგრამ პავლე, როგორც რომელიც მოქალაქე, მოითხოვს კეისრის სამართალს. ფესტუსი იძულებული გახდა გაეგზავნა ის რომში. სამყაროს დედაქალაქში გამგზავრების წინ პავლეს კიდევ ერთხელ მიეცა

შესაძლებლობა დაემოწმებინა სახარების ჭეშმარიტება აგრიპა მეფის წინაშე და ის თითქმის მოაქცია ქრისტიანობაზე (თავ. 25-26).

საბოლოოდ, 61 წლის ბოლოს მოციქულს გზავნიან რომში, როგორც ტყვეს. კუნძულ მალტასთან ჩაიძირა გემი და მხოლოდ 62 წლის ზაფხულში მიაღწიეს რომს. რომში ქრისტიანებმა კარგად მიიღეს. ის აქ დიდი შეწყნარებით სარგებლობს რომაელი მმართველების მხრიდან, ცხოვრობს განცალკევებით ერთ მცველთან ერთად და ორი წლის განმავლობაში თავისუფლად იღებს მასთან მიმსვლელებს (საქმ. 27 და 28 თავ.) ამ დროს ფილიპელთა ეკლესია, როგორც ადრე (ფილიპ. 4:16), აგზავნის პავლესთან ფულად დახმარებას ეპაფროდიტოსის ხელით; მაგრამ ეპაფროდიტოსი ავად გახდა რომში და მოციქული, მისი გამოჯანმრთელების შემდეგ უკანვე დააბრუნებს მას და თან გაატანს სამადლობელ წერილს ფილიპელებთან.

ამის შემდეგ მოციქული გაგზავნის ეპისტოლეებს კოლასელთა და ეფესელთა ეკლესიებისადმი, და ასევე ეპისტოლეს ფილიმონის მიმართ. სამივე ეპისტოლე დაიწერა 63 წელს. რომის ტყვეობიდან გათავისუფლების შემდეგ, 64 წელს, მოციქული წერს თავის ეპისტოლეს პალესტინელი ებრაელებისადმი.

მოციქულის შემდგომი ცხოვრება ჩვენთვის უცნობია. მახარებელი ლუკა თავის თხრობას ასრულებს რომში ორწლიანი ყოფნით და არაფერს ამბობს მისი ცხოვრების შემდგომ ისტორიებზე.

ჩვეულებრივ ვარაუდობენ, რომ მოციქულმა მთელი თავისი დარჩენილი ცხოვრება რომში ტყვეობაში დაყო და ნერონის ბრძანებით აწამეს 64 წელს. სხვები კი, ეფუძნებიან რა ეპისტოლეებს, ფიქრობენ, რომ მოციქულმა 64 წელს თავი გაიმართლა სენატისა და იმპერატორის წინაშე, გათავისუფლდა და ისევ გაემგზავრა აღმოსავლეთში; დიდი ხნის განმავლობაში იმყოფებოდა კრეტაზე, შემდეგ დატოვა იქ ტიტე პრესვიტერთა ხელდასახმელად (ტიტ. 1:5) და მოიარა მცირე აზია. აქ დაწერა ტიტეს ეპისტოლე, რომელშიც ჩანს ეპისკოპოსის მოვალეობები. ეპისტოლედან ჩანს, რომ ის ვარაუდობს გამოიზამთროს 64 წელს კილიკიის ნიკოპოლში (ტიტ. 3:12), თავის სამშობლოთან (ტარსოსი) ახლოს.

65 წლის შემოდგომაზე მან მოვლო მცირე აზიის სხვა ეკლესიები. მილეტში დატოვა სნეული ტროფიმე (2 ტიმ. 4:20). ამ ტროფიმეს უკანასკნელად ვხედავთ პავლესთან იერუსალიმში იმ აჯანყებისას, რომლის გამოც პავლე ტყვედ ჩავარდა (საქმ. 21:29); მამასადამე, ის ვერ დარჩებოდა მილეტში სამუდამოდ (საქმ. 20:4).

გაიარა თუ არა პავლემ ეფესოში, უცნობია, რადგან იწინასწარეტყველა, რომ ეფესოს პრესვიტერები ვეღარ იხილავენ მას (საქმ. 20:25). მაგრამ სავარაუდოდ, რომ მან დაასხა ხელი ტიმოტეს ეფესოს ეპისკოპოსად. შემდეგ, მოციქულმა მოიარა ტროადა, დატოვა ვილაც კარპესთან თავისი ფილონი და წიგნები (2 ტიმ. 4:13), აქედან კი გაემგზავრა მაკედონიაში. მაკედონიაში გაიგო ეფესოში ცრუსწავლებათა გაძლიერების შესახებ და გადაწყვიტა მისულიყო იქ, მისწერა რა ტიმოტეს თავისი პირველი ეპისტოლე. გარკვეული ხანი კორინთში დაყო (2 ტიმ. 4:20), გზად შეხვდა მოციქულ პეტრეს და მასთან ერთად დაღმაციისა (2 ტიმ. 4:10) და იტალიის გავლით ჩავიდა რომში. აქ დატოვა მოციქული პეტრე, თავად კი 66 წელს გაემგზავრა კიდევ უფრო შორს, დასავლეთით - ესპანეთში, როგორც იწინასწარმეტყველა თავიდანვე (რომ. 15:24) და როგორც ამტკიცებს გარდამოცემა²⁵⁴. ესპანეთში, შესაძლოა, რომში დაბრუნებისას, ისევ აპატიმრებენ და პატიმრობაში იყო სიკვდილამდე. მეორე პატიმრობისას წერს მეორე ეპისტოლეს ტიმოტეს ეფესოში და იწვევს რომში უკანასკნელი შეხვედრისთვის (2 ტიმ. 4:6). გარდამოცემა არ გვაუწყებს, მიუსწრო თუ არა ტიმოთემ ცოცხალ მასწავლებელს, მაგრამ ის მოგვითხრობს, რომ თავად მოციქულმა მალე მიიღო მოწამეობრივი გვირგვინი. ცხრა თვის ტყვეობის შემდეგ მას თავი მოჰკვეთეს რომთან ახლოს, როგორც რომის მოქალაქეს. ეს მოხდა 67 წელს, ნერონის მეფობის მეთორმეტე წელს. ასეთია წარმართთა უდიდესი მოციქულის ცხოვრება.

მოციქულ პავლეს ცხოვრების საერთო ხასიათი

წარმართთა უდიდესი მოციქულის ცხოვრებაზე ერთი შეხედვითაც შეიძლება შევნიშნოთ, რომ ის მკვეთრად იყოფა ორ ნაწილად: მოქცევამდე - ესაა მკაცრი ფარისევლის, მოსესა და მამაპაპისეული რჯულის აღმასრულებლის ცხოვრება, რომელიც ფიქრობს გამართლდეს ფანატიზმამდე მისული რჯულის საქმეებითა და მამათა რწმენის მოშურნეობით; და მოქცევის შემდეგ - მოციქული მთელ ცხოვრებას მიუძღვნის სახარების ქადაგებას; ის ბედნიერია თავისი მოწოდებით, მაგრამ

²⁵⁴Климент Римский, ер. adCorinth.c. 5 da Каталог Мератория.

შეიგნებს თავის უძლურებას მსახურების დროს, მორჩილებით უარყოფს საკუთარ დამსახურებებს და ყოველ თავის საქმეს მიაწერს ყოვლისაღმავსებელ ღვთის მადლს.

თავად მოქცევა ქრისტეს მიმართ არ არის რაღაც ფსიქიკური ქმედება, რომელიც შეიძლება აიხსნას სულის განვითარების კანონებით; არა, ესაა ღვთის მადლის მოქმედება, თავად იესო ქრისტეს მოწოდება. ზუსტად ასე წარმოადგენს მოციქული თავის მოქცევას ყოველ ეპისტოლეში.

თავად მოციქულის გაგებით, მოქცევამდე მისი ცხოვრება იყო მხოლოდ ცდომილება, ცოდვა და ნაცვლად გამართლებისა, დასასჯელად ექადებოდა. მაგრამ ამ დროს დასახმარებლად მოვიდა ღვთის მადლი და დაიცვა ის ამ ცდომილებისგან.

სავლემ სიხარულითა და მადლიერებით მიიღო ახალი მოწოდება, საკუთარი მოქცევა აღიარა ღვთის მადლის ქმედებად და ყოველთვის ცდილობდა, რომ მუდმივად ღირსი ყოფილიყო ამ მადლისა და არ ასცდენოდა თავის მოწოდებას. საუბარი არ არის და არც შეიძლება იყოს პიროვნულ დამსახურებებსა ან სათნოებებზე: ყველაფერი ღვთის საქმეა! შედეგად დიდი სიხარული და დიდი ნეტარებაა, როცა შენი ძალისხმევა იღებს სასურველ ნაყოფს, როცა ქრისტეს საქმე ნაყოფს იღებს! და პირიქით, დიდია მწუხარება საპირისპირო ვითარებისას! საოცარი ამაღელვებელი მადლიერებით აქებს ქრისტეს სწავლებაში წარმატებულებს და მამობრივი ალერსით სთხოვს და იცავს ქრისტიანებს ცრუსწავლებებისგან! ნეტარების უმაღლესი გრძობა იყო ის, რომ მისი, ყოფილი მდევნელის, ცხოვრება, მიეტევა ღვთის მადლით. ღვთის სიყვარული არ უკუიქცა ისე ძალუმად, როგორც იყო ის მოქცევამდე. ეს სიმტკიცე აძლევს მოციქულს ძალას იბრძოლოს ნებისმიერი დაბრკოლების წინააღმდეგ და ასულდგმულებს ქრისტეს სახელისთვის ტანჯვასა და მოწამეობრივი გვირგვინის მიღებაში.

მოციქულ პავლეს ეპისტოლეთა რაოდენობა

ახალი აღთქმის ახალი გამოცემები შეიცავს წმიდა მოციქულ პავლეს თოთხმეტ ეპისტოლეს, მაგრამ ყოველთვის ასე არ იყო. უძველეს მწერალთა და ეკლესიის მამათა დიდი ნაწილი ცამეტ ეპისტოლეს აღიარებდა, ებრაელთა ეპისტოლეს გამოკლებით. ჩვეულებრივ მიღებულია,

რომ მოციქული პავლე წერს ეპისტოლეებს შვიდ ეკლესიასა და სამ პიროვნებას.

ერეტიკოსი მარკიონი, ებრაელთა ეპისტოლეს გარდა, მოციქულ პავლეს ეპისტოლეთა რიცხვიდან გამორიცხავდა ტიმოთესა და ტიტეს მიმართ ეპისტოლეებს, მას ამის განსაკუთრებული მიზეზი ჰქონდა. დღეს ეკლესია წმიდა მოციქულ პავლეს თოთხმეტ ეპისტოლეს აღიარებს.

ძველად ეს ეპისტოლეები ერთ წიგნში იყო გაერთიანებული და ატარებდა მოციქულის ან მოციქულთა წიგნის სახელს (τις αποστολικον). ყველა ეპისტოლეს ასეთი შეკრების პირველი კვალი ჩანს მოციქულ პეტრეს მეორე ეპისტოლეში (3:16), შემდგომ კი ამას ამოწმებს მრავალი მოციქულთა კაცი.

რაც შეეხება ეპისტოლეთა უტყუარობას, ის მტკიცდება მრავალი უეჭველი მტკიცებულებით. კაცნი მოციქულნი (კლიმენტი რომაელი, ეგნატე ღმერთშემოსილი, პილიკარპე სმირნელი) მიმართავენ იმავე ეკლესიებს წერილებით, რომელთაც წერს პავლე მოციქული და ახსენებენ პავლეს ეპისტოლეებს, ასევე მოყავთ ციტატები მათგან. ყველა მომდევნო საეკლესიო მწერალი და ერეტიკოსიც კი ასე იქცევა. ამ ეპისტოლეთა ურთიერთმსგავსება სულისკვეთებით, აზრებითა და გამოთქმებით ისეთია, რომ თუკი ვაღიარებთ ზოგიერთი მათგანის უტყუარობას, უნდა ვაღიაროთ სხვა დანარჩენისაც.

შენიშვნა. წერდა თუ არა პავლე მოციქული, გარდა ცნობილი ეპისტოლეებისა, სხვა ეპისტოლეებს? მოციქულის ფართო და მრავალწლიანი საქმიანობა გვაფიქრებინებს, რომ ის არ შემოიფარგლებოდა თოთხმეტი ეპისტოლეთი. მეორე მხრივ, უძველეს მწერალთა თითქმის სრული დუმილი პავლეს მოციქულის სხვა რომელიმე ეპისტოლეს შესახებ და ყოველგვარი კვალის უქონლობა არ იძლევა ასეთი ვარაუდის აღიარების საშუალებას. ამასთან, უყურადღებოდ არ შეიძლება დავტოვოთ თავად მოციქულ პავლეს ეპისტოლეთა ზოგიერთი მონაკვეთი, რომლებიც გვაფიქრებინებს, რომ მოციქული წერს კიდევ რამდენიმე ეპისტოლეს, ჩვენამდე მოუღწევს. მაგალითად, კორინთელთა პირველ ეპისტოლეში (5:9) ის წერს: „აკი მოგწერეთ წერილში: არ შეერიოთ-მეთქი მემრუშეთ“. ასეთი სიტყვები ამ ეპისტოლეში არ არის, ამიტომაც ვარაუდობენ, რომ კორინთელთა პირველ ეპისტოლეს წინ უძღოდა კიდევ ერთი ეპისტოლე, რომელიც კორინთელების პავლეს მიმართ წერილთან (1 კორ. 7:1) ერთად დაიკარგა. ერთ-ერთ სომხურ ხელნაწერში იპოვეს ეს ეპისტოლე და სხვა აპოკრიფებთან ერთად გამოიცა 1815 წელს; მომდევნო წლებში გამოიცა როგორც სომხური, ისე ლათინური და ბერძნული თარგმანებით; მაგრამ მათი სიყალბე შესამჩნევია. ისინი აშკარად შედგენილია მოციქულ პავლეს კორინთელთა ეპისტოლეს გამოთქმების საფუძველზე. ეკლესიის მამათა უმეტესი ნაწილი (წმიდა იოანე ოქროპირი, ნეტარი თეოფილაქტე, ნეტარი თეოდორიტე, ნეტარი იერონიმე) უარყოფენ კორინთელთა მიმართ სხვა რომელიმე ეპისტოლეს არსებობას, გარდა ზემოთმოყვანილი ორი ჩვენთვის უცნობი ეპისტოლესა; უახლესი განმმარტებლები

ვარაუდობენ, რომ კორინთელთა ეპისტოლე ცნობილი იყო თესალონიკელთათვის სიახლოვის გამო, და პირიქით; ცნობილია, რომ თესალონიკელთა მეორე ეპისტოლეში (3:6,14) მოციქული მოითხოვს „განეშორონ ყველა უწესოდ მოარულ ძმას“.

კორინთელთა ეპისტოლეს განსახილველ ადგილას მოციქული იყენებს იმ სიტყვას (συνανμυσθῆ), რომელიც გამოიყენა მეორე თესალონიკელთა ეპისტოლეშიც 3:14.

სხვა მსგავსს მინიშნებას ჩვენამდე მოუღწევს ეპისტოლეს არსებობაზე პოულობენ კოლასელთა მიმართ ეპისტოლეში (4:16), რომელშიც მოციქული ბრძანებს: „როცა ამ წერილს წაიკითხავთ, ისე მოიქეცით, რომ ლაოდიკელთა ეკლესიაშიც წაიკითხონ, მათთვის გაგზავნილი წერილი კი თქვენც წაიკითხეთ“. მაგრამ ლაოდიკელთა მიმართ ეპისტოლე არ არსებობს.

ეპისტოლე, რომელიც ძველად და უახლეს დრომდე გამოიცემოდა ლაოდიკელთა მიმართ ეპისტოლეს სახელით, ყალბად შეიქმნა მოციქულ პავლეს კოლასელთა და ფილიპელთა ეპისტოლეებში გამოთქმების საფუძველზე. ტერტულიანეს მოწმობით²⁵⁵, მარკიონის მიმდევრები ახლანდელ ეფესელთა ეპისტოლეს უწოდებენ ლაოდიკელთა ეპისტოლეს. კიდევ უფრო ნაკლებად წარმოსადგენია ფილიპელთა სხვა ეპისტოლეს არსებობა, რომლის შესახებაც თითქოს საუბრობს მოციქული პავლე (ფილ. 3:1): „ამის მოწერა საძნელო როდია ჩემთვის, თქვენთვის კი სიმბნევეა“.

პოლიკარპე სმირნელის გაურკვეველ გამოთქმას (მე-11 თავი)²⁵⁶ : „მისივე ეპისტოლეს დასაწყისში“, რომელიც მიაწიშნებს პავლეს ეპისტოლეებს და განსაკუთრებით ფილიპელთა არაერთი ეპისტოლეს არსებობას, აქარწყლებს პავლეს სიტყვები. მურატორიის კატალოგი პავლეს ეპისტოლეთა რიცხვში მოიხსენიებს ალექსანდრიელთა მიმართ ეპისტოლესაც. მაგრამ აქ საუბარია ებრაელთა მიმართ ეპისტოლეზე, რამდენადაც არსებობს მოსაზრება, რომ მოციქული უგზავნის ამ ეპისტოლეს ალექსანდრიელ ებრაელებს.

დაბოლოს, ეპისტოლეთა გარდა, მოციქულ პავლეს მიეწერება იმპერატორ ნერონის აღმზრდელსა და ცნობილ ფილოსოფოს სენეკასთან მიმოწერა. სენეკა არის ძმა წიგნში „საქმე მოციქულთა“ მოხსენებული (18:12) აქაიის პროკონსულ გალიონისა. გალიონის მიუკერძოებელმა დამოკიდებულებამ პავლესადმი, როდესაც მას თავს დაესხნენ კორინთელი იუდეველები და ასევე მოციქულ პავლეს მოხსენებამ კეისრის სახლიდან მიმდევრების თაობაზე, მისცა საბაზი მთელ რიგ წერილების (პავლეს სენეკასადმი ექვსი და სენეკას პავლესადმი რვა) არსებობას. მაგრამ არც ამ წერილების სიძველე, რომელთაც მხარს უჭერენ იერონიმე²⁵⁷ და ავგუსტინე²⁵⁸, არც სენეკას ნაწარმოებებიდან საკმაოდ შესამჩნევი ნაცნობობა ამ ფილოსოფოსისა ქრისტიანულ სწავლულთან, არ გვაძლევს უფლებას ვაღიაროთ ეს მიმოწერა უტყუარად. ზემოთ მოყვანილი შენიშვნებიდან შეიძლება დავასკვნათ, რომ არ არსებობს საკმარისი საფუძველი ვივარაუდოთ მოციქულ პავლეს სახელით რომელიღაც ეპისტოლეს არსებობა, გარდა ზემოთ მოყვანილებისა.

²⁵⁵ c. Marcion. lib. 5, c. 17 et 41.

²⁵⁶ Послание к Филиппийцам, глава 3-я.

²⁵⁷ Catal. 22

²⁵⁸ ep. 153 ad Macedon.

ეკლესია მუდმივად ზრუნავდა, რათა არ დაკარგულიყო მოციქულ პავლეს ხელნაწერები, ეს ფაქტი ცხადყოფს, რომ შეუძლებელი იყო მისი რომელიმე ეპისტოლეს დაკარგვა.

ქრონოლოგიური წესრიგი

მოციქულ პავლეს ეპისტოლეთა ქრონოლოგიური წესრიგის სიზუსტე მნელად დასადგენია, როგორც მისი ცხოვრების მრავალი მოვლენის დრო და შუალედი. მის ეპისტოლეებს ასე განლაგებენ:

პირველი (53 წ.) და მეორე (54 წ.) - თესალონიკელთა ეპისტოლე - მეორე მოგზაურობა;

გალატელთა (56 წ.), პირველი კორინთელთა (58 წ.), მეორე კორინთელთა (58 წ.), რომაელთა ეპისტოლე (59 წ.) - მესამე მოგზაურობა;

ფილიპელთა (63 წ.), ეფესელთა (63 წ.), კოლასელთა (63 წ.) ფილემონის (63 წ.) ეპისტოლე - პირველი პატიმრობისას;

ებრაელთა (64 წ.), ტიტეს (64 წ.) და პირველი ტიმოთეს (65 წ.) ეპისტოლე - ტყვეობიდან გათავისუფლებისას;

მეორე ტიმოთეს (67 წ.) - მეორე პატიმრობისას.

არსებობს არაერთი სხვა მოსაზრება ეპისტოლეთა წარმოშობის დროის შესახებ, რომელთა შორის ყველაზე მნიშვნელოვანია ის, რომ ტიტესა და პირველი ტიმოთეს ეპისტოლეები მოციქულ პავლეს ეფესოსა და კორინთში ყოფნის პერიოდს უკავშირდება, ხოლო ეპისტოლეთა წრე სრულდება 64 წელს, როცა ივარაუდება მისი სიცოცხლის დასასრული.

წმიდა იოანე ოქროპირი პავლეს ეპისტოლეებს ყოფს ორ ნაწილად. პირველს მიაკუთვნებს იმ ეპისტოლეებს, რომლებიც დაიწერა შეპყრობამდე, კერძოდ: თესალონიკელთა, კორინთელთა, გალატელთა და რომაელთა; ხოლო მეორე ნაწილი დაიწერა საპყრობილეში: ფილიპელთა, ფილემონის, კოლასელთა და მეორე ტიმოთეს. დანარჩენ ეპისტოლეებზე არაფერს საუბრობს. ოქროპირის დაყოფა მცირე ცვლილება-დამატებებით ყველასგან აღიარებულია.

შენიშვნა: მოციქულ პავლეს ეპისტოლეები ჩვენს ბიბლიაში განლაგებულია არა ქრონოლოგიური წესრიგითა და არა შინაარსის მიხედვით. პირველად მოთავსებულია შვიდი ეკლესიისადმი მიწერილი ეპისტოლეები, მათი ღირსების შესაბამისად, შემდეგ კი კერძო პირებისადმი მიძღნილი.

მოციქულ პავლეს ეპისტოლეთა მთავარი თემა

წარსულში იუდეველობის დიდი მომურნისა და ქრისტიანობის მდევნელის, შემდგომში უდიდესი მოციქულის ყოველი ეპისტოლეს მთავარი თემაა ადამიანის გამართლება ღვთის წინაშე. ეს საკითხი, როგორც საკუთარი ცხოვრების ზუსტი ანარეკლი, მოციქულ პავლეს სწავლებას თან გასდევს და მისითაა განმსჭვალული მოციქულის ყოველი მისწრაფება და ქმედება.

მოქცევამდე მოციქული პავლე ისწრაფვოდა გამართლებულიყო რჯულის მკაცრი აღსრულებით; მოქცევის შემდეგ კი შეიმეცნა ამ საშუალების მთელი უსუსურობა, გამართლება რწმენაში იპოვა და მიიღო ის იესო ქრისტესგან აღსრულებული გამოსყიდვის მადლით: „ახლა კი, გარდა რჯულისა, გამოჩნდა ღვთის სიმართლე, რასაც მოწმობენ წინასწარმეტყველნი და რჯული, ხოლო სიმართლე ღვთისა იესო ქრისტეს რწმენით - ყველა მორწმუნისათვის, ვინაიდან არ არსებობს განსხვავება, რაკილა ყველამ სცოდა და მოაკლდა ღვთის დიდებას. მაგრამ ყველანი უსასყიდლოდ მართლდებიან მისი მადლითა და იესო ქრისტესმიერი გამოსყიდვის წყალობით“ (რომ. 3:21-24). ამ აზრს მოციქული განიხილავს ორი მხრიდან:

ა) რჯულის მხრიდან - ამტკიცებს რჯულის აღსრულების საშუალებით გამართლების შეუძლებლობასა და ჩვენი საქმეების უსუსურებას;

ბ) მადლის მხრიდან - ამბობს, რომ გამართლება მიიღწევა ქრისტეს რწმენის მეოხებით და მიეცემა ყოველ მორწმუნეს უსასყიდლოდ, ქრისტესმიერი გამოსყიდვის წყალობით.

პირველი მიმართებით მოციქული ეყრდნობა ცოდვის ბუნებას: „რაკილა ყველამ სცოდა“ და აჩვენებს რჯულის დროებით ანუ შედარებით მნიშვნელობას; მეორედ, მას მივყავართ ღვთის ნებასთან, რომელსაც სურს გადაარჩინოს ადამიანი ქრისტეს საშუალებით და მიაწიშნებს რწმენაზე, როგორც მადლით გამართლებისა და ქრისტესმიერი გამოსყიდვის წყალობაზე.

ამდენად, ადამიანის გამართლების სწავლება ნაწილდება კერძო გაგებებად, რომლებიც ასე აიხსნება მოციქულის ეპისტოლეებში:

1. სწავლება ცოდვაზე, როგორც ღვთის წინაშე ჩვენი განსჯის მიზეზზე;

2. სწავლება რჯულზე, როგორც გამართლების საშუალებაზე, ან - მოციქულის აზრის შესაბამისად - ჩვენი ცოდვილობის ხარისხის ჩვენებაზე და საკუთარი ძალებით გამართლების უსუსურებაზე;

3. სწავლება მადლზე, ანუ ხარება იმისა, რომ ღმერთს სურს ჩვენი გადარჩენა და ეს აღასრულა თავისი მხოლოდშობილი ძის, იესო ქრისტეს, საშუალებით;

4. ხარება იესო ქრისტეს პიროვნებასა და მის დამსახურებებზე ჩვენი ცხონებისათვის;

5. სწავლება რწმენაზე, როგორც ქრისტეს დამსახურების ათვისების საშუალებაზე და საიდუმლოებებზე, რომელთა საშუალებითაც მოემადლება მორწმუნე ადამიანს მადლიანი ძღვენი;

6. სწავლება აღორძინებაზე, როგორც რწმენის ნაყოფზე და ქრისტიანულ სათნოებებზე, როგორც სულიერი ძღვენის ნაყოფზე;

7. დაბოლოს, სწავლება გამართლებაზე, როგორც ჩვენი ცხოვრების მიზანზე.

ამ ბოლო მუხლს მიეკუთვნება საბოლოო სამსჯავროსა და ღვთის სასუფეველზე სწავლება. ხოლო იესო ქრისტეს ღვაწლის შესწავლას ახლავს სწავლება ეკლესიაზე, როგორც ქრისტეს სხეულზე და ეკლესიის მწყემსებზე, როგორც სხეულის ნაწილებისა და მათ შორის შუამდგომელზე.

ესაა პავლე მოციქულის სწავლების არსი.

ეპისტოლეს ფორმისა და გადმოცემის განსაკუთრებულობა

მოციქულ პავლეს ეპისტოლეები ჭეშმარიტებას გარეგნული ერთსახოვნებით გადმოსცემენ.

ყოველი მათგანი იწყება მისალმებით, რასაც უპირველესად მოსდევს მოციქულის მადლიერება ღვთის მიმართ, რათა უფალმა იწება ამ ტერიტორიაზე ეპისტოლეს გაგზავნა. შემდეგ ეპისტოლე, გარდა რამდენიმესი, იყოფა ორ ნაწილად - დოგმატურად და ზნეობრივად. დასასრულს მოციქული ეხება კერძო საქმეებს, იძლევა დავალებებს,

საუბრობს საკუთარ მდგომარეობაზე და გამოხატავს კეთილ სურვილებს; ბოლოს კი მშვიდობასა და სიყვარულს უგზანის მათ.

მიუხედავად გარეგნული ერთსახოვნებისა, მოციქულ პავლეს ეპისტოლეები სავსეა სიცოცხლითა და მოქმედებით. მათში აზრი მკაცრად და თანმიმდევრულად ვითარდება. მოციქულის ენა გვაგონებს ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველთა ენას, რაც მოწმობს მის მდიდარ კლასიკურ განათლებასა და წმიდა წერილის ღრმა ცოდნაზე. მოციქული თავის მტკიცებულებებს ხშირად ამოწმებს წმიდა წერილიდან, ასევე ძველი აღთქმის მონაკვეთების განმარტებაში მისდევს ჰერმენევტიკის იმავე წესებს, რომლებსაც იცნობდნენ მისი თანამედროვე იუდეველები და რა თქმა უნდა, აძლევს განმარტებულ მონაკვეთს ისეთ მნიშვნელობას, რომელიც შეესაბამება ქრისტიანული სწავლების სულს. ეს მიაწინებს, რომ მოციქული პავლე ღირსეული მოწაფეა ცნობილი გამალიელისა და მან სრულყოფილად შეითვისა რაბინისტული სიბრძნის წესები. მოციქულ პავლეს მეტყველება იღვრება უწყვეტ ნაკადად: მისი მტკიცებულებები ძლიერია, შერეულია ბრძანებებთან, თხოვნებთან, კითხვებსა და შეძახილებთან, რაც მოწმობს მწერლის ღრმა და ძლიერ გრძნობაზე, შეთავაზებული სწავლების სიმაღლეზე. ამასთან არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ მოციქულს უწევს თავად ენასთან რთული ბრძოლა, რადგან უნდა გადმოსცეს თავისი ახალი გაგება. მას მოუწევს საღვთისმეტყველო ენის შექმნა, სიტყვებისა და გამოთქმების მოძებნა, რომლებმაც თავიანთი მნიშვნელობის მთელი სიცხადითა და ბუნებრიობით უნდა შეძლონ მოციქულის აზრების ძალისა და სისრულის შეთავსება და ამასთან არ დააზიანონ თავად სახარებისეული სწავლების სული. გამოცხადების ნათლით გაცისკროვნებულ მხოლოდ მოციქულ პავლეს გენიამ შეძლო ამ საქმის აღსრულება ღვთის სიტყვის ჭეშმარიტებისა და თვით ენის თვისებების დაუზიანებლად.

რომაელთა მიმართ ეპისტოლე

რომის ეკლესიის დასაწყისი და თავდაპირველი წყობა

ქრისტიანულ ეკლესიათაგან ერთ-ერთი პირველი რომის ეკლესიაა. მისი წარმოშობა დაფარულია იდუმალებით. გარდამოცემის თანახმად,²⁵⁹ ჯერ კიდევ იესო ქრისტეს საზოგადოებრივი მსახურებისას მისმა ამბავმა მიაღწია რომაელ იუდეველებამდე და განაწყო ისინი მისი სწავლების სასარგებლოდ. არ არის გასაოცარი, რომ იესო ქრისტეს მრავალრიცხოვან მიმდევრებს შორის, რომლებმაც ირწმუნეს ის ჯერ კიდევ სიცოცხლისას, არიან დიდ დღესასწაულებზე იერუსალიმში რომიდან ჩამოსული და შემდეგ ისევ სამყაროს დედაქალაქში დაბრუნებული ებრაელები.

მოციქულებზე სული წმიდის გარდამოსვლისას, ამ სასწაულის მრავალრიცხოვან მოწმეთა და შესაბამისად ქრისტესადმი მოქცეულებს შორის ჩვენ ვხედავთ ბევრ რომაელ იუდეველსა და პროფელიტს (საქმ. 2:10). შესაძლოა რომში გაბნეულ ამ იუდეველთაგან და იქ მცხოვრებ სხვა ქრისტიანთაგან ჩამოყალიბდა რომის თავდაპირველი ქრისტიანული საზოგადოება.

რომში მცხოვრებ მრავალ ქრისტიანთა შორის პავლე მოციქული ესალმება თავის ნათესავებს - ანდრონიკესა და იუნიას, რომელნიც სახელგანთქმულნი არიან მოციქულთა შორის და მასზე უწინაც ირწმუნეს ქრისტე (რომ. 16:7), ასევე რომაელ ებრაელებს - აკვილასა და პრისკილას (რომ. 16:3). ეს ორი უკანასკნელი პიროვნება ქრისტიანია ჯერ კიდევ რომიდან იმპერატორ კლავდიუსის მიერ დაახლ. 49 წელს ებრაელების განდევნამდე (საქმ. 18:2).

კონკრეტულად ვინ დააწესა რომში თავდაპირველი ქრისტიანული საზოგადოების ეკლესიური წყობა, უცნობია. რომაული გარდამოცემა, ევსევისა²⁶⁰ და ნეტარი იერონიმეს²⁶¹ მოწმობის საფუძველზე რომში ეკლესიის დამფუძნებლად თვლის მოციქულ პეტრეს, რომელიც თითქოს 43

²⁵⁹Clem. Recognit. I, 6

²⁶⁰Chron. Ad ann. 43

²⁶¹Devir. ill. c. I

წელს, შესაძლოა 42 წელს, იმპერატორ კლავდიუსის დროს, ჩავიდა რომში და დარჩა იქ ებრაელთა განდევნამდე.

მაგრამ როცა ეს მოწმობები ძნელად თანხმდება სხვა ქრონოლოგიურ მინიშნებებთან, მას ჩვეულებრივ უკუაგდება ან გვერდს უვლიან დუმილით და ვარაუდობენ, რომ რომის ეკლესიის მოწყობა და იერარქიის დაწესება ეკუთვნის მოციქულების რომელიმე მოწაფეს, სანამ იქ რომელიმე მოციქული ჩავიდოდა.

იმის საფუძველზე, რომ მოციქულ პავლეს განზრახული აქვს რომში ჩასვლა, იქაურ ქრისტიანთა რწმენის ჭეშმარიტებაში განმტკიცება და მათ შორის ქადაგება (რომ. 1:11-13), ასკვნია, რომ რომის ეკლესიაში იქამდე მოციქულთაგან არავინ ყოფილა, რადგანაც მოციქულ პავლეს არ უყვარს სხვის ტერიტორიაზე ქადაგება და სხვის სამირკველზე შენება (რომ. 15:20; 2 კორ. 10: 16) და რომ რომის ეკლესია მოეწყო მოციქულ პავლეს და არა მოციქულ პეტრეს მოწაფეების მიერ (რომ. 16:3,5,7,9 და სხვ.). ამიტომაც მოციქულს სურს არა მარტო იხილოს ეს ეკლესია, არამედ ვალდებულადაც თვლის თავს იყოს რომში, რათა მოიმკოს თავისი მოწაფეების მიერ დათესილი ნაყოფი.

მოციქულის რომელი ქრისტიანებისადმი მისალმებიდან ჩანს, რომ ისინი მისი ახლობლები არიან, ხოლო კოლასელების მისალმებიდან ვიგებთ, რომ რომაელები იცნობენ, პავლეს გარდა, კორინთის ბევრ მაცხოვრებელს (რომ. 16:7,21-23).

რომის ეკლესიის შემადგენლობაში შედიან არა მხოლოდ იუდეველები, არამედ წარმართებიც, როგორც ეს რომაელთა ეპისტოლეს მრავალი მონაკვეთიდან ჩანს. იმ დროის წარმართები საკმაოდ ძლიერად მიდრეკილნი არიან ერთღმერთიანობისკენ და ხალისით გადადიან იუდეველობაში; მით უკეთ იღებენ ისინი ქრისტიანობას, რომელიც ათავისუფლებს მათ მოსეს რჯულის ტყვეობისაგან. მოციქული პავლე და მისი მოწაფეები განსაკუთრებული წარმატებით სარგებლობენ ამ ვითარებით, რათა მიიზიდონ წარმართები ქრისტესკენ: როცა იუდეველები უარყოფენ მესიის სახარებას, მათ თავიანთი ქადაგება გადააქვთ წინადაუცვეთელებში (საქმ.28:28).

ეპისტოლეს დაწერის მიზეზი

მოციქულის რომში ჩასვლამდე იქაური ეკლესია შედგებოდა მცირერიცხოვანი წევრისგან, შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ პავლე თავის მისალმებებში ჩამოთვლის ამ ეკლესიის ყველა უმთავრეს პიროვნებას. მაგრამ ამ მცირე საზოგადოებაშიც კი, მისი წევრების მრავალეროვნების გამო, ჩნდება განხეთქილება იუდეველთა და წარმართთა შორის ღვთის სასუფეველში უპირატესობისა და უფლების გამო (16:17). მიუხედავად ამისა, ამ უთანხმოებას არ აქვს მნიშვნელოვანი ზეგავლენა რომაელ ქრისტიანთა ზნეობრივ მდგომარეობაზე და რომის ეკლესია სავსეა სულიერი ძღვენით (15:14), ის იდიდება მთელ ქვეყანაზე თავისი რწმენით (1:8).

მოციქულ პავლეს განსაკუთრებული ურთიერთობა ჰქონდა რომის ეკლესიის მრავალ წევრთან და ალბათ, მათგან ესმოდა იმპერიის ქალაქში ქრისტიანობის აყვავების შესახებ და თავისი ეპისტოლეს დაწერამდე რამდენიმე წლით ადრე სურდა რომში ჩასვლა (საქმ. 19:21). მაგრამ მრავალმა წინააღმდეგობამ და აღმოსავლეთში საქმიანობამ შეაჩერა ამ განზრახვის შესრულება (რომ. 1:13; 15:20-22). ის გაემართა იერუსალიმში მაკედონიასა და აქაიაში შეკრებილი მოწყალებით (15:25-26) და იმედოვნებდა, რომ იქიდან გაემგზავრებოდა შორეულ მოგზაურობაში - დასავლეთში რომის გავლით (მუხლ. 28), წერს რომაელებს ეპისტოლეს, რომელშიც გადმოსცემს თავის სწავლებას. რომში ის აგზავნის დიაკონისა ფებეს - კენჭრეას ეკლესიის მსახურს (16:1) და ატანს თავის ეპისტოლეს.

ეპისტოლეს მიზანი

რომაელთა ეპისტოლე დაიწერა მოციქულის სწავლების გადმოცემის მიზნით. რამდენადაც რომაელები კარგად იცნობდნენ ქრისტიანობის ჭეშმარიტებებს, მოციქულს სურს „უწილადოს სულიერი ნიჭი მათ განსამტკიცებლად“ არა როგორც უდიდესმა მქადაგებელმა, არამედ წარმართთა მოციქულმა (1: 11-12; 15:15-16). როგორც ნეტარი თეოდორიტი²⁶² გვიხსნის, მოციქულს „მიზნად აქვს დასახული დაამტკიცოს მაცხოვრებელი ქადაგების აუცილებლობა, მისი სარგებელი და სინამდვილე ყოველი ადამიანისთვის - როგორც იუდეველისთვის ისე ელინისთვის“. მოციქული იღწვის ამ მიზნისთვის და ამავე დროს აღწევს მეორეს - რომის

²⁶²Толкование на Послание Римляном

ეკლესიის მტრული პარტიების შერიგებას. მოციქული პირდაპირ არ მიმართავს თავის ეპისტოლეს რომის ეკლესიაში არსებულ უთანხმოებების გადმოსაცემად, არამედ ხსნის ქრისტიანული სწავლების უმთავრეს საფუძვლებს, უკუაგდება იუდეველთა და ელინთა ცდომილებებს და ამით ბოლოს უღებს კამათებს.

საერთო შინაარსი

მოციქული წერს არა საღვთისმეტყველო ტრაქტატს, არამედ ჩვეულებრივ წერილს და ამიტომაც ამ ეპისტოლეში არ უნდა მოველოდეთ აზრთა განვითარებასა და გადმოცემაში მკაცრ სისტემატურ წესრიგს; მაგრამ, მეორე მხრივ, მოციქულის სასაუბრო თემის ხასიათმა და სიდიადემ ეპისტოლეს მისცა აზრთა მსვლელობაში შესანიშნავი თანმიმდევრობა და უწყვეტობა.

მთელი ეპისტოლე განსმჟვალულია ერთი აზრით, როგორც სხვა ეპისტოლეები, ესაა ცოდვილის გამართლება ღვთის წინაშე იესო ქრისტეს რწმენით. ამ აზრის შესაბამისად, მოციქული უპირველესად ამტკიცებს, რომ ყოველი ადამიანი ცოდვილია ღვთის წინაშე, ამხელს ელინებს (ე.ი. ყველა წარმართს), რომ მათ დაახშვეს სიკეთისა და ბოროტების გარჩევის თანდაყოლილი შესაძლებლობა და დაარღვიეს ბუნებრივი კანონები; ამხელს ებრაელებსაც, რომელთაც არ ისარგებლეს მათთვის მიცემული უპირატესობებითა და საშუალებებით. ამის შემდეგ მოციქული მიანიშნებს იესო ქრისტეს მიერ აღსრულებულ ხსნაზე და ამ ხსნის ათვისების საშუალებაზე - რწმენაზე. იუდეველები მიჯაჭვული არიან რჯულს, ამიტომაც მოციქული ხსნის რჯულის ჭეშმარიტ მნიშვნელობას და გამართლებისათვის ამ საშუალების უკმარისობას, არა მისი არასრულყოფილების გამო, არამედ რჯულის აღმასრულებლების უძლურების გამო. შემდეგ ამტკიცებს, რომ იმას, რასაც ესწრაფვის რჯული, მიიღწევა რწმენით. ეს საშუალება ხელმეორედ კი არ არის ღვთისგან მოგონილი, არამედ იყო ძველთაგანვე ნამდვილად და წინასწარმეტყველების მიერ განხილული, როგორც აუცილებელი და საერთო ყველასათვის. ამიტომაც უგუნურად უარყოფენ იუდეველები ამ საშუალებას. ამ მაცხოვრებელი საშუალების მათგან ასეთ უარყოფას ღვთის განზრახულობისთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს, რადგანაც ის უკვე ექადაგა წარმართებსაც და მათ სიხარულით მიიღეს.

ამან არ უნდა მისცეს წარმართებს საბაზი იქედმალღონ ებრაელებთან. დროის დასასრულს წარმართები და იუდეველები მიიღებენ ქრისტეს ქადაგებას და ყველა ცხონდება.

მოციქულმა დოგმატურ ჭეშმარიტებებს დაამატა პრაქტიკული ჭეშმარიტებები.

ეპისტოლეს დაწერის ადგილი და დრო

რომაელთა ეპისტოლეს დაწერის ადგილი და დრო შეიძლება ზუსტად განსვსაზღვროთ თვით ეპისტოლეს საფუძველზე. მოციქული პავლე გადასცემს რომაელებს მოკითხვას გაიუსისგან, ვისთანაც ცხოვრობდა და ქალაქის ხაზინადარ ერასტოსისგან (16:23), ხოლო სხვა ეპისტოლეებიდან (1 კორ. 1:14; 2 ტიმ. 4:20) ჩანს, რომ ეს პიროვნებები ცხოვრობდნენ კორინთში.

გარდა ამისა, ეს ეპისტოლე მოციქულმა გაუგზავნა რომაელებს მსახურ ფებუს ხელით, რომელიც იყო კენჭრეას ეკლესიის დიაკონისა, ხოლო კენჭრეა კი კორინთის ნავსადგურია ეგეოსის ზღვის მხრიდან, ე.ი. აღმოსავლეთიდან. მაშასადამე, რომაელთა ეპისტოლე დაწერილია კორინთში, ამასვე მოწმობენ ეპისტოლეზე უძველესი ცნობები.

ეპისტოლეს დაწერის დროის განსაზღვრისათვის ასევე შეიძლება თვით ეპისტოლეში მოვიძიოთ საკმარისი მინიშნებები. მოციქული აცნობებს რომაელებს, რომ ის აპირებს იერუსალიმში მაკედონიასა და აქაიაში შეგროვებული მოწყალების ჩატანას, და იქიდან კი სურს რომში ჩასვლა (15:23-32). ამ მინიშნების წიგნთან - „საქმე მოციქულთა“ (19: 21; 20:3) შედარებით ცხადი ხდება, რომ მოციქული ზუსტად ასეთ ვითარებაში იმყოფება თავისი მესამე მქადაგებლური მოგზაურობისას, კერძოდ, როდესაც მან სამი თვე დაყო ელადაში 59-ე წელს. რადგანაც პავლე მოციქულმა თავისი მოგზაურობა დაიწყო იერუსალიმიდან მაკედონის გავლით ხმელეთით და ფილიპეში იზეიმა პასექის დღესასწაული (საქმ. 20:3-6), ამიტომაც რომაელთა ეპისტოლე მან დაწერა 59-ე წლის თებერვალში ან მარტში.

ეპისტოლეს უტყუარობა

მოციქულ პავლეს რომაელთა მიმართ ეპისტოლეს უტყუარობა მტკიცდება როგორც შინაგანი მინიშნებებით, ასევე გარეგანი მოწმობებით. კლიმენტი რომაელი²⁶³, პოლიკარპე სმირნელი²⁶⁴, ირინეოს ლიონელი²⁶⁵, ტერტულიანე²⁶⁶, კლიმენტი ალექსანდრიელი²⁶⁷ და ყველა გვიანდელი მწერალი, ერეტიკოსებიც კი იცნობენ ამ ეპისტოლეს და ციტირებენ მისგან. თავად ეპისტოლეს შინაარსი ისეთია, რომ ყველაზე მიზეზიანი კრიტიკაც კი ვერ შეიტანს ეჭვს მის წარმომავლობაში. მაგრამ ეპისტოლეს მთლიანობასთან და მასში ზოგიერთი თავისა და მუხლის ჩამატება-გამოტოვებასთან დაკავშირებით არსებობდა და ახლაც არსებობს ეჭვები.

ორიგენეს მოწმობით, ერეტიკოსმა მარკიონმა რომაელთა ეპისტოლეს ჩამოაჭრა მე-14 თავის 24-ე მუხლიდან ბოლო თავის ჩათვლით, რადგან არ ჩათვალა ის ორიგინალად. უახლოესი დროის კრიტიკა ეფუძნება ამ მინიშნებასა და ასევე ბოლო ორი თავის შინაარსს და აღიარებს მას მოგვიანო დამატებად, ან მიიჩნევს რომელიღაც ეპისტოლეს მონაკვეთად. მაგრამ თავად ორიგენეს მინიშნება მკაფიოდ მოწმობს ამ თავების უტყუარობაზე, ხოლო მათი არსებობა უძველეს ხელნაწერებსა და წმიდა მამათა განმარტებებში, ასევე მისი შინაარსი, რომელიც არ ეწინააღმდეგება მოციქულ პავლეს სწავლების სულსა და ცხოვრების ვითარებებს, ამტკიცებენ, რომ ისინი ეპისტოლეს მიეკუთვნებიან. რაც შეეხება მე-14 თავის ბოლო სამ მუხლს, თუმცა ზოგიერთ უძველეს ხელნაწერებში (ვატიკანის, ეფრემისეულ, სირიულ, სინას, კლერმონისა და სხვ.) ეს მუხლები არ არის, მაგრამ ისინი უმეტესწილად სხვა უძველეს ხელნაწერებში მე-16 თავის ბოლოსაა მოცემული. თუკი ისინი მრავალ ხელნაწერსა და გამოცემაში, ასევე ვულგატაში ეპისტოლეს ბოლოშია, შეადგენენ ეპისტოლეს ბუნებრივ დასასრულს და თითქოს გვადლევენ საბაბს, რომ ბოლო ორი თავი ზედმეტად ჩავთვალოთ. მარკიონის მიერ ამ

²⁶³ep. I ad Cor. c. 35

²⁶⁴ad Philipp. C. VI

²⁶⁵adv. hear.3:16,3

²⁶⁶De corona mil. c. 6; adv. Prax. c. 13

²⁶⁷Strom. 3, p. 457

თავების უარყოფით, შესაძლოა, გადამწერებმა გადაიტანეს მე-14 თავის დასასრული მე-16 თავის ბოლოს.

შენიშვნა: ზოგიერთი განმმარტებელი (ბელიარმინი, კორნელი ლაპიდე და სხვ.) იმის საფუძველზე, რომ ეპისტოლე დაწერილია რომაელების მიმართ, ვარაუდობს მის თავდაპირველ ლათინურ ორიგინალზე, ხოლო ახლანდელ ბერძნულ ტექსტს ლათინური ენიდან თარგმნილად მიიჩნევს. ამას ისინი ამტკიცებენ იმით, რომ ამ ეპისტოლეს დამწერი, როგორც ეს მისი სახელიდან ჩანს, რომაელი ტერციუსია (16:22). მაგრამ ამ მოსაზრების საკმარისი საფუძველი არ არსებობს. ეპისტოლეს ენა ატარებს თავდაპირველი სიწმიდისა და სიტყვათა უჩვეულო გადატანის თამაშის ნაკვალევს, ამიტომაც უნდა დავთანხმეთ იმ აზრს, რომ მოციქულმა თავისი ეპისტოლე დაწერა ბერძნულ ენაზე.

ეს ენა არა მხოლოდ განათლებული კლასისთვის იყო ცნობილი, არამედ მდაბიოთათვისაც, განსაკუთრებით მოვაჭრე ხალხისთვის და თვით რომშიც საყოველთაოდ იხმარებოდა. ტერციუსსაც შეიძლება სცოდნოდა ეს ენა, ან საერთოდაც, ის ბერძენია და მხოლოდ ლათინურ სახელს ატარებს.

ეპისტოლეს შინაარსი

შესავალი (1: 1-17)

ეპისტოლე იწყება მისალმებით. მოციქული მიაწვდის რომაელებს საკუთარი პიროვნების მნიშვნელობასა და მოციქულებრივი წოდების უტყუარობაზე, საკუთარ თავს უწოდებს იესო ქრისტეს მონასა და მოციქულს, რომელმაც ყველას (მოციქულთა) მსგავსად მიიღო მადლი (ხსნა) და მოციქულობა და სახარებისთვის რჩეულობა, იმისთვის, რომ ახაროს იესო ქრისტეზე, ღვთისა და დავითის ძეზე და დაუმორჩილოს მისი სახელით სარწმუნოებას ყოველი ხალხი (1:1-7)

შემდეგ პავლე აქებს რომაელთა რწმენას და გამოხატავს თავის სურვილს პირადად ჩავიდეს რომში და ანუგეშოს ისინი საერთო რწმენით (8-12). ის ამბობს, რომ მზადაა ყოველთვის ყველას ახაროს ქრისტე (13-15) და გადადის ეპისტოლეს მთავარ მიზანზე: „ქრისტეს სახარება ძალაა ღვთისა, ყოველი მორწმუნის მხსნელი, ჯერ იუდეველისა და მერე ელინის. რაკილა მასში ცხადდება სიმართლე ღვთისა რწმენისთვის და რწმენით; როგორც დაწერილია: „მართალი რწმენით იცოცხლებს“.

მუხლი 1. „პავლე, იესო ქრისტეს მონა“ - ძველი ჩვეულების თანახმად, მოციქული ეპისტოლეს დასაწყისში საკუთარ სახელსა და წოდებას წერს.

„იესო ქრისტეს მონა“; „διολιζ“ - მონა, საკუთრივ აღნიშნავს ყოველ ქრისტიანს; ხოლო წინა სიტყვებთან ერთად - მოციქულის განსაკუთრებულ მსახურებას, როგორც ძველ აღთქმაში „უფლის მონა“ (მეორ. რჯ. 34:5; იერემ. 7:25); ამიტომაც შემდეგ ამატებს „მოციქულად ხმობილი“, ე.ი. მონა, რადგანაც გახდა მოციქული.

პავლე საკუთარ თავს უწოდებს „ხმობილს“, რათა არავინ იფიქროს, თითქოს თვითნებურად მიიწერა მოციქულობა. მოციქული, საერთოდ აღნიშნავს გამოგზავნილს (ფილ. 2:25). თვით იესო ქრისტე ამ მნიშვნელობით იწოდება მამა ღმერთის გამოგზავნილად, მოციქულად (ებრ. 3:1); პირველ ეკლესიაში ასე იწოდებიან განსაკუთრებული მსახურებისთვის დადგენილი პირები (ეფ. 4:11), თვით იესო ქრისტეს მიერ ამორჩეულნი და განსწავლულნი, უმაღლესი უფლებამოსილებითა და განსაკუთრებული მადლით (სასწულებითა და ენების ცოდნით) აღვსილნი.

ასეთი მოციქული მხოლოდ თორმეტი იყო (ლუკ. 6:13). შემდგომში მათ დაემატა პავლეს, „უმცირესი მოციქულთა შორის“ როგორც თავად წერს (1 კორ. 15: 9-10; 2 კორ. 12:11), თანატოლი ხმობითა და მადლით, უფლებითა და შრომით.

„ღვთის სახარებისთვის რჩეული“ - თუმცა ყოველ მოციქულს აქვს დანიშნულება იყოს „იესო ქრისტეს მოწმე“ (საქმ. 1:8), ე.ი. იქადაგოს მასზე მთელ სამყაროში; მაგრამ ისინი იერთებენ ეკლესიაში სხვა სამსახურეობრივ თანამდებობებსაც, ასრულებენ საიდუმლოებებს (ნათლისღებას, ხელდადებას), ზრუნავენ ეკლესიაში ღვთისმოსაობაზე და სხვა საქმეების გარჩევისთვის (საქმ. 15), თავდაპირველად ქვრივ-ობლებსაც კი ემსახურებიან (საქმ. 6: 1-2). პავლე კი უპირველესად სახარების მოციქულია, როგორც თავად ამბობს: „რადგანაც ქრისტეს ნათლის ცემად კი არ მოვუვლენივარ, არამედ სახარებლად“ (1 კორ. 1:17); თუმცა როგორც სხვა ადგილებიდან ჩანს, ის ნათლავს კიდევ (1 კორ. 1:14,16; შდრ. საქმ. 16:33) და ხელს ასხამს (2 ტიმ. 1:6; საქმ. 14:23), მაგრამ ეს არ არის მისი მთავარი საქმე, არამედ შემთხვევითი.

მუხლი 2. არავის რომ არ ეფიქრა, თითქოს პავლე ახარებს იმას, რაც ეხარა უკვე რომაელებს, მოციქული ამბობს: „სახარებისა, რომელიც წინასწარ აღგვითქვა თავის წინასწარმეტყველთა მიერ წმიდა წერილში“ (1 პეტრ. 1:10-12).

მუხლი 3-4. „ღვთის ძედ განჩინებულს“ - მოციქულთაგან ქადაგებული იესო ქრისტე მართალია ხორციელად დავითის შთამომავალია, მაგრამ ღვთაებრივ ბუნებასთან შეერთებული, „განგვეცხადა“, გამოგვიჩნდა ჭეშმარიტ ღვთის ძედ. ადამიანურად „ის სხვა ადამიანების მსგავსად არა უბრალოდ, არამედ სული წმიდის თანამოქმედებითაა შობილი“²⁶⁸; ძე ღვთისამ დაუმტკიცა სამყაროს თავისი ღვთაებრიობა: ა) სასწაულთა ძალით; ბ) მოციქულებზე სული წმიდის ხილული სახით გარდამოვლინებით; გ) თავისი მკვდრეთით აღდგომით.

მუხლი 5. „მივიღეთ მადლი და მოციქულობა“ - ამ სიტყვებით მოციქული აჩვენებს დანარჩენ მოციქულებთან თანასწორობას. პავლე ამბობს: ჩვენ, როგორც მე, ისე სხვებმა, მოციქულობა მივიღეთ იესო ქრისტესგან. „ყოველი ხალხი“ - ყველა წარმართი. მოციქული მიანიშნებს საკუთარ უპირატეს დანიშნულებას - წარმართთა შორის ქადაგებას (გალ. 1:16; 2:8-9; ეფ. 3:8 და სხვ.).

²⁶⁸ Августин, contra Faust. 11,14

მუხლი 7. „ყველას, ვინცა ხართ რომში, ღვთის საყვარელთ და წმიდა ხმოზილთ“. როგორც ძველ აღთქმაში ისრაელთა ერი იწოდება საყვარელად და წმიდად, რადგანაც დაშორებულია სხვა ხალხებისგან და განსაკუთრებულად მიძღვნილია ღვთისთვის, ასევე ქრისტიანებიც იწოდებიან საყვარელად და წმიდად. ისინიც, ქრისტიანობისკენ მოწოდებულნი და დაშორებულნი ურწმუნო იუდეველებსა და წარმართებს, მიძღვნილნი არიან ღმერთისთვის. ღვთის საყვარელი ძის საშუალებით ქრისტიანებიც ღვთის საყვარელნი გახდნენ. აქ სიწმიდე იგულისხმება თეოკრატიული მნიშვნელობით. „მადლი და მშვიდობა“ - მადლი ნიშნავს აღთქმულ ხსნას. მშვიდობა შინაგანი ანუ ყოველგვარი სათნოებების მიღწევას. „მამა ღმერთისა და უფალ იესო ქრისტესაგან“ - მოციქული გვასწავლის მამისა და ძის თანასწორობას (თეოდორიტე).

მუხლი 9. „ვემსახურები ჩემი სულით“ - არა ხორციელი წეს-ჩვეულებით, არამედ შინაგანად, მთელი სულით (იოანეს სახარების ოქროპირის განმარტება 4:23).

მუხლი 11. „გიწილადოთ სულიერი ნიჭი“ - ის, რაც მოციქულმა მიიღო სული წმიდისგან: ცოდნა, სიყვარული და სხვა (1 კორ. 12) ყველაფერი, რაც ემსახურება რწმენის განმტკიცებას.

მუხლი 12. „ანუ, რაც იგივეა, ჩემს სანუგეშებად, თქვენი და ჩემი საერთო რწმენით“ - თავისი მოწაფეები რომ არ გაანაწყენოს, მოციქული მორჩილად იმდაბლებს თავს სამოციქულო სიმაღლიდან და აყენებს ნუგეშინისცემის საჭიროების რიგებში (ოქროპირი).

მუხლი 13. „ვერ მოვახერხე“. რამდენადაც, ქრისტეზე ქადაგების გავრცელება ღვთის საქმეა, ამიტომაც მოციქულის დაბრკოლება ამ გზაზე სული წმიდისგან მომდინარეობს, როგორც გვარწმუნებს მახარებელი ლუკა (საქმ. 16:6-7). ეს არ გავძლევს ასეთი ფიქრის საშუალებას: ღმერთი აბრკოლებს მქადაგებლებს იმ მიზნით, რომ ვინც ვერ მოისმენს დაიღუპება, რადგანაც სურს „ყოველთა ჭეშმარიტებისასა მისვლა“ და ცხოვნება.

იმ ადგილებში, სადაც არ წავიდა პავლე მოციქული, ჩვენ ვხედავთ, რომ იქადაგა პეტრე მოციქულმაც (1 პეტრ. 1:1). თუკი პავლე დაბრკოლდა, ალბათ იმიტომ, რომ მისმა ქადაგებამ სხვა ადგილებში უფრო მეტი სარგებელი მოიტანა, ვიდრე იქ, სადაც ადამიანური განსჯით შეიძლებოდა იმავე სარგებელის მოტანა. მაგრამ ღვთის განზრახვით ჩანს, რომ იქ ჯერ კიდევ არ იყვნენ საკმარისად მზად მის მისაღებად.

მუხლი 14. „ბერძენთა და ბარბაროსთა, ბრძენთა და უგუნურთა მოვალე ვარ“ - ძველბერძენთა გაგებით სამყარო იყოფოდა ორ ნაწილად: ელინებად - განათლებულებად და ბარბაროსებად - გაუნათლებლებად. მოციქული ამით მიანიშნებს, რომ მისი მიზანია რწმენაში განმტკიცოს განურჩევლად ყველა.

მოციქულმა ღვთისგან სხვადასხვა სულიერი მადლი მიიღო, განსაკუთრებით ენათა ცოდნა, რომლებიც უნდა გამოიყენოს საქმეში, განამრავლოს, მსგავსად იმ მოწმისა, რომლებმაც ბატონისგან მიიღეს ტალანტი (მთ. 25:15 და შემდგომი).

მუხლი 16. „არა მრცხენია სახარებისა“ - სხვა ეპისტოლეში (1 კორ. 1:24) მოციქული ხსნის, რომ ელინები, ანუ რომაელებიც, ჯვარცმული ღმერთის თავყვანისცემას უგუნურებად თვლიან; მაგრამ მორწმუნეთათვის ის ძალაა ღვთისა. სახარება არა მხოლოდ უბრალო ამბავია შესაძლო ხსნაზე, არამედ თავად ხსნის საშუალებაა, რადგანაც ის იზიდავს ადამიანებს რწმენისკენ, ხოლო რწმენა იხსნის.

კარგად რომ გავიგოთ სახარების ასეთი მნიშვნელობა, ყურადღება უნდა მივაქციოთ მის შინაარსს და განვსაზღვროთ კეთილმაუწყებლობის უმთავრესი საკითხები ან ჭეშმარიტებები. ამ საკითხთაგან უპირველესი და უმთავრესია ღვთის მადლი ანუ სიყვარული. მან ადამიანთა ცხოვნებისათვის დედამიწაზე გარდამოგვივლინა ღვთის მხოლოდშობილი ძე (იოან. 3:16). შემდეგ თავად იესო ქრისტემ, ჩვენმა გამომსყიდველმა, თავისი დამსახურებითა და სიკვდილით მოგვიპოვა ხსნის უფლება: რადგანაც „მან ჩვენი ცოდვები თავისი სხეულით აზიდა ძელზე, რათა ცოდვისგან თავდახსნილთ სიმართლით გვეცხოვრა; და ვისი წყლულებითაც განვიკურნეთ (1 პეტრ., 2:24); და საბოლოოდ, ადამიანის რწმენა, რომელიც „ითავისებს მაცხოვრის დამსახურებებს და რომელსაც მიჰყავს ის ცხოვნებამდე“ (მარკ. 16:16; იოან. 20: 31)

„ჯერ იუდეველისა და მერე ელინის“ - ბერძნული თვალსაზრისით კაცობრიობა იყოფა ელინებად და ბარბაროსებად, ხოლო იუდეველთა თვალსაზრისით - იუდეველებად და ელინებად: ყოველი არაიუდეველი ებრაელის თვალში ელინია - წარმართი. მოციქულმა იუდეველები დააყენა პირველად, „რადგანაც თავად ქრისტე მეუფეც მათთან აგზავნის წმიდა მოციქულებს საქადაგებლად (თეოდორიტი).

სახარება უქადაგეს, ანუ ხსნა შესთავაზეს ჯერ იუდეველებს, ხოლო შემდეგ ელინებს, ანუ წარმართებს, რადგანაც იუდეველები მრავალმხრივ და მრავალჯერ მომზადებულნი არიან წინასწარმეტყველთა მიერ მესიის მისაღებად და თავად მაცხოვარიც ამ ერში იშვა (ებრ. 1:1); მოციქულიც ასე გამოხატავს: „ისრაელიანებს შვილობაც ეკუთვნით, დიდებაც, აღთქმანიც და რჯულებაც, მსახურებაც და დაპირებაც. მათნივე არიან მამანი და ხორციელად მათგანაა ქრისტე, ღმერთი“ (რომ. 9:4-5).

მუხლი 17. „მასში ცხადდება სიმართლე ღვთისა“ - „სიმართლის“ ქვეშ აქ იგულისხმება ადამიანის - ღვთის წინაშე ცოდვილის გამართლება იესო ქრისტეს მადლითა და რწმენით. ამ სიმართლის მნიშვნელობა რომ გავიგოთ, უპირველესად ყურადღება უნდა მივაქციოთ რჯულში გადმოცემულ სიმართლის გაგებას, რომლისკენაც ისწრაფვოდა ქრისტიანობამდელ ცხოვრებაში თავად პავლე.

ებრაელი ერის უმთავრესი მისწრაფებაა თეოკრატიული სამეფოს ჩამოყალიბება, რომელშიც ჭეშმარიტი მეფე ღმერთია, მისი ხელქვეითები კი - ყოველი ებრაელი, მეფეების ჩათვლით; მეფის უმაღლესი ნება გადმოცემულია მის რჯულში, რომელიც მისმა ხელქვეითებმა უცილობლად უნდა შეასრულონ. ღვთის-მეფის ნების მხოლოდ ზუსტი და მუდმივი აღსრულება შეადგენს ხელქვეითთა მართალ დამოკიდებულებას მეფისადმი.

თუკი ადამიანმა აღასრულა რჯულის ყველა მოთხოვნა, ის მართალია ღვთის წინაშე და ის იღებს დედამიწაზე მისთვის აღთქმულ ბედნიერების უფლებას. ესაა საკუთრივ რჯულის სამართალი, ის სამართალი, რომლისკენაც მიისწრაფის იუდეველი მთელი ძალებით, რადგან ის შეადგენს მის უპირატეს საზრუნავს და მის მიზანს.

რამდენადაც ეს სამართალი მიიღწევა ადამიანის საკუთარი ძალებით და ის მისი დამსახურებაა, ამიტომაც მოციქული მას „საკუთარ სამართალს“ უწოდებს (რომ. 10:3). მოციქულს სურს დაამტკიცოს ამ სამართლის არასაკმარისობა და ადამიანისგან მისი მიღწევის შეუძლებლობა; ის თავისი მსჯელობის საფუძვლად სხვა გაგებას გვთავაზობს - ღვთის სამართალს, რომელიც ეძლევა ადამიანს ღვთის მადლით, იესო ქრისტეს დამსახურების ძალით და ეს უნდა იყოს ყოველი ქრისტიანის თვისება. ამ სამართალს

ახარებს სახარება ყველას. თუმცა ის მიიღწევა მხოლოდ მორწმუნეების მიერ, ამიტომაც არის თქმული „ღვთის სიმართლე ცხადდება რწმენით“.

ამ სამართლის სწავლების არსი ასე გამოიხატება: როდესაც პირველმა ადამიანმა ღვთის მცნებების დარღვევით შეურაცხყო ღვთის უკიდევანო მართლმსაჯულება და საკუთარ თავსა და მთელ კაცობრიობაზე მოიწია მსჯავრი, მაშინ ღვთის სიკეთემ გამოძებნა განსაკუთრებული, საგანგებო საშუალება ღვთის სამართლის (რომელიც ითხოვს დამნაშავეს დასჯას) დასაკმაყოფილებლად და იხსნა ადამიანი დაღუპვისაგან. ეს საშუალებაა თავად ღვთის ძე, ყოვლად წმიდა სამების მეორე პირი, რომელმაც აღიხვნა ადამიანთა ცოდვები, ე.ი. აიღო პასუხისმგებლობა ღვთის სამართლის წინაშე მისთვის; ის გამოჩნდა დედამიწაზე ცოდვილი ხორცის სახით და როგორც ცოდვაზე პასუხისმგებელი, დაისაჯა ადამიანის დამსახურებული სასჯელით - სიკვდილით. ამ უცოდველის და ამასთან ღვთის ძის სიკვდილი ცოდვილთათვის საკმარისია ღვთის სამართლის დასაკმაყოფილებლად.

ამ სიკვდილით ადამიანები გათავისუფლდნენ ადამის ცოდვის მსჯავრისაგან და მიიღეს თავიანთი უწინდელი უფლება სიცოცხლესა და უკვდავებზე. ეს უფლებები აღდგა იესო ქრისტეს აღდგომით. ღვთაებრიობამ, რომელიც შეერთდა კაცობრივთან, დაუბრუნა მას სიცოცხლე. ამ დროიდან იესო ქრისტე ადამიანურად უკვდავი გახდა და შეუძლია მისცეს უკვდავება და სიცოცხლე თავის შთამომავლებს, როგორც ადამმა აუწყა თავისი სიკვდილი. საჭიროა მხოლოდ მინიშნება იმ საშუალებაზე, რომლის საშუალებითაც იესო ქრისტეს მიერ აღსრულებული ხსნის საქმე, ანუ გამართლება ღვთის წინაშე, უნდა ეცნობოს ყოველ ადამიანს. ასეთია საშუალებაა რწმენა: „ღვთის სიმართლე ცხადდება რწმენით“.

ამასთან, რწმენა შეადგენს ჩვენი სასოების საფუძველს, აღძრავს ჩვენში ამ გამართლების სურვილს. მაგრამ, ამ საფეხურზე ის ჯერ კიდევ არასრულყოფილია და ვერ აღწევს ღვთის სამართალს. რწმენას ასეთი მოქმედება რომ ჰქონდეს, საჭიროა ის ქმედითი იყოს, არა მხოლოდ გონებით, არამედ ნებითაც.

რწმენა ჩნდება ადამიანში მაშინ, როდესაც ის გააცნობიერებს გამართლების მიღებაში საკუთარ უსუსურებას, ეძიებს მას მხოლოდ იესო ქრისტეში და შეეცდება შეუერთდეს ქრისტეს ეკლესიაში გაწევრიანებით, მიიღოს მისგან ბოძებული მადლიანი საშუალებები; ადამიანი უარყოფს საკუთარ თავს და საკუთარ ნებას და აღასრულებს მხოლოდ იესო ქრისტეს ნებას, კვდება საკუთარი თავისთვის და იმ ყველაფრისთვის, რაც უწინ იყო მასში, ის ცხოვრობს და გრძნობს საკუთარ თავს მხოლოდ იესო ქრისტეში. ესაა საკუთრივ გამამართლებელი რწმენა, რადგანაც მორწმუნის ეკლესიის თავთან მჭიდრო კავშირით, ეცხადება ქრისტეს დამსახურებები როგორც მისი სხეულის წევრს და ის გამართლდება. ახლა გასაგებია, თუ რატომ ამბობს მოციქული, რომ ღვთის სიმართლე რწმენით ცხადდება: ადამიანი მისი საშუალებით იღებს ღვთისგან გამართლებას. და ეს სიმართლის მდგომარეობა, ღვთის ეს სიმართლე, როგორც ადამიანის თვისება, ცხადდება, იშვება რწმენით. ამასთანავე ის იქცევა რწმენად, სხვანაირად: კიდევ უფრო მეტ ნდობას შობს ღვთის აღთქმისადმი, შობს იმედს, მოლოდინის ძლიერ დამაჯერებლობას; იგი შემდგომში იქცევა გულის მტკიცე სიმშვიდედ, საკუთარი სიმართლის მკაფიო შეგნებად ღვთის წინაშე, და ბოლოს იღებს ღვთისადმი ძლიერ სიყვარულსა და მადლიერებას. ასე ცხადდება ღვთის სიმართლე რწმენისათვის და რწმენით.

სიტყვა „რწმენისთვის და რწმენით“ არ შეიძლება გავიგოთ, როგორც რწმენაში თანდათანობითი სრულყოფილების მიღების საშუალება, რადგანაც ამ დროს უნდა დავუშვათ ადამიანის თანდათანობითი გამართლებაც, არ შეილება ვიფიქროთ, რომ ადამიანი უფრო და უფრო მართალი ხდება ღვთის წინაშე იმის მსგავსად თუ როგორ ძლიერდება და სრულყოფილი ხდება მისი რწმენა: ადამიანი ან მართალია, ან დამნაშავე ღვთის წინაშე - სხვა მხარე არ არსებობს.

მაგრამ ღვთის სიმაღლეს, რომელიც ადამიანს რწმენით მიეცემა, შობს მის სულში რწმენის შედეგებსა და საფეხურებს - იმედს, სიყვარულს, სიხარულს, მშვიდობას. პირველ შემთხვევაში, იგულისხმება რწმენა, როგორც გამართლების წყარო, მეორეში კი - როგორც ადამიანის სრულყოფილების საშუალება, როგორც სულიერი ზრდის ორგანო, საწყისი და სრულყოფილი რწმენა. მოციქული თავის აზრს რწმენით გამართლებაზე ამოწმებს წინასწარმეტყველ ამბაკუმის სიტყვებით: „მართალი რწმენით იცოცხლებს“.

ეპისტოლეს დოგმატური ნაწილი (1:18-11:36)

პირველი თავის მე-17 მუხლში გამოთქმული რწმენით გამართლების სწავლება, გასდევს ეპისტოლეს მე-11 თავს ბოლომდე და შეადგენს რომაელთა ეპისტოლეს უმთავრეს დოგმატურ ნაწილს. თავის არგუმენტაციას მოციქული უწინამძღვრებს მთელი კაცობრიობის ცოდვილობის საერთო აზრს და განსაკუთრებით ამტკიცებს წარმართულ სამყაროს (1:18-32), ხოლო შემდეგ - იუდეველი ერის დაცემულობას. მას ამგვარად სურს დაამტკიცოს მოსეს როგორც საწესჩვეულებო, ისე ზნეობრივი რჯულის უკმასრისობა და გამართლების სხვა საშუალების აუცილებლობა.

1. მთელი კაცობრიობის დაცემულობა

ა) წარმართების ცოდვილობა (1:18-32)

ღვთის წინაშე წარმართთა ბრალსა და მათ პასუხისმგებლობას მოციქული ამხელს იმით, რომ „მათ შეიცნეს ღმერთი, მაგრამ არ ადიდეს, როგორც ღმერთი, და არც მაღლი შესწირეს არამედ ამოწი იქმნენ თვითნათი ზრახვით და დაბნელდა მათი უგონო გული; ბრძენკაცებად მოჰქონდათ თავი

და შლეგებად იქცნენ; და უბრწნელი ღმერთის დიდება ხრწნადი კაცის, ფრინველთა და ქვეწარმავალთა ხატებაზე გაცვალეს“ (18-23).

ფილოსოფოსები ღვთის დიდების ასეთი შეურაცხყოფისათვის დაისაჯნენ და „მისცა ისინი ღმერთმა საგინებელ ვნებებს, ვინაიდან მათმა ქალებმაც კი ბუნებრივი წესი არაბუნებითით შეცვალეს“ (24-28). ეს ნათლად ჩანს მათ მიერ ჩადენილი მრავალი სახის ვნებებითა და ბოროტებით. ფილოსოფოსთა შეგნებით, ეს ვნებები ღირსია ღვთის მკაცრი სამართლისა და სიკვდილისა, მაგრამ თვითონაც ჩადიან მათ და სხვებსაც თანაუგრძნობენ (29-32).

მუხლი 18. „ღვთის რისხვა ზეცით ცხადდება“ - აქ საუბარია ახლანდელ და არა მომავალ დასჯაზე, ნაწილობრივ იმიტომ, რომ წარმართთა გარყვნაში მოციქული უკვე ხედავს ღვთის სასჯელს (მუხლი 26).

„უსამართლობასა და უღმერთობას“ განასხვავებენ იმით, რომ პირველს ზნეობრიობას მიაწერენ, მეორეს კი ღვთისპატივისცემას. „თავიანთი უსამართლობით ახშობენ ჭეშმარიტებას“ - რელიგიათა და ფილოსოფოსთა სისტემის ისტორია ცხადად მოწმობს, რომ ქურუმებს ორი რელიგია აქვთ: ერთი საიდუმლო, ერთღმერთიანობასთან მახლობელი, მეორე სახალხო, უწმიდურებით აღსავსე, ასევე ფილოსოფოსებსაც ორი სწავლება აქვთ: ეზოთერიზმი და ეგზოთერიზმი.

პლატონი წუხს, რომ მისთვის ძნელია იპოვოს და ასევე შეუძლებელია ყველას განუცხადოს მამა და ყოველივეს შემოქმედი. მოციქული საუბრობს წარმართებზე, რადგანაც სურს თავდაპირველად დაამტკიცოს ადამიანის საკუთარი ბუნებრივი ძალების უკმარისობა ღვთის წინაშე გამართლებისთვის; რის შემდეგაც თავისთავად ცხადი ხდება სხვა საგანგებო საშუალების ძიების აუცილებლობა.

მუხლი 19-20. „ვინაიდან რაც შეიძლება იცოდე ღმერთზე, ცხადია მათთვის, რადგანაც ღმერთმა განუცხადა მათ“ - მოციქული თითქოს აქარწყლებს წარმართთა პროტესტს, რომ მათ ამაოდ ადანაშაულებენ უწმიდურებაში, როდესაც მათ არ აქვთ არც რჯული და არც გამოცხადებითი სწავლება ღმერთზე. ის, რაც ღმერთზე უნდა იცოდნენ, მათ შეეძლოთ გაეგოთ ბუნებრივი გამოცხადებით: „და მართლაც, მისი უხილავი სრულყოფილება, წარუვალი ძალა და ღვთაებრიობა, ქვეყნიერების დასაბამიდან მისსავ ქმნილებებში ცნაურდება და ხილული ხდება: ასე რომ, არა აქვთ პატიება“.

მუხლი 21. „რაკი შეიცნეს ღმერთი, მაგრამ არ ადიდეს, როგორც ღმერთი“ - თუმცა ღვთის ბუნებრივი შემეცნება არასაკმარისია და არასრულყოფილი, მაგრამ წარმართებს ასევე შეეძლოთ ღვთის და მისი ბევრი თვისების შეცნობა, განსაკუთრებით სიბრძნე, სიძლიერე და სიკეთე. ამიტომაც მათ არ აქვთ პატიება.

„ამაონი იქმენ“, ე.ი. ისინი უაზროდ იკვლევდნენ ღმერთების ბუნებას და მათ წარმოშობას; ან კიდევ ჭეშმარიტი ღვთისშეცნობისგან გადახვევისა და უხამსი ზრახვების გამო ისინი ისე ამაონი იქმნენ, რომ სამართლიანად შეიძლება ვუწოდოთ შლეგები, ვიდრე ბრძენკაცები.

მუხლი 22. „შლეგებად იქცნენ“ - თუკი ღვთის დიდებისათვის შეურაცხყოფელია ღვთის ნაცვლად ცხოველთა თაყვანისცემა, მაშინ ის დამამცირებელია თვით ადამიანისთვისაც: რაც უფრო მაღალია ერის ან ცალკეული პიროვნების ღვთის

შემეცნება და მისი თაყვანისცემა, მით უფრო მაღლა დგას ერი ან ადამიანი გონებრივი და ზნეობრივი განვითარების საფეხურზე. ამიტომაც, მოციქული სამართლიანად უწოდებს შლეგებს იმის გამო, რომ ისინი თაყვანს სცემდნენ ქმნილ არსებებს.

მუხლი 24. „ამიტომაც მისცა ისინი ღმერთმა მათივე გულისთქმათა უწმინდურებას“ - ამით მოციქული მიანიშნებს, რომ წარმართთა უკანონო ცხოვრების უმთავრესი მიზეზია მათი რელიგიური ცდომილება - კერპთაყვანისცემა.

მუხლი 25. „სიცრუეზე გაცვალეს ღვთის ჭეშმარიტება, შექმნილს რომ მსახურებდნენ და არა შემოქმედს, რომელიც კურთხეულია უკუნისამდე. ამინ“ - კერპთაყვანისცემა ამცირებს არა ღმერთს, არამედ თვით მათ, რადგან ღმერთი უკუნისამდე კურთხეულია.

მუხლი 27. „ასევე კაცებმაც მიატოვეს ქალებთან ბუნებრივი ცხოვრების წესი და გულისთქმით გახურებულნი აღერივნენ ერთმანეთს, მამაკაცი მამაკაცთან სჩადიოდა სასირცხვოს“ - მხილებული ადამიანური ბუნების საშინელი უკუღმართობა, რომელიც გამოვლინდა ბუნებრივი ცხოვრების წესის აღრევით.

მუხლი 28-31. მოციქული ჩამოთვლის წარმართთა სამყაროს უკიდურეს გარყვნილებებს, იმ მიზნით, რომ, როგორც ეპისკოპოსი ირინეოს ფსკოველი ამბობს, არ ეთქვათ წარმართებს, ყველა როდი იყო ასეთ ცოდვაში და ამიტომაც არ იმსახურებენ სასჯელს²⁶⁹.

მუხლი 32. „იციან ღვთის სამართალი, რომ ამნაირ საქმეთა ჩამდენნი სიკვდილის ღირსნი არიან, მაგრამ არამცთუ თვითონ სჩადიან, არამედ ჩამდენთაც თანაუგრძნობენ“ - დაცემის უკიდურესი ხარისხი ისაა, რომ ადამიანი სხვებს თანაუგრძნობს ცოდვაში. მოციქული, როგორც ადამიანის გულის მცოდნე, აცხადებს ცოდვის ამ სიღრმესაც.

ბ) იუდეველთა ცოდვილობა (2:1-29)

მოციქული მიმართავს იუდეველებს, განსაკუთრებით კი რჯულის დამცველებს, რომლებიც განიკითხავენ წარმართებს მათი ცოდვების გამო. თუმცა იუდეველები გამოირჩევიან თავიანთი გარეგნული სიწმიდით, მოციქული ამტკიცებს, რომ ისინი დამნაშავენი არიან ღვთის წინაშე, რადგან ემსგავსებიან წარმართებს და განიკითხავენ სხვებს, ეს კი მხოლოდ ღვთის უფლებაა (1-3). თუკი მათ ვერ შეიგნეს თავიანთი დამნაშავეობა, დარჩნენ საკუთარ ცოდვებში და ცდუნდნენ დაუსჯელობით, ამისთვის კიდევ უფრო უმძიმეს სასჯელს იმსახურებენ მართლმსაჯულების დღეს, რადგან ღმერთი მართალი მსაჯულია და მათი საქმისაებრ კუთვნილს მიაგებს ყველას, ჯერ იუდეველს და მერე ბერძენს (4-11); რჯულის არმქონე წარმართნი ბუნებრივად ასრულებენ რჯულს, საკუთარი სინდისისამებრ, ხოლო იუდეველებს, გარდა რჯულისა, აქვთ გამოცხადებაც, მაგრამ თვითმრწმენთ ჰგონიათ, რომ ისინი არიან ბრმათა მეგზური და ბნელში მყოფთა ნათელი,

²⁶⁹Посл. К Рим. М., 1787 г.

უგუნურთა მასწავლებელნი და ყრმათა მოძღვარნი, რომელთაც აქვთ ცოდნისა და ჭეშმარიტების ნიმუში რჯულში. სხვებს ასწავლიან, ქადაგებენ: არა იპაროო, და იპარავენ. ამბობენ: არ იმრუშოო, და მრუშობენ. კერპები სძაგთ და მკრეხელობენ. რჯულს იქადიან და რჯულის დარღვევით ღმერთს შეურაცხყოფენ. ამიტომაც მათ გამო იგმოზა ღვთის სახელი წარმართთა შორის (12-24). რაც შეეხება წინადაცვეთას, იგი სარგოა, თუ რჯულს ასრულებს ადამიანი, ხოლო თუ რჯულს არღვევს, მისი წინადაცვეთა წინდაუცვეთელობად იქცევა. თუ წინადაუცვეთელი რჯულის მართლწესებს იცავს, განა მისი წინადაუცვეთელობა წინადაცვეთილობად არ შეერაცხება? რადგანაც ჭეშმარიტად მთავარია მხოლოდ სულიერი იუდეველობა და შინაგანი წინადაცვეთილება (25-29).

მუხლი 1 „კაცო“ - იგულისხმება „იუდეველო“. მოციქული მიაწიშნებს სხვა ერების დანაშაულს და მიმართავს იუდეველებს, რომლებიც სხვებს განიკითხავენ, თუმცაღა თავად არიან იმავე ცოდვებში. ის პირდაპირ არ ასახელებს იუდეველებს, არამედ იყენებს საერთო სახელწოდებას - „კაცს“, რათა პირდაპირი საყვედურით არ დააბრკოლოს მკითხველი იუდეველები. აქ ზუსტად იუდეველები რომ უნდა ვიგულისხმოთ და არა წარმართები, ჩანს შემდეგიდან: მოციქული ადანაშაულებს მათ იმავე ცოდვებში, რის გამოც ისინი განიკითხავენ წარმართებს. მართალია იუდეველებს შეეძლოთ ეთქვათ, რომ არ ჩაუდენიათ ის დანაშაულები, რომლებიც წარმართებმა აკეთეს, მაგრამ ვერ დაიქადებენ რჯულის დაურღვევლობით. მოციქული კითხვას უსვამს მათ: „იქნებ გგონია, კაცო, რომ თავს დააღწევ ღვთის მსჯავრს რაკილა განიკითხავ ამის მოქმედს და თვითონ კი მასვე სჩადიხარ?“ (მუხლი 3).

ცნობილია, ვინც სხვას განიკითხავს და იმავე ცოდვას ჩადის, საკუთარ თავს განიკითხავს. მაგრამ „თუკი ადამიანი საკუთარ განიკითხვას ვერ გაურბის - ამბობს ოქროპირი - განა ღვთის მსჯავრს გაექცევა? თუკი ამ მსჯავრის (სინდისი) სიმკაცრე ისე დიდია, რომ საკუთარი თავის დანდობა არ შეუძლია, მაგრამ რატომ არ გააკეთებს ამას ღმერთი, უცოდველი და უსაზღვროდ მართალი? ანუ თუ შენ საკუთარი თავი განსაჯე, ღმერთი მოგიწონებს და შეგაქვებს? რა თქმა უნდა, უფრო მეტი სასჯელის ღირსი ხარ, ვიდრე ის, რომელიც განიკითხე“ (საუბ. რომაელთა ეპისტ. მიმართ 5:2).

მუხლი 4. „ან აქნებ უგულუბელყოფ მისი სიკეთის, ღმობიერებისა თუ სულგრძელობის სიუხვეს და ვერ შეგიგნია“ - მოციქული მიაწიშნებს მიზეზებს, რომლებიც აძლიერებს ადამიანის დანაშაულებას ღვთის წინაშე. ესაა ცოდვილის უყურადღებობა ღვთის სიკეთისადმი, რომელიც უხვად გარდამოედინება როგორც დამნაშავეებზე, ისე მართლებზე; ღვთის ღმობიერების უგულუბელყოფა, რომელიც სულგრძელად იტანს ცოდვილის მიერ მიყენებულ შეურაცხყოფას ღვთის სიდიადისა და სიმართლისადმი; უკანასკნელს, ესაა ღვთის მრავალმოთმინების სარგებლობის უსურველობა, რომელიც ელოდება ცოდვილის გამოსწორებას და ეძიებს მისი ხსნის გზებს.

მუხლი 7-8. არსებობენ ორი სახის ადამიანები: ერთნი მტკიცედ აღასრულებენ კეთილ საქმეებს და მოელიან ზეციურ პატივსა და ჯილდოს; მეორენი კი ჯიუტად

ეწინააღმდეგებიან ჭეშმარიტებასა და სიკეთეს. ამიტომაც მართლმსაჯულ ღმერთს გამზადებული აქვს ორი სახის საზღაური: ერთს საუკუნო სიცოცხლე, მეორეს გულისწყრომა და რისხვა; რადგანაც იუდეველებმა იციან ღვთის ნება რჯულიდან, რომ მათ მიეცათ წარმართთა წინაშე უპირატესობა, ამიტომაც მოელთ შეაბამისი მკაცრი სასჯელები.

მუხლი 12. უფალი განასხვავებს ღვთის ნების აღმასრულებელთ და მიაწოდებს მათ სხვადასხვა მსჯავრზე. ერთნი - იუდეველნი, რომლებმაც მიიღეს რჯული და ასე შეიცნეს ღვთის ნება, იმავე რჯულითვე განიკითხებიან. სხვებს კი - წარმართებს - არ აქვთ რჯული და ცხოვრობენ მის გარეშე, ისინი განიკითხებიან რჯულის გარეშე, ე.ი. არა დაწერილი, ანუ იუდეური რჯულით, არამედ საკუთარი სინდისით (ბუნებრივად).

მუხლი 14. „წარმართნი ბუნებრივად ასრულებენ რჯულს“ - ბუნებრივი რჯული საკუთრივ არ არის, ვინმეს მოცემული, არამედ მხოლოდ მოქმედების განსაზღვრული და მუდმივი სახეა, რომელიც ესადაგება ადამიანის მოთხოვნებსა და მისწრაფებებს. უკეთესად რომ ვთქვათ, ესაა ადამიანის ზნეობრივი ბუნება, ბუნებრივი რჯულის აღმასრულებელი ადამიანები მხოლოდ „გვიჩვენებენ, რომ რჯულის საქმე გულის ფიცარზე უწერიათ“, ე.ი. მისდევნენ გულის ზრახვებს, საკუთარი ზნეობრივი ბუნების ბუნებრივ მოთხოვნილებებს, მოქმედებენ ისევე, თითქოს მათ გულებში დაწერილია ის რჯული, რომელსაც იუდეველები მისდევნენ.

მუხლი 16. „საიმედისოდ, როცა, ჩემი სახარებისამებრ, ღმერთი განსჯის კაცთა ფარულ საქმეებს“. მოციქული საუბრობს განსჯის დღეზე და ცხადად გულისხმობს საყოველთაო განსჯის დღეს. „ჩემი სახარებისამებრ“ - საუბარია არა მის მიერ დაწერილ სახარებაზე, არამედ საკუთარ ქადაგებაზე, რომელშიც მოციქული გვასწავლის განსჯის დღეზე.

მუხლი 17. „აჰა, შენ იუდეველი ხარ, თავს იმშვიდებ რჯულით და იქადი ღმერთს“ - აქ მოციქული ჩამოთვლის იუდეველთა უპირატესობებს, რომლებითაც ისინი იქადიან წარმართთა წინაშე და ყველა ამ უპირატესობას აქარწყლებს (ოქროპირი).

მუხლი 18. „ვისი ნებაც იცი და, რჯულით განსწავლული, ირჩევ უკეთესს“. წმიდა იოანე ოქროპირის წერს: „მოციქული არ ამბობს: „აღასრულებ“, არამედ „იცი და ირჩევ“, ე.ი. არ მისდევს და არ აღასრულებს მას“.

მუხლი 19-20. ბრმად, ბნელში მყოფად, უგუნურად - იწოდება წარმართი ჭეშმარიტი რელიგიის ცოდნის მიმართ.

მუხლი 22. „ქადაგებ: არა იპარო, და იპარავ? ამბობ: არ იმრუშო, და მრუშობ? კერპები გძაგს და მკრეხელობ?“ - ეს სიტყვები შეიძლება დავაკავშიროთ იუდეველთა მიერ წარმართთა ტაძრების გაძარცვასთან. იუდეველები თვლიან კერპების თაყვანისცემას ცოდვად, მაგრამ ამავე დროს სიხარბით აღვსილნი, ითვისებენ იმ ნივთებს, რომლებიც კერპებისთვისაა შეწირული და ეშმაკთათვის მსხვერლად მირთმეული (საქმ. 19:37; ოქროპირი, თეოფილაქტე).

მუხლი 25-29. „წინადაცვეთილობა სარგოა“ - მოციქული ამტკიცებს იუდეველთა ყველა უპირატესობის - სახელის, რჯულის, ჭეშმარიტი მოწოდების, კერპთაგან განდგომის - არარაობას და ეხება ყველაზე უმთავრესს - წინადაცვეთას. ის თითქოს გვაფრთხილებს იუდეველთა წინააღმდეგობაზე, რომ მათ აქვთ რჯული თავად ღვთისგან მოცემული და ამის დასამტკიცებლად - წინადაცვეთა. მოციქული ყურადღებას

ამახვილებს მათ მიერ რჯულის ამ ნიშნის შინაგან მნიშვნელობაზე და ამტკიცებს ამასთანავე რჯულის აღსრულების სარგებლობასა და აუცილებლობას, ანუ როგორც წინასწარმეტყველი იერემია ამბობს „გულის წინადაცვეთას“.

თუკი სხვა ადგილას მოციქული ამტკიცებს წინადაცვეთის სრულ უსარგებლობას (1 კორ. 7:19; გალ. 5:6), ამას აკეთებს ქრისტიანობის მიმართ, ხოლო აქ საუბრობს თვით იუდეველთა წინადაცვეთაზე. მოციქულს სურს თქვას, რომ თუკი იუდეველობაში წინადაცვეთას აქვს მხოლოდ რჯულის აღსრულების მნიშვნელობა, მას ქრისტიანებში, რომელთა გამართლება მიიღწევა სხვა საშუალებებით, არავითარი მნიშვნელობა არ აქვს.

გ) იუდეველთა შედარება წარმართებთან (3:1-20)

მოციქული ამტკიცებს, რომ იუდეველთა უპირატესობა, რომლითაც ისინი ამაყოფენ წარმართთა წინაშე, უსარგებლოა. თუმცა ამასთანავე არ მაღავეს ამ უპირატესობის ჭეშმარიტებას, კერძოდ იმას, რომ მათ მინდობილი აქვთ ღვთის სიტყვა და ამიტომაც შეუძლიათ სხვებზე უპირველესად და მეტად მიიღონ კურთხევა; ამასთან თუკი მრავალი ურწმუნოა, ეს ურწმუნოება არ აქარწყლებს თვით ამ უპირატესობას, რადგანაც ღმერთი უკან არ იხევს თავის აღთქმებში (1-4). „მაგრამ თუ ჩემი სიცრუით კიდევ უფრო მაღლდება ღვთის ჭეშმარიტება მის სადიდებლად, რატომღა განვისჯები, როგორც ცოდვილი? მაშინ რატომ არ ვაკეთოთ ბოროტი, რათა გამოვიდეს მართალი, როგორც ავსიტყვაობენ ჩვენზე ზოგ-ზოგნი და ამბობენ, რომ ამას ვასწავლით. განა სამართლიანი არ იქნება მათი განკითხვა? მერედა, რა? გვაქვს კი რაიმე უპირატესობა? არავითარი. ვინაიდან უკვე დავამტკიცე, რომ ყველანი, იუდეველებიცა და ბერძნებიც, ცოდვის ქვეშა ვართ“ (5-20).

მუხლი 1-2. „მაშ, რა უპირატესობა ახლავს იუდეველობას, და რა პატივი წინადაცვეთას? უპირატესობა დიდია“ - მოციქული მიანიშნებს იუდეველთა უპირატესობაზე და ამბობს, რომ დიდია ყოველნაირად. ეს იმიტომ, რომ არავინ იფიქროს: თითქოს ის ამცირებს იუდეველებს უსიყვარულობასა და მტრობაში, ასევე თითქოს მოციქული უარყოფს ძველი აღთქმის ყველა საღვთო აღმშენებლობას და იუდეველებს თვლის წარმართთა უარესად.

მოციქული ისრაელის ერს ყოველთვის უდიდეს ერად, ღვთის რჩეულად თვლის. ეს მტკიცდება იმით, რომ „მათ მინდობილი აქვთ ღვთის სიტყვა“. მასში მოციქული გულისხმობს: „შვილობას, დიდებას, აღთქმას და რჯულდებას, მსახურებას და დაპირებას“ (რომ. 9:4), ე.ი. ძველი აღთქმის ყველა საღვთო აღმშენებლობას. ზუსტად ამ უპირატესობას მიანიშნებს ისრაელის ერს რჯულმდებელი მოსე: „რომელი დიდი ერია, რომელსაც ჰქონდეს ასეთი წესები და სწორი სამართალი, როგორც მთელი ეს რჯულია, დღეს რომ გაძლევთ“ (მეორ. რჯ. 4:8). ღვთის სიტყვების ამ ბოძების მნიშვნელობა ისაა, რომ

ისრაელის ერი გამოირჩა ღმერთსა და სხვა ერებს შორის შუამავლად, არის მათთვის ჭეშმარიტი რელიგიის მქადაგებელი. ხსნა იწყება იუდეველთაგან და უპირველესად იუდეველთათვის.

რადგანაც იუდეველობის უმთავრესი ნიშანი და პირობა წინადაცვეთაა, ამიტომ მოციქული აერთიანებს მასთან იუდეველთა მინიშნებულ უპირატესობას; ესაა წინადაცვეთის მნიშვნელობა.

მუხლი 3-4. მოციქულის ამ მინიშნებულ უპირატესობას იუდეველები გააპროტესებენ იმით, რომ ის უკვე წაერთვა მათ, რომ ღმერთმა უარყო იუდეველები ურწმუნოების გამო და დაარღვია თავისი აღთქმა თავის ერთან.

მსგავს წინააღმდეგობას მოციქული პასუხობს იმით, რომ ღმერთს უარი არ უთქვამს თავის ერზე:

1. ზოგიერთის ურწმუნოება ვერ გააქარწყლებს ღვთის სარწმუნოებას, რადგან ღმერთმა მიუხედავად ამ ურწმუნოებისა, აღასრულა თავისი აღთქმები;

2. ღმერთი კი არ არის ურწმუნო, არამედ ადამიანი (2 ტიმ. 2:13);

3. ისრაელი ერის ურწმუნოებით სამყაროში განცხადდა ღვთის სიმართლე, როგორც დავითის ცოდვაში; ამიტომაც ღალატებს დავითი: „შენ მხოლოსა შეგცოდე და ბოროტი შენ წინაშე ვყავ; რათა განჰმართლდე სიტყუათაგან შენთა და სძლო სჯასა შენსა“ (ფს. 50:6). იუდეველთა ურწმუნოებას აქ მოციქული განიხილავს მათგან მესიის უარყოფის ფაქტით, და არა წმიდა წერილის აღსრულების მიმართებით. სხვა ადგილას მოციქული პავლე ამბობს, რომ „სიტყვა, რომელიც ისმინეს, ურგები დარჩა მათთვის, ვინაიდან არ შეერწყა მსმენელთა რწმენას“ (ებრ. 4:2).

მუხლი 5-8. ზოგიერთები კითხულობენ: „ხოლო თუ ჩვენი უსამართლობა გზას უხსნის ღვთის სამართლიანობას, რას ვიტყვით? განა უსამართლოა ღმერთი, რომელიც გვრისხავს?“ რატომ უარყო ღმერთმა იუდეველები, თუკი მათი ურწმუნოება გზას უხსნის ღვთის სამართლიანობას?

მეთერთმეტე თავში მოციქული ადარებს ამ სოფიზმს შემდეგს: „თუ მათი დაცემა ქვეყნის სიმდიდრეა, მათი სიმწირე კი - წარმართთა სიმდიდრე, რამდენად უფრო მეტი იქნება სავსება მათი“. მოციქულის წინააღმდეგ ავსიტყვობენ და არასწორად განმარტავენ მის სიტყვებს: „როგორც ცოდვა სუფევდა სიკვდილში, ასევე ყოვლილყო მადლის სუფევაც საუკუნო სიცოცხლისათვის სიმართლის მეოხებით“ (რომ. 5:20).

მუხლი 9-19. „მერედა, რა? გვაქვს კი რაიმე უპირატესობა?“ - მეორე მუხლში მითითებული უპირატესობები რჩება იუდეველთა ნამდვილ უპირატესობებად, რომლითაც ისინი იქადიან - მაგ, წინადაცვეთით, აბრაამისგან წარმომავლობით. მოციქული კითხულობს: აძლევს ეს უპირატესობას იუდეველებს გამართლდნენ ღვთის წინაშე? და პასუხობს: არა.

თავისი სიტყვების დასამოწმებლად მოციქულს მოყავს მთელი რიგი მოწმობები ძველი აღთქმიდან. ის ამტკიცებს, რომ არ არსებობს ადამიანთა შორის ერთი კაციც კი, რომელიც საკუთარი ძალებით შეძლებს რომელიღაც სიკეთის ქმნას და ამასთანავე შენიშნავს, რომ ზემოთქმული ეხება იუდეველებს, „რჯულის ქვეშევრდომებს“. „რათა შეიკრას ყოველი პირი“ - იგულისხმება არა ის, რომ იუდეველები სცოდავენ იმისთვის, რომ შეიკრან პირი, არამედ იმისთვის არიან მხილებულნი, რომ შეიგნონ საკუთარი ცოდვა (ოქროპირი).

შენიშვნა. მოციქულის აზრი ყოველი ადამიანის ცოდვილობაზე არ ეწინააღმდეგება ძველ აღთქმაში მოხსენებულ მრავალ ადამიანს, რომლებიც მართლები იყვნენ ღვთის წინაშე და სიმართლეს აღასრულებდნენ. თავად მოციქულს ებრაელთა მიმართ ეპისტოლეში (თავ. 11) მოჰყავს ძველი აღთქმის მთელი რიგი მართლები; მაგრამ ისინი მართლები არიან რწმენით, და არა რჯულის საქმეებით, ვინაიდან რჯულის საქმით ვერცერთი ხორციელი, ვერც მართლები, ვერ გამართლდება მის წინაშე.

მუხლი 20. „რჯულის საქმით ვერცერთი ხორციელი ვერ გამართლდება მის წინაშე“ - რჯული არ იგულისხმება იუდეველთა მიმართ მოცემული; „რჯულის საქმით“ - გვაჩვენებს, რომ რჯული თავისთავად უძლურია გაგვამართლოს ან გაგვსაჯოს ღვთის წინაშე; არამედ ჩვენი საქმეები - ღვთის რჯულთან თანხმობადნი ან არათანხმობადნი. მოციქული აქ იმეორებს ფსალმუნთმგალობლის სიტყვებს: „და ნუ შეხუალ სასჯელსა მონისა შენისა თანა, რამეთუ არა განმართლდეს შენ წინაშე ყოველი ცხოველი“ (ფს. 142:2).

დავითის მაგალითს ძლიერად უნდა ემოქმედა საკუთარი სიმართლის მაქებელ იუდეველთათვის. „რჯულით შეიცნობა ცოდვა“. იუდეველები კითხულობენ: რატომ მოგვეცა რჯული, თუკი იგი ვერ გაამართლებს ადამიანს? რჯული, მოციქულის სიტყვებისამებრ, უნდა ემსახუროს ადამიანს ზნეობრივ სარკედ, ღვთის წინაშე ადამიანის ცოდვილობის ხარისხისა და სიდიდის საზომად: ადამიანი რჯულით ცნობს, რომ ის დამნაშავეა ღვთის წინაშე და თან როგორი სიდიდით - ამით კი შეიცნობს საკუთარი ძალით გამართლების უძლურებას.

2. რწმენით გამართლების სწავლება (3: 21-4:25)

მთელი კაცობრიობის საყოველთაო დაცემულობისა და საკუთარი საშუალებებით გამართლების უძლურების აზრს მივყავართ გამართლების ახალი საშუალების აუცილებლობის შეცნობამდე, ე.ი. იმ ჭეშმარიტების აღიარებამდე, რომელიც შეადგენს მოციქულ პავლეს სწავლებისა და კერძოდ, რომაელთა ეპისტოლეს მთავარ საგანს. ცოდვილ ადამიანთა გამართლება ღვთის წინაშე, რომლისკენაც ისწრაფვის ძველი აღთქმა, ახლა გვეძლევა ღვთის მაღლით განურჩევლად ყველას იესო ქრისტეს რწმენითა და მისი გამომსყიდველი მსხვერპლის წყალობით (21-26).

ამგვარად, რითაც იქებენ თავს იუდეველები, განქარდა რწმენით, რწმენაში იხსნება ყოველი ადამიანის გამართლების გზა; სხვანაირად საუბარი იქნებოდა მხოლოდ ვიწრო, ნაციონალურ, ტომობრივ ღმერთზე, რომელიც იზრუნებდა მხოლოდ იუდეველებზე და არ იქნებოდა მთელი სამყაროს ღმერთი.

ამასთან, მოსეს რჯული რწმენით არ ქარწყლდება, არამედ მხოლოდ მტკიცდება (27-31). მოციქულის მიერ მინიშნებული საშუალების

მნიშვნელობა მტკიცდება აბრაამის მაგალითით, რომელიც გამართლდა არა საქმეებით, არამედ რწმენით. თუკი აბრაამი გამართლდა საქმით, ის მხოლოდ სათანადო ჯილდოა მისთვის, და არა წყალობა. ასე დავითიც, ნეტარს უწოდებს კაცს, რომელსაც ღმერთი, საქმეთა მიუხედავად, შეურაცხავს სიმაართლეს. ნეტავი მათ, რომელთაც მიეტევათ ურჯულოებანი და დაეფარათ ცოდვანი (4:1-8).

ვიცი, რომ აბრაამი გამართლდა წინადაცვეთამდე, ანუ საქმის გარეშე, ე.ი. წინადაცვეთა მხოლოდ ბეჭედია - მისი რწმენის მტკიცებულება. ამით ის ყოველი მორწმუნის მამა გახდა - როგორც წინადაცვეთილების, ისე წინადაუცვეთელების (9-13). ასევე აღთქმის მემკვიდრეები არა მხოლოდ იუდეველები არიან, არამედ ქრისტეს მორწმუნე წარმართებიც (14-16), რადგანაც როგორც მოხუც აბრაამს რწმენამ მისცა მრავალრიცხოვანი შთამომავლობა და შეერეცხა სიმაართლედ, ისევე ყოველ მორწმუნეს იესო ქრისტეს აღდგომის რწმენა გვანიჭებს გამართლებას (17-25).

მუხლი 21-22. „გარდა რჯულისა“, ე.ი. რჯულის მოქმედების გარეშე - „ღვთის სიმაართლე“ არა მხოლოდ ცოდვილის გამართლება და ცოდვათა მიტევებაა ღვთის წინაშე, არამედ სული წმიდის მადლის გარდამოვლენაც, რომელიც განაცხოველებს ცოდვილს. ეს სიმაართლე ახალი არ არის; მის შესახებ მოწმობენ რჯული და წინასწარმეტყველები (საქმ. 10:43). უძველესი მართლები იღებენ რწმენით ამ სიმაართლეს. ახლა კი ის გამოჩნდა და წმიდა იოანე ოქროპირის შენიშვნით, გამოჩნდა ის, რაც უწინ იყო. ღვთის სიმაართლე მიენიჭება ადამიანს იესო ქრისტეს რწმენით და არა მხოლოდ იუდეველებს ან წარმართებს, არამედ ყოველ მორწმუნეს განურჩევლად.

მუხლი 23. „ყველამ სცოდა და მოაკლდა ღვთის დიდებას“ - ყველა საჭიროებს ცოდვათა მიტევებისას ღვთის დიდებას ან მადლს. რადგანაც ღვთის დიდების მოკლება არის ცოდვის შედეგი, ამიტომაც ზოგიერთები მას უკავშირებენ პირველყოფილ ნეტარებას, ანუ ღვთის ხატებას, რომელიც იყო ადამიანის დიდება და მისი სრულყოფილების ხატება, ხოლო დაცემით იგი დაბნელდა, დამახინჯდა; მაგრამ მართებულია ეს დიდება მივაკუთვნოთ ღვთის წინაშე გამართლებას. ყველამ სცოდა და ამიტომაც მოაკლდა შესაძლებლობას, არ შეუძლია ღვთის წინაშე გამართლება, მაგრამ ყველანი უსასყიდლოდ მართლდებიან მისი მადლით.

მუხლი 24. „ყველანი უსასყიდლოდ მართლდებიან მისი მადლით“ - ღვთისგან მონიჭებული გამართლება გვეძლევა დაუმსახურებლად, უსასყიდლოდ, იესო ქრისტეს მადლით. აქ მადლი იგივეა, რაც ღვთის მოწყალება, სიკეთე, სიყვარული. ეს არაა ის მოწყალება ან კეთილი სურვილი, რომელსაც იჩენს ბატონი თავისი მსახურის მიმართ კეთილი თვისებების გამო, არამედ ის, რომელსაც ანიჭებს დამნაშავეს ან მტერს, წყენათა მიტევებით. მოციქულთან ასეთი მადლი ხშირად უპირისპირდება საქმეებს, დამსახურებებს: „მაგრამ თუ მადლის მიერ, უკვე არა საქმეთა მიერ“ (რომ. 11:6; ეფ. 2:8-9) და ამ ადგილას გვაჩვენებს, რომ ჩვენი გამართლება აღსრულდა ადამიანთა დამსახურების გარეშე. ღვთის მადლი პირველი და უმთავრესი მიზეზია ჩვენი ხსნისა და ამიტომაც ეწინააღმდეგება იმ მართლმსაჯულებას, რომელსაც მკაცრად ითხოვს რჯული.

„იესო ქრისტესმიერი გამოსყიდვის წყალობით“ - ცოდვით ადამიანებმა დაიმსახურეს ღვთის რისხვა და ეშმაკის ტყვეობაში აღმოჩნდნენ. ცოდვის ტყვეობისგან თავდახსნა ადამიანებს თავისით არ შეუძლიათ. მათ დასახმარებლად გამოჩნდა ღვთის წყალობა. მან გამოწახა ადამიანის ეშმაკის ტყვეობისგან დახსნის გზა. ცოდვილის მონობიდან ხსნა, მოგვცა იესო ქრისტემ თავისი სისხლით, როგორც მოითხოვს ძველი აღთქმა, რადგანაც „რჯულის მიხედვით, თითქმის ყველაფერი სისხლით განიწმინდება, და სისხლის დათხევით გარეშე არ არსებობს მიტევება“ (ებრ. 9:22). ამიტომაც ნათქვამია, რომ გამოსყიდული ვართ „არა ხრწნადი საფასით - ოქრო-ვერცხლით, მამათა მიერ მოცემული ამოო ცხოვრებისაგან, არამედ უმანკო და უბიწო ტარიგის - ქრისტეს ძვირფასი სისხლით“ (1პეტრ. 1:18-19).

მუხლი 25. „წინასწარ რომ დაადგინა ღმერთმა შენდობის მსხვერპლად“ - ეს წინასწარდადგინება შეიძლება მივაკუთვნოთ უწინარეს საუკუნეთა ბჭობას, როდესაც ღმერთმა წინასაუკუნეთა ადრე დაადგინა ქრისტე გამომსყიდველ მსხვერპლად.

„განწმენდის გზით“ - λανθάνων - საკუთრივ „განწმენდის ადგილი“ - ასე იწოდება ძველი აღთქმის კიდობნის ზედა სახურავი, ორ ქერუბიმს შორის, რომელიც თვით ღმერთის საბრძანებელს განასახიერებს. აქ უფალი მოველინებოდა ისრაელიანებს და უცხადებდა თავის ნებას (გამოსვლ. 25:22). ზოგიერთები მიაკუთვნებენ ამ გამოთქმას იესო ქრისტეს და მიაწერენ მას იგივე მნიშვნელობას, რომელსაც მოციქული სხვა ადგილას უწოდებს „მადლის ტახტს“ (ებრ. 4:16).

„ეჩვენებინა მისი სიმაღლესი“. იესო ქრისტეს სიკვდილით გამოჩნდა არა მხოლოდ ღვთის უსაზღვრო წყალობა კაცობრიობისადმი, არამედ მისი უმაღლესი სიმაღლესი, როცა ღმერთმა იწმინდა ასეთი მნიშვნელოვანი, სისხლიანი მსხვერპლი ადამიანთა ცოდვის გამოსყიდვისათვის, ადამიანთა გამართლებისათვის. ასე, მოციქული პირველ შემთხვევაში საუბრობს ღვთის სიმაღლესი ჩვენებაზე საკუთარ თავში; მეორედ კი - ადამიანთა მიმართ.

„უწინდელ ცოდვათა მიტევების გზით“. მოციქულის სიტყვების მნიშვნელობა ასეთია: „ღმერთს ქრისტეს შენდობის მსხვერპლით სურს აჩვენოს თავისი მართლმსაჯულება, რადგანაც ის არ სჯის ქრისტემდე არსებულ უწინდელ ადამიანთა ცოდვებს თავისი სიმაღლესი მრავალმოთმინების გამო. როდესაც ჩვენ სასოწარკვეთამდე მივედით (ოქროპირი), როდესაც დადგა დრო განსჯისა, ბოროტება გაიზარდა, ცოდვები გამრავლდა - მაშინ ღმერთმა გამოავლინა თავისი ძალა, რათა გვაჩვენოს რაოდენ დიდია მისი სიმაღლესი. თუკი ეს აღესრულდებოდა დასაწყისში, მაშინ არ იქნებოდა ასეთი სასწაულებრივი და არაჩვეულებრივი როგორც ახლა, როდესაც უკვე ამოიწურა განკურნების ყველა ხერხი“.

„უწინდელ ცოდვებს“ მოციქული უწოდებს იმ ცოდვებს, რომლებიც აღესრულა ძველ აღთქმაში (ებრ. 9:15) და მას მოიხსენებს იმ მიზნით, რომ გვაჩვენოს მსხვერპლთა და წეს-ჩვეულებათა უსუსურება ცოდვათა განწმენდისთვის. ასევე ეს ცოდვები დაუშვებელია ახალ აღთქმაში. ეს არ ნიშნავს იმას, რომ ნათლისღების შემდეგ ცოდვის ჩადენით გვერთმევა დავიბრუნოთ ღვთის წყალობის შესაძლებლობა, როგორც ფიქრობენ ნოვაციანელები. ასეთი ცოდვილებისთვის არსებობს სხვა საშუალება - სინანული.

„რათა გამოჩენილიყო მისი სიმაღლესი დღევანდელ დღეს, და ყოფილიყო იგი მართალი და იესოს მორწმუნეთა გამმართლებელი“. ამ სიტყვებში ჩანს მოციქულის

დალოცვა. მან გვაჩვენა, როგორ მოიძია ღვთაებრივმა სიბრძნემ საშუალება (კაცური მსჯელობით) დაეცვა ღვთის სამართლიანობა და ამავე დროს არ დაერღვია სიყვარულის მოთხოვნები.

მუხლი 27. მოციქული მთელ თავის საუბარს მიმართავს იუდეველთა მიერ საკუთარ თავზე მაღალი წარმოდგენის დასამხობად. ამიტომაც დაამტკიცა, რომ ღმერთი ამართლებს ადამიანს რწმენით და კითხულობს: „სადღაა სიქადული? განქარებულა“. არ ამბობს: გაქრა და მოკვდა, არამედ: განქარდა, რითაც გამოხატა სიქადულის უფრო მეტად შუსაბამობა. იუდეველებს დრო არ აქვთ თქვან: გამოვსწორდებით რჯულის აღსრულებით, რადგანაც განაჩენი უკვე გამოტანილია და ისინი განწირულნი არიან სიკვდილისათვის. მათ შეეძლოთ ამის შესახებ ქრისტეს მოსვლამდე ეფიქრათ. ხოლო როდესაც გამოჩნდა რწმენით მხსნელი, უკვე შეწყდა თავდადების დრო (ოქროპირი).

„რწმენის რჯულით“ - თეოდორიტე ამბობს: „თუკი აღთქმად იწოდება მოსეს რჯულიცა და ასევე ახალიც (იერემ. 31:31-32), ხოლო ახალი ქადაგებს ქრისტეს რწმენას, მაშინ მოციქული წინასწარმეტყველებს რწმენისთვის რჯულის სახელდებას.

მუხლი 28. „რადგანაც ჩვენ ვამტკიცებთ, რომ კაცი რწმენით მართლდება, რჯულის საქმეთა მიუხედავად“ - მოციქული ასრულებს იმით, რითაც დაიწყო: რწმენით გამართლება მოხდება, რჯულის საქმეთა მიუხედავად. მოციქულ პავლეს ეს სიტყვები, როგორც მისი სწავლება გამართლებაზე, თითქოს ეწინააღმდეგება მოციქულ იაკობის სწავლებას (2:14 და შემდგომი). მაგრამ მოციქულთა აზრების ყურადღებით შესწავლისას მათ შორის გასაოცარი მსგავსება ჩანს. განსახილველი ადგილის მნიშვნელობა გვაძლავს ყურადღებით წავიკითხოთ მოციქულ იაკობის ეპისტოლეს ეს ნაწილი: „რას გამოელის, ძმანო ჩემო, ვინც ამბობს, რწმენა მაქვსო, მაგრამ არა აქვს საქმე? შესძლებს კია ეს რწმენა, რომ იხსნას იგი?“ (2:14).

რა არის რწმენა მოციქულ იაკობთან? და რომელ საქმეებს გულისხმობს ის იქ? რწმენა, მოციქულ იაკობის აზრით, არის რომელიმე რელიგიური ჭეშმარიტების, მაგალითად, ღვთის არსების სინამდვილის დაჯერება და ამ მრწამსის გარეგნული აღიარება. აღსარება შეიძლება პირფერულიც იყოს; და თუკი ასეთი არაა, ის მოწმობს მხოლოდ გონების მსჯელობაზე, არის ლოგიკური დასკვნის ნაყოფი. მსგავსი რწმენა, მოციქულ იაკობის აზრით, ვერ იხსნის ადამიანს.

მოციქულ იაკობის აზრით, საქმე მდგომარეობს ქრისტიანის ვალდებულებების შესრულებაში, მაგალითად, ქვრივთა და ობოლთა დახმარებაში, ღატაკთა თანაგრძნობაში. რწმენა კი შეეწევა ასეთ საქმეებს (2:22). მოციქულ პავლესთვის რწმენა ესაა სრულიად ახალი და განსაკუთრებული ურთიერთობა ქრისტესთან და ამ საშუალებით ღმერთთან. რწმენა არის საწყისი და სახე ისეთი არსებობისა, რომელიც სრულად განსხვავდება ბუნებრივი მდგომარეობისგან: ესაა აზრიც, სურვილიც, მოქმედებაც, ერთი სიტყვით, მთელი ცხოვრება, რომელიც სულდგმულებს ღვთის სულით.

მოციქული იაკობი არ ეწინააღმდეგება ასეთ შეხედულებას. მოციქული პავლე უარყოფს გარეგნული რჯულის მოთხოვნებით მიღებულ საქმეებს. ისინი მცნების საქმეებია და არა შინაგანი განწყობილების ნებაყოფილობითი ქმედებები, არა ღვთის ნების შესაბამისი. მსგავსი რჯულის საქმეები, როგორც არასრულნი, არ შეადგენენ სრული გამართლების შესაძლებლობას. მოციქული იაკობი იმავეს საუბრობს (იაკ. 2:10). რწმენითა

და საქმეებით გამართლების ამ ცნებათა შეერთებით ჩვენ შეგვიძლია მოციქულთა აზრები ასე ჩამოვაყალიბოთ:

1. მოციქული პავლე ამბობს: უნდა გვწამდეს, რადგან მხოლოდ რწმენა ამართლებს ადამიანს, ანიჭებს ცოდვათა მიტევებას, ხსნას. საქმე არაფერს ნიშნავს. გამართლება რწმენით სრულდება და ადამიანს არაფერი გაუკეთებია იმისთვის, რომ დაიმსახუროს ეს. ასეთ ძალას ანიჭებს რწმენას მადლი. როდესაც ადამიანს აქვს რწმენა, მაშინ საქმე თავისთავად მოსდევს მას. სხვანაირად ეს არ იქნებოდა ჭეშმარიტი რწმენა. მაგრამ ადამიანი გამართლდება არა საქმით, რომელსაც მოსდევს რწმენა, არამედ რწმენით, რომელიც წინ უსწრებს მას;

2. მოციქული იაკობი გვასწავლის: ადამიანი უნდა აკეთებდეს კეთილ საქმეს, რადგანაც სწორედ ის და არა მხოლოდ რწმენა ამართლებს ადამიანს. ადამიანი მართლდება იმის გათვალისწინებით, თუ როგორ აღესრულება საქმე, ასე რწმენა უეჭველად შეეწევა (2:22) მის სრულყოფას. მაგრამ სადაც არ არის საქმე, იქ რწმენა არაფერია, ის მკვდარია, ანუ უმოქმედოა; რწმენა ქმედითია და სრულყოფილი მხოლოდ საქმით. ორივე მოციქული საუბრობს ერთსა და იმავე საკითხზე სხვადასხვა მხრიდან და საერთო ჯამში მოითხოვენ ცხოველ და ქმედით რწმენას. მოციქულ პავლეს მიხედვით გამართლებისთვის აუცილებელია რწმენა, რომელიც კეთილ საქმეთა წყაროა. მოციქულ იაკობის აზრით, გამართლებისთვის აუცილებელია კეთილი საქმეები, რადგანაც ისინი რწმენის ნაყოფია.

მუხლი 29-30. მოციქული ამბობს, რომ რწმენით გამართლდება ყოველი ადამიანი და თითქოს ეუბნება იუდეველებს: რატომ გგონიათ უგუნურებად ის, რომ ყოველი ადამიანი მართლდება? განა ღმერთი მიკერძოებულია?

აქედან ჩანს, რომ ვინც წარმართებს ამცირებს, ის ამით ღვთის დიდებას ამცირებს, და არ უნდა, რომ ღმერთი ყველასი იყოს. თუკი ის ყველას ღმერთია, მაშინ ის ყველაზე ზრუნავს. და თუკი ყველაზე ზრუნავს, მაშინ ყველას იხსნის რწმენით. ამიტომაც ამბობს მოციქული: „ნუთუ ღმერთი მხოლოდ იუდეველებისაა და არა წარმართებისაც? - რა თქმა უნდა, წარმართებისაც“. წმიდა იოანე ოქროპირი ბრძანებს: თუკი ვინმე მიანიშნებს ძველ აღთქმას, ღვთის მზრუნველობა იქაც ვრცელდება ყველაზე, თუმცაღა არაერთგვარად. ერთს მიეცა დაწერილი რჯული, მეორეს ბუნებრივი.

მუხლი 30. „რადგანაც ერთია ღმერთი, რომელიც რწმენის გამო ამართლებს წინადაცვეთილთ, წინადაუცვეთელთ კი - რწმენით“. თანდებულია სხვაობა მიანიშნებს წინადაცვეთილთა და წინადაუცვეთელთა გამართლების სხვაობაზე. რეალურად, იუდეველი ეძიებდა გამართლებას რჯულსა და აბრაამისგან წარმომავლობაში, მაგრამ მიიღო ის მხოლოდ რწმენის გამო (რომ. 1:17). წარმართმა არ იცის გამართლების არავითარი საშუალება და მხოლოდ რწმენით გაიგო ღვთის სიმართლე და რწმენის საშუალებით გადარჩა. იუდეველებთან რწმენა საფუძველია, საიდანაც იღებენ ძალას, წინადაცვეთას და აღთქმას; წარმართებთან კი რწმენა საშუალებაა.

მუხლი 31. „მაშ, ჩვენ რწმენით ვაქარწყლებთ რჯულს? არამც და არამც. არამედ ვამტკიცებთ მას“ - მოციქული ამტკიცებს, რომ რწმენა არა მხოლოდ არ აყენებს ზიანს რჯულს, არამედ ამტკიცებს მას, მსგავსადვე რჯულიც გზას უხსნის რწმენას. რჯული ისწრაფოდა ადამიანის გამართლებას, მაგრამ ვერ შეძლო, რადგან ყველამ შესცოდა. მაგრამ რწმენამ ამას მიაღწია. ასე მან აღასრულა რჯულის სურვილი, განამტკიცა მისი ძალა

(ოქროპირი). რადგანაც ქრისტე მოვიდა არა რჯულის დარღვევად, არამედ აღსრულებად (მთ. 5:17), მსგავსადვე მისდამი რწმენა არ აქარწყლებს, არამედ ამტკიცებს რჯულს.

1. რჯული მიაწინებს ცოდვას, მაგრამ არ შესწევს გვერდი აუაროს მას; რწმენა გვიდგენს ვალდებულებებს და გვანიჭებს რჯულის აღსრულებისას მადლს.

2. რჯული წინასწარმეტყველებს ქრისტეს და იძლევა აღთქმებს; რწმენა მიგვანიშნებს თავად იესო ქრისტეს და ის აღასრულებს რჯულის აღთქმებს.

3. ზნეობრივ რჯულში მრავალი საწესჩვეულებო დადგენილებაა, რომლებიც ესადაგება ერთი ერის მდგომარეობასა და საჭიროებას და ამიტომაც არასრულყოფილია, არასაკმარისია; რწმენა ყველას მიეცა; მისი გამოჩენით საწესჩვეულებო გარეგნულმა დადგენილებებმა დაკარგა თავისი მნიშვნელობა, თუმცა ზნეობრივმა რჯულმა მიაღწია სრულყოფასა და სისრულეს ისე, რომ სასარგებლო გახდა ყოველი ერისთვის და ყოველ დროში.

თავი 4:1. რადგანაც, ჩვეულებრივ, მაგალითი მტკიცებულებაზე უფრო ძლიერად მოქმედებს, ამიტომაც მოციქული მიმართავს მაგალითებს. იგი აბრაამს განზრახულად ირჩევს:

1. რადგანაც აბრაამი ყველაზე მეტად განიდიდება თავისი საქმით;

2. რადგანაც იუდეველები უმეტესად იქადიან აბრაამისგან წარმომავლობას.

ამიტომაც მოციქული ახსენებს მათ, რომ აბრაამი გამართლდა რწმენით. ეს კი მათთვის საუკეთესო დამაჯერებელი მოწმობაა რწმენით გამართლების აუცილებლობისა.

„ხორციელად“ - მოციქულის აზრი ისაა, რომ აბრაამი - წინადაცვეთილთა წინაპარი - გამართლდა რწმენით, სულით და არა ბუნებრივი ძალებითა და საშუალებებით, არა ხორციელად წინადაცვეთით და საერთოდ, არა საქმით, როგორც ფიქრობენ იუდეველები და ამყარებენ ყოველგვარ იმედს აბრაამისგან ხორციელად წარმომავლობასა და წინადაცვეთაზე.

მუხლი 2-4. „დიახაც აქვს სასიქადულო, მაგრამ არა ღვთის წინაშე“, ე.ი. თუკი აბრაამი გამართლდა საკუთარი საქმით, მაშინ მას აქვს სასიქადულო ადამიანთა წინაშე და არა ღვთის წინაშე. მაგრამ ზემოთ უკვე დამტკიცდა (3:10), რომ არავინაა მართალი და წმიდა წერილიც გვეუბნება: „ერწმუნა აბრაამი ღმერთს, და შეერაცხა მას სიმართლედ“. ე.ი. ის გამართლდა არა საქმით, არამედ რწმენით. მოციქულს მოყავს მოსეს სიტყვები აბრაამის შესახებ (დაბ. 15:6 და შემდგომი), როდესაც აღუთქვა ღმერთმა მას მრავალრიცხოვანი შთამომავლობა, მიუხედავად აბრაამის უძლურებისა, ჰყოლოდა შთამომავალი თავისი თესლისგან. მაგრამ ერწმუნა აბრაამი ღვთის აღთქმას და გამართლდა, მისი რწმენა საქმით განხორციელდა. მაგრამ მოციქული მოსეს სიტყვებს უკავშირებს არა მხოლოდ ღვთის მიერ აბრაამისადმი მრავალრიცხოვანი შთამომავლობის აღთქმის ფაქტს, არამედ აბრაამის მთელ ცხოვრებას.

რეალურად შთამომავლობის გამრავლება და უცნობი მიწის დამკვიდრება ადრეც აღეთქვა აბრაამს, ქალდეველთა მიწიდან ქანაანში გადასვლისას; მაგრამ აღნიშნულ დრომდე ეს აღთქმა დაეხმარა მას ბუნებრივი გათვლებით და ძალებით, ახლა კი ის რწმენის საგანია. აბრაამი თავისი სულის მთელი ძალებით ისწრაფვის აღთქმული შთამომავლობისაკენ. ამ აღთქმაში თავი მოიყარა მთელმა მისმა ცხოვრებამ და საქმიანობამ: აწ ის რწმენით ცხოვრობს ღვთის აღთქმის აღსრულების მოლოდინში. ამიტომაც მოციქული სამართლიანად ამბობს, რომ მას რწმენა შეერცხა სიმართლედ.

მუხლი 5. „ვინც არ არის მოქმედი“ - აქ იგულისხმება არა ის, ვინც არ აკეთებს კეთილ საქმეებს, არამედ ის, ვინც არ ეყრდნობა მათ და ეძიებს რწმენაში გამართლებას. ამ მიმართებით ის იწოდება „უღმერთოდ“, ე.ი. უწმიდურად ღვთის წინაშე, როგორც მოციქული პავლე თვლის საკუთარ თავს (1ტიმ.1:13-15).

მუხლი 6-8. ფსალმუნიდან მოყვანილი (ფს. 31:1-2: „ნეტავი მათ, რომელთაც მიეტევათ ურჯულოებანი და დაეფარათ ცოდვანი. ნეტავი მას, ვისაც უფალი არ შეურაცხავს ცოდვას“) სიტყვების მიზანი, ოქროპირის შენიშვნით, რწმენის უპირატესობის ჩვენებაა. მოციქულის აზრი ასეთია: დავითი ნეტარს უწოდებს იმათ, რომელთაც მიეტევათ ცოდვები; და თუკი ისინი ნეტარნი არიან, მაშასადამე მართლებიც, რადგანაც ნეტარება ეძლევათ მხოლოდ მართლებს. მაგრამ მართლები გახდნენ მადლით და არა თავიანთი საქმით.

მუხლი 9-11. დავითის სიტყვები ვინმემ რომ არ დაუკავშიროს მხოლოდ რჯულის ხალხს ანუ წინადაცვეთილებს, მოციქული კითხულობს: ვის გულისხმობს დავითი ნეტარად, მხოლოდ წინადაცვეთილებს თუ წინადაუცვეთელებსაც? და აქვე პასუხობს აბრაამის მაგალითით, რომელმაც მიიღო გამართლება წინადაცვეთამდე ადრე. ე.ი. ნეტარება ეკუთვნის წინადაუცვეთელებსაც. შემდეგ ისევ კითხულობს: რატომ წინადაიცვითა აბრაამმა, თუკი ის გამართლდა? მოციქული ამბობს, რომ წინადაცვეთა ნიშანია, ბეჭედი რწმენით გამართლებისა. სინამდვილეში მისი დაწესებისას ის იწოდება რჯულის ბეჭდად (დაბ. 17:11).

მუხლი 13. „ვინაიდან აბრაამს და მის თესლს რჯულით როდი მიეცა აღთქმა, ყოფილიყო ქვეყნის მემკვიდრე, არამედ რწმენის სიმართლით“ - აბრაამმა და მისმა შთამომავლებმა მემკვიდრეობა მიიღეს არა რჯულის აღსრულებით, არამედ რწმენის სიმართლით (გალ. 3:18). როდესაც აბრაამმა მიიღო აღთქმა, რჯული ჯერ კიდევ არ არსებობდა და როცა მიიღო აღთქმა, არც შთამომავლობა ჰყავდა. ასე რომ, ის მას რჯულით არ მისცემია.

„ქვეყნის მემკვიდრე“ - ოქროპირი და თეოდორიტე ამ სიტყვებს სულიერი მნიშვნელობით იგებენ, ე.ი. ამ აღთქმით აბრაამი გახდა მთელი სამყაროს მორწმუნეთა მამა თავისი მემკვიდრის - მესიის - დაბადებით და დაიმკვიდრა მთელი ქვეყანა (ფს. 2:8: „მიგცე შენ წარმართნი სამკვიდრებელად შენდა და დაპყრობად შენდა კიდენი ქვეყანისანი“).

მუხლი 14. „რადგან თუ მემკვიდრენი რჯულისაგან არიან, ამაოა რწმენა და ფუჭია აღთქმა“ - აქ იგულისხმება აბრაამის რწმენა. იუდეველებისთვის უმთავრესია აბრაამისადმი მიცემული მთელი ქვეყნის დამკვიდრების აღთქმა; მაგრამ მოციქული ამტკიცებს, რომ ისინი მიიღებდნენ ამ აღთქმას, როგორც მოსეს რჯულის აღმასრულებლები და ამით ისინი კიდევ უფრო ამოწმებენ იმას, რომ აბრაამი თუკი არ აღასრულებდა მას, ის აღთქმას ვერ მიიღებდა.

მუხლი 15-17. „ვინაიდან რჯული შეიქმს რისხვას“ - რისხვა სასჯელია (თეოდორიტე). მოციქულმა დაამტკიცა რჯულის აღსრულების შეუძლებლობა. ახლა ამტკიცებს, რომ რჯულის შეუსრულებლობით ყველა იმყოფება რისხვის ქვეშ და მიიღებს არა მემკვიდრეობას, არამედ სასჯელს. მაგრამ მაშინ არც აღთქმა აღესრულებოდა. მიუხედავად ამისა, ის მაინც აღსრულდა. როგორ? მადლით, ხოლო მადლი - რწმენით, რწმენა კი - რჯულის მიღმა, რადგან მხოლოდ იქ არ არის დანაშაული, სადაც არ არის რჯული; ე.ი. რჯულის არქმონე ადამიანები დანაშაულის შიშს არ განიცდიან, თუმცაღა

ცოდვილები არიან. (5:13: რადგან ცოდვა რჯულამდეც იყო ქვეყნად, მაგრამ თუ რჯული არ არის, ცოდვა არ შეირაცხება).

„აბრაამის რწმენით“ - თუკი მხოლოდ რჯული მისცემდა აბრაამს შთამომავლებს, მაშინ აბრაამისადმი მიცემული ღვთის აღთქმა, რომ ის იქნებოდა მრავალი ერის მამა, არ აღესრულებოდა,

„ღვთის წინაშე“ - ჩვეულებრივ ამ სიტყვებს იგებენ იმ მნიშვნელობით, რომ აბრაამი არის მორწმუნეთა მამა, არა მხოლოდ ადამიანთა წინაშე, არამედ ღვთის წინაშეც. მაგრამ ოქროპირი, თეოდორიტე და თეოფილაქტე სხვანაირად განმარტავენ: ღმერთი არ არის მხოლოდ კონკრეტული ერის მამა, ის ყველას მამაა, როგორც აბრაამი; და რამდენადაც ღმერთი ჩვენი მამაა არა ხორციელად, არამედ რწმენით, მსგავსადვეა აბრაამიც.

„მკვდართა მაცოცხლებელსა და არმოფთხა ყოფად მხმობელს“ - ეკუთვნის სარას მკვდარ საშოს (მუხლი 19) და ჯერ არ არსებულ აბრაამის შთამომავლებს.

მუხლი 18. „უსასოო სასოებით ერწმუნა, რათა გამხდარიყო მრავალი ხალხის მამა; როგორც ითქვა: „ასე იქნება შენი მოდგმა“. ოქროპირი წერს: ადამიანურ იმედზე უფრო, ღვთის სასოებით მოხდა ეს, აბრაამა დაკარგა შვილთა ბუნებრივად ყოლის იმედი, მაგრამ ღვთის აღთქმის რწმენა და იმედი აქვს, რომ ეს რწმენა არ გაუცრუვდება.

მუხლი 24-25. „დიახ, ჩვენც შეგვერაცხება, რომელთაც გვწამს ის, ვინც მკვდრეთით აღადგინა უფალი ჩვენი იესო“ - აბრაამისადმი მიცემული ღვთის აღთქმა ჩვენთვის მაგალითი უნდა იყოს. აბრაამის, როგორც მორწმუნეთა მამის, ისტორია უნდა განმეორდეს მორწმუნეებშიც. როგორც მას სწამს, რომ ღმერთი გააცოცხლებს მის მკვდარ და შვილის ყოლისთვის უძლურ სხეულს, ისევე უნდა გვწამდეს ჩვენ, რომ ღმერთმა აღადგინა იესო ქრისტე, რომ მიეცა მისთვის მორწმუნეთა მრავალრიცხოვანი შთამომავლობა. იქაც და აქაც რწმენა ეფუძნება ღვთის ყოვლისშემძლეობას.

იესო ქრისტეს აღდგომას მოციქული ყველგან გვაჩვენებს, როგორც ახალი აღთქმის უმთავრეს მოვლენას. რომ არ აღმდგარიყო, ვერ მოგვანიჭებდა მაცოცხლებელ მადლს და ვერ იქნებოდა ახალი ადამი - კაცობრიობის ახალი მამა. ამიტომაცაა ნათქვამი: „და აღდგა ჩვენს გასამართლებლად“, ე.ი. მოგვანიჭოს გამართლება, რომელსაც ჩვენ ვერ მივიღებდით, ის რომ არ აღმდგარიყო მკვდრეთით.

მოციქულთან სიკვდილი და აღდგომა ერთიანდება ან ეწინააღმდეგება ერთმანეთს, როგორც ცოდვა და გამართლება. გამართლება არის ღვთის წინაშე დამნაშავე ადამიანის მართლად და უდანაშაულოდ გამოცხადება, მისი ცოდვების მიტევების შედეგად იესო ქრისტეს დამსახურებით, ვისთანაც ადამიანი დაკავშირებულია რწმენით.

3. გამართლების შედეგები (5-6 თავები)

მოციქულმა საკმარისად დაამტკიცა, რომ ღვთის წინაშე ადამიანის გამართლება აღესრულება მხოლოდ რწმენით საქმეების გარეშე. ახლა ის ასახავს გამართლების შედეგებს ადამიანში. ჯერ ის საუბრობს გამართლების ნაყოფებზე (5:1-11), შემდეგ პირველ ადამიანსა და ქრისტეს

შორის მშვენიერი პარალელით წარმოადგენს მაცხოვრის დამსახურებებს ადამიანებისთვის (12-21). მომდევნო თავებში გამოხატავს რწმენით გამართლებულთა ზნეობრივ ცხოვრებას, კერძოდ, საუბრობს ადამიანის განწმედაზე (6:1-23), რჯულისგან გათავისუფლებაზე (7:1-6), რჯულის მიზანზე, ხორცის ბრძოლაზე სულის წინააღმდეგ (7-25), ბოლოს გაფანტავს განსჯის შიშს (8:1-18), ადამიანს უნერგავს ღვთისშვილობის სასოებას და ჰპირდება სული წმიდისა და იესო ქრისტეს შუამდგომლობას (19-39).

ა) გამართლების ნაყოფები (5:1-11)

პირველი ნაყოფი, რომელიც იბადება ადამიანში გამართლებით არის ღმერთთან შერიგება.

ამის შედეგად თავისთავად ეძლევა ადამიანს შესაძლებლობა, მიემთხვიოს იმ მაღლს, რომელშიც ვდგავართ და ღვთის დიდების სასოებით ვიქადით, რომ ღმერთი გაგვამართლებს (1-2). ეს სასოება იმდენად ძლიერია, რომ შეჭირვებისას არ ვცბუნდებით, არამედ ვიქადით, რადგან შეჭირვება შეიქმს მოთმინებას (3-4). ჩვენი იმედი ეფუძნება ღვთის ადამიანებისადმი სიყვარულს, ეს კი გამოვლინდა იმით, რომ ქრისტემ ივნო ცოდვითათვის და შეგვარიგა ღმერთს (5-11).

მუხლი 1. „მშვიდობა გვაქვს ღმერთის მიმართ“ - აქ იგულისხმება არა საზოგადო მშვიდობა, არა ურთიერთთანხმობა ადამიანებს შორის, არამედ სინდისის სიმშვიდე, სულის მშვიდობა, რომელსაც არ ეშინია სასჯელის. რადგანაც რჯული შეიქმს რისხვას და შესაბამისად, აღძრავს შიშს, ამიტომ შინაგანი მშვიდობის შეძენამ უნდა დაამტკიცოს რწმენით გამართლების აუცილებლობა.

მუხლი 2. „ღვთის დიდების სასოებით ვიქადით“ - ქრისტე სხვა ადგილას (ებრ.4:16:) იწოდება „მაღლის ტახტად“, მშვიდობად (ეფ. 2:14). მოციქულის სიტყვების აზრი შემდეგია: იესო ქრისტემ მიგვიყვანა ღმერთამდე (1 პეტრ. 3:18) და თავისი მაღლით ისე გაგვამტკიცა, რომ ჩვენ არა მხოლოდ არ გვეშინია ტანჯვის, არამედ ვიქადით მისით და მტკიცედ გვწამს ღვთის დიდების სასოებისა.

მუხლი 5. „ღვთის სიყვარული ჩაისახა ჩვენს გულში სული წმიდის მიერ“ - ღვთის სიყვარული მოგვეცა სული წმიდის მიერ, ანუ ღვთის სიყვარული ჩვენდამი იმით მტკიცდება, რომ გარდამოგვივლინა სული წმიდა; სხვანაირად, ღვთის სული, რომელიც თავად სიყვარულია, გარდამოვიდა ჩვენზე.

მუხლი 6. „ჯერ კიდევ ჩვენი უძლურებისას, ქრისტე დროულად მოკვდა უღვთოთათვის“. ე.ი. ქრისტე მოკვდა ჩვენთვის, როცა ჯერ კიდევ ცოდვილები, უწმიდურები ვიყავით. ამით მტკიცდება ღვთის სიკეთის უსაზღვროება, რომელიც გვიხსნის ჩვენ უღირსებს.

მუხლი 7. „ძნელად თუ ვინმე მოკვდება მართლისათვის, ხოლო კეთილისთვის ვინმემ, შესაძლოა, კიდევაც გაბედოს სიკვდილი“ - ამ სიტყვების აზრი თითქმის ეწინააღმდეგება მომდევნო მუხლში გამოთქმულს, რომელშიც წერია, რომ ქრისტე მოკვდა

ცოდვილთათვის, მაგრამ მოციქული აქ გულისხმობს შემდეგს: ადამიანთაგან ძნელად თუ ვინმე მოკვდება მართლისათვის - კეთილმსახური კაცისთვის, ხოლო კეთილის მსურველისთვის შესაძლოა მოკვდეს. ქრისტე კი ცოდვილთათვის, თავისი მტრებისთვის მოკვდა და ამით გვაჩვენა თავისი სიყვარული.

მუხლი 10. „შერიგებულნი ვცხონდებით მისი სიცოცხლით“, ე.ი. მისი აღდგომით. მოციქულს სურს გვაჩვენოს ღვთის სიყვარულის ძალა ჩვენ ცოდვილებისადმი და მსმენელები თანდათანობით აჰყავს ამ სიყვარულის უმაღლეს შეგნებამდე. ღვთის სიყვარული ადამიანების მიმართ გამოჩნდა, როცა მან საკუთარი ძე გამოაგზავნა სამყაროში, რათა ის მომკვდარიყო ჩვენთვის, ღვთის უწინდელი მტრებისთვის და მან შეგვარიგა ღმერთთან. თუკი ღვთის ძის სიკვდილი საკმარისია იმისთვის, რომ ჩვენ, მტრები, შეგვარიგოს ღმერთს და დაგვიბრუნოს მისი ჩვენდამი სიყვარული, მაშინ ღმერთთან შერიგებულნი და მისი მეგობრები, ვიღებთ მისი სიყვარულის ნიშანს ქრისტეს აღდგომით.

მუხლი 11. „არა მარტო ამით, არამედ ღმერთითაც ვიქადით ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს მიერ, ვისი წყალობითაც გვეღირსა შერიგება“ - ე.ი. არა მხოლოდ შევრიგდით, არამედ ვცხონდით; და არა მარტო ვცხონდით, არამედ ვიქადით - განვდიდდით ისეთი შერიგებითა და ცხონებით, რომ ამაში გამოჩნდა ღვთის ჩვენდამი სიყვარული. წმიდა იოანე ოქროპირი ასე განმარტავს, რომ მან გვიხსნა, გვიხსნა ცოდვილები, რომ ეს აღასრულა მხოლოდშობილის საშუალებით და არა უბრალოდ მხოლოდშობილით, არამედ მისი სისხლით. ყოველივე ეს ჩვენთვის ამზადებს ათასობით ჯილდოს - გვირგვინს.

ბ) ადამისა და იესო ქრისტეს შედარება (5:12-21)

მოციქულს სურს გვაჩვენოს, როგორ ვსარგებლობთ იესო ქრისტეს დამსახურებით ჩვენ. ასე წარმოგვიდგენს მთელ კაცობრიობას, როგორც ერთ ორგანულ მთლიანობას, რომელშიც ერთი წევრის, ერთი ადამიანის ქმედება და თვისება უკავშირდება სხვა, გარკვეულ ნათესაურ კავშირში მყოფ წევრს. ამის გასაოცარი მაგალითია პირველი ადამიანის ცოდვა. ერთმა ადამიანმა სცოდა და, მიუხედავად ამისა, ეს ცოდვა და მასთან ერთად სიკვდილი გადავიდა ყველა კაცში. ყველაზე აღსანიშნავი ისაა, რომ ცოდვა ბატონობს ადამიანებზე მოსემდე, თუმცა რჯული ჯერ კიდევ არ არის მოცემული და ამიტომაც ცოდვაც ყველას არ უნდა შეერაცხოს (12-14). ეს გვიმტკიცებს, რომ ადამიანის მსჯავრი და სიკვდილი დამოკიდებულია არა მის პირად უსამართლობაზე, არამედ ის მემკვიდრეობითია. შესაბამისად, მემკვიდრეობითია სიმართლე და ცხოვრება, ისინი მოიპოვა იესო ქრისტემ თავისი დამსახურებით (15-19).

როგორც რჯული შემოვიდა შემდეგ, მხოლოდ იმისთვის რომ ემრავლა ცოდვას, ისევე მაღლი მომრავლდა სიუხვით, რათა გამრავლდეს სიმართლე (20-21).

მუხლი 12. „ერთი კაცის მიერ შემოვიდა ცოდვა ამ ქვეყნად“- ქვეყანაში მოციქული გულისხმობს არა მხოლოდ კაცობრიობის მოდგმას, არამედ მთელ მიწიერ სამყაროს, რადგანაც კაცის, სამყაროს მეუფის ცოდვა გაწვდა მთელ მიწიერ ქმნილებას (რომ. 8:20; დაბ. 3:17). სიტყვა „შემოვიდა“ აღნიშნავს იმას, რომ ცოდვა არ დევს ადამიანის ბუნებასა და მისი ცხოვრების ბუნებრივ პირობებში, არამედ შემოვიდა გარედან.

„ისე სიკვდილიც გადავიდა ყველა კაცში“ - სიკვდილი ადამიანში არის ცოდვის შედეგი, „რადგან ღმერთმა ადამიანი უხრწნელად შექმნა“ (სიბრძნ. 2:23). სიკვდილში იგულისხმება როგორც ფიზიკური მომენტი, ისე სულიერ - ზნეობრივი. ფიზიკური სიკვდილი თვისობრივია მცენარეებისა და ცხოველებისათვის: ადამიანს კი დაცემამდე ამის საპირისპიროდ აქვს ზებუნებრივი საშუალება - ცხოვრების ხის ნაყოფები. დაცემით მას წაერთვა ეს საშუალება და თვით საკუთარი ბუნება დააზიანა, ამიტომაცაა ნათქვამი, რომ სიკვდილი შემოვიდა კაცში და „ყველა კაცში, რადგანაც ყველამ სცოდა“.

პირველ კაცში ყველამ სცოდა, რადგანაც ყველა ერთშია²⁷⁰. ასეთი ცოდვის ჩადენის შესაძლებლობა ყველა ადამიანის მიერ ერთ კაცში ბუნებრივად აიხსნება ყველა ადამიანის ერთი წყვილი ხორცისა და სულისგან წარმოშობით. ორიგენეს გამოთქმით, ადამი თითქოს ჩანასახშივე, თესლშივე ატარებს მთელ კაცობრიობას: როგორც ისაა, ისეთივეა ყოველი მისი შთამომავალი, „შეეძინა თავისი მსგავსი და თავისი ხატი“ (დაბ. 5:3).

იურიდიული თვალსაზრისით, ერთი ადამიანისგან მთელ მის შთამომავლობაზე ცოდვის გადაცემის შესაძლებლობა იმით აიხსნება, რომ ადამი ყველა კაცის წარმომადგენელია, რომლის სახითაც ღმერთმა დადო თავისი აღთქმა მთელ კაცობრიობასთან. ცოდვის ზუსტად ასეთი გადაცემის დამტკიცება სურს მოციქულს (1 კორ. 15:22: „როგორც ადამში კვდებიან ყველანი, ისე ქრისტეში იცოცხლებს ყველა“); ამიტომაც არასწორად იგებენ პელაგიუსი და სხვები „ეფ' ა“-ს „მსგავსის“ მნიშვნელობით, როგორც ქვემოთ (მუხლ. 14): „επι τω ομοιωματι“ და პირველშობილ ცოდვას არა მემკვიდრეობით, არამედ პირად ცოდვად თვლიან. პირველშობილი ცოდვის შესახებ სწავლება მჭიდროდ უკავშირდება გამოსყიდვის დოგმატს, ის პირველივე საუკუნეებიდანვე აღიარებულია ეკლესიისგან და მკაფიოდაა გამოხატული საეკლესიო პრაქტიკაში - ბავშვების ნათლობაში, მაგრამ განსაკუთრებით განისაზღვრა და გამოიხატა კართაგენის ადგილობრივ კრებაზე 418 წელს, პელაგიუსის ერესის საწინააღმდეგოდ, რომელიც პირდაპირ უარყოფს ამ სწავლებას²⁷¹.

მუხლი 13. „ცოდვა რჯულამდეც იყო ქვეყნად“ - აქ იგულისხმება ისეთი ცოდვა, რომელიც თანდაყოლილია, მემკვიდრეობითაა მიდრეკილი ბუნება ცოდვისკენ.

„მაგრამ თუ რჯული არ არის, ცოდვა არ შეირაცხება“ - მოციქული „ცოდვის არ შერაცხვას“ გულისხმობს არა ისტორიულ რეალობას, არამედ ლოგიკურს, რადგანაც ისტორიულად რჯული ყოველთვის არსებობს სამყაროში, გარეგნულად თუ არა, შინაგანად მაინც, ანუ ყოველთვის არსებობდა მოვალეობაც. მაგრამ დამოუკიდებლად ამა თუ იმ რჯულისგან ნიშნავს იმას, რომ როდესაც არ არის პოზიტიური, დადებითი რჯული, რომელიც განსაზღვრავს ვინმეს ქმედებას ან მოითხოვს რომელიღაც ვალდებულებების შესრულებას, როდესაც ამ მოვალეობების შესრულება ან არშესრულება სულერთია.

²⁷⁰Августин, lib. 1, baptiz. Parvul., cap. 10

²⁷¹См. Митрополит Макарий, Догматическое Богословие. т. 2, парагр. 32, 1851 г.

ისტორიულად „ცოდვის არ შერაცხვა“ უნდა გავიგოთ მხოლოდ შედარებით, ე.ი. რადგანაც არ არის მკაფიოდ გაცნობიერებული რჯული, ცოდვაც მკაცრად არ შეირაცხება. მოციქულს სურს დაამტკიცოს ცოდვის არსებობა რჯულამდეც და ამას ამტკიცებს იმით, რომ ადამიანები რჯულამდეც იხოცებოდნენ და რამდენადაც სიკვდილი არის ცოდვის შედეგი, მაშინ ცოდვა რჯულამდეც ყოფილა. თუმცა იურიდიული მხრით, ცოდვა არ არის იქ, სადაც არაფერი არ იკრძალება და არ მოითხოვება.

ასე, ცოდვა და რჯულამდე არსებულ ადამიანთა სიკვდილი ამტკიცებს მოციქულის იმ აზრს, რომ ცოდვა და პასუხისმგებლობა გავრცელდა პირველი ადამიდან ყველა კაცში და გამონაკლისი არც ისინია, ვისაც ადამის მსგავსად არ შეუცოდავთ.

მუხლი 14. „მომავლის ხატი“ - ანუ ქრისტე, რომელიც იწოდება მომავლის ხატად ადამის მიმართ.

მუხლი 16. „არც ნიჭია როგორც მსჯავრი ერთი შემცოდის გამო“ - შემდგომი სიტყვების სისხარტე და სიმოკლე ფარავს მოციქულის აზრის ძალასა და სიღრმეს. მოციქული ცოდვის მსჯავრს უპირისპირებს მადლის მოქმედებას და ამბობს, რომ ისინი ერთი პიროვნებისგან ყველა კაცში გადასვლის გამო შეიძლება შევადაროთ ერთმანეთს, მაგრამ ცალ-ცალკე განხილვისას, ისინი არ ჰგვანან ერთმანეთს. ერთი ადამიანის (ქრისტეს) მიერ მონიჭებული მადლი ისე არ ვრცელდება, როგორც მსჯავრი, რომელიც შემოვიდა სამყაროში ერთი შემცოდესგან; რადგანაც ადამის ერთი შეცოდებით სიკვდილი სუფევს ყველაში, ხოლო მადლის ნიჭი კი ამართლებს ადამიანებს მრავალ ცოდვათაგან არა მხოლოდ მემკვიდრეობით, არამედ პირად ცოდვების მიხედვით.

მუხლი 19. „რჯული კი შემდეგ შემოვიდა, რათა ემრავლა ცოდვას“. ზემოთ უკვე გამოვლინდა, რომ ცოდვა რჯულამდე იყო; რჯულის შემოსვლით კი გაიზარდა ცოდვის შეგნება და მისთვის პასუხისმგებლობა. მოციქული ამას წარმოგვიდგენს, როგორც ცოდვის გამრავლებას. ცოდვის გამრავლებასთან ერთად გამრავლდა მადლიც, ე.ი. გაძლიერდა მადლის აუცილებლობის შეგნება და მისი მიღებისთვის სწრაფვა.

მუხლი 17, 18, 20. ეს მუხლები დასკვნაა მოციქულის მიერ გამოთქმული შედარებისა: ადამსა და ქრისტეს შორის, რომელიც ასე შეიძლება გამოვხატოთ: ადამი დამნაშავეა, ქრისტე - მართალი. იქ მსჯავრია, აქ - გამართლება. ძველად სიკვდილია, ახლა - სიცოხლე. იქ ადამის ურჩობაა, აქ - ქრისტეს მორჩილება. ადამით ყველა დამნაშავეა, ქრისტეთი კი - მართალი.

გ) ადამიანის განწმედა (6:1-23; 7:1-6)

მიუხედავად ცოდვისა და ცოდვილის სიმრავლისა, იესო ქრისტეს დამსახურება საკმარისია, რომ გამოისყიდოს ყველა მათგანი. შეიძლება ვთქვათ, რომ რაც უფრო მძიმეა ადამიანთა ცოდვა, მით უფრო ძლიერად ვლინდება ღვთის მადლი, რომელიც გადაარჩენს ადამიანებს. ამიტომაც ცრუმოდღვრები ასკვნიან, თითქოს მოციქული იწონებს ცოდვას, რათა ღმერთს უფრო მეტი საბაზი მიეცეს თავისი მადლის გამრავლებისა. მოციქული უარყოფს ასეთ წარმოდგენას იმით, რომ გამართლება არის ცოდვის გამოსყიდვა, ცოდვის სიკვდილი, ხოლო „ვინც ერთხელ მოკვდა

ცოდვისთვის, როგორღა ვიცხოვროთ მასში?“ (6:1-2). ვინც ვინათლებით ქრისტეში, მის სიკვდილში მოვინათლებით, ხოლო ქრისტე მოკვდა ცოდვის მოკვდინებისათვის, ამიტომაც როცა ვინათლებით მისი სახელით, უნდა მოვკვდეთ ცოდვისთვის (3-5).

ქრისტეს სახით ჯვარზე გაიკრა და მოკვდა ძველი კაცის საკუთრება - ცოდვა, ასე რომ, ცოდვის უღელი მოეხნა ყველა იმას, ვინც ნათლისღებაში ჯვარს აცვამს და დაფლავს საკუთარ ცოდვილ სხეულს. ნათლისღების საშუალებით თავისუფალნი ვართ ცოდვის ტყვეობისგან და მორწმუნეებს იმედი გვაქვს ქრისტესთან ერთად აღდგომისა და ცხოვრებისა, უკვე არა ცოდვისთვის, არამედ ღვთისთვის, როგორც ქრისტე აღდგა და ცოცხლობს ღვთისთვის (6-10). ქრისტიანისათვის უმთავრესი მოვალეობაა - მკვდრად შეირაცხოს თავი ცოდვისთვის და ცოცხლად - ღმრთისთვის ქრისტე იესოს მიერ (11), ე.ი. არ დავემონოთ ხორციელ ვნებებს: „ნუ მისცემთ თქვენს ასოებს ცოდვას უსამართლობის საჭურვლად, არამედ, როგორც მკვდრეთით აღმდგარმა, უძღვენით თავი ღმერთს, ხოლო თქვენი ასოები საჭურვლად - ღმერთის სიმაართლეს“ (12-14).

რჯულისგან თავისუფლება არ გავძლევს ცოდვის ჩადენის უფლებას, რადგანაც ვისაც ემსახურება ადამიანი, იმას ემონება და ცოდვის ტყვეობისგან თავდახსნილნი უკვე სიმაართლეს ვემონებით (15-18).

რადგანაც დავემონეთ სიმაართლეს, უნდა ვისურვოთ, რომ ისეთივე მაღლისხმევით ვემსახუროთ მას, როგორც ვმსახურებდით ცოდვას. როგორც ცოდვის მონობის ნაყოფი სირცხვილი და სიკვდილია, მსგავსადვე უნდა იყოს ღვთის მონობაში - სიწმიდე და საუკუნო სიცოცხლე (19-23). მოციქული რჯულისა და ცოდვის ტყვეობაში ყოფნას ადარებს გათხოვილ ქალს, რადგანაც გათხოვილი ქალი ქმრის სიცოცხლეში რჯულითაა შეკრული მასთან, ხოლო თუ ქმარი მოუკვდა, განთავისუფლებულია ცოლ-ქმრობის რჯულისაგან. ამიტომაც, თუ ქმრის სიცოცხლეში სხვას გაჰყვა, მეძავად იწოდება, ხოლო თუ ქმარი მოუკვდა, განთავისუფლებულია რჯულის მიერ, და სხვას რომ გაჰყვეს, აღარ იწოდება მეძავად: მსგავსადვე ქრისტიანი მკვდარია რჯულისთვის, ის აღარ ემონება მას, არამედ სხვას - ქრისტეს და გამოაქვს ახალი ნაყოფი - სიწმიდე (7:1-6).

მუხლი 2. „დავრჩეთ ცოდვაში, რათა იმრავლოს მადლმა? არამც და არამც“ - ცოდვისთვის სიკვდილი ნიშნავს მასთან ყოველგვარი კავშირის გაწყვეტას, ანუ როგორც ოქროპირი ამბობს: არაფერში არ უნდა მოვუსმინოთ მას, ადგილიდან არ უნდა დავიძრაოთ, როგორც მკვდარი. ასეთი სიკვდილი ხდება: 1. სინანულის საშუალებით, რომელიც მოაქვს ქრისტიანობაზე მოქცეულ ადამიანს; 2. მადლის ძალის რწმენით, რომელიც ანიჭებს

ადამიანს სიცოცხლესა და სიწმიდეს; 3. ქრისტეს სიკვდილით, რომელმაც ჯვარზე ჩვენი ცოდვები მოკვდინა.

მუხლი 3. „ვინც მოვინათლეთ იესო ქრისტეს მიერ, მის სიკვდილში მოვინათლენით“ - ნათლისღება ვიღაცის ან რაღაცის მიმართ რწმენის გარეგნული აღიარების ნიშანია. მას წინ უსწრებს ცოდვათა აღიარება და რომელიღაც რელიგიიდან იუდეურ სარწმუნოებაში და შემდეგ ქრისტიანობაში გადასვლის წინაპირობა. ეს კი არის შინაგანი განწმენდისა და უწინდელი აზრებისა და ქმედებებისგან განდგომის სიმბოლო.

ქრისტეს სახელთან და მის სიკვდილთან შეერთება აღნიშნავს მორწმუნეთა საზეიმო აღიარებას, რომ იესო ქრისტემ აღასრულა ჩვენი ხსნა ჯვარზე სიკვდილით და გამოხატავს ცოდვათაგან განბანვის მზადყოფნას, ქრისტეს სიკვდილით მოპოვებული მიტევების მიღებას, დაბოლოს, ასახავს შინაგანი განწმენდისა და საკუთარი ცოდვილი ცხოვრების სრულყოფილად გარდასახვის სურვილს, ქრისტეს მადლიან მეუფებაში შესვლას, სადაც შესაძლებელია უფლის გამომსყიდველი სიკვდილით ხსნის მოპოვება. სხვანაირად, იესო ქრისტეს სიკვდილში მონათვლა ნიშნავს:

1. ქრისტეს მაცხოვრებელ სიკვდილში მონაწილეობას, რომელმაც გაანადგურა ცოდვა და მოგვანიჭა სიცოცხლე და გამართლება;

2. ღვთისადმი აღთქმას, რომ ვირწმუნებთ მის კეთილისყოფასა და ცოდვის მოკვდინებას;

3. დაბოლოს, ვემსგავსოთ მას ვნებასა და სიკვდილში, რადგანაც თავად საკუთარ ცნებას უწოდებს ნათლისღებას (მთ. 20:22).

მუხლი 4. ნათლისღება სიმბოლურად მსგავსია იესო ქრისტეს სიკვდილისა და აღდგომისა. პირველ ეკლესიაში და ახლაც მართლმადიდებლობაში, ნათლისღება სრულდება წყალში სამჯერ შთაფლვით. საიდუმლოს შესრულების ასეთ გზას მიანიშნებს მოციქული, როდესაც შთაფლვაში ხედავს დასაფლავების სახეს: „მასთან ერთადვე დავიმარხეთ სიკვდილში ნათლისღებით“, ხოლო წყლიდან ამოსვლაში - აღდგომას: „როგორც ქრისტე აღდგა მკვდრეთით მამის დიდებით, ჩვენც ასევე ვიარებოდეთ ახალ სიცოცხლეში“. „მამის დიდებით“, ანუ მამის დიდებისათვის, ან სადიდებელად მამისა (ფილიპ. 2:110). წმიდა კირილე ალექსანდრიელი და თეოდორიტე „მამის დიდების“ ქვეშ გულისხმობენ ღვთაებრიობას, ე.ი. იესო ქრისტე აღსდგა ღმერთისა და მამის ძალით (შდრ. 1 პეტრ. 3:18).

მუხლი 5. „თანაშეზრდილი“ – მაგალითი აიღება ახალგაზრდა ხეებისგან, რომლებიც ერთად ირგვება და ერთმანეთს თანაშეზრდება. მოციქული გამოხატავს ჩვენს მჭიდრო შეერთებას ქრისტესთან. ის თითქმის გვეუბნება: თუკი ჩვენი ნათლისღებით, ახალგაზრდა ხეების მსგავსად, თანაშევეზარდეთ ქრისტეს, ისე, რომ მისი სიკვდილი ჩვენი სიკვდილია, მაშინ მისი აღდგომა უსათუოდ ჩვენი აღდგომაცაა; თუკი ვემსგავსეთ სიკვდილში, მაშინ ვემსგავსებით აღდგომაშიც. ამაში მოციქული გულისხმობს როგორც ჩვენს მომავალ აღდგომას, ისე ახლანდელ განახლებულ სიცოცხლეს, რომელიც მდგომარეობს ცოდვების მოკვდინებაში (მღვდელმთავარი ირინეოს ფსკოველი).

მუხლი 6. „ჩვენი ძველი კაცი ჯვარს ეცვა მასთან ერთად, რათა გადაგებულიყო ცოდვის სჯული და აღარასოდეს დავმონებოდით ცოდვას“. „ძველ კაცად“ იწოდება ადამიანის ბუნებრივი მდგომარეობა, რომელიც ადამისგან მომდინარეობს, ის მიდრეკილია ცოდვისკენ და პასუხისმგებელია ცოდვისთვის, ე.ი. ადამიანი ჯერ კიდევ არ

არის განახლებული ნათლისღებით, არ აქვს მადლი, „მაცდურ გულისთქმათაგან გახრწნილს“ (ეფ. 4:22) დაემონება „რისხვას, გულისწყრომას, ბოროტებას, გმობას და უგვან სიტყვას“ (კოლ. 3:8-9).

ეს ძველი კაცი ჯვარს ეცვა ქრისტესთან ერთად, ე.ი. განადგურდა ცოდვის მემკვიდრეობითი პასუხისმგებლობა, თვით ცოდვა გაქარწყლდა და თუმცა ცოდვის კვალი - ხრწნა, ცოდვისკენ მიდრეკილება, რომელსაც ის წარმოშობს ადამიანის ბუნებაში, დარჩა. „ახალი“ კაცი იღებს მადლიან ძალებსა და საშუალებებს ისე, რომ სრულად აქარწყლებს ამ ცოდვით მიდრეკილებებს, ანუ როგორც მოციქული გამოხატავს, ანადგურებს „ცოდვის ხორცს“. აქ იგულისხმება არა ცოდვითა ერთობლიობა და ცოდვის არსი, არამედ ადამიანის სხეული, ხორცი, რომელიც ცოდვის ბუდე, წყარო და მიზეზია. იგი გადაეცემა ადამიანს ხორციელი შობით და უპირველესად ცხოვრობს ხორცში, მისი საშუალებით ცოცხლობს; ის აკანონებს ხორციელ არაწმიდა მისწრაფებებს სულის მისწრაფებების საწინააღმდეგოდ, ამიტომაც ამბობს მოციქული, რომ ცოდვა ცხოვრობს ხორცში (7:18,23).

მუხლი 7. „რადგანაც მკვდარი ცოდვისაგან თავდახსნილია“ - სხვაგვარად, როგორც მონა სიკვდილამდეა მონა მხოლოდ და სიკვდილის შემდეგ თავისუფლდება თავისი ბატონისგან, როგორც მკვდარი აღარ სცოდავს, ისე მონათლულიც მკვდარია ცოდვისთვის, თავისუფალია ცოდვის ტყვეობისგან - აღარ სცოდავს და არ უნდა სცოდოს.

მუხლი 9. „ხოლო თუ ქრისტესთან ერთად მოვკვდით, გვწამს, რომ სიცოცხლითაც ერთად ვიცოცხლებთ“ - ღვთისა და ადამიანის მართლმსაჯულებით ერთხელ უკვე დასჯილი მეორეჯერ არ ექვემდებარება სასჯელს თავისი ცოდვის გამო, ქრისტე მოკვდა ადამიანის ცოდვის საკუთარ თავზე აღების გამო, ამიტომაც მკვდრეთით აღმდგარზე უკვე სიკვდილი ვეღარ უფლობს, როგორც უცოდველსა და ცოდვისთვის უკვე დასჯილზე. ამით მოციქული ქრისტიანებს ზნეობრივად გვასწავლის, რომ ნათლისღებაში ქრისტესთან მკვდრები ცოდვისთვის, აღვდგებით და გავცოცხლდებით, არ მოვკვდებით ისეც ცოდვით.

მუხლი 10. „რადგანაც, თუ მოკვდა, ცოდვისთვის მოკვდა ერთხელ, ხოლო რაკილა ცოცხლობს, ღმერთისთვის ცოცხლობს“. თუკი ქრისტე ერთხელ მოკვდა, - მსჯელობს მოციქული პავლე, - ეს არ ნიშნავს რომ ის მოკვდავია; პირიქით, თავისთავად ის უკვდავია. მისი სიკვდილი სიკვდილია სიკვდილისთვის, ე.ი. ჩვენი ცოდვისთვის (ოქროპირი).

მუხლი 13. „მკვდრეთით აღმდგარმა“ - მოციქული უწინდელივით ქრისტეს გვადარებს. ის მოგვიწოდებს ქრისტიანებს ისე ვიცხოვროთ, როგორც შეეფერება მკვდრეთით აღდგომილებს, ე.ი. ვიცხოვროთ უკვე მხოლოდ კეთილმსახურებით.

მუხლი 11-14 მუხლები შეადგენენ ზნეობრივ სწავლებას: „ნუ სუფევს ცოდვა თქვენს მოკვდავ სხეულში“. ის არ ამბობს: არ აყოს ცოდვა, არამედ ნუ უფლებს ის ჩვენს ნებაზე (1იოან. 1:7-8); „ნუ დაემორჩილებით მის ვნებებს. ნუ მისცემთ თქვენს ასოებს ცოდვას უსამართლობის საჭურვლად“. ცოდვა ყველაზე ძლიერად მოქმედებს ხორცის სურვილებსა და ვნებებში, მაგრამ ჩვენ არ უნდა მოვუსმინოთ ცოდვას, რათა ავლავდეთ ვნებები; „ვეღარ გეუფლებათ ცოდვა, ვინაიდან რჯულის ქვეშ კი არა ხართ“. რჯული აძლიერებს ცოდვის შეგნებას და მის პასუხისმგებლობას, მხოლოდ გვაავალდებულებს და არ გვაძლევს მის აღსრულების ძალას (5:20); „არამედ მადლის ქვეშ“. მადლი

გვათავისუფლებს ცოდვის ძალაუფლებისგან და არა მხოლოდ წესებს გვაძლევს, არამედ მისი აღსრულების ძალასაც.

მუხლი 15-17. „მერედა რა? ვცოდოთ, რადგან რჯულის ქვეშ კი არა ვართ, არამედ მადლის ქვეშ? არამც და არამც“. მოციქული უპირველესად გვაფრთხილებს მისი სიტყვებიდან არასწორი დასკვნა არ გამოვიტანოთ: თუკი რჯულისგან თავისუფალნი ვართ, მაშინ შეგვიძლია ვცოდოთ, დავარდვიოთ რჯული? მოციქული უარყოფს ამ აზრს: ადამიანმა უნდა აირჩიოს ორი მონობისგან ერთი - ცოდვის ან სიმართლის მონობა, ეშმაკის ან ღმერთის მსახურება. სიმართლისგან გათავისუფლება იგივეა რაც უსამართლობა. მოციქული გვაჩვენებს, რომ ადამიანები იმყოფებიან ცოდვის ისეთ მონობაში, რომ საერთოდ არაფერს აკეთებენ კეთილს.

მუხლი 18. „ხოლო ცოდვისგან თავდახსნილნი სიმართლეს დაემონეთ“ - სიმართლის მონები გახდით. მოციქული ადამიანის გამართლებულ მდგომარეობას უწოდებს სიმართლის მონობას. ის თითქმის ამბობს: თქვენ ნამდვილად გათავისუფლდით ცოდვისგან; მაგრამ ეს არ გაძლევთ იმის უფლებას, რომ იცხოვროთ და იმოქმედოთ საკუთარი ნებით. თქვენ თვითონვე არ გათავისუფლებულხართ მონობისგან, არამედ გამოიხსენით ქრისტე-მართალის სისხლით; ამიტომაც ერთი მონობიდან გადადით მეორეში, ქრისტეს მონობაში, რომელსაც მუდამ უნდა ემსახუროთ, როგორც გვიბრძანებს.

მუხლი 23. „ვინაიდან ცოდვის საზღაური არის სიკვდილი, ხოლო ღვთის მადლი - საუკუნო სიცოცხლე, ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს მიერ“ - სიკვდილი იწოდება საზღაურად, ცოდვის სამაგიეროდ, ე.ი. რადაცის გამო დამსახურებად, როდესაც საუკუნო სიცოცხლე, სიწმიდის ნაყოფი არის ადამიანების დამსახურებული არა ჯილდო, არამედ ღვთის საჩუქარი - ძღვენი.

თავი 7:1-4. „ვიდრე კაცი ცოცხალია, რჯული მბრძანებლობს მასზე“ - ამ სიტყვების აზრი შემდეგია: რჯული ცოცხლებისთვისაა, მკვდრებზე ის არ ვრცელდება, განმარტავს ოქროპირი და ადარებს რჯულს ქმარს, ხოლო მორწმუნეს - ცოლს.

„თქვენც, ძმანო ჩემო, ასევე მოკვდით რჯულისათვის ქრისტეს სხეულის მეოხებით, რათა ეკუთვნოდეთ სხვას, მკვდრებით აღმდგარს, და, ამრიგად, ნაყოფი მოგვქონდეს ღვთისათვის“ - აქ მოციქული არ ამბობს, რომ რჯული მოკვდა და ქრისტიანებს შეუძლიათ სხვას ეკუთვნოდნენ, არამედ საუბრობს რჯულისთვის სიკვდილზე, რათა არ გაანაწყენოს იუდეველები. მაგრამ პიროვნებების გადანაცვლებით საქმე არ იცვლება. სხვათა შორის, ეს უფრო ახლოს მიანიშნებს მორწმუნეთა ახალ კავშირზე, კერძოდ, რჯული კი არ მოკვდა, არამედ მოქმედება შეწყვიტა; მაგრამ ქრისტიანები დაიხოცნენ მისთვის ნათლისღებით; ისინი აღარ არიან ისეთები, როგორებიც ადრე იყვნენ, არამედ იშვინენ, შეიცვალნენ.

მუხლი 5-6. „ხორციელად ყოფნას“ - უწოდებს მოციქული რჯულის ქვეშ მყოფ ადამიანთა მდგომარეობას, რომლის საპირისპიროა „სულის სიახლე“, ე.ი. ნათლისღება. შემდეგ რჯულს ის უწოდებს „დაძველებულ წიგნს“, რადგანაც ის გაცვდა და შეიცვალა ახლით, როგორც იერემია წინასწარმეტყველებს (31: 31-32); „ასოდ“ სახელდება ნიშნავს იმას, რომ რჯული ყურადღებას ამახვილებს გარეგნულ, და არა სულის შინაგან მდგომარეობაზე. რჯული მოითხოვს წინადაცვეთას, წეს-ჩვეულებებს, მსხვერპლებს; სული ეძებს შინაგანად ყველაფერი ამის აღსრულებას, შინაგან მოტივაციას. რჯულის მკაცრად აღსრულების სიძნელე დაიგმო. ამას გრძნობს მრავალი ძველი აღთქმის

მართალი, რომლებიც ეძიებენ გამართლებას არა რჯულის საქმეებში, არამედ გულის შინაგან სიწმიდეში (ფს. 50:18-19: „რამეთუ უკუეთუმცა გენება, მსხუერპლი შე-მცა-მეწირა; არამედ საკუერთხი არა გონდეს. მსხუერპლი ღმრთისაჲ არს სული შემუსრვილი, გული შემუსრვილი და დამდაბლებული ღმერთმან არა შეურაცხ-ყოს“; ოსია 6:6: „რამეთუ წყალობა მნებაეს და არა მსხუერპლი და შემეცნება ღმრთისაჲ, ვიდრე ყოვლად დასაწუელნი“; მთ. 23:23: „ვამ თქუენდა, მწიგნობარნო და ფარისევლნო ორგულნო, რამეთუ ათეულსა მიიღებთ პიტნაკისასა და ცერეცოძისასა და ძირაკისასა და დაგიტევებთ უმძიმესი შჯულისაჲ: სამართალი და წყალობაჲ და სარწმუნოებაჲ. ესე ჯერ-იყო საქმედ და იგი არა დატევებად“). ამიტომაც ამბობს მოციქული სხვა ადგილას: „რომელმან-იგი შემძლებელ მყვნა ჩუენ მსახურებად ახლისა შჯულისა, არა წიგნისა, არამედ სულისა, რამეთუ წიგნი მოაკუდიანებს, ხოლო სული აცხოვნებს“ (2 კორ. 3:6).

დ) რჯულის დამოკიდებულება დაცემული ადამიანისადმი (7:7:25)

ადამიანის გამართლებისა და განწმენდის შესახებ სწავლებაში მოციქული არაერთხელ ეხება მოსეს რჯულს და შენიშნავს, რომ რჯული ამრავლებს ცოდვას, ღვთის რისხვას ავლენს და ცოდვილ ვნებებს აღძრავს. აქედან ბუნებრივად ჩნდება მოსაზრება, რომ თავად რჯულია ცოდვილი და ცოდვის მიზეზი. მოციქული მტკიცედ უარყოფს ასეთ მოსაზრებას და გვაჩვენებს, რომ რჯულის საშუალებით ძლიერდება მხოლოდ ცოდვის შეცნობა. მას მაგალითად მოყავს სურვილი, რომელიც არ იკრძალება არცერთი კანონით და ამიტომაც არ ითვლება ცოდვად, მაგრამ რჯულმა თქვა: ნუ გსურს და ამით აღძრა ადამიანში თავისუფლებისკენ სწრაფვა, რომელიც თითქოსდა რჯულისგან შეიზღუდა. ასე რომ, შეუგნებლად ჩადენილი ცოდვა შეგნებული გახდა და ადამიანი მოკლა (7-10). მაგრამ ადამიანის სიკვდილის ეს დანაშაული რჯულს კი არ ეკუთვნის, რადგან ის თავისთავად წმიდაა, არამედ ცოდვას, იმისათვის, რომ ცოდვად ჩანდეს, სიკეთის მეშვეობით მომაგო სიკვდილი, რათა უცოდვილესად წარმოჩენილიყო მცნების წყალობით (11-13).

რჯულის მიზნის ასეთი დამახინჯება აიხსნება თვით ადამიანის ბუნებით. ხორციელად ადამისგან თავისი ბუნებრივი წარმომავლობით, ადამიანი ცოდვასაა მიდრეკილი ისე, რომ სულიერი რჯულის აღსრულებით ვერ აიძულებს საკუთარ თავს სიკეთის ქმნისთვის, თუმცა სურს მისი გაკეთება. აქედან მკაფიოდ ჩანს, რომ ადამიანი აღიარებს რჯულის სიკეთეს და გრძნობს საკუთარ თავში ცოდვის არსებობას, რომელიც ეწინააღმდეგება სიკეთის სურვილს და რჯულის სიკეთეს (14-20). ამ მიზეზით, ადამიანში ყოველთვის არის ბრძოლა სიკეთესა და ბოროტებას

შორის, ხორცის რჯულსა და გონების რჯულს შორის. რადგან ადამიანს ამ ბრძოლის დაძლევა საკუთარი ძალებით არ შეუძლია, მოციქული წუხილით კითხულობს: „ვინ დამიხსნის სიკვდილის ამ სხეულისაგან?“, ე.ი. ცოდვის ტყვეობისაგან და მადლობს უფალს: „ამრიგად, მე, ერთი და იგივე კაცი, გონებით ღვთის რჯულს ვემონები, ხორციით კი - ცოდვის რჯულს“ (21-25).

მუხლი 7-8. „მე მხოლოდ რჯულით შევიცან ცოდვა“ - მოციქული აქ საუბრობს პირველ პირში, სურს საკუთარი გამოცდილებით დაამტკიცოს ზემოთქმულის ჭეშმარიტება. ცოდვით წამხდარი ადამიანის ბუნება ისეთი გახდა, რომ აკრძალვა უფრო ძლიერად აღიზიანებს გრძნობას და ადამიანში იწვევს აკრძალული ნაყოფის შეჭმის სურვილს.

„აკრძალულისადმი მისწრაფება“ ცნობილია წარმართებშიც. მოციქული აქ ამბობს: „სურვილსაც ვერ შევიცნობდი, რჯულს რომ არ ეთქვა: ნუ გსურს“. მოციქულის მიზანია მიანიშნოს ადამიანში ცოდვის საწყისი, რომელიც სიკეთესაც კი აქცევს ცოდვის საბაბად. „რჯულის გარეშე ცოდვა მკვდარია“ - ეს არ ნიშნავს, რომ ის არ იყო, არამედ იმას, რომ ის ისე არ მოქმედებს, მკაფიოდ არ გამოიხატება და ძილის მდგომარეობაშია. მსგავსადვე - „სურვილსაც ვერ შევიცნობდი, რჯულს რომ არ ეთქვა“ - არ გვაჩვენებს სრულ შეუცნობლობას, არამედ იმას, რომ რჯულში უფრო უკეთესად შევიცანი (თეოდორიტე, ოქროპირი).

მუხლი 9. „მე ოდესღაც რჯულის გარეშე ვცხოვრობდი“ - აქაც მოციქული საუბრობს საკუთარი პირით რჯულის მიღებამდე ებრაელთა მდგომარეობაზე (ოქროპირი). თუმცა, მოციქულს შეეძლო ასევე დაეკავშირებინა თავისი ბავშვური ასაკი²⁷² და შეედარებინა მოსემდე ებრაელთა მდგომარეობისთვის.

„და როცა მოიწია მცნება, ცოდვა გაცოცხლდა. მე კი მოვკვდი“ - ესეც შეიძლება დავაკავშიროთ ყმაწვილურ ასაკთან, როდესაც ჯერ განუვითარებელია შეგნება და ცოდვისკენ მიდრეკილებას ჯერ კიდევ სძინავს. მაგრამ მოიწია მცნების, საკუთარი ზნეობრივი ღირსების შეცნობის დრო, მაშინ იღვიძებს ცოდვა და ადამიანი კვდება, შეიცნობს საკუთარ დამნაშავეობას.

მუხლი 13. „რათა უცოდვილესად წარმოჩენილიყო მცნების წყალობით“ - ცოდვა უდიდეს ბოროტებად და გაცილებით მძიმედ უნდა წარმოჩნდეს, ვიდრე იყო რჯულამდე და ვიდრე მას თვლიდნენ ადრე.

მუხლი 14. „რჯული სულიერია, მე კი ხორციელი ვარ და ცოდვას მიყიდული“ - რჯული იწოდება სულიერად - ღმერთი-სულისგან წარმოშობის გამო, რადგანაც შეიცავს სულიერ მცნებებს; მიზნის გამო, რადგანაც ემსახურება სულის აღზრდას; ქმედების გამო, რადგანაც აღუთქვამს მის აღმასრულებლებს სულიერ სიკეთეს; მნიშვნელობის ან ხასიათის გამო, რადგანაც ის სრულყოფილია და წმიდა. საკუთარ თავს კი მოციქული უწოდებს ხორციელს რჯულის სულიერების საპირისპიროდ, რადგან არასრულყოფილი კაცია, ცოდვას მიყიდული, ე.ი. არ ძალუძს აღორძინება, განახლება (ოქროპირი, თეოდორიტე). ნეტარი ავგუსტინე და დასავლელი განმმარტებლები ამბობენ, რომ ამ „ხორციელს“ შეუძლია განახლება და მასში გრძელდება მადლსა და ცოდვას შორის ბრძოლა. ისინი ვერ უარყოფენ, რომ განახლებულები ისევ გახდნენ ხორციელნი და

²⁷²Curs. Compl. S. Scr. t. XXIV, p. 161

დაემონონ ცოდვას, რადგან მოციქული განახლებულებს უწოდებს ხორცისა და ცოდვის ტყვეობისგან თავისუფალთ (ზემოთ 5-6). ხორციელი აიხსნება ცოდვას მიყიდულად, ხოლო ეს არ შეიძლება გაგრძელდეს განახლებისას.

მუხლი 15-24. მოციქული ასახავს ახალშობილი ადამიანის მდგომარეობას, რომელშიც მიმდინარეობს შინაგანი ბრძოლა გონებასა და ნებას შორის, სულსა და ხორცს შორის. ადამიანის დაცემით ნება აღარ ემორჩილება გონებას, რომელიც ჯერ კიდევ ინარჩუნებს სიკეთისკენ სწრაფვას, მაგრამ არ აქვს ძალა მის აღსასრულებლად. ადამიანის მოქმედების შინაგანი გადამწყვეტი - სინდისის ხმა ასევე უძლურია იმისთვის, რომ მართოს ადამიანის საქმიანობა, თვითონაც დაზნეული და გაუბედავია, ასე რომ, ძნელია მისდო მას. ხორცი სულის იარაღის ნაცვლად გახდა მისი მეუფე და სულიერი შესაძლებლობები მიიზიდა სხვადასხვა საშუალების დასაკმაყოფილებლად; ხოლო სულიერ მოთხოვნებს ვეღარ აკმაყოფილებს და მტრადაც კი მოეკიდა მას.

ე) ქრისტეში თავისუფლება სული წმიდის საშუალებით (8:1-39)

ახალშობილი ადამიანის სამწუხარო მდგომარეობა აიძულებს მოციქულს უფრო ცხოველად იგრძნოს ღვთის კეთილმოქმედების სიდიადე, რომელიც გამოვლინდა ადამიანებზე იესო ქრისტეს საშუალებით და ამისთვის მადლობს ღმერთს. მოციქული ასახავს ქრისტიანულ თავისუფლებას, რომელიც ეძლევათ ადამიანებს ქრისტეში. ისინი თავისუფალნი არიან ყოველგვარი მსჯავრისგან, რადგანაც თავისუფალნი არიან მოსეს რჯულისგან, რომელიც ცოდვის მიზეზია და სიკვდილს იწვევს. ქრისტემ თავისი ხორცის ვნებით მოაკვდინა ცოდვა და ადამიანებს გამართლების შესაძლებლობა მისცა, რომლისკენაც ისწრაფვის რჯული: ვინაიდან ხორცის ზრახვა სიკვდილია, სულის ზრახვა კი - სიცოცხლე და მშვიდობა. (1-8).

ქრისტიანებმა უნდა იცხოვრონ სულიერად, რადგანაც მიიღეს ქრისტეს სული; სხვანაირად ისინი ვერ იწოდებიან ქრისტიანებად. ქრისტიანები ცოდვისთვის მკვდარნი არიან, ხოლო ცოცხალნი სიმართლისათვის; თუ მისი სული, ვინც მკვდრეთით აღადგინა იესო, დამკვიდრებულია თქვენში, ქრისტეს მკვდრეთით აღმდგენი თქვენს მოკვდავ სხეულებსაც გააცოცხლებს თავისი სულით, რომელიც მკვიდრობს თქვენში (9-13). ვინაიდან ღვთის ძეა ყველა, ვისაც ღვთის სული წარმართავს. რადგან მონობის სული როდი მიგიღიათ, რომ კვლავ გეშინოდეთ, არამედ მიიღეთ ძეობის სული, რომლითაც ვლაღადებთ: აბბა, მამაო!

სწორედ ეს სული ემოწმება ჩვენს სულს, რომ ღვთის შვილები ვართ. ხოლო თუ შვილები ვართ, მემკვიდრენიცა ვართ, ღვთის მემკვიდრენი და ქრისტეს თანამემკვიდრენი, თუკი მასთან ერთად

ვევნებით, რათა მასთან ერთად ვიდიდოთ. რადგან აწინდელი ვნებანი არაფერია იმ დიდებასთან შედარებით, რომელიც გამოვლინდება ჩვენს მიმართ (14-18).

ქმნილება სასოებით მოელის ღვთის შვილთა გამოცხადებას, იმიტომ, რომ ქმნილება ნებსით კი არ დაემორჩილა ამაოებას, არამედ მის მიერ, ვინც ამაოებას დაუმორჩილა იგი, იმის იმედით, რომ თვით ქმნილებაც განთავისუფლდებოდა ხრწნილების მონობისაგან, რათა წილი დაედო ღვთის შვილთა დიდებასა და თავისუფლებაში (19-22).

სულის პირველნაყოფის მქონენი, ჯერ ისევე ვგმინავთ შინაგანად ღვთის ძეობისა და ჩვენი სხეულის ხსნის მოლოდინში. მოთმინებითი ცდა აუცილებელია, ასევე სულიც შეეწევა ჩვენს უძლურებას, ვინაიდან არ ვიცით, რისთვის ან როგორ ვილოცოთ, მაგრამ თვით სულია ჩვენი მეოხი უთქმელი ოხვრით. ხოლო გულების მცდელმა იცის, როგორია ზრახვა სულისა, ვინაიდან იგია წმიდათა მეოხი ღვთის ნებით (23-28).

ღვთის მოყვარეთ, რომელნიც მისი განზრახვით არიან ხმობილნი, ყველაფერი შეეწევათ სასიკეთოდ. რადგან ისინი, ვინც წინასწარ სცნო, წინასწარვე აირჩია თავისი მის ხატის მსგავსებად, რათა იგი ყოფილიყო პირმშო მრავალ ძმას შორის. ხოლო რომელნიც წინასწარ აირჩია, იგივენი იხმო, და რომელნიც იხმო, იგივენი გაამართლა, და რომელნიც გაამართლა, იგივენი განადიდდა.

თუკი ღმერთი ჩვენსკენაა, მაშ, ვინდაა ჩვენს წინააღმდეგ? ის, ვინც თავისი ძეც არ დაინდო, არამედ ყველა ჩვენგანისთვის გასწირა იგი, როგორღა არ მოგვანიჭებს მასთან ერთად ყოველს? ვინ გაამტყუნებს ღვთის რჩეულთ? თვით ღმერთი ამართლებს მათ. ანდა ვინ არის მსჯავრმდები? ქრისტე იესო მოკვდა, მაგრამ აღდგა კიდევ: იგია ღვთის მარჯვნივ, იგია მეოხი ჩვენი (29-34).

რა განგვაშორებს ქრისტეს სიყვარულს: ვიწროება თუ ურვა, დევნა თუ შიმშილი, სიშიშველე თუ საფრთხე, ანდა მახვილი? ვერც სიმაღლე, ვერც სიღრმე და ვერც რაიმე სხვა ქმნილება ვერ განგვაშორებს ღვთის სიყვარულს ჩვენს უფალ ქრისტე იესოში (35-39).

მუხლი 1-2. „ახლა არ არის არავითარი სასჯელი მათთვის“ - გასაგები რომ იყოს რომელ სასჯელზეა აქ საუბარი, მოციქული ამბობს: „რომელნიც არიან ქრისტე იესოში“. მაგრამ როგორ შეიძლება ქრისტე იესოში მყოფები დაექვემდებარონ სასჯელს იმისთვის, რომ ნათლისღების შემდეგ ისევ ხორციელად ცხოვრობენ. მოციქული აზუსტებს: რომელნი-იგი არა ჯორცთაებრ ვლენან, არამედ სულისაებრ. და შემდეგ წარმოგვიდგენს მიზეზს, თუ რატომ არიან სულით განახლებულნი თავისუფალნი ყოველგვარი სასჯელისგან: ისინი განათავისუფლა შჯულმან სულისა ცხოვრებისამან.

სიცოცხლის სულის რჯულში არ შეიძლება გავიგოთ სული წმიდა, რადგანაც მისი საპირისპიროა ცოდვისა და სიკვდილის რჯული, რომლის ქვეშ იგულისხმება მოსეს რჯული. მაგრამ წმიდა ამბროსი მედიოლანელი მასში მოიაზრებს რწმენის რჯულს ან სახარების სწავლებას, რომლის საშუალებითაც შემოდის სული წმიდა და სიცოცხლე (გალ. 3:2,5). მისი მსახურება იწოდება სულის მსახურებად. ამ მსახურების საპირისპიროა მოსეს რჯულის მსახურება, რომელიც იწოდება სასიკვდილოდ, რადგანაც მისი ასო კლავს (2 კორ. 3:6-8).

მუხლი 3-4. „ხორცისგან დაუძლურებულმა რჯულმა მეტი ვერ შესძლო“ - მოსეს რჯული აღუთქვამს მის აღმასრულებლებს სიცოცხლეს, მაგრამ მათ იგი მიეცემათ მკაცრი და სრული შესრულებისას, როგორც არავის შეეძლო მიეღწია დაუძლურებული ხორცით; ამიტომაც რჯულის აღთქმები უნაყოფოა და თვით რჯული უძლური ცხოვნებისთვის. რაშიც რჯული უძლური აღმოჩნდა, ის აღსრულდა ძე ღვთისას ხორცით გამოჩენით.

„და, ამრიგად, რჯულის სიმართლე აღსრულებულიყო ჩვენში“, ე.ი. მოგვეცა გამართლება, რომლისკენაც მიისწრაფის რჯული, რომ შეგვეძლოს აღვასრულოთ რჯულის ყველა ზნეობრივი მოთხოვნა და ამის საშუალებით გავმართლდეთ.

„ცოდვილი ხორცის მსგავსებით“ - ამ სიტყვებზე დაყრდნობით მარკიონიტები და მანიქეელები უარყოფენ ქრისტეს განკაცების ჭეშმარიტებას; მაგრამ ტერტულიანეს შენიშვნით²⁷³, აქ მსგავსება მიემართება ცოდვას და არა სხეულს, რადგანაც ქრისტე მხოლოდ ცოდვილად ჩანს, ცოდვილებთან ჭამს და ურთიერთობს, მიუტევენ ხალხს ცოდვებს და ათავისუფლებს მათ უზუცესთა გარდამოცემებისა და მოსეს რჯულის დეტალური გაგებისგან. ამის საპირისპიროდ, ის არ ჩანს ხორცით, რადგანაც ნამდვილად იტანს შიმშილს, ავადმყოფობას, ტანჯვას და თვით სიკვდილსაც კი. ამიტომაც მოციქული სხვა ადგილას ამბობს: „ისეთი მღვდელმთავარი როდი გვყავს, რომ არ შეეძლოს თანაგვიგრძნოს ჩვენს უძლურებაში, არამედ - ჩვენსავით გამოცდილი ყველაფერში, გარდა ცოდვისა“ (ებრ. 4:15).

მუხლი 5. „რადგანაც ხორციელნი ხორცისას იზრახავენ“, ე.ი. ზრუნავენ საკუთარი ვნებების დაკმაყოფილებაზე, რომელსაც სხვა ადგილას მოციქული უწოდებს „ხორცის საქმეებს“ (გალ. 5:19).

მუხლი 6-7. „ვინაიდან ხორცის ზრახვა სიკვდილია“ - სასიკვდილოა, „სულის ზრახვა კი - სიცოცხლე და მშვიდობა“. აქ მშვიდობა საპირისპიროა ღვთის მტრობისა, როგორც შემდეგ მუხლში იწოდება (მუხლ. 7) ხორცის ზრახვა; ამიტომ ღმერთთან მშვიდობა მასთან მეგობრობაა (შედრ. იაკობ. 4:4).

მუხლი 8. „ამიტომ ხორციელად მცხოვრებნი ვერ აამებენ ღმერთს“ - ოქროპირი ამბობს: „მოციქული ხორცში გულისხმობს ხორციელ და ამსოფლიურ ცხოვრებას, გართობასა და ფუფუნებაში, რომელთაც ადამიანი ხორცით აკეთებს. გამოთქმის ასეთი სახე გვხვდება ძველ აღთქმაშიც: „თქვა უფალმა ღმერთმა: არ დარჩება ჩემი სული ადამიანში საუკუნოდ, რადგან ხორცია იგი“ (დაბ. 6:3); „რწმენის გარეშე კი შეუძლებელია ესათნოვო ღმერთს“ (ებრ. 11:6).

მუხლი 9. „ვისაც ქრისტეს სული არა აქვს, იგი არც არის მისი“ - კათოლიკე განმმარტებლები ამ სიტყვებში ხედავენ ძე ღვთისაგან სული წმიდის გამომავლობის

²⁷³lib. V contra Marcion. c. 14.

მტკიცებულებას, რადგანაც ზემოთ ეს ღვთის სულად იწოდება. მაგრამ აქ საუბარი არ არის სული წმიდის წინასაუკუნეთა, არამედ მხოლოდ ქრისტესგან დროებით გამოძვლობაზე.

იგი იწოდება ქრისტეს სულად და მის ღვთაებრივ ერთ არსად, რადგან ის არის ის სული, რომელიც მუდამ დაივანებს ქრისტეში (ისაია 11:2-3) და იმიტომაც, რომ გვეძლევა ქრისტეს დამსახურებისა გამო.

ზოგიერთები ამ სიტყვებს იგებენ არა სულის ჰიპოსტასური, არამედ ხასიათის, მიმართულების მნიშვნელობით, როგორც საუბარშია: დროის სული, საზოგადოების სული. ერთ-ერთი რუსი ღვთისმეტყველი ამ სიტყვებს ასე იგებს: „თქვენ ცხოვრობთ არა ხორციელად, ცოდვილად, არამედ სულიერად, წმიდად; რადგანაც თქვენში მკვიდრობს სული ღვთისა. ვინც არ ცხოვრობს სულიერად, ვისაც არ აქვს ქრისტეს სული, ე.ი. ვისაც არ აქვს წმიდა აზრები და გრძნობები, როგორიც ქრისტეს, მას არ ვთვლი ქრისტიანად. რადგან გამოთქმას - ქრისტეს სულს - ამ თავის პირველ მუხლში მოციქული ცვლის მხოლოდ ერთი სიტყვით - სულით, ხორცის საპირისპიროდ, ხოლო გამოთქმა - ქრისტეს სულის ქონა - სხვას შეესაბამება: ქრისტეში ყოფნას (რომ. 8:1), საკუთარ თავში ქრისტეს არსებობას“ (მუხლი 10)²⁷⁴.

მუხლი 10. „ხოლო თუ ქრისტე თქვენშია, ხორცი ცოდვისთვის მკვდარია, სული კი ცოცხალია სიმართლისათვის“. მოციქული საუბრობს ხორცის ცოდვისთვის მოკვდინებაზე, ამასთანავე გვასწავლის ხორციელი ტანჯვების მოთმინებით გადატანას, მსგავსად ქრისტესი. ამ ტანჯვამ არ უნდა შეგვაშინოს. ჩვენთვის ვნებული ქრისტეს მკვდრეთით აღმადგინებელი ღვთის სული აღგვადგენს ჩვენც, მომავალი საუკუნო ცხოვნებისათვის მკვდრებს. გარდა ამისა, ქრისტიანების აღდგომაში სარწმუნო თავმდეობა ის, რომ მათში არაფერია ხორციელი, სასიკვდილო, ცოდვიანი და ცოდვილი ხორცის მოკვდინებით ჩვენში მცხოვრები ღვთის სული დაუბრკოლებლად აღგვადგენს მომავალ საუკუნო ცხოვრებაში.

მუხლი 11. „და თუ მისი სული, ვინც მკვდრეთით აღადგინა იესო, დამკვიდრებულია თქვენში, ქრისტეს მკვდრეთით აღმდგენი თქვენს მოკვდავ სხეულებსაც გააცოცხლებს თავისი სულით, რომელიც მკვიდრობს თქვენში“. გიორგი მთაწმინდისეულ თარგმანში ვკითხულობთ: „უკუეთუ სული იგი აღმადგინებელისა იესუდსი მკუდრეთით მკვდრ არს თქუენ შორის, რომელმან-იგი აღადგინა ქრისტე მკუდრეთით, განაცხოველნეს მოკუდავნიცა ეგე კორცნი თქუენნი დამკვდრებულისა მის მიერ თქუენ შორის სულისა მისისა“.

ალექსანდრიული, ეფრემისეული, სინას ხელნაწერები და მრავალი ბერძენი მამა თვლის ასე: „*διὰ τοῦ ενοικουντοῦ αὐτοῦ πνεύματος*“, როგორც სლავურ და რუსულ თარგმანებშია. მაგრამ ვატიკანის ხელნაწერის, კემბრიჯისეულ Recepto-ს, ლოხმანის, ტიშენდორფისა და ზოგიერთი მამის მიხედვით შემდეგნაირადაა: „*διὰ το ενοικον αὐτοῦ πνεύμα*“. ვულგატაში ვკითხულობთ: *propter inhabitantem Spiritum* - ჩვენში მცხოვრები სულის გამო. ესაა, როგორც ჩანს, უმნიშვნელო სხვაობა ბრუნვაში, რომელიც მცირედ თუ ცვლის მოციქულის სიტყვის მნიშვნელობას. მაგრამ იგი გახდა

²⁷⁴ Догм. Бог. Макария, т. 1, 42. 2, 5; изд. 1849, стр. 364-365.

სული წმიდის ღვთაებრიობასთან დაკავშირებული კამათის მიზეზი მეოთხე საუკუნეში მართლმადიდებლებსა და მაკედონის მიმდევრებს შორის.

ნათესაობითი ბრუნვა გვაჩვენებს, რომ სული წმიდა არის ჩვენი სხეულების გაცოცხლების უშუალო მიზეზი (*causa instrumentalis*) და ამიტომაც ღმერთია. მოთხრობითი ბრუნვა კი მიანიშნებს სული წმიდის მხოლოდ როგორც გარეგნულ მიზეზზე, რომლისთვისაც ჩვენი სხეულის გაცოცხლება აღესრულება როგორც საწინდარი იმისა, რომ აღდგომა მოხდება (2 კორ. 5:5: „სწორედ ამისთვის შეგვქმნა ღმერთმა და მოგვცა სულის წინდი“). იქ ის თავად აღადგენს, აქ - მის გამო სხვა აღადგენს. მაგრამ ორივე აზრი თანხვედრა ერთმანეთს - ჩვენი სხეულების აღდგენა მოხდება იესო ქრისტეს დამსახურების ძალით, სული წმიდის მოქმედებით, რომელიც ქრისტემ გარდამოგვივლინა, ის არის ჩვენითვის საწინდარი იმისა, რომ აღვდგებით.

მუხლი 14. „ვინაიდან ღვთის ძეა ყველა, ვისაც ღვთის სული წარმართავს“ - ღვთის სულის ხელმძღვანელობა არ შემოისაზღვრება მხოლოდ ხორციელი ვნებების მოკვდინებით, აღდგომის იმედის ჩასახვით, არამედ მორწმუნეთათვის ღვთის ძეობის გაცხადებით. ძველი ისრაელის უდიდესი მონაპოვარი ისაა, რომ ის იწოდება ღვთის ძედ: „ჩემი პირმო შვილია ისრაელი“ (გამოსვლ. 4:22; ისაია 1:2; იერემ. 31:9). ეს ღირსება არ წაერთვა ახალ ისრაელსაც: მასაც მიეცა სული წმიდის წინდი, რომლის საშუალებითაც ის ღვთის ძედ იწოდება.

ნათლისღების საიდუმლოში ყოველ მორწმუნეს ეცნობება ძეობა, რადგანაც ისინი უკვე იშვებიან სულიერი და წმიდა ცხოვრებისათვის. მაგრამ ბუნებრივად ძე მტკიცდება მამისეულ მემკვიდრეობასა და სახელში მხოლოდ ზრდასრულ ასაკში, როდესაც სრულყოფილი ცხოვრებითა და მამის ნების აღსრულებით იმკვიდრებს ამ უფლებებს. მსგავსადვე, სული წმიდისგან სულიერი ცხოვრებისათვის შობილი მორწმუნეებიც მტკიცდებიან ძეობის უფლებებში (ღმერთთან მიმართებით), როდესაც დადიან ღვთის სულით, როდესაც მისი ხელმძღვანელობით აცნობიერებენ სულიერ ცხოვრებას და ემსგავსებიან ღვთის ძეს - ქრისტეს სიცოცხლესა და სიკვდილში.

სული წმიდის მიღებით მორწმუნეებმა უნდა იცხოვრონ სულიერად, რადგან არიან ღვთის ძეები, უნდა დაიცვან საკუთარი უმაღლესი უპირატესობა: ღვთის ძეებისთვის მიუღებელია ვინმეს ან რაიმეს მონობაში ყოფნა, მით უმეტეს ხორცის.

მუხლი 15. „რადგან მონობის სული როდი მიგილიათ, რომ კვლავ გეშინოდეთ“ - წმიდა იოანე ოქროპირი ამბობს: იუდეველ ერს არ მიეცა სული (წმიდა). მონობის სულს მოციქული უწოდებს რჯულს, რადგანაც ის სულიერია. „არამედ მიიღეთ ძეობის სული, რომლითაც ვლაღადებთ: აბზა, მამაო!“ არ ამბობს თავისუფლების სული, რადგან თუკი ძეებია, თავისთავად თავისუფალნი არიან.

მხოლოდ ახალ აღთქმაში მიეცა ადამიანს უფლება ძეობის სიყვარულითა და კადნიერებით შეუდგეს ღმერთს, როგორც მამას. ასეთ კადნიერებას ადამიანში შობს სული წმიდა, რომელსაც ვუღაღადებთ: აბზა, მამაო. მოციქული ნათელია, რომ მიანიშნებს საუფლო ღოცვას.

ნეტარი ავგუსტინეს შენიშვნით ²⁷⁵ აბზა - ეკუთვნის იუდეველებს, მამა - წარმართებს.

²⁷⁵De cons. Evang. c. 4.

მუხლი 16. „სწორედ ეს სული ემოწმება ჩვენს სულს“ - სული წმიდა თავისი მოწმობით ამტკიცებს ჩვენს სულს იმის შესახებ, რომ ჩვენ ღვთის შვილები ვართ და ამგვარად ორი მტკიცებულება გვაქვს ერთ საგანზე, რითაც წარმოიშვება საკუთარ ღირსებაში თავდაჯერება.

მუხლი 17. „ხოლო თუ შვილები ვართ, მემკვიდრენიცა ვართ, ღვთის მემკვიდრენი და ქრისტეს თანამემკვიდრენი“ - მიღებული ძეობის საშუალებით ჩვენ ღვთის მემკვიდრენი და ქრისტეს თანამემკვიდრენი ვხვდებით. მაგრამ მოციქული ამატებს ღვთის მემკვიდრეობაზე ჩვენს სხვა უფლებებს, კერძოდ, ქრისტესთან ერთად ტანჯვას, ქრისტესთვის ვნებასა და მასთან ერთად დიდებას.

მუხლი 19. „ვინაიდან ქმნილება სასოებით მოელის ღვთის შვილთა გამოცხადებას“ - ადამიანისთვის ღვთის სულის მიღების ბუნებრივი შედეგია ღვთის ძეობა და ხორცის ტყვეობისგან გათავისუფლება. ადამიანის ცხოვრებაში მსგავსი ნაყოფია ქმნილების გათავისუფლება ხრწნილების მონობისაგან. რადგანაც ქმნილება ხრწნილების მონობას დაემორჩილა თავის მეუფესთან - ადამიანთან მჭიდრო კავშირის გამო, ამიტომაც მისგან გათავისუფლებაც უნდა მოხდეს იმავე ადამიანისგან ან მასთან ერთად. ხრწნადობისადმი ქმნილების დამორჩილება მდგომარეობს ადამიანის ხელისუფლებისა და მმართველობისგან გათავისუფლებაში და ნაცვლად ამისა მისი წინააღმდეგობა.

ამისგან გათავისუფლებით ადამიანს დაუბრუნდება უწინდელი ძალაუფლება ქმნილებაზე და თვით ქმნილების ხრწნადობა-განადგურდება. ეს დაიწყო მაცხოვრის დედამიწაზე გამოცხადებით; მაგრამ რადგან ყველა ადამიანი არ არის განახლებული და ყოველი არ ცხოვრობს სულით, ამიტომაც ქმნილების გათავისუფლება არასრულია და ნელა მიმდინარეობს. ამიტომაც ქმნილება სასოებით მოელის ღვთის შვილთა გამოცხადებას, რადგან მათთან ერთად და მათში მიაღწიოს თავის მიწიერ სრულყოფილებას და უმაღლეს დანიშნულებას, მიუხედავად იმისა, რომ ის განწირულია ხრწნილებისა და განადგურებისთვის.

მუხლი 21. „ქმნილება ნებსით კი არ დაემორჩილა ამაოებას, არამედ მის (ღვთის) მიერ, ვინც ამაოებას დაუმორჩილა იგი, იმის იმედით“ - მოციქული ასახელებს კიდევ ერთ მიზეზს, რომელიც აღძრავს ადამიანებს ეძიონ უსწრაფესი გათავისუფლება ცოდვისგან და ღმერთს დაემორჩილონ. ესაა ქმნილების ტანჯვა, რომელიც ჩვენ გამო დაემორჩილა ამაოებას. ქმნილების ამაოებისადმი დამორჩილების მტკიცებულება ისაა, რომ მრავალ ცხოველს თავისი სიკვდილით, ხრწნადობით სარგებელი მოაქვს ადამიანისთვის, როცა მათი თავდაპირველი დანიშნულება ადამიანისადმი მსახურებაა თავიანთი სიცოცხლით, ძალებითა და შესაძლებლობებით. დაემორჩილა ის ამაოებას და ღმერთმა ჩადო მასში უკეთესი მდგომარეობის იმედი, სიკვდილისგან თავდაცვის სწრაფვა და ადამიანისადმი უმაღლესი, სულიერი და წმიდა ცხოვრებისთვის მსახურების შესაძლებლობა, ისე როგორც თავდაპირველად.

მუხლი 22. „მთელი ქმნილება ერთიანად გმინავს და წვალობს დღემდე“ - ადამიანის დაცემის ბუნებრივი შედეგია ქმნილების ამაოებისა და ხრწნილებისადმი დამორჩილება, რომელიც იწვევს ქმნილების გმინვასა და წვალებას, არა მხოლოდ საკუთარი ხვედრის, არამედ ადამიანის ხრწნილების გამო. ეს ტანჯვა ჩანს იმითაც, რომ მას ეშინია სიკვდილის, გაურბის მას და ამით გვასწავლის - ჩვენც გავექცეთ სიკვდილს და ვეძიოთ მისგან დაღწევის საშუალებები.

მუხლი 23. „არა მარტო ის, არამედ ჩვენც, სულის პირველნაყოფის მქონენი, ასევე ვგმინავთ შინაგანად ღვთის მეობისა და ჩვენი სხეულის ხსნის მოლოდინში“ - ჩვენ ნათლისღებისა და მირონცხების საიდუმლოში მივიღეთ სულიერი ცხოვრების საწყისი, სული წმიდის წინდი და ვისწრაფვით სიკვდილისა და ხრწნილებიდან გათავისუფლებისკენ. მაგრამ თვით ხსნას მივიღებთ მაშინ, როცა ჩვენი სხეული გათავისუფლდება ხრწნილებისაგან და შეიმოსავს უკვდავებას (თეოდორიტი).

მუხლი 24-25. „რადგანაც ხსნილნი ვართ სასოებით, ხილული სასოება კი არ არის სასოება, ვინაიდან რა სასოება უნდა გქონდეს იმის მიმართ, რასაცა ხედავ? ხოლო იმის მსასოფარნი, რასაც ვერ ვხედავთ, მოთმინებით მოველით მას“ - სასოება მოწმობს რწმენის სიმტკიცეს, რადგანაც სასოება უნდა გქონდეს მხოლოდ იმის, რაც არ არის, რასაც ვერ ვხედავთ. ასეთი სასოება გვასწავლის მოთმინებას, ხოლო მოთმინება განგვამტკიცებს და გვაპოვინებს ჩვენს სულს (ლუკ. 21:19).

მუხლი 26. მომავალ განდიდებაში ჩვენს მოთმინებით მოლოდინს შეეწევა სული წმიდაც, რომელიც აღგვძრავს ღაღადვყოთ: ამაჲ მამაო. ის გვასწავლის როგორ და რისთვის ვილოცოთ, გვშუამდგომლობს თხოვნილის მიღებაში, რადგან „არ ვიცით, რას ვითხოვთ“ (იაკ. 4:3; მთ. 20:22 და სხვ.).

მუხლი 27. „ხოლო გულების მცდელმა იცის, როგორია ზრახვა სულისა, ვინაიდან იგია წმიდათა მეოხი ღვთის ნებით“, სხვაგვარად, მან იცის ადამიანის განწყობილება და მისწრაფება ღვთისადმი; იცის სული წმიდის შუამდგომლობაც და რადგანაც სული წმიდა შუამდგომლობს ქრისტიანებს მხოლოდ იმაში, რაც მაცხოვრებელია მათთვის, ამიტომაც ღმერთი იღებს ამ შუამდგომლობას.

მუხლი 28. „ჩვენ ვიცით, რომ ღვთის მოყვარეთ, რომელნიც მისი განზრახვით არიან ხმოზილნი, ყველაფერი შეეწევათ სასიკეთოდ“ - ოქროპირის განმარტებით, ღმერთი ადამიანთა უბედურებებს იყენებს მათ (წმიდათა) განსადიდებლად.

მუხლი 29-30. „რადგან ისინი, ვინც წინასწარ სცნო, წინასწარვე აირჩია თავისი მის ხატის მსგავსებად, რათა იგი ყოფილიყო პირმშო მრავალ ძმას შორის. ხოლო რომელნიც წინასწარ აირჩია, იგივენი იხმო, და რომელნიც იხმო, იგივენი გაამართლა, და რომელნიც გაამართლა, იგივენი განადიდა“.

ამ ორ მუხლში მოციქული გამოთქვამს ადამიანთა ცხოვრების წინასწარგანზრახულობის უმთავრეს სწავლებას. ღმერთმა წინასაუკუნეთაგან დასახა ადამიანთა ხსნა, ის არა მხოლოდ ახლა გვთავაზობს შევითვისოთ ის საშუალებები, რომლებიც გვეძლევა იესო ქრისტეს დამსახურებისა გამო, არა მხოლოდ ახლა მოგვიწოდებს ცხოვრებისაკენ და ჩვენი რწმენისამებრ გვიხსნის, არამედ მან, როგორც ყოვლისმცოდნემ და ყოვლისშემძლემ უწინარეს ყოველთა საუკუნეთა განიზრახა საკუთარი მის მოვლინება დაცემულ ადამიანთა სახსნელად და წინასწარვე გამოირჩია ერთნი გასამართლებლად, სხვები კი დასაღუპავად.

ყველაფერი დამოკიდებულია ღვთის წინასწარ განზრახვაზე, ხოლო წინასწარგანზრახულობა - ჩვენს სათნოებებზე. ოქროპირი შენიშნავს: თუკი ჩვენი ხსნა დამოკიდებულია მხოლოდ ღვთის სიყვარულზე, მაშინ ყველა ცხონდება, რადგან ღმერთს ყველა უყვარს.

ამიტომაც არავინ არ უნდა დაიმშვიდოს თავი ცრუ აზრებით, რომ ღმერთმა ყველაფერი გააკეთა ჩვენთვის და ჩვენ ვცხონდებით და შეგვიძლია ვაკეთოთ ის, რაც

გვსურს. ვინც საკუთარი ძე არ დაინდო და ყველა ადამიანისათვის გაწირა იგი, რომ ეხსნა ისინი ცოდვებისგან, როგორღა არ მიაგებს ყველას დანაშაულების მიხედვით და ამაოდ რატომ ჩათვლის ქრისტეს საქმეებს? მოციქული ამტკიცებს, რომ ღმერთმა გაამართლა არა ყველა, არამედ მხოლოდ ისინი, ვინც განჭვრიტა, რომ ისინი ღირსები იქნებიან გამართლებისა.

ცხოვნებისკენ მოწოდებას ყოველთვის გამართლებისკენ არ მივყავართ. არსებობს გარეგნული მოწოდება ქადაგებით, რწმენაში მოქცევით; და შინაგანი მოწოდება - ე.ი. ადამიანის ყველა სულიერი შესაძლებლობების ისეთი მადლიანი მოტივაცია, რომელიც აიძულებს მას ეძიოს ღვთის წინაშე გამართლება და იცხოვროს ისე, რომ მიიღოს ის. ამიტომაც არის ნათქვამი: „ვინაიდან მრავალნი არიან წვეულნი და მცირედნი - რჩეულნი“ (მთ. 22:14). მოციქული გულისხმობს ზუსტად ასეთ მოწოდებას ანუ გამორჩევას, რომელიც აღესრულება ღვთისგან არა უპირობოდ, არამედ ჩვენი ღირსების პირობით. ასეთ მოწოდებას მოჰყვება გამართლება, ხოლო გამართლებას - განდიდება.

ნეტარი თეოდორიტე ამ ადგილის განმარტებისას ამბობს, რომ ღმერთმა ადამიანი გაამართლა ნათლისღებით, ხოლო განადიდა საკუთარ ძეებად წოდებით და მიაწოდა სული წმიდის მადლი, ამგვარად ადვილად გადაჭრის იმ საკითხს, თუ რატომ არ ცხოვრობს ყოველი ქრისტიანი: მოციქული აქ საუკუნო ცხოვრებაზე არ საუბრობს, არამედ მხოლოდ ეკლესიაში მოწოდებაზე, და არა მხოლოდ ცალკეული პიროვნებების მოწოდებაზე, არამედ ყოველი ადამიანის. ასეთი ახსნა მტკიცდება ამ საუბრის კავშირით მთელ ეპისტოლესთან და განსაკუთრებით მომდევნო სამ თავთან, რომლებშიც საუბარია იუდეველთა უარყოფასა და წარმართთა მოწოდებაზე. წარსულ დროში წინასწარ აირჩია, იხმო, განადიდა, გაამართლა, - ამტკიცებს ნეტარი თეოდორიტე.

„წინასწარვე აირჩია თავისი ძის ხატის მსგავსებად“ - ე.ი. ღვთის ძის მსგავსებად ტანჯვაში და ამიტომაც მსგავსებად მის დიდებაშიც (ფილიპ. 3:21).

მუხლი 31. „მერედა, რას ვიტყვით ამაზე?“ - მოციქული ასკვნის, რომ თუკი ღმერთმა გამოირჩია ქრისტიანები წინასაუკუნეთაგან და განუსაზღვრა მათ დიდება, შემდეგ კი მივყავართ სხვადასხვა გზით ამ წინასწარდასახული მიზნისკენ, მაშინ რომელი მტერი, რომელი წინააღმდეგობა შეგვაჩერებს ჩვენ ამ გზაზე: „თუკი ღმერთი ჩვენსკენაა, მაშ, ვინღაა ჩვენს წინააღმდეგ?“.

მუხლი 32. „ის, ვინც თავისი ძეც არ დაინდო“ - ქრისტიანთა სასოება მტკიცდება მრავალი უეჭველი მტკიცებულებით. ადრე მოციქული საუბრობს ღვთის წინაშე შუამდგომელზე, სული წმიდაზე, რომელიც აღავსებს ჩვენს გულებს ღვთისკენ მისწრაფებებით და ლოცულობს ჩვენთვის და ჩვენთან ერთად. ახლა კი ამხელს სული წმიდის გადამოვლენისა და ჩვენი ლოცვების ღვთის წინაშე წარმართების მიზეზს.

ეს მიზეზი, ანუ ჩვენი სასოების საფუძველი, იესო ქრისტეა, ანუ როგორც შემდეგ არის ნათქვამი, მამა ღმერთის სიყვარული, რომელმაც არ დაინდო საკუთარი ძეც ჩვენთვის. მან, ვინც არ დაინდო თავისი ძე და გასწირა ადამიანთა ხსნისათვის (მსჯელობს მოციქული), ის, რა თქმა უნდა, „როგორღა არ მოგვანიჭებს მასთან ერთად ყოველს?“ რადგანაც თუკი ღმერთი არ მოისურვებს ჩვენთვის რაღაცის მონიჭებას, ეს ნიშნავს, რომ მას არ სურს საკუთარმა ძემ სათანადო სარგებელი მოუტანოს იმათ, ვისთვისაც ის მოკვდა. ხოლო ღვთის ძის სიკვდილი სინამდვილეში უსარგებლო იქნება მაშინ, თუკი მას თან არ ახლავს სული წმიდის უხვად გარდამოვლენა ჩვენზე.

მუხლი 33-34. „ვინ გაამტყუნებს ღვთის რჩეულთ? თვით ღმერთი ამართლებს მათ“ - მოციქული ამტკიცებს, რომ არავის არ შეუძლია ღვთის რჩეულთა გაამტყუნება, განსჯა, მხოლოდ ღმერთი ამართლებს მათ. „ანდა ვინ არის მსჯავრმდები? ქრისტე იესო მოკვდა, მაგრამ აღდგა კიდეც: იგია ღვთის მარჯვნივ, იგია მეოხი ჩვენი“ - აქ კი წარმოდგენილია ქრისტეს მეოხება, რადგან იესო ქრისტე მოკვდა „ჩვენი ცოდვების გამო და აღდგა ჩვენს გასამართლებლად“ (რომ. 4:25). მოციქულის აზრი ასეთია: ვინ გაამტყუნებს ღვთის რჩეულებს? - ღმერთი თუ გამამართლებელი? - ვინ განსჯის? - განა ქრისტე? რომელიც თავად მოკვდა ადამიანთა გამართლებისათვის? არა მხოლოდ მოკვდა, არამედ აღდგა, რომ მოგვანიჭოს სიცოცხლე; კიდეც უფრო მეტი: დაჯდა მარჯვნივ მამისა, რათა საუკუნოდ გვიშუამდგომლოს (ებრ. 8:1; 9:24).

მუხლი 35. „რა განგვაშორებს ქრისტეს სიყვარულს“ - ზოგიერთი განმმარტებელი აქ ხედავს ღვთის ჩვენდამი სიყვარულს და მოციქულის აზრის გაგრძელებას, რომ ვერავინ განსჯის ღვთის რჩეულებს, ვერ განაშორებს ქრისტეს სამწყსოს იმათ, ვინც მან შიყვარა.

სხვები კი აზრის თანმიმდევრობით აქ გულისხმობენ რჩეულთა სიყვარულს ღვთისადმი, რომ ვერანაირი უბედურება ვერ განგვაშორებს ღმერთს.

მუხლი 38. „ვერც ანგელოზნი და ვერც მთავრობანი, ვერც ძალნი, ვერც აწმყო, ვერც მომავალი“. ანგელოზებში იგულისხმება კეთილი სულები, ხოლო ძალებსა და მთავრობაში ზოგიერთი განმმარტებელი ხედავს ბოროტ სულებს (ეფ. 6:12; კოლ. 2:15), სხვები კი - ამ სოფლის მთავრებსა და ძლიერებს, რომლებიც მტრულად არიან განწყობილნი ღვთის რჩეულთადმი. თუმცა, ასეთი გაგება საეჭვოა იყოს საფუძვლიანი. რადგან მოციქულს აქ არ მოყავს ნათლისა და ბნელის ანგელოზთა დაყოფა; ამასთანავე ჩვენთვის ცნობილია, რომ მთავრობანი და ძალნი ცხრა დასთა სახელწოდებებია. ყოველ შემთხვევაში, მოციქულის სიტყვების აზრი ამით მცირედ თუ იცვლება. მოციქულს სურს, გვაჩვენოს, რომ ვერავითარ ქმნილ ძალას, კეთილსა და ბოროტს, ვერ ძალუძს ღვთის მოყვარულების ღვთის სიყვარულისგან განშორება.

კეთილ ანგელოზთა და სხვა არსებათა მინიშნება უცნაური არ არის, რადგან ხშირად ადამიანი მიჯაჭვულია ახლობელს, ან სხვა ადამიანს, ან კიდეც ძვირფას ნივთებსა და საგნებს, უყვარს ისინი ღმერთზე უფრო მეტად და ამგვარად, ღვთის სიყვარულს შორდება (მთ. 10:37-38). ჩვეულებრივ საუბრობენ, რომ ადამიანს იზიდავს ადამიანები, ქონება, სიამოვნება და სხვა. მოციქული ამ მონაკვეთს ასრულებს სიყვარულის სწავლებით (5-8 თავები), მასში ის ასახავს ადამიანის გამართლების ქმედებებს. მოციქულმა გვაჩვენა ადამიანის საფუძველი რწმენაში და მისი გაძლიერება სასოებაში (8:24), ასევე ამ გამართლების ნაყოფი სიყვარულში. სიყვარული აერთიანებს ცოდვით დარღვეულ კავშირს ღმერთსა და ადამიანს შორის ისე, რომ ეს კავშირი უკვე აღარ დაირღვევა.

4. იუდეველთა ურთიერთობა გამართლებასთან (9-11 თავები)

მოციქული ხსნის რწმენით გამართლების სწავლებას და არაერთხელ ეხება იმ საშუალებებს, რომლებსაც აყენებენ იუდეველები როგორც ღვთისგან მოცემულ განსაკუთრებულ უპირატესობებს, რომ ისინი ღვთის რჩეულნი არიან და მესიის სასუფეველზე უფლება აქვთ²⁷⁶.

წარმართებს არ აქვთ ეს უფლებები და მათი მოსაზრებით, ეკლესიის წიაღში შესვლა იუდეველობის გზით შეუძლიათ. მოციქულმა დაამტკიცა წმიდა წერილით, რომ როგორც ებრაელები, ისე წარმართები - ყველა დამნაშავეა ღვთის წინაშე, რომ რჯული არ ამართლებს, რომ წინადაცვეთილობა რწმენის ბეჭედი, რომ აღთქმა რჯულამდე მოეცა ებრაელებს და ის არა მხოლოდ აბრაამის ხორციელ შთამომავლებს ეკუთვნით, არამედ მისი რწმენის ყველა მიმდევარს და ამიტომაც მესიის მეუფებაში მოსვლა შეუძლიათ იმ წარმართებსაც, რომლებსაც არც რჯული აქვთ, არც წინადაცვეთილობა, არც აბრაამისგან ხორციელი წარმომავლობა, მაგრამ ძალუბთ ისევე ირწმუნონ, როგორც იუდეველებმა.

გადასაწყვეტი რჩება კიდევ ერთი საკითხი: თუ იუდეველთა არც ერთ უპირატესობას არ აქვს მესიის სასუფეველში შესვლის მნიშვნელობა, მაშინ რატომ აირჩია ღმერთმა იუდეველები? რისთვისაა მთელი ძველადღებულისეული განგებულება და როგორ აღსრულდა ღვთის ყველა აღთქმა? რითი დასრულდა მისი ზრუნვა რჩეული ერის ხსნისთვის? და უფრო მეტი: როგორ მოხდა, რომ ქრისტეს სასუფეველში რჩეული ერის ადგილი წარმართებმა დაიკავეს? ეს საკითხები მოციქულს აიძულებს კიდევ ერთხელ იმსჯელოს გამართლების დამოკიდებულებაზე ღვთის წინასწარგანზრახულობასა და ადამიანის რწმენასთან, შეეხოს რჩეული ერის თვისებების სრულყოფილ ცვლილებას, რომელიც მიზეზია მისი უარყოფისა და ასევე ამ უარყოფის მსოფლიო მნიშვნელობას. დაბოლოს, წინასწარმეტყველურად გამოსახოს ისრაელის მომავალი.

ამგვარად, ამ თავებში მოციქული წარმოგვიდგენს:

ა. ისრაელის წინაშე ღვთის აღთქმების ერთგულ აღსრულებას;

ბ. ისრაელის დანაშაულს;

გ. მის მომავალ მოქცევას.

ა. ისრაელის წინაშე ღვთის აღთქმების აღსრულება (9:1-33)

მოციქული ამხელს იუდეველთა ურწმუნოებას. ის უპირველესად ემსგავსება ქრისტეს სხეულით - მას ისე უყვარს თავისი თანამემამულენი, რომ თუკი შესაძლებელი იქნებოდა ის საკუთარ ცხოვრებასაც კი შესწირავდა

²⁷⁶იხ. ზემოთ, განმარტება რომ. 3:29-30 და ასევე ოსია 1:10; ისაია 22-23 რედაქტორი.

ისრაელის ხსნას (1-5). გარდა ამისა ისრაელის უარყოფაში მოციქული ხედავს არა ღვთის აღთქმათა დარღვევას, არამედ იმის მტკიცებულებას, რომ ისრაელის მოწოდება დამოკიდებულია მხოლოდ და მხოლოდ ღვთის მოწყალეობაზე და შესაბამისად ეს არ არის ისრაელის უფლება და უპირატესობა. ასე მაგალითად, აღთქმისთვის მოწოდებულია არა ყოველი, ვინც იშვა აბრაამისგან, არამედ მხოლოდ ისააკი; ისააკის შვილი ყველა არ არის, არამედ ტყუპებისგან მხოლოდ უმცროსი; ეს უკანასკნელი კი აირჩა არა თავისი დამსახურების გამო, არამედ მხოლოდ მხმოებელის ნებით (9-13). ამასთან ღვთის სიმართლე არ ირღვევა, არამედ მხოლოდ ცხადდება, რომ ღმერთი შეიწყალებს იმას, ვისაც სურს და ვინც სურს, მას გაამქისებს, მაგ. ფარაონს (14-18).

ამ შემთხვევაშიც ადამიანს არ შეუძლია მოსთხოვოს ღმერთს პასუხი ადამიანებისადმი ასეთი დამოკიდებულების გამო, როგორც თიხა ვერ ეტყვის მეთუნუქეს მის მიერ მოხედილი ერთი და იმავე თიხისგან როგორი ჭურჭელი გააკეთოს (19-21).

მხოლოდ ერთი რამის თქმა შეიძლება აღშფოთებული გრძნობის დასამშვიდებლად, რომ ღმერთი მთელი დიდსულოვნებით ზოგავს შესამუსრად გამზადებულ ჭურჭლებს რისხვისას და ელოდება მათ მოქცევას; მაგრამ მათ საკუთარი ნებით გაიმზადეს თავიანი ხვედრი. წყალობის ჭურჭლების მიმართ ღმერთმა გამოაჩინა თავისი დიდების სიუხვე და წინასწარგანამზადა დიდებისათვის. ასე, ღმერთმა თავისი წყალობით მოუწოდა არა მხოლოდ ისრაელიანებს, არამედ წარმართებსაც და ისრაელისგან გადარჩება მხოლოდ ნაწილი, წარმართები არ ეყრდნობიან საკუთარ სიმართლეს და ეძებენ ღვთის წინაშე გამართლებას რწმენაში, ხოლო ისრაელი ზედმეტად ეძებდა სიმართლის რჯულს და ვერ მისწვდა მას. რატომ? იმიტომ, რომ რწმენით კი არ ეძებდნენ, არამედ საქმეთა მიერ, და შებრკოლების ლოდზე წაიბორძიკეს (22-33).

მუხლი 1. „ჭეშმარიტებას ვამბობ ქრისტეში“, ე.ი. როგორც ქრისტიანი, როგორც ქრისტეში მყოფი. „არა ვცრუობ, მემოწმება ჩემი სინიდისი სული წმიდის მიერ“. მოციქული იმოწმებს საკუთარ სინდისსა და სული წმიდას, როგორც ადრე ღვთის სული მოწმობს ჩვენს სულზე, რომ ღვთის შვილები ვართ (8:16).

მუხლი 3. „ვისურვებდი თვითონვე ვყოფილიყავი შეჩვენებული და ქრისტესაგან მოკვეთილი ჩემი ძმების, ჩემი სისხლისა და ხორცის გამო“ - მოკვეთა საკუთრივ შეჩვენებას ნიშნავს, ე.ი. ღვთის წყალობისგან გაუცხოებას, ამასთან უსულო საგნები და ცხოველები კვდებიან ცეცხლითა და მახვილით. პიროვნების მიმართებით კი ამ მოკვეთას იუდეურ ეკლესიაში თან ახლავს სიკვდილი და ქონების განადგურება, ბოლო დროს კი - მხოლოდ სინაგოგების ლოცვებიდან განკვეთა, ამასთან განკვეთილზე, მის საქმეებსა და ქონებაზე ხდება ღვთის რისხვის მოწოდება; მაგრამ ამ უკანასკნელს არ

ერთმევა სინანულის საშუალებით დაბრუნებისა და საზოგადოებაში მიღების უფლება; უკანასკნელი მნიშვნელობით განკვეთა ქრისტიანულ ეკლესიაშიცაა მიღებული და მოციქული, რა თაქმა უნდა, მასზე საუბრობს: ის ისურვებდა, ის დათანხმდება შეჩვენებას და ქრისტესგან მოკვეთას, ეკლესიასთან ზიარების აღკვეთას, ღვთის წყევლასა და რისხვას, ალბათ, საუკუნო სიკვდილსაც კი, თუკი დარწმუნდება, რომ მხოლოდ მისი ასეთი მოკვეთა, ასეთი სიკვდილი მიიღება ღვთის სიძარტლედ, მისი სისხლისა და ხორცის, ე.ი. ყველა უწრმუნო ებრაელის გადასარჩენად.

წმიდა იოანე ოქროპირი²⁷⁷ ამბობს, რომ მოციქულს სურს იყოს თავისი ძმების გამო განსჯილი საუკუნო სასჯელისათვის გეენიაში. ამ შემთხვევაში მოციქული ბაძავს მოსეს, რომელიც ევედრება ღმერთს სიცოცხლის წიგნიდან ამოშლისათვის ისრაელის შეწყალების გამო (გამოსვლ. 32:32), ბაძავს თავად იესო ქრისტეს, რომელიც თვითონ დაექვემდებარა წყევლას, რომ გაგვათავისუფლოს რჯულის წყევლისაგან (გალ. 3:13), და თავის მოწაფეებსაც უბრძანებს სულის დადებას თავისი მეგობრისთვის (იოან. 15:13).

მუხლი 4-5. „შვილობაც ეკუთვნით და დიდებაც“ - ღმერთი თავად უწოდებს ისრაელს საკუთარ პირშვოს (გამოსვლ. 4:22). დიდებაში იგულისხმება ღვთის ხილული და მუდმივი ყოფნა ერში, რომელიც ცხადდება სასწაულებში და უფლის კიდობანში არსებობით (გამოსვლ. 40:34; I მეფ. 4:21). „აღთქმანიც და რჯულდებაც“ - აღთქმაში იგულისხმება ებრაელებისადმი არაერთხელ განახლებული ღვთის რჯული.

„მათნივე მამანი“ - ანუ აბრაამი, ისააკი, იაკობი და ყველა უდიდესი წინაპარი, რომლებიც ღირსი გახდნენ მესიის წინაპრად წოდებისა.

„ხორციელად მათგანაა ქრისტე, ღმერთი, ყველაზე ამაღლებული და უკუნისამდე კურთხეული. ამინ“ - ესაა ერთ-ერთი ყველაზე ცხადი მოხსენება იესო ქრისტესი ღმერთად; ამიტომაც ეკლესიის თითქმის ყველა მამასა და მასწავლებელს, რომლებიც იცავენ იესო ქრისტეს ღვთაებრიობას ერეტიკოსების საწინააღმდეგოდ, მოჰყვას ეს ადგილი მოწმობად (ირინეოსი, ტერტულიანე, ოროგენე, დიონისე ალექსანდრიელი, ათანასე დიდი, თეოდორიტი) და მასზე აფუძნებენ იესო ქრისტეს ორი ბუნების შესახებ სწავლებას.

სირიულ და ლათინურ თარგმანში ეს ადგილი ასევე იკითხება. თუმცა არის ორი-სამი კოდექსი და სამი-ოთხი განმმარტებელი (კვიპრიანე, ილარიუსი), რომლებიც ტოვებენ ან არ კითხულობენ მკაფიოდ სიტყვა ღმერთს, და ამის საფუძველზე გროაციუსი თვლის მას ჩამატებად, ხოლო ერაზმ როტელდამელმა ახალი აღთქმის თავის გამოცემებში სიტყვა - ღმერთის წინ დასვა წერტილი. მას მიბაძეს ლოხმანმა და ტიშენდორფმა და ამიტომაც - „ღმერთი ყველაზე ამაღლებული და უკუნისამდე კურთხეული“ - ეკუთვნის არა ქრისტეს, არამედ გამოდის სხვა წინადადება.

მუხლი 6-7. „მაგრამ ისე კი არა, თითქოს გაცუდდა სიტყვა ღვთისა, რადგან ვინცაა ისრაელისგან, ყველა როდია ისრაელიტი. და არც აბრაამის შვილია ყველა, ვინც მისი თესლისაგან არის; არამედ ითქვა: „ისააკის მიერ იწოდება შენი თესლი“ - ამ ნაწყვეტით მოციქული, სავარაუდოდ, პასუხობს კითხვას: თუკი ისრაელები, მიუხედავად საკუთარი უპირატესობებისა, ვერ შედიან მესიის სასუფეველში, ხომ არ ნიშნავს რომ ღვთის აღთქმები არ აღსრულდა? არა, - ამბობს მოციქული, - ისინი აღსრულდა, რადგან

²⁷⁷ «О священстве», книга 4.

ქრისტე მრავალმა ირწმუნა და თუმცა მორწმუნეთაგან ყველა როდია აბრაამის შთამომავალი, მაგრამ ეს ცვლის აღთქმის მნიშვნელობას. რადგან ვინცაა ისრაელისგან, ყველა როდია ისრაელიტი. და არც აბრაამის შვილია ყველა, ვინც მისი თესლისაგან არის, არამედ მხოლოდ რჩეული, მაგ. აბრაამის შვილებისგან მხოლოდ ისააკი, ისააკის შვილებისგან - იაკობი და ახლაც ისრაელის 12 შტოსგან დარჩა მხოლოდ ორი: დარჩენილებისგანაც ყველა როდი იწოდება ჭეშმარიტ ისრაიტელად, არამედ მხოლოდ აღთქმის შვილები, ისააკის მსგავსად, არა ხორციელი შვილები, არამედ რწმენით, ღვთის სიტყვის ძალით.

მუხლი 10. თუკი ვინმე აბრაამის შვილების მოყვანილ მაგალითს არასაკმარისად ცნობს, მაშინ მოციქულს სხვა მაგალითი მოჰყავს, კიდევ უფრო ნათელი - ისააკის შვილები, რომლებიც ერთი დედისგან იშვნენ და ტყუპები არიან. მიუხედავად ამისა, ერთ-ერთი, იაკობი, ღმერთმა შეიყვარა, ხოლო მეორე - ესავი შეიძულა; ეს პიროვნების ღირსებისა თუ უღირსების შედეგი არაა, არამედ ღვთის თავისუფალი არჩევანის შედეგი, რადგან უმცროსის არჩევა უფროსის ნაცვლად ღვთის მიერ მათ შობამდე მოხდა, და შესაბამისად, იმ დრომდე, როდესაც ისინი რაიმე კეთილს ან ცუდს გააკეთებენ და ამით დაიმსახურებენ ღვთის სიყვარულს ან სიძულვილს.

მუხლი 11-29. წინა თავებში მოციქული უმტკიცებს იუდეველებს, რომ რასაც ისინი ეყრდნობიან, ის უპირატესობები ყალბია, მათ ღვთის წინაშე გამართლებისთვის არ აქვთ რაიმე მნიშვნელობა. ამ თავში კი გვაჩვენებს, რომ ეს უპირატესობები, ანუ ებრაელის ერის რჩეულობა, დამოკიდებულია ისრაელის არა რაიმე დამსახურებაზე, არამედ ღვთის წყალობაზე. ამ ჭეშმარიტების დასამტკიცებლად მოციქულს მოჰყავს აბრაამის და განსაკუთრებით ისააკის შვილების მაგალითი. ესავის ნაცვლად იაკობის არჩევა, რომელიც ღვთის მიერ მათ დაბადებამდე მოხდა, ებრაელებისთვის იმის დამაჯერებელი მტკიცებულება უნდა იყოს, რომ მათი ღვთიერჩეულობა სხვა ერების წინაშე ღვთის საქმეა. ღვთის იგივე წყალობაა ახლა წარმართების არჩევა იუდეველების ნაცვლად მესიის სასუფეველში. არც ადამიანის წარმომავლობა ამა თუ იმ პიროვნებისგან, არც საკუთარი თავდადება, არც ცხოვრების სურვილი არ აძლევს ადამიანს ამ მოწოდების უფლებას; ის „მამასადამე, კაცის ნება-სურვილზე კი არაა დამოკიდებული, არამედ ღვთის მოწყალებაზე“. ზუსტად ღმერთი „შეიწყალებს იმას, ვისაც შევიწყალებ, და შეიწყნარებს, იმას, ვისაც შეიწყნარებს“.

მაგრამ ეს არ ნიშნავს იმას, რომ ღმერთი არასამართლიანია, თუკი ის ერთს იწყნარებს, მეორეს კი უარყოფს, როგორც ეს ფარაონის მიმართ არის ნათქვამი, განაფიცებ. განა ღმერთის ნებას ვინმე შეეწინააღმდეგება? არა. საქმე ისაა, რომ ადამიანს არ აქვს და არც ექნება ისეთი საქმეები ან დამსახურება, რომლის ძალითაც ღმერთი მას შიწყალებს. და თუკი ის წყალობს ზოგიერთებს, მაშინ ეს მისი წყალობის საქმეა.

სხვა მხრივ, ღვთისგან გაფიცებული ადამიანები მხოლოდ მისი სიმართლის მოქმედებაა, მაგ. ფარაონის შესახებ წერია: „სწორედ იმისთვის დაგადგინე, რათა ჩემი ძალა გიჩვენო, და განითქვას ჩემი სახელი მთელს ქვეყანაზე“ (რომ. 9:17; გამოსვლ. 9:16); ეს არ ნიშნავს იმას, რომ ღმერთმა გადააქცია მორჩილი ფარაონი მრისხანედ. გაფიცების დანაშაული არა ღმერთში, არამედ ადამიანში დევს. ღმერთი არ ანიჭებს მას მხოლოდ თავის მადლს, არამედ ადამიანს საკუთარი ნების წინაშე ტოვებს. ამიტომაც, როგორც იწყალებს თავისი წყალობით, ისე განაფიცებებს თავისი სიმართლით.

არც ღვთის წყალობა ეხვევა ადამიანს თავს საკუთარი სურვილის საწინააღმდეგოდ, არც ღვთის სიმართლე აფერხებს ადამიანის თავისუფლებას. როგორც იქ ადამიანის ხსნა აღესრულება ღვთის მოწყალებით და ადამიანი მხოლოდ, ასე ვთქვათ ეთანხმება იმას, რომ ღმერთმა იხსნას იგი, აქაც ადამიანი იღუპება საკუთარი დანაშაულითა და ნებით; ღმერთი მხოლოდ დაუშვებს, ასე ვთქვათ ეთანხმება იმას, რომ ის დაიღუპოს. ორივე შემთხვევაში ადამიანის ხვედრის მთავარი მიზეზი არის საკუთარი თავისუფლება. ამიტომაც, არასამართლიანად იქცევა ის, ვინც ფიქრობს, რომ ყოველი ადამიანის ბედი დამოკიდებულია მხოლოდ ღვთის ნებაზე და კადნიერებით ამბობენ: „მაშინ რაღად გვდებს ბრალს? რადგანაც ვის შეუძლია წინ აღუდგეს მის ნებას?“.

ისინი ვერ იგებენ ღვთის მოქმედებათა ბრძნულ და სამართლიან საიდუმლოებებს და ღმერთს განსჯიან ადამიანურად; მის ქმედებებსა და სამართალში ხედავენ ისეთივე თვითნებობას, ისეთივე ცდომილებას, როგორც შეინიშნება ადამიანთა მოქმედებებსა და მსჯელობებში. მათ, უკიდურეს შემთხვევაში, სურთ რომ ღმერთმა პასუხი აგოს თავის ქმედებებში, განუმარტოს მათ, თუ რატომ იქცევა ის ცნობილ შემთხვევებში ასე თუ ისე. მათ ავიწყდებათ, რომ მართალი და ყოვლადკეთილი ღმერთი არ იქცევა თავისი სამართლისა და სიკეთის საწინააღმდეგოდ; და თუკი ის ისურვებს თავისი ნების საიდუმლოს გაცხადებას, მაშინ ადამიანი მაინც ვერ შესძლებს მისი სიბრძნის სირღმეში შეღწევას. ამიტომაც ადამიანისთვის უფრო ბუნებრივია დაემორჩილოს ღვთის შეუცნობელ გზებს.

კიდევ უფრო რომ დაარწმუნოს საპირისპირო აზრის მქონეთა ცნობისმოყვარეობა, მოციქულს მოჰყავს თიხის მაგალითი, რომელიც არ ეკითხება მექოთნეს თავის ქმედებებზე. „განა ნახელავი ეტყვის ხელოსანს: რატომ შემქმენი ასეო? იქნებ მეთუნეს ნება არა აქვს, რომ მის მიერ მოზედილი ერთი და იმავე თიხისგან ძვირფასი ჭურჭელიც გააკეთოს და უფასურიც?“

ეს მაგალითი ადამიანის ზნეობრივი გრძნობისთვის, ერთი შეხედვით, აღმაშფოთებელია და ზოგიერთი კითხულობს: ნუთუ უსულო თიხაა ადამიანი, რომელსაც ღმერთი ისე თვითნებურად ექცევა, როგორც მექოთნე თავის ჭურჭელს? სად არის მისი თავისუფლება? და სად არის ღვთის სამართლიანი დამიკიდებულება საკუთარი ქმნილების მიმართ? მაგრამ წმიდა იოანე ოქროპირი განმარტავს მოციქულის მიერ მოყვანილი მაგალითის ჭეშმარიტ მნიშვნელობას და ამბობს: „ეს შედარება მოყვანილია არა როგორც ცხოვრების მაგალითი, არამედ მისი მიზანია მსმენელი დაარწმუნოს, რომ ყველაფერში უნდა დავემორჩილოთ ღმერთს და არაფრისთვის პასუხი არ მოვთხოვოთ. როგორც მექოთნე, ერთი და იმავე თიხით აკეთებს იმას, რასაც თვითონ მოისურვებს და არავინ ეწინააღმდეგება მას; ასევე შენც არ დაუსვა კითხვა ღმერთს: მიუხედავად ერთისა და იმავე შთამომავლობისა, თუ რატომ სჯის ღმერთი ზოგიერთებს, ხოლო სხვებს აჯილდოებს; პირიქით, მოწიწება იქონიე ღვთის წინაშე და მიბაძე თიხას. როგორც ის ემორჩილება მექოთნის ხელებს, ისევე შენც დაემორჩილე სამყაროს განმგებლის განზრახვას. ის არ მოქმედებს განზრახვის გარეშე და შემთხვევით, თუმცადა შენ ვერ მიწვდები მისი სიბრძნის საიდუმლოებებს“²⁷⁸.

²⁷⁸Беседа 16 на Рим. 9:21

ადამიანმა იცის, რომ ღმერთი მართალი და მოწყალეა, მან ასევე უნდა ირწმუნოს, რომ ღმერთი მოქმედებს რა საკუთარი ნებით, არ არღვევს ადამიანის თავისუფლებას და მის ღირსებებს. ამიტომაც, მოციქული თუმცა ამბობს, რომ ღმერთი „ვისაც სურს, მას შეიწყალებს, და ვისაც სურს, მას გაამქისებს“ (18), მაგრამ არსებითად ღმერთი შეიწყალებს იმას, ვინც შესაწყალებელია და გააფიცებს იმას, ვინც თვითონ ფიცხდება.

მოციქულის მტკიცებულების ძალა იმაზეა გამახვილებული, რომ რისხვის ჭურჭლები თვითონვე გამზადებულნი არიან შესამუსრად, ხოლო წყალობის ჭურჭლები ღმერთმა წინასწარ განამზადა დიდებისათვის. თავისი ტრაქტატის ბოლოს მოციქული მოუწოდებს არა მხოლოდ იუდეველებს, არამედ წარმართებს და შენიშნავს, რომ ამ მოწოდებაში, როგორც ისრაელების ეგვიტიდან გამოსვლისას, ღმერთი ასე იქცევა: ხალხს, რომელიც მისი არ იყო (წარმართები), თავის ერს უწოდებს, ღვთის პედ სახელდება, ხოლო მრავალრიცხოვანი ისრაელისგან იხსნის მხოლოდ ნაწილს. სხვებს კი ის მკაცრად ექცევა, მაგრამ სამართლიანად, რადგან თუკი თავისი წყალობით არ დატოვა თავისი თესლი, მაშინ მთელი ისრაელი დაიღუპება, როგორც სოდომი და გომორა. მოციქული ამ მდგომარეობას განიხილავს მომდევნო თავში.

მუხლი 25. „ხალხს, რომელიც ჩემი არ იყო, ჩემს ხალხს ვუწოდებ, ხოლო იმას, ვინც არ მიყვარდა - საყვარელს“ - მოციქულს მოჰყავს წინასწარმეტყველ ოსიას გამოთქმა (2:23) მოქცეული წარმართებისადმი და ფარულად მიანიშნებს, რომ წარმართებიც, ისრაელის მსგავსად, თავდაპირველად ღვთის ერი იყო, მაგრამ ღვთის ნაცვლად ქმნილის თაყვანისცემის გამო განუდგნენ ღმერთს.

მუხლი 28-29. მოციქული მიანიშნებს ებრაელებისთვის ცნობილ წინასწარმეტყველებას (ოსია 1:10) - ისრაელთან ერთად წარმართთა არჩევას მესიის სასუფეველში და ასევე გვარგენებს სხვა წინასწარმეტყველებას (ისაია 10:22-23) - ღვთის მიერ ებრაელთა უარყოფას. ისრაელთან დაკავშირებით ასეთი განაჩენი მოციქულს თავად არ წარმოუთქვამს მათი გულფიცხელობის გამო; არამედ სამართლიანმა ღმერთმა გამოუტანა ასეთი განაჩენი თავის ერს.

„უფალი თავის სიტყვას მთლიანად და დაუყოვნებლივ აღასრულებს დედამიწაზე“. უფალი აპირებს თავისი განაჩენის სისრულეში მოყვანას - იუდეველთა განადგურებას. ისრაელის უარყოფით აღესრულება ღვთის მკაცრი განაჩენი და თუ უფალი არ დატოვებს თესლს - ე.ი. მოციქულებსა და ზოგიერთ იუდეველ ქრისტიანს, მთელი ისრაელის რწმენაში მომავალი მოქცევის საწყისს - ახლანდელი ისრაელი ღვთის სასუფეველისათვის ასეთი ურწმუნოებით მოკვდება.

მუხლი 30. „წარმართნი, რომელნიც არ ეძებდნენ სიმართლეს“ - ე.ი. არ ეძებდნენ გამართლებას იმ გზებით როგორც იუდეველები, ან საერთოდ არ გრძნობენ რჯულის სიმართლის აუცილებლობას და „ეწივნენ სიმართლეს, სიმართლეს რწმენის მიერ“.

მუხლი 31. „ხოლო ისრაელი, რომელიც ეძებდა სიმართლის რჯულს, სიმართლის რჯულს ვერ მისწვდა“ - სიმართლის რჯულად მოსეს რჯული იწოდება, რომელიც მიეცა იუდეველებს გამართლების მისაღწევად; შესაბამისად, აქ სიმართლის რჯული კანონიერი გამართლება, გამართლების იდეალია. იუდეველები ესწრაფიან ამ იდეალურ, კანონიერ გამართლებას და ვერ აღწევენ მას, რადგან ეძიებენ მას რჯულის აღსრულებაში, მაგრამ რჯულსაც ვერ ასრულებენ, რადგან საკმარისად სცნეს თავისთვის

რჯულისგან გამართლება და უარყვეს გამართლების რჯული, ე.ი. სახარება, რომელმაც აუწყა მათ რწმენისგან გამართლება.

მუხლი 33. „დავდებ სიონში შებრკოლების ლოდს და საცთურის კლდეს, და არ შერცხვება მისი მორწმუნე“ - ასე იწოდება წინასწარმეტყველთან იესო ქრისტე, რადგან ბევრმა იხილა მისი დამდაბლებული მდგომარეობა და ცდუნდა მისით, რაც ღმერთზე არ იყო დამოკიდებული. თუმცა შებრკოლების ლოდი ღმერთმა დაუშვა, მაგრამ ცდუნება მოხდა თვით დაბრკოლებულთა ნებითა და გაუფრთხილებლობით (ლუკ. 2:34). ღმერთი დაცემის მიზეზი რომ არ არის, ამის დასამტკიცებლად წინასწარმეტყველი და მოციქულიც ამატებენ სიტყვებს: „არ შერცხვება მისი მორწმუნე“ (გამოსვლ. 28:16; 8:14).

ბ. ისრაელის დანაშაული (10:1-21)

წინა თავებში მოციქული მიაწვდის ისრაელის უარყოფის მიზეზებს, აქ კი დაწვრილებით აღწერს ისრაელის დანაშაულს. ის ამბობს, რომ ისრაელს აქვს საღმრთო შური; მაგრამ ეს შური უცოდნელია, რადგან ისრაელი მძლავრობს საკუთარი სიმართლე დააყენოს ღვთისგან მოცემული რჯულის სიმართლეზე, რწმენაზე მაღლა და ავიწყდება, რომ ზუსტად ამ სიმართლისთვის ისწრაფვის რჯული (1-4).

ამასთან, რჯული აღუთქვამს ცხოვნებას მხოლოდ მისი სრული აღსრულებით, რწმენა კი გამართლებას ეძიებს ქრისტეში, რომელსაც იგი გულში ატარებს და ბაგეებით აღიარებს (5-10). გამართლების ასეთი ხერხი ყველასათვის მისაღწევია, განურჩევლად იუდეველისა და ელინისა, ვინც მოუხმობს უფალს.

მაგრამ ხმობისთვის საჭიროა რწმენა, რწმენისთვის - ქადაგება, ხოლო ქადაგებისთვის - წარგზავნა. შესაბამისად, საქადაგებლად წარიგზავნენ მოციქულები, მაგრამ ყველამ როდი ისმინა მათი კეთილმაუწყებლობა, როგორც იწინისაწარმეტყველა ისაია - ამიტომაც ვინც არ იცის და არ უსმენია ღვთის სიტყვა, შესაბამისად, მას არ აქვს რწმენა (11-17). შესაძლოა მათ ვერ მოისმინეს? მაგრამ პირიქით, მთელს დედამიწაზე გაისმა მათი ხმა და ქვეყნიერებას კიდით კიდემდე უწია მათმა სიტყვამ („ყოველსა ქვეყანასა განხდა ხმა მათი და კიდეთა სოფლისათა სიტყვანი მათნი“). ნუთუ ვერ შეიცნეს, რომ ეს მესიის შესახებ ქადაგებაა? მაგრამ მოსე ამბობს: მე აღვძრავ თქვენს შურს მათი მეშვეობით, ვინც არ არის ხალხი, უგუნური ხალხით (ე.ი. წარმართებით) განგარისხებთ“. ისაია

წინასწარმეტყველებს: „ვეპოვნინე მათ, ვინც არ მეძებდა, და გამოვეცხადე მათ, ვინც არ მკითხულობდა“. ხოლო ისრაელს ეუბნება: „მთელ დღეს ვიწვდიდი ხელებს ურჩი და უჯიათი ხალხისკენ“ (18-21).

მუხლი 1. „კეთილმოსურნეობა ჩემი გულისა და ჩემი ვედრება ღვთის მიმართ ისრაელის ხსნისათვის არის“ - მოციქული ლოცულობს ისრაელის გადარჩენაზე, რითაც გვიჩვენებს, რომ ისრაელის უარყოფა საბოლოო არ არის.

მუხლი 3. „თავიანთი სიმაართლის დამტკიცებას ცდილობდნენ“, ანუ რჯულის სიმაართლის საკუთარი ძალისხმევით აღსრულებას.

მუხლი 4. „რადგანაც რჯულის დასასრული ქრისტეა“ - რჯულის ქვეშ მოციქული გულისხმობს ებრაელთა იმ წესრიგსა და ზნეობრივ პირობებს, ან იმ რელიგიურ მდგომარეობას, რომელიც მჭიდროდ დაკავშირებულია მოსეს რჯულთან, ე.ი. ღვთის იმ განგებულებას, რომელიც დაიწყო მოსედან და მომდინარეობს ებრაელი ერის ისტორიაში ქრისტემდე.

ეს რჯული მომზადებაა ქრისტესკენ, ისაა აღმზრდელი ქრისტეში (გალ. 3:24), ქრისტეს მოსვლით ბუნებრივია დასრულდა რჯული და მან დაკარგა თავისი მოვალეობა (რომ. 7:1). ამასთან ამ რჯულის როგორც ზნეობრივი საქმიანობის კანონის მიზანია უხელმძღვანელოს ებრაელ ხალხს მათ ცხოვრებაში და მიიყვანოს ქრისტემდე; ამ რჯულმა კი ქრისტეში, მის სწავლებაში მიიღო სრულყოფილება. მიუხედავად ამისა, მხოლოდ ერთი ერისადმი მორგებულმა რჯულმა არ დაკარგა თავისი მნიშვნელობა და შეინარჩუნა ძალა ქრისტიანებისთვისაც. ზუსტად რჯულის ასეთ მნიშვნელობაზე საუბრობს ქრისტე: „არა მოვედი დარღვევად რჯულისა, არამედ აღსრულებად“ (მთ. 5:17), ე.ი. აღამაღლებს სრულყოფილებამდე და თავის მიმდევრებს ურჩევს აღასრულონ იგი (მთ. 19:17).

მუხლი 5-8. „მოსე წერს რჯულის სიმაართეზე: „კაცი, რომელიც აღასრულებს რჯულს, მისი წყალობით ცხოვდება“ (ლევ. 18:5) - იმის დასამტკიცებლად, რომ რჯული უნდა დასრულდეს, მოციქულს მოყავს თვით მოსეს სიტყვები, მოსე წერს რჯულის სიმაართეზე: „კაცი, რომელიც აღასრულებს რჯულს, მისი წყალობით ცხოვდება“. მან აღუთქვა ებრაელებს გამართლება მხოლოდ რჯულის სრული აღსრულებით. მაგრამ რჯულის აღსრულებისათვის, მოსეს სიტყვებით, არ არის საჭირო არც ცაში ასვლა, არც უფსკრულში ჩასვლა: ე.ი. საჭირო არ არის რომელიღაც გარეგნული, მექანიკური ან ფიზიკური საშუალება ან პირობა. რჯულის სიტყვა, მოსეს სიტყვებისამებრ, ახლოს უნდა იყოს ყოველი ადამიანის გულთან და მისი აღსრულება ადვილია (მეორ. რჯ. 3:11-14). მაგრამ ის (რჯულის სიტყვა) ყოველი ადამიანის ბაგეებსა და გულში მათი რწმენის ძალისაგან არის, როგორც გვიხსნის მოციქული. თუკი რჯულის აღსრულება მხოლოდ რწმენით შეიძლება, მაშინ რჯულის სამართალი, რომლისკენაც ისწრაფვის იუდეველი, მხოლოდ რწმენაშია.

მოსეს სიტყვებს რჯულის შესახებ მოციქული უკავშირებს ქრისტეს. როგორც ებრაელს შეეძლო საკუთარ თავში, გულსა და თავის რწმენაში ეპოვა ძალა რჯულის აღსასრულებლად, მსგავსადვე მორწმუნესაც შეუძლია თავის გულში ჰპოვოს იესო ქრისტეს განკაცებისა და აღდგომის აღიარების ძალა და ამ რწმენით ცხოვდეს.

მუხლი 10. „ვინაიდან გულითა სწამთ სიმაართისათვის“, ე.ი. შინაგანად, „ბაგით კი აღიარებენ ცხოვრებისათვის“ - გარეგნულად. შინაგანი მრწამსი ისაა, რომ მხოლოდ ზეციდან გარდამოსულ ქრისტეს შეუძლია გამოგვისყიდოს ცოდვისგან და

მოგვანიჭოს გამართლება; ხოლო ამ რწმუნებულების გარეგნული გამოვლინება სიტყვებსა და საქმეებში გვყოფს ნეტარად.

„იმათ წინააღმდეგ, ვინც რწმენაში ვერ ხედავს ვერავითარ საქმეს, წმიდა მოციქული გვიხსნის, რომ რწმენა - უდიდესი ღვაწლი და თავდადებაა, იგი შეუდარებლად დიდია ყოველგვარი რჯულის საქმეებზე, მოწამეობრივი ღვაწლია. უნდა ავმაღლდეთ ხილულ, საკუთარ განსჯაზე, რომ გავხდეთ მორწმუნე; უნდა ვიქონიოთ სული წმიდა, რომ ვაღიაროთ იესო ღმერთად“ (I კორ. 12:3).

მუხლი 15. „და როგორ იქადაგონ, თუკი არ წარიგზავნებიან? როგორც დაიწერა: „რა მშვენიერი არიან სიკეთის მახარებელთა ფეხნი!“ მოციქულს მოჰყავს ისაია წინასწარმეტყველის სიტყვები (52:7; შდრ. ნაუმ. 1:15), რომლებიც ეხება ებრაელთა ტყვეობიდან გათავისუფლების ხარებას, მაგრამ რამდენადაც ბაბილონის ტყვეობისგან გათავისუფლება წინასახეა ადამიანთა ეშმაკისგან გათავისუფლებისა, ასევე ტყვეობისგან გათავისუფლების მახარებელთა უწყება შეესაბამება მოციქულთა სახარებისეულ სიტყვებს.

მუხლი 16. „მაგრამ ყველამ როდი ისმინა სახარება. რადგან ესაია ამბობს: „უფალო, ვინ ირწმუნა, რაც ჩვენგან ისმინეს?“ - აქ მოციქულს მოჰყავს ისაია წინასწარმეტყველის ცნობილი სიტყვები (53:1), რომელშიც სრულიად არის ასახული მომავალი მაცხოვრის მესიანური წინასწარმეტყველება და მისი უარყოფა იუდეველების მიერ.

მუხლი 17. „ამრიგად, რწმენა - სმენისაგან, ხოლო სმენა - ქრისტეს სიტყვისგან“ - სიტყვებით გამოხატულია ადამიანის ნების მონაწილეობა ცხოვნების მიღებაში. ყოველი ადამიანის მოვალეობაა ისმინოს და მიიღოს ღვთის სიტყვა, რადგანაც მისგანაა რწმენა, ხოლო რწმენა გვიხსნის.

მუხლი 18. „მაგრამ მე ვამბობ: „ნუთუ ვერ ისმინეს? პირიქით, მთელს დედამიწაზე გაისმა მათი ხმა და ქვეყნიერებას კიდით კიდემდე უწია მათმა სიტყვამ“ - იუდეველთა უპასუხისმგებლობა რომ გვაჩვენოს მოციქულთა ქადაგების უარყოფაში, პავლე ამბობს, რომ მთელ დედამიწაზე გაისმა მათი ხმა და ქვეყნიერების კიდეს მიაღწია, ე.ი. ყველა იმ ადგილას, სადაც გაბნეულია ისრაელის მოდგმა. მოციქული ასევე ადარებს ქრისტეს გამოცხადების გავრცელებას ბუნებაში: „ცანი ღაღადებენ ღმერთის დიდებას და მისთა ხელთა ნამოქმედარს გვამცნობს სამყარო“ (ფს. 18:5).

მუხლი 19. „კვლავ ვამბობ: ნუთუ ვერ შეიცნო ისრაელმა?“ მოციქული კვლავ ამხელს იუდეველთა ურწმუნოებას ამჯერად მოსეს სამხილებელი სიტყვებით: „აღვძრავ თქვენს შურს მათი მეშვეობით, ვინც არ არის ხალხი, უგუნური ხალხით განგარისხებთ“. და ეს მოხდება იმ შემთხვევაში, როდესაც ისრაელი განარისხებს ღმერთს ცრუ ღმერთების თაყვანისცემით. იქ იგულისხმება ქანაანელები. აქ კი მოციქული გულისხმობს წარმართებს, რომელსაც ებრაელები არ თვლიდნენ ხალხად. თუმცა ამ წარმართებმა ირწმუნეს ქრისტე და ამ რწმენამ განარისხა ებრაელები, რადგანაც ღმერთმა დაუშვა წარმართებიც შესულიყვნენ მესიის სასუფეველში. ღმერთმა კი ეს დაუშვა იმიტომ, რომ იუდეველებმა განარისხეს თავად ღმერთი აღთქმული მესიის ურწმუნოებითა და უცოდინარი მინდობით რჯულისა (10:2), რომელიც ქრისტეს მოსვლით კარგავს თავის ძალას.

გ. ისრაელის მომავალი მოქცევა (11:1-36)

მოციქულის ნათქვამის საფუძველზე ებრაელებმა შეიძლება იფიქრონ: მოციქული მათ სრულ უარყოფას უშვებს და თვლის, რომ ღმერთი შეცდა, ასეთი უუნარო ერი რომ აირჩია. თუმცა მოციქული საკუთარი მაგალითით ამტკიცებს, რომ ის, როგორც ისრაელიტი და აბრაამის ჭეშმარიტი შთამომავალი, მოწოდებულია ქრისტეს რწმენისკენ. ეს კი ნათელი დადასტურებაა იმისა, რომ ღმერთი არ უარყოფს თავის ერს. მოციქულს მაგალითად მოჰყავს ებრაელი ერის მსგავსი ვითარება ილია წინასწარმეტყველის დროს, როდესაც დარჩა ბევრი ისრაელიტი, რომელთაც მუხლი არ მოუყრიათ ბაალის წინაშე. ახლაც, მიუხედავად მთელი ერის მიერ ხილული უარყოფისა, ამჯერადაც მაღლისმიერი არჩევანით გადარჩა მცირედი, ეს კი გამოვლენაა ღვთის მაღლისა და არა მათი საქმეებისა (11:1-6).

რას ნიშნავს უმეტესი ისრაელიტის გულქვაობა. ღმერთმა ეს დაუშვა იმისთვის, რომ მათი დაცემით გადაერჩინა წარმართები (7-11).

მეორე მხრივ, წარმართებმა არ უნდა ჩათვალონ საკუთარი თავი ებრაელებზე ღირსეულად, რადგანაც ერთის უარყოფასა და მეორეს მოწოდებაში ჩანს ღვთის განსაკუთრებული განზრახვა ყველა ადამიანის ხსნის შეხახვებ. ასე, მსხმოიარე ზეთისხილის მოტეხილ რტოს ნაცვლად დაემყნო ველური ზეთისხილი და კარგის ფესვისა და წვენის თანაზიარი გახდა. მაგრამ ეს მოხდა არა ველური ზეთისხილის თვისებების გამო, არამედ ფესვის გამო; კარგი ფესვის მოტეხილი რტოები ინარჩუნებენ კარგ თვისებებს, და თუკი ისევ დაეყრდნობიან ფესვს, მაშინ საუკეთესო ნაყოფს გამოიღებენ (12-24).

ეს აძლევს მოციქულს ახადოს ფარდა მომავალს და აჩვენოს ისრაელს, რომ მათ გულფიცხელობას წარმართთათვის გზის გახსნის მიზანი აქვს და ის დროებითია, ვიდრე არ შემოერთდება წარმართთა მთელი სიმრავლე, მთელი ისრაელი გადარჩება. წარმართებმა იციან, რომ ისრაელის დაბრმავება მათი ხსნის გამო მოხდა და ამიტომაც სიყვარულით უნდა მოექცნენ დაბრმავებულებს და გაიხსენონ თავიანთი წარსული (25-32). თავად მოციქული ღრმა მოწიწებით ქედს იხრის ღვთის გონებამიუწვდომლობისა და სიბრძნის წინაშე, რომელიც იხსნის ყველას (33-36).

მუხლი 1. ისრაელის უარყოფით ებრაელებს მათდამი მხოლოდ არაკეთილგანზრახული ადამიანის სიტყვა რომ არ ეგონოთ, მოციქული ამბობს, რომ თავადადაა წარმოშობით არა წარმართი, არა პროზელიტი, არამედ ჭეშმარიტი

ისრაელიტი, ბენიამინის შტოდან; ეს შტო კი, როგორც ცნობილია, იუდასა და ლევითან ერთად, შეადგენს ტყვეობიდან დაბრუნებულ იუდეველთა ერს (I ეზრ. 4:1; 10:9).

მუხლი 2. „ან იქნებ არ იცით, რას ამბობს წერილი ელიაზე?“ - მოციქული იმოწმებს ებრაელებისათვის ცნობილ გაფტარს მესამე მეფეთა წიგნიდან (18:46-19:21), რომელსაც თავისი მთავარი შინაარსით ილიას გაფტარი ეწოდება.

მუხლი 3. „უფალო, შენი წინასწარმეტყველნი მოკლეს და დაანგრის შენი საკურთხეველნი“ - საკურთხეველის ქვეშ განმმარტებლები²⁷⁹ სამართლიანად გულისხმობენ ისრაელის სამეფოში წინასწარმეტყველთა მიერ აშენებულ სამსხვერპლოებს ებრაელთა კერპთაყვანისცემაში საბოლოოდ გადახრის აღსაკვეთად. ისრაელის მეფეები უფრთხიან ისრაელიტების გადასვლას იუდეველთა სამეფოში, ამიტომაც კრძალავენ იერუსალიმის ტაძარში სიარულს ჭეშმარიტი ღმერთის თაყვანსაცემად. ასეთი საკურთხეველის მაგალითი შეიძლება ვნახოთ კარმელის მთაზე ილიას სამსხვერპლოში.

მუხლი 8. „როგორც წერია: „მისცა მათ ღმერთმა მთვლემარე სული; თვალი, რათა ვერ ხედავდნენ, და ყური, რათა არ ესმოდეთ დღევანდელ დღემდე“. სიტყვაში მისცა, როგორც წმიდა იოანე ოქროპირი ამბობს, იგულისხმება არა მოქმედება, არამედ დაშვება. მთვლემარეს კი მოციქული უწოდებს სულის უარესისკენ ისეთ ჩვევას, რომელიც გამოუსწორებელი და გამოუყენებელია. როგორც ღვთისმოსაობაში მიძინებული უცბად ვერ გამოდის ამ მდგომარეობიდან, ისევე ბოროტებაში მთვლემარე ძლივს იცვლება. რადგან თვლემა ნიშნავს რაღაცის შეჩვევას²⁸⁰.

მუხლი 9. „დავითი ამბობს: „დაე, ტაბლა მახედ და ბადედ ექცეთ, საცდურად და მათ საზღაურად“ - წინა მუხლის შესაბამისად, რომელიც გამოხატავს ისრაელის სულიერ სიბრმავეს, ამ გამოთქმის მნიშვნელობა ასეთია: იმ დროს, როდესაც დამრმავებულები ჭამენ და სვამენ, ტკბებიან სიკეთეებით, მათ ეწვევათ უბედურება.

იმას, რასაც დავითი უსურვებს მტრებს, მოციქული უკავშირებს ქრისტეს მეუფების მტრებს.

მუხლი 11. „მე ვამბობ: ნუთუ ისე წაიბორძიკეს, რომ დაეცნენ? არამც და არამც. მაგრამ მათი დაცემა ხსნად ექცა წარმართთ, რათა აღძრულიყო მათში საღმრთო შური“ - როგორც მოციქულთა ქადაგების ისტორია მოწმობს (საქმ. 13:46; 18:6; 28:28), იუდეველთა ურწმუნოება არის მიზეზი იმისა, რომ მათ უქადაგეს წარმართებს. სხვა მხრივ, წარმართთა მოქცევას იუდეველებში უნდა აღედგა საღმრთო შური.

მუხლი 12. „ხოლო თუ მათი დაცემა ქვეყნის სიმდიდრეა, მათი სიმწირე კი - წარმართთა სიმდიდრე, რამდენად უფრო მეტი იქნება სავსება მათი“ - აქ მოციქული იმეორებს უწინდელ აზრს, რომ იუდეველთა დაცემის შედეგად ქადაგების სიმდიდრე წილად ხვდა მთელ სამყაროს; ანუ, როგორც თეოდორიტი განმარტავს: „თუკი ახლაც, იუდეველთა უმეტესობამ არ ირწმუნა, და ზოგიერთ მოციქულს ქადაგების სიმდიდრე გადააქვს წარმართებთან: მაშინ ნათელია, რომ ყველამ, ვინც ირწმუნა, სხვა ადამიანებისთვის გახდა უდიდეს სიკეთეთა სისავსე“.

მუხლი 15. „რადგან თუ მათი განშორება ქვეყნის დაზავებაა, რაღა იქნება მათი შემოერთება, თუ არა სიცოცხლის აღდგომა მკვდრეთით?“. „სიცოცხლის აღდგომა მკვდრეთით“ - ამ სიტყვებს ზოგიერთი განმმარტებელი იგებს ზნეობრივი მნიშვნელობით;

²⁷⁹Калмет, Эстий

²⁸⁰Беседа на Рим. 19:1

მაშინ მკვდართა ასეთი სიცოცხლე შეესაბამება ზემოთ მოყვანილ შერიგებას. აქ კი საპირისპიროა. ამიტომაც აქ უნდა ვიგულისხმოთ მკვდართა მომავალი აღდგომა. „თუკი ყველა იუდეველი ირწმუნებს, ამბობს ნეტარი თეოდორიტი, - მაშინ არაფერი დარჩება მკვდრებით აღდგომის გარდა“.

თუმცა, მათეს 24:14 -სა და I კორ. 15:23-ში, როცა საუბარია ახალი ცხოვრების დასაწყისზე, ისრაელის მოქცევაზე არაფერია ნათქვამი. შემდეგ მოციქული ახალი სიცოცხლის აღსანიშნავად ხმარობს სხვა სიტყვას - *αναστασις* (აღდგომა). აქ კი მან დასვა სიტყვა - *ζωή*.

სხვები (ნეტარი თეოფილაქტი) „მკვდრებით აღდგომას“ გულისხმობენ ქრისტიანობის იმ აყვავებას, რომელიც თითქოს იქნება ეკლესიის წიაღში ებრაელთა სრული მოქცევით. მაგრამ მოციქულს არ აქვს რაიმე მინიშნებაც კი, რომ ამ მოვლენის წინ უნდა მოხდეს ქრისტიანობის კვდომა, პირიქით - ის ყველგან ავითარებს აზრს, რომ წარმართებისგან შემდგარ ნაციონალურ ეკლესიებში სიცოცხლე ჩქეფს. უფრო სამართლიანია აქ ვიგულისხმოთ ქრისტეს მიერ ხსნის სრული განცხადება. ებრაელი ერის ქრისტეს ეკლესიაში მიღება კი განასახიერებს ადამიანთა ხსნის განგებულების დასასრულს.

მუხლი 16. „თუ პირველნაყოფი წმიდაა, ასევე - ცომიც; და თუ ფესვი წმიდაა, ასევე - რტონიც“ - შედარება აღებულია ღვთისადმი პირველნაყოფის შეწირვიდან. პირველნაყოფში იგულისხმებიან ქრისტეს პირველი იუდეველი მოწაფეები და ქრისტიანობაზე მოქცეული ადამიანები. ზოგიერთები კი პირველნაყოფში გულისხმობენ ძველი აღთქმის პატრიარქებს.

მუხლი 17. „ხოლო თუ ზოგიერთი რტო მოტყდა და შენ, ველური ზეთისხილი, მათ ადგილას დაემყენ, ასე რომ, ზეთისხილის ფესვისა და წვენის თანაზიარი გახდი“ - მოციქული მაგალითს იღებს იმ ხეებისგან, რომლებსაც ამყნიან სხვა ხის რტოებს. მაგრამ, აღსანიშნავია ის, რომ მეზალები იქცევიან სრულიად საპირისპიროდ, რაც აღწერილია მოციქულის შედარებაში, კერძოდ, ველურ ზეთისხილს ან სხვა ხეს ამყნიან კარგი ხის რტოებს და იყენებენ ველური ხის წვენსა და ძალებს კარგი ნაყოფის მისაღებად. მოციქული საპირისპიროს ამბობს. მოციქულმა ეს არ იცის, მაგრამ სარგებლობს ცნობილი წესრიგის ასეთი გარდაქმნით და სურს გვაჩვენოს, რომ მაღლის მოქმედება განსხვავებულია ადამიანური მოქმედებისგან. თუმცა, ერთ-ერთი განმმარტებლის²⁸¹ შენიშვნით, ზეთისხილს ის თვისება აქვს, რომ ველურის რტოს ამყნიან კარგს და თვითონვე კეთილშობილდება და კარგ ნაყოფს იძლევა.

მუხლი 22. „ხომ ხედავ სიკეთეს და სიმკაცრეს ღვთისას: სიმკაცრეს - დაცემულთა, ხოლო სიკეთეს - შენს მიმართ“ - ე.ი. თუკი დარჩები ღვთის სიკეთის ღირსი. ესაა იმის მტკიცებულება, რომ ღვთის წინასწარგანზრახულობა უდავო არ არის.

მუხლი 25. „რადგანაც არ მინდა, ძმებო, რომ თქვენთვის უცნობი დარჩეს ეს საიდუმლო“ - მოციქული აქ წინასწარმეტყველებს და ამით ასრულებს თავის სიტყვას იუდეველთა ხვედრზე. წინასწარმეტყველებაში ვხედავთ მოციქულის ლოცვას მისი საყვარელი ისრაელის ხსნაზე და იმის მტკიცებულებას, რომ ის მტრობის გამო კი არ ამხელს იუდეველებს, არამედ მათი ხსნის სურვილის გამო.

²⁸¹Bisping, Exeg. Handbuch, Rom. 11:7

„რათა თავს არ გაგივიდეთ: ისრაელის სიბრმავე ნაწილობრივია და დროებითი“, ე.ი. ყველა ისრაელიტელი არ ეწინააღმდეგება სახარების ქადაგებას; „ვიდრე არ შემოგვიერთდება წარმართთა მთელი სიმრავლე“ - ებრაელთა სიბრმავე, მათი ქრისტეში ურწმუნოება გაგრძელდება, ვიდრე არ შემოგვიერთდება წარმართთა მთელი სიმრავლე და არ აავსებს ქრისტეს ეკლესიას.

მუხლი 28. „სახარების მიხედვით, ისინი მტრები არიან თქვენს გამო, ხოლო არჩევის გულისთვის - საყვარელნი მამათა გამო“ - მოციქულს სურს თქვას, რომ თუ ახლა იუდეველები სახარებისადმი თავიანთი ურწმუნოების გამო ღვთის მტრები არიან, მათი სიბრმავე წარმართთა ხსნას ემსახურება და ისინი მამათა გამო საყვარელი და რჩეულნი არიან, მათდამი მიცემული აღთქმა აღსრულდება; ეს აღთქმა იმაში მდგომარეობს, რომ ისინი ცხონდებიან. მოციქული ხსნის ისრაელის მომავალი მოქცევის საიდუმლოს და ამბობს, რომ „უცვალებელია ნიჭი და მოწოდება ღვთისა“, ე.ი. ერთხელ არჩეული ერის მოწოდება და რჩეულება არ შეიცვლება.

მუხლი 32. „რადგანაც ღმერთმა ყველანი ურჩობაში გამომამწყვდია, რათა ყველანი შეიწყალოს“. მოციქული ამთავრებს თავის მსჯელობას და ამტკიცებს რომ ღვთის წინაშე ყველა დამნაშავეა.

ჭეშმარიტი ღვთის თაყვანისცემისგან ძველი წარმართი ხალხის განდგომა მიზეზია ებრაელი ხალხის რჩეულობისა. ახლა ისრაელის უარყოფა გახდა მიზეზი წარმართთა მოწოდებისა.

ასეა, ყველა ცოდვილია ღვთის წინაშე, მაგრამ ამ ისტორიულ ფაქტებში იმალება ღვთის განგებულების სიბრძნე და ცოდნის სიღრმე. ღმერთს სურს: ყველამ შეიცნოს, რომ ცოდვილნი არიან და მხოლოდ მადლით გადარჩებიან. როდესაც ადამიანებმა ეს შეიცნეს, მაშინ ცხონდნენ. ასე აღსრულდა წარმართებთან; ასე მოხდება მომავალში ებრაელებთანაც.

ეპისტოლეს ზნეობრივი ნაწილი

მოციქულ პავლეს ზნეობრივი სწავლება გამომდინარეობს დოგმატური დასკვნიდან და ამიტომაც ეპისტოლეს ეს ნაწილი უნდა განვიხილოთ, როგორც მოციქულის სწავლების პრაქტიკული განხორციელება. თუმცა ეს ნაწილი არ წარმოადგენს ჭეშმარიტების ჩამოყალიბებისთვის აზრთა მკაცრ თანმიმდევრობას, იგი შეიძლება დავყოთ რამდენიმე ნაწილად, რომლებშიც მოციქული აჯგუფებს თავის დარიგებებს.

პირველ ნაწილში მოციქული საუბრობს ღვთისა და მოყვასისათვის სათნო ქრისტიანულ ცხოვრებაზე (თავ. 13); მეორეში - ხელისუფლების დაქვემდებარებაზე, ასევე მოყვასისა და საკუთარი თავის მიმართ ვალდებულებებზე (თავ. 13); მესამეში - რწმენით უძლურთა შეწყალებაზე

(თავ. 14); მეოთხეში - მიანიშნებს იესო ქრისტეს მაგალითს მოყვასისადმი სიყვარულში (15: 1-13); დაბოლოს, გვიხსნის იმის მიზეზს, თუ რატომ დაწერა რომაელთა მიმართ ეპისტოლე და ასევე გამოთქვამს სურვილს პირადად შეხვდეს მათ (14-33). ეპისტოლეს დასასრული შეიცავს პირად მისალმებებს, შეგონებებსა და კეთილ სურვილებს (თავ. 16).

1. ქრისტიანული ცხოვრების წესები (12: 1-21)

მოციქული გადმოგვცემს რწმენით გამართლების სწავლებას და არაერთხელ შენიშნავს, რომ მორწმუნეები უნდა დაიხოცონ ცოდვისთვის და იცხოვრონ ქრისტეში, შეუერთდნენ მას ერთ ხორცად და გასულიერდნენ მისგან გარდამოვლენილი სული წმიდით (6:1-13; 8:1-14).

ახლაც ასრულებს თავის დოგმატურ სწავლებას და მოციქული ისევ უბრუნდება ადრე გამოთქმულ შეგონებებს და სთხოვს ქრისტიანებს - მიუძღვნან ღმერთს საკუთარი სხეული სიწმიდით, როგორც მისთვის კეთილსასურველი ძღვენი და არ ემსგავსონ ამ ქვეყნიერების სულს (12:1-2). სული წმიდის ხელმძღვანელობით მიღებული მადლით მოუწოდებს ქრისტიანებს ურთიერთსიყვარულისკენ. ქრისტიანები საზოგადოების მიმართებით ერთი სხეული ვართ ქრისტეში, ხოლო ცალ-ცალკე - ერთმანეთის ასოები (3-5). სხეულის ეს ერთობა აღგვძრავს ყველას იმ ვალდებულებების აღსრულებისკენ, რომელიც გვავალია ყოველ ქრისტიანს (6-8), უპირველეს ყოვლისა უნდა გვქონდეს უორგულო, ძმური ურთიერთსიყვარული სიხარულსა და მწუხარებაში, ერთსულოვანნი უნდა ვიყვნეთ (9-16); მტრებსაც კი ბოროტი არ უნდა მივაგოთ, არამედ სიკეთით ვძლიოთ ბოროტს (17-21).

მუხლი 1. „ღვთის მოწყალებით შეგაგონებთ, ძმებო, ცოცხალ, წმიდა და კეთილსასურველ მსხვერპლად უძღვენი თქვენი სხეული ღმერთს, და ეს იქნება თქვენი გონივრული ღვთისმსახურება“. „კეთილსასურველ მსხვერპლში“ მიციქული ხედავს ძველი აღთქმის ღვთისთაყვანისცემას, რომელიც უპირველესად მსხვერპლშეწირვით გამოიხატება; მას მოციქული უპირისპირებს ქრისტიანულ ზნეობრიობას. ცხოველების ნაცვლად ქრისტიანებმა მსხვერპლად უნდა შესწირონ საკუთარი სხეულები - ე.ი. საუთარი თავი.

ეს მსხვერპლი ცოცხალია, რადგან ქრისტიანები გასულერებულნი არიან სული წმიდით; წმიდაა ცხოვრებით, რადგან კეთილსასურველია ღვთის ნების შესაბამისად. ძველი აღთქმის მსხვერპლშეწირვათა საპირისპიროდ, რომელიც შედგება უტყვი ცხოველებითა და ხშირად მსხვერპლის შემწირველის სულიერად მონაწილეობის გარეშე - ეს მსხვერპლი იწოდება სიტყვიერად, გონიერად (λογικη λατρεία)

მუხლი 2. „ნუ ემსგავსებით ამ ქვეყანას“. „ამ ქვეყანაში“ მოციქული გულისხმობს ამ სამყაროს ვითარებას, როგორც სხვა ადგილას „საწუთროს ხატს“ (1კორ. 7:31), ქვეყნიური

ცხოვრების წეს-ჩვეულებებს, მოქმედებებს, რომლებიც თავიანთი არამდგრადობით სრულიად საპირისპიროა წმიდა და ღვთიესათნო ცხოვრებისა.

ებრაელი რაბინები „ამ ქვეყანას“ „მომავალი ქვეყნის“ საპირისპიროდ უწოდებენ ქრისტემდე პერიოდს, რომელშიც გამოცხადდება მესია. მოციქული ხმარობს ასეთ სიტყვებს ქვეყნისა და დროის იმ ვითარების აღსანიშნავად, რომელსაც არ ჰყავს ქრისტე, ე.ი. არ სწამს მისი და არ ელის მის მოსვლას.

„გარდაიქმენით თქვენი გონების განახლებით“ - იგულისხმება გონების ანუ გაგების, აზრის და ლოგიკური დასკვნის განახლება; მთელი შინაგანი, სულიერი განწყობილების განახლება კი არის გარდაქმნა, რომლისკენაც უნდა ისწრაფვოდეს ქრისტიანი.

„რათა შეიცნოთ, რა არის ნება ღვთისა, კეთილი, სათნო და სრული“ - ქრისტიანის მთელი ცხოვრება აღორძინებამდე მდგომარეობს იმაში, რომ ემსახუროს საკუთარ თავსა და მოყვასს; ახლი კი ადამიანის გარდაქმნით ამ საქმიანობის ცენტრი ღვთის ნება უნდა იყოს.

მუხლი 3. „ნურავინ იფიქრებს თავის თავზე უფრო მეტს, ვიდრე უნდა ფიქრობდეს; არამედ იფიქროს ზომიერად, იმ რწმენის თანახმად, ღმერთმა რომ მიაგო თვითეულ თქვენგანს“ - მოციქული იყენებს ერთი ფუძიდან ნაწარმოებ სიტყვებს, რათა უფრო ძლიერად გამოხატოს მათთვის დამტკიცებული ჭეშმარიტების მსგავსება და დაპირისპირება. ძირითადი სიტყვაა - „იფიქროს თავის თავზე“ (I კორ:4:6); აქედან „უფრო მეტს ვიდრე უნდა ფიქრობდეს“; „არამედ იფიქროს ზომიერად“.

მუხლი 6. „ჩვენთვის მოგებული მადლის წყალობით სხვადასხვა ნიჭი გვაქვს“. ზემოთ (მუხლი 4) მოციქული ამბობს, რომ „ერთ სხეულს ჩვენსას მრავალი ასო აქვს, მაგრამ ყველა ასოს როდი აქვს ერთი და იგივე საქმე“ - სხვადასხვა საქმე ავალია ყოველ ქრისტიანს, როგორც ქრისტეს ერთი სხეულის წევრს. ეს საქმე იწოდება ნიჭად - „χαρισμα“. ნიჭი ჩვენთვის მოცემული მადლის წყალობით სხვადასხვაა, ამიტომაც მოციქული ამბობს, რომ ღმერთი ანაწილებს „იმ რწმენის თანახმად, ღმერთმა რომ მიაგო თვითეულ თქვენგანს“ (მუხლი 3).

მუხლი 6-9. მოციქული ჩამოთვლის სხვადასხვა ნიჭს, მაგრამ თუ როგორ უნდა გამოიყენოს ადამიანმა ისინი, ამ მხრივ მოციქულის სიტყვა მოკლეა და ძნელადგასაგები, ამიტომაც რუსული თარგმანი (ასევე ახალ ქართული თარგმანიც, მთაწმინდისეულისგან განსხვავებით - მთარგმნელი) ამატებს შემდეგს: „თუ წინასწარმეტყველების ნიჭი გეზომა, რწმენისამებრ იწინასწარმეტყველე; თუ მსახურებისა - იმსახურე, თუ მოძღვრობისა - იმოძღვრე; თუ შემგონებლისა - შეაგონე, თუ მოწყალების გაცემისა - უშურველად გაეცი, თუ წინამძღვრისა - გულმოდგინედ იწინამძღვრე, თუ ქველმოქმედისა - სიხარულით აღასრულე სიქველის საქმე; დაე, უორგულო იყოს სიყვარული“ (მთაწმინდისეული - „გინა თუ წინასწარმეტყველება საზომისამებრ სარწმუნოებისა, გინა რომელი ჰმსახურებდეს მსახურებითა მით; გინა რომელი ასწავებდეს - სწავლითა მით; გინა რომელი ნუგეშინის-სცემდეს - ნუგეშინის-ცემითა მით; რომელი მისცემდეს - უბუებით; რომელი ზედა-ადგებოდის - მოსწრაფებით; რომელი სწყალობდეს - მხიარულებით; სიყუარულითა შეუორგულებელითა“).

მუხლი 11. „გულმოდგინება ნუ დაგზარდებათ; სულით მდუღარენი იყავით; ჰმონებდეთ უფალს“ - ქრისტიანის ყველა ქმედება მოყვასის მიმართ უნდა შესრულდეს კაცთა მამებლობის გარეშე ღვთის ჭეშმარიტი მსახურებით.

მუხლი 19. „თქვენი თავისთვის თვითონვე ნუკი იძიებთ შურს, საყვარელნო, არამედ ადგილი დაუთმეთ ღვთის რისხვას“. აქაც რუსულ თარგმანში (მსგავსად ქართულშიც; მთაწმინდისეულში წერია: „ეცით ადგილ რისხვასა“ - მთარგმენლი) სიტყვა - „ღვთის“ ჩამატებულია, რადგანაც იგულისხმება იგი. ეკლესიის მამები (ოქროპირი, თეოფილაქტე) იწონებენ ასეთ ჩამატებას; მოციქული იმოწმებს ძველი აღთქმის სიტყვებს: „ჩემია შურისგება და მე მივაგებ, - ამბობს უფალი“.

მუხლი 20. „რადგანაც ამით მოგიზიგიზე ნაკვერჩხლებს აგროვებ მის თავზე“ - ზოგიერთი განმმარტებელი ამ გამოთქმას იმ მნიშვნელობით იგებს, რომ თუკი მტერს ბოროტის წილ სიკეთეს გაუკეთებ, მაშინ ამით მოგიზიგიზე ნაკვერჩხალს აგროვებ მის თავზე მომავალ ცხოვრებაში. მაგრამ ასეთი გაგება არ შეესაბამება მოციქულის მიერ ნაქადაგებ სიყვარულის სულს და არც კონტექსტს. ეს გამოთქმა მოშურნეობის მნიშვნელობით აიხსნება. მოციქული ამბობს: მტერსაც სიკეთე გაუკეთე; ამით მას გულს დაუთუთქავ; ის ვერ მოისვენებს მანამ, სანამ არ გათავისუფლდება ამ სიმძიმისგან; შენი სიკეთე ბოლოს და ბოლოს აღძრავს მასში შემდამი პატივისცემასა და სიყვარულს. ზუსტად ამ აზრს ეხმაურება მოციქულის შემდეგი სიტყვები: „ნუ იძლევი ბოროტისაგან, არამედ კეთილით სძლიე ბოროტი“ (თეოდორიტე და სხვები).

2. ხელისუფლებისადმი დამოკიდებულება; მოყვასისა და საკუთარი მოვალეობები (13:1-14)

ეს ყოველივე შეეხებოდა ქრისტიანის ქცევის წესებს და მოიცავდა მის ცხოვრებასა და მოვალეობებს ეკლესიის მიმართ. ახლა მოციქული გადმოგვცემს ქრისტიანის მოვალეობებს სახელმწიფოსა და სამოქალაქო საზოგადოების წინაშე. ამ შემთხვევაში ის პირველ ადგილზე აყენებს ხელისუფლების მორჩილებას.

ეს აუცილებელია, რადგან იუდეველი ქრისტიანები, მაშინდელი იუდეველებისათვის დამახასიათებელი თავისუფლებისადმი მისწრაფებისა და ასევე მესიის მეუფების არასწორი შეხედულების თანახმად, არ ემორჩილებოდნენ რომაულ ხელისუფლებას (მთ. 22:17; იოან. 8:33). ისინი ელიან ჯერ კიდევ სამყაროს სწრაფ აღსასრულს და მეორედ მოსვლის დადგომას.

ასევე იმპერატორის კულტი მოუწოდებს ქრისტიანებს შეეწინააღმდეგონ ხელისუფლების ბრძანებულებას. ხელისუფლება ვერ ითმენს იმას, რომ რომაელი მოქალაქეები უარს ამბობენ იმპერატორთა ქანდაკებების წინაშე კმევაზე. მოციქული ამტკიცებს, რომ ყოველი ხელისუფლება ღვთისგანაა და ამიტომაც ვინც ეწინააღმდეგება მას, ის ამავე დროს ღმერთს ეწინააღმდეგება. ვინაიდან მთავარნი კეთილის

მოქმედთათვის კი არა, ბოროტმოქმედთათვის არიან საშიშნი; მაგრამ მათ შიშის გამო კი არ უნდა დავექვემდებაროთ, არამედ სინდისითაც. მოციქული ზუსტად ასეთ დაქვემდებარებას მოითხოვს (1-7). მოციქული გვარიგებს: არავისი არა გემართოთ რა, გარდა ურთიერთსიყვარულისა, რადგან ვისაც უყვარს მოყვასი, მან აღასრულა რჯული (8-10). ბოლოს მოციქული კიდევ უფრო ძლიერად აღძრავს ქრისტიანებს იმაზე მინიშნებით, რომ მათთვის ახლოსაა ხსნის დღე, ხოლო ნათელს არ შეესაბამება ვერანაირი უწყობა (11-14).

მუხლი 1. „არ არსებობს ხელმწიფება თუ არა ღვთისაგან“ - ქრისტიანთა ხელისუფლებისადმი დაქვემდებარების ვალდებულებების განსაზღვრისას მოციქული წარმოგვიდგენს ორ მიზეზს: ხელისუფლების, როგორც სამოქალაქო წყობის ღვთისგან წარმომავლობას და ღვთის დაშვებას, რომ სახელმწიფოში ესა თუ ის თანამდებობა ამა თუ იმ დროს დაიკავოს ცნობილმა პიროვნებამ.

აქედან, ერთი მხრივ, ცხადი ხდება სახელმწიფოში ხელისუფლების არსებობის გზა, როგორც არ უნდა მიაღწიონ აქამდე, და, მეორე მხრივ, კი - ყოველგვარი ხელისუფლებისადმი დაქვემდებარების აუცილებლობა, როგორც არ უნდა იყოს ის თავისი ხასიათით და ქრისტიანებისადმი დამოკიდებულებით. სხვანაირად რომ ვთქვათ, ქრისტიანისათვის ყოველი ხელისუფლება - წარმართული თუ ქრისტიანული, მემკვიდრეობითი ან სახალხოდ არჩეული - კანონიერია, რადგანაც ის ღვთისგანაა, რადგანაც ის მოწოდებულია დაიცვას და აღარულოს სახელმწიფოში სიმართლე.

ხელისუფლების კანონიერებისა და არაკანონიერების განსჯა ქრისტიანის უფლების სფეროს არ განეკუთვნება, მაშინ როდესაც ხელისუფლებისადმი ქრისტიანის დაქვემდებარება მიეკუთვნება სამოქალაქო ვალდებულებას. ამასთან, ქრისტიანი არ იცნობს ხალხის განჩინებულ ხელისუფლებას, მისთვის ყველა ხელისუფლება ღვთის განჩინებითაა. ქრისტიანი არ ემხრობა ასევე რევოლუციას, რადგანაც „ყოველი ხელმწიფება ღვთის მიერ დადგენილია“.

ქრისტიანისთვის ყოველი ხელისუფალი - კეთილი თუ ბოროტი, კეთილისმყოფელი თუ ტირანი - ღვთისგანაა დადგენილი, რადგანაც ღმერთი ხელისუფლების საშუალებით, როგორც თავისი იარაღით, ხან აჯილდოებს ერს და უგზავნის კეთილ მეფეს, ხან სჯის მათ და უშვებს ტირანის მმართველობას. „ვინც მისცა ქრისტიან-კონსტანტინეს მეფობა, იმანვე მისცა - იულიანე განდგომილსაც“, - ამბობს ნეტარი ავგუსტინე²⁸².

მუხლი 3. „ვინაიდან მთავარი კეთილის მოქმედთათვის კი არა, ბოროტმოქმედთათვის არიან საშიშნი. შენ გინდა, არ გეშინოდეს ხელმწიფებისა? კეთილი აკეთე და ნაქები იქნები მისგან“ - ადამიანში ერთადერთი გრძობა, რომელიც იზადება ხელისუფლების არსებობითა და მოქმედებით არის შიში. მოციქული ამ შემთხვევაში გვიხსნის, რომ ეს გრძნობა იშვება არა ხელისუფლების თვისებიდან, არამედ დაქვემდებარებულთა თვისებისა და ქმედებიდან: თუკი ისინი ცუდად იქცევიან, მაშინ ხელისუფლებაც აღიჭურვება მათდამი მუქართა და სასჯელებით. თუკი

²⁸²de Civ . Dei. V, 21

დაქვემდებარებულთა მოქმედება კეთილია, მაშინ ყოველგვარი შიში ხელისუფლებისადმი ქრება.

მუხლი 4. „რადგანაც ის ღვთის მსახურია შენდა სასიკეთოდ. მაგრამ თუ ბოროტს სჩადიხარ, გეშინოდეს, ვინაიდან ტყუილად როდი არტყია ხმალი, არამედ იმიტომ, რომ ღვთის მსახურია, რისხვით შურისმგებელი ბოროტმოქმედთა მიმართ“ - ხმალი აქ ხელისუფლების სიმბოლოა, როგორც უმაღლესი და უმძიმესი დასჯის - სიკვდილის იარაღი, რომელიც ადამიანის მსჯავრს ეკუთვნის. თვით ხმლით დასჯა შემთხვევითი არ არის, არამედ ღვთის სამართლის შედეგია, ე.ი. ღვთის ნებითა და შეხედულებით.

მუხლი 5. „ამიტომაც გემართებს მორჩილება, არა მარტო სასჯელის შიშით, არამედ სინიდისიტაც“ - ე.ი. ხელისუფლების წინააღმდეგობის გამო კი არ უნდა გვეშინოდეს, არამედ სინდისის გამო, რადგან ხელისუფლების არსებობა ყველასთვის სასიკეთოა. აქედან ჩანს, რომ ქრისტეს ნების გამომხატველი ქრისტიანული სინდისი თუ ეწინააღმდეგება იმ ხელისუფლების აღსრულებას, რომელიც საპირისპიროა ამ სინდისისა, მაშინ ქრისტიანი ვალდებულია დაემორჩილოს სინდისის ხმას, ვიდრე ხელისუფლების მოთხოვნას. მაშასადამე, მოციქული ადგენს აქ ხელისუფლების ქმედებებზე განსაკუთრებული განსჯის უფლებას და თავად გვამღევს ამის მაგალითს (საქმ. 16:36-37 და მსგავსი).

მუხლი 7. „ამრიგად, ყველას მიაგეთ მისი კუთვნილი: ვისაც ხარკი ეგება - ხარკი, ვისაც ბაჟი - ბაჟი, საშიშარს - შიში, პატივსაცემს - პატივისცემა“ - შიშის ქვეშ აქ მოციქული გულისხმობს პატივისცემის უმაღლეს ხარისხს, და არა შიშს პირდაპირი გაგებით (ოქროპირი).

მუხლი 8. „არავისი არა გემართოთ რა, გარდა ურთიერთსიყვარულისა, რადგან ვისაც უყვარს მოყვასი, მან აღასრულა რჯული“ - იესო ქრისტემ თავის სწავლებაში გვამცნო ღვთისა და მოყვასის სიყვარული - „ამ ორ მცნებაზეა დამოკიდებული მთელი რჯული და წინასწარმეტყველნი“ (მთ. 22:40), ხოლო მახარებელმა იოანემ დაგვიმტკიცა, რომ თვით ღვთისადმი სიყვარული განხორციელებას ჰპოვებს მოყვასის სიყვარულში (I იოან. 4:10).

მოციქული პავლე კი პირდაპირ უწოდებს მოყვასის სიყვარულს რჯულის აღსრულებას, რადგან თავისთავად გულისხმობს, რომ ღვთის სიყვარულის გარეშე არ არსებობს მოყვასის ჭეშმარიტი სიყვარული. შემდგომ მუხლში (10) მოციქული უფრო ღრმად განგვიმარტავს სიყვარულის ამ მნიშვნელობას იმის საფუძველზე, რომ „სიყვარული ბოროტს არ უზამს მოყვასს; რჯულის აღსრულება სიყვარულია“. ზუსტად ესაა ახალი აღთქმის უპირატესობა, რომ მინიშნებულია ის უმაღლესი საწყისი, ის სახელმძღვანელო, რომლის საშუალებითაც ადამიანი აღწევს რჯულის სრულ აღსრულებას, სრულ უბოროტებას. ასეთი საწყისი სიყვარულია.

მუხლი 11. „რაკილა იცით დრო“ - საუბარი არასრული და შემოკლებულია. მოციქული გამოხატავს შემდეგ აზრს: ქრისტიანი ისე უნდა მოიქცეს, თუ უყვარს მოყვასი და ბოროტისგან თავს იკავებს, იცის, რომ მოახლოვდა სიზარმაცისა და ცოდვის ძილისგან მისი გამოფხიზლების ჟამი.

„ხსნა ახლა უფრო ახლოა ჩვენთან“ - ხსნასთან მიახლოება არ ნიშნავს მეორედ მოსვლის დროს, არამედ თვით ქრისტიანთა სათნოებებში სრულყოფილებისაკენ მისწრაფების მიახლოებას.

მუხლი 14. „არამედ შეიმოსეთ უფალი ქრისტე“ - როგორც ძილის შემდეგ ვდგებით და ვიმოსებით შესაბამისი სამოსით, ასევე ცოდვის ძილისგან აღდგომისას ქრისტიანი უნდა შეიმოსოს მისთვის ღირსეული სამოსით. ეს სამოსი არის თავად იესო ქრისტე. ქრისტეს შემოსვა კი ნიშნავს:

1. რწმენით შევითვისოთ ქრისტეს მაცხოვრებელი ღვაწლი და მისით დავფაროთ ცოდვათა სიმრავლე;

2. მის წმიდა ცხოვრების მიბაძვით მოვიქსოვოთ სათნოებათა კვართი.

„და ხორცზე ზრუნვას ნუ აქცევთ ავხორცობად“ - არ იკძალება ხორცზე ზრუნვა, მაგრამ განისჯება მასზე ისეთი მზურნელობა, რომელიც ხორცის მოთხოვნილებას ავხორცობად აქცევს (შედრ. მთ. 6:25: „ნუ ზრუნავთ თქვენი სიცოცხლისათვის, რა ვჭამოთ ანდა რა ვსვათო; ნურც თქვენი სხეულისათვის, რით შევიმოსოთ“); მაგ. ჭამისა და სმის მოთხოვნილების გადასვლა სიმამძრესა და სიმთვრალეში, შესაბამის დროს აუცილებელი სამოსის მოთხოვნილების გადასვლა კოხტაობის ვნებაში, და მსგავსნი.

3. რწმენით უძლურთა შეწყნარება (14:1-26)

მოციქული ამბობს, რომ სიყვარულის მცნება რჯულის აღსრულების მცნებაა (13:8). ახლა კი ის ამ მცნებით ასკვნის რწმენით უძლურთა მიმართ მოქცევის წესებს. იუდეველი ქრისტიანები ღიზიანდებიან წარმართობიდან მოქცეული ქრისტიანების ხილვით, როდესაც ეს უკანასკნელნი ჭამენ რჯულით აკრძალულ საკვებს და არ იცავენ მოსესგან დადგენლ დღესასწაულებსა და შაბათებს.

თავის მხრივ ყოფილი წარმართები განსჯიან იუდეველ ქრისტიანებს ქრისტიანული თავისუფლების სულის უქონლობის გამო.

მოციქული ამტკიცებს, რომ სმა-ჭამა და დროის გატარება თავისთავად არაა ნიშანდობლივი და მხოლოდ ადამიანის ზნეობრივი ქმედების მიმართ იღებენ ისინი განსაკუთრებულ მნიშვნელობას. ქრისტიანისთვის ჭამა და სმა, როგორც ყოველი საქმე და მთელი სიცოცხლე, უნდა იყოს ღვთის სადიდებელი (14:1-9). ამიტომაც მოყვასის განკითხვა ასეთი ან სხვა ქმედების გამო ქრისტიანულ სიყვარულს მოკლებულია; ასეთ სიყვარულს გაცილებით შეეფერება ის, რომ ქრისტიანი არ მისცემს არავითარ საბაბს მოყვასის საცდუნებლად. საკვებში თავისთავად არაფერია უწმინდური, რადგანაც ღვთის სასუფეველი სასმელ-საჭმელი კი არაა, არამედ სიმართლე, მშვიდობა და სიხარულია სული წმიდაში (10-19).

მოციქული გვმოდვრავს: საჭმლის გულისთვის ნუ დაარღვევ ღვთის საქმეს. ყველაფერი წმიდაა, მაგრამ ბოროტია კაცისთვის, რომელიც

საცდუნებლად ჭამს. გიჯობს არც ხორცი ჭამო, არც ღვინო სვა და არც რამ ისეთი აკეთო, რაზედაც შეიძლება წაიბორძიკოს შენმა ძმამ (20-23). მოციქული ასრულებს თავის სიტყვას ღვთის დიდებით, რომლის სასოებაც აქვს, რომ ის ყოველ ქრისტიანს განამტკიცებს რწმენაში მოციქულთა ქადაგების შესაბამისად (24-26).

მუხლი 1. „რწმენით უძღურებს“ მოციქული უწოდებს მშიშრებს, რომლებიც მერყეობენ თავიანთი გადაწყვეტილებებით - რაა ქრისტიანისათვის დასაშვები და რა აკრძალული, უწოდებს მეწვრილმანებს, რომლებიც უმნიშვნელო საგნებსა და მოქმედებებს ანიჭებენ დიდ მნიშვნელობას.

მუხლი 2. „ზოგიერთს ჰგონია, რომ შეიძლება ყველაფერი ჭამო, რწმენით უძღური კი მარტოოდენ მხალეულსა ჭამს“ - ხორცისა და ღვინის მიღება, ან არმიღება, არ მიეკუთვნება ღმერთების საპატივცემულოდ მსხვერპლად შეწირულ ხორცს. მათზე მოციქული საერთოდ არ საუბრობს; არც იუდეველთათვის აკრძალულ საკვებს, რადგანაც საუბარია საერთოდ ხორცისა და ღვინის მიღებაზე (მუხლი 2 და 21). აქ იგულისხმება, ალბათ, თავშეკავების განსაკუთრებული სახე, როგორც ესეელებთან. თავშეკავებისკენ ასეთი მისწრაფება შეიძლება ჩამოყალიბდა ქრისტიანებში სუფთა ზნეობრივი თვალსაზრისით.

მუხლი 3. „ვინც ჭამს, ნუ დაამცირებს იმას, ვინც არა ჭამს, ხოლო ვინც არა ჭამს, ნუ განსჯის იმას, ვინც ჭამს, რადგანაც ღმერთმა შეიწყნარა იგი“ - მოციქული გვასწავლის ერთმანეთისადმი სწორად მოქცევას საკვების მიმართ და გვიმტკიცებს, რომ ღმერთი იწყნარებს თავის ეკლესიაში იმათაც, ვინც ყველაფერს ჭამს და იმათაც, ვინც თავს იკავებს ზოგიერთი საკვებისგან. რამდენადაც ღმერთი უკეთესად განსჯის ადამიანის ღირსებას, ამიტომაც ქრისტიანმა არ უნდა განსაჯოს თავისი თანამოძმეები ამა თუ იმ საკვების მიღების გამო, რადგანაც არავის არ აქვს უფლებს სხვისი მონის განსჯისა - ქრისტიანი კი ღვთის მონაა.

მუხლი 5-6. რაც არის ნათქვამი საკვების მიმართ, მსგავსივე შეიძლება ითქვას დღეებზეც. იუდეველები განასხვავებენ შაბათისა და დღესასწაულის დღეებს და ეს გადაიტანეს ქრისტიანობაშიც, შესაბამისად განსჯიან იმათ, ვინც მათთან ერთად არ იზიარებს ამ დღეებს. მოციქული გვახსენებს მაცხოვრის სიტყვებს, რომ ძე კაცისა შაბათის უფალიცაა და ამით აღძრავს ქრისტიანებს ყველა საკუთარი მოქმედება მიმართონ ღვთის სადიდებელად.

მუხლი 8. „არამედ, თუ ვცოცხლობთ, უფლისთვის ვცოცხლობთ, ხოლო თუ ვკვდებით, უფლისთვის ვკვდებით; ამიტომ, ვცოცხლობთ თუ ვკვდებით, უფლისანი ვართ“ - უფლისთვის სიცოცხლე და სიკვდილი ნიშნავს მის სიცოცხლესა და სიკვდილში მიზადვას; სხვაგვარად, ეგრეთ ბრწყინვდილ ნათელი თქუენი წინაშე კაცთა, რადთა იხილონ საქმენი თქუენნი კეთილნი და აღიდებდენ მამასა თქუენსა ზეცათასა (მთ. 5:16). ისე უნდა მოვემზადოთ სიკვდილისათვის, რომ სხვებმა იხილონ მხოლოდ ნეტარ ცხოვრებაში გადასვლა და შრომათაგან განსვენება (გამოცხ. 14:13). საკუთარი სიცოცხლითა და სიკვდილით ქრისტიანებმა უნდა განვადიდოთ უფალი იმიტომ, რომ მან გამოგვისყიდა საკუთარი სისხლით, მოკვდა ჩვენთვის და აღდგა, რათა გამხდარიყო ჩვენი სიცოცხლისა და სიკვდილის მეუფე.

მუხლი 9. „რადგანაც ქრისტე იმისთვის მოკვდა და გაცოცხლდა, რათა უფლობდეს მკვდრებზედაც და ცოცხლებზედაც“ - ე.ი. ყველა ადამიანზე. მაგრამ მკვდრებზე უფლობა მიაწიწნებს იესო ქრისტეს ძალაუფლებას - აღადგინოს და გააცოცხლოს მკვდრებიც კი, რადგანაც მათზე უკვე ვერანაირი მიწიერი ძალა ვერ უფლობს.

მუხლი 11. „ვინაიდან დაწერილია: „მე ცოცხალი ვარ, ამბობს უფალი, ჩემს წინაშე მოიყრება ყოველი მუხლი და ყოველი ენა აღიარებს ღმერთს“ - სიტყვები აღებულია ისაიას წინასწარმეტყველებიდან (45:23) და გულისხმობს საყოველთაო სამსჯავროს.

მუხლი 14. „თავისთავად არაფერია უწმინდური, არამედ უწმინდურია მხოლოდ მისთვის, ვინც უწმინდურად მიიჩნევს მას“. ფიზიკური სამყაროს ყოველი ნივთი თუ საგანი (რომელზედაც საუბარია აქ) თავისთავად წმიდაა ღვთისგან წარმომავლობით. ქრისტე მაცხოვრის გამოჩენით აღდგა ადამიანის საქმიანობისადმი საგანთა მიმართების უწინდელი სიწმიდე და წესიერება, რომელიც დაირღვა ცოდვით. ქრისტეში ყველაფერი განიწმიდა. ქრისტეს სულით მთლიანად განმსჭვალული, ქრისტეში მცხოვრები ქრისტიანიც, მასში პოულობს ყოველი საგნის სიწმიდის რწმუნებულებას ისე, რომ თავისუფლად შეუძლია ყველაფრის წმიდად გამოყენება და არ უნდა შეუშინდეს უწმიდურებას. მხოლოდ ქრისტეს რწმენაში უძლური მიიჩნევს ზოგიერთ საგანს უწმიდურად და ისინი მართლაც უწმიდურია მისთვის, მაგრამ არა თავისთავად, არამედ ადამიანის საზომისამებრ. შესაბამისად, ეს არ გვაძლევს რწმენით ძლიერებს განვსაჯოთ უძლურები მათი ამ საგნებისადმი არასწორი დამოკიდებულების გამო. ქრისტიანმა ყველასთან მშვიდობის შენარჩუნებისთვის, რწმენით უძლურთა სიყვარულის გამო, ქრისტეს ეკლესიის დიდების მხარდასაჭერად უარი უნდა თქვას იმ ნაირნაირ საჭმელებზე, რომელთა სიწმიდე ეჭვქვეშაა (შდრ. I კორ. 10:29).

მუხლი 17. „რადგანაც ღვთის სასუფეველი სასმელ-საჭმელი კი არაა, არამედ სიმართლე, მშვიდობა და სიხარული სული წმიდაში“ - აქ ღვთის სასუფეველი არ არის მომავალი ზეციური სასუფეველი ქრისტეს მეორედ მოსვლისას, არამედ ის, რომელიც აქ, დედამიწაზე, გაგვეცხადა ქრისტე მაცხოვრის მოსვლით. სიმართლე ნიშნავს საკუთარი სიმართლის შეგნებას ღვთის წინაშე, მშვიდობა ყველასთან, სიყვარული ყველასი და სიხარული სული წმიდაში - აი ესაა ღვთის სასუფეველის კუთვნილება და თვისებები. ამა თუ იმ საკვების მიღება ღვთის სასუფეველის ძეგლისთვის სულერთია და ებრაელთა მოსაზრების საპირისპიროდ, არ შეიძლება იყოს ამ სასუფეველის კუთვნილების არც პირობა და არც წინააღმდეგობა.

მუხლი 21. „გიჟობს არც ხორცი ჭამო, არც ღვინო სვა და არც რამ ისეთი აკეთო, რაზედაც შეიძლება წაიბორძიკოს შენმა მამ“ - ესაა უმაღლესი ქრისტიანული სიყვარულის უმშვენიერესი წესი, რომელიც უარს ამბობს საკუთარი სიამოვნებაზე, შესაძლოა აუცილებელზეც, მხოლოდ იმიტომ, რომ არ ცდუნდეს მოყვასი! როგორ ადვილად იფიქრებენ ამ წესს ისინი, ვინც სარგებლობს ქრისტიანული თავისუფლებით და ღიად არღვევს საეკლესიო მარხვებს!

მუხლი 22. „გაქვს რწმენა? შენი ღმერთის წინაშე გქონდეს. ნეტა მას, ვინც თავს არ ისჯის იმით, რასაც აირჩევს“ - ე.ი. არ განსჯის საკუთარ თავს იმით, რაც ერთხელ აირჩია და სინდისის ქენჯნის გარეშე უარყოფს ან იღებს იმას, რაც სხვებისთვის ცდუნების საგანია.

მუხლი 24-26. „ხოლო მას, ვისაც შეუძლია, ჩემი სახარებისა და იესო ქრისტეს ქადაგებისამებრ, განგამტკიცოთ დაფარული საიდუმლოს გამოცხადებით, რის გამოც დუმდნენ საუკუნენი, ახლა კი გამოცხადდა წინასწარმეტყველური წიგნებიდან, მარადიული ღმერთის ბრძანებით, და რწმენისადმი დასამორჩილებლად ეუწყა ყველა ხალხს, - ღმერთს, ერთსა და ბრძენს, იესო ქრისტეს მეოხებით, დიდება უკუნითი უკუნისამდე. ამინ“ - ეს სამი მუხლი სახარებათა გამოცემებში ხშირად აქ გამოიტოვება და მოცემულია მე-16 თავის შემდეგ. ამის შესახებ ზემოთ ვისაუბრეთ.

„ჩემი სახარებისა“ - ზოგიერთები აქ ხედავენ მინიშნებას ლუკას სახარებაზე, რომელიც ჩვეულებრივ ითვლება პავლეს სახარებად, მაგრამ საკმარისი მტკიცებულებების გარეშე. აქ საუბარია მოციქულ პავლეს ქადაგებაზე.

„დაფარული საიდუმლოს გამოცხადებით“ - დაფარულად იწოდება გამოსყიდვის მთელი საქმე, რომელიც გამოცხადდა იესო ქრისტეს დედამიწაზე მოვლინებით და მხოლოდ მინიშნებით, სახისმეტყველებით ეცნობება ძველ აღთქმაში ღვთის რჩეულებს და ამიტომაც მოციქული ამბობს იმას, რის გამოც დუმდნენ საუკუნენი.

„ახლა კი გამოცხადდა წინასწარმეტყველური წიგნებიდან“ - მესიის გამოცხადება არა მარტო წინასწარმეტყველური წიგნებიდანაა წარმოდგენილი, არამედ ნაქადაგებია თვით წინასწარმეტყველთაგანაც, რამდენადაც ქრისტეზე მოციქულთა ქადაგებას ყოველთვის თან ახლავს მათ შესახებ მინიშნება, როგორც ეს ჩანს მათესა და იოანეს სახარებებიდან და მოციქულ პავლეს ეპისტოლეებიდან.

4. მოყვასისადმი მსახურება (15:1-13)

რწმენით უძღურთა შემწყნარებლობის სწავლებით მოციქული მიგვანიშნებს ქრისტიანული ცხოვრების საწყისზე - სიყვარულზე და მასში იმის საფუძველს ხედავს, რომ ძლიერებმა უნდა იტვირთონ უძღურთა სისუსტეები და იზრუნონ ერთმანეთის საამებლად, მსგავსად იმისა, როგორც ქრისტემ ამა სხვებს (1-5). ასეთი ურთიერთსიამოვნების ნაყოფი ერთსულოვნებაა, რომლისკენაც მოციქული მოგვიწოდებს, რომ იესო ქრისტე ღვთის ჭეშმარიტებისათვის გახდა არა მხოლოდ წინადაცვეთილთა, არამედ წარმართთა მსახური, წინასწარმეტყველების თანახმად (6-12). მოციქული ამთავრებს ამ დარიგებებს სიხარულისა და მშვიდობის კეთილი სურვილით (13).

მუხლი 1. ეს მუხლი შინაარსობრივად უკავშირდება მე-14 თავის 23-ე მუხლს და ამიტომაც ამ თავის სამი მუხლის ჩამატების საფუძველს იძლევა. მაგრამ ამ სიტყვების შინაარსი მოციქულს შეეძლო გამოეთქვა აზრთა მკაცრი თანმიმდევრობის გარეშეც. ამასთანავე, მე-15 თავის I მუხლი გამოხატავს რწმენით უძღურთა შეწყალების მხოლოდ საერთო აზრს და აქ საუბარი არ არის რწმენაზე. ხოლო ეს აზრი შესაძლოა სრულიად სხვა თავის დასაწყისიც იყოს.

მუხლი 2. „ყოველი ჩვენგანი უნდა ცდილობდეს აამოს მოყვასს“. მოციქული ამატებს: მისდა „სასიკეთოდ და ასაშენებლად“, რათა ვიღაცამ არ იფიქროს, რომ ის ასწავლის კაცთა მამებლობას. მას, ვინც გაბედულად ამბობს: „ან იქნებ ვცდილობ ხალხს

ვამო? ეს რომ კვლავაც ჩემი მიზანი იყოს, აღარ ვიქნებოდი მონა ქრისტესი“ (გალ. 1:10), არ შეუძლია ასწავლოს კაცთა მამებლობა და მით უმეტეს, მიაწეროს ქრისტეს.

მუხლი 3. იმის დასამტკიცებლად რომ ქრისტე თავის სიამოვნებას კი არ ეძებს, არამედ სხვების, მოციქულს მაგალითად მოყავს ფსალმუნის სიტყვები: „შენი მაგინებლების გინება დამატყდა თავს“. ეს მესიანური ფსალმუნი წარმოადგენს ქრისტეს კაცობრიობისადმი მსახურებას მის დამდაბლებამდე. მოყვანილი სიტყვები ამტკიცებენ, რომ დამდაბლების ეს მდგომარეობა იესო ქრისტემ თვითონვე აირჩია ღვთის ნების აღსასრულებლად, რამაც შემდგომში გამოიწვია მისი ლანძღვა-გინება (მთ. 27:39-41).

მუხლი 5. „მოთმინებისა და ნუგეშის ცემის ღმერთმა კი, დაე, ერთსულოვნად გამყოფოთ ქრისტე იესოს მიერ“ - ერთსულოვნება არის კარგი საშუალება ერთმანეთის მხარდაჭერისა უბედურებათა მოთმინებასა და ნუგეშინისცემაში. მოციქული მოუხმობს ქრისტიანებზე ნუგეშისცემის ღმერთს, უსურვებს მათ ერთსულოვნებას და ამავე დროს მიანიშნებს ღვთის განდიდების საშუალებას.

მუხლი 6. „რათა ერთსულოვნად და ერთხმად ადიდებდეთ ღმერთსა და ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს მამას“ - ესაა მოციქულ პავლეს მოწოდების ჩვეული ფორმა, რომელიც ადიდებს ყოვლადწმიდა სამების პირველ პირს (II კორ. 1:3; ეფ. 1:3; კოლ. 1:3 და სხვ.), როგორც იესო ქრისტეს, მამას, რაც მიმანიშნებელია მოციქულის მიერ იესო ქრისტეს ღვთაებრიობის დიდებისა. ეს მოხმობა განსხვავდება სხვა გამოთქმისგან: „ღმერთი მამა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი“, ამასთან მოციქული ხშირად ამატებს სიტყვას: „ჩვენი“ (ჩვენი მამა ღმერთისა და უფალ იესო ქრისტეს მიერ - რომ. 1:7; 1 კორ. 1:3; 1 თეს. 1:1; 2 თეს. 1:2 და სხვ.), რითაც იესო ქრისტე თითქოს დგას სხვა ადამიანების გვერდით. არიოზის მიმდევრები ხედავენ ამ ბოლო გამოთქმაში იმ აზრს, რომ იესო ქრისტეს პიროვნების შესახებ სწავლება ცდომილებაა და ცდილობენ გამოთქმებს: ღმერთი და მამა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი, მოაცილონ კავშირი „და“. უკანასკნელი კი გვაჩვენებს, რომ ყოვლადწმიდა სამების პირველი პირი არის არა მხოლოდ ღმერთი, არამედ იესო ქრისტეს მამაც, რა თქმა უნდა ღვთაებრიობით.

მუხლი 7. „შეიწყნარეთ ერთმანეთი, როგორც ქრისტემ შეგიწყნარათ ღვთის სადიდებლად“, ე.ი. თავის ეკლესიაში. ღვთის სადიდებლად ყველას მოწოდებაში დევს ქრისტიანული ურთიერთსიყვარულის საფუძველი.

მუხლი 8-9. „მე ვამბობ, რომ იესო ქრისტე ღვთის ჭეშმარიტებისათვის გახდა წინადაცვეთილთა მსახური, რათა აღესრულებინა მამათა აღთქმა. წარმართთა მსახური კი - წყალობისათვის, რათა ედიდებინა ღმერთი, როგორც დაიწერა: „ამისთვის გაღიარებ წარმართთა შორის და ვუგალობ შენს სახელს“. ქრისტეს მსახურება იუდეველებისადმი, ე.ი. მესიის სასუფეველში მოწოდება საფუძველს იღებს ღვთის აღთქმათა ჭეშმარიტებისგან, რომელიც მიეცა წინაპრებს. წარმართთა მსახურება კი ღვთის წყალობით აღესრულა, მათი დამსახურების, წინაპრებისადმი აღთქმების გარეშე, მხოლოდ და მხოლოდ ღვთის დიდებისათვის.

ეპისტოლეს დასასრული

(15:14-33; 16:1-24)

მოციქული ეპისტოლეს დასასრულს მიაწვდის თავის მოწოდებას - წარმართთათვის ქადაგებას. ეს კი რომაელთა მიმართ ეპისტოლეს დაწერის საფუძველია. ის იქადის იმით, რომ ღვთის დახმარებით მან სახარება გაავრცელა იერუსალიმიდან ილირიკამდე, თან ისეთ ადგილებში, სადაც ჯერ კიდევ არ უქადაგია არავის (14-21); მოციქული აღიარებს, რომ ამან ხელი შეუშალა მას რომში ჩასვლაში; მაგრამ რადგანაც ამ მხარეებში მას აღარ აქვს სამოქმედო ადგილი, სადაც არ სმენიათ მისი ქადაგებისა, ის იმედოვნებს, რომ იტალიისკენ გზაზე რომშიც შეივლის; ახლა კი მიემართება იერუსალიმში უპოვართათვის შემწეობის აღმოსაჩენად, რომელიც მაკედონიასა და აქაიაში შეაგროვა (22-27). მაგრამ დავალების შესრულების შემდეგ აღუთქვამს მათ დაბრუნებას და სთხოვს ლოცვას, რომ ღმერთმა განაშოროს ის ურწმუნო იუდეველებს (28-33).

მოციქული თავის ეპისტოლეს ატანს დიაკონისა ფებეს, კენქრეას ეკლესიის მსახურს. მოციქული სთხოვს რომაელებს შეიწყნარონ ის სიყვარულით და მოიკითხავს მისთვის ცნობილ ქრისტიანებს, რომელთაგან სახელებით მოიხსენებს ოცდაექვს პიროვნებას, მათ შორის განსაკუთრებით გამოყოფს პრისკილასა და აკვილას, მის თანაშემწეებს, ასევე თავის ნათესავებს ანდრონიკესა და იუნიას (16:1-16). შემდეგ მოციქული შეაგონებს რომაელებს ერიდონ განხეთქილებასა და საცდურს, უსურვებს, რომ იყვნენ ბრძენნი და კეთილნი. მოციქული ამთავრებს ეპისტოლეს ემმაკის შემუსვრის სურვილით და იესო ქრისტეს მაღლის გარდამოსვლით (17-20). ეპისტოლეს ემატება ტიმოთესა და მოციქულის სხვა თანაშემწეების, ასევე ეპისტოლეს ჩამწერის ტერციუსისა და ზოგიერთი კორინთელი ქრისტიანის მისალმება (21-23). დასასრულს მოუხმობს მათთვის უფალ იესო ქრისტეს მაღლს (24).

მუხლი 15-16. „მაგრამ, ცოტა არ იყოს, კადნიერად მოგწერეთ, ძმანო, თითქოს იმისთვის, რომ შემეხსენებინა თქვენთვის იმ მაღლით, რომელიც მომეცა ღვთის მიერ“ - აქ იგულისხმება მოციქულებრივი მაღლი. მოციქული შემდეგ განსაზღვრავს თვით ამ მოციქულებრიობის დანიშნულებას - წარმართთა ქრისტესადმი მოქცევას, რასაც ის უწოდებს სახარების მღვდელმოდგაწეობას. „რომ წარმართთა შენაწირი კეთილსასურველი ყოფილიყო ღვთისათვის“. მოციქული საკუთარ თავს ადარებს მსხვერპლის შემწირველ მღვდელს და ასევე მის მიერ ქრისტესადმი მოქცეულ წარმართებს, ღვთისადმი კეთილსასურველი და სული წმიდის მიერ განწმედილი შენაწირით.

მუხლი 18. „წარმართთა დასამორჩილებლად, სიტყვით თუ საქმით“ - მოციქული იმორჩილებს წარმართებს ქადაგების რწმენით, ესაა სიტყვა, ნიშნებითა და სასწაულებით, ესაა საქმე.

მუხლი 19. „იერუსალიმიდან და მისი შემოგარენიდან მოყოლებული ილირიკამდე გავავრცელე სახარება ქრისტესი“ - „საქმე მოციქულთა“ არ საუბრობს პავლე მოციქულის ილირიკში ან დალმაციაში მოგზაურობაზე, რომელიც ესაზღვრება ადრიატიკის ზღვას, არამედ ახსენებს მის მეზობელ მაკედონიას. მაგრამ ეს გვამღვებს იმის ვარაუდის საფუძველს, რომ მოციქული მაკედონიიდან გაემგზავრა ილირიკშიც.

მუხლი 20. „თანაც ვცდილობდი არ მეხარებინა იქ, სადაც ცნობილი იყო ქრისტეს სახელი, რათა სხვის საძირკველზე არ მეშენებინა“ - მოციქულს სურს ქრისტიანობის სწრაფი გავრცელება, მაგრამ ის ამავე დროს ზრუნავს ეკლესიაში განხეთქილების თავიდან აცილებაზე. ქრისტიანულ რწმენაში ჯერ კიდევ დაუმკვიდრებელ ადამიანებს შეიძლება მიენიჭებინათ ეკლესიის დამაარსებლის ამა თუ იმ მქადაგებლისათვის უპირატესობა, როგორც ამას ვხედავთ კორინთში (I კორ. 1:12), ამიტომაც მოციქული იძულებულია იქადაგოს იქ, სადაც ჯერ არავის უქადაგია. ამაში მოციქული ხედავს ისაიას წინასწარმეტყველის ასრულებას: „რადგან მოუთხრობელს იხილავენ და ჯერარსმენილს გაიგონებენ“ (ისაია 52:15).

მუხლი 24. „ამიტომ, როგორც კი ესპანეთს გავემგზავრები, თქვენთანაც მოვალ, რადგანაც იმედი მაქვს, რომ გზად მიმავალი გიხილავთ და კიდევ გამაცილებთ, მას შემდეგ, რაც ერთხანს მაინც დავტკბები თქვენთან ყოფნით“ - მოციქულს პავლეს ესპანეთში მგზავრობაზე დუმს წმიდა წერილი და წმიდა გარდამოცემა. მხოლოდ კლიმენტი რომაელი კორინთელთა მიმართ თავის პირველ ეპისტოლეში (5:7) ბუნდოვნად ახსენებს მოციქულის შორეულ ქადაგებას დასავლეთის საზღვრებთან, რის საფუძველზეც ასკვნიან, რომ მოციქულმა შეასრულა თავისი განზრხვა.

მუხლი 25. „ჯერჯერობით კი იერუსალიმს მივდივარ წმიდათა სამსახურად“ - ამით მოციქული ზუსტად განსაზღვრავს თავისი ეპისტოლეს დაწერის დროს. ესაა 59 წლის გაზაფხული.

მუხლი 27. „ინებეს და მართებთ კიდევ, რადგან თუ წარმართნი სულიერად მათი თანაზიარნი გახდნენ, თავიანთი მხრივ, მოვალენი არიან ხორციელად დაეხმარონ მათ“ - მოციქული გვაჩვენებს, რომ კორინთელების მიერ გაგზავნილი მოწყალეობა იერუსალიმში არ არის გამოწვეული მოთხოვნით. ესაა მხოლოდ მოწყალეობის შემწეობა და ისინი მოვალენი არიან ხორციელად დაეხმარონ იუდეველ ქრისტიანებს, რადგანაც გახდნენ სულიერი მადლის თანაზიარნი სახარების ქადაგებით, რომელიც იუდეველებიდან წარმართებში გადავიდა.

მუხლი 29. „ვიცი, რომ თქვენთან მოსვლისას ქრისტეს სახარების სრული კურთხევით მოვალ“ - მოციქული გამოხატავს იმედს, რომ რომში მისი ქადაგება იკურთხება ღვთის მიერ და მსმენელებს მოუტანს მადლს.

მუხლი 16:1. „წარმოგიდგენთ ჩვენს დას - ფებეს, კენქრეას ეკლესიის მსახურს“. რუსულ თარგმანშია „დიაკონისა“. დიაკონისების მოვალეობა პირველ ეკლესიაში ნათლობის დროს დასწრება და ღარიბებისა და ავადმყოფების (მდედრობითი სქესის) მოვლა იყო.

მუხლი 3-4. „მოიკითხეთ პრისკილა და აკვილა, ჩემი თანაშემწენი ქრისტე იესოს მიერ“. მათ შესახებ საუბარია საქმე მოციქულთაში (18:2), როდესაც ისინი განემოწმებნენ რომს იმპერატორ კლავდიუსის მიერ ებრაელთა რომიდან განდევნისას. ახლა ისინი ისევ რომში ცხოვრობენ.

„მოკითხვა გადაეცით მათ შინაურ ეკლესიას“. ეს გამოთქმა მიანიშნებს ქრისტიანთა შეკრებას ღვთისმსახურებისათვის აკვილას სახლში.

მუხლი 5. „მოკითხვა გადაეცით ჩემს ბერვას ეპენეტოსსაც, რომელიც არის პირველნაყოფი ასიის მოქცევისა ქრისტეს მიმართ“. ე.ი. ქრისტეს პირველი მორწმუნე.

მუხლი 6. „მოკითხეთ მარიამი, რომელიც დიდად გაისარჯა თქვენთვის“ - ვარაუდობენ, რომ ესაა მარიამ მაგდალინელი, მაგრამ რა ურთიერთობა აქვს მას პავლე მოციქულთან, ეს არც წმიდა წერილიდან და არც გარდამოცემიდან არ ჩანს. ყოველ შემთხვევაში ეს პიროვნება დიდად ცნობილია რომაელ ქრისტიანებში.

მუხლი 7. „მოკითხეთ ანდრონიკე და იუნია, ჩემი ნათესავები და თანატყვენი, რომელნიც სახელგანთქმულნი არიან მოციქულთა შორის და ჩემზე უწინაც ირწმუნეს ქრისტე“ - საერთო მოსაზრებით (ოქროპირი) ისინი ცოლი და ქმარია. თუ რითი განითქვეს სახელი ამ პიროვნებებმა მოციქულთა შორის და როდის იყვნენ საპატიმროში პავლესთან ერთად, უცნობია.

მუხლი 10. „მოკითხეთ აპელესი, მრავალნაცადი ქრისტეს მიერ“ - მოციქული არ გვაჩვენებს, თუ რატომ უწოდებს აპელეს ასე. შესაძლოა ის გაწაფული მქადაგებელი და წერილის მცოდნეა, ან კიდევ ქრისტეს სახელისათვის მრავალვნებული.

მუხლი 11. „მოკითხეთ ჩემი ნათესავი ჰეროდioni“ - არ ვიცით, როგორი ნათესავია პავლე მოციქულისა ეს პიროვნება.

„მოკითხეთ ნარცისის შინაურნი, რომელნიც არიან უფალში“ - მოციქული არ სუბრობს ნარცისის შესახებ, არამედ მხოლოდ მის შინაურებზე, რომლებმაც ირწმუნეს ქრისტე. განმმარტებლები²⁸³ ვარაუდობენ რომ ნარცისი არის იმპერატორ კლავდიუსის ყოფილი მდივანი, რომელიც აწამა ნერონმა.

მუხლი 13. „მოკითხეთ რუფუსი, რჩეული უფალში, აგრეთვე დედა მისი და ჩემი“ - რუფუსი ჩვეულებრივ მიიჩნევა სვიმეონ კვირინელის შვილად (მარკ. 15:21). მოციქული რუფუსის დედას თავის დედასაც უწოდებს მისდამი იმ სიყვარულისა და ზრუნვისთვის მადლიერების გამო, რომელიც ოდესღაც აღმოუჩინა პავლეს. შესაძლოა ახალგაზრდობაში, როდესაც ის იერუსალიმში იმყოფებოდა, ცხოვრობდა მათთან.

რომაელთა ეპისტოლეს დაწერისას ეს სახლელი ცხოვრობს რომში.

მუხლი 21. „მოკითხვას გითვლიან ტიმოთე, ჩემი შემწე, აგრეთვე ლუკა, იასონი და სოსიპატრე, ჩემი ნათესავები“ - ზოგიერთები ამ ლუკას ანუ ლუციას თვლიან მახარებლად, მაგრამ მისი სახელი ასე შემოკლებულად არსად არ გვხვდება. უფრო მეტად საფიქრებელია, რომ ესაა წიგნში „საქმე მოციქულთა“ მოხსენებული ლუციუს კირენელი. წიგნში „საქმე მოციქულთა“ გვხვდებიან ასევე იასონი (17:5) და სოსიპატრე (20:4), მაგრამ როგორი ნათესავები არიან ისინი პავლე მოციქულისა, უცნობია.

მუხლი 23. „მოგიკითხავთ გაიუსი, ჩემი და მთელი ეკლესიის მესტუმრე“. კორინთელთა მიმართ ეპისტოლეში (I კორ. 1:14) მოციქული ამბობს, რომ მონათლა გაიუსი; მაგრამ ვინაა ის, უცნობია. წიგნში „საქმე მოციქულთა“ (19:19) პავლეს თანამგზავრებს შორის მოიხსენება გაიუს მაკედონელი.

„მოკითხვას გითვლიან ქალაქის ხაზინადარი ერასტოსი და ძმა კვარტუსი“ - აქ იგულისხმება რწმენით ძმა და არა ხორციელად.

²⁸³Tacit., annal. 11:29

შენიშვნა. ამ თავში ჩამოთვლილი მამრობითი სქესის პიროვნებები წმიდა გარდამოცემის მიხედვით იწოდება სამოცდაათ მოციქულად (ლუკ. 10:1), თუმცა მათი უმეტესი ნაწილი ქრისტიანობაზე მოექცა თვით მოციქულების მიერ.

მუხლი 24. „ღმერთს, ერთსა და ბრძენს, იესო ქრისტეს მეოხებით, დიდება უკუნითი უკუნისამდე. ამინ“ - ამ სიტყვებით მთავრდება მოციქულის ეპისტოლე მრავალი უძველესი ხელნაწერის მიხედვით. ვულგატასა და ახალი ბერძნული გამოცემით ისინი მე-14 თავის ბოლო სამ მუხლს შეადგენენ.

კორინთელთა მიმართ ეპისტოლე

ეპისტოლეს უტყუარობა. პავლე მოციქულის ეპისტოლეთა შორის სიდიდითა და მნიშვნელობით მეორე-მესამე ადგილს იჭერს კორინთელთა ეკლესიისადმი მიწერილი ორი ეპისტოლე.

არავინ და არასდროს არ შეექვებულა, ყოველ შემთხვევაში, არავის უარუყვია ამ ეპისტოლეთა უტყუარობა და მათი პავლე მოციქულისადმი კუთვნილება. უძველესი დროიდანვე არსებობს მოწმობები, მინიშნებები, ციტატები, რომლებიც მიაკუთვნებენ ამ ეპისტოლეებს პავლე მოციქულის უტყუარ წერილებს. კლიმენტი რომაელი კორინთელთა მიმართ თავის ეპისტოლეში²⁸⁴, ეგნატე ღმერთშემოსილი²⁸⁵, პოლიკარპე სმირნელი²⁸⁶, ირინეოს ლიონელი²⁸⁷, კლიმენტი ალექსანდრიელი²⁸⁸, ტერტულიანე²⁸⁹ და სხვები კითხულობენ და სიტყვასიტყვით გადმოსცემენ ამ ეპისტოლეებიდან მთელ ციტატებს. ევსევისთან მათ ეწოდებათ - *ομοιογισμενα*. ერეტიკოსი მარკიონიც კი ასახელებს მათ პავლე მოციქულის უტყუარ ათ ეპისტოლეთა შორის. თუმცა მეორე ეპისტოლეს უტყუარობის მოწმობები მცირეა, მაგრამ უექველი.

ეპისტოლეთა შინაგანი ნიშნებია: მინიშნებები პავლეს ქადაგების გარემოებებზე, რომლებიც ჩვენთვის ცნობილია წიგნიდან „საქმე მოციქულთა“ და ასევე სხვა ეპისტოლეებიდან; მინიშნებები თვით პავლეს

²⁸⁴თავ. 47

²⁸⁵ad Eph. c. II, Rom. IX

²⁸⁶ad Phil. c. V

²⁸⁷adv. hear. 4:27

²⁸⁸paedag. I, p. 56

²⁸⁹de praescr. c. 33

პიროვნებისა და მისი თანამგზავრების შესახებ; სხვა ეპისტოლეებთან მსგავსება და პავლეს უტყუარი ხელწერა ეპისტოლეებზე - ყველაფერი ეს ასევე ამოწმებს მათ მოციქულ პავლესადმი კუთვნილებას.

კორინთი და კორინთის ეკლესიის დაარსება

კორინთი იყო ძველი დროის ერთ-ერთი ცნობილი და უმდიდრესი ქალაქი. ის განლაგებული იყო კორინთის ყელის სამხრეთ ნაწილში, სადაც პელოპონესი (ზღვით) უერთდება დანარჩენ საბერძნეთს. მას ძველად ჰქონდა დაახლოებით ორი მილის გარემოცულობა, გარშემორტყმული იყო აკროკორინთის ციხე-სიმაგრით კლდეზე, 2000 ფუტის სიმაღლეზე, და აყვავების ჟამს ითვლიდა 650 ათას მაცხოვრებელს, მათგან - 450 ათას მონას. ის მდებარეობდა ორზღვას შუა - ეგეოსის აღმოსავლეთიდან და იონიის დასავლეთიდან. მას ორი ნავსადგური ჰქონდა: ლექეონი დასავლეთ ნაპირას, სადაც იტალიის, სიცილიის, ესპანეთის და სხვათა ხომალდები ჩედრებიან და კენქრა - აღმოსავლეთიდან - ეგვიპტის, სირიის, ფინიკიის, მცირე აზიისა და სხვა სახელმწიფოების გემებისთვის. ამგვარად, კორინთი შემაერთებელი პუნქტი იყო აღმოსავლეთსა და დასავლეთს შორის ვაჭრობისა და ურთიერთობისა.

ხელოვნება და მეცნიერება აქ ყვაოდა ისე, რომ ციცერონმა²⁹⁰ კორინთს უწოდა *lumen totius Graeciae* (მთელი საბერძნეთის სინათლე). სახელგანთქმული იყო დიოგენესა და ეპიკურეს ფილოსოფიით; სოფისტურ სწავლებას აქ მრავალი მიმდევარი ჰყავდა, მაგრამ ეს არ ეწინააღმდეგებოდა ფუფუნებასა და უზნეო ხასიათთა ჩამოყალიბებას.

53 წელს აქ ათენიდან მოციქული პავლე ჩავიდა და დამკვიდრდა ერთ-ერთი იუდეველი ქრისტიანის - აკვილას სახლში. აკვილა ტომით პონტოდან იყო და თავის ცოლთან, პრისკილასთან, ერთად ახლახან ჩავიდა რომიდან კორინთში იმპერატორ კლავდიუსის მიერ იუდეველთა დევნის გამო. ის კარვების ხელოსანია, იგივე ხელობა იცის პავლე მოციქულმაც. მოციქული მუშაობს აკვილასთან შვიდეულის განმავლობაში და შაბათობით ქადაგებს სინაგოგაში, მაგრამ იუდეველების განწყობილებამ მოციქული აიძულა თავისი სწავლება მიემართა წარმართებისადმი და ის იწყებს ქადაგებას პროზელიტ იუსტუსის სახლში. მიუხედავად ამისა, ის ნათლავს სინაგოგის უფროს კრისპუსს და სხვა იუდეველებს

²⁹⁰ pro lege Manil., c. 5

სახლეულებთან ერთად (Iკორ. 1:14,16). ამანაც არ გაანელა ურწმუნო იუდეველთა მტრობა მოციქულისადმი და ის ფიქრობს საქადაგებლად გადავიდეს სხვა ადგილას. მაგრამ უფალი ეცხადება პავლეს ღამის ჩვენებაში და ეუბნება: „ნუ გეშინია, არამედ ილაპარაკე და ნუ დადუმდები, ვინაიდან მე შენთანა ვარ და ხელსაც ვერავინ გახლებს, რადგანაც ბევრი ხალხი მყავს ამ ქალაქში“ (საქმ. 18:9-10).

უფლის გამოცხადებით წაქეზებული მოციქული ქადაგებს აქ წელიწად-ნახევარი და აარსებს ეკლესიას უპირველესად წარმართთაგან (12:2). მაგრამ იუდეველები არ ასვენებენ პავლეს. გალიუსის პროკონსულობისას იუდეველები ერთად დაესხნენ თავს პავლეს და სამსჯავროში მიიყვანეს იგი. გალიონმა არ მოუსმინა მათ, თუმცა პავლე აღარ დარჩა კორინთში (საქმ. 18:12 და შემდგომი). მოციქულის საქმეს აგრძელებს აპოლოსი, იუდეველი ალექსანდრიელი სწავლული, რომელიც აკვილამ მოაქცია. პავლემ კი დააარსა ეკლესია ეფესოში (საქმ. 19:1).

ვარაუდობენ, რომ კორინთში თავისი სამწლიანი ყოფნისას, კერძოდ, ამ დროის პირველ ნახევარში, ის მეორეჯერ გაემგზავრა კორინთში - მათი სარწმუნოებაში საბოლოო განმტკიცებისათვის; მაგრამ „საქმე მოციქულთა“ არ საუბრობს პავლეს კორინთში მეორე მოგზაურობაზე.

პირველი ეპისტოლე

ეპისტოლეს დაწერის მიზანი და დანიშნულება

მოციქულ პავლეს კორინთიდან წასვლის შემდეგ კორინთის ეკლესია დადგა დიდი საფრთხის წინაშე ცრუმოდვართა მხრიდან. მათ სურთ მოციქულის ავტორიტეტის დამცირება კორინთელების თვალში და მის შესახებ ავრცელებენ უსამართლო ხმებს, რომ ის უსწავლელი და სუსტი ხასიათისაა, რომ მას არ უხილავს ქრისტე და არ შეუძლია მისი ჭეშმარიტი სწავლების გადმოცემა. ამით ისინი შთააგონებენ მრავალ ქრისტიანს სხვა მასწავლებლის მოწაფეებად იწოდონ, ოღონდ არა პავლეს; ამის შედეგად კორინთის ეკლესიაში გამოჩნდა რამდენიმე პარტია, რომლებიც ატარებს ან აპოლოსის, ან კეფას, ან პავლეს, ან ქრისტეს სახელს და ყოველი მათგანი ესწრაფის გადაწონოს სხვები.

გარდა ამისა, ცრუმოდღვრების ზემოქმედებით ზოგიერთი ზნეობრივად არამტკიცე ქრისტეს მიმდევარი გადაიხარა წმიდა ცხოვრებიდან და მათ შორის წარმოიშვა ისეთი მრუშობა, რომლის მსგავსი არ სმენიათ თვითონ წარმართთაც (I კორ. 5:1). ზოგიერთი კი, ბოროტად იყენებს ქრისტიანულ თავისუფლებას და ჭამს კერპთათვის შეწირულს და მსხვერპლშეწირვასაც კი ესწრება (თავ. 8). სხვები არასწორად იგებენ მკვდართა აღდგომას და სრულიად უარყოფენ მას (თავ. 15) ამით დამძიმებული ზოგიერთი კორინთელი სამსჯავროს ეძებს წარმართთა წინაშე (თავ. 6). მდიდრები არღვევენ ქრისტიანთა შეკრებების წესრიგს, უარს ამბობენ სიყვარულის საღამოების მოწყობაზე ან ემიჯნებიან უპოვარებს (11:20 და შემდგომი). ქალები არღვევენ ზრდილობას, ღვთისმსახურებაზე ლოცულობენ თავდაუზღუდავი (11:5 და შემდგომი). არსებობს გაურკვეველი მოსაზრებები ქორწინებასა და უქორწინებლობაზე (თავ. 8) და ბევრი სხვა, რაც ზიანს აყენებს რწმენის სიწმიდესა და ქრისტიანთა ზნეობას.

კორინთის ეკლესიის ყველა ამ უწესრიგობამ და უბედურებამ აიძულა პავლეს ზოგიერთი ახლობელი წერილი მიეწერა მოციქულისთვის და ეთხოვათ მისთვის დარიგება და წარმოშობილი საკითხების გადაჭრა. ნაწილობრივ ამ წერილიდან, რომელმაც არ მოაღწია ჩვენამდე, ნაწილობრივ კორინთელთა წერილის მიმტანებისგან სტეფანეს, ფორტუნატუსისა და აქაიკოსისგან (16;17-18), ასევე ქლოეს სახლეულისგან (1:11) მოციქული დაწვრილებით იგებს კორინთის ამბებს და მისთვის დამახასიათებელი მოშურნეობით ისწრაფის ახალგზრდა ეკლესიის დასახმარებლად.

ის მალევე აგზავნის კორინთში თავის საყვარელ მოწაფეს ტიმოთეს, რომ მან შეახსენოს კორინთს პავლეს სწავლება (4:17); ვიდრე ტიმოთე მაკედონიის სხვა ეკლესიებს მოივლის (საქმ. 19:22) და მიაღწევს კორინთს, მოციქული უგზავნის მათ წერილს. ზუსტად ესაა ჩვენი პირველი ეპისტოლე კორინთელთა მიმართ.

ეპისტოლეს დაწერის მიზანი ნათელია, სურს კორინთელთა ჭეშმარიტ გზაზე დაყენება, რომლისგანაც ისინი გადაიხარნენ, მათი განხეთქილების აღკვეთა, სისხლის აღმრევთა მოკვეთა, საეკლესიო კეთილმსახურების წესების მითითება, სულიერ ნიჭთა სწორი გამოყენების სწავლება და იმ საკითხებისა და ეჭვების გადაწყვეტა, რომელიც წარმოიშვა კორინთელებს შორის.

ეპისტოლეს დაწერის ადგილი და დრო

ზოგიერთ ბერძნულ კოდექსში არის ხელნაწერები, რომლებიც მოწმობენ, რომ ეს ეპისტოლე დაიწერა მაკედონიის ფილიპიაში. ასეთი ხელნაწერის მიზეზია მოციქულის სიტყვები (16:5): „ხოლო მე მოვალ თქვენთან, როცა მოვივლი მაკედონიას, რადგანაც მაკედონიიდან უნდა ჩამოვიდე“. მაგრამ ეს მოხდა მხოლოდ მომდევნო წელს.

ახლა კი მოციქული ეფესოშია. აქედან ის აგზავნის ტიმოტესა და ერასტოსს მაკედონიაში (საქმ. 19;22), ხოლო თავად რჩება ასიაში და იმედოვნებს ეფესოში ჩასვლას ორმოცდაათობამდე (I კორ. 16:8) - ამიტომაც კორინთელთა მოკითხვა ასიის ეკლესიებიდან (16:19) და პრისკილასა და აკვილისგან იგზავნება, რომლებიც ამ დროს ეფესოში იმყოფებიან (საქმ. 18:21-26).

რაც შეეხება ეპისტოლეს დაწერის დროს, ის შეიძლება საკმარისი სიცხადით განვსაზღვროთ, თუკი მხედველობაში მივიღებთ ამ ეპისტოლეში წარმოდგენილ მონაცემებს და შევადარებთ „საქმე მოციქულთას“ მინიშნებებს. ეპისტოლეს მიხედვით (16:8), მოციქული იმედოვნებს ეფესოში ორმოცდაათობამდე დარჩენას, ხოლო შემდეგ მაკედონიის გავლით აქაიაში ჩასვლას (16:5-7); ამასთანავე ის სთხოვს კორინთელებს, შეაგროვონ იერუსალიმელი ქრისტიანებისთვის მოწყალება და იმედი აქვს ამ შენაკრებს წერილთან ერთად გაგზავნის ან პირადად ჩაიტანს იერუსალიმში (საქმ. 16:1-4). და მართლაც, რეალურად, „საქმე მოციქულთა“ მოწმობს, რომ თავად ჩაიტანა იერუსალიმში ეს მოწყალება (საქმ. 24:17). ეპისტოლეს დაწერისას ის აგზავნის ტიმოტეს, რომელიც დავალების მიხედვით კრებს მოწყალებას მაკედონიაში (I კორ. 4:17; საქმ. 19:22); ეს კი მოხდა მოციქულის ეფესოში სამწელნახევრიანი ყოფნის დასასრულს, კერძოდ, 58 წლის გაზაფხულზე, პასექამდე ცოტა ადრე.

ეპისტოლეს შინაარსი

მთელი ეპისტოლე შეიძლება დავყოთ ოთხ ნაწილად. პირველი ნაწილი შესავალია (1:1-9). აქ მოციქული კიცხავს კორინთელებს განხეთქილებისა და უთანხმოების გამო, რომელიც გამოიხატა პარტიებად დაყოფასა და ადამიანური სიბრძნისადმი გატაცებაში. პავლე არწმუნებს

მათ, რომ მოციქულებრივი ქადაგების მიზანი - ქრისტეს ჯვარში განმტკიცებაა, მასშია უმაღლესი სიბრძნე და ღვთის ძალა, მასში ერთიანდება ყოველი სწავლება (1-4 თავები).

მეორე ნაწილში მოციქული ამხელს კორინთელებს სისხლის აღრევაში, კრძალავს წარმართთა სამსჯავროებს, განსაზღვრავს კერპთათვის შეწირული საჭმელის გამოყენებას, იძლევა ქორწინებისა და უქორწინებლობის დარიგებებს, და ბოლოს საუბრობს ქრისტიანულ თავისუფლებაზე საკვებთან დაკავშირებით (5-10).

მესამე თავში მოციქული ასწავლის კორინთელებს ღვთისმსახურებისას, განსაკუთრებით ევქარისტის შესრულებისა და სიყვარულის სადამოებისას კეთილკრძალულ ქცევას; ასწავლის მათ ისეთი სულიერი ძღვენით სარგებლობას, როგორებიცაა: რწმენა, იმედი და სიყვარული, განსაკუთრებით ეს უკანასკნელი (11-14).

მეოთხე ნაწილში ამტკიცებს მკვდართა აღდგომის ჭეშმარიტებას იესო ქრისტეს აღდგომის საფუძველზე და ასკვნის საუკეთესო სათნოებითი ცხოვრების მოთხოვნებს. საბოლოოდ, ასწავლის მოწყალების შეკრების წესს იერუსალიმისთვის, იძლევა კიდევ რამდენიმე დარიგებას და ეპისტოლეს ასრულებს ჩვეულებრივი მოკითხვით: მაღლი უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი თქვენთან (15-16 თავ.)

ეპისტოლეს განმარტება

პირველი ნაწილი

(1-4 თავი)

მოციქული ამტკიცებს, რომ კორინთელთა განხეთქილების მიზეზი ადამიანური სიბრძნის ძიებაა და არიგებს მათ ეპიონ ღვთის სიბრძნე, რომელსაც ის ქადაგებს.

1. კორინთის ეკლესიის უთანხმოების მიზეზები (1:1-31)

ეპისტოლეს დასაწყისში პავლე მოიკითხავს კორინთის ეკლესიას საკუთარი, როგორც მოციქულის, და ასევე სოსთენეს სახელით. უკვე ამ მოკითხვით ის საფუძველს უყრის კორინთელთა შემდგომ მხილებას და

მიანიშნებს, რომ ისინი, სხვა ქრისტიანთა მსგავსად მოწოდებულნი არიან არა სხვა ვინმეს, არამედ იესო ქრისტეს მიერ. მისგან არიან ისინი განწმენდილნი; ზუსტად ქრისტეს მადლს მოუხმობს პავლე მათზე; მასვე მადლობს კორინთელების სრულყოფილებას რწმენასა და სათნოებებში. მაშასადამე, ხსნის მთელ საქმეს უკავშირებს იესო ქრისტეს პიროვნებას (1:1-9). აქედან კორინთელებმა უნდა გამოიტანონ დასკვნები და ყველაფერი დაუკავშირონ იესო ქრისტეს და მასში გაერთიანდნენ ერთსულოვნებით; მოციქული სთხოვს მათ ამის შესახებ; რადგან მას ქლოეს სახლეულისგან ეუწყა, რომ კორინთელები ატარებენ იმ მასწავლებელთა სახელებს, რომელთაგანაც მოინათლნენ. მაგრამ ასეთი დაყოფა ქრისტიანებისათვის არ არის დამახასიათებელი, რადგანაც ყველაფერი გააკეთა ქრისტემ და არა მასწავლებლებმა (10-13).

მოციქული ხარობს, რომ კორინთელთაგან ბევრი არ მოუნათლავს, რითაც არ აძლევს მათ საბაბს მისი სახელის განდიდებისა (14-16). როგორც ჭეშმარიტი, ღვთაებრივი სიბრძნის მქადაგებელი, ის ქადაგებს მქევრმეტყველების გარეშე. თუმცა ეს ქადაგება, სიშლეგა წარწყმედილთათვის, მაგრამ წინასწარმეტყველ ისაიას თანახმად, ამქვეყნიური სიბრძნე იქცა სიშლეგედ, ხოლო სახარების სიშლეგეში იმალება მორწმუნეთა ხსნა (17-21).

ღვთის საქმეებში ადამიანური ზრახვა უადგილოა; ღვთისგან სასწაულების მოთხოვნა, მსგავსად იუდეველებისა, არ შეიძლება; არ შეიძლება სიბრძნის მოთხოვნა მსგავსად ბერძნებისა, რადგან ღმერთი ადამიანებზე ბრძენი და ძლიერია (22-25). ჩვენ ვხედავთ, რომ ღმერთი ირჩევს უსუსურებსა და სულელებს და მათი საშუალებით იხსნის სამყაროს, რათა ამით ადამიანთ დაუმტკიცოს, რომ ხსნა მათ საკუთარ ძალებზე კი არ არის დამოკიდებული, არამედ ქრისტეზე, რომელიც ჩვენი სიბრძნე და ხსნაა (26-31).

მუხლი 1:1. „პავლე, ღვთის ნებით ხმობილი მოციქული იესო ქრისტესი, და სოსთენე, ძმა“ - თუმცაღა პავლე ყველგან საუბრობს საკუთარი სახელით, მაგრამ თავმდაბლობის გამო დასაწყისში მოიხსენებს სოსთენეს, რათა გვაჩვენოს, რომ ის გვასწავლის სხვებთან თანხმობაში და ამით ამხელს კორინთელებს, რომლებიც დიდ მნიშვნელობას ანიჭებენ პიროვნებებს. წიგნიდან „საქმე მოციქულთა“ (18:17) ცნობილია კორინთის სინაგოგის წინამძღვარი სოსთენე, რომელიც შეიპყრეს წარმართებმა პავლეს გამო. ჩვეულებრივ აიგივებენ ამ ორ პიროვნებას ერთმანეთთან და ითვლება, რომ სოსთენე ქრისტიანობაზე მოექცა. მოციქული მოკითხვის შემდეგ იწყებს საკუთარი სახელით საუბარს.

მუხლი 2. „ღვთის ეკლესიას, რომელიც არის კორინთში, ქრისტე იესოს მიერ გაწმენდილთ და ხმობილ წმიდათ, ყველასთან ერთად, ვინც ყველგან, მათთან თუ

ჩვენთან, მოუხმობს ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს სახელს“ - მოციქული აქაც განწმენდას აკუთვნებს არა სხვას, არამედ იესო ქრისტეს. „განწმენდა - ოქროპირის მიხედვით - ესაა განზავა“. ადამიანი შინაგან ჭეშმარიტ განწმენდას აღწევს, როდესაც ის მჭიდროდ უკავშირდება ქრისტეს, როდესაც ქრისტე არის მისი შინაგანი სასიცოცხლო ელემენტი; ან როგორც სხვა ადგილას ამბობს მოციქული: „და მე კი აღარა ვცოცხლობ, არამედ ქრისტე ცოცხლობს ჩემში“ (გალ. 2:20).

მუხლი 4. „მარადჟამ ვმადლობ ღმერთს თქვენს გამო ღვთის მადლისათვის, ქრისტე იესოში რომ მოგეცათ“ - ეს არ არის საერო მწერლებისთვის და ჩვეულებრივი ადამიანებისთვის ერთობ დამახასიათებელი „captatio benevolentiae“ (ზედმეტად მეგობრული - მთარგმნელი); არამედ მოციქულის კორინთის ეკლესიისადმი გულითადი ყურადღება, რომელიც მიუხედავად უწესრიგობისა და განხეთქილებისა, მოკლებული არაა სულიერ ნიჭთა სიუხვეს. მოციქული შემდეგ გვიხსნის, თუ რა მადლი აქვთ კორინთელებს.

მუხლი 5 „რადგანაც ყოვლითურთ გამდიდრდით მასში, ყოველგვარი სიტყვით და ცოდნით“ - ბერძნულად - εν παντι λογω και παση γνωσει. ლოგიკა - მიაწინებს ქრისტიანული ჭეშმარიტებების შეცნობის სიუხვეს, ხოლო - γνωση - მათ გონიერებას. მეორე ეპისტოლეში (8:7) მოციქული მიაწინებს კორინთის ეკლესიის ასევე სხვა სულიერ ნიჭზე; მაგრამ აქ მოციქული განზრახვით საუბრობს მხოლოდ სიტყვითა და ცოდნით გამდიდრებაზე იმათ წინააღმდეგ, რომლებიც მოხიზლულნი არიან თავიანთ მასწავლებელთა მჭერმეტყველებით და ეძებენ ადამიანთა სიბრძნეს.

მუხლი 6. „ვინაიდან ქრისტეს მოწმობა განმტკიცდა თქვენში“ - ქრისტეს მოწმობა ესაა სახარება. თავად იესო ქრისტეს სახარების ქადაგებას უწოდებს მოწმობას (მთ, 24:14).

მუხლი 7. „არ გაკლიათ არავითარი ნიჭი“ - აქ იგულისხმება საუდუმლოებებში ყოველი ქრისტიანისათვის ცნობილი არა მხოლოდ ჩვეულებრივი მადლიანი ნიჭი, არამედ განსაკუთრებულიც, როგორც თვისობრივია მოციქულთა დროისთვის.

„მოელთ ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს გამოცხადებას“, ე.ი. ქრისტეს მეორედ მოსვლას.

მუხლი 10. „შეგაგონებთ, ძმანო, ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს სახელით, რომ ყველას ერთი გქონდეთ სათქმელი და ნუ იქნება თქვენს შორის განხეთქილება, არამედ გაერთიანდით ერთი გონებით და ერთი აზრით.“ - ყოველგვარი განხეთქილება იწყება უთანხმოებით. მოციქული მოუწოდებს კორინთელებს ერთიანობისკენ და პირველ რიგში მოითხოვს თანხმობას, გონებისა და აზრის ერთობას. პირველი აღნიშნავს ქრისტიანული ცხოვრების თეორიულ, ხოლო მეორე პრაქტიკულ მხარეს, ან როგორც ოქროპირი ამბობს, პირველი მიუკუთვნება შეგნებას, ანუ რწმენას, ხოლო უკანასკნელი - ნებას, ანუ სიყვარულს.

მუხლი 12 „იმას ვგულისხმობ, რომ ყოველი თქვენგანი ამბობს: მე პავლესი ვარ, მე აპოლოსისა, მე კეფასი, მე კი ქრისტესიო“, - წიგნის „საქმე მოციქულთა“ მოწმობით (18:24-25), აპოლო არის ალექსანდრიელი იუდეველი, მჭევრმეტყველი და წერილის მცოდნე კაცი; ის თავდაპირველად იოანე ნათლისმცემლის მოწაფე იყო, შემდეგ ქრისტიანობაზე მოექცა პრისკოლასა და აკვილას მიერ. ზოგიერთი აპოლოს თვლის

კორინთელთა უთანხმოების მიზეზად; მაგრამ სავარაოდოა, რომ მისი სახელით, როგორც პავლეს სახელით, სარგებლობენ მოპირისპირე მხარეები.

კეფა პეტრეა. მისი ებრაული სახელი აქ მოყვანილია, რადგან მისი სახელით სარგებლობენ კორინთელი ებრაელი ქრისტიანები. უცნობია, იქადაგა თუ არა პეტრემ კორინთში; მაგრამ თუ მას იქ არ უქადაგია, მაშინ კორინთში შეიძლება ყოფლიყვნენ პეტრესგან მონათლულები, რომლებიც თვლიან მას თავიანთი სწავლების წინამძღვრად.

ისმის კითხვა: იყო თუ არა მეოთხე პარტია ქრისტიანებად წოდებულებისა, ან როგორც მოწმობს კლიმენტი რომაელი,²⁹¹ მხოლოდ სამი პარტიაა და სიტყვა „ქრისტესი“ პავლეს გამოთქმია. მოციქული პავლე ეუბნება კორინთელებს: ერთნი პავლესნი ხართ, მეორენი - აპოლოსი, მესამენი - კეფასი; ხოლო მე პავლე გეუბნებით: ქრისტესი ვარ. სხვა ადგილას მოციქული ამტკიცებს ასეთ მოსაზრებას: „პავლე თუ აპოლოსი, კეფა თუ ქვეყანა, სიცოცხლე თუ სიკვდილი, აწყო თუ მომავალი, თქვენია ყოველი. ხოლო თქვენ ქრისტესნი ხართ, ქრისტე კი - ღვთისა (3:22-23).

მაგრამ აზრთა მსვლელობისა და მოციქულის გამოთქმით, ეჭვგარეშეა, რომ არსებობს მეოთხე პარტია, და თუ ქრისტეს პარტია არ იყო ცალკე, როგორც სხვა პარტია, მაშინ სხვა პარტიათა გაცალკევებამ წარმოშვა ის, რომ უპარტიო პიროვნებები შეადგენენ ქრისტეს პარტიას.

ზოგიერთები ვარაუდობენ, რომ ქრისტეს პარტიას შეადგენენ ის პიროვნებები, რომელთაც იხილეს ქრისტე საკუთარი თვალებით და ამას უპირატესობად თვლიან. და თუკი ასეთი ადამიანები არიან კორინთის ეკლესიაში, მცირენი არიან და სავარაუდოდ, ისინიც განსხვავდებიან სხვებისგან რაიმე მოსაზრებებით.

ამიტომაც საჭიროა განვსაზღვროთ, თუმცა ვარაუდით, ზემოთ ჩამოთვლილი პარტიების განმსახვავებელი შტრიხები.

1. პავლეს მიმდევრები მართლმადიდებლები არიან, მაგრამ დიდად ეყრდნობიან პავლეს ავტორიტეტს და სხვა, განსაკუთრებით იუდეური, პარტიის საპირისპიროდ წინ აყენებენ პავლეს სწავლებას ქრისტიანულ თავისუფლებაზე, ამით კი არღვევენ ქრისტიანულ სიყვარულს. ამიტომაც პავლე თავს არიდებს მისი სახელის ბოროტად გამოყენებას და ყურადღებას ამახვილებს ქრისტესკენ, ყოველი ადამიანის ერთადერთი გამომსყიდველისკენ (მუხლი 13).

2. აპოლოს პარტია, იმთავითვე არ განსხვავდებოდა პავლეს პარტიისგან, რადგანაც თავად აპოლო ითვლებოდა პავლეს მიმდევრად და თანამზრახველად (4:6; 16:12). მაგრამ რადგანაც აპოლო ცნობილია თავისი მჭევრმეტყველების გამო, შესაძლოა ის მხარს უჭერს ალექსანდრიული ებრაელებისთვის დამახასიათებელი ძველი აღთქმის განმარტების მისტიკურ მიმართულებას. ამიტომაც მისი მიმდევრები ორმხრივი საფრთხის წინაშე არიან: ა) სიფრთხილით ეპყრობიან მოციქულ პავლეს არახელოვნურ ქადაგებას; ბ) აღმოჩნდნენ ცრუ სპირიტუალიზმში, რომელიც უარყოფს ქრისტიანობას.

შესაბამისად, მოციქულს მხედველობაში აქვს ეს პარტია, როცა საუბრობს ადამიანურ სიბრძნეზე (2:4).

3. პეტრეს მიმდევრები, ეჭვგარეშეა, არიან იუდეველი ქრისტიანები, რომლებსაც სურთ ქრისტიანობაში დაინახონ იუდაიზმის გაგრძელება. ისინი თავიანთ წინამძღვრად

²⁹¹I კორ. 47.

პეტრეს თვლიან, რადგანაც ის მხარს უჭერს საწესჩვეულებო რჯულს (გალ. 2:12 და შემდგომი). ამ პარტიისგან შემდგომში ჩამოყალიბდა იუდეურ-ქრისტიანული სექტა ებიონიტებისა.

4. დაბოლოს, ქრისტეს პატრია განსხვავდება იმით, რომ გვერდს უვლის განცალკევებას და მასწავლებელთა მიმდევრობას, უარყოფს ყველა მოციქულის ავტორიტეტს და მხარს უჭერს ქრისტიანული სწავლების სრულყოფილ გაგებას.

მუხლი 13. „ნუთუ გაიყო ქრისტე?“ - კორინთელთა შორის სექტანტობის განადგურების პირველი საფუძველი - ქრისტეს ერთობის განუყოფელობაა. მეორე კი ისაა, რომ მხოლოდ ქრისტეა გამომსყიდველი: ან იქნებ პავლე ეცვა ჯვარს თქვენი გულისთვის? ანდა ნათელი იღეთ პავლეს სახელით?“.

მუხლი 16. „მოვნათლე აგრეთვე სტეფანას სახლი“ - სტეფანე კორინთელი ქრისტიანია. მოციქული მის სახლს უწოდებს „აქაიის პირველნაყოფს“ (16:15). შესაძლოა ეპენეტოსიც ამ სახლელულს ეკუთვნის (რომ. 16:5)

„არ ვიცი, მათ გარდა თუ მოვნათლე ვინმე“, - მოციქული აქ ადამიანთათვის დამახასიათებელი გულმავიწყებით კი არ საუბრობს, არამედ არ იცის სწორად, მის მონათლულთაგან იმ დროს კორინთში თუ ვინმე დარჩა.

მუხლი 17. „რადგანაც ქრისტეს ნათლის ცემად კი არ მოვუვლენივარ, არამედ სახარებლად“, - მოციქული უპირობოდ კი არ ამბობს უარს ნათლისცემაზე, რადგან ეს იქნება ქრისტეს მცნების დარღვევა: წარვედით და მოიმოწაფეთ ყოველნი წარმართნი და ნათელს სცემდით მათ (მთ. 28:19); არამედ გვიჩვენებს, რომ მოციქულთა უმთავრესი მოწოდებაა მოწმობა ანუ ქადაგება ქრისტეზე და მის სწავლებაზე. ნათლისცემა კი ქადაგებასთან მიმართებით ადვილი საქმეა და ის მათი თანამგზავრების საქმეა (საქმ. 10:48)

„მაგრამ არა სიბრძნის სიტყვით“ - ამ გამოთქმაში მოციქული, უეჭველია, გულისხმობს ქადაგების ფილოსოფიურ ფორმას, რომელსაც განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებენ აპოლოს მიმდევრები.

„რათა არ გაუქმდეს ქრისტეს ჯვარი“ - აქ იგულისხმება ქრისტეს ჯვრის შესახებ ქადაგება, ანუ სწავლება - ჯვარზე იესო ქრისტეს მაცხოვრებელვებაზე. რადგანაც სიკვდილი არ მოიაზრება დასჯის იარაღის გარეშე, მასზე ქადაგებაც არის ქადაგება სიკვდილის იარაღზე, ჯვარზე. ამიტომაც ძველი ქრისტიანული სწავლების სულით მოქმედი ზოგიერთი მიმდინარეობა უსამართლოდ უარყოფს ქრისტიანობის ყველა გარეგნულ ნიშნებსა და სიმბოლოებს, მათ შორის ქრისტეს ჯვარსაც. ასეთი ბრძენი ადამიანებისთვის ჯვრის სიტყვა სიშლეგაა (მუხლი 18).

მუხლი 18. „ჯვრის სიტყვა სიშლეგაა წარწყმედილთათვის, ხოლო ჩვენებრ ხსნილთათვის ძალაა ღვთისა“, - წარწყმედილებს მოციქული უწოდებს ურწმუნოებს, ხოლო ხსნილებს - მორწმუნეებს.

მუხლი 19. „რადგანაც დაწერილია: „შევმუსრავ ბრძენთა სიბრძნეს და გონიერთა გონიერებას უკუვაგდებ“ (გამოსვლ. 29:14) - ის, რაც წინასწარმეტყველმა თქვა თავისი დროის შესახებ, აღსრულდა უმაღლესი მნიშვნელობით დედამიწაზე სასუფეველის გახსნისას.

მუხლი 20. „სად არის ბრძენი? სად არის მწიგნობარი? ან ამ საუკუნის მაძიებელი? განა სიშლეგედ არ აქცია ღმერთმა სიბრძნე ამქვეყნიური?“. მწიგნობარი - ნიშნავს იუდეველს, ხოლო საუკუნის მაძიებელი - ბერძენი სწავლული, სოფისტი.

მუხლი 21. „რადგან ღვთის სიბრძნეში რომ ვერ შეიგნო ღმერთი ქვეყანამ თავისი სიბრძნით, ღმერთმა ინება ქადაგების სიშლეგით ეხსნა მორწმუნენი“. მოციქული გამოხატავს ადამიანთა სამწუხარო მდგომარეობას ქრისტიმდე. სამყაროს თავისი სიბრძნე (ფილოსოფოსები და სხვა ბძენკაცები) ყოველთვის თვალწინ აქვს, რომელიც ქადაგებს სამყაროს შემოქმედის სიბრძნეზე (საქმ. 14:17; რომ. 1:19) და ესმის დაუდუმებელი სინდისის ხმა, რომელიც მუდამ ამცნებს ღმერთზე, როგორც ქვეყნის ბრძენ მზურველზე (საქმ. 17:27; რომ. 2:15) - ამ სამყარომ მთელი თავისი სიბრძნით ვერ შეიგნო ღმერთი; ბრძენკაცებად მოჰქონდათ თავი და შლეგებად იქცნენ; და უხრწნელი ღმერთის დიდება ხრწნადი კაცის, ფრინველთა და ქვეწარმავალთა ხატებაზე გაცვალეს, სიცრუეზე გაცვალეს ღვთის ჭეშმარიტება (რომ. 1:22-23,25).

არა მხოლოდ წარმართებმა, არამედ იუდეველებმა, რომლებიც სხვა ერებზე მეტად თაყვანს სცემენ ჭეშმარიტ ღმერთს და იქადიან, რომ აქვთ საუკეთესო ზნეობრივი რჯული - მათაც თავიანთი სიბრძნით არასწორად გაიგეს ღმერთი და ცდუნდნენ, რადგან არ იცნებდნენ წერილი და ღვთის ძალა (მთ. 22:29) და ზნეობრივი მნიშვნელობით მრავალი მათგანი შინაგანად აღვსილია პირფერობით და ურჯულოებით (მთ. 23:28). ამიტომაც ღმერთმა კეთილინება ეხსნა სამყარო ქადაგების სიშლეგით, ე.ი. ისეთი ქადაგებით რომელიც ამ სამყაროს ბრძნეთა შეხედულებით უკიდურესად უგუნურია. ის ასეთი იმიტომ ჩანს, რომ საუბრობს საგნებზე, რომლებიც გაუგებარია რიგითი ადამიანისათვის. რადგან განკუთვნილია ქადაგების უცოდინარი და მოუმზადებელი ხალხისთვის (ხოლო რაიმე მნიშვნელოვანი საქმის დავალება ასეთი ადამიანებისათვის ნიშნავს საქმისა და დროის უაზროდ დაკარგვას); ამიტომაც არახელოვნური ქადაგება, ყოველგვარი მჭევრმეტყველების გარეშე, ძლიერად და წარმატებით მოქმედებს ადამიანთა გონებასა და გულებზე.

მუხლი 22. „ვინაიდან იუდეველებიც სასწაულებს მოითხოვენ და ბერძნები ეძებენ სიბრძნეს“ - იესო ქრისტე ამხელს თავის თანამედროვეებს, რომ ისინი ხედავენ მის მრავალ სასწაულს და არ კმაყოფილდებიან ამით, არამედ მოითხოვენ სასწაულებს ზეცით, მხოლოდ თავად ღვთისგან მოწმობებს მისი ღვთაებრივი ღირსების დასამტკიცებლად (მთ. 12:38; 16:1). ასეთ მოწმობებად ისინი თვლიან ისეთ სასწაულებს, როგორებიცაა: მოსესთვის სინას მთაზე გამოცხადება, იესო ნავინის დროს მზის დაბნელება და სხვ. ამავე მოთხოვნებით მიმართავენ იუდეველები მოციქულებსაც.

მუხლი 23. „ჩვენ კი ჯვარცმულ ქრისტეს ვქადაგებთ: იუდეველთათვის - საცდურს, ბერძენთათვის - სიშლეგეს“ - ღმერთმა ადამიანთა ხსნისათვის აირჩია ისეთი საშუალებები, რომლებსაც ადამიანი არ აირჩევს. ამით კი ნათლად გვაჩვენებს, რომ ხსნა შეუძლებელია ჩვეულებრივი ადამიანური ძალებითა და საშუალებებით, არამედ ის დამოკიდებულია მხოლოდ ღმერთზე. ეს კარგად ჩანს შემდეგში: ქრისტე ჯვარს ეცვა, როგორც უდიდესი ბოროტმოქმედი.

ღვთის მოქმედებათა ასეთი სახე იუდეველთათვის საცდურია, ბერძენთათვის - სიშლეგე. იუდეველებისთვის, რომელთაც იხილეს ღვთის ძალის გამოვლინება ნიშნებსა და სასწაულებში, უცნაური და გაუგებარია ყოვლისშემძლის მარჯვენის ასეთი

ცვალებადობა, რომ ღმერთი გამოჩნდა მონის სახით და დიდებული მესია ივნო ჯვარზე. ბერძნები ეთანხმებიან ქრისტიანული სწავლების უპირატესობებს ფილოსოფიურ სწავლებებთან შედარებით, მაგრამ ვერ იგებენ, რომ ქრისტიანობის მნიშვნელობა და ქრისტეს საქმეები არა მხოლოდ მის სწავლებებში, მის ჭეშმარიტებებში, არამედ უპირველესად ქრისტეს ჯვარშია. ელინები ხედავენ თუ როგორ კვდებიან მათი ფილოსოფოსები საპყრობილეებში თავიანთი სწავლებების გამო; მაგრამ ასეთი სიკვდილი მხოლოდ იმის მტკიცებულებაა, რომ ისინი ასწავლიან დარწმუნებით. ამასთან, იესო ქრისტეს სიკვდილი კი მოციქულთა სწავლებით, ადამიანთა ხსნისთვის აუცილებელია. აი, ამას ვერ ხვდებიან ბერძნები და ასეთ ქადაგებას სიშლეგეს უწოდებენ (საქმ. 17:31-32; 26 23-24). მაგრამ ასეთია ღვთის საქმეების წესრიგი: ის, რაც ადამიანური თვალსაზრისით უძლური და უგუნურია, ის ღვთის ხელში ხდება ძლიერი და ყოველი ადამიანისთვის განკურნების საშუალება.

მუხლი 26. „ცოტაა თქვენს შორის ხორციელად ბრძენი, ცოტაა ძლიერი, ცოტაა წარჩინებული“. ე.ი. გარეგნულად, ცხოვრებისეულად (ოქროპირი). ხორციელად სიბრძნე - შეიძინება ადამიანის ბუნებრივი საშუალებებითა და ძალისხმევით. ამის საპირისპიროდ, ქრისტიანული სიბრძნე - სულიერია, რადგანაც მომდინარეობს სული წმიდისგან.

2. ქრისტიანული ქადაგების მთავარი საგანი (2:1-16)

მოციქულმა დაამტკიცა ადამიანური სიბრძნის არარაობა და გვაჩვენა, რომ ჭეშმარიტი არსებითი სიბრძნე მომდინარეობს ღვთისგან და სისავსით მოგვეცა ქრისტეში. მოციქული ახლა გამოხატავს ამ ღვთაებრივ სიბრძნეს თავისი თავისებურებებით. თავდაპირველად ის გვაჩვენებს, თუ რატომ უქადაგებს ის კორინთელებს ადამიანური სიბრძნის დამაჯერებელი სიტყვების გარეშე. ის კორინთელების წინაშე წარსდგა ქადაგების უბრალოებით, ყოველგვარი მჭევრმეტყველების გარეშე, რათა უჩვენოს სული და ძალა ღვთისა (2:1-5).

მიუხედავად ამისა ის ასწავლის სიბრძნეს, რომელიც ყოველგვარ ადამიანურ სიბრძნეზე უმაღლესია და რომელსაც ვერ იგებს ამ ქვეყნის მთავრები; ამისთვის აუცილებელია სული წმიდის დარიგება (6-9). მხოლოდ სული წმიდით მართულ ადამიანს შეუძლია გაიგოს სულიერი და განსაჯოს იგი; ხოლო მოციქულებმა შეიძინეს სული წმიდა და ქრისტეს აზრი (10-16).

მუხლი 1. „ასე რომ, როცა თქვენთან მოვედი, ძმანო, მოვედი, რათა ღვთის მოწმობა მეუწყებინა თქვენთვის, მაგრამ არა ამაღლებული სიტყვით ან სიბრძნით“, რადგანაც თავის ყოველგვარი ქება გამორიცხებულია და ქრისტიანს შეუძლია იქადოდეს მხოლოდ ღმერთით, ამიტომაც მოციქულიც საუბრობს, რომ სახარება იქადაგა არა ამაღლებული სიტყვითა და სიბრძნით, არამედ „ღვთის სულითა და ძალით“ (მუხლი 4).

მუხლი 2. „რადგანაც გადავწყვიტე არაფერი მცოდნოდა თქვენს შორის, გარდა იესო ქრისტესი და ისიც ჯვარცმულისა“, - სახარება თავისი არსებით არ არის თეორია, არამედ ფაქტობრივი ჭეშმარიტება და ღვთაებრივი ისტორიაა. მასში მოთხრობილია ღვთაებრივ სიყვარულზე, რომელმაც მხოლოდ თავისი შობილი ძე გაიმეტა ადამიანთა ცოდვებისათვის. ამ ისტორიის უმთავრესი და საყურადღებო ფაქტი - ძე ღვთისას ჯვარცმას; ქრისტიანული ცოდნის მთავარი პუნქტი ჯვრის სიტყვაა. ამაში დევს ჯვართაყვანისცემის საფუძველი, როგორც ქრისტეს მაცხოვრებელი სიკვდილის იარაღისა, რომელიც ღვთის მიერ გამოირჩა მასზე ჩვენი ხსნის აღსრულებისათვის. სირცხვილი ჯვრისა კი, როგორც სამარცხვინო და დამამცირებელი იარაღისა, იგივეა, რაც თავად სირცხვილი ქრისტესი, რომელმაც აირჩია ჩვენი ხსნისთვის ასეთი დამამცირებელი სიკვდილის სახე; ეს კი ნიშნავს, გვრცხვენია მისი შობის ადგილისა და იმ მონის ხატისა, რომლითაც შეიმოსა და გამოჩნდა დედამიწაზე (ფილიპ. 2:7); ნიშნავს გვრცხვენია, აღვიართო ქრისტე ჩვენს გამომსყიდველად (მარკ. 8:38); დაბოლოს, ყველაფერი ეს ნიშნავს თვით ღმერთის ქმედებების შეუსაბამობას კაცობრიობის ხსნის საქმეში.

მუხლი 3. „და ვიყავი თქვენთან უძლურებაში, შიშსა და სასტიკ ძრწოლაში“, - ოქროპირი და სხვა ბერძენი განმმარტებლები უძლურებაში ხედავენ იმ ტანჯვასა და დევნას, რომლებიც მოციქულმა დაითმინა კორინთში; სხვები კი გულისხმობენ კორინთში ავადმყოფობას; ზოგიერთნი - ცოდნისა და მჭევრმეტყველების უქონლობას; დანარჩენები - პავლეს სუსტ ხორციელ აღნაგობას.

თუკი მხედველობაში მივიღებთ სიტყვებს - შიშსა და სასტიკ ძრწოლაში - აქ უნდა ვიგულისხმოთ მოციქულ პავლეს შიში იმ საქმის წარმატებისათვის, რომელიც მოელის კორინთში ქადაგებისას თავისი უძლურების შეგნების გამო (2 კორ. 7:15; ფილიპ. 2:12).

მუხლი 4. სიტყვასა და ქადაგებას ასხვავებენ იმით, რომ პირველი აღნიშნავს კერძო საუბარს, ხოლო მეორე - საზოგადო ქადაგებას. „ადამიანური სიბრძნის დამაჯერებელ სიტყვებს როდი ჰგავდა“ - ნიშნავს იმას, რომ მოციქული არ ცდილობს მჭევრმეტყველებით დაჯერებას, არამედ „ღვთის სულითა და ძალით“. სული აქ, რა თქმა უნდა, ის სულიწმიდაა, რომელიც საუბრობს მოციქულის საშუალებით, ხოლო ძალა - სასწაულების ძალაა, რომელიც მორწმუნეთა სულებს გარდაქმნის სახარების სიტყვების შესაბამისად. ზოგიერთები აქ იმ სულიერ ძალას გულისხმობენ, რომლითაც მოციქული პავლე ზემოქმედებს მორწმუნეთა სულებზე, მიუხედავად მჭევრმეტყველური ძალისა და დამაჯერებელი სიტყვებისა.

მუხლი 6. „სიბრძნეს კი ჩვენ ვქადაგებთ სულიერად მოწიფულთა შორის, მაგრამ არა ამქვეყნიურსა თუ ამა ქვეყნის წარმავალ მთავართა სიბრძნეს“, - მოციქულთა მიერ ქადაგებული სიბრძნე ქრისტეს სახარებაა, მისი ცხოვრების ისტორია და დედამიწაზე აღსრულებული საქმეებია, მის გამომსყიდველ სიკვდილსა და აღდგომაზე სწავლებაა. ეს სიბრძნე სრულად აღემატება ძველი აღთქმის სწავლებისა და წარმართთა სიბრძნის ძალას.

ზოგიერთები სულიერ მოწიფულებში გულისხმობენ ურწმუნო სამყაროს საპირისპიროდ - საერთოდ მორწმუნეებს, ან მხოლოდ რწმენით სრულყოფილებს - გონებით ჩვილებთან შედარებით (14:20).

წარმართებთან მოწიფულებად იწოდებიან ისინი, ვინც განსწავლულნი არიან რელიგიის ყველა საიდუმლოებებში. მოციქული ამ გამოთქმას ხმარობს იმისთვის, რომ აჩვენოს კორინთელებს, თუ რატომ არ განუცხადა თავიდანვე მათ ის უმაღლესი სიბრძნე, რომელიც აღმატება ყოველგვარ ადამიანურ სიბრძნეს. ის ამბობს, რომ ისინი მაშინ არ იყვნენ მოწიფულნი, ხოლო ის ამ სიბრძნეს განუცხადებს მხოლოდ სრულყოფილებს, მოწიფულებს.

„ამქვეყნიურ მთავარებს“ მოციქული უწოდებს სოფისტებს, მელექსეებს, ფილოსოფოსებსა და რიტორებს, რომლებმაც თავი გაითქვეს ახლანდელ ცხოვრებაში მჭევრმეტყველებით (თეოდორიტე, ოქროპირი); ასევე შეიძლება ეგულისხმა იუდეური სინაგოგის მთავრებიც, მაგრამ არა ეშმაკები, რომლებიც ზოგჯერ იწოდებიან ამა ქვეყნის მთავრებად.

„წარმავალი მთავრები“ - ეს გამოთქმა შესაძლებელია ეკუთვნის ხელისუფლებს, ამ ქვეყნის სიბრძნეს, რომელსაც ეწოდება ცარიელი, რადგანაც შეიცავს ცვალებად და დამღუპველ საგნებს. ამ მნიშვნელობით ის საპირისპიროა საუკუნო სიბრძნისა.

მუხლი 7. „არამედ სიბრძნეს ღვთისას, საიდუმლოსა და დაფარულს, საუკუნეთა უწინარეს, ჩვენდა სადიდებლად რომ განაწესა ღმერთმა“, - მოციქული საუბრობს ღვთაებრივ სიბრძნეზე, რომელიც განცხადდა ჩვენი გამოსყიდვის საქმეში. ეს გამოსყიდვა საიდუმლოებითაა აღსავსე, ამიტომაც ეწოდება დაფარული; იგი განწესებულია ჯერ კიდევ უწინარეს საუკუნეთაგან განცხადებისათვის და განცხადებას იწყებს ძველ აღთქმაში; ის იმდენადაა დაფარული, რომ ყველაზე საუკეთესო გონებაც კი ძლივს ჭვრეტს მას.

მუხლი 8. „სიბრძნეს, რომელიც ვერ შეიცნო ვერცერთმა მთავარმა ამა ქვეყნისა, ვინაიდან, რომ შეეცნოთ, ჯვარს აღარ აცვამდნენ დიდების უფალს“, - ესენი ის იუდეველი მთავრები, მღვდელმთავრები და უზუცესები არიან, რომლებმაც ჯვარს აცვეს იესო ქრისტე. ამიტომაც ქრისტე ჯვარცმისას ლოცულობს: „მამაო, მიუტევე ამათ, რადგანაც არ იციან, რას სჩადიან“ (ლუკ. 23:34).

მუხლი 9. „არამედ, როგორც დაიწერა: „რაც არ უხილავს თვალს, არ სმენია ყურს და არც კაცს გაუვლია გულში, ის განუმზადა ღმერთმა თავის მოყვარეთ“, - მოციქულის მიერ მოყვანილი სიტყვები ისაიას წინასწარმეტყველებიდანაა (64:4), რომელიც ამოღებულია იუდეური და სამოცდაათი მთარგმნელის დედნებიდან, ამიტომაც ორიგენე და სხვები თვლიან მას აპოკრიფული წიგნის „ილიას გამოცხადების“ ნაწილად, ხოლო ოქროპირი და თეოდორიტე კი - სხვა რომელიღაც დაკარგული წიგნიდან ნასესხებ სიტყვებად.

მუხლი 10-11. „ჩვენ კი თავისი სულით გაგვიცხადა ღმერთმა, რადგანაც სული ყველაფერს იკვლევს, თვით ღვთის სიღრმესაც. და მართლაც, რომელმა ჩვენგანმა იცის, რა არის ჩვენში, თუ არა ჩვენმავე სულმა? ასევე ღვთისაც არავინ არაფერი იცის, გარდა მისივე სულისა“ - ფილოსოფოსთა და ამა ქვეყნის მთავართა სიბრძნე დამოკიდებულია ადამიანის ძალასა და საშუალებებზე და მათ მიერ მიიღწევა; მოციქულთა სიბრძნე კი - სული წმიდაზე და რამდენადაც იგი უსასრულოდ დიდია ადამიანთა სიბრძნეზე, ამიტომაც ვერ მიიღწევა ადამიანური სულის ძალით.

სხვა მხრივ, როგორც ადამიანის შეგნებამ შეიძლება შეაღწიოს მისი სულის ყველაზე დაფარულ ქმედებებსა და განწყობილებებში; მსგავსადვე ღვთის სული აღწევს

თვით ღვთის გზების სირღმეებში. ამიტომაც ღვთის სულის მქოდე ადამიანი აღწევს თვით ღვთის სიღრმეებში და გააჩნია ღვთის სიბრძნე.

მუხლი 13. „ასე რომ, რაზედაც ვმსჯელობთ, კაცური სიბრძნით ნასწავლი სიტყვით კი არ ვმსჯელობთ, არამედ სიტყვით, რომელიც გვისწავლია სული წმიდისგან, და სულიერით განვმარტავთ სულიერს“. ადამიანური სიბრძნე განსჯისთვის ირჩევს მიწიერ, ხორციელ საგნებს; ხოლო სულიერი, ღვთაებრივი სიბრძნე კი - სულიერ საგნებს; იგი ადამიანებსაც იმავეს სთავაზობს და იყენებს სულიერ საშუალებებს. თეოდორიტეს შენიშვნით, ახალი აღთქმის დასამტკიცებლად მოწმობები მოიყვანება ძველი აღთქმიდან, რომელიც ასევე სულიერია.

მუხლი 14. „მაგრამ მშვინვიერი კაცი არ შეიწყნარებს იმას, რაც ღვთის სულისაგან არის, რადგანაც სიშლეგედ მიაჩნია და ვერ მიმხვდარა, რომ ეს სულიერად უნდა განსაჯო“, - მშვინვიერი იგივეა, რაც ხორციელი, ბუნებრივი, ახალდაბადებული ადამიანი, რომელიც დაკავებულია ხორციელი, ანუ ცხოვრებისეული, გაანგარიშებებითა და ზრუნვით; იგი იყენებს მშვინვიერ და ხორციელ ძალებს თავისი დროებითი მიზნების მისაღწევად და შემოისაზღვრება მხოლოდ მიწიერი ცხოვრებით. ამ მნიშვნელობით იგი მშვინვიერია (იაკობ. 3:15). ასეთი ადამიანი თავისი თვისებებითა და ქმედებებით საპირისპიროა სულიერი ადამიანისა, რომელსაც უმაღლესი, სულიერი მიზნები აქვს: ღვთის განდიდება და მსგავსება მისი; ამ მიზნების მისაღწევად ის სულიერ საშუალებებს იყენებს: რწმენასა და საიდუმლოებებს, ანუ სული წმიდის მადლს; დაბოლოს, სული წმიდით აღორძინებული ადამიანი თავისი თვისებებით სულიერია.

მშვინვიერი ადამიანი არაფერს სულიერს არ იღებს და არც შეუძლია მათი მიღება, რადგანაც არ ესმის და ვერ ხედავს სხვა მოთხოვნილებებს იმათ გარდა, რაც ამ ცხოვრებას ეკუთვნის; ის ეწინააღმდეგება იმ გამოცხადებებს, რომლებიც უმტკიცებს მას სულიერ - უმაღლეს სამყაროს.

მუხლი 15. „ხოლო სულიერი ყველაფერს განსჯის, თვითონ კი არავისგან არ განისჯება“, - სულიერი ადამიანი და სულიერი სამყარო გაცილებით მაღალია და მიუღწეველია ჩვეულებრივი ადამიანების განსჯისა და გაგებისათვის; ამავე დროს, ეს უკანასკნელი იგებს რა ფიზიკურსა და მშვინვიერს, მას ვერავინ ვერ უგებს, გარდა, რა თქმა უნდა, იმავე სულიერი არსებისა, ანუ სული წმიდისა (ოქროპირი). ის თავად ასწავლის სხვებს, მაგრამ თვითონ არავისგან არ განისჯება, რადგანაც სული წმიდის მადლის მატარებელია (თეოდორიტე).

მუხლი 16. „რადგანაც ვინ შეიცნო ქრისტეს აზრი, რომ ასწავლოს მას? ჩვენ კი ქრისტეს აზრი გვაქვს“, ე.ი. სულიერი, ღვთაებრივი გონება, აზრი, როგორც აქვს ქრისტეს. ეს თავის ქება არ არის, არამედ იმ ღრმა დაჯერების გამოხატულება, რომ იგივე ღვთის სული, რომელიც განისვენებს ქრისტეში, როგორც ეკლესიის თავში, ცხოვრობს და მოქმედებს მისი სხეულის წევრებში, ყველა მორწმუნეში.

3. კორინთელების მხილება სექტებად დაყოფაში (3:1-23)

უმაღლესი ღვთაებრივი სიბრძნე, რომელიც დაკავებულია სულიერი საგნებით, შეიძლება განეცხადოს მხოლოდ სულიერ ადამიანებს. მაგრამ კორინთელები ჯერ კიდევ ჩვილები არიან და საჭიროებენ რძეს; უფრო მეტიც, ისინი ჯერ კიდევ ხორციელნი არიან, რადგანაც მათ შორის დავაა ამა თუ იმ მასწავლებლის უპირატესობის შესახებ მაშინ, როდესაც ყოველი მასწავლებელი ღვთის მსახურია და თავისთავად არაფერს არ აკეთებენ, არამედ ყველაფერს აკეთებს ღმერთი (3:1-8). სხვაგვარად, რწმენის მასწავლებლები არიან მშენებლები და ისინი აშენებენ ღვთის შენობას იმ საძირკველზე, რომელიც თვით ღმერთმა დადო - იესო ქრისტეზე. ყოველი მათგანი იმდაგვარ საზღაურს მიიღებს, რანაირი მასალაც გამოიყენა მან მშენებლობისთვის (9-15).

ამდენად, ვაღიარებთ, რომ ღვთის ტაძარი, ანუ შენობა, ვართ, რომელიც აღმართულია ღვთის სიბრძნით, თვით ღმერთის მიერ და ქრისტიანმა არ უნდა ეძიოს სხვა სიბრძნე, გარდა ღვთაებრივისა, არ უნდა იქადოს სხვა მასწავლებლით, გარდა ქრისტესა (16-23).

მუხლი 1. „მე არ შემეძლო, ძმებო, ისე მელაპარაკა თქვენთან, როგორც სულიერ ხალხთან, არამედ გელაპარაკებოდიტ როგორც ხორციელთ, ან როგორც ჩვილებს ქრისტეში“, - მოციქული ადარებს კორინთელთა თავდაპირველ ქრისტიანულ მდგომარეობას ჩვილებს და ამავე დროს უწოდებს მათ ხორციელებს, რადგანაც ჩვილობის ასაკი უპირველესად შეზღუდულია გარეგნული სხეულებრივი განვითარებით და უნდა გაიზარდოს ხორციელად; ამავე დროს მათ არ შეუძლიათ კეთილისა და ბოროტის გარჩევა (ებრ. 5:14).

მუხლი 2. „რძით გზრდიდით და არა საჭმლით, ვინაიდან არც მაშინ შეგეძლოთ მეტის ატანა და არც ახლა შეგიძლიათ“, - რძე ნიშნავს თავდაპირველ სწავლებას, რომელიც შემოისაზღვრა ჩვეულებრივი კატეხიზმოთი ან კიდევ უფრო მოკლედ, მხოლოდ სიმბოლო სარწმუნოებით (ებრ. 5:12; 6:1 და შემდგომი)

მუხლი 3. „იმიტომ, რომ ჯერ კიდევ ხორციელნი ხართ, ვინაიდან თუ თქვენს შორის დღესაც შური და დავაა“, - განასხვავებენ ხორციელსა და მშვინვიერს იმით, რომ პირველს აქვს ხორცის თვისება, ხოლო უკანასკნელი კი ხორცს ეკუთვნის. კორინთელები არა მხოლოდ მშვინვიერნი არიან, არამედ ხორციელნიც და არ ვითარდებიან, არ სრულყოფილდებიან შემდგომში. ხორციელი ადამიანების თვისებებს მოციქული მიაწერს შურს, დავას და უთანხმოებას. ისინი უმთავრესად ადამიანის თავმოყვარეობისგან მომდინარეობენ და ეს მანკიერებები ემსახურებიან ადამიანის ბუნებრივი მოთხოვნილებების დაცვასა და დაკმაყოფილებას.

მუხლი 4. „მართლაცდა, თუ ერთი ამბობს: მე პავლესი ვარ, ხოლო მეორე: მე აპოლოსისო, განა ხორციელნი არა ხართ?“ - მოციქული აგრძელებს თავის მტკიცებულებას და მიაწვთნებს კორინთელებს, რომ ისინი ადამიანთა სახელით იქადიან და თითქოსდა უარს ამბობენ ღვთის, ქრისტეს სახელზე; ეს კი ნიშნავს იმას, რომ ისინი დადიან არა ღვთის სულით, არამედ ადამიანის ავტორიტეტით და ამიტომაც ხორციელნი არიან.

მუხლი 6. „მე დავრგე“ - ე.ი. ვიქადაგე, „აპოლოსმა მორწყო“ - შემდეგსწავლებაში დამეხმარა აპოლოსი; „გაზრდით კი უფალმა გაზარდა“ - რადგან წარმატება დამოკიდებულია ღვთის მადლზე (თეოდორიტი).

მუხლი 9. „ჩვენა ვართ ღვთის თანამოსაქმენი, თქვენ კი ღვთის ნამუშავენი, ღვთის ნაშენნი ხართ“, - ეკლესიის მოწყობაში მთავარი მოქმედება ღმერთის ეკუთვნის; მაგრამ მოციქულს არ ეეჭვება და საკუთარ თავს უწოდებს ღვთის თანამოსაქმეს.

მუხლი 10. „მე, ჩემთვის ბოძებული ღვთის მადლით, როგორც ბრძენმა ხუროთმოძღვარმა, საძირკველი დავდე, სხვა კი აშენებს მასზე, მაგრამ ყველამ უყუროს, როგორ აშენებს“, ე.ი. მე პირველმა გიქადაგეთ ქრისტიანად.

მუხლი 11. „რადგან ვერავინ დადებს სხვა საძირკველს, გარდა უკვე დადებულია, რომელიც არის იესო ქრისტი“, - ისტორიული ქრისტი, როგორც ღმერთკაცი და გამომსყიდველი, არის საძირკველი და ქვაკუთხედი ჭეშმარიტი ქრისტიანობისა და ყოველი ქრისტიანის შეჭმარიტად კეთილმსახური ცხოვრებისა. სადაც უარყოფენ ამ ქვაკუთხედს, იქ ინგრევა რწმენისა და კეთილმსახურების ყოველი შენობა.

წინასწარმეტყველები და მოციქულები (ეფ. 2:20) თავიანთი სწავლების გამო იწოდებიან ეკლესიის საძირკვლებად, რომელიც არის ქრისტი. ე.ი. მოციქული პეტრე და სხვა მოციქულები შეიძლება იწოდონ მეორად საძირკვლებად იმ მნიშვნელობით, რომ ისინი აღიარებენ და ასწავლიან: ქრისტი არის ძე ღვთისა, სამყაროს მხსნელი (მთ. 16:16-17).

მუხლი 12-15. „ხოლო ვინ რას აშენებს ამ საძირკველზე - ოქროს, ვერცხლს, პატიოსან თვლებს, შეშას, თივას თუ ჩალას, - თვითთულის საქმე გამომჟღავნდება“, - მოციქული ეკლესიას ადარებს შენობას, რომლის საძირკველია სწავლება იესო ქრისტიანად. ამ საძირკველზე შეიძლება გაგრძელდეს მშენებლობა სხვადასხვა მასალისგან. მოციქული მოითხოვს, რომ თითოეულმა ყურადღება მიაქციოს ვინ როგორ აშენებს - ანუ რა მასალას იყენებს მშენებლობისთვის. ამ სამშენებლო მასალებში, ჩვეულებრივ, გულისხმობენ მშენებელთა კეთილ ან ბოროტ საქმეებს, მაგრამ რადგანაც შენობაში უნდა ვიგულისხმოთ ეკლესია, ხოლო მშენებლებში ეკლესიის მასწავლებლები და მოძღვრები, მაშინ ეკლესიის საშენებლო მასალებში, ბუნებრივია, უნდა მოვიზოროთ მორწმუნეთათვის რწმენის ახსნა-განმარტება.

მაგრამ როგორი მასალისგანაც არ უნდა იყოს საშენებლო მასალა, თითოეულის საქმე გამომჟღავნდება, რადგანაც დადგება ოდესღაც საშინელი სამსჯავროს დღე, როდესაც გამოცხადდება თითოეულის მსჯავრი და გამოჩნდება ქადაგებული სწავლების ღირსება. ეს დღე ცეცხლით მჟღავნდება და ცეცხლითვე გამოიცდება, ვინ რას აკეთებს. ე.ი. ის მასწავლებელი, რომელიც კეთილ საძირკველზე დადებს არაზარისხოვან მასალას, თივას და ჩალას, ცარიელ წეს-ჩვეულებებსა და შეგონებებს, ვერ მიიღებს ვერავითარ ჯილდოს, რადგანაც მისი შრომა ფუჭი და უზროა.

მუხლი 15. „ხოლო ვისიც დაიწვის, ის იზარალებს. თვითონ კი გადარჩება, მაგრამ თითქოს ცეცხლს გადარჩენოდეს“, - მრავალი დასავლელი განმმარტებელი ამტკიცებს, რომ აქ მინიშნებულია განსაწმედელის ცეცხლი, რომელშიც განიწმინდებიან იმ მანკიერ ქრისტიანთა სულები, რომლებმაც ყველაფერ ამასთან დაიცვეს რწმენა და ნაწილობრივ საქმიანობენ ეკლესიისა და საკუთარი სულის გადარჩენისთვის: ეს მოსაზრება, როგორც რომის ეკლესიის მოგვიანო გამოგონება, განმტკიცდა ფლორენციის კრებაზე და ის არ იმსახურებს აქ განხილვას.

წმიდა იოანე ოქროპირი ამ გამოთქმას ირონიულად იგებს, ე.ი. არა მხოლოდ მშენებელთა საქმე დაიწვება, არამედ თავადვე მშენებელი ვერ ცხონდება. ეკლესიის უდიდესი მასწავლებლის ეს მოსაზრება პირდაპირი გაგებით რომ დავუკავშიროთ წმიდა მოციქულის სიტყვებს, ასე შეიძლება წარმოვიდგინოთ: როცა დადგება გამოცდის დღე, მაშინ ეკლესიის მთელ შენობას თითქოს ცეცხლი მოედება, მაშინ განცხადდება რწმენის სიმტკიცე და ეკლესიის ყოველი წევრის ხელობა. ვინც თავიანთი სახლი ადვილად აალებადი მასალისგან ააშენა, ხანძრისას კარგავს ყველაფერს და თვითონვე ვარდება სიკვდილის უდიდეს საფრთხეში; და თუკი გადარჩება, დიდი შრომის ფასად დაუჯდება. დაეწვება ტანსაცმელი და სხეულის ნაწილები. მსგავსადვე რწმენის უგუნური მასწავლებლები, რომლებიც ავრცელებენ უაზრო და ამაო სწავლებებს, რყვნიან მიაშიტ ადამიანებს თავიანთი ცარიელი გამონათქვამებით; ისინი საკუთარ თავსაც იგდებენ უდიდეს საფრთხეში და თუკი არ მოინანებენ, ვერ გადარჩებიან საუკუნო ცეცხლისგან.

საერთოდ, უნდა ვთქვათ, რომ ზემოთ მოყვანილი ადგილი ერთ-ერთი ძნელად განსახილველი მონაკვეთია და ნეტარ ავგუსტინეს მოსაზრებით, მიეკუთვნება იმათ რიცხვს, რომელსაც მოციქული პეტრე უწოდებს ძნელად გასაგებს (2 პეტრ. 3:16).

მუხლი 16. „ნუთუ არ იცით, რომ ღვთის ტაძარი ხარო, და სული ღვთისა მკვიდრობს თქვენში?“ - მოციქული ღვთის ტაძრის წოდებას ყოველი მორწმუნის მიმართ ხმარობს. ქრისტიანი არა მხოლოდ ცოცხალი ქვაა (1 პეტრ. 2:5), არამედ თავად არის სამკვიდრებელი, მცირე ტაძარი სული წმიდისა (რომ. 8:9,11). ამის შედეგად, ყოველი მორწმუნის მოვალეობაა დაიცვას საკუთარი თავი ყოველგვარი მანკიერებისა და შეგინებისგან და ეცადოს ღვთის სამკვიდრებელის მორთვას შესაბამისი დიდებითა და ღვთის წმიდა საქმეებით.

მუხლი 18. „ნურავინ მოიტყუებს თავს; თუ ვინმეს ამ ქვეყნად ბრძენი ჰგონია თავი, შლეგი გახდეს, რომ სიბრძნეს ეზიაროს“, - უთანხმოების თავიდან ასაცილებლად მოციქული მიაჩნებდა მასწავლებელთა ქედმაღლობის და მიმდევართა მათდამი ზედმეტი პატივისცემის მიზეზს. მოციქული აფრთხილებს კორინთელებს ორივესგან და ბრძენკაცობის მსურველებს ურჩევს გახდნენ სულელნი, ე.ი. მიიღონ რწმენით და აღასრულონ ის სწავლება, რომელიც სიშლეგედ ითვლება.

ეს უპირველესად იესო ქრისტეს გამომსყიდველი სიკვდილისა და მისი ღვაწლის შესახებ სწავლებაა, რომელიც ბერძნებსა და სხვა ხალხებთან სიშლეგედ ითვლება (1:23); მეორედ, ესაა კეთილმსახურ და სათნოებით ცხოვრებაზე სწავლება. წმიდა წერილის ენით, სიბრძნედ იწოდება კეთილმსახურება. ღვთის ამ სიბრძნის საპირისპიროდ, ამქვეყნიური სიბრძნე ღვთის წინაშე სისულელეა. გასაგებია რატომაც, ამა ქვეყნის ბრძენკაცები ეძებენ თავიანთი ამოცანების გადაჭრას მხოლოდ საკუთარი ძალებითა და საშუალებებით და, რა თქმა უნდა, ცდებიან საკუთარ ქმედებებში, ამიტომაც ვერ აღწევენ იმას, რისკენაც მიისწრაფიან. ასეთ ვითარებაში მათ არ შეიძლება ეწოდოთ ბრძენკაცები.

მუხლი 21-22. „მაშ, ნურავინ იქადის კაცთა შორის, რადგანაც ყველაფერი თქვენი: პავლე თუ აპოლოსი, კეფა თუ ქვეყანა, სიცოცხლე თუ სიკვდილი, აწმყო თუ მომავალი, თქვენია ყოველი. ხოლო თქვენ ქრისტესნი ხართ, ქრისტე კი - ღვთისა“, - დასასრულს მოციქული შთააგონებს კორინთელებს არ იქადონ ადამიანებით, რადგანაც თქვენ კი არ უნდა ეკუთვნოდეთ რომელიმე მასწავლებელს, არამედ პირიქით, ისინია

თქვენი, ე.ი. მათ უნდა მიგიყვანონ ცხონებისკენ. არა მხოლოდ მასწავლებლები, არამედ მთელი სამყარო, სიცოცხლე და სიკვდილი, აწმყო და მომავალი - ყველაფერი განკუთვნილია ღვთისგან თქვენივე ცხონებისათვის; ამიტომაც ყველაფერი თქვენია, ხოლო თქვენ ქრისტესნი, ე.ი. ეკუთვნით ქრისტეს; და უნდა ეკუთვნოდეთ მას მისდამი სიყვარულითაც, რადგან ვისაც უყვარს ვიღაც, ის უკვე მას უძღვნის თავს, მას ეკუთვნის.

4. რწმენის მასწავლებელთა მნიშვნელობა ეკლესიაში და მათი მსახურება (4: 1:21)

კორინთში არსებულ მასწავლებელთა პარტიები ცდილობენ აღამაღლონ თავიანთი წარმომადგენლები და სხვა პარტიის მასწავლებლებს ამცირებენ და განსჯიან. მოციქული ასწავლის, როგორ უნდა მოვექცეთ რწმენის მასწავლებლებს. ისინი ქრისტეს მსახურნი და ღვთის საიდუმლოთა აღმშენებლები არიან. ამიტომაც, მასწავლებელში უპირველესად მთავარია იმ ვალდებულების, მსახურების ერთგულება, რომლისთვისაც მოწოდებულია; მაგრამ ამ შემთხვევაში მისთვისა და ეკლესიის სხვა მსახურისთვის ერთია მსაჯული - უფალი, რომლის წინაშეც ის აგებს პასუხს, რადგანაც არც მას და არც სხვას არაფერი აქვთ საკუთარი, ე.ი. არაფერი აქვთ საქებარი (1-7).

თუკი კორინთელები იქადიან საკუთარი ნიჭებით და თუკი ისინი გამძღარნი არიან ამით, მაშინ მოციქულს სურს, რომ ყოველთვის ჰქონდეთ და სარგებლობდნენ ამ ნიჭებით და არ დაივიწყონ: ამ ნიჭის გამცემლებმა, სახარების მქადაგებლებმა დაითმინეს და ითმენენ ყოველგვარ შეურაცხყოფას, უბედურებასა და გვემას (8-13).

მოციქული კორინთელებს აღიქვამს როგორც შვილებს და საკუთარ თავს თვლის მათ მამად, ამიტომაც აგზავნის მათთან ტიმოთეს, რათა მან შეახსენოს მოციქულის სწავლება და შეაგონოს თავგასულებს (14-21).

მუხლი 1. „ამრიგად, ჩვენ უნდა შეგვრაცხოს კაცმა, როგორც ქრისტეს მსახურნი და ღვთის საიდუმლოთა მნენი“, - ძველად მნეები ირჩეოდნენ მონებისგან, მათ ბატონი უცხადებდა ნდობას და ნიშნავდა ქონების მმართველად. მოციქული განზრახ იყენებს ამ სახელწოდებას. მას სურს გვაჩვენოს, რომ ეკლესიაში ყველაზე მთავარი პიროვნებები ღვთის მსახურები და მნეები არიან. მათ თავისთავად არ აქვთ ღვთის სამკვიდრებელზე უფლება. საიდუმლოდ აქ იწოდება ქრისტიანული სიბრძნის საიდუმლო (2:7) და ასევე მღვდელმსახურთა მიერ აღსრულებული საიდუმლოებები.

მუხლი 2. „მნეთაგან კი იმას მოითხოვენ, რომ თვითეული მათგანი სანდო იყოს“, - საუბარი ელიპტიკურია (რაიმესთან დაკავშირებული). მოციქული აზრი ასეთია: ჩვენ ქრისტეს მსახურნი და ღვთის საიდუმლოთა მნენი ვართ და ჩვენგან მოითხოვება ის, რაც მნეებისგან - სანდობა.

მუხლი 3. „პირადად ჩემთვის სულერთია, თქვენ განმსჯით თუ კაცთა მსჯავრნი. მე თვითონაც არ განვსჯი ჩემს თავს“. (მთაწმინდისეულ თარგმანში „კაცთა მსჯავრის“ ნაცვლად არის „კაცობრივი დღის“ - მთარგმნელი) მოციქულის სიტყვების მნიშვნელობა ისაა, რომ მას არ ეშინია არც კორინთელთა, არც სხვა ადამიანთა მსჯავრის; მაგრამ მოციქულის მიერ გამოყენებული გამოთქმის ზუსტი მნიშვნელობა ბუნდოვანია. ნეტარი იერონიმე გამოთქმას თვლის პავლე მოციქულის მშობლიურ - კილიკიურ იდიომად; სხვები კი მიიჩნევენ კალკირებად. მოციქული უპირისპირებს ადამიანურ დღეს ღვთის დღეს, ხოლო ებრაელებთან ღვთის დღე საშინელი სამჯავროა; თეოდორიტე ბუნებრივი ცხოვრების სიმოკლეს გულისხმობს; თეოფილაქტე - ადამიანის სიდიადეს, რომელსაც წმიდა წერილის ენაზე ეწოდება დღე. ამ უკანასკნელი მნიშვნელობით, გამოთქმის მნიშვნელობა ისაა, რომ მოციქულს არ ეშინია ადამიანის რომელიმე სიდიადისა. რუსულ და ახალ ქართულ თარგმანშია „კაცთა მსჯავრი“.

მუხლი 5. „ამიტომ ნუ განსჯით უდროოდ, ვიდრე არ მოვა უფალი, ნათელს რომ მოჰფენს ბნელში დაფარულს და გაამჟღავნებს გულის ზრახვებს; მაშინ თვითეულს მიეგება ქება ღვთის მიერ“ - ნეტარი თეოფილაქტეს შენიშვნით, მოციქული სიფრთხილის გამო დუმს დასჯაზე, მაგრამ ეს უნდა ვიგულისხმოთ.

მუხლი 6. „ხოლო ეს ჩემზე და აპოლოსზე მოგახსენეთ, ძმანო, რათა ნიმუშად გვიგულოთ და ისწავლოთ ჩვენგან, რომ ზღვარს არ გადასცდეთ და ქედმაღლობით აღძრულნი ერთმანეთს არ აეშალოთ“, - მოციქული ამბობს, რომ მასზე და აპოლოსზე ზემოთ ნათქვამი უნდა დავუკავშიროთ რწმენის ყველა მასწავლებელს. ზემოთ მოციქული ურჩევს მათ, იქადონ მხოლოდ ღმერთით და არა ადამიანებით. ახლა ის იმეორებს ამ წესს.

ნაწილი აქ გულისხმობს მთელ წმიდა წერილს, ოქროპირი და თეოდორიტე აქ ხედავენ იესო ქრისტეს მიერ მინიშნებულ სიმდაბლის მცნებას (მარკ. 9:3; 10:43-44, ან მთ. 23:12); მაგრამ ამ შემთხვევაში უნდა ვივარაუდოთ, რომ კორინთელები სახარებას უკვე იყენებენ.

მუხლი 7. „რადგანაც ვინ განგასხვავებს? რა გაქვს ისეთი, რაც არ მიგიღია? ხოლო თუ მიიღე, რაღას იქადი, თითქოს არ მიგეღოს?“ - ადამიანის ხსნაში ყველაფერი დამოკიდებულია ღვთის მადლზე, ასე რომ, ადამიანი ვერ იქადის საკუთარი დამსახურებითა და სათნოებით. ყველაფერს, რასაც ადამიანი აკეთებს, აკეთებს ღვთის წყალობით და მისი მადლის დახმარებით.

მუხლი 8. „აწ უკვე გამძღარხართ, გამდიდრებულხართ“, - მოციქული გულისხმობს სულიერი ძღვენებით სიმამღრეზე და მიანიშნებს ზემოთ მოყვანილ რძით კვებაზე.

„უჩვენოდ სუფევთ. ნეტა მართლა გქონდეთ სუფევა, რომ ჩვენც თქვენთან ერთად ვსუფევდეთ“, - ქრისტიანებს აღეთქვა ღვთის სასუფეველი არა მხოლოდ იმ მნიშვნელობით, რომ ისინი იცხოვრებენ სასუფეველის დიდებაში, არამედ თვითონაც იმეფებენ (გამოცხ. 1:6; რომ. 5:17). ასეთი მეფობა აღეთქვა უპირატესად მოციქულებს (მთ. 19:28). მოციქული ირონიულად, თუნდაც მწუხარებით, ამხელს კორინთელებს თავიანთი მასწავლებლების გარეგნულ უპირატესობებისა და სულიერი ძღვენებით თავის მოწონებაში, რადგან მათ წარმოიდგინეს, რომ მამდარნი და მდიდარნი არიან, რომ უკვე მიიღეს მეფობა და ამავე დროს ავიწყდებათ შემდეგი: მოციქულებიც, რომელთაც აღეთქვათ ზეციური სასუფეველის საუკეთესო წილი, არ ცხოვრობენ მეფურად.

მუხლი 9. „რადგანაც ვფიქრობ, რომ ჩვენ, მოციქულნი, ღმერთმა სულ ბოლოს გამოგვიყვანა, როგორც სიკვდილმისჯილნი, ქვეყნიერების, ანგელოზთა და კაცთა სასეიროდ“, - მოციქული შესაძლოა საუბრობს საკუთარ თავზე, როგორც უკანასკნელ მოციქულზე, სხვა მოციქულებთან შედარებით (15:8-9); შესაძლოა საუბრობს ასევე ყველა მოციქულზე, რადგან ისინი არიან ღვთის უკანასკნელი წარმოგზავნილები დროის მიხედვით. მაგრამ უფრო მისაღებია ამ სიტყვებში წმიდა იოანე ოქროპირის თანახმად ვიგულისხმოთ მოციქულთა უკანასკნელობა და თავმდაბლობა, რომ აჩვენოს კორინთელებს მათი ამპარტავნება. ამასთანავე უნდა აღვნიშნოთ, რომ „უკანასკნელებად“ რომაელებთან იწოდებიან ის პიროვნებები, რომლებიც გამოდიან გლადიატორების შემდეგ ველურ ცხოველებთან ბრძოლაში, უმეტესად დამნაშავეები, სიკვდილმისჯილნი. მომდევნო გამოთქმებთან - „სიკვდილმისჯილნი, კაცთა სასეიროდ“ - კავშირით ეს გამოთქმა გვაჩვენებს, რომ მოციქული ადარებს თავის ღვაწლს ამფითეატრში ბრძოლას და საკუთარ თავს თვლის სიკვდილმისჯილად.

„ანგელოზთა და კაცთა“, - ანგელოზებში იგულისხმება კეთილი ანგელოზებიც, რომლებსაც უკვირთ მოციქულთა სიმამაცე და ბოროტებაც, რომლებიც ცდილობენ ზიანი მიაყენონ მათ.

მუხლი 10. „ჩვენ - შლეგნი ქრისტეს გულისთვის, ხოლო თქვენ - ბრძენნი ქრისტეში; ჩვენ - უძლურნი, თქვენ კი - ძლიერნი; თქვენ - დიდებულნი, ჩვენ კი - გინებულნი“, - მოციქული საკუთარ თავს უწოდებს შლეგს, უძლურს, გინებულს ქრისტეს გამო, რადგანაც ასეთად ჩანს ამ ქვეყნის თვალში; ხოლო კორინთელებს უწოდებს ბრძნებს, ძლიერებს, დიდებულებს, რადგან ასეთებად თვლიან საკუთარ თავს და მათ მიეცათ ამის მიღწევის შესაძლებლობა; და თუკი ვერ მიაღწიეს, მაშინ მოციქული აღძრავს მათ ამის მისაღწევად.

მუხლი 15. „შეიძლება მრავალი მზრდელი გყავდეთ ქრისტეში, მაგრამ არა მრავალი მამა; რადგანაც ქრისტე იესოში სახარებით მე გშობეთ თქვენ“, ე.ი. მე დავუდე საწყისი თქვენს გაქრისტიანებას, კორინთის ეკლესიას საწყისი საიდუმლოებების შესრულებით, ქადაგებით, პრესვიტერების დადგინებით. კორინთის ეკლესიის სხვა მასწავლებლები მხოლოდ გამგრძელებლები არიან პავლესი, მაგ. აპოლოსი.

მუხლი 16. „ამიტომაც შეგაგონებთ, რომ მე მომზადოთ“, - პავლესგან შობილი კორინთელები ვალდებულნი არიან მიზამონ პავლეს თავმდაბლობასა და მოთმინებაში, ამის შესახებ ზემოთ იყო საუბარი.

მუხლი 20. „რადგანაც ღვთის სასუფეველი სიტყვით კი არ არის, არამედ ძალით“, - ღვთის სასუფეველი არის იქ, სადაც მეფობს ღმერთი. უპირატესად ის ზეცაშია; მაგრამ დედამიწაზე ის დამტკიცდა იესო ქრისტეს მიერ და ესაა მისი ეკლესია; რადგან მასში სუფევს ღვთის ერთი ნება; რადგან მასში მიიღება ღვთის აუცილებელი ძალები „ცხოვრებად და კეთილმსახურებად“. ამავე მნიშვნელობით, ყოველი მორწმუნე არის დედამიწაზე ღვთის სასუფეველის წევრი, სარგებლობს მისგან ზოდებული უფლებებითა და ხსნის საშუალებებით და ასე, ღვთის სასუფეველი ყოველი ქრისტიანისათვის მისაღწევია, მასშია (ლუკ 17:21). იგი ვლინდება არა სიტყვითა და ცოდნით, არამედ რწმენისა და სათნოებების ძალით. ამის შესახებ საუბრობს მოციქული.

მუხლი 21. „რა გსურთ? კვერთხით მოვიდე თქვენთან თუ სიყვარულითა და თვინიერების სულით?“ - იოანე ოქროპირის სიტყვებით, ეს ნიშნავს: მოვიდე დასასჯელად,

საწამებლად, ე.ი. რომ მოაკვდინოს ან დააბრმავოს, როგორც პეტრე მოექცა ანანიასა და საფირას (საქმ. 5:9), ან როგორც თავად დასაჯა მოგვი ელიმა (საქმ. 13:11). აქ ის უკვე აღარ ადარებს საკუთარ თავს სხვა მასწავლებლებს, არამედ საუბრობს ძალაუფლებით²⁹².

მეორე ნაწილი

**კორინთელების მხილება ქრისტიანული სიწმიდისა და
თავისუფლების დარღვევის გამო.**

შეგონებები მათ გამოსასწორებლად

(5:1-11:1)

მოციქული ამხელს კორინთელ ქრისტიანების შემდეგში: სისხლის აღრევა, წარმართთა სამსჯავროებისადმი მინდობით თავისუფლების დარღვევა და კერპთმსახურება. მათი გამოსწორება შესაძლებელია მემრუშის განკვეთით, სასამართლოებისგან თავშეკავებით, ქორწინებასა და ქალწულების, კერპებისა და მოყვასის მსახურების სწორი გაგებით.

1. სისხლის ამღრევის განკვეთა (5:1-13)

მოციქული სარწმუნო წყაროდან იღებს, რომ ერთ კორინთელ ქრისტიანს ცოლად ჰყავს დედინაცვალი. იგი კორინთელებმა არ მოკვეთეს თავიანთი საზოგადოებიდან. ამიტომაც მოციქული მოითხოვს, რომ იესო ქრისტესგან მიცემული ძალაუფლებით, თავად მოციქულის დაუსწრებლად, კორინთის ეკლესიამ განკვეთოს დამნაშავე, რათა მცირე საფუარმა არ ააფუოს მთელი ცომი (1-8). მოციქული ახსენებს მათ უწინდელ მცნებებს - არ შეერიონ მემრუშეებსა და რჯულის ხვა დამრღვევებს. იგი ამასთანავე შენიშნავს, რომ ეს წესი უპირველესად უნდა დაიცვან თვით ქრისტიანებმა და სავალდებულო არაა ის მთელი სიმკაცრით გამოვიყენოთ ყველა ადამიანებისადმი (9-13).

მუხლი 1. „როგორც ამბობენ, დაწყებულა თქვენში მრუშობა და თანაც ისეთი მრუშობა, რომლის მსგავსი არ სმენიათ თვითონ წარმართთაც, რომ ვიღაცას მამის ცოლი თურმე ცოლად ჰყავს“, - საკუთარ დედინაცვალთან სისხლის აღრევას მოციქული თვლის

²⁹²Беседа на послание Коринфианам, 14

საშინელ მრუმობად უმძიმეს ცოდვად, რადგანაც ასეთი კავშირი განისჯება ძველი აღთქმით (ლევ. 19:8; 20:11) და წარმართებშიც კი არ სმენიათ²⁹³.

მუხლი 3-5. დანაშაულის არაბუნებრიობა აღძრავს მოციქულს გამოიყენოს სასჯელის არაჩვეულებრივი სახე. მიუხედავად იმისა, რომ ხორციელად არ იმყოფება კორინთში, მაგრამ სულით იქ არის, როგორც კორინთის ეკლესიის წინამძღვარი, ის მოითხოვს მორწმუნეთა შეკრებას იესო ქრისტეს სახელით; ის იესო ქრისტესგან ბოძებული ძალაუფლებით განსჯის: „სატანას მიეცეს ხორცი სატანჯველად, რათა სული ხსნილ იქნეს უფალ იესოს დღეს“.

რამი გამოიხატება სატანისადმი გადაცემა უცნობია. შესაძლებელია ესაა მოციქულებრივი ძალაუფლების უკიდურესი ქმედება, რომელიც მხოლოდ მათ ეკუთვნით, ხოლო მათ შემდეგ ან სრულებით დაიკარგა ანდა შეიცვალა სხვა შესაბამისი მოქმედებით. საერთო მოსაზრებით, მასში იგულისხმებოდა ეკლესიისგან განკვეთა. რადგანაც ქრისტიანები ეკლესიას თვლიან ღვთის სასუფეველად, ხოლო ყოველ მორწმუნეს - ეშმაკის ძალაუფლების ქვეშ მყოფად, ეკლესიისგან განკვეთა ნიშნავს სატანის ძალაუფლებისადმი გადაცემას. განკვეთილებზე ეშმაკის ეს ძალაუფლება, ეკლესიის მრავალი მამისა და მასწავლებლის (ოქროპირი, თეოდორიტე, ავგუსტინე, თეოფილაქტე და სხვ.) მოსაზრებით, როგორც ოდესღაც იოზზე, ვლინდება ავადმყოფობით, ეშმაკეულობით და უკიდურეს შემთხვევაში სიკვდილით (შდრ. საქმ. 5:3-5, ანანია და საფურა; 13:8-11, ელიმა მოგვი). მართლაც, მოციქული გადასცემს სისხლის აღმრევს სატანას ხორცი სატანჯველად, რაშიც უნდა ვიგულისხმოთ ავადმყოფობა. უძლურებათა განკურნებისა და ცოდვათა მიტევების ძალაუფლება მოციქულებს ეკუთვნით ისევე, როგორც ეკუთვნით ცოდვების შეკვრა და ავადმყოფობის შეყრა.

„რათა სული ხსნილ იქნეს უფალ იესოს დღეს“, - ერთნი აქ გულისხმობენ სულიერ ძვენს, რომელიც მანამდე ჰქონდა დამნაშავეს; სხვები - მის სულს; უკანასკნელი უფრო სავარაუდოა, რადგან სისხლის აღმრევმა შეინანა და ისევ მიიღეს ეკლესიაში (2 კორ. 2:6-8). დღე - ნიშნავს უფლის მეორედ მოსვლის დღეს. როგორც ეკლესიაში მიღება - ნათლისღება აღესრულება იესო ქრისტეს სახელით, ისევე განკვეთა ხდება მისივე სახელით.

მუხლი 6. „საგმობია თქვენი სიქადული. ნუთუ არ იცით, რომ მცირეოდენი საფუარი მთელ ცოშს აფუებს?“ - შედარება გამოყენებულია ადამიანების მიმართ.

მუხლი 8. „ასე რომ, ვიდღესასწაულოთ არა ძველი საფუარით, არა უკეთურებისა და უწმინდურობის საფუარით, არამედ სიწმიდისა და ჭეშმარიტების უფუარი პური“. ძველი საფუარი - ებრაული პასექია, ხოლო უფუარი პური - ქრისტე. ქრისტიანებმა უნდა დავიცვათ საკუთარი თავი სიწმიდითა და ჭეშმარიტებით.

მუხლი 9. „აკი მოგწერეთ წერილში: არ შეეროთ-მეთქი მემრუშეთ“, - ოქროპირი და თეოდორიტე გულისხმობენ ამ თავის წინა მუხლებს; მაგრამ უკეთესია აქ ვიგულისხმოთ თესალონიკელთა მიმართ ეპისტოლე (2 თეს. 3:14), რომელშიც მოციქული კრძალავს იმათთან შერევას, ვინც არ მიიღებს მის ეპისტოლეს.

მუხლი 11. „ისიც მოგწერეთ, არ შერეოდით იმათაც, ვინც, ასე ვთქვათ, ძმად იწოდება, მაგრამ კვლავინდებურად მემრუშეა ანდა ანგარი, კერპთმსახური თუ

²⁹³Cic. ProCluent. 5-6

მაგინებელი, მემთვრალე თუ მტაცებელი და პურიც კი არ გეჭამათ მასთან“, - ქრისტიანები თუმცაღა აღარ არიან კერპთმსახურები, მაგრამ ბევრი მათგანი დადიოდა მათ ტაძრებში (8:10), ისინი კერპებს უბრალო საგნებად თვლიდნენ და პირფერულად, მექანიკურად თაყვანს სცემდნენ მათ. ასეთი ქცევის გამო ჩამოყალიბდა ფარისევლური დამოკიდებულება და სუსტი ადამიანებისთვის წარმოიშვა საცდური.

„პურიც კი არ გეჭამათ მასთან“, - ქრისტიანთა თავდაპირველი მდგომარეობა მოითხოვს მათ განშორებას ზნეობრივი რჯულის დამრღვევებთან. თავად წმიდა და მოთხოვნილებებში მკაცრი ეკლესია, გამომდინარე თავისი მრევლის სისუსტიდან, მოითხოვს უკიდურეს შემთხვევაში მათ მონაწილეობა არ მიიღონ ცოდვილთა უსჯულოებებში.

მუხლი 12. „ვინაიდან რად განვიკითხო გარეშენი? განა თქვენ შინაურებს არ განიკითხავთ?“. „გარეშეებს“ მოციქული უწოდებს იმათ, ვინც არ მიეკუთვნება ეკლესიას. ასეთი პიროვნებებზე - მემრუშეებზე, მემთვრალეებსა და მაგინებლებზე არ ვრცელდება მოციქულის ძალაუფლება: ის მათ არ განსჯის, არამედ თავად ღმერთი. ხოლო ქრისტიანებისთვის მოციქული დამრიგებელი და მსაჯულია. ამიტომაც, თავისი ძალაუფლებით ის მოითხოვს, რომ ასეთები ქრისტიანებმა მოიკვეთონ.

2. წარმართთა სასამართლოები და მათი უგუნურება (6:1-20)

სისხლის აღმრევის განკვეთით მოციქულმა კორინთელებს გასამართლების მშვენიერი მაგალითი მისცა. ეს ეკლესიის პრეროგატივაა იმ წევრების მიმართ, რომლებიც შეურაცხყოფენ ეკლესიის სიწმიდეს და არღვევენ მის შინაგან სიმშვიდეს. ახლა მოციქული შეეხება ზოგიერთი კორინთელის ჩვევას: თავიანთი საქმეები წარმართთა სასამართლოში განიხილონ. წარმართთა სასამართლოები, მოციქულის აზრით, ქრისტიანებისთვის შეუფერებელია, რადგანაც ქრისტიანები ამა ქვეყნისა და ანგელოზთა განმკითხველნიც არიან. ეს კი ამტკიცებს კორინთელ ქრისტიანთა შორის ისეთი პიროვნებების ნაკლებობას, რომლებიც შეძლებენ ძმების განკითხვას და გვაჩვენებს მათ უწინდელ ჩვევას: უსამართლოდ ექცევიან საკუთარ ძმებს და ზიანს აყენებენ მათ (1-8). მოციქული ახსენებს მათ, რომ ღვთის სასუფეველს ვერ დაიმკვიდრებენ ცოდვილები. ის არიგებს კორინთელებს დაიცვან თავი სიძვისგან, რომ ქრისტიანთა სხეულები ქრისტეს ასოები არიან, რომ მეძავი სცოდავს საკუთარი სხეულის მიმართ, რომელიც ქრისტეს სხეული და სული წმიდის ტაძარი უნდა იყოს. ქრისტიანები ძვირფასი სასყიდლით არიან ნაყიდნი და მათ უნდა განადიდონ ღმერთი არა მხოლოდ სულით, არამედ ხორციით (9-20),

მუხლი 1. „როგორა ბედავს რომელიმე თქვენგანი, ვისაც დავა აქვს სხვასთან, ურჯულოთა სამსჯავროს წინაშე წარსდგეს და არა წმიდათა წინაშე?“ - ურჯულოებს

მოციქული უწოდებს წარმართებს და ამით გვაჩვენებს, რომ მათი სამსჯავროები უსამართლოა, მათთან მისვლა კი არასამართლიანობა. წმიდებს კი მორწმუნეებს ეძახის.

მუხლი 2. „ნუთუ არ იცით, რომ წმიდანი განიკითხავენ ქვეყანას, ხოლო თუ ქვეყანა თქვენს მიერ განიკითხება, განა იმისი ღირსნი არა ხართ, რომ უფრო წვრილმანი საქმენი განსაჯოთ?“ - ის, რაც აღეთქვა, იესო ქრისტეს მიერ მოციქულებს (მთ. 19:28), მას მოციქული პავლე ეუბნება ყოველ ქრისტიანს, რადგან ისინი ერთნი არიან ქრისტესთან, ამ ქვეყნის მსაჯულთან. წმიდა იოანე ოქროპირი და ნეტარი თეოდორიტე გულისხმობენ სიტყვა განსაჯაში განკითხვას. როგორც ნინეველები განიკითხავენ ისრაელიანებს, რომელთაც არ იწამეს ქრისტე (მთ. 14:41).

მუხლი 3. „ნუთუ არ იცით, რომ ჩვენ განვიკითხავთ ანგელოზებს, და განა მით უმეტეს არ განვსჯით საერო საქმეთაც?“ - აქ დაცემული ანგელოზები იგულისხმებიან.

მუხლი 4. „თქვენ კი, როცა ყოფითი საქმეები გამოგაქვთ სამსჯავროზე, მსაჯულებად ეკლესიისათვის შეურაცნ პირებს აყენებთ“, - ამ სიტყვების მნიშვნელობა არც ისე მკაფიოა. ოქროპირის განმარტებით, მოციქული წინასწარ ჰვრეტს მათ პროტესტს, რომ ქრისტიანებს შორის არ არის არცერთი ბრძენი, რომელსაც შეუძლია სამართალწარმოება და მოითხოვს: უკეთესი იქნება სასამართლო წარმართოს ყველაზე უკანასკნელმა ადამიანმა, ვიდრე წარმართთა ბრძნულმა სამსჯავრომ. ქრისტიანთა მიერ წარმართთა სასამართლოსთვის მიმართვა გვაჩვენებს მათ მიერ წარმართების უპირატესობის აღიარებას, რაც სამარცხვინოა, რადგან წარმართებს ეკლესიისათვის ან ეკლესიაში არავითარი მნიშვნელობა არ აქვთ, ვინაიდან თავად ქრისტიანები არიან ამა ქვეყნისა და თვით ანგელოზების განმკითხველები.

მუხლი 9. „ნუთუ არ იცით, რომ უსამართლონი ვერ დაიმკვიდრებენ ღვთის სასუფეველს? თავს ნუ მოიტყუებთ: ვერც მეძავნი, ვერც კერპთმსახურნი, ვერც მრუშნი, ვერც მხდალნი, ვერც მამათმავალნი“, - მოციქული ჩამოთვლის უსამართლო ცოდვილთა სხვადასხვა სახეს. ღვთის სასუფეველი იგივეა, რაც ნეტარება.

მუხლი 11. „ოდესღაც ზოგიერთი თქვენგანი ასეთი იყო, მაგრამ განიბანეთ, მაგრამ განიწმიდეთ, მაგრამ გამართლდით ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს სახელით და ჩვენი ღვთის სულით“, - განზანვა ხდება ნათლისღებაში, განწმენდა - მორწმუნეებზე სული წმიდის გარდამოვლენისას მირონცხებასა და სხვა საიდუმლოებებში. აქ განწმენდაში იგულისხმება სხვა ადამიანებისგან გამოყოფა და მაღლიანი ძალების მიღება სიწმიდისთვის. გამართლება კი ნიშნავს საბოლოო ხსნას და ამიტომაც მოციქული სიწმიდის შემდეგ მოიხსენებს. სხვა შემთხვევაში სიწმიდე გამართლების შემდეგაა (რომ. 6:22).

მუხლი 12. „ყველაფერი ნებადართულია ჩემთვის, მაგრამ ყველაფერი როდია სარგო. ყველაფერი ნებადართულია ჩემთვის, მაგრამ მე ვერაფერი დამიმონებს“, - გამოთქმა „ყველაფერი ნებადართულია ჩემთვის“, ალბათ, იმ ადამიანებს ეკუთვნით, რომლებიც ბოროტად იყენებენ ქრისტიანულ თავისუფლებას. შესაძლოა, ის ნასესხებია თავად მოციქულის სწავლებიდან, რომელიც ყოველთვის ცდილობს მოსეს რჯულის უფლის მოხსნას, რომელიც უმთავრესად გამოიხატება ცნობილი საკვების მიღებასა და აკრძალვაში. ცრუმოდვრები სარგებლობენ ამ გამოთქმით და იყენებენ მას არა მხოლოდ ყველა საგანის, საკვებისა და სასმელის მიმართ, არამედ სიძვაზეც. მოციქული იძლევა აღნიშნული გამოთქმის ორ შეზღუდვას. ის ამბობს, რომ ყველაფერი ნებადართულია,

მხოლოდ სასარგებლო; ნებადართულია ყველაფერი, მაგრამ მხოლოდ იმ მოცულობით, რომ ადამიანმა აკონტროლოს საკუთარი მოთხოვნილებები და არ დაემონოს რაიმეს. მაგრამ ეს ნებადართულობა ეხება მხოლოდ საკვებს, სასმელს, სამოსელს და არა სიძვას, რომელსაც ზოგიერთი კორინთელი თვლის ხორცის ბუნებრივ მოთხოვნილებად. მათ უარსაყოფად მოციქული განმარტავს სიძვის ჭეშმარიტ მნიშვნელობას და გვაჩვენებს მის მავნებელ მხარეს: იგი აჯახვებს ადამიანს ცოდვას და ბილწავს მისი სხეულის ნაწილებს, რომლებიც, სხვათა შორის, საკუთრივ ქრისტეს ასოებია.

მუხლი 13. „საჭმელი მუცლისათვის და მუცელი საჭმლისათვის, მაგრამ ღმერთი ერთსაც შემუსრავს და მეორესაც. სხეული კი არა სიძვისათვის, არამედ უფლისათვის, ხოლო უფალი - სხეულისათვის“, - საკუთარი ცხოვრების ბოროტად გამომყენებული ადამიანები, მიაჩნებენ იმას, რომ როგორც საჭმელი მუცლისათვისაა, ისე სიძვის განცხრომისთვის არსებობს სხეულის ნაწილი, რომლის არსებობაც ადამიანს მიაჩნებენ კანონიერად დაკმაყოფილდეს მისით. მოციქული აჩვენებს მათ, რომ მათ მიერ მოყვანილი მაგალითი არასწორია: მუცელსა და საკვებს ღვთის სასუფეველისათვის არავითარი მნიშვნელობა არ აქვთ და ღმერთი შემუსრავს მათ. მაგრამ ადამიანის სხეული აღდგება და სულთან ერთად ღირსი გახდება საუკუნო ნეტარებისა, ამიტომაც ამ სხეულის სიწმიდის დაცვა სულერთი არაა. სიძვა ბილწავს მთელ სხეულს; ხოლო სხეული ქრისტეს სხეულის ასოა, სულის წმიდის ტაძარია. როგორც აღადგინა ღმერთმა იესო ქრისტე - თავი, ისევე აღადგენს მისი სხეულის ასოებს.

მუხლი 18. „ერიდეთ სიძვას; ყოველი ცოდვა, რომელსაც სჩადის კაცი, სხეულის გარეშეა, ხოლო მეძავი საკუთარი სხეულის მიმართ სცოდავს“. მოციქული გულისხმობს სიძვით ადამიანის სხეულის შებილწვასა და დაუძლურებას, ასევე იმ მავნებელ შედეგებზე, რომლებიც ვლინდება მეძავის ორგანიზმში.

მუხლი 19-20. „ნუთუ არ იცით, რომ თქვენი სხეული ტაძარია თქვენში დამკვიდრებული სული წმიდისა, რომელიც გაქვთ ღვთისაგან, და რომ არ ეკუთვნით თქვენსავე თავს? რადგანაც სასყიდლითა ხართ ნაყიდნი. მაშ, ადიდეთ ღმერთი თქვენი სხეულით და თქვენი სულით, რომელნიც არიან ღვთისა“, - ოქროპირი²⁹⁴ მოცემულ სიტყვებში ხედავს შემდეგს: ქრისტიანები სულითაც წმიდა უნდა იყვნენ. მოციქული მუდმივად შეგვახსენებს, რომ ჩვენში ყველაფერი სამეუფოა: სხეულიც, სულიც და სამშვინველიც. პავლეს სიტყვებით, ისინი ღვთისაა, და არა მხოლოდ იმიტომ, რომ ღმერთმა შექმნა, არამედ შემდეგი მიზეზის გამო; როდესაც ისინი ღვთისთვის უცხო გახდნენ, მან ხელმეორედ შეისყიდა ისინი საკუთარი ძის სისხლით. მოციქული ამბობს: თქვენ ქრისტეს ასონი ხართ, თქვენ - სული წმიდის ტაძარნი ხართ; დაე, არ იყოთ სიძვის ნაწილნი. თქვენ შეურაცხყოფთ არა თქვენ სხეულს, რადგან ის თქვენი არ არის, არამედ ქრისტესი. და თუკი ეს სხეული თქვენი არ არის, მაშინ თქვენ უფლება არ გაქვთ სხვისი სხეულის შეურაცხყოფისა, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ის ეკუთვნის მეუფეს, თქვენ უფლება არ გაქვთ სული წმიდის ტაძრის შებილწვისა. შეგრცხვეს შენში დამკვიდრებული სული წმიდისა; გეშინოდეს შენთან თანაზიარი ქრისტესი. არ ხარ განა ქრისტეს სხეული? წარმოიდგინე და იყავი ბრძენი. შენ არ გაქვს სხეულზე ძალაუფლება, რომ დააკმაყოფილო ის სხვადასხვა მოთხოვნილებებით, არამედ მხოლოდ უნდა აღასრულო ღვთის მცნებები.

²⁹⁴На 1 Кор. Беседа 18:2

3. ქორწინება და უქორწინებლობა (7: 1-40)

მოციქული ამ თავში ასწავლის კორინთელებს მეუღლეობრივი ცხოვრებასა და ქალწულებას. ამის შესახებ თავად კორინთელებმა მისწერეს პავლეს: ცოდვაა თუ არა ცოლ-ქმრის თანაცხოვრება? ამ წერილიდან ნათელია, რომ კორინთელებში ქორწინებაზე არასწორი დამოკიდებულების ზეგავლენითა და უმაღლესი სათნოებისკენ მისწრაფების სახელქვეშ, ჩამოყალიბდა ადამიანთა საზოგადოება, რომელიც უარს ამბობს მეუღლეობრივ კავშირზე და ქორწინებას თვლის ცოდვად. ამ მიზეზით ზოგი ცოლიანი პიროვნება ცხოვრობს, როგორც უცოლო და უცოლოები კი თავს იკავებენ ქორწინებაზე, რათა არ განისაჯონ. საზოგადოების ზოგიერთი წევრის ასეთი განწყობილება უპირველესად აისახა მათ ოჯახურ ცხოვრებაზე და უთანხმოება ჩამოაგდო მეუღლეებში; შემდგომში იგი გავლენას მოახდენს საზოგადოებაზეც.

მოციქული ამხელს კორინთელთა მცდარ შეხედულებას ქორწინებასა და მეუღლეობრივ კავშირზე, გვაჩვენებს ქალწულებრივი ცხოვრების უპირატესობასა და სიწმიდესაც და ზოგიერთ შემთხვევაში ქორწინების აუცილებლობას. ის ამბობს, რომ ქორწინება აუცილებელია სიძვის თავიდან აცილებისათვის, რათა სატანამ არ აცდუნოს ადამიანი თავშეუკავებლობის გამო. თავშეუკავებულობა კი ურთიერთთანხმობით უნდა მოხდეს (1-5). ამასთანავე, მოციქული ასე საუბრობს დაშვების სახით; მას სურს, რომ ისე იცხოვრონ, როგორც თავად. მაგრამ რამდენადაც ყველას არ შეუძლია საკუთარი თავის დამორჩილება, ამიტომ ის ურჩევს ასეთებს, უმჯობესია იქორწინონ, ვიდრე დაიწვან და დაიდაგონ (6-9).

შემდეგ უფლის სახელით კრძალავს გაყრას, გაყრილებს კი უბრძანებს უქორწინებლობას, ან ისევ თავის მეუღლესთან შერიგებას (10-11). მაგრამ მოციქული განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს ურწმუნოებთან ქორწინებას, რაც იმ დროს ძალიან ხშირი იყო და მოითხოვს, რომ ერთ-ერთის ქრისტიანობაზე მოქცევისას, შეინარჩუნონ ქორწინება, თუკი ის თანახმაა ამისა, რადგან ასეთი თანაცხოვრებისას - მორწმუნის ურწმუნოსთან - შეიძლება ურწმუნო მოექცეს (12-17).

საერთოდ, მოციქული ურჩევს თითოეული დარჩეს იმად, რადაც იქნა ხმობილი, როგორიც იყო ქრისტიანობამდე და არ შერცხვეს არც წინადაცვეთილობის, არც წინადაუცვეთილობის, არც მონობის, არც თავისუფლების და აირჩიოს უკეთესი (18-24).

ქალწულების მიმართ მოციქული აძლევს მათ რჩევას და არა უფლის ბრძანებას. ის ქალწულებას ანიჭებს უპირატესობას მეუღლეობასთან შედარებით, მაგრამ არ უარყოფს ქორწინებასაც. მოციქული მხოლოდ გვაჩვენებს პირველთან შედარებით უპირატესობას მეორისას, უქორწინებლები უფლისას ზრუნავენ, ხოლო დაქორწინებულები - ამქვეყნიურზე, მეუღლეზე (25-35).

ასეა, ვისაც ეთაკილება, რომ მისი ქალიშვილი გაუთხოვარი დარჩება, როგორც ნებავს, ისე მოიქცეს: არ შესცოდავს, თუ ქმარს გააყოლებს; თუკი ვინმე დაიცავს თავისი ასულის ქალწულობას, კარგად იქცევა. მაგრამ ამასთანავე მას უდიდესი რწმენის სიმტკიცე უნდა ჰქონდეს. ქვრივიც თავისუფალია მეორედ ქორწინებისთვის; მაგრამ უკეთესია ქვრივად დარჩეს (36-40).

მუხლი 5. „ნუ გაშორდებით ერთმანეთს, თუ არა ურთიერთთანხმობითა და დროებით, რათა ლოცვისთვის (და მარხვისთვის - მთაწმინდისეული რედაქციით. მთარგმნელი) მოიცალოთ, მერე კი კვლავ დაუბრუნდით ერთიმეორეს, რათა სატანამ არ გაცთუნოთ თქვენი თავშეუკავებლობის გამო.“ - ესაა მკაფიო მინიშნება იმისა, რომ პირველ ეკლესიაში მარხვისა და ლოცვითი შეკრებების დაწესებულია განსაზღვრული დრო.

მუხლი 6. „თუმცა ამას ვამბობ დასაშვებად და არა ბრძანების ნიშნად“. ამ სიტყვებით მოციქული კარგად განსაზღვრავს, თუ როგორ უნდა გავიგოთ მისი სიტყვები ქორწინებასა და უქორწინებლობაზე: ის არაფერს არ აკანონებს და არაფერს არ უარყოფს. ე.ი. როცა ამბობს: „კაცისთვის კარგი იქნება, თუ არ გაეკარება ქალს“ (მუხლი 1) - ამ სიტყვების საპირისპიროდ არ უნდა დავასკვნათ, რომ ცოლის ყოლა ცუდია; ან კიდევ: „ყველა კაცს თავისი ცოლი ჰყავდეს და ყველა ქალს - თავისი ქმარი - მოციქული ამ სიტყვებს ყველასთვის სავალდებულოდ არ თვლის.

მუხლი 7. „რადგანაც მინდა, რომ ყველა კაცი ჩემსავით იყოს, თუმცა ყველას თავისი მადლი აქვს ღვთისაგან, ზოგს - ასე, ზოგს - ისე“, - მეუღლეობრივი კავშირისათვის, როგორც ქალწულებისათვის მოითხოვება განსაკუთრებული მადლი ღვთისგან. ეს კი თითოეულის განსაკუთრებული ნიჭია.

მუხლი 8. „დაუქორწინებლებსა და ქვრივებს კი ვეტყვი: ურჩევნიათ ჩემსავით დარჩნენ“, - მოციქულის სიტყვები აღნიშნავს, რომ ის ქალწულია.

მუხლი 14. „რადგანაც ურწმუნო ქმარი მორწმუნე ცოლისაგან განიწმინდება, ურწმუნო ცოლი კი - მორწმუნე ქმრისაგან. თორემ თქვენი შვილები არაწმიდანი იქნებოდნენ, ახლა კი წმიდანი არიან“, - მეუღლეთაგან ერთ-ერთის ურწმუნოება არ ვნებს კეთილმსახურებას და წმიდას უწმიდურად არ აქცევს, რადგან როგორც წმიდა იოანე ოქროპირი განმარტავს²⁹⁵, მორწმუნე არ მონაწილეობს თავისი მეუღლის უწმიდურებაში, არამედ მხოლოდ მასთან საერთო ქორწინება აქვს, რომელიც უწმიდური არაა. ამ ქორწინებში მორწმუნე მეუღლის სიწმიდე და სისუფთავე, თითქოს ამარცხებს ურწმუნოს

²⁹⁵На Кор. беседа 19:3

უწმიდურებას და განწმენდს მას. ამიტომაც ასეთი ქორწინებისგან შობილი ბავშვები წმიდანი არიან, ე.ი. უწმიდურები არ არიან. ასეთი შერეული ქორწინებისას ყოველთვის არსებობს ურწმუნოს მოქცევის იმედი.

წმიდა იოანე ოქროპირი შენიშნავს, რომ მოციქული არ გულისხმობს მორწმუნისა და ურწმუნოს ქორწინებას, არამედ იმ პიროვნებების მეუღლეობრივი კავშირის გაგრძელებას, რომლებიც ერთ-ერთის მოქცევამდე ერთად ცხოვრობდნენ და არ სურთ გაყრა მას შემდეგ, რაც ერთ-ერთმა მიიღო ქრისტიანობა.

მუხლი 21. „მონად ხარ ხმობილი? ნუ სწუხარ. მაგრამ თუ შეგიძლია მოიპოვო თავისუფლება, უმაღლე ისარგებლე ამით“, - ამ გამოთქმის მნიშვნელობა ორმხრივია. განმმარტებელთა უმეტესობა მიიჩნევს, რომ მოციქული გვიჩვენებს ვისარგებლოთ თავისუფლებით, როგორც საუკეთესო ხვედრით. წმიდა იოანე ოქროპირი უარყოფს ასეთ მოსაზრებას და მოციქულის სიტყვებში ხედავს დამონების მოთხოვნას და თვლის მას ქრისტიანისათვის თავისუფლებაზე უკეთესად, მაგრამ ორივე გაგება არ ეწინააღმდეგება მოციქულის მოსაზრებას. კერძოდ, მოციქული ადამიანის მონობასა და თავისუფლებას ქრისტიანობის მიმართ მიიჩნევს უმნიშვნელო საგნად: მონა ქრისტეში ხდება თავისუფალი, ხოლო თავისუფალი ადამიანი - ქრისტეს მონა. ამიტომაც მონობამ არავინ არ უნდა დაამწუხროს და არ ეძიოს თავისუფლების მოპოვება, რადგანაც ქრისტიანმა არ იცის, რა მდგომარეობაში უკეთესად სათნო ეყოფა ღმერთს, მონობასა თუ თავისუფლებაში; მან მხოლოდ უნდა აირჩიოს უკეთესი, საკუთარი ნიჭის შესაბამისი მდგომარეობა. ამიტომ, ერთისთვის უკეთესია დარჩეს მონობაში; სხვა კი, პირიქით, მისწრაფვის თავისუფლებისაკენ. მოციქული გამოხატავს ბუნდოვნად და ალბათ, ამით სურს გვაჩვენოს, რომ სხვადასხვა პიროვნებათა ესა თუ ის მდგომარეობა, რომელიც ხშირად საპირისპიროა ხასიათითა და შეხედულებით, შესაძლებელია იყოს უკეთესი.

სხვები²⁹⁶ განმარტავენ ამ ადგილს ასე: თუ ადამიანს შეუძლია გათავისუფლება მონობისგან, უკეთესია ისარგებლოს ამით (და არ დარჩეს მონობაში), რამდენადაც თავისუფლება არის ღვთისგან მონიჭებული მადლია, რომლის მეოხებითაც ადამიანი ემსგავსება ღმერთს. ასე, რომ თავისუფლებაზე ნებაყოფილობით უარის თქმა ნიშნავს ღვთის ნიჭის უგულებელყოფას საკუთარი თავის საზიანოდ.

მუხლი 23. „სასყიდლითა ხარ ნაყიდნი და ნუ იქცევით კაცთა მონებად“, - თუმცა მოციქული ზემოთ (მუხლი 21) ამბობს: „მონად ხარ ხმობილი? ნუ სწუხარ“ - მაგრამ ქრისტიანმა პირველ ადგილს უნდა დააყენოს მსახურება ღვთისა. თეოდორიტეს განმარტებით, მოციქული აქ გვიბრძანებს, ნუ გვექნება მონური აზრები.

მუხლი 24. „ვინც რა წოდებით არის ხმობილი, იმადვე დარჩეს, ძმანო, ღვთის წინაშე“, - მოციქულის აზრით, ადამიანის წოდებასა და მდგომარეობას არ აქვს მნიშვნელობა და ხელს ვერ შეუშლის ღვთის სათანადოდ პატივისცემას, ამიტომაც არ არის საჭირო წოდების შეცვლა რელიგიის გამო. მსგავსად ამისა, ადამიანის რომელიღაც მდგომარეობის უპირატესობა ან წინააღმდეგობა სიკეთის ქმნისას - არასწორია.

მუხლი 25. „უქორწინებელთათვის კი არ მიმიღია უფლის ბრძანება, არამედ მხოლოდ რჩევას ვიძლევი, როგორც უფლის მიერ შეწყალებული, რათა შევირაცხო სარწმუნოდ“, - მოციქულს ღვთისგან არ მიუღია უქორწინებელთათვის ბრძანება, არამედ

²⁹⁶Coldet

ის თავისთავზე იღებს მისცეს რჩევა მშობლებს თავიანთი ქალწულების შესახებ. ის იწონებს მშობელთა ზრუნვას საკუთარი ქალიშვილების გათხოვებისათვის და უპირველესად უხსნის მათ ქალწულების უპირატესობას მეუღლეობაზე. რომ გავიგოთ ქალწულების ამ რჩევის დიდი მნიშვნელობა, უნდა შევნიშნოთ შემდეგი: ადრექრისტიანული სამყარო ქალს თვლის უპირველესად დედად, კაცობრიობის გამაგრებელად, შვილების აღმზრდელად და ოჯახური ფუძის მცველად. ქალწულება კი ყოველთვის არსებობდა ძველ რელიგიებში, როგორც რელიგიური დადგენილება - ესენი იყვნენ ქურუმები, მისნები, წინასწარმეტყველები, რომლებმაც საკუთარი თავი მიუძღვნეს ღვთის მსახურებასა და თავიანთ ერს. ისინი ამცნებენ მათ ღვთის ნებას. ასეთი ქალწულები ჰყავთ ებრაელებსაც: მეებნენი (ფს. 67:26); მაგრამ ქალწულება არ დაიშვებოდა საზოგადოებრივ ცხოვრებაში და უცხო იყო მისთვის. მოციქული პავლეც მიანიშნებს ქალწულის ასეთ მსახურებაზე - ღვთის სათნოყოფა საკუთარი ქალწულებით. იმდროინდელი საჭიროების გათვალისწინებით - ე.ი. ქრისტიანების დევნის საფრთხის გამო - აღიარებს უკეთესია არ დაამძიმონ საკუთარი ქალწულები მეუღლეობრივი კავშირით, რათა ყოველ მომენტში მზად იყვნენ ქრისტესთვის საწამებლად.

მუხლი 27. „ცოლიანი ხარ? ნუ ეძებ ცოლთან გაყრას. ცოლგანაშვები ხარ? ნუ ეძებ ცოლს“, - მოციქული ყველაფერს მიმართავს ერთი მიზნისკენ - ცხოვრების სიწმიდისა და სისუფთავისკენ და ასე დაწვრილებით აფასებს მეუღლეობრივ და ქალწულებრივ ცხოვრებას. რამდენადაც მეუღლეობრივი ცხოვრება მოითხოვს სხვადასხვა ვალდებულებების შესრულებას ცოლის მიმართ და ხელს უშლის მუდმივ და დაუბრკოლებრივ უფლის მსახურებას (მუხლი 35), ამიტომ მოციქული გვარიგებს ავირჩიოთ ქალწულება, ხოლო დაქვრივების შემდეგ ქვრივობა ისევ დაქორწინებას (მუხლი 40). განსაკუთრებით ახლანდელ მოკლე ცხოვრებაში, მეუღლეობრივი ცხოვრება ქრისტიანს მოუტანს მეტ მწუხარებას. მოციქულს სურს, რომ ქრისტიანი იდგეს ყველა ვალდებულებასა და ამქვეყნიურ და ხორციელ კმაყოფილებებზე მაღლა; რათა ხელი არაფერმა შეუშალოს ღვთისკენ მისწრაფებასა და ღვთიესათნო ხორციელ ცხოვრებაში. რადგან ცოლიანებმა იცხოვრონ, როგორც უცოლოებმა და სათნო ეყონ ღმერთს; რათა მიწიერი მწუხარებებით ძლეულნი და მტირალნი გამოჩნდნენ, როგორც უცრემლონი, რადგან ერთადერთი ფასეულება და მთავარი საუკუნო ცხოვრებაა, ხოლო სხვა ყოველი სამყაროში მსწრაფლ წარმავალია²⁹⁷.

მუხლი 28. „მაგრამ თუ იქორწინებ, არ შესცოდავ, და თუ ქალწული გათხოვდება, არც ის შესცოდავს; მაგრამ ამნაირნი თავს იღებენ ურვას ხორცისას, მე კი არ მეთმოებით თქვენ“. „თავს იღებენ ხორციელ ურვას“ - ზოგიერთები ამ სიტყვებში გულისხმობენ ქალის შობის ტკივილებს, მაგრამ ასეთი განმარტება კრიტიკას ვერ უძლებს. საუბარი მიდის გარეგნულ ხორციელ აუცილებლობებზე, რომლებიც განსაკუთრებით დაამწუხრებენ მეოჯახე ქრისტიანებს დევნისას.

მუხლი 29. „აი, რას გეტყვით ძმანო: უკვე იწურება ჟამი“ (მთაწმინდისეულ თარგმანში - შემოკლებულია, ისევე როგორც რუსულში - მთარგმნელი). შემოკლებული ჟამი, შესაძლებელია ეკუთვნის იესო ქრისტეს მეორედ მოსვლას, რომელიც ყველასათვის

²⁹⁷Златоустаго на Посл. Кор. беседа 19:6

ახლოა სიკვდილთან მიახლოებით. ზოგიერთები კი საფუძვლიანად ხედავენ მოციქულის სიტყვებში ქრისტიანთა დევნის მოახლოების წინასწარმეტყველებას.

მუხლი 31. „ამ ქვეყნით მოსარგებლენი კი - როგორც მოზარალენი, ვინაიდან წარმავალია საწყუთროს ხატი“ - მოციქულის ეს სიტყვები შეიძლება გავიგოთ ამ ქვეყნის დროებითობისა და არამდგრადობის მნიშვნელობით, მაგრამ ისინი ეხება მოციქულის ეპოქას. მოციქულების მიერ ქვეყანაზე ქადაგებულმა ქრისტიანობამ სამყაროში გამოიწვია გიგანტური და სასიკვდილო ბრძოლა, რომელიც უნდა დასრულდეს რელიგიის, საზოგადოებრივი და ოჯახური ცხოვრების უწინდელი ფორმების განადგურებით. წარმართობა მტრულად შეხვდა ქრისტიანობას, რადგან მან დაინახა უძველესი წეს-ჩვეულებების დამარცხება და ახალი რელიგიის სერიოზული საფრთხით აღვსილმა გამოუცხადა ქრისტიანობას მისთვის სამწუხარო ბრძოლა. სახელმწიფოსთან ერთად იგი ისწრაფვოდა აღმოეფხვრა ან დაესუსტებინა მტრული რელიგია, უკიდურეს შემთხვევაში დაეშინებინა ქრისტიანები დევნით; მაგრამ მოწამეთა სისხლი მხოლოდ ნაყოფიერი თესლი აღმოჩნდა მზარდი და ძლიერი ქრისტიანობისათვის.

რომის იმპერია საკუთარ თავში განასახიერებს სახელმწიფოს უძველეს იდეალს და მფარველობს ძველ რელიგიას. მან უარი უნდა თქვას ამ ბრძოლაზე და ადგილი დაუთმოს ახალ რელიგიას, მაგრამ შემდეგ წარმართობასთან ერთად, თავადაც დაეცა. ისტორიკოსებმა შეისწავლეს მრისხანე მსოფლიო მონარქიის დაცემის მიზეზები და დაასკვნეს, რომ არც ზნეობის გახრწნას, არც რომაული სახელმწიფოს შემადგენელი ნაწილების სხვადასხვაობას, არც ბარბაროსთა მრავალრიცხოვან თავდასხმებს არ დაუმარცხებია ძველი რომი, ის დაამარცხა ქრისტიანობამ, რომელმაც გაიმარჯვა რომაული წარმართობის წინააღმდეგ იდეური და სულიერი ბრძოლით. დანიელ წინასწარმეტყველმა ოდესღაც იხილა: „ხელისუკვრელად ადგილიდან მოსწყდა ერთი ლოდი, დაეცა კერპს, რკინისა და თიხის ფეხებზე მდგარს, და შემუსრა იგი. მაშინ ყველაფერი ერთიანად დაიფშვნა, რკინა, თიხა, სპილენძი, ვერცხლი და ოქრო ისეთი გახდა, როგორც ბზე ზაფხულის კალოზე. ქარმა წაიღო ისინი და მათი ნატამალიც კი აღარ დარჩა. ხოლო ის ლოდი, კერპი რომ შემუსრა, ვეებერთელა მთად იქცა და მთელი დედამიწა დაიჭირა“ (დან. 2:34-44).

მუხლი 39. „ქალი რჯულითაა შეკრული, სანამ ქმარი ცოცხალი ჰყავს, ხოლო თუ ქმარი მოუკვდა, თავისუფალია: ვისაც უნდა, იმას გაჰყვეს, მხოლოდ უფლის მიერ“ - მოციქული ნებას რთავს ქვრივს მეორედ იქორწინოს, მაგრამ არა წარმართზე. ქრისტიანის წარმართთან მეუღლეობაში დარჩენა შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ეს მოხდა ქრისტიანობაზე მოქცევამდე. ურწმუნოსთან ქორწინებას მოციქული არ იწონებს.

4. ქრისტიანული თავისუფლების სწორი და ბოროტი გამოყენება (8-11:1)

ა. კერპთათვისის შენაწირი (8:1-13)

საჭიროა კორინთელი ქრისტიანების მიბრუნება ქრისტიანული წმიდა ცხოვრებისკენ, ამდენად, კიდევ უფრო მნიშვნელოვანია, მათი

გაგებისა და ქცევის გამოსწორება ქრისტიანული თავისუფლების მხრივ, რადგან იგი მიიღებს კერპთათვის შენაწირს. როგორც ებრაელისთვის უწმიდურია რჯულის მიერ აკრძალული საკვები, ისევე შემაგინებელია ყოველი ქრისტიანისათვის კერპთათვის შეწირული საკვები. მოციქულთა კრებაზე მიიღეს გადაწყვეტილება არ ეჭამათ კერპთათვის შეწირული (საქმ. 15:29). ამასთანავე ქრისტიანები მუდმივად გარშემორტყმულნი არიან წარმართებით, ზოგიერთი მათგანი წარმართული ოჯახის წევრია და ამიტომაც კერპთათვის შენაწირისგან თავშეკავება თითქმის შეუძლებელია, მით უმეტეს, წარმართები ხშირად მიზანმიმართულად ბილწავენ საკვებს კერპთათვის შეწირულით და ქრისტიანებს შეაგინებენ (თეოდორე ტირონის ცხოვრება, თებერვლის 17). ქრისტიანებიც, თავის მხრივ, ზოგჯერ საკუთარი სურვილის საპირისპიროდ ჭამენ კერპთათვის შენაწირს.

მსგავსი შებილწვის შემთხვევებს, მაშინდელი ქრისტიანების ცხოვრების სიწმიდისა და სიმკაცრის გათვალისწინებით, ზოგიერთები მიჰყავს სასოწარკვეთილებამდე, ბევრ ცრემლებამდე და სულიერ ტკივილამდე, სხვები კი, პირიქით, ვერ ხედავენ შესაძლებლობას თავი დაიცვან ასეთი თავდასხმებისგან და აღმოჩნდებიან სხვა უკიდურესობაში, ისინი გაბედულად შედიან საკერპოებში, ესწრებიან მსხვერპლშეწირვას და წყნარად მიირთმევენ კერპთათვის შენაწირს იმ მოსაზრებით, რომ კერპი არაფერია ამ ქვეყნად და მას რაიმე მნიშვნელობა არ აქვს.

ზოგი უცოდინარი ქრისტიანი და ასევე ისინი, ვისაც ჯერ კიდევ არ უარუყვიათ თავიანთი წარმოდგენა კერპებსა და მათ მსხვერპლებზე, საცთურში ვარდებიან ასეთი ქცევით, განიკითავენ მათ და თვითონაც ჭამენ კერპთათვის შენაწირს. მოციქული უპირველესად აქ ხედავს მოყვასის სიყვარულის მცნების დარღვევას და მოითხოვს, ასეთ შემთხვევებში ქრისტიანებმა იხელმძღვანელონ არა ცოდნით, რომელიც აამპარტავნებს, არამედ სიყვარულით, რომელსაც შეუძლია ყველაფერი ისე გააკეთოს, რომ მოყვასთაგან არცერთი არ დაზარალდეს (8:1-3). ასე, მაგალითად, კერპთათვის შენაწირის ჭამისას, თუმცა ჩვენ ვიცით, რომ კერპი ღმერთი არ არის და არც არაფერია ამქვეყნად, რომ მხოლოდ ერთია ღმერთი შემოქმედი ყოველივესი, მაგრამ უნდა გვახსოვდეს: ყველას როდი აქვს ცოდნა, რადგანაც ზოგიერთნი, ჩვეულებისამებრ, აქამდე ჭამენ კერპთათვის შენაწირს და მათი უძლური სინდისი იბღალემა (4-7).

ასევე, სიმართლეა ისიც, რომ ამა თუ იმ საკვების მიღება რელიგიისთვის უმნიშვნელოა, მაგრამ სიფრთხილე გვმართებს, რათა ეს თავისუფლება საცთური არ გახდეს უძლურისთვის, თავადაც არ დაიწყოს

კერპთათვის შენაწირის ჭამა და ასე კი ცოდვაში ჩავარდება. მოციქულისთვის უკეთესია საერთოდ არ შეჭამოს ხორცი, რათა ამით არ ცდუნდეს მოყვასი (8-13).

მუხლი 1. „ხოლო კერპთათვის შენაწირისა ვიცით, რადგანაც ყველას გვაქვს ცოდნა; მაგრამ ცოდნა აამპარტავნებს, სიყვარული კი აშენებს კაცს“, - ეს თავი არ წარმოადგენს პირდაპირ პრაქტიკულ დანართს; მაგრამ ისტორიული მიმართებით მას დიდი მნიშვნელობა აქვს. ამასთანავე ეს თავი ძალიან კარგად არკვევს ქრისტიანული თავისუფლების ხასიათს, ამიტომაც ეგზეგეტიკის ყურადღებას იმსახურებს. მოციქული საუბრობს შედარებით განათლებულ და მცოდნე პიროვნებებზე და მათ უპირისპირებს თავის მხილვას.

„ცოდნა აამპარტავნებს“, ე.ი. ქედმაღლობს მცოდნე, ეს ცოდნა კი მხოლოდ უბრალო ცნობისმოყვარეობის გამო შეიძინება, მხოლოდ იმის გამო, რომ ადამიანმა იცოდეს. ცოდნა ქედმაღლობს, მაშინ როდესაც ადამიანი მხოლოდ საკუთარი თავისთვის, დიდების მოყვარეობისთვის იყენებს; ცოდვა ქედმაღლობს მაშინ, როდესაც იგი შეიძინება და გაიცემა მხოლოდ საკუთარი სარგებლობისთვის. მაგრამ არიან ადამიანები, რომლებიც ცდილობენ გამოსწორონ საკუთარი ცხოვრება შეძენილი ცოდნის თანახმად; აქ სიყვარული აშენებს კაცს; არიან სხვები, რომლებიც ზრუნავენ საკუთარი ცოდნა მოყვასსაც შესძინონ, აქ სიყვარული აშენებს კაცს.

მუხლი 3. „მაგრამ ვისაც ღმერთი უყვარს, კიდევ შეიცნობა მის მიერ“, - მხოლოდ სიყვარულშია ჭეშმარიტი შეცნობა. ღვთის სიყვარულის გამო ღმერთსაც ვუყვარვართ, შეგვიცნობს ჩვენ და გვაძლევს ცოდნას მის მოსიყვარულებს.

მუხლი 4. „რაც შეეხება კერპთათვის შენაწირის ჭამას, ვიცით, რომ კერპი არაფერია ამ ქვეყნად და არ არსებობს სხვა ღმერთი, გარდა ერთისა“. ბერძნებთან - εἰδωλόν, კერპი - თავდაპირველად ეწოდება მიცვალებულთა სულებს, რომელთაც არ აქვთ სხეული და ძალა. ეს იგივეა, რაც რომაელებთან umbrae, აჩრდილი; მოგვიანებით ამ სიტყვას ელინები და წარმართები იყენებენ წარმართული ღვთაებების მიმართ, რადგანაც როგორც მათ სწამთ, ეს ღვთაებები ნამდვილად არსებობენ მათ ქანდაკებებში.

მოციქულს სურს თქვას, რომ დედამიწაზე არსებული კერპები სინამდვილეში არ გამოსახავენ არავითარ ღმერთებს, ე.ი. მათ ძალა არა აქვთ და ამიტომაც არაფერია.

მუხლი 7. „მაგრამ ყველას როდი აქვს ცოდნა, რადგანაც ზოგიერთნი, ჩვეულებისამებრ, აქამდე ჭამენ კერპთათვის შენაწირს, და მათი უძლური სინიდიისი იბღალებ“, ე.ი. ყველა ვერ მაღლდება იმ გაგებამდე, რომ კერპებს არ აქვთ არავითარი ქმედითი ძალა.

მუხლი 8. „მაგრამ საჭმელი როდი გვაახლოებს ღმერთთან, რადგანაც ჭამით არაფერი გვემატება და უჭმელობითაც არა გვაკლდება რა“, - მოციქულს მხედველობაში აქვს კერპთათვის შენაწირის გამოყენება, როგორც ყოველი საკვები, არც მისაღებია და არც აკრძალულია ქრისტიანობის მიერ და არ შეადგენენ საღვთისმსახურო მოქმედებას. მაგრამ, რა თქმა უნდა, არათანმიმდევრულია მოციქულის ამ გამოთქმაში დავინახოთ ეკლესიის იმ კანონების წინააღმდეგობის საფუძველი, რომლებიც გვაავალდებულებენ ქრისტიანებს მარხვებს და ადგენენ სამარხვო და მოკრძალებულ საკვებს შორის სხვაობას. ეკლესია ადგენს ასეთ განსხვავებას საკვებში და სრულებით არ აქვს იმის განზრახვა, რომ თავს მოახვიოს ქრისტიანთა სინიდიის ამა თუ იმ საკვების გამოყენება და ამით გახადოს

ამისთვის ისინი ღვთის წინაშე პასუხისმგებელნი. ის მხოლოდ მიანიშნებს, თუ რომელი საკვებია უფრო მისაღები ამა თუ იმ პერიოდისა და ქრისტიანის ამა თუ იმ მდგომარეობისათვის, რადგან ამგვარად წარმატებით მივაღწიოთ დასახულ მიზანს - მარხვისა და თავშეკავების საშუალებით ავამაღლოთ ქრისტიანის სული და დავთრგუნოთ მისი სხეული. ქრისტიანის ვალდებულებაა აღასრულოს ეკლესიის ეს მოთხოვნები მორჩილების გამო და არ შეხედოს მათ, როგორც ქრისტიანული თავისუფლების ფარისევლურ შეზღუდვებს.

მუხლი 13. „ამიტომაც თუ საჭმელი აცთუნებს ჩემს ძმას, აღარასოდეს შევჭამ ხორცს, რათა არ ვაცთუნო იგი“ - მოციქული ამ სიტყვებით განსახილველ საკითხს უყურებს როგორც ქრისტიანული სიყვარულის აქტს. რწმენა განსაზღვრავს ქრისტიანის დამოკიდებულებას წარმართულ სამყაროსთან და გვაჩვენებს, რომ კერპთათვის შენაწირი არ შებილწავს მორწმუნეს და ამიტომაც ქრისტიანს არც უნდა ეშინოდეს წარმართობასთან შეხების ასეთი შებილწვისა; სხვანაირად - როგორც სხვა ადგილას შენიშნავს მოციქული - ქრისტიანი უნდა გამოვიდეს ამ ქვეყნიდან (5:10). სიყვარული კი განსაზღვრავს ქრისტიანთა ურთიერთობებს, ავალდებულებს მათ ყოველი მოქმედებისას გაითვალისწინონ საკუთარი სინდისი და მოყვასის მოსაზრება.

ბ) საკურთხევის მსახურების რჩენა (9:1-27)

ქრისტიანული თავისუფლების სწორი გამოყენების მისანიშნებლად მოციქულს მაგალითად მოყავს საკუთარი თავი. ის უარს ამბობს არა მხოლოდ ხორციან საკვებზე, რომ არ აცდუნოს საკუთარი ძმა, არამედ ბევრ სხვა რამეზე, რისი უფლებაც აქვს. არის რა მოციქული და თავისუფალი, როგორც სხვა მოციქულები, მას უფლება აქვს ჭამოს და სვას, ჰყავდეს თანამეგზურად ცოლი და აილოს, როგორც მეომარმა, საკუთარი შრომის საფასური, ისარგებლოს საკუთარი შრომის ნაყოფითა და თავისი წილით (9:1-10). მაგრამ ის არ სარგებლობს თავისი უფლებით, მიუხედავად იმისა, რომ ამის საფუძველს ძველი და ახალი აღთქმა იძლევა: ნუთუ არ იცით, რომ მღვდელმსახურნი ტაძრისგან ჭამენ და საკურთხევის მსახურნი საკურთხევისაგან იღებენ წილს? ასე უფალმაც უბრძანა სახარების მქადაგებელთ, რომ სახარებით ცხოვრობდნენ (10-14). ის შიშობს, თუკი რაიმეს მოითხოვს თავის მსმენელთაგან, არ დაკარგოს უანგარო მქადაგებლის დიდება და ხელი არ შეუშალოს ქადაგებას (15-18). ის ყველას და ყოველთვის ემსახურება უსასყიდლოდ და ყველას საჭიროებასა და მდგომარობას ითვალისწინებს, ამიტომაც უარს ამბობს საკუთარ აუცილებლობებზე (19-23). ამ შემთხვევაში ის ბაძავს იმ მოასპარეზებს, რომლებიც გამარჯვების მისაღწევად ბევრს ითმენენ (24-27).

თავი 8, მუხლი 2-3. „ვისაც ჰგონია, რომ რაღაცა იცის, ჯერ კიდევ არაფერი ისე არ იცის, როგორც უნდა იცოდეს“, - ეს გამოთქმა გვახსენებს ძველბერძენი ფილოსოფოსის

სოკრატეს სიტყვებს, რომელიც დელფოს ორაკულმა²⁹⁸ აღიარა ყველაზე ბრძენ ადამიანად შემდეგი სიტყვების გამო: მე ვიცი, რომ არაფერი არ ვიცი. მან დაინახა ფილოსოფიის მიზანი თვითშეგნებაში. დელფოს ტაძრის შესასვლელში ამოტვიფრული იყო: შეიცანი საკუთარი თავი.

„მაგრამ ვისაც ღმერთი უყვარს, კიდევ შეიცნობა მის მიერ“, - აქ მოიაზრება ღვთის მოყვარული ადამიანის სიდიადე: მას იცნობს თავად სამყაროს მეუფე. სიყვარული აუცილებელი პირობაა ყოველგვარი შეცნობისა, მით უმეტეს ღვთისა, რომელიც თავად სიყვარულია. ღვთის მოყვარე ადამიანი იღებს მისგან ცოდნას და მას შეუძლია გაიგოს და შეიგრძნოს თავისი ძმების საჭიროებები.

თავი 9, მუხლი 5. „ნუთუ უფლება არა გვაქვს მოვიყვანოთ მორწმუნე ცოლი, როგორც სხვა მოციქულებს, უფლის ძმებსა და კეფას?“ - ეს ადგილი სხვადასხვა განმმარტებელთა მიერ სხვადასხვანაირად მოაზრება. ჩვეულებრივ, აქ გულისხმობენ იმას, რომ მოციქული საუბრობს როგორც სხვა მოციქულების, უფლის ძმების და კეფას მსგავსად ქრისტიანი ცოლის მოყვანის უფლებაზე. კეფა სახარების მიხედვით ცოლიანია (მთ. 8:14). მაგრამ ლათინური (ასევე მთაწმინდისეული თაგმანი: არა ნუ გუაქუსა კელმწიფებაჲ დათა მათ დედათა მიმოყვანებად - მთარგმნელი) თარგმანი გულისხმობს ქალ თანამგზავრებს. მოციქულებს, როგორც იესო ქრისტეს, თან დაყვებიან ქალები, რომლებიც ეხმარებიან მათ ქონების გაყოფასა და ქადაგებაში; მაგრამ მოციქული პავლე და ბარნაბა, როგორც ჩანს, უარს ამბობენ ქალი თანამგზავრებისგან, მიუხედავად იმისა, რომ გარდამოცემის მიხედვით მოციქულებს თან ახლდათ ქალები, მაგ. პირველმოწამე თეკლა და სხვები.

რაც შეეხება იმას, ჰყავს თუ არა პავლეს ცოლი, ამის შესახებ ძველთაგანვე გარდამოცემა განსხვავდება მოსაზრებებში. ევსევი²⁹⁹ არ ეჭვობს მის ცოლიანობას; მაგრამ უმეტესობა, ეყდნობა რა 1 კორ. 7:8-ს, საპირისპირო აზრისაა.

„უფლის ძმები“ აქ განსხვავდებიან მოციქულებისგან, რადგანაც არ არიან თორმეტ მოციქულთა შორის. მათი სახელები მარკოზ მახარებელთანაა 6:3.

მუხლი 9. „რადგანაც მოსეს რჯულში სწერია: „ნუ აუკრავ პირს მლეწავ ხარს“. ნუთუ ხარების დარდი აქვს ღმერთს?“ - აღმოსავლეთში პურის ლეწა ხარებით ხდება, რომლებიც ფეხით დადიან მასზე. ამ დროს ხარები ხშირად ჭამენ პურის თავთავს. თადარიგიანი მეპატრონეები სხვადასხვა ხერხს ხმარობენ ასეთი თვითნებური კვების თავიდან ასაცილებლად და ხარებს პირს უკრავენ. მოსეს რჯული კრძალავს ასეთ ქმედებებს და ასწავლის ებრაელებს ცხოველებისადმი უწყინარ დამოკიდებულებას (მეორ. რჯ. 25:4). მოციქული უსადაგებს ამას ეკლესიის მსახურებს.

მუხლი 13-14. „ნუთუ არ იცით, რომ მღვდელმსახურნი ტაძრისგან ჭამენ და საკურთხევის მსახურნი საკურთხევისაგან იღებენ წილს? ასე უფალმაც უბრძანა სახარების მქადაგებელთ, რომ სახარებით ცხოვრობდნენ“, - მოციქული საუბრობს საკუთარ თავისუფლებასა და უფლებებზე და ეხება მატერიალურ მხარესაც, რომელიც უნდა მიიღოს თავისი ეკლესიისგან. მაგრამ მას არ სურს ამით სარგებლობა. მოციქული

²⁹⁸ დელფოს ორაკული - აპოლონის ტაძრის სამისნო დელფოში, ძველი საბერძნეთის ერთ-ერთ უძველეს რელიგიურ ცენტრში. ესქილეს მიხედვით, დელფოს ორაკული თავდაპირველად უძველეს წინასწარმეტყველს ქალღმერთ გეას ეკუთვნოდა - მთარგმნელი

²⁹⁹Ц. Ист., 3:31

თავისი უფლების საფუძვლად იყენებს მაცხოვრის სიტყვებს: ვინაიდან ღირსია მამშვრალი თავისი საგზლისა (მთ. 10:10). ამის საფუძველზე მეომარი იღებს გასამრჯელოს სახელმწიფოსგან, მეზალე სარგებლობს საკუთარი ზალის ნაყოფს, მწყემსი - საკუთარი ფარის რძეს; ამის საფუძველზე კალოს მღეწავმა ხარმაც უნდა ჭამოს პურის თავთავი: მით უმეტეს, სულიერების მთესავებს შეუძლიათ მოიმკონ ხორციელიც. თუკი მოსეს რჯულში არის ასეთი მცნება: „ნუ აუკრავ პირს ხარს ლეწვის დროს“ (მეორ. რჯ. 25:4), მაშინ როგორც მოციქული შენიშნავს: ნუთუ ხარების დარდი აქვს ღმერთს თუ სწორედ ჩვენზე ამბობს ამას? ეს ნიშნავს, რომ ადამიანური განსჯითა და სამართლიანობის კანონით, საკურთხევის მსახური უნდა იკვებოს საკურთხევილიდან.

ძველი აღთქმა მღვდლებსა და ლევიტებს უზრუნველყოფს პირველნაყოფით, მეათედიითა და მსხვერპლებით. იესო ქრისტე აგზავნს თავის მოწაფეებს საქადაგებლად და უკრძალავს საკვებსა და ჩასაცმელზე ზრუნვას, ანუ მოციქულის სიტყვებისამებრ „იგზოვრონ სახარებით“ (მუხლი 10).

ამასთანავე, უკვე მოციქული პავლე გაყოფს სახარების მსახურებისა და საკუთარი მატერიალური უზრუნველყოფის საკითხს. მას უფლება აქვს კორინთელებისგან ისარგებლოს არსებობის საშუალებით, მაგრამ უარს ამბობს, რადგან არ სურს დააბრკოლოს სახარების ქადაგება. თავის ეპისტოლეებში ის საკუთარ თავზე მოწმობს, რომ არ სურს არავის თავზე დააწვეს და ღლითა და ღამით მუშაობს (1კორ. 4:12; 2. კორ. 11:8; 1 თეს. 2:9; 2 თეს. 3:8). ამასვე მოწმობს ლუკა მახარებელიც, რომ პავლეს ხელობაა პალატების კეთება (საქმ. 18:3; 20:34). ესაა მაღალი და უმთავრესი მაგალითი, რომელიც სწორ დამოკიდებულებას მიანიშნებს სულის მსახურებასა და მატერიალურ უზრუნველყოფას შორის.

რეალურად, იქ, სადაც უარს ამბობენ ცხოვრების ყველა სარგებელსა და უპირატესობაზე მოყვასის სასარგებლოდ, სადაც უარს ამბობენ საკუთარ ნებასა და ზოგჯერ მსხვერპლადაც კი, სწირავენ საკუთარ ცხოვრებასაც ჭეშმარიტებისა და სიკეთის სამსახურებლად, საკუთარი მატერიალური უფლებების გაცხადება მიზანშეუწონელია და საპირისპიროც კია იმ უმაღლესი მსახურებისა, ე.ი. სახარებისა!

„მაგრამ მე არასოდეს მისარგებლია ამით, და არც იმიტომ გწერთ, რომ ჩემი კუთვნილი მომაგოთ. რადგანაც სიკვდილი მიჯობს იმას, რომ ვინმემ გამიცუდოს ჩემი სიქადული“ (მუხლი 15) - წერს მოციქული. განა ასე არ უნდა მოიქცეს საკურთხევის ყოველი მსახური, რომელსაც უარს ეუბნებიან მისი მსახურების შესაბამის სარგებლის მიცემაზე? და თუკი ის მოითხოვს თავის შესაბამის დამსახურებულ მატერიალურ ჯილდოს, მას მაშინვე დააყვედრიან გამოძალვას და ვერცხლისმოყვარეობას, ამასთანავე დაამცირებენ იმ საქმეს, რომელსაც ის ემსახურება. არც სახარება, არც მოციქული, არც სამოქალაქო კანონი, არც ყველა წეს-ჩვეულებები არ უკრძალავს საკურთხევის მსახურს იკვებოს საკურთხევილიდან და შემოწირულობიდან; პირიქით, ისინი ამტკიცებენ, რომ მღვდელმსახურებს ამის კანონიერი უფლება აქვთ.

მაგრამ როდესაც სახელმწიფო ვერ აკმაყოფილებს სასულიერო დასს, როდესაც საზოგადოებას არ შეუძლია ან არ სურს მისცეს მღვდელს არსებობის საშუალებები, მაშინ ამ საშუალების მოთხოვნა კანონიერი გზით უკვე ავნებს ღვთის საქმეს და სასულიერ პირს ემუქრება სიღარიბე, ტანჯვა, რომელიც მან უნდა დაითმინოს.

ესაა მოწამეობრივი, მოციქულებივი ღვაწლი! მაგრამ საკურთხეველის მსახურმა უარი არ უნდა თქვას ამისგან: ის უპირველეს ყოვლისა უნდა იყოს ჭეშმარიტების მსახური. „ისე ირბინეთ, რომ მიიღოთ“ (მუხლი 24).

მუხლი 20. „იუდეველებთან ვიყავი როგორც იუდეველი, რათა შემეძინა იუდეველნი; რჯულის ქვეშ მყოფთათვის - როგორც რჯულის ქვეშ მყოფი, რათა შემეძინა რჯულის ქვეშ მყოფნი“. ნეტარი თეოდორიტე შენიშნავს: „ღვთაებრივი მოციქული არ იცვლება. მას ცილს სწამებს ზოგიერთი თითქოს ის იყენებს ყოველგვარ საშუალებას სხვების სასარგებლოდ“, - მაგრამ მოციქული მალღდება იუდეველთა დ წარმართთა წარმოდგენაზე და მიისწრაფის ყველას მოსაქცევად. ის ყველასთან ურთიერთობაში ისე იქცევა, თითქოს ის თავად იუდეველი ან წარმართია.

იუდეველებთან ის თავს იკავებს რჯულის მიერ აკრძალული საკვებისგან, ინახავს შაბათებსა და ზეიმობს დღესასწაულებს, წინადაცვეთს თავის მოწაფეებსაც კი (საქმ. 16:3; 21:26). წარმართები კი, მოციქული ცდილობს, გაათავისუფლოს მოსეს რჯულისგან და თავად ჭამს მათთან ერთად ისეთ საჭმელებს, რომლებსაც იუდეველები არ ჭამენ (გალ. 2:12), მაგრამ მონაწილეობას არ იღებს იმ წარმართულ წეს-ჩვეულებებში, რომლებიც არღვევს ზნეობრივ კანონს, ამიტომაც ამბობს: „თუმცა არა ურჯულო ღვთისა, არამედ რჯულიერი ქრისტესი“.

მუხლი 22. „უძლურთათვის - უძლური, რათა შემეძინა უძლურნი. ყველას ყველად ვექმენ, რათა მეხსნა ზოგიერთნი“, - მოციქული გვაჩვენებს, რომ ის ყველანაირად ზრუნავს მოყვასის საცხოვნებლად.

მუხლი 24. „ნუთუ არ იცით, რომ ასპარეზობისას ყველანი რბიან, მაგრამ მხოლოდ ერთი მიიღებს ჯილდოს? ისე ირბინეთ, რომ მიიღოთ“. თეოდორიტე წერს: „იქ, ასპარეზობაზე ბევრი იღებს მონაწილეობას, მაგრამ მხოლოდ ერთი იმარჯვებს. აქ, კი ყოველი მოღვაწე მამაცურად ჯილდოვდება“.

მუხლი 25. „ვინც იღვწის, ყველაფერს ითმენს: მოღვაწენი იმისთვის, რომ მიიღონ ხრწნადი გვირგვინი, ჩვენ კი იმისთვის, რომ დავიმსახუროთ უხრწნელი“ - მოასპარაზებები ჩვეულებრივ თავს იკავებენ ზედმეტი საჭმელისა და სასმელისგან, რომ გაიადვილონ გამარჯვება.

მუხლი 27. „არამედ ვთრგუნავ და ვიმონებ ჩემს სხეულს, რათა, სხვებს რომ ვუქადაგებ, თავად არ ვიყო უღირსი“, ე.ი. ვიმონებ სხეულს მარხვით. ეს იგივეა, რაზეც ფსალმუნთმგალობელი ამბობს: „დავიმდაბლი მარხვითა სული ჩემი“ (ფს. 34:13) ისე, რომ „მუკლნი ჩემნი მოუძღურდეს მარხვისაგან, და ჯორცნი ჩემნი იცვალნეს ზეთისა მიერ“ (ფს. 108:24).

გ. კერპთმსახურებისა და მსხვერპლშეწირვის უარყოფა (10:1-33; 11:1)

კერპთათვის შენაწირზე მსჯელობის ბოლოს მოციქულს მოჰყავს ისრაელის უდაბნოში მოგზაურობის მაგალითი.

იმ ისრაელიანებსა და ქრისტიანებს შორის დიდი სხვაობაა. ორივეგან არის ნათლისღება, ე.ი. მეწამული ზღვის გადაღახვა; ორივეგან

გვხვდება ზიარება, ე.ი. მანანას ჭამა; მაგრამ ცნობილია, რომ ეგვიპტიდან გამოსული ბევრი ებრაელი უდაბნოში მოკვდა. ეს კი ქრისტიანებისთვის იმის მტკიცებულებაა, რომ ისინი არ ემსგავსონ ებრაელებს ბოროტებაში, არ ჩაცვივდნენ კერპთმსახურებასა და სიძვაში, არ გამოსცადონ უფალი და არ იდრტვინონ მის წინააღმდეგ (10:1-10). ქრისტიანებმა მათზე მოწვენილი უბედურებები უნდა გადაიტანონ მოთმინებით, მაგრამ სარწმუნოა ღმერთი, რომელიც არ შეგამთხვევთ იმას, რისი ატანაც თქვენს ძალ-ღონეს აღემატება, განსაცდელში გამოსავალსაც გაპოვნინებთ, რათა შეძლოთ ატანა (12-13); ქრისტიანებმა უარი უნდა თქვან კერპთმსახურებაზე, რადგანაც როგორც ევქარიისტიის მონაწილენი ეზიარებიან ქრისტეს ხორცსა და სისხლს, ისე კერპთმსახურებაში მონაწილეები თანაზიარნი არიან ეშმაკებისა, ხოლო ღმერთსა და ეშმაკთან - ორივესთან ერთად თანაზიარება შეუძლებელია (14-22).

მართალია, ყველაფერი ნებადართულია, მაგრამ ყველაფერი როდი რგებს ადამიანს. ასე, მაგალითად, სინდისის ქენჯნის გარეშე შეიძლება ვჭამოთ ბაზარში ნაყიდი საკვები და არ გვეშინოდეს, რომ იქ კერპთთათვის შენაწირია; მაგრამ თუკი ვიღაც გვაგვაფრთხილებს, რომ ეს შებილწულია, არ უნდა ვჭამოთ, რათა არ დავაბრკოლოთ სხვები (23-29). ქრისტიანები ამგვარად ჭამთ, სვამთ თუ სხვა რამეს აკეთებთ, ყველაფერი ღვთის სადიდებლად აკეთეთ. ნუ აცთუნებთ ნურც იუდეველებს, ნურც ბერძნებს და ნურც ეკლესიას ღვთისას. ისევე, როგორც მე ვცდილობ ყოველნაირად ვაამო ყველას, რადგანაც ჩემთვის კი არა, მრავალთათვის ვეძებ სარგებელს, რათა ყველანი ცხონდნენ (30-33;11:1).

მუხლი 1. „მინდა იცოდეთ, ძმანო, რომ ჩვენი მამები ერთობლივად ღრუბელქვეშ იყვნენ და ყველამ გამოვლო ზღვა“. ძველი აღთქმა წინასახეა ახალი აღთქმისა: ძველი ისრაელი თავისი ცხოვრებითა წინასახეა ახლისა, ე.ი. ქრისტიანებისა. ეგვიპტიდან გამოსული ებრაელები ღვთის განსაკუთრებული ხელმძღვანელობისა და მფარველობის ქვეშ იმყოფებიან; ეს ცხადად გამოიხატა მათ წინაშე მიმავალი ღრუბლით (გამოსვლ. 13:2); მსგავსად ამისა, ეშმაკის ხელისუფლებიდან გათავისუფლებული ქრისტიანები იმყოფებიან ღვთის განსაკუთრებული მფარველობის ქვეშ.

მუხლი 2. „ყველამ მოსეს მიერ იღო ნათელი ღრუბელსა და ზღვაში“. თეოდორიტი წერს: „ძველი აღთქმაში მეწმული ზღვა მსგავსია ემბაზისა, ღრუბელი - სული წმიდის მადლისა, მოსე - მღვდლისა (უფრო სწორედ ქრისტესი), კვერთხი - ჯვრისა, ისრაელის მიერ ზღვის გადაღახვა - ნათლობისა, ხოლო ეგვიპტელები - ეშმაკებისა“.

უკეთ რომ დავაკავშიროთ ებრაელთა მეწამული ზღვის გადაღახვა ქრისტიანთა ნათლობას, უნდა წარმოვიდგინოთ, თუ რა მნიშვნელობა აქვს ებრაელებისთვის ამ გზას. ეგვიპტის ტყვეობისა და მონობიდან გამოსული ებრაელები აღმოჩნდნენ ორი საფრთხის წინაშე: უკნიდან მღევრების საშიშროება მოელით და წინ კი ზღვის ტალღები; მათ

საკუთარი ძალების იმედი არ აქვთ, მხოლოდ და მხოლოდ ღვთისა და მათი წინამძღოლის რწმენა. ებრაელები შედიან მოსესთან ერთად ზღვაში და იქ ისინი ასამარებენ საკუთარ ნებას და მიდიან სიკვდილზე, რომ გადაურჩნენ სიკვდილს. და ეს რწმენა ისხნის მათ: მტკიცე ფეხით გადადიან მეორე ნაპირზე, თავისუფლდებიან იმ მონობისგან, რომელიც დატოვეს ზღვის იქითა ნაპირზე და იშვნენ ახალი და უკეთესი ცხოვრებისათვის; მტკიცე რწმენით, უდაბნოში ხანმოკლე მოგზაურობის შემდეგ შევიდნენ აღთქმულ ქვეყანაში.

მუხლი 3. „და ყველანი ერთსა და იმავე სულიერ საჭმელს ჭამდნენ“, - მეწამული ზღვის გადალახვაში მოციქული ხედავს ნათლობის წინასახეს, ხოლო მანანას ჭამაში - ზიარებას. ამიტომაც უწოდებს მანანას სულიერ საკვებს.

მუხლი 4. „და ყველანი ერთსა და იმავე სულიერ სასმელს სვამდნენ, რადგანაც სვამდნენ სულიერი კლდიდან, თან რომ მიჰყვებოდა მათ; ხოლო ეს კლდე იყო ქრისტე“. მოციქული აქ მკაფიოდ უწოდებს ქრისტეს სულიერ კლდეს, რომელიც თან დაჰყვება ებრაელებს უდაბნოში მოგზაურობისას. მას რწმენით მიმართავენ მოსე და აარონი, როდესაც გარდამოადინეს კლდიდან მწყურვალე ხალხისთვის წყალი; მისდამი რწმენით სვამენ ებრაელები ამ წყალს. ამიტომაც, ზოგიერთი განმმარტებელი ამაოდ ხედავს აქ მოციქულის მიერ რაღაც მატერიალური ქვის მინიშნებას, რომელიც თან დაჰყვება ებრაელებს უდაბნოში და არის თითქოს აღთქმის კიდობნის დასადგამი. ნეტარი თეოდორიტი წერს: „თუკი კლდე ხილულად თან დაჰყვება ებრაელებს და გადმოდის მისგან წყალი, მაშინ რისთვის სჭირდებათ წყალი?“ რაც შეეხება მოციქულის სიტყვას: „თან მიჰყვებოდა მათ“ უნდა ითქვას შემდეგი: კლდიდან წყლის გარდამოადინება უდაბნოში მრავალჯერ განმეორდა, შეიძლება ითქვას, თან სდევს ისაელიანებს, როგორც მანანა. ზუსტად თანმიყოლილი სასწაულებია აქ გადმოცემული.

მუხლი 8. „ნურც ვიმრუშებთ, როგორც მრუშობდა ზოგი მათგანი, და დაეცა ერთ დღეს ოცდასამი ათასი კაცი“. მოსე ითვლის 24 000 კაცს (რიცხვ. 25:9). ზუსტი ციფრი ალბათ მერყეობს 23 ათასსა და 24 ათასს შორის. ზოგიერთი განმმარტებელი ამას იმიტომ ხსნის, რომ მოსე ითვლის ღვთის მრისხანების პერიოდში დაცემულთა რაოდენობას, ხოლო პავლე ერთ დღეს.

მუხლი 10. „ნურც დრტვინავთ, როგორც დრტვინავდა ზოგიერთი მათგანი, და შეიმუხსრნენ მმუსვრელის მიერ“, - ებრაელები განუწყვეტლივ დრტვინავენ უდაბნოში, ამიტომაც მოციქული ამ გამოთქმას იყენებს; მაგრამ განმმარტებელეთა უმრავლესობა ხედავს აქ ერთ რომელიმე კონკრეტულ შემთხვევას, მაგ., როდესაც ებრაელთა მთელი ერი ქანაანელთა ქვეყნის შესახებ მზევრავთა მონათხრობით აღშფოთებული, შეეწინააღმდეგა მოსესა და აარონს და მოისურვა ეგვიპტეში დაბრუნება. ამის გამო ისინი დაისაჯნენ 40-წლიანი უდაბნოში მოგზაურობით, ხოლო აღშფოთებულნი და მოწინააღმდეგენი დაისაჯნენ სიკვდილით (რიცხვთ. 14:1-37).

მუხლი 13. „სხვა განსაცდელი არ შეგხვედრიათ, ადამიანური განსაცდლის გარდა“, ე.ი. მცირე, ადამიანური ძალისა და ბუნების თანაზომიერი.

„მაგრამ სარწმუნოა ღმერთი, რომელიც არ შეგამთხვევთ იმას რისი ატანაც თქვენს ძალ-ღონეს აღემატება, არამედ განსაცდელში გამოსავალსაც გაპოვინებთ, რათა შეიძლოთ ატანა“. ოქროპირი წერს: ზომიერი განსაცდელის ატანაც კი არ შეუძლია ადამიანს საკუთარი ძალით, არამედ ამის დაძლევაშიც ღვთის დახმარებაა საჭირო. ხოლო სანამ დავძლევთ უნდა უნდა ავიტანოთ.

მუხლი 16. „კურთხევის სასმისი, რომელსაც ვაკურთხებთ, განა ზიარება არ არის ქრისტეს სისხლისა? ან ეს პური, რომელსაც ვტებთ, განა ზიარება არ არის ქრისტეს ხორცისა?“ - სასმისი კურთხევისა ეწოდება ებრაელების ღვინის სასმისს პასექის დღეს, რომელიც განზავებულია წყლით. ოჯახის უფროსი იღებს ამ სასმისს და წარმოსთქვამს: კურთხეულ არს ვაზის ნაყოფის შემოქმედი. საიდუმლო სერობაზე, მახარებლების მოწმობით (მთ. 26:27; მარკ. 14:23), იესო ქრისტემ აიღო სასმისი, მადლი შესწირა ღმერთს და მიაწოდა მოციქულებს. აქედან ეწოდება ამ სერობას ევქარისტია, ხოლო სასმისს - სასმისი კურთხევისა.

„ზიარება ქრისტეს სისხლისა“ - ეს გამოთქმები მკაფიოდ გვაჩვენებენ, რომ მოციქულები ევქარისტიაზე პურსა და ღვინოში ხედავენ და აღიარებენ ქრისტეს ნამდვილ ხორცსა და სისხლს და არა რაიმე სიმბოლურ მნიშვნელობას.

მუხლი 17. „ერთია პური, ჩვენ კი, მრავალნი, ერთი სხეული ვართ, რადგან ყველანი ერთსა და იმავე პურს ვეზიარებით“ - პურის სახით, ერთ სხეულთან ზიარებით, ყოველი მორწმუნე თანაზიარი ხდება ერთმანეთისა და ქრისტესი.

მუხლი 18. „იხილეთ ისრაელი ხორციელად: განა ისინი, რომელნიც ჭამენ მსხვერპლს, სამსხვერპლოს თანაზიარნი არ არიან?“ - ე.ი. აბრაამისგან ხორციელი წარმომავლობის საპირისპიროდ სულით ისრაელები, ანუ ქრისტიანები, გვეწოდება. თავისი აზრის განსამტკიცებლად, რომ ყველა ქრისტიანი ერთიანდება ქრისტესთან ერთ სხეულში, მოციქული მიანიშნებს ისრაელის მსხვერპლებს და არკვევს მათ ღრმა მნიშვნელობას. ისრაელიტელი ღვთისადმი შეწირული მსხვერპლიდან, იღებს მის ნაწილს უკან და ურიგებს თავისი ოჯახის წევრებს: ესაა გარეგნული მოწმობა იმისა, რომ ის მონაწილეა ღმერთთან ურთიერთობისა.

მუხლი 20. „არა, იმას რომ მსხვერპლს, რომელსაც სწირავენ ისინი, დემონებს სწირავენ და არა ღმერთს, მე კი არ მინდა, რომ დემონთა ზიარნი იყოთ“. ადრე მოციქული ამბობდა, რომ კერპი არაფერია, რადგან მას არ აქვს რაიმე ქმედითი ძალა; მაგრამ კერპთა მსახურებას აქვს მნიშვნელობა. თავის უწმიდურების გამო ის ეშმაკის მსახურებად იწოდება. მოციქული ამ გამოთქმას ძველი აღთქმიდან იღებს (მეორ. რჯ. 32:17; ფს. 95:5). რა თქმა უნდა, ამ შეხედულებას იზიარებენ მოციქულები იერუსალიმის კრებაზე (საქმ. 15), როდესაც აუკრძალეს წარმართ ქრისტიანებს კერპთა შენაწირის ჭამა.

კერპთა შენაწირის ჭამით ქრისტიანები ეშმაკთა თანაზიარნი ხდებიან.

მუხლი 28. „მაგრამ თუ ვინმე გეტყვით: ეს კერპათთვის შენაწირიაო, ნურც მის გამო შეჭამო, ვინც გეტყვით, და ნურც სინიდისის გამო, რადგანაც უფლისაა დედამიწა და სავსება მისი“, - მოციქული არ კრძალავს წარმართებთან ურთიერთობას და არც მათ ტრაპეზზე დასწრებას. ის კრძალავს კერპთა მსხვერპლშეწირვაში მონაწილეობის მიღებას. წარმართთა ტრაპეზებზე ქრისტიანებმა იციან, რომ სუფრაზე არის მსხვერპლად შენაწირი. მოციქულის სიტყვებით, ქრისტიანებს შეუძლიათ ჭამონ ყველაფერი, რასაც შესთავაზებენ მასპინძლის გამო. მაგრამ თუ სხვა სტუმარი დაინახავს ქრისტიანის ამ ქცევას, რომ ის ნაკერპავს ჭამს, და ცდუნდება, მაშინ ქრისტიანმა არ უნდა ჭამოს.

მესამე ნაწილი

ქრისტიანული ღვთისმსახურებისა და სულიერი ნიჭების შესახებ

ქრისტიანი კორინთელების განხეთქილება აისახა ასევე ღვთისმსახურებასა და სულიერი ნიჭებით სარგებლობაშიც. მოციქული აწესრიგებს მათ და განუმარტავს კორინთელებს სხვადასხვა ნიჭების გამოყენების მნიშვნელობას.

1. ღვთისმოსაობა ღვთისმსახურებისას (11:2-34)

პირველ ეკლესიაში არ არსებობს ქრისტიანული ღვთისმსახურების დაწვრილებითი და განსაზღვრული წესები. მოციქულები ღვთისმსახურების გარეგნული ფორმების ჩამოყალიბებისას სარგებლობენ იუდეური გარდამოცემებით და საკუთარი თვალსაზრისით იმის მიხედვით, თუ სად, როდის და ვისთვისაა განკუთვნილი ეს ღვთისმსახურება.

უკვე ეკლესიის არსებობიდანვე შეიმჩნევა ქრისტიანული ღვთისმსახურების იუდეურისა და წარმართულისგან გამოყოფის სურვილი.

ყველაფერი ეს გამსჭვალულია თავისუფლების, სიწმიდის, უბრალოებისა და დამრიგებლური სულით. ეკლესიის წინამძღვრების პირადი შეხედულებით განისაზღვრება კერძო მოქმედებები ღვთისმსახურებისას.

მაგრამ როდესაც კორინთში გამოჩნდა პარტიები, რომლებიც ხელმძღვანელობენ საკუთარი კერძო მასწავლებლების შეხედულებებით, ბუნებრივია წარმოიშვა უწესრიგობა ღვთისმსახურებისას. კორინთელები სარგებლობენ ქრისტიანული თავისუფლებითა და ღვთის სასუფეველში ქალისა და მამაკაცის თანასწორობის სწავლებით, ამიტომ ზოგიერთი კორინთელი ქრისტიანი ქალი საეკლესიო შეკრებებზე დადის თავსაბურავის გარეშე, როგორც წარმართთა მსახურებაზე; მამაკაცები კი იუდეური და წარმართული წეს-ჩვეულებით თავს იფარავენ.

მოციქული გადაჭრის ამ საკითხს და უპირველესად აქებს იმათ, ვინც ზუსტად ასრულებს მის გადმოცემას. შემდეგ ამბობს, რომ მამაკაცი თავია ქალისა და არცხვენს იმ კაცებს, რომლებიც თავდაბურული ლოცულობენ და ასევე იმ ქალებს, რომლებიც თავდაუბურავი არიან ლოცვისას. იგი მოთხოვს, რომ ქალებმა ან თავი დაიხურონ, ან შეიკვეცონ, თუ მათთვის სულერთია (11:2-6), (ძველად ებრაელებში თმის მოკვეცა სამარცხვინოა, ხოლო ბერძნებთან მნიშვნელობა არ აქვს)

კაცის თავდაუბურაობა ნიშნავს იმას, რომ ის ატარებს ღვთის ხატებასა და დიდება, რომელიც არ უნდა დაფაროს; ქალის თავდაბურვა კი განასახიერებს მისი მამაკაცისადმი დამოკიდებულებას (7-12).

დედაკაცის თავსაფრის აუცილებლობას თავად ქალებიც გრძნობენ: „განა თვით ბუნება არ გასწავლით, რომ თუ კაცი გრძლად უშვებს თმას, ეს სამრახისია მისთვის? ხოლო თუ ქალი უშვებს დიდებაა მისთვის, რადგანაც თმა საბურავად მიეცა“. მაგრამ მოციქული ამას საკამათოდ არ საუბრობს და არც სურს ვინმესთან კამათი (13-16).

შემდეგ პავლე მოციქული ეხება სიყვარულის საღამოებს (აღაპებს) და მათთან დაკავშირებულ უწესრიგობას. მოციქული მიანიშნებს, რომ ამის მიზეზია კორონთელების პარტიებად დაყოფა; რომ ეს განხეთქილება ამცირებს უფლის სერობის მნიშვნელობას; რომ დროზე ადრე საკვების ჭამა შეუსაბამოა ეკლესიაში და საწყენია ღარიბებისთვის. რადგანაც იესო ქრისტეს მიერ ევქარიისტიის საიდუმლოს დაწესებისას ცხადდება მისი უმაღლესი მნიშვნელობა - ქრისტიანების მიერ იესო ქრისტეს სიკვდილის გახსენება (17-26).

ამიტომაც, ვინც ამ პურს შეჭამს ან უფლის სასმისს შესვამს უღირსად, დამნაშავე იქნება უფლის სხეულისა და სისხლის წინაშე. ამიტომ კორინთელებს შორის ბევრია უძლური, ბევრი - სნეული, და ბევრიც კვდება. მოციქული დასასრულს მოითხოვს ყველას შეკრებას ერთ დროს - სერობისას; ხოლო დანარჩენ საქმეებს პირადად მოაგვარებს, როდესაც პირადად მივა კორინთში (27-34).

მუხლი 2. „მისთვის გაქვთ, მმანო, რომ ჩემი ყველაფერი გახსოვთ და, როგორც გადმოგეცით, ისე ინახავთ გადმოცემას“, - მოციქული ღიად აქებს კორინთელებს და ამაში არ არის პირფერობა, არც მათი კეთილგანწყობის ძიება. თუმცა ისინი ინახავენ პავლეს გადმოცემას, მაგრამ არ შეუძლიათ იმათი შეჩერება, ვინც არღვევს მას.

მუხლი 3. „ისიც მინდა გაუწყოთ, რომ ყოველი კაცის თავი ქრისტეა, ქალის თავი - კაცი, ხოლო ქრისტეს თავი - ღმერთი“, - ადამიანური ბუნებით ქრისტეს თავი ღმერთია, რადგანაც ის მისგან იშვა და მის ნებას აღასრულებს. მორწმუნეთა მიმართებით ქრისტეა ჩვენი თავი, მეორე ადამი, ახალი კაცობრიობის მამა.

მუხლი 4. „ყოველი კაცი, რომელიც თავდაბურული ლოცულობს ან წინასწარმეტყველებს, თავს ირცხვენს“ - ბოლო სიტყვებში იგულისხმება საკუთარი თავი, ან, ზოგის ვარაუდით, ქრისტე, რომელიც არის კაცის თავი, რადგან თავდაბურვით გამოიხატება დაქვემდებარება, ხოლო ქრისტემ მოგვიპოვა ქრისტიანებს თავისუფლება და დედამიწაზე უფლობა, ამიტომაც თავდაბურვით საკუთარ თავსაც ვირცხვენთ და ჩვენს თავსაც - ქრისტეს (2 კორ. 3:13-18).

ამით მოციქულს სურს დაუპირისპიროს ქრისტიანები ებრაელებს, რომლებიც თავს იფარავენ თავსაბურავით და ბაძავენ მოსეს. მოსე იფარავს სახეს, რადგან ებრაელები თავიანთი უღირსების გამო ვერ უყურებენ მის სახეში ღვთის დიდებას. ჩვენ კი, როგორც მოციქული შენიშნავს სხვა ადგილას (2 კორ. 3:13-18), „დაუბურავი სახით რომ ვჭვრეტთ უფლის დიდებას“; „სიტყვა ხორცად იქცა და დაემკვიდრა ჩვენს შორის, მადლითა და ჭეშმარიტებით სავსე. და ვიხილეთ დიდება მისი, დიდება მხოლოდშობილისა მამის მიერ“ (იოან. 1:14; 14:9).

მუხლი 7. „ამრიგად, კაცი თავდაუბურავი უნდა იყოს, ვინაიდან ხატია და დიდება ღვთისა“, - აქ მოციქული ასახელებს მიზეზს, თუ რატომ უნდა იყოს კაცი თავდაუბურავი (ან სახედაუბურავი) - ესაა ღვთის ხატება და დიდება, ამიტომაც ვინც იფარებს მას, ის ფარავს სხვებისგან ღვთის ხატებას.

„ხოლო ქალი ქმრის დიდებაა“ - ეჭვგარეშეა, რომ მამაკაცისადმი ახლო ურთიერთობისა და დამოკიდებულების გამო, ქალი თავისი ქცევით კაცს პატივს ან სირცხვილს მიაგებს, ანუ როგორც მოციქული ამბობს, ქალი ქმრის დიდებაა (ან საყვედური). ამიტომაც ყველაფერი, რაც ქალის დიდებაა ან პირიქით, სირცხვილი ან უხამსობაა, ეკუთვნის ქმარს. დადგენილი წეს-ჩვეულების საპირისპიროდ, თავლია ქალი არცხვენს საკუთარ თავს და შესაბამისად, ქმარსაც. ის, რაც ნათქვამია აქ გათხოვილ ქალზე, ესადაგება ყველა დედაკაცს: ქალწულს თუ ქვრივს. ქალწულს, რომელიც დამოკიდებულია მამაზე და ქვრივს, რომელიც ატარებს განსვენებული ქმრის სახელსა და დიდებას.

მუხლი 10. „ამიტომაც მართებს ქალს ფლობის ნიშანი ჰქონდეს თავზე ანგელოზების გულისთვის“, - ანგელოზებს ვერ ძალუბთ ღვთის დიდების ხილვა და იფარავენ სახეს ფრთებით. მსგავსადვე ქალებსაც მართებთ ღვთის წინაშე არა საკუთარი სილამაზის და დიდების წარმოჩენა, არამედ თავი დაიმდაბლონ ღვთის დიდების წინაშე და დაიფარონ თავი.

მუხლი 14. „განა თვით ბუნება არ გასწავლით, რომ თუ კაცი გრძლად უშვებს თმას, ეს საძრახისია მისთვის?“ - ყოველ უძველეს ერში გრძელი თმები ქალის ბუნებრივი მშვენიერებაა. ხოლო მამაკაცები ატარებენ მოკლე თმებს. თუმცა ორივე სქესის ბუნებაში არ არსებობს რაიმე ვალდებულება თმებს გრძლად მოშვებისა თუ შეკრეჭის თაობაზე; მოციქულის სიტყვებიდან შეიძლება დავასკვნათ, რომ უძველესი დროიდანვე ეს წეს-ჩვეულებები არა თვითნებური, არამედ ბუნებრივია ამა თუ იმ სქესისათვის. მოციქული შენიშნავს, რომ თუ კი ვიღაც უარყოფს ამა თუ იმ წეს-ჩვეულების ბუნებრივობას, ის კამათს არ დაიწყებს.

მუხლი 18. „ვინაიდან, ჯერ ერთი, მესმის, რომ როდესაც ეკლესიაში იკრიბებით, თქვენს შორის განხეთქილება ხდება, რაც ნაწილობრივ მჯერა კიდევ“, - აქ ეკლესია არ არის მორწმუნეთა შესაკრებელი, არამედ განსაკუთრებული ადგილი შეკრებისთვის (მუხლი 22), ქრისტიანთა ჩვეულებრივი სახლებისგან განსხვავებით. უკვე მოციქულთა

დროიდანვე არსებობს ასეთი ცალკეული განსაზღვრული ადგილები ქრიტიანული ღვთისმსახურებისათვის.

მასწავლებელთა შესახებ კამათები არც ეკლესიაში წყდება, ე.ი. სხვადასხვა პარტიის წარმომადგენელი ქრისტიანები დგებიან ტაძარში სალოცავად და აღაპებზე.

მუხლი 19. „ვინაიდან თქვენში განხეთქილებაც საჭიროა, რათა გამოცდილნი გამოჩნდნენ თქვენს შორის“. განხეთქილებაში, უპირველესად, იგულისხმება უთანხმოება, დაყოფა, რომელიც უკავშირდება გარეგნული წესრიგის დარღვევას; შემდეგ კი ერესი - დოგმატური დარღვევა. მაგრამ უნდა შევნიშნოთ, რომ სიტყვა „საჭიროა“ არ აღნიშნავს აუცილებლობას, არამედ მხოლოდ განჭვრეტას. ასევე განჭვრეტა იესო ქრისტემაც: „ვინაიდან საცდური გარდუვალია“ (მთ. 18:7). როგორც ოქროპირი წერს; „იმიტომ კი არ გაჩნდა საცდური, რომ მან იწინასწარმეტყველა ამის შესახებ; არამედ იმიტომ განჭვრეტა, რომ ადგილი ექნება მას“.

მუხლი 20. „ეგეც არ იყოს, როცა იკრიბებით, უფლის სერობისთვის როდი იკრიბებით“, - აქ არ იგულისხმება ეეკარისტია, როგორც ზოგიერთები ვარაუდობენ, არამედ როგორც ფრაზიდან ჩანს, ესაა სიყვარულის საღამო, აღაპი. თეოდორიტე წერს: „ძველ ეკლესიაში ლიტურგიის შემდეგ არსებობს მდიდართა და ღარიბთა საერთო ტრაპეზობის წეს-ჩვეულება. ეს კი ღარიბების ნუგეშისცემაა“. ეს სერობა იწოდება „უფლის სერობად“, რადგანაც ის აღესრულება უფლის მიერ მოწაფეების წინაშე პურის განტეხის მოსახსენებლად (ლუკ. 24:30; იოან. 21:13).

მუხლი 23. „რადგან მე უფლისაგან მივიღე ის, რაც გადმოგეცით: რომ უფალმა იესომ თავისი გაცემის ღამეს აიღო პური“ - მოციქულმა უშუალოდ იესო ქრისტეს გამოცხადებით იცის არა მხოლოდ ქრისტიანობის ძირითადი, არამედ ისტორიული ჭეშმარიტებები.

მუხლი 25 „ეს ჰყავით ყოველთვის, როცა სვამთ ჩემს მოსახსენებლად“, - მაცხოვრის ამ მცნებას, რომელსაც ეფუძნება ქრისტეს ხორცისა და სისხლის საიდუმლოს აღსრულება, გადმოსცემს მხოლოდ მახარებელი ლუკა და ისიც მხოლოდ ერთ ადგილას (ლუკ. 22:19); მოციქული პავლე იმეორებს ამ სიტყვებს ორჯერ, რაც იმის დასტურია, რომ მას აქვს სრული გამოცხადება.

მუხლი 28. „მაშ, გამოსცადოს კაცმა თავისი თავი და ისე ჭამოს ამ პურიდან და ამ სასმისისგან სვას“, - ამ ბრძანების საფუძველზე, ეკლესია მოითხოვს ქრისტეს ხორცისა და სისხლის ზიარების მსურველი მრევლისგან აღსარებით განწმენდას საკუთარი სინდისისა.

მუხლი 30. „ამიტომ თქვენს შორის ბევრია უძლური, ბევრი - სნეული, და ბევრიც კვდება“ (მთაწმინდისეულ თარგმანშია: „ამისთვის მრავალ არიან თქვენ შორის უძლურ და სნეულ, და წვანან მრავალნი“). ყველა თანხმდება, რომ აქ მოციქული სიკვდილს გულისხმობს. მაგრამ არ შეიძლება ამ სიტყვებიდან დავასკვნათ, რომ უღირსად ზიარებისთანავე დგება სიკვდილი; ან კიდევ, უღირსად ზიარების მთავარ მიზეზად კორინთიელებმა მიიჩნიეს სწრაფი სიკვდილი ან ავადმყოფობა. მოციქულის სიტყვებიდან ვიგებთ, რომ ის მხოლოდ განუმარტავს კორინთელებს ხშირი სნეულებისა და სიკვდილის მიზეზებს.

მუხლი 32. „განკითხულნი კი უფლის მიერ განვისწავლებით, რათა ქვეყანასთან ერთად არ განვისაჯოთ“. ქვეყანაში იგულისხმება ქრისტეს არამორწმუნე ხალხი.

2. სულიერი ნიჭები (12:1-31)

პირველი ეკლესიის ვითარება ისეთია, რომ მას განმტკიცებისა და განვითარებისათვის სჭირდება ბევრი საგანგებო ნიჭი. ეს ნიჭი ნამდვილად იღვრება უხვად: უპირველესად ასეთია სხვადასხვა ენებზე საუბრისა და სასწაულების აღსრულების ნიჭი. ისინი გარეგნულად შესამჩნევი სახით ვლინდება, ამიტომ წარმართებისა და ახალმოქცეული ქრისტიანებისთვის საუკეთესო მოწმობაა იმისა, რომ ქრისტიანებში მოქმედებს ღვთის სული. ამასთანავე ეს ნიჭები ზოგიერთების განდიდების მიზეზია, ხოლო სხვების - უთანხმოების.

ასეა კორინთის ეკლესიაში და ამის მიზეზი უმეცრებაა. მოციქული ცდილობს კორინთელებს შორის ჭეშმარიტი ცოდნის აღდგენას სულიერი ნიჭების შესახებ და ამტკიცებს, რომ ეკლესიაში ყოველი მოვლენა უკვე სული წმიდის ნიჭია. ასე, მაგალითად, იესოს ქრისტედ აღიარება ან მისი უფლად წოდება გვეძლევა სული წმიდით. საერთოდ, ყველა ნიჭის, რითიც მდიდარია ეკლესია, ყოველი განსხვავებული მსახურების მოქმედია ერთი და იგივე სული, რომელიც იმას უწილადებს თითოეულს, რაც თვითონ ნებავს (12:1-11). ვინაიდან როგორც ერთია სხეული, მაგრამ მრავალი ასო აქვს, ხოლო ყოველი ასო, მათი სიმრავლის მიუხედავად, ერთი სხეულია, ასევეა ქრისტეც. რადგან ყველანი ერთი სულით მოვინათლეთ ერთ სხეულად, იუდეველნიც და ბერძენნიც, მონებიც და თავისუფალნიც, ასე რომ, ყველას ერთი სული გვაქვს ნასვამი (12-13). სხეულის ყოველი ასო ასრულებს თავის დანიშნულებას და საერთო სარგებელი მოაქვს. ასე რომ, თუ ერთ ასოს ევნო რაიმე, მასთან ერთად ყველა სხვა ასოც ივნება, და თუ ერთი ასო იდიდება, მასთან ერთად ყველა სხვა ასოც ხარობს (14-26). ასევე ხდება ქრისტეს სხეულშიც. ღმერთმა დააწესა ეკლესიაში სხვადასხვა მსახურებები - მოციქულება, წინასწარმეტყველება, მოძღვრობა და ყოველ წევრს აძლევს საჭირო ნიჭსა და ძალას. მაგრამ ყველას არ აქვს ერთნაირი ნიჭი. თუკი ვინმე მოისურვებს უმეტეს - ნიჭთა მისწრაფებას, მაშინ მოციქული უკეთეს გზას უჩვენებს მას (27-31).

მუხლი 1. „რაც შეეხება სულიერ (ნიჭს)“ (მთაწმინდისეული თარგმანი: ხოლო სულიერთა მათთვის, ძმანო, არა მნებავს უმეცრებაჲ თქუენი) - ამ სიტყვის დამატება მართლდება ამ თავის მომდევნო შინაარსით. წმიდა იოანე ოქროპირი წერს: „ეს ადგილი ბუნდოვანია; ბუნდოვნობა კი მომდინარეობს საგანთა გაურკვევლობისა და მოვლენის დაკნინებისგან, რომელსაც ადგილი აქვს იმ დროს, ხოლო ახლა არ არის“.

„არ მინდა, ძმანო, უმეცარნი იყოს“ - ესაა მოციქულისთვის დამახასიათებელი გამოთქმა, რითაც მას სურს მკითხველთა ყურადღება მიიქციოს რომელიღაც მთავარ საგანზე (შდრ.10:1; 1 თეს. 4:13).

მუხლი 2. „იცი, რომ, ვიდრე წარმართნი იყავით, უტყვი კერპებისაკენ იარებოდით, თითქოს ვიღაცა გეწეოდათ ძალით“. ქრისტიანთა მიერ მიღებულ ნიჭთა მნიშვნელობა და უპირატესობა ისაა, წარმართთა ე.წ. „ნიჭების“ საპირისპიროდ, რომ არ ზღუდავენ თავისუფლებას, არ ძალადობენ ცნობიერებაზე, როგორც წარმართობაში. წმიდა იოანე ოქროპირი შენიშნავს, რომ აქ მოციქული მიაწვდის მკითხაობასა და წინასწარმეტყველებას შორის განსხვავებას. მისი აზრით, მოციქულის სიტყვების აზრი ასეთია: კერპთა სამსხვეროლოებში არაწმიდა სული ეუფლება პიროვნებას და ის წინასწარმეტყველებს, მაგრამ ის შეპყრობილია და ვერ აცნობიერებს ვერაფერს, რასაც ამბობს. მკითხავისთვის დამახასიათებელია ექსტაზი, ის იტანს იძულებასა და ძალადობას, არეულია როგორც ეშმაკული. ხოლო წინასწარმეტყველი ასეთი არ არის: ის ყველაფერს საუბრობს საღი გონებით და სულით.

მუხლი3. „ამიტომაც გაუწყებთ, რომ ვერავინ, ვისაც ღვთის სული ალაპარაკებს, ვერ იტყვის, იესო შეჩვენებულიაო, და ვერც უფალს უწოდებს იესოს, თუ არა სულით წმიდით“, - იუდეველები ბოროტმეტყველებენ იესოს გზას (საქმ. 19:9), ხოლო წარმართები თავიანთი შეჩვენებებით ცდილობენ გააჩერონ ღვთის ძალა. მაგრამ ვისაც ღვთის სული ალაპარაკებს, ის ვერ დაგმობს იესო ქრისტეს სახელს. მსგავსადვე, ვერც უფალს უწოდებს იესოს, თუ არა სულით წმიდით. ესაა კიდევ ერთი შტრიხი მკითხავისა და წინასწარმეტყველის განსხვავებისა - იესო ქრისტეს სახელის გამოყენება შეჩვენებებში. თუნდაც არსებობდეს ისეთი შემთხვევები, როდესაც იესო ქრისტეს უფლად არ აღიარებენ და იყენებენ მის სახელს ეშმაკთა განსაღვრებლად, როგორც ეს გააკეთეს იუდეველი მღვდელმთავრის სკევას შვილებმა (საქმ. 19:13-16), ეს ადამიანები, თვით იესო ქრისტეს მოწმობით (მარკ. 9:39), ქრისტეს მიმართ მტრულად არ არიან განწყობილნი და მასზე არ ბოროტმეტყველებენ. იესოს უფლად წოდება არის იმის აღიარება, რომ ის არის ძე ღვთისა, როგორც იოანე ღვთისმეტყველის ეპისტოლეში (1 იოან. 4:2-3) და ასეთი აღიარება არის ღვთის სულის მოქმედება.

მუხლი 4. „ნიჭი სხვადასხვაა, მაგრამ ერთია სული. და მსახურებაც სხვადასხვაა, მაგრამ ერთია უფალი. სხვადასხვაა მოქმედებაც, მაგრამ ერთია ღმერთი, ყოვლის მოქმედი ყველაში“. ნიჭი იგივეა, რაც ტალანტი, შესაძლებლობა, რომელიც განსხვავებულია ეკლესიის სხვადასხვა წევრისათვის. მოციქული ადარებს ეკლესიას სხეულს და როგორც სხეულში შეინიშნება სხვადასხვა შესაძლებლობები, ისევე ეკლესიაშიც (რომ. 12:6). მოციქულმა ნიჭად სახელდება იმიტომ, რომ გვეძლევა ღვთის მოწყალებით. მოციქული მიაწვდის ერთი წყაროდან, სული წმიდიდან სხვადასხვა ნიჭების წარმომავლობას, ამით კი სურს დაამდაბლოს ამ ნიჭებით მაქებელნი და დაამშვიდოს უქონელთა შურიანი სურვილები. თუკი ერთნი ფლობენ უმეტეს ნიჭებს, მათ არ უნდა იფიქრონ, რომ სხვებს ის სრულებით არ გააჩნიათ და თავის მხრივ, ეს უკანასკნელნი არ უნდა უჩიოდნენ ნიჭების უქონლობას. უკვე, მხოლოდ იესო ქრისტეს ძე ღვთისად აღიარებაა ღვთის სულის ნიჭი და გვაჩვენებს, რომ ღვთის სული მოქმედებს ამ ადამიანში.

„სხვადასხვაა მოქმედებაც“, - აქ იგულისხმება როგორც სასწაულებრივი, ისევე წინასწარმეტყველური ნიჭი მის სხვადასხვა გამოვლინებებში. ამ სამ მუხლში

განასხვავებენ ყოვლად წმიდა სამების სამივე პირის მოქმედებას. სული წმიდა გვაძლევს ნიჭებს, ე.ი. სულიერ შესაძლებლობებს; იესო ქრისტე ადგენს მორწმუნეებს ამა თუ იმ მსახურებისთვის; ღმერთი მამა ამ მსახურებების აღსასრულებლად გვანიჭებს განსაკუთრებულ ძალებს. მაგრამ მიღებულ ძღვენებში განსხვავება არაა, მსგავსადვე სხვადასხვა ნიჭებში, მსახურებებსა და მოქმედებებში ერთი ძალა და ერთი წყაროა. ყოველივე ამის მიზანი - საერთო სარგებელია (მუხლი 7). როგორც სხეულის თითოეული ნაწილი ემსახურება საერთო ქმედებებსა და ძალებს, ასევე უნდა იყოს ეკლესიაში.

მუხლი 7. „ხოლო თვითნებ ჩვენგანს სასიკეთოდ ეძლევა სულის გამოვლენა“, - აქ უნდა შევნიშნოთ, რომ სამოციქულო ეკლესიაში სული წმიდის მოქმედება მორწმუნეებში ვლინდება ზოგიერთი გარეგნული ნიშნით. ასე, ახალნათელმღებულნი უპირველესად იღებენ სხვადასხვა ენაზე ლაპარაკის შესაძლებლობას (საქმ. 10:46; 19:6), სხვები - წინასწარმეტყველებენ, ზოგი - მკვდრებს აღადგენენ, ეშმაკებს განდევნიან და მრავალ სხვა სასწაულს აღასრულებენ. ყველაფერი ეს როგორც წარმართებისთვის, ისე მორწმუნეებისთვის ხილული ნიშანია იმისა, რომ ახალმონათლულებზე გარდამოვიდა სული წმიდა. სული წმიდის ასეთ გარდამოსვლაზე საუბრობს აქ მოციქული.

მუხლი 8-10. „ზოგს სულისაგან ეძლევა სიბრძნის სიტყვა, ზოგს - ცოდნის სიტყვა იმავე სულით; ზოგს - რწმენა იმავე სულისაგან, ზოგს - ნიჭი მკურნალობისა იმავე სულით; ვის - სასწაულთმოქმედება, ვის - წინასწარმეტყველება, ვის - სულთა გარჩევა, ვის - სხვადასხვა ენა, ვის კიდევ - განმარტება სხვადასხვა ენის“.

მოციქული ჩამოთვლის სულიერი ნიჭების ცხრა სახეს, რომელთა შორის პირველ ადგილას აყენებს სიბრძნის სიტყვას. ესაა ღვთის საიდუმლოებების სიღრმეში წვდომის შესაძლებლობა, ესაა ქრისტიანობის ძირითადი ჭეშმარიტებების განცხადების სიტყვა და ეს, უპირველესად, მოციქულებისა და წინასწარმეტყველების კუთვნილი ნიჭია (1 კორ. 2:7).

„ზოგს - ცოდნის სიტყვა“, - ესაა გამოცხადების სიტყვათა გაგების შესაძლებლობა, რომელიც თვისობრივია ყოველი ქრისტიანისათვის (რომ. 15:14; 1 იოან. 2:27);

„ზოგს - რწმენა“, სასწაულთმოქმედი, ძლიერი, რომელიც მთებს დაძრავს (მთ. 17:20; 1 კორ. 13:2);

„ზოგს - ნიჭი მკურნალობისა, ვის - სასწაულთმოქმედება“, - ეს ნიჭები წმიდა მამებთან განსხვავდება იმით, რომ პირველი ის სასწაულებივი ძალაა, რომელიც განკურნავს სხვადასხვა სნეულებას, ხოლო უკანასკნელი აღასრულებს სხვადასხვა სასწაულს, მაგ, მკვდართა აღდგინებას, ურწმუნოთა დასჯას სნეულებებით და სხვ.

„ვის - წინასწარმეტყველება“ - ახალ აღთქმაში მას ეწოდება არა საკუთრივ მომავლის წინასწარმეტყველება, არამედ ისეთი სულიერი გაცისკროვნება ან გასულიერება, როდესაც მორწმუნე სხვებს განუცხადებს რწმენის ჭეშმარიტებებს, განმარტავს და უქადაგებს მათ ეკლესიის წინაშე. ამ ნიჭის გვერდით მოციქული აღნიშნავს „სულთა გარჩევას“. წმიდა მამათა მოსაზრებით ეს ნიჭი განასხვავებს ჭეშმარიტ გაცისკროვნებას ცრუსგან, რადგანაც ეკლესიაში ჩნდება ცრუწინასწარმეტყველნი. შესაძლებელია, ესაა გულთამხილველობის ნიჭი, როგორც მოციქულ პეტრეს აქვს (საქმ. 5:3; 8:21);

„ვის - სხვადასხვა ენა“ - ესაა სხვადასხვა ენაზე მეტყველების ნიჭი, როგორც ეს გამოვლინდა მოციქულებზე სულთმოფენობისას (საქმ. 2:4) და დიდი ხნის განმავლობაში სუფევს პირველ ეკლესიაში (მოციქული შემდეგ თავში განმარტავს, თუ როგორ ვისარგებლოთ ამ ნიჭებით, 14:27);

„ვის კიდევ - განმარტება სხვადასხვა ენის“- ესაა წინა ნიჭის დამატება. ზოგჯერ ხდება ხოლმე, რომ უცხო ენაზე მეტყველმა თავად იცის, რას საუბრობს, მაგრამ მისი განმარტება სხვისთვის არ შეუძლია, ამიტომაც ამას აკეთებს სხვა (ოქროპირი).

მუხლი 11. „ხოლო ყოველივე ამის მოქმედია ერთი და იგივე სული, რომელიც იმას უწილადებს თვითეულს, რაც თვითონ ნებავს“- ყოველ ამ ნიჭს გარდამოავლენს ერთი და იგივე სულიწმიდა არა დამსახურების მიხედვით, არამედ ღვთის ნებით.

მუხლი 12. „ასევეა ქრისტე“ - შესაძლებელია მოციქულს უნდა ეთქვა: ასევეა ეკლესიაც; მაგრამ მოციქულმა დაასახელა ქრისტე, რადგანაც ქრისტეა ეკლესიის - მისი სხეულის თავი (ოქროპირი, თეოდორიტი).

მუხლი 13. „რადგან ყველანი ერთი სულით მოვინათლეთ ერთ სხეულად, იუდეველნიც და ბერძენნიც, მონებიც და თავისუფალნიც“ - ქრისტიანული ნათლისღება არა მხოლოდ წყლით აღესრულება, არამედ სულით. ეს სული ერთი და იგივეა ყველა ნათელღებულთათვის. ჩვენ ყველა მოვინათლეთ იმისათვის, რომ ერთი სხეული ვიყოთ.

„ასე რომ, ყველას ერთი სული გვაქვს ნასვამი“ - ეს გამოთქმა შეიძლება დავუკავშიროთ ქრისტეს ხორცისა და სისხლის ზიარებას, პირდაპირ კი მოიაზრებს სული წმიდის განსაკუთრებული ნიჭების მიღებას, რომელიც გადრამოდის ნათელღებულებზე სამოციქულო ეკლესიაში. იესო ქრისტე სული წმიდის მიღებას ადარებს ცხოველი წყლის დაღვას (იოან. 7:37-39).

მუხლი 14-26. ეკლესიის წევრების ურთიერთდამოკიდებულებისა და მოქმედებების აღსანიშნავად მოციქული მიანიშნებს ადამიანის სხეულის წევრების ურთიერთობასა და მოქმედებას. ამ შედარებით კი გამოავლენს ეკლესიის წევრების ურთიერთზრუნვის, ხელშეწყობისა და დამოკიდებულების აუცილებლობას.

მუხლი 28. „რომელნიც ღმერთმა დაადგინა ეკლესიაში, ჯერ მოციქულებად“ - ასე იწოდება უპირველესად იესო ქრისტეს მხილველი თორმეტი მოციქული. მათ შემდეგ დაემატა პავლეს.

„მერე წინასწარმეტყველებად“ - ესენია ახალი აღთქმის წინასწარმეტყველები, რომლებიც მოციქულთა ხარისხს შეესაბამებიან თავიანთი ქადაგებით, მაგრამ არ არიან თავად იესო ქრისტეს მიერ მოწოდებულნი, მაგალითად, ბარნაბა. მათ, სამოციქულო ნიჭის გარდა, აქვთ წინასწარმეტყველური ნიჭი.

„შემდეგ მოძღვრებად“ - ეს პიროვნებები მოქმედებენ არა უშუალოდ სული წმიდით, არამედ სხვა პიროვნებების სწავლებით, მოძღვრებით. ისინი ეკლესიის ჩვეულებრივი მოძღვრები არიან; ვისაც ღმერთი უყვარს, კიდევ შეიცნობა მათ მიერ (1 კორ. 8:3). წინასწარმეტყველებისთვის აუცილებელია თვით სული წმიდის მოქმედება, ხოლო მოძღვრებისთვის საკმარისია საკუთარი აზროვნება.

შემდეგ მოციქული ჩამოთვლის სხვადასხვა ნიჭებს: „ზოგს მისცა სასწაულთმოქმედების ძალი, აგრეთვე ნიჭი მკურნალობისა, შეწევისა, მმართველობისა, სხვადასხვა ენისა“. მოციქული გვასწავლის, რომ ღარიბი მოყვასის შეწევისათვის აუცილებელია სული წმიდის განსაკუთრებული მადლი; სხვანაირად ქველმოქმედება

მიიღებს ცრუ მიმართულებას. ასე, მაგალითად, ბარნაბა თავისი ღარიბებისადმი დახმარების გამო მოციქულებისგან იწოდება ნუგეშის პედ (საქმ. 4:36), ხოლო ანანია და საფირა იმავე მოციქულების მიერ ღარიბებისადმი თავიანთი შემოწირულების გამო ისჯებიან (საქმ. 5:1-11). „მმართველობის“ ნიჭი - ესაა ეკლესიის აღმშენებლობის ნიჭი. ზოგიერთები ამაში გულისხმობენ მოგზაურთათვის ზრუნვას, მაგრამ ბუნებრივია აქ იგულისხმება ეკლესიის მმართველობის ნიჭი. მოციქული ბოლოს ჩამოთვლის „სხვადასხვა ენის“ ნიჭს, რომლითაც სარგებლობს გადაჭარბებით ზოგიერთი კორინთელი. ამით კი მას სურს გვაჩვენოს, რომ ეკლესიაში არსებობს მრავალი სრულყოფილი და მნიშვნელოვანი ნიჭი, რომელსაც მეტად უნდა დავეუფლოთ.

მუხლი 31. „მაშ, ისწრაფეთ უმეტეს ნიჭთა მიმართ, და მე უკეთეს გზას გიჩვენებთ“, - მოციქული საუბრობს ასე, რათა გვაჩვენოს, რომ კორინთელები თავად არიან ნაკლები ნიჭების მიღების მიზეზნი; თუკი მათ სურთ უმეტესნი ნიჭნი, მაშინ ის მიაწიშნებენ მათ უკეთეს გზას. ეს გზა, როგორც ჩანს, მოყვასის სიყვარულია.

3. სიყვარულის შესახებ (13:1-13)

კორინთელები ფლობენ და ისწრაფიან მრავალრიცხოვანი ნიჭებისკენ, მაგრამ ამ ნიჭების შედეგი მათი ერთობა არ არის, ისინი არ აერთიანებენ მათ ერთ სხეულად. მათ უფრო დროებითი, ცვალებადი მნიშვნელობა აქვთ. მოციქული მიაწიშნებს მათ უკეთეს გზას და სახავს მათ წინაშე სულიერ ძღვენს, რომლისგანაც ყველა დანარჩენი იღებს თავიანთ ძალასა და ღირსებას, ეს არის ქრისტიანული ცხოვრების ცენტრი - ესაა სიყვარულის ნიჭი. ამ ნიჭს მოციქული ადარებს კორინთელთა სხვა საუკეთესო ნიჭებს და ასკვნის, რომ მათ სიყვარულის გარეშე არავითარი მნიშვნელობა არ აქვთ. არც სხვადასხვა ენათა, წინასწარმეტყველებისა და ცოდნის ნიჭებს არ აქვთ რაიმე მნიშვნელობა სიყვარულის გარეშე; მოწამეობაც კი არ გვაძლევს სარგებელს მის გარეშე (13:1-3). მხოლოდ სიყვარულია სრულყოფილი; ის ისეთ თვისებებს ფლობს, რომელსაც ადამიანის ცხოვრებაში შემოაქვს წესრიგი და ბედნიერება, ის ყოველთვის იარსებებს და არასოდეს არ გადავა, თუმცაღა წინასწარმეტყველებანი განქარდებიან, ენები დადუმდებიან და უქმი გახდება ცოდნა (4-8). ჩვენი ახლანდელი მდგომარეობა არ არის სრულყოფილებისა და სისრულის მდგომარეობა: ის დადგება შემდგომ. მაშინ კი პირისპირ ვიხილავთ და ცოდნაც და შემეცნებაც იქნება სრულყოფილი; ჯერჯერობით კი ეს სამია: სარწმუნოება, სასოება და სიყვარული; ხოლო ამათში უმეტესი სიყვარულია (9-13).

მუხლი 1. „კაცთა და ანგელოზთა ენებზეც რომ ვმეტყველებდე, სიყვარული თუ არა მაქვს, მხოლოდ რვალი ვარ მოყდრიალე, მხოლოდ წკრიალა წინწილი“, - პირველ რიგში, მოციქული სიყვარულს ადარებს ენებზე მეტყველების ნიჭს, რომელიც

კორინთელებთან უმაღლეს ნიჭად იწოდება. და კიდევ უფრო რომ გააძლიეროს ეს ნიჭი, ადამიანურ ენაზე მეტყველებას უმატეს ანგელოზთა ენაზე მეტყველებას. ამაში კი იგულისხმება არა გრძნობადი, არამედ აზრობრივი ენა, რომელზედაც ანგელოზები განადიდებენ ღმერთს და საუბრობენ ერთმანეთში.

მუხლი 2. „წინასწარმეტყველების მაღლიც რომ მქონდეს, ვიცოდე ყველა საიდუმლო და მქონდეს მთელი რწმენა, ისე, რომ მთების დაძვრაც შემეძლოს, სიყვარული თუ არა მაქვს, არარა ვარ“, - ენებზე მეტყველების ნიჭის შემდეგ მოციქული ჩამოთვლის წინასწარმეტყველების, საიდუმლოებების ცოდნისა და რწმენის ნიჭს. მაგრამ მათაც არავითარი მნიშვნელობა არ აქვთ სიყვარულის გარეშე.

მუხლი 3. „მთელი ჩემი ქონება რომ გავიღო გლახაკთათვის და დასაწყვავად მივცე ჩემი სხეული, სიყვარული თუ არა მაქვს, არას მარგია“. ნიჭების ჩამოთვლის შემდეგ მოციქული გადადის სათნოებებზე, მაგრამ ისინიც თავისთავად ვერ იძლევიან სარგებელს. მაგალითად, დიდია მოწყალების სათნოება; მაგრამ მას სიყვარულის გარეშე სარგებელი არ აქვს, რადგან ხშირად ადამიანური დიდების ანგარიში აქვს. კიდევ უფრო მაღალია მოწამეობრივი ღვაწლი, მაგრამ მასაც თან ახლავს ამპარტავნება, სხვების წინაშე უპირატესობა, ამიტომაც ისიც სიყვარულის გარეშე უსარგებლოა. მაცხოვარი აყვედრის მოწაფეებს სიყვარულის ნაკლებობას, როდესაც ისინი მოითხოვენ მის მარჯვენით და მარცხენით დაჯდომას; თუმცაღა ეს მოწაფეები მზად არიან იესო ქრისტეს ნათლისღებისათვის (მთ. 20:23).

მუხლი 4-8 „სიყვარული სულგრძელია და კეთილმოწყალე...სიყვარულის არასოდეს გადავა“ - მოციქული გამოხატავს სიყვარულს, როგორც უმაღლეს სრულყოფილებას, სათნოებას, რომელიც აერთიანებს საკუთარ თავში ყველაზე სრულყოფილ თვისებებს, ამიტომაც ის სასარგებლოა ადამიანის ყველა მდგომარეობისა და ურთიერთობისათვის. მოციქული ჩამოთვლის ამ თვისებებს, როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი მხრიდან, მაგრამ, რა თქმა უნდა, ამ ყოვლისმომცველი სათნოების არასრულ მახასიათებლებს. მოციქული ცდილობს მიაწიშნოს კორინთელებს ის თვისებები, რომლებიც აკლიათ, კერძოდ, სულგრძელება, მოწყალება, უშურველობა, თავმდაბლობა, კეთილმსახურება, უანგარობა, სიმშვიდე, გულწრფელობა, შემწყნარებლობა, ნდობა, მოლოდინი, მოთმინება და ბოლოს, უცვლელობა. „სიყვარული სულგრძელია და კეთილმოწყალე, სიყვარულს არ შურს, არ ქედმაღლობს, არ ზვავს“. კორინთელები პარტიებად დაყოფისას, ცხადია, იტანჯებიან ამის საპირისპირო თვისებებით, იქადიან თავიანთი მასწავლებლებით და მიმართავენ წარმართთა სასამართლოებს.

„არ უკეთურობს, არ ეძებს თავისას, არ მრისხანებს, არ იზრახავს ბოროტს; არ შეჰხარის უსამართლობას, არამედ ჭეშმარიტებით ხარობს; ყველაფერს იტანს, ყველაფერი სწამს, ყველაფრის იმედი აქვს, ყველაფერს ითმენს“. უკეთურობას კორინთელები ავლენენ ალაპებზე.

„სიყვარული არასოდეს არ გადავა, თუმცაღა წინასწარმეტყველებანი განქარდებიან, ენები დადუმდებიან და უქმი გახდება ცოდნა“. მოციქულს სურს გვაჩვენოს სიყვარულის სრულყოფილება და ის გვიმტკიცებს, რომ ის უცვლელია, რადგან ყოველგვარი ცვალებადობა, წყვეტა არასრულყოფილების ნიშანია. მოციქული ადარებს მას სხვა ნიჭებს და გვაჩვენებს მათ შედარებით არასრულყოფილებას, რადგან ახასიათებთ დროებითობა. ასე განქარდება, მაგალითად, წინასწარმეტყველება, რადგან ყველაფერი

გასაგები იქნება; დადუმდებიან ენები, რადგან არ იქნება განსხვავება ერებსა და მეტყველებებში და ყველას ერთი სული და ერთი გული ექნება; უქმი გახდება ცოდნა, ის დაკარგავს ძალას, რადგან შეიცვლება სრული, ნათელი ნიშნით.

მუხლი 11. „როდესაც ვიყავი ყრმა, ვიტყოდი, როგორც ყრმა, ვფიქრობდი, როგორც ყრმა, ვმსჯელობდი, როგორც ყრმა; ხოლო როდესაც დაგვაცდი, ზურგი ვაქციე ყოველივე ყრმობისდროინდელს“. მოციქული მომავალ ცხოვრებას ადარებს დაკაცებას, სრულყოფილ ასაკს (ეფ. 4:13). მას კი წინ უსწრებს ყრმობის ასაკი: ესაა აწმყო.

მუხლი 12. „რადგანაც ახლა ბუნდოვნად ვხედავთ, როგორც სარკეში, მაშინ კი პირისპირ ვიხილავთ“, ე.ი. უშუალოდ, ახლოს, არა ბუნდოვნად. „ახლა ნაწილობრივ ვიცი, ხოლო მაშინ შევიცნობ, როგორც თავად შევიმეცნები“, ე.ი. ღვთის მიერ. ადამიანის მნიშვნელობა მომავალ ცხოვრებაში იქნება ნამდვილი. რამდენადაც ღმერთმა შეიმეცნა და შეიყვარა ადამინი, იმდენად შეიცნობს ადამიანი ღმერთსა და მოყვასს.

მუხლი 13. „ჯერჯერობით კი ეს სამია: სარწმუნოება, სასოება და სიყვარული; ხოლო ამათში უმეტესი სიყვარულია“. თუკი სარწმუნოება არის, არის მოლოდინი და წვდომა უხილავისა (ებრ. 11:1), მაგრამ ახალ ცხოვრებაში ის უკვე აღარ არის საჭირო. მომავალ ცხოვრებაში ყველაფერს ვიხილავთ: ხილული სასოება კი არ არის სასოება, ვინაიდან რა სასოება უნდა გქონდეს იმის მიმართ, რასაცა ხედავ? (რომ. 8:24). მაგრამ სიყვარული პირიქით, არათუ სუსტდება, არამედ უფრო ძლიერდება, რადგან ვნება მშვიდდება, ბოროტება იძირკვება, ყველგან სრულყოფილება იქნება და თავად ღმერთი - სიყვარული იქნება ყველაფერი ყოველში.

4. წინასწარმეტყველებისა და ენათა ნიჭებზე (14:1-40)

ყველა სულიერ ნიჭზე მეტად კორინთელებს იზიდავს ენათა ნიჭი. იგი, როგორც სული წმიდის შინაგანი გაცისკროვნების გარეგანი გამოხატულება, ზოგიერთებში აღძრავს ამპარტავნებას და მას საერთოდ არასწორად იგენებ და იყენებენ. მოციქული წინა თავში მიაწვდის სხვა ნიჭებთან შედარებით მის მდაბალ მნიშვნელობაზე და მოითხოვს, რომ კორინთელებმა სიყვარულის შემდეგ იზრუნონ წინასწარმეტყველების ნიჭზე; რადგან სხვადასხვა ენებზე მეტყველი მოძღვრავს მხოლოდ საკუთარ თავს, ხოლო წინასწარმეტყველი ანუ განმმარტებელი მოძღვრავს მთელ ეკლესიას; ამ მიმართებით სხვადასხვა ენაზე მეტყველი მსგავსია საყვირისა, რომელიც გამოსცემს გაურკვეველ ხმას და ვერც ვერავის ძლევს ომში (1-11).

ეკლესიის სამოძღვრებელად საჭიროა განმარტების ნიჭის შეძენა, რათა წინამძღვრის ლოცვა გასაგები იყოს უბრალო ადამიანისთვისაც; მოციქული ფლობს სხვა სხვადასხვა ენებზე მეტყველების ნიჭს, მაგრამ ურჩევნია ეკლესიაში მხოლოდ ხუთი სიტყვა თქვას გონებით, რათა სხვებსაც გააგებინოს, ვიდრე ურიცხვი სიტყვა წარმოსთქვას ენით (12-19).

გარდა ამისა, ენებზე მეტყველება მნიშვნელოვანია ურწმუნოებისათვის, ხოლო წინასწარმეტყველება - მორწმუნეებისათვის. მაგრამ ამასთანავე უნდა შევეცადოთ, რომ ურწმუნომ, მრავალ ენაზე მეტყველის ხილვისას არ იფიქროს: ქრისტიანები ეშმაკეულნი არიან, რაც არ ხდება წინასწარმეტყველების ნიჭის დროს (20-25).

„თუ ვინმე ლაპარაკობს ენით, ილაპარაკოს ორმა, ან, დიდი-დიდი, სამმა, რიგრიგობით, ერთმა კი განმარტოს“. შესაძლებელია ესაა ერთ-ერთი ის ადგილი, რომელსაც პეტრე მოციქული უწოდებს ძნელად გასაგებს. შეიძლება ვიფიქროთ, რომ წარმართთა მოციქული აქ ისწრაფვის დაარეგულიროს ეკლესიაში ღვთის ნიჭების გამოვლინება. ის წარმოიდგენს, რომ სული წმიდა ქრის იქ, სადაც სურს (იოან. 3:8) - ამათ კი შეიძლება გამოიწვიოს უწესრიგობა, ანუ სიმრავლე. მოციქული გვასწავლის, რომ ყველაფერი ეკლესიაში სამოძღვრებელად უნდა იყოს მიმართული, ამიტომაც უცხო ენებზე მეტყველნი ეკლესიაში უნდა იყოს ორი ან სამი, ასევე წინასწარმეტყველნიც და ყველამ უნდა ისაუბროს და იწინასწარმეტყველოს რიგრიგობით (26-33); ქალები უნდა დუმდნენ ეკლესიაში და თუკი მოისურვებენ რაიმეს გაგებას - გაიგონ სახლში ქმრებისგან (34-35). საერთოდ კი ყველაფერი ისე იყოს, როგორც წესი და რიგია (36-40).

მუხლი 1. „მისდით სიყვარულს, ილტვოდეთ სულიერ ნიჭთა მიმართ, უპირატესად კი იმისადმი, რასაც წინასწარმეტყველების ნიჭი ჰქვია“ - ეს სიტყვები ბევრ გამოცემაში, მრავალ განმმარტებელთან მიეკუთვნება წინა თავს; მაგრამ წმიდა იოანე ოქროპირი და თეოდორიტე განიხილავენ მას ამ თავის დასაწყისში.

წინასწარმეტყველება აქ უნდა გავიგოთ, როგორც ძველი აღთქმის წინასწამეტყველური წერილისა და ახალი აღთქმის გამოცხადებისა და თქმულებების განმარტება, ან უბრალოდ განმარტება უცხო ენაზე თქმულისა, ამიტომაც ამ ნიჭს კავშირი აქვს სხვადასხვა ენებზე მეტყველების ნიჭთან.

მუხლი 2. „რადგან ვინც უცხო ენაზე მეტყველებს, კაცთა მიმართ კი არა, ღვთის მიმართ მეტყველებს, და არავის ესმის მისი, ვინაიდან სულით აცხადებს საიდუმლოს“. განმმარტებლები განსხვავდებიან ამ ნიჭის გაგებაში. თავდაპირველად ეს ნიჭი მიიღეს მოციქულებმა სული წმიდის გარდამოსვლისას (საქმ. 2:5), როგორც აღეთქვა მათ იესო ქრისტეს მიერ (მარკ. 16:17); შემდეგ იგი ეძლევა ასევე სხვა მორწმუნეებსაც (საქმ. 10:46; 19:6). განსაკუთრებით კი, როგორც პავლე მოციქულის ეპისტოლედან ჩანს, მრავალი კორინთელი ქრისტიანი ფლობს ამ ნიჭს (თავ.12-14). მაგრამ მოციქულები არ გვიხსნიან თუ რაში მდგომარეობს ეს ნიჭი, რადგანაც იგი ძველ ეკლესიაში საყოველთაოდ ცნობილია. ასევე არაფერია ნათქვამი მის შესახებ წმიდა წერილში. ამასთანავე იგი დროთა განმავლობაში სრულად გაქრა და წმიდა იოანე ოქროპირს უჭირს ამ ნიჭის განმარტება მსმენელებისთვის, რადგანაც მის შესახებ მწირი ინფორმაციაა.

ყველაზე უბრალო და ჩვეულებრივი წარმოდგენა ამ ნიჭზე ისაა, რომ ქრისტიანი უცებ იწყებს საუბარს მანამდე მისთვის უცნობ ენებზე, მაგ. სპარსულ, არაბულ და სხვ. საჭიროების მიხედვით. ამით მიიღწევა ენათა ნიჭის მთავარი მიზანია - სახარების ქადაგება სხვადასხვა ერებისთვის. ამას შეესაბამება შემდეგი გამოთქმა: „სხვადასხვა ენებზე მეტყველება“ (საქმ. 2:4) და ის გარემოება, რომ ამ სასწაულის მხილველნი პართელნი და მიდიელნი, ელამიტები და შუამდინარეთის, იუდეის, კაპადოკიის, პონტოსა და ასიის მკვიდრნი ამბობენ: როგორღა ვისმენთ სათითაოდ ჩვენს საკუთარ ენას, რომელშიც ვიშვით? (9). წმიდა მამები და ეკლესიის მასწავლებლები განმარტავენ ამ სასწაულს და თითქმის ასე წარმოდგენენ მას (წმიდა იოანე ოქროპირი, თეოდორიტი, ორიგენე, იერონიმე და სხვ). მაგრამ რადგან სხვადასხვა მხარიდან შეკრებილი იუდეველები ვერ იგებენ მოციქულთა მიერ წარმოთქმულ ყველა სიტყვას, ამიტომაც მათი საუბარი ეჩვენებათ სხვადასხვა ენების სიტყვათა ნაკრებად, მაჭრით გამტყვრალთა (საქმ. 2:13) და შეშლილთა მეტყველებად (1 კორ. 14:23).

სხვადასხვა ენებზე მეტყველი პიროვნებების გაუგებარი სიტყვებისთვის საჭიროა მათი განმარტება. მაგრამ სიტყვები „არავის ესმის მისი“ გვაჩვენებს, რომ „უცხო ენაზე მეტყველის“ საუბარი არაა სხვადასხვა ენაზე საუბარი (განსხვავებით საქმ. 2:13), რადგან კორინთში მუდვიმად მყოფ უცხოელთაგან გამოჩნდება ვიღაც, ვინც გაიგებს საკუთარ მშობლიურ ენას.

მუხლი 4. „ვინც ენით მეტყველებს, თავის თავს აშენებს, ხოლო ვინც წინასწარმეტყველებს, ეკლესიას აშენებს“. სული წმიდით აღძრული მოციქულები არა მხოლოდ თვითონ არიან აღფრთოვანებულნი, არამედ სხვებსაც აღფრთოვანებენ და მათ მიერ ნათქვამი მსმენელებისთვის გასაგებია. კორინთში კი ასე არ არის. აქ თუმცა მეტყველებენ რაღაც ენაზე, მაგრამ სხვებს ვერ აღაშენებს, ვერ აგებინებს, ამიტომაც საჭიროა განმმარტებელი. წინასწარმეტყველი კი, ანუ რწმენის ჭეშმარიტების განმმარტებელი, რომელიც წინასწარმეტყველებს, კაცთა შესაგონებლად, ასაშენებლად და სანუგეშებლად მეტყველებს (მუხლი 3).

აშენება, აღშენება - ესაა ნების განსაკუთრებული აღძვრა ქრისტიანული წოდების მიზნის მისაღწევად; ნუგეშინისცემა კი ადამიანში იმედის გაძლიერებაა.

მუხლი 5. „წინასწარმეტყველი ენებით მეტყველზე უმეტესია“. ეს უმეტესობა პირობითია: წინასწარმეტყველი უფრო სარგებლის მომტანია, ვიდრე ენებზე მეტყველი, რადგან ეს უკანასკნელი მხოლოდ საკუთარ თავს აშენებს, ხოლო წინასწარმეტყველი მთელ ეკლესიას.

მუხლი 6. „ახლა კი, ძმანო, რომ მოვიდე თქვენთან და უცხო ენაზე დაგიწყით ლაპარაკი, რას გარგებთ, თუკი გამოცხადებით, ცოდნით, წინასწარმეტყველებით ან მოძღვრებით არაფერს გეტყვით?“ ესაა ჭეშმარიტების გამოცხადების ოთხი სახე. მათგან რიგი შინაგანია, რიგი გარეგნული. მაგალითად, გამოცხადება შინაგანია, როდესაც ღვთის საიდუმლოებები და სიღრმეები სული წმიდისგან აღიქმება; წინასწარმეტყველება კი ღვთის საიდუმლოებათა გამოცხადების გარეგნული საშუალებაა; ცოდნა - ღვთივგანცხადებულ ჭეშმარიტებათა შესწავლისა და შეთვისების შინაგანი ხერხია; მოძღვრება კი გარეგნული საშუალებაა, სხვების დარიგება იმაში, რაც ქრისტიანმა უკვე შეისწავლა.

გამოცხადება და ცოდნა შინაგანი აქტებია, რომლებიც მიმდინარეობს ადამიანის სულში, ხოლო წინასწარმეტყველებასა და სწავლებაზე შეიძლება ითქვას, რომ პირველი გამოცხადების შინაგანი არსებობის გამოვლინებაა, მეორე კი - ცოდნის გარეგნული შედეგი.

მუხლი 9. „ასევე თუ თქვენც გაურკვეველ სიტყვებს წარმოსთქვამთ ენით, როგორ გაიგებენ თქვენს ნათქვამს? ქარს ატანთ სიტყვებს“. მოციქული ცდილობს ასწავლოს კორინთელებს ენათა ნიჭის სწორი გამოყენება და მაგალითად მოჰყავს მუსიკალური ინსტრუმენტები. ისინი მხოლოდ მაშინაა სასიამოვნო და სასარგებლო, როდესაც გამოსცემენ მსმენელთათვის ნაცნობ და განსაზღვრულ ხმებს. მსგავსადვე ენების ნიჭი მხოლოდ მაშინაა სასარგებლო, როდესაც მსმენელები იგებენ მას.

მუხლი 10-11. „ასე მაგალითად, რამდენი სხვადასხვა სიტყვაა ამ ქვეყანაზე და არცერთი მათგანი არ არის უმნიშვნელო. მაგრამ თუ სიტყვის მნიშვნელობა არ მესმის, მოლაპარაკისათვის მე უცხო ვარ და მოლაპარაკე უცხო ჩემთვის“. მოციქულს მხედველობაში აქვს შემდეგი: არცერთ უცხო ენაზე საუბარი უმნიშვნელო არ არის მხოლოდ იმიტომ, მისი მსმენელი, გამგები არ არის.

მუხლი 14. „ვინაიდან როცა ენით ვლოცულობ, ჩემი სული ლოცულობს, გონება კი უნაყოფოა“. სულში იგულისხმება სულიერი ნიჭი, კერძოდ, ენების ნიჭი, გონებაში კი - განმარტების ნიჭი (ოქროპირი). შესაძლებელია ვიგულისხმოთ, რომ ენებზე მეტყველი ვარდება ექსტაზში და ამგვარ მდგომარეობაში ყოფნისას ივიწყებს გარემომცველებს, მაშინ მისი გონება არ მოქმედებს.

მუხლი 15. „რა ვქნა? თუ სულით ვლოცულობ, გონებითაც ვილოცებ, ხოლო თუ სულით ვგალობ, გონებითაც ვიგალობებ“, - წინა მუხლებში მოციქული საუბრობს ენით ლოცვაზე გონების საპირისპიროდ, ახლა კი საუბრობს სულით ლოცვაზე გონების საპირისპიროდ. აქედან შეიძლება დავასკვნათ, რომ სულით ლოცვა ნიშნავს ენით ლოცვას, იმ ენაზე, რომელსაც სული წმიდა აცნობებს. გონებით ლოცვა ნიშნავს სრული შეგნებით საზოგადოების სამოძღვრებელად წარმოთქმულ და ნაგალობებ სიტყვას.

ლოცვასა და გალობას შორის განსხვავებაა. ლოცვის მიზანია ყველა იმ სიკეთისა და მადლის მიღება, რომელიც ღვთაებრივად სრულქმნილს ხდის სულებს (მთ. 5:48). გალობა კი არის ღვთის ქება-დიდება მიღებული მადლის გამო.

მუხლი 16. „რადგანაც თუ სულით აკურთხებ, როგორ ითქვას უმეცარმა მსმენელმა შენი კურთხევისას „ამინ“, თუკი არ ესმის, რას ამბობ?“ - აქ იგულისხმება ჩვეულებრივი, უბალო, უცოდინარი ადამიანი, რომელიც არ იცნობს წმიდა წერილს და საჭიროებს დარიგებას. თუ ენებზე მეტყველის საუბარი გაუგებარია უბრალო ადამიანთა კრებულისათვის, მაშინ ეს კრებული ამ შემთხვევაში ემსგავსება რწმენის ჭეშმარიტების არმცოდნე უვიც მოციქულებს. ამ დროს მორწმუნეთა კრებულის მონაწილეებს არ შეუძლიათ თანაუგრძნონ იმას, რასაც აღსრულებს ენებზე მეტყველი, ის ვერ უპასუხებს: ჭეშმარიტად, ამინ, დაე იყოს ასე.

ამ სიტყვებით მინიშნებულია ეკლესიის უძველეს წეს-ჩვეულებაზე - ღვთისმსახურისა და მოძღვრის სიტყვებზე ზოგიერთი საგალობლებითა და სიტყვებით პასუხი. ნათელია, რომ აქ იგულისხმება ევქარისტია, პურის საიდუმლო განტეხა. მოციქული გამოხატავს შემდეგ აზრს: როდესაც ევქარისტიაზე საიდუმლოს აღმასრულებელი წარმოსთქვამს ღვთის სამადლობელ სიტყვებს უცხო ენაზე, მაშინ

ეკლესიაში დამსწრე მსმენელი ვერ გაიგებს ამ ენას და ვერ უპასუხებს მას საჭირო სატყვებით: ამინ, ან სხვას.

მუხლი 19. „მაგრამ მირჩევნია ეკლესიაში მხოლოდ ხუთი სიტყვა ვთქვა გონებით, რათა სხვებსაც გავაგებინო, ვიდრე ურიცხვი სიტყვა წარმოვთქვა ენით“. ე.ი. სხვების დასარიგებლად და გასაგებად წარმოთქმული სიტყვა.

მუხლი 20. „ძმანო, ნუ იქნებით ყრმანი გონებით; ბოროტისათვის ყრმანი იყავით, მაგრამ - სრულწლოვანნი გონებით“. მოციქული გადადის ახალ შეგონებაზე და მიანიშნებს, რომ ყოველგვარი სულიერის ნიჭის გამოყენება გააზრებული უნდა იყოს. როცა კორინთელები ენების ნიჭს იყენებენ უსარგებლოდ, ისინი გონებით ყრმებს ემსგავსებიან. მოციქული კი ისურვებს, რომ ისინი ბოროტისათვის ყრმები იყვნენ.

მუხლი 21. „რჯულში სწერია: „უცხო ენებითა და უცხო ბაგეებით დაველაპარაკები ამ ხალხს, მაგრამ მაშინაც არ მომისმენენ, ამბობს უფალი“. მოციქული რჯულში გულისხმობს ძველ აღთქმას და სურს გამოხატოს ის აზრი, რომ ღმერთი უგზავნის თავის ერს სხვადასხვა ენებზე მოსაუბრეებს (უცხოტომელებს, რომელთაგან ბევრი ძველადღებულსეული წინასწარმეტყველია) მაშინ, როდესაც ეს ერი არ უსმენს მის წინასწარმეტყველებს და არ სწამს მისი ბრძანებებისა. ასე, უცხო ენაზე ლაპარაკი ებრაელებისათვის მათი ურწმუნოებისა და ღვთის მრისხანების მტკიცებულებაა.

მოციქული განმარტავს ტექსტის შინაგან მნიშვნელობას და ადარებს მას თანამედროვე ენების ნიჭს. ის მიანიშნებს, რომ უცხო ენაზე მეტყველებას შეიძლება მივმართოთ მხოლოდ ურწმუნოებისთვის, უცხოტომელებისთვის; ხოლო მორწმუნეებისთვის უკეთესია და უმთავრესია წინასწარმეტყველება. თუკი ენებზე მეტყველება არის ურწმუნო იუდეველებისთვის ღვთის რისხვის ნიშანი, წინასწარმეტყველება მორწმუნეების მიმართებით ღვთის მოწყალების ნიშანია.

მუხლი 23. „მთელი ეკლესია რომ ერთად შეიყაროს და ყველა სხვადასხვა ენაზე მოჰყვეს ლაპარაკს, ამ დროს კი შემოვიდნენ უმეცარნი და ურწმუნონი, განა არ იტყვიან, შეშლილანო?“ უმეცრებში და ურწმუნოებში იგულისხმება იუდეველები და წარმართები. მათი ქრისტიანულ ღვთისმსახურების დროს შესვლა გვაჩვენებს, რომ ეს შეკრებები საიდუმლოდ და მხოლოდ ღამით არ აღესრულებოდა. ურწმუნოთათვის მათზე დასწრება შესაძლებელი იყო.

შეშლილში იგულისხმება ეშმაკეულება, ექსტაზში მყოფობა, საერთოდ ისეთი მდგომარეობა, როგორიც დამახასიათებელია წინასწარმეტყველებისთვის, მოგვებისთვის, მისნებისთვის, მთვრალეებისთვისაც კი. აქ იგულისხმება: ენებზე მოსაუბრეები იმყოფებიან ისეთ ექსტაზში, რომ უმეცრებს ისინი მთვრალეები ჰგონიათ (საქმ. 2:13), ან ეშმაკეულები.

მუხლი 24. „მაგრამ როდესაც ყველანი წინასწარმეტყველებენ და შემოვიდეს ვინმე ურწმუნო, ანდა უვიცი, ყველა მას ამხელს და განიკითხავს“, - ამ ფრაზაში შეიძლება ამოვიკითხოთ წინასწარმეტყველთა დანიშნულების შესახებ პირველ ეკლესიაში. წინასწარმეტყველი განმარტავს ძველ წინასწარმეტყველებას ან საუბრობს გამოცხადების სულით, ის ამხელს ბოროტებისა და უწმიდურების ყველა გამოვლენას; წარმოსთქვამს ქრისტიანთა ცხოვრებისა და საქმიანობის მსჯავრს, იმუქრება ღვთის სამსჯავროთი; მაგრამ განსაკუთრებით აშფოთებენ ურწმუნოთა სულებს იმით, რომ ამჟღავნებს გულის საიდუმლოებებს (მუხლი 25).

მუხლი 28. „ხოლო თუ არავინაა განმმართველი, სიჩუმე იყოს ეკლესიაში და ყველა თავის თავს ან ღმერთს ელაპარაკოს“. მოციქული ურჩევს გამოცხადების მიმღებლებს, განმმართველის არყოფნისას ჩუმად იყვნენ, ყველამ დაინახოს და ისმინოს მხოლოდ ღმერთისა.

მუხლი 32. „წინასწარმეტყველთა სულები წინასწარმეტყველებს ჰმორჩილებენ“ - მოციქული მოითხოვს, რომ წინასწარმეტყველებმა ერთი მეორის მიყოლებით იწინასწარმეტყველონ. მაგრამ ამ მოთხოვნას კორინთელები ბუნებრივია შეეწინააღმდეგებიან იმით, რომ ეკლესიაში დამსწრეთაგან მრავალი მიიღებს გამოცხადებას ერთდროულად და ისინი ერთბაშად დაიწყებენ საუბარს. მოციქული პასუხობს, რომ ჭეშმარიტი გამოცხადება არ არის ორაკულთა (სამისნო) გამოცხადების მსგავსი, რომელსაც თან ახლავს ძალადობა, იძულება. ქრისტიანულ, როგორც ძველი აღთქმის ეკლესიაში, წინასწარმეტყველების ნიჭი ექვემდებარება წინასწარმეტყველების განსაკუთრებულ ნებასა და გონივრულ მოთხოვნილებას, გამოცხადების მიმღებელი იძულებული არ არის ისაუბროს და იწინასწარმეტყველოს ძალით, არამედ შეუძლია მშვიდად დაელოდოს შესაბამის დროს წინასწარმეტყველებისათვის.

მუხლი 33. „რადგანაც ღმერთი აშლილობის ღმერთი კი არ არის, არამედ მშვიდობისა; ასეა წმიდათა ყველა ეკლესიაში“ - როგორც ყველა წმიდა ეკლესიაში, წესრიგი იყოს თქვენთანაც.

მუხლი 34. „ქალები ეკლესიაში დუმდნენ, რადგანაც ლაპარაკის ნება კი არა აქვთ, არამედ მორჩილება მართებთ, როგორც გვიწესებს რჯულიც“. ეკლესიაში ქალების დუმების საფუძველს მოციქული რჯულიდან იღებს. ესაა ღმერთის მიერ ევასთვის მიცემული მცნება: „ქმრისკენ გექნება ღებოთვა, ის კი იბატონებს შენზე“ (დაბ. 3:16).

მუხლი 35. „ხოლო თუ რისიმე სწავლა სურთ, ქმრებს ჰკითხოთ სახლში, რადგანაც ქალისთვის საძრახისია ეკლესიაში ლაპარაკი“. ეკლესიაში ქალის სწავლების უადგილობა იმაში მდგომარეობას, რომ ქალი, რომელიც უნდა იმყოფებოდეს ქმრის დაქვემდებარებაში, ხდება მისი ხელმძღვანელი. ამით ირღვევა ღვთის მიერ მოცემული იერარქია.

მუხლი 36. „განა თქვენგან გამოვიდა ღვთის სიტყვა? ან მართო თქვენამდე მოაღწია?“ მოციქული აღადგენს კორინთის ეკლესიაში წესრიგს და მოითხოვს, რომ ისინი დაექვემდებარონ ყველა ეკლესიაში მიღებულ კანონებს, რადგან მათგან კი არ მომდინარეობს საღვთისმსახურო წესრიგი და მხოლოდ მათ არ მიუღიათ სახარებისეული ქადაგება.

მუხლი 37. „ვისაც წინასწარმეტყველად ან სულიერად მიაჩნია თავი, მიხვდეს, რომ რასაც გწერთ, უფლის მცნებაა“ - მოციქული მიაჩნებს ღვთის განსაკუთრებულ გამოცხადებაზე, რომელიც მას გააჩნია.

მუხლი 38. „ხოლო ვისაც არ ესმის, ნუ ესმის“. თუკი თქვენ შორის არის ისეთი, ვინც არ მიიღებს ჩემს ნათქვამს ღვთის მცნებად და არ დაექვემდებარება მას, დაე, ის დარჩეს უგუნურად (გამოცხ. 22:11), მე მასთან კამათს არ ავაპირებ (11:16).

შენიშვნა. მუხლი 39. „მაშ, წინასწარმეტყველებას ესწრაფეთ, მმანო, მაგრამ ნურც ენებით ლაპარაკს აიკრძალავთ“. ეს მუხლი არის 25-ე მუხლში ნათქვამის შედეგი; ხოლო 40-ე მუხლი 26-35 მსგავსია. პირველი საუბრობს წინასწარმეტყველებისა და ენების ნიჭის არსსა და მნიშვნელობაზე, ხოლო უკანასკნელი - მის გამოყენებაზე.

მეოთხე ნაწილი †

მკვდართა აღდგომის შესახებ სწავლება. ბოლო დარიგება (თავ. 15 და 16)

კორინთელები ეჭვობენ მკვდართა აღდგომას ან კიდევ ხსნიან მას ალეგორიულად. მოციქული არწმუნებს მათ ამ ჭეშმარიტებაში მრავალი მტკიცებულებით, უფრო მეტად კი სახარების ჭეშმარიტებებით. ის ასევე მიაწვდის სხეულთა აღდგომის სახეს ხილულ ბუნებაში. საბოლოოდ აღუთქვამს მივიდეს კორინთში და მოიკითხავს მორწმუნეებს როგორც თავისი, ასევე სხვისი სახელით.

1. მკვდართა აღდგომის შესახებ სწავლება (15:1-58)

სწავლება მკვდართა აღდგომის შესახებ არ არის მხოლოდ ქრისტიანობის დამახასიათებელი, მაგრამ მან აქ მიაღწია იმ სიცხადესა და განსაზღვრულობას, რომელიც ახლა გვაქვს. მოციქულებს, ღვთაებრივი მასწავლებლის სწავლებისა და მისი სასწაულებრივი აღდგომის საფუძველზე, თავიანთი სწავლების სიმბოლოში შეაქვეთ მკვდართა აღდგომის მოძღვრებაც (ებრ. 6:2). მაგრამ ახალ სწავლებას ებრაელებიც კი ეწინააღმდეგებიან (ლუკ. 20:27; საქმ. 23:8) და კიდევ უფრო მეტად, რა თქმა უნდა, წარმართები, რომლებიც სულთა უკვდავებას არ აღიარებენ ჭეშმარიტად (საქმ. 17:18,32). ამიტომაც გასაკვირი არ არის, რომ კორინთის ეკლესიის ახალმოქცეული ზოგიერთი წარმართი ქრისტიანი თავადაც ვერ იგებს მკვდართა აღდგომის სწავლებას და სხვებსაც აცდუნებს რწმენაში. მოციქული პავლე კორინთელებს ახსენებს მისგან ქადაგებულ სახარებას და მოითხოვს, რომ ისინი მტკიცენი და ურყევნი იყვნენ ამ სწავლებაში. იგი ამასთანავე, წარმოადგენს მთელ რიგ მტკიცებულებებს მათ მკვდართა აღდგომის რწმენაში განსამტკიცებლად.

ამ უმთავრესი საკითხის გადაწყვეტაში მოციქული არ ეფუძნება რომელიღაც მეტაფიზიკურ ან ფილოსოფიურ წყაროებს, რომ მათზე განამტკიცოს აღდგომის ჭეშმარიტება: ეს რწმენის საქმეა და არა ფილოსოფიური აზრი, და ასევე უნდა დარჩეს. მოციქული მხოლოდ ცდილობს გვაჩვენოს ამ დოგმატის კავშირი სხვა ქრისტიანული რწმენის დოგმატებთან და ამ დოგმატის ჭეშმარიტებასთან თანხმობის აუცილებლობა ან მისი უარყოფით, ყველა სხვა ქრისტიანული დოგმატის უარყოფა.

ქრისტიანული რწმენა და ხსნა და, შესაბამისად, მოციქულთა ქადაგების არსი, ეფუძნება იესო ქრისტეს აღდგომის სწავლებას. კორინთში მოციქულის მიერ ქადაგებული სახარება გვაუწყებს, რომ ქრისტე მოკვდა ჩვენი ცოდვების გამო, ხოლო შემდეგ გამოეცხადა მოციქულებსა და სხვა მორწმუნეებს და ბოლოს თავად პავლეს, რომელიც თუმცა უმრწმესია მოციქულთა შორის მოქცევის მიხედვით, მაგრამ თანაბარია სხვა მოციქულებისა ღვაწლითა და ქადაგებით. მისი, როგორც სხვა მოციქულების ქადაგებები, შეიცავს იმავე ჭეშმარიტებებს (15:1-11).

ამ ქადაგებებებში ერთ-ერთი უმთავრესი დოგმატია - იესო ქრისტეს აღდგომა. ამიტომაც ცდება ის, ვინც უარყოფს მკვდართა აღდგომას. თუკი მკვდართა აღდგომა არ არსებობს, მაშინ ქრისტეც არ აღმდგარა და ვინც ქადაგებს მის აღდგომას, მაშინ ის ცილს სწამებს ღმერთს, რომ მან აღადგინა ქრისტე. ქრისტეს აღდგომის უარყოფით, მისადმი რწმენა უაზრობაა და მისდამი მორწმუნეები, განსაკუთრებით მოწამეები კაცთა შორის საწყალობელნი არიან (12-19). მაგრამ ქრისტე ჭეშმარიტად აღდგა და, შესაბამისად, ვინც მას რწმენით უკავშირდება, ყველა აღდგება. მსგავსად იმისა, რომ ადამში ვკვდებით ყველანი.

თავად მკვდართა აღდგომა მოხდება ქრისტეს მეორედ მოსვლისას, როდესაც ის დაამარცხებს ყველა თავის მოწინააღმდეგეს და უკანასკნელ მტერს - სიკვდილს, მაშინ სუფევას გადასცემს ღმერთსა და მამას (20-28). „თუკი მკვდრები არ აღდგებიან, რატომღა ინათლებიან იმათთვის?“ არც ტანჯვა უნდა გადაიტანონ მათთვის და ადამიანის მთელი ცხოვრება გადაიქცევა ჭამა-სმად. ასეთი უაზრო ქცევითა და მსჯელობით კორინთელები ვარდებიან უკეთურებაში (29-34).

მაგრამ მავანი იტყვის: როგორ აღდგებიან მკვდრები, ან რომელი სხეულით მოვლენ? ამის პასუხი შეიძლება ვიპოვოთ გარემომცველ ბუნებაში. ყოველი დათესილი თესლი, ვითარდება მიწაში, იზრდება და ფესვებს იღებს, შემდეგ იძლევა თავის შესაბამის ნაყოფს - ასევე ყოველი

სხეული, მიწიერი თუ ზეციური, ყოველი მათგანს თავისი შესაბამისი განმასხვავებელი სხეული აქვს (35-41).

ასევე იქნება მკვდართა აღდგომისას: დათესილი ანუ დაფლული ხრწნადი სხეული შეიცვლება უხრწნელით, ფშვინვიერი - სულიერით, რადგანაც ადამისგან წარმოშობილი ახლანდელი ჩვენი სხეული შექმნილია მტკერისგან და მისი დანიშნულებაა დედამიწაზე ცხოვრება, ხოლო ღვთის სასუფეველში შესვლა არ შეუძლია. ამ სასუფეველისათვის საჭიროა სხვა სხეული, ზეციური, და ამ ზეციურ სხეულს მივიღებთ უფლისგან, რომელიც თავადაც ზეციდან გარდამოხდა (42-50). ამიტომაც ყველა მიცვალებული, მეორედ მოსვლის დროს ცოცხლებიც კი, წამიერად შეიცვლებიან სხეულით. თავად სიკვდილი არის ხრწნადიდან უხრწნელებაში, მოკვდავიდან უკვდავებაში გადასვლა.

ამ ცვლილების შემდეგ სიკვდილი დაკარგავს ყოველნაირ ძალას: ის საბოლოოდ დამარცხდება; მადლობა ღმერთს, ჩვენ ვიხილეთ ასეთი გამარჯვება იესო ქრისტეს აღდგომაში (51-57)! მოციქული სთხოვს კორინთელებს იყვნენ მტკიცენი რწმენაში და უფლის საქმეში მარად მოუღწელები; იცოდნენ, რომ მათი შრომა ფუჭი როდია უფლის წინაშე (58).

მუხლი 3-4. „მისითვე ცხონდებით, თუკი ისე ინახავთ სიტყვას, როგორც გახარეთ, და თუ ამაოდ არ ირწმუნეთ. რადგანაც თავდაპირველად გადმოგეცით ის, რაც თვითონვე მივიღე, რომ ქრისტე, წერილის მიხედვით, ჩვენი ცოდვებისათვის მოკვდა“. მოციქულმა ღვთისგან უშუალო გამოცხადება მიიღო, რომ ქრისტე ჩვენი ცოდვებისათვის მოკვდა. მოციქული საუბრობს ქრისტეს სიკვდილსა და დაფვლაზე, რათა უეჭველი გახადოს მისი მკვდრეთით აღდგომა: აღდგომა შესაძლებელია მხოლოდ მაშინ, როდესაც წინ უძღვის სიკვდილი.

„წერილის მიხედვით“ - ნიშნავს იმას, რომ იესო ქრისტე მოკვდა და აღდგა ზუსტად ისე, როგორც წინასწარმეტყველებენ ძველ აღთქმაში³⁰⁰.

მუხლი 5. „და გამოცხადა კეფას, მერე კი - თორმეტს“. პეტრესადმი გამოცხადებაზე საუბრობს მახარებელი ლუკა (24:34). როგორც ეს, ისე მომდევნო პავლეს მიერ ნახსენები გამოცხადება მოყვანილია ჭეშმარიტი აღდგომის დამტკიცების მიზეზით. აღსანიშნავი ისაა, რომ მოციქული არ ახსენებს მენელსაცხებლედ დედებისადმი იესო ქრისტეს გამოცხადებას, შესაძლოა, მას არ სურს კორინთელ ქალებს მისცეს განდიდების მიზეზი.

„მერე კი - თორმეტს“ (მთაწმინდისეულ თარგმანშია: „მერმე ათერთმეტთა მათ“, ასევეა ვულგატაში; ბერძნული და რუსული ტექსტებში თორმეტი - მთარგმნელი). არც ერთი ციფრი არ შეესაბამება მოციქულთა ნამდვილ რიცხვს ამ გამოცხადებისას, რადგან მაშინ ისინი ათნი არიან, თომა მათთან უკვე არ არის (ლუკ. 24:36; იოან. 20:24): თავად ლუკა საუბრობს თერთმეტზე (24:33).

³⁰⁰Простр. Катехиз. о 5-м члене, вопр. 7.

მუხლი 6. „ხოლო შემდეგ ერთდროულად ეჩვენა ხუთასზე მეტ მძას რომელთა უმრავლესობა დღესაც ცოცხალია, ზოგმა კი განისვენა“. ამის შესახებ დუმან მახარებლები. ფიქრობენ, რომ ეს ის გალილეელები არიან, რომლებიც ამ დროს პასექის დღესასწაულზე იყვნენ.

ცოცხლებზე მინიშნება ურწმუნოების დაჯერებაა, რომ ქრისტე ნამდვილად აღდგა.

მუხლი 7. „მერე ეჩვენა იაკობს, შემდეგ კი - ყველა მოციქულს“. ეს უფლის ძმა იაკობია, რომელიც იერუსალიმის ეპისკოპოსია. სახარება და „საქმე მოციქულთა“ ამის შესახებ დუმს.

მუხლი 8. „ხოლო ყველაზე ბოლოს მეც მეჩვენა, როგორც უდღეურს“ - მოციქული საკუთარ თავზე საუბრობს უდიდესი თავმდაბლობით. ის თავს ადარებს უდღეურს, რომელიც ცოცხლების რიცხვში არ ითვლება (თეოდორიტი).

ამ გამოცხადებაში, ცხადია, დამასკოს გზა იგულისხმება, ქრისტეს ამალლების შემდეგ.

მუხლი 10. „მაგრამ ღვთის მადლით, ისა ვარ, რაცა ვარ, და მისი მადლი ჩემდამი არ ყოფილა ფუჭი, რადგანაც ყველა მათგანზე მეტი ვიღვაწე, თუმცა მე კი არა, არამედ ღვთის მადლმა, რომელიც არის ჩემთან“. ღვთის მადლით, ეკლესიის მღევნელი გახდა მოციქული.

მუხლი 12. „ხოლო თუ ქრისტეზე იქადაგება, რომ მკვდრეთით აღდგა, როგორღა ამბობს ზოგიერთი თქვენგანი, რომ არ არის მკვდრეთით აღდგომა?“ - ადამიანებს ისეთი მჭიდრო კავშირი აქვთ ერთმანეთთან, რომ ერთის სიკვდილი უკვე არის ყველას სიკვდილის მტკიცებულება და ერთის აღდგომა იმის მტკიცებულებაა, რომ ყველა აღდგება. მით უმეტეს, ეს მართლდება იმ შემთხვევებში, როცა ხილულია რომელიღაც ცხადი დამოკიდებულება, ანუ კავშირი ადამიანებს შორის. კერძოდ, ადამსა და მთელ კაცობრიობას, მის შთამომავლობას შორის, ქრისტესა და მის მოწმუნეებს შორის, როგორც მის წევრებს შორის. „თუკი ჩვენი სხეული ქრისტეს ასოა - ამბობს წმიდა იოანე ოქროპირი (1 კორ. 6:14), ხოლო ქრისტე აღსდგა, მაშინ ეჭვგარეშეა, ჩვენი სხეულიც მიზამავს თავის თავს - ქრისტეს“.

მუხლი 14. „ხოლო თუ ქრისტე არ აღმდგარა, ფუჭია ჩვენი ქადაგება და ფუჭია თქვენი რწმენაც“ - იესო ქრისტესთან ჩვენი კავშირისა და ჩვენი მისდამი რწმენის მიზეზი არის ღვთის წინაშე ჩვენი გამართლება ცოდვებისგან, ჩვენი ხსნა; მაგრამ ეს მიზანი ვერ მიიღწევა, ეს რწმენა ამაო იქნება, თუკი აღდგომა არ იქნება: ხოლო თუ ქრისტე არ აღმდგარა, ფუჭია თქვენი რწმენა: ჯერ კიდევ თქვენსაც ცოდვებში ხართ და ისინიც წარწყმედილან, ვინც განისვენა ქრისტეში (17-18).

მუხლი 19. „თუ მხოლოდ ამ ცხოვრებაში ვართ ქრისტეს მოიმედენი, კაცთა შორის ყველაზე საწყალობელნი ვყოფილვართ“, - ყველა ფილოსოფიური სწავლება, ყველა რელიგია, მათ შორის იუდეური - რომელიც სულითა დ ისტორიული ბედით ახლოსაა ქრისტიანობასთან, თავიანთ მიმდევრებს ჰპირდება მიწიერ სიამეებსა და ბედნიერებას წეს-ჩვეულებებისა და სხვადასხვა დადგენილებების აღსრულების ნაცვლად.

ქრისტიანობა კი პირიქით, ამ ცხოვრებაში არაფერს ჰპირდება თავის მიმდევრებს. იგი ხშირად ხატავს უბედურებებს, ტანჯვას, მოითხოვს დროებითი

სიკეთეებისა და ცხოვრებით ტკბობისგან განდგომასა და სახავს მხოლოდ იმქვეყნიურ ნეტარებას.

მუხლი 21. „ვინაიდან როგორც კაცის მიერ იქმნა სიკვდილი, ასევე კაცის მიერ - მკვდრებით აღდგომაც“. ადამიანთა სიკვდილი შემოვიდა კაცის დაცემით. მსგავსადვე, მკვდართა აღდგომაც უნდა აღსრულდეს კაცის მიერ. ამიტომაც, თავად ადამიანის აღდგომის მსურველმა ღმერთმა კეთილინება ადამიანობა.

მუხლი 22-23. „და როგორც ადამში კვდებიან ყველანი, ისე ქრისტეში იცოცხლებს ყველა. მაგრამ თვითეული თავისი წესით: ჯერ პირმშო - ქრისტე, შემდეგ კი - ქრისტესნი, მისი მოსვლისას“, - მოციქულის აზრის შესაბამისად უნდა ვივარაუდოთ, რომ აღდგება მხოლოდ ქრისტეს მორწმუნე. მართლაც, მოციქული ასე წარმოგვიდგენს: ჯერ აღდგა პირმშო - ქრისტე, შემდეგ კი ქრისტესნი. ქრისტესა (იოან. 5:28-29) და მოციქულთა სწავლების შესაბამისად ჩანს, რომ აღდგება ყველა მიცვალებული: როგორც მორწმუნენი, ისე ურწმუნონი, მაგრამ უკანასკნელნი კი - განსასჯელად.

ვინმემ რომ არ იფიქროს, რომ ცოდვილებიც ცხონდებიან, მოციქული ამატებს: თითოეული თავისი წესით, ე.ი. თავისი ღირსებით (წმ. იოანე ოქროპირი).

ძველ აღთქმაში მკვდართა აღდგომის შემთხვევები თანაბარია წინასწარმეტყველთა და წმიდა კაცთა მიერ აღსრულებული სხვა სასწაულებისა; მაგრამ ასეთი არ არის ქრისტეს აღდგომა. აღდგომის ის შემთხვევები მკვდართა მხოლოდ დროებითი გაცოცხლების შემთხვევებია, ისე რომ მკვრებით აღდგომილები ისევ კვდებიან: ქრისტე კი, აღსდგა რა ერთხელ, უკვე აღარ მოკვდება: „სიკვდილი ვეღარ უფლობს მასზე“ (რომ. 6:9). ამ მნიშვნელობით ის არა მხოლოდ პირმშოა, არამედ მკვდართაგან ერთადერთი აღდგომილი.

მუხლი 24. „და ბოლოს, დასასრული, როცა სუფევას გადასცემს ღმერთსა და მამას, მას შემდეგ, რაც გააუქმებს ყოველგვარ მთავრობას, ხელმწიფებას და ძალს“, ე.ი. დასასრული იმ საგანთა წესრიგისა, რომელსაც საფუძველი ცოდვით დაცემისას დაედო და ასევე დასასრული იმ ღვთის განგებულებისა, რომლის მიზანი ადამიანის ხსნაა. ეს დასასრული არის ამ მიწისა და ზეცის აღსასრული და ღვთის სასუფეველის გამოცხადება ზეცაში.

ყოველგვარ მთავრობას, ხელმწიფებას და ძალას - ამ სიტყვებში იგულისხმება ბოროტი სულები.

მუხლი 25. „რადგანაც მას მართებს სუფევა, ვიდრე ფეხქვეშ არ მოიქცევს თავის მტრებს“. თეოდორიტე წერს: სიტყვა „ვიდრე“ არ ნიშნავს დროის საზღვრებს, არამედ გვაძლევს იმის ნიშანს, რომ ქრისტე ყველას დაამარცხებს.

მუხლი 26. „და განქარდება უკანასკნელი მტერი - სიკვდილი“. „სიკვდილის ძალა ახლაც დასუსტებულია, მაგრამ მისი მოქმედება შეწყდება მხოლოდ ყველაფრის - ეშმკისა და სხვა დანარჩენის დამარცხების შემდეგ“ (ოქროპირი).

მუხლი 28. „ხოლო როდესაც ყველაფერს მას დაუმორჩილებს“ - აქ იგულისხმება იესო ქრისტეს ადამიანური ბუნება, რადგანაც ღვთაებრივად მას, როგორც შემოქმედსა და ყოვლისმპყრობელს, ყველაფერი ემორჩილება.

„მაშინ თვით ძეც დაემორჩილება“, როგორც ზემოთ ითქვა: სუფევას გადასცემს ღმერთსა და მამას. ამ სიტყვებს არ ეწინააღმდეგება მრწამსის მეშვიდე მუხლის სიტყვები: „რომლისა სუფევისა არა არს დასასრულ“, რადგანაც აქ იგულისხმება ღვთაებრივად

უსასრულო სუფევა, ხოლო ღმერთსა და მამაზე სუფევის გადაცემა ეხება იესო ქრისტეს ადამიანურ ბუნებას.

მუხლი 29. „თორემ რას იზამენ მკვდრებისთვის ნათელღებულნი? თუკი მკვდრები არ აღდგებიან, რატომღა ინათლებიან იმათთვის?“ - ეს სიტყვები გაიგება სხვადასხვანაირად:

ა) წმიდა იოანე ოქროპირი, ნეტარი თეოდოროტე, თეოფილაქტე და სხვა განმმარტებლები მოწმობენ, რომ მარკიონიტები ასრულებენ ნათლობას მკვდრებისას და მკვდართათვის; თუკი კათაკმეველთაგანი გარდაიცვლებოდა მოუნათლავი, მაშინ მასზე ასრულებდნენ ნათლობას; ცოცხალთაგან ვიღაცას აიძულებენ დაიმალოს მკვდრის ზეწარქვეშ და უკანასკნელი ნათლობისას პასუხს სცემს დასმულ კითხვებს.

ეპიფანეს მოწმობით, ამასვე აკეთებენ კორინთელები. მაგრამ ზუსტად ძნელი დასამტკიცებელია შემდეგი: იყვნენ თუ არა ეპისტოლეს დაწერის დროს კორინთში ეს ერეტიკოსები და აღასრულებდნენ თუ არა თავიანთ წეს-ჩვეულებებს ისე, როგორც ასრულებდნენ მეორე საუკუნეში.

ბ) სხვები აქ გულისხმობენ ნათლისღებას მკვდარი საქმეებისთვის, უფრო ცხადად - მკვდარი საქმეებისგან განდგომას, რომელიც მოსდევს ნათლისღებას.

გ) წმიდა იოანე ოქროპირი ხედავს აქ რწმენის აღიარებას, რომელიც წარმოითქმება ნათლისღებისას და რომელშიც გამოიხატება მკვდართა აღდგომის მოლოდინი.

დ) დაბოლოს, მოციქულის სიტყვები შეიძლება წარმოვიდგინოთ იმ მნიშვნელობით, რომ მკვდართა აღდგომის უარყოფელნი ტყუილად იწოდებიან ქრისტიანებად. ჩვენ - წერს მოციქული - ვინათლებით იესო ქრისტეს სიკვდილში, ხოლო თქვენ ამბობთ, რომ მკვდართა აღდგომა არ არის, ეს იგივეა, რაც აღიაროთ: ქრისტე არ აღმდგარა და ჩვენ მოვინათლეთ მკვდარის სახელით. რა აზრი აქვს მკვდრის სახელით მონათვლას?

მუხლი 30. „ან ჩვენ რისთვისღა გვემუქრება საფრთხე ყოველ წამს?“ - განდიდების გამო შესაძლოა ვინმე ივნოს ერთხელ ან ორჯერ, მაგრამ არა მთელი ცხოვრება ჩვენ მსგავსად, - ამბობს მოციქული - ხოლო ჩვენ (მოციქულებმა) ქადაგებას მთელი ცხოვრება შევალეთ (ოქროპირი).

მუხლი 32. „თუ ეფესოში კაცურად ვებრძოდი მხეცებს, რას მარგებს, თუკი მკვდრები არ აღდგებიან?“ - ე.ი. ადამიანური გაგებით მოციქული სვამს კითხვას: უნდა მებრძოლა ეფესოში მხეცებთან? ამ ბრძოლის შესახებ არ საუბრობს „საქმე მოციქულთა“ (თავ. 19); თავად მოციქულიც არ ხსენებს ამ საფრთხეს (2 კორ. 11:23-27). ამიტომაც ბევრი განმმარტებელი ამ გამოთქმას გადატანითი მნიშვნელობით იგებს; მოციქული ებრძვის იმ ადამიანებს, რომლებიც მხეცების მსგავსად მზად არიან დაგლიჯონ პავლე, როგორც ეს მოხდა ეფესოში ვერცხლისმჭედელი დიმიტრის მხრიდან (საქმ. 19:23-40).

„ვჭამოთ და ვსვათ, რადგანაც ხვალ აღარ ვიქნებით“ - მოციქულს აღდგომის უარყოფელთა დასკვნები დაყავს მინიმუმამდე და სვამს კითხვას: როგორი იქნება ჩვენი ცხოვრება სიკვდილის შემდეგ აღდგომის გარეშე? თუკი დავტკბებით მიწიერი სიკეთეებით სიცოცხლეში, სიკვდილის შემდეგ ჩვენი კვალიც არ დარჩება. ზუსტად ასე წარმოიდგენს ზოგიერთი წარმართი ცხოვრებას! მაგრამ ადამიანური გონება უნებურად შფოთავს ასეთი ცხოველური სიცოცხლის წარმოდგენით და უკვე ბევრი წარმართი ფილოსოფოსი სულთა

უკვდავებას აღიარებს. ებრაელებსაც არ აქვთ სულთა უკვდავებისა და აღდგომის სწავლება; მაგრამ ღვთის სულით განათლებული წნიდა პატრიარქები და წინასწარმეტყველები გამოთქვამენ იმქვეყნიური ცხოვრების რწმენას.

მხოლოდ იესო ქრისტეს დროს მიიღო იმქვეყნიური ცხოვრების რწმენამ განსაზღვრული სწავლების ხასიათი და გამოიხატა იგი სხეულთა აღდგომისა და სულთა უკვდავების დოგმატებში. ქრისტიანობაში ეს სწავლება აუცილებელია, რადგანაც დამტკიცდა იესო ქრისტეს აღდგომით.

მუხლი 33. „ნუ შეცდებით: უკეთური ურთიერთობანი ხრწნიან კეთილ ზნე-ჩვევებს“. ეკლესიის ისტორიკოს სოკრატეს მოსაზრებით³⁰¹ ეს სიტყვები მოციქულმა პავლემ გადმოიღო ბერძენი პოეტ ევრიპიდეს ნაწარმოებიდან (480-402 წწ. ქრისტეს შობამდე). იერონიმეს მინიშნებით³⁰² კი ეს სიტყვები სიტყვასიტყვით მეორდება კომიკოს მენანდრეს (342-290 წწ.) ნაწარმოებში.

მოციქულს სურს დაიცვას კორინთელები იმ პიროვნებებთან ურთიერთობისა და კამათისგან, რომლებიც უარყოფენ აღდგომას.

მუხლი 34. „ჯეროვნად იფხიზლეთ და ნუ სცოდავთ“, - იმ ცდომილებას, რომელშიც არიან კორინთელები, მოციქული ადარებს სიმთვრალეს ან ღრმა ძილისგან ძნელად გამოფხიზლებას, როდესაც ადამიანს დიდხანს არ შეუძლია აზრზე მოსვლა და საკუთარი ქმედებების სათანადოდ კონტროლირება. მოციქული მოუწოდებს კორინთელებს გამოფხიზლდნენ და ეუბნება: ნუ სცოდავთ, ე.ი. არ გაიზიაროთ ის არასწორი მოსაზრება აღდგომის შესახებ, რომელსაც თავს ახვევენ ერეტიკოსები.

„ვინაიდან ზოგიერთი თქვენგანი არც იცნობს ღმერთს. თქვენდა სარცხვენად ვამბობ“ - მოციქული აყვედრის არა წარმართებს, არამედ ქრისტიანებს. ღვთის არ ცოდნა, უმთავრესად, მკვდართა აღდგომის დოგმატის არცოდნაში მდგომარეობს, რადგანაც ამ ჭეშმარიტების ურწმუნოებას ანუ უარყოფას მივყავართ საერთოდ ღვთის ყოვლისშემძლეობის, მისი სიკეთის, განზრახულობისა და საღვთო აღმშენებლობის შესახებ სწავლების უარყოფამდე; ეს უცოდინარობა კი მსგავსია ღვთისა და მისი უმაღლესი თვისებების არცოდნისა.

მუხლი 36. „უგუნურო, რასაც შენ თესავ, ვერ იცოცხლებს, თუკი არ მოკვდა“ - მოციქულის მიერ მოყვანილი მაგალითი სრულად ვერ ხსნის, თუ როგორ აღდგებიან სხეულები (დათესილი თესლი, როგორც ცნობილია, არ კვდება, არამედ ფესვს იდგამს მიწაში და იზრდება); მაგრამ იგი მაინც უკეთესად გვაჩვენებს, რომ ყოველ მდგომარეობას აქვს შესაბამისი სხეული და ყოველ ორგანულ არსებას უფლება აქვს არსებობისა ან თავისი მოდგმის გაგრძელებისა.

თესლი იხრწნება მიწაში, მაგრამ უხრწნელია მისი ყლორტი, მომავალი მცენარის ჩასანახი და იგი მსგავსია თესლისა. აქ არ არის ერთი მცენარიდან მეორეზე სიცოცხლის უბრალო გადაცემა, არამედ საკუთარი ჩანასახის სრული დაცვა და მათი ახალ ფორმაში გამოვლენა.

თესლი ადამიანია თავისი ახლანდელი მდგომარეობით, ერთი, განსაკუთრებული პიროვნება, რომელიც განსხვავდება ცნობილი თვისებებით და აქვს თავისი კერძო ცხოვრება. აი ეს არსება კვდება, მიწაში იფლება, როგორც თესლი; განა

³⁰¹Книга 3:14

³⁰²ер. 84

კვდება, ქრება ის უკვალოდ? არა; როგორც თესლისგან იზრდება მშვენიერი მცენარე, რომელიც არ განსხვავდება მიწაში ჩაგდებული ამ თესლისგან, არამედ საკუთრივ იგივე დათესილი თესლია: ასევე ადამიანიც. იგი იზრწნება მიწაში და გარდაიქცევა მშვენიერ არსებად ახალ სულიერ სხეულში; ის არ განსხვავდება იმ მკვდარი ადამიანისგან; ის იგივე ადამიანია, მხოლოდ უხრწნელი.

მოციქულს აღარ მოჰყავს დაწვრილებითი მაგალითები; მას სურს გვაჩვენოს, როგორ შეიძლება ორგანული არსებისთვის ერთი მდგომარეობიდან მეორეში გადასვლა.

მუხლი 38. „მაგრამ ღმერთი აძლევს მას სხეულს, როგორიც ნებავს, თვითნებულ თესლს - საკუთარ სხეულს“. მიუხედავად იმისა, რომ თესლი სრულად შეიცვლება, რომ ის იმ სახით მოგვევლინება, როგორიც ადრე არ იყო; მაგრამ ეს ცვალებადობა, ეს ახალი მცენარე სრულიად შეესაბამება უწინდელ დათესილ თესლს: ხორბლისგან ხორბალი აღმოცენდება, ჭვავისგან - ჭვავი. მსგავსადვე ადამიანიც. მიუხედავად მომავალი სიცოცხლის სრულიად განსხვავებულობისა, მათ შორის მსგავსება იქნება. მართლის სხეული სხვანაირად განდიდება, ვიდრე ცოდვილისა; მართლის სხეულების განდიდებაშიც იქნება სხვაობა.

მუხლი 39. „ყოველი ხორცი ერთი და იგივე ხორცი როდია, არამედ სხვაა კაცთა ხორცი და სხვა - პირუტყვთა ხორცი, სხვა - თევზებისა, სხვა - ფრინველების“. როგორც დედამიწაზეა განსხვავება სხეულებს შორის, ისევე იქნება აღდგომილ სხეულებს შორის.

მუხლი 44. „ითესება სხეული მშვენიერი, აღდგება სხეული სულიერი; არის სხეული მშვენიერი და არის სხეული სულიერი“. სხეული იწოდება მშვენიერად მისი ახლანდელი მდგომარეობით, რადგანაც მასში ჭარბობს ორგანული სიცოცხლე - ე.ი. კვების, ზრდისა და გამრავლების პროცესი; საკუთრივ მას ეწოდება წმიდა მამათა ენაზე სამშვენიველი. მომავალ ცხოვრებაში ეს სხეული გახდება სულიერი, რადგანაც სრულებით დაექვემდებარება გონიერ და თავისუფალ სულს.

მუხლი 45. „ასეც სწერია: „პირველი კაცი ადამი შეიქმნა ცოცხალ მშვენივად“, უკანასკნელი ადამი კი - ცხოველმყოფელ სულად“. ადამისგან წარმოშობილებს ისეთივე თვისებები გვაქვს, როგორიც მას; მას კი მშვენიერი სხეული ჰქონდა ან როგორც მოციქული ამბობს: ცოცხალ მშვენივად შეიქმნა; მხოლოდ თანდათანობით, ღვთის მითითებების ხელმძღვანელობით, მისი მცნებების აღსრულებითა და ცხოვრების ხის ნაყოფის ჭამით, ის ხდება სულიერი ადამიანი. მაგრამ ქრისტემ - მეორე ადამმა, პირველი ადამის ხორციელმა შთამომავალმა, კეთილინება მშვენიერ ადამიანად შობა და მოკვდა ხორციით და გაცოცხლდა სულით (1 პეტრ. 3:18); ის ცხოველმყოფელ სულად, სულიერ ადამიანად გარდაიქცა.

მუხლი 49. „და როგორც ვატარეთ მიწიერის ხატი, ასევე ვატარებთ ზეციერის ხატსაც“ - მიწიერის ხატება მდგომარეობს უძლურებასა და მოკვდავებაში, რომელიც მივიღეთ დაცემული ადამისაგან ბუნებრივად. ხოლო ზეციერის ხატი მდგომარეობს დიდებაში, ძლიერებასა და უკვდავებაში, რომელსაც ვიღებთ ქრისტესგან განახლებული სულით (რომ. 6:3-4).

მუხლი 50. „ამას კი გეტყვით, ძმანო, რომ ხორცი და სისხლი ვერ დაიმკვიდრებენ ღვთის სასუფეველს, და ვერც ხრწნილება დაიმკვიდრებს უხრწნელობას“. ქრისტე ქადაგებს ღვთის სასუფეველის გამოცხადებას. ამ სასუფეველის არსებობა ისევე უეჭველია, როგორც თავად ღმერთის არსებობა. ყველა ადამიანი მოწოდებულია ამ

სასუფევლისათვის; მაგრამ მათ არ შეუძლიათ იქ შესვლა სისხლითა და ხორციით. ნათლისღებით აღორძინებულნი და სულით გაახლებულნი ჯერ კიდევ არ არიან სულიერნი, არ თავისუფლდებიან ხორციელი ბუნების თვისებებისა და უძლურებისგან, ისინი ჯერ კიდევ მოკვდავნი არიან; ხორცითა და სისხლით უნდა მოკვდნენ, რომ გაცოცხლდნენ სულით და შევიდნენ ზეციურ სასუფეველში.

მუხლი 51. „აჰა, გეტყვით თქვენ საიდუმლოს: ყველანი როდი მოგკვდებით, მაგრამ ყველანი შევიცვლებით“. სიკვდილის მიზანია ადამიანთა სხეულის გარდაქმნა ისეთად, რომ მან შეძლოს ღვთის სასუფეველში შესვლა; მაგრამ ამ ცვლილებისთვის არაა საჭირო დროის დიდი პერიოდი; თუკი ახლა და უწინ მომკვდარნი კიდევ დიდხანს დარჩებიან დედამიწაზე ხრწნად მდგომარეობაში, ეს არა იმიტომ, რომ მათ სხეულებს ასე სჭირდებათ, არამედ შემდეგი მიზეზის გამო: სიცოცხლეში სხვა ადამიანებსაც ეძლევათ დრო მოემზადონ ღვთის სასუფევლისათვის. ისინი კი, ვინც ცოცხალი იქნება ღვთის სასუფევლის გამოცხადებისას, შეიცვლებიან წამიერად; მათი სხეულები მალევე გარდაიქმნებიან მოკვდავიდან უკვდავად.

მუხლი 52 „ერთ წამში, თვალის დახამხამებაში, როცა ახმიანდება უკანასკნელი საყვირი“ - აქ საყვირი აღებულია სიმბოლური მნიშვნელობით (გამოცხდ. 8-11). როგორც ძველ აღთქმაში საყვირით აცხადებენ დღესასწაულთა დაწყებას და კრებენ ხალხს ომისთვის, ასევე საშინელი სამსჯავროსთვის მოწოდება მოხდება საყვირით - ღვთის ხმით.

მუხლი 54-55. „მაშინ აღსრულდება დაწერილი სიტყვა: „დაინთქა სიკვდილი ძლევიტ“. ეს სიტყვები მოყვანილია ისაიას წინასწარმეტყველებიდან (ისაია 25:8), რომელშიც წერია: „შთანთქავს სიკვდილს სამუდამოდ“. აქ მოციქული მიაჩნებდა, რომ ქრისტეს სიკვდილზე გამარჯვების შედეგად სიკვდილი თითქოს შთანთქა და მკვდართა აღდგომის მომავალი მდგომარეობისადმი აღტაცების გრძნობით წინასწარმეტყველ ოსიას სიტყვებით ღაღადებს: „სად არის, სიკვდილო, ნესტარი შენი? სად არის, ჯოჯოხეთო, ძლევა შენი?“ (ოსია 13:14).

მუხლი 56. „ხოლო სიკვდილის ნესტარი ცოდვაა“, რადგან ცოდვის გარეშე მას ადამიანებზე ძალაუფლება არ ექნება, „ცოდვის ძალა კი - რჯულია“. ამას მოციქული განმარტავს რომაელთა მიმართ ეპისტოლეში (5:13; 7:5).

2. საბოლოო დარიგებები (16: 1-24)

მოციქული ეპისტოლეს ასრულებს რამდენიმე შენიშვნითა და წესით: „მტკიცენი იყავით, ურყევენი და უფლის საქმეში მარად მოუღლელნი; იცოდეთ, რომ თქვენი შრომა ფუჭი როდია უფლის წინაშე; რაც შეეხება წმიდათათვის განკუთვნილ შეწირულობას, როგორც გალატიის ეკლესიებს დავუწესე, თქვენც ისე მოიქეცით“ (გალ. 2:10). მოციქული უპირველესად შემოწორულების შეკრების წესს იძლევა იერუსალიმის ეკლესიის უპოვარებისათვის; კერძოდ, კვირის ყოველ პირველ დღეს თითოეულმა თქვენგანმა, რაც შეუძლია გადადოს და შეინანოს, რათა ჩემი მოსვლისას აღარ დაიწყოთ გროვება. ხოლო, როდესაც მოვალ, თქვენ მიერვე სანდოდ

მიჩნეულ ხალხს წერილებს გავატან და წარვგზავნი, რათა თქვენი შეწირულება ჩაიტანონ იერუსალიმს (1-4).

კორინთში ჩასვლას თავად ზამთრამდე გადადებს, ხოლო ახლა ეფესოში რჩება, სადაც ფართო საქმიანობას ეწევა (5-9).

შემდეგ სთხოვს კორინთელებს იზრუნონ მის გაგზავნილ ტიმოთეზე (10-12); მტკიცედ იდგნენ რწმენაში, იყვნენ მხნედ და ძლიერად, სიყვარულით აკეთონ ყოველი საქმე; სტეფანესა და მის თანამოსაქმეებს დაემორჩილონ; ბოლოს მოიკითხავს ასიის ეკლესიის სახელით და უსურვებს: ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს მაღლი თქვენთან. ჩემი სიყვარული ყველა თქვენგანთან ქრისტე იესოს მიერ. ამინ.

მუხლი 1. „რაც შეეხება წმიდათათვის განკუთვნილ შეწირულობას“ - შემდეგი მუხლიდან (3) ჩანს, რომ წმიდებს უწოდებს იერუსალიმის ეკლესიის მორწმუნეებს.

მუხლი 2. „კვირის ყოველ პირველ დღეს“, ე.ი. კვირას. ეს არის მკაფიო მინიშნება იმისა, რომ მოციქულთა დროს ეს დღე იზეიმებოდა ქრისტიანების მიერ.

მუხლი 3. „წერილებს გავატან და წარვგზავნი“ - წიგნიდან „საქმე მოციქულთა“ (20:3-16) ჩანს, რომ მოციქული პავლე თავად გაემგზავრა იერუსალიმში შემოწირულებით. შესაძლოა, ეს წერილები ზედმეტი აღმოჩნდა.

მუხლი 5. „ხოლო მე მოვალ თქვენთან, როცა მოვივლი მაკედონიას, რადგანაც მაკედონიიდან უნდა ჩამოვიდე“- აწმყო დროში საუბრობს, ნაცვლად მომავლისა, შესაძლოა იმიტომ, რომ ეს არის კორინთში მისვლის გზა.

მუხლი 11. „ნურავინ უგულებელყოფს, არამედ მშვიდობით გამოისტუმრეთ, ვინაიდან ძმებითურთ ველი“. მოციქული მიანიშნებს ტიმოთეს შედარებით ახალგაზრდა ასაკს; შესაძლოა კორინთელები არ ერწმუნონ მის დარიგებებსა და ბრძანებებს (1 ტიმ. 4:12).

მუხლი 21. „მოგიკითხავთ ჩემი საკუთარი ხელით, პავლე“, - ეს ნიშნავს იმას, რომ ეპისტოლეს ხელს აწერს თავად მოციქული, ხოლო გადამწერი სხვაა.

მუხლი 22. „ვისაც არ უყვარს უფალი იესო ქრისტე, ანათემა, მარანათა!“ მარანათა - სირიული სიტყვაა და ნიშნავს „უფალი ჩვენი მოვიდა“. ძნელად ასახსნელია, თუ რატომ გამოიყენა მოციქულმა აქ სირიული სიტყვა ანათემასთან ერთად: არის თუ არა ეს განკვეთის საზოგადოდ ცნობილი ფორმა. შესაძლოა, მხოლოდ მოციქულის აზრის ძლიერი გამოხატვის ფორმაა. ზოგიერთები აქ ხედავენ ებრაელებთან გამოყენებული დაწყევლის ფორმას: შემ-აფა³⁰³; სხვები კი აერთიანებენ ორივე სიტყვას და ასე კითხულობენ: განიკვეთოს ქრისტეს მოსვლამდე.

³⁰³Selden, de Synedr. 1:8

კორინთელთა მეორე ეპისტოლე

დაწერის მიზეზი

პავლე მოციქულის პირველმა ეპისტოლემ დიდი ზეგავლენა იქონია კორინთელებზე: უწესრიგობა და უთანხმოება აღმოიფხვრა, თავად დამნაშავეთა ნაწილი განდევნეს, ნაწილი - დამშვიდდა; კორინთელებმა მიიღეს ეპისტოლე სიყვარულითა და შიშით, აღიარეს პავლეში მოციქულებრივი ღირსება და ოცნებობენ მასთან შეხვედრაზე.

ამ დროს ეფესოში მოციქულს უსიამოვნება გადახდა თავს (საქმ. 19:29-40). დიმიტრი ვერცხლისმჭედელმა ეფესოს არტემიდას ტაძრის სხვა ვერცხლისმჭედელებთან ერთად აამბოხა წარმართები მოციქულის წინააღმდეგ და იგი ძლივს გადაურჩა სიკვდილს. პავლე იძულებული გახდა გამგზავრებულიყო მაკედონიაში (საქმ. 20:1) და ხმელეთით მივიდა ტროადაში. აქ ის ელოდა ტიტეს დაბრუნებას (2 კორ. 2:12-13), რომელიც გაგზავნილი ჰყავდა კორინთში სხვა მოწაფესთან ერთად მოწყალების შესაგროვებლად (2 კორ. 8:16-19). მოციქულს ასევე აინტერესებდა, როგორი შთაბეჭდილება მოახდინა მისმა ეპისტოლემ კორინთელებზე (2 კორ. 2:12-13).

მოციქული არ დაელოდა ტიტეს ტროადაში და გააგრძელა გზა მაკედონიისკენ. ის ფილიპეში შეხვდა ტიტეს (2 კორ. 7:5-7). ტიტემ ამცნო მოციქულს ეპისტოლეს კორინთელებზე სასიკეთო ცვლილების შესახებ; მაგრამ ამასთანავე დასძინა, რომ მოციქულის დიდი ხნის გამოუცხადებლობამ კორინთში ზოგიერთ ცრუმასწავლებელს მიზეზი მისცა პავლეს გამბედაობასა და მისი სწავლებაში (2 კორ. 1:17) ეჭვი შეეტანათ, ხოლო იუდეველებს შთააგონა ესარგებლათ პავლეს არყოფნით და დაედანაშაულებინათ იგი მოსეს რჯულის დარღვევაში, ასევე ქრისტიანობის არასწორ განმარტებაში (2:17). მოციქული დაკავდა მაკედონიაში ქადაგებით და გადაწყვიტა, რომ ისევ მიეწერა კორინთელებისთვის. ასე გაგზავნა მან ტიტეს დახმარებით თავისი მეორე ეპისტოლე.

ეპისტოლეს დაწერის ადგილი და დრო

ეპისტოლეს გაგზავნისას მოციქული მაკედონიაში იმყოფება, კერძოდ, ფილიპეში. თავად ეპისტოლეშიცაა მოციქულის მაკედონიაში ყოფნის კვალი. მასში საუბრობს ის იერუსალიმის ეკლესიისთვის მაკედონიაში მოწყალების შეგროვებაზე, ასევე იმის შესახებ, რომ ის მაკედონიელების წინაშე აქებს კორინთელების გულმოდგინებას ამ საქმისათვის (2 კორ. 7:5-7; 8:1,3,8,11; 9:2,4). ეპისტოლეს შინაარსი არაა სწორხაზოვანი, ამის მიხედვით შესაძლოა ვივარაუდოთ, რომ ეპისტოლე დაწერილია მოციქულის ერთი ადგილიდან მეორეში გადასვლისას.

ეპისტოლეს დაწერის დრო თითქმის ერთხმად განისაზღვრება. იგი დაიწერა პირველი ეპისტოლეს დაწერისთანავე, იმავე 58 წელს.

„აქაია შარშანდელს აქეთ მზადაა-მეთქი (ანუ მოწყალების გასაგზავნად). და თქვენმა გულმოდგინებამ აღძრა მრავალნი (ქველმოქმედებისკენ)“, - წერს მოციქული (9:2). კიდევ უფრო ზუსტად შეიძლება ვიანგარიშოთ ეს დრო წიგნის „საქმე მოციქულთა“ მინიშნებით. მომდევნო წლის პასექის დღესასწაულის შემდეგ მოციქული ტოვებს ფილიპეს (საქმ. 20:6). აქედან ის მიემგზავრება ცოტა ხნით მაკედონიაში, სამი თვე რჩება ელადაში (საქმ. 20:3) და უკან ბრუნდება (2 კორ. 8:6,18;9:2), რაც გვაფიქრებინებს, რომ ეპისტოლე დაიწერა არა უგვიანეს 58 წლის ნოემბრისა.

ეპისტოლეს დაწერის მიზანი

ეპისტოლეს დაწერის ვითარება კარგად წარმოაჩენს იმ მიზანს, რომელიც ჰქონდა წმიდა პავლე მოციქულს თავისი კორინთელთა მიმართ მეორე ეპისტოლეს დაწერისას, ესაა, კორინთში მისვლის დაყოვნების მიზეზის ახსნა და მათთვის განმარტება საკუთარი ქმედებებისა და ასევე ცრუმასწავლებელთა ცბიერების, ცილისწამების გამოაშკარავება და ბოლოს, ასწავლის კორინთელებს მოწყალების შეკრების გზას, რომელიც აუცილებელია პალესტინის ეკლესიებისათვის.

კორინთელთა მეორე ეპისტოლე ატარებს ცხოველ ხასიათს, გამსჭვალულია რწმუნებისა და მხილების სიღრმეებით, გამოირჩევა იმით, რომ ავტორი თხრობის დროს ერთი საგნიდან მეორეზე აჩქარებულად

გადადის. ამის გამო ეპისტოლეს ნაწილებს შორის არ არის მყარი კავშირი და თანმიმდევრულობა.

ეპისტოლეს მთავარი საგანი

ეპისტოლე მკაცრად დოგმატული არ არის. მასში მთავარ ადგილს იჭერს შეგონებები, მაგრამ ამ შეგონებების საფუძვლებს მოციქული იღებს დოგმატებიდან, ამიტომაც ეპისტოლეში დარიგებების გვერდით შეიძლება რწმენის ჭეშმარიტებების პოვნაც.

გადმოცემის მიხედვით, ეპისტოლე შეიძლება დავყოთ ოთხ ნაწილად.

პირველ ნაწილში მოციქული გადმოსცემს იმ მიზეზებს, რომელთა გამოც დაიგვიანა მან კორინთში ჩასვლა, ამას მოჰყვება მოკვეთილი სისხლის აღმრევის დაბრუნების ბრძანება (თავ 1-2).

მეორეში აღწერილია ახალი აღთქმისა და მისი მსახურების უპირატესობა ძველ აღთქმასთან შედარებით და ტანჯვის დათმენისა და ცხოვრების სიწმიდის შეგონება (3-7).

მესამეში - კორინთელებს მოუწოდებს მოციქული მოწყალების შეკრებისკენ (8-9).

და მეოთხეში - მოციქული იცავს თავის სამოციქულო ღირსებას ცრუმასწავლებელთაგან (10-13).

ეპისტოლეს შინაარსი

ნაწილი პირველი

(თავები 1 და 2)

მისალმების შემდეგ მოციქული ნუგეშს სცემს მათ გაჭირვებაში და დიდ ძალას ანიჭებს კორინთელთა ლოცვას. კორინთელთა დალოცვისას

იგი მიაწოდებდა თავისი მიუსვლელობის მიზეზზე, ურჩევს მოკვეთილის დაბრუნებას ეკლესიის წიაღში, ასევე სწუხს ტიტეს დიდი ხნის ლოდინის გამო, საუბრობს მისი მოსვლის სიხარულსა და სახარების წარმატებაზე.

1. მოციქულის დაგვიანების მიზეზი (1:1-2:4)

მოციქული პავლე მოიკითხავს საკუთარი და ასევე ტიმოთეს სახელით არა მხოლოდ კორინთელებს, არამედ აქაიის ყველა მორწმუნეს (1:1-2). შემდეგ მადლობას სწირავს ღმერთს იმის გამო, რომ ყოველგვარ გასაჭირში ანუგეშებს მათ, რათა მათაც შეძლონ ანუგეშონ ყოველი გაჭირვებული (3-7); ასიაში ყოფნისას ღმერთმა და კორინთელთა ლოცვამ იხსნა ის სიკვდილისაგან (8-11). მოციქული ახსენებს კორინთელებს თავის საქმიანობას კორინთში, რომელიც თავისი უბრალოებითა და გულწრფელობით თავად კორინთელებისთვის სასიქადულოა განსჯის დღეს. მას ორჯერ სურდა კორინთში ჩასვლა და ამიტომაც კითხულობს: არის თუ არა ეს ამჩატება, დაპირებისამებრ რომ ვერ ჩავიდა კორინთში (12-17). მას მოწმედ მოჰყავს მათთან ქადაგებული ღმერთი, რომ კორინთში მათსავე სასარგებლოდ არ ჩავიდა (18-24), არ სურს მათი წყენა, როგორც არ სურდა მათი გულისტკენა პირველი ეპისტოლეს დაწერისას (2:1-4).

მუხლი 1. „მთელს აქაიაში მყოფ ყველა წმიდასთან ერთად“. საბერძნეთი რომის იმპერიის დაქვემდებარებაში ორ პროვინციად იყოფა: მაკედონიად და აქაიად; აქაიის მთავარი ქალაქი კორინთია.

მუხლი 3. „კურთხეულია ღმერთი და მამა ჩვენი უფლის იესო ქრისტესი, მამა მოწყალებისა და ღმერთი ყოველგვარი ნუგეშისა“. არიანული კამათებისას დიდ ყურადღებას აქცევენ მოციქულის ამ და სხვა მსგავს გამოთქმებს. ისინი მასში ეძებენ იესო ქრისტეს ღვთაებრიობის მტკიცებულებას ან უარყოფას. არიანელები ამტკიცებენ, რომ მოციქული უწოდებს მამა ღმერთს იესო ქრისტეს მამას და ამით გვაჩვენებს ქრისტეს მამა ღმერთის მიმართებით დაბლა მდგომობას. ეკლესიის მამები უარყოფენ ამას და მათ საპირისპიროდ ამტკიცებენ, რომ სიტყვა - ღმერთი გვხვება ჩვენ, ხოლო იესო ქრისტეს - მხოლოდ სიტყვა - მამა და მოითხოვენ სასვენი ნიშნის დასმას სიტყვა - ღმერთის შემდეგ (თეოდორიტი). სხვები კი სიტყვა - ღმერთს მიაკუთვნებენ იესო ქრისტეს ადამიანურ ბუნებას, ხოლო - მამას - ღვთაებრივ ბუნებას.

მუხლი 8. „ამიტომ გვინდა იცოდეთ, ძმანო, რა საშინლად გაგვიჭირდა ასიაში“. ამ გაჭირვებას უკავშირებენ დიმიტრი ვერცხლისმჭედელის ამბოხებას (საქმ. 19:24), თუმცა ეს გასაჭირი სიცოცხლის საფრთხეს არ წარმოადგენდა; ზოგიერთები თვლიან, რომ ამ საფრთხეში იგულისხმება ეფესოში მხეცებთან ბრძოლა (1 კორ. 15:32), მაგრამ ამის შესახებ არაფერია ცნობილი; სხვები კი ვარაუდობენ მოციქულის ასიაში მძიმე ავადმყოფობას, რადგან მოციქული ამბობს: „ისე, რომ ლამის სიცოცხლეც კი აუტანელი გაგვიხდა“.

მუხლი 12. „რადგანაც ჩვენი სიქადული ისაა, რასაც გვიმოწმებს ჩვენი სინიდისი, რომ სიწრფელითა და საღმრთო სიწმიდით, ხორციელი სიბრძნით კი არა,

არამედ ღვთის მადლით ვცხოვრობდით ამ ქვეყნად, მით უმეტეს, თქვენს შორის“ - აქ მოციქული გულისხმობს მჭევრმეტყველებას, ამხელს ცბიერებას, მატყუარებს, რომლებიც ამახინჯებენ ქადაგებას (თეოდორიტე).

მუხლი 13. „სხვა რამეს კი არა გწერთ, არამედ იმას, რასაც კითხულობთ ან იმეცნებთ და, იმედი მაქვს, ბოლომდე შეიმეცნებთ“, ე.ი. ჩემი ეპისტოლეებიდან თქვენ ადვილად დარწმუნდებით, რომ მე ერთსა და იმავეს ვამბობ როგორც ზეპირად, ისე წერილობით.

მუხლი 15. „ამაში დარწმუნებული ჯერ თქვენთან ვაპირებდი მოსვლას, რათა მეორედაც მიგეღოთ მადლი“ - ამით მოციქულს სურს გვაჩვენოს, რომ კორინთში მისი ჩასვლა ან არჩასვლა დამოკიდებულია არა მასზე, არამედ ღვთის ნებაზე.

მუხლი 18. „მაგრამ ღმერთია მოწმე, რომ ჩვენი სიტყვა თქვენს მიმართ არ ყოფილა ხან „ჰო“ და ხან „არა“. მოციქული მიაწინებს კორინთელთა მიმართ თავის პირველ ეპისტოლეს და ამბობს, როგორც ამ ქადაგებაში არ არის არაფერი დაუფიქრებელი, ისე მისი ყოველი მოქმედება უცვლელია და ჭეშმარიტი.

მუხლი 19. „რადგანაც მე ღვთისა, იესო ქრისტე, რომელსაც თქვენს შორის ვქადაგებდით მე, სილვანუსი და ტიმოთე, არ ყოფილა „ჰოც“ და „არაც“, არამედ მხოლოდ „ჰო“ იყო მასში“. ესენი არიან კორინთის ეკლესიის დამაარსებლები. მართალია, მოციქული ეპისტოლეებში საუბრობს ყოველთვის საკუთარი სახელით, მას სურს თავისი ქადაგების უცვლელობისა და სიმართლის ჩვენება, აქ ის თავის სახელს უმატებს მოწაფეებისა და თანამშრომლების სახელებსაც და ასე გვასწავლის თავმდაბლობასა და ერთსულოვნებას.

მუხლი 20. „ვინაიდან ღმერთის ყოველი აღთქმა „ჰოა“ მასში და „ამინია“ მასში, ღვთის სადიდებლად ჩვენს მიერ“. სიტყვას „ამინ“ ხშირად წარმოთქვამენ ქრისტიანები ღვთისმსახურებისას და იგი გამოხატავს მათი მხრიდან მღვდლის სიტყვებისა და ლოცვების დადასტურებას, მასთან თანხმობას. მოციქული ამბობს, რომ ადამიანებისთვის მიცემული ყოველი ღვთის აღთქმა თავის მტკიცებულებას და აღსრულებას ჰპოვებს იესო ქრისტეში, რომელიც ყოველთვის ჭეშმარიტია, რადგანაც მასში „ჰო“ „ჰოა“.

მუხლი 21-22. „ხოლო ვინც თქვენთან ერთად განგვამტკიცა ქრისტეში და ცხებულნი გვყო, ეს არის ღმერთი. რომელმაც ასევე აღვგებჱდა და მოგვცა წინდი სულისა ჩვენს გულებში.“ ძველ აღთქმაში ცხება გამოიყენება უმაღლესი მსახურებისას ან თანამდებობაზე არჩევის დროს განმტკიცებისთვის და არის ამ არჩევის გარეგნული ნიშანი. ამ მნიშვნელობით იხმარება იგი ქრისტიანულ ეკლესიაშიც; მაგრამ ამასთანავე უნდა შევნიშნოთ, რომ უმაღლესი მსახურებისათვის ქრისტიანთა არჩევა მოითხოვს მათგან დიდ ძალებსა და შესაძლებლობებს, რაც რიგით ადამიანს არ აქვს. ეს უმაღლესი ძალები და შესაძლებლობები ენიჭება ადამიანს სული წმიდის მადლით, ამიტომაც ქრისტეს ეკლესიაში ცხება უნდა იყოს სულიერი, ან უკეთ რომ ვთქვათ, მას თან უნდა ახლდეს სული წმიდის მადლის უხვი გარდამოსვლა, რომელიც აძლევს მორწმუნეებს მზარდ და ძლიერ ძალებს. სული წმიდის მადლის ეს გადმოსვლა სხვანაირად იწოდება ალბეჟდად და დაწინდვად. როგორც ბეჭედი ერტყმება საგნებს მათი ცნობილი ადამიანისადმი კუთვნილების აღსანიშნავად, ან როგორც ბეჭედდასმული დოკუმენტი ეძლევა პირს მისი პიროვნების დასამოწმებლად ან მისი უფლებების დასამტკიცებლად, ღმერთმა სული წმიდის გარდამოვლენით დასვა ქრისტიანებზე ბეჭედი იმის დასამტკიცებლად, რომ ისინი ქრისტეს მიეკუთვნებიან. სიტყვა წინდი მიაწინებს

ქრისტიანების მიერ ღმერთთან მსგავსი აღთქმის დადებას, რომელიც სრულდება ქორწინების საიდუმლოში. აქ ერთგულებისა და ურთიერთსიყვარულის ნიშნად ქრისტიანებს ეძლევა ბეჭედი: ესაა ღვთის ერთგულების ურთიერთდამტკიცება და ამ ურთიერთსიყვარულის წინადად ეძლევათ სული წმიდის მადლი.

მოციქულის ზემოთ მოყვანილ სიტყვებში წმიდა მართლმადიდებელი ეკლესია პოულობს მირონცხების საიდუმლოს გარეგნული შესრულების საფუძველს. ყველაფერი ეს მოციქულს იმის გამო მოყავს, რათა გვაჩვენოს, რომ მისი ქადაგების ჭეშმარიტება და მის მიერ ნათქვამი დამოკიდებულია არა მასზე, არამედ ღმერთზე.

თავი 2: 1. „ამიტომაც გადავწყვიტე, დამწუხრებული აღარ მოვსულიყავი თქვენთან“. ადრე, მოციქული კორინთელებს წერს ეპისტოლეს, რომელმაც ააღელვა ისინი, ახლა კი მას არ სურს გააორმაგოს მათი წუხილი პირადი მისვლით.

მუხლი 2. „რადგანაც თუ მე გამწუხრებთ, მაშ, ვინღა გამახარებს, თუ არა ის, ვინც ჩემს მიერ წუხს?“ ანუ მოციქული წერს: თუ ჩემი მოსვლით გამწუხრებთ, მაშინ რა გამახარებს მე? რადგან მხოლოდ თქვენზეა ჩემი მიღება და ამით გახარება.

მუხლი 3. „სწორედ ეს მოგწერეთ, რათა ჩემი მოსვლისას აღარა მქონდეს წუხილი მათგან, ვის მიერაც უნდა მეხარა; რადგანაც ყველას გიცნობთ და დარწმუნებული ვარ, რომ ჩემი სიხარული ყოველი თქვენგანის სიხარულია“. სწორედ იმ მიზნით, რომ არ მქონდეს წუხილი მათგან, ვის გამოც ვხარობ, მოგწერეთ ეპისტოლე და არ მოვედი პირადად, ახლაც არ მოვდივარ და ისევ გწერთ.

2. სისხლის აღმრევის დაბრუნება (2:5-11)

მოსიყვარულე მოციქული ფრთხილობს თავისი მრევლის დამწუხრებას და ცდილობს წაშალოს კორინთელებში ყოველი წუხილის კვალი. ისინი კი წუხან იმის გამო, რომ დაუშვეს თავიანთ საზოგადოებაში ისეთი ცოდვა, რომელიც წარმართებსაც კი არ სმენიათ. მოციქული ივიწყებს იმ წუხილს, რომელიც განიცადა მან ამ საშინელი ცოდვის გამო და ცოდვილის წინააღმდეგ გატარებულ სასჯელს საკმარისად ცნობს, რადგან გაიგო, რომ მან შეინანა. მოციქული სთავაზობს მათ, დააბრუნონ ეს პიროვნება ეკლესიაში (2:5-8).

რადგან კორინთელები დაემორჩილნენ პავლეს ბრძანებას ცოდვილის მოკვეთის შესახებ, ამიტომაც მოციქული პატიობს მათ, ვისაც ისინი მიუტევებენ. ამას კი იმიტომ აკეთებს, რომ სატანას უფლება არ მისცეს ავნოს ქრისტიანებს (9-11).

მუხლი 5. „ხოლო თუ ვინმემ დამამწუხრა, მე კი არ დამამწუხრა, არამედ, რომ არ გადავაჭარბო, ნაწილობრივ ყველა თქვენგანიც“. მოციქული არ ასახელებს არც შეურაცხყოფელს და არც შეურაცხყოფას, რათა არ დაამწუხროს მონაწილეები და გვაჩვენოს, რომ მან დაივიწყა თავად მათი დანაშაულიც კი.

მუხლი 7. „ასე რომ, პირიქით, გმართებთ უმაღლეს მიუტევოთ და ანუგეშოთ, რათა მეტისმეტ მწუხარებას არ მიეცეს“. მეტისმეტ მწუხარებაში მოციქული გულისხმობს სასოწარკვეთას და რწმენისგან სრულ განდგომას (თეოდორიტე).

მუხლი 10. „ხოლო ვისაც რას მიუტევებთ, ასევე მეც“ - მოციქული შეწყალებას უწოდებს მიტევებას და ამით გვახსენებს, რომ ეკლესიაში ყველაფერი ხდება მადლით.

„თქვენი გულისთვის მივუტევე“ - ეს სიტყვები, თეოდორიტეს აზრით, იმის მანიშნებელია, რომ კორინთელებმა წმიდა კაცების - ტიმოთესა და ტიტეს - საშუალებით სთხოვეს მოციქულს ცოდვილის შეწყალება.

„მივუტევე ქრისტეს წინაშე“ - როგორც ეკლესიიდან მოკვეთა აღსრულდა უფალ იესო ქრისტეს სახელით (1 კორ. 5:4), ისევე ეკლესიაში მიღებაც უნდა მოხდეს იესო ქრისტეს სახელით.

მუხლი 11. „რათა არ ვიძლიოთ სატანის მიერ, ვინაიდან ჩვენთვის ცნობილია მისი ზრახვანი“ - სატანა ზეიმობს მაშინ, როდესაც ვიღაცას ცოდვაში აგდებს და მაშინაც კი, როდესაც ცოდვილი ისჯება ცოდვის გამო. და თუკი ცოდვილი ვარდება სასოწარკვეთილებაში, მაშინ ეშმაკი სრულად განაშორებს მას რწმენას. ეს კი ეკლესიას აზარალებს.

3. მოციქულის წუხილი და სიხარული (2:12-17)

მოციქულს სურს, რომ კორინთელებმა დაინახონ, რა მონაწილეობას იღებს ის კორინთის ეკლესიის მდგომარეობაში. ის მოგვითხრობს, როგორ ღელავდა ტიტეს ლოდინისას, რომელიც გაგზავნა მათთან. მიუხედავად იმისა, რომ მოციქული ტროადაში თავისუფლად ქადაგებდა, ის მაინც ვერ დამშვიდდა და გადაწყვიტა წასულიყო მაკედონიაში ტიტესთან შესახვედრად (12-13). მოციქული მადლობს ღმერთს, რომ მაკედონიაში ქრისტიანობის ქადაგება სურნელივით ვრცელდება. ის მრავალთა მსგავსად როდი ბღალავს ღვთის სიტყვას, არამედ წრფელად, როგორც ღვთისგან, ღვთის წინაშე ქადაგებს ქრისტეს მიერ (14-17).

მუხლი 14. „თავისი შემეცნების სურნელს“, - ქადაგებით გავრცელებული იესო ქრისტეს მოძღვრება ედარება მირონის სურნელს. მსგავსება აღებულია ძველი აღთქმიდან, რომელშიც წმიდა მირონით იცხება სკინიის წმიდა ჭერჭელი, სამღვდელოება და თავად მღვდელმთავარი (გამოსვლ. 30:25-30). მირონცხებისას ვრცელდება მთელ სკინიაში სურნელება. ახალ აღთქმაში სული წმიდის მიერ ცხებული „იესო ქრისტე უმეტეს მოყვასთა მისთა“ ავრცელებს მთელ ეკლესიაში შემეცნების სურნელს.

მუხლი 15. „რადგანაც ქრისტეს სურნელი ვართ ღვთის წინაშე“, - როგორც ძველ აღთქმაში წმიდა ჭურჭელი და სკინიის მსახურები ავრცელებენ სურნელებას; ასევე ახალ აღთქმაში მოციქულები, სიტყვის მსახურები მირონის სურნელოვან ჭურჭლებს - ქრისტეს მოძღვრებას - ავსებენ მათგან მინიჭებული მირონის სურნელებით; როგორც ღვთისადმი მუდმივად შეწირული სამსხვერპლო ცხოველები არიან კეთილსურნელოვანი და

კეთილსასურველი მსხვერპლნი, ისევე ქრისტეს ქადაგებისთვის მომწყდარი მოციქულებიც გამოსცემენ ღვთისთვის საამო „სულიერების კეთილსურნელოვან სურნელს“.

„როგორც ხსნის, ისე დალუპვის გზაზე დამდგართათვის“, - მოციქულს სურს თქვას, რომ მისი ქადაგება და კეთილმანუწყებელი შრომა არასდროს არ კარგავს თავის ღირსებას, ყოველთვის სათნოა ღვთისთვის და სათნოა „როგორც ხსნის, ისე დალუპვის გზაზე დამდგართათვის“.

მუხლი 16. „სხვას ვის შესწევს ამისი ძალი?“ - ქრისტეს სწავლება ისეთი ამაღლებულია, ადამიანური ძალებისთვის ისეთი შეუთავსებელია, რომ მისი ქადაგება ღვთის დახმარების გარეშე არავის შეუძლია. ამიტომაც, როგორც მქადაგებლები, ისე მისი მსმენელები საჭიროებენ ღვთის დახმარებას.

მუხლი 17. „ვინაიდან მრავალთა მსგავსად როდი ვბღალავთ ღვთის სიტყვას, არამედ წრფელად, როგორც ღვთისგან, ღვთის წინაშე ვქადაგებთ ქრისტეს მიერ“. მოციქულის აზრს კარგად განმარტავს ნეტარი თეოდორიტი: „მოწინააღმდეგეები რყვნიან ღვთის სიტყვას და საკუთარ აზრს ავრცელებენ, როგორც ურევენ სუფთა ღვინოში წყალს“ (შდრ. 1 ტიმ. 6; ტიტ. 1:11).

მეორე ნაწილი

(თავ 3-7)

ამ ნაწილში მოციქული საუბრობს ძველი და ახალი აღთქმების განსხვავებაზე, აღწერს თავის მსახურებას იესო ქრისტეს სახელისათვის და ნუგეშს გვცემს ტანჯვაში; უნდა შევიმოსოთ ზეციური სასახლე; შეგვაგონებს საკუთარი ცხოვრებიდან ყოველგვარი უკეთურების აღმოფხვრას; მადლობს კორინთელებს თავისი ეპისტოლეს მორჩილებისადმი და კმაყოფილია მათი სათნოებებით.

1. ახალი აღთქმის უპირატესობა და მისდამი მსახურება (3:1-4:6)

ახარებს მოციქულს ქადაგების წარმატება, მაგრამ წუხს ცრუმასწავლებელთა ქმედებების გამო. ისინი ითხოვენ სარეკომენდაციო წერილებს იმ ეკლესიებიდან, რომლებშიც დათესეს თავიანთი ცრუსწავლება, ცდილობენ პავლე მოციქულის მოწაფეებს შორისაც მოიპოვონ მიმდევრები და მოციქულის ჭეშმარიტ სწავლებას ამატებენ თავანთ მოსაზრებებს, მაგალითად, ძველი აღთქმის აუცილებლობის შესახებ.

მოციქული ამხელს მოწინააღმდეგეთა ქმედებებს და ამბობს, რომ კორინთელებს შორის თავისი ავტორიტეტის დასამტკიცებლად მას არ სჭირდება წარდგენის წერილი, რადგანაც თავად კორინთელები არიან მისთვის ასეთი წერილები (3:1-3).

ის დარწმუნებულია, რომ მისი მსახურება ღვთისგანაა და არა ადამიანის ძალისგან, რომ ის იმდენად უკეთესია ძველი აღთქმის მსახურებაზე, რამდენადაც სული - ასოზე. თუკი მოსეს რჯულის მსახურება იმდენად დიდებულია, რომ ისრაელებს არ შეეძლოთ მისი ფუძემდებლის სახის ყურება, მით უფრო დიდებულია მადლის მსახურება (4-11). მოსემ რიდე ჩამოიფარა სახეზე, რათა ისრაელის ძეთ არ ეხილათ დასასრული წარმავალისა. მაგრამ დაჩლუნგდა მათი გონება, რადგანაც ეს რიდე ძველი აღთქმისა დღემდე ჩამოუხსნელი დარჩა, ვინაიდან მხოლოდ ქრისტეში იხსნება იგი. ასე რომ, დღემდე, მოსეს კითხვისას, იგივე რიდე უბურავთ გულს (12-15). ეს რიდე ჩამოეხსნებათ მათ, როდესაც ქრისტესადმი მოექცევიან, რადგან უფალი სულია და სადაც სულია, იქ თავისუფლებაა. ჩვენ კი, ქრისტიანები, დაუბურავი სახით რომ ვჭვრეტთ უფლის დიდებას, როგორც სარკეში, იმავე სახედ გარდავისახებით დიდებიდან დიდებაში, როგორც უფლის სულისგან (16-18). მოციქულს არ სჭირდება ქადაგების დროს ცბიერება და დაფარვა, როცა ადიდებს მას. ამ დიდებას ვერ ხედავენ ეშმაკისგან დამონებულნი; მოციქულები ქადაგებენ ქრისტეზე - უხილავი ღმერთის დიდების ხატზე და ეს მოციქულებს იმდენად განაბრწყინებს, რომ მათაც შეუძლიათ სხვების განათება (4:1-6).

მუხლი 3:2-3. „ჩვენი წერილი თქვენა ხართ“ - კორინთელთა რწმენა და სათნოებები ყველას წინაშე იმის მტკიცებულებაა, თუ რას და როგორ ასწავლის მოციქული. ისინი არა მხოლოდ თავად კორინთელთა სიქადულია, არამედ მათი მასწავლებლისაც (1:14). რამდენადაც მოციქულები ქადაგებენ ქრისტეს, ხოლო ქრისტიანთა რწმენა ქრისტეზეა დაფუძნებული და მორწმუნეები იზრდებიან და ძლიერდებიან რწმენაში სული წმიდის მადლით, ამიტომაც მოციქული შემდეგ მათ უწოდებს ქრისტეს წერილებს, რომლებიც დაწერილია ცოცხალი ღმერთის სულით; ეპისტოლე დაწერილია თავად ქრისტეს კარნახით, არა მელნით, არამედ ღვთის სულით, არა ქვაზე, არამედ გულის ფიცარზე.

მუხლი 5. „იმიტომ კი არა, ვითომ შეგვეძლოს ჩვენი ვიაზრებდეთ რამეს, თითქოს ღვთისაგან კი არა, ჩვენგანვე გვექონდეს ამის უნარი“, - მოციქულის ქადაგების მიმართ ეს სიტყვები თავმდაბლობის გამოხატულებაა და ამასთანავე იმის საუკეთესო მტკიცებულება, რომ ის ქადაგებს არა ადამიანურ სიტყვას, არამედ ჭეშმარიტად ღვთის სიტყვას.

მუხლი 6. „არა, ღმერთმა მოგვცა იმისი ძალა, რომ ახალი აღთქმის მსახურნი ვიყოთ; არა ასოსი, არამედ სულისა, ვინაიდან ასო კლავს, ხოლო სული აცოცხლებს“. ძველი აღთქმა იწოდება ასოდ, რადგან

ა) მას საფუძვლად ქვის ფიქალზე დაწერილი რჯული უდევს, ე.ი. მკვდარი, უცვლელი სიტყვა;

ბ) არ ითხოვს რჯულში დაწერილის ზედმიწევნით შესრულების მეტს.

ახალი აღთქმა კი, პირიქით, იწოდება სულად, რადგან

ა) ეფუძნება მოსანათლავზე სული წმიდის გარდამოსვლას (ებრ. 10:29);

ბ) მოითხოვს არა ზუსტ, არამედ შინაგან მსახურებას, ანუ რჯულის სულიერ გაგებასა და აღსრულებას (რომ. 2:29).

გასაგებია, რომ ზნეობრივი რჯულის მხოლოდ ასეთი სულიერი გაგება გვაცოცხლებს და არ გვკლავს, როგორც ძველი აღთქმის ასო.

„სული აცოცხლებს“, რადგან მორწმუნეს რჯულის აღსრულებაში ხელმძღვანელობს, ეხმარება ღვთის სული, და არა საკუთარი ძალა; რადგან ძლიერად ვდგავართ სულიერ საწყისზე, ღვთისა და მოყვასის სიყვარულზე და ის განსაზღვრავს ყველა მოქმედებას და არასდროს არ ეცემა. მაგრამ ასო კლავს, რადგან რჯულში უმცირესის შეუსრულებლობაც მოითხოვს დასჯას; ამასთანავე ის არ აძლევს ადამიანს შინაგან ძალებს მის აღსასრულებლად და არ აძლევს მისაბამ მაგალითსაც კი.

მუხლი 7-9. „და თუ მსახურება სიკვდილისა, ქვაზე ასოებივით გამოსახული, იმდენად სასახელო იყო რომ ისრაელის ძენი თვალს ვერ უსწორებდნენ მოსეს სახეს, მისი დიდებული იერის გამო, რომელიც, თავისი დიდებულების მიუხედავად, მაინც წარმავალი გახლდათ, რამდენად უფრო სასახელო იქნება სულის მსახურება დიდებით? რადგანაც, თუ განკითხვის მსახურება დიდებაა, მით უფრო მეტი იქნება დიდება სამართლიანობის მსახურებისა“. ადრე, მოციქული ააშკარავებს რჯულის მნიშვნელობასა და მოკვდავებას (რომ. 7:9-13) და გვაჩვენებს, რომ ცოდვა, მცნებისგან იღებს საბაბს, აცდუნებს და ამ გზით შემოდის სიკვდილი; ამგვარად, ნაცვლად სასურველი გამართლებისა და სიცოცხლისა, რჯულს მივყავართ სასჯელისა და სიკვდილისკენ. ამ მონაკვეთში მოციქული ცხადყოფს, რომ მოსეს რჯულის მსახურება, მიუხედავად წარმავლობისა, დიდებულია.

მოსემ აღასრულა თავისი მსახურება და ღირსი გახდა ღვთის დიდების ხილვისა, რომელმაც განაბრწყინა მისი სახე ისე, რომ ებრაელებს არ შეეძლოთ მისი ხილვა რიდის გარეშე, მაგრამ ეს დიდება წარმავალია, რადგან მოსე მალევე მოკვდა.

ასეთი არაა ახალი აღთქმა. მოციქული პარალელს ავლებს მოსესა და საკუთარ მსახურებას შორის და პირველს უწოდებს განსჯისა და სიკვდილის მსახურებას, ხოლო მეორეს - სამართლიანობის მსახურებას, რადგანაც ის ამართლებს ადამიანს. საკუთარ მსახურებას უწოდებს ასევე სულის მსახურებას, რადგან ამ დროს მორწმუნეებზე გარდამოდის სული წმიდა. აქ მოციქული საკუთარ თავს და სხვა მოციქულებს პირდაპირ უწოდებს სახარების მქადაგებლებს, ახალი აღთქმის მსახურებს, ე.ი. ღმერთსა და ადამიანებს შორის შუამდგომლებს, მსგავსად ძველ აღთქმის მოსესი. მოციქული დასასრულს ამბობს: თუ განკითხვის მსახურება დიდებაა, მით უფრო მეტი იქნება დიდება სამართლიანობის მსახურებისა.

მუხლი 10. „იმდენად, რომ იმ დიდებას აღარც კი ეთქმის დიდება ამ უზენაეს დიდებასთან შედარებით“. თეოდორიტე ამბობს: სანთლის სინათლე თუმცა ღამით ძლიერ ანათებს, მაგრამ დღისით შეუმჩნეველია.

მუხლი 13. „და არა როგორც მოსე, რიდე რომ ჩამოიფარა სახეზე, რათა ისრაელის პეტ არ ეხილათ დასასრული წარმავალისა“ - მოციქული განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს რიდეს, რომლითაც მოსე სახეს იფარავს, რათა ისრაელის პეტ არ ეხილათ დასასრული წარმავალისა, ე.ი. რათა არ ეხილათ მოსეს სახეზე ნათელის გაქრობა, ეს კი თავად რჯულის დიდების შეწყვეტას გამოხატავს.

რჯულთან დაკავშირებით ეს რიდე სიმბოლურად განასახიერებს წეს-ჩვეულებებს, მსხვერპლებსა და ძველი აღთქმის მთელ გარეგნულ სახეს. მათ ქვეშ კი დაფარულია როგორც თესლი, რელიგიის არსი, ადამიანთა გამომსყიდველი ქრისტე. ქრისტე არის რჯულის დასასრული (რომ. 10:4). ის, ოქროპირისა და სხვა განმმარტებელთა აზრით, დაფარულია მოსეს რჯულის რიდით. ებრაელებს არ ძალუძთ მოსეს სახის პირდაპირ ხილვა, მათ ასევე ვერ შეძლეს ქრისტეს ხილვა, რომელიც დაფარულია რჯულში. მოციქულთა მტკიცებულებით, მათ არ შეუძლიათ მისი ხილვა ახლაც.

მუხლი 14. „მაგრამ დაჩლუნგდა მათი გონება, რადგანაც იგივე რიდე, ძველი აღთქმის კითხვისას, დღემდე ჩამოუხსნელი რჩება, ვინაიდან მხოლოდ ქრისტეში იხსნება იგი“. თუკი ძველ ებრაელებს არ ძალუძდათ მოსეს დიდების ხილვა, ამიტომაც ის დაფარული იყო რიდით; დღეს მათ არ სურთ მისი ნახვა, რადგან დაჩლუნგდა მათი გონება წინაპართაგან დამკვიდრებული განსხვავებული ცრურწმენებით.

უხუცესთა გადმოცემებმა და განმმარტებელთა ცრურწმენებმა, მათმა ამპარტავნულმა თავდაჯერებულობამ წმიდა ტექსტისა და განმარტებისადმი, ამასთან ერთად მათმა გულქვაობამ (რომ. 11:7-10) მოქსოვა ისეთი შეუღწევადი საფარი ძველი აღთქმის გასაგებად, რომ მათ არ შეუძლიათ დაინახონ ქრისტეს შესახებ მკაფიო წინასწარმეტყველებები და წინასწარდასახული.

მუხლი 17. „უფალი სულია, ხოლო სადაც უფლის სულია, იქვეა თავისუფლება“ - ეს გამოთქმა უკავშირდება და განმარტავს წინა მუხლს. იგი შეიძლება გავიგოთ სხვადასხვანაირად იმის მიხედვით, თუ ვინ შეიძლება ვიგულისხმოთ სულში; ყოვლადწმიდა სამების მესამე პირი - სული წმიდა - თუ ქრისტე, რომელიც ღვთაებრივად სულია; ან უფრო მარტივად - რჯულის სული, არსი. პირველ შემთხვევაში ამ გამოთქმის კავშირი მომდევნოსთან ასეთია: რჯულში დაწერილი გასაგები იქნება ებრაელებისათვის მაშინ, როდესაც ისინი მოიქცევიან უფლის მიმართ, რადგანაც ეს უფალი არის სული წმიდა, რომელიც საუბრობს რჯულში და რომლის საშუალებითაც ხილულია რჯულში დაფარული ქრისტე; იგი გვასწავლის თავყანისცემას სულითა და ჭეშმარიტებით. სხვა მოსაზრებით, ქრისტე უფალია, რომელიც ღვთაებრივად სულია. იგი მისდამი მოქცეულებს ათავისუფლებს ცრურწმენებისგან, რადგანაც ქადაგებს ჭეშმარიტებას. მესამედ: უფლისადმი მოქცეულები იგებენ რჯულს, რადგანაც რჯულის სული, არსი უფალია, ანუ რჯულის შინაგანი მნიშვნელობა მდგომარეობს ქრისტეს გამოხატვაში; ვინც გაიგებს ამ არსს, რომელიც ნამდვილად დაფარულია უფლის მიერ რჯულში, ის მიაღწევს თავისუფლებას რჯულის გაგებასა და აღსრულებაში.

მუხლი 18. „ჩვენ კი, დაუბურავი სახით რომ ვჭვრეტთ უფლის დიდებას, როგორც სარკეში, იმავე სახედ გარდავისახებით დიდებიდან დიდებაში, როგორც უფლის

სულისგან“. ჩვენ ყველანი, მოციქულები და ეკლესიის მასწავლებლები და ყველა მორწმუნე, მოსეს საპირისპიროდ, დაუბურავი სახით, როგორც სარკეში ვჭვრეტთ უფლის დიდებას - ქრისტეს, რომელიც არის ღვთის დიდების ნათელი. ეს მუხლი შეიძლება ასეც გავიგოთ: ჩვენ ყველანი დაუბურავი სახით, როგორც სარკეში ვირეკლავთ ღვთის დიდებას, რომელიც ოდესღაც საკუთარ სახეზე აირეკლა მოსემ, მაგრამ შემდეგ დაფარა იგი სხვებისთვის. ჩვენ კი თანდათანობით გარდავისახებით ღვთის იმავ სახედ დიდებიდან დიდებაში ზეაღსვლით, უფლის სულით გაბრწყინებულნი და ფერისცვალებულნი.

თავ. 4: 1. „ამრიგად, რაკი მოწყალებით მოგვენიჭა ეს მსახურება, გულს არ ვიტყბთ“, - ეს მუხლი პირდაპირ უკავშირდება მესამე თავის მეთორმეტე მუხლს.

მუხლი 2. „არ ვბღალავთ უფლის სიტყვას და ჭეშმარიტების სიცხადით წარვუდგებით ყოველი კაცის სინიდის ღვთის წინაშე“, - მოციქული გამოდის ცრუმასწავლებელთა წინააღმდეგ, რომელთა საქმიანობა უმეტესწილად ხასიათდება სამარცხვინო საქმეებით.

მუხლი 3. „ხოლო თუ ჩვენი სახარება დაფარულია, წარწყმედილთათვის არის დაფარული“, - სახარებისეული ქადაგების განმასხვავებელი შტრიხი იმაში მდგომარეობს, რომ იგი რაიმე უცხოვს გამოხატულებისა და შერევის გარეშე იქადაგება. თუკი ის გაუგებარია ზოგიერთებისათვის, ეს მათი გონების დაჩლუნგების შედეგია (3:14).

მუხლი 4. „რომელთაც ღმერთმა დაუბნელა ურწმუნო გონი, რათა არ ბრწყინავდეს მათთვის ნათელი ქრისტეს დიდების სახარებისა, ქრისტესი, რომელიც არის ღვთის ხატი“, - ეშმაკი ხშირად იწოდება ამა ქვეყნის მთავრად (იოან. 12:31; ეფ. 6:12).

მაგრამ ეკლესიის მამები (ოქროპირი, თეოდორიტი, ამბროსი, ავგუსტინე), რომლებიც უარყოფენ მანიქეველთა დუალიზმს, ეყრდნობიან ამ ადგილს და ავითარებენ იმ აზრს, რომ ყველაფერი ამ სამყაროში აღესრულება ღვთის ნებით და ბოროტებაც ღვთის დაშვებით ხდება. აქ ისინი სიტყვა ღმერთს (მთაწმინდისეული თარგმანი ასე ჟღერს: „რომელთანი-იგი ღმერთმან ამის სოფლისათა დაუბრძნა გონებანი ურწმუნოთანი, რამთა არა გამოუბრწყინდეს მათ ნათელი იგი სახარებისა დიდებისა ქრისტესი, რომელი-იგი არს ხატი ღმრთისა უხილავისაჲ“ - მთარგმნელი) იგებენ საკუთარი მნიშვნელობით და მომდევნო სიტყვებისგან გამოყოფენ სასვენი ნიშნით, ხოლო სიტყვებს - ამის სოფლისანი - უკავშირებენ ურწმუნოებს. მაგრამ სიტყვათა ასეთი განლაგება გრამატიკისათვის უცხოა.

„ღვთის ხატი“ - ღვთის მხოლოდშობილი ძე წმიდა წერილში ხშირად იწოდება ღვთის ხატად, ღმერთი ღმერთისაგან, ნათელი ნათლისაგან, ერთარსი მამისა როგორც ღვთაებრიობით, ისე დიდებით (კოლ. 1:15; ებრ. 1:3). სლავურ და რუსულ თარგმანებში (ასევე მთაწმინდისეულში - მთარგმნელი) ზოგიერთი ბერძნული თარგმანის თანახმად ემატება სიტყვა: უხილავისა.

მუხლი 5. „რადგანაც ჩვენს თავს კი არ ვქადაგებთ, არამედ ქრისტე იესოს, უფალს; ხოლო ჩვენ თქვენი მოწიგები ვართ იესოსათვის“. ჩვენ ვქადაგებთ არა საკუთარ თავზე, ან ვზრუნავთ არა საკუთარი დიდებისათვის, არამედ ღვთის დიდებისათვის.

მუხლი 6. „რადგანაც ღმერთმა, რომელმაც ბრძანა ბნელიდან ნათლის გამობრწყინება, გაანათლა ჩვენი გულები, რათა გავებრწყინებინეთ ღმერთის დიდების შემეცნებით, რომლითაც სხივოსნობს იესოს სახე“. მოციქული ადარებს ადამიანთა გამოსყიდვას მათ შექმნას. ღმერთმა ბრძანა ადამიანთა გონების განათლება სახარებით იმ

მიზნით, რომ მათ ქრისტეს საშუალებით ეხილათ ღვთის დიდება, როგორც პირველ დღეს გამობრწყინებული ნათლის საშუალებით განცხადდა ღმერთის მიერ შექმნილი სამყაროს სასწაულები მეექვსე დღეს.

2. ღვთის ძალა ადამიანის უძლურებაში (4: 7-5:10)

მოციქული თავის ქადაგებაში ასევე ეხება იმ უბედურებებსა და საფრთხეებს, რომლებსაც აწყდება ქადაგების აღსრულებისას. საფრთხეები ძირითადად ადამიანური უძლურებიდან გამომდინარეობს, რომლებიც ღმერთმა დაუშვა თავისი ძალის გამოსავლენად (4:7). მოციქულებს ავიწროებენ, დევნიან, ამცირებენ, სასიკვდილოდ იმეტებენ; მაგრამ ყველაფერი ეს ღვთის დიდების გამოსავლენად ხდება, რათა მადლის სიუხვე მრავალთა მადლიერებად გადმოიფრქვას ღვთის სადიდებლად (8-15). ამიტომაც ისინი გულს არ იტეხენ და ელიან საუკუნო ჯილდოს (16-18), სურთ მიწიერი სახლი, ანუ კარავი, დაინგრეს და შეიმოსონ ზეციური სასახლე (5:1-5). ასეთია მოციქულთა მიერ უბედურებათა მოთმინებით გადატანის საფუძველი (6-10).

თავ. 4, მუხლი 7: „ხოლო ეს საუნჯე ჩვენ თიხის ჭურჭლებით დაგვაქვს“, - ეს საუნჯე მოციქულებრივი მსახურებაა, რომელიც მან აღასრულა განსაკუთრებული ბუნებრივი ნიჭების გარეშე. შესაძლოა, მოციქული მიაწინებდეს თავის უძლურ სხეულზე.

„რათა ამ ძალის სიდიადე ღვთისაგან იყოს და არა ჩვენგან“, ე.ი. სახარების ქადაგების უპირატესობა და ძალა ღმერთზეა დამოკიდებული და არა მათზე.

მუხლი 10. „ყოველთვის თან დავატარებთ სხეულით იესოს სიკვდილს, რათა იესოს სიცოცხლეც გაცხადდეს ჩვენს სხეულში“, - სიკვდილის ტარება იგივეა, რაც ქრისტეს ტანჯვა (1:5). მოციქულს სურს თქვას, რომ ქრისტეს სახარების ქადაგებისთვის მას ყველანაირად ტანჯავენ; სასიკვდილოდაც კი იმეტებენ. გარდა ამისა, ის მუდმივად მოაკვდინებს საკუთარ თავში საკუთარ თავისუფლებას, ცოდვილ ვნებებს, რათა განცხადდეს მასში ქრისტე.

მუხლი 12. „ასე რომ, სიკვდილი ჩვენში მოქმედებს, ხოლო სიცოცხლე - თქვენში“. მოციქულის ტანჯვისა და სიკვდილის მიზანი ისაა, რომ მორწმუნეებს მოუტანოს სულიერი სიცოცხლე, სიცოცხლე ქრისტეში. აქ იგულისხმება ხორციელი სიკვდილი, ხოლო სიცოცხლე - სულიერი.

მუხლი 14. „რაკილა ვიცით, რომ, ვინც აღადგინა იესო, ჩვენც აღგვადგენს იესოსთან ერთად და თქვენი თანხლებით წარგვადგენს მის წინაშე“. თეოდორიტე წერს: გვყოფს სიკვდილის დამმარცხებლად და ერთად წარგვადგენს საშინელი ტახტის წინაშე.

მუხლი 15. „ვინაიდან ყველაფერი თქვენთვისაა, რათა მადლის სიუხვე მრავალთა მადლიერებად გადმოიფრქვეს ღვთის სადიდებლად“. ბრძოლებითა და ტანჯვებით აღსავსე მთელ ჩვენს სიცოცხლეს მოელის მადლის სიუხვე, რომელმაც უნდა შვას ჩვენში მადლიერება და ღვთის დიდება.

მუხლი 16. „ამიტომაც არ ვიტეხთ გულს, რადგან თუ ჩვენი გარეგანი კაცი იხრწნება, დღითი დღე ახლდება შინაგანი“. მოციქული აქ საუბრობს იმ ტანჯვებზე,

რომლებიც გადახდა ქადაგების დროს - ამიტომაც გარეგან კაცში უნდა ვიგულისხმოთ მისი სხეული, მისი მიწიერი სიცოცხლე, დიდება, ყველაფერი ის, რასაც იძლევა მიწიერი ცხოვრება. შინაგანი კაცი კი არის განახლებადი და ქრისტესთან შეერთებადი მისი სული.

მუხლი 17. „ვინაიდან ჩვენი წამიერი და მცირედი ტანჯვა უზღვავსა და უსაზომო დიდებას შეიქმს ჩვენთვის“, - მოციქული ადარებს ადვილსა და მძიმე საქმეს, ტანჯვასა და დიდებას, ხილულსა და არახილულს, დროებითსა და მუდმივს და საკუთარი თავისთვის ირჩევს დედამიწაზე ტანჯვას, რათა შემდეგ საუკუნოდ ინეტაროს. ესაა მისი ნუგეში.

თავი 5:1 „რადგანაც ვიცით, რომ თუ ეს ჩვენი მიწიერი სახლი, თუ ეს კარავი დაინგრევა, ღმერთის მიერ გვაქვს სასახლე ცაში, ხელთუქმნელი და მარადიული“. სხეულზე, როგორც სულის სამკვიდრებელზე, წარმოდგენა ცნობილი იყო წარმართი მწერლებისთვისაც. ამ წარმოდგენიდან თავისთავად განვითარდა ჩვეულებრივ როგორც მცდარი, ისე ჭეშმარიტი გაგება; მაგ, სულთა წინასწარი არსებობა, მათი სხვა სხეულში ჩასახლება, უკვდავება და მსგავსი. განმმარტებელთა შენიშვნით, მთელი ეს თავი მიმართულია მკვდართა აღდგომის უარყოფელთა საწინააღმდეგოდ.

მუხლი 2. „მიტომაც ვგმინავთ, რომ გვსურს შევიმოსოთ ზეციური სასახლე ჩვენი“. მოციქული არ ამბობს, უნდა გადავსახლდეთ, არამედ შევიმოსოთ. ამით ის გვაჩვენებს: აღდგომისას ჩვენ არ დავტოვებთ ჩვენსავე სხეულს, არამედ მუდმივად ვატარებთ მას, როგორც სამოსს. ასე, სხეული არა მხოლოდ სულის სამკვიდრებელია, არამედ შესამოსელიც.

მუხლი 3. „მხოლოდ შემოსილნიც არ აღმოვჩნდეთ შიშველნი“. თეოდორიტი წერს: „თუმცაღა ყოველი ადამიანი შეიმოსება უხრწნელების შესამოსლით, მაგრამ ყველა ვერ გახდება ღვთაებრივი დიდების ღირსი; ამათ უწოდებს მოციქული შიშველებს“. ასეთ სიშიშველეს დაექვემდებარება, რა თქმა უნდა, ის, ვინც ცარიელია დედამიწაზე კეთილი საქმეებითა და რწმენით.

თუმც განსახილველი ადგილი სხვადასხვა თარგმანში სხვადასხვანაირად იკითხება, რაც სხვა აზრს იძენს, მაგ. ზოგი ხელნაწერი, თარგმანი (მთაწმინდისეულში: რომელი-იგი შე-თუ-ვიმოსოთ, არღარა შიშუელ ვიპოვნეთ - მთარგმნელი), გამოცემა და წმიდა მამა მოციქულის სიტყვებს ასეთ აზრს ანიჭებს: ზეციური სხეულის შემოსვის მსურველებს არ მოგვინდებოდა სიკვდილი, არამედ მეორედ მოსვლამდე ცოცხლად დარჩენა. მაგრამ მოციქული შენიშნავს, რომ შემოსილნიც არ აღმოვჩნდეთ შიშველნი; ღმერთი აღადგენს ჩვენს სხეულს და შეგვმოსავს უკვდავებით. მომდევნო მუხლი ამტკიცებს ასეთ განმარტებას და წმიდა იოანე ოქროპირი ეთანხმება მას: თუმცა ვკვდებით სხეულით, მაგრამ იმავე სხეულით გავხვდებით უხრწნელი.

მუხლი 5. „სწორედ ამისთვის შეგვექმნა ღმერთმა და მოგვცა სულის წინდი“, - ღმერთმა არა მხოლოდ სულით უკვდავნი შეგვექმნა, არამედ სხეულითაც. ადამიანი ცხოვრების ხის ნაყოფის ჭამით ნელ-ნელა გარდაიქცეოდა ხრწნილებიდან და სიკვდილიდან უკვდავებაში. და როდესაც ადამიანი დაეცა, ღმერთმა მოუშადა მას შემდეგი მკურნალობა: ცოდვით მომკვდარი სხეული ისევ მიიღებს სიცოცხლეს და აღდგება და დაიმკვიდრებს საუკუნო ცხოვრებას. ამ მკურნალობას ანიჭებს მას ნათლისღება. სული წმიდა ააღორძინებს მორწმუნეს და ის არის წინდი მომავალი ცხოვრებისა და უკვდავებისა.

მუხლი 7. „რადგანაც რწმენით ვიარებით და არა ხედვით“ - მოციქული გვაჩვენებს, რომ ჩვენი ახლანდელი სიცოცხლის თვისება ეფუძნება მომავლის რწმენას, იგი აღგვძრავს ვისურვოთ მოკვდავი სხეულიდან მალე გამოსახლება, რათა კარგად დავინახოთ ის, რასაც ველით და ვსასოობთ.

მუხლი 10. „რადგან ყველანი უნდა წარვსდგეთ ქრისტეს სამსჯავროს წინაშე, რათა თვითეულს მიეგოს მისი კუთვნილი, იმის მიხედვით, თუ რას იქმოდა სხეულში მყოფი: კეთილს თუ ზოროტს“. ქრისტეს სამსჯავროზე ყოველი მიიღებს ჯილდოს ან სასჯელს იმის მიხედვით, თუ რას იქმოდა სხეულში მყოფი.

3. შეგონება ზოროტების აღმოფხვრისა (5:11-7:2)

საშინელი სამსჯავროს აზრთან დაკავშირებულია მოციქულის ერთგულების მტკიცებულება. მას არ ეშინია ამ სამსჯავროსი, რადგან გულწრფელად იღწვის ღვთისა და კორინთელებისთვის, ის ბაძავს ყველასათვის მომკვდარი ქრისტეს სიყვარულს (5:11-15). ამაზე დაფუძნებულია ახალი ცხოვრების სურვილი, როგორც ღმერთთან შერიგების ვალდებულება, რადგან შერიგებისა და გამართლებისთვის მსხვერპლად შეიწირა ქრისტე (16-21).

მოციქული შეაგონებს კორინთელებს უარი არ თქვან ამ მადლზე და ხელიდან არ გაუშვან კეთილსასურველი ხსნის დღე (6:1-2). ის არაფერში იძლევა დაბრკოლების საბაბს, რათა არ დაიგმოს მსახურება და მთელი ცხოვრების მანძილზე ღვთის მსახურად ავლენს თავს; მოთმინებით იტანს ყოველგვარ უბედურებასა და სიძნელეებს, ცხოვრობს წმიდად, შრომობს, ფხიზლობს და მარხულობს; ის, როგორც კარგი მეომარი, ყოველთვის მზადაა ბრძოლისთვის, თავად მუდამ ღატაკი და არაფრის მქონე, სხვების გამამდიდრებელია (3-10). მას სურს, რომ კორინთელებიც ასეთი იყვნენ (11-13)! მოციქული ისევ სთხოვს კორინთელებს, ნუ შეებმებიან უცხო უღელში ურწმუნოებთან ერთად; ვინაიდან რა აკავშირებს სამართლიანობასა და ურჯულოებას? რაა საერთო ნათელსა და ბნელს შორის? რამ შეათანხმოს ქრისტე და ბელიარი? ან რა ხელი აქვს მორწმუნეს ურწმუნოსთან? ისინი, როგორც ზეციური მამის შვილებად მოწოდებულნი, უნდა განიწმიდონ ყოველგვარი უწმიდურებისგან (14-18; 7:1).

თავი 5: 11. „და რაკი უფლის შიში ვიცით“ - ეს შიში მომავალი სამსჯავროს შიშია, რომლის წინაშეც ყველა წარსდგება. ვისაც ახსოვს საშინელი სამსჯავრო, მას არ შეუძლია ტყუილი და თავის ქება. ამაში დარწმუნება სურს მოციქულს.

მუხლი 12. „ვინც სახით იქადის და არა გულით“, ე.ი. ისეთი ადამიანი, რომელიც იქადის მხოლოდ გარეგნულად, თვალში მოსახვედრად; ადამიანი, რომელიც ერთს ამბობს და სხვას აკეთებს.

მუხლი 13. „რადგან თუ გონს გადავდივართ, ღვთისთვის გადავდივართ, ხოლო თუ გონიერნი ვართ, - თქვენთვის“. მოციქული გონს გადასვლას უწოდებს საკუთარ წარმატებას, რომელიც შეიძლება გამოჩნდეს როგორც თავის ქება; ხოლო გონიერებას - მორჩილებას. მოციქულის აზრი შემდეგია: ის აქებს საკუთარი წარმატებას არა თავის წარმოჩენისათვის, არამედ ღვთის დიდებისათვის. ხოლო თუ თავს იმდაბლებს, ამით გვაჩვენებს თავმდაბლობის მაგალითს.

მუხლი 14. „ვინაიდან ქრისტეს სიყვარულით ვართ მოცულნი, როცა ამგვარად ვმსჯელობთ“. სიყვარული, რომელიც გვაჩვენა ქრისტემ და სიყვარული, რომელსაც განიცდის მოციქული ქრისტეს მიმართ, აღძრავს მას განსაჯოს და მოიქცეს ასე: თუ ერთი მოკვდა ყველასათვის, ყველანი დაიხოცებიან. მოციქული რომაელთა ეპისტოლეში ასე მსჯელობს: თუკი ქრისტე მოკვდა ყველასათვის, მაშინ მასში ყველა მოკვდით; მისი სიკვდილი თითქოს მთელი ცოდვილი კაცობრიობის სიკვდილია; აქედან გამომდინარე, მისი აღდგომა მთელი კაცობრიობის აღდგომაა: ხოლო თუ ქრისტესთან ერთად მოკვდით, გვწამს, რომ სიცოცხლითაც ერთად ვიცოცხლებთ (რომ. 6:8).

მუხლი 15. „მაგრამ ქრისტე ყველასათვის მოკვდა, რათა ცოცხალნი თავისთვის კი აღარ ცოცხლობდნენ, არამედ იმისთვის, ვინც მათთვის მოკვდა და აღდგა“. თუ ქრისტე ივნო და მოკვდა ყველასათვის, რათა მიენიჭებინა მათთვის სიცოცხლე, მაშინ სამართლიანობისა და მადლიერების ვალდებულება მოითხოვს, რომ ეს სიცოცხლე მას მივაკუთვნოთ.

მუხლი 16. „ასე რომ, ამიერიდან აღარავის ვიცნობთ ხორციელად“,- ვინმეს ხორციელად ცნობა ნიშნავს მასში იმ თვისებებისა და განსხვავებების აღიარებას, რომლებითაც ჩვეულებრივ ადამიანები განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან, როგორებიცაა მაგალითად: წარმოშობა, განათლება, მდგომარეობა საზოგადოებაში და სხვ. მოციქულისათვის, როგორც ქრისტიანისათვის, ასეთი განსხვავებები არ არსებობს, ის არ იცნობს არც იუდეველს, არც ელინს, არც ბრძენსა და უვიცს, არც მონასა და თავისუფალს, არც მამაკაცსა და არც დედაკაცს, არამედ იცნობს ყველას ქრისტეში.

„რადგან თუ ხორციელად ვიცნობდით ქრისტეს, აწ უკვე აღარ ვიცნობთ“. ხორციელად იცნობდა ქრისტეს მაშინ, როდესაც დევნიდა მის ეკლესიას; ახლა კი საპირისპიროდ, ის ხედავს მას, როგორც გამომსყიდველს, როგორც ღვთის ჭეშმარიტ ძეს (შდრ. 1 კორ. 2:2).

მუხლი 17. „ამრიგად, ვინც ქრისტეშია, ახალი ქმნილებაა. ძველმა განვლო და, აჰა, ყოველივე არის ახალი“. ნათლისღებაში ადამიანი აღორძინდება ანუ თითქოს ახალ ქმნილებად იქცევა. ეს კი მას სრულიად სხვა ადამიანად გარდაქმნის, ახალი შეხედულებებით, გრძნობებითა და სურვილებით; ის ახალ ურთიერთობებში შედის ღმერთსა და ადამიანებთან.

მუხლი 18. „ხოლო ყველაფერი ღმერთისგანაა, რომელმაც შეგვირიგა ქრისტეს მიერ და მოგვცა მსახურება შერიგებისა“. თავად ღმერთი კი არ შეგვირიგდა, არამედ შეგვირიგა ქრისტეს მიერ და ქრისტეს გამო. ქრისტემ კი თავისი ქადაგებისათვის დააწესა მოციქულებრივი წოდება, რომელიც იწოდება შერიგების მსახურებად.

მუხლი 19. „რადგანაც ღმერთმა ქრისტეში შეირიგა ქვეყანა“. ღმერთმა შეგვირიგა ქრისტეს მიერ; მაგრამ ეს შერიგება აღსრულდა მხოლოდ იმიტომ, რომ იესო ქრისტე ღმერთია.

„არ შეურაცხა ხალხს მისი ცოდვები და მოგვცა ჩვენ შერიგების სიტყვა“, რადგან ყველა ცოდვა გამოსწორდა იესო ქრისტეს სიკვდილით.

მუხლი 20 „ამრიგად, ქრისტეს გულისთვის ვართ მოვლინებულნი, და, თითქოს ღმერთი შეგაგონებდეთ ჩვენი მეშვეობით, ქრისტეს სახელით გთხოვთ: შეურიგდით ღმერთს“. მოციქულები ქრისტეს წარმოგზავნილი არიან, მასსა და ადამიანებს შორის შუამდგომლები; ისინი ასრულებენ შერიგების საქმეს და ქრისტეს ნაცვლად შეგვაგონებენ ღმერთთან შერიგებას.

მუხლი 21. „რომელმაც ცოდვის არმცოდნე ცოდვის მსხვერპლად აქცია, რათა ღვთის სიმართლედ ვქცეულიყავით მასში“ - ცოდვა ცოდვილის ნაცვლად. ღმერთმა განზრახვისამებრ, ქრისტე ადამიანური სამსჯავროსა და განსჯის წინაშე წარმოაჩინა ცოდვილად, დასჯის ღირსად.

თავი 6:6. „სიწმიდეში, შემეცნებაში“ - წმიდა იოანე ოქროპირი, თეოდორიტი და თეოფილაქტი სიწმიდეში გულისხმებენ პავლეს არამომხვეჭელობას; სხვები კი ზნეორივ სიწმიდეს. ხოლო შემეცნებას უწოდებენ კეთილგონიერებას, უფრო ზუსტად, ღვთაბერივ ჭეშმარიტებათა ცოდნას.

„სულგრძელობაში, სიწრფელებაში, სული წმიდაში, უპირფერო სიყვარულში“ - სულგრძელება სხვების მიმართ, სიწრფე და სიტკბოება თავისიანების მიმართ და სათნოყოფა სული წმიდისადმი.

მუხლი 7. „ღვთის ძალა“, ე.ი. მისი გამოვლენა ადამიანურ საქმიანობასა და უძღურებაში. მას მოციქული უმატებს „სიმართლის საჭურველს“, რომლითაც თავს იცავს ის თავისი მსახურებისას მტრების წინააღმდეგ.

„მარჯვენა და მარცხენა საჭურველი“ ეწოდება მეომრის იარაღებს. მარჯვენა ხმალია ან შუბი, მარცხენა - ფარი; ამიტომაც მეომარი მარჯვენა ხელით შეტევაზე გადადის, ხოლო მარცხენათი თავს იცავს.

მუხლი 14. „ნუ შეებმებით უცხო უღელში ურწმუნოებთან ერთად; ვინაიდან რა აკავშირებს სამართლიანობასა და ურჯულოებას? რაა საერთო ნათელსა და ბნელს შორის?“ თეოდორიტი წერს: „ნუ ემსგავსებით სხვადასხვა მხარეს მზიდავ ხარებს, ნუ ამჯობინებთ ჩვენს სწავლებას ურწმუნოთა მლიქვნელობას“. შედარება შეიძლება აღებული იყოს ძველი აღთქმიდან, რომლის მიხედვითაც აკრძალულია ერთ უღელში ხარისა და სახედრის შებმა (მეორ რჯ. 22:10).

მუხლი 15. „რამ შეათანხმოს ქრისტე და ბელიარი? ან რა ხელი აქვს მორწმუნეს ურწმუნოსთან?“ მოციქული იყენებს ისევ უღლის მაგალითს, რათა მოუწოდოს კორინთელებს, რომ ქრისტეს უღელს არ შეუთანხმონ სიცრუე და სიბნელე. ბელიარი - ებრაულად ბელიალი (Beli-jaal) ნიშნავს უღლის არ მქონეს, ასე ეწოდება მას, ვინც არ აღიარებს რჯულს. მოციქული კი გულისხმობს ეშმაკს, როგორც ყოველი უსჯულოების მამას, კერძო მნიშვნელობით კი იგულისხმებიან ქრისტეს ურწმუნო ადამიანები (წარმართები).

მუხლი 16. „რამ შეუთავსოს ღვთის ტაძარი კერპებს?“, - როგორც ზემოთ ითქვა, შეუთავსებელია ქრისტე და ეშმაკი, ასევე შეუსაბამოა ქრისტიანების - ღვთის ტაძრების (1 კორ. 3:16) - ურთიერთობა კერპებთან, რომლებიც გულისხმობენ ეშმაკებს.

4. პირველი ეპისტოლეს მიზანი და შედეგი (7:2-16)

სუფთა და წმიდა ცხოვრების შეგონების შემდეგ მოციქული ცდილობს დაუმტკიცოს კორინთელებს თავისი კეთილგანწყობა და ამით აიძულებს მათ ეძებონ იმის მიზეზი, თუ რატომ იყო ასე მკაცრი დამნაშავეთა მიმართ. მას არავისთვის უვნია და არც ანგარება გამოუჩენია ვინმეს მიმართ, მუდამ გულით ატარებს მათ, იქადის, წუხს და ხარობს მათით (7:2-4).

მოციქული ძალიან შეწუხებულია, რომ ვერ შეხვდა ტიტეს მაკედონიაში, უხარია მისი მოსვლა და უფრო მეტად ის, რომ კორინთელებმა მიიღეს მისი ეპისტოლე (5-8); მოციქული გახარებულია კიდევ იმის გამო, რომ ეპისტოლემ კეთილი ზეგავლენა იქონია მათზე, რადგანაც მათი სინანული დასაბამს აძლევს მათ ხსნას (9-12). ეპისტოლეს ასეთმა მიღებამ კიდევ უფრო დიდი გავლენა იქონია მოციქულზე, რადგან მან ეპისტოლეს გამოგზავნამდე უწინასწარმეტყველა ტიტეს ხელსაყრელი შედეგი და ახლა ორივემ იხილა, რომ არ შერცხვა და არ მოტყუვდა იგი კორინთელებთან (13-16).

მუხლი 7:2. „შეგვითვისეთ“, ე.ი. შეგვიყვარეთ; მოციქული კორინთელებს აყვედრის (6:12): „ვიწროებაა თქვენსავე გულში“, ანუ გაგვიგეთ, იყავი ყურადღებით ჩვენი სწავლების მიმართ (მთ. 19:11).

„არავის მოექცევივართ უსამართლოდ, არავისთვის გვივნია რამე და არც ანგარება გამოგვიჩენია ვისიმე მიმართ“ - ეს შენიშვნები ეხება მოციქულის ქმედების გამართლებას, რომელიც მას მიეწერება პირველი ეპისტოლეს საფუძველზე. მოციქულს სურს აჩვენოს კორინთელებს, რომ მისი სიმკაცრე გამოწვეულია მათი ქმედებებით და არა გაღიზიანების, სიხარბისა და რამ მსგავსის გამო.

მუხლი 5. „რადგანაც მაკედონიაში ჩასვლისას ვერავითარი სიმშვიდე ვერ ჰპოვა ჩემმა ხორცმა“, ე.ი. გარეგნულმა ადამიანმა, რომელიც შფოთავს სახარების მქადაგებლისადმი გამოჩენილი საფრთხის გამო.

მუხლი 10. „ღვთის გულისათვის წუხილს“ უპირისპირდება „ამქვეყნიური წუხილი“, რომელიც ნიშნავს ფულის, დიდების, სიამოვნებისა და სხვა ამქვეყნიური საგნების დაკარგვის წუხილს; ხოლო ღვთის გულისათვის წუხილი კი არის ღვთისგან დაშორების, ღვთის რჯულის დარღვევის წუხილი.

მუხლი 12. „შეურაცხმყოფელისა და შეურაცხყოფილის გამო როდი მოგწერეთ“. ცხადია, შეურაცხყოფილში იგულისხმება სისხლის აღმრეცის მამა. შეიძლება დავასკვნათ, რომ ის ქრისტიანი და კორინთის ეკლესიის წევრია.

მორწმუნეთა მოწყალეობა ღატაკებს

მოციქული ადასრულებს უხუცეს მოციქულთა მცნებას (გალ. 2:10), უარს ამბობს საკუთარი სარგებელზე და ყოველთვის და ყველგან ზრუნავს პალესტინის ეკლესიების ღატაკებისთვის. ამიტომაც ის და მისი მოწაფეები გულმოდგინებით აგროვებენ შემოწირულებებს იმ ეკლესიებში, რომლებშიც იქადაგეს. ამჯერად, მეორე ეპისტოლეს დაწერისას, მაკედონიაში მოგზაურობის დროს, მან შეკრიბა დიდძალი შემოწირულება. მოციქული დიდი სიხარულით ამცნებს კორინთელებს იმ გულმოდგინების შესახებ, რომელსაც მაკედონიის ეკლესიები იჩენენ, მიუხედავად საკუთარი სიღატაკისა და მოციქულის წინააღმდეგობისა, რომ არ მიიღებს მათგან შემოწირულებას. ის აგზავნის მათთან ტიტეს და იმედი აქვს, რომ ისინი მიზამავენ სხვებს და საქმით დაამტკიცებენ თავიანთ სიყვარულს მოყვასის მიმართ. მათ მაგალლითად აქვთ იესო ქრისტეს სიყვარული, რომელიც თავად გაღატაკდა, რათა სხვები გაემდიდრებინა (8:1-9). მოციქული ახსენებს მათ ადრე დაწყებულ ქველმოქმედებას და სთხოვს, ახლა მოიყვანონ ის სისრულეში, მაგრამ არა ისე, რომ სხვებზე ზრუნვისას თვითონვე ჩაცვივდნენ გაჭირვებაში; არამედ მოუწოდებს თანასწორად განაწილებას (10-15). ამასთანავე ის საჭიროდ თვლის შეაქოს კორინთელების წინაშე შემოწირულებისთვის გამოგზავნილთა - ტიტესა და სხვა მოწაფის - გულმოდგინება და გამოთქვამს სიფრთხილეს, რომ არავინ დაიგმოს შემოწირულების სიუხვის გამო (16-21).

მოციქული აგზავნის შემოწირულების ამ გულმოდგინე ამკრეფებს კორინთელებთან და სთხოვს მათ, სიყვარული დაუდასტურონ (22-24). რაც შეეხება წმიდათა სამსახურს, მას ზედმეტად მიაჩნია რამე მისწეროს: ის ისეა დარწმუნებული კორინთელთა გულმოდგინებაში, რომ იქადის მათით მაკედონელების წინაშე. ძმები კი იმიტომ გაგზავნა, რომ მზად იყვნენ. ამიტომ საჭიროდ მიიჩნევს სთხოვოს ძმებს, რომ მოვიდნენ და გაამზადონ აღთქმული ძღვენი, არა როგორც ანგარება (9:1-5). ამ მოწყალეობას მოციქული ადარებს თესვას, ამით მოუწოდებს მათ გულითადი დახმარებისათვის და აღუთქვამს ღვთის ჯილდოს. რადგან ის, ვინც თესს აძლევს სათესად და პურს - საზრდოდ, ზღვად აქცევს თქვენს ნათესსაც და ამრავლებს თქვენი სიმართლის ნაყოფს. ყველაფერ ამისთვის მოციქული მადლობს ღმერთს (6-15).

თავი 8:1. „ახლა კი გაუწყებთ, ძმანო, ღვთის მადლს“, - გულდმოდგინებას და მოწყალებას უწოდებს მოციქული ღვთის მადლს, რათა გვაჩვენოს, რომ ქრისტიანებში ყოველი კეთილი მომდინარეობს ღვთისგან, მაგრამ ამასთანავე არ ანადგურებს მათ თავისუფალ ნებას.

მუხლი 3. „გულუხვნი იყვნენ“ - ეს სიტყვები გვაჩვენებს, რომ მაკედონელები ნებაყოფილობით, იძულების გარეშე კრებენ მოწყალებას; ეს კი ამტკიცებს მაკედონელთა გულუხვობას.

მუხლი 10. „მე გირჩევთ იმას, რაც სარგოა თქვენთვის: აღასრულეთ ის, რაც ხალისით წამოიწყეთ ჯერ კიდევ შარშან“, - ჩვეულებრივ, ჯერ სურვილია საჭირო, ხოლო შემდეგ შესრულება; მაგრამ მოციქული სურვილს აყენებს საქმის შემდეგ, ამით კი გვაჩვენებს ნებაყოფილობით სურვილს: კორინთელებმა არა მხოლოდ უნდა აღასრულონ კეთილი საქმე, არამედ ისურვონ კიდევ, გამოავლინონ გულმოდგინება.

მუხლი 12. „ვინაიდან, როცა არის გულმოდგინება, შეწირულობა მიიღება იმის მიხედვით, ვის რა აქვს, და არა იმისა, რაც არა აქვს“. შეწირულის ოდენობა კი არ სათნო ეყოფა ღმერთს, არამედ გულმოდგინება, რომლითაც შეიწირება ძღვენი (ლუკ. 21:3).

მუხლი 14. „ამჟამად თქვენმა ნამეტმა შეავსოს მათი ნაკლულება, შემდეგ კი თქვენი ნაკლულება შეივსოს მათი ნამეტით, რათა არ დაირღვეს თანასწორობა“, - ამ სიტყვებით მოითხოვება არა ქონების თანასწორობა, არამედ ყველასათვის თანასწორი შესაძლებლობა საკუთარი საჭიროებების დასაკმაყოფილებად. ეს კარგად აიხსნება ებრაელების მიერ მანანას შეკრების მაგალითით (გამოსვლ. 16:18). არც ბევრის შემგროვებელს აღმოაჩნდა ზედმეტი და არც მცირეს შემგროვებელს კლებია რამე. თითოეულს იმდენი ჰქონდა შეგროვებული, რამდენიც საჭმელად სჭირდებოდა.

მუხლი 18. „მასთან ერთად წარმოვზავნეთ ძმა“. წმიდა იოანე ოქროპირისა და თეოფილაქტეს აზრით, ესაა ბარნაბა, თუმცაღა არსაიდან არ ჩანს, რომ პავლეს განეშორა და ისევ შეხვდა; სხვების განმარტებით³⁰⁴ ესაა შილა; უფრო მისაღებია მოსაზრება³⁰⁵, რომ საუბარია ლუკაზე.

„რომელსაც ყველა ეკლესიაში აქებენ სახარების ქადაგებისთვის“ - თუ ჩავთვლით ზემოაღნიშნულ პიროვნებას ლუკად, მაშინ, იმავე განმარტებლების აზრით, აქ იგულისხმება მის მიერ დაწერილი სახარება, რომელიც მაშინდელ ეკლესიებში უკვე იყო ცნობილი. მაგრამ მოციქულს შეიძლება ეგულისხმა ზეპირი ქადაგებაც; მაშინ ამ შემთხვევაში სახარების ქადაგებისთვის შესაქებარი შეიძლება ყოფილიყო მრავალი სხვა.

მუხლი 19. „მეტიც, ეკლესიების მიერვე არჩეულ იქნა ჩვენს თანამგზავრად ამ სამადლო საქმეში“, - ეს მინიშნებაც შესაძლოა გულისხმობდეს ლუკას, რომელიც მოციქულის მაკედონიაში ამ მოგზაურობისას შეუერთდა პავლეს (საქმ. 20:5-6). მაგრამ ასევე მიესადაგება იგი ბარნაბას, რომელიც არჩეულია და ხელდასხმულია პავლესთან ერთად ამ მსახურებისათვის (საქმ. 13:2), მათ შორის მოწყალების შესაკრებადაც (გალ. 2:9-10).

მუხლი 21. „რადგანაც სიკეთეა ჩვენი საზრუნავი არა მარტო ღმერთის, არამედ კაცთა წინაშე“, - მოციქული არ კმაყოფილდება მხოლოდ უფლის მოწმობით და სურს, რომ ადამიანებსაც კეთილი წარმოდგენა ჰქონდეთ მათზე (თეოდორიტი).

³⁰⁴Эстий, Бароний

³⁰⁵Ориген, опять Златоустый на 2 Тим, Иероним и новые

მუხლი 22. „მათთან ერთადვე გამოგზავნეთ ჩვენი ძმა, ვისი გულმოდგინებაც ბევრჯერ გამოგვიცდია სხვადასხვა საქმეში“. ისევ უცნობი პიროვნება. ერთნი ფიქრობენ, რომ ესაა აპოლოსი (1 კორ. 16:12); სხვები კი - ზინა (ტიტ. 3:13); მესამენი სხვა პიროვნებას გულისხმობენ.

თავი 9:6. „მასაც გეტყვით: ვინც ძუნწად თესავს, ძუნწად მოიმკის, ხოლო ვინც უხვად თესავს, უხვად მოიმკის“, - არსებობს შეხედულება, რომ მოციქული უპირისპირდება ზემოთქმულს (8:12) გულმოდგინების შესახებ. თუმცა, ცხადია, რომ აქ მოციქული საუბრობს გულმოდგინებაზე, რომელიც შეიძლება გამოვლინდეს მეტი ან ნაკლები ხარისხით, და არა - თვით შემოწირულების ოდენობაზე. მცირედ შესაწირზე ნაკლებად თუ იტყვის ვინმე უარს, მაგრამ საკუთარი შესაძლებლობის, საკუთარი ნამატის მიხედვით შემოწირულებას, ყოველთვის ნაკლები მოქმედი ჰყავს.

მუხლი 7. „ყველამ გაიღოს გულის კარნახით და არა მწუხარებითა თუ ძალდატანებით, ვინაიდან ღმერთს უყვარს ის, ვინც სიხარულით გასცემს“, - ჯერ კიდევ ყოვლადბრძენი ღმერთი აქებს ნებაყოფილობით გულმოწყალებს. მოციქული ახლა იმეორებს მის სიტყვებს (იგაგნ. 22:9)

მუხლი 9. „როგორც დაწერილია: „გაანიავა, მისცა გლახაკებს“, - მოციქულს თავისი სიტყვების დასამტკიცებლად მოჰყავს ფსალმუნთმგალობელის სიტყვები მოწყალე და გამსესხებელ კაცზე (ფს. 111:9=5) და ამბობს, რომ „სიმართლე მისი წარუვალია უკუნისამდე“.

მუხლი 12. „რადგანაც ამ საქმის სამსახური (η διακονια τηλ λειτουργιαζ) არა მარტო შეავსებს წმიდათა ნაკლულებას, არამედ ღვთის მიმართ მადლიერებასაც ამრავლებს“. თვით სიტყვა „λειτουργიაζ“ გამოიყენება მსხვერპლშეწირვის მიმართ, ეს აჩვენებს კორინთელებს, რომ მოწყალების გაცემით ისინი მონაწილეობენ მსხვერპლშეწირვაში.

მუხლი 15. „მადლობა ღმერთს მისი ენათუთქმელი საბოძვრის გამო“ - ფრიად სამართლიანად წარმოთქვამს მოციქული მოწყალების გამცემთა და მიმღებთა პირით ღვთის სამადლობელს სხვადასხვა საბოძვრის გამო, ე.ი. ერთის მიერ მოწყალების გაცემის გამო და სხვების მიერ - მისი მიღებისათვის. თავად მოციქულიც ყველას სახელით და ყველაფრისთვის მადლობს მრავალმოწყალე ღმერთს.

მეოთხე ნაწილი (10-13 თავები)

მოციქული თავს იცავს ცრუმასწავლებელთაგან; თავის მოციქულებრივ ღირსებას ამტკიცებს ქადაგების საქმეებისა და წარმატების, ასევე განსაკუთრებული ხილვების ჩამოთვლით. ბოლოს კი სთხოვს

კორინთელებს იყვნენ კეთილისმყოფელნი არა მოჩვენებით, არამედ ჭეშმარიტებისთვის და მოიკითხავს მათ.

1. ცრუმასწავლებელთა ჭორების უარყოფა (10:1-8)

კორინთის ეკლესიის ვითარებაში მთავარი დამნაშავე იუდეველი ცრუმასწავლებლები არიან, რომლებიც თავიანთი ცრუსწავლების წარმატებისთვის ცდილობენ მოციქულ პავლეს ავტორიტეტის შესუსტებას კორინთელთა თვალში და ბრალს სდებენ მას სხვადასხვა ნაკლოვანებებში, მაგრამ თვითოვნე ზრუნავენ მხოლოდ საკუთარი დიდებისა და ინტერესებისათვის.

მოციქულს სურს აჩვენოს კორინთელებს თავისი სამოციქულო ავტორიტეტი და უპირველესად, უარყოფს მასზე აგორებულ ჭორებს, თითქოს ის შორიდან თამამია, ხოლო პირისპირ - მოკრძალებული. პავლე სთხოვს მათ, ნუ აიძულებენ მიმართოს სიმკაცრეს ბრალმდებელთა მიმართ (10:1-2). როგორც ქრისტეს მხედარს, მას აქვს ძლევით მოსილი იარაღი საკუთარი მოწინააღმდეგეებისთვის და მზად არის იქადოდეს კიდეც ამ ხელმწიფებით, ამიტომაც ტყუილად ვარაუდობენ, რომ მკაცრია მხოლოდ წერილებში: ის ასეთია საქმიანაც (3-11). ცრუმასწავლებლებს დიდ ვინმედ მოაქვთ თავი და სარგებლობენ სხვისი შრომით; მაგრამ მოციქული იქადის მხოლოდ იმით, რაც სინამდვილეში მიიღო და რაც გააკეთა. ის არ იმაღლებს თავს და ყოველთვის ახსოვს ღვთის სიტყვა, რომ ვინც იქადის, უფლით იქადოს (12-18).

მუხლი 2. „ხორციელად მოარულნი რომ ვგონივართ ჩვენ“ - მოციქულის შესახებ ჭორებს ავრცელებენ, თითქოს ის ხორციელად მოქმედებს, ე.ი. ქადაგებს საკუთარი ინტერესებითა და გათვლებით, მაგ. თავმოყვარებით, ანგარებითა და სხვ. თეოდორიტი ხორციელად მოარულში გულისხმობს მოსეს რჯულის მიხედვით სიარულს. მოციქული სთხოვს კორინთელებს არ გაიზიარონ ასეთი მოსაზრებები და არ აიძულონ ის მკაცრად მოექცეს მის მოწინააღმდეგეებს.

მუხლი 4. „რადგანაც ჩვენი სამართი საჭურველი ხორციელი კი არ არის, არამედ ღვთის მიერ ძლევით მოსილი ყოველგვარი სიმაგრის შესამუსრავად“ - ყოველგვარ სიმარგეში წმიდა იოანე ოქროპირი მოიაზრებს ელინთა სიამაყესა და მათი სოფიზმებისა (სიბრძნეების) და სილოგიზმების (დასკვნების) ძალას, რომელთა შესამუსრავად მოციქულს აქვს სულიერი იარაღი.

მუხლი 5. „მისი წყალობით ვამხოვთ ყოველგვარ ზრახვას და, ქედმაღლობას, ღვთის შემეცნების წინააღმდეგ აღძრულს“ - ესენია: ცრუ მეცნიერების იდეები, ზრახვები და დასკვნები, რომლებიც გამოცხადებისა და ეკლესიის დადგენილების საპირისპიროდ წარმოადგენს ადამიანურ სიბრძნეს.

„მისითვე ვატყვევებთ ყოველგვარ აზრსაც, რათა დაემორჩილოს ქრისტეს“ - ესე იგი ვაძიულებთ ყოველგვარ აზრს დაემორჩილოს ქრისტეს ჭეშმარიტებას, აღიაროს მისი სიდიადე და ძალა და თავადაც გახდეს მისი მსახური.

მუხლი 7. „დაუკვირდით, რაც თვალწინ გიძევთ“. მოციქული უარყოფს იმათ ბრალდებას, რომლებიც ამბობენ, რომ ის პირადად ისე მკაცრი არ არის, როგორც წერილებში.

„ვისაც ჰგონია, ქრისტესი ვარო, თავად განსაჯოს ისიც, რომ როგორც თვითონ არის ქრისტესი, ასევე ჩვენც ქრისტესნი ვართ“. მოციქულის ბრალმდებლებს შორის არიან ის პიროვნებები, რომლებიც საკუთარ თავს უწოდებენ ქრისტიანებს. ისინი, სავარაუდოდ, არიან ან ქრისტეს თვითმხილველნი, ან ქრისტეს გამოცხადებისა თუ ხილვის მოწმენი. მოციქული საკუთარ თავსაც ქრისტესად მოიხსენიებს.

მუხლი 8. „რადგანაც მე რომ უფრო მეტად ვიქადოდე ჩვენი ხელმწიფებით, თქვენს დასაქცევად კი არა, ასაშენებლად რომ მოგვცა ღმერთმა“. მოციქული დუმს საკუთარ ნიჭთა სიმდიდრეზე და მიანიშნებს ღვთიებოძებული ძალაუფლების მხოლოდ ერთ ნიშანს - ესაა ასაშენებელი და არა დასაქცევი ხელმწიფება, როგორც აკეთებენ მისი მოწინააღმდეგეები.

მუხლი 9. „მაგრამ ნუ გგონიათ, თითქოს წერილებით გაშინებდეთ“, - ზოგიერთები ხედავენ აქ რამდენიმე ეპისტოლეს მინიშნებას, რომლებიც წინ უსწრებს კორინთელთა მეორე ეპისტოლეს; მაგრამ უპრიანია ვიგულისხმოთ მხოლოდ იმის განზოგადება, რაც აღინიშნა ერთ ეპისტოლეში.

მუხლი 10. „შეიძლება ზოგიერთმა თქვას: მისი წერილი დიახაც მკაცრია და მძლავრი, მაგრამ თვითონ, პირისპირ, უძლურია, სიტყვა კი - უფასურიო“. საუბარია მოციქულის გარეგნულ მონაცემებზე, ასევე მის ფიზიკურ უძლურებასა და სუსტ ორატორულ შესაძლებლობებზე, რაც კორინთის ბერძნული მოსახლეობისათვის ითვლებოდა ფრიად დიდ ნაკლად.

ნიკიფორე კალისტეს „საეკლესიო ისტორიის“ მიხედვითა³⁰⁶ და აპოკრიფული მონათხრობებით³⁰⁷, პავლე ტანით დაბალი, დაახლოებით 1მ.55სმ. იყო, მხრებში მოხრილი, კეხიანცხვირიანი და მელოტი, გრძელწვერა და შავგრემანი, წვრილთვალა, გადამბული წარბები ჰქონდა, სახე ნათელი, გამომეტყველებითი და გონიერი. მას აღმოსავლეთის მონასტრების უძველეს გამოსახულებებში წარმოგვიდგენენ 50 წლამდე და ზუსტად ზემოთჩამოთვლილი შტრიხებით.

მუხლი 11. „ამნაირებმა იცოდნენ, რომ, როგორიცა ვართ შორიდან - წერილის სიტყვით, ისეთივე ვართ პირისპირ - საქმით“. მოციქული უკუაგდებს საყვედურს უბრალოდ და არ მოაქვს არავითარი ისტორიული მოწმობა. ცხადია, ის იმედოვნებს თავისი ენერგიის დამტკიცებას კორინთში მისვლით.

მუხლი 12. „რადგანაც ვერ ვხედავთ თავი მივაკუთვნოთ ან შევადაროთ მათ, დიდ ვინმედ რომ მოაქვთ თავი: ეს უგუნურნი თავიანთი თავით ზომივენ საკუთარ თავს და თავიანთ თავსვე ედრებიან“. მოციქული ამხელს თავის მაგინებელთა მზაკვრობასა და სიამაყეს და გვაჩვენებს, რომ ისინი იქადიან საკუთარი თავით და თავიანთ თავსავე ედრებიან, რაც მოციქულს არ სურს გააკეთოს.

³⁰⁶Церк. Ист. 2:87

³⁰⁷Acta Pauli et Theclae, # -3

მუხლი 13. „ხოლო ჩვენ უსაზომოდ კი არ მოგვყვებით ქადილს, არამედ იმ ზომით, რომელიც ღმერთმა გვიწილადა, რათა მოგვეღწია თქვენამდის“. ნაწილადებ ზომას თეოდორიტე უწოდებს ღვთის მადლს; უფრო ახლო გაგებით მას შეიძლება ვუწოდოთ საქმიანობის წრე, ან საქმიანობის რეგიონი, რომელიც მოციქულისათვისაა განკუთვნილი. ეს ჩანს იქიდან, რომ მოციქულს არ უყვარს ქადაგება იქ, სადაც უკვე სხვა მოციქულებმა დაუდეს სახარებისეულ ქადაგებას საფუძველი. მოციქული თავის სიტყვას მიმართავს ცრუმასწავლებელთა წინააღმდეგ, რომლებიც აბრალებენ მას სხვისი ქადაგების მიტაცებას.

მუხლი 15. „არც უსაზომოდ ვიქადით და არც სხვისი შრომით, არამედ იმედი გვაქვს, რომ, თქვენი რწმენის ზრდისამებრ, უხვად ვამრავლებთ ჩვენს წილხვედრს თქვენში“. მოციქული იმედოვნებს კორინთელების რწმენის გაზრდას და ამით მისი წილხვედრის გამრავლებას იმ მიმართებით, რომ მის შემდეგ არავინ არ უნდა გააგრძელოს მისი საქმე, რადგან ყოველი ახალი მასწავლებლის გამოჩენა მოციქულის წილხვედრ ადგილას იქნებოდა დადასტურება სხვა მასწავლებელთა აუცილებლობისა და ეს დააკნინებდა თავად მოციქულს.

2. საკუთარი მოციქულებრივი ღირსების დაცვა (11:1-32)

საკუთარი ღირსების ქება უკიდურესი უგუნურებაა, თუკი ამის მიზეზი მხოლოდ საკუთარი თავის გამოჩენა თუ პირადი სარგებლის მიღწევაა. მაგრამ რადგან საქმე ეხება ღვთის დიდებასა და მრავალთა ხსნას, მაშინ თავის ქება არ უნდა ჩაითვალოს უგუნურებად. ზუსტად ასეთ ვითარებაშია მოციქული, როდესაც იძულებულია დაიცვას საკუთარი მოციქულებრივი ღირსება. ის მოითხოვს კორინთელთაგან შემწყნარებლობას იმისთვის, რომ თავს იქებს და ასეთ თავის ქებას უგუნურებას უწოდებს, მაგრამ ამ მოქმედებას ხსნის საღვთო შურით. ის შიშობს, რომ ცრუმასწავლებლებმა არ გარყვნან კორინთელები არასწორი ქადაგებით (11:1-4).

მას აყვედრიან მჭევრმეტყველების ნაკლებობას, მაგრამ არ შეუძლიათ დააყვედრონ უცოდნარობა, ანგარება, რადგან ის მათთან ქადაგებისას არ ითხოვს არაფერს (5-10).

ამ მიმართებით მისი მამხილებლები მას ვერ შეედრებიან, თუმცა ჩვეულებრივ ხდება ხოლმე, რომ სატანა იღებს ნათლის ანგელოზის სახეს და მისი მსახურები ქრისტეს მსახურებად გარდაიქცევიან (11-15)

თუკი ვინმე მოციქულის სიქადულს ჩათვლის უგუნურებად, ნუ განიკითხავენ მას, რადგან გონიერი ადამიანების თვისებაა უგუნურის შეწყნარება; ის კი კორინთელებს თვლის შემწყნარებლებად, რადგანაც ისინი იტანენ საკუთარ წყენასა და შეურაცხყოფას (16-20).

ასე, მოციქულს შეუძლია იქადოდეს აბრაამისგან წარმომავლობით, ქრისტესადმი მსახურებით, საკუთარი შრომითა და ტანჯვით, ასევე მრავალრიცხოვანი საფრთხეებით, რომლებიც მრავლად გადაიტანა და ეკლესიებზე ზრუნვით, რასაც ამოწმებს თავად ღმერთი (21-31). დაბოლოს, მას შეუძლია ასევე მიაწოდოს ქრისტეს სახელისათვის ტანჯვის მაგალითზე, როდესაც დამასკოს მმართველისგან გადაურჩა სიკვდილს (32).

თავი 11:2. „რადგანაც საღვთო შურით მშურს თქვენთვის“ - ღმერთი ძველ აღთქმაში ისრაელი ერის მხილებისას თავის კავშირს მათთან არაერთხელ ადარებს ქორწინებას, ხოლო თავის რისხვას ებრაელების კერპთმსახურების გამო ხსის შურით, ისეთი შურით, როგორიც აქვს ქმარს მეუღლეობრივი კავშირის დამრღვევი ცოლის მიმართ. მსგავსი შური აქვს პავლე მოციქულსაც. მან, როგორც საქმრო-ქრისტეს მეგობარმა, დაუწინდა მას კორინთის ეკლესია, აქამდე ქალწული, ახლა კი ცრუმასწავლებელთა მხრიდან ემუქრება ქრისტესთან კავშირის დარღვევის საფრთხე.

მუხლი 3. „მაგრამ ვშიშობ, როგორც გველმა თავისი ზაკვით აცთუნა ევა, ვაითუ თქვენი გონებაც ასევე შეირყვნას და განეშოროს ქრისტესმიერ სიწმიდეს“. მოციქული შედარებას იღებს ძველი აღთქმიდან, როდესაც გველმა აცდუნა ევა. ამით კი გვაჩვენებს, თუ როგორი საფრთხე ემუქრება კორინთის ეკლესიას, ცრუმასწავლებელთა სწავლებას რომ მიჰყვება.

აქ ყურადღების ღირსია ის ვითარება, რომ მოცემულ და სხვა მრავალ შემთხვევაში, მოციქული მოწმობებს იყენებს ძველი აღთქმის ისტორიებიდან, რომლებიც წარმართებისთვის უცნობია, ხოლო უკანასკნელნი შეადგენენ პავლეს მიერ დაარსებულ კორინთსა და სხვა ეკლესიების უმრავლესობას.

ეს მკაფიო ნიშანია იმისა, რომ ქრისტიანობაზე ახალმოქცეული წარმართები სახარებისეული ისტორიებისა და სწავლების გვერდით განისწავლებოდნენ ძველადღაპრული რელიგიაში.

სხვა ადგილას მოციქულს სიტყვასიტყვით მოჰყავს ბერძენ პოეტთა მთელი ლექსები (საქმ. 17:28; 1 კორ. 15:33; ტიტ. 1:12) და სარგებლობს ელინთა მითოლოგიებსა და ისტორიებს. ამით ის მიმართავს იმათ, ვისთვისაც ეს მაგალითები ახლოა, ამტკიცებს საკუთარ აზრს და გვაჩვენებს, რომ მათშიაც არის შემორჩენილი ღვთის შემეცნების მაღალი და ნათელი ჭეშმარიტებები.

მუხლი 4. „რადგანაც თუ მოვიდა ვინმე, რათა გიქადაგოთ სხვა ქრისტე, რომელიც ჩვენ არ გვიქადაგია, ან მიგაღებინოთ სხვა სული, რომელიც არ მიგიღიათ, ან კიდევ - სხვა სახარება, რომელიც არ გხარებიათ, - დიახაც შეიწყნარებთ მას“. სიტყვა - მოვიდა - მიგვანიშნებს განსაზღვრულ, ცნობილ პიროვნებაზე, რომელსაც მოციქული სახელით არ მოიხსენებს. ის მხოლოდ შენიშნავს, რომ კორინთელები შესაძლოა შეიწყნარებენ სხვა მასწავლებლებს, თუკი ეს უკანასკნელნი იქადაგებენ სხვა ქრისტეს და მიაღებინებენ სხვა სულს, რომელიც პავლე მოციქულისგან არ მიუღიათ: ე.ი. მაშინ ახალი მასწავლებლები მისცემენ მათ რაღაც საუკეთესოს, უფრო სრულყოფილს, ვიდრე აქვთ აქამდე კორინთელებს; მაგრამ მოციქული დარწმუნებულია, რომ მაღალი მოციქულებიც, ქრისტეს მხილველნი, ვერ იქადაგებენ სხვანაირად და უკეთესად, ვიდრე პავლე.

მუხლი 5. „მაგრამ, ვფიქრობ, არაფრითა ვარ ესოდენ მაღალ მოციქულებზე ნაკლები“, - პავლე არ არის თორმეტ მოციქულთაგანი, მაგრამ არაფერი აკლია ისეთი, რაც აქვთ სხვა მოციქულებს. პავლეს მოციქულად მოწოდება მოხდა თვით უფლისგან, ასევე მისი მოციქულებრივი მსახურების ნიჭი არაფრით ჩამოუვარდება სხვა მოციქულების ნიჭს და ამიტომაც ცრუმასწავლებლები ამაოდ ამცირებენ პავლეს, თითქოს ის სხვებზე გვიან მოწოდებულია და უმაღლეს მოციქულებთან შედარებით ნაკლებია.

მუხლი 6. „მართალია, უბირი ვარ სიტყვით, მაგრამ არა ცოდნით; თუმცა აკი მშვენივრად მიცნობთ“. ძალიან ბევრს კამათობენ იმის შესახებ, თუ როგორ გავიგოთ მოციქულის ეს სიტყვები. ჩვენ თავად პავლესგან ვიცით, რომ ის განისწავლა რაბინთა სიბრძნესა და მჭევრმეტყველებაში ცნობილ გამაღიელთან, ხოლო ეპისტოლედან ჩანს, რომ ის აღმატება თითქმის ყველა მოციქულს სიტყვით. ეს გაუგებრობა შეიძლება აიხსნას უბრალო განმარტებით: მოციქული აქ გულისხმობს მჭევრმეტყველების განსაკუთრებულ ხელოვნებასა და ნიჭს, რომელიც დამახასიათებელია ბერძენი ორატორებისათვის და ცნობილია კორინთელებისთვის. ცრუმასწავლებლები, როგორც ეს კორინთელთა პირველი ეპისტოლედან ჩანს, განსაკუთრებულად იქადიან ამ ხელოვნებით. ხოლო მოციქული იმედოვნებს, რომ სული წმიდის მაღლი დაეხმარება ქადაგების დროს და მცირე ყურადღებას აქცევს რიტორიკული მშვენიერებას, დიალექტიკურ სიფაქიზესა და ორატორულ მიმართვებს თავის საუბარში, ამიტომაც უწოდებს ის საკუთარ თავს სიტყვაში უბირს.

მუხლი 8. „სხვა ეკლესიებს ვაკლებდი და სანოვაგეს ვიღებდი მათგან, რომ თქვენ მოგმსახუროდით“. სანოვაგის აღებას მოციქული ადარებს მეომარს, რომელიც იღებს სახელმწიფოსგან ან ერისგან გასამრჯელოს, რომელსაც ემსახურება; მოციქული თავადაც ქრისტეს ეკლესიის მეომარია, რომელმაც უნდა მიიღოს თავისი მსახურებისათვის გასამრჯელო, მაგრამ ეს ყოველთვის ასე არ არის.

მუხლი 11. „რატომ? იმიტომ, რომ არ მიყვარხართ?“ - მოციქული უარს ამბობს ჯამაგირზე კორინთელთა და საერთოდ სხვა ეკლესიებიდან იმ დროს, როდესაც ის გასამრჯელოს იღებს მაკედონიის ეკლესიებიდან. ამაში კი შეიძლება მოგვეჩვენოს მოციქულის კორინთელებისადმი არაკეთილგანწყობილება. მაგრამ მოციქული უარყოფს ასეთ მოსაზრებას და მიანიშნებს, რომ მას ამით არ სურს მიზეზი მისცეს ცრუმასწავლებლებს დაადანაშაულონ ის გამოძალვაში: „რათა საბაბი არ მივცე საბაბის მძებნელთ“ (12).

მუხლი 12. „რითაც იქადიან, იმითაც ჩვენი მსგავსნი აღმოჩნდნენ“ - მოციქულის ცრუმასწავლებლებთან ერთ უბრალო შედარებას უნდა დაერწმუნებინა კორინთელები ერთის უპირატესობასა და მეორის არარაობაში. იმ დროს, როდესაც ცრუმასწავლებლები ყვლეფენ და ძარცვავენ კორინთელებს, მოციქული არ იღებს და არც სურს შემდგომში აიღოს რაიმე საკუთარი აუცილებლობისათვის.

მუხლი 14. „თუმცა რა გასაკვირია, თვით სატანაც ხომ სინათლის ანგელოზის სახეს იღებს“, - ადამიანთა წარმატებით ცდუნებისათვის სატანა იღებს კეთილი ანგელოზების სახეს და საკუთარ ქმედებებსა და სიტყვებს აძლევს სინათლის ანგელოზის ქმედებებსა და სიტყვებს, რადგან მხოლოდ სიკეთე ახსენდება ადამიანურ ბუნებას.

მუხლი 17. „რასაც ვამბობ, ამნაირად რომ ვიქადი, უფლის მიხედვით როდი ვამბობ, არამედ უგუნურებით“ - ე.ი. ჩემთვის არ უბრძანებია უფალს და არც მე ვთვლი

გონიერებად საკუთარი თავის ქებას ჩემი შრომისთვის, მაგრამ რადგანაც ამაში ჭეშმარიტების საფუძველია, ვიტყვი.

მუხლი 18-21. „ზევრი იქადის ხორციელად“ - მოციქული თავის ღირსებას ხედავს უფალში, ქრისტეს მსახურებაში, უფლის შემეცნებაში; ცრუმასწავლებლები კი პირიქით, ეძებენ ხორციელ უპირატესობებს, რომლებიც მდგომარეობს მჭევრმეტყველებასა და ცოდნის ძალაში, აზრაამისგან წარმომავლობასა თუ სხვა მსგავსში. მოციქული თვლის, რომ ასეთი უპირატესობებით ქება უგუნურებაა. მაგრამ რადგანაც კორინთელები იმდენად მინდობილნი არიან, რომ მათზე ძლიერად მოქმედებს გარეგნული და ხორციელი უპირატესობები, ამიტომაც მოციქული თავადაც გადაწყვეტს ესაუბროს მათ საკუთარ ხორციელ უპირატესობებზე.

მუხლი 21. „სირცხვილით ვამბობ, თითქოსდა ჩვენც დავუძლურდით“ - იმ დროს, როდესაც ცრუმასწავლებლები თავიანთი დამახასიათებელი კადნიერებითა და კმაყოფილებით იქებენ საკუთარ თავსა და წარმოაჩენენ მოჩვენებით ღირსებებს, პავლე მოციქული მხოლოდ აუცილებლობის გამო გადაწყვეტს საკუთარი თავის ქებას, ამავე დროს ის ასეთ საქციელს უგუნურებად თვლის.

მუხლი 23. „დილეგში გდებით“ - წმიდა კლიმენტი რომაელის გადმოცემით³⁰⁸, მოციქული პავლე დილეგში მოხვდა შვიდეჯერ.

მუხლი 24. „იუდეველთაგან ხუთგზის ვიწვნიე ორმოცი დარტყმა, ერთის დაკლებით“, - მოსეს რჯული უბრძანებს დანაშაულისათვის დამნაშავის დასჯას არა უმეტეს 40 დარტყმისა (მეორ. რჯ. 25:3). ეს კანონი რომ არ დაერღვიათ, ე.ი. შეცდომით ზედმეტი რომ არ დაერტყათ, ებრაელები ყოველთვის არტყამენ 39-ჯერ³⁰⁹. ეს ისეთი სასტიკი სასჯელია, რომ ხშირად ადამიანი კვდება. როდის და რატომ დაისაჯა მოციქული ასეთი სასჯელით, ამის შესახებ მოციქული არ საუბრობს.

მუხლი 25. „სამჯერ გამჯობეს“ - ეს არის რომაული სასჯელი. „საქმე მოციქულთა“ საუბრობს მხოლოდ ერთ შემთხვევაზე (16:22).

„ერთხელ ჩამეოლეს“ - ეს კი აღსრულდა ლისტრაში (საქმ. 14:19).

„სამჯერ გემი დამემსხვრა“ - ამის შესახებ არ საუბრობს „საქმე მოციქულთა“. მასში აღწერილი გემის დაღუპვა (26:41) მოხდა ამ ეპისტოლეს დაწერის შემდეგ.

„დღე და ღამე უფსკრულში დავყავი“, ე.ი. ებრძვის ზღვის ტალღებს ერთ-ერთი ასეთი გემის დაღუპვისას.

მუხლი 27. „შრომით და რუდუნებით, ხშირი ღამის თევით, შიმშილით და წყურვილით, მრავალგზისი მარხვით, სიცივით და სიშიშვლით“ - აქ ჩამოთვლილ შრომასა და რუდუნებაში, რომლებიც გადაიტანა სახარების ქადაგებისას, მოციქული მიანიშნებს შიმშილს, წყურვილსა და მრავალგზისი მარხვას - მათ მოციქული, რა თქმა უნდა, აღასრულებდა როგორც საკუთარი გადაწყვეტილებით აღთქმულის შესრულების მიზნით ან საეკლესიო დადგენილებით, რომელიდაც ღვთივსათნო მიზნისთვის, ასევე პავლემ გადაიტანა უნებური შიმშილი და წყურვილი, გამოწვეული საკვებისა და სასმელის უქონლობით.

³⁰⁸1 Кор. 5

³⁰⁹Флав., Древн. 4:8

მუხლი 28. „გარდა ამისა, ჩემი ყოველდღიური საფიქრალი - ზრუნვა ყველა ეკლესიაზე“ - აქ მოციქული საუბრობს არა გარე მტრებსა და საფრთხეებზე, არამედ მასზე, რაც ხდებოდა ეკლესიის შიგნით.

მუხლი 32. „დამასკოში არეტა მეფის მთავარს მეთვალყურენი ჩაეყენებინა მთელ ქალაქში, რადგანაც ჩემი შეპყრობა სურდა“. აქ მოხსენებული არეტა არის ზუსტად ის პიროვნება, რომელზედაც იოსებ ფლავიუსი³¹⁰ მოგვითხრობს: ის ებრძვის თავის სიძეს ჰეროდე ანტიპას - გალილეის ტეტრარქს - იოანე ნათლისმცემლის მკვლელს, რადგან მან განდევნა თავისი ცოლი - არეტას ქალიშვილი და გაანიავა მისი მზითველი.

სიმამრისგან დამარცხებული ჰეროდე დახმარებას სთხოვს იმპერატორ ტიბერიუსს და რომაელი მხედართმთავარი ვიტელიუსი კეისრის ბრძანებით გაემართება არეტას წინააღმდეგ, მაგრამ გზაში შეიტყობს იმპერატორის სიკვდილს და შეწყვეტს თავის ლაშქრობას. არეტა კი ისარგებლებს ამ შემთხვევით და დაიბრუნებს დამასკოს. მაგრამ 38-ე წლის ბოლოს ჰეროდე აგრიპა, რომელის სარგებლობს იმპერატორ კალიგულას კეთილგანწყობით, წაართმევს არეტას დამასკოს და მის სიძეს - ანტიპას ტეტრარქიას³¹¹.

რა კავშირი აქვს დამასკოს მმართველ არეტას პავლე მოციქულთან ჩვენ არ ვიცით. შესაძლოა, რომ აქ მოქმედებს ინტრიგები იუდეველებისა (საქმ. 9:23), რომლებიც გაღიზიანებული არიან პავლეს ქრისტიანობაზე მოქცევით.

3. ნუგეშისცემა გამოცხადებებით (12:1-8)

მოციქულის მქადაგებლური საქმიანობა არ რჩება ჯილდოსა და მხარდაჭერის გარეშე. მოუწოდა რა ღმერთმა მას მოციქულებრივი მსახურებისთვის სასწაულებრივი გამოცხადებით, მსახურების დროსაც არაერთხელ ამშვიდებს მას გამოცხადებებით. პავლე იცავს საკუთარ მოციქულებრივ ღირსებას და საუბრობს საკუთარ ხილვებსა და გამოცხადებებზე. ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გამოცხადების შესახებ, რომელიც 14 წლის წინ მოხდა, მოციქული ახლა მოგვითხრობს: ის იხსენებს როგორ აიტაცეს სამოთხეში და ისმინა ენით უთქმელი სიტყვები (12:1-4). ამასთან, მოციქული იქადის ამ ხილვებით სხვისი სახელით. საკუთარ თავზე კი საუბრობს, რომ აწუხებს სატანის ანგელოზი. ის ევედრება ღმერთს, რომ განაშორის სატანა. უფალი კი აღუთქვამს მას მხოლოდ მადლს, რადგან ღვთის ძალა უფრო სრულად ვლინდება უძლურებაში. ამ მადლით მეოხებით მოციქული გადაიტანს არაერთ უბედურებას ქრისტეს სახელისათვის (5-10).

მოციქულის მონათხრობის შემდეგ კორინთელები შეძლებენ დაინახონ, რომ პავლე არაფრით ნაკლები არ არის სხვა მოციქულებზე. მოციქულის ნიშნები სხვა ეკლესიების მსგავსად გამოჩნდა მათში მთელი

³¹⁰Древн. 18:5

³¹¹Древн. 18:5. 1-2

მოთმინებით, სასწაულებით, ნიშებითა და ძალით. მხოლოდ ერთი რამ აკლიათ კორინთელებს: პავლე მძიმე ტვირთად არ დასწოლია მათ და არ ითხოვს საკუთარ გასამრჯელოს (11-13).

თავი 12:1. ხილვასა და გამოცხადებას განასხვავებენ იმით, რომ პირველს თან ახლავს ექსტატიური მდგომარეობა, ხოლო უკანასკნელი შეიძლება აღსრულდეს სულისა და სხეულის მშვიდ ვითარებაში. ამ თავში მოთხრობილი გამოცხადების საფუძველზე ოდესღაც შეადგინეს „პავლეს აპოკალიპსი“, რომლის სიყალბე ყველამ აღიარა.

მუხლი 2. „ვიცი ერთი კაცი ქრისტეში“ - ამ მინიშნებით შეიძლება შევნიშნოთ, რომ პავლე უხალისოდ საუბრობს საკუთარ ხილვაზე; მაგრამ ეს რომ მისი, საკუთარი ხილვაა, ჩანს მეშვიდე მუხლით.

„ამ თოთხმეტი წლის წინათ (არ ვიცი, სხეულით თუ უსხეულოდ; ღმერთმა იცის) ატაცებულ იქნა მესამე ცამდე“. თარიღის ზუსტი გამოთვლა გვიჩვენებს, თუ როგორი დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა მან მოციქულზე და რა მნიშვნელობას ანიჭებს მას. მაგრამ ზუსტად თუ როდის აღსრულდა ეს ხილვა, ძნელია. თუ მხედველობაში მივიღებთ ეპისტოლეს დაწერიდან 14 წლით წინა პერიოდს, მივიღებთ 44 წელს, ე.ი. იმ დროს, როდესაც მოციქული მივიდა იერუსალიმში ანტიოქიიდან შეგროვილი მოწყალებით. მსგავსი ექსტატიური მდგომარეობა ხშირად მეორდება მოციქულთან. მაგალითად, თავად მოგვითხრობს: იერუსალიმში დაბრუნების შემდეგ ტაძარში ვლოცულობდი და ექსტაზში ჩავვარდი და ვიხილე უფალი (საქმ. 22:17-18). მსგავსი ექსტაზი შეიძლება განმეორებულიყო აქაც. მაგრამ თუ როგორია მოციქულის მდგომარეობა, მას არ შეუძლია განსაზღვროს: არ ვიცი, სხეულით თუ უსხეულოდ, ღმერთმა იცის. თავად ზეცად აღსვლა პავლეზე არ იყო დამოკიდებული.

წმიდა წერილში ჩვეულებრივ განასხვავებენ ხილულ ცას - კამარას ან ჰაერს, სადაც დაფრინავენ ფრინველები და ცურავენ ღრუბლები; ვარსკვლავურ ცას - უჰაერო სივრცეს, სადაც ანათებენ მნათობნი. მას უსაზღვრო ეწოდება; და ცათა ცა - უხილავი ანუ სულიერი ზეცა, სადაც განისვენებენ უხორცო სულები და თავად ღმერთის ტახტია. ამ უმაღლეს ცამდე აიყვანეს პავლე. რამდენადაც ის განკუთვნილია ნეტარ სულთა საცხოვრებლად, როგორც ოდესღაც მიწიერი სამოთხე, ამიტომ ამ ცას უწოდებენ სამოთხესაც.

მუხლი 4. „ატაცებულ იქნა სამოთხეში, სადაც ისმინა ენითუთქმელი სიტყვები, რომელთა წარმოთქმის ნებაც არა აქვს კაცს“. ზოგიერთები „სიტყვებში“ გულისხმობენ საგნებს, რომელზედაც კაცს რომ უნდოდეს, ვერ შესძლებს საუბარს. სხვები კი მოიაზრებენ იმას, რომ პავლე მოციქულმა იხილა თავად ღმერთი და ამიტომაც ვერაფერი გამოგვიცხადა საკუთარი ხილვიდან.

მუხლი 5. „სწორედ ამნაირი კაცით ვიქადი“, ე.ი. ქრისტეში კაცით (მუხლი 2). მოციქული თითქოს აორებს საკუთარ თავს და განასხვავებს მასში უმაღლეს, სულიერ და ჩვეულებრივ, ხორციელ ადამიანს. ის იქადის მხოლოდ ამ სულიერი, მადლით აღვსილი ადამიანით. ხოლო საკუთარ თავს არ იქებს, გარდა უძლურებისა; ე.ი. ის, ყველა უძლურების მიუხედავად, ღირსი ხდება ასეთი ხილვებისა და მადლის დახმარებით აღასრულებს ასეთ საქმეებს.

მუხლი 7. „თავს რომ არ გამსვლოდა გამოცხადების უჩვეულობით, ჩემდა საწამებლად მომეცა ნესტარი ხორცში, სატანის ანგელოზი, რათა დაეთრგუნა ჩემი

ზვაობა“. ცხადია, მოციქული აქ საუბრობს იმ ტანჯვებზე, რომლებსაც განიცდის საკუთარ ხორცში და რომლებიც არ აძლევენ ამპარტავნების საშუალებას გამოცხადების უჩვეულობით.

ა) ზოგიერთები ვარაუდობენ, რომ მოციქულს აწუხებს სატანა და ახსენებს იმ უგუნურ საქციელს, როდესაც დევნის ეკლესიას. ამის გამო ის სინდისის ქენჯნას გრძნობს და ვარდება სასოწარკვეთილებაში. მაგრამ ის, ვინც დიდი მადლიერებით იხსენებს საკუთარ მოქცევასა და მოწოდებას, ვინც სასოებს ხსნას იესო ქრისტეს დამსახურებით, არ ვარდება სასოწარკვეთილებაში იმ მოგონებების გამო, რომ ოდესღაც დევნიდა ქრისტიანებს. ის ამის გამო მზად არის გადაიტანოს ყოველგვარი დევნა და შევიწროება, მაგრამ ამასთანავე ღრმად დაარწმუნებული, რომ ცოდვა მიეტევა.

ბ) სხვები (ნეტარი ავგუსტინე, იერონიმე, თეოფილაქტე) ხორცის დაკბენაში ხედავენ ავხორციელ სურვილებს, ვნებების აღძვრას, რომლებიც შესაძლოა არის პავლეს ბუნებრივად მგზნებარე სხეულში. მხოლოდ მან შეიძლება გამოიწვიოს სინდისის ქენჯნა პავლეში, რადგანაც საფრთხეში აგდებს მის ქალწულებრივ სიწმიდეს. მაგრამ უფრო მისაღებია ვიფიქროთ, რომ ნესტარში მოციქული გულისხმობს ნევრასთენიის შეტევას³¹², რომელიც მოულოდნელად და წამიერად ემართება.

მუხლი 9-10. „მომიგო: „შენთვის საკმარისია ჩემი მადლიც“. ვინმეს უცნაურად რომ არ მოეჩვენოს, თითქოს მოციქული თავს იქებს საკუთარი მრავალრიცხოვანი გამოცხადებებითა და ზეცად ამაღლებით, ის გვიხსნის საკუთარი უძლურების საიდუმლო მიზეზს, რადგანაც ღვთის ძალა უფრო სრულად ვლინდება უძლურებაში.

„მიტომაც ვტკბები უძლურებით“ - მოციქული ისმენს უფლისგან ნუგეშისცემას და ტკბება უძლურებითა და შეურაცხყოფით, გაჭირვებით, დევნითა და შევიწროებით, რადგან როცა უძლურია, მაშინაა ძლიერი.

მუხლი 11. „უგუნური გავხდი ქადილით; თქვენ მაიძულეთ, ვინაიდან თქვენ უნდა გექეთ; რადგანაც არაფრითა ვარ ესოდენ მაღალ მოციქულებზე ნაკლები, თუმცაღა არარა ვარ“. მოციქული იწყებს საკუთარი შრომისა და ღირსებების ქებას და მაღალ მოციქულთა თანასწორად წარმოაჩენს თავს (11:5).

მუხლი 13. „ვინაიდან თუ რამეთი ჩამორჩებით სხვა ეკლესიებს, მხოლოდ იმით, რომ მძიმე ტვირთად არ დაგწოლივართ, მომიტევეთ ეს უსამართლობა“. კორინთის ეკლესიას შეეძლო სხვა ეკლესიების წინაშე ეამაყა თავისი დამაარსებლით, როგორც უმაღლესი მოციქულით, ამიტომაც არავის შეეძლო დაეყვედრებინა მათთვის, რომ მათი ეკლესიის დამაარსებელი რამეთი ნაკლებია სხვებზე. ერთ რამ, რასაც არ ეკეთებს პავლე და სხვები ამას ითხოვს, გასამრჯელოა. ის შემოიფარგლება მხოლოდ იერუსალიმის ეკლესიებისთვის შემოწირულებებით.

4. ეპისტოლეს დასასრული (12:19-13:13)

მოციქული ამთავრებს კორინთელთა მეორე ეპისტოლეს და წერს, რომ ყველაფერი ეს გასამართლებლად კი არ უთქვამს, არამედ მათ

³¹² ნევრასტენია. ნევრასტენია - წარმოადგენს გართულებულ ნევროზს, რასაც ახლავს აქტიური აღზნება, გაღიზიანება, მოთენთილობა, ორგანიზმის გამოფიტვა - მთარგმნელი

დასამოდღვრად, რადგან კორინთში მისვლისას არ შეხვდეს იქ ძველ უწესრიგობასა და ცოდვებს, რაც ყოველთვის ამწუხრებს მოციქულს (12:19-21). ის ახლა აუცილებლად მივა მათთან და წინასწარ აფრთხილებს დამნაშავეებს, რომ არავის დაინდობს. კორინთელებს თუ ეჭვი ეპარებათ მოციქულის სიძლიერეში, გაიხსენონ, რომ ის მოქმედებს ქრისტეში და ქრისტე მასში, ამიტომაც მათ ურჩევნიათ იზრუნონ იმისთვის, რათა არ ჩაიდონონ რაიმე ბოროტი (13:1-6). ის თავად ევერდება ღმერთს ამისთვის; ეპისტოლეს საშუალებით კი ახსენებს, რომ არ სურს პირისპირ შეხვედრისას მთელი სიმკაცრით მოექცეს მათ (7-10). ბოლოს მოუწოდებს მათ სიხარულისა და ერთსულოვნებისთვის, მოიკითხავს ყველა წმიდის სახელით და გამოითხოვს ყოვლადწმიდა სამების სამივე პირისგან კურთხევას (11-13).

თავი 12:19. „იქნებ გგონიათ, თქვენს წინაშე ვიმართლებთ თავს? არა, ღვთის წინაშე, ქრისტეში. ხოლო ყოველივე ამას, საყვარელნო, თქვენს ასაშენებლად ვამბობთ“. როგორც პირველი ეპისტოლე აძლევს საბაზს ცრუმასაწავლებლებს დაადანაშაულონ მოციქული ერთდროულად სიმკაცრესა და სისუსტეში, მსგავსად მეორე ეპისტოლეშიც, აღამაღლებს რა თავის მოციქულებრივ ღირსებას, შეიძლება მოგვეჩვენოს ეს თავის მართლებად. მოციქული უარყოფს ასეთ მოსაზრებას და ამბობს, რომ თავს კი არ იმართლებს, არამედ წარმოაჩენს საკუთარ თავზე ჭეშმარიტ წარმოდგენას და ამას წერს კორინთელთა დასამოდღვრად.

მუხლი 21. „რათა კვლავ მოსვლისას თქვენს წინაშე არ დამამდაბლოს ღმერთმა და არ მაგლოვებინოს მრავალნი, რომელთაც უწინ სცოდეს, მაგრამ არ მოინანიეს უწმინდურება, სიმრუშე და სიბილწე, რასაც სჩადიოდნენ“, - ღმერთმა არ დაუშვას ჩემი დამდაბლება, ჩემ მიერ მოქცეული კორინთელები არ აღმოჩნდნენ ეკლესიის უღირსი წევრები. აქ მოციქული ლოცულობს მორწმუნეთათვის და მოუწიდებს მათ სინანულისკენ.

თავი 13:1. „ეს უკვე მესამედ მოვდივარ თქვენთან“ - მიღებულია მოსაზრება, რომ მოციქული თავის მეორე ეპისტოლეს დაწერამდე კორინთში ორჯერაა ნამყოფი; მაგრამ, რადგანაც მეორე მოგზაურობა საეჭვოა, შესაძლოა აქ იგულისხმებოდეს წერილობითი მიმართვა. „ორი თუ სამი მოწმის პირით დამტკიცდება ყოველი სიტყვა“ - აქ მოწმე-პიროვნებების ნაცვლად უნდა იგულისხმებოდეს წინა ორი ეპისტოლეს მტკიცებულებები.

მუხლი 2. „ადრეც, ჩემი მეორედ მანდ ყოფნის ჟამსაც, მითქვამს და ახლაც შორიდან ვეუბნები ყველას, ვინც უწინ სცოდა და სხვებსაც, რომ არავის დავინდობ, როცა კვლავ მოვალ“. მოციქულმა პირველ ეპისტოლეშიც გამოთქვა რისხვა თავისი მსახურების მოწინააღმდეგეების მიმართ. ახლა უკვე მეორეჯერ წერს მათზე.

მუხლი 3. „რაკილა იმის დასტურს ეძებთ, მეტყველებს თუ არა ჩემში იესო ქრისტე“ - ე.ი. თქვენ ეძებთ იმის მოწმობას, მეტყველებს თუ არა ჩემში იესო ქრისტე.

რადგანაც კრინთელები, მიუხედავად მოციქულის ყველა მტკიცებულებებისა, ჯერ კიდევ ეჭვობენ, ნამდვილად საუბრობს თუ არა მისით ქრისტე. ამიტომაც მოციქული მიანიშნებს მათ კიდევ ერთ საშუალებას - თვითგამოცდას: „გამოსცადეთ თქვენი თავი,

მკვიდრობთ თუ არა რწმენაში; შეამოწმეთ თქვენივე თავი; ნუთუ არ იცით, რომ თქვენშია იესო ქრისტე?“ (მუხლი 5). დაე, კორინთელებმა ყურადღება მიაქციონ საკუთარ რწმენას, მათში სულიერი ძღვენის სიუხვეს, ენათა ნიჭსა და სასწაულებს და ისინი დარწმუნდებიან, რომ ქრისტე მათში მკვიდრობს, რომ მოციქულის მიერ ნაქადაგები რწმენა ჭეშმარიტი რწმენაა.

მუხლი 4. „რადგანაც თუ უძლურებით ეცვა ჯვარს, ცოცხალია ღვთის ძალით; და ჩვენც უძლურნი ვართ მასში, მაგრამ ღვთის ძალით მასთან ერთად ვიცოცხლებთ თქვენთვის“. მოციქული მაგალითს იღებს თავად იესო ქრისტესგან, რომელიც საუბრობს და მოქმედებს მასში. როგორც ადამიანური უძლურებით ჯვარცმული ქრისტე აღდგა ღვთის ძალით, ასე დაამტკიცა თავისი სწავლების ჭეშმარიტება და თავისი მტრების ჭორი უარყო, მსგავსადვე მოციქულიც, ხორციელად უსუსური, შემწყნარებელია კორინთელთა მიმართ, მაგრამ წარდგება მათ წინაშე და დაამტკიცებს თავისი სამოციქულო ძალას მთელი მოწაფეებისა და მოწინააღმდეგეების წინაშე.

მუხლი 7. „ღმერთს ვევედრები, რომ არ ჩაიდინოთ რამე ბოროტი“, - მოციქული აფრთხილებს მათ, რომ კორინთელები იხილავენ სიმკაცრეს მხოლოდ მაშინ, როდესაც ისინი ჩაიდენენ ბოროტებას; მაგრამ ის ევედრება ღმერთს, რომ მათ ყოველთვის აღასრულონ სიკეთე და არ აიძლონ ის, იყოს მკაცრი.

მუხლი 13. „მადლი ჩვენი უფლის იესო ქრისტესი, სიყვარული ღვთისა (მთაწმინდისეულ თარგმანში: და მამისა - მთარგმნელი) და ზიარება სული წმიდისა ყველა თქვენგანთან. ამინ“. ეს ის მადლია, რომელიც მან მიიღო საკუთარი დამსახურებით. მას საფუძვლად უდევს სიყვარული ღვთისა და მამისა და ვლინდება სული წმიდის მადლით.

გალატელთა მიმართ ეპისტოლე

გალატია და გალატელთა ეკლესიის წყობა

გალატია, სხვანაირად გალო-საბერძნეთი, მცირე აზიის ოლქია, რომელიც მდებარეობს პაფლაგონიას (ჩრდილოეთით), ფრიგიას (დასავლეთით), ლიკაონიას (სამხრეთით) და პონტოს (აღმოსავლეთით) შორის. მან თავისი სახელწოდება მიიღო გალიური და კელტური მეომარი ტომებისგან. ისინი დაახლოებით 280 წელს შეიჭრნენ თრაკიაში და ნაწილობრივ გადავიდნენ აზიაში. აქ ისინი დაქირავებით ემსახურებოდნენ

აზიელ მეფეებს და გმირულად ებრძოდნენ ხან ერთ, ხან მეორე ერს. ბითვინიის მეფე ნიკომედე I-მა ომებში დახმარებისთვის უბოძა მათ ფრიგიის მცირე ოლქი, საიდანაც ისინი გავრცელდნენ და განვითარდნენ და შემდგომში ჩამოაყალიბეს პატარა სახელმწიფო. ისინი შეერივნენ ბერძნებს და საუბრობდნენ ბერძნულად საკუთარი ტომობრივი დიალექტით. გალატელები მისდევდნენ აზიელი ბერძნების რელიგიას და წეს-ჩვეულებებს და ინარჩუნებდნენ ბარბაროსთათვის დამახასიათებელ უბრალოებასა და უხეშ მანერებს.

გალატელები უპირატესად მეომრები და მიწათმოქმედები იყვნენ, ამიტომაც სავაჭრო ქალაქები ცოტა ჰქონდათ, მათგან ყველაზე გამორჩეულია ანკირა, ტაბია³¹³ და პესინონტი (პესინუსი). ქრისტეს შობამდე 189 წელს კონსულმა მანლიუსმა დაუმორჩილა გალატია რომის იმპერიას, ხოლო პომპეუსმა მითრიდატე პონტოელთან ბრძოლაში თანადგომისთვის დაუსვა გალატელებს მეფე, თუმცა მცირე ხნით. ძვ. წ. 26 წლიდან, როდესაც გარდაიცვალა მათი უკანასკნელი მეფე ამინტა, რომის სენატმა გაგზავნა მათთან თავისი პროკურატორები.

მცირე აზრიაში მეორე მოგზაურობისას მოციქულმა პავლემ მოიარა გალატია (საქმ. 16:6) და ავადმყოფობის გამო (გალ. 4:13) მცირე ხნით დარჩა აქ. გალატელებმა ის როგორც ღვთის ანგელოზი, ისე მიიღეს (4:14); მათ მალევე უარყვეს კერპთმსახურება და შეუდგნენ სახარების ჭეშმარიტებას (4:8; 5:7), შემდეგ კი მოთმინებით გადაიტანეს გამოცდა რწმენაში (3:4).

მესამე მოგზაურობისას მოციქული ანტიოქიიდან ისევ გალატიაში მიემართება ახალმოქცეულთა რწმენაში განსამტკიცებლად (საქმ. 18:23; 19:1). ასე, გალატელთა ეკლესიის მოწყობა თავდაპირველად ეკუთვნის მოციქულ პავლეს.

თუმც ამ მხარეში მოღვაწეობს მოციქული პეტრეც, როგორც ეს ჩანს ეპისტოლედან (1 პეტრ. 1:1; გალ. 2:11); მაგრამ გალატელთა განათლებას პავლე მხოლოდ საკუთარ თავს მიაწერს (გალ. 1:6; 8,11).

ეპისტოლეს დაწერის მიზეზი

³¹³ დღეს ანკირა - ქალაქი ანკარა, ტაბია კი - ნეფეს-ქეი, - მთარგმნელი.

მოციქული ძალიან განიცდის გალატელთა ცდომილებას და ფრთხილობს, მთელი თავისი შრომა განადგურდება ცრუმასწავლებელთა ქმედებით. მას ესმის, რომ უპირველესად უნდა აღიდგინოს თავისი ღირსება გალატელთა თვალში და დაამტკიცოს, რომ თავისი ავტორიტეტი სხვა მოციქულთა ავტორიტეტზე დაბალი არაა; შემდეგ მოციქული განმარტავს რჯულის ჭეშმარიტ მნიშვნელობას, საუბრობს, რომ იგი არაა საკმარისი საცხოვნებლად და გამართლებისთვის აუცილებელია რწმენა. ამ მიზნით წერს მოციქული თავის ეპისტოლეს.

ეპისტოლეს თავისებურება

გალატელთა მიმართ ეპისტოლე განსაკუთრებულია იმით, რომ ის თითქოს არის რომაელთა ეპისტოლეს შემოკლება და შესაბამისად, პავლე მოციქულის მთელი დოგმატური სწავლება მოკლე ფორმით. შესაბამისად, ეპისტოლე საუბრობს:

1. გამართლებისთვის რჯულის არასაკმარისობაზე იმევე არგუმენტებით;
2. რჯულის აუცილებლობის იმავე საფუძვლებზე;
3. მტკიცებულებზე იმავე მაგალითებით;
4. იმავე ლოგიკურ დასკვნებით.

ამ ეპისტოლეში გადმოცემული ჭეშმარიტებების მნიშვნელობა აყენებს მას სხვა მნიშვნელოვან ეპისტოლეთა გვერდით, თუმცა მოკლე გამოთქმები განსამარტებლად სირთულეს ქმნის. მთელი ეპისტოლე დაწერილია თავად მოციქულის ხელით (6:11), განსხვავებით სხვა ეპისტოლეებისაგან. ამის მიზეზი შესაძლებელია იყო შესაბამისი გადამწერის არარსებობა ან კიდევ მოციქულის სურვილი - არ მისცეს ცრუმასწავლებლებს ეპისტოლეს ჭეშმარიტებაში დაეჭვების მიზეზი.

ეპისტოლეს ჭეშმარიტება

გალატელთა მიმართ ეპისტოლე თავის თავში ატარებს მოციქულისგან წარმომავლობის ისეთ მკაფიო ნიშანს, რომ არავის შეუძლია

მის ჭეშმარიტებაში ეჭვის შეტანა. უძველესი დროიდან არსებობს მოწმობები და ციტატები ამ ეპისტოლეს სასარგებლოდ. წმიდა კლიმენტი რომაელი ³¹⁴, წმიდა ეგნატე ღმერთშემოსილი ³¹⁵, წმიდა პოლიკარპე სმირნელი ³¹⁶, წმიდა იუსტინე ფილოსოფოსი ³¹⁷, წმიდა ირინეოს ლიონელი ³¹⁸, ტერტულიანე ³¹⁹, წმიდა კლიმენტი ალექსანდრიელი ³²⁰ იცნობენ ამ ეპისტოლეს და ციტირებენ მისგან; მარკიონის კანონი, მურატორიის კატალოგი, ევსევის *ὁμοιοῦσις μὲν ἔστιν* ნუსხა, პეშიტოსა და იტალოსის თარგმანი შეიცავს მას. ვერც უახლესი მკვლევარები უარყოფენ მის ჭეშმარიტებას.

ეპისტოლეს შინაარსი

გალატელთა მიმართ ეპისტოლე თავისი შინაარსის მიხედვით იყოფა ორ ნაწილად - აპოლოგეტურ-პოლემიკურად და დამრიგებლურად. პირველ ნაწილში (1:6-4:31) მოციქული მისაღმების შემდეგ ამტკიცებს, რომ მისი კეთილმაუწყებლობა არა ადამიანური, არამედ იესო ქრისტესგანაა. ამის დასამტკიცებლად ის მოგვითხრობს თავისი მოქცევის ისტორიას, მოციქულებრივ ღვაწლსა და მოშურნეობას, რომელიც თავად ეკლესიის სვეტებმა (იგულისხმება სხვა მოციქულები) შეაქეს და მოიწონეს: ესაა აპოლოგეტური ნაწილი (1:6-2:14); მას მოჰყვება პოლემიკური ნაწილი, რომელშიც მოციქული ამტკიცებს, რომ ადამიანი მართლდება არა რჯულის საქმეებით, არამედ იესო ქრისტეს რწმენით; და რომ რჯული მხოლოდ გამზრდელია ქრისტეში, ამიტომაც გალატელებმა უნდა მისდიონ ამ რჯულს და დაემორჩილონ ქრისტეს რწმენას (2:15-4:31).

მეორე ნაწილში მოციქული უმთავრესად იმ აზრს ავითარებს, რომ რჯულისგან თავისუფლებამ ქრისტიანებს მაგალითი უნდა მისცეს ცოდვისგან თავისუფლებაშიც და არ ეძიონ ხორცის თავისუფლება (5:6-10). საბოლოოდ, მოციქული მოკლედ იმეორებს ეპისტოლეს უმთავრეს აზრს -

³¹⁴Kor. 49

³¹⁵AdPhilad. c. I

³¹⁶Φλп. 5

³¹⁷Orat. ad. Graec. p. 40

³¹⁸Adv hear. XIV, 2

³¹⁹De praescr. c. VI

³²⁰Strom. 3:468

რჯულის აღსრულებით ცხოვრების შეუძლებლობას, მიანიშნებს ქრისტეს ჯვრის აუცილებლობას და აკურთებს მათ (11-18).

ეპისტოლეს შინაარსი

პირველი ნაწილი

მოციქულებრივი მისალმება და შესავალი (1:1-10)

მოციქული პავლე ეპისტოლეს მისალმებაში მოკლედ გამოხატავს თვით ამ ეპისტოლეს მთავარ აზრს:

1. საუბრობს თავის მოციქულებრივი ღირსებაზე;
2. საუბრობს, რომ ადამიანის გამოსყიდვა მხოლოდ იესო ქრისტეს ჯვარზე სიკვდილის საშუალებით იყო შესაძლებელი.

მოციქული ამ მსახურებისათვის არა ადამიანის, არამედ ღვთის მიერ არის მოწოდებული და ის ითხოვს გალატელებისთვის მამა ღმერთისა და იესო ქრისტესგან, ადამიანთა გამომსყიდველისგან, მადლს (1:1-5). მოციქული მალევე გადადის ეპისტოლეს დააწერის მთავარ საგანსა და მიზეზზე.

მოციქულს უკვირს გალატელთა სწრაფი უკუქცევა მისგან ქადაგებული რწმენისგან; ამასთანავე მისი კეთილმაუწყებლობა ისე ჭეშმარიტია, თუკი ზეციდან ჩამოსულმა ანგელოზმა სხვა სახარებაც რომ იქადაგოს, წყეულია, რადგანაც მოციქული პავლე ქადაგებს არა ადამიანთა, არამედ ღვთის საამებლად (6-10).

თავ. 1:1. „პავლე, მოციქული არა კაცთაგან და არც კაცის მიერ, არამედ იესო ქრისტესა და მამა ღმერთისაგან, რომელმაც აღადგინა იგი მკვდრეთით“. პავლეს მოციქულება მომდინარეობს არა კაცთაგან; ის გამოიგზავნა თავად იესო ქრისტესგან. ამ გამოთქმას არ ეწინააღმდეგება მახარებელ ლუკას თქმულება, რომ პავლე და ბარნაბა ანტიოქიის ეკლესიის წინამძღვრების მიერ ხელდასხმის შემდეგ გაიგზავნენ საქადაგებლად (საქმ. 13:2-3).

თვით საქადაგებლად გაგზავნა და ხელდასხმა აღესრულა სული წმიდის ბრძანებით. მოციქული საუბრობს მამა ღმერთისა და ქრისტესგან გზავნილობაზე და ამით

უკუაგდებს ცრუ მოსაზრებას იმის თაობაზე, რომ მან მოციქულებრივი ქადაგების უფლება მიიღო მოციქულთაგან და მათი თანამშრომელია, როგორც ტიმოთე, ტიტე და სხვები.

მუხლი 4. „რომელმაც ჩვენი ცოდვებისათვის მისცა თავისი თავი, რათა დავცხსენით ამ უკეთური ქვეყნისგან ჩვენი მამა ღმერთის ნება-სურვილით“. მამა ღმერთის ნება-სურვილი ადამიანების მიმართ არის მისი წყალობა, რომლის მიხედვითაც მან კეთილინება ეხსნა ისინი თავისი მხოლოდშობილი ძის საშუალებით (იოან. 3:16).

მუხლი 6. „მიკვირს, რომ იმისაგან, ვინც ქრისტეს მაღლით გიხმობ, ასე მალე გადახვედით სხვა სახარებაზე“. მხმობელი აქ თავად მამა ღმერთია. მან გვიხმო იმისთვის, რომ ვისარგებლოთ ქრისტეს მაღლით.

მუხლი 7. „თუმცა არ არსებობს სხვა სახარება, არიან მხოლოდ ზოგიერთნი, რომელნიც გამღვრევნ და ცდილობენ შერყვნან ქრისტეს სახარება“. პავლეს კეთილმაუწყებლობის გვერდით გალატიაში იქადაგება სხვა სახარება, ცრუ, ჭეშმარიტი სწავლების საწინააღმდეგო. ეს სხვა სახარება, არ შეიძლება იწოდოს კეთილმაუწყებლობად, როგორც არ შეიძლება შეიცვალოს ჭეშმარიტება. მოციქულს სურს თქვას, რომ, მისი ნაქადაგები სახარების გარდა, არ არის და არც შეიძლება არსებობდეს სხვა სახარება, თუნდაც მცირე ცვლილებებითაც კი. და თუკი გალატელებმა მიიღეს რომელიღაც სხვა სწავლება, რომელიც თუნდაც მცირედით განსხვავდება პავლეს სწავლებისგან, მაშინ მათ მიიღეს ცრუ სწავლება. თუკი ცრუმასწავლებლები ასაღებენ თავიანთ სახარებებს სხვად, რომელიც მცირედ განსხვავდება პავლეს სახარებისგან, ამით ისინი გვაჩვენებენ, რომ დაამახინჯეს და შერყვნეს ქრისტეს სახარება.

მუხლი 8. „მაგრამ ჩვენ კი არა, თვით ანგელოსმა ზეცითაც რომ გახაროთ სხვა სახარება, და არა ის, რაც გვიხარებია, წყეულიმც იყოს“. მოციქული სახარების უცვლელობასა და ერთადერთობას ამტკიცებს იმით, რომ თუკი თავადაც მოისურვებს გალატელებისთვის ქადაგებულში რამეს შეცვლას, ან კიდევ თუკი ანგელოზი ზეციდან იქადაგებს სხვანაირად, მაშინ გალატელებმა უნდა უარყონ ასეთი ქადაგება.

მუხლი 9. „რაც უწინ მითქვამს, ახლაც იმასვე ვიტყვი: ვინც სხვა რამეს გახარებთ და არა იმას, რაც მიგიღიათ, წყეულიმც იყოს“. ცრუმასწავლებლები გამოჩნდნენ გალატიაში ჯერ კიდევ მოციქულ პავლეს მეორე მოგზაურობისას (საქმ. 18:23) და მაშინ ამხილა ისინი მან. მოციქული ახსენებს მათ ამ მხილებას.

მუხლი 10. „ხოლო ამჟამად ხალხს ვარწმუნებ თუ ღმერთს?“ - წმიდა იოანე ოქროპირის განმარტებით, „თუკი მე შევძლებ თქვენს მოტყუებას, ვერ შევძლებ ღვთის მოტყუებას, რომელმაც იცის საიდუმლო ზრახვები“.

„ან იქნებ ვცდილობ ხალხს ვაამო? ეს რომ კვლავაც ჩემი მიზანი იყოს, აღარ ვიქნებოდი მონა ქრისტესი“. აქ იგულისხმება არა ყოველი მათმეზლობა, არამედ მხოლოდ ის, რომელიც დაკავშირებულია გულმავიწყობასა და ღვთის ნების დარღვევასთან. ქრისტეს მონებს ეს არ ახასიათებთ. ასე მოციქულებმა, მიუხედავად ხელისუფლებისადმი დაქვემდებარებისა, აირჩიეს ტანჯვის გადატანა, ვიდრე ქადაგებაზე უარის თქმა, როცა ეს მოითხოვა სინედრიონმა: „თავად განსაჯეთ, რამდენად მართებულია ღვთის წინაშე, - პასუხობენ ისინი - რომ უფრო მეტად თქვენ გისმინთ, ვიდრე ღმერთს“ (საქმ. 4:19).

აპოლოგეტური ნაწილი

პავლემ თავისი მოციქულებრივი ღირსება დაამტკიცა თავისი მოწოდებითა და მოქცევის ისტორიით.

1. პავლეს მოციქულად მოწოდება (1:11-24)

მოციქულ პავლეს ქადაგებას ამცირებენ ცრუმასწავლებლები იმ საფუძველზე, რომ ის არ არის იესო ქრისტეს თვითმხილველი და სხვა საშუალებით მიღებული სახარებისეული სწავლება შეცვალა ჭეშმარიტების საწინააღმდეგოდ. პავლე უარყოფს ცრუმასწავლებელთა ამ ჭორებს და ამტკიცებს, რომ მისი მიერ ქადაგებული სახარება მიიღო უშუალოდ ღვთის გამოცხადებით და არა სხვა წყაროდან (11-12).

პავლეს ქრისტიანობაზე მოქცევის ისტორია გალატელთათვის კარგად ცნობილია. თავდაპირველად ის მოშურნე იუდეველია და დევნის ღვთის ეკლესიას, მაგრამ ღმერთმა გამოირჩია ის დედის საშოდან და თავისი მადლით მოუხმო წარმართთა შორის კეთილმაუწყებლად. ამის შემდეგ ის არავის ეთათბირება (13-16).

პავლე არც იერუსალიმში მიდის სხვა მოციქულებთან, რომ ისწავლოს მათგან სახარებისეული ჭეშმარიტებები; თუკი მოქცევიდან სამი წლის შემდეგ მოინახულა პეტრე და იაკობი იერუსალიმში, მხოლოდ თხუთმეტი დღით (17-20). შემდეგ ის არ ურთიერთობს სხვა მოციქულებთან და არც იუდეურ ეკლესიასთან, არამედ ქადაგებს სირიასა და კილიკიაში: იუდეველები მის შესახებ იგებენ მხოლოდ მისი მქადაგებლური საქმიანობით (21-24).

მუხლი 11. „გაუწყებთ, მმანო, რომ სახარება, რომელიც ჩემგან გეხარათ, არ არის კაცის მიერი“. პავლეს ქადაგებული სახარება შედგენილია არა ადამიანური გადმოცემების საფუძველზე, არა საკუთარი და სხვა მქადაგებლების ადამიანური ძალისხმევით, არამედ ქრისტეს გამოცხადების საფუძველზე.

მუხლი 12. „ვინაიდან მეც კაცისგან როდი მიმიღია ან მისწავლია, არამედ იესო ქრისტეს გამოცხადებით“. აქ იგულისხმება არა მხოლოდ ერთი გამოცხადება, რომელიც აღსრულდა დამასკოს გზაზე, არამედ მრავალი შემდგომი გამოცხადება, ნაკლებად ცნობილი ან ჩვენთვის საერთოდ უცნობი.

მუხლი 13. „თქვენ გსმენიათ, როგორ ვიქცეოდი ოდესღაც იუდეველობაში, რა სასტიკად ვდევნიდი ღვთის ეკლესიას და ვარბევდი მას“. პავლე წარსულში ნამდვილად არბევს ქრისტეს ეკლესიას (საქმ. 8:3), მაგრამ აქ ის, დამახასიათებელი თავმდაბლობით, საუბრობს დევნაზე.

მუხლი 14. „ასე რომ, აღვემატებოდი იუდეველობაში ყველა ტოლსწორს ჩემი მოდგმისას, რადგანაც უკიდურესი გულმოდგინებით ვიცავდი მამაპაპეულ გადმოცემებს“. პავლე აღზრით მიეკუთვნება ფარისეველთა პარტიას, რომელიც მკაცრად მისდევს მამაპაპისეულ სხვადასხვა გარდამოცემის აღსრულებას და პრაქტიკაში შეადგენს ზნეობრივ კანონთა განსაკუთრებულ კოდექსს, მოსეს რჯულის პარალელურს - თალმუდს (საქმ. 22:3).

მუხლი 15. „ხოლო როდესაც ღმერთმა, დედის საშოდანვე რომ ამირჩია და თავისი მადლით მიხმო“. მოციქულად მოწოდება არ არის მისი დამსახურება, არამედ ის აღსრულდა ღვთის მადლით და წინსწარგანზრახული იყო პავლეს შობამდე. თუკი ღმერთმა დაუშვა მისი დიდი ხნით სიბრმავეში ყოფნა და მისგან ქრისტეს ეკლესიის დევნა, ამის მიზეზი მასში მისგან დევნილი სწავლების გასავრცელებლად უფრო ძლიერი მოშურნეობის აღძვრაა.

მუხლი 16. „კეთილინება თვისი ძე გამოეცხადებინა ჩემში, რათა წარმართთათვის მეხარებინა იგი“, - ძე ღვთისა არა მხოლოდ ეცხადება თავის მოწაფეებსა და მათი საშუალებით სხვებს, არამედ ცხადდება მათში, ე.ი. მათ სწავლებასა და საქმეებში, რადგანაც ისინი არიან თავად ძე ღვთისას სარწმუნო მიმბაძველები.

„მაშინვე როდი დაგვითხვივარ სისხლსა და ხორცს“, ე.ი. არ დაეკითხა ადამიანებს და არ ისწავლა მათგან; არამედ ელის ღვთისგან გამოცხადებას.

მუხლი 17. „არც იერუსალიმს ავსულვარ, ჩემს წინამორბედ მოციქულებთან, არამედ არაბიას წავედი და კვლავ დავბრუნდი დამასკოს“. მოციქულის არაბეთში მოგზაურობაზე დუმს „საქმე მოციქულთა“, ალბათ იმიტომ, რომ პავლეს იქ ყოფნა არ არის ქადაგება, არამედ მისთვის მომზადება. „საქმე მოციქულთა“ მოგვითხრობს მხოლოდ მის საზოგადო საქმიანობაზე. რამდენი ხანი დაყო მოციქულმა არაბეთში, ის არ საუბრობს.

მუხლი 18. „სამი წლის შემდეგ კი პეტრეს სანახავად ავედი იერუსალიმს“. ცხადია, სამი წელი აითვლება პავლეს მოქცევიდან. მახარებელი ლუკა საუბრობს მხოლოდ იმაზე, რომ სავლემ მოქცევის შემდეგ დამასკოში დაყო დიდი დრო (საქმ. 9:23) და შემდეგ ავიდა იერუსალიმში.

ზოგიერთები ვარაუდობენ, რომ აქ ნახსენები იერუსალიმში მოგზაურობა არ არის ის, რაზეც „საქმე მოციქულთა“ მოგვითხრობს (9:26), არამედ სხვა მოგზაურობაა, რომლის მიზანი პეტრეს მონახულება იყო. პირველ მოგზაურობას კი არ აქვს ასეთი მიზანი. ამის დასამტკიცებლად მიანიშნებენ, რომ იერუსალიმის ქრისტიანებს სავლეს ამ მოგზაურობის დროს ეშინიათ მისი. მათ იციან მისგან ადრინდელი დევნის შესახებ, ეს არ შეიძლება ყოფილიყო მოქცევიდან სამი წლის შემდეგ.

„და თხუთმეტი დღე დაყავი მასთან“. მოციქული სიზუსტით განსაზღვრავს მისი იერუსალიმში პეტრესთან ყოფნის დროს, რათა მკაფიოდ აჩვენოს გალატელებს, რომ ასეთ მოკლე პერიოდში ის ვერ მიიღებდა ქადაგებისთვის ყველა აუცილებელ მოთხოვნას.

მეორე მხრივ, ეს არ არის წუთიერი შეხვედრა, რომელიც არ მისცემს მოციქულებს ახლოს გაცნობის შესაძლებლობას. თხუთმეტი დღის განმავლობაში ისინი კარგად შეისწავლიან თუ რას ასწავლის პავლე.

მუხლი 19. „სხვა მოციქულთაგან არავინ მინახავს, უფლის ძმის, იაკობის გარდა“. მოციქული გვაჩვენებს, თუ რა დიდი პატივისცემით სარგებლობს იერუსალიმის ეკლესიაში ის პიროვნებები, რომლებიც მიეკუთვნებიან ღმერთკაცის სახლეულს.

2. პავლე სხვა მოციქულთა წინაშე (2:1-14)

თუმცა მოციქული პავლე ქადაგების საქმეში არ ეთათბირება სხვა მოციქულებს და არ სარგებლობს მათი სწავლებით, მაგრამ ეთანხმება მათ ყველაფერში და შეხვედრისას შეეებასაც კი იმსახურებს. როდესაც მოქცევიდან თოთხმეტი წლის შემდეგ ბარნაბასა და წინადაუცვეთელ ტიტესთან ერთად პავლე ესტუმრება იერუსალიმს და მოციქულთა კრებას წარუდგენს წარმართთა ქადაგებას, საკუთარსა და სხვა მოციქულების სწავლებებს შორის ის ვერ პოულობს განსხვავებას (2:1-6). პირიქით, ისინი თავად დარწმუნდნენ, რომ პავლეს დაევალა წინადაუცვეთელებთან, ხოლო პეტრეს წინადაცვეთილებთან ქადაგება. მოციქულთაგან უპირატესებმა: იაკობმა, კეფამ და იოანემ თანაზიარობის მარჯვენა გაუწოდეს პავლესა და ბარნაბას, რათა ისინი წარმართებთან საქადაგებლად წასულიყვნენ (7-10).

მაგრამ, როცა ანტიოქიაში მივიდა პეტრე, პავლე წინ აღუდგა მას და გაკიცხა, ვინაიდან იაკობის მიერ ზოგიერთი წარმოგზავნილის მოსვლამდე წარმართებთან ერთად ჭამდა, ხოლო მათი მოსვლის შემდეგ განდგა და განცალკევდა წინადაცვეთილთა შიშით. მის მსგავსად იქცეოდნენ სხვა იუდეველებიც, თვით ბარნაბაც კი ჩაითრია მათმა საქციელმა. მაგრამ, როდესაც დარწმუნდა პავლე, რომ წრფელი გზით როდი მიდიან სახარებისეული ჭეშმარიტებისკენ, ყველას წინაშე უთხრა კეფას: თუკი შენ, იუდეველი, წარმართულად ცხოვრობ და არა იუდეურად, რატომღა აიძულებ წარმართებს, რომ იუდეველობდნენ? (11-14)

მუხლი 2:1. „თოთხმეტი წლის შემდეგ კვლავ ავედი იერუსალიმს ბარნაბასთან ერთად, და თან ვიახლე ტიტეც“. აქ აზრთა სხვადასხვაობაა, საიდან უნდა ავითვალოთ თოთხმეტი წელი. ერთნი იწყებენ მის ათვლას იესო ქრისტეს ამაღლებიდან, თუმცაღა არ არსებობს ამის სასარგებლო მტკიცებულება, რომ ახალი აღთქმის მწერლები ამ დროიდან იწყებენ ათვლას. სხვები ითვლიან თოთხმეტ წელს პავლეს მოქცევიდან, თუმცა ისევ არსად ჩანს, რომ მოციქული პავლე ამ მოვლენას თავისი ქრონოლოგიური ათვლის ზღვრად თვლის. აზრთა მსგელობიდან გამომდინარე, უფრო მისაღებია, რომ ეს თოთხმეტი წელი ავითვალოთ პეტრე მოციქულთან პირველი შეხვედრიდან, რაზედაც ის საუბრობს ზემოთ (1:18). როგორც ეს აღწერილია თავად პავლეს მიერ, ეს მოგზაურობა ისეთივეა, როგორც აღწერა ლუკა მახარებელმა წიგნში „საქმე მოციქულთა“ (თავ. 15) და თუკი პავლე საუბრობს (2), რომ ის ავიდა იერუსალიმში გამოცხადებით, ეს ეხება მის პირად მოტივაციას. ლუკა საუბრობს პავლეს მოგზაურობის გარეგნულ მიზეზზე, თავად პავლე ამატებს, რომ არსებობს შინაგანი მიზეზიც - გამოცხადება.

ტიტეს იერუსალიმში მოგზაურობაზე არ საუბრობს ლუკა, მაგრამ არ გამორიცხავს მას, როდესაც ამბობს, რომ პავლესა და ბარნაბასთან ერთად გაემგზავრნენ სხვებიც (საქმ. 15:2).

მუხლი 2. „ასვლით კი გამოცხადებით ავედი და იქაურებს (უპირატესად - ყველაზე ცნობილთ) წარვუდგინე სახარება, რომელსაც ვქადაგებ წარმართთა შორის“. იქაურებში იგულისხმება ისინი, ვისაც მოციქული ჩამოთვლის ქვემოთ (9). წმიდა პავლე მოციქული წარუდგენს თავის სწავლებას მთელი იერუსალიმის ქრისტიანებს და უპირატესად ყველაზე ცნობილ მოციქულებს, რათა მათი ავტორიტეტით აჩვენოს თავისი სწავლება იმათ, ვინც ხედავს მოციქულში სახარებისეული სწავლების დამრღვევს.

„ამაოდ ხომ არ მიწვალა, ან ვწვალობ-მეთქი“ - შეიძლება უჩვეულოდ მოგვეჩვენოს, რომ პავლეს სურს შეამოწმოს და განამტკიცოს თავისი სწავლება სხვა მოციქულების ავტორიტეტით დროის ხანგრძლივი პერიოდის შემდეგ, კერძოდ, ქადაგებიდან თოთხმეტი წლის შემდეგ; მაგრამ უხუცეს მოციქულებთან თავისი სწავლების ასეთი შეთანხმება გამოწვეულია სხვადასხვა ვითარებების გამო და ამას პავლე აკეთებს რა საკუთარი თავისთვის, არამედ სხვებისთვის.

იმ ადგილებში, სადაც პავლე ქადაგებს, ცრუმასწავლებელთა გამრავლებითა და მისი ავტორიტეტის დამცირებით ქრისტიანებს შეეძლოთ წარმოედგინათ მისი შრომა უშედეგოდ, უნაყოფოდ. მოციქული უფრობის მათ და სული წმიდის შთაგონებით მიდის იერუსალიმში, რათა ყველაზე ერთგული მოციქულების - წინადაცვეთილ ბარნაბასა და წინადაუცვეთელ ტიტეს - თანდასწრებით, ეკლესიის სვეტებად აღიარებულ მოციქულთა წინაშე გადმოსცეს თავისი სწავლება და გადაწყვიტოს წარმართი ქრისტიანების წინადაცვეთის აუცილებლობა თუ უშედეგობა. უკვე წინადაუცვეთელ ტიტეს დასწრება მოციქულთა საზოგადოებაში უმტკიცებს ელინებსა და იუდეველებს, რომ უმაღლესი მოციქულები გადაწყვეტენ წინადაცვეთის საკითხს წარმართთა სასარგებლოდ. პავლე ამიტომაც ამბობს, რომ „თვით ჩემთან მყოფი ტიტეც კი, მიუხედავად იმისა, რომ ბერძენია, არ გაუხდიათ იძულებული, წინადაცვეთა“ (3).

მუხლი 4. „შემოპარულ ცრუ ძმებს კი, მალულად რომ შემოძვრნენ, რათა ეთვალთვალებინათ ჩვენი თავისუფლებისათვის, რომელიც გვაქვს ქრისტე იესოში, და ამრიგად, დავემონებინეთ“. თავისუფლებაში იგულისხმება რჯულის თავისუფლება. შემოპარული ძმები ფიქრობენ, რომ მოციქული პავლე უმაღლესი მოციქულების თანდასწრებით ვერ გაზედავს თავისუფლად განუდგეს მოსეს რჯულს, როგორც ის ამას აკეთებს წარმართებთან, ან კიდევ მოციქულები შეეწინააღმდეგებიან მას და მაშინ მათ ექნებათ მისი მხილების შესაძლებლობა. ამ მიზნით მოდიან ისინი იერუსალიმში. კერძოდ ვინ არიან ეს შემოპარული ძმები, მოციქული არ ასახელებს. ფიქრობენ, რომ მათ შორის უმთავრესი კერინფია.

მუხლი 5. „წამითაც არა დავუთმეთ რა და არ დავემორჩილეთ, რათა სახარების ჭეშმარიტება დარჩენილიყო თქვენში“. ზოგის ვარაუდით, პავლეს სურს დაიცვას სახარების ჭეშმარიტება წარმართებში, დროებით უთმობს იუდეველთა ფრთის მოთხოვნას და წინადაცვეთს ტიტეს, როგორც ეს გააკეთა ტიმოთეს შემთხვევაში (საქმ. 16:3), თუმცა არც მოციქულები, არც კრების დადგენილება არ აიძულებს პავლეს ასე მოიქცეს. იმის დაშვება, რომ პავლემ ტიტე წინადაცვეთა, ნიშნავს სიცრუისთვის დათმობას, საკუთარი, ყველაზე ძლიერი მტკიცებულების შეცვლას. ამ დათმობით ის

ხელში ჩაუვარდება მოწინააღმდეგეებს და წყალში ჩაყრის მთელ შრომას, რადგან ერთის დათმობი შემთხვევაში ისინი მოითხოვენ მეორეს და ასე შემდეგ.

და თუკი წინადაცვითა ტიმოთე, ეს გააკეთა არა შემოპარული ძმებისთვის, არამედ თავად იუდეველთა გამო; წინადაუცვეთელს ისინი არ მიიღებენ და არ მოუსმენენ მის ქადაგებას.

მუხლი 6. „ხოლო მათ, ვინც ყველაზე ცნობილნი ჩანდნენ (როგორნი იყვნენ ისინი უწინ, მე არ დავებუ: ღმერთი არ უყურებს სახეს კაცისას), მეტი არაფერი დაუვალეზიათ ჩემთვის“. ფრჩხილები აძლიერებს დამატებით მნიშვნელობას. პავლე შენიშნავს, რომ უმაღლეს მოციქულებს არაფერი არ მიუმატებიათ მის მიერ გადმოცემული სწავლებისთვის. რაც შეეხება იმას, რას ასწავლიდნენ სხვა მოციქულები ადრე, ამას პავლესთვის მნიშვნელობა არა აქვს. მისთვის მნიშვნელოვანია, რომ ისინი არ განსხვავდებიან მისი სწავლებისგან, როცა ის საუბრობს მათთან. ეს სიტყვები დაკავშირებულია ასევე მომდევნო პერიოდთანაც. მოციქული ამბობს: მე გადმოვეცი სწავლება იმ სახით, რა სახითაც გადავეცი უმაღლეს მოციქულებს. და თუკი ამბობენ, რომ ახლა ისინი ასწავლიან არა ისე, როგორც მე, ამას არ დავებუ; მე გადმოვეცი სწავლება თქვენ წინაშე იმ სახით, როგორც მაშინ.

მუხლი 7. „პირიქით, როცა დაინახეს, რომ მე მომენდო ხარება წინადაუცვეთელთათვის, ისევე, როგორც პეტრეს - წინადაცვეთილთათვის“. მოციქულს სურს თქვას გავრცელებული მოსაზრების საწინააღმდეგოდ თითქოს მას არ შეუძლია ეწოდოს მოციქული, პირიქით აღმოჩნდა, რომ ყველაზე ცნობილმა მოციქულებმა აღიარეს მისი წინადაუცვეთელებთან ხარება.

პეტრე და პავლე იწოდებიან წინადაცვეთილთა და წინადაუცვეთელთა მოციქულებად არა იმიტომ, რომ მხოლოდ ისინი ქადაგებენ იუდეველებსა და წარმართებში და კიდევ არა იმიტომ, რომ მხოლოდ მათ უქადაგებენ; არამედ უპირველესად თავიანთი საქმიანობით, რომელსაც ვერ ედრება ვერცერთი სხვა მოციქული.

მუხლი 9. „და შეიცნეს მადლი, რომელიც მომეცა, ბურჯებად მიჩნეულმა იაკობმა, კეფამ და იოანემ“. ბურჯში იგულისხმება ეკლესიის სვეტი. მსგავსება აღებულია შენობიდან, რომელთანაც შედარებულია ეკლესია და ის, მით უმეტეს, შესაფერისია პეტრესთვის, რადგანაც მისი სახელი იესო ქრისტემ შეადარა დაუმარცხებელ ბჭეს (მთ. 16:18).

„თანაზიარობის მარჯვენა გამოგვიწოდეს მე და ბარნაბას, რათა ჩვენ წარმართებთან წავსულიყავით, ისინი კი - წინადაცვეთილებთან“ - ეს იმის ნიშანია, რომ უმაღლესი მოციქულები პავლეს და ბარნაბას თვლიან მათ თანამოზიარეებად და სახარების მქადაგებლებად.

მუხლი 10. „მხოლოდ უნდა გვხსომებოდა ღატაკნი“ - მოწყალება უნდა იყოს წარმართი და იუდეველი ქრისტიანების ურთიერთობის საშუალება.

მუხლი 11. „მაგრამ, როცა ანტიოქიაში მოვიდა პეტრე, წინ აღვუდექი მას, რადგანაც გასაკიცხი იყო“. ეკლესიის მამები და განმმარტებლები ცდილობენ აქ მოყვანილ ფაქტს მისცენ რაღაც განსაკუთრებული მნიშვნელობა. წმიდა იოანე ოქროპირი ამ

მონაკვეთზე საუბარში³²¹ ამტიკცებს, რომ პეტრე და პავლე ასე მოიქცნენ ეკლესიის მოწყობისა და იუდეველთა წეს-ჩვეულებების აღსრულების მიმდევართა ცდომილების შესაგონებლად და რომ ეს არის მოჩვენებითი მხილება; მაგრამ ნეტარი ავგუსტინე და უმეტესი სხვა განმმარტებელი ვარაუდობს, რომ პეტრეს მსგავსი თავლთმაქცობა და პავლეს განზრახული მხილება კიდევ უფრო მეტ სიძნელესა და სახიფათო დასკვნას ბადებს, ვიდრე პეტრეს ნამდვილი დაუთმელობა და პავლეს მკვეთრი მხილების დაშვება. ამიტომაც ისინი უშვებენ პეტრეს შეცდომას და მის გამოსწორებას პავლეს მხილებით. ზოგიერთი განმმარტებელის შიში, რომ ამ შემთხვევაში პეტრეს თავლთმაქცობა ეჭვქვეშ აყენებს მოციქულთა ავტორიტეტს, როგორც ღვთივსულიერი მქადაგებლებისა და ეკლესიის ბურჯების უცოდველობისა, უშედეგოა: მოციქულები და ეკლესიის სხვადასხვა ბურჯები კი არა არიან უცოდველები, არამედ თავად ეკლესია, ან უფრო სწორად სული ჭეშმარიტებისა, რომელიც სუფევს მასში.

როგორც ადამიანმა, ადამიანური უძლურებით, პეტრემ შესცოდა; მაგრამ უცოდველი სული წმიდის იარაღმა - პავლემ გამოსწორა მისი ცდომილება (შდრ. 1 იოან. 1:8-10).

მუხლი 12. „ვინაიდან იაკობის მიერ ზოგიერთი წარმოგზავნილის მოსვლამდე წარმართებთან ერთად ჭამდა, ხოლო მათი მოსვლის შემდეგ განდგა და განცალკევდა წინადაცვეთილთა შიშით“. აქ იაკობის სახელი მოყვანილია არა როგორც იუდეველობის დამცველად, არამედ როგორც იერუსალიმში მცხოვრები პიროვნების მნიშვნელობით, საიდანაც მოვიდნენ იუდეველი ქრისტიანები.

კრების თავმჯდომარე, როცა გადაწყდა წარმართების იუდეველთა რჯულისგან თავისუფლება, ვერ მოითხოვს რჯულის აღსრულებას იმათგან, ვინც გაათავისუფლა მისგან. თავად პავლე ამბობს, რომ იაკობმა პეტრესა და იოანესთან ერთად თანაზიარობის მარჯვენა გაუწოდეს მას და არ დაუვალებიათ რამ მოსეს რჯულთან დაკავშირებით. შესაძლოა მოსულები არ არიან თავად იაკობის მიერ წარმოგზავნილები, არამედ მხოლოდ სარგებლობენ მისი სახელით.

მუხლი 13. „მასთან ერთად თავლთმაქცობდნენ დანარჩენი იუდეველნიც, ასე რომ, თვით ბარნაბაც კი ჩაითრია მათმა თავლთმაქცობამ“. ბარნაბა აქ წარმოდგენილია არა როგორც პეტრეს მიმდევარი, არამედ როგორც პავლეს თანამგზავრი, რომელიც იზიარებს მის მოსაზრებებს; ე.ი. ის პიროვნებაა, რომლისგანაც პავლე ნაკლებად მოელის მსგავს დათმობებს იუდეველთა სასარგებლოდ.

მუხლი 14. „მაგრამ, როდესაც დავრწმუნდი, რომ წრფელი გზით როდი მიდიან სახარებისეული ჭეშმარიტებისკენ“. ესაა მკაფიო მინიშნება იმისა, რომ ქ პეტრემ, ბარნაბამ და სხვებმა ნამდვილად შესცოდეს ჭეშმარიტების წინაშე.

„ყველას წინაშე ვუთხარი კეფას: თუკი შენ, იუდეველი, წარმართულად ცხოვრობ და არა იუდეურად“. აქ იგულისხმება პეტრეს უწინდელი ქცევა, როდესაც ის ანტიოქიაში ურთიერთობს წარმართებთან, როგორც წარმართი და არ აღასრულებს მოსეს რჯულის მოთხოვნებს.

„რატომღა აიძულებ წარმართებს, რომ იუდეველობდნენ?“ მართალია, პეტრეს პირადად არ განუცხადებია ასეთი მოთხოვნა, მაგრამ მისი ქცევა აძლევს უფლებას

³²¹Перевод С.-ПБ. Дух. Акад. т. 3 сс. 385-402

იუდეველობის მომხრეებს მოითხოვონ წარმართი ქრისტიანებისგან მოსეს რჯულისადმი დაქვემდებარება.

პავლე მოციქულის გამბედაობა - ამხილოს პეტრე მთელი კრების წინაშე - აიხსნება თვით საქმის ვითარებით. ჯერ კიდევ მოციქულთა კრებაზე თავად პეტრეს თანდასწრებით გადაწყდა წარმართთა თავისუფლების საკითხი, მაგრამ პეტრე აქ ისევ განუდგა ამ გადაწყვეტილებას იმათ სასარგებლოდ, ვინც უარყოფითად იყურებდა წარმართთა თავისუფლების საკითხს. პავლე ისწრაფის საქმის გამოსასწორებლად, რათა უფლება არ მისცეს ბოროტებას შეაბიჯოს ეკლესიაში. პავლეს ეს გამბედაობა გვაფიქრებინებს, რომ აქ მოთხოვნილი ამბავი მოხდა კრების შემდეგ და არა კრებამდე, როგორც ვარაუდობენ ერთნი, რადგან მანამდე პავლეს უფლება არ აქვს იმოქმედოს მსაჯულისა და მამხილებლის უფლებით და პეტრეც არ დაუშვებს ჯერ იცხოვროს წარმართულად, ხოლო შემდეგ განუდგეს მას.

პოლემიკური ნაწილი

მოციქული გადადის თავისი ეპისტოლეს მთავარ ნაწილზე: ის ამხელს იუდეველობის მომხრეთა ცდომილებას რჯულის საქმეებით გამართლების თაობაზე. იმას, რომ გამართლება აღესრულება იესო ქრისტეს რწმენის საშუალებით, პავლე ამტკიცებს თავად აბრაამის მაგალითით.

1. რწმენით გამართლება (2:5-3:14)

მოციქული თავისი მოქცევის თხრობისას არაპირდაპირ ეხება რჯულის საქმეებით გამართლებას: თუკი წარმართები არ არიან ვალდებული აღასრულონ მოსეს რჯული, ეს თავისთავად ნიშნავს იმას, რომ მათ გამართლება უნდა მიიღონ მხოლოდ რწმენით. ახლა მოციქული პირდაპირ ამტკიცებს ამ ჭეშმარიტებას და აღირებს რა მის უეჭველობას, ასკვნის შემდეგს: რაკილა გავიგეთ, რომ კაცი რჯულის საქმეთაგან როდი გამართლდება, არამედ იესო ქრისტეს რწმენით, ჩვენც ვირწმუნეთ იესო ქრისტე, რათა ქრისტე იესოს რწმენით გავმართლდეთ და არა რჯულის საქმით, რადგანაც რჯულის საქმით ვერ გამართლდება ვერცერთი ხორციელი. ხოლო თუ ქრისტეში ვეძებთ გამართლებას, მაგრამ თვითონ კი ვცოდეთ, ნუთუ ქრისტე ცოდვის მსახურია? არამც და არამც (2:15-17).

ამიტომ მოციქულს არ სურს დაარღვიოს ქრისტეს მიერ აშენებული. თვით რჯულის მოთხოვნით კვდება რჯულისთვის და ახლა ცოცხლობს მხოლოდ ქრისტესთვის, მისი დამსახურების რწმენით (18-21). მოციქული პირადად მიმართავს გალატელებს და მათ ცხოვრებაში

პოულობს იმის მტკიცებულებას, რომ ასეთი მნიშვნელობა მათთვის რწმენას აქვს. იღებენ ისინი სული წმიდას არა რჯულის საქმეთაგან, არამედ რწმენის შესმენით (3:1-5).

რაც შეეხება აბრაამს, რომელსაც მიანიშნებენ იუდეველობის მომხრეები, როგორც საქმით გამართლების მაგალითს, საუკეთესოდ ამტკიცებს მოციქულის სწავლების ჭეშმარიტებას. აბრაამი რწმენით გამართლდა და მორწმუნეები მხოლოდ მისი ძეები არიან და მიიღებენ იმ კურთხევას, რომელიც აღეთქვა აბრაამს რწმენის გამო. ისინი, ვინც რჯულის საქმეებს ეფუძნებიან, რჯულისვე მიხედვით, წყევლის ქვეშ არიან, რადგანაც ვერ აღსრულებენ სრულად მთელ რჯულს (6-10).

თავად წერილი აღუთქვამს: მართალი რწმენით იცოცხლებს და რჯულით ვერავინ გამართლდება. ამიტომაც მოკვდა ქრისტე და დაიწყევლა ჩვენთვის, რათა გამოგვისყიდოს რჯულის წყევლისაგან და აბრაამის კურთხევა გვარცელდეს წარმართებზეც (11-14).

თავ. 2:15. „ჩვენ ბუნებით იუდეველნი ვართ და არა ცოდვილი წარმართნი“. ეს და მომდევნო მუხლი პავლე მოციქულის პეტრესადმი მიმართვის გაგრძელებაა ამ თავის ბოლომდე, რაშიც გვარწმუნებს ამ და მომდევნო მუხლების მჭიდრო კავშირი. რადგანაც მე-15 -21-ე მუხლებში გამოთქმული აზრი მოციქულ პავლეს მომდევნო განსჯის - რწმენით გამართლების - საფუძველია, ამიტომაც ისინი შეიძლება გამოვყოთ ზემოთ მოყვანილი ისტორიული მონათხრობისგან საუბრის თანმიმდევრულობის დაურღვევლად.

მოციქული იწყებს თავის სიტყვას იუდეველთა მდგომარეობის უპირატესობის მინიშნებით. შთამომავლობით იუდეველებმა მიიღეს გამართლების უფლება და შეეძლოთ უცოდველები ყოფილიყვნენ; მაშინ როდესაც წარმართები იმავე ბუნებით ცოდვილებად ითვლებიან, რადგანაც არ აქვთ გამართლების შესაძლებლობა და არც ამის არავითარი საშუალება. მაგრამ იუდეველთა ასეთი სასარგებლო უპირატესობის მიუხედავად, მოციქულის ისტორიული გამოცდილება და საკუთარი დაკვირვება არწმუნებს მას, რომ ადამიანს არ შეუძლია რჯულის საქმეთაგან გამართლება.

მუხლი 16. „მაგრამ რაკილა გავიგეთ, რომ კაცი რჯულის საქმეთაგან როდი გამართლდება, არამედ იესო ქრისტეს რწმენით, ჩვენც ვირწმუნეთ იესო ქრისტე, რათა ქრისტე იესოს რწმენით გავმართლდეთ და არა რჯულის საქმით“. საიდან გაიგო მოციქულმა, რომ ადამიანი ვერ გამართლდება რჯულის საქმეთაგან? ცხადია, რომ რჯულისა და წმიდა წერილის მკაფიო მინიშნებების საკუთარი განსჯის საფუძველზე, რომ „სუფთა გული მაქვს და ცოდვისაგან განვიწმიდეთ?“ (იგავნ. 20:9; 3 მეფ. 8:46; იოზ. 14:4). აქ მოციქული თავად მსჯელობს, ხდება საკუთარი ძალებით გამართლება შეუძლებელია და აუცილებელია ქრისტეს რწმენა. თუმცა ყველა ქრისტიანს ამ გზით არ შეუცვნია მოციქულის მიერ გადმოცემული ჭეშმარიტება, მაგრამ მოციქული მას თვლის ყველასათვის ნაცნობად.

ამ შემთხვევაში ის ამოსავალს პოულობს იესო ქრისტეში რწმენის ფაქტიდან, რომელიც თავისთავად შეიცავს მორწმუნეთა უნებლიე აღიარებას რჯულის

უკმარისობისა, რადგანაც ვინც ირწმუნა ქრისტე მისგან გამართლების მიღების მიზნით, ის ამ რწმენით მკაფიოდ უარყოფს გამართლების უწინდელ საშუალებებს.

„რადგანაც რჯულის საქმით ვერ გამართლდება ვერცერთი ხორციელი“ - ეს სიტყვები ფსალმუნთმგალობლის გამოთქმის თავისუფალი პერიფრაზია: „რამეთუ არა განმართლდეს შენ წინაშე ყოველი ცხოველი“ (ფს. 142:2). დავითი თავისი ცოდვილობის შეგნებით ღვთის რჯულის წინაშე ლოცულობს: ნუ შეხვალ სასჯელსა მონისა შენისა თანა; მოციქული გვიხსნის ღვთის წინაშე გამართლების სირთულის მიზეზებს რჯულის აღსრულებით.

მუხლი 17. „ხოლო თუ ქრისტეში ვეძებთ გამართლებას, მაგრამ თვითონ კი ვცოდეთ, ნუთუ ქრისტე ცოდვის მსახურია? არამც და არამც“. ქრისტეს რწმენა გვიჩვენებს, რომ მორწმუნეები ეძებენ მასში გამართლებას, ეს არ ეძლევა მათ რჯულს. რჯულში დაბრუნება ნიშანია იმისა, რომ ქრისტიანები ქრისტეს რწმენისას საკუთარ თავს ცოდვილებად აღიარებენ. მაგრამ საკუთარი ცოდვილობის ასეთი აღიარება ქრისტიანობაში ბადებს კითხვას: რას ემსახურება ქრისტეს რწმენა? განა იმას, რომ ცოდვილები ვიყოთ? ნუთუ ქრისტე ცოდვის მსახურია?! არამც და არამც. ქრისტეს რწმენას ისეთი სიწმიდისკენ მივყავართ, რომ აქ ცოდვაზე საუბარი არ შეიძლება. მოციქული ამ სიტყვებით გამოხატავს იესო ქრისტეს მიერ აღსრულებული გამართლების ძალასა და სისავსეს, და ამასთანავე შეგვაგონებს უცოდველ ცხოვრებას.

მუხლი 18. „რადგანაც თუ კვლავ ვაგებ იმას, რაც დავანგრეე, ხომ შემცოდედ ვავლენ ჩემს თავს?“ სხვა სამწუხარო შედეგი მოსეს რჯულში დაბრუნებისა ისაა, რომ ქრისტიანები შეიგნებენ ამ რჯულისადმი ზურგშექცევას, რადგანაც მათ შეიცნეს გამართლებისთვის მისი უკმარისობა და დაიწყეს ძიება ქრისტეში გამართლებისა და ამით გახდებიან კიდევ უფრო დამნაშავენი რჯულისა, რადგან თავად რჯული ბრძანებს ქრისტესადმი მოქცევას, ხოლო ქრისტიანები ამის ნაცვლად მოექცევიან ისევ მოსეს რჯულზე.

მუხლი 19. „ვინაიდან მე რჯულით მოგკვდი რჯულისათვის, რათა ვიცოცხლო ღვთისათვის“. ზემოთ მინიშნებული რჯულის მოთხოვნათა შესაბამისად, რჯულს კი არ უნდა მივსდით, არამედ ქრისტეს. მე - ამბობს მოციქული - მოგკვდი რჯულისთვის, ე.ი. აღარ ვასრულებ მას; არ ვცხოვრობ რჯულის ქვეშ და რჯულის მიხედვით, რათა ვიცოცხლო ღვთისთვის.

ამ სიტყვებს სხვა მნიშვნელობასაც ანიჭებენ. რჯულმა მომკლა, რადგან ვერ აღვასრულე მისი წეს-ჩვეულებები და როგორც მკვდარი გამოვედი რჯულის ხელისუფლებისგან; მაგრამ ღმერთმა აღმადგინა და ახლა ვცოცხლობ ღვთისთვის.

„ქრისტესთან ერთად ვეცვი ჯვარს, და მე კი აღარა ვცოცხლობ, არამედ ქრისტე ცოცხლობს ჩემში, ხოლო თუ ახლა ხორციელად ვცოცხლობ, რწმენითა ვცოცხლობ ღვთის ძეში, რომელმაც შემიყვარა მე და თავისი თავი მისცა ჩემთვის“. რჯულისთვის სიკვდილი იმით აღსრულდა, რომ მე ჯვარს ვეცვი ქრისტესთან ერთად და მოგკვდი მასთან ერთად ნათლისღებით (რომ. 6:6); მაგრამ ნათლისღებაში მე გავცოცხლდი, მხოლოდ არა ხორციელად და არა რჯულისთვის, არამედ სულით ღვთისთვის. სხვაგვარად, ახლა ჩემში ქრისტეა, რომელმაც აღმადგინა და გარდამოავლინა ჩემზე ღვთის მადლი.

მუხლი 21. „არ უგულებელვყოფ ღვთის მადლს, რადგან თუ გამართლება რჯულისგანაა, მაშინ ამაოდ მომკვდარა ქრისტე“. რჯულის აღსრულება გამართლების

მისაღწევად, უფულებელყოფს მადლს, ქრისტეს სიკვდილის უმთავრეს მნიშვნელობას. მაგრამ ეს ისეთი ჭეშმარიტებებია, რომელთა უარყოფა ნიშნავს თავად ქრისტეს უარყოფას. მოციქული შიშით უკუაგდებს ასეთ დასკვნებს და მტკიცედ აღიარებს, რომ ის არ უფულებელყოფს ღვთის მადლს.

თავ. 3:1. „ეჰა, უფუნურო გალატელნო! ვინ მოგნუსხათ ისე, რომ აღარ ემორჩილებით ჭეშმარიტებას?“ მხილების შემდეგ მოციქული გადადის სწავლაზე და ამით გვაჩვენებს, სადამდე შეიძლება დავიდეს მათი გატაცება. გარდა ამისა, მოციქულს არ ავიწყდება მათი ქება, რადგანაც მათი გატაცების მიზეზად მიიჩნევს მტრების შურს, ხოლო შური იქაა, სადაც სიკეთე ან სიმდიდრეა.

„თქვენ, ვის თვალწინაც გამოისახა იესო ქრისტე, როგორც თქვენშივე ჯვარცმული?“ - ეს სიტყვები წინა სიტყვებს მჭიდროდ უკავშირდება, თუმცაღა გვაქვს მრავალ კოდექსში. გალატელებს ნაკლებად სჯერათ იმ სწავლების, რომ გამართლება რჯულისგანაა და არა ჯვარცმული იესო ქრისტეს დამსახურებით, რადგანაც მათ ისე ძლიარად სწამთ ჯვარცულის რწმენისა, რომ მათ თითქოს საკუთარი თვალებით იხილეს ქრისტე ჯვარზე.

ამ სიტყვებში ეკლესია ხედავს ჯვრისა და წმიდა გამოსახულებათა (ხატების) გამოყენების ისტორიულ საფუძველს და მასზე ჯვარცმული ქრისტეს გამოსახვის მართებულობას.

მუხლი 2. „მხოლოდ ეს მინდა ვიცოდეთ თქვენგან: რჯულის საქმეთაგან მიიღეთ სული თუ რწმენის შესმენით?“ - სხვა ვერაფერი დაარწმუნებს გალატელებს რჯულის საქმეთაგან გამართლების უნაყოფობას და პირიქით, რწმენის აუცილებლობას, გარდა სულიერ მადლთა სიუხვისა, რომელთაც რჯული არ იძლევა, რაც არ უნდა გულით აღასრულონ ის, არამედ მხოლოდ რწმენა.

მუხლი 3. „ნუთუ იმდენად უფუნურნი ხართ, რომ სულით დაიწყეთ და ხორციით კი ამთავრებთ?“ ე.ი. მიიღეთ სულიერი მადლი და გაცოცხლდით სულით ღვთისთვის, ახლა კი ისევ ხორციელად ცხოვრებას იწყებთ, რჯულის მიხედვით და უარყოფთ სული წმიდის მადლთა აუცილებლობას.

მუხლი 4. „ნუთუ ამაოდ დაითმინეთ ამდენი რამე? ოჰ, ნეტა მხოლოდ ამაოდ!“ - გალატელებმა, როგორც ყველა სხვა ქრისტიანებმა, მრავალი ტანჯვა გადაიტანეს და, რა თქმა უნდა, ქრისტესთვის და არა რჯულისთვის. მოციქული აიძულებს მათ შეიბრალონ ეს ტანჯვა, რადგან თუკი დუბრუნდებიან რჯულს, მაშინ მათ მიერ ქრისტესთვის დათმენილი ამაო იქნება და კიდევ უფრო უარესი, მოციქული შიშობს ეს ტანჯვა არ შეტრიალდეს მათ საზიანოდ.

მუხლი 6. „როგორც აბრაამმა ირწმუნა ღმერთი, და სიმართლედ შეერაცხა მას“ - წინა მუხლებთან კავშირი იმით აიხსნება, რომ სული წმიდის მადლი ეძლევა მხოლოდ ღვთის წინაშე გამართლებულებს; თუკი გალატელები იღებენ სული წმიდას, მაშინ ისინი გამართლებულნი არიან, ხოლო გამართლება მიიღეს რწმენით, როგორც აბრაამზეა ნათქვამი, რომ მან ირწმუნა ღმერთი და ეს სიმართლედ შეერაცხა (დაწვრილებით, რომ. 4:3).

მუხლი 7. „მაშ, იცოდეთ, რომ ვინც რწმენისაგან არიან, აბრაამის ძენი არიან“ - უკეთ რომ დაამტკიცოს რწმენით გამართლების შესაძლებლობა, მოციქული გვისხნის იმ სულიერ მსგავსებას, რომელიც არსებობს წარმართ ქრისტიანებსა და აბრაამს შორის.

აბრაამის შთამომავლის - აღთქმული ქრისტეს - რწმენის საშუალებით ისინი მენი აბრაამისნი არიან; ამით მიიღეს ყველა ის უფლება, რომლებიც აბრაამს აქვს. რადგანაც ღმერთი ყოველთვის იგია, ვინც გაამართლა მათი წინაპარი, იმავე სახით გაამართლებს მის შთამომავლებსაც. არა მხოლოდ ხორციელი შთამომავლები მიიღებენ გამართლებას და ცხონდებიან რწმენით, არამედ წარმართებიც, მოციქული სიტყვასიტყვით იმეორებს თავად აღთქმას, რომელშიც საუბარია, რომ აბრაამის თესლისგან უნდა იკურთხოს ყოველი ხალხი; მაგრამ ასეთ კურთხევას წარმართები ვერ მიიღებენ, თუკი ისინი არ დაუნათესავდებიან აბრაამს (შდრ. რომ. 9:24; 4:11).

მუხლი 10. „ხოლო ვინც რჯულის საქმეთაგან არიან, წყევლის ქვეშ არიან, რადგანაც დაწერილია: „წყეულნი იყოს, ვინც გამუდმებით არ ასრულებს ყველაფერს, რაც ჩაწერილია წიგნში“. არაფერი ისე არ ამტკიცებს რჯულის უსარგებლობას რწმენის დროს, როგორც შემდეგი ადამიანების შედარება: რწმენით ხელმძღვანელი და რჯულის ქვეშ მყოფები. პირველებმა უშუალოდ მიიღეს კურთხევა, რადგანაც რწმენით გახდნენ აბრაამის შთამომავლები და მისთვის მიცემული აღთქმის მიმდევრები; უკანასკნელნი კი წყევლის ქვეშ არიან, რადგან რჯული ემუქრება ყველას წყევლით, ვინც არ ასრულებს ყველაფერს, რაც დაწერილია წიგნში; ხოლო მთელი რჯულის აღსრულება, როგორც დამტკიცდა გამოცდილებითაც და წერილითაც, არავის შეუძლია (მეორ. რჯ. 27:26).

მუხლი 11. „ვინაიდან „მართალი იცოცხლებს რწმენით“. რომაელთა 1:17- ში მინიშნებულია, რომ სიტყვები „რწმენით“ ეხება არა სიტყვას: „იცოცხლებს“, არამედ „მართალს“. აქ ეს დამოკიდებულება აიხსნება რჯულის გამართლების შეუძლებლობით.

მუხლი 12. „ხოლო რჯული რწმენით როდია, არამედ ვინც მას აღასრულებს, მისითვე იცოცხლებს“. რჯული მოითხოვს არა რწმენას, არამედ აღსრულებას და აჯილდოებს არა მორწმუნეებს, არამედ მის აღმასრულებლებს.

მუხლი 13. „ქრისტემ გამოგვისყიდა რჯულის წყევლისაგან და თვითონ დაიწყევლა ჩვენთვის“. იესო ქრისტე დაიწყევლა რჯულსიგან არა როგორც მისი დამრღვევი, არამედ როგორც ჯვარზე ვნებული, რადგანაც დაწერილია: „წყეულია ყველა, ვინც ჰკიდია ძელზე“ (მეორ. რჯ. 21:23). ამ წყევლის ძალის გასაგებად საჭიროა ყურადღება მივაქციოთ იმას, რომ ხეზე სიკვდილი უდიდესი დანაშაულისთვის მიესაჯებოდა ადამიანს, რომელიც იმსახურებდა მთელი დედამიწის წყევლას. ასე, ჯვარზე სიკვდილით დასჯა უკვე წყევლაა ცოდვისთვის და ამიტომაც რჯული მოითხოვს ჯვარცმულის, ანუ წყეულის, დაფლვას იმავე დღეს, რათა წყევლა დედამიწას არ ჩამოეკიდოს და ჯვარცმულის სხეულმა არ დაამოწმოს წყევლა, რომელიც აღწევს წმიდა მიწას. იესო ქრისტეს მიმართ ჩვენ ვხედავთ მთელი ერის მიერ დაწყევლილ რჯულის წინაშე უდიდეს დამნაშავეს, ამასთანავე ის, როგორც უცოდველი, არ არის დამნაშავე არ უნდა დაისაჯოს არც ხეზე სიკვდილით და არც წყევლით. და თუკი ის დაექვემდებარა ორივეს, საკუთარ თავზე აიღო მთელი კაცობრიობის ცოდვები და ასევე წყევლა (1 პეტრ. 2:24). რჯულის დაწყევლით აიხსნება ისიც, თუ რატომ ცდუნდებიან იუდეველები ჯვარცმული ქრისტეს სწავლებით.

მუხლი 14. „რათა აბრაამის კურთხევა იესო ქრისტეს მეოხებით გავრცელდეს წარმართებზედაც“. ესაა იესო ქრისტეს ვნების პირდაპირი მიზანი და აუცილებელი შედეგი, რომ იუდეველებს მოეხსნათ რჯულის, ხოლო წარმართებს ცოდვის წყევლა და ორივე შემთხვევაში იკურთხოს აბრაამის ჭეშმარიტი შთამომავლობა.

„მივიღოთ აღთქმა სულისა რწმენით“ - ე.ი. მივიღოთ სული წმიდის ნიჭები, რომელთაც შევითვისებთ რწმენის ძალით.

2. აღთქმა და რჯული (3:15-29)

რჯულის საშუალებით გამართლების მიღების შეუძლებლობა არ აძლევს ადამიანს უფლებას უარი თქვას რჯულის შესრულებაზე, რადგანაც ეს შეუძლებლობა ადამიანში დევს და არა რჯულში. მოციქული სხვა საფუძველს ხედავს რჯულზე უარის თქმაში - ესაა მისი დროებითი დანიშნულება.

ცნობილია, რომ ქრისტე (მესია) მოევლინა აღთქმის გზით, ანუ იმ აღთქმის საფუძველზე, რომელიც მისცა ღმერთმა ჯერ კიდევ აბრაამს. ამ მესიას, როგორც აღთქმის უმთავრეს მნიშვნელობას (აზრს), მიეკუთვნება აბრაამისა და მისი შთამომავლობისადმი მიცემული ყველა სხვა აღთქმა. როგორც კაცთა შორისაა მიღებული, არავის აქვს უფლება ანდერძში რაიმეს დამატება-ამოღებისა, ასევე უნდა აღსრულდეს აბრაამისადმი მიცემული აღთქმა. ღვთის მიერ დამტკიცებულ აღთქმას ისე როდი აუქმებს ოთხას ოცდაათი წლის შემდეგ მოვლენილი რჯული, რომ ძალა დაკარგოს აღთქმამ და წაერთვას ისრაელს მემკვიდრეობის უფლება (3:15-18). მაშინ რისთვისაა რჯული? მოციქული პასუხობს: რათა მიაწიონ ადამიანებს თავიანთი შეცოდებანი და უხელმძღვანელოს მათ ქრისტეს მოსვლის დრომდე, და არა იმისთვის, რომ გაამართლოს ისინი, რაც შესაძლებელია მხოლოდ ქრისტეს რწმენით (19-23). შესაბამისად, იესო ქრისტეს მოსვლით რჯული, როგორც მეთვალყურე, კარგავს თავის გავლენას იმათზე, ვინც აღიზარდა და მოეაზრა რწმენით (24-25). მსგავსადვე, ვინც ირწმუნა ქრისტე, ქრისტესი გახდა და აღარ არის განსხვავება არც ეროვნებისა, არც წარმომავლობის და არც სქესის, ყველანი ქრისტესნი არიან, მაშასადამე, აბრაამის თესლიც და, აღთქმის თანახმად, მისი მემკვიდრენიც (26-29).

მუხლი 3:15. „კაცთა ჩვევისამებრ განვსაჯოთ, ძმანო: თვით კაცის მიერ დამტკიცებულ ანდერძსაც კი ვერავინ დაარღვევს და ვერც ვერაფერს დაუმატებს მას“, - მოციქული აღთქმის მნიშვნელობაზე თავისი აზრის გამოსახატავად სარგებლობს სიტყვა „აღთქმის“ განმარტებით, რომელიც სალაპარაკო ენით სულიერი ანდერძის მნიშვნელობით სარგებლობს. ამ მნიშვნელობით იგებს ის ღმერთის მიერ აბრაამის აღთქმასაც და ამბობს, რომ ამ აღთქმას ვერავინ დაარღვევს და ვერც ვერაფერს მიუმატებს. აქ, რა თქმა უნდა, საუბარი არაა აღთქმის სიმართლესა ან ცდომილებაზე, ან მის უსიტყვო მნიშვნელობაზე, ის მომდინარეობს ღვთისგან და ეძლევა იმ ადამიანების მამამთავარს, რომლებიც ახლა დაობენ რჯულის აღსრულების აუცილებლობაზე. თუკი მათ სურთ

დარჩნენ თავიანთი წინაპრის, აბრაამის, ჭეშმარიტ შვილებად და მემკვიდრეებად, მაშინ უნდა აღასრულონ მისდამი მიცემული და მისგან მოცემული აღთქმა.

მუხლი 16. „ხოლო ეს აღთქმანი აბრაამს და მის თესლს მიეცა“, - მოციქული ყურადღებას ამახვილებს იმ ვითარებაზე, რომ აღთქმა მიეცა არა ყველა შთამომავალს, არამედ მხოლოდ ერთს - მის თესლს (τῷ σπέρματι), რომელშიც იგულისხმება ქრისტე. ამით მოციქული ასკვნის, რომ ამ თესლის შობით აღსრულდა აღთქმა, ხოლო რჯულმა, რომელიც მიეცა აბრაამის სხვა შთამომავლობას, დაკარგა თავისი ძალა.

აღთქმის არსი ისაა, რომ ღმერთი აღუთქვამს აბრაამსა და მის თესლს იყოს მათი ღმერთი და ამ თესლის საშუალებით მისცა დედამიწის ყველა ერს კურთხევა.

თუკი აბრაამისთვის უახლოესი თესლი ისააკია, იმ აღთქმული თესლის მემკვიდრის წყალობით ყველა ერს ეძლევა კურთხევა. და შემდგომ, თუკი ასეთ თესლად ითვლება მთელი ისრაელი, მხოლოდ იმავე მიზეზით. თავად ისააკი და ისრაელი არ არის კურთხევის მიმდევარი თესლი. აღთქმა ეხება იესო ქრისტეს პიროვნებას. მისთვის ღმერთი უპირველესად ღმერთია, ხოლო მისი საშუალებით იკურთხება ყველა შთამომავალი (დაბ. 17:7; 22:18).

მუხლი 17. „ღვთის მიერ დამტკიცებულ აღთქმას ისე როდი აუქმებს ოთხას ოცდაათი წლის შემდეგ მოვლენილი რჯული, რომ ძალა დაკარგოს აღთქმამ“, - აქ შეინიშნება წლების ქრონოლოგიის უზუსტობა, რომელიც გავიდა აბრაამიდან მოსემდე. მაგრამ ეს უზუსტობა ეხება ებრაულ და ლათინურ ტექსტებს და არა სამოცდაათმთარგმნელთა ბერძნულს. ცნობილია, რომ გამოსვლათა წიგნში (12:40) ისრაელიანთა ეგვიპტეში ყოფნის დრო ებრაული ტექსტის მიხედვით განისაზღვრება 430 წლით. თუკი ამას მივუმატებთ იაკობის 130 წლიან სიცოცხლეს ეგვიპტეში ჩასვლამდე (დაბ. 47:9), ისააკის 60 წელს ისააკის შობამდე (21:5), მაშინ აბრაამისადმი აღთქმის მიცემიდან მოსემდე 621 წელია, რაც არ არის მართებული არცერთი მონაცემებით. ამიტომაც სწორია, მოციქულის ჩვენების თანახმად, ამ გამოთვლაში მივდიოთ სამოცდაათ მთარგმნელთა ბერძნულ გამოთვლას. ამ თარგმანში იკითხება: „ხოლო მსხემობაჲ ძეთა ისრაელისათა, რაოდენი იმსხემეს ქუეყანასა ეგვიპტისასა და ქუეყანასა ქანანისასა, მათ და მამათა მათთა წელნი - ოთხას ოცდაათ“ (გამოსვლ. 12:4), ე.ი. 430 წლიანი პერიოდი მოიცავს არა მხოლოდ ებრაელთა ეგვიპტეში ყოფნას, არამედ აბრაამის ქალდეველთა ურიდან გამოსვლის დროიდან პატრიარქების აბრაამის, ისააკისა და იაკობის მოგზაურობას ქანანის ქვეყანაში დაბ. 12:4). ასე, 430 წელს რომ გამოვაკლოთ ის დრო, რომელიც გავიდა ქალდეაში გადასახლების პერიოდიდან ეგვიპტეში გადასახლებამდე, მივიღებთ ებრაელთა ეგვიპტეში ყოფნის 215-წლიან პერიოდს. ამ რიცხვის სასარგებლოდ საუბრობს ის ვითარებაც, რომ ეგვიპტეში ჩასული იაკობიდან იქიდან გამოსულ მოსემდე - ლევის შთამომავლებს შორის მოიხსენება ორი პიროვნება: კეჰათი და ყამრამი (გამოსვლ. 6:16-20), უკანასკნელმა კი ცოლად მოიყვანა თავისი მამიდა, ლევის ასული იოქებედი (რიცხვ. 26:59), საიდანაც იშვნენ მოსე და აარონი. თარგუმ-ბენ იოანათანის³²² სამარიტული ტექსტი და იოსებ ფლავიუსი³²³ ეთანხმებიან სამოცდაათ მთარგმნელს და ამტკიცებენ მოციქულ პავლეს გამოთვლას. ამის შემდეგ შეიძლება ასეთი კითხვის დასმა: ითვლის თუ

³²² Таргум Йонатан, или Таргум Йонатана бен Узиэля - перевод книг Пророков на палестинский арамейский язык. Традиция приписывает его авторство тانه Йонатану бен Узиэлю. По мнению исследователей, он окончательно отредактирован в Вавилоне в VII в. н.э. (მთარგმნელი)

³²³ Дрeвн. 2:15.2

არა მოციქული პავლე 430 წელს აბრაამის ქანაანში მისვლიდან თუ აღთქმის დადებიდან; უკანასკნელ შემთხვევაში ქრონოლოგიური ცდომილება იქნება 24 წელში, ხოლო პირველში კი არავითარი.

მუხლი 18. „რადგან თუ მემკვიდრეობა რჯულითაა, მაშინ უკვე აღარ არის აღთქმით. მაგრამ ღმერთმა აღთქმით მიჰმადლა იგი აბრაამს“. მემკვიდრეობის ქვეშ არ შეიძლება ვიგულისხმოთ აღთქმული მიწა, რადგანაც მას ფლობენ პატრიარქები აღთქმამდე; აქ იგულისხმება მესიის აღთქმა, აბრაამის თესლისგან ხალხთა კურთხევა, რადგანაც ზუსტად ეს აღთქმა შეადგენს ებრაელი ერის შინაგან ძალასა და სიმდიდრეს იმ დროსაც კი, როდესაც ეს ერი არ ფლობს აღთქმულ მიწას.

მუხლი 19. „კი მაგრამ, რაღაა რჯული?ის მოცემულ იქნა შეცოდებათა გამო“ - ამ გამოთქმის მნიშვნელობა სხვადასხვანაირად გაიგება. ნეტარი ავგუსტინეს მიხედვით, რჯული მოცემულია იმისთვის, რომ დაანახოს ადამიანს საკუთარი ცოდვილობა და უძლურება ცოდვისგან გათავისუფლებაში, როგორც სხვა ადგილას ამბობს მოციქული „რჯულით შეიცნობა ცოდვა“ (რომ. 3:20) და „როცა მოიწია მცნება, ცოდვა გაცოცხლდა“ (რომ. 7:9). სხვაგვარად, რჯულის დანიშნულებაა, ასწავლოს ადამიანს არ დაეყდროს საკუთარ ძალებს გამოსწორებისას, არამედ ეძიოს ისინი ღმერთში.

წმიდა იოანე ოქროპირის, თეოფილაქტესა და სხვა განმმარტებელთა შეხედულებით, რჯულის დანიშნულებაა შეაჩეროს ადამიანი დანაშაულის ჩადენისგან მითითებით ან დასჯის შიშით. ამიტომაც მოციქული პავლე არაერთხელ ამბობს, რომ სულიერად მავალთა და მართალთათვის არ არის რჯული, არამედ ცოდვილთათვის, რათა ალაგმოს მათი ვნებები (გალ. 5:23; 1 ტიმ. 1:9).

„გადმოცემულ იქნა ანგელოზთა მიერ, შუამავლის ხელით“. სინას რჯულის ანგელოზების მიერ გადმოცემის შესახებ არ საუბრობს ძველი აღთქმა, მაგრამ ახალი აღთქმის მწერლების მოწმობით რჯული გადმოგვეცა ანგელოზთა მეოხებით (საქმ. 7:53; ებრ. 2:2 - მეორ. რჯ. 33:2); შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ როგორც ებრაელი ერის წინამძღოლობა, ოქროს ხბოს თავყანისცემის შემდეგ, დაევალა ანგელოზებს (გამოსვლ. 33:2-3), ასევე რჯული ქვის ახალ ფიქალებზე ამოკვეთეს ანგელოზებმა. ასეთ ჩარევაზე საუბრობს აქ მოციქული. შუამავლად კი იწოდება მოსე, როგორც თავადაც აღიარებს (მეორ. რჯ. 5:5) და არა იესო ქრისტე, როგორც ვარაუდობს რიგი განმმარტებლებისა. საგულისხმოა, რომ არსად არ იწოდება იესო ქრისტე ძველი აღთქმის შუამავლად.

მუხლი 20. „მაგრამ შუამავალი შეუძლებელია ერთის მიმართ იყოს შუამავალი, ღმერთი კი ერთია“ - ესაა ერთ-ერთი ყველაზე რთულად გასაგები ადგილი მოციქული პავლეს ეპისტოლეებში. კრიტიკა ითვლის ამ ტექსტის დაახლოებით 300 სხვადასხვა განმარტებას, მაგრამ ერთ-ერთი განმმარტებლის შენიშვნით, არც ერთი მათგანი არ არის სრულად დამაკმაყოფილებელი. სირთულეს ფრაზის გაგებისა წარმოშობს მისი ლაკონიურობა, რაც მახასიათებელია პავლე მოციქულისათვის. უსარგებლო იქნება განგვიხილა ყველა შესაძლო განმარტება, ამიტომაც შემოვიფარგლებით მხოლოდ ყველაზე ცნობილით.

ა) მოციქული ადარებს რჯულსა და აღთქმას და გვიჩვენებს უკანასკნელის უპირატესობას, რჯული მოეცა აღთქმის შემდეგ და ისიც შემთხვევით, დანაშაულის ალაგმვის გამო, მოეცა მრავალი ანგელოზის მიერ მოსეს შუამავლობით და ამიტომაც შუამავალთა ცვალებადობის გამო არ შეიძლება მუდმივი, უცვლელი იყოს; ხოლო აღთქმა

მოეცა შუამავალთა გარეშე თვით ღმერთის მიერ, რომელიც მუდამ უცვლელია, ერთია და შესაბამისად აღთქმაც მუდმივი და უცვლელია³²⁴. მაგრამ აქ რჯულის მნიშვნელობა ნაჩვენებია მისი წარმომავლობის ვითარებიდან მხოლოდ გარეგნული სახით და არ ჩანს, რომ რჯულის, როგორც აღთქმის მიზეზი, იგივე ღმერთია, რომ მან ინება რჯულის წარმოჩენა ასეთი სახით და არა სხვა გარეგნული პირობებით.

ბ) კანონმდებლობაში ყურადღება ექცევა შუამავლის მნიშვნელობას და ასევე ღვთის ერთობის მინიშნებას. კანონმდებლობა ღმერთსა და ებრაელებს შორის აღთქმის მსგავსია და რადგანაც ისრაელიანებს თავისი ცვალებადობის, სისასტიკისა და სისუსტის გამო არ შეუძლიათ ღვთის ხმის გაგონებაც კი, ამიტომაც მათ არ შეუძლიათ უშუალოდ დადონ ღმერთთან აღთქმა და შესაბამისად საჭიროა შუამავალი, რომელიც ისაუბრებს პირისპირ ღმერთთან და ასევე პირადად გადასცემს ღვთის სიტყვებს ღვთიერჩეულ ერს. აღთქმისთვის კი საჭირო არ არის შუამავალი: იგი მოეცემა მხოლოდ ერთი მხრიდან, ერთი ღმერთისგან და ეს არის მისი მადლის ძღვენი³²⁵. მაგრამ აქაც არ განისაზღვრება რჯულსა და აღთქმას შორის ურთიერთკავშირი და ასევე არ არის მინიშნებული, თუ რატომ არის მნიშვნელოვანი ღვთის ერთობა.

გ) ფიქრობენ, რომ მოციქული ყურადღებას აქცევს აბრაამისთვის მიცემული აღთქმის არსს და ცდილობს განსაზღვროს აღთქმისა და რჯულის მნიშვნელობა მათი შედარებით. რჯული გადმოიცა მოსეს შუამავლობით. მაგრამ რამდენადაც მოსე ღმერთთან შედარებით არის უმდაბლესი და ცვალებადი პიროვნება, მსგავსადვე ისრაელი ერი, რომელმაც დადო აღთქმა სინას მთაზე ღმერთთან, არ შეიძლება ჩაითვალოს მუდმივად; ამიტომაც მისგან რჯულის დარღვევა ნიშნავს თვით აღთქმის დარღვევას და თავისთავად მიანიშნებს რჯულის დროებით მნიშვნელობას.

რაც შეეხება აბრაამისადმი მიცემული აღთქმას, იგი უმთავრესად დაკავშირებულია მის თესლთან - ქრისტესთან, რომელიც ერთ პიროვნებაში ღმერთიცაა და ადამიანიც, ე.ი. აღთქმის მიმცემიცა და მიმღებელიც, უცვლელი, მუდმივი პიროვნება, ყოველთვის ერთი. ეს კი ნიშნავს, რომ ასეთი პიროვნების შემთხვევაში საჭიროება არ მოითხოვს შუამავალს და აღთქმაც მუდმივი უნდა დარჩეს³²⁶.

აქ ნამდვილად განისაზღვრება აღთქმისა და რჯულის ურთიერთკავშირი, ასევე ნაჩვენებია პირველის უპირატესობა მეორესთან. მაგრამ ასეთი განმარტება უკეთ მისადაგება რჯულის სახარებასთან ურთიერთკავშირს, რომელიც გამოჩნდა რჯულის შემდეგ, და არა მოცემულ აღთქმას. თუკი აღთქმა ადრე გადმოიცა და უნდა აღსრულდეს, მაშინ აუხსნელია რჯულის გამოჩენა ანუ უკეთ, რომ ვთქვათ, მისი დროებითი მნიშვნელობა.

დ) შუამავალი საჭიროა იქ, სადაც მოხდა ახლო ურთიერთობაში მყოფ პიროვნებებს შორის რაღაც გაყოფა, შუღლი. რეალურად შენიშნავენ, რომ რჯული მოგვცა დანაშაულის გამო, ე.ი. მაშინ, როდესაც ისრაელებმა დაარღვიეს ღვთის მიერ მათ წინაპრებთან დადებული აღთქმა; აღთქმის სიზუსტით აღასრულებისას საჭირო არ იქნებოდა რჯულის აუცილებლობა. რჯული დაწესდა ებრაელების მიერ დარღვეული აღთქმის მხარდასაჭერად და ღმერთთან შესარიგებლად. ხოლო რამდენადაც ყოველი

³²⁴Корнелий а Lap. в: Cuxh, Compl.

³²⁵Балдуин, Шлейермахер и другие

³²⁶Биспинг

შერიგება ხდება შუამავლის მონაწილეობით, ამიტომაც აირჩევა მოსე. მოციქული პავლე ასკვნის, რომ რჯულის გამოჩენა არის ღმერთთან აღთქმის დარღვევის მოწმობა, იმ გაყოფის მტკიცებულება, რომელიც მოხდა ღმერთსა და ადამიანებს შორის. სადაც არ არის დაყოფა, სადაც ერთსულოვნება და ერთობაა, იქ არაა საჭირო შუამავალი. ახლა კი დაისმის კითხვა: ვისი მხრიდან დაირღვა აღთქმა, ვინ არის დაყოფის მიზეზი? ღმერთი? მაგრამ ღმერთი ყოველთვის ერთი და იგივეა, ე.ი. მას არ შეუძლია იმის შეცვლა, რაც ერთხელ გასცა.

მოციქული წარმოუდგენს მკითხველებს დაყოფის დამნაშავეები თავად განსაჯონ და გაიაზრონ რჯულის მნიშვნელობა³²⁷. ასეთი განმარტებით, რჯულს ბევრი რამ მიეწერება; ის უნდა იყოს დარღვეული რჯულის აღდგენისა და ღმერთთან შერიგების საშუალება: ეს მიზანი შეუსაბამოა რჯულის დანიშნულებისათვის, ყოველ შემთხვევაში მისით ვერ მიიღწევა იგი.

ე) ნეტარი თეოდორიტე გვთავაზობს მოკლე მეტაფრაზას, რომელიც მიუხედავად მისი სიმოკლისა, კარგად გამოხატავს მოციქულის აზრს. ნეტარი თეოდორიტე ყურადღებას ამახვილებს გამოთქმაზე: „ღმერთი კი ერთია“, რომელმაც მისცა აბრაამს აღთქმა და დააწესა რჯული, ახლა კი გვაჩვენა აღთქმის აღსრულება. რადგან სხვა ღმერთი არ მოქმედებდა არც პირველად და არც უკანასკნელად“.

სინამდვილეში, თუკი მივყვებით ეპისტოლეში მოციქულ პავლეს აზრს, დავინახავთ, რომ მისი მთავარი მიზანი გამართლებისთვის რჯულის უკმარისობისა და რწმენის აუცილებლობის დამტკიცებაა. თავად რჯული დაფუძნებულია რწმენაზე, თითქოს არის აბრაამის რწმენის ჯილდო, მას თან ახლავს აღთქმა, რომელიც ისევ მოითხოვს რწმენას. ამ აღთქმას (რომელთანაც დაკავშირებულია ისრაელის უფლება ღვთის სასუფეველის მემკვიდრეობაზე, ანუ უკეთ, რომ ვთქვათ, უფლება თავად მესიაზე) ვერ უარყოფს რჯული.

მაშინ რისთვისაა რჯული? - კითხულობს მოციქული - „ის მოცემულ იქნა შეცოდებათა გამო“: რჯულის დანიშნულებაა მხოლოდ ჩვენი აღზრდა, მან მიგვგვარა ქრისტეს, რათა რწმენით გავმართლებულიყავით (მუხლი 24), ე.ი. უნდა დაარწმუნოს ადამიანები, რომ ღვთის წინაშე დამნაშავენი და თავად უძლურნი არიან გამართლების მიღწევაში საკუთარი სათნოებებითა და რჯულის მკაცრი აღსრულებით; რომ უნდა ელოდონ აღთქმული თესლის მოსვლას და მასში ეძიონ ასეთი გამართლება. რა გამოდის? შეიძლება რჯული მოქმედებდეს ღვთის მიერ მოცემული აღთქმის საწინააღმდეგოდ? არა ღმერთი ყოველთვის ერთი და იგივეა. ის უცვლელია თავის აღთქმებში და არ შეცვლის აბრაამისადმი მიცემულ აღთქმასაც. ერთხელ რაკი დაუკავშირდა ადამიანს, მას აღარ სჭიდება შუამავალი, აღთქმის სიმართლის დამხმარე. მან თავად დადო აღთქმა, რომელიც შეინარჩუნებს ძალას მარადიულად. მოკლედ რომ ვთქვათ, შუამავალი იმისთვის, ვინც ყოველთვის ერთი და იგივეა, არ არსებობს; ხოლო ღმერთი მუდამ ერთი და იგივეა, მაშინაც ის იყო, როდესაც დადო აღთქმა აბრაამთან და როდესაც მისცა აბრაამის შთამომავლებს რჯული, შუამავალ მოსეს ხელით. ასეთი განმარტებით უნდა განისაზღვროს მოსეს დანიშნულება რჯულში, სხვა საჭიროება არ არსებობს. გარდა ამისა,

³²⁷Калмет; Де Ветте

საჭიროა შევნიშნოთ, რომ განსახილველი ადგილის მოცემული განმარტება არ გამორიცხავს ზემოთ მოყვანილ სხვა განმარტებებს, არამედ უფრო აერთიანებს მათ.

განხილვის სიზუსტისათვის უნდა დავამატოთ, რომ აქ გამოყენებული სიტყვა - *εις* (იგივე) - საპირისპიროა *απλιν* (სხვა) - აღნიშნავს ყოველთვის „ერთსა და იმავეს“, უცვლელს და განსხვავდება სიტყვებისგან - *μοιν* - „ერთდადერთის, მხოლოდ ერთისგან“, *ιου* - განცალკევებულის, მარტოსგან და *ομο* - მსგავსის, საერთოსგან.

მუხლი 21. „მაშ, რჯული ეწინააღმდეგება ღვთის აღთქმას? არამც და არამც. ვინაიდან მოცემული რომ ყოფილიყო რჯული, რომელსაც შეეძლებოდა სიცოცხლის მონიჭება, მაშინ ჭეშმარიტად რჯულისგან იქმნებოდა სიმართლე“. რჯული შეინარჩუნებს თავის სავალდებულო ძალას აღთქმის შემკვიდრებისათვის მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი შეძლებს აბრაამის შთამომავლებისთვის სიცოცხლის მინიჭებას; მაგრამ ის ამას ვერ იძლევა, თუმცა აღუთქვამს მის ზედმიწევნით აღსრულებას, რადგან რჯულს ვერავინ აღასრულებს.

მუხლი 22. „მაგრამ წერილმა ცოდვის ქვეშ მოამწყვდია ყველა, რათა აღთქმული სიკეთე იესო ქრისტეს რწმენით მისცემოდა მორწმუნეთ“. აქ წერილი განასახიერებს ყველა ადამიანის ცოდვებში მხილების საშუალებას. „ამხილას“ ნაცვლად გამოიყენება სიტყვა „მოამწყვდია“ (თეოდორიტი). თუმცა წარმართებს არ აქვთ დაწერილი რჯული, მაგრამ ისინიც განისაჯნენ ღვთის მიერ და წმიდა წერილი მოწმობს მათი დანაშაულის შესახებ.

მუხლი 23. „რწმენის მოვლინებამდე კი რჯულის მეთვალყურეობის ქვეშ ვიყავით მომწყვდეულნი, ვიდრე გამოჩნდებოდა რწმენა“, ე.ი. იუდეველები დაცული არიან რჯულის მცნებებით. წმიდა იოანე ოქროპირი წერს: „რჯული იუდეველებს ამყოფებს შიშში და აცხოვრებს რჯულით, თითქოს კედლებში და ამით ინახავს მათ რწმენისთვის“.

მუხლი 24. „ასე რომ, რჯული ჩვენი აღმზრდელი აღმოჩნდა, რომელმაც მიგვგვარა ქრისტეს, რათა რწმენით გავმართლებულიყავით“. მაგალითი აღებულია ბავშვთა აღზრდიდან; ყველა ძველი საღვთო აღმშენებლობა შედარებულია უგუნურ და უსუსურ ბავშვთა აღზრდასთან. ისინი თავიანთი განვითარებითა და საზოგადოებასთან ურთიერთობით გვეჩვენებიან აღმზრდელთა მეთვალყურეობიდან გამოსულებად. აღმზრდელი მეთვალყურეა, რომელიც ზრუნავს შთამომავლობის ზნეობრივ განვითარებასა და იმ ვალდებულებების შესრულებაზე, რომლებიც დააკისრეს მშობლებმა და მასწავლებლებმა.

რჯულის მიმართ აღმზრდელობა გულისხმობს იმას, რომ ვალდებულია აღზარდოს ადამიანები ქრისტეს რწმენაში, ამასთანავე მიანიშნოს მათ საკუთარი უძლურება. აღსანიშნავია ასევე ის, რომ ბერძნებსა და რომაელებს აღმზრდელებად მონები ჰყავდათ, ეს მნიშვნელობა შესაბამისია.

მუხლი 27. „ვინაიდან ყველანი, ვინც ქრისტეში მოინათლეთ, ქრისტეთივე შეიმოსენით“. იუდეველები რჯულის ქვეშ ბავშვები არიან, რომლებიც უნდა აღიზარდნონ რწმენისთვის; ნათლისღებით ისინი დაადგებიან საზოგადო ცხოვრებას, შეიმოსავენ მამაკაცის სამოსს და იწოდებიან ღვთის ძეებად, ამასთანავე - ღვთის სასუფეველის თავისუფალ მოქალაქეებად.

მუხლი 28. „აღარ არის იუდეველი, აღარც ბერძენი, აღარც მონა და აღარც თავისუფალი, აღარც მამრი და აღარც მდედრი, რადგანაც ყველანი ერთი ხარო ქრისტე

იესოში“. ესაა კაცობრიობის უმაღლესი ზნეობრივი მდგომარეობა, როდესაც არც ტომობრივი განსხვავება, არც საზოგადოებაში ესა თუ ის წოდება, არც გონებრივი და ზნეობრივი განვითარება არ ართმევს ადამიანს პიროვნებისა და თავისუფლების უფლებას და არც ვალდებულებას უხსნის იყოს ზნეობრივი არსება, იცხოვროს და იმოქმედოს საზოგადოების სასიკეთოდ. აქ არ არის საუბარი საზოგადოებრივ უფლებათა და მდგომარეობათა თანასწორობაზე, არამედ ყველა ადამიანისათვის თანაბარ ვალდებულებაზე. იყოს ის, რისთვისაც დადგინებულია საზოგადოებაში. არც მამრობითი და მდედრობითი სქესი არ ამცირებს და არ ზრდის ამ უფლებებსა და ვალდებულებებს. მოციქულმა განგებ მიაწიშნა მამრობით და მდედრობით სქესს, დედაკაცის ძველად გაბატონებული მდგომარეობის საპირისპიროდ, თითქოს ის დაქვემდებარებული და უუფლებოა. ამით კი გვაჩვენა, რომ ცოლს ღვთის თვალში თავისი პატივი აქვს.

„ყველანი ერთი ხარტ ქრისტე იესოში“ - მოციქული მიაწიშნებს ქრისტიანულ ეკლესიაში იესო ქრისტეს წინაშე ყველა ადამიანის თანასწორობას და ამით ამხელს იუდეველ ქრისტიანთა სიცრუეს, რომლებიც ამტკიცებენ იუდეველთა უპირატესობასა და წარმართთა უუფლებობას ქრისტეს სასუფეველში; ახლა ის ამტკიცებს, რომ ყველანი ერთნი არიან ქრისტე იესოში; არიან ერთი სხეულის სხვადასხვა ნაწილები და შეადგენენ ერთ მთლიან სხეულს.

მუხლი 29. „ხოლო თუ ქრისტესნი ხარტ, მაშასადამე, აბრაამის თესლი ხარტ და, აღთქმის თანახმად, - მემკვიდრენიც“. მოციქული ნაბიჯ-ნაბიჯ ამხელს ცრუმასწავლებელთა ცდომილებებს და დარწმუნებით ასაბუთებს, რომ ქრისტეს რწმენა იძლევა ყველა იმ უფლებას, რომლებიც ითვლებოდა მხოლოდ იუდეველთა უპირატესობად. თუკი ქრისტიანებმა შეიმოსეს ქრისტე, გახდნენ ქრისტესნი, მაშასადამე, ამასთანავე გახდნენ აბრაამის თესლი; რადგანაც თავი - ქრისტე არის აბრაამის თესლი, ამიტომაც შეუძლებელია, რომ თავი ეკუთვნოდეს აბრაამს, ხოლო სხეული - არა. აბრაამის თესლად ყოფნა კი ნიშნავს იმ აღთქმული კურთხევისა და მასთან დაკავშირებული უფლების მიღებას, რომელიც მას მიეცა.

3. რჯულის მონობა და სახარების თავისუფლება (4:1-31)

მოციქულის მიერ წარმოდგენილი რჯულის შედარება აღმზრდელთან, ხოლო რჯულს დაქვემდებარებულების - აღსაზრდელთან აძლევს მას მიზეზს ისაუბროს ძველი აღთქმის ადამიანების მდგომარეობასა და ახალი აღთქმის უპირატესობაზე. მიუხედავად იმისა, რომ შვილები ითვლებიან საკუთარი მამის ყველა უფლებისა და ქონების მემკვიდრეებად, ვიდრე ისინი არ მიაღწევენ კონკრეტულ ასაკს, იმყოფებიან სხვების მეთვალყურეობის ქვეშ და არაფრით არ განსხვავდებიან მონებისგან, ასევე, ებრაელები იესო ქრისტეს მოსვლამდე იყვნენ უმწიფარ და მონურ მდგომარეობაში, ხოლო როდესაც მოიწია დროის სისრულემ, ძე ღმერთის გამოცხადებით მათ მიიღეს ძეობის უფლება, გახდნენ ღვთის სასუფეველის მემკვიდრეები (1-7).

უცნაური იქნება ისევ დაუბრუნდნენ მონობას (8-10). ამიტომაც მოციქული შიშობს, რომ მისმა შრომამ ამაოდ არ ჩაიაროს. მათ უნდა გაიხსენონ, როგორ მიიღეს ის პირველად და როგორ სწამდათ მისი; ნუთუ ის მათი მტერია იმის გამო, რომ ჭეშმარიტება უქადაგა და ვერ იგებენ მის სიტყვებს, რადგან უსმენენ ცრუმასწავლებლებს (11-18).

მოციქული არ ცვლის თავის მამაშვილურ ურთიერთობებს ებრაელების მიმართ და ეკითხება მათ: იციან კი მათ, როგორ საუბრობს თავად რჯული აბრაამის ძეებზე? მხევლისგან შობილი ერთ-ერთი ძე მისი ხორციელი შვილია, ხოლო მეორე - ცოლისგან - აღთქმის შვილი (19-23). ეს ორი ძე გადატანითი მნიშვნელობით აღნიშნავს ორ აღთქმას: ძველი მივიღეთ სინას მთით, არაბეთიდან, სადაც დასახლდა აგარი, და ახალი - თავისუფალი, შეესაბამება ზეციურ იერუსალიმს. როგორც იქ მხევალი თავისი შვილით განიდევნა, ისევე აქ რჯული უნდა აღმოიფხვრას (24-31).

მუხლი 1. „მასაც ვიტყვი: ვიდრე მემკვიდრე ყრმავ, არაფრით არ განირჩევა მონისაგან, თუმცა ყველაფრის ბატონ-პატრონია“. მემკვიდრეს სრულ ასაკამდე არ შეუძლია ისარგებლოს მამის მემკვიდრეობით. ის იმყოფება მეთვალყურეების ზედამხედველობის ქვეშ, მონების მსგავსად, ცხადია, არა აღზრდის კუთხით, არამედ ქონებაზე უფლების თვალსაზრისით.

მუხლი 2. „არამედ, მამის მიერ მიჩენილ დრომდე, მზრუნველებსა და მეურვეებს ემორჩილება“. როგორც ჩანს, ებრაელებთან მამა ანდერძში უთითებს დროს, თუ როდის შეეძლო მის ძეს ესარგებლა თავისი მემკვიდრეობით. ეს, მით უმეტეს, აუცილებელი იქნებოდა იმ შემთხვევისათვის, როდესაც ძე მამის სიკვდილისას რჩება არასრულწლოვანი.

მუხლი 3. „ასევე ჩვენც, ვიდრე ყრმანი ვიყავით, ქვეყნიერების ნივთიერ საწყისთ ვემონებოდით“. „ქვეყნიერების ნივთიერ საწყისში“ ზოგიერთები ხედავენ ბუნების ძალთა - ცეცხლის, წყლის, ქარის და საერთოდ ფიზიკური მოვლენების განსახიერებელი ღმერთების წარმართულ მსახურებას; სხვები კი - საწესჩვეულებო რჯულის იუდეურ აღსრულებას, განსაკუთრებით დღესასწაულების, რომლებიც განისაზღვრებიან მზისა და მთვარის მოძრაობით. მაგრამ მოციქული წერს ქრისტიანებს, რომლებიც თუმცა ძირითადად წარმართებისგან შედგება, მაგრამ ცდუნებულნი არიან იუდეველი ცრუმასწავლებლებისგან, ამიტომაც მას არ შეეძლო მარტოოდენ მიენიშნებინა იუდეური ან წარმართული ღვთისმსახურებისთვის. სავარაუდოდ, მოციქული იყენებს გამოთქმას - ქვეყნიერების ნივთიერ საწყისს - ქრისტიანთა რელიგიური შეხედულებების ადრინდელი უმწიფარი მდგომარეობის გამოსახატავად, როდესაც ისინი, მოციქულის სიტყვებისამებრ (1 იოან. 4:5) ქვეყნისანი იყვნენ, ამიტომ ქვეყნისას იტყვიან, აქვთ რელიგიის მხოლოდ ელემენტარული გაგება.

მუხლი 4. „მაგრამ, როდესაც მოიწია დროის სისრულე“ - მოციქული დროის სისრულეს უწოდებს იმ დროს, რომელიც მიეცათ იუდეველებსა და წარმართებს აღზრდისთვის, თავისი ძის მოვლენამდე. ამ დროით განისაზღვრება საკუთრივ ძველი აღთქმის ხანგრძლივობა.

„ღმერთმა მოავლინა თავისი ძე, რომელიც იშვა ქალისაგან (მთაწმიდისეული თარგმანით დედაკაცისგან - მთარგმნელი)“ - აქ მინიშნებულია იესო ქრისტეს განსაკუთრებულ შობაზე, არა ყველა ადამიანის მსგავსად, არამედ სული წმიდის გარდამოსვლით.

„და დაემორჩილა რჯულს“ - იგულისხმება ნებაყოფილობითი მორჩილება რჯულისა, მაგალითად, დაემორჩილა წინადაცვეთას, განწმედას, მოსეს რჯულის აღსრულებას.

მუხლი 5. „რათა გამოესყიდა რჯულიქვეშ მყოფნი და, ამრიგად, მიგველო ძეობა“. იესო ქრისტე დაემორჩილა რჯულს, რათა გამოესყიდა რჯულისქვეშ მყოფნი - ე.ი. იუდეველები. ის იშვა დედაკაცისგან, რათა გაეხადა ისინი ღვთის ძეებად. თუმცა იუდეველები ამბობენ, რომ ისინი ღვთის რჩეული ერი არიან აბრაამის წარმომავლობით და ახლაც შეუძლიათ ღვთის ძეებად იწოდებოდნენ, მაგრამ მათ არ მიუღწევიათ განსაზღვრული ასაკისათვის და არ სარგებლობენ მემკვიდრეობის უფლებით: ძეობის ეს უფლება მიეცათ მათ ძე ღვთისას მოსვლით. ამასთან მოციქული წინასწარგანზრახვით იყენებს სიტყვა - ძეობას და ამით გვაჩვენებს, რომ ებრაელები ბუნებით არ არიან ძეები, არამედ მხოლოდ ძეთა რიცხვში ირიცხებიან; სხვანაირად, რომ ვთქვათ, ქრისტეს გარეშე ისინი ვერ იწოდებიან ღვთის ძეებად.

მუხლი 8. „მაგრამ მაშინ არ იცნობდით ღმერთს და მსახურებდით მათ, რომელნიც, ბუნებით, არც არიან ღმერთები“ - ეს სიტყვები შეიძლება დავუკავშიროთ ასევე წარმართებს, რადგანაც მათ ქრისტეს საშუალებით მიიღეს ეს ძეობა; მაგრამ აქ მოციქული მიმართავს მხოლოდ იუდეველებს და ამბობს, რომ მოსეს რჯულის დაქვემდებარება მათთვის მსგავსია უწინდელი კერპთმსახურული ცხოვრებისა, რომელსაც ის უწოდებს (9) „ქვეყნიერების უმწეო და უბადრუკ საწყისთ“.

მუხლი 10. „დღეებს და თვეებს, წელიწადის დროებსა და წლებს უკვირდებით“ - ზემოთ ითქვა, რომ იუდეველობა უმთავრესად მდგომარეობს დღესასწაულების დაცვაში, რომლებიც დამოკიდებულია მზისა და მთვარის მოძრაობაზე. იუდეველებმა გალატელებიც მიდრიკეს ამისკენ.

მუხლი 12. „გვედრებით, ძმანო, ჩემსავით იყავით, ვინაიდან მეც თქვენსავით ვარ. არაფერი დაგიშავებიათ ჩემთვის“ - წმიდა იოანე ოქროპირის, თეოდორიტესა და სხვების განმარტებით, მოციქული საკუთარი მაგალითით უმტკიცებს გალატელებს უარყონ რჯული და მიანიშნებს, რომ მათ მსგავსად ისიც ადრე რჯულის მოშორნე აღმსარულებელი იყო.

მაგრამ ამ გამოთქმით შეიძლება მოციქულის სიტყვები ასეც გავიგოთ: იყავით რჯულისგან თავისუფალნი, როგორც მე ვარ თავისუფალი მისგან. მეც თქვენსავით დავუტევე რჯული და გავხვდი ურჯულო (1 კორ. 9:21).

მუხლი 13. „ეს კი იცით, რომ პირველად ხორცის უძლურებით გახარეთ“. ზოგი განმმარტებელი მიიჩნევს, რომ მოციქული დასწრულა გალატიაში მისი პირველი მოგზაურობისას; მაგრამ ეს შეიძლება იყოს მოციქულის სხეულის მუდმივი უძლურება და უსუსურება.

მუხლი 14. „მაგრამ თქვენ არ შეიზიზღეთ და არც უგულებელყავით ჩემი ხორციელი განსაცდელი, არამედ შემიწყნარეთ, როგორც ღვთის ანგელოზი, როგორც

ქრისტე იესო“. გალატელებმა თავად იხილეს მოციქულის განსაცდელი და დარწმუნდნენ, რომ დიდი იყო იგი.

მუხლი 15. „სად არის თქვენი მაშინდელი ნეტარება? რადგანაც გემოწმებით: შესაძლებელი რომ ყოფილიყო, ალბათ, თვალებსაც დაითხრიდით და მე მომცემდით“ - ესაა გალატელთა სიყვარულის მტკიცებულება მოციქულის მიმართ. ზოგიერთები ვარაუდობენ, რომ ზემოთ მოყვანილი ხორციელი განსაცდელი მოციქულის თვალის სწეულობაა, რადგანაც გალატელები მზად არიან საკუთარი თვალები გაიმეტონ მისთვის.

მუხლი 16. „მერედა, ნუთუ მტრად გექცევით იმის შედეგად, რომ ჭეშმარიტებას გიქადაგებთ?“ - ცნობილი და აღიარებული ჭეშმარიტებაა, რომ სიმართლის პირდაპირ თქმა სახიფათოა: *veritas odium parit*³²⁸ - ეს გამართლდა მოციქულ პავლესა და გალატელებს შორის ურთიერთობაში. მოციქული გალატელებს განუმარტავს მოსეს რჯულის ცდომილებას და ამით ის აღძრავს მათში სიძულვილს საკუთარი თავისადმი. ის ამავე დროს აგრძნობინებს გალატელებს, რომ მათი მისდამი დამოკიდებულება არასწორია და ასევე ინდობს მათ და პირდაპირ არ ეუბნება, რომ ისინი მისი მტრები არიან, არამედ შეაგნებინებს მათ უსამართლობას და კითხულობს: შეიძლება თუ არა, რომ იმ სიყვარულის შემდეგ, რაც გალატელებმა გამოიჩინეს მოციქულისადმი, იმ ნდობის შემდეგ, რომლითაც მოციქული სარგებლობს მათში, როგორც მასწავლებელი, როგორც მამა, ის გახდეს მათი მტერი მხოლოდ იმის გამო, რომ სიმართლეს საუბრობს?

მუხლი 17. „თქვენდა სასიკეთოდ როდი მცდელობენ, არამედ სურთ ჩვენგან გაგრიყონ, რათა თავი გამოიდოთ მათთვის“ - არსებობს მცდელობა ჭეშმარიტი და ქების ღირსი; ასეთი მცდელობით არ გამოირჩევიან ცრუმასწავლებლები, როდესაც მიდრეკენ გალატელებს მოსეს რჯულის მისაღებად, რათა ისინი მათი მიმდევრები გახდნენ. ასევე ფარისევლები დაძრწინებარ ზღვასა თუ ხმელზე, რათა მოაქციოთ თუნდაც ერთი კაცი და როცა მოაქცევით გეენის კერძად აქცევთ მას (მთ. 23:15). ამასვე აკეთებენ იუდეველი ქრისტიანებიც, რომლებიც სიკეთის მომტანი არ არიან.

მუხლი 19. „შვილნო ჩემნო, რომელთათვისაც კვლავაც მშობიარობის საღმობით მელმის“. სულიერი შვილების შობას ისეთივე მტკივნეულია, როგორც ბუნებრივი შვილების. მოციქული იტანჯება ხელმეორედ იმისათვის, რომ გალატელებმა ცრუსწავლებათა გატაცებით დაკარგეს თავიანთი უწინდელი სახე, რომელიც მიეცათ მათ პავლესგან შობით: ისინი ახლა ემსგავსნენ ცრუმასწავლებლებს.

„ვიდრე თქვენში გამოისახებოდეს ქრისტე“. მუცელში ყოფნისას ბავშვს თავდაპირველად არ აქვს ადამიანური სახე და მხოლოდ გარკვეული პერიოდის გასვლის შემდეგ ის იღებს ამ სახეს. ასევე, სულიერად შობილ გალატელებში უნდა გამოისახოს ქრისტე, რომლის სახელითაც ისინი იშვებიან რწმენით ნათლისღებაში.

მუხლი 20. „ოჰ, ნეტა თქვენს შორის ვიყო და ხმა გამომაცვლევიან, ვინაიდან აღარა მესმის რა თქვენი“ - გალატელებს მოციქულის ხმა, რომელიც ადრე ეფერებოდა მათ, ახლა შეიძლება მოეჩვენოთ სიმკაცრედ. მოციქული ამბობს, რომ იძულებულია ასეთ სიმკაცრეს მიმართოს თავად გალატელთა ქცევის გამო, თუმცა მას სურს შეცვალოს ეს ხმა მოალერსე დედის ხმით.

³²⁸Терунций

მუხლი 21. „მიუხედავად, რჯულის ქვეშ ყოფნის მოსურნენო, უსმენთ თუ არა რჯულს?“ - მოციქული მკითხველთა ყურადღებას მიმართავს რჯულისკენ და კითხულობს, ადასრულებენ თუ არა ისინი რჯულის მიხედვით ყოველივეს? ის განმარტავს აბრაამის ძეგლის, ისმაილისა და ისააკის ჭეშმარიტ დანიშნულებას, მათში პოულობს ორი აღთქმის - ძველისა და ახლის - გამოხატულებას.

მუხლი 23. „მაგრამ მხეველისა ხორცისაგან შობილი იყო, ხოლო თავისუფლისა - აღთქმისაგან“ - ისმაილი იშვა მხეველ აგარისგან აბრაამის 86 წლის ასაკში, როდესაც პატრიარქს ბუნებრივად ჯერ კიდევ შეეძლო შვილის გაჩენა, მსგავსადვე აგარს. მაგრამ ისააკი იშვა სარასგან, როდესაც ორივე მეუღლე ხანშიშესულია და ბუნებრივად შვილის გაჩენის შესაძლებლობის არმქონე. ამიტომაც საუბარია, რომ სარას შვილი აღთქმისგანაა.

მუხლი 24. „რაც არის ქარაგმა“. აბრაამის შვილების ისტორია სახეა მათი შთამომავლების მომავალი მდგომარეობისა; ამიტომაც მოციქული განარჩევს მათი შობისა და ურთიერთდამოკიდებულების ფაქტს.

„ესაა ორი აღთქმა: ერთი სინას მთით, მონის მშობელი, ანუ აგარი“ - მოსეს რჯული მოითხოვს თავისი მცებების მკაცრ შესრულებას, მონურ მორჩილებას; ის გამოხატულია ისმაილის მშობელი აგარით, რომლისგანაც წარმოიშვა არაბული ტომები. ისინი მკვიდრობენ არაბეთში და მათი დიდი ნაწილი მეზობელი ერების მონობაშია (დაბ. 16:12).

მუხლი 25. „რადგანაც აგარი იგივე სინას მთაა არაბეთში და შეესატყვისება აწინდელ იერუსალიმს, ვინაიდან თავისი შვილებითურთ მონობაშია“. აგარს აიგივებენ სინას მთასთან. ფიქრობენ, რომ მოციქული იყენებს სახელს - აგარი - არა ებრაული მნიშვნელობით (მოხეტიალე), არამედ არაბულად (Nagar - ქვა) და ამტკიცებენ: სინას მთა არაბებთან ჩვეულებრივ იწოდება ქვად, რის შესახებაც მოციქულს შეეძლო გაეგო არაბეთში ყოფნის დროს. წმიდა იოანე ოქროპირი სხვანაირად განმარტავს: „აგარი იწოდება მონად, ხოლო სინას მთა იმ ქვეყნის ენაზე იმასვე აღნიშნავს. აქ არ იძებნება სიტყვებს - აგარსა და სინას შორის - მკაცრი ფილოლოგიური შესატყვისი, საუბარია მხოლოდ იმაზე, რომ რჯული გადმოიცა არა აღთქმულ მიწაზე, არამედ აგარისგან წარმოშობილი ტომების ტერიტორიაზე და ატარებს მონურ წარმომავლობას.

„შეესატყვისება ახლანდელ იერუსალიმს“ - რჯული გადმოიცა აბრაამის ხორციელი შთამომავლის - ისრაელისთვის. შესაბამისად, იერუსალიმი აღნიშნავს ებრაელი ერის მონურ და ხორციელ მდგომარეობას.

მუხლი 26. „ხოლო ზენა იერუსალიმი თავისუფალია: ის არის ჩვენი დედა“. ახლანდელის, მიწიერის საპირისპიროდ მოციქული მიანიშნებს „მომავალს“, მაგრამ რადგანაც ის უკვე განეცხადა ქრისტიანებს (ებრ. 12:22), ამიტომაც საწინააღმდეგოდ მიმართულია არა დროისადმი, არამედ მდგომარეობისადმი - ერთის დედამიწაზე, მეორეს - ზეცაში. იერუსალიმი აღნიშნავს ქრისტიანულ ეკლესიას, რომელიც თავისუფალია ცოდვის მონობისა და რჯულისგან.

მუხლი 27. „რადგანაც დაწერილია: „გიხაროდეს, უნაყოფოვ, რომელსაც არ გიშობია; იმძლავრე და ილაღადე, შობის საღმრთოთ უღმრთო, ვინაიდან მიტოვებულს მეტი შვილი ეყოლება, ვიდრე ქმრიანს“. წინასწარმეტყველი იასაია (ის. 54:1) ხარობს ღვთის ერის მომავალი გამრავლებით, რომელიც ბრუნდება თავის მამულში ტყვეობიდან. მოციქული ადარებს ამ ფაქტს ქრისტიანულ ეკლესიას.

მუხლი 29. „და როგორც მაშინ ხორციელად შობილი სდევნიდა სულიერს, ასევე ახლაც“ - დევნაში იგულისხმება დაცინვა, რომელზედაც საუბრობს წერილი (დაბ. 21:9). სავადაუდოდ, დედის მიერ წაქეზებული ისმაილი, მემკვიდრეობის წართმევის შიშით, ეძებს თავისი მოწინააღმდეგის წყენის საბაბს და დასცინის მას.

„ასევე ახლაც“ - უკვე, მოციქულთა პერიოდში, იუდეური ეკლესია შიშობდა, რომ დაჰკარგავდა ღვთის განსაკუთრებულ წყალობას, რომლითაც აქამდე სარგებლობდა და ამიტომ დასცინიან ქრისტიანებს, აყვედრიან და დევნიან მათ: ებრაელები იჭრებიან იუდეველ ქრისტიანებში და კიცხავენ ქრისტიანებს რჯულის შეუსრულებლობის გამო. მსგავსი ისტორია განმეორდა ისმაილსა და ასააკს შორის, მხევლის შვილსა და თავისუფლების შვილს შორის.

მუხლი 30. „მაგრამ რას ამბობს წერილი? „განდევნე მხევალი თავისი ძითურთ, ვინაიდან ძე მხევლისა ვერ იქნება თავისუფლის ძის თანამემკვიდრე“. აგარი თავისი შვილით სარას დაჟინებული მოთხოვნით განიდევნა, მიუხედავად იმისა, რომ აბრაამი თავდაპირველად წინააღმდეგი იყო. ამით მოციქული მიაწიშნებს, რომ მოსეს რჯული, მიუხედავად თავისი უმაღლესი წარმომავლობისა, უნდა გაუქმდეს ქრისტიანებში.

მუხლი 31. „ასე რომ, ძმანო, მხევლის ძენი კი არა ვართ, არამედ თავისუფლისა“. ეპისტოლე გაურკვეველად სრულდება მაგრამ გალატელები უნდა მიმხდარიყვნენ მოციქულის მოთხოვნას.

მეორე ნაწილი - ზნეობრივი სწავლება

†

მოციქული ასწავლის ქრისტიანებს თავისუფლებას

დარიგება - ქრისტიანული თავისუფლება და მისი ნაყოფი (5:1-6:10)

მოციქული ქრისტიანებისთვის ძველი აღთქმის რჯულისგან გათავისუფლებას უკავშირებს ქრისტიანული ზნეობრივი საქმიანობის სწავლებას. თუკი ქრისტიანებს სურთ ისარგებლონ ქრისტეს მიერ მოცემული თავისუფლებით, არ უნდა წინადაცვიტონ, რადგან წინადაცვეთასთან დაკავშირებულია მთელი რჯულის აღსრულება. რჯულით გამართლება განაყენებს ქრისტიანებს ქრისტეს მადლისგან (1-4). მაგრამ ჭეშმარიტი ქრისტიანები დარწმუნებულნი არიან, რომ მათთვის არავითარი მნიშვნელობა არ აქვს წინადაცვეთას და გამართლებას ეძებენ რწმენაში, რომელიც მოქმედებს სიყვარულით (5-6).

გალატელები ადრე ასე იქცეოდნენ და ახლაც ამ გზას დაადგებიან. მოციქული დარწმუნებულია, რომ ისინი უწინდელივით განსჯიან (7-12). ქრისტიანული თავისუფლება მხოლოდ ხორცის განცხრომას არ გულისხმობს, არამედ უნდა განისაზღვროს მოყვასის სიყვარულით, რადგანაც სიყვარული რჯულის აღსრულებაა (13-15). ხორცის სურვილის ასაცილებლად უნდა მოიქცეთ სულიერად. ხორცის საქმენი აშკარაა: სიძვა, უწმინდურება, აღვირახსნილობა, კერპთმსახურება, ჯადოქრობა, მტრობა, შუღლი, შური, რისხვა, აშლილობა, მწვალებლობა, სიძულვილი, მკვლელობა, მემთვრალეობა, ღორმუცელობა და სხვა მისთანანი. ამის მოქმედნი ვერ დაიმკვიდრებენ ღვთის სასუფეველს; ხოლო სულის ნაყოფია: სიყვარული, სიხარული, მშვიდობა, დიდსულოვნება, სიტკბოება, სიკეთე, რწმენა, თვინიერება, თავშეკავება (16-26). მაგრამ რადგანაც ყველას არ შეუძლია კარგად მოიქცეს, როცა დაეცემა - წამოდგეს, ურთიერთსიყვარულის ვალდებულებაა გამოვასწოროთ ცოდვილები და მხარში დავუდგეთ ერთმანეთს რჯულის აღსრულებაში.

მეორე მხრივ, ახლობლების მხარდაჭერით რომ ვისარგებლოთ, ქრისტიანებმა მხოლოდ საკუთარ თავზე არ უნდა ვიფიქროთ (6:1-6). საერთოდ არ უნდა დავივიწყოთ შემდეგი: ვინც რას დასთესს, მასვე მოიმკის. ვინც ხორცისთვის თესავს, ხორცისგან მოიმკის ხრწნილებას, ხოლო ვინც სულისთვის თესავს, სულისგან მოიმკის საუკუნო სიცოცხლეს. ამიტომაც მოციქული მოგვიწოდებს ვაკეთოთ სიკეთე, სანამ დროა (7-10).

თავი 5, მუხლი 1. „თავისუფლებისათვის გაგვათავისუფლა ქრისტემ: მაშ, მტკიცედ იდექით და ნულარ დაიდგამთ მონობის უღელს“ - მოციქული ცხადია, მონობის უღელში გულისხმობს მოსეს რჯულის მიმდევრობას, თუმცა გალატელები არ ემორჩილებიან მას, არამედ წარმართობას, მაგრამ მოციქული მაინც არწმუნებს მათ, არ დაიდგან მონობის უღელი. ის რჯულის მსახურებას ადარებს კერპების მსახურებას.

მუხლი 2. „აჰა, მე, პავლე, გეუბნებით თქვენ“ - მოციქული ყველა მტკიცებულებაზე მაღლა საკუთარ თავს აყენებს და მიანიშნებს თავის მოციქულებრივ და მასწავლებლობის ღირსებაზე.

„თუ წინადაცვეთთ, ვერაფერს ირგებთ ქრისტესაგან“ - იუდეველებისთვისაც დაკარგა წინადაცვეთამ თავისი მნიშვნელობა მესიის მოსვლით; ასე რომ, ისინი არ არიან რჯულისა და ღმერთთან აღთქმის დამრღვევები, თუკი ქრისტიანობის მიღებისას არ წინადაცვეთენ საკუთარ შვილებს; მით უმეტეს, წინადაცვეთას არ აქვს არავითარი მნიშვნელობა წარმართათვის: პირიქით, ის მათთვის საზინოა, რადგან ვინც ნათლისღებისას წინადაცვეთა, ის განუდგა ქრისტეს. ამით კი გამოავლინა, რომ ის არ სასოებს ქრისტეს და თუკი მაინც სწამს ქრისტესი, მაშინ ეს რწმენა უსარგებლოა.

მუხლი 3. „კვლავაც ვუმოწმებ ყველას, ვინც წინადაცვეთს, რომ მთელი რჯულის აღსრულება მართებს“ - რჯულამდე წინადაცვეთა თავისთავად გულისხმობს ღმერთთან აღთქმულ კავშირს; მაგრამ რადგანაც მოსეს დროიდან აღთქმის შთამომავლები დაექვემდებარნენ რჯულის უღელს, ამიტომაც თავად აღთქმის ნიშანი გახდა რჯულის დაქვემდებარების ნიშანი, ე.ი. რჯულის მცნებების რიცხვში შევიდა: ამიტომაც წინადაცვეთის მიმღები აღთქმის შთამომავლობის რიცხვში მიღების მიზნით, საკუთარ თავს უქვემდებარებს რჯულს და უნდა აღასრულოს იგი.

მუხლი 4. „ხოლო თქვენ, რჯულით რომ იმართლებთ თავს, უქრისტეოდ დარჩით და მოაკლდით მადლს“. ვინც გამართლებას რჯულში ეძებს, მას მადლი არ სჭირდება, რადგან ის აღიარებს რჯულის აღსრულების შესაძლებლობას და ეყრდნობა მხოლოდ საკუთარ ძალებს; მადლი კი ეძლევა მხოლოდ უძლურებს, როგორიცაა ყველა მორწმუნე.

მუხლი 6. „რადგანაც ქრისტე იესოში არც წინადაცვეთილობასა აქვს რაიმე ძალა და არც წინადაუცვეთელობას, არამედ რწმენას, რომელიც მოქმედებს სიყვარულით“. რწმენა, რა თქმა უნდა, გულისხმობს ქრისტეს რწმენას, სიყვარული კი - მოყვასის სიყვარულს, მოციქული ამბობს, რომ მხოლოდ მოყვასის სიყვარულს მიეყვართ თავისუფლებისაკენ (13-14); და რამდენადაც მოყვასის სიყვარული არ გამოვლინდება კეთილი საქმეების გარეშე, ამიტომაც ცრუა იმათი გონიერება, ვინც პირდაპირ იგებს მოციქულ პავლეს სიტყვებს : „კაცი რწმენით მართლდება, რჯულის საქმეთა მიუხედავად“ (რომ. 3:28), უკეთ, რომ ვთქვათ არასწორად იგებს ამ სიტყვებს და ფიქრობს, რომ ადამიანის ცხოვრებისათვის საკმარისია მხოლოდ რწმენა და არა სათნოებები. რწმენის სიყვარულთან კავშირი ახსნილია მოციქული იაკობის ეპისტოლეში და არაერთხელ განიმარტა მოციქულ პავლეს ეპისტოლეებში.

მუხლი 8. „ეს შეგონება მისეული როდია, ვინც გიხმობთ“, .ე.ი. წინადაცვეთის აუცილებლობა ქრისტესგან არ მომდინარეობს.

მუხლი 9. „მცირეოდენი საფუარი მთელ ცომს აფუებს“ - მოციქული აშინებს გალატელებს იუდეველებთან ურთიერთობით და ამით აჩვენებს, რომ ცდომილებაში ერთი დათმობა შობს მთელ რიგ დათმობებს და სრულ ხრწნადობას.

მუხლი 11. „რისთვისღა მდევნიან, ძმანო, თუკი კვლავ ვქადაგებ წინადაცვეთას? მაშინ ხომ შეწყდებოდა ცთუნება ჯვრისა“. სავარაუდოდ, ცრუმასწავლებლები თავიანთი ქადაგების სიმართლის დასამტკიცებლად მიანიშნებენ თავად პავლეს მაგალითს, რომელმაც წინადაცვეთა ტიმოთეს (საქმ. 16:3). მოციქული პავლე არ უარყოფს

წინადაცვეთის ფაქტს და ამბობს: ეს ჯერ კიდევ არ ნიშნავს იმას, რომ ის ასე ქადაგებს. რადგანაც თუკი ის იქადაგებდა წინადაცვეთის აუცილებლობას, მაშინ იუდეველები მას არ განდევნიდნენ და ჯვრის შესახებ სწავლება არავის აცდუნებდა. წმიდა იოანე ოქროპირის შენიშვნით, იუდეველები იმდენად არ ცდუნდებიან ჯვარცმულზე ქადაგებით, რამდენადაც მამაპაპისეული რჯულისა და წეს-ჩვეულებების უარყოფით. (იოან. 5:18; საქმ. 6:13).

მუხლი 12. „ნეტავი მოიკვეთონ თქვენი ამმღვრენი“ - ზოგი განმმარტებელი აქ ხედავს მოციქულის ცრუმასწავლებელთა ეკლესიიდან მოკვეთის სურვილს; მაგრამ მოციქული ამის შესახებ არ საუბრობს. იგი ამხელს ცრუსწავლებას. ამიტომაც უკეთესია „მოკვეთა“ გავიგოთ ნეტარი იერონიმეს განმარტების მიხედვით: „თუკი ისინი ფიქრობენ, რომ ეს მათთვის სასარგებლოა, მაშინ არა მხოლოდ წინადაცვეთითონ, არამედ სრულიად მოიკვეთონ, რადგანაც ამ ნაწილის მოკვეთა წინადაცვეთაზე უფრო სასარგებლოა“. ამასვე ფიქრობს წმიდა იოანე ოქროპირი.

მუხლი 13. „ხოლო თქვენ, ძმანო, თავისუფლებისთვისა ხართ ხმობილნი, მაგრამ ხორციელ განცხრომას ნუ მოახმართ თავისუფლებას, არამედ სიყვარულით ემსახურეთ ერთმანეთს“. საწესჩვეულებო რჯულისა და ზნეობრივი მოთხოვნებიდან თავისუფლება არ არის თავისუფლება. უსამართლო ცხოვრებაში და უპირველესად ხორცის აღვირახსნილობაში კი არ უნდა გამოავლინოს ადამიანმა თავისი თავისუფლება, არამედ ისეთ ცხოვრებაში, რომელიც რჯულზე აღმატებულია და არ საჭიროებს კანონებს.

მუხლი 13. „რადგანაც მთელი რჯულის ეს ერთი მცნება მოიცავს: „გიყვარდეს მოყვასი შენი, ვითარცა თავი შენი“, - ეს არ ეწინააღმდეგება იესო ქრისტეს სიტყვებს, რომელმაც მიანიშნა ორ მცნებას: „ორ მცნებაზეა დამოკიდებული მთელი რჯული და წინასწარმეტყველნი: გიყვარდეს უფალი ღმერთი შენი მთელი შენი სულით და მთელი შენი გულით და მთელი შენი გონებით და გიყვარდეს მოყვასი შენი, ვითარცა თავი შენი. მაგრამ ღვთის სიყვარული პირველ ადგილზეა“ (მთ. 22:38-40). მოციქული არ გამორიცხავს ღვთის სიყვარულის მცნებას, ხოლო მახარებელი იოანე ამტკიცებს, რომ ეს უკანასკნელი მჭიდროდ უკავშირდება მოყვასის სიყვარულს (1 იოან. 4:20).

მუხლი 16. „ჰოდა, მე ვამბობ: სულიერად იარეთ და ნუ ცდილობთ აღასრულოთ ხორცის სურვილი“. როგორც წინა მუხლიდან შეიძლება დავასკვნათ, მოციქული ხორციელ სურვილს უწოდებს არა მხოლოდ სიძვას, არამედ ერთიმეორის კბენას, ურთიერთმტრობას და სხვ.

მუხლი 17. „რადგან ხორცს სულის საპირისპიროდ სურს, სულს კი - ხორცის საპირისპიროდ; ისინი ერთმანეთს ეურჩებიან, რათა ვერ აღასრულოთ ის, რაცა გასურთ“. ხორცი აქ იწოდება ბუნებრივი პირობის, თვისების, ქმედებისა და მდგომარეობის ერთობლიობად, რომელთაც მოიცავს და თან ახლავს ადამიანის სიცოცხლეს ამ ხორცში. რამდენადაც ადამიანის ბუნება მემკვიდრეობით ცოდვისკენ მიდგომილია, ამიტომაც ბუნებრივ სიცოცხლეშიც ვლინდება ადამიანის თავდაპირველი, უმაღლესი დანიშნულების საპირისპირო მოვლენები - დედამიწაზე ღვთის ხატად ყოფნა და ღვთაებრივი მსგავსების - სრულყოფილებისა და დიდების მიღწევა. ასეთი ხორციელი ცხოვრების საპირისპიროდ მოქმედებს სულიერი ცხოვრება, რომელიც განპირობებულია სული წმიდის მადლით. მისი მიზანია არა მხოლოდ ცოდვის ნაკვალევის გამოსწორება,

არამედ ადამიანის მიყვანა თავის პირველშობილ ყოფიერებამდე. აქედან გამომდინარეობს ცოდვისა და მადლის, ანუ ხორცის და სულის, ბრძოლა (რომ. 6:6).

მუხლი 19. „ხორცის საქმენი აშკარაა: სიძვა, უწმინდურება, აღვირახსნილობა“ - მოციქული ჩამოთვლის რამდენიმე ბიწიერებას, რითაც აღნიშნავს ხორციელ ცხოვრებას. ამ ჩამონათვლიდან შეიძლება დავასკვნათ, რომ არა მხოლოდ უხეში ხორციელი სიამოვნება იწოდება ხორცის საქმედ, არამედ სხვა მშვინვიერი ვნებებიც: შური, სიძულვილი და ერესებიც კი.

მუხლი 22. „ხოლო სულის ნაყოფია: სიყვარული, სიხარული, მშვიდობა, დიდსულოვნება, სიტკბოება, სიკეთე, რწმენა“, - მოციქულთან სულის ნაყოფები დაყოფილია განსაზღვრული წესრიგით სამ ჯგუფად, თითოეულ ჯგუფში სამი სათნოებაა. პირველი ჯგუფია: სიყვარული ღვთისა და მოყვასისა - უმთავრესი ქრისტიანული სათნოება; სიხარული - სული წმიდაში საკუთარი თავისა და მოყვასის ცხოვნებისა; მშვიდობა - ღმერთთან და მოყვასთან და აქედან საკუთარ სინდისთან. მეორე ჯგუფი: დიდსულოვნება - წყენათა და უბედურებათა გადატანის დროს; სიტკბოება - ანუ კეთილგანწყობა ყველასთან; სიკეთე, რომელიც ვლინდება ქველმოქმედებაში. მესამე ჯგუფი: რწმენა, ე.ი. ერთგულება სიტყვებსა და საქმეებში; თვინიერება, ანუ მორჩილება, და თავშეკავება - ყველა ბიწიერისგან.

მუხლი 23. „ამათ წინააღმდეგ არ არის რჯული“ - მოციქული ჩამოთვლის სულიერი საქმიანობის ნაყოფებს და ამატებს, რომ ამათ წინააღმდეგ არ არის რჯული; ე.ი. ჭეშმარიტი კეთილმსახურებით მცხოვრებ ადამიანებს რჯულის წინაშე ვალდებულება არ აქვთ; მათთვის რჯული თითქოს არ არსებობს, როგორც სხვა ადგილას ამბობს მოციქული: „რჯული მართლისთვის არაა დადგენილი“ (1 ტიმ. 1:9).

მეორე მხრივ, მოციქულს სურს გვაჩვენოს რჯულის უსუსურება. რჯული განსაზღვრავს ადამიანის ვალდებულებებს, საუბრობს დანაშაულის გამო სასჯელზე, მაგრამ არ შობს ადამიანის სულში იმ უმაღლეს გრძნობებსა და მისწრაფებებს, რომლებიც როგორც სულიერი ე.ი. ჭეშმარიტად თავისუფალი არსებისთვის დამახასიათებელია. რჯული ასევე არ მიანიშნებს ღვთისა და მოყვასისადმი ჭეშმარიტ უმაღლეს სიყვარულს, რომელიც იქადაგება მხოლოდ ახალ აღთქმაში, ამიტომაც მას არ მივყავართ სულიერ სიხარულამდე და შინაგან სიმშვიდემდე. რჯულში იქადაგება უპირველესად ღვთის შიში, დაიშვება მოყვასის მტრობა.

მველ აღთქმაში საუბარიც კი არაა ადამიანურ მოთმინებაზე, სიკეთეზე, მოწყალებაზე, რწმენაზე, მორჩილებასა და თავშეკავებაზე. იქ იქადაგება ბოროტის წინ ბოროტის მიგება, დაიშვება განქორწინება და მრავალცოლიანობა; მოციქულის მიერ ჩამოთვლილი სათნოებები თუკი ვლინდება ებრაელებში, ისიც რჯულის მოთხოვნათა გვერდით, მხოლოდ როგორც რჯულის უკმარისობის მტკიცებულება. აი, რატომ საუბრობს მოციქული, რომ ასეთ ადამიანებისთვის არ არის რჯული.

მუხლი 24. „ხოლო მათ, ვინც არიან ქრისტესნი, ჯვარს აცვეს ხორცი მისი სურვილებით და ვნებებითურთ“, ე.ი. თავი შეიკავეს ვნებებისა და ავხორცობისგან, ასევე მათ თითქოს მოაკვდინეს საკუთარი სხეული და მოარიდეს ცოდვას.

მუხლი 26. „ნუ ვიქნებით პატივმოყვარენი, ურთიერთგამომწვევნი, ერთურთის მოშურნენი“ - რწმენაში მტკიცე, სულიერი ნაყოფის მქონე ადამიანების მიმართ სხვებში

შეიძლება აღიძრას შური და უსიამოვნება, თუკი ისინი პატივმოყვარენი და ურთიერთგამომწვევენი იქნებიან საკუთარი სათნოებებით.

თავ. 6:1. „ძმანო, თუ კაცმა რაიმე ცოდვაში ჩაიდგა ფეხი, თქვენ, ვინცა ხართ სულიერნი, შეაგონეთ მას თვინიერების სულით“ - აქ უპირველესად იგულისხმებიან ქრისტეს ფარის მწყემსები, რომლებიც სათნოებებში მეტად სრულყოფილი არიან.

„დაუკვირდი შენსავე თავს, რათა თავადაც არ ჩავარდე განსაცდელში“ - დაცემის საერთო საფრთხემ უნდა განაწყოს ყველა ურთიერთდახმარებისკენ. არაფერი ისე არ განაწყობს ადამიანს სხვების სისუსტეების შემწყნარებლად, როგორც საკუთარი ნაკლოვანებების აღიარება.

მუხლი 2. „ერთმანეთის ტვირთი იტვირთეთ და ასე აღასრულეთ ქრისტეს რჯული“, - მოყვასის ნაკლოვანებების გადაფარვა საკუთარი სათნოებებით და საკუთარი ნაკლოვანებების - სხვების სრულყოფილებით - ესაა ქრისტეს რჯულის აღსრულება, რადგან მთლიანად კონცენტრირებულია მოყვასის სიყვარულზე.

მუხლი 5. „რადგანაც თვითეული თავის საკუთარ ტვირთს იტვირთავს“ - სამსჯავროს დღეს ყოველმა ადამიანმა საკუთარი საქმისთვის უნდა აგოს პასუხი, ამიტომაც სხვისი სათნოება აქ არ გვიშველის.

მუხლი 6. „სიტყვით დამოძღვრილი ყოველივე კეთილს უზიარებდეს თავის დამოძღვრავს“, - ურთიერთსიყვარული და მადლიერების გრძნობა სულიერი მადლით სარგებლობისთვის აღძრავს ქრისტიანებს გაიზიარონ თავიანთ მასწავლებლებთან ხორციელი სიკეთეები და დაეხმარონ მათ საჭიროებებში.

მუხლი 7. „ნუ შეცდებით, ღმერთს ვერ შეურაცხყოფთ, რადგანაც ვინც რას დასთესს, მასვე მოიმკის“, - ყოვლისმცოდნე ღმერთი დაუსჯელს არ ტოვებს თავისი მცნებების დამრღვევებს, მსგავსადვე აჯილდოებს სიკეთის მქმნელებს.

მუხლი 9. „სიკეთის ქმნა ნუ მოგვზოზრდება, რადგანაც თავის დროზე მოვიმკით, თუ არ მოვიქანცეთ“, - გული არ უნდა გაგვიტყდეს, როდესაც ვერ ვიღბთ სიკეთის გამო ხილულ აჯილდოს და სასოებას ნუ წარვიკვეთთ ძნელი გზის გამო.

ეპისტოლეს დასასრული (6:11-18)

მოციქული ამთავრებს გალატელებისადმი საკუთარი ხელით მიწერილ ეპისტოლეს და ხელმეორედ უბრუნდება წერილის მიზნებს. ის ამბობს, რომ რჯულის აღსრულების მოძალადენი თავად არ აღასრულებენ მას, არამედ მხოლოდ იქადიან თავიანთი სწავლების გავრცელებისას საკუთარი წარმატებით. მოციქული კი იქადის მხოლოდ ქრისტეს ჯვრით, რადგანაც ქრისტესთვის მნიშვნელობა აქვს მხოლოდ ახალ ქმნილებას (11-15). ბოლოს, მოციქული პავლე უსურვებს ჭეშმარიტ ისრაელიანებს ღვთის მშვიდობასა და წყალობას და შეახსენებს გალატელებს, საკუთარი სხეულით იესოს წყლულების ზიდვას.

მუხლი 11. „ხომ ხედავთ, რამდენი რამ მოგწერეთ ჩემივე ხელით“ - უძველესი წერილის სირთულე მდგომარეობს იმაში, რომ იგი შესრულებულია ჩვეულებრივი დიდი

ასოებით, ამიტომაც გალატელთა მოცულობით მცირე ეპისტოლე იჭერს რამდენიმე დიდ ფურცელს. წმიდა იოანე ოქროპირი ვარაუდობს, რომ მოციქულს ლამაზად წერა არ ეხერხება, რაც კიდევ უფრო ართულებს ნაწერს. ასევე ვარაუდობენ, რომ მოციქული წერს მსხვილი ასოებით ახლომხედველობის (4:15), ან კიდევ ეპისტოლესადმი განსაკუთრებული მნიშვნელობის მინიჭების, გამო.

მუხლი 12. „ხორცით თავმოწონების მოსურნენი“ - აღნიშნავს იმათ, ვინც იქადის რჯულის აღსრულებით, საკუთარი წინადაცვეთით, ხორციელი წარმომავლობით, ერთი სიტყვით, ვინც იქადის გარეგნული უპირატესობით, ან როგორც წმიდა იოანე ოქროპირი განმარტავს, ვინც იქადის ხალხის წინაშე.

„მხოლოდ იმიტომ, რომ არ იდევენბოდნენ ქრისტეს ჯვრისათვის“ - წინადაცვეთისა და საწეს-ჩვეულებო რჯულის შესრულებით იუდეველი ქრისტიანები ფიქრობენ იუდეველებს შეირიგებენ და ამით ქრისტეს ჯვრის გამო დევნას აიცილებენ.

მუხლი 13. „ვინაიდან თვით წინადაცვეთილნიც არ იცავენ რჯულს, არამედ უნდათ, რომ წინადაცვეთით, რათა იქადოდნენ თქვენი ხორციით“. ცრუმასწავლებელთა ზეგავლენით გალატელების მიერ რჯულის აღსრულება პატივს ანიჭებს თვით ცრუმასწავლებლებს, რომლებიც არა მხოლოდ თავად იცავენ რჯულს, არამედ სხვებსაც აიძულებენ დაიცვან ის. მოციქული ამხელს ასეთ მოშურნეთა პირფერობას და ამტკიცებს, რომ თავად ისინი არ აღასრულებენ იმას, რასაც აიძულებენ სხვებს.

მუხლი 14. „ხოლო მე ღმერთმა დამიფაროს, რომ სხვა რამით ვიქადოდე და არა ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს ჯვრით“. გონიერება გვასწავლის პატივი ვსცეთ იმას, რითაც ვიქადით და გავუფრთხილდეთ მას, რაც ემსახურება არა მხოლოდ დიდებას, არამედ ცხოვნებას. მოციქული მიაწვდის ქრისტიანებისთვის ქრისტეს ჯვრის ზუსტად ასეთ მნიშვნელობას. ებრაელები იქადიან თავიანთი რჯულით, როგორც საკუთარი ცხოვნების საშუალებით, საკუთარი წინადაცვეთილობით, როგორც ღმერთთან კავშირის საშუალებით. ქრისტიანებისთვის რჯულმა და წინადაცვეთამ დაკარგა თავისი მნიშვნელობა და შეიცვალა იესო ქრისტეს ჯვრით. ამიტომაც მოციქული იქადის მხოლოდ ქრისტეს ჯვრით. ეკლესიაც მისდევს მოციქულთა სწავლებას და იქადის ჯვრით და განადიდებს მას.

„რითაც ქვეყანა ჯვარცმულია ჩემთვის, მე კი - ქვეყნისთვის“. ცრუმასწავლებელთა საპირისპიროდ, მოციქული იქადის ქრისტეს ჯვრით, რითაც მთელი ქვეყანა მოკვდა მისთვის, ხოლო თავად მოციქული ამავე ჯვრით არ ცოცხლობს ამ ქვეყნისთვის, ყველაფერი მოკვდა მასში ცოდვისთვის.

მუხლი 15. „რადგანაც ქრისტე იესოში არც წინადაცვეთილობა ნიშნავს რასმე და არც წინადაუცვეთელობა, არამედ მხოლოდ ახალი ქმნილება“. ახალ ქმნილებას მოციქული უწოდებს მონათლული ადამიანის სული წმიდით განათლებულ ისეთ მდგომარეობას, რომელშიც ის ცოცხლობს მხოლოდ ღვთისთვის, ღმერთში და ღმერთით (2 კორ. 5:17).

მუხლი 16. „ვინც ამ წესისამებრ იქცევა, მშვიდობა და წყალობა, ისევე, როგორც ისრაელს ღვთისას“ - მოციქული უგზავნის მშვიდობას მოციქულებრივი სწავლების წესების ერთგულ აღმასრულებლებს და უწოდებს მათ ისრაელს, რადგანაც ქრისტიანები ღვთის ერთგული ერი გახდა, ნაცვლად ხორციელად უარყოფილი ისრაილისა.

მუხლი 17. „ამას იქით ნუღარავინ შემაწუხებს, რადგანაც ჩემი სხეულით ვზიდავ უფალ იესოს წყლულებს“. მათ, ვინც არ კმაყოფილდება მოციქულის ასეთი განმარტებით და საკუთარი ხელით დაწერილი ეპისტოლეთი, პავლე აჩვენებს წყლულებს საკუთარ სხეულზე, როგორც მისგან ქადაგებული ჭეშმარიტების მტკიცებულების ნიშანს. ცრუმასწავლებლებს არ შეუძლიათ ასეთი წყლულებით სიქადული.

ეფესელთა მიმართ ეპისტოლე

ცნობები ეფესოს ეკლესიაზე

ეფესო მდებარეობდა ეგეოსის ზღვის პირას და იყო ცნობილი სავაჭრო ქალაქი, შესაძლოა, მცირე აზიის იონიის დედაქალაქი; მისი სიამაყე იყო დიანას უმშვენიერესი ტაძარი, რომელიც იხსენიებოდა შვიდ სოცრებათა შორის. ფართო აღება-მიცემობისა და მთელი აზია-ევროპიდან დიანას თაყვანისცემლების თავშეყრის წყალობით აქ ყვაოდა საიდუმლო მეცნიერებები, მთელი რიგი ჯადოქრობა და ცრურწმენა, ასევე ფილოსოფია და ხელოვნება.

პავლე მეორე მოციქულებრივი მოგზაურობისას პირველად მოხვდა ეფესოში (საქმ. 18:19). სავარაუდოდ, მაშინვე გადაწყვიტა აქ დარჩენა და იერუსალიმიდან მცირე აზიაში დაბრუნების შემდეგ აირჩია ეს ქალაქი თავისი ხანგრძლივი მოღვაწეობისათვის. მან სამი თვის განმავლობაში იქადაგა ეფესოს სინაგოგებში, შემდეგ ორი წელი ასწავლიდა ვიღაც ტირანუსის სკოლაში, აღასრულებდა მრავალ სასწაულს და ქრისტიანობაზე მოაქცია უამრავი ადამიანი, რის გამოც საიდუმლო მეცნიერებებისა და რელიგიების მიმდევრებმა ის საშიშ პიროვნებად გამოაცხადეს.

ეფესოში მოციქულის თითქმის სამწლიანი (საქმ. 20:31) მოღვაწეობისას დაიწვა იმდენი ჯადოქრული წიგნი, რომ მათმა ფასმა 50 000 დრაქმას მიაღწია; ხოლო დიანას ტაძრის ვერცხლის გამოსახულების გაყიდვა ისე შემცირდა, რომ მისი უმთავრესი მჭედელი, ვიღაც დიმიტრი, თავისი მომხრეებით აუჯანყდა მოციქულსა და მის მიმდევრებს და აიძულა წინამძღვარი დაეტოვებინა ეფესო (საქმ. 19).

მოციქულის ეფესოში საქმიანობის პერიოდი 56-58 წლებს ემთხვევა. ამის შემდეგ პავლე აღარ დაბრუნებულა აქ, მაგრამ არ დავიწყებია ისინი. მომდევნო წელს კორინთიდან იერუსალიმში დაბრუნებისას მოციქულმა გაიარა ამ ქალაქთან ახლოს და დაემშვიდობა ეფესელ მოძღვრებს, რომლებიც მიიწვია მილეტში. აქ მან გამოსამშვიდობებელ სიტყვაში იწინასწარმეტყველა მძვინვარე მგლების შემოსევა ეფესოს ეკლესიაში და დამოძღვრა ისინი, რათა ყურადღებით მწყსონ მათთვის მინდობილი ქრისტეს სამწყსო (საქმ. 20).

შემდგომში მან ეფესოს ეკლესიის ეპისკოპოსად ხელი დაასხა თავის საყვარელ მოწაფე ტიმოთეს (1 ტიმ. 1:3). რამდენიმე ათეული წლის შემდეგ პავლესა და ტიმოთეს შემდეგ ეფესოში ჩავიდა წმიდა იოანე ღვთისმეტყველი და გააგრძელა პავლეს მიერ დაწყებული საქმე - ეფესოს ეკლესიის მოწყობა.

მოციქულთა ქადაგება ისე ძლიერი იყო, რომ მეორე საუკუნის დასაწყისში ბითვინიის მმართველი პლინიუს მცირე ჩივის იმპერატორ ტრაიანეს წინაშე მცირე აზიის ოლქებში წარმართობის დაცემას. სამწუხაროდ, ქრისტიანობის აყვავებაც არ აღმოჩნდა ხანგრძლივი. მოციქულის მიერ ნაწინასწარმეტყველებმა ცრუმასწავლებლების გამოჩენამ, რომლებიც მახარებელ იოანეს მუქარის (გამოცხ. 2:5) შედეგადაც არ დაცხრნენ, დააბნელა ეფესოს ეკლესიის შუქურა და ეფესომ არაერთხელ დაივიწყა მართლმადიდებლობა.

დღეს ეფესოს ადგილას მხოლოდ ნანგრევები და ღარიბი თურქული სოფლის - აია სელჩუკის (დამახინჯებული ადიოს თეოლოგოს) რამდენიმე ქოხია. თავად სიტყვა ეფესო არავის ახსოვს.

ეპისტოლეს ნამდვილობა, შეურყვნელობა და მნიშვნელობა

ტერტულიანე მარკიონის წინააღმდეგ თავის პოლემიკაში³²⁹ ეხება მოციქულ პავლეს ეფესელთა ეპისტოლეს და ამბობს, რომ მარკიონის

³²⁹5:11.17

მიმდევრები მას თვლიან არა ეფესოს, არამედ ლაოდიკიის ეკლესიისადმი მიწერილ ეპისტოლედ და ამასთან ამატებს: მარკიონს გატაცებაა თითქმის მთელი წმიდა წერილის გადაკეთება საკუთარი ცდომილებების შესაბამისად და მას შეურყვნელად არ დაუტოვებია ეს ეპისტოლეც.

ტერტულიანეს ამ შენიშვნას, სხვა ჩვენებებთან ერთად, ეფესელთა ეპისტოლეს ნამდვილობისა და შეურყვნელობის მიმართებით დიდი მნიშვნელობა ენიჭება. ზოგიერთ კოდექსში (უძველეს მამებთან და ასევე სინას ხელნაწერში) სიტყვა -*εν Εφεσῳ* (1:1) გამოტოვებულია, ხოლო ვატიკანისეულში მხოლოდ მინდორზეა; ამ სიტყვას გამოტოვებს ასევე წმიდა ბასილი დიდიც ევმონიუსის საწინააღმდეგო ნაწარმოებში³³⁰ შენიშვნის დამატებით, რომ მან ასე იპოვა უძველეს სარწმუნო ხელნაწერებში. მის შენიშვნას ამტკიცებს ნეტარი იერონიმეც³³¹, ხოლო მანამდე ორიგენე³³². ამას უნდა დავამატოთ ისიც, რომ კოლასელთა ეპისტოლეში (რომელიც შინაარსის მსგავსებით და დაწერის დროით მიეკუთვნება ეფესელთა ეპისტოლეს დაწერის დროს (6:21 - კოლ. 4:7) მოციქული საუბრობს ლაოდიკიელთა ეპისტოლეზე (6:16); მაგრამ ასეთი ეპისტოლე ჩვენს ხელთ არ არსებობს.

დაბოლოს, შენიშნავენ, რომ ეპისტოლეში მოციქული არ ესალმება ეფესოს სამწყსოს, არ ახსენებს ისეთ უახლოეს ნაცნობებს, რომელთაც სამართლიანად უნდა მოველოდეთ პავლეს ამ ქალაქში სამწლიანი ყოფნისა და ეფესოელი პრესვიტერების ამაღელვებელი დამშვიდობების შემდეგ (საქმ. 20:17-38). ყველაფერი ეს უახლოეს კრიტიკოსებს აძლევს იმის მიზეზს, რომ უარყონ ეპისტოლეს ნამდვილობა - ან უკიდურეს შემთხვევაში, ეჭვი შეიტანონ მის შეურყვნელობაში. მაგრამ ასეთ ეჭვს უარყოფს წმიდა ეგნატე ღმერთშემოსილი, რომელიც მარკიონამდე გაცილებით ადრე თავად წერს ეფესელებს წერილს და მასში მოიხსენებს (თავ. 12) პავლე მოციქულის აღნიშნულ ეპისტოლეს.

თუკი მარკიონი ამ ეპისტოლეს ლაოდიკიელებისადმი კუთვნილად აღიარებს, მაშინ ის - როგორც შენიშნავს ტერტულიანე - ამას აკეთებს მთელი ეკლესიის რწმუნებულების საპირისპიროდ. კოლასელთა ეპისტოლეში ლაოდიკიელთა ეპისტოლეს მინიშნება (4:16) იმით აიხსნება, რომ ეფესელთა ეპისტოლე საკუთრივ არის საოლქო ეპისტოლე, რომელიც მიმართულია არა მხოლოდ ეფესოს, არამედ სხვა მცირე აზიის

³³⁰2:19

³³¹Толк. На Еф.

³³²AdEph. 1:1

ეკლესიებისადმი, მათ შორის ლაოდიკიის ეკლესიისადმი. ამ უკანასკნელის მიმართებით ეფესოს ეკლესია მიტროპოლიად ითვლება.

ეპისტოლეს თავდაპირველად შეიძლება არ ახლდა კონკრეტული ქალაქის სახელწოდება და მხოლოდ ცნობილი ეკლესიისადმი გადაცემისას მიიღო წარწერა, რითიც აიხსნება არარსებობა სიტყვებისა - εν Εφεσῳ – ზოგიერთ ხელნაწერსა და წმიდა ბასილი დიდის ციტატაში; შესაძლოა, არსებობდა დედნისეული წარწერა εν Εφεσῳ და გამოტოვეს გადამწერებმა, როდესაც გადაიღეს ასლები თავიანთი ეკლესიებისათვის. კათოლიკე ეპისტოლედ აღიარება ადვილად აიხსნება იმითაც, რომ ეპისტოლეს დამამთავრებელი სიტყვები მიმართულია არა ცნობილი პიროვნებებისადმი, არამედ ზოგადად ძმებისადმი.

დაბოლოს, ეპისტოლე რომ უტყუარად ეფესელთა მიმართ პავლე მოციქულის წერილია, გარდა მასში არსებული ნიშნებისა, მტკიცდება წმიდა პოლიკარპე სმირნელის³³³, წმიდა ირინეოს ლიონელისა³³⁴ და წმიდა კლიმენტი ალექსანდრიელის³³⁵ მოწმობებით, რომლებიც სიტყვასიტყვით იმეორებენ მისგან ზოგიერთ გამოთქმას, ხოლო წმიდა ირინეოს ლიონელი შენიშნავს, რომ ის ეფესელთა ეპისტოლედან იმოწმებს სიტყვებს.

ეპისტოლეს დაწერის მიზეზი და დანიშნულება

რამდენადაც ეფესელთა მიმართ ეპისტოლე საკუთრივ კათოლიკე ეპისტოლეა, ამიტომაც მისი შექმნის შემთხვევითობაზე საუბარიც კი ზედმეტია. მისი დაწერის მთავარი მიზეზი შეიძლება ყოფილიყო პავლეს მოწაფეების, განსაკუთრებით ტიმოთეს, ცნობები მცირე აზრიის ეკლესიებზე. ეს მდგომარეობა პავლემ ნაწილობრივ იგრძნო ეფესელ მოძღვრებთან ურთიერთობისას (საქმ. 20:31); იუდეველები შეიჭრნენ იმ ახალგაზრდა ეკლესიაში, რომელიც დააარსა პავლემ მოსეს რჯულის უღლისგან თავისუფლების საფუძველზე.

იუდაიზმის ცრუ მოსაზრებებთან ბრძოლა, რაც ასე ძლიერად ჩანს პავლეს გალატელთა მიმართ ეპისტოლეში, არის ეფესელთა მიმართ ეპისტოლეს დაწერის მიზეზიც. იუდეური თეოკრატიის მნიშვნელობა,

³³³ Ad Phil., 1=Eφ2:8

³³⁴ Adv. Hear.5:2.3; Eφ. 5:30

³³⁵ Strom. 1:28

ცხოვნების საშუალებების მემკვიდრეობითი გაგება, წინადაცვეთილებსა და წინადაუცვეთილებს შორის წინააღმდეგობა-სხვაობა და სხვა მსგავსი მოსაზრებები ის მახეობია, რომლებიც დააგეს იუდეველებმა ქრისტიანობაში არამტკიცე წარმართებისთვის. მოციქული ყველგან და აქაც მიმართავს თავის დარიგებებს ამ მახის დასარღვევად და ღვთისგან განცხადებული ცხოვნების საიდუმლოებების განსამარტავად (ეფ. 3:3; კოლ. 2:2).

ეპისტოლეს დაწერის ადგილი და დრო

მოციქული ეპისტოლეს დაწერის ადგილსა და დროს თითქოს ცხადყოფს საკუთარი ტყვეობის მინიშნებით (3:1; 4:1; 6:20); მაგრამ ეს მინიშნება არაზუსტია. ცნობილია, რომ მოციქული პავლე ტყვეობაში ორჯერ იმყოფებოდა: ზღვისპირა კესარიასში, სადაც ის მმართველ ფელიქსის დაცვის ქვეშ ორი წელს დაყოფს მანამ, სანამ არ მოითხოვს კეისრის სამსჯავროს და გაამგზავრებენ რომში (საქმ. 23:35; 24:27; 25:10) და რომში (28:16) სიკვდილამდე.

განმმარტებლები ვერ თანხმდებიან კონკრეტულად რომელი პატიმრობის დროს დაიწერა ეპისტოლე. უძველესი წარწერები ეპისტოლეზე მიაკუთვნებენ მას რომში პატიმრობის პერიოდს; მაგრამ ამას ეწინააღმდეგება ზოგიერთი უახლესი განმმარტებელი იმის საფუძველზე, რომ მოციქული არ საუბრობს მოახლოებულ აღსასრულზე, როგორც ეს ჩანს რომში დაწერილ ეპისტოლეებში (2 ტიმ. 4:6), არამედ ის იმედოვნებს, რომ კიდევ შეძლებს სახარების საიდუმლოებების თამამ ქადაგებას და სთხოვს ეფესელებს დახმარებას ლოცვით (6:19-20).

გარდა ამისა, ამ ეპისტოლეს სხვებთან შედარებისას ვხედავთ, რომ ის დაიწერა კოლასელთა და ფილიმონის მიმართ ეპისტოლეებთან ერთად და მალევე ფილიპელთა ეპისტოლეს დაწერის შემდეგ. ასე, ეფესელთა და კოლასელთა ეპისტოლეები მოციქულმა გაატანა ტიქიკოსს, რომელსაც დაავალა დაწვრილებით ამცნოს ამ ეკლესიებს თავისი ამბავი (ეფ. 6:21; კოლ. 4:7-8). თუკი ტიმოთეს სახელი არ დგას ეფესელთა ეპისტოლეს დასაწყისში, ეს იმიტომ, რომ როგორც საოლქო ეპისტოლე, მიეკუთვნება თავად პავლეს მოციქულებრივ ხელისუფლებას. თუკი ვაღიარებთ ზემოთ მოყვანილ ოთხ ეპისტოლეს თანადროულად დაწერილად, აღმოჩნდება, რომ ეფესელთა ეპისტოლე დაიწერა იმ დროს, როდესაც მოციქულმა სახარება იქადაგა

კეისრის სასახლეში (ფილ. 1:13; 4:22). კეისრის სახელქვეშ არ უნდა ვიგულისხმოთ ჰეროდეს პრეტორიუმი (საქმ. 23:35) და არც რომელიმე ქრისტიანის, სახელად კეისრის, სახლი, რადგანაც ასეთი საკუთარი სახელი კეისრის მეფობისას არ დაიშვებოდა.

ამიტომაც, ყველა განმმარტებელი და უძველესი გადმოცემა მიანიშნებს რომაელ ზეცართა სასახლეზე, რომელშიც მოციქულს შეეძლო გაეჩინა მიმდევრები. მაშასადამე, ეფესელთა ეპისტოლე უნდა დაწერილიყო რომში. ეპისტოლეს დაწერის დრო რომ განვსაზღვროთ, შეიძლება გავჩერდეთ იმ პერიოდზე, როდესაც მოციქული ჯერ კიდევ თავისუფალია, თუმცა დაცვის ქვეშ (საქმ. 28:30). მის გვერდით ჩანს არაერთი პიროვნება, რაც, რა თქმა უნდა, ძნელი წარმოსადგენია მკაცრი დაცვისას სიკვდილის წინ. ამ დროს (2 ტიმ. 4:6,10,12) მოციქულთან იმყოფება მხოლოდ ლუკა, ხოლო ტიქიკოსი ეფესოშია. ტიქიკოსის გაგზავნა შეიძლება მომხდარიყო 63 წელს, მან წაიღო ეს ეპისტოლე.

ეპისტოლეს მთავარი აზრი და მისი მნიშვნელობა

ეფესელთა მიმართ ეპისტოლე თავისი შინაარსით იყოფა ორად, დოგმატურ (1-3 თავი) და ზნეობრივ (4-6) ნაწილებად. დოგმატური ნაწილი მოკლედ წარმოადგენს ქრისტიანული ჭეშმარიტებების საფუძვლებს და საუბრობს ქრისტეს მიერ აღსრულებულ გამოსყიდვაზე, უმთავრესად განავითარებს ეკლესიის, როგორც ქრისტეს სხეულის, იდეას. ზნეობრივი ნაწილი კი გვასწავლის რწმენის ერთობასა და საქმიანობის ერთსულოვნებას. ამ მხრივ განსახილველი ეპისტოლეს შინაარსი ძალიან მნიშვნელოვანია. იგი მიანიშნებს ქრისტიანული სწავლებით ცხოვნების ერთადერთ საშუალებაზე, იცავს მას იუდეველებისგან და საერთოდ, შეადგენს ქრისტიანობის ლამაზ აპოლოგიას. წმიდა მამები (ოქროპირი, იერონიმი) ყურადღებას აქცევენ ეპისტოლეს საიდუმლო სიღრმეებს. წმიდა ათანასე უწოდებს მას ქრისტიანული სწავლების კატეხიზმოს, ხოლო მრავალი განმმარტებელი მასში ხედავს მოციქულებრივი ქადაგების პროგრამას.

ეპისტოლეს შინაარსი

დოგმატური ნაწილი

ეფესელთა ეპისტოლეს პირველი ნაწილი წარმოადგენს ერთ უწყვეტ საუბარს, რომელშიც საუბარია ღვთის გამოცხადებაზე, და საუბრობს შემდეგზე:

1. იესო ქრისტეს მიერ აღსრულებული გამოსყიდვა (1:3-14);
2. ეფესელთა სიკვდილისა და ცოდვის მდგომარეობიდან დიდებისა და ბედნიერებისკენ მოქცევა (1:5-2:10)
3. მოციქულ პავლეს ეფესელებისადმი ქადაგება (2:11-3:21).

1. გამოსყიდვა იესო ქრისტეს საშუალებით (1:1-14)

მოციქული მოკლე მისალმების (1:1-2) შემდეგ მადლობს მამა ღმერთს, რომელმაც გამოგვირჩია წმიდა ცხოვრებისათვის. ეს ამორჩევა ქვეყნიერების შექმნამდე განისაზღვრა და ამ გზით, იესო ქრისტეს მეშვეობით, გვიშვილა უფალმა. ქრისტესმიერ გვაქვს გამოსყიდვა მისი სისხლით და ცოდვათა მოტევა მისივე მადლის სიმდიდრით. იგი გახდა ყოველივე ზეციურისა და მიწიერის თავი, მასში გავხდით ღვთის მემკვიდრენი (3-12). ქრისტესგან ეფესელებმა რწმენის საშუალებით მიიღეს სული წმიდა, როგორც მემკვიდრეობის წინდი (13-14).

მუხლი 3. „კურთხეულ იყოს ღმერთი და მამა ჩვენი უფლის იესო ქრისტესი, რომელმაც გვაკურთხა იესო ქრისტეს მიერ ყოველი სულიერი კურთხევით ცაში“ - მოციქული აკურთხებს, ანუ განადიდებს, ღმერთს და ამით მიანიშნებს იმ კურთხევის მოტივაციას, რომელსაც გასცემს ღმერთი ადამიანებზე. მაგრამ იუდეველთათვის დამახასიათებელი მოსაზრების საპირისპიროდ ეს კურთხევა სულიერია, სული წმიდის მიერ გადმოცემული და შეესაბამება სულიერ ცხოვრებაში წარმატებას; ის ეხება არა მიწიერ საგნებსა და სიკეთეებს, არამედ ზეციურ მეუფებას; ის გადმოიცემა არა მოსეს და რჯულის ან წინადაცვეთის საშუალებით, არამედ ქრისტეს მიერ, რომლის მეოხებითაც აღეთქვა ქვეყნიერებას კურთხევა (დაბ. 22:18).

მუხლი 4. „ვინაიდან ქვეყნიერების შექმნამდე ამოგვირჩია მასში, რათა წმიდანი და უბიწონი ვყოფილიყავით მის წინაშე სიყვარულით“. როგორც ადამია მისგან წარმოშობილი კაცობრიობის წარმომადგენელი, ასევე ქრისტეცაა ყველა მისდამი მორწმუნის წარმომადგენელი. იესო ქრისტე ქვეყნიერების შექმნამდე გამოირჩა ადამიანთა

ხსნისათვის. მასში ყოველი მორწმუნე ამორჩეულია ხსნისათვის, ე.ი. წმიდა ცხოვრებისათვის.

მუხლი 5. „თავისი ნებისამებრ წინასწარვე რომ განსაზღვრა ვეშვილებინეთ იესო ქრისტეს მეშვეობით“, - ადამიანთა გამოსყიდვა ღვთის წყალობის შედეგია და არ დაწესებულა დაცემულ ადამიანთა დამსახურებითა თუ უფლებით. ყველასათვის საერთო გამოსყიდვაც ენიჭება ყოველ ადამიანს უკვე საკუთარი რწმენის საზომით, განსაზღვრულია მისი დამსახურებებით, რომელთაც ღმერთი განჭვრეტს და მათი მეოხებით ზოგს მისცემს დიდებას, ზოგს - ნეტარებას. პელაგიანელთა ცდომილება ისაა, რომ ისინი ცხონებას წარმოიდგენენ ადამიანის დამსახურებათა აუცილებელ შედეგად.

მუხლი 6. „რათა გვექო დიდება მისი მადლისა, რომელიც მოგვმადლა თავის საყვარელ ძეში“. ადამიანის შექმნისა და გამოსყიდვის საბოლოო მიზანი მდგომარეობს ღვთის მადლის განდიდებაში. იესო ქრისტე ამბობს, რომ ჩვენ მიერ აღსრულებული საქმეები ემსახურება ზეციური მამის დიდებას (მთ. 5:16).

მუხლი 8. „ესოდენ უხვად რომ გვიბოძა ყოველგვარი სიბრძნითა და გონიერებით“ - ეს სიტყვები ასევე ეხება ჩვენში ღვთის მადლის გამრავლებასა და მისი ნების გამოვლინებას. ღვთის მადლის სიმდიდრე ჩვენში იმით ცხადდება, რომ ვფლობთ მთელი ღვთაებრიობის სიბრძნესა და გონიერებას.

მუხლი 9. „და გვაუწყა თავისი ნების საიდუმლო თავისივე კეთილმოსურნეობით“. ეს საიდუმლო მდგომარეობს ღვთის განზრახულობაში, რომ შეაერთოს ყოველი მიწიერი და ზეციერი ქრისტეში; ის განცხადდა მხოლოდ იესო ქრისტეს მოსვლით.

მუხლი 10. „რითაც წინასწარ განსაზღვრა თავის თავში“. საუბარი შემოკლებულია. მოციქულს სურს თქვას, რომ ღმერთმა იწინასწარ განსაზღვრა თავის თავში. საუბარი შემოკლებულია. მოციქულს სურს თქვას, რომ ღმერთმა იწინასწარ განსაზღვრა თავის თავში.

„თავი მოეყარა ქრისტეში“. წმიდა იოანე ოქროპირი წერს: „ქრისტე იესოში ღმერთმა ხორციელად თავი მოუყარა ყველას - ანგელოზებსაც და ადამიანსაც“. ადამიანის დაცემით გაიყო ზეცა და მიწა, ხოლო აწ ეს დაყოფა გაუქმდა იესო ქრისტეს საშუალებით და შეერთდა ყოველი. ეს შეერთება ცხადდება იმაში, რომ ანგელოზები და ადამიანები ერთად იბრძვიან იესო ქრისტეს წინამძღოლობით ეშმაკის საწინააღმდეგოდ და ასევე ყველაფერი იმის საპირისპიროდ, რაც ცოდვამ შემოიტანა ადამიანურ ბუნებასა და დედამიწაზე. ქრისტეში ასეთი შეერთების შედეგი იქნება ერთი ვრცელი ქრისტეს სულიერი მეუფების ჩამოყალიბება, რომელიც შედგება ანგელოზებისა და ადამიანებისგან.

მუხლი 11. „რომელშიაც გავხდით მემკვიდრენი“ (εκληρονομήσαμεν - ვიღებ მემკვიდრეობას წილისყრით). მოციქული ამბობს, რომ ქრისტიანები აღთქმის მემკვიდრენი არიან არა აბრაამისგან წარმომავლობით, არამედ ღვთის არჩევით, თითქმის შემთხვევით, რადგანაც ებრაელებთან წილისყრით არჩევა მიაწინებდა ღვთის ნებაზე. ქრისტიანები მოწოდებულნი არიან იცხოვრონ ღვთის წილისყრით, მსგავსად იმისა, როგორც ძველი ისრაელი არის ღვთის სამკვიდრო (მეორ. რჯ. 4:20; 9:26,29). ცხონებისთვის გამორჩევა ანუ მოწოდება შემთხვევითი რომ არ გამოჩნდეს, მოციქული ამბობს: „რაც წინასწარვე განკუთვნილი იყო ჩვენთვის მისი განჩინების თანახმად“.

მუხლი 12. „რათა მისი დიდების მაქებარნი ვყოფილიყავით, იმთავითვე ქრისტეს მოიმედენი“ - იგულისხმებიან იუდეველები, რომლებიც ქრისტეს მოსვლამდეც იმედით ელოდნენ მას.

მუხლი 13-14. „მასშივე მოისმინეთ თქვენც ჭეშმარიტების სიტყვა თქვენი ხსნის სახარება, რაც იწამეთ და კიდევაც აღიბეჭდეთ აღთქმული წმიდა სულით“. მოციქული არაერთხელ ადარებს სული წმიდის მიღებას აღბეჭდვად, რომელიც ხდება მეპატრონის მიერ საკუთარი ნივთების აღსანიშნავად.

„რომელიც არის ჩვენი მემკვიდრეობის წინდი საბოლოო გამოხსნამდე, როცა დავიმკვიდრებთ ჩვენს წილხვედრს მისი დიდების საქებრად“. იესო ქრისტემ გამოგვისყიდა „საკუთრებად“ და ამ წინდისა და მემკვიდრეობის აღსანიშნავად გამოგვიგზავნა სული წმიდა. ასე, სული წმიდა, ერთი მხრივ, ბეჭედი, რომელიც განამტკიცებს იესო ქრისტეს კუთვნილებას და მეორე მხრივ, თავმდება მემკვიდრეობის აღთქმის აღსრულებისას.

წმიდა იოანე ოქროპირი შენიშნავს, რომ ჩვენ მივიღეთ მხოლოდ წინდი და არა მთელი მემკვიდრეობა, რადგან არ შეგვისრულებია ყველაფერი, არც მოგვეთხოვება. თვით სული წმიდით აღბეჭდვა ხდება არა ნათლისღების საიდუმლოში, თუმცა იქაც მოგვეცემა სული წმიდის მადლი, რომელიც განაახლებს ადამიანს წმიდა და სულიერი ცხოვრებისათვის, არამედ მირონცხების საიდუმლოში, სადაც გვენიჭება ნიჭი, რომელიც გვიბრუნებს და გვამტკიცებს იმავე სულიერ ცხოვრებაში და ამიტომაც სრულიად განსხვავებულია ნათლისღების საიდუმლოსგან.

თავისთავად გასაგებია, რომ როგორც შვილის დაბადება (ბუნებრივი აქტი) განსხვავდება მამისგან შვილად აღიარების პროცესისგან, მისი მემკვიდრედ აღიარებისგან (იუდიული აქტი); ასევე სულიერი შობაც (ნათლისღება) განსხვავებულია ზეციური მამის მიერ ჩვენი განმტკიცებისა - სული წმიდის ბეჭდის საშუალებით - მირონცხებისგან.

2. მოციქულის სამადლობელი ლოცვა ეფესელთა მოქცევაზე (1:15-2:10)

მოციქული მიაწვდის უმაღლეს იმ უფლებებზე, რომლებიც გვებოძა იესო ქრისტეს გამოსყიდვით და ყურადღებას ამახვილებს იმ ეფესელებზე, რომლებმაც ირწმუნეს ქრისტე და ამით გახდნენ მისგან მონიჭებული მადლის მონაწილე და ამისთვის პავლე მადლობს ღმერთს (1:15-16). მამა ღმერთს ის გამოსთხოვს სიბრძნის სულს იმისთვის, რომ ეფესელებმა შეიცნონ მისი მემკვიდრეობის სიმდიდრე და მისი ძალის სიმძლავრე, რომლითაც იმოქმედა იესო ქრისტეში და აღამაღლა იგი - ეკლესიის თავი - ყველაფერზე მაღლა (17-23). აღდგომილ და მარჯვენით მამისა მჯდარ ქრისტესთან ერთად, ღმერთმა თავისი მადლით აღგვადგინა და აღგვამაღლა ჩვენც - ცოდვით მომკვდარნი (2:1-7). ცოდვათაგან ეს

აღდგინება, ანუ ხსნა, გვეძლევა ღვთის მადლით რწმენის, და არა საქმეების გამო და გვხდის ახალ ქმნილებად ქრისტეში (8-10).

თავ. 1 მუხლი 17. „რათა მოგეთ ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს ღმერთმა“ - ასე იწოდება იესო ქრისტეს ადამიანური ბუნების გამო. „დიდების მამა“ - ანუ სახელოვანი, დიდების ღირსი.

„სიბრძნის სული“ - ანუ ნიჭი.

მუხლი 18. „და გაანათლოს თქვენი გონების (მთწმიდისეულში გულის - მთარგმნელი) თვალი“ - გონების (გულის) თვალად იწოდება აღორძინებული ადამიანის სულიერი ძალები, სულიერი ანუ შინაგანი ადამიანი. წმიდა წერილში გული ხშირად შედარებულია თვალთან (მთ. 5:8), მათ ძალუძს განჭვრიტოს ყოველივე სულიერი და თავად ღმერთი. გულის განათლება არის ადამიანის მთელი შინაგანი არსების განათლება ანუ მისი შესაძლებლობა აღიქვას სული წმიდის მიერ განცხადებული და ბოძებული (მთ. 6:22-23).

მუხლი 20. „რომლითაც იმოქმედა ქრისტეში, მკვდრეთით აღადგინა და მარჯვნივ დაისვა ცაში“. ღვთის ძალმოსილების საჩვენებლად და მორწმუნეთა უფლებების გამოსახატავად, როგორი დიდებული მემკვიდრეობა ელით, მოციქული მიანიშნებს იესო ქრისტეს დიდებასა და ამაღლებაზე, ის არის ჩვენი თავი, მთელი კაცობრიობის წარმომადგენელი. ხოლო სადაც თავია, იქ სხეულიცაა. მოციქულის სწავლებითვე ცხადდება, რომ იესო ქრისტე ადამიანური ბუნებით ზის მარჯვენით ღვთისა და მამისა, რომ ის არის ყველა ზეციურ ძალსა და უფლებაზე მაღლა, რაც განიდიდება ახლა და განდიდება მომავალში.

მუხლი 21. „ყველა მთავრობასა თუ ხელმწიფებაზე, ყველა ძალსა თუ უფლებაზე, ყველა იმ სახელზე მაღლა, სახელად რომ ითქმის არა მარტო ამ საწყუთროში, არამედ მომავალშიც“. ანგელოზთა წესთა სახელწოდებები წმიდა წერილის საფუძველზე შემდეგია:

1. ანგელოზნი; 2. მთავარანგელოზნი; 3. საწყისნი; 4. ხელმწიფებანი; 5. ძალნი; 6. უფლებანი; 7. საყდარნი; 8. ქერუბიმები; 9. სერაფიმები.

„ყველა სახელზე მაღლა“ - წმიდა იოანე ოქროპირი ვარაუდობს, რომ აქ იგულისხმება იმ ზეციურ ძალთა სახელები, რომლებიც ჩვენ ჯერ კიდევ არ განგვცხადებია და უცნობია. მოკლედ რომ ვთქვათ: იესო ქრისტე ადამიანური ბუნებით ღვთისა და მამის მარჯვენით მჯდომი უმაღლესია და დიდებულია ყველა ქმნილებაზე, რა სახელსაც არ უნდა ატარებდეს და რა სიმაღლეზეც არ უნდა იდგეს; არ ვსაუბრობთ საწყისთა, უფლებათა და ძალებზე, რომლებიც ასე პატივსაცემნი არიან ახლანდელ მიწიერ ცხოვრებაში; მაგრამ სახელი იესო უმაღლესი იქნება იმ სახელებზეც კი არა მარტო ამ საწყუთროში, არამედ მომავალშიც (შრდ. ფილ. 2:10).

მუხლი 22. „ყველაფერი ფეხქვეშ გაუგო და დაუმორჩილა, და მისცა მას მთავრობა ყოველი ეკლესიისა“. მოციქული ადარებს ეკლესიას სხეულს და იესო ქრისტეს წარმოგვიდგენს სხეულის თავად არა მხოლოდ წყობის მიხედვით როგორც საზოგადოების თავი, არამედ მთელი სხეულის სიცოცხლისა და საქმიანობის მიმართებით. თავზეა დამოკიდებული სხეულის მთელი სიცოცხლე - ორგანულიც და მექანიკურიც. სულიერი მიმართებითაც თავი, როგორც გონებრივი საქმიანობისა და გარეგნულ გრძნობათა

უმთავრესი ორგანოს - ტვინის - მატარებელი, ჩვენი გარეგნულ სამყაროსთან კავშირის იარაღი, აღიარებულია სულიერი ცხოვრების წყაროდ.

ეს შედარება იესო ქრისტეს მიმართ ნიშნავს ეკლესიის სრულად დამოკიდებულებას იესო ქრისტეზე.

მუხლი 23. „რომელიც არის მისი სხეული, ყოვლის აღმსვები ყოვლით“. ეკლესია იწოდება ქრისტეს სისავსედ, როგორც მისი მადლიანი ძალებით აღვსილი, ან წმიდა იოანე ოქროპირის მიხედვით, ის იგივე კავშირშია ქრისტესთან, როგორც სხეული თავთან; ასე, თუმცა ქრისტე აღავსებს ყოველივეს და მოქმედებს მისი სხეულის ყველა ნაწილში, მაგრამ ამ სისრულისათვის საჭიროა ეკლესიაც, რომელიც ატარებს მის უმაღლეს სრულყოფილებებს (1 კორ. 12:12).

თავ. 2:1. „და აღგადგინათ თქვენც, მკვდრად ქცეულნი თქვენი ბრალეულობით და ცოდვებით“. მადლის გარეშე მცხოვრები ადამიანების მდგომარეობას მოციქული ადარებს სიკვდილს და ამიტომაც უწოდებს ასეთ ადამიანებს მკვდრებს. ისინი მკვდრები არიან, რადგან ხორციელი სურვილების აღსრულებით, საკუთარი ცოდვებით მოაკვდინეს საკუთარ თავში სულიერი ძალები სიკეთისა, წმიდა და ღვთივსათნო ცხოვრებისა. თუმცა ადამიანი პირველქმნილი ცოდვის მიზეზით ხორციელად გახდა მოკვდავი, ის დაექვემდებარა ღვთის განსჯას, რომლისგანაც მას საკუთარი ძალებით გათავისუფლება არ შეუძლია, ამიტომაც უნდა მოკვდეს, მიუხედავად ამისა, ადამიანში რჩება სიკეთისა და სულიერი ცხოვრების ნაშთი, რომლისათვისაც ღმერთმა კეთილინება აღედგინა ის ცოდვისა და სიკვდილისაგან. სიკეთის ეს ნაშთი არის თითქმის ჩანასახი, თესლი, რომელიც ღვთის მადლის მოქმედებით ვითარდება და იზრდება სუფთა და წმიდა ცხოვრებისთვის. მაგრამ ღვთის მადლის გარეშე სიკეთის ეს ნაშთი კვდება ისე, რომ არ შეუძლია გამოიღოს რაიმე ნაყოფი, როგორც ეს ხდება წარმართებში და ყველა იმ ადამიანში, რომელიც უარყოფს ღვთის მადლს. ასეთი ადამიანები მკვდარნი არიან უკვე თავისთავად, ამიტომაც მოციქული მათ უწოდებს „მკვდრად ქცეულებს საკუთარი ბრალეულობით და ცოდვებით“.

მუხლი 2. „რომლებითაც უწინ ამ წუთისოფლის წესისამებრ იარებოდით“ - აქ იგულისხმება არა მხოლოდ დროის რომელიმე პერიოდი, არამედ მისთვის დამახასიათებელი ხასიათიც. აქ სიტყვა წუთისოფელი გულისხმობს ამ სამყაროში მცხოვრებ ადამიანებს.

„ჰაერის ძალთა მთავრის - იმ სულის ნებით, ვის ძალამოსილებასაც ამჟამად ჰმონებენ ურჩობის ძენი“. საუბრიდან ცხადია, რომ მოციქული მიანიშნებს ეშმაკზე, რომელიც წმიდა წერილის სხვა ადგილებშიც იწოდება ამა სოფლის მთავრად (იოან. 12:31; 14:30). აქ ის იწოდება ჰაერის ძალთა მთავრად. სიტყვა ჰაერის „აიჲ“ საპირისპიროა - „აიჲიჲ“- რომელიც არის უმაღლესი ნათელი, ანუ ზეციური არე, აღნიშნავს ატმოსფეროს ქვედა ნაწილს, რომელიც აკრავს დედამიწას და ადამიანს. ის საპირისპიროა ზეციურისა, ამიტომაც სიტყვა (აიჲ) აქ შეიძლება გავიგოთ სიბნელის (σκατιζ) მნიშვნელობით, რადგანაც კლასიკოსებთან ატმოსფეროს ქვედა ნაწილი იწოდება სიბნელედ³³⁶.

ნამდვილად, მოციქული შემდეგ საუბრობს „ბნელი საწუთროს მპყრობელთა და ცისქვეშეთის უკეთურ სულთა წინააღმდეგ“ ბრძოლაზე (ეფ. 6:12). ნეტარი თეოდორიტეს,

³³⁶Гомер, Илиада

იერონიმეს, იოანე დამასკელის და სხვათა მოწმობით, ეშმაკს ექვემდებარებოდა და ექვემდებარება ჰაერი, ასე რომ, შეიძლება ვთქვათ: დემონები ბინადრობენ ჰაერში. მაგრამ მოციქულის მოსაზრებასთან ახლოს მოცემული გამოთქმა შეიძლება გავიგოთ ასე: ზეციდან გადმოვარდნილი სიბნელის სულის ხელისუფლება ვრცელდება მთელ დედამიწაზე და ცდილობს გარემოიცვას ადამიანი ყველა მხრიდან. ის ადამიანი, რომელიც არ მიისწრაფის ზეცისკენ, ექცევა ჰაერის მთავრის ძალაუფლების ქვეშ და აღასრულებს მის ნებას. მოციქული ებრაული გამოთქმის შესაბამისად უწოდებს მათ „ურჩობის ძეგლს“, ე.ი. იმ ადამიანებს, რომლებიც ეწინააღმდეგებიან ყოველგვარ ჭეშმარიტებას.

მუხლი 3. „ოდესღაც ჩვენც მათ შორის ვცხოვრობდით, ხორცის გულისთქმას აყოლილნი, ხორციელ ვნებათა და ზრანვათა მონა-მორჩილნი და, ბუნებით, დანარჩენთა მსგავსად, შერისხვის შვილნი“. აქ ისევ ჰებრაიზმია³³⁷. შერისხვის შვილი ნიშნავს რისხვის ღირსს. მოციქული ამხელს პატივმოყვარეობას იუდეველებისას, რომლებმაც მიითვისეს აბრაამისგან ბუნებრივი წარმომავლობის უფლება და ამბობენ, რომ ბუნებით მხოლოდ რისხვას ექვემდებარებიან.

მუხლი 5. „ბრალეულობით მკვდარნი ქრისტესთან ერთად გაგვაცოცხლა“. ქრისტეს - თავისა და მისი სხეულის წევრების - მორწმუნეების მჭიდრო კავშირი გვაძლევს იმის შესაძლებლობას, რომ თავის გაცოცხლება აცოცხლებს სხვა წევრებსაც (რომ. 6:4,8; 8:11; 1 კორ. 15:22-23). ხოლო სიცოცხლეს უკავშირდება სიტყვაც.

მუხლი 7. „მომავალ საუკუნეთათვის“ - მომავალ ცხოვრებაში.

მუხლი 8. „და მართლაც, მაღლმა გიხსნათ რწმენის წყალობით; მაგრამ ეს თქვენგან კი არ არის, არამედ ნიჭია ღვთისა“. ღვთის მაღლმა აღასრულა ხსნა ჩვენი მხრიდან ყოველგვარი დამსახურების გარეშე - და რწმენაც, რომლითაც ვიხსენებით, ჩვენი დამსახურება არაა, რადგანაც აქაც გვეხმარება ღვთის მაღლი (თეოდორიტი).

მუხლი 10. „რადგანაც მისი ქმნილებანი ვართ, ქრისტე იესოში შექმნილნი სიკეთის ქმნისთვის, როგორც დაგვიწესა ღმერთმა, რათა სიკეთით ვიაროთ“. ცხონება არის მეორე ქმნადობა, შექმნა; ასე, ცოდვით დახოცილნი გავცოცხლდით, ვბრუნდებით არარსებულისგან არსობაში საუკუნო ცხოვრებისათვის, თუმცა როგორც საკუთარი თავის შექმნა არ შეგვიძლია, ისე არ შეგვიძლია აღდგენა.

3. იუდეველთა და წარმართთა შეერთება ქრისტეში (2:11-3:21)

ღვთის უდიდესმა სიკეთემ გამოხსნა მოაწყო ისე, რომ აქამდე ერთმანეთისთვის უცხო წარმართები და იუდეველები შეაერთა ერთ სხეულად ქრისტეს ხორციით, ამაღლდნენ მათ შორის მტრობა და ყველას მშვიდობა და ზეციურ მამასთან მიახლება მოუტანა (2:11-18).

³³⁷ წარმოადგენს ებრაულ საზოგადოებრივ მოძრაობას, რომლის უმთავრესი მოტივი გახლავთ ძველბრაულის ენის ივრითის გავრცელება-პოპულაცია და უარყოფა შესაძლებლობისა, თავიანთი კულტურა დაამყარონ ან ააგონ სხვა ენების ბაზისურ საწყისებზე - მთარგმნელი

ქრისტიანობაში ერთმანეთთან შეერთებული იუდეველები და წარმართები შეადგენენ ერთ ეკლესიას, ერთ შენობას, რომელიც დაფუძნებულია მოციქულთა და წინასწარმეტყველთა საძირკველზე, მისი ქვაკუთხედია იესო ქრისტი და აღმართულია სული წმიდით (19-22).

მოციქული პავლე უპირველესად ამ საიდუმლოს მაცნეა - წარმართნიც, სახარების მეოხებით, თანამემკვიდრენი, თანასხეულნი და თანაზიარნი არიან იუდეველთა მსგავსად მისი აღთქმისა ქრისტეში (3:1-7) მოციქული არის წარმართთა სახარების მსახური და საღვთო აღმშენებლობის საიდუმლოს მაცნე ზეციურ მთავრობათა და ხელმწიფებათა წინაშე და ის სულგრძელად იტანს ყველა მწუხარებას, ამიტომაც სთხოვს ეფესელებს, გულს ნუ გაიტეხენ ამისთვის (8-13).

ბოლოს, მოციქული ევედრება ღმერთს განამტკიცოს ისინი სიყვარულში, და განადიდებს იმას (ქრისტეს), ვისაც განუზომლად მეტის ქმნა ძალუმს (14-21).

თავ. 2:11. „მაშ, გახსოვდეთ, რომ თქვენ, ოდესღაც ხორცილად წარმართნი, წინადაუცვეთლებს რომ გიწოდებდნენ ხორციელი წინადაცვეთით, ანუ კაცის ხელით წინადაცვეთილნი“. იუდეველები წარმართებს უწოდებენ წინადაუცვეთელებს, მაგრამ თავად მხოლოდ ხორციელად წინადაცვეთილები არიან. მოციქულს სურს თქვას, რომ წარმართობა და წინადაუცვეთელობა სულისმიერია და არა ასოსმიერი. ასე, ხორციელად წინადაცვეთილ ებრაელებს არ აქვთ სულიერი წინადაცვეთილება (რომ. 2:29) და ამიტომაც სულიერი წარმართები არიან.

მუხლი 12. „ამ დროს ქრისტეს გარეშე იყავით, ისრაელის მოქალაქეობას მოკლებულნი, აღთქმის მცნებათათვის უცხონი, სასომიხდილნი და ამქვეყნად უღმრთოდ შთენილნი“, - მოციქული ხსნის, რა არის წარმართობა და გვაჩვენებს იუდეველობისგან განსხვავებას:

- ა) წარმართებს არ ჰყავთ ქრისტი - მაცხოვარი და ღმერთთან შემრიგებელი;
- ბ) ისინი ისრაელის მოქალაქეობას მოკლებულნი არიან, ეს უკანასკნელი კი წარმოადგენს ღვთის გარეგნულ მეუფებას დედამიწაზე; თავად სიტყვა - მოკლებული - გვაჩვენებს, რომ წარმართები ადრე ფლობდნენ ამ მეუფებას;
- გ) წარმართები არ იცნობენ აღთქმის მცნებებს. ეს უკვე შედეგია კავშირის დარღვევისა ისრაელთან, შესაბამისად, მხოლოდ მან მიიღო აღთქმა;
- დ) მათ არ ჰყავთ მაცხოვარი და ამიტომაც არ აქვთ მისი სასოება;
- ე) დაბოლოს, წარმართები ასეთი მდგომარეობის გამო იწოდებიან უღმრთოდ, რადგანაც არ აქვთ ჭეშმარიტ ღმერთზე ცოდნა.

მუხლი 13. „ახლა კი იესო ქრისტეში, ოდესღაც მისგან შორს მყოფნი, ახლობელნი გახდით ქრისტეს სისხლით“. წარმართობის საპირისპირო მდგომარეობის გამოსახატავად მოციქული წარმოგვიდგენს ეფესელთა ახლანდელ მდგომარეობას და აღნიშნავს მას, უმთავრესად, ღვთისა და იუდეველებისადმი საიხლოვით.

მუხლი 14. „რადგანაც იგია მშვიდობა ჩვენი, ერთად რომ აქცია ორი, მათ შორის აღმართული ზღუდის დამრღვევი“. მოციქული გვაჩვენებს, თუ როგორი ზღუდეა

იუდეველებსა და წარმართებს შორის - ესაა ზუსტად ის მტრობა, რომელიც იკვებება წარმართებისგანაც და იუდეველებისგანაც. ის იქამდე მივიდა, რომ იუდეველები და წარმართები შეადგენენ ორ შეურიგებელ მხარეს (მთ. 15:26).

მუხლი 15. „რომელმაც თავისი ხორციტ გაანაქარა მტრობა, აღთქმათა რჯული კი - მოძღვრებით, რათა, მშვიდობისმოყვარეს, ორისაგან ერთი ახალი კაცი შეექმნა თავის თავში“. რჯული ის ზღუდეა, რომელიც დგას წარმართებსა და იუდეველებს შორის, რადგან ის თავისი მკაცრი წესებით და კანონებით შემოსაზღვრავს იუდეველებს წარმართებთან აღრევისგან, გამოყოფს იუდეველებს განსაკუთრებულ ერად, რადგან ის მართლაც განსხვავებულია სხვა ერებისგან.

ერების ორ სხვადასხვა და საპირისპირო ნაწილებად გაყოფა რომ მოისპოს, საჭიროა არა მხოლოდ შინაგანი მშვიდობის დამყარება, არამედ რჯულის განადგურება და უარყოფა, იმ რჯულისა, რომელიც დგას ორ სამყაროს - წარმართობასა და იუდეველობას შორის. რჯულის განადგურება აღსრულდა თავად იესო ქრისტეს მიერ, ქრისტემ თავისი მორწმუნეებისთვის შეწყვიტა რჯულის აღსრულების აუცილებლობა, რაც დამტკიცდა ჯერ კიდევ მოციქულთა კრებაზე (საქმ. 15). ამასთან, რა თქმა უნდა, ზნეობრივი მცნებები, - როგორც გვასწავლის მაცხოვრი, - მხოლოდ შეიცვალა, ამაღლდა, გასულიერდა და შეეწყო ახალი აღთქმის სულს.

სიტყვა „მოძღვრებით“ - ეკუთვნის რჯულს, და არ ნიშნავს საშუალებას, რომლითაც განქარდა რჯული.

მაცხოვარმა თავისი ხორცის მსხვერპლად შეწირვით განაქარვა იუდეველთა და წარმართთა შორის არსებული ნაციონალური და რელიგიური სიძულვილი და ასევე წარბოცა რჯულში განსაზღვრული და გადმოცემული მცნებები და შეაერთა ყველა ერთ სხეულში (კოლ.2:14)

მუხლი 16. „და ორივე ერთი სხეულით შეერიგებინა ღმერთთან ჯვრის მეშვეობით, რომელზედაც მოაკვდინა მტრობა“. იუდეველებმა და წარმართებმა იესო ქრისტეს ჯვარზე სიკვდილით მოიპოვეს ღმერთთან შერიგება. მსგავსად იმისა, როგორც ოდესღაც ძველი აღთქმის მსხვერპლი არიგებს იუდეველს ღმერთთან, ახლაც შეარიგებს მათ და წარმართებს იესო ქრისტეს მსხვერპლი - საკუთარი სხეული ჯვარზე შეწირვით. ღმერთთან შერიგებამ შეარიგა ისინი ერთმანეთსაც.

მუხლი 17. „მოვიდა და მშვიდობა გახარათ ყველას - შორებელთაც და ახლობელთაც“, - თავად იესო ქრისტემ ახარა სამყაროს ღმერთთან შერიგება, არა მხოლოდ ახლობლებს - იუდეველებს, არამედ გადამთიელ წარმართებსაც.

მუხლი 18. „რადგანაც მისი მეოხებით ორივენი ერთი სულით მივცახლებით მამას“, - მიახლება მამა ღმერთთან, რომელსაც ადამიანები საკუთარი ცოდვით დაშორდნენ, მიენიჭა ყველას ქრისტესგან მიღებული სული წმიდით.

მუხლი 20. „მოციქულთა და წინასწარმეტყველთა საძირკველზე დაფუძნებულნი, რომლის ქვაკუთხედიცა თვით იესო ქრისტე“ - ამ ფრაზაში ეკლესია შედარებულია შენობას, რომლის დამფუძნებელნი არიან მოციქულები და წინასწარმეტყველები, ე.ი. მათი სწავლება და წერილი; გარდა ამისა, ეს არ არის ორი საფუძველი, არამედ ერთი, რადგან მოციქულები ასწავლიან მხოლოდ იმას, რასაც წინასწარმეტყველები წინასწარმეტყველნი, ხოლო ისინი წინასწარმეტყველები იმას, რაც აღსრულდა ახალ აღთქმაში. განსხვავება მხოლოდ დროსა და პიროვნებებს შორისაა:

წინასწარმეტყველები წერენ იუდეველებისთვის და ნაწილობრივ ეხებიან წარმართებსაც; მოციქულებმა კი დაიწყეს იუდეველებით და უქადაგეს ყოველ ერს. კიდევ უფრო ნათელია მოციქულთა და წინასწარმეტყველთა ერთობა იმ შედარებით, რომ მათი ქვაკუთხედი ერთია - ქრისტე: ერთნი ქადაგებენ მომავალს, სხვები კი განცხადებულ მესიას.

მუხლი 22. „და რომელსაც თქვენც დაეფუძნებით, რათა იყოთ ღვთის სავანე სულით“ - მოციქული აგრძელებს ეკლესიის შენობასთან შედარებას და უწოდებს მას ღვთის სავანეს. ამით კი გვაჩვენებს, რომ ეკლესია არაა მკვდარი შენობა, რომელიც ემსახურება მხოლოდ ხელოვნების ძეგლს ან ქალაქების ამაო მშვენიერებას, ასეთები წარმართთა ტაძრებია. ეკლესია ცოცხალი, გასულიერებული შენობაა ღვთის სულით, ღვთის სავანეა.

თავ. 3: მუხლი 1. „სწორედ ამიტომ მე, პავლე, იესო ქრისტეს ტყვედ ვიქეც თქვენთვის წარმართთა გულისთვის“. მახარებელი ლუკა მოგვითხრობს (საქმ. 21:28), რომ მოციქულ პავლეს პირველი ტყვეობის მიზეზი იუდეველების უკმაყოფილებაა მოსეს რჯულის საწინააღმდეგო სწავლებისა და ელინების ტაძარში შეყვანის გამო. შემდეგ პავლეს თავს ესხმიან იუდეველები წარმართებში ქადაგების გამო. ამიტომაც მას სამართლიანად შეუძლია თქვას, რომ მათთვის იქცა ტყვედ.

მუხლი 3. „რადგანაც გამოცხადებით მეუწყა საიდუმლო, როგორც უწინ მოგწერეთ კიდევ მოკლედ“ - მიანიშნებს ზემოთ ნათქვამს (1:9-10), რომელიც ეუწყა მას საიდუმლო გამოცხადებით.

მუხლი 4 . „როცა წაიკითხავთ, შეგიძლიათ გაიგოთ, როგორ მესმის მე ქრისტეს საიდუმლო“ - იმავე ეპისტოლედან ეფესელებს შეუძლიათ დაინახონ, თუ როგორ ესმის მოციქულ პავლეს და როგორ განმარტავს საღვთო აღმშენებლობის საიდუმლოს.

მუხლი 5. „სხვა თაობებს“, ე.ი. უწინდელ დროს.

„გამოეცხადა სულით მის წმიდა მოციქულებსა და წინასწარმეტყველთ“ - აქ იგულისხმებიან ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველები, რადგანაც მათი საშუალებითაც განცხადდა ხსნის საიდუმლო.

მუხლი 6. „რომ წარმართნიც, სახარების მეოხებით, თანამემკვიდრენი, თანასხეულნი და თანაზიარნი არიან მისი აღთქმისა ქრისტეში“. გამოცხადების საიდუმლო იმაში მდგომარეობს, რომ წარმართებიც უნდა გახდნენ აღთქმის მემკვიდრენი. ამაზე მათი უფლებები რომ ვაჩვენოთ, მოციქული ამატებს: ისინი სახარების მეოხებით შეერთდნენ ერთ სხეულად იუდეველებთან და ამგვარად თანაზიარნი გახდნენ მისი აღთქმისა ქრისტეში.

მუხლი 8. „მე, უმცირესს წმიდათა შორის, მომეცა ეს მადლი“ - თავმდაბლობით მოციქული პავლე უწოდებს საკუთარ თავს - უმცირესს წმიდათა შორის, რომლებშიც უმთავრესად იგულისხმებიან მოციქულები. მოქცევის დროითაც ის მოციქულთა შორის უკანასკნელია.

მუხლი 9. „და გამეცხადებინა ყველასთვის, რა არის აღმშენებლობა საიდუმლოსი, უკუნისიდან დაფარულისა ღმერთში, რომელმაც შეჰქმნა ყოველი ქრისტეს მეოხებით“. მხოლოდ მოციქული პავლე არ არის ხსნის მახარებელი; ამასვე ქადაგებენ სხვა მოციქულებიც, ხოლო მათზე ადრე ქადაგებდნენ წინასწარმეტყველები. მაგრამ ადრე, მოციქულ პავლეს ქადაგების ასპარეზზე გამოსვლამდე, ყველა დარწმუნებული იყო, რომ ხსნა ჯერ გამზადებულია იუდეველთათვის, მხოლოდ მათი საშუალებით და მათ შემდეგ

წარმართებისთვის, ამიტომაც მოციქული პავლე ყოველნაირი გაზვიადების გარეშე მიიკუთვნებს იმ საიდუმლოს აღმშენებლობას, რომ წარმართებსაც აქვთ სრული უფლება ქრისტეს ეკლესიის წევრობისა.

მუხლი 10. „რათა აწ ეკლესიის მეშვეობით ეუწყოს ზეციურ მთავრობათა და ხელმწიფებათ“. ხსნის საიდუმლო უქადაგეს პავლემ და ბარნაბამ წარმართებს და ეს დაამოწმეს მთელი ეკლესიის წინაშე (საქმ. 15:12), ხოლო მათი საშუალებით ამცნეს სამყაროს - ზეციურსაც კი, რადგან ანგელოზებს სურთ წვდომა ადამიანთა ხსნის საიდუმლოსი (1 პეტრ.1:12).

„ღვთის მრავალფეროვანი სიბრძნე“ გამოიხატა არა მხოლოდ იუდეველებისა და წარმართების ცხოვრებისთვის მომზადებაში, არამედ ღვთის მიერ გამორჩეულ ხსნის საშუალებებში, განსაკუთრებით ჯვარში და ბოლოს ყველას - წინადაცვეთილებისა და წინადაუცვეთელების - ხსნისთვის მოწოდებაში რწმენით და არა რჯულით.

მუხლი 13. „ამიტომაც გევედრებით, გულს ნუ გაგიტეხთ ჩემი წუხილი თქვენს გამო, რაც არის თქვენი დიდება“, - საკუთარ წუხილსა და ტანჯვას მოციქული თვლის არა მხოლოდ საკუთარ დიდებად, არამედ ყველას, ვისთვისაც გადაიტანა ის.

მუხლი 15. „ვის მიერაც იწოდება, ყოველი მამობა მიწაზეც და ცაშიც“. მამა ღმერთისგან იღებს თავის სახელს ყველა მიწაზეც და ზეცაშიც, რადგან მან მისცა ყველაფერს ქმნადობა.

„მამობა“ - ოჯახი, გვარი. ებრაელებთან ანგელოზები იწოდებიან ღვთის ზეციურ ოჯახად, ადამიანები - მიწის.

მუხლი 16. „რომ თავისი დიდების სიმდიდრისამებრ მოგცეთ თქვენ ძალა, რათა მისი სულით მტკიცედ დამკვიდრდეთ შინაგან კაცში“. შინაგანი კაცი - ანუ მადლით აღორძინებული ახალი ადამიანი, და გარეგანი, ე.ი. ცოდვა, რომელიც ხორცში მყოფობს.

მუხლი 18. „რათა, სიყვარულით დამკვიდრებულთ და დაფუძნებულთ, ყველა წმიდასთან ერთად შეგეძლოთ სიგრძისა თუ სიგანის, სიღრმისა თუ სიმაღლის წვდომა“ ესაა - ყოვლისმომცველი ღვთის სიყვარულის გრძნობითი წარმოდგენა, რაც გამოიხატა ადამიანის ხსნაში. მხოლოდ ადამიანში ქრისტეს შემოსვლით შეიძლება ღვთის სიკეთის ამ უსაზღვრობის მიღწევა.

ზნეობრივი ნაწილი

მოციქული მეორე ნაწილში არიგებს ეფესელებს მოიქცნენ სათნოებით, ქრისტიანთა ახალი წოდების შესაბამისად, კერძოდ, რწენაში ერთსულოვნებით (4:1-16), განახლებული სულით (4:17-5:20), მეუღლეობრივი და ოჯახური ცხოვრების სიწმიდით (5:21-6:9) და ამ სოფელსა და ცოდვასთან ბრძოლით (6:10-24).

1. რწმენის ერთსულოვნების შეგონება (4:1-16)

მოციქული მიანიშნებს ქრისტიანებს მათ მოწოდებაში ღვთის სიბრძნეზე და სთხოვს მოიქცნენ იმ ხმობის შესაბამისად, რომლითაც არიან ხმობილნი; პირველ რიგში, შეინარჩუნონ მშვიდობის საკვრელით სულის ერთობა, რომლისკენაც ქრისტიანებს აღძრავს ის, რომ მათ ყველაფერი საერთო აქვთ: რწმენაც, ნათლისღებაც და უფალიც (4:1-6). ნიჭთა სხვადასხვაობა და ეკლესიაში მსახურება არ ეწინააღმდეგება ერთსულოვნებას, პირიქით, კიდევ უფრო აუცილებელს ხდის ქრისტიანთა კავშირის აუცილებლობას, მსგავსად იმისა, როგორც სხეულის ნაწილების სხვადასხვაობა არ უშლის ხელს სხეულს გაიზარდოს, ის ურთიერთმეწევნით იზრდება და მტკიცდება (7-16).

თავ. 4: 1. „მოიქეცით იმ ხმობის ღირსად, რომლითაც ხართ ხმობილნი“, - მოწოდება ქრისტიანულია. მოციქული მიანიშნებს ამ ხმობის სიმაღლეს და სთხოვს და არიგებს ეფესელებს ღირსეულად აღასრულონ თავიანთი მოწოდება.

მუხლი 2. „მთელი ქედმოდრეკილობით და თვინიერებით, დიდსულოვნებითა და სიყვარულით შეიწყნარეთ ერთმანეთი“. ერთმანეთის წინაშე ქედმაღლობამ, მიუხედავად ნამდვილი დამსახურებისა, შეიძლება დაარღვიოს ადამიანებს შორის ურთიერთკავშირი (1 კორ. 4:6). ამიტომაც მოციქული უპირველესად გვთავაზობს თვინიერებას.

მუხლი 3. „ეცადეთ მშვიდობის საკვრელით შეინარჩუნოთ სულის ერთობა“, - მოწოდების შესაბამის ღირსეულ ქცევას მოციქული განაპირობებს ერთსულოვნებით, რადგან მხოლოდ ერთსულოვნებით შეიძლება აღსრულდეს მოყვასის სიყვარულის მცნება.

მუხლი 4. „ერთია ხორცი და ერთია სული, ისევე, როგორც ხმობილნი ხართ თქვენი ხმობის ერთი იმედით“. საუბარი ელიპტიკურია (დაუსრულებელი ფრაზა - მთარგმნელი). ყოველი ქრისტიანი უნდა წარმოადგენდეს ერთ სხეულს, რომელიც შეერთებულია თავთან - ქრისტესთან და გასულიერებული უნდა იყოს სული წმიდით; ამიტომაც სიცოცხლეში ისინი უნდა ავლენდნენ აზრთა და გრძნობათა ერთობას.

მუხლი 5-6. „ერთია უფალი, ერთია რწმენა, ერთია ნათლისღება. ერთია ღმერთი და ყოველთა მამა, ყველაზე უზენაესი, ყოვლის გამრიგე და ყველაში დავანებული“. ყველა ქრისტიანი ერთიან ოჯახს უნდა ქმნიდეს - ესაა, მოციქულის ხედვით, საუკეთესო მოტივი ერთსულოვნებისა. ქრისტიანთა უმთავრესი უპირატესობებია: უფალი, რწმენა, ნათლისღება - ყველასათვის საერთო და უმთავრესი ერთი ღმერთი - ყოველთა მამა.

მუხლი 7. „ხოლო თვითეულ ჩვენგანს ქრისტესმიერი ნიჭის ზომისამებრ მიეცა მადლი“, - ქრისტიანს ყველაფერი ეძლევა და მასში ყველაფერი სრულდება ღვთის მადლით: ნიჭიც მადლის ზომისამებრ (რომ. 12:6), მადლი რწმენის ზომისამებრ, ხოლო თავად რწმენა მიეცემა თითოეულს მისთვის ცნობილი ხარისხით (რომ. 12:3). მაგრამ სულიერ ნიჭთა განსხვავებული ხარისხები არ უნდა იყოს გაყოფის მიზეზი, რადგან ყველა ნიჭი ქრისტესგან მომდინარეობს.

მუხლი 8. „ამიტომაც თქმულა: „ავიდა მალა, წამოასხა ტყვენი და საბოძვარი უბოძა ხალხს“, - მოციქულის აზრია გვაჩვენოს, რომ ზეცაშიც და დედამიწაზეც ყველაფერი აღესრულება იესო ქრისტეს მადლით, რომ ის ყველაფერს აღავსებს და ყველას აყენებს ეკლესიის სამსახურში, მაშასადამე, ავალდებულებს მოქმედებათა და მისწრაფებათა ერთობას. თავისი აზრის დასამტკიცებლად მოციქულს მოჰყავს ფსალმუნთმგალობლის სიტყვები, მაგრამ გამოთქმის შესანიშნავი ცვლილებით: „შენ ახვედი მალა, დააბრუნე ტყვე, წამოიღე ძღვენი ადამიანისათვის“ (ფს. 67:19), რომელიც სამოცდაათთაგანის თარგმანსა და ვულგატაში სრულად შეესაბამება დავითის აზრს. მოციქული კი ასე გამოთქვამს: საბოძვარი უბოძა ხალხს.

ცნობილ თარგმანებთან ასეთი სხვაობა აიხსნება ებრაული სიტყვის - *laquas* - გამოყენებით, რომელის აღნიშნავს აღებასაც და მიცემასაც. მოციქული შეუსაბამებს თავის აზრს მეორე მნიშვნელობას, რომელიც არ ეწინააღმდეგება ფსალმუნთმგალობლის აზრს. დავითი საუბრობს ტყვეობასა და ძღვენზე, რომელიც შეკრიბა დაუმორჩილებელთა დამმარცხებელმა უფალმა; გამარჯვებულის მიერ მოპოვებული ასეთი ძღვენი, ყველა დროის წეს-ჩვეულების შესაბამისად, იყოფა მეომრებს შორის, ძღვნის მეპატრონე არიგებს მას. მოციქული სამართლიანად უსადაგებს ამ გამოთქმას ქრისტეს, რომელიც, როგორც გამარჯვებული, ჩავიდა ჯოჯოხეთში და წამოიყვანა დიდძალი ტყვე, გამოიყვანა ჯოჯოხეთიდან ძველი აღთქმის ყველა მართალი და შემდეგ, როგორც გამარჯვებულმა, გასცა უდიდესი ჯილდო და ნიჭი იმათთვის, ვინც მასთან ერთად ებრძოდა ეშმაკს.

მუხლი 9. „მაგრამ რას ნიშნავს „ავიდა“, თუ არა იმას, რომ უფრო უმაღლეს კვესკნელში უნდა ჩასულიყო?“ - მოციქული სარგებლობს სიმძლეზე ასვლით და მასთან კავშირით წარმოგვიდგენს წინასწარ ჩასვლას. ასეთი წარმოდგენა ბუნებრივად მომდინარეობს იმ აზრიდან, რომ იესო ქრისტე, როგორც ძე ღვთისა, ზეცაშია.

„ქვესკნელი“ (მთაწმინდისეულში „ქვესკნელთა ქვეყანისათა“ - მთრგმნელი) მოციქული გულისხმობს ჯოჯოხეთს, რომელიც წმიდა წერილის გამოთქმისამებრ წარმოგვიდგება ქვესკნელში, დედამიწის ქვეშ. აქ ჩადიან მიცვალებულთა სულები და ამიტომაც ჯოჯოხეთში შთასვლა - სიკვდილია. წმიდა იოანე ოქროპირი და ნეტარი თეოდორიტე განმარტავენ იესო ქრისტეს ჯოჯოხეთში შთასვლას, როგორც სიკვდილს.

მუხლი 11. „მანვე დაადგინა ზოგი მოციქულად, ზოგი წინასწარმეტყველად, ზოგი მახარებლად, ზოგნიც მწყემსებად და მოძღვრებად“. ზემოთ მინიჭებული სხვადასხვა ნიჭი წარმოშობს ეკლესიაში სხვადასხვა მსახურებას, ყველა მათგანს ეკლესიის ერთობის დანიშნულება აქვს (1 კორ. 12:28).

„მახარებლებად“, რომელთა შესახებაც აქ არის საუბარი, მხოლოდ რამდენიმე იწოდება. მათი მსახურება, ალბათ, შეადგენს უმთავრესად სახრების ქადაგებას (საქმ. 21:8). ასეთია დიაკონი ფილიპე და ეკლესიის მიერ აღიარებული ოთხი მახარებელი.

„მწყემსებად“ შეიძლება იწოდონ ეპისკოპოსები და პრესვიტერები (საქმ. 20:17,28).

მუხლი 12. „რათა სრულეყოთ წმიდანნი მსახურების საქმისათვის - ქრისტეს სხეულის ასაშენებლად“. ეკლესიაში ყველა მსახურების, როგორებიცაა: მოციქულების, წინასწარმეტყველების, მოძღვრებისა და სხვათა - მიზნია მორწმუნეთა (წმიდათა) სრულყოფილება და მათი მსახურებისთვის მომზადება, რათა მათ შეძლონ საკუთარი

თავისგან დააარსონ და შექმნან ქრისტეს ერთი სხეული - ეკლესია. ეკლესიის ეს შექმნა არის მსახურება, რომლისთვისაც ემზადებიან მორწმუნენი.

„მსახურების საქმისთვის“ არის დამატება სიტყვებისა „წმიდანების ასაშენებლად“ და ამიტომაც სასვენი ნიშნით უნდა გამოიყოს.

მუხლი 13. „ვიდრე ყველანი მივაღწევდეთ რწმენის ერთობას და ღმერთის ძის შემეცნებას სრულყოფილ კაცად, ქრისტეს ასაკის სისრულის ზომას“. წმიდა იოანე ოქროპირი წერს: „მოციქული ასაკს უწოდებს სრულყოფილ შემეცნებას; რადგან როგორც ადამიანი კაცობის ასაკში მტკიცეა და ურყევი აზრებში, ხოლო ბავშვები არამყარნი, ასევეა მორწმუნეებს შორისაც“.

მუხლი 14. „რათა აღარ ვიყოთ ბაღლები, რომელთაც არყევს და იტაცებს მოძღვრების ყოველი ქარი, კაცთა ცბიერებითა და ცდუნების მზაკვრული ხერხით“. კაცთა ცბიერება ის ტყუილებაა, რომლებსაც იგონებენ მოთამაშეები უბრალო ადამიანების მოსატყუებლად (ოქროპირი, თეოდორიტი). ამ მნიშვნელობით იყენებს მოციქული ამ სიტყვას.

„ცდუნების მზაკვრული ხერხი“ ის ცბიერი საშუალებაა, რომელსაც ეშმაკი იყენებს ადამიანთა ცოდვაში ჩასაგდებად.

მუხლი 16. „ვის მიერაც მთელი სხეული, ურთიერთმჭიდვე სახსრებით მტკიცედ შეკრული, თვითთული ასოს ზომიერი ურთიერთშეწევნით იზრდება, რათა აღეშენოს სიყვარულში“. ეკლესიის წევრების შეერთებას მოციქული ადარებს სხეულის ნაწილების მჭიდრო სახსრებით შეკვრას.

2. შეგონება სულით განახლებისკენ (4:17=5:20)

რწმენაში ერთობამ და მოქცევამ ქრისტიანები უნდა მიიყვანოს მოქმედებათა განახლებამდე. უფრო ძლიერად რომ შეაგულიანოს განახლებული ცხოვრებისათვის, მოციქული იხსენებს ეფესელთა ძველ წარმართულ ცხოვრებას - გონებადაბნელებულსა და საღმრთო სიცოცხლისაგან გაუცხოებულს მათი უმეცრებისა და გულქვაობის გამო. მოციქული მათ მოუწოდებს ქრისტესკენ და ამბობს, რომ ეს ავალდებულებს მათ, განიძარცვონ ძველი კაცის უწინდელი ყოფა და შეიმოსონ ღვთის მსგავსად შექმნილი ახალი კაცი (4:17-24). ასეთი განახლებული ცხოვრებისთვის შეუსაბამოა სიცრუე, მრისხანება, ქურდობა, უგვანი სიტყვა და ქრისტიანობამდელი ყველა ბიწიერება და ჩვეულება (25-31). ამიტომაც მოციქული სთხოვს მათ, იყვნენ კეთილნი ერთმანეთის მიმართ (32) და მიბადონ ღმერთს მოყვასის სიყვარულში (5:1-2); განემორონ ცოდვებს, რადგან ვერც ერთი ცოდვილი ვერ დაიმკვიდრებს ღვთის სასუფეველს (3-5).

ეფესელები უნდა განემორონ ცდუნებას და არ მიიღონ მონაწილეობა ბნელ საქმეებში; უნდა გაუფრთხილდნენ დროს; ელაპარაკონ

ერთმანეთს ფსალმუნებით, საგალობლებითა და სულიერი სიმღერებით და ყველაფრისთვის მადლი შესწირონ ღმერთს (6-20).

თავ. 4:17. „ამას ვამბობ და ვმოწმობ უფალში, რათა აღარ იქცეოდეთ ისე, როგორც თავიანთი გონების ამაოებით იქცევით წარმართნი“. „ამაოებაში“ მოციქული გულისხმობს იმას, რომ წარმართებმა „არ ადიდეს, როგორც ღმერთი, და არც მადლი შესწირეს არამედ ამაონი იქმნენ თავიანთი ზრახვით და დაბნელდა მათი უგონო გული“ (რომ. 1:21-23).

მუხლი 19. „გარყვნილებას რომ მისცემიან გრძნობამიხდილნი და მზად არიან ყოველგვარი უწმინდურება ჩაიდინონ გაუმაძღრობით“. ცოდვილის მდგომარეობას მოციქული ადარებს იმ მდგომარეობას, რომელიც დამახასიათებელია მთვრალი ადამიანისთვის, ან პარალიზებული სხნეულისთვის.

„გაუმაძღრობა“ არა ანგარებაში, არამედ გაუმაძღრობა გარყვნილებაში, რომელსაც მისდევენ წარმართები (ოქროპირი და თეოდორიტი).

მუხლი 20-21. „ხოლო თქვენ ასე როდი შეგიცვნიათ ქრისტე, რადგანაც არა მარტო მოგისმენიათ, კიდევაც გისწავლიათ მისგან (ვინაიდან იესოშია ჭეშმარიტება)“. მორწმუნეები იმყოფებიან საკუთარ თავთან (ქრისტესთან) ისე ახლოს, მჭიდროდ, რომ შეუძლიათ ისწავლონ მისგან და მოუსმინონ უშუალოდ მას - ეს კი მათთვის საუკეთესო გაფრთხილებაა უწმიდური ცხოვრებისაგან განსაცალკევებლად.

მუხლი 22-24. „ბველი და ახალი კაცი“ - ადამიანის ორი, ერთმანეთის საპირისპირო მდგომარეობაა, თავდაპირველად ცოდვისა და გაბრწილი ვნებების ქვეშ იმყოფებოდა, ხოლო შემდეგ განახლდება სულით და იწყებს ცხოვრებას სიმართლესა და ჭეშმარიტებაში (რომ. 6:6). თუკი ბველმა კაცმა დააბნელა საკუთარ თავში ღვთის მსგავსება უწმიდურებითა და უსამართლობით, მაშინ ამის საპირისპიროდ ახალი კაცი აღადგენს ამ მსგავსებას ცხოვრების სიწმიდითა და ღვთის მართალი რწმენით.

„გონების სულს“ - ასე მოციქული უწოდებს გონების სულიერ მისწრაფებას სახარებისეული ცხოვრებისკენ (თეოდორიტი).

მუხლი 26. „მრისხანებისას ნუ სცოდავთ“ - (აღებულია ფს. 4:5: „განრისხნებოდეთ და ნუ სცოდავთ; რად სთქუათ გულთა შინა თქუენთა, სარეცელთა თქუენთა ზედა შეინანეთ“). მოციქული თითქოს აღიარებს მრისხანების ბუნებრიობასა და სამართლიანობას: მაგრამ უფლებას არ გვაძლევს მივეცეთ, დავემონოთ მას. რეალურად, ადამიანს ზოგჯერ არ შეუძლია მრისხანების თავშეკავება გაუფრთხილებლობის ან კიდევ სისუსტის გამო, ზოგჯერ ეს გამოწვეულია სხვა ადამიანის არასამართლიანი სიტყვებისა და ქცევებისგან. მაგრამ ნებისმიერ შემთხვევაში მრისხანების გაგრძელება ცოდვაა.

„ნუ ჩაესვენება მზე თქვენი რისხვით“ - დილიდან საღამომდე დღის ხანგრძლივობა უნდა შევადაროთ მრისხანების ხანგრძლივობას. ასეთი წესის ფსიქოლოგიური საფუძველი იმაში მდგომარეობს, რომ ადამიანი საღამოს თავისუფლდება გარეგნული შთაბეჭდილებებისგან და თითქოს გონს მოდის, მას შესაძლებლობა ეძლევა საკუთარ გულში გააანალიზოს, თუ რამ გამოიწვია ეს რისხვა, და როგორც ფსალმუნთმგალობელი ამბობს (4:5), შეინანებს, ანუ დამშვიდდება, და ივიწყებს მას, ამას შემდეგ მოჰყვება ღმობიერება და ბოლოს, შესაძლებელია, საკუთარი თავიც კი აღიაროს დამნაშავედ, რადგან თავისი მრისხანებით შეურაცხყოფა მიაყენა ადამიანს.

ახალ დღეს ადამიანისთვის ახალი ცხოვრება მოაქვს და რისხვის განახლება მეორე დღეს მოყვასის წინააღმდეგ გვაჩვენებს, რომ ადამიანმა თავის სარეცელზე არ იფიქრა რისხვის გამომწვევ მიზეზებზე; ეს კი იმის მაჩვენებელია, რომ ადამიანი გულღვარდლიანია და ჩაფლობილია მოყვასის მტრობასა და სიძულვილში.

მუხლი 30. „ნუ შეაჭირვებთ წმიდა სულს ღვთისას, რომლითაც აღიბეჭდეთ გამოხსნის დღისთვის“, - სული წმიდით აღბეჭდვა, როგორც უკვე ითქვა (ეფ. 1:13), დაკავშირებულია მორონცების საიდუმლოსთან; ხოლო გამოხსნის დღე ქრისტიანისთვის არის ნათლისღების დღე, როდესაც ადამიანი განემორება ეშმაკის ხელისუფლებას. სული წმიდით აღბეჭდვის შეერთება გამოხსნის დღესთან მიანიშნებს იმას, რომ უკვე მოციქულთა დროს ნათლისღებისა და მორონცების საიდუმლოებები აღესრულებოდა ერთსა და იმავე დღეს და ერთიანდებოდა იმის მსგავსად, როგორც დღეს მართლმადიდებელ ეკლესიაში (კათოლიკური არასწორი სწავლების სპირისპიროდ, რომელიც ამტკიცებს, რომ მორონცება შეიძლება და უნდა აღსრულდეს მხოლოდ იმ პიროვნებებზე, რომლებიც კარგად იცნობენ რწმენის დოგმატებს, ე.ი. არა მალევე ნათლისღების შემდეგ, მაგალითად, ვინც ჩვილობის ასაკში მოინათლა, მორონს იცხებს მხოლოდ მაშინ, როდესაც მიაღწევს ყრმობის ასაკს (7-12 წელი).

მოციქული აძლევს ეფესელებს სიცრუისგან, რისხვისა, ქურდობისა და უგვანი სიტყვისგან თავშეკავების რამდენიმე წესს და თავის დარიგებას განაზოგადებს ერთ კანონში: ნუ შეურაცხყოფთ სული წმიდას, რომელსაც მიეკუთვნება საკუთრივ ქრისტიანთა ზნეობრივი ცხოვრება. ეს შეურაცხყოფა ორგვარია: სული წმიდის განდევნა საკუთარი არაწმიდა საქმეებით; და ადამიანთა მიერ ღვთის სახელის გმობა.

მუხლი 32. „არამედ კეთილნი და ღმობიერნი იყავით ერთუთრთის მიმართ და მიუტევეთ ერთმანეთს, როგორც ქრისტეში მოგიტევათ თქვენ ღმერთმა“, - იესო ქრისტეს პიროვნებაში, როგორც კაცობრიობის თავში, მიეტევება ღვთისგან ყოველ ადამიანს და ეს მშვენიერი მოტივაციაა მათთვის, რომ მათაც მიზამონ ღმერთს და მიუტევონ სხვებს.

თავ. 5:1-3. „მაშ, მიზამეთ ღმერთს, როგორც საყვარელმა შვილებმა. იარეთ სიყვარულით, როგორც შეგვიყვარა ქრისტემ და ჩვენი გულისთვის შესაწირავად და კეთილსურნელოვან მსხვერპლად მისცა თავისი თავი ღმერთს“ - მაგალითი აღებულია ძველი აღთქმის მსხვერპლშეწირვებიდან, რომლებიც წინასახეა იესო ქრისტეს ჯვარზე სიკვდილისა.

მუხლი 4. „არც სიბილწე, ბრიყვული სიტყვა თუ უკადრი ღიზილობა, არამედ უპირატესად - მადლიერება“ - მადლიერება - ευχαριστία - ე.ი. სასიამოვნო სიტყვები ბილწი, ბრიყვული და უკადრი სიტყვების სპირისპიროდ.

მუხლი 5. „რადგანაც იცით, რომ არც მეძავს, არც უწმინდურსა და ანგარს, რომელიც არის კერპთმსახური, არა აქვს სამკვიდრო ქრისტესა და ღვთის სასუფეველში“, - ანგარი ანუ კერპთმსახური. თეოდორიტესთან კერპთმსახურებას ეწოდება ანგარება (შედ. კოლ. 3:5) უფლის სიტყვებისამებრ, ნათქვამია: „არავის ძალუძს ორი ბატონის მონობა: რადგან ან ერთს შეიყვარებს და მეორეს შეიძულებს, ან კიდევ ერთს შეითვისებს და მეორეს შეიზიზღებს. ვერ შესძლებთ ღმერთსაც ემონოთ და მამონასაც“ (მთ.6:24).

მუხლი 8. „რადგან ოდესღაც ზნელი იყავით, ახლა კი ნათელი ხართ უფალში. მაშ, იარეთ, როგორც ნათლის შვილებს შეშვენით.“ - როგორც ღმერთი არის ნათელი (1 იოან. 1:5), ასევე მისი ნების აღმასრულებლები იწოდებიან ნათლის შვილებად.

მუხლი 14. „რადგანაც ნათელია ყოველივე გაცხადებული. ამიტომაც ითქვა: „გაიღვიძე, მძინარევ, აღსდევ მკვდრებით, და გაგანათლებს შენ ქრისტე“. მოციქული ხშირად იყენებს წმიდა წერილის გამოთქმებს, მაგრამ სიტყვები: „გაიღვიძე, მძინარევ, აღსდევ მკვდრებით, და გაგანათლებს შენ ქრისტე“ - სიტყვასიტყვით არსად არ გვხვდება ძველი აღთქმის არცერთ წიგნში, ამიტომაც არსებობს ვარაუდი, რომ ეს სიტყვები მოყვანილია რომელიღაც აპოკრიფიდან, მაგ. ეპიფანეს მიხედვით ³³⁸ ილიას წინასწარმეტყველებიდან, ხოლო იერონიმეს მიხედვით - იერემია წინასწარმეტყველის წიგნის აპოკრიფული ნაწილიდან.

ნეტარი თოდორიტე მიაჩნებდა, რომ მისი ცხოვრების დროს ამ სიტყვებს თვლიდნენ რომელიღაც ქრისტიანული ფსლმუნთმთქმელის ნაწარმოებად და შესაბამისად, საეკლესიო საგალობლად. ასევე ვარაუდობენ, რომ ეს სიტყვები ზეპირი გადმოცემიდანაა ნასესხები და მიეკუთვნება ქრისტეს. მაგრამ უკეთესია გავიზიაროთ მოსაზრება იმის შესახებ, რომ ეს სიტყვები ისაია წინასწარმეტყველის ნათქვამის თავისუფალი პერეფრაზირებაა (60:1; და 26:9,19): „განათლდი, განათლდი იერუსალიმ: რადგან მოაწია შენმა ნათელმა და უფლის დიდება გაბრწყინდა შენზე“. მოციქულის საუბრის შესაბამისად ეს სიტყვები ემსახურება სულიერი საქმიანობის მოტივაციას და ასევე მკვდარ საქმეთაგან - ცოდვებისგან - აღდგომის შეგულიანებას, რადგანაც როგორც წმიდა იოანე ოქროპირი შენიშნავს, ცოდვილზე შეიძლება ვთქვათ, რომ მას სძინავს და მკვდარია: ის გამოსცემს მყრალ სუნს, როგორც მკვდარი და უძრავია, როგორც მძინარე, ვერაფერს ხედავს, არამედ ხეტილობს და ოცნებობს.

მუხლი 16. „გაუფრთხილდით დროს, რადგანაც უკეთურნი არიან დღენი“. პატრიარქი იაკობი წუხს იმის გამო, რომ „მცირე და ტანჯვით სავსეა მისი ცხოვრების წლები“. მოციქული ურჩევს ეფესელებს ცხოვრება მოკლეა, მომავალში ელით დევნის საფრთხე და ეშმაკის ცდუნებები. ამიტომ მათგან თავი დაიცივან და გაუფრთხილდნენ დროს, შესაბამისი შემთხვევა გამოჩნდეს საკუთარი ცხოვრების გამოსასწორებლად.

მუხლი 18. „ნუ დათვრებით ღვინით, საიდანაც წარმოსდგება აღვირახსნილობა, არამედ აღივსეთ სულით“. მოციქულს მხედველობაში ჰყავს საეკლესიო კრებული და ამიტომაც ეს სიტყვები უფრო ადაპტებს ეკუთვნის (1 კორ. 11:21). ღვინისგან აღვირახსნილობა, ანუ მასზე დამოკიდებულება, იმით აიხსნება, რომ ღოთობა უპირველესად აღაგზნებს ხორციელ ვნებებს, ბინდავს გონებას, ასუსტებს ნებას.

ასეთ ღოთობას მოციქული უპირისპირებს სულით აღვსებას, რომელიც წმიდა იოანე ოქროპირის შენიშვნით, შეიძლება გამომდინარეობდეს ჩვენი ხელისუფლებიდან, თუკი ვიზრუნებთ სულზე და განვწმინდავთ მას ყოველგვარი ცოდვისგან.

თუმცა ამ ფრაზით მოციქული არ გმობს ღვინოს, როგორც აკეთებენ ენკრეტიკები ³³⁹ და ზოგიერთი სექტანტი. სხვა ადგილას მოციქული თავად გვირჩევს გამოვიყენოთ ღვინო სნეულების საწინააღმდეგოდ (1 ტიმ. 5:23).

³³⁸ Adv. Hear. 42

³³⁹ Etym. ბერძ. სიტყვიდან encratitai „თავშეკავებულნი“, „ზომიერნი“. ეს სახელი უწოდეს სქიზმატიკოსი ტაციანეს (II-III სს.) მოწაფეებს, ვინც ბოროტების სათავედ მატერიალსა და ხორცს მიიჩნევდნენ და მკაცრი თავშეკავების პრინციპს მისდევდნენ. მათი ასკეტური სიმკაცრე იმ ზომამდე მივიდა, რომ, საბოლოოდ, ყველა ქრისტიანისგან მოითხოვდნენ არა მხოლოდ ხორციელ სიამოვნებათაგან სრულ თავშეკავებას, არამედ ქორწინებაზე უარის თქმასაც. მათი თეორია, როგორც ერეტიკული, უარყოფილ იქნა ეპისკოპოს ეპიფანეს სალამინელის მიერ (IV ს.) - მთარგმნელი.

მუხლი 19. „ფსალმუნებით, საგალობლებითა და სულიერი სიმღერებით ელაპარაკეთ ერთმანეთს; თქვენი გულებით უგალობეთ და უმღერეთ უფალს“. მინიშნებულია ქრისტიანთა უძველეს წეს-ჩვეულებაზე საკუთარ შეკრებებზე უგალობონ ღმერთს გალობები (1 კორ. 14:26). მოციქული სხვა ადგილას (კოლ. 3:16) ზუსტად იმეორებს ამ დარიგებას და გვაფიქრებინებს ამ სახელწოდებების ქვეშ ვიგულისხმოთ სამი სახის საგალობელი, რომლებიც გამოიყენებოდა ქრისტეს პირველ ეკლესიაში. ამ მინიშნების საფუძველზე, ფსალმუნებში გულისხმობენ საკუთრივ დავითის ფსალმუნებს ან ძველი აღთქმის წმიდა წერილიდან აღებულ გალობებს (გამოსვლ. 15:1→= გამოცხ. 15:3; გამოსვლ. 26:1→, 60:1→). ისინი იგალობება თავად იესო ქრისტესა (მთ. 26:30; მარკ. 14:26) და მოციქულთა მსგავსად.

ჰიმნებში, ანუ საგალობლებში, იგულისხმება საკუთრივ ქრისტიანულ გალობები, რომლებიც პირველივე საუკუნეებიდან წარმოითქმებოდა ქრისტეს ეკლესიაში. ასეთი საგალობლებია: გალობა ღვთისმშობლისა, წინასწარმეტყველ ზაქარიას, ანგელოზების, სვიმეონ ღვთისმშობელის (ლუკ. 1:46-55; 68-79; 2:14; 29-32), მცირე და დიდი დიდებისმეტყველება, მწუხრის გალობა: ნათელი მხიარული და სხვ. ეს საგალობლები, გარდამოცემის თანახმად, იგალობება ქრისტიანთა შეკრებებზე მოციქულთა დროიდან (შედრ. გამოცხ. 5:9→; 7:10→; 15:3-4; 19:6-7)³⁴⁰.

სიმღერებში, ანუ სულიერ სიმღერებში, იგულისხმება ცალკეულ პიროვნებათა იმპროვიზირებული გალობები, რომლებიც ღვთისმსახურებისას განსაკუთრებული გამოცხადების ან სული წმიდის შთაგონებით წარმოსთქვამენ. დროთა განმავლობაში ეს გალობები დამუშავდა, გახდა საყოველთაო და ჩაერთო ქრისტიანული საგალობლების რიცხვში.

ასეთ იმპროვიზირებულ საგალობლებს მიაწიშნებს იგივე მოციქული, როცა საუბრობს, რომ ეკლესიაში დამსწრე თითოეულ თქვენგანს თანა აქვს ფსალმუნი (1 კორ. 14:26). დროთა განმავლობაში იმპროვიზაციის ნიჭი ღვთისმსახურებისას გაქრა და მხოლოდ რამდენიმემ გაითქვა სახელი საეკლესიო საგალობელთა შექმნაში: რომანოზ ტკბილადმგალობელმა, იოანე დამასკელმა, თეოდორე და თეოფანე გამომეტყველებმა, კოსმა მაიუმელმა და სხვ. სიტყვა სულიერი უნდა დავუკავშიროთ როგორც საგალობლებს, ისე ფსალმუნებს, რადგანაც, მათ გარდა, არსებობს ასევე საერო გალობები და ჰიმნები.

მოციქული მოითხოვს, იგალობონ სულიერი საგალობლები ქრისტიანთა შეკრებებზე და მიაწიშნებს, რომ ეს საგალობლები უნდა გადმოიღვაროს გულიდან სული წმიდის ზეგავლენით და უნდა ატარებდეს ღვთაებრივი შთაგონების ბეჭედს; ე.ი. არ უნდა იყოს ხელოვნური და მაღალფარდოვანი. გარდა ამისა, უნდა აღვნიშნოთ, რომ ქრისტიანულ ეკლესიაში უძველესი დროიდანვე, აღმოსავლურში დღემდე, მხოლოდ ხმიანი გალობა ისმის და არ დაიშვება ინსტრუმენტები.

3. მეუღლეობრივი და ოჯახური ცხოვრების ვალდებულებები (5:21-6:9)

³⁴⁰Смотрите письмо Плиния к Императору Траяну

მოციქული გადმოგვცემს ქრისტიანული ცხოვრების უმშვენიერეს წესებს. ისინი უპირველესად განხორციელებას ჰპოვებს ქრისტიანულ ოჯახში, რომელიც საკუთრივ წარმოადგენს მცირე ეკლესიას. იგია დიდი ეკლესიის სახე, მორწმუნეთა კრებული, რომლის თავი ქრისტეა. ასეთი ეკლესიის უმთავრესი სათნოებაა - ურთიერთთანხმობა, ანუ - როგორც მოციქული ამბობს, - ერთმანეთისადმი მორჩილება, განსაკუთრებით კი ცოლებისა თავიანთი ქმრების მიმართ. მათ მაგალითი უნდა აიღონ თავად ეკლესიდან, რომელიც ემორჩილება თავის თავს - ქრისტეს (5:21-24). ამის გამო ქმრებს უნდა უყვარდეთ თავიანთი ცოლები, როგორც საკუთარი სხეული და მიბადონ ქრისტეს, რომელმაც შეიყვარა თავისი ეკლესია თავის გაწირვამდეც კი (25-30). ჯერ კიდევ სამოთხეში მიანიშნებდნენ ცოლ-ქმრის მჭიდრო კავშირზე, როგორც ურთიერთ-სიყვარულის ძირითად საფუძველზე; ახალ აღთქმაში მეუღლეობრივი კავშირის სახედ წრმოგვიდგება ქრისტეს ეკლესიასთან საიდუმლო კავშირი (31-33).

შემდეგ, სამართლიანობა მოითხოვს, რომ შვილები დაემორჩილონ მშობლებს, რაშიც გვამტკიცებს ათი მცნების მეხუთე მუხლი; მაგრამ ამასთანავე, მშობლებისგანაც მოითხოვება, რათა მოთმინებიდან არ გამოიყვანონ საკუთარი შვილები, ე.ი. არ აიძულონ ისინი გახდნენ დაუმორჩილებლები (6:1-4). მოციქული შთააგონებს ასევე მონებს, დაემორჩილონ საკუთარ ბატონებს არა პირმოთნეობით, არამედ ვალდებულების შეგნებით, შესაბამისად, ბატონებიც უნდა მოექცნენ მონებს შემწყნარებლურად.

თავ. 5:21. „ქრისტეს შიშით ჰმორჩილებდეთ ერთმანეთს“, - წმიდა იოანე ოქროპირი ურთიერთმორჩილებას ხსნის თანხმობით, რომელიც ოჯახურ ცხოვრებაში წარმოგვიდგება პირველ სათნოებად (ზირ. 25:2,11). სიტყვები „ქრისტეს შიშით“ დამატებულია თვით ამ თანხმობის ხასიათის აღსანიშნავად, რადგანაც თანხმობა შესაძლებელია ბოროტ საქმეებშიც.

მუხლი 22. „ცოლებო, დაემორჩილეთ თქვენს ქმრებს, როგორც უფალს“. ზოგიერთი ამ სამოციქულო მცნებას არათანამედროვედ, მოძველებულად თვლის, რომელიც ასახავს უძველეს სამყაროში ქმრების ეგოისტურ შეხედულებებს. მაგრამ თავად ქალების ფიზიკური და სულიერი ბუნება დამოკიდებულია მის უმთავრეს დანიშნულებაზე - იყოს ქმრის დამხმარე (დაბ. 2:18). იგი გამოიხატება ქალის ძალების სისუსტესა და უნარში, მსგავსად იმისა, როგორც მისი შესაძლებლობის სფეროებია შემოსაზღვრული და მისი საქმიანობაც ყოველთვის უნდა ემსახუროდეს ღვთის სამართლიანი მსჯავრის მტკიცებულებას: „ქმრისკენ გექნება ლტოლვა“ (დაბ. 3:16) და მოციქულის მცნების აუცილებელ აღსრულებას: „დაემორჩილეთ ქმრებს“. ამით არ ხდება უარყოფა ან დაკნინება ქალის უფლებებისა ღვთის სასუფეველის მიმართ, მაღლის მიღებაზე, და არც სხვა ღირსებები და თვისებები, არამედ მხოლოდ დგინდება, რომ

ოჯახურ ცხოვრებაში ცოლი ქმარს ემორჩილება და ამ მორჩილების ხარისხი მოციქულის მიერ განისაზღვრება შემდეგ სიტყვებში: „როგორც უფალს“.

მუხლი 23. „რადგანაც ქმარია ცოლის თავი“, - მამაკაცს მიეწერება და ევალება ცოლისა და მთელი სახლულის ხელისუფლება და მასზე ზრუნვა.

„როგორც ქრისტე თავია ეკლესიისა და თვითონვეა სხეულის მხსნელი“ - ეს სიტყვები საუბრიდან გამომდინარე მიეკუთვნება იესო ქრისტეს, მაგრამ ბერძნული ეკლესიის მამები, არც თუ უსაფუძვლოდ, უკავშირებენ ქმარსაც, რომელიც ზრუნავს საკუთარი ცოლის ჯანმრთელობასა და მდგომარეობაზე.

მუხლი 26. „რათა სიწმიდით შეემოსა, მას შემდეგ, რაც გაწმინდა წყლის საბანელით და სიტყვით“. „წყლის საბანელი“ - ნათლისღებაა, ხოლო „სიტყვა“, რომლითაც ხდება მორწმუნის განწმენდა, არის სახარება, ანუ იესო ქრისტეს სწავლება. როგორც სამყაროს შექმნისას მოქმედებს ღვთის ყოვლისშემძლე სიტყვა, ისევე აქაც ახალი ქმნილებისას მოქმედებს ღმერთი ძალმოსილების სიტყვით (ებრ. 1:3). წმიდა იოანე ოქროპირი და ნეტარი თეოდორიტი „სიტყვაში“ გულისხმობენ მაცხოვრის ბრძანებას: „ნათელი ეცით მათ მამის და ძის და სული წმიდის სახელით“ (მთ. 28:19).

მუხლი 27. „რათა წმიდა და უმწიკვლო ყოფილიყო“ - ეკლესიის სიწმიდის შესახებ უნდა აღვნიშნოთ, რომ მისი ცოდვილი წევრების გამო, რომლებიც ჭეშმარიტი სინანულით განიწმიდება, ეკლესია არ შეიბილწება. ხოლო შეუწინებელი ცოდვილები, როგორც მკვდარი სხეულის ნაწილები, მოიკვეთება ეკლესიის სხეულისგან.³⁴¹ იესო ქრისტეს მაგალითი, რომელმაც თავი დასდო ეკლესიის სიწმიდისათვის, ავალდებულებს ქმრებსაც დაიცვან საკუთარი მეუღლეების სიწმიდე და უმანკოება, დაიცვან ისინი სხვადასხვა ბიწიერებისგან და გამოასწორონ მათი ნაკლოვანებები.

მუხლი 28. „ქმრებს ისე უნდა უყვარდეთ თავიანთი ცოლები, როგორც საკუთარი სხეული“ - ცოლის სიყვარული ეფუძნება სულიერ თანხმობასა და ურთიერთისიზავსეს, რომელიც გამოიხატება მეუღლეებს შორის მჭიდრო კავშირით. ასეთი სიყვარულის ნაყოფი შვილები არიან. ქმრებმა უნდა შეიყვარონ ცოლები, როგორც საკუთარი სხეული, და ასეთი სიყვარულის ნაყოფი სრულყოფილი სულია.

მუხლი 30. „რადგანაც მისი სხეულის ასოები ვართ, მისი ხორცთაგანნი და მისი ძვალთაგანნი“ - მოციქული აზრით გადადის პირველი ცოლის შექმნის პერიოდში და ქმრის ნეკნისგან ცოლის წარმოშობაში ხედავს მშვენიერ წესს - ცოლებს უნდა უყვარდეთ თავიანთი ქმრები დ ემორჩილებოდნენ, ხოლო ქრისტიანებს, როგორც ეკლესიის სხეულის წევრებს, უნდა უყვარდეთ თვით ქრისტე. ქრისტე არის ქმარი და თავი, ეკლესია - ცოლი, ჩვენ - მორწმუნეები - სხეულის ნაწილები. ცოლი ემორჩილება თავის ქმარს და დაკავშირებულია მასთან ერთ სხეულად და დაცულია ქმრისგან წმიდად. მორწმუნეებიც უნდა დაემორჩილონ ქრისტეს და მისი საშუალებით დარჩნენ წმიდა და უბიწო.

მუხლი 31. „ამიტომაც მიატოვეს კაცი თავის დედ-მამას, მიეკვრის თავის ცოლს და იქნებიან ორივენი ერთ ხორც“ - ესაა უძველესი შენიშვნა, რომელიც მოსემ გააკეთა ჯერ კიდევ ცოლის შექმნის თხრობისას, მოციქული მასზე აფუძნებს თავის სწავლებას - ქრისტეს ეკლესიასთან საიდუმლო კავშირს. ქმარი ივიწყებს დედ-მამას, რათა მიეწებოს

³⁴¹Прав. Катих. чл. 9, вопр. 18

თავის ცოლს, ხოლო მე ღმერთი ადამიანების სიყვარულმა შეაგულიანა დაეტოვებინა ზეციური მამა და მიჰკვროდა ადამიანებს, რათა მათთან ერთ ხორცად ყოფილიყო.

მორწმუნეთა მხრიდან ქრისტესთან ეს შეერთება სრულდება ექვარისტის საიდუმლოში, როდესაც ყველა ერთი პურისგან ეზიარება და ერთი სხეული ვხდებით. (1 კორ. 10:17).

მუხლი 32. „საიდუმლოდ ესე დიდია; ხოლო მე ვიტყვი ქრისტესა და ეკლესიისთვის“. ცხადია, მოციქული ქორწინებას საიდუმლოს მნიშვნელობას ანიჭებს და რა თქმა უნდა, არა მხოლოდ იმიტომ, რომ ქორწინება სახეა ქრისტეს ეკლესიასთან საიდუმლო კავშირისა, არამედ თვით ქორწინების არსის გამო; ამიტომაც ქრისტიანულ ეკლესიაში იგი წარმოადგენს განსაკუთრებულ მღვდელმოქმედებას, როგორც ნათლისღებისა და ზიარების საიდუმლოს თანაბარი. მართლაც, ქორწინება არის ორი პიროვნების ერთ ოჯახად არა მხოლოდ ხორციელი ან საზოგადო კავშირი ურთიერთდახმარების, შვილთა შობისა და აღზრდისათვის; არამედ ორი ქრისტიანი პიროვნების ერთ მცირე ეკლესიად შეერთება რწმენასა და სათნოებებში, შვილთა შობითა და აღზრდით უმაღლეს სულიერ ცხოვრებაში წარმატების მისაღწევად, აქ, დედამიწაზე, ღვთის მეუფების მოწყობისათვის. თუკი ნათლისღებით ქრისტიანი ხდება ქრისტეს სხეულის, მისი ეკლესიის წევრი, თუკი ზიარებით ის საიდუმლოდ ეზიარება ქრისტეს და ხდება მისი ღვთაებრიობის მონაწილე, ქორწინებამაც უნდა მიიყვანოს უმაღლეს მიზნამდე, ე.ი. შეაერთოს მჭიდრო კავშირით ეკლესიის წევრები ერთმანეთს და საკუთარ თავს - ქრისტეს. ქორწინება, როცა ის არის წმიდა და უმწიკვლო (ებრ. 13:4), შობს სიწმიდეს მეუღლეებს და ქორწინებაში შობილ შვილებს შორის, იმ შემთხვევაშიც კი, როცა მეუღლეთაგან ერთ-ერთი არ ეკუთვნის ეკლესიას (1 კორ. 7:14). მაგრამ თუკი ქორწინებაში მეუღლეები მხოლოდ ხორციელად უერთდებიან ერთმანეთს და მხოლოდ მიწიერი მიზნები ამოძრავებთ, მაშინ ქორწინება დაცემაა და არაფრით არ განსხვავდება მრუშობისგან ან უკიდურეს შემთხვევაში, ორი პიროვნების ჯვარდაუწერელი თანაცხოვრებისგან, რასაც მოციქული ასე განსჯის და უპირისპირებს წმიდა და უბიწო ქორწინებას (1 კორ. 6:15-18). მაშინ ქორწინება ვერ იქნება ქრისტეს ეკლესიასთან უწმიდესი კავშირი.

მუხლი 33. „ასევე ყოველ თქვენგანსაც თავისი თავივით უყვარდეს ცოლი, ხოლო ცოლს ეშინოდეს ქმრისა“. მოციქული საკმარისად განმარტავს მეუღლეთა ურთიერთობებს და მათ ურთიერთსიყვარულს (იხ. 1 კორ. 13:4). ამიტომაც ეს გამოთქმაც მხოლოდ განმეორებაა ან დასკვნა იმ სიტყვებისა, რომლებიც დაკავშირებულია ცოლების ქმრებისადმი დამორჩილებასთან. ცოლი უნდა დაემორჩილოს ქმარს, უყვარდეს ის (რადგან სიყვარული გამოიხატება სასიხარულო, ნებაყოფილობით მორჩილებაში), ეშინოდეს მისი, როგორც ეშინიათ შვილებს მშობლების, თუმცაღა უყვართ ისინი; უნდა ეშინოდეს საკუთარი სიყვარულისა და ქმრის ერთგულების დარღვევისა. ცხადია, რომ აქ საუბარი არ არის მონურ შიშსა და მორჩილებაზე, როგორც შეინიშნებოდა ქრისტიანობამდელი პერიოდის გარკვეულ ერებში (შდრ. 1 პეტრ. 3:2). პირიქით, ცოლი ემორჩილება ქმარს მშვიდობისა და თანხმობის გამო და იცის, რომ პასუხიმგებლობის მთელი უღელი ოჯახის გამო ქმარს ადევს. ამით ის ღვთისთვის სათნოდ იქცევა.

თავ. 6:2. „პატივი ეცი მამას შენსას და დედას“, ესაა პირველი მცნება აღთქმით, - მოციქული მიანიშნებს, რომ მხოლოდ ამ მცნებას უკავშირდება ხანგრძლივი ცხოვრების

აღთქმა, როგორც მისი აღსრულების ჯილდო და სურს გვაჩვენოს მისი მნიშვნელობა და აღსრულების აუცილებლობა.

მუხლი 4. „თქვენ კი, მამებო, მოთმინებიდან ნუ გამოიყვანთ შვილებს, არამედ აღზარდეთ ისინი უფლის შეგონებით და სწავლით“, - შვილთა დაუმორჩილებლობის მიზეზები ხშირად მშობლები არიან, როდესაც მოითხოვენ მათგან უგუნური და უდროო ბრძანების აღსრულებას. ასეთი მამების საწინააღმდეგოდაა მიმართული მოციქულის შენიშვნა.

მუხლი 5. „მონებო, დაემორჩილეთ თქვენს ხორციელ ბატონებს შიშით, ძრწოლით და გულის სიწრფელით, როგორც ქრისტეს“, - ქრისტიანობა არ აკანონებს მონობას და არც უარყოფს მას. იგი ყველასგან მოითხოვს იმ ვალდებულებების შესრულებას, რომლებიც არ არღვევს ღვთისა და მოყვასის სიყვარულის მცნებას.

მუხლი 7. „კეთილი ნებით ჰმონებდეთ მათ, როგორც უფალს, და არა როგორც ადამიანებს“ - მოციქული გვასწავლის, საკუთარ ცხოვრებისეულ მოვალეობებს შევხედოთ, როგორც ქრისტიანულ ვალდებულებებს და მათი აღსრულებისას თვალწინ გვედგას უფალი. აქედან წარმოსგება მოწიწება, ღვთისმოსაობა და არაპირმოთნეობა.

მუხლი 9. „დაიოკეთ სისასტიკე, გახსოვდეთ, რომ ცაშია თქვენი და მათი უფალი, ვისთვისაც უცხოა მიკერძოება“ - თავად მონობაში შეიტანება იმავე სიყვარულისა და სიმშვიდის სული, რომლითაც გამორჩეულია სახარებისეული სწავლება. მოციქული წარმოგვიდგენს ყველას - ბატონებსა და მონებს - უფლის წინაშე, როგორც ერთი მამის შვილებს.

4. სულიერი ბრძოლის შესახებ (6:10-24)

მოციქული ღვთის სათნო ცხოვრებაზე კერძო შეგონებების შემდეგ ასახავს იმ ბრძოლის საშიშროებასა და სიძნელეს, რომელიც უნდა აწარმოონ ქრისტიანებმა ბოროტ სულთა წინააღმდეგ და შეაგონებს მათ, შეიმოსონ ღვთის ყველა საჭურველი, რომლებიც აუცილებელია ყოველი მეომრისათვის (10-13). მოციქული ჩამოთვლის ამ იარაღებს, აგულიანებს მორწმუნეებს, გაძლიერდნენ ლოცვით, ასევე სთხოვს საკუთარ თავზე ლოცვას წარმატებული ქადაგებისათვის (14-20) და აგზავნის მათთან ტიქიკოსს თავისი ამბის საუწყებლად, ბოლოს უსურვებს მათ ღვთის მშვიდობასა და მადლს (21-24).

მუხლი 11. „შეიმოსეთ ღვთის სრული საჭურველი, რათა შეგეძლოთ წინ აღუდგეთ ეშმაკის ხრიკებს“, - ქრისტიანს მოელის ბრძოლა არა მხოლოდ სიძნელეებთან, რომლებიც დამოკიდებულია ჩვენი ბუნების სისუსტესა და უზნეობაზე, არამედ ნამდვილ მტრებთან - ბოროტ სულებთან, ამიტომაც მისთვის აუცილებელია ჰქონდეს ამ ბრძოლისთვის იარაღი (საჭურველი).

მუხლი 12. „რადგანაც სისხლისა და ხორცის წინააღმდეგ კი არ ვიბრძვით, არამედ მთავრობათა და ხელმწიფებათა, ამ ბნელი საწყურთოს მპყრობელთა და ცისქვეშეთის უკეთურ სულთა წინააღმდეგ“, ე.ი. ჩვენი ბრძოლა მიმართულია არა ადამიანების მიმართ, რომლებიც სუსტები არიან ან თანაბარი ძალები აქვთ; არამედ - „ამ

ბნელი საწყურთოს მპყრობელთა და ცისქვეშეთის უკეთურ სულთა წინააღმდეგ“. ბოროტი სულები იწოდებიან საწყურთოს მპყრობელებად არა იმიტომ, რომ მათი ძალაუფლება ვრცელდება ამ სამყაროზე; არამედ იმიტომ, რომ მთელი ბოროტება დედამიწაზეა, ყველა ბოროტი ადამიანი ემორჩილება მათ ნებას; სხვაგვარად, ბოროტ სულებს ბოროტი სურთ, ისინი მართავენ სიბნელეს ამ სამყაროში, ამიტომაც სინათლის, ჭეშმარიტებისა და სიკეთის ძეგბმა გამუდმებით უნდა ებრძოლონ მათ.

მუხლი 13. „უკეთურ დღეს“, ე.ი. ბრძოლის დღეს.

მუხლი 14. „მაშ, აღიმართეთ, ჭეშმარიტება შეირტყით წელზე და სიმართლის აბჯრით შეიმოსეთ“, - ძველად მეომარი თავის გრძელ ზედა სამოსს იმაგრებდა სარტყლით, რათა მოძრაობაში ხელი არ შეშლოდა. შეიძლება პარალელი გავავლოთ ჭეშმარიტებასა და სარტყელს შორის. ის განაშორებს ტყუილს და ხელს უწყობს ადამიანის თავისუფალ მოქმედებას. სარტყელი ასევე ჰმატებს ძალას და გამძლეობას თვით სადავეებს; გასაგებია, რომ ჭეშმარიტება ასევე მოქმედებს ადამიანის სულში.

„სიმართლის აბჯრით შეიმოსეთ“ - ღვთის წინაშე გამართლებული ეშმაკისთვის მიუწვდომელია, თუმცა განიცადა მისი მრავალრიცხოვანი და უმძიმესი დარტყმები; მაგრამ ჯერ კიდევ ღვთის რისხვის ქვეშ იმყოფება და ადვილად მარცხდება მტრის მიერ. ასე რომ, ღვთის წინაშე გამართლება ქრისტიანისთვის აბჯარია.

მუხლი 15. „ფეხთ კი მზადყოფნა ჩაიცვით მშვიდობის სახარების საქადაგებლად“, - მეომარი, რომელიც მიემგზავრება შორეულ მოგზაურობაში და მით უმეტეს ომში, იცვამს არა ჩვეულებრივ, არამედ განსაკუთრებულ ფეხსაცმელს, რომელიც დაიცავს მის ფეხებს. ქრისტეს მეომრისთვის ასეთი ფეხსაცმელი მშვიდობის სახარების საქადაგებლად მზადყოფნაა. მშვიდობის სახარება გვიმზადებს გზას და გვიმსუბუქებს, აჩქარებს ჩვენს მსვლელობას, იცავს ჩვენს ფეხებს დაჭრისგან.

მუხლი 16. „ამასთან, იფარეთ რწმენის ფარი“- ქრისტიანის ფარია რწმენა, რომელიც დაფუძნებულია იესო ქრისტეს ღვაწლზე და განმტკიცებულია ღვთისა და მოყვასის სიყვარულით. ასეთი რწმენის დროს ტყდება და ქრება ეშმაკის ყველა ისარი, მისგან აღფრთხილებული ყველა ცდუნება და ეჭვი.

მუხლი 17. „აიღეთ ხსნის ჩაჩქანი“- იესო ქრისტეს მიერ აღსრულებული ხსნის იმედი იფარავს ქრისტიანს ეშმაკისგან, როგორც ჩაჩქანი.

„სულის მახვილი, რომელიც არის ღვთის სიტყვა“ - ღვთის სიტყვით მოიგერიო იესო ქრისტემ ეშმაკი უდაბნოში გამოცდისას; იმავე სიტყვით შეუძლია ქრისტიანსაც მოიგერიოს და დაამარცხოს ეშმაკი, რადგანაც „ღვთის სიტყვა ცოცხალია, ქმედითი და ყოველგვარ ორღესულ მახვილზე უფრო ბასრი“ (ებრ. 4:12).

მუხლი 18. „ყოველგვარი ლოცვა-ვედრებით დღენიადაგ ილოცეთ სულით, ეცადეთ მუდამ ფხიზლად იყოთ და გულმხურვალედ ლოცულობდეთ ყველა წმიდისთვის“ - ძილი მეომრისთვის ყველაზე სახიფათო დრო და მდგომარეობაა, ამიტომაც მოციქული მოითხოვს გამუდმებულ სიფხიზლეს.

მუხლი 19. „ისევე, როგორც ჩემთვის“ - მოციქული ითხოვს ლოცვას საკუთარი თავისთვისაც. ამით კი გვასწავლის, რომ ეკლესიის ლოცვები უმთავრესია.

„რათა მომეცეს სიტყვა და ჩემი პირით თამამად ვიქადაგო სახარების საიდუმლო“ - თავად მოციქულობის ნიჭი შეიძლება დაკნინდეს და წაერთვას

მოციქულებს, თუკი არ იქნება განხურებული ლოცვითა და შრომით. ეკლესიის ლოცვასაც თავისი მნიშვნელობა აქვს.

მუხლი 20. „რისთვისაც ვმოციქულობ ბორკილდადებული და თამამად ვლაპარაკობ, რისი თქმაც მმართველს“ - სახარების ქადაგებისთვის მოციქული შეიპყრეს, უფრო მეტიც, თავად ბორკილები აუცილებელი საშუალებაა ქადაგების გასავრცელებლად, რადგანაც მათ მისცეს მოციქულს შესაძლებლობა სახარების ჭეშმარიტება დაამოწმოს კეისრის წინაშეც კი.

მუხლი 21. „ხოლო ჩემს ამბავს დაწვრილებით გაუწყებთ ტიქიკოსი, საყვარელი ძმა და უფლის ერთგული მსახური“, διακονιζ, - ეს უკანასკნელი სიტყვა აღნიშნავს მის დიაკონად წოდებას თუ ჩვეულებრივ მსახურებას მოციქულების წინაშე, უცნობია. ტიქიკოსი ტომით ასიიდანაა (საქმ. 20:4), შემდგომში, როგორც გარდამოცემა გვაუწყებს, დადგინდა ბითვინიაში ქალკედონიის ეპისკოპოსად. იგი ითვლება სამოცდაათ მოციქულთა შორის. ტიქიკოსის მიერ გაუგზავნა პავლემ ეფესელებს ეპისტოლე და არსებობს ვარაუდი, რომ მანვე ჩაწერა იგი.

ფილიპელთა მიმართ ეპისტოლე

ფილიპეს ეკლესია

ფილიპე პირველი ქალაქი იყო მაკედონიაში, განლაგებული მდინარე სტრიმონის ³⁴² ნაპირზე, თრაკიის მოსაზღვრედ. ძველად იგი განთქმული იყო თავისი ოქროს მადაროებით. ფილიპე მაკედონელმა, ალექსანდრე მაკედონელის მამამ, გააფართოვა და გააძლიერა ეს ქალაქი

³⁴²სტრუმე (ბულგ. Струма, ბერძნ. Στρυμόνας, სტრიმონი) - მდინარე ბულგარეთსა და საბერძნეთში. სიგრძე 415 კმ, აუზის ფართობი 17,300 კმ². მდინარის 290 კმ. მონაკვეთი ბულგარეთის ტერიტორიაზეა. სათავე აქვს ვიტომის მასივის სამხრეთ-დასავლეთ კალთებზე. ერთვის ეგეოსის ზღვის სტრიმონის ყურეს - მთარგმნელი.

ქრისტეშობიდან 358 წელს და უწოდა ფილიპე. ეგეოსის ზღვის მახლობლად მდებარეობის გამო ეს ქალაქი გახდა მაკედონიის მნიშვნელოვანი ცენტრი. იმპერატორმა ავგუსტმა ქალაქი ფილიპე რომის კოლონიის შემადგენლობაში მოაქცია.

მოციქული პავლე მეორე მოციქულებრივი მოგზაურობისას გამოცხადებით იქნა მოწოდებული მაკედონიაში საქადაგებლად (საქმ.16:9 და შემდგომი). მან განვლო ეგეოსის ზღვა და პირველმა იქადაგა ევროპაში ქრისტიანული სწავლება, ქალაქ ფილიპეში. პავლეს თან ახლავს შილა (საქმ. 15:40; 16:19), ტიმოთე (16:1) და ლუკა (16:10).

მოციქულმა თავისი ქადაგება იუდეველებს შორის დაიწყო სამლოცველო სახლში, რომელიც მდებარეობდა მდინარის პირას, ქალაქგარეთ. მან პირველ მორწმუნეთა რიცხვში მიიღო ერთი მდიდარი ქალი, სახელად ლილია. ეს ქალი მალევე მოინათლა და მქადაგებლები მიიღო საკუთარ სახლში და ძალიან დიდი დახმარება გაუწია. მოციქულმა რამდენიმე დღეში ბევრს უქადაგა ღვთის სიტყვა, შემდეგ მოციქულმა განკურნა ერთი მხევალი, რომელსაც ჰქონდა პითონის სული და თავისი მისწრაფებით დიდძალ მოგებას აძლევდა თავის ბატონებს. როდესაც ბატონებს მოგების იმედი გაუქარწყლდათ, აუჯანყდნენ მოციქულს. განსკუთრებით მის წინააღმდეგ გამოვიდნენ რომაელები.

პავლე და შილა შეიპყრეს და წარუდგინეს მთავრებს. მთავრებმა კი ტანსაცმელი შემოახიეს და მათი გაჯობვა ბრძანეს. ნაცემ-ნაბეგვნი საპყრობილეში ჩაყარეს და დილეგის მცველს უბრძანეს, ფხიზლად სჭეროდა თვალი მათზე. საპყრობილეს მცველი ღამით აღსრულებული სასწაულის ხილვით მოინათლა და შეუმსუბუქა ბორკილები მათ. მეორე დილით მთავრებმა გაიგეს, რომ პავლე რომის მოქალაქეა და პატივით გაათავისუფლეს საპყრობილიდან, მაგრამ სთხოვეს გასცლოდა ქალაქს (საქმ. 16:12-40). პავლე გაემგზავრა თესალონიკში, ხოლო ფილიპეში მისი საქმე გააგრძელა ლუკამ.

სხვა დროს მოციქულმა პავლემ ამ ქალაქში მოგზაურობისას განამტკიცა ფილიპელთა რწმენა და ისე განაწყო ისინი, რომ იწყეს ზრუვა აუცილებელ საჭიროებებზე და გაუგზავნეს მოწყალება თესალონიკში (ფილ. 4:16), კორინთსა (2 კორ. 11:8,9) და რომშიც კი, სადაც მოციქული ტყვეობაში იმყოფებოდა (ფილ. 4:18).

ეპისტოლეს დაწერის მიზეზი და ხასიათი

ფილიპელები დამწუხრებული არიან მოციქულ პავლეს რომში ტყვეობის გამო და აგზავნიან მასთან მდიდრულ მოწყალებას მისი ერთგული მსახურისა და საყვარელი თანამშრომლის - ეპაფროდიტოსის ხელით (4:18). მოციქული გაახარა ასეთმა ყურადღებამ და ის მადლობას უთვლის ფილიპელებს გულმოდგინებისა და ყურადღების გამო. ეპაფროდიტოსი თავად გახდა ავად რომში და გამოჯანმრთელების შემდეგ მოისურვა სამშობლოში მალევე დაბრუნება, პავლე არ შეეწინააღმდეგა და გამომგზავრებისას გამოატანა სამადლობელი წერილი ფილიპელებისთვის. წერილში, მადლობის გარდა, ამშვიდებს ფილიპელებს თავისი მდგომარეობის გამო, განამტკიცებს მათ რწმენაში და იცავს მათ უთანხმოებისა და ცრუმასწავლებლისგან.

თავისი ხასიათის მიხედვით ეს ეპისტოლე განსხვავდება განსაკუთრებული ალერსიანობითა და მგრძნობელობით, რაც თავისთავად გასაგებია იმ მშვენიერი ურთიერთობის გამო, როგორშიც იმყოფება მოციქული ფილიპელებთან. მაგრამ, გარდა ამისა, ფილიპელებიც, წმიდა იოანე ოქროპირის შენიშვნით, აღმატებიან ყოველგვარ სათნოებებში. ამიტომაც ეპისტოლეში ვერსად ვხვდებით რაიმე შენიშვნას, საყვედურს.

ეპისტოლეს დაწერის ადგილი და დრო

ეპისტოლეს დაწერის ადგილი და დრო განისაზღვრება მოციქულის ტყვეობის პერიოდითა და ასევე ტიმოთეს მასთან ყოფნით (ფილ. 1:1). ტყვეობა, რა თქმა უნდა, იყო რომში. მოციქული საუბრობს, მისი ტყვეობა ცხადი შეიქმნა მთელი პრეტორიუმისათვის (1:13) და მან ძალა მისცა ქრისტიანებს უფრო გაბედულად ექადაგათ თავიანთი სწავლება. კეისრის სასახლეში უკვე იმყოფებიან ქრისტიანები; პავლეს ადრე შესაძლებლობა ჰქონდა დაემტკიცებინა თავისი უდანაშაულობა რომაული სასამართლოს წინაშე, ახლა ჯერ კიდევ არ იცის, რა ბედი ელის (1:23). ამიტომაც ეპისტოლეს დაწერის დრო ემთხვევა მოციქულის რომში ორწლიან პატიმრობას (საქმ. 21:27-26:32), როდესაც სახარება უკვე

გავრცელებულია სამყაროს იმპერიის დედაქალაქში და მოციქულის ბედი ჯერ კიდევ არ არის გადაწყვეტილი, ე.ი. ეს იყო 63 წლის ბოლოს ან 64 წლის დასაწყისში.

ეპისტოლეს შინაარსი

მოციქული ეპისტოლეში არ ავითარებს რომელიღაც დოგმატურ ან ზნეობრივ ჭეშმარიტებას; წარმოგვიდგენს რიგ შეგონებებს, ქებას, სამადლობელს. ეპისტოლეს დასაწყისში ის აცნობებს ფილიპელებს თავის მდგომარეობას და ქრისტეს სახარების წარმატებას (1:1-26); შემდეგ შეაგონებს მათ ერთსულოვნებას და მორჩილებას ქრისტეს მაგალითით (1:27-2:18); აპირებს მათთან ტიმოთეს გაგზავნასა და ეპაფროდიტოსის უკან დაბრუნებას (2:19-30); იცავს იუდეველ ქრისტიანებს ცრუსწავლებისგან და აჩვენებს, რომ გამართლება მიიღწევა რწმენით (3:1-31); დაბოლოს, სთხოვს მათ დაიცვან ის, რაც მისგან ისწავლეს, ისევ მადლობს მათ ზრუნვისთვის და ასრულებს ეპისტოლეს კეთილი სურვილებითა და მისალმებებით (4:1-23).

ეპისტოლეს განმარტება

მოციქულის მადლობა ფილიპელებს და თავისი მდგომარეობის გაცნობა (1:1-26)

მოციქული უპირველესად ესალმება ფილიპელ ქრისტიანებს ეპისკოპოსებითა და დიაკვნებითურთ საკუთარი და ტიმოთეს სახელით (1:1-2), შემდეგ მადლობს უფალს სახარებისადმი მათი გულმოდგინებისათვის და ამგვარად მათ წარმოადგენს საკუთარი ქადაგების მონაწილეებად (3-7); ის ლოცულობს, რომ ისინი უფრო და უფრო სრულყოფილი გახდნენ სიყვარულში და შემეცნებაში (8-11). შემდეგ აცნობებს მათ, რომ სასამართლოს წინაშე წარდგომით სახარება ცნობილი გახდა კეისრის პრეტორიაშიც კი და ბევრმა დაიწყო ღვთის სიტყვის

ქადაგება, ზოგმა - შურით და ურთიერთუხიბრით, ზოგმა კი - კეთილგანწყობით. მოციქული ხარობს საქმის ასეთი ვითარებით და გამოთქვამს მტკიცებულებას, რომ ყველაფერი, რაც არ უნდა გადახდეთ მათ თავს, არის მხოლოდ სახარების სადიდებლად (12-20). ის ამ შემთხვევაში სიკვდილს ირჩევს, რათა ქრისტესთან ერთად იყოს, მაგრამ მან იცის, რომ მისი სიცოცხლე უფრო სასარგებლოა მათი სრულყოფილებისათვის და დარწმუნებულია ცოცხალი დარჩება (21-26).

მუხლი 1. „პავლე და ტიმოთე, იესო ქრისტეს მონები, - ყველა წმიდას ქრისტე იესოში, რომელნიც არიან ფილიპეში, ეპისკოპოსებითა და დიაკვნებითურთ“, - პავლე თავის გვერდით აყენებს ტიმოთესაც, რადგან იმთავითვე ისიც იღწვოდა ფილიპელთა ეკლესიის დაარსებისათვის და სარგებლობდა მათში დიდი სიყვარულით. აღსანიშნავია, რომ პავლე არ უწოდებს საკუთარ თავს მოციქულს, როგორც სხვა ეპისტოლეებში, რადგანაც - ნეტარი თეოდორიტეს განმარტებით - ფილიპეში არავინ ეჭვობს მის მოციქულობას. მხოლოდ სიტყვა მონა გულისხმობს ქრისტეს მსახურების ყველა ღირსებასა და ყოველგვარ მსახურებას.

„ეპისკოპოსებითა და დიაკვნებითურთ“ - ყველა განმარტებული თანხმდება, რომ აქ ეპისკოპოსებში იგულისხმება პრესვიტერები, რადგანაც პირველ ეკლესიაში მკაცრად არ განირჩევა ეს წოდებები (შრდ. საქმ. 20:17-28; ტიტ. 1:5-7), არამედ ხშირად გაიგება თავის საწყისი მნიშვნელობით: ეპისკოპოსი - მცველი (საქმ. 20:28), პრესვიტერი - უზუცესი (1 ეტრ. 5:1; 2 და 3 იოან. 1:1), დიაკონი - მსახური (2 ტიმ. 4:5) და მიწერება პიროვნებებს არა იერარქიული მდგომარეობით, არამედ საქმის ვითარებით. თუ რატომ ესაღმება მხოლოდ ამ ეპისტოლეში მოციქული ეპისკოპოსებსა და დიაკვნებს, წმიდა იოანე ოქროპირი განმარტავს, რომ ფილიპეში კლირიკოსები წერენ, ქველმოქმედებენ და აგზავნიან მასთან ეპაფროდიტოსს.

მუხლი 5. „რადგანაც ჩემი თანამოზიარენი იყავით სახარებაში, პირველი დღიდან აქამდე“. წმიდა იოანე ოქროპირი, ნეტარი თეოფილაქტე და სხვები აღიარებენ ფილიპელთა თანაზირობას სახარების ქადაგებაში იმას, რომ ისინი ეხმარებიან მოციქულის საჭიროებებში, უგზავნიან თანამსახურებს, იზიარებენ მის უბედურებებს. ერთი სიტყვით აქ თანამოზიარება ნიშნავს მოწყალებას (რომ. 15:26).

მუხლი 6. „მწამს, რომ თქვენს შორის კეთილი საქმის დამწყები კიდევაც აღასრულებს მას იესო ქრისტეს დღემდე“, ე.ი. ქრისტეს მეორედ მოსვლამდე. მოციქული თავის მოსაზრებაში მოიცავს არა მხოლოდ თანამედროვე ფილიპელებს, არამედ მათ შთამომავლებსაც (ოქროპირი). იმათთვის კი, ვისაც წერს მოციქული, ქრისტეს დღე არის მათი ცხოვრების დასასრული.

მუხლი 7. „რადგანაც გულში მყავხართ ყველანი“ - ესაა ორმხრივი გამოთქმა, რომელიც ბერძნული ენის თვისებით შეიძლება სხვადასხვაგვარად ითარგმნოს: „რადგანაც გულში მყავხართ ყველანი“, ან როგორც გადმოგვცემს რიგი თარგმანები: „რადგანაც გულში გყავართ ყველას“. ეს უკანასკნელი გამოხატავდა ფილიპელთა გულმოდგინების გამო მოციქულის მაღლიერების საფუძველს. მაგრამ უკანასკნელ გამოთქმას ეწინააღმდეგება სიტყვები - εν τη καρδια - რომლის ნაცვლად უნდა იყოს - εν τω αὐτῷ καρδιαῖς - ამიტომაც მხარს უჭერენ პირველ თარგმანს.

„ჩემი ტყვეობისას თუ სახარების დაცვისას და განმარტებისას, როგორც ჩემი მადლის თანაზიარნი“ - ფილიპელთა სიყვარულსა და მათ განწობას მოციქული ინარჩუნებს არა მხოლოდ ტყვეობაში, არამედ სასამართლოზეც და სახარების ქადაგებისას.

მოციქულს სჯერა, რომ ფილიპელებს ის მუდამ ახსოვთ, ამ რწმენის საფუძველია ის საჩუქრები, რომლებიც გაუგზავნეს მათ ეპაფროდიტოსის ხელით საპყრობილის მცველებს, რომლებმაც ამის სანაცვლოდ მნიშვნელოვნად შეუმსუბუქეს მოციქულს ტყვეობა და ასევე დააჩქარეს მოციქულის სასამართლო (საქმ. 24:26); ფილიპელების მიერ გაგზავნილი მდიდრული შემოწირულება შესაძლებლობას იძლევა დაურიგონ ის ღატაკებს, ეს უკანასკნელი კი ხელსაყრელია სახარების გასავრცელებლად.

მუხლი 9. „და ვლოცულობ, რომ თქვენი სიყვარული სულ უფრო იზრდებოდეს შემეცნებასა და ყოველგვარ შეგრძნებაში“ - განასხვავებენ ცოდნასა და გრძნობას როგორც შემეცნების თეორიულ და პრაქტიკულ შესაძლებლობას. პირველს შეიძლება ვუწოდოთ შემეცნება, მეორეს - კეთილგონიერება (შედრ. იგავნ. 1:2-4).

მუხლი 11. „სიმართლის ნაყოფით აღვსილნი იესო ქრისტეს მიერ, ღვთის საქებრად და სადიდებლად“ - სიმართლის ნაყოფად იწოდება კეთილი საქმეები, როგორც იესო ქრისტეს მიერ მონიჭებული გამართლების შედეგი. ასე, მადლი არა მხოლოდ ნერგავს ჩვენში ცხოვრების ხეს, არამედ გვიბრუნებს მას, თავად კი გამოაქვს ნაყოფი, რომელიც, ამასთანავე, მიეწერება ადამიანის დამსახურებას.

მუხლი 13. „ასე რომ, ჩემი ტყვეობა ქრისტეში ცხადი შეიქნა მთელი პრეტორიუმისა და ყველა დანარჩენისთვის“, - პრეტორიუმად, როგორც წესი, თვლიან კეისრის სასახლეს, რადგანაც თავად მოციქული ამბობს, რომ მისი ქადაგება გაისმა კეისრის სასახლემდეც (4:22). მაგრამ მკაცრად თუ ვიმსჯელებთ, სახელწოდება *praetorium* არ შეიძლება მივაწეროთ იმპერატორთა სასახლეს; არამედ ასე იწოდება პრეტორთა³⁴³ სასახლე ან სასამართლო დარბაზი, ასევე მათი საცხოვრებელი ადგილი, რომელიც რომში განსაკუთრებულ კვარტალს შეადგენდა (*castra praetoriana*); რომში არსებობდა ასევე პრეტორიანელთა ჯარი, რომელიც იცავდა მათ. ვარაუდობენ, რომ მოციქული პავლე რომში ჩამოსვლისას ჩააბარეს პრეტორიანელთა უფროსს და მას იცავდა მისი რაზმი. აქედან კი ქრისტეს ქადაგება სწრაფად გავრცელდა მთელ ჯარში. არ შეიძლება არ დავეთანხმოთ ასეთ ახსნას; მაგრამ ყველა ძველი განმმარტებელი სიტყვა პრეტორიუმს მიაკუთვნებს ნერონის პალატებს.

მუხლი 15. „თუმცა ზოგიერთნი შურით და ურთიერთჯიბრით, ზოგიერთნი კი კეთილგანწყობით ქადაგებენ ქრისტეს“ - რომშიც არ ტოვებს მოციქულს იუდეველთა ღვარძლი და ავიწროებს, სადაც არ უნდა გამოჩნდეს იგი. რადგანაც პავლე დაცვის ქვეშ იმყოფება და უქადაგებს მხოლოდ მასთან მიმსვლელებს, ამიტომაც ქადაგების წარმატება არც ისე დიდია. ამ შემთხვევაში მოწაფეთა გულმოდგინება ეხმარება მოციქულს; ისინი შემოივლიან დიდი ქალაქის მოედნებსა და ქუჩებს და ავრცელებენ სახარებას მოციქულის ნაცვლად.

ახალი რელიგია არ სარგებლობს კეისრისა და პატრიციათა კეთილგანწყობით; ამავე დროს იუდეველები კიდევ უფრო აღვივებენ ამ სიძულვილს ქრისტიანთა

³⁴³ძველ რომში კონსულის ან დიქტატორის ტიტული; შემდეგში - თანამდებობის პირი, რომელსაც ეკუთვნოდა უმაღლესი სასამართლო ხელისუფლება - მთარგმნელი.

წინააღმდეგ, განსკუთრებით კი პავლეს მიმართ. ეს კი სარფთხეს უქმნის პავლეს, როგორც ქადაგების უმთავრეს მიზეზს. მოციქული ღიად არ ამბობს, რომ თავად ცრუმასწავლებელთა ქადაგება დამახინჯებულია შინაარსით, არამედ მხოლოდ ხსნის ამ ქადაგების საიდუმლო მნიშვნელობას. ცრუმასწავლებელთა ქადაგება ჭეშმარიტების საწინააღმდეგო რომ ყოფილიყო, მოციქული ამხელდა მათ. მაგრამ ის ჯერ კიდევ ხარობს, რომ ღვთის სიტყვა, თუმცა არაწმიდა მიზნისა, იქადაგება.

მუხლი 18. „მერედა, რა? როგორც უნდა იქადაგებოდეს ქრისტე, პირმოთნეობით თუ ჭეშმარიტებით, მე ვხარობ და კვლავაც ვიხარებ“. სახარების სიწმიდის საწინააღმდეგო იქნება მისი ჭეშმარიტება შევურიოთ ერესთა სიცრუესა და ცდომილებას; თუკი ადამიანთა მოსაზრებები თავისუფალი არაა ნაკლოვანებებისგან და თავისი განვითარებისას ხშირად ცდომილების გზით მიდის, მაშინ ამას არავითარი პირდაპირი კავშირი არა აქვს ქრისტიანობასთან. და ამიტომაც, წმიდა მამათა შენიშვნით, ამ ადგილას მოციქული საუბრობს მხოლოდ აღნიშნულ მქადაგებელთა პირფერობასა და არაკეთილ მიზანზე, და არა იმაზე, რომ მათი ქადაგება შეიცავს ერესს.

მუხლი 20. „თანახმად ჩემი მოლოდინისა და სასოებისა, რომ არაფერში შევრცხვები, არამედ მთელი სითამამით, როგორც ყოველთვის, ისე ახლაც იდიდება ქრისტე ჩემს სხეულში, სიცოცხლით იქნება თუ სიკვდილით“. ნეტარი თეოდორიტეს მიხედვით, მოციქულის თანმდევი ვითარებები, ემსახურება მხოლოდ ქრისტეს განდიდებას. ის თითქოს ამბობს: თუკი ამცდება საფრთხეები, ყველა გაოცდება; ხოლო თუკი სიკვდილი მომესჯება, ყველას განაცვიფრებს სახარების ძალა, რომელიც აიძულებს მქადაგებლებს შეიძულონ სიკვდილი.

მუხლი 21. „რადგანაც ჩემთვის სიცოცხლე ქრისტეა, სიკვდილი კი - მონაგები“ - მოციქულს სიცოცხლეში არ აქვს სხვა მიზანი, სხვა უმაღლესი სიკეთე, გარდა ქრისტესი და ამიტომაც მას შეუძლია გაბედულად თქვას, რომ „მე კი აღარა ვცოცხლობ, არამედ ქრისტე ცოცხლობს ჩემში“ (გალ. 2:20). როდესაც მას სიკვდილი ემუქრება, ის ვერაფერს ართმევს მას, არამედ პირიქით ანიჭებს, რადგანაც შესაძლებლობას აძლევს დახსნას ხორცისა და მიწიერი ამოვების ბორკილები და იყოს ქრისტესთან.

მუხლი 23. „ერთიც მიზიდავს და მეორეც: გული მითქვამს, რომ გასვლა და ქრისტესთან ყოფნა ათასწილ უმჯობესია“, - ესაა იმის ბუნებრივი სურვილი, რომ უკვე დიდი ხანია უარი თქვა საკუთარ ნებასა და ყველა მიწიერ სიამოვნებაზე და გამსჭვალულია ქრისტეს ცხოვრებით. მაგრამ, მიუხედავად ამისა, სხვების სარგებელი, იმ საქმის სარგებელი, რომელიც მოციქულს აბარია, აიძულებს მას იცოცხლოს ხორციელად.

მუხლი 24. „ხორციელად ყოფნა კი უფრო საჭიროა თქვენთვის“, - მოციქულის მოსაზრება შორსაა იმ წარმოდგენისგან, რომ ახლანდელი სიცოცხლე არის სულის ხორცში ტყვეობა და საჭიროა ამ საპყრობილიდან გათავისუფლება, თუნდაც ძალადობრივი ხერხით.

მუხლი 26. „რათა თქვენმა სიქადულმა ჩემი მეოხებით იმრავლოს ქრისტე იესოში, როცა ხელახლა გეწვევით“ - მოციქულმა რამდენჯერმე იმოგზაურა ფილეპეში და მისი მომავალი სტუმრობა პირველი არ იქნება. მოციქული იმედოვნებს, რომ როგორც ადრე, მომავალი სტუმრობის დროსაც მოეწონება ფილიპელები და შეაგულიანებს მათ, იყვნენ უფრო თავდადებულნი.

ერთსულოვნებისა და მორჩილების შეგონება (1:27-2:18)

როგორი სასარგებლოც არ უნდა იყოს ფილიპელებისთვის მოციქულის მომავალი მონახულება, მას არ აქვს მხოლოდ დროებითი მნიშვნელობა, არ აქვს მათ ზნეობრივ სრულყოფილებასა და რწმენის წარმატებაზე სხვათა შორისი ზეგავლენა. და ამიტომაც მოციქული მიანიშნებს თვით მათში მომავალი წარმატების საფუძველს: ესაა რწმენაში ერთსულოვნება და თავმდაბლობა.

პირველი, ე.ი. ერთსულოვნება, მისცემს მათ ძალას გადაიტანონ ქრისტესთვის ყველა ტანჯვა, როგორც ის თავად იღწვის (1:27-30), ამიტომ მოციქული სთხოვს მათ, მისი სიყვარულისთვის იყვნენ ერთსულოვანნი (2:1-2).

მეორე პირველის ბუნებრივი შედეგია. მოციქული მოუწოდებს მათ დაუთმონ ერთმანეთს და იზრუნონ ერთმანეთზე და არა საკუთარ თავზე. ამის მაგალითად კი მოჰყავს თავად იესო ქრისტე, რომელსაც, თუმცა ღვთის ხატი იყო, ნაძარცვად არ შეურაცხავს ღვთისსწორად ყოფნა. მაგრამ თავი დაიმცრო, მონის ხატი შეიმოსა და გარეგნობით კაცის მსგავსებად იქცა. თავი დაიმდაბლა და მორჩილი გახდა თვით სიკვდილამდე, ჯვარცმით სიკვდილამდე. ამიტომაც აღამაღლა იგი ღმერთმა და ყველა სახელზე უზენაესი სახელი მისცა, რათა იესოს სახელის წინაშე მოიდრიკოს ყოველი მუხლი, ზეცისაც, ქვეყნისაც და ქვესკნელისაც (3-11).

ამიტომაც მოციქული სთხოვს მათ არა მხოლოდ მისი თანდასწრებით, არამედ ყოველთვის მორჩილი იყვნენ, რადგანაც ღვთის ჭეშმარიტ შვილებად გამოჩნდნენ და არ შეარცხვინონ თავად პავლე. მაშინ მოციქულის ტანჯვა სასიხარულო იქნება და ამ სიხარულით თვითონაც გაიხარებენ (12-18).

მუხლი 28. „ნურაფერში შეუკრთებით თქვენს წინააღმდეგობით; მათთვის ეს წარწყმედის ნიშანია, თქვენთვის კი - ხსნისა, და ეს ღვთისაგან არის“, - მოციქული შთააგონებს ფილიპელებს სიმამაცეს, რითაც ქრისტიანებმა უნდა შეხვდნენ ყოველნაირ ტანჯვას და რწმენისთვის საფრთხეს. მხოლოდ ეს სიმამაცე მისცემს მათ გამარჯვებაში თავდაჯერებას, ხოლო მათი ხსნა მტრებისთვის წარწყმედის ნიშანია.

„და ეს ღვთისგან არის“- არა მხოლოდ ქრისტეს რწმენა, არამედ მისთვის ტანჯვა, არის ღვთის ჯილდო, რომელიც ყველას არ ეძლევა.

მუხლი 2:3. „აღავსეთ ჩემი სიხარული, რათა იყოთ თანამზრახველნი, ერთი და იმავე სიყვარულით გულშეძრულნი, ერთსულოვანნი და თანამოაზრენი“, - ახლობლებს შორის მეტწილად დავა და უკმაყოფილება ხდება იმის გამო, რომ ერთი ცუდმედიდობს და არ აღიარებს მეორის უპირატესობას. საჭიროა დიდი თავმდაბლობა, რომ საკუთარ შეგნებაში ვიღაც მაღლა დააყენო. ამასთანავე ასეთი თავმდაბლობა ერთ-ერთი

აუცილებელი პირობაა ქრისტიანული ურთიერთსიყვარულისა. მოციქული დაჟინებით მოითხოვს ამას.

მუხლი 5-11. „იგივე ზრახვები გქონდეთ, როგორც ქრისტე იესოს“, - მოციქული პავლე თავმდაბლობის უმაღლეს მაგალითად მიაწვდის ფილიპელებს იესო ქრისტეს. ამ მაგალითის მნიშვნელობა რომ გავიგოთ, ყურადღება უნდა მივაქციოთ იესო ქრისტეს ნამდვილ ღირსებას, როგორც გადმოგვცემს მოციქული და ასევე იმ საპირისპირო მდგომარეობას, რომელიც მან ნებაყოფილობით აიღო საკუთარ თავზე ადამიანთა ხსნისათვის.

უპირველესად „იესო ქრისტე ღვთის ხატია და ნამარცვად არ შეურაცხავს ღვთის სწორად ყოფნა“ - იესო ქრისტე ღმერთია არსებით უწინარეს ყოველთა საუკუნეთა და მას არ მიუთვსება ღთაებრიობა და ამით არ შურაცხუყვია ღვთაებრიობა, როგორც ადანაშაულებენ მას იუდეველები (იოან. 5:18; 10:33; მთ. 26:65); ის საკუთარ თავს უწოდებს ღვთის ხატს - რა თქმა უნდა, იმ მნიშვნელობით, რა მნიშვნელობითაც სხვა ადგილას მოციქული უწოდებს მას „დიდების ბრწყინვალებას და მისი არსების აღნაბეჭდს“ (ებრ. 1:3).

ამ მნიშვნელობით ვუწოდებთ ჩვენ ძეს ღვთის ხატს არა მხოლოდ გარეგნული სახის მსგავსებით, არამედ მამისა და ძის თვისებათა და შესაძლებლობათა შინაგანი ერთობითაც.

ამ მხრივ ნაწილობრივ იხსნება სიტყვის -μοιχο- მნიშვნელობა, რომელიც მიუთითებს საგნებს შორის შინაგან და სრულ მსგავსებას, და არა გარეგნულსა ან შემთხვევითს, მაგალითად მდებარეობასა და ქმედებაში.

ასე, ღვთის ხატებად და მსგავსებად შექმნილი ადამიანი (και εικονα και καθ' ομοιωσιν), მართალია, იწოდება ღვთის ხატად (εικων) დედამიწაზე თავისი მდგომარეობით, როგორც სამყაროს მეფე და სხვა მიწიერ ქმნილებებისადმი უფლობის მიმართებით, მაგრამ არ აქვს ღვთის თვისებები და არსება. თუკი ქრისტეც ღვთის ხატია მხოლოდ ამ მნიშვნელობით, როგორც ადამიანი, მაშინ მას არ შეუძლია ეწოდოს ღვთის მსგავსი, როგორც არ ითვლება ღვთის მსგავსად ადამიანიც. შემდგომში, ღვთის ძე, არსებით უცვლელი თავისი ქმედებებსა და თვისებებში, განკაცდა, გახდა ადამიანის ძე. გასაგებია, რომ ეს ადამიანი-ღმერთი, არის ადამიანთა შორის უპირატესი, სრულყოფილი არსება, რომელსაც ვერავინ შეედრება, რადგანაც ღმერთს შეუძლია შეუერთდეს მხოლოდ ისეთ ადამიანს, რომელიც ფლობს მისი ბუნების დამახსიათებელ ყველანაირ სრულყოფილებებს. მაგრამ ადამიანთაგან ეს სრულყოფილება, ღირსი ყოველგვარი დიდებისა და ამაღლებისა, თავს იმცირებს, შეიმოსს მონის ხატს (თავი დაიმცრო, მონის ხატი შეიმოსა და გარეგნობით კაცის მსგავსებად იქცა - μοιχον δις λισ). ასეთი დამცირება ანუ დაკნინება (1 კორ. 15:10) როგორც ღვთისთვის არაბუნებრივი მისი უცვლელობის გამო, მიეკუთვნება იესო ქრისტეს ადამიანურ ბუნებას; ე.ი. იესო ქრისტემ საკუთარი ადამიანური ღირსება იქამდე დაამდაბლა, რომ მონის ხატი მიიღო. არა მხოლოდ ადამიანური ხორცის მიღებაშია იესო ქრისტეს დამდაბლება, რადგანაც მაშინ ის შეეხება მის ღვთაებრიობასაც და დარჩება მუდვივად, რამდენადაც ძე ღვთისა არა სამუდამოდ შეუერთდა კაცობრივს; არამედ ზუსტად თავად ადამიანის დამდაბლებულ მდგომარეობაში, რადგანაც გამოხსნის შემდეგ ეს მონური მდგომარეობა შეიცვალა ამაღლებით.

მოციქული განმარტავს იესო ქრისტეს დამდაბლებას იმით, რომ ის გახდა ადამიანი და ყველაფერში გვემსგავსა ჩვენ, მიუხედავად მისი მაღალი ღირსებისა და საკუთარი ადამიანური ბუნების სრულყოფილებისა, იქამდე დაიმცრო თავი და მორჩილი გახდა, რომ დაუშვა საკუთარი თავის ყველაზე სამარცხვინო სიკვდილით დასჯა, როგორც უდიდესი დამნაშავე: „თუმცა ღვთის ხატი იყო, ნაძარცვად არ შეურაცხავს ღვთის სწორად ყოფნა. მაგრამ თავი დაიმცრო, მონის ხატი შეიმოსა და გარეგნობით კაცის მსგავსებად იქცა. თავი დაიმდაბლა და მორჩილი გახდა თვით სიკვდილამდე, ჯვარცმით სიკვდილამდე“. აქ ჩვენ ვხედავთ, რომ ადამიანის ძეგა შორის ის დამცირებულია ყველაზე მეტად. და ეს ის ადამიანია, რომელიც სხვა ვითარებაში შეუძლია გამოჩნდეს ადამიანთა შორის უდიდებულესად, რომელსაც არ აქვს გარეგნული ნაკლი; ის არის დიდებული სამეფო გვარის შთამომავალი, არ ვსაუბრობთ მის შინაგან ღირსებებზე და, მით უმეტეს, ღმერთთან შეერთებაზე.

აქ უნდა აღვნიშნოთ, რომ იესო ქრისტეს მიერ მონის ხატის მიღება ნიშნავს ნამდვილ მონობას, როგორც ღვთის ხატება აღნიშნავს ნამდვილ ღირსებას (მოციქული ორივე შემთხვევაში იყენებს სიტყვა - *μοιχη*). აქედან პირდაპირ გამომდინარეობს, რომ ადამიანური მსგავსება (*ομοιωμα*) და ადამიანის ხატი (*σχημα*) აღნიშნავს იესო ქრისტეს ისეთივე ნამდვილ ადამიანობას, როგორც ჩვენი, რადგანაც ღმერთისთვის არ არის დამახასიათებელი არც მონის ხატი, არც ქმნილის მსგავსება.

მართალია, მოციქული ამ ადგილას არ ამტკიცებს, რომ ძე ღვთისა ნამდვილად განხორციელდა და განკაცდა, არ ამტკიცებს მის ღვთაებრიობას, მაგრამ ეხება ორივეს.

იესო ქრისტეს დამდაბლება, მისი ღრმა თავმდაბლობა ჯილდოს გარეშე არ რჩება. „ამიტომაც ღმერთმა აღამაღლა იგი და ყველა სახელზე უზენაესი სახელი მისცა“. ღმერთმა იესო ქრისტე ადამიანურ ღირსებაში და ადამიანური თვისებებით დააყენა ყველაზე და ყველაფერზე მაღლა, მისი სახით ჩვენი უსუსური ხორციც ღირსყო დაესვა თავისი დიდების საყდარზე, მის მარჯვნივ, და რამდენადაც იესო ქრისტეს დამდაბლება აღსრულდა ადამიანურად, ასევე მისი ამაღლებაც იმავე ადამიანური ბუნებით მოხდა. იესომ მის ადამიანობას მიანიჭა ისეთი თვისებები და ძალები, რომლებმაც აღამაღლეს ის ყველა ქმნილზე მაღლა და ამის საშუალებით მოუტანა მას სახელი, დიდება და პატივი, ყველა ზეციურ და მიწიერ სახელზე უმაღლესი. ამ სახელის, მისი ძალაუფლების წინაშე მოიდრეკს მუხლს ყველანი: ზეცის (უხორცო ძალები), ქვეყნის (ადამიანები) და ქვესკნელის (მიცვლებულთა სულები). ჯოჯოხეთიც კი ვერ ეწინააღმდეგება მის დიდებასა და ძალას და უთმობს მას მართალთა სულებს. იესო ქრისტეს დიდებას უნდა აღიარებდნენ მით უმეტეს ადამიანები, რომელთა ხორციც მან მიიღო.

და ნამდვილად, ყველა ენამ აღიარა და აღიაროს, რომ იესო ქრისტე არის უფალი, სადიდებლად ღვთის და მამისა.

ასე რომ, განსახილველი ადგილი შეიძლება ასე გავიგოთ: მოციქული ეუბნება ფილიპელებს, თქვენც გამოავლინეთ ისეთი მორჩილება, როგორც იესო ქრისტემ; რადგანაც მას, როგორც ღვთის ხატს, როგორც ადამიანთან სრულად შეერთებულ ღმერთს, შეეძლო დედამიწაზე გამოცხადება სხვაგვარად - როგორც ღვთის თანასწორად, რაც ნაძარცვად არ შეურაცხებოდა, და როგორც სრულყოფილ ადამიანად, მთელი უმაღლესი მიწიერი დიდებით მოსულიყო, მაგრამ მან დაფარა ეს ადამიანური უპირატესობები, დაამდაბლა ისინი, მიიღო ადამიანური ბუნება და ნამდვილად გახდა ჩვენი მსგავსი,

დაიშინებოდა საკუთარი თავი ჯვარზე სიკვდილამდეც კი. აი, ასეთი მორჩილებისთვის ღმერთმა აღადგინა და აღამაღლა იგი, როგორც ადამიანი, მისცა მას დიდება, რომელიც არ აქვს არცერთ ქმნილ არსებას. აი, ამიტომ განადიდებს მას, როგორც უფალს და მასთან ერთად მამა ღმერთს.

მუხლი 13. „რადგან ღმერთია ის, ვინც ბაღებს თქვენში ნდომასაც და ქმედებასაც თავისი კეთილშეშეობით“, - მოციქული აქ საუბრობს, რომ ღვთის მაღლი იხსნის ადამიანს არა საკუთარი ნების წინააღმდეგ და ის არ უნდა შეეწინააღმდეგოს ღვთის ყოვლადკეთილი ნების მოქმედებას.

მუხლი 14. „ყველაფერი აღასრულეთ უდრტვინველად და უყოყმანოდ“, - დრტვინვა, ანუ უმაღლეს ხარისხში - მრისხანება, და ყოყმანი არის ნიშანი ადამიანის სუსტი ნებისა და მცირედმორწმუნოებისა, მათით შეუძლებელია წარმატება ჩვეულებრივ საქმეებშიც კი, და მით უმეტეს, ხსნის საქმეში.

მუხლი 15. „რათა იყოთ უბიწონი და უმანკონი, ღვთის უმწიკვლო შვილნი უკუღმართ და გახრწნილ მოდგმაში“. ასე უწოდებს ებრაელებს ჯერ კიდევ მოსე (მეორ. რჯ. 32:5) და მოციქულიც, უეჭველად ამსგავსებს მოსეს დროის ისრაელებს საკუთარ თანამედროვეებს.

მუხლი 17. „მაგრამ სისხლადაც რომ ვესხურო თქვენი რწმენის მსხვერპლს და მსახურებას, თქვენთან ერთად ვილხენ და ვხარობ“, - მოციქული მსხვერპლად ეწირება ფილიპელთა რწმენასა და მსახურებას. ამიტომაც მას სურს, რომ ისინი არ დრტვინავდნენ ვნებებში (14), არამედ ხარობდნენ, რათა არ დაკარგონ საკუთარი ჯილდო და მის ტანჯვა მიიღონ ისევე სიხარულით, როგორც ღვთისადმი სათნო მსხვერპლშეწირვა.

მოწაფეების შესახებ ცნობა (2:19-30)

მოციქული სთხოვს ფილიპელებს, სიხარულით მიიღონ მისი ვნებების ამბავი და აღუთქვამს მათთან ტიმოთეს გაგზავნას, რომელიც ანუგეშებს მათ კეთილი ამბებით. მოციქულს სხვა არავინ ჰყავს სულის თანაზიარი, ტიმოთესავით წრფელად რომ ზრუნავდეს ფილიპელებზე. მოციქულს იმედი აქვს, მალე გაგზავნის ტიმოთეს, როგორც კი გაირკვევა მისი მდგომარეობა (2:19-24). მანამდე კი პავლე აგზავნის ფილიპელთა მოციქულს - ეპაფროდიტოსს, რომელიც ძალიან ავად იყო და ახლა სურს სამშობლოში დაბრუნება ფილიპელთა გასახარებლად (25-28). მოციქული იმედოვნებს, რომ ისინი სიხარულითა და პატივისცემით შეხვდებიან იმ ადამიანს, რომელმაც ქრისტეს სამსახურისათვის გადადო და სასიკვდილოდ გაწირა თავი, რათა მისდამი მათი სამსახურის დანაკლისი შეეცხო (29-30).

მუხლი 20. „რადგანაც სხვა არავინ მყავს ჩემი სულის თანაზიარი, მასავით წრფელად რომ ზრუნავდეს თქვენზე“, - ამ დროს მოციქულთან თითქმის არ არიან მისი მოწაფეები, მისი ქადაგების თანამსახურები. ეპისტოლეს ბოლოს მოხსენებული ძმები და

კეისრის სახლის წმიდები, ალბათ, რიგითი ქრისტიანები არიან; მათი დიდი ნაწილი ახალმოქცეულია ტყვეობაში.

მუხლი 21. „ვინაიდან ყველა თავისას ეძებს და არა იესო ქრისტესას“ - მოციქული დიდი მწუხარებით უმხელს ფილიპელებს, რომ მის ირგვლივ უმეტეს წილად ანგარებით იკრიბებიან და არ ავლენენ ღვთის საქმისადმი ისეთ დამოკიდებულებას, როგორც ტიმოთე.

მუხლი 23. „ასე რომ, იმედი მაქვს მალე გაახლოთ, როგორც კი გავიგებ, რა მელის“ - მოციქული ამით მიანიშნებს, რომ მისი სასამართლო დასასრულს უახლოვდება და მალე თავადაც მოინახულებს მათ. ეს შესაძლებელია რომში მისი ორწლიანი ტყვეობის დასასრულს.

მუხლი 25. „მაგრამ საჭიროდ მივიჩნიე გამომეგზავნა ეპაფროდიტოსი, ჩემი ძმა, ჩემი თანამოსაქმე და თანამებრძოლი, იგივე თქვენი მოციქული და ჩემი გაჭირვების მსახური“. მოციქულის მიერ ჩამოთვლილი სახელწოდებებიდან ჩანს, რომ ეპაფროდიტოსი ფილიპელთა ეპისკოპოსია (თეოდორიტე და სხვ.), მაგრამ წმიდა იოანე ოქროპირი თვლის მას მხოლოდ მასწავლებლად.

მუხლი 30. „ვინაიდან ქრისტეს სამსახურისათვის გადადო და სასიკვდილოდ გასწირა თავი“ - ზოგიერთები ეპაფროდიტოსის სწეულების მიზეზად თვლის ფილიპელთაგან მის რომში გამგზავრებას, რომელიც დაკავშირებული იქნებოდა რთულ მოგზაურობასთან, ებრაელთა და წარმართთაგან დევნასთან.

თუმცა ფილიპელთა მიერ ეპაფროდიტოსის რომში გაგზავნას აქვს კერძო, პირადი, დანიშნულება - ჩაიტანოს რომში შეგროვილი შემოწირულება; თუმცა მოციქულს ეს საქმეც შეეძლო ჩაეთვალა ქრისტეს სამსახურად.

„რათა ჩემდამი თქვენი სამსახურის დანაკლისი შეევსო“, - ფილიპელები წუხან, რომ პირადად ვერ ემსახურებიან მოციქულს და ამიტომაც გააგზავნეს საკუთარი სახელით ეპაფროდიტოსი მასთან. მოციქული მიანიშნებს ეპაფროდიტოსის მსახურებას და ამით აქებს ფილიპელებს.

ცრუმასწავლებელთაგან გაფრთხილება (3:1-21)

მოციქული ეპისტოლეს დასასრულს ყურადღებას აქცევს ასევე იმ საფრთხეებს, რომლებიც ემუქრება ფილიპელთა საზოგადოებას იუდეველი ცრუმასწავლებლებისგან. თუკი ისინი ჯერ კიდევ არ შეჭრილან ფილიპელთა ეკლესიაში, ეს მხოლოდ ფილიპელთა მოციქულისადმი განსაკუთრებული სიყვარულის წყალობით, რომლის წინააღმდეგაც უმთავრესად მიმართულია ცრუმასწავლებელთა ქმედებები. მოციქული წინასწარ განჰკრეტს, რომ ისინი იბრძოლებენ ამ ეკლესიის წინააღმდეგ და განსაზღვრავს მათი ცდომილებების არსს, ასევე რწმენით გამართლების ჭეშმარიტ სწავლებას, რომლის საფარქვეშ იმალებიან ცრუმასწავლებლები.

აქ ჩვენ ვისმენთ მოციქულის მკაცრ მამხილებელ ხმას, რომელიც განაშორებს თავის სამწყსოს წინადაცვითილი ძაღლებისგან და ამტკიცებს,

რომ წინადაცვეთილებად უნდა იწოდოს იესო ქრისტეს მაქებელი და არა ის, ვინც ხორცზე ამყარებს იმედს (3:1-3). თავად შეუძლია ხორციით იქადოდეს, რადგანაც მოდგმით ებრაელია, სწავლებით ფარისეველი, მოშურნეობით ღვთის ეკლესიის მდევნელი, მაგრამ ქრისტეს სახელისათვის უარს ამბობს ყოველივე ზემოთქმულ უპირატესობებზე. მათ არ აქვთ არავითარი მნიშვნელობა გამართლების მოპოვებაში, რომელიც ეძლევა ადამიანს იესო ქრისტეს მსახურებაში, ხოლო გამართლებით მიიღწევა აღდგომა (4-11).

მოციქულს ჯერ არ მიუღწევია ამ მიზნისთვის, არამედ ისწრაფვის მისკენ და სხვებსაც ურჩევს, ასე მოიქცნენ, მიბადონ მას და განემორონ იმათ, ვინც მუცელღორობს და მრუშობს, რადგან ქრისტიანები მოწოდებულნი არიან ზეცისთვის და მათი სხეული უნდა გარდაიქმნას დიდებულ და უხრწნელ სხეულად (12-21).

მუხლი 21. „სხვა მხრივ კი, იხარეთ, ძმანო, უფალში. ამის მოწერა (მთაწმინდისეულ თარგმანშია - „იგივე მიწერად თქუენდა ჩემდა არა სიცონილ არს“ - მთარგმნელი) საძნელო როდია ჩემთვის, თქვენთვის კი სიმხნევეა“. წმიდა პოლიკარპე სმირნელი ფილიპელთა მიმართ თავის ეპისტოლეში (თავ. 3) გვამღევს ვარაუდის საფუძველს, რომ ის პავლე მოციქულის ფილიპელთა მიმართ რამდენიმე ეპისტოლეს იცნობს. ასეთი მინიშნების საფუძველზე, ჩვეულებრივ, ვარაუდობენ, რომ გამოთქმა: „იგივეს მოწერა - τα αταραχαιειν“ - უნდა გავიგოთ, რომ მოციქულმა ფილიპელებს რამდენიმე ეპისტოლე მისწერა. თუმცა რადგანაც წმიდა პოლიკარპეს მოწმობა რამდენადმე გაურკვეველია, ამიტომაც მოციქულის გამოთქმა უფრო შეიძლება დავუკავშიროთ ზეპირ სწავლებას, ვიდრე ადრინდელ ეპისტოლეებს. მოციქული თითქოს ამბობს: მე არ მეძნელება ერთისა და იმავეს მოწერა რამდენიმეჯერ, რადგანაც ეს თქვენივე სიმხნევისთვისაა.

მუხლი 2. „ერიდეთ ძაღლებს“ - ებრელები უწოდებენ წარმართებს ძაღლებს (მთ. 15:26). მოციქული მიმართავს ამ სახელწოდებას თავად ებრაელების მიმართ, რადგანაც მათ უარყვეს სულიერი წინადაცვეთა და ღვთის მეუფების მიმართებით წარმართებად იქცნენ („ერიდეთ ბოროტის მოქმედთ, ერიდეთ წინადაცვეთას“). მოციქული არაერთხელ მიანიშნებს შინაგან, ანუ სულიერ, წინადაცვეთაზე: „წინადაცვეთაც ისაა, რაც გულისა და სულისმიერია და არა ასოსმიერი“ (რომ. 2:29).

მუხლი 3. „რადგანაც წინადაცვეთილნი ჩვენა ვართ, სულით რომ ვემსახურებით ღმერთს, ქრისტე იესოთი ვიქადით და ხორცზე არ ვამყარებთ იმედს“. ზემოთქმულის საფუძველზე, მოციქულს პირდაპირ შეუძლია უწოდოს წინადაცვეთილები მხოლოდ ქრისტიანებს, ანუ მათ, ვინც ემსახურება ღმერთს სულით.

მუხლი 4. „თუმცა მე შეიძლება ხორცის იმედიც მექონდეს; თუკი სხვა ვინმე ფიქრობს, რომ ხორცის იმედი აქვს, მე - მით უმეტეს“, - უკეთ რომ გვაჩვენოს იუდეველთა მითითებული უპირატესობების არარაობა და ამხილოს ისინი, მოციქული საუბრობს პირველ პირში. ის იუდეველია, არა პროზელიტი, ბენიამინის შტოდან; ის ასევე ფარისეველია. ფარისევლები საკუთარ თავს თვლიან საუკეთესო ებრაელებად. მოციქული ყველა ამ უპირატესობაზე უარს ამბობს და ეძებს სხვას - იესო ქრისტეს რწმენას.

მუხლი 8. „და ყოველივე დანარჩენიც ზარალად შემირაცხავს იმ უზენაეს სიკეთესთან შედარებით, რასაც ჰქვია ჩემი უფლის - ქრისტეს შეცნობა (γωσϛ), რისთვისაც ვიზარალე ყოველი, და ყველაფერი ნაგვად მიმაჩნია, რათა შევიძინო იესო ქრისტე“. შობის მიერ მოცემულ თუ საკუთარი ძალისხმევით შეძენილ ყველა უპირატესობას მოციქული თვლის არარაობად (ზარალად) და აყენებს იესო ქრისტეს შეცნობაზე დაბლა.

შეცნობაში კი იგულისხმება ადამიანის ისეთი მდგომარეობა, როდესაც ის განუდგება ყოველნაირ მიწიერსა და ხორციელს, ყოველგვარ თავმოყვარეობასა და საკუთარ თავზე დიდ წარმოდგენას, ამაღლება გონებითა და გულით სულიერ საგანთა, უპირველესად, ღვთის თვისებებისა და ქმედებების ჭკრეტისთვის, რაც გამოიხატება ადამიანის შექმნაში, მზრუნველობასა და გამოსყიდვაში; როდესაც ადამიანი ცდილობს აღიქვას ღვთის მრავალმხრივი სიბრძნე და შეაღწიოს საღვთო აღმშენებლობის საიდუმლოში, როდესაც აღიმადლებს და გააცნობიერებს საკუთარ შემეცნებას ღმერთსა და ადამიანთა მაცხოვარზე - ქრისტეზე, ის უკეთ უგებს საკუთარ თავსაც და გარე სამყაროსაც, და ერთდროულად იყენებს ძალისხმევას არა მხოლოდ შეიცნოს, არამედ შეითვისოს იესო ქრისტეს მიერ აღსრულებული გამოსყიდვა: „ახლა ნაწილობრივ ვიცი, ხოლო მაშინ შევიცნობ, როგორც თავად შევიმეცნები“ (1 კორ. 13:12).

მოციქულის მიერ აქ გამოყენებული სიტყვა - γωσϛ - ძველად მრავალ ერეტიკოსს, ხოლო ახლა ბევრ კრიტიკოსს საბაზს აძლევს დაუკავშირონ მას მთელი რიგი თეორიები და მიაწერონ მოციქულს. პირველები ცდილობენ ამ სიტყვით საკუთარი რელიგიური ცდომილებების დაფარვას, ხოლო უკანასკნელნი - საკუთარ ფილოსოფიურ გამონაგონთა გამართლებას. ეკლესიამ ადრევე ამხილა და განსაჯა ერეტიკოსები, ხოლო ბოლო დროის მკვლევარების მიუკერძოებელი ნაშრომები ავლენენ და მიაწიშნებენ, რომ ერეტიკოსთა გნოსისსა და მოციქულ პავლეს სწავლებებს შორის არაფერია საერთო, გარდა სახელისა.

მუხლი 10. „რათა შევიცნო ისიც, მისი აღდგომის ძალაც და თანაზიარობაც მისი ვნებებისა, ვემსგავსო მის სიკვდილს“, - წმიდა იოანე ოქროპირი და ნეტარი თეოდორიტი მჭიდროდ უკავშირებენ ამ მუხლს წინას და ამტკიცებენ, რომ მხოლოდ რწმენით მიიღება ღვთის შეცნობა, მისით გაიგება აღდგომის ძალა და ეს რწმენა მართალია. რწმენაზე კი დამოკიდებულია მისი ვნების თანაზიარობაც, რომელსაც მიჰყავს ქრისტიანი ქრისტეში აღდგომისკენ.

მუხლი 11. „და ამრიგად მივწვდე მკვდრეთით აღდგომას“, - იესო ქრისტეს ვნებებში თანაზიარობა მიიღწევა რწმენითა და მიბადვით, როდესაც ქრისტიანს სწამს, რომ მხოლოდ ქრისტეს ვნებებმა იხსნეს ის წყევლისა და სიკვდილისაგან. და როდესაც თავგანწირულად უარყოფს საკუთარ ნებას, ის ჯვარს აცმევს საკუთარ ხორცს სურვილებით და ვნებებითურთ (გალ. 5:24) და უდრტვინველად გადაიტანს ყოველგვარ ტანჯვას და სიკვდილსაც ქრისტესთვის. მაშინ ის კვდება ქრისტეში; და მაშინვე აღდგება მასთან ერთად ან მასში. მოციქული საუბრობს არა იმ აღდგომაზე, რომელიც იქნება ყველასთვის საერთო, არამედ კერძოდ ქრისტეში აღდგომაზე, რამდენადაც მისი საშუალებით მიიღწევა მომავალი ნეტარება (რომ. 6:5).

მუხლი 12. „იმით კი არა, თითქოს უკვე ვეზიარე ან მივაღწიე სრულქმნილებას, არამედ ვესწრაფვი, იქნებ მივწვდე-მეთქი“, - ჭეშმარიტების უდიდესი

მოღვაწე კი, როგორცაა მოციქული პავლე, გადაჭრით ვერ ამბობს, რომ მიაღწია სრულქმნილებას, სიწმიდის იმ ხარისხს, რომელიც დაუმკვიდრებს მომავალ ნეტარებას. ის უნდა ისწრაფვოდეს, ე.ი. გაუჩერებლად წინ წავიდეს, რათა მიაღწიოს უმაღლეს მიზანს.

„როგორც მე მომწვდა ქრისტე იესო“ - მოქცევამდე თავის სიცოცხლეს მოციქული ადარებს ქრისტესგან გაქცევას, მაგრამ გაება ქრისტეს ქსელში; ახლა მან უნდა მისდიოს ქრისტეს, რათა მიიღოს აღთქმული ჯილდო.

მუხლი 13. „არა მგონია, ძმანო, რომ უკვე მივწვდი ან მივაღწიე; მხოლოდ ეს კია: ვივიწყებ, რაც უკან დამრჩა, და რაც წინ მიძევს, იმას მიველტვი“, - უკან მიხედვა, საკუთარი წარსულისთვის თვალის გადავლება, საკუთარი საქმიანობის შეჯამება ყოველი კეთილგონიერი ადამიანის უცვლელი წესია, ყოველი მნიშვნელოვანი მოქმედების წინაპირობაა. მაგრამ ამავე დროს ყოველთვის უნდა დაივიწყო მსგავსი სახის სახიფათო ქმედებები, რადგან დასახული მიზნის მიღწევის წარმატებებს მივყავართ ამპარტავნებამდე და საკუთარი თავის განდიდებამდე. განსაკუთრებით კი ეს შეინიშნება გონებრივი და ზნეობრივი განვითარებისას, და შესაძლოა ხსნის მიღწევისას.

მოციქულს კარგად ესმის ეს საფრთხე და ცდილობს, დაივიწყოს უკან დარჩენილი, ე.ი. საკუთარი წარმატება და მიილტვის მომავლისკენ, ე.ი. იმ სიძნელეების გადალახვისკენ, რაც წინ უძევს. ჩვენ ვხედავთ, თუ როგორ უხალისოდ, როგორ თვითკრიტიკულად ჩამოთვლის საკუთარ წარმატებებს (2 კორ. 11).

მუხლი 15. „ამრიგად, ვინც სრულქმნილია, სწორედ ასე უნდა ფიქრობდეს“ - აქ იგულისხმება მოციქულებრივი სრულქმნილება, რწმენაში ჩვილობის საპირისპიროდ (1 კორ. 3:1). რწმენაში ასეთი სრულქმნილისთვის დამახასიათებელია წარსულის დავიწყება და მომავლისკენ სწრაფვა; მაშინ როდესაც ჩვილები უკეთესია წახალისდნენ და შეგულიანდნენ მათგან აღსრულებული ღვაწლით.

მუხლი 16. „ასე რომ, რასაც მივაღწიეთ, იმავე გზით უნდა ვიაროთ“ - ქრისტიანული ჭეშმარიტებები არის არა მხოლოდ ფიქრის, არამედ ცხოვრების ნაყოფი, ამიტომაც არა მხოლოდ უნდა ვიმსჯელოთ, არამედ უნდა ვიცხოვროთ სიცოცხლის წესებით.

მუხლი 18-19. „რადგანაც ბევრნი, ვის შესახებაც ხშირად მითქვამს თქვენთვის, ახლა კი ტირილით გეუბნებით, ისე იქცევიან, როგორც ქრისტეს ჯვრის მტრები“, - მოციქული მოუწოდებს ფილიპელებს მიბაძონ მას და შეაგულიანებოს, მისდიონ მხოლოდ ისეთ მასწავლებლებს, რომლებიც მოციქულის მსგავსი არიან. მწუხარებით მიანიშნებს, რომ ქრისტიანებს შორის გამოჩნდნენ ცრუმასწავლებლები, რომლებიც მართალია, ქადაგებენ ქრისტეს ჯვარს, მაგრამ საკუთარი ცხოვრებით იქცევიან, როგორც ქრისტეს ჯვრის მტრები. პავლესა და სხვა მოციქულების გადმოცემით (2 პეტრ. 2:12-14; იუდ. 10-12), ეს პიროვნებები ეძლევიან უკიდურეს გარყვნილებასა და ღორმუცელობას. ამიტომაც მოციქული ამბობს, რომ „მათი ღმერთი მუცელია და დიდება კი სირცხვილი“ (მუხლ. 19): ისინი განდიდებიან საკუთარი სამარცხვინო საქმეებითაც კი.

მუხლი 20. „ხოლო ჩვენი მოქალაქეობა ცაშია, საიდანაც მოველით მხსნელსაც - უფალ იესო ქრისტეს“, - მოციქული ცრუმასწავლებელთა ქცევას უპირისპირებს ჭეშმარიტად ქრისტიანულს და ამით ამტკიცებს, რომ ისინი არ არიან მართალნი, რადგანაც ქრისტიანის მიზანი ცაშია, რომ ის ცხოვრობს ცისთვის და ემზადება ზეციური ცხოვრებისთვის. დიდი შეცდომა იქნება, თუკი რომელიღაც სხვა მდგომარეობის ან

საქმიანობისთვის მოვემზადებით სრულიად საპირისპირო გზებით. ცრუმასწავლებლების ქცევიდან კი ვხვდებით, რომ ისინი ღვთის სასუფეველზე ფიქრობენ იმავე გარყვნილებით, რასაც აქ დედამიწაზე ჩადიან. ასეთი ფიქრი უკიდურესად შეუსაბამოა.

მუხლი 21. „რომელიც ისე გარდაქმნის ჩვენს დამდაბლებულ სხეულს, რომ თავის დიდებულ სხეულს დაამსგავსებს იმ ძალისხმევით, რითაც თავის თავს უმორჩილებს ყოველს“, - მოციქული ავითარებს თავის მხილებით სიტყვას და ამბობს, რომ არა მხოლოდ გარყვნილება და მუცელღორობაა შეუსაბამო მომავალი ზეციური სასუფეველისთვის, არამედ სხეულის ჩვეულებრივი ცხოვრება თავისი მოთხოვნილებებით. ამიტომაც, როგორც სხეული, ისე მისი არსებობის პირობები, ყველაფერი, რაც შეადგენს დედამიწაზე ადამიანის ცხოვრების შემადგენლობასა და განმასხვავებელ ხასიათს, უნდა შეიცვალოს საფუძვლიანად. იესო ქრისტემ მოგვცა თავისი სხეულის ასეთი ცვლილების მაგალითი აღდგომისას.

სხვა ადგილას მოციქული ჩვენს სხეულს უწოდებს სულიერს, უხრწნელს, ზეციურს, დიდებულს (1 კორ.15:44,55); აქ კი -ქრისტეს დიდებული სხეულის მსგავსს. მოცემულ სიტყვებში ღრმა აზრია და ამასთანავე ახსნა იმისა, თუ რატომ ვკვდებით და ამის შემდეგ სიკვდილი განქარდება იესო ქრისტეს ძლევამოსილი აღდგომით.

დამამთავრებელი შეგონება და კეთილი სურვილები (4:1-23)

ეპისტოლეს დასასრულს მოციქული ურჩევს ფილიპელებს მტკიცედ იდგნენ ღვთისმოსაობაში, განსაკუთრებით მოუწოდებს კონკრეტულ პიროვნებებს (4:1-3). შემდეგ მათში აღვიძებს უფლის სიხარულის, სთხოვს, იყვნენ მორჩილნი, არ იზრუნონ არაფერზე, ლოცვა-ვედრებისას სათხოვარი მადლიერებით გაუმჟღავნონ ღმერთს. რაც ისწავლეს და მიიღეს, რაც ისმინეს და იხილეს მოციქულში, ის აღასრულონ და ღმერთი მშვიდობისა იქნება მათთან (4-9).

დაბოლოს, გამოთქვამს სიხარულს იმის გამო, რომ ისინი ზრუნავენ მასზე, თუმც ის უფლის გამო გადაიტანს ყველა ნაკლოვანებას და კიდევ ერთხელ მადლობს ფილიპელებს გამოგზავნილი მოწყალების გამო და დიდებას აღუვლენს ღმერთს (10-20). ეპისტოლეს ერთვის მოციქულთან მყოფი ძმების მოკითხვაც, განსაკუთრებული - კეისრის სასახლიდან. ეპისტოლე სრულდება მოციქულის ჩვეული კეთილი სურვილებით (21-23).

მუხლი 2. „ვევედრები ევოდიას და სინტიქეს, თანამოაზრენი იყვნენ უფალში“, - მრავალი მოსაზრება გამოითქვა ამ პიროვნებებზე, მათ სქესზე; მაგრამ მოციქულის მომდევნო თხოვნა - შენც ვევედრები, ერთგულო თანამდგომო, შეეწიე მათ (მთაწმინდისეულში- „ჰე, გლოცავ შენცა, ერთგულსა თანა-მეუღლესა, შეიწყნარენ ეგენი“ - მთარგმნელი), ჩემთან ერთად რომ იღვწოდნენ სახარებაში - არ ტოვებს არავითარ ეჭვს, რომ ისინი არიან მოციქულ პავლეს თანაშემწე დედაკაცები, რომელთაც ახსენებს

მახარებელი ლუკა, როცა აღწერს მოციქულის ფილიპეში პირველ ქადაგებას (საქმ. 16:14-15). ზოგიერთები თვლიან მათ დიაკონისებად.

მუხლი 3. „ერთგულო თანამდგომო“ (მთაწმინდისეულში: ერთგულსა თანამეუღლესა - მთარგმნელი) - თაჯსუე. ბერძნული (და ასევე ძველქართული - მთარგმნელი) ტექსტი გულისხმობს ცოლქმრულ წყვილს. მაგრამ უფრო სავარაუდოდ, აქ მოციქული მიმართავს ფილიპელთა ეკლესიის ეპისკოპოსს და უბრალოდ უწოდებს მას თავის თანამდგომს, თანაშემწეს სახარების ქადაგებაში.

„კლიმენტესთან ერთად“ - ამ კლიმენტეს რომის ეკლესიის გადმოცემა აღიარებს პეტრეს შემდეგ რომის მესამე ეპისკოპოსად.

„რომელთა სახელებიც ჩაწერილია სიცოცხლის წიგნში“ - მოციქული ჩამოთვლის სახელებსა და სხვადასხვა პიროვნებათა შრომას და გამოხატავს, რომ ღმერთი არ დაივიწყებს მათ საუკუნო ცხოვრებაში. ხოლო დიდი დამაჯერებლობისათვის წარმოგვიდგენს მათ სიცოცხლის წიგნში ჩაწერილებად.

მუხლი 5. „თვინიერება თქვენი, დაე, იცოდეს ყოველმა კაცმა. უკვე ახლოა უფალი“, - სიხარულისკენ შეგულიანებით მოციქული ახსენებს მათ, რომ ახლოსაა უფალი. ქრისტესთვის წამებულთათვის ეს სიახლოვე მათი ტანჯვის მალე დასრულების ნიშანია.

მუხლი 11. „იმიტომ როდი ვამბობ, რომ მიჭირს, რადგანაც ვისწავლე კმაყოფილი ვიყო იმით, რაც მაქვს“, - ცხოვრებაში საკუთარი მდგომარეობისა და ქონების კმაყოფილება არის დიდი სიბრძნის გამოვლინება და საუკეთესო საშუალება იმისა, რომ ადამიანი ბედნიერი იყოს. მოციქული, როგორც ჭეშმარიტი ბრძენი, სხვებზე მეტად ხვდება ამის აუცილებლობას და ახორციელებს მას ცხოვრებაში.

მუხლი 22. „მოკითხვას გითვლიან ყველა წმიდანი, უმეტესად კეისრის სახლისანი“ - ყველა ესენი რომაელი ქრისტიანები არიან, რომლებმაც მოინახულეს პავლე საპყრობილეში. ისინი იცნობენ ფილიპელებს.

„უმეტესად კეისრის სახლისანი“ - ძნელი დასაშვებია, რომ ქრისტეს მიმდევარი თვით ნერონის სახლეულია. ისინი შესაძლებელია კარისკაცები ან მსახურები არიან. გარდამოცემა პავლეს მსმენელთა რიცხვში მოიაზრებს ნერონის აღმზრდელ ფილოსოფოს სენეკას და მის თანამემამულე - პოეტ ლუკანს (რომაელი პოეტი). უნდა ითქვას ისიც, არსებობს მოსაზრება, რომ კეისარი არის რომელიმე ქრისტიანის კერძო სახელი და მართლაც სამოცდაათ მოციქულთა რიცხვში არის პიროვნება ასეთი სახელით.

კოლასელთა მიმართ ეპისტოლე

†

ქრისტიანობა ფრიგიაში და კოლასეს ეკლესია

მცირე აზიის ოლქებს შორის, რომლებმაც ძალიან ადრე ისმინეს სახარების სიტყვა, იყო დიდი ფრიგია (საქმ.16:6). მდინარე მეანდრის³⁴⁴ მიერ მორწყულ ამ ნაყოფიერ დაბლობზე, სამკუთხედად, ერთმანეთთან ახლოს, განლაგებული ყოფილა ლაოდიკია, კოლოსი და იერაპოლი. მათგან განსაკუთრებით განთქმული იყო თავისი ვაჭრობით ლაოდიკია, ფრიგიის დედაქალაქი.

ქალაქი კოლოსი (ანუ კოლასე), რომელიც მდებარეობს მდინარე ლიკუსისა ³⁴⁵ და მეანდრის შესართავთან ახლოს, ცნობილი იყო მაცხოვრებელთა სიმრავლითა და სიმდიდრით. მაგრამ სელევკიდების³⁴⁶ მიერ ლაოდიკიის მფარველობისას, კოლოსი იწყებს დაცემას, ხოლო რომის ძალაუფლებისას კი სრულიად კარგავს უწინდელ დიდებას. ამასთან, იერაპოლი ცნობილი იყო, როგორც ნაყოფიერების ქალღმერთ ცერერას³⁴⁷ მსახურების ქალაქი.

სამივე ეს ქალაქი ნერონის მეფობის მეათე წელს (64 წელი ქრისტეს შობიდან) დაანგრია მიწისძვრამ. ლაოდიკია მალევე აღდგა, მაგრამ კოლოსი კი - არა. მე-12 საუკუნეში კოლასმა დაკარგა თავისი ძველი სახელი და იწოდება ხონად (Χονα), იმ უფსკრულის სახელიდან, სადაც ჩაედინება მდინარე ლიკუსი.

თავისი მეორე მოციქულებრივი მოგზაურობისას მოციქული პავლე ეწვია თავისსა და ბარნაბას მიერ დაარსებულ ეკლესიებს მცირე აზიაში, განვლო ფრიგია, მაგრამ უცნობია, რამდენ ხანს დარჩა აქ და რომელ ქალაქებში იქადაგა. შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ აღნიშნული დიდი ქალაქები განათლდნენ მოციქულის ქადაგებით, რასაც ნეტარი თეოდორიტიც ეთანხმება. მაგრამ თითქმის ყველა განმმარტებელი თავად მოციქულ პავლეს კოლასელთა მიმართ ეპისტოლეს (1:7) მინიშნების საფუძველზე ამტკიცებს, რომ პავლეს არ უქადაგია ამ ქალაქებში, რადგანაც აღნიშნული მოგზაურობისას ის სხვა ადგილებისკენ მიიჩქაროდა. კოლასელთა, როგორც ლაოდიკიისა და იერაპოლის, ეკლესიების

³⁴⁴დიდი მენდერესი (ბერძნ. Μαίανδρος; ადრე - *მეანდრი*) - მდინარე თურქეთში, მცირე აზიის დასავლეთ ნაწილში. მდინარე ძალიან დაკლანკილია და წარმოქმნის მეანდრებს. მისი ადრინდელი სახელწოდება სწორედ ასეთი კალაპოტის გამო მიიღო - მთარგმნელი.

³⁴⁵მდინარე ლიკუსი (დღევ. კელკიტ ჩაი) - მთარგმნელი.

³⁴⁶სელევკიდთა სახელმწიფო - ელინისტური მონარქია, რომელიც ჩამოყალიბდა ალექსანდრე მაკედონელის იმპერიის დაცემის შედეგად. სელევკიდები — მმართველი დინასტია, ალექსანდრე მაკედონელის სარდლის სელევკე I ნიკატორისგან (ძ.წ.312 — 83, ძვ.წ. 68—64).სახელმწიფოს ცენტრია ახლო აღმოსავლეთი, თავისი ძლიერების ზენიტში იგი მოიცავს მცირე აზიის, სირიის, ფინიკიის, პალესტინის, მესოპოტამიის, ირანის ტერიტორიებს, შუა აზიისა და თანამედროვე პაკისტანის ნაწილებს. 64 წელს ჩვენს ერამდე, სელევკიდთა სახელმწიფოს ტერიტორიის დასავლეთი ნაწილი მოექცა რომის პროვინციის სირიის საზღვრებში - მთარგმნელი

³⁴⁷რომაული მითოლოგიის მიხედვით - მთარგმნელი

დამფუძნებლად ითვლება ეპაფრა, ტომით კოლასელი (4:2), რომელსაც მოციქული უწოდებს თავის თანამდგომსა და ქრისტეს ერთგულ მსახურს (1:6-7).

წიგნიდან „საქმე მოციქულთა“ (18:23) ჩანს, რომ მოციქული პავლე ეფესოში მისვლამდე მეორეჯერ ეწვია ფრიგიის ეკლესიებს და განამტკიცა იქ ქრისტიანობა. თუმცა, უცნობია, იყო თუ არა მოციქული კოლოსსა და მის მეზობელ ქალაქებში, მაგრამ თუ ვიმსჯელებთ პავლეს მოციქულებრივი მომურნეობის გათვალისწინებით, თითქმის შეუძლებელია დავუშვათ, რომ მან გვერდი აუარა თავისი მოწაფის მიერ დაარსებულ ეკლესიებს. მას შეეძლო დიდხანს არ გაჩერებულიყო და არ ექადაგა იქ, როგორც სხვა ქალაქებში, ამიტომაც აღნიშნული ქალაქების მკვიდრთა დიდი ნაწილი პირადად არ იცნობს მოციქულ პავლეს (2:1). ამ ეკლესიების აყვავებაზე ნაწილობრივ შეძილება ვიმსჯელოთ თვით მოციქულ პავლეს კოლასელთა და ფილიმონის ეპისტოლეების მიხედვით. მაგალითად, ფილიმონის ეპისტოლეიდან ჩანს, რომ მას სახლში მოწყობილი ჰქონდა საშინაო ეკლესია, რომელშიც მსახურებას ასრულებდა არქიპო, სავარაუდოდ, ფილიმონის შვილი (კოლ. 4:17; ფილიმ. 1:2). ასეთივე ეკლესია არსებობდა ლაოდისკიაში, ნიმფასის (ნუმფა) სახლში (კოლ. 4:15) და სავარაუდოდ, იერაპოლშიც.

იერაპოლისა და ლაოდისკიის ეკლესიები ახლოს არიან კოლასეს ეკლესიასთან როგორც ადგილმდებარეობით, ისე სულისკვეთებით. ამიტომაც მოციქული კოლასელთა ეპისტოლეში უბრძანებს მათ გაუცვალონ ეპისტოლეები ლაოდისკიელებს. ეფესოსთან სიახლოვე, სადაც მოციქული ატარებს სამ წელს (საქმ. 20:31), შესაძლებლობას აძლევს ფრიგიელ ქრისტიანებს დაუკავშირდნენ მოციქულს და ახლა, რომში ყოფნისას, ისინი მასთან აგზავნიან ეპაფრასს. მოციქულის სიკვდილის შემდეგაც ფრიგიის ეკლესია მტკიცდება. ცნობილია, როდესაც მოციქული იოანე ეფესოში დასახლდა, იგი მცირე აზიის ეკლესიების მეურვე იყო. ამასთანავე, ლაოდისკიისა (გამოცხ. 3:14) და სავარაუდოდ, მასთან ერთად ფრიგიის სხვა ეკლესიებიც მისი მზრუნველობის ქვეშ იყო.

ფრიგიის ეკლესიის მდგომარეობა და ეპისტოლეს დაწესის მიზეზი

პავლე მოციქულის რომში ტყვეობისას ეპაფრასი ჩადის მასთან და აცნობს ფრიგიის ეკლესიების მდგომარეობას. ის უყვება მოციქულს ბევრ ნუგეშსაცემ ამბავს კოლასელთა რწმენასა და სიყვარულზე ყველა წმიდის მიმართ (1:1-8); ამასთანავე ეპაფრასი აფრთხილებს მას კოლასელთა მომავალი საშიშროების შესახებ. თუმც კოლასელთა ეკლესია შედგება მეტწილად ფრიგიელებისგან (1:21; 2:13,16), მაგრამ იქ, როგორც მცირე აზრიის სხვა ეკლესიებში, ცხოვრობენ წინადაცვეთილი ქრისტიანებიც. ამ უკანასკნელებს შორის ჩნდებიან მასწავლებლები, რომლებიც ცდილობენ აცდუნონ ყოფილი წარმართი, გამოუცდელი ქრისტიანები მოჩვენებითი ფილოსოფიით, თავიანთი მჭევრმეტყველებით, საკუთარი ასკეტური და მისტიკური განწყობილებით (2:8).

ცრუმასწავლებლებს სურთ, შეინარჩუნონ მოსეს რჯული და უძველესი ებრაული დადგენილებები, მათ შეადგინეს ძველი აღთქმის განმარტების მთელი სისტემა და მიიჩნევენ მას საუკეთესო საშუალებად ღმერთის სამყაროსთან ურთიერთობის ასახსნელად. კაბალისტური ³⁴⁸ შეხედულების ზეგავლენით, რომელიც აგებულია ემანატიზმსა ³⁴⁹ და ალექსანდრიელი ფილოსოფოსების ალეგორიულ განმარტებებზე, ეს ცრუმასწავლებლები მოიაზრებენ ღმერთსა და ადამიანებს შორის შუამავალ არსებათა გრძელ რიგს და ადგენენ დახლართულ ანგეოლოგიას (1 ტიმ. 1:4; ტიტ. 3:9). წმიდა წერილში ანგელოზებზე და მათ მსახურებაზე მოკლე მოხსენიება აძლევს მათ საყრდენს შეადგინონ ვრცელი გენეალოგია, რასაც ამატებენ საკუთარ არაკებსა თუ გვარტომობის დაუსრულებელ ამბებს, უკანასკნელთ კი ასაღებენ უძველეს გარდამოცემებად ან საიდუმლო ცოდნის გამოცხადებებად (1 ტიმ. 4:7; ტიტ. 1:14).

მათი სწავლების თეორიული ნაწილი შედგება მათ მიერ გამოგონილი შუამდგომელი სულების სახელების, წოდებების, საქმიანობისა და სხვადასხვა ზეგავლენისგან.

³⁴⁸კაბალა - იუდაიზმის ერთ-ერთი განშტოებაა. ებრაელთა სამშობლოდან განდევნის შემდეგ იუდაიზმში მისტიკური მიმდინარეობები გავრცელდა საერთო დასახელებით კაბალა (გადმოცემა). ესეზოტერიკული მიმდინარეობა დღესაც დიდი პოპულარობით სარგებლობს. მიჩნეულია, რომ წითელი ძაფი იცავს ავი თვალის, შურის, ბოროტი სულების, ჯადოს, წყევლისა და ავადმყოფობებისგან. ამისთვის მას მარცხენა ხელის მაჯაზე, გულთან ახლოს იკეთებენ - მთარგმნელი.

³⁴⁹ ნეოპლატონური ფილოსოფიური კონცეფცია, რომლის თანახმადაც, ყველა ცოცხალი არსება ღმრთისგან მომდინარეობს ემანაციის და არა შექმნის გზით. ღმრთის ძლიერება განუწყვეტლივ გამოსხივდება და აღმოაცენებს არსებებს, ისე, რომ თავად კვლავაც ერთიანი და უცვლელი რჩება. არსებები იერარქიულ სტრუქტურას ექვემდებარებიან და ღმრთისგან დაცილებასთან ერთად თანდათანობით კარგავენ ძალას. ემანაციის საწყისი ალოგოსი (პირველი გამოსხივებული გონი), ხოლო დასასრული - მატერია, ანუ არყოფნა, ანუ ბოროტება - მთარგმნელი

ხოლო პრაქტიკული ნაწილი მდგომარეობს სულთა ყოველი ხარისხის შესაფერისი ღვთის პატივისცემის სწავლებაში და შედგება მრავალი საწეს-ჩვეულებო კანონებისგან, რომლებიც უმთავრესად იუდეველთა რელიგიიდანაა ნასესხები. რა თქმა უნდა, არც ერთ ამ სწავლებას არა აქვს მტკიცე საფუძელი წმიდა წერილში (2:8,18) და ეს ადვილად შეიძლება გამოძღავნდეს, რათა უარყოთ. მაგრამ ფრიგიელებისთვის, ნაწილობრივ კი კოლასელებისთვის, ის სერიოზურ საფრთხეს წარმოადგენს, რადგანაც, როგორც ცნობილია, ფრიგიელები მიდრეკილნი არიან მისტიციზმისაკენ და შეიძლება აღმოჩნდნენ ცდომილებაში. ამიტომაც მოციქული ესწრაფის შემოზღუდოს კოლასელთა, მასთან ერთად ლაოდიკიელთა და იერაპოლელთა ეკლესია (4:6) საშიში ცრუსწავლების შემოჭრისგან. მოციქული თავის ეპისტოლეში ავითარებს იმ ჭეშმარიტებებს, რომლებიც პირდაპირ ეწინააღმდეგება მათ შეხედულებებს და ამტკიცებს კოლასელთა რწმენას.

უეჭველია, ეპისტოლე დაწერილია ეპაფრას თხოვნით (4:13) და მიმართულია არა მხოლოდ კოლასელების, არამედ ლაოდიკიელებისა და იერაპოლელების მიმართ.

ეპისტოლეს დაწერის დრო და ადგილი

ეპისტოლეს დაწერის დროსა და ადგილზე თითქმის არ არსებობს აზრთა სხვადასხვაობა. ეპისტოლე დაწერილია მოციქულის რომში ორწლიანი ყოფნისას, ეფესელთა და ფილიმონის ეპისტოლესთან ერთად და გაიგზავნა ტიქიკოსისა და ონისიმეს, ფილემონის მონის მიერ. ეპისტოლეს გადამწერი კი, სავარაუდოდ, არის ტიმოთე, რომლის სახელიც მისაღმებლისას არის მოხსენებული. თუმცა, უძველესი ხელნაწერები ეპისტოლეს გადამწერად თვლიან ტიქიკოსსა და ონისიმეს, მაგრამ ისინი უფრო მოციქულის ელჩები იყვნენ, ვიდრე გადამწერები.

ეპისტოლეს მთავარი საგანი და მნიშვნელობა

შინაარსის მიხედვით ეპისტოლე იყოფა ორ - დოგმატურ და პრაქტიკულ - ნაწილად, რომლებიც წარმოგვიდგენს რიგ შეგონებებს. პირველ ნაწილში (თავ. 1-2) მოციქული პავლე გადმოსცემს იესო ქრისტეს პიროვნებასა და მის გამოსყიდვაზე სწავლებას და უარყოფს იუდეურ ცდომილებებს. მეორე ნაწილში (თავ. 3-4) კი გვიჩვენებს ნათლისღების საიდუმლოს აუცილებლობას და გამოყოფს ქრისტიანთა ზნეობრივი ცხოვრების სხვადასხვა პრაქტიკულ დანართს.

წმიდა იოანე ოქროპირის შენიშვნით, კოლასელთა ეპისტოლე გამოირჩევა აზრთა იშვიათი სიმაღლით, ცრუიუდეველთა წარმოდგენილი გნოსისის საფრთხეებმა აიძულა მოციქული შეხებოდა ქრისტიანობის ძირითად საფუძვლებს, იესო ქრისტეს ღვთაებრიობას, მის სამყაროსადმი დამოკიდებულებას და გამოსყიდვის აღსრულებას. მოკლედ, აქ შეიძლება მოვძებნოთ დოგმატები, რომლებიც განავითარა წმიდა იოანე ღვთისმეტყველმა თავისი სახარების დასაწყისში. ეპისტოლე შინაარსითა და გადმოცემით ეფესელთა ეპიტოლეს მსგავსია, შეიძლება ითქვას, ორივე ეპისტოლე ერთმანეთს ავსებს. შესაძლოა, ეს არის იმის მიზეზი, რომ მოციქული სთავაზობს კოლასელებს წაიკითხონ ორივე ეპისტოლე ერთად (4:16).

ეპისტოლეს განმარტება

დოგმატური ნაწილი

მოციქულის მისაღმება და სწავლება იესო ქრისტეზე - ღმერთკაცსა და სამყაროს გამომსყიდველზე (1:1-29)

მოციქული ესაღმება კოლასელთა ეკლესიას საკუთარი და ტიმოთეს სახელით და მადლობს ღმერთს კოლასელთა შორის კეთილმაუწყებლობის სიტყვის გავრცელებისთვის, გამოსთხოვს მათთვის ღვთისგან რწმენასა და ღვთისშეცნობის კეთილ ნაყოფს (1:1-11). თავისი ლოცვის აღსრულებას ის ხედავს იესო ქრისტეს მიერ აღსრულებულ

გამოსყიდვაში. მოციქული მას უწოდებს ღვთის საყვარელ ძეს, უხილავი ღვთისხატის, ყველა ქმნილებაზე უწინარესს, მიწიერი და ზეციერი სამყაროს შემოქმედს. ყოვლისმპყრობელს, ეკლესიის თავს (12-18). ღვთის ამ ძემ თავისი სისხლით შეარიგა ყველა ღმერთთან, ღვთის მტერი - წარმართებიც კი, ხოლო როცა შეარიგა, გახადა ისინი წმიდა, უბიწო და უბრალო (19-23). ამიტომაც მოციქული ხარობს თავისი ვნებების გამო, რომ კოლასელები ღირსი გახდნენ უდიდესი საიდუმლოს გამოცხადების, რომელსაც ის ემსახურება (24-29).

მუხლი 4. „რადგანაც გავიგეთ თქვენი რწმენა ქრისტე იესოში და სიყვარული ყველა წმიდის მიმართ“, - მოციქული არ ამბობს: „რწმენა ქრისტე იესოში“, არამედ „რწმენა ქრისტე იესოში“. ამით ის აჩვენებს, რომ თავად რწმენა საფუძველს იღებს მასში; რომ იესო ქრისტე არის არა მხოლოდ რწმენის საგანი, არამედ მისი საფუძველი, ანუ უკეთ, რომ ვთქვათ, რწმენის მიმცემი; ის ლერწამია, რომელზედაც აღმოცენდება ყოველი მორწმუნე, როგორც ტოტი. რწმენას მჭიდროდ უკავშირდება სიყვარული, და არა მხოლოდ მისდამი სიყვარული, არამედ ყველა წმიდის, ე.ი. ყველა მორწმუნის მიმართ. ამიტომაც მოციქული მაღლობს ღმერთს არა მხოლოდ რწმენისთვის, არამედ მორწმუნეთა ურთიერთსიყვარულისთვის.

მუხლი 5. „ცაში თქვენთვის გამზადებული იმედის გამო, რაც წინასწარვე ისმინეთ სახარების ჭეშმარიტი სიტყვით“ - აქ იგულისხმება ის სულიერი სიკეთე, ის მომავალი ნეტარება, რომელიც ქრისტიანთა იმედის საგანია და ამასთანავე სიყვარულისა და სათნოებების ძლიერი მოტივაცია. მოციქული მიმართავს თავის სიტყვას მისტიკოსთა და პატივმოყვარე ასკეტთა წინააღმდეგ. ისინი აღტაცებული არიან საკუთარი რწმენით და ამტკიცებენ, რომ ყველა აღთქმული ჯილდო, თუნდაც სულიერი, და ასევე მუქარაც ღვთისა და მოყვასისადმი რწმენასა და სიყვარულს ხდის არაგულწრფელს, ანგარებიანს, ანგარიშიანსა და მშიშარას, ივიწყებს, რომ ქრისტიანის მიწიერი ცხოვრება არის აღზრდის პერიოდი, არასრულყოფილი ასაკი. იგი მოითხოვს მუქარასა და აღთქმებს, რომ ამ გზით აღიყვანოს ადამიანი სრულყოფილ თავგანწირვამდე და წმიდა სიყვარულამდე.

მუხლი 6. „გამოაქვს ნაყოფი და ისევე იზრდება“ - მსხმოიარობა არის რწმენა და რწმენის ნაყოფი, ხოლო ზრდა - მორწმუნეთა რიცხვის გამრავლება.

მუხლი 7. „ეპაფრას“ მოციქული აქ უწოდებს საყვარელ თანამდგომს და თავის ერთგულ მსახურს (δικονიζ), ხოლო ფილიმონის ეპისტოლეში (23) მოიხსენიებს, როგორც თანატყვეს. ასეთი მინიშნებების საფუძველზე ის უნდა განვასხვავოთ იმ ეპაფროდიტოსისგან, რომელიც ფილიპელთა მასწავლებელია (2:25).

მუხლი 9. „ამიტომ ჩვენც, იმ დღის შემდეგ, რაც ეს გავიგეთ, გამუდმებით ვლოცულობთ თქვენთვის და შევთხოვთ ღმერთს, რომ აღივსოთ მისი ნების შემეცნებით, მთელი სიბრძნითა და სულიერი წვდომის უნარით“, - ამ მუხლით იწყებს მოციქული იუდეველ ცრუმასწავლებელთა ცდომილებების მხილვას. წმიდა იოანე ოქროპირის მოწმობით, ღვთის ნების შემეცნება ნიშნავს იმის შეცნობას, რომ ჩვენ ღმერთამდე მიგვიყვანა მისმა ძემ და არა ანგელოზებმა, რადგანაც ადამიანთა შერიგება ღმერთთან ძის სისხლით მამის ნებაა (კოლ. 1:9-10). ამ შემეცნებასთან ერთად მოციქული მოითხოვს ღვთის ნების პრაქტიკულ განხორციელებას ქრისტიანთა ცხოვრებაში (რომ. 12:2; 1 კორ.

1:5; ეფ. 1:17). სულიერი სიბრძნე, როგორც ზეციურ საგანთა კუთვნილება, მიიღწევა მხოლოდ რწმენაში, არა ადამიანური გონების ძალისხმევითა და შესაძლებლობებით, არამედ ლოცვით. მოციქული ლოცულობს, რათა კოლასელებმა ადასრულონ ეს სიბრძნე.

მუხლი 10. „რათა ისე იქცეოდეთ, რისი ღირსიცაა უფალი, ყოველნაირად ცდილობდეთ აამოთ მას, ნაყოფი გამოგქონდეთ ყველა კეთილ საქმეში და იზრდებოდეთ ღვთის შემეცნებით“, - ესაა მოციქულისთვის დამახასიათებელი გამოთქმა (1 თეს. 2:12; ფილიპ. 1:27; 1 კორ. 7:20; ეფეს. 4:1) და აღნიშნავს კეთილმსახურებაზე მუდმივ ზრუნვას, რომელიც გამოიხატება არა მხოლოდ ბაგეებით, არამედ საქმით და ის სრულად შესაბამისია ღვთის ნებისა.

მუხლი 11. „ყოველმხრივ ძლიერდებოდეთ მისი დიდების სიმტკიცით, რათა ყოვლისმთმენნი და სულგრძელნი იყოთ“, - ქრისტიანთა მოთმინება ვნებებში უნდა გამოვლინდეს ისეთი ძალით, ისეთი გამძლეობით, როგორიც ადამიანისთვის არ არის თვისობრივი. ეს კი მკაფიოდ გამოავლენს იმას, რომ მათში მოქმედებს ღვთის უმაღლესი ძალა. ქრისტიანთა მოთმინების შესაბამისად გაძლიერდება ღვთის დიდებაც, რომელიც აძლევს ძალას თავის წმიდანებს.

მუხლი 12. „სიხარულით ჰმადლობდეთ ღმერთსა და მამას, რომელმაც იმის ღირსნი გვყო, რომ წმიდათა ხედრს ვზიარებოდით ნათელში“, - ძველი ისრაელი ღვთის რჩეულია (κληπις) და ის მხოლოდ საკუთარ თავს თვლის ღვთის სასუფეველის ღირსად და მემკვიდრედ. იოანე ნათლისმცემელმა, იესო ქრისტემ და მისმა მოციქულებმა ამაილეს აბრაამის ხორციელ შთამოვავალთა ეს ამაო უპირატესობა და დაამტკიცეს, რომ ყოველი მორწმუნე, როგორი წარმომავლობისაც არ უნდა იყოს ის, დაიმკვიდრებს ღვთის სასუფეველს და განისვენებს აბრაამთან ერთად. მოციქული აღნიშნავს, რომ ღმერთმა არა მხოლოდ მოუწოდა მათ, არამედ ღირსნი ჰყო ღვთის მემკვიდრეობის მიღებისა. გამოთქმა „ნათელში“ მიეკუთვნება მოწოდებას და მოიცავს მთელ ქრისტიანულ შემეცნებას, რომელიც განანათლებს ადამიანს და გაათავისუფლებს სიბნელის ტყვეობისგან.

მუხლი 13. „რომელმაც გვიხსნა სიბნელის ხელმწიფებისგან და შეგვიყვანა თავისი ძის სასუფეველში“, - გადატანითი მნიშვნელობით იგულისხმება ყოველი ბოროტება: ეშმაკი, ცოდვა, წყევა და ყველა ის უბედურება, რომლებიც ცოდვას ახლავს.

მუხლი 15. „ვინც არის ხატი უხილავი ღვთისა, ყველა ქმნილებაზე უწინარესი“, - როგორც ეფესელთა (1:20-23) და ფილიპელთა (2:6-11) ეპისტოლეში მოციქული გამოხტავს იესო ქრისტეს ღვთაებრივ ღირსებას, აქაც ამხელს კოლასელ ცრუმასწავლებლებს და ეხება თავისი სწავლების ამ უმთავრეს პუნქტს - იესო ქრისტეს პიროვნებას.

იესო ქრისტე, მოციქულის გამოთქმისამებრ, „არის ხატი უხილავისა ღვთისა“. წმიდა იოანე ოქროპირის შენიშვნით ³⁵⁰, „ხატი რაღაცნაირად განსხვავებულია პირველსახისაგან, თუმცაღა, მხოლოდ დამოუკიდებელი ყოფის მიმართ, და ამასთანავე ხატი ნიშნავს განურჩევლობას ანუ მსგავსებას საგანთან. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ხატი არ არის სხვა ადგილას ან სხვა დროს განცხადებული იგივე საგანი, ის მხოლოდ ისეთივეა, ერთი და იგივე არსი, ერთი და იგივე თვისება და მოქმედების შესაძლებლობა აქვთ. თუმცა, ზოგჯერ საგნებს ერთმანთს ადარებენ თვისებათა და მდგომარეობის შემთხვევითი

³⁵⁰НаЕвр. 1:3

მსგავსებით და ამ მნიშვნელობით ისინი შეიძლება იწოდებოდნენ ერთმანეთის მსგავსებად; მაგრამ მაშინ ხატი გაიგება არა საკუთარი მნიშვნელობით. ასეა, „ადამიანი დედამიწაზე იწოდება ღვთის ხატად მხოლოდ თავისი შემთხვევითი მსგავსებით, თავისი ძალაუფლებით“.

მაგრამ იესო ქრისტე აქ იწოდება „უხილავი ღვთის ხატად“ სრულყოფილად და არსებითად, როგორც სხვა ადგილას (ფილიპ. 2:6; ებრ. 1:3). ეს მტკიცდება ღვთის ამ ხატის ღვთაებრივ თვისებათა მომდევნო გამოხატულებით, ზუსტად მისი შემოქმედებითი ყოვლისშემძლეობით, მისი მუდმივობით და უმაღლესი დანიშნულებით, ჩვენ მასში ვხედავთ უხილავი ღვთის ნამდვილ და სრულ ხატს.

უფრო ახლოს ჩავწვდეთ მოციქულის გამოთქმის მნიშვნელობას: „ხატი უხილავისა ღვთისა“. აქ სრული შესაბამისობაა იოანე ღვთისმეტყველის გამოთქმასთან (იოან. 1:18): „ღმერთი არავის არასოდეს უხილავს: მხოლოდშობილმა ძემ, რომელიც იყო მამის წიაღში, მან გაგვიცხადა“. მამა ღმერთი მიუღწეველია და უხილავია ყოველნაირი ქმნილისათვის, მან საკუთარი თავი არსებით განგვიცხადა ძეში, რომელიც ამიტომაც იწოდება „უხილავი ღვთის ხატად“: „ვინც მე მხედავს, ჩემს მომავლინებელს ხედავს“ (იოან. 12:45, 14:9).

შემდეგ მოციქული ძის შესახებ წერს: „ის ყველა ქმნილებაზე უწინარესია“. ეს გამოთქმა შეიძლება ორმხრივად გავიგოთ: იესო ქრისტე არის ქმნილებათაგან პირველი, ისეთივე ქმნილება, როგორც სხვები, თუმც დროში პირველი; ან ის აღემატება ყველა ქმნილებას და ღვთისგან იშვა ყველა ქმნილებაზე ადრე.

განსახილველი გამოთქმა: „ყველა ქმნილებაზე უწინარესი“ ეთანხმება მოციქულის მომდევნო გამოთქმისა: „მასში შეიქმნა ყოველი“, ამასთანავე ჩამოთვლის უმაღლეს ქმნილებათა სახეებს, ჩვენ ბუნებრივია, იმ აზრზე მივდივართ, რომ ღვთის პირველშობილი ძე არ შეიძლება იდგეს სხვა ქმნილებათა გვერდით, რომლებიც მის მიერ და მასში შეიქმნა. ძეს არ შეიძლება ჰქონდეს მათი მსგავსი თვისება, მსგავსი ბუნება, როგორც ღმერთს-შემოქმედს არ შეუძლია იყოს ქმნილის მსგავსი. ამიტომაც „ქმნილებაზე უწინარესი“ უნდა გავიგოთ, როგორც შემდეგ გვიხსნის (17) მოციქული: „ყოვლის უწინარესად“.

იმავე მნიშვნელობით უწოდებს მოციქული იესო ქრისტეს „პირშო მკვდართაგან“ - „πρωτοκλις εκ των νεκρων“, ცხადია, სიტყვა „პირშო“ გაიგება გადატანითი მნიშვნელობით, როგორც პირველი, როგორც აღდგომილთა საწყისი და არა პირველი მკვდარი. თუკი შევაერთებთ ორივე გამოთქმას: „ღვთის ხატსა“ და „ქმნილებაზე უწინარესს“, ჩვენ შეგვიძლია მოციქულის აზრი ასე წარმოვიდგინოთ: ოდესღაც, ღმერთმა შექმნა პირველი ადამიანი - ადამი თავის ხატად (κατ εικονα), და დააყენა ის ყველა მიწიერ ქმნილებაზე მაღლა (ებრაელები ამ გამოთქმას გამოხატავენ სიტყვით - bechur - πρωτοκλις; მეორ. რჯ. 33:17; ფს. 88:28), მან კეთილინება ადამიანის აღდგენა იესო ქრისტეს, მეორე ადამის (ებრაელებთან მესია - მეორე ადამია) საშუალებით, რომელიც საკუთარი მნიშვნელობით არის უხილავი ღვთის ხატი და ის პირველშობილია, ყველა ქმნილებაზე უწინარესია.

თუკი ქრისტიანები იწოდებიან ქრისტეში ახალ ქმნილებად (2 კორ. 5:17), მაშინ თავად ქრისტე არის პირველშობილი ყველა ქმნილებათა შორის არა ქმნილების მნიშვნელობით, არამედ უპირატესობის ან სიყვარულის მნიშვნელობით

(τρωπιζ—σιζ αγαπηζ: 1კოლ.1:13: მთაწმიდისეულში სწორადაა: „მისა მისისა საყუარელისასა“- მთარგმნელი), რადგანაც მან თავისი სისხლით გამოგვისყიდა და გახდა თავი ეკლესიისა; უკანასკნელს კი მოციქული უწოდებს „მოზეიმე საკრებულოს და ცაში ჩაწერილ პირმშოთა ეკლესიას“ (ებრ. 12:23).

მუხლი 16. „რადგანაც მასში შეიქმნა ყოველი, მიწიერიც და ზეციერიც; ხილული თუ უხილავი, საყდარნი თუ უფლებანი, მთავრობანი თუ ხელმწიფებანი - ყველაფერი მის მიერ და მისთვის შეიქმნა“, - ქრისტეს სხვა ქმნილებებზე უპირატესობის მტკიცებულების საჩვენებლად, მოციქული ჩამოთვლის ყველა ქმნილ არსებას, რომლებმაც მის მიერ მიიღეს ქმნადობა; ამასთან, მოციქულს არ ავიწყდება ყველაზე უმაღლესი და ღმერთთან უახლოესი არსებები იმ განზრახვით, რომ ქრისტე არის არა შუამდგომელი არსება ღმერთსა და სამყაროს შორის, არამედ თავად შემოქმედი.

რადგან ცრუმასწავლებლები თავიანთ გენეალოგიებში დაწვრილებით მსჯელობენ შუამდგომელ სულთა სახელებზე და ამტკიცებენ მათ შორის მკაცრ დაქვემდებარებას, ამიტომაც მოციქული მათ საპირისპიროდ ჩამოთვლის ანგელოზთა რამოდენიმე ხარისხს და იყენებს ამ არსებების სახელებს სიცუის სამხილებლად.

„საყდარნი, უფლებანი, მთავრობანი, ხელმწიფებანი“ - ზეციურ არსებათა ოთხი ხარისხის სახელწოდებებია. არ შეიძლება ეს სახელწოდებები მივუსადაგოთ მიწიერი სახელმწიფოების თანამდებობებს. ამ სახელწოდებების ახსნისას განმმარტებლები ამტკიცებენ, რომ ყოველ მიწიერ მსახურებას აქვს თავისი მფარველი ანგელოზთა შესაბამის დასში. წმიდა წერილში ნამდვილად ვხვდებით ანგელოზთა სახელებს, რომლებიც სხვადასხვა სამეფოთა მთავრებად იწოდებიან (დან. 10:13; 12:1).

მუხლი 17. „ის არის ყოვლის უწინარესი, და ყველაფერი მისი მეოხებით დგას“, - თეოდორიტი წერს: „ის არა მხოლოდ ყველაფრის შემოქმედი, არამედ ზრუნავს მათზე და მართავს კიდევ, მის სიბრძნესა და ძალაზე დგას იგი“.

მუხლი 18. „ის არის თავი ეკლესიის სხეულისა, პირმშო მკვდართაგან“ - αρχη, πρωτοτοκον εκ των νεκρων. აქაც, როგორც კორინთელთა ეპისტოლეში (1კორ. 15:23), მოციქული უწოდებს ქრისტეს „პირმშოს მკვდართაგან“ (απαρχη) იმ მნიშვნელობით, რომ ის პირველი აღდგა, საბოლოოდ დაამარცხა სიკვდილი და თავიდან აიცილა მეორედ სიკვდილი, რასაც ვერ გაექცნენ წინასწარმეტყველთა და თვით ქრისტეს მიერ სიკვდილისაგან აღმდგარი ადამიანები. ის თითქოს არის პირველმოწყვლი მოსავალი, რომელიც ღვთის სასუფეველის ყანაში მოიმკეს და ძღვნად ღმერთს მიუძღვნეს.

„რათა ყველაფერში პირველობდეს“, - თუკი დამტკიცებულია, რომ ქრისტე ყველა ქმნილებაზე და ყოვლის უწინარესი, თუკი ის ანგელოზთა და ქმნილებათა შორის პირველია, თუკი ის პირმშოა აღგომილთაგან, მაშინ გასაგებია, რომ ანგელოზთა მიერ ქმნილი მის მიერ ქმნილია (ოქროპირი).

მუხლი 19. „რადგანაც კეთილინება მამამ, რომ მასში დამკვიდრებულიყო მთელი სავსება“ (იოან. 1:14), - საფუძვლიანად შენიშნავენ განმმარტებლები, რომ მოციქული აქ იყენებს თავად ცრუმასწავლებელთა გამოთქმებს, რათა ამხილოს ისინი. მათთან სახელით - πλεγμα – იწოდება ერთ-ერთი ეონი, რომელშიც ღვთაებრიობა დროებით მკვიდრობს, და პირიქით, მოციქულ პავლესთან ღვთაებრიობა დაემკვიდრა ქრისტეში საუკუნოდ და ამიტომ ასეთი გამოვლენა შეიძლება იწოდოს მთელ სისავსედ.

კოლასელი ცრუმასწავლებლები მისდევნენ ებრაელ შეხედულებებს და წარმოიდგენენ ამ სისავსეს, როგორც ანგელოზთა კუთვნილებას, რომლებიც გამოხატავენ ღვთაებრივ არსებათა სისავსეს (ასეთი გამოხატველთა რიცხვში აყენებენ ქრისტეს), მოციქული ამბობს, რომ ქრისტე შეიცავს საკუთარ თავში ღვთის სისავსეს მარტოდმარტო.

მუხლი 20. „რათა მისი მეშვეობით, შემოერიგებინა ყოველი და მისი ჯვრის სისხლით დაეცხრო ყველაფერი - მიწიერიც და ზეციერიც“, - დაცემის შემდეგ ღვთის წინააღმდეგ ადამიანის მტრობის მიზეზით, ყველა ზეციური არსება ადამიანის წინააღმდეგია. საჭიროა ადამიანის ზეცად აყვანება და ღმერთთან შერიგება, მისი საშუალებით კი ანგელოზებთან. ეს აღსრულდა იესო ქრისტეს მიერ. ქრისტეს შობით ანგელოზებმა აუწყეს ქვეყნიერებას მშვიდობა, რომელიც უნდა დამკვიდრდეს დედამიწაზე ადამიანებსა და ღმერთს, და ერთმანეთს შორის. ამ ადგილას მოციქული მკაფიოდ გამოხატავს, რომ ქრისტე ყოველივე ზეციურსა და მიწიერს თავს მოუყრის (ეფ. 1:10).

მუხლი 21. „და თქვენც, ოდესღაც უცხოქმნილნი თუ გონებით მტერნი, უკეთურ საქმეთაჲკენ მიდრეკილნი“, - ამ ფრაზით ცხადდება, რომ ღმერთსა და ადამიანს შორის მტრობის მიზეზია უკეთური საქმეები. მოციქული არიგებს ქრისტიანებს, რომ ისინი მოერიდონ ცოდვებს, რომლებიც გააუცხოებენ მათ ღმერთთან და გამოჩნდებიან მის მტრებად.

მუხლი 22. „აწ მისი სიკვდილით შეგირიგათ მისსავე ხორციელ სხეულში, რათა წმიდანი, უბიწონი და უბრალონი წარგადგინოთ თავის წინაშე“, - კოლასელი თეოსოფები მიაწერენ სულებს ეთერულ სხეულს და ასევე - ადამიანთა ხსნას ანგელოზებს. მოციქული ამტკიცებს, რომ ის აღსრულდა იესო ქრისტეს მიერ, რომელსაც არ აქვს მოჩვენებითი ან ეთერული სხეული, არამედ - უხეში, ხორციელი, ყველა ადამიანისთვის თვისობრივი. აქ მოციქული ამხელს შემდგომში წარმოშობილ დოკეტურ ერესს.

მუხლი 23. „მაგრამ ამისთვის საჭიროა, რომ რწმენით დამკვიდრებულნი და განმტკიცებულნი არ განეშოროთ სასოებას სახარებისას, რომელიც გსმენიათ, ცისქვეშეთის ყველა ქმნილებისთვის ქადაგებული“, - ესაა ძლიერი გამოთქმა, რომელიც წინასწარმეტყველებს, რომ ქრისტიანული ქადაგება გავრცელდება მთელ სამყაროში. სხვათა შორის, მოციქულს სურს გვაჩვენოს ქადაგების კეთილსასურველი ზეგავლენა არა მხოლოდ ადამიანებზე, არამედ მთელ სამყაროზე (რომ. 8:19).

„რომლის მსახურიც გაგხდი მე, პავლე“, - მოციქული საკუთარ თავს უწოდებს კეთილმაუწყებელს და მხედველობაში აქვს ის ვითარება, რომ კოლასელები განსწავლულნი არიან არა თავად პავლეს მიერ, არამედ მისი მოწაფეებისგან, ამიტომაც შეიძლება მოციქულის ჩარევა მათ საქმეებში ჩათვალონ შეუსაბამოდ. როგორც რომაელების (რომ. 1:13-15) მიმართ თვლის საკუთარ თავს მოვალედ, მისწეროს და უქადაგოს, კოლასელებსაც მიმართავს საკუთარი მოწოდების შესაბამისად.

მუხლი 24. „ახლა კი ვხარობ ჩემი ვნებების გამო, რომლებიც დავითმინე ჩვენი გულისთვის, და რაც დააკლდა ქრისტეს ურვას, ჩემი ხორცით ვავსებ მისი სხეულისათვის, რომელიც არის ეკლესია“, - თავად პავლე მოციქულის სწავლების თანახმად მრავალ ეპისტოლეში დამოწმებულია, რომ ქრისტეს ვნებები ისე დიდია, რომ სამყაროს ხსნისათვის საჭირო არ არის სხვა საშუალება და არც ვინმეს ვნებებით შევსება. ამიტომაც მოციქულის გამოთქმა უნდა გავიგოთ იმ მნიშვნელობით, რომ მოციქულის ვნებები

გაგრძელებაა თავად ქრისტეს ვნებებისა; მას ისე ვუყვარვართ, რომ ახლაც მზადაა ტანჯვისთვის და იტანჯება თავის მსახურებში, როგორც საკუთარი სხეულის ნაწილებში. ქრისტემ დაგვიტოვა ვნების მაგალითი, რომელსაც ყოველმა მორწმუნემ უნდა მიზამოს (1 პეტრ. 2:21).

მოციქული თვლის, რომ დასახული მიზანისთვის ჯერ კიდევ არ მიუღწევია და გრძნობს საკუთარ ხორცში ისეთი ტანჯვებისა და მწუხარებების ნაკლოვანებას, როგორიც დაითმინა ქრისტემ. ის ეძებს შემთხვევას, შეავსოს ისინი და ხარობს, რომ იპოვა ვნების საშუალება ქადაგებით, რაც წაადგება კოლასელებსაც.

მუხლი 27. „რომელთაც ღვთის ნებით ეუწყა, რა არის სიუხვე ამ საიდუმლოს დიდებისა წარმართთა შორის: ესაა ქრისტე თქვენში, დიდების სასოება“. ძე ღვთისას განხორციელება არის უდიდესი საიდუმლოება, რომელზედაც ქადაგებს სახარება და ღმერთკაცი ქრისტე არის არა მხოლოდ რწმენის საგანი, არამედ ჩვენი სასოების საფუძველი. ჩვენ ამიტომაც ვიმედოვნებთ რომ ის ადამიანია; ჩვენ ამიტომაც ვიღებთ მოლოდინს, რომ ის ღმერთია.

ცრუმასწავლებელთაგან გაფრთხილება (2:1-23)

მოციქულს სურს თავისი შეგონება უფრო რეალურად ასახოს კოლასელთა გულებზე და განუცხადებს მათ, რომ ის გულმოდგინედ იღწვის იმისთვის, რათა ეზიარონ ისინი გონიერების მთელ სისავსეს და სიუხვეს ღვთის საიდუმლოს, ანუ ქრისტეს შესამეცნებლად, რომელშიაც დაფარულია სიბრძნისა და ცოდნის მთელი საუნჯე; სთხოვს მათ, როგორც მიუღიათ უფალი ქრისტე იესო, ისევ იარონ მასში; ფრთხილად იყვნენ, რათა არავინ აცდუნონ სიბრძნისმეტყველებითა და ფუჭი საცთურით, კაცთა გადმოცემებისა თუ ქვეყნის საწყისთა თანახმად, და არა ქრისტეს მიხედვით, რომელშიც მკვიდრობს ხორციელად ღვთაების მთელი სავსება და რომელსაც ძალუმს აუწყოს მათ ეს სისავსე (1-10). ის, რომ უნდა მისდიონ ქრისტეზე დაფუძნებულ ფილოსოფიას, მტკიცდება მათი ქრისტესთან, როგორც თავთან, კავშირით: ისინი მასში წინადაცვეთილნი არიან ხელთუქმნელი წინადაცვეთით - ნათლისღებით; მასში და მასთან ერთად ისინი აღდგნენ ცოდვათაგან, რადგანაც მან მოაკვდინა ცოდვა ჯვარზე (11-15). ამიტომაც, ქრისტიანთა განსჯას ებრაული წეს-ჩვეულებების შეუსრულებლობის გამო ვერავინ გაბედავს: წეს-ჩვეულებები მხოლოდ წინასახეა ქრისტესი. ქრისტიანები შეერთებულნი არიან ქრისტესთან მთელი სხეულით; თუ ისინი ქრისტესთან ერთად მოკვდნენ ამქვეყნიური საწყისისათვის, მაშინ, როგორც საწყუთროს მკვიდრნი, რატომღა უნდა აღასრულონ სხვადასხვა ებრაული დადგენილებები და რატომ უნდა მისდიონ იმას, რაც მხოლოდ სიბრძნის გარეგნული სახეა (16-23).

თავი 2. 1. „მინდა იცოდეთ, რა გულმოდგინედ ვიღვწი თქვენთვის, ლაოდიკელთა და ყველა მათგანისათვის, ვისაც პირადად არც კი უხილავს ჩემი სახე“, - მოციქული ზრუნავს არა მხოლოდ იმათთვის, ვინც იხილა ის, არამედ ყველა მათგანისათვის, ვისაც პირადად არ უხილავს პავლეს სახე. ეს არ ართმევს ეპაფრას პატივს იყოს კოლასელთა ეკლესიის დამაარსებელი და მოციქულის მსგავსი ზრუნვაში. მოციქული მკაფიოდ გვაჩვენებს, რომ კოლასელები მუდმივად მასთან არიან სულით.

მუხლი 2. „რათა გამხნევდეს მათი გული და სიყვარულით შეერთებულნი ეზიარონ გონიერების მთელ სისავსეს და სიუხვეს ღვთის საიდუმლოს, ანუ ქრისტეს შესამეცნებლად“, - ეს საიდუმლო არის ქრისტე - წარმართთა სასოება (ზემოთ 1:27). აბრაამისა და მისი შთამომავლობის არჩევის დღიდან ქრისტეში ხსნა, ანუ მასში კურთხევა, მთელი სამყაროსათვის ცნობილი გახდა.

ებრაელებს ასეც სწამთ, რომ მაცხოვარი მოვლენილია მხოლოდ ისრაელის დაღუპული ცხვრების გადასარჩენად და მათგან მრავალი ქრისტეს მიმდევარი აგრძელებს მსგავს რწმენას. მაგრამ ისრაელი ერის არჩევისას და მათი გადარჩენისას ღმერთი ფარავს სხვა უცნობ საიდუმლოს: ყველა ერის ხსნის საიდუმლოს.

მამა ზრუნავს თავის ყველა შვილზე, მაგრამ განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს მხოლოდ ერთ ერს, რათა სხვები შეაგულიანოს და მიიზიდოს ხსნისკენ (რომ. 11:25). ებრაელები ვერ ხედავენ ამას დღემდე.

მუხლი 3. „რომელშიაც დაფარულია სიბრძნისა და ცოდნის მთელი საუნჯე“, - ის, რომ მოციქული საუბრობს კოლასელ ცრუმასწავლებელთა წინააღმდეგ, ესადაგება ყველა დროის ერეტიკოსებსა და ცრუმასწავლებლებს. მხოლოდ ქრისტეში უნდა ვეძიოთ ჭეშმარიტი სიბრძნე და ცოდნა. ის აძლევს ყოველივეს მთხოვნელს და მხოლოდ მის შეცნობაშია ყოველგვარი ცოდნის საფუძველი. ამასთან, ცდომილება ყოველთვის იჩემებს თავის დამოუკიდებლობას და ყოველთვის ხაპავს თავის შემეცნებას ადამიანის გამოცდილებისა და შემეცნების მღვრიე წყაროსგან.

მუხლი 4. „ამას ვამბობ, რათა არავინ გაცთუნოთ შემპარავი სიტყვით“ - (1 კორ. 2:4.), ყველა ცდომილების საერთო თვისებაა წარმოადგინოს ჭეშმარიტების სახე და არა მისი ძალა, ე.ი. ყურადღებას აქცევს სიტყვებს და არა მის შინაარსს.

მუხლი 7. „რადგანაც მის მიერ ხართ დამკვიდრებულნი, მასშივე ფესვგადგმულნი და, როგორც გისწავლიათ, რწმენით განმტკიცებულნი. მასშივე იზარდეთ მადლიერებით“, - ზრდა, ე.ი. აღმატება, დაკავშირებულია ქრისტესთან და არის რწმენის ნაყოფი. მადლიერება ანუ ღვთის განდიდება ყველაფრისთვის არის ქრისტიანებში რწმენის შინაგანი ზრდის მტკიცებულება. ვინც იშვიათად და ნაკლებად მადლობს უფალს თავის ცხოვრებაში, ის იშვიათად კმაყოფილია, და ამიტომაც მცირედ მორწმუნეა უფლის და მომავალი ნეტარებისა.

მუხლი 8. „ფრთხილად იყავით, რათა არავინ გაცთუნოთ სიბრძნისმეტყველებითა და ფუჭი საცთურით, კაცთა გადმოცემებისა თუ ქვეყნის საწყისთა თანახმად, და არა ქრისტეს მიხედვით“, - მოციქული ფილოსოფობას უწოდებს რელიგიურ სწავლებას, როგორც ეს დამახასიათებელი იყო იმდროინდელი ებრაელებისთვის³⁵¹.

³⁵¹Иуд. война. 2:8,2;Иуд. древн. 18:3,1.

ასეთი სახელწოდება განსაკუთრებით დამახასიათებელია იუდეველი ცრუმასწავლებლებისთვის, რომლებიც ბევრს სესხულობენ ალექსანდრიული ფილოსოფიული სკოლისგან და სურთ დაუახლოვონ იუდეველობა პლატონის ფილოსოფიას. ეს ფილოსოფია ეფუძნება ადამიანურ ცოდნას, ე.ი. იმ გაგებებსა და ცნობებს, რომლებიც საფუძველს იღებს არა გამოცხადებიდან, არამედ საიდუმლო კაბალისტური წიგნებისგან და მისაღწევია მხოლოდ განდომილებისათვის, როგორც ამას ვხედავთ ესელებთან ³⁵². სწორედ ამ უკანასკნელებს ემსგავსებიან კოლასელი ცრუმასწავლებლები.

„ქვეყნის საწყისად“ იწოდება რელიგიის პრიმიტიული, ასე ვთქვათ, ბავშვური გაგება, როგორიც აქვთ იუდეველებსა და წარმართებს ტაძრის, მსხვერპლთა, დღესაწაულებისა და ღვთისმსახურების მიმართ. მხოლოდ ქრისტიანობამ განუცხადა ადამიანს, რომ ღვთისთვის სამსახური შეიძლება ყოველ ადგილას (იოან. 4:21) და არა მსხვერპლებითა და ამა თუ იმ წეს-ჩვეულებების შესრულებით, არამედ სულითა და ჭეშმარიტებით. ხოლო გარეგნული მსახურება კი მხოლოდ საშუალებაა, დახმარებაა, ანბანია ქრისტიანის რწმენასა და სიყვარულში თანდათანობითი შემეცნებისა და სრულყოფილებისათვის. ქვეყანაში იგულისხმება კაცობრიობა.

მუხლი 9. „რადგანაც მასში მკვიდრობს ხორციელად ღვთაების მთელი სავსება“. „ღვთაების მთელ სავსებაში“ უნდა ვიგულისხმოთ ღმერთის თვისებათა და ქმედებათა არა ერთობლიობა, არამედ ღვთაების არსი, ღვთის არსება. მას შეესაბამება მოციქულის მიერ აქ გამოყენებული გამოთქმა - „ხორციელად“, რომელიც, რა თქმა უნდა, უნდა გავიგოთ „არსებითის“ მნიშვნელობით. მოციქული თავის სწავლებას იესო ქრისტეს ღვთაებრიობაზე უპირისპირებს ასეთ ცრუმასწავლებლებს; ის ამბობს, რომ ღმერთი არა მოჩვენებით დაემკვიდრა მასში, როგორც ასწავლიან ერეტიკოსები; არა მხოლოდ აქტიურად გამოავლინა მასში თავისი ღვთაებრივი სრულყოფილება, როგორც წმიდანებში, რომელთა შესახებაც საუბარია, რომ მათში ცოცხლობს და მოქმედებს ღმერთი; და არა დროებით, არა ნათლობიდან სიკვდილამდე, როგორც ასწავლის ნესტორი, არამედ ნამდვილად და მუდმივად (ამიტომაც არსებითად), თავისი არსებისა და სრულყოფილების მთელი სისავსით ცოცხლობს და მუდამ იცოცხლებს მასში.

მუხლი 10. „და თქვენც სავსენი ხართ მასში, ვინც არის თავი ყოველი მთავრობისა და ხელმწიფებისა“, - ეჭვს არ იწვევს ის, რომ მოციქული აქ გულისხმობს ანგელოზთა დასებს (1:16). მას სურს აჩვენოს ცრუმასწავლებელთა საპირისპიროდ, რომ ქრისტე არა დამხმარე ძალა და დაქვემდებარებული არსებაა, არამედ ყველას თავია და ქრისტიანებს მასში შეუძლიათ მოიპოვონ სრულყოფილი ცოდნა. მაშინ როდესაც ცრუმასწავლებლები ამტკიცებენ, რომ ყოველ ცოდნას ისინი პოულობენ მხოლოდ ანგელოზებთან ურთიერთობით.

მუხლი 11. „მასშივე ხართ წინადაცვეთილნი ხელთუქმნელი წინადაცვეთით: ესაა განძარცვა ცოდვილი ხორციელი სხეულისაგან - ქრისტესეული წინადაცვეთა“. „ხელთუქმნელ წინადაცვეთას“ მოციქული უწოდებს გულის წინადაცვეთას სულიერად (რომ. 2:29), ანუ ცოდვის აცილებას, რომელიც მოქმედებს ადამიანზე, უმთავრესად ხორცის საშუალებით; ამიტომაც ამბობს მოციქული: τὸν ἀμαρτανὸν σαρκαῖ. სულიერი

³⁵²de Bello Jud. 2:8,7

წინადაცვეთაც მდგომარეობს ცოდვის განძარცვაში (ქვემოთ, 3:9; ეფ. 4:22). განძარცვა იგივეა, რაც მოკვდინება, აცილება და ამიტომაც ხორციელი განძარცვა ნიშნავს სიკვდილს; მაგრამ ცოდვილი სხეულის განძარცვა ნიშნავს თავად ცოდვის განძარცვას, რადგანაც აქ *σῶμα* გამოიყენება „არსებითის“ (*substantia*) მნიშვნელობით; თუმცა, ეს არ ნიშნავს, რომ ცოდვას აქვს რაიმე არსი, არამედ საუბრობს იმაზე, რომ ცოდვის განძარცვა უნდა იყოს სრული, სრულყოფილი, რომელიც გაწვდება ცოდვის ფესვებსაც კი. მოციქულის მთელი საუბარი მიმართულია იმ იუდეველთა წინააღმდეგ, რომლებიც დიდ მნიშვნელობას ანიჭებენ წინადაცვეთას.

მუხლი 12. „მასთან ერთად დაიმარხეთ ნათლისღებით და მასთან ერთადვე აღდექით ღმერთის ქმედითი ძალის რწმენით, რომელმაც მკვდრეთით აღადგინა იგი“ (შდრ. რომ. 6:3-4), - ნათლისღება ცვლის იუდეურ წინადაცვეთას. ძველ აღთქმაში, ღმერთთან აღთქმის დამდები იღებს წინადაცვეთას, რომელიც ნიშანია მისი სულიერი წინადაცვეთისა (რომ. 2:29), ქედმაღლობის უარყოფისა (რჯლ. 10:16; იერ. 4:4) და ცოდვიანი უწმიდურებისა.

ახალ აღთქმაში ქრისტიანი დებს ღვთის აღთქმას ნათლისღებით, მისით ის არა მარტო განიბანება და განიწმიდება ცოდვისგან (საქმ. 22:16), არამედ განიძარცვება ძველი კაცისგან, კვდება ხორციელი და ცოდვილი ცხოვრებისათვის და იშვება სულიერ, წმიდა ცხოვრებაში. სხვაგვარად, კვდება და დაიფლება ქრისტესთან, და შემდეგ აღდგება მასთან ერთად. ამიტომაც ნათლისღება იწოდება განახლების საბანელად ან სულიერ აღორძინებად (ტიტ. 3:5; ეფეს. 5:26) და თავად ქრისტიანი ნათლისღებაში ხდება ახალი ქმნილება ქრისტეში.

მუხლი 14. „სწავლით წარბოცა ჩვენ გამო შეთხზული და ჩვენს წინააღმდეგ მიმართული ხელწერილი; შუაგულიდან აიღო და ჯვარს მიაღურსმა იგი“, - ასეთი ხელწერილი, ანუ იუდეველთა წინააღმდეგ დამადანაშაულებელი დოკუმენტია მოსეს რჯული თავისი ურიცხვი განწესებებით, *διοικηται*. ებრაელები ხელს აწერენ, ან ხელწერილს დებენ წინადაცვეთისას თავიანთი სისხლით და რადგანაც ვერ აღასრულებენ რჯულს, ამიტომაც ექვემდებარებიან პასუხისმგებლობას, თავიანთი დანაშაულის გამოსყიდვას. ნეტარი თეოდორიტე ადებს ცოდვის პასუხისმგებლობას ყველა ადამიანს და ასეთ ხელწერილად თვლის ჩვენს სხეულს, რომელიც ბედავს ყოველი უკანონო ქმედებას. რეალურად, ყოველი ადამიანი საკუთარ სხეულში ატარებს ღვთის წინაშე თავისი დამნაშავეობის მოწმობას და ქრისტეს უნდა წერებოცა თავისი სისხლით ჩვენი სხეულიდან დანაშაული. ჩვენი სხეული, რომელზედაც აღბეჭდილია ჩვენი დანაშაულის ხელწერა, ქრისტემ თავისი სხეულით მიაღურსმნა ჯვარს და განაქარვა ხელწერილი (ეფ. 2:16).

მუხლი 15. „ძალისაგან განძარცვა მთავრობანი და ხელმწიფებანი, საჯაროდ განაქიქა და ჯვრით იმძლავრა მათზე“, - ეს ფრაზა გულსხმობს ბნელ ძალებს, რომლებიც იესო ქრისტემ განძარცვა და საჯაროდ განაქიქა თავისი სიკვდილით.

მუხლი 17. „ყოველივე ეს მხოლოდ ლანდია იმისა, რასაც მომავალი მოიტანს, სხეული კი არის ქრისტესი“. ძველი და ახალი აღთქმები, უფრო ხუსტად, ძველი აღთქმის წესები და კანონები და ახალი აღთქმის მსახურება, ისეა ერთმანეთთან დაკავშირებული, როგორც ლანდი და სხეული. ძველი აღთქმა - ჩრდილია, ახალი კი - სხეული. და

რადგანაც ახალი აღთქმა მოკლედ გაიგება ქრისტეში, ამიტომაც ეს სხეული იწოდება ქრისტეს სხეულად.

მუხლი 18. „ნურავინ შეგაცდენთ მოჩვენებითი სიმდაბლით და ანგელოზთა მსახურებით, თავის ფუჭ ხილვებში დანთქმული და თავისი ხორციელი გონებით ამაოდ გალაღებული“, - წმიდა იონე ოქროპირის განმარტებით, ეს სიტყვები გამოიყენება იმ შემთხვევაში, როდესაც ერთი გაიმარჯვებს, ხოლო მეორე იღებს ჯილდოს, ან როდესაც გამარჯვებული მოტყუებულია (შედრ. დაბ. 27:35-36). ცოდვაზე გამარჯვებული ქრისტიანი უნდა ფრთხილობდეს, რომ მისთვის განკუთვნილი ჯილდო სხვამ არ მოიპაროს (როგორც იაკობის შემთხვევაში: დაბ. 27); და ეს ადვილად შეიძლება მოხდეს, თუკი ის ჩავარდება იმ ცრუმასწავლებელთა ხელში, რომლებიც მოჩვენებითი სიმდაბლით გამოირჩევიან, აცდუნებენ ანგელოზთა ცრუ მსახურებით და ასე წაართმევენ ჯილდოს.

„ანგელოზთა მსახურებაზე“, რომელსაც მინიშნებს მოციქული, არსად არ არის საუბარი ძველ აღთქმაში. და საერთოდ, მათზე წმიდა წიგნები არ გვაძლევენ განსაზღვრულ მონაცემებს. მაგრამ ბაბილონის ტყვეობიდან ანგელოზთა შესახებ სწავლება უფრო და უფრო ნათელი ხდება. გვხვდება მათი სახელები დანიელთან, ტობითთან, მინიშნებულია მათი ღვთის წინაშე მსახურება (ტობ. 12:11-15). ფილონთან, ალექსანდრიელ თეოსოფებთან, ესელებთან³⁵³ ანგელოზთა სახელები და მათი მსახურება მნიშვნელოვან ადგილს იჭერს.

ცელსიუსი³⁵⁴ აყვედრის იუდეველებს ანგელოზთა თაყვანისცემას. სვიმონ მოგვი და კერინფი³⁵⁵ უპირატესობას ანიჭებენ ანგელოზთა შუამდგომლობას იესო ქრისტეს შუამავლობას. თეოდორიტე შენიშნავს, რომ ფრიგიასა და პისიდიაში ანგელოზთა პატივისცემის სწავლებამ ისეთი ფესვები გაიდგა, რომ ლაოდიკიის კრება (357 წ.) იძულებულია 35-ე კანონით აკრძალოს ანგელოზთა საპატივცემულოდ კერპთაყვანისცემლური მსახურებები. ეს აკრძალვა და მოციქულის სწავლებაც მიეკუთვნება ანგელოზთა ისეთ თაყვანისცემას, რომელიც აყენებს მათ იესო ქრისტეზე მაღლა.

მუხლი 19. „ვინც განშორებია თავს, რომლის მეოხებითაც მთელი სხეული, სახსართა და ნაწევართაგან შეკრული და შეერთებული, დაუბრკოლებლივ იზრდება საღვთო ზრდით“, - ქრისტეს დატევება და ანგელოზთათვის უპირატესობის მინიჭება მსგავსია იმისა, რომ ვიღაცამ სიცოცხლისათვის საკმარისად ჩათვალოს სხეულის ნაწილების არსებობა თავის გარეშე. ქრისტე არა მხოლოდ ადამიანთა თავია, არამედ თავია ანგელოზთა (ეფ. 1:10; 14:15).

მუხლი 20. „თუ ქრისტესთან ერთად მოკვდით ამქვეყნიური საწყისისათვის, მაშინ, როგორც საწუთროს მკვიდრნი, რატომღა მისდევთ მის წესს“, - ვინც განუდგა იუდეველობას, მან უარი თქვა, როგორც მოციქული უწოდებს, „ამქვეყნიურ საწუთროზე“. ქრისტიანები აღარ უნდა მისდევდნენ იუდეველთა დამახასიათებელ წესებს: ხელს ნუ ახლებ, ნუ იგემებ, ნუ შეეხები და ა.შ.

მუხლი 22. „ნურაფერს, რაც იხრწნება, - კაცთა მცნებებისა და მოძღვრების მიხედვით?“ - მეტწილად ამ სიტყვებს უკავშირებენ აკრძალულ საჭმელს და მოციქულის

³⁵³ по Флавию, deBello; 2:8,7

³⁵⁴ У Оригена, книга 5

³⁵⁵ Tetrull. depraescr. 43

სიტყვების აზრი ასე წარმოგვიდგება: რატომ ემორჩილებით ახალ წესებს საკვებთან და ისეთ საგნებთან დაკავშირებით, რომლებიც არაა მუდმივი, არამედ ქრება. მაგრამ ეს სიტყვები კონტექტიდან გამომდინარე ასე უნდა გავიგოთ: ზემოთ მოყვანილი აკრძალვის ბოროტი გამომყენებლები იხრწნებიან (2 პეტრ. 2:12; გალ. 6:8).

მუხლი 23. „ყოველივე ეს მხოლოდ იმდენად ჰგავს ჭეშმარიტ სიბრძნეს, რამდენადაც მათშიც ვხედავთ თვითნებურ თაყვანისცემას, თავმდაბლობას და თვითგვემას, მაგრამ მათ არ შეუძლიათ წინ აღუდგნენ ხორციელ განცხრომათა სურვილს“, - ცრუმასწავლებელთა ღვთისმსახურება არის ჭორი, ან თვითნებობა და ამიტომაც არის თვითმსახურება, რომელიც ღმერთს შეურაცხყოფს. მას ახლავს თავმდაბლობა, რომელიც პირფერულია, და ამიტომაც მოციქული ადანაშაულებს მათ; მას თან ახლავს ხორციელი განცხობა - αἰδῖα , რომელიც ეფუძნება ფარულ ამპარტავნებას.

ზნეობრივი ნაწილი

შეგონება წმიდა ცხოვრებისათვის (3:1-17)

მოციქული განამტკიცებს კოლასელ ქრისტიანებს რწმენაში, იფარავს მათ ცრუმასწავლებლებისგან და თავისი დარიგებებით აყალიბებს ზნეობრივი ცხოვრებისთვის დასკვნებს. ასევე გვთავაზობს შეგონებებს წმიდა ცხოვრებისთვის, როგორც საზოგადოს ყველა ქრისტიანისათვის, ასევე კერძო შემთხვევებისათვის. ის გვარწმუნებს ქრისტესთან ერთად აღდგომას და ამაღლებას ზეცად აზრებით, საკუთარი სიცოცხლის ქრისტესთან ერთად დაფარვას ღმერთში, საკუთარი მიწიერი ასოების: სიძვის, უწმინდურების, ვნების, ბოროტი გულისთქმის და ანგარების მოკვდინებას, საერთოდ ძველი კაცის ყოველი საქმის შემოძარცვას და ახლის შემოსვას შემოქმედის ხატად (1-11).

ახალ ადამიანად შემოსვა მდგომარეობს ყველა ქრისტიანული სათნოების გამოვლენაში, უმეტესად სიყვარულში; მას მოსდევს ღვთის მშვიდობა, რის მიმართაც ერთ სხეულად არიან ხმობილნი ქრისტიანები, და მთელი სიბრძნის სიუხვე, რომელსაც თან ახლავს არა მხოლოდ ღვთის დიდებისმეტყველება და სულიერი შესხმა, არამედ მთელი სიცოცხლის განწყობა ღვთის სადიდებლად (12-17).

თავ. 3:1. „თუკი ქრისტესთან ერთად აღდექით, ზეცისას ეძიებდეთ, სადაც ქრისტე ზის ღვთის მარჯვენაზე“, - მაცხოვრის აღდგომიდან მოციქული გადადის იესო ქრისტეს ამაღლებისკენ და მარჯვენივთ ღვთისა და მამისა დაჯდომისკენ. ნათლისღებაში

მომკვდარნი და აღდგომილნი ქრისტესთან ერთად უნდა ამაღლდნენ ზეცად, ე.ი. განუდგნენ ყოველგვარ მიწიერს, ხორციელს, ანუ როგორც მოციქული მომდევნო მუხლში გამოთქვამს: ზეცისას ფიქრობდნენ (შედრ. ფილიპ. 3:20).

მუხლი 3. „რადგანაც მოკვდით და თქვენი სიცოცხლე ქრისტესთან ერთად დაიფარა ღმერთში“, - იესო ქრისტე არის ჩვენი ჭეშმარიტი საუნჯე, რომელიც დაფარულია ზეცად ღმერთში. ჩვენ, მუდმივად უნდა მივმართოთ ამ საუნჯისკენ გულები და მთელი სიცოცხლე ქრისტესთან ერთად დავფაროთ ღმერთში. ჩვენი სიცოცხლეც უნდა გახდეს საუნჯე, რომელსაც ძალუმს ზეცაში დაფარვა ისე, რომ მღილმა ვერ გაღრღნას და ვერც ჟანგმა დააკლოს რა (მთ. 6:19-21) - ე.ი. ის უნდა იყოს წმიდა, უბიწო, მთელი. ქრისტიანის სიცოცხლე, ზეცაში დაუნჯებული, უნდა იყოს საიდუმლო, შეუმჩნეველი ადამიანთა თვალისთვის. მას მოელის განდიდება ქრისტეს დიდებით მეორედ მოსვლისას.

მუხლი 5-9. თუმცადა ქრისტეს მორწმუნე ნათლისღებაში უკვე სრულიდ თავისუფლდება, როგორც პირველშობილი, ისე ნათლისღებამდე ჩადენილ საკუთარი ყოველნაირი ცოდვისგან, ანუ როგორც ამბობენ, კვდება მიწიერი და ცოდვილი სიცოცხლისათვის და იწყებს ცხოვრებას ქრისტეში. მაგრამ რომელიღაც სწეულებისგან განკურნებული ადამიანი, თუკი დარჩება უწინდელი ცხოვრების პირობებში, შეიძლება ისევ დაავადდეს იმავე ავადმყოფობით გაცილებით მალე და მძიმედ, ამიტომაც ნათლისღების საიდუმლოში განახლებული ადამიანი ცხოვრობს დედამიწაზე მისი განვითარებისათვის არაკეთილსასურველ ვითარებაში, ამასთანავე ის განიცდის ამ ქვეყნისა და ეშმაკისგან ცდუნების გავლენას და იწყებს ისევ ცოდვის ჩადენას, კიდევ უფრო აზიანებს თავის ბუნებას.

ნათლისღებაში მომკვდარი ცოდვა ისევ ცოცხლდება ადამიანში და უმთავრესად ფესვს იდგამს ადამიანის სხეულში, იზრდება და ძლიერდება თანდათან, ისწრაფვის დაეუფლოს მის მთელ ბუნებას.

ადამიანში იწყება გაცოცხლებული ცოდვის შინაგანი უწყვეტი და მტკიცე ბრძოლა სიკეთესა და მადლის მოქმედებებთან ან, როგორც მოციქული ამბობს, იწყება სულისა და ხორცის ბრძოლა; „რადგან ხორცს სულის საპირისპიროდ სურს, სულს კი - ხორცის საპირისპიროდ; ისინი ერთმანეთს ეურჩებიან“ (გალ. 5:17-რომ. 7:23). განახლებულ ადამიანში ამ შინაგანი ბრძოლის მდგომარეობას მოციქული თავისი ეპისტოლეს მრავალ ადგილას წარმოგვიდგენს კიდევ ძველი და ახალი ადამიანის სახით, რომელიც ცხოვრობს ქრისტიანში და მუდმივად წარმოებს ბრძოლა მათ შორის, ის შთააგონებს ქრისტიანს განიძარცვოს ძველი კაცი და მოაკვდინოს საკუთარ თავში ცოდვის ვნებები ან, როგორც თავად მოციქული გამოხატავს განსახილველ ადგილას - „მოაკვდინეთ თქვენი მიწიერი ასონი“.

„მოაკვდინეთ თქვენი მიწიერი ასონი“, - სხვადასხვა ხორციელი ქმედებებისთვის არსებობს სხეულში სხვადასხვა ასოები, ასე, ძველი კაციც სხვადასხვა ცოდვის ჩასადენად იყენებს განსაკუთრებულ ასოებს. რომ მოვუკვეთოთ ძველ კაცს ამ ქმედების შესრულების შესაძლებლობა, საჭიროა მოვაკვდინოთ შესრულების იარაღი, მოვკვეთოთ ცოდვის ასო. მაცხოვარიც ითხოვს მაცდუნებელი თვალის მოკვეთას, რომ შევიდეთ ზეციურ სასუფეველში (მთ. 18:8-9 - შრდ. მთ. 5:29-30). როგორც იქ მაცდუნებელი ასოს მოკვეთა არ შეიძლება გავიგოთ პირდაპირი მნიშვნელობით, ასევე აქაც, მიწიერი, ანუ ხორციელი ასოების მოკვეთა, არ შეიძლება გავიგოთ პირდაპირი მნიშვნელობით. რომელი

მიწიერი ასოების მოკვეთაა საჭირო მოციქულის აზრით? ესენია: სიძვა, უწმინდურება, ვნება, ბოროტი გულისთქმა და ანგარება, კერპთმსახურება (5), შემდეგ მოციქული ამატებს: „რისხვა, გულისწყრომა, ბოროტება, გმობა და უგვანი სიტყვა და სიცრუე“ (8-9); ყველა ეს ვნებები ერთიანდება შემდეგში: „შემოიძარცვეთ ძველი კაცი მისი ყოველი საქმითურთ“ (9).

როგორ შეიძლება მიწიერი ასოების მოკვდინება, ანუ ძველი კაცის განძარცვა? მოციქული მიანიშნებს, რომ ამისთვის საჭიროა იმ სათნოებებში განმტკიცება, რომლებიც ეწინააღმდეგება ზემოთ ჩამოთვლილ ვნებებს. ამდენად, მოციქული სთავაზობს ქრისტიანებს ახალი კაცის შემოსვას და ყოველ ვნებას უპირისპირებს შემდეგს: სიძვას - გულმოწყალებას, სიტკბოებას; რისხვასა და გულისწყრომას - სიმდაბლეს, სიმშვიდეს, დიდსულოვნებას; ბოროტებასა და სიცრუეს - ერთურობის მიმართ შემწყნარებლობასა და მიმტევებლობას (10-15).

მუხლი 6. „ურჩობის ძედ“ იწოდებიან ურწმუნონი და დაუმორჩილებლები (1 პეტრ. 3:20; ეფ. 5:6; ებრ. 11:31); ე.ი. უპირველესად ურწმუნო იუდეველები და შემდეგ წარმართები.

მუხლი 10. „და შეიმოსეთ ახალი, რომელიც განახლდება შემეცნებით მისი შემოქმედის ხატად“, - ძველი კაცის განძარცვისას ქრისტიანს დაუბრკოლებლად შეუძლია ახლის შემოსვა, ე.ი. შეიმოსოს საქმიანობის ახალი სახე, მიაღწიოს უმაღლეს და უსრულყოფილეს ღვთის შემეცნებას (რომ. 6:4; ეფ. 4:24) და ნელ-ნელა მიემსგავსოს თავად შემოქმედს სიწმიდესა და სრულყოფილებაში (მთ. 5:48) ე.ი. იესო ქრისტეს, რომელმაც არა მხოლოდ შეგვქმნა, არამედ ხელახლა აღგვადგინა (2 კორ. 5:17).

მუხლი 11. „სადაც არ არის ბერძენი და იუდეველი, წინადაცვეთილობა თუ წინადაუცვეთელობა, ბარბაროსი, სკვითი, მონა თუ თავისუფალი, არამედ ქრისტია ყველაფერი და ყველაფერში“, - განახლებისათვის მნიშვნელობა არ აქვს არც ტომობრივ, არც რელიგიურ განსხვავებასა და მდგომარეობას; ყველა ქრისტეს საშუალებით მიიღებს განახლებას და ქრისტეში გახდება ერთი სხეულის ასოები (გალ. 3:28). ესაა ქრისტიანობის უმაღლესი და საუკუნო ღირსება და მნიშვნელობა, რომ ადამიანთაგან განაშორებს განმასხვავებელ, ე.ი. დამანაწილებელ გარეგნობას, არამედ აიძულებს ადამიანში დავინახოთ უპირველესად მხოლოდ ადამიანი.

მუხლი 14. „ყოველივე ამას კი თან ახლდეს სიყვარული, რომელიც არის საკვრელი სრულქმნილებისა“, - როცა მაცხოვარი ასრულებს მოყვასის სიყვარულზე ქადაგებას, რომელიც მტრების სიყვარულსაც კი შეიცავს, ამატებს: „მაშ, იყავით სრულქმნილნი, როგორც სრულქმნილია თქვენი ზეციერი მამა“ (მთ. 5:48). ამით ის გვაჩვენებს, რომ სიყვარული არის ღვთისმსგავსი სრულყოფილების უახლოესი გზა და მოციქულებიც საკმარისი სიცხადით გვაჩვენებენ სიყვარულის, როგორც ქრისტიანული სათნოებების ძალასა და აუცილებლობას, რომელშიაც თავმოყრილია მთელი რჯული (1 იოან. 3:23; 4:21; რომ. 13:8,10 დასხვ.) და რომელიც უმაღლესია ყველა სათნოებებზე (1 კორ. 13). ახლა მოციქული პირდაპირ უწოდებს სიყვარულს სრულქმნილების საკვრელს.

მუხლი 15. „დაე, სუფევდეს თქვენს გულებში ქრისტეს მშვიდობა, რის მიმართაც ერთ სხეულად ხართ ხმობილნი; და მადლიერნი იყავით“, - ქრისტიანის აუცილებელი ქმედებაა ღვთის მადლიერება, გულში ღვთის სამყაროს შექმნა. ის

ყოველთვის ყველაფრისთვის უნდა მადლობდეს ღმერთს, განსაკუთრებით კი მასთან შერიგებისათვის.

მუხლი 16. „დაე, ქრისტეს სიტყვა მთელი სიბრძნითა და სიუხვით დაემკვიდროს თქვენში; ფსალმუნებით, საგალობლებითა და სულიერი შესხმით ასწავლეთ და შეაგონეთ ერთმანეთს; მადლიერებით უგალობეთ უფალს თქვენს გულებში“. ნეტარი თეოდორიტე შენიშნავს: „არა მხოლოდ ზაგებით უგალობეთ უფალს, არა მხოლოდ ენამ იმოძრაოს, არამედ გონება აღიდრას ნათქვამის გასაგებად“.

კერძო შეგონებები და ეპისტოლეს დასასრული (3:18-4:18)

მოციქული ყველა ქრისტიანის შეგონებიდან გადადის პირად დარიგებებზე. კერძოდ, ცოლებს მოუწოდებს, დაემორჩილონ ქმრებს, ხოლო ქმრებს შეაგონებს ცოლების სიყვარულს (3:18-19); შვილებს ურჩევს იყვნენ მშობლების მორჩილნი, მამებს სთხოვს არ აღაშფოთონ შვილები (20-21). განსაკუთრებით ასწავლის მონებს, დაემორჩილონ ბატონებს არა მოჩვენებითი სამსახურით, არამედ ღვთისმოშიშებით (22-25); ბატონებს ახსენებს, რომ მათაც ჰყავთ უფალი ზეცად (4:1). შემდეგ, მოციქული მიმართავს ყველას და სთავაზობს იყვნენ გულმოდგინედ მლოცველნი; ის სთხოვს მათ ღოცვით შეწვენას სახარების წარმატებით ქადაგებაში და ურჩევს არაქრისტიანთა მიმართებით ბრძნულად მოქცევას (2-6).

პავლეს ცხოვრების შესახებ კოლასელებს დაწვრილებით აუწყებენ მისი წარგზავნილები ტიქიკოსი და ონისიმე (7-9); შემდეგ მოციქული მოკითხვას უგზავნის მასთან მყოფი მოწაფეებისა და თანამოდგაწეების სახელით (10-14), ესალმება ლაოდიკიელებსაც და ურჩევს ამ ეპისტოლეს წაკითხვას ლაოდიკიაშიც, ხოლო ამ უკანასკნელებისთვის გაგზავნილი წერილის კი - კოლასეში. დასასრულს, თავად თავისი ხელითაც ესალმება მათ (15-18).

მუხლი 18. „ცოლებო, დაემორჩილეთ თქვენს ქმრებს“ (ეფ. 5:22-24). მოციქული ასწავლის ცოლებს ქმრების მორჩილებას და ამატებს: „როგორც გმართებთ კიდეც უფალში“. ამით კი გვაჩვენებს, რომ ცოლები უნდა დაემორჩილონ ქმრებს ღვთის მცნებების თანხმობით მასში, რაც არ ეწინააღმდეგება ქრისტიანულ მოვალეობებს. მოციქული პირველ ადგილას წარმოგვიდგენს ცოლებს არა იმიტომ, რომ სურს მიაწიჭოს მათ უპირატესობა ქმრების წინაშე; არამედ გვაჩვენებს ღვთის სასუფეველის მოსაწყობად დედამიწაზე უპირველესად თავდაპირველი წესრიგის აღდგენის საჭიროებას, როდესაც ცოლი ილტვის თავისი ქმრისკენ (დაბ. 3:16) და ყველაფერს ასრულებს ქმართან შეთანხმებითა და მისი ხელმძღვანელობით, რადგან ქმარი თავია ცოლისა (ეფ. 5:23).

მუხლი 21. „მამებო, ნუ აღაშფოთებთ თქვენს შვილებს, რათა სულით არ დაეცნენ“ (ეფ. 6:4). წმიდა იოანე ოქროპირის განმარტებით აღშფოთება გულისხმობს დავას. ძველად, რომის სამართლის მიხედვით მშობლები სარგებლობენ თავიანთ შვილებზე განუსაზღვრელი უფლებებით; ამიტომაც შვილთა აღზრდაში იჩენდნენ უზომო სიმკაცრეს და სისასტიკესაც კი; შვილები, თავის მხრივ, ვერ ეგუებოდნენ მშობლების მკაცრ მოქცევას და წარმოგვიდგებოდნენ მშობლების ნების მოდავედ; ან კიდევ ხშირად ეცემოდნენ სულით, გული უტყდებოდათ და კარგავდნენ იმედს საკუთარი მშობლების მიმართ. ორივე შემთხვევა უსარგებლოა როგორც შვილებისთვის, ისე მშობლებისთვის.

მუხლი 24. „იცოდეთ, რომ უფლისგან საზღაურად მიიღებთ მემკვიდრეობას, ვინაიდან უფალ იესოს ემსახურებით“. ძველად, სამოქალაქო კანონების მიხედვით, მონას უფლება არ ჰქონდა ჯილდოს მიღებისა; მაგრამ ქრისტიანებს შორის არ არის არც მონობა და არც თავისუფლება და ყველაფერი, რასაც ისინი აკეთებენ, უნდა აღასრულონ ქრისტესთვის, რადგან მისგანვე ველით საზღაურს, ე.ი. მემკვიდრეობას, რომელიც გამზადებულია ყოველი მორწმუნისათვის (მთ 25:34).

მუხლი 25. „უსამართლოს კი მიეგება იმის მიხედვით, რაც უსამართლოდ მოიმოქმედა, რადგანაც უფლისთვის უცხოა მიკერძოება“. მონებსაც შეუძლიათ აწყენინონ თავიანთ ბატონებს დაუმორჩლებლობით; ამასთან, მოციქული გამოთქვამს ისე, რომ მისი სიტყვები შეიძლება დავუკავშიროთ როგორც მონებს, ისე ბატონებს.

თავ. 6:6. „თქვენი სიტყვა ყოველთვის მადლიანი იყოს, მარილით შეზავებული, რათა იცოდეთ, ვის რა მიუგოთ“. წმიდა იოანე ოქროპირი ამბობს: შეიძლება მოვიქცეთ თავაზიანად, მაგრამ ეს უნდა გავაკეთოთ სათანადოდ. მარილის ქვეშ იგულისხმება კეთილგონიერება, სიბრძნე.

მუხლი 10. „მოკითხვას გითვლით არისტარქე, ჩემთან ერთად ტყვედ ნამყოფი“. არისტარქე მაკედონელი გვარით თესალონიკიდანაა (საქმ. 19:29; 20:4) და მოციქულს ახლავს ეფესოში, სადაც მასთან ერთად გადაიტანს დიმიტრი ვერცხლისმჭედლის დევნას, შემდეგ პავლესთან ერთად მოგზაურობს საბერძნეთში, იუდეასა და რომში (საქმ. 27:2). რომში, როგორც ჩანს, მასთან ერთადაა ტყვეობაში.

„მარკოზი, ბარნაბას ბიძაშვილი“, - ესაა იოანე მარკოზი, მახარებელი. თავდაპირველად ის პავლესა და ბარნაბას შორის უთანხმოების მიზეზია (საქმ. 15:39), მაგრამ რამდენიმე ხნის შემდეგ, ჩვენ მას ისევ ვხედავთ პავლესთან, მის მუდმივ თანამგზავრთა შორის.

„ვისზედაც გაცნობეთ, თუ გეწვიათ, შეიწყნარეთ-მეთქი“, - შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ეს ცნობა მიიღეს კოლასელებმა ეპაფრასგან ან მოციქულის რომელიღაც თანამგზავრისგან, მაგრამ უფრო სავარაუდოა, თვით მოციქულისგან. ამაზე აფუძნებენ მოსაზრებას, რომ კოლასეში, ან ლაოდიკიაში, გაიგზავნა სხვა ეპისტოლე, რომელიც აწ დაკარგულია. ნეტარი თეოდორიტი ვარაუდობს, რომ მარკოზის შეწყნარების ცნობა მოციქულმა ზეპირად გადასცა მათ, ფრიგიაში ქადაგებისას.

მუხლი 11. „და იესო, იუსტუსად წოდებული“, - ფიქრობენ, რომ ეს პიროვნება იოსებ-ბარსანოფია, რომელიც წარადგინეს მატათასთან ერთად იუდას ნავცლად (საქმ. 1:23), ე.ი. ის არის იესო ქრისტეს ერთ-ერთი მუდმივი თანამგზავრი.

„წინდაცვითილთაგან მხოლოდ ესენი მედგნენ მხარში ღვთის სასუფეველის ქადაგებისას“, - აქ სიტყვა მხოლოდ მიეკუთვნება არა ღვთის სასუფეველის ქადაგებისას

მხარში მდგომებს, არამედ წინადაცვეთილებს. ე.ი. მხოლოდ მარკოზი და იუსტუსია მოციქულის დამხმარეები წინადაცვეთილთაგან, სხვები კი წარმართები არიან.

მუხლი 14. „მოგიკითხავთ ლუკა, საყვარელი მკურნალი, და დემასი“, - უძველესი გარდამოცემა ლუკას თვლის ანტიოქიელ წარმართად. ის ასევე მხატვარია. ლუკა მოციქულის თანამგვზარია ტროადადან ევროპაში მოგზაურობის დროიდან (საქმ. 16:10). მან აღწერა მაცხოვრის ცხოვრება სახარებაში და მოციქულის საქმიანობა წიგნში „საქმე მოციქულთა“ ვიღაც თეოფილესთვის.

„დემასი“ თავდაპირველად მოციქულის მოშურნე მოწაფეა, შემდეგ ტოვებს მას, რადგან შეიყვარა ეს საწუთრო და გაემგზავრა თესალონიკში (2 ტიმ. 4:10).

მუხლი 15. „მოიკითხეთ ლაოდიკელი ძმები, აგრეთვე ნიმფასი და მისი შინაური ეკლესია“, - ნათელია, რომ ნიმფასი ლაოდიკიის მოქალაქეა, რომლის სახლშიც იკრიბებიან ქრისტიანები ღვთისმსახურებისთვის. ნეტარი თეოდორიტეს შენიშვნით, მისმა სახლელულმა იწამა ქრისტე და ამიტომაც იწოდება ეკლესიად.

მუხლი 16. „როცა ამ წერილს წაიკითხავთ, ისე მოიქცეთ, რომ ლაოდიკელთა ეკლესიაშიც წაიკითხოთ, მათთვის გაგზავნილი წერილი კი თქვენც წაიკითხეთ“. სიტყვები „მათთვის გაგზავნილი წერილი“ გვაფიქრებს, რომ ლაოდიკიელებმა წერილი მისწერეს მოციქულს; მაგრამ ამ სიტყვების წინა სიტყვებთან შედარებით ცხადდება, რომ აქ საუბარია თავად მოციქულის ეპისტოლეზე. რადგან ასეთი წერილის არსებობა ჩვენთვის უცნობია, რჩება მხოლოდ ვივარაუდოთ ორისგან ერთ-ერთი: ან მოციქულმა მისწერა რაღაც წერილი ლაოდიკიელებს, რომელიც არ შემორჩა, ან კიდევ, ლაოდიკელთა ეპისტოლეს სახელქვეშ უნდა ვიგულისხმოთ რომელიღაც სხვა ეპისტოლე, აწ უკვე სხვა ეპისტოლეს სახელწოდებით. უკანასკნელი მოსაზრება უფრო სავარაუდოებელია; იგი მტკიცდება ეფესელთა ეპისტოლეს შინაარსთან მსგავსებით, ორივე ეპისტოლეს წარმოშობის ერთდოულობით და ასევე ტერტულიანეს გარეგანი მოწმობებით³⁵⁶. თუ მოციქული უწოდებს მას ლაოდიკელთათვის გაგზავნილ წერილს, მაშინ ის მიესადაგება ადგილს, საიდანაც ეფესელთადმი საოქლო ეპისტოლე უნდა მისულიყო კოლასეში.

მუხლი 17. „არქიპოსს უთხარით“, - ფილემონის მიმართ ეპისტოლედან შეიძლება გამოვიცნოთ, რომ ესაა ფილემონის შვილი. ეპაფრას არყოფნისას, რომელსაც თვლიან კოლასეს ეპისკოპოსად, არქიპო როგორც პრესვიტერი, ასრულებს ღვთისმსახურებას თავისი მამის საშინაო ეკლესიაში. მოციქულთა დადგენილებებში (თავ. 7:46) ის იწოდება ლაოდიკიის ეპისკოპოსად.

„შენ იცი, როგორ ადასრულებ მსახურებას, უფლისგან რომ მიიღე-თქო“, - ეს გაფრთხილება შესაძლოა გააკეთა მოციქულმა არა იმიტომ, არქიპო არაჯეროვნად ადასრულებდა ღვთისმსახურებას, არამედ დიდი იყო ცრუმასწავლებელთა საფრთხე.

მუხლი 18. „მოგიკითხავთ მე, პავლე, ჩემი ხელით. გახსოვდეთ ჩემი ტყვეობა. მაღლი თქვენთან. ამინ“. ე.ი. მომზადეთ და შემეჯიბრეთ მე და მოთმინებით გადაიტანეთ მომავალი უბედურებები (თეოდორიტე).

³⁵⁶Смотрите: главу: Послание к Ефесяном. Подлинность

თესალონიკელთა მიმართ პირველი ეპისტოლე

თესალონიკის ეკლესიის დაარსება

თესალონიკს, ანუ სოლუნს, ადრე თერმა, ახლა კი სალონიკი ეწოდება, იგი მაკედონიისა და თესალიის მთავარი ქალაქია. მდებარეობს ეგეოსის ზღვაში, თერმაიკოსის ყურეში. ქალაქს სახელი უწოდა ალექსანდრე მაკედონელის სარდალმა კასანდრემ ³⁵⁷ თავისი ცოლის, თესალონიკის, საპატივცემულოდ. ქალაქი ადრე ეწოდა ფართო ვაჭრობასა და ცნობილი იყო მაცხოვრებელთა სიმდიდრითა და დაცემული ზნეობით. მათ შორის, ბერძნების გარდა, იყვნენ რომაელები და ებრაელები. მოციქულთა დროს თესალონიკი მაკედონიის უმთავრესი ქალაქი და რომის პრეტორის ადგილსამყოფელი იყო. ებრაელებს ადრე აქ დიდი ტაძარი ჰქონდათ, რომელშიც ბერძნებიც დადიოდნენ. პავლეს მეორე მოციქულებრივი მოგზაურობისას, კერძოდ, აზიიდან ევროპაში გადასვლისას, მოციქული ჯერ შეჩერდა ფილიპეში, მაგრამ იძულებული გახდა გასცლოდა იქაურობას და გადავიდა თესალონიკში (საქმ.12:1). აქ ის სამი შაბათის განმავლობაში შილასთან ერთად ქადაგებდა სინაგოგაში, მოაქცია ქრისტეზე მრავალი იუდეველი და კიდევ უფრო მეტი წარმართი. მოქცეულთა შორის იყო ბევრი ცნობილი ქალი. მაგრამ ამავე დროს მოციქულის წინააღმდეგ გაიზარდა იუდეველთა უკმაყოფილებაც. მათ მოისყიდეს ადამიანები და შეითქვნენ მოციქულისა და მისი თანამგზავრების წინააღმდეგ და დაადანაშაულეს ქალაქის მთავრებთან ამბოხების მოთავეობაში, თუმცა ვერ შეძლეს სახარების მქადაგებლები გადაეცათ რომის სასამართლოსთვის. პავლე იძულებული გახდა გადასულიყო ბერეაში, ხოლო იქიდან სალონიკელი ებრაელებისგან დევნილი გაემგზავრა ათენში (საქმ. 17:2-15).

³⁵⁷კასანდრეს ცოლი თესალონიკე -ალექსანდრე მაკედონელის ნახევარდაა - მთარგმნელი

ეპისტოლეს დაწერის საბაზი და მიზანი

ღვთის სიტყვის თესლი დავარდა თესალონიკში კეთილ ნიადაგზე და გამოიღო უხვი ნაყოფი, მიუხედავად მოციქულის არყოფნისა; მაგრამ ამ თესლის თავისუფალ ზრდას ემუქრება დიდი საფრთხე. მოციქულის გამგზავრების შემდეგ იუდეველთა სიმულვილი წარიმართა თესალონიკელი ახალი ქრისტიანების საპირისპიროდ და ბევრი ტანჯვა მიაყენა მათ (1 თეს. 2:14). თესალონიკის ეკლესიის ასეთი ვითარება ძალიან აწუხებს მოციქულს. მას სურს თავად დაბრუნდეს თესალონიკში ახალმოქცეულთა გასაძლიერებლად, მაგრამ ამისთვის დიდი წინააღმდეგობა ხვდება (1 თეს. 2:18).

მოციქული ბერეაში ტოვებს შილასა და ტიმოთეს ქადაგების გასავრცელებლად და მიემგზავრება ათენში, ხოლო თავისი თანამგზავრებისგან ტიმოთეს ავალებს მოინახულოს თესალონიკი მორწმუნეთა გასამტკიცებლად და ნუგეშისსაცემად (1 თეს. 3:5-7) და მიაწოდოს ათენში ცნობები მაკედონიის ეკლესიის მდომარეობაზე (საქმ. 17:15); თავად მალევე ჩადის კორინთში, სადაც ელოდება ტიმოთეს მისვლას (საქმ. 18:1).

მალევე კორინთში ჩადიან ტიმოთე და შილა (საქმ. 18:5; 1 თეს. 3:6) თესალონიკელთა რწმენისა და სიყვარულზე კეთილი ამბებით, რომლებიც არ მერყეობენ პირველივე მძიმე გამოცდისას. ამავე დროს მათ ამცნეს ისეთი ამბები თესალონიკელებზე, რომელმაც არ გაახარა მოციქული. ბევრი იქაური ქრისტიანი ჯერ კიდევ უარს არ ამბობს წარმართულ წეს-ჩვეულებებზე: სიძვა და სიხარბე დარჩა სალონიკელი ქრისტიანების მანკიერებად (1 თეს. 4:3-6). გარდა ამისა, ქრისტიანებს შორის გავრცელდა ცრუ მოსაზრება ქრისტეს მალე მოსვლაზე. ქრისტიანები იმედოვნებენ ღვთის სასუფეველში შესვლას და ნეტარების მიღებას მხოლოდ უფლის მეორედ მოსვლისას და დარწმუნებულნი არიან, რომ ამ სასუფეველის განცხადება დედამიწაზე მოხდება მალევე. მაგრამ მრავალი მათგანი კვდება და ვერ აღწევს ქრისტეს მეორედ მოსვლას. ეს ვითარება თესალონიკელ ქრისტიანებს გულს უტეხს და წუხან განსვენებულთა იმქვეყნიური

ცხოვრებაზე (1 თეს. 4:13-17). მოციქულს არ შეუძლია პირადად მივიდეს თესალონიკელთა ეკლესიის დასახმარებლად და თავს გრძნობს ვალდებულიად, რომ მისვლა შეცვალოს წერილით. მოციქულის თესალონიკში მცირე დროით მისვლა საკმარისი არ არის ახალი ეკლესიის დარიგებისთვის და კიდევ უფრო ნაკლებად ასწრებს ახალმოქცეულთა ზნეობრივ აღზრდას; არსებობს ასევე საკლესიო მსახურების ხარვეზებიც.

თესალონიკელთა რწმენის შევსება (1 თეს. 3:10), მათი ტანჯვაში გაძლიერება, იმქვეყნიური ცხოვრებისა და ქრისტეს მეორედ მოსვლაზე ცდომილებების გაფანტვა, ზნეობრივი გამოსწორება და კეთილმსახურების განმტკიცება - ესაა თესალონიკელთა პირველი ეპისტოლეს მიზანი.

შენიშვნა: თესალონიკელთა პირველი ეპისტოლეს უტყუარობის საპირისპიროდ არ არსებობს რამე მნიშვნელოვანი წინააღმდეგობა. თავისი შინაარსითა და ენით ის სრულ თანხვედრაშია მოციქულ პავლეს სწავლებებთან, რომლებიც გადმოცემულია სხვა ეპისტოლეებში. ეპისტოლეში მოცემული ისტორიული წვრილმანები სრულად ესადაგება მოციქულებრივი ქადაგების ისტორიას მაკედონიასა და აქაიაში, როგორც აღწერილია წიგნში „საქმე მოციქულთა“ (თავ. 17-18).

გარეგნული მხრიდან ეპისტოლეს უტყუარობა მოწმდება უძველესი და მტკიცე მინიშნებებით. წმიდა ირინეოს ლიონელი³⁵⁸ უწოდებს მას პირველ ეპისტოლეს. წმიდა კლიმენტი ალექსანდრიელს³⁵⁹, ტერტულიანეს³⁶⁰, ორიგენეს³⁶¹ და სხვებს მოჰყავთ ამ ეპისტოლედან ციტატები და თვლიან მას პავლეს უტყუარ ეპისტოლედ.

ეპისტოლეს დაწერის დრო და ადგილი

ეპისტოლეს დასაწყისში მოიხსენება ტიმოთე და სილუანი (შილა, ანუ სილა), რომელთაც პავლე ელოდება ათენში (საქმ. 17:15-16). მაგრამ ისინი პავლეს შეხვდნენ მხოლოდ კორინთში (საქმ. 18:1-5). რამდენადაც თესალონიკელთა ეპისტოლე დაიწერა ამ მოწაფეებთან შეხვედრის შემდეგ, რომლებმაც აცნობეს პავლეს თესალონიკის ეკლესიის ვითარება (1 თეს. 3:6), შეიძლება დავასკვნათ, რომ ის დაიწერა კორინთში. ზოგიერთ ბერძნულ ხელნაწერსა და განმმარტებლებთან დაწერის ადგილად სახელდება ათენი, სავარაუდოდ, ასე მიიჩნევენ მოციქულის გამოთქმის გამო, რომ მან ისურვა

³⁵⁸Contrahear., 5:6,1

³⁵⁹Strom. 1:10,319

³⁶⁰Deresur. 24

³⁶¹C. Cels.3:20

ათენში მარტო დარჩენა (3:1). მაგრამ ზემოთ აღნიშნული ეპისტოლეს წარმოშობის ვითარებები არ აღიარებს ამ მოსაზრებას.

ეპისტოლეს დაწერის ადგილით განისაზღვრება მისი დაწერის დროც. ესაა 53-ე წლის დასაწყისი, ამ დროს მოციქული ჩადის კორინთში. მაგრამ ეს არ ხდება კორინთში ყოფნის დასაწყისში, რადგანაც თესალონიკელების რწმენა ცნობილია უკვე მაკედონიასა და აქაიაში და მორწმუნეებისთვის მაგალითს წარმოადგენს (1 თეს. 1:7-8). წმიდა წერილის ყველა განმმარტებელის საერთო მოსაზრებით, ეს ეპისტოლე მოციქულ პავლეს წერილთა შორის უპირველესია და წინ უსწრებს წმიდა მოციქულთა ყველა წერილს.

ეპისტოლეს ძირითადი შინაარსი

თესალონიკელთა პირველი ეპისტოლე თავისი შინაარსით, გარდა მეოთხე თავისა, არაფრით განსხვავდება სხვა ეპისტოლეთაგან. ეპისტოლე შინაგანად და გარეგნულად იყოფა ორ ნაწილად: ისტორიულ (1-3 თავები) და ზნეობრივ (4-5 თავები) მონაკვეთებად.

პირველ ნაწილში მოციქული იხსენებს თესალონიკსა და მაკედონიაში ქადაგებებს. მადლობს ღმერთს, რადგან თესალონიკელებმა სახარება წმიდად მიიღეს, უქებს მათ რწმენას და ანუგეშებს ტანჯვებში.

მეორე ნაწილში მოციქული მოუწოდებს თესალონიკელებს დაიცვან თავიანთი ჭურჭელი წმიდად და იცხოვრონ ძმების სიყვარულით. შემდეგ თესალონიკელთა მდგომარეობის შესაბამისად და მიცვალებულთა ხვედრზე ცრუ შეხედულების უარსაყოფად, განუმარტავს მათ უკანასკნელი დღის, მკვდართა აღდგომისა და ქრისტეს მეორედ მოსვლის საიდუმლოს; მეორედ მოსვლის დღის გაურკვევლობის მიზეზით არწმუნებს მათ იფხიზლონ და იღვიძონ; აძლევს დარიგებებს კეთილი და ღვთივსათნო ცხოვრებისათვის.

ეპისტოლეს შინაარსი

ისტორიული ნაწილი

(1-3 თავები)

მოციქულის მადლიერება თესალონიკელთა რწმენისთვის (1:1-10)

მოციქული პავლე პირველად მოიკითხავს თესალონიკელებს საკუთარი, სილუანისა და ტიმოთეს სახელით, შემდეგ კი მადლობს ღმერთს მათი რწმენის, სიყვარულისა და სასოების გამო, რადგანაც მისმა ქადაგებამ მათ შორის ნაყოფი გამოიღო (1-5). თესალონიკელები ზამთრში მოციქულს და უფალს ტანჯვის გადატანაში, ასე მაგალითს აძლევენ მაკედონიისა და აქაიის ქრისტიანებს. თესალონიკელები ასევე ცნობილი არიან კერპების უარყოფითა და ჭეშმარიტი ღმერთის მსახურებით (6-10).

თავი 1:1 „პავლე, სილვანუსი და ტიმოთე“ - პავლე დასაწყისში არ უწოდებს საკუთარ თავს მოციქულს, ალბათ იმიტომ, რომ ახლახან დაარსებულ ეკლესიაში ჯერ კიდევ არ არის გაჩენილი ეჭვი მის მოციქულებრივ წოდებასთან დაკავშირებით და თესალონიკელები არ არიან ცდუნებულნი ცდუმასწავლებლებისგან. სილუანი, ნათელია, რომ იგივე სილაა, რომელსაც ასევე ახსენებს წიგნი „საქმე მოციქულთა“ (17:15; 18:5) მოციქულის თანამოღვაწედ მაკედონიაში. ის ესწრება ეპისტოლეს დაწერასაც. ტიმოთესთან შედარებით ის უპირატესია, რადგან სილა გაცილებით ადრე გამოირჩა პავლეს მოწაფედ (საქმ. 15:40; 16:1). ეპისტოლეს დასაწყისში სამივე პიროვნების მოხსენება მიაჩნებოდა მათი სწავლების თანხმობას ერთმანეთთან და თესალონიკის ეკლესიის დაარსებაში მონაწილეობას.

მუხლი 3 „რწმენის საქმეს“ წმიდა იოანე ოქროპირი უწოდებს რწმენაში ერთგულებას, რომელიც არ ირყევა არანაირი ტანჯვისას. „სიყვარულის ღვაწლს“ ის ხედავს იმაში, რომ თესალონიკელები არ ღალატობენ მოციქულს, თუმცა ახლახან გაიცნეს ის. „მოთმინება სასოებისას“, ანუ მოთმინების იმედი, მდგომარეობს დევნის მამაცურად გადატანასა და აღთქმული ჯილდოს მტკიცე მოლოდინში. მოციქულს მხედველობაში აქვს შემდგომში გამოასწოროს თესალონიკელთა მიერ ქრისტეს სასუფევლის სიკეთეების მოლოდინის არასწორი მოსაზრებები, ახლა კი აქვთ მათ უმთავრეს ქრისტიანულ სათნოებებში: რწმენაში, სიყვარულსა და იმედში წარმატებას.

მუხლი 4. „რადგანაც ვიცით თქვენი რჩეულება, ღვთის საყვარელო ძმანო“, - თესალონიკელები ქრისტიანულ სათნოებებით იზრდებიან, რადგან ღმერთმა ისინი გამოარჩია ხსნისთვის. ეს რჩეულობა მდგომარეობს იმაში, რომ ღმერთმა წინასაუკუნეთა წინ იწინასწარმეტყველა თესალონიკელთა მოქცევა და „წინასწარ აირჩია თავისი მის სასუფეველისათვის, იგივენი იხმო, და რომელნიც იხმო, იგივენი გაამართლა, და რომელნიც გაამართლა, იგივენი განადიდა“ (რომ. 8:29-30).

მუხლი 5. „ვინაიდან ჩვენი სახარება მარტოოდენ სიტყვით კი არ გეუწყათ, არამედ ძალით, სული წმიდითა და სრული დამაჯერებლობით; თუმცა თვითონვე იცით, რანი ვიყავით თქვენს შორის თქვენთვის“, - მოციქულის ქადაგება განსხვავდება სხვა პიროვნებების ქადაგებისგან, ის წარმოადგენს არა მხოლოდ სიტყვას, არამედ ძალას; მის ქვეშ უნდა ვიგულისხმოთ ნაწილობრივ დამაჯერებელი ძალა, რომელიც მოქმედებს მსმენელთა გულებზე, და ნაწილობრივ, ქადაგების თანხმეობები სასწულის ძალაც (მთ. 7:22; 11:20-21).

აქ „სული წმიდის“ ქვეშ იგულისხმება ის ღვთაებრივი ძალა, რომელსაც აღვივებს სული წმიდა თვით მოციქულთა გულებში, ის მართავს მათ ქადაგებისას და სასწაულების აღსრულებისას. იგივე გადმოედინება უხვად სულიერი სიკეთეებით ქადაგების მიმდებლებში.

მუხლი 6. „ჩვენი და უფლის მიმბაძველნი რომ გახდით, რადგანაც ჭირმრავლობაში შეიწყნარეთ სიტყვა სული წმიდის სიხარულით“. მოციქული აქებს თესალონიკელებს, რადგან მათ მიბაძეს მოციქულებს და თავად უფალს და სიხარულით გადაიტანეს ღვთის სიტყვისთვის ტანჯვა (საქმ. 5:41). და ეს სიხარული არის სული წმიდის სიხარული.

მუხლი 7. „ასე რომ, ყველა მორწმუნის ნიმუშად იქცით მაკედონიასა და აქაიაში“, - სოლუნელი ქრისტიანები, რომლებიც სიხარულით იტანჯებიან ქრისტესთვის და არ კარგავენ თავიანთ სასოებას, იქცნენ ყველა მორწმუნის ნიმუშად საბერძნეთში. საბერძნეთი რომის ხელქვეშ იყოფა მაკედონიად და აქაიად. მაკედონია შეიცავს შემდეგ ოქლებს: საკუთრივ მაკედონიას, ილირიას ანუ ეპირუსს და თესალიას. საბერძნეთი კი მოიცავს საკუთრივ საბერძნეთსა და პელოპონესს.

მუხლი 9. „რადგანაც თვითონვე გითხრობენ ჩვენზე, როგორი შემოსვლა გვექონდა თქვენთან, როგორ მოიქცით ღვთის მიმართ კერპთაგან, რათა ემსახუროთ ცოცხალსა და ჭეშმარიტ ღმერთს“, - უსულო კერპებისა და ყველა ე.წ. „ღმერთების“ საპირისპიროდ, მოციქული უწოდებს ღმერთს ცოცხალსა და ჭეშმარიტს. ის თავის სიტყვას მიმართავს წარმართთაგან ქრისტიანებს და მათი მოქცევის დედაარსად წარმოაჩნს ჭეშმარიტი და ცოცხალი ღმერთის მსახურებას.

მუხლი 10. „და ელოდოთ ზეციდან მის ძეს, რომელიც აღადგინა მკვდრებით, - იესოს, მომავალი რისხვისაგან ჩვენს მხსნელს“. ცოცხალი ღმერთის ძალის საჩვენებლად, მოციქული საუბრობს იმაზე, რომ მან აღადგინა თავისი ძე მკვდრებით.

მოციქულ პავლეს საქმიანობა თესალონიკში (2:1-16)

თესალონიკელების ქებას მოციქული ამთავრებს სალონიკში თავისი საქმიანობის აღწერით. ის ახსენებს მათ, რომ ფილიპელთაგან დევნის შემდეგ გადაწყვეტს თესალონიკში ქადაგებას (2:1-2). მისი ქადაგება არის წმიდა და უმანკო, ცდომილებებისა და ანგარების გარეშე (3-6). მოციქული ქადაგებს სრული მამობრივი გულმოდგინებით, მზად არის საკუთარი ცხოვრებაც კი მსხვერპლად შესწიროს მას, ის დღესა და ღამეს ასწორებს და არ სურს შეაწყუბოს ისინი. ასევე დაჟინებით შეაგონებს ქრისტიანულ ცხოვრებას (7-12). ახლა ის მხოლოდ მადლობს ღმერთს, რომ მიიღეს მისი ქადაგება, როგორც ღვთის ჭეშმარიტი სიტყვა და იქცევიან პავლეს შესაბამისად, მოთმინებით იტანენ ყველა ტანჯვას იუდეველთაგან, რომლებმაც მოკლეს ქრისტე და დევნიან მოციქულს წარმართებში ქადაგების გამო (13-16).

თავ. 2:3. „ჩვენს შეგონებაში“ (მთაწმინდისეულ თარგმანშია: „ნუგეშინის-ცემაჲ ესე ჩუენი“; ასევეა სლავურში - მთარგმნელი). მოციქული თავის სწავლებას უწოდებს ნუგეშისცემას ადამიანთა გულებზე მისი მოქმედების მთავარი ხასიათის გამო და განასხვავებს ამ სწავლებას ფილოსოფოსთა სწავლებისგან, მასში არ არის არც ცდომილება და არც ცბიერება.

მუხლი 4. „არამედ, როგორც გამოვუცდივართ ღმერთს, რათა მოგვნდობოდა სახარება, ისევე ვქადაგებთ“, - მოციქული მტკიცედ მოწმობს, რომ მას თვითნებურად კი არ მიუღია მოციქულობა, არამედ გამოირჩია თვით ღმერთმა (საქმ. 15:2-3). ამ გამორჩევას თან ახლდა ისეთი გამოცდა, რომელიც ყველას დაარწმუნებს პავლეს ღირსეულ მქადაგებლობაში.

„კაცთა საამებლად კი არა, არამედ ღვთისა, რომელიც გამოსცდის ჩვენს გულებს“, - მოციქულის ქადაგების უპირველესი შტრიხია - კაცთა მამებლობის უქონლობა. მოციქული გაბედულად ამბობს, რომ ის ქადაგებს პირფერობის გარეშე.

მუხლი 5. „ამიტომ, როგორც მოგეხსენებათ, არასოდეს გვიხმარია ლიქნის სიტყვა და არც ანგარებისთვის მიგვიმართავს, ღმერთია მოწმე“, - მეორე უმაღლესი ნიშანი მოციქულობისა ესაა უანგარობა, რადგან ანგარება ყოველთვის ამცირებს ქადაგებას და თავად მქადაგებელსაც.

მუხლი 7. „თუმცადა, როგორც ქრისტეს მოციქულებს, შეგვეძლო მძიმე ტვირთად დაგწოლოდით“, - მაცხოვრის მცნების თანახმად, მოციქულებს შეუძლიათ მოითხოვონ მოწაფეებისგან არსებობისთვის სახსრები: „ღირსია მაშვრალი თავისი საზღაურისა“ (ლუკ. 10:7). მაგრამ მოციქულ პავლეს, როგორც გვაჩვენებს სხვა შემთხვევებიც, არ სურს ვინმეს დააწვეს ტვირთად: „არასოდეს მისარგებლია ამით, და არც იმიტომ გწერთ, რომ ჩემი კუთვნილი მომაგოთ. რადგანაც სიკვდილი მიჯობს იმას, რომ ვინმემ გამიცუდოს ჩემი სიქადული“ (1 კორ. 9:15). ის თავად შრომობს და თავისი ხელებით მოიპოვებს საზრდოს. ამას მიანიშნებს ის თესლონიკელებს, რომ დაამტკიცოს თავისი უანგარობა.

„მაგრამ მშვიდად ვიყავით თქვენს შორის, როგორც ძიძა (მთაწმინდისეულშია - მზრდელი - მთარგმნელი), თავს რომ ევლება თავის პატარებს“, - გამზრდელი დედა თავის

საკუთარ ცხოვრებას საფრთხეში იგდებს და შვილებს ეფერება, კვებავს, იცავს, არ აჩვენებს მათ თავის საჭიროებას. აი ასეთ გამზრდელად გვაჩვენებს საკუთარ თავს მოციქული: მან ყველაფერი გააკეთა თესალონიკელებისათვის; გადასცა ღვთის სახარება, მზადაა საკუთარი თავიც გასწიროს ამისთვის და არასდროს არ დაამძიმებს მათ.

მუხლი 9. „ხომ გახსოვთ, ძმანო, ჩვენი შრომა და რუდუნება: დღე და ღამე ვასწორებდით, რომ არ შეგვეწუხებინეთ, და ასე გიქადაგებდით ღვთის სახარებას“, - აქ საუბარია იმ ხელობაზე, რომლითაც მოციქული თავს ირჩენს. ყველა აღმოსავლელი ხალხის წეს-ჩვეულებით, მიუხედავად საკუთარი წარმომავლობისა და დაკავებული საზოგადო მდგომარეობისა, ყოველმა ადამიანმა ახალგაზრდობაში უნდა შეისწავლოს რომელიღაც ხელობა, რათა თავისი მდგომარეობის უცაბედი ცვლილებისას შეძლოს საკუთარი ხელობით საზრდოს შოვნა. მოციქულ პავლეს ხელობა მეკარვეობა (საქმ. 18:3). მოციქული შრომობს უმეტეს წილად ღამით, ხოლო დღისით ქადაგებს.

მუხლი 12. „განუგეშებდით და გარწმუნებდით, რომ გევლოთ ღვთის ღირსად, რომელმაც თავისი სასუფეველისა და დიდებისათვის გიხმოთ“, - არა მხოლოდ ნუგეში უნდა ვსცეთ გულდამძიმებულებს, არამედ უნდა დავაშინოთ უზრუნველად მცხოვრებნი მოსალოდნელი უბედურებების გახსენებით (თეოდორიტე).

მუხლი 13. „ამიტომ ჩვენც განუწყვეტლივ მადლოს ვწირავთ ღმერთს, რადგანაც მიიღეთ სიტყვა, ჩვენი წყალობით რომ ისმინეთ, და კაცთა სიტყვად კი არ აღიქვით იგი, არამედ მისი ნამდვილი სახით, ესე იგი, ღვთის სიტყვად, რომელიც კიდეც მოქმედებს თქვენში, მორწმუნეო“. ღვთის სიტყვის მოქმედება თესალონიკელებში გამოჩნდა სულიერი ძღვენების სახით, ხოლო წმიდა იოანე ოქროპირის შენიშვნით, ტანჯვის გადატანით.

მუხლი 14. „რადგანაც, ძმანო, მიმბამველნი გახდით ღვთის ეკლესიებისა, რომლებიც არიან იუდეაში ქრისტე იესოს მიერ, ვინაიდან იგივე დაითმინეთ თვისტომთაგან, რაც მათ - იუდეველთაგან“, - იუდეველები არ კმაყოფილდებიან იმით, რომ თავად დევნიან მოციქულებს და ქრისტეს მიმდევრებს, როგორც ეს მოხდა თესალონიკში (საქმ. 17:5-13), არამედ აგულიანებენ წარმართულ ხელისუფლებასაც ქრისტეს მორწმუნე ელინების წინააღმდეგ.

მუხლი 15. „რომელთაც მოკლეს უფალი იესოც და მისი წინასწარმეტყველნიც, ხოლო ჩვენ გამოგვაძევეს, რადგანაც არას დაგიდევენ ღმერთს და ყოველი კაცის მტრები არიან“, - შეუძლებელია ისრაელი ერის ყველა ცოდვის აღრიცხვა. მაცხოვარი და მოციქულები მოკლედ გადმოსცემენ ამ დანაშაულებს და მიაწიან მხოლოდ წინასწარმეტყველების მათი ხელით დაღუპვას.

იესო ქრისტეს სიკვდილით დასჯა ისრაელის უდიდესი დანაშაულია. ისინი ამბობენ: „ჩვენზე იყოს და ჩვენს შვილებზე მაგისი სისხლი“ (მთ. 27:25), მაგრამ მათგან მოკლულის უსაზღვრო წყალობით მათ ჯერ კიდეც ეძლევათ მოქცევისა და ცხოვრების შესაძლებლობა. მაგრამ ისინი ამის ნაცვლად ისწრაფვიან ალავსონ საკუთარი და წინაპართა ცოდვების საწყაული და არა მხოლოდ მოიქცევიან ქრისტეს მიმართ, არამედ სხვებსაც ეწინააღმდეგებიან. ასე, ისინი არამართო ღმერთს არ აამებენ, არამედ ადამიანთაც ემტერებიან.

მუხლი 16. „ვინაიდან გვიკრძალავენ ვუქადაგოთ წარმართთ და, ამრიგად, ვიხსნათ ისინი. ასე რომ, გამუდმებით ავსებენ თავიანთ ცოდვათა საწყაულს“, - ყოველი

დროისთვის, ყოველი ერისთვის და ერთი ადამიანისთვისაც კი განსაზღვრულია ღვთის მოთმინების საწყაული, რომლის აღვსების შემდეგაც დამნაშავეებს ეწევათ დამსახურებული რისხვა. მაგრამ ეს საწყაული არ განისაზღვრება ღვთის მოთმინების ხარისხითა და ზღვრით, რადგან ის უსასრულოა, როგორც მისი სიკეთე, არამედ თავად ადამიანის ძალითა და გამძლეობით, რადგან „მოუთმენელ არს ცოდვილთა ზედა რისხვა საშინელებისა შენისა“³⁶².

„რისთვისაც უკვე თავს ატყდებათ რისხვა“, - არ ჩანს არავითარი საფუძველი ვარაუდისა, რომ ეს სიტყვები უკავშირდება იერუსალიმის დანგრევას. ასეთი მოვლენის შესახებ მინიშნებები ეპისტოლეს სხვა ადგილასაც იქნებოდა და უფრო დეტალურად იქნებდა აღწერილი. მოციქული პავლე აქ გულისხმობს ასე ვთქვათ დროის ნიშნებს, მომავალ ღვთისმგმობ და ქედმოუხრელ ებრაელთა ბედს.

თესალონიკელების ნახვის სურვილი (2:17-3:13)

თესალონიკელებთან ძალისმიერი განშორების შემდეგ მოციქული არ კარგავს მათი ნახვის იმედს, რადგან ისინი მისი დიდება და სიხარული არიან (2: 17-20). მაგრამ პავლეს ამ სურვილის აღსასრულებლად დაბრკოლებები ხვდება და ემინია, რომ თესალონიკელები არ შედრკნენ რწმენაში და გზავნის ტიმოთეს მათ განსამტკიცებლად, ნუგეშისსაცემად და მათი რწმენის გასარკვევად (3:1-5). ტიმოთეს დაბრუნებამ გაახარა მოციქული და კიდევ უფრო შეაგულიანა მისი თესალონიკელთა ნახვის სურვილი, რისთვისაც ის ლოცულობს ღვთის წინაშე, ხოლო მათთვის გამოითხოვს ურთიერთსიყვარულსა და სიწმიდეს (6-13).

თავ. 2:17. „თქვენგან განშორებულნი“ (მთაწმინდისეულშია: ობოლ ღათუ ვიქმნენით თქვენგან - მთარგმნელი). სიტყვა დაობლება გამოიყენება მცირეწლოვანი ბავშვების მიმართ, რომლებმაც დაკარგეს მშობლები, შემდეგ კი იმ მშობლების მიმართ, რომლებსაც ადრეულ ასაკში გარდაეცვალათ შვილები. ასეთ ობლებს ადარებს მოციქული საკუთარ თავს, როდესაც იძულებით განაშორეს თესალონიკს.

მუხლი 18. „ამიტომაც იყო, რომ ჩვენ, მეტადრე, მე - პავლემ, დავაპირეთ თქვენთან წამოსვლა, მაგრამ სატანამ დაგვაბრკოლა“, - მოციქული გადაწყვეტს რომში ჩასვლას, თავად ღმერთი კი არ უშვებს, რომ მან დროზე ადრე ნახოს სამყაროს დედაქალაქი (რომ. 15:22-1:10), ხოლო როდესაც ფიქრობს ასიასა და ბითვინიაში ქადაგებას, მაშინ სული წმიდა უკრძალავს ამას (საქმ. 16:6-7). მაგრამ აქ ხელს უშლის სატანა, რა თქმა უნდა, ღვთის დაშვებით, რადგან უფალი ნებას რთავს სიკეთის მტერს წინ აღუდგეს მას, რათა უფრო ძლიერად გამოაწრთოს მორწმუნეები.

სატანის მხრიდან ხილული წინააღმდეგობა გამოიხატება იმ დაბრკოლებებში, რომლებსაც იუდეველები ავლენენ მოციქულის ქადაგებაში. აქ, ცხადია, პავლე საუბრობს მხოლოდ საკუთარი სახელით, მაგრამ არ ცვლის მრავლობითი რიცხვის ფორმას.

³⁶² მანასე მეფის ლოცვა- იხ. ჟამნში დიდი სერობა - მთარგმნელი.

მუხლი 19. „ვინაიდან, რა არის ჩვენი სასოება, ან სიხარული, ან სიქადულის გვირგვინი, თუ არა თქვენ, ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს წინაშე. მისი მოსვლისას?“ - მოციქული ამსგავსებს საკუთარ თავს მეომარს, რომელიც გამირობისათვის მიიღებს ჯილდოდ სიქადულის გვირგვინს. პავლესთვის ასეთი გვირგვინია თესალონიკელები. და არა მხოლოდ ისინი, არამედ მოციქულის მიერ ქრისტიანობაზე მოქცეული სხვა ქრისტიანები. ეს გამოიხატება სიტყვებში: „თუ არა თქვენ“.

თავ. 3:3. „რათა არავინ შემდრკალიყო ამ გასაჭირში“, - თესალონიკელებმა მტკიცედ გადაიტანეს თავიანთ თანამემამულეთა დევნა; მაგრამ ისინი შეიძლება მალევე შედრკნენ, როდესაც დაინახავენ თვით დევნილთა ტანჯულ მოციქულს იმ ებრაელების მიერ, რომლებმაც განდევნეს ის თესალონიკიდან (საქმ. 17:13), მსგავსად იმ მეომრისა, რომელიც იხილავს დაჭრილ მხედართმთავარს და დაეცემა სულით.

„სწორედ ამისთვის ვდგავართ“, - ამიტომაც, არა მხოლოდ განვლილი, არამედ მომავალი ცდუნებებისგან არ უნდა შევწუხდეთ და შევშოთ (ოქროპირი).

მუხლი 8. „რადგან აწ ვცოცხლობთ, რაკილა მტკიცედ დგახართ უფალში“, - მასწავლებლისა და მშობლისთვის იმაზე დიდი სიხარული არ არსებობს, როდესაც შვილები მისდევნენ მის დარიგებებს. მოციქულს ასეთი სიხარული აცოცხლებს, მას არ ეშინია სიკვდილის.

მუხლი 10. „დღედაღამ გულმხურვალედ ვლოცულობთ, რათა პირისპირ გიხილოთ და შევავსოთ თქვენი რწმენის ნაკლულება“, - თუკი მოციქულის მიერ ქადაგებული სწავლება სრულყოფილია და არ აქვს ნაკლოვანება, არ შეიძლება ვუწოდოთ კიდევ უფრო სრულყოფილი თესალონიკელთა რწმენას და არ შეიძლება ვთქვათ, რომ ისინი არაფერს არ საჭიროებენ. მოციქულის მათთან პირად შეხვედრას უნდა შეეცხო ეს ნაკლულება.

მუხლი 13. „რათა სიწმიდითა და უბიწოებით განვამტკიცოთ თქვენი გულები ჩვენი ღმერთისა და მამის წინაშე, როდესაც მოვა უფალი ჩვენი იესო ქრისტე თავის ყველა წმიდასთან ერთად. ამინ“. მარკოზ მახარებელის მიხედვით, იესო ქრისტე მოვა თავისი მამის დიდებით და წმიდა ანგელოზთა თანხლებით (8:38). მაგრამ თავად მაცხოვრის სიტყვებიდან (მთ. 19:28) ჩვენ ვიცით, რომ არა მხოლოდ ანგელოზები, არამედ წმიდებიც მიიღებენ მონაწილეობას სამყაროს განსჯაში (შრდ. 1 კორ. 6:2).

ზნეობრივი ნაწილი

(4-5 თავები)

წმიდა ცხოვრების შეგონება (4:1-12)

მოციქული თესალონიკელთა მიმართ თავის ქადაგებას ასრულებს კეთილი სურვილებით, რათა მათი გულები განამტკიცოს ღმერთმა სიწმიდით და უბიწოებით. ახლა კი ის სთხოვს და ევედრება მათ, რომ

მოიქცნენ უფლის მცნებების მიხედვით, რომლებიც მათ გადასცა თავად მოციქულმა (4:1-2). ვინაიდან ღვთის ნება ისაა, რომ ისინი წმინდა იყვნენ, ამიტომაც ისინი უპირველესად უნდა განერიდონ სიძვას და არ აწყენინოს მოყვასს; პირველი ეფუძნება ქრისტიანთა სიწმინდეს, მეორე დასტურდება ღვთის მცნებით სიყვარულის შესახებ (3-10). ამას მოციქული უმატებს სწავლებას საკუთარი ხელებით შრომის შესახებ და ღირსეულად მოქცევას გარეშეთა, ე.ი. არაქრისტიანთა მიმართ (11-12).

თავ. 4:1. „ამასთანავე, ძმანო, გთხოვთ და შეგაგონებთ უფალ იესოში, რომ ჩვენი სწავლა - როგორ იქცეოდეთ ღვთის საამებლად, აღასრულოთ მთელი სავსებით“, - მოციქულის შეგონება მჭიდროდ უკავშირდება ქრისტიანთა წარმატებისთვის ლოცვას. აქ ის სთხოვს თესალონიკელებს, გააგრძელონ ცხოვრება ისე, როგორც დაიწყეს და თანდათან გააძლიერონ თავიანთი კეთილი საქმეები.

მუხლი 3. „ვინაიდან ესაა ღვთის ნება: თქვენი სიწმიდე, რათა განერიდოთ სიძვას“, - ამ გამოთქმაში მკაფიოდ გამოიხატება მოციქულის აზრი სახარების მნიშვნელობაზე. სახარება არის არა მხოლოდ იესო ქრისტეს მიერ აღსრულებული ხსნის ხარება, არამედ ერთდროულად და უმთავრესად იმ ვალდებულებების მინიშნება, რომლებიც მოეთხოვება ქრისტიანს. ღვთის ნება ისაა, რომ ჩვენ ვიყოთ წმიდები. მოციქული ამატებს: „განერიდეთ სიძვას“. ეს არ ნიშნავს, რომ სიწმიდე უმთავრესად უნდა მდგომარეობდეს ხორციელ უბიწოებაში, არამედ იმას, რომ უმანკოება აუცილებელი გარეგნული პირობაა წმიდა ცხოვრებისა.

მუხლი 4. „და თვითეულმა თქვენგანმა იცოდეს, როგორ შეინახოს თავისი ჭურჭელი სიწმიდით და პატიოსნებით“. ზოგიერთი განმმარტებელი „ჭურჭელში“ გულისხმობს ცოლს, რომელზედაც მოციქული პეტრე (1 პეტრ. 3:7) ამბობს, რომ „პატივი მიაგეთ მას როგორც უმცირეს ჭურჭელს“; მაგრამ მასში შეიძლება ასევე გავიგოთ საკუთარი სხეულიც, რადგანაც მოციქული წერს დარიგებას ყველასათვის და არა მხოლოდ ქმრებისთვის ან მეუღლეებისთვის (თეოდორიტი).

მუხლი 6. „რათა არავინ დათრგუნოს და არც საქმეში გააცუროს თავისი ძმა, ვინაიდან ღმერთია შურისმაძიებელი ყოველივე ამის გამო, როგორც უწინაც მითქვამს და მიმოწმებია თქვენთვის“. სიტყვაში „დათრგუნვა“ ხედავენ საკუთარი ცოლის მიმართ დანაშაულებრივ ქმედებას და სხვის ცოლებთან მრუშობას. მაგრამ ტექსტთან ახლოს ამ სიტყვებში უნდა გავიგოთ სიხარბის აკრძალვა, რაც განსაკუთრებით დამახასიათებელი იქნებოდა ვაჭარი თესალონიკელებისათვის.

მუხლი 8. „ასე რომ, ურჩი კაცს კი არ ეურჩება, არამედ ღმერთს, რომელმაც მოგცათ თავისი სული წმიდა“. ვინც არღვევს მეუღლეობრივ ერთგულებას ან ანგარებით ექცევა მოყვასს, ის შეურაცხყოფს არა მხოლოდ ადამიანს, არამედ თავად ღმერთს, რომელიც ეძებს ჩვენს სიწმიდეს და არ ხედავს ბოროტებას. მოციქული ადარებს ამ წესს თავის მცნებებს და აგულისხმებს თესალონიკელებს დაინახონ მასში ღვთის მცნებები.

მუხლი 11. „გულმოდგინედ ეცადეთ მშვიდად იცხოვროთ და საკუთარი ხელით აკეთოთ თქვენი საქმე, როგორც ჩვენს მიერ გემცნოთ“, - მოკრძალებული მშვიდი ცხოვრება, წყენის, მოყვასთან ჩხუბის გარეშე, შრომასა და ძმათმოყვარეობაში სიცოცხლის გატარება - ასეთი უნდა იყოს ქრისტიანის ცხოვრება.

„საქმის საკუთარი ხელით კეთება“ - საუკეთესო საშუალებაა მრავალი ბიწიერებისა და ნაკლოვანებების თავიდან ასაცილებლად. ეს გამოთქმა ემსახურება უსაქმურებისა და უქმად მყოფების დარიგებას, რომლებიც იკვებებიან არა საკუთარი შრომით, არამედ მოწყალებით. მოციქული აერთიანებს ამ შენიშვნას ძმათმოყვარეობის მცნებასთან და სურს გვაჩვენოს, რომ ძმათმოყვარეობითა და მოყვასის შემწყნარებლობით ბოროტად არ უნდა ვისარგებლოთ.

მუხლი 12. „რათა ღირსეულად იქცეოდეთ გარეშეთა მიმართ და არაფერი გაკლდეთ“, - რამდენადაც სიღატაკე, გასაჭირი ძირითადად მომდინარეობს ადამიანთა გულგრილობისა და უსაქმურობისგან, სამართლიანად მოითხოვს ქრისტიანებისგან, რომ შეეცადონ არაფერი აკლდეთ.

ქრისტეს მეორედ მოსვლის შესახებ (4:13-5:11)

თესალონიკელ ქრისტიანებს არასწორი წარმოდგენა ჰქონდათ ქრისტეს მეორედ მოსვლაზე. მათ ეგონათ, რომ ქრისტე უახლოეს მომავალში მოევლინებოდა ზეციდან მხოლოდ იმისთვის, რომ დაეარსებინა მორწმუნეთაგან განსაკუთრებული მიწიერი მეუფება და მიიჩნევდნენ ნეტარებად მათ, ვინც მოესწრებოდა მაცხოვრის მეორედ მოსვლას და უბედურებად - იმათ, ვინც მანამდე გარდაიცვლებოდა. მოციქულს არ სურდა თესალონიკელების უცოდინარობაში დატოვება და უხსნის მათ, რომ თუკი მათ სწამთ იესო ქრისტეს აღდგომა, უნდა იწამონ ასევე ყველა მიცვალებულის აღდგომა იესო ქრისტეში (4:13-14).

ქრისტეს მეორედ მოსვლამდე დარჩენილები ვერ დაასწრებენ აღდგომას განსვენებულთ, ვინაიდან თვით უფალი, მბრძანებლური სიტყვით, მთავარანგელოზის ხმობითა და ღვთის საყვირის ხმით, გადმოვა ზეცით, და პირველნი აღდებიან ქრისტეში განსვენებულნი. შემდეგ კი ჩვენც, ცოცხლად შთენილთაც, აგვიტაცებენ ღრუბლებს ზემოთ (15-17).

ამ სიტყვებით თესალონიკელებმა უნდა ანუგეზონ ერთმანეთი (18). რაც შეეხება უფლის დღის ჟამს, იესო ქრისტეს გამოცხადების თანახმად, ეს დღე დადგება უცბად და ვერავინ გაექცევა მას (5:1-3) ამიტომაც, ქრისტიანებს, როგორც ნათლის ძეგებს, მართებთ სიფხიზლე და მღვიძარება, რწმენის აბჯრისა და სიყვარულის და სასოების ხსნის ჩაფხუტის შემოსვა (4-8), რადგანაც ღმერთმა რისხვისათვის კი არ შეგვქმნა, არამედ ხსნისთვის ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს მიერ; ქრისტეში უნდა ვცოცხლობდეთ ყველანი მუდამ და ამით ვეძიოთ ურთიერთ ნუგეში და შეგონება (9-11).

მუხლი 13. „მაგრამ არ გვინდა, ძმანო, რომ არაფერი იცოდეთ განსვენებულთა თაობაზე“, - მოციქული წინასწარი განზრახვით იყენებს აქ გამოთქმას - განსვენებულებს,

რათა თავად სახელწოდებით გვაჩვენოს, რომ ქრისტიანისთვის სიკვდილი არის ძილი, რომელსაც შემდეგ მოსდევს გაღვიძება.

„რათა მათსავით არ წუხდეთ, ვისაც არა აქვს სასოება“, - ყველა წუხილი კი არ იკრძალება ამ სიტყვებით, არამედ მხოლოდ სასოწარკვეთილი წუხილი, რომელიც მომდინარეობს სიკვდილზე იმ შეხედულებიდან, რომ მისით სრულდება ადამიანისთვის ყველაფერი. ასეთი წუხილი დამახასიათებელია წარმართებისთვის, რომლებმაც არაფერი იციან მკვდართა აღდგომის შესახებ.

მუხლი 14. „რადგანაც თუ გწამს, რომ იესო მოკვდა და აღდგა, მაშინ ღმერთი იესოში განსვენებულთაც მოიყვანს მასთან ერთად“, - ქრისტიანთა მწუხარებაში ნუგეშინისცემის საფუძველს მოციქული ხედავს მათ ქრისტესთან მჭიდრო კავშირში. ქრისტეს აღდგომის რწმენამ იმ დასკვნამდე უნდა მიგვიყვანოს, რომ ქრისტეში განსვენებულნიც აღდგებიან მასთან ერთად ან, როგორც მოციქული გამოთქვამს, მოიყვანს მასთან ერთად მის მეუფებაში. მაგრამ ამისთვის ისინი უნდა მოკვდნენ ქრისტეში - ე.ი. ქრისტეს მსგავსად, მისთვის, მისდამი რწმენით, როგორც ცხოვრობენ მისთვის და მასში.

მუხლი 15. „ხოლო ამას გეუბნებით უფლის სიტყვით“, - მოციქულის მიერ განცხადებული სწავლება მკვდართა აღდგომის შესახებ საფუძველს იღებს თავად მაცხოვრის სიტყვებისგან (იოან. 5:29) და ასევე უშუალოდ განსკუთრებული გამოცხადებიდან (კპრ. 15:8).

„ჩვენ, უფლის მოსვლამდე ცოცხლად შთენილნი, ვერ დავასწრებთ განსვენებულთ“, - კიდევ უფრო რომ დაარწმუნოს განსვენებულებისათვის მწუხარების უმიზეზობაში, მოციქული ამბობს, რომ უფლის მოსვლამდე ცოცხლად შთენილებს არ ექნებათ არანაირი უპირატესობა მიცვალებულთა წინაშე ქრისტეს სასუფეველის განცხადებისას, ვერც კი დაასწრებენ მასში შესვლას. თესალონიკელთა მეტი სამშვიდისათვის მოციქული საკუთარ თავსაც აყენებს იმათ რიცხვში, ვისაც დაასწრებენ მიცვალებულნი.

მუხლი 16. „ვინაიდან თვით უფალი, მბრძანებლური სიტყვით, მთავარანგელოზის ხმობითა და ღვთის საყვირის ხმით, გადმოვა ზეცით, და პირველნი აღდებიან ქრისტეში განსვენებულნი“, - მოციქული ელოდება ქრისტეს მეორედ მოსვლას არა საკუთარი ვარაუდით არამედ ღვთის გამოცხადებით. აქ ის მაღლდება წინასწარმეტყველურ ჭკრეტამდე და ამიტომაც არასამართლიანია იმათი მოსაზრება, ვინც ამაში ხედავს მხოლოდ მოციქულის ვარაუდს. ამ ფრაზაში მოციქული მეორედ მოსვლას ადარებს საომარ მოქმედებას, როდესაც მხედართმთავრის სიტყვით საყვირის ხმაზე ჯარი იწყებს ბრძოლას. გარდა ამისა, იუდეურ ტაძარში ყველა მთავარი დღესასწაული და მოვლენა ხალხს საყვირის ხმით ეცნობებოდა.

„ბრძანება“ გვახსენებს შემოქმედის იმ მოწოდებას, რომელმაც გამოიწვია მთელი სამყაროს შექმნა. ოდესღაც ღმერთმა ბრძანა: და იქმნას სამყარო; მსგავსად, წმიდა იოანე ოქროპირის შენიშვნით, ღმერთი თავისი მეორედ მოსვლისას იტყვის: დაე აღდგნენ მიცვალებულნი! - და აღდგებიან. ბრძანება განცხადდება მთავარანგელოზის ხმით: „მოავლინებს თავის ანგელოზებს მგრგვინავი საყვირით, და შეკრებენ მის რჩეულთ ოთხთავ ქართაგან, ცათა კიდიდან მათ კიდემდე“ (მთ. 24:31).

რაც შეეხება თავად საყვირს, არ შეიძლება ვიფიქროთ, რომ ეს იქნება საგნობრივი, რომელიღაც მეტალისგან დამზადებული, მსგავსად მიწიერი საყვირისა. მისი

არაჩვეულებრივი ხმა, რომელიც გაისმება მთელ დედამიწაზე, მისი სასწაულებრივი ქმედება, რომლის მიხედვითაც აღდგებიან მკვდრებიც კი, მისი გამოყენება ანგელოზების - სულების მიერ, ყველაფერი ეს გვაჩვენებს, რომ უკანასკნელი საყვირი არის მხოლოდ სახეობრივი წარმოდგენა ღვთის იმ ყოვლისშემძლე ხმისა, რომელიც უკანასკნელ დღეს გაისმება დედამიწაზე და აღადგენს ყველა მიცვალებულს.

სიტყვები - „უკანასკნელი საყვირი“ - აძლევს წმიდა იოანე ოქროპირსა და სხვა განმმარტებლებს მიზეზს დაასკვნან, რომ საყვირის ხმა გაისმება რამდენიმეჯერ და მხოლოდ უკანასკნელ ხმაზე გამოცხადდება უფალი სამსჯავროსათვის. ეს გამოცხადება იქნება ზეციდან, რადგანაც ის ზეცად ამაღლდა.

„პირველნი აღდებიან ქრისტეში განსვენებულნი“, - თვით აღდგომის ასახვისას მოციქული შენიშნავს რაღაც თანმიმდევრობას; მაგრამ ამ თანმიმდევრობის განმარტებისას ვხვდებით რამდენიმე უთანხმოებას. ჰილიაზმის ³⁶³ მიმდევრები, აპოკალიპსის საფუძველზე (20:5) ამტკიცებენ, რომ თავდაპირველად აღდგებიან მხოლოდ ქრისტეს მიმდევრები და იმეფებენ ქრისტესთან ერთად 1000 წელს; შემდეგ აღდგება ყველა დანარჩენი. მაგრამ ასეთ მოსაზრებას ეწინააღმდეგება ის ვითარება, რომ მოციქულთან აღდგომა უკავშირდება იესო ქრისტეს უკანასკნელ მოსვლას; წინააღმდეგ შემთხვევაში უნდა დავუშვათ არა მხოლოდ ორი აღდგომა, არამედ ქრისტეს ორი მოსვლა. ამიტომაც განმმარტებლები უმთავრესად აღიარებენ ერთ აღდგომას და სიტყვებს: „პირველად“, „შემდეგ“ უკავშირებენ არა დროის, არამედ ხარისხის თანმიმდევრობას: პირველებში, თითქოს უფლის ახლოს იქნებიან ქრისტეში მიცვალებულნი, შემდეგ - უწმიდურნი. თუმცა მოციქული განასხვავებს არა კეთილებსა და ბოროტებს, არამედ მიცვალებულებს და ცოცხლებს, ე.ი. გვაძლევს უფლებას ვივარაუდოთ დროის რაღაც მონაკვეთი მიცველებულთა აღდგომასა და ცოცხლად დარჩენილთა ცვლილებას შორის.

ოქროპირი და სხვა განმმარტებლები უშვებენ დროის ასეთ თანმიმდევრობას აღდგომისას: თავდაპირველად აღდგებიან ქრისტეში მიცვალებულნი, ე.ი. მართალი ქრისტიანები; მათ შორის უნდა ვიგულისხმოთ ძველი აღთქმის მართლებიც, რომლებიც ცხოვრობდნენ ქრისტეს რწმენით და უნდა აღდგნენ მასთან ერთად. შემდეგ იმ დროს ცოცხლად დარჩენილნი უცხად შეიცვლებიან და ამაღლდებიან ღრუბლებში უფალთან მისაგებებლად; ბოლოს აღდგებიან უწმიდურნი სამსჯავროსათვის. აღდგომის ზუსტად ასეთ თანმიმდევრობას გვაფიქრებინებს მოციქული, როდესაც საუბრობს: „და როგორც ადამში კვდებიან ყველანი, ისე ქრისტეში იცოცხლებს ყველა. მაგრამ თვითეული თავისი წესით: ჯერ პირმო - ქრისტე, შემდეგ კი - ქრისტესნი, მისი მოსვლისას“ (1 კორ. 15:22-23), აქ იგულისხმება არა მხოლოდ ხარისხთა, არამედ დროის თანმიმდევრობა.

მუხლი 17. „შემდეგ კი ჩვენც, ცოცხლად შთენილთაც, აგვიტაცებენ ღრუბლებს ზემოთ, რათა ჰაერში შევეგებოთ უფალს და, ამრიგად, სამუდამოდ უფალთან ერთად ვიქნებით“, - იესო ქრისტეს ამაღლება ზეცად გამოიხატა ღრუბლებს ზემოთ ჰაერში სიარულით. მომავალი მსაჯულის შესახვედრად წმიდა ანგელოზებთან ერთად მართლებიც გამოჩნდებიან სამყაროს განსასჯელად. ამით აიხსნება მართალთა წინასწარი აღდგომა. ისინი უფალთან ერთად უნდა გამოჩნდნენ სამყაროს განსასჯელად. როგორც

³⁶³ მოძღვრება მეორედ მოსვლის, მსოფლიო წარღვნისა და „ათასწლოვანი“ სამეფოს შექმნის შესახებ - მთარგმნელი.

მკვდართა აღდგომა, ისევე ცოცხლად დარჩენილთა ცვლილება და ზეცად ატაცება უფლის შესახვედრად მოხდება მოულოდნელად.

მუხლი 18. „ასე რომ, ამ სიტყვებით ანუგეშეთ ერთიმეორე“, - მოციქული წარმოთქვამს თავის სიტყვას მკვდართა აღდგომაზე, რათა ანუგეშოს თესლონიკელები. იგი ასრულებს მას ამ სიტყვებით, რათა მათ ერთმანეთი ანუგეშონ.

თავ. 5:1. „ხოლო დროთა და ჟამთათვის, ძმანო, არ გჭირდებათ რამეს მოწერა“, - აქ იგულისხმება ქრისტეს მეორედ მოსვლა და მკვდართა აღდგომა. მოციქულმა აუწყა თესლონიკელებს მკვდართა აღდგომის სწორი გაგება და ზედმეტად თვლის იმ დროის განსაზღვრას, როდის იქნება ეს. თუ ცოცხლად დარჩენილები უნდა შეიცვალნენ და იმ მდგომარეობაში უნდა მივიდნენ, როგორც გამოსცადეს მიცვალებულებმა, მაშინ არ აქვს მნიშვნელობა, ვიცოცხლებთ თუ არა მეორედ მოსვლამდე. ყველა ჩვენგანისათვის - ცოცხლებისა და მიცვალებულებისთვის - უმთავრესი საზრუნავი უნდა იყოს ის, რომ ყოველთვის მზად უნდა ვიყოთ უფალთან შესახვედრად.

მუხლი 2. „რადგან თქვენ თვითონაც მშვენიერად იცით, რომ დღე უფლისა მოვა, როგორც მპარავი ღამით“, - უფლის მეორედ მოსვლის მოულოდნელობას მოციქული თავად უფლის მსგავსად აღწერს (მთ. 24:42-43), რომელიც არაერთხელ გვახსენებს ამ დღის შესახებ და მოითხოვს თავისი მოწაფეებისგან მუდმივ სიფხიზლესა და მღვიძარებას.

მუხლი 3. „ვინაიდან როცა იტყვიან: მშვიდობა და უშიშობაო, სწორედ მაშინ დაატყდებათ თავზე სიკვდილი, როგორც ტკივილი - მშობიარეს, და ვერ წაუვლენ“, - ქრისტეს უეცარი გამოცხადება ურწმუნოთა და ცრუქრისტიანებისთვის იქნება სრული დაღუპვის დროის დადგომა. იმ დროს, როდესაც ჭეშმარიტი ქრისტიანები მოთმინებით ელიან უფალს და ემზადებიან მასთან შესახვედრად, ურწმუნონი და უწმიდურნი წარმოიდგენენ ქრისტეს მოსვლას შორეულ ფაქტად, ატარებენ ცხოვრებას უსაქმურობასა და უწმიდურებაში, მათ არ ექნებათ სინანულისა და გამოსწორების დრო. ქრისტეს მოულოდნელ და მყისიერ გამოცხადებასა და მის მოქმედებას დედამიწაზე მოციქული გამოხატავს მშობიარე დედაკაცის მდგომარეობასთან მსგავსებით.

წმიდა იოანე ოქროპირის შენიშვნით, ორსულს უეცრად არ უდგება შობის დრო, რადგან მან იცის, რომ აუცილებლად უნდა მოხდეს ეს, მაგრამ ამავე დროს, შობა შეიძლება დადგეს უცაბედად, რამდენადაც ბევრი დედაკაცი შობს განსაზღვრულ დრომდე, შობს გზაში, სახლს გარეთ, სამუშაოს დროს და ა.შ. იმ პიროვნებებს, რომლებიც არ იცნობენ ორსული ქალის მდგომარეობას, ბავშვის შობა ყოველთვის ეჩვენებათ მოულოდნელად.

ეს მდგომარეობა მსგავსია ქრისტეს მოსვლისა. მხოლოდ ჭეშმარიტი ქრისტიანები შეიგრძნობენ სამყაროს აღსასრულის სიახლოვეს და დაიტანჯებიან მსგავსად მშობიარე დედაკაცისა. სამყაროსათვის ქრისტეს გამოცხადება დედამიწაზე დაფარული იქნება და როდესაც იტყვიან: მშვიდობა და უშიშობაო, მაშინ დაატყდებათ თავს სიკვდილი.

მუხლი 4. „მაგრამ თქვენ, ძმანო, ბნელში როდი ხართ, რომ მპარავით გეწიოთ დღე“, - მოციქული აგრძელებს უფლის დღის მოულოდნელი დადგომის ასახვას და შეაგონებს ქრისტიანებს, რომ მუდამ იფხიზლონ ამ დღის მოლოდინში. ქრისტიანებისთვის არ არსებობს ღამე და ვერაფერი ეწევათ მპარავით. იმ დროს, როდესაც ღვინით მთვრალეები და ღრმა ძილით დამძიმებულნი ვერ გრძნობენ დღის

მოახლოებას, ქრისტიანები ფხიზლობენ და მძღვიძარებენ, ელიან მზის ამოსვლას და სიხარულით ეგებებიან მას.

მუხლი 8. „ხოლო ჩვენ, რაკი დღის ძენი ვართ, ვიფხიზლოთ“, - ქრისტიანები იწოდებიან ნათლის, დღის ძეებად თავიანთი საქმიანობის მთავარი მახასიათებლების - სიფხიზლის, წინდახედულობის, გულახდილობისა და სიწმიდის - გამო.

„შევიმოსოთ აბჯარი რწმენისა და სიყვარულისა და ჩაფხუტი ხსნის სასოებისა“, - სიფხიზლისა და წინდახედულობის გარდა, რაც აუცილებელია საფრთხის მომლოდინე მეომრებისთვის, ასევე აუცილებელია იარაღი. ქრისტიანისთვის მსგავსია: რწმენა, სიყვარული და სასოება. რწმენა და სიყვარული სულიერი აბჯარია, მეომრის დამცავი შესამოსელია, რომელიც ფარავს მის მკერდს, იცავს მტრის დარტყმებისგან მისი სხეულის ყველაზე საშიშ ნაწილს. მსგავსი დამცავი თავისთვის ჩაფხუტია. იმედით აღსავსე კაცი მშვიდად წევს თავს მსგავსად იმ მეომრისა, რომელიც გრძნობს, რომ თავში დარტყმა უვნებელია. ეფესელთა მიმართ ეპისტოლეში (6:16) რწმენას ეწოდება ფარი, ე.ი. მკერდის დამცავი.

მუხლი 9. „რადგანაც ღმერთმა რისხვისთვის კი არ შეგვექმნა, არამედ ხსნისთვის ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს მიერ“, - აქ რისხვად იწოდება სასჯელი, რომელიც ეწევა ბნელის ძეებს.

მუხლი 11. „ამიტომაც ნუგეში ეცით და შეაგონეთ ერთიმეორეს, როგორც იქცევით კიდეც“, - მოციქული სთხოვს ქრისტიანებს ერთმანეთის თანადგომას, აგულიანებს მათ სიკეთეს და ანუგეშებს მათ მწუხარებას.

დასკვნითი დარიგებები (5:12-28)

მოციქული რიგ მსჯელობას ასრულებს დარიგებებით, რომლებიც ეხება ქრისტიანული საზოგადოების კეთილმოწყობასა და სრულყოფილებას. ის სთხოვს თესალონიკელებს პატივი სცენ მშრომელებს და მათ წინამძღვრებს, იზრუნონ ერთმანეთზე და იყვნენ დიდსულოვანნი ყველას მიმართ (12-15), მარადის ხარობდნენ, გამუდმებით ილოცონ, მადლიერნი იყვნენ ყველაფრისათვის; წინასწარმეტყველებას ნუ შეურაცხყოფენ, ყველაფერი გამოსცადონ; მიენდონ კეთილს, განერიდონ ყოველგვარ ბოროტს (16-22); მოციქული ლოცავს თესალონიკელებს ღვთის სახელით და სთხოვს, ილოცონ მისთვის; მოიკითხავს მათ წმიდა ამბორით, აფიცებს, წაუკითხონ თავისი ეპისტოლე ყველა მორწმუნეს და დასასრულს უგზავნის მოციქულებრივ კურთხევას, რაც მისთვის დამახასიათებელია (23-28).

მუხლი 12. „გვედრებით, ძმანო, სცანით მაშვრალნი თქვენს შორის, თქვენი წინამძღვარნი უფალში და თქვენი მოძღვარნი“, - თავმდაბალი მშრომელები და საზოგადოებრივი კეთილდღეობისა და ქრისტიანული ცხოვრების მოქმედნი მეტწილად უცნობი რჩება სამყაროსათვის, რომელსაც მოსწონს ჭორები და გამოჩენა. ქრისტიანული ყურადღება არ ივიწყებს ასეთ მშრომელებს, პატივს სცემს და უყვარს ისინი. ასეთი

სიყვარულითა და პატივისცემით უნდა სარგებლობდნენ წინამძღვარნი, რომლებიც თავს დებენ მთელი საზოგადოების კეთილდღეობისა და სიმშიდისათვის.

მუხლი 14. „ამასაც გევედრებით, ძმანო, დაარიგეთ უწესონი, ანუგეშეთ სულმოკლენი, მხარში ამოუდექით უმწეოთ და დიდსულოვანნი იყავით ყველას მიმართ“, - თესალონიკელთა მეორე ეპისტოლედან (3:7-12) ცხადდება, რომ სალონიკის საზოგადოებაში არიან პიროვნებები, რომლებიც ატარებენ ცხოვრებას უქმად, ჰამენ სხვის პურს და თავიანთი ქცევით იწვევენ საერთო უკმაყოფილებას. მოციქული სთხოვს მათ, დაარიგონ ასეთი პიროვნებები და ამასთანავე დიდსულოვანი იყვნენ მათ მიმართ.

მუხლი 15. „თვალი ფხიზლად გეჭიროთ, რომ ბოროტის წილ არავინ მიაგოს ვინმეს ბოროტი, არამედ ყოველთვის ეძებდეთ სიკეთეს როგორც ერთურთის, ისე ყველას მიმართ“, - ამით გამოიხატება როგორც სიკეთის მუდმივი ძიება და სათნოების გზის ხელმძღვანელობა, ასევე მისი ადვილი დაკარგვა უყურადღებობისა და გაუფრთხილებლობის გამო.

მუხლი 16. „მარადის ხარობდეთ“ - სიხარული მიემართება სული წმიდას (რომ. 14:17). მარადის სიხარული არის შინაგანი სიმშვიდის მტკიცებულება, მომავალ ნეტარებაში დაჯერება. ამიტომაც მოციქული გვათავაზობს, რომ მუდმივი იყოს ჩვენი ასეთი სიხარული.

მუხლი 17. „გამუდმებით ილოცეთ“, - ეს არ არის შეუძლებელი, რადგანაც რთული არაა მუდამ ღვთის განდიდება; როცა მოძრაობ, სთხოვ ღმერთს დახმარებას; როცა იძინებ, იძინებ ღმერთზე ფიქრით (ოქროპირი, თეოდორიტი).

მუხლი 18. „მადლიერნი იყავით ყველაფრისათვის, რადგანაც ესაა თქვენს მიმართ ნება ღვთისა ქრისტე იესოში“, - ასეთია სიბრძნისმოყვარე სულის თვისება, რომელიც არასდროს ივიწყებს, რომ ყველაფერი, რაც მიეცა ადამიანს, მთელი მისი ცხოვრება არის ყოვლადმოწყალე ღმერთის საჩუქარი. ყველაზე უსიამოვნო მდგომარეობამ და უმძიმესმა უბედურებამაც კი უნდა გამოიწვიოს მადლიერების გრძნობა, რომელიც ემსახურება ჩვენს შეგონებას ან გამოცდას.

მუხლი 19. „ნუ დაშრეტ სულს“, - სულიერი ნიჭები ხშირად შედარებულია სინათლესთან ან ცეცხლთან. ადამიანში სულის მოქმედებაც მოითხოვს ცხოვრების განსაკუთრებულ პირობებს. ცეცხლი ქრება კანდელში, როცა ზეთი არ არის ან კიდევ ცუდი ზეთია მასში ჩასხმული. სინათლე ქრება კვამლისგან ან დამაბნელებელი საგნებით. ასევეა ჩვენში მცხოვრები სულიც. იგი იშრიტება მოწყალების, სიყვარულისა და სიკეთის ნალკებობისას, ის ქრება უწმიდური ცხოვრების დროს, ცუდი საქციელისა და აზრებისას. მოციქული მოითხოვს სინდისის ლამპრის სიწმიდესა და ჭურჭლის და სათნოების ზეთის - სხეულის სიწმიდეს.

მუხლი 20. „წინასწარმეტყველებას ნუ შეურაცხყოფთ“, - ეს შეიძლება ჩავთვალოთ სულის დაშრეტის შედეგად, რადგან უმთავრესად სულის ქმედება ვლინდება წინასწარმეტყველებაში. მოციქული, წინა მცნების მიუხედავად, საჭიროდ თვლის დაარიგოს თესალონიკელები, რომ ყურადღებით იყვნენ წინასწარმეტყველების ნიჭთან, რომელიც ასე პატივსაცემია პირველ ეკლესიაში.

მუხლი 21. „ყველაფერი გამოსცადეთ; მიენდეთ კეთილს“, - სულიერ ნიჭთა გამორჩევის დროს, მოციქულები ხშირად გვარიგებენ, ვიყოთ წინდახედულნი და

გამოვსცადოთ მათი ძალა და წარმომავლობა. მოციქული იოანე (1 იოან. 4:1) ჩამოთვლის იმ ნიშნებს, რომელთა მიხედვითაც შეიძლება განვასხვავოთ ღვთის სული ცრუსგან.

მუხლი 22. „განერიდეთ ყოველგვარ ბოროტს“, - შეიძლება ასე გავიგოთ, რომ მოციქული გვარიგებს განვეშოროთ არა მხოლოდ ყოველგვარ ბოროტს, არამედ ყველაფერ იმას, რასაც ბოროტების სახე აქვს.

მუხლი 23. „თვით მშვიდობის ღმერთმა წმიდა-გყოთ მთელი სისრულით, რათა თქვენი სული, თქვენი სამშვიდობო და თქვენი სხეული უმწიკვლოდ იქნეს დაცული ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს მოსვლისთვის“, - აქ სული და სამშვიდობო განიყოფა არა როგორც ჩვენი სულიერი არსების შემადგენელი ნაწილები, არა ფსიქოლოგიური დამოკიდებულებით, არამედ როგორც პავლეს ეპისტოლეებშია მიღებული. სული მასთან ყოველთვის უმაღლესი მისწრაფებაა, რომელიც მიმართულია სიწმინდისა და ღვთაებრივისკენ; სამშვიდობო შესაძლებლობებია და ქმედება, რომლებიც მიმართულია მიწიერი ცხოვრებისკენ, ხშირად ცოდვისკენ.

მუხლი 26. „მოიკითხეთ ყველა ძმა წმიდა ამბორით“, - ამბორი ქრისტიანებთან აღნიშნავს ერთმანეთთან თანასწორობას. აღმოსავლეთის ხალხში მხოლოდ თანასწორები ემთხვევიან ბაგეებზე, ხოლო უბუცესები უმრწემებს ხელს უწვდიან სამთხვევად. მოციქულთა დადგენილების მოწმობით (2:57) ამბორი ხდება მამაკაცების მამაკაცებს შორის და დედაკაცების დედაკაცებს შორის. დამატება „წმიდა ამბორი“ (რომ. 16:16; 1 კორ. 16:20; 2 კორ. 13:12), „სიყვარულის ამბორი“ (1 პეტრ. 5:14) გვაჩვენებს ასეთი მთხვევის სიწმიდესა და გულწრფელობას. უძველესი მწერლები - იუსტინე³⁶⁴, ტერტულიანე³⁶⁵, ორიგენე³⁶⁶ საუბრობენ ამ ამბორზე, როგორც ქრისტიანთათვის დამახასიათებელ თვისებაზე. მაგრამ ეს ჩვეულება შემდგომ თანდათან დაიკარგა. ამ უძველესი წეს-ჩვეულების ნაშთი დღეს შემორჩა ეკლესიაში აღდგომის დღეებში და ლიტურგიის დროს.

მუხლი 27. „გაფიცვით უფალს, ყველა ძმას წაუკითხეთ ეს წერილი“, - ამით აიხსნება, რა დიდი დანიშნულება აქვს ამ ეპისტოლეს მაკედონიის ეკლესიისა და ყველა ქრიატიანისთვის.

³⁶⁴Апология, 2

³⁶⁵Deorat. 14

³⁶⁶На это место

თესალონიკელთა მეორე ეპისტოლე

ეპისტოლეს დაწერის მიზეზი და შინაარსი

პირველი ეპისტოლეს შემდეგ მოციქულს მალევე უნდა დაეწერა მეორე ეპისტოლე. ამის მთავარი მოტივაცია იქნებოდა პირველ ეპისტოლეში პავლეს ზოგიერთი ფრაზის არასწორი გაგება უფლის მეორედ მოსვლასთან დაკავშირებით, ასევე - მოციქულის სახელით ყალბი ეპისტოლეს გამოჩენა (2:2; 3:17). ამასთან მოციქული წუხს, რომ გაიზარდა უსაქმურ ადამიანთა რიცხვი, რომლებიც ცხოვრობენ სხვის ხარჯზე (3:11).

პირველი ვითარება, ე.ი. ქრისტეს მეორედ მოსვლაზე მცდარი მოსაზრების გავრცელება, თესლონიკელებში იწვევს დიდ უწესრიგობას. არიან ადამიანები, რომლებიც ეფუძნებიან ყალბ წინასწარმეტყველებსა და გამოცხადებებს და სწამთ საბოლოო სამსჯავროს სიახლოვისა. თავიანთი სიტყვების კიდევ უფრო მეტი მტკიცებულებისათვის იმოწმებენ პავლეს სახელით გავრცელებულ ყალბ ეპისტოლეს.

ასევე შეიქმნა ვითარება, რომელიც ძალიან საზიანოდ მოქმედებდა თესალონიკის ახალგაზრდა ეკლესიის ზნეობრივ სიწმიდესა და ერთსულოვნებაზე. მრავალი ახალმოქცეული სარგებლობდა ეკლესიის ქველმოქმედებით, ბოროტად იყენებდა მას და ამჯობინებდნენ ეცხოვრათ მოწყალების ხარჯზე, ნაცვლად იმისა, რომ საკუთარი შრომით მოეპოვებინათ საზრდო. მოციქულმა გაიგო თესალონიკის ეკლესიის ასეთი მდგომარეობა, ისწრაფა და დაწერა მეორე ეპისტოლე, რომელშიც საკმარისი სისრულით ახსნა უფლის მეორედ მოსვლის სწავლება, მიანიშნა მრავალ უეჭველ ნიშანზე, რომელთა მიხედვითაც შეიძლება სამყაროს აღსასრულისა და ქრისტეს გამოცხადების მოახლოების დროის გაგება. მოციქული ამასთანავე აძლევს თესალონიკელებს საჭირო რჩევებს და დარიგებებს მუქთახორობის საწინააღმდეგოდ.

ეპისტოლეს დაწერის დრო და ადგილი

თესალონიკის ეკლესიის მდგომარეობით, როგორც ის წარმოდგენილია ეპისტოლეში, და ასევე ორივე ეპისტოლეს მსგავსებით შეიძლება დავასკვნათ, რომ თესალონიკელთა მეორე ეპისტოლე დაიწერა პირველის შემდეგ მალევე. თესალონიკელებიც და მოციქულიც იმავე ვითარებაში არიან, როგორც პირველი ეპისტოლეს დროს. კიდევ უფრო ამტკიცებს ორივე ეპისტოლეს შორის მოკლე პერიოდის არსებობას ის ვითარება, რომ ტიმოთე და სილვანუსი - პირველი ეპისტოლეს დაწერის მოწმენი - ჯერ კიდევ რჩებიან მოციქულთან და მათ სახელებს იმეორებს ეპისტოლე. ამიტომაც ეპისტოლე დაწერილია იმავე, 53-ე წელს, არა უმეტეს 54-ე წლისა, სავარაუდოდ მანამ, ვიდრე მოციქული დატოვებდა კორინთს.

შენიშვნა: ამ ეპისტოლეს უტყუარობაზე მოწმობენ ეკლესიის უძველესი მამები. წმიდა ირინეოს ლიონელს, კლიმენტი ალექსანდრიელს, ტერტულიანეს მოჰყავთ ამ ეპისტოლედან ციტატები. წმიდა იუსტინე ფილოსოფოსი მიანიშნებს ამ ეპისტოლეს³⁶⁷, ხოლო წმიდა პოლიკარპე სმირნელს მოჰყავს ამ ეპისტოლედან ერთი მონაკვეთი³⁶⁸. ევსევის აკუთვნებს მას *ομοιοϋσιμενων*-ს; მარკიონსაც შეჰყავს თავის მიერ აღიარებულ წიგნთა რიცხვში.

ეპისტოლეს განმარტება

თესალონიკელთა მეორე ეპისტოლე მოცულობით მცირე და შინაარსით ადვილად გასაგებია. იგი შეიძლება დავყოთ სამ მცირე - სამადლობელ, სწავლებით და შეგონებით - ნაწილად.

1. ღვთის მადლიერება თესალონიკელთა რწმენის გამო (1:1-12)

მოკლე მისალმების შემდეგ, რომელიც ზედმიწევნით ემსგავსება პირველ ეპისტოლეს, მოციქული გვაჩვენებს, თუ რამდენი მიზეზი აქვს მადლობა შესწიროს ღმერთს თესალონიკელთა რწმენის გამო, რომლებმაც არაერთი დევნა გადაიტანეს (1:1-4). მოციქულისთვის ეს მოთმინება იმის მტკიცებულებაა, რომ იქნება ღვთის მართალი მსჯავრი და ჭირი მიეგება

³⁶⁷Dialog.110

³⁶⁸Phil. 11

მათ შემაჭირვებელთ. ხოლო შეჭირვებულთ მიეცემა განსვენება მათთან ერთად, როცა უფალი იესო თავისი ძალის ანგელოზებითურთ განცხადება ზეცით, მათ ხომ ირწმუნეს პავლეს მოწმობა (5-10). ამიტომაც მარადჟამს ლოცულობს, რომ ღმერთმა ხმობის ღირსნი ჰყოს თესალონიკელები და თავისი ძალმოსილებით აღასრულოს მთელი სათნოება, სიკეთისა და რწმენის საქმე; რათა იდიდოს უფლის იესო ქრისტეს სახელი მათში, ხოლო ისინი - მასში (11-12).

თავ. 1:1. „პავლე, სილვანუსი და ტიმოთე - თესალონიკელთა ეკლესიას ჩვენს მამა ღმერთსა და უფალ იესო ქრისტეში“, - ეს მისალმება მსგავსია პირველი ეპისტოლეს მისლმებისა, რომელიც იმის მტკიცებულებაა, რომ მეორე ეპისტოლე უტყუარია, რაც ასე აუცილებელია პავლეს სახელით ყალბი ეპისტოლეს გამოჩენის საპირისპიროდ.

მუხლი 4. „ასე რომ, თვითონვე ვიქადით თქვენით ღვთის ეკლესიებში, თქვენი მოთმინებისა და რწმენის გამო ყოველგვარ დევნილობასა და გასაჭირში, რასაც იტანთ“, - აქ იგულისხმება ერთგულება, ანუ სიმტკიცე ტანჯვათა გადატანის ჟამს, მოთმინება; ასე იწოდება რწმენის გამო, რადგან არის ნაყოფი რწმენისა.

მუხლი 5. „იმის დასტურად, რომ იქნება ღვთის მართალი მსჯავრი, რათა ღირსნი გახდეთ ღვთის სასუფეველისა, რისთვისაც ევნებით კიდეც“, - ქრისტიანებმა გადაიტანეს დევნა და მწუხარება მოციქულისამებრ, შესაბამისად, უეჭველად იქნება ღვთის მართალი მსჯავრი.

რატომ? ჩვენი წარმოდგენით განუყოფლად მოჰყვება სათნოებებს ჯილდო, ცოდვას სასჯელი. ჩვენ ვერც წარმოვიდგენთ ადამიანის ზნეობრივ ცხოვრებაში ვერც ერთ გონიერ ფაქტს სიკეთესა და ბედნიერებას, ბოროტებასა და უბედურებას შორის ასეთი გაწონასწორებული შესაბამისობის გარეშე; ერთი სიტყვით, არ არსებობს ზნეობრიობა სამაგიეროს, მართლმსაჯულების გარეშე. გასაგებია, რომ იქ, სადაც ირღვევა ასეთი წონასწორობა სათნოებასა და ბედნიერებას შორის, ჩვენი ზნეობრივი გრძნობა მოითხოვს წონასწორობის აღდგენას და როდესაც ვერ პოულობს მას ადამიანის ცხოვრებაში, ეძებს იმქვეყნიურ, მომავალ, არსებობაში. თუკი თესლონიკელები იტანჯებიან და იხოცებიან ამქვეყნად ჯილდოთა გარეშე და მათი მაჭირვებელნი ცხოვრობენ განცხობით და თავიანთ ბოროტების გამო შურისძიებას არ იღებენ სიცოცხლეში, ჩვენ ვრწმუნდებით, რომ იქნება დრო, როდესაც ისინი დაისჯებიან შესაბამისად და ტანჯულნი დაჯილდოვდებიან რწმენით, ანუ იქნება სამჯავრო. ამასთან ერთად, თესალონიკელთა მდგომარეობა, მათი დევნა და უბედურებები სხვა არა არის რა, თუ არა ღვთის მართალი მსჯავრის შედეგი, რომელიც უნდა დაიწყოს უპირველესად ღვთის სახლიდან, ქრისტეს ეკლესიიდან და შემდეგ გადავიდეს ყველა ადამიანზე (1 პეტრ. 4:17). ეს სამსჯავრო, რომელიც სჯის ქრისტიანებს თავიანთი ქრისტიანობამდელი ცხოვრების გამოც და ასევე ქრისტიანობაში ნებისითი თუ უნებლიე ცოდვებისათვის, ამავე დროს ემსახურება ქრისტიანთათვის საკუთარი რწმენის, მოთმინების გამოვლენას და შესაბამისად იმ დამსახურებების აღსრულებას, რომლებსაც მოსდევს ჯილდო.

მუხლი 7. „უფალი ჩვენი იესო თავისი ძალის ანგელოზებითურთ გამოგვეცხადება ზეცით“, - ანგელოზები აქ გვევლინებიან ღვთის ძალის, დიდების, მსახურებად.

მუხლი 8. „რათა ცეცხლის ალით იძიოს შური მათზე“, - წმიდა წერილში ყველგან, სადაც საუბარია მომავალ სამსჯავროზე, ცეცხლი გვევლინება როგორც მის წინამავალ ან თანამდევ ქმედებად. „ცეცხლს მიეცემა მიწა და ყოველი საქმე მისი“ (2 პეტრ. 3:10), ცეცხლი სასჯელია ცოდვილებისა (მთ. 25:41), ცეცხლი თან ახლავს მაცხოვრის გამოჩენას სამსჯავროზე. აქ ცეცხლი სახეა ღვთის რისხვისა და ყოვლისშემძლე ძალისა, რომელიც აღწევს ყველაფერში და განწმედს ყოველგვარ უწმიდურებას.

„ვინც არ სცნობს ღმერთს და ეურჩება ჩვენი უფლის იესოს სახარებას“, - ღვთის სამსჯავროს დაქვემდებარებულ პიროვნებებს შორის მოციქული განასხვავებს ორ კლასს: ღვთის არმცოდნეებს - ესენი არიან წარმართები (რომ. 1:21) და სახარების ურჩებს - იუდეველებს (რომ. 10:3). რა თქმა უნდა, ეს დაყოფა აღნიშნულ ერებს სრულად არ ახასიათებთ.

მუხლი 10. „იმ დღეს, როდესაც მოვა, რათა განდიდებულ იქნეს თავის წმიდათა შორის და მიეგოს პატივი ყოველი მორწმუნისაგან“, - ცოდვილთა სამსჯავროს მოწყვეტა მართალთა განდიდება; მაგრამ ეს განდიდება მიეკუთვნება ასევე იესო ქრისტეს, როგორც ეკლესიის თავს, რომელიც მოქმედებს თავის სხეულის წევრებში და მათი საშუალებით განდიდება.

„რადგანაც ირწმუნეთ ჩვენი მოწმობა თქვენს მიმართ“, - ნეტარი თეოფილაქტე, წმიდა იოანე ოქროპირზე დაყრდნობით ამ სიტყვებს ასე ხსნის: მაშინ განცხადდება, ვინ არის მორწმუნე და ვინ არა. რადგანაც დღეს ბევრი ჩანს ერთგული, მაგრამ რეალობა ასეთი არ არის. ჩვენ ადრეც გითხარით ამის შესახებ, მაშინ ირწმუნებთ სრულად ჩვენი სიტყვების ჭეშმარიტებას.

მუხლი 11. „ამიტომაც მარადჟამ ვლოცულობთ თქვენთვის“, ე.ი. ჩვენ იმიტომ ვლოცულობთ თქვენთვის, რომ მხოლოდ ჩვენი სიტყვის ერთგული კი არა, არამედ საქმის ერთგულიც იყოთ; რათა უფალმა გყოთ არა მხოლოდ თქვენი მოწოდების ღირსად, არამედ თავისი ძალმოსილებით აღასრულოს მთელი სათნოება.

მუხლი 12. „რათა იდიდოს ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს სახელი თქვენში, ხოლო თქვენ - მასში, ჩვენი ღმერთისა და უფალ იესო ქრისტეს მადლით“, - ადრე მოციქული აღნიშნავს, რომ ღმერთი მოვა, რათა განდიდდეს თავის მართლებში; ახლა ის სთხოვს ღმერთს, რომ მან ეს აღასრულოს თესალონიკელებში. თესალონიკელებისთვის ყველაზე საუკეთესო მოტივაცია არის განადიდონ ზეციური მამა თავიანთი საქმეებით (მთ. 5:16).

2. უფლის მეორედ მოსვლის ნიშნები (2:1-12)

მოციქული საუბრობს საყოველთაო სამსჯავროზე, მის მიზანსა და ურწმუნოთა და მორწმუნეთა მიმართ ურთიერთობაზე, შემდეგ კი გადადის უმთავრეს საგანზე, რომელმაც გამოიწვია მისი მეორე ეპისტოლეს დაწერა. განსაზღვრავს, როდის იქნება მეორედ მოსვლა, ანუ საუბრობს იმ მოვლენებზე, რომელთა მიხედვითაც შეიძლება გამოვიცნოთ მისი დადგომა. უპირველესად, ის სთხოვს თესალონიკელებს არ შეცბუნდნენ არავითარი მოსაზრებებითა და რწმუნებებით, მით უმეტეს, არც ყალბი

ეპისტოლეებით, რომლებიც გვაცნობებს ქრისტეს დღის დადგომას (2:1-2). ეს დღე არ დადგება ურჯულოების კაცის, ღვთის მოწინააღმდეგის მოსვლამდე, რომლის შესახებაც ადრე ზეპირად უწინასწარმეტყველა მათ მოციქულმა. ამასთან ერთად მიაწვდის იმ მიზეზებს, რომლებიც ხელს უშლის ამ მოვლენას (3-6). რადგანაც ურჯულოების საიდუმლო უკვე მოქმედებს, როგორც მოქმედებდა მოციქულის დროს, მაგრამ არ აღსრულდება მანამ, სანამ არ აღიხოცება ძალა, რომელიც ხელს უშლის მას. მაშინ გამოჩნდება ურჯულო, რომელსაც უფალი იესო შემუსრავს თავის ბაგეთა სულით და განაქარებს თავისი სხივოსანი გამოცხადებით. ის მოვა სატანის მოქმედებით, მთელი ძალმოსილებით, ნიშებით და ცრუ სასწაულებით, მოვა უსამართლობის ყველა საცდურით - წარწყმედილთათვის, რადგანაც არ შეიწყნარეს ჭეშმარიტების სიყვარული, რომელსაც შეეძლო ეხსნა ისინი (7-10). ამიტომაც ღმერთი საცდურს მოუვლენს მათ, ვინც ირწმუნა სიცრუე, და განიკითხება ყველა, ვინც არ იწამა ჭეშმარიტება და უსამართლობა შეიტკბო (11-12).

მუხლი 1-2. „გვედრებით, ძმანო, ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს მოსვლისა და მასთან ჩვენი შეკრების გამო“, - ფრაზაში იგულისხმება უფლის მეორედ მოსვლა დიდებით, ანგელოზთა და წმიდანთა თანხლებით, რათა განიკითხოს საყოველთაოდ ანგელოზები და ადამიანები. დედამიწაზე იესო ქრისტეს, როგორც მსაჯულის, მეორედ მოსვლის სწავლება მკაფიოდ არის გამოხატული თავად უფლის მიერ სახარებაში (მთ. 24:29-31; 25:31). ესაა აუცილებელი ნაწილი მისი რწმენისა, როგორც ყოველი ადამიანის მხსნელისა, ღვთის წინაშე შუამდგომელისა, არა მხოლოდ ყოველი მორწმუნის, არამედ ყოველი ქმნილის თავისა. მას, ვინც მიაწვდის ხსნა ყველას თავისი სისხლითა და ხორცით, ვინც ანიჭებს აუცილებელ მადლიან ძღვენს ყოველ მორწმუნეს, ბუნებრივია აქვს უფლება, რომ მოვიდეს და მოითხოვოს, როგორ გამოვიყენეთ მისი დამსახურებები და მისი ნიჭები. მთელი საღვთო აღმშენებლობის ბუნებრივ დასკვნად წარმოგვიდგება საყოველთაო სამსჯავრო ჯერ კიდევ ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველებთან (იოელ. 2:31; მალაქ. 4:5). მოციქულთა დროიდან კი სწავლება საყოველთაო სამსჯავროზე გახდა ქრისტიანთა სიმბოლო სარწმუნოების მუდმივი წევრი (ებრ. 4:2 - მოციქულთა, ნიკეა-კონსტანტინეპოლის სიმბოლო და სხვ.).

მუხლი 2. „იოლად ნუ შეიძვრით გონებით, ნურც შემფოთდებით, ნურც სულის, ნურც სიტყვის, ნურც ვითომცდა ჩვენს მიერ მოწერილი წერილის გამო, თითქოს უკვე მოიწია უფლის დღეო“, - თესალონიკში გამოჩნდნენ პიროვნებები, რომლებიც ამტკიცებდნენ, რომ ქრისტეს მოსვლა მალევე იქნება. ამას, რა თქმა უნდა, ისინი აკეთებენ, რათა ძირი გამოეთხარათ ქრისტიანული სწავლებისათვის, ცრუმასწავლებლები ავრცელებდნენ ასეთ მოსაზრებას იმ მიზნით, რომ აღედრათ ქრისტიანებში მიწიერი სიკეთეების სიძულვილი და თავად ესარგებლათ ამით.

დაბოლოს, ცრუმასწავლებლები აცდუნებენ თესალონიკელებს ყალბი ეპისტოლეთი, რომელიც თითქოს მოციქულმა საკუთარი სახელით ან კიდევ მოწაფეების -

ტიმოთესა და სილვანუსის - საშუალებით გამოუგზავნა მათ. ამ ეპისტოლეზე მიანიშნებს აქ მოციქული.

მხული 3-9. ეს მუხლები შეიცავს ფრიად მნიშვნელოვან სწავლებას ანტიქრისტეს მოსვლაზე, რომელიც უნდა გამოჩნდეს სამყაროს აღსასრულისა და საყოველთაო სამსჯავროს წინ. აპოკალიფისში აღწერილია თავად ანტიქრისტეს გამოჩენა იმ სახით, როგორც გამოეცხადა იოანეს (13:11-18). აქ არა ხილვა, არამედ თხრობა, დროის განსაზღვრა, ანტიქრისტეს სახის მინიშნება, სწავლების სახე, მისი მოქმედება და მომავალი ხვედრია მოცემული. მოციქული განსაზღვრავს ქრისტეს მეორედ მოსვლის დროს ანტიქრისტეს გამოჩენით და ასევე მიანიშნებს, რომ ამ მოვლენამდე რწმენას განუდგებიან: „რადგანაც არ მოიწევა ის დღე, ვიდრე უმაღლეს არ მოაწევს განდგომილება და არ გამოჩნდება ურჯულოების კაცი, წარწყმედის ძე“. აქ მკაფიოდ განსხვავდება ორი მოვლენა: წარწყმედის ძის განდგომილება η απιστιασθαι და გამოჩენა.

ა) განმმართველთა ერთი ნაწილი (ოქროპირი, თეოდორიტე, ავგუსტინე) απιστιασθαι-ს განყენებულ გაგებას აიგივებს პიროვნებას απιστατον (განდგომილი) და გულისხმობენ თავად ანტიქრისტეს, რომელზედაც საუბარია შემდგომ. სხვები (ტერტულიანე, იერონიმე, ამბროსი) მიაკუთვნებენ ამ სიტყვებს რომის მონარქიისგან განდგომილებას, მაგრამ წმიდა წერილში ეს სიტყვა არსად არ გამოიყენება სამოქალაქო ანუ სახელმწიფოებრივი განდგომით ვიღაცის ხელისუფლებისგან.

მაგრამ უფრო სამართლიანია ამ სიტყვებში გავიგოთ რწმენისგან განდგომილება (საქმ. 21:21; 1 ტიმ. 4:1) ან ღვთის სრულყოფილი ურწმუნოება, როგორც მაცხოვარი წინასწარმეტყველებს, რომ „როდესაც მოვა, ჰპოვებს კი რწმენას ამ ქვეყნად?“ (ლუკ. 18:8).

ბ) განსაკუთრებული პიროვნების, გამოჩენას წინ გაუსწრებს რწმენისა და სიყვარულის დაკნინება, რომელიც მოციქულთან იწოდება წარწყმედის ძედ ანუ ურჯულოების კაცად. ურჯულოების კაცი არა მხოლოდ ცოდვილია, არამედ უპირველესად ის პიროვნება, რომელიც ემსახურება ცოდვას, განასახიერებს საკუთარ თავში ცოდვას, ამიტომაც განწირულია უდავოდ საუკუნო სიკვდილისათვის (იოან. 17:12). მისი ცოდვილი თვისება და მოქმედება უმთავრესად იმით აღინიშნება, რომ ის ქრისტეს მოწინააღმდეგეა (ο αντιχριστος), ან როგორც მას მოციქული იოანე უწოდებს, ანტიქრისტეა (1 იოან. 2:18,22; 4:3; 2 იოან.7), რადგანაც ის არა მხოლოდ შეეცდება წინ აღუდგეს ქრისტეს და ქრისტიანობის გავრცელებას, არამედ იქნება ქრისტეს საპირისპირო, თვისებებითა და ქმედებებით. ის, პირველ რიგში, „ყოველივე იმაზე აღზევებულია, რაც სახელდებულია ღმერთად თუ სათაყვანებელ არსად“, ე.ი. ის სიძულვილით მოეკიდება ყველაფერს, რაც ადამიანებში პატივიცემება ღვთაებრივად, წმიდად, სათაყვანებელად, რაშიც გამოიხატება როგორც მისი კადნიერი ამპარტავნება, ისევე უკმეხი ურწმუნოება. წარწყმედის ძე არა მხოლოდ ჭეშმარიტი ღმერთის მტერი იქნება, არამედ წარმართთა ღმერთებისაც (1 კორ. 8:5).

კიდევ უფრო მეტად განცხადდება მისი უსაზღვრო ამპარტავნება, რადგან „ღვთის ტაძარშიც კი დაჯდება, როგორც ღმერთი, და ღმერთად გამოაცხადებს თავს“ (2 თეს. 2:4). ეს, სხვათა შორის, ბუნებრივიცაა: ის, ვინც არ აღიარებს ღმერთს, ვინც განადიდებს საკუთარ თავს ღმერთზე უმაღლეს, პირდაპირ ან არაპირდაპირ გვაჩვენებს, რომ მხოლოდ საკუთარ თავს აღიარებს ღმერთად. საკუთარი ყალბი აღმატებულებისა და უპირატესობის უკეთ წარმოჩენისთვის სხვა „ღმერთების“ წინაშე, ის თავად დაჯდება

ღვთის ტაძარში, ე.ი. ან დადგამს საკუთარ ქანდაკებას ან გამოსახულებას ღვთის ტაძრებში, ან კიდევ მიითვისებს ღვთაებრივ ძალაუფლებას და დაჯდება ტახტზე, რადგანაც ტახტზე ჯდომა ზუსტად აღნიშნავს მმართველობის უფლებას.

„ღვთის ტაძარში დაჯდომა - εις τον ναον του Θεου“. „ναον“ აღნიშნავს ტაძრის შიდა ნაწილს, წმიდათაწმიდას. აქ, როგორც ჩანს, იგულისხმება იერუსალიმის ტაძარი, რომელიც იესო ქრისტეს მოსვლის წინ, წინასწარმეტყველების თანახმად, ხელმეორედ აღდგება. ქედმოუხრელი ებრაელი ერის ასეთი უღვთო მიდრეკილება, რომელმაც შეიძინა სამწუხარო დიდება კაცობრიობის ისტორიის ხანგრძლივობისას, განსაკუთრებით მკაფიოდ გამოჩნდება მიწიერი მესიის მოლოდინში, ის იქნება ანტიქრისტე. წმიდა მოციქული პავლე იუდაიზმს მიიჩნევს ისეთ სფეროდ, რომელშიც გამოვლინდება ყველაზე საშინელი - სატანური - სიძულვილი ჭეშმარიტი ღმერთის მიმართ (იხ. 1 თეს. 2:14-16: „...იუდეველებმა მოკლეს უფალი იესოც და მისი წინასწარმეტყველნიც, ხოლო ჩვენ გამოგვაძევეს, რადგანაც არას დაგიდევნენ ღმერთს და ყოველი კაცის მტრები არიან. ვინაიდან გვიკრძალავენ ვუქადაგოთ წარმართთა და, ამრიგად, ვიხსნათ ისინი. ასე რომ, გამუდმებით ავსებენ თავიანთ ცოდვათა საწყაულს, რისთვისაც უკვე თავს ატყდებით რისხვა“).

რწმენისგან ასეთი განდგომილებისას, რაც ანტიქრისტეს გამოჩენის წინმსწრები მოვლენაა, მოხდება ერთი პიროვნების აღზევება ყველა სხვა „ღმერთებზე“ და სიწმიდეთა ისეთი შეურაცხყოფა, როგორიცაა ანტიქრისტეს ღვთის ტაძარში დაჯდომა. არა მხოლოდ უძველეს დროებში - ნაბუქოდონოსორის, ანტიოქე მეოთხე ეპიფანეს, გაიუს კალიგულას, ნერონის პერიოდებში - დადგმულა მეფეთა ქანდაკებები „ღმერთების“ ნაცვლად და მოითხოვებოდა ღვთაებრივი პატივი, არამედ უახლოესი ისტორიაც იცნობს ასეთ ფაქტებს, ვგულისხმობთ, მე-18 საუკუნის ფრანგულ რევოლუციას, მე-19 საუკუნის პარიზის კომუნის ხანას, როდესაც ხდებოდა სიწმიდეთა შეურაცხყოფა, ადამიანისგან ყოველი პატივცემულის უარყოფა, ყოველი უფლების გათელვა.

გ) ანტიქრისტეს გამოჩენა იწინასწარმეტყველა მოციქულმა ჯერ კიდევ თესალონიკში ყოფნისას. ეს შეადგენს ქრისტიანული რწმენის ერთ-ერთ დოგმატს.

მუხლი 7. „რადგანაც ურჯულოების საიდუმლო უკვე მოქმედებს“, ანუ ურჯულოების ძეგლის მიერ მზადდება რწმენისა და ჭეშმარიტი ღვთისგან განდგომა, რის საშუალებითაც ურჯულოების ძეგლები ხელთ იგდებენ მსოფლიო ხელისუფლებას თავიანთი მესიის - ანტიქრისტეს - მოსვლის მოსამზადებლად. ანტიქრისტე უსჯულოების ძეგლს, მათი მოლოდინით, დააყენებს მთელი ერების მეუფეებად, რომელთაც ისინი დამწყსავენ რკინის კვერთხით.

მოციქულები გადმოსცემენ იესო ქრისტეს სწავლებას სამყაროს აღსასრულზე, როგორც ის წარმოდგენილია სახარებაში და ცრუმასწავლებელთა სამხილებლად ეხებიან ანტიქრისტეს პიროვნებას. მაგრამ თავდაპირველად საუბარი არაა დეტალური.

აქ კი მოციქული პავლე უკვე გარკვევით წერს ამ პიროვნებაზე; თუმცა მის გამოჩენაზე მოციქული იტყვის, რომ იგი უკვე მოქმედებს, მაგრამ რაღაც ხელს უშლის. კონკრეტულად რა აბრკოლებს, მოციქულის შენიშვნით, თესალონიკელებმა იციან, რა თქმა უნდა, მოციქულის ზეპირი გადმოცემით; მაგრამ რა არის ეს, ჩვენთვის უცნობია მოციქულთა სხვა ეპისტოლეებიდან, ასევე თესალონიკელთა ეკლესიის ან მოციქულთა

გადმოცემებიდან. ამიტომაც ამ ხელის შემშლელი საგნის ან პიროვნების განსაზღვრისას, განმმართველთა აზრი განსხვავებულია.

წმიდა იოანე ოქროპირის, თეოდორიტესა და სხვათა განმარტებით, აქ არ შეიძლება ვიგულისხმოთ არც სული წმიდის არაჩვეულებრივი ნიჭები და არც მისი მადლი, რადგანაც ეს ნიჭები დიდი ხანია მკვიდრობს ეკლესიაში, ანტიქრისტე არ გამოჩენილა; სული წმიდის მადლი არასდროს დაიშრიტება, შესაბამისად, ანტიქრისტე ვერასდროს ვერ შეძლებს გამოჩენას. ხელის შემშლელად არ შეიძლება იმის ჩათვლაც, რომ სახარების ქადაგება ჯერ კიდევ არ გავრცელებულა ყველა ერში, მაცხოვრის სიტყვებისამებრ (მთ. 24:14); არ შეიძლება ასეთად ჩავთვალოთ ისრაელის დაბრმავებაც, რომელიც იმავე მოციქულის სიტყვებისამებრ (რომ. 11:25-26), შეწყდება სამყაროს დასასრულამდე; რადგანაც წარმართების მიერ ქადაგების მიუღებლობა და ისრაელის გამძვინვარება არ არის ის ჭეშმარიტება (ეკლესიაში), რომელსაც შეუძლია ხელი შეუშალოს ანტიქრისტეს გამოჩენას.

წარმართებისა და იუდეველთა მოქცევა წინამავალია სამყაროს აღსასრულისა; მაგრამ იგი არ წარმოადგენს მიზეზობრივ კავშირს ამ მოვლენასთან; სხვანაირად რომ ვთქვათ: სამყაროს აღსასრული დადგება, ანუ ანტიქრისტე გამოჩნდება მას შემდეგ, როდესაც ყველა ერი მიიღებს ქრისტიანობას, მაგრამ ესეც არ ნიშნავს იმას, რომ ქრისტიანობის მიღებაზე ან მიუღებლობაზე დამოკიდებულია ანტიქრისტეს გამოჩენა და სამყაროს აღსასრული. მოციქულის სიტყვებისამებრ, „ურჯულოების საიდუმლო უკვე მოქმედებს“, ე.ი. მზადდება ამ ურჯულოების მოსვლა, მაგრამ ვერავინ იტყვის, რომ ეს აღსრულდება ქრისტიანობის გავრცელების შემდეგ.

მამები ხელის შემშლელ საგნად ასევე თვლიან რომის სახელმწიფოს, უშუალოდ - რომის იმპერატორს.

წმიდა იოანე ოქროპირი შენიშნავს, რომ მოციქული პირდაპირ არ ასახელებს ხელის შემშლელს და ამას სიფრთხილის გამო აკეთებს, რადგან რომის იმპერიის დაცემის მინიშნებით ქრისტიანებს თავს არ დაატყდეთ უკიდურესი დევნა და უსარგებლო საფრთხე. თავისთავად გასაგებია, რომ ასეთი მოსაზრების სამართლიანობა მჭიდროდ უკავშირდება რომის იმპერიის ისტორიულ არსებობას.

476 წელს რომის იმპერია დაეცა, მის ნანგრევებზე 800-იან წლებში დაფუძნდა გერმანიის იმპერია, რომელიც ატარებს რომის იმპერიის სახელს. ეს უკანასკნელიც განადგურდა ნაპოლეონ ბონაპარტეს მიერ 1806 წელს. აღმოჩნდა, რომ ხელის შემშლელი იმპერია აღარ არსებობს.

თუმცა, არ შეიძლება არ ვაღიაროთ, რომ უძველეს განმმართველთა ამ თითქმის ერთხმად აღიარებულ მოსაზრებაში არის სიმართლის ნაპერწკალი: ხელის შემშლელი არის საერთოდ სახელმწიფო ძალაუფლების, სახელმწიფოს არსებობა - არა მხოლოდ რომის ან რომელიღაც სხვა, არამედ საერთოდ სახელმწიფოსი.

როგორაც არ უნდა იყოს მოწყობილი სახელმწიფო, ვისგანაც არ უნდა იყოს მართული, სანამ რელიგია, ზნეობრიობა, უფლება, საზოგადოებრივი სიკეთე და სიმშვიდე, პიროვნების პატივისცემა ითვლება სახელმწიფოს საფუძვლად, მანამდე ანტიქრისტე არ გამოჩნდება, ხოლო ამგვარად ეკლესიისა და მშვიდობის არსებობა უზრუნველყოფილია გარეგნული სახით. რა თქმა უნდა, სწორი მმართველობის დროს შესაძლებელია ყველა იმ სიკეთის მაქსიმალური დაცვა, რომელიც საშუალებას აძლევს

ადამიანს განვითარდეს ზნეობრივი სრულყოფილებისკენ, ამის გარანტს წარმოადგენს ღვთივდადგენილი და ხალხის მიერ აღიარებული თვითმპყრობელი, რომელიც იქნება თავისი ერის ნაწილი სისხლთაგან და ხორცთაგან: „დაისვი მეფედ ის კაცი, ვისაც უფალი, შენი ღმერთი, ამოირჩევს; შენი მოძმეების წრიდან დაისვი მეფე. უფლება არა გაქვს დაისვა უცხო კაცი, რომელიც არ არის შენი მოძმე“ (მეორ. რჯულ. 17:15). „რომ არ გაუმედიდურდეს თავის მოძმეებს, არ გადაუხვიოს ანდერძს არც მარჯვნივ და არც მარცხნივ, რათა მრავალი ხანი იმეფოს მან და მისმა შვილებმა ისრაელის წიაღიდან“ (მეორ. რჯულ. 17:20). მაგრამ როგორც კი შეირყევა სახელმწიფოებრივი ძალაუფლება, განადგურდება მმართველობა, სახელმწიფოც და ეკლესიაც აღმოჩნდება უდიდეს საფრთხეში. რევოლუციების ისტორია გვაჩვენებს იმის მაგალითს, თუ როგორ იბადება გარკვეული დროით ხელის შემშლელი და წარმოგვიჩნდება მისი წინასახე - ანტიქრისტე.

დ) თუმცა მტკიცე სახელმწიფოებრივი წესრიგის არსებობა აჩერებს ანტიქრისტეს გამოჩენას; მაგრამ „ურჯულოების საიდუმლო უკვე მოქმედებს“; უკვე საიდუმლოდ ვითარდება და ძლიერდება ქრისტიანობის ის მტრული საწყისები, ის სული და მიმართულება, რომლებიც მიისწრაფიან ყველანაირი რჯულის, წმიდისა და ღვთაებრივის დამხობისკენ და რომელიც ყველაზე მკაფიოდ გამოიხატება ანტიქრისტეს სახეში. უკვე მოციქულთა დროიდან საიდუმლოდ ძლიერდება თვით ეკლესიის წიაღში ერესები და განხეთქილებები და „აწ უკვე მრავლად არიან ანტიქრისტენი“ (1 იოან. 2:18).

სვიმონ მოგვი სამარიაში თავს ასაღებს ღვთის დიად ძალად (საქმ. 8:9-1), ხოლო რომში ღმერთად; არიოზი უარყოფს იესო ქრისტეს ღვთაებრიობას; ათეისტები საერთოდ არ აღიარებენ ღვთის არსებობას; და ყველა დროის ყოველი ერესი არის მხოლოდ ანტიქრისტეს სულის წინამორბედი.

ხალხთა სახელმწიფოებრივ ცხოვრებაშიც ასევე მრავალი ანტიქრისტეა. არა მხოლოდ ნერონი და დეოკლეტიანე - ქრისტიანობის მდევნელები - იწოდებიან ანტიქრისტეს წინამორბედებად: მრავალი სხვაც იმსახურებს ამ სახელს ქრისტიანებშიც კი, თვით ქრისტესგან განდგომილების ან სხვა ანტიქრისტიანული ქმედების გამო. იულიანე განდგომილი, კონსტანტინე კოპრონიმი, ყველა სახის რევოლუციონერი: კომუნისტი, დემოკრატი, სოციალისტი და ანარქისტი არ ჩამორჩება ნერონს ქრისტიანობის წინააღმდეგ ბრძოლისას არც სისასტიკეში და არც ბოროტებაში.

ე) როდესაც „შუაგულით აღიხოცება ძალა, რომელიც ხელს უშლის მას, მაშინ გამოჩნდება ურჯულო“, - ეს ზუსტად ის ურჯულოების კაცი და წარწყმედის ძეა, რომელიც ქრისტეს მოწინააღმდეგე ანტიქრისტეა. მასში არ შეიძლება დავინახოთ მხოლოდ დროის სული, ანუ ის ანტიქრისტიანული და ანტირელიგიური მიმართულება ადამიანთა სწავლებასა და ცხოვრებაში, რომელიც უარყოფს იესო ქრისტეს ღვთაებრიობას და კაცობრიობისთვის მის გამომსყიდველ დამსახურებებს და თავს გამოაცხადებს ღმერთად, არამედ ის ადამიანია, რომელიც გამოჩნდება კაცობრიობის ისტორიაში. დიახ, ეს ნამდვილად იქნება ისტორიული პიროვნება, ადამიანი, „ვინც მოვა სატანის მოქმედებით, მთელი ძალმოსილებით, ნიშნებით და ცრუ სასწაულებით, ისევე, როგორც უსამართლობის ყველა საცდურით“.

ძნელი წარმოსადგენია, კერძოდ ვინ იქნება ანტიქრისტე. ყველა უძველესი, და მეტწილად უახლესი, განმმარტებელი თანხმდება, რომ ის იქნება ცნობილი, კონკრეტული

პიროვნება; მაგრამ რა მიმართებით იქნება დაახლოებული სატანასთან, ამაზე სხვადასხვანაირად ფიქრობენ.

ერთნი თვლიან მას განხორციელებულ სატანად და ამბობენ, რომ სატანას სურს ყველაფერში მიზამოს ღვთის ძეს და იგი დროის დასასრულს განხორციელდება ადამიანში, ან უკიდურეს შემთხვევაში შეუერთდება რომელიღაც ადამიანს, რათა იმოქმედოს ქრისტესა და ქრისტიანობის წინააღმდეგ³⁶⁹. სხვები (ლაკტანციუსი, ისიხი³⁷⁰) ვარაუდობენ, რომ ის იშვება ეშმაკისა და რომელიღაც მეძავი ქალისგან, რაც პირდაპირ ეწინააღმდეგება ეშმაკის სულიერ საწყისს. მართებულია მსჯელობა წმიდა იოანე ოქროპირისა, ნეტარი თეოფილაქტესა და სხვათა, რომლებიც ამბობენ: „რომ ანტიქრისტე იქნება ნამდვილი ადამიანი. იგი არა უბრალო ეშმაკის იარაღი და ბოროტი ქმედებებისა და განზრახვების აღმასრულებელია ქრისტიანთა საწინააღმდეგოდ, არამედ შეგნებული, თავისუფალი, თავისი შესაძლებლობების სრული პატრონი“.

რაც შეეხება ანტიქრისტეს წარმოშობას ებრაელი ერისგან, კერძოდ, დანის ტომისგან, ეკლესიის თითქმის ყველა უძველესი მასწავლებელი (ირინეოსიდან დაწყებული) თანხმდება ამ მოსაზრებაში, როგორც ანტიქრისტეს სამეფო ხელისუფლებაზე, მის დროსა და გამოჩენის ქვეყანაზე.

ვ) ანტიქრისტე იმოქმედებს სატანის ძალით და აღასრულებს ცრუ სასწაულებს. უფალი დაუშვებს ასეთი სასწაულების აღსრულებას იმათ საცდუნებლად, ვინც არ აღიარა ჭეშმარიტი სწავლება და უგულებელყო საკუთარი ცხოვნება. ასეთ ადამიანებზე მაცდურად იმოქმედებს ანტიქრისტეს სასწაულები და მისი ცრუ სწავლება კი განაცვიფრებს მათ. ასეთი ადამიანები თავყვანს სცემენ მას, როგორც ღმერთს.

როგორ აღესრულება ეს სასწაულები, ჩვენ არაფერი ვიცით; მაგრამ მხოლოდ მათი ყალბად წოდება გვაჩვენებს, რომ ისინი გამოვლინდება ბუნების ძალთა საიდუმლოებების ცრუ ცოდნაში, ცბიერებაში, და სხვ.

ზ) მაგრამ რაც არ უნდა ძლიერი და საშიში იყოს ანტიქრისტეს ქმედება, ის არ იქნება ხანგრძლივი. „უფალი იესო შემუსრავს თავის ბაგეთა სულით და განაქარებს თავისი სხივოსანი გამოცხადებით“. როგორც მტვერი განქარდება ქარის შებერვით, როგორც სიბნელე უჩინარდება ნათლის, მზის, გამოჩენით, ანტიქრისტეც გაქრება ღვთის პირისაგან, მისი ბაგის სულისგან, იესო ქრისტეს ერთი გამოცხადებით. მასთან ერთად გაქრება ყველა მისი მიმდევარი და ჭეშმარიტების მოწინააღმდეგე.

3. დარიგებები, ანდერძი და ეპისტოლეს დასასრული (2:13-3:18)

მოციქული ამთავრებს თავის წინასწარმეტყველურ დარიგებებს და თესალონიკელთა ყურადღებას კიდევ ერთხელ ამახვილებს ღვთის მადლობის ვალდებულებაზე მათი ხსნისა და გამორჩევისათვის (3:13-14). პავლე სთხოვს მათ, მტკიცედ იდგნენ მისგან ნაქადაგებ სწავლებაში, ანუგეშებს და განამტკიცებს ქრისტეს სახელით (15-17). შემდეგ გამოითხოვს

³⁶⁹Θεοδωριτ в Кратком изложении догматов, 23

³⁷⁰მე-4-5 საუკუნის ქრისტიანი პრესვიტერი, ეგზეგეტი, ეკლესიის მასწავლებელი, მქადაგებელი, წმიდა გრიგოლი ღვთისმეტყველის მოწაფე. ხსენება - 28 მარტი (10 აპრილი) - მთარგმნელი

მათგან ლოცვას უფლის სიტყვის გასავრცელებლად და დარწმუნებით აცხადებს, რომ ისინი ყოველთვის შეასრულებენ მის მცნებებს, არიგებს მათ განემორონ უწესოდ მოარულ და უსაქმურ ადამიანებს (3:1-6). ის ადრეც ამხელს ასეთ ადამიანებს, ახლა კი მტკიცედ არწმუნებს მათ იშრომონ მშვიდად და სასარგებლოდ (7-12); ვინც არ შეისმენს წერილის სიტყვებს, მათ განემორონ, მაგრამ მტრებად არ შერაცხონ; უსურვებს მათ საყოველთაო მშიდობას მშვიდობის უფლისგან (13-16). დაბოლოს, მიანიშნებს თავისი ეპისტოლეების განმასხვავებელ ნიშანზე და უსურვებს ყველას უფალ იესო ქრისტეს მადლს (17-18).

მუხლი 15. „მაშ, მტკიცედ იდექით, ძმანო, და ხელთ გეპყრათ სწავლა, სიტყვით თუ წერილით რომ გადმოგეცით“. ცხადია, რომ მოციქულები ყველაფერს არ გადასცემენ წერილობით, არამედ ბევრ რამეს - ზეპირად; ამასთან ორივე თანაბრად სარწმუნოა. ამიტომაც უდა ვაღიაროთ სარწმუნოდ საეკლესიო გარდამოცემაც (ოქროპირი); მაგრამ აქ იგულისხმება ის გარდამოცემა, რომელიც სრულიად შეესაბამება ღვთაებრივ გამოცხადებას ან კიდევ არ ეწინააღმდეგება მას: რადგანაც ერეტიკოსებიც მრავალ სწავლებას ასაღებენ ჭეშმარიტებად, თითქოს მოციქულთა მიერ გადმოცემულს, მაგრამ მათი მხილება შესაძლებელია წმიდა წერილით.

მუხლი 17. „ანუგეშოს თქვენი გულები და განგამტკიცოთ ყოველ სიტყვასა და კეთილ საქმეში“, - „სიტყვა“ აქ სწავლება არ არის, როგორც ფიქრობენ ზოგიერთნი. მოციქული სთხოვს ღმერთს, რომ მან განამტკიცოს თესალონიკელთა გულები ყოველ კეთილ საქმეში, იქნება ეს სიტყვით თუ საქმით.

თავ. 3:1. „მაშ, ილოცეთ, ძმანო, ჩვენთვის, რათა სიტყვა ღვთისა განივრცოს და იდიდოს, როგორც თქვენს შორის“. ამ სიტყვებში ცხადდება თესალონიკელთა უდიდესი ქება, მაგრამ მოციქული პირდაპირ არ გამოთქვამს მას, რათა არ მისცეს მათ მიზეზი ჩათვალონ საკუთარი თავი ქრისტიანული რწმენისა და ცხოვრების ნიმუშად.

მუხლი 2. „რათა განვერიდოთ უწესო და უკეთურ ხალხს“, - მოციქული მაშინ იმყოფებოდა კორინთში და ითმენდა იუდეველთაგან არაერთ თავდასხმას. მათგან განრიდებაზე ლოცულობს აქ მოციქული.

„ვინაიდან ყველას როდი აქვს რწმენა“, რადგან ყველას როდი მიეცა ქრისტეს რწმენა. ესაა უმშვენიერესი გამოთქმა, რომელიც მოწმობს მოციქულის სულის სიდიადეს. ყველანაირ მტრობას ის მშვიდად ხვდება და ამას იმით ხსნის, რომ ყველა ისე არ სცემს პატივს ქრისტეზე სწავლებას, როგორც თავად.

მუხლი 5. „უფალმა წარმართოს თქვენი გულები ღვთის სიყვარულისა და ქრისტეს მოთმინებისკენ“, - დაე, უფალმა აღავსოს თქვენი გულები თავისი სიყვარულითა და მოგანიჭოთ მადლი ტანჯვათა ისე მოთმინებით გადატანისა, როგორც ქრისტემ გადაიტანა თავისი.

მუხლი 6. „ჩვენ კი მცნებად გისახავთ, ძმანო, ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს სახელით, რომ განემორონ ყველა ძმას, უწესოდ მოარულს“, - მოციქული არ ამბობს, რომ მოკვეთონ ეკლესიიდან უწესო ადამიანები, არამედ მხოლოდ განემორონ მათ, არ მიბადონ მათ ქცევებში და არ ესაუბრონ მათ.

„და არა იმ მოძღვრებისამებრ, ჩვენგან რომ მიგიღიათ“, - ზეპირი გარდამოცემისას ქრისტიანებს ემცნო არა მხოლოდ რჯული და ზნეობა, არამედ კეთილმსახურების წესები, რომელთა წინააღმდეგ სცოდავენ ისინი, ვინც უწესოდ იქცევა.

მუხლი 10. „ვინაიდან თქვენთან ყოფნისას ამას გისახავდით მცნებად: ვისაც შრომა არ სურს, მაშინ ნურც ჭამს“, - ღვთის ხატად შექმნილი ადამიანი (დაბ. 1:27) იმისთვის იშვება დედამიწაზე, რომ სრულქმნილი გახდეს (მთ. 5:48), დაამარცხოს საკუთარ თავში უარყოფითი მიდრეკილებები (იოზ. 5:7) და მიისწრაფვის ღვთის მსგავსებისკენ (წმიდა გრიგოლ ნოსელი). ამასთანავე ჩვენ უნდა ვიშრომოთ - ერთდროულად ზნეობრივად, გონებრივად და ფიზიკურად, შრომით უნდა უზრუნველვყოთ საკუთარი არსებობა. ეს ჭეშმარიტება მტკიცდება არა მხოლოდ წმიდა წერილით, არამედ ფსიქოლოგიური, ზნეობრივი, ფიზიოლოგიური, ეკონომიური და სხვა თვალსაზრისითაც. შრომა არ არის სასჯელი, რომლისთვისაც დაწყევლა უფალმა ადამიანი ცოდვის გამო (დაბ. 3:19); ის აუცილებელი პირობაა ჩვენი განვითარებისათვის, ჯანმრთელობისა და ზნეობრიობისთვის. ამიტომაც უსაქმურობა დანაშაულია ზუსტად იმიტომ, რომ ის დამანგრეველად მოქმედებს ადამიანის სულზე: „ვისაც შრომა არ სურს, მაშინ ნურც ჭამს“.

მუხლი 13. „თქვენ კი, ძმანო, ნუ მოგბეზრდებათ სიკეთის ქმნა“, - მოციქული კრძალავს მუქთამჭამელებთან ურთიერთობას, შეაგონებს ზარმაცებს შრომას და ამავე დროს მოითხოვს თესალონიკელებისგან, რომ არ შეწყვიტონ მოწყალება, ასევე არ შეშფოთდნენ, თუკი უსაქმურები მათი მოწყალებით ბოროტად ისარგებლებენ. სხვათა შორის, ბევრი უარს ამბობს გასცეს მოწყალება ლოთებსა და უსაქმურებზე.

მუხლი 17. „მოკითხვა ჩემი, პავლეს ხელით, რაც ყველა ჩემი წერილის ნიშანია: მე ასე ვწერ“, - ამ დროს, თესალონიკელთა მეორე ეპისტოლეს დაწერისას, მოციქული წინასწარმეტყველებს, რომ მას ბევრი ეპისტოლეს დაწერა მოუწევს სხვადასხვა ეკლესიებისა და პიროვნებებისთვის, რადგანაც ის თავიდანვე ცდილობს განსაზღვროს საკუთარი ეპისტოლეების განმასხვავებელი შტრიხი.

მუხლი 18. „ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს მაღლი ყველა თქვენგანთან. ამინ“. აღსანიშნავია, რომ სხვა მოციქულის არცერთი ეპისტოლე არ შეიცავს არ დასაწყისში და არც ბოლოში ასეთ მისალმებას, გარდა აპოკალიფსისა.

სამოდღვრო ეპისტოლეები

მათი მნიშვნელობა

მოციქულ პავლეს სამი (ორი ტიმოთესადმი და ერთი ტიტესადმი) ეპისტოლე ატარებს სამოდღვრო ეპისტოლეთა სახელწოდებას. ისინი ასე იწოდებიან, რადგან მათში მოციქული პავლე უმთავრესად საუბრობს ქრისტიანი მოძღვრის წოდებასა და განსაკუთრებულობებზე და განსაზღვრავს სამოდღვრო მსახურების წესებს. მათში, რა თქმა უნდა, არ უნდა ვეძიოთ ვრცელი და დაწვრილებითი დარიგებები, რომლებიც შეესაბამება სამოდღვრო საქმიანობის სხვადასხვა ვითარებასა და შემთხვევას. მიუხედავად ამისა, ეს ეპისტოლეები წარმოადგენენ მდიდარ წყაროებს, ხატავენ მოძღვრული ცხოვრებისა და საქმიანობის იმდენად სრულ სურათს, რომ მხოლოდ მათგან შეიძლება საუკუნეების დასასრულამდე ვღებულობდეთ საღ და წმინდა სწავლებას ქრისტიანი მოღვრების სახელმძღვანელოდ. მხოლოდ ტიმოთემ არ უნდა იცოდეს „როგორ უნდა მოიქცეს ღვთის სახლში“ (1 ტიმ. 3:15), უმთავრესად, ესაა ეკლესიის თითოეული მოძღვრის და მეორედ, ყოველი ქრისტიანის ვალდებულება. განსაკუთრებით აუცილებელია ეს ეპისტოლეები სამოდღვრო მსახურების მსურველთათვის; ისინი ხომ მოციქულის ახალგაზრდა და სამოდღვრო საქმიანობის სარბიელზე ახლახან გამოსული მოწაფეებისთვისაა დაწერილი.

უტყუარობა

ძველი ერეტიკოსები უარყოფენ პავლე მოციქულის სამოდღვრო ეპისტოლეთა ჭეშმარიტებას. ცნობილია, რომ მარკიონი და მისი მიმდევრები აღიარებენ პავლეს ათ ეპისტოლეს უტყუარად, ხოლო სამოდღვრო ეპისტოლეებს უარყოფენ. ტატიანე³⁷¹ აღიარებს ტიტეს მიმართ

³⁷¹სირიელი გნოსტიკოსი; მოწაფე წმ. იუსტინე ფილოსოფოსისა; პროფესიით რომაელი რიტორი. თავისი მოძღვრის მოწამებორივი აღსასრულის შემდეგ დაბრუნდა აღმოსავლეთში, სადაც გადაიხარა კიდეც გნოსტიციზმისაკენ. სირიული გნოზისის საერთო დებულებებთან ერთად, იგი ქადაგებდა განსაკუთრებით მკაცრ ასკეტიზმს და ღვინის გამოყენებას ევქარისტიაშიც კი კრძალავდა. მისმა მიმდევრებმა, განსაკუთრებული თავშეკავების გამო, ენკრათიტების

ეპისტოლეს. ერეტიკოსები თავიანთი კანონიდან სამოდღვრო ეპისტოლეების ამოღებით, ცხადია, ხელმძღვანელობენ საკუთარი დოგმატური მოსაზრებებით.

ერეტიკოსთა ეჭვებს შეიძლება დავუპირისპიროთ ამ ეპისტოლეთა უტყუარობის მკაფიო მოწმობები, რომლებიც გადმოღებულია ეკლესიის მასწავლებელთა და მოციქულთა კაცების ყველაზე უძველესი ნაწარმოებებიდან. წმიდა კლიმენტი რომაელი ³⁷², წმიდა ეგნატე ღმერთშემოსილი ³⁷³, წმიდა პოლიკარპე სმირნელი ³⁷⁴, შემდეგ წმიდა ირინეოს ლიონელი ³⁷⁵, წმიდა თეოფილე ანტიოქელი ³⁷⁶, წმიდა კლიმენტი ალექსანდრიელი ³⁷⁷, ტერტულიანე ³⁷⁸ და სხვები - ისინი პირდაპირ მოიხსენებენ ამ ეპისტოლეებს, ან კიდევ იმოწმებენ ამ ეპისტოლეებიდან ფრაზებს.

ის შესულია პეშიტოსა და იტალიურ თარგმანში, მურატორიის კატალოგსა და ევსევის „*ομοιουσμενα*“-ში. და საერთოდ, ეკლესია უძველესი დროიდან აღიარებს და იღებს მათ, როგორც ჭეშმარიტად მოციქულთა ნაწარმოებებს. XIX საუკუნის დასაწყისის უარყოფითი კრიტიკა ეყრდნობა ერეტიკოსთა გარეგან ეჭვებს, ისინი ცდილობენ შეარყიონ სამოდღვრო ეპისტოლეთა უტყუარობის რწმენა და ეძებენ თავიანთი მოსაზრებებისთვის შინაგან მოწმობებს.

უარყოფითი კრიტიკის ყველა პრეტენზია თავს იყრის სამ მთავარ პოზიციაში: ა) სამოდღვრო ეპისტოლეები გამოხატვის მიხედვით, აზრთა განვითარების ხერხით და გადმოცემის ხასიათითა და ტონით დიდად განსხვავდება მოციქულ პავლეს ცნობილი უტყუარი ეპისტოლეებისგან. აქ განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევენ რიგი სიტყვების გამოყენებასა და ისეთ ფორმებს, რომლებიც საერთოდ არ გვხვდება სხვა ეპისტოლეებში, ან გვხვდება სხვა მნიშვნელობით; ბ) აღნიშნული ეპისტოლეების ზოგიერთი ადგილი მიაწინებს საქმისა და პიროვნების ისეთ მდგომარეობაზე, რომელიც არ არის დამახასიათებელი მოციქულთა დროისათვის. ამ თვალსაზრისით მათ მონაცემებს წარმოადგენს საეკლესიო იერარქიის წევრთა ჩამოთვლა იმ შემადგენლობით, როგორც ის ჩამოყალიბდა მხოლოდ

სახელწოდება მიიღეს, ხოლო ევქარისტიაში მარტო წყლის გამოყენების გამო - სახელი ჰიდროპარასტეზისა და აქვარინებისა - მთარგმნელი.

³⁷²1 Kor. 2:29

³⁷³Еф.2

³⁷⁴Фил. 4

³⁷⁵ Adv. hear. 1:1

³⁷⁶ Ad Autol. 3:14

³⁷⁷ Strom. 2, p. 393

³⁷⁸ C. Marc. 4:42

მეორე საუკუნის დასაწყისში. აქ ხედავენ გნოსტიციზმთან ბრძოლის მინიშნებებს, რომელიც წარმოგვიდგება ისეთი განვითარების ხარისხში, როგორსაც მან მიაღწია მხოლოდ მოციქულთა შემდეგ; გ) ძნელად და თითქმის შეუძლებლად თვლიან შეუფარდონ ეპისტოლეთა დაწერა მოციქულის ცხოვრების ისტორიულად ცნობილ ვითარებებს.

ადვილია დავინახოთ ყველა ამ წინააღმდეგობის სისუსტე.

ა) ყველასათვის გასაგებია, რომ განსხვავებები გამოთქმაში, ამა თუ იმ სიტყვათა გამოყენებაში, აზრთა განლაგებაში დამოკიდებულია ეპისტოლეთა თემის სხვადასხვაობაზე, დროზე, ეპისტოლეს დანიშნულებასა და სხვა არაერთ ვითარებაზე. განსაკუთრებული სიტყვები და ფორმები სამოდვრო ეპისტოლეებში იშვიათია, განსხვავებით სხვა ეპისტოლეებისა. საუბრის ტონი კი უნდა განსხვავდებოდეს სხვა ეპისტოლეებისგან, რადგან ამ ეპისტოლეებში მოციქული მიმართავს თავის უახლოეს მოწაფეებს მეგობრული და მამაშვილური გრძნობით.

ბ) ეპისტოლეთა მოჩვენებითი ანაქრონიზმი შეთხზულია კრიტიკოსთა მიერ. ეპისტოლეები იმაზე მეტ იერარქიას არ ასახელებენ, რამდენიც ცნობილია მოციქულთა პერიოდში. იგივე შეიძლება ვთქვათ გნოსტიციზმზე. მეორე საუკუნის დასაწყისში ის ნამდვილად უფრო გავრცელებულია; მაგრამ თუკი ვიმსჯელებთ კოლასელთა ეპისტოლეს მინიშნებებით, ის უკვე განვითარებულია მოციქულ პავლეს ცხოვრების უკანასკნელ პერიოდშიც, ე.ი. სამოდვრო ეპისტოლეთა გამოჩენისას. ამიტომაც არ არის არავითარი საფუძველი გნოსტიციზმის მდგომარეობა ჩავთვალოთ ეპისტოლეების ანაქრონიზმად.

გ) რამდენად ასახავს ეპისტოლე მოციქულ პავლეს ცხოვრების ისტორიულ ვითარებებს, საერთოდ არ ღირს საუბარი. მოციქულ პავლეს ცხოვრება იმდენად არ არის ცნობილი ჩვენთვის, რომ დარწმუნებით ვთქვათ, ამა თუ იმ პერიოდში შესაძლებელია ეს ეპისტოლე დაეწერა, ხოლო სხვა დროს - სხვა. ამასთან, არ უნდა დავივიწყოთ ისიც, რომ სამოდვრო ეპისტოლეები უპირველესად არის მამის მიერ საყვარელი შვილებისადმი მიწერილი წერილები და ისინი დაიწერა თავად მოციქულისა და მისი მოწაფეების ურთიერთობების დროისა და მდგომარეობის გათვალისწინებით.

ტიმოთეს მიმართ პირველი ეპისტოლე

†

ცნობები მოციქულ ტიმოთეზე

მოციქული ტიმოთე მოციქულ პავლეს უახლოესი მოწაფე და თანამემწეა. იგი ტომით მცირე აზიის ლიკაონიის ქალაქ ლისტრადანაა. მამა ელინი და დედა ებრაელი ჰყავდა. დედას ევნიკა ერქვა (საქმ.16:1-3; 2 ტიმ. 1:5). პავლემ თავისი პირველი მოციქულებრივი მოგზაურობისას ბარნაბასთან ერთად სხვებთან ერთად მოაქცია ტიმოთე და მისი მშობლები (საქმ. 14:6-7,21).

ტიმოთე ბავშვობიდან იზრდებოდა კეთილშობილი დედისა და დიდედის ხელმძღვანელობით (2 ტიმ. 1:5) ღვთის რჯულში. იგი ქრისტიანობაში გამოირჩევა მომურნეობით, ამიტომ პავლემ თავისი მეორედ მოგზაურობისას ლისტრასა და იკონიაში, იქაური ქრისტიანების მოწმობით მოისურვა მისი თან წაყვანა; მაგრამ ქადაგების საქმეში წინააღმდეგობა რომ არ შეხვედროდა იუდეველების მხრიდან, რომლებიც არ უშვებენ მათთან წინადაუცვეთელს, პავლემ წინადაცვითა ტიმოთე (საქმ. 16). ამ დროიდან ტიმოთე პავლე მოციქულის განუშორებელი თანამგზავრი და მისი საუკეთესო თანამშრომელია, იზიარებს მასთან ერთად არა მხოლოდ მოციქულებრივ შრომასა და დიდებას, არამედ ტყვეობასა და ტანჯვას.

ლისტრადან მოციქული პავლე თავის თანამგზავრებთან, სილასა და ტიმოთესთან, ერთად მიმეგზავრება ტროადას გავლით მაკედონიაში, სადაც მათ გზაში შეუერთდა ლუკაც. ფილიპეში ყველანი აღმოჩნდნენ ტყვეობაში, საიდანაც განთავისუფლდნენ პავლეს რომის მოქალაქეობის გამო. მოციქული პავლე სილასთან ერთად გადადის თესალონიკში. მას თან გაჰყვა ტიმოთეც (საქმ. 16-17:1).

მაგრამ თესალონიკში იუდეველები ააჯანყებენ ხალხს მქადაგებლების წინააღმდეგ, ამიტომაც ისინი იძულებული გახდებიან დატოვონ ქალაქი. სილასა და ტიმოთეს პავლე ტოვებს ბერეაში (საქმ. 17:14), თვითონ კი გადადის ათენში, სადაც მისი მოწოდების შემდეგ ჩადიან თანამგზავრებიც. ათენიდან პავლე აგზავნის ტიმოთეს თესალონიკში იქაური ქრისტიანების რწმენაში განსამტკიცებლად, ხოლო თავად ელოდება მას კორინთში. ტიმოთეს თესალონიკში მოციქულობის შედეგია თესალონიკელთა მიმართ პირველი ეპისტოლე (საქმ. 18:5; 1 თეს. 3:6). შემდეგ ტიმოთე რჩება პავლესთან კორინთში და მასთან ერთად ქადაგებს ღვთის სიტყვას.

ტიმოთეს სახელი გვხვდება თესალონიკელთა მიმართ მეორე ეპისტოლეს დასაწყისში, რომელიც გააგზავნა პავლემ ისევ კორინთიდან. ცხადია, იქვე დარჩა ტიმოთე მთელ იმ პერიოდში, როდესაც პავლემ იმოგზაურა იერუსალიმში, სირიასა და მცირე აზიის ოლქებში და დააარსა ეფესოში ეკლესია (საქმ. 19:1). აქ ისევ ხვდებიან მასწავლებელი და მოწაფე ერთმანეთს, მაგრამ თითქოს იმისთვის, რომ ისევ დაშორდნენ.

56 წელს მოციქული პავლე აგზავნის ტიმოთეს ერასტოსთან ერთად მაკედონიასა და აქაიაში მოწყალების შესაგროვებლად, სურს გააგზავნოს მოწყალება იერუსალიმში პალესტინელი ქრისტიანებისთვის (საქმ. 19:21). ტიმოთე მალევე ბრუნდება და ხვდება მოციქულს ეფესოში, მაგრამ დიმიტრი ვერცხლისმჭედლის აჯანყებამ აიძულა ისინი წასულიყვნენ ამ ქალაქიდან. მქადაგებლები ერთად მიემგზავრებიან მაკედონიაში (საქმ. 20:1). აქ, გზაში, მოციქული პავლე წერს კორინთელთა მიმართ თავის მეორე ეპისტოლეს (2 კორ. 1:1). მოციქული მალევე თავადაც ჩადის კორინთში. ტიმოთეც ახლავს პავლეს, როგორც ეს ჩანს კორინთიდან რომაელებისადმი მიწერილ ეპისტოლედან (16:21).

პავლეს იერუსალიმში მეორე დიდი მოგზაურობისას, რომელიც დასრულდა მოციქულის დაკავებით, ტიმოთე სხვა თანამგზავრებთან ერთად აცილებს მას ასიამდე (საქმ. 20:4). ვარაუდობენ, რომ ის აგრძელებს გზას მილეტამდე, სადაც მოციქული ემშვიდობება ეფესელ პრესვიტერებს (საქმ. 20:16-17). შესაძლოა, პავლემ აქ დატოვა ტიმოთე, რომელსაც ამზადებდა ეფესოს ეპისკოპოსად. პავლეს მომდევნო მოგზაურობისას ჩვენ ვერ ვხედავთ ტიმოთეს მასწავლებელთან ერთად და სავარაუდოა, რომ ის ჩავიდა მოციქულთან რომში პავლეს ორწლიანი ტყვეობის დასასრულს. ტიმოთეს სახელს ისევ ვხვდებით მოციქულის მიერ ფილიპელთა (1:1), კოლასელთა (1:1) და ფილემონის (1:1) მიმართ ეპისტოლეების დაწერისას და ვიგებთ, რომ (ფილიპ. 2:19,23) მოციქულს სურს მალევე გააგზავნოს ის ფილიპეში, და თვითონაც მოინახულოს მისგან აზიასა და ევროპაში დაარსებული ეკლესიები, როგორც კი შეიტყობს თავისი საქმის მსვლელობას.

თუმცა მოციქული პავლე რომიდან გაგზავნილ აღნიშნულ ეპისტოლეებში არ ახსენებს ტიმოთეს ტყვეობას, როგორც მოიხსენებს არისტარქეს (კოლ. 4:10), მაგრამ ებრაელთა მიმართ ეპისტოლეში, რომელიც დაწერილია 64 წლის დასაწყისში, ის უკვე საუბრობს ტიმოთეს გათავისუფლებაზე (ებრ. 13:23) და იმედოვნებს მასთან ერთად მოინახულოს პალესტინა. აღსრულდა თუ არა მოციქულის ეს სურვილი,

უცნობია; მაგრამ მრავალი არაპირდაპირი მინიშნების საფუძველზე შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ მოციქული რომის ტყვეობიდან გათავისუფლების შემდეგ მოგზაურობს აღმოსავლეთში, მოინახულებს მცირე აზიის არაერთ ეკლესიას, იმყოფება მილეტში (2 ტიმ. 4:20) სავარაუდოდ, აქვე ხელს ასხამს ტიმოთეს ეფესოს ეკლესიის ეპისკოპოსად, მიუხედავად მისი ახალგაზრდობისა (30-35 წლისაა). მოციქული აგრძელებს თავის გზას დასავლეთისკენ და ჩადის მაკედონიაში (1 ტიმ. 1:3), იგებს ცრუმასწავლებლების გამოჩენაზე ეფესოსა და ასიაში, გადაწყვეტს გაემგზავროს თავისი მოწაფის დასახმარებლად; მაგრამ მაკედონიისა და იონიის ეკლესიები ეფესოზე არანაკლებ საჭიროებენ მოციქულის სტუმრობას და ეს აკავებს მას. მოციქული გადაწყვეტს წერილით დაეხმაროს ტიმოთეს და აგზავნის მასთან თავის პირველ ეპისტოლეს (1 ტიმ. 3:14-15), დაახლოებით 65 წელს. თავად კი გარკვეული დროით რჩება კორინთში (2 ტიმ. 4:20) და ფიქრობს გზის გაგრძელებას დასავლეთით - ესპანეთში (რომ. 15:24), სადაც, სავარაუდოდ გაემგზავრა დალმატიისა და ზემო იტალიის გავლით; მაგრამ ისევ ვარდება ტყვედ რომში, საიდანაც უკვე ვეღარ თავისუფლდება სიცოცხლის ბოლომდე.

მოციქული გრძნობს თავისი აღსასრულის მოახლოებას და სთხოვს თავის საყვარელ მოწაფეს, იჩქაროს მისი მონახულება და წერს მეორე ეპისტოლეს (2 ტიმ. 4:8). შეიძლება დანამდვილებით ითქვას, რომ ერთგულმა მოწაფემ დაუყოვნებლივ აღასრულა თავისი უდიდესი მასწავლებლის სიკვდილისწინა სურვილი და ღირსი გახდა მისი მოწამეობრივი სიკვდილის მოწმობისა.

ჩვენ არ გვაქვს საკმარისი მოწმობები წმიდა მოციქულ ტიმოთეს მომდევნო ცხოვრებისა და საქმიანობისა. საკმაოდ გვიანი³⁷⁹ საეკლესიო გარდამოცემა მოწმობს, რომ მან აღასრულა თავისი 15-წლიანი საეპისკოპოსო მსახურება მოწამეობრივი სიკვდილით. იგი ქვეებით ჩაქოლეს ქალღმერთ დიანას ხსენების დღეს, როდესაც მან ამხილა ერი კერპთაყვანისცემაში. წმიდა მართლმადიდებელი ეკლესია წმიდა ტიმოთეს სამოცდაათ მოციქულთა რიცხვში ასახელებს და აღასრულებს მის ხსენებას 22 იანვარს.

³⁷⁹Niceph. Hist. Eccl. 3:11; Photiicod. 254

ეპისტოლეს დაწერის დრო და ადგილი

ზემოთ აღვნიშნეთ, რომ მოციქულ პავლეს ტიმოთეს მიმართ ეპისტოლეების დაწერის დრო და ადგილი ეფუძნება იმ მოსაზრებას, რომ მოციქული წიგნში „საქმე მოციქულთა“ ხსენებული (28:30) ორწლიანი ტყვეობის შემდეგ განთავისუფლდა და გააგრძელა თავისი სამოციქულო მოგზაურობა აღმოსავლეთში. მხოლოდ 66 წლის ბოლოს ისევ შეიპყრეს და მიუსაჯეს სიკვდილი. პირველ და მეორე ტყვეობებს შორის პერიოდს და რომში მეორე ტყვეობას უკავშირებენ სამოძღვრო ეპისტოლეების დაწერას, ამასთან, მხოლოდ ამ ეპისტოლეთა საფუძველზე შეიძლება დავრწმუნდეთ, რომ მეორე ტყვეობა რეალურია. არსებობს ეჭვი და ცდილობენ დაუკავშირონ სამოძღვრო ეპისტოლეების წარმოშობა მოციქულ პავლეს მოგზაურობას, რომელიც აღწერილია წიგნში „საქმე მოციქულთა“. პირველი ტიმოთეს ეპისტოლეს წარმოშობის დროის შესახებ არის მოსაზრება, რომ ის დაწერა მოციქულმა 58, ან 56 წელს. თვით ეპისტოლეში (1:3) საუბარია, რომ მოციქულმა მაკედონიიდან გამგზავრებისას დატოვა ტიმოთე ეფესოში და იმედოვნებს მალევე დაბრუნებას (3:14;4:13). მაგრამ როდის იყო ეს? ერთი შეხედვით, შეიძლება მოგვეჩვენოს, რომ ეს ზუსტად იმ დროს მოხდა, როდესაც მოციქული იძულებული იყო დაეტოვებინა ეფესო დიმიტრი ვერცხლისმჭედლის აჯანების მიზეზით და გამგზავრებულიყო მაკედონიაში (საქმ. 2:1). მაგრამ ამ დროის საწინააღმდეგოდ საუბრობს ის გარემოება, რომ მოციქულმა ახლახან დატოვა ეფესო სამწელიწად-ნახევრის შემდეგ და გასცა დავალება დაეყენებინათ ეფესოს ეკლესიის პრესვიტერები და დიაკვნები, თითქოს თავად არ ჰქონდა დრო და შესაძლებლობა პირადად აღესრულებინა ეს. კიდევ უფრო მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ მოციქული უნდა ჩასულიყო ეფესოში და ჰპირდებოდა ამას, მაგრამ უკანა გზაზე გვერდს უვლის ეფესოს და მხოლოდ შემოიფარგლება ეფესელი უხუცესების მიღებაში მიწვევით მათთან დამშვიდობებისათვის. რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია ამ მოგზაურობისას მაკედონიიდან აზიაში მას თან ახლავს ტიმოთეც (საქმ. 20:3,4-16). ამასთან ერთად, ეფესელ პრესვიტერებთან გამოსამშვიდობებელ სიტყვაში ის მხოლოდ წინასწარმეტყველებს ცრუმასწვლებელთა გამოჩენაზე (საქმ. 20:29-30), ხოლო ტიმოთეს მიმართ პირველ ეპისტოლეში უკვე წერს მათ წინააღმდეგ. ასეთი გართულებების თავიდან ასაცილებლად ვარაუდობენ და უშვებენ იმას, რომ მოციქულმა მოინახულა მაკედონია ეფესოში თავისი ქადაგების პირველი სამი თვისა და ტირანუსის სკოლაში ორწლიანი ქადაგების

შუალედში (საქმ. 19:8-10). ამ დროს, რა თქმა უნდა, ეფესოს ეკლესია კარგად არ არის მოწყობილი, რადგან მოციქულმა დატოვა იქ ტიმოთე და დაავალა ეს საქმე მას.

გარემოებებმა მოითხოვა მოციქულისგან ეფესოში სწრაფი დაბრუნება, მაგრამ შიშობს დაგვიანებას და სწერს ტიმოთეს. საჭიროება არ არის ვისაუბროთ, რომ მოციქულის მიერ ეფესოს დატოვება მხოლოდ ვარაუდია; ამის საპირისპიროდ საუბრობს ეპისტოლეს შინაარსი, მასში უარყოფილია დიდად განვითარებული ცრუსწავლება, ქრისტიანული საზოგადოება კი მომწიფებულია ქრისტიანული ცხოვრებისთვის; ამ ეპისტოლეების ერთმანეთთან მსგავსება ენით, სულისკვეთებითა და აზრებით სიახლოვე ცხადყოფს, რომ ისინი დაწერილია მოციქულის სიცოცხლის დასასრულს. ასე რომ, უნდა ვაღიაროთ, რომ პირველი ტიმოთეს მიმართ ეპისტოლე დაწერილია მოციქულ პავლეს უკანასკნელი მოგზაურობისას მაკედონიის გავლით, როდესაც მან დაადგინა ტიმოთე ეფესოს ეკლესიის ეპისკოპოსად და მიიჩქარის მოიაროს მაკედონიისა და აქაიის ეკლესიები და გაემგზავროს დასავლეთით ესპანეთში. აქ მაკედონიაში, როგორც საუბარია თეოდორიტესთან³⁸⁰ და ათანასე დიდის სინოპსისში, ან ეფესოში უკანა გზაზე, ე.ი. 64 წელს (ან 65 წელს) მოციქული წერს ტიმოთეს მიმართ ეპისტოლეს. თუმცა, არ შეიძლება დავუშვათ, რომ ესაა ფრიგიის ლაოდიკია.

ეპისტოლეს დაწერის მიზეზი და მიზანი

ტიმოთეს მიმართ პირველი ეპისტოლეს დაწერა, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, გამოწვეული იყო ეფესოში ცრუსწავლების გამოჩენით. ამ ცრუსწავლებას მოციქული თავად უწოდებს „ფუქსიტყვაობას და ცრუმეცნიერების უკუღმართობას“ (6:20). უცნობია დეტალურად გნოსტიციზმის წარმოშობისა და თავდაპირველი ფორმის შესახებ, მაგრამ დარწმუნებით შეიძლება ითქვას, რომ ეს ცრუსწავლება იშვა იუდაიზმისა და წარმართული გაგებების ნიადაგზე, ამიტომაც მისი წარმოშობის ადგილი უნდა ვეძიოთ უპირველესად იქ, სადაც იკვეთება ამ ორი ელემენტის გზები.

³⁸⁰В предисловии к Посланию Римляном

ასეთი ადგილია მცირე აზია და ისტორია კონკრეტულად მიაწვდის მცირე აზიის ოლქებს, როგორც გნოსტიციზმის თავდაპირველი ჩასახვის ადგილს. როგორც გვაჩვენებს თავად სახელწოდება (გნოსტიციზმი - ცოდნა), ის ნაყოფია განყენებული აზროვნებისა და ისწრაფის რწმენის ახსნას საიდუმლო აზროვნების საწყისიდან. გნოსტიციზმის უმთავრესი საგანია, ასე ვთქვათ, უმთავრესი დოგმატია, დუალიზმის (სამყაროში ორი საწყისის - კეთილისა და ბოროტის არსებობის) აღიარება, რომლის გადასაჭრელად მიმართულია მისი მთავარი ძალები. მთავარი მიზანი კი, რომლისკენაც ისწრაფის გნოსტიციზმი, გახლავთ ბოროტებაზე გამარჯვება და ღმერთამდე ამაღლება, მასთან გაიგივება.

მიუხედავად, ერთი შეხედვით, ჭეშმარიტ ქრისტიანულ სწავლებებთან, მის მისწრაფებებთან მსგავსებისა, გნოსტიციზმი პრაქტიკული განხორციელებით, დოგმატური განსაზღვრებებით, ადამიანის ღმერთისადმი დამოკიდებულებით სრულად განსხვავდება ქრისტიანობისგან. ქრისტეს პიროვნებაზე უმთავრესი ქრისტიანული დოგმატები, მის მიერ აღსრულებული საქმეები, ცხონების გზები, გნოსტიციზმის შეხედულებით, არსებითად უნდა შეიცვალოს და გაირყვნას. მათი შეხედულებით, ღმერთსა და ადამიანს შორის არსებობს მთელი რიგი შუამავალი არსებებისა, რომელთა საშუალებით იმთავითვე მიუღწეველი არსება თანდათან ეშვება დაბლა და ვლინდება უფრო და უფრო უხეშ და მისაღწევ ფორმებში, სანამ არ დავა ადამიანამდე. მათ უწოდებენ ე.წ. ეონებს. წარმართები, რომლებიც აღიარებენ სამყაროს ემანაციას, იხიბლებოდნენ ამ „არაკებითა თუ გვარტომობის დაუსრულებელი ამბებით“.

მაგრამ წარმართებს არ ჩამორჩნენ ებრაელებიც. მათი ნაწილი უშვებდა, რომ თავად აზრი შუამდგომელ არსებებზე არის ნაყოფი მიუღწეველი და მიუდგომელი, დაუსრულებელი არსების წინაშე იუდეველთა ღრმა მოწიწებისა. ამ გრძნობის ზეგავლენით ისინი მიდიან იქამდე, რომ აღიარებენ შემდეგ მოსაზრებას: ღმერთის ყოველნაირი უშუალო ჩარევა სამყაროს საქმეებში არის ღვთაებრივი არსების შეზრუდვა და თავად ღმერთის შეურაცხყოფა. ამიტომ ისინი ასწავლიან, რომ ღმერთმა შექმნა მთელი რიგი არსებები, რომლებიც შუამდგომლობენ ღმერთსა და ადამიანებს შორის. კაბალისტების სწავლებაშიც ვხედავთ ასეთ არსებებს სერაფიმების სახელწოდებით, რომლებიც ახლოს არიან გნოსტიკოსთა ეონებთან.

ანგელოზთა შესახებ სწავლება, რომლის განსაკუთრებული სიყვარული ჰქონდათ იესო ქრისტესა და მოციქულთა თანამედროვე იუდეველებს, შესაძლებლობას იძლეოდა ეს მითოლოგიური არსებები დაეკავშირებინათ წმიდა წერილისთვის და მიეცათ მისთვის ჰემმარიტი სწავლების სახე (კოლ. 2:18; 1:16). ამ სწავლებას უკავშირდებოდა სწავლება ადამიანის ამაღლებისა უმაღლეს სულიერ სამყარომდე თავშეკავებისა და ასკეტიზმის გზით.

არა მხოლოდ ფარისევლები მისდევდნენ მკაცრ მარხვას, ლოცვასა და თავშეკავებას; ყოველი იუდეველის გაგებაში მაცხოვრის დროიდანვე მკაცრი მოღვაწეობითი ცხოვრება, სხეულის დაუძლურება, უქორწინებლობა ითვლებოდა ღვთისადმი სათნოყოფის საუკეთესო საშუალებად. ესეილებს³⁸¹, თერაპევტებს³⁸² მიჰყავდათ ეს შეხედულება უკიდურესობამდე. თავად მათი არსებობა იუდეველთა შორის ამტკიცებს, რომ ისინი ხსნის საშუალების ხალხურ შეხედულებას აღიარებდნენ. ბოროტის საწყისის მატერიაში და ნაწილობრივ ადამიანის სხეულში მყოფობის აღიარებას ბუნებრივად მივყავართ ასეთ მკაცრ ასკეტურ შეხედულებამდე, ხოლო გნოსტიციზმი სრულ უკიდურესობამდე მიდის (1 ტიმ. 4:8), ეპირფერება ხალხურ წარმოსახვას და წარმოადგენს უმაღლეს და ზნეობრივ სწავლებას.

ამ შეხედულებებიდან გამომდინარეობს ასევე იესო ქრისტეს განკაცების უარყოფაც, როგორც ღვთისთვის დამამდაბლებელი და დამამცირებელი მდგომარეობისა, რადგანაც მათთვის ეს იყო ორი საწყისის - სიკეთისა და ბოროტების - შერიგება-შეერთების მსგავსი. ამ შეხედულების წინააღმდეგ აღდგა მოციქული, როდესაც მისწერა ეფესელებსა და კოლასელებს; ამის წინააღმდეგ აღდგა ახლაც, როდესაც გაიგო, რომ ეს ცრუსწავლება არ გამქრალა ეფესოსა და მის შემოგარენიდან.

ამდენად, მოციქულ პავლეს ეპისტოლეს პირდაპირი მიზანია ამხილოს ცრუსწავლება და მიანიშნოს ტიმოთეს, „როგორ უნდა მოიქცეს ღვთის სახლში“ (1 ტიმ. 3:15); ამასთანავე, მიზნად აქვს დიდი მნიშვნელობა მიანიჭოს თავად ტიმოთესაც ეფესელთა თვალში, რადგანაც, მათ, განსაკუთრებით ცრუმასწავლებლებს, სძულთ ახალგაზრდა ეპისკოპოსი და ყურადღებას არ აქცევენ მის დარიგებებს.

³⁸¹ ებრაელი განდევნილი ბერები - მთარგმნელი.

³⁸² იუდეური ასკეტური სექტა. წარმოშობილია სიტყვიდან „θεραπειν“ - მკურნალი, თაყვანისმცემელი, წმიდამსახური. ამ სექტის წარმომადგენლები ცხოვრობდნენ ალექსანდრიაში ახ. წელთაღწივით 1 საუკუნეში - მთარგმნელი.

ეპისტოლეს შინაარსი

ეპისტოლეს მიზნის შესაბამისად, მოციქული უპირველესად ახსენებს ტიმოთეს ცრუმასწავლებელთა წინააღმდეგ ბრძოლის აუცილებლობას, ამასთანავე ახსენებს უმთავრეს დოგმატს, რომლის დაცვაც აუცილებელია მათი თავდასხმისგან - ესაა ცხოვნება იესო ქრისტეს საშუალებით (1:1-20). რამდენადაც ცდომილების წინააღმდეგ წარმატებითი ბრძოლის საუკეთესო საშუალებაა საეკლესიო სამრევლოს მოწყობა, მოციქული ყურადღებას აქცევს ამ მხარეს. ის საუბრობს საზოგადო ლოცვაზე (2:1-15) და საეკლესიო მსახურებზე (3:1-3).

შემდეგ მოციქული ხსნის ღვთისმოსაობისა და ცდომილების საიდუმლოს (3:14-4:10) და აძლევს ტიმოთეს ქცევისა და ურთიერთობის წესებს სხვადასხვა ეკლესიის წევრებს შორის (4:11-6:2); დაბოლოს, კიდევ ერთხელ აფრთხილებს, ამხელს ცრუმასწავლებას და მოუწოდებს თავდადებული რწმენისა და კეთილმსახურებისკენ (6:3-21).

ეპისტოლეს შინაარსის განმარტება

ცრუმასწავლებელთა წინააღმდეგ ბრძოლა (1:1-20)

მოციქული ეპისტოლეს დასაწყისში მოკლედ ესაუბრება ტიმოთეს, როგორც ჭეშმარიტ შვილს რწმენაში (1:1-2) და ახსენებს, რომ მან დატოვა ის ეფესოში იმ მიზნით, რომ დაერიგებინა შეცდომილები, რადგან მათ უფრო კამათი უყვართ, ვიდრე დარიგება. რჯულის მოძღვრობა სწადიათ, მაგრამ რჯულს არღვევენ (1-3-7).

ამიტომაც, წმიდა მოციქული პავლე გადმოსცემს თავის შეხედულებას რჯულსა და მის დანიშნულებაზე (8-11). შემდეგ ის მადლობს ღმერთს თავისი მოქცევისთვის და განსაკუთრებული ძალით გვაჩვენებს, რომ ქრისტიანული რწმენის მთავარი დოგმატია - ქრისტეს მოსვლა დედამიწაზე ცოდვილთა ხსნისათვის (12-15). ამის დასამტკიცებლად იხსენებს საკუთარ მოქცევას და განადიდებს ღმერთს (16-17).

მოციქული არიგებს ტიმოთეს იომოს კეთილი ომით და არ გადაუხვიოს რწმენას, როგორც გააკეთა ზოგიერთმა ღვთისმგმობმა, რომლებიც განკვეთა მოციქულმა (18-20).

თავ. 1:1. „პავლე, მოციქული ქრისტე იესოსი, ღმერთის, ჩვენი მაცხოვრისა და ჩვენი სასოების ქრისტე იესოს ბრძანებით“, - ეს მისალმება აქ უნდა გავიგოთ სიტყვათა ლექსიკონური მნიშვნელობით, თითქოს სურს შეგვახსენოს მოციქულთა უპირველესი მნიშვნელობა - იესო ქრისტეს მოციქულება. მხოლოდ აქ იწოდება ღმერთი მამა ადამიანთა მაცხოვრად; ეს სახელი მას ეკუთვნის, რადგანაც მან გამოიძია ჩვენი ხსნის საშუალება და საკუთარი მხოლოდშობილი ძეც არ დაინდო ჩვენთვის. იესო ქრისტე აქ იწოდება სასოებად, როგორც დამცველი და მომცემელი ყველაფერ იმისა, რასაც ველით ღვთისგან, როგორც ჩვენი იმედის საფუძველი (კოლ. 1:27).

მუხლი 2. „ტიმოთეს, ჭეშმარიტ შვილს რწმენაში“, - უმთავრესად, მოციქულს სურს გამოხატოს თავისი განსაკუთრებული სიახლოვე ტიმოთესთან, რადგანაც ის მისი ჭეშმარიტი და უახლოესი შვილია რწმენაში (1კორ. 4:17).

„მადლი, წყალობა და მშვიდობა მამა ღმერთისა და ჩვენი უფლის ქრისტე იესოსაგან“, - ჩვეულებრივ სურვილს - მადლი და მშვიდობა - მოციქული სამოდღვრო ეპიტოლეებში ამატებს წყალობასაც *ελεειν*, მაგრამ ეს არ ცვლის თვით კეთილი სურვილის მნიშვნელობას. მადლი აღნიშნავს ღმერთის ჩვენდამი კეთილ ნებასა და სიყვარულს; აქედან იშვება წყალობა, ჩვენი უბედურებების მიმართ თანაგრძნობა, ხოლო მოწყალება ბადებს მშვიდობას ღმერთთან და თვით ადამიანში (რომ. 5:1). ასე რომ, აქ აღინიშნება მიზეზი, ქმედება და შედეგი.

მუხლი 3. „მაკედონიაში წასვლისას მე გთხოვე ეფესოში დარჩენილიყავი, რათა გემცნო ზოგიერთისთვის, რომ ნუ ასწავლიან სხვა რამეს“, - საუბრიდან გამომდინარე ეს მუხლი უკავშირდება მე-18 მუხლს, ხოლო მეოთხე თავის მე-17 მუხლი დამატებაა, რომელიც ხსნის მოციქულის აზრს.

მაკედონიაში წასვლაზე სამჯერაა საუბარი წიგნში „საქმე მოციქულთა“ (16:10; 19:21-22; 20:1-4) და ყოველთვის ტიმოთე თან ახლავს მოციქულს. უნდა ვივარაუდოთ, რომ მოციქული მაკედონიაში გაემგზავრა ტიმოთეს გარეშე - მოციქულის პირველ და მეორე ტყვეობას შორის. როგორც ჩვენ ვხედავთ, ეს მოხდა რომის პირველი ტყვეობიდან განთავისუფლების შემდეგ.

მუხლი 4. „და ნუ გადაჰყვებიან არაკებსა თუ გვარტომობის დაუსრულებელ ამბებს, რომლებიც უფრო მეტ დავას იწვევენ, ვიდრე ღვთის შეგონებას რწმენით“, - არაკების რომელ სახეზე მიუთითებს აქ მოციქული, ჩანს მათი გვარტომობის წოდებიდან. ისინი არაფრით არ განსხვავდება გნოსტიკოსთა წარმოდგენისგან ეონებზე, რომლებიც ზოგიერთის მტკიცებით არის 7, სხვების აზრით - 10, 12, 24, 365 და ასე შემდეგ; რიცხვთა სხვადასხვაობა იწვევს უსასრულო დავას (ტიტ. 3:9) და როგორც მოციქული შენიშნავს, სრულიად არ არის სამოდღვრო თემა.

მუხლი 5. „ხოლო მცნების მიზანია სიყვარული წმიდა გულით, წრფელი სინიდისითა და უპირფერო რწმენით“, - მიზანი, რომლისკენაც უნდა მიმართოს თავისი რჩევა-დარიგება, ან რაც უნდა მოითხოვოს შესაგონებელი პიროვნებებისგან, არის სიყვარული, რაც არის რჯულის აღსრულება (რომ. 13:10), ე.ი. სიყვარული ღვთისა და მოყვასისა. მაგრამ ასეთი სიყვარული არ უნდა იყოს პირფერული, ანგარიშიანი; იგი უნდა მომდინარეობდეს წმიდა გულიდან, წრფელი სინდისისგან, მაშინ სიყვარულის საქმეები სრულდება თითქოს ღვთის წინაშე, რომელსაც ვერავინ ვერ მოატყუებს (2 კორ. 1:23); იგი ნაყოფია უპირფერო რწმენისა, როდესაც სწამთ ექვსის გარეშე.

მუხლი 6. „რასაც ზოგიერთი დამორდა და ფუჭ მოლაყბედ იქცა“, - ფუჭმოლაყბეობას მოციქული უწოდებს უსარგებლო დავასა და შეჯიბრებას, რომელთა შესახებაც ზემოთ ითქვა.

მუხლი 7. „რჯულისმოდერობა სწადიათ, მაგრამ არც ის ესმით, რასაც ამბობენ, და არც ის, რასაც ამტკიცებენ“, - უეჭველია, რომ მოციქულს მხედველობაში აქვს იუდეველები, რომლებიც რჯულს სახარების ნაცვლად აყენებენ ან აერთიანებენ მათ და თავს იქებენ მათ მიერ გამოგონილი გვარტომობით, რომლებსაც ყალბად აფუძნებენ ძველი აღთქმის მოწმობებზე.

მუხლი 8-9. „ხოლო ჩვენ ვიცით, რომ რჯული კეთილია, თუკი ვინმე რჯულიერად მოიხმარს მას“, - მოციქული ამხელს რჯულის მასწავლებლებს და მიაწინებს ისე, თითქოს თავად უარყოფს რჯულს. მოციქული აღიარებს რჯულს კეთილად და სასარგებლოდ (რომ. 7:12), მაგრამ მხოლოდ იმათთვის, ვინც რჯულიერად მოიხმარს, ე.ი. შესაბამისი სახით. რჯულში იგულისხმება მოსეს რჯული, მთელი ძველი აღთქმის მნიშვნელობით, ე.ი. არა მხოლოდ ზნეობრივი, არამედ საწესჩვეულებო. მაგრამ რას ნიშნავს რჯულის რჯულიერად გამოყენება? უახლესი მნიშვნელობით, ეს ნიშნავს რჯულის აღსრულებას მისი დანიშნულების შესაბამისად.

რეალურად, შესაძლოა რჯულის არამართებული აღსრულებაც, როცა ვინმე განმარტავს და იგებს მცნებებს თავისებურად და შესაბამისად აღსრულებს ამ გაგებით, როგორც აკეთებენ ფარისევლები, როგორც ამას აკეთებენ რჯულის ყველა დროის დამრღვევნი.

როგორია რჯულის დანიშნულება, რა აზრი აქვს რჯულმდებელს რჯულის მოცემისას? ამას თავად მოციქული განსაზღვრავს, როდესაც ამბობს, რომ რჯული აღმზრდელია ქრისტესკენ (გალ. 3:24). სხვანაირად, რომ ვთქვათ, რჯულის აღსრულება რჯულმდებლის აზრის შესაბამისად ნიშნავს ქრისტესთან მიყვანას, მისდამი რწმენას, მისი საშუალებით საკუთარი ცოდვილობის შეგრძნებასა და ცოდვისთვის სიკვდილს, რათა ვიცხოვროთ ქრისტესთვის. ამიტომაც, შემდეგ მოციქული ამატებს, რომ „რჯული მართლისთვის კი არაა დადგენილი“. აქ მართალში იგულისხმება რწმენით გამართლებული იესო ქრისტეს დამსახურებით, მისი წყალობით, ე.ი. „რჯულით რჯულისათვის სიკვდილი“ (გალ. 2:19). მოციქულის აზრი მიმართულია იუდეველთა რჯულმდებელთა წინააღმდეგ, რომლებიც თვლიან რჯულის აღსრულებას ქრისტიანობაშიც. მოციქული ამბობს: იესო ქრისტეს რწმენით გამართლებული ქრისტიანისთვის, მოსეს რჯულს არ აქვს მნიშვნელობა (შედრ. 3:19-21).

თუმცა, მოციქულის ეს აზრი შეიძლება მივიღოთ საერთო მნიშვნელობით, რომ წმიდა, მართალ ადამიანს არ სჭირდება რჯული. მის სინდისში უკვე დევს რჯული და ის მას აღსრულებს გარეგანი მოტივაციის გარეშე. და პირიქით, მართალი ადამიანები, რომლებიც არ უსმენენ სინდისის შეგონებებს, საჭიროებენ რჯულს, რათა მან რამდენადმე შეაჩეროს მათი დანაშაულებრივი განზრახვები და დაიცვას კეთილი ადამიანები უწმიდურთა ღვარძლისგან. მოციქული ჩამოთვლის 16 სახის დანაშაულს, რომელთათვის დადგენილია რჯული.

მუხლი 10. „მეძავთა, მამათმავალთა, კაცის გამყიდველთა, ცრუთა, ფიცის გამტეხთა და ყველა სხვათათვის, თავიანთი ქცევით რომ ეწინააღმდეგებიან საღ

მომღვრებას“, - მოციქული ჩამოთვლის დანაშაულთა სახეებს და ამატებს, რომ ეს დანაშაულები ეწინააღმდეგება სახარების საღ სწავლებას.

მუხლი 11. „თანახმად ნეტარი ღვთის დიდებული სახარებისა, რომელიც მე მაქვს მონდობილი“, - მოციქული არაერთხელ უწოდებს ღმერთს ნეტარს (შდრ. ქვემოთ 6:15), „მამა მოწყალებისა და ღმერთი ყოველგვარი ნუგეშისა“ (2 კორ. 1:3), - არსება, რომელიც ფლობს ყოველგვარ სრულყოფილებასა და ყველანაირ უმაღლეს სიკეთეს. მოციქულის სწავლებით, ესაა ღვთის უმაღლესი დიდება, ის, როგორც ყოვლად სრულყოფილი არსება, ამასთანვე არის ყოვლად ნეტარი და ყოვლად კმაყოფილი. რამდენადაც, სახარებისეული ქადაგების მიზანია ადამიანთა ნეტარება, ამიტომ მოციქული განსკუთრებული ყურადღებით ჩერდება ღვთის ამ თვისებაზე, რათა გვაჩვენოს, რომ როგორც ღმერთია ნეტარი, ასევე მორწმუნეებსაც ანიჭებს ნეტარებას.

მუხლი 13. „მე, რომელიც უწინ ვიყავი მგმოხელი, მდევნელი და მაგინებელი, მაგრამ შეწყალებულ ვიქენ, რადგანაც ასე ვიქცეოდი უმეცრებით, ურწმუნოების გამო“, - თავისი მოწოდების გამო ღვთისადმი მადლიერებას მოციქული უკავშირებს მორჩილებას. თუმცა ის მდევნელი იყო ბრმა გონებითა და შურით (გალ. 1:13; ფილ. 3:6), მაგრამ გამუდმებით იხსენებს ამას, როგორც საკუთარ უდიდეს ცოდვას. გარდა ამისა, ის აქ თავს უწოდებს მგმოხელს, სავარაუდოდ, იესო ქრისტეს მგმოხელს, თვლიდა უფალს უბრალო, მატყუარა, ღვთისმგმობ ადამიანად, როგორც სხვა იუდეველები. აგრიპას წინაშე სიტყვაში (საქმ. 26:11) ის აღიარებს, რომ სხვებსაც აიძულებდა იესო ქრისტეს გმობას.

მუხლი 15. „სარწმუნოა და ყოველგვარი შეწყნარების ღირსია სიტყვა, რომ ქრისტე იესო მოვიდა ქვეყნად“, - ესაა გამოთქმა, რომელიც გვხვდება მხოლოდ სამომღვრო ეპისტოლეებში; მოციქული იყენებს მას ყველგან, სადაც სურს ტიმოთეს ყურადღება მიიქციოს.

„რათა ეხსნა ცოდვილნი, რომელთა შორისაც პირველი მე ვარ“, - ამ სიტყვებში ვხედავთ მოციქულის უდიდეს მორჩილებას. ის თავს თვლის უცოდვილეს ადამიანად და საკუთარი განსჯით წარმოგვიდგენს ღვთის მრავალმთმიანების მაგალითს.

გარდა ამისა, მოციქულის სიტყვები შეიძლება გავიგოთ მაგალითის მნიშვნელობითაც. მოციქული ამბობს: ქრისტე იხსნის ცოდვილებს; მაგალითისთვის შორს ნუ წავალთ. მათგან უპირველესი შეწყნარებული ცოდვილი მე ვარ.

მუხლი 17. „ხოლო საუკუნეთა მეუფეს, უბრწენელს, უხილავსა და ერთადერთ ღმერთს - პატივი და დიდება უკუნითი უკუნისამდე. ამინ“, - იესო ქრისტე, თუ მამა ღმერთი, ხშირად იწოდება „საუკუნეთა მეუფედ“; მაგრამ მოციქული აქ განზრახვის გარეშე არ იყენებს ამ სიტყვას: „საუკუნეთა (ეონთა) მეუფეს“, სურს გვაჩვენოს იესო ქრისტეს უპირატესობა ცრუმასწავლებელთა გამოგონილი ეონების წინაშე. ამ მიზნით ამ ამატებს შემდეგ სიტყვებსაც: „უბრწენელსა და უხილავს“, რადგანაც გნოსტიკოსები წარმოიდგენენ ღვთაების თანდათან ქრობას თავისი თავდაპირველი სიწმიდისა და არსებისგან და ხრწნად, უხეშ და ხილულ არსებად.

მუხლი 18. „ამ მცნებას შენ განდობ. შვილო ტიმოთე, შენთვის მოვლენილი წინასწარმეტყველების თანახმად, რათა იომო კეთილი ომით“, - როგორც აღინიშნა, ეს სიტყვები გვაბრუნებენ ეპისტოლეს დასაწყისში, როცა მოციქული ავალეს ტიმოთეს-ამცნოს ზოგიერთებს, რომ ნუ ასწავლიან სხვა რამეს (3-4). „შენთვის მოვლენილი წინასწარმეტყველების თანახმად“, - მასში გულისხმობენ რაღაც წინასწარმეტყველებას

ტიმოთეზე. სხვები კი ვარაუდობენ იმ საქებ დახასიათებას, რომელიც მისცა პავლემ ტიმოთეს საქადაგებლად გამორჩევისას (საქმ. 16:2). მაგრამ აქ შეიძლება ასევე გავიგოთ მოციქულის მიერ მიცემული დარიგებისას ვადაზე ადრე გაკეთებული რწმუნებულება, რომ ტიმოთე კეთილად იომებს.

„გქონდეს რწმენა და წრფელი სინიდისი, რაც უარყო ზოგიერთმა და მარცხი იწვნია რწმენაში, როგორც ხომალდმა - ზღვაში“, - მაგალითი ალებულია განძით დატვირთული ხომალდისგან, რომელსაც არ აქვს ყველაზე აუცილებელი სამართავი საშუალებები: საჭე და ღუზა. აქ განძი ნიშნავს ხსნას, ანუ მოციქულისამებრ რწმენას, რადგანაც იგი დაკარგეს გემის ჩამირვისას; ღუზა რწმენაა; საჭე, რომელიც მართავს ცურვისას, კეთილი სინდისია.

მუხლი 20. „მათ შორის ჰიმენეოსმა და ალექსანდრემ, რომელნიც გადავეცი სატანას, რათა თავი ანებონ გმობას“, - ჰიმენეოსის შესახებ მოციქული ამბობს (2 ტიმ. 2:17-18), რომ ის მკვდართა აღდგომას აღიარებს უკვე აღსრულებულად, ხოლო ალექსანდრეზე არაფერია ცნობილი, თუკი არ გავაიგივებთ მას იმ ალექსანდრე მჭედელთან, რომელმაც ბევრი ბოროტება გაუკეთა მოციქულს (2 ტიმ. 4:14). მაგრამ მისი ჩათვლა დიმიტრი ვერცხლისმჭედლის (საქმ. 19:33) თანამზრახველად არ შეიძლება, რადგანაც ის ქრისტიანია და განიკვეთა მოციქულის მიერ. აქ ამ პიროვნებებზე საუბარია, რომ ისინი გმოხენ ღმერთს. ღვთის გმოხად მოციქულს შეიძლება ჩაეთვალა მკვდართა აღდგომის ჭეშმარიტების უარყოფა, რაშიც ადანაშაულებს ჰიმენეოსს და მის თანამზრახველს ფილიპეს (2 ტიმ. 2:17-18), და სავარაუდოდ, ალექსანდრეს დანაშაულიც ესაა, რომ მკვდართა აღდგომის ჭეშმარიტების უარყოფას მჭიდროდ უკავშირდება ღვთის ყოვლადმღიერების, სამყაროზე მისი განგებულების, მომავალი სამსჯავროსა და განკითხვის, და სხვა საფუძვლიანი ქრისტიანული ჭეშმარიტებების უარყოფაც (შედრ. 1 კორ. 15:12-19).

რაში მდგომარეობს მოციქულის მიერ სატანაზე გადაცემა, უცნობია, მაგრამ 1 კორ. 5:5-დან ცხადდება, რომ მას თან ახლავს ხორცის ტანჯვა, ე.ი. განწირვა, რომელიდაც ავადმყოფობისთვის, როგორც ეს ჩანს მოგვ ელიმას შემთხვევაში (საქმ. 13:11) და ეკლესიიდან, ლოცვებისა და ზიარებისგან დაყენება (2 კორ. 2:7-8).

საზოგადო ლოცვაზე (2:1-15)

მოციქული არ უშვებს ქრისტიანული საზოგადოების გაყოფას და მიჰყავს ყველა ხსნისკენ სიყვარულისა და კეთილმსახურების გზით, იგი ითხოვს, აღვასრულოთ ლოცვები ყველა ადამიანისათვის, უპირველესად ხელისუფლებისათვის, რადგანაც ბედნიერი და მშვიდი მმართველობისას ყვავის ღვთისმოსაობითი ცხოვრება და ყველა ადამიანი აღწევს ჭეშმარიტების შემეცნებას (2:1-4). ეს ჭეშმარიტება იმაში მდგომარეობს, რომ მხოლოდ იესო ქრისტეს საშუალებით შეიძლება ცხოვნება და ამ ჭეშმარიტების მოწმობისთვისაა ხმობილი მოციქული (5-7). მოციქული გამოთქვამს სურვილს, რომ მამაკაცებმა ყველგან აღაპყრონ წმიდა ხელები

ღვთისადმი რისხვისა და ეჭვის გარეშე; ხოლო ქალებმა, ღირსეულად მოსილებმა, კდემითა და უმანკოებით შეიმკონ თავი; არა თმაწწულობით, არც ოქროთი თუ მარგალიტით, ანდა ძვირფასი სამოსით, არამედ კეთილი საქმით, როგორც შეშვენის ქალებს; იყვნენ ქმრების მორჩილნი და მდუმარენი. ამას გვასწავლის ქალის შექმნა და წინაპართა ცოდვით დაცემის ისტორია (8-14), რომ ქალი ცხონდება შვილების გაჩენით და სათნოებებით (15).

მუხლი 1. „უწინარეს ყოვლისა, შეგაგონებ აღასრულო ყოველგვარი ლოცვა, თხოვნა, ვედრება და მადლიერება ყველა კაცისთვის“, - იყო თუ არა ეს ოთხი სახის ლოცვა მოციქულთა ეკლესიაში, როგორც ზოგიერთები ვარაუდობენ, უცნობია. უფრო დასაფიქრებელია, რომ მოციქული სთხოვს ტომოთეს, რათა აღასრულოს ყოველგვარი სახის ლოცვა, კერძოდ, თხოვნა - თხოვნითი ლოცვები, ვედრება - ლოცვები სხვებისთვის, მადლიერება - მოწიწებისა და მადლობის გრძნობა ღვთისადმი. ეს ლოცვები არა მხოლოდ საკუთარი თავისთვისაა, არამედ ყველასთვის. წმიდა იოანე ოქროპირის შენიშვნით, მოციქული პირველად გვიჩვენებს ყველასთვის ლოცვას, შემდეგ მეფეთათვის; პირველი ყველასთვის, რათა არ გამოჩნდეს მეორესადმი პირფერობა, და მეორე, რათა არ აღმოჩნდეს პირველის მიმართ ზედმეტი.

მუხლი 2. „მეფეთა და მთავართათვის“, - მოციქულის ეს ვედრება მნიშვნელოვანია: მასში ჩანს ქრისტეს უახლოესი მოწაფე, რომელიც ღმერთს ღვთისას აძლევს და კესისარს - კესირისას (ლუკ.20:25), რომელიც ცდილობს მმართველი ხელისუფლების სიყვარულსა და პატივისცემაში მიაწიოს საკუთარი ხელქვეითების სიკეთე. მოციქულთა დროს მმართველი ხელისუფლება წარმართი იყო (ე.ი. გვაროვნული, ნაციონალური), რომელიც უმეტესწილად მტრულად განწყობილია ახალი ცრურწმენისადმი (ასე უწოდებენ ქრისტიანობას მაშინ); მაგრამ ამ ხელისუფლებისთვის ითხოვს მოციქული ლოცვას: ცხადი მტკიცებულებაა, რომ მოციქულს მხედველობაში აქვს არა პიროვნებები, არამედ გაგება, რომელიც განსახიერდება ამ პიროვნებებში, „რადგანაც არ არსებობს ხელმწიფება თუ არა ღვთისაგან“ (რომ. 13:1).

„რათა მშვიდად და უშფოთველად ვიცხოვროთ მთელი ღვთისმოსაობით და სიწმიდით“, - როგორც ჩანს, წარმართი, მით უმეტეს, იმ ხელისუფლების დროს, რომელიც მფარველობას არ უწევს ქრისტიანობას, ძნელია ღვთისმოსაობა და სიწმიდე; მაგრამ მოციქული გვასწავლის არც ამაში შეგვეპაროს ეჭვი. სხვებისა და წარმართებისთვისაც კი ასეთი ლოცვების მთავარი დანიშნულება იმაში მდგომარეობს, რომ ღმერთმა მოაქციოს ისინი სარწმუნოებაზე და წარმართოს მათი ხედვა ჭეშმარიტების შეცნობისკენ. რადგანაც როგორც შემდგომში შენიშნავს მოციქული: „ეს კეთილი და საამოა ღმერთის - ჩვენი მაცხოვრის თვალში“. კეთილი და საამოა მის წინაშე ჩვენი ლოცვები ყველასთვის, კეთილი და საამოა ყველას ჭეშმარიტებაზე მოქცევა.

მუხლი 4. „რომელსაც ნებაგს, რომ ყველა კაცი გადარჩეს და ეზიაროს ჭეშმარიტების შემეცნებას“, - ღმერთმა განამზადა ყველა ადამიანის ხსნა, განსხვავების გარეშე. როგორც სამყაროს შექმნისთვის ამოძრავებს ღმერთს მხოლოდ სიკეთე, მსგავსადვე მხოლოდ სიკეთე ამოძრავებს მას ადამიანთა ხსნისთვის. რადგან ღმერთს არ აქვს არანაირი გარეგნული მოტივაცია ერთნი აცხოვნოს, ხოლო მეორენი - დაღუპოს. ღვთის სურვილი

მუხლი 7. „რომლისთვისაც დადგენილი ვარ ქადაგად და მოციქულად (ჭეშმარიტებას ვამბობ ქრისტეში, არ ვცრუობ), წარმართთა მოძღვრად რწმენითა და ჭეშმარიტებით“, - მოციქული პავლე უპირველესად არის წინადაუცვეთელთა მოციქული, წარმართთა მოძღვარი. ამ ღირსებას პავლე ყველგან მიაწიწნებს, როცა სურს თავისი ავტორიტეტით დაიცვას ჭეშმარიტება ცრუსწავლებებისაგან, რომლებიც მოჩვენებით ეყდრობიან უმეტესად წინადაცვეთილებთან მქადაგებელ უზუცეს მოციქულთა ავტორიტეტს. თავის მინიშნებას პავლე ამატებს ჩვეულებრივ ფიცს: „ჭეშმარიტებას ვამბობ ქრისტეში, არ ვცრუობ“.

მუხლი 8. „ამიტომ ჩემი სურვილია, ყველგან ლოცულობდნენ კაცები“, - იერუსალიმის ტაძარში, ან რომელიღაც მთაზე ლოცვის საპირისპიროდ (იოან. 4:21). „წმიდა ხელების აღპყრობის“ ნაცვლად საჭიროა გული წმიდა; „რისხვისა და ეჭვის გარეშე“, რადგანაც რისხვისგან იშვება სიძულვილი, ხოლო ეჭვისგან - რწმენაში მერყეობა. მაგრამ რწმენის გარეშე ხსნა შეუძლებელია, სიყვარულის გარეშე კი - რჯულის აღსრულება.

მუხლი 10. „არამედ კეთილი საქმით, როგორც შეშვენის ქალებს, რომლებმაც ღვთისმოსაობას მიუძღვნეს თავი“, - მოციქულ პეტრეს მსგავსად (1 პეტრ. 3:3) პავლე მიიჩნევს ქალების შემკობას არა სამოსსა და მორთულობაში, არამედ ღვთისმოსაობაში. როგორც ლოცვის მცნება ეხება ქალებს, ასევე მორთულობაც ესადაგება მამაკაცებს.

მუხლი 11-12. „ქალი სწავლობდეს მდუმარედ, სრული მორჩილებით“, - ეს ეხება ეკლესიის სწავლებას. მოციქულთა დროს სული წმიდა ვლინდება ეკლესიის წევრებში, საზოგადო ლოცვისას მრავალი იწყებენ წინასწარმეტყველებას ან წმიდა წერილის განმარტებას. ალბათ, ისეთი შემთხვევებიცაა, როდესაც ქალებიც იწყებენ წინასწარმეტყველებას. ამ დროს, შესაძლო დაბნეულობის გარდა, ქალების მსგავსი მონაწილეობა ქადაგების საქმეში მრავალს აცდუნებს. მოციქული უკრძალავს ქალებს ეკლესიაში ქადაგებასა და სწავლებას.

მუხლი 13. „ვინაიდან პირველად ადამი შეიქმნა და მერე ევა“, - ესაა მამაკაცთა უპირატესობისა და მათი დამოუკიდებლობის მტკიცებულება. ცხოველთა ყველა სახემ მიიღო ერთდროული საწყისი წყვილ-წყვილად; მხოლოდ ადამიანი შეიქმნა მარტო, ქალის გარეშე და თითქოს განკუთვნილია თვითმყოფადი არსებობისთვის. ცოლი შემდეგ შეიქმნა და შეიქმნა როგორც ქმრის დამხმარე, ამასთანავე მისი ნეკნისგან, მასზე დამოკიდებულებით. ტყუილია ქალის შესაქმნის გვირგვინად წოდება. შესაქმნის გვირგვინი კაცია; ქალი მხოლოდ ექვსდღიანი შესაქმნის დასასრულია.

მუხლი 14. „ადამი კი არ შემცდარა, არამედ ქალი შეცდა და სცოდა“, - ესაა ახალი მტკიცებულება ცოლის სისუსტისა, რადგან ის ცდუნებასთან პირველივე შეჯახებისას დაეცა.

მუხლი 15. „თუმცაღა მაინც ცხონდება, რადგანაც შვილებს გააჩენს“, - როგორც მამაკაცისთვის ცოდვის სასჯელია უფლით შრომა, ასევე ქალისთვის - შვილების გაჩენა ტკივილით. მაგრამ ესაა მისი ცხონების პირობა; მოციქული ამატებს: „თუკი რწმენაში, სიყვარულისა და სიწმიდეში დარჩება კდემით“, ე.ი. ქალები ცხონდებიან თუკი შობისას დაიცავენ რწმენას, სიყვარულს, სიწმიდეს, კდემას.

მოციქული შვილთა შობის აქტს იმდენად მნიშვნელოვნად თვლის, რომ მისთვის ცხონებას ჰპირდება ქალს და გასაგებია რატომაც. პირველ რიგში, ამ აქტში ქალი

აღწევს თავის უმთავრეს დანიშნულებას - იყოს დედა თავისი მსგავსი ადამიანებისა; ამასთან ერთად, შობისას ის ყოველთვის იტანს მძიმე ტკივილს, რომელიც მიესაჯა მას მართლმსაჯული ღმერთის მიერ ცოდვის გამო; ხოლო რადგან დაისაჯა, იგი თითქოს იურიდიულად უკვე თავისუფალია ღვთის სამსჯავროს წინაშე, რომელიც არ მოისურვებს მეორედ დასჯას უკვე გადატანილი სასჯელის გამო.

ეკლესიის მსახურების შესახებ (3:1-13)

მღვდელმოქმედებიდან, საზოგადო ლოცვებიდან მოციქული გადადის იმ პიროვნებებზე, რომლებმაც უნდა აღასრულონ ეს მღვდელმოქმედებები და აფრთხილებს ტიმოთეს, როგორი უნდა იყვნენ ეკლესიის მსახურები.

უპირველესად, ის საუბრობს ეპისკოპოსებზე, რომელთა შორის გულისხმობს პრესვიტერებსაც (3:1-7); შემდეგ დიაკონებსა (8-10) და დიაკონისებზე (11-13).

მუხლი 3:1. „სარწმუნოა სიტყვა: თუ ვინმეს ეპისკოპოსობა სურს, კეთილი საქმის მსურველია“, - აქ, პირველ რიგში, უნდა შევნიშნოთ, რომ ეპისკოპოსის სახელქვეშ, მოციქულთა ეკლესიის შესაბამისად, იგულისხმება ასევე პრესვიტერიც (საქმ. 20:17-28; ფილიპ. 1:1; ტიტ. 1:5-7 და სხვ.) და პირიქით.

ეპისკოპოსის სახელწოდება ბერძნული სიტყვათა შეთანხმებით ნიშნავს ზედამხედველს, მეურვეს, რადგანაც ეპისკოპოსს ეკლესიაში ენიჭება ზედამხედველისა და უმაღლესი მმართველობის ძალაუფლება. თეოდორიტეს მოსაზრებით, თავდაპირველად ეპისკოპოსები იწოდებოდნენ მოციქულებად, თავიანთი უმთავრესი დანიშნულების მოციქულთა მსგავსად ქადაგებისა და მმართველობის ვალდებულების შესაბამისად, ხოლო შემდეგ დაიწყეს ეპისკოპოსად სახელდება და მკაცრი განსხვავება პრესვიტერებისგან - არა მხოლოდ თანამდებობით, არამედ სახელწოდებითაც. რაც შეეხება პრესვიტერის, ანუ უბუცესის სახელს, იგი ახალ აღთქმაში და მოციქულთა კაცების (12 მოციქულის სწავლების ავტორის - მოციქულ ბარნაბას, პაპიუს იერაპოლელისა და სხვ.) მინიშნებით, თავდაპირველად გამოიყენებოდა ქრისტეს იმ მცირერიცხოვანი მოწაფეების მიმართ, რომლებიც მოციქულებთან ერთად იყვნენ ქრისტეს სასწულებისა და სწავლების მოწმეები და შეადგენდნენ ქრისტეს ეკლესიის საზოგადოებას. ზუსტად ასეთი მნიშვნელობით სიტყვა - *πρεσβυτεριος* - და განსაკუთრებით - *συμπρεσβυτεριος* (თანახუცესი - 1 პეტრ. 5:1), ესადაგება მოციქულებსაც (2-3 იოანე და პეტრე). დროთა განმავლობაში, ჯერ კიდევ მოციქულთა პერიოდიდან, ეს სახელი ეკუთვნის, როგორც დღეს, პიროვნებას, რომელიც აირჩევა ეკლესიაში განსაკუთრებული მსახურებისთვის. ეს წოდება მათ ეძლევათ პატივსაცემი ასაკისა და პიროვნული გამოცდილების გამო, როგორც შეესაბამება ქრისტეს მოწაფეებს, თუმცა ისინი მოციქულებზე დაბლა დგანან, მაგრამ ეკლესიაში სარგებლობენ უმაღლესი ავტორიტეტით. პრესვიტერთა მსახურება განსხვავებულია ეპისკოპოსთა მსახურებებისგან უფლებითა და სივრცით. პრესვიტერები

ინიშნებიან ერთი ქალაქისთვის ან ერთი ტაძრისთვის (ტიტ. 1:5; ფილემ. 1:2; კოლ. 4:17) და არ აქვთ სხვების ხელდასხმის უფლება, ხოლო ეპისკოპოსები დგინდებიან მთელი ოლქისთვის ან მთელი ქალაქისთვის და აქვთ პრესვიტერთა და დიაკონთა სხვადასხვა ქალაქებისა და ეკლესიებისთვის ხელდასხმის უფლება, როგორც ამას ტიმოთესა და ტიტეს მაგალითით ვხედავთ. ეპისკოპოსობის სურვილი მოციქულისთვის კეთილი საქმეა, გვაჩვენებს ადამიანის ზნეობრივ სრულყოფილებას, ეკლესიის მსახურების, და არა საკუთარი პირადი, განზრახვისკენ მისწრაფებას.

ეპისკოპოსის პატივმოყვარეობაზე, ანგარებასა და მსგავს მოტივაციებზე მოციქული არც კი საუბრობს, რადგანაც ასეთ დროს ეპისკოპოსობის სურვილი გადაიქცევა პატივისა და დიდების სურვილებად, რასაც მოციქული ვერ მოიწონებს.

მუხლი 2. „მაგრამ ეპისკოპოსი უნდა იყოს უმწიკვლო, ერთი ცოლის ქმარი, ფხიზელი, გონიერი (მთაწმიდისეულშია: წმიდა - მთარგმნელი), ღირსეული, სტუმართმოყვარე, განმსწავლელი“, - ეს წესი მოციქულთა ეკლესიაში მიესადაგება როგორც ეპისკოპოსს, ასევე პრესვიტერსაც, რადგანაც მაშინ ეპისკოპოსებიცა და პრესვიტერებიც აირჩეოდნენ ცოლიანი პიროვნებებისგან. მაგრამ შემდგომში საეკლესიო პრაქტიკამ მოხერხებულად ცნო ეპისკოპოსთა ხარისხში იმ პიროვნებების არჩევა, რომლებიც არ არიან დაოჯახებულნი, ქვრივები არიან ან ვინც განეშორა ცოლსა და ოჯახს; ან - მონაზვნებისგან. მეექვსე მსოფლიო საეკლესიო კრების მეთორმეტე კანონი ამბობს: „შევიტყვეთ, რომ აფრიკაში, ლიბიასა და სხვა ადგილებში, ზოგიერთი ღვთისმოსავი მღვდელმთავარი მასზე ხელთდასხმის შემდეგაც თავის მეუღლესთან აგრძელებს ცხოვრებას, რითაც სხვებს დაბრკოლებებსა და საცდურებს უქმნის. ვინაიდან გვსურს, რომ ყოველივე მოვაწყოთ ჩვენთვის მინდობილი სამწყსოს სულის სასარგებლოდ. ამიტომ მათთვის სასიკეთოდ მივიჩნიეთ განგვეჩინა შემდეგი: ამიერიდან ნუ ექნება ადგილი მსგავს ქმედებას. ამას ვამბობთ არა მოციქულთა კანონმდებლობის გასაუქმებლად ან შესაცვლელად, არამედ მრევლზე მზრუნველობის მიზნით, მათი გადარჩენისა და უკეთესობისთვის. აგრეთვე, იმისთვის, რომ ბიწი არ მოეცხოს სამღვდელოწოდებას, რამეთუ საღვთო მოციქული ამბობს: „...ყოველსავე სადიდებელად ღმრთისა იქმოდეთ, დაუბრკოლებელ იყვნით ჰურიათა მიმართ და წარმართთა და ეკლესიათა ღმრთისათა, ვითარცა მე ყოვლითავე ყოველთა სათნო-ვეყოფვი, რამეთუ არა ვეძიებ თავისა ჩემისა უმჯობესსა, არამედ მრავალთასა, რადთა ცხონდენ. მობაძავ ჩემდა იქმნენით, ვითარცა მე ქრისტესა“ (1 კორ. 10:31-33;11:1). ვინც შემჩნეული იქნება აღნიშნულ ქმედებაში, განიკვეთოს“. მაგრამ აქვე მეცამეტე კანონში განსჯილია რომის ეკლესიის ჩვეულება: „ვინაიდან შევიტყვეთ, რომ რომის ეკლესიაში კანონის სახით შემოუღიათ, რომ პირი, რომელიც ღირსი ხდება დიაკვნად ან მღვდლად ხელდასხმისა, ვალდებულებას იღებს აღარ იცხოვროს საკუთარ ცოლთან, ამიტომ ჩვენ მივცევით რა მოციქულთა ძველ კანონებს ეკლესიის კეთილმოწყობისა და წესრიგის შესახებ, ვაცხადებთ: მღვდელმსახურთა ცხოვრება მეუღლეებთან სავსებით კანონიკური ხასიათისაა და მომავალშიც დაურღვევლად იქნეს ეს კანონი შენარჩუნებული“.

მიუხედავად ამისა, რომის ეკლესიამ მიიღო და დაამკვიდრა საკურთხეულის ყველა მსახურის უქორწინებლობა. სიტყვა „ერთი ცოლისა ქმარ“, უნდა გავიგოთ იმ მნიშვნელობით, რომ ეპისკოპოსს ან პრესვიტერს არ უნდა ჰყავდეს ერთდროულად ორი,

სამი და მეტი ცოლი ან მხევალი, როგორც ეს დაიშვება წარმართობასა და იუდეველობაში; არამედ მხოლოდ ერთი ცოლი.

ეკლესიაში უძველესი დროიდან დამკვიდრდა შეხედულება, რომ მეორედ და მესამედ დაქორწინებულები ითვლებიან მრავალცოლიანებად და მათი სამღვდლო ხარისხში აყვანა დაუშვებელია. ეპისკოპოსი არის ქრისტეს სახე და როგორც ქრისტე არის ეკლესიის თავი, ასევე ეპისკოპოსი უნდა იყოს ერთი ცოლის ქმარი.

„ფხიზელი“, - ამ სიტყვაში იგულისხმება მუდმივი მღვიძარება და ყურადღება ყველა მოქმედებაში. რეალურად, ის, ვინც მხოლოდ საკუთარ თავზე არ ზრუნავს, არამედ სხვებზეც, უნდა იყოს მღვიძარე, ფხიზელი და ყველასათვის ზრუნავდეს (ოქროპირი).

„წმიდა“, ე.ი. იყოს ხორციელი სიამოვნებების მმართველი, დაიცვას გულის სიწმიდე ზრახვებისგან, სურვილებისა და უწმიდურ მიდრეკილებებისგან.

„ღირსეული და პატიოსანი“ (მთაწმიდისეულში: შემკული - მთარგმნელი), - ღირსება შეადგენს მოძღვრის უმთავრეს შინაგან თვისებას, რადგანაც ის ემსახურება მაღალ და საშინელ ღმერთს, რომლის წინაშეც ანგელოზებიც კი კრთიან. იგი განიცდის საკუთარი არარაობისა და ღვთის დიდების შეგნებას, ასევე ღვთის წინაშე შიშსა და შესაბამისი პატივისცემის გრძნობას.

„სტუმართმოყვარე, განმსწავლელი“ , - ეს თვისება განსაზღვრავს მოძღვრის სამწყსოსადმი დამოკიდებულებას. სტუმართმოყვარეობა ყველა ქრისტიანისთვის მახასიათებელია, იგი განსაკუთრებულ ადგილს იჭერს ქრისტიანების ხელმძღვანელთან. ხოლო მოძღვრის განმსწავლელობა უნდა გამოვლინდეს როგორც სიტყვაში, ისე ცხოვრებაში.

მუხლი 3. „არა მემთვრალე, არა ჩხუბისთავი, არამედ წყნარი, თვინიერი, ვერცხლისმოდულე“, - წინა მუხლში მოციქული ჩამოთვლის მოძღვრის დადებით თვისებებს, ე.ი. გვაჩვენებს, თუ როგორი უნდა იყოს ის. ყველა ეს თვისება მხედველობაში უნდა ვიქონიოთ პიროვნების მოძღვრის ან ეპისკოპოსის ხარისხში არჩევისას და მით უმეტეს, უნდა დაიცვან მათი ხელდასხმის შემდეგ. უკვე პავლე საუბრობს იმ უარყოფით თვისებებზე, როგორიც არ უნდა იყოს მოძღვარი.

„არა მემთვრალე“, - თუკი რაიმე ბიწიერება დასაძრახია მოძღვარში, უეჭველად, ესაა მემთვრალეობა. მოციქული კრძალავს მას და ეკლესიაც დევნის მას ყოველ გამოვლინებაში და ყველანაირად; იკრძალება ღვინის ზომიერი გამოყენება მარხვაში და ღვთისმსახურების წინ; იკრძალება დუქნებსა და მსგავს დაწესებულებებში შესვლა (მოციქულთა კანონი 54), რათა საყვედურის მიზეზი არ გახდეს მოძღვარი.

„არა ჩხუბისთავი“, - აქ იგულისხმება არა მხოლოდ ხელით ან რომელიმე იარაღით ცემა-ტყვეპა, არამედ ისეთი ქმედებაც, როდესაც, წმიდა იოანე ოქროპირის შენიშვნით, ძმების სინდისი უდროოდ აღშფოთდება რომელიღაც მოძღვრის მაცდუნებელი ქცევით.

„არამედ მშვიდი“, - სიმშვიდეში იგულისხმება დათმობა ყველას წინაშე ყველაფერში, იესო ქრისტეს მსგავსად. მაგრამ დათმობა არ უნდა დავიდეს სამღვდლო ხარისხის დამცირებამდე და კანონიერი უფლებების ჩამორთმევამდე. შეაჩერე თავხედი, ამხილე ცილისმწამებელი, წინ აღუდექი დამნაშავეს; მაგრამ დადუმდი კადნიერი ლანძღვა-გინებისას, დაუთმე მოძალადეს. მაცხოვარი ამხელს მღვდელმთავრის მონას,

როდესაც ის სილას გააწნის უმიზეზოდ, მაგრამ დუმს სახეში ფურთხებისას (იოან. 18:23; 19:3).

მუხლი 4. „თავისი სახლის კეთილად გამგებელი, შვილების მორჩილებით მყოლი მთელი ღირსებით“, - ეპისკოპოსი ან პრესვიტერი არის მთელი საზოგადოების მამა, დიდი სამწყსოს მოძღვარი, და ამიტომაც მას უნდა შეეძლოს კარგად განაგოს საკუთარი შვილები, შთააგონოს მისდამი პატივისცემა; სხვანაირად ის ვერ შეძლებს საზოგადოების მართვას.

მუხლი 6. „არა ახლად მოქცეული, რათა თავს არ გაუვიდეს და ეშმაკის სასჯელის ღირსი არ გახდეს“, - ზოგიერთი ახალმოქცეულის ღვთისმოსაობაში სწრაფი წარმატება ზოგჯერ მიზეზია მათი უმაღლესი საეკლესიო წოდებაში აყვანისა. ამის შედეგად ასეთი პიროვნებების გულში შეუმჩნევლად იპარება ამპარტავნება, პატივმოყვარეობა, რომლებიც შემდეგ დაღუპვის საბაზი ხდება.

წმიდა მამათა და განმმარტებელთა საერთო მოსაზრებით, ეშმაკის დაცემის მიზეზია ამპარტავნება თავისი მდგომარეობის გამო, რომელიც მიენიჭა შექმნის შემდეგ მალევე. მოციქული ფრთხილობს, ქრისტეს ეკლესიაშიც არ განმეორდეს ეშმაკის დაცემისა და განსჯის მაგალითები და ამიტომაც არიგებს თავის საყვარელ მოწაფეს, არ დააყენოს ეპისკოპოსად ახალმოქცეული პიროვნებები.

მუხლი 7. „უნდა ჰქონეს აგრეთვე კეთილი მოწმობა გარეშეთაგან, რათა საგმობი არ გახდეს და ეშმაკის მახეში არ გაეხას“, - გარეშეებში იგულისხმებიან არაქრისტიანები. კეთილი მოწმობა უნდა ჰქონდეს - ნიშნავს არაქრისტიანებში სარგებლობდეს კარგი სახელით. თავდაპირველად, ეს მნიშვნელოვანი იყო ქრისტეს ეკლესიისთვის.

მართალია, ქრისტიანობა ხშირად სრულად გარდაქმნის ადამიანებს და ბოროტმოქმედს აქცევს უდიდეს მქადაგებლად, მაგრამ ადამიანის ასეთი გარდაქმნა ცნობილი ხდება მხოლოდ ქრისტიანებისთვის, მხოლოდ მათთვის; წარმართები და იუდეველები ყოფილ ქურდ და მკვლელ წარმართში ხედავენ იმავეს და არ სჯერათ მისი მოქცევა, ამიტომ ქრისტიანობაზე ექმნებათ არაკეთილგანზრახული მოსაზრება - რელიგია, რომელიც მფარველობს ბოროტმოქმედებს და ყოველგვარ დამნაშავეს. თანამედროვეებმა ქრისტეს ხომ იმაში დაადანაშაულეს, რომ ის მეგობრობდა ცოდვილებსა და მეზვერეებთან, ე.ი. თავადაც ისეთი იყო (მთ. 9:11; 11:19). მოციქული ზუსტად ამ საბაზს მიანიშნებს, როდესაც ამბობს: „რათა საგმობი არ გახდეს და ეშმაკის მახეში არ გაეხას“.

უკანასკნელი სიტყვები გვაჩვენებს, რომ იმ პიროვნებების ხარისხში აყვანით, რომელთაც არ აქვთ სუფთა სახელი არაქრისტიანებს შორის, მოციქული ხედავს საფრთხეს თვით დადგენილი პიროვნებებისთვის, კერძოდ იმ მხრივ, რომ ისინი შეიძლება გაამპარტავნდნენ თავიანთი გამოსწორებით ან დაუშვან საკუთარ თავში კიდევ ახალი დაცემა და კვლავ აღდგომის შესაძლებლობა; ან ისმინონ საკუთარ პიროვნებებზე უარყოფითი შეფასებები, გაღიზიანდნენ ადამიანთა უსამართლობის წინააღმდეგ, რომელთაც არ სურთ დაინახონ და აღიარონ მისი გამოსწორება. ადამიანთა ამგვარ საშიშ მდგომარეობას მოციქული უწოდებს ეშმაკის მახეებს, რადგანაც იგი სარგებლობს ადამიანის მოხიზვლის ცოდვით.

მუხლი 8. „დიაკვნებიც ასევე ღირსეულნი უნდა იყვნენ, არა ორპირნი, არა ღვინოს მიძალეულნი, არა ანგარნი“, - დიაკვნებისგან მოციქული მოითხოვს ისეთ

თვისებებს, როგორსაც ეპისკოპოსებისგან. ეკლესიის წინამძღვრების დანიშნულებით, დიაკვნებს ევალებათ დახმარება საზოგადოების ყველა საქმეში. მათ გამგებლობაშია ღვთისმსახურების დროს წასაკითხი წმიდა წიგნები; საეკლესიო შეკრებებში ისინი თვალყურს ადევნებენ წესრიგს და თავადაც იღებენ ღვთისმსახურებაში მონაწილეობას.

ისინი მსახურებენ სიყვარულის საღამოებში და ექპარისტისას არა მხოლოდ ურიგებენ პურსა და ღვინოს დამსწრეებს, არამედ მიაქვთ იმ ადამიანებთან, რომლებიც ვერ მოდიან შეკრებებზე, მაგ. ავადმყოფებსა და საპყრობილეში მყოფებთან.

დიაკვნები ასევე ასრულებენ ეპისკოპოსთა დავალებებს სხვა ეკლესიათა და სამოქალაქო ხელისუფლების მიმართ; ე.ი. ასრულებენ თანაშემწეთა და მოხელეთა მოვალეობას, ხოლო რომის ეკლესიაში ადრე დიაკვნები პაპის ტახტის უფლებით აღჭურვილი პიროვნებები იყვნენ.

„არა ორპირნი“, - დიაკონთა მოვალეობაა მორწმუნეთა სახლებში სიარული. მოციქული მოითხოვს, რომ დიაკვნები იყვნენ არა ორპირნი, რომელთა ქვეშ იგულისხმება ზედმეტი ყბედობა და საუბარში ცრუობა. დიაკვნები ადრე მოწყალებას გასცემენ და მათგან მოითხოვება უნაგარობა.

მუხლი 9. „რწმენის საიდუმლოს შემნახველნი წრფელი სინიდისით“, - აქ რწმენის საიდუმლოდ იწოდება ქრისტიანული სწავლება, რადგანაც ადამიანებს იგი გამოეცხადა ღმერთისგან და სხვანაირად ვერ გაიგება, თუ არა რწმენა. დიაკვნებისგან მოითხოვება, რომ მათ დაიცვან ეს საიდუმლო წრფელი სინიდისით, ყოველნაირი ცბიერების და თვალთმაქცობის გარეშე, როგორც განმარტავს თეოდორიტე, რათა მათ დაამტკიცონ თავიანთი რწმენა კეთილი საქმეებით. ამასთან, მოციქულს ხედველობაში აქვს ისიც, რომ დიაკვნები, სხვებზე მეტად ურთიერთობენ გარეშეებთან და უნდა დაიცვან რწმენის დოგმატები საიდუმლოდ არაქრისტიანებისგან.

მუხლი 11. „მათი ცოლებიც ღირსეულნი უნდა იყვნენ, არა მამუზღარნი, კდემამოსილნი და ყოველმხრივ სარწმუნონი“, - ოქროპირის მსგავსად, თეოდორიტე, თეოფილაქტე და სხვები აქ გულისხმობენ დიაკონისებს, ე.ი ისეთ დედაკაცებს, რომლებიც ცვლიან დიაკვნებს. დიაკონისას წოდება ეკლესიაში დიდი ხანია არსებობს. მეექვსე მსოფლიო საეკლესიო კრების მე-14 კანონი ეხება მათ. ზოგიერთები ვარაუდობენ, რომ დიაკონისების დადგენა სრულდებოდა დიაკვნების წესით. მაგრამ ჯერ კიდევ ევსევი კესარიელი უარყოფს ასეთ მოსაზრებას³⁸³.

მუხლი 13. „ვინაიდან კეთილად მომსახურენი თავიანთ თავს უმზადებენ კეთილ ხარისხსა და მხნეობას ქრისტე იესოს რწმენაში“, - სიტყვების პირდაპირი მნიშვნელობა მიანიშნებს დიაკონთა ხარისხში ამაღლებას, ამასთანავე, თეოდორიტეს თანახმად, იგი მოგვაგონებს ჯილდოს მომავალ ცხოვრებაში, სადაც მათ ექნებათ კადნიერება ქრისტეს წინაშე.

ღვთისმოსაობისა და ცდომილების საიდუმლო (3:14-4:10)

³⁸³საეკლესიო ისტორია, 5:14

მოციქული აძლევს ტიმოთეს იმ პიროვნებების გამორჩევის შესახებ დარიგებებს, რომლებიც ღირსნი არიან ეკლესიაში მსახურებისა და ასწავლის ცდომილებების წინააღმდეგ ბრძოლას. მაგრამ ის ყველაფერს არ წერს ქრისტიანული სწავლებაზე, რადგან გეგმავს პირადად მოინახულოს ის და გადასცეს. ახლა ის სწერს ტიმოთეს მხოლოდ არსებით, კერძოდ იმას, რითიც უნდა იხელმძღვანელოს, იცხოვროს ღვთის ეკლესიაში მისი მთავარი დანიშნულების შესაბამისად - იყოს ყველასთვის ჭეშმარიტების სვეტი და საფუძველი, რაშიც მდგომარეობს ღვთისმოსობის საიდუმლო.

მოციქულის მიხედვით ეს უკანასკნელი მდგომარეობს ღმერთის განკაცების აღიარებაში, რომელიც გამოჩნდა დედამიწაზე, დაამტკიცა თავისი ღვთაებრიობა სულის არაჩვეულებრივი გამოვლინებით სწავლებასა და სასწაულებში, ეჩვენა ანგელოზებს, დედამიწაზე იქადაგა ყველა ხალხისთვის და სარწმუნო იქმნა; თავად ამაღლდა ზეცად და სუფევს დიდებით (3:14-16). მოციქული ახსენებს ტიმოთეს სული წმიდისგან განცხადებულ წინასწარმეტყველებას მაცდურთა გამოჩენაზე, რომელთაც აქვთ დადასტურებული სინდისი, კრძალავენ ქორწინებას და იმის ჭამას, რაც შექმნა ღმერთმა. ეს კი ეწინააღმდეგება ჭეშმარიტებას, რადგან კეთილია ღმერთის ყოველი ქმნილება და არ არის უარსაყოფი, თუკი მიიღება მადლიერებით (4:1-5). მოციქული სთხოვს ტიმოთეს, აცნობოს ეს ყველას და უარყოს დედაბერთა ზღაპრები, უარი თქვას არაზომიერ და არასწორ ხორციელ თავშეკავებაზე და მისდიოს საუკუნო ცხოვრების აღთქმას, რადგანაც ვესავთ ცოცხალ ღმერთს (6-10).

თავ. 3:15. „მაგრამ თუ დავიგვიანე, იცოდე, როგორ უნდა მოიქცე ღვთის სახლში, რომელიც არის ეკლესია ცოცხალი ღვთისა, ჭეშმარიტების სვეტი და საფუძველი“, - ამ შესანიშნავ ადგილს ჩვენთვის საგანგებო მნიშვნელობა აქვს ეკლესიის სწავლების მიმართ. რომ გავიგოთ მისი სრული მნიშვნელობა, უპირველესად საჭიროა შევძლოთ მისი სწორი კითხვა. პროტესტანტი ღვთისმეტყველები უარყოფენ ეკლესიის გარდამოცემას და ამ ადგილს იგებენ თავისებურად. სიტყვების შემდეგ: „ეკლესია ცოცხალი ღვთისა“, სვამენ წერტილს და შემდეგ სიტყვებს: „ჭეშმარიტების სვეტი და საფუძველი“ უკავშირებენ არა ეკლესიას, არამედ მომდევნო მუხლის სიტყვებს: „უცილობლად დიდია ღვთისმოსობის საიდუმლო“. მაგრამ ასეთი თვითნებური კითხვის საწინააღმდეგოდ საუბრობს სიტყვების სინტაქსური შეერთება *οτι οτι*, რომელიც დგას წინდებულის გარეშე, როგორც წინას დამატება. როდესაც დავუკავშირებთ მას მომდევნოს, უნდა იყოს ასე: *οτι οτι*, როგორც შემდეგ: *ταυτα εστι. μαθηταιον*.

ეკლესიის ყველა მამა უკავშირებს სიტყვებს: „ჭეშმარიტების სვეტი და საფუძველი“ ეკლესიას. მაგრამ რას ნიშნავს ეს სიტყვები? მოციქული პავლე აქ უწოდებს ეკლესიას ცოცხალი ღვთის სახლს, ჭეშმარიტების სვეტსა და საფუძველს. ღვთის სახლი არა მხოლოდ ღვთის დიდების გამოცხადების ადგილი ანუ მისი საცხოვრებელია, როგორც

იერუსალიმის ტაძარი; არამედ ღვთის ჭეშმარიტი შენობაა, ანუ უკეთ, ღვთის სხეულია, როგორც მოციქულთა და წინასწარმეტყველთა საძირკველზე დაფუძნებული, რომლის ქვაკუთხედია თავად იესო ქრისტე, რომელზედაც მთელი შენობა, მწყობრად ნაგები, წმიდა ტაძრად აღიმართება უფალში (ეფ. 2:19-22). ეს ეკლესია არა მხოლოდ ქრისტეს მორწმუნეთა გარეგნული საზოგადოებაა, არამედ უფრო მეტად უხილავი სულია, ერთსულოვნებაა, რწმენაა, რომელიც გვაერთიანებს ერთმანეთთანაც და თავთან - ქრისტესთანაც. ეს ეკლესია საკუთრივ ჭეშმარიტების სვეტი და საფუძველია.

ამ სულში, ამ სწავლებაში, რომელიც საუკუნეებიდან საუკუნეებში გადმოცემა ეკლესიაში უცვლელად, თუმცა სხვადასხვანაირად გარეგნული ფორმით, დევს ჭეშმარიტების საფუძველი, ანუ უკეთ, იგი არის თავად ჭეშმარიტება. ეს ჭეშმარიტება გამოიხატება ეკლესიის საიდუმლოებებსა და ღვთისმსახურებაში, რომლებიც აღესრულება უცვლელად მოციქულთა გარდამოცემით; ეს ჭეშმარიტება დაცულია უწყვეტად მოციქულთა მემკვიდრეებში - იერარქებში.

მუხლი 16. „უცილობლად დიდია ღვთისმოსაობის საიდუმლო: ღმერთი გამოჩნდა ხორცით, გამართლდა სულით, ეჩვენა ანგელოზებს, ქადაგებულ იქნა წარმართთა შორის, სარწმუნო იქნა საწუთროსათვის და ამაღლდა დიდებით“, - სხვა უდიდესი ჭეშმარიტება, რომლისთვისაც მსოფლიო ეკლესია სვეტი და საფუძველია, არის ყველას მიერ აღიარებული ღვთისმოსაობის დიდი საიდუმლო; კერძოდ, ღმერთის განკაცება და მისი საქმე დედამიწაზე.

„ღვთისმოსაობის საიდუმლოდ“ იწოდება ეს ჭეშმარიტება იმიტომ, რომ ის აქამდე უცნობია ადამიანებისთვისაც და ანგელოზებისთვისაც, ხოლო გამოცხადების შემდეგაც გონებისთვის მიუღწეველი დარჩა; იგი მიიღწევა მხოლოდ რწმენით.

„ღმერთი გამოჩნდა ხორცით“ (Θεὸς ἐφάνατο ἐν σαρκί), - ასე იკითხება ეს ადგილი თითქმის ყველა უძველეს ბერძნულ ხელნაწერსა და ბერძენ მამებთან; მაგრამ უძველესი ლათინური თარგმანი და დღევანდელი ვულგატა *Deus manifestatum est in carne*-ს ნაცვლად კითხულობენ *quod manifestatum est in carne*, ე.ი. თითქოს ბერძნულში იდგა „ი“- *quod*, რომელიც, რომ. არსებობს მხოლოდ ერთი ბერძნული ხელნაწერი (კლერომინისეული) ასეთი საკითხავით; დანარჩენში ასეა: „იჲ“-რომელი და დღევანდელი განმმარტებლები ვარაუდობენ, რომ ეს უკანასკნელი საკითხავი - თუმცა იშვიათად გვხვდება - არის ყველაზე უძველესი და მართებული, რადგან გადაწერისას მოხდა „OΣ“ ცვლილება „ΘΣ“-დ, რომელიც იკითხება „Θειჲ“. ამან კი საწყისი დაუდვა ახლანდელ კითხვას. ამის დასამტკიცებლად მოჰყავთ ის ვითარება, რომ ეკლესიის მამები სომხებთან კამათისას, თითქოს არ იმოწმებენ ამ ადგილს ძე ღმერთის, ანუ თვით ღმერთის განკაცების ჭეშმარიტების დასამტკიცებლად; ეს ადგილი, როგორც ყველასათვის ცხადია, არის უძლიერესი მტკიცებულება იმისა, რომ იესო ქრისტე არის ღმერთი. არ ვსაუბრობთ უკვე, სინტაქსის ³⁸⁴ უხეშ დარღვევაზე, რომელიც გულისხმობს ნაცვალსახელის „-იჲ“ შეთანხმებას წინმდგომ საშუალო სქესის არსებით სახელთან - *μυστηριον*. არასამართლიანია, ასევე მოსაზრება, თითქოს ეკლესიის მამები არ იმოწმებდნენ ამ ადგილს სომხებთან კამათისას. არიოზის მოშურნე მოწინააღმდეგეს, წმიდა ათანასე დიდს,

³⁸⁴ სინტაქსი - არის გრამატიკის ნაწილი, რომელიც შეისწავლის წინადადების ტიპებს, მასში სიტყვათა შეწყობა-შეკავშირების წესებს. იგი არკვევს, რა და რა სახის სიტყვები შეიძლება შეეწყოს ერთმანეთს, რა სახის ურთიერთობა შეიძლება დამყარდეს მათ შორის და რა დანიშნულება აქვს ამა თუ იმ სიტყვას წინადადებაში - მთარგმნელი.

პავლე სამოსატელის წინააღმდეგ სიტყვაში განკაცებაზე მოჰყავს ეს ადგილი და რა თქმა უნდა, ერეტიკოსებთან ზეპირი კამათის დროსაც. წმიდა ამბროსი მედიოლანელი კითხულობს ამ ადგილს ლათინური თარგმანით და მიუხედავად ამისა, მაინც განმარტავს მას, როგორც ძე ღმერთის განკაცებას, ანუ ლათინურ თარგმანშიც ადრე იკითხებოდა სიტყვა Deus, და არა quod. დღეს ლათინელი განმმარტებლებიც იგებენ ამ ადგილს იესო ქრისტეს, და არა სახარებისეული ქადაგების, მიმართებით.

ამ ადგილის სრული აზრი ასეთია: ღმერთი გამოჩნდა დედამიწაზე ხორცით, მონის სახით და დამდაბლებული, მაგრამ გამოჩნდა თავისი საქმეებით, რომლებიც აღსრულდა ღვთის სულის ძალითა და სწავლებით; იგი იქადაგება სული წმიდით, სასწაულებით, და უკეთ ღვთის სულით, რომელიც გარდამოვიდა ქალწულში ხარებისას, იგი მკვიდრობს იესო ქრისტეში შობისა და ნათლისღებიდან ამდღებამდე, იგი მოეფინა მოციქულებს თავისი საქმეების გასაგრძელებლად; ამ სული წმიდით ის გამართლდა, დამოწმდა ყველას წინაშე, ეჩვენა ანგელოზებს, როგორც ჭეშმარიტი ღმერთკაცი, სამყაროს გამომხსნელი; ასე იქადაგა დედამიწაზე ყველა ერში, ასევე ირწმუნა სოფელმა; ამ უდიდესი საქმის შემდეგ ის ამალდა დიდებით ზეცად, „აღამალა იგი ღმერთმა და ყველა სახელზე უზენაესი სახელი მისცა“ (ფილიპ. 2:9). ესაა ღვთისმოსაობის უდიდესი საიდუმლო, რომლის დაცვით ღვთის ეკლესია იდგება მუდამ და უდრეკად, როგორც ჭეშმარიტების სვეტი და საფუძველი.

თავ. 4:1. „ხოლო სული ცხადად მეტყველებს, რომ უკანასკნელ ჟამს რწმენისაგან განდგებიან ზოგიერთნი და შეუდგებიან მაცდურ სულთა და დემონთა მოძღვრებას“, - მოციქული აძლევს თავის საყვარელ მოწაფეს დარიგებას „თუ როგორ უნდა მოიქცეს ღვთის სახლში“, რაშიც ნეტარი თეოდორიტეს შენიშვნით, მას მხედველობაში აქვს რწმენისგან განდგომილების გამოჩენა, რის შესახებაც სული წმიდამ მკაფიოდ განუცხადა. ამას მოციქული წინასწარმეტყველებს ჯერ კიდევ ეფესელ უხუცესებთან დამშვიდობებისას (საქმ. 20:29) და ახლა, როგორც ეპისტოლეს შემდგომი სიტყვებიდან ჩანს, ეს სრულდება, რადგანაც მოციქული გვამღწევს გამოვლენილი ერეტიკოსების განსაზღვრულ დახასიათებას და გადმოგვცემს დაწვრილებით მათი ცრუსწავლების შინაარსს. „უკანასკნელ ჟამში“ აქ იგულისხმება არა იესო ქრისტეს მეორედ მოსვლის დრო, არამედ მესიის პირველი გამოცხადების მომდევნო პერიოდი, რადგანაც როგორც ისტორია გვიჩვენებს, უკვე მოციქულთა დროს გამოჩნდნენ რწმენისგან განდგომილები. „მაცდურ სულთა და დემონთა მოძღვრებად“ აქ იწოდება ყოველგვარი ცრუსწავლება, ეშმაკისგან თავისი თავდაპირველი წარმომავლობით (2 კორ. 11:15). ზოგიერთები ამ გამოთქმას უკავშირებენ დემონთა შესახებ სწავლებას. და მართლაც არსებობს ეფესოში ასეთი სწავლება (საქმ. 19:13,19).

მუხლი 2. „ცრუმეტყველთა თვალთმაქცობით, რომელთაც დადაღეს თავიანთი სინიდისი“, - ძველად გაქცეულ მონებსა და დამნაშავეებს მხარზე, შუბლსა და სხვა ადგილებზე ადებდნენ სხვადასხვა ნიშნის დაღს. მოციქული იყენებს მას ცრუმასწავლებელთა მიმართ, რომლებიც სინდისით თითქოს ატარებენ თავიანთ დანაშაულთა ნაკვალევს. ნეტარი თეოდორიტე ფიქრობს, რომ ამ სიტყვებით მოციქული აღნიშნავს ამ პიროვნებათა დიდ უსინდისობას; როგორც ამომწვარი ადგილი მკვდარია და კარგავს უწინდელ მგრძნობელობას.

მუხლი 3. „რომელნიც კრძალავენ ქორწინებას და იმის ჭამას, რაც შეეძნა ღმერთმა, რათა მორწმუნენი და ჭეშმარიტების მცოდნენი მადლიერებით ჭამდნენ“, - ამ სიტყვებიდან შეიძლება მივხვდეთ, რომ მოციქულს მხედველობაში ჰყავს ის ერეტიკოსები, რომელთა წინააღმდეგ წერს კოლასელებს (2:21). თავიანთი დუალისტური შეხედულების შედეგად, ისინი აღიარებენ, რომ ხორცი ბოროტი საწყისის ადგილსამყოფელია და ამიტომაც ეს ერეტიკოსები ყველაფერს, რაც ხორცს ანიჭებს სიამოვნებას, უყურებენ, როგორც ცოდვას. ამ შეხედულებით უდგებიან ისინი ქორწინებასაც, ასევე კრძალავენ ზოგიერთი საჭმლის, განსაკუთრებით ხორცისა და ღვინის მიღებას. მოციქული ქორწინებას ყოველთვის აღიარებს თავშეუკავებლობისგან ხსნის საშუალებად და ამხელს მათ, ვინც წმიდა ქორწინებას თვლის საძაგლად. მაგრამ საჭმლის მიღება, მოციქულისამებრ არ გვაყენებს ღვთის წინაშე. მოციქული თავად მზად არის აღარასოდეს ჭამოს ხორცი (1 კორ. 8:13), რათა არ აცდუნოს მოყვასი; მაგრამ ამას ის აკეთებს მოყვასის სიყვარულით და არა საჭმლის ზიზღით, რომელიც, როგორც ღვთის ყოველი ქმნილება, თავისთავად კეთილია და სასარგებლოა ადამიანისთვის, თუკი მიიღება მადლიერებით.

უფრო კარგად რომ გავიგოთ, რატომ უპირისპირდება ასე ძლიერად მოციქული ამ ცრუმასწავლებლებს, რომლებიც უარყოფენ ქორწინებას და კრძალავენ ხორცის ჭამას, უნდა გავიაზროთ, რომ ესაა უფრო საშიში სწავლება, რომლითაც უარიყოფა თვით ძე ღვთისას განკაცება და მახინჯდება გამომსყიდველის შესახებ ჭეშმარიტი სწავლება. ცრუმასწავლებლები ამბობდნენ, რომ ხორცი არის ეშმაკის ქმნილება და ამიტომაც ძე ღვთისას არ შეეძლო მიეღო ნამდვილი ადამიანური ხორცი, არამედ მხოლოდ გამჭვირვალე. ამით კი ერეტიკოსები ცდილობენ ჩაუნერგონ ქრისტიანებს ხორცის სიძულვილი, მოითხოვენ მის დაუძლურებას სხვადასხვა საჭმლისგან უკიდურესი თავშეკავებით და ასევე ქორწინებაზე უარის თქმით. მიიღწევა სხვა მიზანიც - ძე ღმერთის განკაცების სინამდვილის უარყოფა და ჩვენი ხსნის სინამდვილე ღმერთკაც იესო ქრისტეს მიერ. მოციქული აღწევს ცრუსწავლების სატანურ სიღრმეებამდე და ასწავლის ტიმოთესა და სხვა ქრისტიანებს, მოერიდონ ამ პირმოთნე ასკეტებს, რომელთაც აქვთ დადაღული სინდისი.

მუხლი 5. „ვინაიდან ღვთის სიტყვით და ლოცვით განიწმიდება“, - საუბარია საკვებზე. იუდეველებთან წმიდად ითვლება მხოლოდ ის საკვები, რომელიც დაიშვება მოსეს რჯულით (ლევ. 11:41-44). მოციქული მიაჩნებდა, რომ ყველაფერი თავისთავად წმიდაა და შეიძლება მისი საკვებად გამოყენება, თუკი იგი განიწმიდება ლოცვითა და ღვთის კურთხევით. მაგრამ მოციქულის ეს სიტყვები არ ნიშნავს იმას, რომ შეიძლება ყველანაირი არაწმიდა საკვების, ლეშისა და რამე მსგავსის მიღება. არც ერთი ერი არ თვლის მას საკვებად.

მუხლი 6. „ამას ასწავლიდე ძმებს და იქნები კეთილი მსახური იესო ქრისტესი“, - ტიმოთე აქ იწოდება კეთილმსახურად - *δικαιον*, არა ხარისხით, არამედ მსახურებით.

მუხლი 7. „ხოლო უწმინდურთა და დედაბერთა ზღაპრებს ერიდე და ღვთისმოსაობაში გაიწაფე თავი“, - გაიწაფე აღებულია ფიზიკური ვარჯიშებიდან, რომლებიც ხელს უწყობს სხეულებრივი ძალების გაძლიერებასა და განვითარებას და ამავე დროს მოითხოვს ჯანმრთელობასა და მუდმივ ვარჯიშს. ასეთ ვარჯიშს ასწავლის მოციქული ტიმოთეს.

მუხლი 8. „ვინაიდან სხეულის წვრთნა ცოტა რამეში თუ წაგადგება, ღვთისმოსაობა კი ყოველმხრივ სასარგებლოა, რაკიდა აწინდელი სიცოცხლის აღთქმაცა აქვს და მერმისისაც“, - მოციქული განზრახვის გარეშე არ საუბრობს აქ სხეულის ვარჯიშზე, რომელიც სრულიად საპირისპიროა ღვთისმოსაობაში წვრთნისგან და მას განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევენ ერეტიკოსები. ყოველგვარ ხორციელ ვარჯიშს მხოლოდ გარეგნული მნიშვნელობა აქვს. მოციქულს სურს თქვას, რომ ვინც მარხულობს, თავს იკავებს ქორწილისგან, ისინი ყურადღებას აქცევენ სხეულს და მას ავარჯიშებენ, ხოლო შინაგან ღვთისმოსაობას ივიწყებენ. „ღვთისმოსაობა კი ყოველმხრივ სასარგებლოა“, - ღვთისმოსაობა არა არის სხვა რამ, თუ არა ღვთის ჭეშმარიტი თაყვანისცემა, რომელიც მოითხოვს ღვთის სწორ გაგებას, მისი თვისებებისა და ქმედებების ღირსეულ განსჯას, მისი წმიდა სახელის წინაშე ჭეშმარიტ შიშსა და მოწიწებას. ასეთი ღვთისმოსაობა ყოველმხრივ სასარგებლოა, ე.ი. ერეტიკოსთა ცდუნებების თავიდან ასაცილებლად და დღევანდელ და მომავალ ცხოვრებაში აღთქმის მისაღებად.

ეკლესიის სხვადასხვა წევრის მოქცევის წესები (4:11-6:2)

მოციქულის მიერ ღვთისმოსაობაზე ნათქვამი ტიმოთემ უნდა უქადაგოს ეფესელებს არა მხოლოდ სიტყვით, არამედ ცხოვრებით და ამგვარად მოციქულისგან ბოძებული ხელდასხმის ნიჭით წარმატება მოუტანოს ყველას, გაუფრთხილდეს საკუთარ თავსაც და მოძღვრებასაც, რადგანაც ამით თავსაც იხსნის და მსმენელთაც (4:11-16). მოციქული გადადის კერძო დარიგებებზე და ასწავლის მოეპყრას მოხუცებსა და ყმაწვილებს მშვიდად და შესაფერისად (5:1-2), მოითხოვს ქვრივების პატივისცემას, განსაზღვრავს მართალი ქვრივისა და განცხრომის მოყვარულის თვისებებს (3-8), გვაჩვენებს, რომელი ასაკიდან ითვლება დედაკაცი ქვრივად და ჩამოთვლის ახალგაზრდა ქვრივთა საფრთხეებს (9-13); და უკანასკნელებს ურჩევს გათხოვებას; გაჭირვებული ქვრივების დახმარებას ავალებს მორწმუნეებს (14-16). პრესვიტერთა მიმართ მოითხოვს მშრომელთა დაჯილდოებას, მათდამი წაყენებული ბრალდებისას სიფრთხილეს, შემცოდეთა მხილებას და ნაჩქარევი ხელდასხმისგან თავშეკავებას (17-22); თავად ტიმოთეს ურჩევს წყალთან ერთად ცოტაოდენი ღვინის მიღებას; მოციქული ისევ ასწავლის ტიმოთეს იყოს ფრთხილი სხვების განსჯისას, რადგან როგორც ადამიანთა ცოდვები, ისე მათი კეთილი საქმეები დაფარულია (23-25). დაბოლოს, ურჩევს მონებს პატივი სცენ ბატონებს, განსკუთრებით კი ქრისტიანებს (6:1-2).

მუხლი 12. „ნურავის დაამცირებინებ შენს სიჭაბუკეს“, - ტიმოთეს სიჭაბუკე განისაზღვრება ეპისკოპოსობისა და ეკლესიის წინამძღოლობის მიმართ. იგი შეუერთდა პავლეს მოციქულთა კრების შემდეგ მალევე, 52 წელს (საქმ. 16:1). ეპისტოლე კი

დაწერილია არა უგვიანეს 64 წლისა, ე.ი. მისი მოწოდებიდან 12 წლის შემდეგ; თუკი მაშინ ის 18 წლის იყო, ეპისტოლეს დაწერისას იგი არა უმეტეს 30 წლისაა.

„ნიმუშად ექმენ მორწმუნეთ“, - საკმარისი არ არის მორწმუნეების მხოლოდ დარიგება და მათთვის მღვდელმოქმედების აღსრულება: ტიმოთეს მთელი ცხოვრება ნიმუში უნდა იყოს. სიყვარული, რწმენა, სიწმიდე - ეს შედარებითი და განუსაზღვრელი გაგებებია; ერთნი იგებენ მათ კონკრეტულად, მეორენი განსხვავებულად, ამიტომაც ყველასათვის უფრო გასაგებია ისინი, თუ დასანახი იქნება მაგალითით: სიტყვით, ქცევით, სიყვარულით, სულით, რწმენით, სიწმიდით.

მუხლი 13. „ვიდრე მოვიდოდე, გამუდმებით იკითხე, შეაგონე, დამოძღვრე“, - აქ შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ მოციქული მიანიშნებს ქრისტიანულ ეკლესიაში გარეგნული მსახურების წესრიგზე, რომელიც შეესაბამება ებრაული სინაგოგის წესებს. სინაგოგებში თავდაპირველად იკითხება პარასხა (ნაწყვეტი) წმიდა წერილიდან, შემდეგ მიესადაგება მას დარიგება, რაც იწოდება ნუგეშად. სავარაუდოდ, წმიდა წიგნთა ასეთ წაკითხავს ურჩევს მოციქული ტიმოთეს. რა თქმა უნდა, იგულისხმება ძველი აღთქმის წიგნები, რადგანაც ახალი აღთქმისა ჯერ კიდევ არ არსებობს, ან კიდევ ყველგან არ გამოიყენება. გარდა კითხვისა და ნუგეშისა, მოითხოვება სწავლება, ქრისტიანული ჭეშმარიტებების ქადაგება.

მუხლი 14. „ნუ უგულებელყოფ შენთვის ბოდებულ ნიჭს, რომელიც მოგცა წინასწარმეტყველებითა და უხუცესთა ხელდასხმით“, - სავარაუდოდ, მოციქული გულისხმობს კონკრეტულ წინასწარმეტყველებას ტიმოთეს, როგორც ეკლესიის წინამძღვრის, მომავალ მდგომარეობაზე, რომელმაც ხელი შეუწყო ტიმოთეს ეპისკოპოსად აღრეულ, ჯერ კიდევ ახალგაზრდობისას ხელდასხმას. მოციქული ახსენებს ახლა ტიმოთეს ამ წინასწარმეტყველებას და მოუწოდებს, დაიცვას ეპისკოპოსობისას ბოდებული ნიჭი: რწმენის, სიყვარულისა და სიწმიდის, მოშურნეობისა და დარიგების სული.

„უხუცესთა ხელდასხმით“ - საეკლესიო ხარისხზე აყვანა აღესრულება ხელდასხმით, შესაძლოა, ძველი აღთქმის კურთხევების მსგავსად.

მოციქულთა დროიდან ეპისკოპოსთა ხელდასხმა აღესრულებოდა ორი ან სამი ეპისკოპოსის მიერ (მოციქულთა კანონი 11). ტიმოთეს ხელდასხმისას რამდენიმე ეპისკოპოსი ჩანს, რომელთაც პავლე უხუცესებს უწოდებს, არა იმ გაგებით, რომ ის პრესვიტერებმა აკურთხეს, რადგანაც ეკლესიაში პრესვიტერებს არასდროს არ აქვთ ეს ძალაუფლება, არამედ მხოლოდ უხუცესების მნიშვნელობით. სხვა ადგილას (2 ტიმ. 1:6) მოციქული ამბობს, რომ თავად დაასხა ხელი ტიმოთეს (რა თქმა უნდა, სხვა ეპისკოპოსების თანამსახურებით).

მუხლი 15. „ამაზე იზრუნე და ასე იყავი, რათა შენი წარმატება ცხადი შეიქნეს ყველასათვის“, - მოციქული არაერთგზის იმეორებს ამ მოთხოვნას, რათა გვაჩვენოს, რომ მასწავლებელმა უპირველესად უნდა აღასრულოს ის, რასაც ქადაგებს.

თავ. 5: 1. „ნუ შერისხავ ბერიკაცს, არამედ შეაგონე, როგორც მამას, ყმაწვილკაცებს კი - როგორც ძმებს“, - წმიდა იოანე ოქროპირი ფიქრობს, რომ აქ მოხუცებულში პრესვიტერი კი არ იგულისხმება, არამედ ყოველი ასაკოვანი, რაც მტკიცდება სხვა ასაკთა მინიშნებით. ახალგაზრდა ტიმოთეს არ უნდა დაავიწყდეს თავისი ასაკი, მიუხედავად თავისი მაღალი მდგომარეობისა. შერისხვაში იგულისხმება არა წყენა, რადგან უკანასკნელი აკრძალულია ყველა ასაკისა და ადამიანისათვის, არამედ

მოხუცისადმი რაიმე შეცოდების გამო განაჩენის გამოტანა. შერისხვის ნაცვლად მოციქული გვთავაზობს შეგონებას. მსგავსი მოთმინება მოეთხოვება ტიმოთეს ყმაწვილებისადმი, დედაბრებისა და ქალწულებისადმი.

მუხლი 3. „პატივი ეცი ქვრივებს, რომლებიც მართლა ქვრივები არიან“, - ეს დამატება გვაჩვენებს, რომ პიროვნებებზე უნდა ვიმსჯელოთ არა გარეგნული ვითარებით, არამედ მათი ნამდვილი თვისებებით. გამოთქმა - პატივი ეც - გვახსენებს ათი მცნების მეხუთე მუხლის ისეთივე გამოთქმას და ამასთანავე გვასწავლის, რომ ეს პატივისცემა არ უნდა შემოიფარგლოს მხოლოდ გარეგნულად, არამედ თან უნდა ახლდეს ამ პიროვნებების სრული სიყვარული, ყურადღება და მათდამი ზრუნვა.

მუხლი 4. „ხოლო თუ ქვრივს შვილები ან შვილიშვილები ჰყავს, დაე, მათ თავდაპირველად ისწავლონ თავიანთი ოჯახის პატივისცემა და სანაცვლო მიაგონ მშობლებს, რადგანაც ეს ეამება ღმერთს“, - შვილების და შვილიშვილების აღზრდა, მოციქულის აზრით, არის საკუთარი მშობლებისადმი ვალის დაბრუნება. რადგანაც ადამიანს არ შეუძლია არავითარი მსგავსი სიკეთით გადაუხადოს მადლიერება საკუთარ მშობლებს, რომელმაც მიაწია სიცოცხლე და აღზარდა ის, ამიტომაც შვილების შობა და აღზრდა წარმოადგენს სუკეთესო საშუალებას ამისთვის.

მუხლი 5-6. „ნამდვილი ქვრივი და მარტოხელა ღმერთს ესავს და ლოცვა-ვედრებაში ატარებს დღესა და ღამეს. განცხრომის მოყვარე კი - ცოცხლადვე მკვდარია“, - ნამდვილი ქვრივი მხოლოდ ისაა, რომელიც არ მიექცა ამსოფლიურ ცხოვრებას, არამედ განეშორა ცდუნებებსა და განცხრომას და ლოცვა-ვედრებაში ატარებს დღესა და ღამეს. ქვრივი, რომელიც ეძებს მხოლოდ სიამეებსა და განცხრომებს, ის ცოცხლადვე მკვდარია, ე.ი. მასში მოკვდა ყველა უმაღლესი მისწრაფება.

მუხლი 8. „ხოლო ვისთვისაც უცხოა თავისიანთა და, მით უმეტეს, სახლელულთათვის ზრუნვა, რწმენის უარყოფელია და ურწმუნოზედაც უარესი“, - რადგანაც ის არღვევს ბუნებრივ კანონს და იგი უძღურია რომელიმე სათნოების აღსრულებაში. მოციქული იოანე ღვთისმეტყველისამებრ (1 იოან. 4:20), კაცს „თუ თავისი ძმა არ უყვარს, რომელსაც ხედავს როგორღა შეიყვარებს ღმერთს, რომელსაც ვერ ხედავს?“. ხოლო იმას სწამს ღმერთი, ვისაც უყვარს იგი; სიყვარული ნიშნავს მცნებების აღსრულებას.

მუხლი 9. „ქვრივად შეიძლება შეირაცხოვს არანაკლებ სამოცი წლისა, ერთნაქმარევი“, - ქვრივებიდან მოციქული გადადის ქვრივ დედაკაცებზე, რომლებიც ეკლესიაში მსახურობენ, ანუ დიაკონისებზე. მათი მოვალეობაა ღარიბსა და ავადმყოფებზე მზრუნველობა. ძველად თვით ქვრივთა სახელწოდებაც პატივსაცემი იყო და ზოგჯერ ისეთ პიროვნებებსაც ეწოდებოდათ, რომლებიც საერთოდ არ იყვნენ გათხოვილნი. წმიდა ეგნატე ღმერთშემოსილი³⁸⁵ ესაღმება ქალწულებს, რომლებსაც ქვრივები ეწოდებოდათ. მოციქული რომ ზუსტად ასეთ დიაკონისებს გულისხმობს, ჩანს მათი არჩევის ასაკიდან.

„ერთნაქმარევი“, - გამოთქმასთან - „ერთი ცოლისა ქმარ“ - შედარებით, ცხადდება, რომ ორნაქმარევის დიაკონისობა, როგორც ორცოლიანის ეპისკოპოსობა, იკრძალებოდა.

მუხლი 10. „და თავისი კეთილი საქმით ცნობილი: რომ დაზარდა შვილები, რომ მასპინძლობდა სტუმრებს, ფეხებს ჰბანდა წმიდათ, შეეწეოდა გაჭირვებულთ, და

³⁸⁵Ep. ad Smirn.13

გულმოდგინედ ასრულებდა ყველა კეთილ საქმეს“, - ქვრივი დიაკონისებისთვის, გარდა გარეგნული და შემთხვევითი თვისებებისა, მოითხოვება შინაგანიც, რომელიც უმთავრესად ვლინდება მოწყალების საქმეში. ეს თვისებები მით უფრო აუცილებელია, რომ ავადმყოფთა და სტუმართათვის ზრუნვა, გაჭირვებულთა შემწეობა შეადგენს ქვრივთა უმთავრეს დანიშნულებას.

მუხლი 11. „ახალგაზრდა ქვრივებს კი ნუ მიიღებ, რადგანაც ქრისტეს ზურგს აქცევენ და კვლავ გათხოვება სურთ“, - ახალგაზრდა ქვრივები სარგებლობენ საეკლესიო შემოწირულობებით და ზრუნვის გარეშე აკმაყოფილებენ ხორციელ მოთხოვნილებებს, ისინი ეჩვევიან მდიდრულ ცხოვრებას და ქრისტეს ზურგს აქცევენ, იწყებენ გათხოვებაზე ფიქრს. ამიტომაც, მოციქული ურჩევს ტიმოთეს არ მიიღოს ასეთი ქვრივები.

მუხლი 12. „რისთვისაც სასჯელის ღირსნი არიან, ვინაიდან უარყვეს უწინდელი რწმენა“, - თუმცა, ზემოთ მოყვანილი ქვრივები სასჯელის ღირსნი არიან არა იმისთვის, რომ მეორედ ქორწინება სურთ, რადგანაც მოციქული თავად ურჩევს მათ ამის გაკეთებას, არამედ იმისთვის, რომ არ აღასრულებს დიაკონისად არჩევისას დადებული აღთქმა - დარჩნენ ქალწულად და ემსახურონ მხოლოდ ქრისტეს.

მუხლი 13. „ეგეც არ იყოს, უქმად ყოფნასა და კარდაკარ წანწალს ეჩვევიან, და არა მარტო უქნარანი არიან, არამედ ყბედნიც, ცნობისმოყვარენიც და უტიფრად მოჭარტალენიც“, - ახალგაზრდა ქვრივები ცხოვრობენ სიამოვნებაში და ატარებენ დროს უქმად, გარდა მეორედ ქორწინების სურვილისა, ისინი ვარდებიან საშიშ ცოდვებში - ცნობისმოყვარეობასა და უტიფარ ჭორაობაში.

მუხლი 14. „ამიტომ მინდა, რომ ახალგაზრდა ქვრივები გათხოვდნენ, შვილები გააჩინონ, დიასახლისობას მიჰყონ ხელი და გმობის საბაზი არ მისცენ მტერს“, - ზემოთ გამოთქმული მიზეზები საკმარისად გვაჩვენებს, რომ მოციქული მოითხოვს ახალგაზრდა ქვრივების მეორედ გათხოვებას. ამით ისინი საკუთარ თავს განაშორებენ ცოდვის საფრთხეს და ეკლესიასაც მოეხსნება მათი შენახვის ვალდებულება. ამიტომაც ზოგიერთები ამაოდ პოულობენ ამ სიტყვებში სხვა ადგილის საპირისპირო მოსაზრებას, სადაც მოციქული ურჩევს დაუქორწინებლებსა და ქვრივებს უქორწინებლობას.

„გმობის საბაზი არ მისცენ მტერს“, - მტერი აქ ეშმაკი კი არა, არამედ ყოველი ურწმუნო, ქრისტიანთა განმკითხველია.

მუხლი 15. „რადგანაც ზოგმა უკვე გზას გადაუხვია და სატანის კვალს შეუდგა“, ე.ი. ჩაცვივდნენ სიძვაში, წმიდა იოანე ოქროპირისამებრ.

მუხლი 16. „თუ რომელიმე მორწმუნე კაცს ან ქალს ქვრივი ნათესავები ჰყავს, დაეხმაროს მათ, რომ ეკლესიას არ დააწვნენ ტვირთად და, ამრიგად, მან შესძლოს ნამდვილი ქვრივების რჩენა“, - მოციქული ავალებს ქრისტიანებს თავად იზრუნონ ქვრივი ნათესავებისათვის, რათა ეკლესიას ტვირთად არ დააწვნენ.

მუხლი 17. „ხუცესნი, რომელნიც კეთილად წინამძღვრობენ, ორმაგი პატივის ღირსნი არიან, მეტადრე ისინი, სიტყვით და სწავლით რომ მუშაობენ“. წმიდა იოანე ოქროპირის განმარტებით, მოძღვრის კეთილად წინამძღვრობა მდგომარეობს იმაში, რომ მან სამწყსოს ზრუნვისათვის არ დაიშუროს არაფერი, სიცოცხლეც კი. ხუცესები აქ გულისხმობს უპირველესად ეპისკოპოსებს, შესაძლოა - მღვდლებსაც. ის პრესვიტერები, რომლებიც შრომობენ სიტყვითა და სწავლებით, ღირსნი არიან უფრო დიდი პატივისა,

რადგან ისინი არა მხოლოდ თავიანთი სიცოცხლით აძლევენ მაგალითს სამწყსოს, არამედ სხვებსაც ესმით და ხედავენ მათ.

მუხლი 18. „რადგანაც წერილი ამბობს“, - ჩვენთვის ძალიან მნიშვნელოვანია მოციქულ პავლეს ეს მოწმობა, რომელშიც მას მოჰყავს გამონათქვამები ძველი აღთქმიდან: „პირს ნუ აუკრავ მეკალოე ხარს“ (მეორ. რჯულ. 25:4 - იხილეთ განმარტება 1 კორ. 9:9), და ახალი აღთქმიდან: „ღირსია მუშაკი თავისი საზღაურისა“ (ლუკ. 10:7; შდრ. მთ. 10:10). ამ მოწმობიდან ნათელია:

1. ამ ეპისტოლეს დაწერისას მორწმუნეები იყენებდნენ ლუკას სახარებას; 2. ახალი აღთქმის ეს წერილი მიიჩნეოდა ძველი აღთქმის თანაბრად, ისინი აღიარებულა ღვთივსულიერად და წმიდად. აქ გადმოცემული გამოთქმა ზუსტია იესო ქრისტეს სახარებისეული გამონათქვამისა და ექვს არ ტოვებს, რომ ის ამოწერილია და არ არის ნასესხები ზეპირი გადმოცემიდან.

მუხლი 19. „ხუცესთათვის წაყენებულ ბრალდებას ნუ მიიღებ, თუ არ დაისწარი ორი ან სამი მოწმე“, - ძველ აღთქმის მიხედვით (მეორ. რჯულ. 19:15) ყოველ ბრალდებას უნდა დასწრებოდა არანაკლებ ორი მოწმე და ახალ აღთქმაშიც მიიღება ეს წესი; მაგრამ მოციქულს განსაკუთრებულად სურს, რომ ის დავიცვათ პრესვიტერის, როგორც საზოგადოებისთვის მნიშვნელოვან პირის, მიმართ. მისი ბრალდება უნდა მოხდეს უმთავრესად სახალხოდ იმ მიზნით, რომ შემცოდე პრესვიტერებმა თავი შეიკავონ დანაშაულისგან. ამ მიზნის დასამტკიცებლად მოციქული შემდეგ სიტყვებს ამატებს: „შემცოდენი ყველას წინაშე ამხილე დანარჩენთა დასამინებლად“. ასეთი მოთხოვნის საფუძველია ის, რომ პრესვიტერი ყველას მაგალითი უნდა იყოს თავისი ცხოვრებით. და თუკი მან თავისი ცოდვებით ბევრს ცდუნების მაგალითი აჩვენა, მაშინ ბოროტების აღმოსაფხვრელად საკმარისი არ არის პრესვიტერის მხილება განმარტებით, ე.ი. არა მხოლოდ მისი ცოდვისგან თავშეკავება, არამედ მიყენებული ზარალის ანაზღაურება საჭირო.

მუხლი 22. „ნაჩქარევი ხელდასხმისგან თავი შეიკავე“, - საეკლესიო თანამდებობაზე ასარჩევ პიროვნებათა ბევრი და აუცილებელი თვისებების მინიშნება თავისთავად გულისხმობს სიფრთხილეს მათი ხელდასხმისას; ამიტომაც მოციქული პირდაპირ მიანიშნებს შემდეგს: „ნუ გახდები სხვათა ცოდვების მოზიარე და წმიდად შეინახე თავი“. უღირსის ხელდასხმით ეპისკოპოსი უკვე თავისთავად სცოდავს; ამავე დროს მასზე გადადის იმ ცოდვათა სიმძიმე, რომელსაც აღასრულებს ხელდასხმული და ისინიც, რომელშიც ჩააგდებს თავის სამწყსოს. ეს პასუხისმგებლობა ეფუძნება იმას, რომ ამ ხელდასხმით ეპისკოპოსი იწონებს ხელდასხმულის ქმედებებსა და თვისებებს და ამ პიროვნების ქცევებს მაგალითად უყენებს მთელ საზოგადოებას.

მუხლი 23. „ამიერიდან მარტო წყალს ნუკი სვამ, არამედ ცოტ-ცოტა ღვინოც იგემე; ეს მოუხდება შენს სტომაქსა და ესოდენ ხშირ სნეულებას“, - შენიშნავენ, რომ ეს ჰიგიენური წესი აქ უადგილოა და შესაძლოა, თავად მოციქულსაც არ ეკუთვნის, არამედ არის გვიანდელი დანამატი, რომელიც მიმართულია ენკრეტიკების³⁸⁶ ან სხვა

³⁸⁶ეს სახელი უწოდეს სქიზმატიკოსი ტაციანეს (II-III სს.) მოწაფეებს, ვინც ბოროტების სათავედ მატერიასა და ხორცს მიიჩნევდნენ და მკაცრი თავშეკავების პრინციპს მისდევდნენ. მათი ასკეტური სიმკაცრე იმ ზომამდე მივიდა, რომ, საბოლოოდ, ყველა ქრისტიანისგან მოითხოვენ არა მხოლოდ ხორციელ სიამოვნებათაგან სრულ თავშეკავებას, არამედ

თავშეკავებულების წინააღმდეგ. ეს პირველ საუკუნეებში ფრიად გავრცელებული ყოფილა და მათ შესახებ მოწმობენ წმიდა მოციქულთა კანონებიც (კანონი 51 და 53). ეს მოსაზრება ეფუძნება იმას, რომ მოყვანილი კანონი არ ეხება მოციქულის არც წინა და არც მომდევნო დარიგებას.

ქალაქში, რომლის მაცხოვრებლებსაც მოციქული წერს: „ნუ დათვრებით ღვინით“ (ეფეს. 5:18), უმაღლეს თანამდებობაზე დაყენებული ტიმოთე ცხოვრობს მკაცრად და უბიწოდ და თავს იკავებს ღვინის მიღებისგან, რათა ეპისკოპოსის განსჯის საბაზი არავის მისცეს და არ დაადანაშაულონ მოციქულის მიერ მიცემული მცნების დარღვევაში. ამიტომაც პავლემ იცის ტიმოთეს მუცლის სისუსტე და მისი ხშირი სნეულება და სთავაზობს მას, წყლის ნაცვლად ცოტაოდენი ღვინის მიღებას. მოციქული თითქოს ეუბნება: წმიდად და უბიწოდ დაიცავი თავი; მაგრამ ამან ხელი არ უნდა შეგიშალოს მცირეოდენი ღვინის მიღებას სტომაქის სნეულების გამო. მხოლოდ ღვინის გადამეტებული მიღება, სიმთვრალე აღძრავს ხორციელ ვნებას და უბიძგებს სიძვისკენ; ხოლო ღვინის მიღება სამკურნალოდ უსაფრთხოა, სტომაქის სნეულებისას - სასარგებლოც კი.

გარდა ამისა, ქრისტეს მიმდევრებისათვის ღვინისა და ზოგიერთი საკვებისგან სრულ თავშეკავებაში იმალება ხორცსა და ძე ღვთისას განკაცებაზე ცრუ შეხედულებებით გატაცების პირდაპირი საფრთხე. ასეთი საფრთხისგან იცავს მოციქული თავის მოწაფეს. მოციქული იოანე ღვთისმეტყველი, რომელიც ტიმოთეს შემდეგ დამკვიდრდა ეფესოში, მკაფიოდ მოწმობს, რომ მოციქულ პავლეს მიერ ნაწინასწარმეტყველები ერეტიკოსები უკვე გამოჩნდნენ და უარყოფენ ძე ღმერთის განკაცებას (1 იოან. 4:3).

მუხლი 23-24. „ზოგიერთი კაცის ცოდვები წინასწარვე ცხადნი არიან და წინ მიუძღვიან სამსჯავროსაკენ, ზოგიერთს კი უკან მისდევენ. ასევე წინასწარვე ცხადნი არიან კეთილი საქმენიც, თუ არა და, ბოლოს მაინც არ დაიფარვიან“, - მოციქული უბრუნდება ზემოთ გამოთქმულ (22) სიფრთხილეს, რომელიც უნდა დაიცვას ტიმოთემ (და ყოველმა ეპისკოპოსმა) პრესვიტერის ხელდასხმისას. ამასთანავე, მოციქული შენიშნავს, რომ ცხადი ცოდვების არარსებობა ამა თუ იმ პიროვნებაში ჯერ კიდევ არ მოწმობს მის სასარგებლოდ და არ გავძლევს მისი მღვდლად დადგინების უფლებას; სხვა მხრივ, კეთილი საქმეების ცხადი არარსებობა ხელს არ უნდა უშლიდეს ამ უფლებას. როგორც ცუდი, ისე კარგი თვისებები შეიძლება გამოვლინდეს დროთა განმავლობაში და ამიტომაც ტიმოთემ არ უნდა იჩქაროს იმ პიროვნებების ხელდასხმა, ვიდრე არ გამოვლინდება, თუ როგორია მათი ნამდვილი თვისებები.

თავ. 6:1. „უღელქვეშ მყოფი მონები ყოველგვარი პატივის ღირსად უნდა რაცხდნენ თავიანთ ბატონებს, რათა არ იგმოს ღვთის სახელი და მოძღვრება“, - ესაა დარიგება იმ ქრისტიანებისა, რომლებიც იმყოფებოდნენ მონობაში წარმართებთან. მოციქული ითხოვს, რომ ისინი სრული ყურადღებით დაემორჩილონ და ემსახურონ თავიანთ ბატონებს და ამგვარი ქცევით დაიცვან ღვთის დიდებული სახელი და ქრისტეს მოძღვრება იმ განკითხვისგან, რომ თითქოს ქრისტიანობა ასწავლის ადამიანებს დაუმორჩილებლობასა და სხვა ცოდვებს.

ქორწინებაზე უარის თქმასაც. მათი თეორია, როგორც ერეტიკული, უარყოფილ იქნა ეპისკოპოს ეპიფანე სალამინელის მიერ (IV ს.) - მთარგმნელი.

მუხლი 2. „რომელთაც მორწმუნე ბატონები ჰყავთ, პატივისცემას ნუ მოაკლებენ მათ, არამედ მით უფრო ერთგულად უნდა ემსახურონ, რადგანაც ისინი მორწმუნენი, საყვარელნი და ქველმოქმედნი არიან. ეს ასწავლე და შეაგონე“, - ესაა დარიგება იმ მონებისა, რომელთაც ჰყავთ ქრისტიანი ბატონები. როგორც წარმართი ბატონებისადმი მორჩილებას შეაგონებს მოციქული, ისე მორწმუნე ბატონების კიდევ უფრო მეტი პატივისცემისკენ მოუწოდებს მონებს, რადგანაც ისინი ძმები არიან.

დასკვნითი შეგონებები (6:3-21)

მოციქული მოკლე დარიგებებს იძლევა, როგორ უნდა ვიცხოვროთ ღვთის სახლში და თვლის ამპარტავნად, არაფრის მცოდნედ და დავისა და ცილობის სენით დასნეულებულად მათ, ვინც სხვა რამეს ქადაგებს და არ მისდევს ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს საღ სიტყვასა და ღვთისმოსავ მოძღვრებას. პავლე სთხოვს ტიმოთეს, თავი დაიცვას ასეთი ადამიანებისგან (3-5). ის ამბობს, რომ ღვთისმოსაობა და თვითმკმარობა იმით, რაც გვაქვს, დიდი შენაძენია და პირიქით, უკმაყოფილება, სიმდიდრისადმი მიდრეკილება შეიძლება ყოველგვარი ბოროტების ფესვად ჩავთვალოთ (6-10). ტიმოთეს, როგორც ღვთის კაცს, ასეთი ცოდვისგან თავშეკავებას სთხოვს და ურჩევს მისდიოს რწმენას, სიყვარულს, მოთმინებას, თვინიერებას: „იღვაწე რწმენის კეთილი ღვაწლით, შეიტკბე საუკუნო სიცოცხლე, რომლისთვისაც ხარ ხმობილი, და აღიარე კეთილი აღსარება მრავალი მოწმის წინაშე. გამცნებ შენ ყოვლის მაცოცხლებელი ღმერთისა და ქრისტე იესოს წინაშე, პონტიუს პილატეს წინაშე რომ იმოწმა კეთილი აღსარება, - წმიდად და უბიწოდ დაიმარხე მცნება ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს მოსვლამდე, რომელსაც თავის დროს მოგვივლენს ერთადერთი ნეტარი მზრძანებელი, მეუფეთა მეუფე და უფლებათა უფალი, ერთადერთი მპყრობელი უკვდავებისა, მიუწვდომელ ნათელში მყოფი, რომელიც არ უხილავს არცერთ კაცთაგანს და არც ძალუმს იმისი ხილვა, ვისიცაა პატივი და საუკუნო ძალმოსილება. ამინ“ (11-16). შემდეგ მოციქული ურჩევს აცნობოს მდიდრებს, ფუჭი სიმდიდრის იმედი ნუ ექნებათ, უმჯობესია იგი მოახმარონ ქველმოქმედებას და ამით შეკრიბონ საუნჯე მომავალ ცხოვრებაში (17-19); კიდევ ერთხელ სთხოვს ტიმოთეს დაიცვას გარდამოცემა, ერიდოს უკეთურ ფუჭსიტყვაობას და ცრუმეცნიერების უკუღმართობას, უსურვებს უფლის მადლს (20-21).

მუხლი 3. „ვინც სხვა რამეს ასწავლის და არ მისდევს ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს საღ სიტყვებსა და საღვთისმოსაო მოძღვრებას“, - ჭეშმარიტ სწავლებას

მოციქული უწოდებს საღ სიტყვებს და ამით გვაჩვენებს, რომ ცრუსწავლება არის სნეულების შედეგი და ავადმყოფობამდე მიდის.

მუხლი 4. „მზვობარია, არაფრის მცოდნე და დასნეულებული დავისა და ცილობის სენით, საიდანაც წარმოსდგება შური, განხეთქილება, გმობა, უკეთური ეჭვი“, - უძლიერესი სნეულება, რომელშიც ვარდება საღი სიტყვისგან განდგომილი, არის ამპარტავნება. ვინც იღებს გნოსტიკოსთა ცრუსწავლებას, რომ მისთვის განდობილი შემეცნებით შეიძლება ყველაფრის ცოდნა, ვარდება დაუსრულებელ დავასა და ცილობაში, ამპარტავნებს თავისი ცოდნით, დამახინჯებულად განსჯის საგნებს, გმობს ჭეშმარიტ მოძღვრებას იესო ქრისტეზე და აღიარებს მას არა ჭეშმარიტად, არამედ გმობს მას თავისი ბოროტმეტყველებით. ასეთ ადამიანები დასნეულებულნი არიან. ისინი ზრუნავენ მხოლოდ სარგებელზე და ჭეშმარიტება და ღვთისმოსაობა სარფიანი საქმე ჰგონიათ.

მუხლი 6. „თუმცა ღვთისმოსაობა და თვითმკმარობა მართლაც რომ დიდი შენაძენია“, - პრაქტიკული სიბრძნე გვასწავლის, რომ მხოლოდ ისაა ჭეშმარიტად ბედნიერი, ვინც კმაყოფილია იმით, რაც აქვს; მაგრამ ეს არ მიანიშნებს ადამიანს, თუ როგორ მიაღწიოს ასეთ კმაყოფილებას. მხოლოდ ღვთაებრივი სიბრძნე გვიცხადებს, რომ ადამიანის ბედნიერებისთვის აუცილებელია ღვთისმოსაობა, რადგან მხოლოდ ის ასწავლის მას იყოს თვითმკმარი.

მუხლი 7. „რადგან ამ ქვეყნად არაფერი მოგვიტანია და, რა თქმა უნდა, ვერც რას წავიღებთ“, - მოციქული წინ აღუდგება ცრუმასწავლებლებს, რომლებიც დიდ მნიშვნელობას ანიჭებენ სიმდიდრეს. მაგრამ ამსოფლიური სიკეთეები გვეძლევა მხოლოდ ამ ქვეყნად და ემსახურება მხოლოდ მას. როგორც ამ ქვეყნად არაფერი მოგვიტანია, ისე ვერც რას წავიღებთ; ამაში კი დევს იმის საფუძველი, რატომ უნდა ვიყოთ კმაყოფილი იმით, რაც არის და არ ვეძებოთ უფრო მეტი (შდრ. იოხ. 1:21).

მუხლი 8. „თუ საჭმელი და ტანსაცმელი მოგვეძებნება, ამას დავჯერდეთ“, - არ იკრძალება სხვა საჭიროებების დაკმაყოფილება, მაგრამ შემოისაზღვრება თავად ძიება; აქ იკრძალება, რომ ადამიანური სხეულის სხვადასხვა მოთხოვნილება თავს იყრის საჭმელსა და სამოსში. მათ კი მოსდევს სხვა უმაღლესი და საუკეთესო საჭიროებები, მაგრამ მათთვის საჭირო არ არის მიწიერი სიკეთეები.

მუხლი 10. „რადგანაც ყოველგვარი ბოროტების ფესვი ვერცხლისმოყვარეობაა, და ზოგიერთი, ვინც ამ ვნებას აჰყვა, რწმენას განუდგა და თავს დაიტყბა ურიცხვი ჭირი“, - ეს იმიტომ, რომ სიმდიდრის მიმდევარ ადამიანებს თავს ატყდებათ მრავალრიცხოვანი საცდური; საკუთარი მიზნის მისაღწევად ირჩევენ ყველაზე დასაძრახ საშუალებებს, რწმენიდანაც კი განდგებიან და არღვევენ კანონებს. და თუკი სულიერი მიმართებით ამპარტავნება ითვლება ცოდვის საწყისად (ზირაქ. 10:15), ვერცხლისმოყვარეობა სამართლიანად უნდა დავაყენოთ მის გვერდით, რადგანაც ზუსტად ის მიისწრაფვის იმ საშუალებების მისაღებად, რომლითაც იკვებება ადამიანის ამპარტავნება.

მუხლი 11. „შენ კი, ღვთის კაცო, ერიდე ამას და მისდით რწმენას, სიყვარულს, მოთმინებას, თვინიერებას“, - ძველ აღთქმაში ღვთის კაცი ეწოდება ღვთის ერთგულ მსახურებს, წინასწარმეტყველებს, ცხებულებს (1 მეფ. 9:9; 3 მეფ. 13:4). მოციქული ტიმოთეს ასე მიმართავს, რითაც აჩვენებს მისი ღვთისადმი მსახურების მნიშვნელობას ეკლესიის მწყემსის ხარისხში და მისი ზნეობრივი ცხოვრების სიმაღლეს.

მუხლი 12. „აღიარე კეთილი აღსარება მრავალი მოწმის წინაშე“, - აქ მინიშნებულია ტიმოთეს ეპისკოპოსად ხელდასხმა, რადგანაც კურთხევის წინ ახალარჩეული ეპისკოპოსი, ჩვეულებრივ ვალდებულია, წარმოსთქვას სახალხოთ თავისი სამწყსოს წინაშე რწმენის აღსარება, რათა ამგვარად მთელმა ეკლესიამ იცოდეს, თუ რა სწამს და როგორ ასწავლის მათი მომავალი მოძღვარი. დღეს რწმენის აღსარება წარმოითქმება უკვე შედგენილი წესით, ადრე კი იგი შთაგონების ნაყოფი იყო და განსხვავებული სხვადასხვა პიროვნებასთან.

მუხლი 13. „გამცნებ შენ ყოვლის მაცოცხლებელი ღმერთისა და ქრისტე იესოს წინაშე, პონტიუს პილატეს წინაშე რომ იმოწმა კეთილი აღსარება“, - კეთილი აღსარების მაგალითად მოციქულს მოჰყავს თავად ქრისტე, რომელმაც არა მხოლოდ აღიარა, რომ „მისი მეუფება არ არის ამქვეყნიური“ (იოან. 18:36), არამედ თავისი სიკვდილით დაამოწმა თავისი აღსარება.

მუხლი 14. „წმიდად და უბიწოდ დაიმარხე მცნება ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს მოსვლამდე“, - ფრაზამ გააჩინოს ფიქრი, რომ მოციქულს სჯერა იესო ქრისტეს ძალიან სწრაფი გამოცხადება. ის არაერთგზის საუბრობს, რომ ეს დრო უცნობია; ხოლო ღვთისმსახური მას ყოველთვის უნდა ელოდოს, მოციქული აქაც სთხოვს ტიმოთეს, რომ დაიმარხოს მისი მცნება ქრისტეს მოსვლამდე.

მუხლი 15-16. „ერთადერთი ნეტარი მზრუნველი, მეუფეთა მეუფე და უფლებათა უფალი, ერთადერთი მპყრობელი უკვდავებისა, მიუწვდომელ ნათელში მყოფი, რომელიც არ უხილავს არცერთ კაცთაგანს და არც ძალუმს იმისი ხილვა“, - დიდებისმეტყველებაში მოციქული ფარავს აზროვნების სირღმესა და ძალას, რომელიც ამარცხებს ცრუსწავლებას; განსაკუთრებით კი უკანასკნელი სიტყვებით: „მიუწვდომელ ნათელში მყოფი“, ამხელს ცრუმასწავლებელთა თავმომწონეობას, რომლებიც ტრახბახობენ, რომ ყველაფერი იციან ღმერთზე.

„ვისიცაა პატივი და საუკუნო ძალმოსილება. ამინ“, - ეს არ არის ეპისტოლეს დასასრული, არამედ ღვთის განდიდებაა, რომელიც აღმოხდა მას ღვთის სახელის ხსენებისას.

მუხლი 17. „მდიდართა ამა ქვეყნისათა ამცნე: ნუ ქედმაღლობენ, და ფუჭი სიმდიდრის იმედი ნუკი ექნებათ, არამედ ცოცხალი ღმერთისა“, - აი, ვერცხლისმოყვარეობის კავშირი ამპარტავნებასთან; სიმდიდრე კვებავს ამპარტავნებას; ეს იქნება ოქროს თუ ვერცხლის სიმდიდრე, ან ძალთა თუ შესაძლებლობათა სიუხვე, იგი ყოველთვის კვებავს ამპარტავნებას. ეშმაკიც გაამპარტავნდა, როცა იგრძნო ღვთისგან ბოძებული ძალისა და მდგომარეობის სიუხვე.

„უხვად რომ გვაძლევს ყველაფერს სამხიარულოდ“, - თუმცა სიმდიდრე არ უნდა ჩავთვალოთ ხსნისაკენ რაღაც გადაულახავ წინააღმდეგობად და კიდევ უფრო ნაკლებად ბოროტების წყაროდ, რადგან ისიც ღვთისგანაა და შესაძლებელია მისით კეთილი საქმეების აღსრულება; საერთოდ კი, უფალი სიმდიდრეს აძლევს ადამიანს არა ტკობისთვის, არამედ უმთავრესად მისი ბრძნული და კეთილმსახური მართვისთვის ღვთის სადიდებლად, რათა მდიდარი და ღმერთს მინდობილი ადამიანები ადიდებდნენ ღვთის სახელს აღსრულებული საქმეების გამო.

მუხლი 18. „რათა ქველმოქმედებდნენ, კეთილი საქმით მდიდრდებოდნენ, გულუბხნი იყვნენ, ხელგაშლილნი“, - ვინც მდიდარია, მან კიდევ უფრო მეტად უნდა

იზრუნოს კეთილი საქმეების სიმდიდრეზე. ვინც სიმდიდრეში ხედავს თვითმიზანს, მას იგი წინააღმდეგობად ექცევა სრულყოფილებისა და ხსნის გზაზე. ასეთი ადამიანი ხდება სიმდიდრის მონა და არა მისი მფლობელი. ასეთი დამოკიდებულებისგან რომ გავთავისუფლდეთ, მაცხოვარი მაგალითად მდიდარ ყმაწვილს აძლევს შემდეგ დარიგებას: „წადი, გაყიდე, რაც გაბადია, მიეცი გლახაკთ, და გექნება საუნჯე ცაში“ (მთ. 19:21).

მუხლი 20. „ო, ტიმოთე, გაუფრთხილდი, რაც მოგენდო, ერიდე უკეთურ ფუქსიტყვაობას და ცრუმეცნიერების უკუღმართობას“, - მოციქულის სიტყვა მთავრდება იმ ცრუსწავლებისგან განდგომის დარიგებით, რომელიც მიისწრაფვის უმაღლესი ცოდნისკენ, უკეთური ფუქსიტყვაობისა და უკუღმართობისკენ და ართმევს ადამიანს რწმენას, როგორც ოდესღაც ყოველივე ცდომილების მამამ წაართვა ღვთისმსგავსების მოსურნე ჩვენს წინაპრებს.

ტიმოთეს მიმართ მეორე ეპისტოლე

დაწერის ადგილი და დრო

უეჭველია, რომ მეორე ეპისტოლე დაიწერა რომში, ტყვეობისას (1:16-17; 4:6); მაგრამ რომელი ტყვეობა უნდა ვიგულისხმოთ აქ, ეს, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, სადავოა. ამასთან დაკავშირებით საჭირო ქრონოლოგიად შეიძლება გამოდგეს მოციქულის შესახებ ზოგიერთი კერძო მდგომარეობის მინიშნება. კერძოდ, ამ დროს მასთან იმყოფებოდა მხოლოდ ლუკა; დემასი და ტიტე ახლახან გაემგზავრნენ მისგან. ასევე ტიქიკოსიც უკვე გაიგზავნა ეფესოში (4:10,12). მოციქული სთხოვს ტიმოთეს იჩქაროს მასთან მისვლა და თან წაიყვანოს მარკოზიც; ავალებს მას წამოუღოს ტროადაში დატოვებული ნივთები და წიგნები (4:13); ახსენებს გზაში დარჩენილ თანამგზავრებს - ერასტოსსა და ტროფიმეს (4:20); და ბოლოს, მოციქული პირდაპირ ამბობს, რომ რომი უკვე გამზადებულია სამსხვერპლოდ და ახლოვდება მისი მიქცევის ჟამი (4:6).

ამ მინიშნებებზე დაყრდნობით მაინც არის ვარაუდი, რომ ეს ეპისტოლე დაიწერა მოციქულის რომში ჩასვლისთანავე, მისი პირველი ტყვეობისას (მათი მოსაზრებით ერთადერთი ტყვეობისას) და ფილიპელთა, კოლასელთა და ფილემონის ეპისტოლეებზე, რადგანაც მაშინ მოციქულთან იმყოფებიან ტიმოთე და მარკოზი (ფილიპ. 1:1; კოლ. 1:1; 4:10), რომელთაც

ის ამ ეპისტოლეში მოუწოდებს. პავლემ თავისი ნივთები და ხსენებული პიროვნებები დატოვა კორინთიდან იერუსალიმში მოგზაურობისას, როდესაც ის შეიპყრეს (საქმ. 20); ხოლო მოახლოებული სიკვდილის მინიშნება შედეგია იმისა, რომ ის ვერ გათავისუფლდება ტყვეობისგან (საქმ. 26:32).

მაგრამ ამ ვითარებების ახლოს განხილვისას ასეთი მოსაზრება უსაფუძვლოდ გვეჩვენება. მოციქული გზავნის ტიტიკოსს ეფესოში (4:12), რაც მოხდა ეფესელთა, კოლასელთა და ფილემონის მიმართ ეპისტოლეების გაგზავნისას (კოლ. 4:8). ტიმოთე და მარკოზი მოიწვევიან, როგორც ჩანს, მეორედ. მაგრამ რაც განსაკუთრებით ყურადღების ღირსია, დემასი, რომლის სახელითაც მოციქული ესალმება კოლასელებსა (4:14) და ფილემონს (23), ახლა ტოვებს მოციქულს, რადგან შეიყვარა საწუთრო (2 ტიმ. 4:10). ეს შეიძლება მომხდარიყო მხოლოდ აღნიშნული ეპისტოლეების დაწერის შემდეგ. მაგრამ თუკი ასეა, მაშინ მოციქულის მიერ გზაში დატოვებული ნივთები და პიროვნებები უნდა დავუკავშიროთ არა კორინთიდან იერუსალიმში მოციქულის ჩვენთვის ცნობილ მოგზაურობას („საქმე მოციქულთა“), არამედ სხვა მგზავრობას, რომელიც მან აღასრულა რომში პირველი ტყვეობიდან გათავისუფლების შემდეგ კრეტას, პალესტინის, მცირე აზიის, მაკედონიის, კორინთის გავლით; ამ მოგზაურობის შემდეგ ის შეიპყრეს და უკვე აღარ აქვს იმედი გათავისუფლებისა, მისთვის გამზადებულია მოწამეობრივი გვირგვინი და მას შეუძლია გაბედულად თქვას: „მე უკვე გამზადებული ვარ სამსხვერპლოდ და ახლოვდება ჩემი მიქცევის ჟამი. კეთილი ღვაწლით მიღვაწნია, სარბიელი გამილევია, რწმენა შემინახავს“ (4:6-7); სხვათა შორის, პირველი ტყვეობისას დაწერილ ეპისტოლეებში ის გამოთქვამს გათავისუფლების იმედს (ფილიპ. 1:25; 2:24) და განკარგულებას გასცემს მისი კოლასეში მიღების თაობაზე (ფილემ. 22). ამიტომაც, ბევრი უძველესი და ახალი განმმარტებელი საფუძვლიანად ამტკიცებს, რომ ტიმოთეს მიმართ მეორე ეპისტოლე დაიწერა მოციქულის სიცოცხლის უკანასკნელ ჟამს, სიკვდილამდე ცოტა ადრე. ესაა 66 წლის უკანასკნელი თვეები (4:21) და 67 წლის დასაწყისი.

ეპისტოლეს დაწერის საბაზი და მიზანი

მოციქულის მდგომარეობა ტყვეობაში ძალიან მძიმეა, თითქმის ყველამ მიატოვა. პიროვნებები, რომლებიც გამოიძახეს მოწმეებად, გზაში არიან, თავის მართლებისას არავინ ამოუდგა მხარში (4:16). საქმის ვითარება საიმედოს არაფერს უქადის. წინათგრძნობითა და გამოცხადებით მკაფიოდ გძრწობს სიკვდილს, მისი საქმე დედამიწაზე აღსრულდა. მოციქული ღვთის ერთგულების ღრმა გრძნობითა და ფარული სიხარულით ელის მოწამეობრივ აღსასრულს და როგორც მზრუნველი მამა, მზერას მიაპყრობს თავის შვილებს, რომლებიც არიან მისი უდიდესი საქმის გამგრძელებლები. მოციქულს სურს მათთან შეხვედრა და საუბარი, უკანასკნელი საუბარი თავის მემკვიდრეებთან. მხოლოდ ერთი მათგანი, ლუკა, მასთანაა; პავლე უხმობს მახარებელ მარკოზს და თავის საყვარელ ტიმოთეს. გადამწყვეტი დრო დადგა. ორი უდიდესი მოციქული, სამყაროს განმანათლებელი თავნი მოციქულნი, მზადაა უკანასკნელი ბრძოლისთვის ადამიანის უძველეს მტერთან, ეშმაკთან. და აი, ამ ბრძოლის სიძე-ქრისტესთან საზეიმო წინდობის მოწმენი არიან მოციქულის მოწაფეები.

„ახლოვდება ჩემი მიქცევის ჟამი“, - აი, ეპისტოლეს დაწერის მოტივაცია (4:6); „ეცადე მალე მოხვიდე ჩემთან“ (4:9), - ესაა ეპისტოლეს მიზანი.

ეპისტოლეს ძირითადი შინაარსი

ტიმოთეს მიმართ მეორე ეპისტოლე პავლე მოციქულის უკანასკნელი ნაწარმოებია, იგი თითქოს მამის ანდერძია შვილის სახელზე. მასში მოციქული გამოთქვამს სურვილს იხილოს ტიმოთე, აძლევს დარიგებებს რწმენის დასაცავად, წინასწარმეტყველებს ცრუმასწავლებელთა გამოჩენას და შეაგონებს იბრძოლოს მათთან. დაბოლოს, აცნობს თავის მდგომარეობას და სთხოვს მასთან მისვლას.

შინაარსიდან ცხადდება მოცემული ეპისტოლეს მნიშვნელობა, რომელიც უკავშირებს რწმენის მასწავლებლებს მოციქულის გადმოცემას და მიუთითებს მათ დაიცვან კეთილი წინდი სულით წმიდისა, რომელიც მკვიდრობს ეკლესიაში.

ეპისტოლეს განმარტება

უპირფერო რწმენა-აღსარების შეგონება (1:1-18)

მოციქულებრივი და მამობრივი მისაღმების შემდეგ პავლე ღვთის მადლიერებით იხსენებს ტიმოთეს ღვთისმოსაობას, რომელიც მემკვიდრეობით გადავიდა მასთან ბებუისა და დედის მეოხებით და შეახსენებს მას გააღვივოს მისგან ხელდასხმით მიღებული ღვთის ნიჭი (1:1-7). ე.ი. შეაგონებს ტიმოთეს, რომ მას კი არ უნდა რცხვენოდეს, არამედ მზად იყოს ივნოს იესო ქრისტეს მოწმობისათვის, რომელმაც გვიხსნა და სიწმინდით გვიხმო ჩვენს საქმეთა გამო კი არა, არამედ თავისი ნებით და მადლით, მოციქული მასზე ქადაგებს და არ რცხვენია და არ ეშინია არავის; მოუწოდებს ტიმოთეს დაიცვას კეთილი წინდი სულით წმიდისა, რომელიც მკვიდრობს მათში (8-14). შემდეგ მოციქული იხსენებს თუ როგორ მიატოვეს ასიაში სხვა მოწაფეებმა და მოუწოდებს ღვთის წყალობას ონისიფორეს სახლეულზე, რომელმაც რომში იპოვა პავლე ტყვეობაში და ეფესოშიც ბევრი ემსახურა (15-18).

თავ. 1:1. „პავლე, ღვთის ნებით იესო ქრისტეს მოციქული, თანახმად სიცოცხლის აღთქმისა ქრისტე იესოში“, - ღვთის ნებით თავის მოციქულებრივ წოდებას, პავლე ამატებს ამ სიტყვებსაც, რათა ამით გვიჩვენოს საკუთარი მოციქულებრივი მოწოდების მიზანი - უქადაგოს ადამიანებს იესო ქრისტეს მიერ მინიჭებული აღთქმული სიცოცხლე.

მუხლი 2. „ტიმოთეს, საყვარელ შვილს: მადლი, წყალობა და მშვიდობა ჩვენი მამა ღმერთისა და ჩვენი უფლის ქრისტე იესოსაგან“, - პირველ ეპისტოლეში მოციქული უწოდებს მას „ჭეშმარიტ შვილს“, აქ კი „საყვარელს“, რითაც გვაჩვენებს ტიმოთესადმი თავისი სიყვარულის ძალას.

მუხლი 3. „ვმადლობ ღმერთს, რომელსაც, წინაპართა კვალდაკვალ, წმიდა სინიდისით ვემსახურები“, როგორც მშობლებისთვისაა უდიდესი სიხარული, როცა შვილები მიჰყვებიან მშობელთა ღვთისმოსაობას, ისევე შვილებისთვის დიდად საქებარია, როდესაც მათ თავიანთი კეთილმსახურება მემკვიდრეობით წინაპართაგან მიიღეს. ქრისტიანთა ყოფილი მღვდელი, მგმობელი და მაგინებელი (1 ტიმ. 1:13) აკეთებს ამას რჯულისა და კეთილმსახურებისადმი გაუცნობიერებელი მოშურნეობით. ასე რომ, ის რჯულის სიმართლით უმწიკვლოა (ფილიპ. 3:6) და ასეთი ღვთისმოსავი მოშურნეობის მისწრაფება მან მემკვიდრეობით მშობლებისგან მიიღო. ამიტომაც უფალმა მოუწოდა პავლეს მოციქულად და მხოლოდ მისი ბუნებრივი ნიჭი მიმართა კეთილი საქმისთვის.

„გამუდმებით გიხსენებ ჩემს ლოცვებში, დღისით თუ ღამით“, - მამის ვალდებულებაა ილოცოს შვილებზე და მოიხსენოს ისინი; მაგრამ კიდევ უფრო აღიდგრება მოციქული ტიმოთესთვის ლოცვაზე, როდესაც ხედავს მასში თავისსავე მსგავს, მშობლებისგან მემკვიდრეობით მიღებულ კეთილმსახურების მოშურნეობას. ამიტომაც ახსენებს ტიმოთეს მშობელთა და წინაპართა ღვთისმოსაობას.

მუხლი 4. „შენი ცრემლების გახსენებისას ერთი სული მაქვს, როდის გიხილავ, რათა აღვივო სიხარულით“, - სავარაუდოდ, ტიმოთე იტირა მოციქულთან განშორებისას (საქმ. 20:37).

მუხლი 5. „მახსენდება შენი უპირფერო რწმენა“, - მოციქულს სურს შეხვედრისას დაამშვიდოს ტიმოთე, რადგანაც ის განსხვავდება მშობლებისგან მიღებული უპირფერო რწმენით.

„რომელიც პირველად დაემკვიდრა დიდებულ ლოიდესა და დედაშენ ევნიკეში, და, მწამს, შენშიაც“, - დიდი ალბათობით, ეს ორი პიროვნება ტიმოთემდე მოაქცია პავლემ. ლუკა მახარებელი (საქმ. 16:1) ახსენებს მხოლოდ ტიმოთეს დედას და ამბობს, რომ ის იუდეველი იყო. მოციქული უწოდებს ტიმოთეს დედასა და ბებიას ღვთისმოსავეს, მაგრამ მას შეუძლია ასე მოიხსენიოს არა მხოლოდ ქრისტიანები, არამედ იუდეველებიც.

მუხლი 6. „ამიტომაც შეგახსენებ გააღვივო ნიჭი ღვთისა“, - მაგალითი აღებულია ნაკვერჩხლისგან, რომლის გაღვივება შესაძლებელია სულის შებერვითა და შეშის დამატებით. ცეცხლთან შედარებულია სული წმიდის მადლი, მისგან წარმოშობილი ძალითა და ქმედებით. ხელის შეშველებას საჭიროებს გულმოდგინება და შრომა. ამიტომაც სხვა ადგილას მოციქული ამბობს: „ნუ დაშრეტ სულს“ (1 თეს. 5:19). ხელდასხმით მიღებული ღვთის ნიჭი არის ეკლესიაში წინამძღვრობის ნიჭი. და იგი, როგორც ქრისტიანის ნათლისღებისას მიღებული სხვა ნიჭები, შეიძლება დასუსტდეს, ისე, რომ ეკლესიის მოძღვარი თითქოს გაცივებას იწყებს, ღონეს კარგავს თავის საქმიანობაში და გულგრილად ეკიდება ეკლესიის წიაღში არასწორად მოაზროვნე და არაკეთილმსახურად მცხოვრებთ. თავად არ არღვევს თავის მოძღვრულ ვალდებულებებს, მაგრამ აღასრულებს მათ, როგორც გაუცნობიერებლად, განსაკუთრებული მოშურნეობისა და ტანჯვის გარეშე. ასეთი მოძღვარი, ცხადია, საჭიროებს სულიერ განახლებას, ან როგორც მოციქული გამოთქვამს, ღვთის ნიჭის გაღვივებას.

საიდუმლოდ გამოცხადებული მწყემსთავარი იოანე მახარებელს უბრძანებს მისწეროს ეფესოს ეკლესიის ანგელოზს, შესაძლოა, იმავე ტიმოთეს, შემდეგი: „ვიცი შენი საქმენი, შრომა თუ მოთმინება შენი, და ისიც, რომ არ შეგიძლია აიტანო უკეთურნი, და გამოსცადე ისინი, მოციქულებად რომ მოაქვთ თავი, მაგრამ მოციქულები კი არ არიან, და ჰპოვე ისინი მტყუარნი. მომთმენი ხარ და ბევრი რამ იტვირთე ჩემი სახელის გულისთვის, მაგრამ არ დაქანცულხარ. თუმცა შენს წინააღმდეგ მაქვს ის, რომ დაუტევე შენი პირველი სიყვარული. მაშ, გაიხსენე, საიდან დაეცი, მოინანიე და უწინდელ საქმეებს მიჰყავი ხელი. არადა, მალე მოვალ შენთან და ადგილიდან დავძრავ შენს სასანთლეს, თუკი არ მოინანიებ“ (აპოკ. 2:2-5). განაღვივე მღვდლობით მიღებული ღვთის ნიჭი ნიშნავს იმას, რომ მუდმივი მოშურნეობით გაატარე მსახურება და გამოავლინე იგი სიყვარულსა და სიწმიდეში, იქადაგე ღვთის სიტყვა უშიშრად და ურცხვენელად.

მუხლი 7. „რადგანაც ღმერთმა მოშიშების სული როდი მოგვცა, არამედ ძლიერების, სიყვარულისა და თავდაჭერისა“, - ეს სიტყვები განმარტავს მოციქულის აზრს ნიჭის გაღვივებასთან დაკავშირებით. სული წმიდის პირველი და უმთავრესი გამოვლინება არის რწმენის ურცხვენელი, უშიშარი აღსარება. შიში, როგორც ფერფლი, აქრობს რწმენის ცეცხლს, აუცხოებს სიყვარულს, ართმევს ძალას, რყვნის გრძნობას. ამიტომაც მოციქული ამბობს, რომ ღმერთმა მონობის სული როდი მოგვცა (რომ. 8:15),

არამედ ძლიერების, სიყვარულისა და თავდაჭერის. თავდაჭერაში წმიდა იოანე ოქროპირი გულისხმობს ჯანსაღ გონებასა და სულს.

მუხლი 8. „მაშ, ნუ გრცხვენია ჩვენი უფლის მოწმობისა, და ნურც ჩემი, მისი ტყვისა“, - უპირველესად, შიში ვლინდება სირცხვილში. თუ ქრისტიანი განსჯის ღვთაებრივ საგნებს ადამიანურად, ღვთის დიდებულ საქმეებს შეაადარებს ადამიანურ საქმეებს, ქრისტიანული სწავლება მოგვეჩვენება უგუნურებად, ხსნის საქმე - დამამცირებლად, ცხოვნების საშუალებები - უსუსურად, მისი მსახურები -სამუღველად, რადგან „ღმერთმა ინება ქადაგების სიშლეგით ეხსნა მორწმუნენი“ (1 კორ. 1:21). მაგრამ ასეთი შიში შეუსაბამოა ქრისტიანისათვის და მით უმეტეს, ეკლესიის მოძღვრისთვის. როგორი დამამცირებელიც არ უნდა მოგვეჩვენოს ქადაგების საქმე, არ უნდა რცხვენოდეს მისი; როგორი სახიფათოც არ უნდა იყოს ქრისტეზე მოწმობა, არ უნდა ეშინოდეს ამ აღსარებისა.

„არამედ ჩემთან ერთად ევენ სახარებისათვის“, ე.ი. იტანჯე სახარებისთვის. თუმცა, ქრისტიანი ამ ტანჯვას გადაიტანს არა მხოლოდ საკუთარი ძალით, არამედ ღვთის ძალითა და დახმარებით.

მუხლი 9-10. „რომელმაც გვიხსნა და წმიდა ხმობით გვიხმო“, - უფალმა აღასრულა ჩვენი ხსნა და მოგვიწოდა ცხოვნებისკენ განსაკუთრებულად, სიწმინდით. ეს მოწოდება წმინდაა თავისი წარმოშობით, რადგან გამომდინარეობს უწმიდესისგან; წმიდაა თავისი ხასიათით, რადგან გაცხადდა უანგაროდ და პატივმოყვარეობის გარეშე; წმიდაა თავისი მიზნით, რადგან მოუწოდებს ადამიანებს წმიდა ცხოვრებას. ამასთანავე, მოციქული განსაზღვრავს, რომ უფალმა გვიხმო „არა ჩვენს საქმეთა გამო, არამედ თავისი ნებითა და მადლით“, რომ იგი გამზადებულია „საუკუნეთა უწინარეს“ და „ახლა კი გამოჩნდა ჩვენი მხსნელის ქრისტე იესოს გამოცხადებით, ვინც განაქარა სიკვდილი და გაანათლა სიცოცხლე და უბრწყნელა სახარებით“.

მუხლი 11. „ვის ქადაგად, მოციქულად და მოძღვრადაც ვარ დადგენილი“, - საქადაგებლად გამოიგზავნა წმიდა პავლე და ამიტომაც უწოდებს საკუთარ თავს ქადაგს - უმთავრესი საქმიანობისთვის (1 კორ. 1:17), მოციქულს - განსაკუთრებული ძალისა და ხელისუფლებისთვის, რომელიც მას მიეცა (2 კორ. 12:11), და წარმართთა მოძღვარს - იმ პიროვნებათა გამო, რომელთაც უქადაგა (გალ. 2:8).

მუხლი 12. „და მწამს, რომ ძალუმს შეინახოს ჩემი წინდი იმ დღისათვის“, - წინდი ე.ი. სარწმუნო მოძღვრება, რომელსაც ის ქადაგებს სული წმიდის შთაგონებით.

მუხლი 13. „სიყვარულითა და რწმენით მისდევ მასულდგმულებელ სიტყვათა ნიმუშს, ჩემგან რომ ისმინე ქრისტე იესოში“, - მხატვრებსა და არქიტექტორებს თვალწინ აქვთ ნიმუში ან გეგმა, რომლითაც ისინი ხელმძღვანელობენ თავიანთი საქმის აღსრულებისას, ასევეა ტიმოთესთვის მოციქული. პავლეს მთელი ცხოვრება უმშვენიერესი მაგალითი და ნიმუშია, რომლის მიხედვითაც ტიმოთე შეძლებს ადვილად მიაღწიოს იმ მდგომარეობას, როდესაც მასში „გამოისახება ქრისტე“ (გალ. 4:19). უმთავრესი თვისებები ამ ნიმუშისა არის რწმენა და სიყვარული, რადგანაც ისინი მოიცავს ქრისტეს მთელ სწავლებას. ეს მაგალითი იწოდება მასულდგმულებელ სიტყვათა ნიმუშად არაჯანსაღი, გარყვნილი სიტყვის საპირისპიროდ.

მუხლი 14. „შეინახე კეთილი წინდი სულით წმიდით, რომელიც მკვიდრობს ჩვენში“, - მოციქული უსახავს ტიმოთეს რწმენისა და სიყვარულის მაგალითს და სთხოვს,

დაიცვას ეს ნიშნები, მისდიოს ამ წესს, შეინახოს მისი მამობრივი კეთილი წინდი, როგორც საწინდარი იმ სიცოცხლისა, რომელიც აღეთქვა ქრისტეს მოსიყვარულებს და მისდამი მორწმუნეთ. რადგანაც რჯულის გარეშე შეცდომა ადვილია, წინდის გარეშე ძნელია აღთქმულის მიღება. რჯულის დაცვით კი გვეძლევა სული წმიდის დახმარება.

მუხლი 15. „შენ იცი, რომ ასიაში ყველამ მიმატოვა, მათ შორის ფიგულუსმა და ჰერმოგენემაც“, - ესენი არიან პავლეს საქმიანობის მოწმეები ასიაში, სადაც მოციქულის წინააღმდეგ იყო შეთქმულება.

ფიგულუსი და ჰერმოგენი - ეს პიროვნებები უცნობია ეკლესიის ისტორიისთვის, მათ შესახებ არაფერი ვიცით.

მუხლი 16. „წყალობა მისცეს უფალმა ონისიფორეს სახლს, რადგანაც მრავალგზის მომიფონა და სირცხვილად არ უჩნდა ჩემი ბორკილები“, - მოციქული მოიხმობს ღვთის მადლს ონისიფორეს სახლურობზე და არა თავად ონისიფორეზე, რაც გვაძლევს იმის საფუძველს, ვთქვათ, რომ იგი იმჟამად ცოცხალი აღარ იყო. ეს კი იმის მინიშნებაა, რომ ილოცონ მიცვალებულებზე, როგორც ეს ჩანს მოციქულის ლოცვიდან: „ღმერთმა ინებოს, რომ უფლის მიერ წყალობა ჰპოვოს იმ დღეს“ (18).

რწმენაში მტკიცედ დგომის შეგონება (2:1-26)

საკუთარი მძიმე სამუშაოს დასასრულს მშრომელის თავდაჯერებით, საკუთარი მხედრების ბრძოლის ველზე გამყვანი მხედრთმთავრის დაჟინებით, მოციქული შეაგონებს ტიმოთეს, მტკიცედ იდგეს სიკეთეში და აირჩიოს სარწმუნო ხალხი, რომელთაც შეძლებენ ასწავლონ სხვებსაც რწმენა (2:1-2). შემდეგ პავლე სთხოვს ტიმოთეს, მეომრის მსგავსად გადაიტანოს ყველა ტანჯვა და ცხოვრებისეული საქმით არ დაკავდეს, რადგანაც ასეთი საქმეები შეუსაბამოა მხედრისთვის და ართმევს მას ჯილდოს. უცნაური იქნება, თუ მიწის მუშაკი ვერ იგემებს თავისი შრომის ნაყოფს (3-6).

ამ შედარებებს მოციქული უკავშირებს ქრისტესთვის თავის ვნებებს, რადგან ვინც ივნება მასთან ერთად, ის გახდება სასუფევლის მონაწილე; და პირიქით, ვინც უარყოფს, ისიც უარყოფს მას (7-13). მოციქული ურჩევს ტიმოთეს განემოროს სიტყვიერ ჭიდილს და მიანიშნებს, რომ ფუქსიტყვაობა არის ცრუმასწავლებელთა თვისება და იგი ვრცელდება საშიში ავადმყოფობის მსგავსად. ასე, ჰიმენიოსი და ფილეტოსი განემოვნენ რწმენას და ქადაგებენ, რომ აღდგომა უკვე იყო, ისინი სხვებსაც უბოძებენ რწმენას (14-18). მაგრამ ისინი ვერ შეარყევენ მთელ ეკლესიას, რადგანაც ღვთის საფუძველი მტკიცეა; ყველანი - ეკლესიის მასწავლებლებიც და წევრებიც - მსგავსნი არიან სახლში არსებული ჭურჭლისა და სარგებლობენ გარკვეული პატივისცემით მათი მასალის მიხედვით (19-21). მოციქული

შეაგონებს ტიმოთეს ილტვოდეს სიჭაბუკის გულისთქმათაგან, მისდიოს სიმართლეს, რწმენას, სიყვარულს და მშვიდობას ყველასთან, თავი შეიკავოს კამათისა და სიტყვიერი ბრძოლისგან მოწინააღმდეგეებთან და თვინიერებით დაარწმუნოს ისინი (22-26).

მუხლი 2. „და რაც მრავალი მოწმის თანდასწრესით გასმენია ჩემგან, სარწმუნო ხალხს გადაეცი, რომლებიც შესძლებენ ასწავლონ სხვებსაც“, - აქ მოციქული აწესებს გადმოცემისა და მოძღვრების უპირატესობას. პავლესგან მოსმენილი ტიმოთემ უნდა გადასცეს სარწმუნო ხალხს, რომლებიც თავის მხრივ შეძლებენ, გახდნენ სხვების მასწავლებლები. მაგრამ ამავე დროს მოციქული ამ გარდამოცემებისგან ხსნის საიდუმლოს ყველა ნიშანს: ტიმოთეს ის გადასცემს მოძღვრებას მრავალი მოწმის თანდასწრებით და არა საიდუმლოდ; მსგავსადვე უნდა გადასცეს ტიმოთემაც სხვებს.

მუხლი 3. „ამიტომ ჩემსავით დაითმინე ჭირი, როგორც ქრისტე იესოს კეთილმა მეომარმა“, - მხედრულ მსახურებას თან ახლავს ბევრი გაჭირვება და სიძნელე, მძიმე შრომა; მიუხედავად ამისა, კეთილი მეომარი მოთმინებით იტანს ყველა ტანჯვას; ქრისტეს მიმდევარიც მეომარია.

მუხლი 4. „არც ერთი მეომარი არ შეიკრავს ხელ-ფეხს ცხოვრებისეული საქმით, რათა თავი მოაწონოს მხედართმთავარს“, - მოციქულის ეს წესი საეკლესიო პრაქტიკაში გარკვეულ წილად მიესადაგება ეკლესიის მოძღვრებს. მოციქულთა (6,81) ადგილობრივი კრებების კანონები და განსაკუთრებით ქალკედონის მსოფლიო კრების მესამე კანონი განსაზღვრავს, რომ ეპისკოპოსმა, კლერიკოსმა და მონაზონმა იჯარით მიწა აღარ აიღოს და საერო საქმეებს საერთოდ განეკრძალოს. უფალიც ბრძანებს: „არავის ძალუძს ორი ბატონის მონობა: ვერ შესძლებთ ღმერთსაც ემონოთ და მამონასაც“ (მთ. 6:24).

მუხლი 6. „მიწის მუშაკმა ყველაზე უმაღლეს უნდა იგემოს ნაყოფი“, - მეომრიდან მიწის მუშაკთან გადასვლა აიხსნება იმით, რომ ყოველმა ადამიანმა საკუთარი საქმე უნდა აკეთოს. უცნაურია, რომ მიწის მუშაკმა მიწის დამუშავების შემდეგ არ იგემოს მისი ნაყოფი, ასევე გასაკვირია ის, რომ მეომარმა გამირობის შემდეგ არ მიიღოს ჯილდო.

მუხლი 8. „გახსოვდეს იესო ქრისტე, დავითის თესლისაგან, მკვდრეთით აღმდგარი, ჩემი სახარების მიხედვით“, - იესო ქრისტეს, ღმერთკაცის, აღდგომა დავითის თესლისგან ხორციელად შობილისა, საფუძველია მთელი ქრისტიანული რწმენისა: „ხოლო თუ ქრისტე არ აღმდგარა, ფუჭია ჩვენი ქადაგება და ფუჭია თქვენი რწმენაც“ (1 კორ. 15:14). მშრომელს, ბუნებრივია, უნდა შევახსენოთ იესო ქრისტეს აღდგომა, როგორც უდიდესი ტანჯულისა, რათა მიზამოს მის მაგალითს.

მუხლი 9. „ვისთვისაც ვეცნები თვით ბორკილებამდე, როგორც ბოროტმოქმედი, მაგრამ ღვთის სიტყვას ვერ დაადებ ბორკილს“, - ამ სიტყვებში იმალება ტიმოთესთვის ნუგეშიცა და შეგონებაც ღვთის სიტყვის ქადაგებისას. მიუხედავად ყოველგვარი წინააღმდეგობისა, შეიძლება გავრცელდეს ტყვეობაშიც, რადგან ღვთის სიტყვას ბორკილს ვერ დაადებ.

მუხლი 12. „თუ დავითმენტ, მასთან ერთადვე ვიმეფებთ, ხოლო თუ უარვყოფთ, ისიც უარგვყოფს ჩვენ“, - ღვთის სასუფეველში შესვლა გამწელებულია ბევრი პირობითა და წინააღმდეგობით; სანაცვლოდ, ვინც გადალახავს ყველა სიძნელეს, გახდება სასუფეველის მემკვიდრე და თავადაც იმეფებს. ქრისტესთან თანამეფობა უნდა გავიგოთ

არა რაღაც გადატანითი, არამედ საკუთარი მნიშვნელობით, ე.ი. ჩვენ გავინაწილებთ მასთან ერთად მის დიდებას, მის ნეტარებას, მის მეფურ საქმიანობას, ერთ ტახტზეც კი ვისხდებით მასთან ერთად. ჯერ კიდევ თავისი სიცოცხლისას ქრისტემ აღუთქვა თავის მოწაფეებს, რომ მომავალ განახლებულ ცხოვრებაში მე კაცისა დაჯდება თავისი დიდების ტახტზე და მაშინ მისი მოციქულებიც დასხდებიან 12 ტახტზე და განსჯიან ისრაელის 12 შტოს (მთ.19:28). ჯოჯობეთისა და სიკვდილის დამთრგუნველი ლაოდიკიის ეკლესიის ანგელოზის მიმართ ეპისტოლეში ამბობს: „მძლეველს გვერდით მოვისვამ ჩემს ტახტზე, როგორც თავად ვძლიე და ჩემს მამასთან დავჯექი მის ტახტზე“ (აპოკ. 3:21). ამგვარად, ღვთის ძის სამჯავრო და ძალაუფლება, დიდება და ნეტარება მომავალში ეკუთვნის ყველა მორწმუნეს და მასთან ერთად ტანჯულს.

მუხლი 13. „რომც არ ვირწმუნოთ, ის მაინც სარწმუნოა, რადგანაც თავის თავს ვერ განუდგება“, - მაცხოვარი წინასწარმეტყველებს, რომ ისინი, ვინც მას განუდგება, ქრისტეს უარყოფს განკითხვის დღეს (მთ. 10:33; 7:23). უფალი, როგორც თავისი სიტყვის აღმსრულებელი, დასჯის იმათ, ვინც ორგული იქნება ნათლობის დროს მიცემული აღთქმისა.

მუხლი 14. „ეს შეახსენე მათ და უმოწმე უფლის წინაშე, თავი ანებონ სიტყვიერ ჭიდილს, რომელიც არას გვარგია და მსმენელებს კი თავგზას აუბნევს“. წმიდა იოანე ოქროპირი წერს: „სიტყვიერ ჭიდილს არა მხოლოდ სარგებელი არ აქვს, არამედ მისით კიდევ უფრო მეტ ზიანს ვღებულობთ“. იმ დროს, წარმართებსა და იუდეველებში გამეფებული სიტყვიერი ჭიდილი პირდაპირ ეწინააღმდეგება ქრისტიანულ სულს.

მუხლი 15. „ეცადე რჩეულად, პირნათელ მუშაკად და ჭეშმარიტების სიტყვის სარწმუნო მქადაგებლად წარუდგე ღმერთს“, - მოციქული ეუბნება ტიმოთეს, სარწმუნოდ, სწორად იქადაგოს ღვთის სიტყვა, როგორც ჭეშმარიტი სიტყვა, ჭეშმარიტების დამახინჯების გარეშე, ურცხვენელად და უშიშრად, მართლად დაარიგოს ჭეშმარიტებისა და ცხოვნების ნიჭი, მსმენელთა შესაძლებლობებისა და მოთხოვნილებების შესაბამისად, მათი უძლურების გათვალისწინებით, მაგრამ არ უნდა მოხდეს ქადაგებული სიტყვის ღირსების დამცირება.

მუხლი 16. „ფუჭ ყბედობას კი ერიდე, რადგანაც უფრო გაღრმავდება ხალხის უღმერთოება“, - წმიდა იოანე ოქროპირისა და ზოგიერთი სხვა გამოცემის მიხედვით, ერიდე „ახალ სიტყვებს“ (მთაწმინდისეულშია: „ხოლო ბილწთა მათ და ცუდთა ჳმათა განეშორე“ - მთარგმნელი). მოციქულთა დროს ცრუმასწავლებლები ცდილობდნენ დაეფარათ თავიანთი ცდომილებები ახალი სიტყვებით, ან გამოეყენებინათ ისინი სხვა მნიშვნელობით. ასეთებია, მაგალითად, ცრუმასწავლებელთა ყველა ის სიტყვა, რომლებიც მათ გამოიგონეს უხილავი სამყაროს ადამიანთა ქმედებებზე ჩარევის აღსანიშნავად. მაგალითად: ეონი (დროის პერიოდი, სამყაროს ან ისტორიის ხანა - მთარგმნელი), პლერომა (სისრულე, სიუხე - მთარგმნელი), გნოსისი (შეგეცნება - მთარგმნელი) და სხვ. რელიგიური ჭეშმარიტებების მიმართ ეს სიტყვები ფუჭია.

მუხლი 17. „და მათი სიტყვა სირსვილივით საძოვარს ჰპოვებს“, - სირსვილი (cancer), სიმსივნე - უკიდურესად სახიფათო და განუკურნებელი დაავადებაა, რომელიც ასნეულებს ჯანმრთელი სხეულის ნაწილებს და აწყლულებს მათ, მას თან ახლავს ხორცის ხრწნა და ძვლების დაშლა. მისი გავრცელება შეიძლება შეჩერდეს მთელი დასნეულებული სხეულის ნაწილის ამოჭრით ან ამოწვით; მაგრამ იგი ისევ ახლდება ძველ ადგილას.

მსგავსადვე ცრუსწავლებაც, ნაცვლად იმისა, რომ დაახლოვოს ადამიანები ღმერთს, აშორებს მას. მოციქულის მიერ მოცემული მაგალითი გამოხატავს იარების საფრთხეს, რომელსაც ცრუმასწავლებლები აყენებენ ადამიანს.

„როგორც ჰიმენიოსის და ფილეტოსისა“, - ჰიმენიოსის შესახებ მოციქული საუბრობს ტიმოთეს მიმართ პირველ ეპისტოლეში (2:20), რომელსაც აკავშირებს ერეტიკოს ალექსანდრესთან და უწოდებს მათ ღვთისმგმობელებს, რის გამოც განკვეთა ისინი მოციქულმა ეკლესიიდან. აქ კი პავლე ჰიმენიოსთან აკავშირებს ფილეტოსს და მიანიშნებს, რომ მათი ერესი მდგომარეობს მკვდართა მომავალი აღდგომის უარყოფაში. რატომ არ ახსენებს აქ მოციქული ალექსანდრეს, ძნელი სათქმელია. ერთნი ვარაუდობენ, რომ ის უკვე მოკვდა; სხვები კი - ეკლესიიდან განკვეთის შემდეგ მან შეინანა და ისევ მიიღეს მის წიაღში; მაგრამ უკანასკნელი შემთხვევის დროს მოციქული არ დააყოვნებდა ამის შესახებ ეცნობებინა ტიმოთესთვის, რომლისთვისაც, ცხადია, რომ ორივე პიროვნება ძალიან კარგად ცნობილია.

მუხლი 18. „ჭეშმარიტებისგან გამდგარნი რომ ამტკიცებენ, აღდგომა უკვე იყო, და რწმენას უხშობენ ზოგიერთს“, - ხსენებული ერეტიკოსების ცდომილება მდგომარეობს იმაში, რომ ისინი არ აღიარებენ მკვდართა აღდგომას და ამ დოგმატთან დაკავშირებულ ყველა ჭეშმარიტ ქრისტიანულ სწავლებას, ე.ი. იესო ქრისტეს აღდგომასა და მის მეორედ მოსვლას, საყოველთაო განკითხვას. წმიდა წერილში მონათხრობ აღდგომას აღიარებენ სულიერად და ხსნიან ნათლისღებაში სულით განახლების მნიშვნელობით. ამიტომაც, ისინი ამბობენ, რომ აღდგომა უკვე იყო (რომ. 6:4-5). მარკიონი და სხვა გნოსტიკოსები მისდევნენ ზუსტად ასეთ მოსაზრებას და ამიტომაც ჰიმენიოსსა და ფილეტოსში ჩვენ ვხედავთ იმ გნოსტიციზმის წინამორბედებს, რომელთა წინააღმდეგაც იბრძვიან მეორე და მესამე საუკუნის მამები.

მუხლი 19. „მაგრამ ურყევი საფუძველი ღვთისა მტკიცეა და აქვს ეს ბეჭედი: „იცის უფალმა, ვინაა მისი“, - ერეტიკოსთა მცდელობა - დაამხო ეკლესიის ძირითადი ჭეშმარიტებები და დაარღვიონ რწმენა - მიუღწეველია. ისინი რწმენას დაუხშობენ მცირედთ, მაგრამ ვერ შეძლებენ ღვთის მტკიცე საფუძვლის, ეკლესიის შენობის შერყევას. ვნებული და აღდგომილი ქრისტეს, ღმერთკაცის რწმენა ქვაკუთხედია ღვთის სახლისა. საზოგადოებრივი დანიშნულების შენობებზე, ჩვეულებრივ, კეთდება წარწერა, რომელიც განმარტავს მათ დანიშნულებას. და ეკლესიაზეც, როგორც ღვთის შენობაზე, ჩნდება ასეთი წარწერა, ანუ ბეჭედი: „იცის უფალმა, ვინაა მისი“. ის გვაჩვენებს, რომ ღვთისადმი ჭეშმარიტად კუთვნილნი ცნობილია მისთვის და ვერ შეაცდენენ იმათ მსგავსად, რომლებსაც ჰიმენიოსმა და ფილეტოსმა დაუხშეს რწმენა. ღვთისთვის ცნობილი ასეთი პიროვნებებისგან შედგება ეკლესია, მსგავსად ძველი აღთქმისა, როცა უფალმა თავისი ერთგულებისგან განაცალკევა რჩეულები (რიცხვ. 16:5).

მეორე წარწერა განსაზღვრავს იმ პიროვნებათა თვისებებს, რომლებიც უნდა შევიდნენ ეკლესიის შემადგენლობაში; იგი ასე ჟღერს: „განუდგეს უსამართლობას ყველა, ვინც აღიარებს უფლის სახელს“. ღვთის რჩეულები და მისთვის ცნობილი ეკლესიის წევრები უნდა განუდგნენ ყოველგვარ უსამართლობას და უსამართლობის მოქმედთ; ე.ი. იმ ჰიმენიოსისა და ფილეტოსის მსგავს პიროვნებებს. მოციქული თავისი გამოთქმით გვახსენებს კორაზისა და დათანის ცნობილ შფოთს უდაბნოში და მათი სიკვდილით

მიანიშნებს ეკლესიის მშვიდობის თანამედროვე და მომავალი შფოთისთავეების საყოველთაო განსჯის მაგალითს (16:26).

მუხლი 20. „დიდ სახლში ჭურჭელი არა მარტო ოქრო-ვერცხლისაა, არამედ ხისა და თიხისაც, ზოგი საპატიოდ, ზოგი კი უპატიოდ სახმარი“, - ამ სიტყვებში მიანიშნებულია ეკლესიის ამა თუ იმ წევრის შედარებითი ღირსება. დაე, ნურავინ შეცბუნდება იმით, რომ მასში ერთნი მტკიცენი არიან რწმენაში, მეორენი კი ეცემიან. ღვთის ეკლესია არის უდიდესი სახლი, რომელშიც არსებობს თავისი სხვადასხვა შემადგენლობით სხვადასხვა ჭურჭელი; მაგრამ მათი წახდენა ან სიმრთელე არ აზიანებს თვით ეკლესიის გამძლეობას. თვით ჭურჭელი ზოგი საპატიოა, ზოგი კი უპატიოდ გამოსაყენებელი. მსგავსადვე მორწმუნეებიც, იესო ქრისტესა და მოციქულთა სწავლების მიხედვით არიან კეთილი ჭურჭლი; ის კი, ვინც არ მისდევს ამ სწავლებას, უვარგისი ჭურჭელია.

მუხლი 22. „ილტვოდე სიჭაბუკის გულისთქმათაგან; მისდიე სიმართლეს, რწმენას, სიყვარულს, მშვიდობას ყველასთან ერთად, ვინც წმიდა გულით მოუხმობს უფალს“, - მოციქული ეკლესიაში სხვადასხვა ჭურჭლის ასახვის შემდეგ პირდაპირ მიმართავს ტიმოთეს და უპირველესად სთხოვს განეშოროს გულისთქმებს, რომლებიც დამახასიათებელია მისი ასაკისათვის და შემდეგ მოითხოვს, რომ მისდიოს სიმართლეს, ე.ი. ღვთისმოსაობით ცხოვრებას (რომ. 6:13,16); რწმენას - ეჭვის საპირისპიროდ, რომელიც ასე თვისობრივია სიჭაბუკისთვის; სიყვარულსა და მშვიდობას, როგორც მორწმუნეთა და ეკლესიის კავშირის პირობას.

მუხლი 23. „ბრიყვულსა და უგუნურ დავას ერიდე: იცოდე, რომ ეს იწვევს სიტყვიერ ბრძოლებს“. აქ იგულისხმება ეონებსა და გვარტომობაზე უსარგებლო კამათი.

მუხლი 24. „უფლის მონას კი არ შეშვენის. სიტყვით ბრძოლა, არამედ ალერსიანი უნდა იყოს ყველას მიმართ, დამმოდღრავი, შემწყნარებელი“, - მოციქული ჩამოთვლის უფლის მონის, ე.ი. ეკლესიის მსახურის იმ თვისებებს, რომლებიც აღნიშნა 1 ტიმ. 3:2-3-ში.

მუხლი 25. „თვინიერებით არწმუნებდეს წინააღმდეგობით, ეგება მისცეს მათ უფალმა სინანული ჭეშმარიტების შესამეცნებლად“, - უძველესი და აღიარებული ჭეშმარიტებაა, რომ თვინიერება და სიკეთე ძლიერად მოქმედებს მოწინააღმდეგისა და ურჩის სულზე, ვიდრე რისხვა და დასჯა.

მუხლი 26. „რათა თავი დააღწიონ ეშმაკის მახეს, რომელმაც თავისი ნებით შეიპყრო ისინი“, შედარება მიღებულია იმ ცხოველებისგან, რომლებიც ცოცხლად ებმებიან მონადირის მახეში.

მძიმე ჟამის დადგომა (3:1-4:8)

მოციქული ცრუსწავლებებთან ბრძოლის შეგონებიდან გადადის მძიმე ჟამის ასახვაზე, რომელიც მოვა მალევე და მოვიდა უკვე. ამ დროის ადამიანებს ექნებათ ყველა უვარგისი თვისებება, ექნებათ მოჩვენებითი ღვთისმსახურება (3:1-5) და ღვთის ძალას უარყოფენ. დღეს ასეთი ადამიანები უკვე გამოჩნდნენ ცრუმასწავლებელთა სახით, რომლებიც მოივლიან სახლებს გარყვნის მიზნით (6-7); მაგრამ ჭეშმარიტების

წინაღმდგომნი ეგვიპტელი მოგვების მსგავსად მცირედს თუ მიაღწევნ (8-9). ტიმოთემ, რომელიც ემსგავსა მოციქულს სათნოებებით და გაიზიარა მასთან ერთად ტანჯვა, მიუხედავად ცრუმასწვლებელთა წარმატებისა, უნდა ერწმუნოს იმას, რაც ისწავლა და გაიგო წმინდა წერილიდან, რადგან იგი ღვთივსულიერი წყაროა ყოველგვარი დარიგებისა და მხილებისა, და მაშინ იქნება ის ღვთის სრულქმნილი კაცი (10-17). მოციქული მოუწოდებს ტიმოთეს იქადაგოს ღვთის სიტყვა თავდაუზოგავად და წინასწარმეტყველებს იმ დროს, როდესაც აღარ მოისმენენ ამ ქადაგებას. პავლე კიდევ ერთხელ სთხოვს მას, ფხიზლად ადასრულოს მთელი მსხურება და მიანიშნებს, რომ მისი აღსასრული ახლოვდება და ის მალე დაიდგამს ღვაწლის გვირგვინს, რომელიც გამზადებულია უფლის მოყვარულთათვის (4:1-8).

თავ. 3:5. „მოჩვენებითად ღვთისმსახურნი, სინამდვილეში კი მისი ძალის უარყოფელნი; ამნაირთაგან შორს დაიჭირე თავი“, - ცრუმასწავლებლები მთელ თავიანთ შინაგან ხრწნადობას კარგად მალავენ გარეგნული ღვთისმსახურებით და მოხერხებულად აცდუნებენ ღვთისმოსაობაში გაუფრთხილებლებს.

მუხლი 6. „სწორედ ისინი არიან, ზაკვით რომ იპარებიან სახლებში და ატყვევებენ ცოდვებით დამძიმებულსა და სხვადასხვა ვნებით შეპყრობილ ქალებს“, - აღსანიშნავია, რომ ყველა უბველესი ერეტიკოსი უმეტესად შემოიკრებდა გარყვნილ ქალებს იმ მიზნით, რომ დაეკმაყოფილებინათ თავიანთი ვნებები, ან კიდევ მათი საშუალებით ზემოქმედება მოეხდინათ ცოდვით დამძიმებულ კაცებსა და ქალებზე³⁸⁷. ცრუმასწავლებლებს უყვართ სახლებში შეპარვა და ქალების შეცდენა. მოციქული მათ უწოდებს ცოდვით დამძიმებულებსა და სხვადასხვა ვნებით შეპყრობილებს.

მუხლი 7. „ერთაგად რომ სწავლობენ, მაგრამ ვერასგზით ვერ აღწევნ ჭეშმარიტების შემეცნებას“, - მათი სიბრიყვის მკაფიო ნიშანია: სწავლობენ და ვერ იგებენ ვერაფერს, რადგანაც ისეთი მასწავლებლები ჰყავთ, რომლებიც არაფერს ასწავლიან. ჭეშმარიტი სწავლების გარდა, არ არსებობს არა მხოლოდ კარგი სწავლება, არამედ საერთოდ არაფერი.

მუხლი 8. „როგორც იანე და იამბრე უპირისპირდებოდნენ მოსეს, ისე ესენიც უპირისპირდებიან ჭეშმარიტებას: გონებაგაბრწნილი კაცნი, რწმენაში უმეცარნი“, - ასე იწოდებიან ეგვიპტელი მოგვები, რომლებიც ცდილობდნენ შეწინააღმდეგებოდნენ მოსეს, როდესაც მას სასწაულებითა და ნიშნებით სურდა იძულება ფარაონისა, რათა გაეშვა ისრაილიანები ეგვიპტიდან. მათი სახელები უცნობია მოსესა და ძველი აღთქმის წიგნებიდან; მაგრამ იონათანის ტარგუმში³⁸⁸, ზოგარის³⁸⁹ წიგნსა და სხვა თალმუდისტურ ნაწარმოებებში ეს სახელები მოყვანილია ისე, როგორც მოციქულთან. ეს გვაჩვენებს ისინი ნამდვილად არსებობდა ზეპირი ან წერილობით სახით, მისგან ისარგებლა მოციქულმა.

³⁸⁷Hieronym ep. ad Ctesiph

³⁸⁸На Исх. 7:11; 22:22. იონათანი ებრაელი რაბინია - მთარგმნელი.

³⁸⁹უმთავრესი და ყველაზე ცნობილი წიგნი კაბალისტური ლიტერატურისა - მთარგმნელი

მუხლი 9. „მაგრამ ამას იქით ვეღარსად წავლენ, რადგან ამათი უმეცრება ისევე ცხადი გახდება ყველასთვის, როგორც იმათი“, - ცდომილებები აღწევენ მცირედს მხოლოდ საწყის დროს, მაგრამ ბოლომდე ვერ მიდიან; როგორც ყოველი უვარგისი, ისინი ადრე თუ გვიან გაცხადდება და მოკვდება (ოქროპირი). და თუკი რაიმე ცდომილება დარჩა ჯერ კიდევ, ეს იმიტომ, რომ სწრაფად იცვლიან სახეს.

მუხლი 11. „დევნილობას, ვნებას, რაც დავითმინე ანტიოქიაში, იკონიაში, ლისტრეში, მაგრამ ყველაფრისგან მიხსნა უფალმა“, - მოციქული გადატანილი უამრავი დევნისა და ტანჯვისგან ამოარჩევს მათ, რომლებიც ქალაქში მოხდა და ტიმოთესთვის ცნობილია. მათ დიდი შთაბეჭდილება დატოვეს მოციქულისა და მისი მოწაფის სულზე. რამდენადაც წიგნში „საქმე მოციქულთა“ აღწერილი (13-14) დევნები ტიმოთეს მოწოდებამდე აღსრულდა, უნდა ვივარაუდოთ, რომ მოციქული სხვა დროსაც იდევნებოდა ამ ქალაქებში, ან კიდევ ტიმოთემ მათ შესახებ გაიგო თვითმხილველებისგან ან თავად პავლესგან. ანტიოქიაში იგულისხმება პისიდიის ქალაქი.

მუხლი 13. „უკეთურნი და გრძნეულნი კი უფრო შორს წავლენ: სხვებსაც აცდუნებენ და თვითონაც შეცდებიან“, - აქ გამოიხატება იგივე ცრუსწავლებები და მათ არა მხოლოდ უკეთურნი ეწოდებათ, არამედ მატყუარები და მაცდუნებლები.

მუხლი 14. „შენ კი დამკვიდრდი იმაში, რაც გისწავლია და გიწამებია; გახსოვდეს, ვის მიერ ხარ განსწავლული“, ე.ი. თავად პავლეს მიერ. ამის შესახებ ახსენებს მოციქული ტიმოთეს და აჩვენებს, თუ როგორი სიქადულია მასწავლებლისთვის, როდესაც მოწაფეები მისდევენ მის მიერ მითითებულ გზას, ასევე ამა თუ იმ მასწავლებლის მოწაფეობა ნიშნავს განსაზღვრული და ცნობილი ვალეზულებების აღებას.

მუხლი 15. „თანაც, აკი სიყრმიტაგანვე იცნობ საღმრთო წერილსაც, რომელსაც შენი გაბრძნობა ძალუმს, რათა ცხონდე ქრისტე იესოს რწმენით“, - ებრაელთა წესის მიხედვით, წმიდა წერილის წიგნთა კითხვა იწყება ადრეული ასაკიდან. ტიმოთე იზრდება ღვთისმოსავი ებრაელი ღვთის და დიდუდის (შრდ.1:5) ზეგავლენით და იმავე წესს მისდევს. მოციქული აფრთხილებს ტიმოთეს თავი დაიცვას ცდომილებებისგან, მიაწინებს საკუთარ მაგალითს და მათთან აერთიანებს წმიდა წერილს, რომელიც არის სული წმიდის ნაწარმოები; მას შეუძლია მისცეს ტიმოთეს სიბრძნე და მიიყვანოს ცხოვრებამდე, მაგრამ მხოლოდ იესო ქრისტეს რწმენის საშუალებით.

მუხლი 16. „მთელი წერილი ღვთივსულიერია და სარგო-სასწავლად, სამხილებლად, გამოსასწორებლად და სიმართლის შესაგონებლად“, - საუბარია ძველი აღთქმის წმიდა წერილზე. ღვთის სულით გასულიერებული წინასწარმეტყველთა წერილი და მთლიანად ძველი აღთქმა სასარგებლოა მოძღვრისა და ქრისტიანისთვის. მასში შეიძლება მოვიძიოთ აუცილებელი რამ სასწავლად, რწმენის ჭეშმარიტებისა და ღვთისმოსაობის შესასწავლად; მასში მინიშნებულია სიცრუისა და უწმიდურების სამხილებელი გზები; მასში გადმოცემულია ძალა და შეგონება მანკიერი ცხოვრებისა და აზრების გამოსასწორებლად; დაბოლოს, ის ემსახურება სათნოებითი ცხოვრების შეგონებას. ქრისტიანული ეკლესია აღიარებს ძველი აღთქმის წმიდა წერილთა ღვთივსულიერებას.

თავ. 4:2. „იქადაგე სიტყვა, თავს ადექ დროულად თუ უდროოდ, ამხილე, შერისხე, შეაგონე მთელი დიდსულოვნებით და სწავლებით“, - მოძღვრის ქადაგება, როგორც ქრისტიანთა სათნოებებში აღსაზრდელთა ზრუნვა, არ უნდა შემოისაზღვროს

დროით ან მეთოდით: მოძღვარმა ყოველთვის და ყველგან, ყოველი შემთხვევისა და ვითარებისას უნდა იქადაგოს და ასწავლოს ღვთისმოსაობა, სიტყვით თუ არა, მაგალითით.

„ამხილე, შერისხე, შეაგონე“, - ჩამოთვლილია სამოდვრო ქადაგების სხვადასხვა სახე და პირველ ადგილზეა - მხილება, რომელიც მიესადაგება ტიმოთეს მოთხოვნისებებს - იბრძოლოს ცდომილებებთან; მხილება მიესადაგება ასევე ყველა მოძღვარს, რომლებმაც უპირველესად მზრუნველად უნდა განწყვიდონ სამწყსო შემოპარული ცდომილებებისგან და შემდეგ დაიწყონ შეგონება.

„შერისხვა“ გამოიყენება მხოლოდ დაუმორჩილებლებისა და თავხედების საწინააღმდეგოდ.

„შეგონება“ მიესადაგება გამოუსწორებლებს, რომელთა მიმართ მოთმინება უნდა გამოვიჩინოთ, ან კიდევ მორჩილებს, რომელთა შეგონება სწავლებაში გადადის.

მუხლი 3. „რადგანაც მოვა დრო, როცა აღარ გაიზიარებენ მასულდგმულებელ მოძღვრებას, არამედ თავიანთი ჟინით შეკრებენ მოძღვრებას, რათა მათი სიტყვები საამოდ ელამუნოს მათ სმენას“, - ქადაგებაში სიმტკიცის აუცილებლობა აიხსნება ჯანსაღი, ე.ი. ჭეშმარიტი მოძღვრების მნიშვნელობით; მაგრამ მოციქული ამავე დროს შენიშნავს, რომ მალე დადგება დრო, როდესაც აღარ გაიზიარებენ ჭეშმარიტი სწავლების მოსმენას, არამედ თვითონვე აირჩევენ მოძღვრებას, რომლებიც ასიამოვნებენ ვნებებს.

მუხლი 5. „მაგრამ შენ ყოველ წამს ფხიზლად იყავი, დაითმინე ბოროტება, აკეთე მახარებლის საქმე და კეთილად აღასრულე შენი მსახურება“. პირველ ეკლესიაში მახარებლებს უწოდებენ მოციქულთა უახლოეს თანამშრომლებსა და თანამგზავრებს. სავარაუდოდ, მათი მოვალეობა იყო ქვეყნების შემოვლა და ღვთის სიტყვის ქადაგება მოციქულთა მინიშნებით. ასეთი მახარებელი პავლესთვის არის ტიმოთე და მოციქული სთხოვს მას, არ დაივიწყოს ეს მოვალეობა ეპისკოპოსობის დროსაც.

მუხლი 6. „რადგან მე უკვე გამზადებული ვარ სამსხვერპლოდ და ახლოვდება ჩემი მიქცევის ჟამი“, - ესაა სიკვდილის მოახლოების მკაფიო და უეჭველი მტკიცებულება. მოციქული უკვე ხედავს მის თავზე აღმართულ სამსხვერპლო დანას.

მუხლი 7. „კეთილი ღვაწლით მიღვაწია, სარბიელი გამილევია, რწმენა შემინახავს“, - მოციქული იხსენებს თავის განვლილ ცხოვრებას, მოციქულებრივ ღვაწლს; იგი სიხარულს გრძობს, რომ მისი საქმეები დიდია და კეთილი. საკუთარი მოწოდების სიმაღლისა და მიზნის მკაფიო შეგნება, მისი მიღწევისთვის მუდმივი გულმოდგინება, ღვთის ნებისადმი სრული მინდობა - განსაზღვრეს მოციქულის ფართო და ხანგრძლივ მსახურებას; დასასრულს, მას შეუძლია თქვას, რომ მისი საქმე დამთავრდა.

მუხლი 8. „ამიერიდან მიმელის სიმართლის გვირგვინი“, - ასეთი შეგნებითა და ღვთის მიერ აღთქმულის ნდობით ელის მოციქული სიმართლის გვირგვინს, საკუთარი ღვაწლის სამართლიან ჯილდოს. ის ემსახურება სამართლიან მსაჯულს, მას ისე ძლიერად უყვარს ღმერთი, რომ დარწმუნებულია ჯილდოს გარეშე არ დარჩება.

ადრე მას აცხუნებდა თავისი ცხოვრება, იჩენდა შიშსა და სიფრთხილეს: „რათა, სხვებს რომ ვუქადაგებ, თავად არ ვიყო უღირსი“ (1 კორ. 9:27). ასევე შიშობდა თავისი საქმის გამო. მაგრამ ახლა, სიკვდილის წინ, ეს შიში განქარდა. მან იქადაგა იმდროინდელი სამყაროს წარმართულ ქვეყნებში; მის შესაცვლელად უკვე მზად არიან მოწაფეები, მისი

სიყვარულისა და შრომის შვილები; მოციქული თვინიერებით იდრეკს ქედს მახვილის წინაშე, რათა მიიღოს ქრისტეს გვირგვინი.

მოციქულის უკანასკნელი განკარგულებები (4:9-22)

მოციქული თავისი სიტყვის დასასრულს სთხოვს ტიმოთეს იჩქაროს მასთან მისვლა, ყველა თანამგზავრმა მიატოვა, ლუკას გარდა. მოუწოდებს მარკოზსაც (4:9-11); ავალებს ტიმოთეს წამოუღოს მას დატოვებული ფილონი და წიგნები; აფრთხილებს მოერიდოს ვერცხლისმჭედელ ალექსანდრეს (12-15). მოციქულებრივი სიყვარულით პატიობს მათ, ვინც მიატოვა ტანჯვაში და იხსენებს უფლის გამოცხადებას, რომელმაც განამტკიცა ის ტანჯვაში და იმედოვნებს, რომ ის არასდროს არ მიატოვებს მას, რისთვისაც მადლობს უფალს (16-18). ბოლოს, ესალმება პრისკილასა და აკვილას, ონისოფორეს სახლელულს, ახსენებს ერასტოსა და ტროფიმეს. ითხოვს ზამთრამდე მოინახულონ, მოიკითხავს ძმებს რომიდან და უგზავნის მოციქულებრივ სურვილს (19-22).

მუხლი 10. „რადგანაც დემასმა მიმატოვა, შეიყვარა ეს საწყუთრო და თესალონიკეში წავიდა, კრესკე - გალატეას, ტიტე - დალმაციას; ლუკადა დარჩა ჩემთან“, - პავლეს მიერ კოლასელთა (4:14) და ფილემონის (23) ეპისტოლეს დაწერისას დემასი ჯერ კიდევ მასთანაა თანამშრომლის ხარისხში. ახლა კი მიატოვა. ეპიფანე³⁹⁰ ამტკიცებს, რომ ის განდგა რწმენისგან.

მოციქულის მიტოვება, სახარების ქადაგების ღალატი დემასის უდიდესი ცოდვაა. თუმცა, მოციქული არ საყვედურობს მას განდგომილებას და არის³⁹¹ ვარაუდი, რომ ის ისევ დაუბრუნდა მოციქულს და გახდა ეპისკოპოსი, რომლის შესახებ მოწმობს წმიდა ეგნატე ღმერთშემოსილი³⁹², როგორც ღვთის ღირსეულ ეპისკოპოსზე. კრესკე წავიდა გალატეას, ან როგორც სინასა და ზოგი ხელნაწერით - გალიას (თეოდორიტე, ევსევი, იერონიმე ვარაუდობენ, რომ - გალიას), ტიტე - დალმაციაში. აქ ის გაემგზავრა თავად მოციქულის დავალებით.

მუხლი 11. „მარკოზი დასძარი და წამოიყვანე, რადგანაც მსახურებისთვის მჭირდება“, - რა თქმა უნდა, სახარების საქადაგებლად. მოციქულს სურს მასაც მისცეს უკანასკნელი დარიგებები.

მუხლი 12. „ტიქიკოსი ეფესოს წარგზავნე“, - ეს არ არის ის წარგზავნა, როდესაც მას გაატანა კოლასელთა და ეფესელთა ეპისტოლეები, რადგანაც მოციქულმა ამის შემდეგ იმოგზაურა აღმოსავლეთში. ფიქრობენ, რომ მეორე ეპისტოლეს დაწერამდე პავლემ გაგზავნა ტიმოთესთან ტიქიკოსი.

³⁹⁰Haeres. 51

³⁹¹Гроций, Эстий, Корнелий и прочие

³⁹²Ad magnes.

მუხლი 13. „როცა წამოხვალ, მოსასხამი წამომიღე, ტროაში, კარპესთან რომ დავტოვე“, - Φεισιφῆς არის ლათინური penula, იგივე უსახელო მოსასხამი, რომელიც თავსაც ფარავს, საწვიმარი.

„აგრეთე წიგნები, მეტადრე ტყავზე ნაწერი“, - საუბარია ტყავის პერგამენტზე, რომელსაც გრაგნილის ფორმა ჰქონდა.

მუხლი 14. „ალექსანდრე მჭედელმა სიცოცხლე გამიმწარა, მისი საქმისამებრ მიაგებს მას უფალი“, - ფიქრობენ, რომ ალექსანდრე ერთ-ერთი მონაწილეა მოციქულის წინააღმდეგ ეფესოს აჯანყებისა (საქმ. 19:33). მასზე საუბარი გვაფიქრებინებს, რომ ის ახლაც განაგრძობს თავის მტრულ ქმედებებს ქრისტიანთა წინააღმდეგ.

მუხლი 16. „ჩემი პირველი თავის მართლებისას არავინ ამომიღვა მხარში, არამედ ყველამ მიმატოვა. ნუ მიეთვლება მათ“, - საუბარია მოციქულის პირველ დაკითხვაზე, რომელიც მეორე ტყვეობისას მოხდა. მოციქულთან არიან მოწმეები, მისი უდანაშაულობის დამცველები; მაგრამ უცნობია, რატომ დატოვეს მარტო ის ამ გადამწყვეტ მომენტში.

მუხლი 17. „მაგრამ უფალი დამიღვა გვერდით და განმამტკიცა, რათა ჩემი მეშვეობით აღსრულებულიყო ქადაგება და ესმინა ყველა წარმართს; ასე დავაღწიე თავი ლომის ხახას“, - ლომში წმიდა იოანე ოქროპირი და თეოდორიტე გულისხმობენ ნერონს; ზოგიერთები კი რეალურ ცხოველს, თუმცა სავარაუდოდ, პირველი მოსაზრება იგულისხმება.

მუხლი 18. „უფალივე დამიხსნის ყოველი ბოროტი საქმისაგან და მაცხოვნებს თავის ზეციურ სასუფეველში. დიდება მას უკუნითი უკუნისამდე. ამინ“, - ადრე უფალმა იხსნა ის გარე საფრთხისგან, ახლა კი ყოველგვარი ცოდვისგან, ასე რომ, გამართლებული წარდგება ზეციურ სასუფეველში.

მუხლი 20. „ერასტოსი კორინთში დარჩა, ტროფიმე კი ავადმყოფი დავტოვე მილეტში“, - აქ არ იგულისხმება ის დრო, როდესაც მოციქული მიდიოდა იერუსალიმში მილეტის გავლით (საქმ. 20:17), რადგან ტროფიმე ამ დროს ახლდა მოციქულს იერუსალიმში და მისი ტყვეობის მოწმეცაა (საქმ. 21:29); ხოლო პირველ ტყვეობამდე ის ჩასულა მილეტში. მელიტეს იქ ყოფნას (იხ. საქმ. 28:1) არ ეთანხმება არცერთი ხელნაწერი.

ტიტეს მიმართ ეპისტოლე

მოწმობები ტიტეს შესახებ

ტიტეს შესახებ ისტორიული მონაცემები ძალიან მცირეა; ისინი გაბნეულია მოციქულ პავლეს ეპისტოლეებში. „საქმე მოციქულთა“ მასზე არ საუბრობს. პირველად მის სახელს ვხვდებით გალატელთა მიმართ

ეპისტოლეში (2:1→), ვიგებთ, რომ ის ელინია, წარმართი და დიდი ალბათობით ანტიოქიელი, ხოლო წმიდა იოანე ოქროპირის მოსაზრებით - კორინთელი. ტიტე ახლავს მოციქულ პავლეს მოციქულთა კრებაზე იერუსალიმში (გალ. 2:1), და სავარაუდოდ, მასთან ერთად ბრუნდება ანტიოქიაში; მაგრამ თავის მოციქულებრივ მოგზაურობაში ტიმოთესა და სილასთან ერთად ტიტე არ მიჰყავს, რადგანაც ის არ მოიხსენება არც წიგნში „საქმე მოციქულთა“ და არც თესალონიკელთა მიმართ ეპისტოლეში. მხოლოდ მესამე მოგზაურობისას (საქმ. 18:23) ანტიოქიაში მოციქულს თან ახლავს ტიტე ფრიგიასა და გალატიაში, რადგან გალატელთა მიმართ ეპისტოლეში მას მოიხსენებს მოციქული, როგორც მათთვის ცნობილ პიროვნებას (გალ. 2:1-3).

ახლდა თუ არა ტიტე პავლეს ეფესოში სამწლიანი ცხოვრებისას, უცნობია, მაგრამ ეფესოდან კორინთელთა პირველი ეპისტოლეს დაწერის შემდეგ მოციქულმა ტიტე გაგზავნა მის კვალდაკვალ კორინთელებთან მოწყალების შესაგროვებლად (2 კორ. 8:16) და იმის შესატყობად, როგორი შთაბეჭდილება მოახდინა კორინთელებზე პირველმა ეპისტოლემ. ტიტემ მოიტანა კორინთიდან მოციქულისთვის სანუგეშო ცნობები (2 კორ. 7:13) და როგორც ეპისტოლედან ვიგებთ, ის ისევ გაემგზავრა კორინთში მოციქულის მეორე ეპისტოლეთი. შემდეგ ჩვენ ვერ ვხვდებით მას ვერც მოციქულის მოგზაურობისას და ვერც ტყვეობისას. მხოლოდ თავად ტიტეს მიმართ ეპისტოლედან ვხედავთ, რომ მოციქულმა კრებაზე მოგზაურობისას დატოვა ის ქალაქის ეპისკოპოსად, რათა დაესრულებინა ის, რაც ვერ მოასწრო თავად პავლემ, დაედგინა ხუცები ყველა ქალაქში (ტიტ. 1:5). მოციქულმა გააგრძელა ეს ნაკლებად ცნობილი მოგზაურობა და მცირე აზიის რომელიღაც ქალაქიდან მისწერა ტიტეს ეპისტოლე, თან მიიწვია იგი კილიკიის ნიკოპოლში (3:12), საიდანაც, სავარაუდოდ, ტიტე აცილებს მას მაკედონიისა და დალმაციის გავლით რომამდე. ტიტეზე უკანასკნელ ცნობას ვხვდებით ტიმოთეს მიმართ მეორე ეპისტოლეში (4:10), სადაც მოციქული საუბრობს დალმაციაში მის საქადაგებლად გაგზავნაზე. გარდამოცემიდან ³⁹³ ცნობილია, რომ ის არის კრეტის ეპისკოპოსი და გარდაიცვალა ღრმა მოხუცებულობაში 94 წელს ქალწულად, როგორც თავისი მასწავლებელი (ხსენება 25 აგვისტოს).

³⁹³ Euseb. 3:4. Constit. Ap. 7:36

ეპისტოლეს დაწერის ადგილი და დრო

მოცუქულ ტიტეს ცხოვრების მოწმობიდან ჩანს, რომ ეპისტოლე არ შეიძლება დაწერილიყო პავლეს ეფესოში ყოფნამდე და იქ აპოლოსის ჩასვლამდე (1 კორ. 16:12), რადგანაც ეპისტოლედან (ტიტ. 3:13) ცხადია, რომ აპოლოსს იცნობს ტიტე და ის ეპისტოლეს დაწერისას იმყოფებოდა კუნძულ კრეტაზე. მაგრამ მოციქულ პავლეს ეფესოდან წასვლიდან რომში ჩასვლამდე არ შეგვიძლია მოვნიშნოთ არც ერთი დროის მონაკვეთი, როდესაც შეიძლება დავუშვათ პავლეს მოგზაურობა ტიტესთან ერთად კუნძულ კრეტაზე. ვთქვათ, მოციქულმა მოინახულა კრეტა ეფესოში სამწელ-ნახევარი ყოფნის მონაკვეთში, ან კიდევ იქადაგა ამ კუნძულზე ზღვაზე მოგზაურობისას, როდესაც დაპატიმრებული რომში მიჰყავდათ (საქმ. 27:7-13). ამ ვარაუდის დაშვება ნიშნავს საკუთარი მსჯელობის დამკვიდრებას დაუმტკიცებელ მოსაზრებებზე. რჩება კრეტაზე ყოფნის დროის მხოლოდ ერთი პერიოდი, ე.ი. ტიტეს მიმართ ეპისტოლეს დაწერის მომენტი, ესაა რომის პირველი ტყვეობიდან დახსნის შემდეგ. მოციქულ პავლეს ცხოვრებიდან ვიცით, რომ ის ტყვეობის შემდეგ 64 წელს გაემგზავრა აღმოსავლეთში და ამ პერიოდში იყო კუნძულ კრეტაზეც. შემდეგ ის დაბრუნდა პალესტინაში და მოიარა მცირე აზია. 64 წელს რომელიღაც ქალაქში მან გაუგზავნა ტიტეს ეპისტოლე და დაავალა მოენახულებინა ის ნიკოპოლში, სადაც ის ვარაუდობდა გამოზამთრებას (3:12). სხვა სამოდღვრო ეპისტოლეებთან შინაარსისა და გამოთქმის მსგავსება ამტკიცებს ამ ეპისტოლეს დაწერის დროს.

კრეტის ეკლესია

კუნძული კრეტა, ანუ კანდია ³⁹⁴, თავისი სივრცითა და ნაყოფიერებით იწოდება ხმელთაშუაზღვის კუნძულების დედოფლად. ძველად ის განიდიდებოდა მრავალრიცხოვნობით, სავაჭრო ურთიერთობებითა და სახელმწიფოებრივი წესრიგით, საბერძნეთისა და რომის საუკეთესო კანონმდებლები თავს ვალდებულად თვლიდნენ ემოგზაურათ კრეტაზე იქაური კანონების შესასწავლად.

³⁹⁴კანდია - ქალაქი-პორტი კუნძულ კრეტაზე - მთარგმნელი.

ბერძნული რესპუბლიკების დაცემასთან ერთად კრეტაც დაეცა. ქრისტეს შობიდან 69 წელს რომის კონსულმა მეტელუსმა დაიპყრო კუნძული და მოაქცია რომის პროვინციაში. ზნეობრივი დაცემა კუნძულზე ბუნებრივი შედეგი იყო აქ სხვადასხვა ეროვნებისა და ბრბოს თავმოყრისა, რომლებსაც იზიდავდათ ანგარება და ეს ხელს უწყობდა კრეტელების ისეთ დაცემას, რომ ბერძნებისთვის კრეტული საუბარი გახდა ტყუილის სინონიმი. კრეტის მკვიდრი უძველესი პოეტი ეპიმენიდე³⁹⁵ აღნიშნავს თავისი თანამემამულეების ამ თვისებას და სხვა პოეტები (კალიმაქსი, ლეონიდ ტარენტელი³⁹⁶) მხოლოდ ამტკიცებენ ამას; მაგრამ რაც მთავარია, თავად მოციქული ამოწმებს ამ სიტყვებს ტიტეს მიმართ ეპისტოლეში.

გარდა კრეტის ელინელი მაცხოვრებლებისა, კუნძულზე ცხოვრობდნენ სხვადასხვა ქვეყნიდან გადმოსახლებულები და მათ შორის ბევრი იუდეველი.

კრეტელები იზიარებდნენ გნოსტიკურ შეხედულებებს, ისინი გამოირჩეოდნენ რელიგიური და პოლიტიკური ფანატიზმით მოსალოდნელი მესიანური სამეფოს სასარგებლოდ.

როდის გავრცელდა აქ ქრისტიანობა, ჩვენთვის უცნობია. სულთმოფენობის სასწაულის მხილველნი არიან კრეტელებიც (საქმ. 2:11), მაგრამ ძნელი წარმოსდგენია, რომ აქ ქრისტიანობა გავრცელდა პავლეს მოსვლამდე, რომელსაც არ მოსწონდა თავისი ეკლესიების დაშენება სხვის საძირკველზე (რომ. 15:20). მაგრამ არც პავლესგან კრეტელების წმიდა რწმენით განათლების ცნობები მოგვეპოვება; ცხადია მხოლოდ ის, რომ სახარება სწრაფად გავრცელდა კუნძულის ბევრ ქალაქში (ტიტ. 1:5), მოციქული ვერ ასწრებდა საკმარისი რაოდენობის პრესვიტერების დაყენებას კრეტის ეკლესიისთვის და ამ მიზნით დატოვა იქ ტიტე.

ეპისტოლეს დაწერის საბაზი და მიზანი

კუნძულ კრეტაზე ახალმოქცეული ქრისტიანების მდგომარეობა მოითხოვდა ძლიერ ზრუნვასა და დახმარებას. ქრისტიანობაზე მოქცეულ იუდეველებს შეაქვთ თავიანთი ცდომილებები. ბევრი მათგანი გატაცებულია გნოსტიციზმითა და უხეში მესიანური მოლოდინით.

³⁹⁵მითოლოგიის თანახმად, ნახევრად მითური პოეტი და წინასწარმეტყველი - მთარგმნელი.

³⁹⁶ძველბერძენი პოეტები - მთარგმნელი.

იუდეველთა მოუსვენარი სული, რომელსაც სწყურია და ეძებს თავისუფლებას, განსაკუთრებით იღვიძებს მონობაში და მიისწრაფვის აჯანყებისკენ. ჭეშმარიტი სულიერი თავისუფლების მქადაგებელი ქრისტიანობა მათ ეჩვენებათ პოლიტიკური თავისუფლების ნიშნად. ხოლო წარმართებს ეჭვი შეაქვთ ქრისტიანობაში, რომ ის ქადაგებს აჯანყებას და არსებული სამოქალაქო წესრიგის დამხობას.

სიცრუისა და ანგარების სული შეიჭრა კრეტელი ქრისტიანების ქმედებასა და სიტყვებში. მოციქული გრძნობს აუცილებლობას, ამ იუდეურ მისწრაფებებსა და გაგებებს დაუპირისპიროს ქრისტეს ჯანსაღი სწავლება და, გარდა ამისა, მისცეს ტიტეს სახელმძღვანელო, თუ როგორ უნდა მოიქცეს თავისი უმაღლესი ვალდებულებების შესრულებისას მოძღვრებთან და ასწავლის, როგორ იბრძოლოს ცრუმასწავლებლებთან.

ეპისტოლეს შინაარსი

ტიტეს მიმართ ეპისტოლეში თითქმის იმავე აზრებსა და დარიგებებს ვხვდებით, როგორსაც ტიმოთეს მიმართ ეპისტოლეში. თავისი მიზნის შესაბამისად, მოციქული ტიტეს არიგებს, როგორ აირჩიოს ეკლესიის მოძღვრები (1 თავი) და ასწავლის მოძღვრული მსახურების ღირსეულ გატარებას (2-3 თავი).

ეპისტოლეს განმარტება

დარიგება ეკლესიის მოძღვრების არჩევისას (1:1-16)

საკმაოდ ვრცელი მისაღმების შემდეგ, რომელშიც მოციქული განსაზღვრავს თავისი მოციქულებრივი მოწოდების საგანსა და მიზანს, ის პირდაპირ გვაჩვენებს, რომ ტიტე დატოვა კრეტაზე, რათა დასასრულებელი დაასრულოს და ხუცესნი დაადგინოს ყველა ქალაქში (1:1-5). შემდეგ კი ასწავლის, რომელ თვისებებს უნდა ფლობდეს ეპისკოპოსი და რომელს - არა (6-9). ეს აუცილებლად უნდა გაითვალისწინოს ტიტემ ცრუმასწავლებელთა სიმრავლის გამო, რომლებიც თავიანთი უსირცხვილობითა და ანგარებისმოყვარეობით მხოლოდ რყვნიან ქრისტიანებს და ასე ამტკიცებენ პოეტ ეპიმენიდეს სამართლიან გამონათქვამს კრეტელებზე (10-12). ტიტეს მოვალეობაა ამხილოს ისინი და

განემოროს მათ ბილწსა და ცრუ სწავლებას, რადგან უწმიდურია მათი ცხოვრებაც (13-16).

თავ.1:1. „პავლე, ღვთის მონა და იესო ქრისტეს მოციქული ღვთის რჩეულთა რწმენითა და ჭეშმარიტების შემეცნებით, ღვთისმოსაობის შესაბამისად“, - მოციქულ პავლეს ტიტესადმი მიმართვას ბევრი მსგავსება აქვს რომაელებისადმი მიმართვასთან, რაც მიანიშნებს დარიგების მნიშვნელობას. აქ მოციქული საკუთარ თავს უწოდებს იესო ქრისტეს მონასა და მოციქულს და ამით ამტკიცებს, რომ ხსნის საქმე და ადამიანთა რჩეულობა არის მამა ღმერთის საქმე; ხოლო სამოციქულო მსახურება - იესო ქრისტეს საქმე.

მუხლი 2. „საუკუნო სიცოცხლის იმედით, საუკუნეთა უწინარეს რომ აღუთქვა უტყუარმა ღმერთმა“, - განზრახვის გარეშე არ უწოდებს მოციქული ღმერთს „უტყუარს“, რადგან ამით ამხელს კრეტელების სწეულებას.

მუხლი3. „და თავის დროზე გამოაცხადა სიტყვა ქადაგებით, რომელიც ჩვენი მაცხოვრის - ღმერთის ბრძანებით მე მომენდო“, - ღმერთის მიერ წინასაუკუნეთაგან გამზადებული და წინასწარმეტყველთაგან ძველთაგანვე გაჟღერებული ადამიანთა ხსნა მხოლოდ განსაზღვრულ დროს შეიძლება აღსრულდეს, რაც დამოკიდებულია მამა ღმერთის ნებაზე, ასევე ადამიანთა შესაძლებლობაზე, ღირსეულად მიიღონ იგი.

მუხლი 5. „იმიტომ დაგტოვე კრეტეს, რომ დასასრულებელი დაასრულო და ხუცესნი დაადგინო ყველა ქალაქში, როგორც დაგავალე“, - ეს ადგილი ძალიან საყურადღებოა, უპირველესად იმ მიმართებით, რომ გვაჩვენებს გარდამოცემის მნიშვნელობას, რომლითაც ხელმძღვანელობდნენ ეკლესიის მოძღვრები როგორც მოციქულთა დროს, ასევე მომდევნო პერიოდშიც. მოციქული პავლე მხოლოდ ბრძანებას კი არ გასცემს ტიტეს მიმართ, დააყენოს კრეტის ყველა ქალაქში პრესვიტერები, არამედ მოითხოვს დასასრულებელიც დაასრულოს და პრესვიტერები დააყენოს ისე, როგორც ეს დაავალა მას კუნძულიდან წასვლისას.

ასევე მომდევნო პერიოდშიც ვხედავთ, რომ ყველა უძველეს, ე.წ. მოციქულთა ეკლესიებში სამღვდლო თანამდებობაზე კურთხევის წეს-ჩვეულებები და პრაქტიკა ერთნაირია, თუმცა მათ შესახებ არ არის პირდაპირი მინიშნება, ხშირად კი საერთოდაც არაა ნახსენები მოციქულთა ეპისტოლეებში, ამიტომაც ბუნებრივია ვარაუდი, რომ ეს პრაქტიკა დაფუძნებული იყო ზეპირ გარდამოცემაზე, რომელიც თავის მხრივ საწყისს იღებდა თვით მოციქულთაგან. მოცემულ შემთხვევაში ვხედავთ, რომ მოციქულთა დარიგებას წინ უძღვის ზეპირი დავალება. თუკი პავლე შემდეგ სწერს ცალკე ეპისტოლეს ტიტეს, ეს არა იმდენად თავად ტიტესთვის, რამდენადაც კრეტელი ქრისტიანებისთვის, რომლებიც ეპისტოლეთი უნდა დარწმუნდნენ ტიტეს უფლებებში. ეს კარგად ჩანს მოციქულის მისალმების ბოლოს, რომელიც მიმართულია არა მხოლოდ ტიტეს მიმართ, არამედ ყველა მორწმუნისადმი.

ასევე აღსანიშნავია, რომ პავლე აქ ახსენებს პრესვიტერებს, რომლებსაც, ცხადია, აცალკევებს ეპისკოპოსებისგან, და თუმცა პრესვიტერთა სახელქვეშ განმმართველთა უმეტესობა (ოქროპირი, თეოდორიტე, თეოფილაქტე, იერონიმე და სხვა) გულისხმობს ამ შემთხვევაში ეპისკოპოსებს, როგორც მათ შემდგომ უწოდებს თავად მოციქულიც (7), აქ ყურადღების ღირსია ისიც, რომ ეკლესიის მოძღვრები (პრესვიტერები ან ეპისკოპოსები) ტიტემ უნდა დაადგინოს არა ეკლესიის დაბალი მსახურების არჩევით, როგორც

ამტკიცებენ ლუთერანები, არამედ მოციქულთაგან მიღებული ძალაუფლებით; ასე რომ, როგორც თავად მოციქულებმა მიიღეს უფლისგან ხელისუფლება დაადგინონ ეპისკოპოსები და პრესვიტერები, ისე უნდა გადაეცეს ეს ძალაუფლება მათ მემკვიდრეებსაც.

ეპისკოპოსთა მიმართ ცნობილია ისიც, რომ თუმცა მოციქულები თავად ერთპიროვნულად ადგენდნენ ეპისკოპოსებს, მაგრამ თავიანთ მემკვიდრეებს ავალებდნენ, რომ ეპისკოპოსები ეკურთხებიანთ ორი ან სამი ეპისკოპოსის თანდასწრებით. ეს წესი ახლაც დაცულია აღმოსავლეთის ეკლესიაში (წმიდა მოციქულთა პირველი კანონი).

მუხლი 6. „ვინც უბიწოა, ერთი ცოლის ქმარი და მორწმუნე შვილების მამა, ვისაც ვერავინ დასდებს ბრალად ბილწებასა და ურჩობას“, - პრესვიტერის (ანუ ეპისკოპოსის) საჭირო თვისებათა რიცხვში ჩამოთვლილია, რომ მას უნდა ჰყავდეს მორწმუნე შვილები, ე.ი. ქრისტიანები, რომელთაც ვერავინ დასდებს ბრალად ბილწებასა და ურჩობაში, რადგანაც როგორც შენიშნავს მოციქული სხვა ეპისტოლეში (1 ტიმ. 3:5), „რადგან ვინც თავის სახლს ვერ განაგებს, როგორღა იზრუნებს ღვთის ეკლესიაზე?“.

მუხლი 7. „რადგანაც ეპისკოპოსი უბიწო უნდა იყოს, როგორც მწიგნობარსა, არა თავნება, არა გულფიცხი, არა მემთვრალე, არა ჩხუბისთავი, არა ანგარი“, - ნეტარი თეოდორიტი შენიშნავს, რომ „ღვთის მწიგნობარს“ ნიშნავს არათავნებას. ასე, ერთისა და იმავე სიტყვის სხვადასხვა მნიშვნელობა მიზეზია, რომ მორჩილებით იკრძალება თავხედობა და გულფიცხელობით - უადგილო რისხვა.

მუხლი 9. „სარწმუნო სიტყვის მიმდევარი, თანახმად სწავლებისა, რათა საღი მოძღვრებით შეეძლოს შეგონება და ურჩთა მხილება“, - განსაკუთრებულად მოძღვრისთვისაა აუცილებელი მისდიოს სარწმუნო სიტყვას, ანუ საღ მოძღვრებას, რადგანაც ის არა მხოლოდ საკუთარი ცხოვრებისთვის იღწვის, არამედ მრავლისთვის.

მუხლი 10. „რადგან ბევრია ურჩიც, ფუჭად მოლაყბეც და გონების მაცდურიც, მეტწილად წინადაცვეთილთაგან“, - მოციქული აფრთხილებს ტიტეს, რომ უღირსი ადამიანები პრესვიტერად არ დადგინოს და მიანიშნებს მოლაყბეთა და მატყუარათა სიმრავლეზე, განსაკუთრებით იუდეველთა შორის, რომლებიც, სავარაუდოდ, მისდევდნენ კაბალისტურ წარმოდგენებს. საფიქრებელია, რომ ეკლესიაში ისინი მოვიდნენ ანგარების მიზნით.

მუხლი 12. „ერთმა მათგანმა, იქაურმა წინასწარმეტყველმა თქვა: კრეტელი მუდამ ცრუნი არიან, მძვინვარე მხეცნი, უქმი მუცელები“, - თეოდორიტეს მოსაზრებით, მოციქული აქ ციტირებს პოეტ კალიმაქსს, რომელიც იუპიტერისადმი თავის ჰიმნში ნამდვილად უწოდებს კრეტელებს მატყუარებს იმის გამო, რომ მათ ააშენეს თავისთან „უკვდავი“ ზევსის აკლდამა. მაგრამ კალიმაქსი ტომით აფრიკის კირენადანაა³⁹⁷ და არა კრეტიდან, როგორც აქ მოციქული უწოდებს. პავლეს მოჰყავს არა მთელი ლექსი, არამედ საწყისი. უფრო სამართლიანია ოქროპირისა და ეპიფანეს მსგავსად მივიჩნიოთ, რომ ეს მუხლი პავლემ აიღო კრეტელი უძველესი მელექსე ეპიმენიდედან, რომელიც ცხოვრობდა 658 წელს ქრისტემდე. პლატონის, პლუტარქეს, ციცერონისა და სხვათა მოწმობით,

³⁹⁷ კირენა (ბერძნ. Κυρήνη) - ანტიკური ბერძნული კოლონია თანამედროვე ლიბიის ტერიტორიაზე, ქალაქ შაჰატის ადგილას. იგი წარმოადგენდა რეგიონის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ბერძნულ ქალაქს სულ არსებული ხუთი ქალაქიდან. მისგან მომდინარეობს აღმოსავლეთ ლიბიის კლასიკური სახელწოდება *კირენაიკა*, რომელიც მას დღემდე შემორჩა - მთარგმნელი.

ეპიმენიდე ნამდვილად ფლობდა წინასწარმეტყველების ნიჭს და ამიტომაც უსაფუძვლოდ არ უწოდებს მას პავლე წინასწარმეტყველს. თუმცა, ამ შემთხვევაში მოციქული იყენებს თავისი თანამემამულეების ჩვეულ სიტყვათა წყობას, რომლებიც უწოდებენ პოეტებს წინასწარმეტყველებს. მოციქული იმოწმებს წარმართ მწერალს და რა თქმა უნდა, მათი რელიგიური ჭეშმარიტებების მოსაზრებას დიდ მნიშვნელობას არ ანიჭებს, მხოლოდ მოცემული გამოთქმის ნაწყვეტს იყენებს და ამით გვაჩვენებს, რომ წარმართი მწერლების ნაწარმოებებშიც შეიძლება ჭეშმარიტების პოვნა.

რაც შეეხება მოყვანილი მუხლის შინაარსს, ის სრულად შეესაბამება კრეტელების ხასიათს: ისინი არა მხოლოდ მატყუარები არიან, არამედ მძვინვარე მხეცები, რომლებიც თავიანთი ზნითა და საქმიანობით მიეცემიან ღორმუცელობას და უქმობას. მოციქული იყენებს ამ გამოთქმას იმ მატყუარების მიმართ, რომლებიც მოივლიან ქრისტიანთა სახლებს, მუცელღორივით და უქმმეტყველებენ.

მუხლი 13. „ეს მოწმობა ჭეშმარიტია. ამიტომაც ამხილე ისინი მკაცრად, რათა სალნი იყვნენ რწმენაში“, - წმიდა იოანე ოქროპირი წერს: „სალი ნიშნავს, რომ არ შევიტანოთ რაიმე სიცრუე, რაიმე უცხო“. შეუბრალებელი მხილება აქ უსწორდება ძლიერი წამლის მოქმედებას, რომელიც აუცილებელია სნეულების სამკურნალოდ.

მუხლი 14. „ყურს ნუ უგდებენ იუდეველთა ზღაპრებსა და ჭეშმარიტებისაგან განდგომილ კაცთა მცნებებს“, - მოციქული იუდეველთა მიერ რჯულის განმარტებას უწოდებს ზღაპარს. მაცხოვარი ამას ჩვეულების დარღვევას უწოდებს (მთ. 15:3)

მუხლი 15. „რადგანაც წმიდათათვის ყველაფერი წმიდაა, ბილწთა და ურწმუნოთათვის კი არაფერი არ არის წმიდა, არამედ შებილწულია მათი გონებაც და სინიდისიც“, - იუდეველთა გარდამოცემა უმთავრესად ეხება წმიდა და არაწმიდა ცხოველთა განსხვავებას, შაბათთა და დღესასწაულთა დაცვასა და დარღვევას. მაცხოვარმა კი გამოთქვა ის ღრმა და მრავალმნიშვნელოვანი ჭეშმარიტება, რომ „პირით შემავალი კი არ შებილწავს კაცს, არამედ პირიდან გამომავალი“ (მთ.15:11); რომ „პირით გამომავალი გულიდან გამოდის და სწორედ ის ბილწავს კაცს“ (მთ. 15:18). ახლა მოციქული იმეორებს და ამტკიცებს ამასვე.

მუხლი 16. „სიტყვით აღიარებენ, საქმით კი უარყოფენ ღმერთს, უკეთურნი, ურჩნი და ყოველი კეთილი საქმისათვის ურგებნი“, - ეს განსაკუთრებით შეიძლება ითქვას იუდეველთა შესახებ, რომლებიც იქადაგებდნენ, რომ ისინი იცნობენ ღმერთს და არღვევენ მის მცნებებს (იოან. 8:54-55). შემდგომში იგივე შეიძლება ითქვას გნოსტიკოსებზეც, რომლებიც ასევე თავს იქებენ ღვთის ბუნებისა და თვისებების ისეთი ცოდნით, როგორსაც ადამიანი ვერ ფლობს. ჭეშმარიტი ღვთის შემეცნება მდგომარეობს ღვთის სიყვარულში, ხოლო სიყვარული ვლინდება ღვთის მცნებების აღსრულებაში.

შეგონება ღირსეული მსახურებისთვის; ეპისტოლეს დასასრული (2:1-3:15)

მოციქული ასწავლის ტიტეს, ქრისტეს სამწყსოს ხელმძღვანელებად აირჩიოს ღირსეულები და საღი მოძღვრება დაიცვას ცრუმასწავლებელთა გარყვნიდან, შემდეგ კი აძლევს მას სხვადასხვა

ასაკისა და მდგომარეობის პიროვნებებისთვის ქცევის წესებს: ბერიკაცები ფხიზლად და გონიერად უნდა იყვნენ რწმენაში, ხანდაზმულმა ქალებმაც შესაფერისად უნდა ჩაიცვან და თავი შეიკავონ ცილისწამებისა და სიმთვრალისგან, დაარიგონ ყმაწვილქალები, უყვარდეთ ქმრები და უმანკოება (2:1-5); ეს თვისებები - უმანკოება და სიდარბაისლე უნდა გამოამჟღავნონ ჭაბუკებმაც, რათა მოწინააღმდეგეს შერცხვეს და ცუდი ველარაფერი თქვას (6-8). განსაკუთრებით კი, მოციქული სთხოვს შეაგონონ მონებს, დაემორჩილონ თავიანთ ბატონებს, ასევე იცხოვრონ წმიდად მაცხოვრის სწავლებისამებრ. „რადგანაც მოგვევლინა მადლი ღვთისა, ყოველი კაცის მხსნელი, ჩვენს დასამოდღვრად, რათა უარყოთ უღმერთოება, ამქვეყნიური გულისთქმანი და მოკრძალებით, სიმართლით და ღვთისმოსაობით ვიცხოვროთ ქვეყნად, და მოველოდეთ ნეტარი სასოებისა და ჩვენი დიდი ღმერთისა და მაცხოვრის ქრისტე იესოს დიდების გამოჩენას, რომელმაც თავი დასდო ჩვენთვის, რათა გამოვეხსენით ყოველგვარი ურჯულოებისაგან და თავისთვის განეწმინდა რჩეული ხალხი“ (9-14). ასე უნდა შეაგონოს და ამხილოს ტიტემ მთელი ძალმოსილებით (15). შემდეგ მოციქული ახსენებს კრეტელებს, დაემორჩილონ მთავართა და ხელისუფალთ; მორჩილნი იყვნენ და ყოველგვარი კეთილი საქმისათვის მზადყოფნი (3:1-2), რადგანაც ოდესღაც ყოველი ადამიანი ცოდვის მონა იყო, ახლა კი გამოიხსნა ღვთის კაცთმოყვარებით, ხელახლა შობის განბანითა და სული წმიდის მიერ განახლებით, რათა მისი მადლით გამართლებულთ სასოებისამებრ დაგვემკვიდრებინა საუკუნო სიცოცხლე (3-7). მოციქულს სურს, რომ ტიტემ დაამოწმოს ეს სარწმუნო სიტყვა და თავი აარიდოს ფუჭ მიებას, გვარტომობის ჩხრეკას, შუღლსა და დავას რჯულის თაობაზე. პავლე არიგებს ტიტეს, განეშოროს ერეტიკოსებს ორი შეგონების შემდეგ (8-11).

ბოლოს, პავლე იწვევს მოწაფეს ნიკოპოლში; სთხოვს ხელი შეუწყოს ზინასა (მოციქული ძენასი - მთარგმნელი) და აპოლოსის გამომგზავრებას, რაც მაგალითი უნდა იყოს სხვებისთვისაც აკეთონ სიკეთე და ესალმება საკუთარი და სხვების სახელით (12-15).

თავ. 2:2. „ბერიკაცები ფხიზლეები იყვნენ, ღირსეულნი, გონიერნი, რწმენით, სიყვარულითა და მოთმინებით საღნი“, - ზოგიერთები ბერიკაცებში - *πρεσβυται* გულისხმობენ პრესვიტერებს ან ეპისკოპოსებს, რომელთა შესახებაც მოციქული საუბრობს ზემოთ, რომ არ უნდა იყვნენ მემთვრალენი; მაგრამ რადგანაც პავლე შემდეგ საუბრობს ბერიკაცებზე, ახალგაზრდა ქალებსა და ყმაწვილებზე, შეიძლება დავასკვნათ, რომ მისი დარიგება ეხება არა თანამდებობას, არამედ ასაკს. ეკლესიის მომღვრის მოვალეობაა უხელმძღვანელოს ყველას, დაწყებული უხუცესიდან და

დამთავრებული პატარამდე. ბერიკაცებს ის შეაგონებს სიფხიზლეს, ანუ იმ სულიერ სიფრთხილეს, რომელიც ადამიანს ეხმარება ცხადად დაინახოს და განსაჯოს თავისი ქმედებები და ურთიერთობები და არ დაუშვას მოიხიბლოს ცდუნებით, დაექვემდებაროს ვნებას. ბერიკაცთა სხვა თვისებაა ღირსება, ანუ სიდარბაისლე, არა მხოლოდ გარეგნულად, არამედ საქმით, სიტყვით და აზრებით; ასევე - სიწმიდე, ანუ როგორც წმიდა იოანე ოქროპირი განმარტავს, გონიერება; დაბოლოს - სიჯანსაღე რწმენაში, სიყვარულსა და მოთმინებაში, რადგანაც შეიძლება ადამიანს სწამდეს არა ჯანსაღად, უყვარდეს არაწმიდად და ითმენდეს ნაღვლიანად.

მუხლი 3. „ხანდაზმული ქალებიც ისეთნი იყვნენ, როგორც შეჰფერის სიწმიდეს: არა ცილისმწამებელნი, არა ღვინის მონები, არამედ სიკეთის მოძღვარნი“, - მოხუც ქალებსაც მოეთხოვებათ ზრდილობა სიტყვასა და ქცევაში, მათ მაგალითი უნდა მისცენ ახალგაზრდებს და დაარიგონ მეუღლეობრივ სიყვარულში.

მუხლი 5. „კეთილგონიერნი იყვნენ, უმანკონი“, - პირველი მიეკუთვნება სულის შინაგან მდგომარეობას, ამიტომაც იწოდება სიბრძნედ, ხოლო მეორე - გარეგნულს, ასე ვთქვათ, ცოლის ხორციელ ქცევას.

„რათა არ იგმობოდეს ღვთის სიტყვა“, - ქრისტიანებმა ყველგან და ყველაფერში უნდა განადიდონ ღმერთი და მთელი თავიანთი საქმიანობა განაწყონ ისე, რომ მათი საშუალებით არ დაიგმოს ღვთის წმიდა სახელი.

მუხლი 7. „ყველაფერში კეთილი საქმის ნიმუშად წარმოაჩინე თავი; სწავლებისას - სიწმიდე და სიდარბაისლე“, - ტიტე ქადაგებისას თავად უნდა იყოს სხვების ნიმუში საქმესა და სწავლებაში. სწავლებისას მისგან მოითხოვება სიწმიდე, ანუ სისუფთავე, სიმტკიცე, არაორაზროვნება, არაპირფერობა, არაწინააღმდეგობა, არასიცრუე, არაპირმოთნეობა ძლიერებისადმი; და ყველაფერ ამას საკუთარი მაგალითი უნდა ახლდეს.

მუხლი 9. „მონები ემორჩილებოდნენ თავიანთ ბატონებს, ცდილობდნენ ყველაფერში აამონ მათ და ნუ შეუბრუნებენ სიტყვას“, - ეს დარიგება განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანია კრეტელი ქრისტიანებისთვის, რადგანაც იქაური მონები მისდევნენ მესიის მიერ მოტანილი თავისუფლების ცრუსწავლებას და არ ემორჩილებიან მიწიერ ბატონებს, ასევე ანგარების მიზნით ქურდობენ.

მუხლი 10. „ნურაფერს მოიპარავენ, არამედ გამოიჩინონ მთელი თავიანთი ერთგულება, რათა სრულად შეამკონ ჩვენი მაცხოვრის - ღმერთის მოძღვრება“, - როგორც ქრისტეს მოძღვრება არის სამკაული ყველა ადამიანისთვის, ისევე ადამიანებმაც თავიანთი ქმედებით შეიძლება შეამკონ ქრისტეს სწავლება.

მუხლი 11-12. „რადგანაც მოგვევლინა მაღლი ღვთისა, ყოველი კაცის მხსნელი, ჩვენს დასამოძღვრად, რათა უარვყოთ უღმერთოება, ამქვეყნიური გულისთქმანი და მოკრძალებით, სიმატლით და ღვთისმოსაობით ვიცხოვროთ ქვეყნად“, - მაღლის გამოვლენის მიზანია გვასწავლოს, უარვყოთ უწმიდურება, უღმერთოება და ყველაფერი ის, რითაც იხიბლება სამყარო ცოდვით.

მუხლი 13. „და მოველოდეთ ნეტარი სასოებისა და ჩვენი დიდი ღმერთისა და მაცხოვრის ქრისტე იესოს დიდების გამოჩენას“, - მაღლის გამოვლინებამ გვასწავლა ადამიანებს მოველოდეთ დიდების გამოჩენას. ორივე გამოვლინება ისეა ერთმანეთთან დაკავშირებული, რომ ვისთვისაც დადგა პირველი, ის ჭკრეტს სულით უკანასკნელსაც.

გამოთქმა: „ჩვენი ღმერთი და მაცხოვარი“ მიეკუთვნება იესო ქრისტეს და ამიტომაც ეს ადგილი წარმოადგენს იესო ქრისტეს ღვთაებრიობის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს მტკიცებულებას (რომ. 9:5; 2:9).

მუხლი 14. „კეთილ საქმეთა მოშურნე“, - გამოთქმა აღებულია ძველი აღთქმიდან (გამოსვლ. 19:5; მეორ. რჯულ. 7:6 და სხვ), რომელშიც იგი მიესადაგება რჩეულ ერს და გვაჩვენებს როგორც მის სიახლოვეს ღმერთთან, ასევე მის განსაკუთრებულ მოვალეობებს. აქ მოციქული ამბობს, რომ ქრისტიანები კეთილი საქმის მოშურნეები უნდა იყვნენ.

თავ. 3:1. „შეახსენე მათ, დაემორჩილონ მთავართა და ხელისუფალთ; მორჩილნი იყვნენ“, - ასეთი შეხსენება მით უფრო აუცილებელია კრეტელებისთვის, რადგან ბუნებით თავისუფლების მოყვარეებს, სურვილი არ აქვთ დაემორჩილონ უცხოტომელთა ხელისუფლებას. იუდეველები კი ყოველთვის განიცდიან უცხო უფლის სიმძიმეს. აქედან კი წარმოშობა ხშირი აჯანყებები კრეტაზე, არა მხოლოდ ადგილობრივებისგან, არამედ იუდეველებისგან.

„ყოველგვარი კეთილი საქმისათვის მზადყოფნა“, - ამ სიტყვებით მოციქული, ერთი მხრივ, განსაზღვრავს სამოქალაქო ხელისუფლების დამორჩილების ზღვარს: ხელისუფლებას უნდა დაემორჩილო, მხოლოდ კეთილ საქმეებში, როდესაც ხელისუფლება პირდაპირ არ ეწინააღმდეგება ღვთაებრივ დადგენილებებს. მეორე მხრივ, მოუწოდებს ქრისტიანებს აკეთონ კეთილი საქმე, ამასთანავე აგულიანებს მათ, მონაწილეობა მიიღონ ყველა კეთილ საზოგადო საქმეში, და ნაწილობრივ გვაკურთხებს დავსაქმდეთ ყოველი კეთილი და სასარგებლო ხელოვნებითა და მეცნიერებით (ფილიპ. 4:8).

მუხლი 3. „ვინაიდან ოდესღაც ჩვენც უგუნურნი ვიყავით, ურჩნი, შეცდომილნი, სხვადასხვა გულისთქმათა და განცხრომათა მონები, ბოროტებასა და შურში დანთქმულნი, ბილწნი და ურთიერთმოძულენი“, - მოციქული ასახავს ადამიანთა მდგომარეობას ქრისტიანობაზე მოქცევამდე და გულისხმობს უპირველესად წარმართებს, თუმცაღა თავად ასეთი არ იყო. პირველ ადგილზე აყენებს „უგუნურებას“, ე.ი. ღვთის შეუცნობელობას, შემდეგ „ურჩებას“ ღვთის მცნებებისადმი; „ცდომილებას“, ანუ ჭეშმარიტებისა და სათნოების გზიდან გადახრას და ბოლოს „სხვადასხვა გულისთქმათა და განცხრომათა მონებას“. მოციქული განზრახვით საუბრობს მონებაზე, რათა გვაჩვენოს, რომ გარეგნული თავისუფლების დროსაც შესაძლებელია მძიმე უღელქვეშ ყოფნა.

მუხლი 5. „მან გვიხსნა არა ჩვენს მიერ აღსრულებულ კეთილ საქმეთა გამო, არამედ თავისი წყალობით, ხელახლა შობის განბანითა და სული წმიდის მიერ განახლებით“, - მადლის გამოვლინება მთლიანად არ არის დამოკიდებული ჩვენს დამსახურებაზე, არამედ ღვთის უდიდეს მოწყალებაზე.

„გვიხსნა ხელახლა შობის განბანითა და სული წმიდის მიერ განახლებით“, - უახლოესი სახით ადამიანი მაცხოვრებელი მადლის მიღების ღირსი ხდება ნათლისღების საიდუმლოში. რამდენადაც იგი მოითხოვს უპირველესად ძველი ადამიანის მოკვდინებას, ანუ ცოდვებისა და ვნებებისგან განწმენდას, ამიტომაც ეწოდება განსაწმენდელი და განმბანელი; და მას მოსდევს ადამიანის განახლება წმიდა ცხოვრებისათვის, რომელსაც ეწოდება ხელახლა შობა. სული წმიდის მიერ განახლებაში შეიძლება დავინახოთ მირონცხების საიდუმლო.

მუხლი 7. „რათა მისი მადლით გამართლებულთ სასოებისამებრ დაგვემკვიდრებინა საუკუნო სიცოცხლე“, - რჯულის აღმსარულებელია იუდეველი, რომელიც პატივს სცემს მშობლებს, იმედოვნებს, რომ ის მიიღებს აღთქმულ მიწაზე სამკვიდროს და იცხოვრებს დიდხანს. ქრისტიანი კი სასოებს უმაღლესსა და უმეტესს: ის დაიმკვიდრებს ღვთის სასუფეველს და საუკუნო სიცოცხლეს.

მუხლი 9. „ხოლო ფუჭ ძიებას, გვარტომობის ჩხრეკას, შუღლსა და დავას რჯულის თაობაზე თავი არიდე, რადგანაც ყოველივე ეს ურგებია და ამაო“, - გნოსტიკოსებსა და ბერძენ სოფისტებს უყვარდათ შეჯიბრი, კამათი რელიგიაზე, ცდილობდნენ ცრუ სუფიზმით დაემტკიცებინათ თავიანთი გონიერება ან ეცდუნებინათ გამოუცდელები. მაგრამ ღვთის სიტყვა „ადამიანური სიბრძნის დამაჯერებელ სიტყვებს როდი ჰგავს“ (1 კორ. 2:4); ქრისტიანი მასწავლებელი უნდა ერიდოს გვარტომობის ჩხრეკას, ე.ი. ეონების სახელების, წესრიგისა და წარმოშობის გამოთვლას; შუღლსა და დავას რჯულის თაობაზე, განსაკუთრებით კი იუდეურ განმარტებებს.

მუხლი 10. „მწვალებელ კაცს, ერთი თუ ორი შეგონების შემდეგ, განემორე“, - ერეტიკოსობა და ერესი უმთავრესად აღნიშნავდა ყველა რელიგიურ განშტოებას, ან შფოთს, პოლიტიკურსაც კი. ასეთ შემთხვევაში, ის შფოთისთავი, რომელიც განყოფს საზოგადოებას გარეგნულად, გადაიხრება კანონიერი და სწორი რელიგიური ჭეშმარიტებებისგან, სიტყვა მწვალებელი შეიძლება მივუსადაგოთ კრეტელ ცრუმასწავლებლებს. დაუმორჩილებელი მწვალებლის დასჯა, ანუ მისგან განშორება, თავად ქრისტემ გვამცნო (მთ. 18:17).

მუხლი 12. „როდესაც არტემასა და ტიტიკოსს გამოგიგზავნი, ჩემსკენ გამოემურე, ნიკოპოლისს, რადგანაც აქ გადავწყვიტე გამოზამთრება“, - ვინ არის არტემასი, უცნობია, რადგანაც მასზე სხვაგან არსად არ არის საუბარი.

ნიკოპოლის სახელით ცნობილია რამდენიმე ქალაქი: ერთი ეპირში³⁹⁸, რომელიც ააგო ავგუსტუსმა³⁹⁹ აქციუმის ომში გამარჯვების აღსანიშნავად; მეორე თრაკიაში; მესამე კილიკიაში ტარსოს მახლობლად. ეპისტოლეს წარწერა მოიაზრებს მეკადონიის ნიკოპოლს, ე.ი. ეპირს; მაგრამ შესაძლოა ვივარაუდოთ, რომ ეს იყო კილიკიის ნიკოპოლი, რადგან მოციქული იმყოფებოდა მცირე აზიაში.

მუხლი 13. „ხელი შეუწყვე რჯულის მოძღვარ ძენასისა და აპოლოსის გამომგზავრებას, რომ არაფერი მოაკლდეთ“, - ალბათ, ტიტესთან ერთად კრეტაზე დატოვებული არიან ძენასი და აპოლოსი. ახლა კი მოციქული მოითხოვს მათ გამომგზავრებას. ძენასი (ანუ ზინა) იწოდება რჯულის მოძღვრად, სავარაუდოდ, როგორც მოსეს რჯულის მცოდნე. მასზეც არავითარი ცნობა არ არსებობს.

მუხლი 14. „ჩვენთანებმაც ისწავლონ კეთილ საქმეთა კეთება გაჭირვებაში დასახმარებლად, რათა არ იყვნენ უნაყოფონი“, - მოგზაურთა და გაჭირვებულთათვის ზრუნვა ერთ-ერთი მშვენიერი საშუალებაა კეთილ საქმეთა ქმედებებით სწავლისა. იუდეველები და წარმართებიც კი იცნობენ ამ სათნოებას. მოციქული ავალებს ქრისტიანებს ისწავლონ იგი.

³⁹⁸ ეპირი (ძვ. ბერძნ. Ἰπείρος, ბერძნ. Ἰπείρος) - ისტორიულ-გეოგრაფიული ოლქი საბერძნეთის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში. აკრავს იონიის ზღვა - მთარგმნელი.

³⁹⁹ გაიუს ოქტავიანე ავგუსტუსი - რომის იმპერიის დამაარსებელი და მისი პირველი იმპერატორი. იმპერიას მართავდა ძვ. წ. 27 წლიდან ახ. წ. 14 წელს გარდაცვალებამდე - მთარგმნელი.

მუხლი 15. „მოიკითხავს ყველა, ვინც ჩემთანაა. მოიკითხე, ვისაც ვუყვარვართ რწმენაში. მადლი ყველა თქვენგანთან. ამინ“, - ამ სიტყვებით მოციქული მიანიშნებს, რომ ეპისტოლე მიმართულია არა მხოლოდ ტიტეს, არამედ სხვა მორწმუნეების მიმართაც.

ფილემონის მიმართ ეპისტოლე

მოწმობები ფილემონზე და ეპისტოლეს წარმოშობის მიზეზები

ფილემონს წმიდა ეკლესია ასახელებს სამოცდაათ მოციქულთა შორის (ხსენება 4 იანვარს, 19 თებერვალსა და 22 ნოემბერს). იგი იყო ღაზის ეპისკოპოსი და ცხოვრობდა ქალაქ ლაოდიკიაში, არის ვარაუდი, რომ - კოლოსში (ამის საფუძველია კოლასელთა მიმართ ეპისტოლე: „მოიკითხეთ ლაოდიკელი ძმები, აგრეთვე ნიმფასი და მისი შინაური ეკლესია“ 4:15), იყო მდიდარი და ცნობილი მოქალაქე (კოლ. 4:17; ფილემ. 2,10). ზოგიერთი თვლის, რომ ის მოციქულმა არქიპომ ან კოლოსის ეპისკოპოსმა ეპაფრამ მოაქცია ქრისტიანობაზე, უფრო სავარაუდებელია - თავად პავლემ (ფილიპ. 19) კოლოსში ან ეფესოში მოგზაურობისას. ის გამოირჩეოდა რწმენის ერთგულებით, თავისი სახლი გადააქცია შეკრების ადგილად, შინაურ ეკლესიად, რომელშიც სავარაუდოდ მისი შვილი, შესაძლოა ვინმე ახლო ნათესავი არქიპო ასრულებდა ღვთისმსახურებას (ფილემ. 2; კოლ.4:17).

პავლეს რომში ტყვეობის ჟამს, ფილემონის ერთ-ერთმა მონამ, ონისიმემ, ტომით ფრიგიელმა (ისიც სამოცდაათ მოციქულთა რიცხვშია, შემდგომში ეფესოს ეპისკოპოსი, ხსენება 15 თებერვალს), რაღაცით განარისხა თავისი ბატონი, გაექცა დასჯას და კოლოსიდან რომში, პავლესთან მივიდა სამართლის საძიებლად (10). ონისიმე გრძნობდა თავის დანაშაულს ბატონის წინაშე და სურდა დაბრუნება და შერიგება ბატონთან, დახმარებას პავლეს სთხოვს. პავლე ნათელს სცემს მას. ახალნათელღებული შვილივით ემსახურება პყრობილ წმიდანს. პავლემ ონისიმეს წერილი გაატანა მასთან და სიყვარულით სთხოვა, შეეწყალებინა შეცოდებული მონა და ძმასავით მიეღო იგი. ფილემონმა ამ წერილის პასუხად არა მარტო შეუნდო მომავალ წმიდანს, არამედ გაათავისუფლა კიდევ იგი და უკანვე, რომში გაგზავნა მოციქულთა თავთან. აქ ონისიმე ეპისკოპოსად იქნა ხელდასმული. პეტრე და პავლე მოციქულების სიკვდილის შემდეგ მან სახარების ქადაგებით მოიარა ესპანეთი და აზია. ღრმა მოხუცებულობაში წმიდანი ტიმოთეს შეენაცვლა ეფესოს სამღვდელმთავრო კათედრაზე. როცა ეგნატე ღმერთშემოსილი რომში სიკვდილით დასასჯელად მიჰყავთ, გზაზე მას ნეტარი ონისიმე გამოეგება რამდენიმე ქრისტიანთან ერთად, რასაც თავად ეგნატე ახსენებს ეფესელთა მიმართ ეპისტოლეში.

იმპერატორ ტრაიანეს მეფობისას ონისიმე შეიპყრეს და სამსჯავროზე წარადგინეს. ქრისტეს მხნე აღსარებისათვის იგი ჯერ საპყრობილეში გამოამწყვდიეს, შემდეგ კი ქვებით თავი მოჰკვეთეს. ერთმა დიდგვაროვანმა და კეთილმსახურმა ქალმა მოწამეობრივად აღსრულებული მოციქულის წმიდა ცხედარი ვერცხლის ლუსკუმაში ჩაასვენა. ეს მოხდა დაახლოებით 109 წელს.

ასე, საკმარისია ეპისტოლეს დაწერისთვის მხოლოდ ერთი ფაქტი, რათა ვაღიაროთ ამ პატარა წერილის მაღალი მნიშვნელობა და აუცილებლობა. იყო აზრი, ამოეღოთ ეს ეპისტოლე წმიდა წერილთა სიიდან, რადგან თითქოს ის უმნიშვნელო ფაქტს და ერთ ადამიანს ეხება.

ამ ეპისტოლესთან ერთად მოციქულმა გაგზავნა კოლასელთა მიმართ ეპისტოლეც და ამიტომაც მისი დაწერაც 63 წელს უკავშირდება.

პავლეს ეპისტოლეთაგან ეს ეპისტოლე თავისი მოცულობით ყველაზე მცირეა, შედგება 25 მუხლისგან. მისი შინაარსი თხოვნითია. როგორც მე-19 მუხლიდან ვგებულობთ, იგი თავად მოციქულის ხელითაა დაწერილი.

ეპისტოლეს განმარტება

ეპისტოლეს დასაწყისში პავლე ესაღმება ფილემონს საკუთარი და ტიმოთეს სახელით, რომელსაც უწოდებს თავის საყვარელ თანაშემწეს; აპფიას სახელით, რომელიც, ოქროპირისა და თეოდორიტეს ვარაუდით, ტიმოთეს ცოლია და არქიპოს, მათი შვილის სახელით (1-3). შემდეგ უშუალოდ მიმართავს ფილემონს, აქებს მის სიყვარულს, რწმენასა და ქველმოქმედებას და გულითადად სთხოვს, მიიღოს მასთან დაბრუნებული მონა. ამასთანავე, აცნობებს რომ განზრახული ჰქონდა დაეტოვებინა ონისიმე თავისთან თავისი ბატონის სამსახურის სანაცვლოდ, მაგრამ არ ისურვა, მისი თანხმობის გარეშე (4-14). პავლე ისევ სთხოვს ფილემონს არ მოჰკითხოს ონისიმეს არაფერი, ყველაფერს მოციქული გადაუხდის (15-19). პავლე დარწმუნებულია ფილემონის მორჩილებაში და გამოთქვამს სურვილს, უფრო მეტად კი იმედს, რომ ტყვეობიდან გათავისუფლების შემდეგ მოინახულებს და დარჩება მასთან. ბოლოს, მოკითხვას უგზავნის თავისი თანაშემწეებისა და თანატყვევების სახელით და ამთავრებს ეპისტოლეს მაღლის მინიჭებით (20-24).

მუხლი 1. „პავლე, იესო ქრისტეს ტყვე, და ძმა ტიმოთე - ფილემონს, ჩვენს საყვარელ თანაშემწეს“, - თავად სახელი ფილემონი აღნიშნავს საყვარელს, მაგრამ მოციქული ამატებს - *αγαπητω*.

მუხლი 2. „აპფიას, საყვარელ დას, არქიპოსს, ჩვენს თანამოღვაწეს, და შენს შინაურ ეკლესიას“, - არქიპო არის კოლასეს ეკლესიის წინამძღვარი (კოლ. 4:17), ე.ი. პრესვიტერი ან მხოლოდ დიაკონი, ხოლო ზოგიერთის მოსაზრებით - ეპისკოპოსიც კი, ეპაფრას არყოფნისას.

მუხლი 6. „რათა ზიარება შენი რწმენისა შეეწიოს ყოველივე კეთილის შემეცნებას, რაც არის ჩვენში ქრისტესათვის“, - მოციქული ლოცულობს, რომ ფილემონის გულუხვობა, მისი რწმენის ნაყოფი ყველასათვის ცხადი გახდეს და შეიცნონ იმ კეთილი საქმით, რომელსაც ის აკეთებს

მუხლი 9. „მაგრამ სიყვარულით უფრო გთხოვ, სხვა კი არა, მე - მხცოვანი პავლე, ხოლო აწ ქრისტე იესოს ტყვეც“, - თუმცა მოციქულს შეუძლია უბრძანოს მას მოციქულებირივი ძალაუფლებით, მაგრამ ის ამჯობინებს სთხოვოს ფილემონს ონისიმეს შეწყნარება და ამასთანავე საკუთარ თავს უწოდებს მხცოვანს. როგორც შენიშნავენ ფილემონიც მოხუცია და მხცოვანებს უმჯობესია სთხოვო, ვიდრე დააძალო.

მუხლი 10. „ჩემი შვილის ონისიმესათვის გთხოვ, რომელიც შემეძინა ტყვეობაში“, - ვარაუდობენ, რომ აქ იგულისხმება ონისიმეს ნათლობა პავლესგან. თუმცა უცნობია, თუ როგორ მონათლა ქრისტეს სამოცდაათი მოციქულთაგანი პავლემ, ისიც ტყვეობაში. შესაძლებელია, რომ პავლესგან მან მიიღო დარიგება სამოციქული საქმიანობის გასაგრძელებლად.

მუხლი 11. „ოდესღაც ურგები რომ იყო შენთვის, ხოლო აწ შენთვისაც სარგოა და ჩემთვისაც“, - მოციქული აქ იყენებს თავად ონისიმეს სახელს, რაც ბერძნულად ნიშნავს სარგოს - ονισιμοιζ.

მუხლი 12. „გიგზავნი მას, ანუ ჩემს გულს“, - ონისიმეს სახით მოციქული უგზავნის ფილემონს თავის გულითად სიყვარულს: მას სურს გამოსცადოს, უპირატესობას მიანიჭებს თუ არა ფილემონი თავისი ბატონობის უფლებას, თუ შეძლებს უარის თქმას მოციქულის სასარგებლოდ.

მუხლი 15. „ვინ იცის, იქნებ დროებით იმიტომ დაგშორდა, რომ სამუდამოდ მიგელო იგი“, - ყველაზე უმნიშვნელო შემთხვევებში, უბედურებებსა და უსიამოვნებებში მოციქული ხედავს განზრახულობის სიბრძნეს, რომელიც ყველაფერს მიმართავს სიკეთისაკენ და იხსნის ადამიანებს. ონისიმეს გაქცევა მიზეზია პავლესთან დაახლოებისა და მისი საშუალებით ხსნისა.

მუხლი 16. „მაგრამ უკვე არა როგორც მონა, არამედ მონაზე უმეტესი, საყვარელი ძმა, მეტადრე ჩემთვის და, მით უმეტეს, შენთვის, ხორციელადაც და უფლის მიერაც“, - ქრისტიანობა ათანაბრებს მონასა და ბატონს: ყველანი ძმები არიან. ფილემონმაც უნდა მიიღოს ონისიმე, როგორც ძმა, არა მხოლოდ რწმენით, არამედ ხორცილაც, რადგანაც ის მისი სახლეულია.

მუხლი 18. „ხოლო თუ რამე გაწყენინა, ან მართებს შენი, მე მომკითხე“, - პავლე აღუთქვამს ფილემონს მატერიალური ზარალის ანაზღაურებას, რომელიც მიიღო ონისიმეს გაქცევით. ამის საფუძველზე წმიდა იოანე ოქროპირი და თეოდორიტი ვარაუდობენ, რომ ონისიმემ გაქურდა ფილემონი და ისე გაიქცა. მაგრამ, ნაკლებად დასაჯერებელია, რომ ქრისტეს სამოცდაათ მოციქულთაგანმა, რომელიც გაიგზავნა ღვთის სასუფეველის საქადაგებლად თვით ქრისტესგან და მიიღო მისგან განკურნებისა და სასწაულთმოქმედების ნიჭი (ლუკ. 10:9), ჩაიდინა ასეთი საქციელი. მართალია, ასევე გაუგებარია, როგორ მოხვდა ერთი მოციქული მეორის მონობაში. სავარაუდოდ, მათ შორის წარმოიშვა რაღაც გაუგებრობა და არასამართლიანი მოქცევის გამო ონისიმე გაიქცა პავლესთან საკითხის გადასაჭრელად. კანონების მიხედვით, გაქცეული მონა ისჯება წამებითა და ტყვეობით. მოციქული ამის ნაცვლად სთხოვს ფილემონს ძმურ მიღებას.

მუხლი 19. „მე, პავლემ, დავწერე ჩემი ხელით“, - ესაა საკუთარი ხელით ეპისტოლეს დაწერის მინიშნება.

„მე გადავიხდი, რათა არ გითხრა, რომ ამაზე მეტიც გმართებს ჩემი: თვით შენი თავი“, - შესაძლოა, საუბარია იმ შემთხვევაზე, როდესაც პავლემ გადაარჩინა ფილემონი სიკვდილს. ზოგიერთები კი აქ ხედავენ იმის მინიშნებას, რომ ფილემონმა ნათლობა პავლესგან მიიღო, მაგრამ ეს ნაკლებად სავარაუდოებელია, რადგან ფილემონი მიეკუთვნება ქრისტეს სამოცდაათ მოციქულთაგანს.

მუხლი 21. „შენს მორჩილებაში დარწმუნებულმა მოგწერე ეს, რადგანაც ვიცი, რომ უფრო მეტსაც შემისრულებ, ვიდრე მე გთხოვ“, - ასეთია მოციქულებრივი სიყვარულისა და მოთხოვნის ძალა: მიუხედავად იმისა, რომ პავლე მოითხოვს ფილემონისგან ფრიად დიდ მსხვერპლს, იმედოვნებს, ფილემონის რწმენა და სიყვარული აღემატება მის მოთხოვნასაც.

მუხლი 22. „ამასთანავე გამიმზადე ბინაც, რადგანაც იმედი მაქვს, რომ თქვენი ლოცვით მოგემადლებით“, - ესაა იმედი პავლეს ტყვეობისგან სწრაფი გათავისუფლებისა.

ის იმედოვნებს, რომ სასამართლო მის სასარგებლოდ დასრულდება. ახლა ის სთხოვს ფილემონსა და მის შინაურ ეკლესიას ლოცვით დახმარებას.

მუხლი 23-25. „მოციქოთხავენ ეპიფრასი, ჩემი თანა-ტყვე ქრისტე იესოში“, - ჩამოთვლილია ის პიროვნებები, რომელთა სახელითაც მოციქული უგზავნის ფილემონს მოციქოებას.

ებრაელთა მიმართ ეპისტოლე

ეპისტოლეს მწერალი

მოციქულ პავლეს ეპისტოლეთა რიგში ებრაელთა მიმართ ეპისტოლე ბოლო ადგილს იჭერს. ამის მიზეზი ისაა, რომ დიდი ხნის განმავლობაში ამ ეპისტოლეს პავლე მოციქულისადმი კუთვნილებაში ეჭვი ეპარებოდათ. თვით ეპისტოლეს დასაწყისში არ არის მისაღმება იმ ეკლესიისადმი, რომლის მიმართაც ის დაიწერა, არც მოციქულის სახელია მითითებული და ეპისტოლეს სიტყვათაწყობაც განსხვავდება პავლეს სხვა ეპისტოლეთა სიტყვათაწყობისგან; ბოლოს, საკმარისი არ არის ამ ეპისტოლეს პავლესადმი კუთვნილების სასარგებლოდ მტკიცე გარეგნული მოწმობები. ამან კი იძულებული გახადა ჯერ კიდევ ეკლესიის უძველესი მასწავლებლები შეეჭვებულებოდნენ, რომ ეპისტოლეს ავტორია პავლე მოციქული. რეალურად, კლიმენტი რომაელის უძველესი მოწმობები საუბრობენ მხოლოდ ეპისტოლეს სიძველეზე და მის მოციქულებრივ წარმოშობაზე, მაგრამ არ ასახელებენ მწერლის სახელს. კიდევ უფრო

ნაკლები მინიშნებაა წმიდა ეგნატე ღმერთშემოსილთან, წმიდა პოლიკარპე სმირნელთან, წმიდა იუსტინე მარტვილთან (მეორე საუკუნე); წმიდა ირინეოს ლიონელი ასახელებს ამ ეპისტოლეს, მაგრამ ისევ მწერლის სახელის აღნიშვნის გარეშე. მხოლოდ ალექსანდრიული სკოლის მწერლებთან - პანტენოსსა⁴⁰⁰ და კლიმენტი ალექსანდრიელთან - გვხვდება ცნობები, რომ ამ ეპისტოლეს ავტორია პავლე მოციქული.

ამ ცნობებთან ერთად არსებობს სხვა მოსაზრებებიც, რომლებიც მიაწერს ამ ეპისტოლეს ხან წმიდა კლიმენტი ალექსანდრიელს, ხან - მახარებელ ლუკას (მისი წიგნის „საქმე მოციქულთა“ და სახარების გამოთქმებთან მსგავსების გამო), ხან - ბარნაბას, ხან - კიდევ აპოლოს ალექსანდრიელს (საქმ. 18:24-28); თავისი დროის სწავლულ ორიგენეს (†256) მოჰყავს ეს მოსაზრებები და ვერ პოულობს სათანადო მტკიცებულებებს ვერც ერთი მათგანის სასრგებლოდ და ამბობს, რომ ეპისტოლეს ნამდვილი ავტორი იცის მხოლოდ ღმერთმა. ამ ეპისტოლეში, მისი მოსაზრებით, მოციქულ პავლეს მხოლოდ აზრებია, ხოლო საუბარი და გადმოცემა რომელიღაც მისი მოწაფის, რომელმაც მოისურვა დაიცვას სახსოვრად მოციქულ პავლეს სწავლება და განმარტება. თუმცა, ორიგენე იქვე გამოთქვამს უფრო შემრიგებლურ და ამასთანავე სწორ აზრს ამასთან მიმართებით: „თუკი ჩვენი ეკლესია ებრაელთა ეპისტოლეს პავლეს კუთვნილებად აღიარებს, მაშინ დაე, ეს სჯეროდეს ყველას, რადგანაც ძველებმა უმიზეზოდ არ გადმოგვცეს ეს ეპისტოლე, როგორც პავლეს ნაწარმოები“⁴⁰¹.

დიონისე ალექსანდრიელის, ათანასე დიდის, იაკობ ნიზიბიელის (†338), ევრემ ასურის, იოანე ოქროპირისა და თეოდორე მოპსუეტელის მოწმობები ადასტურებს, რომ ალექსანდრიის, ანტიოქიისა და აღმოსავლეთის ყველა ეკლესია ეთანხმება ორიგენეს. მხოლოდ არიანელები, თავიანთი დოგმატური მრწამსის გამო, თვლიან მას სიყალბედ და ამოიღეს ის მოციქულთა წერილების რიცხვიდან. მაგრამ ასე არ არის დასავლეთში. დასავლეთის ეკლესიის პირველი სამი საუკუნის მწერლები არ აღიარებენ ებრაელთა ეპისტოლეს პავლეს ნაწარმოებად: ტერტულიანე⁴⁰² მის მწერლად ბარნაბას ასახელებს; რომაელი პრესვიტერი და საეკლესიო მწერალი გაიუსი (ანუ კაიუსი - მესამე საუკუნის დასაწყისი - მთარგმნელი) ასახელებს პავლეს მხოლოდ 13 ეპისტოლეს და ებრაელთა მიმართ

⁴⁰⁰ УЕвсевия, Церковная История, 6:14; (პრესვიტერი პანტენოსი - ღვთისმეტყველი, ალექსანდრიული სკოლის თავკაცი - მთარგმნელი).

⁴⁰¹ У Евсевия, Церковная История, 6:25

⁴⁰² de pud. 20

ეპისტოლეს აღიარებს მარკიონიტების ნაწარმოებად; კვიპრიანე ამბობს, რომ პავლე წერს მხოლოდ შვიდ ეკლესიას (რომის, კორინთის, გალატიის, ეფესოს, ფილიპელთა, კოლასელთა და თესალონიკელთა) და ასე გამოირიცხება ებრაელთა ეპისტოლე პავლეს ეპისტოლეებიდან. მხოლოდ იპონიისა (393) და კართაგენის (397) კრებაზე ნეტარი ავგუსტინეს ზეგავლენით ეს ეპისტოლე მიუერთეს მოციქულ პავლეს დანარჩენ 13 ეპისტოლეს და ისიც მხოლოდ აღმოსავლეთის ეკლესიის მოწმობათა საფუძველზე. მაგრამ ამის შემდეგაც ნეტარი იერონიმე გამოთქვამს ეჭვს ეპისტოლეს მწერალზე. სამაგიეროდ, აღმოსავლეთის ეკლესია კიდევ უფრო გარკვევით გამოთქვამს აზრს იმ მოსაზრების სასარგებლოდ, რომ ეპისტოლე ეკუთვნის მოციქულ პავლეს. ზემოთ ხსენებული მოწმობების შემდეგ შეიძლება ვთქვათ, რომ ეს ეპისტოლე პავლეს მიეწერება უძველეს სირიული თარგმანით (პეშიტო), ანტიოქიისა (264) და ლაოდიკიის (360) კრებები აღიარებენ მას პავლეს ნაწარმოებად, წმიდა იოანე ოქროპირი და თეოდორიტე წერენ მასზე, როგორც პავლეს ეპისტოლეზე, კომენტარებს, და დასავლეთის ეკლესიამაც, მრავალი ეჭვის შემდეგ აღიარა ტრიდენტის კრების შემდეგ ეს ეპისტოლე პავლეს ნაწარმოებად.

ლუთერის დროიდან დასავლეთში კრიტიკამ ისევ დაიწყო ებრაელთა ეპისტოლეს პავლეს ავტორობის უარყოფა და გააცოცხლა უძველეს მწერალთა დავიწყებული ეჭვები. იგი ცდილობდა დაესაბუთებინა ისინი არა მხოლოდ გარეგნული, არამედ შინაგანი მტკიცებულებებით. გარეგნული მტკიცებულებებიდან მოჰყავთ პირველი სამი საუკუნის მწერალთა მიერ დასახელებულ აზრთა სხვადასხვაობა.

შინაგანი მტკიცებულებები ასეთია:

ა) ყველაზე მნიშვნელოვანად მიიჩნევენ იმას, რომ მოციქული არ ასახელებს ეპისტოლეს დასაწყისში საკუთარ სახელს, რითაც გადაუხვევს მისთვის ჩვეული წერილის ფორმას. ჯერ კიდევ პანტენოსი ეძებს ამ საკითხის გადაჭრას. მაგრამ როგორც თავად ხვდება, ამ საკითხის გადაწყვეტილება დევს ებრაელთა მიმართ ეპისტოლეს დანიშნულებაში, ე.ი. იმ ებრაელი ქრისტიანების მიმართ, რომლებიც ყოველთვის საეჭვოდ უყურებენ მოციქულ პავლეს. თავად პავლეს, როგორც წინადაუცვეთელთა მოციქული, არ თვლის თავს ებრაელთა მოციქულად (გალ. 1:16; 2:7; რომ. 11:13) და ამ სახელს მიაკუთვნებს მხოლოდ იესო ქრისტეს (ებრ. 3:1; შედრ. მთ. 15:24). ებრაელები აღიარებენ ჭეშმარიტი სწავლების დამცველებად და ეკლესიის სვეტებად მხოლოდ ქრისტეს უშუალო მოციქულებს, ხოლო პავლეს თვლიან თვითმარქვიად, რომელმაც უკანონოდ მიითვისა

მოციქულის ტიტული და ამ სახელით ის მტრულად (მათი მოსაზრებით) არის განწყობილი სხვა მოციქულების მიმართ.

პავლეზე ასეთი შეხედულება საკმარისი იქნებოდა იმისთვის, რომ ის იძულებული გამხდარიყო დაემალა ეპისტოლეს დასაწყისში საკუთარი ვინაობა. პავლე, ბუნებრივია, ფრთხილობდა, რომ წინადაცვეთილი ქრისტიანები მისი სახელის ხსენებისას, ამასთან, როგორც მოციქულის, ზურგს აქცევდნენ მას და არც კი მოუსმენდნენ მის ეპისტოლეს. მხოლოდ პავლეს სახელდება, როგორც ღვთის მონისა და არა მოციქულისა, ნიშნავს მათ წინაშე საკუთარი მოციქულობის უარყოფას და მათთვის იმის საბაბის მიცემას, რომ თითქოს ის მოციქულად აცხადებს თავს იქ, სადაც კარგად იცნობენ; ხოლო პალესტინის ეკლესიებში, რომლებიც აღიარებდნენ მხოლოდ თორმეტ მოციქულს, ვერ გაბედავდა მათთან გატოლებას. სავარაუდოდ, სწორედ კეთილგონიერმა სიფრთხილემ აიძულა მოციქული დაემალა თავისი სახელი ეპისტოლეს დასაწყისში.

ბ) სხვა მოწმობებს ხედავენ შინაარსში, სიტყვათა წყობასა და ძველი აღთქმის წმიდა წერილის ადგილების გადმოცემის ხერხში, მაგალითად, შენიშნავენ, რომ სხვა ეპისტოლეებში მოციქული უპირველესად მისდევს სამოცდაათთაგანთა თარგმანს; იმ შემთხვევაში, სადაც ეს ტექსტი სრულად არ გამოხატავს მის აზრს, პირდაპირ მიმართავს ებრაულ დედანს; მაგრამ ებრაელთა მიმართ ეპისტოლეში პავლე ტექსტებს ყოველთვის ციტირებს სამოცდაათთა თარგმანის მიხედვით და არ იყენებს დედანს.

თუმცა, მონაკვეთების ასეთი ციტირება არ შეიძლება იყოს იმისი მტკიცებულება, რომ ეპისტოლეს ავტორი სხვა პიროვნებაა. ის გვაჩვენებს მხოლოდ, რომ თავისი მიზნისთვის საკმარისად თვლის სამოცდაათთაგანთა თარგმანს, მიუხედავად ამისა, როგორც ყველგან, მიმართავს დედანსაც, როდესაც საჭიროდ თვლის (კერძოდ, 10:30).

მოყვანილ მტკიცებულებებს შეიძლება დავუპირისპიროთ შემდეგი:

ა) არც ერთი პიროვნება, რომელსაც ძველი ან ახალი განმმარტებლები მიაწერენ ამ ეპისტოლეს, არ შეიძლება იყოს მისი ავტორი: არც კლიმენტი, არც ბარნაბა, არც ლუკა თუ აპოლოსი.

1. ებრაელთა მიმართ ეპისტოლეს მწერალი არ არის წმიდა კლიმენტი რომაელი, რადგან თავად ციტირებს მას, როგორც წმიდა წერილს; მისი ეპისტოლეები ამ ეპისტოლესგან განსხვავებულია ხასიათითა და ენით; ამასთანავე, თავად წმიდა კლიმენტი ვერ მისცემს თავის

ეპისტოლეს პირველი საუკუნის მოციქულთა ეპისტოლეების მნიშვნელობას. ევსევი, იერონიმე, ფილასტრი მიაწერს კლიმენტის მხოლოდ ეპისტოლეს თარგმანს და არა მის შედგენას.

2. არ დაუწერია ეს ეპისტოლე არც ბარნაბას, თუმცა ის, როგორც ლევიტელი და ძე ნუგეშინისცემისა, როგორც განათლებული კვიპროსელი და პავლეს თანამგზავრი, შესაძლოა ყოფილიყო მისი მწერალი, მაგრამ მხოლოდ ტერტულიანეს უძველესი მოწმობა მიაწერს ამ ეპისტოლეს ბარნაბას.

3. არ შეიძლება ჩავთვალოთ ეპისტოლეს მწერლად მოციქული ლუკა, არასაკმარისი საბუთია ის, რომ არსებობს ზოგიერთი მსგავსება მის ნაწარმოებთან. ლუკა, ყოფილი წარმართი, ვერ მისწერდა ებრაელებს ეპისტოლეს, მით უმეტეს, მათი რჯულის განმარტებით.

4. ლუთერი და სხვები ამოდ მიაწერენ ამ ეპისტოლეს ალექსანდრიელ აპოლოსს (საქმ. 18:24-28), მჭევრმეტყველ მქადაგებელსა და მოციქულ პავლეს მეგობარს, არც ერთი უძველესი მწერალი არ ამოწმებს ამას.

5. კიდევ უფრო ნაკლებად შეიძლება ჩაითვლოს ამ ეპისტოლეს მწერლად მარკოზი ან პავლე მოციქულის რომელიღაც უცნობი თანაშემწე. ასე, რჩება ვადიაროთ უძველეს მწერალთა მოწმობებსა და კრებებზე დამტკიცებულ ეკლესიის რწმენასთან ერთად, რომ ებრაელთა მიმართ ეპისტოლეს მწერალია პავლე მოციქული.

ბ) მთელი ეპისტოლე განმსჭვალულია მოციქულ პავლეს სულისკვეთებით: იგივე სწავლება, იგივე აზრი, იგივე მაგალითები, საყვერელი გამონათქვამებიც კი და განსაკუთრებით ძველი აღთქმის განმარტებებთან მსგავსება. მაგალითად, მოციქული უწოდებს საწესჩვეულებო კანონს მომავალ სიკეთეთა ჩრდილს (ებრ. 10:1; კოლ. 2:17) და თვლის, რომ ის უმწეო და უსარგებლოა და ვერ მიიყვანს ადამიანს სრულყოფილებამდე, გამართლებამდე (7:18-19 -რომ. 8:3 და შემდეგ.); იესო ქრისტეს უწოდებს ახალი აღთქმის შუამდგომელს (9:15 - 2 კორ. 3:6; 1 ტიმ. 2:5), ღმერთის აღნაბეჭდს (1:3- კოლ. 1:15; ფილ. 2:6), ყოვლის მემკვიდრეს (1:2=7:17), საუკუნეთა და ყველა არსების შემოქმედს (1:2-ევგეს. 3:9; კოლ. 1:16).

გ) ეპისტოლეში ხსენებული ვითარებები დამახასიათებელია მოციქულ პავლესთვის; მაგ. მწერალი ახსენებს საკუთარ ტყვეობას (10:34; 13:19); ტიმოთეს უწოდებს ძმას (13:23); მოკითხვას უგზავნის იტალიელი ძმებისგან (13:24); სთხოვს ლოცვას საკუთარი თავისუფლებისათვის და

გამოხატავს სურვილს შეხედეს მკითხველებს (13:19). ეპისტოლეს ასრულებს დალოცვით, როგორც დამახასიათებელია პავლესთვის (2 თეს. 3:18); მაღლი ყველა თქვენგანთან (ებრ. 13:25).

დ) რაც შეეხება ეპისტოლეს სიტყვათაწყობას, იგი განსაკუთრებულია სიცხოველით, სიტყვის უწყვეტობითა და მოქნილობით, ენის სიწმიდით, განსხვავებები კი ადვილად აიხსნება ეპისტოლეთა დანიშნულებით. კოლასელთა და ეფესელთა მიმართ ეპისტოლეები ძალიან ახლოს დგას ებრაელთა ეპისტოლესთან.

ებრაელთა მიმართ ეპისტოლეს კანონიკური ღირსება

მიუხედავად იმისა, რომ ყოველთვის იყო ეჭვები, ამ ეპისტოლეს ავტორი არის თუ არა მოციქული პავლე, ეკლესია ყოველთვის თვლიდა ამ ეპისტოლეს კანონიკურად და ღვთივსულებად. ამის შესახებ სწავლება მკაფიოდ და ღიად გამოითქვა წმიდა მოციქულთა კანონებში (85); კრებების დადგენილებებსა (ლაოდიკიის მე-60 კანონი) და პირველი საუკუნის მამათა სწავლებებში.

როდესაც ებრაელთა მიმართ ეპისტოლეს ავტორად ეკლესიამ აღიარა მოციქული პავლე, მისი კანონიკური ღირსების ყველა ეჭვი გაიფანტა. აქ, სხვათა შორის, გავიხსენებთ მოციქულ პეტრეს მოწმობას პავლეს ეპისტოლეებთან დაკავშირებით. მოციქული პეტრე წერს განთესილ ებრაელებს (1 პეტრ. 1:1; 2 პეტრ. 3:1): „ჩვენი უფლის სულგრძელობა დასახეთ ხსნად, როგორც ჩვენმა საყვარელმა ძმამ - პავლემაც მოგწერათ მისთვის ბოძებული სიბრძნით“ (2 პეტრ. 3:15). მოციქულ პავლეს არც ერთი ცნობილი ეპისტოლე არ საუბრობს ებრაულ ეკლესიაზე, ის ეძღვნება მხოლოდ ებრაელებს და არა ეკლესიას, რომელიც შედგება როგორც წარმართებისგან, ისევე ებრაელებისგან; ის ხშირად საუბრობს იმ საგნებზე, რომლებზედაც მიუთითებს მოციქული პეტრე.

ეპისტოლეს პიროვნებები

ეპისტოლე პირდაპირ არ ასახელებს იმ პიროვნებებს, რომელთა მიმართაც ის არის დაწერილი, ეპისტოლეს აქვს საყოველთაო ხასიათი და მთელი მსვლელობა გვაჩვენებს, რომ მისი მკითხველები არიან ებრაელები. მაგრამ რომელი ებრაელები? ერთნი ვარაუდობენ, რომ ესენი არიან მცირეაზიელი ებრაელები, სადაც პავლემ დააარსა მრავალი ეკლესია და სადაც დაწერა არაერთი ეპისტოლე. სხვები კი ეპისტოლეს ადრესატებად თვლიან ალექსანდრიელ ებრაელებს (როგორც ეს მურატორიის კატალოგშია), რომლებიც განმარტების თავიანთი მიდგომით გატაცებულნი არიან რჯულისა და სახარების სიმბოლური გაგებით და საჭიროებენ ძველი აღთქმის წეს-ჩვეულებათა მოციქულებრივ ახსნას. მესამენი, კი მიანიშნებენ პალესტინელ ებრაელებზე და ამყარებენ თავიანთ მტკიცებულებებს მასზე, რადგან ეპისტოლეში საუბარია, რომ დიდი ხანია მათ აქვთ ცოდნა რწმენისა(5:12), ისინი იტანჯნენ რწმენისათვის (10:32-34; 1 თეს. 2:14) და ამასთანავე გაცივდა მათი არსებული რწმენა (2;3; 12:1→).

რამდენადაც ეპისტოლეში არ არის არც ერთი მინიშნება ქრისტიან წარმართებზე, ხოლო მცირე აზიის ყველა ეკლესია შედგება წინადაცვეთილთა და წინადაუცვეთელთაგან, ალექსანდრიის ეკლესია კი არასდროს არ მიიწერდა მოციქულისგან ეპისტოლეს მიწერის პატივს, სავარაუდოა, რომ ეპისტოლე მიმართულია პალესტინელი ებრაელებისადმი. ამას ნაწილობრივ ეთანხმება მოციქულის სურვილი მკითხველებთან შეხვედრისა (13:19,23) და მათი ნაცნობობა ტიმოთესთან. ამასთან, ეპისტოლეს პალესტინელებისადმი კუთვნილების მიუხედავად, იგი სწრაფად გავრცელდა სხვა ეკლესიებშიც.

ეპისტოლეს ენა

კლიმენტი ალექსანდრიელი⁴⁰³ და თავად ევსევი⁴⁰⁴, განსაკუთრებით კი ნეტარი იერონიმე⁴⁰⁵ ამტკიცებენ, რომ ებრაელთა მიმართ ეპისტოლე დაიწერა ებრაულ ენაზე, მაგრამ მის ებრაულ დედანს ჩვენამდე არ მოუღწევია. მათი აზრით, ჩვენ ხელთა გვაქვს მოციქულთა შექმნილი მშვენიერი ბერძნული თარგმანი; და ეს თარგმანი ეკუთვნის მახარებელ

⁴⁰³У Евсев. 6:14

⁴⁰⁴Ист. Ц. 3:38

⁴⁰⁵Devir. ill. 5

ლუკას ან კლიმენტი რომაელს. ებრაული დედნისა და მისი ბერძნული თარგმანის არსებობით სურთ ახსნან ამ ეპისტოლესა და მოციქულის სხვა ეპისტოლეების განსხვავება სიტყვათა წყობაში.

განსაკუთრებით მოსწონთ ეს ვარაუდი კათოლიკე მწერლებს, რადგან ის შესაძლებლობას იძლევა წერილის კანონში რომის პაპის (კლიმენტის) შეყვანისა, რომელსაც ისინი მიაწერენ არა მხოლოდ თარგმანს, არამედ ეპისტოლეს გადამუშავებას, რომელიც პავლემ თავდაპირველად მხოლოდ პალესტინელი ებრაელებისთვის დაწერა (თითქოს მოციქულის მოწაფეთაგან ვინმე გაკადნიერდებოდა და გადააკეთებდა თავისი მასწავლებლის ნაწარმოებს). მაგრამ ებრაული დედნის არსებობის ვარაუდი ეფუძნება მხოლოდ ერთს, რომ ეპისტოლე დაწერილია ებრაელებისადმი. სხვა კვალი ებრაული დედნის არსებობისა არც ეპისტოლეში, არც ისტორიულ მოწმობებში არ არის. იერონიმეს ნაწახი აქვს მათეს სახარების ებრაული დედანი, მაგრამ არა ებრაელთა ეპისტოლე, ხოლო იერონიმემდე მცხოვრები სწავლული ორიგენე პირდაპირ ამბობს, რომ ეპისტოლე დაიწერა ბერძნულად. ეპისტოლეში მოყვანილია ძველი აღთქმის ადგილები ყოველთვის სამოცდაათთაგან მთარგმნელთა და არა ებრაული ტექსტის მიხედვით (გარდა 10:30). ასევე ეპისტოლეში გვხვდება სიტყვათა თამაში, რომელიც იმდენად მჭიდროდ უკავშირდება ეპისტოლეს შინაარსს, რომ იგი არ შეიძლება მივაკუთვნოთ მთარგმნელს (7:3,19,22-24; 9:15 და სხვ.).

ეპისტოლეს დაწერის ადგილი და დრო

მოციქული ეპისტოლეს ბოლოს აცნობებს მკითხველებს ტიმოთეს გათავისუფლებას და ესალმება იტალიელი ძმების სახელით (13:23,24). ამით ცხადი ხდება, ეპისტოლეს დაწერის ადგილია იტალია, სავარაუდოდ, რომი. ეს ზუსტად ის პერიოდია, როდესაც მოციქული გათავისუფლდა ტყვეობიდან, რადგანაც იხსენებს მას (10:34), როგორც წარსულს. შესაძლოა, მოცუქული ახლოსაა ამ დროსთან, რაზეც მიაწიშნებს ტიმოთეს ახლახან გათავისუფლება და მოციქულის მიერ მკითხველთა მონახულების სურვილი (13:19). შესაბამისად, ეპისტოლე უნდა დაწერილიყო 64 წელს.

ეპისტოლეს დაწერის საბაზი და მიზეზი

ებრაელთა მიმართ ეპისტოლეს დაწერა გამოწვეული იყო მოციქულის მიერ პალესტინელ იუდეველთა საშინვე ვითარებაზე ზრუნვით. იუდეველებმა მიიღეს ქრისტიანობა თავიანთი მესიანური იდეების გავლენით, ისინი უარს ვერ ამბობენ მთელი ძველი აღთქმის საღვთო აღმშენებლობის მნიშვნელობასა და აუცილებლობაზე და ქრისტეს მოსვლაში ხედავენ მიწიერი იერუსალიმის მეფეს. ამავდროულად, პალესტინის ფარგლებს გარეთ მცხოვრები ქრისტიანი ებრაელები უფრო და უფრო ერწყმიან წარმართ ქრისტიანებს და კარგავენ თავიანთ ეროვნულობას და შესაბამისად, მესიაზე სუფთა იუდეურ ოცნებებს, პალესტინელი ებრაელები კი კიდევ უფრო ემხრობიან ნაციონალურ შეხედულებებს, ეჩვევიან რჯულსა და წეს-ჩვეულებებს, სულდგმულობენ პატრიოტული გრძნობებით.

განსაკუთრებით სახიფათო გახდა ეს მიმართულება მოციქულ იაკობის სიკვდილის შემდეგ, 62-63 წლებში, როდესაც დაბრმავებულმა იუდეველობამ ქრისტიანობას გაცხოველებული ომი გამოუცხადა. იდეზებოდნენ ქრისტიანები, ბევრს მესიაზე იმედები გაუცრუვდა და მზად იყვნენ, ისევ დაბრუნებოდნენ იუდეველობას, იყო შემთხვევები ქრისტიანული შეკრებების დატოვებისა (10:25), რადგან უპირატესობას ანიჭებდნენ იუდაიზმს. მოციქული პატიმრობიდან ისწრაფვის დაადგინოს იუდეველების ცდომილებები და მხარი დაუჭიროს სულით დაცემულებს. მაგრამ ვიდრე პირადად მოინახულებს მათ, წერს იქაურ ქრისტიანებს შეგონებისა და ნუგეშისცემის სიტყვას (13:22), განუმარტავს ქრისტიანებს ახალი აღთქმის უპირატესობას ძველის წინაშე, და ამ უკანასკნელის, როგორც მომავალი სიკეთის პირველსახის მნიშვნელობას. ასე მოციქული ცდილობს დაარწმუნოს ისინი, რომ დაიცვან მესია-შუამდგომლის რწმენა და არ გაიჩინონ ეჭვები ზეციური სასუფეველის სასოებაზე ტანჯვის დადგომისას.

ეპისტოლეს შინაარსი

ებრაელთა მიმართ ეპისტოლე აზრთა გადმოცემის თანმიმდევრობით ჰგავს რომაელთა მიმართ ეპისტოლეს. იგი იყოფა ორ ნაწილად - რჯულდებითად და ზნეობრივად.

პირველში (1-10:18) მოციქული ამტკიცებს ახალი აღთქმის სწავლების უპირატესობას ძველი აღთქმის წინაშე. მეორეში (10:19-13:25) გადმოცემულია ქრისტიანული ქცევის წესები, რომელიც ეფუძნება მსჯელობებს.

I. ძველი აღთქმის წინაშე ახლის უპირატესობას მოციქული ამტკიცებს:

1. ახალი აღთქმის დამაარსებლის - იესო ქრისტეს - უმაღლესი ღირსებით იმ ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველთა და რჯულმდებელთა და ანგელოზთა წინაშე, რომელთა საშუალებითაც გადმოიცა რჯული (ებრ. 2:2; საქმ. 7:38,53; გალ. 3:19); რადგანაც იესო ქრისტე ძალიან დიდია: ა) ანგელოზებზე; ბ) მოსეზე, რამდენადაც მე და მეფე მაღალია მონაზე.

2. იესო ქრისტე თავისი მღვდელმთავრობით აღემატება ძველი აღთქმის მღვდელმთავრებს, როგორც უცოდველი, როგორც ღვთის ძე, რომელმაც მიიღო მღვდელმთავრობა ღვთისგან და არა ადამიანთაგან და როგორც მღვდელმთავარი მელქისედეკის და არა აარონის ხარისხში;

3. ახალი აღთქმის უპირატესობა და ძველის არასრულყოფილება აიხსნება იმით, რომ უფალი არაერთხელ საუბრობს ძველი აღთქმის გაუქმებასა და შეწყვეტაზე და ახლის დადგინებაზე და ასევე იქიდან, რომ ძველი აღთქმის დადგენილებები და ღვთისმსახურება წინასახეა ნამდვილისა და მათ არ შეუძლიათ ადამიანებსა და თავად მღვდელმთავარს შინაგანი სრულყოფილება და სიწმიდე მიანიჭოს.

II. მოციქული გვაჩვენებს ახალი აღთქმის სწავლებისა და მსახურების უპირატესობას და არწმუნებს ქრისტიანებს, იარონ ამ ახალი სრულყოფილი გზით.

ძველი აღთქმის მართლების მაგალითი, რომელიც განმტკიცებულია თავად ღვაწლის დამდგინებლის მაგალითით, მოუწოდებს ქრისტიანებს, მოთმინებით აიტანონ ყველა ტანჯვა ზეციური ქალაქის დასამკვიდრებლად. კერძოდ, მოციქული მოუწოდებს მკითხველებს რიგი ქრისტიანული სათნოებებისკენ და ურჩევს, მიბაძონ და დაემორჩილონ თავიანთ წინამძღვრებს. ეპისტოლე, როგორც ძველი აღთქმის წესებისა და მსხვერპლშეწირვათა მნიშვნელობების განმარტება, წარმოადგენს ლევიტელთა წიგნის კომენტარებს და ამტკიცებს ახალი აღთქმის სწავლების უპირატესობას - იგი არის ქრისტიანობის საუკეთესო აპოლოგია.

ეპისტოლეს განმარტება

დოგმატური ნაწილი

ახალი აღთქმის უპირატესობა ძველის წინაშე აიხსნება იმით, რომ მისი დამაარსებელი, ანუ შუამდგომელი იესო ქრისტე, აღმატებულია ძველი აღთქმის შუამდგომელ პიროვნებებზე; ე.ი. ის აღმატებულია ანგელოზებზე, მოსესა და მღვდელმთავრებზე; მისი მსახურება ძველი აღთქმის მღვდელმთავართა მსახურებაზე ამაღლებულია.

1. ახალი აღთქმის შუამდგომელი იესო ქრისტე აღმატებულია ანგელოზებსა და მოსეზე (1:1-4:13)

ა) იესო ქრისტეს უპირატესობა ანგელოზთა წინაშე (1:1-2:18)

მოციქული იწყებს ქრისტიანული სწავლების უპირატესობის მტკიცებას ძველი აღთქმის სწავლებასთან შედარებით და ის, უპირველესად, სთავაზობს ებრაელებს იმ პიროვნებათა შედარებას, რომლებიც ემსახურებოდნენ ორივე აღთქმის დაარსებას. ძველი აღთქმის ეპოქაში ღმერთმა არაერთხელ გამოუცხადა თავისი ნება წინასწარმეტყველებს; დღეს კი გამოაცხადა ის თავისი ძის საშუალებით, რომელიც დაადგინა ყველაფრის მემკვიდრედ და ყველა ქმნილებაზე

უზენაესად, როგორც ღვთაებრივად, ისე კაცობრივად (1:1-3). უპირველესად ის აღმატებულია თვით ანგელოზებზე ღვთის ძედ წოდებით, პირველშობილებით, რის გამოც მას ანგელოზებიც ემორჩილებიან (4-7). ძე ღვთისა უზენაესია ანგელოზებზე თავისი სამეფო ხელისუფლებითაც, ცხებულებით და საუკუნო მყოფობით; ანგელოზები კი, როგორც მომსახურე სულები, იგზავნებიან ადამიანთა სამსახურისთვის (8-14). იმ პიროვნებათა ერთმანეთთან შედარებით, რომლებიც ემსახურებიან ძველ და ახალ აღთქმებს, მოციქული ასკვნის, რომ თუკი ანგელოზთა მიერ მოცემული სწავლებისგან განდგომა ისჯება სასჯელით, როგორღა დავიხსნით თავს, უგულბებელმყოფელნი ესოდენ დიადი ხსნისა, თავდაპირველად რომ გვიქადაგა უფალმა და მსმენელთა მეშვეობით დამკვიდრდა ჩვენში, ღვთის თანამოწმობით, სასწაულებით და ნიშებით, ნაირგვარი ძალითა და სული წმიდის ნიჭით, რომლებიც განაწილდა მისი ნების შესაბამისად (2:1-4).

მოციქული გვაჩვენებს, რომ იესო ქრისტეს დამცირება, როგორც ადამიანისა, ანგელოზთა წინაშე არის დროებითი და ემსახურება ადამიანური ბუნების განდიდებას ანგელოზებზე უზენაეს (5-9). ეს დამცირება და სიკვდილი აუცილებელია ხსნისთვის ზუსტად იმიტომ, რომ ასე დამსგავსებოდა ყველაფერში იმათ, რომელთაც უშუამდგომლა (10-18).

თავ.1:1. „ღმერთი, რომელიც მრავალგზის და მრავალგვარად ელაპარაკებოდა მამებს წინასწარმეტყველთა პირით“, - მოციქულს სურვილი აქვს დაამტკიცოს ქრისტიანული სწავლების უპირატესობა ღვთის მიერ განცხადებულ წინასწარმეტყველთა სწავლების წინაშე, რომლებსაც ისე განადიდებენ იუდეველები და ის, უპირველესად, გვაჩვენებს ძველი და ახალი აღთქმების მჭიდრო კავშირს: იმავე ღმერთმა, რომელიც ძველად საუბრობდა წინასწარმეტყველთა საშუალებით, ახლა განაცხადა თავისი ნება საკუთარი ძის საშუალებით. ძველად ღვთის ნების უწყება არასრული და არასრულყოფილი იყო, რაც მტკიცდება მრავალჯერი გამოცხადებებითა და სხვადასხვა საშუალებებით. ახლა კი ეს გამოცხადება სრული და გადამწყვეტია, რომელიც მეტს არაფერს მოითხოვს, რადგანაც ყველაფრის მემკვიდრე ძემ იცის და ფლობს ყველაფერს, ხოლო როგორც შემოქმედს, ყოველივე შეუძლია.

მუხლი 2. „ამ უკანასკნელ დღეებში გველაპარაკა ჩვენ ძის მიერ, რომელიც დაადგინა ყოვლის მემკვიდრედ და რომლის მეშვეობითაც შექმნა საუკუნენი“, - წმიდა მამათა განმარტებით, აქ საუბარია იესო ქრისტეს ადამიანურ მემკვიდრეობაზე, რადგან როგორც ღმერთი, ის ყოველივეს შემოქმედია, ხოლო ეს უკანასკნელი, ბუნერივია, ყველაფრის მეუფეცაა; მართალია, მემკვიდრე წარმოადგენს იმის მფლობელს, რასაც ადრე არ ფლობდა, მაგრამ მოციქული ამატებს: „რომლის მეშვეობითაც შექმნა საუკუნენი“,

ამდენად, ეს უკვე აღნიშნავს მის ღვთაებრიობას, შემოქმედება ხომ მხოლოდ ღმერთის კუთვნილებაა.

„საუკუნენი“ - τὸ αἰώνιον, - ზოგიერთი უახლესი განმმარტებელი აქ ხედავს გნოსტიკოსთა ეონებს და ფიქრობს, რომ მოციქული თავის აზრს უპირისპირებს გნოსტიკურ სწავლებას, რომელიც აღიარებს ქრისტეს ერთ-ერთ ეონად თუ ეონებზე დაბალ არსებად, მაგრამ მოციქული ცდილობს დაამტკიცოს, რომ ქრისტე მათზე უზენაესია, რადგანაც მათი შემოქმედია. ეს მოსაზრება ნიშნავს იმას, რომ მოციქული უშვებს ეონთა არსებობას, აღიარებს ქრისტესადმი მათ დაქვემდებარებას, რაც შეუძლებელია მისგან მოგვესმინა. ამდენად, აქ სიტყვაში „საუკუნენი“ უნდა გავიგოთ სამყარო, ან სამყაროს არსებობის დრო. მოციქული მიზეზ გარეშე არ ადარებს საუკუნეებს ქრისტეს, სურს გამოავლინოს მისი მარადისობა და ამასთანავე, ძველი აღთქმის სწავლების მიმართ თავისი დამოკიდებულება. ის, ვინც უკანასკნელ დღეებში გველაპარაკა, არსებობს მუდმივად და მიანიჭა რა ყველაფერს ქმნადობა, თავად განგვიცხადა წინასწარმეტყველთა საშუალებით.

მუხლი 3. „რომელიც არის ბრწყინვალეობა დიდებისა და მისი არსების აღნაბეჭდი, თავისი ძალმოსილების სიტყვით ყოვლის მტვირთველი და, ცოდვებისგან ჩვენი განწმედის შემდეგ, ზესკნელს სიდიადის მარჯვნივ მჯდომელი“, - როგორც ნათელს აქვს კაშკაში და აისახება უახლოეს საგნებზე, ისევე სიტყვაც ვრცელდება ბრწყინვალეობის სახით. მამა ღმერთი არის მუდმივი ნათელი, და მას ბნელი ვერ მოიცავს (იოან. 1:5). მისგან იშვება ასევე მუდმივი ნათელი, რომელიც არის ძე ღვთისა და ამიტომაც არის მამა ღმერთთან თანაბარი ღვთაებრივი ღირსების; ამიტომაც სიმბოლო სარწმუნოებაში ნათქვამია: ნათელი ნათლისაგან, ღმერთი ჭეშმარიტი ღვთისგან ჭეშმარიტისა. მაგრამ ძე ღვთისა, როგორც მამის დიდების ბრწყინვალეობა, ამავე დროს არის მისი ღვთაებრივი თვისებებისა და სრულყოფილების ანაბეჭდი, მისი ჰიპოსტასის ხატი.

„ხატი“, χαρακτῆρ, ნიშნავს ანაბეჭდს, ბეჭედს. ჰიპოსტასი - სიტყვის განმარტება - ნიშნავს არსებას, ის, როგორც საგანი, თანაბარია οὐσία-ἔσθυσια (არსი). შემდგომში, ყოვლადწმიდა სამების პირების მიმართ ის გამოიყენება პირის მნიშვნელობით. რამდენი ვარაუდიც არ უნდა არსებობდეს, სწორედ ამ მნიშვნელობითაა გამოყენებული აქ სიტყვა ჰიპოსტასი; ამიტომ ის უნდა გავიგოთ, როგორც არსება. ამდენად, სიტყვები: „მისი არსების აღნაბეჭდი“ არის გამეორება სიტყვების „მისი დიდების ბრწყინვალეობისა“. იგი მამა ღმერთის ჭეშმარიტი ხატია თავისი არსებით, იგია ღმერთია, როგორც მამა, მისი თანასწორი ღმერთი (ფილიპ. 2:6). თეოდორიტეს შენიშვნით, არიანელები ამიტომაც ცდილობენ ამოიღონ ეს ეპისტოლე მოციქულებრივი საგანძურიდან, რომ მასში საუკეთესოდ მტკიცდება ძე ღვთისას მამა ღმერთთან თანაარსობა და თანამარადისობა.

„თავისი ძალმოსილების სიტყვით ყოვლის მტვირთველი“, - ძე ღვთისა არის არა მხოლოდ შემოქმედი, ან როგორც აქ არის წარმოდგენილი, ყოველი ქმნილების ყოფიერების შუამდგომელი მიზეზი, არამედ ის ასევე არის ყოვლის მტვირთველი. როგორც თავისი ძალმოსილი სიტყვით, ბრძანებით შექმნა ყოველივე, იმავე სიტყვის ძალმოსილებით ის იცავს და ეხმარება მთელ სამყაროს.

„ცოდვებისგან ჩვენი განწმედის შემდეგ“, - განწმენდა აღსრულდა იესო ქრისტეს ადამიანური ბუნებით. იესო ქრისტეს, როგორც ძე ღვთისას შემოქმედებითი და განმჭვრეტელი საქმიანობის ასახვის შემდეგ, მოციქული უშუალოდ გამოხატავს მის

ადამიანური საქმიანობას და ამგვარად გვაჩვენებს, რომ იესო ქრისტეს ერთ პიროვნებაში შეერთებულია ორი ბუნება, ღვთაებრივი და ადამიანური. აღნიშნული განწმენდა იესო ქრისტემ აღასრულა, როგორც მღვდელმთავარმა, მიიტანა რა მსხვერპლად ადამიანთა ცოდვებისათვის საკუთარი თავი.

„ზესკნელს სიდიადის მარჯვნივ მჯდომელი“, ე.ი. ზეცას მჯდომელი (ქვემოთ 8:1). ქრისტეს მიერ აღსრულებული ხსნის უდიდესი საქმის დასრულებას მისი ადამიანური ბუნების ამაღლება, ანუ განდიდება, ის ამაღლდა ღმერთთან ერთად ღვთის დიდების ტახტზე.

როდესაც განვიხილავთ ებრაელთა მიმართ ეპისტოლეს პირველ სამ მუხლს, მასში ვხედავთ ყველაზე სრულ, თუმცა მოკლედ გამოთქმულ სწავლებას იესო ქრისტეს პიროვნებაზე. ის არის ძე ღვთისა, მამა ღმერთის ერთარსი, მისი თანამარადიული და თანასწორი, შემოქმედი და განმჭვრეტელი ყველა ქმნილისა და ყველფრის მფლობელი-მემკვიდრე. არის რა ერთდროულად ღმერთი და კაცი ერთ პიროვნებაში, ის მოველინა სამყაროში უკანასკნელ დღეს და განუცხადა ღვთისა და თავისი ნება ადამიანებს სრულად და საბოლოოდ, ასე რომ, საჭიროება აღარ არის ახალი გამოცხადებისა. როგორც ადამიანმა, გამოისყიდა ადამიანები ცოდვისგან, გახდა მათი მღვდელმთავარი და მსხვერპლი მათთვის და ასეთი დამცირებით ამაღლდა ზესკნელს სიდიადის მარჯვნივ მჯდომელი.

მუხლი 4. „ანგელოზებზე იმდენადვე უზენაესი, რამდენადაც მათზე უდიადესი დაიმკვიდრა სახელი“, - აქ მოციქული პირდაპირ ამბობს, რომ იესო ქრისტე ანგელოზებზე უზენაესია. მისი, როგორც ღმერთისა და ადამიანის გამოხატვიდან, რომელიც ზის ღმერთთან ერთად ტახტზე, თავისთავად გამომდინარეობს, რომ იესო ქრისტე შეუდარებლად მაღალია ადამიანებზე. მაგრამ მოციქული თითქოს არ კმაყოფილდება ამით. ის ამბობს, რომ იესო ქრისტე ანგელოზებზე უზენაესია, რამდენადაც დაიმკვიდრა მათზე უდიადესი სახელი ძისა, გახდა ღვთის მემკვიდრე არა როგორც ანგელოზები - მხოლოდ მაღლით და არასაკუთარი მნიშვნელობით. თავის მტკიცებულებებს მოციქული აფუძნებს ძველი აღთქმის გამონათქვამებზე და ამით ცდილობს აჩვენოს ებრაელებს, რომ ის საუბრობს არა მხოლოდ მასზე, რაც დიდი ხანია ცნობილია მათთვის, არამედ მასზეც, რაზეც ჯერ კიდევ არ უფიქრიათ. თავად იესო ქრისტეც არაერთხელ მიმართავს ძველ აღთქმას, რათა აჩვენოს, რომ ის არა მხოლოდ დავითის ძეა, არამედ უფალი, ძე ღვთისა, რომელიც დაჯდა მარჯვნივ მამა ღმერთისა (მთ. 20:42-45. შედრ. ფს. 109:1).

მუხლი 5. „ვინაიდან რომელი ანგელოზისთვის უთქვამს ოდესმე: „ძე ხარ შენ ჩემი, დღეს გზობე შენ“; ანდა: „ძე ვიქნები მისი მამა, და ის იქნება ჩემი ძე“, - თვით მოციქულის კითხვიდან ჩანს, რომ ღვთის ძეების სახელი, რომელიც ეწოდა ძველ აღთქმაში ანგელოზებს, ეკუთვნით მათ არა თავიანთი მნიშვნელობით; და მხოლოდ მას შეუძლია ეწოდოს ღვთის ძე, ვისაც აირჩევს თავად ღმერთი. მოციქული პოულობს ასეთ სახელწოდებებს ძველ აღთქმაში და უსადაგებს მას მესიას, რადგან თავად ებრაელებიც ასეთი მნიშვნელობით იყენებენ მას. დავითიც და სოლომონიც იწოდებიან ღვთის ძეებად მხოლოდ იმიტომ, რომ არიან მესიის წინასახეები.

მუხლი 6. „ასევე, როცა კვლავ შემოჰყავს პირშო ქვეყნად, ამბობს: „დე, თაყვანი სცეს მას ყველა ანგელოზმა ღვთისა“, - მოყვანილი ადგილი სიზუსტით გადმოგვცემს მოსეს მხილებით სიტყვას (მეორ. რჯულ. 32:43), მაგრამ იქ მას არ აქვს კავშირი მესიასთან. განმმარტებლები ასევე მიანიშნებენ ფსალმუნის მსგავს ადგილს (96:7); „თაყვანი ეცით მას,

ყოველნო ანგელოზნო“, რომელიც შეიძლება უფრო მიესადაგოს მესიას, რადგანაც აღნიშნულ ფსალმუნში საუბარია უფლის დედამიწაზე გამეფებაზე და მის მეორედ მოსვლაზე. მოციქულს შეეძლო ტექსტში აღნიშნული ბრძანება დაეკავშირებინა მხოლოდ ღვთის ძესთან, რადგან, ღვთის გარდა, რომელსაც ეკუთვნის ყოველი თაყვანისცემა, მხოლოდ ღვთის ძე იმსახურებს მსგავსს.

სახელი „პირმო“ ეკუთვნის ძე ღმერთს და აღნიშნავს მის უწინარეს საუკუნეთა შობას, როგორც შემდეგი სიტყვები: „ყველა ქმნილებაზე უწინარესი“ (კოლ. 1:15). მას, როგორც პირველშობილს, ყოველთვის შვენის ანგელოზთა თაყვანისცემა და არ საჭიროებს ბრძანებას.

ხოლო „როცა კვლავ შემოჰყავს პირმო ქვეყნად“, მაშინ ასეთ ბრძანებას საჭიროებს ზუსტად იმიტომ, რომ ძე ღვთისა შემოიყვანება ქვეყნად ადამიანური ხატით, ამასთან მას ეძლევა ყველა ქმნილებაზე მეუფება. ესაა მისი მეორედ (კვლავ) შემოყვანა ქვეყნად; პირველი იყო სამყაროს შექმნის დროს.

ზოგიერთი განმმარტებელი პირველ შემოყვანებაში გულისხმობს იესო ქრისტეს პირველ მოსვლას დედამიწაზე ადამიანთა ხსნისათვის; ესაა დამცირებული მდგომარეობა; მეორე მოსვლა იქნება სამსჯავროსთვის - დიდებით, როდესაც ის მოვა ანგელოზთა თანხლებით. მაგრამ პირველი ახსნა უკეთესია, რადგან სამსჯავროს შემდეგ ძე ღმერთი გადასცემს ძალაუფლებას მამა ღმერთს (1 კორ. 15:24).

სიტყვა „კვლავ“ ბერძნულისა და უძველეს თარგმანების (სირიული, ვულგატა) თანახმად და წმიდა მამათა (ოქროპირი, თეოდორიტი) განმარტებით უკავშირდება შემდეგ გამოთქმას - „შემოჰყავს“, როგორც გვაფიქრებინებს სხვა შესაბამისი ადგილი ძე ღმერთის ქვეყნად შემოსვლაზე (ებრ. 10:5→).

მუხლი 7. „ხოლო ანგელოზებზე ამბობს: „რომელიც ქმნის თავის ანგელოზებს სულებად და თავის მსახურთ - ალად ცეცხლისა“. მოციქულის მიერ მოყვანილი ადგილი ებრაულ დედანში ასე იკითხება: „რომელმან შეჰქმნა ანგელოზნი თვისნი ქარებად, მსახურნი თვისნი - ალად ცეცხლისა“ და გამოხატავს იმ აზრს, რომ ღმერთს შეუძლია ყველაფერი მოიმსახუროს ანგელოზებად და შუამდგომლებად, სტიქიური მოვლენებიც კი, და შესაბამისად ანგელოზები არიან როგორც მომსახურე სულები. მაგრამ სამოცდაათთაგანთა ბერძნული თარგმანი, რომელიც აქ მოჰყავს მოციქულს სიტყვასიტყვით ასე იკითხება: „რომელიც ქმნის თავის ანგელოზებს სულებად (ქარებად) და თავის მსახურთ - ალად ცეცხლისა“. აქ კიდევ უფრო ძლიერად გამოიხატება აზრი ანგელოზთა მსახურების მნიშვნელობაზე: ისინი ასე ვთქვათ, ეშვებიან ბუნებაში და იქცევიან ბუნების უბრალო ძალებად.

მუხლი 8. „ძეუ კი: „ტახტი შენი, ღმერთო, უკუნითი უკუნისამდე, და კვერთხი სიმართლისა - შენი სუფევის კვერთხი“, - ანგელოზთა მსახურების მდგომარეობის საპირისპიროდ წარმოგვიდგება ძე ღვთისას სამარადისო მეფობა, ამასთანავე იგი იწოდება ღმერთად.

მუხლი 10. „და: თავდაპირველად შენ დააფუძნე, უფალო, მიწა, და შენი ხელით შეიქმნენ ცანი“, - კიდევ უფრო მეტად მტკიცდება ძე ღმერთის მარადისობა და მისი უპირატესობა ანგელოზებზე იმით, რომ ის არის მიწისა და ცის შემოქმედი და როგორიც იყო თავდაპირველად, ისეთივე უცვლელი დარჩება როცა აღარ იქნებიან ისინი.

მუხლი 13. „რომელი ანგელოზისთვის უთქვამს ოდესმე: „დაჯექი ჩემს მარჯვნივ, ვიდრე ფეხქვეშ დაგიმხოვ მტრებს“, - დაბოლოს, კიდევ ერთი ციტატა, რომელიც მიაწვდის ძე ღმერთის სიახლოვეს მამა ღმერთთან და მის სამარადისო მეფურ ღირსებას, რადგანაც მარჯვნივ დაჯდომა აღნიშნავს მამის თანაბარ ღირსებას.

მუხლი 14. „განა ყველანი მომსახურე სულები არ არიან, მათდა სამსახურად მოვლინებულნი, რომელთაც უნდა დაიმკვიდრონ საუკუნო სიცოცხლე“, - ანგელოზები ხშირად იგზავნებიან ღვთისგან ხსნის მაძიებელ ადამიანთა სამსახურისთვის, ანგელოზები ეხმარებიან მათ ცხოვნებაში, მსახურებენ ღმერთსა და ადამიანს შორის შუამდგომლობად. მაგრამ, როგორი უმაღლესიც არ უნდა იყვნენ ანგელოზები ღმერთთან სიახლოვისას თავიანთი ძალითა და საქმიანობით, ისინი გაცილებით დაბლა დგანან ძე ღმერთზე, რომელმაც ერთხელ იხსნა ადამიანები და გახდა კაცობრივად მთელი სამყაროს მეუფე და უფალი და როგორც ხსნილთა თავი აგზავნის უმაღლეს ანგელოზებს უმაღლესი არსებების - ადამიანების სამსახურისთვის. თავად ძე ღმერთმა, ყოველთა უფალმა და მეუფემ „თავი დაიმცრო, მონის ხატი შეიმოსა და გარეგნობით კაცის მსგავსებად იქცა, რის გამოც აღამალა იგი ღმერთმა და ყველა სახელზე უზენაესი სახელი მისცა“ (ფილიპ. 2:7,9), არც ანგელოზებისთვის უნდა იყოს დამამცირებელი ხსნის მაძიებელ ადამიანთა მსახურება, პირიქით, იგი დამსახურება და აღმატებულებაა. ამიტომაც, ანგელოზები ხარობენ ერთი მონანიე ცოდვილის გადარჩენისთვისაც კი (ლუკ. 15:10); ხარობენ ასევე ჩვენი, უმცროსი ძმების, ძმური სიყვარულის გამო; ხარობენ იმისთვისაც, რომ აღასრულებენ მეუფის მიერ მათზე დაკისრებული ვალდებულებას, ემსახურებიან ცოდვილთა მოქცევასა და ხსნას, ამით ისინი ემსგავსებიან ძე ღმერთს, რომელიც მოვიდა დედამიწაზე ადამიანებთან, რათა ემსახურა მათთვის.

თავი 2:2. „ვინაიდან თუ ანგელოზთა მეოხებით ნათქვამი სიტყვა ურყევი იყო და ყოველი შეცოდება თუ ურჩობა იღებდა კუთვნილ სასჯელს“, - იგულისხმება მოსეს რჯული. ახალი აღთქმის მწერლები (საქმ. 7:53; გალატ. 3:19) შენიშნავენ, რომ ეს რჯული გადმოიცა ანგელოზთა საშუალებით. მოციქული მიაწვდის ძველი აღთქმის გამოცხადების ასეთ წარმოშობას და სურს გვაჩვენოს, რომ სახარება გაცილებით მაღლა დგას, რადგანაც ის არა ანგელოზთა, არა მსახურების საშუალებით გადმოიცა, არამედ უფლის მიერ.

მუხლი 3. „ჩვენ როგორღა დავიხსნით თავს, უგულებელმყოფელნი ესოდენ დიადი ხსნისა, თავდაპირველად რომ გვიქადაგა უფალმა და მსმენელთა მეშვეობით დამკვიდრდა ჩვენში“, - ამ სიტყვებში პოულობენ მინიშნებას იმისა, რომ ეპისტოლეს მწერალი მოციქულის მოწაფეა, და არა თავად მოციქული, ანუ პავლე, რადგან პავლე ყოველთვის საუბრობს, რომ უფლისგან უშუალოდ განისწავლა და არა მსმენელთა მეშვეობით (გალ. 1:12,17). თუმცა საჭიროა წავიკითხოთ ეს მუხლი სრულად და დავინახავთ, რომ აქ მოციქული ჩვეული წესით აყენებს საკუთარ თავს მსმენელთა გვერდით და საუბრობს მათი მდგომარეობის შესაბამისად. ხოლო ებრაელებმა, რომლებსაც ის სწერს, მიიღეს სახარება არა უშუალოდ უფლისგან, არამედ მისი მოწაფეებისგან. აქ მოციქული საუბრობს კოლექტიური სახელით და თავის თავსაც აყენებს მსმენელთა რიცხვში, მაგრამ არ უსაგადებს თავის ნამდვილ მდგომარეობას, რაც ჩანს ამ თავის დასაწყისში: „გვმართებს მეტი ყურადღება იმისადმი, რაც გვესმის“.

მუხლი 4. „ღვთის თანამოწმობით, სასწაულებით და ნიშნებით, ნაირგვარი ძალითა და სული წმიდის ნიჭით“, - არავის ეგონოს, რომ უფლისგან მოსმენილი სიტყვა მათ გადმოსცეს არასრულად, არაზუსტად ან კიდევ საკუთარ მონაგონთა დამატებით, მოციქული მიანიშნებს თვით ღვთისგან მოცემულ მოწმობას იმ სასწაულებსა და ნიშნებში, რომლებიც აღასრულეს სახარების მქადაგებლებმა. მოციქული აქ საკუთარ თავსაც გულისხმობს, რადგანაც მასაც ადანაშაულებდნენ ჭეშმარიტი სწავლების დამახინჯებაში.

მუხლი 5. „რადგანაც ღმერთმა ანგელოზებს როდი დაუმორჩილა მომავალი ქვეყანა, რომელზედაც ვმსჯელობთ“, - „მომავალ ქვეყანაში“ მოციქულის თანამედროვე ებრაელები გულისხმობენ მესიის მოსვლის დროს და რადგან ამ დროს მესიის ძალაუფლების ქვეშ მოიაზრებენ, მესიამდელ პერიოდს უქვემდებარებენ ანგელოზთა ხელისუფლებას. ამდენად, მოციქული ეფუძნება თავად ებრაელთა მოსაზრებას და სურს აჩვენოს მათი მომლოდინე მესიის დროის უპირატესობა.

მუხლი 6-7. „არამედ ვიღაცის მოწმობით სადღაცა თქმულა: „რა არის კაცი, რომ გახსოვს იგი? ან ძე კაცისა, რომ მოიხილაჲ მას? ოდნავ თუ დაამცირე იგი ანგელოზთა წინაშე, დიდებითა და პატივით გვირგვინოსან ჰყავ“, - მესიის სახით მოციქული ხედავს იმ იდეალურ პიროვნებას, რომელიც უნდა იყოს მეუფე დედამიწაზე და რომელიც თავისი სრულყოფილებით არაა მცირე ანგელოზების წინაშე; ის მხოლოდ მცირე ხნით იყო დამცირებულ მდგომარეობაში. და თუკი ფსალმუნთმგალობელი იქ გულისხმობს ადამიანს, მაშინ არაფრით არ ეწინააღმდეგება მისი აზრი მოციქულის მიერ მესიისადმი ნათქვამს, როგორც ადამიანისადმი მისადაგებულ სიტყვას. ამასთან (მუხლი 8) გამოთქმას: „ყველაფერი ფეხქვეშ დაუმხე“, რომელსაც იგებენ ყველა მიწიერი არსების მნიშვნელობით, მოციქული იგებს ფართო მნიშვნელობით, რომ იესო ქრისტეს -ადამიანის ძალაუფლების ქვეშ დამორჩილებულია ყველაფერი დედამიწაზეც და ზეცაშიც.

მუხლი 8. „რაკი ყველაფერი დაუმორჩილე, დასამორჩილებელი აღარა დარჩა რა, მაგრამ აწ ვერ ვხედავთ, რომ ყველაფერი მას მორჩილებდეს“, - მოციქული თითქოს თვითონვე ეპასუხება და განმარტავს, რომ იესო ქრისტემ უკვე დააგვირგვინა დიდებით მისგან გადატანილი სიკვდილი; ამის საშუალებით ჩვენ გვწამს, რომ მთელი სამყაროს დამორჩილება აღსრულებული იქნება.

მუხლი 10. „და მართლაც, ასე შეჰფეროდა მას, ვისთვისაც და ვის მიერაც არის ყოველი, მრავალი ძე რომ მიეყვანა დიდებამდე, მათი ხსნის წინამძღვარი სრულყოფილ ტანჯვით“, - იესო ქრისტეს დამცირებასა და ტანჯვას დიდი მნიშვნელობა აქვს არა მხოლოდ ჩვენი ხსნისათვის, არამედ თავად მისი სრულყოფილებისა და დიდებისათვის.

„განა ასე არ უნდა ვნებულიყო ქრისტე და შესულიყო თავის დიდებაში?“ (ლუკ. 24:26), - რათა დახმარებოდა ტანჯულ კაცობრიობას, ქრისტე უნდა მოსულიყო და უნდა გადაეტანა ყველა ტანჯვა (მუხლი 18).

მუხლი 11. „ვინაიდან განმწმენდიც და განწმენდილნიც ერთისგან არიან ყველანი, ამიტომაც არ რცხვენია, ძმები უწოდოს მათ“, - „ერთი“ აქ ღმერთია. მოციქული ამბობს, რომ ღვთისგან წარმოშობისა და მასზე დამოკიდებულებით ეწოდება ყველას ქრისტეს ძმა და მისგან იღებენ განწმენდას.

მუხლი 14. „და რაკი შვილები სისხლისა და ხორცის მოზიარენი არიან, თავადაც ეზიარა მათ“, - შვილი ეწოდება ყოველ ადამიანს, რომელიც იესო ქრისტემ უნდა მიიყვანოს მამასთან, ამისთვის ის უნდა გამხდარიყო ჭეშმარიტი ადამიანი, მათი მსგავსი

ხორცი და სისხლი უნდა მიეღო. ამით კი მოციქული ამხელს იმათ ცდომილებას, რომლებიც თვლიან ძე ღმერთის განხორციელებას მოჩვენებითად. ხორცისა და სისხლის მიღება აუცილებელია იმისთვის, რომ მოკვდეს, ხოლო სიკვდილით დაამარცხოვოს სიკვდილი და დაამარცხოვოს ის, ვისაც აქვს ხელმწიფება სიკვდილისა, ანუ ეშმაკი. ეშმაკი იწოდება სიკვდილის ხელმწიფედ, რადგან ცოდვის გზით მიიყვანა ყოველი ადამიანი სიკვდილამდე. იესო ქრისტემ განაქარვა სიკვდილის მეუფება, ასე რომ, თუკი მისი მორწმუნეები იხოვებიან, ეს იმისთვის, რომ გამოვიდნენ საფლავიდან სიკვდილის დამთრგუნველნი, რათა აჩვენონ თავად ეშმაკს, რომ მას არა აქვს რაიმე საერთო, იმათთან, ვინც გახდა ქრისტესი.

მუხლი 16. „რადგანაც ანგელოზებს კი არ ევლინება მწედ, არამედ - აბრაამის მოდგმას“, - მოციქული არ ახსენებს ადამის მოდგმას, რომელიც იგულისხმებდა ანგელოზთა და ადამიანთა მხარეებს, არამედ აბრაამის მოდგმას, ასე სურს გვაჩვენოს მაცხოვრის მღვდელმთავრული ღირსება, რადგან მღვდელმთავრები აბრაამის მოდგმიდან არიან.

მუხლი 17. „ამიტომ ყოველნაირად უნდა დამსგავსებოდა ძმებს, რათა მოწყალე და სარწმუნო მღვდელმთავარი ყოფილიყო ღვთის წინაშე, ხალხის ცოდვათა სალხინებლად“, - მხოლოდ მას შეუძლია იყოს მღვდელმთავარი, ვინც იცნობს განსაწმედლებს; მხოლოდ მას შეუძლია იყოს მოწყალე, ვინც გამოსცადა მათი სისუსტე და საჭიროება, ვისაც ემსახურება.

ბ) იესო ქრისტეს უზენაესობა მოსეზე და ქრისტიანული სხვა შაბათობის უპირატესობა ებრაულ შაბათზე (3:1-4:13)

მოციქულმა დაამტკიცა იესო ქრისტეს უპირატესობა ძველი აღთქმის შუამდგომელ ანგელოზებზე, ახლა კი ის ყურადღებას ამახვილებს მის უზენაესობაზე მოსეს მიმართ, რომელსაც ჩვეულებრივ უწოდებენ ისრაელის რჯულმდებელს. მოციქული ამბობს, რომ იესო ქრისტე მოსესთან შედარებით უფრო დიდია იმით, რომ ის არის სახლის მშენებელი, ხოლო მოსე მხოლოდ ამ სახლის ერთგული მსახური (3:1-6). ამასთანავე, მოციქული იხსენებს ებრაელთა არაერთგზის დრტვინვას ღვთის წინააღმდეგ უდაბნოში მოგზაურობისას, რისთვისაც მოიძულა ეს მოდგმა და დაიფიცა რისხვით, რომ მათ არ ეღირსებათ მის სიმშვიდეში შესვლა, ე.ი. აღთქმულ მიწაზე (7-11). მოციქული ამის საფუძველზე აფრთხილებს ქრისტიანებს, რომ განემორონ გულის სისასტიკეს და არ მოიწიონ ღვთის რისხვა, როგორც ოდესღაც ებრაელებმა უდაბნოში (12-19), ასე არ დაკარგონ აღთქმული სიმშვიდე. რადგანაც ძველი ებრაელები, მიუხედავად აღთქმისა, ვერ შევიდნენ სიმშვიდის მიწაზე თავიანთი ურწმუნოების გამო; მაგრამ სხვები, ანუ მორწმუნეები ისარგებლებენ ამ აღთქმით, რადგანაც ღმერთმა დააწესა სხვა შაბათობა, ე.ი. დასვენების სხვა დღე, როდესაც ღვთის ერი შევა

მის სიმშვიდეში. ქრისტიანები უნდა შეეცადონ შევიდნენ ამ სიმშვიდეში და განემორონ ურჩობას (4:1-13).

თავ. 3:1. „ამიტომ, მძნო წმიდანო, ზეციური ხმოვის ზიარნო, დაუკვირდით მოციქულსა და ჩვენი აღსარების მღვდელმთავარს, ქრისტე იესოს“. τον Αποστολον και Αρχιερεα - მოციქულის წოდება მიემართება იესო ქრისტეს, რადგან მამა ღმერთმა გამოაგზავნა ის ადამიანთა ხსნისათვის (იოან. 3:17) და კერძოდ, ებრაელთა ხსნისათვის (მთ. 15:24); ხოლო სახელწოდება მღვდელმთავარი ღვთის წინაშე ადამიანთა შუამდგომლობის მნიშვნელობით გაიგება. მიზანმიმართულად არქმევს ამ სახელებს მოციქული იესო ქრისტეს, რათა აჩვენოს ებრაელებს, რომ ის იერთებს საკუთარ პიროვნებაში ორ თანამდებობას, რომლებიც მიეკუთვნება ძველი აღთქმის ღვთისმსახურების უმთავრეს დამაარსებლებს - მოსესა და აარონს.

მუხლი 2. „რომელიც ისეთივე ერთგულია თავისი შემოქმედისა, როგორც მოსე ღვთის სახლში“, - აქ იესო ქრისტე შედარებულია მოსესთან, შემდეგ აარონთან (დაწყებული 4:14); ორივე შემთხვევაში მოცემულია ქრისტეს უპირატესობა. როგორც მოსეა ყოველი მხრივ ერთგული ღვთის სახლში (რიცხვთ. 12:7), ე.ი. მინდობილი პირი, მთელი ძველი აღთქმის ეკლესიის მეურვე, ღვთის ერის რწმუნებული, ისევე ქრისტეც დადგინებულია ღვთისგან მთელ ეკლესიაზე და ყველა ხალხზე.

მუხლი 3. „ვინაიდან მოსესთან შედარებით უფრო მეტი დიდების ღირსი შეიქნა, ისევე, როგორც სახლთან შედარებით მეტი პატივი აქვს მის ამშენებელს“, - აქ საუბარია, რომ მოსეს აქვს პატივი სახლში, როგორც გამგებელს, ხოლო ქრისტე არც გამგებელია და არც მონა, არამედ მშენებლის-ღმერთის ძეა.

მუხლი 5. „მოსე ერთგული იყო მთელ მის სახლში, როგორც მსახური, რათა ემოწმებინა, რაც უნდა თქმულიყო“, - მოსე ერთგული შუამდგომელია ღმერთსა და ერს შორის და ზუსტად შეუძლია ყველას წინაშე დაამოწმოს ის ჭეშმარიტება, რომელიც უნდა ეცნობოს ისრაელს; სხვას არავის შეეძლო უკეთ შეესრულებინა ღვთისა და ისრაელის შუამავლობა.

მუხლი 7. „ამიტომ, როგორც იტყვის სული წმიდა“, - ძველი აღთქმიდან აღებულ სიტყვებს უფრო მეტი მნიშვნელობა რომ მიაანიჭოს, მოციქულს არ ციტირებს ტექსტს, არამედ ამატებს: „როგორც იტყვის სული წმიდა: „დღეს, როცა მოისმენთ მის ხმას“ (ფსალმ. 94:7-11). მოციქული თავის მტკიცებულებას აფუძნებს სიტყვაზე „დღეს“. იგივე ხმა სული წმიდისა ოდესღაც აცნობებდა ისრაელიანებს: „ნუ გაიქცევით თქვენს გულებს, როგორც დრტვინვის ჟამს, უდაბნოში გამოცდის დღეს“, ეს ხმა ისმის ყოველთვის, მუდამ, როგორც მუდმივია მეტყველი სული წმიდა. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მას ურთიერთობა აქვს არა მხოლოდ უდაბნოში მოგზაურ ებრაელებთან, არამედ აღთქმის ყველა მომლოდინესთან, რომელიც მიდის სიმშვიდის მიწაზე. აქ ჩვენ ვხედავთ მოციქულის მკაფიო მინიშნებას, რომ ძველი აღთქმის წერილი ღვთივსულოვანია და სავალდებულოა ქრისტიანთათვისაც. მოციქული მიანიშნებს უდაბნოში განრისხებულ ებრაელებზე და აფრთხილებს ქრისტიანებს, თავი აარიდონ რისხვასა და ურწმუნოებას. ამასთანავე, პავლე მათ ყურადღებას მიაპყრობს თვით სული წმიდაზე, რომლის ხმა ისმის ებრაელთა უდაბნოში მოგზაურობის დასაწყისიდან დღემდე და ეს ხმა იჟღერებს, ვიდრე ყველა მორწმუნე შევა ღვთის სიმშვიდეში.

მუხლი 8. „ნუ გაიქვავებთ თქვენს გულებს, როგორც დრტვინვის ჟამს, უდაბნოში გამოცდის დღეს“, - საუბარია ღვთის მიმართ ისრაელის ცნობილ საყვედურზე, რომელიც უდაბნოში უწყლოდ დარჩენის დროს გაისმა. თავად ამ მოვლენის ადგილს ეწოდება: „მასა და მერიზა“, რაც ებრაულად ნიშნავს გამოცდასა და შუღლს (გამოსვლ. 17:7 - მეორ. რჯ. 6:16).

მუხლი 13. „არამედ ყოველდღე შეაგონეთ ერთმანეთს, ვიდრე არ ითქმის „დღესო“, - სიტყვა - „დღეს“ აქ აღნიშნავს „ყოველთვის“, ვიდრე იქნება მშვიდობა (ოქროპირი, თეოდორიტი).

„რათა არცერთი თქვენგანი არ გაქვავდეს ცოდვის საცდურით“, - სანამ შეიძლება ვთქვათ: „დღეს“, ეცადეთ განეშორეთ ცოდვას, რადგან ცოდვა ასასტიკებს ადამიანს ღვთის წინააღმდეგ.

მუხლი 14. „რადგანაც ქრისტეს თანაზიარნი გაგზადით, თუკი არსობის საწყისს ბოლომდე დავიცავთ მტკიცედ“, - საკმარისი არ არის ხსნისთვის მოწოდება ან ნეტარების აღთქმის მიღება; საკმარისი არაა ასევე ქრისტეში წმიდა ცხოვრების დაწყება; საჭიროა მისი ბოლომდე მიყვანა. ამის მაგალითია ისრაელიანები, რომლებიც უფალმა გამოიყვანა ეგვიპტიდან დიდი ძალით და ღირსი გახადა მრავალი სიკეთისა. მაგრამ ისინი ვერ მივიდნენ აღთქმულ მიწამდე, ყველა დაიხოცა უდაბნოში ურწმუნოების გამო.

მუხლი 15. „ვიდრე არ ითქმის: „დღეს, როცა მოისმენთ მის ხმას, ნუ გაიქვავებთ თქვენს გულებს, როგორც დრტვინვისას“, - ეს მუხლი აგრძელებს წინა მუხლის აზრს.

თავი 4:1. „მაშ, გვეშინოდეს, რათა, ვიდრე რჩება აღთქმა მის სიმშვიდეში შესვლისა, რომელიმე თქვენგანი გარეთ არ დარჩეს“, - მოციქული წარმოგვიდგენს იმის მაგალითს, როგორ ეწინააღმდეგება ურწმუნოება აღთქმის აღსრულების შესაძლებლობას და გვარიგებს: გვეშინოდეს, რათა არ წაგვერთვას მიღებული უფლება, სანამ დარჩენილია მის სიმშვიდეში შესვლის დრო, არავის დაგვიგვიანდეს. ღვთის აღთქმის ურწმუნოება, სიჯიუტე და დაუმორჩილებლობა თითქოს ანელებს სვლას და ხელს უშლის თავის დროზე სიმშვიდის მიწაზე შესვლას.

მუხლი 2. „რადგანაც სახარება ჩვენც მათსავით გვეუწყა, მაგრამ სიტყვა, რომელიც ისმინეს, ურგები დარჩა მათთვის, ვინაიდან არ შეერწყა მსმენელთა რწმენას“, - ებრაელებში მოსმენილმა სიტყვამ არ გამოიღო ნაყოფი იმიტომაც, რომ არ შეერწყა მსმენელთა (ნავინისა და ქალების) რწმენას, არ გააზავეს (როგორც ღვინო წყალში) მოსმენილი სიტყვა თავიანთ რწმენასთან.

მუხლი 3. „სიმშვიდეში კი ჩვენ, მორწმუნენი შევალთ, როგორც მან ბრძანა: „ამიტომ დავიფიცე ჩემი რისხვისას, რომ ვერ შემოვლენ ჩემს სიმშვიდეში, თუმცაღა მისი საქმენი დასრულდნენ ჯერ კიდევ ქვეყნიერების დასაბამიდან“, - ღვთის ეს აღთქმა ეკუთვნის ყველა დროს და ყველას. რაც ერთხელ ითქვა ღვთის მიერ, მარადიულია, როგორც საუკუნოა ღმერთი და ვისაც აღუთქვა სიმშვიდეში შეყვანა, იმათ ყოველთვის შეიყვანს. ვისზეც დაიფიცა რისხვისას, რომ ვერ შევლენ მის სიმშვიდეში, ისინი ვერ შევლენ სამუდამოდ. ამას ეფუძნება მოციქულის საიდუმლო, რომ მორწმუნეები ახლაც შედიან ღვთის სიმშვიდეში და პირიქით ვიღაცას აკლდებათ ეს უფლება, რა დროშიც არ უნდა ცხოვრობდეს.

„ვერ შემოვლენ ჩემს სიმშვიდეში“, - ნათელია, მოციქული ამ სიტყვებს დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს, ზუსტად ისეთს, როგორიც იქნება უფლის სიმშვიდე მისგან

შექმნილი სამყაროს დასასრულს. იქ ველოდებით არა მხოლოდ შემოქმედებითი საქმიანობის შეწყვეტას, არამედ საკუთარი ქმნილებით ტკბობას, ნეტარებას მასში, ქმნილი არსებები ინეტარებენ მასთან ერთად. ასეთი იყო პირველი სიმშვიდე ღვთისა, ადამიანისა და ყველა არსებისა. მაგრამ იგი დაირღვა ადამიანის ცოდვით და დაიწყო ცოდვილი ადამიანის ხელახალი შექმნა-რეკონსტრუქცია. დედამიწაზე ეკლესიის მოწყობა, ღვთის ერის არჩევა - ესაა მეორე შექმნა და აღთქმული მიწა, სადაც შეიყვანა ღმერთმა თავისი ერი, ამ ერისთვის სიმშვიდის მიწაზე უნდა დასრულებულიყო უხეში ჩვეულებები და წარმართული ბოროტი საქმეები, უნდა დამტკბარიყვნენ სიკეთით, რომელიც მიენიჭათ რჯულით, წეს-ჩვეულებებითა და ღვთისმახურებით. მაგრამ ებრაელთა სიჯიუტემ და მძვინვარებამ წაართვა მათ სიმშვიდე. ეს სიმშვიდე გახდა მომავალი თაობისთვის იმედის საგანი, ისინი გაძლიერდნენ რწმენაში და დაემორჩილნენ ღმერთის დიდებას. ეს სიმშვიდე იქნება სიკეთის მეუფებაში, როცა ღვთის ხატად შექმნილი მორწმუნეები დაასრულებენ თავიანთ ქმნადობას და განემორებიან ყოველგვარ ბოროტ საქმეს. სრულყოფილი შაბათი კი ღვთისა და ადამიანისა დადგება დიდების მეუფებაში.

მუხლი . „და რაკი ზოგს კვლავაც შეუძლია მასში შესვლა, ხოლო ისინი, ვისაც უწინ ეხარათ, ვერ შევიდნენ ურჩობის გამო“, - მოციქული მიანიშნებს, როგორ უნდა გავიგოთ სიმშვიდე. აქ მოციქული ადასტურებს, რომ აღთქმული სიმშვიდე ჯერ კიდევ არ დამდგარა და ქრისტიანები უნდა შეეცადონ მიაღწიონ მას.

მუხლი 7. „კვლავინდებურად აწესებს გარკვეულ დღეს, და დავითის პირით ამბობს - „დღესო“, ესოდენ ხანგრძლივი დროის შემდეგ, როგორც ზემოთ ითქვა: „დღეს, როცა მოისმენთ მის ხმას, ნუ გაიქვავებთ თქვენს გულებს“, - თავის მტკიცებულებას მოციქული აფუძნებს იმაზე, რომ უფალი ებრაელების აღთქმულ მიწაზე შესვლის შემდეგ, რომელიც არის გარეგნული სიმშვიდის სიმბოლო, ისევ ამბობს დავითის პირით: გაქვავებული გულები ვერ შევლენ ღვთის სიმშვიდეში. თუმცა ეს გამოთქმა დავითის პირით შეიძლება მოგვეჩვენოს მხოლოდ წარსულის გახსენებად; მაგრამ განსახილველი არ უკავშირდება ბიბლიურ ისტორიას, იგი წარმოადგენს ღვთის მუდმივი განსაზღვრების უცვლელ ფაქტს დაუმორჩილებელი ერის მიმართ და ამასთანავე ქადაგების მუდმივ სიტყვას, რომელიც მოუწოდებს მორწმუნეებს ღვთაებრივი სიმშვიდით ტკბობას.

მუხლი 10. „რადგან ვინც შევიდა მის სიმშვიდეში, ისევე დაისვენა თავის საქმეთაგან, როგორც ღმერთმა შესაქმის შემდეგ“, - ღვთის სიმშვიდეში ვინც შევიდა, ის დაისვენებს ამ ცხოვრების საქმეებისგან, ე.ი. შრომისგან, უბედურებებისა და ტანჯვისგან, ზრუნვისა და შიშისგან. მისთვის დადგება მშვიდობა და სიხარული სული წმიდაში.

მუხლი 12. „რადგანაც ღვთის სიტყვა ცოცხალია, ქმედითი და ყოველგვარ ორლესულ მახვილზე უფრო ბასრი, ასე რომ, თვით სამშვიინველისა და სულის, სახსართა და ძვლის ტვინის გაყოფამდე აღწევს, და განიკითხავს გულის ზრახვებსა თუ აზრებს“, - წმიდა იოანე ოქროპირის, თეოდორიტესა და სხვათა განმარტებით, ღვთის სიტყვა აქ ღვთის სამსჯავროა, რომელსაც ვერაფერი დაემალება, მოციქული მას ორლესულ მახვილს უწოდებს, რომელიც აღწევს სამშვიინველსა და სულში, ე.ი. ადამიანის ყველაზე დამალულ აზრებსა და მისწრაფებებში. ასევე არკვევს, რომელია სხეულის დასაკმაყოფილებელი საჭიროებები და რომელი ღვთის სასუფეველის მისაღწევად მიმართული.

2) იესო ქრისტე უზენაესია ძველი აღთქმის მღვდელმთავრებზე (4:14-8:6)

ა) ქრისტესა და ლევიტელთა მღვდლობა (4:14-5:10)

ძველი აღთქმის რელიგიის უმთავრესი მსახურებაა აარონისა და მისი ძეების მღვდელმთავრობა. მოციქული დიდ ყურადღებას აქცევს ამ მსახურებას და ამტკიცებს, რომ ამ მიმართებითაც იესო ქრისტე აღემატება ყველა მღვდელმთავარს, რადგანაც მას, სხვებისგან განსხვავებით, შეუძლია თანაგვიგრძნოს უძლურებაში, ის გამოიცადა ყველაფერში, გარდა ცოდვისა, რათა ჩვენ კადნიერად მივებალოთ მადლის ტახტს, მივიღოთ წყალობა და მოვიპოვოთ მადლი დროული შეწყვნისა (4:14-16). ძველ მღვდელმთავრებს უნდა მიეტანათ მსხვერპლი და ძღვენი არა მხოლოდ სხვებისთვის, არამედ საკუთარი ცოდვებისთვისაც, ხოლო იესო ქრისტე უცხოა ცოდვისთვის (5:1-3). მღვდელმთავრები აირჩევიან ჩვეულებრივი ადამიანებისგან და დგინდებიან ადამიანთაგან: იესო ქრისტე არის ძე ღვთისა და მიიღო მღვდელმთავრობა არა აარონის, არამედ მელქისედეკის წესისამებრ (5:4-10).

თავ. 4: მუხლი 14. „და რაკი გვყავს დიდი მღვდელმთავარი, რომელმაც გამოვლო ცანი, იესო, ძე ღვთისა, მტკიცედ მივსდიოთ ჩვენს აღსარებას“, - ამ მოკლე სიტყვებით გადმოიცემა მოციქულ პავლეს სწავლების არსი იესო ქრისტეს მღვდელმთავრულ ღირსებაზე. იგი იწოდება დიდ მღვდელმთავრად ებრაელი ერის სხვა მღვდელმთავრებთან შედარებით, რადგანაც მან განვლო ცანი ღვთისკენ, ებრაელი მღვდელმთავარი წელიწადში ერთხელ შედიოდა წმიდათაწმიდაში და ისიც არა პირისპირ ღმერთთან, რომელიც მიუღწეველია ადამიანის თვალისთვის, არამედ მხოლოდ მისი დიდების გამოჩენის ადგილას. იესო კი არის მღვდელმთავარი არა იმიტომ, რომ აარონის შთამომავალია, არამედ რადგან ძე ღვთისაა.

მუხლი 15. „რადგან ისეთი მღვდელმთავარი როდი გვყავს, რომ არ შეეძლოს თანაგვიგრძნოს ჩვენს უძლურებაში, არამედ - ჩვენსავით გამოცდილი ყველაფერში, გარდა ცოდვისა“, - იესო ქრისტემ იწვნია ყოველნაირი ტანჯვა, რათა ამგვარად ჰქონეს შესაძლებლობა და დააფასოს და თანაუგრძნოს ადამიანთა ტანჯვებსა და უძლურებებს.

მუხლი 16. „მაშ, თამამად მივებალოთ მადლის ტახტს, რათა მივიღოთ წყალობა და ვპოვოთ მადლი დროული შეწყვნისათვის“, - მოციქული აჩვენებს ძველი აღთქმის მღვდელმთავარს, როგორ შედის ის განწმედის დღეს წმიდათაწმიდაში განსაწმედლის წინაშე, რომელიც განასახიერებს ღვთის ტახტსა და მადლის წყაროს. ამ განსაწმედელს ადარებს მოციქული იესო ქრისტეს და უწოდებს მას მადლის ტახტს.

თავ. 5:2. „მას შეუძლია შეიწყნაროს უმეცარნი და შეცთომილნი, ვინაიდან თვითონაც გარშემორტყმულია უმწეობით“, - მხოლოდ ადამიანს შეუძლია თანაუგრძნოს

ადამიანს და სრულად გაიგოს მისი სისუსტე და უცოდინრობა. სწორედ ესაა მე ღმერთის განხორციელების უმთავრესი მიზეზი.

მუხლი 4. „თავისთავად ვერავინ მიიღებს ამ პატივს, არამედ მხოლოდ ის, ვინც ღვთის მიერაა ხმობილი, აარონის მსგავსად“, - მოციქული გვაფრთხილებს იმ წინააღმდეგობაზე, რომ იესო ქრისტე იწოდება მღვდელმთავრად, თუმცა არ მიუღია განსაკუთრებული კურთხევა და არ მომდინარეობს აარონის შტოდან. მოციქული უღრმავდება იესო ქრისტეს მღვდელმთავრული მსახურების საიდუმლოებებს და გვაჩვენებს, რომ ქრისტე აირჩია ამ მსახურებაზე თავად ღმერთმა, ამიტომაც არაფრით არ არის აარონზე უმცირესი.

მუხლი 5. „ასე ქრისტემაც თვითონვე კი არ მიიკუთვნა მღვდელმთავრობის დიდება, არამედ მისი წყალობით, ვინც უთხრა მას: „მე ხარ შენ ჩემი, დღეს გშობე შენ“, - წმიდა იოანე ოქროპირისა და ნეტარი თეოდორიტეს მოწმობით აქ მეობა მიეწერება იესო ქრისტეს არა ღვთაებრივად, არამედ კაცობრივად. მოციქული უკავშირებს იესო ქრისტეს იმას, რაც ფსალმუნში დავითს ეკუთვნის, რადგან ის დავითის შთამომავალია და ნათქვამი დავითზე, ეკუთვნის უდიდეს შთამომავალს. ამ მუხლებით მოციქული მიანიშნებს იესოს მღვდელმთავრობის მარადისობას. მართალია, ის არ მომდინარეობს აარონის გვარიდან, მაგრამ მისი მღვდლობა გაცილებით უძველესია, რადგანაც ის წინასაუკუნეთაგანაა, ხოლო აარონის მღვდლობა კი დროებითია. მოციქული მღვდლობის მარადისობის მტკიცებულებაში აერთებს ორ მუხლს, რომელთაგან ერთი ამტკიცებს თვით მღვდელმთავარ ქრისტეს მარადიულ წარმოშობას, მეორე კი - მელქისედეკის წესით დადგენილი მღვდლობის უკუნისობას.

მუხლი 6. „ხოლო სხვა ადგილას ამბობს: „შენა ხარ მღვდელი უკუნისამდე, წესისამებრ მელქისედეკისა“, - ებრაელებთან მღვდლობა არის მხოლოდ აარონის წესით. ე.ი. მათი მღვდლები იღებენ მღვდლობის უფლებას აარონისგან თავიანთი წარმოშობით, ხდებიან მღვდლები იმავე წესით, როგორც აარონი და ასრულებენ თავიანთ მსახურებას აარონის მსახურების მსგავსად; სხვაგვარად რომ ვთქვათ, არიან მღვდლები აარონის მსგავსად - ებრაელებმა სხვა მღვდლობა არ იციან. მაგრამ ჯერ კიდევ დავითი წინასწარმეტყველებს მესიის მღვდელმთავრულ მსახურებას და უწოდებს მას მღვდელს მელქისედეკის წესით, თუმცა არ განსაზღვრავს რა წესია ეს და რაში მდგომარეობს ქრისტე-მღვდელმთავრის მღვდელმთავრული მსახურება. როგორც მელქისედეკია საიდუმლო პიროვნება, ისევე მელქისედეკის წესიც ებრაელებისთვის დაფარულია და გაუგებარი, რადგანაც უმაღლესია ებრაელებისთვის ცნობილ მღვდელმთავრულ მსახურებაზე.

მოციქულს მიზნად დაუსახავს ისაუბროს (თავ. 7) მელქისედეკსა და იესო ქრისტეს შორის საიდუმლო კავშირზე და აქ იმოწმებს ფსალმუნთმგალობლის სიტყვებს, ანუ უფრო ზუსტად, ღვთის სიტყვებს ქრისტეს მღვდლობის შესახებ: შენ ხარ მღვდელი უკუნისამდე, წესსა მას ზედა მელქისედეკისა (ფსალმუნ. 109:4).

მუხლი 7. „რომელმაც მისი ხორციელად ყოფნის დღეებში ხმამაღალი ღადადისითა და ცრემლების ფრქვევით შესწირა ლოცვა-ვედრება მას, ვისაც შეეძლო სიკვდილისაგან ეხსნა იგი, და შესმენილ იქნა მისი ღვთისმოშიშების გამო“, - „ხორციელად ყოფნისას“ - ანუ მიწიერი სიცოცხლისას. ეკლესიის მამები ხედავენ ამ მუხლში ძლიერ

მტკიცებულებას იმისას, რომ ქრისტეს მღვდელმთავრობა ეკუთვნის, როგორც ადამიანს. ლოცვა-ვედრებაში, რომელზედაც საუბარია აქ, იგულისხმება გეთსამანიის მოვლენები.

მუხლი 8. „და თუმცა ძე იყო, ტანჯვის გზით ისწავლა მორჩილება“, - ზემოთ (5:5) მოციქულმა გვამცნა, რომ ქრისტემ მღვდელმთავრობის უფლება (დიდება) მიიღო მამა ღმერთისგან, რომელმაც უწოდა მას თავისი ძე. ახლა კი ის გვიმტკიცებს, რომ თავისი მორჩილებით, რომელიც იესო ქრისტემ გამოიჩინა და დაამოწმა თავისი ვნებით, ის გახდა ხსნის მიზეზი (მღვდელმთავრობით) მისდამი მორჩილებისა (მორწმუნეებისა). სხვაგვარად რომ ვთქვათ, იესო ქრისტემ თავისი ხორციელად ყოფნისას მორჩილებით მოიპოვა მღვდლობის უფლება, ე.ი. ადამიანთა ხსნის უფლება, რომლისთვისაც წინასაუკუნეთაგან მამის მიერ განკუთვნილია. აქ ძეობა იგულისხმება ადამიანურად, რადგან მასთან დაკავშირებულია მორჩილება და უნარ-ჩვევა, რაც არ შეიძლება ვთქვათ ღვთაებრივ ბუნებაზე.

მუხლი 9. „ასე რომ, სრულქმნილი, მისდამი მორჩილთ საუკუნო ხსნის მიზეზად ექმნა“, - იესო ქრისტე თავისი ტანჯვის გამო ამაღლდა (ფილიპ. 2:9), მიაღწია უმაღლეს სრულყოფილებას; სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ღირსი გახდა ადამიანთა მღვდელმთავრის, შუამდგომლის პატივისა, აღასრულა მათი ხსნა (2:10).

მუხლი 10. „და იწოდა ღვთის მიერ მღვდელმთავრად, წესისამებრ მელქისედეკისა“, - თუმცა იესო ქრისტეს მღვდლობის დანიშნულება წინასაუკუნეთაგანაა, მაგრამ მსახურება - შობიდან; მღვდელმთავრის სახელი ეწოდა უკვე ვნებისა და სიკვდილის შემდეგ.

ბ) საყვედური და შეგონება (5:11-6:12)

მოციქული ეხება იესო ქრისტეს მღვდელმთავრულ მსახურებას და საყვედურით შენიშნავს, რომ იუდეური შეხედულებების მქონე მსმენელებს არ შეუძლიათ მოისმინონ და მიიღონ ეს უმთავრესი სწავლება, რადგან მათ სჭირდებათ ჯერ კიდევ რბილი საჭმელი, როგორც ბავშვებს (5:12-14). მიუხედავად ამისა, მოციქული გადაწყვეტს დაიწყოს ამ სწავლების განმარტება, დატოვოს ქრისტეს სიტყვის საწყისი და შეუძლებლად თვლის, რომ ისინი, ვინც განუდგენენ უკვე ქრისტეს, კვლავ განახლდნენ სინანულისთვის (6:1-8). მიუხედავად ამ სიტყვებისა, მოციქულს სწამს, რომ უკეთესნი არიან და ხსნად მიწევნილნი, რადგანაც ღმერთი უსამართლო როდია, რომ დაივიწყოს მათი საქმე და შრომა სიყვარულისა, და სურს, რომ თითოეული მათგანი ბოლომდე იჩენდეს იმავე გულმოდგინებას, რათა მცონარებას არ მისცენ თავი, არამედ ბაძავდნენ მათ, რწმენითა და დიდსულოვნებით რომ იმკვიდრებენ ალთქმებს (9-12).

მუხლი 11. „ბევრი რამ შეგვეძლო გვეთქვა ამის თაობაზე, მაგრამ ძნელია განმარტება, ვინაიდან სმენის თავი აღარა გაქვთ“, - აქ მოციქული ებრაელებს საყვედურობს, რომ მათ აღარ აქვთ სმენის შესაძლებლობა და მოციქულს დიდი ძალისხმევა სჭირდება ზემოთქმულის განმარტებისას.

მუხლი 12. „მართალია, დროის მიხედვით უკვე მოძღვრები უნდა ყოფილიყავით, მაგრამ თვითონვე გჭირდებათ მოძღვარი, რათა ისწავლოთ ღვთის სიტყვის პირველსაწყისნი; ასე რომ, კვლავაც რძე გჭირდებათ და არა უხეში საჭმელი“, - ღვთის სიტყვის პირველსაწყისად იწოდება თავდაპირველი ჭეშმარიტებები, ქრისტიანული სწავლების საწყისები, რომლებსაც მოციქული მიანიშნებს 6:1-2-ში. წმიდა იოანე ოქროპირი და ნეტარი თეოდორიტე პირველსაწყისს უწოდებენ სწავლებას იესო ქრისტეს ადამიანობასა და უმთავრესად, მის ჯვრაზე ვნებაზე (1 კორ. 2:2-3:2).

მუხლი 13. „მაგრამ რძის ყოველი მსმელი გამოუცდელია სიმართლის სიტყვაში, რადგანაც ჯერ კიდევ ჩვილია“, - იმავეს, რასაც ადრე მოციქულმა უწოდა პირველსაწყისი, უწოდებს რძეს და ქრისტიანულ სწავლებას ადარებს საკვებს. ამასთანავე ამატებს, რომ მხოლოდ პირველსაწყისი სწავლების მცოდნეს არ შეუძლია გაიგოს სიმართლის სიტყვა. უკანასკნელში უნდა გავიგოთ სრულყოფილება (6:1), ანუ სწავლება იესო ქრისტეს მღვდელმთავრობაზე.

თავ. 6:1. „ამიტომ დაუტევოთ ქრისტეს სიტყვის საწყისნი. ვისწრაფოთ სრულყოფისაკენ და კვლავ ნუღარ ჩავუყრით საძირკველს მკვდარ საქმეთა მონანიებას და ღვთის რწმენას“, - ჩამოთვლილია ქრისტიანული სწავლების პირველსაწყისი სწავლებები, რომლებიც მოციქულთა დროს სიმბოლოს წევრები იყო. არ შეიძლება ვიფიქროთ, რომ აქ ჩამოთვლილია ყველა წევრი, მაგრამ მათი მნიშვნელოვანი რიცხვი გვაფიქრებს, რომ უმთავრესნი მინიშნებულია აქ. უპირველესად ნახსენებია მოქცევა, ანუ როგორც ბერძნულ თარგმანშია, მკვდარ საქმეთა სინანული, შემდეგ რწმენა, ნათლისღება, ხელდასხმა სული წმიდის გარდამოვლენისათვის (შემდგომში მირონცხება), და ბოლოს, მკვდართა აღდგომა და საყოველთაო სამსჯავრო.

მკვდარ საქმეებს მოციქული უწოდებს არა უბრალო ცოდვილ საქმეებს, არამედ რჯულის საქმეებს, რომლებმაც ქრისტიანობაში ხსნისათვის დაკარგეს თავიანთი სავალდებულო ძალა და მნიშვნელობა. გალატელთა მიმართ ეპისტოლეში მოციქული ახსენებს რჯულს აღმზრდელს ქრისტეში და ამბობს, რომ ებრაელები რწმენის მოვლინებამდე რჯულის მეთვალყურეობის ქვეშ იყვნენ მომწყვდეულნი, ხოლო რწმენის მოვლინების შემდეგ უკვე აღარ არის საჭირო აღმზრდელის მეთვალყურეობა (გალ. 3:23,25).

ამ აზრს ავითარებს მოციქული აქაც. რჯულის საქმეები საჭირო იყო აღზრდის დროს, სკოლაში, ეს მოსამზადებელი საქმეა, რომელიც კარგავს თავის მნიშვნელობას აღზრდის დასრულებისას. სასკოლო მეცადინეობები, მოსამზადებელი სამუშაოები უკვე აღარ არის საჭირო, როდესაც დასრულდება სწავლების კურსი და დაიწყება თავად ცხოვრება, თავად საქმე. აღარაა საჭირო ხარაჩო, როცა შენობა დასრულდება.

ებრაელები მიეკედლნენ რჯულს, ღვთის მიერ დადგინებულს, და რჯულის აღსრულებას, როგორც ღვთის სათნო საქმეს. ვერ მიდიან იმ აზრამდე, რომ თავად ეს რჯული, ქრისტიანობის მიღებით, აღარ არის სავალდებულო მათთვის და ის საქმეები, რომლებიც გუშინ ითვლებოდა აუცილებლად და წმინდად, დღეს მათთვის ზედმეტია და უწმინდურიც კი. მოციქული არ უწოდებს მათ ცოდვილებს, თითქოს ინდობს თავის მკითხველს, თავად საქმეებს კი უწოდებს მკვდარს, რადგან მათ დაკარგეს თავიანთი ძალა და მნიშვნელობა ხსნისთვის. მოითხოვს ამ საქმეებისგან განდგომას და ამით გვასწავლის,

რომ თუ ვინმე ჯიუტად მიეჯახება მათ, ის დამნაშავე იქნება რჯულის რწმენის წინაშე, ის თავად მოკვდება ქრისტეში ახალი ცხოვრებისათვის.

მუხლი 4-6. „რადგანაც შეუძლებელია, რომ ერთხელ უკვე განათლებულნი, რომელთაც იგემეს ციური ნიჭი და ეზიარნენ სულიწმიდას, შეიტკბეს ღვთის კეთილი სიტყვა და მომავალი საუკუნის ძალნი, მაგრამ მაინც დაეცნენ, - დიახ, შეუძლებელია, რომ ისინი კვლავ განახლდნენ სინანულისთვის, ვინაიდან კვლავინდებურად ჯვარს აცვამენ მეს ღვთისას და ჰგმობენ“.

ტერტულიანეს⁴⁰⁶ მოწმობით, უმთავრესად ეს სამი მუხლი არის მიზეზი იმისა, რომ რომის ეკლესიამ დიდი ხნის განმავლობაში დააყოვნა ებრაელთა მიმართ ეპისტოლეს წმიდა წიგნთა კანონში მიღება, რადგან აქ იკითხება სწავლება დაცემულთა სინანულის გზით შეუძლებელ განახლებაზე. როგორც ჩანს, ეს ფრაზა ხელს აძლევს აგრეთვე იმ ნოვაციანელებს, რომლებიც ამ ადგილის საფუძველზე ეკლესიაში არ იღებენ დევნის დროს რწმენისგან განდგომილებს და ამ შემთხვევაში განსჯიან რომის ეკლესიის შემწყნარებლობას, თუმცა არსებითად ეს ადგილი არ არის ნოვაციანელთა სწავლების საფუძველი. ნოვაციანელები, უმთავრესად, თავიანთ შეხედულებას აფუძნებენ შემდეგ სიტყვებზე: „მაინც დაეცნენ, - დიახ, შეუძლებელია, რომ ისინი კვლავ განახლდნენ სინანულისთვის“ და გულისხმობენ რწმენისგან ყველა დაცემულს, რადგან განაცალკევებენ ამ გამოთქმას მთელი რიგი წინა გამოთქმებისგან, რომელთაგან ცხადად ჩანს, თუ ზუსტად რომელ დაცემულებს გულისხმობს მოციქული აქ. სანამ განვიხილავთ ამ განსაზღვრებებს უნდა შევნიშნოთ, რომ ეკლესიის მამები უკუაგდებენ ნოვაციანელთა განხეთქილებას და ცდილობენ მიანიჭონ განსაკუთრებული მნიშვნელობა შემდეგ სიტყვებს: „მაგრამ მაინც დაეცნენ“. ისინი ამტკიცებენ, რომ აქ მოციქული კრძალავს მეორე ნათლობას. რადგანაც განახლება მოგვეცემა მხოლოდ ნათლისღებაში და მხოლოდ მასში ჯვარს ეცმევა მორწმუნე ქრისტესთან ერთად, როგორც ძველი ადამიანი (რომ. 6:3,6), დაცემის შემდეგ მეორედ ნათლობა ნიშნავს, რომ კვლავ ჯვარს ვაცვათ ღვთის ძე, რაც, რა თქმა უნდა, უდიდესი ცოდვაა.

რაც შეეხება „სინანულისთვის განახლებას“, ეკლესიის მამები ფიქრობენ, რომ მოციქული არ საუბრობს აქ მეორედ ნათლობაზე. მოციქული პირდაპირ გამოთქვამს: „განახლდნენ სინანულისათვის“, εις μετανοiam, რომელშიც უკვე არ შეიძლება გავიგოთ არც ნათლისღებისას სინანული, არც აღსარების სინანული მეორე ნათლობისას, არამედ განახლება, რომელიც სინანულის საშუალებით მიეცემა. ამიტომაც ყურადღება უნდა მივაქციოთ შემდეგს: ზუსტად ვისთვის არის შეუძლებელი სინანულისთვის განახლება? მოციქული ამბობს, რომ იგი შეუძლებელია „ერთხელ უკვე განათლებულთათვის, რომელთაც იგემეს ციური ნიჭი და ეზიარნენ სულიწმიდას, შეიტკბეს ღვთის კეთილი სიტყვა და მომავალი საუკუნის ძალნი, მაგრამ მაინც დაეცნენ, - დიახ, შეუძლებელია, რომ ისინი კვლავ განახლდნენ სინანულისთვის, ვინაიდან კვლავინდებურად ჯვარს აცვამენ მეს ღვთისას და ჰგმობენ“.

ეს პიროვნებები აქ უპირველესად იწოდებიან „განათლებულებად, φαισμενταί“, რითაც ცხადია აღინიშნება, რომ ისინი ნათელდებულნი და განსწავლულნი არიან რწმენის ჭეშმარიტებაში. შემდეგ მათზე საუბარია, რომ მათ „იგემეს ციური ნიჭი -

⁴⁰⁶Depudicit.

γερσαμενις τς δαπεαζ τς επισπανιου“. ბუნებრივია, რომ ამით მინიშნებულია ქრისტეს ხორცისა და სისხლის მიღება, რომლებიც ხშირად იწოდებიან წმიდა ძღვნად, ზეციურ პურად და ა.შ. და რომელსაც ჩვეულებრივ ეზიარებიან ახალმონათლულები ნათლობის დღეს. მაგრამ ეს სიტყვები შეიძლება გავიგოთ კიდევ უფრო ფართო მნიშვნელობით, თვით ქრისტეს მიღებით (შეჭმით, დაგემოვნებით - 1 პეტრ. 2:3).

შემდეგ წარმოგვიდგება როგორც უმთავრეს ნიშანად ის, რომ ეს ადამიანები არიან „სულიწმიდის თანაზიარნი“, ე.ი. მიიღეს სული წმიდის ნიჭები ხელდასხმით. განსაკუთრებით კი მნიშვნელოვანია შემდეგი ორი ნიშან-თვისება, რითაც განასხვავებს მოციქული ამ პიროვნებებს, ესაა: „შეიტკბეს ღვთის კეთილი სიტყვა და მომავალი საუკუნის ძალები“. აქ უკვე იგულისხმება არა უბრალო წინასწარი დარიგება ღვთის სიტყვაში და სახარების მიღება, რომელსაც ადგილი აქვს მოქცევისას, არამედ ღვთის სიტყვის ძალისა და სიტკბოს გამოცდა-შეცნობა. ეს კიდევ უფრო მეტად ამტკიცებს იმ მინიშნებას, რომ მათ იგემეს მომავალი საუკუნის ძალა, ე.ი. შეიმეცნეს ღვთის სასუფეველის ძალა (1 კორ. 4:20), განმტკიცდნენ მასში და იგემეს წინასწარ მომავალი საუკუნის სიცოცხლე.

ამდენად, აქ ჩვენ ვხედავთ აღმავალ სრულყოფილების კიბეს, რომელიც მიეწერება ამ პიროვნებებს და მიუხედავად ამისა, მოციქული მათ უწოდებს „დაცემულებს“. ამ სიტყვის დამატებით იფარება ამ პიროვნებათა ყოფილ და მომავალ მდგომარეობას შორის მაპირისპირებელი ძალა; ამით მოციქული გამოხატავს ასეთი ადამიანების დაცემის მთელ სირღმეს. მიუხედავად იმისა, რომ ეს ადამიანები განათლებულნი არიან ნათლისღებითა და სახარების სწავლებით - უკვე იგემეს, რამეთუ ტკბილ არს უფალი, გახდნენ ღირსნი სული წმიდის ნიჭებისა და გამოსცადეს საკუთარ თავზე ღვთის სიტყვის ძალა, ზეციური სასუფეველის ძალის გაგების პატივიც კი მიიღეს. ყველა ამ სრულყოფილების მიუხედავად, ისინი განუდგნენ რწმენას, მალევე დაეცნენ იმ სიმაღლიდან, რომელზედაც აღვიდნენ. რა არის ეს, თუ არა სული წმიდის გმობა? (მთ.12:31).

ჰგვანან თუ არა ეს ადამიანები იმ ებრაელებს, რომლებიც ხედავენ უამრავ სასწაულსა და ნიშანს, მოითხოვენ ქრისტესგან ზეციურ ნიშნებს, შეურაცხყოფენ და ჯვარს აცვამენ მას?

დიახ, ეს ადამიანები ზუსტად ჯვარს აცვამენ ღვთის ძეს მეორეჯერ და შეურაცხყოფენ მას. ესაა მათი უდიდესი დანაშაული, რომელიც შესაძლოა გამოსწოდეს სინანულით და არც შეიძლება იმის დაშვება, რათა ასეთმა დაცემულმა შეინარჩუნოს რაღაც სინანულის შესაძლებლობა. ასეთი ადამიანებისთვის იგი შეუძლებელია ფსიქიკურად, და შესაბამისად, განახლებაც შეუძლებელია.

მუხლი 8. „ხოლო ნარ-ეკლის აღმომაცენებელი ურგებია და ლამის დაწყევლილი, - რომლის ბოლოც იქნება დაწვა“, - მოციქული ასეთ ადამიანს ადარებს ნიადაგს, რომელიც მოირწყო წვიმით და დამუშავდა სარგო ნათესისთვის, მაგრამ ნაცვლად ამისა აღმოცენდა ნარ-ეკალი. ასეთი ნიადაგი კურთხევის ნაცვლად ლამის დაწყევლილია.

მუხლი 9. „თუმცა თქვენ, საყვარელო, მიუხედავად ამ სიტყვებისა, გვწამს, რომ უკეთესნი ხართ და ხსნად მიწვენილნი“, - ნალველს უერთდება ნუგეშიც: მოციქული თვლის მათ ხსნისათვის განმზადებულებად და უწოდებს მათ საყვარლებს.

მუხლი 10. „რადგანაც ღმერთი უსამართლო როდია, რომ დაივიწყოს თქვენი საქმე და შრომა სიყვარულისა, რაც გამოავლინეთ მისი სახელისათვის, ვინაიდან ემსახურებოდით და ახლაც ემსახურებით წმიდათ“, - გამძვინვარება ანუ უცაბედი დაბრმავება დაიშვება ღვთისგან თვით ადამიანის დანაშაულით. პირიქით, უფალი იცავს თავის ერთგულ მსახურებს, რათა ისინი არ ჩაცვივდნენ განსაცდელში და არ განუდგნენ რწმენას. ამასთანავე ღმერთი არ ივიწყებს მერყევ პიროვნებათა უმნიშვნელო დამსახურებასა და სათნოებებს.

მუხლი 12. „რათა მცონარებას არ მისცეთ თავი, არამედ ბაძავდეთ მათ, რწმენი თა და დიდსულოვნებით რომ იმკვიდრებენ აღთქმით“, - მოციქული აქ გამოთქვამს კეთილ სურვილს და გვაძლევს უკვე აღთქმის დამკვიდრებულთა მაგალითს; ამასთანავე მიგვანიშნებს მის მისაღებ გზებს - რწმენასა და დიდსულოვნებას. მოციქული აქ გულისხმობს აბრაამსა და სხვა პატრიარქებს.

გ) მღვდელმთავარ მელქისედეკის წესით (6:13-8:6)

მოციქული კვლავ უბრუნდება იმ სრულყოფილ საგანს, რომელსაც ებრაელები ძლივს იგებენ, ესაა იესოს მღვდელმთავრობა და პავლე ყურადღებას აქცევს იმას, რომ ეს მღვდელმთავრობა ღმერთმა აღუთქვა ქრისტეს ფიცით, როგორც აღუთქვა აბრაამს (6:13-20); მღვდელმთავრობა მიეცემა მას მექლსიედეკის წესით, და მელქისედეკი თავისი საკუთარი სახელით, თავისი ქალაქის სახელითა და გვარტომით, წარმოდგენილია საუკუნო პიროვნებად, ღვთის მის მსგავსად და შესაბამისად, აბრაამზე უპირატესად, რომელმაც თავად აღიარა მელქისედეკის უზენაესობა, უწილადა მებათედი და მიიღო მისგან კურთხევა (7:1-8). ამით აბრაამმა, ასე ვთქვათ, აიძულა ძველი აღთქმის მღვდლების მამის - ლევის - შთამომავლები, აღიარონ მელქისედეკის მღვდლობის უპირატესობა (9-12).

სხვა მხრივ, ქრისტეს მღვდლობის უზენაესობა ცხადდება იმ გზით, რომ იესო მომდინარეობს არა ლევის, არამედ იუდას შტოდან, რომლებიც არასდროს ყოფილან მღვდლები და, შესაბამისად, მიიღო მღვდლობა არა წარმოშობის უფლებით, არამედ წარუვალი სიცოცხლის ძალით (13-17). ამიტომაც იმდროინდელი მღვდლობა და იმდროინდელი მღვდლები თავიანთი უმწიგნობისა და უსარგებლობის მიზეზით გაუქმდნენ. მათი ადგილი დაიკავა მარადის მყოფმა მღვდელმა და წარუვალმა მღვდელმთავარმა, უმწიგნოლომ და წმინდამ, რომელსაც იმ მღვდელმთავრებივით როდი სჭირდება ჯერ თავის, ხოლო შემდეგ ხალხის ცოდვებისათვის ყოველდღე შესწიროს მსხვერპლი (18-28). ეს მღვდელმთავარი აღვიდა ზეცად და მსახურობს ზეციურ სკინიაში და არა მიწიერში და თავად მისი მსახურება გაცილებით უზენაესია მიწიერ მსახურებაზე, როგორც ახალი აღთქმა ძველზე (8:1-6).

თავ. 6:13. „თანაც ღმერთმა, როცა აბრაამს აძლევდა აღთქმას, რაკილა თავზე უმეტესი არავინ ჰყავდა დასაფიცარი, თავისი თავი დაიფიცა“, - მოციქულს მხედველობაში აქვს აჩვენოს ქრისტეს მღვდელმთავრობის სინამდვილე და მიანიშნებს იმას, რომ მისი აღთქმა მოხდა ფიცით; და რამდენად უცვლელია ღვთის აღთქმა და ფიცი, ამას ამტკიცებს აბრაამის მაგალითი.

მუხლი 18. „რათა ორი გარდუვალი საქმის მეშვეობით, რაშიაც შეუძლებელია ეცრუა ღმერთს, მტკიცე ნუგეში გვქონოდა ყველას, ვინც ვისწრაფეთ ჩავჭიდებოდით ჩვენს წინაშე დასახულ იმედს“, - გარდაუვალია როგორც აღთქმა, ისე ფიცი. მოციქული ახსენებს მათ ქრისტიანებს და სურს ანუგეშოს ისინი. ამბობს, რომ ღმერთმა მისცა აღთქმა აბრაამს და მისი სახით ჩვენც, როგორც აბრაამის ჭეშმარიტ შთამომავლებს რწმენით (რომ. 4:12); აღუთქვა მღვდელმთავრობა იესო ქრისტესაც, რითაც ღმერთმა დაგვარწმუნა საუკუნო ხსნაში, რომელსაც ვიღებთ ამ მღვდლობით (ებრ. 7:19-20).

მუხლი 19. „რომელიც ჩვენი სულისათვის იგივეა, რაც მტკიცე და სანდო ღუზა, თვით ფარდის მიღმაც რომ აღწევს“, - იმედი შედარებულია ღუზას, რომელიც ზღვაში ვარდება და მით უფრო საიმედოა, რაც მეტად ღრმად იფლობა; ასევე სასოებაც, მით უფრო ძლიერია, რაც უფრო ღრმად აღწევს. ხოლო იმედისთვის ყველაზე ღრმა და მტკიცე საფუძველია ღვთის ფიცისა და აღთქმის გარდუვალობა. ამიტომაც მოციქული ამბობს, რომ იმედი აღწევს ზეცის შინაგან სიწმიდეში ქრისტესთან ერთად, რომელმაც მიიღო ფიცი იმისა, რომ ის იქნება მღვდელმთავარი უკუნისამდე. როგორც მღვდელმთავარი, ის შევიდა ამ წმიდათაწმიდაში, სადაც ვერ შედის ვერც ერთი სხვა.

თავ. 7:1. „რადგანაც მელქისედეკი, მეფე სალემისა, უზენაესი ღმერთის მღვდელი, შეეგება აბრაამს, მეფეთა შემუსვრის შემდეგ შემოქცეულს, და აკურთხა იგი“, - დაბადების წიგნის 14:18-20-ში მოთხრობილია, რომ ქანანელთა მეფეებზე გამარჯვებულ აბრაამს დაბრუნებისას შეხვდა სალემის მეფე მელქისედეკი პურითა და ღვინით, რომელიც ამავე დროს იყო უზენაესი ღმერთის მღვდელი და აკურთხა აბრაამი მისი სახელით. აბრაამმა მისცა მას გამარჯვებულის მონაპოვარის მეთაუდი. ამის შემდეგ უკვე ვეღარ ვხვდებით მელქისედეკის პიროვნებაზე რაიმე ცნობებს. მაგრამ აბრაამთან მრავალმნიშვნელოვანი შეხვედრა არ დაივიწყა ღვთიერჩეული ერის ისტორიამ. მისი სახელი და ქალაქები, სამეფო ღირსება და სამღვდლო მსახურება, აბრაამისადმი მიცემული კურთხევა და თავად მელქისედეკის იდუმალეობა, მოულოდნელად ჩნდება და ქრება იგი აბრაამის ისტორიაში - ყველაფერმა ამან შემოინახა იგი, როგორც მნიშვნელოვანი ზეზუნებრივი პიროვნება. ფსალმუნთმგალობელი (ფს. 109:4) გამოხატავს რა მესიას, როგორც საუკუნო მღვდელმთავარს, უწოდებს მას მღვდელს მელქისედეკის წესით. ეპისტოლეს მერვე თავში მოციქული დაწვრილებით მოგვითხრობს მასზე.

მუხლი 3. „უდედმამო, უგვარტომო, რომელსაც არც დღეთა დასაბამი აქვს და არც სიცოცხლის დასასრული, არამედ, მსგავსად ღვთის ძისა, მღვდლად რჩება უკუნისამდე“, - უდედმამო და უგვარტომოდ იწოდება არა იმ მნიშვნელობით, რომ მას არ ჰყავს დედ-მამა, არამედ იმიტომ, რომ დედ-მამა უცნობია. მსგავსად ამისა, უცნობის მნიშვნელობით მასზე ნათქვამია, რომ არც დღეთა დასაბამი აქვს და არც სიცოცხლის დასასრული, რითაც ემსგავსება ღვთის ძეს. აქ არ არის ნათქვამი, რომ იდენტურია, არამედ მსგავსია, აქვს შემთხვევითი მსგავსება ღვთის ძესთან მინიშნებულ თვისებებში. ამიტომაც უსამართლოა იმათი მოსაზრება, რომლებიც თვლიან მას თავად ღვთის ძედ, რომელიც

წინასწარ გამოცხადდა აბრაამის საკურთხებლად. არასწორნი არიან ისინიც, რომლებიც თვლიან მას ენუქად და სემად, რომელთა გენეალოგია ჩვენთვის ცნობილია, ან ანგელოზებად, რადგანაც მელქისედეკი მეფე და მღვდელმთავარია. აქ მთვარია ის, რომ მელქისედეკი წმიდა წერილში პირველად იწოდება მღვდლად და ამასთანავე უზენაესი ღმერთის მღვდლად, რომელმაც თავად ღმერთისგან მიიღო მღვდლობა.

მელქისედეკამდე ბიბლიაში არ იხსენება მღვდლები და მის შემდეგ არც ადრე ჩნდება ეს თანამდებობა ეგვიპტელებთან, მიდიაელებსა და სხვა ერებთან. ღვთის მიერ დადგინებული მღვდლობაც გვიანდელია. მელქისედეკის მღვდლობის ძალაუფლებით აბრაამი იღებს მისგან კურთხევას და აძლევს მას მონაპოვრის მეთაულს.

მუხლი 4. „მაშ, იხილეთ, რაოდენ დიდია ის, ვისაც მამამთავარმა აბრაამმა თავისი ნადავლის მეთაული უწილადა“, - მეთაული მიეცემა უხუცესებს, მეფეებსა და მღვდლებს. მელქისედეკს არ აქვს გამარჯვებულ აბრაამთან რაიმე ურთიერთობა. მოციქულისთვის ეს არის მისი მნიშვნელობის მტკიცებულება.

მუხლი 7. „ხოლო, ყოველგვარი ცილობის გარეშე, უმცირესი იკურთხება უმეტესის მიერ“, - აქ ბერძნული ენის თვისების მიხედვით წარმოდგენილია მამრობითი სქესის ნაცვლად საშუალო - το ελαττον απο κρειττονος.

კურთხევა - ასე ჰქვია გამოთქმულ კეთილ სურვილს, რომლითაც რეალურად ჯერ კიდევ არაფერი ეცნობება საკურთხებელს, რადგანაც სურვილის ასრულება ადამიანის ხელთ არ არის.

კურთხევა შეუძლია მხოლოდ ღმერთს, რომელსაც სიტყვა და საქმე განუყოფელი აქვს. ადამიანსაც შეუძლია გასცეს კურთხევა ღვთისგან მიცემული უფლებით; მაგრამ ამ შემთხვევაში კურთხევა გაიცემა ღვთის სახელით.

უზენაესი ღმერთის მღვდელი მელქისედეკი, ასე ვთქვათ, ღვთის წარმომადგენელი დედამიწაზე, ღვთის სახელით აკურთხებს აბრაამს. ეს არ არის მხოლოდ კეთილი სურვილი თანასწორის თანასწორისადმი, ეს არ არის უმცირესის მისაღმება უფროსის მიმართ, არამედ უმეტესის უმცირესი წილის გაცემა - ეს მტკიცდება იმით, რომ აბრაამი აძლევს მელქისედეკს მეთაულს.

მუხლი 8. „მეთაულს იღებენ მოკვდავი კაცნი, იქ კი - ვისაც აქვს მოწმობა, რომ ცოცხალია“, - საუბარია მელქისედეკზე. მოციქული უპირისპირებს მელქისედეკს ლევიტელებს და ამ უკანასკნელებს უწოდებს მოკვდავ კაცებს, ხოლო პირველზე ამბობს, რომ ის ცოცხალია. წმიდა წერილი არ ამბობს, რომ ის არ მოკვდა, მაგრამ არ ახსენებს მის სიკვდილს, ხოლო ფსალმუნთმგალობელი ღვთის მეს უწოდებს საუკუნო მღვდელმთავარს მელქისედეკის მსგავსად. ამდენად, თავად მელქისედეკიც ითვლება საუკუნოდ. ამის შესახებ მოწმობს და ასევე მოიხსენიებს მოციქული პავლე.

მუხლი 9. „და, ასე ვთქვათ, ლევიმაც, რომელიც იღებს მეთაულს, აბრაამის მეშვეობით გასცა მეთაული“, - საკმარისი არ არის, რომ მელქისედეკის უპირატესობა წარმოჩნდეს აბრაამზე, რომელიც არც მღვდელია, არც მეფე; მოციქულს ფაქტობრივად სურს გვაუწყოს, რომ მელქისედეკი ლევიზე უზენაესია, რომლისგანაც არის ნამდვილი მღვდლები.

მუხლი 12. „ვინაიდან მღვდლობის შეცვლასთან ერთად უთუოდ უნდა შეიცვალოს რჯულიც“, - მოციქული თავის საუბარს მიმართავს იქითკენ, რომ გვაჩვენოს მოსეს რჯულის არასრულყოფილება და დროებითობა და თავის მტკიცებულებას აფუძნებს

იმაზე, რომ თავად ღმერთი უწოდებს მესიას მღვდელს მელქისედეკის და არა აარონის წესით. წმიდა სოფრონი, იერუსალიმელი პატრიარქი⁴⁰⁷, ამბობს: „თუკი მელქისედეკი სხვა ტომიდანაა და არის ქრისტეს სახე, მაშინ ცხადია, ლევიტელთა მღვდლობა უნდა გაუქმდეს, ხოლო მისი გაუქმებით აუცილებელად უნდა შეიცვალოს ძველი აღთქმაც და მსახურებაც“.

მუხლი 16. „რომელიც ხორციელი აღთქმის რჯულისამებრ კი არ გახდა მღვდელი, არამედ წარუვალა სიცოცხლის ძალით“, - მესიას მღვდელმთავრობა აღეთქვა არა რჯულით, არა ხორციელი წარმომავლობის უფლებით, რადგანაც ის ცოცხლობს საუკუნოდ.

მუხლი 19. „რადგანაც ვერარა სრულყო რჯულმა; მაგრამ შემოდის უმჯობესი სასოება, რომლის მეოხებითაც მივეახლებით ღმერთს“, - სიტყვები მიემართება ლევიტელთა რჯულს.

მოციქული იყენებს „ვერარა“-ს „ვერავინ“-ის ნაცვლად. რჯული ვერ იძლევა გამართლებას, ვერც ხსნის ძალას, ე.ი. ვერავის აძლევს სრულყოფილებას. როგორც ამტკიცებს მოციქული პავლე (რომ. 8:3; გალ. 3:2,21), ის უძლურია და მხოლოდ მსჯავრს ადებს.

მუხლი 22. „იმდენადვე უმჯობესი აღთქმის თავმდეები გახდა იესო“, - ახალი აღთქმა აღგვითქვამს ზეციურ სასუფეველს და მკვდართა აღდგომას, რასაც ვერ გვაძლევს ძველი აღთქმა. ახალი აღთქმის მღვდელმთავარი იესო წარმოადგენს ამ აღთქმის თავმდეებს, რადგანაც ის საკუთარი აღდგომით განამტკიცებს ჩვენი აღდგომის იმედს (თეოდორიტი).

მუხლი 23. „ეგეც არ იყოს, ვინ მოსთვლის, რამდენნი იყვნენ ის მღვდლები, რადგან სიკვდილი გამორიცხავდა ერთის მღვდლობას“, - ძველი აღთქმის მღვდელმთავრების სიკვდილის ხსენებით მოციქული მიანიშნებს თვით მღვდლობის არასრულყოფილებას. თუმცა ასეთი დასკვნა არ შეიძლება მივუსადაგოთ ახალი აღთქმის მღვდლობას; რადგანაც ჩვენი მღვდელმთავარი მხოლოდ იესო ქრისტეა. რაც შეეხება ქრისტიანული ეკლესიის მღვდლებს, ისინი მხოლოდ ქრისტეს მემკვიდრეები და მსახურები არიან, მათ თავისთავად არ აქვთ ძალა, არამედ ილწვიან მწყემსმთავრის ძალაუფლებით.

თავ. 8:1. „ხოლო ჩვენს ნათქვამში უმთავრესი ეს არის: გვყავს მღვდელმთავარი, დიდების ტახტის მარჯვნივ რომ დაჯდა ზეცას“, - მოციქული ხსნის იესო ქრისტეს უპირატესობას ძველი აღთქმის მღვდლებთან და მიანიშნებს ამ უპირატესობიდან უმთავრესზე, კერძოდ მასზე, რომ ქრისტე აღვიდა ზეცად და სუფევს მამა ღმერთის მარჯვნივ, ანუ გახდა ჭეშმარიტი სკინიის მსახური, რომელიც ღვთისგან აშენდა და არა ადამიანთაგან. მიანიშნება ჭეშმარიტ სკინიაზე მნიშვნელოვანია, რადგან მოსეს სკინია, როგორც შემდეგ შენიშნავს პავლე, მხოლოდ წინასახეა, ჩრდილია იმ სკინიისა, რომელიც იხილა მოსემ მთაზე (გამოსვლ. 25:40). ამაზე მოციქული აფუძნებს თავის აზრს, რომ ძველი აღთქმის მღვდლობა ემსახურება მხოლოდ ჩრდილს და არა სხეულს.

მუხლი 4. „მიწაზე რომ დარჩენილიყო, მღვდელიც აღარ იქნებოდა, რადგანაც აქ არიან მღვდლები, რჯულისამებრ რომ სწირავენ შესაწირავს“, - რატომ ვერ იქნებოდა იესო

⁴⁰⁷О Божественном священнодействии, 9

მღვდელი დედამიწაზე? მას არ ჰქონდა აქ ის, რაც აქვთ სხვა მღვდლებს: უფლება შობიდან, კურთხევა და სხვანი. თუკი ის გახდებოდა მღვდელი თავისი უმაღლესი უფლებით, მაშინ ჩვენ ვიხილავდით დედამიწაზე ორ მღვდელს, დასკვნად მიიღებდნენ ორივეს არასრულყოფილებას. ამიტომაც მოციქული მიანიშნებს იესოს ცხოვრების სხვა ადგილს, ზეცაში, ჭეშმარიტ სკინიაში.

მუხლი 5. „და მსახურებენ ზეციერის ხატსა და ჩრდილს, როგორც ებრძანა მოსეს კარვის დასრულებისას: „იცოდე, - იყო თქმული, - ყველაფერი გააკეთე იმ ნიმუშის მსგავსად, მთაზე რომ გიჩვენე შენ“, - ღმერთი უბრძანებს მოსეს კარვის აშენებას და აჩვენებს მას ხილვაში წინასწარ სკინიას, თუ როგორი უნდა იყოს ის დასრულებისას. მოციქული პავლე თვლის, რომ მოსემ იხილა ზეციური სკინია.

3. ორი აღთქმის შედარება (8:7-10:18)

ახალი აღთქმის დამაარსებელ იესო ქრისტეს უმაღლესი ღირსებიდან თავისთავად ცხადდება თვით აღთქმის ღირსებაც. საჭიროა მხოლოდ ამ ორი აღთქმის შედარება, რათა უფრო თვალსაჩინოდ გამოჩნდეს ძველი აღთქმის არასრულყოფილება და ახლის უპირატესობა. მოციქული ამ შედარებას იწყებს თვით ძველი აღთქმის მოწმობებიდან და მოჰყავს იერემია წინასწარმეტყველის შესანიშნავი გამოხატევამი (31:31-34): „აჰა, მოვლენ დღენი, - ამბობს უფალი, - როცა ახალ აღთქმას დავუდებ ისრაელის სახლს და იუდას სახლს“ (8:7-13). შემდეგ მოციქული განიხილავს სკინიის მოწყობას და მასში აღსრულებულ ღვთისმსახურებას და ამბობს, რომ ისინი მხოლოდ ნამდვილი, მიწიერი ცხოვრების წინასახეა და აქვთ დროებითი მნიშვნელობა (9:1-10). მაგრამ სრულიად სხვანაირია ახალი აღთქმის მღვდელმთავარი და მისი სკინია. აქ შემოდის ქრისტე თავისი საკუთარი სისხლით, ხოლო იქ არის ხბოთა და ვაცთა სისხლი; და თუკი ცხოველთა სისხლს შეეძლო განწმედა, მით უმეტეს, შეუძლია ეს უხრწნელი ქრისტეს სისხლს, რომელიც მოკვდა იმისთვის, რათა გამოესყიდა პირველი აღთქმისას ჩადენილი დანაშაულნი და, ამრიგად, საუკუნო მემკვიდრეობისთვის ხმობილთ მიეღოთ აღთქმული (11-17).

ძველში თავად განსაწმედელი მოითხოვდა განწმედას აღთქმის სისხლით, ახალში კი ხელთუქმნელი საწმიდარისთვის ეს არ არის საჭირო. იქ მღვდელმთავარი ყოველწლიურად და მრავალჯერ შედის უცხო სისხლით წმიდათაწმიდაში; აქ ქრისტე ერთხელ და სამუდამოდ თავისი სისხლით შევიდა არა საწმიდარში, არამედ ცაში (18-28). იქ მსხვეპლად მიტანილს არ შეუძლია ცოდვათაგან განწმედა, მიუხედავად

მრავალრიცხოვანი რაოდენობისა; აქ ქრისტე მსხვერპლთა და ყოვლად დასაწყველთა ნაცვლად იღებს სხეულს მსხვერპლად შესაწირავად ჩვენი ცოდვებისათვის და ღმერთი წინასწარ აღუთქმავს არ მოიხსენოს მათი ცოდვები; ე.ი. აუქმებს მათთვის მსხვერპლშეწირვის გამეორების აუცილებლობას (10:1-18).

თავ. 9:1. „თუმცა პირველ აღთქმასაც ჰქონდა მართლგანაწესი მსახურებისა და ამქვეყნიური საწმიდარი“, - მოციქული ამქვეყნიურ საწმიდარს უწოდებს მოსეს სკინიის წინა ნაწილს, რომელიც უნდა განვასხვავოთ წარმართთა ეზოსგან. ეს ნაწილი მოსეს დროს არ შეადგენდა სკინიის ნაწილს და მხოლოდ სოლომონმა შეუერთა ტაძარს, როგორც მისი წინა ნაწილი. მოციქული განიხილავს სკინიას თავისი თავდაპირველი წყობით. რადგანაც სკინიისთვის მისადაგებული სახელწოდება -κισμικον- სხვაგან არ გამოიყენება და ფიქრობენ, რომ მოციქულმა მიუსადაგა მას თავისი მიზნისთვის გადატანითი მნიშვნელობით. ხილვისას ნანახი სკინია იყოფა ორ ნაწილად, რომლებიც წარმოადგენს ღვთის სასუფეველის უდიდეს ნაწილებს: შინაგანი ნაწილი - წმიდათაწმიდა შეესაბამება ზეცას, ხოლო წინა, საწმიდარი - დედამიწას ანუ ქვეყანას, ამიტომაც მოციქული უწოდებს მას ამქვეყნიურ საწმიდარს.

მუხლი 2. „რადგანაც პირველი კარავი ისე იქნა გამზადებული, რომ შიგ იყო სასანთლე, ტაბლა და საწირავი პური; ხოლო სახელი მისი იყო „წმინდა“, - აქ სიტყვა კარავი გაგებულია ნაწილის მნიშვნელობით, რომელიც გამოყოფილია ფარდით და წარმოადგენს ცალკე კარავს.

მუხლი 4. „და ჰქონდა მას ოქროს სასაკმევლე, მთლიანად ოქროთი მოჭედილი კიდობანი აღთქმისა, რომელშიც იდგა მანანით სავსე ოქროს ჭურჭელი, აარონის კვერთხი, რომელიც განედლდა, და აღთქმის ფიცარნი“, - ესაა ერთ-ერთი ყველაზე რთული ადგილი, რომელიც ადრე აკნინებდა ეპისტოლეს პატივს, რადგანაც შეიცავს სკინიის მოწყობის ისტორიულად არასწორ აღწერას. მოციქული აღწერს სკინიას და ახსენებს, რომ მასში არის სასანთლე (შვიდსანთელა), ტაბლა (წინადაგების მაგიდა) და საწირავი პური.

სასაკმევლე საკურთხეველს მსμιατηπιον მოციქული აქ არ ახსენებს, ცხადია იმიტომ, რომ ის არ ფიქრობს სრულად ჩამოთვალოს ის საგნები, რომლებიც არსებობს ამ ნაწილში. მაგრამ წმიდათაწმიდას აღწერისას მოციქული ახსენებს, რომ იქ არის სასაკმევლე და აღთქმის კიდობანი წმიდა ნივთებით. წმიდა წერილში ასეთ სასაკმევლეზე საუბარი არ არის და ამიტომაც ფიქრობენ, რომ აქ მოციქული ცდება სასაკმევლე საკურთხეველის ნამდვილი ადგილის აღწერისას და განალაგა იგი არა მეორე ფარდის წინ, არამედ მის შემდეგ, თვით კიდობნის წინაშე.

ამ ცდომილებას ზოგნი გადამწერების მიერ თავდაპირველი ტექსტის შეცვლით ხსნიან და ამბობენ, სიტყვა „მსμιατηπιον“ უნდა დავუკავშიროთ მეორე მუხლს, რომელშიც ჩამოთვლილია საგნები, რომლებიც სკინიის პირველ ნაწილშია განლაგებული. სხვები ცვლიან გამოთქმის აზრს - „და ჰქონდა მას ოქროს სასაკმევლე“ კითხულობენ, როგორც - მას ეკუთვნის ოქროს სასაკმევლე. და ამბობენ, რომ სასაკმევლე საკურთხეველი თავისი მნიშვნელობით ცვლის თავად განსაწმედელს.

სხვები კი, ვარაუდობენ, რომ იერუსალიმის მეორე ტაძარში, აღთქმის კიდობნის არარსებობის გამო წმიდათაწმიდაში იდგა მაგიდა სასაკმევლე საკურთხეველის სახით და

მასზე სრულდებოდა კმევა განწმედის დღეს, როდესაც მღვდელმთავარს უფლება ეძლეოდათ შესულიყვნენ მეორე ფარდაში.

მაგრამ არც ერთი ახსნა-განმარტება არ არის დამაკმაყოფილებელი და ამიტომაც განმმარტებლები ჩერდებიან იმ მოსაზრებაზე⁴⁰⁸, რომ აქ იგულისხმება ჩვეულებრივი სასაკმევლე, როცა მღვდელმთავარი შედის წმიდათაწმიდაში განწმედის დღეს და აკმევს ალთქმის კიდობნის წინაშე. „აილოს მოგიზგიზე ნაკვერცხლებით სავსე სასაკმევლე სამსხვერპლოდან, უფლის წინაშე რომ დგას, და სავსე მუჭა დაფხვნილი სურნელოვანი საკმეველი და შეიტანოს კრეტსაბმელის იქით. დადოს საკმეველი ცეცხლზე უფლის წინაშე და დაფარავს საკმევლის კვამლი თავსარქველს, მოწმობას რომ ახურავს, რათა არ მოკვდეს“ მღვდელმთავარი (ლევ.16:12-13). დიდი ალბათობით, ეს ოქროს სასაკმევლე შემორჩა წმიდათაწმიდაში და გამოიყენება მხოლოდ განწმედის დღეს. ამის შესახებ საუბრობს აქ მოციქული და უწოდა მას საკურთხევის სასაკმევლესგან განსხვავებით სასაკმევლე - *θυσιαστήριον*. წმიდა პავლე მოციქულის ახსენებს, რომ ალთქმის კიდობანში ინახებოდა „მანანით სავსე ოქროს ჭურჭელი, აარონის კვერთხი, რომელიც განედლდა, და ალთქმის ფიცარნი“. მესამე მეფეთა 8:9 მოწმობით კიდობანში იყო მხოლოდ ალთქმის ორი ფიქალი. ეს განსხვავება აიხსნება იმითაც, რომ სოლომონის ტაძარში კიდობნის შეტანისას მასში მხოლოდ ფიქალები იყო, ხოლო სხვა საგნები ან უკვე დაკარგულია, ან სხვაგანაა დაცული, ან კიდევ არ თავსდებოდა თავად კიდობანში და კიდობანთან განსაკუთრებულ ყუთში ინახებოდა, ამიტომაც არ იხსენება ისინი მეფეთა წიგნში. ამ საგანთა კიდობანში არსებობა მტკიცდება გამოსვლათა და რიცხვთა წიგნების მოწმობით (გამოსვლ. 16:33 და რიცხვ. 17:10).

მუხლი 7. „მეორეში კი წელიწადში ერთხელ შედის მღვდელმთავარი, მაგრამ არა სისხლის გარეშე, რომელსაც სწირავს თავისი თავისა და ხალხის ცთომილებათა გამო“, - იგულისხმება წელიწადში ერთი დღე, თუმცა ამ დღეს მღვდელმთავარი შედიოდა რამდენიმეჯერ; ლევიტელთა წიგნის აღწერით (16:10-15) სამჯერ: საკმევლით, ხარის სისხლით და ვაცის სისხლით, ხოლო ებრაელთა მოწმობით ოთხჯერაც.

მუხლი 8. „ამით სული წმიდა გვიჩვენებს, რომ ჯერ კიდევ არ გახსნილა საწმიდრის გზა, ვიდრე დგას პირველი კარავი“, - საწმიდარის გზა - წმიდა იოანე ოქროპირისა და სხვათა განმარტებით, - აღნიშნავს ცას. მოციქულის გამოხატავს აზრს, რომ ვიდრე არსებობს ძველი ალთქმის სკინია, ცა მიუღწეველია ადამიანისთვის. ეს გზა გახსნა იესო ქრისტემ.

მუხლი 10. „რადგანაც ესაა მხოლოდ სასმელ-საჭმელი, სხვადასხვაგვარი განზანა და ხორციელ წესთა აღსრულება, გამოსწორების დრომდე დადგენილი“, - ესაა დრო მესიისა, რომელმაც ყველაფერი უნდა გამოასწოროს.

მუხლი 11. „ხოლო ქრისტე, მომავალ სიკეთეთა მღვდელმთავარი, მოვიდა უფრო ვრცელი, უფრო სრულყოფილი და ხელთუქმნელი, ესე იგი, არა იმნაირად შექმნილი კარვით“, - ე.ი. არა როგორც ქმნილი არსებები, არამედ სულიერი, რადგან სული წმიდითაა მოწყობილი (ოქროპირი). საუბარია ქრისტეს მიერ მოწყობილ სკინიაზე.

მუხლი 13. „ვინაიდან თუ ვაცთა და ზვარაკთა სისხლი, ან დეკულის ფერფლი, პკურებით გაწმენდს შებილწულთ, რათა წმიდა იყოს ხორცი“, - ყველა შემთხვევაში, როცა

⁴⁰⁸D. Calmet., sur la Bible, Herb. IX,4

მოითხოვებოდა განწყება, ძველ აღთქმაში გამოიყენებოდა განსაწმენდელი წყალი, რომელსაც შეერეოდა ყოვლად დასაწყველი დეკეულის ფერფლი, უსუპი და ჭიაფერი ნართი (რიცხვ. 19:6).

მუხლი 16. „ვინაიდან სადაც არის ანდერძი, იქ აუცილებელია მეანდერძის სიკვდილი“, - ძველი აღთქმაზე დაყრდნობით მოციქული ამტკიცებს, იესო ქრისტეს სიკვდილი აუცილებელი იყო ორი გაგებით:

ა) ძველ აღთქმაში ცოდვისა და ყოველგვარი არაწმიდების განსაწმენდად მოითხოვებოდა ცხოველთა სისხლი, რომლითაც მღვდელმთავარს უფლება ჰქონდა შესულიყო წმიდათაწმიდაში. ასეთივე სისხლი მოითხოვებოდა ახალი აღთქმის მღვდელმთავარსაც და მან ნამდვილად მიიტანა მსხვერპლად საკუთარი თავი.

ბ) იესო ქრისტემ, როგორც მომავალ სიკეთეთა მემკვიდრემ, როგორც საუკუნო ხსნის მფლობელმა, უანდერძა თავისი მემკვიდრეობა ყველა მორწმუნეს, მაგრამ რამდენადაც მემკვიდრეობის მიღება შეიძლება მხოლოდ მეანდერძის სიკვდილი შემდეგ, ამიტომაც მან კეთილინება სიკვდილი.

მუხლი 18-19. „ამიტომ არც პირველი აღთქმა დამტკიცებულა სისხლის გარეშე. რადგანაც მოსემ, ყველა მცნება რჯულისამებრ რომ წარმოსთქვა ხალხის წინაშე, აიღო ზვარაკთა და ვაცთა სისხლი, წყალთან, მეწამულ მატყლსა და უსუპთან ერთად, და ასხურა როგორც წიგნს, ისე მთელ ხალხსაც“, - მეანდერძის სიკვდილის აუცილებლობასთან ერთად მოციქული განმარტავს, რატომ დაიდო ისრაელებთან აღთქმის ნაწილად სისხლი. ამასთანავე მოციქული ახსენებს ისეთ წვრილმანებს, რომლებზედაც მოსე დუმს (გამოსვლ. 24:5-8); მაგრამ ისინი, ალბათ, მოციქულის თანამედროვე პრაქტიკიდანაა და ეფუძნება გადმოცემას. მაგალითად, მოსეს მონათბრობში ნახსენები არაა ვაცთა სისხლსა და წყალზე, არც ის, რომ მოსე ასხურებდა სისხლით თავად აღთქმის წიგნს. მაგრამ სისხლის წყალთან შერევა ბუნებრივია მოითხოვებოდა, რათა არ მომხდარიყო სისხლის შედედება (შედრ. ლევ. 14:49-53).

მუხლი 26. „თორემ მაშინ მრავალგზის ევნებოდა ქვეყნის დასაბამიდან, ხოლო აწ ერთხელ, საუკუნეთა დასასრულს, გამოჩნდა, რათა თავისი მსხვერპლით გაექარწყლებინა ცოდვა“, - ქრისტეს გამოჩენა მსხვერპლის შესაწირავად მოიაზრებს საუკუნეთა დასასრულს. ეს გამოთქმა აღებულია გამოთქმის - ქვეყნის დასაბამიდან - საპირისპიროდ. ქრისტეს სიკვდილი არ მოჰყოლია ცოდვის ჩადენას მალევე, არამედ მრავალი საუკუნის შემდეგ.

მუხლი 28. „ასევე ქრისტეც, ერთხელ რომ შესწირა თავი, რათა წარეხოცა მრავალთა ცოდვა, - მეორედ გამოჩნდება არა ცოდვათაგან განსაწმენდად, არამედ მის მომლოდინეთა სახსენლად“, - თავად ქრისტემ საიდუმლო სერობაზე მიაწოდა მოწაფეებს ახალი აღთქმის სასმისი თავისი სისხლით და უთხრა, რომ ეს სისხლი მრავალთათვისაა დათხეული და არა ყველასათვის (მთ. 26:28). წმიდა იოანე ოქროპირი წერს: „რატომ მხოლოდ მრავალთათვის და არა ყველასათვის? რადგან ყველამ არ ირწმუნა. ქრისტე მოკვდა ყველასათვის, რათა ყველა იხსნას. მაგრამ ცოდვები აღიხვნა არა ყველასი, რადგან მათ თავად არ ისურვეს ეს“.

თავ. 10:5. „ამიტომ ქვეყნად შემოსვლისას ქრისტე ამბობს: „მსხვერპლი და შესაწირავი შენ არ ისურვე, მაგრამ სხეული კი განმიძაღე მე“, - ტექსტი იმეორებს სიტყვასიტყვით სამოცდაათ მთარგმნელთა ფრაზას, რომელიც განსხვავდება ებრაული

დედნისგან მცირედით: „მსხვერპლი და შესაწირავი არ ისურვე; ყურები გამიმახვილე; აღსავლენი და ცოდვის მსხვერპლი არ მოგიტხოვია“.

ამის თაობაზე არც ერთი ცნობილი განმმარტებელი არაფერს ამბობს. ჩვენ კი შევნიშნავთ, რომ ორივე გამოთქმა გამოხატავს საერთო აზრს.

მუხლი 10. „სიმართლეს მოვუთხოვდი დიდ კრებულს; აჰა, ბაგენი ჩემნი არ მომიკუმავს, უფალო, შენ უწყი“, - სხეულის შეწირვა, ანუ იესო ქრისტეს სიკვდილი აღსრულდა ღვთის ნებით, მხოლოდ ერთხელ, რომელმაც ინება ჩვენი განწმედა და ხსნა.

მუხლი 13. „რადგანაც გარე შემომეხვია აურაცხელი უბედურება, წამომეწივნენ ცოდვანი ჩემნი და არ შემეძლო დანახვა; ჩემი თმის ბეწვებზე მეტად მომრავლდნენ და გულმა მიმატოვა“, - ეს 109-ე ფსალმუნია, მოციქული იმოწმებს ქრისტეს საუკუნო მღვდლობას, აძლევს მას იმ აზრს, რომ ქრისტე დაჯდა მარჯვენით მამის და დაამარცხა ყველა მტერი. მოციქული თითქოს პასუხობს ებრაელებს კითხვაზე: თუკი ქრისტემ მიიტანა მსხვერპლად საკუთარი თავი ყველას ცოდვებისათვის, მაშინ რატომ აყოვნებს თავისი მეუფების მოწყობას, ანუ რატომ არ ბრუნდება დედამიწაზე ზეციური სკინიიდან ერის საკურთხეblად, როგორც ამას აკეთებენ ძველი აღთქმის მღვდელმთავრები (ლევიტ. 9:23). ეს აღსრულება მოციქულის მინიშნებით, რადგან ჯერ კიდევ არ დამარცხებულა ყველა მტერი მის ფერხქვეშ.

მეორე - ზნეობრივი ნაწილი

მოციქული მოგვიწოდებს ქრისტიანებს, მივეახლოთ ქრისტეს ზეცაში მის მიერ გახსნილი გზით და მოუწოდებს მათ რწმენის სიმტკიცეს, წარმოუდგენს მისაბამ მაგალითებად ძველი აღთქმის მართლებს, ხან კიდევ იმოწმებს თავად ქრისტეს მაგალითს, ჩამოთვლის სათნოებებს და ყველაფერს ასრულებს მოციქულებრივი კეთილი სურვილებით.

დარიგება რწმენის სიმტკიცისა (10:19-30)

იესო ქრისტეს მიერ აღსრულებულმა ცოდვათა განწმენდამ გახსნა გზა წმიდათაწმიდაში, მოიწოდებიან ქრისტიანები, მაგრამ მხოლოდ წრფელი გულის, წმიდა სინდისისა და სხეულის. სხვაგვარად, მოციქული ასწავლის ქრისტიანებს შეუცვლელად დაიცვან რწმენის აღსარება, ნუ მიატოვებენ თავინთ შესაკრებლებს განსაკუთრებით სამსჯავროს მოახლოების შიშით (10:19-25); რადგანაც თუკი მოსეს რჯულისგან განდგომა ისჯება სიკვდილით, მაშინ ძე ღვთისას გმობა დაისჯება კიდევ უფრო საშინლად თვით ღვთისგან (26-31). მოციქული იხსენებს

მკითხველების თავდადებას, მიანიშნებს უფლის მოსვლის მოახლოებას და სთხოვს მათ, ცოტა კიდევ მოითმინონ, რათა მიიღონ უდიდესი აღთქმული (32-39).

მუხლი 19. „საწმიდარში შესვლა“, - აქ, როგორც ზემოთ (9:8) საწმიდარში, იგულისხმება ზეცა.

მუხლი 20. „ახალი და ცოცხალი გზით, რომელიც გაგვიხსნა მან ფარდით, ესე იგი თავისი ხორცით“, - სამართლიანად უწოდებს მოციქული ქრისტეს სხეულს ფარდას, რადგანაც მისი ზეცად ამალღებით გაგვეხსნა იქ შესავალი.

მუხლი 22. „მივეახლოთ მას წრფელი გულითა და რწმენის სისრულით, უკეთური სინიდისისაგან სხურებით გულგაწმენდილნი და სუფთა წყლით ტანგაბანილნი“, - მოციქული არ ტოვებს გამოთქმის უწმინდეს სახეს. როგორც ძველ აღთქმაში წმიდათაწმიდაში შემავალი მღვდლისგან მოითხოვებოდა სხეულის სიწმიდე და სისხლით კურება, წყლით განწმედა, ისევე ქრისტიანისგან მოითხოვება სისხლით სხურება, ანუ ზიარება ქრისტეს სისხლისა, და სხეულის განბანვა, როგორც ფიქრობენ ნათლობა.

მუხლი 25. „ნუ მივატოვებთ ჩვენს შესაკრებელს, როგორც ზოგიერთებს სჩვევიათ“, - ე.ი. არ უნდა დაეტოვებინათ ღვთისმსახურების შესაკრებელი, რადგანაც ამ შეკრებებზე წარმოითქმებოდა დარიგება რწმენისა და სიყვარულისა. აქ არ შეიძლება ვიგულისხმოთ ეკლესიისგან განდგომა, რადგანაც ეს არ არის ჩვეულება და ამიტომაც ეს შეკრება იწოდება „ჩვენად“.

მუხლი 26. „რადგან თუ მას შემდეგ, რაც შევიცნეთ ჭეშმარიტება, კვლავ ჩვენი ნებით ვცოდავთ, უკვე აღარა რჩება მსხვერპლი ცოდვათათვის“, - ეს ადგილი სრულად შეესაბამება ზემოთ განხილულ თემას (6:4→), რომელშიც საუბარია, რომ შეუძლებელია რწმენისგან განდგომილთა განახლება სინანულით.

მუხლი 28. „თუკი მოსეს რჯულის უარყოფელს, ორი თუ სამი კაცის მოწმობით, უწყალოდ უსჯიან სიკვდილს“, - თუ როგორ უყურებს რჯული მის წინააღმდეგ დანაშაულს, კარგად ჩანს იქიდან, რომ მცოდნელი უმეცრებით იღებს ცოდვათა მიტევებას ჩვეულებრივი მსხვერპლშეწირვით ცოდვათა გამო; მაგრამ თუკი ვინმე შესცოდავს თავხედობით, მაშინ ის უფლის მგმობელია და უნდა მოიკვეთოს თავისი ხალხიდან (რიცხვთ. 15:27-31).

მუხლი 29. „როგორ გგონიათ, რამდენად უფრო მძიმე იქნება მისი სასჯელი, ვინც ფეხქვეშ თელავს ძეს ღვთისას, უღირსად მიიჩნევს აღთქმის სისხლს, რომლითაც განიწმიდა, და აგინებს მადლის სულს?“ - აქ წარმოგვიდგება ძველი აღთქმიდან იმის მტკიცებულება, თუ როგორ სჯის მოსეს რჯული სიკვდილით მისგან თავხედურ განდგომას. მოციქულს ამით სურს წარმოგვიდგინოს ახალ აღთქმაში რჯულისგან განდგომის სრული მნიშვნელობა და დანაშაული, რადგანაც ასეთი ადამიანი შეურაცხყოფს თავად ღვთის ძეს და თელავს მის სისხლს, რომლითაც მან დაადგინა აღთქმა ადამიანებთან. სხვა ადგილას მოციქული მას უწოდებს მეორე ჯვარცმას.

მუხლი 37. „ვინაიდან ცოტაც, სულ ცოტაც, და არ დააყოვნებს, მოვა მომავალი“, - ამბაკუმ წინასწარმეტყველის ტექსტი მოყვანილია არა ბერძნული თარგმანის, არამედ ებრაული ტექსტის მიხედვით. სახელწოდება მომავალი, *ερχομεν*, აღებულია ძველი აღთქმიდან (საქმ. 7:13; ზაქ. 9:9) და მიიღება მესიის მნიშვნელობით (მთ. 11:3; ლუკ. 7:19).

იგი შეესაბამება მესიას, რომელიც მოვა ადამიანთა გამოსახსნელად და საუკუნეების ბოლომდე განსჯის ცოცხლებსა და მიცვალებულებს.

რწმენის ძალა და მაგალითი (11:1-40)

მოციქული მოუწოდებს ქრისტიანებს მოთმინებისა და რწმენისკენ და გვიხსნის, რატომ არის აუცილებელი ქრისტიანისთვის რწმენა. იგი არის უექველობა იმისა, რასაც მოველით, და წვდომა უხილავისა. რწმენით მიეცა მოწმობა უხუცესთ ძველად (1-2). რწმენის საშუალებით შევიცნობთ, რომ სამყარომ ღვთისგან მიიღო მყოფობა. რწმენით მიიღო მოწმობა, რომ მართალი იყვნენ აბელი, ენუქი, ნოე (3-7). რწმენით მიიღო აღთქმა და შთამომავლობა აბრაამმა (8-16). რწმენით აკურთხეს თავიანთი შვილები ისააკმა და იაკობმა; რწმენით უანდერძა იოსებმა ისრაელის შვილებს, გადაეტანათ თავისი ნეშტი ეგვიპტიდან ქანაანში (20-22). რწმენით გადაურჩნენ სიკვდილს მოსე და ებრაელები (23-29); რწმენით აიღეს ქალაქი იერიქონი ებრაელებმა და გადარჩა რააბი (30-31). რწმენით მოქმედებდნენ მსაჯულები და მრავალი მართალი და იმარჯვებდნენ სხვადასხვა განსაცდელებში (32-40).

თავ. 11:1. „ხოლო რწმენა არის უექველობა იმისა, რასაც მოველით, და წვდომა უხილავისა“, - ანუ რწმენა უხილავისა, როგორც ხილულისა, სასურველისა და მოსალოდნელისა, როგორც ნამდვილისა (კატეხიზმო, საკითხი 6).

მუხლი 3. „რწმენით შევიცნობთ, რომ ღვთის სიტყვით შეიქმნენ საუკუნენი, და რომ ხილული უხილავისაგან იღებს დასაბამს“, - რწმენა გვაგებინებს იმას, რომ ღვთის სიტყვით შეიქმნა სამყარო. მოციქული უკვე მკითხველებს მოუწოდებდა რწმენისკენ, ახლა კი ასახავს რწმენის მოქმედებას სხვებში. რადგანაც სამყაროს შექმნა წინ უსწრებს პატრიარქების ისტორიას, ამიტომაც მოციქული ამით იწყებს.

მუხლი 4. „რწმენით შესწირა აბელმა ღმერთს უკეთესი მსხვერპლი, ვიდრე კაენმა; რწმენით მიიღო მოწმობა, რომ მართალი იყო, როგორც უმოწმა ღმერთმა მის მსხვერპლს; და სიკვდილის შემდეგაც კვლავ რწმენით მეტყველებს“, - მართალია, აბელი მოკლეს, მაგრამ დღემდე მისი რწმენა და სიმართლე მაგალითის მომცემია.

მუხლი 5. „რწმენით გარდაიცვალა ენოქი, ისე, რომ არ უხილავს სიკვდილი, და ველარავინ დალანდა, რადგანაც ღმერთმა წაიყვანა იგი; ვინაიდან სიკვდილამდე მიიღო მოწმობა, რომ ესათნოვა ღმერთს“. დაბადების ტექსტი საუბრობს: „აღარ იყო ენუქი, რადგან წაიყვანა იგი ღმერთმა“ (დაბ. 5:24); მაგრამ რაში მდგომარეობს ეს წაყვანა, არ განიმარტება (ზირაქ. 44:16). სამოცდაათი მთარგმნელი და პავლე მოციქული (აქ) უწოდებენ მას „გარდაცვალებას“ და ამატებენ შემდეგ სიტყვებს, „რომ ენუქს არ უხილავს

სიკვდილი“. ამასთან დაკავშირებით წმიდა ფილარეტ მოსკოველი წერს ⁴⁰⁹ : უნდა ვიფიქროთ, რომ ენუქში ცოცხალმა შთანთქა მოკვდავი (2 კორ. 5:4).

მუხლი 7. „რწმენით მიიღო ნოემ ჩვენება იმისა, რაც ჯერ კიდევ უხილავი იყო, და ღვთისმოშიშებით ააგო კიდობანი თავისი სახლის სახსნელად; რწმენით განიკითხა ქვეყანა და რწმენითვე გახდა სიმართლის მემკვიდრე“, - ბერძნული (ასევე მთაწმიდისეული - მთარგმნელი) ტექსტი უკავშირებს ნაცვალსახელს „რომლითა“ კიდობანს: სარწმუნოებით ბრძანებად მიიღო ნოვე არღასადა ხილულთა მათთჳს, შეეშინა და ქმნა კიდობანი საცხოვრებელად სახლისა თჳსისა, რომლითა დასაჯა სოფელი, და სარწმუნოებითა მით სიმართლისადთა იქმნა იგი მკვდრ“. კიდობანი სჯის იმათ, ვინც არ უსმენს ღვთის ხმასა და ნოეს ქადაგებას. ამ აზრს ეთანხმება წმ. იოანე ოქროპირი.

მუხლი 9. „რწმენით შეეხიზნა აღთქმულ ქვეყანას, ისე, ვით უცხო, და მკვიდრობდა კარვებში ისააკსა და იაკობთან, იმავე აღთქმის თანამემკვიდრეებთან ერთად“, - აქ არ იგულისხმება კარვებში მათი ერთობლივი ცხოვრება, საუბარია დროში მიმდინარე მოვლენებზე. ეს იაკობის შთამომავლები გადადიან ეგვიპტეში სამუდამო საცხოვრებელად. აბრაამი და ისააკი, მეტწილად იაკობიც, ატარებდნენ მომთაბარე ცხოვრებას.

მუხლი 10. „ვინაიდან ელოდა ქალაქს, რომელიც მტკიცე საძირკველზე დგას და რომლის ხუროთმოძღვარი და მშენებელიც არის ღმერთი“, - აღთქმულ მიწაზე მოწოდებული აბრაამი არ მკვიდრობს მასში, როგორც მუდმივი მაცხოვრებელი, არ აშენებს იქ ქალაქებს, არამედ ელის მომავალ ქალაქს და იქ ცხოვრობს ღვთის რწმენით.

მუხლი 13. „რწმენაში აღესრულნენ ყველა ისინი და ვერ მიიღეს აღთქმული, არამედ შორიდან ხედავდნენ, შორითვე მოიკითხავდნენ მას და აღიარებდნენ, რომ უცხონი და ხიზნები არიან ამ ქვეყნად“, - პატრიარქებს არ უხილავთ აღთქმის აღსრულება. ამ მნიშვნელობითაა აქ საუბარი, რომ მათ ვერ მიიღეს აღთქმა.

მუხლი 19. „რადგანაც სწამდა, რომ ღმერთს მკვდრეთით აღდგენის ძალაც შესწევს. ამიტომაც იყო, რომ შეწირული უკანვე მიიღო, როგორც ნიმუში“, - ანუ თითქოს აღდგომის სიმბოლო და სახე; რადგან უკვე შეწირული გაცოცხლდა იმის სიტყვით, ვინც მიიღო მისი მსხვერპლი. სხვა მხრივ, ფრაზაში ჩანს მაცხოვრებელი ტანჯვის ნიმუშიც (თეოდორიტე).

მუხლი 21. „რწმენით აკურთხა სათითაოდ მომაკვდავმა იაკობმა იოსების ძენი, და თავის კვერთხზე დაყრდნობილმა თაყვანი სცა ღმერთს“, - ამ უკანასკნელი სიტყვების ნაცვლად ებრაულ ტექსტსა და ვულგატაში ვკითხულობთ: „თაყვანის-სცა წუერსა ზედა კუერთხისა მისისასა“. ეს თაყვანისცემა ეკუთვნის ღმერთს. იოსების კვერთხის წვერზე თაყვანისცემა გამოხატავს იაკობის მაღლიერებას ქანაანის მიწაზე დაკრძალვისთვის. იგი ამავე დროს იოსების წინასწარმეტყველური სიტყვების აღსრულებას (დაბ. 37:9-10).

მუხლი 25. „და ღვთის ხალხთან ერთად ტანჯვა ამჯობინა მცირე ხნით ცოდვილ განცხრომას“, - აქ ცოდვად იწოდება სხვებთან ერთად ტანჯვის უსურველობა (ოქროპირი).

მუხლი 26. „ქრისტესავით გმობა უფრო დიდ სიმდიდრედ მიიჩნია, ვიდრე ეგვიპტის მთელი სიმდიდრე, რადგანაც ხედავდა საზღაურს“, - ძველ აღთქმაშიც ქრისტე იტანჯება მართლებში.

⁴⁰⁹Записки на Книгу Бытия, на 5:22

მუხლი 31. „რწმენით იყო, რომ ურჩებთან ერთად არ დაიღუპა მეძავი რააბი, რომელმაც მშვიდობით მიიღო მსტოვარნი“, - კლიმენტი რომაელი უწოდებს მას წინასწარმეტყველს, რადგანაც იწინასწარმეტყველა ებრაელების მიერ იერიქონის აღება (ნავეს. 2:9).

მუხლი 33. „რწმენით რომ ამარცხებდნენ სამეფოებს, აღასრულებდნენ სიმართლეს, იღებდნენ აღთქმას, პირს უკრავდნენ ლომებს“, - საუბარია მსაჯულებსა და დავითზე. სიმართლეს აღასრულებენ იეფთაი, სამუელი; აღთქმა მიიღეს ისუ ნავესმა, ქალებმა, დავითმა; ლომებს პირს უკრავდნენ სამსონი, დავითი, დანიელი.

მუხლი 34. „შრეტდნენ ცეცხლის ძალას“ - საუბარია ანანიაზე, აზარიასა და მისაილზე.

„თავს აღწევდნენ მახვილის პირს“ - შესაძლებელია დავუკავშიროთ დავითსა და ილიას.

„ძლიერდებოდნენ უძლერებისგან“ - ასეთებია იობი, ეზეკიელი, ტობითი.

„მძლავრობდნენ ომში, აოტებდნენ უცხოთა ლაშქარს“ - მსაჯულები, დავითი, ივდიითი, მაკაბელები.

მუხლი 35. „ქალებს აღმდგარნი უბრუნდებოდნენ თავიანთი მკვდრები“ - სარეპტელი ქვრივი (3 მეფ. 14:22) და შუნამელი ქალი (4 მეფეთა);

„სხვები კი ეწამებოდნენ“ - მღვდლები - საულისგან, წინასწარმეტყველები - მანასე მეფისგან, მოწამეები - ანტოქე ეპიფანესგან.

მუხლი 36. „სხვებმა დაითმინეს გმობა და გვემა, სხვებმა კი - ბორკილები და დილეგი“, - იოსებმა - ეგვიპტელებისგან, ნაბუთმა - იზებელისგან, მიქეამ და ილიამ - აქაბისგან, იერემიამ - ციდეკიასგან.

მუხლი 37. „იყვნენ ჩაქოლილნი“ - ასე ეწამნენ ზაქარია, იეჰოიადაყის ძე (მეორ. ნებუტ. 24:20-21), და გადმოცემის მიხედვით, იერემია წინასწარმეტყველი.

„შუაზე გადახერხილნი“ - გადმოცემის მიხედვით, ისაია წინასწარმეტყველი ასე აწამა მანასე მეფემ.

„ხმლით განგმირულნი, ცხვრისა თუ თხის ტყავებით მოარულნი“ - ასე დადიოდნენ ილია, ელისე და იოანე ნათლისმცემელი.

დარიგება მოთმინებისა და რწმენის სიმტკიცისა (12:1-29)

მოციქულს მისაბამად მოჰყავს ძველი აღთქმის მართლები, ნიმუში განმტკიცებულია რწმენის წინამძღვრის - იესო ქრისტეს - მიერ. ეს კი ასწავლის ქრისტიანებს, მოთმინებით გადაიტანონ ტანჯვა და სიკვდილი მისთვის, როგორც ის სასჯელი, რომელსაც მამები თავიანთი შვილების მიმართ იყენებენ, რათა მიიღონ სიმართლის ნაყოფი (12:1-11). მოციქული არიგებს ქრისტიანებს, იცხოვრონ მშვიდობით და აფრთხილებს, არ ემსგავსონ ესავს, რომელმაც დაკარგა თავისი პირმშობა (12-17).

პავლე ახსენებს ქრისტიანებს, როგორი მნიშვნელოვანი აღთქმა მიიღეს მათ თავიანთი შუამდგომლისგან და სთხოვს, არ მისდიონ იმათ მაგალითს, ვინც მიიღო აღთქმა სინაზე, მაგრამ უარყო უფალი. რადგან თუ მათ, რომელთაც უარყვეს ქვეყნად მეტყველი, თავი ვერ დააღწიეს სასჯელს, ჩვენ როგორღა დავაღწევთ თავს, თუკი უარვყოფთ ზეცით მეტყველს? (18-29).

თავ. 12:1. „ამიტომ ჩვენც, რაკილა ღრუბელივით გარს გვახვევია ესოდენ მრავალი მოწმე, ჩამოვიშორეთ ყოველგვარი სიმძიმე თუ ხელ-ფეხ შემკვრელი ცოდვა და მოთმინებით გავლით ჩვენს წინაშე მდებარე სარბიელი“, - იოანე ოქროპირისა და თეოდორიტეს მიხედვით არსებობს ისეთი ცოდვა, რომელიც ადვილად ჩნდება და გვეჩვევა.

მუხლი 2. „თვალი მივაპყროთ იესოს, რწმენის წინამძღვარსა და სრულმყოფს, მის წინაშე მდებარე სიხარულის წილ რომ დაითმინა ჯვარი, უგულუბელყო სირცხვილი და დაჯდა ღვთის ტახტის მარჯვნივ“, - ბერძნული ტექსტის აზრი ისაა, რომ იესო ქრისტემ სიხარულის წილ აირჩია ჯვარზე სიკვდილი, თუმცა შეეძლო არ ვნებულიყო; მოციქული ფიქრობს, რომ იესო ქრისტემ ივნო სიხარულის მისაღებად, რაც მტკიცდება მისი მამა ღმერთის მარჯვნივ დაჯდომით.

მუხლი 6. „რადგან ვინც უყვარს უფალს, მასვე წვრთნის, და შოლტით სცემს ყველას, ვისაც ძედ იღებს“. სიტყვები აღებულია წიგნიდან „სიბრძნე სოლომონისა“ 3:11-12 (სამოცდაათ მთარგმნელთა ტექსტის მიხედვით), - უძველესი პედაგოგიკა ყოველგვარ დასჯას თვლიდა საუკეთესო აღზრდის აუცილებელ პირობად და საშუალებად. მოციქული შეუსაბამებს ამ წესს ადამიანურ პედაგოგიკას, რომ ღმერთმა მოამზადა ადამიანები სასუფევლისათვის და შეამთხვია მათ სხვადასხვა უბედურება და გასაჭირი, რათა გამოსცადოს მათი რწმენა ან გამოასწოროს ცდომილები.

მუხლი 10. „რადგანაც ისინი თვითნებურად გვზრდიან ორიოდე დღისთვის, ხოლო ეს - ჩვენივე სიკეთისათვის, რათა ვეზიარებოდეთ მის სიწმიდეს“, - მცირე დღეებად იწოდება აწმყო, უფრო ზუსტად, აღზრდის დრო.

მუხლი 15. „ფრთხილად იყავით, რომ არავინ მოაკლდეს ღვთის მადლს და არ იბარტყოს რომელიმე ფესვმა სიმწრისა, რათა არ შეაურვოს და შებილწოს ბევრი თქვენგანი“, - სიტყვები აღებულია მოსეს ებრაელებთან საუბრიდან (მეორ. რჯულ. 29:18) და გვამცნობს, რომ მოციქულის არ სურს ქრისტიანებს შორის იყვნენ მოძულე, თავშეუკავებელი ადამიანები.

მუხლი 16. „რათა არ იყოს თქვენს შორის მემრუშე ან ღვთის გარეგანი, როგორც ესავი, ერთ შეჭამადზე რომ გაცვალა თავისი პირმშობა“, - ესავი ასე იწოდება თავისი თავშეუკავებლობის გამო.

მუხლი 21. „მოსემაც თქვა: „ვძრწი და ვკანკალებ“, - მოსე სინას რჯულზე თავის საუბარში არსად არ ამბობს ამ სიტყვებს; მაგრამ თითქმის ასე გამოხატავს იგი ისრაელთა კერპთაყვანისმცემლობის დროს (მეორ. რჯულ. 9:19). სავარაუდოდ, მოციქულს ეს აქვს მხედველობაში.

მუხლი 22. „არამედ მიაღექით სიონის მთას და ცოცხალი ღმერთის ქალაქს - ზეციურ იერუსალიმს და ანგელოზთა ურიცხვ სიმრავლეს“, - მოციქული ადარებს ძველი

აღთქმისა და ახალი აღთქმის ეკლესიებს. იქ არის დავითის მიერ აშენებული სიონი, აქ კი - ცოცხალი ღმერთის ქალაქი; იქ მიწიერი იერუსალიმია, აქ კი - ზეციური; იქ არიან ადამიანები, აქ - ანგელოზთა სიმრავლე. სინას კანონმდებლობას ახლავს შიში, აქ კი ზეიმი და დიდებაა. იქ განსხვავების გარეშე ყველა შეუდგება რჯულს, აქ მხოლოდ პირველშობილები, არა ხორციელი შობის, არამედ სულიერი შობის უფლებით. დაბოლოს, აქ არის მსაჯული ღმერთი და სული ყველა მართლისა. მაგრამ რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, იქ მოსეა, აქ თავად უფალი, ახალი აღთქმის შუამდგომელი სისხლით.

მუხლი 27. „ხოლო ეს „ერთხელ კიდევ“ გვაუწყებს შეძრულის, როგორც შექმნილის, შეცვლას, რათა უცვლელად ეგოს შეუძრელი“, - მოციქული ცდილობს დაამტკიცოს ძველი აღთქმის რყევა იმით, რომ სინას რჯულდებისას მთა ირყეოდა. ამით კი გვაჩვენებს, რომ მოსეს რჯულის გარდა, კიდევ უნდა იყოს რაღაც, რაც არ ირყევა.

დამამთავრებელი დარიგებები (13:1-25)

მოციქული ეპისტოლეს დასასრულს ასწავლის ქრისტიანებს მმათმოყვარეობას, სტუმართმოყვარეობას, ქორწინების სიწმიდეს და არავერცხლისმოყვარეობას (1-6); სთხოვს, ახსოვდეთ რწმენის თავიანთი წინამძღვრები და მიბადონ მათ, ამავე დროს ნუ გაიტაცებთ უცხო მოძღვრება (7-9). ცოდვათა განსაწმენდელი ცხოველები ბანაკის გარეთ დაიწვება, მსგავსად ამისა, ქრისტიანები უნდა გამოვიდნენ ძველი აღთქმის წეს-ჩვეულებებიდან და შეეგებონ უფალს, რომელიც ასევე ქალაქის კედლებს გარეთ ევნო (10-14). მოციქული მოუწოდებს ქრისტიანებს ღმერთი დაუდუმებლად ადიდონ და კიდევ ერთხელ არიგებს მათ, დაემორჩილონ თავიანთ წინამძღვრებს, სთხოვს ილოცონ თავიანთ თავზე და გარდამოუვლენს მამა ღმერთის კურთხევას მის მეშვეობით (15-21). ეპისტოლეს დასასრულს მოციქული ითხოვს შეიწყნარონ ეს ეპისტოლე და აცნობებს მათ ტიმოთეს განთავისუფლებას, მოიკითხავს ყველას და მოციქულებრივ კურთხევას აძლევს მათ (22-25).

მუხლი 7. „გახსოვდეთ თქვენი წინამძღვარი, რომელნიც გიქადაგებდნენ ღვთის სიტყვას, და მათი სიცოცხლის აღსასრულის შემყურენი ჰხადავდეთ მათ რწმენას“, - საუბარია მოციქულებზე, რომელთაც უქადაგეს სახარება პალესტინელ ებრაელებს. პირველმოწამე სტეფანესა და იაკობ ზებედეს გარდა, ესენი შეიძლება იყვნენ სხვა მოციქულებიც ან მათი მოწაფეები, რომელთა სიკვდილი ჩვენთვის უცნობია.

მუხლი 8. „იესო ქრისტე იგივეა გუშინ, დღეს და უკუნითი უკუნისამდე“, - მოციქული მოუწოდებს ქრისტიანებს მიბადონ თავიანთ წინამძღვრებს და მიანიშნებს მათ

იესო ქრისტეს უცვლელობასა და მუდმივობაზე. თუკი ის იგივეა, რაც უწინ, თუკი ასულდგმულებს მოციქულებს ღვაწლისთვის, ე.ი. ღმერთი მათაც დაეხმარება.

მუხლი 10. „ჩვენ გვაქვს სამსხვერპლო, საიდანაც ჭამის უფლება არა აქვთ კარვის მსახურთ“, - სკინია არის მომავლის ჩრდილი.

მუხლი 11. „რადგანაც ცხოველთა ხორცი, რომელთა სისხლიც ცოდვის განსაწმედად შეაქვს მღვდელმთავარს საწმიდარში, ზანაკის გარეთ დაიწვის“, - განწმედის დღეს, ცოდვისათვის შეწირული ხბოსა და თხის ხორცი იწვება ზანაკის გარეთ ანუ ქალაქის გარეთ (ლევ. 16:27). მოციქული ამ ვითარებას შეუსაბამებს იესო ქრისტეს ცხოვრებას, რომელიც ივნო ქალაქ გარეთ.

მუხლი 13. „მაშ, გავიდეთ მასთან ზანაკის გარეთ და მისი შეურაცხყოფა ვიტვირთოთ“, - ე.ი. უნდა გავიდეთ მიწიერი იერუსალიმიდან, ანუ უარი უნდა ვთქვათ მთელ ძველ აღთქმაზე.

მუხლი 18. „დაემორჩილეთ თქვენს წინამძღვრებს და ქედი მოიდრიკეთ მათ წინაშე, ვინაიდან ფხიზლობენ თქვენი სულებისათვის, თითქოს ანგარიშს აბარებდნენ ვინმეს, რათა სიხარულით აღასრულებდნენ ამას და არა ოხვრით, რადგანაც ეს აღარას გარგებდათ თქვენ“, - ებრაელ ქრისტიანებს არ უყვართ პავლე იმის გამო, რომ ის ქადაგებს მოსეს რჯულისგან თავისუფლებას. მოციქული იღებს მათ სიყვარულით და სთხოვს, ილოცონ თავიანთ თავზე.

მუხლი 22. „გთხოვთ, ძმანო, შეიწყნაროთ ეს სიტყვა შეგონებისა, თუმცაღა მოკლედ მოგწერეთ თქვენ“, - შეგონების სიტყვად იწოდება ეს ეპისტოლე მისი მთავარი დანიშნულებით.

მუხლი 23. „იცოდეთ, რომ ჩვენი ძმა ტიმოთე გათავისუფლდა და, თუ მალე მოვიდა, ერთად გეწვევით“, - მოციქული ახსენებს ტიმოთეს, როგორც საკუთარ თანამებრძოლს, რათა მიაპყროს მას ებრაელთა ყურადღება, უკეთ რომ ვთქვათ, ამ პიროვნებაზე მინიშნებით სურს დაამოწმოს რჯულისადმი თავისი მოშურნეობა. ტიმოთე ხომ პავლემ აირჩია ქრისტიანობაში.

მუხლი 24. „მოიკითხეთ ყველა თქვენი წინამძღვარი და ყველა წმიდა. მოკითხვას გითვლიან იტალიელნი“, - მოციქული წინამძღვრებში გულისხმობს მოძღვრებს, ანუ პრესვიტერებს (როგორც მე-17 მუხლში), ხოლო წმინდებში - ყველა მორწმუნეს.

მოციქული აქ არ ჩამოთვლის არც თავის თანამებრძოლებს, არც ეპისტოლეს მკითხველთათვის ცნობილ პიროვნებებს, არამედ მოიკითხავს მათ იტალიელი ქრისტიანების სახელით. ქრისტიანთა შორის ძმური სიყვარული მოუწოდებს, გაუგზავნოს მოკითხვა არა მხოლოდ ნათესავებსა და თანამემამულეებს, ან ნაცნობებს, არამედ უცნობებსაც, რომლებიც ცხოვრობენ განცალკევებით და არიან რწმენით ძმები.

ახალი აღთქმის წინასწარმეტყველური წიგნი -
აპოკალიფსი,
ანუ გამოცხადება იოანე ღვთისმეტყველისა

†

წიგნის სახელწოდება და მწერალი

რიგი ახალი აღთქმის ღვთისმეტყველური წიგნებისა სრულდება წინასწარმეტყველური წიგნით - აპოკალიფსით. აპოკალიფსი ბერძნული სიტყვაა და ნიშნავს გამოცხადებას. ეს სახელწოდება თავად წიგნიდანაა და გულისხმობს საიდუმლოს გაცხადებას. მოციქული პავლე ამ სახელით აღნიშნავს იმ გამოცხადებას, რომელიც მიიღეს წინასწარმეტყველებმა ღვთისგან (1 კორ. 14:26). იოანე ღვთისმეტყველის წიგნი იწყება ზუსტად ასე: „გამოცხადება იესო ქრისტესი, რომელიც მისცა მას ღმერთმა, რათა ეჩვენებინა თავისი მონებისათვის, რაც უნდა მოხდეს მალე“ (1:1). ამგვარად, წიგნის დასაწყისი და თავად წიგნის სახელწოდება მიანიშნებს წინასწარმეტყველურ ხასიათს.

წმიდა წიგნთა კოდექსში აპოკალიფსი ატარებს წმიდა იოანე ღვთისმეტყველის სახელს; მართალია, მოგვიანებით მოხდა ამის აღიარება, მაგრამ ასე ეწოდა თავად წიგნის საფუძველზე და ასე იყო მიღებული ძველ ეკლესიაში. ამ სახელით ცნობილია მოციქული იოანე, ქრისტეს საყვარელი მოწაფე, რომელმაც ღვთის სიტყვაზე თავისი სწავლების სიმაღლით მიიღო განსხვავებული წოდება ღვთისმეტყველისა. ზუსტად ამ იოანეს მიეწერება აპოკალიფსი.

ქეშმარიტად, აპოკალიფსის მწერალი უწოდებს თავს იოანეს, რომელიც გადაასახლეს კუნძულ პატმოსზე ღვთის სიტყვისა და იესო ქრისტეს მოწმობისთვის (1:1,4,9; 22:8). იგია იესო ქრისტეს თვითმხილველი (1:2); თავისი გამოცხადებით, და განსაკუთრებით, მცირე აზიის შვიდი ეკლესიის მიმართ ეპისტოლეებში წერს მოციქულის ძალაუფლებით. ასე ავლენს თავს მოციქული იოანე, რომელიც სახარებასა და ეპისტოლეებში ამბობს, რომ ის წერს მხოლოდ იმას, რაც იხილა და მოისმინა თავად, და არა სხვებისგან (იოან. 1:14; 19:35; 1 იოან. 1:1). მასზე, როგორც მოციქულზე, ცნობილია, რომ ის გადაასახლეს კუნძულ პატმოსზე ღვთის სიტყვისთვის, ხოლო ტყვეობამდე და გადასახლებიდან დაბრუნების შემდეგაც იყო მცირე

აზიის ეკლესიების წინამძღვარი და ცხოვრობდა საკუთრივ ეფესოში - მცირე აზიის მთავარ ქალაქში. ამიტომაც უსაფუძვლოა მოსაზრება, რომ აპოკალიფსი დაწერილია ვინმე პრესვიტერ იოანეს მიერ, რომელსაც პაპიუსი უწოდებს უფლის მოწაფეს. ისიც ცხოვრობდა ეფესოში და მისი საფლავი მოციქულ იოანეს საფლავის გვერდით უჩვენეს ნეტარ იერონიმეს.

ამ პრესვიტერის პიროვნება იდუმალია, მსგავსადვე - მისი საფლავიც, ნეტარ იერონიმეს შენიშვნით⁴¹⁰, ეს შეიძლება იყოს მოციქულ იოანეს შესაძლო საფლავი. ევსევი კესარიელი⁴¹¹, რომელსაც მოჰყავს პაპიუსის მოწმობა იოანე პრესვიტერის არსებობაზე (და არა მის მიერ აპოკალიფსის დაწერა) და ნეტარი იერონიმე, რომელმაც იხილა მისი საფლავი, აღიარებენ აპოკალიფსს მოციქულ იოანეს ნაწარმოებად⁴¹².

ასევე უსაფუძვლოა დიონისე ალექსანდრიელის მოსაზრება, რომელიც მიაწერს აპოკალიფსის დაწერას იოანე მარკოზს (საქმ. 15:37), რომელიც ცნობილია მახარებელ მარკოზის სახელით. უცნაურ მოსაზრებას გვთავაზობს რომის პრესვიტერი კაიუსი (III საუკ.), რომლის მიხედვითაც აპოკალიფსი უნდა დაეწერა ერეტიკოს კერინფს⁴¹³. თუკი დღესაც გვესმის ამ წიგნის იოანე მოციქულის ავტორობის საწინააღმდეგო მოსაზრება, ის დაფუძნებული იქნება უძველეს მწერალთა მოყვანილ მოწმობებზე და ნაწილობრივ იოანე ღვთისმეტყველის სხვა ნაწარმოებების აპოკალიფსის ენისგან განსხვავებაზე. მაგრამ ენაში ეს განსხვავება ადვილად აიხსნება როგორც ტექსტების შინაარსის სხვაობით, ისე მოციქულის ნაწარმოებთა დაწერის ვითარებებით.

მოციქული იოანე, თუმცა ფლობდა ბერძნულ ენას, მაგრამ პატიმრობაში, ცოცხალი სალაპარაკო ბერძნული ენისგან შორს, როგორც ბუნებით ებრაელი, ბუნებრივია, აპოკალიფსში ტოვებს ებრაული ენის ზეგავლენას, რაც არ შეინიშნება მის ეპისტოლეებში, რომლებიც დაიწერა გადასახლებიდან დაბრუნებისას ეფესოში ან მცირე აზიის რომელიმე ქალაქში, ასე ვთქვათ, ცოცხალი ბერძნული ენის გარემოში. ამასთანავე

⁴¹⁰De viris ill. c. IX

⁴¹¹H. Eccl. 3:38

⁴¹²Euseb. Chron. Ann. 14; Domet. Ieronim, in Ezech.43

⁴¹³Eus. H. Eccl. 3:28

შეუძლებელია არ შევნიშნოთ ის, რომ მიუხედავად ენის სხვაობისა, აპოკალიფსი შეიცავს ბევრ ისეთ სიტყვასა და გრამატიკულ ფორმებს, რომლებიც დამახასიათებელია მხოლოდ იოანესათვის, მაგალითად, აქ გვხვდება იესო ქრისტეს აღმნიშვნელი სახელები: სიტყვა (19:13; იოან. 1:1), კრავი (5:5 და მრავალი სხვა - იოან. 1:29,36) და მსგავსნი. თუკი იოანე აქ მოიხსენებს საკუთარ თავს სახელით, რასაც არ აკეთებს სახარებასა და ეპისტოლეებში, ეს აიხსნება თავად ნაწარმოების ხასიათიდან, როგორც დანიელთან და ეზრასთან, და არ შეიძლება ეწინააღმდეგებოდეს მოციქულ იოანეს წიგნის ავტორობის საკითხს.

აპოკალიფსის უტყუარობა

აპოკალიფსი რომ უეჭველად მოციქულებრივი წარმომავლობისაა და შესაბამისად, უნდა შევიდეს წმიდა წიგნთა შემადგენლობაში, ამის შესახებ მოწმობები უძველესი დროიდან მომდინარეობს. წმიდა პოლიკარპე სმირნელი, იოანე ღვთისმეტყველის მოწაფე, თავისი მოწაფის ირინეოსის მოწმობით⁴¹⁴, პაპიუსი, აპოკალიფსის შესახებ შრომის ავტორი - მელიტონ სარდიელი ⁴¹⁵, იუსტინე მოწამე ⁴¹⁶, ტერტულიანე ⁴¹⁷, კლიმენტი ალექსანდრიელი ⁴¹⁸, მესამე საუკუნეში იპოლიტე რომელი, რომელმაც დაწერა აპოკალიფსის აპოლოგია და განმარტება, დაბოლოს, ორიგენე - ყველანი ძველი და მათი მომდევნო ხანის მკვლევარნი აღიარებენ აპოკალიფსს იოანე ღვთისმეტყველის უტყუარ ნაწარმოებად. ასეთი მოწმობები არ შეიძლება შეასუსტოს საწინააღმდეგო აზრმა და ეკლესიამაც არ დააყოვნა აპოკალიფსის შეტანა წმიდა წიგნთა შემადგენლობაში.

რომის პრესვიტერ კაიუსის ეჭვები ადვილად აიხსნება იმით, რომ ის არის ქილიაზმის მიმდევარი. ქილიაზმი საყრდენს პოულობს იოანეს ხილვის - ქრისტეს დედამიწაზე ათასწლოვანი მეფობის - არასწორი

⁴¹⁴Adv. Hear.3:3

⁴¹⁵УЕвсевия4:26

⁴¹⁶Dialog. c. Triph.

⁴¹⁷C. Marcion. 3:4; 4:5

⁴¹⁸Strom. 6. P. 667

განმარტებით (გამოცხად. 20:1-4). ამ წიგნის უარყოფა ალოგისტების (სექტა) მიერ დამოკიდებულია მათსა და აპოკალიფსს შორის დოგმატურ განსხვავებებზე; დიონისე ალექსანდრიელის პროტესტი კი შეარყია მისივე გამოთქმამ, რომ ის ბევრს ვერ იგებს აპოკალიფსში და ამიტომაც ემინია აღიაროს ის მოციქულის ნაწარმოებად.

როგორც თავისთავად ცხადია, ყველა ეს ეჭვი მომდინარეობს აპოკალიფსის შინაარსთან პირადი დამოკიდებულებებით და შესაბამისად, პირადული საქმეს არ შეუძლია შეარყიოს მისი უტყუარობის რწმენა. რაც შეეხება იმ ვითარებას, რომ აპოკალიფსი არ შევიდა არც ლაოდისკიის კრების, არც კირილე იერუსალიმელისა და გრიგორი ღვთისმეტყველის წმიდა წიგნთა სიაში, ამან არ უნდა გაგვიჩინოს წიგნის უტყუარობის ეჭვი, ჭეშმარიტი მიზეზი ამისა წიგნის საიდუმლო მნიშვნელობაა. არც ისაა მისაღები, წიგნი მოხდეს სუსტი რწმენის ადამიანების ხელში, რადგან იგი საბაბს მისცემს მის არასწორ განმარტებას.

წიგნის დაწერის დრო და ადგილი

შესაბამისად, უნდა ვაღიაროთ აპოკალიფსის მწერლად წმიდა იოანე ღვთისმეტყველი და დაახლოებით განვსაზღვროთ მისი დაწერის დრო. ძველმა გადმოცემებმა ამასთან დაკავშირებით დაგვიტოვა რამდენიმე მოწმობა, მაგრამ ურთიერთგამომრიცხავი. აპოკალიფსის დაწერის ყველაზე ადრეულ დროს მიანიშნებს ეპიფანე⁴¹⁹, რომელიც ამბობს, რომ მოციქული იოანე დაბრუნდა კუნძულ პატმოსიდან იმპერატორ კლავდიუსის დროს (41-54 წლები) და შესაძლოა, აპოკალიფსიც დაიწერა კლავდიუსის დროს, ან მის შემდეგ მალევე.

თუმცა, იოანეს ადრეულ პატიმრობას ეწინააღმდეგება სამოციქულო პერიოდის მთელი ისტორია. კლავდიუსის დროს რომიდან განდევნეს მხოლოდ იუდეველები (49 წელს); მათ შორის შეიძლება ქრისტიანებიც იყვნენ (საქმ. 18:2). მაგრამ ეს დევნა არ შეეხებია პროვინციებს.

⁴¹⁹51:12

ასევე დაუჯერებელია აპოკალიფსის დაწერილიყო ძალიან გვიან, მოციქულის სიცოცხლის დასასრულს - იმპერატორ ტრაიანეს დროს (98-108 წლები).

მეტი ალბათობაა ორ პერიოდისა: დომიციანეს ეპოქა (81-96 წლები) - ამ ფაქტზე საუბრობს ირინეოსი, და ნერონის მეფობა (54-68 წლები), ის ხომ ცნობილი იყო სისასტიკით ქრისტიანების მიმართ. ამ უკანასკნელ პერიოდზე მიაწინებს იპოლიტე რომაელი და აპოკალიფსის სირიული თარგმანი. ირინეოს ლიონელის⁴²⁰ გავლენით ევსევი⁴²¹ და იერონიმე⁴²² იხრებიან დომიციანეს პერიოდისკენ და, შესაბამისად, განმმარტებელთა უდიდესი ნაწილი ეთანხმება მოსაზრებას, რომ იოანე გადაასახლეს კუნძულ პატმოსზე დომიციანეს მეფობისას და ამდენად, აპოკალიფსი დაიწერა 95-96 წლებში. მაგრამ, მიუხედავად ირინეოსის ასეთი განსაზღვრული მინიშნებისა, აპოკალიფსის შინაარსსა, ასევე, ზოგიერთ სხვა მოწმობაზე დაყრდნობით რიგი განმმარტებლებისა თვლიან, რომ იოანე ღვთისმეტყველის პატმოსზე გადასახლება უკავშირდება ნერონის პერიოდს, ხოლო აპოკალიფსი დაიწერა ნერონის სიკვდილის შემდგომ წლებში. ტექსტის შინაარსზე დაკვირვება ცხადყოფს, რომ იერუსალიმი ჯერ კიდევ არსებობს (11:1-8) და მისი განადგურება მხოლოდ წინასწარმეტყველებაა. რომის იმპერატორების მინიშნებისას (17:10) ყველაზე ხშირად მოიაზრებენ ნერონის მემკვიდრეებს. თავად ნერონის ან მისი მემკვიდრე გალბას⁴²³ სახელი შეიძლება ვიპოვოთ მხეცის საიდუმლო რიცხვში (13;18).

თავად აპოკალიფსის ენა სავსეა ჰებრაიზმებით⁴²⁴, რაც პირდაპირი მინიშნებაა, რომ ეს წიგნი დაიწერა სახარებებსა და ეპისტოლეებზე ადრე. იპოლიტე რომაელი⁴²⁵ ამტკიცებს, რომ მოციქული იოანე ივნო იმავე მტანჯველ ნერონისგან, რომელიც მიზეზია მოციქულ პეტრესა და პავლეს სიკვდილისა. იპოლიტეს ამ მოწმობას შეიძლება ამყარებს ტერტულიანეს,

⁴²⁰ Adv. hear. 5:30.3

⁴²¹ H. E. 3:18

⁴²² Ad. Iovin. 1:26

⁴²³ ძალაუფლება მოიპოვა ნერონის თვითმკვლელობის შემდეგ ესპანეთის ლეგიონების დახმარებით. მეფობს 68 – 69 წლებში - მთარგმნელი.

⁴²⁴ ძველი ებრაული ენიდან ნასესხები სიტყვა ან გამოთქმა - მთარგმნელი.

⁴²⁵ B Chronic. fragm.

კლიმენტი ალექსანდრიელისა და ორიგენეს მინიშნებებიც, რომლებიც არ ასახელებენ მდევნელის სახელს, თუმცა აღწერენ ისე, რომ მასში ნერონის დანახვა შეიძლება. ამასთანავე, თავად ირინეოსის მოწმობა დომიციანეს მიერ იოანეს გადასახლების შესახებ გვიანდელი განმმარტებლების შეცდომა ჩანს. ირინეოსთან ციტირებული ადგილი ასე იკითება: „πρὸς τὸ τελεῖ τῇς Δομετιανίου ἀρχῆς“ - დომიციანეს მეფობის დასასრულს; რადგან Domitianou (Titus Flavius Caesar Domitianus Augustus - ტიტუს ფლავიუს კეისარი დომიციანუს ავგუსტუსი - მთარგმნელი) შეიძლება ყოფილიყო დომიციანეს სახელი, რომელიც ნაწარმოებია დომიციუსისგან, და შესაძლოა გულისხმობდეს ნერონს, რომლის სრული სახელია: კლავდიუს დომიციუს ნერონი. შესაბამისად, შესაძლოა, რომ ირინეოსის მოწმობა ნერონის ეპოქაზე მიუთითებდეს. დომიციანეს პერიოდზე მოსაზრებას ამტკიცებს ასევე ლაოდიკიის ეკლესიისადმი მიმართვა (3:14), რომელიც შეუძლებელია ამ ქალაქის დამანგრეველი მიწისძვრის შემდეგ (61 წელს⁴²⁶) მომხდარიყო და ანტიპა პერგამელის მოწმეობრივი სიკვდილი (2:13), რომელიც კესარია-კაბადოკიის ეპისკოპოსების, ანდრიასა და არეთას, მოწამეობრივი აქტების მოწმობით ეწამა დომიციანეს დროს, 93 წელს. ლაოდიკიის შესახებ შეიძლება შევნიშნოთ, რომ ის ძალიან მალე აღდგა მიწისძვრის შემდეგ და გამდიდრდა და გამშვენდა (3:17); ხოლო რაც შეეხება ანტიპას მოწამეობრივ აღსასრულს, როგორც შენიშავენ⁴²⁷, ეს არ შეიძლება ჩავთვალოთ უტყუარ და სარწმუნო ფაქტად.

ასე, დიდი ალბათობით, აპოკალიფსის დაწერა შეიძლება დავაკავშიროთ ნერონის მეფობის დასასრულსა და გალბას ზეობასთან, ე.ი. 68 წელთან, ანუ ის დაიწერა იერუსალიმის დანგრევამდე ორი წლით ადრე.

გამოცხადების ადგილია კუმნული პატმოსი. ბუნებრივია ვივარაუდოთ, რომ გამოცხადებაც აქვე დაიწერა, თუმცა შესაძლოა ეფესო ჩავთვალოთ დაწერის ადგილად. ამასთან წინააღმდეგობაში არ მოვა იოანეს მიმართვა ეფესოს ეკლესიის ანგელოზის მიმართ, რადგან ის მოგვითხრობს წარსულ გამოცხადებაზე.

⁴²⁶Eus. Chron. ad. ann. 54

⁴²⁷Calm. Comm. Sur l'Apoc. II,13.

აპოკალიფსის დაწერის მთავარი საგანი და მიზეზი

აპოკალიფსის შესავალ ნაწილში მოციქული იოანე ამბობს, რომ მასში ღმერთმა კეთილინება ეჩვენებინა თავისი მონებისათვის, რაც მოხდება მალე. ამდენად, აპოკალიფსის მთავარ საგანს შეადგენს „ქრისტიანული ეკლესიისა და მთელი სამყაროს მომავალი ხვედრის საიდუმლო ასახვა“. ქრისტიანული ეკლესია თავისი არსებობისთანავე ჩაერთო მძიმე და გადამწყვეტ ბრძოლაში იუდეველობასა და წარმართობასთან, როგორც ცდომილების წარმომადგენლებთან და მიზნად დაისახა გაეხადა ქრისტიანობა კაცობრიობის ერთადერთ რელიგიად და მოეპოვებინა ნეტარება ქრისტეს შეცნობის გზით.

ასეთი მეზრძოლი ეკლესიის ასახვა, მტრებზე გამარჯვება, ეკლესიის მტრების სიკვდილი და მისი ერთგული სამწყსოს განდიდება - ესაა აპოკალიფსის დაწერის მიზანი. ამის გადმოცემა აუცილებელი იყო მორწმუნეებისთვის, განსაკუთრებით იმ დროს, როდესაც დაიწყო ქრისტიანების პირველი სისხლისმღვრელი დევნა, საშინელი თავისი სისასტიკითა და სიახლეებით. აპოკალიფსში მორწმუნეებს შეუძლიათ იპოვონ ღვთივგანცხადებული ნუგეში, თავიანთი ტანჯვებისა და საფრთხეების დროს -გამხნევება. ყოველივე ეს აუცილებელია ყველა დროის ყველა მორწმუნის სანუგეშებლად. ამ მიზნის მისაღწევად ეკლესიის ბრძოლასა და გამარჯვებას მოციქული აღწერს არა წინასწარმეტყველური სიტყვით, როგორც იესო ქრისტე (მთ. 24:29→), პეტრე (2 პეტრ) და პავლე (2 თესალონიკ.) მოციქულები, არამედ ხილვაზე, როგორც ისტორიულ სურათზე.

შენიშვნა აპოკალიფსის განმარტებაზე. აპოკალიფსი არის ერთ-ერთი პირველი წიგნი, რომელიც შევიდა პირველქრისტიანთა კანონში. მან ქრისტიანთა ყურადღება მიიქცია სამყაროსა და ეკლესიის მომავალ ხვედრზე საუბრით იმ დროს, როდესაც გარეგანი დევნა და ერეტიკოსთა მხრიდან შინაგანი ცდუნებები აშფოთებდნენ და საფრთხეს უქმნიდნენ მორწმუნეებს.

სამწუხაროდ, საიდუმლო შინაარსსა და ამბის ისტორიულ მოვლენებთან შეთანხმების სირთულეს ხშირად გაუტაცია დაუფიქრებელი განმმარტებლები ჭეშმარიტების საზღვრებიდან და გამხდარა მათი აუხდენელი რწმენის მიზეზი. მაგალითად, აპოკალიპტიკურ მინიშნებებს უკავშირდებოდა პირველი ქრისტიანების მოლოდინი ქრისტეს მალევე მოსვლისა.

პირველი საუკუნეების რწმუნებულებაა ასევე ქრისტეს დედამიწაზე ათასწლოვანი მეფობა. ეს არასწორი მოსაზრებები გახდა მეტწილად მიზეზი იმისა, რომ აპოკალიფსი გვიან მიიღო ეკლესიამ წმიდა წიგნთა კანონში. აპოკალიფსის განმარტების ისტორია ასახელებს პირველი საუკუნეების, წმიდა ირინეოს ლიონელის მოწაფე წმიდა იპოლიტე რომაელის, ნაწარმოებებს, კერძოდ, „ქრისტესა და ანტიქრისტეზე“ და წიგნს იოანეს აპოკალიფსზე და სახარებაზე. ცნობილია, რომ მელიტონ სარდიელსაც ჰქონია ნაშრომი აპოკალიფსზე. ისტორიამ არ შემოგვინახა ეს წიგნები, იპოლიტე რომაელის ნაწარმოების რამდენიმე ნაწყვეტის გარდა.

ერთ-ერთი ყველაზე უძველესი ნაშრომები, რომლებმაც ჩვენამდე მოაღწია, გახლავთ ანდრეა (V საუკუნის ბოლო) და არეთა (VI ან IX საუკუნე) კესარია-კაბადოკიის ეპისკოპოსების კომენტარები, რომლებშიც გამოყენებულია მათი წინამავალი მწერლების განმარტებები.

აპოკალიფსის უძველეს გამოცემებში სლავურად დამატებულია ანდრია კესარიელის განმარტებაც.

უახლესმა მაცნიერებმა უყურადღებოდ არ დატოვეს აპოკალიფსი. ჰუგო გროციუსი⁴²⁸, ჟაკ ბოსიუეტი⁴²⁹, ბენგელი⁴³⁰, ეიხგორნი⁴³¹ და სხვები უძღვნიან დიდ შრომებს ამ წიგნის განმარტებას.

ხშირად, ეს განმარტებები თავიანთი მიმართულებით ორ ჯგუფად იყოფა. განმმარტებელთა ერთი ნაწილი ანიჭებს აპოკალიფსს სუფთა ისტორიულ მნიშვნელობას და დაყავს ყველა ხილვა პირველი საუკუნის ისტორიული მოვლენებამდე. სხვები კი აპოკალიფსის მთელ შინაარსს

⁴²⁸გროციუსი ჰუგო დე გროტი (1583-1645) ჰოლანდიელი ფილოსოფოსი - მთარგმნელი.

⁴²⁹მღვდელი, ისტორიკოსი, ღვთისმეტყველი, მწერალი, ლიტერატურული კრიტიკოსი 1627-1704 - მთარგმნელი.

⁴³⁰იოჰან ალბერტ ბენგელი - ლუთერანი ღვთისმეტყველი, ახალი აღთქმის ტექსტოლოგიის ფუძემდებელი (გერმ. *Johann Albrecht Bengel*; 1687- 1752- მთარგმნელი.

⁴³¹გერმ.*Karl Friedrich Eichhorn*; 1781 -1854 - გერმანელი იურისტი, მწერალი - მთარგმნელი.

განმარტავენ, როგორც მომავალს და უკავშირებენ ყველა მოვლენას სამყაროს დასასრულს.

უფრო მართებულია გაერთიანება ამ ორ მიმართულებისა, როცა აპოკალიფსის რიგ მოვლენებს იღებენ ისტორიული მნიშვნელობით და ამ ისტორიულ მოვლენებს ანიჭებენ უკანასკნელი დროის წინამავალ მნიშვნელობას; სხვებს კი უკავშირებენ სამყაროს დასასრულს. ამასთანავე არ შეიძლება არ ვაღიაროთ სამართლიანად ერთი განმმარტებლის შენიშვნა, რომ აპოკალიფსი თანდათან გახდება გასაგები, რადგან მასში გადმოცემული მოვლენების ხილვა იქნება მისი საუკეთესო კომენტარი.

აპოკალიფსის შინაარსი

აპოკალიფსის შინაარსი უპირველესად წინასწარმეტყველურია. წმიდა იოანე მოციქულს ერთხელ უხილავს უფალი, რომელსაც უბრძანებია მისთვის, მიეწერა ეპისტოლე მცირეაზიის შვიდი ეკლესიისთვის. მათში ის ზუსტად ასახავს ყოველი ეკლესიის განსაკუთრებულ თვისებას და საქმეს და წინასწარმეტყველებს მათ ბედს (თავ. 1-3).

ამის შემდეგ წინასწარმეტყველის თვალწინ იხსნება ცა და ის ხედავს ტახტზე თავად ღმერთს საიდუმლო წიგნით, რომელიც დაბეჭდილია შვიდი ბეჭდით. შვიდი რქიანი და შვიდთვალიანი კრავი ერთიმეორის მიყოლებით ხსნის ამ ბეჭდებს და საიდუმლოს მხილველი ხედავს, როგორ აღწევს დედამიწამდე მრავალი საშინელი უბედურება (4-6). მეექვსე ბეჭდის შემდეგ იოანე ხედავს ას ორმოცდაოთხი ათას აღბეჭდილ ღვთის მონას და მათი დიდების საწყისს ზეცაში (7).

მეშვიდე ბეჭდის შემდეგ ჩნდება შვიდი ანგელოზი შვიდი საყვირით, რომლებიც ამცნებენ დედამიწაზე მაცხოვრებლებს სხვადასხვა უბედურებებს და ქრისტეს მეუფების მოახლოებას (8-11). შემდეგ ცხადდება უდიდესი ქალი, რომლის ახალშობილ ჩვილსაც დრაკონი უპირებს შთანთქმას, მაგრამ მიქაელ მთავარანგელოზმა დაამარცხა თავისი ანგელოზებით. ქალის თესლის წინააღმდეგ გამოდის ორი საშინელი

ცხოველი, რათა ზიანი მიაყენოს მორწმუნეებს (12-13). მაგრამ ზეცად მზადდება კაცის ძის გამოჩენა სამყაროს განსასჯელად. შვიდი ანგელოზი მრისხანების სასმისით ღვრის უფლის რიხვას დედამიწის იმ მკვიდრებზე, რომლებმაც შეურაცხვეს იგი თავიანთი უწმიდურებით (13-16).

რისხვის სასმისში ასახულია უდიდეს ქალაქ ბაბილონის გამოცხადება მეძავის სახით და მისი სწრაფი დაცემა (17-18). მას მოსდევს უფლის ბრძოლა მხეცსა და ცრუწინასწარმეტყველებთან და ეშმაკის ათასწლოვანი ტყვეობა უფსკრულში.

აღდგომილების საყოველთაო სამსჯავროთი სრულდება მიწიერი ეკლესიის ისტორია (19-20). მას კი მოსდევს სამყაროს ახალი ეპოქა. გამოჩნდება ახალი და ახალი მიწა და მოეწყობა ახალი იერუსალიმი, სადაც იწყება ახალი ნეტარი ცხოვრება (21-22:5). იოანეს ესმის ბრძანება, ჩაწეროს ყველაფერი ნანახი ქრისტეს სწრაფი მოსვლის დასამტკიცებლად (22:6-21).

აპოკალიფსის განმარტება

აპოკალიფსის დანიშნულება და იოანეს წინაშე გამოცხადების გზა (1-1:20)

მოკლე შესავლის შემდეგ, რომელშიც მოციქული იოანე საუბრობს თავისი გამოცხადების დანიშნულებასა და წარმოშობაზე (1-3), ის ესალმება ასიის შვიდ ეკლესიას იესო ქრისტეს სახელით, რომელიც მალე მოვა სამყაროს განსასჯელად (4-8).

საკუთრივ გამოცხადება იწყება იმის თხრობით, რომ იოანე კუნძულ პატმოსზე ტყვეობისას კვირის ერთ დღეს იყო სულით (4:2; 17:3;

21:10), ე.ი. არაჩვეულებრივი სულიერ, აღფრთოვანებულ მდგომარეობაში წინასწარმეტყველთა მსგავსად (ისაია 6:1-8; ეზეკ. 1:3; საქმ. 10:10) და მოესმა ზურგს უკან მგრგვინავი ხმა, რომელმაც უბრძანა, მიეწერა მცირე აზიის ეკლესიებისთვის (9-11).

იოანე მობრუნდა, რათა ეხილა, ვინ ესაუბრებოდა და დაინახა შვიდ ოქროს სასანთლეს შუაში კაცის მის მსგავსი ნათელსა და დიდებაში (12-16). შიშისგან იოანე დაეცა, როგორც მკვდარი მის ფერხთქვეშ, მაგრამ უფალმა მარხვენა ხელი დაადო და უბრძანა, ჩაეწერა ხილვა; უფალმა განუმარტა, რომ მის მარჯვენაში შვიდი ვარსკვლავი აღნიშნავდა შვიდ ეპისკოპოსს, როგორც ის უწოდებდა ანგელოზებს, ხოლო შვიდი სასანთლე - შვიდი ეკლესიას (17-20).

თავ. 1:4. „იოანე ასიის შვიდ ეკლესიას: მაღლი თქვენდა და მშვიდობა მისგან, რომელიც არის, იყო და იქნება, და შვიდი სულისაგან, რომელნიც არიან მისი ტახტის წინაშე“, - გამოცხადება განკუთვნილია ყველა ქრისტიანისათვის, მაგრამ იოანე მიმართავს მხოლოდ შვიდ ეკლესიას, რომლებიც მასთან ახლო ურთიერთობაში არიან. შვიდი ციფრი მოყვანილია აქ, როგორც სრულყოფილი ციფრი.

ასია - მცირე აზიაა, ანუ ის ნაწილი, რომელსაც რომაელები უწოდებენ *Asia Proconsularis*.

„მაღლი თქვენდა და მშვიდობა მისგან, რომელიც არის“, - ასეთ კეთილ სურვილს ჩვენ ვხვდებით მოციქულ პავლეს ეპისტოლეებში. მისაღმების მსგავსება გვაჩვენებს ორივე მოციქულის სწავლების მსგავსებას. მაღლი და მშვიდობა მომდინარეობს ღვთისგან, რომელიც აქ იწოდება „ο αν και ο ην και ο ερχομενος“. ეს სახელი, როგორც იეჰოვას სახელის თარგმანი გამოხატავს ღვთის საუკუნოობასა და თვითმყოფადობას. დედანში ის უცვლელ ფორმაში, სახელობით ბრუნვაში თანდებულ „απο“ -სთან დგას. Ερχομενος= εσθιμενος.

„და შვიდი სულისაგან, რომელნიც არიან მისი ტახტის წინაშე“, - ესაა შვიდი უმაღლესი ანგელოზი, რომლებიც დგანან ღვთის წინაშე (ტობ. 12:15), ისინი ზოგჯერ იწოდებიან ღვთის წარგზავნილებად (გამოცხდ. 5:6) და ანგელოზებად (8:2); აქ მათზე საუბარია, რომ ისინი დგანან ღვთის ტახტის წინაშე. ამიტომაც ეს არაა სული წმიდის შვიდი ნიჭი, როგორც ფიქრობს ზოგი, რადგან მაშინ ისინი იქნებოდნენ ღვთის ტახტზე

მუხლი 5. „და იესო ქრისტესაგან, რომელიც არის სარწმუნო მოწმე, პირმშო განსვენებულთაგან და მიწიერ მეფეთა მთავარი. მას, ვინც შეგვიყვარა და ჩვენი ცოდვებისაგან გვიხსნა თავისი სისხლით“, - იესო ქრისტეს მოციქული აყენებს ანგელოზთა შემდეგ არა იმიტომ, რომ ის ანგელოზთა დაბლა დგას, არამედ იმიტომ, რომ ასეთი განლაგება იოანეს აზრთან ახლოსაა. იესო იწოდება აქ სარწმუნო მოწმედ. წოდება -

μαρτυρῶ, მოწმე - ჩვეულებრივ ნიშნავს პიროვნებას, რომელიც ესწრება მოვლენას ან საუბარს და შეუძლია დაამტკიცოს მომხდარი ჭეშმარიტება ან ნათქვამი სასამართლოზე თუ საზოგადოების წინაშე. ქრისტიანულ ეკლესიისთვის მოწმეა წმიდა იოანე ნათლისმცემელი, რომელიც გამოიგზავნა ქრისტეს დასამოწმებლად (იოან. 1:7;5:33), მოციქულები (საქმ. 1:8), როგორც იესო ქრისტეს თვითმხილველები და მსახურები (ლუკ. 1:2), რომლებიც მოწოდებულნი არიან დაამტკიცონ თავიანთი სიტყვით, საქმით, მთელი ცხოვრებით, ზოგჯერ აღბეჭდონ თავიანთი სისხლითაც ქრისტეს სწავლებისა და საქმის ჭეშმარიტება. ამ უკანასკნელი მნიშვნელობით იგი მიესადაგება ქრისტეს ყოველ მიმდევარს, რომელიც ამოწმებს თავისი რწმენის კეთილ აღმსარებლობას თავისი მოწამეობრივი სიკვდილით. ეს გახდა ყოველი მოწამის „ტექნიკური“ წოდება (გამოცხდ. 2:13; 11:3,7;17:6). საკუთარი უპირველესი მნიშვნელობით ეს სახელწოდება შეიძლება ეკუთვნის თავად იესო ქრისტეს, მე ღმერთს, რომელიც მოვიდა დედამიწაზე ჭეშმარიტების დასამოწმებლად (იოან. 18:37) და აღბეჭდა თავისი ქადაგება ჯვარზე ვნებით პონტოელი პილატეს დროს (1 ტიმ. 6:13); ამგვარად, ქრისტე წარმოადგენს მამა ღმერთის პირველ მოციქულს (ებრ. 3:1) (მოწმობს მასზე დედამიწაზე), პირველ მოწამეს (სარწმუნოა - ο πιστις - თავისი შუამდგომლობისა ჯვარზე სიკვდილამდეც კი) და ჭეშმარიტების პირველ მქადაგებელს - წინასწარმეტყველს (მეორ. რჯულ. 18:17; გამოცხდ. 19:10), „რათა ყველაფერში პირველობდეს“ (კოლ. 1:18).

„პირმშო განსვენებულთაგან“, ანუ მკვდართაგან პირველი აღდგომილი. ძველად პირმშოები სარგებლობენ როგორც სამღვდელო, ისე სამეფო უფლებებით თავიანთ ოჯახებში.

ამ გამოთქმას ემატება სიტყვები: „მიწიერ მეფეთა მთავარი“. ამით მოციქული გვაჩვენებს, რომ იესო ქრისტეს, როგორც ადამიანთაგან პირველს, თავისი აღდგომით ეშმაკის ტყვეობისგან განმათავისუფლებელს, მიეკუთვნება პირმშოობის უფლებით მღვდლობისა და მეფობის უმაღლესი ხელისუფლება (ფსალმნ. 88:28). აქ გამოყენებული გამოთქმა: „სარწმუნო მოწმე, პირმშო განსვენებულთაგან და მიწიერ მეფეთა მთავარი. მას, ვინც შეგვიყვარა და ჩვენი ცოდვებისაგან გვიხსნა თავისი სისხლით“, გვახსენებს მოციქულ პავლეს და ეს კი შესაძლებელია იმის ირიბი მტკიცებულებაა, რომ მოციქულ პავლეს ეპისტოლეებს ახლოს იცნობს მოციქული იოანე (1 კორ. 15:20; კოლ. 1:18; ებრ. 9:12,14).

მუხლი 6. „ვინც მეფეებად და თავისი ღმერთისა და მამის მღვდლებად გვაქცია, - დიდება და ძალმოსილება უკუნითი უკუნისამდე. ამინ“, - იესო ქრისტე არის პირმშო ყველაფერში და მიღებული აქვს მამა ღმერთისგან სამეფო და სამღვდელო უფლებები, იგი აძლევს ამ ძალაუფლებასა და ხელისუფლებას მის ყოველ მორწმუნეს, აძლევს ღმრთის შვილებად (იოან. 1:12) და ღვთის მიერ შექმნილთა შორის პირველნაყოფად (იაკობ. 1:18) წოდების ხელმწიფებას. ჯერ კიდევ ძველ აღთქმაში (გამოსვლ. 19:6) ღმერთს სურს ყოს თავისი რჩეული ერი მღვდელთა სამეფოდ და წმიდა ერად, რომელიც უნდა ემსახუროს სხვა ერებს ისევე, როგორც მღვდელმსახური ემსახურება სხვა ადამიანებს. მაგრამ ამ ერის

დანიშნულება განხორციელდა მხოლოდ ახალ აღთქმაში გამოსყიდვით, რომელიც აღასრულა იესო ქრისტემ.

მუხლი 8. „მე ვარ ანი და ჰაე, დასაბამი და დასასრული, ამბობს უფალი, რომელიც არის, იყო და იქნება, ყოვლისმწყრობელი“, - მოციქული ებრაელთათვის დამახასიათებელ გამოთქმას (ესაია 44:6) უსადაგებს ბერძნულ ალფავიტს, რომელიც აღნიშნავს დასაწყისსა და დასასრულს. იესო ქრისტე არის დასაწყისი, ანუ ყოველი არსებულის მიზეზი, იგია ასევე ყოველივეს დასასრული, ე.ი. შეუძლია თავისი ნებით დასასრული დაუდვას სამყაროს ან უფრო ზუსტად, ისაა დასასრული და მიზანი, რომლისკენაც ყველა მიისწრაფის. თუკი ყველაფერს მისგან აქვს საწყისი და სასრული, მაშინ მხოლოდ ისაა საუკუნო.

მუხლი 9. „მე, იოანე, თქვენი ძმა და იესო ქრისტეს ურვის, სუფევისა და მოთმინების თანაზიარი, ვიყავი კუნძულზე, რომელსაც ჰქვია პატმოსი, ღვთის სიტყვისა და იესო ქრისტეს მოწმობისათვის“, - პატმოსი - სპორადის კუნძულთაგან ერთ-ერთი კუნძულია ეგეოსის ზღვაში ეფესოდან სამხრეთ-დასავლეთით; იგი კლდოვანი და უტყეოა და წყლის ნაკლებობის გამო მცირემოსახლიანი. ერთ-ერთი მთის გამოქვაბულში ახლაც აჩვენებენ ადგილს, სადაც იოანემ იხილა გამოცხადება. იქ ახლა პატარა ბერძნული მონასტერია, რომელსაც აპოკალიფსი ეწოდება.

„იესო ქრისტეს ურვის, სუფევისა და მოთმინების თანაზიარი“.

ურვა - ἄλυσος - მწუხარება, ტანჯვის მნიშვნელობით, რომელიც მომდინარეობს დევნისა და წამებისგან, ამიტომაც აქ იგივეა, რაც მოწამეობა.

მოთმინება - συμπονη - არა მხოლოდ ტანჯვის გადატანაა, არამედ ღვთის ნების მოთმინებით დამორჩილება, რომელიც შეერთებულია ღვთისადმი იმედით ან პირდაპირ ღვთის იმედი (ფს. 9:19; 38:8; 39:2; გამოცხად. 13:10; 14:12). ამიტომაც აქ საუბარია იესოს მოთმინებაზე, ე.ი. იმ მოთმინებაზე, რომელიც შეერთებულია იესო ქრისტეს იმედთან და სხვა ადგილას თავად ღმერთი იწოდება მოთმინების ღმერთად (რომ. 15:5).

„იესო ქრისტეს მოწმობისათვის“ - ეს არ არის იესო ქრისტეზე მოწმობა, არამედ თავად მისი მოწმობა მასზე (იოან. 18:37). ეს სიტყვები შეერთებულია შემდეგ გამოთქმასთან: „ღვთის სიტყვის“, რომელიც აღნიშნავს საერთოდ ახალი აღთქმის გამოცხადებას, ანუ სახარებას. ღვთის სიტყვისათვის ტანჯვა და იესო ქრისტეს მოწმობა საკუთარი მნიშვნელობით მოწამეობაა - μαρτυρία.

მუხლი 10. „ვიყავი სულით, კვირა დღეს, და მომესმა უკნიდან მგრგვინავი ხმა, საყვირის ხმის მსგავსი“, - კვირა დღე - κυριακή ημερα - არის შვიდეულის პირველი დღე. სამყაროში მიღებული ათვლით ეს კვირა არის ზეიმი, საიდანაც იწყება შვიდეული - რედ.

ებრაელებთან ამ დღეს ჰქვია μια σάββατον (ლუკ. 24:1), ე.ი. დასვენების დღე. ქრისტიანებმა მას უწოდებს უფლის დღე - ქრისტეს აღდგომის საპატივცემულოდ. ასეთი სახელწოდების არსებობა უკვე გვაჩვენებს, რომ ეს დღე იზეიმება ქრისტიანებთან შაბათის ნაცვლად.

მუხლი 13. „ხოლო შვიდ სასანთლეს შორის - მსგავსება კაცის ძისა, რომელსაც ემოსა გრძელი მოსასხამი და მკერდს ერტყა ოქროს სარტყელი“, - ზემოთ მოცემული განმარტების შესაბამისად (20), შვიდი სასანთლე აღნიშნავს შვიდ ეკლესიას. ეს ეკლესიები იმ დროის ადგილებია, სადაც უმეტესად ბრწყინავდა ქრისტეს სწავლების ნათელი. მაგალითი აღებულია სკინიის შვიდსანთელასგან, რომელიც დგას ფარდის წინ აღთქმის კიდობნის მოპირდაპირედ და რომელიც განასახიერებს ღვთის ტახტს. კაცის ძის სახელწოდება, რომელსაც ებრაელები უსადაგებენ მესიას, უპირველესად გამოიყენა იესო ქრისტემ თავისი მიწიერი ცხოვრებისას. მოციქული აქ უწოდებს მას კაცის ძის მსგავსს და ამით გამოხატავს სიფრთხილეს, რომლითაც ის აღიარებს ძე ღმერთის მისდამი გამოცხადებას. იოანესადმი გამოცხადებული შემოსილია გრძელ მოსასხამში, რომელიც ძველ მღვდელმთავართა და მეფეთა მსგავსად კოჭებამდე აღწევს; იგი თავისი სისპეტაკითა და სხვა თვისებებით შეესაბამება მხოლოდ სამეფო შესამოსელს. ერთ-ერთი კუთვნილებაა ოქროს სარტყელი, რომელიც მოვლინებულს გარს ერტყა მკერდზე, და არა თეძოებზე როგორც ჩვეულებრივ მამაკაცებს. კაცის ძის გამოცხადება იოანესადმი მსგავსია დანიელის გამოცხადებისა (7:9,13). ყველა შტრიხი გამოხატავს ღვთის სინათლესა და დიდებას.

მუხლი 15. „ფეხნი მისნი - ცეცხლში გავარვარებული ელვარე რვალი, ხოლო ხმა მისი, როგორც ზათქი მრავალი წყლისა“, - არსებობს ვარაუდი, რომ ასე იწოდება სპილენძი (დამდნარ მდგომარეობაში), რადგანაც სპილენძის აღწერისას (დან. 10:6; იეზეკ. 1:7,28; 7:2) ყოველთვის ყურადღებას აქცევენ მისგან გამოცემულ არაჩვეულებრივ სიკაშკაშესა და ნათებას, როცა ის დუღს.

მუხლი 16. „მარჯვენა ხელში ეპყრა შვიდი ვარსკვლავი და მისი პირიდან გამოდიოდა მახვილი ორლესული, ხოლო სახე მისი, როგორც მზე, სხივმფინარი თავისი ძალით“, - ძე ღმერთის პირიდან გამომავალი მახვილი აღნიშნავს ღვთის სიტყვის მოქმედებას, რომელიც აღწევს სამშვინველისა და სულის განყოფამდე (ებრ. 4:12).

მუხლი 18. „აწ ცოცხალი, ვიყავი მკვდარი, და, აჰა, ცოცხალი ვარ უკუნითი უკუნისამდე, და მაქვს კლიტენი ჯოჯოხეთისა და სიკვდილისანი“, - ებრაელებთან რომელიღაც გასაღების ქონა აღნიშნავს იმ საგანზე ან ადგილზე ძალაუფლებას (მთ. 16:19). აქ იესო ქრისტეს მიეწერება ასეთი ძალაუფლება სიკვდილზე ან გარდაცვლილებზე (იოზ. 38:17; ფსალ. 106:16).

მუხლი 20. „საიდუმლო შვიდი ვარსკვლავისა, ჩემს მარჯვენაში რომ იხილე, და შვიდი სასანთლისა ოქროსი: შვიდი ვარსკვლავი შვიდი ეკლესიის ანგელოზებია, ხოლო შვიდი სასანთლე ეკლესიაა შვიდი“, - აქ არ იგულისხმება საკუთარი მნიშვნელობით ანგელოზები, რადგანაც ყველა მათგანს ეძლევა საყვედური სიყვარულისა და ადრინდელი სიწმიდის დაკარგვის გამო; ისინი მოიწოდებიან სინანულისა და გამოსწორებისკენ, რაც ანგელოზებზე არ შეიძლება ვთქვათ; უფრო მართებული და ბუნებრივია, ეკლესიის უძველეს მამათა და აპოკალიფსის საუკეთესო განმმარტებელთა თანახმად, აქ

ვიგულისხმობთ ეპისკოპოსები, როგორც ეკლესიის წინამძღოლები და ქრისტიანთა წარმომადგენლები, რომლებიც ერთ მთლიანობას წარმოადგენენ ეკლესიასთან. ამიტომაც, შესაძლოა ისინი პირადად უცხონი იყვნენ იმ ნაკლოვანებებისგან, რომელსაც უფალი აყვედრის ეკლესიის ანგელოზებს, მაგრამ თავიანთი მდგომარეობით პასუხისმგებელნი არიან საკუთარი სამწყსოს ცოდვებზე.

ეპისკოპოსები იწოდებიან ანგელოზებად იმიტომაც, რომ ემსახურებიან ღვთის ბრძანების გავრცელებას ერში და მიაქვთ ღვთის წინაშე ადამიანთა ლოცვებს.

ეპისტოლე მცირეაზიის შვიდი ეკლესიის მიმართ (2:1-3:22)

დიდებით მოსილი უფალი უბრძანებს იოანეს, მისწეროს ეპისტოლე შვიდ ეკლესიას, ასე უწინასწარმეტყველებს თითოეულ მათგანს მომავალ ხვედრს. ესენია: ეფესოს, სმირნას, პერგამონის, თიატირის, სარდეს, ფილადელფიისა და ლაოდიკიის ეკლესიები. ეპისტოლე მიმართულია ეპისკოპოსებისადმი, როგორც ეკლესიის წინამძღვრებისადმი და აქვს მომდევნო ხილვებისადმი მხოლოდ მომზადების, ყურადღების გამახვილების მნიშვნელობა, ასახავს მთელი ეკლესიისა და სამყაროს მომავალი ხვედრს.

ეფესოს ეკლესიის ანგელოზს წერს, რომ ის ბევრს შრომობს და ითმენს და არ ძალუძს აიტანოს ცრუ მოციქულები, მაგრამ მან დაუტევა უწინდელი სიყვარული, რის გამოც ადგილიდან დაიძვრება მისი სასანთლე (2:1-7).

სმირნის ეკლესიის ანგელოზს აქებს მოციქული იუდეველთაგან მიყენებული ტანჯვის მოთმინებით გადატანისთვის და აღეთქვა სიცოცხლის გვირგვინი (8-11).

პერგამონის ეკლესია იმყოფება იმ ადგილას, სადაც სატანის ტახტია და მან დაკარგა სარწმუნო მოწამე ანტიპა. ეს ეკლესია მოიწოდება სინანულისკენ, რადგან დაუშვა ნიკოლაიტების ერესის გავრცელება (12-17).

თიატირის ეკლესიას აქებს მოციქული სიყვარულისა და მსახურებისთვის და ამავე დროს განსჯის გარყვნილების გამო (18-29).

სარდეს ეკლესიაში ღვთის ძემ ვერ იპოვა სრულყოფილი საქმე. მხოლოდ მცირედმა დაიცვა თავიანთი სამოსი შეურყვნელი, რის გამოც მათ აღეთქვა სპეტაკი სამოსი ზეციური მამის წინაშე წარდგომისას (3:1-6)

ფილადელფიის ეკლესია სხვებზე მეტად განდიდდება ღვთის სიტყვის დაცვისათვის: მას აღეთქვა იმათი თაყვანისცემა, ვინც ცრუდ უწოდებს საკუთარ თავს იუდეველს. ეს ეკლესია განეშორება საყოველთაო განსაცდელს (7-13).

ლაოდიკიის ეკლესიაში შეინიშნება სრული გულგრილობა საკუთარი მდგომარეობის მიმართ; მაგრამ ძლიერი და დაჟინებული ხმა მოუწოდებს მას სინანულისკენ და კარის გამღებს აღეთქმება გამარჯვება (14-22).

თავ. 2:1. „ეფესოს ეკლესიის ანგელოზს მისწერე: ამას ამბობს, ვისაც უპყრია მარჯვენაში შვიდი ვარსკვლავი და იარება ოქროს შვიდ სასანთლეს შორის“, - ეფესო გეოგრაფიულად ახლოსაა კუნძულ პატმოსთან. ესაა უძველესი დიდებული ქალაქი იკარიის ზღვის ნაპირზე, სმირნასა და მილეტს შორის. თავის დროზე ცნობილია თავისი ფართო ვაჭრობით, განათლებით, და კიდევ არტემიდას, ანუ დიანას, (საქმ. 19:20) უმშვენიერესი ტაძრით. ქრისტიანული ეკლესია აქ მუდმივად იბრძოდა ადგილობრივ ნაციონალურ რელიგიასთან. შეიძლება ვამტკიცოთ ავთენტურობა - ამ დროს ეფესოს ეკლესიის ეპისკოპოსი მოციქული ტიმოთე, მოციქულ პავლეს მოწაფეა.

ქების შემდეგ უფალი მიანიშნებს, რომ მის წინააღმდეგ აქვს რაღაც და აყვედრის ადრინდელი სიყვარულის დატევებს.

არის ვარაუდი, რომ ტიმოთემ 97 წლამდე იცოცხლა.

მუხლი 2. „ვიცი შენი საქმენი, შრომა თუ მოთმინება შენი, და ისიც, რომ არ შეგიძლია აიტანო უკეთურნი, და გამოსცადე ისინი, მოციქულებად რომ მოაქვთ თავი, მაგრამ მოციქულები კი არ არიან, და ჰპოვე ისინი მტყუარნი“, - ასეთებია კერინფი, ჰიმენიოსი, ფილიტოსი (2 ტიმ. 2:17) და მრავალი იუდეველი.

მუხლი 3. „მომთმენი ხარ და ბევრი რამ იტვირთე ჩემი სახელის გულისთვის, მაგრამ არ დაქანცულხარ“, - ტიმოთე მისდევდა თავისი მასწავლებლის დარიგებას, მრავალი ტანჯვა გადაიტანა მან ქრისტეს სახელისათვის (2 ტიმ. 2:3).

მუხლი 5. „მაშ, გაიხსენე, საიდან დაეცი, მოინანიე და უწინდელ საქმეებს მიჰყავი ხელი. არადა, მალე მოვალ შენთან და ადგილიდან დავძრავ შენს სასანთლეს, თუკი არ მოინანიებ“, - არეთა და ანდრია კესარიელებისა და ეკუმენიოს ტრიკას ეპისკოპოსის (10 საუკ.- მთრგმნელი) განმარტებით, სასანთლის, ე.ი. თავად ეკლესიის, დაძვრა აღნიშნავს ღვთაებრივი მადლის წართმევას, ამიტომაც ეკლესია მიიღრიკება ბოროტი სულებისა და ადამიანების გამო. მაგრამ ეს დაძვრა მოყვება მხოლოდ იმ

შემთხვევაში, თუ ეფესელები არ მოინანიებენ. ჩვენ ისტორიიდან ვიცით, რომ ქალაქი ეფესო და ეფესოს ეკლესია დიდი ხნის განმავლობაში არსებობდა. იქ დღესაც შემორჩენილია წმიდა იოანე ღვთისმეტყველის ტაძრის ნანგრევები იმ სახლის ადგილზე, სადაც ცხოვრობდა წმიდა იოანე ღვთისმეტყველი ყოვლადწმიდა ქალწულთან ერთად, ასევე ღვთისმშობლის ტაძრის ნანგრევები, სადაც ჩატარდა მესამე მსოფლიო საეკლესიო კრება.

მუხლი 6. „მაგრამ ეს კი გაქვს, რომ გძულს ნიკოლაელთა საქმენი, რომელნიც მეცა მძულს“, - ნიკოლაიტები მომდინარეობენ ნიკოლოზ ანტიოქიელის სახელისგან, ერთ-ერთ შვიდ დიაკონთაგან (საქმ. 6:5). რადგანაც ის ხშირად იცვლება სხვა სახელით, ამიტომაც უპრიანია ვაღიაროთ, რომ იგი მხოლოდ საერთო სახელწოდებაა და არის ებრაული სახელის - ბალაამის - თარგმანი, რომელმაც ასწავლა მოაბელებს შეეცდინათ ებრაელები.

ნიკოლაიტებს მიაწერენ ცოლების გაცვლას, კერპთმსახურებას, უკიდურეს გარყვნილებას. მათ წინააღმდეგ წერენ მოციქულები პეტრე და იუდა. როგორც ოდესღაც ბალაამის რჩევას უნდა შეეყვანა ებრაელები საცდურში და ღვთის შეურაცხყოფაში, წარმართებთან და სხვა ერებთან შერევით (რიცხვთ. 36:6-9); ასევე ნიკოლაიტთა სწავლებას შეჰყვას ქრისტიანობა გარყვნილებასა და კერპთმსახურებაში. იგი ართმევს ქრისტიანებს სიწმიდესა და სისპეტაკეს, ნებას რთავს ქრისტიანებს შეერიონ სხვადასხვა რელიგიური მიმდინარეობის ერებს და არღვევს მათ უმაღლეს დანიშნულებას - იყვნენ ყოველი წარმართის ნათელი და სიწმიდე.

მუხლი 8. „ხოლო სმირნის ეკლესიის ანგელოზს მისწერე: ამას ამბობს პირველი და უკანასკნელი, რომელიც მკვდარი იყო და გაცოცხლდა“, - განმმარტებელთა საერთო მოსაზრებით, სმირნის ეკლესიის ეპისკოპოსია წმიდა პოლიკარპე, იოანე ღვთისმეტყველის მოწაფე, რომელიც 169 ან 166 წელს, ბოლო კვლევებით 155 წელს, დაწვეს კოცონზე. მაგრამ მისი ეპისკოპოსობა სმირნაში არ შეიძლება ეთანხმებოდეს აპოკალიფსის ძალიან ადრეულ დაწერას. სიკვდილის წინ პოლიკარპე მიანიშნებს, რომ ის 86 წელი ემსახურება ქრისტეს; ამით, ნათელია, აღინიშნება მისი მოქცევის პერიოდი. ასე, ეს დრო ეთანხმება 83 ან 80 წელს, უკიდურეს შემთხვევაში 69 წელს. აპოკალიფსი ადრე დაიწერა.

სმირნა ახლაც ცნობილია ამ სახელით, თუმცა ცოტა შეცვლილად. თურქებთან მას იზმირი ეწოდება.

მუხლი 10. „ნუ გეშინია ნურაფრისა, რისი დათმენაც მოგიწევს. აჰა, ეშმაკი აპირებს ზოგი თქვენგანი გამოსაცდელად ჩაადოს საპყრობილეში; და გექნებათ ურვა ათი დღე. სიკვდილამდე ერთგული იყავი და მოგცემ შენ სიცოცხლის გვირგვინს“, - განსაზღვრული რიცხვი განუსაზღვრელი დღისა აღნიშნავს დროის სიმოკლეს. მსგავსი გამოთქმები გვხვდება საერო მწერლებთანაც.

მუხლი 11. „ვისაც ყური აქვს ისმინოს, რას ეუბნება სული ეკლესიებს: მძლეველი არ ევნება მეორე სიკვდილისაგან“, - ქრისტეს სახელისათვის ტანჯვის

მამაცური ატანა არის ეშმაკზე გამარჯვება. მოწამე თუმცა მოკვდა ტანჯვაში, მაგრამ იგი მაინც წარმოადგენს სიკვდილის დამთრგუნველს და არ დაინთქმევა გეენიაში (იხ. ქვემოთ. 20:14). ის შეიყვანება კრავის ქორწილში და ღირსი გახდება ქრისტესთან ერთად მეფობის დიდებისა; ყველა ასეთ პიროვნებებზე მეორე სიკვდილის ხელმწიფება არ ვრცელდება (20:6).

მუხლი 12. „ხოლო პერგამონის ეკლესიის ანგელოზს მისწერე: ამას ამბობს ორლესული მახვილის მქონე“, - უცნობია, ვინ არის პერგამონის ეკლესიის ეპისკოპოსი ამ პერიოდში. არის ვარაუდი, რომ ეპისკოპოსია კარპე (2 ტიმ. 4:13), რომლის სიკვდილიც პოლიკარპესთან ერთად აღწერილია ევსევისთან ⁴³². პერგამონის ეპისკოპოსთაგან მოციქულთა დადგენილებებში პირველად ნახსენებია გაიუსი, რომელიც ხელდასხმულია იოანესგან. ანტიპა, რომელსაც ასევე თვლიან პერგამონის პირველ ეპისკოპოსად, ეწამა მოწამეობრივად დაახლ. 93 წელს.

პერგამონი ოდესღაც (იგივე პერგამოსი. ბერძნ. Πέργαμος ან Πέργαμον) ანტიკური ქალაქი იყო მცირე აზიის სანაპიროზე, ისტორიულ მიზიაში (ბერძნ. Μυσία), დღევანდელ თურქეთში, იზმირის პროვინციაში შემავალ ქ. ბერგამას ჩრდილო-დასავლეთით. მდებარეობდა 26 კმ-ში ეგეოსის ზღვიდან, მდ. კაიკოსის, დღევანდელი ბაკირჩაის (თურქ. Bakırçay) ჩრდილო სანაპიროზე.

ქალაქი დაარსდა ძვ. წ. XII საუკუნეში ბერძენი მოახალშენეების მიერ. ელინისტურ ხანაში, ძველი წელთაღრიცხვით 283–133 წლებში იყო პერგამონის სამეფოს დედაქალაქი, ატალიდების დინასტიით სათავეში. პოლიტიკურ და ეკონომიკურ სიძლიერეს მიაღწია ევმენოს I-ის (ძვ. წ. 263–241) და ევმენოს II-ის (ძვ. წ. 197–159) მეფობის დროს. იყო ელინისტური სამყაროს ერთ-ერთი უდიდესი ეკონომიკური და კულტურული ცენტრი.

ერთ-ერთი პერგამელი მეფე ცნობილია თავისი უდიდესი ბიბლიოთეკით. გადმოცემით, პერგამის მეფემ გამოიგონა პერგამენტი და უწოდა ამ ქალაქს.

განსაკუთრებით ცნობილი იყო მკურნალობის ღვთაება ესკულაპის ტაძარი⁴³³. ამ ღმერთის ქურუმები იყვნენ ყველა ავადმყოფობის მტრები და წარმოადგენდნენ ფართო სამეცნიერო-რელიგიურ საზოგადოებას; ისინი იზიდავდნენ მრავალ თაყვანისმცემელს თავიანთი სასწაულებით, არაჩვეულებრივი მკურნალობითა და წინასწარგანჭვრეტით.

გარდა ამისა, ქალაქი ცნობილია ზევსის, ათენასა და დიონისეს კულტებით.

ქრისტიანობას, რომელიც გავრცელდა და განმტკიცდა სასწაულებით, აქ ძალიან დიდი წინააღმდეგობა შეხვდა ეშმაკის მხრიდან.

მუხლი 14. „მაგრამ მაქვს შენს წინააღმდეგ მცირეოდენი, რადგანაც გყავს მანდ ზოგიერთნი, ბალაამის მოძღვრების მიმდევარნი, ბალაამისა, რომელმაც ასწავლა ბალაკს,

⁴³²H. E., 4:15

⁴³³რომაულ მითოლოგიაში: მკურნალობის ღმერთი; გამოხატავდნენ დაყრდნობილს კვერთხზე, რომელსაც გველი ეხვევა. ბერძნულ მითოლოგიაში მას შეესაბამება ასკლეპიოსი - მთარგმნელი.

საცდური დაედო ისრაელის ძეთა წინაშე, რათა ეჭამათ კერპთათვის შენაწირი და ემრუშათ“, - ეს ის პიროვნებები არიან, რომლებიც მომდევნო მუხლში ნიკოლაიტებად იწოდებიან.

მუხლი 17. „ვისაც ყური აქვს, ისმინოს, რას ეუბნება სული ეკლესიებს: მძლეველს მივცემ საჭმელად დაფარულ მანანას, მივცემ მას თეთრ ქვასაც და ქვაზე დაწერილ ახალ სახელს, რომელიც არავინ იცის, მიმღების გარდა“, - იგულისხმება ძველი აღთქმის მანანა, რომელიც განსაკუთრებულ ჭურჭელში შენახულია აღთქმის კიდობანში მომავალი თაობების სახსოვრად. მას უნდა მიემართა ისრაელთა აზრი მომავალი დროისკენ, როდესაც მათ მესიის გამოცხადებისას უნდა ეჭამათ საიდუმლო მანანა თავად ქრისტესგან.

იესო ქრისტე თავის საუბარში საკუთარ თავს უწოდებს ზეციდან მოვლენილ პურს, რომლის მიღება აძლევს მორწმუნეს საუკუნო სიცოცხლეს და ამასთანავე ადარებს ამ პურს მანანას, რომელსაც ჰამენ ებრაელები უდაბნოში (იოან. 6:57-58). აქ კერპთათვის შეწირულის შეუჭმელობისთვის აღეთქმება ჯილდო - დაფარული მანანის შეჭმა.

„მივცემ მას თეთრ ქვასაც და ქვაზე დაწერილ ახალ სახელს“.

ძველად, რომაელ მსაჯულებს ჰქონდათ ჩვეულება - ხმის მიცემა თეთრი და შავი ქვებით. თეთრი აღნიშნავდა გათავისუფლებას, შავი განსჯას⁴³⁴.

ციცერონი ⁴³⁵ ამბობს, რომ რომაულ შეკრებებში რიგდებოდა მსგავსი ქვები ამოსარჩევად.

„თეთრი ქვა“, განმმარტებელთა აზრით, აღნიშნავს ნათლისღების წყლით განბანულ და სული წმიდის მადლით გასპეტაკებული ქრისტიანის სხეულს, რომელიც განწმედილია ცოდვებისგან: ჯილდო სრულიად შეესაბამება ნიკოლაიტთა ერესზე გამარჯვებულსა და უარყოფელს.

„ქვაზე დაწერილ ახალ სახელს, რომელიც არავინ იცის, მიმღების გარდა“, - სამეფოს ახალი წევრებისთვის ახალი სახელის დარქმევა დამახასიათებელია ყველა მეფისა და მმართველისთვის. და ზეციური მეუფეც თავისი სამეფოს განცხადების შემდეგ მისცემს სამეფოს რჩეულ შვილებს ახალ სახელს, რომელიც გამოხატავს მათ შინაგან თვისებას, ღირსებას და დანიშნულებას ან მსახურებას დიდების მეუფებაში. მაგრამ რადგანაც არავინ ჩვენგანმა იცის, რა არის ჩვენში, თუ არა ჩვენმავე სულმა (1 კორ. 2:11); ამიტომაც ყოვლისმცოდნე მეუფის მიერ ადამიანისთვის დარქმეული და მისი თვისების სრულად გამომხატველი ახალი სახელი ცნობილი ან გასაგები იქნება მხოლოდ ამ სახელის მიმღებისთვის.

მუხლი 18. „ხოლო თიატირის ეკლესიის ანგელოზს მისწერე: ამას ამბობს მე ღვთისა, ვისაც აქვს თვალი, როგორც ცეცხლის ალი, ფეხები კი მიუგავს ელვარე რვალს“, - ვარაუდობენ, რომ ამ ეკლესიის ეპისკოპოსია ზემოთ ხსენებული კარპე.

⁴³⁴Oved. 15, Metam.

⁴³⁵De Divinit, II, 41; pro Plauco, 20

თიატირი არის ლიდის ქალაქი პერგამოსთან ახლოს. ახლა აქ ღარიბი სოფელი აკ-გასარია.

მუხლი 20. „მაგრამ მაქვს შენს წინააღმდეგ ის, რომ ნებას რთავ დიაც იეზაბელს, წინასწარმეტყველად რომ მოაქვს თავი, ასწავლოს და აცთუნოს ჩემი მონები, რათა მრუშობდნენ და კერპთათვის შენაწირს ჭამდნენ“, - ფიქრობენ, რომ აქ სახელი იეზაბელი გამოყენებულია გადატანითი მნიშვნელობით, როგორც ზემოთ სახელი ბალამი. ცნობილია, რომ იეზაბელი, სიდონის მეფის ასული, ცოლად გაჰყვა ისრაელის მეფეს აქაბს და გადაიბირა ის სიდონისა და ტვიროსის ყველა კერპის თაყვანსაცემად. იგი ისრაელთა კერპთაყვანისცემისკენ მიდრეკის მიზეზია. ამ იეზაბელს ადარებს მოციქული თიატირის ერეტიკოსებს: იმავე ნიკოლაიტებს.

მუხლი 24. „ხოლო თქვენ და დანარჩენთაც, ვინც კია თიატირაში, მაგრამ არ აღიარებენ ამ მოძღვრებას და, როგორც თვითონ ამბობენ, ვერ უცვნიათ სატანის სიღრმე, - გეტყვით, რომ აღარ დაგაკისრებთ სხვა ტვიროს“, - ღვთის სიღრმეების საპირისპიროდ (1 კორ. 2:10) მოციქული მიანიშნებს სატანის სიღრმეებსაც, ე.ი. ბოროტი სულის ყველაზე დაფარული ზრახვებსა და ქმედებებს. გნოსტიკოსები უწოდებენ თავიანთ საიდუმლო სწავლებას ღვთის სიღრმეებს; მაგრამ ეს იგივე სატანის სიღრმეებია, რადგან თავადაც ამტკიცებენ, რომ დაფარული ცოდნა გადმოეცა მათ გველისგან.

მუხლი 28. „და მივცემ მას ცისკრის ვარსკვლავს“, - ცისკრის ვარსკვლავი, ვენერა, განსხვავდება განსაკუთრებული სიკაშკაშით. ეს გვაჩვენებს, რომ გამარჯვებული მიიღებს განსაკუთრებულ დიდებას განსხვავებით სხვა მორწმუნეებისგან. შემდგომი გამოცხადებიდან ჩანს, რომ ეს ნათელი ცისკრის ვარსკვლავი არის თავად იესო ქრისტე (გამოცხდ. 22:16).

თავ. 3:1. „ხოლო სარდეს ეკლესიის ანგელოზს მისწერე: ამას ამბობს, ვისაც აქვს შვიდი სული ღვთისა და შვიდი ვარსკვლავი: ვიცი შენი საქმენი“, - სარდე ანუ სარდისი, დღევანდელი თურქეთის ღარიბი ქალაქი სარდეა, ძველად მდიდრული და დიდი ქალაქი იყო, ლიდის დედაქალაქი.

„სახელი ისეთი გაქვს, თითქოს ცოცხალი იყო, და მკვდარი კი ხარ“, - ე.ი. სახელით ცოცხალი - სათნო; მაგრამ სინამდვილეში მკვდარი - უზნეო. ზოგიერთები აქ ხედავენ პირფერობისა და მოჩვენებითობის მინიშნებას; მაგრამ მთელი ეკლესიისთვის ასეთი სახელის მიცემა ძნელია.

მუხლი 2. „იფხიზლე და განამტკიცე დანარჩენი, რაც უახლოვდება სიკვდილს, რადგანაც ვერ ვნახე, რომ შენი საქმენი გასრულებულიყვნენ ჩემი ღვთის წინაშე“, - განაცხადა რა სარდეს ეკლესიის მიმდინარე მდგომარეობა, ძე ღვთისა აფრთხილებს მას მომავალი საშიშროების წინაშე, რომ არ დაკარგოს ჯერ კიდევ დარჩენილი სათნოება: დაიცავი, რაც დარჩა; შეინანე, სანამ არ ჩაკვდა შენში მთელი სიკეთე.

მუხლი 3. „გახსოვდეს, რაც მიგიღია და მოგსმენია, დაიცავი და მოინანიე; ხოლო თუ არ იფხიზლებ, მოვალ შენთან, როგორც მპარავი, და ვერ გაიგებ, რა დროს

მოგივალ“, - შეგონების შემდეგ უფალი ემუქრება მას. მოსვლაში, აქ იგულისხმება არა მეორედ მოსვლა, საერთო და საშინელი, ე.წ. საბოლოო, არამედ კერძო, რომელიც გამოიხატება რაღაც უბედურებაში.

მუხლი 4. „თუმცა გყავს სარდელში რამდენიმე კაცი, რომელთაც არ შეუბილწავთ თავიანთი სამოსი; და სისპეტაკით მოსილნი ივლიან ჩემთან, ვინაიდან ღირსნი არიან“, - შენ დაგრჩა რამდენიმე ადამიანი, რომელთაც არ შეუბილწავთ საკუთარი თავი და არ მომკვდარან, მსგავსად სარდეს ეკლესიის წევრების უმრავლესობისა.

მუხლი 5. „მძლეველი ასე სისპეტაკით მოსილი ივლის“, - როგორც ნამდვილ ცხოვრებაში სპეტაკი სამოსი სიმბოლოა სიწმიდისა და უბიწოებისა, ასევე მომავალ ცხოვრებაშიც თეთრი, ნათელი სამოსი სიმბოლოა დიდებისა და ნეტარებისა. ცოდვაზე გამარჯვებულის, ძე ღმერთის სისხლით განბანილისა და განწმედისთვის, დამახასიათებელია ასეთი სპეტაკი სამოსი.

„არ ამოვშლი მის სახელს სიცოცხლის წიგნიდან და ვაღიარებ მის სახელს ჩემი მამისა და მისი ანგელოზების წინაშე“, - ესაა იუდეველებისთვის დამახასიათებელი წარმოდგენა ღვთის ყოვლისმცოდნეობაზე. ღმერთს, როგორც სამყაროს უმაღლეს მეუფეს აქვს წიგნი, სადაც წერს ყველა ადამიანს, მათ ცხოვრებას, საქმეებს და ხვედრს (ფსალმ. 57:29; 138:16; ისაია 4:3; დანიელ. 7:10; მალაქ. 3:16; გამოსვლ. 32:33; ლუკ. 10:20; ფილიპ. 4:4). ამ წარმოდგენის შესაბამისად, ის, ვინც ცხოვრობს უმაღლესი დანიშნულების შესაბამისად, იღებს უფლებას დაიმკვიდროს წინასწარ გამზადებული საუკუნო სიცოცხლის სიკეთეები, იგი თითქოს იწერება სიცოცხლის წიგნში ღვთის სასუფეველის სხვა მემკვიდრეთა რიცხვში; და პირიქით, ვინც საკუთარი დანიშნულების შესაბამისად არ ცხოვრობს, ამოიწერება სიცოცხლის წიგნიდან, წაერთმევა საუკუნო სიცოცხლის უფლება. და ამიტომაც ეს აღთქმა - გამარჯვებულის სიცოცხლის წიგნიდან ამოშლულობა მსგავსია მისი სათნოებისა და რწმენისთვის ზეციური სიკეთეების წაურთმევლობისა.

მუხლი 7. „ხოლო ფილადელფიის ანგელოზს მისწერე: ამას ამბობს წმიდა და ჭეშმარიტი, ვისაცა აქვს დავითის კლიტე, რომელიც ალებს და ვერავინ დახშავს, დახშავს და ვერავინ ალებს“, - ლიდის მეორე დიდ ქალაქს სახელი ეწოდა თავისი აღმაშენებლის - პერგამოსის მეფე ფილადელფოს მიერ; ახლა აქ თურქული პატარა ქალაქია, სახელწოდებით ალ-შეხერი და ცხოვრობს დაახლოებით 100 ბერძნული ოჯახი, რომელთაც 4 ეკლესია აქვთ.

„წმიდა და ჭეშმარიტი“ - ο αγιος, ο αληθινος. ეს ეპითეტები მიეწერება იესო ქრისტეს არა იმ მნიშვნელობით, რომ ის უცოდველი, წმიდა, ჭეშმარიტია, არამედ იმიტომ, რომ ის არის სიწმიდის წყარო, ყველან განწმენდელი, თავად ჭეშმარიტება (იოან. 14:6).

„აქვს დავითის კლიტე“, ე.ი. მას დაევალა სამეფოს მართვა და დავითის სახლზე ზრუნვა, რომელშიც იგულისხმება ეკლესია (ისაია 22:21-22). დავითის კლიტე იგივეა, რაც ცათა სასუფეველის გასაღები (მთ. 16:19). ამიტომ კარის გაღება, რომელზედაც საუბარია შემდგომ (8), აღნიშნავს ფილადელფიელებისთვის ცათა სასუფეველში შესვლის

მინიჭებას, და შესაბამისად, საუკუნო ნეტარების მიღწევას. მაგრამ, რაც განსაკუთრებით აღსანიშნავია, გაღებული კარის დახშვა არავის ძალუმს, ე.ი. მიუხედავად ეკლესიის მტრების ძალისხმევისა, ფილადელფიელები მტკიცენი იქნებიან რწმენაში.

იესო ქრისტე აქებს ფილადელფიელებს იმის გამო, რომ მათ დაიცვეს მისი სიტყვა და არ უარყვეს მისი სახელი. ფილადელფიის ეკლესიის ერთ-ერთი ჯილდო იქნება ის, რომ „იუდეველები მოვლენ, ფეხქვეშ ჩაუვარდებიან და თაყვანისცემენ და აღიარებენ, რომ ქრისტემ შეიყვარა ისინი (9).

მაგრამ რაში გამოიხატება ეს თაყვანისცემა - ჭეშმარიტ სარწმუნოებაზე მოქცევა თუ ქრისტიანობის დევნის შეწყვეტა - ყოველ შემთხვევაში აქ მინიშნებულია ჭეშმარიტი სარწმუნოების ზეიმი და გამარჯვება ცდომილებებზე და ეკლესიის მდევნელებზე.

მუხლი 10. „რაკილა დაიცავი სიტყვა ჩემი მოთმინებისა, მეც დაგიცავ განსაცდლის ჟამს, რომელიც მოიწევა მთელს ქვეყანაზე მიწის მკვიდრთა გამოსაცდელად“, - ფილადელფიის ეკლესიის სხვა ჯილდო, რადგანაც დაიცვა ქრისტეს სიტყვა მოთმინებისა (სწავლება ქრისტეს სასოებაზე) მდგომარეობს განსაცდელის ჟამს (გამოცდის) დაცვაში. აქ იგულისხმება ქრისტიანების დევნა, რომელიც გავრცელდება მთელ რომის იმპერიაში (*orbem terratum*, საქმ. 24:5). მოციქული, შესაძლოა, გულისხმობდეს ნერონის დევნას.

მუხლი 12. „მძლეველს სვეტად აღმართავ ჩემი ღვთის ტაძარში, და აღარ გავა გარეთ; და დავაწერ მას სახელს ჩემი ღვთისას, სახელს ჩემი ღვთის ქალაქის - ახალი იერუსალიმისას, ზეცით რომ ჩამოდის ჩემი ღვთისაგან, და ჩემს ახალ სახელს“, - ეკლესია შედარებულია დიდ სახლთან, რომელშიც აღმართულია სვეტები მფლობელის, ქალაქის, მშენებელისა და შენობის მდგომარეობის სახელით წარწერით. უძლეველ ეკლესიაში (მთ. 16:18) სვეტის აღმართვა გვაჩვენებს ეკლესიის დაუმარცხებლობას.

ღვთის სახელის წარწერა სვეტზე აღნიშნავს არაჩვეულებრივ დიდებას, რომელიც მიეცა თვით ეკლესიის შენობას და ტაძარში მყოფების განსაკუთრებულ მფარველობას.

მუხლი 14. „ხოლო ლაოდიკიის ეკლესიის ანგელოზს მისწერე“, - ლაოდიკია, ადრე ფრიგიის უმთავრესი ქალაქი, ახლანდელი თურქული პატარა ადგილი ესკი-გისარია.

„ამას ამბობს ამინი, მოწმე სარწმუნო და ჭეშმარიტი“, - ლაოდიკიის ეკლესიის ანგელოზისადმი სიტყვაში იესო ქრისტეს საკუთარ თავს უწოდებს ჭეშმარიტს; ახლა, ამტკიცებს ამ თვისებას და უწოდებს თავს „ამინს“ (შედრ. 2 კორ. 1:19-20).

„დასაბამი ღვთის ქმნილებისა“ - როგორც გამოცხადების დასაწყისში იესო ქრისტე უწოდებს საკუთარ თავს დასაწყისსა და დასასრულს (1:8), ასევე სხვა ადგილას ის იწოდება „ყველა ქმნილებაზე უწინარესად“ (კოლ. 1:15).

მუხლი 15. „ვიცი შენი საქმენი: არც ცივი ხარ და არც ცხელი: ოჰ, ნეტა ცივი მაინც იყო, ან ცხელი“, - იგივეა, რაც ორგული (იაკობ. 1:8), არამდგრადი. მაგალითი

აღებულია საკვებისგან, რომელიც გამოიყენება მხოლოდ ცხელ ან ცივ მდგომარეობაში; საშუალო მდგომარეობა კი უგემურია და ხშირად იწვევს გულისრევას. ეს შედარება იხმარება ზნეობრივი მდგომარეობით: არც ცხელი და არც ცივი გვაჩვენებს, რომ ლაოდიკიის ეკლესიის წევრები მოიკოჭლებენ, ემსახურებიან ღმერთსაც და მამონასაც. მაგრამ რადგანაც ასეთი მდგომარეობა უარესია უზნეობაზეც კი, მოჩვენებითი სათნოებითა და რწმენისადმი კუთვნილებითი ზნეობრივი მდგომარეობა იძინებს და შეუძლებელია მისი მხილება, ამიტომაც იესო ქრისტე ემუქრება ამ ეკლესიას საკუთარი წიაღიდან მოცილებას, მოშორებას, შესაძლოა უშვებს ეკლესიაში ცდომილებისადმი, ერესისადმი მიდრეკას.

მუხლი 18. „გირჩევ იყიდო ჩემგან ცეცხლით გაწმენდილი ოქრო, რათა გამდიდრდე, და სპეტაკი სამოსი, რათა შეიმოსო და აღარ გამოჩნდეს შენი სიშიშვლის სირცხვილი, და საოლავი იცხო თვალებზე, რათა იხილო“, - ასეთი საფრთხის თავიდან ასაცილებლად იესო ქრისტე გვირჩევს ვიყიდოთ, ე.ი. არა მხოლოდ გამოვითხოვოთ და არა უსასყიდლოდ მივიღოთ, არამედ ვიყიდოთ თავად ქრისტესგან შრომისა და სინანულის ფასად (ამიტომაც: „ეშურე და შეინანე“ - მუხლი 19; შედრ. ისაია 4:1) აუცილებელი: ცეცხლით განწმენდილი, ნამდვილი ოქრო, რათა გავმდიდრდეთ; სპეტაკი სამოსი, რათა შევიმოსოთ და თვალების საოლავი, რათა ვიხილოთ.

ტახტზე მჯდომი ღვთისა და შვიდრქიანი და შვიდთვალიანი კრავის ხილვა (4:1-5:14)

შვიდი ეპისტოლეს დაწერის შემდეგ იოანემ იხილა გახსნილი ცა და მიიწვიეს იქ, რათა ეხილა, რა უნდა მომხდარიყო შემდგომ.

საიდუმლოთმხილველი თვალთა წინაშე გამოჩნდა არაჩვეულებრივი სანახაობა. დიდებულ ტახტზე, რომლისგანაც გამოდიოდა ელვა და გრიალი, რომელიც გარშემორტყმული იყო 24 ოქროს ტახტზე მჯდომარე ოქროს გვირგვინებიანი 24 უხუცესითა და ოთხი ცხოველით (იეზეკიასეული), დაბრძანებული იყო უზენაესი და მას თაყვანისცემდნენ გარშემომყოფნი (4:1-11). მას მარჯვენაში ეპყრა შვიდი ბეჭდით დაბეჭდილი წიგნი, რომელსაც ვერავინ ხსნის და კითხულობს, რამაც ძალიან დაამწუხრა იოანე (5:1-4).

მაგრამ გამოჩნდა შვიდრქიანი და შვიდთვალიანი დაკლული კრავი, რომელიც იდგა ტახტებისა და ცხოველებს შორის, ტახტზე მჯდომარის მარჯვენიდან აიღო საიდუმლო წიგნი, რათა აეხსნა ბეჭედი.

უზუცესებმა ქნარებითა და სასაკმევლებით, ურიცხვმა ანგელოზმა და ცხოველებმა მიაგეს მას და ღმერთს შესაბამისი პატივი (5-14).

თავ. 4:1. „შემდგომ ამისა, გავიხედე და, აჰა, კარი გაიღო ცაში, და ხმამ, რომელიც თავდაპირველად ჩამესმა, როგორც ხმა საყვირისა, მითხრა: ამოდი აქ და გიჩვენებ, რაც უნდა მოხდეს ამის შემდეგ“, - აქამდე იოანე ასახავს მცირეაზიის ეკლესიების და მასთან ერთად მსოფლიო ეკლესიის იმდრინდელ მდგომარეობას. ახლ კი ის იწყებს მისი მომავალი მდგომარეობის აღწერას, მაგრამ ესაა ისტორიული სახის მონათხრობი იმაზე, რაც მან იხილა, რათა გვაჩვენოს ღვთის განგების უცვლელობა ეკლესიასა და სამყაროს მიმართ. საიდუმლოთმზილველს ესმის იგივე ხმა, ქრისტეს ხმა, რომელიც უბრძანებს აღვიდეს ზეცად და სულით გადავიდეს იქ, სადაც თავად ღმერთი ზის ტახტზე.

მუხლი 2. „მყისვე ატაცებულ ვიქმენ სულის მიერ; და, აჰა, ტახტი იდგა ცაში, ხოლო ტახტზე იყო მჯდომარე“, - ის, რაც ოდესღაც განეცხადა ისაიას, იეზეკიელს, დანიელს, ახლა ნათელი გახდა ახალი აღთქმის წინასწარმეტყველი იოანესთვის. ის ხედავს არა მხოლოდ ტახტს, არამედ მასზე მჯდომს. მოციქული იოანე არ ასახელებს მის სახელს, არამედ ახსენებს მხოლოდ ღვთის ტახტს ზეცაში და აღწერს მის დიდებას.

მუხლი 3. „მჯდომარე იასპისა და სარდიონის ქვას ჰგავდა სახით, ტახტს კი გარს ადგა ცისარტყელა, ზურმუხტის მსგავსი“, - ღვთის დიდების ნათლისგან მომდინარე უდიდებულესი ბრწყინვალეობის აღსანიშნავად მოციქული იყენებს ძვირფასი ქვების ფერებსა და სიკაშკაშეს. ტახტზე მჯდომარის ბრწყინვალეობას ის ადარებს იასპისა და სარდიონის ფერებს⁴³⁶. ტახტი გარშემორტყმულია ცისარტყელით, მწვანე ფერების სიჭარბით, რომელსაც ზურმუხტი ჰქვია. იგი ძალიან ძვირფასი და გამჭვირვალე ქვაა.

მუხლი 4. „ტახტის გარშემო ოცდაოთხი ტახტი და მათზე მსხდომარე ოცდაოთხი უზუცესი, რომელთაც ემოსათ სპეტაკი სამოსი და თავს ედგათ ოქროს გვირგვინნი“, - ესენი არ არიან არც 12 მოციქული და არც 12 პატრიარქი, მაშინ მოციქული ახსენებდა ცამეტს. ამასთანავე თავად იოანეც უნდა ყოფილიყო ამ უზუცესთა რიცხვში. რადგანაც უზუცესები იწოდებიან ყოველი ტომისა და ერის რჩეულებად (5:9); უნდა ვიფიქროთ, რომ მათით გამოხტულნი არიან ყველა ტომისა და ერის წარმომადგენლები, რომლებიც გამოისყიდნენ კრავის სისხლით.

⁴³⁶ იასპს უწოდებენ იმ მინერალების სახეობას, რომელიც შედგება სხვადასხვა ნივთიერებებისგან, მათ შორის ქალცედონის, კვარცის, რკინის ოქსიდისა და ალუმინისგან. ამ წიაღისეულთა წილი 20 % აღწევს, რაც იწვევს იასპის ფერების ცვლას. სახელწოდება ბერძნული „ιασπιδ“ -დან მოდის და ჭრელს ნიშნავს. იასპი შეიძლება სხვადასხვა ფერის შეგვხვდეს: წითელი, ყვითელი, მწვანე, იასამნისფერი, თეთრი და შავიც კი. სარდიონი ქალცედონის ნაირსახეობაა და უძველესი დროიდანაა ცნობილი. მისი სახელწოდება ბერძნული სიტყვიდან მოდის და „ქვა სარდისიდან“ (ძველი ლიდის დედაქალაქი) ნიშნავს - მთარგმნელი

მუხლი 6. „ტახტის წინ თითქოს მინის ზღვა იყო, მსგავსი ბროლისა“, - აქ იგულისხმება ზეცის კამარა, რომელიც სიმბოლოა ღვთის ყოვლადმცოდნეობისა, რადგან მისი მეშვეობით შესაძლებელია მთელი დედამიწის ხილვა.

„ტახტის შუა და ტახტის ირგვლივ კი - ოთხი ცხოველი, წინიდანაც და უკნიდანაც თვლებით სავსენი“, - ესენი არიან იეზუკიელის ცხოველები, რომლებსაც ხელში უჭირავთ ზეციური ეტლი, მასზე, როგორც მეფე, დაბრძანებულია ღმერთი და გადაადგილდება ადგილიდან ადგილზე. ცხოველები ყველა მხარეს ხედავენ, რადგანაც მათ თვალები წინაც და უკანაც აქვთ; ისინი სწრაფად და დაუბრკოლებლად გადაადგილდებიან იქ, სადაც მოისურვებს მასზე მჯდომარე, ამიტომაც მათი ფრთები მოძრაობენ, როგორც წინ, ისე უკან და ქვემოთ; ცხოველები არ უნდა შემობრუნდნენ და არ უნდა დაბრუნდნენ უკან, ამიტომაც მათ ყველა მხრიდან აქვს სახე. თუმცა ამ ოთხი ცხოველის ქვეშ ეკლესიაში ჩვეულებრივ იგულისხმება ოთხი მახარებელი; მაგრამ აქ არის სხვა უმაღლესი არსებები, რომლებიც თავიანთი სიმრავლით გარს ერტყმიან ღვთის ტახტს და ემსახურებიან ღმერთს. მათ რიცხვში ეკლესია ითვლის მახარებლებსაც, რადგანაც მათი მიწიერი მსახურება მსგავსია ზეციურ ძალთა მსახურებისა.

იოანეს მიერ ოთხი ცხოველის ხილვისას ჯერ კიდევ ყველა მახარებელს, უკიდურეს შემთხვევაში თავად მას, არ დაუსრულებია მსახურება დედამიწაზე, ამიტომ იოანეს შეეძლო ეხილა ოთხი ცხოველის სახით მხოლოდ თავისი ანგელოზი, რომელიც „ცაში თვალს არ აშორებს ზეციერი მამის სახეს“ (მთ. 18:10).

მუხლი 8. „წმიდაა, წმიდაა, წმიდაა უფალი ღმერთი, ყოვლისმპყრობელი, რომელიც იყო, არის და მოვა“, - ასე გამოიხატება არა მხოლოდ ღვთის პირის სამეობოა, არამედ მათი დიდების სისრულე (იეზუკ. 21:9,14,27→).

თავ. 5:1. „და ვიხილე ტახტზე მჯდომარის მარჯვენაში წიგნი, შიგნიდან და გარედან ნაწერი და შვიდი ბეჭდით დაბეჭდილი“, - ძველი წიგნები შედგებოდა ან დახვეული პერგამენტის ნაწილებისგან, ცალკეულად, ან დახვეული იყო მრგვალ ჯოხზე, გრაგნილად. გრაგნილის შიგნით გაყრილი იყო თასმა, რომელიც იკვრებოდა გარედან და იბეჭდებოდა.

შვიდი ბეჭდით დაბეჭდილი წიგნი შესაძლოა წარმოადგენდა ცალკეულ გრაგნილებს ან კიდევ, ერთ დიდ პერგამენტს, რომელიც დაკეცილი იყო მარაოსნაირად და ზემოდან შემოჭერილი ჰქონდა თასმა, ყოველ ნაკვეთზე მაგრდებოდა ბეჭედი. ერთი ბეჭდის ახსნა შესაძლებელს ხდის მხოლოდ წიგნის ერთი ნაწილის გახსნას. წერა ჩვეულებრივ ხდებდა მხოლოდ პერგამენტის შიდა ნაწილზე, მაგრამ იშვითად წერდნენ ორივე მხარეს. ეს წიგნი ინახავდა სამყაროსა და ეკლესიის ხვედრს, და შესაძლებელია ისევე როგორც აპოკალიფსი.

მუხლი 3. „ვერც ცაში, ვერც მიწაზე და ვერც მიწის ქვეშ ვერავინ შესძლო გაეშალა ეს წიგნი და შიგ ჩაეხედა“, - გამოთქმა მოიცავს მთელ შექმნილ სამყაროს.

„ვერც მიწის ქვეშ“ - საინტერესოა, რომ მიწისქვეშა სამეფოს მკვიდრებსაც ეძლევათ ამ წიგნის გახსნის შესაძლებლობა. წიგნის გაშლა იძლევა შესაძლებლობას თავად წაიკითხოს დაწერილი ან სხვებს მისცეს ამის შესაძლებლობა. თუკი, საიდუმლოთმხილველის სიტყვებით, „ვერაგინ შესძლო ამ წიგნის გაშლა“, ეს ნიშნავს იმას, რომ იგი შეიცავს ისეთ საიდუმლოებებს, რომლებიც მიუღწეველია ყველა ქმნილისათვის. ამ შეუძლებლობას კიდევ უფრო აძლიერებს მოციქული შემდეგი სიტყვებით: „ვერაგინ ჩახედა შიგ“, ანუ ვერაგინ მიაღწია მის შინაარსს.

მუხლი 5. „მაშინ ერთ-ერთმა უხუცესმა მითხრა: ნუ სტირი; აჰა, იმძლავრა ლომმა, იუდას ტომიდან, დავითის ფესვმა, რომელიც გადაშლის ამ წიგნს და შვიდ ბეჭედს ახსნის მას“, - ლომი ნიშნავს ძლიერს, გმირს. აქ მინიშნებულია იაკობის წინასწარმეტყველება (დაბ. 49:9-10).

მუხლი 6. „გავიხედე და, აჰა, ტახტსა, ოთხ ცხოველსა და უხუცესთა შორის“, ე.ი. მათ შორის იდგა კრავი, შვიდრქიანი - სიძლიერისა (ფს. 74:11; დან. 8:20-21) და შვიდთვალიანი - ყოვლისმხილველის ნიშნად. შვიდი ციფრი აღნიშნავს სისრულესა და სრულყოფილებას.

„მდგომარე კრავი, როგორც დაკლული“, ე.ი. ესაა ნიშანი იმისა, რომ ის მსხვერპლად შეწირულია და ნიშნავს იესო ქრისტეს გამომსყიდველ სიკვდილს. აქ იოანე არ საუბრობს, რაზე დგას კრავი, მაგრამ შემდეგ გვაჩვენებს, რომ ტახტის წინ დგას სამსხვერპლო (8:3) და ამ სამსხვერპლოზე დგას კრავი, როგორც ღვთის ცოცხალი მსხვერპლი.

„შვიდი თვალი არიან შვიდი სული ღვთისა, მთელს დედამიწაზე მოვლინებულნი“, - ღვთის ყოვლისშემძლეობა და ყოვლისმცოდნეობა წვდება მთელ სამყაროს. ეს გამოხატულია იმით, რომ კრავი გზავნის ყველგან თავის თვალებს, თავის სულებს, რომელთა საშუალებით ის ყველაფერს იგებს და ყველაფერს აღასრულებს.

მუხლი 8. „და როცა აიღო წიგნი, ოთხი ცხოველი და ოცდაოთხი უხუცესი დაემხო კრავის წინაშე; ყოველ მათგანს ხელთ ეპყრა ქნარი და ოქროს თასი, საკმევლით სავსე, რომელიც არის წმიდათა ლოცვა“. ქნარი - ესაა უძველესი მუსიკალური საკრავის სახეობა, რომელსაც აქვს სამკურთხედის ფორმა და ათი ან თორმეტი სიმი. მასზე უკრავენ თითებით ან პატარა ჯოხით. ებრაულად მას ჰქვია კინორი. ოქროს თასი სასაკმევლეა. როგორც ქნარი, ისე სასაკმევლე სავსეა წმიდათა ლოცვით და სიმების ხმებითა ან საკმევლის კმევით ააქვთ ის ღვთის წინაშე.

წიგნის შვიდი ბეჭდის გახსნა (6:1-8:5)

კრავის მიერ პირველი ოთხი ბეჭდის ახსნისას, საიდუმლოთხმილველი ერთიმეორეს მიყოლებით ოთხივე ცხოველმა მიიწვია, რათა ეხილა, რა ხდებოდა. იოანემ იხილა რიგრიგობით ოთხ: თეთრ, წითელ, შავ და მწვანე ცხენებზე ამხედრებული ოთხი მხედარი როგორ ეშვებოდა დედამიწაზე, ისინი აღნიშნავენ ოთხ სახალხო უბედურებას: ომს, დაპირისპირებას, შიმშილსა და სიკვდილს; უკანასკნელი, როგორც პირველი სამის შედეგი, დაეუფლა დედამიწის მეოთხედს (6:1-8).

მეხუთე ბეჭდის ახსნის შემდეგ იოანემ დაინახა საკურთხეველის ქვეშ მოწამეთა სულელები, რომლებიც მოითხოვდნენ თავიანთი სისხლის გამო შურისძიებას. მათ აღეთქვა, რომ მცირე დროის შემდეგ, როდესაც გასრულდებოდა წმიდათა რიცხვი, იქნებოდა სამსჯავრო (9-11).

მეექვსე ბეჭდის ახსნისას დადგება ღვთის რისხვის დღე, რომელიც ვლინდება ფიზიკურ სამყაროს საშინელ გადატრიალებებში: მიწისძვრები, მზისა და მთვარის დაბნელება, ვარსკვლავთა ცვენა. ამან დედამიწის მაცხოვრებებში ისეთი შიში გააჩინა, რომ ისინი მღვიმეებსა და მთის გამოქვაბულებს შეეფარნენ (12-17). მზის აღმოსავლით აღმომავალმა ანგელოზმა, რომელსაც ჰქონდა ცოცხალი ღმერთის ბეჭედი, გააჩერა ქვეყნის ოთხსავე კიდეზე მდგარი ოთხი ანგელოზი, რათა მათ არ ევნოთ დედამიწისთვის იმ დრომდე, ვიდრე არ აღვბეჭდავთ ბეჭდით ჩვენი ღმერთის მონათა შუბლებს ისრაელის ყოველი შტოდან (7:1-3).

ასეთ რჩეულთა რიცხვი 144000 -ია, ყოველი ტომიდან 12000 (4:8). შემდეგ იოანემ იხილა კრავის ტახტის წინაშე სხვადასხვა ტომის ურიცხვი ხალხი თეთრ სამოსით პალმის რტოებით ხელში, რომლებიც ადიდებდნენ კრავს. ერთ-ერთი უხუცესისგან მან გაიგო, რომ ეს ხალხი არის დიდი ურვიდან მოსული, მათ გარეცხეს და კრავის სისხლით გაასპეტაკეს თავიანთი სამოსი, რის გამოც აღარც მოშივდებათ, არც მოსწყურდებათ, აღარც მზე დასწვავთ და აღარც ხვატი (9-18).

როდესაც აიხსნა მეშვიდე ბეჭედი, ზეცაში თითქოს დუმილი ჩამოვარდა ნახევარი საათით და ღვთის წინაშე გამოცხადდა შვიდი ანგელოზი, რომელთაც მიეცათ შვიდი საყვირი. საკურთხეველის წინაშე

მოვიდა სხვა ანგელოზი, რომელსაც ჰქონდა სასაკმევლე ოქროსი, მას მიეცა დიდძალი საკმეველი, რათა ყველა წმიდის ლოცვასთან ერთად ტახტის წინ, საკურთხეველზე დაედო იგი. ავიდა საკმევლის კვამლი წმიდათა ლოცვებთან ერთად, ანგელოზის ხელით, ღმერთის წინაშე. აიღო ანგელოზმა სასაკმევლე, აავსო იგი საკურთხეველის ცეცხლით და გადმოათხია მიწას; და იქმნა გრგვინვა და გრიალი, ელვა და მიწისძვრა (8:1-5).

თავ. 6:2. „და, აჰა, თეთრი ცხენი, და ზედ მჯდომარე მხედარი მშვილდოსანი, რომელსაც მიეცა გვირგვინი, და გამოვიდა მძლეველი, რათა სძლიოს“, - ამ მხედარში ჩვეულებრივ ხედავენ⁴³⁷ იესო ქრისტეს, რომელმაც გაიმარჯვა თავისი ხორცით და თავისი აღდგომით დაამარცხა ეშმაკი. მაგრამ სხვა მხედრებთან შედარებით, რომლებმაც დედამიწაზე მოიტანეს სხვადასხვა უბედურება, უმჯობესია დავინახოთ⁴³⁸ თეთრ ცხენის მხედარში საბედისწერო ომები, რომლებიც იესო ქრისტეს წინასწარმეტყველებაში ყველგან პირველ ადგილზეა (მთ. 24:6-10).

ასევე, შეიძლება ამ მხედარში დავინახოთ იუდეაში მიმავალი რომაელი ჯარისკაცები. უნდა შევნიშნოთ, რომ მხედარი თეთრ ცხენით არ შეიძლება შევადაროთ ასეთივე მხედარს, რომელიც გამოცხადების ბოლოს მოველინება სამსჯავროს (19:11).

მუხლი 4. „გამოვიდა მეორე ცხენი, წითელი, და მასზე მჯდომს მიეცა მიწიდან მშვიდობის აღხოცის ძალა, რათა მუსრს ავლებდნენ ერთმანეთს: და მიეცა მას მახვილი დიდი“, - ზოგიერთი ხელნაწრის მიხედვით παρριჲ, ცეცხლოვანი. იესო ქრისტეს მიერ ომზე საუბარში (მთ. 24:7) აღდება ხალხი ხალხის წინააღმდეგ და იქნება მიწისძვრები. ცხენის ფერი გვაგონებს დაღვრილ სისხლს - ე.ი. მტრობისა და ბოროტების გამოვლინებას, რომელიც ყოველთვის და ყველგან თან ახლავს ქრისტიანობის გავრცელებას პირველ საუკუნეებში. ანდრია კესარიელის განმარტებით († 566) წითელი ცხენის მხედრის მოქმედება აღნიშნავს დედამიწაზე მშვიდობის, სინდისის, შინაგანი სიმშვიდის დაკარგვას, რომელიც დაირღვა იმით, რომ ქრისტიანობის გამოჩენით ადამიანებს არ ჰყოფნით სიმტკიცე თვითნათი რელიგიური მტკიცებულებების გადაწყვეტილების დროს, ამდენად არ იქნება გარეგნული სიმშვიდეც. განსაკუთრებით კი ეს გამოვლინდება იუდეველთა და წარმართთაგან დევნისას. მტრობის ეს ისტორია (წითელი ცხენი) მეორდება ყოველთვის (მთ. 10:34; იოან. 16:2). ზოგიერთი განმმარტებელი ამ უბედურებას უკავშირებს ებრაელთა აჯანყებას უკანასკნელი ომის დროს⁴³⁹.

მუხლი 6. „და მომესმა ხმა ოთხ ცხოველს შორის, რომელმაც თქვა: საწყაო პური დინარად და სამი საწყაო ქერი დინარად, ხოლო ღვინოსა და ზეთს ნუ ავნებ“, - საწყაო

⁴³⁷Боссюет, Калмет и другие

⁴³⁸сРозенмюллером, ScholiainApos.

⁴³⁹Флав., Древн. 20:7

არის მცირე საზომი, რომელიც იტევს 12 ქათმის კვერცხს. ქერის ამ რაოდენობით (სამი საწყაო) შეიძლება მომზადდეს პური, რომელიც ჯანმრთელი ადამიანის ერთი დღის საზრდოა.

დინარი კი არის არა უმეტეს ვერცხლის 10 კაპიკის საფასური, 1913 წლის კურსით. საერთოდ, დინარი უდრის მუშის დღიურ საფასურს (მთ. 20:2). ეს შედარება მიანიშნებს დიდ სიღარიბეს. იქ, სადაც ადამიანი იყენებს მისგან გამომუშავებულ დღიურ საფასურს, შიმშილი და სიღარიბეა, რადგან მას არაფერი რჩება ოჯახის რჩენისთვის. პურში - σιτιζ - იგულისხმება აღმოსავლეთისთვის დამახასიათებელი ბრინჯის ან სიმინდის ფქვილი. სამი საწყაო ქერი დინარად იაფი არ არის საწყაო პურზე, რადგან ქერი არც ისე ნოყიერია. შიმშილი არ ეხება ღვინოსა და ზეთს. ამ პროდუქტებს გამოიყენებდნენ უპირველესად მდიდრები და არ ცვლიდა ნოყიერ პურს.

მუხლი 8. „შევხედე და, აჰა, ჩალისფერი ცხენი, ხოლო სახელი მისი მხედრისა - სიკვდილი; ჯოჯოხეთი მოსდევდა მხედარს და მიეცა მას ხელმწიფება მეოთხედზე დედამიწისა, რათა მუსრი გაავლოს მახვილითა და შიმშილით, სიკვდილითა და მიწიერ მხეცთა პირით“, - მეოთხე მხედარი ატარებს სიკვდილის სახელს: ესაა გამანადგურებელი ეპიდემია, როგორც ნაწინასწარმეტყველებია მაცხოვრის მიერ (მთ. 24:7).

მუხლი 9. „და როცა ახსნა მეხუთე ბეჭედი, საკურთხევლის ქვეშ ვიხილე მათი სულეები, ვინც მოკლულ იქნენ ღვთის სიტყვისა და მოწმობისთვის, რომელიც ჰქონდათ“, - იოანეს ღვთის გამოცხადებაზე დაკვირვებით შეიძლება შევნიშნოთ, რომ ყველა შტრიხი აღებულია ძველი აღთქმის სკინიის აღწერიდან. ცა შედარებულია ტაძართან. ღვთის ტახტი შეესაბამება აღთქმის კიდობანს, რომელშიც ხილული სახით ღმერთი ავლენს თავის მყოფობას. ტახტის ირგვლივ ოთხი ცხოველი აღნიშნავს ქერუბიმებს. კიდობნის წინ მდგარი შვიდსანთელა - შვიდ სულს. საკურთხეველი მასზე მდგომი კრავით მიანიშნებს სკინიის სამსხვერპლოს მასზე მიტანილი მსხვერპლით. საკურთხევლის ქვეშ მყოფი სულეები გვახსენებს მსხვერპლთა სისხლს, რომელიც დაიღვარა საკურთხევლის ძირში. იგი ემსახურება თავად მსხვერპლთა მტკიცებულებას. 24 უბუცესი, რომლებიც თავად უწოდებენ თავიანთ თავს მღვდელს (5:10), წარმოადგენს ძველი აღთქმის 24 სამღვდელს დასს. საკურთხევლის ქვეშ სულეების არსებობა ნიშნავს ღვთისადმი მათ სიახლოვესა და სასურველობას, ასევე მათი მომავალი ნეტარების თავდებობას. იოანეს ამ ხილვის საფუძველზე, ქრისტიანული ეკლესიის საფუძველში და ტრაპეზის ქვეშ, ან კიდევ ოდიკში დებენ წმიდა მოწამეთა ნაწილებს.

მუხლი 10. „ხმამაღლა შელაღადეს და თქვეს: როდემდის, მეფეო, წმიდაო და ჭეშმარიტო, არ განსჯი და შურს არ იძიებ ჩვენი სისხლისთვის მიწის მკვიდრთაგან?“ - მოწამეთა ეს ლოცვა საკვირველია, რადგან ითხოვენ შურისძიებას თავიანთი სისხლისთვის. მაგრამ იგი აიხსნება არა შურისძიების მძაფრი სურვილით, არამედ სამსჯავროს დადგომით, რომელზედაც დასრულდება ყოველგვარი უკანონობა და სამყაროში იზეიმებს სამართლიანობა.

მართლებს არ შეუძლიათ ჰქონდეთ სრულყოფილი ნეტარება, ტკბობა, თუნდაც ზეციურ სასუფეველში, თუკი სადღაც ჯერ კიდევ უსამართლობაა და ზეიმობს სიცრუე, იტანჯებიან ადამიანები.

მუხლი 13. „და დაცვივდნენ ზეცის ვარსკვლავნი ქვეყნად, როგორც ლელვის ხე, მძვინვარე ქარით რხეული, ყრის მიწაზე თავის ყვავილებს“, - მოციქული იოანე უდიდესი ბუნებრივი კატაკლიზმების აღწერისას, როგორც სხვა წმიდა მწერლები, მისდევს ებრაელთა ჩვეულებრივ შეხედულებას სამყაროზე, რომლებსაც სამეცნიერო წვდომა დაბალი აქვთ, ამიტომაც მასთან ვარსკვლავები წარმოგვიდგება სხეულებად, რომლებიც ცვივა, როგორც მკვახე ლეღვები, ხოლო ზეცა ცვალებადი სამოსია (ფს. 101:27; ისაია 34:4). ყველაფერი ეს გვაჩვენებს, რომ გამოცხადებაში აღწერილ მოვლენებს თან უნდა ახლდეს სამყაროში უკიდურესი გადატრიალებები, და არა მხოლოდ დედამიწაზე, არამედ მის ფარგლებს გარეთაც.

სამყაროში უდიდესი გადატრიალების აქ წარმოდგენილი გამოხატულება, იესო ქრისტეს წინასწარმეტყველებასთან ერთად (ლუკ. 21:25-26; მთ. 24:29), შეიძლება დავუკავშიროთ სამყაროს დასასრულს, ან კიდევ იუდეის ომს (66-70 წლებში).

თავ. 7:3. „ნუ ავნებთ ნურც მიწას, ნურც ზღვას, ნურც ხეებს, ვიდრე არ აღზეგდავთ ბეჭდით ჩვენი ღმერთის მონათა შუბლებს“, - წინასწარმეტყველმა იეზეკიელმა (თავ. 9) ოდესღაც იხილა ანგელოზი, რომელმაც ღვთის რჩეულ ხალხს შუბლზე ჯვრის ნიშანი დაადო. ახლაც რჩეულ ისრაელებს დაედება შუბლზე ჯვრის ნიშანი.

ანგელოზის ბრძანებაში მიწის, ზღვის, ხეების უვნებლობის შესახებ ვხედავთ იმის პასუხს, რატომ აგრძელებს იერუსალიმი და იუდეველი ერი არსებობას მესიის მკვლელობის შემდეგაც: მათ ეძლევათ ქრისტიანობაზე მოქცევის შესაძლებლობა.

მუხლი 4-7. ისრაელის ყველა ტომიდან აღბეჭდილთა რიცხვი შეადგენს 144000. განმმარტებლები აქ ხედავენ სიმბოლურ ციფრს, რომელიც აღნიშნავს რჩეულთა სისრულეს (12 X 12 X 1000). ისინი იწოდებიან ისრაელიანებად და ამასთანავე არსებობს ისრაელის 12 შტო.

თუმცა, ქრისტიანებიც შეადგენენ ახალი აღთქმის ეკლესიას, რომელიც არის ძველი აღთქმის გაგრძელება და მისი შემცვლელი. ამიტომაც ქრისტიანებიც შეიძლება იწოდონ ჭეშმარიტ ისრაელიანებად, ხორციით თუ არა სულით (აპოკ. 2:9; 3:9). აქ აღბეჭდილებში არ შეილება ვიგულისხმოთ ებრაელთა ქრისტიანობაზე მოქცევა მასობრივად უკანასკნელ დროს (რომ. 11:25-26), რადგან ბეჭედი ესმება უკვე იმათ, ვინც ღვთის მონაა (3). სავარაუდოდ, ესენია უკანასკნელი დროის სრულყოფილი მორწმუნეები (მთ. 24:22).

მუხლი 8. „ზაბულონის ტომიდან თორმეტი ათასი, იოსების ტომიდან თორმეტი ათასი, ბენიამინის ტომიდან თორმეტი ათასი აღბეჭდილი“, - ისრაელის 12 შტოს აღწერისას შეინიშნება შემდეგი გადახრა მიღებული წესრიგიდან. მანასესა და ეფრემის შტოდან, რომელიც შეადგენს იოსების ტომის ორ უდიდეს ნახევარს, აქ ვხვდებით

იოსებისა და მანასეს შტოს. ადრინდელ ათვლაში გამოტოვებული ლევის შტო, აქ არ დაითვლება; მაგრამ არ მოიხსენება დანის შტო. იოსების შტოს მოხსენება მისგან წარმოშობილი მანასეს შტოსთან ერთად იმით აიხსნება, რომ იოსების ქვეშ იგულისხმება უმთავრესად ეფრემი, მაგრამ დანის გამოტოვება აძლევს აპოკალიფსის უძველეს განმმარტებლებს (მაგ. ანდრია კესარიელს, მე-6 საუკუნე) ივარაუდონ, რომ ამ შტოდან დაიბადება ანტიქრისტი. გაცილებით მართებულია, ვივარაუდოთ, რომ ეს შტო ყველაზე მეტად და ყველაზე ადრე მიეცა კერპთაყვანისცემას (მსაჯულ. 18), მალე შეერია წარმართებს და დაიკარგა მათ შორის. ასე რომ, მას უკვე ვეღარ პოულობენ ბაბილონის ტყვეობიდან დაბრუნებულთა შორის (1 ნეშტთა 2-8).

მუხლი 14. „მე მივუგე: უფალო ჩემო, შენ იცი. ხოლო მან მითხრა: ესენი არიან დიდი ურვიდან მოსულნი, რომელთაც გარეცხეს და კრავის სისხლით გაასპეტაკეს თავიანთი სამოსი“, - იგულისხმებიან მოწამეები. იოანე ხედავს მათ სპეტაკი სამოსით და ფინიკის რტოებით ხელში. ასეთი ხილვა ასეთივე შტრიხებით აღწერილია 3 ეზრას 2:42-47.

თავ. 8:2. „და ვიხილე შვიდი ანგელოზი, რომლებიც იდგნენ ღმერთის წინაშე, და მიეცა მათ შვიდი საყვირი“, - იოანეს მთელი ხილვა მჭიდროდ უკავშირდება ერთმანეთს. შვიდ ბეჭედს მოსდევს შვიდი საყვირი, რომლებიც შემდეგ იცვლება შვიდი თასით. გამოცხადების პირველ ნაწილს და მომდევნოს შორის ზეცაში თითქოს ნახევარსაათიანი დუმილია, განუსაზღვრელი, მაგრამ ხანმოკლე დრო. ასეთმა დუმილმა უნდა აჩვენოს იოანეს გამოცხადების დადგომის მნიშვნელობა.

მუხლი 4. „და ავიდა საკმევლის კვამლი წმიდათა ლოცვებთან ერთად, ანგელოზის ხელით, ღმერთის წინაშე“, - წმიდათა ლოცვა, როგორც სურნელოვანი საკმეველი, დაუბრკოლებლად ადის ზეცად. მფარველი ანგელოზები და ჩვენი ცხოვნების თანამშრომლები მსახურებენ საუკეთესო შუამდგომლებად ადამიანებსა და ღმერთს შორის. მათ მიაქვთ ღვთისადმი მხოლოდ წმიდა ლოცვები და აღავსებენ მათ თავიანთი შუამდგომლობით.

მუხლი 5. „აიღო ანგელოზმა სასაკმევლე, აავსო იგი საკურთხევის ცეცხლით და გადმოათხია მიწას; და იქმნა გრგვინვა და გრიალი, ელვა და მიწისძვრა“, - როდესაც წმიდათა ლოცვები არ ადის ზეცად, არამედ გადმოენთხევა მიწაზე, მაშინ ისინი დედამიწაზე მოავლენენ საშინელ ნიშნებს.

მოციქული იოანე იმ წინასწარი განზრახვით შეეხო ამ ლოცვებს, რომ გვაჩვენოს, როგორი უბედურება ეწვევა იმათ, ვინც არ ევედრება წმიდანებს და არ სთხოვს შუამდგომლობას ღვთის წინაშე.

შვიდი საყვირი (8:6-11:9)

მეშვიდე ბეჭდის ახსნის შემდეგ იოანემ იხილა შვიდი ანგელოზი, რომელთაც ებრძანათ, საყვირებით ემცნოთ დედამიწაზე მომავალი უბედურებები. პირველი ოთხი საყვირის შემდეგ განადგურდა ხეების, ზღვებისა და სულდგმულთა, წყალთა და ზეციურ მნათობთა მესამედი (8:6-13).

მეხუთე საყვირის შემდეგ ზეციდან ჩამოვარდნილმა ვარსკვლავმა გააღო უფსკრულის ჭა გასაღებით და იქიდან ამოვარდა კვამლი, რომელმაც დააბნელა მზე და ჰაერი. გამოვიდა კვამლიდან კალიის გუნდი ქვეყნად, რათა ევნოთ არა ბალახისთვის მიწისა, არა მწვანისთვის, არც ხისათვის, არამედ მხოლოდ იმ ხალხისთვის, რომელსაც არა აქვს ღვთის ბეჭედი შუბლზე. მიეცათ მათ ნება, არ დაეხოცათ, არამედ ხუთი თვე ეწამებინათ ისინი. ხოლო კალიები გარეგნობით ცხენებსა ჰგვანდნენ, საომრად გამზადებულთ, და თავს ედგათ გვირგვინი, თითქოს ოქროსი და სახე მათი იყო, როგორც სახე კაცთა. მეფედ ჰყავდათ უფსკრულის ანგელოზი, და სახელი მისი ებრაულად აბადონ, ხოლო ბერძნულად აპოლიონ (9:1-12). მეექვსე საყვირის შემდეგ გათავისუფლდა მდინარე ევფრატზე შეკრული ოთხი ანგელოზი, რათა მუსრი გაევლოთ კაცთა მესამედისთვის. ცხენებმა და მათმა მხედრებმა, რომლებსაც ეცვათ ცეცხლის, ჰიაკინთისა და გოგირდის ფერის აბჯრები, ამოწყვიტეს კაცთა მესამედი (13-21).

მეშვიდე საყვირის ხმას წინ უსწრებდა ძლიერი ანგელოზის გამოჩენა, რომელსაც ხელთ ეპყრა გადაშლილი წიგნი. იგი იდგა მარჯვენა ფეხით ზღვაზე, ხოლო მარცხენათი - მიწაზე. მან დაიფიცა ცოცხალი უკუნითი უკუნისამდე, რომელმაც შექმნა ცა და ყოველივე ციური, მიწა და ყოველივე მიწიერი, ზღვა და ყოველივე ზღვიური, რომ უკვე აღარ იქნება დრო. როცა ხმას გაიღებს მეშვიდე ანგელოზი და ჩაბერავს საყვირს, აღსრულდება ღმერთის საიდუმლო (10:1-7).

საიდუმლო ხმის ბრძანებით იოანემ მიიღო ამ ანგელოზის ხელიდან ეს წიგნი და შეჭამა ის, რაც აღნიშნავს იმას, რომ მან უნდა იწინასწარმეტყველოს (8-11).

წინასწარმეტყველური მსახურება დაიწყო იმით, რომ იოანემ, ღვთის ბრძანებით, გაზომა კვერთხით ღვთის ტაძარი, საკურთხეველი და

აგრეთვე თაყვანისმცემელნი მათში. მან იწინასწარმეტყველა, რომ წმიდა ქალაქს (რა თქმა უნდა, იერუსალიმს) ფეხქვეშ გათელავენ წარმართები 42 თვის მანძილზე (11:1-2). ორი მოწმის გამოჩენა, რომლებიც წინასწარმეტყველებენ, აღასრულებენ სასწაულებს და სჯიან ადამიანებს, აღნიშნავს იმ დროს, როდესაც უფსკრულიდან ამომავალი მხეცი მოკლავს მათ და სამდღე-ნახევარს შეურაცხყოფენ მათ სხეულს (3-10).

მეოთხე დღეს, ისინი ისევ გაცოცხლდებიან და ყველას თავზარცემით ამალდებიან ზეცად. იმავე საათს საშინელი მიწისძვრა მოხდება, ქალაქის მეათედი დაიქცევა და მიწისძვრისას შვიდი ათასი კაცი ამოწყდება, სხვები კი შეძრწუნდებიან და დიდებას მიაგებენ ცის ღმერთს (11-14). მეშვიდე ანგელოზი ჩაბერავს საყვირს, ამცნობს ქრისტეს საუკუნო მეუფების საწყისს, ხოლო 24 უხუცესი ადიდებენ სამყაროს განსასჯელად მომავალ უფალს (15-19).

თავ. 8:6. „და შვიდი ანგელოზი, რომელთაც ჰქონდათ შვიდი საყვირი, გაემზადა საყვირთა ჩასაბერად“, - საყვირებით იუდეველებს იწვევენ ზეიმისთვის; უცხადებენ მეფის არჩევას და სხვა მნიშვნელოვან მოვლენებს. ახლა საყვირის საშუალებით ცხადდება სამყაროში უდიდესი უბედურებების დადგომა. რომელ პერიოდს უნდა დავუკავშიროთ ეს მოვლენები, არ ვიცით, მაგრამ განმმარტებლები მიაკუთვნებენ მათ ჩვეულებრივ იერუსალიმის დანგრევას. შვიდი საყვირით ნამცნობ უბედურებებში შეინიშნება მსგავსება ეგვიპტურ სასჯელებისა, ასე მინიშნებულია გულის გასასტიკება.

მუხლი 7. „პირველმა ჩაჰბერა და იქმნა სეტყვა და ცეცხლი, სისხლში არეული, თავს დაატყდა მიწას და ხეთა მესამედი დაიწვა და მთელი მწვანე ბალახი გადაიბუგა“, - მესამედის გადაწვა ნიშნავს უმეტესი ნაწილის განადგურებას.

მუხლი 11. „ხოლო სახელად ვარსკვლავისა ითქმის აფსინთი, და წყლის მესამედი აფსინთად იქცა, და ურიცხვი ხალხი ამოწყდა წყალთაგან, რადგანაც მწარენი გახდნენ“, - აბზინდა მრავალწლიანი, ბალახოვანი მცენარეა რთულყვავილოვანთა ოჯახიდან. სიმაღლით 60-100 სმ, ძალზე მწარე, სპეციფიკური არომატით.

ჩამოვარდნილი ვარსკვლავისგან გამწარებული წყლის მიერ ამოწყდება არაწმიდა ადამიანები.

თავ. 9:2. „გააღო უფსკრულის ჭა და ამოვარდა კვამლი ჭიდან, როგორც ვეება ღუმელის კვამლი, და დაბნელდა მზე და ჰაერი ჭის კვამლისაგან“, - უფსკრული ბოროტ სულთა მიწისქვეშა სამეფოა. ჯოჯოხეთი შედარებულია ჭას, რომელიც აღმოსავლეთში ქვით იფარება და მრავალ ადგილას იკეტება გასაღებით. უფსკრულის ჭიდან ამოდის კვამლი - კალიის არაჩვეულებრივი სიმრავლე. სამხრეთის ქვეყნებში, ევროპაშიც კი, კალია

ზოგჯერ ჩნდება ისეთი სიმრავლით, რომ ღრუბელივით ფარავს მზეს რამდენიმე საათით. აქ კალია სახეა არასასიამოვნო ჯარისა.

მუხლი 5. „და მიეცა მათ ნება, კი არ მოეკლათ, არამედ ხუთი თვე ეწამებინათ ისინი; ხოლო წამება მათგან, როგორც წამება მორიელისგან, როდესაც მოწყლავს კაცს“, - კალიის მოსვლა გრძელდება ჩვეულებრივ მაისიდან სექტემბრის ჩათვლით. სავარაუდოდ, კალიის მოქმედების ამ პერიოდს უსადაგებს მოციქული იოანე თავის ციფრს.

განმმართველები ამ ხილვის შესაბამის მოვლენას ხედავენ სირიის რომაელ მმართველ ცესტიუს გალუსის ლაშქრობაში, რომელმაც 66 წელს 30 000-იან ჯართან ერთად იერუსალიმი ალყაში მოაქცია და ქალაქი მიწასთან გაასწორა. ეს ლაშქრობა გაგრძელდა მაისის ბოლოდან ნოემბრის დასაწყისამდე⁴⁴⁰.

მუხლი 11. „მეფედ ჰყავდათ უფსკრულის ანგელოზი, და სახელი მისი ებრაულად აბადონ, ხოლო ბერძნულად აპოლიონ“, - მეფის სახელი მოყვანილია ებრაულად და ბერძნულად, რათა სრულად გამოხატოს მისი თვისება - დაღუპვა. ის ასევე იწოდება უფსკრულის ანგელოზად, სიბნელის მეუფების მოციქულად, ეს კი ნიშნავს სისასტიკესა და ბოროტებას.

მუხლი 14. „და უთხრა მეექვსე ანგელოზს, საყვირის მქონეს: ახსენი ოთხი ანგელოზი, რომელნიც შეკრულნი არიან დიდ მდინარეზე ევფრატისა“, - ესენი ისეთივე დამღუპველი მთავრები არიან, როგორც ხსენებული აბადონი, ანუ აპოლონი. მათში ხედავენ ცალკეულ ლეგიონთა მთავრებს, რომლებიც მიემუდრებიან იუდეაში აჯანყების ჩასახრჩობად. ევფრატი იუდეველებში ყოველთვის ითვლებოდა დამღუპველი ქალდეური ერის ქვეყანად, რომელიც აგზავნიდა თავის მეომრებს სხვა ერების გასანადგურებლად.

მუხლი 17. „ასე ვიხილე ხილვით ცხენები და მათი მხედრები, რომლებსაც ეცვათ აბჯარნი ცეცხლის, ჰიაკინთისა და გოგირდის ფერნი. თავები ცხენებისა, როგორც ლომების თავნი, და მათ პირთაგან იფრქვეოდა ცეცხლი, კვამლი და გოგირდი“, - შეიარაღებულ მხედრები ატარებენ ფოლადის ან სპილენძის აბჯრებს; ფოლადი თავისი მოლურჯო-მონაცისფრო ფერის გამო იწოდება იაკინთისფერად, ხოლო სპილენძი - გოგირდისფერად. მზის სხივებისა და ცეცხლის ალის ანარეკლისგან მბრწყინავი აბჯრები იწოდება აქ ცეცხლისფრად.

მუხლი 20. „დანარჩენებმა კი, რომლებიც არ ამოწყდნენ ამ წყლულებისგან, არ შეინანეს თავიანთ ხელთა საქმენი, რათა თაყვანი არ ეცათ ეშმაკთა და ოქროს, ვერცხლის, რვალის, ქვისა და ხის კერპთათვის, რომელთაც არც ხედვა ძალუძთ, არც სმენა და არც სიარული“, - კერპთაყვანისცემა, რომელშიც აქ ადანაშაულებს იოანე, შეიძლება გავიგოთ არა საკუთარი მნიშვნელობით. ანგარების სიყვარული, კაცთმოთნეობა და მსგავსი ვნებები ყოველთვის იყო და არის კერპთაყვანისცემის სახე.

⁴⁴⁰De bello Iud. 2:19

თავ. 10:6. „და დაიფიცა ცოცხალი უკუნითი უკუნისამდე, რომელმაც შექმნა ცა და ყოველივე ციური, მიწა და ყოველივე მიწიერი, ზღვა და ყოველივე ზღვიური, რომ უკვე აღარ იქნება დრო“, - ზეციდან მოვლენილი ანგელოზი იფიცებს ყოვლისშემძლე ღმერთის სახელს, რომ არ იქნება შეწყალების დრო, არ იქნება გადადება და გაჭიანურება მომავალი უბედურების აღსრულებისას.

მუხლი 7. „არამედ იმ დღეებში, როცა ხმას გაიღებს მეშვიდე ანგელოზი, როცა ის ჩაბერავს საყვირს, აღსრულდება ღმრთის საიდუმლო, რომელიც მან ახარა მონებს თვისას - წინასწარმეტყველთ“, - ეს საიდუმლო არ უკავშირდება იერუსალიმის დაცემას, არც სხვა რომელიმე უბედურებას, რადგანაც ის ეხარება, კეთილიუწყება. იგი ეხება ქრისტიანების გათავისუფლებას იუდეველებისა და წარმართებისგან, ან სხვა სასიხარულო მოვლენას.

მუხლი 9. „ხოლო მან მითხრა: კვლავინდებურად გმართებს წინასწარმეტყველება ხალხთა და ერთა, ენათა და მეფეთათვის“, - შეიძლება ვიფიქროთ, რომ ეს წიგნი შეიცავს იუდეველთა და ქრისტიანთა ხვედრს. იოანეს ებრძანა შეეჭამა ის, ე.ი. გაიგო მისი შინაარსი. მისი შეჭმის შემდეგ პირის სიტკბო და მუცლის სიმწარე გამოხატავს დროებით სიხარულს, რომელსაც გრძნობენ იუდეველთაგან გათავისუფლებული ქრისტიანები და შემდეგ წარმართთაგან დევნის მწუხარებას.

თავ. 11:1. „მომეცა კვერთხის მსგავსი ლერწამი და ითქვა ჩემს მიმართ: ადექი და გაზომე ღვთის ტაძარი და საკურთხეველი, აგრეთვე თავყანისმცემელნი მასში“, - ტაძრისა და საკურთხევლის გაზომვა იმის ამსახველია, რომ იერუსალიმის ტაძრის დანგრევის შემდეგ მის ნაცვლად აიგება ქრისტიანული ეკლესია, მსგავსად იმისა, როგორც იეზუკიელ წინასწარმეტყველის მიერ (თავ. 40) ხილული ტაძრის გაზომვა მოასწავებდა დანგრეული ტაძრის აღდგენას.

მხოლოდ ტაძრის ეზო არ ექვემდებარება გაზომვას, არამედ მიეცემა წარმართებს და ორმოცდაორი თვის მანძილზე (სამწელ-ნახევარი) გათელავენ მას. ამით ნაჩვენებია, რომ მხოლოდ გარეგნულად, ე.ი პოლიტიკური მიმართებით განიდევნებიან ქრისტიანები (იგულისხმება პალესტინის ქრისტიანები).

სამწელ-ნახევარი არის განსაზღვრული დრო. განმმართველები აქ ვარაუდობენ საკურთხევლისა და ქალაქის შეურაცხყოფას ზილოტების, იდუმელების, იოანე ლევიტელის, სვიმეონისა და ელიაზარის მომხრეების მიერ, რომლებიც არბევნენ იერუსალიმსა და ქალაქს იერუსალიმის უკანასკნელი ალყისას⁴⁴¹. წმიდა ადგილის ასეთი შეურაცხყოფა ნაწინასწარმეტყველებია დანიელის (9:27) და შემდეგ იესო ქრისტეს მიერ (მთ. 24:15). სხვები აქ წარმართებისგან საკურთხევლის ეზოს სამწელწად-ნახევარ გათელვაში პოულობენ დეოკლეტიანეს დევნას, რომელიც დაიწყო 303 წლის 23 თებერვალს და დასრულდა 306 წლის 25 ივლისს.

⁴⁴¹DebelloIud. 2:19

მუხლი 3. „მივცემ ჩემს ორ მოწაფეს და ათას ორას სამოცი დღე იწინასწარმეტყველებენ ძაბით მოსილნი“, - ორი მოწმე, რომელზედაც აქ არის საუბარი, დიდი გამოცნობის საგანია. ეკლესიის აღმოსავლელი (ანდრია კესარიელი, ეფრემ ასური, იოანე ოქროპირი, იოანე დამასკელი) და დასავლეთის ბევრი მამა (წმიდა იპოლიტე რომაელი, ავგუსტინე, იერონიმე, გრიგორი დიდი) ხედავს მათში ენუქსა და ილიას, რომლებიც უნდა მოევლინონ სამყაროს აღსასრულის ჟამს და შეეწინააღმდეგონ ანტიქრისტეს.

ზოგიერთი უახლესი განმმარტებელი (ზოსუეტი, კალმეტი) არ უშვებენ ძველი აღთქმის მართლების ენუქისა და ილიას დიდხნიან არსებობას სამყაროს დასასრულს და ხედავენ აღნიშნულ მოწმეებში არა განსაზღვრულ პიროვნებებს, არამედ იუდეველ და წარმართ ქრისტიანთა ერთობლივ განსახიერებას, რომლებიც შეეწინააღმდეგებიან ქრისტიანობის დევნას. მაგრამ ამ ორ მოწმეში, რომ უნდა დავინახოთ ნამდვილად განსაზღვრული პიროვნებები, ეს ჩანს საუბრის თანმიმდევრობიდან. ისინი იქადაგებენ ძაბით მოსილნი იმის ნიშნად, რომ „ტირილი და ცრემლი მათ გლოვას მოასწავებს“ (ანდრია კესარიელი). ისინი აღასრულებენ ჭეშმარიტ სასწაულებს (6), რათა „ამით მოაქციონ ადამიანები სინანულისკენ“ (წმიდა იპოლიტე რომაელი); მათ მოკლავს ანტიქრისტე (7); მათი სხეულები ქუჩაში ეგდება სამდღე-ნახევარი დაუმარხავი (8-9), ამის შემდეგ ისინი გაცოცხლდებიან და ყველა აღდგომილის სახით აღვლენ ზეცად (11-12). ყველაფერი ეს ისეთი განსაზღვრული შტრიხებია, რომლებიც შეიძლება მივუსადაგოთ მხოლოდ ნამდვილ პიროვნებებს.

რაც შეეხება აღნიშნულ მოწმეთა პიროვნებას, იგივე წმიდა მამები არ ტოვებენ არავითარ ეჭვს იმაში, რომ ისინი სინამდვილეში არიან ენუქი და ილია, და არა მათი მსგავსნი. წმიდა იპოლიტე რომაელი ახსენებს მაცხოვრის ორ მოსვლას - ერთს აღსრულებულს, მეორეს მოსალოდნელს, და ამბობს: „ორი წინამორბედი ნაჩვენებია: პირველი იოანე ზაქარიას ძე, მეორე ილია“⁴⁴². წმიდა ეფრემ ასური მიანიშნებს ანტიქრისტეს დროს და გვასწავლის: უფალი მოავლენს ილია თეზბიტელსა და ენუქს, რათა მათ ამცნონ კაცობრიობას ღვთისმოსაობა, კადნიერებით უქადაგონ ყველას ღვთის შესახებ, ასწავლონ, რომ არ ერწმუნონ მტარვალს“⁴⁴³.

წმიდა იოანე ოქროპირი, ილიას მოსვლის შესახებ მოწაფეების კითხვაზე (მთ. 17:10→), შენიშნავს: „წერილი ქრისტეს ორ მოსვლაზე ლაპარაკობს: ყოფილსა და მომავალზე... მეორედ მოსვლის წინამორბედი იქნება ელია, ხოლო პირველისა, რომელიც ჩვენთვის უკვე აღესრულა, არის იოანე ნათლისმცემელი, ქრისტემ ელია რომ უწოდა, მაგრამ არა იმიტომ, რომ იოანე მართლაც ელია იყო, არამედ იმიტომ, რომ იგი იესოს მსახურებდა. როგორც ელია იქნება მეორედ მოსვლის წინამორბედი, ისე იოანე იყო

⁴⁴²Слово об антихристе

⁴⁴³Творения святого Ефрема Сирина, ч. 2 с. 386

პირველის წინამორბედი... ეს ელია - იოანე უკვე მოვიდა, ხოლო თუკი თეზბიტელ ელიაზე მეკითხებით, ისიც მოვაო, თქვა ქრისტემ, როცა განაცხადა: ელია მოვიდეს პირველად და კუალად აგოს ყოველი... ნუ გამოასწორებს მაშინდელ იუდეველთა ურწმუნობას“⁴⁴⁴.

წმიდა იოანე დამასკელი გამოსცემს ანტიქრისტეს დამღუპველ ქმედებებს და ამბობს: „ამასთან, მოივლინებიან ენუქი და ელია თეზბიტელი და მოაქცევენ მამათა გულებს შვილებისადმი, ესე იგი - სინაგოგას ჩვენი უფლის, იესო ქრისტესადმი და მოციქულთა ქადაგებისადმი, შემდეგ კი მოკლულნი იქნებიან მისგან“⁴⁴⁵.

ქადაგების დროა 1260 დღე, ე.ი. იგივე 42 თვე (43X30=1260), რომელზედაც ზემოთ ითქვა (იხილ. მუხლი 2).

მუხლი 8. „მათი გვამები ეყრება დიდი ქალაქის მოედანზე, რომელსაც სულიერად ჰქვია სიდომი და ეგვიპტე, სადაც ჯვარს აცვეს მათი უფალიც“, - ეს უკანასკნელი განსაზღვრება გვაფიქრებინებს პირდაპირ დავინახოთ აქ იერუსალიმი, მაგრამ რომელი განმმარტებლები ამ გამოთქმას უკავშირებენ რომს, რომლის რეგიონშიც ჯვარს ეცვა ქრისტე. თუმცა მტკიცე მოწმობები ამის შესახებ არ არსებობს.

მუხლი 18. „წარმართნი გაშმაგდნენ და მოვიდა ჟამი შენი რისხვისა, რათა სანაცვლო მიაგო შენს მონებს - წინასწარმეტყველთ, წმიდათა და შენი სახელის მოშიშთ, დიდსა თუ მცირეს, და დაღუპო ქვეყნის დამღუპველნი“, - ე.ი. შურისძიება მოწამეთა სიკვდილისათვის.

ეკლესია ქალის სახით და მისი დევნა ეშმაკისგან. ეშმაკის ორი მსახური (12:1-13:18)

დედამიწაზე ქრისტეს მეუფების დადგომამდე ზეცაში განცხადდა უდიდესი ნიშანი: გამოჩნდა ქალი, რომელსაც ემოსა მზე, ფერხთით ესვენა მთვარე და თავზე თორმეტი ვარსკვლავის გვირგვინი ედგა. შემდეგ გამოჩნდა შვიდთავა და შვიდგვირგვინიანი და ათრქიანი ურჩხული, რომელიც კუდით მოითრევდა ცის ვარსკვლავთა მესამედს. დადგა ურჩხული ქალის წინაშე, რომელსაც უნდა ეშვა, რათა შობისთანავე შთაენთქა მისი შვილი. და შვა ძე, რომელსაც რკინის კვერთხით უნდა ემწყემსა ყველა ხალხი: და ატაცებულ იქნა მისი შვილი ღვთისა და მისი

⁴⁴⁴57-ე ჰომილია, გვ. 170.

⁴⁴⁵მართლმადიდებელი სარწმუნოების ზედმიწევნითი გადმოცემა, თავ. 99.

ტახტის წინაშე. ქალი კი ილტვოდა უდაბნოში, სადაც აქვს თავისი ადგილი, გამზადებული ღვთის მიერ, რათა არჩენდნენ იქ ათას ორას სამოცი დღე ე.ი. სამწელ-ნახევარი (12:1-6).

და ატყდა ბრძოლა ცაში: მიქაელი და მისი ანგელოზები ებრძოდნენ ურჩხულს, ურჩხული და მისი ანგელოზები კი ებრძოდნენ მათ. და გადმოვარდა დიდი ურჩხული, დასაბამიერი გველი, რომელსაც ჰქვია ეშმაკი და სატანა, მთელი საწუთროს მაცდური; გადმოვარდა ქვეყნად და თან გადმოჰყვნენ მისი ანგელოზები. მაშ, ხარობდეთ ზეცანო და ზეცის მკვიდრნო! მაგრამ ვაი მიწას და ზღვას, რადგანაც თქვენში ჩამოვარდა ეშმაკი, აღსავსე სასტიკი რისხვით, ვინაიდან იცის, რომ ცოტაღა დარჩა ხანი (7-12). გააფთრებული ურჩხული დაედევნა ქალს.

მაგრამ მიეცა ქალს ორი ფრთა ვეება არწივისა, რათა გარიდებოდა ურჩხულს და გაფრენილიყო უდაბნოში, თავის ადგილას, სადაც უნდა ერჩინა თავი დროის, დროთა და ნახევარი დროის მანძილზე. მაშინ გველმა თავისი პირიდან მდინარესავით ამოუშვა წყალი ქალის კვალდაკვალ, რათა წაეღო იგი მდინარეს. მაგრამ მიწა შეეწია ქალს: განახვნა ბაგენი და შთანთქა მდინარე, რომელიც ურჩხულმა ამოუშვა პირიდან. მაშინ განრისხდა ურჩხული ქალზე და გასწია, რათა შეებოდა დანარჩენებს მისი მოდგმიდან, რომლებიც იცავენ ღვთის მცნებებს და აქვთ იესოს მოწმობა (13-17).

მის დასახმარებლად გამოჩნდა ორი საშინელი ცხოველი: ზღვიდან ამომავალი, ათრქიანი და შვიდთავიანი ჯიქის მსგავსი. მისი ერთ-ერთი თავი, თითქოს სასიკვდილოდ მოწყლული იყო, მაგრამ განიკურნა სასიკვდილო წყლულება მისი, და განცვიფრდა მთელი ქვეყანა მხეცის კვალდაკვალ და თაყვანი სცა მას დედამიწის ყოველმა მკვიდრმა, რომელთა სახელებიც ქვეყნიერების დასაბამიდან ჩაწერილი არ არის სიცოცხლის წიგნში კრავისა, რომელიც დაიკლა (13:1-10).

გამოჩნდა სხვა მხეცი, მიწიდან ამომავალი, რომელსაც ჰქონდა კრავის ორი რქა, მაგრამ ლაპარაკობდა, როგორც ურჩხული. მან აიძულა დედამიწა და მიწის მკვიდრები, თაყვანი ეცათ პირველი მხეცისთვის, ვისი სასიკვდილო წყლულებაც განიკურნა. და აიძულებდა ყველას, დიდსა თუ

მცირეს, მდიდარსა თუ ღარიბს, მონასსა თუ თავისუფალს, ნიშანი დაესვათ მარჯვენა ხელსა თუ შუბლზე მისი რიცხვი - ექვსას სამოცდაექვსი (11-18).

თავ. 12:1. „და გამოჩნდა დიადი ნიშანი ცაში: ქალი, რომელსაც ემოსა მზე, მთვარე ესვენა ფერხით და თორმეტი ვარსკვლავის გვირგვინი ედგა თავზე“, - მეშვიდე საყვირის ხმაზე დასრულდა ქრისტეს ეკლესიის მტრებთან ბრძოლის პირველი ნაწილი. ახლა იწყება სხვა, უძნელესი, ბრძოლა, რომელშიც ერთვება ეკლესიის წინააღმდეგ თავად სატანა, ოდესღაც ღვთის მარჯვენად ყოფილი.

პირველ ნაწილში განმმარტებლები ხედავენ ქრისტიანობის ბრძოლას იუდაიზმთან; ამასთან, იწყება ბრძოლა წარმართობასთან. ქალის სახეში წარმოგვიდგება ეკლესია. მზე, რომელიც ემოსა, იესო ქრისტეა; მთვარე მიწიერი დიდებაა, ან ძველი აღთქმის წეს-ჩვეულებები, ვარსკვლავები კი - 12 მოციქული.

მუხლი 2. „მუცლად ელო და კიოდა მშობიარობის კივილით გაწამებული“, - სახარების გავრცელება და განსაკუთრებით მოწამეობა შედარებულია შობის ტკივილებთან. უძველეს ქრისტიანებთან მოწამეობრივი სიკვდილი იწოდება შობის დღედ.

მუხლი 3. „სხვა ნიშანიც გამოჩნდა ცაში: აჰა, წითელი ურჩხული დიდი, რომელსაც ჰქონდა შვიდი თავი და ათი რქა, და თავს ედგა შვიდი გვირგვინი“, ე.ი. ეშმაკი. იგი იწოდება ურჩხულად, რადგან ასეთი სახით შეაცდინა ევა. შვიდი თავი და ათი რქა გამოხატავს მისი ცდუნების სხვადასხვაობასა და ძალას, რომლითაც ის ავიწროვებს ქრისტიანებს. ეკლესიის ისტორიის მიმართ ეს გვირგვინიანი თავები, განმმარტებელთა მოსაზრებით, აღნიშნავენ შვიდ მეფეს, რომლებიც აღდგნენ ეკლესიის წინააღმდეგ და ქრისტიანთა ათ დევნას.

მუხლი 4. „კუდიტ მოითრევდა ცის ვარსკვლავთა მესამედს, გადმოყარა ისინი ქვეყნად და დადგა ურჩხული ქალის წინაშე, რომელსაც უნდა ეშვა, რათა შობისთანავე შთაენთქა მისი შვილი“, - დევნამ მრავალი ქრისტიანი განაყენა რწმენას. ზოგიერთი მათგანი ისეთი საშინელია, რომ ემუქრება ეკლესიის სრულ განადგურებას; ასეთია, მაგ. ნერონის პერიოდის დევნა, მაგრამ ღვთის დახმარებით ეკლესიამ გადაიტანა მოსალოდნელი საფრთხე.

მუხლი 5. „და შვა მე, რომელსაც რკინის კვერთხით უნდა ემწყემსა ყველა ხალხი: და ატაცებულ იქნა მისი შვილი ღვთისა და მისი ტახტის წინაშე“, - მაგალითი აღებულია ქალწულის მიერ იესო ქრისტეს შობიდან, როდესაც ის იძულებულია გაიქცეს ეგვიპტეში ჰეროდეს დევნის გამო. თავად ყრმა აქ გამოსახულია ისეთი შტრიხებით, რომელიც მიეკუთვნება იესო ქრისტეს.

უდაბნოში გაქცევაში ხედავენ ქრისტიანთა იერუსალიმიდან გაქცევის მინიშნებას, რომელზედაც საუბრობს ევსევი⁴⁴⁶. ქალის უდაბნოში ყოფნის პერიოდია 1260 დღე, რომელიც შეესაბამება იუდეის ომის პერიოდს.

თუმცა, მშობიარე ქალის სახეში შეიძლება დავინახოთ ღვთივრჩეული ერის ეკლესიაც, რომელიც იტანჯება ქრისტიანობის შობით. ყრმა იესო ქრისტეა; 3,5 წელი - მისი ქადაგების პერიოდი.

მუხლი 7. „და ატყდა ბრძოლა ცაში: მიქაელი და მისი ანგელოზები ებრძოდნენ ურჩხულს, ურჩხული და მისი ანგელოზები კი ებრძოდნენ მათ“, - როგორც ძველ აღთქმაში მთავარანგელოზი მიქაელია იუდეველთა მფარველი (დან. 12:1), ისე ახალ აღთქმაში ის წარმოადგენს ქრისტიანთა დამცველს.

გველთან ბრძოლა - ესაა უძველესი ბრძოლა, რომელიც წარმოებს სამყაროს დასაწყისიდან და სრულდება იესო ქრისტეს გამარჯვებით. ეშმაკი, რომლის ძალაუფლებაც აქამდე ვრცელდებოდა ღვთის რჩეულ ერზე, ასე ვთქვათ, თვით ცაზე, ახლა კარგავს მას და ვარდება სიმაღლიდან. მხოლოდ დედამიწა და მიწიერი გათვლების ერთგულები დარჩნენ მის ხელისუფლებაში.

ამ ბრძოლის ისტორიულ სახეს ასევე ხედავენ უკანასკნელი წარმართი იმპერატორების: მაქსიმიანეს, სევერუსის, მაქსენციუსისა და ლიცინიუსის დევნაში, რადგანაც ამ დევნის შეწყვეტის შემდეგ ეკლესიამ, კონსტანტინე დიდის სახით საბოლოოდ გაიმარჯვა წარმართობაზე. მაქსიმიანეს დევნის პერიოდი (308-311) განისაზღვრება ასევე სამწელ-ნახევრით.

თავ. 13:1. „დავდექი ქვიშაზე ზღვისა და ვიხილე მხეცი, ზღვიდან ამომავალი, ათრქიანი და შვიდთავიანი: და მის რქებზე - ათი გვირგვინი, თავებზე კი - გლობის სახელნი“, - თვით იოანეს განმარტებით (17:9-10) ეს მხეცი არის რომი, რომელიც განლაგებულია 7 ბორცვზე და შვიდ იმპერატორზე (რა თქმა უნდა, უპირველესებზე): ავგუსტუსი, ტიბერიუსი, კალიგულა, კლავდიუსი, ნერონი, გალბა, ვიტელიუსი.

მუხლი 3. „ვიხილე მისი ერთ-ერთი თავი, თითქოს სასიკვდილოდ მოწყვლული, მაგრამ განიკურნა სასიკვდილო წყლულება მისი, და განცვიფრდა მთელი ქვეყანა მხეცის კვალდაკვალ“, - ამ სასიკვდილო წყლულში შეიძლება ვიგულისხმოთ ძალაუფლების დაკარგვის საფრთხე, რომელიც ემუქრებოდა ერთ-ერთ იმპერატორს, კერძოდ ნერონს, სვეტონიუსის მოწმობით⁴⁴⁷.

მუხლი 11. „მერე ვიხილე სხვა მხეცი, მიწიდან ამომავალი, რომელსაც ჰქონდა კრავის ორი რქა, მაგრამ ლაპარაკობდა, როგორც ურჩხული“, - სხვა მხეცი მსგავსია ნაწილობრივ კრავისა; მაგრამ მასში იმალება ურჩხული. მას აიგივებენ წარმართულ რელიგიასთან, რომელიც ზოგიერთი მიმართებით მსგავსია ქრისტიანობისა, მაგრამ

⁴⁴⁶H.E., 3:5

⁴⁴⁷Nero, 40

თაყვანს სცემს ეშმაკს. წარმართობა უშვებს იმპერატორთა გაღმერთებას და მოითხოვს მათი ქანდაკებების თაყვანისცემას. ანდრეა კესარიელი და სხვები პირველ მხეცში ხედავენ ანტიქრისტეს, ხოლო მეორეში - მის წინასწამრტყველს, ანუ უახლოეს მსახურს.

მაგრამ შეიძლება აქ დავინახოთ მინიშნება ისტორიული პიროვნებებზეც, რამდენადაც ისინი ეწინააღმდეგებიან ქრისტიანობას და შესაძლოა განასახიერებენ უკანასკნელ ბრძოლას იესო ქრისტესა და ეშმაკს, ანტიქრისტეს შორის.

მუხლი 16. „და აიძულებს ყველას, დიდსა თუ მცირეს, მდიდარსა თუ ღარიბს, მონასა თუ თავისუფალს, ნიშანი დაისვან მარჯვენა ხელსა თუ შუბლზე“, - რომელი ჯარისკაცები, რიგ მწერალთა მოწმობით, ატარებდნენ ხელზე ამოტვიფრულ სახელს, ან თავისი ლეგიონის ციფრს; ხოლო მონები შუბლზე - თავიანთი მეპატრონის სახელს. მსგავსად ამისა, აქ მინიშნებული მხეცი დაადებს თავის ნიშანს თავის მონებს შუბლსა და ხელებზე.

მუხლი 18. „აქაა სიბრძნე; ვისაც გაგების თავი აქვს, გამოითვალოს მხეცის რიცხვი, რადგანაც ესაა რიცხვი კაცისა, და მისი რიცხვი - ექვსას სამოცდაექვსი“, - ესაა ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ადგილი ახალი აღთქმისა, რომელიც ღვთისმეტყველთა ყურადღებას იქცევს ირინეოსის პერიოდიდან. ებრაელ კაბალისტთა ჩვეულებით, სახელთა ასოები მიიღება ციფრებად და მათი შეერთებით წარმოგვიდგება ერთი ციფრი, რომელიც იწოდება სახელის ციფრად. ასეთი ციფრების შედგენის ხელოვნება და მათი გახსნა იწოდება ჰემატრიად, ე.ი. გეომეტრიულ და მათემატიკურ (ნუმეროლოგიური) განმარტების ხერხად, რომელიც ესადაგება წმიდა წერილის მრავალ ადგილს და სიტყვებს.

მოციქული იოანე იცნობს ამ ხერხს და მათ ქვეშ დაფარა ეკლესიის უძლიერესი მტრის - ანტიქრისტეს - სახელი. გადაისინჯა ქრისტიანობის მოწინააღმდეგის ყველა მოჩვენებითი და ნამდვილი სახელი, შედგა განყენებულ გაგებათა ახალი შეხედულებები, გამოიყენეს ებრაული, ბერძნული, რომაული გამოთვლები და კიდევ დარჩა ბევრი გამოსაცნობი. ერთ-ერთი უძველესი განმმარტებლის მიხედვით, რომელიც მოჰყავს ირინეოსს, ეს სახელია LATEINOZ, სადაც ბერძნული ციფრების ჯამით, გავამლევს 666. მაგრამ ირინეოსს არ სურს შეურაცხყოს რომაელთა სახელი და თავად გვამლევს სხვა სახელს TEITAN.

თუ მივყევით გამოთვლის ასეთ ხერხს, მომდევნო დროის განმმარტებლები ეძებენ ანტიქრისტეს სახელს სხვა პიროვნებებში, მაგ: მუჰამედში, ლუთერში, პაპში, ნაპოლეონში და სხვ. უახლესი მკვლევრები მოციქულ იოანეს ხილვას უსადაგებენ თავიანთ თანამედროვე ისტორიულ მოვლენებს, თავად აპოკალიფსის მინიშნების თანახმად, და ხედავენ საიდუმლო ციფრში კეისარ ნერონის სახელს.

თუმცა, ყველაფერი ეს ნაკლებ დამაჯერებელია, რადგან საუბარი რომ ყოფილიყო რომელიმე კონკრეტულ პიროვნებაზე, როგორი მაღალი მდგომარეობაც არ უნდა ჰქონოდა მას დედამიწაზე, ნაკლებ სავარაუდოა, რომ მოციქულმა ვერ გახედა და ვერ დაასახელა ის.

წარმართული რომის დაცემის წინასწარმეტყველება

(14 და 15 თავები)

საიდუმლოთმხილველი ხედავს დედამიწაზე საშინელი მხეცების, ეკლესიის მტრების გაჩენას და თავისი მზერა გადააქვს სიონის მთაზე, სადაც დგას კრავი 144 000 რჩეულთა შორის. ეს უკანასკნელნი უგალობენ და აქებენ მას სასწაულებრივი გალობით (14:1-5). ანგელოზები ერთიმეორეს მიყოლებით დაფრინავენ ზეცაში და ახარებენ ყოველ ტომსა და ხალხს, ენასა და ერს ზოგჯერ სახარებას და ღვთის დიდებას, ხან ბაბილონის დაცემას, ხან ღვთის რისხვის ღვინის შესმას იმათთვის, ვინც თაყვანს სცემს მხეცს ან მის ხატებას და შუბლსა თუ ხელს აღიბეჭდავს მისი ნიშნით (6-13).

შემდეგ ღრუბლებზე გამოჩნდა მჯდომარე კაცის ძე, ოქროს გვირგვინითა და ხელთ მჭრელი ნამგლით და ასევე ანგელოზი ნამგლითვე, რათა მოემკა და დაეკრიფა მტევნები ქვეყნისა და ჩაეყარა ისინი ღვთის რისხვის ვეება საწნახელში. ეს ნიშნავს ზეცაში ახალი სასწაულის გამოჩენას: შვიდი ანგელოზი უკანასკნელი შვიდი წყლულით, რომლებითაც მთავრდებოდა ღვთის რისხვა. მინის ზღვა, ცეცხლშერეული, და მხეცის, მისი ხატისა და მისი სახელის რიცხვის მძლეველნი, მინის ზღვაზე რომ იდგნენ და ხელთ ეპყრათ ღვთის ქნარები. გალობდნენ მოსეს, ღვთის მონის, საგალობელს და საგალობელს კრავისას: დიადია და საკვირველი შენი საქმენი, უფალო ღმერთო, ყოვლისმპყრობელო: წრფელია და ჭეშმარიტი შენი გზანი, ხალხთა მეუფეო (15:1-5). გამოვიდა ტაძრიდან შვიდი ანგელოზი, რომლებსაც ჰქონდათ წყლულება შვიდი, სელის წმიდა და ბრწყინვალე სამოსით მოსილნი და მკერდზე ოქროს სარტყლით შემოგარსულნი. ოთხ ცხოველთაგან ერთ-ერთმა შვიდ ანგელოზს მისცა ოქროს შვიდი თასი, უკუნითი უკუნისამდე ცოცხალი ღვთის რისხვით აღვსილი და აღივსო ტაძარი ღვთის დიდებისა და მისი ძლიერების კვამლით, ასე რომ, აღარავის შეეძლო ტაძარში შესვლა, ვიდრე არ აღსრულდებოდა შვიდი ანგელოზის წყლულება შვიდი (6-8).

თავ. 14:1. „და ვიხილე: აჰა, კრავი იდგა სიონის მთაზე და მასთან ას ორმოცდაოთხი ათასი, რომლებსაც ჰქონდათ შუბლზე მისი სახელი და სახელი მისი მამისა“, - ეს მთა სახეა ზეცისა. აქ წარმოდგენილი ხილვა თითქოს არის ზეცაში მომზადებული ბრძოლა წარმართობასთან, რომელიც შემდგომ გადმოვა ქვეყნად და აღესრულება რომის სახით.

მუხლი 4. „ესენი არიან, რომელთაც თავი არ შეუბილწავთ დიაცებთან, რადგანაც არიან ქალწულნი; ესენი არიან, რომელნიც მისდევენ კრავს, სადაც არ უნდა მიდიოდეს იგი; ესენი არიან კაცთა შორის გამოსყიდულნი, როგორც პირველნაყოფი ღვთისა და კრავისათვის“, - ქალწულება შეიძლება გავიგოთ, როგორც ღვთისთაყვანისცემა, ხოლო მისი შეურაცხყოფა - კერპებისადმი თაყვანისცემის მნიშვნელობით.

მუხლი 6. „და ვიხილე შუა ცაში მფრინავი სხვა ანგელოზი, რომელსაც ჰქონდა მარადიული სახარება მიწის მკვიდრთათვის, რათა ეხარებინა ყოველი ტომისა და ხალხის, ენისა და ერისათვის“, - ეს იგივე სახარებაა, რომელსაც ქადაგებენ მოციქულები. უკვე პირველ საუკუნეში სახარება ექადაგა ყველა ერსა და ენას, ტომსა და ხალხს.

მუხლი 8. „მას მოჰყვა მეორე ანგელოზი, რომელიც ამბობდა: დაემხო, დაემხო ბაბილონი, დიდი ქალაქი, რომელმაც ასვა ყველა ხალხს ღვინო თავისი სიძვის რისხვისა“, - თითქმის ყველა თანხმდება, რომ ბაბილონში დავინახოთ წარმართული რომი. სიძვის ღვინოს შესმა არის კერპთაყვანისცემა, რომელიც გავრცელდა რომის ძალაუფლებასთან ერთად.

მუხლი 10. „ისიც შესვამს ღვთის რისხვის ღვინოს, შეუზავებლად ჩასხმულს მისი მრისხანების სასმისში, და ეწამება გოგირდითა და ცეცხლით წმიდა ანგელოზთა და კრავის წინაშე“, - პალესტინასა და ცხელ ქვეყნებში ღვინო არასდროს არ გამოიყენება წყალგაურევლად.

ღვინით აქ გამოიხატება უფლის ძლიერი რისხვა, რადგან ის არ არის შეზავებული ღვთის მოწყალებასთან ან მრავალმოთმინებასთან.

მუხლი 13. „და მომესმა ხმა ზეცით, რომელმაც მითხრა: დაწერე: ნეტარ არიან მკვდარნი, უფალში რომ აღესრულებიან ამიერიდან. დიახ, - ამბობს სული, - რათა განისვენონ თავიანთ შრომათაგან და თან წაიტანონ თავიანთი საქმენი“, - განიდიდებიან ქრისტესთვის წამებულნი და ყველა კეთილმსახური, რომლებიც აღესრულნენ ქრისტეს რწმენითა და ღვთის იმედით.

მუხლი 16. „ღრუბელზე მჯდომმა დაუშვა თავისი ნამგალი ქვეყნად და მომკა ქვეყანა“, - იესო ქრისტე ხშირად ადარებს სამყაროს აღსასრულს მკას. აქ რომის აღსასრული ედარება მკის პროცესს.

მუხლი 18. „გამოვიდა საკურთხევიდან სხვა ანგელოზი, რომელსაც ჰქონდა ხელმწიფება ცეცხლზე და ხმამაღლა შესძახა მჭრელი ნამგლის მქონეს: მიუშვი ეგ მჭრელი

ნამგალი და მოისთვლე მტევნები, რადგანაც დამწიფდა ყურმენი ქვეყნად“, - აქ ხედავენ ნერონისა და ვესპასიანეს დროს რომის ხანძარზე მინიშნებას.

მუხლი 20. „დაიწურა საწნახელი ქალაქგარეთ და წარმოსდინდა სისხლი საწნახელს, აღვირამდე რომ სწვდებოდა ცხენებს, ათას ექვსასი უტევანის მანძილზე“, - ყურმენის მოსავლის სიუხვე განისაზღვრება იმით, რომ საწნახელიდან გადმოდის ღვინო დიდი რაოდენობით და სწვდება ცხენებს აღვირამდე.

თავ. 15:3. „და გალობდნენ მოსეს, ღვთის მონის, საგალობელს და საგალობელს კრავისას: დიადია და საკვირველი შენი საქმენი, უფალო ღმერთო, ყოვლისმპყრობელო: წრფელია და ჭეშმარიტი შენი გზანი, ხალხთა მეუფეო“, - მტრებზე უკანასკნელი და უმთავრესი გამარჯვების მოზეიმეებისთვის დამახასიათებელია გაიხსენონ თავიანთი პირველი ბრძოლის წარმატება, პირველი გამარჯვება. ხოლო ასეთი გამარჯვების საწყისია მოსეს ფარაონზე გამარჯვება. მას გალობენ ახლა გამარჯვებული ქრისტიანები. მეწამული ზღვის შესაბამისია მინის ზღვა - ნათელი, კრავის მტრებზე ბრწყინვალე გამარჯვების აღსანიშნავად.

ღვთის რისხვის შვიდი სასმისი (16:1-21)

ზეცაში რომისთვის მომზადებული ღვთის რისხვის ღვინო შეიკრიბა თასში და გადმოიღვარა დედამიწაზე შვიდი ანგელოზის მიერ. დაჩირქებული იარის გადმოღვრა ადამიანებზე, ზღვის ცხოველების მოკვდინება, სასმელი წყლის სისხლად გადაქცევა, მზის არაჩვეულებრივი მცხუნვარება, მხეცის სამეფოსა და ტახტის დაბნელება, ევფრატის დაშრობა და ურჩხულის, მხეცისა და ცრუწინასწარმეტყველისგან სამი არაწმიდა სულის გამოჩენა დედამიწის მეფეების საცდუნებლად, არის ექვსი თასისგან რისხვის გადმოღვრის შედეგი (1-16).

მეშვიდე სასმისი არის შემდეგი ღვთის რისხვა - უდიდესი მიწისძვრა, რომლის მსგავსიც არ ყოფილა მას შემდეგ, რაც კაცნი არიან ქვეყნად. ტალანტის ოდენა სეტყვა თავს დაატყდა ზეციდან ხალხს, და გმო სეტყვით მოწყლულმა ხალხმა სახელი ღვთისა, რადგანაც მძიმე იყო მისი წყლულება (17-21).

მუხლი 2. „წავიდა პირველი და დასთხია თავისი თასი ქვეყნად; და მოიწყლა სასტიკი და საზარელი წყლულებით ხალხი, რომელსაც ჰქონდა მხეცის ნიშანი და თავყანს

სცემდა მის ხატს“, - უკანასკნელ სასჯელში შეინიშნება ეგვიპტურ სასჯელთან მსგავსება. დევნას და შევიწროებას ერთნაირი სასჯელები ახლავს. ამ სასჯელის დამოწმება რომის ისტორიიდან შეუძლებელია, რადგანაც ეს პერიოდი ნაკლებადაა ცნობილი.

მუხლი 10. „მეხუთემ თავისი თასი დასთხია მხეცის ტახტზე და დაბნელდა საუფლო მისი, და სიმწრისაგან იკვნეტდნენ თავიანთ ენებს“, ე.ი. უბედურება თავს უნდა დაატყდეს თავად რომის მმართველს ან თვით რომს, მაგრამ რომელი დაბნელება უნდა მოვიაზროთ აქ, ძნელი მისახვედრია.

მუხლი 13. „და ვიხილე ურჩხულის პირით, მხეცის პირით და ცრუ წინასწარმეტყველთა პირით გამომავალი სამი უწმინდური სული, გომბეშოს მსგავსი“, - გვახსენებს იმ შემთხვევას, როდესაც ეგვიპტელმა მოგვებმა თავიანთი მჩხიბავობით გააჩინეს დედამიწაზე გომბეშოები.

მუხლი 16. „და შეკრიბეს ისინი იმ ადგილას, რომელსაც ებრაულად ჰქვია ჰარმაგედონი“, - ეს სიტყვა აღნიშნავს „ქალაქს მეგიდას მთასთან“. ასე ეწოდება იმ მთას, სადაც თავდაპირველად ბარაკმა დაამარცხა ქანაანელები და შემდეგ იოსიამ - ფარაონი.

ბაბილონის სასჯელი (17-18 თავები)

თასიდან ღვთის რისხვის გადმოღვრის შემდეგ ერთ-ერთმა ანგელოზმა აჩვენა იოანეს დიდი მეძავი, რომელიც ზედ აზის მრავალ წყალს, რომელსაც სიძვის ცოდვით დაუკავშირდნენ ქვეყნიერების მეფეები და ქვეყნის ყოველი მკვიდრი დაითრო ღვინით მისი სიძვისა და ეწერა შუბლზე საიდუმლო სახელი: დიდი ბაბილონი, მეძავთა და მიწიერ სიბილწეთა დედა. იხილა იოანემ, რომ მთვრალი იყო წმიდათა და იესოს მოწამეთა სისხლით (17:1-6). ანგელოზმა აუხსნა, რომ რქა და თავი მხეცისა, აღნიშნავენ მეფეებს, რომლებიც შეებრძოლებიან კრავს, მაგრამ დამარცხდებიან, ხოლო ქალი აღნიშნავს ქალაქს შვიდ მთაზე, ე.ი. რომს (7-18). სხვა ანგელოზმა ხმამაღლა განაცხადა ბაბილონის დაცემა და მიანიშნა, როგორ შეწუხდებიან ამ ქალაქისთვის მეფეები და ვაჭრები, რომლებსაც საქმე ჰქონდათ მასთან (18:1-20); დაბოლოს, კიდევ ერთმა ანგელოზმა გამოხატა ქალაქის დაცემის სისწრაფე ზღვაში ლოდის ჩაგდებით (21-24).

თავ. 17:1. „მოვიდა ერთი ანგელოზი იმ შვიდთაგან, რომელთაც ჰქონდათ შვიდი თასი, და მითხრა: მოდი და გიჩვენებ სამსჯავროს დიდი მეძავისას, რომელიც ზედ აზის

მრავალ წყალს“, - ძველი წინასწარმეტყველებისათვის დამახასიათებელი იყო დიდი სავაჭრო ქალაქების გამოხატვა მეძავის სახით (ისაია 23:16-17; ნაუმ. 3:4).

მუხლი 5. „და ეწერა შუბლზე საიდუმლო სახელი: დიდი ბაბილონი, მეძავთა და მიწიერ სიბილწეთა დედა“, - პირველ საუკუნეში ევფრატის ნაპირზე მდებარე ბაბილონი უკვე იყო უმნიშვნელო ქალაქი. მის სახელქვეშ აქ იფარება სხვა რომელიღაც ქალაქი. ეს ქალაქი, ყველას მოსაზრებით, იყო რომი. ბაბილონის სახელი მან დაიმსახურა თავისი მნიშვნელობით, როგორც სამყაროს დედაქალაქმა, როგორც მმართველი ერის ქალაქმა, თავისი ამპარტავნებითა და გარყვნილებით.

მუხლი 8-11. „მხეცი, რომელიც იხილე, იყო და აღარ არის“, - ამ მხეცის შესახებ მე-11 მუხლში ნათქვამია, რომ „მერვეა შვიდთაგან, და წარსაწყმედლად მიდის“. როგორც მეათე მუხლიდან ჩანს, ის მეფეები არიან, რომლებმაც უნდა იმეფონ ბაბილონში. ხუთი მათგანი, იოანეს შენიშვნით, უკვე დაეცა. ერთი ახლა არის, სხვა კი ჯერაც არ მოსულა. ამ მეექვსე მეფეში ხედავენ იმპერატორ გალბას. მაგრამ უკიდურესად ძნელად გასაგებია, რას ნიშნავს სიტყვები: „იყო და აღარ არის, მაგრამ მოვა“, ან „მხეცი, რომელიც იყო და აღარ არის, მერვეა მეშვიდეთაგან“. ერთი ფიქრობენ, რომ ესაა მაქსიმინუსი, ერთ-ერთი შვიდ მდევნელთაგან, რომელიც თავდაპირველად მართავდა რომის იმპერიას დიოკლეტიანესთან ერთად, შემდეგ კი უარი თქვა ტახტზე, მაგრამ როდესაც მისი მე მაქსენციუსის წინააღმდეგ უკმაყოფილება გამძაფრდა, ისევ მიიღო იმპერატორის ტიტული და იწოდება ავგუსტუსად.

სწორედ მასზე ამბობენ, რომ ის არის მერვე მეშვიდეთაგან. მაგრამ მაინც გაუგებარი რჩება გამოთქმა: „ხუთი უკვე იყო, და ერთი ახლა არის, სხვა ჯერ არ მოსულა“. და ამიტომ სხვა განმმარტებლები უკავშირებენ ამ გამოთქმას იმ იმპერატორებს, რომლებიც იყვნენ ნერონის - მეხუთე იმპერატორის - შემდეგ. ცნობილია, რომ ნერონის სიკვდილის შემდეგ მოხდა დიდი უწყესრიგობა. იმპერატორი გალბა მალევე მოკლეს და მის ნაცვლად ტახტზე ავიდა ოტონი; მაგრამ ამავე დროს რეინიდან დაიდრა იტალიისკენ თვითგამოცხადებული იმპერატორი ვიტელიუსი, რომელმაც დაამარცხა ოტონი, დაეუფლა რომს და იგი შეიძლება ჩავთვალოთ მერვედ მეშვიდეთაგან. თავად ვიტელიუსი დამარცხდა ვესპასიანეს მიერ.

მუხლი 12. „ათი რქა, შენ რომ იხილე, ათი მეფეა, რომელთაც ჯერ არ მიუღიათ მეფობა, მაგრამ, როგროც მეფენი, მხეცთან ერთად მიიღებენ ხელმწიფებას, ერთი საათით“, - შესაძლოა აქ საუბარია ვიტელიუსის პარტიებზე, რომლებიც მასთან ერთად (მხეცთან ერთად) ეძებენ ძალაუფლებას. ათი რიცხვი უნდა მივიღოთ განუსაზღვრელ რაოდენობად.

მუხლი 14. „ერთადვე შეებრძოლებიან კრავს, მაგრამ კრავი იმძლავრებს მათზე, რადგანაც ის არის უფლებათა უფალი და მეუფეთა მეუფე, ხოლო მასთან მყოფნი ხმობილნი, რჩეულნი და სარწმუნონი არიან“, - არაფერია ცნობილი ქრისტიანთა დევნაზე ნერონის მემკვიდრეებისგან, მაგრამ ქრისტიანები მაინც არ იყვნენ მშვიდად. ისინი

სიმშვიდედ თვლიან იმ კონკრეტულ მდგომარეობას, რომელიც დადგა ნერონის საშინელი დევნის შემდეგ.

მუხლი 16. „ათი რქა, შენ რომ იხილე, და მხეცი მოიძულებენ, გამარცვავენ და გააშიშვლებენ მეძავს, შეჭამენ მის ხორცს და ცეცხლს მისცემენ მას“, - ვესპასიანეს რომისკენ ლაშქრობისას, ვიტელიუსის ჯარმა რომში არეულობა მოაწყო, მოკლეს ვესპასიანეს ძმა, დაწვეს იუპიტერის ტაძარი და დიდხანს არბევდნენ რომს. ვესპასიანეს დროსაც ქალაქი გადაწვეს.

თავ. 18:20. „ხარობდეთ მასზე, ცაო, წმიდაო მოციქულნო და წინასწარმეტყველნო, რადგანაც ღმერთმა თქვენი სამართალი მოჰკითხა მას“, - არაპირდაპირი მინიშნებაა რომში წამებულებზე.

მუხლი 21. „ერთმა მძლეოთა-მძლე ანგელოზმა აიღო ქვა, ვეება დოლაბის მსგავსი, ზღვაში ჩააგდო და თქვა: ასე სწრაფად შთაინთქმება ბაბილონი, დიდი ქალაქი, და აღარ იქნება“, - წარმოდგენილია რომის სრული განადგურება. ისტორიულად ასეთი განადგურება დაფიქსირდა ალარიხის (396 წ.), გეიზერიხის (456 წ.) და სხვების თავდასხმებისას, როდესაც რომისგან დარჩა მხოლოდ სახელი.

გამარჯვებულის - იესო ქრისტეს ზეიმი (19:3)

დიდ მეძავზე გამარჯვებას ზეცაში თან ახლდა უდიდესი ზეიმი. საიდუმლოთმხილველმა ისმინა მრავალრიცხოვანი ერისა და 24 უხუცესის ხმა, რომლებიც აქებდნენ და უგალობდნენ ღვთის სიმაღლეს და მოუწოდებდნენ ერთმანეთს მხიარულებისაკენ კრავის ქორწილის დადგომის ნიშნად (1-10). შემდეგ გამოჩნდა თეთრ ცხენზე თავად სიძეც. ისაა მართალი და ჭეშმარიტი მსაჯული, რომელსაც თვალები ცეცხლის ალს მიუგავდა და პირიდან გამოდიოდა ბასრი მახვილი. თავზე გვირგვინი ედგა და ზედ ეწერა სახელი: ღვთის სიტყვა; სისხლით ნაღები სამოსით იყო მოსილი და ეწერია თავისი სახელი: მეუფეთა მეუფე და უფლებათა უფალი. მას მოსდევდა მრავალრიცხოვანი ჯარი თეთრი ცხენებით (11-16). იგი მოვიდა, რათა დაემარცხებინა მიწიერი მეფეები, მხეცი და ცრუწინასწარმეტყველი. ანგელოზმა წინასწარ მოუწოდა ცაში მფრინავ ყველა ფრინველს სისხლიან სერობაზე. მხეცი და ცრუწინასწარმეტყველი -

ორივენი ცოცხლად ჩაყარეს გოგირდით მოგიზგიზე ცეცხლის ტბაში, ხოლო დანარჩენები გაანადგურეს (17-21).

იოანემ იხილა ზეცით ჩამომავალი ანგელოზი, რომელსაც ხელთ ეპყრა უფსკრულის გასაღები და გრძელი ჯაჭვი და შეიპყრო ურჩხული, დასაბამიერი გველი, რომელიც არის ეშმაკი და სატანა, და შეკრა იგი ათასი წლით (20:1-3).

თავ. 19:10. „ფეხქვეშ ჩავუვარდი, რომ თაყვანი მეცა მისთვის, მაგრამ მან მითხრა: ნუ იზამ ამას; თანამონა ვარ შენი და შენი ძმებისა, რომლებსაც აქვთ მოწმობა იესოსი. მე კი არა, ღმერთს ეცი თაყვანი, რადგანაც იესოს მოწმობა არის წინასწარმეტყველების სული“, - ანგელოზის ეს სიტყვები იმის მტკიცებულებაა, რატომ არ მიუშვა იოანე მის თაყვანსაცემად. ანგელოზი აქ წინასწარმეტყველთა მსგავსია; ხოლო იოანე კი არაფრით არ არის მასზე უმდაბლესი, რადგან ის მოწმობს იესო ქრისტეზე, სწამს მისი, ეს კი იგივე წინასწარმეტყველებაა.

მუხლი 13. „სისხლით ნაღები სამოსით იყო მოსილი, და სახელი მისი - ღვთისა სიტყვა“, - მხოლოდ იოანესთან გვხვდება მე ღმერთის ეს სახელწოდება - სიტყვა. მისი ღვთაებრიობა და თვისება გამოხატულია სახარებაში და აქ ის წარმოადგენილია იმავე საუკუნო ღვთაებრივი თვისებებით, როგორც მუდმივი მართალი მსაჯული, როგორც ყოვლისშემძლე უფალი და მეფე, როგორც მღვდელმთავარი, რომელმაც მიიტანა საკუთარი თავი მსხვერპლად და სისხლით შემოსა თავისი სამოსი.

მუხლი 17. „და ვიხილე გზაზე მდგარი ერთი ანგელოზი, ხმამაღლა რომ შესძახა და უთხრა შუა ცაში მფრინავ ყველა ფრინველს: მოდით და ღვთის დიდ სერობაზე შემოკრბით“, - ბრძოლის დროს მტაცებელ ფრინველთა და მხეცთა მთელი ხროვა შეიკრიბება ბრძოლის ადგილზე და ჭამენ მოკლულთა სხეულებს. აქ ანგელოზი მოუწოდებს მტაცებლებს მათთვის გამზადებულ სერობაზე, რომელიც მიეცემა მათ ქრისტეს მოწინააღმდეგეების დამარცხების შემდეგ.

თავ.20:2. „და შეიპყრო ურჩხული, დასაბამიერი გველი, რომელიც არის ეშმაკი და სატანა, და შეკრა იგი ათასი წლით“, - უნდა ვიგულისხმოთ ეშმაკის შეკვრა სულიერად, როგორც ბოროტი საქმიანობის აკრძალვა. განმმარტებლები ხსნიან, რომ იესო ქრისტეს ეშმაკზე გამარჯვებით ჯოჯოხეთში შთასვლისას ან კონსტანტინე დიდის დროს ქრისტიანობის განმტკიცებისას, ეშმაკს სრულად წაერთვა შესაძლებლობა პირადად გამოევლინა სამყაროში მტრული საქმიანობა, და თუკი ის მოქმედებს, მხოლოდ თავის მონათა დახმარებით. ასეთი მდგომარეობა გაგრძელდება ათას წელს, ე.ი. ძალიან დიდხანს, მაგრამ კონკრეტული დრო უცნობია.

მხოლოს სამყაროს აღსასრულის დროს ისევ დაეთმოება ეშმაკს გარკვეული პერიოდი თავისუფალი მოქმედებისთვის.

მკვდართა აღდგომა და საყოველთაო სამსჯავრო (20:4-15)

ათასი წლის განმავლობაში, შეკრული სატანას პერიოდში, მოწამეთა სულები ცოცხლობენ და სუფევენ ქრისტესთან ერთად: ესაა პირველი აღდგომა (4-5). ათასი წლის შემდეგ ურჩხულის მცირე ხნით გათავისუფლებამ ისევ აღძრა ღვთის მტრების სიძულვილი წმიდათა წინააღმდეგ; მაგრამ ზეციურმა ცეცხლმა შთანთქა ისინი, ხოლო ეშმაკი ისევ ჩააგდეს ჯოჯოხეთში (6-10). აღდგომილ მკვდართა საყოველთაო სამსჯავრო დასრულდა გოგირდის ტბაში სიცოცხლის წიგნში ჩაუწერელთა ჩაგდებით. ესაა მეორე სიკვდილი (11-15).

მუხლი 4. „ვიხილე ტახტნი და მათზე მსხდომარენი, რომელთაც მიეცა ხელმწიფება მსჯავრის აღსრულებისა, და იესოს მოწმობისა და ღვთის სიტყვისათვის თავმოკვეთილთა სულები, რომლებიც არც მხეცს ეთაყვანენ, არც მის ხატებას, და არ მიიღეს მისი ნიშანი თავიანთ შუბლსა თუ ხელზე; ამიტომაც გაცოცხლდნენ და ქრისტესთან ერთად სუფევდნენ ათას წელიწადს“, - ამ საკმაოდ ცუდად განმარტებულ ადგილს აფუძნებს თავის ცდომილებას ჰილიასტების, ანუ „ათასწლეულთა“, სექტა, რომლებიც მოელიან იესო ქრისტეს მეორედ მოსვლას დედამიწაზე და მის 1000-წლიან მეფობას მართალთა შორის. მაგრამ მთელ აპოკალიფსში, როგორც აქ, საუბარი პირობითია. ათასწლიანი ქრისტეს მეფობა იქნება არა დედამიწაზე და არა ხორცით, არამედ - ზეცად და სულით. თავად მართალთა აღდგომა არის იმქვეყნიურ ცხოვრებაში ქრისტესთან შეერთება (ფილიპ. 1:23). მასთან ერთად ისინიც სუფევენ, ე.ი. ნეტარებენ, მაგრამ არა სრულყოფილად. მაგრამ ურწმუნოები და არაწმიდები არ აღდგებიან ამ პირველი აღდგომით, ვერ ინეტარებენ იმქვეყნად; არამედ დაიტანჯებიან სამსჯავროს შიშით და მხოლოდ საყოველთაო აღდგომის დღეს ხორცით აღდგებიან განსასჯელად და დაექვემდებარებიან სამუდამო ტანჯვას, რომელიც აქ იწოდება მეორე სიკვდილად.

მუხლი 7. „და გამოვა, რათა ქვეყნიერების ოთხსავე მხარეს აცთუნოს ხალხები, გოგი და მაგოგი, და საბრძოლველად შეკრიბოს ისინი, რომელთა სიმრავლე, როგორც ქვიშა ზღვისა“, - ეს სახელები აღებულია იეზეკიელიდან (38-ე და 39-ე თავები), რომლებიც წინასწრმეტყველთა აღნიშნავენ პალესტინისგან განცალკევებულ მტრულ ერებს. ამ მნიშვნელობით ეს სახელები გახდნენ ღვთის მტერთა სიმბოლოები, რომელთაც ატყდებათ ღვთის რისხვა. ამავე მნიშვნელობით იღებს მათ მოციქული იოანე, არ აღნიშნავს რომელიმე კონკრეტულ ერს, არამედ ყველას, ვინც მზადაა კრავის წინააღმდეგ გაიბრძოლოს.

მუხლი 14. „სიკვდილი და ჯოჯოხეთი კი დაინთქნენ ცეცხლის ტბაში, და სწორედ ცეცხლის ეს ტბაა მეორე სიკვდილი“, - საყოველთაო აღდგომისას უკვე არავინ აღარ მოკვდება, ისე რომ სიკვდილი თითქოს განქარდება; ჯოჯოხეთიც აღარ იქნება საჭირო, ის დაცარიელდება, გაქრება. აქ გამოიყენება სიტყვებისა და გაგებების დაახლოება: სიკვდილი განქარდება, ჯოჯოხეთი - ტანჯვის ადგილი - დაინთქმება ცეცხლის ტბაში, რომელიც გამზადებულია ცოდვილთა სატანჯველად.

მართალთა მომავალი ცხოვრება და ნეტარება (21:1-22:5)

საყოველთაო სამინელი სამსჯავროთი იწყება სამყაროს ახალი ეპოქა. ახალი მიწა და ახალი ცა, ზეცით ჩამომავალი ახალი იერუსალიმი აღნიშნავს ამ ეპოქას. თავად ღმერთი აღუთქვამს ეშმაკის დამთრგუნველ ადამიანებს მათთან ერთად ცხოვრებას, ხოლო არაწმინდებს ემუქრებათ მეორე სიკვდილი (21:1-8). ერთ-ერთმა შვიდ ანგელოზთაგანმა აღიყვანა იოანე მაღალ მთაზე, რათა ეჩვენებინა და ნამდვილად აჩვენა მას სასძლო კრავი, ზეცით ჩამომავალი ქალაქი იერუსალიმი (9-10). ქალაქი ბრწყინავდა ძვირფასი ქვებით და ჰქონდა თორმეტი ბჭე ისრაელის თორმეტი შტოს სახელებით და თორმეტი სამირკველი თორმეტ მოციქულთა სახელებით (11-14). ქალაქი გაიზომა ანგელოზის მიერ, რომლის დროსაც იოანემ იხილა ძვირფასეულობა, რომელიც ამკობდა მის სამირკველს (15-21).

ქალაქში ტაძარი არ არის და იგი გაუნათებელია. მას ანათებს ღვთის დიდება. ის არ იკეტება, რადგან იქ ღამე არაა (22-27). ქალაქის შუაში მოედინება სიცოცხლის წყლის მდინარე, რომელიც სათავეს თავად ღვთისა და კრავის ტახტიდან იღებს. მის ნაპირზე ხარობს საოცარი ცხოვრების ხე ხალხთა განსაკურნებლად (22:1-2). ქალაქში არ არის რამე დაწყვევლილი; ყველაფერი ემსახურება მხოლოდ ღმერთს და იმეფებენ უკუნისამდე (3-5).

თავ. 21:1. „მერე ვიხილე ახალი ცა და ახალი მიწა, რადგანაც პირველი ცა და პირველი მიწა გადაეგო, და ზღვა აღარ არის“, - მომავალი ცხოვრება აღინიშნება ფიზიკური სამყაროს სრული განახლებით. ცა და მიწა ისე შეიცვლება, რომ სრულად არ დაემსგავსება ახლანდელს. ჩვენი ცხოვრებისთვის აუცილებელი ზღვა იქ არ იქნება, მაგრამ

იდინებს სიცოცხლის წყარო. ე.ი. წყლის სტიქია იქ ისე არსებითად შეიცვლება, რომ უკვე აღარ ეწოდება წყალი ჩვენი გაგებით.

მუხლი 8. „მხდალთა და ურწმუნოთა, ბილწთა და მკვლელთა, მეძავთა და გრძნეულთა, კერპთაყვანისმცემელთა და ცრუთა ხვედრი კი ტბაშია, ცეცხლითა და გოგირდით მოგიზგიზეში. და ეს არის მეორე სიკვდილი“, - მოციქული უწოდებს სიკვდილს სამუდამო წამებას გადატანითი მნიშვნელობით.

მუხლი 9. „მაშინ მოვიდა ერთი იმ შვიდ ანგელოზთაგან, რომელთაც ჰქონდათ უკანასკნელი წყლულებით სავსე შვიდი თასი, და მითხრა: მოდი და გიჩვენებ ქალს, სასძლოს კრავისას“, - სასძლოში იგულისხმება ეკლესია. იგი აქ ასევე იწოდება იერუსალიმად, რაც მიაწიშნებს იმაზე, რომ იგი ღვთისთვის იქნება ისეთივე რჩეული ქალაქი, როგორიც ოდესღაც იყო იერუსალიმი.

მუხლი 16. „ხოლო ქალაქი ოთხკუთხედად ძევს, და მისი სიგრძე იგივეა, რაც სიგანე. გადაზომა ქალაქი ლერწმით თორმეტი ათას უტევანზე, და მისი სიგრძე, სიგანე და სიმაღლე ერთმანეთის ტოლნი აღმოჩნდნენ“, - ოთხკუთხედის ყოველი მხარის არაჩვეულებრივი სიდიდე თითქოს მიაწიშნებს ღვთის სასუფეველის სიდიდესა და უსაზღვროებას. ღვთის ქალაქი აღემატება სიდიდით ყველა მიწიერ ქალაქს, რადგანაც ისინი არა სივრცით აღწევენ ასეულ სტადიონს. უძველესი დროის უდიდეს ქალაქზე ნინევიანზე, დიოდორე სიცილიელი ამბობს, რომ ის არის მხოლოდ 400 სტადიონი სივრცის, იერუსალიმი კი ფლავიუსის დროს 233 სტადიონისაა.

მუხლი 17. „გაზომა მისი გალავანი, და გამოვიდა ას ორმოცდაოთხი წყრთა, კაცის საზომით, ანუ იგივე საზომით ანგელოზისა“, - იერუსალიმის შემოგარენის გალავნის სიმაღლე 144 წყრთაა. ასე გაზომა ანგელოზმა. ამასთანავე ეს ზომა არ აღემატება ადამიანის საზომს, ალბათ იმიტომ, რომ ანგელოზი გამოეცხადა იოანეს ადამიანის სახით.

მუხლი 19-20. ჩამოთვლილია ძვირფასი ქვები, რომლებითაც მორთულია ქალაქის მთავარი კედლები:

იასპი იაშმაა (იხილ. 4:3);

საფირონი (ბერძნ. „σάπφειρος“ ძვ. ებრ. საფირ - ლურჯი ქვა) მინერალ კორუნდის სახეობაა. იგი ლურჯი ან ცისფერია, რაც განპირობებულია ტიტანისა და რკინის მინარევებით. საფირონი I კლასის ძვირფასი ქვაა.

ქალკედონი ნახევრად გამჭვირვალე ქვაა, ნაცრისფერი, ყვითელი და წითელი ფერის.

ზურმუხტი პირველი კლასის ძვირფასი ქვაა. წარმოადგენს ბერილის გამჭვირვალე ნაირსახეობას.

სარდონიკი მიიღება თეთრი და წითელი ფერების შერევით.

სარდიონი ქალკედონის ნაირსახეობაა. არის მოყავისფრო-სტაფილოსფერი. ეს მინერალი ულამაზეს ფერს რკინის შემცველობის დახმარებით იღებს (იხილ. 4:3).

ქრისოლითი, ფიქრობენ, რომ იგივეა, რაც ტოპაზი, მაგრამ ტოპაზი თავადაც იხსენება აქ. სახელწოდების მიხედვით, ეს ტოპაზი ყვითელი ფერისაა.

ბევრილი - ფერის, გამჭვირვალობისა და მინარევების მიხედვით განარჩევენ ბევრილის სხვადასხვა სახეობას: საკუთრივ ბევრილი მწვანე, მოყვითალო თეთრი მღვრიე კრისტალებია. სხვანაირად აკვამარინი.

ტოპაზი - ტოპაზი შეიძლება იყოს უფერო, თეთრი, ღია ცისფერი, ღია ყვითელი, ყვითელი-ყავისფერი, ყავისფერი მოვარდისფრო და ვარდისფერი. უფრო მუქი ფერები მიიღწევა გახურებით ან რადიაციით. ეს არის მძიმე, მყარი მინერალი, კრისტალური ფორმებით. ქვის სახელწოდება მომდინარეობს წითელი ზღვის კუნძულ ტოპაზოსგან.

ქრისოპრასი - მომწვანო ფერის, ნახევრად გამჭვირვალე ქვა.

იაკინთი - ცისფერი გამჭვირვალე ქვა ალმასისებრი ბჭყვიალით. არსებობს სხვა ფერებისაც.

ამეთვისტო - ნახევრად გამჭვირვალე იისფერი კვარცის სახეობაა.

უნდა აღვნიშნოთ, რომ აქ ჩამოთვლილი ქვების სახელწოდებებით ძნელია მათი მსგავსების დადგენა დღევანდელ ძვირფას ქვებთან და მათი ფასეულობის განსაზღვრა. მაგრამ ეს არც არის მთავარი: მთავარია, რომ ახალი იერუსალიმის საფუძვლად, საიდუმლოთმზილველის მინიშნებით, გამოყენებულია ყველაზე ძვირფასი ქვები, ჩვეულებრივი ქალაქებისთვის კი გამოიყენება ყველაზე უბრალო, უხეში ქვები. თუკი გავხსნით მოციქულის ალეგორიულ საუბარს, ანუ ვიგულისხმებთ ძვირფას ქვებში მოციქულებს (მუხლი 14), მაშინ იოანეს სიტყვებს გავიგებთ იმ მნიშვნელობით, რომ ღვთის სასუფეველის საფუძველს, ანუ ახალ იერუსალიმს, ემსახურება უმაღლესი სათნოებებით აღსავსე, ზნეობრივად წმიდა ადამიანები. უპირველესად სწორედ ასეთები იყვნენ მოციქულები.

თავ. 22:1. „და მიჩვენა სიცოცხლის წყლის მდინარე, კამკამა, როგორც ბროლი, რომელიც მოედინებოდა ღვთისა და კრავის ტახტიდან“, - წმიდა იოანე თავის ხილვაში აერთიანებს ყველაფერს, რაც ნაწილობრივ და გაკვრით არის ნახსენები ახალი აღთქმის სხვა ადგილებში მომავალ ცხოვრებაზე. აქ ის ახსენებს სიცოცხლის წყაროს იმის მსგავსად, რომელზედაც მაცხოვარი საუბრობს სამარტელთან და იერუსალიმის მაცხოვრებლებთან (იოან. 4:14; 7:38).

მუხლი 2. „მისი მოედნის შუაში და მდინარის გაღმა-გამოდმა სიცოცხლის ხეა, ყოველთვიურად რომ გამოაქვს თორმეტი ნაყოფი, ხის ფოთლები კი კურნავენ ხალხებს“, - აქ სიცოცხლის ხე სამოთხეა, რომელიც მიაწოდებს საუკუნო სიცოცხლეს ყველა მართალს.

დასასრული

უფალი ასრულებს თავის გამოცხადებას თავისი საყვარელი მოწაფის მიმართ, ამტკიცებს იოანეს წინაშე თავისი სიტყვების ჭეშმარიტებას და მათ სწრაფ აღსრულებას, რადგან ის მალევე უნდა მოვიდეს; ამიტომაც საიდუმლოთმხილველმა არ დაფარა ისინი, არამედ ჩაწერა ყველას გასაცნობად (6-11). უფალი ამოწმებს იმავს სხვების წინაშეც და მოუწოდებს ყველას სიცოცხლის წყლისკენ და უმოწმებს ყველას, ვინც ისმენს ამ წიგნის წინასწარმეტყველების სიტყვებს: თუ ვინმე რამეს დაურთავს მათ, ღმერთი დაურთავს მას წყლებს, რომლებიც წერია ამ წიგნში. ხოლო თუ ვინმე რამეს მოაკლებს ამ წიგნის წინასწარმეტყველების სიტყვებს, ღმერთი მოაკლებს მას წილს სიცოცხლის ხიდან, წმიდა ქალაქიდან და იქიდან, რაც ჩაწერილია ამ წიგნში (12-19).

წიგნი სრულდება მომავალი უფლის მოწოდებით, რათა ის მოვიდეს მალე და წიგნის მკითხველებს უსურვებს იესო ქრისტეს მადლს (20-21).

მუხლი 11. „უსამართლო კვლავ უსამართლობდეს, ბილწი კვლავინდებურად ბილწობდეს, მართალი კვლავ მართლობდეს და წმიდა კვლავაც წმიდობდეს“, - ეს არ არის ბრძანება, არამედ მხოლოდ დაშვება. უფალი გვაჩვენებს, რომ საგანთა რეალური წესრიგი უნდა გაგრძელდეს კიდევ რამდენიმე პერიოდი, მაგრამ მალე დადგება შურისძიება.

მუხლი 21. „ჩვენი უფლის, იესო ქრისტეს მადლი ყველა თქვენგანთან. ამინ“, - ესაა მინიშნება იმისა, რომ აპოკალიფსის თავდაპირველი დანიშნულება იყო მიმართვა მცირე აზიის ეკლესიებისადმი (1:11)

აპოკალიფსი როგორც ახალი აღთქმის წიგნთა დასასრული

აპოკალიფსის შინაარსი გვაჩვენებს, რომ მას აქვს ისტორიული საფუძველი და მნიშვნელობა ყველა დროის ეკლესიისთვის, მაგრამ, როგორც აღვნიშნეთ, აპოკალიფსისეული ხილვებისა და მოქმედების შესაბამისობა ისტორიულ ფაქტებთან უკიდურესად ძნელია, მით უმეტეს, რომ არ შეიძლება განვსაზღვროთ, სად მთავრდება განვლილი, სად არის დამდები და სად იწყება მომავალი. კიდევ ერთხელ შეიძლება შევნიშნოთ, რომ ხილვის პირველი ნაწილი - 4-11 თავები ეხება იერუსალიმს (11:8,12); მეორე - 12-20 - რომს (17:9,18); სხვაგვარად, პირველი ნაწილი გამოხატავს ქრისტიანობის ბრძოლას იუდაიზმთან, მეორე - წარმართობასთან. ბოლო თავები ასახავენ სამყაროს დასასრულს.

ახლა გასაგებია ისიც, როგორი მნიშვნელობა უნდა ჰქონდეს აპოკალიფსს სხვა წმიდა წიგნთან გვერდით და ქრისტიანული რწმენის საქმეში. აპოკალიფსი არის წმიდა კანონის დასასრული, საეკლესიო სწავლების ფართო შენობის უკანასკნელი ქვა.

აპოკალიფსი ასახავს ეკლესიისა და სამყაროს მომავალ ხვედრს. იგი ჩვენი ცოცხალი იმედია, სახარება კი არის ცხოველი სიყვარული, ხოლო ეპისტოლეები - რწმენა.

აპოკალიფსი მთავრდება მოკლე, მაგრამ მრავლისშემძველი სიტყვებით: „ამინ; ჰო, მოდი, უფალო იესო!“. იგი გვაყენებს უშუალოდ მსაჯულის პირისპირ და ჩვენს მზერას მიაპყრობს ახლო მომავლისაკენ.

დასრულდა სადიდებლად ღვთისა!

შინაარსი

ნაწილი 1

შესავალი ახალი აღთქმის წმინდა წიგნთა შესასწავლად

1. ახალი აღთქმის წმინდა წიგნების კანონთა ისტორია და მათი ზოგადი ხასიათი
2. ახალი აღთქმის წიგნთა ღვთივსულიერება
3. დაყოფა შინაარსის მიხედვით
4. ახალი აღთქმის წმინდა წიგნთა კანონის წარმოქმნის მოკლე ისტორია
5. ახალი აღთქმის წმინდა წიგნთა ჭეშმარიტება და უტყუარობა
6. ახალი აღთქმის წმინდა წიგნთა მოკლე ისტორია
7. თარგმანები

ახალი აღთქმის რჯულებითი წიგნები ოთხთავის მიმოხილვა

8. სახარების გაგება
9. სახარებისეულ წიგნთა რაოდენობა
10. სახარებების რაოდენობის მნიშვნელობა
11. სახარებების ორმხრივი ურთიერთობები
12. პირველი სახარების მწერალი
13. სახარება მათესგან - დაწერის ვითარება და დრო. ენა
14. მეორე სახარება
15. სახარების დაწერის გარემოებები
16. მესამე სახარება - მწერალი
17. სახარების დაწერის გარემოებები
18. მეოთხე სახარება - მწერალი
19. სახარება იოანესაგან - დაწერის გარემოებები
20. სახარების უტყუარობა
21. თითოეული სახარების განსაკუთრებული ხასიათი
22. სახარებების ურთიერთდამოკიდებულება
23. სახარებისეულ მონათხრობთა განსხვავებანი და მათი შეთანხმების წესი
24. ოთხთავის შინაარსის ქრონოლოგიური მოკლე მიმოხილვა

სახარებისეული ისტორიების გადმოცემა ქრონოლოგიური წესრიგით

25. სახარებების დასათაურება
26. სახარების წინასიტყვაობა
27. იესო ქრისტეს, ძე ღმერთის, უწინარეს საუკუნეთა შობა

28. იესო ქრისტეს გენეალოგია
29. წინასწარმეტყველება წინამორბედის შობაზე
30. ხარება ყოვლადწმიდა ქალწულისა
31. მარიამისგან ელისაბედის მოკითხვა
32. იოანე წინამორბედის შობა და წინადაცვეთა
33. იოსები და მარიამი
34. შობა უფლისა ჩვენის იესო ქრისტესი
35. მწყემსთა თაყვანისცემა
36. უფლის წინადაცვეთა
37. ტაძრად მიყვანება
38. უფლის მიგებება
39. მოგვთა თაყვანისცემა
40. იესო ქრისტეს ყრმობა და პირადი ცხოვრება 30 წლის ასაკამდე
41. წინამორბედის გამოცხადება
42. უფლის ნათლისღება
43. გამოცდა უდაბნოში

იესო ქრისტეს საზოგადო მსახურების დასაწყისი პირველ პასექამდე

44. იესო ქრისტეს საზოგადო მსახურების დასაწყისი
45. იესო ქრისტეს საზოგადო მსახურების გეგმა
46. იესო ქრისტეს გამოცხადება ხალხში. მისი პირველი მოწაფეები
47. ქორწილი კანას გალილეაში და გალილეაში ყოფნა

პირველი პასექი

48. მოვაჭრეთა განდევნა ტაძრიდან
49. საუბარი ნიკოდიმოსთან
50. იოანე წინამორბედის მოწმობა იესო ქრისტეზე
51. იოანე წინამორბედის შეპყრობა
52. საუბარი სამარიტელთან
53. მეორე სასწაული გალილეაში
54. ქადაგება ნაზარეთში
55. კაპერნაუმში მისვლა და ოთხი მოწაფის არჩევა
56. კაპერნაუმელი სნეულების განკურნება
57. კეთროვანის განკურნება
58. განრღვეულის განკურნება
59. მათეს მოწოდება
60. იესო ქრისტეს მსახურების პირველი წლის მოვლენათა ზოგადი განხილვა

მეორე პასეჟი

61. 38-წლიანი განრღვეულის განკურნება
62. იესო ქრისტეს მოგზაურობა მოწაფეებთან ერთად
63. მოციქულთა არჩევა
64. მთაზე ქადაგება
65. სასწაულები კაპერნაუმსა და ნაინში
66. იოანე ნათლისმცემლის მიერ მოწაფეების გაგზავნა იესო ქრისტესთან, უფლის მოწმობა იოანეზე და ურწმუნო ქალაქების მხილება
67. იესო ქრისტე ფარისევლის სახლში. იგავი ორ მევალეზე
68. იესოს მიმდევრები
69. იესო ქრისტეს მოგზაურობა გალილეაში
70. იესო ქრისტეს იგავები სახარების ქადაგების შესახებ
71. იესო ქრისტე ღადარიელთა ქვეყანაში
72. ქარიშხლის დაცხობა ზღვაზე
73. ეშმაკეულთა განკურნება
74. იაირის ქალიშვილის აღდგინება და სისხლმდინარე ქალის განკურნება
75. ორი ბრმის, მუნჯი ეშმაკეულის და სხვა სნეულების განკურნება გალილეაში
76. იესო ქრისტეს დაბრუნება ნაზარეთში
77. მოციქულთა წარგზავნა საქადაგებლად
78. იოანე ნათლისმცემლის სიკვდილი
79. ხუთი ათასი კაცის ხუთი პურით დაპურება
80. იესო ქრისტეს წყალზე გავლა და გენესარეთში მისვლა
81. იესო ქრისტეს საუბარი ცხოველ პურზე
82. იესო ქრისტეს მეორე წლის მსახურების მოვლენათა საერთო მიმოხილვა

მესამე პასეჟი

83. ფარისეველთა მხილება წინაპართა გადმოცემების დარღვევასთან დაკავშირებით
84. ქანაანელი ქალის ასულის განკურნება
85. ყრუს, ენაბრგვილის და სხვა სნეულების განკურნება
86. შვიდი პურით 4 000 კაცის დაპურება
87. უარი ფარისევლებს ზეციური სასწაულის ჩვენებაზე
88. ბრმის განკურნება ბეთსაიდაში
89. პეტრეს აღიარება; იესო ქრისტეს სწავლება ეკლესიაზე, ჯვარზე სიკვდილზე

90. უფლის ფერისცვალება
91. მთვარეულის განკურნება
92. ტაძრისთვის ხარკის გადახდა
93. იესო ქრისტეს მიერ მოციქულების დარიგება
94. იესო ქრისტეს მოგზაურობა იერუსალიმში კარვობის დღესასწაულზე
95. სამოცდაათი მოციქულის წარგზავნა
96. იესო კარვობის დღესასწაულზე იერუსალიმში
97. კარვობის დღესასწაულის ბოლო დღე
98. იესოსთან განსასჯელად მიყვანილი მეძავი ქალი
99. იესო ქრისტეს საუბარი ტაძრის საგანძურთან
100. იგავი მოწყალე სამარიტელზე
101. იესო მართასა და მარიამის სახლში
102. ლოცვის მაგალითი და სწავლება ლოცვის ძალის შესახებ
103. ისევ ფარისევლების მხილება
104. მოწოდება ჭეშმარიტების, უანგარობის, სიფხიზლისა და სინანულის აღიარებისაკენ
105. უძლურების სულით შეპყრობილი ქალის განკურნება
106. ბრმადშობილის განკურნება
107. საუბარი კეთილ მწყემსზე
108. უკანასკნელი მოგზაურობა იორდანის გაღმა მხარეში
109. იესო ფარისეველთა ერთ-ერთი მთავრის სახლში
110. იგავები ცხონების შესახებ - დაკარგულ ცხვარსა და დრაქმაზე, შეცდომილ ძეზე
111. იგავი ორგულ მნეზე
112. სწავლება ქორწინებასა და ქალწულებაზე
113. იგავი მდიდარსა და გლახაკ ლაზარეზე
114. იესო ქრისტეს საუბარი შეურაცხყოფის პატიებაზე, რწმენისა და მცნებების აღსრულებაზე
115. ათი კეთროვანის განკურნება
116. საუბარი ძე ღმერთის სასუფეველის დედამიწაზე მოსვლასა და კაცის მის გამოცხადებაზე
117. იგავი უსამართლო მსაჯულზე
118. იგავი მეზვერესა და ფარისეველზე
119. ბავშვების დალოცვა
120. ღვთის სასუფეველის გზები
121. იგავი ვენახის მეპატრონეზე
122. ლაზარეს ავადმყოფობა, სიკვდილი და აღდგინება.
იესო ქრისტეს მიერ საკუთარი სიკვდილის წინასწარმეტყველება
123. ზებედეს ძენი და მათი თხოვნა იესო ქრისტესადმი
124. ზაქეს სახლში მისვლა
125. იგავი ათ მნაზე
126. იერიქონელი ბრმების განკურნება

127. ლაზარეს აღდგინება
128. სინედრიონის შეთქმულება. ვახშამი სიმონ კეთროვანის სახლში
129. იერუსალიმში შესვლა და ტაძრის გაწმენდა
130. უნაყოფო ლეღვის ხის დაწყევლა
131. იესო ქრისტეს პასუხი მღვდელმთავრებს
132. იგავი მეფის ძეზე
133. ფარისეველთა, ჰეროდეს მიმდევართა და სხვათა მზაკვრული კითხვების პასუხი
134. იესო ქრისტეს მხილებითი სიტყვა ფარისევლების წინააღმდეგ
135. ქვრივის მიერ ტაძრის საგანძურისთვის ორი ლეპტის შეწირვა
136. იესო ქრისტეს საუბარი მოწაფეებთან იერუსალიმის ბედზე და სამყაროს ბოლო დღეებზე
137. იგავები საშინელ სამსჯავროზე

იესო ქრისტეს ცხოვრების უკანასკნელი დღეები

138. იუდას გაცემა
139. საიდუმლო სერობა. ფეხთბანა. გამცემლის გამოაშკარავება. ევქარისტიის დადგინება.
140. იესო ქრისტეს გამოსამშვიდობებელი საუბარი მოწაფეებთან და მისი მღვდელმთავრული ლოცვა
141. იესო ქრისტე გეთსიმანიის ბაღში
142. იესო მღვდელმთავართა სასამართლოზე
143. იესოს სასამართლო პილატესთან. იუდას სიკვდილი.
144. იესო ქრისტეს ჯვარცმა და სიკვდილი
145. იესო ქრისტეს დაფვლა
146. საფლავის მცველები
147. იესო ქრისტეს შთასვლა ჯოჯოხეთში
148. იესო ქრისტეს მკვდრეთით აღდგომა
149. ცრუ ჭორების გავრცელება იუდეველებში იესოს ცხედრის მოპარვის შესახებ
150. აღდგომილი უფლის მოწაფეებთან გამოცხადება
151. აღდგომილი უფლის გამოცხადება გალილეაში
152. იესო ქრისტეს ბოლო გამოცხადება მოწაფეებთან და ზეცად ამაღლება
153. იესო ქრისტეს დედამიწაზე ცხოვრების უკანასკნელი დღეები
154. სახარების ისტორიის ბოლოსიტყვაობა

ახალი აღთქმის ისტორიული წიგნი

„საქმე წმიდათა მოციქულთა“

- 155. წიგნის სახელწოდება
- 156. მწერალი
- 157. ნამდვილობა
- 158. დაწერის მიზეზი
- 159. წიგნის შინაარსი და დაყოფა
- 160. წიგნში „საქმე მოციქულთა“ აღწერილი მოვლენებისა და მისი დაწერის დრო
- 161. დაწერის დრო
- 162. დაწერის მიზანი

წიგნის „საქმე წმიდათა მოციქულთა“ შინაარსის თანმიმდევრული გადმოცემა

- 163. უფლის ამაღლება
- 164. მოციქულ მატათას არჩევა
- 165. სული წმიდის გარდამოსვლა მოციქულებზე
- 166. ქრისტიანთა პირველი კრებული
- 167. დავრდომილის განკურნება
- 168. ანანია და საფირა
- 169. სინედრიონის მიერ მოციქულების დევნა
- 170. შვიდი დიაკონის არჩევა
- 171. პირველმოწამე სტეფანე
- 172. ფილიპე დიაკონი. ქრისტეს რწმენის გვრცელება სამარიაში. სიმონ მოგვი. ეთიოპელი დედოფლის საჭურისი.
- 173. სავლეს მოქცევა
- 174. პეტრეს მოციქულებრივი მოგზაურობა
- 175. ასისტავი კორნელიუსი
- 176. მოციქულ პეტრეს პასუხი ეკლესიის წინაშე წარმართთა ნათლისღებაზე
- 177. ბარნაბა და სავლე
- 178. ქრისტეს ეკლესიის დევნა პეროდე აგრიპასაგან
- 179. მოციქულ პავლეს პირველი მოციქულებრივი მოგზაურობა. პროკონსულ სერგიუს პავლიუსის მოქცევა
- 180. მოციქულთა კრება
- 181. მოციქულ პავლეს მეორე მოგზაურობა
- 182. მოციქულ პავლეს მესამე მოგზაურობა. ეფესოში ყოფნა
- 183. მოციქულ პავლეს მოგზაურობა ეფესოდან იერუსალიმში და გამოსამშვიდობებელი საუბარი ეფესელ მოძღვრებთან
- 184. მოციქული პავლე იერუსალიმში. მისი შეპყრობა
- 185. პავლე კესარიაში
- 186. მოციქული პავლე რომში

187. პავლე მოციქულის მოგზაურობის მიმოხილვა
188. წიგნის „საქმე მოციქულთა“ საერთო მიმოხილვა
189. წიგნის „საქმე მოციქულთა“ უმთავრესი სწავლებები
190. წიგნის ბოლოსიტყვაობა

ახალი აღთქმის სწავლებითი წიგნები მოციქულთა ეპისტოლეების მიმოხილვა

191. მოციქულთა ეპისტოლეების საერთო გაგება, წარმოშობის გარემოებები და მათი მნიშვნელობა
192. მოციქულთა ეპისტოლეების რიცხვი. მათი ადგილი ახალაღთქმისეულ წიგნთა შორის

კათოლიკე ეპისტოლეები

193. სახელწოდების მნიშვნელობა
194. წმიდა მოციქულ იაკობის კათოლიკე ეპისტოლე
195. წმიდა პეტრე მოციქულის პირველი ეპისტოლე
196. წმიდა პეტრე მოციქულის მეორე ეპისტოლე

მოციქულ იოანე ღვთისმეტყველის ეპისტოლეები

197. მოკლე ცნობები მწერალზე
198. ეპისტოლეს წარმოშობა
199. მოციქულ იოანეს პირველი ეპისტოლე. ეპისტოლეს უტყუარობა. ეპისტოლეს სახელწოდება და სახარებასთან კავშირი. ეპისტოლეს მიზანი. ეპისტოლეს დაწერის ადგილი და დრო. ეპისტოლეს მთავარი აზრი. ეპისტოლეს ხასიათი. ეპისტოლეს შინაარსი. შესავალი. დარიგება ნათელში სვლის შესახებ. ცრუსწვლებათაგან თავდაცვა. ღვთის შვილებსა და ეშმაკის შვილებს შორის განსხვავება. ურთიერთსიყვარულის შთაგონება. მოწმობა ქრისტეზე, ძე ღმერთზე. ეპისტოლეს დასასრული.
200. მოციქულ იოანეს მეორე ეპისტოლე. ეპისტოლეს უტყუარობა. ეპისტოლეს ადრესატი. ეპისტოლეს შინაარსი. ეპისტოლეს განხილვა.
201. მოციქულ იოანეს მესამე ეპისტოლე. ეპისტოლეს უტყუარობა. ეპისტოლეს ადრესატი. ეპისტოლეს შინაარსი. ეპისტოლეს განხილვა.
202. მოციქულ იუდას ეპისტოლე ცნობები მწერალზე. ეპისტოლეს უტყუარობა და მისი ღირსება. ეპისტოლეს პიროვნებები. ეპისტოლეს დაწერის მიზეზი და მიზანი. დაწერის დრო. ეპისტოლეს

შინაარსი. ეპისტოლეს განხილვა.

პავლე მოციქულის ეპიტოლეები

- 203. ეპისტოლეთა მნიშვნელობა და მათი შესწავლის სირთულე. მოციქულ პავლეს სწავლების კავშირი თავის ცხოვრებასთან. პავლე მოციქულის ცხოვრების შტრიხები. მოციქულ პავლეს ცხოვრების საერთო ხასიათი. მოციქულ პავლეს ეპისტოლეთა რაოდენობა. ქრონოლოგიური წესრიგი. მოციქულ პავლეს ეპისტოლეთა მთავარი თემა. ეპისტოლეს ფორმისა და გადმოცემის განსაკუთრებულობა.
- 204. რომაელთა მიმართ ეპისტოლე. რომის ეკლესიის დასაწყისი და თავდაპირველი წყობა. ეპისტოლეს დაწერის მიზეზი. ეპისტოლეს მიზანი. საერთო შინაარსი. ეპისტოლეს დაწერის ადგილი და დრო. ეპისტოლეს უტყუარობა. ეპისტოლეს შინაარსი. ეპისტოლეს დოგმატური ნაწილი
- 205. კორინთელთა მიმართ პირველი ეპისტოლე
- 206. კორინთელთა მიმართ მეორე ეპისტოლე
- 207. გალატელთა მიმართ ეპისტოლე
- 208. ეფესელთა მიმართ ეპისტოლე
- 209. ფილიპელთა მიმართ ეპისტოლე
- 210. კოლასელთა მიმართ ეპისტოლე
- 211. თესალონიკელთა მიმართ პირველი ეპისტოლე
- 212. თესალონიკელთა მიმართ მეორე ეპისტოლე

სამოძღვრო ეპისტოლეები

- 213. ტიმოთეს მიმართ პირველი ეპისტოლე
- 214. ტიმოთეს მიმართ მეორე ეპისტოლე
- 215. ტიტეს მიმართ ეპისტოლე
- 216. ფილემონის მიმართ ეპისტოლე
- 217. ებრაელთა მიმართ ეპისტოლე

ახალი აღთქმის წინასწარმეტყველური წიგნი - აპოკალიფსი, ანუ გამოცხადება იოანე ღვთისმეტყველისა

- 218. წიგნის სახელწოდება და მწერალი. აპოკალიფსის უტყუარობა. წიგნის დაწერის დრო და ადგილი. აპოკალიფსის დაწერის მთავარი საგანი და მიზეზი. აპოკალიფსის შინაარსი. აპოკალიფსის

განმარტება. აპოკალიფსის დანიშნულება და იოანეს წინაშე
გამოცხადების გზა. ეპისტოლე მცირეაზიის შვიდი ეკლესიის
მიმართ. ტახტზე მჯდომი ღვთისა და შვიდრქიანი და
შვიდთვალიანი კრავის ხილვა. წიგნის შვიდი ბეჭდის გახსნა.
შვიდი საყვირი. ეკლესია ქალის სახით და მისი დევნა ეშმაკისგან.
ეშმაკის ორი მსახური. წარმართული რომის დაცემის
წინასწარმეტყველება. ღვთის რისხვის შვიდი სასმისი.
ბაბილონის სასჯელი. გამარჯვებულის - იესო ქრისტეს ზეიმი.
მკვდართა აღდგომა და საყოველთაო სამსჯავრო. მართალთა
მომავალი ცხოვრება და ნეტარება. დასასრული.
აპოკალიფსი როგორც ახალი აღთქმის წიგნთა დასასრული.